احادیث معنوی

سرشناسه	:	نیک اقبال، مصطفی ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور	:	احادیث معنوی : یکصد و ده چهل‌حدیث از روایات معنوی
مشخصات نشر	:	قم: ملاگلی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۵۳۶ صفحه قطع وزیری.
فروست	:	مجموعه آثار مصطفی نیک اقبال
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۹۰۷۶۶-۹-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۵۳۶.
موضوع	:	گزیده‌ای معنوی از احادیث اسلامی
رده‌بندی کنگره	:	BP۲۸۸/۳/ن۹۳م۶۱۳۸۷
رده‌بندی دیویی	:	۲۹۷/۸۴
شماره کتابخانه ملی	:	۱۶۱۹۳۴۳

نام کتاب:	**احادیث معنوی**
مؤلف:	**مصطفی نیک اقبال**
ناشر:	**ملاگلی**
ناظر فنی چاپ:	**دکتر حیدرپور**
ویراستار:	**گروه ویراستاران**
لیتوگرافی،چاپ و صحافی:	**گروه چاپ و دیجیتال قم**
نوبت چاپ:	**اول**
سال چاپ:	**فروردین ۱۳۹۵**
تیراژ:	**۲۰۰ نسخه**
قیمت:	**..... تومان**
شابک:	**۹۷۸-۹۶۴-۹۰۷۶۶-۹-۰**

مکاتبه با مؤلف:

www.nikeghbal.ir

mostafa.nikeghbal@gmail.com

بسم الله الرحمن الرحیم

هو الحق

طی سالها تتبّع در صدها هزار حدیث گاهگاه به احادیثی بر میخوردم که بسیار به دل می نشست، مرهم درد و حیات قلب بود، گویی دل را دگرگون میکرد و نوری در آن خلق می نمود. گویی مرکز ثقل معرفت آدمی را تعالی می‌داد. گویی آدم بعد از شنیدن آن کلام بی اغراق آدمی دیگر می شد. آدمی که شنیده ، دانسته، نوشیده، و حیران شده. این احادیث را برمی‌گزیدم و درجایی گرد میاوردم. این کتاب حاصل بیست سال گرد آوری چنین احادیثی است: «احادیث معنوی». و حال که کار به پایان رسیده می‌بینم از میان بیش از چهارصد هزار حدیث، بیش از چهارهزار گردآمده‌اند. یعنی برای یافتن هر حدیث در این مجموعه بیش از صد حدیث را تتبع کرده‌ام. که براستی مشکل بود. سخت است صفحات بسیار بخوانی و مکررات و واضحات و بدیهیات و منسوخات و متشابهات و مشکوکات و فقهیّات وطبیعیات و مغیبات و مضیّات و مستقبلات و تمثیلات و اسرائیلیات راواگذاری و باز بخوانی و بخوانی تا به آنچه خاصّ، خالص و چون گوهر درخشنده است برخوری. آنچه را عقل انسان ، با هو انسان، صرف نظر از آیین و زمان، حسن و زیبایی‌اش را وجدان میکند. آنچه را میشود بر سر در هر سرایی در هرکجای این گیتی نوشت و به آن عمل کرد و به سعادت رسید. آنچه هرکس شنید پرسید که چنین زیبا گفته؟ کلامی که خود

نور است و دلیل ذوالنور بودن صاحبش. به این معنا این کتاب معجزه ای است از معجزات نبوت نبی ما ﷺ و وصایت امامان ما علیهم السلام.

کتاب احادیث معنوی مجوعه‌ای است از یکصد و ده چهل حدیث. هر یک از این چهل حدیث ها به گونه‌ای تنظیم شده که تا حد امکان حدیث یکم به موردی خاص و حدیث دوم به موردی دیگر اشعار داشته باشد الی آخر که تفصیل آن به این صورت است:

حدیث ۱: توکل، تفویض، رضا، تسلیم، یأس از غیر خدا، اخلاص. حدیث ۲: راستی، صدق، خوش نیتی، حسن ظن، نیک پنداری، پاک نیتی. حدیث ۳: عفو، بخشش. حدیث ۴: بردباری، شکیبایی، صلح، مدارا. حدیث ۵: خاموشی، نیک گفتاری، سرّداری، ستاری. حدیث ۶: ترک خواست و زهد در دنیا. حدیث ۷: نماز، نیاز، عجز، دعا. حدیث ۸: جستجوی علم دین. حدیث ۹: سخاوت و بخشندگی. حدیث ۱۰: شناخت مردم. حدیث ۱۱: عبادت، تهجد. حدیث ۱۲: نظم و تقسیم اوقات. حدیث ۱۳: جماعت، همکاری، وظایف اجتماعی. حدیث ۱۴: احسان به والدین، صله ارحام. حدیث ۱۵: - وفا و امانت داری. حدیث ۱۶: خوراک و پوشاک و مسکن، نظافت و پاکیزگی. حدیث ۱۷: -خوش خلقی، مهربانی. حدیث ۱۸: نیکی کردن. حدیث ۱۹: خانواده. حدیث ۲۰: کسب و کار و معیشت. حدیث ۲۱: شکر و جبران. حدیث ۲۲: ادب و تواضع، ترک خودخواهی و خودپسندی. حدیث ۲۳: انس با قرآن. حدیث ۲۴: پرهیز از گناه. حدیث ۲۵: شناخت سنت های خدا. حدیث ۲۶: قبول ولایت. حدیث ۲۷: محاسبه و تفکّر. حدیث ۲۸: انصاف و پذیرش. حدیث ۲۹: مراقبه، ذکر و حضور. حدیث ۳۰: صلهٔ میکان. حدیث ۳۱ الی ۴۰: الباقی.

بنابراین هم میشود در یک مجلس چهل حدیث گونه گون با نظر به مراتب و ابعاد مختلفی که در تعالی آدمی موثر است خواند و هم میتوان برای پیگیری مطلبی خاص ، مثلا احسان به والدین، که حدیث های ۱۴ متکفل آنند، همان مدخل را در یکصد و ده چهل حدیث دنبال کرد.

راجع به مصدر احادیث: مسیری که در قرائت و برگرفتن احادیث طی بیست سال طی شده این بوده که اکثر کتب روایی شیعه بررسی گشته اما بر کتابهایی تأکید شده منجمله از بحارالانوار جلدهای اول الی هشتم شامل کتاب عقل، کتاب علم، کتاب توحید، کتاب عدل، و کتاب معاد و سپس هفت جلد مربوط به ایمان و کفر شامل جلدهای شصت و چهار الی هفتاد و سپس سه جلد مربوط به کتاب عشرت و آداب و سنن شامل جلدهای هفتاد و یک الی هفتاد و سه و سپس سه جلد مربوط به روضه و نواهی شامل جلدهای هفتاد و چهار الی هفتاد و شش به طور کامل و با دقت بیشتر خوانده شده و در جلسات گروهی مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته است. پس از آن کتابهای نهج البلاغه، نهج الفصاحه و سپس یازده جلد کتاب میزان الحکمه و پس از آن سی جلد کتاب آثارالصادقین مورد بازبینی دقیق قرار گرفته است. سپس از کتاب وسایل الشیعه مجلدات مربوط به جهاد نفس و عشره بررسی دقیق گشته است. در این تحقیق مستقیما به مراجع اهل سنت مانند صحاح ستّه و کنزالعمّال مراجعه نکرده ام بلکه از روایات عامّه همانها که در میزان الحکمه نقل شده بررسی و از آنها انتخاب کرده ام. بدلیل اینکه امروزه با جستجویی ساده ای در رایانه، مصادر و اسناد احادیث قابل احصاء است از درج آنها خودداری کردم و البته عدی دیگر هم در کار بوده و آن اینکه احادیث منتخب، مطابق حسن عقلی و وجدان فطری است و میشود بجای آنکه برای درستی آنها از وجاهت قائل کمک گرفت، خود دلیل بر وجاهت و امامت و عصمت و علم بی کران قائل باشند. در مقدمه رساله ای در علم حدیث آورده ام که برای اهلش قابل استفاده و راه گشاست.

مقدمه‌ای در علم حدیث

"علم حدیث" علمی است فراموش شده. از آنجا که این علم، اکنون در حوزه‌های علمیّه به نحو عمومی تدریس نمی‌شود، فروغ آن در حال خاموشی است. در به خاك سپاری این علم دو گروه نقش بسزا داشته‌اند یکی اخباریّون که حسن ظنّ و تقدّسی که به اخبار دادند سبب از کار افتادگی ملاکات این علم و در نتیجه بی فائده گشتن آن شد. دوم، متفلسفین گذشته و روشنفکران امروز، از آنجا که ملاکات درستی و قواعد راستی نزد ایشان مستقلّ از حدیث بوده گاهاً با مشرب روائی هماهنگی نداشت. از اینرو این علم هفتصد سال است که جامد و بی حرکت مانده و از تکاپو افتاده است و اگر در صده کنونی همّت مرجع عالیقدر شیعه سیّد ابوالقاسم خوئی(ره) نمی‌بود شاید این علم به تاریخ اندیشه بشر می‌پیوست و به کلی منسوخ می‌شد.

در اینجا سعی شده است، نخست، به بیان و تشریح میراث این علم پرداخته و سخنان محقّقین گذشتهٔ این علم را یادآور شده و سپس، با وارد کردن فصولی از دسترنج علمای "اصولی"؛ با تلفیق اصول فقه و علم حدیث؛ گوهرهای گرانبهایی برای نقد و درایهٔ روایات بدست خواننده دهد و به بالندگی این علم کمك کند. و سرانجام در دو فصل آخر که مقصد اصلی از نگارش این رساله بوده، به تعریفی نو از حجّت و بیانی تازه از تعمیم حجیّت پرداخته و از این رهگذر به اندیشهٔ دینی جانی دوباره بخشیده. "بنای جدید"، خط بطلانی بر هر دو اندیشه اخباری و روشنفکرمآبی است و از افراط این و تفریط آن بر حذر است.

از فوائد این رساله خارج کردن علم حدیث از انحصار استحسانات شخصی و باز کردن باب دلیل و استدلال در آن است. بحث‌های جدید پایان کتاب برای بیرون آوردن اندیشه حقیقی اهل بیت(ع) از حصر و انزوا، بسیار "کارگشا" است و چنانکه خواهد آمد روشی مخترق نبوده بلکه همان سیره واقعي و برنامه عملی محدّثین اعصار ائمه(ع) و پس از آن میباشد. امید است که این رساله به منزله مقدمه نهضتی باشد که به استخراج نظر و رأی ائمه معصومین (ع) در تمام ابواب معارف دینی پرداخته، اندیشه امروز شیعه را از این فقر معرفتی و نشخوار عقیدتی رهایی بخشد.

نسخه اصلی این رساله را سالها پیش به زبان عربی نگاشته بودم. ترجمه شش فصل نخست آن همان‌سالها توسط دوست عزیزم سیّد شهاب الدّین حسینی خرّمی صورت گرفت.

این رساله را که به منزلهٔ کتابی است مستقّل به وجود مقدّس دو امام هُمام، امام باقر و امام صادق (ع) تقدیم می‌کنم. و دعای خیر ایشان را خواستارم.

مصطفی نیك اقبال

مقصد علم

"حدیث" کلامی است که متضمّن قول، فعل و یا تقریر معصوم(ع) باشد. به آن "روایت" نیز می‌گویند زیرا توسط راوی بسوی آیندگان در دورانها و شهرهای مختلف، "روایت" (حمل) می‌گردد. همچنین به آن "سنت" نیز می‌گویند، بدلیل کاشفیت آن از "سیره و سنت" معصوم، نیز به آن "خبر"، اطلاق می‌شود بدلیل "اعلام و إخبار" آن از قول، فعل و یا تقریر معصوم به آن "اثر" نیز می‌گویند زیرا "آثار" و بقایایی است از قول، فعل و یا تقریر معصوم.

"علم حدیث" راجع به سند و متن روایات به بحث می‌پردازد و هدف آن نزدیك کردن نفس است به اطمینان به اینکه روایت از معصوم صادر شده است.

علم حدیث خود به چند علم تقسیم می‌شود: ۱ - روایت الحدیث یا اصول الحدیث که در مورد سند روایات بحث می‌کند ۲ - درایت الحدیث یا فقه الحدیث که در مورد متن روایات بحث می‌کند و شامل مباحث وضع، مفاهیم، عام و خاص، مطلق و مقید، ناسخ و منسوخ، حقیقت و مجاز و نیز هر آنچیزی است که فهم معنای روایات به آن مربوط است. جایگاه برخی از این مباحث علم اصول فقه است.

روایت الحدیث تقسیم می‌شود به: ۱ - علم رجال که راجع به احوال و اوصاف روّات بحث می‌کند ۲ - مصطلح الحدیث که درباره کیفیت سلسله سندِ حدیث از نظر آحاد و تواتر، اتصال و انقطاع و... صحبت می‌نماید.

معرفت کتب

استفاده از روایات اهل سنّت به شرط اینکه شرایط صحّت را داشته باشد برای ما شیعیان جایز است پس خوب است که کتب اهل سنّت را بطور اجمال بشناسیم.

اولین کسی که در اهل تسنّن بعد از صدور حکمِ جوازِ نوشتنِ حدیث توسط عمربن عبدالعزیز، به تدوین حدیث مشغول شد مالك بن انس حِمَیری (متولد ۹۳) بود که کتابش را مَوَطّأ نامید (ابوالولید باجی (قرن ۵) در کتاب "استیفاء" و ابومحمد بطلمیوسی (قرن ۶) در کتاب "المقتبس" و جلال الدین سُیوطی (قرن ۹) در کتاب "تنویرالحوالك" آن را شرح کرده‌اند) سپس احمدبن حَنبل مُسندش را که شامل سی‌هزار حدیث به ترتیب روّات بود تدوین نمود، و بعد از او محمدبن اسماعیل بُخاری و مسلم بن حَجّاج نیشابوری، صحیح بخاری و صحیح مسلم را با توجّه به صحّت روایات تدوین نمودند. (صحیح بخاری را ابن حَجَر العَسقَلانی (قرن ۹) در "الفتح الباری" و شهاب الدین احمد شافعی (قرن ۱۰) در کتاب "ارشاد الساری" شرح کرده‌اند، و صحیح مسلم را محیی الدین النَنوَوی (قرن ۷) در کتاب "المنهاج" شرح کرده است). اهل سنّت براین قول متّفق اند که صحیحترینِ کتب بعد از قرآن، صحیح بخاری و صحیح مسلم می‌باشند.

سپس محمد بن یزیدبن ماجه قزوینی، سُنَن خود را تدوین نمود و همچنین هم عصرِ او ابی داوود بن سجستانی و بعد از او شاگردانش محمد بن عیسی تَرمَذی و احمد بن شُعَیب النِسائی به این کار همّت گماشتند.

منظور از "جوامع اولیه" همان صحاح شش گانه (صحیح بخاری و مسلم، سنن ابن ماجه، سنن ترمذی، سنن نسائی، سنن ابی داوود) به علاوه مُوَطّأ مالك و مُسند احمد می‌باشند. سپس برای تبویب "جوامع اولیه" بعد از حذف مکررات و ذکر مشترکات و جمع منفردات جوامعی تدوین نمودند.

از مهمترین این جوامع می‌توان به کتب زیر اشاره نمود:

- جامع الصحیحین تألیف جوزَقی نیشابوری (قرن ۴) برای صحیح مسلم و بخاری.
- مستدرك تألیف حاکم نیشابوری (قرن ۴) برای استدراك صحیحین.
- سنن بیهقی تألیف ابوبکر خسروجردی (قرن ۵).
- مصابیح السنه تألیف بَغَوی شافعی (قرن ۵ - ۶) برای صحاح شش گانه و موطأ.
- جامع المَسانید تألیف ابن کثیر (قرن ۷) شامل صحاح شش گانه و مسانید چهارگانه.
- جامع الاصول تألیف ابن اثیر شافعی (قرن ۶) برای صحاح شش گانه (بجز سنن ابن ماجه) و موطأ با حذف نمودن اسناد و ذکر آن در آخر کتاب.
- جامع المسانید تألیف ابن جوزی (قرن ۷).
- "جمع الجوامع" یا "جامع الکبیر" تألیف سیوطی (قرن ۹) شامل صحاح شش گانه و مسانید ۱۰ گانه (مسانید الطیالسی، الحِمیری، الشامین، اسحق الشافعی، ابی حنیفه، الشهاب، ابی یَعیا، الجَعدی، الحارث و...) به ترتیب راویان. همچنین مختصر این کتاب که "جامع الصغیر" می‌باشد.
- کنزالعمّال تألیف متّقی الهندی (قرن ۱۰) که تبویب "جامع الکبیر" است به ترتیب حروف تهجّی. این کتاب در نزد اهل سنّت مانند "وسایل الشیعه" در نزد ما شیعیان می‌باشد.

و مهمترین کتبِ رجال اهل سنّت عبارتنداز:

- "الإصابه فی معرفة الصحابه" و حاشیه آن "الاستیعاب".
- "أُسدالغابة فی معرفة الصحابه".
- "سِیَر اعلام النُبلاء" که کاملترین کتاب رجال در نزد اهل سنّت می‌باشد.

و اما شیعه؛ برخلاف اهل سنّت، ایشان از زمان حضرت رسول (ص) به کتابت حدیث و تدوین مسانید همّت گماشته‌اند و اولین کاتبِ حدیث، علی (ع) بوده است. سپس این عمل را شیعیانش ادامه دادند و چهارصد کتاب (با نام اصول چهارصدگانه) در زمان امام صادق (ع) و بعد از آن تدوین کردند و این کتب باقی بود تا زمانی که بزرگان شیعه آنها را در کتب اربعه جمع نمودند؛ بسیاری از آنها در واقعهٔ آتش زدن خانه شیخ طوسی (سال ۴۴۸) از بین رفت و مابقی آن تا زمان ابن ادریس (قرن ۶)

که بعضی از این اصول را در کتابش "المستطرفات" ذکر کرده است" و ابن طاووس (قرن ۷) که او نیز بعضی از این کتب را در کتابش "کشف المحجّه" ذکر کرده است باقیمانده بود ولیکن ما در حال حاضر تنها کمتر از ۲۰ کتاب از این اصول را در دست داریم.

و امّا کتب اربعه (چهارگانه) شیعه عبارتنداز:

۱ - کافی، تألیف محمدبن یعقوب بن اسحق کلینی (قرن ۳ - ۴) که شامل "اصول" {در اعتقادات و اخلاق} در دو مجلّد و "فروع" {در احادیث فقهی} در ۵ مجلّد و "روضه" {در خطبه‌ها و داستانها و موعظه‌ها} در یك مجلّد. کافی را بسیاری از بزرگان شرح کرده‌اند، از جمله:

صدرالمتألّهین (قرن ۱۱) - ملا محمد صالح مازندرانی (قرن ۱۱)، علّامه مجلسی (قرن ۱۱ - ۱۲) - فیض کاشانی (قرن ۱۱).

۲ - من لایحضَره الفقیه: تألیف محمد بن بابویه معروف به صدوق (قرن ۴)، در چهار مجلّد شامل احادیث ابواب مختلف فقهی، شارحین این کتاب عبارتنداز:

محمد تقی مجلسی (قرن ۱۱) در روضه المتّقین، ملاصالح مازندرانی (قرن ۱۱) و شیخ بهائی (قرن ۱۱).

۳ - تهذیب الاحکام: تألیف محمد بن حسین بن طوسی مشهور به شیخ الطائفه (قرن ۵) در ابواب مختلف فقه در ۱۰ جلد این کتاب در اصل، شرح کتاب المقنعه شیخ مفید است.

تهذیب الاحکام را محمد تقی مجلسی (قرن ۱۱)، محمد باقر مجلسی (قرن ۱۱ - ۱۲)، سید نعمت ا... جزائری (قرن ۱۱ - ۱۲) شرح کرده‌اند.

۴ - الاستبصار، بازهم تألیف شیخ طوسی، شیخ این کتاب را در جمع نمودن اخبار متعارض و بیان وجه تأویل آنها نوشته است.

از آنجا که نام تمامی مؤلّفین کتب اربعه "محمّد" بوده است، آنان به "محمّدین ثلاث" شهرت دارند.

بعد از کتب اربعه تا قرن ۱۱ در باب حدیث چیزی تدوین نشد اما بعد از آن جوامعی تدوین شدند که از آنها می‌توان به کتب زیر اشاره نمود:

۱ - الوافی، تألیف ملّا محسن فیض کاشانی (قرن ۱۱) که کتب اربعه و غیره را بعد از حذف مکرّرات و ذکر مشترکات و جمع منفردات و بیان مشکلات جمع آوری نمود به اضافه اینکه او روایات را تقطیع نکرده است این کتاب شامل اصول عقائد و ابواب فقهی می‌باشد.

۲ - وسائل الشیعه، تألیف محمد بن حسن حرّ عاملی (قرن ۱۱) که کتب اربعه و ۱۸۰ کتاب غیر از آن را در جمیع ابواب فقهی احصاء نموده است. تنها اشکال این کتاب این است که مرحوم حرّ بسیاری از روایات را تقطیع نموده است.

۳ - بحارالانوار: تألیف گروهی از مؤلّفان به ریاست محمد باقر مجلسی (قرن ۱۱ - ۱۲) در ۱۱۰ جلد که بزرگترین جامع روایی در بین شیعه و سنّی و شاید بتوان گفت بزرگترین و مطوّل‌ترین کتاب تاریخ بشر می‌باشد. و در رابطه با فقه، معارف، تفسیر، کلام، تاریخ و اخلاق می‌باشد.

۴ - عوالم: تألیف شیخ عبدالله بحرانی معاصر مجلسی که این کتاب را در ۱۰۰ مجلّد تألیف نموده است. لکن این کتاب بدلیل عدم تبویب، مشهور و منتشر نشد مگر بعضی از مجلّدات آن مانند الغیبه و احوال الحجّه.

۵ - مقصودالانام: تألیف سیّد نعمت الله جزائری (قرن ۱۱) در شرح تهذیب الاحکام. از محاسن این کتاب می‌توان به بحث درباره اسناد احادیث اشاره نمود.

۶ - البرهان فی تفسیر القرآن، تألیف سیّد هاشم بحرانی (قرن ۱۱) و کتاب تفسیر نورالثّقلین تألیف شیخ عبدالعلی حویزی (قرن ۱۱).

۸ - جامع المعارف و الاحکام: تألیف سیّد عبدالله الشبّر (قرن ۱۲ - ۱۳) که کتب اربعه و دیگر کتب را در ۱۴ مجلّد جمع آوری نمود.

۹ - جامع الاخبار: تألیف شیخ عبداللّطیف الحارثی العاملی (قرن ۱۱)، احادیث این کتاب مشتمل بر روایاتی است که بدست اساتید او شیخ بهائی و صاحب معالم حین نگاشتن کتب حبل المتین و منتقی الجُمعان بدلیل ضعف سند کنار گذاشته شده بودند.

۱۰ - مُستدرَك الوسائل: تألیف میرزاحسین نوری (قرن ۱۳ - ۱۴) برای استدراكِ وسائل الشیعه. یعنی جمع کردن آنچه در این کتاب نیامده است.

۱۱ - جامع احادیث الشیعه: که تحت سرپرستی آیت ا... العظمی سیّد حسین بروجردی تدوین شد و شامل: آیات الاحکام و تمام روایات فقهی است بدون تقطیع روایات همراه با تنظیم خاصی که به مجتهد در صدور فتوا کمك می‌کند.

دلائل جعل

احادیث زیادی در هر دو فرقه شیعه و سنّی جعل شده‌اند. جعل یا به دلائل سیاسی صورت می‌گیرد مانند تثبیت خلافت فردی و محکم کردن سلطهٔ سلسله‌ای و یا به دلائل مذهبی مانند مدح یك اعتقاد و ذم اعتقاد سائرین. همینطور جعل می‌تواند به دلائل اجتماعی صورت گیرد مانند بعضی از آنچه وارد شده است در افضل بودن بعضی قبائل یا شهرها. یکی از دلائل ساده جعل جلب توجّه مردم است به شخص جاعل. از دیگر دلائل جعل داخل کردن مطالب غیر معقول است در عقیده‌ای که قصد جاعل ضربه زدن به آن عقیده است. از دیگر دلائل جعل، تحریض و تشویق مردم به عملی است؛ پس جاعل برای آن عمل، خواصّ و ثوابی محیّرالعقول جعل می‌نماید؛ در اینجا جاعل گمان می‌کند که کار خوبی انجام داده است. نمونه این جعل زیاد دیده شده مثلاً فردی روایات بسیاري در خواص سُوَر قرآن نقل کرده و در کتاب دیگرش یا در اواخر عمرش اعتراف کرده که چون دیدم مردم، قرآن را رها کرده‌اند این روایات را قربتاً الی الله جعل کردم تا ایشان به قرآن رغبت کنند. از دیگر دلائل جعل سوء عقیده می‌باشد مانند بسیاری از آنچه غلات در شأن ائمه (ع) جعل کرده‌اند.

حاصل بحث بر سر دلائل جعل این است که محقّق در مواردی که امکان جعل بیشتر است، بیشتر هوشیار باشد و بدنبال قرائن بیشتری برای قبول خبر بگردد.

تذکر یك نکته: در بعضی روایات ثواب‌ها یا فضیلت‌های بسیار نسبت به عملی آسان تعلق گرفته است توجه کنید که استبعاد عقلی در این امور نادرست است زیرا ممکن است نظامی از ثواب و پاداش در عالم، وجود داشته باشد که علم ما به آن تعلّق نگرفته باشد. نهایت امر، می‌توان گفت "عادتاً" بعید است و اما اینکه بگوئیم "عقلاً" بعید است امری نادرست است. در این گونه موارد حداکثر کاری که می‌توان کرد، این است که "توقّف" نمود اما ما اجازه تکذیب چنین روایاتی را نداریم.

ملاك‌های صحّت

از ملاکهای صحّت عبارتنداز:

۱ - عدم مخالفت با قرآن. ۲ - عدم مخالفت با قطعیّات و بدیهیّات عقلی. ۳ - عدم مخالفت با فطرت انسانی مانند آنچه بجز متعصّبین که حبّ به شیء آنها را کر و کور نموده قبول نمی‌کنند. زیرا تشخیص حسن و قبح امری فطری بوده و فطرت به خودی خود آنها را تشخیص می‌دهد. ۴ - عدم مخالفت با ضروریات دین یعنی آنچه کسی از متدیّنین آنها را منکر نشده است. ۵ - عدم مخالفت با متواترات سنّت رسول (ص) و سائر معصومین (ع). ۶ - عدم تعارض حدیث با متواترات تاریخ. ۷ - خالی بودن حدیث از آنچه خلاف قواعد بلاغت می‌باشد مخصوصاً خالی بودن از "ضعف تألیف" (که عبارتست از آنچه که خلاف قوانین معتبر نحو باشد) و همچنین خالی بودن از "مخالفت قیاس" (یعنی آنچه که خلاف قوانین معتبر صرف می‌باشد). ۸ - بری بودن حدیث از عبارات رکیك و زشت، زیرا در کلام و زبان معصوم عبارات رکیك جاری نمی‌باشد. ۹ - انتفاء ظنّ "قوی" به جعل حدیث بدلیل اینکه هرگاه ظنّ عقلائی قوی بر جعل باشد، اخبار آحاد از حجیّت ساقط می‌شوند و نه ادلّه نقلی ما را متعبّد به چنین خبری می‌کنند؛ نه سیره عقلاء بر قبول چنین خبری قرار دارد. از مواضع احتمال جعل می‌توان به مواردی اشاره نمود که دلیلی بر جعل وجود داشته و منفعتی به جاعل یا مسبّب جعل می‌رسد. ۱۰ - صحّت "سند" از آفات و بلایایی که ذکر می‌شود (رجوع کنید به فصل تعدیل راوی).

تسامح در ادلّه

مقصود از تسامح، بستن چشم است بر سند روایت و عمل به حدیث بدون تحقیق و تفحص در سند آن. جایگاه تسامح بیشتر در سنن و اخلاق و فضیلتهای اعمال می‌باشد نه در احکام و اعتقادات و نه حتّی در مستحبّات. در بین شیعه و سنّی برای اثبات جواز تسامح به بعضی اخبار موسوم به "اخبار مَن بَلَغ" تمسّك جسته‌اند که از این روایات می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: هشام بن سالم از امام صادق (ع): اگر به کسی از پیامبر در مورد ثواب انجام کاری خبری رسید و او نیز به آن عمل نمود اجر آن عمل برای او در نظر گرفته خواهد شد حتی اگر آن خبر از حضرت رسول(ص) نباشد(وسائل ج ۱ص ۶۰ ح۳). و یا از جابر روایت شده که اگر به کسی از جانب خداوند خبری برسد و در آن خبر فضیلتی آمده باشد و او به خاطر ایمان و امید به پاداش، به آن عمل نماید خداوند اجر آن کار را به او می‌دهد حتی اگر این خبر درست نباشد (کنزالعمّال ج۱۵ ص ۷۹۴).

نقل به معنا

بهتر است حدیث، لفظ به لفظ نقل شود کما اینکه حضرت صادق (ع) در تفسیر آیه مبارکه "فبشّر عبادی الّذین یستمعون القول فیتّبعون احسنه" می‌فرماید: این آیه در شأن کسی است که حدیث ما را روایت می‌کند، همانطور که می‌شنود، نه کلمه‌ای به آن اضافه می‌کند و نه از آن کم می‌کند(وسائل الشیعه ج۱۸ ص ۵۳ ح۸). امّا در هر صورت چاره‌ای جز نقل به معنی نمی‌باشد زیرا نقل به لفظ محقّق نمی‌شود مگر برای کسانی که دارای قوه حافظه‌ای قوی می‌باشند و آنهم برای زمان کوتاهی، بنابراین ممکن نیست که حکم کنیم احادیث "تنها" باید بصورت "نقل به لفظ" نقل شوند و همچنین لزوم ترجمه احادیث به سایر زبانها دلیلی دیگر است بر جواز نقل به معنی و در این باب یعنی جواز نقل به معنی روایاتی وارد شده است از جمله: از محمد بن مسلم: گفتم به امام جعفر صادق (ع) که از شما حدیث می‌شنوم و از آن چیزی کم و زیاد شده است. فرمود:اگر "معانی" آن را تغییر نداده باشی اشکالی ندارد(وسائل الشیعه ج ۱۸ ص ۵۴ ج ۹ و ۱۰). و یا اینکه: گفتم به امام جعفر صادق (ع) که از شما خیر و کلامی می‌شنوم و می‌خواهم آنرا همانطور که شنیده‌ام روایت کنم ولی نمی‌توانم. فرمود: در تغییر دادن آن تعمّد داری؟ گفتم: نه فرمود: معنی و مفهوم را افاده می‌کنی؟ گفتم: بله فرمود: پس اشکالی ندارد (وسائل الشیعه ج ۱۸ ص ۵۴ ج ۹ و ۱۰).

جواز تقطیع

تقطیع روایات جایز است:

۱ - برای اینکه این بحث از فروع مبحث نقل به معنا می‌باشد، یعنی تقطیع روایت نوعی نقل به معناست.

۲ - عدم دلیل بر منع آن چه از لحاظ عقلی و چه از لحاظ نقلی.

۳ - وجود فوائدی که بر تقطیع مترتب است مانند: تسهیل نمودن امر بر محقّق و عدم اتلاف وقت او.

مصطلح الحدیث

مصطلح الحدیث علمی است که در مورد سند روایات بحث می‌کند و در آن مباحث مختلفی مطرح می‌باشد:

بحث ۱: تقسیم خبر به متواتر و واحد:

متواتر: روایتی است که از طرق مختلف و توسط روّات مختلف نقل شود به طوریکه احتمال تبانی آنها بر کذب نرود و شنونده پس از شنیدن حدیث نسبت به صدق مضمون آن قطع حاصل کند. تشخیص تواتر شخصی می‌باشد و لحاظ عدد یعنی فرض عددی که اگر روایات به آن تعداد برسند، متواتر می‌شوند وجود ندارد. البته برای تشخیص تواتر باید توجه داشت که: - خبر نقل شده مستند به حس مُخبر باشد نه نظر و اجتهاد شخصی او یعنی حدس. - تواتر در تمامی طبقات روّات تا جائیکه به معصوم می‌رسد حفظ شود نه اینکه چند طریق، همگی در یك راوی مشترك باشند. - مضمون روایت با علم قطعی تعارض نداشته باشد.

اقسام تواتر: ۱ - تواتر لفظی: هنگامی است که تواتر در مورد یك لفظ خاص باشد مانند: "من کنت مولاه فعلیّ مولاه" که بالغ بر ۱۱۰ صحابی آنرا نقل کرده‌اند. ۲ - تواتر معنوی: هنگامی است که الفاظ مختلف‌اند ولی تمامی این الفاظ، معنی واحدی را می‌رسانند مانند دلالت الفاظ مختلف بر شجاعت علی بن ابی طالب (ع). ۳ - تواتر اجمالی: هنگامی است که اختلاف در دائره شمول روایات وجود دارد، بعضی اعمّ هستند و بعضی اخص، در این مورد ما اخذ به اخصّ می‌کنیم. زیرا قدر متیقّن، تنها همان اخصّ است. مانند دلالت روایات بر حجیّت خبر واحد. در این مورد برای اینکه اخذ به قدر متیقّن کرده باشیم آن خبر واحدی را حجّت می‌دانیم که مخالف کتاب و سنّت و عقل نباشد. در این صورت می‌گوئیم روایات بر حجیّت چنین خبر واحدی "تواتر اجمالی" دارند.

خبر واحد: خبری است که به تنهایی فایده علمی ندارد و همچنین انسان با خواندن آن نسبت به صدور آن قطع حاصل نمی‌کند. این نوع از خبر به تنهایی حجّت نمی‌باشد مگر اینکه شارع آنرا حجّت بداند (به دلائلی که در مبحث حجیّت گفته خواهد شد). و تقسیم می‌شود به: - مستفیض: هنگامی که روّات تمام طبقات بیش از ۳ نفر باشد یعنی روایت با سه سند کاملاً مختلف روایت شده باشد. - عزیز: هنگامی که روّات تمام طبقات کمتر از ۲ نفر باشد یعنی روایت با دو سند کاملاً متفاوت نقل شده باشد. - غریب: هنگامی که راوی، واحد باشد هرچند از او به تعداد زیاد و از طرق مختلفه نقل کرده باشند.

بحث ۲: تقسیم خبر به صحیح و غیر آن:

حدیث طبق آنچه ابن طاووس تقسیم کرده و متأخّرین هم از او پذیرفته‌اند چهار قسم است:

۱ - صحیح، و آن روایتی است که راویان آن همه امامی (جعفری اثناعشری)، عدل (ملزم به موازین شرع)، ثقه (صادق در گفتار) باشند و همچنین سند متصل به معصوم باشد. ۲ - حَسَن، و آن روایتی است که به عدالت بعضی از روّات تصریح نشده باشد اما تمامی، امامی و ثقه و نیز سند متصل به معصوم باشند. ۳ - موثّق: و آن روایتی است که از راویان ثقه نقل شده باشد و سند به معصوم (ع) متّصل باشد اما آن راویان غیر امامی باشند در ضمن به آن حدیث "قوی" هم می‌گویند. ۴ - ضعیف، به ثقه بودن بعضی از روّات تصریح نشده باشد یا سند منقطع باشد.

حدیث صحیح خود به سه نوع تقسیم می‌شود:

- اعلی: و آن حدیثی است که اتّصاف روّات به صحّت)عدل، امامی و ثقه بودن(مبنی بر علم باشد مانند شهادت دو عادل. - اوسط: و آن حدیثی است که اتّصاف روّات به صحّت مبنی بر ظنّ باشد یعنی از قول یك ثقه یا شهادت یکنفر عادل باشد.

- ادنی: و آن خبری است که اتّصاف روّات به صحّت، بر مبنای ظنّ اجتهادی باشد.

در مورد خبر ضعیف، مبنای مشهور این است که این خبر حجیّت ندارد مگر اینکه ضعف آن به وسیله شهرت روایی یا فتوایی و یا به وسیله نقل شدن آن به وسیله "اصحاب اجماع" جبران شود.

بحث ۳: تقسیم خبر برحسب نحوه اتّصال سند آن:

متّصل: و آن خبری است که سندش اتّصال داشته باشد به این صورت که هر راوی از راوی فوقِ خود نقل کند تا معصوم (ع).

مسند: نوعی از اتصال است که سند روایت به صحابی می‌رسد مانند بسیاری از روایات تفسیری اهل سنّت.

مقطوع: نوعی از اتصال است که سند روایت به تابعی می‌رسد نه صحابی و نه معصوم (ع).

منقطع یا منفصل یا مرسل: و آن خبری است که شخص و یا اشخاصی از سند آن افتاده باشند. اگر این شخص و یا اشخاص از آخر روایت افتاده باشند به آن "مرفوع" می‌گوییم مانند: "قال علی بن ابراهیم عن ابیه رفعه الی الصادق (ع)" و اگر این راویان از اول روایت افتاده باشند به آن "معلّق" گویند مانند بیشتر آنچه طوسی و صدوق نقل کرده‌اند و اگر دو راوی یا بیشتر از وسط سند روایت افتاده باشند به آن

"معضل" گویند و همچنین اگر یك راوی از وسط سند روایت افتاده باشد به آن "منقطع" به معنای اخصّ، گوییم.

نکته ۱: هرگاه در نقل روایت به نام معصوم اشاره‌ای نشده و بجای نام معصوم از ضمیر استفاده شود مانند اینکه بگویند: "سألته عن کذا" به این روایت "مضمر" می‌گویند. حجیّت روایت "مضمر" منوط به اینست که از اجلّاء اصحاب مانند زُراره و محمدبن مسلم نقل شده باشد.

نکته ۲: از اسباب علوّ سندِ روایات، کمی روّات و نزدیك بودن سندها به معصوم و یا ائمه حدیث، تقدّم زمان شنیدن و تقدّم وفات راوی می‌باشد. اگر روایتی شرائط بالا را دارا بود به آن روایت "عالی" می‌گویند. گفته‌اند "عالی" بودنِ حدیث از جمله مرجّحات می‌باشد.

بحث ۴: تقسیم خبر براساس قبول اصحاب روایت:

معتبر: آن روایتی است که جمیع و یا اکثر فقها نسبت به وثاقت روّات و حجیّت آن خبر، اقامه دلیل نموده و به استناد به آن فتوی صادر نموده باشند.

مشهور: آن خبری است که بدلیل نقل در کتب مختلفه و بطرق مختلفه بین محدّثین مشهور باشد و یا آن خبری است که بین محدّثین و مفسّرین و فقها و عرفا مشهور باشد و همچنین گفته‌اند "شهرت" از جمله مرجّحات است.

معروف: نوعی از مشهور است با این تفاوت که معروف بودنِ روایت به اعتبار متن و مضمون روایت است نه به اعتبار طریق و سند آن.

متّفق علیه: آن روایتی است که کلینی، صدوق و طوسی یا اصحاب اجماع و یا اصحاب صحاح ستّه در نقل آن روایت اشتراك داشته باشند.

مقبول: و آن روایتی است که در آن شرائط صحّت موجود نباشد، لکن بین علماء مقبول باشد مانند مقبوله عُمربن حَنظله در بحث تعادل و تراجیح.

مفرد: و آن روایتی است که یا راوی آن یکنفر باشد مانند آنچه ابوبکر منفرداً از نبی (ص) نقل کرده است که "نحن معاشرالانبیاء لانورث دیناراً و لادرهما ماترکناه صدقة". یا راویان از یك مذهب و یا یك وطن باشند مانند آن چه اهل شام نقل کرده‌اند و غیر از آنها کسی نقل نکرده است.

مؤوّل: آن روایتی است که مخالف کتاب و سنّت متواتر است لکن این روایت را می‌توان با توجه به قرائن حالیّه و یا مقالیّه و یا نقلیّه برخلافِ ظاهر، تأویل نمود تا دیگر تعارضی با کتاب و متواترات نداشته باشد.

متروك: آن خبری است که مخالف قواعد و ادلّه باشد و یا ناقل آن متّهم به کذب باشد.

موضوع: آن روایتی است که جعل شده باشد و به دروغ به معصوم نسبت داده شده باشد.

بحث ۵: تقسیم خبر براساس احتمالات لفظی:

مُدْرَج: و آن خبری است که در آن، کلام راوی درج شده باشد و گمان برود که این کلام از اوست که بر حدیث افزوده است. ادراج، هم می‌تواند در سند باشد و هم می‌تواند در متن واقع شده باشد.

مُصَحَّفْ: اگر در روایت، حروف، تصحیف شده باشند یعنی دو کلمه مشابه اشتباهاً بجای یکدیگر در روایت درج شده باشد به آن خبر مصحّف می‌گویند. دلیلِ تصحیفِ حروف، شباهت کلمات است و منشاء آن خطا در شنیدن و یا دیدن می‌باشد. مانند تصحیف "ستاً" به "شیئاً" یا "یزید" به "برید". تصحیف می‌تواند در متن باشد و یا در سند روایت.

مُحرَّف: حدیثی است که حرکات حروف در آن تحریف شده باشد مانند "بُرد" به "بَرد".

مَزید: حدیثی را گویند که در آن چیزی زیاد شده باشد. این نوع از حدیث مانند "مُدرج" است.

مشترك: روایتی است که بعضی از روّات آن بین ثقه و غیر ثقه مشترك باشند.

مشکل: خبری است که شامل مطالب مشکل و دور از ذهن باشد.

معلَّل: در علم حدیث به روایتی معلّل می‌گویند که سند و متن آن ضعف داشته باشد. اما در نزد فقها معلَّل حدیثی است که در آن، دلیلِ حکم ذکر شده باشد.

مُدلَّس: روایتی را گویند که به علت ضعف سندِ حدیث، بعضی در سند، تدلیس کرده‌اند تا ضعف سند را مخفی سازند. بدین صورت که تعدادی از روّات ضعیف را حذف نموده‌اند؛ یا بدین صورت که با آوردن "قال رسول الله" برای بعضی از صحابی، قول ایشان را به رسول خدا(ص) منتسب ساخته‌اند و به صورت حدیث نقل نموده‌اند. بهرحال کثرتِ تدلیس راوی از موجبات جرح بر او می‌باشد یعنی دیگر روایات او پذیرفته نمی‌شود.

مضطرب: روایتی را گویند که اضطراب در متن و یا سند آن، به علت اختلاف در نقل، وجود دارد.

مقلوب: آن حدیثی را گویند که یك راوی آن را بطریق غیر معروف و با قلب بعضی از رجال نقل کرده باشد. بدلیل اینکه مردم را به آن حدیث ترغیب نماید.

بحث ۶: تقسیم خبر برحسب دلالت آن.

نص: آن خبری که دلالت آن بر موضوعی که می‌خواسته بدان اشاره کند، صریح باشد و هیچ وجه تأویلی هم نداشته باشد.

ظاهر: آن خبری است که دلالت آن بر موضوعی که می‌خواسته بدان اشاره کند صریح نباشد. یعنی امکان تأویل آن خبر بر وجوه مختلف دیگر وجود دارد ولیکن یکی از این وجوه بدلیل وجود قرائن، روشن‌تر است.

مجمل: آن خبری است که در آن اجمال و ابهام باشد بطوریکه ظهور در چیزی نداشته باشد.

مبیَّن: آن خبری است که در آن اجمال نباشد بنابراین نص است یا ظاهر.

ناسخ: آن روایتی است که حکم سابق را رفع و نسخ نماید. از شرائط روایت ناسخ این است که بعد از منسوخ صادر شده باشد و امکان جمع بین ناسخ و منسوخ نباشد یا اینکه در روایتی که سند آن صحیح است معصوم به ناسخ بودن حکمی اشاره نماید.

منسوخ: آن خبری است که مضمون آن بوسیله ناسخ رفع می‌شود.

مختلفان: دو خبری را که بین آنها تباین باشد مختلفان گویند چه بتوان بین آنها جمع کرد (مانند تخصیص عامّ بوسیله خاصّ یا حمل مطلق بر مقیّد) و چه جمع عرفی بین آنها ممکن نباشد یعنی تعارض حقیقی بین آنها برقرار باشد.

حجیّت اخبار

کلام معصوم هنگامی که آنرا "بلاواسطه" از او "بشنویم" حجّت است و این امر در غیبت کبری تحقق پیدا نمی‌کند مگر برای بعضی از خواصِّ اولیاء. دلیل اینکه "شنیدن بلاواسطه" حجّت است، "قطعی" است که ما نسبت به فرمان و نظر معصوم (ع) پیدا می‌کنیم. اما در این زمان عمده چیزی که در دست ماست، اخبار است. و واضح است که خبر فایده‌ای ندارد بجز اینکه ما تنها "ظنّ" پیدا می‌کنیم به اینکه نظر معصوم چنین است. حال باید بدنبال دلائلی بگردیم که شارع "این ظنّ را" برای ما معتبر و حجّت قرار داده است.

و آن دلائلِ حجیّتِ خبر واحد عبارتنداز:

۱ - آیه نبأ "یا ایّهاالّذین آمنوا ان جائکم فاسق بنباءٍ فتبیّنوا ان تصیبوا قوماً بجهالة فتصبحوا علی مافعلتم نادمین". (حجرات: ۶)

۲ - آیه نفر "و ماکان المؤمنون لینفروا کافّة فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة لیتفقّهوا فی‌الدّین و لینذرو قومهم اذا رجعوا الیهم لعلّهم یحذرون". (توبة: ۲۲)

۳ - آیه کتمان: "انّ الّذین یکتمون ما انزلنا من‌البیّنات والهدی بعد ما بیّنّا للناس فی الکتاب اولئك یلعنهم اللّه و یلعنهم اللّاعنون". (بقره: ۱۵۹)

۴ - آیه سؤال: "وما ارسلنا من قبلك الا رجالاً نوحی الیهم فسئلوا اهل‌الذّکر ان کنتم لاتعلمون". (نحل: ۴۳)

۵ - آیه اُذُن: "و منهم الّذین یؤذون النبی و یقولون هو اذن قل اذن خیرلکم یؤمن بالله و یؤمن للمؤمنین و رحمة للذین آمنوا منکم...". (توبة: ۶۱)

۶ - تواتر اجمالی که از روایاتی حاصل می‌شود مبنی بر اینکه اخذ به خبر واحد جایز است. تواتر این روایات ما را به این سمت سوق می‌دهند که حدّاقل بعضی از این روایات از معصوم نقل شده است پس اخذ به همان بعضی کرده، به آنها متعبّد شده و به اخبار احاد اخذ می‌کنیم.

به موجب این ادلّه البتّه بعد از بحث‌های دقیق و نقض و اثبات‌های فراوان که در اینجا ذکر نشده است شارع خبر واحد را معتبر می‌داند. یعنی به ما اجازه اخذ به اخبار آحاد و عمل کردن بر طبق آنها را می‌دهد. ظاهراً این اجازه شارع حاکم بر سیره عقلاء است نه چنانکه مشهور است؛ امضاء سیره عقلاء. زیرا شاید بتوان گفت، سیره عقلاء به تنهایی و صرف نظر از آیات و روایات خبر واحد را حجّت نمی‌داند بخصوص در موارد و مسائل مهمّ اجتماعی بخصوص در جامعه‌ای مملوّ از کذّابین و وضّاعین و تنها محطّ حجیّت خبر واحد منحصر است به موارد ابتدائی و پیش پا افتاده مانند یافتن آدرس‌ها و اسامی خبابانها که حتی در امثال چنین مسائلی نیز نفسِ اکثر افراد با پرسیدن از یك نفر سکون پیدا ننمود و به دنبال متواتر شدن خبر با پرسیدن از چند نفر است. بنابراین ادلّه اثبات کننده حجیّت خبر واحد بمنزله تخصیص سیره عقلاء و تخصّص عقل (به معنای واقعی عقل) است.

تنبیه ۱: بدون شك متابعت از سیره ائمه هدی در طریق به سمت خدا "موضوعیّت" دارد و گفتار آنان که اخذ به سیره معصومین را تا حد "طریقیّت" پائین می‌آورند باطل است. زیرا اطاعت فرمان خدا و طیّ منازل بندگی ممکن نیست جز با سر در گرو اطاعت امام نهادن، امامی که گفتار و کردارش برای ما حجّت باشد. حاصل کلام آنکه طریق بسوی خدا "منحصر" است در طلب معارف از این درگاه و از راه دیگری حاصل نمی‌شود. این نسبت به خود معصومین (ع) است اما سخن در این است که وجه حجیّت "اخبار"، طریقیّت آنها به قول معصوم و کاشفیّت آنها از نظرات معصوم است یا اخذ به اخبار موضوعیّت دارد؟ ثمره این بحث در جایی ظاهر می‌شود که از راهی بجز اخبار به نظرات معصومین (ع) قطع و یا حتی ظنّ پیدا کنیم در این صورت آیا باز هم تعبّد به آن خبری که مخالف قطع یا ظنّ ما می‌باشد لازم است؟ ثمره دیگر بحث در جایی است که اخبار، نادرست و جعلی باشند در این صورت آیا مشی بر طبق آنها در حالیکه نسبت به جعلی بودن آنها جاهل هستیم، مُقرِّب به پروردگار است یا خیر؟... همین چالشها زمینه ساز بروز نظریه‌ای جدید شد بنام "مصلحت سلوکیّه" این نظریه تلویحاً منافع آن دو نظریه طریقیّت و موضوعیّت را جمع کرده و از اشکالات آنها مصون می‌ماند. این نظریه که تقریباً فصل جامع یا امرٌ بین الامرین دو نظریه فوق است می‌گوید در سلوك و تعبّد به اخبار، مصلحتی است که حتی اگر آن اخبار کذب باشند جبران مصلحت فوت شده در اثر کذب بودن اخبار را می‌کند.

تنبیه ۲: آنچه گفتیم راجع به حجیّت خبر واحد بود اما نسبت به خبر متواتر شکی در حجیّت آن نیست زیرا تعریف خبر متواتر طوری است که حجیّت در آن لحاظ شده است؛ خبر متواتر خبری است که کثرت طرق نقل آن به حدی بوده که احتمال همدستی و توطئه روّات برای جعل، بسیار اندك است و بنابراین نفس به صدور آن از معصوم قاطع شده و اطمینان می‌یابد.

تنبیه ۳: مقصود از خبر واحد که حجیّت آنرا ثابت کردیم خبر "معتبر" است و این اصطلاح نزد مشهور شامل سه دسته از اخبار می‌شود: ۱ - خبر صحیح که عبارتست از خبری که از امامی منصوص العداله مسنداً از معصوم روایت شود ۲ - خبر حَسَن که عبارتست از خبری که از امامی غیر منصوص العداله اما منصوص المدح مسنداً از معصوم روایت شود ۳ - خبر موثّق که عبارتست از خبری که از منصوص الوثوق مسنداً از معصوم روایت شود. حجیّت قسم اول نیاز به اقامه دلیل ندارد. دلیل حجیّت قسم دوم و سوم نیز عدم فسق روّات در نقل است که معنی مورد وثوق بودن ایشان نیز همین است یعنی راوی در نقل کردن اخبار، فاسق نبوده بلکه حرف را همانگونه که شنیده نقل می‌کند و مرتکب کذب و افتراء نمی‌شود.

از آنچه گفتیم معلوم می‌شود که خبر مُسنَدِ غیر ضعیف بطور مطلق حجّت است. اما خبر مرسل، نظر مشهور براین است که مراسیل ابن ابی عمیر، صفوان بن یحیی، احمدبن محمدبن ابی نصر و نیز مراسیل صدوق اگر بصورت جزمی مانند "قال الصادق" نقل شده باشد نه بصورت غیر جزمی مثل "عن الصادق" مانند مسانید ایشان مورد قبول و حجّت است دلیل ایشان نیز این است که این افراد جز از عادل نقل نمی‌کنند پس واسطه هایی که اسقاط کرده‌اند جملگی عادل بوده‌اند. اما در این جا چند اشکال بوجود می‌آید اول اینکه گفته‌اند "ایشان جز از عادل نقل نمی‌کنند"، امری ظنّی است و چنین ظنّی را نیز شارع معتبر ندانسته. دوم اینکه ممکن است بین ما و امثال ایشان در معرفت عدالت و عادلان اختلاف باشد به این صورت که آنکه نزد ایشان عادل است نزد ما فاسق باشد چون ما به دلائل و کتبی دسترسی داریم که از چشم ایشان پوشیده مانده. سوم اینکه "قال الصادق"های صدوق هیچ ظهوری ندارد که خود صدوق به نحو جزم این روایت‌های مرسل را صادره از امام (ع) می‌دانسته. چهارم اینکه حتی اگر قائل شویم که صدوق این روایات را از امام می‌دانسته، دلیلی ندارد که آنچه نزد او حجّت بوده نزد ما نیز حجّت باشد زیرا ما متعبّد به جزم و علم صدوق نیستیم. در هر حال علیرغم این اشکالات، مشهورِ علماء مراسیل این بزرگان را چون مسانید می‌دانند و آنها را حجّت می‌دانند.

تنبیه ۴: اعلی ملاك حجیّت اخبار، اطمینان به صدور آنها از معصوم (ع) است و از آنجا که اطمینان کیفی نفسانی است، به اختلاف اشخاص مختلف می‌شود و طریق حصول آن یکسان نمی‌باشد. پس اگر برای فردی از طریقی غیر از طریق مشهور (یعنی صحّت سند)، اطمینان به صدور روایتی از معصوم (ع) حاصل شد برای همو حجّت است. امّا در صورتیکه این اطمینان حاصل نشد، بلکه بصورت ظنّ و گمان به صدور حدیث از معصوم (ع) باقی ماند در صورتیکه شرائط صحّت در حدیث موجود بود ما متعبّد و ملزم به اخذ آن حدیث هستیم و إلاّ توقّف می‌کنیم.

شرایط راوی

خبری که راوی نقل می‌کند در صورتی از او قبول می‌شود که خود راوی واجد چند صفت باشد: راوی باید قدرت تمییز داشته باشد یعنی عاقل باشد گرچه به سن بلوغ نرسیده باشد. راوی باید در نقل کردن ثقه باشد یعنی در آنچه نقل می‌کند تصرّف نکند، آنرا وارونه جلوه نداده، چیزی از آن کم نکرده یا به آن نیفزاید و نیز دروغگو نباشد. می‌توان به جای تمام این صفات گفت، او باید "عادل در نقل کردن" باشد. در قبول روایت از راوی شرط نیست که حتماً او مسلمان یا امامی مذهب یا عادل (به نحو مطلق) باشد. اما مجهول الحال، گفته‌اند روایت از او قبول نمی‌شود زیرا ممکن است غیر ممیّز یا غیر ثقه باشد مضاف براینکه محتمل است اصلاً چنین کسی در تاریخ وجود نداشته باشد و از روّات مُختلَق (= خلق شده) باشد.

جایگاه علم رجال

قرآن کریم می‌فرماید: "لاتقف مالیس لك به علم" (الاسراء: ۳۶) و نیز می‌فرماید: "مایتّبع اکثرهم الاظناً ان الظنّ لایغنی من الحق شیئاً" (یونس:۳۶) و از امام صادق (ع) از رسول خدا (ص) مرویست که: "من عمل بغیر علم کان یفسد اکثر مما یصلح" (الکافی:۱:۹۴) یعنی: هرکه عمل کند به غیر علم بیش از آنکه اصلاح کند افساد می‌کند. و نیز از امام صادق (ع) مرویست حین سئل (ع): ترد علینا أشیاء لیس نعرف فی کتاب الله و لاسنّة فننظر فیها؟ قال (ع): لا اما إنّك إن احسنت لم توجر و إن اخطأت کذبت علی الله عزو جل (الکافی:۱:۱۱۰) یعنی از آن حضرت پرسیدند که اموری به ما روی می‌آورد که حکم آنرا در کتاب خدا و نیز سنّت نمی‌یابیم آیا به نظر خود در آن حکم کنیم؟ حضرت می‌فرمایند: خیر زیرا اگر درست حکم کنید (چون مستند به حجّت سخن نگفته‌اید) اجری ندارید و اگر خطا کنید بر خداوند دروغ بسته‌اید. برای تحذیر از انتساب ظنونات خود به شارع آیه "الله آذن لکم ام علی الله تفترون" (یونس: ۵۹) کفایت می‌کند.

آنچه گفتیم اندکی بود از مَنهیات شارع از عمل به ظنّ و واضح است که عقل نیز چنین حکم می‌کند. پس عمل به ظنّ عقلاً و نقلاً ممنوع و حرام است پس وصول به لب مذهب و طریق صحیح ممکن نیست جز پس از فحص در سند روایات و أخذ به آنچه شارع آنرا برای ما حجّت قرار داده است و طرد جز این. و حجّت نیز همانگونه که گفتیم روایت "غیر ضعیف" است. پس چاره‌ای نخواهد بود از علمی که با آن ضعف راویان و به تبع آن اسناد روایات معلوم شود و این علم، "علم رجال" است و اخذ به این علم سیره‌ای عَقلانی است.

بر آنچه گفته شد چند اشکال وارد است نخست اینکه رجال خودش علمی ظنّی است و ظنّی بودن آن بیش از ظنّی بودن متن حدیث است. چون رجال بر مدح و ذمّ

نویسندگان کتب رجال از راویان بنا شده و ممکن است حبّ و بغضهای شخصی هم در آن وارد بوده مضاف بر آنکه بر حسّ ایشان بنا نیست بلکه بر حدس و اجتهاد ایشان بنا شده است. گاهاً فرقه‌گرایی یا گروه‌گرایی نیز در آن وارد میشده مثلا قمیّون بغدادیون و ایشان قمیّون را با نظر تردید مینگریستند. امروز هم اگر کسی بخواهد رجال بنویسد اگر از جناح راست باشد شاید جناح چپی‌ها را فاسق بداند! به علاوه نویسندگان کتب رجال اکثراً به اظهار نظر راجع به راویانی میپردازند که ده‌ها یا صدها سال پیش مرده‌اند چطور حرف ایشان را بپذیریم؟ چگونه یک علم کاملاً ظنّی میتواند راهگشای ما برای خروج از ظنّ باشد؟ اینها همه تأملّاتی است که باید لحاظ شود. اشکال بعدی راجع به دایرهٔ اِعمال علم رجال است، در فقه، چون عقل ما به درستی و غلطی احکام نمیرسد چاره‌ای نداریم جز تعبّد به احادیث و ترجیح میان احادیثِ متعارض با علمی ظنّی مثل رجال. آنجا رجال با این‌همه اشکالی که بر آن وارد است بکار میاید، اما در معارف عقلی و وجدانیات فطری که عقل به درستی آن گواه است چطور؟ مثلا در حدیثی هست که «القلوب اذا خلت عن ذکر الله ابتلی بعشق غیره». قلبها وقتی از یاد خدا خالی شود به عشق غیر خدا دچار میشود. عقل، حُسن و درستی این حدیث را وجدان میکند. در اینجا هم باید در رجال حدیث دقیق شویم و اگر در سلسله سند آن کسی بود که فی‌المثل نجّاشی او را عادل ندانسته بود،از حدیث دست بکشیم؟ اصولا در احادیث معنوی نیازی به مراجعه به رجال هست؟ نکند علم رجال در اینجا بجای اینکه کمکی به ما کند مانعی بر سر راه ما باشد؟ پیشتر راجع به سُنَن نیز سخن گفتیم که با تسامحی که در قبول ادلّه آنها پذیرفته است نیازی به تدقیق در سند نیست. اصولا چنین تدقیقی مانع علم است نه موجب آن. پس رجال علمی است که گاهی کارگشا و گاهی راه‌بند است. باید آنرا با تأمّل بکار برد چون حقیقتا علم نیست امارهٔ علاجیهٔ است. سرابی است که با اینکه میدانیم سراب است گاهی وظیفه است بسویش طی طریق کنیم چون راه دیگری نداریم.

معرفت به وثاقت

از آنجا که قبول روایت در برخی حوزه‌های اندیشه اسلامی را منوط به موثّق بودن رجال آن و سپس اتّصال سلسله آنها به یکدیگر تا معصوم (ع) دانستیم، در این فصل به برّرسی راههای اثبات وثاقت برای راوی می‌پردازیم.

چند راه برای اثبات وثاقت راوی وجود دارد:

۱ - تصریح معصوم (ع) به وثاقت او در خلال روایتی معتبر یعنی به روایت معتبری دست یابیم که در ضمن آن معصوم به موثّق بودن راوی خاصّی تصریح کرده باشد مسلم است که در این راه نه به روایت ضعیف اعتماد می‌کنیم و نه به آنچه خودِ راوی موثوق شده، از سلسله روّات آن باشد. یعنی آنچه خودش در مدح خود از معصوم (ع) نقل کرده برای ما بی اعتبار است.

۲ - تصریح یکی از اقدمین که عبارتنداز اصحاب ائمه (ع) یا اصحاب اصول چهارصدگانه یا اصحاب جوامع روائی اولیه مانند یونس بن عبدالرحمن، علی بن حسن بن فضال، علی بن مهزیار اهوازی،... یا یکی از متقدّمین که عبارتند از برقی، ابن قولویه، کشی، صدوق، مفید، نجاشی، شیخ طوسی،... دلیل بر حجیّت این طریق، اعتبار شهادت و حجیّت خبر ثقه است بر وثاقت شخص دیگر. زیرا خبر ثقه حجّت است مادامی که دلیل بر حدسی و اجتهادی یا شخصی بودن آن اقامه نشده باشد بلکه حقیقتاً اِخبار باشد.

۳ - تصریح یکی از متأخّرین هنگامی که با شخصی که او را توثیق می‌کند معاصر باشند یا زمان زیادی بین آنها نباشد مانند توثیقات شیخ منتجب الدین و نیز ابن شهر آشوب که معاصرینشان را توثیق کرده‌اند. اما توثیقات ابن طاووس و علّامه حلّی و ابن داوود و نیز بعضی از متأخّرالمتأخّرین مانند علّامه مجلسی هنگامی که فردی را توثیق می‌کنند که زمان درازی قبل از ایشان می‌زیسته معتبر نمی‌باشد. دلیل بر عدم اعتبار این قبیل توثیقات این است که ما اطمینان داریم که توثیق ایشان بر حدس و نظرات شخصی ایشان استوار است زیرا سلسله اسناد پس از شیخ طوسی (ره) منقطع شد و کتب رجال (چون کتاب کشی و کتاب منسوب به ابن غضائری) به دست امثال مجلسی نرسید تا توثیق ایشان را اِخبار و نقل از این کتب قدیمی دانسته، بپذیریم. چنانکه خود ایشان در اجازات و طرقشان بطور مبسوط به این نکته اشاره می‌کنند (ر.ك: مقدمه معجم رجال الحدیث: الخوئی: ۱:۳۹ به بعد)

۴ - ادعای اجماع بر وثاقت راوی ولو از جانب متأخّرین مانند آنچه ابن طاووس در حق ابراهیم بن هاشم مدعی شده که اصحاب بر وثاقت او متّفق اند. و دلیل بر اعتبار این طریق، کشف آن است از "توثیق قدماء" که برای اثبات وثاقت کافی است.

حال به بررسی مطالبی می‌پردازیم که در حاشیه بحث وثاقت مطرح بوده و همیشه مورد اختلاف علماء واقع شده است. برای روشن‌تر شدن این مطالب، هریك را به صورت بحثی مستقل پیش می‌بریم.

بحث ۱: قبول توثیقات عام مانند آنچه علی بن ابراهیم در مقدمه تفسیرش می‌گوید که "مانقلت الا ما قد ورد بواسطة الثّقات"، مبتنی بر تصریح به ثقه بودن روّاتِ تمام طبقات است؛ اما آنچه صدوق در مقدّمه کتابش المقنع گفته که: "ما نقلت الا عن الثّقات"، بر بیش از این دلالت ندارد که تنها مشایخی که او مستقیماً از آنها حدیث شنیده است ثقه بوده‌اند و این عبارت نسبت به احوال سائر طبقات مسکوت است. پس محقق باید در قول مُوَثِّق نظر کرده در آن دقیق شود تا ببیند که امکان سرایت وثاقت به تمام طبقات روّات وجود دارد یا خیر.

بحث ۲: ادعا شده است که تمامی اصحاب امام صادق (ع) موثّق اند. اصل این ادعا به شیخ مفید در کتاب ارشاد منتهی می‌شود سپس ابن شهر آشوب در معالم العلماء و طبرسی در اعلام الوری به تقلید از مفید این ادعا را مطرح کرده‌اند. در هرحال این کلام واضح البطلان است، باطل‌تر از قولی که تمامی اصحاب رسول خدا (ص) را عادل می‌داند مضاف بر اینکه بسیاری از قدماء به تضعیف جماعتی از اصحاب حضرت صادق (ع) پرداخته‌اند مانند شیخ طوسی (ره) که به تضعیف عبدالرحمن بن هلکام، عمروبن جمیع، ابراهیم بن ابوحبّه و حارث بن عمر بصری می‌پردازد. آری چگونه ممکن است که چهار هزار نفر شاگرد حضرت صادق (ع) که هریك عقیده‌ای مخالف دیگری و مذهبی سواء دیگری داشته‌اند همگی تنها به این دلیل که شاگرد حضرت صادق (ع) بوده‌اند، ثقه باشند؟ قابل توجه است که بسیاری کتب تاریخ و رجال، منصور دوانیقی، خلیفه فاسد را نیز در عداد اصحاب صادق (ع) شمرده‌اند آیا می‌توان حکم کرد که او ثقه بوده است؟

بحث ۳: کشی در رجالش گفته است: "اصحاب ما متّفق اند بر صداقت و فقاهت عدّه‌ای از اصحاب صادقین (ع) از جمله: زُراره، معروف بن خَرَّبوذ، بُرَید، ابوبصیرالاسَدی، ابوبصیرالمرادی (= لیث بن البَختری)، فُضَیل بن یسار، محمد بن مسلم الطائفی، و افقه آنها زُراره است". سپس کشی شش نفر دیگر را به این جمع اضافه می‌کند: جمیل بن دَرّاج، عبدالله بن مُسکان، عبدالله بن بُکَیر، حَمّاد بن عیسی، اَبان بن عثمان و می‌گوید جمیل بن دَرّاج افقه ایشان است. سپس شش نفر از اصحاب امام کاظم (ع) و امام رضا (ع) رابر می‌شمارد: یونس بن عبدالرحمن، صفنوان بن یحیی بیّاع صابری، محمد بن ابی عُمَیر، عبدالله بن مُغَیره، حسن بن محبوب (بقولی) و احمد بن ابی نصر (و نیز بقولی حسن بن علی بن فَضّال و فُضالة بن ایّوب). پس از کشی، متأخرین اجماع مذکور را از او نقل کرده بلکه خود با تقلید از او براین مطلب ادعای اجماع کردند. در هر حال کلام کشی هیچ دلالتی ندارد، جز جلالت شأن این "اصحاب اجماع". یعنی ایشان ثقه در نقل می‌باشند یعنی آنچه را شنیده‌اند بی کم و کاست نقل می‌کنند نه اینکه ایشان از غیر ثقه نقل نکنند بنابراین هرگز اینگونه نبوده که متقدّمین از فقها، به هر آنچه اصحاب اجماع نقل کرده‌اند صُمّاً و عُمیاناً عمل کنند و طبق آن فتوی دهند تنها به این دلیل که ایشان اصحاب اجماع اند. عده‌ای من جمله فیض کاشانی؛ کلام کشی را حمل براین کرده‌اند که بر عدالت این اصحاب، اجماع منعقد شده. اما ما می‌گوییم حتی چنین اجماعی به اصطلاح اصولیون، اجماع منقول بوده و حجّت نیست مضاف بر اینکه محتمل است که مبتنی بر حدس و اجتهاد شخصی کَشّی باشد.

و نیز تصور آنانکه گمان می‌کنند اصحاب اجماع جز از ثقه نقل نمی‌کنند باطل است زیرا صفوان بن یحیی از علی بن ابی حمزه بطائنی نقل می‌کند (الکافی: ۱: کتاب ۲: باب النبی عن...: ح ۱۱) که حسن بن علی بن فضّال که خود یکی دیگر از اصحاب اجماع است وی را کذّاب و ملعون دانسته و نیز صفوان و ابن ابی عمیر از یونس بن

ظَبیان حدیث نقل می‌کنند (التهذیب: ۵: باب ضرورت الحج: ح۹۵، الاستبصار: ح۵۱۳) که الحق ضعیف است زیرا نجّاشی و شیخ طوسی هردو او را تضعیف کرده‌اند. یا صفوان از عبدالله خَدّاش نقل می‌کند (الکافی:۷:باب میراث الولد:ح۴) و نجّاشی وی را تضعیف می‌نماید یا نقل ابن ابی عمیر از حسین بن احمد المِنقَری (الکافی:۲: باب فضل القرآن: ح۱۸) در حالیکه نجّاشی و شیخ طوسی او را ضعیف دانسته‌اند. یا نقل شیخ طوسی به سند صحیح از ابن ابی عمیر از علی بن حدید (التهذیب:ح ۱۱۷۱) سپس تکذیب خود شیخ این شخص را در جای دیگری از کتابش. همینطور بسیاری از اصحاب اجماع از افرادی مجهول الهویّه نقل حدیث کرده‌اند که هیچ اثری از آنها در کتب رجال یافت نمی‌شود. حاصل مطلب اینکه ما قول اصحاب اجماع را تنها به صرف اینکه ایشان اصحاب اجماع اند نمی‌پذیریم. یکی از ثمرات بحث فوق بطلان قول آن کسی است که می‌گوید: از موجبات وثاقت راوی، نقل اصحاب اجماع از اوست.

بحث ۴: ادعا شده است که احمدبن عیسی از ضعفاء نقل حدیث نمی‌کند زیرا در تواریخ مضبوط است که او احمدبن محمدبن خالد بَرقی را از قم تبعید کرد زیرا احمد از ضعفاء نقل حدیث می‌کرد. دلیل ما بر ابطال این ادعا، نقل احمدبن محمدبن عیسی است از بسیاری رجال ضعیف، او از محمدبن سَنان (الکافی:۱: باب فقه العلم:ح۵)، علی بن حدید (الکافی:۱: باب... الی الکتاب و السنة ح۱)، اسماعیل بن سهل (الکافی:۲: باب الاعتراف بالذنوب: ح۷)، بَکربن صالح (الکافی:۲: باب حسن الخلق:ح۱۲) نقل حدیث کرده است.

بحث ۵: ادعا شده است که آل فَضّال از هرکه حدیث نقل کرده‌اند، او ثقه است. مستمسك این ادعا حدیثی است منسوب به امام عسکری (ع) در شأن آل فَضّال: "خذ ما رَوُوا و لاتردّوا ما اظهروا" (الغیبه للطوسی: ۲۳۹) اما خود این حدیث ضعیف السند است مضاف بر اینکه هیچ دلالتی بر مدعای ایشان ندارد. این روایت در مقام بیان این مطلب است که احادیث کسی که مبتلا به فساد عقیده شده پذیرفته می‌شود هرگاه زمان نقل از زمان فساد عقیده عقب‌تر باشد (ر.ك: مصدر حدیث مزبور).

بحث ۶: ادعا شده است که هرکه جعفربن بَشیر از او نقل حدیث کند، ثقه است دلیل این ادعا قول نجّاشی است، "روی جعفربن بشیر عن الثّقه و روی عنه الثّقه" اما جالب است که جعفربن بشیر از صالح بن حَکَم نقل روایت می‌کند (التهذیب:۳:۸۹۷) و خود نجّاشی او را غیر ثقه و ضعیف می‌داند و نیز او از عبدالله بن محمدِ جعفر نقل حدیث می‌کند و نجّاشی او را هم ضعیف می‌داند و همینطور سایر موارد...

بحث ۷: واضح است که نقل از شخصی نه دلیل اعتماد بر آنچه نقل می‌کند می‌باشد و نه دلیل توثیق آن شخص؛ چنانکه صدوق از ابونصر احمد بن حسین بن احمدبن عبید ضَبّی (در هر سه کتاب علل، معانی و عیون) نقل حدیث می‌کند اما راجع به او در جای دیگری می‌گوید او اَلّدَخصام آل نبی (ص) است.

بحث ۸: عده‌ای قائل شده‌اند که "وکالت" از جانب امام (ع) دلالت دارد بر وثاقت حتی عدالت، بی دلیلی این ادعا واضح است زیرا در فقه اهل بیت (ع) توکیل فاسق بلا اشکال جائز است مضاف براینکه برخی وکلاء ائمه (ع) به زبان خود ایشان ذّم شده‌اند. (ر.ك = الغیبه للطوسی) این بود حال وکلا حضرت (ع) که امین ایشان بودند، چه رسد به خدّام و فرزندان و همسرانشان که تاریخ بر فسق بسیاری گواهی می‌دهد. پس هیچ دلیلی بر توثیق آنها وجود ندارد.

بحث ۹: عده‌ای قائل به وثاقت "اصحاب" ائمه (ع) شده‌اند تنها به این دلیل که ایشان اصحاب ائمه (ع) اند. این سخن مضاف بر بی دلیل بودن خنده آور است بخصوص پس از اثبات فسق بسیاری از اصحاب رسول اکرم (ص) چون ولیدبن مُغیره و دیگران.

بحث ۱۰: گفته شده از علامات اعتبار راوی، کثرت نقل است از معصوم (ع). مستمسك این قول سه روایت می‌باشند (ر.ك = باب نقل الروایة، ملخص الکافی:۱:ح ۹۴) اما هرسه ضعیف‌السند هستند مضاف براینکه دلالتی بر مطلوب ندارند. حتی اگر این سه روایت را قبول کنیم، ملاك اعتبار، کثرتِ نقلِ مطالبِ صادق از ائمه (ع) است نه کثرت نقل صادق و کاذب؛ و صادق نیز معلوم نمی‌شود جز پس از احراز اعتبار راوی؛ پس چگونه چیزی که اعتبارش معلوم نیست می‌خواهد برای راویِ خود، اعتبار بیاورد.

بحث ۱۱: شیخ طوسی تصریح کرده است که اولین راوی در سلسله اسنادِ دو کتاب تهذیب و استبصار، صاحب کتابی است که روایت در آن موجود بوده است. در قبول چنین روایاتی دو مطلب باید لحاظ شود. اوّل اعتبار آن کتاب که شیخ نسبت به این مطلب سکوت کرده است. حتی اگر بنا را بر معتبر بودن آن کتاب نزد شیخ بگذاریم مطلب دومی که باید حل شود این است که طریق شیخ به آن کتاب چگونه بوده است. آیا شیخ مستقیماً به آن کتاب دسترسی داشته است؟ یا اینکه از استادش نقل کرده و او از استادش، تا آخرین نفر که او به کتاب دسترسی داشته است؟ در اینجا ذکر یك نکته لازم است و آن اینکه از آنجا که استاد شیخ و نجّاشی یك نفر بوده است، هرگاه طریق شیخ به کتابی (که معمولاً در رجال یا فهرست ذکر شده است) ضعیف بود به سراغ طریق نجّاشی به آن کتاب می‌رویم زیرا اگر طریق نجّاشی به آن کتاب صحیح باشد. ضعف سند کتاب جبران می‌شود.

جرح و تعدیل

جرح به معنی اخصّ یعنی تفسیق راوی و به معنی اعمّ، یعنی، ذّم کردن راوی. جرح به الفاظ زیر محقّق می‌شود: ضعیف، غالی، مضطرب الحدیث، مرتفع القول، متّهم بالکتاب، عامی، غیر مسکون بروایته، فاسق، منکر، بیّن الحدیث، ساقط فی حدیث، مختلط الحدیث، مجهول، وَضّاع‌الحدیث من قبل نفسه، کذّاب، متروك الحدیث، لاشیء، لیس بنقّی، مهمل، واه، واهی (ضعیف فی الغایة).

تعدیل به معنی اخصّ یعنی عادل دانستن راوی و به معنی اعمّ، مدح او است به هر نحوی که باشد. تعدیل به الفاظ زیر محقّق می‌شود: عدل، ثقه، متقن، ضابط، یُنظر فی حدیثه، مشکور، حُجّة، ثَبَت، مُحتَجّ بحدیثه، شیخ، جلیل، مسکون الی روایته، صحیح الحدیث، یُکتب حدیثه، صالح الحدیث، عین، وجه، فاضل، وکیل الامام، صدوق، نقیّ الحدیث، روی الاجلاء عنه، محلّ الصدق، صاحب الامام، روی عنه جماعة من الاصحاب، جلیل، مضطلع بالروایة، لابأس به، فقیه، کثیرالمنزلة، مرضیّ، من اصحابنا، بصیر بالحدیث، مُعتمدالطائفه، قریب الامر، ممدوح، دَیّن، زاهد، معتمدالکتاب، خیر.

مقصود از ذکر این الفاظ آشنایی خواننده است با اصطلاحات کتب رجال. در تعدیل راوی ذکر سبب لازم نیست بخلاف جرح، زیرا اسباب جرح مختلف است و ممکن است آن چه نزد جارح، جرح محسوب شود؛ نزد ما سبب تعدیل باشد. همچنین اگر در روایتی نقل شود که "عن ثقه" پذیرفته نشده، روایت، مجهول الراوی تلقّی می‌شود زیرا لازم بود اسم راوی را ذکر کند تا می‌فهمیدیم توسط کسی جرح شده است یا خیر. زیرا گفته شده هنگامی که احتمال وجود جارح مطرح است حجّتی برای قول مُعدّل وجود ندارد.

تنبیه ۱: ملاك قبول خبر، علم به وثاقت روّات است، طبقه‌ای پس از طبقه تا معصوم. اثبات وثاقت راوی نیز محقّق می‌شود به شهادت فردی مقطوع الوثوق بر وثاقت او. مناط در حجیّت این شهادت حجیّت خبر واحد است که حجیّت آنرا از راه نقل اثبات کردیم. پس برای اثبات وثاقت، شهادت شاهدِ واحدی که به وثاقت خودِ او قطع داریم کفایت می‌کند؛ خواه این قطع بر وثاقتِ او بوسیله تواتر حاصل شده باشد مانند تواتر بر وثاقت شیخ طوسی که نویسنده کتاب رجال است، خواه این قطع بوسیله شهادت موثّقی بر وثاقت او صورت گرفته باشد چنانچه در اجازات روائی می‌بینیم که هر طبقه بر وثاقت طبقه پس از خودش گواهی می‌دهد مثلاً اینجانب قریب ده سال ملازم استاد خویش شیخ محمود امجد بوده‌ام و بواسطه کثرت معاشرت، علم به وثاقت ایشان دارم. ایشان نیز بر وثاقت استاد خود سید محمد هادی میلانی گواهی داده، اِخبار می‌کند، این اِخبار نیز قرین حدس نبوده بلکه قرین حس می‌باشد زیرا سالها از محضر استاد خویش استفاده برده با او قرین و همراه بوده است. پس استاد من از استاد خود وثاقت استادِ خود، محدّث نوری را نقل می‌کند و به آن اخبار می‌نماید و او نیز همینگونه، تا امر به یکی از رجالین قدماء مانند شیخ طوسی (ره) برسد.

توجّه کنید که ما توثیق را من باب قبول اخبار آحاد پذیرفتیم نه من باب قبول شهادات زیرا در شهادات اولاً ملاك "عدالت" را لازم دارد در ثانی دو شاهد لازم است. تنها در اینجا یك اشکال پیش می‌آید و آن اینکه حجیّت قول ثقه منحصر به احکام است نه موضوعات و وثاقت اشخاص از نوع موضوعات است که در آنها شهادت دو عادل لازم است. این اشکال وارد است و تنها راه فرار از آن این است که حجیّت خبر واحد را از باب سیره عقلاء بدانیم نه از باب تعبد به ادلّه نقلی که به آن نیز اشکالاتی وارد است.

تنبیه ۲: در صورتیکه جرح و تعدیل باهم تعارض کنند، اظهر تساقط هر دو از حجیّت، یعنی مجهول شدن حال راوی است. اما اقوی ترجیح یکی بر دیگری و احوط ترجیح جرح بر تعدیل است. دلیل اینکه چرا تساقط را اظهر و ترجیح را اقوی دانستیم در فصل تعارض اخبار روشن خواهد شد.

تنبیه ۳: روایت تائب و مستبصر تنها در صورتی پذیرفته می‌شوند که زمان توبه و استبصار را بدانیم در این صورت می‌توانیم عدم تحقّق روایت را تا پس از زمان توبه و استبصار حتی تا آخرین لحظات حیاة راوی یا نزدیکی‌های آن استصحاب کنیم. اما در صورتیکه زمان توبه و استبصار را ندانیم، فسق نیز استصحاب شده و با استصحاب اوّلی تعارض می‌کند.

حجیّت قرآن

از آنجا که یکی از ملاك‌های صحت حدیث، عدم مخالفت آن با کتاب خدا است به ناچار پای بحث حجیّتِ ظاهرِ قرآن به میان کشیده می‌شود توجه کنید که این بحث غیر از بحث "تحریف قرآن" است زیرا حتی آنان که قائل به تحریف قرآن می‌باشند، همین قرآنی که اکنون در دست ماست را حجّت می‌دانند. تحریف قرآن وسوسه‌ای است که سابقه‌ای ۲۵۰ ساله دارد اولین کسی که در تحریف قران کتاب نوشت فردیست بنام سیّد نعمت الله اخباری پس از وی نیز چند تن به این بحث دامن زدند ما اکنون به بررسی آثار و عواقب دهشتناك اندیشه ایشان بر جوامع اسلامی نمی‌پردازیم تنها نکته‌ای که ذکر آن بی ثمر نیست این است که دستاویز قائلین به تحریف، تعدادی روایت است که از حیث سند، سند اکثر آنها به فردی بنام احمدبن محمد سیّاری ختم می‌شود که به نصّ تمامی رجالیّین، کذّاب و وضّاع است. جالب است که این راویِ معلوم الحال در هیچ مسئله‌ای از مسائل علمی از توحید و نبوت گرفته تا تاریخ و فقه، روایتی نقل نمی‌کند و نامی از او نیست و تنها در مسئله تحریف چند ده روایت جعل کرده است و هرجا روایتی دال بر تحریف یافت می‌شود نام این راوی خودنمایی می‌کند. این بود وضع احادیث تحریف از حیث سند، اما از حیث دلالت نیز اکثر آنها بسیار سخیف و بی مبالات جعل شده‌اند بطوریکه مملوّ و مشحون از اشکالات لغوی و صرف و نحوی می‌باشند به طوری که خود به نادرستی خود گواهی می‌دهند باری از آنجا که کتب مستقلّ و مفصّلی در زمینه نقد و ابطال وسوسه تحریف نوشته شده و در آن به بررسی تك تك این روایات پرداخته، از تطویل بیشتر در این مورد خودداری می‌کنیم و علاقه‌مندان را به کتب محقّقین رجوع می‌دهیم.

اما حجیّت ظاهر قرآن: شکی نیست که رجوع به قرآن کریم و اخذ به آن و عمل بر طبق آن نه تنها جائز بلکه واجب است. و نیز تمام افراد بشر این اجازه را دارند که به آن مراجعه کرده از دریای علمش جرعه بردارند چنانکه خود قرآن می‌فرماید: "ما هو إلا ذکر للعالمین"، "ان هذه تذکره فمن شاء ذکره"، "انا یسّرناالقرآن للذّکر فهل من مدّکر". امّا باید توجه داشت که در استفاده از ظاهر قرآن، باید از تأویل و حمل نظریات شخصی برآن حذر بود.

اما قول آنان که می‌گویند قرآن را تنها کسی می‌فهمد که قرآن بر او نازل شده است اگر معنای سخن ایشان انحصار باشد؛ قولی نادرست است و حاصلی ندارد جز مهجوریّت قرآن. البته فهم تأویلات و حقائق قرآن منحصر در معصوم (ع) است اما دیگران نیز می‌توانند ظاهر آنرا بفهمند و همین ظاهر اگر از محکمات باشد برای آن‌ها حجّت است و نیز بعضی خواصّ، توفیق درك اشاراك را پیدا می‌کنند که فوق فهم ظاهر عبارات است. در هرحال هرکس برحسب سعه وجودی خویش می‌تواند از این دریا پیمانه بردارد.

آنانکه می‌گویند وظیفه ما فقط مراجعه به تفاسیر روائی است و بس و چیز بیشتری از قرآن نباید بفهمیم، نیز، قولی افراطی است زیرا براهل تحقیق پوشیده نیست که فائده زیادی بر مراجعه به تفاسیر روائی مترتب نیست زیرا ما قبل از مراجعه به این تفاسیر می‌دانیم که تمام کمالاتی که در قرآن از آنها سخن رفته در اصل متعلّق به امیرالمؤمنین و ائمه اطهار (ع) و تمام نقائص مربوط به دشمنان ایشان است پس مراجعه به تفاسیر روائی جز تحصیلِ حاصل نیست و تنها فائده‌ای که مراجعه کننده به اکثر روایات مفسّره می‌برد ابتهاج ذات در اثر ذکر فضائل ائمه (ع) است. و بار علمی چندانی نصیب او نمی‌شود. مجهولات قرآن و مشکلات آن حل نشده باقی می‌ماند مضاف بر اینکه آنچه به تفسیر روائی شهرت دارد اکثراً تأویل است نه تفسیر و تأویل جای تفسیر را پر نمی‌کند همه آنچه گفته شد راجع به دلالت این احادیث است اما از حیث سند، سند برخی از کتب تفسیری روائی شیعه به غلات منتهی می‌شود و روّات ایشان اکثراً کذّاب و دروغگو و مورد لعن و نفرین خود ائمه اطهار (ع) بوده‌اند. پس باید کتب تفسیری را در جایگاه حقیقی خود قرار داد و از افراط در مدح آنها یا تفریط در استفاده از آنها بر حذر بود.

عده‌ای دیگر می‌گویند قرآن را تنها برای ثواب آن قرائت کنید و از نظر در آن و تدبّر در آیاتش بپرهیزید و از آن چیزی نفهمید که مبادا "من عِند نفس" آنرا تفسیر کرده باشید. فساد این قول روشن است زیرا قرآن در جایجای آن، خود، امر به تدبّر در آیات و اتّعاذ به مواعظ و تفکّر در حقائق آن کرده است و واضح است که این غیر از تفسیر به رأی است که نزد عقل و شرع مردود است و در آن شکی نیست.

آری نزد محقّق، تفسیر قرآن به قرآن و نیز تفسیر قرآن به حدیث و نیز تفسیر حدیث به حدیث و حدیث به قرآن با تفسیر قرآن یا حدیث، به رأی و بافته‌ها یا یافته‌های خویش فرسنگ‌ها فاصله دارد.

در هر حال قرآن نصی از نصوص دینی ما بلکه بالاترین آنها است؛ چگونه ممکن است قرآن که در کلام معصومین (ع) ملاك صحّت روایات معرفی شده است و سقم روایات را باید از مخالفت آنها با کتاب شناخت، چون بازیچه‌ای در دست روایات باشد، هرگاه بخواهند به آن بها دهند و هرگاه بخواهند آنرا از حجیّت ساقط کنند. عدّه‌ای با تمسك به آیاتی از قرآن مانند "آیات تحذیر از متشابهات" به جنگ حجیّت ظواهر قرآن رفته‌اند. عجیب است که ایشان با قبول حجیّت قرآن و ادعاء فهم این آیات، حکم به عدم حجیّت قرآن و عدم امکان فهم آن کرده‌اند. چگونه ممکن است که قرآن که دلیل نبوّت پیامبر و عصمت او و مُثبت امامت است، قرآن که ملاك رجوع به رسول خدا (ص) و ائمه پس از وی است مُحرَّف، باطل و لاحجّت باشد. بر خواننده پوشیده نیست که حاصل این قول بدعت آمیزِ انحرافی نیست جز تأسیس مذهبی تقلیدی از آباء و اجداد زیرا آنها که بدنبال حقیقت بوده و هستند تنها پس از خوض در قرآن و شهادت وجدان به اینکه آن قول خداوند است، به آیات "لاینطق عن الهوی"، "بلّغ ما ارسل الیك من ربّك"، "انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت"، "لااسئلکم علیه اجراً الاالمودّة فی القربی" مراجعه کرده، پس از اخذ به آنها، شیعه علی بن ابیطالب (ع) و اولاد مبارك او شده‌اند و سپس به سراغ روایات وارده از آنها رفته به آن عمل کرده‌اند حال چگونه ممکن است همین روایات ظنّی الصدور، اصل و ریشه خود را که قرآن است قطع کند و بگوید ظواهر قرآن حجّت نیست یا بگوید قرآن محرّف است از اینرو گفته‌اند حاصل عدم حجیّت قرآن بسته شدن طریق حصول به ائمه اطهار (ع) است.

کتب رجال

کتب رجالِ اصلی شیعه عبارتنداز:

۱ – طبقات الرجال برقی: برقی از مشایخ کلینی است. کتاب وی در اصل فهرستی از اصحاب رسول خدا (ص) و سپس تک تک ائمه(ع) است بدون اینکه چیزی در رد یا تأیید و توثیق ایشان داشته باشد.

۲ - رجال کَشّی: که در زمان کلینی به رشته تحریر در آمده اما جز خلاصه شیخ طوسی از آن (بنام معرفة الرجال) به دست متأخّرین نرسیده است، این خلاصه را شیخ طوسی برحسب ترتیب طبقات روّات منظم کرده و نیز ابتدا اصحاب رسول خدا (ص) و سپس امیرالمؤمنین (ع) و سپس به ترتیب، سایر ائمه (ع) را آورده است.

۳ - رجال شیخ طوسی: کتابی است که خود شیخ به رشته تحریر در آورده است درست به همان شیوه‌ای که خلاصه رجال کشّی را نوشته است.

۴ - الفهرست: نویسنده این کتاب نیز شیخ طوسی است او در این کتاب اسامی مصنّفین و مصنّفات ایشان و نیز طریق إسناد به کتب ایشان را ذکر کرده است. این کتاب در اصل متمّم کتاب تهذیب الاحکامِ وی می‌باشد زیرا شیخ طریقه خود به کتابهایی را که در تهذیب از آنها روایت نقل کرده است در این کتاب آورده است.

۵ - رجال نَجّاشی: گفته شده که این کتاب مهمترین کتاب رجال شیعه و قول آن حاکم بر سائر اقوال است. نجّاشی این کتاب را آن جهت نوشت که نام تمامی اصحاب امامیّه اثنی عشریّه را ثبت و ضبط کند. پس هرکه در این کتاب از او نام برده شده است امامی اثنی عشریّه است الا اینکه نجّاشی به فساد عقیده او تصریح کرده باشد بخلاف شیخ طوسی که در فهرست بنایش ضبط تمامی اصحاب امامیّه از اثنی عشریّه تا زیدیّه و واقفیّه و... بوده است. و نیز بخلاف رجال شیخ طوسی که در مقام ضبط نام هرکس است که از ائمه (ع) حدیث نقل می‌کند چه امامیّه باشد چه غیر امامیّه.

اما کتاب رجال منسوب به ابن الغَضائری، محقّقان قائل به مجعولیّت این کتاب می‌باشند زیرا این کتاب هیچ کجا جزءِ مصنّفات وی محسوب نشده، نه در دیگر تصنیفات او نامی از این کتاب برده شده نه در کُتب تَراجِم. بنابراین می‌گویند کتاب رجال مزبور به دست مخالفین شیعه نوشته شده و به او نسبت داده شده است. از سائر کتب رجال، رساله ابوغالب زُراری است که در کشکول محدّث بحرانی موجود است. و نیز مشیخه صدوق که در آن اوائل اسناد کتابش "من لایحضره الفقیه" را ذکر می‌کند و نیز مشیخه شیخ طوسی که در آن اوائل اسناد دو کتابش "تهذیب" و "استبصار" را ذکر می‌کند. از دیگر کتب رجال، فهرست منتجب الدین (قرن ۶) است که در آن از طبرسی و شیخ ابوالفتوح رازی نقل می‌کند. از دیگر کتب رجال، معالم العلماء نوشته ابوجعفر محمدبن علی بن شهر آشوب است که در اصل تتمه فهرست شیخ طوسی است و نیز رجال ابن داوود شاگرد ابن طاووس که در آن ممدوحین و مجروحین رجال را بترتیب حروف هجاء نقل کرده است و نیز خلاصة الاقوال علّامه حلّی که اقتباسی از رجال ابن داوود است. و نیز مجمع الرجال (یا رجال کبیر) قهبانی (قرن ۱۰)، او از شاگردان مقدس اردبیلی است و در این کتاب بعضی از کتب متقدّمین را گرد آورده است. از دیگر کتب رجال جامع الرّواة نوشته اردبیلی شاگرد علّامه مجلسی است او در این کتاب مقدار روایتی را نیز که هر راوی نقل کرده و نیز اساتید و شاگردان هر راوی را آورده است. دیگر کتب رجال عبارتنداز: نقدالرجال تفرشی (قرن ۱۰)، منهج المقال استرآبادی (قرن ۱۰)، منتهی المقال حائری (قرن ۱۳)، تنقیح المقال مامقانی (قرن ۱۴)، قاموس الرجال تستری (قرن ۱۴). اما آخرین کتابی که در این علم نوشته شده و فصل الخطاب آن است معجم رجال الحدیث سیّد ابوالقاسم خوئی است. این کتاب بر تمام کتب گذشته مهیمن و حاکم است و فوائدش بسیار.

اصطلاحات جمع بین روایات

هرگاه مدلول دو خبر تنافی داشته باشند، آن دو خبر را متعارض می‌نامند. بسیاری از تعارضات، ظاهری بوده حقیقی نمی‌باشند. ملاك ظاهری بودن تعارض امکان جمع کردن دو خبر است از نظر عرف. این جمع عرفی چندین قسم دارد بعضی از انواع آن عبارتنداز:

۱ - تخصیص که عبارتست از خروج بعضی از افراد ازحکم، با حفظ مصداقیّت آنها برای موضوع مانند خروج "زیدِ عالم" از عام "اَکرِم العلماء".

۲ - تخصّص که عبارتست از خروج بعضی از افراد از موضوع مانند خروج "زیدِ جاهل" از عام "اکرم العلماء".

۳ - ورود عبارتست از رفع موضوع یکی از دو دلیل توسط دیگری، مانند روایات که بمنزله علم هستند و بر اصول عملیّه که عبارتند از برائت، تخییر، اشتغال و استصحاب، وارد می‌باشند زیرا این اصول چهارگانه تکلیف شاكّ را تعیین می‌کند. پس روایت بر دلیل این اصول مثلاً بر حدیث "رُفع عن امّتی ما لایعلمون" که دلیل برائت است یا بر حدیث "اذا شککت لاتنقض الیقین بالشك" که دلیل استصحاب است، وارد اند.

۴ - حکومت که عبارت است از تصرف یکی از دو دلیل در دیگری و تفسیر کردن آن، و این تصرف گاهی در حکم است مثل تصرف "لاوجوب لاِکرام العالم الفاسق" در "اکرم العلماء" و گاهی تصرف در موضوع حکم است مانند تصرف "العالم الفاسق لیس بعالم" در "اکرم العلماء". توجه کنید که این دو نوع تصرف که در بالا مثال زده شد نوعی مُضیّق هستند از اینرو عده‌ای این نوع حکومت را "حکومت مخصّصه" نامیده‌اند.

گاهی نیز تصرّف به نحو توسعه و تعمیم است مانند تصرّف حدیثِ "المتقیّ عالمٌ" در "اکرم العلماء"؛ این نحو حکومت را "حکومت معمّمه" می‌نامند. تصرف گاهی به نحو تغییر و تبدیل است مانند تصرف حدیث "لیس الفقیر من لا مال له بل الفقیر من لا دین له" در حدیث "لا تجالس الفقراء" به این نحو حکومت، "حکومت مغیّره" گویند. توجه کنید که تمام انواع حکومت‌های فوق، حکومت واقعی بودند، اما گاهی حکومت، ظاهری و تعبّدی است یعنی تکلیف ظاهری را بیان می‌کند مانند حکومت حدیث "کل شیء لك طاهر حتی تعلم أنه قذر" بر حدیث "یشترط فی الصلوة طهارة الثیاب".

تعارض حقیقی اخبار

همانگونه که در فصل قبل گفته شد، تعارض تنافی مدلول دو خبر است. گاهی تعارض ظاهری است یعنی پس از جمع عرفی بین آن دو خبر (مثلاً حمل مطلق بر مقیّد یا تخصیص عامّ با خاصّ) تعارض برطرف می‌گردد. اما در تعارض حقیقی جمع عرفی ممکن نیست در این صورت سه قول موجود است:

۱ - تساقطِ هر دو خبر از حجیّت و عمل نکردن به هیچ کدام؛ زیرا ادلّه حجیّت خبر واحد شامل خبری که متعارض دارد نمی‌شود. پس هر دو از حجیّت ساقط اند در این صورت پس از تساقط، در فروع فقهیّه به اصول عملیّه (که عبارتنداز برائت، تخییر، اشتغال و استصحاب) عمل می‌کنیم و در غیر فروع فقهیّه قائل به توقّف می‌شویم یعنی بنا را بر این می‌گذاریم که در این مطلب اصلاً روایتی وجود ندارد.

۲ - تخییر بَدْوی (= ابتدایی) بین دو حدیث و عمل به هریك که خواستیم.

۳ - ترجیح یکی از اخبار بر دیگری با ملاکات ترجیح (= مُرجّحات) و عمل به راجح و طرد مرجوح.

قول مشهور، لزوم ترجیح و عدم جواز تخییر بدوی است اما این قول قابل مناقشه است به نحوی که در کُتب اصول فقه مذکور است.

در هر حال مرجِّحات عبارتنداز: ۱ - علوّ اوصاف راوی مثل فقاهت، اعلمیّت، عدالت، فطانت، اضبطیّت، اوثقیّت ۲ - کثرت طرق نقل ۳ - قلت واسطه یعنی علوّ إسناد ۴ - فصاحت در روایتی که نقل به لفظ شده باشد ۵ - نقل به لفظ نسبت به نقل به معنی ۶ - تأکید متن به أدوات تأکید مانند "قَصِّر فان لم تفعل و الله خالفت الرسول (ص)" ۷ - عدم اضطراب متن یا سند ۸ - استعمال لفظ در معنای حقیقی نسبت به استعمال آن در معنای مجازی ۹ - بیّن الدلالة نسبت به آنچه تأویل می‌پذیرد ۱۰ - اعتضاد به کتاب و سنت نسبت به روایت دیگری که مخالفت یا معارضت دارد. ۱۱ - موافقت با اصول عملیّه که در این صورت به خبر، خبر مقرّر گویند نسبت به خبری که مخالف اصل است و آنرا خبر ناقل گویند. ۱۲ - تأخیر صدور بدلیل احتمال نسخ در خبر متقدّم ۱۳ - مخالفت با عامّه (= اهل سنت) بدلیل احتمال تقیّه در خبر موافق، مضاف بر اینکه عقاید و فقه شیعه در اصل حاشیه بر اهل سنّت است. این اصلی است که بسیار از آن استفاده میشود در حالیکه به زغم حقیر بسیار قابل مناقشه است و حدود و ثغور آن باید معلوم شود. روایات مُثبۀ این اصل در مضانّ جعل‌اند و وسعت استفادۀ اینچنینی از این اصل قطعا خلاف سیرۀ عقلاء در فهم متن است و سبب

زاویهٔ عمدی با فقه عامّه میگردد و این با مصلحت حقیقیّه داشتن احکام سازگار نیست. درست مثل اینکه پدری به فرزندش بگوید هرکار پسر همسایه کرد، درست خلافش را تو عمل کن! آیا حرف به این مُطلقی قابل پذیرش است؟ یا تنها در جایی خاص و با تقییداتی خاص و فقط به عنوان یکی از چندین ملاک میتواند بکار رود؟

۱۴ - روایتی که خبر غیر مزید است بر آنکه قسمتی بر آن اضافه شده است. در این صورت خبر کوتاهتر یا ناقص‌تر ترجیح داده می‌شود به دلیل احتمال جعل در اضافه. البته این در وقتی است که بین آندو تعارض باشد نه هنگامی که مَزید به منزله تفسیر غیر مزید است. که در این صورت مزید حاکم بر غیر مزید است. آنچه ذکر شد مرجّحات "مشهور" است گرچه ممکن است بعضی از آنان قابل مناقشه باشند که قطعا هست.

فرق مسلمین

چون تفاوت خبر موثّق با خبر صحیح به تفاوت مذهب روّات آن بر می‌گردد. پس باید به نحو اجمال با مذاهب مسلمین آشنا شویم. شیعیان قائلین به خلافت بلافصل علی بن ابیطالب (ع) پس از رسول خدا (ص) می‌باشند مضاف بر امامت ایشان، به این نحو که امامت شأنی الهی است برای هدایتِ تکوین و تشریع. شیعیان خود بر چند منهج‌اند:

۱ - کیسانیّه: قائلین به امامت محمدبن حنفیه پس از علی (ع) یا (عده‌ای) پس از حسین (ع). ایشان پس از مرگ محمدبن حنفیّه به نحله هایی متفرّق گشته پس بعضی قائل شدند که وی نمرده است و مهدی منتظَر است و بعضی نیز به امامت پسر او هاشم گرویده "هاشمیّه" را تأسیس کردند. "مختاریّه" که پیروان مختاربن ابی عبید ثقفی هستند نیز از فرقه‌های کیسانیّه می‌باشند.

۲ - زیدیّه: قائلین به امامت زید بن علی بن الحسین (ع) می‌باشند ایشان پس از شهادت زید چند فرقه شدند عده‌ای بگرد ابی جارود جمع شدند (جارودیّه) و عده‌ای بگرد سلیمان بن جریر "سلیمانیّه" یا "جریریّه"(عده‌ای نیز یاران حسن بن صالح شدند)"صالحیّه" و چون او ابتر بود، "ابتریّه"

۳ - باقریّه: قائلین به مهدویت امام باقر (ع) و رجعت او هستند.

۴ - ناووسیّه: طرفداران عجلان بن ناووس بصری که قائل به مهدویّت حضرت صادق (ع) شدند.

۵ - افطحیّه: قائلین به امامت عبدالله افطح پسر امام صادق (ع).

۶ - سُمَیطیّه: (یا شمیطیّه یا سبطیّه) اتباع یحیی بن ابی سمیط ملقّب به ابن ابی السبط قائلین به امامت محمدبن جعفر الصادق(ع).

۷ - اسماعیلیّه: قائلین به امامت اسماعیل بن جعفر الصادق و پس از مرگ او عده‌ای قائل به امامت پسرش محمد شدند (مبارکیّه) و پس از مرگ محمد عده‌ای قائل به امامت پسر او شده و عده‌ای قائل به رجعت خود محمد شدند.

۸ - موسویّه: (یا واقفیّه) قائل به مهدویت امام کاظم (ع).

۹ - غالیه: قائل به تشبیه ربّ به خلقش و یا تناسخ و حلول ربّ در امام. غلات چندین فرقه‌اند:

سبائیه: اصحاب عبدالله بن سباء.

مغیریّه: اصحاب مغیریّه بن سعید عجلی که از امام صادق (ع) روی تافته قائل به امامت محمدبن حسن (نفس زکیه) شدند.

خطابیّه: اصحاب ابوالخطاب الاسدی که از یاران امام صادق (ع) بود سپس قائل به نبوت ایشان و سپس قائل به ابن الله بودن ایشان و سپس قائل به الوهیّت ایشان شد! سپس گفت امام صادق (ع) خداست و من امام او هستم پس مردم را بسوی خود دعوت کرد. او مورد لعن و تبری امام صادق (ع) بود.

مفوّضه: قائلین به تفویض تدبیر عالم به ائمه بودند.

نُصیریّه: قائلین به الوهیّت امام هادی (ع) و عده‌ای از ایشان قائل به تشریك علی (ع) در نبوت محمد (ص) بودند.

اکثر این فرق شیعه بجز اسماعیلیّه و بعضی فرق زیدیّه منقرض شده‌اند بجز غلات که گرچه تشکّل ایشان از میان رفته اما اندیشه ایشان بصورت مخفیانه در اذهان بعضی وجود داشته هراز گاهی خودنمایی می‌کند لازم به ذکر است که بیش از همه فرق، فرقه غلات مورد طرد و لعن ائمه بوده و اندیشه سخیف آن‌ها توسط ائمه اطهار (ع) نقد و رد شده است بطوریکه روایات بسیاری در این زمینه موجود است که مرحوم علّامه مجلسی (ره) آنها را تحت بابی مستقل در بحارالانوار گرد آورده است. روایات این باب بطور دقیق مرز امامت و جایگاه امام را روشن می‌سازند.

۱۰ - اثنی عشریّه: که قائلین به امامت ائمه دوازده گانه و اکثریّت شیعیان را تشکیل می‌دهند.

اما اهل تسنن یا عامّه، قائلین به خلافت ابن ابی قحافه و سپس ابن خطاب و سپس ابن عفّان و سپس علی بن ابیطالب (ع) می‌باشند. ایشان بر چند منهج اند.

۱ - خوارج: (یا حَروریّه) اینان بر علی (ع) خروج کرده به حَروریّه هجرت نمودند، علی (ع) و عثمان و معاویه و اشعری و عمروعاص را تکفیر کرده سپس قائل به کافر بودن اهل کبائر شدند. ایشان قائل به وجوب خروج بر خلیفه وقت بودند از اینرو در قیامهای پیاپی که در طول تاریخ بپا کردند از صفحه روزگار محو شدند.

خوارج خود به فرقه‌های بسیاری تقسیم شدند من جمله: اُزارقه، نَجدات، عجارده، ثُعالیه، حضریه، اباضیه،...

۲ - مُرجئه: اینان کسانی اند که قائل شدند ایمان عملی قلبی است و اعمال را مدخلیتی در آن نیست و معصیت به ایمان ضرر نمی‌زند. هدف از تأسیس این فرقه تحکیم خلافت بنی امیه و تقابل با اندیشه خوارج بود. اینان خود به چندین فرقه تقسیم شدند: یونسیه، عبیدیه، غانیه، ثوبانی، تومنیّه، صالحیّه،...

۳ - جبریّه: قائلین به عدم اختیار انسان و انتساب تمام افعال به خداوند. ایشان چند فرقه شدند: جَهمیّه، بخاریّه، ضَراریّه.

۴ - معتزله: (یا قَدَریه یا عدلیه) اتباع واصل بن عطاء می‌باشند که از حسن بصری کناره گرفت ایشان قائل به عدم جسمانیت ذات اقدس خداوند در نتیجه عدم امکان رؤیت آن در دنیا و آخرت، تابعیت اوامر شارع از مصالح حقیقیه، اختیار مطلق انسان، وجوب عمل به وعد و وعید از جانب خدا می‌باشند. ایشان خود به فرقی تقسیم شدند: واصلیّه، هذیلیّه، نظامیّه، خابطیّه، بشریّه، معمریّه، مردارّیه، هشامیّه، ثمامیّه، جاحظیّه، خیاطیّه، جبائیّه،...

۵ - اشعریه: اتباع ابوالحسن علی بن اسماعیل از احفاد ابوموسی اشعری قائل به قِدم قرآن و امکان رؤیت خداوند در قیامت، منکر حسن و قبح عقلی و مایل به جبر می‌باشند. در کش و قوسهای سیاسی تاریخ، سرانجام این گروه به قدرت رسید و فرق دیگر را از صحنه حذف کرد. وهابیّت در واقع شکلی افراطی از این فرقه است (گرچه عده‌ای عقیده دارند که باید وهابیت را یك نحله "فقهی" بشدت اخباری که از فقه حنبلی منعشب شده است دانست. در هرحال) وهابیت عبارتست از مجموعه‌ای از "برداشتهای شخصی" ابن تیمیّه از بعضی نصوص دینی. این اندیشه در ابتدای امر بشدت مورد انتقاد علمای اهل سنّت قرار گرفت اما محمد بن عبدالوهاب مبلّغ این نظریه توانست با قدرت نظامی بر سرزمین عربستان مسلّط شود و نظرات خود را حاکم کند.

توجه کنید که "شافعی"، "مالکی"، "حنفی" و "حنبلی" نام چهار گرایش فقهی در اهل سنّت می‌باشند و نام فرقهٔ عقیدتی نمی‌باشند.

بعضی رموز و اصطلاحات

۱ - بسیاری از معصومین (ع) تنها با کنیه شان و بدون ذکر اسم نامیده می‌شوند. پس برماست که کنیه ایشان را بشناسیم.

ابوالقاسم کنیه حضرت رسول اکرم (ص). ابوالحسن کنیه امیرالمؤمنین (ع). ابومحمد کنیه امام حسن (ع). ابوعبدالله کنیه امام حسین (ع). ابومحمد کنیه حضرت سجاد (ع). ابوجعفر کنیه حضرت باقر (ع). ابوعبدالله کنیه حضرت صادق (ع)، همینطور ابواسحق. ابوالحسن کنیه حضرت کاظم (ع) همینطور ابوابراهیم. ابوالحسن ثانی کنیه حضرت رضا (ع). ابوجعفر ثانی کنیه حضرت جواد (ع). ابوالحسن ثالث یا ابوالحسن ماضی کنیه حضرت هادی (ع). ابومحمد کنیه امام عسکری (ع). ابوالقاسم کنیه امام مهدی (عج).

توجه کنید که هرگاه در روایات بطور مطلق ابوعبدالله بیاید مقصود حضرت صادق (ع) است. و نیز توجه کنید که از امام کاظم (ع) گاهی بنام فقیه یا عالم یا شیخ یا عبد صالح نام برده می‌شود منظور از ابوالحسن بطور مطلق نیز ایشان می‌باشد مگر اینکه ابوالحسن ثانی بگویند که مقصود امام رضا (ع) است. یا ابوالحسن ماضی یا ابوالحسن ثالث بگوید که مقصود امام هادی (ع) است.

۲ - اسامی کتب معنای خاصی دارد به شرح زیر:

جامع: عبارتست از کتابی که شامل همه ابواب منجمله عقائد، احکام، تفسیر، تاریخ،... باشد مانند جامع بُخاری و جامع تِرمَذی.

مُسند: عبارتست از کتابی که شامل احادیث بترتیب اصحاب است آنگاه روایات هر راوی ذیل اسمش درج می‌شود مانند مسند ابی داوود.

سُنَن: عبارتست از کتابی که شامل احادیث به ترتیب ابواب فقه است مانند سنن نِسائی.

مُعجَم: عبارتست از کتابی که شامل احادیث به ترتیب اصحاب یا مشیخه آنها یا شهر آنها است مانند معجم طُبَرانی.

مُستدرَك: عبارتست از کتابی که بقصد رفع نواقص کتاب دیگری نوشته شده باشد مثل مستدرك حاکم برای تکمیل صحاح مسلم و بخاری و مستدرك الوسائل محدّث نوری برای تکمیل وسائل الشیعه حرّ عاملی.

مُستخرَج: عبارت است از کتابی که در آن احادیث کتاب دیگری ذکر می‌شود اما بطریق مشیخه مؤلف مانند مستخرج ابوعلی طوسی بر سنن ترمذی که تمام احادیث آنرا با اسناد دیگری که اساتید خود او (یعنی مشیخه او) می‌باشند نقل کرده است.

جزء: عبارتست از کتابی که از یك استاد واحد اخذ شده یا در موضوع واحدی نوشته شده است مانند آنچه شامل احادیث عددی می‌شود مثل: ثنائیّات، ثلاثیّات، رباعیّات مانند خِصال صدوق.

نوادر: عبارتست از باب یا کتابی که احادیث متفرّقه یا غیر مشهوره را جمع کرده است.

اصل: آنچه مؤلف مستقیماً از معصوم شنیده و به رشته تحریر در آورده است. چنین کتابی در نهایت اعتبار است گفتیم که چهارصد اصل در شیعه موجود بوده که از بین رفته‌اند. هر اصل در واقع متعلّق به یکی از اصحاب ائمه (ع) و مجموعه روایاتی بوده که شخصاً از معصوم (ع) شنیده و بصورت کتاب در آورده بوده است.

تصنیف: کتابی است که تعدادی از اصول را جمع آوری کرده یا به شرح آنها پرداخته باشد.

اَمالی: کتابی است که بطریق املاء شیخ بر تلمیذ نوشته و جمع آوری شده باشد مسلم است که چنین کتابی دارای اعتبار زیادی است زیرا خطاء و اشتباه در آن اندك است.

نقد چند کتاب

مسلم است که نمی‌توان به قطعی الصدور بودن روایتی حکم کرد چه آن روایت در کتب اربعه باشد چه در غیر کتب اربعه. خصوصاً بعد از علم به وجود کذّابین و وضّاعین در میان راویان تمامیِ کتب حدیثی و نیز ما می‌دانیم که اصحاب ائمه در زمانی بوده‌اند که چاره‌ای جز تقیّه نبوده است و خودِ این عامل، از نشر احادیث حقیقی جلوگیری می‌کرده است. پس با این توصیفات آیا می‌توان حکم کرد که روایتی قطعاً از جانب معصومین (ع) صادر شده است؟ چنین حکمی بخصوص در مورد احادیث آحاد بسیار مشکل است. نهایتِ ادعایی که می‌توان کرد "امکان" انتساب روایت است به "اصحاب اصول چهارصدگانه" یعنی حتّی نمی‌توان به "امکان" انتساب تمامی روایات به خود معصوم، عادتاً حکم کرد، زیرا علم داریم که غیرِ ثقاتِ بسیاری در میان اصحاب اصول وجود دارند چنانکه طوسی که خود از مؤلّفین کتب اربعه می‌باشد به ضعف بعضی احادیث کتبش قائل بوده در صحت آنها مناقشه کرده و آنها را مُختَرَع می‌داند. (التهذیب ج۴ح۴۸۲ به بعد)

حتی اگر قبول کنیم که تمامی روّات اصول، ثقه بوده‌اند آیا احتمال خطا و اشتباه را می‌توانیم منتفی بدانیم؟

در هرحال بنابر احتمالاتی که مطرح شد می‌توان به سادگی حکم کرد که ادعاء کسی که قائل به صحّت تمامی روایات کتب اربعه است، باطل است. دلیل دیگر بر بطلان این قول عدم اعتقاد مؤلّفین خود این کتب به صحّت تمامی روایاتشان می‌باشد، چنانکه کلینی در مقدّمه کافی در بحث لزوم عرضه کردن روایات به کتاب خدا و نیز إعمال سائر مرجّحات، و سپس ترجیح؛ صریحاً اعتراف می‌کند که خود او اعتقاد به صدور تمامی روایات کتابش کافی از معصوم (ع) ندارد. صدوق نیز اگر صحت تمامی روایات کافی را قبول می‌داشت اقدام به تألیف "من لایحضره الفقیه" نمی‌کرد او در مقدمه این کتاب می‌گوید من آنچه بین من و خدا حجّت بوده است گرد آورده‌ام اما جای تعجّب است که او از استاد خویش "ابن الولید" تقلید نموده و هرچه او صحیح دانسته، نقل کرده است چنانچه به این مطلب تصریح می‌کند.

اما شیخ طوسی صریحاً بیان می‌کند که غیر از آنچه من خود نقل کرده‌ام، مورد قبول من نمی‌باشد پس واضح است که حجیّت دو کتاب کافی و من لایحضر نزد او مردود است. مضاف بر اینکه او به ذکر طریق می‌پردازد تا روایاتش از حجیّت ساقط نشود، بنابراین شاید مرسلات را حجّت نمی‌دانسته و قائل به ملاکات حجیّت بوده است. علاوه بر اینها شیخ طوسی کثیری از روایات کافی و من لایحضر را به نقد کشیده آنها را ضعیف می‌داند و قائل به ضعیف یا مجهول بودن روّات آنها می‌شود (التهذیب:۹: باب الصید: ح۱۷۰، الاستبصار:۲:ذکر جمل من الاخبار ح۲۳۱ ۲۳۰، الاستبصار:۳:باب لایصح الظهار ح۹۳۵ - ۹۳۳ و بسیاری موارد دیگر. ر ك: معجم رجال الحدیث: مقدّمه) و نیز چگونه ممکن است رکون بر تمامی احادیث کتب اربعه، پس از آنکه می‌بینیم نویسندگان این کتب در مسئله‌ای مانند تعداد روزهای ماه رمضان به تخاصم و رد یکدیگر مشغول می‌شوند و هریك روایات دیگری را موهن و ضعیف می‌دانند.

دلیل دیگر بر عدم جواز اعتماد به تمامی این احادیث به صرف اینکه در کتب اربعه ذکر شده‌اند، رد بسیاری از روایات آنهاست توسط کبار متقدّمین مانند مفید و مرتضی حال آنکه ایشان به زمان معصومین (ع) و صدور این روایات نزدیك‌تر بوده و نیز از ما علیم‌تر بوده‌اند.

حتّی اگر از این شواهد تاریخی و نقلی بگذریم عقل به تنهایی حاکم است که بعضی از روایات این کتب از معصوم (ع) صادر نشده‌اند. (مثلاً در تفسیر آیه "و انّه لذکر لك و لقومك و سوف تعلمون" قال الصادق (ع): الرسول (ص) ذکر و اهلبیته اهل الذکر. سید ابوالقاسم خوئی (ره) اشکال می‌کند: اگر مراد از ذکر رسول اکرم (ص) است پس مخاطب این آیه کیست؟ مقصود از ضمیر "ك" در "لك" و "لقومك" کدام است؟)

دلیل دیگر بر عدم امکان صدور تمام این روایات از ائمه اطهار (ع) تعارض بعضی از این اخبار است با بعضی دیگر به نحوی که جمع عرفی بین آنها ممکن نبوده به عدم صدور بعضی از متعارضین از معصوم (ع) حکم می‌شود.

اکنون به نقد بعضی از کتب قدیمی حدیث که مصدر و منبع کتب پس از خود بوده‌اند می‌پردازیم. مبنای ما در نقد این کتب، مبنای مشهور است و قواعدی که علم حدیث و نیز علم اصول کنونی قائل به آن است.

۱ - کتاب کافی: ادعاء شده که کلینی به صحّت هرچه در این کتاب آمده تصریح نموده است. امّا این ادّعاء واضح البطلان است زیرا نهایت چیزی که از مقدّمه کلینی بر کافی فهمیده می‌شود تلاش اوست برای جمع آنچه در نزد او صحیح می‌نموده و این منافی با عدم ورود غیر صحیح در آن نیست در واقع کلینی می‌گوید این کتاب شامل اخبار صحیح است گرچه او غیر صحیح را نیز از خوف از بین رفتنش جمع کرده است کما اینکه او حکمت‌ها و مواعظی را نیز از غیرمعصوم نقل کرده است مثلاً او از هشام بن حکم (ج۱: کتاب ۳: باب ۹ ابطال الرؤیه: ح۱۲)، ابو ایّوب انصاری (ج۱: کتاب ۴ باب الاشاره و... ح۱۳)، ابن صفوان (ج۱: کتاب ۴: باب مولد علی (ع) ح۴)، ادریس بن عبدالله آودی (ج۱: کتاب ۲: باب مولد الحسین ح۸) و نیز فضیل، ابوحمزه، یمان بن عبیدالله، اسحق بن عمار، یونس، ابراهیم بن ابوالبلاد، اسماعیل بن جعفر و... نقل موعظه کرده است. پس او در مقام جمع آثار پیشینیان بوده است نه جمع احادیث معصومین (ع).

در هر حال حتی اگر او ادعا می‌کرد که تمامی اخبار کافی صحیح است از او قبول نمی‌شد زیرا احادیث مجعول بسیاری در کافی موجود است مانند آنها که از "ابوالبختری" نقل کرده است و نیز احادیث بسیاری را از مجهولین و نیز احادیث بسیاری را مرسلاً نقل کرده است و مسلم است که نه قرینه‌ای بر صحت این احادیث وجود دارد و نه علامت صحّتی در آنها به چشم می‌خورد.

در هر حال ادّعاء کلینی مبنی بر صحّت احادیثش، از او قبول نمی‌شود زیرا مبتنی بر اجتهاد شخصی اوست و نیز مبنی بر آنچه "نزد او" از قرائنِ صدقِ حدیث بوده است و نزد ما چنین نیست و چه بسا اگر دلیل و ملاکات صدق احادیث نزد خودش را بیان می‌کرد نه تنها از او قبول نمی‌شد بلکه وسیله طعن بر او می‌بود در هر حال در اجتهاد او علامتی از علم نیست. و تأیید گفتارما، رد و طرد بزرگان شیعه است چون صدوق و مفید و طوسی، بر احادیث کافی چنانکه در کتب ایشان مضبوط است.

۲ - من لایحضره الفقیه: از مقدمه این کتاب بر می‌آید که احادیث این کتاب نزد صدوق صحیح بوده اما نکته در اینجاست که آنچه نزد او صحیح بوده، ممکن است نزد ما ضعیف باشد. زیرا حجّت نزد ما آن چیزیست که ثقه، متصلاً، از معصوم نقل کند. اما ملاك قبول احادیث نزد صدوق، این بوده که استادش "ابن ولید" آن حدیث را صحیح بداند بدون توجه به حال روّاتِ آن، چنانکه خود صدوق در بعضی از مؤلّفاتش اعتراف می‌کند. در هر حال اجتهاد او در قبول احادیث برای ما حجّت نیست.

۳ - التهذیب و الاستبصار: به شیخ طوسی نسبت داده شده که او جز از اصول معتبره نقل نمی‌کرده. اما این انتساب باطل است زیرا آنچه شیخ در ابتدای کتابهایش بیان می‌کند به هیچ وجه براین مدّعا دلالت ندارد و آنکه این قول را به شیخ انتساب داده است فیض کاشانی (ره) است و هرکس به کلام خود شیخ مراجعه کند به باطل بودن آنچه فیض از آن عبارت فهمیده است حکم می‌کند. مضاف براینکه آنچه نزد شیخ، حجّت بوده نزد ما حجّت نیست و ما متعبّد به اجتهاد او نیستیم. مضاف براینکه خود شیخ بسیاری از روایات همین دو کتابش را تضعیف کرده است.

۴ - تفسیر منسوب به امام عسکری (ع): طریق این تفسیر منحصر است به محمدبن قاسم استرآبادی که کذّاب و وضّاع است و نمی‌شود بر اقوالش اعتماد کرد و او نیز از مجهولین و آنها نیز از مجهولین نقل می‌کنند تا امام عسکری (ع). به همین دلیل است که علماء رجال به کذب انتساب این تفسیر به امام (ع) حکم کرده‌اند (ر.ك: منهج المقال، رجال بهبهانی، اتقان المقال، احوال الرجال،...) مضاف براینکه این تفسیر مملوّ از اکاذیب صوفیّه و غلات ایشان است. آنها این عقائد را به معصوم (ع) نسبت داده، با ظرافت در عقائد شیعیان داخل کرده‌اند.

۵ - تفسیر علی بن ابراهیم: شکی در سلامت علی بن ابراهیم و پدرش از آفات و انحرافات نیست بلکه او در نهایت درجه از اعتماد و وثوق قرار دارد و تمامی رجالیّون به این مطلب تصریح کرده‌اند اما شك در انتساب این کتاب به اوست زیرا کسی که این کتاب را از او روایت می‌کند ابوالفضل عباس بن محمد بن قاسم است که مجهول می‌باشد و در هیچ یك از کتب رجال از چنین کسی نامی برده نشده حتی اگر وجود چنین کسی را به این دلیل که در بعضی از کتب انساب (بحرالانساب و عمدة الطالب) مذکور است، بپذیریم، بازهم نمی‌توانیم این کتاب را به ائمه (ع) نسبت دهیم زیرا مملوّ از اکاذیب صوفیّه و غلات است.

حال به سراغ راویان طریق علی بن ابراهیم به معصوم (ع) می‌رویم: یك از آنها ابیجارود (= زیادبن منذر) است او کسی است که امام باقر (ع) او را سرحوب یعنی شیطان خطاب کرد. او همان کسی است که امام صادق (ع) در حقّش گفت، "نکس الله قلبه" (ر.ك: منهج المقال، کشی) بعضی از محقّقین عقیده دارند که "کان له کتاب فی التفسیر و نسب فیه الی‌الباقر (ع) ثم اخذ عنه علی بن ابراهیم" (ر.ك: رجال میرزا محمد).

از سائر راویان تفسیرِ علی بن ابراهیم، احمدبن هلال العبرتائی از غلات صوفیّه است که امام هادی (ع) به اهل عراق نامه نوشت که از او پرهیز کنند. از سائر راویان این تفسیر امیّة بن علی القیسی است که متّهم به غلوّ و جعل است. از دیگر راویان این تفسیر: عمربن شمر، سلیمان بن عبدالله الدّیلمی، سعدبن ظریف النّاووسی، محمدبن قیس، عمروبن مقدام، ثابت بن ابومقدام، کثیربن عیّاش قطّان و حسن بن راشد الطّفاوی، علی بن حسّان و عبدالرّحمن بن کثیر می‌باشند که همگی وضّاع و جعّال و از غلات اند و بیشتر آنها به زبان خود ائمه اطهار (ع) صراحتاً لعن و نفرین شده‌اند. و این چنین است حال دیگر روّات این تفسیر تا جائی که محقّق خوئی(ره) قائل شده که دو سوم روّات این کتاب ملعون و کذّاب اند (معجم رجال الحدیث: سید ابوالقاسم خوئی: مقدمه). پس چاره‌ای جز انکار انتساب این کتاب به علی بن ابراهیم نیست. این کتاب را نیز غلات صوفیّه نوشته و نظر به وجاهتی که علی بن ابراهیم نزد متشرّعه داشته به او نسبت داده‌اند.

تعمیم حجیّت

مبنای بعضی اصولیّون این است که خبر واحد در غیر فروع فقهیّه بخصوص در عقائد، حجّت نمی‌باشد در واقع ابتدا که این بحث مطرح شد به این صورت بیان شد که دلائلی بر حجیّت خبر واحد در فروع فقهیّه اقامه شد و سپس بحث تا همینجا رها شد و نسبت به حجیّت خبر واحد در اعتقادات و سایر معارف دینی نظری ارائه نشد. سپس بعضی اصولیّون که پس از این تاریخ آمدند اعلام نظر کردند که دلائل حجیّت خبر واحد فقط شامل فروع فقهیّه می‌گردد و از اثبات حجیّت اخبار در اصول اعتقادیّه عاجزند. اصولیّونی که پس از این تاریخ آمدند بعضی پا را فراتر نهاده به صراحت این نظریه را ترویج کردند که: خبر واحد در اصول اعتقادات و سایر معارف دین حجّت نمی‌باشد از آنجا که مکتب اصولی نخست در تعامل با تفکر اخباریگری که دویست سال بر حوزه‌های علمیّه حاکم بود نضج گرفت و اخباریون در رکونِ بدون تعمّق به اخبار، به افراط گرویده بودند. قابل پیش بینی بود که بعضی اصولیّون در زمینه عدم عنایت به اخبار تدافعاً تفریطی شوند اما این طرز فکر تفریطی ایشان در گذر حدود دویست سال "اندك اندك" آنگونه که در بالا بدان اشاره شد شکل گرفت.

اینك به نقدِ بحثِ حجیّت اخبار آحاد در اصول اعتقادات و سایر معارف دینی می‌پردازیم:

عمده دلیل مخالفان این است که اخذ به اخبار آحاد، متابعت از ظنّ است و متابعت از ظنّ از سوی شارع قبیح دانسته شده و اصل اولیه عدم جواز اخذ به اخبار است، الّا ما خرج بالدّلیل. و دلائل نقلی و عقلی فقط نسبت به فروع فقهیّه معتبر می‌باشند. جواب این سخن آن است که اگر متابعت از ظنّ قبیح است نسبت به تمام معارف دین از احکام گرفته تا عقائد، قبیح است و اگر صحیح است نسبت به تمام آنها صحیح است. در واقع تفکیکی که ایشان در مسائل و معارف دین قائل شده‌اند خود امری مُحدَث و بدعت است، مضاف بر اینکه بی دلیل است. ایشان یا باید مانند امثال سید مرتضی (ره) خبر واحد را بکلی از حجیّت ساقط بدانند یا مانند دیگر متقدّمین در تمامی معارف دین حجّت بدانند چنانچه سیره تمامی محدّثین چنین بوده و غرض ایشان از تدوین جوامع روائی همین. و اگر قبح متابعت از ظنّ را تخصیص خورده می‌دانند به اینکه اخذ به ظنّ جایز نیست جز اینکه آن ظنّ، معتبر باشد. پس باید آن عامِ تخصیص خورده را به این نحو تصحیح کنند که تنها متابعت "بعضی" از ظنون جائز نیست. حال که عامِ مُخصَّص، مَجاز شد دیگر قدرت تعمیم و عموم نداشته نمی‌توان گفت باید دلیل نقض و تخصیص دیگری در اعتقادات برای آن پیدا کرد بلکه کافی است بگوئیم متابعت از "بعضی" ظنون جائز نیست ولی نمی‌دانیم اعتقادات از آن "بعضی" ظنون است یا خیر؟ پس قطعاً می‌توانیم به حجیّت اخبار آحاد در بسیاری از معارف دینی حکم کنیم پس با این نحو استدلال ایشان مدّعی‌اند و دلیلشان ابتر.

یکی از مهمترین دلائل مُثبتینِ حجیّت خبر واحد در فروع فقهیّه، سیره عقلاء بر قبول اخبار آحاد در اینگونه مسائل است. آنگاه ایشان می‌گویند همین سیره عقلاء قائل به حجیّت اخبار در اصول اعتقادیّه یا معارف دینیه "نمی‌باشد". در جواب خواهیم گفت سیره "کدام" عقلاء قائل به حجیّت خبر واحد در اصول اعتقادیّه یا معارف دینی نمی‌باشد؟ آیا ابن قولویه، کلینی، ابن حرّان، کراجکی، صدوق، مفید، طوسی، ابن طاووس، ابن فهد حلّی، علامه حلّی، محقّق حلّی، ملاصالح مازندرانی، مجلسی، جزایری و هزاران هزار علماء شیعه در اعصار مختلف از عقلاء

نبوده‌اند؟ آیا سیره ایشان در عقائد، بر نقل اخبار آحاد و مشی طبق آن نبوده است؟ حقیقت این است که منکر قضیه، "عقلاء" را گم کرده است. اگر هم مقصود از سیره عقلاء، سیره "متدیّنین" است، اعتقاد بسیاری از ایشان به اقوال و گفته‌های "امام صادق (ع)" است که بسیاری از آنها بلکه اکثر آنها خبر واحد می‌باشد پس عقلاء به این معنی نیز مانند علماء حقیقیِ خود، اخذ به آحاد کرده‌اند چنانچه ائمه ایشان (ع)، ایشان را به احادیث ارجاع داده‌اند و از خود بافی و خود رأیی برحذر داشته‌اند و اکثر اهل بهشت نیز هم ایشان اند چنانکه در خبر است. از آنچه گفتیم نتیجه گرفته می‌شود که سیره عقلاء - البته به شرطی که در شناسایی ایشان دچار اشتباه نشویم - دقیقاً قائل به حجیّت اخبار آحاد در اعتقادات و تمامی معارف دین است.

حال به بررسی دلائل "نقلی" حجیّت خبر واحد می‌پردازیم:

۱ - آیه نبأ "یا ایّهاالّذین آمنواان جائکم فاسق بنباء فتبیّنواان تصیبواقوماً بجهالة فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین" (حجرات:۶) توجه کنید که آیه شریفه در بیان اثبات حجیّت خبر واحد در مورد "وقایع و رویدادهاست". با این حال نباء بیشتر به امّهات مسائل "اعتقادی" دلالت دارد تا فروع جزئیّه "فقهی". گرچه بر دلالت این آیه شریفه بر حجیّت خبر واحد، اشکالاتی وارد شده است اما ما در صدد بیان این مطلب هستیم که استدلال به آیه شریفه در صورت صحّت، بیشتر به ادّعاء ما اشعار دارد تا ادّعاء آنها که از آن برای حجیّت اخبار در فروع فقهیّه استفاده کرده‌اند.

۲ - آیه نفر: "و ماکان المؤمنون لینفرواکافة فلولانفر من کل فرقه منهم طائفة لیتفقّهوا فی الدین و لینذرواقومهم اذا رجعوا الیهم لعلّهم یحذرون" (توبه: ۱۲۲) آیه شریفه صریحاً به حجیّت اخبار آحاد در تمام معارف دین دلالت دارد زیرا تفقّه در دین به معنی تتبّع، تحقیق و کنکاش در نصوص آن است که شامل تمام معارف می‌شود نه فقط احکام؛ مضاف براینکه در انتهای آیه شریفه سخن از "انذار" رفته است که اصلاً بر علمِ احکام سازگار نیست بلکه بیشتر بر هدف از خلقت، وجوب تعبّد و لزوم معاد سازگاری دارد پس آیه شریفه فوق نیز بیشتر به نفع ماست تا آنها که دائره شمول آنرا تنها احکام تصوّر کرده‌اند.

۳ - آیه کتمان: "ان الّذین یکتمون ما انزلنا من البیّنات والهدی بعد ما بیّناه للناس فی الکتاب اولئك یلعنهم اللّه و یلعنهم اللاّعنون" (بقره: ۱۵۹) آیه شریفه صریحاً به حجیّت خبر واحد در تمام معارف دین که "کتاب" نیز شامل "همه" آنهاست دلالت دارد، بیّنات و هدی بیشتر به معارف اعتقادیّه دلالت دارند تا قواعد جزئیّه فقهیّه. آیا متصوّر است که خداوند بدلیل مستور ساختن احکام تغسیل مقعد، علماء را لعن کرده باشد امّا نسبت به بیان معارف اعتقادیّه و اخلاقیّه هیچ نظری نداشته، اصلاً روایات آنها را حجّت نداند؟

۴ - آیه سؤال: "و ما ارسلنا من قبلك الا رجالاً نوحی الیهم فسئلوا اهل الذّکر ان کنتم لاتعلمون" (نحل: ۴۳) آیه شریفه صریحاً دالّ بر حجیّت خبر واحد در تاریخ و سرنوشت پیامبران و امم و نیز مطالب شرایع ایشان و معارف آنهاست. در صورتیکه کلمه اهل الذّکر را بتوان نسبت به علماء امّت تعمیم داد، آیه شریفه دلالت بر ادّعاء ما دارد و اخبار آحاد را در تمامی معارف دین حجّت می‌داند.

۵ - آیه أُذن "و منهم الّذین یؤذون النبی و یقولون هو أُذن قل أُذن خیرلکم یومن بالله و یومن للمؤمنین و رحمة للذین آمنوامنکم" (توبه: ۶۱)

آیه شریفه دلالت روشنی بر حجیّت خبر واحد ندارد در هرحال در صورت دلالت داشتن، دلالت آن بر حجیّت خبر واحد در تمام معارف حتّی موضوعات است.

۶ - محکمترین دلیل بر حجیّت خبر واحد، تواتر اجمالی روایاتی است که ما را به اخذ به اخبار آحاد و تعبّد به آنچه از اهل بیت (ع) روایت شده فرمان داده، از اخذ معارف از غیر این طریق بر حذر می‌دارند. روایات این باب در جلد دوم بحارالانوار گرد آمده و آنچنان کثیراند که از حد تواتر اجمالی و معنوی تجاوز کرده به تواتر لفظی رسیده بلکه از آن نیز تجاوز کرده در حکم ضرورت دین بشمار می‌روند. تمامی این روایات به صراحت دائره علم واجب الاخذ را "تمامی معارف دین" از اعتقادات و اخلاق گرفته تا احکام جزئیه، دانسته‌اند. ما در رساله‌ای تحت عنوان "علم از دیدگاه روایات" به ذکر و نقد یکایك این احادیث پرداخته‌ایم. بنابر آنچه گفته شد به تحقیق دانستیم که همان ادلّه‌ای که اخبار را در احکام حجّت می‌دانند، حجیّت اخبار را در اعتقادات و نیز سائر معارفِ وسیعِ دین اثبات می‌کنند. بلکه ادلّه، در درجه اول، حجیّت اخبار را در عقائد اثبات می‌کنند و به تبع آن و درجه دوم در احکام. بنابراین تخصیص "اعتقادات" از حجیّت اخبار، تخصیصی بلاوجه بلکه قبیح است.

مطلب دیگری که تذکّر به آن مفید می‌باشد این است که حجیّت اگر به "معنی لزوم عمل" بر طبق روایت باشد، دائره این تعریف فقط شامل فقه می‌شود پس کلمه حجیّت با این معنی نسبت به عقائد "استعمال" نمی‌شود پس اینکه آقایان بگویند اخبار در اعتقادات حجّت نیست مطلب غلطی است. زیرا اعتقادات التزامات علمی می‌باشند. پس دعوا بر سر عدم حجیّت اخبار در اعتقادات دعوای درستی نیست و ایرادات "تخصیصاً" باطل است. امّا در حقیقت، معنی حجیّت، لزوم التزام "علمی و عملی" توأماً می‌باشد. در این صورت باید آنها بگویند لزومی به التزام علمی به احادیث نیست و ما در امّهات اعتقادی هرگونه که دوست داریم می‌اندیشیم. در این صورت هر سلیم الفطره‌ای حکم به بطلان این کلام خواهد کرد.

مطلب دیگری که امر را بر بعضی مشتبه ساخته، "هیاهوی" حجیّت قطع است. لبّ کلام این هیاهو این است که هنگامی که ما به قطع برسیم، قطع برای ما حجّت است. حال از هر طریقی که بخواهد باشد یعنی اگر به توحید خاصی که یک نحلهٔ فکری می‌گویند یا وحدت خاصی که یک طریقهٔ سلوکی می‌گویند قطع حاصل کردیم واجب است به همان ملتزم باشیم. به عبارت ملموس‌تر اگر قطع کردیم که علی (ع) کافر است همان برای ما حجّت است. جواب به این سخن آن است که هیچ کس با حجیّت قطع مخالفت ندارد، ما به ناچار باید به آنچه قطع کرده‌ایم ملتزم باشیم. اما اشتباهات سیر تاریخ بشریّت همه ناشی از این بوده که به "باطل" قطع کرده‌اند و به آن ملتزم بوده‌اند. بنابراین ما باید به این راحتی به هر مطلبی قطع پیدا نکرده، قواعد و ضوابط بسیاری برای تحقّق قطع خود تدارك بینیم. شما گمان می‌کنید که آنهایی که انبیاء را به سخره گرفته یا در برابر آنها شمشیر می‌کشیدند به صحّت کاری که می‌کردند قطع نداشتند؟، گمان می‌کنید آنکه فرق علی (ع) را شکافت یا آنانکه بدن مبارك یاران سیّد الشهداء (ع) را قطعه قطعه کردند به قطع نرسیده بودند؟ "زُیّن له الشیطان سوء عمله فراه حسناً". آیا هزاران هزار هوادار فرقه خوارج که هریك علیه حاکمی شوریدند و چند صد سال خلفاء عصر خود را به رنج و تعب انداختند، به قطع نرسیده بودند؟ آیا میلیون‌ها فدایی پیشوایان جنگ‌ها که تا پای جان بر سرِ فرمانِ رهبر خویش ماندند به قطع نرسیده بودند؟ آیا میلیون‌ها فردی که برای تشکیل کمونیسم با قدرت و جسارت تمم تا پای چوبه دار به دفاع از آرمان خود پرداختند و هرگز از نظر خویش باز نگشتند به صحت عمل خویش و درستی اندیشه شان به قطع نرسیده بودند؟ مریدان بیشمارِ مرشدان فرق ضالّه آیا به درستی سخنان پیر و مراد خود قطع ندارند؟ به اطراف خود نظر کنید از صبح تا به شب افراد زیادی به درستی توهّمات خود قطع پیدا کرده، طبق آن خود را به آب و آتش می‌زنند. اصلاً اگر مطلب اینگونه بود که هرکه به قطع خود عمل می‌کرد مُثاب بود؛ چرا خداوند هزاران هزار پیامبر بسوی بشر فرستاد؛ کافی بود بگوید: "بندگان من، هرکس به هرچه فکر می‌کند درست است، عمل کند". پس چرا اوصیاء و اولیاء منصوب شدند؟ مگر جزاین است که تا این قطع‌های فاسد بشر را اصلاح کنند. از این وقایع و تواریخ دهشتناك نتیجه می‌گیریم که نباید به متاع جُو فروشان گندم نما دل داد که خدای ناکرده اگر به سخنان آنها قطع کرده، شرکِ آراسته به عبارات علمی را توحید و کفر مزیّن به اصطلاحات شهودی را عرفان دانستیم خود و دیگران را هلاك ساخته‌ایم. لبّ کلام ما این است که قطعی که جز از راه معتبر که ائمه اطهار (ع) باشند حاصل نشده باشد ارزشی ندارد؛ گرچه چاره‌ای جز عمل بر طبق آن نداشته باشیم و گرچه حجّت باشد. پس قطع حجّت است یعنی چاره‌ای جز عمل طبق آن نیست اما عمل به بسیاری از قطع‌ها به بوار و هلاکت دنیوی و اخروی منجر می‌شود چنانچه تاریخ گواه بوده است. پس حجیّت قطع هیچ ربطی به لحاظ کردن طریق تحصیل آن و ممنوعیت بعضی طرق ندارد. و از آنجا که "طلبِ" معرفت از هر طریقی، خواه ناخواه و "عادتاً"، به درست دانستن آن طریقه می‌انجامد و درست دانستن بسیاری طرق به انکار حقایق اهل بیت (ع) می‌انجامد، از اینرو ائمه اطهار (ع) صریحاً تحذیر کرده‌اند

که "مالم یخرج من هذاالبیت فهو باطل" "خذ منّا تکن منّا" و احادیث به این مضامین بلکه به همین الفاظ در جلد دوم بحارالانوار بسیارند.

اهل بیت عصمت و طهارت (ع) در طی سالها به تربیت هزاران تلمیذ همّت گماشتند. ایشان که اکثراً در مرکز علمی آنروز یعنی مدینه حضور داشتند شاگردان بسیاری به اقصی نقاط کشور اسلامی پهناور آنروز گسیل می‌داشتند و این شاگردان، خود به تربیت شاگردان دیگری می‌پرداختند. هدف و غرض ائمه (ع) تبیین و اظهار حقائق ناب الهی و گسترش آن در میان امّت اسلامی بود. حقائقی که تمام معارف دین را در بر گرفته از توحید و معاد تا نبوّت و امامت، از اسرار ظریف تذکیه و تصحیح نفس تا احکام فرعی فقه، از بیان ابتدای خلقت تا انتهای آن را بیان کرده بود و در این ضمن، هیچ چیز نماند جز آنکه به آن اشاره‌ای که فعلاً بشر را کفایت کند، رفت. مسلم است که ائمه اطهار (ع) نمی‌توانستند برای "تك تك شاگردانشان" تمام معارف را از عقائد تا اخلاق و احکام بیان کنند تا در تمامی این معارف، روایات به حدّ "تواتر" برسد بلکه ایشان به هریك از شاگردان در حدّ وسع و استعداد او گوهری از این بحر ژرف عطا کردند. گوهری که شاید مخاطبش محقّقی در صدها سال آینده باشد. در این صورت معنا ندارد نظر ائمه (ع) ممنوعیّت از اخذ اخبار باشد. این نقضِ غرض است. بلکه آنقدر در حفظ و حفاظت اخبار کوشا بوده و به آن تشویق می‌نموده‌اند که برای تعلیم یا تعلّم یك حدیث ثوابهایی چنین و چنان بر شمرده‌اند و حتی در مقام تعارض حقیقی اخبار گاهی قائل به جواز تخییر شده‌اند و به طرد یکی از دو روایت حکم نکرده‌اند. ائمه اطهار (ع) شیعیانشان را در اقصی نقاط سرزمین اسلامی امر به مراجعه به نماینده خود می‌کرده‌اند تا عقائد و احکام را مبنی بر "خبر واحد" برای ایشان بیان کنند. خلاصه کلام: سیره و سنّت ایشان شکی باقی نمی‌گذارد که اخذ به خبر واحد در اعتقادات، اخلاق، تاریخ، آداب، طبیعیات، و سایر ابواب معارف اسلامی در نظر آنها و همه مسلمین امری معقول و عادی بوده است.

همینطور روایات بسیاری که در زمینه‌های توحید، معاد، امامت، اخلاق، سنن، آداب، طبّ، تاریخ، سیر و سلوک، ...وارد شده است خود محکم‌ترین دلیل است بر حجیّت آنها؛ آیا ممکن است چند صد صفحه راجع به توحید روایت وارد شده باشد اما ما بگوئیم "البته اینها هیچ یك حجّت نیست برای فهم توحید باید به مکتب نوافلاطونی یا دیوان‌شعر فلان عارف رجوع کنید؟". آری "تکلّم روایات" راجع به مسئله‌ای، خود محکم‌ترین دلیل است بر حجیّت روایات در آن مسئله.

اگر روایات در هیچ یك از اصول دین و معارف آن حجّت نباشد، مؤلّفین کتب روایی از کلینی گرفته تا مجلسی که به چند ده بلکه چند صد نفر بالغ می‌شوند چرا آنهمه روایت در اصول، طی سالیان درازی از عمر خویش جمع آوری و تدوین کرده‌اند؟ سیرهٔ معاریف سلف اخذ معارف و علوم از معصوم و طی طریق در مسیر ایشان بوده است.

تنبیه آخر توجه به این مطلب است که می‌دانیم ائمه اطهار عیبة علم الهی و خزینه اسرار ربّانی می‌باشند. علم جز از سینه آنها منتشر نمی‌گردد و جز به آنجا باز نمی‌گردد. ایشان باب علم و طریق آن هستند؛ تا اینجا از ضروریات دین است و روایات در آن، فوق حد تواتر. حال سؤال اینجاست که اکنون که زمان غیبت است، فیض علم و رحمت ایشان چگونه به ما می‌رسد؟ آیا می‌توان قائل شد که ما در زمانی زندگی می‌کنیم که باب علم بکلی مسدود است و انسانها به حال خود رها شده‌اند؟ جواب به این سؤال واضح است زیرا اهل بیت (ع) که ثقل دین اند ما را به روّات فراخوانده، امر به اخذِ به احادیث از آنها و متابعت از کلام ایشان کرده‌اند. ما نمی‌گوئیم حدیث ثقل دین است ثقل دین همواره وجود مقدّس و زوال‌ناپذیر اهل بیت (ع) بوده و هست و حجّت خدا در این زمان نیز حضرت ولی عصر (عج) است امّا در عوض می‌گوئیم، همین ثقل، ما را به تعبّد به اخبار و روایات در تمام معارف دین همچنانکه گذشت امر کرده‌اند و به این "طریق"، برای ما موضوعیّت داده‌اند و آنرا طریقه "انحصاری" نجات معرفی کرده‌اند؛ چنانکه ابواب بسیاری در کتاب بحارالانوار به همین مسئله اختصاص دارد. آری همواره آثار علم ایشان و محصول زحماتشان برای هر جوینده‌ای سیراب کننده بوده و هست. "من وثق بماء لم یظمأ" و هرکه از این دریای علم روی برتافت اگر مستضعف نباشد، یا مغرض است یا بی توفیق.

تعریف حجّت

در پاسخ به این سؤال که کدام خبر حجّت است یعنی التزام به آن و نیز مشی کردن طبق آن لازم و واجب است؛ مبنای مشهور کنونی از نظر "تئوری" این است که تنها خبر صحیح السند حجّت می‌باشد، یعنی، آنچه به عدالت تمام راویان آن تصریح شده و نیز مسند باشد. یعنی کسی از سلسله سند حذف نشده و سلسله سند متّصل باشد. این مبنای تئوری در میدان "عمل" با شکست مواجه می‌شود زیرا اخبار زیادی این شرط را نداشته در نتیجه در بسیاری از مسائل با فقدان نصّ مواجه خواهیم بود. بنابراین مبنای عملیِ مشهور، حجیّت خبر موثوق الصدور می‌باشد و موثوق الصدور خبری است که "به هر نحو" به صدور آن از معصوم وثوق حاصل شود که این وثوق معمولاً از اقبال پیشینیان به خبر و عمل طبق آن حاصل می‌شود بنابراین چه بسیار مقبوله هایی که به آن عمل می‌شود و چه بسیار اخبار صحیحی که بدلیل عمل نکردن پیشینیان به آن، طرد می‌شوند. معمولاً سه نوع خبرِ صحیح، حَسَن و موّثق، طبق این رویکرد موثوق الصدور فرض می‌شوند گرچه ملاك موثوق الصدور بودن همانطور که گفته شد عمل اصحاب است نه تعاریف این سه نوع خبر. در واقع در این مبنای عملی علاوه بر صحّت سند یا حداقل عاری بودن آن از ضعف و اضطراب به صحّت متن و موافقت آن با سایر معارف شیعه نیز توجه شده است. اما اشکال این مبنا بدون دلیل بودن آن و تقلیدی بودن آن از گذشتگان است، در واقع ما تنها بر آنچه معتمد ایشان بوده است اعتماد کرده‌ایم.

در این فصل ما به تعریف مبنای جدیدی برای حجیّت پرداخته سعی در اثبات مبنای خود می‌کنیم. ابتدائاً تذکّر می‌دهیم که مقصود ما از حجّت، "لازم العمل" که منحصر به فروعات فقیه شود نبوده بلکه از کلمه حجّت لزوم "التزام نظری" در اعتقادات و نیز عملی در احکام را اراده می‌کنیم. البته راجع به این مطلب که دائره حجیّت اخبار تا کجاست و آیا شامل اعتقادات نیز می‌شود؟ یا منحصر به احکام است، در فصل "تعمیم حجیّت" سخن گفته و با دلائلی اثبات کرده‌ایم که روایات در تمامی معارف دین حجّت و لازم‌الاخذ می‌باشند. امّا در این فصل قصد داریم مبنای حجیّت را تغییر داده، تعریف دیگری برای حجّت پی ریزی کنیم.

ابتدا مبنا را بیان کرده سپس دلائلمان را در تأیید آن می‌آوریم.

مبنا: اگر سند روایت از روّاتی که به ذمّ ایشان تصریح شده باشد خالی بود آن روایت قابل الاخذ یا جائزالاخذ است چه آن روایت مسند باشد، چه مرسل و چه دارای رجال مجهول. به عبارتی "قابل الاخذ ما یخلو من مُصَرَّح الذّم". طبق این تعریف، ما روایات را به دو دسته کلیِ ممنوع الأخذ و قابل الأخذ تقسیم کردیم آنگاه روایت قابل‌الأخذ در صورتی که سایر ملاکات صحّت از جمله عدم مخالفت با کتاب و سنّت متواتره و نیز عدم معارضتِ حقیقی با سایر روایات و عدم معارضت با آنچه عقل قبیح میداند، دارا بود، واجب الأخذ یا حجّت است. پس ما دو ملاك کلی قرار دادیم: ملاك اول که اگر سند روایت واجد آن بود روایت را جایز الاخذ می‌کند و ملاك دوم که در متن روایت لحاظ شده است که اگر متن روایت واجد آن بود این روایتِ جائزالاخذ یا قابل الاخذ؛ واجب الاخذ یا حجّت می‌گردد.

آری متابعت از ظنّ، فی‌الجمله مقبوح است اما شرع برخی از انواع ظنّ را برای ما معتبر و واجب‌الاخذ قرار داده است و حدّاقل در سلوك در این مسیر ظنّی، مصلحتی نهفته است که جبران مافات را می‌کند. در این صورت باید ببینیم آن دسته ظنونی که شارع برای ما حجّت قرار داده است کدام است؟ پس به سراغ ادلّه حجیّت خبر واحد رفته، یکی یکی را بررسی می‌کنیم تا ببینیم مبنای مشهور از آنها استخراج میشود یا مبنایی دیگر:

الف - آیه نبأ: "یا ایّهاالّذین آمنواان جائکم فاسق بنبأ فتبیّنوا أن تصیبوا قوماً بجهالة فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین" (حجرات: ۶). در نزد محقّق روشن است که بر دلالت این آیه شریفه اشکالاتی وارد است، باری آیه شریفه در صورتیکه بر حجیّت اخبار دلالت داشته باشد به صراحت بر مقصود و مبنای ما دلالت دارد زیرا نص است

بر اینکه "تنها" در حالی که راوی "قطعاً" فاسق بود، تبیّن لازم است و به خبرش عمل نمی‌شود. حتی این آیه شریفه دلیلی اعمّ از مدّعای ماست و مدّعای ما را قطعاً در بر می‌گیرد؛ زیرا فسق، حد نهایت ذمّ راوی است.

تذکّر به یك نکته، مفید است و آن اینکه بعضی «مفهوم» آیه شریفه را اینگونه دانسته‌اند که: "إن جائکم «عادل» بنبأ فاقبلوا عنه" واضح است که اگر گذاره آمدن راوی را X، فاسق بودن آنرا Y و آوردن نبأ را Z و وجوب تبیّن را q بدانیم:

از لحاظ ریاضیات جدید: قضیه $(X,Y,Z) \Leftarrow q$ به هیچ عنوان با قضیه $(X, Z,Y\sim) \Leftarrow q\sim$ هم ارز نیست. مضاف براینکه وجوب تبیّن با قبول خبر و نیز فاسق بودن راوی با عادل بودن او نقیض نمی‌باشد بلکه نقیض وجوب تبیّن، عدم وجوب آن و نقیض فاسق بودن راوی، فاسق نبودن آن است. در هر حال این مطلب، اشتباه مصطلحی است که در بسیاری از کتب اصول تکرار شده است.

پس معنای حقیقی آیه شریفه چیزی است که مبنای ما را اثبات می‌کند نه آنچه ایشان گفته‌اند. در واقع از مقصود حقیقی آیه غفلت شده و آیه را بر محملی حمل کرده‌اند که اصلاً در صدد بیان آن نیست.

ب - آیه نفر: "و ماکان المؤمنون لینفروا کافّة فلولانفر من کل فرقة منهم طائفة لیتفقّهوا فی الدّین و لینذروا قومهم اذا رجعواالیهم لعلّهم یحذرون" (توبه ۱۲۲).

آیه شریفه "صریحاً" بر مبنای ما دلالت دارد زیرا عالِم و مفتی شهر، بسیار است که روایات را مرسل نقل می‌کند و هیچ گاه کسی اعتراض نمی‌کند که چرا فلان راوی مجهول است. اما اینکه مستمع اعتراض کند که چرا از ابوهریره که امام صادق (ع) او را کذّاب دانسته نقل می‌کنی، اعتراضش مقبول است. پس عرفاً در غیر مبنای ما اعتراض نمی‌شده و نمی‌شود. چنانچه آیه شریفه نیز ناظر به آن ملاك "عملی" است که در "جامعه" رایج است و بدون دلیل ملاك دیگری وضع کردن نوعی تشریع و دلیل می‌خواهد.

ج - آیه کتمان: "انّ الّذین یکتمون ما انزلنا من البیّنات والهدی بعدما بیّناه للنّاس فی الکتاب اولئك یلعنهم اللّه و یلعنهم اللاّعنون" (بقره: ۱۵۹).

د - آیه سؤال: "و ما ارسلنا من قبلك الا رجالاً نوحی الیهم فسئلوا اهل الذّکر ان کنتم لاتعلمون" (نحل: ۴۳).

ه - آیه اذن: "و منهم الّذین یؤذون النبی و یقولون هو اذن قل اذن خیرلکم یؤمن بالله و یومن للمؤمنین و رحمة للّذین آمنوا منکم" (توبه: ۶۱).

آیات سه گانه فوق با کمی مسامحه بر حجیّت خبر واحد دلالت دارند اما نسبت به کم و کیف آن خبر، چیزی بدست نمی‌دهند. در هر صورت تعیین مبنا از روی این آیات مشکل است.

و - تواتر معنوی بر حجیّت اخبار و لزوم متابعت از ایشان، پس از تخصیص خوردن با روایاتی که در آنها ائمه اطهار (ع) از اخذ روایات از افراد مشخصی نهی کرده‌اند. در این صورت قدر متیقّن، لزوم اخذ به اخباری است که رجال آن مصرّح الذم نیستند و اگر کمتر از این حد قائل شویم و مرسلات را دور بریزیم خلاف عموم عمل کرده‌ایم زیرا لفظ حدیث و خبر و أثر در لسان این روایات مطلق و عامّ می‌باشد و شامل عادل و موثّق و حسن و مرسل می‌شود.

ز - سیره عقلاء که چنانچه آنرا از ادلّه حجیّت خبر واحد بدانیم دلیلی بر حصر آن به خبر عادل وجود ندارد چنانکه بسیاری از محدّثین گذشته بلکه همه آنها تمامی احادیث را غیر از آنها که از رجال مصرّح الذم روایت شده بود می‌پذیرفته، در نظر و عمل ملتزم به آنها بوده‌اند بلکه "سیره" ایشان بر قبول چنین اخباری استوار بوده است. در حقیقت، ملاك و مبنایی که ما اختیار کردیم امری مستحدث و جدید نیست بلکه ملاکی است که از زمان ائمه اطهار (ع) طی قرنها حاکم بوده است و سیره سلف و آیین پیشینیان همین بوده است. پس اگر این روزها حرف جدیدی زده می‌شود نباید به اشتباه به سیره عقلاء نسبت داده شود.

نتیجه کلام اینکه ادلّه‌ای که حجیّت خبر واحد را اثبات می‌کنند، در واقع تمام اخبار غیر مشتمل بر رجال مصرّح الذّم را حجّت می‌دانند نه فقط اخبار مصرّح العدالة مُسند را. این مبنا علاوه بر اینکه مبنای درست اولیهٔ محدّثین و محقّقین شیعه است، فوائد بسیاری دارد که به آنها اشاره خواهیم کرد. اما قبل از آن باید به یك نکته اشاره کنیم و آن این است که مبنای نادرستی که اخیراً مشهور شده است از کجا آمده است؟ حقیقت مطلب این است که این مبنا، مبنایی "استحسانی" است یعنی به صرف صواب دید و سلیقه شخصی وضع شده است و دلیلی از شرع بر آن دلالت ندارد و وضع آن نیز توسط فرد بخصوصی صورت نگرفته بلکه اکثر مؤلّفین این مبنا را به این صورت که: "مشهور است که..." نقل کرده‌اند و آنرا به فرد مشخصی نسبت نداده‌اند در واقع این مبنا در تقابل با اندیشه افراطی اخباریّون و اندك اندك شکل گرفته است.

نکته دیگر اینکه مقصود از ذمّ در مبنای ما، که گفتیم رجال نباید مصرّح الذّم باشند، جرح ایشان است با یکی از آن عباراتی که در فصل "جرح و تعدیل راوی" نقل شد، در یکی از کتب معتبر رجال، که البته این کتب متضمن احادیثی نیز می‌باشند که در آنها شخص معصوم (ع) صریحاً فردی را جرح فرموده است.

از مهمترین فوائد مبنای ما این است که احادیث بسیاری را که طبق مبنای سابق، بی اعتنا رها شده بودند بکار گرفته در استخراج اعتقادات و احکام مورد استفاده قرار می‌دهد زیرا کثیر بلکه اکثر روایات ما دارای شرایط صحتِ مبنای مشهور نبوده، خواه ناخواه معارف بسیاری از دین اسقاط شده است ولی با مبنا قرار دادن مبنای اخیر، از این علوم بی کران بهره‌مند شده از این چشمه صافی خواهیم نوشید.

به این مطلب توجه کنید که اگر مستشکل بگوید: رجال، خود علمی ظنّی است. شما چگونه با علمی ظنّی به نقد علمی دیگر می‌پردازید؟ در پاسخ خواهیم گفت ما برای اینکه از تقبیح ظنّ که عبارتست از نقد روایات با علم ظنّی رجال فرار کنیم چاره‌ای نداریم جز اینکه به قدر متیقّن آن که رجال مصرّح الذم می‌باشند اکتفا کرده، نسبت به غیر آن ترتیب اثر ندهیم تا مورد نهی ادلّه حرمت اتّباع از ظنّ قرار نگرفته باشیم بنابراین این کار دقیقاً طبق احتیاط است و با رعایت این مبنای جدید به احتیاط نیز عمل کرده‌ایم. یکی احتیاط در متابعت نکردن ظنّ تا جایی که ممکن است و دیگر احتیاط در دور نریختن و مهمل نگذاشتن روایاتِ بسیاری که قطعاً بسیاری از آنها از معصوم صادر شده‌اند. بنابراین "احتیاط" حکم می‌کند که مبنای سابق را رها کرده به مبنای جدید متمسك شویم.

بنابراین از فوائد مبنای جدید رعایت احتیاط شرعی و عقلی است تا نابجا در سند روایات خدشه نکرده، روایات را دور نریزیم آن هم با مبنایی ظنّی چون مبنای سابق و علمی ظنّی چون رجال؛ پس اگر کسی بگوید دلیل دور ریختن رجال مصرّح الذم از جانب شما چیست؟ خواهیم گفت از روایات به تواتر اجمالی رسیدیم که بعضی از رجال مطروداند و نمی‌شود از آنها اخذ حدیث کرد و اما اینکه این رجالِ حقیقتاً مطرود کدامیك از این همه رجالی هستند که علم ظنّی رجال آنها را تقبیح کرده است؟ اینجا شبه تحریمه محصوره است و احراز از تمام اطراف لازم است پس ما بر طرد روایات رجال مصرّح الذم حجّت شرعی داریم اما بیش از این، حجّت نداریم پس احتیاطاً بیش از این در صحت روایات خدشه نمی‌کنیم چون دلیلی در دست نداریم.

البته توجه کنید که ملاکهای اورعیّت، افقهیّت و اشهریّت در ضمن بحث "تعارض" اخبار مطرح می‌شوند و نه بحث جواز قبول خبری که متعارض ندارد.

توجه کنید که غیر از این مبنای واضح، ائمه اطهار (ع) نسبت به سند روایات کنکاش نابجا نمی‌کردند و به اصطلاح مته به خشخاش نمی‌گذاشتند بلکه می‌فرمودند اگر روایتی از یکی از آنها که آنها را ذمّ کرده‌ایم، وارد شده بود، به آن اعتنا نکنند و إلاّ آنرا به کتاب و سنّت عرضه کنید اگر مخالف کتاب و سنّت نبود اخذ کنید. حتّی در بعضی روایات می‌فرمایند مکذّب بر ما زیاد شده مِن بعد روایات ما را به قرآن و سنّت عرضه کنید و نیز می‌فرمودند اخذ به محکمات سنّت کنید و سنّت را بر سنّت حمل کنید تا معنای آنرا دریابید.

آری "مبنای" ایشان این بوده است و إلاّ می‌توانستند بگویند در سلسله سند و اتصال آن و عادل بودن روّات آنها نگاه کنید. اما چنین چیزی نگفتند، در واقع این قراردادها ساخته و پرداخته نسل‌های بعد هستند. ائمه اطهار (ع) صراحتاً همین ملاك عدم وجود رجل مصرّح الذم و نیز عدم مخالفت با کتاب و سنّت را به ما دادند. ما هم همانرا ملاك قرار دادیم و از ائمه خود جلو نیفتاده‌ایم. روایات مربوط به این

بحث و اینکه ملاك ائمه بیش از این نبوده است در باب "علة اختلاف الاخبار" جلد دوم بحارالانوار گرد آمده است محقّق اگر به سخن ما قانع نیست می‌تواند به آنجا مراجعه کند.

اما علت اینکه چرا مؤلّفین، روایاتی را که دارای رجال مصرّح الذّم می‌باشند اسقاط نکرده‌اند بلکه آنها را در کتب خویش ذکر کرده‌اند، علّتش روشن است چنانکه خود ایشان در مقدمه کتابشان ذکر کرده‌اند، ایشان به مذمّت هرکه "علم" داشته‌اند از او نقل حدیث نکرده‌اند، اما بی جهت و با گمان و "ظنّ" روایت کسی را اسقاط نکرده‌اند. این مطلب نیز دلالت براین می‌کند که مبنای ایشان نزدیك به مبنای ما بوده است چنانکه اشاره کردیم. البته ما که کتب رجال بسیاری را در دست داریم به مذموم بودن راویِ خاصی، علم پیدا می‌کنیم و روایت او را نمی‌پذیریم حال آنکه کلینی به حدیثی که متضمّن مذموم بودن او باشد دست نیافته پس حدیث او را نقل کرده است. به همین جهت‌هاست که کتب ایشان متضمّن روایات مجهول یا مرسل بسیاری است. در واقع رجال، در گذشته به بیش از دو قسم تقسیم نمی‌شده‌اند یا مذموم و ضعیف، یا غیر آن و اینکه بعضی از مؤلّفین گفته‌اند تمام روایاتی که در کتبشان ذکر کرده‌اند از طریق صحیح نقل شده، معنایش به هیچ وجه صحیح به معنای عادل از عادل تا معصوم نمی‌باشد زیرا این اصطلاح در قرن "۶" وضع شده است، بلکه مقصود ایشان آنچیزی بوده که نزد ایشان حجّت بوده و از اینکه روایات بسیاری را مرسل و روایات بسیاری را مجهول نقل کرده‌اند بر می‌آید ملاکات صحت نزد ایشان بسیار راحتتر و آسان‌تر بوده است.

در هر حال مبنایی آسان سالهای سال بلکه قرن‌ها حاکم بوده و بسیاری از اخبارِ ابواب اعتقادات و اخلاق و اسرار و احکام قبول به تلقّی می‌شده. خلاصه کلام این است که ما غیر از ضوابطی که صریحاً در اخبار ذکر شده باشد. برای اسقاط احادیث، معتبر نمی‌دانیم. و آن ضوابطی نیز که ذکر شده‌اند به صراحت مبنای ما را تأیید می‌کنند.

در فصل آینده به نقل برخی از احادیثی پرداخته‌ایم که ملاکات صحّت احادیث از آنها قابل استخراج است. غیر از این احادیث که از مجلد اول بحار گردآوری شده‌اند، در کتاب «احادیث معنوی» حدیث هشتمِ هر یک از یکصد و ده چهل‌حدیث، راجع به علم دین، طریق تحصیل آن، و ملاک صحّت علم است.

جرعه هایی از دریای علم

- کتاب زیدالزراد، عن جابرالجعفی قال سمعت ابا جعفر (ع) یقول ان لنا اوعیة نملوها علما و حکما و لیست لها باهل فما نملوها الالتنقل الی شیعتنا فانظروا الی ما فی الاوعیة فخذوها ثم صفّوها من الکدورة تاخذونها بیضاء نقیّة و ایّاکم والاوعیة فانّها وعاء سوء فتنکبوها.

- و منه، قال سمعت ابا عبدالله (ع) یقول اطلبواالعلم من معدن العلم و ایّاکم والولائج فیهم الصّدادون عن اللّه ثم قال ذهب العلم و بقی غبرات العلم فی اوعیة سوء فاحذروا باطنها فان فی باطنها الهلاك و علیکم بظاهرها فان فی ظاهرها النجاة او فسوقهاالّتی یخفونها عن الخلق.

- کتاب جعفربن محمدبن شریح، عن حمید بن شعیب عن جابرالجعفی عن ابی عبدالله (ع) قال انّ الحکمة لتکون فی قلب المنافق فتجلجل فی صدره حتی یخرجها فیوعیها المؤمن و تکون کلمة النفاق فی صدر المؤمن فتجلجل فی صدره حتی یخرجها فیعیها المنافق.

- (عیون اخبار الرضا علیه السلام) ابی عن علی عن ابیه عن حیون مولی الرضا عن الرضا (ع) قال من ردّ متشابه القرآن الی محکمه هدی الی صراط مستقیم ثم قال (ع) انّ فی اخبارنا متشابهاً کمتشابه القرآن و محکماً کمحکم القرآن فردّوا متشابهها الی محکمها و لا تتّبعوا متشابهها دون محکمها فتضلّوا. رواه الحسن بن سلیمان فی کتاب المحتضر من کتاب الشفاء و الجلاء مثله.

ـ (بصائرالدرجات) احمد بن محمد عن محمد بن اسماعیل عن ابن بشیر عن ابی بصیر عن ابی جعفر او عن ابی عبدالله (ع) قال لاتکذّبوا بحدیث اتاکم احد فانّکم لاتدرون لعلّه من الحقّ فتکذّبواالله فوق عرشه.

- (علل الشرائع) ابی عن سعد عن البرقی عن ابن بزیع عن ابن بشیر عن ابی حصین عن ابی بصیر عن احدهما (ع) قال لاتکذّبوا بحدیث اتاکم مرجئی و لا قدری و لاخارجی نسبه الینا فانّکم لاتدرون لعلّه شیء من الحقّ فتکذّبواالله عز و جل فوق عرشه. (المحاسن) ابن بزیع عن ابن بشیر عن ابی بصیر مثله.

- (بصائرالدرجات) ابن ابی الخطاب عن محمد بن سنان عن عمار بن مروان عن المنخل عن جابر قال، قال ابو جعفر (ع) قال رسول الله (ص) انّ حدیث ال محمد صعب مستصعب لا یؤمن به إلاّ ملك مقرّب او نبیّ مرسل او عبد امتحن اللّه قلبه للایمان فما ورد علیکم من حدیث ال محمد صلوات الله علیهم فلانت له قلوبکم و عرفتموه فاقبلوه و ما اشمازّت قلوبکم و انکرتموه فردّوه الی اللّه و الی الرسول و الی العالم من ال محمد (ع) و انما الهالك ان یحدّث بشیء منه لایحتمله فیقول واللّه ما کان هذا شیئا والانکار هوالکفر. (الخرائج والجرائح) اخبرنا الشیخ علی بن عبدالصمد عن ابیه عن علی بن الحسین الجوزی عن الصدوق عن ابیه عن سعد عن ابن ابی الخطاب مثله.

- (رجال الکشی) حمدویه عن الحسن بن موسی عن اسماعیل بن مهران عن محمد بن منصور عن علی بن سوید السائی قال کتب الی ابوالحسن (ع) و هو فی الحبس امّا بعد فانّك امرو نزلك الله من ال محمد بمنزلة خاصة بما الهمك من رشدك و بصّرك من امور دینك بتفصیلهم و ردّ الامور الیهم والرضا بما قالوا فی کلام طویل و قال و ادع الی صراط ربك فینا من رجوت اجابته و وال ال محمد و لا تقل لما بلغك عنّا او نسب الینا هذا باطل و ان کنت تعرف خلافه فانّك لاتدری لم قلناه و علی ای وجه و صفناه امن بما اخبرتك و لا تفش ما استکتمتك.

- عن سفیان بن السمط قال قلت لابی عبدالله (ع) جعلت فداك ان رجلا یاتینا من قبلکم یعرف بالکذب فیحدّث بالحدیث فننکره؟ فقال ابوعبدالله (ع) یقول لك انّی قلت لیل انه نهار او للنهار انه لیل قال لا قال فان قال لك هذا انی قلته فلاتکذّب به فانك انما تکذّبنی.

- و عن ابی بصیر عن احدهما (ع) قال سمعته یقول لا تکذّب بحدیث اتاکم به مرجئی و لا قدری و لا خارجی نسبه الینا فانّکم لا تدرون لعلّه شیء من الحق فتکذّبون اللّه عز و جل فوق عرشه. روی ایضا عنهم (ع) انّهم قالوا اذا اختلفت احادیثنا علیکم فخذوا بما اجتمعت علیه شیعتنا فانه لاریب فیه.

- (الاحتجاج) عن ابی جعفرالثانی (ع) فی مناظرته مع یحیی بن اکثم و سیجیء بتمامه فی موضه انه قال رسول الله (ص) فی حجّة الوداع قد کثرت علی الکذّابة و ستکثر فمن کذب علی متعمدا فلیتبوّا مقعده من النار فاذا اتاکم الحدیث فاعرضوه علی کتاب الله فما وافق کتاب الله و سنّتی فخذوا به و ما خالف کتاب الله و سنّتی فلا تاخذوا به الخبر.

- (قرب الاسناد) ابن ظریف عن ابن علوان عن جعفر عن ابیه (ع) قال قرات فی کتاب لعلی (ع) ان رسول اللّه (ص) قال انه سیکذب علی کما کذب علی من کان قبلی فما جاءکم عنّی من حدیث و افق کتاب الله فهو حدیثی و اما ماخالف کتاب الله فلیس من حدیثی.

- (الکافی) علی عن ابیه عن عثمان بن عیسی عن الحسین بن المختار عن بعض اصحابنا عن ابی عبدالله (ع) قال ارایتك لو حدّثتك بحدیث العام ثم جئتنی من قابل فحدّثتك بخلافه فبایّهما کنت تاخذ قال کنت اخذ بالاخیر فقال لی رحمك الله.

- (الکافی) علی عن ابیه عن ابن ابی نجران عن ابن حمید عن ابن حازم قال قلت لابی عبدالله (ع) ما بالی اسالك عن المسالة فتجیبنی فیها بالجواب ثم یجیئك غیری فتجیبه فیها بجواب اخر فقال انّا نجیب الناس علی الزیادة والنقصان.

- (تهذیب الاحکام) بسنده الصحیح عن علی بن مهزیار قال قرات فی کتاب لعبدالله بن محمد الی ابی الحسن (ع) اختلف اصحابنا فی روایاتهم عن ابی عبدالله (ع) فی رکعتی الفجر فی السفر فروی بعضهم ان صلّهما فی المحمل و روی بعضهم لا تصلّهما الاعلی الارض فاعلمنی کیف تصنع انت لاقتدی به فی ذلك فوقع (ع) موسّع علیك بایّة عملت.

- عن الصدوق عن أبیه عن سعد عن أیوب بن نوح عن ابن ابی عمیر عن عبدالرحمن بن ابی عبدالله عن الصادق (ع) قال إذا ورد علیکم حدیثان مختلفان

فاعرضوهما على كتاب الله فما وافق فخذوه و ما خالف فذروه فإن لم تجدوهما فى كتاب الله فاعرضوهما على اخبار العامّة فما وافق اخبارهم فذروه و ما خالف اخبار هم فخذوه.

- علل الشرائع ابى عن احمد بن ادريس عن ابى اسحاق الارجائى رفعه قال قال لى ابو عبدالله (ع) اتدرى لم امرتم بالاخذ بخلاف ما تقول العامّة فقلت لاندرى فقال ان عليّاً (ع) لم يكن يدين الله بدين الا خالف عليه الامّة الى غيره ارادة لابطال امره و كانوا يسالون اميرالمؤمنين (ع) عن الشىء لا يعلمونه فاذا افتاهم جعلوا له ضدّا من عندهم ليلبسوا على الناس.

- كتاب جعفربن محمدبن شريح، عن حميدبن شعيب عن جابرالجعفى قال قال ابوعبدالله (ع) ان القرآن فيه محكم و متشابه فامّا المحكم فنؤمن به و نعمل به و ندين به و اما المتشابه فنؤمن به و لانعمل به و هو قول الله فى كتابه فامّا الذين فى قلوبهم زيغ فيتّبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة و ابتغاء تاويله و ما يعلم تاويله الاالله والراسخون فى العلم.

- (المحاسن) ابى عن على بن النعمان عن ايوب بن الحر قال سمعت ابا عبدالله (ع) يقول كل شىء مردود الى كتاب الله و السنّة و كلّ حديث لايوافق كتاب الله فهو زخرف.

- (المحاسن) الواسطى عن موسى بن بكر عن زرارة عن ابى جعفر فى حديث له قال كلّ من تعدّى السنة ردّ الى السنة و فى حديث اخر قال ابوجعفر (ع) من جهل السنة ردّ الى السنة.

- (تفسير العياشى) عن الحسن بن الجهم عن العبدالصالح (ع) قال اذا كان جاءك الحديثان المختلفان فقسهما على كتاب الله و على احاديثنا فان اشبههما فهو حق و ان لم يشبههما فهو باطل.

- (السرائر) من جامع البزنطى عن الرضا (ع) قال علينا القاء الاصول اليكم و عليكم التفرّع.

- (غوالى اللئالى) روى العلّامة مرفوعا الى زرارة بن اعين قال سالت الباقر (ع) فقلت جعلت فداك يأتى عنكم الخبران او الحديثان المتعارضان فبايّهما اخذ فقال (ع) يا زرارة خذ بما اشتهر بين اصحابك و دع الشاذ النادر فقلت يا سيدى انهما معا مشهوران مرويان ماثوران عنكم فقال (ع) خذ بقول اعدلهما عنك و اوثقهما فى نفسك فقلت انهما معا عادلان مرضيان موثّقان فقال انظر ما وافق منهما مذهب العامة فاتركه و خذ بما خالفهم قلت ربّما كانا موافقين لهم او مخالفين فكيف اصنع فقال اذن فخذ بما فيه الحائطة لدينك و اترك ما خالف الاحتياط فقلت انّهما معا موافقان للاحتياط او مخالفان له فكيف اصنع فقال (ع) اذن فتخير احدهما فتاخذ به و تدع الاخر.

- (رجال الكشى) محمد بن قولويه و الحسين بن الحسن بن بندار معا عن سعد عن اليقطينى عن يونس بن عبدالرحمن ان بعض اصحابنا ساله و انا حاظر فقال له يا ابا محمد ما اشدك فى الحديث و اكثر انكارك لما يرويه اصحابنا فما الذى يحملك على ردّ الاحاديث فقال حدّثنى هشام بن الحكم انه سمع ابا عبدالله (ع) يقول لاتقبلوا علينا حديثنا الا ما وافق القران و السنّة او تجدون معه شاهدا من احاديثنا المتقدّمة فان المغيرة بن سعيد لعنه الله دسّ فى كتب اصحاب ابى احاديث لم يحدّث بها ابى فاتّقوا الله و لا تقبلوا علينا ما خالف قول ربّنا تعالى و سنّة نبينا محمّد (ص) فانّا اذا حدّثنا قلنا قال الله عز و جل و قال رسول الله (ص). قال يونس وافيت العراق فوجدت بها قطعة من اصحاب ابى جعفر (ع) و وجدت اصحاب ابى عبدالله (ع) متوافرين فسمعت منهم و اخذت كتبهم فعرضتها بعد على ابى الحسن الرضا (ع) فانكر منها احاديث كثيرة ان يكون من احاديث ابى عبدالله (ع) و قال لى ان ابا الخطاب كذّب على ابى عبدالله (ع) لعن الله ابا الخطاب و كذلك اصحاب ابى الخطاب يدسّون هذه الاحاديث الى يومنا هذا فى كتب اصحاب ابى عبدالله (ع) فلاتقبلوا علينا خلاف القران فانا ان تحدّثنا بموافقة القران و موافقة السنّة انّا عن الله و عن رسوله نحدّث و لا نقول قال فلان فيتناقض كلامنا انّ كلام اخرنا مثل كلام اولنا و كلام اولنا مصداق لكلام اخرنا و اذا اتاكم من يحدّثكم بخلاف ذلك فردّوه عليه و قولوا انت اعلم و ما جئت به فان مع كل قول منا حقيقة و عليه نور فما لا حقيقة معه و لانور عليه فذلك قول الشيطان.

- (رجال الكشى) بهذاالاسناد عن يونس عن هشام‌بن‌الحكم انه سمع ابا عبدالله (ع) يقول كان المغيرة بن سعيد يتعمّد الكذب على ابى (ع) و ياخذ كتب اصحابه و كان اصحابه المستترون باصحاب ابى ياخذون الكتب من اصحاب ابى فيدفعونها الى المغيرة فكان يدسّ فيها الكفر والزندقة و يسندها الى ابى (ع) ثم يدفعها الى اصحابه فيامرهم ان يبثوها فى الشيعه فكل ما كان فى كتب اصحاب ابى (ع) من الغلوّ فذاك مما دسّه المغيرة بن سعيد فى كتبهم.

- (تهذيب الاحكام) الحسن بن ايوب عن ابن بكير عن عبيد بن زرارة عن ابى عبدالله (ع) قال ما سمعت منى يشبه قول الناس فيه التقيّة و ما سمعت منى لايشبه قول الناس فلا تقيّة فيه.

- روى الشيخ رحمه الله فى كتاب الغيبة، و احمد بن ابى طالب الطبرسى و ابو على الطبرسى باسانيدهم المعتبرة ان محمدبن عبدالله بن جعفر الحميرى كتب الى الناحية المقدسة فسال عن المصلى اذا قام من التشهد الاول للركعة الثلاثة هل يجب على ان يكبّر فان بعض اصحابنا قال لايجب عليه التكبير و يجزيه ان يقول بحول الله و قوّته اقوم و اقعد فخرج الجواب ان فيه حديثين اما احدهما فانه اذا انتقل من حالة الى حالة اخرى فعليه تكبير و اما الاخر فانه روى انه اذا رفع راسه من السجدة الثانية فكبر ثم جلس ثم قال فليس عليه للقيام بعد القعود تكبير و كذلك التشهد الاول يجرى هذاالمجرى و بايّهما اخذت من باب التسليم كان صوابا.

بندهٔ خدا مصطفی نیك اقبال از شیخ کربلایی محمود امجد از سید محمد هادی میلانی و سید روح الله موسوی خمینی از شیخ عباس قمی از میرزای حسین نوری از شیخ انصاری از ملا احمد نراقی از سید مهدی بحرالعلوم از ملامحمد اکمل از ملا محمد باقر مجلسی از محمد تقی مجلسی از شیخ بهایی از شیخ حسین بن عبدالصمد عاملی از شیخ زین الدین معروف به شهید ثانی از شیخ علی بن عبدالعالی میسی کرکی از شیخ شمس الدین محمّد بن مؤذّن جزینی از شیخ ضیاء الدین علی بن محمّد مکی از شیخ شمس الدین محمّد مکی از ابوطالب محمّد بن حسن از شیخ جمال الدین حسن بن یوسف بن علی بن مطهّر حلّی از شیخ ابوالقاسم نجم الدین جعفر بن حسن حلّی از سید شمس الدین ابوعلی فخار بن معد موسوی حلّی از ابوالفضل شاذان بن جبرئیل قمی از ابوجعفر محمّد بن ابی القاسم طبری از ابوعلی حسن بن محمّد طوسی از ابوجعفر محمّد بن حسن طوسی از شیخ ابوعبدالله محمّد بن نعمان شیخ مفید از ابن بابویه قمی معروف به صدوق از ابوالقاسم جعفر بن محمّد بن قولویه قمی از محمّد بن یعقوب بن اسحق کلینی رازی و ایشان به اسناد مختلف از ائمهٔ اطهار ع روایت میکند:

چهل حدیث ۱

۱. قال رسول‌اللهﷺ: الدّنیا و الآخرة حَرام علی أهل اللّه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: دنیا و آخرت بر اهل خدا حرام است.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: لا سَهل إلّا ما جَعَلْتَ سَهْلاً.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چه آسان گیری آسان گذرد

قال رسول‌اللهﷺ: یَسِّروا و لا تُعَسِّروا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سهل گیرید و سخت مگیرید.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: من کَظَم غیظاً و هو قادر علی أن یَنفَذه ملأه اللّه أمنا و إیمانا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس خشمی را که تواند آشکار کند فرو برد خدا وی را از امنیت و ایمان سرشار کند.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: من تأنّی أدرك ما تمنّی.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که صبوری کند به آرزوی خویش برسد.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: کلامُ ابنِ آدم کلُّهُ علیه لا له إلّا أمرا بمعروفٍ أو نهیا عن منکرٍ أو ذکر اللّه تعالی.

رسول‌خداﷺ فرمودند: گفتار فرزند آدم بضرر اوست نه بنفع او مگر امر بمعروفی یا نهی از منکری یا ذکر خدای والا.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: من حُسن إسلام المرء تَرکُه مالا یعنیه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: از درستی ایمان کسی این است که آنچه را که به او ربط ندارد پی‌نگیرد.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: من أراد أن تُستَجاب دعوتُه و أن تکشف کربتُه فلیُفرّج عن مُعسِرٍ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که خواهد دعوتش مستجاب شود و غمش از پیش برخیزد تنگ دستی را گشایش دهد.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: غَشَیتُکُم سَکرتان: سَکرةُ حبّ العیش و حبّ الجهل.

رسول‌خداﷺ فرمودند: دو مستی شما را خواهد گرفت مستی عیشدوستی و علاقه بنادانی.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: أنفقي و لا تُحصي فیُحصی اللّه علیك و لا توعي فیوعی اللّه علیك.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خرج کن و حساب مکن که خدا بر تو حساب کند و بخل مورز که خدا بر تو بخل ورزد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: الأرواح جنودٌ مجنّدةٌ فما تعارف منها ائتلف و ما تناکر منها اختلف.

رسول‌خداﷺ فرمودند: ارواح مانند سپاهیان منظمند روحهای آشنا مؤتلفند و روحهای ناآشنا مختلف.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: تُفَتَّح أبوابُ السّماء نصفَ اللّیل فیُنادي منادٍ: هَل مِن داعٍ فیُستَجاب له؟

رسول‌خداﷺ فرمودند: نیمه شب درهای آسمان را بگشایند و یکی ندا کند آیا کسی هست دعا کند تا مستجاب شود؟

۱۲. الإمام‌الباقرؑ: الصَّدَقةُ یَومَ الجُمُعةِ تُضاعَفُ، لفَضلِ یَومِ الجُمُعةِ علی غَیرِهِ من الأیّامِ.

امام‌باقرؑ فرمودند: در روز جمعه (ثواب) صدقه دو چندان می‌شود، زیرا روز جمعه بر دیگر روزها فضیلت دارد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: سیّدالقوم خادمهم و ساقیهم آخرهم شرابا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: رئیس هر گروه خدمتگزار ایشان است و سقایتگر کسان پس از همه نوشد.

١٤. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث من کنّ فیه نشر اللّه تعالی علیه کنفه و أدخله جنّته: رفق بالضّعیف و شفقة علی- الوالدین و الإحسان إلی- المملوك.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز است که در هر که باشد خداوند وی را پناه دهد و ببهشت برد، مدارا با ناتوان و مهربانی با پدر و مادر و نیکی با زیر دست.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالی یحبّ المداومة علی الإخاء القدیم فداوموا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند ادامه دوستی دیرینه را دوست دارد، بنابراین دوستی دیرینه را ادامه دهید.

۱٦. قال رسول‌اللهﷺ: تنظّفوا بکلّ ما استطعتم فإنّ اللّه تعالی بنی الإسلام علی النّظافة و لن یدخل الجنّة إلّا کلّ نظیف.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چه می توانید پاکیزه باشید زیرا خداوند اسلام را بر پاکیزگی نهاده و جز مردم پاکیزه کسی ببهشت نمیرود.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: أفضلكم إيمانا أحسنكم أخلاقا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس از شما اخلاقش نیکتر، ایمانش بهتر است.
قال رسول‌اللهﷺ: حسن الخلق خلق اللّه الأعظم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نیکخوئی خلق بزرگ خداوند است.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى يقول يوم القيامة يا ابن آدم مرضت فلم تعدني، قال يا ربّ كيف أعودك و أنت ربّ العالمين؟ قال أما علمت أنّ عبدي فلانا مرض فلم تعده؟
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند روز رستاخیز گوید آدمیزاد! بیمار شدم مرا عیادت نکردی؟ گوید خدایا چگونه ترا که پروردگار جهانیانی عیادت کنم گوید مگر نمی‌دانی که فلان بنده من بیمار بود؛ چرا او را عیادت نکردی؟

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: اغسلوا ثيابكم و خذوا من شعوركم و استاكوا و تزيّنوا و تنظّفوا فإنّ بني إسرائيل لم يكونوا يفعلون ذلك فزنت نساؤهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: لباسهای خود را تمیز کنید و موهای خود را کم کنید، مسواک بزنید و آراسته و پاکیزه باشید زیرا یهودان چنین نکردند و زنانشان زناکار شدند.
الحسنُ بنُ جَهمٍ: رَأَيْتُ أباالحسنعليه‌السلام اخْتَضَبَ، فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، اخْتَضَبْتَ؟ فَقَالَ: نَعَمْ ، إِنَّ التَّهْيِئَةَ مِمَّا يَزِيدُ فِي عِفَّةِ النِّسَاءِ.
راوی گوید امام‌کاظمعليه‌السلام را دیدم که خضاب کرده است. عرض کردم: فدایت شوم خضاب کرده‌ای؟ فرمود: آری. آراستگی بر عف زنان می‌افزاید.
الإمام‌الصادقعليه‌السلام: لَا يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُعَطِّلَ نَفْسَهَا وَ لَوْ تُعَلِّقُ فِي عُنُقِهَا قِلَادَةً.
امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: سزاوار نیست که زن خودش را واگذارد، بلکه حتی اگر شده با آویختن گردنبندی خود را بیاراید.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: من تمنّى على أمّتي الملاء ليلة واحدة أحبط اللّه عمله أربعين سنة
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که برای امت من یک شب آرزوی گرانی کند خدا چهل سال عبادت او را باطل کند.

قال رسول‌اللهﷺ: الجالب إلى سوقنا كالمجاهد في سبيل اللّه و المحتكر في سوقنا كالملحد في كتاب اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: آنکه ببازار ما چیزی وارد می‌کند مانند آن کس است که در راه خدا جهاد میکند و آنکه در بازار ما احتکار میکند مانند کسی است که در کتاب خدا کافر بشمار رفته است.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: أتبَع السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمحُها
رسول‌خداﷺ فرمودند: به دنبال گناه کار نیک انجام بده تا آن را محو کند.
قال رسول‌اللهﷺ: إذا أسأت فأحسن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی بدی کردی، بدی را بنیکی محو کن.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: من كان آمرا بمعروف فليكن أمره ذلك بمعروف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که به نیکی وادار کند مراقب باشد که همین وادار کردنش نیز به نیکی باشد.

۲۳. قال رسول‌اللهﷺ: ليس منّا من لم يتغنّ بالقرآن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که قرآن به آهنگ و زیبا نخواند از ما نیست.

۲٤. قال رسول‌اللهﷺ: كفارة من اغتبت أن تستغفر له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کفاره کسی که عیب وی کرده‌ای اینست که برای او آمرزش بخواهی.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: و من تواضع رفعه اللّه، و من تجبّر قصمه اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که میانه روی کند خدا بی نیازش کند و هر که اسراف کند خدا فقیرش کند و هر که فروتنی کند خدایش بر دارد و هر که بزرگی فروشد خدایش درهم شکند.

۲٦. قال رسول‌اللهﷺ: ليس منّا من تشبّه بغيرنا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بغیر ما مانند شود از ما نیست.
قال رسول‌اللهﷺ: من تشبّه بقوم فهو منهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بگروهی تشبّه جوید از آنهاست.

۲۷. قال رسول‌اللهﷺ: حقيق بالمرء أن يكون له مجالس يخلو فيها و يذكر ذنوبه فيستغفر اللّه منها.

رسول‌خداﷺ فرمودند: چه خوب است که مرد گاهی خلوت کند و گناهان خود را بیاد آرد و از خدا آمرزش خواهد.

۲۸. الامام‌علی‌ؑ: المُداوَمَةَ! المُداوَمَةَ! فإنَّ اللهَ لَم يَجعَلْ لِعَمَلِ المُؤمِنينَ غايَةً إلّا المَوتَ.
امام‌علی‌ؑ فرمودند: در کار پیگیر باشید؛ زیرا خداوند برای کار مؤمنان پایانی جز مرگ قرار نداده است.

۲۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من تمام إيمان العبد أن يستثني في كلّ حديثه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نشانه کمال ایمان مرد اینست که در همه سخن خود استثنائی بیاورد و همه را موکول به اذن خدا کند.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى ليدفع بالمسلم الصّالح عن مائة أهل بيت من جيرانه البلاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند بخاطر مسلمان پارسا بلا را از صد خانه همسایه او دفع میکند.

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: ألا إنّ الغضب جمرة توقد في جوف ابن آدم ألا ترون إلى حمرة عينيه و انتفاخ أوداجه فإذا وجد أحدكم شيئا من ذلك فالأرض الأرض.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدانید که خشم آتشی است که در دل انسان مشتعل می‌شود؛ مگر نمی‌بینید که بهنگام خشم چشمهای او سرخ و رگهایش متورم می‌شود وقتی یکی از شما چنین شد روی زمین روی زمین!
قال رسول‌اللهﷺ: إذا غضب أحدكم فليسكت.
رسول‌خداﷺ فرمودند: و چون یکی از شما خشمگین شود خاموش ماند.
قال رسول‌اللهﷺ: الغضب من الشّيطان و الشّيطان خلق من النّار و الماء يطفي النّار فإذا غضب أحدكم فليغتسل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خشم از شیطان است و شیطان از آتش است و آب آتش را خاموش میکند، وقتی کسی خشمگین شود غسل کند.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: لا يتمنّي أحدكم الموت أمّا محسنا فلعلّه يزداد و أمّا مسيئا فلعلّه يستعتب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ یک از شما آرزوی مرگ نکند اگر نکوکار است شاید نیکی فزون کند و اگر بدکار است شاید راه رضا سپرد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: ينبغي أن يكون للمؤمن، بدنه في تعب و النّاس منه في راحة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن باید تنش برنج باشد و مردم از او در آسایش باشند.

۳٤. قال رسول‌اللهﷺ: لو أنّ العباد لم يذنبوا لخلق اللّه خلقا يذنبون ثمّ يغفر لهم و هو الغفور الرّحيم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر بندگان گناه نمیکردند خدا خلقی می‌آفرید که گناه کنند تا بیامرزدشان که او آمرزگار و رحیم است.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى و يحبّ معالي الأخلاق و يكره سفسافها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند موصوف به علوّ است و امور عالی را دوست دارد و امور پست و بی‌ارزش را نمی‌پسندد.

۳٦. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ النّاس لا يرفعون شيئا إلّا وضعه اللّه تعالى.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مردم چیزی را به زور بالا نیاورند جز آنکه خدا آن را تنزل دهد.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: لتأمرنّ بالمعروف و لتنهونّ عن المنكر أو ليسلّطنّ اللّه عليكم شراركم فيدعو خياركم فلا يستجاب لهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنیکی وادارید و از بدی باز دارید وگر نه خدا بدانتان را بر شما مسلط کند و نیکانتان دعا کنند و استجابتشان نکند.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: خمس من سنن المرسلين: الحياء و الحلم و الحجامة و السّواك و التّعطّر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پنج چیز از سنت پیغمبرانست: حیا و حلم و حجامت و مسواک و عطر زدن.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: كما تكونوا يولّى عليكم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: چنان که هستید بر شما حکومت کنند.

۴۰. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاثة من مكارم الأخلاق عند اللّه: أن تعفو عمّن ظلمك و تعطي من حرمك و تصل من قطعك.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز است قلهٔ‌های اخلاق نیکوست: آنکه از ستم‌گر درگذری و کسی را که تو را محروم کرده است عطا دهی و با آنکه از تو بریده است پیوندگیری.

چهل حدیث ۲

۱. قال رسول‌اللهﷺ: قال اللّه تعالی، یؤذینی ابن آدم یسبّ الدّهر و أنا الدّهر. بیدي الأمر أقلّب اللّیل و النّهار.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدای والا فرماید فرزند آدم مرا آزار میکند که بروزگار ناسزا میگوید، روزگار منم و کارها بدست منست و شب و روز را من تغییر میدهم.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث لیس لأحد النّاس فیه رخصة: برّ الوالدین مسلما کان أو کافرا و الوفاء بالعهد لمسلم أو کافر و الأمانة إلی مسلم کان أو کافر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز است که هیچ کس بترک آن مجاز نیست، نیکی با پدر و مادر، مسلمان باشند یا کافر؛ وفای بعهد برای مسلمان یا کافر؛ و رد امانت به مسلمان یا کافر.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: من یغفر یغفر اللّه له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بیامرزد خدایش بیامرزد.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: ساعات الأذی في الدّنیا یذهبن ساعات الأذی في الآخرة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ساعتهای آزار این دنیا ساعت‌های آزار آخرت را نابود میکند.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: البلاء موکّل بالقول ما قال عبد لشي ء: «لا و اللّه لا أفعله أبدا» إلّا ترك الشّیطان کلّ عمل و ولع بذلك منه حتّی یؤثمه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بلا بسخن وابسته است. وقتی بنده‌ای گوید بخدا هرگز این کار را نمی‌کنم شیطان همه کارها را بگذارد و سخت تلاش کند تا او را بگناه وادارد.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: ما لي و للدّنیا، ما أنا و الدّنیا إلّا کراکب استظلّ تحت شجرة ثمّ راح و ترکها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مرا با دنیا چه کار. من در دنیا چون مسافری هستم که در سایه درختی نشست و برفت و آن را واگذاشت.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: تفتح أبواب السّماء و یستجاب الدّعاء، عند نزول الغیث.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هنگام نزول باران درهای آسمان را بگشایند و دعاها را مستجاب کنند.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: تعلّموا العلم و تعلّموا للعلم السّکینة و الوقار و تواضعوا لمن تعلّمون منه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دانش بیاموزید و با دانش وقار و آرامش آموزید و نسبت بآموزگار خویش فروتن باشید.
قال رسول‌اللهﷺ: تواضعوا لمن تعلّمون منه و تواضعوا لمن تعلّمونه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: با استاد و با شاگرد خود تواضع کنید.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أعطی اللّه أحدکم خیرا فلیبدأ بنفسه و أهل بیته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خدا بیکی از شما چیزی داد در صرف آن از خود و کسان خود آغاز کند.
قال رسول‌اللهﷺ: الید العلیا خیر من الید السّفلی و أبداء بمن تعول.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دست دهنده از دست بگیر بهتر است و صدقه را از نانخوران خویش آغاز کن.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: المؤمن یألف و لا خیر فیمن لا یألف و لا یؤلف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن الفت گیرد و هر که الفت نگیرد و الفت نیارد خیری در او نیست.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: أیّها النّاس علیکم بالقصد علیکم بالقصد فإنّ اللّه تعالی لا یملّ حتّی تملّوا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ای مردم معتدل باشید زیرا خدا ملول نمی‌شود مگر هنگامی که شما ملول شوید.

۱۲. الامام‌علیؑ: أطرِفوا أهالیَکُم فی کُلِّ جُمُعةٍ بشَیءٍ مِن الفاکِهَةِ، کَی یَفرَحوا بالجُمُعةِ.
امام علیؑ فرمودند: هر روز جمعه مقداری میوه به خانواده خود نوبر دهید تا از آمدن جمعه خوشحال شوند.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أتی أحدکم خادمه بطعامه قد کفاه علاجه و دخانه فلیجلسه معه فإن لم یجلسه معه فلیناوله أکلة أو أکلتین.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خادم شما غذائی می آورد که آن را تهیه کرده و دود آن را خورده باید وی را با خویشتن بنشانید و اگر او را ننشست لااقل یک یا دو لقمه باو بدهد.

۱٤. قال رسول‌اللهﷺ: احفظ ودّ أبیك لا تقطعه فیطفي اللّه نورك.

رسول‌خداﷺ فرمودند: دوستی با پدر خویش را حفظ کن و رشته آن را مبر که خداوند نور تو را خاموش میکند.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: لا إیمان لمن لا أمانة له و لا دین لمن لا عهد له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که امانت ندارد ایمان ندارد و هر که پیمان نگه ندارد دین ندارد.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: طعام السخي دواء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: غذای سخاوت مند دوا است.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ حسن الخلق لیذیب الخطیئة کما تذیب الشّمس الجلید.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خوش اخلاقی گناه را محو میکند چنان که آفتاب یخ را آب می کند.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من موجبات المغفرة إدخال السّرور علی أخیك المؤمن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از جمله لوازم آمرزش اینست که برادر مؤمن خود را خرسند سازی.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: خیارکم خیارکم لنسائهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از همه شما نیک تر کسانی هستند که برای زنان خود نیکترند.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالی سائل کلّ راع عمّا استرعاه، أحفظ ذلك أم ضیّعه حتّی یسأل الرّجل عن أهل بیته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند از هر کس در باره زیر دستش میپرسد که آیا آن را نگهداشته یا ضایع گذاشته است تا آن جا که از مرد در باره اهل خانه‌اش پرسش میکند.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا قصّر العبد في العمل ابتلاه اللّه تعالی بالهمّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی بنده‌ای در عمل کوتاهی کند خداوند او را بغم مبتلا سازد.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ للطّاعم الشّاکر من الأجر مثل ما للصّائم الصّابر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پاداش آنکه غذا می‌خورد و شکر میگزارد مانند روزه دار صبور است.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: تواضع للمحسن إلیك و إن کان عبدا حبشیّا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که با تو نیکی کند با وی متواضع باش گرچه برده حبشی باشد.

۲۳. قال رسول‌اللهﷺ: اقرءوا القرآن و اعملوا به و لا تغلوا فیه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: قرآن را بخوانید و بدان عمل کنید و در آن غلو نکنید.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: ما یحلّ لمؤمن أن یشتدّ إلی أخیه بنظرة تؤذیه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: روا نیست که مؤمنی به برادر خویش به تندی نظر کند که مایه آزار او شود.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: أما علمت أنّ الإسلام یهدم ما کان قبله و أنّ الهجرة تهدم ما کان قبلها و أنّ الحجّ یهدم ما کان قبله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: آیا نمیدانی که اسلام آنچه را پیش از آن بوده محو میکند و هجرت آنچه را پیش از آن رخ داده از میان می برد و حج آنچه را پیش از آن بوده نابود میسازد.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما أنا بشر مثلکم و إنّ الظّنّ یخطي و یصیب و لکن ما قلت لکم قال اللّه فلن أکذب علی اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: من انسانی مثل شما هستم و گمان بخطا یا صواب میرود ولی هر چه را بگویم خدا گفته است بر خدا دروغ نمی‌بندم.

۲۷. قال رسول‌اللهﷺ: کلّ امرئ حسیب نفسه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس حسابگر خویشتن است.

۲۸. الامام‌علیؑ: اِحذَرْ کُلَّ عَمَلٍ یُعمَلُ بِهِ فی السِّرِّ، و یُستَحی مِنهُ فی العَلانِیَةِ.
امام‌علیؑ فرمودند: از هر کاری که در نهان انجام می‌شود و در آشکار از انجام آن شرم شود، دوری کن.
الامام‌علیؑ: اِحذَرْ کُلَّ عَمَلٍ إذا سُئلَ عَنهُ صاحِبُه أنکَرَهُ أوِ اعتَذَرَ مِنهُ.
امام‌علیؑ فرمودند: از هر کاری که اگر از کنندهٔ آن بازخواست شود مجبور است آن را انکار کند یا از آن پوزش خواهد، دوری کن.

۲۹. قال رسول‌اللهﷺ: عليك بتقوى اللّه عزّ و جلّ ما استطعت و اذكر اللّه عند كلّ حجر و شجر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از یاد خدا غافل مباش و خدا را نزد هر سنگ و درختی یاد کن.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من عباد اللّه من لو أقسم على اللّه لأبرّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بعضی بندگان خدا هستند که اگر قسم خورند همان شود.

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: لا خير في مال لا يزرأ منه و جسد لا ينال منه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در مالی که آفت بدان نرسد و تنی که مصیبت نبیند خیری نیست.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: قال اللّه تعالى من علم أنّي ذو قدرة على مغفرة الذّنوب غفرت له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند فرماید هر که متوجه باشد که من بر آمرزش گناهان قادرم بیامرزمش.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: أمر بين أمرين و خير الامور أوساطها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: راه درست میان افراط و تفریط است و بهترین کارها میانه رویست.

۳٤. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أثنى عليك جيرانك أنّك محسن فأنت محسن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر همسایگانت ترا نیکوکار دانستند نیکوکاری.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: من أخذ أموال النّاس يريد أداءها أدّى اللّه عنه و من أخذها يريد إتلافها أتلفه اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که مال مردم را بگیرد و اراده پرداخت آن داشته باشد خدا در پرداخت آن کمکش کند و هر که بگیرد و اراده تلف کردن داشته خدا آن را تلف کند.

۳٦. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى رضي لهذه الامّة اليسر و كره لها العسر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند برای این امت آسانی را پسندیده و سختی را نپسندیده است.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: إذا هممت بأمر فاستخر ربّك فيه سبع مرّات ثمّ انظر إلى الّذي يسبق إلى قلبك فإنّ الخيرة فيه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی بکاری تصمیم گرفتی هفت بار از خدا طلب خیر کن سپس بنگر دل تو به کدام طرف مایل است که نیکی در همان است.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: الهوا و العبوا فإنّي أكره أن يرى في دينكم غلظة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تفریح کنید و بازی کنید زیرا دوست ندارم که در دین شما خشونتی دیده شود.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: تفكّروا في آلاء اللّه و لا تفكّروا في اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در نعمتهای خدا بیندیشید اما در باره ذات خدا میندیشید.
قال رسول‌اللهﷺ: تفكّروا في الخلق و لا تفكّروا في الخالق فإنّكم لا تقدرون قدره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در باره خلق بیندیشید و در باره خالق میندیشید که بکنه ذات او نتوانید رسید.

٤۰. قال رسول‌اللهﷺ: أوصيك بتقوى اللّه تعالى في سرّ أمرك و علانيته و إذا أسأت فأحسن و لا تسألنّ أحدا شيئا و لا تقبض أمانة و لا تقض بين اثنين.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بتو سفارش میکنم که در نهان و عیان پرهیزکار باشی. وقتی بدی کردی نیکی کن و از کسی چیزی مخواه و امانت مگیر و میان دو کس قضاوت مکن.

چهل حدیث ۳

۱. قال رسول‌اللهﷺ: من سعى في فكاك رقبته ثقة باللّه و احتسابا كان حقّا على اللّه تعالى أن يعينه و أن يبارك له و من تزوّج ثقة باللّه و احتسابا كان حقّا على اللّه أن يعينه و أن يبارك له و من أحيا أرضا ميتة ثقة باللّه و احتسابا كان حقّا على اللّه تعالى أن يعينه وأن يبارك له.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس در آزاد ساختن خود باعتماد خدا و بامید ثواب بکوشد بر خدا لازم است که وی را یاری کند و او را برکت دهد و هر که باعتماد خدا و بامید ثواب ازدواج کند بر خدا لازم است که وی را یاری کند و او را برکت دهد و هر که اعتماد بخدا و بامید ثواب زمین بایری را آباد کند بر خدا لازم است که ویرا یاری کند و او را برکت دهد.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث لازمات لامّتي: سوء الظّنّ و الحسد و الطّيرة فإذا ظننت فلا تحقّق و إذا حسدت فاستغفر اللّه و إذا تطيّرت فامض.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز همراه امت من است بدگمانی و حسد و فال بد زدن؛ وقتی گمان بد بردی گمان خود را محقّق مدان و وقتی احساس حسد کردی از خدا آمرزش بخواه و وقتی فال بد زدی بدان ترتیب اثر مده و براهی که در پیش داری برو.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاثة لا ينتصفون من ثلاثة حرّ من عبد و عالم من جاهل و قويّ من ضعيف.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سه کس از سه کس انتقام نگیرند آزاد از بنده و دانا از نادان و توانا از ناتوان.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: خالطوا النّاس بأخلاقهم و خالفوهم في أعمالهم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: با مردان در اخلاقشان مخالط باشید و در اعمالشان مخالف.

قال رسول‌اللهﷺ: المؤمن الّذي يخالط النّاس و يصبر على أذاهم أفضل من المؤمن الّذي لا يخالط النّاس و لا يصبر على أذاهم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمنی که با مردم آمیزش کند و بر آزارشان صبر کند از مؤمنی که با مردم آمیزش نکند و بر آزارشان صبر نکند بهتر است.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: و من ستر على مسلم ستر اللّه عليه في الدّنيا و الآخرة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: و هر که راز پوش مسلمانی شود خدا در دنیا و آخرت راز پوش وی شود.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: أشرف الزّهد أن يسكن قلبك على ما رزقت.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین زهدها آنست که از آنچه داری خشنود باشی.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الإيمان ليخلق في جوف أحدكم كما يخلق الثّوب فاسألوا اللّه تعالى أن يجدّد الإيمان في قلوبكم؛

رسول‌خداﷺ فرمودند: ایمان شما چون لباسی که به تن دارید کهنه می‌شود از خدا بخواهید که ایمان را در دل شما تازه کند.

قال رسول‌اللهﷺ: جدّدوا إيمانكم أكثروا من قول «لا إله إلّا اللّه».

رسول‌خداﷺ فرمودند: ایمان خود را تازه کنید با لا إله إلا اللّه بسیار گفتن.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: مثل الّذي يتعلّم العلم ثمّ لا يحدّث به كمثل الّذي يكنز الكنز فلا ينفق منه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: حکایت کسی که علم آموزد و از آن سخن نکند چون کسی است که گنجی نهد و از آن خرج نکند.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: العائد في هبته كالكلب يعود في قيئه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: آنکه بخشیده خویش پس گیرد چون سگ است که قی کرده خویش بخورد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا رأيت من أخيك ثلاث خصال فارجه: الحياء و الأمانة و الصّدق و إذا لم ترها فلا ترجه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی در برادر خود سه صفت دیدی بدو امیدوار باش، حیا و امانت و راستی و اگر این صفات را ندارد به او امیدی نداشته باش.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى يقول أنا مع عبدي ما ذكرني

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند گوید تا هنگامی که بنده‌ام مرا یاد میکند با او هستم.

قال رسول‌اللهﷺ: ذكر اللّه شفاء القلوب.

رسول‌خداﷺ فرمودند: یاد کردن خدا شفای دلهاست.

۱۲. الإمامُ عليٌّ ع: ثَمَرَةُ الأُنسِ باللهِ الاسْتِيحاشُ مِن النّاسِ.

امام‌علی‌ؑ: ثمرهٔ خوگرفتن با خدا همدم‌نشدن با مردم است.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أتاكم كريم قوم فأكرموه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی بزرگ طایفه‌ای پیش شما آمد او را بزرگ شمارید.
قال رسول‌اللهﷺ: ليس منّا من لم يوقّر الكبير و لم يرحم الصّغير.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بزرگتر را محترم ندارد و به کوچکتر رحم نکند از ما نیست.

۱۴. قال رسول‌اللهﷺ: أنت و ما لك لأبيك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تو و آنچه داری متعلق بپدرت هستید.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: المستشار مؤتمن فإن شاء أشار و إن شاء سكت فإن أشار فليشر بما لو نزل به فعله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کسی که با وی مشورت کنند امانتدار است اگر خواهد رأی دهد و اگر خواهد خاموش ماند و اگر مشورت داد همان گوید که اگر خود او بود میکرد.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: من سنن المرسلين: الحجامة و السّواك و التّعطّر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از سنت پیغمبرانست: حجامت و مسواک و عطر زدن.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: حسن الملكة يمن و سوء الخلق شؤم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نیکخوئی برکت است و بدخوئی شوم.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: كان على الطّريق غصن شجرة يؤذى النّاس فأماطها رجل فادخل الجنّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شاخه درختی در راه بود که مردم را آزار می‌داد مردی آن را دور کرد و ببهشتش بردند.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: طاعة المرأة ندامة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اطاعت از زن عاقبتش ندامت است.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من أكمل المؤمنين إيمانا أحسنهم خلقا و ألطفهم بأهله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از همه مؤمنان ایمان آن کس کاملتر است که اخلاقش نیکتر است و با کسان خود بهتر رفتار میکند.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا استأجر أحدكم أجيرا فليعلمه أجره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی یکی از شما کسیرا اجیر می‌کند مزدش را باو بگوید.
قال رسول‌اللهﷺ: أعط السّائل و لو جاءك على فرس و أعط الأجير حقّه قبل أن يجفّ عرقه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: به گدا چیزی بده و گرچه بر اسب بنزد تو آمد و مزد اجیر را پیش از آنکه عرقش خشک شود بپرداز.
الإمامُ الرِّضاؑ: اعلمْ أنّهُ ما مِن إحدٍ يَعملُ لكَ شيئاً بغيرِ مُقاطَعَةٍ ثُمَّ زِدْتَهُ لذلكَ الشَّيءِ ثلاثَةَ أضعافٍ على أُجْرَتِهِ إلّا ظَنَّ أنَّكَ قَد نَقَصْتَهُ أُجرتَهُ، و إذا قاطَعتَهُ ثُمَّ أعطَيتَهُ أُجرتَهُ حَمِدَكَ على الوَفاءِ، فإنْ زِدْتَهُ حَبّةً عَرَفَ ذلكَ لكَ، و رأى أنَّكَ قَد زِدْتَهُ.
امام‌رضاؑ فرمودند: بدان‌که اگر کسی مزدش معین نشود و برای تو کاری انجام دهد و درعین‌حال مزد او را سه‌برابر بپردازی، باز گمان می‌کند که مزدش را کم داده‌ای. اما اگر با او طی کنی و آنگاه مزدش را بپردازی از اینکه اجرتش را کامل داده‌ای سپاسگزار خواهد بود و اگر ذره‌ای بیشتر از مزدش بدهی می‌فهمد که به او بیشتر داده‌ای.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: الأمن و العافية نعمتان مغبون فيهما كثير من النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: امنیت و سلامت دو نعمتست که بسیاری از مردم از شکر آن وامانده‌اند.
قال رسول‌اللهﷺ: خلّتان كثير من النّاس فيهما مفتون الصّحّة و الفراغ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دو صفت است که بیشتر مردم بدان دلباخته‌اند صحت و فراغت.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: صاحب الشّي ء أحقّ بالشّي ء أن يحمله إلّا أن يكون ضعيفا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: صاحب چیز بحمل آن شایسته‌تر است مگر آنکه ناتوان باشد.

۲۳. الإمامُ الحسنُؑ: مَن قَرَأ القرآن كانَت لَهُ دعوةٌ مُجابةٌ إمّا مُعَجَّلَةً و إمّا مُؤَجَّلةً.
امام‌حسنؑ فرمودند: کسی‌که قرآن بخواند دعایش، دیر یا زود، مستجاب می‌شود.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: الإثم ما حاك في الصّدر و كرهت أن يطّلع عليه النّاس.

رسول‌خداﷺ فرمودند: گناه آنست که بر دل ننشیند و دوست نداشته باشی که مردم از آن مطلع شوند.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: إن اللّه تعالی لیؤیّد الإسلام برجال ما هم من أهله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند اسلام را بمردانی که دین‌دار نیستند یاری میکند.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ: شفاعتي لأهل الکبائر من أمّتي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شفاعت من خاص اهل کبائر از امّت من است.

۲۷. قال رسول‌اللهﷺ: عوّدوا قلوبکم الترقّب و أکثروا التفکّر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دلهای خویش را بمراقبت عادت دهید و اندیشه بسیار کنید.

۲۸. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ اللهَ لَيُصلِحُ بِصَلاحِ الرَّجُلِ المُؤمِنِ وُلدَهُ، و وُلدَ وُلدِهِ، و يَحفَظُهُ فی دُوَيرَتِهِ، و دُوَيراتٍ حَولَهُ، فَلا يَزالونَ فی حِفظِ اللهِ لِكَرامَتِهِ عَلَی اللهِ. ثُمَّ ذَكَرَ الغُلامَينِ، فقالَ: ﴿و كان أبوهُما صالِحاً﴾ أَلَم تَرَ أنَّ اللهَ شَكَرَ صَلاحَ أبَوَيهِما لَهُما؟!
امام‌صادقؑ فرمودند: همانا خداوند به‌سبب صالح‌بودن مردِ مؤمن فرزند او و نواده‌اش را صالح می‌گرداند و او را در خانه خودش و خانه‌های پیرامونش حفظ می‌کند. پس، آنان همواره در پناه خدا هستند؛ زیراکه مرد مؤمن نزد خداوند گرامی است. حضرت سپس داستان آن دو پسر بچه را خضر و موسی برای اینکه گنج پیدا نشود و برایشان باقی بماند، ویرانه را بازسازی کردند، نقل کرد و فرمود: «پدر آن دو مردی صالح بود». آیا نمی‌بینی که خداوند به‌خاطر پاکی پدرشان به آن دو پاداش داد.

۲۹. الإمام‌الصادقؑ: كانَ فيما وَعَظَ اللهُ تَبارَكَ و تَعالي بِه عيسَي بنَ مريمَ ؑ أن قالَ له: ... يَا عيسَی، كُنْ حَيْثُمَا كُنْتَ مُراقِباً لِي.
امام‌صادقؑ فرمودند: از موعظه‌های خدای تبارک و تعالی به عیسی ؑ این بود: ای عیسی! هرجا هستی مرا در نظر داشته باش.

۳۰. الإمام‌الباقرؑ: مَن استَفادَ أخاً في الله اسْتَفادَ شُعاعاً مِن نور اللهِ.

امام‌باقرؑ فرمودند: هرکس برای جلب رضای خدا، بر پایهٔ ایمان به او و وفاداری به برادری، برادری خدایی و دینی به‌دست آورد، پرتوی از نور خدا به‌دست آورده است.

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه إذا أراد بقوم خيرا ابتلاهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد آنها را مبتلا سازد.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: مروا بالمعروف و إن لم تفعلوه و انهوا عن المنکر و إن لم تجتنبوه کلّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: امر به نیکی کنید گر چه خودتان انجامش نمی‌دهید و نهی از منکر کنید گر چه از همهٔ آن اجتناب نکنید.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه یبغض السّائل الملحف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند گدای سمج را دشمن دارد.

۳٤. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أحبّ اللّه عبدا لم یضرّه ذنب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خدا بنده‌ای را دوست داشت، گناه او را زیان نمیرساند.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: إذا رأی أحدکم من نفسه أو ماله أو من أخیه ما یعجبه فلیدع له بالبرکة فإنّ العین حقّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی یکی از شما از خود یا مال خود یا برادر خود چیز جالب توجهی دید برای وی بدعا برکت خواهد، زیرا چشم‌زخم حق است.
قال رسول‌اللهﷺ: لو کان شيء سابق القدر لسبقته العین.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر چیزی از تقدیر سبقت توانستی گرفت، چشم بد است.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ العین لتدخل الرّجل القبر و تدخل الجمل القدر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: چشم بد مرد را در قبر میکند و شتر را بدیگ میکشاند.

۳٦. قال رسول‌اللهﷺ: ما من عبد استحیا من الحلال إلّا ابتلاه اللّه بالحرام.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از حلال شرم کند خدا وی را بحرام مبتلا کند.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: و لا تذمّنّ أحدا علی ما لم یؤتك اللّه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ کس را برای آنچه خدا بتو نداده مذمت مکن.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: کاد الحسد أن یغلب القدر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حسد آنگونه قدرتمند است که بیم آنست که بر تقدیر غالب شود.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث خصال من سعادة المرء المسلم في الدّنیا: الجار الصّالح و المسکن الواسع و المرکب الهنيء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز در این جهان مایه سعادت مرد مسلمانست: همسایه خوب و خانه وسیع و مرکب خوش‌رفتار.

۴۰. قال رسول‌اللهﷺ: أتانِي جَبرِيلُ فَقالَ یا مُحَمَّدُ عِش ما شِئتَ فَإنّكَ مَیِّتٌ وَ أحبِب ما شِئتَ فَإنّكَ مُفارَقَهُ وَ اعمَل ما شِئتَ فَإنّكَ مَجزِيٌّ بِه. وَ اعلَم أنَّ شَرَفَ المُؤمِنِ قِیامُهُ بِاللَّیلِ وَ عِزَّهُ استِغناؤُهُ عَنِ النّاسِ؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: جبریل پیش من آمد و گفت ای محمّد هر چه میخواهی زنده بمان که عاقبت خواهی مرد، هر چه را میخواهی دوست بدار زیرا از آن جدا خواهی شد و هر چه میخواهی بکن که پاداش آن را خواهی دید و بدان که شرف مؤمن بپا خاستن شب است و عزت وی بی‌نیازی از مردم است.

چهل حدیث ٤

١. قال رسول‌الله: من أحسن فيما بينه و بين اللّه كفاه اللّه ما بينه و بين النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که روابط خویش با خدا نیکو دارد خدا روابط او را با مردم به صلاح آرد.

٢. قال رسول‌اللهﷺ: بحسب المرء إذا رأى منكرا لايستطيع له تغييرا أن يعلم اللّه تعالى أنّه له منكر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: برای مرد کافیست که وقتی ناروائی دید که نمی‌تواند آن را تغییر دهد خدا بداند که قلبا از آن بیزار است.

٣. قال رسول‌اللهﷺ: حسب امرئ من البخل أن يقول آخذ حقّي كلّه و لا أدع منه شيئا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در بخل مرد همین قدر بس که گوید همه حق خود را میگیرم و چیزی از آن را وانمیگذارم.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: كاد الحليم أن يكون نبيّا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نزدیک است که شخص بردبار پیامبر شود.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: رأى عيسى بن مريم رجلا يسرق فقال له: أ سرقت؟ قال: كلّا و الّذي لا إله إلّا هو و قال عيسى: آمنت باللّه و كذبت عيني.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عیسی بن مریم مردی را دید که دزدی میکند، بدو گفت آیا تو دزدی کرده‌ای؟ گفت بخدائی که جز او خدائی نیست نه. عیسی گفت من بخدا ایمان دارم و چشم من خطا کرده است.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: ما من ذي غنى إلّا سيودّ يوم القيامة لو كان إنّما أوتي من الدّنيا قوتا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر ثروتمندی روز قیامت آرزو کند که کاش در دنیا فقط قوت خویش می‌داشت.

٧. قال رسول‌اللهﷺ: إذا رأى أحدكم من أخيه ما يعجبه فليدع له بالبركة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی یکیتان از برادر خویش چیزی دید که جالب نظر بود برای او برکت بخواهد.

٨. قال رسول‌اللهﷺ: لكلّ شيء طريق و طريق الجنّة العلم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چیزی راهی دارد و راه بهشت دانش است.
قال رسول‌اللهﷺ: العالم من يعمل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عالم حقیقی آنست که عمل کند.

٩. قال رسول‌اللهﷺ: ليس منّا من وسع اللّه عليه ثمّ قتر على عياله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس خدا بدو گشایش دهد و باز بر عیال خود سخت گیرد از ما نیست.

١٠. قال رسول‌اللهﷺ: خلق اللّه الإنس ثلاثة أصناف: صنف كالبهائم و صنف أجسادهم أجساد بني آدم و أرواحهم أرواح الشّياطين و صنف في ظلّ اللّه يوم لا ظلّ إلّا ظلّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند آدمیان را سه قسم آفریده یک قسم مانند چهارپایانند و قسم دیگر تنهایشان مانند تن آدمیان و جانهایشان مانند جانهای شیاطین است و قسم دیگر روزی که سایه‌ای جز سایه خدا نیست در سایه او هستند.

١١. قال رسول‌اللهﷺ: الدّعاء هو العبادة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعا عبادت است.

١٢. الامام‌علیؑ: لا تَرى الجاهِلَ إلّا مُفرِطاً أو مُفَرِّطاً.
امام علیؑ فرمودند: نادان را همیشه در حال افراط یا تفریط می بینی .

١٣. قال رسول‌اللهﷺ: إذا وجد أحدكم لأخيه نصحا في نفسه فليذكره له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر کسی نصیحتی برای برادر خود در خاطر دارد باو یادآوری کند.

١٤. قال رسول‌اللهﷺ: دعاء الوالد لولده كدعاء النّبيّ لأمّته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعائی که پدر برای فرزند کند مانند دعائیست که پیغمبر برای امت خود میکند.

١٥. قال رسول‌اللهﷺ: أوّل ما تفقدون من دينكم الأمانة و آخر ما تفقدون الصّلوة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نخستین چیزی که از دین خود از دست میدهید امانت است و آخرین چیزی که از دست میدهد نماز است.

١٦. قال رسول‌اللهﷺ: أكرموا الخبز فإنّ اللّه أنزله من بركات السّماء و أخرجه من بركات الأرض.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نان را گرامی شمارید زیرا خداوند آن را از برکات آسمان فرو فرستاده و از برکات زمین بیرون آورده است.

١٧. قال رسول‌اللهﷺ: و الّذي نفس محمّد بيده لا تدخلوا الجنّة حتّى تؤمنوا و لا تؤمنوا حتى تحابّوا أفلا أنبّئكم بشي ء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السّلام بينكم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بخدائی که جان محمد بکف اوست ببهشت نمی‌روید تا مؤمن شوید و مؤمن نشوید تا یکدیگر را دوست دارید آیا میخواهید شما را بچیزی خبر دهم که اگر انجام دهید، یک دیگر را دوست دارید، به همدیگر سلام کنید.

١٨. قال رسول‌اللهﷺ: بَلِّغُوا حَاجَةَ مَن لا يَستَطِيعُ إبلاغَ حاجَتِه. فَمَن أبلَغَ سُلطاناً حاجَةَ مَن لا يَستَطِيعُ إبلاغَها ثَبَّتَ اللّهُ قَدَمَيهِ عَلَى الصِّراطِ يَومَ القِيامَةِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حاجت کسی را که از ابلاغ آن ناتوانست به بزرگان برسانید زیرا هر کس حاجت درمانده‌ای را به بزرگی برساند روز رستاخیز خداوند پاهای وی را بر صراط استوار میسازد.

١٩. قال رسول‌اللهﷺ: أكرموا أولادكم و أحسنوا آدابهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: فرزندان خود را گرامی شمارید و نیکو تربیتشان کنید.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من حقّ الولد على والده أن يعلّمه الكتابة و أن يحسن اسمه و أن يزوّجه إذا بلغ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از جمله حقوق فرزند بر پدر آنست که او را نوشتن آموزد و نام او را خوب انتخاب کند و هنگام بلوغ به او زن بدهد.
قال رسول‌اللهﷺ: حقّ الولد على الوالد لا يرزقه إلّا طيّبا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حق فرزند بر پدر آنست که جز غذای خوب بدو نخوراند.

٢٠. قال رسول‌اللهﷺ: ما عال من اقتصد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که میانه روی کند فقیر نشود.
قال رسول‌اللهﷺ: من قدّر رزقه اللّه و من بذّر حرّمه اللّه. قال رسول‌اللهﷺ: من اقتصد أغناه اللّه، و من بذّر أفقره اللّه،
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که اندازه نگه دارد خدایش روزی دهد و هر که اسراف کند خدایش محروم دارد. یا هرکه میانه‌رو باشد خدایش غنی کند و هرکس اسراف کند خدایش فقیر سازد.

٢١. قال رسول‌اللهﷺ: الإيمان نصفان نصف في الصّبر و نصف في الشّكر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ایمان دو نیمه است نیمی صبر و نیمی شکر.

٢٢. قال رسول‌اللهﷺ: ما أكرم شابّ شيخا لسنّه إلّا قيّض اللّه عند سنّه من يكرمه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر جوانی که پیری را برای سنش گرامی دارد خدا هنگام پیری وی یکی را بیآرد که وی را گرامی دارد.

٢٣. الإمام‌الصادقؑ: اسمُ اللهِ الأعظمُ مُقَطَّعٌ في أُمِّ الكِتابِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: اسم اعظم خداوند، در ام‌الکتاب (سورهٔ فاتحه) مندرج است.

٢٤. لا يدخل الجنّة سيّئ الملكة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدخوی ببهشت نمیرود.

٢٥. قال رسول‌اللهﷺ: رفع عن أمّتي الخطاء و النّسيان و ما استكرهوا عليه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خطا و فراموشی و اضطرار را بر امت من نمی‌گیرند.

٢٦. الإمام‌الباقرؑ: بُنِيَ الإسلامُ على خَمْسَةِ أشْياءَ: على الصَّلاةِ، و الزَّكاةِ، و الحَجِّ و الصّوم، و الوَلايةِ. قالَ زُرارَةُ، فقلتُ: و أيُّ شَيءٍ مِنْ ذلِكَ أفْضَلُ؟ فقالَ: الوَلايةُ أفْضَلُ، لأنّها مفْتاحُهُنَّ، والوالِيَ هُوَ الدَّليلُ عَلَيْهِنَّ.
امام‌باقرؑ فرمودند: اسلام بر پنج چیز استوار است: نماز، زکات، حج، روزه و ولایت. راوی می‌گوید: پرسیدم از میان آن‌ها کدام برتر است؟ فرمود: ولایت برتر است؛ زیرا ولایت کلید آن‌هاست و صاحب ولایت، راهنمای به‌سوی آن‌ها.

٢٧. قال رسول‌اللهﷺ: حاسِبوا أنْفُسَكُم قَبلَ أنْ تُحاسَبوا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پیش از آنکه حسابرسی شوید به حساب نفس خود برسید.

۲۸. الإمامُالجوادعليه‌السلام: القَصدُ إلَى اللهِ تَعالى بِالقُلوبِ أبلَغُ مِن إتعابِ الجَوارِحِ بِالأعمالِ.
امام‌جوادعليه‌السلام فرمودند: با دل‌ها به‌سوی خدای تعالی رهسپار شدن رساننده‌تر به مقصد است، تا با خسته‌کردن جوارح با اعمال.

۲۹. الإمامالباقرعليه‌السلام: أَ مَا سَمِعْتَ خَشَبَ الْبَيْتِ تَنَقَّضَ وَ ذَلِكَ تَسْبِيحُهُ فَسُبْحَانَ اللَّهِ عَلَى كُلِ حَالٍ.
امام‌باقرعليه‌السلام فرمودند: آیا صدایی را که گهگاه از چوبهای خانه می‌آید نمیشونی ؟ همان تسبیح اوست. پس، در همه حال پاک و منزه است خدا.
عليُّ بنُ ابراهيمَ – في تفسيرِ قولِهِ تعالي: «وَ إِنْ مِنْ شَيْءٍ ...»: فَحَرَكَةُ كُلِ شَيْءٍ تَسْبِيحٌ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَل.
ذیل آیه «و هیچ چیز نیست مگر آن که تسبیح خدا گوید» امام‌عليه‌السلام فرمود: جنبیدن هر چیزی تسبیح خدای عز و جل است.
قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن قَرَأَ بِسمِ اللهِ الرّحمنِ الرّحيمِ مُوقِناً سَبَّحَتْ مَعَهُ الْجِبَال، إلّا أنَّهُ لا يَسمَعُ ذلكَ مِنها.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: هر که از روی یقین، بسم الله الرحمن الرحیم بخواند کوه‌ها همصدا با او تسبیح گویند، اما او تسبیح آن‌ها را نمی‌شنود.

۳۰. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن لَم تَكُن مَودّتُهُ في اللهِ فاحْذَرْهُ، فإنّ مودّتَهُ لَئمية و صُحْبَتَه مَشومةٌ.
امام‌علی‌عليه‌السلام فرمودند: از کسی‌که دوستی‌اش برای خدا نباشد بپرهیز؛ زیرا دوستی او پستی است و همنشینی با او شوم و بی‌برکت.
الإمامُعليعليه‌السلام: كلُّ مودّةٍ مَبْنيّةٍ على غيرِ ذاتِ الله ضَلالٌ، و الاعتِمادُ علَيها مُحالٌ.
امام‌علی‌عليه‌السلام فرمودند: هر دوستی‌ای که بنای غیرخدایی داشته باشد گمراهی است و تکیه‌کردن بر آن نشاید.

۳۱. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: من همّ بسيّئة فلم يعملها كتبها اللّه عنده حسنة.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: اگر بدی‌ای را در دل گیرد و انجام ندهد خداوند آن را نیکی رقم زند.

۳۲. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ اللّه تعالى لمّا خلق الخلق كتب بيده على نفسه أنّ رحمتي تغلب غضبي.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: خداوند وقتی خلق را بیافرید بر خویش مقرّر داشت که رحمت من بر خشم من غلبه خواهد یافت.

۳۳. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لا تسئلونی الحاحاً فإن أُعطيكم لن يبارک لكم.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: هرگز چیزی را با اصرار از من نخواهید زیرا حتی اگر به شما داده شود برای شما مبارک نیست.

۳٤. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: من أراد اللّه به خيرا رزقه اللّه خليلا صالحا.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: هر که خدا خیر او خواهد، دوستی شایسته نصیب وی کند.

۳۵. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إذا غضب أحدكم و كان قائما فليقعد و إن كان قاعدا فليضطجع.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: وقتی یکی از شما خشمگین شود اگر ایستاده است بنشیند و اگر نشسته است بخوابد.

۳٦. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: الخطّ الحسن يزيد الحقّ وضحا.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: خط نیکو وضوح حق را افزون میکند.

۳۷. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: من فتح له باب من خير فلينتهزه فإنّه لا يدري متى يغلق عنه.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: هر که دری از خیر بر او گشودند فرصت غنیمت شمارد که نداند چه وقت بسته خواهد شد.

۳۸. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لا تمسح يدك بثوب من لا تكسوه.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: دست خویش بجامه کسی که او را نمی پوشانی خشک مکن.

۳۹. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لن ينفع حذر عن قدر و لكنّ الدّعاء ينفع ممّا نزل و مما لم ينزل.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: احتیاط جلو تقدیر را نمیگیرد اما دعا در قبال بلائی که آمده و نیامده سودمند است.

٤۰. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: خرج نبيّ من الأنبياء بالنّاس يستسقون اللّه تعالى فإذا هو بنملة رافعة بعض قوائمها إلى السّماء فقال ارجعوا فقد استجيب لكم من أجل هذه النّملة.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: پیغمبری با مردم برای دعای باران بیرون آمد مورچه‌ای را دید که دست خود را بطرف آسمان بلند کرده

است گفت باز گردید که خدا بخاطر این مورچه دعای شما را پذیرفت.

چهل حدیث ٥

١. قال رسول‌اللهﷺ: من انقطع إلى اللّه كفاه اللّه كلّ مؤنة و رزقه من حيث لا يحتسب و من انقطع إلى الدّنيا و كله اللّه إليها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که خاص خدا شود خدا همه حاجات او را کفایت کند و از جایی که انتظار ندارد روزیش دهد و هر که خاص دنیا شود خدا او را به دنیا واگذارد.

٢. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما يدخل الجنّة من يرجوها و من كذب بالشّفاعة لم ينلها يوم القيمة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کسی ببهشت میرود که امید آن دارد و هر که شفاعت را دروغ شمارد روز قیامت از آن بی‌نصیب ماند.

٣. قال رسول‌اللهﷺ: إدرءوا الحدود عن المسلمين ما استطعتم فإنّ الإمام لأن يخطى في العفو خير من أن يخطى في العقوبة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تا آنجا که می‌توانید مجازات‌ها را از مسلمانان باز دارید زیرا اگر پیشوائی در بخشش خطا کند بهتر از آن است که در مجازات خطا کند.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى لم يبعثني معنّتا و لا متعنّتا و لكن بعثني معلّما ميسّرا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند مرا اشکال گیر و اشکال تراش نفرستاده بلکه آموزگار و آسانگیر فرستاده است.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: لا يبلغ العبد حقيقة الإيمان حتّى يخزن من لسانه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنده بحقیقت ایمان نرسد تا زبان خویش نگهدارد.
قال رسول‌اللهﷺ: من اتّقى اللّه كلّ لسانه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از خدا بترسد زبانش کند شود.
قال رسول‌اللهﷺ: من حفظ لسانه ستر اللّه عورته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که زبان خویش نگه دارد خدا عیب وی بپوشاند.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: الورع الّذي يقف عند الشّبهة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پرهیزکار کسی است که کار شبهه‌ناک نکند.

٧. قال رسول‌اللهﷺ: و أسرع الدّعوات إجابة دعوة الأخ لأخيه بظهر الغيب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعای برادری که در غیبت برادر خود برای او کند، از همه دعاها زودتر مستجاب می‌شود.
قال رسول‌اللهﷺ: دعاء الأخ لأخيه بظهر الغيب لا يرد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعائی که برادر پشت سر برادر خود کند ردشدنی نیست.
قال رسول‌اللهﷺ: دعاء المرء المسلم مستجاب لأخيه بظهر الغيب عند رأسه ملك موكّل به كلّما دعا لأخيه بخير قال الملك: آمين و لك بمثل ذلك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعای مرد مسلمان که پشت سر برادر خود کند پذیرفته شود بر سر او فرشته‌ای موکل است و هر دم برای برادر خود دعائی کند گوید پذیرفته باد و برای تو نیز نظیر آن باشد.

٨. قال رسول‌اللهﷺ: من زهد في الدّنيا علّمه اللّه بلا تعلّم و جعله بصيرا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از دنیا بگذرد خدایش بدون تعلّم علم آموزد و بصیرت دهد.
الإمام‌الصادقؑ: مَن زَهِدَ في الدُّنيا أثْبَتَ اللهُ الحِكمَةَ في قَلبِهِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: هر که به دنیا پشت کند خداوند حکمت را در دلش استوار گرداند و زبانش را به آن گویا سازد.
قال رسول‌اللهﷺ: من ازداد علما و لم تزدد في الدّنيا زهدا لم يزدد من اللّه إلّا بعدا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که علمش فزون شود و بی‌رغبتی وی بدنیا فزون نشود دوریش از خدا بیشتر شود.

٩. قال رسول‌اللهﷺ: الجاهل السّخيّ أحبّ إلى اللّه من عالم بخيل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نادان سخاوتمند نزد خدا از عالم بخیل محبوبتر است.
قال رسول‌اللهﷺ: الجنّة دار الأسخياء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهشت خانه سخاوت‌مندان است.

١٠. قال رسول‌اللهﷺ: الرّجال أربعة سخيّ و كريم و بخيل و لئيم، فالسّخيّ الّذي يأكل و يعطي و الكريم الّذي لا يأكل و يعطي و البخيل الّذي يأكل و لا يعطي و اللّئيم الّذي لا يأكل و لا يعطي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مردان چهار قسمند بخشنده و جوانمرد و بخیل و فرومایه، بخشنده آنست که بخورد و بخوراند. جوان‌مرد آنست که نخورد و بخوراند. بخیل آنست که بخورد و نخوراند. و فرومایه آنست که نه بخورد و نه بخوراند.

١١. قال رسول‌اللهﷺ: عليك بالسّجود فإنّك لا تسجد للّه سجدة إلّا رفعك اللّه بها درجة و حطّ عنك بها خطيئة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از سجده غافل مشو که هر سجده‌ای برای خدا کنی خداوند یک‌درجه ترا بالا برد و گناهی از تو محو کند.

١٢. الإمامُ الكاظمُؑ: اجْتَهِدُوا فِي أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ: سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ، وَ سَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ، وَ سَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ وَ الثِّقَاتِ الَّذِينَ يُعَرِّفُونَكُمْ عُيُوبَكُمْ وَ يُخْلِصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ، وَ سَاعَةً تَخْلُونَ فِيهَا لِلَذَّاتِكُمْ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ.
امام کاظمؑ فرمودند: سعی کنید اوقات خود را چهار قسمت نمایید: زمانی برای مناجات با خدا و زمانی برای کسب و کار و زمانی برای معاشرت با برادران و افراد مورد اعتمادی که عیب‌هایتان را به شما گوشزد می‌کنند و در باطن خیرخواه شما هستند و زمانی برای بهره‌مند شدن از لذت‌های غیرحرام.

١٣. قال رسول‌اللهﷺ: كلوا جميعا و لا تفرّقوا فإنّ طعام الواحد يكفي الأثنين و طعام الأثنين يكفي الثّلاثة و الأربعة كلوا جميعا و لا تفرّقوا فإنّ البركة مع الجماعة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: با هم غذا خورید و پراکنده مشوید که غذای یکی برای دو تن کافی است و غذای دو تن برای سه تن و چهار تن کافی است، با هم غذا خورید و پراکنده مشوید که برکت قرین جماعت است.

١٤. قال رسول‌اللهﷺ: برّ الوالدين يجزئ عن الجهاد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نیکی با پدر و مادر جای جهاد را می گیرد.

١٥. قال رسول‌اللهﷺ: من حلف على يمين فرأى منها خيرا فليكفّر عن يمينه ثمّ ليفعل الّذي هو خير.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بکاری قسم خورد و بهتر از آن پیش آید کفاره قسم خویش دهد و کاری که بهتر است انجام دهد.

١٦. قال رسول‌اللهﷺ: تعشّوا و لو بكفّ من حشف فإنّ ترك العشاء مهرمة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شام بخورید اگر چه مشتی خرمای پست باشد زیرا شام نخوردن مایه ضعف و پیری است.

١٧. قال رسول‌اللهﷺ: خاب عبد و خسر لم يجعل اللّه تعالى في قلبه رحمة للبشر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنده‌ای که خداوند رحم نسبت بکسان را در دل او قرار نداده زیانکار است.

١٨. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى محسن فأحسنوا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند نیکوکار است شما نیز نکوئی کنید.

١٩. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أتاكم من ترضون خلقه و دينه فزوّجوه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی کسی که خلق و دین وی مایه رضایت است بخواستگاری می‌آید به وی زن بدهید.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ المرأة تنكح لدينها و مالها و جمالها فعليك بذات الدّين تربت يداك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زن برای دین و مال و جمالش گیرند؛ زن دین دار بجوئید.

٢٠. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ غلاء أسعاركم و رخصها بيد اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: گرانی و ارزانی قیمتهای شما بدست خداست.

٢١. قال رسول‌اللهﷺ: توبوا إلى اللّه تعالى فإنّي أتوب إليه كلّ يوم مائة مرّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از خدا بخشش بخواهید زیرا من هر روز صد بار از او بخشش میخواهم.

٢٢. قال رسول‌اللهﷺ: إذا كان اثنان يتناجيان فلا تدخل بينهما.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی دو تن آهسته سخن می‌گویند میان آنها داخل مشو.

٢٣. الإمام‌الصادقؑ: الْمَعْرُوفُ زَكَاةُ النِّعَمِ، وَ الشَّفَاعَةُ زَكَاةُ الْجَاهِ، وَ الْعِلَلُ زَكَاةُ الْأَبْدَانِ، وَ الْعَفْوُ زَكَاةُ الظَّفَرِ، وَ مَا أَدَّيْتَ زَكَاتَهُ فَهُوَ مَأْمُونُ السَّلَبِ.
امام‌صادقؑ: نیکی کردن زکات نعمت‌هاست و وساطت کردن زکات مقام و بیماری‌ها زکات بدن‌ها و گذشت زکات پیروزی و هر چیزی که زکاتش را بدهی، از خطر نابودی در امان است.

٢٤. قال رسول‌اللهﷺ: تفتح أبواب السّماء في كلّ يوم اثنين و خميس فيغفر في ذلك اليوم لكلّ عبد لا يشرك باللّه شيئا إلّا من بينه و بين أخيه شحناء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر روز دوشنبه و پنجشنبه درهای آسمان گشوده می‌شود و در آن روز گناهان هر کس را که برای خدا

شریک قائل نباشد ببخشند مگر آن کس که با برادر خود دشمنی داشته باشد.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالی تجاوز لامّتي عما حدّثت به أنفسها ما لم تتكلّم أو تعمل به.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند بر امت من چیزهائی را که در دلشان بگذرد اگر بگفتار و کردار منجر نشود بخشیده است.

۲۶. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ الأرضَ لا تَخْلَو إلّا وَ فِيها إمامٌ، كَيْما إنْ زادَ المُؤمنونَ شَيْئاً رَدَّهُمْ، و إنْ نَقَصُوا شَيئاً أَتَمَّهُ لَهُم.
امام‌صادقؑ فرمودند: زمین هیچ‌گاه خالی از امام نیست؛ تا اگر مؤمنان چیزی (به دین) افزودند آن‌ها را (از این کجراهه) برگرداند و اگر چیزی کاستند آن را کامل کند.

۲۷. الإمام‌الصادقؑ: إذا أوَيْتَ أَلى فِراشِكَ فانْظُرْ ما سَلَكْتَ في بَطنِكَ و ما كَسَبْتَ في يَومِك، واذْكُرْ أَنَّكَ مَيِّتٌ و أَنَّ لَكَ مَعاداً.
امام‌صادقؑ فرمودند: هرگاه به بستر خود رفتی در این‌باره بیندیش که چه خوراکی به معدهٔ خود فرستاده‌ای و در آن روز چه کارهایی کرده‌ای و به یاد آور که می‌میری و تو را معادی و رستخیزی است.

۲۸. قال رسول‌اللهﷺ: لا تَقومُ السّاعَةُ إلّا عَلى شِرارِ الخَلقِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: قیامت برپا نشود، مگر برای آفریدگان بد.

۲۹. الإمام‌الصادقؑ: السَّعِيدُ مَنْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ خَلْوَةً يَشْتَغِلُ بِهَا.
امام‌صادقؑ فرمودند: خوشبخت کسی است که در نفس خود فراغتی یابد و به کار خویش پردازد.

۳۰. الإمامُ‌عليؑ: لا تُواخِ مَن يَسْتُرُ مَناقِبَك و يَنْشُرُ مَثالِبَكَ.
امام‌علیؑ فرمودند: با کسی‌که خوبی‌هایت را می‌پوشایند و عیب‌هایت را پخش می‌کند، برادری مکن.

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: اللّهمّ اجعل أوسع رزقك عليّ عند كبر سنّي و انقطاع عمري.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدایا روزی مرا هنگام پیری و واپسین زندگانی بیشتر از مواقع دیگر وسعت ببخش.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أحببت رجلا فلا تماره و لا تجاره و لا تشارّه و لا تسئل عنه أحدا فعسى أن توافي له عدوّا فيخبرك بما ليس فيه فيفرّق ما بينك و بينه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی با کسی دوست شدی با او مجادله و رقابت مکن و بر او برتری مجو و از هیچ کس درباره او چیزی مپرس چه ممکن است به یکی از دشمنان او برخوری و درباره وی سخن بخطا گوید و میان شما را تفرقه اندازد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: حبّك للشّيء يعمي و يصمّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: محبتی که نسبت بچیزی داری کور و کرت میکند.

۳۴. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما أنا بشر إذا أمرتكم بشيء من دينكم فخذوا به و إذا أمرتكم بشيء من رأيي فإنّما أنا بشر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: من انسانی مانند شما هستم وقتی شما را بچیزی در کار دین دستور دادم بدان رفتار کنید و وقتی از پیش خود شما را بچیزی فرمان دادم فراموش نکنید که من انسان هستم.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالی لينفع العبد بالذّنب يذنبه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: گاه باشد، خداوند بنده را به گناهی که میکند منتفع می‌سازد.

۳۶. قال رسول‌اللهﷺ: لا تنزع الرّحمة إلّا من شقيّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: رحم را نگیرند مگر از بدبخت.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: لو أنّ ابن آدم هرب من رزقه كما يهرب من الموت لأدركه رزقه كما يدركه الموت.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر آدمیزاد از روزی خویش بگریزد چنان که از مرگ میگریزد روزیش بدو رسد چنان که مرگ میرسد.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: السّرّ أفضل من العلانية و العلانية أفضل لمن أراد الاقتداء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عمل نهان بهتر از عمل عیان است اما عمل عیان برای آنکه خواهد سرمشق کسان شود بهتر است.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: إن شئتم أنبأتكم عن الإمارة و ما هي، أوّلها ملامة و ثانيها ندامة و ثالثها عذاب يوم القيامة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر بخواهید شما را از ریاست خبر می‌دهم که چیست، اولین مرحله آن ملامت است و دومین مرحله آن ندامت و سومین مرحله آن عذاب روز قیامت.

۴۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالی کتب علی ابن آدم حظه من الزّنا، أدرك ذلك لا محالة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند بر آدمیزاد قسمتی از زنا رقم زده است که ناچار مرتکب آن می شود.

چهل حدیث ٦

١. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الرّجل ليطلب الحاجة فيزويها اللّه تعالى عنه لما هو خير له فيتّهم النّاس ظلما لهم فيقول من سبعني.
رسول‌خداﷺ فرمودند: انسان حاجتی میخواهد و خدا برای مصلحتی حاجت او را بر نمی آورد و او بستم مردم را متهم میکند که کی حق مرا برد؟

٢. قال رسول‌اللهﷺ: لا تكثر همّك ما قدّر يكن و ما ترزق يأتك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: غم مخور که آنچه مقدر است می‌شود و آنچه روزیت کرده‌اند بتو می‌رسد.

٣. قال رسول‌اللهﷺ: من رحم و لو ذبيحة عصفور رحمه اللّه يوم القيمة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که رحم کند ولو به بچه گنجشکی، خداوند در روز قیامت به او رحم کند.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: بعثت بالحنيفيّة السّمحة و من خالف سنّتي فليس منّي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: من دینی ساده و آسان آورده‌ام و هر که با این روش مخالفت کند از من نیست.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: من أراد السّلامة فليحفظ ما جرى به لسانه و ليخرس ما انطوى عليه جنانه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که سلامت خواهد مراقب گفتار خویش باشد و از آنچه در دل دارد چیزی بزبان.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: كن في الدّنيا كأنّك غريب أو عابر سبيل وعد نفسك من أصحاب القبور.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در دنیا چنان باش که گوئی غریبی یا رهگذر و خویشتن را از اهل قبور شمار.

٧. رسول‌اللهﷺ: لَا يَرْجِعُ صَاحِبُ الْمَسْجِدِ بِأَقَلَ مِنْ إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا دُعَاءٍ يَدْعُو بِهِ يُدْخِلُهُ اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ، وَ إِمَّا دُعَاءٍ يَدْعُو بِهِ لِيَصْرِفَ اللَّهُ بِهِ عَنْهُ بَلَاءَ الدُّنْيَا، وَ إِمَّا أَخٍ يَسْتَفِيدُهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.
پیامبر خدا ﷺ: ملازم مسجد دست کم با یکی از این سه به خانه‌اش بر می‌گردد: یا دعایی که به درگاه خدا می‌کند و خداوند با آن او را به بهشت می‌برد، یا دعایی می‌کند که به سبب آن خداوند بلای دنیا را از او بر می‌گرداند و یا برادری که در راه خدای عزوجل از وجودش بهره‌مند می‌شود.

٨. قال رسول‌اللهﷺ: لا تضعوا الحكمة عند غير أهلها فتظلموها و لا تمنعوها أهلها فتظلموهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حکمت بنا اهل مسپارید که بدان ستم میکنید و از اهلش باز ندارید که به آنها ستم کرده‌اید.

٩. قال رسول‌اللهﷺ: السّخي إنّما يجود بحسن الظّنّ باللّه و البخيل إنّما يبخل بسوء الظّنّ باللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سخاوتمند بسبب خوشگمانی بخدا سخاوت میکند و بخیل بعلت بدگمانی بخدا بخل میورزد.

١٠. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أحببتم أن تعلموا ما للعبد عند ربّه فانظروا ما يتبعه من الثّناء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی بخواهید مقام بنده را در نظر خدا بدانید بنگرید که پشت سر او چه میگویند.

١١. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ هذا الدّين متين فأوغل فيه برفق و لا تبغض إلى نفسك عبادة اللّه فإنّ المنبت لا أرضا قطع و لا ظهرا أبقى.
رسول‌خداﷺ فرمودند: این دین حسابشده است بملایمت در آن پیش برو و عبادت خدا را منفور خود مکن زیرا رهروی عجول نه راهی سپرده و نه مرکب خویش را حفظ کرده است.

١٢. قال رسول‌اللهﷺ: يا أَبُوذَرٍّ؛ يَوْمُكَ جَمَلُكَ إِذَا أَخَذْتَ بِرَأْسِهِ أَتَاكَ ذَنَبُهُ، يَعْنِي إِذَا كُنْتَ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ فِي خَيْرٍ لَمْ تَزَلْ فِيهِ إِلَى آخِرِهِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ای ابوذر: روز تو (چون) شتر توست که اگر سر او را بگیری بقیه‌اش دنبال تو می‌آید؛ یعنی اگر روزت را با خیر آغاز کنی تا آخر آن در خیر به سر خواهی برد.

١٣. قال رسول‌اللهﷺ: ما تجالس قوم مجلسا فلم ينصت بعضهم لبعض إلّا نزع من ذلك المجلس البركة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر گروهی که با هم بنشینند اما به یکدیگر گوش فرا ندهند، برکت از مجلسشان برخیزد.

١٤. قال رسول‌اللهﷺ: رضا الرّبّ في رضا الوالدين و سخطه في سخطهما.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خشنودی خدا در خشنودی پدر و مادر است و دلگیری وی در دل گیری آنها است.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: العدة دین، ویل لمن وعد ثمّ أخلف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وعده دادن چون دِین بگردن گرفتن است، وای بر آنکه وعده دهد و تخلف کند.

۱٦. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ في الحجم شفاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حجامت مایه شفاست.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: من سعادة المرء حسن الخلق و من شقاوته سوء الخلق.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نیکخوئی نیکبختی مرد است و بدخوئی بدبختی اوست.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه بعبد خیرا استعمله علی قضاء حوائج النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همین که خدا برای بنده‌ای نیکی خواهد وی را برای رفع حوائج مردم بکار میگیرد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: خیر النّکاح أیسره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین ازدواجها آنست که آسانتر انجام گیرد.
قال رسول‌اللهﷺ: خیر الصّداق أیسره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین مَهرها آنست که سبکتر باشد.
قال رسول‌اللهﷺ: أشیدوا النّکاح و أعلنوه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عقد نکاح را محکم کنید و آن را علنی سازید.
قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ مِن یُمنِ المرأةِ تَیسیرَ خِطبَتِها، و تَیسِیرَ صَداقِها، وَ تَیْسِیرُ رَحِمِهَا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از میمنت و خجستگی زن این است که راحت خواستگاری شود، کابینش سبک باشد و راحت زایمان کند.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: التمسوا الرّزق بالنّکاح.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بوسیله زن‌گرفتن، روزی بجوئید.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: من ترك الرّمی بعد ما علمه رَغبَةً عنهُ فإنّها نعمة کفّرها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که تیراندازی را تعلیم گرفته باشد و از روی بی‌علاقگی ترک کند نعمتی را کفران کرده است.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ لکلّ دین خلقا و إنّ خلق هذا الدّین الحیاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر دینی خوی خاص دارد و خوی دین ما حیاست.

۲۳. الامام‌علیؑ: أفضَلُ العَمَلِ ما أُریدَ بِهِ وَجهُ اللهِ.
امام‌علیؑ فرمودند: برترین کارها، کاری است که برای خدا باشد.

۲٤. قال رسول‌اللهﷺ: لا تحلّ لمسلم أن یهجر أخاه فوق ثلاثة أیّام.
رسول‌خداﷺ فرمودند: روا نیست که مسلمانی بیش از سه روز با برادر خود قهر کند.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: أیّتها الامّة إنّي لا أخاف علیکم فیما لا تعلمون و لکن انظروا کیف تعملون فیما تعلمون.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ای امت من از آنچه نمی‌دانید بر شما بیم ندارم ولی بنگرید آنچه را می‌دانید چگونه عمل می کنید.

۲٦. الإمام‌الباقرؑ: إنَّ الحُجَّةَ لا تَقُومُ للهِ عزّوجلّ علی خَلْقِهِ إلّا بإمامٍ حَيٍّ یَعْرِفُونَهُ.
امام‌باقرؑ: حجت خدای عزّوجل بر خلقش برپا نگردد مگر به‌وجود امامی که شناخته شده باشد.
الإمام‌الصادقؑ: لَمْ تَخْلُ الأرضُ ـ مُنْذُ خَلَقَ اللهُ آدمَ ـ مِن حُجَّةٍ للهِ فیها: ظاهرٍ مَشْهورٍ، أو غائبٍ مَستُورٍ.
امام‌صادقؑ فرمودند: از همان زمان که خداوند آدم را آفرید، زمین از حجت خالی نبوده، حجتی آشکار و شناخته‌شده یا پنهان و در پرده.

۲۷. حَبَّةُ العُرَنِّی: أُتِیَ أمیرُالمُؤمِنینَؑ بِخِوانٍ فالوذَجٍ، فوُضِعَ بَینَ یَدَیهِ فَنَظَرَ إلی صَفائِه و حُسنِهِ، فوَجِئَ بِإصبَعِهِ فیهِ حَتّی بَلَغَ أسفَلَهُ، ثُمَّ سَلَّها و لَم یَأخُذْ مِنهُ شَیئاً، و تَلَمَّظَ إصبَعَهُ و قالَ: إنَّ الحَلالَ طَیِّبٌ و ما هُوَ بِحَرامٍ، ول کِنّی أکرَهُ أن أُعَوِّدَ نَفسی ما لَم أُعَوِّدْها، اِرفَعوهُ عَنّی، فَرَفَعوهُ.
ظرف فالوده‌ای خدمت امیرالمؤمنینؑ آورده در برابر آن حضرت نهادند. امامؑ انگشت خود را در آن زد و اندکی چشید و فرمود: همانا حلال، پاک و نیکوست و این حرام نیست، اما من خوش ندارم نفس خود به چیزی عادت دهم که تاکنون بدان عادت نداده‌ام. این ظرف را از جلو من بردارید. پس، آن ظرف را برداشتند.

الإمام‌الباقر(ع): إنَّ أميرَالمُؤمِنينَ عَلِيَّ بنَ أبی طالِبٍ(ع) أُتِیَ بِخَبيصٍ، فأبی(ع) أن يَأكُلَهُ، فقالوا لَهُ: أتُحَرِّمُه؟ قالَ: لا، ولكِنّی أخشی أن تَتوقَ إلَيهِ نَفسی فَأَطلُبَهُ، ثُمَّ تَلا هذهِ الآيَةَ: ﴿أَذْهَبْتُمْ طَيِّباتِكُمْ فی حَياتِكُمُ الدُّنيا وَ استَمتَعتُمْ بِها﴾.

امام‌باقر(ع) فرمودند: مقداری خبیص (حلوایی تهیه‌شده از آرد و خرما) خدمت امیرالمؤمنین علی‌بن‌ابی‌طالب(ع) آوردند، حضرت از خوردن آن خودداری ورزید. عرض کردند: آیا آن را حرام می‌دانید؟ فرمود: نه، اما می‌ترسم نفسم به آن علاقه‌مند شود و به دنبال آن بروم. سپس این آیه را تلاوت کرد: «شما بهره‌های پاکیزهٔ خود را در زندگی دنیایتان بردید و از آن‌ها بهره‌مند شدید».

۲۸. الإمام‌الصادق(ع): مَن آثَرَ الدّنيا عَلی الآخِرَةِ حَشَرَهُ اللهُ يَومَ القِيامَةِ أعمی.

امام‌صادق(ع) فرمودند: هرکس دنیا را بر آخرت برگزیند، خداوند در روز قیامت او را نابینا محشور فرماید.

۲۹. الإمامُ علي(ع): مُجَالَسَةُ السُّفَّلِ تُضْنِي الْقُلُوبَ.

امام علی(ع) فرمودند: همنشینی با فرومایگان، دلها را سخت بیمار می‌کند.

۳۰. كانَ رسول‌الله(ص): إذا فَقَد الرّجُلَ مِن إخْوانِهِ ثلاثةَ أيّامٍ سألَ عَنهُ، فإنْ كانَ غائباً دَعالَهُ، و إنْ شاهداً زارَهُ، و إنْ كانَ مريضاً عادَهُ.

پیامبر خدا(ص) فرمودند: هرگاه یکی از برادران خود را سه روز نمی‌دید جویای حالش می‌شد. اگر در شهر نبود برایش دعا می‌کرد و اگر بود به دیدنش می‌رفت و اگر بیمار بود عیادتش می‌کرد.

۳۱. قال رسول‌الله(ص): اللّهمّ اغفر لي ذنبي و وسّع لي في داري و بارك لي في رزقي.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: خدایا گناه مرا ببخش و خانه مرا وسعت بخش و روزی مرا افزون کن.

۳۲. قال رسول‌الله(ص): و الشّاة إن رحمتها يرحمك اللّه.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: حتی به بز اگر رحم کنی خدا بتو رحم کند.

۳۳. قال رسول‌الله(ص): لا تستبطئوا الرّزق فإنّه لم يكن عبد ليموت حتّی يبلغه آخر رزق هو له.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: مپندارید که روزی‌تان دیر می‌رسد که هیچ بنده‌ای نمیرد تا آخرین بهرهٔ روزی او برسد.

۳٤. قال رسول‌الله(ص): لا تسأل النّاس شيئا و لا سوطك إن سقط منك حتّی تنزل إليه فتأخذه.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: از مردم چیزی مخواه، حتی اگر تازیانه‌ات افتاد، فرود آی و آن را بردار.

۳۵. قال رسول‌الله(ص): خير الرّفقاء أربعة و خير- الطّلائع أربعمائة و خير الجيوش أربعة آلاف.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: بهترین دوستان چهار تن و بهترین پیش قراولان چهار صد و بهترین سپاهیان چهار هزار تن است.

۳٦. قال رسول‌الله(ص): الظلم ظلمات يوم القيمة.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: ستم مایه تاریکی روز قیامتست.

۳۷. قال رسول‌الله(ص): تسحّروا فإنّ في السّحور بركة.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: سحر خیز باشید زیرا سحرخیزی مایه برکت است.

قال رسول‌الله(ص): إنّ الصّبحة تمنع بعض الرّزق.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: خواب صبحگاهی مانع قسمتی از روزی می شود.

۳۸. قال رسول‌الله(ص): أمنك من عتبك.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: هر که ترا سرزنش کرد از کینه خویش ایمن ساخت.

۳۹. قال رسول‌الله(ص): ثلاث حقّ علی اللّه أن لا يردّ لهم دعوة و المسافر حتّی يرجع.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: سه کسند که بر خدا لازمست دعایشان را رد نکند منجمله مسافر تا بوطن خود باز گردد.

قال رسول‌الله(ص): سافروا تصحّوا و ترزقوا.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: سفر کنید تا تندرست شوید و روزی یابید.

قال رسول‌الله(ص): سافروا مع ذوي الجدود و ذوي الميسرة.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: با مردم خوش اقبال و اهل خرج کردن سفر کنید.

٤۰. قال رسول‌الله(ص): من ابتلی فصبر و أعطی فشكر، و ظلم فغفر و ظلم فاستغفر أولئك لهم الأمن و هم مهتدون.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: هر که مبتلا شود و صبر کند و عطایش دهند و شکر کند و ظلم بیند و ببخشد و ظلم کند و آمرزش طلبد از کسانی است که در امانند و هدایت یافته‌اند.

چهل حدیث ۷

۱. قال رسول‌اللهﷺ: أفضل الإيمان أن تعلم أنّ اللّه معك حيثما كنت.
رسول‌خداﷺ فرمودند: قلّهٔ ایمان آنست که بدانی هر جا هستی خدا با توست.

۲. عنهؑ: ثلاث من كنّ فيه فهي راجعة على صاحبها: البغي و المكر و النّكث.
امامؑ: سه چیز است که در هر که باشد بصاحب خود باز میگردد ستم و مکر و پیمان شکنی.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: و من أتاه أخوه متنصّلا فليقبل ذلك محقّا كان أو مبطلا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس برادرش بعذر خواهی پیش وی آید باید عذر وی را حق باشد یا باطل بپذیرد.
قال رسول‌اللهﷺ: من لم يقبل العذر من متنصّل صادقا كان أو كاذبا لم ينل شفاعتي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که عذر معتذری را راست باشد یا دروغ نپذیرد از شفاعت من بهره ور نشود.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ المؤمن من عباد اللّه لا يحيف على من يبغض و لا يطعن و لا يلعن إن ظلم و بغي عليه صبر حتّى يكون الرّحمن هو الّذي ينتصر له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنده مؤمن بر دشمنان ستم نمی‌کند بدگو و لعنتگر نیست اگر ستمی دید و بر او تجاوزی شد صبر میکند تا خداوند ستم را از او دفع کند.

۵. قال رسول‌اللهﷺ: حَسبُکَ مِنَ الكَلامِ ما تَبلُغُ بِه حاجَتَکَ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سخنی که رفع حاجت کند ترا کفایت کند.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: ما زويت الدّنيا عن أحد إلّا كانت خيرا له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دنیا را از کسی نگیرند مگر که خیر وی در آنست.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: لقد بارك اللّه لرجل في حاجة أكثر الدّعاء فيها أعطيها أو منعها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا حاجتی را که مرد درباره آن بسیار دعا کند روا بشود یا نشود، مبارک کرده است.
قال رسول‌اللهﷺ: سلوا اللّه من فضله فإنّ اللّه يحبّ أن يسأل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از فضل خدا طلب کنید که خدا اینرا دوست دارد.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه يحبّ الملحّين في الدّعاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند کسانی را که در دعاکردن اصرار میورزند دوست دارد.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: الحلال ما أحلّ اللّه في كتابه و الحرام ما حرّم اللّه في كتابه و ما سكت عنه فهو ممّا عفي عنه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حلال آنست که خداوند در قرآن حلال کرده باشد و حرام آنست که خداوند در قرآن حرام کرده باشد و هر چه را مسکوت گذاشته یعنی مهم نیست.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: اِبدَأ بِنَفسِكَ فَتَصَدَّقَ عَلَيها فَإن فَضِلَ شَيءٌ فَلِأهلِكَ فَإن فَضِلَ شَيءٌ عَن أهلِكَ فَلِذي قَرابَتِكَ فَإن فَضِلَ عَن ذِي قَرابَتِكَ شَيءٌ فَهكَذا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: صدقه را از خویشتن آغاز کن اگر چیزی فزون آمد بکسان خود ده اگر از کسان تو چیزی فزون آمد بخویشان ده و اگر از خویشان نیز چیزی فزون آمد به دیگران ده.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ للّه عبادا خلقهم لحوائج النّاس. إنّ للّه عبادا يعرفون النّاس بالتّوسّم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند بندگانی دارد که آن‌ها را برای رفع حاجات مردم خلق کرده است. خداوند بندگانی دارد که مردم را بفراست شناسند.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: من حسن عبادة المرء حسن ظنّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از جمله عبادت نکوی مرد خوش گمان بودن او بخداست.

۱۲. قال رسول‌اللهﷺ: علَيكُم بالرَّميِ فإنّهُ مِن خَيرِ لَهوِكُم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بر شما باد به تیراندازی که آن یکی از بهترین سرگرمی‌های شماست.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: لا تباغضوا و لا تدابروا و لا تنافسوا و كونوا عباد اللّه إخوانا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دشمنی نکنید، از هم روی مگردانید همچشمی مکنید بندگان خدا و برادر باشید.

۱۴. قال رسول‌اللهﷺ: ما من رجل ینظر إلی وجه والدیه نظر رحمة إلّا کتب اللّه له بها حجّة مقبولة مبرورة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از روی مهربانی بصورت پدر و مادر خویش نظر کند خدا بپاداش آن برای وی حج مقبول نیکوئی رقم زند.

۱۵. الإمامُ علیعليه السلام: لا تُضیعَنَّ حقَّ أخیکَ اتّکالاً علی ما بینَک و بینَه؛ فإنّه لَیسَ لکَ بأخٍ مَن أضَعْتَ حقَّهُ.

امام‌علیعليه السلام فرمودند: هیچ‌گاه حق برادرت را به اعتماد دوستی که با او داری ضایع مگردان، چه آن‌کس‌که حق او را ضایع کنی دیگر برادرات نخواهد ماند.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالی خلق الجنّة بیضاء و أحبّ شيء إلی اللّه البیاض.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند بهشت را سفید آفریده و سفیدی از همه رنگها پیش خدا محبوبتر است.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: أفشوا السّلام بینکم تحابّوا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سلام را آشکار کنید تا رشته دوستی شما استوار شود.

قال رسول‌اللهﷺ: أفشوا السّلام تسلموا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سلام را آشکار سازید تا سلامت مانید.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: من أفضل الشّفاعة أن تشفع بین اثنین في النّکاح.

رسول‌خداﷺ فرمودند: از جمله بهترین وساطت‌ها وساطت میان دو کس در کار زناشوئی است.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: تزوّجوا الودود الولود.

رسول‌خداﷺ فرمودند: زن مهربان و بچه آور بگیرید.

قال رسول‌اللهﷺ: زوّجوا الأکفاء.

رسول‌خداﷺ فرمودند: به اشخاص همشأن زن بدهید.

قال رسول‌اللهﷺ: تَزَوَّجُوا فِي الْحُجْزِ الصَّالِحِ فَإِنَّ الْعِرْقَ دَسَّاس.

رسول‌خداﷺ فرمودند: با خانواده خوب و شایسته وصلت کنید؛ زیرا خون اثر دارد.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: من فقه الرّجل أن یصلح معیشته و لیس من حبّ الدّنیا طلب ما یصلحك.

رسول‌خداﷺ فرمودند: اصلاح معیشت از دانش مرد است و جستجوی چیزی که معاش تو را بصلاح آرد دنیاپرستی نیست.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: من أولی معروفا فلم یجد جزاء إلّا الثّناء فقد شکره و من کتمه فقد کفره.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که نیکی‌ای بیند و پاداشی جز ستایش نتواند شکر آن گذاشته است و هر که آن را پنهان دارد کفران آن کرده است.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: ما من آدمي إلّا و في رأسه حکمة بید ملك فإذا تواضع قیل للملك ارفع حکمته و إذا تکبّر قیل للملك ضع حکمته.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر انسانی در سر خویش حکمتی دارد که به دست فرشته‌ایست وقتی تواضع کند فرشته را گویند حکمت او را بر آر و چون تکبر کند به فرشته گویند حکمت او را فرو بر.

۲۳. قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تَعالی یُحِبُّ إذا عَمِلَ أحَدُکُم عَمَلاً أن یُتقِنَهُ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند تعالی دوست دارد که هرگاه فردی از شما کاری کند آن را محکم (و بی‌عیب) انجام دهد.

قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تَعالی یُحِبُّ مِنَ العامِلِ إذا عَمِلَ أن یُحسِنَ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خدای تعالی دوست دارد که وقتی کسی کاری می‌کند آن را به‌خوبی انجام دهد.

الإمام‌الصادقعليه السلام: لَمّا ماتَ إبراهیمُ ابنُ رسول‌الله رَأی النَّبِیُّﷺ فی قَبرِهِ خَلَلاً فسَوّاهُ بِیَدِهِ، ثُمَّ قالَ: إذا عَمِلَ أحَدُکُم عَمَلاً فَلْیُتقِنْ.

امام‌صادقعليه السلام فرمودند: چون ابراهیم فرزند پیامبر خداﷺ درگذشت، پیامبر در گور او شکافی دید و آن را با دست پر و هموار کرد. سپس فرمود: هرگاه کسی از شما کاری کرد، محکم‌کاری کند.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: کلّ أمّتي معافی إلّا المجاهرین و إنّ من الجهار أن یعمل الرّجل باللّیل عملا ثمّ یصبح و قد ستره اللّه تعالی فیقول عملت البارحة کذا و کذا و قد بات یستره ربّه و یصبح یکشف ستر اللّه عنه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: همه امت من بخشوده اند مگر تظاهر کنان (بفسق)، از جملهٔ تظاهر اینست که مرد بشب عملی کند و بصبح، با آنکه خدا عمل او را مستور داشته خودش تعریف کند و گوید شب گذشته چنان و چنان کردم، پروردگارش بشب مستورش داشته و بروز پردهٔ خدا را از خویش برداشته.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ للّه تعالی أقواما یختصّهم بالنّعم لمنافع العباد و یقرّها فیهم ما بذلوها فإذا منعوها نزعها منهم فحوّلها إلی غیرهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند را گروهی است که نعمتهای خویش را خاص ایشان کند تا بندگان را منتفع کنند و مادام که دهش کنند نعمت را بنزد ایشان نگهدارد و چون امساک کنند از آنها بگیرد و بدیگران دهد.

۲۶. الإمام‌الصادقؑ: أذا کانَ یومُ القِیامَةِ... یَأتي النّداءُ مِنْ عِنْدِاللهِ جلَّ جلالُهُ: أَلا مَنِ ائْتَمَّ بإمامٍ في دارِ الدُّنیا فَلْیَتَّبِعْهُ إلی حَیْثُ یَذْهَبُ بهِ، فَحینَئذٍ ﴿تَبَرَّأَ الَّذینَ اتُّبِعُوا مِنَ الّذینَ اتَّبَعُوا...﴾.
امام‌صادقؑ فرمودند: در روز قیامت... ازسوی خدای بزرگ ندا آید که هرکس در سرای دنیا به امامی اقتدا کرده باشد در پی او به همان جا رود که او را می‌برند. در این هنگام پیروی‌شدگان از پیروان خود بیزاری می‌جویند.

۲۷. الامام‌علیؑ: أهنَی العَیشِ اطّراحُ الکُلَفِ.
امام‌علیؑ فرمودند: گواراترین زندگی، دورافکندن تکلّفات است.

۲۸. رسول‌اللهﷺ: الهَمّازونَ، و اللَّمّازونَ،و المَشّاؤونَ بِالنَّمیمَةِ الباغونَ لِلبَراءِ العَنَتَ، یَحشُرُهُمُ اللهُ فی وُجوهِ الکِلابِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدگویان و عیب‌جویان و سخن‌چینان و کسانی‌که افراد بی‌گناه را بدنام می‌کنند، خداوند آن‌ها را به‌صورت سگ محشور می‌کند.

۲۹. قال رسول‌اللهﷺ: ما أنْعَمَ اللهُ عزّوجلّ علی عَبدٍ أجَلَّ مِن أنْ لا یَکونَ في قَلبِهِ مَع اللهِ غَیْرُهُ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند نعمتی بالاتر از این به بنده‌اش نداده است که در قلبش جز خدا نباشد.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا رأیتُم رَوضةً من ریاضِ الجنّةِ فارتَعوا فیها. قیلَ: یا رسول‌الله، و ما رَوضةُ الجنّةِ؟ فقالَ: مَجالِسُ المؤمنینَ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هرگاه باغی از باغهای بهشت دیدید در آن به گردش درآیید. پرسیدند بهشت چیست ؟ فرمود: محفل مؤمنان .

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: اللّهمّ إنّي أعوذ بك من الکفر و الفقر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدایا از کفر و فقر بتو پناه می برم.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: لا تکثر همّك ما قدّر یکن و ما ترزق یأتك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: غم بسیار مخور که آنچه مقدّر است می‌شود و آنچه روزیت کرده‌اند بتو می‌رسد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: ذهبت النّبوّة فلا نبوّة بعدي إلّا المبشّرات: الرّؤیا الصّالحة یراها الرّجل أو تری له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پیمبری بپایان رسید و پس از من پیمبری نیست. مگر مژده‌های معنوی و آن خوابهای نیکوست که مرد بیند یا برای او ببینند.
رؤیا المؤمن جزء من أربعین جزء من النّبوّة و هي علی رجل طائر ما لم یحدّث بها فإذا تحدّث بها سقطت و لا تحدّث بها إلّا لبیبا أو حبیبا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: رؤیای مؤمن یک‌جزء از چهل‌جزء پیغمبری است رؤیا تا موقعی که از آن سخن نگویند به پای مرغی بسته است و وقتی از آن سخن گویند خواهد افتاد، بنا بر این خواب خود را جز بمرد خردمند یا دوست صمیمی مگوی.

۳۴. قال رسول‌اللهﷺ: من تنفعه ینفعك و من لا یعدّ الصّبر لنوائب الدّهر یعجز و من قرّض النّاس قرّضوه و من ترکهم لم یترکوه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که را سود دهی سودت دهد و هر که در حوادث دنیا صبوری نکند عاجز ماند هر که بد مردم گوید بدش گویند و گرچه از این کار باز است اما آنها به بدگویی ادامه دهند.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ مغیّر الخلق کمغیّر الخلق إنّك لا تستطیع أن تغیّر خلقه حتّی تغیّر خلقه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: آنکه میخواهد سیرت را تغیر دهد مانند کسی است که میخواهد صورت را تغییر دهد اگر توانستی صورت را تغییر دهی سیرت را نیز خواهی توانست تغییر دهی.

۳۶. قال رسول‌اللهﷺ: اجتنبوا کلّ مسکر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از هر چه مست میکند بپرهیزید.
قال رسول‌اللهﷺ: أنهاکم عن قلیل ما أسکر کثیره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چه زیادش مست میکند از کمش نیز اجتناب کنید.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: شرّ النّاس من أکرمه النّاس اتّقاء شرّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین مردم آن کس است که مردم از بیم شرش گرامیش دارند.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: الشّعر بمنزلة الکلام فحسنه حسن الکلام و قبیحه قبیح الکلام.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شعر چون سخن است شعر نیک، سخن نیک است و شعر بد، سخن بد است.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: لا تسبّوا الشّیطان و تعوّذوا باللّه من شرّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شیطان را دشنام مگوئید بلکه از شر وی بخدا پناه برید.

۴۰. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث یدرك بهنّ العبد رغائب الدّنیا و الآخرة الصّبر علی البلاء و الرّضا بالقضاء و الدّعاء في الرّخاء. نعم سلاح المؤمن الصّبر و الدّعاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز است که بنده بوسیله آن خواستنیهای دنیا و آخرت را بدست می آورد، صبر بر بلا و رضا بقضا و دعا در حال فراخ‌دستی. چه نیکو سلاحی است صبر و دعا برای مؤمن.

چهل حدیث ۸

۱. قال رسول‌اللهﷺ: قال اللّه تعالی: من لم یرض بقضائي و لم یصبر علی بلائي فلیلتمس ربّا سواي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدای والا فرماید: هر که بقضای من رضا ندهد و بر بلای من صبر نکند خدائی جز من جوید.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: و من یتحرّ الخیر یعطه و من یتّق الشّرّ یوقه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که جویای خیر باشد همانش دهند و هر که از شر بگریزد از آن بر کنار ماند.
إنّما العلم بالتّعلّم و إنّما الحلم بالتّحلّم و من یتحرّ الخیر یعطه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: علم از تعلم و حلم از تظاهر به حلم حاصل می‌شود هر که جویای خیر باشد همانش دهند.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: إن الله یحبّ السّماحة و لو علی تمرة و یحبّ الشّجاعة و لو علی قتل حیّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همانا خداوند بخشش را دوست دارد اگر چه یک خرما باشد و شجاعت را اگر چه بکشتن ماری باشد دوست دارد.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: إذا سبّك رجل بما یعلم منك فلا تسبّه بما تعلم منه فیکون أجر ذلك لك و و باله علیه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر کسی ترا بدان چه از تو می‌داند دشنام گوید تو بدان چه از او میدانی ویرا دشنام مگوی تا اجر نصیب تو شود و وبال آن بدو باز گردد.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: ما أنت محدّث قوما حدیثا لا تبلغه عقولهم إلّا کان علی بعضهم فتنة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی با قومی سخنی گوئی که عقولشان بدان نرسد برای بعضیشان مایه فتنه خواهد بود.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: لا تشغلوا قلوبکم بذکر الدّنیا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دلهای خویش را بذکر دنیا مشغول مدارید.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: سلوا اللّه کلّ شي ء حتّی الشّسع فإنّ اللّه إن لم ییسّره لم یتیسّر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همه چیز حتی بند صندل را از خدا بخواهید که اگر خدا آن را میسور نکند میسر نخواهد شد.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: إیّاکم و التّعمق في الدّین فإنّ اللّه تعالی قد جعله سهلا، فخذوا منه ما تطیقون.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از کنجکاوی در کار دین بپرهیزید زیرا خداوند دین را آسان قرار داده است بنابراین از مسائل دین آنچه را طاقت دارید فرا گیرید.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: عاقبوا أرقّاءکم علی قدر عقولهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بندگان خویش را به اندازه عقولشان عقوبت کنید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: ألا أخبرك عن ملوك الجنّة؟ رجل ضعیف مستضعف
رسول‌خداﷺ فرمودند: میخواهی ترا از پادشاهان بهشت خبر دهم؟ ضعیفان و ناتوانان این دنیا.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: ذِکرُ عليعليه‌السلام عبادةٌ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بیاد علیعليه‌السلام بودن عبادت است.

۱۲. قال رسول‌اللهﷺ: مَنْ کَثُرَتْ زِیَارَتُهُ قَلَّتْ بَشَاشَتُه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که دیدارش زیاد شود خوشرویی و بشاشتش کم گردد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: عوّدوا المریض و اتّبعوا الجنائز تذکّرکم الآخرة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بیمار را عیادت کنید و جنازه را مشایعت کنید که آخرت را بیاد شما آرد.

۱۴. عنهﷺ: صلّوا علی أطفالکم فإنّهم من أفراطکم.
رسول خداﷺ: بر کودکان خویش درود فرستید که آنها پیشاهنگان شمایند.

۱۵. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: لا تُتْبِعْ أخاکَ بعدَ القَطِیعةِ وَقِیعةً فیهِ. فیَسُدَّ علَیهِ طریقَ الرُّجوعِ إلیکَ، فلَعَلَّ التَّجارِبَ تَرُدُّهُ علَیکَ.
امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: پس از قطع رابطه با برادرت از او بدگویی مکن، که راه بازگشت به تو بسته می‌شود؛ زیرا شاید که گردش روزگار او را به‌سوی تو برگرداند.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ المؤمن يوجر في نفقته كلّها إلّا شيئا جعله في التّراب أو البناء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن از مخارج خود ثواب میبرد جز آنچه بخاک سپارد یا ساختمان کند.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: إذا حكمتم فاعدلوا و إذا قلتم فأحسنوا
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی حکم می‌کنید به عدل رفتار کنید و وقتی سخن میگوئید نیک گوئید.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: لأن أطعم أخا في اللّه مسلما لقمة أحبّ إليّ من أن أتصدّق بدرهم و لأن أعطي أخافي اللّه مسلما درهما أحبّ إليّ من أن أتصدّق بعشرة و لأن أعطيه عشرة أحبّ إليّ من أن أعتق رقبة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: این که در راه خدا لقمه‌ای ببرادر مسلمانی بخورانم خوش‌تر دارم تا درهمی صدقه دهم و این که در راه خدا درهمی به بندهٔ مسلمانی ببخشم خوش‌تر دارم تا ده درهم صدقه کنم و این که ده درهم ببخشم خوش‌تر دارم تا که بنده ای آزاد کنم.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: ما أحلّ اللّه شيئا أبغض إليه من الطّلاق.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا چیزی را حلال نکرده که نزد وی از طلاق بدتر باشد.
الإمام‌الصادقؑ: إِنَّمَا الْمَرْأَةُ قِلَادَةٌ فَانْظُرْ مَا تَتَقَلَّد.
امام‌صادقؑ فرمودند: همانا زن طوق است، پس بنگر که چه طوقی به گردن می‌افکنی.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: أيّها النّاس اتّقوا اللّه و أجملوا في الطّلب فإنّ نفسا لن تموت حتّى تستوفي رزقها و إن أبطأ عنها فاتّقوا اللّه و أجملوا في الطّلب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ای مردم از خدا بترسید و در طلب معتدل باشید زیرا هیچ کس نمی‌میرد تا روزی خود را بپایان برد اگر چه روزی او دیر برسد. از خدا بترسید و در کار و طلب، میانه‌رو باشید.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: إذا آتاك اللّه مالا فلير أثر نعمة اللّه عليك و كرامته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر خداوند چیزی بتو داد باید نشان نعمت و کرم وی در تو پدیدار شود.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: كلّ ذي نعمة محسود إلّا صاحب التّواضع.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که نعمتی دارد بمعرض حسد است مگر آنکه تواضع دارد.

۲۳. الإمامُ الحسينؑ: يَطَّلِعُ اللهُ إلى جَميعِ خَلقِهِ لَيلَةَ النِّصفِ مِن شَعبانَ، فيَغفِرُ لِجَميعِ خَلقِهِ إلّا لِمُشرِكٍ اَو مُشاحِنٍ.
امام حسینؑ فرمودند: شب نیمهٔ شعبان، خداوند به همهٔ آفریدگانش می‌نگرد و جمیع خلقش را می‌آمرزد، به‌جز مشرک یا کینه‌ورز را.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: اجتنبوا التّكبّر فإنّ العبد لا يزال يتكبّر حتّى يقول اللّه تعالى أكتبوا عبدي هذا في الجبّارين.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از تکبّر بپرهیزید زیرا بنده اگر به تکّبر خو گرفت خداوند می‌گوید این بنده را در شمار گردن‌کشان بشمار آرید.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: أَبَى اللّهُ أن يَرزُقَ عَبدِهِ المُؤمِنِ إلّا مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا روزی بنده مؤمن خویش را از جایی که انتظار ندارد میرساند.

۲۶. الإمام‌الباقرؑ في قولِهِ تعالى: «أَوَ مَنْ كانَ مَيْتاً فأَحْيَيْناهُ و جَعَلْنا لَهُ نُوراً...»: «مَيْت» لا يَعرِفُ شَيْئاً، و «نُوراً...» إماماً يُؤتَمُّ بهِ.
امام‌باقرؑ: در تفسیر آیهٔ «آیا کسی‌که مرده بود و او را زنده گردانیدیم و برای او نوری قرار دادیم...»، فرمود: «مرده» کسی است که چیزی نمی‌داند و «نور» امام و پیشوایی است که به او اقتدا می‌شود.

۲۷. سليمانُ من حِكَمِهِ: قَد جَرَّبنا لينَ العَيشِ و شِدَّتَهُ، فوَجَدنا أهنَأهُ أدناهُ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از حکمت‌های سلیمانؑ است که ما نرمی و سختی زندگی را آزمودیم و گواراترین زندگی را در کم‌ترین (و ساده‌ترین) آن یافتیم.

۲۸. ابنُ عبّاسٍ: وَقَفَ رسول‌اللهﷺ علَى قَتلى بدرٍ فقالَ: يا أبا جَهلٍ، يا عُتبةُ، يا شَيبَةُ، يا اُمَيَّةُ! هل وَجَدتُم ما وَعَدَ رَبُّكُم حقّاً؟ فإنّي قد وَجَدتُ ما وَعَدني رَبّي حَقّاً، فقال عُمَرُ: يا رسول‌الله، ما تُكَلِّمُ مِن أجسادٍ لا أرواحَ فيها؟! فقالَ: و الذي نَفسي بِيَدِهِ ما أنتُم بأسمَعَ لِما أقولُ مِنهُم، غَيرَ أنَّهُم لا يستَطِيعُونَ جَواباً.

ابن‌عباس گوید پیامبر خداﷺ بالای سر کشتگان بدر ایستاد و فرمود: ای ابوجهل! ای عتبه! ای شیبه! ای امیّه! آیا وعدهٔ پروردگارتان را راست یافتید؟ من که وعدهٔ پروردگارم را راست یافتم. عمر عرض کرد: ای پیامبر خدا! با پیکرهای بی‌جان سخن می‌گویی؟ حضرت فرمود: سوگند به آنکه جانم در دست اوست، سخن مرا همچنان که شما می‌شنوید آن‌ها نیز می‌شنوند، منتها آن‌ها نمی‌توانند جواب بدهند.

۲۹. الإمامُ علیٌ علیه السلام: طُوبی لِمَن لَم یَحْزَنْ صَدرُهُ بما أُعْطِیَ غَیرُهُ.
امام‌علی علیه السلام فرمودند: خوشا آنکه به‌سبب آنچه به دیگران داده شده سینه‌اش را غم و اندوه نگیرد.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: قالُوا الحَوارِیّونَ لعیسی علیه السلام: یا رُوحَ اللهِ، فمَن نُجالِسُ إذاً؟ قالَ: مَن یُذَکِّرُکُمُ اللهَ رُؤیَتُهُ، و یَزیدُ فی عِلمِکُم منطِقُهُ، و یُرَغِّبُکُم فی الآخِرَةِ عَمَلُهُ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حواریان به عیسی علیه السلام عرض کردند: یا روح اللّه ! با چه کسی همنشین شویم ؟ فرمود: با آن که دیدنش شما را به یاد خدا اندازد و گفتارش بر دانش شما بیفزاید و کردارش شما را به آخرت تشویق کند.

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: الرّؤیا ثلاثة: فبشری من اللّه و حدیث النّفس و تخویف من الشّیطان فإذا رأی أحدکم رؤیا تعجبه فلیقصّها إن شاء و إن رأی شیئا یکرهه فلا یقصّه علی أحد و لیقم یصلّي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: رؤیا سه قسمت است: مژده خدا و حدیث نفس و تهدید شیطان. وقتی یکی از شما خواب خوبی دید اگر خواهد برای کسان نقل کند و اگر خواب بدی دید برای هیچ کس نقل نکند، برخیزد و نماز گزارد.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: العین حقّ یحضرها الشّیطان و حسد ابن آدم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: چشم زخم حق است؛ شیطان و حسد بنی آدم آن را پدید می‌آورد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: الرّضاع یغیّر الطّباع.
رسول‌خداﷺ فرمودند: رضاع(شیردادن) طبایع را تغییر می‌دهد.

۳٤. قال رسول‌اللهﷺ: من أخلص للّه أربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که چهل صبحگاه خاص خدا شود چشمه های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری شود.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: باکروا بالصّدقة فإنّ البلاء لا یتخطّی الصّدقة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بامداد خود را با صدقه آغاز کنید زیرا بلا از صدقه نمیگذرد.

۳٦. قال رسول‌اللهﷺ: داووا مرضاکم بالصّدقة
رسول‌خداﷺ فرمودند: بیماران خود را بوسیله صدقه علاج کنید.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: من مشی منکم إلی طمع فلیمش رویدا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هریک از شما بدنبال طمعی میرود لااقل آهسته رود.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: لا تضربوا إماءکم علی کسر إنائکم فإنّ لها أجلا کآجال النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کنیزان خویش را برای شکستن ظرفهایتان مزنید که ظرفها را نیز مثل مردمان اجلی است.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: السّلطان العادل ظلّ اللّه في الأرض فمن أکرمه أکرمه اللّه و من أهانه أهانه اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سلطان عادل سایه خدا بر روی زمین است هر که وی را گرامی دارد خدایش گرامی دارد و هر که وی را خوار کند خدایش خوار کند.
قال رسول‌اللهﷺ: السلطان العادل ظلّ اللّه في الأرض فإذا دخل أحدکم بلدا لیس به سلطان عادل فلا یقیمنّ به.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سلطان عادل سایه خدا بر روی زمین است اگر یکی از شما بشهری در آید که سلطان عادل در آن نیست در آنجا اقامت نکند.

٤۰. قال رسول‌اللهﷺ: الصّدقة علی وجهها و اصطناع المعروف و برّ الوالدین و صلة الرّحم تحوّل الشّقاء سعادة
رسول‌خداﷺ فرمودند: صدقه به موقع و نیکوکاری و نیکی با پدر و مادر و پیوستگی خویشاوند بدبختی را به خوشبختی مبدل کند و عمر را میافزاید.

چهل حدیث ۹

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ أخوف ما أخاف على أمّتي الإشراك باللّه أما إنّي لست أقول يعبدون شمسا و لا قمرا و لا وثنا و لكنّ أعمالا لغير اللّه

رسول‌خداﷺ فرمودند: بیش از هر چیز بر امت خود از شرک بخدا بیم دارم، من نمیگویم که خورشید و ماه یا بت را می‌پرستند؛ خیر! بلکه برای خدا کار نمی‌کنند.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: خصّ البلاء بمن عرف النّاس و عاش فيهم من لم يعرفهم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که مردم را شناخت قرین بلا شد و هر که نشناختشان در میانشان آسوده زیست.

۳. الإمام‌الباقرؑ: سُئِلَ رسول‌اللهﷺ عن تفسيرِ قَولِ اللهِ: ﴿فَمَنْ كانَ يَرْجُو...﴾ فقال: مَن صَلّى مُراءاةَ الناسِ فهُو مُشرِكٌ... و مَن عَمِلَ عَملاً مِمّا أمَرَ اللهُ بهِ مُراءاةَ الناسِ فهُو مُشرِكٌ.

امام‌باقرؑ: ازرسول‌خداﷺ دربارهٔ آیهٔ «پس هرکه امید دیدار پروردگارش را دارد...» سؤال شد، حضرت فرمود: هرکه برای چشم مردم نماز گزارد مشرک است... و هرکه یکی از فرمان‌های خدا را برای خودنمایی به مردم به‌جای آورد مشرک است.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى رضي لهذه الامّة اليسر و كره لها العسر.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند برای این امت آسانی را پسندیده و سختی را نپسندیده است.

قال رسول‌اللهﷺ: خير دينكم أيسره.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین کارهای دین شما آنست که آسانتر است.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: إملاء الخير خير من السّكوت.

رسول‌خداﷺ فرمودند: القای خیر از خاموشی بهتر.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: حبّ الدّنيا رأس كلّ خطيئة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: دوست داشتن دنیا سررشتهٔ همه گناهان است

۷. قال رسول‌اللهﷺ: اغتنموا الدّعاء عند الرّقّة فإنّها رحمة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بهنگام رقت دعا را غنیمت شمارید که رقت مایه رحمت است.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من طلب العلم جهلا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بعضی علم‌ها خودش جهالت است.

الإمامُ‌عليؑ: مَن تَعَمّقَ لَم يُنِبْ إلى الحقِّ.

امام‌علیؑ فرمودند: هر که (برای شناخت حق) تعمّق (و وسواس) به خرج دهد به آن نرسد.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الصّدقة على ذي قرابة يضعف أجرها مرّتين.

رسول‌خداﷺ فرمودند: صدقه‌ای که بخویشاوند دهند پاداش مکرر دارد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: دخلت الجنّة فإذا أكثر أهلها البله.

رسول‌خداﷺ فرمودند: ببهشت در آمدم و بیشتر اهل آن ابلهان(ساده دلان) بودند.

۱۱. الإمامُ‌عليؑ: المؤمنُ دائمُ الذّكرِ.

امام‌علیؑ فرمودند: مؤمن همیشه به یاد خداست، زیاد می‌اندیشد، بر نعمت‌ها سپاسگزار و در بلا شکیباست.

۱۲. الإمامُ عليؑ: مَنْ كَانَ لَهُ مَالٌ فَإِيَّاهُ وَ الْفَسَادَ فَإِنَّ إِعْطَاءَكَ الْمَالَ فِي غَيْرِ وَجْهِهِ تَبْذِيرٌ وَ إِسْرَافٌ وَ هُوَ يَرْفَعُ ذِكْرَ صَاحِبِهِ فِي النَّاسِ وَ يَضَعُهُ عِنْدَ اللَّه.

امام علیؑ فرمودند: هر که ثروتی دارد، مبادا آن را تباه کند. زیرا صرف کردن بی‌مورد آن ریخت وپاش و اسراف است. این کار او را در میان مردم بلند آوازه می‌کند اما نزد خدا بی‌مقدار می‌سازد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: من احتجب عن النّاس لم يحجب عن النّار.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که در بمردم ببندد از جهنم مصون نماند.

۱٤. قال رسول‌اللهﷺ: لا يدخل الجنّة قاطع رحم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که پیوند خویشان ببرد ببهشت نرود.

۱٥. قال رسول‌اللهﷺ: يُطبَعُ المؤمنُ على كلِّ خَصلةٍ و لا يُطبَعُ على الكذبِ و لا على الخِيانةِ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن به هر خصلتی خوی کند، اما به دروغ‌گویی و خیانت خو نمی‌گیرد.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: تحفّظوا من الأرض فإنّها أمّكم و إنّه ليس من أحد عامل عليها خيرا أو شرّا إلّا و هي مخبرة به.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حرمت زمین را بدارید که بمنزله مادر شماست و هر که روی زمین کار بد یا خوبی کند، از آن خبر میدهد.
قال رسول‌اللهﷺ: تمسّحوا بالأرض فإنّها بكم برّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زمین را مسح کنید که نسبت به شما نیک است.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: أيّما مسلم شهد له أربعة بخير أدخله اللّه تعالى الجنّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر مسلمانی که چهار تن به نیکی او شهادت دهند خدا او را ببهشت می‌برد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: تبسّمك في وجه أخيك لك صدقة إماطتك الحجر و الشّوك و العظيم عن الطّريق لك صدقة. إرشادك الرّجل في أرض الضّلال لك صدقة
رسول‌خداﷺ فرمودند: لبخند تو بر روی برادرت صدقه است دور کردن سنگ و خار و استخوان از راه صدقه است. رهنمائی کسی که راه را گم کرده صدقه است

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: من تزوّج فقد استكمل نصف الإيمان فليتّق اللّه في النّصف الباقي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که زن بگیرد یک نیمه ایمان خویش را کامل کرده از خدا در باره نیم دیگر بترسد.
قال رسول‌اللهﷺ: النِّكَاحُ سُنَّتِي فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ازدواج سنت من است؛ پس هرکه از سنت من روی گرداند از من نیست.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: حوسب رجل ممّن كان قبلكم فلم يوجد له من الخير شي ء إلّا أنّه كان رجلا موسرا و كان يخالط النّاس و كان يأمر غلمانه أن يتجاوزوا عن المعسر فقال اللّه عزّ و جلّ لملائكته نحن أحقّ بذلك منه تجاوزوا عنه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: یکی از پیشینیان را به حساب کشیدند و کار نیکی نداشت جز آنکه مرد توانگری بود و با مردم داد و ستد داشت و بغلامان خود میگفت از مطالبه طلبِ واماندگان درگذرید خداوند بفرشتگان گفت ما بگذشت از او سزاوارتریم، از او درگذرید.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: من رزق من شي ء فليلزمه
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که چیزی نصیبش کرده‌اند در حفظ آن بکوشد.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: لَا تَسُبُّوا الرِّيَاحَ فَإِنَّهَا مَأْمُورَةٌ وَ لَا الْجِبَالَ وَ لَا السَّاعَاتِ وَ لَا الْأَيَّامَ وَ لَا اللَّيَالِيَ فَتَأْثَمُوا وَ تَرْجِعَ عَلَيْكُم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: به بادها ناسزا مگویید که آن‌ها (از جانب خداوند) مأمورند و کوه‌ها و ساعت‌ها و لحظات و روزها و شب‌ها را ناسزا نگویید که گنهکار می‌شوید و به خودتان بر می‌گردد.

۲۳. الإمامُ عليٌ υ:ثَلَاثٌ مَنْ حَافَظَ عَلَيْهَا سَعِدَ إِذَا ظَهَرَتْ عَلَيْكَ نِعْمَةٌ فَاحْمَدِ اللَّهَ وَ إِذَا أَبْطَأَ عَنْكَ الرِّزْقُ فَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ وَ إِذَا أَصَابَتْكَ شِدَّةٌ فَأَكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.
امام علی υ: سه چیز است که هرکس رعایت کند خوشبخت شود: هرگاه نعمتی به تو رسید خدا را سپاس گوی، هرگاه روزیت دیر رسید از خدا آمرزش بخواه و هرگاه سختی به تو رسید جمله «لا حول و لا قوه الا بالله» را زیاد بگو.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: لا يزال المسروق منه في تهمة من هو بري ء منه حتّى يكون أعظم جرما من السّارق.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کسی که مالش را برده‌اند آنقدر به این و آن تهمت می زند که گناه او از دزد بیشتر می‌شود.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: إذا كثرت ذنوب العبد فلم يكن له من العمل ما تكفّرها ابتلاه اللّه بالحزن ليكفّرها عنه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی گناهان بنده فزونی گیرد و کار نیک آنقدر نداشته باشد که گناهان را جبران کند خداوند او را بغم مبتلا سازد تا گناهانش را جبران کند.
قال رسول‌اللهﷺ: تداركوا الهموم و الغموم بالصّدقات يكشف اللّه تعالى ضرّكم و ينصركم على عدوّكم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از رنج و غمها بوسیله صدقه جلوگیری کنید تا خدا رنجتان را بر طرف کند و شما را بر دشمنان فیروزی دهد.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ: مَن ماتَ و هُوَ لا يَعرِفُ إمامَهُ ماتَ مِيتةً جاهليّةً.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکه بمیرد و امام خود را نشناخته باشد به مرگ جاهلی مرده است.

۲۷. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: اِغتَنِمْ مِن أهلِ زَمانِکَ خَمساً: إن حَضَرتَ لم تُعرَفْ، و إن غِبتَ لم تُفتَقَدْ، و إن شَهِدتَ لم تُشاوَرْ، و إن قُلتَ لَم يُقبَلْ قَولُکَ، و إن خَطَبتَ لم تُزَوَّجْ.

امام‌باقرعليه‌السلام فرمودند: از مردم روزگارت پنج چیز را غنیمت دان: هرگاه حضور داشته باشی، تو را نشناسند و هرگاه غایب باشی، کسی جویای تو نشود و هرگاه در انجمنی باشی، با تو مشورت نشود و اگر سخنی گویی سخنت پذیرفته نشود و اگر به خواستگاری رفتی به تو همسر ندهند.

۲۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ الرَّجُلَ لَيُؤتى كتابَهُ مَنشوراً فيقولُ: يا ربِّ، فأينَ حَسَناتٌ كذا و كذا عَمِلتُها لَيسَت في صَحِيفَتي؟! فيقولُ: مُحِيَت باغتِيابِکَ الناسَ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: کارنامهٔ گشوده‌شدهٔ مرد را به او می‌دهند و او عرض می‌کند: پروردگارا! پس فلان و بهمان کارهای نیک که کرده‌ام کجاست؛ در کارنامه‌ام نیستند؟ خداوند می‌فرماید: با غیبت‌کردن از مردم، آن‌ها را پاک کردی.

۲۹. الإمامُ‌عليعليه‌السلام لَمّا نَظَرَ إلى رَجُلٍ أثَّرَ الخَوفُ عليهِ: ما بالُکَ؟ قالَ: إنّي أخافُ اللهَ، فقالَ: يا عبدَاللهِ، خَفْ ذُنوبَکَ، وخَفْ عَدلَ اللهِ، ثُمّ لا تَخَفِ اللهِ بعدَ ذلکَ.

امام‌علیعليه‌السلام مردی را دید که آثار ترس در او هویدا بود، فرمود: تو را چه شده است؟ عرض کرد: از خدا می‌ترسم. حضرت فرمود: ای بندهٔ خدا، از گناهان خویش بترس و از اینکه بر بندگان او ستم کنی و خداوند به عدل خود با تو رفتار کند هراسان باش، چون این کارها را کردی، دیگر از خداوند ترسی به دل راه مده.

الإمامُ‌عليعليه‌السلام: لا تَخافوا ظُلْمَ رَبِّكُم، ولكنْ خافوا ظُلْمَ أنْفُسِكُم.

امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: از ستم پروردگارتان نترسید (زیرا او به کسی ستم نمی‌کند) بلکه از ستم خود بر خویش بترسید.

۳۰. الإمامُ زينُ‌العابدينعليه‌السلام: مَجالِسُ الصّالِحينَ داعية إلى الصلاح و البرّ.

امام سجادعليه‌السلام فرمودند: مجالس پاکان فراخوان به سوی صلاح و پاکی است .

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه بعبد خيرا عاتبه في منامه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خداوند برای بنده ای نیکی خواهد او را در خواب عتاب کند.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: لا يموتنّ أحد إلّا و هو يحسن الظّنّ باللّه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که می‌میرد باید بخداوند خوش‌گمان باشد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: إذا اجتمع العالم و العابد على الصّراط قيل للعابد أدخل الجنّة و تنعّم بعبادتك و قيل للعالم قف هنا فاشفع لمن أحببت فإنّك لا تشفع لأحد إلّا شفّعت فقام مقام الأنبياء.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی عالم و عابد بر صراط بگذرند به عابد گویند ببهشت درآی و از عبادت خویش بهرمند شو و بعالم گویند اینجا بایست و برای هر که میخواهی شفاعت کن، زیرا هر که را شفاعت کنی شفاعت تو پذیرفته خواهد شد. آنگاه عالم در صف پیغمبران میایستد.

۳٤. قال رسول‌اللهﷺ: عذاب هذه الامّة جعل بأيديها في دنياها.

رسول‌خداﷺ فرمودند: عذاب این امت را بدست خودشان در دنیایشان نهاده‌اند.

۳۵. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: شَرُّ الإخوانِ مَن تُكُلِّفَ لَهُ.

امام‌علیعليه‌السلام: بدترین برادران، کسی است که باعث تکلّف شود.

۳٦. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى يعافي الامّيّين يوم القيامة مالا يعافي العلماء.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند روز رستاخیز بر بیسوادان چیزهائی را می‌بخشد که بر دانشمندان نمی‌بخشد.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: تعرض الأعمال يوم الإثنين و الخميس على اللّه و تعرض على الأنبياء و على الآباء و الامّهات يوم الجمعة فيفرحون بحسناتهم و تزداد وجوههم بياضا و إشراقا فاتّقو اللّه و لا تؤذوا موتاكم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: روز دوشنبه و پنجشنبه اعمال را بر خداوند عرضه میدارند و روز جمعه از نظر پدران و مادران می‌گذرانند و آنها از کارهای نیک خوشحال میشوند و چهره هایشان سفید و روشن می‌شود پس از خدا بپرهیزید و مردگان خود را اذیت مکنید.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: إن قامت السّاعة و في يد أحدكم فسيلة فإن استطاع أن لا يقوم حتّى يغرسها فليغرسها.

رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر رستاخیز بپاشد و نهالی در دست یکی از شماست، اگر میتواند آن را بکارد باید بکارد.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: اعملوا فكلّ ميسّر لما خلق له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کار کنید زیرا هر کسی آنچه را برای آن ساخته شده بدست می آورد. یا برای هرکسی کاری که برایش ساخته شده آسان است.

٤٠. قال رسول‌اللهﷺ: إيّاكم و الكبر فإنّ إبليس حمله الكبر على أن لا يسجد لآدم و إيّاكم و الحرص فإنّ آدم حمله الحرص على أن يأكل من الشّجرة و إيّاكم و الحسد فإنّ ابني آدم إنّما قتل أحدهما صاحبه حسدا فهنّ أصل كلّ خطيئة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از تکبر پرهیز کنید که شیطان بواسطه تکبر از سجده آدم دریغ کرد و از حرص بگریزید که آدم بواسطه حرص از میوه درخت بخورد و از حسد دور مانید که هابیل بواسطه حسد قابیل را کشت. بنا بر این تکبر و حرص و حسد سر چشمه همه گناهان است.

چهل حدیث ۱۰

۱. قال رسول‌اللهﷺ: من أحبّ أن يكون أغنى النّاس فليكن بما في يد اللّه أوثق منه بما في يده.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر دوست دارد از همه مردم بی‌نیازتر باشد اعتماد وی بآنچه نزد خدا است از آنچه بدست خویش دارد بیشتر باشد.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ أحبّ عباد اللّه إلى اللّه أنصحهم لعباده.
رسول‌خداﷺ فرمودند: محبوبترین بندگان خدا بنزد وی کسی است که با بندگان او مهربانتر است.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: إذا قدرت على عدوّك فاجعل العفو شكرا للقدرة عليه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی بر دشمن خود قدرت یافتی بشکرانه قدرت از او در گذر.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: كلّ مشكل حرام و ليس في الدّين مشكل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر عمل مشکلی حرامست و در دین مشکل(سختی) نیست.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: الصّمت سيّد الأخلاق و من مزح استخفّ به. لا تمزح فيذهب بهاؤك و لا تكذب فيذهب نورك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خاموشی سرور اخلاق است و هر که مزاح کند سبکش گیرند. مزاح مکن که رونقت ببرد و دروغ مگو که روشنیت برود.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: المؤمن يسير المئونة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن کم حاجتست.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: أفضل الدّعاء دعاء المرء لنفسه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین دعاها دعائیست که انسان برای خود میکند.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: من طلب العلم ليجاري به العلماء أو ليماري به السّفهاء أو يصرف به وجوه النّاس إليه أدخله اللّه النّار.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که علم جوید که بوسیله آن با دانشوران همچشمی کند یا با سفیهان مجادله کند یا توجه عامه را بسوی خود جلب کند، خدایش بجهنم برد.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: إبدَئُوا بِما بَدَأ اللّهُ بِه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: صدقه را از آنچه خداوند آغاز کرده است، آغاز کنید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: كاد الحسد أن يغلب القدر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بیم آنست که حسد(یا چشم زخم) بر تقدیر غالب شود.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: استعيذوا باللّه من العين فإنّ العين حقّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از چشم بد بخدا پناه ببرید زیرا چشم‌بد حق است.
قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تعالى يُبغِضُ جِيفهٍ باللّيلِ، حِمارٍ بالنَّهارِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدای تعالی از آنکه شب مثل نعش می‌افتد(به عبادت برنمیخیزد) و در روز مانند الاغ است و به کار دنیا آگاه است و به آخرت نادان، نفرت دارد.
الإمام‌الباقرؑ: قالَ موسىؑ: يا ربِّ، أيّ عِبادِكَ أبغَضُ إلَيكَ؟ قال: جِيفهٌ باللّيلِ بَطّالٌ بالنّهارِ.
امام‌باقرؑ فرمودند: موسیؑ عرض کرد: پروردگارا ! کدامیک از بندگانت نزد تو منفورترند؟ فرمود: آن کس را که در شب چون نعشی می‌افتد و در روز به بطالت می‌گذراند.

۱۲. الإمامُ عليٌؑ: مِن كتابِ لَهُ إلي زيادٍ: دَعِ الْإِسْرَافَ مُقْتَصِداً وَ اذْكُرْ فِي الْيَوْمِ غَداً وَ أَمْسِكْ مِنَ الْمَالِ بِقَدْرِ ضَرُورَتِكَ.
امام علیؑ فرمودند: در نامه خود به کسی می‌نویسد: اسراف را رها کن و میانه‌روی در پیش گیر و امروز به یاد فردا باش و از مال به اندازه ضرورتت نگه دارد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: من المروّة أن ينصت الأخ لأخيه إذا حدّثه و من حسن المماشاة أن يقف الأخ لأخيه إذا أنقطع شسع نعله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از لوازم جوانمردی اینست که برادر بگفتار برادر خویش وقتی با او سخن میکند، گوش فرا دارد و از نیک رفتاری اینست که برادر با برادر خویش وقتی بند کفش وی بریده (و رفتن نتواند) توقف کند.

۱۴. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاثة لا ينفع معهنّ عمل، الشّرك باللّه و عقوق الوالدين و الفرار من الزّحف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سه گناهست که با وجود آن هیچ کار نیکی سودمند نیست: شریک قرار دادن برای خدا و ناخشنودی پدر و مادر و فرار از جنگ.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: المؤمنُ مَن آمَنَهُ الناسُ على أنفسِهِم و أموالِهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن کسی است که مردم او را بر جان و مال خود امین کرده باشند.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: تداووا بألبان البقر فإنّي أرجوا أن يجعل اللّه فيها شفاء فإنّها تأكل من كلّ الشّجر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: با شیر گاو مداوا کنید زیرا من امیدوارم که خدا در آن شفا قرار داده باشد زیرا از همه درختان میچرد.
الإمامُعليعليه‌السلام: ألبانُ البَقَرِ دواءٌ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: شیر گاو داروست.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: ألا أخبركم بمن يحرم عليه النّار غدا؟ على كلّ هيّن ليّن قريب سهل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: میخواهید شما را خبر دهم که فردا آتش بر چه کس حرام است؟ هر کس که ملایم و نرم و زودجوش و آسان گیر باشد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما الجهاد من عال والديه و ولده فهو في جهاد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: جهاد آن می‌کند که بار زندگی پدر و مادر و فرزند می برد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: مثل المرأة كالضّلع إن أردت أن تقيمه كسّرته و إن استمتعت به استمتعت به و فيه إود فدارها تعش بها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حکایت زن چون دنده است اگر بخواهی راستش کنی خواهد شکست و اگر از آن بهره گیری با وجود کجی‌اش بهره توانی گرفت. پس با او مدارا کن که با او زندگی کنی.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: ملعون من ألقى كلّه على النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس همه بار خویش به دوش مردم افکند ملعونست.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: حبّ الثّناء من النّاس يعمي و يصمّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: انتظار ستایش از مردم چشم را کور و گوش را کر میکند.

۲۲. رسول‌اللهﷺ: المؤمنُ مُكَفَّرٌ.
رسول‌خداﷺ: مؤمن مورد ناسپاسی قرار می‌گیرد. (با همهٔ خوبی‌هایی که به مردم می‌کند کسی از او تقدیر و تشکر به‌عمل نمی‌آورد)

۲۳. الامام‌علیعليه‌السلام: غَيرُ مُدرِكِ الدَّرَجاتِ مَن أطاعَ العاداتِ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: هرکه از عادت‌ها پیروی کند، به درجات (عالیه) نرسد.
الامام‌علیعليه‌السلام: بغَلَبَةِ العاداتِ الوُصولُ اِلى أشرَفِ المَقاماتِ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: با چیره‌شدن بر عادت‌هاست، که می‌توان به بالاترین مقامات رسید.

۲۴. النّياحة من عمل الجاهليّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نوحه‌گری از اعمال جاهلیت است.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: قال اللّه تعالى: إذا همّ عبدي بحسنة و لم يعملها كتبتها له حسنة فإن عملها كتبتها له عشر حسنات إلى سبعمائة ضعف و إذا همّ بسيّئة و لم يعملها لم أكتبها عليه فإن عملها كتبتها عليه سيّئة واحدة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدای والا فرماید: وقتی بنده من کار نیکی اراده کند و نکند آن را، یک کار نیک برای وی ثبت کنم و اگر بکند، ده تا هفتصد کار نیک برای وی ثبت کنم. وقتی کار بدی اراده کند و نکند بر ذمهٔ او ثبت نکنم و اگر بکند یک کار بد بر ذمهٔ او ثبت کنم.

۲۶. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: إنَّ الإمامَ لا يَستطيعُ أحَدُ أن يَطْعَنَ عَلَيْهِ في فَم و لا بَطْنٍ و لا فَرْجٍ، فيُقالَ: كَذّابٌ و يأكُلُ أموالَ النّاسِ و ما أشْبَهَ هذا.
امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: امام کسی است که احدی نمی‌تواند در دهان و شکم و فرْج به او ایراد بگیرد و بگوید: او دروغ‌گوست، اموال مردم را می‌خورد و مانند این ایرادها.

۲۷. الامام‌علیعليه‌السلام: مَنِ استَغنى عنِ الناسِ أغناهُ اللهُ سبحانَهُ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: هرکه از مردم بی‌نیازی جوید، خداوند سبحان او را بی‌نیاز گرداند.

۲۸. الامام‌علی‌علیه‌السلام: لا یَسُوءَنَّکَ ما یَقولُ الناسُ فیکَ؛ فإنّهُ إن کانَ کما یَقولونَ کانَ ذَنباً عُجِّلَت عُقوبَتُهُ، و إنْ کانَ علی خِلافِ ما قالوا کانَت حَسَنةً لم تَعمَلْها.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: از آنچه مردم دربارهٔ تو می‌گویند ناراحت نشو زیرا اگر چنان باشد که آن‌ها می‌گویند در کیفر گناه تو تعجیل شده، و اگر چنان نباشد که آن‌ها گفته‌اند (غیبت آن‌ها) مثل حسنه‌ای باشد که تو نکرده‌ای (بلکه آن‌ها برای تو تحصیل کرده‌اند).

۲۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مِسْکینٌ ابْنُ آدَمَ! لَو خافَ مِن النّارِ کما یَخافُ مِن الفَقْرِ لَأمِنَهُما جَمیعاً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمودند: بیچاره آدمیزاد! اگر همچنان که از ناداری می‌ترسد از دوزخ می‌ترسید، از هر دوی آن‌ها در امان می‌ماند و اگر همچنان که در آشکار از مردم می‌ترسد در نهان نیز از خدا می‌ترسید در هر دو سرای سعادتمند می‌شد.

۳۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تَجلِسوا عندَ کُلِّ عالِمٍ یَدعوکُم مِن خَمسٍ إلی خَمسٍ: مِن الشَّکِّ إلی الیَقینِ، و مِن الرِّیاءِ إلی الإخلاصِ، و مِن الرَّغبَةِ إلی الرَّهبَةِ، و مِن الکِبرِ إلی التّواضُعِ، و مِن الغِشِّ إلی النّصیحَةِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: تنها در محضر دانشمندانی بنشینید که شما را از پنج چیز به پنج چیز فرا می‌خوانند: از دودلی به یـقـیـن , از ریـا به اخلاص , از دنیا خواهی به دنیا گریزی , از تکبر به فروتنی و از فریبکاری به خیرخواهی .

۳۱. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ للّه ملائکة في الأرض تنطق علی ألسنة بني آدم بما في المرء من الخیر و الشّرّ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خداوند در زمین فرشتگانی دارد که بزبان آدمیزادگان سخن می‌گویند و از بد و نیک کسان خبر دهند.

۳۲. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: من فتح له باب من خیر فلینتهزه فإنّه لا یدري متی یغلق عنه.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که دری از خیر بر او گشودند فرصت غنیمت شمارد که نداند چه وقت بسته خواهد شد.

۳۳. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا أراد اللّه تعالی إنفاد قضائه و قدره سلب ذوی العقول عقولهم حتّی ینفذ فیهم قضاؤه و قدره فإذا قضی أمره ردّ إلیهم عقولهم و وقعت النّدامة.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: وقتی خدا بخواهد قضا و قدر خویش را اجرا کند عقل صاحب خردان را میگیرد و قضای خویش را درباره آنها جاری میسازد، وقتی فرمان وی انجام گرفت عقولشان را باز پس میدهد و پشیمانی رخ میدهد.

۳٤. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: من ابتلی بالقضاء بین المسلمین فلا یرفع صوته علی أحد الخصمین إلّا یرفع علی الآخر.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که بقضاوت میان مسلمانان مبتلا شود صدای خویش بر یکی از مدعیان بلند نکند مگر اینکه بر دیگری نیز بلند کند.

۳۵. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: روّحوا القلوب ساعة بساعة.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: دلها را ساعت بساعت استراحت دهید.

۳٦. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أقلّ الضّحك فإنّ کثرة الضّحك تمیت القلب.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خنده کمتر کن که خندهٔ بسیار دل را بمیراند.

۳۷. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما من دابّة طائر و لا غیره یقتل بغیر حقّ إلّا سنخاصمه یوم القیمة.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر حیوان، پرنده یا غیر آن، بناحق کشته شود روز قیامت با قاتل خویش مخاصمه کند.

۳۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله کان یقول: لا تَقْطعوا شَجَراً إلّا أنْ تَضْطَرّوا إلَیها.

امام‌صادق‌علیه‌السلام:رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله‌می‌فرمود: درختی را قطع نکنید مگر ناچار شوید.

۳۹. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خیر الأمور أوسطها.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: بهترین کارها آنست که به اعتدال نزدیکتر است.

قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ اللّه تعالی و یبغض السّائل الملحف.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خداوند علوّ طبع دارد و از کسی که به اصرار از مردم چیزی می‌خواهد بدش میاید.

۴۰. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث أقسم علیهنّ: ما نقص مال عبد من صدقة و لا ظلم عبد مظلمة صبر علیها إلّا زاده اللّه عزّ و جلّ عزّا و لا فتح عبد باب مسألة إلّا فتح اللّه علیه باب فقر.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز است که من در باره آن سوگند می‌خورم: مال کسی از صدقه دادن کاهش نپذیرد و کسی که ستمی بیند و بر آن صبر کند خدا عزت او را بیافزاید و هر کس دست بسؤال گشاید خداوند در فقر را بر او باز کند.

چهل حدیث ۱۱

۱. قال رسول‌اللهﷺ: اطلبوا الحوائج بعزّة الأنفس فإنّ الامور تجري بالمقاديرﷺ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حوائج خویش را با عزت نفس بجوئید زیرا کارها جریان از پیش‌نوشته‌ای دارد.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: إذا تطيّرت فامض.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر فال بد زدی بدان ترتیب اثر مده و به راهی که میروی ادامه ده.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: و من اعتذر إلى أخيه المسلم من شي ء بلغه عنه فلم يقبل عذره لم يرد عليّ الحوض.
رسول‌خداﷺ فرمودند: و هر که از برادر مسلمان خویش درباره رنجشی که از او دارد عذر بخواهد اما او عذرش را نپذیرد بر سر حوض بنزد من نیاید.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: اسمح يسمح لك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: با دیگران سهل انگاری کن تا با تو سهل انگاری کنند.
قال رسول‌اللهﷺ: السّماح رباح و العسر شؤم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سهل‌انگاری به نفع آدمی است درحالیکه سخت‌گیری شوم است.
قال رسول‌اللهﷺ: أفضلُ المؤمنينَ رجُلٌ سَمْحُ البَيعِ، سَمْحُ الشَّراءِ، سَمْحُ القضاءِ، سَمْحُ الاقْتِضاءِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترینِ مؤمنان کسی است که در خریدن و فروختن و حکم کردن و قبول کردن ساده بگیرد.

٥. الإمامُ عليٌ عليه السلام: أَنْجَحُ الْأُمُورِ مَا أَحَاطَ بِهِ الْكِتْمَان.
امام علی عليه السلام فرمودند: موفق‌ترین کارها، کاری است که با کتمان همراه باشد.
الإمامُ الجواد عليه السلام: إِظْهَارُ الشَّيْءِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَحْكَمَ مَفْسَدَةٌ لَهُ.
امام جواد عليه السلام فرمودند: آشکار کردن چیزی پیش از آن که محکم و استوار گردد موجب نابودی آن است.
قال رسول‌اللهﷺ: استعينوا على أموركم بالكتمان فإنّ كلّ ذي نعمة محسود.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از مخفی‌کای مدد بگیرید تا کارهای شما به نتیجه رسد زیرا هرکه نعمتی دارد محسود واقع شود.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: كونوا في الدّنيا أضيافا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در دنیا چون میهمانان باشید.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: دعاء المحسن إليه للمحسن لا يردّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعائی که نکوئی دیده برای نکوکار کند ردشدنی نیست.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه عزّ و جلّ و ملائكته و أهل السّموات و الأرضين ليصلّون على معلّم النّاس الخير.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدای عز و جل و فرشتگان او و اهل آسمانها و زمین کسی را که نیکی بمردم بیآموزد، دعا میکنند.

۹. الإمامُ عليٌ عليه السلام: سامِعُ ذِكرِ اللهِ ذاكِرٌ.
امام‌علی عليه السلام: شنوندهٔ ذکر خدا، ذاکر است.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: من اقترب أبواب السّلاطين افتتن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بدربار پادشاهان نزدیک شود بفتنه افتد.
قال رسول‌اللهﷺ: كما لا يجتنى من القتاد إلّا الشّوك، لا يجتنى من قرب الامراء إلّا خطايا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همان طور که از درختِ قتاده جز خار نمی توان چید از نزدیکی امیران نیز جز گناه بهره نمیتوان برد.

۱۱. الامام‌علی عليه السلام: مَن طَلبَ شَيئاً نَالَهُ أو بَعضَهُ.
امام علی عليه السلام فرمودند: هر که جوینده چیزی باشد به آن یا بخشی از آن برسد.

۱۲. الإمامُ عليٌ عليه السلام: حُسْنُ التَّدْبِيرِ مَعَ الْكَفَافِ أَكْفَى لَكَ مِنَ الْكَثِيرِ مَعَ الْإِسْرَاف.
امام علی عليه السلام فرمودند: روزی به قدر کفاف که با حسن تدبیر همراه باشد، بیشتر تو را کفایت می‌کند تا ثروت زیادی که با اسراف همراه باشد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: من سرّه أن يجد طعم الإيمان فليحبّ المرء لا يحبّه إلّا للّه تعالى.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که دوست دارد حلاوت ایمان بچشد کسی را فقط برای خدا دوست داشته باشد.

۱۴. قال رسول‌اللهﷺ: لا صدقة و ذو رحم محتاج.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر خویشاوند محتاج داری صدقه دادن روا نیست.

۱۵. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: أفضلُ الإيمانِ الأمانةُ، أقْبَحُ الأخلاقُ الخِيانةُ.
امام‌علی عليه السلام فرمودند: برترین ایمان امانت‌داری است و زشت‌ترین اخلاق خیانت‌ورزی.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: من سكن البادية جفا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که در صحرا سکونت گیرد اخلاقش خشن شود.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ العَبدَ لَيَبلُغُ بحُسنِ خُلقِهِ عَظيمَ دَرَجاتِ الآخِرَةِ و شَرَفِ المَنازِلِ، و إنَّهُ لَضَعيفُ العِبادَةِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنده، هرچند در عبادت ضعیف باشد، با اخلاق نیک خود به درجات بزرگ و منزلت‌های والایی دست می‌یابد.
إنّ المؤمن ليدرك بحسن الخلق درجة القائم الصّائم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن بوسیله خوش خلقی به مقام شب‌زنده‌دارِ روزه دار میرسد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: من ردّ عن عرض أخيه ردّ اللّه عن وجهه النّار.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از آبروی برادر خویش دفاع کند خدا آتش را از چهره وی باز دارد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: ما أنفق المسلم من نفقة على نفسه و أهله كتب له بها صدقة و ما وقى به المرء المسلم عرضه كتب له به صدقة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چه مسلمان بر خویش و کسان خویش خرج کند در قبال آن برای او صدقه ای نویسند و هر چه مسلمان بوسیله آن آبروی خویش را محفوظ دارد در قبال آن برایش صدقه ای نویسند.
قال رسول‌اللهﷺ: أوّل ما يوضع في ميزان العبد نفقته على أهله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نخستین چیزی که در ترازوی بنده میگذارند خرجی است که برای کسان خود کرده است.
قال رسول‌اللهﷺ: شرّ النّاس المضيق على أهله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین مردم آن کس است که بر اهل خانه خود سخت گیرد.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: باكروا في طلب الرّزق و الحوائج فإنّ الغدوّ بركة و نجاح.
رسول‌خداﷺ فرمودند: صبح زود در طلب روزی و حاجتهای خود بروید، زیرا صبح‌خیزی مایه برکت و رستگاریست.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: أنعم على نفسك كما أنعم اللّه عليك؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: نعمتی را که خدا بتو داده از آن بهره برگیر و برای خویش خرج کن.

۲۲. رسول‌الله: ليسَ في الإسلامِ إيماءٌ و لا فَتكٌ، إنّ الإيمانَ قَيدُ الفَتكِ.
از عثمان‌بن‌عفّان نقل شده است که وی در روز فتح مکه، دست ابن‌ابی‌سرح را گرفت و او را (برای گرفتن امان) نزد پیامبرﷺ آورد- پیامبر خداﷺ قبلاً دستور داده بود که هرکس ابن‌ابی‌سرح را دید او را بکشد، گرچه خود را به پرده‌های کعبه آویخته باشد- و عرض کرد: ای پیامبر خدا! ابن‌ابی‌سرح را هم مانند بقیه مردم ببخش. ابن‌ابی‌سرح دستش را به‌سوی پیامبر دراز کرد، اما پیامبر سرش را از او برگرداند. بار دیگر دستش را دراز کرد، پیامبر خدا دستش را از او کنار کشید. برای بار سوم دست خود را به‌سوی آن حضرت کشید و این بار پیامبر با او بیعت کرد و امانش داد. وقتی او رفت پیامبر خداﷺ فرمود: مگر ندیدید با او چه کردم؟ عرض کردند: ای پیامبر خدا! چرا به ما اشاره نفرمودید (که او را بکشیم)؟ پیامبر خدا فرمود: در اسلام اشاره‌کردن و بی‌خبر کشتن (ترور) وجود ندارد. ایمان، بی‌خبر کشتن را ممنوع کرده و پیامبران به غافل‌گیرکردن و خیانت اشاره نمی‌کنند.

۲۳. الامام‌علی عليه السلام: غَيِّروا العاداتِ تَسهُلْ عَلَيكُمُ الطّاعاتُ.
امام‌علی عليه السلام فرمودند: عادت‌ها را تغییر دهید، تا طاعت‌ها بر شما آسان شود.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: دخلت امرأة النّار في هرّة ربطتها فلم تطعمها و لم تدعها تأكل من خشاش الأرض حتّى ماتت.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زنی بجهنم رفت برای آنکه گربه ای را بسته بود و چیزی بدو نخورانید و نگذاشت غذا بخورد تا بمرد.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: لا تجني على المرء إلّا يده.

رسول‌خداﷺ فرمودند: مرد جز از دست خویش بدی نمی بیند.

۲۶. الإمامُ الرّضاعليه‌السلام: للإمامِ عَلَاماتٌ: أنْ يَكونَ أعْلَمَ، و أحْكَمَ النّاسِ، و أتْقى النّاسِ، و أحْلَمَ النّاسِ، و أشْجَعَ النّاسِ، و أسْخى النّاسِ، و أعْتَدَ النّاسِ.

امام‌رضاعليه‌السلام فرمودند: امام را نشانه‌هایی است: باید از همهٔ مردم داناتر، در داوری برتر، پرهیزگارتر، بردبارتر، دلیرتر، بخشنده‌تر و خداپرست‌تر باشد.

۲۷. أوحَى اللهُ تعالى إلى داودَعليه‌السلام: وَضَعتُ الغِنى فى القَناعَة و هُم يَطلُبُونَهُ فى كَثرَةِ المالِ فلا يَجِدُونَهُ.

خدای تعالی به داود عليه‌السلام وحی فرمود: من توانگری را در قناعت قرار دادم و مردم آن را در فراوانی ثروت می‌جویند و ازاین‌رو نمی‌یابندش.

۲۸. قال رسول‌اللهﷺ: المؤمنَ إذا حُضِرَ جاءَهُ البَشيرُ مِن اللهِ بما هُو صائرٌ إلَيهِ، فلَيسَ شَيءٌ أحَبَّ إلَيهِ مِن أن يكونَ قد لَقِيَ اللهَ، فأحَبَّ لِقاءَ اللهِ فأحَبَّ اللهُ لِقاءَهُ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکه دیدار خدا را دوست داشته باشد، خدا نیز دیدار او را دوست می‌دارد. و هرکه دیدار خدا را خوش نداشته باشد خدا نیز دیدار با او را خوش ندارد. عرض کردند: ای رسول‌خدا! همهٔ ما مرگ را ناخوش داریم! فرمود: این ربطی به ناخوش‌داشتن مرگ ندارد؛ بلکه مؤمن چون زمان مرگش فرا رسد، بشارت‌دهنده‌ای از جانب خدا می‌آید و آنچه را به‌سوی آن می‌رود به او بشارت می‌دهد. در این هنگام برای او چیزی محبوب‌تر از این نیست که به دیدار خدا رود. بنابراین، او دیدار خدا را دوست دارد و خدا هم دیدار او را دوست می‌دارد. اما گنهکار چون زمان مرگش فرا رسد، سرنوشت بدی که در انتظار اوست پیش او می‌آید. لذا دیدار خدا را ناخوش می‌دارد و خدا هم دیدار او را ناخوش می‌دارد.

۲۹. الإمامُ الحسينُعليه‌السلام: إيّاكَ أنْ تكونَ مِمَّن يَخافُ على العِبادِ مِن ذُنوبِهِم و يَأمَنُ العُقوبَةَ مِن ذَنبِهِ.

امام‌حسین‌عليه‌السلام فرمودند: از آنان مباش که برای دیگران نگران کیفر گناهانشان هستند، اما خویشتن را از کیفر گناهان خویش ایمن می‌شمارند.

۳۰. الامام‌علی‌عليه‌السلام: مُجالَسَةُ أهلِ الهَوى مَنساةٌ للإيمانِ، و مَحضَرَةٌ للشَّيطانِ.

امام علی‌عليه‌السلام فرمودند: همنشینی با هوسرانان باعث از یاد رفتن ایمان و حاضر شدن شیطان است .

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى لينفع العبد بالذّنب يذنبه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: گاه باشد، خداوند بنده را به گناهی که میکند منتفع می سازد.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ معافاة اللّه العبد في الدّنيا أن يستر عليه سيّئاته.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بخشش خداوند نسبت ببنده در این جهان اینست که گناهان او را مستور دارد.

قال رسول‌اللهﷺ: ما ستر اللّه على عبد في الدّنيا ذنبا فيعيّره به يوم القيمة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خدا در دنیا گناه بنده ای را بپوشاند در آخرت وی را بدان سرزنش نخواهد کرد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: إذا رأى أحدكم من نفسه أو ماله أو من أخيه ما يعجبه فليدع له بالبركة فإنّ العين حقّ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی یکی از شما از خود یا مال خود یا برادر خود چیز جالب توجهی دید برای وی بدعا برکت خواهد زیرا چشم حق است.

۳۴. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما أنا بشر و إنّكم تختصمون إليّ، فلعلّ بعضكم أن يكون الحن بحجّته من بعض فأقضي له على نحو ما أسمع فمن قضيت له بحقّ مسلم فإنّما هي قطعة من النّار فليأخذها أو يتركها.

رسول‌خداﷺ فرمودند: من انسانی هستم و شما دعاوی خود را پیش من می آورید شاید بعضی از شما دلایل خود را بهتر از دیگری بیان کند و من مطابق مسموعات خود بنفع او قضاوت کنم هر کس بموجب قضاوت من حق مسلمانی را تصرف کند پاره ای از آتش را به دست خود آورده است؛ خواهد نگهدارد و خواهد رها کند!

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: حبّب إليّ من دنياكم النّساء و الطّيب و جعلت قرّة عيني في الصّلاة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: من از دنیای شما دو چیز را دوست دارم زن و بوی خوش و روشنی چشم من در نماز است.

۳۶. قال رسول‌اللهﷺ: إذا طلب أحدكم من أخيه حاجة فلا يبدأه بالمدحة فيقطع ظهره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر کسی از برادر خویش حاجتی میخواهد گفتار خود را با مدح آغاز نکند و پشت او را گران بار نکند.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه قبض عبد بأرض جعل له فيها حاجة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خداوند بخواهد بنده ای را در سرزمینی بمیراند برای وی در آنجا حاجتی پدید می آورد تا بدانجا رود.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: السّمت الحسن و التّؤدة و الإقتصاد جزء من أربعة و عشرين جزء من النّبوّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نام نیک و ملایمت و اعتدال یک جزء از بیست و چهار جزء پیغمبری است.

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: فإذا عمل المؤمن عملا نار في قلبه نور.
رسول‌خداﷺ فرمودند: و چون مؤمن عملی کند در قلب وی نوری روشن شود.

۴۰. قال رسول‌اللهﷺ: لو أنّ الماء الّذي يكون منه الولد أهرقته على صخرة لأخرج اللّه تعالى منها ولدا و ليخلقنّ اللّه تعالى نفسا هو خالقها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر آبی را که باید فرزند شود بر سنگی بریزی خدای والا فرزندی از آن بیرون خواهد آورد خدا کسی را که باید خلق کند خلق میکند.

چهل حدیث ۱۲

۱. قال رسول‌اللهﷺ: لو أنّكم توكّلون على اللّه تعالى حقّ توكّله لرزقكم كما يرزق الطّير، تغدو خماصا و تروح بطانا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر شما چنان که شایسته توکل کردنست بخدا توکل داشتید، روزی شما را نیز چون روزی مرغان میرساند که بصبح گرسنه اند و بشب سیر.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: أطلب العافية لغيرك ترزقها في نفسك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عافیت را برای دیگران بخواه تا نصیب تو هم شود.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: تعافوا يسقط الضّغائن بينكم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همدیگر را ببخشید تا کینه هایتان از میان برخیزد.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: التّأنّي من اللّه و العجلة من الشّيطان.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تأنی از یزدان و شتاب از شیطان است.
قال رسول‌اللهﷺ: من تأنّى أصاب أو كاد و من عجّل أخطأ أو كاد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکه تامل کند بصواب رود یا تواند رفت و هر که شتاب ورزد بخطا رود یا ممکن است برود.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: من كثر كلامه كثر سقطه و من كثر سقطه كثر ذنوبه
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که گفتارش بسیار باشد خطایش بسیار گردد و هر که خطایش بسیار باشد گناهانش بسیار شود
قال رسول‌اللهﷺ: أكثر النّاس ذنوبا يوم القيامة أكثرهم كلاما فيما لا يعنيه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در روز رستاخیز از همه مردم گناه آن کس بیشتر است که بیشتر از همه در چیزهائی که بدو مربوط نیست سخن گفته باشد.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه بعبد خيرا جعل غناه في نفسه إذا أراد بعبد شرّا جعل فقره بين عينيه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خدا برای کسی نیکی خواهد ثروتش را در روحش قرار میدهد و وقتی برای کسی بدی خواهد فقر را پیش چشم او جای میدهد.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: الدّعاء ينفع ممّا نزل و ممّا لم ينزل فعليكم عباد اللّه بالدّعاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعا درباره آنچه فرود آمده و آنچه نیامده مفید است بندگان خدا از دعا غافل مشوید.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: اطلبوا العلم و لو بالصّين
رسول‌خداﷺ فرمودند: دانش را بجوئید اگر چه در چین باشد
قال رسول‌اللهﷺ: اطلبوا العلم من المهد إلى اللّحد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از گهواره تا گور دانش بجوئید.
قال رسول‌اللهﷺ: طلب العلم فريضة على كلّ مسلم و مسلمة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: جستن علم بر هر مرد مسلمان و هر زن مسلمان واجبست.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: إذا جاءكم الزّائر فأكرموه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی کسی بملاقات شما آمد ویرا گرامی دارید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: أحبّ العباد إلى اللّه الأتقياء الأخفياء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: محبوبترین بندگان در پیش خدا پرهیزکاران گمنامند.

۱۱. الإمام‌الصادقؑ: الحُبُّ أفضَلُ مِن الخَوفِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: محبت به خدا برتر از ترس از خدا است .

۱۲. الإمامُ عليؑ: إِنَ مَنْعَ الْمُقْتَصِدِ أَحْسَنُ مِنْ إِعْطَاءِ الْمُبَذِّرِ، إِنَ إِمْسَاكَ الْحَافِظِ أَجْمَلُ مِنْ بَذْلِ الْمُضَيِّعِ.
امام علیؑ فرمودند: بخل آدم صرفه‌جوی بهتر از بخشیدن آدم اسرافکار است و امساک کسی که مال خود را حفظ می‌کند نیکوتر از بخشش کسی است که مالش را بر باد می‌دهد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: أكثروا من الإخوان فإنّ ربّكم حييّ كريم يستحيي أن يعذّب عبده بين إخوانه يوم القيمة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دوست بسیار گیرید زیرا خدای شما با حیا و بخشنده است و شرم دارد که روز رستاخیز بنده خود را میان برادرانش عذاب کند.

۱۴. قال رسول‌اللهﷺ: و صِلوا الّذي بينكم و بينه قرابة بكثرة ذكركم إيّاه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: با اقارب خویش بوسیله مکرر یاد کردنشان پیوستگی کن.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: لا تَنْظروا إلى كَثرةِ صَلاتِهم و صَومِهم، و كَثرةِ الحَجِّ، و المعروفِ وَ نَطَنّتِهم باللّيلِ و لكنِ انْظُروا إلى صِدقِ الحديثِ. و أداءِ الأمانةِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: به نماز و روزه و حج و بخشش و ناله‌های شبانهٔ زیاد آن‌ها نگاه نکنید، بلکه به راست‌گویی و امانت‌داری آن‌ها بنگرید.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ أطيب طعامكم ما مسّته النّار؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین غذاهای شما آنست که بآتش پخته شود.
قال رسول‌اللهﷺ: برّدوا طعامكم يبارك لكم فيه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: غذای خود را سرد کنید تا برکت یابد.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: المؤمنون هيّنون ليّنون كالحمل الألف إن قيد إنقاد و إذا أنيخ على صخرة إستناخ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمنان نرمخو و ملایمند چون شتر دست آموز که اگر بکشندش برود و اگر بر سنگی بخوابانندش بخوابد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: غفر لامرأة مومسة مرّت بكلب على رأس ركيّ يلهث كاد يقتله العطش فنزعت خفّها فأوثقته بخمارها فنزعت له من الماء فغفر لها بذلك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زن روسپی ای آمرزیده شد که بر سگی گذشت که بر لب چاهی از تشنگی نزدیک بمرگ بود، کفش خویش بکند و بسر پوش خویش بست و برای سگ آب بر آورد، برای همین آمرزیده شد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: لعن اللّه المسوّفات الّتي يدعوها زوجها إلى فراشه فتقول: «سوف» حتّى تغلبه عيناه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا مماطله گر را لعنت کند یعنی زنی که شوهرش ببسترش خواند و گوید: «کمی بعد» تا شوهر خوابش ببرد.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: خذ الأمر بالتّدبير فإن رأيت في عاقبته خيرا فأمض و إن خفت غيّا فأمسك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کار را بتدبیر بنگر اگر در سر انجام آن خیری هست قدم بگذار و اگر از عاقبت آن بیم داری دست نگهدار.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: لأنا أشدّ عليكم خوفا من النّعم منّي من الذّنوب ألا أنّ النّعم الّتي لا تشكر هي الحتف القاضي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: من در باره شما از نعمتها بیشتر از گناهان بیمناکم بدانید که نعمت هائی که شکر آن نگزارند قطعاً هلاک‌آور است.

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: رسول‌الله ص:لَا تَسُبُّوا النَّاسَ فَتَكْتَسِبُوا الْعَدَاوَةَ بَيْنَهُم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: به مردم ناسزا مگویید که با این کار در میان آن‌ها دشمن پیدا می‌کنید.

۲۳. قال رسول‌اللهﷺ: مَرَّ [الحَسَنُ‌ؑ] في يَومِ فِطرٍ بِقَومٍ يَلعَبونَ و يَضحَكونَ، فَوَقَفَ عَلى رُؤوسِهِم فقالَ: فَسَبَقَ قَومٌ فَفازوا، و قَصَّرَ آخَرونَ فخابوا، فالعَجَبُ كُلُّ العَجَبِ مِن ضاحِكٍ لاعِبٍ في اليَومِ الّذي يُثابُ فيهِ المُحسِنونَ، و يَخسَرُ فيهِ المُبطِلونَ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: امام‌حسنؑ در روز عید فطر بر گروهی گذشت که سرگرم بازی و خنده بودند. بالای سر آن‌ها ایستاد و فرمود: خداوند ماه رمضان را میدان مسابقهٔ خلق خود قرار داد، تا به‌سبب طاعت او به‌سوی خشنودیش از یکدیگر سبقت گیرند. پس، گروهی پیشی گرفتند و کامیاب شدند و گروهی عقب ماندند و ناکام شدند. بسیار تعجب است از کسی‌که در این روز که نیکوکاران پاداش داده می‌شوند و هرزه‌کاران زیان می‌برند، درحال خنده و بازی است.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: الزّنا يورث الفقر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زنا مایه فقر است.
قال رسول‌اللهﷺ: من زنى زنى به.
رسول‌اللهﷺ فرمودند: هر که زنا کند با کسان وی زنا کنند.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: البلاء موكّل بالمنطق فلو أنّ رجلا عيّر رجلا برضاع كلبة لرضعها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بلا بسخن وابسته است اگر کسی دیگری را بشیر خوردن از سگی سرزنش کند از او شیر خواهد خورد.

۲۶. الإمامُعليعليه‌السلام: إنَّ اللهَ جَعَلَني إماماً لِخَلْقِهِ، فَفَرَضَ عَليَّ التَّقديرَ في نَفْسي و مَطْعَمي و مَشْربي و مَلْبَسي كَضُعَفاءِ النّاسِ، كَيْ يَقْتَديَ الفقيرُ بِفَقْري، و لا يُطْغِيَ الغَنِيَّ غِناهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: خداوند مرا پیشوای خلق خود کرد. ازاین‌رو، بر من واجب کرد که دربارهٔ خودم و خورد و خوراک و پوشاکم همانند مردم تنگ‌دست باشم تا نادار به ناداری من تأسی جوید و توانگر را توانگری‌اش به طغیان و سرکشی نکشاند.

۲۷. كانَ رجلٌ يَدخُلُ على أبي عبدِاللهِ‌علیه‌السلام مِن أصحابِهِ فَغَبَرَ زَماناً لا يَحُجُّ، فَدَخَلَ عليه بعضُ مَعارِفِهِ فقالَ لَهُ: فلانٌ ما فَعَلَ؟ قالَ: فَجَعَلَ يُضَجِّعُ الكلامَ؛ يَظُنُّ أنّهُ إنّما يَعنِي المَيسَرَةَ و الدنيا، فقالَ أبو عبدِاللهِ ع: كيفَ دِينُهُ؟ فقالَ: كما تُحِبُّ، فقالَ: هُو واللهِ الغِنى.

مردی از اصحاب امام‌صادق‌علیه‌السلام مرتب خدمت ایشان می‌رسید. مدتی گذشت و حج نگزارد و لذا خدمت امام نرفت . یکی از آشنایان آن مرد به حضور امام رسید، امام از او پرسید: فلانی چه می‌کند؟ دوست یونس می‌گوید: آن مرد به خیال اینکه مقصود حضرت دارایی و مال دنیاست و به‌دلیل تنگدستی نمی‌تواند حج گزارد ، سعی کرد مطلب را در لفافه بیان کند؛ امام‌صادق‌علیه‌السلام به او فرمود: دینش چگونه است؟ عرض کرد: چنان‌که شما دوست داری. حضرت فرمود: به خدا قسم که ثروت واقعی این است.

۲۸. قال رسول‌اللهﷺ فيما احتَجَّ بِهِ علَى المُشرِكينَ: والمَلَكُ لا تُشاهِدُهُ حَواسُّكُم؛ لأنّهُ مِن جِنسِ هذا الهَواءِ لا عِيانَ مِنهُ، ولو شاهَدتُموهُ بأنْ يُزدادَ في قوى أبصارِكُم لَقُلتُم: لَيس هذا مَلَكاً، بل هذا بَشَرٌ!

پیامبر خداﷺ در احتجاج با مشرکان فرمودند: فرشته را حواسّ شما در نمی‌یابد؛ زیرا آن از جنس این هواست که دیده نمی‌شود. اگر به فرض دیدگان شما چندان قوی و تیزبین شود که فرشته را ببینید، خواهید گفت: این فرشته نیست بلکه بشر است.

۲۹. الإمامُعليعليه‌السلام: إذا هِبْتَ أمْراً فَقَعْ فيهِ، فإنّ شِدَّةَ تَوقّيهِ أعْظَمُ مِمّا تَخافُ مِنهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: هرگاه از کاری ترسیدی خود را به کام آن بینداز؛ زیرا ترس از آن کار دشوارتر و زیان‌بارتر از اقدام به آن کار است.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: إياكُم و مُجالَسَةَ المَوتى! قيلَ: يا رسول‌الله، مَنِ المَوتى؟ قال: كُلُّ غَنيٍّ أطغاهُ غِناهُ.

پیامبر خداﷺ فرمودند: از همنشینی با مردگان بپرهیزید. عرض شد: یا رسول‌الله! این مردگان کیستند؟ فرمود: هر توانگری که توانگریش او را سرمست کرده باشد.

۳۱. قال رسول‌اللهﷺ: رؤيا المؤمن كلام يكلّم به العبد ربّه في المنام.

رسول‌خداﷺ فرمودند: رؤیای مؤمن سخنی است که خداوند در خواب با بنده خود گوید.

۳۲. قال رسول‌اللهﷺ: سخافة بالمرء أن يستخدم ضيفه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: سبک عقلی مرد آنست که مهمان خویش را بخدمت گیرد.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: كلّ شيء بقدر حتّى العجز و الكيس.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چیزی مقرر است حتی ناتوانی و هوش.

۳٤. قال رسول‌اللهﷺ: ردّ جواب الكتاب حقّ كردّ السّلام.

رسول‌خداﷺ فرمودند: جواب نامه نیز مانند جواب سلام لازمست.

۳۵. قال رسول‌اللهﷺ: إيّاك و خصلتين الضّجر و الكسل فإنّك إن ضجرت لم تصبر على حقّ و إن كسلت لم تؤدّ حقّا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: از دو صفت بپرهیز: افسردگی و تنبلی که اگر افسرده باشی حق را تحمل نکنی و اگر تنبل باشی از ادای حق باز مانی.

۳٦. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه يبغض البؤس و التّباؤس.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا از فقر و اظهار فقر بیزار است.

۳۷. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه بعبد خيرا طهّره قبل موته قالوا و ما طهور العبد قال عمل صالح يلهمه إياه حتّى يقبضه عليه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خدا برای بنده ای نیکی خواهد او را پیش از مرگش پاک میکند گفتند پاکی بنده چگونه است گفت کار نیکی بدو الهام می کند تا جان وی را در اثنای انجام آن بگیرد.

۳۸. قال رسول‌اللهﷺ: أسرع الخير ثوابا البرّ و صلة الرّحم و أسرع الشّرّ عقوبة البغي و قطيعة الرّحم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: پاداش نیکوکاری و پیوند خویشاوندان از نیکی های دیگر زودتر میرسد و کیفر ستمکاری و بریدن از خویشاوندان از بدی های دیگر سریعتر میرسد

۳۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه یحبّ أن تؤتی رخصته کما یحبّ أن تترك معصیته.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند دوست دارد کارهائی را که جایز دانسته، انجام دهند و به رخصت او عمل کنند؛ چنان که دوست دارد از نافرمانی او چشم بپوشند

٤٠. قال رسول‌اللهﷺ: ما أنکر قلبك فدعه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چه را قلبت نمیپذیرد واگذار و رهاکن.

چهل حدیث ۱۳

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما یسلّط اللّه علی ابن آدم من خافه ابن آدم و لو أنّ ابن آدم لم یخف غیر اللّه لم یسلّط اللّه علیه أحدا و إنّما و کل ابن آدم لمن رجا ابن آدم و لو أنّ ابن آدم لم یرج إلّا اللّه لم یکله اللّه إلی غیره.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند کسی را که آدمیزاد از او می ترسد بر وی مسلط می کند اگر جز خدا از کسی نمی ترسید خدا کسی را بر او مسلط نمیکرد آدمیزاد به کسی که بدو امیدوار است واگذار می شود و اگر جز خدا به کسی امید نداشت خدا او را بدیگری وانمیگذاشت.(مؤلف: در میان چندصد هزار حدیثی که در این بیست سال خوانده‌ام و بهترین های آنها را در این کتاب گردآورده‌ام، این حدیث، زیباترین حدیثی که تا کنون دیده‌ام. در این حدیث تمام سنت‌های خدا یکجا گرد آمده. در واقع این حدیث جوهرهٔ دین خداست. نیک اقبال سوم دی‌ماه ۱۳۹۳).

۲. قال رسول‌اللهﷺ: الدّین النّصیحة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: کمال دین خیر خواهی است.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: و إنّ العفو لا یزید العبد إلّا عزّا فاعفوا یعزّکم اللّه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: عفو کنید تا خدا شما را عزت بخشد.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: مداراة النّاس صدقة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: با مردم مدارا کردن صدقه دادن است.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: من جادل في خصومة بغیر علم لم یزل في سخط اللّه حتّی ینزع.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که در مناقشه ای بدون علم مجادله کند در خشم خدا باشد تا دست بردارد.

٦. قال رسول‌اللهﷺ: من أخذ من الدّنیا فوق ما یکفیه أخذ حتفه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از دنیا بیش از حاجت خود فرا گیرد، هلاک خویش را گرفته.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: ما رفع قوم أکفهم إلی اللّه تعالی یسألونه شیئا إلّا کان حقا علی اللّه أن یضع في أیدیهم الّذي سألوا.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ گروهی دستان خویش باستدعای چیزی سوی خدا بر ندارند مگر آنکه خدا عهده دار است خواستهٔ ایشان را بکفشان نهد.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: و من تعلّم فعمل علّمه اللّه ما لم یعلم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: و هر که تعلیم گیرد و عمل کند خدا آنچه نمی داند باو تعلیم دهد.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: لا تکلّفوا للضیف.

رسول‌خداﷺ فرمودند: برای مهمان تکلف مکنید و خویش را به زحمت میاندازید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: لا یصلح الملق إلّا للوالدین و الإمام العادل لا تصلح الصّنیعة إلّا عند ذي حسب أو دین.

رسول‌خداﷺ فرمودند: تملق گفتن جز از پدر و مادر و پیشوای عادل روا نباشد و نکوئی جز پیش شرافتمند و دیندار بثمر نرسد.

۱۱. الإمام‌الصادقؑ فیما أوحی اللهُ تعالی إلی موسیؑ: کَذبَ مَن زَعَمَ أنَّهُ یُحِبُّنی فإذا جَنَّهُ اللّیلُ نامَ عَنّی.

خداوند به موسیؑ وحی فرمود: دروغ می گوید آن کس که گمان برد مرا دوست دارد اما چون شب فرا رسد چشم از عبادت من فرو بندد.

۱۲. الإمامُ الکاظمُ ؑ: لَمّا سُئلَ عَنِ النَّفَقَةِ عَلَی الْعِیَالِ: مَا بَیْنَ الْمَکْرُوهَیْنِ: الْإِسْرَافِ وَ الْإِقْتَارِ.

امام کاظمؑ در پاسخ به سوال کسی که پرسیده بود چقدر برای زن و بچه‌ام خرج کنم؟ فرمود: به قدری که بین دو امر ناپسندِ زیاده‌روی و سخت‌گیری باشد. یعنی متعادل.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: لو یعلم النّاس من الوحدة ما أعلم ما سار راکب بلیل وحده.

رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر مردم آنچه من از تنهائی دانسته‌ام بدانند هرگز سواری هنگام شب بتنهائی راه نخواهد سپرد.

۱٤. قال رسول‌اللهﷺ: خیرکم المدافع عن عشیرته ما لم یأثم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین شما کسی است که از طایفه خود دفاع میکند بشرط آنکه در این راه مرتکب گناه نشود.

۱۵. الإمام‌الصادق‌ؑ: إنّ ضارِبَ عليٍّ بالسّيفِ و قاتِلَهُ لوِ ائْتَمَنَني و اسْتَنْصَحَني و اسْتَشارَني ثُمّ قَبِلتُ ذلکَ مِنهُ لَأدَّيتُ إلَيهِ الأمانةَ.
امام‌صادق‌ؑ فرمودند: اگر ضارب و قاتل علی‌ؑ مرا امین بشمارد و از من خیرخواهی و با من مشورت کند و من امانتش را بپذیرم، آن را به او باز خواهم گرداند.

۱۶. قال رسول‌الله‌ﷺ: کلوا الزّيت و أدهنوا به فإنّه من شجرة مبارکة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زیتون خورید و از روغنش بهره برید که از درختی مبارک است.

۱۷. قال رسول‌الله‌ﷺ: أجيبوا الدّاعي و لا تردّوا الهديّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دعوت را بپذیرید، هدیه را رد مکنید.

۱۸. قال رسول‌الله‌ﷺ: من أنظر معسرا إلى ميسرته أنظره اللّه بذنبه إلى توبته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که تنگدستی را مهلت دهد تا برایش گشایش رخ دهد خدا گناهش را مهلت دهد تا توبه کند.

۱۹. قال رسول‌الله‌ﷺ: ساووا بين أولادكم في العطيّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در کار بخشش میان فرزندان خویش مساوات را رعایت کنید.
قال رسول‌الله‌ﷺ: اعدلوا بين أولادكم بالنّحل كما تحبّون أن يعدلوا بينكم في البرّ و اللّطف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شما که میخواهید فرزندانتان در نیکی و محبت با شما بعدالت رفتار کنند در کار بخشش با آنها بعدالت رفتار کنید.

۲۰. قال رسول‌الله‌ﷺ: كاد الفقر أن يكون كفرا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بیم آنست که فقر بکفر انجامد.

۲۱. قال رسول‌الله‌ﷺ: و من لا يشكر القليل لا يشكر الكثير و من لا يشكر النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکه بنعمت کم سپاس نگذارد، سپاس نعمت بسیار را نخواهد گذاشت.

۲۲. الإمامُ الكاظمُ‌ؑ: لَمّا رَأَى رَجُلَيْنِ يَتَسابَّان: الْبادِئُ أَظْلَمُ وَ وِزْرُهُ وَ وِزْرُ صَاحِبِهِ عَلَيْهِ مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَظْلُومُ.
امام کاظمؑ: دو مرد را دید که به یکدیگر ناسزا می‌گویند، فرمود: آغازکننده ستمکارتر است و گناه طرف مقابل نیز به گردن اوست، البته تا زمانی که ستمدیده زیاده‌روی نکند.

۲۳. قال رسول‌الله‌ﷺ: مَن سَتَرَ عَلى مُؤمِنٍ خِزيَةً فكأنّما أحيا مَوؤودَةً مِن قَبرِها.
پیامبر خداﷺ فرمودند: هرکس رسوایی مؤمنی را بپوشاند، چنان است که دختر زنده‌به‌گوری را از گورش نجات دهد.

۲۴. قال رسول‌الله‌ﷺ: من تفاقر افتقر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که فقیری کند، فقیر شود.

۲۵. قال رسول‌الله‌ﷺ: الحمّى حظّ كلّ مؤمن من النّار و حمّى ليلة تكفّر خطايا سنة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تب، بهرهٔ مؤمن از آتش جهنم است. تب یک شب گناهان یک سال را محو میکند.

۲۶. قال رسول‌الله‌ﷺ: إنّي قَد تَرَكْتُ فِيكُمُ الثّقلَيْنِ، ما إنْ تَمَسَكْتُمْ بِهما لَن تَضِلّوا بَعْدي، و أحْدُهُما أكْبَرُ مِنَ الآخَرِ: كِتابُ اللهِ حَبْلٌ مَمْدودٌ مِنَ السَّماءِ إلى الأرضِ و عِتْرَتي أهلُ بَيْتِي، ألا و أنَّهُما لَن يَفْتَرِقا حتّى يَرِدا عَلَيَّ الحَوضَ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: من درمیان شما دو چیز گران‌بها گذاشته‌ام که تا وقتی به آن‌ها چنگ آویزید هرگز پس از من گمراه نشوید. یکی از آن دو بزرگ‌تر و والاتر از دیگری است. یکی کتاب خدا که ریسمانی است از آسمان به زمین کشیده و متصل است و دومی عترت و خاندان من است. بدانید که این دو هرگز از هم جدا نشوند تا بر لب حوض نزد من آیند.
قال رسول‌الله‌ﷺ: مَن كنتُ مَولاهُ فعليٌّ مَولاهُ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: هرکه من مولای اویم علی نیز مولای اوست.

۲۷. الامام‌علی‌ؑ: مَنِ استَغنى باللهِ افتَقَرَ الناسُ إلَيهِ.
امام‌علی ؑ فرمودند: هرکه به خدا توانگر شود، مردم به او نیازمند گردند.

۲۸. الإمام‌الباقرؑ في قولهِ تعالى: «لَهُ مَعقّباتٌ مِنْ بَينِ يَدَيهِ و مِنْ خَلفِهِ يَحفَظونَهُ مِنْ أمْرِ اللهِ»: بأمرِ اللهِ مِن أن يَقعَ في رَكِيٍّ أو يَقَعَ عليهِ حائطٌ، أو يُصيبَهُ شيءٌ؛ حتّى إذا جاءَ القَدَرُ خَلّوا بينَهُ و بينَهُ

يَدفَعونَهُ إلَى المَقاديرِ، و هُما مَلَكانِ يَحفَظانِهِ باللَّيلِ، و مَلَكانِ يَحفَظانِهِ بالنَّهارِ يَتَعاقَبانِ.

امام‌باقر(ع) دربارهٔ آیهٔ «او را محافظینی است در پس و پیشش که به امر خداوند حفظش کنند » فرمود: به فرمان خدا او را از اینکه در چاهی بیفتد یا دیواری بر سرش خراب شود یا آسیبی به او برسد، حفظ می‌کنند و همین‌که اجلش رسید او را با آن تنها می‌گذارند و به‌سوی مقدراتش می‌رانند. این معقّبات عبارتند از دو فرشته که در شب از او مراقبت می‌کنند و دو فرشته که در روز محافظتش می‌نمایند و این کار را به نوبت انجام می‌دهند.

۲۹. ٥٤٦١ الإمام‌الصادق(ع): أنزل اللهُ: إنّ مِن شَقاءِ عَبْدي أنْ يَعْمَلَ الأعْمالَ و لا يَستَخيرُني.

امام‌صادق(ع) فرمودند: خداوند این سخن را فرو فرستاد: از بدبختی بندهٔ من این است که کارهایی را که انجام می‌دهد در آنها از من طلب خیر نکند.

۳۰. الإمام‌الصادق(ع): إيّاكُم و مُجالَسةَ المُلوكِ و أبناءِ الدُّنيا، ففي ذلكَ ذَهابُ دينِكُم و يُورِثُ قَساوَةَ القَلبِ و علَيكُم بالأشكالِ مِن النّاسِ و الأوساطِ مِن النّاسِ فعِندَهُم تَجِدونَ مَعادِنَ الجَواهِرِ.

امام‌صادق(ع) فرمودند: از همنشینی با حاکمان و دنیا پرستان بپرهیزید که این کار دین شما را از شما میگیرد و نیز سنگدلی به بار می آورد. با مردمان همتای خود و افراد متوسط جامعه همنشینی کنید که معادن جواهر را در میان آنها خواهید یافت.

۳۱. قال رسول‌الله(ص): إنّي فيما لم يوحِ إليّ كأحدكم.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: من در چیزهائی که بمن وحی نمیشود مانند یکی از شماها هستم.

۳۲. قال رسول‌الله(ص): البلاد بلاد اللّه و العباد عباد اللّه فحيثما أصبت خيرا فأقم.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: زمین زمین خداست و بندگان بندگان خدایند، هر جا نیکی بتو رسید همانجا اقامت کن.

۳۳. قال رسول‌الله(ص): إيّاكم و الغلوّ في الدّين فإنّما هلك من كان قبلكم بالغلوّ في الدّين.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: از افراط در کار دین بپرهیزید که پیشینیان شما از افراط در کار دین هلاک شدند.

۳٤. قال رسول‌الله(ص): أفضل العمل أدومه و إن قلّ.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: بهترین کارها آن است که دوامش بیشتر است و برآن پایدار مانی، اگر چه اندک باشد و ساده.

۳۵. قال رسول‌الله(ص): إنّما الحلف حنث أو ندم.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: تا میتوانی قسم مخور که نتیجه قسم، شکستن است یا ندامت.

۳٦. قال رسول‌الله(ص): اوحى الله تعالى: يا موسى، لايأتيني أحدٌ مِنهم قد عَمِلَ بالايثار وقتاً مِن عُمرِ ألّا استَحيَيتُ مِن مُحاسَبَتِهِ.

رسول‌خدا(ص) فرمودند: خداوند وحی کرد: ای موسی! هیچیک از بندگانم که زمانی از عمر خود را به ایثار گذرانده باشد، بر من وارد نشود مگر آنکه از حسابرسی او شرم کنم و در هرجای از بهشتم که خواهد جایش دهم.

۳۷. الإمامُ علي(ع): لَمّا خُوِّفَ مِن الغِيلةِ: و إنَّ عَلَيَّ مِن اللهِ جُنّةً حَصينةً، فإذا جاء يومي انفرَجَتْ عنّي و أسْلَمَتْني، فحينَئذٍ لا يَطيشُ السَّهْمُ، و لا يَبرأ الكَلْمُ.

چون امام‌علی(ع) را ترسانند که ممکن است شما را ترور کنند فرمود: خداوند برای من سپری محکم قرار داده است. چون روز مرگ من فرا رسد، آن سپر از من جدا شده و مرا به‌دست مرگ می‌سپرد. در آن هنگام، نه تیر به خطا رود و نه زخم بهبود یابد.

۳۸. الإمامُ علي(ع): أحوالُ الدُّنيا تَتْبَعُ الاتّفاقَ و أحوالُ الآخِرةِ تَتْبَعُ الاستِحْقاقَ.

امام‌علی(ع) فرمودند: اوضاع و احوال دنیا تابع اتفاق است و اوضاع و احوال آخرت تابع استحقاق و شایستگی.

۳۹. قال رسول‌الله(ص): اعمَلْ لِدُنياكَ كأنّكَ تَعيشُ أبداً، و اعمَلْ لآخرتِكَ كأنّكَ تموتُ غَداً.

پیامبر خدا(ص) فرمودند: برای دنیای خود چنان کار کن که گویی جاودانه می‌زیی و برای آخرتت چنان کار کن که گویی فردا خواهی مرد.

٤۰. الإمامُ علي(ع): الإيمانُ نِصْفانِ: فنِصْفٌ في الصَّبرِ، و نِصْفٌ في الشُّكرِ.

امام‌علی(ع) فرمودند: ایمان بر دو نیم است: نیمی از آن در شکیبایی است و نیمی دیگر در سپاسگزاری.

چهل حدیث ١٤

١. قال رسول‌اللهﷺ: اعلم أنّ الخلائق لو اجتمعوا على أن يعطوك شيئا و لم يرد اللّه أن يعطيك لم يقدروا عليه أو يصرفوا عنك شيئا أراد اللّه أن يصيبك به لم يقدروا على ذلك فإذا سئلت فاسأل اللّه و إذا استعنت فاستعن باللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدان که اگر جهانیان بخواهند چیزی بتو بدهند و خداوند نخواهد نمیتوانند و اگر جهانیان بخواهند چیزی را که خداوند برای تو خواسته از تو منع کنند نمیتوانند بنا بر این وقتی چیزی میخواهی از خدا بخواه و وقتی کمک می جوئی از خدا بجوی.

٢. قال رسول‌اللهﷺ: تحرّوا الصّدق و إن رأيتم أنّ فيه الهلكة فإنّ فيه النّجاة و اجتنبوا الكذب و إن رأيتم أنّ فيه النّجاة فإنّ فيه الهلكة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: راستی کنید اگر چه پندارید که مایه هلاک است زیرا راستی مایه نجات است و از دروغ بپرهیزید اگر چه پندارید که مایه نجات است زیرا دروغ مایه هلاک است

٣. قال رسول‌اللهﷺ: ضعي في يد المسكين و لو ظلفا محرقا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: چیزی بدست مستمند بگذار و گر چه سم سوخته باشد

٤. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاث من كنوز البرّ: كتمان الأوجاع و البلوى و المصيبات و من بثّ لم يصبر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سه چیز از گنجینه های نیکی است نهان داشتن دردها و گرفتاری ها و مصیبتها. هر که بدبختی خود را آشکار سازد بر آن صبر نتواند کرد.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه تعالى لا يهتك ستر عبد فيه مثقال ذرّة من خير.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند اگر ذره ای خیر در کسی باشد خداوند پرده آبروی او را نمیدرد.

٦. الإمامُ عليٌ عليه‌السلام: عَلَيْكَ بالآخِرَةِ تأتِكَ الدُّنيا صاغِرةً.
امام‌علی‌عليه‌السلام فرمودند: به آخرت چنگ در زن، دنیا خود با خواری پیش تو خواهد آمد.

٧. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من لم يسأل اللّه تعالى يغضب عليه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که از خدا چیزی نخواهد خدا بر او خشمگین می شود.

٨. قال رسول‌اللهﷺ: قيّدوا العلم بالكتاب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: علم را بنوشتن در بند کنید.

٩. قال رسول‌اللهﷺ: صدقة في السّرّ أفضل من سبعين صدقة في العلانية.
رسول‌خداﷺ فرمودند: یک صدقه نهان بهتر از هفتاد صدقه آشکار است

١٠. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الرّجل ليعمل عمل الجنّة فيما يبدو للنّاس و هو من أهل النّار و إنّ الرّجل ليعمل عمل النّار فيما يبدو للنّاس و هو من أهل الجنّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: گاه می شود که انسان در نظر مردم کار بهشتیان می کند اما به حقیقت از جهنمیان است و گاه می شود که انسان در نظر مردم کار جهنمیان می کند ولی بحقیقت اهل بهشت است.

١١. قال رسول‌اللهﷺ: عَلامَةُ حُبِّ اللهِ تعالى حُبُّ ذِكرِ اللهِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: نشانه دوست داشتن خدای تعالی دوست داشتن یاد و نام اوست.

١٢. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: و قد سَأَلَهُ إسحاقُ بنُ عمّار: يَكُونُ لِلْمُؤْمِنِ عَشَرَةُ أَقْمِصَةٍ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ عِشْرُونَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ ثَلاثُونَ قَالَ نَعَمْ لَيْسَ هَذَا مِنَ السَّرَفِ إِنَّمَا السَّرَفُ أَنْ تَجْعَلَ ثَوْبَ صَوْنِكَ ثَوْبَ بِذْلَتِكَ
اسحاق بن عمار از امام‌صادق‌عليه‌السلام پرسید: آیا مؤمن می‌تواند ده پیراهن داشته باشد؟ حضرت فرمود: آری. عرض کردم: بیست پیراهن چه؟ فرمود: آری. اینها اسراف نیست؛ اسراف آن است که لباس بیرونت و مهمانیت را از لباس خانه و دم‌دستی قرار دهی.
الإمامُ الكاظمُ‌عليه‌السلام: و قد سُئلَ عَن عَشَرِهِ أقْمِصَهٍ هَل ذلكَ مِنَ السَّرفِ: لا، ولكن ذلكَ أبقي لِثِيابِهِ، ولكنَّ السَّرَفَ أن تَلبَسَ ثَوبَ صَونِكَ في المكان القَذِرِ.
امام کاظم‌عليه‌السلام: سوال شد: آیا داشتن ده پیراهن اسراف است؟ فرمود: خیر. بلکه داشتن پیراهن زیاد باعث می‌شود که پیراهن‌هایش بیشتر عمر کنند. اسراف آن است که لباس بیرونت را در جای کثیف بپوشی و کثیفش کنی.

١٣. قال رسول‌اللهﷺ: شرّ النّاس من باع آخرته بدنياه و شرّ منه من باع آخرته بدنيا غيره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین مردم آن کس است که آخرت خویش را بدنیا فروشد و بدتر از او کسی است که آخرت خویش را بدنیای دیگران فروشد.

١٤. قال رسول‌اللهﷺ: صلوا قراباتكم و لا تجاوروهم فإنّ الجوار يورث بينكم الضّغائن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: با خویشان دوستی کنید ولی همسایه ایشان مشوید که همسایگی میان شما کینه ها پدید آرد.

١٥. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تَخُنْ مَنِ ائْتَمَنکَ و إنْ خانَکَ و لا تُذِعْ سِرَّهُ و إنْ أذاعَ سِرَّکَ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: به کسی که به تو اعتماد کرده است خیانت مکن هرچند او به تو خیانت کرده باشد و راز او را فاش مساز اگرچه او راز تو را فاش ساخته باشد.

١٦. قال رسول‌اللهﷺ: حقّ للّه على كلّ مسلم أن يغتسل في كلّ سبعة أيام يوما يغسل فيه رأسه و جسده.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حق خدا بر هر مسلمانی این است که هر هفت روز یک بار غسل کند و سر و تن خود را بشوید.
قال رسول‌اللهﷺ: رسولُ‌اللهِﷺ: يا عليُّ! على النّاسِ كُلَّ سَبعةِ أيّامٍ الغُسلُ، فاغتَسِل فى كُلِّ جُمُعةٍ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: ای علی ! مردم باید هر هفت روز یک بار حمام روند و خود را بشویند .

١٧. قال رسول‌اللهﷺ: لا تكن ممن يشدّ على النّاس و يخفّف على نفسه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از آن کسان مباش که بر مردم سخت و با خویش آسان گیرند.

١٨. قال رسول‌اللهﷺ: من استطاع منكم أن يستر أخاه المؤمن بثوبه فليفعل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس از شما تواند برادر مؤمن خویش را بجامه ای بپوشاند، بپوشاند.

١٩. قال رسول‌اللهﷺ: الرّزق إلى بيت فيه سخاء أسرع من الشّفرة إلى سنام البعير.
رسول‌خداﷺ فرمودند: روزی بخانه ای که سخاوت در آن است از کارد بکوهان شتر نزدیکتر است.
الإمام‌الصادقعليه‌السلام: مَنْ حَسُنَ بِرُّهُ أَهْلَ بَيْتِهِ زِيدَ فِي رِزْقِه.
امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: هرکه با خانوادهٔ خود نیکوکار باشد، روزیش زیاد شود.

٢٠. قال رسول‌اللهﷺ: الدّنانير و الدّراهم خواتيم اللّه في أرضه من جاء بخاتم مولاه قضيت حاجته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دینار و درهم مُهرهای خدا در روی زمین اند و هر که مهر خدای خود را بیاورد حاجتش بر آورده شود.

٢١. قال رسول‌اللهﷺ: من أولى معروفا فليكافي به فإن لم يستطع فليذكره فإن ذكره فقد شكره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که نیکی بیند آن را تلافی کند و اگر نتواند آن را یاد کند که اگر یاد کند شکر آن گذاشته است.

٢٢. الإمامُ عليعليه‌السلام: مَا تَسَابَ اثْنَانِ إِلَّا غَلَبَ أَلْأَمُهُمَا.
امام علیعليه‌السلام فرمودند: هیچگاه دو نفر به یکدیگر ناسزا نگفتند مگر این که آن یکی که پست‌تر است چیره گشت.

٢٣. الامام‌علیعليه‌السلام: تَتَبُّعُ العُيوبِ مِن أقبَحِ العُيوبِ و شَرِّ السَّيِّئاتِ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: عیب‌جویی، از زشت‌ترین عیب‌ها و بدترین گناهان است.
الامام‌علیعليه‌السلام: تَأَمُّلُ العَيبِ عَيبٌ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: کاوش‌کردن در عیب دیگران خودش عیبی بزرگ است.
الامام‌علیعليه‌السلام: مَن طَلَبَ عَيباً وَجَدَهُ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: هرکه عیبی را بجوید، آن را می‌یابد.

٢٤. قال رسول‌اللهﷺ: بابان معجّلان عقوبتهما في الدّنيا البغى و العقوق.
رسول‌خداﷺ فرموند: دو چیز است که کیفر آن را در دنیا می دهند ظلم و بد رفتاری با پدر و مادر.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: لترکبنّ سنن من کان قبلکم شبرا بشبر و ذراعا بذراع حتّی لو أنّ أحدهم دخل جحر ضبّ لدخلتم و حتّی لو أنّ أحدهم جامع امرأته بالطّریق لفعلتموه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: روش کسانی را که پیش از شما بوده اند وجب بوجب و ذراع بذراع تقلید خواهید کرد تا آنجا که اگر یکی از ایشان بسوراخ سوسماری در آمده شما هم در خواهید شد و تا آنجا که اگر یکیشان در راه با همسر خود جفت شده، خواهید کرد.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما مَثَلُ أهلِ بیتی فِیکُمْ کَمَثَلِ سَفینةِ نُوحٍ، مَنْ رَکِبَها نَجا، و مَنْ تَخَلَّفَ عَنها غَرِقَ.

پیامبر خداﷺ فرمودند: همانا مثل خاندان من درمیان شما به کشتی نوح ماند که هرکه بر آن سوار شد نجات یافت و هرکه از آن بازماند غرق شد.

۲۷. الإمام‌الصادقؑ: مَن رُزِقَ ثلاثاً و هُو الغِنَی الأکبَرُ. القَناعَةُ بما أُعطِیَ، و الیَأسُ مِمّا فی أیدِی الناسِ، و تَرکُ الفُضولِ.

امام‌صادقؑ فرمودند: هرکه سه چیز روزیش شود، به غنای اکبر دست یافته: قانع‌بودن به آنچه عطایش شده است، چشم امیدبرکندن از آنچه مردم دارند و ترک زیادی‌ها و فزون‌خواهی .

۲۸. الإمام‌الصادقؑ لعَبدِ الأعلی مَولی آلِ سامٍ لَمّا قالَ لَهُ: قولُ اللهِ عَزَّوجلَّ: «إنّما نَعُدُّ لَهُمْ عَدّاً»: ما هُو عِندَکَ؟ [قالَ:] قلتُ: عَدَدُ الأیّامُ، قالَ: إنّ الآباءَ و الأُمّهاتِ یُحصونَ ذلکَ، لا ولکنّهُ عَدَدُ الأنفاسِ.

راوی گوید امام‌صادقؑ به من فرمود: به‌نظر تو مقصود از آیهٔ «ما برای آدمیان پیوسته آنها را میشماریم» چیست؟ من گفتم: شمار روزهاست. فرمود: پدرها و مادرها هم این را میشمارند. نه! مقصود این نیست بلکه مقصود شمار نَفَس‌های هرکس است که دقیقا معلوم است.

۲۹. الإمام‌الصادقؑ: مَن دَخَلَ في أمْرٍ بغَیرِ اسْتِخارَةٍ ثُمَّ ابْتُلیَ لَم یُؤجَرْ.

امام‌صادقؑ فرمودند: هرکس بدون طلب خیر از خدا اقدام به کاری کند و سپس گرفتار شود، او را اجر و پاداشی نباشد.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تبارکَ و تعالی خَلقَ فی الجَنّةِ عَموداً مِن یاقُوتةٍ حَمراءَ، خَلَقها اللهُ عزّوجلّ للمُتَحابّینَ و المُتَزاوِرینَ فی اللهِ.

پیامبر خداﷺ فرمودند: خدای تعالی در بهشت ستونی از یاقوت سرخ آفریده است. این قصرها را برای کسانی آفریده است که به خاطر او یکدیگر را دوست بدارند و دید و بازدید کنند.

۳۱. الإمام زینُ‌العابدینؑ: الدُّنیا سِنَةٌ و الآخِرةُ یَقَظَةٌ و نحنُ بینَهما أضغاثُ أحلام.

امام‌سجادؑ فرمودند: دنیا خواب است و آخرت بیداری و ما درمیان آن دو رویاهایی آشفته‌ایم.

۳۲. الإمام‌الصادقؑ: مَن لَم یَرغَبْ في الاستِکْثارِ مِن الإخوانِ ابتُلیَ با خُسْرانِ.

امام‌صادقؑ فرمودند: هرکه خواهان افزودن بر شمار برادران و یاران نباشد، به زیان گرفتار آید.

الإمامُ‌علیؑ: أعجَزُ النّاسِ مَن عَجَزَ عنِ اکتسابِ الإخوانِ، و أعجَزُ مِنهُ مَن ضَیّعَ مَن ظَفِرَ بهِ مِنهُم.

امام‌علیؑ فرمودند: ناتوان‌ترین مردم کسی است که از به‌دست‌آوردن چند برادر ناتوان باشد و درمانده‌تر از او کسی است که برادران به‌دست‌آورده را از دست بدهد.

۳۳. الإمامُ‌علیؑ: العِتابُ حَیاةُ المَوَدّةِ.

امام‌علیؑ فرمودند: گله‌کردن مایهٔ حیات دوستی است چون چیزی در دلها نمی‌ماند.

۳۴. الإمامُ‌علیؑ: مَن وَعَظَ أخاهُ سِرّاً فَقَد زانَهُ و مَن وعَظَهُ عَلانِیةً فَقَد شانَهُ.

امام‌علیؑ فرمودند: هرکه برادر خود را پنهانی اندرز دهد او را آراسته و هرکه آشکارا پندش دهد بدنام و رسوایش کرده است.

۳۵. الإمامُ‌علیؑ: إذا رأیتَ فی غیرِکَ خُلْقاً ذَمیماً فتَجَنّبْ مِن نفسِکَ أمثالَهُ.

امام‌علیؑ فرمودند: هرگاه خوی ناپسندی را در کسی دیدی مانند آن را از خودت دور کن.

۳۶. الإمامُ علیؑ: ضَمِنْتُ لِمَنْ سَمّی عَلَی طَعامِه أنْ لا یَشْتَکِیَ مِنْهُ.

امام‌علیؑ فرمودند: اگر کسی موقع غذاخوردن نام خدا را بگوید، من ضمانت می‌کنم که از آن غذا دردی به او نرسد.

الإمامُ علیؑ: أکْثِرُوا ذِکْرَاللهِ عَزَّوَجَلَّ عَلَی الطَّعَامِ.

امام‌علیؑ فرمودند: در هنگام خوردن غذا نام خدا را بسیار بگویید و در خوردن غذا افراط نکنید که آن یکی از نعمت‌های خداوند است.

۳۷. الإمامُعليعليه‌السلام: اللهُ مَعْناهُ المَعْبُودُ الّذِي يَأْلَهُ فِيْهِ الْخَلْقُ وَ يُؤْلَهُ إلَيْهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: الله به‌معنای معبودی است که آفریدگان دربارهٔ او سرگشته و حیران‌اند و کسی‌که پناه‌گاه است. الله موجودی است که از دیده‌ها پوشیده است و از وهم و خیال در پرده.

۳۸. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن بَلَغَ أقصى أمَلِهِ فَلْيَتَوقَّعْ أدنى أجلِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: هرکس به بالاترین آروزی خود برسد باید انتظار نزدیک‌ترین اجل خود را بکشد.

الإمامُعليعليه‌السلام: أذا بَلَغْتُمْ نِهايةَ الأمالِ فاذكُروا بَغَتاتِ الآجالِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: هرگاه به منتهای آمال خود رسیدید به یاد مرگ‌های ناگهانی باشید.

۳۹. الإمامالصادقعليه‌السلام: تَحتاجُ الإخْوةُ فيما بَيْنَهُم إلى ثلاثةِ أشياءَ، فإنِ استَعمَلُوها و إلّا تَبايَنُوا و تَباغَضُوا، و هي: التَّناصُفُ، و التَّراحُمُ، و نَفْيُ الحَسَدِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمودند: برادران درمیان خود به سه چیز نیازمندند که اگر به‌کار بندند دوستی بپاید وگرنه از یکدیگر جدا شوند و دشمنِ هم گردند. آن سه چیز این‌هاست: انصاف با یکدیگر، مهربانی با یکدیگر و حسدنبردن به‌هم.

۴۰. قال رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يكونُ المؤمنُ مؤمناً و لا يَسْتَكمِلُ الإيمانَ حتّى يكونَ فيه ثلاثُ خصالٍ: اقْتِباسُ العلمِ، و الصّبرُ على المَصائبِ و تَرَفُّقٌ في المَعاشِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: مؤمن، مؤمن نباشد و ایمان را به مرز کمال نرساند مگر سه خصلت داشته باشد: فراگیری دانش، شکیبایی در گرفتاری‌ها و مدارا در امر معاش.

چهل حدیث ۱۵

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إذا كان يوم القيامة نادى مناد من عمل عملا لغير اللّه فليطلب ثوابه ممّن عمله له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: روز قیامت صدا میزنند: هر کس کاری برای غیر خدا انجام داده پاداش خود را از آن کس که برای او کار کرده بگیرد.
قال رسول‌اللهﷺ: الشّرك الخفي أن يعمل الرّجل لمكان الرّجل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: شرک نهان آنست که مرد برای حضور مرد دیگری عملی کند.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: الحزم سوء الظّنّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دور اندیشی و احتیاط زیاد نوعی سوء ظن است.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: آفَةُ السَّماحَةِ المَنُّ
رسول‌خداﷺ فرمودند: یکی از آفات بخشش، منّت نهادن است.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: إدرءوا الحدود بالشّبهات
رسول‌خداﷺ فرمودند: سعی کنید با اندک تردیدِ پدید آمده، اجرای حدود را بر بندگان خدا به تعویق بیاندازید.

٥. الإمامُ زينُ‌العابدينَ‌عليه‌السلام: احفَظْ علَيكَ لسانَكَ تَمْلِكْ بهِ إخوانَكَ.
امام‌سجادعليه‌السلام فرمودند: زبانت را نگه‌دار تا دوستانت با تو بمانند!

٦. الإمامُ عليعليه‌السلام: و كلُّ شيءٍ مِن الدُّنيا سَماعُهُ أعظمُ مِن عِيانِه، و كلُّ شيءٍ مِن الآخرةِ عِيانُهُ أعظَمُ مِن سَماعِهِ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: و هر چیز دنیا، شنیدن آن بزرگ‌تر از دیدن آن است و هر چیز آخرت، دیدن آن بزرگ‌تر از شنیدن آن است.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ أشرف ما تسأل من اللّه عزّ و جلّ العافية في الدّين و الدّنيا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین چیزی که از خدا توان خواست عافیت دین و دنیاست.
قال رسول‌اللهﷺ: سلوا اللّه العفو و العافية فإنّ أحدا لم يعط بعد اليقين خيرا من العافية.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از خدا بخشش و عافیت طلب کنید که پس از ایمان، هیچ کس را چیزی بهتر از عافیت نداده اند.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: كاتم العلم يلعنه كلّ شي ء حتّى الحوت في البحر و الطّير في السّماء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همه چیز حتی ماهی دریا و مرغ هوا نهان کننده علم را لعنت کنند.
قال رسول‌اللهﷺ: ما أتى اللّه عالما علما إلّا أخذ عليه الميثاق أن لا يكتمه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا بعالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نهان ندارد.

۹. قال رسول‌اللهﷺ: هديّة اللّه إلى المؤمن السّائل على بابه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: گدا هدیه خداست که بر در خانهٔ مؤمن آید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: من التمس رضى اللّه بسخط النّاس رضى اللّه عنه و أرضى عنه النّاس و من التمس رضى النّاس بسخط اللّه أسخط عليه النّاس
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که رضای خدا بخشم مردم جوید خداوند مردم را از او خشنود کند و هر که رضای مردم را بخشم خدا جوید خداوند مردم را از وی ناراضی کند.

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: رُوِيَ أنَّ النَّبيﷺسُئل عنِ الإحْسانِ، فقالَ: أنْ تَعبُدَ اللهَ كأنَّكَ تَراهُ، فإنْ لَم تَكُنْ تَراهُ فإنَّهُ يَراكَ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دربارهٔ آیهٔ «... کسی‌که از روی اخلاص رو به خدا کند و نیکوکار بُوَد»: پیامبرﷺفرمود: احسان این است که خدای را چنان پرستی که گویی او را می‌بینی؛ زیرا اگر تو او را نبینی او تو را می‌بیند.

۱۲. قال رسول‌اللهﷺ: في الوَضُوءِ إسرافٌ، و في كُلِّ شَيءٍ إسرافٌ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: در وضو نیز اسراف هست، در هر چیزی اسراف وجود دارد.
الإمام‌الصادقعليه‌السلام: لَمّا سُئلَ عن أدنَي الإسرافِ: إبذَالُكَ ثَوْبَ صَوْنِكَ وَ إهْرَاقُكَ فَضْلَ إنَائِكَ وَ أَكْلُكَ التَّمْرَ وَ رَمْيَكَ بِالنَّوَى هَاهُنَا وَ هَاهُنَا.
امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: در پاسخ به سوالی که از کمترین حد اسراف پرسیده بودند، فرمود: کمترین اندازه آن این است که لباس بیرونت را لباس خانه کنی، ته مانده ظرفت را دور بریزی و خرما بخوری و هسته‌هایش را این طرف و آن طرف بیندازی.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: أحبّ الطّعام إلى اللّه ما كثرت عليه الأيدي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین غذاها در پیش خدا آن است که گروهی بسیار بر آن بنشینند.

۱۴. الإمام‌الباقرؑ: ثلاثٌ لم يَجعلِ اللهُ عزّوجلّ لأحدٍ فيهنَّ رُخْصةً: أداءُ الأمانةِ إلى البَرِّ و الفاجرِ، و الوفاءِ بالعَهدِ للبَرِّ و الفاجرِ و برِّ الوالِدَينِ بَرّينِ كانا أو فاجِرَينِ.
امام‌باقرؑ فرمودند: سه چیز است که خداوند عزوجل دست هیچ‌کس را در آن‌ها باز نگذاشته است: برگرداندن امانت به نیکوکار و بدکار، وفاکردن به عهد و پیمان با نیکوکار و بدکار و نیکی‌کردن به پدر و مادر، خوب باشند یا بد.

۱۵. الإمامُ‌عليؑ: الأمانةُ تَجُرُّ الرِّزقَ، و الخيانَةُ تَجُرُّ الفَقرَ.
امام‌علیؑ فرمودند: امانت‌داری روزی می‌آورد و خیانت‌درامانت فقر.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: البَسُوا وَ كُلُوا واشْرَبُوا فِي أَنْصَافِ البُطُونِ؛ فَإِنَّهُ جُزْءٌ مِنَ النُّبُوَّةِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بپوشید و تا نیمی از گنجایش معده‌ها بخورید و بیاشامید؛ که این بخشی از پیامبری است.
قال رسول‌اللهﷺ: البطانة تقسي القلب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پرخوری دل را سخت میکند.

۱۷. مَرَّ رجلٌ في المَسجدِ و أبوجعفرٍؑ جالسٌ و أبوعبدِاللهِؑ، فقالَ له بعضُ جُلَسائِهِ: واللهِ، إنّي لَأُحِبُّ هذا الرّجُلَ. قالَ لَه أبوجعفرٍؑ: أَلا فأَعْلِمْهُ، فأنَّهُ أبقى لِلمَوَدّة، و خَيْرٌ في الأُلْفةِ.
امام‌باقرؑ و امام‌صادقؑ در مسجد نشسته بودند، مردی از آنجا گذشت و به امام‌باقرؑ عرض کرد: به خدا، من این مرد یعنی پسر تو را دوست دارم. امامؑ فرمود: پس، به او اظهار کن، زیرا اظهار محبت دوستی را پایدارتر و انس و الفت را بیشتر می‌کند.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: خدمتك زوجتك صدقة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدمتی که بزن خود میکنی صدقه است.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: بيت لا صبيان فيه لا بركة فيه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خانه‌ای که بچه در آن نیست برکت در آن نیست.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: اعقلها و توكّل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زانوی شتر را ببند آنگاه توکل کن.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: التَّوبةُ تَجُبُّ ما قَبلَها.
پیامبر خداﷺ فرمودند: توبه گذشته ها را می پوشاند.
الامام‌علیؑ: التَّوبَةُ تَستَنزِلُ الرَّحمَةَ.
امام علیؑ فرمودند: توبه رحمت را فرود می آورد.
قال رسول‌اللهﷺ: كُلُّ بَنى آدمَ خَطّاءٌ، و خَيرُ الخَطّائينَ التَّوّابونَ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: همه آدمیان خطا می کنند و بهترین خطاکاران توبه کنندگانند.
الامام‌علیؑ: تُوبوا إلى اللهِ عزّوجلّ، وادخُلوا فى مَحبّتِهِ، فإنَّ اللهَ عزّوجلَّ يُحِبُّ التّوّابينَ و يُحِبُّ المُتَطَهِّرينَ، و المؤمنُ تَوّابٌ.
امام علیؑ فرمودند: به درگاه خدای عزوجل توبه برید و به حلقه محبت او درآیید, زیرا خداوند عزوجل توبه گران وپاکیزگان را دوست می دارد.

۲۲. عياضُ بنُ حمّاد: قلتُ: يا رسول‌الله، صَلَّي اللهُ عليكَ. ـ الرَّجُلُ مِنْ قَوْمِي يَسُبُّنِي وَ هُوَ دُونِي فَهَلْ عَلَيَّ بَأْسٌ أَنْ أَنْتَصِرَ مِنْهُ؟ فَقَالَ: الْمُتَسَابَّانِ شَيْطَانَانِ يَتَعَاوَيَانِ وَ يَتَهَاتَرَانِ
کسی ازرسول‌خداﷺ پرسید: مردی از قوم و قبیله من که از من دون پایه‌تر است به من ناسزا می‌گوید، آیا اشکال دارد من هم به کیفر این کار او را دشنام دهم؟ پیامبر فرمود: دو کس که یکدیگر را ناسزا گویند دو شیطانند که به یکدیگر پارس می‌کنند و به جان هم می‌افتند.

۲۳. الامام‌علیؑ: مَن عَيَّرَ بِشَيءٍ بُلِيَ بِهِ.
امام‌علیؑ فرمودند: هرکس به چیزی سرزنش کند، خودش به آن گرفتار شود.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: من سعى بالنّاس فهو بغير رشده أو فيه شيء منه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بد مردم گوید از کم‌عقل است یا مرض دارد.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ أعجل الطّاعة ثوابا صلة الرّحم ؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: ثواب نیکی با خویشاوندان را از همه کارهای نیک زودتر می دهند.

۲۶. الإمامُ الرّضاؑ: إنّ العبدَ أذا اختارَهُ اللهُ عزّوجلّ لأُمورِ عبادِهِ شَرحَ صَدرَهُ لذلكَ و أودَعَ قلبَهُ يَنابيعَ الحِكمةِ، و أَلْهمهُ العِلمَ إلهاماً.

امام‌رضاعليه‌السلام فرمودند: هرگاه خداوند عزوجل بنده‌ای را برای ادارهٔ امور بندگانش برگزیند، برای این امر به او شرح صدر عطا کند، چشمه‌های حکمت را در دلش جاری سازد و به او علم و دانش الهام فرماید که از آن پس در هیچ پاسخی درنماند و در یافتن راه درست سرگشته نشود.

۲۷. عیسی‌عليه‌السلام: خادِمی یَدایَ، و دابَّتی رِجلایَ، و فِراشِی الأرضُ، و وِسادی الحَجَرُ... أبیتُ و لیسَ لی شیءٌ، و أُصبحُ و لیسَ لی شَیءٌ، و لیسَ علی وَجهِ الأرضِ أحَدٌ أغنی مِنّی.

عیسی‌عليه‌السلام: خدمتگزار من، دو دست من است و مرکب من، دو پای من و بسترم، زمین و بالشم، سنگ است. شب را با دست خالی به‌سر می‌برم و روز را با تهیدستی سپری می‌کنم و بااین‌حال در روی زمین توانگرتر از من وجود ندارد.

۲۸. أبي عبدِاللهِ‌عليه‌السلام: ما مِن حَيٍّ إلّا و هُو یَنامُ ما خَلا اللهُ وَحدَهُ عَزَّوجلَّ، والملائکةُ یَنامونَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمودند: جز خدای عزوجل، هر موجود زندهٔ دیگری می‌خوابد و فرشتگان نیز می‌خوابند.

۲۹. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: ما اسْتَخارَ اللهَ عزّوجلّ عَبدٌ مؤمنٌ إلّا خارَ لَهُ و إنْ وَقَعَ ما یَکْرَهُ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمودند: هیچ بندهٔ مؤمنی از خداوند طلب خیر نکند، جز آنکه به او خیر دهد هرچند پیشامد ناخوشایندی برایش بکند باز خیر او در همان است .

۳۰. الامام‌علی‌عليه‌السلام: قَطیعَةُ الجاهِلِ تَعدِلُ صِلَةَ العاقِلِ.

امام علی‌عليه‌السلام فرمودند: بریدن از نادان برابر است با پیوستن با خردمند.

۳۱. الإمامُ‌علي‌عليه‌السلام: أحْبِبِ الإخْوانَ علی قَدْرِ التَّقْوی.

امام‌علی‌عليه‌السلام فرمودند: برادران را به‌اندازهٔ پرهیزگاری آنان دوست بدار.

۳۲. الإمامُ‌علي‌عليه‌السلام: مَنْ أمَّلَ اِنساناً فَقَدْ هابَهُ.

امام‌علی‌عليه‌السلام فرمودند: هرکس از انسانی امید و آرزویی داشته باشد از او میترسد.

۳۳. قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: لَن یَبْرَحَ هذا الدِّینُ قائماً یُقاتِلُ عَلَیْهِ عِصابةٌ مِنَ المُسلِمینَ حتّی تَقُومَ السّاعةُ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: این دین همواره پابرجا خواهد بود و گروهی از مسلمانان تا قیام قیامت، به‌خاطر آن می‌جنگند.

قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: **لا تَزالُ طائفةٌ مِنْ اُمّتي ظاهِرِینَ حتّی یَأْتِیَهُمْ أمْرُ اللهِ وَ هُم ظاهِرونَ.**

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: همیشه گروهی از امت من غالب‌اند تا آنکه فرمان خدا ایشان را همچنان که غالب‌اند در رسد.

۳۴. عِمرانُ بنُ حُصَینٍ: بَعَثَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله سَرِیَّةً وامّرَ علیهِم علیَّ بنَ أبي طالبٍ، فأحدَثَ شیئاً فی سَفرِهِ... و کَنّا أذا قَدِمْنا مِن سَفَرِنا بَدأنا برسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله، فسَلّمْنا علیهِ... فقامَ رَجُلٌ مِنهم فقالَ: یا رسول‌الله، إنّ علیّاً فَعلَ کذا و کذا! فأعرَضَ عنهُ ثُمَّ قام الثّاني فقالَ [مثلَ ما قالَ الأوّلُ، إلی أن قامَ الرّابعُ و قالَ مَقالةَ الأوّلِ]. فأقبَلَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله علی الرّابعُ و قد تَغَیَّرَ وجهُهُ، فقالَ: دَعُوا علیّاً دَعُوا علیّاً دَعُوا علیّاً! إنّ علیّاً منّي و أنا مِنهُ، و هُو ولیُّ کلِّ مؤمنٍ بَعدی.

عمران‌بن‌حصین فرمود: پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله سپاهی را به فرماندهی علی‌بن‌ابی‌طالب گسیل داشت. او در این سفر کاری کرد... ما هرگاه از سفر برمی‌گشتیم ابتدا خدمت پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله می‌رسیدیم. پس، بر آن حضرت سلام کردیم... مردی از آن میان برخاست و عرض کرد: ای پیامبر خدا، علی چنین و چنان کرد. پیامبر از او روی گرداند. مرد دیگری برخاست و همان گفت که آن اولی گفته بود. تا آنکه چهارمی برخاست و سخنان همان نفر اول را به زبان آورد. پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله درحالی‌که چهره‌اش متغیر شده بود رو به او کرده فرمود: رها کنید علی را، رها کنید علی را، رها کنید علی را؛ همانا علی از من است و من از او، او پس از من ولیّ هر مؤمنی است.

قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: **أیُّها النّاسُ، لا تَشْکوا علیّاً، فوِاللهِ إنّهُ لَأُخَیْشِنٌ فی ذاتِ اللهِ أو في سبیلِ اللهِ.**

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: ای مردم! از علی گلایه و شکایت نکنید که به خدا سوگند او برای خدا یا در راه خدا قاطع است.

۳۵. الإمامُ‌علي‌عليه‌السلام: إنّي لا أحُثُّکُم علی طاعةٍ إلّا و أسْبقُکُم إلیها، و لا أنْهاکُم عن معصیةٍ إلّا و أتَناهی قَبلَکُم عنها.

امام‌علی‌عليه‌السلام فرمودند: همانا من شما را به طاعتی وانمی‌دارم مگر آنکه خود جلوتر از شما آن را انجام می‌دهم و از گناهی بازنمی‌دارم جز آنکه خودم پیش از شما از آن بازمی‌ایستم.

۳۶. الإمام‌الباقر‌عليه‌السلام: مَثَلُ من خَرجَ مِنّا أهلَ البیتِ قبلَ قیامِ القائمِ مَثَلُ فَرْخٍ طارَ و وقَعَ في کُوَّةٍ فتلاعَبَتْ بِهِ الصِّبْیانُ.

امام‌باقرعليه‌السلام فرمودند: آن دسته از ما خاندان که پیش از قیام قائم دست به قیام بزنند همچون جوجهٔ پرنده‌ای هستند که از لانهٔ

خود بیرون پریده و در سوراخی افتاده و بازیچهٔ دست کودکان شده است.

الإمامالصادقعليه‌السلام: ما خَرجَ و لا يَخرُجُ مِنّا أهلَ البيتِ إلى قيامِ قائمِنا أحَدٌ لِيَدْفعَ ظُلماً أو يَنْعَشَ حقّاً إلّا اصطَلَمتْهُ البَلِيّةُ و كانَ قِيامُهُ زِيادةً في مَكْروهنا.

امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: هیچ فردی از ما خاندان برای زدودن ستم یا زنده‌کردن حقی قیام نکرده و تا پیش از قیام قائم ما، قیام نخواهد کرد مگر آنکه گرفتاری‌ها او را از پای درآورد و قیام او بر ناراحتی ما می‌افزاید.

۳۷. الإمامالصادقعليه‌السلام: فمَن أقَرَّ بدينِ اللهِ فهُو مسلِمٌ، و مَن عَمِلَ بما أمَرَ اللهُ عزّوجلّ بهِ فهُو مؤمنٌ.

امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: هرکس به دین خدا اقرار کند مسلمان است و هرکس بدان عمل کند مؤمن است.

الإمامُعليعليه‌السلام: الإيمانُ إخلاصُ العملِ.

امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: ایمان خالص کردن عمل است برای خدا .

۳۸. الإمامالصادقعليه‌السلام: ثلاثةُ أشياءَ لا تُرى كاملةً في واحدٍ قَطُّ: الإيمانُ و العقلُ، و الاجتِهادُ.

امام‌صادقعليه‌السلام فرمودند: سه چیز است که با هم در یک نفر دیده نمی‌شود: ایمان، عقل و سخت‌کوشی.

۳۹. قال رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ أعلى مَنازِلِ الإيمانِ دَرَجةٌ واحدةٌ مَن بَلَغَ إلَيها فَقَد فازَ و ظَفِرَ و هُو أنْ يَنْتَهيَ بِسَريرَتِهِ في الصَّلاحِ إلى أنْ لا يُبالي لَها إذا ظَهَرَتْ و لا يَخافَ عِقابَها إذا اسْتَتَرَتْ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: بالاترین مرتبهٔ ایمان درجه‌ای است که هرکه به آن درجه رسد رستگار و پیروز شده و آن این است که باطن آدمی به آن حدّ از پاکی رسد که اگر آشکار شود پروایی نداشته باشد و اگر پوشیده ماند از کیفر خدا بر آن نترسد.

۴۰. الإمامُ الحسينُعليه‌السلام في قوله تعالى: إنّ اللهَ عزّوجلّ ذِكْرُهُ ما خَلقَ العِبادَ إلّا لِيَعرِفوهُ، فإذا عَرفوهُ عَبَدوهُ فإذا عَبَدوهُ اسْتَغنَوا بعِبادتِهِ عن عبادةِ ما سِواهُ.

امام‌حسینعليه‌السلام فرمودند: ای مردم! خدای عزوجل بندگان را نیافرید جز برای اینکه او را بشناسند. چون او را شناختند بپرستندش و چون او را بپرستند از پرستش جز او بی‌نیاز شوند.

چهل حدیث ۱۶

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إيّاك و السّؤال فإنّه ذلّ حاضر و فقر تتعجّله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از سؤال و تقاضا بپرهیز که ذلت نقد است و فقریست که در رسیدن آن شتاب می کنی.
قال رسول‌اللهﷺ: لو تعلمون ما في المسألة ما مشى أحد إلى أحد يسأله شيئا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر می دانستید در سؤال چه چیزهایی است هیچ کس سوی دیگری نمیرفت که از او چیزی بخواهد.
قال رسول‌اللهﷺ: من يتكفّل لي أن لا يسأل النّاس شيئا و أتكفّل له بالجنّة
رسول‌خداﷺ فرمودند: کیست که تعهد کند از مردم چیزی نخواهد و من برای او بهشت را تعهد کنم؟

۲. قال رسول‌اللهﷺ: من ضارّ ضارّ اللّه به و من شاقّ شاقّ اللّه عليه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که زیان بکسان رساند خدا زیانش رساند و هر که سختگیری کند خدا با وی سخت گیرد.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: التّائب من الذّنب كمن لا ذنب له و إذا أحبّ اللّه عبدا لم يضرّه ذنب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: کسی که از گناه توبه کند چنانست که گناه نکرده باشد و وقتی خدا بنده ای را دوست داشت گناه او را زیان نمیرساند.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: يقول اللّه: إذا ابتليت عبدي فصبر و لم يشكني إلى عوّاده أبدلته لحما خيرا من لحمه فإن أبرأته أبرأته و لا ذنب له و إن توفّيته فإلى رحمتي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند گوید: وقتی بنده خود را مبتلا ساختم و صبر کرد و با عیادت کنندگان خود از من شکایت نکرد اگر او را شفا دادم همه گناهانش محو شده است و اگر جانش را گرفتم او را مشمول رحمت خود کرده ام

٥. الإمامُ الرِّضاؑ: إنّ أكْرَمَكُم عندَالله أتْقاكُم و أعْمَلُكُم بالتَّقيّةِ، فقيلَ لَه: يابنَ رسول‌الله، إلى متى؟ قال: إلى يَومِ الوقتِ المعلومِ، و هُوَ يَومُ خُروجِ قائِمنا، فمَن تَرَكَ التَّقيّةَ قبلَ خُروجِ قائمِنا فَليسَ مِنّا.
امام‌رضاؑ فرمودند: همانا گرامی‌ترین شما نزد خدا باتقواترین و پایبندترین شما به تقیه است. عرض شد: ای پسر پیامبر خدا! تا کی؟ فرمود: تا روزگار معین که روزگار قیام قائم ماست. پس، هرکه پیش از قیام قائم ما تقیه را ترک کند از ما نیست.

٦. الإمامُ عَليؑ: كُنْ في الدُّنيا ببَدَنِكَ، و في الآخِرةِ بِقلبِكَ و عملِكَ.
امام‌علیؑ فرمودند: با پیکر خویش در دنیا باش و با دل و عمل خود در آخرت.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: أدعوا اللّه و أنتم مؤمنون بالإجابة
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا را بخوانید درحالیکه یقین دارید که اجابت میشود.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: من أكل بالعلم طمس اللّه على وجهه
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که علم دین را وسیله معاش خویش قرار دهد، خداوند چهرهٔ او را دگرگون کند

۹. الإمامُ الرِّضاؑ: مُرِ الصَّبيَّ فلْيَتَصدَّقْ بيدِهِ بالكِسْرةِ و القَبْضةِ و الشَّيءِ و إنْ قَلَّ، فإنَّ كلّ شيءٍ يُرادُ بهِ اللهُ و إنْ قَلَّ بعدَ أنْ تَصدُقَ النِّيّةُ فيه عظيمٌ.
امام الرضاؑ فرمودند: به فرزندت دستور بده که با دست خودش گرچه به‌اندازهٔ تکه‌نانی یا یک مشت از چیزی باشد، صدقه بدهد. زیرا هرچیزی که در راه خدا داده شود اگر با نیت پاک صورت گیرد هرچند کم باشد بسیار زیاد است.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: الخير مع أكابركم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خیر همراه بزرگان شماست

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: رُوِيَ أنّ عابِدَ بني إسْرائيلَ كانَ إذا بَلَغَ الغايَةَ في العِبادَةِ صارَ مَشّاءً في حَوائجِ النّاسِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: روایت شده است که در میان بنی‌اسرائیل هرگاه عابدی به نهایت درجهٔ عبادت می‌رسید آنگاه برای برآوردن نیازها و رفع مشکلات مردم به راه می‌افتاد.

۱۲. قال رسول‌اللهﷺ: أَنَ مِنَ السَّرَفِ أَنْ تَأْكُلَ كُلَّمَا اشْتَهَيْت.
پیامبر خداﷺ فرمودند: این که هرچه دلت خواست بخوری، نوعی از اسراف است.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما أهلك الّذين من قبلكم أنّهم كانوا إذا سرق فيهم الشّريف تركوه و إذا سرق فيهم الضّعيف أقاموا عليه الحدّ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هلاک پیشینیان شما از آنجا بود که دزد معتبر را رها میکردند و دزد ضعیف را مجازات میکردند.

۱۴. الإمامُ عليٍعليه‌السلام: زُورُوا مَوْتَاكُمْ فَإِنَّهُمْ يَفْرَحُونَ بِزِيَارَتِكُمْ وَ لْيَطْلُبْ أَحَدُكُمْ حَاجَتَهُ عِنْدَ قَبْرِ أَبِيهِ وَ عِنْدَ قَبْرِ أُمِّهِ بِمَا يَدْعُو لَهُمَا.
امام علیعليه‌السلام فرمودند: اموات خود را زیارت کنید؛ زیرا آنان از دیدار شما خوشحال می‌شوند؛ انسان باید بعد از آن که بر سر قبر پدر و مادر خود برایشان دعا کرد، حاجت خود را از خدا بخواهد.

۱۵. الإمامُ عليٍعليه‌السلام فی عَهدِهِ للأشتَرِ و إنْ عَقَدتَ بينَکَ و بينَ عدُوِّکِ عُقْدةً أو الْبَسْتَهُ مِنکَ ذِمّةً فَحُطْ عهدَکَ بالوفاءِ وَارعَ ذمَّتَک بالأمانَةِ، واجعلْ نفسَکَ جُنّةً دُونَ ما أعطَيتَ فإنّهُ ليسَ مِن فرائضَ اللهِ شَيءٌ النّاسُ أشَدُّ علَيهِ اجْتِماعاً مَع تَفرُّقِ أهوائِهِم و تَشتُّتِ آرائِهِم مِن تعظيمِ الوفاءِ بالعُهودِ.
در عهدنامه‌اش به مالک اشتر، علیعليه‌السلام نوشت: اگر با دشمن خود پیمانی بستی یا به او جامهٔ زنهار و امان پوشاندی به پیمان خویش وفا کن و با امانت پیمانت را رعایت نما و خود را سپر زنهاری که داده‌ای گردان؛ زیرا مردم، با همهٔ خواست‌های گوناگون و آرای پراکنده‌ای که دارند، نسبت به هیچ فرضیه‌ای از فرایض الهی همچون بزرگ‌شمردن وفای به پیمان هم‌داستان نیستند.

۱۶. الإمامُ عليٍعليه‌السلام: غَسْلُ الثِّيابِ يُذهِبُ الهَمَّ و الحُزنَ.
امام‌علیعليه‌السلام فرمودند: شستن جامه‌ها غم و اندوه را می‌برد.
قال رسول‌اللهﷺ: حسّنوا لباسکم و أصلحوا رحالکم حتّی تکونوا کأنّکم شامة في النّاس.
رسول‌خداعليه‌السلام فرمودند: لباس خوب بپوشید و از اسباب و وسایل خوب بهره گیرید چنان که در میان همه چون خالی نمودار باشید.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: مَنْ أَكَلَ وَ ذُوعَيْنَيْنِ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَ لَم يُواسِهِ ابْتُلِي بِدَاءٍ لا دَوَاءَ لَهُ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: هرکه غذا بخورد در حالیکه موجود دوچشمی به او مینگرد و ولی او را شریک غذای خود نکند به دردی بی‌درمان گرفتار آید.
نجيحٌ: رَأيتُ الْحَسَنَ بنَ عليٍعليه‌السلام: يأكُلُ وَ بَيْنَ يَدَيْه كَلْب، كُلَّمَا أكَلَ لُقمَةٍ طَرَحَ للكَلْبِ مِثلَهَا، فَقُلْتُ لَهُ: يَابْنَ رسول‌الله، أَلَا أرْحِمُ هذَا الكَلْبَ عَنْ طَعَامِلَ؟ قالَ: دَعْهُ، إنّي لَأستَحْيِي مِنَ اللهِ تَعالَى أنْ يَكُونَ ذُو رُوحٍ يَنْظُرُ فِي وَجْهِي و أنَا آكُلُ ثُمَّ لَا أُطْعِمُهُ.
راوی گفت دیدم حسن‌بن‌علیعليه‌السلام: غذا می‌خورد و در برابرش سگی بود. هر لقمه‌ای که می‌خورد به همان اندازه هم جلوی سگ می‌انداخت. به ایشان عرض کردم: یابن‌رسول‌الله! آیا می‌خواهی این سگ را از کنار غذای شما دور کنم؟ فرمود: به حال خودش بگذار؛ من از خدا شرم می‌کنم که مشغول خوردن غذا باشم و جانداری به صورت من نگاه کند و به او غذا ندهم.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: الخلق كلهم عيال اللّه فأحبّهم إلى اللّه أنفعهم لعياله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مردم همه عیال خدایند و محبوب ترین کس پیش خدا کسی است که برای عیال وی سودمندتر باشد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: رحم اللّه والدا أعان ولده على برّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا رحمت کند پدری را که فرزند خود را کمک کند تا با پدر نیکی تواند کرد.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: اطلبوا الرّزق في خبايا الأرض.
رسول‌خداﷺ فرمودند: روزی را در نهانگاه‌های زمین بجوئید آنجا که گمان آن نمیرود.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: تُوبُوا إلى اللهِ، فإنّي أتوبُ إلى اللهِ فی كُلِّ يومٍ مائةَ مَرّةٍ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: به درگاه خدا توبه کنید که من روزی صد بار به درگاه او توبه می کنم .

۲۲. قال رسول‌اللهﷺ: مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَسُبَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ، قِيلَ: وَ كَيْفَ يَسُبُّ وَالِدَيْهِ؟! قَالَ: يَسُبُّ الرَّجُلَ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَ أُمَّه.
پیامبر خداﷺ فرمودند: از بزرگ‌ترین گناهان این است که آدمی پدر و مادر خود را دشنام دهد. عرض شد: چگونه کسی پدر و مادر خود را دشنام می‌دهد؟ فرمود: کس دیگری را دشنام می‌دهد و او متقابلاً به پدر و مادر وی ناسزا می‌گوید.

۲۳. الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام: اِعلَمْ وَ يحَکَ يَابنَ آدمَ! أنَّ قَسوَةَ البِطنَةِ، و كِظَّةَ المِلْأةِ، و سُكرَ الشِّبَعِ، مِمّا يُثَبِّطُ و يُبطِئُ عنِ العَمَلِ، و يُنسِي الذِّكرَ.
امام‌سجادعليه‌السلام فرمودند: وای بر تو ای پسر آدم! بدان‌که سنگینی پرخوری و رخوت و تنبلی برخاسته از انباشتن معده و مستی سیری از چیزهایی هستند که انسان را در زمینهٔ عمل سست و تنبل می‌کنند و ذکر خدا را از یاد او می‌برند

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: لا تظهرِ الشّماتة لأخيك فيعافيه اللّه و يبتليك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: برادر خویش را شماتت مکن که خدا او را عافیت دهد و ترا مبتلا کند.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: ما عظمت نعمة اللّه على عبد إلّا اشتدّت عليه مؤنة النّاس فمن لم يحتمل تلك المئونة للنّاس فقد عرض تلك النّعمة للزّوال.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی نعمت خدا بر بنده ای بزرگ شود حاجت مردم بر او بیشتر شود و هر که این حاجات را تحمل نکند نعمت خویش را بمعرض زوال آورده است.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ لِعَليؑ: لا يُحِبُّکَ إلّا مؤمنٌ، و لا يُبغِضُکَ إلّا منافقٌ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: ای علیؑ! مؤمن تو را دشمن ندارد و منافق دل به دوستی تو نسپارد.

۲۷. قال رسول‌اللهﷺ: الغِنى فى القَلبِ، و الفَقرُ فى القَلبِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: توانگری در دل است و نیازمندی نیز در دل است.

۲۸. قال رسول‌اللهﷺ إذا ماتَ أحَدُكُم فَقد قامَت قِيامَتُهُ، يَرى ما لَهُ مِن خَيرٍ و شَرٍّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هرگاه یکی از شما بمیرد، قیامتش برپا شده است؛ خوبی‌ها و بدی‌های خود را می‌بیند.

۲۹. الإمامُعليؑ: اسْتَخِرْ و لا تَتَخَيّرْ، فكَم مَن تَخَيّرَ أمْراً كانَ هَلاكُهُ فيهِ.
امام‌علیؑ فرمودند: از خدا طلب خیر کن و بدون آن دست به انتخاب مزن؛ زیرا بسا کسی‌که بدون طلب خیر از خدا کاری را انتخاب کرده و آن کار موجب نابودی او شده است.

۳۰. الامام‌علیؑ: كُن بِعَدُوِّکَ العاقِلِ أوثَقَ منکَ بِصَديقِکَ الجاهِلِ.
امام علیؑ فرمودند: به دشمن دانای خود اطمینان بیشتر داشته باش تا به دوست نادانت .

۳۱. الإمام‌الصادقؑ: لا أزالُ أنا و شِيعَتي بخيرٍ ما خَرجَ الخارِجيُّ مِن آلِ محمّدٍ ص، و لَوَدِدْتُ أنَّ الخارِجيَّ مِن آلِ محمّدٍﷺ خَرجَ و عَلَيَّ نَفَقةُ عِيالِهِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: تا زمانی‌که فردی از خاندان محمدﷺ هست که قیام کند من و شیعیانم در خیر و خوبی به‌سر می‌بریم. حتی دوست داشتم کسی خروج کند و خرج خانواده‌اش را من بپردازم تا کسی کاری با ما نداشته باشد.

۳۲. الإمام‌الصادقؑ: إنّ الإيمانَ عَشْرُ دَرَجاتٍ بِمَنزِلَةِ السُلَّم، يُصْعَدُ مِنهُ مِرْقاةً بَعدَ مِرْقاةٍ، فلا يَقُولَنَّ صاحبُ الاثنَينِ لِصاحِبِ الواحدِ: لَستَ على شَيءٍ حتّى يَنْتهيَ إلى العاشِرِ. فلا تُسْقِطْ مَن هُو دُونکَ فيُسقِطَکَ مَن هُو فَوقَکَ، و إذ رأيتَ مَن هُو أسْفَلُ مِنکَ بدرجةٍ فارْفَعْهُ إليکَ بِرِفْقٍ و لا تَحْمِلَنَّ عليهِ ما لا يُطيقُ فَتَكْسِرَهُ، فأنّ مَن كَسَرَ مؤمناً فعلَيهِ جَبْرُهُ.
امام‌صادقؑ فرمودند: ایمان مانند نردبانی است که ده پله دارد و پله‌های آن یکی پس از دیگری پیموده می‌شود. پس کسی‌که در پلهٔ دوم است نباید به آن‌که در پلهٔ اول است بگوید تو چیزی نداری تا برسد به آن‌که در پلهٔ دهم است او هم نباید به پایین‌تر خود چنین سخنی بگوید . آن را که در پلهٔ پایین‌تر از تو قرار دارد نینداز که بالاتر از تو نیز تو را می‌اندازد. اگر دیدی کسی یک پله از تو پایین‌تر است با مهربانی و ملایمت او را به طرف خود بالا کشان و فراتر از توانش باری به دوش او مگذار که او را می‌شکنی و هرکس مؤمنی را بشکند باید شکستگی او را درمان کند.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: أفضلُ الإيمانِ أنْ تَعلمَ أنّ اللهَ معکَ حَيثُ ما كُنتَ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: برترین ایمان این است که بدانی خداوند همه‌جا با توست.

۳۴. الإمام‌الصادقؑ: لا يَثْبُتُ للمؤمن الإيمانُ إلّا بالعَمَلِ و العَمَلُ مِنهُ.
امام‌صادقؑ فرمودند: ایمان مؤمن جز با عمل استوار نمی‌شود، عمل جزئی از ایمان است.

۳۵. الإمامُالكاظمؑ: ليسَ كلُّ مَن قالَ بوَلايتِنا مؤمناً، و لكنْ جُعلو أنْساً للمؤمنينَ.
امام‌کاظمؑ فرمودند: نه هرکه دم از ولایت ما بزند مؤمن است بلکه آنان همدم مؤمنان قرار داده شده‌اند.

۳۶. الإمامُعليؑ: لا تأمَنَنَّ مَلُوماً.
امام‌علیؑ فرمودند: شخص به ستوه آمده و رنجیده را امین مشمار.

٣٧. الامام‌علی‌ؑ: أمَا إنّه لیسَ بینَ الحقِّ و الباطلِ إلّا أربَعُ أصابعَ ... الباطلُ أن تقولَ: سَمِعتُ، و الحقُّ أن تقولَ: رَأیتُ.

امام‌علی‌ؑ فرمودند: میان حق و باطل جزچهار انگشت فاصله نیست ... باطل آن است که بگویی: شنیدم و حق آن است که بگویی: دیدم.

الإمام‌الباقرؑ: سُئلَ أمیرُالمؤمنینَؑ: کَم بینَ الحقِّ و الباطِلِ؟ فقالَ: أربَعُ أصابِعُ و وَضعَ أمیرُالمؤمنینَ یدَهُ علی اُذُنِهِ و عَینَیهِ فقالَ: ما رَأتهُ عَیناکَ فهو الحقُّ، و ما سَمِعَتهُ اُذُناکَ فأکثرُهُ باطلٌ.

امام‌باقرؑ فرمودند: از امیرالمؤمنینؑ سؤال شد: فاصله میان حق و باطل چه اندازه است ؟ فرمود: چهار انگشت.سپس دست خود را میان گوش و چشم خود قرار داد و فرمود: آنچه چشمانت ببیند حق است و آنچه گوشهایت بشنود بیشترش باطل است .

٣٨. قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ عزّوجلّ یُبغِضُ رجُلاً یُدخَلُ علَیهِ فی بَیتِهِ و لا یُقاتِلُ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند مردی را که در خانه اش به او تجاوز می شود و نمی جنگد دوست ندارد.

٣٩. الإمام‌الصادقؑ: مَن وَضعَ حُبَّهُ فی غَیرِ مَوضِعِهِ فَقد تَعرَّضَ للقَطیعَةِ.

امام‌صادقؑ فرمودند: هر که محبتش را بی‌جا صرف کند، رشتهٔ دوستی‌اش گسیخته شود.

٤٠. الإمام‌الباقرؑ: لا واللهِ ما أرادَ اللهُ تَعالی مِن النّاسِ إلّا خَصلَتَینِ: أن یُقِرّوا لَهُ بالنِّعَمِ فیَزیدَهُم، و بالذُّنوبِ فَیَغفِرَها لَهُم.

امام‌باقرؑ فرمودند: سوگند به خدا که او از مردم جز دو کار نخواسته: به نعمتهای او اعتراف کنند تا نعمت را فزون کند و به گناهان اقرار ورزند تا بیامرزد.(مؤلف: این روایت از جوامع الکلم است یعنی در کمترین لفظ بیشترین معنا را بیان کرده و تمام راه را در دو کلمه گفته).

چهل حدیث ۱۷

۱. قال رسول‌اللهﷺ: أصدق کلمة تکلّم بها العرب کلمة لبید: ألا کلّ شیء ما خلا اللّه باطل.
رسول‌خداﷺ فرمودند: راست ترین حرفی که عرب گفته شعر لبید است که گوید بجز خدا همه چیز باطل است.
مؤلف گوید: بجز با روی خوبت عشق بازی حرام است و حرام است و حرام است.
همه فانی و خوان وحدت تو مدام است و مدام است و مدام است.

******

۲. قال رسول‌اللهﷺ: و انتظار الفرج من اللّه عزّ و جلّ عبادة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: انتظار گشایش از طرف خداوند عبادت است.
الإمامُعلیؑ: انتظِر و الفرَجَ و لا تَیأسُوا مِن رَوحِ اللهِ، فإنَّ أحبَّ الأمالِ إلی اللهِ عزّوجلّ انتظارُ الفَرَجِ.
امام‌علیؑ فرمودند: در انتظار فرج باشید و از رحمت خدا نومید مشوید، زیرا محبوب‌ترین کارها نزد خداوند انتظار فرج است.

۳. الإمامالصادقؑ: مَلْعونٌ رَجُلٌ یَبدءهُ أخوهُ بالصُّلْح فلَمْ یُصالِحْهُ.
امام‌صادقؑ فرمودند: ملعون است، ملعون است، کسی‌که برادرش با وی از در صلح و آشتی درآید و او آشتی نکند.

۴. رسول‌اللهﷺ: إنَّ الشَّیطانَ قالَ: لن یَنجُوَ مِنّی الغَنِیُّ مِن إحدی ثلاثٍ: إمّا أن اُزَیِّنَهُ فی عَینِهِ فَیَمنَعَهُ مِن حَقِّهِ، و إمّا أن اُسَهِّلَ علَیهِ سبیلَهُ فَیُنفِقَهُ فی غیرِ حَقِّهِ، و إمّا أن اُحَبِّبَهُ إلَیهِ فَیَکسِبَهُ بغیرِ حَقِّهِ.
پیامبر خداﷺ: شیطان گفت: آدم توانگر از چنگ من خلاصی ندارد و او را به یکی از این سه چیز گرفتار می‌کنم: یا مال و ثروت را درنظر او می‌آرایم که در نتیجه، از پرداخت حقوق مالی خویش، خودداری می‌ورزد یا راه‌های مصرف آن را برایش آسان می‌کنم که در نتیجه، آن‌ها را به ناحق خرج کند و یا مال و ثروت را محبوب او می‌گردانم که درنتیجه، آن را از راه‌های ناروا به‌دست می‌آورد.

۵. الإمامُ زینُ‌العابدینَؑ: المؤمنُ یَصمُتُ لیَسْلَمَ، و یَنْطِقُ لِیَغْنَمَ.
امام‌سجادؑ فرمودند: مؤمن سکوت می‌کند تا سالم ماند و سخن می‌گوید تا سود برد.
قال رسول‌اللهﷺ: قولوا خیرا تغنموا و اسکتوا عن شرّ تسلموا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خیر گوئید تا بهره برید و از شر خاموش مانید تا بسلامت روید.

٦. حَفْصُبنُغِیاثٍ: قالَ أبو عبدِاللهِؑ: یا حَفْصُ ما مَنزِلَةُ الدُّنیا مِن نَفْسی إلّا بمَنزِلَةِ المِیتَةِ إذا اضْطُرِرْتُ إلَیها أکَلْتُ مِنها... ثُمَّ تلا قولَهُ: «تلک الدّارُ الآخِرة نجعلها للذین لا یریدون علوّا فی الارض و لا فسادا...» ، و جَعلَ یَبکي و یقولُ: ذَهبَتْ واللهِ الأمانيُّ عِندَ هذِهِ الآیَةِ.
راوی می‌گوید: امام‌صادقؑ فرمودند: دنیا در نظر من چونان مردار است که هرگاه ناچار شدم از آن می‌خورم... آیهٔ «آن سرای آخرت را برای کسانی قرار داده‌ایم که در دنیا علوّ و فساد نخواهند» را تلاوت فرمود و شروع به گریستن کرد و گفت: سوگند به خدا که با این آیه همهٔ آرزوها بر باد رفت.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: عمل البرّ کلّه نصف العبادة و الدعاء نصف فإذا أراد اللّه تعالی بعبد خیرا انتحی قلبه للدّعاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: همه اعمال خیر یک نیمه عبادتست و دعا نیمه دیگر. چون خدا برای بنده ای خیر خواهد قلب او را بدعا متمایل کند.

۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ قلیل العمل مع العلم کثیر
رسول‌خداﷺ فرمودند: کار اندک که با بصیرت و دانش انجام گیرد، اندک نیست بلکه بسیار است

۹. الامام‌علیؑ: جُودُ الرّجُلِ یُحَبّبُهُ إلی أضدادِهِ، و بُخلُهُ یُبَغِّضُهُ إلی أولادِهِ.
امام علیؑ فرمودند: بخشندگی مرد او را محبوب دشمنانش می کند و بخلش او را نزد فرزندانش هم منفور می سازد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: أحبب حبیبك هونا ما عسی أن یکون بغیضك یوما ما و أبغض بغیضك هونا ما عسی أن یکون حبیبك یوما ما.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در دوستی میانه نگهدار که شاید دوست روزی دشمن تو شود و در دشمنی راه افراط مسپار که شاید دشمن روزی دوست گردد.

۱۱. الإمامُ علیؑ: خَادِعْ نَفْسَكَ فِي الْعِبَادَةِ وَ ارْفُقْ بِهَا وَ لَا تَقْهَرْهَا وَ خُذْ عَفْوَهَا وَ نَشَاطَهَا إِلَّا مَا كَانَ مَكْتُوباً عَلَيْكَ مِنَ الْفَرِيضَةِ فَإِنَّهُ لَا بُدَّ مِنْ قَضَائِهَا وَ تَعَاهُدِهَا عِنْدَ مَحَلِّهَا.

امام علی‌علیه‌السلام فرمودند: برای عبادت کردن نفس خود را فریب‌ده و با نفست ملایمت کن و به زور به عبادت وادارش مکن و در زمان فراغت و نشاطش او را به عبادت گیر، مگر در عباداتی که بر تو واجب گشته است که در این صورت باید آنها را به موقع انجام دهی و بر آنها مواظبت کنی.

۱۲. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لَمّا دَخَلَ عَلَيهُ عمرُو بنُ حُرَيثٍ وَ هُوَ فِي مَنْزِلِ أَخِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ فَقالَ لَهُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، مَا حَوَّلَكَ إِلَى هَذَا الْمَنْزِلِ ؟: طَلَبُ النُّزْهَةِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمودند: کسی خدمت امام‌صادق‌علیه‌السلام که در منزل برادر خود عبدالله بن محمد تشریف داشت، رسید و عرض کرد: فدایت شوم! چه شده که به این جا آمده‌اید؟ حضرت فرمود: برای گردش و تفریح.

۱۳. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا استشار أحدكم أخاه فليشر عليه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: وقتی یکی از شما با برادر خود مشورت می کند وی باید رأی خود را صریح بگوید.
قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ الرّجل لا يزال في صحّة رأيه ما نصح لمستشيره، فإذا غشّ مستشيره سلبه اللّه تعالى صحّة رأيه؛
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: مرد تا هنگامی که خیر خواه کسانی است که با او مشورت می‌کنند از اصابت رأی بهره ور است و همین که یکرنگی با آنها را کنار نهاد خداوند صحت رأی را از او میگیرد.

۱٤. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إيّاكُم و دَعوَةَ الوالِدِ، فإنَّها أحَدُّ مِن السَّيفِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: از نفرین پدر بترسید، که آن از شمشیر برنده‌تر است.

۱۵. الإمام الرّضاعلیه‌السلام: لا يَعدَمُ المرءُ دائرةَ السّوءِ مَعَ نكثِ الصَّفقةِ.
امام رضاعلیه‌السلام فرمودند: آدم پیمان شکن از پیشامد بد در امان نیست .

۱٦. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ليس لك من مالك إلّا ما أكلت فافنيت أو لبست فأبليت أو تصدّقت فأمضيت
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: از مال خویش بهره نداری جز آنکه بخوری و تمام کنی یا بپوشی و کهنه کنی یا صدقه دهی و بگذری.

۱۷. الامام‌علی‌علیه‌السلام: كانَ رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يقولُ: إنَّ اللهَ يُبغِضُ المُعَبِّسَ فی وَجهِ إخوانِهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام از قول رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خداوند از کسی که به برادرانش رو ترش کند نفرت دارد.
الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: المؤمنُ بِشْرُهُ في وجهِهِ و حُزنُهُ في قلبِهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام فرمودند: مؤمن شادی‌اش در چهره‌اش می‌باشد و اندوهش در دلش.

۱۸. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: من رفع حجرا عن الطّريق كتبت له حسنة.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که سنگی از راه بردارد عمل نیکی برای وی ثبت کند.

۱۹. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا أراد اللّه بأهل بيت خيرا أدخل عليهم الرّفق.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: وقتی خدا خیر خانه‌ای را خواهد، اهل آن‌خانه را اهل مدارا کند.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ الرّزق ليطالب العبد أكثر ممّا يطلبه أجله.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: روزی بیشتر از اجل در جستجوی بنده است.
قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: قال اللّه تعالى يا ابن آدم تؤتى كلّ يوم برزقك و أنت تحزن
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خداوند فرماید ای پسر آدم هر روز روزی تو میرسد با این حال غمگینی؟

۲۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: فتَوبَةُ الأنبياءِ مِن اضطِرابِ السِّرِّ، و تَوبَةُ الأصفياءِ مِن التَّنفُّسِ، و تَوبَةُ الأولياءِ مِن تَلوينِ الخَطَراتِ، و تَوبَةُ الخاصِّ مِن الاشتِغالِ بِغَيرِ اللهِ، و تَوبَةُ العامِّ مِن الذُّنوبِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمودند: توبه پیامبران از فاش شدن راز است و توبه برگزیدگان از دم زدن و توبه اولیا از رنگارنگی خطورات دل و توبه خاصّان از پرداختن به غیر خدا و توبه عوام از گناهان.

۲۲. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا شَتَمَ أحَدُكُم أخاهُ فلا يَشتِمْ عَشِيرَتَهُ، ولا أباهُ، ولا أُمَّهُ، ولكنْ لِيَقُلْ إن كانَ يَعلَمُ ذلك: إنّكَ لَبَخِيلٌ، و إنّكَ لَجَبانٌ، و إنّكَ لَكَذُوبٌ، إن كانَ يَعلَمُ ذلكَ مِنهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هرگاه یکی از شما برادرش را دشنام دهد، به ایل و تبار او و پدر و مادرش فحش ندهد، بلکه بگوید تو بخیلی، تو ترسویی، تو دروغگویی! به شرط آن که بداند او واقعاً چنین است.

۲۳. الامام‌علی‌علیه‌السلام: كَفى بالرجُلِ غَفلَةً أن يُضَيِّعَ عُمُرَهُ فيما لا يُنجِيهِ.

امام‌علی‌ﷺ فرمودند: در غفلت آدمی همین بس که عمر خود را در راه چیزهایی که او را نجات نمی‌دهد هدر کند.
الامام‌علی‌ﷺ: کَفی بِالمَرءِ غَفلَةً أن یَصرِفَ هِمَّتَهُ فیما لا یَعنیهِ.
امام‌علی‌ﷺ فرمودند: در غفلت انسان همین بس که همّ خود را صرف چیزهای بیهوده کند.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: الحسد و البغضاء هی الحالقة حالقة الدّین
رسول‌خداﷺ فرمودند: حسد و دشمنی، دین آدمی را ریشه کن میکنند.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: حدّ یعمل في الأرض خیر لأهل الأرض من أن یمطروا أربعین صباحا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: حدی که در زمین اجرا شود برای زمینیان بهتر از آنست که چهل روز باران ببارد.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ: و قوله: إنّ لنا حقّاً إن نُعْطَهُ نأخُذْهُ، و إن نُمْنَعهُ نَرکَبْ أعجازَ الإبلِ و إنْ طالَ السُّری.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ما حقّی داریم اگر دادند میگیریم و اگر ندادند سوار شتر میشویم و میرویم.(شاید یعنی به زور نمیگیریم)

۲۷. عیسی ﷺ: بحَقٍّ أقولُ لَکُم: إنَّ أکنافَ السَّماءِ لَخالیَةٌ مِن الأغنیاءِ، و لَدُخولُ جَمَلٍ فی سَمِّ الخِیاطِ أیسَرُ مِن دُخولِ غَنیٍّ الجَنَّةَ.
عیسی‌ﷺ فرمودند: به‌حق برایتان بگویم. کرانه‌های آسمان از توانگران تُهی است و داخل‌شدن اشتری یا طنابی به سوراخ سوزن آسان‌تر است از داخل‌شدن توانگر به بهشت.

۲۸. قال رسول‌اللهﷺ: مَن ماتَ علی شیءٍ بَعثَهُ اللهُ علَیهِ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکس با هر چیزی از اعمال و صفات بمیرد، خداوند او را با همان برمی‌انگیزد.

۲۹. الإمام‌الصادقﷺ: مَنِ اسْتَخارَ اللهَ مَرّةً واحِدَةً و هُو راضٍ بِهِ خارَ اللهُ لَهُ حَتْماً.
امام‌صادقﷺ فرمودند: کسی‌که با طیب خاطر و از ته دل یک بار از خدا طلب خیر کند خداوند حتما به او خیر عنایت خواهد کرد.

۳۰. الامام‌علی‌ﷺ: إیّاکَ أن تُحِبَّ أعداءَ اللهِ، أو تُصفِیَ وُدَّکَ لغَیرِ أولیاءِالله، فإنّ مَن أحَبَّ قَوماً حُشِرَ مَعهُم.
امام علی‌ﷺ فرمودند: مبادا دشمنان خدا را دوست بداری , یا دوستیت را نثار کسی جز دوستان خدا کنی ,که هر کس مردمی را دوست بدارد با آنان محشور شود.

۳۱. الإمام‌الصادقﷺ: إنّ هذا الأمرَ لا یأتیکُم إلّا بَعدَ إیاسٍ، لا واللهِ، حتّی تُمَیَّزوا.
امام‌صادقﷺ فرمودند: به خدا قسم این امر ظهور به سراغتان نیاید مگر پس از آنکه به‌کلی نومید شوید، نه به خدا، مگر پس از آنکه سره و ناسرهٔ شما از هم بازشناخته شود.
الإمام‌الباقرﷺ: و قد سألَه الفُضَیلُ: هَل لهذا الأمرِ وقتٌ؟: کَذَبَ الوَقّاتونَ، کَذَبَ الوَقّاتونَ، کَذَبَ الوَقّاتونَ.
امام‌باقرﷺ فرمودند: در پاسخ به این پرسش که آیا زمان ظهور تعیین شده است؟ فرمود: کسانی که وقت تعیین می‌کنند دروغگویند.
الإمام‌الصادقﷺ: کَذَبَ المُوقِّتونَ، ما وَقَّتْنا فیما مضی و لا نُوقِّتُ فیما یُستَقْبَلُ.
امام‌صادقﷺ فرمودند: وقت‌گذاران دروغ‌گویند. ما در گذشته زمان تعیین نکرده‌ایم و در آینده نیز زمان تعیین نمی‌کنیم.
الإمام‌الصادقﷺ: مَن وقّتَ لکَ من النّاسِ شیئاً فلا تَهابَنَّ أنْ تُکَذِّبَهُ، فلَسْنا نُوَقِّتُ لأحدٍ وَقْتاً.
امام‌صادقﷺ فرمودند: هرکس برای تو زمان تعیین کرد بی‌مهابا او را دروغ‌زن شمار، زیرا ما برای هیچ‌کس زمان تعیین نمی‌کنیم.

۳۲. الإمام‌الصادقﷺ: قالَ موسی ﷺ: یا ربِّ، أیُّ خَلقٍ أبغَضُ إلیکَ؟ قالَ: الّذی یَتَّهِمُنی. قالَ: و مِن خَلقِکَ مَن یَتّهِمُکَ؟! قالَ: نَعَم، الّذی یستخیرنی فأخِیرُ لَهُ، والّذی أقضی القَضاءَ لَه و هُو خیرٌ له فیَتَّهِمُنی.
امام‌صادقﷺ فرمودند: موسیﷺ عرض کرد: پروردگارا! کدامین آفریده نزد تو منفورتر است ؟ فرمود: آن که مرا متهم می کند. عرض کرد: آیا از بندگان تو کسی هم تو را متهم می‌کند؟ فرمود: آری، همان کسی که از از من خیر و برکت می خواهد و من به او خیر می دهم و آنچه را از قضای خود که به نفع اوست برایش جاری می سازم اما او ناخوش میدارد و مرا متهم می سازد.

۳۳. الإمام‌الصادقﷺ: ثلاثةٌ مَکسبةٌ للبَغضاءِ: النِّفاقُ، و الظُّلمُ، و العَجبُ.
امام‌صادقﷺ فرمودند: سه چیز نفرت و دشمنی آورد: دو رویی , ستمگری و خودپسند.

۳٤. الإمامالباقرعليه‌السلام: إنَّ المؤمنَ يُبتلى بكُلِّ بَليّةٍ و يَموتُ بكُلِّ مِيتةٍ، إلّا أنَّهُ لا يقتُلُ نَفسَهُ.

امامباقرعليه‌السلام فرمودند: مؤمن به هر بلایی آزموده و گرفتار می شود و به هر مرگی می میرد, اما خودکشی نمی کند.

۳۵. الإمامُعليعليه‌السلام: كيفَ يأنَسُ باللهِ مَن لا يَسْتوحِشُ مِن الخَلقِ؟!

امامعلیعليه‌السلام فرمودند: چگونه با خدا انس گیرد آن‌که از مردم گریزان نیست.

الإمامُ العسكريُّعليه‌السلام: مَن أنِسَ باللهِ اسْتَوحَشَ مِن النّاسِ.

امامعسکریعليه‌السلام فرمودند: هرکه با خدا همدم شود با مردم خو نگیرد.

۳٦. الإمامالباقرعليه‌السلام: ما خَلَقَ اللهُ عزّوجلّ خَلْقاً أكرَمَ على اللهِ عزّوجلّ مِن المؤمنِ؛ لأنّ الملائكةَ خُدّامُ المؤمنينَ.

امامباقرعليه‌السلام فرمودند: خداوند هیچ آفریده‌ای نیافرید که از مؤمن نزد خدا گرامی‌تر باشد؛ زیرا فرشتگان خدمتگزار مؤمنان هستند.

۳۷. قال رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: يا وَزّانُ، زِن و أرجِح.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: ای قپان دار! سنگینتر وزن کن .

قال رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: إذا وَزَنتُم فأرجِحوا.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: هرگاه وزن می کنید به نفع مشتری سنگینتر وزن کنید.

۳۸. الإمامُعليعليه‌السلام: يقولُ اللهُ تعالى: يابنَ آدمَ، لَم أخلُقْكَ لِأربَحَ علَيكَ، إنّما خَلقتُكَ لِتربَحَ علَيَّ فاتّخِذْنِي بَدلاً مِن كلِّ شيءٍ، فأنّي ناصرٌ لكَ مِن كلِّ شيءٍ.

امامعلیعليه‌السلام فرمودند: خدای تعالی می‌فرماید: فرزند آدم! تو را نیافریدم تا سودی کنم بلکه آفریدیمت تا تو را از من سود بری. پس، به‌جای هرچیز مرا برگزین؛ زیرا من یاور تو به‌جای هرچیز هستم.

۳۹. الإمامُ المهديُّعليه‌السلام: إنّ موسى ناجى ربَّهُ فقالَ: يا رَبِّ إنّي قد أخلَصتُ لكَ المَحبَّةَ مِنّي و غَسَلتُ قَلبي عَمَّن سِواكَو كانَ شديدَ الحبِّ لأهلِهِ فقالَ اللهُ تعالى: إخلَع نَعلَيكَ .

امام مهدیعليه‌السلام فرمودند: موسی در وادی مقدس با خدای خود به راز و نیاز پرداخت و عرض کرد: پروردگارا! من محبت و دوستی خود را پاک از آن تو کردم و دلم را از جز تو شستم موسی خانواده اش را زیاد دوست می داشت پس خدای تعالی فرمود: کفشهای خود را برکن

٤۰. قال رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ اللهَ تعالى جميلٌ يُحِبُّ الجَمالَ، و يُحِبُّ مَعاليَ الأخلاقِ، و يَكرَهُ سَفسافَها.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: خداوند متعال زیباست و زیبایی را دوست می دارد. خوی های والا را دوست دارد و خصلتهای پست را ناخوش می دارد.

چهل حدیث ۱۸

۱. قال رسول‌اللهﷺ: لا يبلغ العبد حقيقة الإيمان حتّى يعلم أنّ ما أصابه لم يكن ليخطئه و ما أخطأه لم يكن ليصيبه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنده بحقیقت ایمان نرسد تا بداند که آنچه بدو رسیده نمیشد نرسد و آنچه بدو نرسیده نمیشد برسد.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: من أصبح و همّه التّقوى ثمّ أصاب فيما بين ذلك ذنبا غفر اللّه له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که روز آغازد و سر پرهیزکاری داشته باشد و در این اثنا گناهی کند خدا وی را بیامرزد.

۳. ۲٤٤. الإمامُ‌عليؑ: مَن جانَبَ الإخْوانَ على كُلِّ ذَنبٍ قَلَّ أصدِقاؤهُ.
امام‌علیؑ فرمودند: هرکس برای هر خطایی از برادران کناره‌گیری کند دوستانش کاهش یابند.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: كلّ شيء ساء المؤمن فهو مصيبة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر چه مؤمن را از آن بد آید مصیبت است.

٥. الإمامُ‌عليؑ: علامةُ الإيمانِ أنْ تَتقي اللهَ في حديثِ غيرِكَ.
امام‌علیؑ فرمودند: نشانهٔ ایمان این است که در سخن‌گفتن از دیگران پروای خدا داشته باشی.

٦. الإمامُ عَليؑ: إنَ الرّجُلَ لَيُعْجِبُهُ شِراكُ نَعْلِهِ فيَدْخُلُ في هذهِ الآيةِ ﴿تلك الدّارُ الآخرةُ...﴾
امام‌علیؑ فرمودند: اگر حتی بند کفش آدمی او را سرخوش کند، مشمول آیهٔ «آن سرای آخرت...» می‌شود.
الإمامُ عَليؑ: إنّ الرّجلَ لَيُعجِبُهُ أنْ يَكونَ شِراكُ نَعْلِهِ أجْوَدَ مِن شِراكِ نَعلِ صاحبِهِ، فيَدْخُلُ تحتَها.
امام‌علیؑ فرمودند: اگر انسان از اینکه بند کفش او از بند کفش دوستش بهتر است سرخوش شود، مشمول این آیه می‌شود.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: سلوا اللّه من فضله فإنّ اللّه يحبّ أن يسأل
رسول‌خداﷺ فرمودند: از فضل خدا بخواهید که او دوست دارد

۸. قال رسول‌اللهﷺ: من طلب العلم تكفّل اللّه برزقه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که در جستجوی علم برآید خدا عهده دار روزی او شود.

۹. الإمامُ العسكريُّؑ: مَن لَم يُحسِن أن يَمنَعَ لَم يُحسِن أن يُعطي.
امام عسکریؑ فرمودند: کسی که نبخشیدن را به جای خویش بلد نباشد, بخشیدن به موقع را نیز بلد نیست .

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: أبد المَوَدَّةَ لِمَن وادَّكَ فَإنَّها أثبَتَ؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: آنکه با تو در دوستی می زند ره دوستی گیر که این گونه دوستی پایدارتر است.

۱۱. الإمام‌الصادقؑ: اجْتَهَدْتُ فِي الْعِبَادَةِ وَ أَنَا شَابٌّ، فَقَالَ لِي أَبِي: يَا بُنَيَّ دُونَ مَا أَرَاكَ تَصْنَعُ؛ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ إِذَا أَحَبَّ عَبْداً رَضِيَ عَنْهُ بِالْيَسِيرِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: زمانی که جوان بودم در عبادت سخت می‌کوشیدم. پدرم به من فرمود: فرزندم! کمتر از آنچه می‌بینم عبادت کن؛ زیرا خداوند عزوجل اگر بنده‌ای را دوست داشته باشد به عبادت اندک او خرسند می‌گردد.

۱۲. عمّارُ بنُ ياسرٍ: أمَرَنا رسول‌اللهﷺ بإقْصارِ الخُطَبِ.
عماربن‌یاسر گفت: پیامبر خداﷺ، ما را به مختصر برگزارکردن خطبه‌ها فرمان داد.
جابرُ بنُ سَمُرَةَ السَّوائي: كانَ رسول‌اللهﷺ لا يُطيلُ المَوعِظَةَ، إنَّما هُنَّ كَلِماتٌ يَسيراتٌ.
راوی گوید پیامبر خداﷺ در روز جمعه موعظه را طولانی برگزار نمی‌کرد، بلکه سخنانی کوتاه ایراد می‌فرمود.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: إذا خفيت الخطيئة لا يضرّ إلّا صاحبها و إذا ظهرت فلم تغيّر ضرّت العامّة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی گناهی مخفی بماند بجز گنهکار کسیرا ضرر نمیرساند و اگر آشکار شود و از آن جلوگیری نکنند برای همه مردم زیان دارد.

۱٤. الإمام‌الصادقؑ: إنّ صِلَةَ الرَّحِمِ و البِرَّ لَيُهَوِّنانِ الحِسابَ و يَعصِمانِ مِنَ الذنوبِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: همانا صلهٔ رحم و نیکوکاری کار حسابرسی را آسان می‌کند و از گناهان مصون می‌دارد.

۱۵. قال رسول‌اللهﷺ: رسولُ‌اللهِﷺ: المَجالِسُ بالأمانةِ.

پیامبر خداﷺ فرمودند: مجلسها امانت هستند.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: ما جاءني جبرئيل قطّ إلّا أمرني بالسّواك
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر وقت جبریل پیش من آمد مرا بمسواک کردن فرمان داد

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: أكثَرُ ما تَلِجُ بِهِ أُمّتي الجَنَّةَ: تَقوى اللهِ و حُسنُ الخلقِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: امت من بیشتر به سبب دو چیز وارد بهشت می شوند: خدا پروایی و خوشخویی.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: من زرع زرعا فأكل منه طير كان له صدقة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که کشتی کند و پرنده ای از آن بخورد برای وی صدقه ای محسوب شود.
قال رسول‌اللهﷺ: من غرس غرسا لم يأكل منه آدميّ و لا خلق من خلق اللّه إلّا كان له صدقة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که درختی بکارد هر بار که انسانی یا یکی از مخلوق خدا از آن بخورد برای وی صدقه ای محسوب شود.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: لا خير فيمن لا يضيف.
رسول‌خداﷺ فرمودند: آنکه مهمان نپذیرد خیری در او نیست.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: و لا يحملنّ أحدكم استبطاء الرّزق أن يطلبه بمعصية اللّه فإنّ اللّه تعالى لا ينال ما عنده إلّا بطاعته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: و در جستجوی روزی میانه رو باشید و اگر روزی یکی از شما دیر رسید آن را بوسیله معصیت خدا نجوید زیرا آنچه پیش خداست جز بوسیله اطاعت او بدست نمی آید.

۲۱. قال رسول‌اللهﷺ: رسول‌الله صلى‌الله عليه وآله و سلم: النَّدمُ تَوبَةٌ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: پشیمانی خودش توبه است .
الامام‌علیؑ: المُقِرُّ بالذّنبِ تائبٌ.
امام‌علیؑ فرمودند: کسی که به گناه اعتراف کند توبه کرده است .

۲۲. الإمامُ‌عليؑ: مَنِ استَقضى على صَديقِهِ انقَطَعَت مَوَدَّتُهُ.
امام‌علیؑ فرمودند: هرکه دربارهٔ دوست خود خرده‌گیر باشد، رشتهٔ دوستیش بگسلد.

۲۳. الامام‌علیؑ: الغِلُّ يُحبِطُ الحَسَناتِ.
امام‌علیؑ فرمودند: کینه، کارهای نیک را از بین می‌برد.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: كفى بالمرء شرّا أن يشار إليه بالأصابع.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدی مرد همین بس که انگشت نما باشد.
الإمام‌الصادقؑ: لَا يَطْمَعَنَ الْمُسْتَهْزِئُ بِالنَّاسِ فِي صِدْقِ الْمَوَدَّةِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: کسی که مردم را مسخره می‌کند، نباید به دوستی خالصانه آن‌ها چشم امید بندد.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: الدّنيا دول فما كان لك أتاك على ضعفك و ما كان منها عليك لم تدفعه بقوّتك.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دنیا متغیر است منفعتی که نصیب تو است اگر ضعیف هم باشی بتو میرسد و ضرری را که نصیب توست دفع آن بقوت نتوانی کرد

۲۶. الإمام‌الصادقؑ: و قَد سألَهُ صَفْوانُ الجَمّالُ عَن صاحبِ هذا الأمرِ [الإمامةِ]: صاحبُ هذا الأمرِ لا يَلْهو و لا يَلْعَبُ.
امام‌صادقؑ در پاسخ به پرسش صفوان جمّال دربارهٔ دارندهٔ این منصب [امامت] فرمودند: دارندهٔ این مقام به لهو و لعب نمی‌پردازد. در این هنگام موسی‌بن‌جعفر که کودکی بود وارد شد درحالی‌که ماده بزغاله‌ای با خود داشت و به او می‌گفت: پروردگارت را سجده کن! ابوعبدالله او را گرفت و در آغوش کشید و فرمود: پدر و مادرم به فدایش که اهل لهو و لعب و کارهای بیهوده و غفلت‌آور نیست.

۲۷. أنَّ أباذَرٍّ قالَ: انتَهيتُ إلى رسول‌اللهﷺ و هو جالِسٌ في ظِلِّ الكعبَةِ، فلمّا رَآني قالَ: هُمُ الأخسَرُونَ و رَبِّ الكعبَةِ! فقلتُ: مَن هُم؟ قالَ: هُمُ الأكثَرُونَ أموالاً، إلّا مَن قالَ: هكذا و هكذا مِن بينِ يدَيهِ و مِن خَلفِهِ و عن يَمينِهِ و عن شِمالِهِ، و قليلٌ ما هُم.
ابوذر گفت: به پیامبر خداﷺ که در سایهٔ کعبه نشسته بود، برخوردم. چون مرا دید، فرمود: به خداوند کعبه قسم که آنان زیان‌کار اند! عرض کردم: چه کسانی؟ فرمود: آنان‌که مال و ثروت بیشتری دارند مگر کسی که از پیش‌رو و پشت‌سر و از چپ و از راست چنین و چنان انفاق و بخشش کند و این افراد اندک‌اند.

۲۸. الإمامُ الحسنُ ؑ أيضاً: أعظَمُ سُرورٍ يَرِدُ علَى المومنينَ إذ نُقِلوا عن دارِ النَّكَدِ إلى نَعيمِ الأبَدِ.

امام‌حسن‌ؑ راجع به مرگ فرمودند: بزرگ‌ترین شادی است که به مؤمنان می‌رسد؛ زیرا از سرای رنج و بدبختی به نعمت جاویدان منتقل می‌شوند.

۲۹. قال رسول‌اللهﷺ: إذا هَمَمْتَ بأمْرٍ فاسْتَخِرْ ربَّکَ فيهِ سَبْعَ مرّاتٍ، ثُمّ انظُرْ إلى الّذي يَسْبِقُ إلى قَلبِکَ فإنَّ الخِيَرَةَ فيهِ، يَعني: افْعَلْ ذلکَ.

پیامبر خداؑ فرمودند: هرگاه قصد انجام کاری کردی، دربارهٔ آن هفت بار از خدا طلب خیر کن. سپس، بنگر که چه چیز زودتر به دلت خطور می‌کند، خیر در همان است؛ یعنی به همان عمل کن.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: رسولُ‌اللهِﷺ: أمَرَني رَبّي بحُبِّ المَساكينِ.

پیامبرخداﷺ فرمودند: خدایم مرا به دوست داشتن مسلمانان مستمند فرمان داده است.

فی حديثِ المعراجِ: يا أحمدُ! فإنَّ الفُقَراءَ أحبّائی.

در حدیث معراج آمده است: ای احمد! فقیران دوستان منند.

۳۱. الإمام‌الصادقؑ: القائمُؑ: لَن يَظهَرَ أبداً حتّى تَخرُجَ ودائِعُ اللهِ تعالى [يعني بها المؤمنينَ من أصلابِ الكافرينَ] فإذا خَرَجَتْ ظَهَرَ على مَن ظَهَرَ على مَن ظَهَرَ مِن أعداءِ اللهِ فقتَلَهُم؛

امام‌صادقؑ فرمودند: قائمؑ هرگز ظهور نکند تا آنگاه که امانت‌های خدای تعالی بیرون آیند یعنی مؤمنان از صلب کافران . پس، هرگاه آنان بیرون آمدند قائم بر دشمنان خدا چیره می‌شود و آن‌ها را می‌کشد.

۳۲. عَلْقَمَةُ بنُ قيسٍ: رأيتُ عليّاً على مِنبرِ الكوفةِ و هُو يقولُ: سَمِعْتُ رسول‌اللهﷺ يقولُ: لا يَزْني الزّاني حينَ يَزْني و هُو مؤمنٌ...، [فقلتُ]: يا اميرالمؤمنين، مَن زَنى فَقَد كَفَرَ؟ فقالَ عليؑ: إنّ رسول‌اللهﷺ كانَ يأمُرنا أنْ نُبْهِمَ أحاديثَ الرُّخَصِ، لا يَزْني الزّاني و هُو مؤمنٌ أنّ ذلکَ الزِّنا لَه حلالٌ، فإنْ آمنَ بأنَّهُ لَه حلالٌ فَقَد كَفَرَ.

راوی گوید علیؑ را دیدم بر منبر کوفه می‌فرماید: از پیامبر خداﷺ شنیدم که می‌فرماید: زناکار درحالی‌که مؤمن است زنا نمی‌کند... پرسیدم: ای امیرمؤمنان! کسی‌که زنا کند کافر است؟ علی ؑ فرمود: پیامبر خدا به ما دستور می‌داد احادیث رخصت‌ها را مبهم گذاریم. زناکار با ایمان به اینکه زنا برایش حلال و رواست، زنا نمی‌کند؛ زیرا اگر ایمان و اعتقاد داشته باشد که زنا برای او حلال و رواست کافر است.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: مَن قالَ: «لا إله إلّا اللهُ» لَم تَضُرَّهُ مَعها خَطيئةٌ، كَما لَو أشْرَکَ باللهِ لَم تَنْفَعْهُ مَعهُ حَسَنةٌ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکه بگوید: «معبودی جز الله نیست» هیچ گناهی به ایمان او آسیب نرساند. همچنان‌که اگر به خدا شرک ورزد هیچ کردار نیکی او را سود نبخشد.

۳٤. الإمام‌الصادقؑ: المؤمنُ لا يَمضى علَيهِ أربَعونَ لَيلةً إلّا عَرَضَ لهُ أمرٌ يُحزِنُهُ يُذَكَّرُ بهِ.

امام‌صادقؑ فرمودند: مؤمن چهل شب را سپری نمی کند جز آن که پیشامدی برایش شود که غمگینش سازد تا بدان وسیله متنبه گردد.

الإمام‌الصادقؑ: ما مِن مؤمنٍ إلّا و هُو يُذَكَّرُ فی كُلِّ أربَعينَ يَوماً ببلاءٍ، إمّا فی مالِهِ أو فی ولدِهِ أو فی نَفسِهِ فيؤجَرُ علَيهِ، أو هَمٍّ لا يَدری مِن أينَ هُو.

امام‌صادقؑ فرمودند: هیچ مؤمنی نیست مگر آن که هر چهل روز یک بار به وسیله بلا و گرفتاری متنبه می شود. این بلا یا به مال او می‌رسد یا به فرزندش یا به خودش که پاداش آن را می بیند و یا اندوهی به او می رسد که نمی داند از کجا رسیده است .

۳۵. الإمام‌الصادقؑ: التِّجارةُ تَزيدُ فی العقلِ.

امام‌صادقؑ فرمودند: تجارت کردن خرد را می افزاید.

الإمام‌الصادقؑ و قد قالَ لَهُ مُعاذُ بنُ كثيرٍ: إنّی قد أيسَرتُ، فأدَعُ التِّجارةَ؟: إنّکَ إن فَعَلتَ قَلَّ عقلُکَ أو نحوه.

معاذ بن کثیر به آن حضرت عرض کرد: من توانگر شده ام آیا تجارت را رها کنم ؟فرمود: اگر این کار را بکنی عقلت کم می شود یا چیزی شبیه این جمله .

الإمام‌الصادقؑ و قد قالَ لَهُ مُعاذُ بنُ كثيرٍ بَيّاعُ الأكسِيَةِ: إنّی قد هَمَمتُ أن أدَعَ السُّوقَ و فی يَدی شَیءٌ: إذَن يَسقُطَ رأيُکَ و لا يُستعانَ بکَ على شیءٍ.

معاذ بن کثیر جامه فروش به امام‌صادقؑ عرض کرد: من برای خود ثروتی دارم و تصمیم دارم بازار را رها کنم .حضرت فرمود: در این صورت نظرت از اعتبار می افتد و در هیچ چیز از تو کمک گرفته نمی شود.

۳٦. الإمام‌الصادقؑ: ما مِن مؤمنٍ إلّا و قد جَعلَ اللهُ لَهُ مِن إيمانِهِ أنْساً يَسكُنُ إليهِ، حتّى لو كانَ على قُلَّةِ جَبلٍ لم يَستَوحِشْ.

امام‌صادقؑ فرمودند: هیچ مؤمنی نیست مگر آنکه خدا ایمان او را همدم و دلارام او قرار دهد؛ چندان که اگر بر ستیغ کوهی باشد احساس تنهایی نکند.

۳۷. الإمامالصادقعلیه‌السلام: **مَرَّ أميرُالمؤمنين**علیه‌السلام **على جاريةٍ قدِ اشتَرَت لَحماً مِن قَصّابٍ و هِي تقولُ: زِدني، فقالَ لَهُ أميرُالمؤمنينَ**علیه‌السلام: **زِدها؛ فإنَّهُ أعظَمُ للبَرَكةِ.**

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمودند: امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام رد می شد دید دختری از قصاب گوشت خریده و می گوید سنگینتر بکش.امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام به قصاب فرمود: بیشتر بده , زیرا این کار برکتش بیشتر است .

۳۸. الإمامُ زينُ العابدينَعلیه‌السلام: **إنّهُ كانَ يقولُ لِقَهرَمانه: إذا أرَدتَ أن تَشتَرِيَ لي مِن حَوائجِ الحَجِّ شيئاً فاشتَرِ و لا تُماكِس.**

امام سجاد‌علیه‌السلام به پیشکار خودمی فرمودند: هرگاه خواستی از نیازمندیهای حج چیزی برای من بخری , خریداری کن و چانه مزن.

۳۹. قال رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: **وَيلٌ للمُتَألِّينَ من اُمَّتي، الَّذينَ يقولونَ: فُلانٌ في الجَنّةِ، و فُلانٌ في النّارِ.**

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: وای بر سوگند خورندگان امت من , همانان که می گویند: فلان بهشتی است و بهمان دوزخی .

۴۰. رسولُاللهِصلی‌الله‌علیه‌وآله **و قد سُئِلَ عن عَمل لا يُحالُ بَينَهُ و بينَ الجَنّةِ: لا تَغضَب، و لا تَسألِ الناس شيئاً، و ارضَ للنّاسِ ما تَرضى لِنَفسِكَ.**

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: در پاسخ به سؤال از عملی که چیزی میان آن و بهشت مانع نشود فرمود: خشمگین مشو, چیزی از مردم مخواه و بر مردم آن پسند که بر خودت می پسندی .

چهل حدیث ۱۹

۱. قال رسول‌اللهﷺ: العالم إذا أراد بعلمه وجه اللّه تعالی هابه کلّ شي ء و إذا أراد أن یکثر به الکنوز هاب من کلّ شي ء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد بوسیله آن گنجها بیندوزد از همه چیز بترسد.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه عزّ و جلّ أحبّ الکذب في الصّلاح و أبغض الصّدق في الفساد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند دروغ مصلحت آمیز را دوست دارد و از راست فساد انگیز بیزار است.

۳. قال رسول‌اللهﷺ: رسولُ‌اللهِﷺ: وَجَبت محَبَّةُ اللهِ علی مَن أُغضِبَ فَحَلُم.
پیامبر خداﷺ فرمودند: خدا کسی را که به خشم آید اما خویشتنداری ورزد دوست میدارد.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: لیس بحکیم من لم یعاشر بالمعروف من لا بدّ له من معاشرته حتّی یجعل اللّه له من ذلك مخرجا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کس با آنکه از معاشرت وی ناچار است بنیکی معاشرت نکند تا خدا فرجی برای او پیش آرد خردمند نیست.

٥. قال رسول‌اللهﷺ: یا مَعشرَ التُّجّارِ، إنَّ هذا البَیعَ یَحضُرُهُ اللّغو و الحَلفُ، فَشُوبُوهُ بالصّدَقةِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: ای جماعت بازرگان !همراه معامله , سخن لغو و سوگند به میان می آید, لذا آن را با صدقه در آمیزید.

٦. الإمامُ‌علیؑ: خیرُ الإخْوانِ مَن لَم یَکُن علی إخْوانِهِ مُسْتَقْصِیاً.
امام‌علیؑ فرمودند: بهترین برادر آن است که در کار برادران خود کنجکاوی نکند.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: أکثر من الدّعاء فإنّ الدّعاء یردّ القضاء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بسیار دعا کن که دعا قضا را دفع میکند

۸. قال رسول‌اللهﷺ: أیّها النّاس ما جاءکم عنّي یوافق کتاب اللّه فأنا قلته و ما جاءکم یخالف کتاب اللّه فلم أقله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: ای مردم هر چه از من برای شما نقل کردند و موافق قرآنست من گفته ام و هر چه برای شما نقل کردند و مخالف قرآنست من نگفته ام.

۹. الإمامُ الحسنُؑ: الوَعدُ مَرضٌ فی الجُودِ، والإنجازُ دَواؤهُ.
امام حسنؑ فرمودند: وعده دادن , بیماری بخشندگی است و به وعده عمل کردن داروی آن .

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: اعتبروا الصّاحب بالصّاحب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: یار را بیار توان سنجید

۱۱. قال رسول‌اللهﷺ: رسول‌اللهﷺ: إِنَ هَذَا الدِّینَ مَتِینٌ فَأَوْغِلُوا فِیهِ بِرِفْقٍ، وَ لَا تُکَرِّهُوا عِبَادَةَ اللَّهِ إِلَی عِبَادِ اللَّهِ فَتَکُونُوا کَالرَّاکِبِ الْمُنْبَتِّ الَّذِي لَا سَفَراً قَطَعَ وَ لَا ظَهْراً أَبْقَی
پیامبر خداﷺ فرمودند: همانا این دین استوار است؛ پس با ملایمت در آن وارد شوید و عبادت خدا را بر بندگان خدا تحمیل نکنید که در آن صورت به سوار درمانده‌ای می‌مانید که نه سفری را پیموده و نه مرکبی به جا گذاشته است.

۱۲. قال رسول‌اللهﷺ: یا أبا ذرٍّ! لا تَکُنْ عَیّاباً، ولا مَدّاحاً، ولا طَعّاناً.
پیامبر خداﷺ فرمودند: ای اباذر! نه عیب‌جوی باش و نه ثناگوی و نه بدگوی.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: أحسنوا إذا ولّیتم و اعفوا عمّا ملکتم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی فرمانروائی یافتید به نیکی گرائید و زیر دستان خود را ببخشید

١٤. قال رسول‌اللهﷺ: إنَّ أعجَلَ الخَیرِ ثَواباً صِلةُ الرَّحِمِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: ثواب صلهٔ رحم زودتر از ثواب هرکار خیر دیگری می‌رسد.

۱۵. الإمامُ علیؑ: سَبَبُ الِائْتِلَافِ الْوَفَاء.
امام علیؑ فرمودند: سبب الفت، وفاداری است.

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: النّظر إلی الخضرة یزید فی البصر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بسبزه نگریستن بینائی را فزون میکند.

۱۷. الامام‌علی‌ﷺ: إنَّ أهلَ الجنّةِ كلُّ مؤمنٍ هَيِّنٍ لَيِّنٍ.
امام علی‌ﷺ فرمودند: همانا اهل بهشت هر مؤمن آرام و با وقار و نرمخویی است .

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: أفضل الحسنات تكرمة الجلساء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین کارهای نیک آنست که جلیسان را عزیز داری.
قال رسول‌اللهﷺ: أكرموا العلماء فإنّهم ورثة الأنبياء
رسول‌خداﷺ فرمودند: دانشمندان را گرامی دارید که آنها وارثان پیغمبرانند

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: إذا قالت المرأة لزوجها ما رأيت منك خيرا قطّ فقد حبط عملها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی زنی بشوهر خود گوید از تو خیری ندیدم اعمال نیکش بی اثر می شود.
الإمام‌الصادقﷺ لَمّا ذَكَرَ رجُلٌ عندَهُ الأغنياءَ و وَقَعَ فيهِم: اُسكُتْ! فإنَّ الغَنيَّ إذا كانَ وَصُولاً لِرَحِمِهِ بارّاً بِإخوانِهِ، أضعَفَ اللهُ لَهُ الأجرَ ضِعفَينِ؛ لأنَّ اللهَ يقولُ: ﴿و ما أموالُكُم و لا أولادُكُم...﴾ الآية.
مردی در حضور امام‌صادقﷺ از توانگران سخن به‌میان آورد و از آنان بدگویی کرد. حضرت فرمود: خاموش! ثروتمند، چنان‌چه به خویشان خود رسیدگی کند و به برادرانش احسان نماید، خداوند دو برابر به او مزد می‌دهد؛ زیرا خدا می‌فرماید: «و اموال و فرزندانتان چیزی نیست...»

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: ما فتح رجل باب عطيّة بصدقة أو صلة إلّا زاده اللّه تعالى بها كثرة
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که با صدقه ای یا صله ای در بخششی گشاید خدای والا بسبب آن مال وی بیفزاید

۲۱. الامام‌علیﷺ: عاصٍ يُقِرُّ بذَنبِهِ خَيرٌ مِن مُطيعٍ يَفتَخِرُ بعَملِهِ.
امام‌علیﷺ فرمودند: گنهکاری که به گناه خویش اعتراف ورزد بهتر است از فرمانبرداری که به کار خویش ببالد.

۲۲. الإمامُ زينُ العابدينَﷺ مِن مَواعِظِهِ للزُّهريِّ، حينَ رَآهُ حَزيناً مِن تَوالِي الهُمومِ والغُمومِ عليهِ مِن جِهَةِ الحُسّادِ و مَن أحسَنَ إليهِم: أما عليكَ أن تَجعَلَ المُسلمينَ مِنكَ بمَنزِلَةِ أهلِ بَيتِكَ، و إن رأيتَ المُسلِمينَ يُعَظِّمُونَكَ و يُوَقِّرُونَكَ و يُبَجِّلُونَكَ، فَقُلْ: هذا فَضلٌ أخَذُوا بهِ.
و إن رَأيتَ مِنهُم جَفاءً وانقِباضاً عنكَ فَقُلْ: هذا لِذَنبٍ أحدَثتُهُ.
امام‌سجادﷺ کسی را دید که از غم و ناراحتی‌هایی که پیاپی از جانب حسدورزان و کسانی‌که به آن‌ها خوبی کرده است، به او می‌رسد افسرده است. به او فرمودند: تو باید مسلمانان را چونان خانوادهٔ خود به‌شمار آوری. و اگر دیدی مسلمانان تو را بزرگ و گرامی و محترم می‌دارند بگو: این از خوبی خود آنان است و اگر از آنان نسبت‌به خودت بی‌مهری و دلگیری مشاهده کردی بگو: این گناه و تقصیر من است. اگر چنین کردی خداوند زندگی را بر تو آسان می‌کند و دوستانت بسیار می‌شوند و دشمنانت اندک.

۲۳. قال رسول‌اللهﷺ: أربعٌ يُفسِدنَ القَلبَ و يُنبِتنَ النِّفاقَ في القَلبِ كما يُنبِتُ الماءُ الشَّجَرَ: استِماعُ اللهوِ، و البَذاءُ، و إتيانُ بابِ السُّلطانِ، و طَلَبُ الصَّيدِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: چهار چیز است که دل را تباه می‌کند و نفاق در دل می‌رویاند، همچنان که آب درخت را می‌رویاند: گوش‌دادن به سخنان لهو و بیهوده، بدزبانی و وقاحت، آمدوشد به درگاه سلطان و شکار.

۲٤. قال رسول‌اللهﷺ: فأمّا الدّيوان الّذي لا يغفر اللّه منه شيئا فالإشراك باللّه و أمّا الدّيوان الّذي لا يعبؤ اللّهبه شيئا فظلم العبد نفسه فيما بينه و بين ربّه: من صوم يوم تركه أو صلاة تركها فإنّ اللّه يغفر ذلك إن شاء و يتجاوز
رسول‌خداﷺ فرمودند: دفتری که خدا چیزی از آن را نمی آمرزد، شرک بخداست و دفتری که خدا بدان اهمیت نمیدهد ستمی است که بنده میان خود و خدا بخویشتن کرده است مانند روزه ای که خورده یا نمازی که ترک کرده است و خداوند اگر بخواهد آن را ببخشد و از آن درگذرد

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: من طلب محامد النّاس بمعاصي اللّه عاد حامده من النّاس ذاما
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که ستایش مردم را به نافرمانی خدا جوید ستایشگرانش مذمتگر شوند.

۲٦. أبو الصَّلتِ الهَرَويُّ: كانَ الرِّضاﷺ يُكلِّمُ النّاسَ بلُغاتِهِم، و كانَ واللهِ أفْصَحَ النّاسِ و أعلَمهم بكلِّ لسانٍ و لُغةٍ، فقلتُ لَه يوماً: يابنَ رسول‌اللهﷺ، أنّي لَأعجَبُ مِن معرِفَتِكَ بهذهِ اللُّغاتِ على اختلافِها! فقالَ: يا أبا الصَّلْتِ، أنا حُجّةُ اللهِ على خلقِهِ، و ما كانَ اللهُ ليتّخذَ حُجّةً على قومٍ و هُو لا يَعرِفُ لغاتِهِم، أوَ ما بَلَغكَ قَولُ

امیرالمؤمنین علیه السلام: أُوتینا فَصْلَ الخِطابِ؛ فهلْ فصلُ الخِطابِ إلّا معرِفةُ اللُغاتِ؛

خواجه اباصلت گوید امام‌رضا علیه السلام با مردم به زبان خودشان صحبت می‌کرد. به خدا قسم که به هر زبانی از خود اهل آن زبان داناتر بود و رساتر سخن می‌گفت. روزی به ایشان عرض کردم: یابن رسول‌الله! من از آشنایی شما به این زبان‌های گوناگون در شگفتم. فرمود: ای اباصلت! من حجت خدا بر بندگان او هستم و خداوند حجتی را بر مردمی قرار نمی‌دهد که زبان آن‌ها را بلد نباشد. آیا نشنیده ای که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: فصل‌الخطاب به ما عطا شده است، آیا فصل‌الخطاب چیزی جز دانستن زبان‌هاست؟

۲۷. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَن دَعا لظالِمٍ بالبقاءِ فقد أحَبَّ أن یُعصَی اللهُ في أرضِهِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکه برای بقای ستمگری دعا کند هر آینه خواستار نافرمانی خداوند در زمین او شده است.

۲۸. الإمامُ زینُ العابدینَ علیه السلام: لَمّا اشتَدَّ الأمرُ بالحُسینِ. فقالَ: صَبراً بَني الکِرامِ! فما المَوتُ إلّا قَنطَرَةٌ تَعبُرُ بِکُم عَن البُوسِ والضَّرّاءِ إلَی الجِنانِ الواسِعَةِ والنَّعیم الدّائمَةِ، فأیُّکُم یَکرَهُ أن یَنتَقِلَ مِن سِجنٍ إلی قَصرٍ؟!

امام‌سجاد علیه السلام فرمودند: چون کار بر حسین‌بن‌علی علیه السلام سخت شد، همراهیان حضرت به او نگریستند و دیدند حالتش برخلاف آن‌هاست. چه آنان هرگاه کار بالا می‌گرفت رنگشان برمی‌گشت و بدن‌هایشان می‌لرزید و دل‌هایشان به تپش می‌افتاد، اما حسین علیه السلام و برخی از همراهان خاصّ او رنگ‌هایشان روشن می‌شد و اندام‌هایشان آرام و جان‌هایشان آرامش می‌یافت. پس، به یکدیگر گفتند: نگاه کنید، از مرگ پروایی ندارد! حسین علیه السلام به ایشان فرمود: صبور باشید، ای بزرگ‌زادگان! زیرا مرگ جز پلی که شما را از رنج و بدبختی به‌سوی بهشت‌های پهناور و نعمت جاویدان عبور می‌دهد، نیست. کدام یک از شما خوش ندارد که از زندانی به قصری برده شود؟

۲۹. الإمام‌الصادق علیه السلام لِمَن قالَ لَهُ: أُریدُ الشَّیءَ و أستخیرُ اللهَ فیهِ فلا یُوَفَّقُ فیه الرَّأیُ: افْتَحِ المُصْحَفَ، فانْظُرْ إلی أوّلِ ما تَری فَخُذْ بهِ، إنْ شاءَ اللهُ.

امام‌صادق علیه السلام به کسی‌که خدمت ایشان عرض کرد: گاه تصمیم به انجام کاری می‌گیرم و دربارهٔ آن از خدا طلب خیر می‌کنم، اما فکرم به جایی نمی‌رسد... حضرت فرمود: قرآن را باز کن و به اولین آیه‌ای که چشمت می‌افتد، به خواست خدا، عمل کن.

۳۰. قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله: رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله: یقولُ تبارکَ و تعالی: إنَّ أحَبَّ العِبادِ إلَیَّ المُتَحابّونَ مِن أجلی، أولئکَ إذا أرَدتُ بأهلِ الأرضِ عُقوبَةً ذَکَرتُهُم فَصَرفتُ العُقوبَةَ عَنهُم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خدای تبارک و تعالی می فرماید: محبوبترین بندگان نزد من آنهایند که به خاطر من یکدیگر را دوست دارند، اینانند که هرگاه بخواهم زمینیان را کیفر دهم به یاد ایشان افتم و ازمجازات آنان صرف نظر کنم.

۳۱. الإمام‌الصادق علیه السلام: ما یکونُ هذا الأمرُ حتّی لا یبقی صِنفٌ مِن النّاسِ إلّا و قد وُلّوا عَلی النّاسِ، حتّی لا یَقولَ قائلٌ: إنّا لو وُلِّینا لَعَدَلْنا! ثُمَّ یَقومُ القائمُ بالحقِّ و العَدلِ.

امام‌صادق علیه السلام فرمودند: این کار با قیام قائم علیه السلام رخ نخواهد داد تا آنکه هر گروه و دسته‌ای حکومت بر مردم را به‌دست گیرد تا کسی نگوید اگر حاکم می‌شدیم عدالت را می‌گسترانیدیم. بعد از این، قائمِ حق و عدل‌گستر قیام می‌کند.

۳۲. الامام‌علی علیه السلام: إنّ البلاءَ لِلظّالِمِ أدَبٌ، و للمؤمنِ امتِحانٌ، و للأنبیاءِ دَرَجةٌ.

امام علی علیه السلام فرمودند: بلا برای ستمگر تادیب است و برای مؤمن امتحان و برای پیامبران مقام و درجه.

۳۳. المُعلّی بنُ خُنَیسٍ: رآنی أبوعبدالله علیه السلام و قد تَأخَّرتُ عنِ السُّوقِ، فقالَ: أغدُ إلی عِزّکَ.

راوی گوید امام‌صادق علیه السلام مرا دید که در رفتن به بازار دیر کرده بودم , فرمود: صبح زود سراغ عزت خود برو.

۳٤. الامام‌علی علیه السلام: لا تُخاطِر بشَیءٍ رَجاءَ أکثَرَ مِنهُ، و الطلُب فإنَّهُ یأتیکَ ما قُسِّمَ لکَ.

امام علی علیه السلام فرمودند: به امید درآمد بیشتر خطر مکن , جوینده باش که آنچه روزی توست به تو می رسد .

۳۵. الإمام‌الصادق علیه السلام: لِمسمَع کردین: یا أبا سَیّارٍ، إذا الخادِمةُ أن تُعملَ الطَّعامَ فمُرها فلتَکِلهُ، فإن البَرَکةَ فِیما کِیلَ.

امام‌صادق علیه السلام به مسمع کردین فرمودند: ابو سیار! زمانی که آشپزت می خواهد غذا درست کند به او دستور بده آن را پیمانه کند زیرا برکت در غذایی است که با پیمانه تهیه شود.

۳۶. الإمامالصادقعلیه‌السلام: كلُّ ذَنبٍ عمِلَهُ العَبدُ و إن كانَ عالِماً فهُو جاهِلٌ حينَ خاطَرَ بِنَفسِهِ فی مَعصِيَة رَبِّهِ.
امام‌صادق علیه‌السلام فرمودند: هر گناهی که بنده می کند, گرچه عالم باشد, از روی جهل و نادانی است زیرا او با معصیت پروردگارش خود را به خطر افکنده است .

۳۷. قال رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما أحسَنَ مُحسِنٌ مِن مسلمٍ ولا كافرٍ إلّا أثابَهُ اللهُ. قيلَ: ما إثابَةُ الكافرِ؟ قالَ: إن كانَ قد وَصَلَ رَحِماً، أو تَصدَّقَ بصَدقةٍ، أو عَمِلَ حَسَنةً، أثابَهُ اللهُ تعالی المالَ و الولدَ و الصِّحّةَ و أشباهَ ذلکَ، قيلَ: و ما إثابَتُهُ فی الآخِرَةِ؟ قالَ: عَذابٌ دُونَ العذابِ.
پیامبرخدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر کس کار نیک کند,مسلمان باشد یا کافر, خداوند او را پاداش می دهد.
به خویشاوندی سر زده باشد یا صدقه ای داده باشد و یا کار نیکی انجام داده باشد خدای تعالی به پاداش این کارها به او ثروت وفرزند و سلامتی و مانند اینها دهد.

۳۸. إنّ الفضلَ بنَ سهلٍ سألَ الرِّضا علیه‌السلام بين يَدَي المأمونِ فقالَ: يا أباالحسنِ، الخَلقُ مجبورون؟ فقالَ: اللهُ أعدَلُ مِن أعدَلُ مِن أن يُجبِرَ خَلقَهُ ثُمّ يُعَذّبَهُم، قالَ: فَمُطلَقونَ؟ قالَ: اللهُ أحكَمُ مِن أن يُهمِلَ عَبدَهُ و يَكِلَهُ إلی نَفسِهِ.
فضل بن سهل در حضور مامون از امام رضا علیه‌السلام پرسید: ای ابالحسن ! آیا مردم مجبورند؟ فرمود: خداوند دادگرتراز آن است که بندگانش را مجبور کند و سپس عذابشان دهد و حکیم‌تر از آن است که بنده اش را رها کند و او را به خود واگذارد.

۳۹. قال رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن حَتَمَ علی اللهِ عزّوجلّ أكذَبَهُ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که برای خدا تعیین تکلیف کند یعنی چیزی را با یقین بر زبان آورد خداوند او را دروغزن از کار درآورد.

۴۰. قال رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: ثلاثٌ مَن لَقِيَ اللهَ عزّوجل بهِنَّ دَخلَ الجَنّةَ مِن أيِّ بابٍ شاءَ: مَن حسنَ خُلقُهُ، و خَشِيَ اللهَ فی المَغيبِ المَحضَرِ، و تَرَکَ المِراءَ و إن كانَ مُحِقّاً.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: سه چیز است که هر کس با آنها خدای عزوجل را دیدار کند از هر دری که خواهد وارد بهشت شود: کسی که خوشخو باشد و در آشکار و نهان از خدا بترسد و بحث و ستیزه را رها کند اگر چه حق با او باشد.

چهل حدیث ۲۰

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ القلوب بين إصبعين من أصابع اللّه يقلبها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دلها میان دو انگشت از انگشتان خداست و آن را زیر و رو همی کند.
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ قلب ابن آدم مثل العصفور ينقلب في اليوم سبع مرّات.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دل آدمیزاد چون گنجشک است و هر روز هفت بار دگرگون می شود.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: الدّين ديناں: فمن مات و هو ينوي قضاءه فأنا وليّه و من مات و لا ينوي قضاءه فذاك الّذي يؤخذ من حسناته
رسول‌خداﷺ فرمودند: دو جور قرض هست هر که بمیرد و در دل دارد که قرض خود را بپردازد من ولیّ او هستم یعنی از طرف او ادا کنم و هر که بمیرد و در دل دارد قرض خود را ندهد، در مقابل آن از اعمال نیک وی بردارند.

۳. إنّ عليّاًؑ إذا قامَتِ البَيِّنَةُ فليسَ للإمامِ أنْ يَعْفوَ، و إذا أقَرَّ الرّجُلُ بسَرِقَتِهِ على نَفسِهِ فذلكَ إلى الإمامِ إنْ شاءَ عَفا، و إنْ شاءَ عاقَبَ.
سارقی را نزد علیؑ آوردند و او به سرقت خود اعتراف کرد. علی ؑ به او فرمود: آیا از قرآن چیزی حفظ داری؟ عرض کرد: آری، سورهٔ بقره را. حضرت فرمود: دستت را به سورهٔ بقره بخشیدم. اشعث به امام گفت: حدی از حدود خدا را تعطیل می‌کنی؟ حضرت فرمود: تو چه می‌دانی؟ اگر بیّنه اقامه شود، امام حق عفو مجرم را ندارد. اما اگر مردی اعتراف کند که دزدی کرده است اختیار با امام است که او را ببخشد یا کیفر دهد.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: ما أعزّ اللّه بجهل قط و لا أذلّ اللّه بحلم قطّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا کسیرا که نادان است عزیز ندارد و کسی را که بردبار است ذلیل نکند.

٥. الإمام الرّضاؑ: يا عبدَالعظيم، أبلِغ عنّي أوليائي السّلامَ، و مُرهُم بالسُّكوتِ و تركِ الجِدالِ فيما لا يَعنيهِم.
امام رضاؑ فرمودند: ای عبدالعظیم ! دوستان مرا سلام برسان و به کم سخنی فراخوانشان و بگو در اموری که به آنها مربوط نمی شود مجادله نکنند.

٦. الإمامُعليؑ: لابنِ عَبّاسٍ إذْ دَخَلَ عَلَيْهِ وَ قَالَ: أنَّ الحَاجَّ قَدِ اجْتَمَعُوا لِيسْمَعُوا مِنْكَ وَ هُوَ يَخْصِفُ نَعْلاً أمّا وَاللهِ لَهُما أحَبُّ إلَيَّ مِنْ أمْرِكُمْ هذَا، إلّا أنْ أُقِيمَ حَدّاً أوْ أدْفَعَ بَاطِلاً.
امیرالمؤمنینؑ فرمودند: مشغول دوختن و پینه‌کردن کفش خود بود که ابن عباس آمد و گفت: حاجیان گرد آمده‌اند تا سخنی از شما بشنوند. آن حضرت فرمود: سوگند به خدا این دو لنگه کفش را بیش از حکومت بر شما دوست می‌دارم مگر آنکه حدی را اجرا کنم یا باطلی را دور سازم.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: قل اللّهمّ إنّي أسألك من صالح ما تؤتي النّاس من المال و الأهل و الولد
رسول‌خداﷺ فرمودند: بگو خدایا از آنچه بمردم عنایت میکنی از مال و زن و فرزند از نوع شایسته آن که موجب گمراهی نباشد به من عنایت فرما

۸. قال رسول‌اللهﷺ: استفت نفسك و إن أفتاك المفتون.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نیکی و بدی چیزها را از دل خویش بپرس، دیگران هر چه میخواهند بگویند

۹. الإمامُ الحسينُؑ: إذا جادتِ الدُّنيا عليكَ فجُد بها على النّاسِ طُرّاً قبلَ أن تَتَفلَّتِ فلا الجُودُ يُفنيها إذا هِي أقبَلَت و لا البُخلُ يُبقيها إذا ما تَوَلَّتِ
امام حسینؑ (طی قطعه ای) می فرمایند: چون دنیا چیزی به تو بخشید. پیش از آن که از دستت برود همه آن را به مردم ببخش . زیرا اگر دنیا روی آورد. بذل و بخشش آن را از بین نمی برد. و اگر پشت کند بخل ورزیدن آن را نگه نمی دارد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: زر غبّا تزدد حبّا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بزیارت کسان کمتر رو تا محبوب تر باشی.

۱۱. الإمامُ عليؑ: الشَّريعَةُ رِيَاضَةُ النَّفْس.
امام علیؑ فرمودند: شریعت، ریاضت و پرورش نفس است.

۱۲. الإمامالصادقؑ: مَن طَلَبَ الرئاسةَ بغَيرِ حقٍّ حُرِمَ الطاعةَ لَهُ بحقٍّ.
امام‌صادقؑ فرمودند: هرکه به ناحق جویای ریاست شود از طاعت به حق مردم نسبت‌به خود نیز محروم گردد.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: لو نهي النّاس عن فتّ البعرة فتّوا و قالوا ما نهينا عنه إلّا و فيه شيء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر مردم را از شکستن پشکل شتر منع کنند آن را بشکنند و گویند ما را از این کار منع نکرده اند مگر که در آن چیزی هست.

۱۴. الإمامُعليؑ: أيُّها الناسُ، إنّهُ لا يَستَغنِي الرَّجُلُ و إن كانَ ذا مالٍ عَن عِترَتِهِ عَشِيرَتِهِ، و دِفاعِهِم عَنهُ بأيدِيهِم و ألسِنَتِهِم.
امام‌علیؑ فرمودند: ای مردم! هیچ‌کس هر اندازه هم ثروتمند باشد از خویشان ایل و عشیرهٔ خود و حمایت عملی و زبانی آن‌ها از خویش بی‌نیاز نیست.

۱۵. الإمامالصادقؑ: لِمُفَضَّلِ بنِ عُمَرَ لَمّا دَخَلَ علَيهِ: مَن صَحِبَكَ؟]قال المفضّل[: قلتُ: رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِي. قَالَ: فَمَا فَعَلَ فَقُلْتُ: مُنْذُ دَخَلْتُ لَمْ أَعْرِفْ مَكَانَهُ. فَقَالَ لِي: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ مَنْ صَحِبَ مُؤْمِناً أَرْبَعِينَ خُطْوَةً، سَأَلَهُ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: کسی در برگشت از سفر چون بر امام‌صادقؑ وارد شد، حضرت پرسید: چه کسی همسفر تو بود؟ عرض کردم: مردی از برادرانم. فرمود: پس چه شد؟ عرض کردم: از وقتی وارد مدینه شده‌ام نمی‌دانم جایش کجاست. حضرت فرمود: مگر نمی‌دانی که هرکس چهل گام با مؤمنی همسفر شود، خداوند در روز قیامت راجع به او از وی می‌پرسد؟

۱۶. قال رسول‌اللهﷺ: شرّ الطّعام طعام الوليمة يمنعها من يأتيها و يدعى إليها من يأباها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین غذاها غذای ولیمه است است که هر که بخواهد ندهندش و هر که نخواهد بخوانندش.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: حُرمَةُ الجارِ على الإنسانِ كحُرمَةِ أُمّهِ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: احترام همسایه بر انسان همانند احترام مادرش می باشد.
الإمامُالكاظمؑ: ليسَ حُسنُ الجِوارِ كَفَّ الأذى، ولكن حُسنُ الجِوارِ الصّبرُ على الأذى.
امام کاظمؑ فرمودند: حسن همسایگی این نیست که آزار نرسانی بلکه حسن همسایگی این است که در برابر آزار و اذیت همسایه شکیبا باشی.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: من طلب العلم كان كفّارة لما مضى.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که علم جوید کفاره گناهان گذشته وی باشد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ المرأة تقبل في صورة شيطان و تدبر في صورة شيطان فإذا رأى أحدكم امرأة فأعجبته فليأت أهله فإنّ ذلك يردّ ما في نفسه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زن بصورت شیطان می آید و بصورت شیطان میرود وقتی یکی از شما زنی دید که ویرا بشگفت آورد پیش همسر خود رود زیرا بدین وسیله آنچه در دل دارد از میان میرود.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: قرض الشّيء خير من صدقته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: چیزی را بقرض بدهی بهتر از آنست که بصدقه بدهی.

۲۱. الإمامالصادقؑ: مَن عَمِلَ سَيّئَةً فی السِّرِّ فليَعمل حَسَنةً فی السِّرِّ، و مَن عَمِلَ سَيّئَةً فی العَلانِيَةِ فليَعمَل حَسَنةً فی العَلانِيَةِ.
امام‌صادقؑ فرمودند: هر کس پنهانی کار بد کند باید پنهانی کار خوب انجام دهد و هر کس در آشکار کار بد کند باید آشکارا نیز کار خوب انجام دهد.

۲۲. الإمامالصادقؑ: ما صافَحَ رسول‌اللهﷺ رَجُلاً قَطُّ فَنَزَعَ يَدَهُ حتّى يَكونَ هُو الذي يَنزِعُ يَدَهُ مِنهُ.
امام‌صادقؑ فرمودند: رسول‌خداﷺ هرگاه با مردی دست می‌داد، هرگز دست خود را از دست او نمی‌کشید تا این که او دستش را از دست حضرت بکشد.

۲۳. قال رسول‌الله: رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تعالى يُحِبُّ مِن عِبادِهِ الغَيورَ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: خدای متعال، بندگان غیرتمند خویش را دوست می‌دارد.
قال رسول‌اللهﷺ: رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تعالى لَيُبغِضُ الرجُلَ يُدخَلُ علَيهِ فی بَيتِهِ فلا يُقاتِلُ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: خدای متعال، بی‌گمان نفرت دارد از مردی که به زور وارد خانه‌اش شوند و او نجنگد.
الإمامالصادقؑ: إنَّ اللهَ تبارکَ و تعالى غَيورٌ يُحِبُّ كُلَّ غَيورٍ.
امام‌صادقؑ فرمودند: خدای تبارک و تعالی غیرتمند است و هر غیرتمندی را دوست می‌دارد. و از غیرتمندی اوست که زشت‌کاری‌ها را، از پیدا و ناپیدا، حرام فرموده است.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: و لا وحدة أوحش من العجب
رسول‌خداﷺ فرمودند: تنهائی ای موحش‌تر از خودپسندی نیست

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: من أعان ظالما سلّطه اللّه علیه
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که ستمگری را اعانت کند خدایش بر او مسلط کند.

۲۶. قال رسول‌اللهﷺ: و قد سُئل: هَل يَنْتفعُ الشّيعةُ بالقائمِ في غَيبتِه؟ إي والّذي بَعثَني بالنّبوّةِ، أنّهم لَينتَفِعونَ بِه و يَستَضيؤونَ بنورِ وَلايتِهِ في غَيبتهِ كانْتِفاعِ النّاسِ بالشَّمسِ و أنْ جَلّلَها السَّحابُ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: در پاسخ به این سؤال که: آیا مردم در زمان غیبت قائم ؑ از وجود او بهره‌مند می‌شود؟: آری، سوگند به آن‌که مرا به پیامبری برانگیخت از وجود او بهره‌مند می‌شوند و در روزگار غیبتش از نور ولایت او پرتو می‌گیرند همچنان‌که مردم از خورشید نهان در پس ابر، بهره‌مند می‌شوند.

۲۷. الامام‌علی ؑ: إنّ اللهَ سبحانَهُ فَرَضَ في أموالِ الأغنياءِ أقواتَ الفُقَراءِ، فما جاعَ فَقيرٌ إلّا بما مُتِّعَ بهِ غَنِيٌّ، واللهُ تعالى سائلُهُم عن ذلكَ.
امام‌علی ؑ فرمودند: خداوند سبحان خوراک تهیدستان را در اموال توانگران قرار داده است. پس، هیچ تهیدستی گرسنه نماند، مگر به‌سبب اینکه ثروتمند از حق او بهره‌مند شده است. و خدای بزرگ دراین‌باره از آنان بازخواست می‌کند.

۲۸. الإمامُ زينُ العابدينَ ؑ لمّا سُئلَ عن المَوتِ: لِلمؤمنِ كنَزعِ ثِيابٍ.
در پاسخ به پرسش: مرگ چیست؟: برای مؤمن چون برکندن جامه‌ای از تن.

۲۹. الإمام‌الصادق ؑ: صَلِّ رَكْعَتَينِ واسْتَخِرِ اللهَ. فواللهِ، ما اسْتَخارَ اللهَ مسلمٌ إلّا خارَ لَهُ البَتّةَ.
امام‌صادق ؑ فرمودند: دو رکعت نماز بخوان و از خدا طلب خیر کن؛ زیرا سوگند به خدا که هیچ مسلمانی از خدا طلب خیر نکند، مگر آنکه خداوند قطعاً برای او خیر و نیکی قرار می‌دهد.

۳۰. الإمام‌الصادق ؑ: ما التَقى مؤمِنانِ قَطُّ إلّا كانَ أفضَلُهُما أشَدَّهُما حُبّاً لأخيهِ.
امام‌صادق ؑ فرمودند: دو مؤمن هرگز با هم دیدار نکنند مگر این که آن بهتر است که برادرش را بیشتر دوست داشته باشد.

۳۱. الإمام‌الصادق ؑ: إذا خرجَ القائمُ ؑ خَرجَ مِن هذا الأمرِ مَن كانَ يرى أنّهُ مِن أهلِهِ و دخلَ فيهِ شِبْهُ عَبَدَةِ الشَّمسِ و القمرِ.
امام‌صادق ؑ فرمودند: زمانی‌که قائم ؑ قیام کند کسانی‌که گمان می‌شود از خاندان او هستند از صف آن حضرت خارج می‌شوند و کسانی‌که به خورشیدپرست و ماه‌پرست می‌مانند به صف او درمی‌آیند.

۳۲. الإمام‌الصادق ؑ: يا يُونسُ، إنّ المؤمنَ أكرَمُ على اللهِ تعالى مِن أن يَمُرَّ علَيهِ أربَعونَ لا يُمَحِّصُ فيها ذُنوبَهُ، ولَو بغَمٍّ يُصيبُهُ لا يَدرى ما وَجهُهُ. واللهِ، إنَّ أحَدَكُم لَيَضَعُ الدَّراهِمَ بينَ يدَيهِ فَيَزِنُها فيَجِدُها ناقِصةً فيَغتَمُّ بذلكَ ثُمّ يَزِنُها فيَجِدُها سَواءً، فيكونُ ذلكَ حَطّاً لبَعضِ ذُنوبِهِ.
امام‌صادق ؑ فرمودند: ای یونس ! مؤمن نزد خدای تعالی ارجمندتر از آن است که چهل روز بر او بگذرد و خداوند در آن مدت گناهانش را پاک نکند, گرچه با رسیدن اندوهی به او که خود نمی داند علتش چیست. مثلا درهمهایش را جلو خود می گذارد و آنها را وزن می کند می بیند کم است و غمگین می شود [دوباره آنها را وزن می کند] می بینددرست است .همین اندوه گناهی از او را می‌زداید.

۳۳. قال رسول‌اللهﷺ: رسولُ‌اللهِﷺ: أربَعٌ مَن كُنَّ فيهِ طابَ مَكسَبُهُ: إذا اشتَرى لَم يَعِب، و إذا باعَ لَم يَحمَد، و لا يُدلِّسُ، و فيما بينَ ذلكَ لا يَحلِفُ.
پیامبر خداﷺ فرمودند: هر که چهار امر را رعایت کند درآمدش پاک و حلال باشد: در موقع خرید جنس عیبجویی نکند, در موقع فروش تعریف و تبلیغ نکند, عیب جنس را از مشتری مخفی نسازد و در خرید و فروش قسم نخورد.

۳۴. الامام‌علی ؑ: إيّاكَ و التَّجَبُّرَ على عبادِالله؛ فإنَّ كلَّ مُتَجَبِّرٍ يَقصِمُهُ اللهُ.
امام‌علی ؑ فرمودند: از سخت گرفتن بر بندگان خدا بپرهیز, زیرا خداوند هر جبار پیشه ای را در هم می شکند. بزدلی .

۳۵. الإمام‌الباقر ؑ: لا يكونُ المؤمنُ جَباناً ولا حَريصاً ولا شَحيحاً.

امام‌باقرعليه‌السلام فرمودند: مؤمن نه ترسوست , نه آزمند و نه تنگ چشم
.

۳۶. الامام‌علی‌عليه‌السلام: لا تُشرِكَنَّ فی رأیکَ جَباناً یُضَعِّفُکَ عنِ الأمرِ، و یُعظِّمُ علَیکَ ما لَیسَ بعَظیمٍ.
امام علی‌عليه‌السلام فرمودند: با آدم ترسو رایزنی مکن که او تو را در تصمیم و اراده ات سست می گرداند و آنچه به واقع بزرگ نیست در نظر تو بزرگ نشان می دهد.

۳۷. الامام‌علی‌عليه‌السلام: الأیّامُ تُفیدُ التّجارِبَ.
امام علی‌عليه‌السلام فرمودند: روزگار تجربه می آموزد.
الإمام الحسین‌عليه‌السلام: طُولُ التّجارِبِ زِیادَةٌ فی العَقلِ.
امام حسین‌عليه‌السلام فرمودند: تجربه های زیاد بر خرد می افزاید.

۳۸. الامام‌علی‌عليه‌السلام: مَن ضَرَبَ بِیَدِهِ علی فَخِذِهِ عِندَ المُصیبَةِ حَبِطَ أجرُهُ.
امام علی‌عليه‌السلام فرمودند: هر کس در هنگام مصیبت به زانوی خود بزند اجرش ضایع شود.

۳۹. الامام‌علی‌عليه‌السلام: إنَّ رسولَ‌الله صلی‌الله علیه وآله و سلم بَعثَ سَرِیّةً، فلَمّا رَجَعوا قالَ: مَرحباً بقَومٍ قَضَوا الجِهادَ الأصغَرَ و بَقِیَ علَیهِمُ الجِهادُ الأکبَرُ. قیلَ: یا رسولَ‌الله، و ما الجِهادُ الأکبَرُ؟ قالَ: جِهادُ النَّفس. و قال‌عليه‌السلام: أفضَلُ الجِهادِ مَن جَاهَدَ نَفسَهُ الّتی بینَ جَنبَیهِ.
امام علی‌عليه‌السلام فرمودند: پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله سپاهی را به جنگ اعزام کرد. وقتی برگشتند فرمود: خوشامد می‌گویم به مردمانی که جهاد اصغر را گذارندند ولی جهاد اکبر همچنان بر عهده آنان باقی مانده است .عرض شد: ایرسول‌خدا! جهاد اکبر چیست؟ فرمود: جهاد با نفس .امام فرمود: برترین جهاد جهادی است که انسان با نفس خود کند.

۴۰. جاءَ أعرابیٌّ إلی النبیّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فأخذَ بِغَرزِ راحِلَتِهِ و هُو یُریدُ بَعضَ غَزَواتِهِ، فقالَ: یا رسولَ‌الله، عَلِّمنی عَملاً أدخُلُ بِهِ الجَنَّةَ، فقالَ: ما أحَبَبتَ أن یأتِیَهُ النّاسُ إلَیکَ فَائتِهِ إلَیهِم، و ما کَرِهتَ أن یأتِیَهُ إلَیکَ فلا تَأتِهِ إلَیهِم، خَلِّ سَبیلَ الرّاحِلَةِ.
پیامبر اکرم‌صلى‌الله‌عليه‌وآله سوار بر شتر خود بود و قصد رفتن به یکی از جنگها را داشت , بادیه نشینی بیامد و رکاب شتر آن حضرت گرفت و عرض کرد: ای‌رسول‌خدا! به من کاری بیاموز که با انجام دادن آن به بهشت روم؟ حضرت فرمود: هرکاری که دوست داری مردم در حقت بکنند تو با آنها همان کن و هر کاری که دوست نداری نسبت به تو انجام دهند تو نیز با آنان چنان مکن .

چهل حدیث ۲۱

۱. قال رسول‌اللهﷺ: من آثر محبّة اللّه على محبّة النّاس كفاه اللّه مؤنة النّاس.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که محبت خدا را بر محبت مردم ترجیح دهد خدا گرفتاری مردم را از او کفایت کند.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: إنّما يبعث النّاس على نيّاتهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مردم برطبق نیت خود محشور میشوند.
قال رسول‌اللهﷺ: كلّ نفس تحشر على هواها
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر کسی را با دلبستگی هایش محشور کنند

۳. الإمام‌الصادقؑ ـ و قد قالَ لَهُ رجُلٌ: إنّهُ قد وَقَعَ بَيني و بَينَ قَومٍ مُنازَعَةٌ في أمرٍ، و إنّي اُريدُ أن أترُكَهُ فيُقالُ لي: إنّ تَرَكَكَ لَهُ ذُلٌّ ـ: إنّما الذليلُ الظالِمُ.
مردی به امام‌صادقؑ عرض کرد: میان من و عده‌ای بر سر چیزی اختلاف پیش آمده است و می‌خواهم از آن چیز دست بردارم اما به من میگویند: دست‌کشیدن از آن مایهٔ خواری است. حضرت فرمود: آنکه خوار است ستمگر است (نه تو).

٤. الإمامُ‌عليؑ: احتمِلْ زلَّةَ وَليِّكَ لوقتِ وَثْبَةِ عَدُوِّكَ.
امام‌علیؑ: لغزش دوست خود را، برای زمان یورش دشمنت، تحمل کن.

٥. رسولُ‌اللهِﷺ: أربعٌ مِن كُنوزِ الجنّةِ: كِتمانُ الفاقةِ، و كِتمانُ الصَّدقَةِ، و كِتمانُ المُصيبَةِ، و كِتمانُ الوَجَعِ.
پیامبر خداﷺ: چهار چیز از گنجهای بهشت است: نهان داشتن فقر، نهان داشتن صدقه،نهان داشتن مصیبت، ونهان داشتن درد.

٦. الامام‌علیؑ: إنَّ الله سبحانه لَيُبغِضُ الطَّويلَ الأمِلِ، السَّيّئَ العَملِ.
امام‌علیؑ: خداوند سبحان کسی را که آرزوی دراز دارد و بد کردار است دشمن می دارد.
الإمامُ‌عليؑ: إنّ الأملَ يُسْهي القلبَ، و يُكْذِبُ الوَعْدَ و يُكْثِرُ الغَفْلَةَ، و يُورِثُ الحَسْرَةَ.
امام‌علیؑ: آرزو، دل را به سهو می‌کشاند، وعدهٔ دروغ می‌دهد، غفلت و بی‌خبری بسیار به‌بار می‌آورد و دریغ و حسرت برجای می‌گذارد.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: صلّ صلاة مودع كأنّك تراه فإن كنت لا تراه فإنّه يراك
رسول‌خداﷺ فرمودند: نماز وداع بخوان گویی آخرین نماز توست. گوئی خدا را می بینی و او ترا می بیند

۸. قال رسول‌اللهﷺ: وزن حبر العلماء بدم الشّهداء فرجح.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مرکب دانشوران را با خون شهیدان همسنگ کردند اولی سنگین تر بود.

۹. الإمامُ‌الرِّضاؑ: أَنَ عِلَّةَ الزَّكَاةِ مِنْ أَجْلِ قُوتِ الْفُقَرَاءِ، وَ تَحْصِينِ أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاء.
امام رضاؑ: سبب (وضع) زکات آن است که هزینه تهیدستان تأمین و دارایی‌های توانگران حفظ شود.
الإمامُ الكاظمُؑ: «إِنَّمَا وُضِعَتِ الزَّكَاةُ قُوتاً لِلْفُقَرَاءِ وَ تَوْفِيراً لِأَمْوَالِ الْأَغْنِيَاء.
امام کاظمؑ: زکات برای تأمین قوت تهیدستان و افزایش دارایی‌های توانگران وضع شده است.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه بعبد خيرا جعل صنائعه و معروفه في أهل الحفاظ
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خدا برای کسی نیکی خواهد سر و کار او با مردم حق‌شناس می افتد
رسول‌اللهﷺ: اطْلُبُوا الْمَعْرُوفَ وَ الْفَضْلَ مِنْ رُحَمَاءِ أُمَّتِي تَعِيشُوا فِي أَكْنَافِهِم.
پیامبر خداﷺ: نیکی و بخشش را از بخشندگان و مهربانان امت من بخواهید و در سایه آنان زندگی کنید.

۱۱. رسول‌اللهﷺ: رَكْعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا الْمُتَزَوِّجُ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً يُصَلِّيهَا غيرُ مُتَزَوِّجٍ.
پیامبر خداﷺ: دو رکعت نمازی که ازدواج کرده می‌خواند، برتر از هفتاد رکعت نمازی است که فرد عزب بخواند.

۱۲. رسول‌اللهﷺ: لا سَهَرَ إلّا في ثلاثٍ: مُتَهَجِّدٍ بالقرآنِ، و في طَلَب العِلمِ، أو عَروسٍ تُهدى إلى زَوجِها.

پیامبر خداﷺ: شب زنده‌داری جز برای سه چیز روا نیست: تلاوت قرآن، تحصیل علم و دانش و یا فرستادن عروس به خانهٔ شوهرش.

۱۳. قال رسول‌اللهﷺ: تعوّذوا باللّه إمام سوء إن أحسنت لم يقبل و إن أسأت لم يغفر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بخدا پناه ببرید از پیشوای بدی که اگر نیکی کنی نپذیرد و اگر بدی کنی نبخشد.

۱۴. الإمامُعليؑ: و أكرِمْ عَشِيرَتَکَ، فإنّهُم جَناحُکَ الذي بهِ تَطِيرُ، و أصْلُکَ الذي إلَيهِ تَصِيرُ، و يَدُکَ التي بها تَصولُ.
امام‌علیؑ: وابستگان خود را گرامی بدار؛ چه آنان پر و بال پرواز تو هستند و ریشه‌ای که به آن برمی‌گردی و دستی که با آن حمله می‌کنی.

۱۵. الإمامُ زينُ العابدينؑ: لمّا سُئلَ عن جَميعِ شرائِعِ الدِّينِ: قولُ الحقِّ، والحُكمُ بالعَدلِ، والوَفاءُ بالعَهد.
امام‌سجادؑ، در پاسخ به این سؤال که: شرایع دین مجموعاً چیست؟ فرمود: گفتن حق و حکومت و داوری عادلانه و وفای به عهد.

۱۶. الإمامُعليؑ: اخْتَرْ مِن كلِّ شيءٍ جَدِيدَهُ، و مِن الإخْوانِ أقدَمَهُم.
امام‌علیؑ: از هرچیزی جدیدش را برگزین و از برادران قدیمی‌ترینشان را.

۱۷. الإمامالصادقؑ: قالَ اللهُ عزّوجلّ: الخَلقُ عِيالي، فأحَبُّهُم إلَيَّ ألطَفُهُم بِهِم، و أسعاهُم في حَوائِجِهِم.
امام‌صادقؑ: خدای عزوجل فرموده است: مردم خانواده منند، پس محبوبترین آنها نزد من کسی است که باآنان مهربانتر و در راه برآوردن نیازهایشان کوشاتر باشد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: أتُحِبُّ أن يَلينَ قَلبُكَ اِرحَمِ اليَتيم
رسول‌خداﷺ فرمودند: آیا دوست داری دلت نرم شود؛ بر یتیم رحمت آور

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّي لأبغض المرأة تخرج من بيتها تجرّ ذيلها تشكو زوجها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: من زنی را که از خانه خود دامن کشان برای شکایت از شوهرش بیرون شود دشمن می‌دارم.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: أقلّ من الدّين تعش حرّا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: قرض کمتر گیر تا آزاد باشی.
قال رسول‌اللهﷺ: عليك باليأس ممّا في أيدي النّاس
رسول‌خداﷺ فرمودند: از آنچه در دست مردم است نومید باش

۲۱. الامام‌علیؑ: جالِسِ الفُقَراءَ تَزدَد شُكراً.
امام علیؑ: با تهیدستان بنشین تا شکرگزاریت (از خدا) زیاد شود.

۲۲. الإمامالباقرؑ: إنّ المؤمنَ إذا صافَحَ المؤمنَ تَفَرَّقا مِن غَيرِ ذَنبٍ.
امام‌باقرؑ: هرگاه مؤمن با مؤمن دست دهد، از یکدیگر جدا شوند درحالی‌که گناهانشان پاک شده باشد.
رسول‌اللهﷺ: أنّي لَستُ أُصافِحُ النِّساءَ.
پیامبر خداﷺ: من با زنان دست نمی‌دهم.

۲۳. الإمامالصادقؑ: إذا أُغيرَ الرجُلُ في أهلِهِ أو بَعضِ مَناكِحِهِ مِن مَملوكِهِ فلم يَغَرْ و لم يُغَيِّرْ، بَعَثَ اللهُ إلَيهِ طائراً يقالُ لَهُ: القَفَندَرُ حتّى يَسقُطَ على عارِضَةِ بابِهِ، ثُمّ يُمهِلَهُ أربَعينَ يوماً ثُمّ يَهتِفَ بِه: إنّ اللهَ غَيورٌ يُحِبُّ كُلَّ غَيورٍ... ثُمّ يَطيرُ عَنهُ فَيَنزِعَ اللهُ بعدَ ذلكَ مِنهُ رُوحَ الإيمانِ، و تُسَمِّيهُ المَلائكةُ: الدَّيُّوثَ.
امام‌صادقؑ: هرگاه با زن یک مرد یا با کنیزی که همسر اوست عملی ننگ‌آور صورت گیرد و او به غیرت نیاید و وضع را تغییر ندهد، خداوند پرنده‌ای به نام قفندر به‌سوی آن مرد بفرستد که بر روی چارچوب در خانهٔ او می‌نشیند و آنگاه چهل روز مهلتش می‌دهد. سپس بانگ سر می‌دهد: همانا خدا غیرتمند است و هر غیرتمندی را دوست می‌دارد... آنگاه پرواز می‌کند و می‌رود و ازآن‌به‌بعد خداوند روح ایمان را از آن مرد برمی‌کَنَد و فرشتگان نام دیّوث بر او می‌نهند.
رسول‌اللهﷺ ـ لمّا سُئلَ عنِ الدَّيُّوثِ ـ: الذي تَزني امرأتُهُ و هُو يَعلَمُ بها.
پیامبر خداﷺ، در پاسخ به این پرسش که دیوث کیست، فرمود: مردی که زنش زنا دهد و او خبر داشته باشد.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: من قتل عصفورا عبثا جاء يوم القيمة و له صراخ عند العرش يقول ربّ سل هذا فيم قتلني في غير منفعة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که گنجشکی را بیهوده بکشد روز قیامت بیابد و نزد عرش فریاد زند و گوید پروردگارا از این بپرس برای چه مرا بی فائده کشت.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: اشتدّي أزمة تنفرجي.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی کار بنهایت سختی رسید راه چاره پیدا می شود
رسولُ‌اللهﷺ: أضيَقُ الأمرِ أدناهُ مِن الفَرَجِ.
پیامبر خداﷺ: دشوارترین امور،نزدیکترین آنها به گشایش است.
الامام‌علیؑ: عندَ تَناهِي البلاءِ يكونُ الفَرَجُ.
امام علیؑ: با لبریز شدن بلا گشایش حاصل می شود.

۲۶. الإمام‌الباقرؑ: نحنُ الأعرافُ الّذينَ لا يَدخُلُ الجنّةَ إلّا مَن عَرَفَنا و عَرَفناهُ.
امام‌باقرؑ: ماییم اعراف , همانان که تا کسی مارا نشناسد و ما او را نشناسیم به بهشت نرود.

۲۷. الإمام‌الصادقؑ- لمّا سُئِلَ: ما بالُ أصحابِ عيسىؑ كانوا يَمشُونَ على الماءِ و ليسَ ذلكَ في أصحابِ محمّدٍﷺ؟: إنَّ أصحابَ عيسىؑ كُفُوا المَعاشَ و إنّ هؤلاءِ البتُلُوا بالمَعاشِ.
از امام‌صادقؑ سؤال کردند: چرا اصحاب عیسیؑ روی آب راه می‌رفتند، اما اصحاب محمدﷺ راه نمی‌رفتند؟ فرمود: چون اصحاب عیسیؑ، از طلب معاش بی‌نیاز شدند، اما اینان، مبتلا به معاش‌اند.

۲۸. الإمامُ‌الجوادؑ: هُو النَّومُ الّذي يأتيكُم كُلَّ ليلَةٍ إلّا أنّهُ طويلٌ مُدَّتُهُ لا يُنتَبَهُ مِنهُ.
امام‌جوادؑ ـ نیز در پاسخ به سؤال از مرگ ـ: همان خوابی است که هرشب به سراغ شما می‌آید، جز اینکه مدتش طولانی است و انسان از این خواب بیدار نمی‌شود مگر در روز رستاخیز.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: اِعلَموا أنّ اللهَ لا يَستجيبُ دُعاءً مِن قلبٍ غافِلٍ لاهٍ.
پیامبر خداﷺ: بدانید که خداوند، دعایی را که از دلی غافل و بی‌خبر باشد نمی‌پذیرد.

۳۰. الإمامُ زينُ‌العابدينَؑ: المُتَحابّونَ في اللهِ؛ فيُقالَ لَهُم: اذْهَبوا إلى الجَنّةِ بغَيرِ حِسابٍ.
امام‌سجادؑ: آنگاه که خدای عزوجل همهٔ آدمیان را از اولین تا آخرین نفر جمع کند آوازدهنده‌ای برخیزد و با صدای که همگان بشنوند بانگ برآورد: کجایند آنان که برای خدا دوستی می‌ورزیدند؟ پس گروهی از مردم برخیزند و به آنان گفته شود: بدون حسابرسی وارد بهشت شوید.

۳۱. الإمام‌الباقرؑ: يَقومُ القائمُ بأمرٍ جديدٍ، و كتابٍ جديدٍ و قضاءٍ جديد. على العَربِ شديدٌ.
امام‌باقرؑ: قائم (عج) فرمانی تازه، کتابی تازه و قضاوتی تازه می‌آورد و بر عرب‌ها سخت می‌گیرد.

۳۲. رسولُ‌اللهِﷺ: يقولُ اللهُ عزّوجلّ: يا دُنيا، تَمَرَّري على عَبدي المؤمِنِ بأنواعِ البلاءِ، وضَيِّقي علَيهِ في معيشتِهِ، و لا تَحلَوِلي فيَرَكُنَ إليكِ.
پیامبر خداﷺ: خدای عزوجل می فرماید: ای دنیا! با بلاهای گوناگون به کام بنده مؤمن من تلخ شو و زندگی را بر او تنگ گیر و به کامش شیرین میا تا [مبادا] به تو تکیه کند.

۳۳. الامام‌علیؑ: و قد نهى رسول‌اللهﷺ عَن بَيعِ المُضطَرِّينَ.
امام‌علیؑ: پیامبر خدا از خریدن مال کسی که مجبور به فروش مال خود شده، نهی فرمود.

۳۴. رسولُ‌اللهِﷺ: يا معشرَ مَن أسلَمَ بِلِسانِهِ ولَم يُسلِم بقلبِهِ، لا تَتَبَّعوا عَثَراتِ المسلِمينَ؛ فإنّه مَن تَتَبَّعَ عَثَراتِ المسلِمينَ تَتَبَّعَ اللهُ عَثرَتَهُ، و مَن تَتَبَّعَ اللهُ عَثرَتَهُ يَفضَحهُ.
پیامبر خداﷺ: ای جماعتی که به زبان اسلام آورده و به دل اسلام نیاورده اید به دنبال لغزشهای مسلمانان نباشید که هر کس لغزشهای مسلمانان را پی جویی کند خداوند لغزش او را پی گیرد و هر کس را که خداوند عیبجویی‌اش کند رسوایش سازد.

۳۵. الإمام‌الصادقؑ: إنّ رسول‌اللهﷺ كانَ لا يَقومُ من مَجلِسٍ، و إن خَفَّ، حتّى يَستَغفِرَاللهَ عزّوجلّ خَمساً و عِشرينَ مَرّةً.
امام‌صادقؑ: پیامبر خدا هرگاه از مجلسی بر می خاست , اگر چه زمانی کوتاه در آن جا نشسته بود, بیست و پنج مرتبه از خدا آمرزش می طلبید.

۳۶. رسولُ‌اللهِﷺ: اطلُبوا الخيرَ عِند حِسانِ الوُجوهِ.
پیامبر خداﷺ: خوبی را در میان خوبرویان طلب کنید.

۳۷. الإمام‌الصادقؑ: الجَهلُ في ثلاثٍ: في تَبدُّلِ الإخوانِ، والمُنابَذَةِ بغَيرِ بَيانٍ، والتَّجَسُّسِ عمّا لا يَعني.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: نـادانـی در سـه چیز است: دوست عوض کردن , مخالفت کردن بدون دلیل و برهان و پرس و جو ازچیزهای بیهوده .

۳۸. یوسُفُ‌علیه‌السلام لَمّا قالَ لَه السَّجّانُ إنّی لَاُحِبُّکَ: ما أصابَنی إلّا مِن الحُبِّ، إن کانت خالَتی أحَبَّتنی سَرَقَتنی، و إن کانَ أبی أحَبَّنی حَسَدَنی إخوَتی، و إن کانتِ المَرأةُ العزیزِ أحَبَّتنی حَبَسَتنی!

زنـدانبان یوسف‌علیه‌السلام به او گفت من دوستت دارم , آن حضرت فرمود: هر چه می کشم از عشق و محبت است .خاله ام که مرا دوست داشت مرا دزدید, پدرم که دوستم می داشت برادرانم بدخواه من گشتند و زن عزیز که دوستدارم بود مرا به زندان افکند.

۳۹. إنَّ اللهَ تعالی قالَ لموسی‌علیه‌السلام: هَل عَمِلتَ لی عَملاً قَطُّ؟ قالَ موسی‌علیه‌السلام: دُلَّنی علی العَملِ الّذی هُو لَکَ. قالَ: یا موسی، هَل والَیتَ لِی وَلیّاً؟

خـدای تـعالی به موسی‌علیه‌السلام فرمود: آیا هرگز کاری برای من کرده ای ؟ موسی‌علیه‌السلام عرض کرد: مرا به آن کار که برای توست راهنمایی فرما. خداوند فرمود: ای موسی! آیا هرگز برای من با کـسـی دوسـتـی کـرده ای؟

٤٠. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: أربَعٌ مَن کُنَّ فیهِ بَنی اللهُ لَهُ بَیتاً فی الجَنّةِ: مَن آوی الیتیمَ، و رَحِمَ الضَّعیفَ، و أشفَقَ علی والِدَیهِ، و رَفَقَ بمَملوکِهِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: چهار چیز است که هر کس داشته باشد خداوند در بهشت برای او خانه ای بسازد: هـر کـس یـتیم را سرپناه دهد, به ناتوان رحم کند, با پدر ومادرش مهربان باشد و با غلامش مدارا کند.

چهل حدیث ۲۲

۱. قال رسول‌اللهﷺ: من أصيب بمصيبة في ماله أو جسده و كتمها و لم يشكها إلى النّاس كان حقّا على اللّه أن يغفر له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که در مال یا تن خویش بلیه ای داشته باشد و پنهان کند و شکایت آن بمردم نبرد بر خدا واجب است که بیامرزدش.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: إذا حاك في نفسك شيء فدعه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی دل تو از کاری چرکین است از آن چشم بپوش.

۳. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: بالعَفوِ تُستَنزَلُ الرحمَةُ.
امام‌علیعليه‌السلام: با عفو است که رحمت (خدا) فرود می‌آید.

٤. الإمامُ عليعليه‌السلام: إذا فاتَكَ الأدبُ فالزَم الصَّمْتَ.
امام‌علیعليه‌السلام: چون ادب از کفت رفت، خاموشی اختیار کن.
الإمامُ‌عليعليه‌السلام: لا أعْوَنَ على دَرْكِ مَطلبٍ مِن الصَّبْرِ.
امام‌علیعليه‌السلام: هیچ‌چیزی به‌مانند صبر و شکیبایی، در رسیدن به مقصود یاری نمی‌رساند.

٥. الامام‌علیعليه‌السلام: لا تَتَكلّم بكُلِّ ما تَعلَمُ فكَفى بذلكَ جَهلاً.
امام علیعليه‌السلام: هر چه می دانی به زبان میاور که این نشان نادانی است .

٦. رسول‌اللهﷺ: مَن كان أكثرُ همّهِ نيلَ الشَّهَواتِ نُزِعَ مِن قلبِهِ حلاوةُ الإيمانِ.
پیامبر خداﷺ: هرکس بیشترین فکر و تلاشش رسیدن به خواهش‌های نفسانی باشد حلاوت ایمان از قلبش گرفته شود.
الإمام‌الصادقعليه‌السلام: حرامٌ على قلوبكُم أنْ تعرِفَ حَلاوةَ الإيمانِ حتّى تَزهَدَ في الدُّنيا.
امام‌صادقعليه‌السلام: چشیدن شیرینی ایمان بر دل‌های شما حرام گشته مگر آنگاه که دل‌هایتان از دنیا روی‌گردان شوند.
رسول‌اللهﷺ: لا يَجِدُ الرّجلُ حلاوةَ الإيمانِ في قَلبِهِ حتّى لا يُبالِيَ مَن أكلَ الدُّنيا.
پیامبر خداﷺ: آدمی شیرینی ایمان را در قلب خود نمی‌یابد مگر زمانی‌که برایش مهم نباشد چه کسی دنیا را خورد.

۷. قال رسول‌اللهﷺ:إنّ للّه ملكا ينادي عند كلّ صلاة: يا بني آدم قوموا إلى نيرانكم الّتي أوقدتموها على أنفسكم فأطفؤها بالصّلاة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خداوند فرشته ای دارد که هنگام نماز بانگ میزند ای آدمیزادگان برخیزید و آتشهائی را که بر خویشتن افروخته اید بنماز خاموش کنید.

۸. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: بالأدبِ تُشْحَذُ الفِطَنُ.
امام‌علیعليه‌السلام: ادب، سبب تیزهوشی می‌شود.

۹. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: مَا ضَاعَ مَالٌ فِي بَرٍّ وَ لَا بَحْرٍ إِلَّا بِتَضْيِيعِ الزَّكَاةِ فَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاة.
امام‌صادقعليه‌السلام: هیچ مالی در خشکی و دریا از بین نرفت مگر به سبب فرو گذاردن زکات. پس، اموال خود را با زکات حفظ کنید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: من قتل دون دينه فهو شهيد.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که ضمن دفاع از دین خود کشته شود شهید است.

۱۱. رسول‌اللهﷺ: مَنْ كَانَ لَهُ امْرَأَةٌ تُؤْذِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا ... عَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِك.
پیامبر خداﷺ: هر زنی که شوهر خود را بیازارد، خداوند نمازش را قبول نکند؛ مرد نیز همچنین.

۱۲. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: يُعجِبُني أن يُفَرِّغَ الرَّجُلُ نَفسَهُ في السَّنَةِ أربَعَ لَيالٍ: لَيلةَ الفِطرِ، و لَيلةَ الأضحى، و لَيلةَ النِّصفِ مِن شَعبانِ، و أوّلَ لَيلةٍ مِن رَجَبٍ.
امام‌علیعليه‌السلام: خوش دارم که مرد سالی چهار شبخود را وقف عبادت خدا کند: شب عید فطر، شب عید قربان، شب نیمهٔ شعبان و شب اول ماه رجب.

۱۳.الإمامُ‌عليعليه‌السلام: لَابُدَ لِلنَّاسِ مِنْ أَمِيرٍ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ، يَعْمَلُ فِي إِمْرَتِهِ الْمُؤْمِنُ وَ يَسْتَمْتِعُ فِيهَا الكَافِرُ، وَ يُبَلِّغُ اللهُ فِيهَا الأَجَلَ، و يُجْمَعُ بِهِ الفَيءُ، وَ يُقَاتَلُ بِهِ العَدُوُّ، وَ تَأْمَنُ بِهِ السُّبُلُ،وَ يُؤْخَذُ بِهِ لِلضّعيف مَنَ القَوِيِّ، حَتّى يَسْتَرِيحَ بَرٌّ وَ يُسْتَرَاحَ مِنْ فَاجِرٍ.
امام‌علیعليه‌السلام: مردم را ناچار فرمانروایی باید؛ نیکوکار یا تبهکار؛ زیرا در حکومت او فرد با ایمان کار خویش (اطاعت خدا) می‌کند و کافر بهرهٔ خویش می‌برد و خداوند با وجود حکومت، هرکس را به اجل مقدر می‌رساند و به‌وسیلهٔ او مالیات‌ها جمع‌آوری می‌شود و با

دشمن جنگیده می‌شود و راه‌ها ایمن می‌گردد و حق ناتوان از زورمند ستانده می‌شود و نیکوکار آسایش می‌بیند و از تبهکار در امان می‌مانند.

الإمامُعليعليه‌السلام: أَسَدٌ حَطُومٌ خَيْرٌ مِنْ سُلْطَانٍ ظَلُومٍ، وَ سُلْطانٌ ظَلُومٌ خَيرٌ مِن فِتَنٍ تَدُومُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: شیر درنده بهتر است از فرمانروای ستمگر و فرمانروای ستمگر بهتر از فتنه‌های دیرپای.

۱۴. أبو بصيرٍ: سألتُ أباعبداللهعليه‌السلام عنِ الرجُلِ يَصرِمُ ذَوِي قَرابَتِهِ مِمّن لا يَعرِفُ الحَقَّ، قالعليه‌السلام: لا يَنبَغِي لَهُ أن يَصرِمَهُ.

ابوبصیر: از امام‌صادق‌علیه‌السلام پرسیدم: آیا انسان می‌تواند با خویشاوندی که (مذهب) حق را نمی‌شناسد قطع رابطه کند؟ حضرت فرمود: نباید از او کاملاً ببرد.

۱۵. الإمامالصادقعليه‌السلام: المُؤمِنُ مُؤمِنانِ: فَمُومِنٌ صَدَقَ بِعَهدِ اللهِ و وَفى بِشَرطِهِ، و ذلکَ قولُ اللهِ عَزَّوَجَلَّ: «رِجالٌ صَدَقُوا ما عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ» فذلکَ الذي لا تُصِيبُهُ أهوالُ الدُّنيا و لا أهوالُ الآخِرَةِ، و ذلکَ مِمَّن يَشفَعُ و لا يُشفَعُ لَهُ، و مُؤمِنٌ كخامَةِ الزَّرعِ، تَعوَجُّ أحياناً و تَقُومُ أحياناً، فذلکَ مِمَّن تُصِيبُهُ أهوالُ الدُّنيا و أهوالُ الآخِرَةِ، و ذلکَ مِمَّن يُشفَعُ لَهُ و لا يَشفَعُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمن بر دو گونه است: مؤمنی که به عهد و شرط خدا وفا کند. و این سخن خدای عزوجل است که: «مردانی هستند که به پیمانی که با خدا بسته بودند وفا کردند». چنین مؤمنی نه گرفتار هول و هراس‌های دنیا می‌شود و نه هول و هراس‌های آخرت. او از کسانی است که شفاعت می‌کند و نیاز به شفاعت کسی ندارد؛ (دوم) مؤمنی که چون ساقهٔ گیاه گاه کج و گاه راست می‌شود. چنین مؤمنی دستخوش هول و هراس‌های دنیا و آخرت می‌شود و از جمله کسانی است که برایش شفاعت می‌شود ولی قدرت شفاعت‌کردن ندارد.

۱۶. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ما مِن نَبْتٍ يَنبُتُ إلّا و يَحُفُّه ملَکٌ مُوكَّلٌ به حتّى يَحْصِدَهُ، فإيُّما امرِيٍ وطِئَ ذلک النَّبْتَ يلعَنُهُ ذلکَ الملَکُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ گیاه نمی‌روید مگر اینکه فرشته‌ای گماشته بر آن از آن حراست می‌کند تا آن را درو کند. پس، هرکس آن گیاه را لگدکوب کند آن فرشته او را نفرین می کند.

۱۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: حَسِّنْ خُلقَکَ يُخَفِّفِ اللهُ حُسابَکَ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اخلاقت را نیکو گردان خداوند حساب تو را سبک می‌کند.

۱۸. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ اللّه خلق يوم خلق السّموات و الأرض مائة رحمة كلّ رحمة طباق ما بين السّماء و الأرض فجعل منها في الأرض رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها و الوحش و الطّير بعضها على بعض

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خداوند روزی که آسمانها و زمین را آفرید صد رحمت بیافرید که هر یک از آنها میان زمین و آسمان را پر میکند و یکی را در زمین قرار داد که بوسیله آن مادر بفرزند مهربانست و وحش و طیر بیکدیگر مأنوسند.

۱۹. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أيّما امرأة ماتت و زوجها عنها راض دخلت الجنّة.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر زنی که بمیرد و شوهرش از او خشنود باشد ببهشت میرود.

رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أَعْظَمُ النَّاسِ حَقّاً علي المرأةِ زَوجُها، و أَعْظَمُ النَّاسِ حَقّاً عَلَى الرَّجُل أُمُّهُ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: بزرگترین حق را بر زن، شوهر او دارد و بزرگترین حق را بر مرد، مادر او دارد.

۲۰. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: العقل في أمر الدّنيا مضرّة و العقل في أمر الدّين مسرّة.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: عقل در کار دنیا مایه ضرر است و در کار دین مایه سرور.

۲۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: أشَدُّ النّاسِ عُقوبةً رجُلٌ كافَأَ الإحسانَ بالإساءَةِ.

امام علی علیه‌السلام: کیفر آن کس از همه سخت تر است که خوبی را به بدی پاداش دهد.

۲۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: لا تُبدِ الشَّماتَةَ لأخيکَ؛ فَيَرحَمَهُ اللهُ و يُصَيِّرَها بکَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در مصیبت برادرت اظهار شادی مکن، که خداوند به او رحم می‌کند و آن مصیبت را به‌سوی تو می‌کشاند.

۲۳. الإمامُعليٌّعليه‌السلام: رُبَّمَفتونٍبِحُسنِالقَولِفيهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: بسا افرادی که بر اثر ستایش مردم از آنان، به فتنه درافتاده‌اند.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: احذروا الشّهوة الخفيّة: العالم يحبّ أن يجلس إليه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از شهوت مخفی بپرهیزید شهوت مخفی آنست که دانشمند دوست دارد کسان در محضر وی بنشینند

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: من عيّر أخاه بذنب لم يمت حتّى يعمله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که برادر خویش را بگناهی سرزنش کند نمیرد تا مرتکب آن شود.

۲۶. سألَ رجُلٌ رسول‌اللهﷺ عنِ السّاعةِ، فقالَ: ما أعدَدتَ لَها؟ قالَ: ما أعدَدتُ لَها كبيراً، إلّا أنّي اُحِبُّ و رسولَهُ. قالَ: فأنتَ مَع مَن أحبَبتَ.
مردی از پیامبر خداﷺ درباره قیامت پرسید. حضرت فرمود: برای آن روز چه چیز آماده کرده‌ای؟ عرض کرد: چیز مهمی آماده نکرده ام جز آن که خدا و پیامبرش را دوست دارم .حضرت فرمود: پس، تو با کسی هستی که دوستش داری.

۲۷. الإمامُعليٌعليه السلام لِكُلِّ مَقامٍ مَقالٌ.
امام‌علیعليه السلام: هر جایی را، سخنی است.
الإمامُعليٌعليه السلام: الكمالُ في الدنيا مَفقودٌ.
امام‌علیعليه السلام: کمال، در دنیا بدست نمیآید.

۲۸. الإمامُالكاظمعليه السلام ـ لَمّا دَخَلَ على رجُلٍ قد غَرِقَ في سَكَراتِ المَوتِ ـ: المَوتُ هُو المَصْفاةُ يُصَفّي المؤمنينَ مِن ذُنوبِهِم.
امام‌کاظمعليه السلام ـ بر مردی که در سکرات مرگ فرورفته بود، وارد شد و فرمود: مرگ صافیی است که مؤمنان را از گناهانشان صاف می‌کند و آخرین درد است به‌عنوان کفارهٔ گناهان.

۲۹. رسول‌اللهصلی الله علیه و آله ـ و قد سُئلَ عنِ اسمِ اللهِ الأعظمِ ـ: كُلُّ اسمٍ مِن أسماءِ اللهِ أعظَمُ، فَفَرِّغْ قَلبَكَ مِن كُلِّ ما سِواهُ وادْعُهُ بِأيِّ اسمٍ شِئتَ.
پیامبر خداصلی الله علیه و آله در پاسخ به این پرسش که اسم اعظم خدا چیست؟ فرمود: همهٔ اسم‌های خدا اعظم‌اند. پس، دل خود را از هرچه جز اوست خالی گردان و آنگاه به هر نامی که خواهی بخوانش.

۳۰. رسول‌اللهصلی الله علیه و آله: لا يَزِرَ أنَّ أحدُكُم بأحدٍ من خَلقِ اللهِ فإنَّهُ لا يَدري أيُّهُم وليُّ اللهِ.
پیامبر خداصلی الله علیه و آله: هیچ‌یک از شما نباید احدی از بندگان خدا را خوار و بی‌مقدار شمرد؛ زیرا نمی‌داند که کدام یک از آن‌ها دوست و ولّی خداست.

۳۱. الإمامُ عليٌعليه السلام: مَنْ تَشاغَلَ بِالزَّمانِ شَغَلَه
امام علیعليه السلام: هرکه با زمانه سرگرم شود، او نیز وی را مشغول سازد.
الإمامُ عليٌعليه السلام: مَنْ عَانَدَ الزَّمانَ أَرْغَمَهُ وَ مَنِ اسْتَسْلَمَ إِلَيْهِ لَمْ يَسْلَم
امام علیعليه السلام: هرکه با زمانه بستیزد، زمانه او را به خاک مذلت افکند و هرکه تسلیم آن شود، در امان نباشد.

۳۲. الإمامُالباقرعليه السلام: ما اُبالي أصبَحتُ فَقيراً أو مَريضاً أو غَنِيّاً؛ لأنَّ اللهَ يقولُ: لا أفعَلُ بالمؤمنِ إلّا ما هُو خَيرٌ لَهُ.
امام‌باقرعليه السلام: مرا چه باک که فقیر باشم یا بیمار و یا ثروتمند, زیرا خدای تعالی می فرماید: من با مؤمن کاری نمی کنم جز این که آن کار برایش بهتر وسودمندتر است .

۳۳. رسولُ‌اللهﷺ: مَن أقالَ مسلِماً أقالَهُ اللهُ عَثرَتَهُ.
پیامبر خداﷺ: هر کس تقاضای مسلمانی را در فسخ معامله بپذیرد خداوند لغزش و گناه او را ببخشاید.

۳۴. اصبغ بن نباته: دَخلَ رجُلٌ فقالَ: يا أميرَالمؤمنينَ، إنّي لاُحِبُّكَ في السِّرِّ كما اُحِبُّكَ في العَلانِيَةِ. قالَ: فنَكَتَ الثّانيةَ بعُودِهِ في الأرضِ، ثُمَّ رَفَع رأسَهُ فقالَ لَهُ: صَدَقتَ ... اذهَب فاتَّخِذ للفَقرِ جِلباباً، فإنّي سَمِعتُ رسول‌الله(صلی‌الله علیه وآله و سلم) يقولُ: يا عليَّ بنَ أبي طالبٍ، واللهِ لَلفَقرُ أسرَعُ إلى مُحِبّينا مِن السَّيلِ إلى بَطنِ الوادي.
اصبغ بن نباته: مردی بیامد و عرض کرد: ای امیرالمؤمنین ! به خدا قسم که من به خاطر خدا دوستت دارم و در نهان همان گونه دوستت می دارم که در آشکار. حضرت بار دیگر لحظاتی با سر چوب خود به زمین زد و آنگاه رو به سوی او کرده فرمود: راست می گویی... برو خود را برای فقر آماده کن , زیرا که از پیامبر خدا ﷺ شـنـیدم می فرماید:ای علی بن ابی طالب ! به خدا سوگند فقر به سوی دوستداران ما شتابنده تر می رود تا سیلاب به ته دره .

۳۵. اُتي رسول‌اللهﷺ برجُلٍ كبيرِ البَطْنِ عَليلٍ قد زَنى، فأتى رسول‌اللهﷺبِعُرجونٍ فيه مِائةُ شِمراخٍ فضَرَبَهُ واحِدَةً، فكانَ الحَدَّ، و كَرِهَ أنْ يُبْطِلَ حَدّاً مِن حُدودِ اللهِ.
مرد شکم گندهٔ رنجوری را که زنا کرده بود نزد پیامبر آوردند.رسول‌خدایک چوب خوشهٔ خرما که صد سرشاخه داشت آورد و به‌عنوان حدّ یک ضربه به او نواخت؛ زیرا خوش نداشت که حدی از حدود خدا به‌کار گرفته نشود.

۳۶. لَمّا أدرَکَ [أميرُالمؤمنينَ عليه السلام] عَمرَو بنَ عَبدِ وَدٍّ لَم يَضرِبْهُ، فَوقَعوا في عليٍّ عليه السلام، فرَدَّ عَنهُ حُذَيفَةُ، فقالَ النَّبيُّ صلى الله عليه وآله: مَهْ يا حُذَيفَةُ، فإنَّ عليّاً عليه السلام سَيَذكُرُ سَببَ وَقْفَتِهِ.

ثُمَّ إنّهُ ضَرَبَهُ، فلَمّا جاءَ سألَهُ النَّبيُّ صلى الله عليه وآله عن ذلکَ، فقالَ: قَد کانَ شَتَم أُمّي و تَفَلَ في وَجْهي، فخَشِيتُ أنْ أضرِبَهُ لِحَظِّ نَفْسي، فتَرَکْتُهُ حتّى سَکَنَ ما بِي، ثُمَّ قَتَلْتُهُ في اللهِ.

زمانی‌که امیرالمؤمنین عليه السلام عمروبن‌عبدود را در چنگ خود گرفتار کرد او را نکشت و اندکی درنگ کرد؛ افراد زبان به نکوهش از علی گشودند. حذیفه به دفاع از آن حضرت برخاست. پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: آرام باش ای حذیفه! به زودی علی عليه السلام علت درنگ خود را خواهد گفت.

علی عليه السلام سپس عمرو را کشت. وقتی برگشت، پیامبر صلى الله عليه وآله علت درنگش را جویا شد، عرض کرد: او مادرم را دشنام داد و به صورتم آب دهان انداخت و من ترسیدم اگر او را بکشم برای تسکین خودم باشد، لذا رهایش کردم تا خشمم فرو نشست، سپس او را به‌خاطر خدا کشتم.

۳۷. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: أُغْزِوا القَومَ قَبلَ أنْ يَغزِوکُم، فواللهِ ما غُزِيَ قَومٌ قَطُّ في عُقْرِ دِيارِهِم إلّا ذَلُّوا.

امام‌علی عليه السلام: پیش از آنکه دشمن بر شما بتازد بر او یورش برید؛ زیرا به خدا سوگند هیچ ملتی در میان سرزمین خود مورد حمله قرار نگرفت، جز آنکه به خاک مذلت افتاد.

۳۸. الإمامُ عليٌّ عليه السلام ـ لابنِه الحسنِ عليه السلام ـ لا تَدْعُوَنَّ إلى مبارَزَةٍ، و إنْ دُعِيتَ إلَيها فأجِبْ؛ فإنَّ الدّاعيَ إلَيها باغٍ، و الباغي مَصروعٌ.

امام‌علی عليه السلام به فرزند خود حسن عليه السلام فرمود: هرگز مبارز مطلب، اما اگر به مبارزه دعوت شدی بپذیر؛ زیرا آنکه به مبارزه فرا خواند سرکش است و سرکش به خاک افتد.

۳۹. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: لاتَکُونَنَّ عَبدَ غَيرِکَ و قَد جَعلَکَ اللهُ سُبْحانَهُ حُرّاً.

امام‌علی عليه السلام: بندهٔ دیگران مباش که خداوند پاک تو را آزاد آفریده است.

۴۰. الإمامُ الباقرُ عليه السلام: ثلاثٌ مَن أتى اللهَ بواحِدَةٍ مِنهنَّ أوجَبَ اللهُ لَهُ الجَنّةَ: الإنفاقُ مِن إقتارٍ، والبِشرُ لِجَميعِ العالَمِ، و الإنصافُ مِن نَفسِهِ.

امام‌باقر عليه السلام: سه کار است که هر کس یکی از آنها را انجام دهد خداوند بهشت را بر او واجب گرداند: انفاق کردن درتنگدستی , خوشرویی با همه عالم و انصاف داشتن.

چهل حدیث ۲۳

۱. قال رسول‌اللهﷺ: و لا تذمّنّ أحدا علی ما لم یؤتك اللّه فإنّ رزق اللّه لا یسوقه إلیك حرص حریص و لا تردّه عنك کراهة کاره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ کس را برای آنچه خدا بتو نداده مذمت مکن که روزی خدا را حرص حریص سوی تو نمی کشاند و نارضایت نارضائی آن را از تو دور نمی کند.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: أکبر الکبائر سوء الظّنّ باللّه
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین گناهان بزرگ، بدگمانی بخداست.

۳. الإمامُ‌علیؑ: جَهلُ الشّابِّ مَعذورٌ و علمه مقصور.
امام‌علیؑ: نادانی جوان، بخشودنی است و دانش او ناچیز.

٤. رسولُ‌اللهِﷺ: لا یَجتمِعُ غُبارٌ فی سبیلِ اللهِ و دُخانٌ فی جَهَنّمَ.
پیامبر خداﷺ: گرد و غبار در راه خدابا دود جهنم جمع نمی شود.
الإمام‌الصادقؑ: فاز واللهِ الأبرارُ، أتدري مَن هُم؟ هُمُ الّذینَ لا یُؤذُونَ الذَّرَّ.
امام‌صادقؑ: سوگند به خدا که نیکان رستگار شدند، آیا می‌دانید آن‌ها چه کسانی هستند؟ کسانی هستند که آزارشان به مورچه‌ای نمی‌رسد.

٥. دخلَ لُقمانُ علی داوودَ و هو یَسْرِدُ الدِّرْعَ... فأرادَ أنْ یَسألَهُ فأدْرَکَتْهُ الحِکمَةُ فسَکَتَ، فلَمّا أتَمَّها لَبِسَها و قالَ: نِعْمَ لَبوسُ الحَربَ أنتِ، فقالَ: الصَّمتُ حِکمَةٌ و قَلیلٌ فاعِلُهُ، فقالَ له داوودُؑ: بحقٍّ ما سُمّیتَ حکیماً.
لقمان بر داوود وارد شد. دید زره می‌بافد... خواست از او بپرسد، اما حکمت به سراغش آمد و خاموش ماند. وقتی داود کار بافتن زره را تمام کرد آن را پوشید و گفت: چه نیکو جامهٔ جنگی هستی تو. لقمان گفت: خاموشی حکمت است و کسانی را که آن را رعایت کنند اندک شمارند. داوودؑ به او گفت: به حق تو را حکیم نامیده‌اند.

٦. رسول‌اللهﷺ: أفضلُ المؤمنینَ إیماناً الّذي إذا سألَ أُعطی و إذا لَم یُعْطَ السْتَغنی.
رسول‌خداﷺ: ایمان آن مؤمن برتر است که هرگاه چیزی از او خواسته شد بدهد و اگر کسی چیزی به او نداد بی‌نیازی جوید.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: الصّلاة نور المؤمن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نماز نور مؤمن است.

۸. الإمام‌الصادقؑ: کلُّ شيءٍ مُطْلَقٌ حتّی یَرِدَ فیه نَصٌّ.
امام‌صادقؑ: همه‌چیز آزاداست تا آنکه دربارهٔ آن نهی صریحی وارد شود.
الإمام‌الصادقؑ: کلُّ شيءٍ هو لَک حَلالٌ حتّی تَعلمَ أنّه حَرامٌ بعینِهِ فتَدَعهُ... والأشیاءُ کلُّها علی هذا حتّی یستبینَ لکَ غیرُ ذلک أو تَقومَ به البیّنةُ.
امام‌صادقؑ: همه‌چیز برای تو حلال است مگر آنکه دقیقاً بدانی آن حرام است که دراین‌صورت باید آن را واگذاری... همهٔ چیزها همین حکم را دارند تازمانی‌که خلاف آن برایت روشن شود یا بیّنه اقامه شود.
الإمام‌الصادقؑ: کلُّ شيءٍ نَظیفٌ حتّی تَعلَم أنّه قَذِرٌ.
امام‌صادقؑ: هرچیزی پاک است تا آنکه از نجس‌بودن آن آگاه شوی و چون دانستی، نجس است و تازمانی‌که از نجس‌بودن آن خبر نداری اشکالی بر تو نیست.

۹. الإمام‌الباقرؑ: في قولِه تعالي: «فَأَمّا مَنْ أَعْطی وَ اتّقی* وَ صَدَّقَ بِالْحُسْنی»: إنّ اللهَ یُعطي بالواحِدَهِ عَشرَةً إلي مِائِه ألفٍ فما زادَ، «فَسَنُیَسِّرُهُ لِلْیُسْری»: لا یُرِیدُ شَیئاً مِنَ الخَیرِ إلّا یَسَّرَهُ اللهُ لَهُ.
امام‌باقرؑ: دربارهٔ آیه «و اما کسی که عطا کند و تقوا داشته باشد و (کلمه) نکو را تصدیق کند»، فرمود: خداوند در قبال یک عطا، ده تا صد هزار، و بیشتر پاداش می‌دهد. و دربارهٔ آیهٔ «برای آسودگی آماده‌اش خواهیم کرد» فرمود: هر خیری که بخواهد خداوند آن را برایش فراهم می‌آورد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: أقلّوا الدّخول علی الأغنیاء فإنّه أحری أن لا تزدروا نعم اللّه عزّ و جلّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پیش توانگران کمتر روید زیرا در این صورت نعمتهای خدا را خوار نخواهید شمرد.

۱۱. رسول‌اللهﷺ: وَ السَّکِینَةُ زِینَةُ الْعِبَادَة.
پیامبر خداﷺ: آرامش زیور عبادت است.

۱۲. الإمامُ‌الرِّضاؑ: کانَ امیرالمؤمنینؑ لایَنامُ ثلاثَ لیالٍ: لَیلَة ثلاثٍ و عِشرینَ مِن شَهرِ رَمَضانَ، و لَیلَةَ الفِطرِ، و لَیلَةَ النِّصفِ مِن شَعبانَ، و فیها تُقسَمُ الأرزاقُ و الآجالُ و ما یَکونُ في السَّنَةِ.

امام‌رضاعليه‌السلام: امیرالمؤمنین‌عليه‌السلام سه شب نمی‌خوابید: شب بیست‌وسوم ماه رمضان، شب عید فطر و شب نیمهٔ ماه شعبان؛ در این شب‌ها روزی‌ها تقسیم و مدت عمر و هر آنچه در آن سال رخ خواهد داد، تعیین می‌شود.

۱۳. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: لا يَقْبَلُ اللهُ مِنَ العِبادِ الأعمالَ الصّالحةَ الّتي يَعمَلونَها أذا تَوَلَّوا الإمامَ الجائرَ الّذی لیسَ مِنَ اللهِ تعالی.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: اگر بندگان، پیشوای ستمگر را که از جانب خدانیست، به زمامداری گیرند، خداوند کارهای شایسته‌ای را که انجام می‌دهند نخواهد پذیرفت.

۱۴. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: صِلَةُ الأرحامِ تُزَكِّي الأعمالَ و تُنْمِي الأموالَ، و تَدفَعُ البَلوی، و تُيَسِّرُ الحِسابَ و تُنسِئُ في الأجَلِ.
امام‌باقرعليه‌السلام: صلهٔ رحم اعمال را پاک می‌کند، داریی‌ها را فزونی می‌بخشد، بلا را می‌گرداند، کار حسابرسی (در قیامت) را آسان می‌کند و مرگ را به تأخیر می‌اندازد.

۱۵. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام ـ لِلمفضَّلِ لَمّا دَخَلَ علَيهِ ـ: مَن صَحِبَکَ؟ فقلتُ: رَجُلٌ مِن إخواني، قالَ: فما فَعَلَ؟ فقلتُ: منذُ دَخَلتُ المَدينةَ لَم أعرِفْ مَكانَهُ، فقالَ لي: أما عَلِمتَ أنَّ مَن صَحِبَ مُؤمناً أربَعينَ خُطوَةً سَأَلَهُ اللهُ عَنهُ يومَ القِيامَةِ؟!
مفضل در برگشت (از سفر) خدمت امام‌صادق‌عليه‌السلام رسید، حضرت فرمود: چه کسی همسفرت بود؟ عرض کردم: مردی از برادرانم. حضرت پرسید: پس او چه شد؟ عرض کردم: از وقتی وارد مدینه شده‌ام نمی‌دانم کجاست. حضرت فرمود: مگر نمی‌دانی که هر کس با مؤمنی چهل گام همسفر شود، خداوند در روز قیامت راجع به او از وی می‌پرسد.

۱۶. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: لَيْسَ شَيءٌ أضَرَّ لِقَلْبِ المؤْمِنِ مِنْ كَثْرَةِ الأكْلِ وَ هِيَ مُورِثَةٌ لِشَيْئَتَيْنِ: قَسْوَةِ القَلْبِ وَ هَيَجانِ الشَّهْوَةِ.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: برای قلب مؤمن چیزی زیان‌بارتر از پرخوری نیست. پرخوری موجب دو چیز می‌شود: سنگ‌دلی و تحریک شهوت.
رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إيّاكُمْ وَ البِطْنَةَ؛ فَإنَّها مَفْسَدةٌ لِلبَدَنِ، وَ مُورِثَةٌ للسُّقْمِ، وَ مَكْسَلَةٌ عَنِ العِبَادَة.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: از شکم‌بارگی بپرهیزید؛ زیرا مایهٔ تباهی بدن و موجب بیماری است و انسان را در عبادت سست می‌کند.
رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: لا يَدْخُلُ مَلَكُوتَ السَّمَاواتِ و الأرْضِ مَنْ مَلأَ بَطْنَهُ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: کسی‌که شکم خود را پر کند به ملکوت آسمان‌ها و زمین وارد نشود.

۱۷. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: احْتَمِلْ أخاکَ علی ما فيهِ، و لا تُكْثِرِ العِتابَ؛ فإنّهُ يُورِثُ الضَّغينَةَ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: برادرت را با همان وضعی که دارد تحمل کن و زیاد سرزنش نکن؛ زیرا این کار کینه می‌آورد.

۱۸. قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: اِتَّقِ اللَّهَ وَ لا تَحقِرَنَّ مِنَ المَعرُوفِ شَيئاً وَ لَو أن تَفرُغَ مِن دَلوِكَ فِي إناءِ المُستَسقِي وَ أن تُلقِيَ أخاكَ وَ وَجهُكَ إليهِ مُنبَسِطٌ؛
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: از خدا بترس و هیچ کار نیکی را حقیر مشمار گر چه کار نیک منحصر باین باشد که دلو خویش را در ظرف تشنه ای بریزی و برادر خود را با روی گشاده ملاقات کنی.

۱۹. قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: ليس منّا من وسع اللّه عليه ثمّ قتر علی عياله.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: هر کس خدا بدو گشایش دهد و باز بر عیال خود سخت گیرد از ما نیست.
قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: شرّ النّاس المضيق علی أهله.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: بدترین مردم آن کس است که بر اهل خانه خود سخت گیرد.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: طهور الطّعام يزيد في و الرّزق
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: پاکیزگی غذا، روزی را فزون میکند

۲۱. رسولُ‌اللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ اللهَ تعالی لَيَسأَلُ العَبدَ فيقولُ: يا عَبدی، رَزَقتُکَ جاهاً فهل أعَنتَ بهِ مَظلوماً، أو أغَثتَ بهِ مَلهوفاً؟
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: همان گونه که خداوند می فرماید: بنده من ! من به تو مقام و موقعیت روزی کردم .آیا به وسیلهٔ آن ستمدیده‌ای را یاری رساندی یا فریاد خواه غمزده ای را کمک کردی ؟

۲۲. الإمام عليعليه‌السلام: خَفضُ الصَّوتِ، وغَضُّ البَصَرِ، و مَشیُ القَصدِ، مِن أمارَةِ الإيمانِ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: پایین‌آوردن صدا و فروانداختن نگاه و راه‌رفتن میانه، از نشانه‌های ایمان و حُسن دینداری است.

۲۳. الامام‌علی‌عليه‌السلام: أهلَکَ الناسَ اثنانِ: خَوفُ الفَقرِ، و طَلَبُ الفَخرِ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: دو چیز مردم را نابود کرده است: ترس از ناداری و فخرجویی.

۲۴. قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إذا حسدت فاستغفر اللّه

رسول‌خداﷺ فرمودند: و وقتی احساس حسد کردی از خدا آمرزش بخواه.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: من كانت له سريرة صالحة أو سيّئة نشر اللّه عليه منها رداء يعرف به.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که سیرتی نیک یا بد داشته باشد خداوند نشانی از آن بر وی اندازد که بدان بشناسندش که بدان شناخته شود.

۲۶. ۳۸۰۹ ـ أبو بصيرٍ: دَخَلتُ على أبي عبدِ اللهِ‌ؑ، فقُلتُ لَهُ: إنّي لَأغتَمُّ و أحزَنُ مِن غَيرِ أنْ أعرِفَ لِذلكَ سَبباً، فقالَ أبو عبدِ اللهِ‌ؑ: إنَّ ذلكَ الحُزنَ و الفَرحَ يَصِلُ إلَيكُم مِنّا؛ لأنّا إذا دَخلَ علَينا حُزنٌ أو سُرورٌ كانَ ذلكَ داخِلاً علَيكُم، لأنّا و إيّاكُم مِن نُورِ اللهِ عزّوجلّ.
ابوبصیر: با یکی از یارانمان خدمت امام‌صادقؑ رسیدیم. به آن حضرت عرض کردم: فدایت شوم یابن رسول‌الله! من (گاه) بدون آنکه بدانم دلیلش چیست غمگین و اندوهناک می‌شوم! امام‌صادقؑ فرمود: آن غم و شادی از ما به شما می‌رسد. زیرا اگر اندوهی یا سروری به ما رسد بر شما نیز وارد می‌شود چون ما و شما از نور خدای عزوجل هستیم.

۲۷. رسول‌اللهﷺ: أعظَمُ النّاسِ قَدراً مَن تَرَكَ ما لا يَعنيهِ.
پیامبر خداﷺ: پر ارج‌ترین مردم، کسی است که آنچه را بیهوده است فرو گذارد.

۲۸. الإمامُ‌الجوادؑ ـ لمّا سُئلَ عن عِلّةِ كَراهَةِ المَوتِ ـ: لأنّهُم جَهِلوهُ فكَرِهوهُ، ولو عَرَفوهُ و كانوا مِن أولياءِ اللهِ عَزّوجلّ لأحَبُّوهُ.
امام‌جوادؑ ـ در پاسخ به سؤال از علت ناخوش داشتن مرگ ـ: زیرا مردم مرگ را نمی‌شناسند و از این رو آن را ناخوش می‌دارند؛ در صورتی‌که اگر مرگ را می‌شناختند و از اولیای خدای عزوجل بودند، بی‌گمان آن را دوست .

۲۹. الإمامُ‌الصادقؑ: إنَّ اللهَ عَزّوجلّ لا يَستَجيبُ دُعاءٍ بِظَهرِ قلبٍ ساهٍ، فإذا دَعَوتَ فَأقبِلْ بقلبِكَ، ثمّ استَيقِنْ بالإجابَةِ.
امام‌صادقؑ: خدای عزوجل دعایی را که غافل و بی‌توجه سرزند اجابت نمی‌کند. پس، هرگاه دعا کردی با دلت (به خدا) روی آر و یقین بدان‌که دراین‌صورت دعایت مستجاب می‌شود.

۳۰. الإمامُ‌الباقرؑ: أيُّما مسلمٍ أتى مسلماً ـ زائراً أو طالِبَ حاجَةٍ و هُو في مَنزِلِهِ ـ فاستَأذَنَ لَه و لَم يَخرُجْ إلَيهِ، لَم يَزَلْ في لَعْنَةِ اللهِ عزّوجلّ.
امام‌باقرؑ: هرگاه مسلمانی برای دیدار مسلمانی دیگر یا حاجت‌خواهی از او به منزل وی رود و اجازهٔ ورود بخواهد و او بیرون نیاید تا زمانی‌که همدیگر را دیدار کنند، پیوسته در لعنت خدا باشد.

۳۱. رسول‌اللهﷺ: أَرْبَعٌ لَا تَدْخُلُ بَيْتاً وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ إِلَّا خَرِبَ وَ لَمْ يُعْمَرْ بِالْبَرَكَةِ الْخِيَانَةُ وَ السَّرِقَةُ وَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَ الزِّنَا
پیامبر خداﷺ: چهار چیز است که اگر یکی از آن ها به هر خانه‌ای وارد شود آن را ویران می‌کند و از برکت آباد نمی‌شود: خیانت، دزدی، شرابخواری و زنا.

۳۲. الإمامُ‌الصادقؑ: إذا أُضِيفَ البلاءُ إلى البلاءِ كانَ مِنَ البلاءِ عافيةً.
امام‌صادقؑ: هرگاه بلا روی بلا بیاید, از بلا رهایی حاصل آید.

۳۳. رسول‌اللهﷺ: ما حَمَلَكُم على قَتْلِ الذُّرِّيَّةِ؟! و هَل خِيارُكُم إلّا أوْلادُ المُشرِكينَ؟! و الّذي نَفْسُ محمّدٍ بِيَدِهِ، ما مِن نَفْسٍ تُولَدُ إلّا على الفِطْرَةِ حتّى يُعْرِبَ عَنها لِسانُها.
پیامبر خداﷺ: چه شده است که بچه‌های خود را از بین می‌برید؟ مگر نه اینکه بهترین‌های شما فرزندان همین مشرکان هستید؟ سوگند به آنکه جان محمد در دست اوست هیچ نفسی به دنیا نمی‌آید مگر بر فطرت و سرشت توحید تا آنکه زبانش آن را آشکار کند.

الإمامُ‌الصادقؑ: لا تَتَفأّلْ بالقُرآنِ.
امام‌صادقؑ: به قرآن تفأل نزن.
(استخاره عبارت از این است که انسان وقتی در ترجیح یکی از دو کار بر دیگری بماند و نتواند برای عمل یکی را انتخاب کند، از خداوند می‌خواهد که او را در انتخاب یکی از آن دو کار راهنمایی کند و خیر او را در آن قرار دهد، اما تفأل‌زدن یا فال‌گرفتن به معنای دانستن آینده و تفحص امور غیبی و پنهان استبا باز کردن صفحه‌ای تصادفی از قرآن).

۳۴. عَدِيُّ بنُ حاتِمٍ: إنّ أميرَالمؤمنينؑ قال في يومِ التقى هُو و مُعاويةُ بصِفّينَ و رَفَعَ بها صَوْتَهُ ليُسْمِعَ أصْحابَهُ: واللهِ لأقْتَلَنَّ مُعاويةَ و أصْحابَهُ ثُمَّ يقولُ في آخِرِ قَولِهِ: إنْ شاءَ اللهُ، ـ يَخْفِضُ بها

صَوْتَهُ ـ و كنتُ قَريباً مِنهُ فقلتُ: يا اميرالمؤمنين، إنّكَ حَلَفْتَ على ما فعلتَ ثُمَّ اسْتَثْنَيتَ، فما أَرَدتَ بذلكَ؟

فقالَ لي: إنَّ الحَربَ خُدْعَةٌ، و أنا عِند المؤمنينِ غَيرُ كَذُوبٍ، فأرَدتُ أنْ أُحَرِّضَ أصْحابي علَيهِم كَيْلاً يَفْشَلوا ولكن يَطْمَعوا فيهِم.

عدی‌بن حاتم طایی گوید: روزی که امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام در صفین با معاویه روبه‌رو شد با صدای بلند که یارانش بشنوند فرمود: به خدا قسم معاویه و یاران او را می‌کشم. سپس در پایان این جمله آهسته گفت: ان‌شاءالله. من که نزدیک آن حضرت بودم عرض کردم: ای امیرمؤمنان! شما برای گفتهٔ خود سوگند خوردید و سپس ان‌شاءالله گفتید، منظورتان چه بود؟!

حضرت فرمود: همانا جنگ مکر و نیرنگ است. من در نظر مؤمنان هرگز دروغگو نیستم. خواستم یاران خود را علیه سپاه معاویه برانگیزم تا دچار سستی نشوند بلکه به پیروزی امید بندند.

۳۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الفِرارُ في وَقْتِهِ ظَفَرٌ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: گریختن به موقع پیروزی است.

۳۶. فيما أوصى بهِ آدمُ ابنَه شِيثَ‌علیه‌السلام: إذا عَزَمْتُم على أمرٍ فانْظُروا إلى عَواقِبِهِ، فإنّي لَو نَظَرْتُ في عاقِبَةِ أمْري لَم يُصِبْني ما أصابَني.

از سفارش‌های آدم‌علیه‌السلام به فرزندش شیث‌علیه‌السلام: هرگاه قصد کاری کردید در عاقبت آن بیندیشید؛ زیراکه من اگر در عاقبت کار خود می‌اندیشیدم آن به سرم نمی‌آمد که آمد.

۳۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: تَعوَّذوا باللهِ مِن حُبِّ الحُزْنِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از غم‌دوستی به خدا پناه برید.

۳۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن تَرَكَ الحَسدَ كانَتْ لَهُ المَحَبّةُ عِندَ النّاسِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هر که حسادت را رها کند محبوب مردمان شود.

۳۹. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: أوّلُ الحِكمَةِ تَرْكُ اللَّذّاتِ، و آخِرُها مَقْتُ الفانِياتِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: نخستین گام حکمت وانهادن لذت‌هاست و آخرین گام آن دشمن‌داشتن هر آنچه فانی می‌شود.

۴۰. رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله و قد سألَهُ رجُلٌ: ما عملٌ إن عَمِلتُ بهِ دَخَلتُ الجَنَّةَ؟: اشتَرِ سِقاءً جديداً ثُمَّ اسقِ فيها حتّى تَخرِقَها، فإنّكَ لا تَخرِقُها حتّى تَبلُغَ بها عَملَ الجَنّةِ.

در پاسخ به این پرسش مردی که: چه کنم تا به بهشت روم؟ فرمود: مشکی نو خریداری کن و با آن آنقدر مردم را آب بده تا آن را فرسوده و پاره کنی , زمانی که مشک را پاره کرده باشی , به عمل بهشت دست یافته ای .

چهل حدیث ۲٤

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إذا مات ولد العبد قال اللّه تعالى لملائكته قبضتم ولد عبدي؟ فيقولون نعم فيقول ما ذا قال عبدي؟ فيقولون حمدك و استرجع فيقول اللّه ابنوا لعبدي بيتا في الجنّة و سمّوه بيت الحمد.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی فرزند بنده ای بمیرد خداوند بفرشتگان گوید فرزند بنده مرا گرفتید؟ گویند آری گوید بنده من چه گفت؟ گویند ترا سپاس گذاشت و گفت همه ما متعلق به خدا هستیم و بسوی او باز میگردیم خداوند گوید برای بنده من خانه ای در بهشت بسازید و آن را «خانه سپاسگزاری» نام نهید.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: من أصبح و همّه التّقوى ثمّ أصاب فيما بين ذلك ذنبا غفر اللّه له.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که روز آغازدو سر پرهیزکاری داشته باشد و در این اثنا گناهی کند خدا وی را بیامرزد.

۳. الإمامُ‌عليؑ: شَرُّ الناسِ مَن لا يَقبَلُ العُذرَ و لا يُقيلُ الذَّنبَ.

امام‌علیؑ: بدترین مردم کسی است که عذر نپذیرد و از خطا (ی کسی) نگذرد.

٤. الإمامُ عليؑ: لا يَحِلُّ لِمُسلمٍ أن يُرَوِّعَ مُسلماً.

امام‌علیؑ: بر هیچ مسلمانی روا نیست که مسلمانی را به وحشت اندازد.

٥. في حديثِ المعراجِ: يا أحمدُ، إنّ العبدَ إذا أجاعَ بَطْنَهُ و حَفِظَ لِسانَهُ عَلَّمْتُهُ الحِكمَةَ، و إنْ كانَ كافراً.

در حدیث معراج آمده است: ای احمد! هرگاه بنده شکم خویش را گرسنگی دهد و زبانش را نگه دارد، حکمت را به او بیاموزم. اگر کافر باشد

٦. الإمامُ‌الصادقؑ: الدُّنيا سِجنُ المؤمنِ، فأيُّ سِجنٍ جاءَ مِنهُ خيرٌ؟!

امام‌صادقؑ: دنیا زندان مؤمن است , از کدام زندان خیری می رسد؟

۷. قال رسول‌اللهﷺ: لم تؤتوا بعد كلمة الإخلاص مثل العافية فاسألوا اللّه العافية.

رسول‌خداﷺ فرمودند: شما را پس از کلمه اخلاص چیزی مثل عافیت نداده اند از خدا عافیت طلبید.

۸. الإمامُ‌الصادقؑ: كلُّ ما غَلَبَ اللهُ عليهِ مِن أمرٍ فاللهُ أعذَرُ لعبدِهِ.

امام‌صادقؑ: هر امری که خداوند بر آن غلبه کند و از دست بنده خارج شود، خدا عذر بنده‌اش را می‌پذیرد.

۹. الإمامُ‌الصادقؑ: وَ لَكِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَرَضَ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ حُقُوقاً غَيْرَ الزَّكَاةِ، فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَ:«وَ الَّذِينَ فِي أَمْوالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ...»، فَالْحَقُّ الْمَعْلُومُ مِنْ غَيْرِ الزَّكَاةِ، وَ هُوَ شَيءٌ يَفْرِضُهُ الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِهِ فِي مَالِهِ، يَجِبُ عَلَيْهِ أَنْ يَفْرِضَهُ عَلَى قَدْرِ طَاقَتِهِ وَ سَعَةِ مَالِهِ، فَيُؤَدِّي الَّذِي فَرَضَ عَلَى نَفْسِهِ إِنْ شَاءَ فِي كُلِّ يَوْمٍ، وَ إِنْ شَاءَ فِي كُلِّ جُمْعَةٍ، وَ إِنْ شَاءَ فِي كُلِّ شَهْرٍ.

امام‌صادقؑ: لکن خداوند عزوجل در دارایی‌های توانگران به جز زکات، حقوقی دیگر واجب و مقرر کرده و فرموده است: «و آنان که در اموالشان حقی است معین...» بنابراین، حق معلوم و معین که غیر از زکات می‌باشد، چیزی است که هرکس وظیفه خود می‌داند از مالش بپردازد. او باید به اندازه توان و وسعت مالی که دارد آن مقدار را بر خود واجب شمارد و بسته به میل خودش هر روز یا هر جمعه یا هر ماه بپردازد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا سمعتم بجبل زال عن مكانه فصدّقوا و إذا سمعتم برجل زال عن خلقه فلا تصدّقوا فإنّه يصير إلى ما جبل عليه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر شنیدید کوهی از جای خود تکان خورده باور کنید و اگر شنیدید کسی از خوی خویش دست بر داشته باور مکنید زیرا عاقبت به جبلت خویش باز میگردد.

۱۱. الإمامُ‌الصادقؑ: السُّجُودُ مُنْتَهَى الْعِبَادَةِ مِنْ بَنِي آدَمَ.

امام‌صادقؑ:سجود، اوج عبادت بنی‌آدم است.

الإمامُ‌الرِّضاؑ:أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ هُوَ سَاجِدٌ، وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ تبارك و تعالي: «وَ اسْجُدْ وَ اقْتَرِبْ».

امام رضاؑ: نزدیک‌ترین زمان بنده به خدای عز و جل زمانی است که در حال سجود است و این سخن خدای تبارک و تعالی است آن جا که می‌فرماید: «سجده کن و]به خدا[نزدیک شود».

۱۲. الإمامُ‌عليؑ: سِياسَةُ العَدلِ ثلاثٌ: لِينٌ في حَزمٍ، واستِقصاءٌ في عَدلٍ، و إفضالٌ في قَصدٍ.

امام‌علی‌ؑ: سیاستِ عادلانه به سه چیز است: مدارا توأم با دوراندیشی و سخت‌گیری؛ استیفای حقوق توأم با عدالت؛ احسان و بخشش توأم با میانه‌روی.

۱۳. الإمامُ‌عليؑ: على إئمّةِ الحَقِّ أنْ يَتَأَسّوا بأضْعَفِ رَعِيَّتِهِمْ حالاً في الأكْلِ واللِّبسِ، و لا يَتَميَّزونَ عَلَيْهِمْ بِشَيءٍ لا يَقْدِرونَ عَلَيْهِ، لِيَراهُمُ الفقيرُ فَيَرْضى عَنِ اللهِ تعالى بِما هُوَ فيهِ، و يَراهُمُ الغَنِيُّ فَيَزدادَ شُكْراً و تَواضُعاً.

امام‌علی‌ؑ: پیشوایان حق باید در خوراک و پوشاک به ناتوان‌ترین فرد رعیت خود تأسی جویند و با چیزی که آن‌ها قدرت تهیه‌اش را ندارند بر آن‌ها جلوه نکنند، تا تهی‌دست با مشاهدهٔ آنان به وضعیت خود راضی و از خدا خشنود باشد و توانگر چون آنان را ببیند بر شکرگزاری و فروتنی خویش بیفزاید.

۱٤. رسول‌اللهﷺ: صِلَةُ الرَّحِمِ تَعمُرُ الدِّيارَ، و تَزيدُ في الأعمارِ و إن كان أهلُها غيرَ أخيارٍ.

پیامبر خداﷺ: صلهٔ رحم، خانه‌ها را آباد و عمرها را زیاد می‌کند، هرچند به‌جاآورندگان صلهٔ رحم از نیکان نباشند.

۱۵. الإمامُ علي‌ؑ: لا تَقطَعْ صَديقاً و إن كَفَرَ.

امام‌علی‌ؑ: از هیچ دوستی مَبُر، هر چند ناسپاس باشد.

۱٦. الإمامُ‌عليؑ: لَا يَجْتَمِعُ الجُوعُ وَ المَرَضُ.

امام‌علی‌ؑ: گرسنگی و بیماری با هم جمع نمی‌شوند.

الإمامُ‌عليؑ: نِعْمَ العَوْنُ عَلَى أسْرِ النَّفْسِ وَ كَسْرِ عَادَتِها الجُوعُ.

امام‌علی‌ؑ: خود را گرسنه‌داشتن نیکو یاوری است در به بندکشیدن نفس و درهم‌شکستن عادت‌های آن.

رسول‌اللهﷺ: كُلْ وَ أنتَ تَشْتَهِي وَ أمْسِكْ وَ أنتَ تَشْتَهِي.

پیامبر خداﷺ: وقتی اشتها داری غذا بخور و هنوز که اشتها داری دست از خوردن بشوی.

۱۷. الإمامُ‌الكاظمؑ: الحِكمَةُ تَعْمُرُ في قَلبِ المُتواضِعِ.

امام‌کاظمؑ: همانا زراعت در زمین نرم می‌روید و بر روی سنگ نمی‌روید. حکمت نیز چنین است در دل‌های افتاده آبادان می‌شود و در دل خودستای گردن‌فراز پرورش نمی‌یابد؛ زیراکه خداوند افتادگی را ابزار خِرد قرار داده است.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: استتمام المعروف خير من ابتدائه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: انجام دادن کار نیک بهتر از آغاز کردن آنست.

۱۹. وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِؑ عَنِ السَّاعَةِ الَّتِي يُسْتَجَابُ فِيهَا الدُّعَاءُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَالَ مَا بَيْنَ فَرَاغِ الْإِمَامِ مِنَ الْخُطْبَةِ إِلَى أَنْ تَسْتَوِيَ الصُّفُوفُ وَ سَاعَةٌ أُخْرَى مِنْ آخِرِ النَّهَارِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ وَ كَانَتْ فَاطِمَةُ تَدْعُو فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ

امام‌صادقؑ راجع به ساعتی از روز جمعه که دعا در آن مستجاب میشود، فرمود: فاصله میان آنکه امام از خطبه فارغ میشود تا وقتی که صفوف نماز مرتب میشود و نیز لحظات آخر روز تا غروب خورشید که فاطمه (س) در آنوقت دعا میکرد.

وَ إِذَا غَابَ نِصْفُ الْقُرْصِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْجَحْدِ عَشْراً مَعَ طُلُوعِ الشَّمْسِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ عِنْدَ قِرَاءَةِ الْقَدْرِ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً فِي الثُّلُثِ الْأَخِيرِ مِنْ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ.

در روایت دیگری است که: روز جمعه، چون نیمی از قرص خورشید غروب کرد و نیز هنگام طلوع خورشید پس از ده بار خواندن سوره جحد و نیز پس از پانزده مرتبه خواندن سوره قدر در ثلث آخر شب جمعه.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: ما أكل أحد طعاما قطّ خيرا من أن يأكل من عمل يده

رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ کس غذائی بهتر از آنچه از عمل خویش خورد، نخواهد خورد

قال رسول‌اللهﷺ: خير الكسب كسب يد العامل إذا نصح.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین کسبها کسبی است که کارگر با دست کند اگر با دقت انجام گیرد.

۲۱. الإمام‌الباقرؑ: أوحى اللهُ تعالى إلى موسىؑ: حَبِّبني إلى خَلقي. قالَ موسى: يا ربِّ فكيفَ لي رَبّي بقُلوبِ العِبادِ؟ فأوحى اللهُ تعالى إلَيهِ: فَذَكِّرهُم نِعمَتي و آلائي.

امام‌باقرؑ: خدای تعالی به موسیؑ وحی فرمود: مرا محبوب بندگانم گردان .موسی عرض کرد: پروردگارا! بادلهای بندگان چه کنم ؟ خدای تعالی به او وحی فرمود: نعمتها و نیکیهایم را به آنان یادآور شو.

۲۲. الحسنُ البَصريُّ: إنَّ النبيﷺ كانَ يَكرَهُ رَفعَ الصَّوتِ عِندَ ثلاثٍ: عندَ الجَنازَةِ، و إذا التَقَى الزَّحفانِ، و عند قِراءةِ القُرآنِ.

پیامبرﷺ بلندکردن صدا را در سه جا ناخوش می‌داشت: در نزد جنازه، هنگام رویاروشدن دو لشکر و موقع خوانده‌شدن قرآن.

۲۳. الإمامُعليٌعليه‌السلام: علَيكَ بالصَّبرِ؛ فإنّهُ حِصنٌ حَصينٌ و عِبادَةُ المُوقِنينَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بر تو باد شکیبایی؛ زیراکه آن دژی استوار و عبادت اهل یقین است.

۲۴. الإمامالصادق‌علیه‌السلام ـ و قد سُئلَ عمّا يُثَبِّتُ الإيمانَ في العبدِ ـ: الّذي يُثَبِّتُهُ فيهِ الوَرَعُ و الّذى يُخْرِجُهُ مِنهُ الطَّمَعُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به سؤال از عواملی که ایمان را در بنده استوار می‌سازد ـ آنچه ایمان را در او استوار می‌کند پارسایی است و آنچه ایمان را از دل او بیرون می‌برد طمع و آزمندی است.
الطّمع يذهب الحكمة
طمع حکمت را ببرد.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: الصّدقة تطفى ء الخطيئة كما يطفى ء الماء النّار.
رسول‌خداﷺ فرمودند: صدقه گناه را خاموش می کند چنان که آب آتش را خاموش میکند.

۲۶. الإمامُالرِّضاعليه‌السلام: إنَ امْرَأَةً سَأَلَتْ أَبَا جَعْفَرٍعليه‌السلام فَقَالَتْ: أَصْلَحَكَ اللَّهُ، إِنِّي مُتَبَتِّلَةٌ، فَقَالَ لَهَا: وَ مَا التَّبَتُّلُ عِنْدَكِ؟ قَالَتْ: لَا أُرِيدُ التَّزْوِيجَ أَبَداً، قَالَ: وَ لِمَ؟ قَالَتْ: أَلْتَمِسُ فِي ذَلِكَ الْفَضْلَ، فَقَالَ: انْصَرِفِي فَلَوْ كَانَ فِي ذَلِكَ فَضْلٌ لَكَانَتْ فَاطِمَةُعليها‌السلام أَحَقَّ بِهِ مِنْكِ.
امام رضاعلیه‌السلام: زنی به امام‌باقرعلیه‌السلام عرض کرد: خدایت نیکو گرداند، من زنی تارک دنیا هستم. حضرت فرمود: منظورت از ترک دنیا چیست؟ عرض کرد: نمی‌خواهم هرگز ازدواج کنم. حضرت پرسید: چرا؟ عرض کرد: دنبال کسب فضیلت هستم. حضرت فرمود: دست بردار، اگر در این کار فضیلتی بود فاطمه‌علیها‌السلام از تو سزاوارتر به آن بود.

۲۷. في مجمع البيان: عن مَعمرٍ، قالَ: إنَّ الصِّبيانَ قالوا ليحيى: اِذهَبْ بنا لِنَلعَبَ، فقالَ: ما لِلَّعبِ خُلِقنا.
کودکان به یحیی گفتند: بیا با هم بازی کنیم. یحیی گفت: ما برای بازی آفریده نشده‌ایم. از اینجاست که خداوند دربارهٔ او فرموده است: «و از کودکی به او حکمت (نبوت) دادیم».

۲۸. الإمامُ العسكريُّعليه‌السلام: فذاكَ المَوتُ هو ذلكَ الحَمّامُ، و هو آخِرُ ما بقِيَ عليكَ مِن تَمحيصِ ذُنوبِكَ.
امام عسکری‌علیه‌السلام: مرگ همان حمّام است و آخرین گناهان و بدی‌های وجود تو را پاک و تمیز می‌کند.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: اغتَنِموا الدُّعاءَ عند الرِّقَّةِ فإنَّها رحمةٌ.
پیامبر خداﷺ: دعاکردن را در هنگام رقّت قلب غنیمت شمرید، که رقت قلب، رحمت است.

۳۰.الإمامالصادق‌علیه‌السلام: إِنَ ائْتِلَافَ قُلُوبِ الْأَبْرَارِ إِذَا الْتَقَوْا وَ إِنْ لَمْ يُظْهِرُوا التَّوَدُّدَ بِأَلْسِنَتِهِمْ كَسُرْعَةِ اخْتِلَاطِ قَطْرِ السَّمَاءِ عَلَى مِيَاهِ الْأَنْهَارِ، وَ إِنَّ بُعْدَ ائْتِلَافِ قُلُوبِ الْفُجَّارِ إِذَا الْتَقَوْا وَ إِنْ أَظْهَرُوا التَّوَدُّدَ بِأَلْسِنَتِهِمْ كَبُعْدِ الْبَهَائِمِ مِنَ التَّعَاطُفِ وَ إِنْ طَالَ اعْتِلَافُهَا عَلَى مِذْوَدٍ وَاحِدٍ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: نیکوکاران وقتی با هم روبه رو می‌شوند اگرچه دوستی خود را به زبان نیاورند، دلهایشان، با همان سرعتی که قطرات باران در آب‌های رودخانه‌ها به هم می‌پیوندند، به یکدیگر می‌پیوندد و بدکاران وقتی با هم رو به رو می‌شوند اگر چه به زبان اظهار دوستی کنند، دلهایشان از یکدیگر دور است، همچون دوری دل‌های بهایم از یکدیگر هرچند مدت‌های طولانی بر سر یک آخور با هم علوفه خورند.

۳۱. رسول‌اللهﷺ: و قد سَأَلَهُ أبوذَرٍّ عن كَيفيّه عِمارَهِ المَساجِدِ: لَا تُرْفَعُ فِيهَا الْأَصْوَاتُ، وَ لَا يُخَاضُ فِيهَا بِالْبَاطِلِ، وَ لَا يُشْتَرَى فِيهَا وَ لَا يُبَاعُ، وَ اتْرُكِ اللَّغْوَ مَا دُمْتَ فِيهَا، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَلَا تَلُومَنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا نَفْسَكَ.
پیامبر خداﷺ: در پاسخ به سؤال ابوذر از چگونگی آباد کردن مساجد فرمود: در آن‌ها صداها بلند نشود، به سخنان و کارهای نادرست و بیهوده پرداخته نشود، در آنها خرید و فروش صورت نگیرد و تا زمانی که در مسجد هستی از کارهای لغو و بیهوده دست بکشی. اگر چنین نکنی در روز قیامت نباید کسی جز خودت را ملامت کنی.
رسول‌اللهﷺ: كُلُ جُلُوسٍ فِي الْمَسْجِدِ لَغْوٌ إِلَّا ثَلَاثَةً قِرَاءَةُ مُصَلٍّ أَوْ ذِكْرُ اللَّهِ أَوْ سَائِلٌ عَنْ عِلْمٍ.
پیامبر خداﷺ: هر نشستی در مسجد لغو و بیهوده است مگر سه کس: نمازگزاری که (قرآن) قرائت کند، کسی که ذکر خدا بگوید و کسی که به دنبال دانشی باشد.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: إذا حَسَدتَ فلا تَبْغِ.
پیامبر خداﷺ: چون حسد بردی ستم مکن.
الإمامالصادق‌علیه‌السلام: إنّ المؤمنَ يَغْبِطُ و لا يَحْسُدُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمن غبطه می‌خورد و حسادت نمی‌ورزد.

۳۳. سلمانُ بنُ عامرٍ الضَّبّيِ: قلتُ: يا رسولَالله، إنَّ أبي كانَ يَقْري الضَّيفَ، و يُكْرِمُ الجارَ، و يَفي بالذِّمَّةِ، و يُعْطي في النّائِبَةِ، فما يَنْفَعُهُ ذلكَ؟ قالَ: تَكونُ في عَقِبِهِ أنَّهُم لَن يُخْزَوا أبَداً، ولَن يُذَلّوا أبَداً، ولَن يَفْتَقِروا أبَداً.

راوی گوید عرض کردم: ای رسول‌خدا! پدرم مردی میهمان‌نواز و همسایه‌دار بود، به پیمان وفا می‌کرد و در گرفتاری‌ها و سختی‌ها دستگیر بود. آیا این‌ها برای او سودی دارد؟ پیامبر پرسید: آیا او مشرک، مرد؟ عرض کردم: آری. فرمود: این‌ها به حال او سودی ندارد، اما به‌سبب این کارها بازماندگان او هرگز گرفتار و خوار و نیازمند نمی‌شوند.

۳٤. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و أعظمُ من النِّعمَةِ على الإنسانِ في الحِفْظِ النِّعمَةُ في النِّسْيانِ؛ فإنَّهُ لولا النِّسْيانُ لَما سَلا أحَدٌ عن مُصيبَةٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: بالاتر از نعمت حافظه برای انسان نعمت فراموشی است؛ زیرا اگر فراموشی نبود هیچ‌کس هیچ مصیبتی را از یاد نمی‌برد.

۳۵. القزّازُ: خَرَجَ الرِّضاعلیه‌السلام يَستَقبِلُ بعضَ الطالِبِيِّينَ و جاءَ وقتُ الصَّلاةِ، فَمالَ إلى قَصرٍ هناكَ فَنَزَلَ تحتَ صَخرَةٍ فقالَ: أذِّنْ، فقلتُ: نَنتَظِرُ يَلحَقْ بنا أصحابُنا، فقالَ: غَفَرَ اللهُ لكَ، لا تُؤَخِّرَنَّ صَلاةً عن أوَّلِ وَقتِها إلى آخِرِ وَقتِها مِن غَيرِ عِلَّةٍ، علَيكَ أبَداً بأوَّلِ الوَقتِ، فَأذَّنتُ وَصلَّينا.

قزاز: حضرت رضاعلیه‌السلام برای استقبال از برخی علویان بیرون رفت. در این هنگام وقت نماز رسید؛ حضرت راه خود با به‌طرف کوشکی که در آن نزدیکی بود کج کرد و زیر صخره‌ای فرود آمد و فرمود: اذان بگو. عرض کردم: منتظر می‌مانیم تا یارانمان هم به ما ملحق شوند. حضرت فرمود: خدا تو را بیامرزد، هرگز نمازت را بدون علت از اول وقت به تأخیر مینداز. همیشه رعایت اول وقت را بکن؛ پس، من اذان گفتم و نماز خواندیم.

۳٦. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام: و إنْ دَعاكُم بَعضُ قَومِكُم إلى أمرٍ ضَرَرُهُ علَيكُم أكْثَرُ مِن نَفْعِهِ لَكُم فلا تُجيبوهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: پدرم علیه‌السلام ما را جمع کرد و فرمود: فرزندان من! خود را در معرض حقوق قرار ندهید و بر مشکلات و سختی‌ها صبور باشید. اگر برخی از خویشانتان شما را به کاری فرا خواندند که ضرر آن برای شما بیشتر از فایده‌اش بود قبول نکنید.

۳۷. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ اللهَ عزّوجلّ تَطَوّلَ على عِبادِهِ بالحَبَّةِ فسَلّطَ علَيها القُمَّلَةَ، و لولا ذلكَ لخَزَنَتْها المُلوكُ كما يَخْزُنونَ الذَّهَبَ و الفِضَّةَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدای‌عزّوجلّ با نعمت دانه (گندم...) بر بندگانش منت نهاد و شپش را آفت آن قرار داد و اگر نه چنین بود زمامداران آن را نیز همچون زر و سیم می‌اندوختند.

۳۸. رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: قالَ اللهُ عزّوجلّ لموسى بنِ عِمرانَ: الحاسِدَ ساخِطٌ لِنِعَمي، صادٌّ لِقِسْمي الّذي قَسَمْتُ بينَ عِبادي.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خدای عزوجل به موسی‌بن‌عمران فرمود: ای پسر عمران! به نعمتی که به مردم عطا کرده‌ام حسد مبر و چشم به آن نعمت مدوز و دل در پی آن نداشته باش؛ زیراکه حسود از نعمت‌های من ناراحت است و از قسمتی که برای بندگانم مقرر داشته‌ام روی‌گردان.

رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ألا لاتُعادُوا نِعَمَ اللهِ. قيلَ: يا رسولَالله، و مَنِ الّذي يُعادِي نِعَمَ اللهِ؟! قالَ: الّذينَ يَحْسُدونَ النّاسَ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هان! با نعمت‌های خدا دشمنی مکنید، عرض شد: ای رسول‌خدا! چه کسی با نعمت‌های خدا دشمنی می‌کند؟ فرمود: آنان که به مردم حسادت می‌ورزند.

الإمامُ‌عليعلیه‌السلام: الحَسودُ غَضْبانُ على القَدَرِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: حسود از تقدیر (خدا) ناراحت و در خشم است.

۳۹. الإمامُ‌عليعلیه‌السلام: لا يَحْمَدْ حامِدٌ إلّا ربَّهُ، و لا يَلُمْ لائمٌ إلّا نَفْسَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هیچ ستاینده‌ای جز پروردگار خویش را نمی‌ستاید و هیچ نکوهنده‌ای جز خود را نکوهش نمی‌کند.

٤۰. المسيحُعلیه‌السلام لَمّا قالَ لَهُ رجُلٌ: يا مُعلّمَ الخَيرِ! دُلَّني على عَملٍ أنالُ بهِ الجَنّةَ؟: اتَّقِ اللهَ في سِرِّكَ و عَلانِيَتِكَ، و بِرَّ والِدَيكَ.

مردی از حضرت مسیح‌علیه‌السلام پرسید: ای آموزگار خوبی ! مرا به کاری راهنمایی کن که به سبب آن به بهشت دست یابم , فرمود: در نهان و آشکارت از خدا بترس و به پدر و مادرت خوبی کن .

چهل حدیث ۲۵

۱. قال رسول‌اللهﷺ: من أصبح و همّه غير اللّه فليس من اللّه في شي ء و من أصبح لا يهتمّ بالمسلمين فليس منهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که روز آغازد و توجه او بغیر خدا باشد از خدا دور است و هر که روز آغازد و بکار مسلمانان توجهی نداشته باشد مسلمان نیست.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: من مات على شي ء بعثه اللّه عليه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بحالی بمیرد خدا وی را بهمان حال بر انگیزد.

۳.الإمامُعليؑ: اضرِبْ خادِمَک إذا عَصَى اللهَ، واعفُ عَنهُ إذا عَصاکَ.
امام‌علیؑ: اگر خدمتکارت از خدا نافرمانی کرد، او را بزن و اگر از تو نافرمانی کرد، او را ببخش.

٤. قال رسول‌اللهﷺ: أطِيلُوا الجُلُوسَ عَلَى المَوائِدِ؛ فَإنَّها أوْقَاتٌ لَا تُحْسَبُ مِنْ أعْمارِكُم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نشستن بر سر سفره را طولانی کنید که این اوقات از عمر شما به‌حساب نمی‌آید.

٥. رسول‌اللهﷺ:أظهِرُوا النّكاحَ و أخفُوا الخِطبَةَ.
پیامبر خدا ﷺ: مراسم ازدواج را آشکار برگزار کنید و خواستگاری را پنهان.
الإمامُ عليؑ: زُورُوا فِي اللّهِ وَ جَالِسُوا فِي اللّهِ وَ أَعْطُوا فِي اللّهِ وَ امْنَعُوا فِي اللّه.
امام علیؑ: برای خدا دیدار کنید، برای خدا همنشینی کنید، برای خدا بخشش کنید و برای خدا از دهش خودداری ورزید.

٦. الإمام‌الباقرؑ: مَثَلُ الحَرِيصِ على الدُّنيا مَثَلُ دُودَةِ القَزِّ: كُلَّما ازْدادَتْ مِن القَزِّ على نَفْسِها لَفّاً كانَ أبْعَدَ لَها مِن الخُروجِ، حتّى تَموتَ غَمّاً.
امام‌باقرؑ: حکایت آزمند به دنیا، حکایت کرم ابریشم است هرچه بیشتر ابریشم بر خود می‌تنند، با بیرون‌آمدن از پیله بیشتر فاصله می‌گیرد تا آنکه سرانجام دق‌مرگ می‌شود.

۷. قال رسول‌اللهﷺ: عليكم من الأعمال بما تطيقون فإنّ اللّه لا يملّ حتّى تملّوا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: عبادت باندازه توانائی خود کنید که خدا ملول نشود تا وقتی که شما ملول شوید.

۸. الإمام‌الصادقؑ: ما حَجَبَ الله عنِ العبادِ فَهُوَ مَوضوعٌ عَنْهُم.
امام‌صادقؑ: هرچه را خداوند از بندگان پوشیده داشته تکلیف و مسئولیت آن را از گردنشان برداشته است.
الإمامُعليؑ: أبْهِمُوا ما أبهمَهُ الله.
امام‌علیؑ: آنچه را خداوند مبهم گذاشته است شما نیز مبهم گذارید.

۹. جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ قَرْضٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ فَقَالَ لَهُ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ: إِلَى غَلَّةٍ تُدْرَكُ؟ فَقَالَ الرَّجُلُ: لَا وَ اللَّهِ، قَالَ: فَإِلَى تِجَارَةٍ تُؤَبُّ؟ قَالَ: لَا وَ اللَّهِ، قَالَ: فَإِلَى عُقْدَةٍ تُبَاعُ؟ فَقَالَ: لَا وَ اللَّهِ. فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ: فَأَنْتَ مِمَّنْ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ فِي أَمْوَالِنَا حَقّاً، ثُمَّ دَعَا بِكِيسٍ فِيهِ دَرَاهِمُ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ فَنَاوَلَهُ مِنْهُ قَبْضَةً، ثُمَّ قَالَ لَهُ: اتَّقِ اللَّهَ وَ لَا تُسْرِفْ وَ لَا تَقْتُرْ، وَ لَكِنْ بَيْنَ ذلِكَ قَواما.
مردی خدمت امام‌صادقؑ آمد و عرض کرد: یا اباعبدالله! تا زمانی که وضع مالیم خوب شود مبلغی به من قرض بدهید. حضرت فرمود: یعنی تا زمانی که محصولت را برداشت کنی؟ آن مرد عرض کرد: نه به خدا قسمت (من محصولی ندارم). فرمود: تا مال‌التجاره‌ات برگردد؟ عرض کرد: نه به خدا قسم (من مال التجاره ندارم). فرمود: تا ملکی از تو فروخته شود؟ عرض کرد: نه به خدا قسمت (من ملکی ندارم). امام‌صادقؑ فرمود: پس تو از کسانی هستی که خداوند در اموال ما برای آنان حقی مقرر کرده است. آن‌گاه فرمود تا همیانی درهم بیاورند. حضرت دست در همیان برد و مشتی برداشت و به او داد و فرمود: از خدا بترس و در خرج کردن افراط و تفریط مکن بلکه حد وسط را نگه‌دار.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: جبلت القلوب على حبّ من أحسن إليها و بغض من أساء إليها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: دلها باقتضای فطرت، آن کس را که با آنها نیکی کند دوست دارند و آن کس را که با آنها بدی کند دشمن دارند.

۱۱. الإمامُ عليؑ:لَا يُقَرِّبُ مِنَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ إِلَّا كَثْرَةُ السُّجُودِ وَ الرُّكُوع

امام علی‌علیه‌السلام: (بنده را) به خدای سبحان نزدیک نکند مگر سجود و رکوع بسیار.

۱۲. الإمامُ‌عليٌ‌علیه‌السلام: تَوَسَّطْ في الهِمَّةِ تَسلَمْ مِمَّن يَتَّبعُ عَثَراتِکَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: در خواستن میانه‌رو باش، تا از کسی‌که دنبال پیداکردن لغزش‌های توست، ایمن بمانی.

۱۳.الإمامُ‌عليٌ‌علیه‌السلام: إنَّهُ لَيسَ على الإمامِ إلّا ما حُمِّلَ مِنْ أمرِ رَبِّهِ: الإبلاغُ في المَوعِظَةِ و الاجتهادُ في النَّصيحةِ، و الإحْياءُ للسُّنةِ و إقامةُ الحُدودِ على مَسْتَحِقِّيها، و إصدارُ السُّهمانِ على إهْلِها.
امام‌علی‌علیه‌السلام: به یقین چیزی بر امام واجب نیست جز وظیفه‌ای که پروردگار بر عهده‌اش نهاده: کوتاهی‌نکردن در موعظه و اندرز، کوشش در خیرخواهی، زنده‌کردن سنت، اجرای حدود الهی بر آنان‌که سزاوار آنند و رساندن سهام (بیت‌المال) به کسانی‌که سهم می‌برند.
الإمامُ‌علیٌّ‌علیه‌السلام: ـ فی کِتابِهِ إلی مُحمّدِ بنِ أبی بَکْرٍ ـ: و إنْ تَکُنْ لَهُم حاجَةٌ یُواسِ بَیْنَهُمْ فی مَجْلِسِهِ و وَجْهِهِ لِیَکُونَ القَریبُ و البَعیدُ عِنْدَهُ علی سَواءٍ.
امام‌علی‌علیه‌السلام در نامه‌اش به محمدبن‌ابی‌بکر ـ: والی باید در نشستن و نگاه‌کردن خود میان آن‌ها تفاوتی ننهد تا آشنا و بیگانه نزد او یکسان و برابر باشند.

۱٤. الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام- لِمُيَسّرٍ ـ: يا مُيسّرُ، لَقد زِيدَ في عُمُرِکَ، فَأيَّ شَيءٍ تَعمَلُ؟ [قال]: قلتُ: كنتُ أجيراً و أنا غلامٌ بخَمسةِ دَراهِمَ فكُنتُ أُجرِيها على خالِي.
امام‌صادق‌علیه‌السلام به میسر فرمود: ای میسر! عمر تو زیاد شده است، چه‌کاری انجام داده‌ای که خداوند اینچنین به تو عمر طولانی عطا کرده؟ عرض کردم: زمانی‌که نوجوان بودم پنج درهم مزد می‌گرفتم و آن را خرج دایی خود می‌کردم.

۱۵. الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام: إنّ رسولَ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله‌واعَدَ رجُلاً إلَى الصَّخرَةِ فقالَ: أنا لَکَ هاهُنا حتّى تَأتِيَ. قالَ: فاشتَدَّتِ الشَّمسُ علَيهِ، فقالَ لَهُ أصحابُهُ: يا رسولَ‌الله، لو أنَکَ تَحَوَّلتَ إلَى الظِّلِّ! قالَ: وَعَدتُهُ إلى هاهُنا و إن لَم يَجِئَ كانَ مِنهُ المَحشَرُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله با مردی در جای صخره وعده گذاشت و فرمود: من در اینجا منتظر تو می‌مانم تا بیایی. آفتاب داغی بر آن حضرت می‌تابید. اصحاب عرض کردند: ای رسول‌خدا، خوب است به سایه بروید. حضرت فرمود: من در اینجا با او وعده گذاشته‌ام و اگر نیاید تا قیامت در همین‌جا می‌ایستم.

۱٦. الامام‌علی‌علیه‌السلام: لیسَ بَلَدٌ بأحَقَّ بِکَ مِن بَلَدٍ، خَیرُ البِلادِ ما حَمَلَکَ.
امام علی‌علیه‌السلام: برای تو شهری سزاوارتر از شهر دیگر نیست , بهترین شهرها آن است که تو را حمل کند (در آن رفاه و آسایش داشته باشی).

۱۷. عنه‌علیه‌السلام: حُسْنُ‌الْخُلُقِ‌يَزِيدُفِي‌الرِّزْق.
امام‌علی‌علیه‌السلام: خوشخویی، روزی را زیاد می‌کند.

۱۸. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: كلّ معروف صنعته إلى غنى أو فقير فهى صدقة.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر کار خیر که در باره ثروتمند یا فقیری کنی، صدقه است.

۱۹. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: من أصبح مطيعا للّه في والديه أصبح له بابان مفتوحان من الجنّة.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که روز آغازد و در کار پدر و مادر خویش مطیع خدا باشد، دو در از بهشت بر او گشوده باشد.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الفقر أمانة فمن كتمه كان عبادة.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: فقر امانتی است و هر که آن را پوشیده دارد عبادتی باشد.

۲۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن أذنَبَ ذَنباً في الدُّنيا فعُوقِبَ بِه، فاللهُ أعْدَلُ أنْ يُثنّي عُقوبَتَهُ على عَبدِهِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه گناهی کند و حد آن گناه بر او جاری شود، همان کفاره اوست.

۲۲. الإمامُ‌عليٌ‌علیه‌السلام: كانَ ضِحكُ النبيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله التبسُّمَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: خندهٔ پیامبر لبخند بود. روزی بر گروهی از انصار گذشت که با هم صحبت می‌کردند و قاه‌قاه می‌خندیدند. حضرت فرمود: ای شمایان! هر یک از شما که آرزو فریبش داده و در کار خیر کوتاهی کرده است، سری به گورستان بزند و از رستاخیز مردگان عبرت گیرد و به یاد مرگ باشید، که یاد مرگ لذت‌ها را در هم می‌شکند.
الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام: القَهقَهَةُ مِن الشَّيطانِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: قهقهه‌زدن، کار شیطان است.
الإمامُ‌عليٌ‌علیه‌السلام: مَن كَثُرَ ضِحكُهُ ماتَ قَلبُهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هر که زیاد بخندد، دلش بمیرد.

الإمامُعلیٌعليه‌السلام: كَثَرَةُ الضِّحكِ تُوحِشُ الجَليسَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: خندهٔ زیاد، همنشین را می‌رماند و موجب عیب رئیس می‌شود.

۲۳. الإمامُعليعليه‌السلام: غايَةُ اليَقينِ الإخلاصُ، غايَةُ الإخلاصِ الخَلاصُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: غایت یقین، اخلاص است و غایت اخلاص، خلاص و رهایی.

۲٤. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: طوبى لمن شغله عيبه عن عيوب النّاس.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: خوشا آنکه عیوبش او را از عیوب مردم مشغول دارد.

۲۵. قال اللّه تعالى أنا عند ظنّ عبدي بي إن ظنّ خيرا فله و إن ظنّ شرّا فله.
خدای والا فرماید من با گمان بنده ام که بمن دارد قرینم. اگر نیکو گمان کند نیکی یابد و اگر بد گمان برد بد بیند.

۲٦. الإمامالصادقعليه‌السلام: تَزاوَرُوا فَإِنَ فِي زِيَارَتِكُمْ إِحْيَاءً لِقُلُوبِكُمْ وَ ذِكْراً لِأَحَادِيثِنَا وَ أَحَادِيثُنَا تُعَطِّفُ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْض.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: دید و بازدید کنید که دیدار شما از یکدیگر موجب زنده شدن دلهای شما و یاد کرد احادیث ما می‌شود و احادیث ما شما را به هم مهربان می‌کند.

۲۷. المحاسن، عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام وَ هُوَ فِي مَنْزِلِ أَخِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا حَوَّلَكَ إِلَى هَذَا الْمَنْزِلِ فَقَالَ طَلَبُ النُّزْهَةِ.
عمرو بن حریث گوید بر امام‌صادق‌علیه‌السلام وارد شدیم در حالیکه در خانه برادرش عبد الله بن محمد بود به او عرض کردم: فدایت شوم برای چه اینجا آمده‌اید؟ فرمود: برای تفریح.

۲۸. الإمامُ العسكريُّعليه‌السلام: إنّ المؤمنَ إذا ماتَ لَم يَكُنْ مَيّتاً؛ فإنّ المَيّتَ هُو الكافِرُ... .
امام عسکری‌علیه‌السلام فرمود: مؤمن هرگاه بمیرد، مرده نیست. بلکه این کافر است که مرده می‌باشد... .

۲۹. الإمامالصادقعليه‌السلام: إذا اقشَعَرَّ جِلدُكَ و دَمَعَتْ عَيناكَ و وَجِلَ قلبُكَ فَدُونَكَ دُونَكَ فقد قُصِدَ قَصدُكَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر زمان که بدنت به لرزه درآمد و چشمانت گریان شد و دلت تپیدن گرفت آن لحظه را (برای دعاکردن) غنیمت شمار، که به تو توجه شده است.

۳۰.رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنْ زَارَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ إِلَى مَنْزِلِهِ لَا حَاجَةَ مِنْهُ إِلَيْهِ كُتِبَ مِنْ زُوَّارِ اللَّه.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر که نه به قصد نیاز خواهی بلکه برای دیدن برادر مؤمن خود به خانه او رود، از دیدارکنندگان خدا انگاشته شود.

۳۱. جابرٌ الجُعفيٌّ تَقَبَّضْتُ بَينَ يَدَي أبي جعفرٍعليه‌السلام، فقُلتُ: جُعِلتُ فِداكَ، رُبَّما حَزِنتُ مِن غَيرِمُصيبَةٍ تُصيبُني أو أمْرٍ يَنزِلُ بِي، فقالَ: إنّ اللهَ عزّوجلّ خَلقَ المؤمنينَ مِن طِينةِ الجِنانِ و أجْرى فيهِم مِن ريحِ رُوحِهِ، فلذلكَ المؤمنُ أخو المؤمنِ لأبيهِ و أُمّهِ، فإذا أصابَ رُوحاً مِن تلكَ الأرواحِ في بَلَدٍ من البُلْدانِ حُزنٌ، حَزِنتْ هذهِ لأنّها مِنها.
جابر جعفی: در حضور امام‌باقرعلیه‌السلام دلم گرفت. عرض کردم: فدایت شوم، گاهی اوقات بدون آنکه مصیبتی یا گرفتاری به من رسد اندوهگین می‌شوم چندان که همسرم و دوستم آن را در چهره‌ام می‌خوانند. فرمود: آری، ای جابر! خدای عزوجل مؤمنان را از طینت بهشتی آفرید و از نسیم روح خویش در آن‌ها جاری ساخت، از این روست که مؤمن برادر تنی مؤمن است. پس هرگاه به یکی از آن ارواح در شهری اندوهی رسد آن روح دیگر اندوهگین شود؛ زیرا از جنس اوست.

۳۲. الإمامالصادقعليه‌السلام- و قد قالَ لَهُ أبوبكرٍ الحَضْرَميٌّ نَحلِفُ لصاحِبِ العَشّارِ نُجيزُ بذلكَ مالَنا؟-: نَعَم. و في الرّجُلِ يَحْلِفُ تَقيَّةً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: ابوبکر حضرمی به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کرد: آیا اجازه داریم برای ردکردن مال خود از مرز برای باج‌گیر سوگند بخوریم؟ حضرت فرمود: آری؛ انسان می‌تواند از روی تقیه قسم بخورد. فرمود: اگر بر جان و مال خود ترسیدی، برای دفع شرّ از او خودت سوگند بخور. ولی اگر دیدی سوگند تو هیچ تأثیری در دفع او ندارد سوگند یاد مکن.

۳۳. الإمامُعليعليه‌السلام: الحُمقُ يُوجِبُ الفُضولَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: حماقت موجب دخالت‌های بیجا می‌شود.

۳٤. الإمامُعليعليه‌السلام: أكبَرُ الحُمْقِ الإغْراقُ في المَدحِ و الذَّمِّ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بزرگ‌ترین بی‌خردی افراط در ستایش و نکوهش است.

۳۵. الإمامُ عليعليه‌السلام: كَانَ فِيمَا وَعَظَ بِهِ لُقْمَانُ ابْنَهُ أَنْ قَالَ لَهُ: يَا بُنَيَّ لِيَعْتَبِرْ مَنْ قَصُرَ يَقِينُهُ وَ ضَعُفَتْ نِيَّتُهُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى خَلَقَهُ فِي ثَلَاثَةِ أَحْوَالٍ مِنْ أَمْرِهِ وَ آتَاهُ رِزْقَهُ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ فِي وَاحِدَةٍ مِنْهَا كَسْبٌ وَ لَا حِيلَةٌ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى سَيَرْزُقُهُ فِي الْحَالِ الرَّابِعَةِ ... فِي رَحِمِ أُمِّهِ ... مِنْ لَبَنِ أُمِّهِ ... مِنْ كَسْبِ أَبَوَيْهِ... حَتَّى إِذَا كَبِرَ وَ عَقَلَ وَ اكْتَسَبَ لِنَفْسِهِ ضَاقَ بِهِ أَمْرُهُ وَ ظَنَّ الظُّنُونَ بِرَبِّهِ،وَ جَحَدَ الْحُقُوقَ فِي مَالِهِ وَ قَتَّرَ عَلَى نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ مَخَافَةَ إِقْتَارِ رِزْقٍ وَ سُوءِ يَقِينٍ بِالْخَلَفِ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى.

امام‌علی‌عليه‌السلام: از جمله اندرزهای لقمان به فرزندش این بود: فرزندم! کسی که در به دست آوردن روزی یقینش (به خدا) اندک و نیّتش (به روزی‌رسان) سست است باید از این نکته عبرت آموزد که خدای تبارک و تعالی او را در سه مرحله از خلقتش روزی داد بدون آن که خودش در آنها کسب و تدبیری داشته باشد پس خدای تبارک و تعالی در مرحلهٔ چهارم نیز روزی او را خواهد داد ... در رحم مادرش... و از شیر مادرش... و از درآمد والدینش روزی او را داد... تا آن که بزرگ شد و عقلش رشد کرد و مستقلاً به کسب درآمد پرداخت. در این هنگام، بر خود سخت گرفت و به پروردگارش بدگمان شد و از ترس تنگدستی و یقین نداشتن به وعدهٔ خدای تبارک و تعالی، حقوق مالی خود (نسبت به دیگران) را نادیده گرفت و خود و خانواده‌اش را در سختی و تنگنا قرار داد.

۳۶.رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: عَلَامَةُ رِضَا اللَّهِ عَنْ خَلْقِهِ رُخْصُ أَسْعَارِهِمْ، وَ عَدْلُ سُلْطَانِهِمْ، وَ عَلَامَةُ غَضَبِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ جَوْرُ سُلْطَانِهِمْ وَ غَلَاءُ أَسْعَارِهِم.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: نشانه‌ی خشنودی خدا از خلقش ارزانی نرخ‌ها و دادگری فرمانروایشان است و نشانهٔ خشم خدا بر خلقش، ستمگری فرمانروایشان و گرانی نرخ‌هاست.

۳۷.الإمامُ الحسينُعليه‌السلام: مَنْ طَلَبَ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ أُمُورَ النَّاسِ، وَ مَنْ طَلَبَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ، وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ، وَ السَّلَام.

امام حسین‌عليه‌السلام: هر که خشنودی خدا را با ناخشنودی مردم بطلبد، خداوند او را از امور مردم بی‌نیاز کند و هرکه خشنودی مردم را با ناخشنود کردن خدا بجوید، خداوند او را به مردم واگذارد. والسلام.

۳۸. الإمامُ عليعليه‌السلام: مَنْ وَثِقَ بِأَنَّ مَا قَدَّرَ اللَّهُ لَهُ لَنْ يَفُوتَهُ اسْتَرَاحَ قَلْبُه.

امام علی‌عليه‌السلام: هر که اطمینان داشته باشد که آنچه خدا برایش مقدر کرده است به او می‌رسد، دلش آرام گیرد.

۳۹. في حديثِ المعراج: فَمَنْ عَمِلَ بِرِضَايَ أُلْزِمُهُ: شُكْراً وَ مَحَبَّةً

در حدیث معراج آمده است: هرکه برای خشنودی من عمل کند دو خصلت با او همراه کنم: شکر و محبت.

۴۰. الإمام‌الصادقعليه‌السلام:مَن يَضمَنُ لی أربعةً بأربعةِ أبياتٍ فی الجَنّةِ؟: أنفِق و لا تَخَف فَقراً، و أفشِ السَّلامَ فی العالَمِ، واترُكِ المِراءَ و إن كنتَ مُحِقّاً، و أنصِفِ النّاسَ مِن نَفسِكَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: چه کسی چهار چیز را به من تضمین می دهد تا من چهار خانه در بهشت برای او تـضمین کنم؟ انفاق کن و از تنگدستی مترس , سلام را در جهان رواج ده , بحث و جدل را واگذار هر چند حق با تو باشد و با مردم به انصاف رفتار کن .

چهل حدیث ۲۶

۱. قال رسول‌اللهﷺ: إذا رأيتم الأمر لا تستطيعون تغييره فاصبروا حتّى يكون اللّه هو الّذي يغيّره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی دیدید نمی توانید چیزی را تغییر دهید صبر کنید تا خدا آن را تغییر دهد.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: طيب النّفس من النّعيم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: آسایش ضمیر از جمله نعمتهاست.

۳. رسول‌اللهﷺ: لا تَتَّبِعوا عَوراتِ المُؤمِنينَ؛ فإنَّهُ مَن تَتَبَّعَ عَوراتِ المُؤمنينَ تَتَبَّعَ اللهُ عَورَتَهُ، و مَن تَتَبَّعَ اللهُ عَورَتَهُ فَضَحَهُ ولَو فی جَوفِ بَيتِهِ.
پیامبر خداﷺ: عیب‌های مؤمنان را جست‌وجو نکنید؛ زیرا هرکه دنبال عیب‌های مؤمنان بگردد خداوند عیب‌های او را دنبال کند و هرکه خداوند تعالی عیوبش را جست‌وجو کند، او را رسوا سازد گرچه درون خانه‌اش باشد.

٤. الإمامُ‌عليؑ: ما زِلتُ مظلوماً مُنذُ وَلَدَتْني أمّي، حتّى أنْ كانَ عقيلٌ لَيُصيبُه رَمَدٌ فيقولُ: لا تُذَرّوني حتّى تُذَرّوا عليّاً، فيُذَرّوني و ما بِی مِن رَمَدٍ!
امام‌علیؑ: از همان زمان که مادرم مرا زاده مظلوم بوده‌ام تا آنجا که وقتی عقیل چشم درد می‌گرفت می‌گفت تا به چشم علی دارو نچکانده‌اید به چشم من نباید بچکانید و آن‌ها هم به چشم من دارو می‌ریختند درحالی‌که چشم‌درد نداشتم.

٥. الإمام‌الصادقؑ: لَمّا ذَكَرَ لَهُ مُفَضَّلِ بْنُ قَيْسِ بْنِ حالِهِ : يَا جَارِيَةُ هَاتِ ذَلِكَ الْكِيسَ، هَذِهِ أَرْبَعُمِائَةِ دِينَارٍ وَصَلَنِي بِهَا أَبُو جَعْفَرٍ، فَخُذْهَا وَ تَفَرَّجْ بِهَا. قَالَ: فَقُلْتُ: لَا وَ اللَّهِ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا هَذَا دَهْرِي، وَ لَكِنْ أَحْبَبْتُ أَنْ تَدْعُوَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لِي.قَالَ: فَقَالَ: إِنِّي سَأَفْعَلُ، وَ لَكِنْ إِيَّاكَ أَنْ تُخْبِرَ النَّاسَ بِكُلِّ حَالِكَ فَتَهُونَ عَلَيْهِم.
امام‌صادقؑ: مفضل بن قیس مشکل مالی خود را برای امام‌صادقشرح داد. حضرت فرمود: ای کنیز! آن همیان را بیاور. (سپس فرمود:) این چهارصد دینار است که ابوجعفر (منصور دوانیقی) به من پیشکش کرده است. بردار و با آن به زندگی خود گشایشی بده. مفضل می‌گوید: عرض کردم: فدایت شوم به خدا مقصودم این نبود بلکه دوست داشتم تا به درگاه خدای عزوجل برایم دعا کنید. مفضل می‌گوید: حضرت فرمود: این کار را خواهم کرد. اما مبادا مشکلات و گرفتاری‌های خود را به مردم بگویی که نزد آن‌ها بی‌ارج و قرب می‌شوی.

٦. الإمامُ‌عليؑ: الحَريصُ مَتْعوبٌ فيما يَضُرُّهُ.
امام‌علیؑ: انسان حریص خود را برای چیزی به رنج می‌افکند که برایش زیان‌بار است.

٧. الإمام‌الصادقؑ- لِابْنِ سِنانٍ -: سَتُصيبُكُم شُبْهَةٌ فَتَبقَونَ بلا عَلَمٍ يُرى و لا إمامِ هُدىً، لا يَنْجو مِنها إلّا مَن دَعا بدُعاءِ الغَريقِ. قلتُ: و كيفَ دُعاءُ الغَريقِ؟ قالَ: تقولُ يا اللهُ يا رحمانُ يا رحيمُ، يا مُقلِّبَ القلوبِ ثَبِّتْ قلبي على دِينِكَ.
امام‌صادقؑ: به‌زودی در شبهه‌ای خواهید افتاد و بدون نشانه‌ای نمایان و امامی راهنما خواهید ماند. از این شبهه رهایی نیابد مگر آن‌کس که دعای غریق را بخواند. عرض کردم: دعای غریق چگونه است؟ فرمود: می‌گویی: خدایا! بخشایشگر! مهربانا! ای دگرگون‌ساز دل‌ها! دل مرا بر دینت استوار گردان.

٨. الإمام‌الصادقؑ: ليسَ شيءٍ ممّا حَرّمَ اللهُ إلّا و قَد أحَلَّهُ لِمَن اضطُرَّ إليهِ.
امام‌صادقؑ: هیچ چیزی نیست که خداوند حرام کرده باشد مگر اینکه آن را برای فرد مضطر حلال کرده است.

٩. الإمام‌الصادقؑ: لَمّا سَأَلَهُ رَجُلٌ: فِي كَمْ تَجِبُ الزَّكَاةُ مِنَ الْمَالِ؟: الزَّكَاةَ الظَّاهِرَةَ أَمِ الْبَاطِنَةَ تُرِيدُ؟ فَقَالَ: أُرِيدُهُمَا جَمِيعاً. فَقَالَ: أَمَّا الظَّاهِرَةُ فَفِي كُلِّ أَلْفٍ خَمْسَةٌ وَ عِشْرُونَ، وَ أَمَّا الْبَاطِنَةُ فَلَا تَسْتَأْثِرْ عَلَى أَخِيكَ بِمَا هُوَ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنْكَ.
امام‌صادقؑ: در پاسخ به مردی که پرسید: زکات واجب مال چقدر است؟ فرمود: مقصودت زکات ظاهری است یا باطنی؟ عرض کرد: هردو. فرمود: زکات ظاهری در هر هزار درهم بیست و پنج درهم واجب است و زکات باطنی این است که وقتی برادرت به چیزی نیازمندتر از تو بود او را بر خود ترجیح دهی.

١٠. قال رسول‌اللهﷺ: لا تعجبوا بعمل عامل حتّى تنظروا بم يختم له.
رسول‌خداﷺ فرمودند: از کار هیچ کس شگفتی مکنید تا بنگرید عاقبت آن چه می شود

۱۱. الإمامُ عليٌ عليه السلام: وَ السُّجُودُ النَّفْسَانِيُ فَرَاغُ الْقَلْبِ مِنَ الْفَانِيَاتِ وَ الْإِقْبَالُ بِكُنْهِ الْهِمَّةِ عَلَى الْبَاقِيَاتِ وَ خَلْعُ الْكِبْرِ وَ الْحَمِيَّةِ وَ قَطْعُ الْعَلَائِقِ الدُّنْيَوِيَّةِ وَ التَّحَلِّي [و التجلي] بِالْخَلَائِقِ النَّبَوِيَّة.
امام علی علیه السلام: و سجود روحانی خالی کردن دل است از امور فانی و روی آوردن با تمام وجود به آنچه ماندنی و جاویدان است و برکندن لباس کبر و غرور و بریدن علایق و تعلّقات دنیوی و آراسته شدن به خلق و خوی‌های نبوی.

۱۲. الإمامُ عليٌ عليه السلام: اقصُرْ هِمَّتَكَ على ما يَلزَمُكَ.
امام‌علی علیه السلام: همّت خویش را مصروف چیزی گردان که لازم توست و در آنچه به کارَت نمی‌آید فرو مرو.

۱۳. رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: منَ السُّنَةِ: الصّلاةُ خَلْفَ كلِّ إمامٍ، لَكَ صَلاتُكَ و عَلَيْهِ إثْمُهُ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: از سنت است: نمازگزاردن پشت سر هر پیشوایی، تو نماز خودت را می‌خوانی و گناه او به گردن خود اوست.

۱۴. رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: أُوصِي الشاهدَ مِن أُمَّتِي و الغائبَ مِنهُم و مَن في أصلابِ الرِّجالِ و أرحامِ النساءِ إلى يومِ القِيامةِ، أن يَصِلَ الرَّحِمَ و إن كانَ مِنهُ على مَسيرَةِ سَنَةٍ، فإنّ ذلكَ مِن الدِّين.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: به حاضران و غایبان امت خود و آن‌هایی که از امروز تا روز قیامت در پشت مردها و زهدان‌های زنان هستند، سفارش می‌کنم که صلهٔ رحم به‌جای آورند هرچند خویشاوند یک سال راه فاصله داشته باشد؛ زیرا صلهٔ رحم جزء دین است.

۱۵. الإمامُ عليٌ عليه السلام: لا تَعِدَنَّ عِدَةً لا تَثِقُ مِن نَفسِكَ بإنجازِها.
امام‌علی علیه السلام: هرگز وعده‌ای نده که نسبت‌به انجام آن از خود مطمئن نیستی.

۱۶. الإمامُ الصادق علیه السلام: مَن وَجَدَ هَمّاً و لا يَدري ما هُو فلْيَغْسِلْ رأسَهُ.
امام‌صادق علیه السلام: هرکس در خود اندوهی بیابد و علت آن را نداند، سر خود را بشوید.
رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: يا عليُّ! على النّاسِ كُلَّ سَبعةِ أيّامٍ الغُسلُ، فاغتَسِل في كُلِّ جُمُعةٍ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای علی! مردم باید هر هفت روز یک بار غسل کنند (حمام روند).

۱۷. الإمامُ عليٌ عليه السلام: مَنْ رَضِيَ بِالْعَافِيَةِ مِمَّنْ دُونَهُ رُزِقَ السَّلَامَةَ مِمَّنْ فَوْقَه
امام علی علیه السلام: هر که به عافیت زیر دست خود رضایت دهد از فرا دستش سلامت روزی او شود.

۱۸. قال رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: من قاد أعمى أربعين خطوة غفر له ما تقدّم من ذنبه.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که کوری را چهل قدم بکشد گناهان گذشته اش آمرزیده شود.

۱۹. قال رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: صغاركم دعاميص الجنّة يتلقّى أحدهم أباه فيأخذ بثوبه فلا ينتهي حتّى يدخله اللّه و إيّاه الجنّة.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: کوچولوهای شما زالوهای بهشتند یکیشان پدر خویش را به بیند و لباسش را بگیرد و رها نکند تا خدا پدرش را با او ببهشت در آورد.

۲۰. قال رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: لا أشتري شيئا ليس عندي ثمنه.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: چیزی که قیمت آن را ندارم نمی خرم.

۲۱. الإمامُ عليٌ عليه السلام: أحَقُّ النّاسِ بالإحْسانِ مَن أحْسَنَ اللهُ إلَيهِ، و بَسَطَ بالقُدْرَةِ يَدَيهِ.
امام‌علی علیه السلام: سزاوارترین مردم به نیکی‌کردن کسی است که خداوند به او نیکی کرده و قدرت در اختیارش نهاده است.

۲۲. قَالَ رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ لَيَطْلُبُ الْإِمَارَةَ وَ التِّجَارَةَ حَتَّى إِذَا أَشْرَفَ مِنْ ذَلِكَ عَلَى مَا كَانَ يَهْوِي بَعَثَ اللَّهُ مَلَكاً وَ قَالَ لَهُ عُقْ عَبْدِي وَ صُدَّهُ عَنْ أَمْرٍ لَوِ اسْتَمْكَنَ مِنْهُ أُدْخِلَهُ النَّارَ فَيُقْبِلُ الْمَلَكُ فَيَصُدُّهُ بِلُطْفِ اللَّهِ فَيُصْبِحُ وَ هُوَ يَقُولُ لَقَدْ دُهِيتُ وَ مَنْ دَهَانِي فَعَلَ اللَّهُ بِهِ وَ فَعَلَ وَ مَا يَدْرِي أَنَّ اللَّهَ النَّاظِرُ لَهُ فِي ذَلِكَ وَ لَوْ ظَفِرَ بِهِ أَدْخَلَهُ النَّارَ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: بنده مؤمن بدنبال کاری یا تجارتی رهسپار میشود و همینکه مشرف بر آن شد خداوند فرشته‌ای میفرستد و به او میگوید بنده‌ام را بران و از کاری که اگر میشد او را جهنمی میکرد دور کن. پس فرشته میاید و به لطف خدا کارهای او را خراب میکند و او به خود میاید و میگوید بازداشته شدم؟ چه کسی مرا باز داشت؟ چه کسی باعث این کار شد؟ خدا چنین کرد و اگر نمیکرد عاقبت او آتش بود.
در خصال به سند خود از محمدبن‌ریاح فلاح روایت کرده که گفت: دیدم که ابوابراهیم (موسی‌بن‌جعفر) علیه السلام در روز جمعه حجامت می‌کند. عرض کردم: فدایت شوم، روز جمعه حجامت می‌کنید؟

فرمود: آیةالکرسی را می‌خوانم. بنابراین، تو هم هرگاه خونت به هیجان آمد، شب باشد یا روز آیةالکرسی را بخوان و حجامت کن.

۲۳. الإمامُعليعليه‌السلام: اللَّجاجُ يُنتِجُ الحُروبَ و يُوغِرُ القُلوبَ.
امام‌علیعليه‌السلام: لجاجت، جنگ‌ها را به‌بار می‌آورد و دل‌های را کینه‌ور می‌سازد.
الإمامُعليعليه‌السلام: اللَّجاجَةُ تُورِثُ ما لَيسَ للمَرءِ إلَيهِ حاجَةٌ.
امام‌علیعليه‌السلام: لجاجت، چیزی از خود به ارث می‌گذارد که انسان بدان نیازی ندارد.
الإمامُعليعليه‌السلام: راكِبُ اللَّجاجِ مُتَعَرِّضٌ للبَلاءِ.
امام‌علیعليه‌السلام: سوارِ بر مرکب لجاجت در معرض بلا و گرفتاری است.

۲۴. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لا تغضب فإنّ الغضب مفسدة
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: خشمگین مشو که خشم مایه فساد است.

۲۵. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: أطلب العافية لغيرك ترزقها في نفسك.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند:عافیت را برای دیگران بخواه تا نصیب تو شود.

۲۶. الإمامالباقرعليه‌السلام: تَزاوَرُوا فِي بُيُوتِكُمْ فَإِنَ ذَلِكَ حَيَاةٌ لِأَمْرِنَا.
امام‌باقرعليه‌السلام: در خانه‌هایتان از یکدیگر دیدار کنید، زیرا این کار امر ما را زنده می‌کند.

۲۷. عائشةُ: كانَ لَنا سِترٌ فيهِ تِمثالُ طائرٍ، و كانَ الدّاخِلُ إذا دَخَلَ استَقبَلَهُ، فقالَ لي رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: حَوِّلي هذا؛ فإنّي كُلَّما دَخَلتُ فَرَأيتُهُ ذَكَرتُ الدُّنيا.
عایشه: پرده‌ای داشتیم که در آن عکس پرنده‌ای بود و هرگاه کسی وارد (اتاق) می‌شد، اول با آن روبه‌رو می‌شد. رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله به من فرمود: این پرده را عوض کن؛ زیرا هرگاه وارد می‌شدم و آن را می‌بینم به یاد دنیا می‌افتم.

۲۸. الإمامالصادقعليه‌السلام: أمّا المومنُ فما يُحِسُّ بخُروجِها.
امام‌صادقعليه‌السلام: مؤمن بیرون رفتن از دنیا را حسّ نمی‌کند و این سخن خدای متعال است که می‌فرماید: «الا ای نفس آرام یافته...».
این (حالت) برای کسی است که پارسا باشد و با برادرانش همدردی و به آن‌ها رسیدگی کند.

۲۹. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: أُدْعُوا اللهَ و أنتُم مُوقِنونَ بالإجابَةِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند را با حال یقین به اجابت بخوانید.

۳۰.الإمامُ عليعليه‌السلام: لِقَاءُ أَهْلِ الْخَيْرِ عِمَارَةُ الْقَلْب.
امام علیعليه‌السلام: دیدار نیکان مایه آبادانی دل است.

۳۱. الإمامُ عليعليه‌السلام:سَمِعَ قَوْماً مِنْ أَصْحَابِهِ يَسُبُّونَ أَهْلَ الشَّامِ: إِنِّي أَكْرَهُ لَكُمْ أَنْ تَكُونُوا سَبَّابِينَ وَ لَكِنَّكُمْ لَوْ وَصَفْتُمْ أَعْمَالَهُمْ وَ ذَكَرْتُمْ حَالَهُمْ كَانَ أَصْوَبَ فِي الْقَوْلِ وَ أَبْلَغَ فِي الْعُذْرِ فَقُلْتُمْ مَكَانَ سَبِّكُمْ إِيَّاهُمْ اللَّهُمَّ احْقِنْ دِمَاءَنَا وَ دِمَاءَهُم.
امام‌علیعليه‌السلام وقتی شنید اصحابش به اهل شام دشنام میدهند فرمود: ناخوش دارم که دشنام‌دهنده باشید. اگر اعمال و حال آنها را تعریف کنید هم در گفتار درست تر است هم عذری در درگاه خدا دارید. بجای سبّ کردن آنها بگویید خدایا ما و آنها را حفظ کن و آتش جنگ را خاموش کن.

۳۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: لا يَمينَ في غَضَبٍ، و لا فی قطع رحم و لا في إجبَارٍ او اكراه.
امام‌صادقعليه‌السلام: سوگند در حال خشم، یا برای قطع ارتباط با خویشان، یا از روی اجبار و یا اکراه اعتبار ندارد.

۳۳. الإمامُعليعليه‌السلام: اللّهوُ قُوتُ الحَماقَةِ.
امام‌علیعليه‌السلام: هوس‌رانی نیروی حماقت است و آنرا زیاد میکند.

۳۴. الإمامُ عليعليه‌السلام: وَ قَدَّرَ الْأَرْزَاقَ فَكَثَّرَهَا وَ قَلَّلَهَا، وَ قَسَّمَهَا عَلَى الضِّيقِ وَ السَّعَةِ، فَعَدَلَ فِيهَا لِيَبْتَلِيَ مَنْ أَرَادَ، بِمَيْسُورِهَا وَ مَعْسُورِهَا، وَ لِيَخْتَبِرَ بِذَلِكَ الشُّكْرَ وَ الصَّبْرَ مِنْ غَنِيِّهَا وَ فَقِيرِهَا.
امام علیعليه‌السلام: روزی‌ها را مقدّر فرمود و آنگاه آنها را زیاد و کم و به تنگی و فراخی عادلانه تقسیم کرد، تا هرکه را بخواهد به وسعت روزی و یا تنگی آن بیازماید و از این طریق سپاسگزاری و شکیبایی توانگر و تهیدست را به آزمایش گذارد.
الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام— في التَّحميدِ للّهِ عَزَّوجلَّ: وَ جَعَلَ لِكُلِّ رُوحٍ مِنْهُمْ قُوتاً مَعْلُوماً مَقْسُوماً مِنْ رِزْقِهِ، لا يَنْقُصُ مَنْ زادَه ناقِصٌ، وَ لا يَزيدُ مَنْ نَقَصَ مِنْهُمْ زائِد.
امام سجادعليه‌السلام: در حمد و ستایش خدای عزّوجلّ، می‌فرماید: و از رزقی که عطا فرموده برای هر جانداری بهرهٔ مشخصی از روزی قرار داده است وبه هرکس روزی بیشتر دهد کسی نمی‌تواند از آن بکاهد و به هرکس روزی کمتر دهد کسی نمی‌تواند بر آن بیفزاید.

۳۵. يُرْوَى عَنْ سَيِّدِنَا أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام أَنَّهُ لَمَّا كَانَ يَفْرُغُ مِنَ الْجِهَادِ يَتَفَرَّغُ لِتَعْلِيمِ النَّاسِ، وَ الْقَضَاءِ بَيْنَهُمْ، فَإِذَا يَفْرُغُ مِنْ ذَلِكَ اشْتَغَلَ فِي حَائِطٍ لَهُ يَعْمَلُ فِيهِ بِيَدِهِ وَ هُوَ مَعَ ذَلِكَ ذَاكِرٌ لِلَّهِ جَلَّ جَلَالُه.

روایت شده است که مولایمان امیرالمؤمنین عليه‌السلام: وقتی از جهاد فراغت می‌یافت، به آموزش دادن مردم و داوری میان آنها می‌پرداخت و هرگاه این کارها را تمام می‌کرد در باغی که داشت مشغول کار می‌شد و در همان حال ذکر خدای جل جلاله می‌گفت.

۳۶. دَخَلَ عليعليه‌السلام المَسجِدَ و قالَ لِرجُلٍ: أمسِكْ عَلَيَّ بَغلَتِي، فَخَلَعَ لِجامَها و ذَهَبَ بِهِ، فَخَرَجَ عليعليه‌السلام بَعد ما قَضى صلاتَهُ و بِيَدِهِ دِرهَمانِ لِيَدفَعَهُما إلَيهِ مُكافَأةً لَهُ، فَوَجَدَ البَغلَةَ عُطُلاً، فَدَفَعَ إلى أحَدِ غِلمانِهِ الدِّرهَمَينِ لِيَشتَرِيَ بِهِما لِجاماً، فصادَفَ الغُلامُ اللِّجامَ المَسروقَ في السُّوقِ، قد باعَهُ الرَّجلُ بدِرهَمَينِ، فَأخَذَهُ بِالدِّرهَمَينِ و عادَ إلى مولاهُ، فقالَ عليعليه‌السلام إنّ العَبدَ لَيَحرِمُ نفسَهُ الرِّزقَ الحَلالَ بتَركِ الصَّبرِ، و لا يُزادُ علي ما قُدِّرَ لَهُ.

امام علی عليه‌السلام وارد مسجدشد و به مردی فرمود: مواظب این استر من باش، اما او دهنهٔ استر را درآورد و آن را با خود برد. علی عليه‌السلام: بعد از تمام کردن نماز از مسجد بیرون آمد و دو درهم در دست گرفته بود تا به آن مرد پاداش دهد، اما آن مرد را نیافت و دید دهنه استرش نیز دزدیده شده لذا آن دو درهم را به یکی از غلامان خود داد که دهنه‌ای بخرد. غلام به بازار رفت و دهنهٔ مسروقه را در آن جا دید و از همان مرد به دو درهم خرید و نزد آقایش برگشت و علی عليه‌السلام فرمود: «بنده به سبب بی‌صبری، خودش را از روزی حلال محروم می‌کند و بیشتر از روزی مقدّر هم نصیبش نمی‌شود».

۳۷. عنه عليه‌السلام: مَنْ لَمْ يَتَوَرَّعْ فِي دِينِ اللَّهِ تَعَالَى ابْتَلَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بِثَلَاثِ خِصالٍ: إِمَّا أَنْ يُمِيتَهُ شَابّاً، أَوْ يُوقِعَهُ فِي خِدْمَةِ السُّلْطَانِ، أَوْ يُسْكِنَهُ فِي الرَّسَاتِيق.

هر که در دین خدا ورع و پارسایی نداشته باشد، خداوند او را به سه چیز گرفتار سازد: یا جوانمرگش کند، یا به خدمتگزاری سلطان در آوردش، یا در روستاها اسکانش دهد.

۳۸. الإمامالصادقعليه‌السلام: السُّرَّاقُ ثَلَاثَةٌ مَانِعُ الزَّكَاةِ وَ مُسْتَحِلُّ مُهُورِ النِّسَاءِ وَ كَذَلِكَ مَنِ اسْتَدَانَ دَيْناً وَ لَمْ يَنْوِ قَضَاءَه.

امام‌صادق عليه‌السلام: دزدان سه گروهند: کسی که زکات ندهد و کسی که کابین زنان را برخود حلال شمارد و نیز کسی که وام ستاند و قصد نپرداختن آن را داشته باشد.

۳۹. الإمامُ العسكريُّعليه‌السلام: لَوْ عَقَلَ أَهْلُ الدُّنْيَا خَرِبَت.

امام عسکری عليه‌السلام: اگر اهل دنیا عقل میداشتند، دنیا ویران می‌شد.

۴۰. رسولُاللهِصلی‌الله‌علیه‌وآله: تَقَبَّلوا لی بِستّةٍ أتَقَبَّل لَكُم بالجَنّةِ: إذا حَدَّثتُم فلا تَكذِبوا، و إذا وَعدتُم فلا تُخلِفوا، و إذا اؤتُمِنتُم فلا تَخونوا، و غُضّوا أبصارَكُم، واحفَظوا فُروجَكُم، و كُفُّوا أيديَكُم و ألسِنَتَكُم.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: شش چیز را برای من به عهده گیرید, من برای شما بهشت را به عهده می گیرم: هرگاه سخن گفتیددروغ مگویید, هر گاه وعده دادید خلف وعده نکنید, هرگاه امین تان دانستند خیانت نورزید, چشمانتان را (ازحرام) فرو بندید, شهوت خویش را حفظ کنید و دست و زبان خود را نگه دارید.

چهل حدیث ۲۷

۱. قال رسول‌اللهﷺ: من أحبّ أن يكون أقوى النّاس فليتوكّل على اللّه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که دوستدارد از همه مردم نیرومندتر باشد باید بخدا توکل کند.

۲. قال رسول‌اللهﷺ: و لا يعد الرّجل صبيّه لا يفي له و إنّ الكذب يهدي إلى الفجور

رسول‌خداﷺ فرمودند: دروغ کسان را ببدکاری می کشاند و بدکاری آنها را بجهنم می رساند

۳. الامام‌علیؑ: مَن لَم يَتَغافَلْ و لا يَغُضَّ عَن كَثيرٍ مِنَ الاُمورِ تَنَغَّصَت عِيشَتُهُ.

امام‌علیؑ: هرکه دربارهٔ بسیاری ازامور بی‌اعتنایی و چشم‌پوشی نکند،زندگیش تیره شود.

٤. الإمام‌الباقرؑ: مَن قُسِمَ لَه الخُرقُ حُجِبَ عَنهُ الإيمانُ.

امام‌باقرؑ: هرکه خشونت و درشت‌خویی قسمتش شود از ایمان محروم ماند.

٥. الإمامُ عليؑ: سَبَبُ الشَّحْنَاءِ كَثْرَةُ الْمِرَاء.

امام علی ؑ: سبب کینه‌ورزی، بسیاری بحث و جدل است.

٦. الإمام‌الصادقؑ: ما أَقْبَحَ بالمؤمنِ أنْ يَكونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُذِلُّهُ!

امام‌صادقؑ: چه زشت است برای مؤمن که میل و خواهشی خوارکننده داشته باشد.

٧. قَالَؑ اجْتَهِدُوا فِي أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ وَ سَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ وَ سَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ وَ الثِّقَاتِ الَّذِينَ يُعَرِّفُونَكُمْ عُيُوبَكُمْ وَ يُخْلِصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ وَ سَاعَةً تَخْلُونَ فِيهَا لِلَذَّاتِكُمْ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ وَ بِهَذِهِ السَّاعَةِ تَقْدِرُونَ عَلَى الثَّلَاثَةِ سَاعَات ...

امامؑ فرمود: بکوشید زمان شما واجد چهار قسمت باشد قسمتی برای مناجات با خدا و قسمتی برای امر معاش و قسمتی برای معاشرت با برادران و آدمهای موثق که عیوب شما را به شما نشان دهند و باطنا با شما یکرنگ باشند و قسمتی برای لذتهای غیر حرام که استراحت کنید و در آن برای آن سه قسمت دیگر مدد بگیرید.

۸. الإمامُ‌عليؑ: مَن قَلَّ طَعَامُهُ قَلَّتْ آلامُهُ.

امام‌علیؑ: هرکس خوراکش اندک باشد، اندیشه‌اش زلال است.

۵۹۲. رسول‌اللهﷺ: القَلْبُ يَتَحمَّلُ الحِكْمَةَ عِنْدَ خُلُوِّ البَطْنِ، القَلْبُ يَمُجُّ الحِكْمَةَ عِنْدَ امْتِلَاءِ البَطْنِ.

رسول‌خداﷺ: دل، در هنگام خالی‌بودن معده، حکمت را می‌گیرد و هنگام پربودن معده آن را به دور می‌افکند.

رسول‌اللهﷺ: لا تَشْبَعُوا فَيُطفَأَ نُورُ المَعْرِفَةِ مِنْ قُلُوبِكُم.

رسول‌خداﷺ: شکم خود را از غذا سیر نکنید که نور معرفت در دل‌های شما می‌فِسُرد.

۹. رسول‌اللهﷺ: إِنَ الْمُؤْمِنَ يَأْخُذُ بِأَدَبِ اللَّهِ، إِذَا وَسَّعَ عَلَيْهِ اتَّسَعَ، وَ إِذَا أَمْسَكَ عَلَيْهِ أَمْسَك.

پیامبر خداﷺ: همانا مؤمن تربیت‌شده خداست، هرگاه خداوند به او گشایش دهد گشاده‌دست باشد و هرگاه از او بازگیرد او هم دست نگه دارد.

۱۰. من أراد أمرا فشاور فيه امرءا مسلما وفّقه اللّه لأرشد أموره.

هر که اراده کاری کند و با مرد مسلمانی در باره آن مشورت کند خدایش بمعقولترین کارها توفیق دهد.

۱۱. قالَ الصّادقُؑ: مَا خَسِرَ وَ اللَّهِ مَنْ أَتَى بِحَقِيقَةِ السُّجُودِ وَ لَوْ كَانَ فِي الْعُمُرِ مَرَّةً وَاحِدَة.

امام‌صادقؑ: به خدا قسم زیانکار نباشد هر که حتی در تمام عمر یک بار سجده حقیقی به جای آورد.

۱۲. الإمامُعليٌّؑ: فی كُلِّ وَقتٍ عَمَلٌ.

امام‌علیؑ: برای هر زمانی،کاری است.

۱۳. رسول‌اللهﷺ مَن رأى مِنْ أميرِهِ شَيئاً يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ فإنَّهُ مَنْ فارَقَ الجَماعةَ شِبْراً فَماتَ، فَمِيتةٌ جاهليّةٌ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: هرکه از فرمانروای خود، کار ناخوشایندی دید باید صبر کند؛ چه آنکه هرکس یک وجب از جماعت (اسلامی) جدا و دور شود و در آن حال بمیرد به مرگ جاهلی مرده باشد!!

۱۴. أبوذَرٍّ: أوصانِي رسولُ‌اللهﷺ... أن أصِلَ رَحِمِي و إن أدبَرَتْ.
ابوذر:رسول‌خداﷺ به من سفارش فرمود که... و صلهٔ رحم به‌جای آورم هرچند او به من پشت کرده باشد.

۱۵. الإمامُ‌الصادقؑ: لا تَعِدَنَّ أخاکَ وَعداً لَیسَ في یَدِکَ وَفاؤُهُ.
امام‌صادقؑ: هرگز به برادرت وعده‌ای نده که انجام آن به دست تو نیست.

۱۶. الإمامُ‌الصادقؑ: إنّ اللهَ یُحِبُّ الجَمالَ و التَّجمیلَ، و یَکرَهُ البُؤسَ و التَّباؤُسَ؛ فإنَّ اللهَ عزّوجلّ إذا أنعَمَ علی عَبدٍ نِعمَةً أحَبَّ أن یَرَی علَیهِ أثَرَها. قیلَ: و کیفَ ذلکَ؟ قالَ: یُنَظِّفُ ثَوبَهُ، و یُطَیِّبُ رِیحَهُ، و یُجَصِّصَ دارَهُ، و یَکنِسُ أفنیَتَهُ، حتّی إنّ السِّراجَ قَبلَ مَغیبِ الشَّمسِ یَنفی الفَقرَ و یَزیدُ فی الرِّزقِ.
امام‌صادقؑ: خداوند زیبایی و خودآرایی را دوست دارد و بینوایی و قیافه فقرآلود را ناخوش می دارد.خداوند به بنده ای نعمتی دهد دوست دارد اثر آن را در او ببیند.را خوشبو کند, خانه اش را گچکاری کند, جلو در حیاط خود را بروبد حتی روشن کردن چراغ پیش از غروب خورشید فقر را می برد و روزی را زیاد می کند.

۱۷. الإمامُ علیؑ: لَا یَکُونُ زَاهِداً حَتَّی یَکُونَ مُتَوَاضِعا.
امام علیؑ: آدمی زاهد نباشد مگر آن‌گاه که فروتن باشد.

۱۸. قال رسولُ‌اللهﷺ: مداراة النّاس صدقة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مدارا کردن با مردم صدقه است.

۱۹. قال رسولُ‌اللهﷺ: و قلّة العیال أحد الیسارین.
رسول‌خداﷺ فرمودند: و غم یک نیمه پیری است و کمی عیال یک نیمه توانگری است.

۲۰. قال رسولُ‌اللهﷺ: من باع دارا ثمّ لم یجعل ثمنها في مثلها لم یبارك له فیها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که خانه ای فروشد و با قیمت آن خانه دیگر نخرد برکت نیابد.
قال رسولُ‌اللهﷺ: من باع عقر دار من غیر ضرورة سلّط اللّه علی ثمنها تالفا یتلفه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که بدون ضرورت خانه ای را بفروشد خدا تلف کننده ای را بگمارد که قیمت آن را تلف کند.

۲۱. الإمامُ‌علیؑ: جُحودُ الإحْسانِ یُوجِبُ الحِرْمانَ.
امام‌علیؑ: لجاجت موجب محرومیت می‌شود.

۲۲.الإمامُ‌علیؑ- إنَّ اللهَ سبحانَهُ یَختَبِرُ عِبادَهُ المُستَکبِرینَ في أنفُسِهِم بأولیائِهِ المُستَضعَفینَ في أعیُنِهِم.
امام‌علیؑ: خداوند سبحان بندگان متکبر خود را به واسطهٔ دوستان خود که در نظر ایشان مستضعف و ناتوانند، می‌آزماید.

۲۳. الإمامُ‌علیؑ: رُبَّ کَلِمَةٍ سَلَبَت نِعمَةً.
امام‌علیؑ: بسا سخنی، که نعمتی را از کف برده است.
رسولُ‌اللهﷺ: بَلاءُ الإنسانِ مِن اللِّسانِ.
پیامبر خداﷺ: گرفتاری انسان، از زبان است.

۲۴. قال رسولُ‌اللهﷺ: إذا وقّع في الرّجل و أنت في ملاء فکن للرّجل ناصرا و للقوم زاجرا و قم عنهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی در انجمنی که تو هستی در باره مردی بد میگویند آن مرد را یاری کن و آن گروه را از بد گوئی باز دار و از آنجا برخیز.
قال رسولُ‌اللهﷺ: الغیبة ذکرك أخاك بما یکره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: غیبت آنست که برادر خود را بچیزی که دوست ندارد یاد کنی

۲۵. قال رسولُ‌اللهﷺ: خمس یعجّل اللّه لصاحبها العقوبة: البغی و الغدر و عقوق الوالدین و قطیعة الرّحم و معروف لا یشکر.
رسول‌خداﷺ فرمودند: پنج چیز است که خدا مرتکب آن را زود کیفر میدهد ستم و خیانت و بد رفتاری با پدر و مادر و بریدن از خویشاوندان و حق نشناسی.

۲۶. رسولُ‌اللهﷺ: مَنْ سَلَّمَ عَلَيَ فِي شَيءٍ مِنَ الْأَرْضِ أُبْلِغْتُهُ، وَ مَنْ سَلَّمَ عَلَيَّ عِنْدَ الْقَبْرِ سَمِعْتُهُ.
پیامبر خداﷺ: هر که در هر نقطه‌ای از روی زمین به من سلام کند، سلامش به من می‌رسد و هر که بر سر قبرم به من سلام کند، آن را می‌شنوم.

۲۷. الامام‌علیؑ: مَن عَرَفَ نَفسَهُ تَجَرَّدَ.
امام‌علیؑ: هر که خود را شناخت، مجرد شد.

۲۸. الإمامُ‌علیؑ: لا مُریحَ کالمَوتِ.
آسایش بخشی چون مرگ نیست.

۲۹. فاطمةُ الزّهراءُ علیها السلام: مَن أصعَدَ إلی اللهِ خالصَ عبادَتِهِ أهبَطِ اللهُ عَزَّوجلَّ له أفضَلَ مَصلَحَتِهِ.
فاطمهٔ زهرا علیها السلام: هرکه عبادت ناب و خالصانهٔ خود را به درگاه خدا فرا برد، خداوند نیز بهترین کاری را که به صلاح اوست برایش فرو فرستد.

۳۰. الإمامُ الجوادُ علیه السلام: مُلاقَاةُ الْإِخْوَانِ نُشْرَةٌ وَ تَلْقِيحٌ لِلْعَقْلِ وَ إِنْ كَانَ نَزْراً قَلِيلا
امام جواد علیه السلام: ملاقات با برادران، هرچند کوتاه باشد، موجب گشادگی دل و رویش و باروری عقل می‌شود.

۳۱. جاء رَجُلٌ بِرِجالٍ إلي عَلِيٍّ علیه السلام فقالَ: إنّي رَأيتُ هؤلاء يَتَوَعَّدُونَكَ فَفَرُّوا و أخَذتُ هذا، قالَ علیه السلام: أفَأقتُلُ مَن لم يَقتُلْني؟! قالَ: أنَّهُ سَبَّكَ، قالَ علیه السلام: سُبَّهُ أودَعْ.
مردی یک نفر را به خدمت علی علیه السلام آورد و عرض کرد: دیدم که این عده از دوزخی بودن تو سخن می‌گویند اما همگی فرار کردند و من این یکی را گرفتم. علی علیه السلام فرمود: آیا کسی را بکشم که مرا نکشته است؟ مرد عرض کرد: او تو را دشنام می‌داد. علی علیه السلام فرمود: تو هم او را دشنام ده یا رهایش کن.

۳۲. الإمامُ علي علیه السلام: أحْلِفوا الظّالِمَ إذا أرَدْتُم يَمينَهُ بأنّهُ بَرِيءٌ مِن حَولِ اللهِ و قُوَّتِهِ، فإنَّهُ إذا حَلفَ بها كاذِباً عُوجِلَ العُقوبةَ، و إذا حَلفَ باللهِ الّذي لا إلهَ إلّا هُو لَم يُعاجَلْ؛ لأنّهُ قد وَحّدَ اللهَ تعالی.
امام علی علیه السلام: هرگاه خواستید ستمگر را سوگند دهید چنین سوگندش دهید که بگوید: از حول و قوهٔ خدا به دور باشم. زیرا اگر به دروغ چنین سوگندی یاد کند بی‌درنگ سزایش را خواهد چشید. اما اگر بگوید: سوگند به خدایی که جز او خدایی نیست. در کیفر او درنگ خواهد شد؛ زیرا خدای تعالی را به یگانگی ستوده است.

۳۳. الإمامُ علي علیه السلام: قَدْ تَكَفَّلَ لَكُمْ بِالرِّزْقِ وَ أُمِرْتُمْ بِالْعَمَلِ، لَقَدِ اعْتَرَضَ الشَّكُّ، حَتَّى كَأَنَّ الَّذِي ضُمِنَ لَكُمْ قَدْ فُرِضَ عَلَيْكُمْ، وَ كَأَنَّ الَّذِي قَدْ فُرِضَ عَلَيْكُمْ وُضِعَ عَنْكُم.
امام علی علیه السلام: خداوند روزی شما را تضمین کرد و به کار (انجام واجبات) فرمان داده شده‌اید. لیکن به خدا سوگند که شک بر شما عارض شده؛ چندان که آنچه برای شما تضمین شده گویی به صورت امری واجب در آمده و گویی آنچه واجب شده از دوش شما برداشته شده است.

۳٤. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَنْ طَلَبَ رِضَا مَخْلُوقٍ بِسَخَطِ الْخَالِقِ سَلَّطَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَيْهِ ذَلِكَ الْمَخْلُوقَ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکه برای جلب خشنودی مخلوقی، آفریدگار را ناخشنود کند، خدای عزوجل آن مخلوق را بر او مسلّط گرداند.

۳۵. الإمامُ علي علیه السلام: زَكَاةُ الصِّحَّةِ السَّعْيُ فِي طَاعَةِ اللَّه.
امام علی علیه السلام: زکات تندرسی، کوشیدن در طاعت خداست.
الإمامُ علي علیه السلام: زَكَاةُ النِّعَمِ اصْطِنَاعُ الْمَعْرُوف.
امام علی علیه السلام: زکات نعمت‌ها، انجام کارهای خیر است.
الإمامُ علي علیه السلام: لِكُلِ شَيءٍ زَكَاةٌ، وَ زَكَاةُ الْعَقْلِ احْتِمَالُ الْجُهَّال.
امام علی علیه السلام: هر چیزی را زکاتی است و زکات خِرَد تحمل مردمان نادان است.
الإمامُ علي علیه السلام: عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ زَكَاةُ الْبَدَن.
امام علی علیه السلام: برتو باد به روزه گرفتن، که آن زکات بدن است.

۳٦. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: في قولِه تعالي: «أَ فَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلامِ فَهُوَ عَلى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ» : إِنَّ النُّورَ إِذَا وَقَعَ فِي الْقَلْبِ انْفَسَحَ لَهُ وَ انْشَرَحَ. قَالُوا: يَا رسول‌الله. فَهَلْ لِذَلِكَ عَلَامَةٌ يُعْرَفُ بِهَا؟ قَالَ: التَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُورِ وَ الْإِنَابَةُ إِلَى دَارِ الْخُلُودِ، وَ الِاسْتِعْدَادُ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نُزُولِ الْمَوْت.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: درباره آیه «آیا کسی که خداوند سینه‌اش را برای اسلام فراخ گرداند و در نتیجه نوری از سوی پروردگارش دارد»، فرمود: این نور هرگاه در دل بیفتد دل برایش باز شود و فراخ گردد. عرض کردند: ایرسول‌خدا! آیا برای شناخت این امر نشانه‌ای هم هست؟ فرمود: دوی کردن از سرای فریب و روی آوردن به سرای جاودانی و آماده شدن برای مرگ پیش از فرارسیدن مرگ.

۳۷. الإمامُ علي علیه السلام: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَلَقَ خَلْقاً ضَيَّقَ الدُّنْيَا عَلَيْهِمْ نَظَراً لَهُم.
امام علی علیه السلام: خداوند عزوجل مردمانی را بیافرید و از روی لطف دنیا را بر آنان تنگ کرد.

۳۸. الإمام الصادق علیه السلام: وَ أَخْلِ قَلْبَكَ عَنْ كُلِ شَاغِلٍ يَحْجُبُكَ عَنْ رَبِّك.
امام صادق علیه السلام: دلت را از هر علقه و دلمشغولی که حجاب میان تو و پروردگارت شود خالی کن.

۳۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ثَلاثَةٌ تُورِثُ الْحِرْمَانَ الْإِلْحَاحُ فِي الْمَسْأَلَةِ وَ الْغِيبَةُ وَ الْهُزْءِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سه چیز موجب محرومیت است: پافشاری در درخواست، غیبت و ریشخند کردن.

۴۰. رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الجَنّةُ لَها ثَمانِيَةُ أبوابٍ ... فَمَن أرادَ الدُّخولَ فی هذِهِ الأبوابِ الثَّمانِيَةِ فَلْيَتَمسَّک بأربَعِ خِصالٍ و هِیَ: الصَّدَقةُ، والسَّخاءُ، و حُسنُ الخُلقِ، و کَفُّ الأذی عن عِبادِاللهِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: بهشت را هشت دروازه است...هر که خواهد از هشت دروازه وارد شود باید به چهار خصلت چنگ زند: صدقه دادن , بخشندگی , خوشخویی و نیازردن بندگان خدا.

چهل حدیث ۲۸

۱. قال رسول‌اللهﷺ: لا يبلغ العبد حقيقة الإيمان حتّى يعلم أنّ ما أصابه لم يكن ليخطئه و ما أخطأه لم يكن ليصيبه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بنده بحقیقت ایمان نرسد تا بداند که آنچه بدو رسیده نمیشد نرسد و آنچه بدو نرسیده نمیشد برسد.

۲. رسول‌اللهﷺ: لا يُؤمِنُ عبدٌ حتّى يُحِبُّ للنّاسِ ما يُحبُّ لِنفسهِ مِن الخَيرِ.
پیامبر خداﷺ: هیچ بنده‌ای مؤمن نیست مگر آن‌که هر خوبی برای خود می‌خواهد برای مردم نیز بخواهد.

۳. الامام‌علیؑ: إنّ العاقِلَ نِصفُهُ احتِمالٌ، ونِصفُهُ تَغافُلٌ.
امام‌علیؑ: خردمند، نصفش تحمل وبردباری است و نصف دیگرش نادیده‌گیری.

٤. الإمامُ زينُ العابدينؑ: مَن رمى النّاسَ بِما فيهِم رَمَوهُ بِما ليسَ فيهِ.
امام سجادؑ: هر کس به مردم عیبی را نسبت دهد که دارند مردم به او عیبی را که ندارد نسبت دهند.

٥. الإمامُ عليؑ: سَبَبُ السَّلَامَةِ الصَّمْت.
امام علیؑ: سبب سلامت ماندن، خاموشی است.

٦. الإمامُ عليؑ: إظْهارُ الحِرصُ يُورِثُ الفَقرَ.
امام‌علیؑ: حرص‌زدن نیازمندی به بار می‌آورد.

۷. الامام‌علیؑ: بُكاءُ العُيونِ و خَشيَةُ القلوبِ مِن رَحمَةِ اللهِ تعالى ذِكرُهُ، فإذا وَجَدتُموها فاغتَنِموا الدُّعاءَ.
امام علیؑ: گریه چشمها و ترس دلها نشانه رحمت خداوند است .هرگاه این دو را در خود یافتید دعا کردن را غنیمت شمرید.

۸. الإمام‌الباقرؑ: أمّا إنّهُ ليسَ عندَ أحدٍ من النّاسِ حقٌّ و لا صوابٌ إلّا شَيءٌ أخَذوهُ مِنّا أهلَ البيتِ.
امام‌باقرؑ: بدانید که هیچ سخن حق و درستی نزد هیچ‌کس نیست مگر آنکه آن را از ما خاندان گرفته‌اند.
رسول‌اللهﷺ: أنا مدينةُ العلمِ و عليٌّ بابُها فمَن أرادَ العلمَ فلْيَأتِ البابَ.
پیامبر خداﷺ: من شهر علم هستم و علی دروازهٔ آن، پس هرکه علم خواهد باید از در بیاید.

۹. رسول‌اللهﷺ: مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَاشْتَرَى تُحْفَةً فَحَمَلَهَا إِلَى عِيَالِهِ كَانَ كَحَامِلِ صَدَقَةٍ إِلَى قَوْمٍ مَحَاوِيجَ وَ لْيَبْدَأْ بِالْإِنَاثِ قَبْلَ الذُّكُور.
پیامبر خداﷺ: هرکس وارد بازار شود و هدیه‌ای بخرد و آن را برای خانواده خود ببرد، همانند کسی است که برای گروهی نیازمند صدقه‌ای بَرَد و باید در دادن هدیه از دختران شروع کند.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: ألا إنّ بني آدم خلقوا على طبقات شتّى و منهم من يولد كافرا و يحيا كافرا و يموت مؤمنا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدانید که مردم بر طبقات مختلف آفریده شده اند بعضی کافر متولد میشوند و کافر زندگی میکنند ولی مؤمن میمیرند.

۱۱. الإمام‌الصادقؑ: عَلَيْكَ بِطُولِ السُّجُودِ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ سُنَنِ الْأَوَّابِين.
امام‌صادقؑ: بر تو باد به طول دادن سجده؛ زیرا که این کار شیوه فرمانبرداران است
الإمام‌الصادقؑ: إِنَ قَوْماً أَتَوْا رسول‌اللهﷺ فَقَالُوا: يَا رسول‌الله، اضْمَنْ لَنَا عَلَى رَبِّكَ الْجَنَّةَ. قَالَ: عَلَى أَنْ تُعِينُونِي بِطُولِ السُّجُود.
امام‌صادقؑ: گروهی خدمترسول‌خداآمدند و عرض کردند: ایرسول‌خدا، در برابر پروردگارت بهشت را برای ما ضمانت کن.رسول‌خداﷺ فرمود: به شرط آن که شما نیز با سجده‌های طولانی مرا یاری دهید.

۱۲. الامام‌علیؑ ـ قالَ فی بَعضِ الأعيادِ ـ: و كُلُّ يَومٍ لا نَعصى اللهَ فيهِ فهُوَ يَومُ عيدٍ.
امام‌علیؑ: در یکی از اعیاد، فرمود: هر روزی که در آن نافرمانی خدا نکنیم، آن روز عید است.

۱۳. رسول‌اللهﷺ: لا طاعَةَ لِمَنْ لَمْ يُطِعِ اللهَ.
پیامبر خداﷺ: از کسی‌که فرمان‌بُردار خدا نیست نباید فرمان برد.
الإمامُ عليؑ: بَعَثَ النَّبيﷺ جَيْشاً و أمَّرَ...: لا طاعةَ في مَعْصيةِ اللهِ، إنَّما الطّاعةُ في المَعروفِ.
امام‌علیؑ: پیامبرﷺ سپاهی را گسیل داشت و مردی را فرماندهٔ آنان کرد (و به سپاهیان فرمود تا دستورهای او را بشنوند و اطاعت کنند. او تشی بیفروخت و به سپاهیان دستور داد خود را در آن بیندازند. گروهی از واردشدن به آتش سر باز زده گفتند: ما از آتش

گریزانیم و گروهی تصمیم گرفتند وارد آتش شوند. این خبر به پیامبرﷺ رسید، فرمود: اگر به درون آتش می‌رفتند برای همیشه در آتش بودند.) آنگاه فرمود: در معصیت خدا نباید از کسی اطاعت کرد بلکه در خوبی‌ها باید فرمان برد.

١٤. الإمام‌الصادق‌ؑ: إنّ رجُلاً أتى النبيّﷺ فقالَ: يا رسول‌الله، إنّ لي أهلاً قد كُنتُ أصِلُهُم و هُم يُؤذُونّي، و قد أرَدتُ رَفضَهُم، فقالَ لَهُ رسول‌اللهﷺ: إذَنْ يَرفِضَكُمُ اللهُ جَميعاً.قالَ: و كيفَ أصنَعُ؟ قالَ: تُعطِي مَن حَرَمَكَ، و تَصِلُ مَن قَطَعَكَ، و تَعفُو عَمَّن ظَلَمَكَ، فإذا فَعَلتَ ذلكَ كانَ اللهُ عَزَّوجلَّ لَكَ عليهِم ظَهيراً.

امام‌صادق‌ؑ: مردی خدمت پیامبرﷺ آمد و عرض کرد: ایرسول‌خدا، خویشاوندانی دارم که با آنان رفت و آمد دارم ولی آن‌ها مرا می‌آزارند لذا تصمیم دارم آنان را رها کنم.رسول‌خداﷺ فرمود: دراین‌صورت خداوند همهٔ شما را رها می‌کند. عرض کرد: پس چه کنم؟ فرمود: به کسی‌که دست رد به سینه تو زده عطا کن و با کسی‌که به تو ستم کرده درگذر؛ اگر چنین کنی خداوندﷻ پشتیبان تو در برابر آن‌ها خواهد بود.

١٥. الإمامُ‌الكاظم‌ؑ ـ لِرجُلٍ قالَ لَهُ: عِدْني ـ كَيفَ أعِدُكَ و أنا لِما لا أرجو أرجى مِنّي لِما أرجو؟!

امام‌کاظم‌ؑ ـ به مردی که عرض کرد: به من وعده بده یا قول بده، فرمود: چگونه به تو وعده دهم، درحالی‌که به آنچه امید ندارم امیدوارترم از آنچه بدان امیدوارم!

١٦. الإمام‌الصادق‌ؑ: قالَ رسول‌اللهﷺ: مِن الدِّينِ المُتعَةُ و إظهَارُ النِّعمَةِ.

امام‌صادق‌ؑ: پیامبر خداﷺ فرمود: بهره بردن (از نعمتهای الهی) و نمایاندن نعمت جز دین است. .

١٧. الحسينُ بنُ بَشّارٍ: كَتَبتُ إلي أبي الحسنِؑ: أنَّ لِي قَرَابَةً قَدْ خَطَبَ إلَيَّ وَ فِي خُلُقِهِ شَيءٌ فَقَالَ: لَا تُزَوِّجْهُ إنْ كَانَ سَيِّئَ الْخُلُقِ.

حسین بشار: به ابوالحسن‌ؑ نوشتم: من خویشاوندی دارم که از دخترم خواستگاری کرده اما بداخلاق است. حضرت فرمود: اگر بدخلق است، به او زن نده.

١٨. قال رسول‌اللهﷺ: اصنع المعروف إلى من هو أهله و إلى غير أهله فإن أصبت أهله أصبت أهله و إن لم تصب أهله كنت أنت أهله.

رسول‌خداﷺ فرمودند: با آن کس که سزاوار نیکی است و آن کس که سزاوار آن نیست نیکی کن، اگر نیکی تو باهل آن رسید چه بهتر و گر نه تو خود اهل آن هستی.

١٩. قال رسول‌اللهﷺ: أعينوا أولادكم على البرّ من شاء إستخرج العقوق من ولده.

رسول‌خداﷺ فرمودند: فرزندان خود را در خوب شدن کمک کنید زیرا هر که بخواهد می تواند نافرمانی را از فرزند خود بیرون آورد.

٢٠. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أردت أمرا فعليك بالتّؤدّة حتى يريك اللّه منه المخرج.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خواستی کاری را انجام دهی تأمل کن تا خدا راه آن را بتو نشان دهد.

٢١. الإمامُ‌عليؑ: مَن قَطعَ مَعْهودَ إحْسانِهِ قَطعَ اللهُ مَوجودَ إمْكانِهِ.

امام‌علی‌ؑ: کسی‌که رشتهٔ احسانی را که میکرده قطع کند، خداوند توانایی او (بر نیکی‌کردن) را بگیرد.

٢٢. الإمامُ‌عليؑ ـ ولكنَّ اللهَ سبحانَهُ جَعَلَ رُسُلَهُ أُولِي قُوَّةٍ في عَزائمِهِم، وضَعَفَةً فيما تَرَى الأعيُنُ مِن حالاتِهِم.

امام‌علی‌ؑ: نیز در وصف پیامبران، می‌فرماید: اما خداوند سبحان فرستادگان خود را صاحبان اراده‌ای نیرومند قرار داد، که به ظاهر ضعیف و فقیرند؛ قناعتی عطایشان فرمود که دل‌ها و دیدگان را پر از بی‌نیازی می‌سازد.

٢٣. الإمامُ‌عليؑ: رُبَّ لَغوٍ يَجلِبُ شَرّاً.

امام‌علی‌ؑ: بسا گرفتار و کردار بیهوده‌ای، که شرّی را در پی آورد.

٢٤. قال رسول‌اللهﷺ: إيّاكم و الغيبة فإنّ الغيبة أشدّ من الزّنا. إنّ الرّجل قد يزني و يتوب فيتوب اللّه عليه و إنّ صاحب الغيبة لا يغفر له حتّى يغفر له صاحبه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: از غیبت بپرهیزید که غیبت از زنا سختتر است کسی که زنا میکند و توبه میکند خدا توبه او را میپذیرد ولی آنکه غیبت می کند گناهش آمرزیده نمی شود تا آنکس که غیبت شده از گناهش بگذرد.

قال رسول‌اللهﷺ: كفارة من اغتبت أن تستغفر له.

رسول‌خداﷺ فرمودند: کفاره کسی که عیب وی کرده ای اینست که برای او آمرزش بخواهی.

٢٥. قال رسول‌اللهﷺ: برّوا آباءكم تبرّكم أبناؤكم و عفّوا تعفّ نساؤكم.

رسول‌خداﷺ فرمودند: با پدران خود نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و عفیف باشید تا زنان شما عفیف باشند.

۲۶. الإمامُ الرّضاعليه‌السلام: إِنَّ لِكُلِ إِمَامٍ عَهْداً فِي عُنُقِ أَوْلِيَائِهِ وَ شِيعَتِهِ، وَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَ حُسْنِ الْأَدَاءِ زِيَارَةَ قُبُورِهِم.
امام رضاعليه‌السلام: هر امامی به گردن دوستان و شیعیان خود عهدی دارد که با زیارت قبور آنان، وفای به این عهد کامل می‌گردد و به جا گزارده می‌شود.

۲۷. الامام‌علیعليه‌السلام: مَن سَكَنَ قَلبَهُ العِلمُ بِاللهِ سَكَنَهُ الغِنى عَن خَلقِ اللهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: هر که علم و معرفت به خدا در دلش جای گیرد، بی‌نیازی از خلق خدا در آن مأوی گزینند.

۲۸. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: المَوتُ غَنيمَةٌ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: مرگ، یک غنیمت است.

۲۹. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: تبَحَّروا قلوبَكم، فإنْ أنقاها اللهُ مِن حركةِ الواجسِ لسخطِ شيءٍ مِن صنعِهِ، فإذا وجد تُموها كذلِكَ فاسألوهُ ما شِئتُم.
امام‌صادقعليه‌السلام: دل‌های خود را وارسی کنید. اگر دیدید که خداوند آن‌ها را از خطور هرگونه ناخشنودی نسبت‌به کارهایی که او می‌کند پاک ساخته است (جز رضایت و خشنودی از خدا و کرده‌های او در دلتان نمی‌یابید) دراین‌صورت هرچه می‌خواهید از او طلب کنید.

۳۰.رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: زُرْ غِبّاً تَزْدَدْ حُبّاً.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: گاهگاه دیدار کن تا محبوب‌تر شوی.
رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مِن وَصِيَّتِهِ لابنِه الحسينِعليه‌السلام كَثْرَةُ الزِّيَارَةِ تُورِثُ الْمَلَالَة.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: در وصیت به فرزند خود حسینعليه‌السلام: دیدار زیاد ملال‌آور است.

۳۱. الإمامُ عليعليه‌السلام: مَنِ اخْتَلَفَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ إِحْدَى الثَّمَانِ أَخاً مُسْتَفَاداً فِي اللَّهِ أَوْ عِلْماً مُسْتَطْرَفاً أَوْ آيَةً مُحْكَمَةً أَوْ سَمِعَ كَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى هُدًى أَوْ رَحْمَةً مُنْتَظَرَةً أَوْ كَلِمَةً تَرُدُّهُ عَنْ رَدًى أَوْ يَتْرُكُ ذَنْباً خَشْيَةً أَوْ حَيَاءً.
امام علیعليه‌السلام: هر که به مسجد رفت و آمد کند به یکی از این هشت چیز دست یابد: برادر دینی سودمند، یا دانشی جدید، یا آیتی محکم و استوار، یا رحمتی منتظره، یا سخنی که او را از هلاکت برهاند، یا شنیدن جمله‌ای که او را به راه راست هدایت کند، یا آن که گناهی را از ترس یا شرم ترک گوید.

۳۲. الإمامُ عليعليه‌السلام: سَبَبُ الْفَقْرِ الْإِسْرَاف.
امام علیعليه‌السلام: سبب فقر، اسراف است.

۳۳. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَنْ يَزْدَادَ امْرُؤٌ تَغييراً بِحِذْقِهِ وَ لَنْ يَنْقُصَ امْرُؤٌ فَقيرٌ لِحُرْقِهِ، فَالْعَالِمُ بِهَذَا الْعَامِلُ بِهِ أَعْظَمُ النَّاسِ رَاحَةً فِي مَنْفَعَةٍ.
امام‌صادقعليه‌السلام: ای مردم! هیچ انسانی باهوش و ذکاوت خود نمی‌تواند تغییری در جهت افزایش روزی خود پدید آورد و از روزی هیچ فقیری، به سبب کم هوشی او، کم نمی‌شود. کسی که این نکته را بداند و به آن عمل کند بیش از همه آسایش دارد و سود برده است.

۳۴. الإمامُ الرِّضاعليه‌السلام: مَنْ أَرْضَى سُلْطَاناً بما يُسخِطُ اللَّهَ خَرَجَ مِنْ دِينِ اللَّه.
امام رضاعليه‌السلام: هرکه برای خشنودی حکمرانی، خدا را ناخشنود سازد، از دین خدا خارج شده است.

۳۵. أبو جعفرعليه‌السلام: أَمَا إِنَّ أَصْحَابَ رسول‌اللهقالُوا: إِذَا كُنَّا عِنْدَكَ وَ نَسِينَا الدُّنْيَا وَ زَهِدْنَا فيها. وَ اللَّهِ لَوْ أَنَّكُمْ تَدُومُونَ عَلَى الْحَالِ الَّتِي تَكُونُونَ عَلَيْهَا وَ أَنْتُمْ عِنْدِي فِي الْحَالِ الَّتِي وَصَفْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِهَا لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلَائِكَةُ وَ مَشَيْتُمْ عَلَى الْمَاءِ.
امام‌باقر فرمود: اصحابرسول‌خدابه آن حضرت عرض کردند: ما وقتی در محضر شما هستیم دنیا را فراموش می‌کنیم و به آن بی‌رغبت می‌شویم. به خدا قسم اگر به همان حالی که در حضور من به شما دست می‌دهد در خانه‌هایتان نیز ادامه می‌دادید، فرشتگان با شما دست می‌دادند و بر روی آب راه می‌رفتید.

۳۶. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَمُلَ إِيمَانُهُ وَ إِنْ كَانَ مِنْ قَرْنِهِ إِلَى قَدَمِهِ ذُنُوبٌ لَمْ يَنْقُصْهُ ذَلِكَ وَ هِيَ الصِّدْقُ وَ أَدَاءُ الْأَمَانَةِ وَ الْحَيَاءُ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ.
امام‌صادقعليه‌السلام: چهارچیز در هرکس باشد ایمانش کامل است گرچه غرق گناه باشد؛ و گناه از او چیزی نمیکاهد: صدق؛ امانتداری؛ حیاء؛ و خوش‌خلقی.

۳۷. الإمامُ عليعليه‌السلام: الْعَيْنُ حَق.
امام علیعليه‌السلام: چشم زخم واقعیت دارد.

۳۸. رَجُلٌ مِن اهلِ الرَّيِّ: ـ وُلِّيَ عَلَيْنَا بَعْضُ كُتَّابِ يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ وَ كَانَ عَلَيَّ بَقَايَا يُطَالِبُنِي بِهَا ... وَ قِيلَ لِي إِنَّهُ يَنْتَحِلُ هَذَا الْمَذْهَب... فَاجْتَمَعَ رَأْيِي عَلَى أَنِّي هَرَبْتُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَ حَجَجْتُ وَ لَقِيتُ مَوْلَايَ الصَّابِرَ يَعْنِي مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ فَشَكَوْتُ حَالِي إِلَيْهِ فَأَصْحَبَنِي مَكْتُوباً نُسْخَتُهُ:

« بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ اعْلَمْ أَنَّ لِلَّهِ تَحْتَ عَرْشِهِ ظِلًّا لَا يَسْكُنُهُ إِلَّا مَنْ أَسْدَى إِلَى أَخِيهِ مَعْرُوفاً أَوْ نَفَّسَ عَنْهُ كُرْبَةً أَوْ أَدْخَلَ عَلَى قَلْبِهِ سُرُوراً وَ هَذَا أَخُوكَ وَ السَّلَام»

مردی از اهل ری: یکی از دبیران یحیی بن خالد فرمانروای ما شد. من مقداری بدهکار بودم و او آن‌ها را از من مطالبه می‌کرد... به من گفته شد که او خود را به این مذهب منتسب کرده است... من تصمیم گرفتم به سوی خدای تعالی بگریزم. حج رفتم و خدمت سرورم موسی بن جعفر مشرف شدم و از وضعیت خود نزد آن بزرگوار درددل کردم. آن حضرت نوشته‌ای همراهم کرد که در آن نوشته شده بود: «به نام خداوند بخشنده مهربان؛ بدان که زیر عرش خدا سایه‌ای است که تنها آن کس در آن بیارمد که به برادرش نیکی کند، یا غمی از او بزداید، یا دلش را شاد گرداندو و این شخص برادر توست، والسلام».

۳۹. الإمامُ عليٍّ عليه السلام: لَنْ تُعْرَفَ حَلَاوَةُ السَّعَادَةِ حَتَّى تُذَاقَ مَرَارَةُ النَّحْس

امام علی علیه السلام: شیرینی خوشبختی درک نشود، مگر آن‌گاه که تلخی بدبختی چشیده شود.

۴۰. رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله: إنَّ فی الجَنّةِ دَرَجةً لا يَنالُها إلّا إمامٌ عادِلٌ، أو ذو رَحِمٍ وَصُولٌ، أو ذو عِيالٍ صَبورٌ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: در بـهشت درجه و مقامی است که به آن دست نیابد مگر پیشوای دادگر یا خویشاوندی که زیاد صله رحم به جاآورد و یا عیالوار صبور.

چهل حدیث ۲۹

۱. الإمامُ عليٍ عليه السلام: كَفى بالأجَلِ حِرزاً، إنَّهُ لَيسَ أحدٌ مِن النّاسِ إلّا و مَعهُ حَفَظَةٌ مِن اللهِ يَحفَظونَهُ أنْ لا يَتَرَدّى في بِئرٍ، و لا يَقَعَ عليهِ حائطٌ، و لا يُصيبَهُ سَبُعٌ، فإذا جاءَ أجلُهُ خَلّوا بينَه و بينَ أجلِهِ.

امام‌علی علیه السلام: نگاهبانی اجل کافی است. هیچ‌کس نیست مگر آنکه نگهبانانی ازسوی خداوند بر او گماشته‌اند که نمی‌گذارند در چاهی بیفتد یا دیواری بر سر او آوار شود یا خوراک درنده‌ای گردد، اما چون مدت عمر او به‌سر آید راه را برای اجلش باز می‌کنند.

۲. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: فلَقَد دَخلَ رِجالٌ الجَنّةَ بغيرِ أعمالٍ، و لكنْ بالنَّصيحةِ لأهلِ الأسلامِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هر آینه مردانی به بهشت درآمده‌اند نه با عمل بلکه به‌سبب خیرخواهی برای مسلمانان.

۳. الإمامُعليٌّ عليه السلام: تَغافَلْيُحمَدأمرَكَ.

امام‌علی علیه السلام: چشم‌پوشی کن،تاموردستایشقرارگیری.

٤. الامام‌علی علیه السلام: الجَزَعُ عِندَ المُصيبَةِ يَزيدُها، والصّبرُ عليها يُبيدُها.

امام علی علیه السلام: ناشکیبایی در مصیبت , مصیبت را زیاد می کند و شکیبایی کردن آن را از بین می برد.

الامام‌علی علیه السلام: لا تَجزَعوا مِن قليلِ ما أكرَهُكُم، فيُوقِعُكُم ذلكَ في كثيرٍ مِمّا تكرَهونَ.

امام علی علیه السلام: در برابر ناگواریهای اندک بیتابی نکنید که این کار شما را به ناگواریهای زیاد می اندازد.

الامام‌علی علیه السلام: الجَزَعُ لا يَدفعُ القَدَرَ، ولكن يُحبِطُ الأجرَ.

امام علی علیه السلام: بیتابی کردن تقدیر را دفع نمی کند بلکه اجر را ضایع می سازد.

٥. الإمامُ عليٍ عليه السلام: مَنْ كَتَمَ سِرَّهُ كَانَتِ الْخِيَرَةُ بِيَدِه.

امام علی علیه السلام: هر که راز خود را بپوشاند، قدرت انتخاب در دست اوست.

الإمامُ عليٍ عليه السلام: سِرُّكَ أَسِيرُكَ فَإِنْ أَفْشَيْتَهُ صِرْتَ أَسِيرَه.

امام علی علیه السلام: راز تو در بند توست. اگر آن را فاش کنی تو در بندش خواهی شد.

٦. الإمام‌الصادق علیه السلام: ما فَتَحَ اللهُ على عَبدٍ باباً مِن أمْرِ الدّنيا إلّا فَتَحَ اللهُ عليهِ مِن الحِرصِ مِثْلَهُ.

امام‌صادق علیه السلام: خداوند هیچ دری از دنیا را به روی بنده‌ای نگشود مگر آنکه دری از آزمندی را نیز به روی او گشود.

۷. الإمام‌الصادق علیه السلام: إذا نَزَلَتِ الهُمومُ فعَلَيكَ بِـ «لا حَولَ و لا قُوّةَ إلّا باللهِ.»

امام‌صادق علیه السلام: هرگاه غم‌ها بر تو فرود آمد بر تو باد به گفتن جملهٔ «لاحول و لاقوهٔ الا بالله».

الامام‌علی علیه السلام: قُل عندَ كلِّ شِدّةٍ: «لا حَولَ ولا قُوّةَ إلّا باللهِ العليِّ العظيمِ» تُكفَها.

امام علی علیه السلام: در هنگام هر سختی و مشکلی بگو: ((نیرو و قدرتی جز با خدای والا و بزرگ نیست)) آن سختی ازمیان می رود.

۸. الإمام‌الصادق علیه السلام: إنّ عليّاً كانَ عالِماً و العلمُ يُتوارَثُ و لَن يَهْلِكَ عالِمٌ إلّا بَقِيَ مِن بَعدِهِ مَن يَعلَمُ عِلمَهُ أو ما شاءَاللهُ.

امام‌صادق علیه السلام: علی علیه السلام عالم بود و علم به ارث برده می‌شود. هرگز عالمی نمی‌میرد مگر آنکه پس از او کسی می‌ماند که علم او یا آنچه را خدا خواهد، بداند.

۹. الإمامُ عليٍ عليه السلام: لَا تَرُدَّ سَائِلًا وَ لَوْ مِنْ شَطْرِ حَبَّةِ عِنَبٍ أَوْ شِقِّ تَمْرَة.

امام علی علیه السلام: سائل را دست خالی برمگردان، بلکه حتی اگر شده نیمدانه‌ای از انگور یا خرما به او بده.

الإمامُ الكاظمُ علیه السلام: مَاأَقْبَحَبِالرَّجُلِأَنْ يُسْأَلَ الشَّيءَ فَيَقُولَ لا.

امام کاظم علیه السلام: چه زشت است برای مرد که از وی چیزی خواسته شود و او «نه» بگوید.

۱۰. قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله: اهتبلوا العفو عن عثرات ذوي المروءات.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: برای گناهان جوانمردان عذرتراشی کنید.

قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله: تجاوزوا لذوي المروة عن عثراتهم فو الّذي نفسي بيده إنّ أحدهم ليعثر و إنّ يده لفي يد اللّه.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: از لغزش جوانمردان بگذرید زیرا بخدائی که جان من بدست اوست جوانمرد می لغزد ولی دست او در دست خداست.

۱۱. الإمام‌الصادق علیه السلام: وَ السُّجُودُ عَلَى الْأَرْضِ أَفْضَلُ لِأَنَّهُ أَبْلَغُ فِي التَّوَاضُعِ وَ الْخُضُوعِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَل.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سجده بردن بر زمین بهتر است؛ چون تواضع و خضوع در برابر خدای عز و جل را بیشتر می‌رساند.

۱۲. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لِمُعَلّی بنِ خُنَیسٍ لَمّا دَخَلَ عَلَیهِ یَومَ النَّیروزِ ـ: أتَعرِفَ هذا الیَومَ؟ [قالَ:] قُلتُ: جُعِلتُ فِداکَ، هذا یَومٌ تُعَظِّمُهُ العَجَمُ و تَتَهادی فیهِ، فقالَ أبوعَبدِاللهِ الصّادِقُ‌علیه‌السلام: و البَیتِ العَتیقِ الّذی بِمَکَّةَ! ما هذا إلّا لِأمرٍ قَدیمٍ أُفَسِّرُهُ لَکَ حَتّی تَفهَمَهُ... یا مُعَلّی، إنَّ یَومَ النَّیروزِ هُوَ الیَومُ الّذی أخَذَ اللهُ فیهِ مَواثیقَ العِبادِ أن یَعبُدوهُ و لا یُشرِکوا بِه شَیئاً، و ما مِن یَومِ نَیروزٍ إلّا و نَحنُ نَتَوَقَّعُ فیهِ الفَرَجَ لِأنَّهُ مِن أیّامِنا و أیّامِ شیعَتِنا، حَفَظَتهُ العَجَمُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ به معلّی‌بن‌خنیس در روز نوروز که خدمت ایشان رسید ـ: آیا می‌دانی امروز چه روزی است؟ عرض کردم: فدایت شوم، این روزی است که ایرانیان آن را گرامی می‌دارند و در آن به یکدیگر هدیه و عیدی می‌دهند. امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: سوگند به آن خانهٔ کهن که در مکه است، این روز یک ریشهٔ کهن دارد که من برایت توضیح می‌دهم تا آن را بدانی... ای معلّی! روز نوروز، همان روزی است که خداوند در آن از بندگان پیمان گرفت که او را بپرستند و هیچ انبازی برایشان نیاورند و به فرستادگان و حجت‌های او و به امامان‌علیهم‌السلام ایمان بیاورند. نوروز نخستین روزی است که خورشید در آن طلوع کرد... هیچ نوروزی نیست مگر اینکه ما در آن روز منتظر فرج هستیم؛ زیرا نوروز از روزهای ما و شیعیان ماست، ایرانیان آن را حفظ کردند و شما آن را از دست نهادید.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إذا کانَ یَومُ النَّیروزِ فَاغتَسِلْ وَ البَسْ أنظَفَ ثِیابِکَ، و تَطَیَّبْ بِأطیَبِ طِیبِکَ و تَکونُ ذلکَ الیَومَ صائماً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: چون عید نوروز فرا رسد، بدن خود را بشوی و پاکیزه‌ترین جامه‌هایت را بپوش و با خوشبوترنی عطرها خودت را معطر کن و در آن روز روزه‌دار باش.

۱۳. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: احْذَروا علی دِینِکُمْ ثَلاثَةً: ... و رَجُلاً آتاهُ اللهُ عزّوجلّ سُلطاناً فَزَعَمَ أنَّ طاعَتَهُ طاعةُ اللهِ، و مَعْصیتَهُ مَعْصیتةُ اللهِ و کَذَبَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: نسبت به دین خود از سه کس برحذر باشید... و مردی که خداوند به او قدرت و حکومت داده است و او پنداشته که اطاعت از او اطاعت از خداست و نافرمانی دربرابر او نافرمانی خدا، او دروغ می‌گوید.

۱۴. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: أقبَحُ المَعاصي قَطیعَةُ الرَّحِمِ و العُقوقُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: زشت‌ترین گناهان بریدن پیوند خویشاوندی است و نافرمانی از پدر و مادر.

۱۵. الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: إذا وَعَدتُمُ الصِّغارَ فأوفُوا لَهُم؛ فإنَّهُم یَرَونَ أنَّکُم أنتُمُ الّذینَ تَرزُقونَهُم، و إنّ اللهَ لا یَغضَبُ بشَیءٍ کَغَضَبِهِ لِلنِّساءِ و الصِّبیانِ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: هرگاه به کودکان وعده‌ای دادید به آن عمل کنید؛ زیرا آن‌ها فکر می‌کنند این شما هستید که به آن‌ها روزی می‌دهید و خداوند به اندازه‌ای که برای زنان و کودکان خشم می‌گیرد، برای هیچ چیز به خشم نمی‌آید.

۱۶. رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الشَّعرُ الحَسَنُ مِن کِسوَةِ اللهِ فأکرِموهُ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: موی زیبا پوششی خدایی است , پس آن را ارج نهید.

۱۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ: «إِنِّي أُحِبُّكِ»، لَا يَذْهَبُ مِنْ قَلْبِهَا أَبَدا.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: این سخن مرد به زن که دوستت دارم هرگز از دل زن بیرون نرود.

۱۸. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: فإذا عمل المؤمن عملا نار في قلبه نور.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: و چون مؤمن عملی کند در قلب وی نوری روشن شود.

۱۹. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: صلّوا علی أطفالکم فإنّهم من أفراطکم.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: بر کودکان خویش درود فرستید که آنها پیشاهنگان شمایند.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لأن یأخذ أحدکم حبله ثمّ یغدوا إلی الجبل فیحتطب فیبیع فیأکل و یتصدّق خیر له من أن یسأل النّاس.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: اینکه یکی از شما ریسمان خویش بر گیرد و بکوه رود و هیزم فراهم آرد و بفروشد و بخورد و صدقه کند برای وی بهتر است که از مردم بخواهد.

۲۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خَیْرُ مَتَاعِ الدُّنْیَا المرأةُ الصَّالِحَة.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: بهترین متاع دنیا زن شایسته است.

۲۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن تَرَکَ لُبسَ ثَوبِ جَمالٍ و هُو یَقدِرُ علَیهِ تَواضُعاً کَساهُ اللهُ حُلَّةَ الکَرامَةِ.

پیامبر خداﷺ: هرکه بتواند لباس زیبا بپوشد اما از سر فروتنی این کار را نکند، خداوند جامهٔ کرامت بر او بپوشاند.

۲۳. الإمامُعليعليه‌السلام: لا يُفلِحُ مَن وِلهَ باللَّعِبِ.
امام‌علیعليه‌السلام: کسی‌که دلباختهٔ بازی و شیفتهٔ سرگرمی و خوش‌گذرانی باشد، رستگار نمی‌شود.
الإمامُعليعليه‌السلام: المؤمنُ يَعافُ اللَّهوَ، و يألَفُ الجدَّ.
امام‌علیعليه‌السلام: مؤمن، سرگرمی را ناخوش دارد و با کارهای جدی دمخور است.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: من حكم بين اثنين تحاكما إليه فلم يقض بينهما بالحقّ فعليه لعنة اللّه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که میان دو کس که داوری بدو برند، داوری کند و بحق میانشان قضاوت نکند لعنت خدا بر او باد.
قال رسول‌اللهﷺ: من جعل قاضيا فقد ذبح بغير سكين.
رسول‌اللهﷺ فرمودند: هر که بقضاوت منصوب شود چنانست که بیکارد سرش بریده اند.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: لو أنّ أحدكم يعمل في صخرة صمّاء ليس لها باب و لا كوّة لخرج عمله للنّاس كائنا ما كان.
رسول‌خداﷺ فرمودند: اگر یکیتان در دل سنگ سخت کاری کند که نه در داشته باشد و نه روزن کار وی هر چه باشد میان مردم شایع شود.

۲۶. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: مَنْ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِعليه‌السلام مِنْ شِيعَتِنَا كَانَ مُنْتَقَصَ الْإِيمَانِ مُنْتَقَصَ الدِّين.
امام‌صادقعليه‌السلام: هر که تا زنده هست به زیارت قبر حسین υ نرود، دین و ایمانش ناقص باشد.
رسول‌اللهﷺ: سَتُدْفَنُ بَضْعَةٌ مِنِّي بِأَرْضِ خُرَاسَانَ، لَا يَزُورُهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا أَوْجَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ الْجَنَّة.
پیامبر خداﷺ: زود باشد که پاره‌ای از تن من در خاک خراسان دفن شود. هیچ مؤمنی آن را زیارت نکند مگر آن که خدای عزوجل بهشت را بر او واجب گرداند.

۲۷. الإمامُ الحسينُعليه‌السلام: إلهي تَرَدُّدي في الآثارِ يُوجِبُ بُعدَ المَزارِ، كَيفَ يُستَدَلُّ عَلَيكَ بِما هُوَ في وُجودِهِ مُفتَقِرٌ إلَيكَ؟! أيَكونُ لِغَيرِكَ مِنَ الظُّهورِ ما لَيسَ لَكَ حتّى يَكونَ هُوَ المُظهِرَ لَكَ؟! متى غِبتَ حتّى تَحتاجَ إلى دَليلٍ يَدُلُّ عَلَيكَ؟! ... بِكَ أستَدِلُّ عَلَيكَ فَاهدِني بِنورِكَ إلَيكَ.
امام حسینعليه‌السلام در دعا: بار خدایا! سرگرم شدنم به آثار و نشانه‌ها، موجب دوری زیارتگاه (دیدار خدا) می‌شود. چیزی که خود در هستی‌اش نیازمند توست، چگونه تواند دلیل و رهنمای بر تو باشد؟ آیا جز تو ظاهر و آشکارند و تو نیستی تا اینکه آنان مظهر و آشکارکنندهٔ تو باشند؟ کی غایب بوده‌ای تا نیاز داشته باشی (دیگران) به جایگاه تو راهنمایی کند؟ ... به واسطهٔ توست که ره به تو می‌برم؛ پس، با نور خود مرا به سویت رهنمون شو.

۲۸. رسول‌اللهﷺ ـ و قد نَظَرَ إلى ملَكِ المَوتِ عندَ رأسِ رجُلٍ من الأنصارِ ـ: يا مَلَكَ المَوتِ، ارفُقْ بصاحِبي فإنّهُ مؤمنٌ، فقالَ ملَكُ المَوتِ: طِبْ نَفساً وقُرَّ عَيناً، واعلَمْ أنّي بكلِّ مؤمنٍ رَفيقٌ.
پیامبر خداﷺ ملک‌الموت را در بالین مردی از انصار دید، فرمود: ای ملک‌الموت، با صحابی من مدارا کن که او مؤمن است. ملک‌الموت گفت: آسوده خاطر باش و غم به خود راه مده و بدان که من با هر مؤمنی مدارا می‌کنم.

۲۹. الإمامُعليعليه‌السلام: ذِكرُ اللهِ مَسَرَّةُ كُلِّ مُتَّقٍ ولَذَّةُ كلِّ مُوقِنٍ.
امام‌علیعليه‌السلام: یاد خدا، شادی هر پرهیزگار و لذت هر اهل یقینی است.

۳۰.رسول‌اللهﷺ:إِذَا وَثِقْتَ بِمَوَدَّةِ أَخِيكَ فَلَا تُبَالِ مَتَى لَقِيتَهُ وَ لَقِيَكَ.
پیامبر خدا ﷺ: هرگاه به دوستی برادر خود اطمینان یافتی، دیگر به این اهمیتی نده که چه وقت به دیدنش بروی و او به دیدنت بیاید.

۳۱. الإمامُ عليعليه‌السلام:أَقْبَلَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رسول‌اللهﷺ فَقَالَتْ يَا رسول‌اللهإِنَّ لِي زَوْجاً وَ لَهُ عَلَيَّ غِلْظَةٌ وَ إِنِّي صَنَعْتُ بِهِ شَيْئاً لِأُعَطِّفَهُ عَلَيَّ فَقَالَ رسول‌اللهﷺ أُفٍّ لَكِ كَدَّرْتِ دِينَكِ لَعَنَتْكِ الْمَلَائِكَةُ الْأَخْيَار.
امام علیعليه‌السلام: زنی خدمترسول‌خداآمد و عرض کرد: ایرسول‌خدا! شوهری دارم که با من تند است و من کاری کرده‌ام (جادو و جنبل) که با من مهربان شود؟رسول‌خدافرمود: وای بر تو! دینت را تیره کردی! نفرین فرشتگان نیک بر تو باد!

۳۲. الإمامُالرِّضاعليه‌السلام: لَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَسْرِقُ حَتَّى إِذَا اسْتَوْفَى ثَمَنَ يَدِهِ، أَظْهَرَهَا اللَّهُ عَلَيْه.
امام رضاعليه‌السلام: بنده آنقدر دزدی می‌کند تا با بهای دیه دستش برابر شود، در این هنگام خداوند دزدی او را برملا می‌کند.

۳۳. الإمامُ عليٌ عليه السلام: اعْلَمُوا أَنَ عَبْداً وَ إِنْ ضَعُفَتْ حِيلَتُهُ، وَ وَهَنَتْ مَكِيدَتُهُ إِنَّهُ لَنْ يُنْقَصَ مِمَّا قَدَّرَ اللَّهُ لَهُ، وَ إِنْ قَوِيَ فِي شِدَّةِ الْحِيلَةِ وَ قُوَّةِ الْمَكِيدَةِ إِنَّهُ لَنْ يُزَادَ عَلَى مَا قَدَّرَ اللَّهُ لَه.

امام علی علیه السلام: بدانید که آنچه خداوند برای بنده مقدر کرده است، بی‌کم و کاست به او برسد هر چند در چاره‌اندیشی و پیدا کردن راه‌های کسب روزی ناتوان باشد و نیز بیش از آنچه خداوند برایش مقدر کرده به او نرسد، هر چند بسیار زرنگ و چاره‌اندیش باشد.

۳٤. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: من أَصابَ بفِيهِ مِن ذِي حاجةٍ غيرَ مُتَّخِذٍ خُبْنَةَ فلا شَيءَ علَيه.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: نیازمندی که (از مال دیگران برای رفع گرسنگی) چیزی بخورد اما با خود پنهانی چیزی نبرد کیفری بر او نیست.

الإمام‌الصادق علیه السلام: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام لَا يَقْطَعُ السَّارِقَ فِي أَيَّامِ الْمَجَاعَةِ.

امام‌صادق علیه السلام: امیرالمؤمنین در ایام گرسنگی (و خشکسالی) دست دزد را قطع نمی‌کرد.

۳۵. الإمامُ عليٌ علیه السلام: لَا يَسْعَدُ امْرُؤٌ إِلَّا بِطَاعَةِ اللَّهِ وَ لَا يَشْقَى امْرُؤٌ إِلَّا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ.

امام علی علیه السلام: هیچ مردی جز با طاعت خدای سبحان خوشبخت نشود و هیچ مردی جز با معصیت خدا بدبخت نگردد.

الإمامُ عليٌ علیه السلام: التَّوْفِيقُ مِنَ السَّعَادَةِ وَ الْخِذْلَانُ مِنَ الشَّقَاوَة

امام علی علیه السلام: توفیق از خوشبختی است و حذلان (عدم توفیق و یاری خداوند) از بدبختی است.

۳٦. الإمام‌الصادق علیه السلام: مَا كُلُّ مَنْ نَوَى شَيْئاً قَدَرَ عَلَيْهِ وَ لَا كُلُّ مَنْ قَدَرَ عَلَى شَيءٍ وُفِّقَ لَهُ وَ لَا كُلُّ مَنْ وُفِّقَ لَهُ أَصَابَهُ فَإِذَا اجْتَمَعَتِ النِّيَّةُ وَ الْقُدْرَةُ وَ التَّوْفِيقُ وَ الْإِصَابَةُ فَهُنَالِكَ تَمَّتِ السَّعَادَة

امام‌صادق علیه السلام: نه هرکس آهنگ‌کاری کند بتواند آن را انجام دهد و نه هرکه بر انجام کاری توانا باشد، توفیق آن را یابد و نه هر که توفیق یابد آن را درست انجام دهد. بلکه هرگاه نیت و توانایی و توفیق و درست از عهده برآمدن فراهم آیند، آن‌گاه است که خوشبختی کامل می‌گردد.

الإمام‌الصادق علیه السلام: فَإِذَا مَنَ اللَّهُ عَلَى الْعَبْدِ جَمَعَ لَهُ الرَّغْبَةَ فِي الْمَعْرُوفِ وَ الْقُدْرَةَ وَ الْإِذْنَ فَهُنَاكَ تَمَّتِ السَّعَادَةُ وَ الْكَرَامَةُ لِلطَّالِبِ وَ الْمَطْلُوبِ إِلَيْهِ.

امام‌صادق علیه السلام: بلکه هرگاه خداوند بر بنده منت نهد، رغبت به نیکی کردن و توانایی بر انجام آن» و اذن و توفیق را برایش فراهم آورد. در این هنگام است که خوشبختی و کرامت برای طالب (شخصی که می‌خواهد نیکی کند) و مطلوب (شخصی که مورد نیکی است) کامل گردد.

۳۷. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: سافِرُوا تَصِحّوا و تُرزَقُوا.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مسافرت کنید، تا تندرست مانید و روزی کسب کنید.

رسول‌الله صلی الله علیه و آله: سَافِرُوا تَصِحُّوا وَ تَغْنَمُوا

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مسافرت کنید، تا سالم بمانید و غنیمت به دست آورید.

الإمامُ عليٌ علیه السلام: سَلْ عَنِ الرَّفِيقِ قَبْلَ الطَّرِيقِ وَ عَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّار

امام علی علیه السلام: پیش از مسافرت، از همسفر جویا شو و پیش از (خرید) خانه، ببین همسایه‌ات کیست.

الإمامُ عليٌ علیه السلام: عَلَيْكُم الْجَادَّةُ وَ إِنْ دَارَت.

امام‌علی علیه السلام: بر شما باد به پیمودن راه اصلی هر چند پیچ و خم داشته باشد.

الإمام‌الصادق علیه السلام: افْتَتِحْ سَفَرَكَ بِالصَّدَقَةِ

امام‌صادق علیه السلام: مسافرت خود را با صدقه دادن آغاز کن.

۳۸. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: يَا ابْنَ مَسْعُودٍ احْذَرْ سُكْرَ الْخَطِيئَةِ فَإِنَّ لِلْخَطِيئَةِ سُكْراً كَسُكْرِ الشَّرَاب.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای پسر مسعود! از مستی گناه حذر کن؛ زیرا گناه نیز همچون شراب مستی می‌آورد.

۳۹. الإمامُ علي علیه السلام ـ و قد لَقِيَهُ عندَ مَسيرِهِ إلى الشّامِ دَهاقِينُ الأَنْبار، فتَرَجَّلوا لَهُ و اشْتَدّوا بينَ يَدَيْهِ ـ: ما هذا الّذي صَنَعْتُموهُ؟ فقالوا: خُلُقٌ مِنّا نُعَظِّمُ بِه أُمَراءنا، فقالَ: واللهِ، ما يَنْتَفِعُ بهذا أُمَراؤكُم، و إنّكُم لَتَشُقُّونَ على أَنْفُسِكُم في دُنياكُم، و تَشْقَوْنَ بِه في آخِرَتِكُم، و ما أَخْسَرَ المَشَقّةَ وراءَها العِقابُ.

در مسیر امیرالمؤمنین علیه السلام به شام، گروهی از زمین‌داران انبار به آن حضرت بر خوردند و به احترام ایشان از اسب‌ها پیاده شدند و پیشاپیش او دویدند. حضرت فرمود: این چه کاری بود که کردید؟ گفتند: این روش ماست که بدان امیران خود را احترام می‌نهیم. حضرت فرمود: به خدا سوگند که امیران شما از این کار در این جهان سودی نمی‌برند و شما نیز با این کار در این جهان خود را به رنج می‌افکنید و در آن جهان به بدبختی گرفتار می‌آیید. چه

زیان‌بار است رنجی که در پی آن عذاب باشد و چه سودمند است آسایشی که رهایی از آتش دوزخ همراه آن باشد.

۴۰. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: إنَّ للهِ عزّوجلّ جَنّةً لا یَدخُلُها إلّا ثلاثةٌ: رجُلٌ حَکَمَ علی نَفسِهِ بالحقِّ، و رَجُلٌ زارَ أخاهُ المؤمنَ فی اللهِ، و رَجُلٌ آثَرَ أخاهُ المؤمنَ فی اللهِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: خدای عزوجل بهشتی دارد که جز سه کس وارد آن نشود: مردی که درباره خود بـه حـق داوری کـند،مردی که به خاطر خدا به دیدن برادر مؤمن خود رود و مردی که برای خدا برادر مؤمن خود را بر خویشتن ترجیح دهد.

چهل حدیث ۳۰

۱. الإمامُعليعليه‌السلام: الإخْوانُ في اللهِ تعالى تَدُومُ مَودّتُهُم، لِدَوامِ سَبَبِها.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسانی‌که برای خدا برادری ورزند دوستی‌شان می‌پاید؛ چون عامل آن دوستی پایدار است.

۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَن كان فِعْلُهُ لِقَوْلِهِ مُوافِقاً فأثْبِتْ لَهُ الشَّهادةَ بالنَّجاةِ، و مَن لَم يَكُنْ فعْلُهُ لِقَولِهِ مُوافِقاً فإنّما ذلكَ مُسْتَوْدَعٌ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس کردارش با گفتارش یکی باشد نجات و رستگاری او گواهی شده است و هرکس کردارش با گفتارش سازگار نباشد ایمانش عاریتی است.

۳. الامام‌علی‌علیه‌السلام: أشرَفُ أخلاقِ الكريمِ تَغافُلُهُ عمّا يَعلَمُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بهترین اخلاق شخص بزرگوار، بی‌خبر وانمودن‌کردن خود است از آنچه که می‌داند.

۴. المحاسن، رُوِيَ عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ سِتَّةٌ لَا تَكُونُ فِي مُؤْمِنٍ قِيلَ وَ مَا هِيَ قَالَ الْعُسْرُ وَ النَّكَدُ وَ اللَّجَاجَةُ وَ الْكَذِبُ وَ الْحَسَدُ وَ الْبَغْيُ وَ قَالَ لَا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُحَارِباً ...
امام‌صادق‌علیه‌السلام: شش صفت در مؤمن نیست: سخت‌گیری و تنفر و لجاجت و دروغ و حسد و بغی و اینکه آدمکشی کند.

۵. الإمامُ عليٌ عليه‌السلام: سِرُّكَ سُرُورُكَ إنْ كَتَمْتَهُ وَ إنْ أَذَعْتَهُ كَانَ ثُبُورَكَ.
امام علی علیه‌السلام: راز تو، اگر پنهانش داری، شادی توست و اگر آن را فاش سازی، سبب هلاکت توست.

٦. الإمامالصادقعليه‌السلام: إذا كانَ يَومُ القِيامَةِ قامَ عُنُقٌ مِن النّاسِ حتّى يَأتوا بابَ الجَنّةِ فيَضْرِبوا بابَ الجَنّةِ، فيُقالُ لَهُم: مَن أنتُم؟ فيقولونَ: نحنُ الفُقَراءُ، فيقالُ لَهُم: أقَبْلَ الحِسابِ؟! فيقولونَ: ما أعْطَيْتُمونا شَيئاً تُحاسِبونا علَيهِ! فيقولُ اللهُ عزّوجلّ: صَدَقوا، ادْخُلوا الجَنّةَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: در روز قیامت گروهی از مردم برخیزند و به در بهشت آیند و در را بکوبند. به آنان گفته شود: شما کیستید؟ گویند: ما تهی‌دستانیم. گفته شود: آیا پیش از حسابرسی می‌خواهید وارد بهشت شوید؟ گویند: به ما چیزی ندادید تا دربارهٔ آن بازخواستمان کنید. پس، خدای عزوجل فرماید: راست می‌گویند؛ به بهشت درآیید.

۷. الإمامالباقرعليه‌السلام: تقولُ ثلاثَ مرّاتٍ، إذا نَظَرتَ إلى المُبتلى مِن غيرِ أن تُسمِعهُ: الحمدُ للهِ الّذى عافانى مِمّا ابتلاكَ بهِ ولو شاءَ فعلَ. قالَ:مَن قالَ ذلكَ لَم يُصِبهُ ذلكَ البلاءُ أبداً.
امام‌باقرعلیه‌السلام: هرگاه بلازده ای را دیدی طوری که او نشنود سه بار بگو: سپاس و ستایش خدایی را که به بلای توگرفتارم نکرد که اگر می خواست می توانست چنین کند. فرمود: هر کس این جمله را بگوید هرگز به آن بلا دچار نگردد.

۸. عبدُالله بنُ سِنانٍ: دَخَلتُ أنا و أبي على إبى عبدِاللهِعليه‌السلام فقالَ: كيفَ أنتُم أذا صِرْتُم في حالٍ لا تَرَونَ فيها إمامَ هُدىً و لا عَلَماً يُرى؟ قالَ: فَتَمسّكُوا بِما في أيْديكُم حتّى يَتّضحَ لَكُمُ الأمرُ.
عبدالله‌بن‌سنان گفت: من و پدرم به حضور ابی‌عبدالله‌علیه‌السلام رسیدیم، آن حضرت فرمود: چگونه‌اید شما اگر به روزی درافتد که نه امامی رهنما ببینید و نه نشانه‌ای نمایان؟! هرگاه چنین روزگاری آمد و امام‌زمان را ندیدی به آنچه در دست دارید (دین) چنگ آویزید تا امر برایتان آشکار شود.

۹. الإمامالباقرعليه‌السلام: لَوْ يَعْلَمُ السَّائِلُ مَا فِي الْمَسْأَلَةِ مَا سَأَلَ أَحَدٌ أَحَداً وَ لَوْ يَعْلَمُ الْمُعْطِي مَا فِي الْعَطِيَّةِ مَا رَدَّ أَحَدٌ أَحَداً.
امام‌باقر علیه‌السلام:اگر سائل بداند که در سؤال و خواهش کردن چه نهفته است، هرگز کسی از کسی چیزی درخواست نمی‌کرد و اگر کسی که از وی خواهشی می‌شود بداند که در نومید کردن چه نهفته است، هرگز کسی دیگری را نومید بر نمی‌گرداند.

۱۰. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: من لم تنتفع بدينه و لا دنياه فلا خير لك في مجالسته و من لم يوجب لك فلا توجب له و لا كرام
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که از دین یا دنیای او سودی نبری در مجالست او خیری نیست.

۱۱. الإمامالصادقعليه‌السلام: كَانَ لِعَلِيٍعليه‌السلام بَيْتٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ إِلَّا فِرَاشٌ وَ سَيْفٌ وَ مُصْحَفٌ وَ كَانَ يُصَلِّي فِيهِ أَوْ قَالَ وَ كَانَ يَقِيلُ فِيهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: علی اتاقی داشت که در آن چیزی جز یک فرش و یک شمشیر و یک قرآن نبود و در آن جا نماز می‌خواند یا فرمود: در آن به خواب و استراحت نیمروزی می‌پرداخت.
الإمامالصادقعليه‌السلام:في كتابٍ لَهُ إلي مِسْمعٍ: أَنِّي أُحِبُّ لَكَ أَنْ تَتَّخِذَ فِي دَارِكَ مَسْجِداً فِي بَعْضِ بُيُوتِكَ، وَ لَا تَتَكَلَّمَ بِكَلِمَةِ بَاطِلٍ وَ لَا بِكَلِمَةِ بَغْيٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در نامه‌ای به مسمع می‌فرماید: دوست دارم که یکی از اتاق‌های منزلت را مسجد قرار دهی، و هیچ سخن باطل یا گناه آلودی به زبان نیاوری.

۱۲. رُوِیَ أنَّ داودَعلیه‌السلام سَألَ جَبرَئیلَ عن أفضَلِ الأوقاتِ، قالَ: لا أعلَمُ، إلّا أنَّ العَرشَ یَهتَزُّ فی الأسحارِ.
روایت شده است که داودعلیه‌السلام از جبرئیل دربارهٔ بهترین اوقات سؤال کرد و جبرئیل پاسخ داد: نمی‌دانم، ولی عرش در سحرگاهان می‌لرزد.

۱۳. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: یا مَعْشَرَ الأحْداثِ، اتّقوا اللهَ و لا تَأتوا الرُّؤَساءَ، دَعُوهُم حتّی یَصیروا أذْناباً، لا تَتَّخِذوا الرِّجالَ و لائجَ مِن دونِ اللهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: ای گروه جوانان! از خدا پروا کنید و نزد رؤسا نروید. واگذاریدشان تا (از ریاست بیفتند و) به دنباله‌رو تبدیل شوند. رجال (و شخصیت‌ها) را به‌جای خدا همدم خود نگیرید.

۱۴. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: حُلُولُ النِّقَمِ في قَطیعَةِ الرَّحِمِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: با قطع رحم (و بریدن پیوند خویشاوندی) خشم و انتقام‌ها فرود می‌آید.

۱۵. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: کانَ لي فیما مَضی أخٌ في اللهِ... و کانَ یَقولُ ما یَفعَلُ، و لا یَقولُ ما لا یَفعَلُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: در گذشته برادری دینی داشتم... چیزی می‌گفت که بدان عمل می‌کرد و آنچه را که بدان عمل نمی‌کرد نمی‌گفت.

۱۶. الامام‌علی‌علیه‌السلام: سَل عنِ الجارِ قبلَ الدّارِ.
امام علی‌علیه‌السلام: پیش از خریدن خانه ببین همسایه ها کیستند.
رسولُ‌اللهِصلی‌الله‌علیه‌وآله: یا علیُّ، أربعةٌ مِن قَواصِمِ الظَّهرِ:... و جارُ سَوءٍ فی دارِ مُقامٍ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای علی ! چهار چیز کمرشکن است: ... همسایه بد در خانه دائمی آدم .

۱۷. الإمامُ علیعلیه‌السلام: سَبَبُ الْمَحَبَّةِ الْبِشْرُ.
امام علی علیه‌السلام: سبب محبت، خوشرویی است.

۱۸. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: دلیل الخیر کفاعله
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: راهبر به نیکی چون نکوکار است.

قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: یدور المعروف علی ید مائة رجل أخرهم فیه کأوّلهم.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: نیکی بدست صد مرد میرود که پاداش آخریشان مانند اولیست.

۱۹. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: عرامة الصّبيّ في صغره زیادة في عقله في کبره.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: سرکشی طفل در دوران کودکی مایه فزونی عقل او در بزرگی است.

۲۰. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تدعنّ حقّا لغد فإنّ لکلّ یوم ما فیه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: کاری را برای فردا مگذار که هر روزی تکالیف خویش را دارد.

۲۱. الإمامُ علیعلیه‌السلام: سَبَبُ زَوَالِ النِّعَمِ الْکُفْرَان.
امام علی علیه‌السلام: سبب زوال آمدن نعمت‌ها، ناسپاسی است.
الإمامُ علیعلیه‌السلام: سَبَبُ تَحَوُّلِ النِّعَمِ الْکُفْرُ.
امام علی علیه‌السلام: سبب از کف رفتن نعمت‌ها، کفران آنهاست.

۲۲. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ مِن التَّواضُعِ أن یَجلِسَ الرَّجُلُ دُونَ شَرَفِهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: از فروتنی است که آدمی در جایی از مجلس بنشیند که پایین‌تر از مقام و منزلت او باشد.

۲۳. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: الاستِهتارُ بالنّساءِ شِیمَةُ النَّوْکَی.
امام‌علی‌علیه‌السلام: دلباختگی به زنان، خصلت احمقان است.

۲۴. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: المعك طرف من الظّلم.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: تأخیر پرداخت دین، شمه ای از ظلم است.

۲۵. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ستّة أشیاء تحبط الأعمال: الإشتغال بعیوب الخلق، و قسوة القلب، و حبّ الدّنیا، و قلّة الحیاء، و طول الأمل، و ظالم لا ینتهي.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: شش چیز است که اعمال خوب را نابود میکند: اشتغال به عیب خلایق، سنگدلی و دنیاپرستی و بی شرمی و درازی آرزو و ستم گری که بس نکند.

۲۶. الإمامُ‌الرِّضاعلیه‌السلام: مَا زَارَنِي أَحَدٌ مِنْ أَوْلِیَائِي عَارِفاً بِحَقِّي إِلَّا شُفِّعْتُ فِیهِ یَوْمَ الْقِیَامَةِ.

امام رضا علیه‌السلام: هیچ یک از دوستان من که عارف به حق و مقام من باشد زیارتم نکند مگر این که در روز قیامت شفاعتش کنم.

۲۷. الامام‌علی علیه‌السلام: تَرَوَّح إلی بَقاءِ عِزِّکَ بِالوَحدَةِ.
امام‌علی علیه‌السلام: با تنهایی به پایداری عزت خویش روی آر.
الإمام‌الصادق علیه‌السلام: حِشمَةُ الانقِباضِ أبقی لِلعِزِّ من اَنسِ التَّلاقی.
امام‌صادق علیه‌السلام: تنهایی و دوری گزیدن از مردم عزت و احترام را بیشتر نگه می‌دارد، تا دمخور شدن با آنان.

۲۸. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: اِحضَروامَوتاکُم ولَقِّنوهُم «لا إلهَ إلّا اللهُ» و بَشِّروهُم بالجَنَّةِ، فإنّ الحَلیمَ مِن الرِّجالِ والنِّساءِ یَتَحَیَّرُ عندَ ذلکَ المَصرَعِ، و إنّ الشّیطانَ أقرَبُ ما یکونُ مِن ابنِ آدمَ عندَ ذلکَ المَصرَعِ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: در بالین مردگان خود حاضر شوید و به آنان «لا اله الا الله» تلقین کنید و نوید بهشتشان دهید؛ زیرا حتی مردان و زنان بردبار هم در این صحنه گیج و سرگشته می‌شوند و شیطان بیش از هر زمان دیگری در هنگام مرگ به آدمی نزدیک می‌گردد. سوگند به آنکه جانم در دست اوست، مشاهدهٔ ملک‌الموت سخت‌تر از هزار ضربهٔ اوست، جان هیچ بنده‌ای از دنیا نرود مگر اینکه یکایک رگ‌های او درد کشند.

۲۹. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: ما مِن شیءٍ إلّا و لَهُ حَدٌّ یَنتَهِي إلَیهِ إلّا الذِکرَ فلَیسَ لَهُ حَدٌّ یَنتَهي إلَیهِ. ثُمَّ تَلا هذِهِ الآیَةَ ﴿یا أیُّها الذینَ آمنوا اذْکُرُوا اللهَ ذِکراً کَثیراً﴾.
امام‌صادق علیه‌السلام: هر چیزی حدی دارد که در آنجا به پایان می‌رسد مگر یاد خدا که آن را حدی پایان‌پذیر نیست. سپس این آیه را تلاوت کرد: «ای کسانی‌که ایمان آورده‌اید خدا را بسیار یاد کنید».

۳۰.الإمامُ الکاظمُ علیه‌السلام: مَنْ لَمْ یَسْتَطِعْ أَنْ یَزُورَ قُبُورَنَا فَلْیَزُرْ قُبُورَ صُلَحَاءِ إِخْوَانِنَا.
امام کاظم علیه‌السلام: هر که نتواند قبرهای ما را زیارت کند، قبور برادران صالح ما را زیارت نماید.
الإمام‌الصادق علیه‌السلام: مَنْ لَمْ یَقْدِرْ عَلَی زِیَارَتِنَا فَلْیَزُرْ صَالِحِي مَوَالِینَا یُکْتَبْ لَهُ ثَوَابُ زِیَارَتِنَا.
امام‌صادق علیه‌السلام: هر که قادر به زیارت ما نیست، دوستان صالح ما را زیارت کند، که ثواب زیارت ما برایش نوشته می‌شود.

۳۱. قال رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: في حدیثِ المِعراجِ: ما عَرَفَني عَبدٌ و خَشَعَ لي إلّا خَشَعَ لَهُ کُلُّ شيءٍ.
رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: در حدیث معراج به نقل از خدای تعالی آمده است: هیچ بنده‌ای مرا نشناخت و در برابرم خاشع نشد مگر آنکه همهٔ اشیاء در برابر او خشوع کردند.

۳۲. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: الإبْقاءُ علی العَمَلِ حتّی یَخْلُصَ أشَدُّ مِن العَمَلِ.
امام‌صادق علیه‌السلام: پایداری بر عمل تا آنجا که خالص شود، سخت‌تر از خود عمل است.

۳۳. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: إنَ اللَّهَ تَعَالَی وَسَّعَ أَرْزَاقَ الْحَمْقَی لِیَعْتَبِرَ الْعُقَلَاءُ وَ یَعْلَمُوا أَنَّ الدُّنْیَا لَیْسَ یُنَالُ مَا فِیهَا بِعَمَلٍ وَ لَا حِیلَةٍ.
امام‌صادق علیه‌السلام: خدای تعالی روزی احمقان را فراخ گردانید تا خردمندان درس عبرت بگیرند و بدانند که دنیا با تلاش و زرنگی به دست نمی‌آید.
الإمامُ علیٌّ علیه‌السلام: وُکِّلَ الرِّزقُ بِالحُمقِ، وَوُکِّلَ الحِرمانُ بِالعَقلِ و وُکِّلَ البَلاءُ بِالصَّبرِ.
امام علی علیه‌السلام: روزی به حماقت موکول شده است و محرومیت به خردمندی و بلا به صبر.

۳۴. الإمامُ علیٌّ علیه‌السلام: لَکِنَ اللَّهَ یَخْتَبِرُ عِبَادَهُ بِأَنْوَاعِ الشَّدَائِدِ وَ یَتَعَبَّدُهُمْ بِأَنْوَاعِ الْمَجَاهِدِ وَ یَبْتَلِیهِمْ بِضُرُوبِ الْمَکَارِهِ إِخْرَاجاً لِلتَّکَبُّرِ مِنْ قُلُوبِهِمْ وَ إِسْکَاناً لِلتَّذَلُّلِ فِي نُفُوسِهِمْ وَ لِیَجْعَلَ ذَلِکَ أَبْوَاباً فُتُحاً إِلَی فَضْلِهِ وَ أَسْبَاباً ذُلُلًا لِعَفْوِه.
امام علی علیه‌السلام: لیکن خداوند بندگان خود را با انواع سختی‌ها می‌آزماید و از طریق سختگیری‌های گوناگون آنان را به عبادت و پرسش وا می‌دارد و به انواع ناملایمات و امور ناخوشایند گرفتارشان می‌سازند تا غرور را از دل‌های آنان بیرون برد و افتادگی را در جان‌هایشان بنشاند و نیز تا آن (آزمایش‌ها و سختی‌ها) را درهایی گشاده به سوی فضل و احسان خویش و اسباب آسان برای (رسیدن آنان به) گذشت و بخشایش خود قرار دهد.

۳۵. الإمام‌الصادق علیه‌السلام ـ للمُفَضّلِ بن صالح ـ: إنَّ للهِ عِباداً عامَلوهُ بخالِصٍ مِن سِرِّهِ، فهُمُ الّذینَ تَمُرُّ صُحُفُهُم یَومَ القِیامَةِ فُرَّغاً، أجَلَّهُم أنْ تَطَّلِعَ الحَفَظَةُ علی ما بَینَهُ و بَینَهُم.
امام‌صادق علیه‌السلام ـ به مفضل‌بن‌صالح ـ: همانا خداوند را بندگانی است که خالصانه با وی معاملت کنند و خدا نیز از اجر و پاداش خالص خود به ایشان دهد. اینان کسانی هستند که در روز قیامت نامه‌های اعمالشان خالی استزیرا خداوند شأن آنان را بالاتر از این قرار داده که فرشتگان نگهبان از رابطهٔ میان خود و ایشان آگاه شوند.

۳۶. في قصّةِ موسى و شُعيبٍﷺ: فلَمّا دَخلَ على شُعيبٍ إذا هُو بالعَشاءِ مُهَيّأٌ، فقالَ لَهُ شَعيبٌ: اجْلِسْ يا شابُّ فتَعَشَّ، فقالَ لَهُ موسى: أعوذُ باللهِ. قالَ شُعيبٌ: ولِمَ ذاكَ؟ أَلَسْتَ بجائعٍ؟ قالَ: بَلى، ولكنْ أخافُ أنْ يَكونَ هذا عِوَضاً لِما سَقَيتُ لَهُما، و أنا مِن أهلِ بيتٍ لا نَبيعُ شَيئاً مِن عَمَلِ الآخِرَةِ بِملْءِ الأرضِ ذَهَباً، فقالَ لَهُ شُعيبٌ: لا واللهِ يا شابُّ، ولكنّها عادَتي و عادَةُ آبائي: نَقْري الضَّيْفَ و نُطْعِمُ الطَّعامَ. قالَ: فجَلَسَ موسى يَأكُلُ.

در داستان موسی و شعیبﷺ آمده است: زمانی‌که موسی نزد شعیب رفت، شعیب آماده خوردن شام بود. پس، به موسی گفت: ای جوان! بنشین شام بخور. موسی گفت: پناه به خدا. شعیب گفت: چرا؟ مگر گرسنه نیستی؟ موسی گفت: چرا، اما می‌ترسم این پاداش آبی باشد که به دخترانت دادم؛ من از خاندانی هستم که اگر همهٔ زمین پر از طلا شود کمترین کار آخرت را به آن نمی‌فروشیم. شعیب گفت: ای جوان! به خدا این پاداش آن کار تو نیست، بلکه میهمان‌نوازی و اطعام رسم و عادت ما و پدران ماست. در این هنگام موسی نشست و شام خورد.

۳۷. لقمانُﷺ: **لابنِه و هو يَعِظُهُ:** يَا بُنَيَّ سَافِرْ بِسَيْفِكَ وَ خُفِّكَ وَ عِمَامَتِكَ وَ خِبَائِكَ وَ سِقَائِكَ وَ إِبْرَتِكَ وَ خُيُوطِكَ وَ مِخْرَزِكَ وَ تَزَوَّدْ مَعَكَ مِنَ الْأَدْوِيَةِ مَا تَنْتَفِعُ بِهَا أَنْتَ وَ مَنْ مَعَكَ وَ كُنْ لِأَصْحَابِكَ مُوَافِقاً إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّه

لقمان در مقام اندرز به فرزندش می‌گوید: فرزندم! با شمشیر و پای افزار و دستار و چادر (خیمه) و مشک آب و نخ و سوزن و درفش خود مسافرت کن و داروهایی که به کار تو و همراهانت می‌آید، با خود بردار، و با همسفرانت توافق و سازگاری نشان ده، مگر آن جا که پای معصیت خدا در میان باشد.

۳۸. أبو ثُمامَةَ: قالَ الحَواريّون لعيسىﷺ: يا رُوحَ اللهِ، مَنِ المُخلِصُ للهِ؟ قالَ: الّذي يَعْمَلُ للهِ لا يُحِبُّ أنْ يَحْمَدَهُ النّاسُ علَيهِ.

ابوثمامه: حواریون به عیسیﷺ عرض کردند: یا روح‌الله! مخلص خدا کیست؟ فرمود: کسی‌که برای خدا کار کند و دوست نداشته باشد مردم برای آن او را بستایند.

۳۹. الإمامُ عليﷺ: بالإخْلاصِ تُرْفَعُ الأعْمالُ.

امام‌علیﷺ: به‌سبب اخلاص، اعمال (به درگاه خدا) بالا می‌رود.

الإمامُ عليﷺ: أخْلِصْ تَنَلْ.

امام‌علیﷺ: اخلاص داشته باش، کامروا می‌شوی.

۴۰. الإمامُ الباقرﷺ: قالَ رسولُ اللهِﷺ كُلُّ مُحاسَبٍ مُعذَّبٌ.

امام‌باقرﷺ: رسول‌خداﷺ فرمود: هر که حسابرسی شود در سختی است.

رسولُ اللهِﷺ: ثَلاثٌ مَن كُنَّ فيهِ حاسَبَهُ اللهُ حِساباً يَسيراً، قالَ: تُعْطي مَن حَرَمَكَ، و تَصِلُ مَن قَطَعكَ، و تَعْفو عَمّن ظَلَمَكَ.

پیامبر خداﷺ: سه خصلت است که در هر کسی باشد خداوند حسابرسی اندکی از او به‌عمل آورد: اگر کسی تو را از چیزی محروم کرد تو برخوردارش سازی، اگر کسی با تو قطع رابطه کرد تو با او پیوند برقرار کنی و اگر کسی به تو ستم کرد از او درگذری.

چهل حدیث ۳۱

۱. الإمامُعليعليه‌السلام: انْقَطِعْ إلى اللهِ سُبحانَهُ، فإنَّهُ يَقولُ: وَ عِزَّتي و جَلالي لَأَقْطَعَنَّ أملَ كُلِّ مَنْ يُؤَمِّلُ غَيْري بِاليَأْسِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: تنها به خدای سبحان دل ببند، که او می‌فرماید: به عزت و جلال خودم سوگند که امید هرکس را که به غیر من امید بندد به نومیدی می‌کشانم.

۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: انْظُرْ ما بَلَغَ بِهِ عليٌّعندَ رسولِاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله فالْزَمْهُ، فإنَّ عليّاًعليه‌السلام إنما بَلَغَ ما بَلَغَ بِهِ عندَ رسولِاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله بصِدقِ الحديثِ و أداءِ الأمانةِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: ببین علی‌علیه‌السلام به‌سبب چه‌چیز آن منزلت را نزد پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله پیدا کرد. همان را پیروی کن. همانا علی‌علیه‌السلام با راست‌گویی و امانت‌داری آن مقام را نزد پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله یافت.

۳. الامامعلی‌علیه‌السلام: مَن لم يَتَغافَلْ و لا يَغُضَّ عن كثيرٍ من الأُمورِ تَنَغَّصَت عِيشَتُهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکس که نسبت‌به بسیاری چیزها بی‌توجهی و چشم‌پوشی نکند، زندگیش ناگوار شود.

٤. – الإمامالباقرعليه‌السلام: الجَنّةُ مَحفوفةٌ بالمَكارِهِ والصَّبرِ، فمَن صَبرَ على المَكارِهِ فى الدُّنيا دَخلَ الجَنَّةَ و جَهنّمُ مَحفوفةٌ باللَّذّاتِ و الشَّهَواتِ، فمَن أعطى نَفسَهُ لَذَّتَها و شَهوَتَها دَخلَ النّارَ.
امام‌باقرعلیه‌السلام: بهشت در احاطه ناملایمات و بردباری است , پس , هر که در دنیا بر ناملایمات صبر کـنـد به بهشت رود, و دوزخ در احاطه لذتها وخواهشهای نفس است , پس هر که لذت و خواهش نفس را برآورده کند به دوزخ رود.

٥. الإمامالصادقعليه‌السلام: إفْشَاءُ السِّرِّ سُقُوط.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: فاش کردن راز مایه افتادن انسان است.

٦. الإمامُ عليعليه‌السلام: خُذْ مِنَ الدُّنْيَا مَا أَتَاكَ وَ تَوَلَّ عَمَّا تَوَلَّى عَنْكَ، فَإِنْ أَنْتَ لَمْ تَفْعَلْ فَأَجْمِلْ فِي الطَّلَب.
امام علی‌علیه‌السلام: از دنیا آنچه به تو رسد برگیر و آنچه را به تو پشت کرده است رها کن؛ و اگر چنین نمی‌کنی دست کم در طلب دنیا راه اعتدال بپوی.

۷. – الامامعلی‌علیه‌السلام: أَحَبُّ الأعمالِ إلى اللهِ عزّوجلّ فى الأرضِ الدُّعاءُ.
امام علی‌علیه‌السلام: محبوبترین کارها نزد خدای عزوجل در زمین , دعاست .

۸. الإمامالصادقعليه‌السلام- و قد سُئِلَ: ما أدنى ما يَصيرُ بِهِ العبدُ كافراً؟ فأَخَذَ حَصاةً مِن الأرضِ فقالَ -: أنْ يقولَ لهذِه الحَصاةِ: إنّها نَواةٌ، و يَبْرأَ مِمَّن خالَفَهُ على ذلكَ.
از امام‌صادق‌علیه‌السلام سؤال شد کمترین چیزی که بنده با آن کافر می‌شود چیست؟ آن حضرت سنگ‌ریزه‌ای از روی زمین برداشت و فرمود: اینکه بگوید این ریگ یک هسته است و از هرکه با این سخن او مخالفت ورزد بیزاری جوید.

۹. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لَا تُخَيِّبْ رَاجِيَكَ، فَيَمْقُتَكَ اللَّهُ وَ يُعَادِيَكَ.
پیامبر خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: کسی را که به تو امید بسته است نومید مگردان که و او را دشمن خود میکنی و خدا را نیز از خویش ناراضی میسازی.

۱۰. قال رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: الرّجل الصّالح يأتي بالخبرِ الصّالح و الرّجل السّوء يأتي بالخبرِ السوء.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: مرد خوب خبر خوب آرد و مرد بد خبر بد.

۱۱. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله:يَا أَبَاذَرٍّ، صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا تَعْدِلُ مِائَةَ أَلْفِ صَلَاةٍ فِي غَيْرِهِ مِنَ الْمَسَاجِدِ، إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ، صَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ تَعْدِلُ مِائَةَ أَلْفِ صَلَاةٍ فِي غَيْرِهِ، وَ أَفْضَلُ مِنْ هَذَا كُلِّهِ صَلَاةٌ يُصَلِّيهَا الرَّجُلُ فِي بَيْتِهِ حَيْثُ لَا يَرَاهُ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ يَطْلُبُ بِهَ وَجهَ اللهِ تعالي.
پیامبر خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله:ای اباذر! یک رکعت نماز در این مسجد من برابر است با صد هزار رکعت که در دیگر مساجد خوانده شود، به جز مسجد الحرام که یک رکعت نماز در آن برابر است با صد هزار رکعت در مساجد دیگر. برتر و افضل از همه اینها نمازی است که مرد در خانه خود، جایی که کسی جز خدای عز و جل او را نمی‌بیند، برای رضای خدا تعالی می‌خواند.

۱۲. الإمامُعليعليه‌السلام: خَيرُ الكلامِ ما لا يُمِلُّ و لا يَقِلُّ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بهترین سخن، آن است که نه ملال آورد و نه اندک باشد (اطناب ممل و ایجاز مخل در آن نباشد).
الإمامُعليعليه‌السلام: لا تَتَكَلَّمَنَّ إذا لم تَجِدْ لِلكلامِ مَوقِعاً.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه برای سخن جای نیافتی، سخن مگو.

۱۳. الإمامُعليٍعليه‌السلام: المؤمنُ إذا سُئلَ أسْعَفَ، و إذا سَألَ خَفَّفَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه از مؤمن چیزی خواسته شود زیاد کمک می‌کند و چون خود چیزی از کسی بخواهد سبک می‌گیرد.

۱٤. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ما مِن ذَنبٍ أجدَرَ أن يُعَجِّلَ اللهُ تعالى لِصاحِبِهِ العُقوبَةَ في الدنيا مَع ما يَدَّخِرُ لَهُ في الآخِرَةِ مِن قَطيعَةِ الرَّحِمِ و الخِيانَةِ و الكَذِبِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ گناهی به اندازهٔ قطع رحم و خیانت و دروغ سزامند آن نیست که خداوند، علاوه بر کیفر اُخروی، در همین جهان نیز مرتکب آن را به زودی کیفر دهد.

۱۵. الإمامُعليٍعليه‌السلام: مَن أحسَنَ الوَفاءَ استَحَقَّ الاصطِفاءَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه خوش‌قول باشد، شایستهٔ گزینش (برای دوستی) است.

۱٦. الإمامالصادقعليه‌السلام: شَكا نَبيٌّمِن الأنبياءِ إلى اللهِ الغَمَّ، فأمَرَهُ بأكْلِ العِنَبِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: یکی از پیامبران از غم و اندوه به درگاه خداوند شکوه کرد؛ خداوند به او دستور داد انگور تناول کند.

۱۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: حُسنُ الخُلقِ ذَهَبَ بخَيرِ الدُّنيا والآخِرَةِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: نیک‌خویی خیر دنیا و آخرت را از آن خود کرده است.

۱۸. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: من أتى إليكم معروفا فكافئوه فإن لم تجدوا فادعوا له.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هر که با شما نکوئی کرد عوضش دهید و اگر نتوانید برای او دعا کنید.

۱۹. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إيَّاكُمْ وَ خَضْرَاءَ الدِّمَنِ قِيلَ يَا رسول‌اللهوَ مَا خَضْرَاءُ الدِّمَنِ قَالَ الْمَرْأَةُ الْحَسْنَاءُ فِي مَنْبِتِ السَّوْءِ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: از خضراء الدمن «گیاه روییده در خرابه» بپرهیزید. «گفته شد: ایرسول‌خدا! خضراء الدمن چیست»؟ فرمود: زن زیبارویی که در خانواده‌ای فاسد رشد کرده است.

۲۰. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: يحبّ اللّه العامل إذا عمل أن يحسن.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: خدا دوست دارد که وقتی کسی کاری میکند خوب آنرا انجام دهد.

۲۱. الإمامالباقرعليه‌السلام: أَنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عليه‌السلام مَا ذَكَرَ نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِلَّا سَجَدَ، وَ لَا دَفَعَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ سُوءً يَخْشَاهُ أَوْ كَيْدَ كَائِدٍ إِلَّا سَجَدَ وَ لَا فَرَغَ مِنْ صَلَاةٍ مَفْرُوضَةٍ إِلَّا سَجَدَ وَ لَا وُفِّقَ لِإِصْلَاحِ بَيْنَ اثْنَيْنِ إِلَّا سَجَدَ وَ كَانَ أَثَرُ السُّجُودِ فِي جَمِيعِ مَوَاضِعِ سُجُودِهِ فَسُمِّيَ السَّجَّادَ لِذَلِكَ.
امام‌باقرعلیه‌السلام: پدرم علی بن الحسین به یاد هریک از نعمت‌هایی که خدا به او داده بود می‌افتاد، سجده می‌کرد. هر شر و کیدی را که خدای تعالی از او دفع می‌کرد، سجده می‌نمود. از هر نماز واجبی که فراغت می‌یافت، سجده می‌کرد. هرگاه موفق می‌شد میان دو نفر را اصلاح دهد، سجده می‌کرد. در تمام سجده‌گاه‌های بدنش اثر سجده بود و از همین رو زین‌العابدین نام گرفت.

۲۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: أفطَرَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله عَشِيَّةَ خَميسٍ في مَسجِدِ قُبا، فقالَ: هَل مِن شَرابٍ؟ فأتاهُ أوسُ بنُ خَولِيٍّ الأنصاريُّ بِعُسٍّ مَخيضٍ بعَسَلٍ، فلَمّا وَضَعَهُ على فيهِ نَحّاهُ، ثُمّ قالَ: شَرابانِ يُكتَفى بأحَدِهِما مِن صاحِبِهِ، لا أشرَبُهُ و لا اُحَرِّمُهُ ولكنْ أتَواضَعُ للهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله پنجشنبه شبی برای افطار در مسجد قبا بود. فرمود: آیا نوشیدنیی هست؟ اوس‌بن‌خولی انصاری قدحی دوغ آمیخته به عسل خدمت حضرت آورد. چون پیامبر آن را به دهان گذاشت و چشید، از نوشیدن خودداری کرد و فرمود: این‌ها دو نوشیدنی است که با یکی از آن‌ها از دیگری بی‌نیازی حاصل می‌شود. من این را نمی‌آشامم، ولی تحریم هم نمی‌کنم بلکه برای خدا فروتنی می‌کنم.

۲۳. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَستَكمِلُ عَبدٌ حَقيقَةَ الإيمانِ حتّى يَدَعَ المِراءَ و إن كانَ مُحِقّاً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ بنده‌ای کاملاً به حقیقت ایمان نرسد، مگر آن‌گاه که مجادله را رها کند، هرچند بر حق باشد.

۲٤. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إيّاك و كلّ أمر يعتذر منه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: از هر کاری که عذر آن باید خواست بپرهیز.

۲۵. كِتَابُ صِفَاتِ الشِّيعَةِ، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ سَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ وَ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس را بدی ناراحت و خوبی خوشحال سازد مؤمن است.

۲٦. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنْ سَأَلَنَا أَعْطَيْنَاهُ وَ مَنِ اسْتَغْنَى أَغْنَاهُ اللَّهُ.

پیامبر خدا ﷺ: هر که از ما چیزی بخواهد به او می‌دهیم، و هر که چیزی نخواهد خداوند او را بی‌نیاز و توانگر گرداند.

۲۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام و قَد قیلَ لَهُ: خَلَوتَ بِالعَقیقِ، و تَعَجَّلتُ الوَحدَةَ! -: لَو ذُقتَ حَلاوَةَ الوَحدَةِ لَاستَو حَشتَ مِن نَفسِکَ. ثُمّ قالَ‌علیه‌السلام: أقَلُّ ما یَجِدُ العَبدُ فی الوَحدَةِ مِن مُداراةِ النّاسِ.
به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض شد: در عقیق خلوت گزیده‌ای و به سوی تنهایی شتافته‌ای. حضرت فرمود: اگر حلاوت تنهایی را می‌چشیدی از خودت هم می‌گریختی. آنگاه فرمود: کمترین فایده‌ای که بنده از تنهایی می‌یابد، آسوده شدن از مدارا با مردم است.

۲۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن أحَبَّ أن یُخَفِّفَ اللهُ عَزَّوجلَّ عَنه سَکَراتِ المَوتِ، فلْیَکُنْ لقَرابَتِهِ وَصُولاً و بوالِدَیهِ بارّاً، فإذا کانَ کذلکَ هَوَّنَ اللهُ عَزَّوجلَّ علَیهِ سَکَراتِ المَوتِ و لَم یُصِبْهُ في حیاتِهِ فَقرٌ أبَداً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه دوست دارد خدای عزوجل سکرات مرگ را بر او سبک گرداند، باید به خویشانش رسیدگی و به پدر و مادرش نیکی کند. اگر چنین کند، خداوند عزوجل سختی‌های مرگ را بر او آسان گرداند و در زندگیش هرگز به ناداری نیفتد.

۲۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إذا ذَکَرَ العَبدُ رَبَّهُ في الیومِ مِائةَ مَرّةٍ ذلکَ کثیراً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: چنانچه بنده در روز صدبار پروردگارش را یاد کند این ذکر کثیر است.

۳۰. رسول‌الله‌ﷺ: مَا جَبَلَ اللّهُ ولِیّاً لَهُ إلّا عَلَی السَّخاء.
پیامبر خدا ﷺ: خداوند هیچ ولی‌ای را جز بر خمیره بخشندگی نسرشته.

۳۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: السُّرُورُ فِي ثَلَاثِ خِلَالٍ فِي الْوَفَاءِ وَ رِعَایَةِ الْحُقُوقِ وَ النُّهُوضِ فِي النَّوَائِبِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام:شادی در سه خصلت است: در وفاداری و رعایت حقوق و ایستادگی در برابر سختی‌های زمانه.

۳۲. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: ما بینَ الحقِّ و الباطِلِ إلّا قِلَّةُ العَقلِ. قیلَ: و کیفَ ذلکَ یابنَ رسول‌الله؟ قالَ: إنَّ العَبدَ یَعمَلَ الّذي هُو للهِ رِضاً فیُرِیدُ بهِ غَیرَاللهِ، فلَو أنَّهُ أخْلَصَ للهِ لَجاءَهُ الّذي یُرِیدُ في أسْرَعَ من ذلکَ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: میان حق و باطل جز کم‌خردی (حایل) نیست. عرض شد: چگونه، ای زادهٔ‌رسول‌خدا؟ فرمود: بنده کاری را که موجب رضای خداست برای غیر خدا انجام می‌دهد. درصورتی‌که اگر آن را محض رضای خدا انجام می‌داد، زودتر به هدف خود می‌رسید تا برای غیر خدا انجام دهد.

۳۳. الإمامُ علي‌علیه‌السلام: الرِّزْقُ یَطْلُبُ مَنْ لَا یَطْلُبُهُ.
امام علی‌علیه‌السلام: روزی، جویندهٔ کسی است که نجویدش.
رسول‌الله‌ﷺ: إنّ الرِّزقَ یَطلُبُ العَبدَ کما یَطلُبُهُ أجَلُهُ.
پیامبر خدا ﷺ: همچنان که مرگ بنده را می‌جوید روزی نیز او را می‌جوید.

۳۴. رسول‌الله‌ﷺ: ما اخْتَلَفَتْ أُمَّةٌ بَعدَ نَبِیّها إلّا ظَهرَ أهْلُ باطِلِها علی أهْلِ حقِّها.
پیامبر خدا‌ﷺ: هیچ امتی پس از پیامبر خود گرفتار اختلاف نشد مگر آنکه باطل‌گرایان آن بر حق‌خواهانش پیروز گشتند.

۳۵. رسول‌الله‌ﷺ: اخْتِلافُ أُمّتي رَحمَةٌ.
پیامبر خدا‌ﷺ پراکندگی امت من رحمت است.
الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام- و سُئلَ عنِ اخْتِلافِ أصْحابِنا فقالَ‌علیه‌السلام-: أنا فَعَلتُ ذلکَ بکُم، لوِ اجْتَمَعْتُم علی أمرٍ واحِدٍ لأُخِذَ برِقابِکُم.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: اختلاف اصحاب من برای شما رحمت است. و فرمود: با ظهور حق و قیام قائم شما را یکپارچه می‌کنم. دربارهٔ اختلاف و پراکندگی اصحاب ما از ایشان سؤال شد، فرمود: من خود این کار را با شما کرده‌ام. اگر بر یک امر فراهم می‌آمدید گردن‌هایتان زده می‌شد.

۳۶. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: لَعلّکَ تَری أنَّ اللهَ إنّما خَلَقَ هذا العالَمَ الواحِدَ، و تَری أنَّ اللهَ لَم یَخْلُقْ بَشَراً غَیرَکُم! بلی واللهِ، لَقد خَلقَ اللهُ ألفَ ألفِ عالَمٍ، و ألفَ ألفِ آدمَ، أنتَ في آخِرِ تِلکَ العوالِمِ و أُولئکَ الآدَمِیّینَ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: شاید فکر می‌کنی که خداوند همین یک جهان را آفریده و بشری جز شما خلق نکرده است؛ به خدا سوگند که خداوند هزار هزار جهان و هزار هزار آدم بیافریده که تو در آخرین آن جهان‌ها و آن آدمیان هستی.
الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: لَقد خَلَقَ اللهُ عزّوجلّ في الأرضِ مُنذُ خَلَقَها سِبْعَةَ عالَمینَ لَیس هُم مِن وُلدِ آدَمَ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: خداوندﷻ از زمانی‌که زمین را آفرید هفت عالم بیافرید که از فرزندان آدم نیستند.

۳۷. الإمام‌الصادقعلیه‌السلام: قالَ لقمانُ لابنِهِ: إِذَا سَافَرْتَ مَعَ قَوْمٍ فَأَكْثِرِ اسْتِشَارَتَهُمْ فِي أَمْرِكَ وَ أَمْرِهِمْ وَ أَكْثِرِ التَّبَسُّمَ فِي وُجُوهِهِمْ وَ كُنْ كَرِيماً عَلَى زَادِكَ بَيْنَهُمْ فَإِذَا دَعَوْكَ فَأَجِبْهُمْ وَ إِذَا اسْتَعَانُوا بِكَ فَأَعِنْهُمْ وَ اغْلِبْهُمْ بِثَلَاثٍ طُولِ الصَّمْتِ وَ كَثْرَةِ الصَّلَاةِ وَ سَخَاءِ النَّفْسِ بِمَا مَعَكَ مِنْ دَابَّةٍ أَوْ مَالٍ أَوْ زَادٍ. وَ إِذَا اسْتَشْهَدُوكَ عَلَى الْحَقِّ فَاشْهَدْ لَهُمْ وَ اجْهَدْ رَأْيَكَ لَهُمْ إِذَا اسْتَشَارُوكَ ثُمَّ لَا تَعْزِمْ حَتَّى تَثَبَّتَ وَ تَنْظُرَ وَ لَا تُجِبْ فِي مَشُورَةٍ حَتَّى تَقُومَ فِيهَا وَ تَقْعُدَ وَ تَنَامَ وَ تَأْكُلَ وَ تُصَلِّيَ وَ أَنْتَ مُسْتَعْمِلٌ فِكْرَتَكَ وَ حِكْمَتَكَ فِي مَشُورَتِهِ فَإِنَّ مَنْ لَمْ يُمْحِضِ النَّصِيحَةَ لِمَنِ اسْتَشَارَهُ سَلَبَهُ اللَّهُ رَأْيَهُ وَ نَزَعَ عَنْهُ الْأَمَانَةَ وَ إِذَا رَأَيْتَ أَصْحَابَكَ يَمْشُونَ فَامْشِ مَعَهُمْ وَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ يَعْمَلُونَ فَاعْمَلْ مَعَهُمْ وَ إِذَا تَصَدَّقُوا وَ أَعْطَوْا قَرْضاً فَأَعْطِ مَعَهُمْ وَ اسْمَعْ لِمَنْ هُوَ أَكْبَرُ مِنْكَ سِنّا... و إِذَا نَزَلْتَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ تَجْلِس... وَ إِذَا ارْتَحَلْتَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ وَدِّعِ الْأَرْضَ الَّتِي حَلَلْتَ بِهَا وَ سَلِّمْ عَلَيْهَا وَ عَلَى أَهْلِهَا فَإِنَّ لِكُلِّ بُقْعَةٍ أَهْلًا مِنَ الْمَلَائِكَة.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: لقمان به فرزندش گفت: هرگاه با عده‌ای همسفر شدی، در کارهای مربوط به خودت و آن‌ها با ایشان زیاد مشورت کن و در روی آنان تبسم زیاد داشته باش و در زاد و توشه‌ات نسبت به آنان بخشنده باش، اگر تو را دعوت کردند قبول کن و اگر از تو کمک خواستند کمکشان کن و در سه چیز از آنان برتر باشد: خاموشی، کثرت نماز و بخشندگی در مرکب یا دارایی و یا توشه‌ای که همراه داری. اگر در امر حقی از تو شهادت خواستند شهادت بده و اگر از تو مشورت و نظر خواستند، با تمام توان اندیشه‌ات را برای آنان به کار گیر... اگر همسفرانت راه افتادند، تو نیز با آنان راه بیفت و اگر دیدی کار می‌کنند، تو نیز با آنان مشغول کار شو، اگر صدقه و قرضی دادند تو نیز با آنان همراهی کن و از کسی که سنش از تو بیشتر است حرف شنوی داشته باش...هرگاه اتراق کردی پیش از آن که بنشینی دو رکعت نماز بگزار... و هرگاه کوچ کردی نیز دو رکعت نماز بخوان و آن گاه با سرزمینی که در آن فرود آمده‌ای خداحافظی کن و بر آن و مردمش درود فرست؛ زیرا هر سرزمینی را ساکنانی از فرشتگان است.

۳۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله إذْ أَبْصَرَ رجُلاً قد أَسْبَلَ إزارَهُ ـ: ارْفَعْ إزارَکَ، فقالَ: یا رسولَالله، إنّي أَحْنَفُ تَصْطَکُّ رُکْبَتایَ. قالَ: ارْفَعْ إزارَکَ، کُلُّ خَلْقِ اللهِ حَسَنٌ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله مردی را دید که ازارش تا روی زمین افتاده بود، فرمود: ازارت را بالا بزن، عرض کرد: ای پیامبر خدا، من کج‌پا هستم و زانوهایم به هم می‌خورد. پیامبر فرمود: ازارت را بالا بزن، هرچه خدا آفریده خوب است.

۳۹. الإمامُ العسکریُّعلیه‌السلام ـ اللهُ هُو الّذي یَتألَّهُ إلَیهِ عِندَ الحَوائِجِ و الشَّدائِدِ کُلُّ مَخلوقٍ عِندَ انقِطاعِ الرَّجاءِ مِن کُلِّ مَن هُوَ دُونَهُ.

امام‌عسکری‌علیه‌السلام ـ در تفسیر «بسم الله الرحمن الرحیم»ـ: الله هموست که هر مخلوقی در هنگام نیازها و گرفتاری‌ها وقتی امیدش از همه، جز او، قطع می‌شود و رشتهٔ هر سببی جز او بریده می‌گردد، به وی روی می‌آورد.

۴۰. الإمامُ عليعلیه‌السلام: احْتَجْ إلی مَن شِئتَ تَکُن أسیرَهُ، واسْتَغْنِ عَمَّن شِئتَ تَکُنْ نَظیرَهُ، و أفْضِلْ علی مَن شِئتَ تَکُن أمیرَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: دست نیاز به‌سوی هر که خواهی دراز کن، اسیر او می‌شوی؛ از هر که خواهی بی‌نیازی جوی، همتای او خواهی شد؛ به هر که خواهی خوبی کن فرمانروای او خواهی شد.

چهل حدیث ۳۲

۱. رسول‌اللهﷺ: لَيْسَ شَيءٌ أَحَبَّ إليَّ مِنَ الموتِ، و لَيْسَ للمُؤمنِ راحةٌ دُونَ لِقاءِ اللهِ.
انس به حضور پیامبرﷺ رسید، دید بر بوریایی خفته و بوریا بر پهلوی مبارکش اثر گذاشته است. حضرت به او فرمود: کسی دیگری نیز با تو هست؟ گفتم: خیر، فرمود: بدان که اجل من نزدیک شده و اشتیاقم به دیدار پروردگارم و دیدار برادران، پیامبران پیش از خود، به درازا کشیده است. آنگاه فرمود: «چیزی را بیشتر از مرگ دوست ندارم و مؤمن جز با دیدار پروردگارش آسوده نیست»

۲. – الامام‌علی‌ؑ: أَلَا إنّ أبصَرَ الأبصارِ ما نَفَذَ فی الخیرِ طَرفُهُ.
امام‌علی‌ؑ: آگاه باشید که بیناترین چشمها چشمی است که نگاه خود را به سوی خوبی گشاید.

۳. الإمامُ زینُ العابدینَؑ ـ مِن وصایاهُ ـ: اِعلَمْ یا بُنَیَّ أنّ صَلاحَ الدنیا بحَذافِرِها فی کَلِمَتَینِ: إصلاحُ شَأنِ المَعایشِ مِلْءَ مِکیالٍ ثُلثاهُ فِطنَةٌ و ثلثُهُ تَغافُلٌ؛ لأنّ الإنسانَ لا یَتَغافَلُ إلّا عن شَیءٍ قد عَرَفَهُ و فَطِنَ لَهُ.
از سفارش‌های امام‌سجادؑ: بدان ای فرزندم، که درست‌شدن دنیا سراسر در دو کلمه است: درست‌شدن وضع زندگی پیمانهٔ پری است که دوسوم آن توجه و هوشیاری است و یک‌سوم آن نادیده‌انگاشتن؛ زیرا انسان وانمود به بی‌خبری نمی‌کند، مگر از چیزی که آن را می‌داند و متوجه آن شده است.

٤. – رسولُاللهﷺ: إنّ فی الجَنّةِ مَنازِلَ لا یَنالُها العِبادُ بأعمالِهِم، قیلَ: یا رسولَالله، مَن أهلُها؟ فقالَ: أهلُ البَلایا والهُمومِ.
در بهشت منزلهایی است که بندگان با اعمال خود بدانها نمی رسند. عرض شد: ای پیامبر خدا! اهل این منازل کیانند؟ فرمود: بلا کشیدگان اندوه زده.

٥. الإمامُ علیؑ: کُلَّما کَثُرَ خُزّانُ الأَسْرارِ کَثُرَ ضِیاعُها.
امام علیؑ: هر چه تعداد کسانی که اسرار را می‌دانند بیشتر باشد، آن اسرار بیشتر در معرض فاش شدن هستند.

٦. الإمامُ علیؑ: الدُّنْیا دُوَلٌ فَاطْلُبْ حَظَّكَ مِنْها بِأَجْمَلِ الطَّلَبِ.
امام علیؑ: دنیا نوبتی است و دولت آن دست به دست می‌گردد؛ پس، با زیباترین شیوه، بهرهٔ خود را از آن بخواه.

الإمامُ علیؑ: إنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِینَ مِنْ حَیْثُ لَا یَحْتَسِبُونَ، وَ ذَلِكَ أَنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَمْ یَعْرِفْ وَجْهَ رِزْقِهِ کَثُرَ دُعَاؤُه.
امام علیؑ: خدای عزوجل روزی مؤمنان را از جایی می‌رساند که فکرش را هم نمی‌کنند؛ علتش این است که وقتی مؤمن نداند روزیش از کجا خواهد رسید زیاد دعا می‌کند.

۷. وَ قَالَؑ الْأَخُ الْأَکْبَرُ بِمَنْزِلَةِ الْأَبِ.
امامؑ: برادر بزرگ بمنزله پدر است.

۸. – رسولُاللهﷺ: إنَّ أبغَضَ الخَلقِ إلی اللهِ تعالی العالِمُ یَزورُ العُمّالَ.
پیامبر خداﷺ: منفورترین افراد نزد خدای تعالی دانشمندی است که به ملاقات کارگزاران می رود.

۹. الإمامُ علیؑ: مَا سُئِلَ شَیْئاً قَطُّ فَقَالَ لَا وَ مَا رَدَّ سَائِلَ حَاجَةٍ قَطُّ إِلَّا بِهَا أَوْ بِمَیْسُورٍ مِنَ الْقَوْلِ
امام علیؑ: در بیان خصلت‌های والای پیامبر می‌فرماید: هرگز چیزی از آن حضرت خواسته نشد که بگوید: نه. و دست رد بر سینه هیچ سائلی نزد بلکه یا نیازش را بر می‌آورد یا با زبان خوش جواب می‌کرد.

الإمامالصادقؑ:مَا مَنَعَ رسولُاللهﷺ سَائِلًا قَطُّ إِنْ کَانَ عِنْدَهُ أَعْطَی وَ إِلَّا قَالَ یَأْتِي اللَّهُ بِهِ.
امام‌صادقؑ:رسول‌خداهرگز سائلی را نومید نکرد، اگر چیزی داشت به او می‌داد، وگرنه می‌گفت: خدا حاجتت را برآورد.

۱۰. قال رسولُاللهﷺ: فَإِنَّما تَرزُقُونَ وَ تَنصُرُونَ بِضُعَفاءِکُم
رسول‌خداﷺ فرمود: شما به برکت ناتوانان خود روزی می خورید و یاری می شوید.

۱۱. الإمامالصادقؑ:في قولِهِ تعالي: «یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لا تَقْرَبُوا الصَّلاةَ وَ أَنْتُمْ سُکارى» –: سَکرُ النَّومِ.
امام‌صادقؑ: درباره آیه «در حال مستی به نماز نزدیک مشوید»، فرمود: منظور مستی خواب است.

۱۲. نَهی [النبیﷺ] عن الشُّهرَتَینِ، دِقَّةِ الثِّیابِ و غِلظِها، و لِینِها و خُشونَتِها، و طُولِها و قِصَرِها، ولکنْ سَدادٌ فیما بَینَ ذلکَ و اقتِصادٌ.

پیامبر خداﷺ از دو شهرت نهی فرمود: شهرت در نازکی و ضخامت لباس، نرمی و زبری آن و بلندی و کوتاهی آن. بلکه باید حد وسط میان این خصوصیات را رعایت کرد.

۱۳. رسول‌اللهﷺ: المؤمنُ مِرآةُ المؤمنِ.
رسول‌خداﷺ: مؤمن آینهٔ مؤمن است.
رسول‌اللهﷺ: المؤمنُ مِرآةُ لأخيهِ المؤمنِ، يَنصَحُهُ إذا غابَ عنهُ، و يُميطُ عنهُ ما يَكرَهُ إذا شَهِدَ و يُوَسِّعُ لَهُ في المجلسِ.
رسول‌خداﷺ: مؤمن آینهٔ برادر مؤمن خویش است: در غیابش خیرخواه اوست و در حضورش ناراحتی‌هایش را برطرف می‌سازد و در مجلس برای او جا باز می‌کند.

۱۴. رسول‌اللهﷺ: بُلُّوا أرحامَكُم و لَو بالسَّلامِ.
پیامبر خداﷺ: به خویشانتان نیکی کنید، گرچه به سلامی.

۱۵. الإمام‌الباقرؑ- في قولِه تعالى: ﴿وَ لا تَكونوا كَالَّتي نَقَضَتْ غَزْلَها...﴾ إنَّ اللهَ تَبارَكَ و تَعالى أمَرَ بِالوَفاءِ و نَهى عَن نَقضِ العَهدِ، فضَرَبَ لَهُم مَثَلاً.
امام‌باقرؑ، دربارهٔ آیهٔ «مانند آن زنی مباشید که رشتهٔ خود را پنبه می‌کرد...»، فرمود: آن زنی که رشته‌های خود را پنبه می‌کرد، زنی از بنی تمیم‌بن‌مرّه بود به نام رابطه دختر کعب. او زن احمقی بود که پشم می‌ریسید و آنچه رشته بود پنبه می‌کرد و دوباره می‌ریسید. پس، خداوند فرمود: «مانند آن زنی که رشتهٔ خود را پنبه می‌کرد...». خدای تبارک و تعالی به وفاداری فرمان داد و از پیمان‌شکنی نهی فرمود و این مثل را برای آنان زد.

۱۶. الإمام‌الصادقؑ: ثلاثةُ أشْياءَ لا يُحاسَبُ العَبدُ المؤمنُ عليهِنَّ: طَعامٌ يأكُلُهُ، و ثَوبٌ يَلْبَسُهُ، و زَوجَةٌ صالِحَةٌ.
امام‌صادقؑ: سه چیز است که بندهٔ مؤمن دربارهٔ آن‌ها بازخواست نمی‌شود غذایی که می‌خورد، لباسی که می‌پوشد، همسر پاک و مددکاری که به‌وسیلهٔ او از آلوده‌شدن به گناه محفوظ ماند.
الإمام‌الصادقؑ: أيضاً -: إنَّ اللهَ إكْرَمُ مِن أنْ يَسألَ مؤمناً عَن أكْلِهِ و شُرْبِهِ.
امام‌صادقؑ: نیز دربارهٔ همین آیه فرمود: خداوند بزرگوارتر از آن است که از مؤمنی دربارهٔ خوردن و آشامیدنش بازخواست کند.

۱۷. الإمام‌الصادقؑ: كانَ فيما خاطَبَ اللهُ تعالى نبيَّهُﷺ أن قالَ لَهُ: يا محمّدُ ﴿إنّكَ لَعلى خُلقٍ عظيمٍ﴾ قالَ: السَّخاءُ و حُسنُ الخُلقِ.
امام‌صادقؑ: از جمله خطاب‌هایی که خدای تعالی به پیامبرشﷺ کرد این بود که فرمود: ای محمد! «همانا تو بر خُلقی عظیم هستی» یعنی بخشندگی و خوش‌خویی.
كانَ رسول‌اللهﷺ خُلُقهُ القُرآنُ قولُهُ عزّوجلّ: ﴿خُذِ العَفْوَ و أمُرْ بالعُرْفِ و أعْرِضْ عَنِ الجاهِلينَ﴾.
اخلاق پیامبر خداﷺ این سخن خدایﷻ بود: «عفو را پیشه کن و به نیکی فرمان ده و از جاهلان روی گردان».

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ اللّه يحبّ الأبرار الأخفياء الأتقياء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: خدا نیکوکاران گمنام پرهیز کار را دوست دارد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: ليس للمرأة أن تنتهك شيئا من مالها إلّا بإذن زوجها.
رسول‌خداﷺ فرمودند: زن حق ندارد چیزی از مال خود را بی اجازه شوهرش ببخشد.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: ليس أحد منكم بأكسب من أحد قد كتب اللّه المصيبة و الأجل و قسّم المعيشة و العمل
رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ کس از دیگری بکسب تواناتر نیست که خدا مصیبت و مرگ را رقم زده و معیشت و کار را تقسیم کرده است.

۲۱. رسول‌اللهﷺ: مَن أحسَنَ إلى قومٍ فلَم يُقبِلوهُ بالشُّكرِ فدَعا عَلَيهِمُ استُجيبَ لَهُ فيهِم.
پیامبر خداﷺ: اگر کسی به مردمی خوبی کند و آن‌ها از وی تشکر نکنند و او نفرینشان کند نفرینش در حق آنان مستجاب می‌شود.

۲۲. الإمامُ‌عليؑ: بِخَفضِ الجَناحِ تَنتَظِمُ الأُمورُ.
امام‌علیؑ: با فروتنی، کارها سامان می‌یابد.

۲۳. الإمام‌الصادقؑ: إذا رأيتُمُ العَبدَ يَتَفقّدُ الذُّنوبَ مِن النّاسِ ناسِياً لذَنبِهِ، فاعلَموا أنّهُ قَد مُكِرَ بِهِ.
امام‌صادقؑ: هرگاه دیدید که بنده گناهان مردم را پی‌جویی می‌کند و گناه خود را از یاد برده، بدانید که گرفتار مکر خدا شده است.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: إيّاكم و محقّرات الذّنوب فإنّما مثل محقّرات الذّنوب كمثل قوم نزلوا بطن واد فجاء ذا بعود و جاء ذا بعود حتّى

حملوا ما أنضجوا به خبزهم و إنّ محقّرات الذّنوب متى يؤخذ بها صاحبها تهلكه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: از گناهان کوچک بپرهیزید، مثال گناهان کوچک مانند گروهی است که در دره فرود آیند یکی چوبی آرد و دیگری چوبی آرد و آنقدر هیزم بیاورند که با مجموع آن نان خود را بپزند، گناهان حقیر نیز وقتی از مرتکب آن باز خواست کنند مایه هلاک او می شود.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: عجبا لأمر المؤمن، إنّ أمره كلّه له خير و ليس ذلك لأحد إلّا للمؤمن إن أصابته سرّاء شكر و كان خيرا له و إن أصابته ضرّاء صبر فكان خيرا له.

رسول‌خداﷺ فرمودند: کار مؤمن عجیب است که کار او همه برایش نیکست و هیچ کس جز مؤمن چنین نیست اگر سختی بدو رسد شکر کند و برای او نیک باشد و اگر مرضی بدو رسد صبر کند و برای او نیک باشد.

۲۶. الإمامُ الكاظمُ عليه‌السلام: مَنْ أَتَاهُ أَخُوهُ الْمُؤْمِنُ فِي حَاجَةٍ فَإِنَّمَا هِيَ رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ سَاقَهَا إِلَيْهِ فَإِنْ قَبِلَ ذَلِكَ فَقَدْ وَصَلَهُ بِوَلَايَتِنَا وَ هُوَ مَوْصُولٌ بِوَلَايَةِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى.

امام کاظمعليه‌السلام: هر که برادر مؤمنش برای حاجتی نزد او آید (بداند که) آن رحمتی است از جانب خدای تبارک و تعالی که به سوی وی کشانده است. پس، اگر نیازش را برآورد او را به ولایت ما که به ولایت خدای تبارک و تعالی پیوسته است، متصل کرده باشد.

۲۷. – الامام‌علیعليه‌السلام: السَّلامَةُ فی التَّفَرُّدِ.

امام‌علیعليه‌السلام: سالم ماندن در تنها بودن است.

– الامام‌علیعليه‌السلام: مَنِ اعتَزَلَ النّاسَ سَلِمَ مِن شَرِّهِم.

امام‌علیعليه‌السلام: هر که از مردم کناره گرفت، از شرّشان سالم ماند.

۲۸. رسول‌اللهﷺ ـ لرجُلٍ سَأَلَهُ عن عِلّةِ كَراهَةِ المَوتِ ـ: ألَكَ مالٌ؟ قالَ: نَعَم. قالَ: فقَدَّمتَهُ؟ قالَ: لا، قالَ: فمِن ثَمّ لا تُحبُّ المَوتَ.

پیامبر خداﷺ ـ به مردی که پرسید: علت ناخوش‌داشتن مرگ چیست؟ ـ: آیا ثروتی داری؟ عرض کرد: آری. فرمود: آیا آن را (برای آخرتت) پیش فرستاده‌ای؟ عرض کرد: خیر. فرمود: از اینجاست که مرگ را دوست نداری.

رسول‌اللهﷺ ـ أيضاً ـ: هَل لَکَ مالٌ؟ فقَدِّمْ مالَکَ بينَ يدَيکَ؛ فإنّ المَرءَ مَع مالِهِ، إن قَدّمَهُ أحَبَّ أن يَلحَقَهُ، و إن خَلّفَهُ أحَبَّ أن يَتخَلّفَ مَعهُ.

نیز در پاسخ به همین سؤال ـ: آیا مال و ثروتی داری؟ پس، ثروتت را پیشاپیش خود بفرست؛ زیراکه آدمی وابسته به دارایی خویش است. اگر آن را پیش فرستد، دوست دارد که به آن برسد و اگر از خود بر جای گذارد دوست دارد که با آن بماند.

۲۹. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مُداوَمَةُ الذِّكرِ خُلصانُ الأولياءِ.

امام‌علیعليه‌السلام: مداومت بر ذکر (خدا) دوست صمیمی اولیاء است.

۳۰. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: جُمِعَ خَيرُ الدُّنيا و الآخِرَةِ في كِتْمانِ السِّرِّ و مُصادَقَةَ الأخْيارِ.

امام‌علیعليه‌السلام: خوبی دنیا و آخرت در رازداری و دوستی با نیکوکاران گرد آمده است.

۳۱. الإمامُ عليٌّعليه‌السلام: بِقَدْرِ السُّرُورِ يَكُونُ التَّنْغِيص.

امام علیعليه‌السلام: هر شادمانی به همان اندازه تلخکامی در پی دارد.

۳۲. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: إنّ رسول‌اللهﷺ سَمِعَ رجُلاً يَلعَنُ بَعيراً، فقالَﷺ: ارجِعْ، لا تَصْحَبْنا على بَعيرٍ مَلْعونٍ.

امام‌باقرعليه‌السلام: پیامبر خداﷺ شنید که مردی شتر خود را نفرین می‌کند، فرمود: برگرد، با شتر نفرین‌شده همراه ما نیا.

۳۳. الإمامُ عليعليه‌السلام: الرِّزْقُ رِزْقَانِ، رِزْقٌ تَطْلُبُهُ وَ رِزْقٌ يَطْلُبُكَ، فَإِنْ لَمْ تَأْتِهِ أَتَاكَ، فَلَا تَحْمِلْ هَمَّ سَنَتِكَ عَلَى هَمِّ يَوْمِكَ، كَفَاكَ كُلَّ يَوْمٍ مَا هُوَ فِيه، ولَنْ يَسْبِقَكَ إِلَى رِزْقِكَ طَالِبٌ وَ لَنْ يَغْلِبَكَ عَلَيْهِ غَالِب، وَ لَنْ يُبْطِئَ عَنْكَ مَا قَدْ قُدِّرَ لَكَ.

امام علیعليه‌السلام: روزی دو گونه است: یک روزی که تو آن را می‌جویی و روزی دیگری که آن تو را می‌جوید، که اگر تو نزد آن نروی آن روزی نزد تو می‌آید.پس غم سالت را بر غم روزت افزون مکن. روزی هر روز برای همان روز تو کافی است. هیچ کس برای رسیدن به آنچه روزی توست بر تو پیشی نگیرد و هیچ چیره‌شونده‌ای در به چنگ آوردن روزی تو مغلوبت نکند و رزقی که برایت مقدّر شده بیدرنگ به تو برسد.

۳٤. في حديثِ وَفاةِ أميرِالمؤمنينَعليه‌السلام ـ: قالتْ أُمّ كُلثومٍ:... ثُمّ نَزلَ إلى الدّارِ، و كانَ في الدّارِ إوَزٌّ قد أُهدِيَ إلى أخي الحسينِعليه‌السلام، فلَمّا نَزلَ خَرَجْنَ وَراءَهُ و رَفْرَفْنَ وَ صِحْنَ في وَجْهِهِ، و كانَ قَبلَ تلکَ اللّيلَةِ لَم يَصِحْنَ... ثَمّ قالَ: يا بُنَيّةُ، بحَقّي علَيکِ إلّا ما أطْلَقْتِيهِ؛ فقد حَبسْتِ ما لَيس لَهُ لسانٌ و لا يَقْدِرُ على الكلامِ إذا جاعَ أو عَطِشَ، فأطْعِميهِ واسْقِيهِ و إلّا خَلّي سبيلَهُ يأكُل مِن حَشائشِ الأرضِ.

در حدیث رحلت امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است: ام‌کلثوم گفت:... آن‌گاه امام علیه السلام به حیاط خانه رفت. در صحن خانه چند غاز بود که به برادرم حسین علیه السلام هدیه شده بود، غازها دنبال امام علیه السلام به راه افتادند و بال می‌زدند و روبه‌روی ایشان فریاد می‌کردند. تا آن شب چنین سروصدایی راه نینداخته بودند... سپس امام فرمود: دخترم! به حقی که مرا بر توست سوگند این حیوانات را آزاد کن. من چیزی را نگه داشته‌ام که زبان ندارد و نمی‌تواند بگوید گرسنه است یا تشنه. یا آن‌ها را آب و غذا بده یا آزادشان کن که از علف‌ها و سبزه‌های زمین بخورند.

۳۵. الإمامُ‌علي علیه السلام: مَنِ اسْتَحيى مِن قَولِ الحَقِّ فهُو أحمَقُ.
امام‌علی علیه السلام: کسی‌که از گفتن حق شرم کند احمق است.
الإمامُ‌علي علیه السلام: ثَلاثٌ لا يُسْتَحيي مِنهُنَّ: خِدْمَةُ الرَّجلِ ضَيْفَهُ، و قِيامُهُ عن مَجْلِسِهِ لأبيهِ و مُعلّمِهِ، و طَلَبُ الحقِّ و إنْ قَلَّ.
امام‌علی علیه السلام: از سه کار شرم نباید کرد؛ خدمت‌کردن به مهمان، ازجابرخاستن در برابر پدر و آموزگار و طلبیدن حق گرچه اندک باشد.

۳۶. الإمامُ‌الصادق علیه السلام: إنّ قَوماً أذْنَبوا ذُنوباً كثيرةً فأشْفَقوا مِنها و خافوا خَوفاً شَديداً، و جاءَ آخَرونَ فقالوا: ذُنوبُكُم علَيْنا، فأنْزَلَ اللهُ عزّوجلّ علَيهِمُ العَذابَ، ثُمّ قالَ تباركَ و تعالى: خافوني واجْتَرَأتُم؟!
امام‌صادق علیه السلام: مردمی گناهان بسیار کردند و بر اثر آن هراسان شدند و از عذاب سخت خدا بیمناک گشتند. عده‌ای آمدند و گفتند: گناهان شما به گردن ما. پس خدای عزّوجلّ بر آنان عذاب فرستاد و آنگاه فرمود: آنان از من ترسیدند، اما شما گستاخی کردید.

۳۷. الإمامُ علي علیه السلام: يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ يَحْتَرِسَ مِنْ سُكْرِ الْمَالِ وَ سُكْرِ الْقُدْرَةِ وَ سُكْرِ الْعِلْمِ وَ سُكْرِ الْمَدْحِ وَ سُكْرِ الشَّبَابِ فَإِنَّ لِكُلِّ ذَلِكَ رِيحاً خَبِيثَةً تَسْلُبُ الْعَقْلَ وَ تَسْتَخِفُّ الْوَقَارَ.
امام علی علیه السلام: سزاوار است که خردمند از مستی ثروت و مستی قدرت و مستی دانش و مستی ستایش و مستی جوانی پرهیز کند، زیرا هریک از این مستی‌ها بادهای پلیدی دارد که عقل را می‌رباید و وقار را از بین می‌برد.

۳۸. الإمامُ‌الصادق علیه السلام: قالَ لُقمانُ لابنهِ: يا بُنيَّ إيّاكَ والضَّجَرَ، و سُوءَ الخُلقِ، و قِلَّةَ الصَّبرِ، فلا يَستَقيمُ على هذهِ الخِصالِ صاحِبٌ.
امام‌صادق علیه السلام: لقمان به فرزندش فرمود: فرزندم! از غم‌زدگی و بی‌حوصلگی و بدخویی و کم‌صبری دوری کن که هیچ دوستی تحمل این خصلت‌ها را ندارد. در کارهایت آرام و بردبار باش و در به دوش‌کشیدن خرج و مخارج برادران صبوری کن و با همگان خوش‌خو باش.

۳۹. الإمامُ‌علي علیه السلام: إذا خِفْتَ صُعوبَةَ أمْرٍ فاصْعُبْ لَهُ يَذِلَّ، و خادِعِ الزَّمانَ عَن أحْداثِهِ تَهُنْ علَيكَ.
امام‌علی علیه السلام: هرگاه از سختی و دشواری کاری ترسیدی در برابر آن سرسختی نشان بده رامت می‌شود و در برابر حوادث روزگار چاره‌اندیشی کن بر تو آسان می‌شوند.

۴۰. الإمامُ‌علي علیه السلام: لا يَحوزُ الغُفْرانَ إلّا مَن قابَلَ الإساءَةَ بالإحْسانِ.
امام‌علی علیه السلام: آمرزش را به‌دست نیاورد مگر کسی‌که بدی را با خوبی پاسخ دهد.

چهل حدیث ۳۳

۱. رسول‌اللهﷺ: إنّ أخْوَفَ ما أخافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكُ الأصْغَرُ، قالُوا: و ما الشِّرْكُ الأصْغَرُ يا رسول‌الله؟ قال: هُوَ الرِّياءُ.
پیامبر خداﷺ: ترسناک‌ترین چیزی که می‌ترسم به آن مبتلا شوید شرک اصغر است؛ گفتند: ایرسول‌خدا! شرک اصغر چیست؟ فرمود: ریا.

۲. رسولُاللهﷺ: إنّ أخي عيسى بنَ مريمَ قالَ للحَواريّينَ يوماً: يا معشرَ الحَواريّينَ، كونوا مِن الشَّرِّ بُلهاً كالحَمَامِ.
پیامبر خداﷺ: برادرم عیسی بن مریم روزی به حواریان فرمود: ای گروه حواری ! مانند کبوتر نسبت به بدی ابله باشید.

۳. رسول‌اللهﷺ: اللّهُمّ مَن وَلِيَ مِن أمرِ اُمّتي شيئاً فَشَقَّ علَيهِم فاشقُقْ علَيهِ، و مَن وَلِيَ مِن أمرِ اُمّتي شيئاً فرَفَقَ بِهِم فارفُقْ بهِ.
پیامبر خداﷺ: خدایا، هرکس زمام امری از امور امت مرا عهده‌دار شد و بر آنان سخت گرفت، تو نیز بر او سخت بگیر و هرکس امری از امور امت مرا به عهده گرفت و با آنان مهربانی کرد، تو نیز با او مهربانی کن.

۴. وَ سُئِلَعليه‌السلام عَنِ السَّفِلَةِ فَقَالَ مَنْ كَانَ لَهُ شَيءٌ يُلْهِيهِ عَنِ اللَّهِ ...
امامعليه‌السلام: سفیه کسی است که چیزی داشته باشد که از خدا بازش دارد.

۵. رسول‌اللهﷺ: يُطبَعُ المؤمنُ على كُلِّ خَلّةٍ غَيرَ الخِيانَةِ و الكذبِ.
پیامبر خداﷺ: مؤمن بر هر خصلتی سرشته می‌شود، به‌جز خیانت و دروغ.
الإمامُ عليٌعليه‌السلام: ابْذُلْ لِصَدِيقِكَ كُلَ الْمَوَدَّةِ وَ لَا تَبْذُلْ لَهُ كُلَّ الطُّمَأْنِينَة.
امام علیعليه‌السلام: هرچه محبت داری نثار دوستت کن اما هرچه اطمینان داری به پای او مریز.

٦. الإمامُ الحسنُعليه‌السلام: لَا تُجَاهِدِ الطَّلَبَ جِهَادَ الْغَالِبِ، وَ لَا تَتَّكِلْ عَلَى الْقَدَرِ اتِّكَالَ الْمُسْتَسْلِم.
امام حسنعليه‌السلام: در طلب روزی مانند کسی که برای چیره شدن (بر دشمن) پیکار می‌کند، کوشش مکن و به تقدیر نیز چندان تکیه مکن که از کار و کوشش دست کشی؛

الإمام‌الصادقعليه‌السلام: لِيَكُنْ طَلَبُكَ الْمَعِيشَةَ فَوْقَ كَسْبِ الْمُضَيِّعِ وَ دُونَ طَلَبِ الْحَرِيص.
امام‌صادقعليه‌السلام: طلب تو در کسب معیشت بالاتر از کسی باشد که کسب معیشت را فرو گذاشته و پایین‌تر از طلب شخص حریضی که خشنودی و دلبستگی او به دنیاست.

۷. رسول‌اللهﷺ: مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ تَعَالَى، وَ مَنِ اسْتُبْطِئَ (عَلَيْهِ) الرِّزْقُ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّه.
پیامبر خداﷺ: هرکه خداوند تعالی به او نعمتی ارزانی دارد، باید خدای تعالی را حمد و سپاس گوید و هرکه روزیش به تأخیر افتد از خداوند آمرزش بخواهد.

۸. عن الصادقعليه‌السلام: إِيَّاكَ وَ الْعَجَلَةَ بِالْأُمُورِ قَبْلَ أَوَانِهَا وَ التَّسَاقُطَ فِيهَا عِنْدَ زَمَانِهَا وَ اللَّجَاجَةَ فِيهَا إِذَا تَنَكَّرَتْ وَ الْوَهْنَ فِيهَا إِذَا أَوْضَحَتْ فَضَعْ كُلَّ أَمْرٍ مَوْضِعَهُ وَ أَوْقِعْ كُلَّ عَمَلٍ مَوقِعَه.
امام‌صادقعليه‌السلام: در کاره پیش از رسیدن وقتشان عجول مباش و چون زمانشان فرا رسید آنها را از دست مده و چون کار پشت کند لجاجت مورز و چون رو کند سستی مکن و هرچیز را در جای خویش بجای آور و هر کار را سر وقتش.

۹. عنهمعليه‌السلام: إِنَّا لَنُعْطِي غَيْرَ الْمُسْتَحِقِ حَذَراً مِنْ رَدِّ الْمُسْتَحِق.
معصومینعليه‌السلام: ما از بیم این که مبادا دست رد به سینه مستحق زده باشیم به غیر مستحق نیز عطا می‌کنیم.
الإمامُ زينُ العابدينُ عليه‌السلام: أَخَافُ أَنْ يَكُونَ بَعْضُ مَنْ يَسْأَلُنَا مُحِقّاً فَلَا نُطْعِمَهُ وَ نَرُدَّهُ فَيَنْزِلَ بِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ مَا نَزَلَ بِيَعْقُوبَ وَ آلِه[ثُمَ ذَكَرَ القِصَّةَ]
امام سجادعليه‌السلام: می‌ترسم بعضی از کسانی که دست سؤال به سوی ما دراز می‌کنند، مستحق باشند و ما (به گمان این که مستحق نیستند) به آنان چیزی ندهیم و جوابشان کنیم و در نتیجه همان بلایی که بر سر یعقوب آمد به سر ما خاندان نیز بیاید. «آن حضرت سپس آن ماجرا را شرح داد».

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: و إذا أردت أن يحبّك النّاس فما كان عندك من فضولها فانبذه إليهم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: و اگر می خواهی مردم ترا دوست داشته باشند آنچه از زواید دنیا داری پیش آن ها بریز.

۱۱. رسول‌اللهﷺ: أَخْلِصْ قَلبَكَ يَكْفِكَ القَليلُ مِن العَمَلِ.
پیامبر خداﷺ: دلت را خالص گردان، کار اندک تو را بس است.

فیما ناجی اللهُ تبارکَ و تعالی موسیعليه السلام: یا موسی، ما اُریدَ بهِ وَجْهي فکَثیرٌ قَلیلُهُ.
از سخنان خدای تعالی به موسیعليه السلام: ای موسی! هر کاری که برای من انجام شود اندکش زیاد است و آنچه برای غیر من انجام گیرد زیادش ناچیز است.

۱۲. الإمامالصادقعليه السلام: المالُ مالُ اللهِ یَضَعُهُ عِندَ الرّجُلِ وَدایِعَ، و جَوّزَ لَهُم أن یأکُلوا قَصداً و یَلبَسوا قَصداً.
امامصادقعليه السلام: دارایی‌ها از آنِ خداست و آن‌ها را نزد مرد به امانت می‌سپارد و به آن‌ها اجازه داده است که با میانه‌روی، بخورند و با میانه‌روی، بپوشند.

۱۳. الامامعلیعليه السلام: مَن سَلَّ سَیفَ البَغیِ قُتِلَ بهِ.
امام علیعليه السلام: کسی که شمشیر سرکشی و تجاوز برکشد خود به وسیله آن کشته شود.
– الامامعلیعليه السلام: البَغیُ یَسلُبُ النِّعمةَ.
امامعلیعليه السلام: زورگویی نعمت را می برد.
– الامامعلیعليه السلام: البَغیُ یَجلِبُ النِّقَمَ.
امامعلیعليه السلام: زورگویی تلافی و کینه جویی به بار می آورد.
– الامامعلیعليه السلام: البَغیُ یُوجِبُ الدَّمارَ.
امامعلیعليه السلام: سرکشی سبب ویرانی و نابودی است .
– رسولُاللهِصلى الله عليه وآله: إنَّ أعجَلَ الشَّرِّ عُقوبَةً البَغیُ.
پیامبر خداصلى الله عليه وآله: کیفر زورگویی زودتر از کیفر هر کردار زشت دیگری دامنگیر انسان می شود.

۱۴. الإمامالصادقعليه السلام: صِلْ رَحِمَکَ ولو بِشَربَةٍ مِن ماءٍ، و أفضَلُ ما تُوصَلُ بهِ الرَّحِمُ کَفُّ الأذی عَنها.
امامصادقعليه السلام: حتی اگر شده با نوشاندن جرعه‌ای آب به خویشاوند صلهٔ رحم به‌جای آر و بهترین صلهٔ رحم آزارنرساندن به خویشاوند است.

۱۵. الأمالي للصدوق، ابْنُ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍعليه السلام قَالَ إِذَا أَرَدْتَ شَيْئاً مِنَ الْخَيْرِ فَلَا تُؤَخِّرْهُ فَإِنَّ الْعَبْدَ لَيَصُومُ الْيَوْمَ الْحَارَّ يُرِيدُ بِهِ مَا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَيُعْتِقُهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ وَ يَتَصَدَّقُ بِالصَّدَقَةِ يُرِيدُ بِهَا وَجْهَ اللَّهِ فَيُعْتِقُهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ.
امامصادقعليه السلام: چون قصد کار خیری کردی آنرا به تأخیر میانداز که گاهی یک روز روزه برای خدا موجب نجات از آتش است و اندک صدقه‌ای برای خدا موجب نجات از آتش است.

۱۶. رسولاللهصلى الله عليه وآله: لمّا قیلَ لَهُ:أَحِبُّ أَنْ یُوَسَّعَ عَلَيَّ فِي الرِّزقِ؟ –: دُمْ علي الطَّهارَةِ یُوَسَّعْ علَیکَ في الرِّزقِ.
بهرسول‌خداصلى الله عليه وآله عرض شد: دوست دارم روزیم زیاد شود؛ فرمود: پیوسته در حال طهارت و پاکیزگی باش، روزیت افزایش می‌یابد.

۱۷. رسولاللهصلى الله عليه وآله: ألّا أُخبِرُکُ بأشْبَهِکُم بِي خُلقاً؟ قالَ: بلی یا رسولالله، قالَ: أحْسَنُکُم خُلقاً أعظَمُکُم حِلْماً، و أبَرُّکُم بقَرابَتِهِ، و أشَدُّکُم مِن نَفسِهِ إنْصافاً.
رسول‌خداصلى الله عليه وآله به امیرالمؤمنینعليه السلام فرمود: آیا تو را خبر ندهم که اخلاق کدام‌یک از شما به من شبیه‌تر است؟ عرض کرد: آری، ایرسول‌خدا. فرمود: آنکه از همهٔ شما خوش‌خوتر و بردبارتر و به خویشاوندانش نیکوکارتر و با انصاف‌تر باشد.

۱۸. الإمامُ زینُ العابدینَعليه السلام: ـ إنَ أَرْضَاکُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَسْبَغُکُمْ عَلَى عِيَالِه.
امام سجادعليه السلام: خداوند از آن کس خشنودتر است، که خانواده خود را بیشتر در رفاه و نعمت قرار دهد.
قال رسولاللهصلى الله عليه وآله: شرّ النّاس المضیق علی أهله.
رسول‌خداصلى الله عليه وآله فرمودند: بدترین مردم آن کس است که بر اهل خانه خود سخت گیرد.

۱۹. قال رسولاللهصلى الله عليه وآله: إذا دخل الضّیف علی القوم دخل برزقه و إذا خرج خرج بمغفرة ذنوبهم.
رسول‌خداصلى الله عليه وآله فرمودند: وقتی میهمانی بر کسان در آید روزی خود را همراه می آورد و وقتی برون رود با آمرزش گناهان آنها برون رود.
قال رسولاللهصلى الله عليه وآله: إنّ من السّنّة أن یخرج الرّجل مع ضیفه إلی باب الدّار.
رسول‌خداصلى الله عليه وآله فرمودند: خوبست که مرد با مهمان خود تا در خانه برود.

۲۰. – الإمامالصادقعليه السلام: إنَّ اللهَ یُبغِضُ کَثرَةَ النَّومِ و کَثرَةَ الفراغِ.
امامصادقعليه السلام: خداوند از پر خوابی و بیکاری زیاد نفرت دارد.
قال رسولاللهصلى الله عليه وآله: إنّ اللّه تعالی کتب علیکم السّعي فاسعوا.
رسول‌خداصلى الله عليه وآله فرمودند: خداوند کوشش را بر شما مقرر داشته است پس بکوشید.

۲۱. الإمامُعليعليه السلام: مَن لم یُحسِن في دَولَتِهِ خُذِلَ في نکبَتِهِ.
امامعلیعليه السلام: هرکه در روزگار دولت خود نیکوکاری نکند، آنگاه که به رنج و گرفتاری افتد بی‌یار و یاور ماند.

۲۲. الإمامُعليعليه‌السلام: ثَمَرَةُ التَّواضُعِ المَحَبّةُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: ثمرهٔ فروتنی دوستی است، ثمرهٔ تکبر ناسزا (شنیدن) است.
الإمامُعليعليه‌السلام: التَّواضُعُ يُكسِبُكَ السَّلامَةَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: فروتنی، به تو سلامت می‌بخشد.
الإمامُعليعليه‌السلام: التَّواضُعُ يَكسوكَ المَهابَةَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام:فروتنی جامهٔ ابهّت بر قامت تو می‌پوشاند.

۲۳. – لقمانُعليه‌السلام – لِابنِه و هُوَ يَعِظُهُ–: إن أردتَ أن تَجمَعَ عِزَّ الدّنيا فَاقطَع طَمَعَكَ مِمّا فی أيدی النّاسِ؛ فإنَّما بَلَغَ الأنبياءُ و الصِّدّيقونَ ما بَلَغوا بِقَطعِ طَمَعِهِم.
لقمان‌علیه‌السلام در اندرز به فرزند خود می‌فرماید: اگر می‌خواهی عزت دنیا را به دست آوری، طمع خویش را از آنچه مردم دارند، ببُر؛ زیرا پیامبران و صدیقان، به سبب بر کندن طمع خود، به آن مقامات رسیدند.

۲۴. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: الذّنب شؤم علی غير فاعله إن عيّره ابتلي به و إن اغتابه أثم و إن رضي به شاركه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: گناه برای غیر گنهکار نیز شوم است که اگر او را عیب کند بدان مبتلا شود و اگر غیبت او کند گنهکار شود و اگر بدان رضا دهد شریک وی باشد.

۲۵. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ما من مؤمن إلّا و له ذنب يصيبه الفينة بعد الفينة لا يفارقه حتّی يفارق الدّنيا.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هیچ مؤمنی نیست مگر گناهی دارد که گاه بگاه آن را مرتکب شود و از آن دوری نکند تا از دنیا برود.

۲۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام:السُّجُودُ عَلَى تُرْبَةِ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ يَخْرِقُ الْحُجُبَ السَّبْعَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: سجده کردن بر تربت حسین حجاب‌های هفتگانه را از هم می‌درد.

۲۷. – مِمّا ناجَی اللهُ تَعالی بِهِ موسی: كُن خَلَقَ الثِّيابِ جَديدَ القَلبِ، تَخفی عَلی أهلِ الأرضِ، و تُعرَفُ فی أهلِ السَّماءِ.
از جمله سخنان خدای تعالی به موسی این بود که: جامه‌ات کهنه باشد و دلت نو، تا در میان زمینیان گمنام باشی و در میان اهل آسمان سرشناس.

– رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: و إنَّ اللهَ يُحِبُّ الأتقِياءَ الأخفِياءَ الّذينَ إذا غابُوا لَم يُفقَدوا، و إن حَضَروا لَم يُعرَفوا.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند آن پرهیزگاران گمنامی را دوست دارد که هرگاه غایب باشند، کسی جویایشان نمی‌شود و چون در میان جمع باشند، شناخته نمی‌شوند.

۲۸. وَ قَالَ علیه‌السلام فَسَادُ الْأَخْلَاقِ مُعَاشَرَةُ السُّفَهَاءِ وَ صَلَاحُ الْأَخْلَاقِ مُعَاشَرَةُ الْعُقَلَاءِ.
امام‌علیه‌السلام: فساد اخلاق در معاشرت با سفها و صلاح اخلاق در معاشرت با عقلاست.

۲۹. الإمامُعليعليه‌السلام: مَنِ اشتَغَلَ بذِكرِ اللهِ طَيَّبَ اللهُ ذِكرَهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه به یاد خدا سرگرم باشد خداوند او را خوشنام گرداند.

۳۰. الإمامُعليعليه‌السلام: إنّي إذا استِحكَمتُ في الرَّجُلِ خَصلةً مِن خِصالِ الخيرِ احتَمَلتُهُ لها واغتَفَرتُ لَهُ فَقْدَ ما سِواها، و لا أغتَفِرُ له فَقْد عقلٍ و لا عَدَمَ دِينٍ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه در کسی خصلتی از خصلت‌های خوب را استوار دیدم او را به‌سبب داشتن آن تحمل می‌کنم و بی‌بهرگی‌اش از دیگر خصلت‌های نیک را نادیده می‌گیرم، اما نابخردی و بی‌دینی او را نمی‌توانم ببخشم؛ زیرا جداشدن از دین جداشدن از امنیت است و زندگی توأم با ترس گوارا نیست؛ نابخردی نیز مردن است و با مردگان کسی معاشرت نمی‌کند.

۳۱. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن لَم يُخِفْ أحَداً لَم يَخَفْ أبداً.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه کسی را نترساند هرگز نترسد.

۳۲. سُليمانُ بنُ خالدٍ: سألت أباعبداللهعليه‌السلام عَن رجُلٍ وقَعَ لي عِندَهُ مالٌ و كابَرَني عليهِ و حَلَفَ، ثُمّ وقَعَ لَه عِندي مالٌ، فآخُذُهُ مكانَ مالِي الّذي أخَذَهُ و أجحَدُهُ و أحلِفُ عليهِ كما صَنَعَ؟ فقال: إنْ خانَكَ فَلا تَخُنْهُ، فلا تَدْخُلْ فيما عِبْتَهُ عليهِ.
سلیمان‌بن‌خالد به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کرد: من به مردی مالی سپردم و او انکار کرد و سوگند خورد که چیزی به او نداده‌ام. سپس مالی از او به‌دست من افتاد. آیا می‌توانم آن را به‌جای مالی که از من گرفت و انکارش کرد و سوگند خورد بردارم؟ حضرت فرمود: اگر او خیانت کرد تو خیانت مکن و کاری را که از او خرده می‌گیری خودت مرتکب نشو.

۳۳. الأمالي للصدوق، قَالَ رسول‌الله ﷺ قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ يَا ابْنَ آدَمَ أَطِعْنِي فِيمَا أَمَرْتُكَ وَ لَا تُعَلِّمْنِي مَا يُصْلِحُكَ

رسول‌خدا ﷺ: خداوند میفرماید ای پسر آدم آنچه گفته‌ام انجام بده و به من نگو صلاح چیست.

۳۴. رسول‌الله ﷺ: إنَّ الدَّابّةَ تقولُ: اللّهُمَّ ارْزُقني مَلِيكَ صِدْقٍ: يُشْبِعُني، و يَسْقِيني، و لا يُحَمِّلني ما لا أُطيقُ.

پیامبر خدا ﷺ: حیوانات می‌گویند: خدایا! صاحب خوبی نصیب من کن؛ کسی‌که مرا سیر آب و غذا کند و بیش از توانم بر من بار ننهد.

۳۵. الإمامُ‌علي ؑ: الحياءُ مِفْتاحُ كُلِّ الخَيرِ.

امام‌علی ؑ: شرم کلید همهٔ خوبی‌هاست.

الإمامُ‌علي ؑ: غايَةُ الحياءِ أنْ يَسْتَحيِيَ المَرءُ مِن نَفْسِهِ.

امام‌علی ؑ: اوج حیا این است که آدمی از خودش شرم کند.

الإمامُ‌علي ؑ: مَن لَم يَسْتَحيِ مِن النّاسِ لَم يَسْتَحيِ مِن اللهِ سبحانَهُ.

امام‌علی ؑ: کسی‌که از مردم حیا نکند از خدای سبحان حیا نداشته باشد.

۳۶. الإمامُ‌علي ؑ: خَيرُ الأُمورِ ما سَهُلَتْ مَبادِئُهُ، و حَسُنَتْ خَواتِمُهُ، و حُمِدَتْ عواقِبُهُ.

امام‌علی ؑ: بهترین کارها آن است که آغازش آسان، پایانش خوش و پیامدهایش پسندیده باشد.

۳۷. الإمامُ علي ؑ: لَا تَصْحَبَنَ فِي سَفَرٍ مَنْ لَا يَرَى لَكَ الْفَضْلَ عَلَيْهِ كَمَا تَرَى لَهُ الْفَضْلَ عَلَيْكَ.

امام علی ؑ: با کسی همسفر نشو که برای تو برخود برتری نبیند، آنچنان که تو برای او بر خویش برتری بینی.

۳۸. وَ قَالَ ؑ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ مَا أَكْرَهْتَ نَفْسَكَ عَلَيْه.

امام ؑ: افضل اعمال آن است که نفست بر آن مایل نباشد.

۳۹. الإمام‌الصادق ؑ: إذا أرادَ اللهُ بعَبدٍ خَيراً زَهَّدهُ في الدُّنيا، و فَقَّهَهُ في الدِّينِ، و بَصَّرَهُ عُيوبَها، و مَن أُوتِيَهُنَّ فَقد أُوتِيَ خَيرَ الدُّنيا و الآخِرَةِ.

امام‌صادق ؑ: هرگاه خداوند خوبی بنده‌ای را بخواهد او را به دنیا بی‌اعتنا گرداند، در دین فقیه و آگاهش کند و به عیب‌هایش بینا سارد؛ این سه خصلت به هرکس داده شود خوبی دنیا و آخرت به او داده شده است.

۴۰. الإمام‌الباقر ؑ: قيلَ لِلُقمانَ: ما الّذي أجْمَعْتَ عليهِ مِن حِكمَتِكَ؟ قالَ: لا أتكلَّفُ ما قَد كُفِيتُهُ، و لا أُضيِّعُ ما وُلِّيتُهُ.

امام‌باقر ؑ: به لقمان گفته شد: خلاصهٔ حکمت تو چیست؟ گفت: برای تحصیل آنچه مرا کفایت شده است خود را به زحمت نمی‌اندازم و آنچه را عهده‌دارش شده‌ام تباه نمی‌گردانم.

چهل حدیث ٣٤

١. الإمامالباقرعليه‌السلام: بَيْنا رسولالله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: في بعضِ أسفارِهِ أذْ لَقِيَهُ رَكْبٌ فقالوا: السَّلامُ علَيكَ يا رسولالله، فقالَصلى‌الله‌عليه‌وآله: ما أنتُم؟ قالوا: نحنُ مؤمنونَ. قالَ صلى‌الله‌عليه‌وآله: فما حقيقة إيمانِكُم؟ قالوا: الرِّضا بقَضاءِ اللهِ و التَّسليمُ لأمرِ اللهِ و التَّفويضُ إلى اللهِ تعالى فقالَ صلى‌الله‌عليه‌وآله: عُلَماءُ كادُوا أنْ يَكونوا مِن الحكمةِ أنبياءَ، فإنْ كُنتُم صادِقِينَ فلا تَبْنوا ما لا تَسْكُنونَ و لا تَجْمَعوا مالا تأكُلُونَ و اتَّقوا الله الّذى إليهِ تُرْجَعونَ.

امام‌باقرعليه‌السلام: پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله در یکی از مسافرت‌هایش با کاروانی روبه‌رو شد؛ کاروانیان عرض کردند: درود بر تو ای پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله. پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله پرسیدند: شما کیستید؟ عرض کردند: ما مؤمن هستیم. پیامبر صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: حقیقت ایمان شما چیست؟ عرض کردند: خشنودی به قضای الهی و گردن‌نهادن به فرمان خدا و سپردن کارها به‌دست خدا. فرمود: دانشمندانی فرزانه‌اند که نزدیک است از فرزانگی پیامبر شوند. اگر راست می‌گویید پس خانه‌ای که در آن ساکن نمی‌شوید نسازید و آنچه نمی‌خورید جمع نکنید و از خدایی که به‌سوی او برمی‌گردید، پروا کنید.

٢. – الإمامُالرِّضاعليه‌السلام – و قد سَمِعَ بعضَ أصحابِهِ يقولُ: لَعنَ اللهُ مَن حارَبَ عليّاًعليه‌السلام –: قُل: إلّا مَن تابَ و أصلَحَ.

امام رضاعليه‌السلام شنید که یکی از اصحابش می گوید: خدا لعنت کند کسی را که با علیعليه‌السلام جنگید. حضرت فرمود: بگو: بجز آنان که توبه کردند و اصلاح شدند.

٣. الإمامُعليعليه‌السلام: الكريمُ يَتَغافَلُ و يَنخَدِعُ.

امام‌علیعليه‌السلام: آدم بزرگوار خود را به غفلت می‌زند و فریب می‌خورد.

الإمامُعليعليه‌السلام: الكريمُ يَرفَعُ نفسَهُ في كُلِّ ما أسداهُ عن حُسنِ المُجازاةِ.

امام‌علیعليه‌السلام: بزرگوار، کسی است که خود را بالاتر از این داند که برای نیکی‌هایش عوض نیکو انتظار داشته باشد.

٤. – الامام‌علیعليه‌السلام: رأسُ الجَهلِ مُعاداةُ النّاسِ.

امام‌علیعليه‌السلام : دشمنی با مردم سرآمد نادانی است .

٥. الإمامُ عليعليه‌السلام: مَنْ ضَعُفَ عَنْ حِفْظِ سِرِّهِ لَمْ يَقْوَ لِسِرِّ غَيْرِه.

امام علیعليه‌السلام: کسی که در نگهداشتن راز خود ناتوان باشد، در حفظ راز دیگران توانا نباشد.

٦. الإمامُ عليعليه‌السلام: فَمَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا طَلَبَهُ الْمَوْتُ حَتَّى يُخْرِجَهُ عَنْهَا، وَ مَنْ طَلَبَ الآخِرَةَ طَلَبَتْهُ الدُّنْيَا حَتَّى يَسْتَوْفِيَ رِزْقَهُ مِنْهَا.

امام علیعليه‌السلام: پس، کسی که دنیا را بجوید مرگ در جستجوی او برآید تا او را از این جهان بیرون کند و کسی که آخرت را بجوید دنیا در طلب او برآید تا او روزی کامل خود را از او بستاند.

٧. الإمامالصادقعليه‌السلام: : إِنَ اللَّهَ قَسَّمَ الْأَرْزَاقَ بَيْنَ عِبَادِهِ وَ أَفْضَلَ فَضْلًا كَبِيراً لَمْ يُقَسِّمْهُ بَيْنَ أَحَدٍ، قَالَ اللَّهُ: «وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِه».

امام‌صادقعليه‌السلام: خداوند روزی‌ها را میان بندگان خود تقسیم کرد و مقدار فراوانی را زیاد آورد که میان هیچ‌کس تقسیم نکرد. خداوند فرموده است: «و از خدا فضل او را بخواهید».

٨. – الامام‌علیعليه‌السلام: لَو أنَّ العِبادَ حِينَ جَهِلوا وَقَفوا لَم يَكفُروا، و لَم يَضِلّوا.

امام علیعليه‌السلام: اگر بندگان وقتی چیزی را نمی دانستند (از اظهار نظر) باز می ایستادند کافر و گمراه نمی شدند.

٩. الإمامالصادقعليه‌السلام:جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّصلى‌الله‌عليه‌وآله، قَالَ: يَا رسولاللهأَفِي الْمَالِ حَقٌّ سِوَى الزَّكَاةِ؟ قَالَ: نَعَمْ، عَلَى الْمُسْلِمِ أَنْ يُطْعِمَ الْجَائِعَ إِذَا سَأَلَهُ وَ يَكْسُوَ الْعَارِيَ إِذَا سَأَلَهُ، قَالَ: إِنَّهُ يَخَافُ أَنْ يَكُونَ كَاذِباً، قَالَ: أَفَلَا يَخَافُ صِدْقَه؟

امام‌صادقعليه‌السلام: مردی خدمت پیامبر آمد و عرض کرد: ایرسول‌خدا، آیا در اموال حقی جز زکات وجود دارد؟ پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: آری. مسلمان باید هرگاه گرسنه‌ای از او غذا بخواهد غذایش دهد و هرگاه برهنه‌ای از او لباس خواهد وی را بپوشاند. مرد گفت: بیم آن می‌رود که دروغ بگوید. پیامبر صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: آیا بیم آن نمی‌رود که راست بگوید؟

١٠. قال رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: ألا إنّ خيرَ الرّجال من كان بطيء الغضب سريع الرّضا و شرّ الرّجال من كان سريع الغضب بطيء الرّضا.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: بدانید که بهترین مردان آنست که دیر بخشم آید و آسان خشنود شود و بدترین مردان آنست که زود بخشم آید و دیر خشنود شود

١١. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله و قد قيلَ لَهُ: إنّ فُلانَةَ تَصومُ النّهارَ و تَقومُ اللّيلَ، و هِي سَيِّئَةُ الخُلقِ تُؤْذي جيرانَها بلِسانِها: لا خَيرَ فيها، هِي مِن أهْلِ النّارِ.

به پیامبر خداﷺ عرض شد: فلان زن روزها را روزه می‌گیرد و شب‌ها را به عبادت می‌گذراند اما بداخلاق است و همسایگانش را با زبان خود می‌آزارد، حضرت فرمود: خیری در او نیست او دوزخی است.

۱۲. حَمّادُ بنُ عُثمانَ: عبدِاللهِ‌علیه‌السلام، فخَیرُ لِباسِ کُلِّ زمانٍ لِباسُ أهلِهِ.
حمادبن‌عثمان: در خدمت امام‌صادق‌علیه‌السلام بودم که مردی به آن حضرت عرض کرد: خداوند به صلاحت دارد! شما فرمودید که علی‌بن‌ابی‌طالب‌علیه‌السلام لباس خشن به تن می‌کرد، پیراهن چهار درمی می‌پوشید و امثال این‌ها، درحالی‌که می‌بینیم شما خود جامه‌ای نیکو پوشیده‌اید! حماد می‌گوید: حضرت به او فرمود: علی‌بن‌ابی‌طالب‌علیه‌السلام آن لباس را در زمانی می‌پوشید، که عیب نبود. اگر چنان لباس‌هایی را امروز می‌پوشید، موجب شهرت او می‌شد. پس، بهترین لباس هر زمانی لباس مردم آن زمان است.

۱۳. – رسولُ‌اللهِﷺ: أوحی اللهُ تعالی إلی أیُّوبَ: هَل تَدری ما ذَنبُکَ إلیَّ حینَ أصابَکَ البلاءُ؟ قالَ: لا. قالَ: إنّکَ دَخَلتَ عَلی فِرعَونَ فَداهَنتَ فی کَلِمتَینِ.
پیامبر خداﷺ: خدای تعالی به ایوب وحی فرمود: آیا می دانی گناه تو نزد من چه بود که بلا به تو رسید؟ عرض کرد: خیر, فرمود: تو نزد فرعون رفتی و دو کلمه با ملایمت و نرمی گفتی .

۱٤. الإمامُ‌علیٌ‌علیه‌السلام: مَن آتاهُ اللهُ مالاً فَلْیَصِلْ بِه القَرابَةَ ولْیُحسِنْ مِنهُ الضِّیافَةَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه خداوند به او ثروتی دهد، باید با آن به خویشانش رسیدگی کند و مهمان‌داری نماید.

۱۵. الإمامُ‌علیٌ‌علیه‌السلام: سُنَّةُ الکِرامِ الوَفاءُ بالعُهودِ، سُنَّةُ اللِّئامِ الجُحودُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: شیوهٔ بزرگواران وفاکردن به عهد و پیمان‌هاست. روش فرومایگان، انکار (و زیر پانهادن عهد و پیمان‌ها) است.

۱٦. عنه‌علیه‌السلام: تَخَیَّرُوا لِلرَّضاعِ کَمَا تَتَخَیَّرُونَ لِلنِّکَاحِ، فَإِنَّ الرَّضَاعَ یُغَیِّرُ الطِّبَاعَ.
همچنان که در کار ازدواج دست به گزینش می‌زنید، برای شیردادن (کودک خود) نیز گزینش کنید؛ زیرا شیر طبایع را تغییر می‌دهد.

۱۷. رسول‌اللهﷺ: إنّما تفسیرُ حُسنِ الخُلقِ: ما أصابَ الدُّنیا یَرْضی، و إنْ لَم یُصِبْهُ لَم یَسْخَطْ.
پیامبر خداﷺ: معنای حسن خلق این است که اگر دنیا به انسان رو کرد راضی و خشنود باشد و اگر رو نکرد خشمگین و ناراحت نشود.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: خیر العمل ما نفع
رسول‌خداﷺ فرمودند: بهترین اعمال آنست که سودمند باشد

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: الثّلث و الثّلث کثیر إنّك أن تذر ورثتك أغنیاء خیر من أن تذرهم عالّة
رسول‌خداﷺ فرمودند: ضمن وصیت فقط ثلث مال خود را بدیگران ده و همان ثلث کافی است. زیرا تو اگر وارثان خود را بی نیاز کنی بهتر است تا اینکه آنها را نیازمند رها کنی
قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الرّجل لیعمل– أو المرأة– بطاعة اللّه تعالی ستّین سنة ثمّ یحضرهما الموت فیضارّان في الوصیّة فتجب لهما النّار.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مرد یا زن شصت سال خدا را عبادت می کنند و هنگام مرگ در وصیت بحق رفتار نمی کنند و جهنم بر آنها واجب می شود.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من الذّنوب ذنوبا لا یکفّرها الصّلاة و لا الصّیام و لا الحجّ و لا العمرة، یکفّرها الهموم في طلب المعیشة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بعضی گناهان هست که نماز و روزه و حج و عمره آن را محو نمی کند فقط گرفتاری در طلب معاش آن را نابود میکند.

۲۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لَرُبَّما تَرَکَ بَعضُ شِیعَتِنا في افتِتاحِ أمرِهِ بِسمِ اللهِ الرحمنِ الرحیمِ، فَیَمتَحِنُهُ اللهُ عَزَّوجلَّ بِمَکرُوهٍ لِیُنَبِّهَهُ علی شُکرِ اللهِ تبارکَ و تعالی والثَّناء علَیهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: گاه فردی از شیعیان ما کار خود را با بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نمی‌کند و بدان سبب خدای عزوجل او را به گرفتاری و امری ناخوشایند مبتلا می‌کند، تا او را به ذکر سپاس و ستایش خدای تبارک و تعالی متنبه سازد.

۲۲. رسول‌اللهﷺ: مَن تَواضَعَ للهِ رَفَعَهُ اللهُ.
رسول‌خداﷺ: هرکه برای خدا فروتنی کند، خداوند او را بالا برد.

۲۳. – الإمامُ العسکریُّ‌علیه‌السلام: ما تَرَکَ الحَقَّ عَزیزٌ إلّا ذَلَّ، و لا أخَذَ بِهِ ذَلیلٌ إلّا عَزَّ.

امام عسکری: هیچ عزتمندی حق را فرو نگذاشت، مگر اینکه به ذلت افتاد و هیچ ذلیل و ناتوانی حق را نگرفت مگر اینکه عزیز و نیرومند شد.

۲٤. قال رسول‌الله: کفی بك إثما أن لا تزال مخاصما.
رسول‌خدا فرمودند: همین گناه ترا بس که پیوسته در حال مخاصمه باشی.

۲۵. قال رسول‌الله: صنائع المعروف تقي مصارع السّوء
رسول‌خدا فرمودند: عمال نیک از سقوطهای بد جلوگیری میکند

۲٦. الإمام‌الصادق: أثافِيُّ الإسلامِ ثلاثةٌ: الصّلاةُ، والزّكاةُ، والوَلايَةُ، لا تَصِحُّ واحِدَةٌ مِنهُنَّ إلّا بصاحِبَتَيها.
امام‌صادق: پایه‌های اسلام سه تاست: نماز، زکات و ولایت؛ هیچ‌یک از این سه جز با آن دو دیگر، درست (و پذیرفته) نیست.

۲۷. الإمام‌الصادق: المُؤمِنُ في الدّنيا غَريبٌ، لا يَجزَعُ مِن ذُلِّها، و لا يَتَنافَسُ أهلَها في عِزِّها.
امام‌صادق: مؤمن در دنیا غریب است، از خواری آن بی‌تابی نکند و برای (دستیابی به) عزتش با مردم رقابت نورزد.

۲۸. رسول‌الله: أُنظُروا مَن تُحادِثونَ؛ فإنّهُ ليسَ مِن أحَدٍ يَنزِلُ بهِ المَوتُ إلّا مُثِّلَ لَهُ أصحابُهُ إلَى اللهِ إن كانوا خِياراً فخِياراً و إن كانوا شِراراً فشِراراً، و ليسَ أحَدٌ يَموتُ إلّا تَمَثَّلتُ لَهُ عندَ مَوتِهِ.
پیامبر خدا: بنگرید، که با چه کسی هم‌سخن می‌شوید؛ زیرا هیچ‌کس نیست که مرگش در رسد، مگر اینکه یارانش که به‌سوی خدا رهسپارند در برابرش مجسّم شوند. اگر خوب باشند به‌صورتی نیک و خوشایند مجسم شوند و اگر بد باشند به گونه‌ای بد و ناخوشایند و هیچ‌کس نیست که بمیرد، جز اینکه من به هنگام مرگش در برابر او نمایان شوم.

۲۹. الإمام‌الباقر: لا يَزالُ المُؤمِنُ في صلاةٍ ما كانَ في ذِكرِ اللهِ، قائماً كانَ أو جالِساً أو مُضطَجِعاً.
امام‌باقر: مؤمن تا زمانی‌که به یاد خدا باشد، ایستاده یا نشسته یا خفته؛ پیوسته در نماز است؛ خدای تعالی می‌فرماید: «آنان‌که خدا را ایستاده و نشسته و به پهلو خفته یاد می‌کنند».

۳۰. رسول‌الله: أولياءُ اللهِ الذينَ إذا رُؤوا ذُكِرَ اللهُ.
پیامبر خدا: اولیاء و دوستان خدا کسانی هستند، که مشاهدهٔ آن‌ها یادآور خدا باشد.

۳۱. الإمامُ‌علي: إنّ الخَيرَ و الشّرَّ لا يُعْرَفانِ إلّا بالنّاسِ.
امام‌علی: خوبی و بدی جز با مردم شناخته نمی‌شوند. پس اگر خواهی که خوبی را بشناسی خوبی کن اهل آن را می‌شناسی و اگر خواهی بدی را بشناسی بدی کن اهلش را می‌شناسی.

۳۲. الإمامُ‌علي- مِن كَلامٍ لَهُ في سُحْرَةِ اليَومِ الّذي ضُرِبَ فِيهِ -:مَلَكَتْني عَيْني و أنا جالِسٌ، فَسَنَحَ لي رسول‌الله، فَقُلتُ: يا رسول‌الله، ماذا لَقِيتَ مِن اُمَّتِكَ مِن الأَوَدِ و اللَّدَدِ؟ فَقالَ: اُدْعُ عَلَيهِم، فَقُلتُ: أبدَلَنِي اللهُ بِهِم خَيراً مِنهُم، و أبدَلَهُم بي شَرّاً لَهُم مِنّي.
از سخنان آن حضرت در سحرگاه روزی‌که ضربت خورد -: نشسته بودم که خواب چشمانم را بربود و در این هنگام پیامبر خدا بر من آشکار گشت. عرض کردم: ایرسول‌خدا! از امت تو چه کژی‌ها و دشمنی‌ها که ندیدم؟ حضرت فرمود: نفرینشان کن. من گفتم: خداوند به‌جای آن‌ها بهترین افراد را به من دهاد و به‌جای من بدترینِ کس را بر آنان مسلط کناد.

۳۳. الإمامُ‌علي- لَمّا سُئِلَ عن قولِ اللهِ تَعالى ﴿أُدعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُم﴾: فما بالُنا نَدعو فلا نُجابُ؟-: لأنَّ قُلوبَكُم خانَتْ بِثَمانِ خصالٍ: إوّلُها أنَّكُم عَرَفتُمُ اللهَ فلَم تُؤَدُّوا حَقَّهُ كما أوجَبَ علَيكُم، فما أغنَتْ عنكُم مَعرِفَتُكُم شَيئاً... فأيُّ دُعاءٍ يُستَجابُ لَكُم مَع هذا و قد سَدَدْتُم أبوابَهُ و طُرُقَهُ؟!.
امام‌علی در پاسخ به این سؤال که: خداوند فرموده است «مرا بخوانید، اجابتتان می‌کنم». پس، چرا دعا می‌کنیم ولی دعایمان اجابت نمی‌شود؟ فرمود: زیرا دل‌های شما هشت خیانت کرده است: نخستین آن‌ها این است که شما خدا را شناختید اما حق او را چنان‌که بر شما واجب کرده است ادا نکردید؛ بنابراین، شناخت شما به کارتان نیامد... وقتی درها و راه‌های دعا را بسته‌اید چه دعایی از شما مستجاب می‌شود؟
الإمام‌الصادق- أيضاً -: لأنَّكُم لا تَفونَ لِلّهِ بِعَهْدِهِ و أنّ اللهَ يقولُ: ﴿أَوْفوا بِعَهْدِي أُوْفِ بِعَهْدِكُم﴾، واللهِ لَو وَفَيْتُم لِلّهِ لَوَفى اللهُ لَكُم.
امام‌صادق- نیز در پاسخ به همین پرسش -: زیرا شما به عهد و پیمان خدا وفا نمی‌کنید. خداوند می‌فرماید: «به عهد من وفا کنید به عهد شما وفا می‌کنم». به خدا قسم اگر به عهد خدا وفا می‌کردید، خداوند به عهد و پیمان شما وفا می‌کرد.

۳٤. حَجَّ عليُّ بنُ الحسينِ عليه السلام على ناقَةٍ لَهُ أربَعينَ حِجّةً؛ فما قَرَعَها بسَوْطٍ.

علی‌بن‌حسین علیه السلام چهل بار با شتر خود به حج رفت و یک تازیانه بر آن نزد.

رسول‌الله صلی الله علیه و آله: اضْرِبوها على النَّفارِ، و لا تَضْرِبوها على العِثارِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: حیوان را برای چموشی و سرکشی‌کردن بزنید، اما برای لغزیدن و به سر درآمدن نزنید.

۳۵. الإمامُ الحسنُ عليه السلام: ما فَتَحَ اللهُ عَزَّوجلَّ على أحدٍ بابَ مسألةٍ فَخَزِنَ عَنهُ بابَ الإجابةِ.

امام‌حسن علیه السلام: خداوند عزّ و جلّ باب مسألت (و دعا) را به روی هیچ‌کس نگشود، که باب اجابت را به روی او بسته باشد.

۳٦. البَزَنطيُّ قلتُ للرِّضا عليه السلام: جُعِلتُ فداكَ، إنّي قد سألتُ اللهَ تباركَ و تعالى حاجةً منذُ كذا و كذا سنةً و قد دَخَلَ قلبي مِن إبطائها شيءٌ... فقال لي: أخبِرْني عنكَ لو أنّي قلتُ قولاً كُنتَ تَثِقُ بهِ مِنّي؟ قلتُ: جعلتُ فداكَ، و إذا لم أثِقْ بقَولِكَ فَبِمَن أثِقُ؟!... قالَ: فكُنْ باللهِ أوثَقَ، فإنَّكَ عَلى مَوعِدٍ مِن اللهِ، أليسَ اللهُ تباركَ و تعالى يقولُ ﴿و إذا سَأَلَكَ عبادِي...﴾.

بزنطی: به حضرت رضا علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم، من چند سال است که از خدا حاجتی می‌خواهم و از تأخیر در اجابتش در دلم شبه‌ای پدید آمده است... حضرت به من فرمود: بگو بدانم اگر من سخنی به تو بگویم آیا به آن اعتماد می‌کنی؟ عرض کردم: فدایت شوم، اگر به سخن شما اعتماد نکنم به چه کسی اعتماد کنم؟... حضرت فرمود: پس، به خدا بیشتر اعتماد داشته باش؛ زیرا خداوند به تو وعدهٔ (اجابت) داده است. مگر نه اینکه خدای تبارک و تعالی می‌فرماید: «هرگاه بندگانم دربارهٔ من از تو پرسند...»؟

۳۷. الإمامُ الصادق عليه السلام: لَمّا سَأَلَهُ شِهابُ بنُ عبدِ رَبِّهِ عنِ التَّوَسُّعِ علي الاخوانِ في السَّفَرِ -: لَا تَفْعَلْ يَا شِهَابُ إِنْ بَسَطْتَ وَ بَسَطُوا أَجْحَفْتَ بِهِمْ وَ إِنْ هُمْ أَمْسَكُوا أَذْلَلْتَهُمْ فَاصْحَبْ نُظَرَاءَكَ فَاصْحَبْ نُظَرَاءَكَ.

امام‌صادق علیه السلام: در پاسخ به سوال شهاب بن عبد ربه از بخشش به برادران در هنگام مسافرت فرمود: ای شهاب، این کار را مکن، زیرا اگر تو گشاده‌دستی کنی و آنها نیز (از روی ناچاری) گشاده‌دستی کنند، به آنان احجاف کرده باشی و اگر خود داری کنند، آنان را خوار و خجلت زده کرده باشی. پس با افراد هم سطح خودت هم سفر شو.

۳۸. الإمامُ الصادق عليه السلام: إذا ظُلِمَ الرَّجُلُ فَظَلَّ يَدعو عَلى صاحِبِهِ قال اللهُ جَلَّجلالُهُ: إنَّ هاهُنا آخَرَ يَدعو عَلَيكَ، يَزعُمُ أنَّكَ ظَلَمتَهُ، فإنْ شِئتَ أجَبتُكَ و أجَبتُ عَلَيكَ، و إنْ شِئتَ أخَّرتُكُما فَيُوسِعُكُما عَفْوي.

امام‌صادق علیه السلام: هرگاه مردی ستم بیند و به ستمگرِ خود نفرین کند، خداوند عزّ و جلّ فرماید: کس دیگری هم هست که می‌گوید به او ستم کرده‌ای و تو را نفرین می‌کند. اگر خواهی نفرین هر دوی شما را مستجاب کنم و اگر خواهی به تأخیر اندازم تا مشمول عفوم شوید.

۳۹. الإمامُ الصادق عليه السلام: ثلاثُ دَعَواتٍ لا يَحجَبنَ عن اللهِ تَعالى: دعاءُ الوالدِ لولدِهِ إذا بَرَّهُ، و دعوتُهُ علَيهِ إذا عَقَّهُ، و دعاءُ المظلومِ على ظالِمِهِ، و دعاؤهُ لِمَن انتصَرَ لَهُ مِنهُ، و رجلٌ مؤمنٌ دعا لأخٍ لَهُ مؤمنٍ وَ اساهُ فينا، و دعاؤهُ علَيهِ إذا لَم يُواسِهِ مع القُدرَةِ عليهِ و اضطِرارِ أخيهِ إلَيهِ.

امام‌صادق علیه السلام: سه دعاست که از خدای تعالی پوشیده نمی‌ماند (و مستجاب می‌شود): دعای پدر در حق فرزندش هرگاه نسبت‌به او نیکوکار و فرمانبردار باشد، نفرین پدر در حق او هرگاه وی را بیازارد و نافرمانی کند، نفرین ستمدیده در حق ستمگر، دعای ستمدیده در حق کسی‌که انتقام او را از ستمگر گرفته باشد، دعای مرد مؤمن در حق برادر مؤمن خود که به‌خاطر ما او را کمک مالی کرده باشد و نفرین او در حق کسی‌که برادرش به وی محتاج شده و او می‌توانسته است نیازش را برطرف سازد و نکرده است.

٤۰. الإمامُ علي عليه السلام: مِن الحِكمَةِ أنْ لا تُنازِعَ مَن فَوقَكَ، و لا تَستَذِلَّ مَن دُونَكَ، و لا تَتَعاطى ما ليسَ في قُدْرَتِكَ، و لا تَترُكَ الأمرَ عِندَ الإقْبالِ و تَطْلُبَهُ عِندَ الإدْبارِ.

امام‌علی علیه السلام: از حکمت است که با فرادست خود نستیزی و فرودستت را خوار نشماری و به کاری که در توان تو نیست نپردازی و زبانت با دلت و گفتارت با کردارت ناسازگار نباشد و دربارهٔ آنچه نمی‌دانی سخن نگویی و وقتی کاری به تو رو می‌آورد رهایش نکنی و چون از تو روی گرداند دنبالش نروی.

چهل حدیث ۳۵

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ المؤمنَ لا یَخافُ مِن شيءٍ و هُو علَامة کلِّ مؤمنٍ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمن کسی است که از هیچ‌چیز نمی‌ترسد و این نشانهٔ هر مؤمنی است.

۲. – الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن بَلغَهُ عنِ النَّبیِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله شَیءٌ مِن الثّوابِ فَفَعلَ ذلکَ طَلَبَ قَولِ النَّبیِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله کانَ لَهُ ذلکَ الثّوابُ و إن کانَ النَّبیُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله لَم یَقُلهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر کس از قول پیامبرشنیده باشد که فلان کار ثواب دارد و آن را، به نیت فرمایش پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله , انجام دهد همان ثواب برایش منظور شودهر چند پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله نگفته باشد.

۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: المُبادَرَةُ إلَی العَفوِ مِن أخلاقِ الکِرامِ، المُبادَرَةُ إلَی الانتِقامِ مِن شِیَمِ اللِّئامِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: شتاب در عفو و گذشت از خوی‌های بزرگواران است و شتاب در انتقام‌گیری از خصلت‌های فرومایگان است.

٤. – الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: رَحِمَ اللهُ عَبداً اجتَرَّ مَودَّةَ النّاسِ إلی نَفسِهِ، فحَدّثَهُم بما یَعرِفونَ، و تَرَکَ ما یُنکِرونَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: رحمت خدا بر آن بنده ای که دوستی مردم را به خود جلب کند و با آنان در حد فهم و شناختشان سخن بگوید و از گفتن آنچه توان فهمش را ندارند و انکار می کنند خود داری کند.

٥. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لَا تُطْلِعْ صَدِیقَكَ مِنْ سِرِّكَ، فَإِنَّ الصَّدِیقَ قَدْ یَکُونُ عَدُوَّكَ یَوْماً مَا.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: دوستت را از راز خود آگاه مکن زیرا دوست نیز ممکن است که روزی دشمن شود.

٦. أوحي اللهُ تعالي إلي عُزَیرٍ‌علیه‌السلام: ... إِذَا أُوتِیتَ رِزْقاً مِنِّي فَلَا تَنْظُرْ إِلَی قِلَّتِهِ، وَ لَکِنِ انْظُرْ مَنْ أَهْدَاه.
خدای تعالی به عزیزعلیه‌السلام وحی فرمود: ... هرگاه از جانب من به تو رزقی رسید به مقدار اندک آن نگاه مکن، بلکه به کسی بنگر که آن را به تو ارزانی داشته است.

۷. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: الْأَرْزَاقُ مَوْظُوفَةٌ مَقْسُومَةٌ، وَ لِلَّهِ فَضْلٌ یَقْسِمُهُ مِنْ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَی طُلُوعِ الشَّمْسِ، وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ: "وَاسْالُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ» ثُمَّ قَالَ: – وَ ذِکْرُ اللَّهِ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ، أَبْلَغُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ مِنَ الضَّرْبِ فِي الْأَرْض.
امام‌باقرعلیه‌السلام: روزیها معین و تقسیم شده است، و خدای را فضل و زیادتی است که آن را از طلوع فجر تا طلوع خورشید تقسیم می‌کند و این فرموده اوست که: «از خدا فضل او را بخواهید». امام سپس فرمود: ذکر خدا بعد از طلوع فجر در تحصیل روزی مؤثرتر است از سفر کردن و کوشیدن.

۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ علی کُلِّ حقٍّ حَقیقَةً و علی کُلِّ صَوابٍ نُوراً، فما وافَقَ کِتابَ اللهِ فخُذوهُ، و ما خالَفَ کِتابَ اللهِ فدَعُوهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هر حقی حقیقتی دارد و هر امر درستی نوری؛ پس آنچه با کتاب خدا سازگار بود آن را بپذیرید و اگر مخالف کتاب خدا بود رهایش کنید.

۹. خلّادٌ: عَنْ رَجُلٍ قَالَ: کُنَّا جُلُوساً عِنْدَ جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام فَجَاءَهُ سَائِلٌ فَأَعْطَاهُ دِرْهَماً ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَأَعْطَاهُ دِرْهَماً ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَأَعْطَاهُ دِرْهَماً ثُمَّ جَاءَ الرَّابِعُ فَقَالَ لَهُ یَرْزُقُكَ رَبُّكَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَیْنَا فَقَالَ لَوْ أَنَّ أَحَدَکُمْ کَانَ عِنْدَهُ عِشْرُونَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَ أَرَادَ أَنْ یُخْرِجَهَا فِي هَذَا الْوَجْهِ لَأَخْرَجَهَا ثُمَّ بَقِيَ لَیْسَ عِنْدَهُ شَيءٌ ثُمَّ کَانَ مِنَ الثَّلَاثَةِ الَّذِینَ دَعَوْا فَلَمْ یُسْتَجَبْ لَهُمْ دَعْوَة.
راوی میگوید: خدمت امام‌صادق‌علیه‌السلام نشسته بودیم که سائلی آمد، حضرت یک درهم به او داد. سپس یکی دیگر آمد حضرت یک درهم به او داد؛ سومی وارد شد حضرت یک درهم به او داد؛ چهارمی آمد حضرت به او فرمود: خداوند روزیت را بدهد. آنگاه رو به ما کرد و فرمود: اگر یک نفر از شما بیست هزار درهم داشته باشد و بخواهد همه را در این راه خرج کند، خرج می‌شود و خودش بی‌چیز می‌ماند؛ چنین کسی در زمرهٔ سه نفری باشد که دعا می‌کنند و دعایشان مستجاب نمی‌شود.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أَعْطُوا الْوَاحِدَ وَ الِاثْنَیْنِ وَ الثَّلَاثَةَ ثُمَّ أَنْتُمْ بِالْخِیَار.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: به سائل اول و دوم و سوم بدهید و پس از آن اختیار با شماست.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أَطْعِمُوا ثَلَاثَةً ثُمَ أَنْتُمْ بِالْخِیَارِ عَلَیْهِ، إِنْ شِئْتُمْ أَنْ تَزْدَادُوا فَازْدَادُوا وَ إِلَّا فَقَدْ أَدَّیْتُمْ حَقَّ یَوْمِکُم
امام‌صادق‌علیه‌السلام: تا سه سائل را غذا بدهید. پس از آن مختارید، اگر خواستید نیز به آن‌ها بدهید و گرنه وظیفهٔ آن روز خود را انجام داده‌اید.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ من النّاس ناسا مفاتيح للخير مغاليق للشّرّ و إنّ من النّاس ناسا مفاتيح الشّرّ مغاليق للخير
رسول‌خداﷺ فرمودند: بعضی مردم کلید خیرند و قفل شر و بعض دیگر کلید شرند و قفل خیر خوشا بحال آن کسی که خداوند کلید خیر را در دست او قرار داده

۱۱. ابنُ الأدرعِ: إنَّ رسول‌اللهﷺ رَأى رجلاً يُصلّي فَتَرآهُ بِبَصَرِهِ ساعةً فقالَ: أتَراهُ يُصلّي صادِقاً؟ قلتُ: يا رسول‌الله، هذا أكثَرُ أهلِ المَدينةِ صلاةً، فقالَ: لا تُسمِعْهُ فَتُهلِكَهُ، و قالَ: إنّ اللهَ إنّما أرادَ بهذهِ الأُمَّةِ اليُسرَ و لا يُريدُ بِهِمُ العُسرَ.
رسول‌خداﷺ مردی را در حال نمازخواندن دید لحظاتی به او نگاه کرد و سپس فرمود: آیا فکر می‌کنی که او به راستی نماز می‌خواند؟ عرض کردم: ایرسول‌خدا، او از همهٔ مردم مدینه بیشتر نماز می‌خواند. فرمود: این حرف را به خود او مگو که نابودش می‌کنی. سپس فرمود: همانا خداوند برای این امت آسانی می‌خواهد و خواستار در سختی‌افتادن آن‌ها نیست.

۱۲. الإمام‌الصادقؑ- بَعدَ ذِكرِ لِباسِ الإمامِ عليؑ-: هذا اللِّباسُ الّذى يَنبَغي أن تَلبَسوهُ، ولكنْ لا نَقدِرُ أن نَلبَسَ هذا اليَومَ، لَو فَعَلنا لَقالوا: مَجنونٌ، أو لَقالوا: مُراءٍ، فإذا قامَ قائمُنا كانَ هذا اللِّباسُ.
امام‌صادقؑ بعد از وصف نوع جامهٔ امام‌علیؑ-: این همان لباسی است که سزاوار است شما بپوشید. اما امروز ما نمی‌توانیم چنین جامه‌ای بپوشیم؛ زیرا اگر این کار را بکنیم، خواهند گفت: دیوانه است، یا خواهند گفت: ریاکار است. اما زمانی‌که قائم ما ظهور کند، همان لباس (امام‌علی) پوشیده خواهد شد.
الإمامُ‌الرِّضاؑ: إنّ أهلَ الضَّعفِ مِن مَوالِيّ يُحِبّونَ أن أجلِسَ علَى اللُّبُودِ و ألبَسَ الخَشِنَ، و لَيس يَتَحَمّلُ الزَّمانُ ذلكَ.
امام‌رضاؑ: دوستداران بی‌بضاعت من دوست دارند که من روی نمد بنشینم و لباس درشت بپوشم، درحالی‌که زمانه (ما) این را نمی‌پذیرد.

۱۳. – الإمامُ‌الكاظمؑ: ثلاثٌ مُوبِقاتٌ: نَكثُ الصَّفقَةِ، و تَركُ السُّنّةِ، و فِراقُ الجَماعةِ.
امام کاظمؑ: سه چیز مایه هلاکت است: پیمان شکنی , رها کردن سنت و جدا شدن از جماعت و مردم.

۱۴. الإمام‌الباقرؑ: مَن لَم يُوصِ عِندَ مَوتِهِ لِذَوي قَرابَتِهِ مِمَّن لا يَرِثُهُ فَقد خَتَمَ عَمَلَهُ بمَعصِيَةٍ.
امام‌باقرؑ: هرکس در هنگام مرگ خود برای خویشاوندانش که از او ارث نمی‌برند وصیّت نکند عمل خود را به معصیتی ختم کرده است.

۱۵. الإمامُ‌عليؑ: بالصِّدقِ و الوَفاءِ تَكمُلُ المُروءَةُ.
امام‌علیؑ: با صداقت و وفاداری است که مردانگی برای ارباب مروّت به کمال می‌رسد.

۱۶. رسول‌اللهﷺ: أيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئاً مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحاً نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا.
پیامبر خداﷺ: هر زنی که در خانه شوهر خود به قصد مرتب کردن آن، چیزی را جا به جا کند خداوند به او نظر افکند.

۱۷. رسول‌اللهﷺ: جَعلَ اللهُ سُبحانَهُ مَكارِمَ الأخْلاقِ صِلَةً بَينَهُ و بَينَ عِبادِهِ، فحَسْبُ أحَدِكُم أنْ يَتَمسّكَ بخُلقٍ مُتَّصِلٍ باللهِ.
پیامبر خداﷺ: خدای سبحان مکارم اخلاق را سبب پیوند میان خود و بندگانش قرار داده است، پس، هریک از شما را همین‌بس که به خویی که متصل به خداست چنگ آویزد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: ما أهدى المرء المسلم لأخيه هديّة أفضل من كلمة حكمة يزيده اللّه بها هدى أو يردّه بها عن ردى.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مرد مسلمان ببرادر خویش هدیه ای بهتر از سخن حکمت آمیزی که خدا بوسیله آن هدایت وی افزون کند یا خطری از وی بگرداند نتواند داد.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الرّجل إذا نظر إلى امرأته و نظرت إليه نظر اللّه تعالى إليهما نظر الرّحمة؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی مرد بزن خود نگرد و زنش بدو نگرد خداوند بدیده رحمت بر آنها می نگرد.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: من باع عيبا لم يبيّنه لم يزل في مقت اللّه
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که چیز معیوبی فروشد و نگوید پیوسته در دشمنی خدا باشد

۲۱. الإمامُ‌عليؑ: أقَلُّ ما يَجِبُ لِلمُنعِمِ أن لا يُعصى بِنِعمَتِهِ.
امام‌علیؑ: کمترین وظیفه در قبال مُنعِم، این است که با نعمتش نافرمانی نشود.

۲۲. الإمامُ الهادي عليه السلام: لَمّا كَلَّمَ اللهُ عَزَّوجلَّ موسَى بنَ عِمرانَ عليه السلام... قالَ: إلهي، فما جَزاءُ مَن أتَمَّ الوُضوءَ مِن خَشيَتِكَ؟ قالَ: أبعَثُهُ يَومَ القِيامَةِ و لَهُ نُورٌ بَينَ عَينَيهِ يَتَلألأُ.

امام‌هادی عليه السلام: زمانی‌که خداوند عزوجل با موسی‌بن‌عمران عليه السلام سخن گفت... عرض کرد: خدایا، پاداش کسی‌که از خشیت تو وضو را کامل به جا آورد چیست؟ فرمود: روز قیامت او را در حالی مبعوث می‌کنم که در پیشانیش نوری می‌درخشد.

۲۳. – الإمامُ الكاظم عليه السلام – لِرَجُلٍ قالَ لَهُ: أوصِني –: اِحفَظ لِسانَكَ تَعِزَّ، و لا تُمَكِّنِ النّاسَ مِن قِيادِكَ فتَذِلَّ رَقَبَتُكَ.

امام‌کاظم عليه السلام به مردی که عرض کرد: به من سفارشی فرمایید، فرمود: زبانت را نگه‌دار تا عزیز گردی و زمام اختیار خودت را به دست مردم مسپار، که ذلیل می‌شوی.

۲۴. قال رسول‌الله صلى الله عليه وآله: كفى بالمرء شرّا أن يشار إليه بالأصابع.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمودند: بدی مرد همین بسکه انگشت نما باشد.

۲۵. قال رسول‌الله صلى الله عليه وآله: عليك بالبرّ فإنّ صاحب البرّ يعجبه أن يكون النّاس بخير و في خصب.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمودند: بنیکی کوش که علامت نیکوکار است که دوست دارد مردم در خیر و فراوانی باشند.

۲۶. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: لَأشفَعَنَّ يَومَ القِيامَةِ لِمَن كانَ في قَلبِهِ جَناحُ بَعوضَةٍ إيمانٌ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: من در روز قیامت کسی را که در دلش به اندازهٔ بال پشه‌ای ایمان باشد، قطعاً شفاعت خواهم کرد.

۲۷. – الامام‌علی عليه السلام: العاقِلُ مَن يَرهَدُ فيما يَرغَبُ فيهِ الجاهِلُ.

امام‌علی عليه السلام: خردمند کسی است که به آنچه نادان راغب است او بی‌اعتنا و بی‌میل باشد.

۲۸. الإمام‌الباقر عليه السلام: مَن ماتَ دُونَ الإربَعينَ فَقَدِ اختُرِمَ، و مَن ماتَ دُونَ أربَعَةَ عَشَرَ يَوماً فمَوتُهُ مَوتُ فُجأةٍ.

امام‌باقر عليه السلام: کسی‌که زیر چهل سالگی بمیرد، نابهنگام (و به عمر غیرطبیعی) مرده است و کسی‌که کمتر از چهارده روز (بیماری بکشد و) بمیرد، مرگش مرگ ناگهانی است.

۲۹. الإمامُ علي عليه السلام: أصلُ صلاحِ القلبِ اشتِغالُهُ بذِكرِ اللهِ.

امام‌علی عليه السلام: ریشهٔ صلاح و پاکی دل، پرداختن آن به ذکر خداست.

۳۰. الإمامُ زينُ العابدين عليه السلام: هَلَكَ مَن لَيسَ لَهُ حكيمٌ يُرشِدُهُ، و ذَلَّ مَن لَيسَ لَهُ سَفيهٌ يَعضُدُهُ.

امام‌سجاد عليه السلام: هرکس خردمندی نداشته باشد که ارشادش کند تباه شود و هرکس نابخردی نداشته باشد که حمایتش کند خوار گردد.

۳۱. الإمام‌الصادق عليه السلام: أربعٌ لا يُستَجابُ لَهُم دعاءٌ: الرجلُ في بَيتِهِ يقولُ: يا ربِّ ارزُقْني، فيقولُ لَهُ: ألَم آمُرْكَ بالطَّلَبِ؟! و رجلٌ كانَت لَهُ امرأةٌ فَدَعا علَيها، فيقولُ: ألَم أجعَلْ أمرَها بيدِكَ؟! و رجلٌ كانَ لَهُ مالٌ فأفسَدَهُ فيقولُ: يا ربِّ ارزُقْني، فيقولُ لَهُ: ألَم آمُرْكَ بالاقتِصادِ؟!... و رجلٌ كانَ لَهُ مالٌ فإدانَهُ بغيرِ بَيِّنَةٍ فَيَقتَلُ: ألَم آمُرْكَ بالشَّهادَةِ؟!

امام‌صادق عليه السلام: دعای چهار کس مستجاب نمی‌شود: مردی که در خانه‌اش بنشیند و بگوید: خدایا! روزی مرا برسان. پس خداوند به او می‌فرماید: مگر به تو دستور نداده‌ام که در طلب کسب روزی برآیی؟ و مردی که زنش را نفرین کند؛ پس خداوند می‌فرماید: مگر کار او را به تو واگذار نکرده‌ام؟ نیز مردی که مال و ثروتی داشته باشد و آن را هدر دهد و بگوید: خدایا! مرا روزی ده؛ پس خداوند پاسخش دهد: مگر به تو دستور ندادم که صرفه‌جو باش؟... و مردی که مال خود را بدون مدرک و گواه به کسی وام دهد؛ پس خداوند به او گوید: مگر به تو دستور نداده‌ام که (هنگام وام‌دادن) گواه و مدرک بگیری؟

۳۲. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: سألتُ اللهَ أن لا يَستَجيبَ دعاءَ حبيبٍ على حبيبِهِ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: من از خداوند خواهش کردم که نفرین دوست را در حق دوستش مستجاب نکند.

۳۳. الإمامُ الحسينُ عليه السلام: لا تَصِفَنَّ لِمَلِكٍ دواءً، فإن نَفَعَهُ لَم يَحمَدْكَ، و إن ضَرَّهُ اتَّهَمَكَ.

امام‌حسین عليه السلام: برای پادشاه دارو نسخه مکن؛ زیرا اگر سودمند افتد از تو سپاسگزاری نکند و اگر زیان رساند تو را متهم سازد.

۳۴. ابنُ عبّاسٍ: نَهى [رسول‌الله صلى الله عليه وآله] عن قَتلِ كُلِّ ذي رُوحٍ إلّا أنْ يُؤذي.

ابن‌عباس: پیامبرابن‌عباس: [رسول‌الله صلى الله عليه وآله] از کشتن هر جانداری نهی فرمود، مگر آنکه آزار برساند.

۳۵. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إنَّ اللهَ لَيُؤَيِّدُ هذا الدِّينَ بالرَّجُلِ الفاجِرِ.

پیامبر خداﷺ: خداوند این دین را به وسیلهٔ مرد بدکار تقویت می‌کند.
رسول‌اللهﷺ: إنّ اللهَ تَبارَکَ وَ تَعالی لَیُؤَیِّدُ الإسلامَ بِرِجالٍ ما هُم مِن أهلِه.
پیامبر خداﷺ: خدای تبارک و تعالی اسلام را به وسیلهٔ مردانی که اهل دین و دینداری نیستند تأیید و یاری می‌کند.
رسول‌اللهﷺ: سَیُشَدُّ هذا الدِّینُ بِرِجالٍ لَیسَ لَهُم عِندَاللهِ خَلاقٌ.
پیامبر خداﷺ: به زودی این دین به وسیلهٔ مردانی استوار خواهد شد که نزد خداوند هیچ بهره‌ای ندارند.

۳۶. رسول‌اللهﷺ لمّا سَأَلَهُ جابرٌ عن قولِ اللهِ ﴿لَهُمُ البُشْری...﴾: ما سَأَلَني عنها أحَدٌ، هِي الرؤیا الصالحةُ یَراها المسلمُ أو تُری لَهُ، و في الآخِرَةِ الجنّةُ.
پیامبر خداﷺ در پاسخ به پرسش جابر از آیهٔ «بشارت است آنان را...» فرمود: تاکنون کسی دربارهٔ آن از من نپرسیده است. آن بشارت (در دنیا) رؤیای راستی است که مسلمان می‌بیند یا برایش دیده می‌شود و در آخرت بهشت باشد.
الإمامُ الرِّضاؑ: إنّ رسول‌اللهﷺ کانَ إذا أصبَحَ قالَ لأصحابِهِ: هل مِن مُبَشِّراتٍ؟ یَعنِي بِهِ الرُّؤیا.
امام‌رضاؑ:رسول‌خداﷺ صبح که می‌شد به اصحابش می‌فرمود: آیا کسی نویددهنده‌ای دارد؟ منظور آن حضرت رؤیا بود.

۳۷. ذُکِرَ عندَ النبيِّ ﷺ رَجُلٌ فقیلَ لَهُ: خَیرٌ، قالوا: یا رسول‌الله، خَرَجَ مَعنا حاجّاً فإذا نَزَلنا لَم یَزَلْ یُهَلِّلُ اللهَ حتّي نَرتَحِلَ، فإذا ارتَحَلنا لَم یَزَلْ یَذکُرُ اللهَ حتي نَنزِلَ، فقالَ النبيُّﷺ: فَمَن کانَ یَکفیه عَلَفَ ناقَتِهِ، و صُنْعَ طَعامِهِ؟ قالوا: کُلُّنا، فقالَ: کُلُّکُم خَیرٌ مِنهُ.
رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّﷺ أَنَّهُ أَمَرَ أَصْحَابَهُ بِذَبْحِ شَاةٍ فِي سَفَرٍ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ عَلَيَّ ذَبْحُهَا وَ قَالَ الآخَرُ عَلَيَّ سَلْخُهَا وَ قَالَ آخَرُ عَلَيَّ قَطْعُهَا وَ قَالَ آخَرُ عَلَيَّ طَبْخُهَا فَقَالَ رسول‌اللهﷺ عَلَيَّ أَنْ أَلْقُطَ لَكُمُ الْحَطَبَ فَقَالُوا يَا رسول‌اللهلَا تُتْعِبَنَّ بِآبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا أَنْتَ نَحْنُ نَكْفِيكَ قَالَ عَرَفْتُ أَنَّكُمْ تَكْفُونِي وَ لَكِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَكْرَهُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا كَانَ مَعَ أَصْحَابِهِ أَنْ يَنْفَرِدَ مِنْ بَيْنِهِمْ- فَقَامَﷺ يَلْقُطُ الْحَطَبَ لَهُم.
در حضور پیامبرﷺ از مردی سخن به میان آمد و گفته شد: او آدم خوبی است. عرض کردند: ایرسول‌خدا! آن مرد همسفر حج ما بود. هرگاه در منزلی فرود می‌آمدیم پیوسته زبانش به ذکر لا اله الله گویا بود تا آن که کوچ می‌کردیم و در بین راه نیز همواره ذکر خدا می‌گفت تا دوباره اتراق می‌کردیم. پیامبرﷺ فرمود: پس چه کسی شترش را علوفه می‌داد و غذایش را درست می‌کرد؟ عرض کردند: همه ما. حضرت فرمود: همه شما از او بهترید.
منقول است که پیامبر خداﷺ در سفری به اصحاب خود دستور داد گوسفندی ذبح کنند. یکی از آن‌ها گفت: من ذبح می‌کنم دیگری گفت: من پوست می‌کنم، سومی گفت: من گوشتش را ریز می‌کنم، چهارمی گفت: من آن را می‌پزم.رسول‌خداﷺ فرمود: من هم برای شما هیزم جمع می‌کنم! اصحاب عرض کردند: نباید به زحمت افتید پدران و مادرانمان فدایت! ما به جای شما کار می‌کنیم! پیامبر فرمود: می‌دانم که شما به جای من کار می‌کنید، اما خدای عز و جل خوش ندارد که بنده‌اش با عده‌ای از دوستان و همسفران خود باشد و گوشه‌ای بنشیند و کار نکند. پس، آن حضرت برخاست و شروع به جمع‌آوری هیزم کرد.

۳۸. الإمام‌الصادقؑ لمّا سَأَلَه أبو بصیرٍ: جُعِلتُ فِداکَ، الرؤیا الصادِقَةُ و الکاذِبَةُ مَخرَجُهُما مِن مِوضِعٍ واحِدٍ -: صَدَقتَ، أمّا الکاذِبَةُ (الـ)مُختَلِفةُ فإنّ الرجُلَ یَراها في أوّلِ لیلةٍ في سُلطانِ المَرَدَةِ الفَسَقَةِ، و إنّما هِي شيءٌ یُخَیَّلُ إلی الرجُلِ و هِي کاذِبَةٌ مُخالِفَةٌ لا خَیرَ فیها، و أمّا الصادِقَةُ إذا رَآها بعدَ الثُّلثَینِ مِن اللیلِ مَع حلُولِ المَلائکةِ و ذلکَ قَبلَ السَّحَرِ.
ابوبصیر از امام‌صادقؑ پرسید: آیا خواب راست و دروغ هر دو یک منشأ دارد؟ حضرت فرمود: درست است، (با این تفاوت که) رؤیای دروغ و خلاف واقع را انسان در آغاز شب که هنگام تسلط (شیاطین) رانده شده و نابکار است می‌بیند. این‌گونه رؤیاها تخیلات آدمی است و دروغ و غیر واقعی و بی‌فایده می‌باشند. اما رؤیای صادق را بعد از گذشت دوسوم شب که فرشتگان فرود می‌آیند و آن پیش از سحر است می‌بیند. این‌گونه رؤیاها راست‌اند و به خواست خدا تحقق می‌یابند مگر آنکه بینندهٔ خواب جنب یا ناپاک خوابیده باشد و خدایﷻ را چنان که شاید یاد نکرده باشد؛ دراین‌صورت، رؤیا با تأخیر و درنگ تحقق می‌یابد.
الإمامُ‌علیؑ: فإذا نامَ العَبدُ خَرَجَ الرُّوحُ، فَیَمُرُّ بِهِ جِیلٌ مِن المَلائکةِ و جِیلٌ مِن الجِنِّ فمَهما کانَ مِن الرؤیا الصادِقَةِ فمِنَ الملائکةِ و مَهما کانَ مِنَ الرؤیا الکاذِبَةِ فَمِنَ الجِنِّ.
امام‌علیؑ: خدای تعالی روح را بیافرید و برای آن سلطان و فرمانروایی قرار داد که همانا نفس است. پس، هرگاه بنده بخوابد، روح از بدنش خارج شود و فرمانروای آن بماند. در این هنگام فوجی از فرشتگان و فوجی از جنیان بر او می‌گذرد. پس اگر از رؤیاهای صادق باشد از فرشتگان مایه می‌گیرد، و اگر از خواب‌های دروغین باشد از جنیان سرچشمه می‌گیرد.

الإمام‌الباقر علیه‌السلام: إنّ العِبادَ إذا نامُوا خَرَجَت أرواحُهُم إلى السماءِ، فما رَأَتِ الرُّوحُ في السماءِ فهُو الحقُّ و ما رَأَت في الهواءِ فهُو الأضغاثُ.
امام‌باقر علیه‌السلام: هرگاه بندگان می‌خوابند، ارواحشان به آسمان پر می‌کشد. آنچه روح در آسمان ببیند حقیقی است و هرچه در فضا ببیند رؤیاهای آشفته است.

۳۹. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ لِرَبِّكُم في أيّامِ دَهرِكُم نَفَحاتٍ، فَتَعَرَّضُوا لَهُ لَعَلَّهُ أن يُصِيبَكُم نَفحَةٌ مِنها فلا تَشقَونَ بَعدَها أبداً.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: همانا پروردگار شما را در طول عمرتان نسیم‌هایی است، پس خویشتن را در معرض آن قرار دهید باشد که نسیمی از آن نفحات به شما برسد و زان پس هرگز به شقاوت نیفتید.

٤٠. الإمامُ علي علیه‌السلام: ـ ثَلَاثٌ يَبْلُغْنَ بِالْعَبْدِ رِضْوَانَ اللَّهِ: كَثْرَةُ الِاسْتِغْفَارِ، وَ خَفْضُ الْجَانِبِ، وَ كَثْرَةُ الصَّدَقَة.
امام علی علیه‌السلام: سه چیز است که بنده را به خشنودی خدا می‌رساند: استغفار زیاد، فروتنی و صدقه دادن زیاد.

چهل حدیث ۳۶

۱. – رسولُاللهﷺ: مَن آثَرَ مَحبَّةَ اللهِ على مَحبَّةِ نَفسِهِ كَفاهُ اللهُ مُؤنَةَ النّاسِ.
پیامبر خداﷺ: هر کس خدا دوستی را بر خود دوستی برگزیند خداوند او را از مردم بی نیاز گرداند.

۲. الإمامُ عليعليه‌السلام: مَنْ حَسُنَتْ نِيَّتُهُ، زِيدَ فِي رِزْقِه.
امام علیعليه‌السلام: هرکه خوش نیّت باشد، روزیش زیاد شود.

۳. الإمامُ عليعليه‌السلام: مَن لم يُجازِ الإساءَةَ بالإحسانِ فليسَ مِن الكِرامِ.
امام‌علیعليه‌السلام: کسی‌که بدی را به نیکی پاسخ ندهد، از بزرگواران نیست.
الإمامُ عليعليه‌السلام: لا يكونُ الكَريمُ حَقوداً.
امام‌علیعليه‌السلام: بزرگوار، کینه‌توز نیست.

٤. الإمامُ عليعليه‌السلام ـ في صَفّينَ ـ: فواللهِ ما دَفَعْتُ الحَربَ يَوماً إلّا و أنا أَطْمَعُ أنْ تَلْحَقَ بي طائفَةٌ فتَهْتَدي بِي، و تَعْشُو إلى ضَوْئي، و ذلكَ أحَبُّ إلَيَّ مِن أنْ أقْتُلَها عَلى ضَلالِها.
امام‌علیعليه‌السلام در صفین فرمود: به خدا سوگند یک روز جنگ را به تأخیر نینداختم مگر ازاین‌رو که امید داشتم گروهی به من بپیوندند و به‌سبب من هدایت شوند و در پرتو من بیارامند؛ این را خوش‌تر دارم تا آنان را درحالی که گمراهند بکشم.

٥. الإمامُ عليعليه‌السلام: ثَلاثٌ لَا يُسْتَوْدَعْنَ سِرّاً: الْمَرْأَةُ، وَ النَّمَّامُ، وَ الْأَحْمَقُ.
امام‌علیعليه‌السلام: با سه کس نباید رازی را در میان نهاد: زن، سخن‌چین و احمق.

٦. الإمامُ الباقرعليه‌السلام: لَيْسَ مِنْ نَفْسٍ إِلَّا وَ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَهَا رِزْقَهَا حَلَالًا يَأْتِيهَا فِي عَافِيَةٍ، وَ عَرَضَ لَهَا بِالْحَرَامِ مِنْ وَجْهٍ آخَرَ، فَإِنْ هِيَ تَنَاوَلَتْ مِنَ الْحَرَامِ شَيْئاً قَاصَّهَا بِهِ مِنَ الْحَلَالِ الَّذِي فَرَضَ اللَّهُ لَهَا.
امام‌باقرعليه‌السلام: خداوند برای هرکسی روزی حلالی مقرر داشته که به سلامت به او خواهد رسید. از طرف دیگر روزی حرام نیز در دسترس او قرار داده است که اگر انسان روزی خود را از آن حرام به دست آورد خداوند در عوض روزی حلالی را که برای او مقدر کرده است از او باز خواهد داشت و غیر از این دو روزی (حلال مقدّر و حرام در دسترس) روزی‌های فراوان دیگری نیز نزد خداوند هست.

۷. الإمامُ الباقرعليه‌السلام: عَلَيْكَ بِالدُّعَاءِ لِإِخْوَانِكَ بِظَهْرِ الْغَيْبِ فَإِنَّهُ يَهِيلُ الرِّزْق.
امام‌باقرعليه‌السلام: پشت سر برادرانت دعا کن، که این کار روزی را به طرف تو سرازیر می‌کند.

۸. رسولُاللهﷺ: إذا سَمِعْتُمُ الحَديثَ عَنّي تَعْرِفُهُ قَلوبُكُم و تَلينُ لَهُ أَشْعارُكُم و أَبْشارُكُم و تَرَوْنَ أَنَّهُ مِنكُم قَريبٌ فأنا إوْلاكُم بِه. و إذا سَمِعْتُمُ الحَديثَ عَنّي تُنْكِرُهُ قلوبُكُم و تَنْفُرُ مِنهُ أَشْعارُكُم و أَبْشارُكُم و تَرَوْنَ أَنَّهُ بَعيدٌ مِنكُم فأنا أَبْعَدُكُم مِنهُ.
پیامبر خداﷺ: هرگاه از من حدیثی شنیدید که دل‌هایتان به (صحت) آن گواهی داد و وجودتان آن را خوش داشت و دیدید که به شما نزدیک است بدانید که من به آن سخن از شما نزدیک‌ترم (آن را من گفته‌ام) اما اگر از قول من حدیثی شنیدید که دل‌هایتان از آن گریزان گردد و دیدید که از شما دور است بدانید که دوری من از آن سخن بیشتر است تا دوری شما از آن.
الإمامُ الباقرعليه‌السلام: ما وَرَدَ عليكُم مِن حَديثِ آلِ محمّدٍ صلواتُ اللهِ عليهِم فلانَتْ لَهُ قُلوبُكُم و عَرَفْتُموهُ فاقْبَلوهُ، و ما اشْمَأَزَّتْ قُلوبُكُم و أَنْكَرْتُموهُ فَرُدّوهُ إلى اللهِ و إلى الرّسولِ و إلى العالِمِ مِن آلِ محمّدٍعليهم‌السلام.
امام‌باقرعليه‌السلام: هر حدیثی که از قول آل محمد، صلوات‌الله علیهم، به شما رسید و دل‌هایتان در برابرش نرم شد و با آن احساس آشنایی کردید آن را بپذیرید و اگر دلهایتان از آن رمید و آن را بیگانه حس کردید آن را به خدا و پیامبر و عالمِ از خاندان محمدﷺ موکول کنید.

۹. رسولُاللهﷺ: انْظُرُوا إِلَى السَّائِلِ فَإِنْ رَقَّتْ قُلُوبُكُمْ لَهُ فَهُوَ صَادِق.
پیامبر خداﷺ: به سائل بنگرید، اگر دلتان به حال او رقّت آورد عطایش دهید که او راست می‌گوید.
الإمامُ الصادقعليه‌السلام: لَمّا سُئِلَ عَنِ السَّائِلِ يَسْأَلُ وَ لَا يَدْرِي مَا هُوَ؟ فَقَالَ: أَعْطِ مَنْ وَقَعَتْ فِي قَلْبِكَ لَهُ الرَّحْمَة
امام‌صادقعليه‌السلام: در پاسخ به پرسش درباره سائلی که معلوم نیست راست می‌گوید نیازمند است یا نه، فرمود: به هر که نسبت به وی در دلت احساس ترحم کردی، عطا کن.

۱۰. قال رسولُاللهﷺ: شرّ النّاس من يبغض النّاس و يبغضونه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین مردم آن کس است که مردم را دشمن دارد و او را دشمن دارند.

۱۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنّ الرَّجُلَ يُذنِبُ الذنبَ فَيُحرَمُ صلاةَ الليلِ، و إنّ العَمَلَ السَيِّءَ أسرَعُ في صاحِبِهِ مِنَ السِّكّينِ في اللَّحمِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: همانا بنده گناهی می‌کند و به‌سبب آن از نماز شب محروم می‌شود. سرعت تأثیر کار بد در آدمی از سرعت تأثیر کارد در گوشت بیشتر است.

۱۲. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: لَهوُ المؤمنِ في ثَلاثةِ أشياءَ: التَمَتُّعُ بالنِّساءِ، و مُفاكَهَةُ الإخوانِ، و الصّلاةُ باللّيلِ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: سرگرمی مؤمن در سه چیز است: لذت‌بردن از زنان، بذله‌گویی با برادران و نماز شب.
رسول‌الله‌ﷺ: كُلُّ لَهوِ المؤمنِ باطِلٌ إلّا في ثلاثٍ: في تأديبِهِ الفَرَسَ، و رَميِهِ عَن قَوسِهِ، و مُلاعَبَتِهِ امرأتَهُ.
پیامبر خداﷺ: هرگونه سرگرمی برای مؤمن نادرست است، مگر در سه کار: در تربیت اسب، تیراندازی با کمانش و بازی و شوخی با همسرش؛ زیرا این سه کار، حق است.
رسول‌الله‌ﷺ: خَيرُ لَهوِ المؤمنِ السِّباحَةُ، و خَيرُ لَهوِ المَرأةِ المِغزَلُ.
پیامبر خداﷺ: بهترین سرگرمی مؤمن، شناست و بهترین سرگرمی زن، ریسندگی.

۱۳. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و قد سُئلَ عن معنى قولهﷺ: يَسْعى بِذِمَّتِهِم أدناهُم ـ: لو أنَّ جيشاً مِن المسلِمينَ حاصَروا قَوماً مِن المشركينَ فأشْرَفَ رجُلٌ فقالَ: أعطُوني الأمانَ حتّى ألْقى صاحِبَكُم و أُناظِرَهُ فأعْطاهُ أدْناهُمُ الأمانَ وَجبَ على أفضَلِهِم الوفاءُ بِهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به پرسش از معنای این جملهٔ پیامبر که کمترین آن‌ها زنهار می‌دهد ـ: اگر سپاهی از مسلمانان گروهی از مشرکان را محاصره کنند و در همین وضع مردی از محاصره‌شدگان بیاید و بگوید: به من امان دهید تا بیایم و با فرمانده شما گفت‌وگو کنم و پایین‌ترین فرد سپاه مسلمانان به آن‌ها زنهار دهد بالاترین فرد آنان باید به این زنهار پایبند باشد.

۱۴. رسول‌اللهﷺ: الإضرارُ في الوَصيَّةِ مِن الكَبائرِ.
پیامبر خداﷺ: ضرر زدن (به وارث) در وصیت، از گناهان کبیره است.

۱۵. – رسول‌الله‌علیه‌السلام: مَن وَعَدَهُ اللهُ عَلى عَمَلٍ ثَواباً فَهُوَ مُنجِزٌ لَهُ، و مَن أوعَدَهُ عَلى عَمَلٍ عِقاباً فهُوَ بِالخِيارِ.
پیامبرخدا‌علیه‌السلام: خداوند به هر کس برای کاری وعدهٔ پاداش دهد آن را عملی می‌سازد و به هر کس برای کرداری (زشت) بیم کیفر دهد، اختیار با اوست (که عملی سازد یا ببخشد).

۱۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: في قولِه تعالي: «خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِ مَسْجِدٍ» –: ـ الْمَشْطُ فَإِنَّ الْمَشْطَ يَجْلِبُ الرِّزْقَ وَ يُحَسِّنُ الشَّعْرَ وَ يُنْجِزُ الْحَاجَةَ وَ يَزِيدُ فِي الصُّلْبِ وَ يَقْطَعُ الْبَلْغَم
امام‌صادق‌علیه‌السلام: درباره آیه «در هر مسجد زیورهای خود را برگیرید»، فرمود: منظور شانه کردن است، (زیرا شانه زدن) روزی می‌آورد، مو را زیبا می‌کند، حاجت را برآورده می‌سازد، نطفه را زیاد می‌گرداند و بلغم را از بین می‌برد.

۱۷. رسول‌اللهﷺ ـ و قد سُئلَ عنِ الشُّؤْمِ ـ: سُوءُ الخُلقِ.
پیامبر خداﷺ در پاسخ به این پرسش که شومی و ناخجستگی چیست؟ فرمود: بدخویی.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد أحدكم أن يبيع عقاره فليعرضه على جاره.
رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی کسی بخواهد خانه یا ملک خویش را بفروشد باید نخست به همسایه خویش پیشنهاد کند.

۱۹. الإمامُ علي‌علیه‌السلام: اتَّقُوا شِرَارَ النِّسَاءِ وَ كُونُوا مِنْ خِيَارِهِنَّ عَلَى حَذَرٍ وَ إِنْ أَمَرْنَكُمْ بِالْمَعْرُوفِ فَخَالِفُوهُنَّ كَيْ لَا يَطْمَعْنَ مِنْكُمْ فِي الْمُنْكَرِ.
امام علی‌علیه‌السلام: از زنان بد بترسید و از خوبان آن‌ها نیز حذر کنید. اگر شما را به کار خوب فراخواندند، گوش نکنید تا در منکر و بدی به فرمانبری شما از خود طمع نبندند.
قال رسول‌اللهﷺ: استعيذوا باللّه من شرار النّساء و كونوا من خيارهنّ في حذر
رسول‌خداﷺ فرمودند: از زنان بد بخدا پناه ببرید و از نیکانشان بپرهیزید.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: ثلاثة يدعون اللّه عزّ و جلّ فلا يستجاب لهم، رجل كانت تحته امرأة سيّئة الخلق فلم يطلّقها و رجل كان له على رجل مال فلم يشهد عليه و رجل آتى سفيها ماله و قد قال اللّه تعالى و لا تؤتوا السّفهاء أموالكم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: سه کسند که دعا کنند و دعایشان اجابت نشود کسی که زن بد اخلاق دارد و او را طلاق ندهد و کسی که مالی پیش کسی دارد و شاهد بر آن نگیرد و کسی که مال خود را

به سفیهی سپارد در صورتی که خداوند گفته است اموال خود را بدست سفیهان مسپارید.

۲۱. الإمامُ الهادي عليه السلام: الشاكِرُ أسعَدُ بالشُّكرِ مِنهُ بِالنِّعمَةِ التي أوجَبَتِ الشُّكرَ؛ لأنَّ النِّعَمَ مَتاعٌ، والشُّكرَ نِعَمٌ و عُقبى.
امام‌هادی عليه السلام: خوشبختی شکرگزاری برای شاکر، بیشتر از خوشبختی نعمتی است که موجب شکر شده است؛ زیرا نعمت متاعی است اما شکر، نعمت‌هاست و عاقبت دارد.

۲۲. الإمامُ علي عليه السلام: نُصحُکَ بَینَ المَلَأِ تَقْریعٌ.
امام‌علی عليه السلام: نصیحت کردنت در حضور جمع، سرکوفت است.

۲۳. – رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَن طَلَبَ العِلمَ لِلهِ لَم یُصِب مِنهُ باباً إلّا ازدادَ بِهِ فی نَفسِهِ ذُلّاً، و فی النّاسِ تَواضُعاً.
پیامبرخدا صلى الله عليه وآله: هر که دانش را برای خدا بیاموزد، به هیچ بابی از آن نرسد مگر اینکه بیش از پیش خود را حقیرتر بیند، با مردم افتاده‌تر شود.
رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَن تَعَلَّمَ العِلمَ، یُریدُ بِهِ الدّنیا نَزَعَ اللهُ بَرَکَتَهُ، و وَکَلَهُ اللهُ إلی نَفسِهِ.
پیامبرخدا صلى الله عليه وآله: هر که دانش را بیاموزد، هدفش از آن دنیا باشد، خداوند برکتش را از او بگیرد و او را به خودش وا گذارد.

۲۴. قال رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إذا التقی المسلمان بسیفیهما فقتل أحدهما صاحبه فالقاتل و المقتول في النّار قیل یا رسول‌اللههذا القاتل فما بال المقتول قال إنّه کان حریصا علی قتل صاحبه.
رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمودند: وقتی دو مسلمان شمشیر بدست با یک دیگر روبرو شوند و یکی از آنها دیگری را بکشد قاتل و مقتول به جهنم میروند، گفتند ای پیغمبر خدا قاتل بجای خود مقتول چرا گفت برای آنکه او نیز بکشتن دیگری راغب بود.

۲۵. قال رسول‌الله صلى الله عليه وآله: لن یهلك النّاس حتّی یعذروا من أنفسهم.
رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمودند: مردم هلاک نمیشوند تا حجت بر ایشان تمام شود.

۲۶. الإمام‌الصادق عليه السلام: إذا کانَ یَومُ القِیامَةِ نَشفَعُ في المُذنِبینَ مِن شِیعَتِنا، فأمّا المُحسِنُونَ فقد نَجّاهُم اللهُ.
امام‌صادق عليه السلام: در روز قیامت ما برای شیعیان گناهکار خود شفاعت می‌کنیم و اما نیکوکاران را خداوند خود نجات داده است.

۲۷. – الامام‌علی عليه السلام: العاقلُ مَن لا یُضَیِّعُ لَهُ نَفَساً فیما لا یَنفَعُهُ.
امام‌علی عليه السلام: خردمند کسی است که دمی از خود را در چیزهای بی‌فایده هدر نمی‌دهد.
– الإمامُ‌الکاظم عليه السلام: إنَّ العُقَلاءَ تَرَکُوا فُضولَ الدّنیا.
امام‌کاظم عليه السلام: خردمندان زیادی‌های دنیا را فرو گذاشتند.
– الامام‌علی عليه السلام: إذا قَلَّتِ العُقولُ کَثُرَ الفُضولُ.
امام‌علی عليه السلام: هرگاه خردها کاستی پذیرد، زیادی‌ها فزونی گیرد.

۲۸. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إنّ أوّلَ ما یُجازی بِهِ المؤمنُ بعدَ مَوتِهِ أن یُغفَرَ لجَمیعِ مَن تَبِعَ جَنازَتَهُ.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: نخستین پاداشی که بعد از مرگ مؤمن به او داده می‌شود، این است که همهٔ تشییع‌کنندگان جنازه‌اش آمرزیده می‌شوند.

۲۹. الإمامُ علي عليه السلام: مَن ذَکَرَ اللهَ سبحانَهُ أحیا اللهُ قَلبَهُ و نَوَّرَ عَقلَهُ و لُبَّهُ.
امام‌علی عليه السلام: هرکه به یاد خدای سبحان باشد، خداوند دلش را زنده و اندیشه و خردش را روشن گرداند.

۳۰. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إنّ اللهَ تعالی خَلَقَ مائةَ رحمَةٍ، فرحمَةٌ بینَ خَلقِهِ یَتَراحَمُونَ بها، وادَّخَرَ لأولیائهِ تِسعَةً و تِسعینَ.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: خدای تعالی صد رحمت بیافرید که از آن‌ها یک‌درمیان آفریدگان اوست که به‌سبب آن به یکدیگر رحم و دلسوزی می‌کنند، نودونه رحمت دیگر را برای دوستانش اندوخته است.

۳۱. الإمامُ علي عليه السلام: لا یُقَنِّطَنَّکَ إبطاءُ إجابتِهِ، فإنَّ العطیَّةَ علی قَدْرِ النِّیَّةِ، و ربّما أُخِّرَتْ عنکَ الإجابةُ لِیَکونَ ذلکَ أعظَمَ لِأجرِ السائلِ و أجزَلَ لِعَطاءِ الآمِلِ، و ربّما سألتَ الشيءَ فلم تُؤْتاهُ و أُوتیتَ خیراً مِنهُ عاجِلاً أو آجِلاً، أو صُرِفَ عنکَ لِما هُوَ خیرٌ لکَ، فَلَرُبَّ أمرٍ قد طَلَبْتَهُ و فیهِ هلاکُ دینِکَ لو أُوتیتَهُ.
امام‌علی عليه السلام: تأخیر در اجابت دعا تو را نومید نگرداند؛ زیراکه بخشش (خداوند) بسته به نیت (او) است؛ چه‌بسا که در برآوردن خواهشت تأخیر شود تا بدین وسیله خواهنده را پاداش بزرگ‌تر و امیدوار (به بخشش الهی) را بخشش بیشتر دهد؛ بسا باشد که چیزی بخواهی و به تو داده نشود اما دیر یا زود بهتر از آن به تو داده شود، یا برای خیر و مصلحت تو از تو دریغ شده است. و بسا

خواسته‌ای که اگر برآورده شود موجب نابودی و تباهی دین تو گردد.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: الدنیا ساعةٌ فاجعَلوها طاعةً.
پیامبر خداﷺ: دنیا ساعتی بیش نیست، پس آن را در طاعت (خدا) بگذرانید.

۳۳. الإمامُ‌عليؑ: لا تُداهِنُوا في الحقِّ إذا وَرَدَ علَيكُم و عَرَفتُمُوهُ فَتَخسَرُوا خُسراناً مُبيناً.
امام‌علیؑ: هرگاه با حق روبه‌رو شدید و دانستید که حق است دربارهٔ آن مسامحه نکنید که به سختی زیان خواهید دید.

۳۴. الإمامُ‌عليؑ: مَنِ اعتَزَّ بغَيرِ اللهِ أهلَكَهُ العِزُّ.
امام‌علیؑ: هرکه به جز از خدا عزت جوید آن عزت او را به هلاکت افکند.

۳۵. رسول‌اللهﷺ: إنّ الرَّجُلَ لَيَعمَلُ الحسَنَةَ فَيَتَّكِلُ علَيها و يَعمَلُ المُحَقَّراتِ حتّى يَأتِيَ اللهَ و هُو علَيهِ غَضْبانُ، و إنّ الرجُلَ لَيُعمَلُ السيّئةَ فَيَفرَقُ مِنها يَأتِي آمِناً يومَ القِيامةِ.
پیامبر خداﷺ: همانا آدمی کار خوب انجام می‌دهد و به آن‌ها تکیه می‌کند و گناهان حقیر پنداشته را نیز انجام می‌دهد اما هنگامی‌که با خداوند دیدار می‌کند و او را بر خود خشمگین می‌بیند و آدمی کار بد می‌کند و سپس از آن دست می‌شوید، چنین کسی در روز قیامت (از خشم خدا) در امان است.

۳۶. رسول‌اللهﷺ: إِذَا خَرَجَ أَحَدُكُمْ إِلَى سَفَرٍ ثُمَ قَدِمَ عَلَى أَهْلِهِ فَلْيُهْدِهِمْ وَ لْيُطْرِفْهُمْ وَ لَوْ حِجَارَة.
پیامبر خداﷺ: هرگاه یکی از شما به سفر رفت، در بازگشت حتی اگر شد یک قطعه سنگ برای خانواده‌اش هدیه و تحفه بیاورد.

۳۷. الإمام‌الصادقؑ: إنّ المؤمنَ لَيُهَوَّلُ عليه في مَنامِهِ فتُغفَرُ لَهُ ذُنوبُهُ.
امام‌صادقؑ: همانا مؤمن خواب هولناک می‌بیند و به‌سبب آن گناهانش بخشوده می‌شود

۳۸. قُدِمَ على النبيِّﷺ بِسَبيٍ فإذا امرأةٌ مِن السَّبيِ تَسعى إذ وَجَدَت صَبيّاً في السَّبيِ أخَذَتهُ فَألصَقَتهُ بِبَطنِها و أرضَعَتْهُ، فقالَ لنا النبيِّﷺ: أتَرَونَ هذِه طارِحَةً وَلَدَها في النارِ؟ قلنا: لا، و هِي تَقدِرُ عَلى أن لا تَطرَحَهُ، فقالَ: اَللهُ أرحَمُ بِعبادِهِ مِن هذِهِ بوَلَدِها.

عده‌ای اسیر نزد پیامبرﷺ آوردند. ناگهان زنی از اسیران که چشمش به کودکی اسیر افتاده بود، دوید و او را در آغوش گرفت و شیرش داد. پیامبرﷺ به ما فرمود: آیا فکر می‌کنید این زن کودک خود را در آتش می‌افکند؟ عرض کردیم: خیر؛ تا قدرت داشته باشد این کار را نمی‌کند. پیامبر فرمود: خداوند به بندگان خود مهربان‌تر از این مادر به فرزند خود است.

۳۹. الإمام‌الصادقؑ ـ لَمّا سُئلَ عن بَيعِ السِّلاحِ لِفِئَتَينِ تَلتَقِيانِ مَعَ أهلِ الباطِلِ ـ: بِعهُما مايَكِنُّهُما كالدِّرعِ و الخُفَّينِ و نَحوِ هذا.
امام‌صادقؑ، دربارهٔ فروش اسلحه به دو گروه از اهل باطل که در حال جنگ با یکدیگر هستند، سؤال شد فرمود: چیزهایی که آنان را حفاظ و پوشش می‌دهد؛ مانند زره و پای‌افزار و امثال این‌ها به آن‌ها بفروش.

۴۰. الإمامُ زينُ العابدينَؑ: كَانَ آخِرُ مَا أَوْصَى بِهِ الْخَضِرُ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ υ...مَا رَفَقَ أَحَدٌ بِأَحَدٍ فِي الدُّنْيَا إِلَّا رَفَقَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَة.
امام سجادؑ: آخرین سفارشی که خضر به موسی بن عمران υ کرد این بود: هیچ‌کس در دنیا با کسی نرمی نکند مگر آن که خداوند عزوجل در روز قیامت با او نرمی کند.

چهل حدیث ۳۷

۱. – الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: القلبُ حَرَمُ اللهِ، فلا تُسكِن حَرَمَ اللهِ غَيرَ اللهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: دل حرم خداست , پس , جز خدا را در حرم خدا منشان !.

۲. الإمامُ الحسنُ‌علیه‌السلام: مَنِ اتَّكَلَ عَلَى حُسْنِ الِاخْتِيَارِ مِنَ اللَّهِ، لَهُ لَمْ يَتَمَنَّ أَنَّهُ فِي غَيْرِ الْحَالِ الَّتِي اخْتَارَهَا اللَّهُ لَه
امام حسن‌علیه‌السلام: هر که به حسن انتخاب خداوند تکیه کند، جز آن وضعی را که خدا برایش برگزیده است آرزوی داشتن وضعی دیگر نکند.

۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: الإفراطُ في المَلامَةِ يَشُبُّ نِيرانَ اللَّجاجَةِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: زیاده‌روی در سرزنش‌کردن، آتش لجاجت را شعله‌ور می‌کند.

٤. الإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام: إذا جَمعَ اللهُ الأوَّلينَ و الآخِرينَ يُنادي مُنادٍ: أينَ الصّابِرونَ لِيَدْخُلوا الجَنّةَ جَميعاً بغَيرِ حِسابٍ.
امام‌سجاد‌علیه‌السلام: آن‌گاه که خداوند همهٔ انسان‌ها را گرد آورد، آوازدهنده‌ای جار زند: کجایند شکیبایان که همگی بدون حسابرسی به بهشت روند... فرشتگان به ایشان گویند: شما که هستید؟ گویند: صابران. فرشتگان پرسند: در چه باره صبر می‌کردید؟ پاسخ دهند: در راه طاعت خدا و خویشتنداری از نافرمانی او شکیبایی ورزیدیم.
قالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لم يُنْصَبْ لأهلِ البَلاءِ مِيزانٌ، «إنَّما يُوَفّى الصّابِرونَ...».
امام‌صادق‌علیه‌السلام: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: آنگاه که نامه‌های اعمال گشوده و ترازوها برپا شود، برای بلا دیدگان ترازویی برپا نگردد و نامهٔ عملی گشوده نشود. آنگاه این آیه را تلاوت کرد: «جز این نیست که مزد شکیبایان به‌طور کامل داده می‌شود...».

٥. الإمامُ علي‌علیه‌السلام: الْكِتْمَانُ طَرَفٌ مِنَ السَّعَادَةِ.
امام علی‌علیه‌السلام: کتمان (و راز داری) گوشه‌ای از سعادت است.

٦. الإمامُ علي‌علیه‌السلام: مَنْ عَتَبَ عَلَى الزَّمَانِ طَالَتْ مَعْتَبَتُه.
امام علی‌علیه‌السلام: هرکه از زمانه بنالد گله و نالهٔ او به درازا کشد.

۷. الإمامُ الحسنُ‌علیه‌السلام: أَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَمْ يَهْجُسْ فِي قَلْبِهِ إِلَّا الرِّضَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهَ، فَيُسْتَجَابَ لَه.
امام حسن‌علیه‌السلام: من برای کسی که جز خرسندی (از خدا) در دلش خطور نکند، ضمانت می‌کنم که خدا را بخواند و دعایش مستجاب شود.

۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام ـ لَمّا قالَ لَهُ الحارِثُ: ما أرى طَلْحَةَ و الزُّبيرَ و عائشةَ احتَجّوا إلّا على حقٍّ ـ: إنّ الحقَّ و الباطِلَ لا يُعرَفانِ بالنّاسِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به این سخن حارث که: به نظر من طلحه و زبیر و عایشه به حق احتجاج می‌کردند، فرمود ـ: همانا حق و باطل به مردم (و شخصیت افراد) شناخته نمی‌شود بلکه حق را به پیروی کسی‌که از آن پیروی می‌کند بشناس و باطل را به اجتناب کسی‌که از آن اجتناب می‌کند.
قالَ‌علیه‌السلام: إنّ دِينَ اللهِ لا يُعرَفُ بالرِّجالِ بَلْ بآيَةِ الحقِّ، فاعْرِفِ الحقَّ تَعْرِفْ أهلَهُ.
همانا دین خدا با موقعیت اشخاص شناخته نمی‌شود بلکه با معیار و نشانهٔ حق شناخته گردد؛ پس حق را بشناس تا اهلش را بشناسی.

۹. الإمامُ علي‌علیه‌السلام: لَا تَسْتَحِ مِنْ إِعْطَاءِ الْقَلِيلِ فَإِنَّ الْحِرْمَانَ أَقَلُّ مِنْه.
امام علی‌علیه‌السلام: از عطای اندک شرم مکن؛ زیرا محروم کردن اندک‌تر از آن است.

۱۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا مات صاحبكم فدعوه لا تقعوا فيه
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: وقتی کسی بمیرد ویرا بگذارید و از او بد نگوئید.

۱۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: جاءَ رَجُلٌ إلى رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فقالَ: يا رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله، كَثُرَت ذُنُوبي و ضَعُفَ عَمَلي، فقالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أكثِرِ السُّجودَ فإنّه يَحُطُّ الذُّنوبَ كما تَحُطُّ الرِّيحُ وَرَقَ الشَّجَرِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: مردی خدمت پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله آمد و عرض کرد: ایرسول‌خدا! گناهانم زیاد شده و اعمالم سست و اندک گشته است.رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: زیاد سجده کن؛ زیرا، همچنان که باد برگ درختان را فرو می‌ریزاند، سجده گناهان را می‌ریزاند.

۱۲. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: اِحتَرِسُوا مِن سَورَةِ الإطراءِ والمَدحِ؛ فإنّ لَهُما رِيحاً خَبيثَةً في القَلبِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: خود را از تندی مدح و ستایش نگه دارید؛ زیرا که مدح و ستایش در دل باد گندی (از کبر و غرور) ایجاد می‌کنند.

۱۳. – رسولُاللهﷺ: یدُاللهِ علی الجَماعَةِ.
پیامبر خداﷺ: دست خدا بر سر جماعت است.
رسولُاللهﷺ: فإذا اشتَذَّ الشّاذُّ مِنهُم اختَطَفَهُ الشّیطانُ کما یَختَطِفُ الذِّئبُ الشّاةَ الشّاذّةَ مِن الغَنَمِ.
پیامبر خداﷺ: هرگاه فردی از جماعت جدا شود شیطان او را می رباید, همچنان که گرگ گوسفند جدا مانده از رمه را.

۱۴. الإمامُ العسکریُّ: مَن تَواضَعَ في الدُّنیا لإخوانِهِ فهُو عِندَ اللهِ مِن الصِّدِّیقینَ.
امام عسکری: هرکه در دنیا برای برادران خود فروتنی کند، در پیشگاه خداوند از صدیقان است.

۱۵. – الامامعلی: زُهدُکَ فی راغِبٍ فیکَ نُقصانُ عَقلٍ.
امامعلی: بی‌اعتنایی تو به کسی که به تو رغبت دارد کم‌خردی است.

۱۶. الإمامالصادق: لَیْسَ فِیمَا أَصْلَحَ الْبَدَنَ إِسْرَاف ...
امامصادق: در آنچه بدن را سالم نگه می‌دارد اسراف نیست...

۱۷. رسولاللهﷺ: والذي نَفسِي بیَدِهِ لا یَدخُلُ الجَنَّةَ إلّا رَحیمٌ، قالوا: کُلُّنا رَحیمٌ، قالَ: لا، حتّی تَرحَمَ العامَّةَ.
پیامبر خداﷺ: سوگند به آنکه جانم در دست اوست کسی جز شخص مهربان به بهشت نمی‌رود. عرض کردند: «همهٔ ما دل‌رحم و مهربانیم»، فرمود: نه، مگر آنگاه که به عموم مردم مهربانی کنید.

۱۸. قال رسولاللهﷺ: اللّه في عون العبد ما کان العبد في عون أخیه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تا هنگامی که شخص بیاری برادر خویش می پردازد خداوند یاور اوست.

۱۹. علیﷺ: اللهَ عَزَّوجلَّ یأبی أن یُسوّي بَینَ ابنٍ و أبیهِ إذا جَمَعَهُما مَکانٌ.
علیﷺ ابا داشت که در احترام کردن میان پدر و پسری جمع کند یعنی در جمع همان احترامی را که به پدر میگذارد به پسر بگذارد.

۲۰. قال رسولاللهﷺ: لن یهلك امرؤ بعد مشورة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هیچ کس از پس مشورت هلاک نشود.

۲۱. الإمامالصادقﷺ: ما أنعَمَ اللهِ علی عَبدٍ مِن نِعمَةٍ فَعَرفَها بِقَلبِهِ، و حَمِدَ اللهَ ظاهِراً بِلِسانِهِ فَتَمَّ کلامُهُ، حَتّی یُؤمَرَ لَهُ بالمَزیدِ.
امامصادقﷺ: چون خداوند به بنده‌ای نعمتی دهد، پس قلباً قدر آن را بشناسد و به زبان خدا را ستایش کند. هنوز سخنش به پایان نرسیده است که فرمان می‌رسد تا بر نعمتش افزوده شود.

۲۲. الامامعلیﷺ: مَن تَتَبَّعَ خَفِیّاتِ العُیوبِ حَرَمَهُ اللهُ مَوَدّاتِ القُلوبِ.
امامعلیﷺ: هرکه از عیب‌های پنهانی (مردم) جست‌وجو کند، خداوند او را از دوستی دل‌ها محروم گرداند.

۲۳. – رسولاللهﷺ: مَن أحسَنَ فیما بَقِیَ مِن عُمرِهِ لَم یُؤاخَذ بِما مَضی مِن ذَنبِهِ.
پیامبرخداﷺ: هر کس در باقیماندهٔ عمر خویش کار نیک کند، به گناهان گذشته‌اش مؤاخذه نشود.

۲۴. قال رسولاللهﷺ: لا تروعوا المسلم فإنّ روعة المسلم ظلم عظیم.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مسلمان را مترسانید که ترسانیدن مسلمان ستمی بزرگ است.

۲۵. قال رسولاللهﷺ: اعلم أنّ النّصر مع الصّبر و أنّ الفرج مع الکرب و أنّ مع العسر یسرا.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدان که ظفر قرین صبر است و گشایش قرین رنج و بدنبال سختی آسانی است.

۲۶. رسولاللهﷺ: الوَسِیلَةُ دَرَجةٌ عِندَ اللهِ لیسَ فَوقَها دَرَجَةٌ، فَسَلُوا اللهَ أن یُؤتِیَني الوَسیلَةَ.
پیامبر خداﷺ: وسیله درجه‌ای است نزد خدا که بالاتر از آن درجه‌ای نیست. پس، از خدا بخواهید که به من وسیله عطا کند.
رسولاللهﷺ: سَلُوا اللهَ لي الوَسِیلَةَ... فَمَن سَألَ لي الوَسیلَةَ حَلَّتْ لَهُ الشَّفاعَةُ.
رسول‌خداﷺ: از خداوند برای من وسیله مسئلت کنید... که هرکس برای من وسیله مسئلت کند، شفاعت بر او روا گردد.

۲۷. رسولاللهﷺ: طُوبی لِلمَساکینِ بالصَّبرِ، وهُمُ الّذینَ یَرَونَ مَلکوتَ السَّماواتِ والأرضِ.
رسول‌خداﷺ: خوشا مستمندان شکیبا! آن‌هایند که ملکوت آسمان‌ها و زمین را می‌بینند.

۲۸. الإمامالصادق: يَنبَغي لأولياءِ المَيّتِ أن يُؤْذِنوا إخوانَ المَيّتِ بمَوتِهِ، فيَشهَدونَ جَنازَتَهُ و يُصَلُّونَ عليهِ، فيُكسِبُ لَهُمُ الأجرَ و يُكسِبُ لِمَيّتِهِ الاستِغفارَ.
امامصادق: شایسته است که صاحبان عزا برادران دینی میّت را از مرگ او باخبر سازند، تا در تشییع جنازه حاضر شوند و بر او نماز خوانند و بدین‌ترتیب، هم برای آنان اجری حاصل شود و هم برای میّت استغفار به عمل آید.

۲۹. رسولالله: علَيكُم بِذِكرِ اللهِ فإنّهُ شِفاءٌ، و إيّاكُم و ذِكرَ الناسِ فإنّهُ داءٌ.
پیامبر خدا: بر شما باد به یاد خدا؛ زیراکه یاد خدا شفاست و بپرهیزید از یاد مردم؛ زیراکه آن درد و بیماری است.

۳۰. الإمامُعلي: مُجالَسَةُ أهلِ الهَوى، مَحضَرَةٌ للشَّيطانِ.
امامعلی: همنشینی با هوسرانان باعث ازیادرفتن ایمان و حاضرشدن شیطان است.

۳۱. الإمامالصادق: إنَّ العبدَ لَيَدعو فيَقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ لِلمَلَكينِ: قد استَجَبتُ لَهُ ولكنِ احبِسوهُ بحاجتِهِ، فإنّي اُحِبُّ صوتَهُ.
امامصادق: هر آینه بنده دعا می‌کند و خداوند به دو فرشته می‌فرماید: من دعای او را مستجاب کردم اما حاجتش را نگهدارید؛ زیرا دوست دارم صدای او را بشنوم.

۳۲. الإمامُالكاظم: اِصبِرْ على طاعَةِ اللهِ، واصبِرْ على معاصِي اللهِ، فإنّما الدنيا ساعةٌ، فما مَضَى منها فلَيسَ تَجِدُ لَهُ سروراً و لا حُزناً، و ما لم يَأتِ منها فلَيسَ تَعرِفُهُ، فاصبِر على تلك الساعةِ التي أنتَ فيها فكَأنّكَ قدِ اغتَبَطتَ.
امامکاظم: بر طاعت خدا صبر کن و در ترک معاصی خدا شکیبا باش؛ زیرا دنیا ساعتی بیش نیست. آنچه از دنیا سپری شده است نه شادیش را احساس کنی و نه غمش را؛ و آنچه هنوز نیامده است نمی‌دانی که چه خواهد بود. پس بر ساعتی که در آنی شکیبا باش و شادمان.

۳۳. الإمامُعلي: ما قالَ الناسُ لشيءٍ: طوبى لَهُ، إلّا و قد خَبَأَ لَهُ الدهرُ يَومَ سوءٍ.
امامعلی: مردم دربارهٔ هیچ‌چیزی نگویند: «خوشا آن» مگر اینکه روزگار برای آن (ظاهر خوش‌نما) روز نامبارکی پنهان کرده باشد.

۳٤. الإمامالصادق: إذا قامَ [يَعني القائمَ] أُتيَ المؤمنُ في قَبرِهِ فيقالُ لَهُ: يا هذا، إنّهُ قد ظَهَرَ صاحبُكَ، فإن تَشَأْ أن تَلحَقَ بهِ فَالحَقْ، و أن تَشَأْ أن تُقيمَ في كَرامَةِ ربّكَ فَأَقِمْ.
امامصادق: هرگاه قائم ظهور کند، در قبر به مؤمن گفته شود: ای فلان! آقایت ظهور کرده است، اگر خواهی به او ملحق شوی، برخیز و ملحق شو و اگر خواهی که در جوار کرامت پروردگارت بمانی بمان.

۳۵. رسولالله: ما خَلَقَ اللهُ مِن شيءٍ إلّا و قد خَلَقَ لَهُ ما يَغلِبُهُ، و خَلَقَ رَحمَتَهُ تَغلِبُ غَضَبَهُ.
پیامبر خدا: خداوند هیچ پدیده‌ای نیافرید مگر آنکه پدیده‌ای چیره‌شونده بر آن نیز خلق کرد. رحمت خویش را نیز بیافرید که بر غضبش چیره شود.

۳٦. الإمامالصادق: أيُّما مؤمِنٍ خَضَعَ لِصاحِبِ سلطانٍ أو مَن يُخالِطُهُ على دِينِهِ طَلَباً لِما في يَدَيهِ مِن دُنياهُ، أخمَلَهُ اللهُ و مَقَتَهُ عليهِ و وَكَلَهُ إليهِ، فإن هُو غَلَبَ على شَيءٍ مِن دُنياهُ و صارَ في يَدِهِ مِنهُ شَيءٌ، نَزَعَ الله البَرَكَةَ مِنهُ.
امامصادق: هر مؤمنی در برابر صاحب قدرتی یا کسی که مخالف دین اوست، به‌قصد دست‌یافتن به چیزی از دنیای او، فروتنی و خضوع کند، خداوند او را بی‌نام و نشان گرداند، و برای این کار بر او خشم گیرد، و او را به خودش واگذارد؛ و اگر هم بر چیزی از دنیای او دست یابد و اندکی از آن به دستش افتد، خداوند برکت را از آن ببَرد.

۳۷. الإمامُعلي: إنّ الفارَّ لَغَيرُ مَزيدٍ في عُمرِهِ، و لا مَحجوزٍ بَينَهُ و بَينَ يَومِهِ.
امامعلی:کسی‌که از مرگ بگریزد نه بر عمرش افزوده می‌شود و نه گریختن مانع فرا رسیدن روز مرگش می‌شود.

۳۸. رسولالله: يَأتي على الناسِ زمانٌ يَجتَمِعُونَ في مَساجِدِهِم يُصَلُّونَ ليسَ فيهِم مؤمنٌ.
پیامبر خدا: روزگاری فرا می‌رسد که مردم در مساجد خود جمع می‌شوند و نماز می‌خوانند، اما مؤمنی در میان آن‌ها وجود ندارد.

۳۹. الإمامالباقر: إنَّ سَمُرَةَ بنَ جُندَبٍ كانَ لَهُ عَذقٌ في حائطٍ لِرَجُلٍ مِن الإنصارِ، و كانَ مَنزِلُ الإنصاريِّ ببابِ البُستانِ، و كانَ

يَمُرُّ بهِ إلى نَخلَتِهِ و لايَستَأذِنُ، فَكَلَّمَهُ الأنصاريُّ أن يَستَأذِنَ إذا جاءَ فَأبى سَمُرَةُ، فلَمّا تَأبّى جاءَ الأنصاريُّ إلى رسولِاللهﷺفَشَكا إلَيهِ و خَبَّرَهُ الخَبَرَ، فأرسَلَ إلَيهِ رسولُاللهﷺو خَبَّرَهُ بقَولِ الأنصاريِّ و ما شَكا، و قالَ: إن أرَدتَ الدُّخولَ فاستأذِنْ فَأبى، فلَمّا أبى.

فقالَ لَهُ رسولُاللهﷺ: خَلِّ عَنهُ و لَكَ مكانَهُ عَذْقٌ في مكانِ كذا و كذا، فقالَ: لا، قالَ: فلَكَ اثنانِ، قالَ: لا اُريدُ، فلَم يَزَلْ يَزيدُهُ حتىّ بَلَغَ عَشَرَةَ أعذاقٍ، فقالَ: لا، قالَ: فلَكَ عَشَرَةٌ في مكانِ كذا و كذا فأبى، فقالَ: خَلِّ عَنهُ و لَكَ مكانَهُ عَذقٌ في الجَنَّةِ، قالَ: لا اُريدُ، فقالَ لَهُ رسولُاللهﷺ: إنّكَ رَجُلٌ مُضارٌّ، و لا ضَرَرَ و لا ضِرارَ على مؤمِنٍ. قالَ: ثُمَّ أمَرَ بها رسولُاللهﷺ فَقُلِعَتْ ثُمّ رُمِيَ بها إلَيهِ، و قالَ لَهُ رسولُاللهﷺانطَلِقْ فَاغرِسْها حيثُ شِئتَ.

امام‌باقرؑ: سَمُرَهٔ‌بن‌جندب در داخل باغ یکی از انصار درخت خرمایی داشت. خانهٔ آن مرد انصاری کنار دَرِ باغ بود. و سمره بدون آنکه اجازه بگیرد وارد باغ می‌شد. مرد انصاری با سمره صحبت کرد که وقتی وارد باغ می‌شود اجازه بگیرد، اما او نپذیرفت. مرد انصاری خدمت رسول‌خداﷺ رسید و جریان را به عرض ایشان رساند و شِکوه کرد. رسول‌خداﷺدر پی سمره فرستاد و سخن مرد انصاری و شکایت او را به اطلاع وی رساند و فرمود: هرگاه خواستی وارد باغ شوی اجازه بگیر. اما سمره نپذیرفت. رسول‌خدااز او خواست که درختش را بفروشد و مرتب قیمت آن را بالا می‌برد لکن سمره از فروختن درخت هم خودداری کرد. حضرت فرمود: در برابر این درخت خرما، درخت خرمایی در بهشت به تو می‌دهم؛ سمره باز امتناع کرد. در این هنگام رسول‌خداﷺبه مرد انصاری گفت: برو و درخت خرمای او را از ریشه درآور و جلوش بینداز؛ زیراکه ضرر و زیان‌زدن ممنوع است.

در نقل دیگری آمده است: رسول‌خداﷺ به سمره فرمود: از این درخت چشمپوشی کن، من در فلان جا و فلان جا به تو درخت خرمایی می‌دهم. سمره گفت: نه. پیامبر فرمود: دو درخت خرما می‌دهم. سمره گفت: نمی‌خواهم. حضرت پیوسته بر تعداد درخت‌ها می‌افزود تا به ده درخت رسید. سمره گفت: نه. حضرت فرمود: در فلان جا و فلان جا ده درخت خرما به تو می‌دهم. سمره نپذیرفت. حضرت فرمود: از این درخت دست بردار من در بهشت یک درخت خرما به تو می‌دهم. سمره گفت: نمی‌خواهم. رسول‌خداﷺ فرمود: تو آدم زیان‌رسانی هستی، درحالی که به مؤمن نباید ضرر و زیان رساند. رسول‌خداﷺسپس دستور داد آن درخت خرما را از ریشه درآوردند و پیش او انداختند. و رسول‌خداﷺبه سمره فرمود: حالا برو و هرجا که می‌خواهی آن را بنشان.

۴۰. الإمامُ عليٌؑ: مَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَمْنَعَ نَفْسَهُ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ فَهُوَ خَلِيقٌ بِأَنْ لَا يَنْزِلَ بِهِ مَكْرُوهٌ أَبَداً، قِيلَ: وَ مَا هُنَّ يا أميرَ المؤمنينَ؟ قَالَ: الْعَجَلَةُ، وَ اللَّجَاجَةُ، وَ الْعُجْبُ، وَ التَّوَانِي.

امام علیؑ: هرکه بتواند خود را از چهار چیز نگه دارد شایسته آن است که هرگز ناراحتی نبیند. عرض شد: آنها چیستند ای امیرمومنان؟ فرمود: شتابزدگی، خیره‌سری، خودپسندی و سستی.

چهل حدیث ۳۸

۱. – موسی علیه السلام –فی مُناجاتهِ–: أی ربِّ، أیُّ خَلقِکَ أحَبُّ إلَیکَ؟ قالَ: مَن إذا أخَذتُ حَبیبَهُ سالَمَنی.
موسی علیه السلام در مناجات با خدا عرض کرد: خدای من ! کدام آفریده ات را بیشتر دوست می داری ؟ فرمود: آن کس را که چون محبوبش را از او بگیرم با من آشتی باشد.

۲. الإمام الصادق علیه السلام: مَنْ تَرَکَ التَّزوِیجَ مَخافَةَ الْعَیْلَةِ فَقَدْ أَسَاءَ ظَنَّهُ بِاللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ یَقُولُ: «إِنْ یَکُونُوا فُقَراءَ یُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ».
امام‌صادق علیه السلام: هر که از ترس تهیدستی ازدواج نکند، به خدای عزوجل گمان بد برده است. خداوند عزوجل می‌فرماید: «اگر تهیدست باشند خداوند از فضل خود توانگرشان می‌سازد».

۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: لا تَلعَنوا بلَعنَةِ اللهِ، و لا بغَضَبِ اللهِ، و لا بالنّارِ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: نه به لعنت خدا (کسی را) نفرین کنید، نه به غضب خدا و نه به آتش.

٤. الإمامُ علي علیه السلام: عِندَ الشَّدائدِ تَذهَبُ الأحْقادُ.
امام‌علی علیه السلام: در هنگام سختی‌ها و گرفتاری‌ها کینه‌ها از بین می‌رود.

٥. الإمام الصادق علیه السلام: إنْ قَدَرْتُم أنْ لا تُعْرَفوا فافْعَلوا.
امام‌صادق علیه السلام: اگر توانستید ناشناخته بمانید چنین کنید.
الإمامُ علي علیه السلام: و أخْفِ شَخْصَکَ لِئلّا تُذْکَرَ و تُعْلَمَ، واکْتُمْ واصْمُتْ تَسْلَمْ.
امام‌علی علیه السلام: خودنمایی و شهرت‌خواهی را واگذار و خود را پنهان کن تا یاد تو نکنند و شناخته نشوی و رازدار باش و خاموش تا سالم و در امان بمانی.

٦. عنه علیه السلام: إذَا لَمْ یَکُنْ مَا تُرِیدُ فَأَرِدْ مَا یَکُون.
هرگاه آن نشد که تو می‌خواهی، آن چه را هست بخواه.

٧. الإمامُ علي علیه السلام: التَّقَرُّبُ إِلَی اللَّهِ تَعَالَی بِمَسْأَلَتِهِ وَ إِلَی النَّاسِ بِتَرْکِهَا
امام علی علیه السلام: مقرب شدن نزد خدای تعالی با دراز کردن دست سؤال به سوی او شدنی است و مقرب و محترم شدن نزد مردم با ترک سوال از آنان.

٨. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: کَلِمَةُ الحِکمَةِ یَسْمَعُها المؤمنُ خیرٌ مِن عِبادَةِ سَنةٍ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: سخن حکیمانه‌ای را که مؤمن بشنود بهتر از عبادت یک سال است.
٩. الإمامُ علي علیه السلام: سَبَبُ الْمَحَبَّةِ السَّخَاء.
امام علی علیه السلام: سبب محبت، بخشندگی است.
الإمامُ علي علیه السلام: سَبَبُ السِّیَادَةِ السَّخَاء.
امام علی علیه السلام: سبب سروری، بخشندگی است.
الإمامُ علي علیه السلام: کَثْرَةُ السَّخَاءِ تُکْثِرُ الْأَوْلِیَاءَ وَ تَسْتَصْلِحُ الْأَعْدَاء.
امام علی علیه السلام: بخشندگی زیاد، بر شمار دوستان می‌افزاید و دشمنان را به آشتی می‌کشاند.

١٠. قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله: اِتَّقُوا فِراسَةَ المُؤمِنِ فَإنّهُ یَنظُرُ بِنُورِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: از فراست مؤمن بترسید که چیزها را با نور خدا مینگرد.

١١. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: العُمرَةُ إلی العُمرَةِ کَفّارَةُ ما بَینَهُما.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: این عمره تا آن عمره کفارهٔ گناهانی است که در فاصلهٔ آن دو صورت گیرد (و ثواب حج پذیرفته بهشت است و گناهانی هست که جز در عرفات آمرزیده نمی‌شود).

١٢. داودُ علیه السلام ـ کانَ یقولُ ـ: اللّهُمّ لا مَرَضٌ یُضنِینی، و لا صِحَّةٌ تُنسِینی، ولکنْ بینَ ذلکَ.
داود علیه السلام می‌گفت: بار خدایا، نه بیماریی که مرا سنگین و بستری گرداند و نه تندرستیی که مرا به فراموشی و غفلت (از یاد تو) کشاند، بلکه حدّ میان این دو (نصیبم فرما).

١٣. – الإمام الصادق علیه السلام: سُئِلَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله عَن جَماعةِ اُمّتِهِ، فقالَ: جَماعةُ اُمّتی أهلُ الحقِّ و إن قَلُّوا.
امام‌صادق علیه السلام: از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله درباره جماعت امتش سؤال شد فرمود: جماعت امت من همان اهل حقند هرچند شمارشان اندک باشد.

١٤. رسول‌الله صلی الله علیه و آله ـ لَمّا سُئلَ عَن حقِّ الوالِدَینِ علی وَلَدِهِما ـ: هُما جَنّتُکَ و نارُکَ.

پیامبر خداﷺ ـ در پاسخ به سؤال از حق پدر و مادر بر فرزندانشان ـ: آن دو بهشت و دوزخ تو هستند.

۱۵. عمّارٌ: كنتُ أرعى غُنَيمَةَ أهلي، و كانَ محمّدٌﷺ يَرعى أيضاً، فقلتُ: يا محمّدُ، هَل لكَ في فَخٍّ؛ فإنّي تَرَكتُها رَوضَةَ بَرقٍ؛ قالَ: نَعَم، فجِئتُها مِن الغَدِ و قد سَبَقَني محمّدٌﷺ و هُو قائمٌ يَذودُ غَنَمَهُ عنِ الرَّوضَةِ، قالَ: إنّي كُنتُ واعَدتُكَ فكَرِهتُ أن أرعى قَبلَكَ.
عمّار: من گوسفندان خانوادهٔ خودم را می‌چراندم و محمدﷺ نیز گوسفند می‌چراند. به او گفتم: ای محمد، می‌آیی به فخ برویم؛ چون من در آنجا چراگاه پرعلف و شادابی سراغ دارم. گفت: آری. فردا که به فخ رفتم، دیدم محمدﷺ از من زودتر رفته و ایستاده است و گوسفندانش را از چراگاه دور می‌کند. گفت: چون با تو وعده گذاشته بودم دوست نداشتم که پیش از تو بچرانم.

۱۶. رسول‌اللهﷺ ـ لِمَن قالَ لَهُ: اُحِبُّ أنْ يُستَجابَ دُعائي ـ: طَهِّرْ مأكَلَكَ ولا تُدخِلْ بَطنَكَ الحَرامَ.
پیامبر خداﷺ در پاسخ به کسی‌که عرض کرد: دوست دارم دعایم پذیرفته شود، فرمود: خوراکت را پاک گردان و حرام وارد معدهٔ خود مکن.

۱۷. قال رسول‌اللهﷺ: من هجر أخاه سنة فهو كسفك دمه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر که یک سال از برادر خویش قهر کند چنانست که خون وی را ریخته است.

۱۸. الامام‌علیؑ: الإيثارُ أحسَنُ الإحسان، و أعلى مَراتِبِ الايمانِ.
امام‌علیؑ: ایثار، نکوترین نیکوکاری و بالاترین مرتبهٔ ایمان است.
الإمامُ عليؑ: عامِل سائرَ النّاسِ بالإنصافِ، و عامِلِ المؤمنينَ بالإيثارِ.
امام‌علیؑ: با دیگر مردمان به انصاف رفتار کن و با مؤمنان به ایثار.

۱۹. قال رسول‌اللهﷺ: إنّ الرجل لترفع درجته في الجنّة فيقول أنّى لي هذا؟ فيقال باستغفار ولدك لك
رسول‌خداﷺ فرمودند: مقام یکی را در بهشت بالا برند و گوید این مقام از کجا برای من حاصل شد؟ گویند فرزندت برای تو آمرزش طلبید.

۲۰. قال رسول‌اللهﷺ: عليك بأوّل السوم فإنّ الرّبح مع السّماح.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در معامله نخستین عرضه را بپذیر که سود با تساهل قرینست.

۲۱. الإمامُ‌عليؑ: ما أنعَمَ اللهُ على عَبدٍ نِعمَةً فَشَكَرَها بِقَلبِهِ، إلّا استَوجَبَ المَزيدَ فيها قَبلَ أن يُظهِرَ شُكرَها عَلى لِسانِهِ.
امام‌علیؑ: چون خداوند به بنده‌ای نعمتی دهد و بنده در دل شکر آن نعمت را بگزارد، پیش از آنکه سپاسگزاری از آن را به زبان آورد مستوجب افزایش آن نعمت گردد.

۲۲. الإمامُ الحسنُؑ ـ لمّا قيلَ لَهُ إنَّ فيكَ كِبراً ـ: كَلّا، الكِبرُ لِلّهِ وَحدَهُ، ولكنْ فِيَّ عِزَّةٌ، قالَ اللهُ تعالى: ﴿و لِلّهِ العِزَّةُ و لِرَسولِهِ و لِلمُؤْمنينَ﴾.
امام‌حسنؑ، در پاسخ کسی‌که به ایشان گفت: در وجود تو تکبر است، فرمود: هرگز؛ تکبر تنها از آن خداست. اما در وجود من، عزت است. خدای متعال فرموده است: «و عزت از آن خدا و پیامبر او و مؤمنان است».

۲۳. الإمامُ‌عليؑ: المَكانَةُ مِن المُلوكِ مِفتاحُ المِحنَةِ و بَذرُ الفِتنَةِ.
امام‌علیؑ: منزلت‌داشتن نزد شاهان، کلید رنج و محنت است و تخم فتنه.
رسول‌اللهﷺ: أشقَى النّاسِ المُلوكُ.
پیامبر خداﷺ: بدبخت‌ترین مردمان، پادشاهانند.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: الغناء ينبت النّفاق في القلب كما ينبت الماء الزّرع.
رسول‌خداﷺ فرمودند: تغنی نفاق را در قلب میرویاند چنان که آب زراعت را.

۲۵. قال رسول‌اللهﷺ: حتم على اللّه أن لا يستجيب دعوة مظلوم و لأحد قبله مثل مظلمته.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بر خدا لازم است که ستم- زده ای را که او نیز بدیگری چنان ستمی کرده است نپذیرد.

۲۶. الإمام‌الصادقؑ: فِيمَن زارَ الحسينَؑ عارِفاً بِحَقِّهِ ـ: و إن كانَ شَقِيّاً كُتِبَ سعيداً، و لم يَزَلْ يَخُوضُ في رَحمَةِ اللهِ عَزَّوجلَّ.
امام‌صادقؑ: دربارهٔ کسی که حسینؑ را با آگاهی از مقام آن حضرت زیارت کند، فرمود: اگر بدبخت باشد، خوش‌بخت نوشته می‌شود و پیوسته در رحمت خدای عزوجل غوطه می‌خورد.

۲۷. الإمام‌الباقر(ع) ـ لمّا سُئلَ عن إجابَةِ الدَّعوَةِ إلَى الجَنازَةِ أو الوَليمَةِ ـ: يُجيبُ الجَنازَةَ؛ فإنّ حُضورَ الجَنازَةِ يُذكِّرُ المَوتَ والآخِرَةَ، و حُضورَ الوَلائمِ يَلهي عن ذلکَ.

امام‌باقر(ع) ـ در پاسخ به این سؤال که انسان بهتر است دعوت به تشییع جنازه را بپذیرد یا ولیمه را ـ: دعوت به تشییع جنازه را بپذیرد؛ زیرا حضور در تشییع جنازه، یادآور مرگ و آخرت است و حضور در ولیمه‌ها از این امور غافل می‌گرداند.

۲۸. رسول‌الله(ص): يا أبا ذرٍّ، إذا تَبِعتَ جَنازَةً فلْيَكُنْ عَقلُکَ فيها مَشغولاً بالتَّفكُّرِ والخُشوعِ، واعلَمْ أنّکَ لاحِقٌ بهِ.

رسول‌خدا(ص): ای ابوذر، هرگاه در پی جنازه‌ای به راه افتادی، باید عقلت با تفکر و خشوع به آن مشغول شود و بدان که تو نیز به او می‌پیوندی.

الإمام‌الباقر(ع): إذا كنتَ في جَنازَةٍ فكُنْ كأنّکَ أنتَ المَحمولُ، و كأنّکَ سَألتَ ربَّکَ الرَّجعَةَ إلَى الدُّنيا لِتَعمَلَ عَمَلَ مَن عاشَ؛ فإنّ الدُّنيا عِندَ العُلَماءِ مِثلُ الظِّلِّ.

امام‌باقر(ع): هرگاه جنازه‌ای را تشییع می‌کنی، چنان باش که انگار این تویی که بر دوش‌ها حمل می‌شوی و گویی از پروردگارت می‌خواهی تو را به دنیا بازگرداند، تا همچون کسی‌که زنده است کار کنی؛ زیراکه دنیا در نظر دانایان مانند سایه است.

۲۹. الإمامُ‌علي(ع): أفِيضُوا في ذِكرِ اللهِ جلّ ذِكرُهُ، و هُو أمانٌ مِنَ النِّفاقِ.

امام‌علی(ع): خدای(ج) را بسیار یاد کنید، که آن بهترین یاد است و از نفاق مصون می‌دارد.

۳۰. الإمامُ الباقرُ(ع): يَشفَعُ الرَّجُلُ في القَبيلَةِ، و يَشفَعُ الرَّجُلُ لِأهلِ البَيتِ، و يَشفَعُ الرجُلُ لِلرَّجُلَينِ على قَدرِ عَمَلِهِ، فذلکَ المَقامُ المَحمودُ.

امام‌باقر(ع): انسان برای قبیلهٔ خود شفاعت می‌کند؛ انسان برای خانوادهٔ خود شفاعت می‌کند؛ انسان به اندازهٔ عمل خود در حق دو نفر شفاعت می‌کند؛ این است آن مقام محمود.

۳۱. الإمام‌الصادق(ع): إعرِفْ طُرُقَ نجاتِکَ و هلاكِکَ كي لا تدعُوَ اللهَ بشيءٍ منهُ هلاكُکَ و أنتَ تَظُنُّ فيهِ نجاتِکَ، قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ ﴿و يَدْعُ الإنسانُ بِالشَّرِّ...﴾.

امام‌صادق(ع): راه‌های نجات و نابودی خودت را بشناس تا مبادا از خدا چیزی را به گمان اینکه نجات تو در آن است بخواهی، حال آنکه سبب نابودی تو می‌شود. خدای(ج) فرموده است: «انسان به دعا شرّی را می‌طلبد...».

۳۲. الإمام‌الصادق(ع): إنَّ اللهَ تَبارَکَ و تعالى فَوَّضَ إلى المؤمنِ كُلَّ شيءٍ إلّا إذلالَ نَفسِهِ.

امام‌صادق(ع): خدای تبارک و تعالی اختیار هر کاری را به مؤمن داده است، مگر خوارکردن خویشتن را.

الإمام‌الصادق(ع): لا يَنبَغي للمؤمنِ أن يُذِلَّ نفسَهُ، [قالَ مفضَّلُ بنُ عمرَ:] قلتُ: بِما يُذِلُّ نفسَهُ؟ قالَ: يَدخُلُ فيما يَعتَذِرُ مِنهُ.

امام‌صادق(ع): سزاوار نیست که مؤمن خود را خوار و زبون سازد، ـ مفضل‌بن‌عمر ـ می‌گوید: ـ پرسیدم: چگونه خود را خوار می‌کند؟ فرمود: دست به کاری زند که موجب عذرخواهی شود.

۳۳. الإمامُ‌علي(ع): الدهرُ يَومانِ: فيَومٌ لکَ و يَومٌ علَيکَ، فإذا كانَ لکَ فلا تَبطَرْ، و إذا كانَ عَليکَ فلا تَحزَنْ، فَبِكِلَيهِما سَتُختَبَرُ.

امام‌علی(ع): روزگار دو روز است: روزی به کام تو و روزی به زیان تو. چون به کام تو بود سرمست مشو و چون به زیان تو بود غمناک مباش؛ زیرا هر دو مایهٔ آزمایش توست.

۳۴. رسول‌الله(ص): مَن حاوَلَ أمراً بِمَعصيَةِ اللهِ كانَ أبعَدَ لَهُ مِمّا رَجا و أقرَبَ مِمّا اتَّقى.

پیامبر خدا(ص): کسی‌که با معصیت و نافرمانی خدا به دنبال کاری باشد از مطلوب خود دورتر و به آنچه از آن می‌ترسیده است نزدیک‌تر گردد.

الإمام‌الصادق(ع): كَتَبَ رجلٌ إلى الحسينِ صلواتُ اللهِ علَيهِ: عِظْنِي بحَرفَينِ؛ فكَتَبَ إلَيه: مَن حاوَلَ أمراً بمَعصيَةِ اللهِ كانَ أفوَتَ لِما يَرجُو و أسرَعَ لِمَجيءِ ما يَحذَرُ.

امام‌صادق(ع): مردی به حسین، صلوات‌الله‌علیه، نوشت: مرا دو کلمه موعظه کن. آن حضرت به او نوشت: هرکه با نافرمانی خدا کاری را بجوید، مطلوب خود را بیشتر از دست دهد و به آمدن آنچه از آن دوری می‌کرده است بیشتر شتاب بخشد.

۳۵. الإمامُ زينُ العابدينَ(ع): إنّ المَلَکَ المُوَكَّلَ عَلَى العبدِ يَكتُبُ في صَحيفَةِ أعمالِهِ، فَأمْلُوا بأوَّلِها و آخِرِها خَيراً يُغفَرْ لَكُم ما بَينَ ذلکَ.

امام‌سجاد(ع): همانا فرشتهٔ گماشته بر بنده نامهٔ اعمال او را پیوسته می‌نویسد، پس، آغاز و انجام آن را خیر و خوبی به فرشته املا کنید که میان آن دو بر شما بخشوده می‌شود.

۳۶. الإمامالباقر و الإمامالصادقـ في قولِهِ تعالى: ﴿و حَرامٌ عَلى قَريةٍ أَهْلَكناها أَنَّهُم لا يَرجِعُونَ﴾: كُلُّ قَريَةٍ أهلَكَ اللهُ أهلَها بالعَذابِ لا يَرجِعُونَ في الرَّجْعَةِ، فهذهِ الآيةُ مِن أعظَمِ الدّلالَةِ في الرَّجعَةِ.

امامباقر و امامصادق، دربارهٔ آیهٔ «و قریه‌ای را که به هلاکت رسانده‌ایم محال است که بازگشتی داشته باشند»، فرمود: هر قومی که خداوند با عذاب نابود کرده باشد، در هنگام رجعت، برنمی‌گردند. این آیه بزرگ‌ترین دلیل بر رجعت است؛ زیرا هیچ مسلمانی منکر بازگشت همهٔ مردم در قیامت نیست، چه آن‌هایی که با عذاب به هلاکت رسیده‌اند و چه آن‌هایی که هلاک نشده باشند. پس، مقصود از این سخن خدای تعالی که «بازگشتی ندارد» رجعت است. اما در قیامت دوباره زنده می‌شوند تا (به کیفر گناهان خود) به دوزخ روند.

الإمامالصادقـ في قولِ اللهِ عَزَّوجلَّ: ﴿وَ يَومَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجاً﴾: لَيسَ أحَدٌ مِنَ المؤمنينَ قُتِلَ إلّا سَيَرجِعُ حتّى يَمُوتُ، و لا أحَدٌ مِنَ المؤمنينَ ماتَ إلّا سَيَرجِعُ حتّى يُقتَلَ.

امامصادق، دربارهٔ آیهٔ «روزی که از هر امتی گروهی را محشور کنیم» فرمود: هر مؤمنی که کشته شده باشد، رجعت می‌کند، تا (پس از زندگی دوباره به مرگ طبیعی) بمیرد و هر مؤمنی که (به مرگ طبیعی) مرده باشد نیز رجعت می‌کند، تا کشته شود.

۳۷. الإمامُعلي: واللهِ لَابنُ أبي طالِبٍ آنَسُ بِالمَوتِ مِن الطِّفلِ بِثَدي اُمِّهِ.

امام‌علی به خدا سوگند که اُنس پسر ابوطالب با مرگ بیشتر از انس کودک با پستان مادرش می‌باشد.

۳۸. رسولاللهﷺ كُلُّ ما اضطُرَّ إلَيهِ العَبدُ فقد أحَلَّهُ اللهُ لَهُ، و أباحَهُ إيّاهُ.

پیامبر خداﷺ: هر چیزی که بنده به (انجام) آن ناچار شود، خداوند آن را برای او حلال کرده و برایش مباح گردانیده است.

۳۹. الإمامُعلي: مِن ضِيقِ العَطَنِ لُزومُ الوَطَنِ.

امام‌علی: چسبیدن به زادگاه از تنک جایی (و کوته همّتی) است.

۴۰. رسولاللهﷺ: مَنْ نَكَحَ امْرَأَةً بِمَالٍ حَلَالٍ غَيْرَ أَنَّهُ أَرَادَ بِهَا فَخْراً وَ رِيَاءً لَمْ يَزِدْهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِذَلِكَ إِلَّا ذُلًّا وَ هَوَانا.

پیامبر خدا ﷺ: هر که با مال حلال با زنی ازدواج کند اما هدفش از گرفتن او فخرفروشی و خودنمایی باشد، خداوند عزوجل جز برخواری و سرشکستگی او نیفزاید.

رسولالله: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لِجَمَالِهَا لَمْ يَرَ فِيهَا مَا يُحِبُّ وَ مَنْ تَزَوَّجَهَا لِمَالِهَا لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لَهُ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ فَعَلَيْكُمْ بِذَاتِ الدِّينِ.

پیامبر خدا ﷺ: هر که با زنی به خاطر زیبایی‌اش ازدواج کند، دلخواه خود را در او نبیند و هر که با زنی به خاطر مال و ثروتش ازدواج کند خداوند او را به همان مال و ثروت واگذارد، پس بر شما باد به (ازدواج با) زنان متدین.

چهل حدیث ۳۹

۱. - قال رسول‌اللهﷺ: مِمّا فی صحیفةِ إدریسَ‌ؑ: طُوبی لِقَومٍ عَبَدونی حُبّاً.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در صحیفه ادریس آمده است: خوشا آنان که از روی عشق مرا پرستیدند.

۲. رسول‌اللهﷺ: اطْلبوا الخَیرَ دَهرَکُم.
پیامبر خداﷺ: همهٔ عمر خویش را جویای خوبی باشید.
قال رسول‌اللهﷺ: الهدیّة رزق من اللّه فمن أهدی الیه شي ء فلیقبله.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هدیه روزی خداست هر که چیزی بدو هدیه دادند بپذیرد.

۳. الإمامُ‌علیؑ: إیّاکَ أن تُکرِّرَ العَتبَ؛ فإنّ ذلک یُغري بالذَّنبِ.
امام‌علیؑ: زنهار از سرزنش‌کردن‌های مکرر؛ زیرا این کار بر گناه (و خلاف‌کاری) جری می‌کند و سرزنش را بی‌ارزش می‌سازد.

الإمامُ‌علیؑ: لا تُکثِرَنَّ العِتابَ؛ فإنّهُ یُورِثُ الضَّغینَةَ، و یَدعو إلَی البَغضاءِ.
امام‌علیؑ: زیاد سرزنش مکن؛ زیرا این کار کینه به‌بار می‌آورد و به دشمنی و نفرت می‌کشاند.

٤. الإمامُ‌علیؑ: الحَقُّ أوسَعُ مِن الأرضِ.
امام‌علیؑ: حق گسترده‌تر از کرهٔ خاک است.

٥. الإمامُ‌علیؑ - لکُمَیلِ بنِ زیادٍ- رُوَیْدَکَ لا تُشْهَرْ، وأخْفِ شَخْصَکَ لا تُذْکَرْ.
امام‌علیؑ به کمیل‌بن‌زیاد فرمود: آرام باش و خود را شهره مساز، خویش را پنهان دار تا یاد تو نکنند، علم بیاموز تا دانا شوی.
رسول‌اللهﷺ: لا یَزالُ العَبدُ بخَیرٍ ما لَم یُعْرَفْ مَکانُهُ، فإذا عُرِفَ مَکانُهُ لَبَسَتْهُ فِتْنَةٌ لا یَثْبُتُ لَها إلّا مَن ثَبَّتهُ اللهُ.
پیامبر خداﷺ: بنده تا زمانی‌که جایگاهش دانسته نباشد در خیر و خوبی به‌سر می‌برد، اما همین‌که جایگاهش شناخته شد فتنه‌ای به سراغش آید که بر آن پایداری نتواند، مگر آن‌کس که خداوند پایدارش بدارد.

٦. عنه ﷺ: أَعْطُوا اللّهَ الرِّضَا مِنْ قُلُوبِکُمْ تَظْفَرُوا بِثَوَابِ اللّهِ تَعَالَی یَوْمَ فَقْرِکُمْ وَ الْإِفْلَاس.
از دلهای خود به خدا خشنودی دهید تا در روز فقر و تهیدستی خود به پاداش خدای تعالی دست یابید.

۷. الإمام‌الصادقؑ: وَ ذُکِرَ عَنْ سَعِیدِ بْنِ یَسَارٍ، قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللّهِؑ: أَدْعُو وَ أَنَا رَاکِعٌ، أَوْ سَاجِدٌ؟ قَالَ: فَقَالَ: نَعَمْ، ادْعُ وَ أَنْتَ سَاجِدٌ؛ فَإِنَّ أَقْرَبَ مَا یَکُونُ الْعَبْدُ إِلَی اللّهِ وَ هُوَ سَاجِدٌ، ادْعُ اللّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لِدُنْیَاکَ وَ آخِرَتِکَ.
امام‌صادقؑ: سعید بن یسار از امام‌صادق‌پرسید: در حال رکوع یا سجود دعا کنم؟ حضرت فرمود: آری، در حال سجود دعا کن؛ زیرا نزدیک‌ترین زمان بنده به خداوند زمانی است که در سجده است. (در آن حال) برای دنیا و آخرتت به درگاه خدای عز و جل دعا کن.

۸. الإمامُ‌علیؑ: خُذِ الحِکمَةَ أنّی کانتْ؛ فإنَّ الحِکمَةَ تَکونُ في صَدْرِ المُنافِقِ فتَلَجْلَجُ في صَدرِهِ حتّی تَخْرُجَ، فتَسْکُنَ إلی صَواحِبِها في صَدرِ المؤمنِ.
امام‌علیؑ: حکمت را در هر کجا باشد فرا گیرید؛ زیرا که حکمت اگر در سینهٔ منافق باشد پیوسته ناآرام است تا از آنجا خارج شده در سینهٔ مؤمن در کنار همگنان خود آرام گیرد.

۹. الإمامُ علیؑ: سَبَبُ زَوَالِ الْیَسَارِ مَنْعُ الْمُحْتَاج.
امام علیؑ: سبب زوال آمدن توانگری، محروم کردن نیازمند است.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: المؤمن منفعة إن ماشیته نفعك و إن شاورته نفعك و إن شارکته نفعك و کلّ شي ء من أمره منفعة.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن مایه سود است اگر همراهش شوی سودت دهد و اگر با وی مشورت کنی سودت دهد و اگر شریکش شوی سودت دهد و همه کار وی مایه سود است.

۱۱. رسول‌اللهﷺ: مَن أعرَضَ عن مُحَرَّمٍ أبدَلَهُ اللهُ بهِ عِبادَةً تَسُرُّهُ.
پیامبر خداﷺ: هرکه از کاری حرام روی گرداند خداوند به‌جای آن عبادتی شادکننده عطایش فرماید.

۱۲. الإمام‌الصادقؑ: المَشيءُ المُستَعجِلُ یَذهَبُ ببَهاءِ المؤمنِ، و یُطفِئُ نورَهُ.
امام‌صادقؑ: راه‌رفتن شتاب‌زده هیبت مؤمن را از بین می‌برد و نورش را خاموش می‌کند.

۱۳. – رسولُاللهﷺ: إنَّ اُمّتی لَن تَجتَمعَ علی ضَلالَةٍ، فإذا رأیتُمُ اختِلافاً فعَلَیکُم بالسَّوادِ الأعظَمِ.
پیامبر خداﷺ: امت من هرگز بر گمراهی فراهم نمی آیند. هرگاه اختلافی را مشاهده کردید جانب تودهٔ امت را بگیرید.

۱۴. الإمامالصادقؑ ـ في قَولِهِ تعالی: «و بالوالِدَیْنِ إحْساناً» ـ: الإحسانُ أن تُحسِنَ صُحبَتَهُما، و أن لا تُکَلِّفَهُما أن یَسألاکَ شَیئاً مِمّا یَحتاجانِ إلَیهِ و إن کانا مُستَغنِیَینِ.
امامصادقؑ ـ دربارهٔ آیهٔ «و به پدر و مادر نیکی کنید» ـ: نیکی‌کردن، این است که با آنان خوش‌رفتاری کنی و اجازه ندهی که مجبور شوند آنچه را نیاز دارند اظهار کنند و از تو بخواهند، اگرچه بی‌نیاز باشند (بلکه پیش از آنکه مجبور به اظهار نیاز خود شوند آن را برطرف ساز).

۱۵. الإمامُالرِّضاؑ ـ لسُلَیمانَ الجَعفَرِيِّ ـ: أتَدري لِمَ سُمِّي إسماعیلُ صادقَ الوَعدِ؟ قالَ: قلتُ: لا أدري، قالَ: وَعَدَ رجُلاً فجَلَسَ لَهُ حَولاً یَنتَظِرُهُ.
امامرضاؑ به سلیمان جعفری فرمود: آیا می‌دانی چرا اسماعیل را صادق الوعد (خوش‌قول) گفته‌اند؟ عرض کردم: نه. فرمود: با مردی وعده کرده بود و یک سال به انتظار او نشست.

۱۶. الإمامُالکاظمؑ: إجعَلوا لِأنفُسِکُم حظّاً مِن الدنیا بِإعطائها ما تَشتَهي مِن الحلالِ و ما لا یَثلِمُ المُروّةَ و ما لا سَرَفَ فیهِ، واستَعِینوا بذلکَ علی اُمورِ الدِّینِ، فإنّهُ رُوِيَ: لیسَ مِنّا مَن تَرَکَ دُنیاهُ لدِینِهِ، أو تَرَکَ دِینَهُ لِدُنیاهُ.
امامکاظمؑ: با برآوردن خواهش‌های نفسانی خود از حلال، تا آنجا که به مروت لطمه‌ای نزند و به اسراف نینجامد، به نفس‌های خویش از دنیا بهره‌ای دهید و از این طریق برای انجام امور دین خود کمک بگیرید؛ زیرا روایت شده است که: از ما نیست کسی‌که دنیایش را به‌خاطر دینش رها کند یا دینش را برای دنیانش فرو گذارد.

۱۷. رسولاللهﷺ: اِرحَمِ المَساکینَ.
پیامبر خداﷺ: با مستمندان مهربانی کنید.

۱۸. رسولاللهﷺ: اِنَّ اللهَ تعالی یُحِبُّ المُداوَمَةَ علی الإخاءِ القدیمِ، فَداوِمُوا علَیهِ.
پیامبر خداﷺ: خداوند بزرگ ادامهٔ برادری دیرینه را دوست می‌دارد، بنابراین آن را ادامه دهید.

۱۹. قال رسولاللهﷺ: اِتَّقُوا اللّهَ فِي النِّساءِ فإنَّهُنَّ عِندَکم عَوانٌ؛
رسول‌خداﷺ فرمودند: در باره زنان از خدا بترسید که آنها پیش شما اسیرند.

۲۰. وَ قَالَؑ قَلیلٌ تَدُومُ عَلَیْهِ أَرْجَی مِنْ کَثِیرٍ مَمْلُولٍ مِنْهُ.
امامؑ: عمل اندکی که مدام باشد قابل اتکاتر است تا عمل زیادی که از آن خسته باشی.

۲۱. الإمامالباقرؑ: لا یَنقَطِعُ المَزیدُ مِنَ اللهِ حتّی یَنقَطِعَ الشُّکرُ مِنَ العِبادِ.
امامباقرؑ: افزایش نعمت از سوی خداوند قطع نگردد، مگر آن‌گاه که شکرگزاری بندگان قطع شود.

۲۲. الإمامالصادقؑ: مَن ذَهَبَ یَری أنَّ لَهُ علَی الآخَرِ فَضلاً فهُو مِن المُستَکبِرِینَ، [قالَ حَفصُ بنُ غِیاثٍ:] فقلتُ لَهُ: إنّما یَری أنَّ لَهُ علَیهِ فَضلاً بالعافیَةِ إذا رَآهُ مُرتَکِباً لِلمَعاصِي، فقالَ: هَیهاتَ هَیهاتَ! فَلَعَلَّهُ أن یکونَ قد غُفِرَ لَهُ ما أتی و أنتَ مَوقوفٌ مُحاسَبٌ، أما تَلَوتَ قِصَّةَ سَحَرَةِ موسیؑ.
امامصادقؑ: هرکه بر این باور باشد که از دیگران برتر است، او در شمار مستکبران است. حفص‌بن‌غیاث می‌گوید: عرض کردم: اگر گنهکاری را ببیند و به‌سبب بی‌گناهی و پاکدامنی خود، خویشتن را از او برتر بداند چه؟ فرمود: هیهات هیهات! چه‌بسا که او آمرزیده شود اما تو را برای حسابرسی نگه دارند؛ مگر داستان جادوگران موسیؑ را نخوانده‌ای؟

۲۳. رسولاللهﷺ ـ حینما سُئلَ: هل یُحشَرُ مَع الشُّهَداءِ أحَدٌ؟ ـ: نَعَم، مَن یَذکُرُ المَوتَ في الیَومِ واللَیلَةِ عِشرینَ مَرّةً.
از رسول‌خداﷺ سؤال شد: آیا کسی با شهدا محشور می‌شود؟ فرمود: آری، کسی‌که شبانه‌روز بیست مرتبه مرگ را یاد کند.

۲۴. قال رسولاللهﷺ: کلّ خلّة یطبع علیها المؤمن إلّا الخیانة و الکذب.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن هر صفتی تواند داشت مگر خیانت و دروغ.

۲۵. قال رسولاللهﷺ: ما کانت فرحة إلّا تبعتها ترحة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: مسرتی نیست که کدورتی به دنبال نداشته باشد.

۲۶. الإمامُ الباقرُ عليه السلام: لا تَذهبْ بِكُمُ المَذاهِبُ، فوَاللهِ ما شِيعَتُنا إلّا مَن أطاعَ اللهَ عَزَّوجلَّ.
امام‌باقرعليه السلام: عقاید مختلف شما را متزلزل و گمراه نکند؛ به خدا قسم شیعهٔ ما نیست مگر کسی‌که از خدای عزوجل اطاعت کند.
الإمامُ الحسنُ عليه السلام ـ في جَوابِ رَجُلٍ قالَ لَهُ: إنّي مِن شِيعَتِكُم ـ: يا عبدَ اللهِ، إن كُنتَ لَنا في أوامِرِنا و زَواجِرِنا مُطِيعاً فقد صَدَقتَ، لا تَقُل: أنا مِن شِيعَتِكُم، ولكن قُل: أنا مِن مُوالِيكُم و مُحِبِّيكُم و أنتَ في خَيرٍ و إلى خَيرٍ.
امام‌حسن‌عليه السلام در جواب مردی که عرض کرد: من از شیعیان شما هستم، فرمود: ای بندهٔ خدا! اگر مطیع اوامر و نواهی ما باشی، راست می‌گویی ولی اگر چنین نباشی پس با ادعای منزلت والایی که تو اهل آن نیستی، بر گناهانت میفزای. مگو: من از شیعیان شما هستم، بلکه بگو: من از دوستداران شما و دشمن دشمنان شما هستم. در این صورت، تو آدم خوبی هستی و به خوبی گرایش داری.

۲۷. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: صاحِبُ المالِ مَتعوبٌ.
امام‌علی‌عليه السلام: دارا، در رنج و تعب است.
الإمامُ عليٌّ عليه السلام: القَنيَةُ يَنبوعُ الأحزانِ.
امام‌علی‌عليه السلام: دارایی، سرچشمهٔ اندوه‌هاست.

۲۸. رسول‌اللهﷺ: اِدفِنوا مَوتاكُم وَسطَ قَومٍ صالِحينَ؛ فإنّ المَيّتَ يَتأذّى بجارِ السّوءِ كما يَتأذّى الحَيُّ بجارِ السَّوءِ.
پیامبر خداﷺ: مردگان خود را در میان مردمان نیک به خاک بسپارید؛ زیرا مرده نیز همچون زنده از همسایهٔ بد رنج می‌برد.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: مَن أكثَرَ ذِكرَ اللهِ أحَبَّهُ.
پیامبر خداﷺ: هرکه بسیار به یاد خدا باشد، خداوند دوستش بدارد.

۳۰. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: مَن شَكا الحاجَةَ إلى مُؤمنٍ فكأنّهُ شَكاها إلى اللهِ.
امام‌علی‌عليه السلام: هرکه از نیاز (و مشکل) خود نزد مؤمنی شِکوه کند گویی از آن نزد خدا شِکوه کرده است و هرکه از آن نزد کافری شکوه کند گویی از خدا شکوه کرده است.

۳۱. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام: المؤمنُ مِن دُعائهِ على ثلاثٍ: إمّا أن يُدَّخَرَ لَهُ، و إمّا أن يُعَجَّلَ لَهُ، و إمّا أن يَدفَعَ عَنهُ بَلاءً يُريدُ أن يُصيبَهُ.
امام‌سجادعليه السلام: دعای مؤمن از سه حال خارج نیست: یا برایش ذخیره می‌گردد، یا در دنیا برآورده می‌شود، یا بلایی را که می‌خواهد به او برسد دفع می‌کند.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: إنّ اللهَ تعالى يُعطِي الدنيا على نِيَّةِ الآخرةِ، و أبى أن يُعطِيَ على نِيَّةِ الدنيا.
پیامبر خداﷺ: خدای تعالی دنیا را به نیت آخرت می‌دهد و از اینکه دنیا را به نیت دنیا بدهد ابا دارد.

۳۳. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: لا يَترُكُ الناسُ شيئاً مِن أمرِ دينِهِم لا ستِصلاحِ دُنياهُم إلّا فَتَحَ اللهُ عليهِم ما هو أضَرُّ مِنهُ.
امام‌علی‌عليه السلام: مردم برای سود دنیای خود امری از امور دین خود را وا نگذارند، مگر آنکه خداوند کاری برای آنان پیش می‌آورد که زیانش از آن سود بیشتر است.

۳۴. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: الناسُ مِن خَوفِ الذُّلِّ مُتَعَجِّلُو الذُّلِّ.
امام‌علی‌عليه السلام: مردم از ترس خواری به‌سوی خواری می‌شتابند.

۳۵. الإمامُ الصادقُ عليه السلام: ما أنعَمَ اللهُ على عبدٍ نِعمَةً فَسَلَبَها إيّاهُ حتّى يُذنِبَ ذَنباً يَستَحِقُّ بذلكَ السَّلبَ.
امام‌صادق‌عليه السلام: خداوند هر نعمتی را که به بنده‌ای داد از او نگرفت مگر به‌سبب گناهی که سزاوار سلب آن نعمت شد.

۳۶. الإمامُ الصادقُ عليه السلام: فيما ناجى اللهُ تعالى بهِ موسى عليه السلام:... لا تَغبِطَنَّ أحداً بِرِضَى الناسِ عَنهُ حتّى تَعلَمَ أنَّ اللهَ راضٍ عَنهُ، و لا تَغبِطَنَّ مَخلوقاً بطاعَةِ الناسِ لَهُ فإنّ طاعَةَ الناسِ لَهُ واتِّباعَهُم إيّاهُ على غيرِ الحقِّ هَلاكٌ لَهُ و لِمَنِ اتَّبَعَهُ.
امام‌صادق‌عليه السلام: از مناجات‌های خدای تعالی با موسی‌عليه السلام:... به حال کسی‌که مردم از او خشنودند غبطه مخور تا آنکه بدانی خدا هم از او خشنود است و به حال کسی‌که مردم فرمانش را می‌برند نیز غبطه مخور؛ زیرا طاعت و پیروی به‌ناحق مردم از او، باعث هلاکت او و پیروانش باشد.

۳۷. الإمامُ الصادقُ عليه السلام: إذا كانَ يومُ القيامةِ نَظَرَ رضوانُ خازِنُ الجنّةِ إلى قَومٍ لَم يَمُرُّوا بهِ فيقولُ: مَن أنتُم؟ و مِن أينَ دَخَلتُم؟! قالَ: يقولونَ: إيهاً عنّا، فإنّا قَومٌ عَبَدنا اللهَ سِرّاً فَأدخَلَنا اللهُ الجَنَّةَ سِرّاً.
امام‌صادق‌عليه السلام: در روز رستاخیز، رضوان ـ نگهبان بهشت ـ گروهی را می‌بیند که از برابرش نگذشته بودند. به آن‌ها می‌گوید: شما کیستید و از کجا وارد شدید؟! می‌گویند: دور شو از ما. ما گروهی

هستیم که خداوند را مخفیانه پرستیدیم و او نیز مخفیانه ما را به بهشت درآورد.

۳۸. رسول‌اللهﷺ: إنّ اللهَ تعالی یُحِبُّ إن تُؤتی رُخصَتُهُ کما یَکرَهُ أن تُؤتی مَعصیَتُهُ.
پیامبر خداﷺ: خدای تعالی همچنان که دوست ندارد معصیت شود، دوست دارد به رخصت‌هایش عمل شود.

۳۹. الإمامُ الباقرُ علیه‌السلام: إذا ماتَ المُؤمِنُ خُلِّيَ علی جیرانِهِ مِن الشَّیاطینِ عَدَدَ رَبیعةَ و مُضَرَ، کانوا مُشتَغِلینَ بهِ.
امام‌باقرعلیه‌السلام: چون مؤمن بمیرد، شیطان‌هایی که برای گمراه‌کردن او می‌کوشیده‌اند و شمارشان به تعداد افراد قبیله ربیعه و مضر است، به همسایگان او هجوم برند.

۴۰. الإمامُ علیٌّ علیه‌السلام: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ: یَا رسول‌الله، عَلِّمْنِي عَمَلًا لَا یُحَالُ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ الْجَنَّةِ. قَالَ: لَا تَغْضَبْ، وَ لَا تَسْأَلِ النَّاسَ شَیْئا.
امام علی علیه‌السلام: مردی به پیامبر عرض کرد: ایرسول‌خدا! مرا کاری بیاموز که میان آن کار و بهشت حایلی نباشد؟ حضرت فرمود: خشمگین مشو و از مردم نیز چیزی مخواه.

چهل حدیث ۴۰

۱. – فیما أوحی اللهُ تعالی إلی داودَ علیه السلام –: یا داود، أبلِغ أهلَ أرضی أنّی حَبیبُ مَن أحَبَّنی، و جَلیسُ مَن جالَسَنی، و مُؤنِسُ لِمَن أنِسَ بذِکری.
خدای تعالی به داود علیه السلام وحی فرمود: ای داود! به بندگان زمینی من بگو: من دوست کسی هستم که دوستم بدارد و همنشین کسی هستم که با من همنشینی کند وهمدم کسی هستم که با یاد و نام من انس گیرد.

۲. الإمامُ علي علیه السلام: ما أعطی اللهُ سُبحانَهُ العَبدَ شیئاً مِن خَیرِ الدُّنیا و الآخِرَةِ إلّا بحُسْنِ خُلقِهِ و حُسنِ نِیَّتِهِ.
امام‌علی علیه السلام: خدای سبحان چیزی از خیر دنیا و آخرت را به بنده‌ای نداد مگر به‌سبب خوش‌خویی و نیت پاک او.

۳. – الإمامُ زینُ العابدینَ علیه السلام: لا یَعتَذِرُ إلَیکَ أحَدٌ إلّا قَبِلتَ عُذرَهُ؛ عَلِمتَ أنَّهُ کاذِبٌ.
امام سجاد علیه السلام: هیچ کس از تو عذرخواهی نکند، مگر این که عذرش را بپذیری گرچه بدانی که دروغ می گوید.

۴. الإمامُ الصادقُ علیه السلام ـ و قدِ اسْتَفْتاهُ رجُلٌ مِن أهلِ الجَبلِ فأفْتاهُ بخِلافِ ما یُحِبُّ، فرأی أبو عبدِ اللهِ الکَراهَةَ فیهِ ـ: یا هذا، اصْبِرْ علی الحقِّ، فإنَّهُ لَم یَصبِرْ أحدٌ قَطُّ لحَقٍّ إلّا عَوّضَهُ اللهُ ما هُو خَیرٌ لَه.
امام‌صادق علیه السلام ـ مردی از اهالی جبل از امام‌صادق علیه السلام استفتایی کرد؛ حضرت فتوایی داد که برخلاف میل او بود. امام ناراحتی را در چهرهٔ او مشاهده کرد، پس فرمود: ای مرد! حقّ را تحمل کن؛ زیرا هیچ‌کس حقی را تحمل نکرد مگر اینکه خداوند در عوض چیزی که برایش بهتر است به او عطا فرمود.

۵. الإمامُ الصادقُ علیه السلام: مَن أرادَ أنْ یُرفَعَ ذِکرُهُ فلْیُخمِلْ أمْرَهُ.
امام‌صادق علیه السلام: هرکه خواهد نامش بلند شود باید گمنامی پیشه کند.
الإمامُ الصادقُ علیه السلام: عَزَّتِ السّلامَةُ حتّی لَقد خَفِيَ مَطْلَبُها، فإنْ یَکُنْ في شَيءٍ فیُوشِکُ أنْ یکونَ في الخُمولِ.
امام‌صادق علیه السلام: سلامت چندان کمیاب است که راه‌جستن آن پوشیده و ناپیداست و اگر سلامت در چیزی باشد تقریباً در گمنامی است.
الإمامُ علي علیه السلام: إنَّ في الخُمولِ لَراحَةً.
امام‌علی علیه السلام: همانا در گمنامی آسایشی است.

۶. الإمامُ علي علیه السلام: لَوْ أنَّهُ فَکَّرَ لَأَبْصَرَ، وَ عَلِمَ أنَّهُ مُدَبَّرٌ، وَ أنَّ الرِّزْقَ عَلَیْهِ مُقَدَّرٌ، وَ لَاقْتَصَرَ عَلَی مَا تَیَسَّرَ وَ لَمْ یَتَعَرَّضْ لِمَا تَعَسَّرَ.
امام‌علی علیه السلام: حال آن که انسان اگر می‌اندیشید در می‌یافت و می‌فهمید که کارش تدبیر شده است و روزی او مقدّر گشته و به آنچه میسّر اوست بسنده می‌کرد و به آنچه برایش دشوار است نمی‌پرداخت.

۷. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ اسْتِخَارَةُ اللَّهِ وَ رِضَاهُ بِمَا قَضَی اللَّهُ وَ مِنْ شِقْوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْکُهُ اسْتِخَارَةَ اللَّهِ وَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَی اللَّهُ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: از خوشبختی فرزند آدم است: درخواست خیر از خداوند و خشنودی به قضای خدا و از بدبختی فرزند آدم است این که در کارهایش از خدا طلب خیر نکند و به قضای خدا خشنود نباشد.

۸. الإمامُ علي علیه السلام: إنّ الحُکَماءَ ضَیَّعوا الحِکمَةَ لَمّا وَضَعوها عِند غَیرِ أهْلِها.
امام‌علی علیه السلام: حکیمان آنگاه حکمت را تباه کردند که آن را در اختیار نااهلان گذاشته‌اند.

۹. قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله: أوحي اللهُ عَزَّ و جلَّ إلي موسي علیه السلام: أن لا تَقتُلِ السّامِرِيَّ، فإنّهُ سَخِيٌّ
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خدای عز و جل به موسی وحی فرمود که: سامری را نکش؛ زیرا او بخشنده است.
رُوِيَ أَنَّ قَوماً أُسَارَى جَيءَ بِهِمْ إِلَى رسول‌الله صلی الله علیه و آله فَأَمَرَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام بِضَرْبِ أَعْنَاقِهِمْ، ثُمَّ أَمَرَ بِإِفْرَادِ وَاحِدٍ لَا يَقْتُلُهُ، فَقَالَ الرَّجُلُ: لِمَ أَفْرَدْتَنِي مِنْ أَصْحَابِي وَ الْجِنَايَةُ وَاحِدَةٌ؟ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ و جلَّ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّكَ سَخِيٌّ قَوْمِكَ وَ لَا أَقْتُلُكَ فَقَالَ الرَّجُلُ: إِنِّي أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّكَ مُحَمَّدٌ رسول‌الله.
روایت شده که جماعتی اسیر را نزدرسول‌خداآوردند. آن حضرت به امیرمومنان دستور داد گردنشان را بزند و سپس فرمود یک نفر از آنان را جدا کند و او را نکشد. آن مرد گفت: چرا مرا از دوستانم جدا کردی در حالی که گناه همه ما یکسان است؟ پیامبر فرمود: خدای عز و جل به من وحی فرمود که تو بخشنده قوم خود هستی و تو را نکشم. مرد گفت: پس من نیز گواهی می‌دهم که خدایی جز الله نیست و تورسول‌خداهستی.

١٠. قال رسول‌اللهﷺ: ما أسرّ عبد سريرة إلّا ألبسه اللّه رداءها إن خيرا فخير و إن شرّا فشرّ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر نیتی که بنده بدل گیرد خدا نشان آن را بر او نمودار کند، اگر نیک باشد نیک و اگر بد باشد بد.

١١. الإمامُعليؑ: ما أهَمَّني ذَنبٌ أُمهِلْتُ بَعدَهُ حتّى أُصَلِّيَ رَكعتَينِ و أسأَلَ اللهَ العافِيَةَ.
امام‌علیؑ: گناهی که پس از ارتکاب آن فرصت گزاردن دو رکعت نماز و طلب عافیت و آمرزش از خدا را بیابم، مرا غمگین نسازد.

١٢. – الامام‌علیؑ: العَقلُ أنّكَ تَقتَصِدُ فَلا تُسرِفُ، و تَعِدُ فلا تُخلِفُ، و إذا غَضِبتَ حَلُمتَ.
امام‌علیؑ: خرد آن است که میانه‌روی کنی و از زیاده‌روی بپرهیزی و وعده دهی و خلف وعده نکنی و هرگاه به خشم آمدی بردباری نشان دهی.

١٣. – رسولُاللهِﷺ: مَن شَذَّ شُذَّ في النّارِ.
پیامبر خداﷺ: کس از جامعه جدا شود تنها به سوی آتش برده شود.

١٤. الإمامُعليؑ: بِرُّ الوالِدَينِ أكبَرُ فَريضَةٍ.
امام‌علیؑ: نیکی به پدر و مادر، بزرگ‌ترین وظیفه است.

١٥. أنسٌ: كانَ رسول‌اللهﷺ إذا فَقَدَ الرّجُلَ مِن إخوانِهِ ثَلاثَةَ أيّامٍ سأَلَ عَنهُ؛ فإن كانَ غائباً دَعا لَهُ، و إن كانَ شاهِداً زارَهُ، و إن كانَ مَريضاً عادَهُ.
اَنس: اخلاقرسول‌خداﷺ چنین بود که هرگاه یکی از برادران خود را سه روز نمی‌دید، جویای حالش می‌شد. اگر به مسافرت رفته بود برایش دعا می‌کرد و اگر در شهر بود به دیدنش می‌رفت و اگر بیمار بود، از او عیادت می‌کرد.

١٦. الإمامُالكاظمؑ: لَيسَ مِن دواءٍ إلّا و هو يُهَيِّجُ داءً، و ليسَ شيءٌ في البَدنِ أنفَعَ مِن إمساكِ اليدِ إلّا عمّا يَحتاجُ إلَيهِ.
امام‌کاظمؑ: هیچ دارویی نیست، مگر آنکه خود بیماری تازه‌ای را دامن می‌زند. برای بدن چیزی سودمندتر از پرهیز و خوردن غذا در حد نیاز بدن نیست.

١٧. رسول‌اللهﷺ: يا أنَسُ، اِرحَم الصَّغيرَ.
پیامبر خداﷺ: ای انس: با کودکان مهربانی کن و بزرگ‌سالان را احترام گذار تا از رفیقان من باشی.

١٨. الإمامُعليؑ: لا يُكلِّفْ أحدُكُم أخاهُ الطَّلَبَ إذا عَرَفَ حاجتَهُ.
امام‌علیؑ: هرگاه یکی از شما بداند که برادرش نیازمند است زحمت خواهش را از دوش او بردارد.

١٩. قال بعضُهم: شَكوتُ إلى أبي الحسنِ موسىؑ ابناً لي، فقالَ: لا تَضرِبْهُ، واهْجُرْهُ و لا تُطِلْ.
فردی می‌گوید: نزد ابوالحسن موسیؑ از فرزند خود شکایت کردم، آن حضرت فرمود: او را نزن بلکه برای مدتی کوتاه با او قهر کن. آنهم فقط مدتی کوتاه.
عليّ بن أسباط: نَهَى رسول‌اللهﷺ عنِ الأدبِ عندَ الغَضَبِ.
علی‌بن‌اسباط نقل می‌کند که پیامبر خداﷺ از تأدیب‌کردن در هنگام خشم نهی کرده است.

٢٠. قال رسول‌اللهﷺ: أربع من سعادة المرء أن تكون زوجته صالحة و أولاده أبرارا و خلطاؤه صالحين و أن يكون رزقه في بلده.
رسول‌خداﷺ فرمودند: چهار چیز نشان خوشبختی مرد است، زنش پارسا باشد و فرزندانش نیکوکار باشند، و معاشرانش صالح باشند و روزی خویش را در شهر خود بدست آورد.

٢١. الإمامُالجوادؑ: نِعمَةٌ لا تُشكَرُ كَسَيِّئَةٍ.
امام‌جوادؑ: نعمتی که سپاسگزاری نشود مانند گناهی است که آمرزیده نشود.

٢٢. الإمامُالصادقؑ: ما حدُّ الكِبرِ؟ قال: الرجُلُ يَنظُرُ إلى نفسِهِ إذا لَبِسَ الثَّوبَ الحَسَنَ يَشتَهي أن يُرى علَيهِ.
امام‌صادقؑ: عبدالله‌بن‌ابی‌یعفور گفت: حد کبر چیست؟ امام‌صادقؑ فرمود: اینکه انسان جامهٔ زیبایی بپوشد و به خودش نگاهی کند و دوست داشته باشد که مردم او را در آن لباس ببینند. حضرت سپس این آیه را تلاوت کرد: «بلکه انسان به خود بیناست».

٢٣. المسيحُؑ: لا تَنظُروا إلى أموالِ أهلِ الدُّنيا؛ فإنّ بَريقَ أموالِهِم يَذهَبُ بنُورِ إيمانِكُم.
مسیحؑ: به دارایی‌های دنیاپرستان منگرید؛ زیرا درخشش اموال آن‌ها نور ایمان شما را می‌برد.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: لا يفتك مؤمن.
رسول‌خداﷺ فرمودند: مؤمن بکمین خون کس نریزد.

۲۵. الإمام‌الصادقؑ: يَعيشُ النّاسُ بإحسانِهِم أكثرَ مِمّا يَعيشُونَ بأعمارِهِم، و يَموتُونَ بذُنوبِهِم أكثرَ مِمّا يَموتُون بآجالِهِم.
امام‌صادقؑ: مردم بیش از آنکه با عمر خود زندگی کنند، با احسان و نیکوکاری خویش می‌زیند و بیش از آنکه به‌سبب فرارسیدن اجل خود بمیرند بر اثر گناهان خویش درمی‌گذرند.

۲۶. الإمامُ‌الكاظمؑ ـ إنّما شِيعَةُ عَلِيٍّ مَن صَدَّقَ قَولَهُ فِعلُهُ.
امام‌کاظمؑ فرمود: شیعهٔ علی فقط کسی است که کردارش گفتارش را تصدیق کند.

۲۷. رسول‌اللهﷺ: لِكُلّ اُمّةٍ عِجلٌ يَعبُدونَهُ، و عِجلُ اُمّتي الدَّنانيرُ والدَّراهِمُ.
پیامبر خداﷺ: هر امتی گوساله‌ای (سامری) دارد که آن را می‌پرستند و گوسالهٔ (سامری) این امت درهم و دینار است.
ابنُ عبّاسٍ: إنَّ أوّلَ دِرهَمٍ و دِينارٍ ضُرِبا في الأرضِ نَظَرَ إلَيهِما إبليسُ، ثُمّ قالَ: أنتُما قُرَّةُ عَيني و ثَمَرَةُ فُؤادي، ما اُبالي مِن بَني آدمَ إذا أحَبُّوكُما أن لا يَعبُدوا وَثَناً، حَسبي مِن بَني آدمَ أن يُحِبُّوكُما.
ابن‌عباس: نخستین درهم و دیناری که در روی زمین ضرب شد، ابلیس به آن دو نگریست. چون آن دو سکه را وارسی کرد، و گفت: شما نور چشم و میوهٔ دل من هستید. اگر فرزندان آدم شما را دوست داشته باشند، دیگر مرا باکی نیست که هیچ بتی نپرستند. همین مرا بس است که آدمیان شما را دوست داشته باشند.

۲۸. رسول‌اللهﷺ: إنّ أرحَمَ ما يَكونُ اللهُ بالعَبدِ إذا وُضِعَ في حُفرَتِهِ.
رسول‌خداﷺ: بیشترین مهربانی خدا به بنده، آن وقتی است که در گورش نهاده شود.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: يقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: إذا كانَ الغالِبُ على العَبدِ الاشتِغالَ بِي، جَعَلتُ بُغيَتَهُ و لَذَّتَهُ في ذِكرِي، فإذا جَعَلتُ بُغيَتَهُ و لَذَّتَهُ في ذِكرِي عَشِقَني و عَشِقتُهُ، فإذا عَشِقَني و عَشِقتُهُ رَفَعتُ الحِجابَ فيما بَيني و بَينَهُ، و صَيَّرتُ ذلِكَ تَغالُباً علَيهِ، لا يَسهُوا إذا سَها النّاسُ، اُولئكَ كلامُهُم كلامُ الأنبياءِ، اُولئكَ الأبطالُ حقّاً.
پیامبر خداﷺ: خدای‌ﷻ می‌فرماید: هرگاه یاد من بر بنده‌ام غالب شود، خواهش و خوشی او را یاد خود قرار دهم و چون خواهش و خوشی او را در یاد خود قرار دهم عاشق من شود و من نیز عاشق او گردم و چون عاشق یکدیگر شدیم حجاب میان خود و او را بردارم و عشق خود را بر جان او چیره گردانم؛ چندان‌که مانند مردم دچار سهو و غفلت نمی‌شود؛ سخن اینان سخن پیامبران است؛ اینان به راستی قهرمانند.

۳۰. قال رسول‌اللهﷺ: الإمامُ‌عليٌّؑ: في كُلِّ صُحبَةٍ اختيارٌ.
رسول‌خداﷺ فرمودند: در هر مصاحبتی، گزینشی است.

۳۱. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ الربَّ لَيَلِي حسابَ المؤمنِ فيقولُ: تَعرِفُ هذا الحسابَ؟ فيقولُ: لا يا ربِّ، فيقولُ: دَعَوتَني في ليلةِ كذا و كذا في كذا و كذا فَذَخَرتُها لَكَ. قالَ: فمِمّا يَرَى من عَظَمةِ ثوابِ اللهِ يقولُ: يا ربِّ ليتَ إنّكَ لَم تَكُن عَجَّلتَ لي شيئاً وادَّخَرتَهُ لي.
امام‌صادقؑ: خداوند به حساب مؤمن رسیدگی می‌کند و به او می‌فرماید: این حساب را می‌شناسی؟ عرض می‌کند: نه، ای پروردگار. خداوند می‌فرماید: در فلان و بهمان شب چنین و چنان دعایی (و خواهشی) کردی و من آن را برای تو اندوختم. حضرت فرمود: آن مؤمن چون عظمت ثواب و پاداش خدا را می‌بیند عرض می‌کند: پروردگارا، کاش هیچ دعا و خواهش مرا در دنیا برآورده نمی‌کردی و آن‌ها را برای (آخرت) من می‌اندوختی.

۳۲. الإمام‌الصادقؑ: مَن أحَبَّ الحياةَ ذَلَّ.
امام‌صادقؑ: هرکه زندگی را دوست بدارد خوار شود.

۳۳. الإمام‌الصادقؑ: قالَ لي عليُّ‌بنُ الحسينِؑ: ما عَرَضَ لي قَطُّ أمرانِ أحدُهُما للدنيا و الآخَرُ للآخِرَةِ فآثَرتُ الدنيا إلّا رَأيتُ ما أكرَهُ قَبلَ أن اُمسِيَ.
امام‌صادقؑ: علی‌بن‌الحسینؑ به من فرمود: هرگاه دو کار برای من پیش آمد یکی برای دنیا و دیگری برای آخرت و من دنیا را برگزیدم هنوز شب نشده پیشامد ناخوشایندی برایم کرد.(سپس امام‌صادقؑ دربارهٔ بنی‌امیه فرمود: آنان هشتاد سال است که دنیا را بر آخرت برگزیده‌اند و هیچ پیشامد ناخوشایندی برایشان رخ نمی‌دهد این نشانه دوری از رحمت حق و رهاشدگی بحال خود است.)

۳۴. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ اللهَ يُحِبُّ العَبدَ أن يَطلُبَ إلَيه في الجُرمِ العظيمِ، و يُبغِضُ العَبدَ أن يَستَخِفَّ بالجُرمِ اليَسيرِ.
امام‌صادقؑ: همانا خداوند بنده‌ای را که در گناه بزرگ به او توجه کند دوست دارد و بنده‌ای را که گناه اندک را ناچیز شمارد دشمن دارد.

۳۵. الإمامالصادقعليه‌السلام- في قولِهِ عَزَّوجلَّ: ﴿فَمَنْ كانَ يَرْجُو لِقاءَ رَبِّهِ...﴾-: الرَّجُلُ يَعمَلُ شيئاً مِن الثوابِ لا يَطلُبُ به وَجهَ اللهِ إنّما يَطلُبُ تَزكِيَةَ الناسِ، يَشتَهي أن يَسمَعَ بِهِ الناسُ، فهذا الّذي أشرَكَ بِعِبادَةِ ربِّهِ.

امام‌صادقعليه‌السلام دربارهٔ آیهٔ «هرکه امید دیدار پروردگارش را دارد...»؛ فرمود: آدمی کار ثوابی می‌کند اما خدا را در نظر ندارد، بلکه ستایش مردم در نظر اوست و مشتاق است که آن را به گوش مردم برساند. چنین کسی در پرستش پروردگار خود شرک آورده است.

الإمامالصادقعليه‌السلام- لمّا سَأَلَهُ العلاءُ بنُ فضيلٍ عن تفسيرِ هذِهِ الآيَةِ ﴿فَمَن كانَ يَرجو...﴾-: مَن صَلّى أو أعتَقَ أو حَجَّ يُرِيدُ مَحْمَدَةَ الناسِ فقد أشرَكَ في عَمَلِهِ و هو شِركٌ مَغفورٌ.

امام‌صادقعليه‌السلام در پاسخ به سؤال علاءبن‌فضیل از تفسیر این آیه «پس هرکه امید...» فرمود: هرکه به‌خاطر تعریف مردم نماز خواند یا روزه گیرد یا بنده آزاد کند یا حج رود، در کار خود شرک آورده است گرچه مشرکی آمرزیده است.

۳۶. إنّ النبيّصلى‌الله‌عليه‌وآله كانَ يقولُ: إنَّ اللهَ يَغضَبُ عَلى مَن لا يَقبَلُ رُخَصَهُ.

پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله می‌فرمود: همانا خداوند بر کسی‌که رخصت‌های او را نپذیرد خشم می‌آورد.

۳۷. الإمامالباقرعليه‌السلام: إيّاكَ و التَّسويفَ؛ فإنّهُ بَحرٌ يَغرَقُ فيهِ الهَلْكى.

امام‌باقرعليه‌السلام: زنهار از افکندن کار امروز به فردا؛ زیرا این کار دریایی است که مردمان در آن غرق و نابود می‌شوند.

۳۸. الإمامُعليعليه‌السلام - لَمّا ضَرَبَهُ ابنُ مُلجَمٍ -: فُزتُ و رَبِّ الكَعبَةِ.

امام‌علیعليه‌السلام: پس از ضربت‌خوردن به‌دست ابن‌ملجم، فرمود: سوگند به خداوند کعبه که رستگار شدم.

۳۹. عائشةُ: لَمّا ماتَ إبراهيمُ بَكَى النبيّصلى‌الله‌عليه‌وآله حتّى جَرَت دُموعُهُ على لِحيَتِهِ، فقيلَ لَهُ: يا رسولَالله، تَنهى عنِ البُكاءِ و أنتَ تَبكي؟! فقالَ: ليسَ هذا بُكاءً و إنّما هذهِ رَحمَةٌ، و مَن لايَرحَمْ لايُرحَمْ.

عایشه: هنگامی‌که ابراهیم درگذشت پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله چندان گریست که اشک‌هایش بر محاسنش جاری گشت. عرض شد: ای رسول‌خدا! شما از گریستن نهی می‌کنید و خود می‌گریید؟ فرمود: این گریه نیست، بلکه رحم است، و هرکه رحم نکند، به او رحم نمی‌شود.

۴۰. الإمامالصادقعليه‌السلام: بَعدَ أن ذَكَرَ أنَّ رسولَاللهضَمِنَ لِقَومٍ مِنَ الأنصارِ الجَنَّةَ عَلي ألّا يَسألُوا أحَداً شيئاً قال -: فَكانَ الرَّجُلُ مِنْهُمْ يَسْقُطُ سَوْطُهُ وَ هُوَ عَلَى دَابَّتِهِ فَيَنْزِلُ حَتَّى يَتَنَاوَلَهُ كَرَاهِيَةَ أَنْ يَسْأَلَ أَحَداً شَيْئاً وَ إِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيَنْقَطِعُ شِسْعُهُ فَيَكْرَهُ أَنْ يَطْلُبَ مِنْ أَحَدٍ شِسْعاً.

امام‌صادقعليه‌السلام: پس از بیان این مطلب کهرسول‌خدابهشت را برای گروهی از انصار تضمین کرد به شرط آن که از هیچ کس چیزی نخواهند — این بود که هرگاه کسی سوار بر مرکب خود بود و تازیانه‌اش می‌افتاد، برای آن که از کسی چیزی نخواهد، خود از مرکب پیاده می‌شد و آن را برمی‌داشت و اگر مردی بند کفشش پاره می‌شد، خوش نداشت که از کسی بند کفشی بخواهد.

چهل حدیث ۴۱

۱. – مِصباحُ الشَّریعةِ: قال أمیرالمُؤمنینَ علیه السلام: حُبُّ اللهِ نارٌ لا یَمرُّ علی شیءٍ إلّا احتَرَقَ.
مصباح الشریعه: امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: عشق خدا آتشی است که در هر چه بیفتد بسوزاند.

۲. الإمامالصادق علیه السلام ـ وقد سألَهُ رجُلٌ أنْ یُعَلِّمَهُ ما یَنالُ بهِ خَیرَ الدنُّیا و الآخِرَةِ و لا یُطَوِّلَ عَلیهِ ـ: لا تَکْذِبْ.
مردی از امام‌صادق علیه السلام خواهش کرد به او چیزی بیاموزد که مایهٔ رسیدن به خیر دنیا و آخرت و مختصر باشد. حضرت فرمود: دروغ نگو.

۳. – الامام‌علی علیه السلام: لا یُزَهِّدَنَّکَ فی المَعروفِ کُفرُ مَن کَفَرَهُ.
امام‌علی علیه السلام: ناسپاسی ناسپاسان و نمک‌نشناسی نمک‌نشناسان، نباید تو را به خوبی کردن بی‌رغبت سازد.

۴. الإمامالباقر علیه السلام: اصبِرْ نَفسَکَ علی الحقِّ؛ فإنَّهُ مَن مَنَعَ شیئاً في حقٍّ أعطی في باطِلٍ مِثْلَیهِ.
امام‌باقر علیه السلام: خود را بر حق شکیبا دار؛ زیرا کسی که حقی را رعایت نکند، به اندازهٔ دو برابر آن گرفتار باطل شود.

۵. الإمامالصادق علیه السلام: إنّ حُبَّ الشَّرَفِ و الذِّکْرِ لا یَکونانِ في قَلبِ الخائفَ الرّاهِبِ.
امام‌صادق علیه السلام: جاه‌خواهی و شهرت‌طلبی در قلب انسان ترسان هراسان (از خداوند و عذاب او) وجود ندارد.

۶. الإمامُ علي علیه السلام: مَنْ أَحَبَ الرّاحَةَ فَلْیُؤْثِرِ الزُّهْدَ فِي الدُّنْیا.
امام علی علیه السلام: هرکه دوستدار آسایش است، باید که بی‌اعتنایی به دنیا را برگزیند.

۷. الإمامُ علي علیه السلام: نِعْمَ عَونُ الدُّعاءِ الخُشوعُ.
امام‌علی علیه السلام: خشوع نیکو یاوری است برای دعا.
رسول‌الله صلی الله علیه و آله ـ في جَوابِ السُّؤالِ عنِ الخَشوعِ ـ: أنْ یُقْبِلَ العَبدُ بقَلبِهِ کُلِّهِ علی رَبِّهِ عزّوجلّ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: در پاسخ به پرسش از خشوع ـ: تواضع‌داشتن در نماز و اینکه بنده با تمام دل و وجود به پروردگارش روی آورد.

۸. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إنّ هذهِ القُلوبَ تَمَلُّ کَما تَمَلُّ الأبْدانُ، فأهْدُوا إلَیها طَرائفَ الحِکَمِ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: این دل‌ها، همچون بدن‌ها، خسته می‌شوند؛ پس (برای زدودن خستگی آن‌ها) سخنان دلنشین حکیمانه را به آن‌ها پیشکش کنید.

۹. الإمامُ العسکریُّ علیه السلام: أَنَ لِلسَّخاءِ مِقْداراً فَإنْ زَادَ عَلَیْهِ فَهُوَ سَرَف.
امام عسکری علیه السلام: بخشندگی اندازه‌ای دارد که اگر از آن فراتر رود اسراف است.

۱۰. قال رسول‌الله صلی الله علیه و آله: قاربوا و سدّدوا ففي کلّ ما یصاب به المسلم کفّارة
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: دوستی کنید و بصلاح آئید مسلمان هر چه بیند کفاره اوست

۱۱. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: ألا إنَّ لِکُلِّ عِبادَةٍ شِرَّةً ثُمّ تَصِیرُ إلی فَترةٍ، فمَن صارَت شِرَّةُ عِبادَتِهِ إلی سُنَّتي فقدِ اهتَدی.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هان! هر عبادتی را جوش و خروشی است که سرانجام فروکش می‌کند. پس، هر کس جوش و خروش عبادتش به سنت آرام گیرد هدایت شده است و هرکه با سنت من مخالفت ورزد گمراه شده است و عملش بر باد رفته می‌باشد. بدانید که من نماز می‌خوانم، می‌خوابم، روزه می‌گیرم، افطار می‌کنم، می‌خندم و می‌گریم؛ پس هرکه به روش و سنت من پشت کند از من نیست.

۱۲. – الإمامُ الکاظم علیه السلام: إنَّ العاقِلَ اللَّبیبَ مَن تَرَکَ ما لا طاقَةَ لَهُ بِهِ.
امام‌کاظم علیه السلام: خردمند صاحبدل، کسی است که آنچه را در توان او نیست فرو گذارد.

۱۳.– الامام‌علی علیه السلام: أوّلُ مَن جاهَدَ فی سبیلِ اللهِ إبراهیمُ علیه السلام، أغارَتِ الرُّومُ علی ناحِیَةٍ فِیها لُوطٌ علیه السلام فأسَروهُ، فَبَلَغَ ذلکَ إبراهیمَ فنَفَرَ فاستنقَذَهُ مِن أیدیهِم، و هُو أوّلُ مَن عَملَ الرّایاتِ.
امام علی علیه السلام: نخستین کسی که در راه خدا جهاد کرد ابراهیم است . رومی‌ها به منطقه‌ای که لوط در آنجا بود یورش بردند و او را اسیر کردند. این خبر به گوش ابراهیم رسید و نیرویی بسیج کرد و لوط را از اسارت آنها درآورد. ابراهیم نخستین کسی است که پرچم جنگ برافراشت .

۱۴. الإمامالصادق علیه السلام: بَرُّوا آباءکُم یَبَرَّکُم أبناؤکُم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: با پدرانتان خوش‌رفتار باشید، تا فرزندانتان با شما خوش‌رفتاری کنند.

۱۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الأمانَةُ تَجلبُ الغَناءَ، و الخِيانَةُ تَجلِبُ الفَقرَ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: امانتداری توانگری می‌آورد و خیانت (در امانت) فقر می‌کشاند.

۱۶. الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: اِدفَعوا مُعالَجَةَ الأطِبّاءِ ما اندَفَعَ الداءُ عنكُم، فإنّهُ بِمَنزِلَةِ البِناءِ، قليلُهُ يَجُرُّ إلى كَثيرِهِ.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: تا زمانی‌که بیماری خودبه‌خود از شما برطرف می‌شود، به معالجهٔ پزشکان روی نیاورید؛ زیرا کار طبیب مانند بنّاست که اندک کار او به کار بسیار منجر می‌شود.

۱۷. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: و إنّما يَنبَغي لِأهلِ العِصمَةِ و المَصنوعِ إلَيهِم في السلامَةِ أن يَرحَمُوا أهلَ الذُّنوبِ و المَعصيَةِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: شایسته است که افراد پاکدامن و بهره‌مند از سلامت، با گنهکاران و اهل معصیت، مهربان باشند.

۱۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: المؤمنُ مَنْفَعةٌ؛ إنْ ما شَيْتَهُ نَفعكَ، و إنْ شَاوَرتَهُ نَفعكَ، و إن شَاركْتَهُ نَفعكَ، و كلُّ شَيءٍ مِن أمرِهِ مَنْفعةٌ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: (وجود) مؤمن سود است. اگر با او راه بردی به تو سود می‌رساند، اگر با وی مشورت کنی به تو بهره می‌رساند، اگر با او مشورت کنی به تو فایده می‌رساند. همه‌چیز او سود است.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: المُؤْمِنُ يَأْكُلُ بشَهْوَةِ أهْلِهِ، و المُنَافِقُ يَأْكُلُ أهْلُهُ بِشَهْوَتِهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مؤمن با اشتهای خانوادهٔ خود غذا می‌خورد و منافق، خانواده‌اش با اشتهای او چیز می‌خورند.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ليس بخيركم من ترك دنياه لآخرته و لا آخرته للدّنيا حتّى يصيب منهما جميعا فإنّ الدّنيا بلاغ إلى الآخرة و لا تكونوا كلّا على النّاس.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: بهترین شما آن نیست که دنیای خویش را برای آخرت خود واگذارد و نه آخرت خویش را برای دنیا واگذارد تا از هر دو بهره گیرد که دنیا وسیله رسیدن به آخرت است و سربار مردم نباشید.

۲۱. مصباحُ الشريعةِ: تَمامُ الشُّكرِ اعترافُ لِسانِ السِّرِّ خاضِعاً لِلّهِ تعالى بالعَجزِ عن بُلُوغِ أدنى شُكرِهِ.
مصباح الشریعهٔ امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: شکر کامل، اعتراف خاضعانهٔ زبان درون در برابر خدای تعالی است به عجز و ناتوانی از به‌جای‌آوردن کمترین شکر او؛ چراکه توفیق شکر خود نعمت تازه‌ای است که باید شکر آن را به‌جای آورد.

۲۲. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام ـ لمّا سَألَهُ مولانا الصّادقُ‌علیه‌السلام عنِ الغائطِ ـ: تَصغيراً لابنِ آدمَ، لِكي لا يَتَكَبَّرَ و هُو يَحمِلُ غائطَهُ مَعهُ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام، در پاسخ به سؤال مولایمان حضرت صادق‌علیه‌السلام از (حکمت دفع) مدفوع (از انسان)، فرمود: برای تحقیر آدمیزاد است، تا او که با خود مدفوعش را حمل می‌کند، تکبر نورزد.

۲۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ بَينَما هُو جالِسٌ إذا قامَ أعرابيٌّ فيهِ جفاءٌ فقالَ: أكَلَتنا الضَّبعُ! ـ: غيرُ ذلكَ أخوَفُ عليكُم حينَ تُصَبُّ عليكُمُ الدُّنيا صباباً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله نشسته بود که بیابان‌نشینی برخاست و گفت: قحطی ما را نابود کرد. حضرت فرمود: از خطر دیگری بر شما می‌ترسم و آن هنگامی است که دنیا به‌طرف شما سرازیر شود.

۲۴. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الضّيافة ثلاثة أيّام فما زاد فهو صدقة و على الضّيف أن يتحوّل بعد ثلاثة أيّام.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: مهمانی سه روز است و هر چه بیشتر شد صدقه است و مهمان باید پس از سه روز تغییر جا دهد.

۲۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: استكْثِروا مِن الإخوانِ؛ فإنَّ لكلِّ مؤمنٍ شَفاعةً يومَ القيامةِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بر شمار برادران بیفزایید؛ زیرا در قیامت هر مؤمنی شفاعتی می‌کند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ألَا و إنّ وُدَّ المؤمن مِن أعظَم سَبَبِ الإيمانِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هان! دوست‌داشتن مؤمن یکی از بزرگ‌ترین رشته‌های ایمان است.

۲۶. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام ـ لِنَوفٍ البَكاليِّ ـ: أتَدرِي يا نَوفُ مَن شِيعَتي؟ رُهبانٌ باللَّيلِ أُسْدٌ بالنَّهارِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام به نوف بکالی می‌فرماید: ای نوف! آیا می‌دانی شیعهٔ من کیست؟ عرض کرد: نه، به‌خدا. فرمود: شیعیان من پارسایان شب‌اند و شیران روز.

۲۷. أبو ذرٍّ: خَرَجتُ لَيلةً من اللَّيالي فإذا رسول‌اللهص يَمشي، قالَ: يا أباذرٍّ، تعالَ، فمَشَيتُ مَعهُ ساعَةً فقالَ: إنّ المُكثِرينَ هُمُ الأقَلُّونَ يومَ

القِيامَةِ، إلّا مَن أعطاهُ اللهُ خَيراً فنَفَحَ مِنهُ بيَمينِهِ و شِمالِهِ و بَينَ يدَيهِ و وراءهُ و عمِلَ فيه خَيراً.

ابوذر: شبی از شب‌ها بیرون آمدم. ناگاه رسول‌خداص را دیدم که تنها می‌رود من در نور ماه بدنبال او به راه افتادم. پیامبر برگشت و مرا دید. فرمود: کیست این؟ عرض کردم: ابوذر، فدایت شوم. فرمود: ابوذر، بیا. من ساعتی با حضرت راه رفتم. پس، فرمود: ثروتمندان در روز قیامت تهی‌دستند، مگر کسی‌که خداوند مالی به او دهد و او از راست و چپ و از پس و پیش آن را بخشش کند و با آن کار خیری انجام دهد.

۲۸. الإمامالباقرعليه‌السلام: الأنبياءُ على خَمسَةِ أنواعٍ: مِنهُم مَن يَسمَعُ الصَّوتَ مِثلَ صَوتِ السِّلسِلَةِ فَيَعلَمُ ما عنى بهِ، و مِنهُم مَن يُنَبّأُ في مَنامِهِ مِثلُ يُوسُفَ و أبراهيمَ، و مِنهُم مَن يُعايِنُ، و مِنهُم من يُنكَتُ في قَلبهِ و يُوقَرُ في أُذُنهِ.

امام‌باقرعليه‌السلام: پیامبران بر پنج گونه‌اند: برخی از آنان صدا را، مانند صدای زنجیر، می‌شنوند و به مقصود آن پی می‌برند. برخی در خواب به آنان خبر داده می‌شود، مانند یوسف و ابراهیم و برخی از ایشان می‌بینند و برخی به دلشان می‌افتد و در گوششان عین پیام طنین افکنده می‌شود.

۲۹. الإمامُعليعليه‌السلام: إذا لَقِيتُم عَدُوَّكُم في الحَربِ فَأَقِلُّوا الكلامَ و أكثِرُوا ذِكرَ اللهِ عَزَّوجلَّ.

امام‌علیعليه‌السلام: هرگاه در جنگ با دشمن خود روبه‌رو شدید، کمتر سخن بگویید و بیشتر خدای را یاد کنید.

۳۰. الإمامُعليعليه‌السلام: ليسَ شَيءٌ أدعى لِخَيرٍ، و أنجى مِن شَرٍّ، مِن صُحبَةِ الأخيارِ.

امام‌علیعليه‌السلام: هیچ‌چیز به اندازهٔ همنشینی با نیکان، آدمی را به خوبی فرا نمی‌خواند و از بدی نمی‌رهاند.

۳۱. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ رَبَّكم حَيِيٌّ كريمٌ، يَستَحيِي أن يَبسُطَ العبدُ يَدَيهِ إلَيهِ فَيَرُدَّهُما صِفراً.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: همانا پروردگار شما با حیا و بخشنده است و شرم دارد از اینکه بنده دست (خواهش) به‌سوی او بگشاید و دست خالی برگرداندش.

۳۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: الذُّنوبُ التي تُغَيِّرُ النِّعَمَ البَغيُ و الذُّنوبُ التي تُورِثُ النَّدَمَ القَتلُ، و التي تُنزِلُ النِّقَمَ الظُّلمُ، و التي تَهتِكُ السُّتُورَ شُربُ الخَمرِ، و التي تَحبِسُ الرِّزقَ الزِّنا، و التي تُعَجِّلُ الفَناءَ قَطيعَةُ الرَّحِمِ، و التي تَرُدُّ الدُّعاءَ و تُظلِمُ الهواءَ عُقوقُ الوالِدَينِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: گناهانی که نعمت‌ها را دگرگون می‌کند، زورگویی و سرکشی است و گناهانی که پشیمانی به‌بار می‌آورد آدم‌کشی است و گناهانی که انتقام و کیفرها را فرود می‌آورد ستم است و گناهانی که پرده‌ها را می‌درد (و آبرو و حیثیت‌ها را می‌برد) شراب‌خواری است و گناهانی که جلوی روزی را می‌گیرد زناست و گناهانی که مرگ و نیستی را شتاب می‌بخشد، بریدن پیوند خویشاوندی است و گناهانی که مانع استجابت دعا می‌شود و فضا را تیره و تار می‌کند، آزردن پدر و مادر است.

۳۳. في حديثٍ قالَ عمرُ: فقُلتُ: أُدعُ اللهَ يا رسولَاللهأن يُوَسِّعَ على أُمَّتِكَ؛ فقد وَسَّعَ على فارسَ و الرُّومِ و هُم لا يَعبُدُونَ اللهَ، فاستَوى جالِساً، ثُمّ قالَ: أفِي شَكٍّ أنتَ يابنَ الخطّابِ؟! أُولئكَ قومٌ عُجِّلَتْ لَهُم طَيِّباتُهُم في الحياةِ الدُّنيا.

در حدیثی عمر می‌گوید: به پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله عرض کردم: ایرسول‌خدا، خداوند به ایرانیان و رومیان که خدا را نمی‌پرستند گشایش و رفاه داده است، دعا کن که امت تو را نیز آسایش و توانگری بخشد. پیامبرص راست نشست و سپس فرمود: ای پسر خطاب! مگر دستخوش شک شده‌ای؟ آنان قومی هستند که خوشی‌هایشان را زودتر در همین دنیا داده‌اند.

۳۴. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ أوَّلَ الناسِ يُقضى يومَ القِيامةِ علَيهِ رَجُلٌ اُستُشْهِدَ فَأُتِيَ بهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَها، قالَ: فما عَمِلتَ فيها؟ قالَ: قاتَلتُ فيكَ حتّى استُشْهِدْتُ، قالَ: كَذَبتَ، ولكنّكَ قاتَلتَ لِيُقالَ جَرِيءٌ! فقد قيلَ ذلكَ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: در روز رستاخیز نخستین کسی‌که محاکمه می‌شود مردی است که به شهادت رسیده است. او را می‌آوردند و خداوند او را از نعمت‌هایی که عطایش کرده بود آگاه می‌کند و او آگاه می‌شود. سپس می‌فرماید: با این نعمت‌ها چه کردی؟ عرض می‌کند: در راه تو جنگیدم تا به شهادت رسیدم. خداوند می‌فرماید: دروغ می‌گویی. بلکه جنگیدی تا گفته شود چه دلیر است و این هم گفته شد. سپس دستور می‌دهد او را درحالی‌که به رو افتاده است بکشند تا در آتش افکنده می‌شود.

۳۵. الإمامُعليعليه‌السلام: إنَّكُم إن تُقتَلُوا تَمُوتُوا، والذي نَفسُ عَلِيٍّ بيدِهِ لَألفُ ضَربَةٍ بالسَّيفِ عَلَى الرَّأسِ أيسَرُ مِن مَوتٍ على فِراشٍ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: ما اگر هم کشته نشوید، می‌میرید. سوگند به آنکه جان علی در دست اوست، فرودآمدن هزار ضربت شمشیر بر سر آسان‌تر است از مردن در بستر.

۳۶. الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: لا تُذْهِبِ الحِشمَةَ بینَکَ و بینَ أخیک و أبقِ مِنها؛ فإنّ ذَهابَها ذَهابُ الحَیاء.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: رو دربایستی و حرمت میان خود و برادرت را از بین مبر و چیزی از آن را بر جای نِه؛ زیرا با ازبین‌رفتن حرمت شرم نیز می‌رود.

۳۷.الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا تَدخُلْ لِأخِیکَ في أمرٍ مَضَرَّتُهُ علَیکَ أعظَمُ مِن مَنفَعَتِهِ لَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: برای برادرت، خود را به کاری وامدار که زیان آن کار برای تو بیش از سودش برای او باشد.

الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: لا تَبذُلْ لِإخوانِکَ مِن نَفسِکَ ما ضَرُّهُ علَیکَ أکثَرُ مِن مَنفَعَتِهِ لَهُم.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: به برادرانت از خود، چیزی مبخش که زیان آن برای تو بیشتر از سودش برای آنان است.

۳۸. أبی عبدِاللهِ‌علیه‌السلام حسین آنکر علیه سفیان الثوری جودة لباسه أنّ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله کانَ في زمانٍ مُقفِرٍ جَدبٍ، فأمّا إذا أقبَلَتِ الدُّنیا فأحَقُّ أهلِها بها أبرارُها لا فُجّارُها و مؤمِنوها لا مُنافِقوها.

مسعدةبن‌صدقه: سفیان ثوری بر حضرت‌صادق‌علیه‌السلام وارد شد. دید حضرت جامه‌هایِ سفید؛ مانند پوست نازک درون تخم‌مرغ، پوشیده است. عرض کرد: چنین جامه‌ای مناسب شما نیست. حضرت فرمود: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله در زمانه‌ای تنگدست و قحطی‌زده به سر می‌برد، اما هرگاه دنیا روی خوش نشان دهد، سزاوارترینِ مردم آن به آن نیکانش هستند نه نابکارانش، مؤمنانش هستند، نه منافقانش.

۳۹. جابرُ بنُ عبدِاللهِ: أخَذَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله بِیَدِ عبدِ الرحمانِ بنِ عَوفٍ فأتی إبراهیمَ و هو یَجودُ بنفسِهِ، فَوَضَعَهُ في حِجرِهِ فقالَ: یا بُنَیَّ إنّي لا أملِکُ لکَ مِنَ اللهِ شَیئاً، وذَرَفَت عَیناهُ، فقالَ لَهُ عبدُ الرحمانِ: یا رسول‌الله، تَبکِي؟قالَ: إنّما هذهِ رحمةٌ، مَن لا یَرحَمْ لایُرحَمْ، تَبکِي العَینُ، و یَدمَعُ القَلبُ، و لا نَقولُ ما یُسخِطُ الرَّبَّ.

جابربن‌عبدالله: پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله دست عبدالرحمان‌بن‌عوف را گرفت و نزد ابراهیم که در حال جان‌دادن بود آمد. پس او را در دامن خود گذاشت و فرمود: فرزند عزیزم! در برابر خواست خدا کاری از من ساخته نیست و از چشمانش اشک سرازیر شد. عبدالرحمان عرض کرد: ای رسول‌خدا! گریه می‌کنید؟ مگر شما خود از گریستن نهی نفرمودید؟ حضرت فرمود: این گریهٔ من رحم است. کسی که رحم نکند به او رحم نمی‌شود. چشم می‌گرید و دل اشک می‌ریزد، اما سخنی که خدای □ را ناخشنود سازد، بر زبان نمی‌آوریم.

۴۰. الإمامُ العسکریُّ‌علیه‌السلام: ادْفَعِ الْمَسْأَلَةَ مَا وَجَدْتَ التَّحَمُّلَ یُمْکِنُکَ فَإِنَّ لِکُلِّ یَوْمٍ رِزْقاً جَدِیداً وَ اعْلَمْ أَنَّ الْإِلْحَاحَ فِي الْمَطَالِبِ یَسْلُبُ الْبَهَاءَ وَ یُورِثُ التَّعَبَ وَ الْعَنَاءَ فَاصْبِرْ حَتَّی یَفْتَحَ اللَّهُ لَکَ بَاباً یَسْهُلُ الدُّخُولُ فِیه، فَرُبَّمَا کَانَتِ الْغِیَرُ نَوْعاً مِنْ أَدَبِ اللَّه ، ـ فَلَا تَعْجَلْ عَلَی ثَمَرَةٍ لَمْ تُدْرِکْ وَ إِنَّمَا تَنَالُهَا فِي أَوَانِهَا وَ اعْلَمْ أَنَّ الْمُدَبِّرَ لَکَ أَعْلَمُ بِالْوَقْتِ الَّذِي یَصْلُحُ حَالُکَ.

امام عسگری‌علیه‌السلام: تا جایی که می‌توانی تحمل کنی دست سوال دراز مکن؛ زیراهر روزی، روزی تازه‌ای دارد. بدان که پافشاری در نیازخواهی هیبت آدمی را می‌برد، و رنج و سختی به بار می‌آورد؛ پس، صبر کن تا خداوندی دری را به رویت بگشاید که براحتی از آن وارد شوی، چه بسا که تغییرات و گرفتاری‌ها نوعی از تنبیه خداوند باشد. پس، برای چیدن میوه‌های نارس شتاب مکن که به موقع آن‌ها را خواهی چید. بدان که آن که تو را تدبیر می‌کند بهتر می‌داند که چه وقت بیشتر مناسب حال توست، پس در همه کارهایت به انتخاب او اعتماد کن تا حال و روزت به شود.

چهل حدیث ۴۲

۱. – رسولُاللهِﷺ: قالَ اللهُ: ما تَحبَّبَ إلَیّ عَبدی بشیءٍ أحَبَّ إلَیَّ ممّا افتَرَضتُهُ علَیهِ، و إنّهُ لَیَتحبَّبُ إلَیَّ بالنّافِلَةِ حتّی اُحِبَّهُ، فإذا أحبَبتُهُ کنتُ سَمعَهُ الّذی یَسمَعُ بهِ، و بَصرَهُ الّذی یُبصِرُ بهِ، إذا دَعانی أجَبتُه، و إذا سَألَنی أعطَیتُهُ.

پیامبر خداﷺ: خداوند فرمود: بنده ام با هیچ وسیله ای دوست داشتنی تر از فرایض محبوب من نمی‌شد. مستحبات وسیله جلب محبت مرا فراهم می آورد چندان که محبوب من می شود و چون دوستش بدارم گوش شنوای او می شوم و چشم بینای او. هرگاه از من چیزی بخواهد عطایش کنم .

۲. رسول‌اللهﷺ: إذا رَأی أحَدُکُم الرؤیا الحَسَنَةَ فَلْیُفَسِّرْها ولْیُخبِرْ بها، و إذا رَأی الرؤیا القَبیحَةَ فلا یُفَسِّرْها و لا یُخبِرْ بها.

پیامبر خداﷺ: هرگاه یکی از شما خواب خوبی دید آن را تعبیر کند و برای دیگران بازگو کند و اگر خواب بدی دید آن را تعبیر نکند و به کسی هم نگوید.

رسول‌اللهﷺ: الرؤیا لا تُقَصُّ إلّا علی مؤمنٍ خلا مِن الحَسَدِ والبَغي.

پیامبر خداﷺ: رؤیا را جز برای مؤمنی که از حسادت و تجاوز مبراست نباید بازگو کرد.

رسول‌اللهﷺ: لا تُقَصُّ الرؤیا إلّا علی عالِمٍ أو ناصِحٍ.

پیامبر خداﷺ: رؤیا را جز برای شخص عالم یا خیرخواه نباید بازگو کرد.

۳. – الإمام‌الصادقؑ: أجیزوا لِأهلِ المَعروفِ عَثَراتِهِم واغفِروها لَهُم، فإنَّ کَفَّ اللهِ تَعالی عَلیهِم هکَذا– وأومَأ بِیَدِهِ کأنَّهُ یُضِلُّ بِها شَیئاً–.

امام‌صادقؑ: از لغزش‌های نیکوکاران درگذرید و آنها را ببخشید؛ زیرا دست خدای تعالی اینگونه روی سر آنهاست– حضرت دست خود را طوری نشان داد که گویی روی چیزی سایه کرده است.

۴. رسول‌اللهﷺ: إنّ الرِّفْقَ رأسُ الحِکمَةِ.

پیامبر خداﷺ: مداراکردن در رأس حکمت است.

الإمامُ علیؑ: الرِّفْقُ مِفْتَاحُ النَّجَاحِ.

امام علیؑ: نرمی کلید کامیابی است.

۵. الإمام‌الصادقؑ: نَهَی اللهُ أهلَ النَّصْرِ بالحقِّ أن یَتَّخِذُوا مِن أعداءِ اللهِ وَلیّاً و لا نَصیراً... لا یَحِلُّ لکم أن تُظهِرُوهُم عَلی اُصولِ دِینِ اللهِ، فإنّهم إن سَمِعوا مِنکُم فیهِ شیئاً عادُوکُم علَیهِ.

امام‌صادقؑ: خداوند یاوران حق را نهی کرده است از اینکه دشمنان خدا را دوست و یاور خود برگیرند... بر شما روا نیست که دشمنان خدا را از اصول دین خدا آگاه کنید؛ زیرا اگر دراین‌باره از شما چیزی بشنوند بر سر آن با شما به دشمنی برخیزند.

۶. الإمام‌الصادقؑ: – لِأَصْحَابِهِ –: لَا تَتَمَنَّوُا الْمُسْتَحِيلَ، قَالُوا: وَ مَنْ يَتَمَنَّى الْمُسْتَحِيلَ؟ فَقَالَ: أَنْتُمْ، أَلَسْتُمْ تَمَنَّوْنَ الرَّاحَةَ فِي الدُّنْيَا؟! قَالُوا بَلَى، فَقَالَ: الرَّاحَةُ لِلْمُؤْمِنِ فِي الدُّنْيَا مُسْتَحِيلَة.

امام‌صادقؑ: به اصحاب خود فرمود: آرزوی محال نکنید! عرض کردند: مگر چه کسی آرزوی محال می‌کند؟ فرمود: شما؛ مگر نه این که آرزومند آسایش در دنیا هستید؟ عرض کردند: چرا. فرمود: آسایش برای مؤمن در دنیا محال است.

۷. رسول‌اللهﷺ: تَعَوّذوا باللهِ مِن خُشوعِ النِّفاقِ: خُشوعِ البَدَنِ و نِفاقِ القَلبِ.

پیامبر خداﷺ: از خشوع منافقانه به خدا پناه برید؛ خشوع تن و نفاق دل.

۸. الإمامُ علیؑ: لا تَرُدَّ علی النّاسِ کلَّ ما حَدّثوکَ؛ فکفی بذلکَ حُمْقاً.

امام‌علیؑ: سعی نکن هرچه مردم برای تو می‌گویند ردّ کنی که برای نشان‌دادن حماقت همین بس است.

۹. الإمام‌الصادقؑ: تَجَافَوْا عَنْ ذَنْبِ السَّخِيِ فَإِنَّ اللَّهَ آخِذٌ بِيَدِهِ كُلَّمَا عَثَر

امام‌صادقؑ: از خطای بخشنده درگذرید؛ زیرا که هر بار بلغزد، خداوند دست او را می‌گیرد.

۱۰. قال رسول‌اللهﷺ: إذا أراد اللّه بالأمیر خیرا جعل له وزیر صدق إن نسي ذکّره و إن ذکر أعانه و إذا أراد به غیر ذلك جعل له وزیر سوء إن نسي لم یذکّره و إن ذکر لم یعنه.

رسول‌خداﷺ فرمودند: وقتی خداوند برای امیری نیکی خواهد برای او وزیری راست و درست قرار میدهد که اگر چیزی را فراموش کرد یاد آوریش کند و اگر بیاد آورد در انجام آن یاریش کند و اگر

برای او جز این خواهد برای او وزیر بدی قرار دهد که اگر چیزی را فراموش کرد یاد آوریش نکند و اگر بیاد آورد یاریش نکند.

۱۱. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ في قولِهِ تعالى: «كانُوا قَليلاً مِنَ اللَّيْلِ ما يَهْجَعُونَ» ـ: كانوا أقَلَّ اللَّيالي تَفُوتُهُم لا يَقُومُونَ فيها.
امام‌صادقعليه‌السلام ـ دربارهٔ آیهٔ «اندکی از شب را می‌خوابیدند»، فرمود: کمتر شبی بود که آن را از دست می‌دادند و برای عبادت بر نمی‌خواستند.

۱۲. – الإمامالصادقعليه‌السلام: لا يُلسَعُ العاقِلُ مِن جُحرٍ مَرَّتَينِ.
امام‌صادقعليه‌السلام: خردمند، از یک سوراخ دو بار گزیده نمی‌شود.

۱۳.– رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن جَبُنَ مِن الجَهادِ فَليُجَهِّز بالمالِ رجُلاً يُجاهِدُ فی سبيلِ اللهِ. وكِلاهُما فَضلٌ، والجُودُ بالنَّفسِ أفضَلُ فی سبيلِ اللهِ مِن الجُودِ بالمالِ.
پـیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هر کس از جهاد بترسد باید مردی را که در راه خدا جهاد می کند کمک مالی رساند هر دو کار ثواب دارند اما جانبازی در راه خدا از صرف پول در این راه برتر است.

۱۴. رسولُاللهِصلى‌الله‌عليه‌وآله ـ لِرجُلٍ قالَ لَهُ: جِئتُ أُبايِعُکَ علَى الهِجرَةِ، و تَرَكتُ أبَوَيَّ يَبكِيانِ ـ: اِرجِعْ إلَيهِما، فأضحِكْهُما كما أبكَيتَهُما.
مردی نزد رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله آمد و عرض کرد: آمده‌ام تا با شما بر هجرت دست بیعت دهم. اما وقتی می‌آمدم پدر و مادرم گریه می‌کردند. پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: نزد آنان برگرد و آن‌ها را خوش‌حال و خندان ساز همان‌گونه که (با آمدنت) گریانشان کردی.

۱۵. الإمامُعليعليه‌السلام: إخفاءُ الفاقَةِ و الأمراضِ مِن المُرُوَّةِ.
امام‌علیعليه‌السلام: پنهان نگه‌داشتن ناداری و بیماری‌ها، از مروّت است.
رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ اللهَ جَعَلَ الفَقرَ أمانَةً عندَ خَلقِهِ، فَمَن سَتَرَهُ أعطاهُ اللهُ مِثلَ أجرِ الصائِمِ القائِمِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند فقر را نزد خلق خود امانت نهاده است. بنابراین، هرکس آن را مخفی نگه دارد، خداوند پاداش روزه‌گیر شب زنده‌دار را به او عطا فرماید.
رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: الفَقرُ أمانَةٌ، فَمَن كَتَمَهُ كانَ عِبادَةً، و مَن باحَ بِهِ فقد قَلَّدَ إخوانَهُ المُسلمينَ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: فقر، امانت است. پس، هر که آن را پوشیده نگه دارد، این کار او عبادت است و هر که آشکارش سازد، به گردن برادران مسلمان خود قلاده انداخته است (مسئولیت و تعهد به گردن آن‌ها گذاشته است.)

۱۶. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: تَجَنَّبِ الدَّواءَ ما احتَمَلَ بَدنُکَ الداءَ، فإذا لم يَحتَمِلِ الداءَ فالدواءُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: تا زمانی‌که بدنت بیماری را تحمل می‌کند، از مصرف دارو پرهیز کن و هرگاه آن را تحمل نکرد، آنگاه به دارو روی آر.
الإمامُعليعليه‌السلام: اِمْشِ بدائکَ ما مَشى بکَ.
امام‌علیعليه‌السلام: تا زمانی‌که بیماری با تو می‌سازد تو نیز با آن بساز.

۱۷. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ اللهَ تعالى خَلَقَ مِائةَ رَحمَةٍ يَومَ خَلَقَ السماواتِ و الأرضَ، كُلُّ رحمةٍ مِنها طِباقُ ما بينَ السماءِ و الأرضِ، فَأهبَطَ رَحمَةً مِنها إلى الأرضِ فَبِها تَراحَمَ الخَلقُ، و بها تَعطِفُ الوالِدَةُ على وَلَدِها، و بها تَشرَبُ الطيرُ و الوُحوشُ مِن الماءِ، و بها تَعِيشُ الخلائقُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خدای تعالی روزی که آسمان‌ها و زمین را آفرید، صد رحمت بیافرید که هر رحمتی به اندازهٔ فاصلهٔ آسمان و زمین است. پس، از آن رحمت‌ها یکی به زمین فرود آمد که به‌سبب آن خلایق به یکدیگر ترحم می‌کنند و مادر به فرزندش مهر می‌ورزد و پرندگان و حیوانات آب می‌نوشند و مردمان زندگی می‌کنند.

۱۸. – الإمامالصادقعليه‌السلام: أربَعةٌ يَنظُرُ اللهُ عزّوجلّ إلَيهِم يَومَ القيامةِ: مَن أقالَ نادِماً، أو أغاثَ لَهفانَ، أو أعتَقَ نَسَمةً، أو زَوّجَ عَزَباً.
امام‌صادقعليه‌السلام: چهار کسند که خداوند در روز رستاخیز به آنان (به دیده لطف) نگاه می کند: کسی که تقاضای فسخ معامله را از آن که پشیمان شده بپذیرد، یا اندوه غمزده ای را بزداید، یا بنده ای را آزاد کند، یا ازدواج ناکرده راهمسر دهد.

۱۹. الْمَجَازَاتُ النَّبَوِيَّةُ، بُرَيْدَةُ بْنُ الْحُصَيْبِ الْأَسْلَمِيُّ قَالَ قَالَصلى‌الله‌عليه‌وآله عَلَيْكُمْ هَدْياً قَاصِداً فَإِنَّهُ مَنْ يُثَابِرْ هَذَا الدِّينَ يَغْلِبْهُ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: بر شما باد به آرام رفتن که هرکه تند رود در خواهد ماند.

۲۰. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: دعوا النّاس يرزق اللّه بعضهم ببعض.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: بگذارید خداوند بعضی مردم را بوسیله بعضی دیگر روزی دهد.

۲۱. الإمامُ الباقرُعليه‌السلام: اِستَكثِرْ لِنفسِکَ مِنَ اللهِ قليلَ الرِّزقِ تَخَلُّصاً إلى الشُّكرِ.
امام‌باقرعليه‌السلام: اندک روزی خدا را برای خود، فراوان شمار تا بدین‌وسیله شکرش را گزارده باشی.

۲۲. أبو أُمامَةَ: إنّ النبيَّص خَرَجَ إلَى البَقيعِ فَتَبِعَهُ أصحابُهُ فَوَقَفَ و أمَرَهُم أن يَتَقَدَّموا، ثُمّ مَشى خَلفَهُم، فَسُئلَ عن ذلکَ فقالَ: إنّي سَمِعتُ خَفقَ نِعالِکُم، فَأشفَقتُ أن يَقَعَ في نفسِي شيءٌ مِن الکِبرِ.
ابو اُمامه: (روزی) پیامبر به‌طرف بقیع رهسپار شد. اصحاب حضرت در پی او به راه افتادند. پیامبر ایستاد و به آن‌ها دستور داد جلو بروند و آن‌گاه خود در پی آن‌ها حرکت کرد. علت را پرسیدند، فرمود: من صدای کفش‌های شما را شنیدم و ترسیدم چیزی از تکبر، به وجودم راه یابد.

۲۳. رسول‌اللهﷺ: ما قَرُبَ عَبدٌ مِن سُلطانٍ إلّا تَباعَدَ مِن اللهِ تعالى، و لا کَثُرَ مالُهُ إلّا اشتَدَّ حِسابُهُ، و لا کَثُرَ تَبَعُهُ إلّا کَثُرَ شَياطينُهُ.
پیامبر خداﷺ: هیچ بنده‌ای به سلطانی نزدیک نشد، مگر اینکه از خدای متعال دور گشت و مال و ثروتش زیاد نشد مگر اینکه حسابش سخت گردید و پیروانش بسیار نشدند، مگر اینکه شیطان‌هایش زیاد شدند.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: شرّ الناس من لا يرجى خيره
رسول‌خداﷺ فرمودند: بدترین مردم او کسی است که بخیرش امید نیست

۲۵. الإمامُ‌عليﷺ: إنّ البلاءَ للظّالِمِ أدبٌ، و للمؤمنِ امتحانٌ، و للأنبياءِ دَرَجةٌ، و للأولياءِ کَرامةٌ.
امام‌علیﷺ: بلا مایهٔ تأدیب ستمگر و آزمایش مؤمن و ترفیع درجهٔ پیامبران و بزرگداشت اولیاء است.

۲۶. الإمام‌الصادقﷺ: لَيسَ مِن شِيعَتِنا مَن يكونُ في مِصرٍ يكونُ فيهِ آلافٌ و يكونُ في المِصرِ أورَعَ مِنهُ.
امام‌صادقﷺ: شیعهٔ ما نیست کسی‌که در شهری هزار نفری به سر برد و در آن شهر پارساتر از او وجود داشته باشد.

۲۷. الإمام‌الصادقﷺ: فيما ناجَى اللهُ عَزّوجلَّ بهِ موسىﷺ: ... لا تَغبِطْ أحَداً بكَثرَةِ المالِ؛ فإنَّ مَعَ كَثرَةِ المالِ تَكثُرُ الذُّنوبُ لِواجِبِ الحُقوقِ.
امام‌صادقﷺ: از جمله سخنان نجواآمیز خدای متعال با موسیﷺ این بود: به ثروت زیاد هیچ‌کس غبطه مخور؛ زیرا ثروت زیاد مایهٔ گناهان زیاد می‌شود. چون حقوقی بر آن واجب می‌گردد.

۲۸. رسول‌اللهﷺ: اتَّخِذوا عِندَ الفُقَراءِ أيادِيَ، فإنّ لَهُم دَولَةً يَومَ القِيامَةِ.
پیامبر خداﷺ: در میان فقیران، برای خود دست‌هایی پیدا کنید؛ زیرا در روز قیامت آنان برای خود قدرتی دارند.
رسول‌اللهﷺ: لا تَستَخِفُّوا بفُقَراءِ شيعَةِ عليٍّ و عِترَتِهِ مِن بَعدِهِ؛ فإنَّ الرَّجُلَ مِنهُم لَيَشفَعُ في مِثلِ رَبيعَةَ و مُضَرَ.
رسول‌خداﷺ: بعد از علی، فقرای شیعه و عترت او را خفیف مشمارید؛ زیراکه هر مردی از آنان به اندازهٔ افراد قبیلهٔ ربیعه و مضر شفاعت می‌کند.

۲۹. الإمام‌الصادقﷺ: اِجعَلْ ذِكرَ اللهِ مِن أجلِ ذِكرِهِ لکَ، فإنّهُ ذَكَرَکَ و هُو غَنِيٌّ
امام‌صادقﷺ: اگر به یاد خدا هستی این را بدان سبب دان که او به یاد توست، او تو را یاد می‌کند درحالی‌که بی‌نیاز از توست.

۳۰. الإمام‌الصادقﷺ: مَن غَضِبَ علَيکَ مِن إخوانکَ ثلاثَ مَرّاتٍ فلَم يَقُلْ فيکَ شَرّاً، فاتَّخِذْهُ لنفسِکَ صَديقاً.
امام‌صادقﷺ: هریک از برادرانت که سه بار از تو خشمگین شد و دربارهٔ تو بدی نگفت، او را به دوستی خود برگزین.

۳۱. الإمام‌الصادقﷺ: دعاءُ المسلِمِ لأخيهِ بظَهرِ الغَيبِ يَسُوقُ إلى الدّاعي الرِّزقَ و يَصرِفُ عنهُ البلاءَ و يقولُ لَهُ المَلَکُ: لکَ مِثلاهُ.
امام‌صادقﷺ: دعای مسلمان برای برادرش در غیاب او، به دعاکننده روزی می‌رساند و بلا را از او برمی‌گرداند و فرشته به او می‌گوید: تو را نیز دو چندان آن دعا باد.
الإمام‌الباقرﷺ: علَيکَ بالدُّعاءِ لإخوانِکَ بظَهرِ الغَيبِ، فإنَّهُ يُهيلُ الرِّزقَ ـ يَقولُها ثلاثاً ـ.
امام‌باقرﷺ: بر تو باد به دعاکردن برای برادرانت در غیاب آن‌ها؛ زیرا این کار روزی را فرو می‌ریزد. حضرت این جمله را سه بار فرمود.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: اِحذَرْ سُكرَ الخَطيئةِ، فإنّ للخَطيئةِ سُكراً كَسُكرِ الشَّرابِ، بل هِي أشَدُّ سُكراً مِنهُ، يقولُ اللهُ تعالى: ﴿صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فهم لا يَرجِعُونَ﴾.
پیامبر خداﷺ: از مستی گناه بپرهیز؛ زیرا گناه همچون شراب بلکه شدیدتر از آن مستی می‌آورد. خدای تعالی می‌فرماید: «کر و لال و کورند، پس آنان (از کفر به ایمان) باز نمی‌گردند».

۳۳. الإمامُعليٌ: ما ظَفِرَ مَن ظَفِرَ بالإثمِ، والغالِبُ بِالشَّرِّ مَغلوبٌ.
امام‌علی: کسی‌که با گناه به پیروزی دست یابد پیروز نیست و کسی‌که با (توسل به) بدی چیره گردد (در حقیقت) شکست خورده است.

۳٤. رسول‌الله: الراحِمونَ يَرحَمُهُم الرّحمنُ تبارکَ و تعالی، اِرحَمُوا مَن في الأرضِ يَرحَمْكُم مَن في السماءِ.
پیامبر خدا: خدای رحمان به مردمان دل‌رحم رحم می‌کند. به ساکنان زمین رحم کنید تا آنکه در آسمان است به شما رحم کند.
رسول‌الله: مَن رَحِمَ و لو ذَبيحَةَ عُصفورٍ رَحِمَهُ اللهُ يومَ القِيامةِ.
پیامبر خدا: هرکه حتی به لاشهٔ گنجشکی رحم کند، خداوند در روز قیامت بر او رحم آورد.

۳۵. الإمامُ زينُ العابدينَ ـ لمّا قيلَ لَهُ إنّ الحسنَ البصريَّ قالَ: لَيسَ العَجَبُ مِمَّن هَلَکَ کيفَ هَلَکَ و إنّما العَجَبُ مِمّن نَجا کيفَ نَجا!ـ: أنا أقُولُ: لَيسَ العَجَبُ مِمَّن نَجا کيفَ نَجا، و أمّا العَجَبُ مِمَّنْ هَلَکَ کَيفَ هَلَکَ مَع سَعَةِ رحمةِ اللهِ؟!
به امام‌سجاد عرض شد که حسن بصری می‌گوید: از اینکه کسی هلاک شود جای تعجب نیست بلکه از نجات‌یافته تعجب است که چگونه نجات یافته است؛ حضرت فرمود: من می‌گویم: از اینکه کسی نجات یافته تعجب نیست بلکه تعجب از هلاک شده است که چگونه با وجود رحمت گستردهٔ خداوند هلاک گشته است؟

۳٦. الإمام‌الصادق: مَن قُتِلَ في سَبيلِ اللهِ لَم يُعَرِّفهُ اللهُ شيئاً مِن سَيِّئاتِهِ.
امام‌صادق: هرکه در راه خدا کشته شود، خداوند چیزی از گناهانش را به او نمی‌شناساند.

۳۷. الإمامُ الهادي: المِراءُ يُفسِدُ الصَّداقَةَ القَديمَةَ، و أقَلُّ ما فيهِ أن تَکونَ فيهِ المُغالَبَةُ، والمُغالَبَةُ أُسُّ أسبابِ القَطيعَةِ.
امام‌هادی: ستیزه‌کردن، دوستیِ دیرینه را برهم می‌زند و گره محکم را می‌گشاید. کمترین چیزی که در ستیزه‌کردن هست، این است که هر یک می‌خواهد بر دیگری چیره آید و این چیره‌جویی، عامل اصلی بریده‌شدن پیوند دوستی است.

۳۸. کانَ للصادق ابنٌ فَبَينا هو يَمشِي بينَ يدَيهِ إذ غَصَّ فَماتَ، فَبَکی و قالَ: لَئن أخَذتَ لقد بَقَّيتَ، و لَئنِ ابتَلَيتَ لقد عافَيتَ، فلَمّا أخرَجَهُ للدَّفنِ قالَ: سبحانَ مَن يَقتُلُ أولادَنا و لا نَزدادُ لَهُ إلّا حُبّاً! فَلمّا دَفَنَهُ قالَ: يا بُنَيَّ وَسَّعَ اللهُ في ضَرِيحِکَ و جَمَعَ بينَکَ و بينَ نَبيِّکَ.
یکی از پسران امام‌صادق در جلو آن حضرت راه می‌رفت، که ناگهان چیزی در گلویش گرفت و مرد. حضرت گریست و گفت: (الهی) اگر بگیری هم تو هستی که می‌دهی و اگر بیمار گردانی هم تو هستی که عافیت می‌بخشی. سپس پیکر او را نزد زنان برد. وقتی زن‌ها آن کودک را دیدند شیون کردند. حضرت آنان را قسم داد که شیون و فریاد نکنند. چون او را برای دفن بیرون آورد، فرمود: منزه است خدایی که فرزندان ما را می‌کشد، اما جز بر عشق ما به او افزوده نمی‌شود و چون پیکرش را به خاک سپرد، فرمود: فرزندم! خداوند آرامگاه تو را گشایش دهد و تو را با پیامبرت گرد آورد.

۳۹. الإمام‌الصادق: مَنِ اضطُرَّ إلى الميتَةِ و الدمِ و لَحمِ الخِنزيرِ فلَم يَأکُلْ شيئاً مِن ذلکَ حتّي يَموتَ فهُو کافِرٌ.
امام‌صادق: هرکه ناچار به خوردن مردار و خون و گوشت خوک شود و چیزی از آن‌ها نخورد تا بمیرد، کافر است.

٤۰. الإمامُ زينُ العابدينَ: ضَمِنْتُ عَلَى رَبِّي أَنْ لَا يَسْأَلَ أَحَدٌ مِنْ غَيْرِ حَاجَةٍ إِلَّا اضْطَرَّتْهُ الْمَسْأَلَةُ يَوْماً إِلَى أَنْ يَسْأَلَ مِنْ حَاجَةٍ.
امام سجاد: من پروردگارم را ضامن می‌گیرم که هیچ‌کس بدون داشتن نیاز از کسی چیزی نخواهد مگر آن که نیازخواهی (از مردم) روزی او را مجبور کند که واقعاً دست نیاز دراز کند.

چهل حدیث ۴۳

۱. الإمامُعليعليه‌السلام ـ و قد قيلَ لَهُ: أَلَا نَحرِسُکَ؟ ـ: حَرَسَ امْرَأً أَجَلُهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام عرض شد: از شما محافظت نکنیم؟ حضرت فرمود: اجل هر انسانی او را محافظت می‌کند.

۲. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: الرؤيا عَلى رِجْلِ طائِرٍ ما لَم تُعَبَّرْ، فإذا عُبِّرَت وَقَعَت، و لا تَقُصَّها إلّا على وادٍّ و ذِي رَأيٍ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خواب تا زمانی‌که تعبیر نشود چون پرنده روی سر خواب‌بیننده در پرواز است و همین‌که تعبیر شد فرود می‌آید. خواب خود را جز برای دوست و کسی‌که اهل فکر و نظر است بازگو نکنید.

۳. – الامام‌علی‌علیه‌السلام– كانَ يَقولُ–: لِيَجتَمِع فى قَلبِکَ الافتِقارُ إلَى النّاسِ، والاستِغناءُ عَنهُم، يَكونُ افتِقارُکَ إلَيهِم فى لينِ كَلامِکَ و حُسنِ بِشرِکَ، و يَكونُ استِغناؤکَ عَنهُم فى نَزاهَةِ عِرضِکَ و بَقاءِ عِزِّکَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: باید نیاز به مردم و بی‌نیازی از آنها، هر دو، در دلت جمع باشد، نیازت به آنها در نرم‌گویی و خوش‌رویی تو باشد و بی‌نیازیت از آنها در حفظ آبرو و نگهداری عزت و سربلندیت.

٤. الإمامُعليعليه‌السلام: السِّلْمُ ثمرة الحلمِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: صلح و آشتی میوهٔ بردباری است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: يَظْفَرُ مَن يَحْلُمُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بردبار پیروز است.

٥. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن عَمِلَ حَسَنَةً سِرّاً كُتِبَت لَهُ سِرّاً، فإذا أَقَرَّ بها مُحِيَتْ و كُتِبَت جَهراً، فأذا أَقَرَّ بها ثانياً مُحِيَت و كُتِبَت رياءً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه در نهان کار نیک انجام دهد، برایش نهانی نوشته می‌شود و چون آن را به زبان آورد، آن عمل نهانی پاک می‌شود و عملی آشکار نوشته می‌گردد و اگر برای دومین بار به زبان آورد عمل آشکار هم پاک می‌شود و برایش ریا می‌نویسند.

٦. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَا اتَّخَذَ اللَّهُ نَبِيّاً إِلَّا زَاهِدا.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند هیچ پیامبری را برنگزید، مگر آن که زاهد بود.

رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: في قولِ تعالي: «و آتَيناهُ الحُكمَ صَبِيّاً» –: يَعنِي الزُّهْدِ فِي الدُّنْيَا.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: درباره آیه «و در کودکی به او دانایی عطا کردیم»، فرمود: یعنی زهد و بی‌اعتنایی به دنیا.

۷. الإمامُعليعليه‌السلام: المُخْلِصُ حَرِيٌّ بالإجابَةِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: مخلص سزاوار اجابت (دعا) است.

۸. عنه‌علیه‌السلام: وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَرْضَى عَنْكُمْ بِشَيْءٍ سَخِطَهُ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، وَ لَنْ يَسْخَطَ عَلَيْكُمْ بِشَيْءٍ رَضِيَهُ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُم.
بدانید که خداوند هرگز خشنود نخواهد شد از شما به چیزی که به سبب آن بر پیشینیانتان خشم گرفته و هرگز خشمگین نخواهد شد از شما به چیزی که به سبب آن از پیشینیانتان خشنود شده است.

۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: السَّخَاءُ مَا كَانَ ابْتِدَاءً فَأَمَّا مَا كَانَ مِنْ مَسْأَلَةٍ فَحَيَاءٌ وَ تَذَمُّمٌ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بخشندگی آن است که بی‌خواهش کسی صورت گیرد؛ اما آن بخشندگی که در مقابل درخواست انجام گیرد ناشی از شرمندگی و برای فرار از نکوهش است.

۱۰. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: جالسوا الكبراء و سائلوا العلماء و خالطوا الحكماء.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: با بزرگان مجالست کنید و از دانشمندان بپرسید و با حکیمان آمیزش کنید.

۱۱. الإمامُالرِّضاعلیه‌السلام: فإنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ يُبغِضُ شُهرَةَ العِبادَةِ و شُهرَةَ اللِّباسِ.
امام‌رضاعلیه‌السلام: هرکه خود را به عبادت شهره سازد، به دین (و دین‌داری) او بدگمان باشید؛ زیرا خدای عزوجل از شهرت عبادت و شهرت لباس نفرت دارد.

۱۲. – الامام‌علی‌علیه‌السلام: الاشتِغالُ بِالفائِتِ يُضَيِّعُ الوَقتَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: پرداختن به عمر گذشته، زمان حال را هدر می‌دهد.
– الامام‌علی‌علیه‌السلام: شَرُّ ما شَغَلَ بِهِ المَرءُ وَقتَهُ الفُضولُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بدترین چیزی که آدمی وقت خود را مصروف آن سازد؛ کارهای زیادی (و بی‌حاصل) است.
– الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَنِ اشتَغَلَ بِغيرِ المُهِمِّ ضَيَّعَ الأَهَمَّ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هر کس به چیزی که مهم نیست بپردازد، آنچه را که اهمیت بیشتری دارد از دست دهد.

۱۳.– الامام‌علی‌علیه‌السلام: جاهِدوا فی سبیلِ اللهِ بأیدیکُم، فإن لَم تَقدِروا فجاهِدوا بألسِنَتِکُم، فإن لَم تَقدِروا فجاهِدوا بقُلوبِکُم.
امام علی‌علیه‌السلام : در راه خدا با دستهای خود بجنگید, اگر نتوانستید با زبانهای خود بجنگید و اگر باز هم نتوانستید با دلهای خود بجنگید.

۱۴. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: رِضاالله فِي رِضاالوالِدِ، و سَخَطُ اللهِ فِي سَخَطِ الوالِدِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خشنودی خدا در خشنودی پدر است و ناخشنودی خدا در ناخشنودی پدر.

۱۵. وَ مِنْهُ، نَقْلًا مِنْ كِتَابِ الْمَحَاسِنِ، وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِی‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام وَ قَدْ صَلَّى الْعَصْرَ وَ هُوَ جَالِسٌ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ فِی الْمَسْجِدِ فَقُلْتُ يَا ابْنَ رسول‌اللهإِنَّ بَعْضَ السَّلَاطِينِ يَأْمَنُنَا عَلَى الْأَمْوَالِ يَسْتَوْدِعُنَاهَا وَ لَيْسَ يَدْفَعُ إِلَيْكُمْ خُمُسَكُمْ أَ فَنُؤَدِّيهَا إِلَيْهِمْ قَالَ وَ رَبِّ هَذِهِ الْقِبْلَةِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَوْ أَنَّ ابْنَ مُلْجَمٍ قَاتِلَ أَبِی فَإِنِّی أَطْلُبُهُ وَ هُوَ مُتَسَتِّرٌ لِأَنَّهُ قَتَلَ أَبِی ائْتَمَنَنِی عَلَى الْأَمَانَةِ لَأَدَّيْتُهَا إِلَيْهِ
عبد الله بن سنان گوید در مسجد بر امام‌صادق‌علیه‌السلام وارد شدم در حالیکه نماز عصر را خوانده بود و همچنان بر سجاده رو به قبله نشسته بود. گفتم ای پسررسول‌خدابعضی از سلاطین اموالی نزد ما به امانت میگذارند اینها همانهایی هستند که حقوق شما را نمیدهند آیا از آن مالها برداریم و حقوق شما را ادا کنیم؟ امام‌علیه‌السلام فرمود به حق این قبله، به حق این قبله، به حق این قبله اگر ابن ملجم که قاتل پدر من است و من در پی اویم، امانتی نزدم بگذارم، در امانتش خیانت نمیکنم.

۱۶. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: لا تَضجَعْ ما استَطَعتَ القِيامَ مِن العِلَّةِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: تا زمانی‌که بیماری تو را از پا نینداخته است، خود را در بستر مینداز.

۱۷. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: بِبَذلِ الرحمَةِ تُستَنزَلُ الرحمَةُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: با مهربانی به دیگران است که رحمت (خدا) فرود می‌آید.

۱۸. – رسولُ‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله– فی حُقوقِ الجارِ–: إنِ استَغاثَکَ أغَثتَهُ، و إنِ استَقرَضَکَ أقرَضتَهُ، و إن أصابَتهُ مُصيبَةٌ عَزَّيتَهُ، و إن أصابَهُ خَيرٌ هَنَّأتَهُ، و إن مَرِضَ عَدتَهُ، و إذا اشتَرَيتَ فاکِهَةً فأهدِ لَهُ، فإن لَم تَفعل فأدخِلها سِرّاً، و لا تُخرِج بها وُلدَکَ تَغيظُ بها وُلدَهُ، ولا تؤذِهِ بِرِيحِ قِدرِکَ إلّا أن تَغرِفَ لَهُ مِنها.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله درباره حقوق همسایه فرمود: اگر از تو کمک خواست کمکش کنی , اگر از تو قرض خواست به اوقرض دهی , اگر مصیبتی دید او را دلداری دهی , اگر خیر و خوبی به او رسیدبه وی تبریک و شادباش گویی , اگر بیمار شد به عیادتش روی , هرگاه میوه ای خریدی برای او تعارف بفرستی و اگر اینکار را نکردی مخفیانه میوه را به خانه ات ببر, فرزندت را همراه میوه بیرون میاورکه بچه او با دیدن میوه در دست او ناراحت شود, با بوی و دود دیگت او را ناراحت نکن مگر آن که مقداری ازغذای آن را برای او بفرستی .

۱۹. – الامام‌علی‌علیه‌السلام: جِهادُ المَرأةِ حُسنُ التَّبَعُّلِ.
امام علی‌علیه‌السلام: جهاد زن این است که خوب شوهرداری کند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَوْ أَمَرْتُ أَحَداً أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ، لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر قرار بود دستور دهم کسی در برابر کسی سجده کند، حتماً به زن دستور می‌دادم که شوهرش را سجده کند.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يحملنّکم استبطاء أمرٍ على استعجاله فإنّ اللّه عزّ و جلّ لا يعجل بعجلة أحد.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: تصور تأخیر کاری وادارتان نکند که آن را بشتاب خواهید که خدای عز و جل از عجله کسی عجله نمی کند.

۲۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: كانَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله إذا وَرَدَ عليهِ أمرٌ يَسُرُّهُ قالَ: الحَمدُ لِلّهِ على هذِهِ النِّعمَةِ، و إذا وَرَدَ عليهِ أمرٌ يَغتَمُّ بهِ قالَ: الحَمدُ لِلّهِ على كُلِّ حالٍ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله هرگاه امر خوش‌حال کننده‌ای برایش پیش می‌آمد، می‌فرمود: خدا را بر این نعمت سپاس و هرگاه پیشامدی می‌کرد که از آن غمگین می‌شد، می‌فرمود: در هر حال خدا را سپاس.

۲۲. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: لقد أتعَبَکَ مَن أکرَمَکَ إن کُنتَ کريماً.
امام‌علی‌علیه‌السلام: اگر بزرگوار باشی و کسی گرامیت دارد، هر آینه تو را به زحمت و رنج انداخته است.

۲۳. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله لَمّا قَدِمَ يَعقوبُ على يُوسفَ‌علیه‌السلام خَرَجَ يُوسفُ‌علیه‌السلام فاستَقبَلَهُ في مَوكِبِهِ، فَمَرَّ بامرأةِ العَزيزِ و هِيَ تَعبُدُ في غُرفَةٍ لَها، فلَمّا رأتهُ عَرَفَتهُ فنادَتهُ بصَوتٍ حَزينٍ: أيُّها الرّاكِبُ طالَ ما

أحزَنتَني، ما أحسَنَ التَّقوى كيفَ حَرَّرَتِ العَبيدَ؟! و ما أقبَحَ الخَطيئَةَ كيفَ عَبَّدَتِ الأحرارَ؟!

رسول‌خداﷺ فرمودند: هنگامی‌که یعقوب به دیدن یوسف رفت، یوسفؑ با موکب خود به استقبال او بیرون آمد. در راه بر همسر عزیز گذشت که در غرفهٔ خود مشغول عبادت بود، همسر عزیز چون یوسف را دید او را شناخت و با آوازی حزین صدا زد: هان! ای سواره، مرا به اندوهی دراز گرفتار ساختی. چه نیکوست تقوا و پرهیزگاری، چگونه بندگان را آزاد کرد؟ و چه زشت است گناه، چگونه آزادها را بنده ساخت؟

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: إيّاكَ و اللّجاجة فإنّ أوّلها جهل و آخرها ندامة.

رسول‌خداﷺ فرمودند: از لجاجت بپرهیز که آغازش جهالت است و انجامش ندامت.

۲۵. الإمامُ العسكريُّؑ: ربّما كانتِ الغِيَرُ نَوعاً مِن أدبِ اللهِ عَزَّوَجلَّ.

امام‌عسکریؑ: چه‌بسا که دگرگونی‌های زمانه نوعی از تأدیب‌کردن خداوند عزّوجلّ باشد.

۲۶. الإمامُ العسكريُّؑ: إنَّ شيعتَنا مَن شَيَّعَنا في أعمالِنا.

امام‌عسکریؑ: شیعهٔ ما کسی است که از ما دنباله‌روی و از کردار ما پیروی کند.

۲۷. الإمامُ الرِّضاؑ: لا يَجتَمِعُ المالُ إلّا بخِصالٍ خَمسٍ: بِبُخلٍ شَديدٍ، و أمَلٍ طَويلٍ، و حِرصٍ غالِبٍ، و قَطيعَةِ الرَّحِمِ، و إيثارِ الدُّنيا علَى الآخِرَةِ.

امام‌رضاؑ: مال و ثروت جمع نشود، مگر با داشتن پنج خصلت: بخل شدید، آرزوی دراز، آزمندی چیره (بر جان)، رسیدگی‌نکردن به خویشان و برگزیدن دنیا بر آخرت.

۲۸. الإمامُ عليؑ: لا تُحَقِّروا ضُعفاءَ إخوانِكُم؛ فإنّهُ مَنِ احتَقَرَ مُؤمِناً لم يَجمَعِ اللهُ عَزَّوجلَّ بينهما في الجنّةِ إلّا أن يتوبَ.

امام‌علیؑ: برادران تهیدست خود را تحقیر نکنید؛ زیرا هرکس مؤمنی را حقیر شمارد، خداوند عزوجل میان آن دو در بهشت جمع نکند، مگر اینکه توبه نماید.

۲۹. الإمامُ عليؑ: مَنِ اشتَغَلَ بِذِكرِ الناسِ قَطَعَهُ اللهُ سبحانَهُ عَن ذِكرِهِ.

امام‌علیؑ: هرکه به یاد مردم سرگرم شود خداوند سبحان او را از یاد خود جدا کند.

۳۰. الإمامُ الصادقؑ: لا تُسَمِّ الرَّجُلَ صَديقاً سِمَةَ مَعرِفَةٍ حتّى تَختَبِرَهُ بثلاثٍ: تُغضِبُهُ فَتَنظُرُ غَضَبَهُ يُخرِجُهُ مِن الحَقِّ إلى الباطِلِ، و عندَ الدِّينارِ و الدِّرهَمِ، و حتّى تُسافِرَ مَعهُ.

امام‌صادقؑ: هیچ‌کس را به دوستی مشناس، مگر آنکه در سه چیز او را بیازمایی: او را به خشم آوری و ببینی که آیا این خشم او را از حق به باطل می‌کشاند؛ در درهم و دینار و در سفرکردن با او.

۳۱. رسول‌اللهﷺ: يُنادِي مُنادٍ في النارِ: يا حَنّانُ يا مَنّانُ نَجِّني مِنَ النارِ، فَيَأمُرُ اللهُ مَلَكاً فَيُخرِجُهُ حتّى يَقِفَ بينَ يَدَيهِ، فيقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: هل رَحِمتَ عُصفوراً.

پیامبر خداﷺ: آوازدهنده‌ای در دوزخ فریاد می‌زند: مهربانا! بخشایشگرا! مرا از آتش رهایی ده. پس خداوند فرشته‌ای را فرمان می‌دهد که او را از آتش بیرون می‌آورد و در پیشگاه پروردگار می‌ایستد. خداوندﷻ به او می‌فرماید: آیا تو به گنجشکی رحم کردی؟

رسول‌اللهﷺ: إنّما يَرحَمُ اللهُ مِن عِبادِهِ الرُّحَماءَ.

پیامبر خداﷺ: خداوند تنها به بندگان مهربان خود، رحم می‌کند.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: الشَّفاعَةُ لا تَكونُ لِأهلِ الشَّكِّ و الشِّركِ، و لا لِأهلِ الكُفرِ و الجُحُودِ، بل يَكونُ لِلمؤمنينَ مِن أهلِ التوحيدِ.

پیامبر خداﷺ: نه شکاکان و مشرکان شفاعت شوند و نه کافران و منکران؛ بلکه شفاعت مخصوص مؤمنان یکتاپرست است.

۳۳. رسول‌اللهﷺ: مَن عَشِقَ فَكَتَمَ وعَفَّ فَماتَ فهُو شَهيدٌ.

پیامبر خداﷺ: هرکه عاشق شود و عشق خود را بپوشاند و پاک‌دامنی ورزد و بدان‌سبب بمیرد، شهید است.

۳۴. الإمامُ عليؑ: إنكَ إن صَبَرتَ جَرَت عليكَ المَقاديرُ و أنتَ مَأجُورٌ، و إن جَزِعتَ جَرَت عليكَ المَقاديرُ و أنتَ مَأزُورٌ.

امام‌علیؑ: اگر صبر کنی مقدرات الهی بر تو جاری می‌شود و مأجور خواهی بود و اگر بی‌تابی کنی باز هم مقدرات خداوند بر تو جاری می‌شود و گناهکار خواهی بود.

۳۵. محمّدُ بنُ عبدِاللهِ الكوفيّ: لمّا حَضَرَت إسماعيلَ بنَ أبي عبدِ اللهِ الوَفاةُ جَزِعَ أبُو عبدِاللهِؑ جَزَعاً شَديداً، فلمّا غَمَّضَهُ دعا بقَميصٍ غَسيلٍ أو جَديدٍ فَلَبِسَهُ، ثُمّ تَسَرَّحَ و خَرَجَ يَأمُرُ و يَنهى،

فقالَ لَهُ بعضُ أصحابِهِ: جُعِلتُ فِداکَ، لقد ظَنَنّا أن لایُنتَفَعُ بکَ زماناً لِما رَأینا مِن جَزَعِکَ! قالَ: إنّا أهلُ بیتٍ نَجزَعُ ما لم تَنزِلِ المُصیبَةُ، فإذا نَزَلَت صَبَرنا.

محمدبن‌عبدالله کوفی: چون مرگ اسماعیل فرزند امام‌صادق‌علیه‌السلام فرا رسید، حضرت سخت بیتابی کرد... اما همین‌که چشمان او را برهم نهاد، پیراهنی شسته یا نو طلبید و آن را پوشید و سپس بیرون آمد و به بیان اوامر و نواهی (الهی) پرداخت. یکی از اصحاب ایشان عرض کرد: فدایت شوم، وقتی آن بیتابی شما را دیدیم گمان بردیم که تا مدتی از شما بی‌بهره خواهیم ماند. حضرت فرمود: ما خاندانی هستیم که تا مصیبت فرود نیامده است، بیتابی می‌کنیم اما همین‌که نازل شد شکیبایی می‌ورزیم.

۳۶. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: یُکرَهُ إجابَةُ مَن یَشهَدُ وَلیمَتَهُ الأغنیاءُ دُونَ الفُقَراءِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: پذیرفتن دعوت کسی که ثروتمندان در دعوت او هستند و فقیران حضور ندارند کراهت دارد.

۳۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا یَتَکَلَّفَنَّ أحَدٌ لِضَیفِهِ ما لا یَقدِرُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ‌کس نباید بیش از توانش خود را برای میهمان به زحمت اندازد.

ـ الحارثُ الأعورُ: أتانِي أمیرُالمؤمنینَ‌علیه‌السلام فقلتُ لَهُ: یا أمیرَالمؤمنینَ أُدخُلْ مَنزِلِي، فقالَ: علی شرطِ أن لا تَدَّخِرَ عنّي شیئاً مِمّا في بیتِکَ، و لا تَتَکَلَّفَ شیئاً ممّا وَراءَ بابِکَ.

نیز حارث اعور می‌گوید: امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام نزد من آمد. من عرض کردم: یا امیرالمؤمنین به منزل من تشریف بیاورید. فرمود: به این شرط می‌آیم که حاضری خانه‌ات را از من دریغ ننمایی و از بیرون هم چیزی تهیه نکنی.

۳۸. الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: إنّ اللهَ یُحِبُّ إطعامَ الطَّعامِ و هِراقَةَ الدِّماءِ.

امام‌باقرعلیه‌السلام: خداوند اطعام‌کردن و قربانی‌کردن را دوست دارد.

۳۹. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: الحَظُّ یَأتِي مَن لا یَأتیهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: بهرهٔ هر کس گرچه در پی آن نرود به او می‌رسد.

۴۰. الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: لَمّا دَعا نوحٌعلیه‌السلام رَبَّهُ عزّوجلّ علی قَومِهِ أتاهُ إبلیسُ لَعَنَهُ اللهُ فقالَ: یا نوحُ... اذکُرْني في ثلاثة مَواطِنَ، فإنّي أقرَبَ ما أکُونُ إلی العَبدِ إذا کانَ في إحداهُنَّ: اُذکُرْني إذا غَضِبتَ، واذکُرْني إذا حَکَمتَ بینَ اثنَینِ، واذکُرْني إذا کُنتَ مَع امرأةٍ خالیاً لَیسَ مَعَکُما أحَدٌ.

امام‌باقرعلیه‌السلام: وقتی نوح‌علیه‌السلام قوم خود را به درگاه خدای عزوجل نفرین کرد، ابلیس، که لعنت خدا بر او باد، نزد وی آمد و گفت: یا نوح!... در سه جا به یاد من باش؛ زیرا، من در یکی از این سه جا بیش از هر زمانی به بنده نزدیکم: هرگاه خشمگین شدی، به یاد من باش، هرگاه میان دو نفر داوری کردی، به یاد من باش و هرگاه با زنی تنها بودی و هیچ‌کس با شما نبود، به یاد من باش.

چهل حدیث ٤٤

١. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: مَن قَضى حقَّ مَن لا يَقْضي حقَّهُ فكأنّما قد عَبَدهُ مِن دونِ اللهِ. و قالَ‌عليه‌السلام: اخْدُمْ أخاكَ، فإنِ اسْتَخْدَمَكَ فلا و لا كَرامَةَ!

امام‌صادق‌عليه‌السلام: اگر کسی حق دیگری را رعایت کند بی آنکه آن دیگری حق او را بپردازد چنان است که وی را پرستیده باشد، نه خدا را. و فرمود: به برادرت خدمت کن. اما اگر از تو خواست خدمتش کنی این کار را نکن و احترامی برایش قائل نشو. راوی می‌گوید: به امام عرض شد: کسی‌که برای من حق نمی‌شناسد برایش حقی قائل باشم؟ فرمود: نه، هیچ احترامی هم برایش قائل نشو.

٢. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: إذا رَأى الرجُلُ ما يَكرَهُ في مَنامِهِ فَلْيَتَحَوَّلْ عن شِقِّهِ الذي كانَ علَيهِ نائماً ولِيَقُلْ ﴿إنَّما النَّجْوى مِنَ الشيطانِ لِيَحْزُنَ الذينَ آمنوا و لَيْسَ بضارِّهِم شيئاً إلّا بِإذْنِ اللهِ﴾ ثُمّ لِيَقُلْ: عُذْتُ بما عاذَتْ به ملائكةُ اللهِ المُقرَّبُونَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هرگاه کسی خواب ناخوشایندی دید از پهلویی که خوابیده به پهلوی دیگر خود برگردد و بگوید: «همانا نجواکردن کار شیطان است تا بدان وسیله مؤمنان را اندوهگین سازد و تا خدا نخواهد، هیچ زیانی به آنان نرساند». سپس بگوید: از شر خوابی که دیدم و از شر شیطان رجیم به همان پناه می‌برم که فرشتگان مقرب خدا و پیامبران مرسل او و بندگان نیکوکارش بدو پناه بردند.

٣. – الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: مَن أكرَمَكَ فأكرِمهُ، و مَنِ استَخَفَّ بِكَ فأكرِم نَفسَكَ عَنهُ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هر که تو را گرامی داشت، او را گرامی بدار و هر که تو را خوار شمرد، خودت را از او منزه و بر کنار بدار.

٤. الإمامُ‌علي‌عليه‌السلام: الحِلمُ عِندَ شِدَّةِ الغَضَبِ يُؤمِنُ غَضَبَ الجَبّارِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: بردباری‌کردن در اوج خشم آدمی را از خشم جبار در امان می‌دارد.

٥. الإمامُ‌الرِّضا‌عليه‌السلام: المُستَتِرُ بالحَسَنةِ تَعدِلُ سَبعينَ حَسَنةً.

امام‌رضا‌عليه‌السلام: کار نیک پنهانی با هفتاد کار نیک برابری می‌کند.

٦. الإمامُ علي‌عليه‌السلام: فَمَنْ لَمْ يَأْسَ عَلَى الْمَاضِي وَ مَنْ لَمْ يَفْرَحْ بِالآتِي فَهُو الزاهِدُ.

امام علی‌عليه‌السلام: بنابراین، کسی که بر گذشته اندوه نخورد و برای آنچه به دستش می‌رسد شاد نشود، زاهد است.

٧. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: إذا دَخَلتَ مَدْخَلاً تَخافُهُ فاقْرَأ هذِه الآيَةَ: ﴿رَبِّ أدْخِلْني مُدْخَلَ صِدْقٍ و أخْرِجْني مُخْرَجَ صِدْقٍ واجْعَلْ لي مِن لَدُنْكَ سُلْطاناً نَصيراً﴾، فإذا عايَنْتَ الّذي تَخافُهُ فاقْرَأ آيَةَ الكُرْسِيِّ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هرگاه وارد جایی شدی که می‌ترسی این آیه را بخوان: «ربّ ادخلنی مدخل صدق واخرجنی مخرج صدق واجعل لی من لدنک سلطاناً نصیراً» (پروردگارا مرا به ورودگاه راستین وارد و از خروج‌گاه راستین خارج کن و از جانب خویش، قدرتی یاریگر برایم قرار بده.) و هرگاه چیزی را که از او می‌ترسی دیدی آیةالکرسی را بخوان.

٨. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: يَا أَبَا ذَرٍّ، إِذَا رَأَيْتَ أَخَاكَ قَدْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا فَاسْتَمِعْ مِنْهُ، فَإِنَّهُ يُلْقِي إِلَيْكَ الْحِكْمَةَ.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: ای اباذر، هرگاه دیدی برادرت به دنیا پشت کرده است، به سخنان او گوش کن؛ زیرا که او حکمت تعلیم می‌دهد.

الإمامُ علي‌عليه‌السلام: مَعَ الزُّهْدِ تُثْمِرُ الْحِكْمَةَ.

امام علی‌عليه‌السلام: با زهد است که حکمت به بار می نشیند.

٩. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: السَّخِيُّ بِمَا مَلَكَ وَ أَرَادَ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى وَ أَمَّا الْمُتَسَخِّي فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ تَعَالَى فَحَمَّالُ سَخَطِ اللَّهِ وَ غَضَبِه.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: بخشنده کسی است که در اموال خود و برای رضای خدا بخشندگی داشته باشد. کسیکه در راه معصیت خدا دست و دل باز باشد، بارکش خشم و ناخشنودی خداست.

١٠. قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ اللّه ليؤيّد هذا الدّين بالرّجل الفاجر.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمودند: خداوند این دین را بمرد بدکار یاری میکند.

١١. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله – في رجُلٍ يُصَلّي مَعهُ و يَرتَكِبُ الفَواحِشَ–: إنّ صلاتَهُ تَنهاهُ يَوماً ما، فلَم يَلبَث أن تابَ.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله دربارهٔ مردی که روز نماز می‌خواند و شب دزدی می‌کرد، فرمود: نمازش او را از این کار باز خواهد داشت. و چنین شد.

١٢. – الإمام‌الباقر‌عليه‌السلام: إذا أتَت عَلَى العَبدِ أربَعونَ سَنَةً قيلَ لَهُ: خُذ حِذرَكَ؛ فإنَّكَ غَيرُ مَعذورٍ.

امام‌باقر(ع): هرگاه چهل سال بر بنده بگذرد، به او گفته شود: به هوش باش؛ زیرا دیگر عذری از تو پذیرفته نیست.

۱۳.– رسولُ‌اللهِ(ص): لَأن أحرُسَ ثَلاثَ لَيالٍ مُرابِطاً مِن وراءَ بَيضَةِ المُسلِمينَ أحَبُّ إلَيَّ مِن أن تُصيبَنى لَيلةُ القَدرِ فى أحَدِ المَسجِدَينِ: المَدينةِ أو بَيتِ المَقدِسِ.

پیامبر خدا(ص): اگر سه شب از مرزهای مسلمانان نگهبانی کنم خوشتر دارم تا شب قدر را در یکی از دو مسجد مدینه یا بیت المقدس درک کنم .

۱٤. الإمامُ‌الصادق(ع): بِرُّ الوالِدَينِ واجِبٌ، فإن كانا مُشرِكَينِ فلا تُطِعْهُما و لا غَيرَهُما في المَعصيَةِ؛ فإنّهُ لا طاعَةَ لِمَخلوقٍ في مَعصِيَةِ الخالِقِ.

امام‌صادق(ع): نیکی (یا اطاعت) به پدر و مادر واجب است، اما اگر مشرک بودند، در کار معصیت، از آنان و از هیچ‌کس دیگری اطاعت نکن؛ زیرا در معصیت خالق، از هیچ مخلوقی اطاعت نباید کرد.

۱۵. وَ مِنْهُ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ بَعَثَ اللَّهُ نَبِيّاً إِلَى قَوْمٍ وَ أَمَرَهُ أَنْ يُقَاتِلَهُمْ فَشَكَا إِلَى اللَّهِ الضَّعْفَ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنَّ النَّصْرَ يَأْتِيكَ بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَنِي بِقِتَالِ بَنِي فُلَانٍ فَشَكَوْتُ إِلَيْهِ الضَّعْفَ فَقَالُوا لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّ النَّصْرَ يَأْتِينِي بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَقَالُوا مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ قَالَ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ بِالنَّصْرِ فِي سَنَتِهِمْ تِلْكَ لِتَفْوِيضِهِمْ إِلَى اللَّهِ وَ قَوْلِهِمْ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ...

امام‌صادق(ع): خداوند به پیامبر امتی فرمان داد تا با گروهی جهاد کنند. او از ضعف نالید. خداوند فرمود: نصرت بعد از پانزده سال خواهد رسید. چون به امتش گفت که خدا چنین خواسته گفتند لا حول و لا قوة إلا بالله. و چون گفت نصرت به این زودی نخواهد رسید گفتند هرچه خدا بخواهد که قوت از آن اوست. پس خداوند همان سال نصرتشان کرد چون امرشان را بر خدا تفویض کرده بودند و به قوت خدا پناه برده بودند.

۱٦. الإمامُ‌الكاظم(ع): لَيسَ الحِميةُ أن تَدَعَ الشيءَ أصلاً لا تَأكُلَهُ، ولكنَّ الحِميَةَ أن تَأكُلَ مِنَ الشيءِ و تُخَفِّفَ.

امام‌کاظم(ع): پرهیز این نیست که چیزی را اصلاً نخوری، بلکه پرهیز آن است که از هر چیزی سبک بخوری.

۱۷. الإمامُ‌علي(ع): أبلَغُ ما تَستَدِرُّ بهِ الرحمَةَ أن تُضمِرَ لِجَميعِ الناسِ الرحمَةَ.

امام‌علی(ع): بهترین وسیلهٔ ریزش رحمت (خدا) مهربان‌بودن به همهٔ مردمان است.

۱۸. – رسولُ‌اللهِ(ص): أحَبُّ عِبادِ اللهِ إلى اللهِ أنفَعُهُم لِعِبادِهِ.

پیامبر خدا(ص): محبوبترین بندگان خدا نزد خداوند کسی است که در ادای حق خداکوشاتر باشد.

۱۹. – رسولُ‌اللهِ(ص): الخَلقُ عِيالُ اللهِ، فأحَبُّ الخَلقِ إلى اللهِ مَن نَفَعَ عِيالَ اللهِ، و أدخَلَ على أهلِ بَيتٍ سُروراً.

پیامبر خدا(ص): مردم نانخورهای خدایند, پس محبوبترین کس نزد خدا آن است که به حال آنها سودمندتر باشد و خانواده‌ای راخوشحال کند.

۲۰. الإمامُ‌الصادق(ع): مَنْ آجَرَ نفسَهُ فقد خَطَرَ على نفسِهِ الرِّزقَ.

امام‌صادق(ع): کسی‌که خود را مزدبَر (دیگری) کند، مانع روزی خود شده است. در روایتی دیگر آمده است: چگونه مانع روزی خود نشده حال آنکه دسترنجش از آنِ کارفرمایی است که او را اجیر خود کرده است؟

لأبی عبدِاللهِ(ع): لا يُؤجِرْ نفسَهُ، ولكنْ يَسترزِقُ اللهَ عزّوجلّ و يَتَّجِرُ.

عمار ساباطی می‌گوید: به ابوعبدالله (امام‌صادق(ع)) عرض کردم: انسان می‌تواند تجارت کند بااین‌حال اگر خودش را اجیر (دیگری) سازد، به‌اندازه‌ای که خودش تجارت کند به او داده می‌شود. فرمود: اجیر نشود، بلکه از خداوند بزرگ روزی طلبد و دست به تجارت زند؛ زیرا اگر مزدوری کند، مانع روزی خود شده است.

۲۱. الإمامُ‌الصادق(ع): إذا ذَكَرَ أحَدُكُم نِعمةَ اللهِ عَزَّوجلَّ فَليَضَعْ خَدَّهُ على التُّرابِ شُكراً لِلّهِ.

امام‌صادق(ع): هرگاه فردی از شما به یاد نعمت خدای عزوجل افتاد برای سپاسگزاری از خدا گونه‌اش را بر خاک گذارد. اگر سواره بود پیاده شود و گونه‌اش را بر خاک نهد و اگر به‌خاطر ترس از بدنامی نتوانست پیاده شود صورتش را بر کوههٔ زین بگذارد و اگر باز هم نتوانست این کار بکند، گونه‌اش را بر کف دست خود بگذارد و آن‌گاه خدا را برای نعمتی که به او داده است حمد گوید.

۲۲. رسول‌اللهﷺ ـ لمّا دَخَلَ علَيهِ سلمانُ و هَو مُتّكئٌ على وِسادَةٍ فَألقاها إلَيه، ثُمَّ قالَ ـ: يا سلمانُ، ما مِن مُسلمٍ دَخَلَ على أخيهِ المُسلمِ فَيُلقي لَهُ الوِسادَةَ إكراماً لَهُ إلّا غَفَرَ اللهُ لَهُ.
پیامبر خداﷺ بر بالشی تکیه زده بود که سلمان وارد شد. پیامبر پشتی را به او داد و فرمود: ای سلمان، هیچ مسلمانی نیست که برادر مسلمانش بر او وارد شود و به احترام او برایش پشتی بگذارد، مگر اینکه خداوند او را بیامرزد.

۲۳. رُوِيَ أنّ اللهَ أوحى إلى داودَ: يا داودُ، ذِكري للذّاكِرينَ، و جَنّتي للمُطِيعينَ، و زيارَتي للمُشتاقِينَ، و أنا خاصّةٌ للمُحِبّينَ.
روایت شده است که خداوند به داود وحی کرد: هرکس حبیبی را دوست بدارد، سخنش را باور می‌کند و هرکس به حبیبی انس گیرد، گفتارش را می‌پذیرد و کردارش را می‌پسندد و هرکس به حبیبی اعتماد کند، به او تکیه می‌کند و هرکه مشتاق حبیبی باشد، در رفتن به‌سوی او می‌کوشد. ای داود، یاد من، از آنِ یادکنندگان است و بهشت من، از آنِ فرمانبرداران و دیدارم از آنِ مشتاقان و من ویژهٔ دوستداران و عاشقان هستم.

۲٤. قال رسول‌اللهﷺ: الإثم ما حاكَ في النّفس و تردّد في الصّدر و إن أفتاك المفتون.
رسول‌خداﷺ: و بدی آنست که بر دل ننشیند و دوست نداری مردم از آن خبر دار شوند دیگران هر چه می خواهند بگویند.

۲۵. الإمام‌الصادق: أيُّما ناشٍ نَشأ في قومِهِ ثمّ لم يُؤدَّبْ على معصيتِهِ كانَ اللهُ عزَّوجلَّ أوّلُ ما يُعاقِبُهُم فِي أن ينقُصَ مِن أرزاقِهِم.
امام‌صادق: هر آدمی که درمیان مردمش رشد کند و برای ارتکاب گناهی تأدیب و تنبیه نشود، نخستین کیفری که خداوند عزوجل به‌سبب او، آن مردم را می‌دهد کاستن از روزی‌های ایشان است.

۲٦. الإمام‌الصادق ـ جعفر: إنّ لِمُحِبّينا في السِّرِّ و العَلانِيَةِ علاماتٍ يُعرَفُونَ بها، أوّلُها أنّهُم عَرَفُوا التَّوحيدَ حَقَّ مَعرِفَتِهِ.
مردی گفت: من از دوستداران باطنی و ظاهری شما هستم. امام‌صادق فرمود: دوستداران باطنی و ظاهری ما نشانه‌هایی دارند که با آن‌ها شناخته می‌شوند. مرد پرسید: آن نشانه‌ها چیست؟ حضرت فرمود: چند خصلت دارند. اولین خصلت آن است که خدای یگانه را چنان که باید شناخته‌اند و علم توحید او را خوب آموخته‌اند.

۲۷. الإمامُ الحسينُ: مالُكَ إن لَم يَكُنْ لَكَ كُنتَ لَهُ، فلا تُبقِ علَيهِ فإنّهُ لا يُبقي علَيكَ، وكُلْهُ قَبلَ أن يَأكُلَكَ ليس الزُّهدُ أن لا تَملِكَ شيئاً، بلِ الزُّهدُ أن لا يَملِكَكَ شيءٌ.
امام‌حسین: دارایی تو اگر از آن تو نباشد، تو از آنِ او خواهی بود. پس به آن رحم نکن؛ زیراکه او به تو رحم نمی‌کند و پیش از آنکه او تو را بخورد تو آن را بخور. زهد آن نیست که مالک چیزی نباشی، بلکه زهد آن است که چیزی مالک تو نباشد.

۲۸. الإمام‌الصادق: إنّ اللهَ عَزَّوجلَّ يَلتَفِتُ يَومَ القِيامَةِ إلى فُقَراءِ المؤمنينَ شَبيهاً بالمُعتَذِرِ إلَيهِم، فيَقولُ: و عِزَّتي و جَلالي، ما أفقَرتُكُم في الدنيا مِن هَوانٍ بِكُم عَلَيَّ ولَتَرَونَ ما أصنَعُ بِكُمُ اليَومَ!
امام‌صادق: خداوند عزوجل درروز قیامت به مؤمنان فقیر، با نگاهی پوزش‌خواهانه می‌نگرد و می‌فرماید: به عزّت و جلالم سوگند، که من شما را در دنیا از روی خواری و بی‌اعتنایی به شما، فقیرتان نکردم. هر آینه امروز رفتار مرا با خود می‌بینید.
الإمام‌الصادق: إنّ اللهَ جلَّ ثناؤهُ لَيَعتَذِرُ إلى عَبدِهِ المؤمنِ المُحْوِجِ في الدنيا كما يَعتَذِرُ الأخُ إلى أخيهِ، فيَقولُ: و عِزَّتي و جَلالي، ما أحوَجتُكَ في الدنيا مِن هَوانٍ كانَ بِكَ عَلَيَّ فارفَعْ هذا السَّجْفَ فانظُرْ إلى عَوَّضتُكَ مِن الدنيا. قالَ: فَيَرفَعُ فيَقولُ: ما ضَرَّني ما مَنَعتَني مع ما عَوَّضتَني؟!
امام‌صادق: (درروز قیامت) خداوند، جل‌ثناؤه، همچنان که برادری از برادرش پوزش می‌خواهد، از بندهٔ مؤمن نیازمند خود در دنیا، پوزش می‌خواهد و می‌فرماید: به عزت و جلالم سوگند که من تو را در دنیا از سر خواریت نزد من، محتاج نکردم. اکنون این روپوش را بردار و ببین به جای دنیا به تو چه داده‌ام. او روپوش را بردارد و گوید: با این عوضی که به من دادی مرا چه زیان اگر آنچه را در دنیا از من گرفتی.

۲۹. عن بعضِ الصادِقينَ: ذِكرُ اللِّسانِ الحَمدُ و الثَّناءُ، و ذِكرُ النَّفسِ الجَهدُ و العَناءُ، و ذِكرُ الرُّوحِ الخَوفُ والرَّجاءُ، و ذِكرُ القَلبِ الصِّدقُ و الصَّفاءُ، و ذِكرُ العَقلِ التَّعظيمُ و الحَياءُ، و ذِكرُ المَعرِفَةِ التَّسليمُ و الرِّضاء، و ذِكرُ السِّرِّ الرُّؤيَةُ و اللِّقاءُ.
امام‌باقر یا امام‌صادق: ذکر زبان حمد و ثنا است و ذکر نفس سخت‌کوشی و تحمل رنج و ذکر روح بیم و امید و ذکر دل صدق و صفا و ذکر عقل تعظیم و شرم و ذکر معرفت تسلیم و رضا و ذکر باطن و درون مشاهده و لقا است.

۳۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أُنظُرْ إلی کِلِّ مَن لا یُفیدُکَ مَنفعَةً في دِینِکَ فلا تَعتَدَّنَّ بهِ و لا تَرغَبَنَّ في صُحبَتِهِ؛ فإنَّ کُلَّ ما سِوَی اللهِ تبارک و تعالی مُضمَحِلٌّ وَ خِیمٌ عاقِبَتُهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: بنگر که هرکس برای تو سود دینی ندارد، به او بهایی مده و به همنشینی با وی رغبت مکن؛ زیرا هر چیزی جز خدای تبارک و تعالی نابودشدنی و فرجامش ناگوار و زیان‌بار است.

۳۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الشهیدُ: الذي قُتل فی سبیل الله، والطَّعِینُ، والمَبطونُ، و صاحِبُ الهَدْمِ و الغَرِقُ، و المَرأةُ تَموتُ جَمْعاً، یَعتَرِضُ وَلَدُها في بَطنِها.

در حدیث عیادت رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله به همراه اصحابش از عبدالله‌بن‌رواحه آمده است که آن حضرت فرمود: شهید امّت من کیست؟ اصحاب عرض کردند: همان کسی نیست که در راه خدا می‌جنگد و به دشمن پشت نمی‌کند تا کشته شود؟ رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: در این صورت شهدای امت من اندکند! شهید کسی است که شما گفتید و نیز کسی‌که بر اثر طاعون درگذرد و کسی‌که بر اثر قولنج بمیرد و کسی‌که زیر آوار رود یا غرق شود و زنی که جمعاً بمیرد. عرض کردند: ای رسول‌خدا، یعنی چه جمعاً بمیرد؟ فرمود بچه‌اش در شکم او گیر کند.

۳۲. الإمام الکاظمُ‌علیه‌السلام: إذا ماتَ المؤمنُ بَکَت علَیهِ الملائکةُ و بِقاعُ الأرضِ التي کانَ یَعبُدُ اللهُ علَیها، و أبوابُ السماءِ التي کانَ یُصعَدُ بأعمالِهِ فیها.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: هرگاه مؤمن وفات کند، فرشتگان و جاهایی که در آن‌ها خدا را عبادت می‌کرده و درهای آسمان که اعمالش به آن‌ها بالا می‌رفته است بر وی بگریند.

۳۳. . محمّدُبن‌مسلمٍ عن أحدِهِما‌علیهما‌السلام: أنَهُ سُئلَ عنِ الرُّجُلِ یَتَقبّلُ بالعَمَلِ فلا یَعملُ فیهِ و یَدفَعُهُ إلی آخَرَ فیرِبَحُ فیهِ، قالَ: لا، إلّا أن یَکونَ قد عَمِلَ فیهِ شَیئاً.

محمدبن‌مسلم می‌گوید: از امام‌باقر یا صادق‌علیه‌السلام پرسیده شد: فردی کاری را می‌پذیرد اما خودش آن را انجام نمی‌دهد بلکه به دیگری وامی‌گذارد و در این میان سود می‌برد، فرمود: نه، مگر آنکه خودش نیز مقداری از آن کار را انجام دهد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و قد سُئلَ عنِ الدّارِ یَکْتَرِیها الرَّجُلُ ثُمَّ یَستأجِرُها مِنه غیرُهُ بأکثَرَ ـ: لا، إلّا أن یُحدِثَ فیها شَیئاً.

از امام‌صادق‌علیه‌السلام پرسیده شد: مردی خانه‌ای را اجاره می کند و سپس شخص دیگری آن خانه را به قیمتی بالاتر از او اجاره می‌گیرد، فرمود: درست نیست مگر آنکه تغییری در آن خانه ایجاد کند.

۳٤. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: ثَمَرَةُ الطَّمَعِ الشَّقاءُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: میوهٔ طمع، بدبختی است.

۳۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا یَکونُ اللَّعّانُونَ شُهَداءَ و لا شُفَعاءَ یَومَ القِیامَةِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسانی که زیاد لعن و نفرین می‌کنند، در روز قیامت نه حق گواهی‌دادن دارند و نه حق شفاعت.

۳٦. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: الصِّدقُ مَع الشَّجاعَةِ، و کانَ الجُبنُ مَع الکَذِبِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: اگر خصلت‌ها از یکدیگر متمایز و جدا شوند، هر آینه راستی باشجاعت باشد و بزدلی با دروغ.

۳۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا تَقطَعُوا الثِّمارَ فَیَبعَثُ اللهُ عَلیکُمُ العَذابَ صَبّاً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: درختان میوه را قطع نکنید، که خداوند بر سر شما عذاب فرو می‌ریزد.

الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: قد قَطَعَ أبو الحَسنِ‌علیه‌السلام سِدراً و غَرَسَ مکانَهُ عِنَباً.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام، در پاسخ به پرسش محمدبن‌ابی‌نصر از بریدن درخت سدر، فرمود: یکی از دوستان تو نیز در این‌باره از من پرسید و من به او نوشتم: ابوالحسن‌علیه‌السلام درخت سدری را برید و به جای آن یک تاک نشاند.

۳۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إذا تَغَیَّرَ السُّلطانُ تَغَیَّرَ الزمانُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه سلطان (حکومت) دگرگون شود زمانه نیز دگرگون می‌شود.

۳۹. الإمامُ‌الرِّضا‌علیه‌السلام: لَمّا سُئلَ عنِ السَّفِلَهِ –: مَن کانَ لَهُ شَيءٌ یُلهِیهِ عَنِ اللهِ.

امام رضا‌علیه‌السلام: در پاسخ به این پرسش که فرومایه کیست؟ فرمود: کسی که چیزی داشته باشد و آن چیز او را از خدا باز دارد.

٤۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ فی رِسالَةٍ کَتَبَها إلی أصحابِهِ و أمَرَهم بمُدارَسَتِها و النّظرِ فیها ـ: علَیْکُم بالحیاءِ، والتَّنَزُّهِ عَمّا تَنَزَّهَ عَنهُ الصّالحونَ قَبْلَکُم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در نامه‌ای که به اصحاب خود نوشت و به آنان دستور داد پیوسته آن را بخوانند و ازنظر بگذرانند می‌فرماید: بر شما

باد به شرم و دوری‌کردن از آنچه مردمان صالح پیش از شما از آن‌ها دوری کردند.

چهل حدیث ٤٥

١. الإمامُ عليٌ عليه السلام: أَبَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَّا أَنْ يَجْعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَايَحْتَسِبُون.
امام علی عليه السلام: خدای عزوجل چنین خواسته است که روزی مؤمنان را از جایی رساند که گمانش را هم نمی‌برند.

٢. الإمامُ عليٌ عليه السلام: قُلنا: یا رسول‌الله، الرَّجُلُ مِنَّا یَصومُ و یُصَلِّي فَیأتیهِ الشیطانُ فیقولُ: إنّکَ مُراءٍ! فقال رسول‌الله صلى الله عليه وآله: فَلْیَقُلْ أحَدُکُم عندَ ذلکَ: أعُوذُ بکَ أن أُشرِکَ بِکَ شَیئاً، و أنا أعلَمُ و أستَغفِرُکَ لِما لا أعلَمُ.
امام‌علی عليه السلام: عرض کردیم ایرسول‌خدا! کسی از ما با زبان روزه مشغول خواندن نماز می‌شود و شیطان به سراغش می‌آید و می‌گوید: تو ریاکاری.رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: آن‌کس در چنین حالتی بگوید: خدایا به تو پناه می‌برم که دانسته چیزی را شریک تو قرار دهم و اگر ندانسته چنین کنم از تو آمرزش می‌خواهم.

٣. – رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إذا أُوقِفَ العِبادُ نادی مُنادٍ: لِیَقُم مَن أجرُهُ عَلَی اللهِ ولیَدخُلِ الجَنَّةَ. قیلَ: مَن ذا الّذی أجرُهُ عَلَی اللهِ؟ قالَ: العافُونَ عَنِ النّاسِ. قَولُهُ تَعالی: (فَمَن عَفا و أصلَحَ فَأجرُهُ عَلَی اللهِ)؟!
پیامبرخدا صلى الله عليه وآله: آنگاه که بندگان در صحرای محشر گرد آورده شوند، آواز دهنده‌ای جار زند: آن کسی که مزدش با خداست برخیزد و به بهشت رود. گفته می‌شود: چه کسی مزدش با خداست؟ می‌گوید: بخشایندگان مردم. خدای تعالی می‌فرماید: «پس، هر که گذشت کند و آشتی ورزد، مزدش با خداست»؟

٤. الإمامُ عليٌ عليه السلام: کانَ الحِلمُ غالباً علی کُلِّ أمْرِهِ.
امام‌علی عليه السلام: کسی‌که چون ناتوان شود هجوم برد و چون قدرت یابد انتقام کشد بردبار نیست، بلکه بردبار کسی است که قدرت داشته باشد اما گذشت کند و بردباری بر تمامی امور او غالب باشد.

٥. الإمامُ عليٌ عليه السلام: مِن کُنُوزِ البِرِّ: إخفاءُ العَمَلِ، والصبرُ علی الرَّزایا، و کِتمانُ المَصائبِ.
امام‌علی عليه السلام: مخفی‌داشتن عمل و شکیبایی در برابر ناملایمات و نهان‌داشتن مصیبت‌ها و گرفتاری‌ها از گنج‌های نیکوکاری است.

٦. الإمامُ عليٌ عليه السلام: الزُّهْدُ أَنْ لَا تَطْلُبَ الْمَفْقُودَ حَتَّى يُعْدَمَ الْمَوْجُود.
امام علی عليه السلام:زهد آن است که تا آنچه داری از بین نرفته، در طلب آنچه نداری بر نیایی.
رسول‌الله صلى الله عليه وآله: اِتَّقُوا الدنیا فو الذي نَفسِي بیدِهِ أنّها لَأسحَرُ مِن هارُوتَ و مارُوتَ.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: از دنیا حذر کنید؛ زیرا سوگند به آن که جانم در دست اوست، دنیا جادوگرتر از هاروت و ماروت است.

٧. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: ألا أُخبِرُکُم بما یکونُ بِهِ خَیرُ الدُّنیا و الآخِرَةِ، و إذا کُرِبْتُم و اغْتَمَمْتُم دَعَوتُمُ اللهَ ففَرّجَ عَنکُم؟! قالوا: بلی، یا رسول‌الله، قالَ: قولوا: لا إلهَ إلّا اللهُ ربُّنا لا نُشرِکُ بِهِ شَیئاً، ثُمَّ ادْعوا بما بَدالَکُم.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: آیا به شما نگویم که خیر دنیا و آخرت در چیست و هرگاه افسرده و غمگین شدید چگونه خدا را بخوانید تا او غمتان را بزداید؟ عرض کردند: بفرمایید، ای پیامبر خدا. فرمود: بگویید معبودی جز خدا نیست. او پروردگار ماست و چیزی را شریک او نمی‌دانیم. و سپس آنچه می‌خواهید از خدا بطلبید.

٨. الإمامُ عليٌ عليه السلام: لَا تَزْهَدَنَ فِي شَيءٍ حَتَّى تَعْرِفَهُ.
امام علی عليه السلام: تا چیزی را نشناخته‌ای، به آن زهد مورز.

٩. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: لَا خَيْرَ فِي السَّرَفِ وَ لَا سَرَفَ فِي الْخَيْر.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: در اسراف خیری نهفته نیست و در کارهای خیر اسراف نیست.

١٠. الإمام‌الصادق عليه السلام: لکلِّ شيءٍ شيءٌ یَستریحُ إلَیهِ، و إنَّ المؤمنَ یَستریحُ إلی أخیهِ المؤمنِ کما یَستریحُ الطَّیْرُ إلی شَکْلِهِ.
امام‌صادق عليه السلام: هر چیزی به چیزی آرام می‌گیرد و مؤمن به برادر مؤمن خود آرامش می‌یابد چنان‌که پرنده به هم‌جنس خود آرام می‌گیرد.

١١. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إذا قُمتَ إلی الصَّلاةِ غُفِرَ لکَ کُلُّ ذَنبٍ فیما بینَکَ و بینَ الصَّلاةِ التی قَدَّمتَها إلی الصَّلاةِ المُؤَخَّرَةِ.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: هرگاه به نماز ایستادی و توجه پیدا کردی و ام‌الکتاب (سورهٔ فاتحه) را با هر سورهٔ دیگری که برایت میسر است، خواندی سپس رکوع رفتی و رکوعش را کامل به‌جا آوردی و به سجده رفتی و تشهد گفتی و سلام دادی، تمام گناهانی که از نماز قبل تا این نماز مرتکب شده‌ای آمرزیده می‌شود.

١٢. – الامام‌علی عليه السلام: ثَمَرَةُ طولِ الحَیاةِ السَّقَمُ والهَرَمُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: حاصل زندگی دراز، بیماری و فرتوتی است.
الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن طالَ عُمرُه کَثُرَت مَصائبُهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هر که عمرش دراز شود، مصیبت‌هایش زیاد گردد.

۱۳.– رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: عَینانِ لا تَمَسُّهُما النّارُ: عَینٌ بَکَت مِن خَشیَةِ اللهِ، و عَینٌ باتَت تَحرُسُ فی سبیلِ اللهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دو چشمند که با آتش تماس نمی یابند: چشمی که از ترس خدا بگرید و چشمی که شبها در راه خدا نگهبانی دهد.

۱۴. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: سَیّدُ الأبرارِ یَومَ القِیامَةِ رجُلٌ بَرَّ والِدَیهِ بَعدَ مَوتِهِما.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: آقای نیکوکاران در روز قیامت، مردی است که بعد از درگذشت پدر و مادر خود به آنان نیکی کند.

۱۵. الأمالي للصدوق، عَنِ الصَّادِقِ‌علیه‌السلام قَالَ أَنَّ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ مَنِ اغْتَابَ مُؤْمِناً بِمَا فِيهِ لَمْ يَجْمَعِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ أَبَداً وَ مَنِ اغْتَابَ مُؤْمِناً بِمَا لَيْسَ فِيهِ انْقَطَعَتِ الْعِصْمَةُ بَيْنَهُمَا وَ كَانَ الْمُغْتَابُ فِي النَّارِ خالِداً فِيها وَ بِئْسَ الْمَصِيرِ ...
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکس راجع به مؤمنی چیزی بگوید که در او هست، خداوند میان آندو در بهشت جمع نمیکند و اگر چیزی بگوید که در او نیست خداوند عصمت او را بردارد و غیبت کننده در آتش خالد است و چه بد فرجامی!..

۱۶. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تُکرِهوا مَرضاکم علی الطَّعامِ فإنّ اللهَ یُطعِمُهُم و یَسقِیهِم.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بیماران خود را به خوردن غذا مجبور نکنید؛ زیرا خداوند به آنان آب و غذا می‌خوراند.

۱۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ـ لَمّا قالَ لَهُ رجُلٌ: أُحِبُّ أن یَرحَمَني رَبّي ـ: اِرحَمْ نَفسَکَ، وارحَمْ خَلقَ اللهِ یَرحَمْکَ اللهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله، در پاسخ به مردی که عرض کرد: دوست دارم پروردگارم به من رحمت آورد، فرمود: به خودت و به خلق خدا رحم کن تا خداوند بر تو رحمت آورد.

۱۸. – الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: سُئلَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أیُّ الأعمالِ أحَبُّ إلی اللهِ عزّوجلّ؟ قالَ: إتباعُ سُرورِ المُسلِمِ.
امام‌باقرعلیه‌السلام: از پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله پرسیده شد: خدای عزوجل کدام کار را بیشتر دوست دارد؟ فرمود: مسلمانی را پیاپی شاد کردن .عرض شد: ایرسول‌خدا! منظور از شادکردن پیاپی مسلمان چیست ؟ فرمود: گرسنگیش را برطرف سازی , اندوهش را بزدایی و قرضش را بپردازی .

۱۹. الإمام‌الصادقعلیه‌السلام: الَّذِي تَرْجُوهُ لِتَضْعِيفِ حَسَنَاتِكَ وَ مَحْوِ سَيِّئَاتِكَ فَارْجُهُ لِإِصْلَاحِ حَالِ بَنَاتِكَ.
کسی نزد امام‌صادقآمد و گفت چند دختر دم بخت دارم که بخاطر آنها بیم‌ناکم. امام‌صادقعلیه‌السلام: همان خدایی که برای چند برابر شدن خوبی‌ها و پاک شدن بدی‌هایت به او امید بسته‌ای، برای بهبودی حال و روز دخترانت نیز به همو امید بند.

۲۰. المحاسن، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله إِنَّمَا أَهْلَكَ النَّاسَ الْعَجَلَةُ وَ لَوْ أَنَّ النَّاسَ تَثَبَّتُوا لَمْ يَهْلِكْ أَحَدٌ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: همانا مردم را عجله کردن به هلاکت می‌اندازد و اگر مردم تأنی میکردند هلاک نمیشدند.
قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: الْأَنَاةُ مِنَ اللَّهِ وَ الْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: تأنی از خدا و عجله از شیطان است.

۲۱. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: الشُّكرُ أعظَمُ قَدراً مِن المَعروفِ؛ لأنّ الشُّكرَ یَبقی والمَعروفَ یَفنی.
امام‌علی‌علیه‌السلام: تشکرکردن ارزشمندتر از نیکی‌کردن است؛ زیرا تشکر می‌ماند و نیکی از بین می‌رود.

۲۲. أبو خلیفةَ: دَخَلتُ أنا و أبو عُبَیدَةَ الحَذّاءُ علی أبي جعفرٍعلیه‌السلام فقالَ: یا جاریَةُ هَلُمّي بمِرفَقَةٍ، قلتُ: بَل نَجلِسُ، قالَ: یا أبا خَلیفةَ، لا تَرُدَّ الکرامَةَ، لأنَّ الکرامَةَ لا یَرُدُّها إلّا حِمارٌ.
راوی گوید: من و ابوعبیدهٔ حذّاء، بر حضرت باقرعلیه‌السلام وارد شدیم. حضرت به کنیزش دستور داد متکایی بیاورد. من عرض کردم: لازم نیست. همین‌طوری می‌نشینیم. حضرت فرمود: ای ابوخلیفه! عزت و احترام را ردّ نکن؛ زیرا عزت و احترام را فقط چهارپا ردّ می‌کند.

۲۳. المسیحُعلیه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ: مَن أدَّبَکَ؟ ـ: ما أدَّبَني أحَدٌ، رأیتُ قُبحَ الجَهلِ فجانَبتُهُ.
از مسیحعلیه‌السلام سؤال شد: چه کسی تو را ادب آموخت؟ فرمود: هیچ‌کس مرا ادب نیاموخت. بلکه زشتی جهالت را دیدم و از آن دوری کردم.

۲۴. قال رسول‌اللهﷺ: ما من مسلم ينظر إلي امرأة أوّل رمقة ثمّ يغضّ بصره إلّا أحدث اللّه تعالى له عبادة يجد حلاوتها في قلبه.
رسول‌خداﷺ فرمودند: هر مسلمانی که چشمش به زنی خورد اما زود چشم از او باز داشت، خداوند او را با عبادتی انس دهد که لذت آن را در قلب خویش احساس کند.

۲۵. الإمام‌الصادقؑ: قالَ اللهُ عزّوجلّ: لِيأذَنْ بِحَربٍ مِنّي مَن آذى عَبديَ المؤمنَ.
امام‌صادقؑ: خداوند بزرگ فرموده است هرکه بندهٔ مؤمن مرا بیازارد، با من اعلان جنگ داده است.
رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ تباركَ و تعالى: مَن أهانَ لي وَلِيّاً فقد أرْصَدَ لِمُحارَبتي.
رسول‌خداﷺ: خداوند بزرگ فرموده است: هرکه به یکی از دوستان من تحقیر و توهین روا دارد برای جنگ با من آماده شده است.

۲۶. رسول‌اللهﷺ: لِعليٍّؑ -: ما ثَبَتَ حُبُّكَ في قَلبِ امرِئٍ مُؤمِنٍ، فَزَلَّت بِه قَدَمُهُ على الصِّراطِ، إلّا ثَبَتَ لَهُ قَدَمٌ حتّى أدخَلَهُ اللهُ بحُبِّكَ الجَنَّةَ.
رسول‌خداﷺ به علیؑ فرمود: محبت تو در دل هیچ مؤمنی جای نگرفت، مگر اینکه هرگاه پایش بر صراط بلرزد، گامش استوار شود تا آنکه خداوند، به‌سبب محبتش به تو، او را به بهشت در آورد.

۲۷. الإمام‌الصادقؑ: مَن كَسَبَ مالاً مِن غيرِ حِلِّهِ سُلِّطَ عليهِ البِناءُ والطِّينُ والماءُ.
امام‌صادقؑ: هرکس مالی را از راه غیرحلال به‌دست آورد، بنّایی و گل و آب بر او مسلط شود. (یعنی در زمین و خانه قبض شود).

۲۸. رسول‌اللهﷺ: الفُقَراءُ مُلوكُ أهلِ الجَنّةِ، و الناسُ كُلُّهُم مُشتاقُونَ إلَى الجَنّةِ و الجَنَّةُ مُشتاقَةٌ إلَى الفُقَراءِ.
پیامبر خداﷺ: فقرا شهریاران اهل بهشتند. مردم همگی مشتاق بهشتند و بهشت مشتاق فقیران است.
رسول‌اللهﷺ: اِطَّلَعتُ في الجَنَّةِ فَرَأيتُ أكثَرَ أهلِها الفُقَراءَ.
رسول‌خداﷺ: به بهشت سری زدم، دیدم بیشتر مردم آن فقیرانند.

۲۹. الإمام‌الباقرؑ أو الإمام‌الصادقؑ: لا يَكتُبُ المَلَكُ إلّا ما يَسمَعُ، قالَ اللهُ عَزّوجلَّ: ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ في نَفسِكَ...﴾: لا يَعلمُ ثوابَ ذلكَ الذِّكرِ في نَفسِ العَبدِ غيرُ اللهِ تعالى.
امام‌باقر یا امام‌صادقؑ: فرشته ننویسد جز آنچه را که می‌شنود. خدای‌ﷻ فرموده است:«و پروردگارت را در دل خود... یاد کن». (اندازهٔ) ثواب این ذکر درونی بنده را کسی جز خدای تعالی نمی‌داند.
رسول‌اللهﷺ: خيرُ الذِّكرِ الخَفِيُّ
پیامبر خداﷺ: بهترین ذکر، ذکر خفیّ است.

۳۰. الإمامُ الحسنُؑ: إذا سَمِعتَ أحَداً يَتَناوَلُ أعراضَ الناسِ فاجتَهِدْ أن لا يَعرِفَكَ؛ فإنَّ أشقَى الأعراضِ بِهِ مَعارِفُهُ.
امام‌حسنؑ: هرگاه دیدی کسی با آبروی مردم بازی می‌کند، سعی کن که تو را نشناسد؛ زیرا بد اقبال‌ترین حیثیت‌ها آن‌هایی هستند که او آن‌ها را بشناسد.

۳۱. الإمامُ‌عليؑ: المؤمنُ على أيِّ حالٍ ماتَ، و في أيِّ ساعَةٍ قُبِضَ، فهُو شَهيدٌ.
امام‌علیؑ: مؤمن در هر حالی که بمیرد و در هر لحظه و ساعتی که جانش گرفته شود، شهید است.

۳۲. الإمام‌الصادقؑ: إذا أتاكَ أخوكَ فآتِهِ بما عِندَكَ، و إذا دَعَوتَهُ فَتَكَلَّفْ لَهُ.
امام‌صادقؑ: هرگاه برادرت ناخوانده بر تو وارد شد، همان غذایی که در خانه داری برایش بیاور و هرگاه او را دعوت کردی در پذیرایی از او زحمت بکش.

۳۳. الإمام‌الباقرؑ: أملَى اللهُ لِفرعَونَ ما بينَ الكَلِمَتَينِ أربَعينَ سَنَةً ثُمّ أخَذَهُ اللهُ نَكالَ الآخِرَةِ و الأُولى، فكانَ بينَ أن قالَ اللهُ تعالى لموسى و هارونَ: ﴿قد أُجيبَتْ دَعوَتُكُما﴾ و بينَ أن عَرَّفَهُ الإجابَةَ أربَعينَ سَنَةً. ـ ثُمّ قالَ: ـ قالَ جَبرَئيلُؑ: نازَلتُ رَبّي في فِرعَونَ مُنازَلَةً شَديدةً، فقلتُ: يا رَبِّ تَدَعُهُ و قد قالَ: أنا رَبُّكُم الأعلى؟! فقالَ: إنّما يقولُ هذا عبدٌ مِثلُكَمَن يَخافُ الفَوتَ.
امام‌باقرؑ: خداوند میان دو کلمه، چهل سال به فرعون مهلت داد. سپس او را به عذاب آخرت و دنیا گرفتار کرد: از زمانی‌که خدای تعالی به موسی و هارون فرمود: «هر آینه دعای شما دو تن اجابت شد» تا زمانی‌که اجابتش را به موسی معلوم کرد و فرعون را کشت، چهل سال طول کشید. حضرت سپس فرمود: جبرئیلؑ گفت: من دربارهٔ فرعون با پروردگارم سخت بحث کردم و عرض کردم: پروردگارا. به او که ندای أنا ربکم الا علی سر داده است کاری نداری؟ خداوند فرمود: این سخن را بنده‌ای مثل تو می‌گوید که می‌ترسد کار از دستش برود.

۳۴. الإمامُالصادقعليه‌السلام: أُوصِيكَ بتَقوَى اللهِ؛ فإنَّ اللهَ قد ضَمِنَ لمَنِ اتَّقاهُ أن يُحَوِّلَهُ عمّا يَكرَهُ إلى ما يُحِبُّ، و يَرزُقَهُ مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ.
امام‌صادقعليه‌السلام: تو را به ترس از خدا سفارش می‌کنم؛ زیرا خداوند ضمانت کرده است که هرکس از او پروا کند، وی را از وضعی که خوش ندارد به وضعی که خوش دارد درآورد و از جایی که گمان نمی‌برد روزیش دهد.

۳۵. الإمامُالكاظمعليه‌السلام: يا هِشامُ، الصَّبرُ علَى الوَحدَةِ عَلامَةُ قُوَّةِ العَقلِ، فمَن عَقَلَ عَنِ اللهِ اعتَزَلَ أهلَ الدُّنيا و الرّاغِبينَ فيها.
امام‌کاظمعليه‌السلام: ای هشام، تحمل تنهایی نشانهٔ نیرومندی خرد است. کسی‌که خدایی بیندیشد از اهل دنیا و دنیاطلبان کناره گیرد.

۳۶. الإمامُالصادقعليه‌السلام: بَينا موسَى بنُ عِمرانَعليه‌السلام يَعِظُ أصحابَهُ إذْ قامَ رجُلٌ فشَقَّ قَميصَهُ، فأوحى اللهُ عَزَّوجلَّ إلَيهِ: يا موسى، قُل لَهُ: لا تَشُقَّ قَميصَكَ، ولكِنِ اشرَحْ لي عَن قَلبِكَ.
امام‌صادقعليه‌السلام: درحالی‌که موسی‌بن‌عمران یاران خود را اندرز می‌داد ناگاه مردی برخاست و پیراهن خود را درید. خداوند عزوجل به او وحی فرمود که: ای موسی، به او بگو: پیراهنت را از هم نَدَر، بلکه دلت را برای من بگشای.

۳۷. الإمامُعليعليه‌السلام: التَّوفيقُ والخِذلانُ يَتَجاذَبانِ النَّفسَ، فأيُّهُما غَلَبَ كانَت في حَيِّزِهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: توفیق و واگذاری هر یک نفس را به‌طرف خود می‌کشد و هر کدام چیره شد، نفس در جانب او قرار می‌گیرد.
رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ المَعاصِي يَستَولي بِها الخِذلانُ على صاحِبِها حتّى تُوقِعَهُ بما هُوَ أعظَمُ مِنها.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: به وسیلهٔ گناهان، خذلان بر گنهکار مستولی می‌شود تا جایی که او را در گناهانِ بزرگ‌تر می‌اندازد.

۳۸. الإمامُ العسكريُّعليه‌السلام: مَن لَم يَتَّقِ وُجوهَ النّاسِ لَم يَتَّقِ اللهَ.
امام‌عسکریعليه‌السلام: هرکه از چهره‌های مردم پروا نکند، از خداوند پروا نمی‌کند.

۳۹. الإمامُالصادقعليه‌السلام: إنّ قَوماً مِن أصحابِ رسولِاللهص لَمّا نَزَلَت: «و مَن يَتَّقِ اللهَ يَجعَلْ لَهُ مَخرَجاً و يَرزُقْهُ مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ» أغلَقوا الأبوابَ و أقبَلوا علَى العِبادَةِ و قالوا: قد كُفِينا، فبَلَغَ ذلكَ النَّبيَّص فأرسَلَ إلَيهِم فقالَ: ما حَمَلَكُم على ما صَنَعتُم؟ قالوا: يا رسولَالله! تُكُفِّلَ لَنا بأرزاقِنا فأقبَلنا علَى العِبادَةِ، فقالَ: إنّهُ مَن فَعَلَ ذلكَ لَم يُستَجَبْ لَهُ، علَيكُم بالطَّلَبِ.
امام‌صادقعليه‌السلام: وقتی آیهٔ «و هرکه از خدا پروا کند خداوند برای او راه خروجی قرار می‌دهد و از جایی که گمان نمی‌برد روزیش می‌دهد» نازل شد، عده‌ای از اصحاب رسول‌خداص را به روی خود بستند و به عبادت پرداختند و گفتند: تضمین شده‌ایم. این خبر به گوش پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله رسید: حضرت در پی آنان فرستاد و فرمود: چه چیز شما را واداشت که این کار را بکنید؟ عرض کردند: ای رسول‌خدا، روزی ما تضمین شده است و لذا به عبادت رو آورده‌ایم. پیامبر فرمود: بدانید که هرکس چنین کند، دعایش مستجاب نمی‌شود. دنبال کسب و کار بروید.

۴۰. المسيحعليه‌السلام: إنَّ النّاسَ يقولونَ: إنّ البناءَ بأساسِهِ و أنا لا أقولُ لَكُم كذلكَ. قالوا: فماذا تقولُ يا رُوحَ اللهِ؟ قالَ: بحَقٍّ أقولُ لَكُم: إنّ آخِرَ حَجَرٍ يَضَعُهُ العامِلُ هُو الأساسُ.
مسیحعليه‌السلام: مردم می‌گویند: ساختمان به شالودهٔ آن است اما من به شما چنین نمی‌گویم. عرض کردند: پس شما چه می‌گویی ای روح‌الله؟ فرمود: حقیقتی را به شما بگویم: آخرین سنگی که کارگر می‌گذارد همان شالودهٔ ساختمان است.
رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مِلاكُ العَمَلِ خَواتيمُهُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: ملاک کار فرجام آن است.
الإمامُعليعليه‌السلام: الدُّنيا كُلُّها جَهْلٌ إلّا مَواضِعَ العِلْمِ، و العِلْمُ كُلُّهُ حُجَّةٌ إلّا ما عُمِلَ بهِ، و العَمَلُ كُلُّهُ رِياءٌ إلّا ما كانَ مُخْلَصاً، و الإخْلاصُ على خَطَرٍ حتّى يَنْظُرَ العَبدُ بما يُخْتَمُ لَهُ.
امام‌علیعليه‌السلام: دنیا سراسر نادانی است مگر آنجا که علم باشد و علم همه‌اش حجت (بر ضد عالم) است مگر آنچه مورد عمل قرار گیرد و عمل یکسره ریاست مگر آنکه از روی اخلاص باشد و اخلاص در معرض خطر است تا بنده بنگرد که عاقبتش چون است.

چهل حدیث ٤٦

١. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: لَمْ يَكُنْ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله يَقُولُ لِشَيءٍ قَدْ مَضَى: لَوْ كَانَ غَيْرُه!
امام‌صادق‌عليه‌السلام:رسول‌خداص دربارهٔ هیچ رخداد و پیشامدی نمی‌گفت کاش جز این اتفاق می‌افتاد.
رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: اعْبُدُوا اللَّهَ فِي الرِّضَا، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَفِي الصَّبْرِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خدا را با خرسندی عبادت کن و اگر نتوانستی چنین باشی، پس در صبر و شکیبایی در برابر امور ناخوشایند خیر فراوان است.

٢. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: أُطلُبُوا الخَيرَ دَهرَكُم كُلَّهُ، و تَعَرَّضُوا لِنَفَحاتِ اللهِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: در سراسر عمر خود جویای خیر و خوبی باشید و خویشتن را در معرض نسیم‌های خداوند قرار دهید؛ زیرا نسیم رحمت خدا گهگاه می‌وزد و به هریک از بندگانش که او خواهد می‌رسد.

٣. – رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ اللهَ عَفُوٌّ يُحِبُّ العَفوَ.
پیامبرخداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند بسیار با گذشت است و گذشت را دوست دارد.
– رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن عَفا عَن مَظلِمَةٍ أبدَلَهُ اللهُ بِها عِزّاً فی الدّنیا و الآخِرَةِ.
پیامبرخداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هر که از ستمی که در حق او شده گذشت کند، خداوند به جای آن در دنیا و آخرت به او عزت بخشد.

٤. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: لا حِلمَ كالصَّبرِ و الصّمتِ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: هیچ بردباری و حلمی چون شکیبایی و خاموشی نیست.

٥.رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: لِسَائِلٍ سَأَلَهُ عَنْ مُعْضِلَةٍ –: سَلْ تَفَقُّهاً وَ لَا تَسْأَلْ تَعَنُّتاً.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: در پاسخ به مردی که از آن حضرت سوال مشکل‌سازی پرسید، فرمود: به قصد یادگرفتن بپرس نه برای آزردن و خطا گرفتن.

٦. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: إِنَ الزُّهَّادَ فِي الدُّنْيَا نُورُ الْجَلَالِ عَلَيْهِمْ، وَ أَثَرُ الْخِدْمَةِ بَيْنَ أَعْيُنِهِمْ. وَ كَيْفَ لَا يَكُونُونَ كَذَلِكَ وَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَنْقَطِعُ إِلَى بَعْضِ مُلُوكِ الدُّنْيَا فَيُرَى أَثَرُهُ عَلَيْهِ، فَكَيْفَ لِمَنْ يَنْقَطِعُ إِلَى مَلِكِ الْمُلُوكِ لَا يُرَى أَثَرُهُ عَلَيْهِ؟
امام‌صادق‌عليه‌السلام: همانا زهاد واجد نور جلال‌اند و اثر خدمت به خدا در چهره‌شان رویت میشود. چگونه چنین نباشد در حالیکه خادمان سلاطین دنیا رخت و لباس و ظاهر مخصوص دارند، خادمان خداوند از ظاهرشان شناخته نشوند؟

٧. الإمام‌الباقر‌عليه‌السلام: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ يَقولُ: ﴿إنّ الَّذينَ يَستَكبِرونَ عَن عِبادَتي سَيَدخُلونَ جَهَنَّمَ داخِرينَ﴾ قالَ: هُوَ الدُّعاءُ، و أفضَلُ العِبادَةِ الدُّعاءُ. قُلتُ: ﴿إنّ إبراهيمَ لَأَوّاهٌ حَليمٌ﴾؟ قال: الأَوّاهُ هُوَ الدَّعّاءُ.
امام‌باقرعليه‌السلام: خداوندعزّوجلّ می‌فرماید: «آنان‌که از پرستش من سرکشی می‌کنند زوداکه با خواری به جهنم درآیند». حضرت فرمود: منظور از عبادت دعاست؛ دعا برترین عبادت است. (زراره می‌گوید:) عرض کردم: مقصود از «اوّاه» در آیهٔ «همانا ابراهیم اوّاه و شکیبا بود» چیست؟ حضرت فرمود: اوّاه یعنی کسی‌که بسیار دعا کند.

٨. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: حُسْنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: سوال خوب پرسیدن و خوب پرسیدن آن، نیمی از دانش است.

٩. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: خَيرُ المَكارِمِ الإيثارُ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: بهترین مکارم اخلاق، ایثار است.

١٠. الإمامُ عَليعليه‌السلام: عَلَيكَ بإخوانِ الصِّدقِ، فأكْثِرْ مِن اكتِسابِهِم؛ فإنَّهُم عُدّةٌ عِندَ الرَّخاءِ، و جُنّةٌ عِندَ البَلاءِ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: برادران و یاران راستین را مراقب باش و بر شمارشان بیفزای که ذخیرهٔ دوران آسایش و سپر روزگار بلایند!
الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن وادَّكَ لأمرٍ ولّى عندَ انقِضائِهِ.
کسی‌که برای کاری با تو دوستی کند، پس از رسیدن به آن به تو پشت می‌کند.

١١. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله – لأصحابِهِ لَمّا أخَذَ غُصناً مِن شَجَرَةٍ كانوا في ظِلِّها فَنَفَضَهُ فَتَساقَطَ وَرَقُهُ و أخبَرَهُم عَمّا صَنَعَ–: إنّ العَبدَ المُسلِمَ إذا قامَ إلى الصَّلاةِ تَحاتَّتْ عَنهُ خَطاياهُ كما تَحاتَت وَرَقُ هذهِ الشَّجَرَةِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله با اصحاب خود در سایهٔ درختی نشسته بودند. آن حضرت شاخه‌ای را گرفت و تکان داد و برگی افتاد. سپس علت این کار خود را برای اصحابش چنین بیان فرمود: هرگاه بندهٔ

مسلمان به نماز ایستد، گناهانش فرو می‌ریزد همچنان که برگ این درخت فرو افتاد.

١٢. ـ الإمامُ‌عليٌ‌عليه‌السلام: إيّاكَ والمَلَقَ؛ فإنّ المَلَقَ لَيس من خَلائقِ الإيمانِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: از چاپلوسی بپرهیز؛ زیراکه چاپلوسی از خصلت‌های ایمان نیست.
الإمامُ‌عليٌ‌عليه‌السلام: الثَّناءُ بأكثَرَ مِن الاستِحقاقِ مَلَقٌ، والتَّقصيرُ عنِ الاستِحقاقِ عِيٌّ أو حَسَدٌ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: ستودن بیش از استحقاق (کسی) چاپلوسی است و ستودن کمتر از استحقاق (ناشی از) ناتوانی در سخن یا حسادت است.

١٣. الإمامُ‌الصادقُ‌عليه‌السلام ـ عن رسولِ‌اللهِ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله ـ: أنَّهُ نَهى عنِ الشَّفاعَةِ في الحُدودِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام از پدرش از رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله نقل فرمود که: آن حضرت از شفاعت‌کردن در حدود نهی کرد. امام علیه‌السلام فرمود: هرکس برای اعمال‌نشدن حدی از حدود الهی پادرمیانی کند و در راه از کارانداختن حدود او بکوشد، خداوند تعالی در روز قیامت عذابش کند.
عن أميرِ‌المؤمنينَ‌عليه‌السلام أنَّهُ أخَذَ رجُلاً مِن بَني أسَدٍ في حَدٍّ وجَبَ علَيهِ لِيُقيمَهُ علَيهِ، فذَهبَ بنو أسَدٍ إلى الحسينِ بنِ عليٍّ‌عليه‌السلام يَستَشفِعونَهُ، فأبى علَيهِم، فانطَلقوا إلى أميرِ‌المؤمنينَ‌عليه‌السلام فسَألوهُ فقالَ: لا تَسألونَني شَيئاً أمْلِكُهُ إلّا أعْطَيتُكُموهُ، فخَرجوا مَسرورينَ فَمرّوا بالحسينِ‌عليه‌السلام فأخْبَروهُ بما قالَ، فقالَ: إنْ كانَ لَكُم بصاحِبِكُم حاجَةٌ فانْصَرِفوا فلَعلَّ أمْرَهُ قَد قُضِيَ، فانْصَرفوا إلَيهِ فوَجَدوهُ صلواتُ اللهِ علَيهِ قَد أقامَ علَيهِ الحَدَّ، فقالوا: أوَلَم تَعِدْنا يا أميرَ‌المؤمنينَ؟ قالَ: قد وَعَدتُكُم بما أمْلِكُ و هذا شَيءٌ للهِ لستُ أمْلِكُهُ.
نقل شده است که امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام مردی از بنی‌اسد را به‌منظور جاری‌کردن حدی بر او بازداشت کرد. بنی‌اسد نزد حسین‌بن‌علی‌علیه‌السلام رفتند و از او خواهش کردند پادرمیانی کند. آن حضرت نپذیرفت. پس، نزد امیرالمؤمنین رفتند و از ایشان خواهش کردند حدی را جاری نکند. حضرت فرمود: هرچه از من بخواهید که مال من باشد البته به شما خواهم داد. بنی‌اسد با خوش‌حالی امیرالمؤمنین را ترک کردند. پس، بر حسین‌علیه‌السلام گذشتند و سخن امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام را برای آن حضرت بازگو کردند. حسین‌علیه‌السلام فرمود: اگر با رفیق خود کاری دارید برگردید شاید کارش تمام شده باشد. آنان برگشتند و دیدند امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام حد را جاری کرده است. گفتند: ای امیرالمؤمنین! مگر به ما قول ندادی؟ حضرت فرمود: من به شما قول دادم که آنچه مال من باشد به شما بدهم و این حد از آن خداست و من مالک و اختیاردار آن نیستم.

١٤. الإمامُ‌الباقرُ‌عليه‌السلام: إنّ العَبدَ لَيكونُ بارّاً بِوالِدَيهِ في حياتِهِما، ثُمّ يَموتانِ فلا يَقضي عَنهُما دُيونَهُما و لا يَستَغفِرُ لَهُما فيَكتُبُهُ اللهُ عاقّاً. و إنّهُ لَيكونُ عاقّاً لَهُما في حياتِهِما غَيرَ بارٍّ بِهِما، فإذا ماتا قَضى دَينَهُما واستَغفَرَ لَهُما فيَكتُبُهُ اللهُ عَزَّوجلَّ بارّاً.
امام‌باقرعلیه‌السلام: یک وقت هست که بنده در زمان حیات پدر و مادر خود نسبت‌به آنان نیکوکار است، اما وقتی می‌میرند نه بدهی آنان را می‌پردازد و نه برایشان طلب آمرزش می‌کند، در این صورت خداوند او را نافرمان قلمداد می‌کند و یک وقت هم هست که بنده در زمان حیات پدر و مادر خود ناخلف و نافرمان است و به آنان نیکی نمی‌کند، اما وقتی مردند بدهی‌های آن‌ها را می‌پردازد و برای ایشان آمرزش می‌طلبد. لذا خداوند عزوجل او را نیکوکار می‌نویسد.

١٥. الکافی، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌عليه‌السلام قَالَ قَامَ رَجُلٌ بِالْبَصْرَةِ إِلَى أَمِيرِ‌الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَخْبِرْنَا عَنِ الْإِخْوَانِ فَقَالَ الْإِخْوَانُ صِنْفَانِ إِخْوَانُ الثِّقَةِ وَ إِخْوَانُ الْمُكَاشَرَةِ فَأَمَّا إِخْوَانُ الثِّقَةِ فَهُمُ الْكَفُّ وَ الْجَنَاحُ وَ الْأَهْلُ وَ الْمَالُ فَإِذَا كُنْتَ مِنْ أَخِيكَ عَلَى حَدِّ الثِّقَةِ فَابْذُلْ لَهُ مَالَكَ وَ بَدَنَكَ وَ صَافِ مَنْ صَافَاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ اكْتُمْ سِرَّهُ وَ عَيْبَهُ وَ أَظْهِرْ مِنْهُ الْحُسْنَ وَ اعْلَمْ أَيُّهَا السَّائِلُ أَنَّهُمْ أَقَلُّ مِنَ الْكِبْرِيتِ الْأَحْمَرِ وَ أَمَّا إِخْوَانُ الْمُكَاشَرَةِ فَإِنَّكَ تُصِيبُ لَذَّتَكَ مِنْهُمْ فَلَا تَقْطَعَنَّ ذَلِكَ مِنْهُمْ وَ لَا تَطْلُبَنَّ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ مِنْ ضَمِيرِهِمْ وَ ابْذُلْ لَهُمْ مَا بَذَلُوا لَكَ مِنْ طَلَاقَةِ الْوَجْهِ وَ حَلَاوَةِ اللِّسَانِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: امیرالمؤمنین که در بصره بود مردی برخواست و از او پرسید: با چه کسی دوستی کنیم؟ امام‌علیه‌السلام فرمود: دوستان دو دسته‌اند یکی آنها که میشود بدیشان اعتماد کرد و دوم کسانیکه با آنها اوقات فراغت را میشود خوب سپری کرد. آنها که میشود به آنها اعتماد کرد پر و بال و اهل و مال تو اند. اگر چنین دوست یافتی مال و بدنت را برایش بذل کن و با دوستانش دوست و با دشمنانش دشمن باش و رازش را بپوشان و حسنش را آشکار ساز و بدان که چنین دوستان به غایت کمیابند. اما دوستان دوم: باعث لذت تو اند از آنها قطع مکن و چیزی بیش از انس هم از آنها مطلب و هرچه آنها خوش اخلاقی و خوش زبانی به پایت ریختند تو نیز به پایشان بریز.

١٦. الإمامُ‌الصادقُ‌عليه‌السلام: لو يَعلَمُ الناسُ ما في التُّقّاحِ ما داوَوا مَرضاهُم إلّا بِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: اگر مردم خواص سیب را بدانند، بیماران خود را جز با آن درمان نکنند.

۱۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الإسلامُ حُسنُ الخُلقِ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اسلام یعنی نیکویی اخلاق.

۱۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: بالبِرِّ يُمْلَكُ الحُرُّ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: با نیکی‌کردن آزاد مرد را می‌توان مالک شد.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن نَكَحَ لله و أنكَحَ لله، استَحَقَّ وَلايَةَ اللهِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر که برای خدا ازدواج کند و برای خدا کسی را به ازدواج دیگری درآورد، سزاوار ولایت و دوستی خداست.

۲۰. داودُ لابنهِ سليمانَ‌علیه‌السلام: لا تَسْتَبدِلَنَّ بأخٍ قديمٍ أخاً مُسْتفَاداً ما استَقامَ لكَ.
داود‌علیه‌السلام به فرزندش سلیمان‌علیه‌السلام: هیچ‌گاه برادری را که به‌دست آورده‌ای، جایگزین برادر قدیمی خود نکن؛ هرچند آن برادر جدید بر وفق میل و مراد تو باشد.

۲۱. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: حَقٌّ على مَن أُنعِمَ علَيهِ أن يُحسِنَ مكافَأةَ المُنعِمِ، فإن قَصُرَ عن ذلكَ وُسْعُهُ فعلَيهِ أن يُحسِنَ الثَّناءَ، فإن كَلَّ عن ذلكَ لِسانُهُ فعلَيهِ بمَعرِفَةِ النِّعمَةِ و مَحَبَّةِ المُنعِمِ بها، فإن قَصُرَ عن ذلكَ فلَيسَ للنِّعمَةِ بِأهلٍ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که مورد نیکی قرار گرفته، وظیفه دارد نیکی‌کننده را به خوبی پاداش دهد. اگر توان این کار را نداشت، باید به خوبی تشکر کند و اگر زبانش از این کار هم قاصر بود، وظیفه دارد که ارزش آن نیکی را بشناسد و خوبی‌کننده را دوست داشته باشد و چنانچه از این کار هم کوتاهی کرد، لایق نیکی نیست.

۲۲. مصباحُ الشَّريعَةِ: قالَ الصّادقُ‌علیه‌السلام: المُتَكلِّفُ مُخطِئٌ و إن أصابَ، والمُتَطوِّعُ مُصيبٌ و إن أخطَأَ.
مصباح‌الشریعة: امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: متکلف (کسی‌که خود را به زور نه از روی رغبت به کاری وا دارد)، عاقبت ندارد، هرچند چیزی بدست آورد و داوطلب عملش به فرجام رسد، اگرچه خطا کند.

۲۳. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن لا دِينَ لَهُ لا نَجاةَ لَهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که دین ندارد، نجات نمی‌یابد.

۲٤. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنكر لم يزدد بها من اللّه إلّا بعدا.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هر که نمازش از ناسزا و بدی بازش ندارد به نماز از خدا دورتر شود.

۲۵. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: المُسلمُ مَن سَلِمَ الناسُ مِن يَدِهِ و لِسانِهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: مسلمان، کسی است که مردم از دست و زبان او آسوده باشند و مؤمن، کسی است که مردم او را امین مال و جان خود بدانند.

۲٦. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: حَيثُما كُنتُم فَصَلّوا عَلَيَّ فإنَّ صلاتَكُم تَبلُغُني.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرجا که باشید بر من درود فرستید؛ زیرا درود شما بر من می‌رسد.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الصّلاةُ عَلَيَّ نورٌ على الصِّراطِ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: درود فرستادن بر من، نوری است بر روی صراط.
الامام‌علی‌علیه‌السلام: كُلُّ دُعاءٍ مَحجُوبٌ حتّى يُصَلَّى على النبيِّص.
امام‌علی علیه‌السلام: هر دعایی محجوب است، تا آنکه بر پیامبرص صلوات فرستاده شود.

۲۷. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: المالُ ما أفادَ الرِّجالَ.
امام‌علی علیه‌السلام: دارایی آن است که به مردان سود رساند.
الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن جَمَعَ المالَ لِيَنفَعَ بهِ النّاسَ أطاعُوهُ، و مَن جَمَعَ لنَفسِهِ أضاعُوهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکس مال و ثروتی جمع کند تا به وسیلهٔ آن به مردم سود رساند، مردم از او فرمان برند و هرکس برای خودش جمع کند، مردم او را ضایع کنند (فرمانش را نبرند یا نابودش کنند).

۲۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ فُقَراءَ المُسلمينَ يَتَقلَّبونَ في رِياضِ الجَنّةِ قبلَ أغنيائِهِم بأربَعينَ خَريفاً. ثُمّ قالَ: سَأضرِبُ لكَ مَثَلَ ذلكَ، إنّما مَثَلُ ذلكَ مَثَلُ سَفينَتَينِ مَرَّ بِهِما على عاشِرٍ، فَنَظَرَ في إحداهُما فلم يَرَ فيها شيئاً فقالَ: أسرِبُوها، و نَظَرَ في الاُخرى فإذا هِيَ مَوقورَةٌ فقالَ: اِحبِسُوها.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: فقرای مسلمان چهل سال پیش از توانگرانشان در باغ‌های بهشت می‌خرامند. سپس فرمود: در این باره برایت مثلی بزنم. حکایت این دو دسته حکایت دو کشتی است که بر عوارض‌گیر بگذارند و او به یکی از آن دو بنگرد و چیزی در آن نبیند و گوید: آزادش گذارید که برود و به دیگری بنگرد و آن را پر از بار بیند. پس گوید: نگهش دارید.

الإمام‌الصادق‌ﷺ: إنَّ آخِرَ الأنبیاءِ دُخولاً إلَی الجَنّةِ سُلیمانُ، و ذلکَ لِما أُعطِیَ مِن الدنیا.
امام‌صادق‌ﷺ: آخرین پیامبری که وارد بهشت می‌شود، سلیمان است و این به سبب دنیایی است که به او داده شد.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: قالَ إبلیسُ: یا ربِّ لَیسَ أحَدٌ مِن خَلقِکَ إلّا جَعَلتَ لَهُم رِزقاً و مَعیشَةً فما رِزقِي؟ قالَ: ما لَم یُذکَرْ علَیهِ اسمِي.
پیامبر خداﷺ: ابلیس عرض کرد: پروردگارا! برای هر یک از آفریده‌هایت روزی و معیشتی قرار داده‌ای، روزی من چیست؟ فرمود: هرچه که نام من بر آن برده نشود.

۳۰. الإمام‌الصادق‌ﷺ: احذَرْ مِنَ الناسِ مَن خانَ لکَ خانکَ، و مَن ظَلَمَ لکَ سَیَظلِمُکَ، و مَن نَمَّ إلَیکَ سَیَنِمُّ علَیکَ.
امام‌صادق‌ﷺ: از سه کس برحذر باش: خیانتکار، ستمگار و سخن‌چین؛ زیرا کسی‌که به‌خاطر تو (به دیگری) خیانت کند به خودت نیز خیانت می‌کند و کسی که به‌خاطر تو (به دیگری) ستم کند به خودت نیز ستم می‌کند و کسی‌که برای تو سخن‌چینی کند، بر ضد تو نیز سخن‌چینی خواهد کرد.

۳۱. رسول‌اللهﷺ: الضَّیفُ یُلطَفُ لَیلَتَینِ، فإذا کانتِ اللیلةُ الثالثةُ فهُو مِن أهلِ البیتِ یَأکُلُ ما أدرَکَ.
پیامبر خداﷺ: میهمان تا دو شب پذیرایی می‌شود؛ از شب سوم جزو اهل خانه به‌شمار می‌آید و هرچه رسید بخورد.

۳۲. الإمامُ الهادیﷺ: مَن أطاعَ الخالِقَ لَم یُبالِ بسَخَطِ المَخلوقِ.
امام‌هادی‌ﷺ: هر که آفریدگار را فرمان برد، از خشم و ناخشنودی مخلوق پروایی به دل راه ندهد.

۳۳. ابنُ عباسٍ: أوحَی اللهُ إلی داودَﷺ: قُل لِلظالِمینَ لایَذکُرُونَني، فإنّهُ حَقّاً علیَّ أن أذکُرَ مَن ذَکَرَني، و إنَّ ذِکرِي إیّاهُم أن ألعَنَهُم.
ابن‌عباس: خدای □ به داودﷺ وحی فرمود که به ستمگران بگو مرا یاد نکنند؛ زیرا بر من است که هرکس یادم کند یادش کنم و یاد من از ستمگران لعنت‌کردن آن‌هاست.

۳٤. رسول‌اللهﷺ: لا تَخُنَ مَن خانَکَ فَتکونَ مِثلَهُ.
رسول‌خداﷺ: به کسی‌که به تو خیانت کرده است خیانت مکن که تو هم چون او خواهی بود.

۳۵. الإمامُ علیﷺ: مَن لَم یَتَّعِظْ بالنّاسِ وَعَظَ اللهُ النّاسَ بهِ.
امام‌علی‌ﷺ: هرکه از مردم پند نگیرد، خداوند او را مایهٔ پند مردم قرار دهد.
الإمامُ علیﷺ: مَن وَعظَکَ فلا تُوحِشْهُ.
امام‌علی‌ﷺ: کسی را که به تو اندرز می‌دهد، از خود مَرَنجان.

۳۶. طب الأئمة علیهم السلام، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِﷺ قَالَ کَانَ رسول‌اللهﷺ إِذَا أَصَابَهُ کَسَلٌ أَوْ صُدَاعٌ بَسَطَ یَدَیْهِ فَقَرَأَ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ وَ الْمُعَوِّذَتَیْنِ ثُمَّ یَمْسَحُ بِهِمَا وَجْهَهُ فَیَذْهَبُ عَنْهُ مَا کَانَ یَجِدُ ..
رسول‌خداﷺ چون به کسالت یا سردرد مبتلا میشد دستانش را میگشود و سوره‌های حمد و معوذتین را میخواند و بر صورت میکشید و برطرف میشد.

۳۷. الإمام‌الصادقﷺ لبَعض تَلامِذَتِهِ-: أیَّ شَیءٍ تَعَلَّمتَ مِنّی؟ قالَ: الأُولی: فصَرَفتُ هِمَّتی إلی ما لا یُفارِقُنی بَل یونِسُنی فی وَحدَتی و هُوَ فِعلُ الخَیرِ. الثّانِیَةُ: و رَأیتُ فی قَولِهِ تَعالی: (إنَّ أکرَمَکُم عِندَ اللهِ أتقاکُم) فَاجتَهَدتُ أن أکونَ عِندَهُ کَریماً. الثّالِثَةُ: فَاجتَهَدتُ فی صَرفِ الهَوی عَن نَفسی حَتّی استَقَرَّت عَلی طاعَةِ اللهِ تَعالی. الرّابِعَةُ: قَولَهُ سُبحانَهُ یَقولُ: (مَن ذا الّذی یُقرِضُ اللهَ قَرضاً حَسَناً فیُضاعِفَهُ لَهُ و لَهُ أجرٌ کَریمٌ)، فکُلَّما وَجَدتُ شَیئاً یَکرُمُ عِندی وَجَّهتُ بِه إلَیهِ لِیکونَ لی ذُخراً إلی وَقتِ حاجَتی إلَیه. الخامِسَةُ: سَمِعتُ قَولَهُ تَعالی: (نَحنُ قَسَمنا بَینَهُم مَعیشَتَهُم فی الحَیاةِ الدّنیا و رَفَعنا بَعضَهُم فَوقَ بَعضٍ) فَما حَسَدتُ أحَداً و لا أسِفتُ عَلی ما فاتَنی. السّادِسَةُ: سَمِعتُ قَولَ اللهِ تَعالی: (إنَّ الشَّیطانَ لَکُم عَدُوٌّ فاتَّخِذُوهُ عَدُوّاً) فَاشتَغَلتُ بِعَداوَةِ الشَّیطانِ عَن عَداوَةِ غَیرِهِ. السّابِعَةُ قالَ: رأیتُ کَدحَ النّاسِ وَاجتِهادَهُم فی طَلَبِ الرِّزقِ، و سَمِعتُ قَولَهُ تَعالی: (وَ ما خَلَقتُ الجِنَّ وَالإنسَ إلّا لِیَعبُدونِ× ما أُریدُ مِنهُم مِن رِزقٍ وَ ما أُریدُ أن یُطعِمونِ× إنَّ اللهَ هُوَ الرَّزّاقُ، ذو القُوَّةِ المَتینُ) فعَلِمتُ أنَّ وَعدَهُ و قَولَهُ صِدقٌ، فسَکَنتُ إلی وَعدِهِ، و رَضِیتُ بِقَولِهِ، واشتَغَلتُ بِما لَهُ عَلَیَّ عَمّا لی عِندَهُ. الثّامِنَةُ قالَ: رَأیتُ قَوماً یَتَّکِلونَ عَلی صِحَّةِ أبدانِهِم، و قَوماً عَلی کَثرَةِ أموالِهِم، قَوماً عَلی خَلقٍ مِثلِهِم، و سَمِعتُ قَولَهُ تَعالی: (و مَن یَتَّقِ اللهَ یَجعَل لَهُ مَخرَجاً و یَرزُقهُ مِن حَیثُ لا یَحتَسِبُ وَ مَن یَتَوَکَّل عَلَی اللهِ فَهُوَ حَسبُهُ) فَاتَّکَلتُ عَلَی اللهِ و زالَ اتّکالی عَلی غَیرِهِ، فقالَ لَهُﷺ: وَاللهِ إنَّ التَّوراةَ والإنجیلَ والزَّبورَ والفُرقانَ و سائِرَ الکُتُبِ تَرجِعُ إلی هذِهِ الثَّمانِ المَسائِلِ.
امام‌صادق‌ﷺ به یکی از شاگردان خود فرمود: تو از من چه آموخته‌ای؟ عرض کرد: نخست: همّ خود را مصروف چیزی کردم

که از من جدا نمی‌شود، بلکه یار تنهایی من است و آن کار نیک است. دوم: در این سخن خدای تعالی یافتم که: «همانا گرامی‌ترین شما در پیشگاه خدا پرهیزگارترین شماست». بنابراین، کوشش کردم تا نزد او گرامی باشم. سوم: سعی کردم نفس را از هوس باز دارم تا بر طاعت خدای تعالی آرام و قرار گیرد. چهارم: این سخن خدای سبحان را شنیدم: «کیست که به خداوند وام نیکو دهد و او آن را برایش دو چندان گرداند و مزدی کریمانه به وی دهد». بنابراین، هر چیزی که می‌یافتم و برایم ارزشمند بود آن را به خدا دادم، تا برای زمانی که بدان نیاز دارم پس‌انداز شود. پنجم: این سخن خدای تعالی را شنیدم: «ما روزی آنها را در زندگی این جهان میانشان تقسیم کردیم و برخی را بر برخی دیگر برتری دادیم». بنابراین، به هیچ کس رشک نبردم و برای آنچه از دستم رفته افسوس نخوردم. ششم: این سخن خدای تعالی را شنیدم: «همانا شیطان دشمن شماست؛ پس شما نیز او را دشمن دارید». از این رو به دشمنی با شیطان پرداختم و از دشمنی با جز او فارغ گشتم. هفتم: اینکه دیدم مردم در تحصیل روزی، خود را به رنج و زحمت می‌اندازند و این سخن خدای تعالی را شنیدم: «جن و انس را نیافریدم، مگر برای اینکه مرا عبادت کنند. از آنها رزقی نمی‌خواهم و نمی‌خواهم که مرا اطعام کنند. خداست روزی‌دهنده و اوست صاحب نیرویی سخت استوار» و دانستم که وعده و سخن او راست است و به وعدهٔ او اطمینان کردم و سخنش را پذیرفتم و به انجام وظیفه‌ای که در قبال او دارم (یعنی عبادت) پرداختم و از به رنج افکندن خود در طلب روزی که نزد او دارم (و رساندنش را تضمین کرده است) فارغ گشتم. هشتم: اینکه دیدم عده‌ای به تندرستی خود تکیه می‌کنند و گروهی به پول و ثروت فراوان خویش و جماعتی دیگر به امثال این چیزها. و سخن خدای تعالی را شنیدم: «هر کس از خدا بترسد، خداوند او را بس است». پس، به خدا تکیه کردم و تکیه‌ام به جز او از بین رفت. حضرت فرمود: به خدا قسم که تورات و انجیل و زبور و فرقان و دیگر کتاب‌ها (ی آسمانی) همگی به این هشت موضوع برمی‌گردند.

۳۸. وَ أَرْوِي مَنْ قَنِعَ شَبِعَ وَ مَنْ لَمْ يَقْنَعْ لَمْ يَشْبَعْ ...
روایت شده که هرکس قانع شود سیر گردد و هرکه قانع نشود هرگز سیر نشود.

۳۹. الإمامُعلیٌّ: خَيرُالنّاسِمَنكانَفيهُسرِهِسَخِيّاًشَكوراً،خَيرُالنّاسِمَنكانَفيعُسرِهِمُؤثِراًصَبوراً.

امام‌علی: بهترین مردم، کسی است که به گاهِ توانگری بخشنده و سپاس‌گزار باشد، بهترین مردم کسی است که به گاهِ تنگدستی ایثارگر و شکیبا باشد.

۴۰. الإمامُالكاظم: إنّ خَواتِيمَ أعْمالِكُم قَضاءُ حَوائِجِ إخْوانِكُم و الإحْسانُ إلَيهِم ما قَدَرْتُم، و إلّا لَم يُقْبَلْ مِنكُم عَمَلٌ. حِنُّوا على إخْوانِكُم، و ارْحَموهُم تَلْحَقوا بِنا.
امام‌کاظم: پایان اعمال شما به این است که در حد توان خود نیازهای برادرانتان را برآورید و به آنان نیکی کنید. در غیراین‌صورت اعمال شما پذیرفته نشود. با برادران خود مهربان و دلسوز باشید تا به ما بپیوندید.

چهل حدیث ٤٧

١. عنه عليه السلام: لَا تَرْجُ أَحَداً إِلَّا اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَ انْتَظِرْ مَا أَتَاكَ بِهِ الْقَدَر.
به هیچ کس جز خدای سبحان امید مبند و منتظر آن چیزی باش که دست تقدیر برای تو آورد.

٢. الإمام‌الصادق عليه السلام: إنّ اللهَ تبارکَ و تعالی یَنقُلُ العَبدَ مِنَ الشَّقاءِ إلی السَّعادَةِ، و لا یَنقُلُهُ مِن السَّعادةِ إلی الشَّقاءِ.
امام‌صادق عليه السلام: خدای تبارک و تعالی بنده را از بدبختی به خوش‌بختی منتقل می‌کند، ولی از خوش‌بختی به بدبختی منتقل نمی‌کند.

٣. الإمامُ الرِّضا عليه السلام: ما التَقَت فِئَتانِ قَطُّ إلّا نُصِرَ أعظَمُهُما عَفواً.
امام رضا عليه السلام: هرگز دو گروه با هم رویاروی نشدند، مگر اینکه با گذشت‌ترین آنها پیروز شد.

٤. الإمامُ علي عليه السلام: السُّکوتُ علی الأحمَقِ أفضَلُ (مِن) جَوابِهِ.
امام‌علی عليه السلام: سکوت در برابر احمق بهتر از جواب‌دادن به اوست.

٥. الإمامُ علي عليه السلام: الصَّمتُ عِندَ الشُّبهَةِ.
امام‌علی عليه السلام: در سفارش به فرزند خود حسن عليه السلام، می‌فرماید: ای حسن! تو را سفارش می‌کنم ـ و همین سفارش تو را بس است ـ به آنچه که رسول‌خدامرا بدان سفارش فرمود... خاموشی در هنگام شبهه.

٦. الإمامُ علي عليه السلام: ألتّزهّد یؤدّی إلی التّزهد.
امام علی عليه السلام:تمرین زهد کردن به زهد (واقعی) می‌انجامد.

٧. الإمام‌الباقر عليه السلام ـ لَمّا سُئِلَ: کَثرَةُ القِراءَةِ أفضَلُ أو کَثرَةُ الدُّعاءِ؟ـ: الدُّعاءُ، أما تَسمَعُ لِقَولِهِ تَعالی: ﴿قُلْ ما یَعْبَأُ بِکُمْ...﴾.
امام‌باقر عليه السلام در پاسخ به این سؤال که: زیاد قرآن‌خواندن بهتر است یا زیاد دعاکردن؟ فرمود: دعاکردن. مگر نشنیده‌ای این سخن خدای تعالی را که: «بگو: پروردگار من به شما اعتنایی نمیکرد اگر دعایتان نمی‌بود».

٨. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: ذَرُونی ما تَرَکتُکُم، فَإنَّما هَلَکَ مَنْ کَانَ قَبْلَکُمْ بِکَثْرَةِ سُؤَالِهِم وَ اخْتِلَافِهِمْ عَلَی أَنْبِیَائِهِم.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: تا زمانی که من رهایتان کرده‌ام رهایم کنید؛ زیرا پیشینیان شما به علت سوال زیاد و آمد و شد نزد پیامبرانشان هلاک شدند.
رسول‌الله صلى الله عليه وآله: في قوله تعالي: «لا تَسْأَلُوا عَن أشیاءَ» -: إنَ اللَّهَ کَتَبَ عَلَیْکُمُ الْحَجَ، فَقَامَ عُکَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ وَ یُرْوَی سُرَاقَةُ بْنُ مَالِکٍ فَقَالَ: أَ فِي کُلِّ عَامٍ یَا رسول‌الله؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ حَتَّی عَادَ مَرَّتَیْنِ أَوْ ثَلَاثاً، فَقَالَ رسول‌الله: وَیْحَکَ وَ مَا یُؤْمِنُکَ أَنْ أَقُولَ: نَعَمْ ؟! وَ اللَّهِ وَ لَوْ قُلْتُ: نَعَمْ، لَوَجَبَتْ، وَ لَوْ وَجَبَتْ، مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَ لَوْ تَرَکْتُمْ، کَفَرْتُمْ.فَاتْرُکُونِي مَا تَرَکْتُکُمْ، فَإِنَّمَا هَلَکَ مَنْ کَانَ قَبْلَکُمْ بِکَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ وَ اخْتِلَافِهِمْ عَلَی أَنْبِیَائِهِمْ فَإِذَا أَمَرْتُکُمْ بِشَيءٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَ إِذَا نَهَیْتُکُمْ عَنْ شَيءٍ فَاجْتَنِبُوه.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: درباره آیه «مپرسید از چیزهایی که اگر برایتان آشکار شود برایتان سخت است» فرمود: خداوند حج را بر شما واجب فرمود. سراقه بن مالک روایت می‌کند که عکاشه بن محصن برخاست و عرض کرد: ایرسول‌خدا! آیا هر سال واجب است؟ پیامبر اعتنایی نفرمود، تا آن که عکاشه دو یا سه بار سؤالش را تکرار کرد. در این هنگامرسول‌خدافرمود: وای بر تو! چه تو را مطمئن کرده که نگویم: آری، به خدا قسمت اگر بگویم: آری، هر آینه واجب می‌شود و در صورتی که واجب شود، توان انجام آن را ندارید و چنانچه ترک کنید کافر می‌شوید. پس، تا من شما را وا گذاشته‌ام، شما نیز واگذارید. همانا پیشینیان شما به سبب سؤالات زیاد و پاپیچ پیامبران خود شدن هلاک شدند. بنابراین، هر گاه به شما دستوری دادم در حد توان آن را انجام دهید و هرگاه از چیزی نهی کردم از آن دوری کنید.

٩. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: لا یُمنَعُ فَضلُ الماءِ، و لا یُمنَعُ نَقعُ البِئرِ.
رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: جلو استفادهٔ دیگران از زیادی آب و زیادی آب چاه را نباید گرفت.

١٠. الإمامُ علي عليه السلام: مَودّةُ أبناءِ الدُّنیا تَزولُ لِأدنی عارِضٍ یَعرِضُ.
امام‌علی عليه السلام: دوستی دنیاپرستان با اندک حادثه‌ای از میان می‌رود.
الإمامُ علي عليه السلام: ما أکثرَ الإخْوانِ عندَ الجِفانِ، و أقلَّهُم عندَ حادِثاتِ الزّمانِ!
امام‌علی عليه السلام: به‌هنگام چیدن کاسه‌ها، چه بسیارند برادران و به گاه گرفتاری‌های روزگار چه اندک!

١١. الامام‌علی عليه السلام – في وصیَّتِهِ بالصَّلاةِ–: و شَبَّهَها رسول‌الله صلى الله عليه وآله بِالحَمَّةِ تَکونُ علی بابِ الرَّجُلِ فهُو یَغتَسِلَ مِنها فِي الیَومِ و اللَّیلةِ خَمسَ مَرّاتٍ، فما عَسی أن یَبقی علَیهِ مِنَ الدَّرَنِ؟!

امام‌علی‌ؑ دربارهٔ نماز این‌چنین سفارش، می‌کند: نماز گناهان را فرو می‌ریزد، همچون ریزش برگ از درختان و آن‌ها را از گردن بندگان باز می‌کند، همچون بازکردن رسن از گردن چهارپایان. رسول‌خدانُه نماز را به چشمهٔ آب گرمی تشبیه فرمود که جلو در خانهٔ مردی باشد و شبانه‌روزی پنج مرتبه خود را در آن بشوید. آیا بر بدن چنین کسی چرک و کثافتی باقی خواهد ماند؟

۱۲. الإمامُ‌عليؑ: مَن كانَ لَهُ مالٌ فإيّاهُ والفَسادَ؛ فإنّ إعطاءَكَ المالَ في غَيرِ وَجهِهِ تَبذيرٌ و أسرافٌ، و لَم يَضَعِ امرؤٌ مالَهُ في غَيرِ حَقّهِ و عِندَ غَيرِ أهلِهِ إلّا حَرِمَهُ شُكرَهُم و كانَ خَيرُهُ لغَيرِهِ، فإن بَقِيَ مَعهُ مِنهُم مَن يُريهِ الوُدَّ و يُظهِرُ لَهُ الشُّكرَ فإنّما هُو مَلَقٌ و كذبٌ.

امام‌علی‌ؑ: هرکه مالی دارد، مبادا تباه کند؛ زیرا بخشیدن بی‌جهت مال، ریخت‌وپاش و اسراف است و این کار نام صاحبش را در میان مردم بلند می‌گرداند و نزد خدا پست می‌سازد. هیچ انسانی مالش را بی‌جا خرج نکرد و به نااهلش نداد، مگر اینکه از قدردانی آنان محروم گشت و خیر و نفعش به دیگری رسید و اگر هم در میان آنان کسی باشد که با وی اظهار دوستی و قدردانی کند آن در حقیقت چاپلوسی و دروغ است.

۱۳. رسول‌اللهﷺ: يُؤتى بوالٍ نَقَصَ مِن الحَدِّ سَوطاً فيقولُ: ربِّ رَحمَةً لِعبادِكَ، فيقالُ لَهُ: أنتَ أرحَمُ بهِم مِنّي؟! فيُؤمَرُ بِه إلى النّارِ، و يُؤتى بمَن زادَ سَوطاً فيقولُ: لِيَنْتَهوا عَن مَعاصيكَ! فيُؤمَرُ بِه إلى النّارِ.

پیامبر خداﷺ: (در روز قیامت) حاکمی را که یک تازیانه از حد کاسته است می‌آورند. او می‌گوید: پروردگارا! از روی دلسوزی به بندگانت این کار را کردم. خداوند به او می‌فرماید: آیا تو به آنان از من دلسوزتری؟! آنگاه دستور داده می‌شود او را در آتش افکنند. سپس کسی را که یک تازیانه بیشتر زده است می‌آورند. او نیز می‌گوید: برای آن تازیانه‌ای بیشتر زدم تا از گناهانت باز ایستد. پس فرمان می‌رسد که او را نیز در آتش افکنند.

۱۴. عمرُ بنُ الخطّابِ: كُنّا مَع رسولِ‌اللهص على جَبَلٍ فأشرَفنا على وادٍ، فرَأيتُ شابّاً يَرعى غَنَماً لَهُ أعجَبَني شَبابُهُ، فقلتُ: يا رسولَ‌الله، و أيُّ شابٍّ لَو كانَ شَبابُهُ في سَبيلِ اللهِ؟ فقالَ النَّبيُّص: يا عُمَرُ، فلَعَلَّهُ في بَعضِ سَبيلِ اللهِ و أنتَ لا تَعلَمُ. ثُمّ دَعاهُ النَّبيُّص فقالَ: يا شابُّ، هَل لَكَ مَن تَعُولُ؟ قالَ: نَعَم، قالَ: مَن؟ قال: أُمّي، فقالَ النَّبيُّص: الْزَمْها فإنّ عِندَ رِجلَيها الجَنَّةَ.

عمربن‌خطّاب: ما با رسول‌خداﷺ روی کوهی بودیم و بر درّه‌ای مشرِف شدیم. جوانی را دیدم که گوسفندانش را می‌چرانید و بُرنایی او مرا گرفت. عرض کردم: ای رسول‌خدا، عجب جوانی است، کاش جوانی او در راه خدا صرف می‌شد؟ پیامبرص فرمود: ای عمر، شاید در راهی از راه‌های خدا باشد و تو ندانی. پیامبر آن جوان را صدا زد و فرمود: ای جوان، آیا کسی هست که تو خرجی او را بدهی؟ عرض کرد: آری. فرمود: چه کسی؟ عرض کرد: مادرم. پیامبرص فرمود: او را داشته باش؛ زیرا بهشت پیش پای اوست.

۱۵. وَ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّﷺ قَالَ إِذَا رَأَيْتَ اللَّهَ يُعْطِي عَلَى الْمَعَاصِي فَذَلِكَ اسْتِدْرَاجٌ مِنْهُ ثُم رُوِيَ عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَؑ أَنَّهُ قَالَ يَا ابْنَ آدَمَ إِذَا رَأَيْتَ رَبَّكَ يُتَابِعُ عَلَيْكَ نِعَمَهُ فَاحْذَرْه.

از پیامبرﷺ روایت شده که اگر دیدید در عین گناه کردن خداوند نعمت میدهد بدانید که در استدراج افتاده‌اید. از امیرمؤمنانؑ روایت شده که ای پسر آدم هرگاه دیدی که پروردگارت پی در پی نعمتت میافزاید از او حذر کن.

كَمَا قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَؑ وَ لَوْ أَنَّ النَّاسَ حِينَ تَنْزِلُ بِهِمُ النِّقَمُ وَ تَزُولُ عَنْهُمُ النِّعَمُ فَزِعُوا إِلَى رَبِّهِمْ بِصِدْقٍ مِنْ نِيَّاتِهِمْ وَ وَلَهٍ مِنْ قُلُوبِهِمْ لَرَدَّ عَلَيْهِمْ كُلَّ شَارِدٍ وَ أَصْلَحَ لَهُمْ كُلَّ فَاسِدٍ ...

امیرمؤمنانؑ: اگر مردم هنگامی که نقمت بدیشان نازل میشود و نعمت از ایشان دریغ میگردد به خدایشان فزع میکردند و با صدق نیت و قلبی واله او را میخواندند هرچه میخواستند بدیشان میرسید و هر فاسدی از امور ایشان اصلاح میشد.

۱۶. رسول‌اللهﷺ: مَن باعَ داراً ثُمّ لم يَجعَلْ ثَمَنَها في مِثلِها لَم يُبارَكْ لَهُ فيها.

پیامبر خداﷺ: هرکه خانه‌ای بفروشد و با پول آن خانه‌ای مانند آن نخرد، مالش برکت نمی‌یابد.

رسول‌اللهﷺ: مَن باعَ مِنكم داراً أو عَقاراً، فَلْيَعلَمْ أنَّهُ مالٌ ثَمَنٌ أن لا يُبارَكَ لَهُ فيهِ إلّا أن يَجعَلَهُ في مِثلِهِ.

رسول‌خداﷺ: هریک از شما منزلی یا ملکی بفروشد بداند که پول آن سزاوار برکت نیست، مگر اینکه صرف خرید همانند آن شود.

۱۷. رسول‌اللهﷺ: إذا تَلاقَيتُم فَتَلاقَوا بِالتَّسليمِ و التَّصافُحِ، و إذا تَفَرَّقتُم فَتَفَرَّقُوا بِالاستِغفارِ.

رسول‌خداﷺ: هرگاه به هم برخوردید با سلام‌کردن و دست‌دادن دیدار کنید و چون جدا شدید، با آمرزش‌خواهی از هم جدا شوید.

۱۸. رسولُ‌اللهِﷺ: وَجَدْتُ الحَسَنةَ نُوراً في القَلبِ.

پیامبر خداﷺ: نیکی را نور دل و آرایهٔ رخشار و نیروی کار یافتم و گناه را سیاهی دل و سستی در کار و زشتی چهره.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: اتَّخِذُوا الْأَهْلَ فَإِنَّهُ أَرْزَقُ لَكُم.
پیامبر خداﷺ: زن بگیرید؛ زیرا که ازدواج کردن روزی شما را بیشتر کند.

۲۰. الإمامُ‌عليؑ: و مِن أدبِه ـ أي المَرْءِ ـ أنْ لا يَترُكَ ما لابُدَّ لَهُ مِنهُ.
امام‌علیؑ: از ادب آدمی است که آنچه را که حتماً باید انجام دهد ترک نگوید.

۲۱. الإمامُ‌عليؑ ـ في صفةِ المتّقينَ ـ: يُصبِحُ و شُغلُهُ الذِّكرُ، و يُمسِي وهَمُّهُ الشُّكرُ.
امام‌علیؑ در وصف پرهیزگاران، می‌فرماید: صبح را آغاز می‌کند درحالی‌که کارش یاد خداست، و شب را می‌آغازد درحالی‌که همّ و غمش شکر خداست.

۲۲. الإمامُ‌عليؑ: كُلّما ارتَفَعَت رُتبَةُ اللَّئيمِ نَقَصَ النّاسُ عِندَهُ، والكَريمُ ضِدُّ ذلكَ.
امام‌علیؑ: هرچه مقام فرومایه بالاتر رود، مردم درنظر او پست‌تر می‌شوند و شخص بزرگوار عکس این است.

۲۳. الامام‌علیؑ ـ لِرجُلٍ ذَكَرَ أنَّ بِلالاً جَعَلَ يَلحَنُ في كلامِهِ، و ماذا يَضُرُّ بلالاً لَحنُهُ في كلامِهِ إذا كانَت أفعالُهُ مُقَوَّمَةً أحسَنَ تَقويمٍ مُهَذَّبَةً أحسَنَ تَهذيبٍ؟!
امام‌علیؑ به مردی که گفت بلال خوب کلمات را ادا نمیکند: بلال را چه زیان که در گفتارش، لحن و خطا باشد، اما اعمالش کاملاً درست و پیراسته باشد؟
رسول‌اللهﷺ: إنّ الرّجُلَ الأعجَميَّ مِن أُمّتي لَيَقرأُ القرآنَ بعَجَميَّةٍ، فتَرفَعُهُ المَلائكَةُ على عَرَبيَّةٍ.
پیامبر خداﷺ: همانا مرد غیرعرب از امت من قرآن را با زبان خودش می‌خواند و فرشتگان آن را به زبان عربی (به پیشگاه خدا) بالا می‌برند.

۲۴. الخلف أن يعد الرّجل و في نيّته أن لا يفي.
رسول‌خداﷺ: خلف وعده حتی آنجاست که مرد وعده کند و در دل دارد که وفا نکند.

۲۵. الإمام‌الباقرؑ: إنِ اللهَ أعطى المؤمنَ ثلاثَ خِصالٍ: العزَّ في الدنيا و في دِينِهِ، و الفَلَحُ في الآخِرَةِ، و المَهابَةُ في صُدورِ العالَمين.
امام‌باقرؑ: خداوند سه خصلت به مؤمن عطا فرموده است: عزت در دنیا و در دینش، رستگاری در آخرت و شکوه و ابهت در دل‌های مردمان.

۲۶. الإمام الكاظمؑ ـ لمّا سُئلَ في قولِهِ: «إنَّ اللهَ و ملائكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلى النَّبيِّ يا أيُّها الّذينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيهِ وَسلِّمُوا تَسْليماً» ـ: صلاةُ اللهِ رَحمَةٌ مِنَ اللهِ، وصلاةُ الملائكةِ تَزكِيَةٌ مِنهُم لَهُ، وصلاةُ المُؤمِنينَ دُعاءٌ مِنهُم لَهُ.
از امام‌کاظمؑ دربارهٔ معنای درود خدا و فرشتگان و مؤمنان در آیهٔ «خدا و فرشتگان او بر پیامبر درود می‌فرستند ای کسانی‌که ایمان آورده‌اید بر او درود فرستید و به فرمانش به خوبی گردن نهید» سؤال شد، فرمود: درود فرستادن خدا نوعی رحمت از جانب اوست و درود فرشتگان ستایشی است از آنان نسبت‌به رسول‌خداست و درود مؤمنان دعایی است از آن‌ها برای پیامبر ص.

۲۷. الإمامُ‌عليؑ: المالُ يُكرِمُ صاحِبَهُ ما بَذَلَهُ، و يُهينُهُ ما بَخِلَ بِهِ.
امام‌علیؑ: مال و ثروت صاحب خود را تا زمانی‌که آن را بذل و بخشش کند، گرامی می‌گرداند و هرگاه بخل ورزد خوارش می‌سازد.
الإمامُ‌عليؑ: المالُ لا يَنفَعُكَ حتّى يُفارِقَكَ.
امام‌علیؑ: دارایی تو را سود نرساند، مگر آن‌گاه که از تو جدا شود.

۲۸. رسول‌اللهﷺ ـ لَمّا مَرَّ بقَبرٍ دُفِنَ فيهِ بالأمسِ إنسانٌ و أهلُهُ يَبكُونَ ـ: لَرَكعَتانِ خَفيفَتانِ ممّا تَحتَقِرُونَ أحَبُّ إلى صاحِبِ هذا القَبرِ مِن دُنياكُم كُلِّها.
پیامبر خداﷺ بر گوری گذشت که روز قبل شخصی در آن دفن شده بود و خانواده‌اش می‌گریستند. فرمود: دو رکعت نماز سبکی که به‌نظر شما نمی‌آید، برای صاحب این گور دوست‌داشتنی‌تر از همهٔ دنیای شماست.

۲۹. الإمام‌الصادقؑ: الرؤيا على ثلاثةِ وُجوهٍ: بِشارَةٌ مِنَ اللهِ للمُؤمنِ، و تَحذيرٌ مِنَ الشيطانِ، و أضغاثُ أحلامٍ.
امام‌صادقؑ: رؤیا سه گونه است: نویدی از جانب خدا به مؤمن، ترسی که شیطان می‌افکند و خواب‌های آشفته.
رسول‌اللهﷺ: الرؤيا ثلاثةٌ: بُشرى مِن اللهِ، و تَحزينٌ مِنَ الشيطانِ، والذي يُحَدِّثُ بهِ الإنسانُ نَفسَهُ فَيَراهُ في مَنامِهِ.

پیامبر خداﷺ: رؤیا سه گونه است: بشارتی از جانب خدا؛ غمی که شیطان به وجود می‌آورد؛ و گفت‌وگوهای درونی انسان با خویشتن که آن‌ها را در خواب می‌بیند.

۳۰. الإمامُعليعليه‌السلام: اِتَّقُوا مَن تُبغِضُهُ قُلوبُكُم.
امام‌علیعليه‌السلام: از کسی‌که دل‌هایتان او را ناخوش دارد بپرهیزید.

۳۱. رسول‌اللهﷺ: عَلَى اليَدِ ماأخَذَت حتّى تُؤَدِّيَهُ.
پیامبر خداﷺ: دست هرچه می‌ستاند، ضامن برگرداندن آن است.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: الوَليمَةُ أوَّلُ يومٍ حَقٌّ، والثاني مَعروفٌ، و ما زادَ رياءٌ و سُمعَةٌ.
پیامبر خداﷺ: ولیمه‌دادن روز اول حق است و روز دوم احسان؛ از دو روز که گذشت خودنمایی و شهرت‌طلبی است.

۳۳. رسول‌اللهﷺ: إن كانَ في شَيءٍ شُؤمٌ ففِي اللِّسانِ.
پیامبر خداﷺ: اگر در چیزی شومی وجود داشته باشد، در زبان است.
رسول‌اللهﷺ ـ لمّا سُئلَ عنِ الشُّؤمِ ـ: سُوءُ الخُلُقِ.
از پیامبر خداﷺ سؤال شد: چه چیز شوم است؟ فرمود: بدخویی.
رسول‌اللهﷺ: الرِّفْقُ يُمنٌ، و الخُرقُ شُؤمٌ.
پیامبر خداﷺ: نرمی با میمنت است و تندخویی شوم.

۳۴. الإمامُعليعليه‌السلام: بقَدرِ اللَّذّةِ يَكونُ التَّغصيصُ.
امام‌علیعليه‌السلام: به اندازهٔ هر لذتی، اندوهی است.

۳۵. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ و قد سألَهُ زِنديقٌ: أوَليسَ تُوزَنُ الأعمالُ؟ ـ: لا، إنّ الأعمالَ لَيسَت بأجسامٍ، و إنّما هِي صِفَةُ ماعَمِلوا.
امام‌صادقعليه‌السلام ـ در پاسخ به سؤال زندیقی که پرسید: آیا نه اینکه اعمال وزن می‌شوند؟ ـ: نه اعمال اعمال جسم نیستند، بلکه در حقیقت صفت کاری است که مردم انجام می‌دهند.

۳۶. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تَضَعوا مَن رَفَعَتهُ التَّقوى، و لا تَرفَعوا مَن رَفَعَتهُ الدُّنيا.
امام‌علیعليه‌السلام: کسی را که تقول بلند مرتبه‌اش ساخته است، پست و حقیر مشمارید و کسی را که دنیا او را بالا برده است، بلندمرتبه ندانید.

۳۷. الإمامُعليعليه‌السلام: كُونوا بِقَبولِ العَمَلِ أشَدَّ اهتِماماً مِنكُم بالعَمَلِ.
امام‌علیعليه‌السلام: به پذیرفته شدن عمل بیشتر اهتمام ورزید، تا به خود عمل؛ زیرا عملی که با تقوا همراه باشد، هرگز کم نیست، چگونه کم باشد عملی که پذیرفته می‌شود!

۳۸. الإمامُعليعليه‌السلام: حَرامٌ على كُلِّ قَلبٍ مُتَوَلِّهٍ بالدُّنيا أن تَسكُنَهُ التَّقوى.
امام‌علیعليه‌السلام: جای‌گرفتن تقوا در دلی که شیفتهٔ دنیا باشد، حرام است.

۳۹ الامام‌علیعليه‌السلام: مَن أغبَنُ مِمَّن باعَ اللهَ سبحانَهُ بغَيرِهِ؟!
امام‌علیعليه‌السلام: کیست مغبون‌تر از کسی‌که خدای پاک را به دیگری فروشد؟

۴۰. رُوِيَ أنّهُ تعالى أوْحى إلى داودعليه‌السلام: ما لِي أراكَ مُنْتَبِذاً؟! قالَ: أعْيَتْني الخَليقَةُ فِيكَ. قالَ: فماذا تُرِيدُ؟ قالَ: مَحَبّتَكَ. قالَ: فإنّ مَحَبّتي التَّجاوُزُ عن عِبادِي، فإذا رَأيْتَ لي مُرِيداً فكُنْ لَهُ خادِماً.
روایت شده است که خدای تعالی به داودعليه‌السلام وحی فرمود که: چه شده است که تو را گوشه‌گیر می‌بینم؟ داود عرض کرد: بندگانت در راه تو مرا خسته کرده‌اند. فرمود: چه می‌خواهی؟ عرض کرد: محبت تو را. فرمود: محبت من به این است که از بندگانم درگذری و اگر دیدی کسی خواستار من است، او را خدمت کنی.

چهل حدیث ۴۸

۱. عنه ﷺ:وَ لَا يَرْضى عَبْدٌ عَنِ اللَّهِ فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ إِلَّا كَانَ خَيْراً لَه.
هیچ بنده‌ای در پیشامدهای خوشایند و ناخوشایند از خدا خرسند نباشد مگر آن که برایش خیر باشد.

۲. الإمامُعليٌّ ﷺ: مِنَ الشَّقاءِ فَسادُ النِّيَّةِ.
امام‌علی ﷺ: بدسگالی، از نشانه‌های بدبختی است.

۳. – رسول‌الله ﷺ: مَن كَثُرَ عَفوُهُ مُدَّ في عُمرِهِ.
پیامبرخدا ﷺ: هر که پرگذشت باشد، عمرش دراز شود.
– رسول‌الله ﷺ: عَفوُ المُلوكِ بَقاءُ المُلكِ.
پیامبرخدا ﷺ: گذشت پادشاهان را پاینده‌تر می‌کند.

٤. قال رسول‌الله ﷺ: التَّسَهُّلُ يُدِرُّ الْأَرْزَاق.
رسول‌خدا ﷺ فرمودند: آسانگیری روزی‌ها را سرازیر می‌کند.

٥. رسول‌الله ﷺ: كَفى بِالمَرءِ مِن الإثمِ أن يُشارَ إلَيهِ بالأصابِعِ. قالوا: يا رسولَ‌الله، و إن كانَ خَيراً؟ قالَ: و إن كانَ خَيراً فهُو شَرٌّ لَهُ، إلّا مَن رَحِمَهُ اللهُ.
رسول‌خدا ﷺ: آدمی را همین گناه بس که انگشت‌نما شود. (اصحاب) عرض کردند: ای رسول‌خدا، اگرچه به خوبی و خوش‌نامی باشد؟ فرمود: اگر به خوبی باشد باز برای او شرّ است مگر آنکه خدا به او رحم کند و اگر به بدی باشد بدتر است.

٦. في الدعاء: «اللَّهُمَ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا جَرَى بِهِ قَضَاؤُكَ فِي أَوْلِيَائِكَ ... بَعْدَ أَنْ شَرَطْتَ عَلَيْهِمُ الزُّهْدَ ... فَشَرَطُوا لَكَ ذَلِكَ وَ عَلِمْتَ مِنْهُمُ الْوَفَاءَ بِهِ فَقَبِلْتَهُمْ ... أَهْبَطْتَ عَلَيْهِمْ مَلَائِكَتَكَ وَ كَرَّمْتَهُمْ بِوَحْيِكَ وَ رَفَدْتَهُمْ بِعِلْمِكَ.
در دعای ندبه آمده است: بارالها! حمد و سپاس تو را بر آنچه از قضای خود بر دوستانت جای ساختی... پس از آن که با ایشان شرط زهد گذاشتی... و آنان آن شرط را از تو پذیرفتند، و دانستی که به آن شرط وفا می‌کنند، پس آنان را پذیرا شدی... و فرشتگان خود را بر ایشان فرو فرستادی و با وحی خود گرامیشان داشتی و از دانش خود عطایشان کردی.

۷. رسول‌الله ﷺ: تَرکُ الدُّعاءِ مَعصِيَةٌ.
پیامبر خدا ﷺ: ترک دعا گناه است.

۸. رسول‌الله ﷺ: إِنَ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى حَدَّ لَكُمْ حُدُوداً فَلَا تَتَعَدَّوْهَا ... وَ عَفَا لَكُمْ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً مِنْهُ مِنْ غَيْرِ نِسْيَانٍ فَلَا تَكَلَّفُوهَا.
پیامبر خدا ﷺ: خدای تبارک و تعالی برای شما حدودی را معین کرده است و شما از آن حدود فراتر نروید... و چیزهایی را هم از روی رحمت و مهربانی، نه این که فراموش کرده باشد، بر شما بخشیده است؛ پس برای دانستن آن‌ها خود را به زحمت و تکلف میندازید.

۹. إبليسُ ـ لموسى ﷺ ـ: إذا هَمَمتَ بِصَدَقَةٍ فامْضِها، و إذا هَمَّ العَبدُ بصَدقَةٍ كُنتُ صاحِبَهُ دُونَ أصحابِي حتّى أحُولَ بينَهُ و بينَها.
ابلیس به موسی ﷺ گفت: هرگاه تصمیم گرفتی صدقه‌ای بدهی، آن را بپرداز و هرگاه بنده بخواهد صدقه‌ای بدهد، خود من، و نه یارانم، همراه او می‌شوم تا مانع صدقه‌دادن وی شوم.

۱۰. الإمامُعليٌّ ﷺ: ليسَ لكَ بأخٍ مَنِ احْتَجْتَ إلى مُداراتِهِ.
امام‌علی ﷺ: کسی‌که نیازمند مداراکردن با او باشی برادر تو نیست.

۱۱. الامام‌علی ﷺ: الصَّلواتُ الخَمسُ كفّارةٌ لِما بينَهُنَّ و هِي التي قالَ اللهُ: ﴿إِنَّ الحَسَناتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئاتِ﴾.
امام‌علی ﷺ: نمازهای پنج‌گانه، گناهانی را که در فاصلهٔ آن‌ها مرتکب شوی به‌شرط آنکه از گناهان کبیره دوری کنی، می‌پوشاند و همین نمازهاست که خداوند فرموده است: «همانا خوبی‌ها، بدی‌ها را از بین می‌برد».

۱۲. لُقمانُ ﷺ: يا بُنَيَّ لا تَقتَرِبْ فيَكونَ أبعَدَ لكَ، و لا تَبعُدْ فتُهانَ، كلُّ دابَّةٍ تُحِبُّ مِثلَها وابنُ آدمَ لا يُحِبُّ مِثلَهُ!
لقمان ﷺ: فرزندم نزدیک مشوکه از تو دورتر می‌شوند و دور مشو که خوار می‌شوی. هر جنبنده‌ای همتای خود را دوست دارد، مگر آدمیزاد که همتای خویش را دوست نمی‌دارد!

۱۳. رسول‌الله ﷺ: مَن شَهَرَ سَيْفَهُ فدَمُهُ هَدْرٌ.
پیامبر خدا ﷺ: هرکس شمشیر بکشد خونش هدر است.

۱٤. رسول‌الله ﷺ ـ لِرجُلٍ يُريدُ الجِهادَ و أُمُّهُ تَمنَعُهُ ـ: عِندَ أُمِّكَ قَرَّ، و إنَّ لكَ مِن الأجرِ عِندَها مِثلَ ما لكَ في الجِهادِ.

پیامبر خداﷺ –به مردی که می‌خواست در جهاد شرکت کند اما مادرش مانع او می‌شد ـ: پیش مادرت بمان، با بودن در نزد او مانند همان اجری را داری که با شرکت در جهاد به‌دست می‌آوری.

۱۵. رسول‌اللهﷺ: كُلُّ بيتٍ لا يَدخُلُ فيهِ الضَّيفُ لا تَدخُلُهُ المَلائكةُ.
پیامبر خداﷺ: هر خانه‌ای که مهمان به آن وارد نشود، فرشتگان واردش نمی‌شوند.
الإمامُعليعليه‌السلام ـ لَمّا رُئيَ حَزيناً فسُئلَ عن عِلَّتِهِ ـ: لِسَبعٍ أتَتْ لَم يَضِفْ إلَينا ضَيفٌ.
روزی امام‌علی‌علیه‌السلام را غمگین یافتند. علت را جویا شدند. فرمود: چون هفت روز است که مهمانی بر ما وارد نشده است.
قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام دُعِيَ النَّبِيُّﷺ إِلَى طَعَامٍ فَلَمَّا دَخَلَ مَنْزِلَ الرَّجُلِ نَظَرَ إِلَى دَجَاجَةٍ فَوْقَ حَائِطٍ قَدْ بَاضَتْ فَتَقَعُ الْبَيْضَةُ عَلَى وَتِدٍ فِي حَائِطٍ فَثَبَتَتْ عَلَيْهِ وَ لَمْ تَسْقُطْ وَ لَمْ تَنْكَسِرْ فَتَعَجَّبَ النَّبِيُّﷺ مِنْهَا فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ أَ عَجِبْتَ مِنْ هَذِهِ الْبَيْضَةِ فَوَ الَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا رُزِئْتُ شَيْئاً قَطُّ فَنَهَضَ رسول‌اللهﷺ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعَامِهِ شَيْئاً وَ قَالَ مَنْ لَمْ يُرْزَأْ فَمَا لِلَّهِ فِيهِ مِنْ حَاجَةٍ ...
امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: پیامبرﷺ را به غذایی دعوت کردند. چون به خانه ایشان وارد شد دید که مرغی که بر دیوار حیاط بود تخمی گذاشت، تخم بر طنابی افتاد و غلتید و به زمین رسید بدون اینکه بشکند. پیامبرﷺ تعجب کرد. صاحبخانه گفت تعجب کردید؟ بخدایی که تو را به رسالت برگزید هیچ بدی به من نمیرسد.رسول‌خداﷺ برخواست و از غذای ایشان نخورد و گفت کسی که آفتی به او نمیرسد شایسته دوستی نیست.
عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّهُ لَيَكُونُ لِلْعَبْدِ مَنْزِلَةٌ عِنْدَ اللَّهِ فَمَا يَنَالُهَا إِلَّا بِإِحْدَى الْخَصْلَتَيْنِ إِمَّا بِذَهَابِ مَالِهِ أَوْ بِبَلِيَّةٍ فِي جَسَدِهِ ...
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بنده مقامی نزد خدا دارد که به آن نمیرسد جز با اینکه مالش برود یا بدنش بلایی ببیند.

۱۶. المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام مَا مِنْ أَمْرٍ يَخْتَلِفُ فِيهِ اثْنَانِ إِلَّا وَ لَهُ أَصْلٌ فِي كِتَابِ اللَّهِ لَكِنْ لَا تَبْلُغُهُ عُقُولُ الرِّجَالِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هیچ چیز نیست که دو نفر در آن مختلف باشند جز اینکه درستش در کتاب خدا هست اما عقول آدمیان نمیرسد.

۱۷. رسول‌اللهﷺ: أفشِ السلامَ يَكثُرْ خَيرُ بَيتِك.
پیامبر خداﷺ: سلام را رواج ده تا خیر و برکت خانه‌ات زیاد شود.
الامام‌علی‌علیه‌السلام: لِكُلِّ داخِلٍ دَهْشَةٌ، فابدَؤوا بِالسلامِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هر واردشونده‌ای سرگشته است. پس آغاز به سلام کنید.

رسول‌اللهﷺ: إذا دَخَلَ أَحَدُكُم بَيتَهُ فَلْيُسَلِّمْ؛ فإنَّهُ يَنزِلُهُ البَرَكَةُ، و تُؤنِسُهُ الملائكةُ.
پیامبر خداﷺ: هرگاه یکی از شما وارد خانهٔ خود شد، سلام کند؛ زیرا سلام بر آن برکت فرود می‌آورد و فرشتگان با او انس می‌گیرند.

۱۸. الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام: نَعوذُ باللهِ مِمَّن يَرتَكِبُ في يَومٍ واحدٍ عَشرَ سَيّئاتٍ، و لاتَكونُ لَهُ حَسَنةٌ واحِدةٌ، فَتغلِبُ حَسَناتِهِ سَيّئاتُهُ.
دربارهٔ آیهٔ «هر که خوبی کند ده برابر مانند آن پاداش ببیند...» فرمود: کسی‌که یک خوبی انجام دهد، ده خوبی برایش منظور شود و هرکه یک بدی انجام دهد، برایش همان یکی نوشته می‌شود. به خدا پناه می‌بریم از کسی‌که در یک روز ده گناه مرتکب می‌شود اما یک خوبی هم انجام نمی‌دهد تا خوبی‌هایش بر بدی‌هایش غالب گردد.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: زَوِّجُوا أَيَامَاكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ يُحْسِنُ لَهُمْ فِي أَخْلَاقِهِمْ وَ يُوَسِّعُ لَهُمْ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَ يَزِيدُهُمْ فِي مُرُوَّاتِهِم.
پیامبر خداﷺ: مردان عزب خود را زن دهید؛ زیرا با این کار خداوند اخلاق آنان را نیکو می گرداند و روزی‌هایشان را زیاد می‌کند و بر جوانمردی‌های آنان می‌افزاید.

۲۰. رسول‌اللهﷺ: مَن سَبَقَ إلى ما لم يَسْبِقْ إليهِ مسلمٌ فهو له.
رسول‌خداﷺ: هرکه زودتر سراغ چیزی برود که مسلمانی قبلاً سراغ آن نرفته، آن چیز از آنِ اوست.

۲۱. الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام: أمّا حَقُّ الصاحِبِ: فَأَم تَصحَبَهُ بِالتَفَضُّلِ والإنصافِ، و تُكرِمَهُ كما يُكرِمُكَ، و لا تَدَعَهُ يَسبِقُ إلى مَكرُمةٍ، فإن سَبَقَ كافَأتَهُ، و تَوَدُّهُ كما يَوَدُّكَ.
امام‌سجادعلیه‌السلام: حق همنشین این است که با او به فضل و انصاف رفتار کنی و به اندازه‌ای که احترامت می‌کند، احترامش کنی. اجازه ندهی در هیچ بخششی پیش‌دستی کند و اگر پیش‌دستی کرد جبران کنی، همان‌قدر که دوستت دارد دوستش بداری، اگر تصمیم به گناهی گرفت او را از آن باز داری، برای او مایهٔ رحمت و مهر باش و باعث عذاب او مباش.

۲۲. الإمامُعليعليه‌السلام ـ في صِفَةِ النبيِّﷺ: و لَقد كانَﷺ يأكُلُ علَى الأرضِ، و يَجلِسُ جِلسَةَ العَبدِ، و يَخصِفُ بِيَدِهِ نَعلَهُ، و يَرقَعُ بِيَدِهِ ثَوبَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام- در وصف پیامبرص ـ: پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله روی زمین غذا می‌خورد و مانند بردگان می‌نشست و با دست خود کفشش را پینه می‌زد و شخصاً لباسش را وصله می‌کرد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: خَطَبَ عليٌّ الناسَ و علَيهِ إزارُ كِرباسٍ غَليظٌ مَرقوعٌ بِصُوفٍ، فقيلَ لَهُ في ذلكَ، فقالَ: يَخشَعُ القَلبُ و يَقتَدي بهِ المؤمنُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: علی‌علیه‌السلام درحالی‌که جامهٔ کرباسی درشت و وصله‌شده با وصلهٔ پشمی پوشیده بود، برای مردم خطبه خواند. دراین‌باره به حضرت ایراد گرفته شد. امام‌فرمود: این جامه، دل را متواضع می‌کند و مؤمن از آن الگو می‌گیرد.

۲۳. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ أعظَمَ النّاسِ مَنزِلَةً عِندَ اللهِ يَومَ القِيامَةِ أمشاهُم في أرضِهِ بالنَّصيحَةِ لِخَلقِهِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: با منزلت‌ترین مردم نزد خداوند در روز قیامت، کسی است که در راه خیرخواهی برای خلق او بیش از دیگران قدم بردارد.

۲۴. مکارم الأخلاق، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ‌علیه‌السلام قَالَ إِذَا خِفْتَ أَمْراً فَاقْرَأْ مِائَةَ آيَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ حَيْثُ شِئْتَ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ اكْشِفْ عَنِّي الْبَلَاءَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: چون از چیزی ترسیدی صد آیه از قرآن بخوان سپس بگو خدایت این بلا را از من بگردان.

۲۵.- الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ما مِن قَبضٍ و لا بَسطٍ إلّا و للهِ فيهِ المَنُّ و الابتِلاءُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هیچ گرفتگی و گشایشی صورت نمی گیرد مگر آن که خداوند در آن، بخشش و آزمایش در نظردارد.

۲۶. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: ضَلَّ مَنِ اهتَدى بغَيرِ هُدَى اللهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه با راهنمایی غیرخدا راه جوید، گمراه شود.

۲۷. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: أفضَلُ المالِ ما استُرِقَّ بهِ الأحرارُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: بهترین مال، آن مالی است که به وسیلهٔ آن آزادگان به بندگی کشیده شوند.

الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: أفضَلُ الأموالِ أحسَنُها أثَراً علَيكَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: برترین مال‌ها آن مالی است که اثر نیکوتری بر تو داشته باشد.

۲۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن ماتَ مِن أولِيائنا و شيعَتِنا و لم يُحسِنِ القرآنَ عُلِّمَ في قَبرِهِ ليَرفَعَ اللهُ فيهِ دَرَجَتَهُ، فإنَّ دَرَجاتِ الجَنَّةِ على قَدرِ عَدَدِ آياتِ القرآنِ فيقالُ لقارِئِ القرآنِ: اِقرَأْ وارْقَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس از دوستان و شیعیان ما که بمیرد و قرآن را خوب بلد نباشد، در قبرش قرآن به او آموخته شود تا خداوند به‌سبب آن درجه‌اش را بالا برد؛ زیرا درجات بهشت به اندازهٔ شمار آیات قرآن است. پس به قرآن‌خوان گفته شود: بخوان و بالا رو.

۲۹. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَحزَنْ أحَدُكُم أن تُرفَعَ عَنهُ الرُّؤيا، فإنّهُ إذا رَسَخَ في العِلمِ رُفِعَت عَنهُ الرُّؤيا.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی از شما برای اینکه خواب نمی‌بیند غمگین نباشد؛ زیرا هرگاه کسی در دانش راسخ شد خواب‌دیدن از او برداشته می‌شود.

الإمامُ العسكريُّ‌علیه‌السلام: مَن أكثَرَ المَنامَ رَأى الأحلامَ.

امام‌عسکری‌علیه‌السلام: کسی‌که زیاد بخوابد خواب‌های آشفته می‌بیند.

۳۰. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: لِلأخِلّاءِ نَدامَةٌ إلّا المُتَّقِينَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: دوستان را (از دوستی با یکدیگر) پشیمانی حاصل آید، مگر پرهیزگاران.

۳۱. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: مَن تَطَبَّبَ أو تَبَيطَرَ فَلْيَأخُذِ البَراءةَ مِن وَلِيِّهِ، و إلّا فهُو لَهُ ضامِنٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: طبیب و دامپزشک هنگام مداوای مریض یا دام باید از ولی و صاحب آن‌ها برائت‌نامه (اجازه) بگیرد وگرنه در قبال (صدمه‌دیدن یا تلف‌شدن مال و جان) او ضامن است.

۳۲. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: الغالِبُ بِالشَّرِّ مَغلوبٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که از طریق توسل به بدی چیره گردد شکست خورده است.

۳۳. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا خَيرَ في الوَطَنِ إلّا مَعَ الأمنِ و السُّرورِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خیری نیست در وطن مگر با امنیت و شادمانی.

۳۴. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: ما أمَرَ اللهُ سُبحانَهُ بشيءٍ إلّا وأعانَ علَيهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خداوند سبحان به هیچ چیزی فرمان نداد، مگر اینکه در آن کار (بنده) را کمک کرد.

٣٥. الإمامُعليعليه‌السلام: التَّوكُّلُ التَّبَرِّي مِن الحَولِ والقُوَّةِ، وانتِظارُ ما يَأتي بِهِ القَدَرُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: توکّل، بری‌شدن از نیرو و توانایی (خود) است و چشم به راه مقدّرات بودن.

٣٦. عُدَّةُ الدّاعِي، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا فِي مَجْلِسٍ فَلَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ وَ لَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ إِلَّا كَانَ ذَلِكَ الْمَجْلِسُ حَسْرَةً وَ وَبَالًا عَلَيْهِمْ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: اگر گروهی دور هم جمع شوند ولی یادی از خدا نکنند و درودی بر پیامبرشان نفرستند، آن مجلس برایشان حسرت و وبال است.

٣٧. صَفْوَةُ الصِّفَاتِ، عَنْ عَلِيعليه‌السلام قَالَ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَدْعُوَ اللَّهَ تَعَالَى بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ فَيُسْتَجَابَ لَكَ فَاقْرَأْ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْحَدِيدِ إِلَى قَوْلِهِ وَ هُوَ عَلِيمٌ بِذاتِ الصُّدُورِ وَ آخِرِ الْحَشْرِ مِنْ قَوْلِهِ لَوْ أَنْزَلْنا هذَا الْقُرْآنَ ثُمَّ ارْفَعْ يَدَيْكَ وَ قُلْ يَا مَنْ هُوَ هَكَذَا أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذِهِ الْأَسْمَاءِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ سَلْ حَاجَتَكَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه خواستی با اسم اعظم خدایت را بخوانی تا مستجاب شود، اول سوره حدید را تا «و هو علیم بذات الصدور» و آخر سوره حشر از «لو انزلنا هذا القران» تا آخر بخوان. سپس دستت را بلند کن و بگو ای کسی که چنینی، بحق این اسماء بر محمد و آل او درود فرست و چنین و چنان کن (حاجتت را بگو)!

٣٨. المسيحُعليه‌السلام: ماذا يُغني عنِ البَيتِ المُظلِمِ أن يُوضَعَ السِّراجُ فَوقَ ظَهرِهِ، وجَوفُهُ وَحِشٌ مُظلِمٌ؟! كذلك لا يُغني عَنكُم أن يكونَ نُورُ العِلمِ بأفواهِكُم و أجوافُكُم مِنهُ وَحِشَةٌ مُعَطّلَةٌ! فأسرِعوا إلى بُيوتِكُمُ المُظلِمَةِ فأنِيروا فيها.

مسیح‌علیه‌السلام: خانهٔ تاریک را چه سود که بر بام آن چراغی باشد و درونش وحشتناک و تاریک؟ همچنین، شما را چه سود که روشنای دانش در دهان‌هایتان باشد و درون‌هایتان از آن گریزان و تهی! پس، بشتابید و خانه‌های تاریک خود را روشن سازید.

٣٩. الامام‌علی‌علیه‌السلام ـ عندَ وَداعِ أبي ذَرٍّ لَمّا سَيَّرَهُ عثمانُ إلَى الرَّبَذَةِ ـ يا أبا ذَرٍّ، إنّک إنّما غَضِبتَ لِلّهِ عَزَّوجلَّ، فَارجُ مَن غَضِبتَ لَهُ، إنّ القَومَ خافوکَ على دُنياهُم و خِفتَهُم على دِينِکَ، فَأرحَلُوکَ عَن الفِناءِ وامتَحَنُوکَ بالبَلاءِ، و واللهِ لو كانَتِ السماواتُ و الأرضُ على عَبدٍ رَتقاً ثُمّ اتَّقَى اللهَ عَزَّوجلَّ جَعَلَ لَهُ مِنها مَخرَجاً.

هنگامی‌که عثمان ابوذر را به ربذه تبعید کرد امام‌علی‌علیه‌السلام برای خداحافظی با او بیرون رفت و به او فرمود: ای اباذر! تو به‌خاطر خدا خشم گرفتی. پس به همان کسی‌که از بهر او به خشم آمدی امیدوار باش. این جماعت بر دنیای خویش از تو ترسیدند و تو بر دین خود از آن‌ها ترسیدی. ازاین‌رو، تو را از خانه‌ات کوچاندند و به رنج و سختیت درافکندند. به خدا سوگند، اگر آسمان‌ها و زمین بر روی بنده‌ای بسته باشد اما این بنده تقوای خدا در پیش گیرد، خداوند برای او برونشوی می‌گشاید. پس، با چیزی جز حق همدم مشو و از چیزی جز باطل مگریز.

٤٠.الإمام‌الباقرعليه‌السلام: وجَدْنا في كِتابِ عليعليه‌السلام أنّ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله قالَ ـ و هُوَ على مِنبرِهِ ـ: والّذي لا إلهَ إلّا هُو، ما أُعْطِيَ مؤمنٌ قَطُّ خَيرَ الدُّنيا و الآخِرَةِ إلّا بِحُسنِ ظَنِّهِ باللهِ، و رَجائِهِ لَهُ، و حُسنِ خُلقِهِ، والكَفِّ عن اغْتِيابِ المؤمنينَ.

امام‌باقرعليه‌السلام: در کتاب علی‌علیه‌السلام خواندیم که پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله بر منبر فرمود: سوگند به خدای یگانه که هرگز خیر دنیا و آخرت به مؤمنی داده نشده مگر به‌سبب حسن‌ظنّ و امیدواری او به خدا و خوش‌خویی او و خویشتن‌داری از غیبت مؤمنان.

چهل حدیث ۴۹

۱. رسول‌الله ﷺ: إِذَاأَحَبَّاللَّهُعَبْداًابْتَلَاهُ، فَإِنْ صَبَرَ اجْتَبَاهُ، وَ إِنْ رَضِيَ اصْطَفَاه.
پیامبر خدا ﷺ: هرگاه خدا بنده‌ای را دوست بدارد مبتلایش گرداند؛ اگر صبر کرد او را انتخاب می‌کند و اگر راضی بود او را برای خود بر می‌گزیند.

۲. رسول‌الله ﷺ: مَن طَلَبَ الشهادَةَ صادِقاً أُعطِيَها، ولَو لَم تُصِبْهُ.
پیامبر خدا ﷺ: هرکه به راستی خواهان شهادت باشد، (ثواب آن) به او داده می‌شود، هرچند به شهادت نرسد.

۳. – رسول‌الله ﷺ: جاوَزوا عَن عَثَراتِ الخاطِئينَ يَقيكُمُ اللهُ بِذلكَ سُوءَ الأقدارِ.
پیامبرخدا ﷺ: از لغزش‌های خطاکاران درگذرید، تا بدین سبب خداوند شما را از مقدرات ناگوار نگه دارد.

٤. الإمام‌الباقر أو الإمام‌الصادق ؑ: إِنَ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُ الرِّفْق.
امام‌باقر یا امام‌صادق ؑ: همانا خداوند نرمخو و مهربان است و نرمی را دوست دارد.
الإمام‌الباقر ؑ: إِنَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَ رَفِيقٌ يُحِبُ الرِّفْقَ وَ يُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْف.
امام‌باقر ؑ: همانا خدای عزوجل نرمخوست و نرمی را دوست دارد و به سبب نرمی و ملایمت آن می‌دهد که با درشتی نمی‌دهد.

٥. الإمام الرّضا ؑ: إِنَّ الصَّمتَ يُكسِبُ المَحَبَّةَ.
امام‌رضا ؑ: خاموشی یکی از درهای حکمت است، خاموشی محبت می‌آورد، خاموشی راهنمای آدمی به هر خیر و خوبی است.
الإمام علي ؑ: بكَثرَةِ الصَّمتِ تَكونُ الهَيبَةُ.
امام‌علی ؑ: سکوت بسیار، هیبت می‌آورد.
الإمام علي ؑ: أُصمُتْ تَسلَمْ.
امام‌علی ؑ: خاموشی گزین، تا به سلامت مانی.

٦. المسيحُ ؑ: لَمّا قَالَ الْحَوَارِيُّونَ لَهُ: مَا لَكَ تَمْشِي عَلَى الْمَاءِ وَ نَحْنُ لَا نَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ؟! –: مَا مَنْزِلَةُ الدِّينَارِ وَ الدِّرْهَمِ عِنْدَكُمْ؟ قَالُوا: حَسَنٌ، قَالَ: لَكِنَّهُمَا عِنْدِي وَ الْمَدَرَ سَوَاء.
حواریون حضرت مسیح ؑ به آن بزرگوار عرض کردند: چرا تو بر آب راه می‌روی و ما نمی‌توانیم؟ حضرت فرمود: به نظر شما درهم و دینار چگونه است؟ عرض کردند: ارزمشند هستند. مسیح ؑ فرمود: اما در نظر من ارزش آن‌ها با گِل یکسان است.

۷. رسول‌الله ﷺ: الدُّعاءُ مُخُّ العِبادَةِ، و لا يَهلِكُ مَعَ الدُّعاءِ أَحَدٌ.
پیامبر خدا ﷺ: دعا مغز (و عصارهٔ) عبادت است و هیچ‌کس که دعا میکند هلاک نمیشود.

۸. رسول‌الله ﷺ: إنّهُم أُمِرُوا بِأدنى بَقَرَةٍ، و لكِنَّهُم لَمّا شَدَّدُوا على أنفُسِهم شَدَّدَ اللهُ عليهم.
پیامبر خدا ﷺ: آنان (بنی‌اسرائیل) به آوردن یک ماده گاو ساده و معمولی مأمور شدند، اما وقتی بر خودشان سخت گرفتند خدا هم بر آنان سخت گرفت.

۹. ابنُ عبّاسٍ: إنَّ نَفَراً مِن الصَّحابَةِ حينَ أُمِرُوا بالنَّفَقَةُ في سَبيلِ اللهِ أتوا النبيَّص فقالوا: إنّا لا نَدرِي ما هذه النَّفَقَةُ التي أُمِرنا بها في أموالِنا فما نُنفِقُ مِنها؟ فَأَنزَلَ اللهُ ﴿و يَسْأَلُونَكَ ماذا يُنْفِقُونَ قُلِ العَفْوَ﴾، و كانَ قَبْلَ ذلكَ يُنفِقُ مالَهُ حتّى ما يَجِدُ ما يَتَصَدَّقُ بِه.
ابن‌عباس: هنگامی‌که فرمان انفاق در راه خدا رسید، گروهی از صحابه نزد پیامبر ﷺ آمدند و عرض کردند: این نفقه‌ای که فرمان یافته‌ایم تا از اموال خود بدهیم نمی‌دانیم چیست؛ چقدر از آن را انفاق کنیم؟ پس خداوند این آیه را نازل فرمود: «از تو می‌پرسند چه انفاقی کنند، بگو: مازاد را». تا پیش از این آیه پیامبرص از مال خود چندان انفاق می‌کرد که دیگر چیزی پیدا نمی‌کرد تا صدقه بدهد و هیچ غذایی نمی‌خورد، مگر این که از آن مقداری هم صدقه می‌داد.

۱۰. الإمام‌الصادق ؑ: اختبِرُوا إخْوانَكُم بِخَصلَتَينِ؛ فإنْ كانَتا فيهِم و إلّا فاعْزُبْ ثمّ اعزُبْ ثمّ اعزُبْ: محافظةٌ على الصّلواتِ في مَواقِيتِها، و البِرُّ بالإخْوانِ في العُسْرِ و اليُسرِ.
امام‌صادق ؑ: برادران خود را به دو خصلت بیازمایید. اگر آن دو خصلت را داشتند با آن‌ها دوستی کن وگرنه از ایشان دوری کن، دوری کن، دوری کن. (آن دو خصلت این‌هاست): پایبندی به خواندن نماز در وقت خود و نیکی‌کردن به برادران در روزگار سختی و آسایش.

۱۱. رسول‌الله ﷺ: إذا قامَ العَبدُ إلى الصَّلاةِ فكانَ هَواهُ و قَلبُهُ إلى اللهِ تعالى انصَرَفَ كَيَومِ وَلَدَتهُ أُمُّهُ.

پیامبر خداﷺ: هرگاه بنده به نماز ایستد و فکر و دلش متوجهٔ خدای تعالی باشد، چون نماز را تمام کند همچون روزی باشد که از مادر متولد شده است.

۱۲. الإمامالصادقعليه‌السلام عن آبائهعليهم‌السلام ـ في ذِكرِ حَديثٍ ليحيىعليه‌السلام مَع الشَّيطانِ ـ: قالَ يحيىعليه‌السلام: فهَل ظَفِرتَ بِي ساعَةً قَطُّ؟ قالَ: لا، ولكن فيكَ خَصلَةٌ تُعجِبُني. قالَ يحيى: فما هِي؟ قالَ: أنتَ رَجُلٌ أكُولٌ. فيَمنَعُكَ ذلكَ مِن بَعضِ صَلاتِكَ و قِيامِكَ باللَّيلِ قالَ يحيىعليه‌السلام: فإنّي أُعطي اللهَ عَهداً أنّي لا أشبَعُ مِن الطَّعامِ حتّى ألقاهُ. قالَ لَهُ إبليسُ: و أنا أُعطي اللهَ عَهداً أنّي لا أنصَحُ مُسلِماً حتّى ألقاهُ، ثُمّ خَرجَ فما عادَ إلَيهِ بعدَ ذلكَ.

امام‌صادقاز پدران بزرگوارشعليه‌السلام: در گفتگویی میان یحییعليه‌السلام و شیطان، یحییعليه‌السلام گفت: آیا هرگز شده است که لحظه‌ای بر من چیره آیی؟ شیطان گفت: نه، اما در تو خصلتی است که خوشایند من است. یحیی گفت: آن خصلت چیست؟ شیطان گفت: تو مرد پرخوری هستی. هرگاه افطار می‌کنی، آن‌قدر می‌خوری که دچار تخمه می‌شوی و این کار تو را از برخی نمازها و شب زنده‌داری‌هایت باز می‌دارد. یحییعليه‌السلام گفت: با خدا عهد می‌بندم که از این پس تا زنده هستم هرگز از غذایی سیر نخورم. ابلیس نیز به او گفت: من هم با خدا عهد می‌بندم که از این پس تا زنده هستم، هرگز مسلمانی را اندرز ندهم. آن‌گاه بیرون رفت و بعد از آن دیگر نزد یحیی بازنگشت.

۱۳. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تُقاتِلوهُم حتّى يَبْدَؤوكُم، فإنَّكُم بحَمدِاللهِ على حُجَّةٌ، و تَرْكُكُم إيّاهُم حتّي يَبْدَؤوكُم حُجَّةٌ أُخْرى لَكُم علَيهِم، فإذا كانَتِ الهَزيمَةُ بإذْنِ اللهِ فلا تَقْتُلوا مُدْبِراً، و لا تُصيبوا مُعْوِراً، و لا تُجْهِزوا على جَريحٍ، و لا تَهيجوا النِّساءَ بأذىً و لا تَكْشِفوا عَوْرَةً، و لا تُمَثِّلوا بقَتيلٍ ولا تَقْتُلوا شَيْخاً فانِياً، و لا طِفلاً صَغيراً.

امام‌علیعليه‌السلام: با دشمن نجنگید تا او جنگ را آغاز کند؛ زیرا شما بحمدالله حجت دارید و اینکه شما آنان را بگذارید تا آغازگر جنگ باشند حجت دیگری است در دست شما در برابر آنان. اگر به اذن خداوند دشمن شکست خورده و فراری شد پشت کرده را نکشید و به آنکه در چنگتان گرفتار آمده است صدمه نزنید و کار زخمی را نسازید و زنان را با آزار و اذیت برنیانگیزید.عورتی را کشف نکنید و کشته‌ای را مثله ننمایید.سال‌خوردگان فرتوت و کودکان خردسال را نکشید.

۱۴. رسولاللهﷺ ـ لِرجُلٍ قالَ لَهُ: ما مِن عَمَلٍ قَبيحٍ إلّا قَد عَمِلتُهُ، فهَل لِي مِن تَوبَةٍ؟ ـ: فهَل مِن والِدَيكَ أحَدٌ حَيٌّ؟ قالَ: أبي، قالَ: فاذهَبْ فَبَرَّهُ، قالَ: فلَمّا ولّى، قالَ رسولاللهص: لَو كانَت اُمُّهُ!

مردی به رسول‌خداﷺ عرض کرد: هیچ کار زشتی نیست که نکرده باشم. آیا راه توبه و بازگشت برایم وجود دارد؟ فرمود: آیا از پدر و مادرت کسی زنده هست؟ عرض کردم: پدرم. فرمود: برو و به او نیکی کن. وقتی آن مرد رفت، رسول‌خداص فرمود: کاش مادرش می‌بود.

۱۵. قَالَ النَّبِيﷺ يَوْماً لِأَصْحَابِهِ مَلْعُونٌ كُلُّ مَالٍ لَا يُزَكَّى مَلْعُونٌ كُلُّ جَسَدٍ لَا يُزَكَّى وَ لَوْ فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ يَوْماً مَرَّةً فَقِيلَ يَا رسولاللهأَمَّا زَكَاةُ الْمَالِ فَقَدْ عَرَفْنَاهَا فَمَا زَكَاةُ الْأَجْسَادِ فَقَالَ لَهُمْ أَنْ تُصَابَ بِآفَةٍ قَالَ فَتَغَيَّرَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ سَمِعُوا ذَلِكَ مِنْهُ فَلَمَّا رَآهُمْ قَدْ تَغَيَّرَتْ أَلْوَانُهُمْ قَالَ لَهُمْ هَلْ تَدْرُونَ مَا عَنَيْتُ بِقَوْلِي قَالُوا لَا يَا رسولاللهقَالَ بَلَى الرَّجُلُ يُخْدَشُ الْخَدْشَةَ وَ يُنْكَبُ النَّكْبَةَ وَ يَعْثِرُ الْعَثْرَةَ وَ يَمْرَضُ الْمَرْضَةَ وَ يُشَاكُ الشَّوْكَةَ وَ مَا أَشْبَهَ هَذَا حَتَّى ذَكَرَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ اخْتِلَاجَ الْعَيْنِ ...

رسول‌خداﷺ روزی به اصحابش فرمود: ملعون است مالی که تزکیه نشود، ملعون است بدنی که تزکیه نشود گرچه هر چهل روز یکبار. گفتند زکات مال را میدانیم زکات بدن چیست؟ فرمود: اینکه آفتی ببیند. حتی اینکه خراشی بردارد یا بیافتد یا بلغزد یا مریض شود یا خار در او فرو رود و مثل اینها حتی اینکه پلکش بپرد...

۱۶. الإمامُعليعليه‌السلام: تَوَقَّوُا البَردَ في أوَّلِهِ و تَلَقَّوهُ في آخِرِهِ: فإنّهُ يَفعَلُ في الأبدانِ كَفِعلِهِ في الأشجارِ؛ أوَّلُهُ يُحرِقُ و آخِرُهُ يُورِقُ.

امام‌علیعليه‌السلام: در آغاز سردی هوا خود را از سرما حفظ کنید و در پایان آن از آن استقبال کنید؛ زیرا سرما با بدن‌ها همان می‌کند که با درختان می‌کند؛ در آغاز (برگ‌های درختان را) می‌سوزاند و در پایان برگ‌ها را می‌رویاند.

۱۷. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عن قولِهِ تعالى: «لا تَدْخُلُوا بُيُوتاً غَيرَ بُيُوتِكُم حَتّى تَسْتَأْنِسُوا و تُسَلِّمُوا عَلى أهلِها» ـ: الا ستِيناسُ وَقْعُ النَّعلِ و التَّسليمُ.

امام‌صادقعليه‌السلام، در پاسخ به سؤال از آیهٔ «به خانه‌ای غیر از خانهٔ خود وارد مشوید، مگر آنکه اجازه می‌گیرید و به ساکنانش سلام گویید»، فرمود: اجازه‌گرفتن با به صدا درآوردن کفش و سلام‌کردن است.

۱۸. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن كَثُرَ إحسانُهُ كَثُرَ خَدَمُهُ و أعْوانُهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: آنکه بسیار نیکوکار باشد، خدمتکاران و یارانش بسیار شود.

۱۹. – رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ رجُلاً أتى جَبَلاً لِيَعبُدَ اللهَ فيهِ، فجاءَ بهِ أهلُهُ إلى الرَّسولِ(صلی‌الله علیه وآله و سلم)فنَهاهُ عَن ذلکَ، و قالَ: إنَّ صَبرَ المسلم فی بعضِ مَواطِنِ الجِهادِ يَوماً واحداً خَيرٌ لَهُ مِن عِبادَةِ أربعينَ سنةً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مردی برای عبادت خدا به کوهی رفت و خانواده‌اش او را نزد پیامبر آوردند. پیامبر او را از این کار نهی کرد و فرمود: اگر مسلمان یک روز در میدانی از میدانهای جهاد پایداری ورزد برایش بهتر است از چهل سال عبادت کردن
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لِرَجُلٍ اسْمُهُ عَكَّافٌ –: أَ لَكَ زَوْجَةٌ؟ قَالَ: لَا يَا رسول‌الله، قَالَ: أَ لَكَ جَارِيَةٌ؟ قَالَ: لَا يَا رسول‌الله، قَالَ: أَ فَأَنْتَ مُوسِرٌ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: تَزَوَّجْ، وَ إِلَّا فَأَنْتَ مِنَ الْمُذْنِبِين
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از مردی به نام عکاف پرسید: آیا همسری داری؟ عرض کرد: خیر ایرسول‌خدا. پرسید: آیا کنیزی داری؟ عرض کرد: نه، یا رسول‌الله، پرسید: آیا توان مالی داری؟ عرض کرد: آری. پیامبر فرمود: ازدواج کن و گرنه از گنهکاران هستی!

۲۰. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: الأملُ رَحمةٌ لِأُمّتي، و لَوْ لا الأملُ ما أرْضَعَتْ والِدَةٌ وَلَدَها و لا غَرَسَ غارسٌ شَجَراً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: آرزو برای امت من رحمت است. و اگر آرزو نبود هیچ مادری فرزند خود را شیر نمی‌داد و هیچ باغبانی درختی برنمی‌نشاند.
بینما عیسی‌بن‌مریم‌علیه‌السلام: جالِسٌ و شَيخٌ يَعملُ بِمِسْحاةٍ و يُثيرُ بِهِ الأرضَ، فقالَ عيسی‌علیه‌السلام: اللّهُمَّ انْزِعْ عَنْهُ الأملَ، فَوَضَعَ الشَّيخُ المِسْحاةَ واضطَجَعَ، فَلَبِثَ ساعةً فقالَ عيسی‌علیه‌السلام: اللّهمَّ ارْدُدْ إليهِ الأملَ، فقامَ فَجَعَلَ يَعملُ.
عیسی‌علیه‌السلام نشسته بود و پیرمردی با بیل زمین را شیار می‌کرد، عیسی‌علیه‌السلام فرمود: بار خدایا! (امید و) آرزو را از او برگیر. آن پیر در دم بیل را به کناری انداخت و دراز کشید. ساعی گذشت و عیسی گفت: بار خدایا! آرزو را به او بازگردان؛ بی‌درنگ آن پیر برخاست و شروع به کار کرد.

۲۱. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: كَفى بِالمَرءِ إثماً أن يَستَقِلَّ ما يُقَرِّبُ إلى إخوانِهِ، و كَفى بِالقَومِ إثماً أن يَستَقِلُّوا ما يُقَرِّبُهُ إلَيهِم أخُوهُم.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مرد (میزبان) را همین گناه بس، که غذایی را که پیش برادران خود می‌گذارد کم شمارد و میهمانان را همین گناه بس، که آنچه را برادرشان در برابرشان می‌گذارد کم شمارند.

۲۲. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: نُهِيَ عن لُبسَتَينِ: المَشهورَةِ في حُسنِها، و المَشهورَةِ في قُبحِها.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از پوشیدن دو نوع لباس نهی فرمود: لباسی که به زیبایی شهره (انگشت‌نما) باشد و لباسی که به زشتی شهره باشد.

۲۳. الإمامالصادق‌علیه‌السلام: و السَّعيدُ يَتَّعِظُ بِمَوعِظَةِ التَّقوى و إن كانَ يُرادُ بالمَوعِظَةِ غَيرُهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: منافق به آنچه مایهٔ سعادت مؤمنان است رغبتی ندارد و انسان خوشبخت از اندرز تقوا پند می‌گیرد هرچند مخاطب آن اندرز کس دیگری باشد.

۲۴. الإمامُعليعليه‌السلام: كلُّ مَوَدّةٍ عَقَدَها الطّمَعُ حَلَّها اليأسُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هر دوستی که رشتهٔ آن را طمع ببندد، نومیدی آن را از هم بگسلد.

۲۵. – الامام‌علی‌علیه‌السلام: لا تَفرَح بالغَناءِ و الرَّخاءِ، و لا تَغتمَّ بالفقرِ و البلاءِ؛ فإنّ الذَّهبَ يُجَرَّبُ بالنّارِ، و المؤمنُ يُجَرَّبُ بالبلاءِ.
امام علی‌علیه‌السلام: بـه ثـروت و رفاه دل شاد مکن و از تهیدستی و گرفتاری اندوه به دل راه مده , زیرا طلا با آتش گداخته و ناب می شود و مؤمن با بلا و گرفتاری .

۲۶. الإمامُعليعليه‌السلام- في وصفِ الأنبياءِ: تَناسَخَتْهُم كَرائمُ الأصلابِ إلى مُطَهَّراتِ الأرحامِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام در توصیف پیامبران، می‌فرماید: آنان را از پشت‌های بزرگوار و شریف به زهدان‌های پاک منتقل کرد.

۲۷. الإمامالصادق‌علیه‌السلام: أتَرى اللهَ أعطى مَن أعطى مِن كرامَتِهِ علَيهِ، و مَنعَ مَن مَنعَ مِن هَوانٍ بِهِ علَيهِ؟! لا، ولكنّ المالَ مالُ اللهِ يَضَعُهُ عِندَ الرّجُلِ وَدائِعَ، و جَوّزَ لَهُم أن يأكُلو قَصداً، و يَعودوا بِما سِوى ذلكَ على فُقَراءِ المؤمنينَ، ويَلُمُّوا بِهِ شَعثَهُم. ثُمّ قالَ: «لا تُسْرِفوا إنّهُ يُحِبُّ المُسْرِفينَ»، أتَرى اللهَ ائتَمَنَ رجُلاً على مالٍ، لَهُ أن يَشتَرِيَ فَرَساً بعَشَرَةِ آلافِ دِرهَم و يُجزيهِ فَرَسٌ بِعِشرينَ دِرهَماً؟ و يَشتَرِيَ جارِيَةً بألفِ دينارٍ و يُجزيهِ بِعِشرينَ ديناراً؟ و قالَ: «لا تُسْرِفوا...».

امام‌صادق‌علیه‌السلام: فکر می‌کنی اگر خداوند به کسی چیزی داده به‌خاطر این است که در پیشگاه او احترام دارد و اگر به کسی چیزی نداده برای این است که در نظر او خوار و بی‌مقدار است؟ نه، بلکه اموال از آنِ خداست که نزد انسان به امانت می‌گذارد و به ایشان اجازه می‌دهد که با رعایت میانه‌روی بخورند و بپوشند و ازدواج کنند و وسیلهٔ سواری بخرند و سوار شوند و مازاد بر آن را به مؤمنان نیازمند بدهند و بدین وسیله آن‌ها را از پریشانی برهانند. پس هرکه چنین کند، آنچه می‌خورد و می‌نوشد و سوار می‌شود و ازدواج می‌کند حلال است و هرکه از این حد تجاوز کند، بر او حرام باشد. سپس فرمود: «اسراف نکنید که خدا اسرافکاران را دوست ندارد»، آیا خیال می‌کنی اگر خداوند مالی را به امانت به مردی دهد، او حق دارد اسبی را به ده هزار درهم بخرد، درحالی که اسب بیست درهمی هم برایش کافی است؟ یا کنیزی را به هزار دینار بخرد، در صورتی‌که کنیز بیست دیناری هم او را کفایت می‌کند حال آنکه فرموده است: «اسراف نکنید...؟»

۲۸. طب الأئمة‌علیهم‌السلام، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ الْبَاقِرُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ إِنَّ السَّحَرَةَ لَمْ يُسَلَّطُوا عَلَى شَيْءٍ إِلَّا عَلَى الْعَيْنِ.

امام‌باقرعلیه‌السلام فرمودند: ساحران بر چیزی جز خیال مردم مسلط نیستند.

سَأَلْتُالرِّضَاعَنِالسِّحْرِقَالَهُوَحَقٌّوَهُمْيُضِرُّونَبِإِذْنِاللَّهِفَإِذَاأَصَابَكَذَلِكَفَارْفَعْ يَدَكَبِحِذَاءِوَجْهِكَوَاقْرَأْعَلَيْهَابِسْمِاللَّهِالْعَظِيمِرَبِّالْعَرْشِالْعَظِيمِ...از امام رضاعلیه‌السلام از سحر پرسیدند؛ فرمود: واقعا سحر وجود دارد و به اذن خدا ضرر میرساند اگر احساس کردی که در معرض سحر واقع شدی دستت را تا حدود صورتت بالا بیاور و بر آن بخوان بسم الله عظیم.

۲۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئِلَ عن قَومٍ يَعمَلُونَ بالمَعاصِي و يَقولونَ: نَرجُو، فلا يَزالُونَ كذلكَ حتّى يَأتِيَهُمُ الموتُ!ـ: هؤلاءِ قَومٌ يَتَرَجَّحُونَ في الأمانِيِّ كَذَبوا لَيسُوا بِراجِينَ، إنّ مَن رَجا شَيئاً طَلَبَهُ و مَن خافَ مِن شيءٍ هَرَبَ مِنهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هنگامی‌که به ایشان عرض شد: عده‌ای هستند که گناه می‌کنند و می‌گویند ما (به رحمت خدا) امیدواریم و پیوسته در همین حال‌اند تا مرگشان در رسد، فرمود: این‌ها مردمانی هستند که در آرزوها و خیالات خود غرق‌اند. دروغ می‌گویند، آن‌ها امیدوار نیستند؛ زیرا هرکه به چیزی امید داشته باشد در طلب آن می‌کوشد و هرکه از چیزی بترسد از آن می‌گریزد.

۳۰. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: إيّاكَ و مصاحَبَةَ أهلِ الفُسُوقِ؛ فإنَّ الراضيَ بِفعلِ قَومٍ كالدّاخِلِ مَعهُم.

امام‌علی‌علیه‌السلام: از همنشینی با اهل گناهان بپرهیز؛ زیرا کسی‌که از کردار گروهی راضی باشد، همانند کسی است که با جمع آن‌ها باشد.

۳۱. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: مَن ظَلَمَكَ فَقَد نَفَعَكَ و أضَرَّ بِنَفسِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه به تو ستم کند، به تو سود رسانده و به خودش زیان زده است.

الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: لايَكبُرَنَّ عليكَ ظُلمُ مَن ظَلَمَكَ؛ فإنّهُ يَسعى في مَضَرَّتِهِ و نَفعِكَ، و ليسَ جَزاءُ مَن سَرَّكَ أن تَسوءَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: ستم کسی که به تو ستم می‌کند بر تو گران نیاید؛ زیرا او به زیان خودش و سود تو می‌کوشد و پاداش کسی که به نفع تو کار می‌کند، نفرت‌داشتن از او نیست.

۳۲. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: حَسبُكَ مِن تَوكُّلِكَ أن لا تَرى لِرِزقِكَ مُجرِياً إلّا اللهُ سُبحانَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: از توکلت تو را همین بس که برای خود روزی رسانی جز خداوند سبحان نبینی.

۳۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن وَلِيَ شَيئاً مِن اُمورِ اُمَّتي فحَسُنَت سَريرَتُهُ لَهُم رَزَقَهُ اللهُ تعالى الهَيبَةَ في قُلوبِهِم.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس عهده‌دار کاری از امور امّت من شود و نسبت‌به آنان حسن نیّت به خرج دهد، خداوند متعال هیبت در دل‌های آنان را روزی او فرماید

۳۴. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنَّ مِنْ أَلَحِّ الدُّعَاءِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ مَا شَاءَ اللَّهُ وَ إِنَّ مِنْ أَجْمَعِ الدُّعَاءِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ الِاسْتِغْفَارَ وَ سَيِّدُ كَلَامِ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّه وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِذَا تَوَالَتِ الْهُمُومُ فَعَلَيْكَ بِلَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: پرنفوذترین دعا این است که کسی بگوید هرچه خدا میخواهد و کامل‌ترین دعا این است که کسی از خدا طلب بخشش کند و آخر همه سخنهایی که تا کنون گفته شده لا اله إلا الله است و هنگامیکه فکر و خیال به تو هجوم میاورد بگو حول و قوه‌ای جز خدا نیست.

۳۵. قرب الإسناد، عَنِ الصَّادِقِ أَنَّ عَلِيّاً صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ سُئِلَ عَنِ التَّعْوِيذِ يُعَلَّقُ عَلَى الصِّبْيَانِ فَقَالَ عَلِّقُوا مَا شِئْتُمْ إِذَا كَانَ فِيهِ ذِكْرُ اللَّهِ.

از امیرمؤمنان‌علیه‌السلام از تعویذ یعنی کاغذهایی که بر اطفال میاویزند تا محافظت شوند پرسیدند؛ فرمود: اگر شامل ذکر خدا باشد مانعی ندارد.

۳۶. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام مَنْ قَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَلْفَ مَرَّةٍ فِي دَفْعَةٍ وَاحِدَةٍ رُزِقَ الْحَجَّ مِنْ عَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُرْزَقْ أَخَّرَهُ اللَّهُ حَتَّى يَرْزُقَهُ ...امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: هرکس در یک مجلس هزار بار بگوی ما شاء الله، همان سال حج نصیبش شود یا عمرش بدرازا کشد تا حج در سالهای آتی نصیبش گردد.

جامع الأخبار، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَنْ قَالَ أَلْفَ مَرَّةٍ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ رَزَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى الْحَجَّ فَإِنْ كَانَ قَدْ قَرُبَ أَجَلُهُ أَخَّرَ اللَّهُ فِي أَجَلِهِ حَتَّى رَزَقَهُ الْحَجَّ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: هرکس هزار بار بگوید لا حول و لا قوة إلا بالله، خداوند حج نصیبش کند و اگر اجلش نزدیک باشد عمرش بدرازا کشد تا بالاخره حج بجا آورد.

۳۷. مکارم الأخلاق، عَنِ الصَّادِقِ‌علیه‌السلام قَالَ كَانَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله لَا يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ وَ إِنْ خَفَّ حَتَّى يَسْتَغْفِرَ اللَّهَ خَمْساً وَ عِشْرِينَ مَرَّةً ...وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِنَّهُ لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي حَتَّى أَسْتَغْفِرُ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود:رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله از مجلسی برنمیخواست هرچند بدرازا نکشیده باشد جز اینکه بیست و پنج بار استغفار میکرد. و فرمود: بر قلبم گرد غفلتی می‌نشیند بطوریکه روزی صد بار استغفار میکنم.

۳۸. الإمام‌الباقر‌أو الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: سَهَرُ لَيلَةٍ مِن مَرَضٍ أو وَجَعٍ أفضَلُ و أعظَمُ أجراً مِن عِبادَةِ سَنَةٍ.

امام‌باقر یا امام‌صادق‌علیه‌السلام: شبی را از بیماری یا درد نخفتن، برتر و اجرش بزرگ‌تر از یک سال عبادت است.

۳۹. عن الرسول‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ثلاثٌ لا يَسلَمُ مِنها أحَدٌ: الطِّيَرَةُ و الحَسَدُ و الظَّنُّ. قيل: فما نَصنَعُ؟ قالَ: إذا تَطَيَّرتَ فَامضِ، و إذا حَسَدتَ فلا تَبغِ، و إذا ظَنَنتَ فلا تُحَقِّقْ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: مردم از سه چیز آسوده نیستند: طیره و حسد و گمان. گفتند چه کنیم؟ فرمود: فال بد که زدی، بگذر و درنگ مکن؛ حسد که کردی بر طبق آن کاری مکن؛ و گمان بد که بردی به آن بها مده.

۴۰. الإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام: مَن لم يَرجُ النّاسَ في شيءٍ ورَدَّ أمرَهُ إلى اللهِ عَزَّوجلَّ في جميعِ اُمورِهِ استَجابَ اللهُ عَزَّوجلَّ لَهُ في كلِّ شيءٍ.

امام‌سجاد‌علیه‌السلام: هرکه در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همهٔ کارهای خود را به خدای‌عزّوجلّ واگذارد، خداوند هر خواسته‌ای که او داشته باشد اجابت کند.

چهل حدیث ۵۰

۱. رُوِيَ أنّ موسيعليه‌السلام قالَ: ـ يَا رَبِّ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمِلْتُهُ نِلْتُ بِهِ رِضَاكَ. فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ: يَا ابْنَ عِمْرَانَ، إِنَّ رِضَايَ فِي كُرْهِكَ وَ لَنْ تُطِيقَ ذَلِكَ... فَخَرَّ مُوسَى عليه‌السلام سَاجِداً بَاكِياً فَقَالَ: يَا رَبِّ، خَصَصْتَنِي بِالْكَلَامِ، وَ لَمْ تُكَلِّمْ بَشَراً قَبْلِي، وَ لَمْ تَدُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ أَنَالُ بِهِ رِضَاكَ! فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ: أَنَّ رِضَايَ فِي رِضَاكَ بِقَضَائِي.

روایت شده است که موسیعليه‌السلام گفت: پروردگارا! مرا به کاری راهنمایی کن که هرگاه به آن عمل کنم خشنودی تو را به دست آورم. پس، خداوند به او وحی فرمود که: ای پور عمران! همانا خشنودی من در ناخشنودی توست و تو طاقت این را نداری... موسیعليه‌السلام گریه‌کنان به سجده افتاد و عرض کرد: پروردگارا! تو مرا به افتخار سخن گفتن (با خودت) سرافراز کردی و پیش از من با هیچ بشری سخن نگفتی و حالا مرا به کاری که بدان سبب به خشنودی تو نایل آیم رهنمون نمی‌شوی؟ پس، خداوند به او وحی فرمود: همانا خشنودی من در خرسندی تو به قضای من است.

۲. الإمامُ الرِّضاعليه‌السلام ـ لَمّا ذُكِرَ عِندَهُ أبوهُ ـ: كانَ عَقلُهُ لا تُوازى بِهِ العُقولُ و ربّما شاوَرَ الأسوَدَ مِن سُودانِهِ، فقِيلَ لَهُ: تُشاوِرُ مِثلَ هذا؟! فقالَ: إنّ اللهَ تبارَكَ و تعالى ربّما فَتَحَ على لِسانِهِ.

در حضور امام‌رضاعليه‌السلام از پدر بزرگوارش سخن به میان آمد، آن حضرت فرمود: هیچ خردی با خرد آن حضرت برابری نمی‌کرد. با این حال گاه با یکی از غلامان سیاه خود مشورت می‌کرد. به ایشان عرض شد: با چنین کسی مشورت می‌کنی؟ فرمود: چه‌بسا که خدای تبارک و تعالی (نظر درست را) از زبان او جاری کند.

۳. – الامام‌علیعليه‌السلام– مِن كَلامِهِ قَبلَ شَهادَتِهِ–: إن أبقَ فأنا وَلِيُّ دَمي، و إن أفنَ فالفَناءُ مِيعادي، و إن أعفُ فَالعَفوُ لي قُربَةٌ، و هُوَ لَكُم حَسَنَةٌ فَاعفوا ألا تُحِبّونَ أن يَغفِرَ اللهُ لَكُم؟!

امام‌علیعليه‌السلام پیش از شهادتش در سخنانی فرمود: اگر زنده ماندم که صاحب اختیار خون خودم هستم و اگر رفتم مرگ وعده‌گاه من است؛ اگر من (زنده بمانم و قاتلم را) ببخشم این گذشت برای من مایهٔ تقرب است و (اگر من رفتم و شما او را بخشیدید) این بخشش برای شما ثواب و نیکی است. پس، گذشت کنید. آیا دوست ندارید که خدا شما را ببخشاید؟

٤. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: مَنْ كَانَ رَفِيقاً فِي أَمْرِهِ نَالَ مَا يُرِيدُ مِنَ النَّاسِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: هرکه در کارهای خود ملایمت داشته باشد، به آنچه از مردم می‌خواهد دست یابد.

٥. الإمام علیعليه‌السلام: أكثِرْ صَمتَكَ و يَستَنِرْ قَلبُكَ.

امام‌علیعليه‌السلام: بر خاموشیت بیفزای تا اندیشه‌ات فزونی گیرد و دلت نورانی شود و مردم از دست تو به سلامت مانند.

رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إذا رَأَيتُمُ المؤمنَ صَمُوتاً فادْنُوا مِنهُ فإنّهُ يُلقّى الحِكمَةَ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرگاه مؤمن را خاموش دیدید، به او نزدیک شوید؛ زیرا که حکمت القا می‌کند.

٦. الإمامُ علیعليه‌السلام: ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا تَنْزِلْ عَلَيْكَ الرَّحْمَة.

امام علیعليه‌السلام: به دنیا زاهد و بی‌رغبت باش، تا رحمت بر تو فرود آید.

الإمام‌الصادقعليه‌السلام: حَرَامٌ عَلَى قُلُوبِكُمْ أَنْ تَعْرِفَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَزْهَدَ فِي الدُّنْيَا.

امام‌صادقعليه‌السلام: چشیدن حلاوت ایمان بر دل‌های شما حرام است، مگر آن‌گاه که دلهایتان به دنیا زاهد و بی‌رغبت باشند.

٧. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: يَدخُلُ الجَنَّةَ رَجُلانِ كانا يَعمَلانِ عَمَلاً واحِداً، فَيَرى أحَدُهُما صاحِبَهُ فَوقَهُ، فَيَقولُ: يا رَبِّ، بِما أعطَيتَهُ وَ كانَ عَمَلُنا واحِداً؟ فَيَقولُ اللهُ تَبارَكَ و تَعالى: سَأَلَني وَلَم تَسأَلْني.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: دو نفر که هر دو یک کار کرده‌اند به بهشت می‌روند، اما یکی از آن دو دیگری را برتر از خود می‌بیند و می‌گوید: پروردگارا! عمل ما هر دو، یکی بود پس به چه چیز او را مقام بالاتر دادی؟ خدای تبارک و تعالی می‌فرماید: او از من درخواست و مسألت کرد و تو نکردی.

٨. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: لَا يَنْبَغِي لِمَنْ لَمْ يَكُنْ عَالِماً أَنْ يُعَدَّ سَعِيدا

امام‌صادقعليه‌السلام: کسی که عالم نباشد سزاوار نیست که خوشبخت شمرده شود.

٩. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: لمّا سُئلَ عن الصَّدَقةِ على مَن يَسأَلُ على الأبواب، أو يُمسِكُ ذلكَ عَنهُم و يُعطِيهِ ذَوِي قَرابَتِهِ؟ –: لا، بل يَبعَثُ بها إلى مَن بينَهُ و بينَهُ قَرابَةٌ، فهذا أعظَمُ لِلأجرِ.

از امام‌صادقعليه‌السلام سؤال شد که آیا به گداهایی که درِ خانه‌ها را می‌زنند، می‌توان صدقه داد یا باید از این کار خودداری کند و آن را به خویشاوندان (مستمندش) بدهد؟ حضرت فرمود: به آن‌ها ندهد، بلکه برای خویشاوندان مستمندش بفرستد که این کار اجرش بیشتر است.

۱۰. الإمامُعليٌ عليه السلام: استِصْلاحُ الأخيارِ بإكْرامِهِم، و الأشرارِ بتأديبِهِمْ.
امام‌علی علیه السلام: اصلاح‌کردن نیکان با گرامی‌داشتن آن‌هاست و اصلاح‌کردن بدکاران با تأدیب آنان.
الإمامُعليٌ عليه السلام: ازْجُرِ المُسيءَ بِثوابِ المُحسِنِ.
امام‌علی علیه السلام: با پاداش‌دادن به نیکوکار، بدکار را از بدکاری بازدار.

۱۱. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: حافِظُوا على الصَّلواتِ الخَمسِ؛ فأوَّلُ شيءٍ يَسأَلُ عَنهُ الصَّلاةُ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بر نمازهای پنج‌گانه مواظبت کنید؛ زیرا چون روز قیامت شود خدای تبارک و تعالی بنده را صدا می‌زند و نخستین چیزی که از او می‌خواهد نماز است؛ اگر آن را کامل آورده باشد که هیچ وگرنه در آتش افکنده می‌شود.
رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إنّ عَمودَ الدِّينِ الصَّلاةُ، و هِي أوَّلُ ما يُنظَرُ فيهِ مِن عَمَلِ ابنِ آدَمَ، فإن صَحَّت نُظِرَ في عَمَلِهِ، و إن لَم تَصِحَّ لَم يُنظَرْ في بَقِيَّةِ عَمَلِهِ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ستون دین نماز است و نماز، نخستین عمل فرزند آدم است که به آن رسیدگی می‌شود؛ اگر درست بود به دیگر اعمالش رسیدگی می‌شود و اگر درست نبود سایر اعمالش رسیدگی نمی‌شود.

۱۲. الإمامُ زينُ العابدينَ علیه السلام: كَثرَةُ النُّصحِ يَدعو إلَى التُّهمَةِ.
امام‌سجاد علیه السلام: نصیحت زیاد باعث بدبینی و تهمت می‌شود.

۱۳. الإمامُعليٌ علیه السلام: نَهى رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله أنْ يُلْقى السَّمُّ في بلادِ المُشرِكينَ.
امام‌علی علیه السلام: رسول‌خدا ص از مسموم‌کردن شهرهای مشرکان نهی فرمود.
رسول‌الله صلی الله علیه و آله: لا يُقتَلُ الرُّسُلُ و لا الرُّهُنُ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: فرستادگان و گروگان‌ها را نباید کشت.
الإمامُ زينُ العابدينَ علیه السلام: إنْ أخَذْتَ الأسيرَ فعَجَزَ عنِ المَشْيِ و لَم يَكُنْ مَعكَ مَحْمِلٌ فأرْسِلْهُ و لا تَقْتُلْهُ.
امام‌سجاد علیه السلام: اگر اسیری گرفتی که قدرت راه‌رفتن نداشت و تو وسیله‌ای برای حمل او نداشتی او را نکش و آزادش کن؛ زیرا نمی‌دانی که حکم امام دربارهٔ او چیست؟

۱۴. الإمامُالصادق علیه السلام: أدنَى العُقوقِ: «أُفٍّ»، و لَو عَلِمَ اللهُ عَزَّوجلَّ شَيئاً أهوَنَ مِنهُ لَنَهى عَنهُ.
امام‌صادق علیه السلام: کمترین بی‌احترامی به پدر و مادر، «اف» گفتن است و اگر خداوند عزوجل چیزی کمتر از آن سراغ داشت، بی‌گمان از آن نهی می‌کرد.

۱۵. عيون أخبار الرضا علیه السلام ، قَالَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله مَا كَانَ وَ لَا يَكُونُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مُؤْمِنٌ إِلَّا وَ لَهُ جَارٌ يُؤْذِيهِ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمود: تا ابد چنین است که هر مؤمنی را همسایه‌ای است که آزارش میدهد.
علل الشرائع، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ لَوْ أَنَّ مُؤْمِناً كَانَ فِي قُلَّةِ جَبَلٍ لَبَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ مَنْ يُؤْذِيهِ لِيَأْجُرَهُ عَلَى ذَلِكَ ...
امام‌صادق علیه السلام فرمود: مؤمن اگر در قله کوهی باشد خدا کسی را میفرستد که برود و آزارش دهد تا اجر برد.
قَالَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله مَا كَانَ وَ لَا يَكُونُ وَ لَا هُوَ كَائِنٌ نَبِيٌّ وَ لَا مُؤْمِنٌ إِلَّا وَ لَهُ قَرَابَةٌ يُؤْذِيهِ أَوْ جَارٌ يُؤْذِيهِ.
ازرسول‌خدا صلی الله علیه و آله روایت شده که سنت چنین است که مؤمن یا پیامبر را فامیلی یا همسایه‌ای باید باشد که آزارش دهد.

۱۶. الإمامُالصادق علیه السلام: العِطرُ مِن سُنَنِ المُرسَلينَ.
امام‌صادق علیه السلام: عطرزدن از سنت‌های پیامبران است.
الإمامُالكاظم علیه السلام: لا يَنبَغِي للرَّجُلِ أن يَدَعَ الطِّيبَ في كُلِّ يَومٍ.
امام‌کاظم علیه السلام: شایسته نیست که مرد لااقل روزی یکبار عطر زدن را فراموش کند.

۱۷. الإمامُالباقر علیه السلام: كُن خَيراً لا شَرَّ مَعَهُ، كُن وَرَقاً لا شَوكَ مَعهُ.
امام‌باقر علیه السلام: خیر محض باش و برگ بی‌خار.

۱۸. الإمامُعليٌ علیه السلام: المُحسِنُ حَيٌّ و قال علیه السلام: المُحسِن مَن عَمَّ النّاسَ بالإحْسانِ.
امام‌علی علیه السلام فرمود: نیکوکار زنده است. و فرمود: نیکوکار کسی است که به همهٔ مردم نیکی کند.

۱۹. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَ خُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ- إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَ فَسادٌ كَبِيرٌ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرگاه کسی به خواستگاری نزد شما آمد و دینداری و امانتداری او را پسندیدید، به او زن دهید؛ که اگر چنین نکنید، در روی زمین تبهکاری و فساد بسیار پدید خواهد آمد.

الإمامُ الرِّضا عليه السلام: ـ إِنْ خَطَبَ إِلَيْكَ رَجُلٌ رَضِيتَ دِينَهُ وَ خُلُقَهُ فَزَوِّجْهُ وَ لَا يَمْنَعْكَ فَقْرُهُ وَ فَاقَتُهُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اللَّهُ واسِعٌ عَلِيم»

امام رضا عليه السلام: اگر مردی نزد تو به خواستگاری آمد و دین و اخلاق او را پسندیدی به وی زن بده و فقر و ناداریش مانع تو از این کار نشود. خدای تعالی فرموده است: «اگر تهیدست باشند خداوند از فضل و کرم خود آنان را توانگر کند».

۲۰. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: خَيْرُ أُمَّتِي الَّذِينَ لَم يُوَسَّعْ عَلَيْهِمْ حتّى يَبْطَروا، و لَم يُضَيَّقْ عَلَيْهِمْ حتّى يَسأَلُوا.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: بهترین افراد امت من کسانی هستند که آن‌چنان در رفاه قرار نمی‌گیرند تا سرمست شوند و آن‌گونه تنگ‌دست نمی‌گردند تا دست گدایی دراز کنند.

۲۱. الإمامُ علي عليه السلام: بالظُّلمِ تَزولُ النِّعَمُ.

امام‌علی عليه السلام: بر اثر ستم، نعمت‌ها از بین می‌رود.

۲۲. رُوِي أنّ الرِّضا عليه السلام لَبِسَ الخَزَّ فَوقَ الصُّوفِ، فقالَ: هذا للهِ، و هذا للنّاسِ.

روایت شده است که حضرت رضا عليه السلام روی لباس پشمینه، جامه‌ای از خز پوشید. یکی از صوفیان نادان چون جامهٔ خزی بر تن ایشان دید، گفت: با وجود این برخورداری و لباس خزی که پوشیده‌ای، چگونه خود را از اهل زهد می‌پنداری؟ حضرت لباس خود را کنار زد. دیدند زیر آن پشمینه‌ای است. امام فرمود: این برای خداست و این (لباس خز) برای مردم.

۲۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَن عَظَّمَ صاحِبَ دُنيا و أَحَبَّهُ لِطَمَعِ دُنياهُ، سَخِطَ اللهُ عليهِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هرکس دنیاداری را، به طمع دنیای او، احترام بگذارد و دوستش بدارد خداوند بر وی خشم گیرد.

۲۴. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَن أَحْزَنَ مُؤمناً ثمّ أعطاهُ الدُّنيا لم يَكُنْ ذلكَ كَفّارتَه، و لم يُؤْجَرْ عَلَيهِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هرکه مؤمنی را اندوهناک سازد و سپس دنیا را به او بدهد، گناهش بخشوده نشود و در برابر آن پاداشی نبیند.

۲۵. الإمامُ العَسكَرِيُّ عليه السلام: ما مِن بَلِيّةٍ إلّا ولله فيها نِعمَةٌ تُحيطُ بِها.

امام عسکری عليه السلام: هیچ گرفتاری و بلایی نیست مگر آن که نعمتی از خداوند آن را در میان گرفته است .

۲۶. الإمامُ علي عليه السلام: هَلَكَ فِيَّ رجُلانِ: مُحِبٌّ غالٍ، و مُبغِضٌ قالٍ.

امام‌علی عليه السلام فرمود: در (راه) من دو گروه هلاک شوند: دوست افراطی و دشمن کینه‌توز.

۲۷. الإمامُ الصادق عليه السلام: آخِرُ مَن يَدخُلُ الجَنّةَ مِن النَّبيِّينَ سُلَيمانُ بنُ داودَ عليه السلام ، و ذلكَ لِما أُعطِيَ في الدُّنيا.

امام‌صادق عليه السلام: آخرین پیامبری که وارد بهشت می‌شود، سلیمان‌بن‌داود عليه السلام است و این به‌سبب چیزی است که در دنیا به او داده شد.

۲۸. عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ مَنْ أَعْجَبَهُ شَيْءٌ مِنْ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ فَلْيُكَبِّرْ عَلَيْهِ فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ.

امام‌صادق عليه السلام: هرکس چیزی در برادر مؤمنش دید که چشمش را گرفت، تکبیر گوید زیرا که چشم‌زخم حق است.

أَنَّ رسول‌الله صلی الله علیه و آله قَالَ الْعَيْنُ حَقٌّ فَمَنْ أَعْجَبَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَلْيَذْكُرِ اللَّهَ فِي ذَلِكَ فَإِنَّهُ إِذَا ذَكَرَ اللَّهَ لَمْ يَضُرَّهُ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: چشم‌زخم حق است. هرکس چیزی چشم‌گیرش شد، خدا را یاد کند تا چشم‌زخم نزند.

مکارم الأخلاق، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ الْعَيْنُ حَقٌّ وَ لَيْسَ تَأْمَنُهَا مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ وَ لَا مِنْكَ عَلَى غَيْرِكَ فَإِذَا خِفْتَ شَيْئاً مِنْ ذَلِكَ فَقُلْ ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيم.

امام‌صادق عليه السلام: چشم‌زخم حق است. ممکن است آدمی خودش یا دیگری را چشم بزند. چون چنین احساس کردی بگو: ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيُّ الْعَظِيم.

وَ قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله إِنَّ الْعَيْنَ لَيُدْخِلُ الرَّجُلَ الْقَبْرَ وَ الْجَمَلَ الْقِدْرَ ...

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: چشم‌زخم آدمی را میکشد و شتر را داخل دیگ میکند.

الْجَوَامِعُ لِلطَّبْرِسِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله مَنْ رَأَى شَيْئاً يُعْجِبُهُ فَقَالَ اللَّهُ اللَّهُ ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هرکس چیزی دید که چشمش را گرفت بگوید: اللَّهُ اللَّهُ ما شاءَ اللَّهُ لا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. دیگر ضرر نمیرساند.

۲۹. الإمامُ علي عليه السلام: بِذِكرِ اللهِ تُستَنزَلُ الرحمَةُ.

امام‌علی عليه السلام: با یاد خداوند رحمت (او) فرود می‌آید.

۳۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إيّاكَ و صُحبَةَ الإحمَقِ؛ فإنّهُ أقرَبُ ما يَكونُ مِنهُ، أقرَبُ ما يكونُ إلى مَساءَتِكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: زنهار از همنشینی با احمق؛ زیرا هرچه به او نزدیک‌تر باشی، گزندش به تو نزدیک‌تر است.

۳۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عَن حَدِّ التّوكُّلِ ـ: أن لا تَخافَ مَعَ اللهِ شَيئاً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به سؤال از حدّ و نهایت توکّل ـ: اینکه از چیزی جز خدا نترسی.

۳۲. الامام‌علی‌علیه‌السلام: صاحبُ السُّلطانِ كَراكِبِ الأسَدِ؛ يُغبَطُ بمَوقِعِهِ، و هو أعلَمُ بِمَوضِعِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: ندیم پادشاه، مانند کسی است که بر شیر سوار باشد: مردم به موقعیت او غبطه می‌خورند، اما او خود بهتر می‌داند که در چه جایگاه خطرناکی است.

۳۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّا واللهِ لا نُوَلّي على هذا العَمَلِ أحَداً سَألَهُ، و لا أحَداً حَرَصَ عليهِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: به خدا سوگند ما کسی را که متقاضی کاری(مقامی) یا بر آن حریص باشد، به آن کار نمی‌گماریم.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَن نَستَعمِلَ على عَمَلِنا مَن أرادَهُ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ما هرگز کسی را که داوطلب کار ما باشد، بر آن کار نمی‌گماریم.

۳۴. وَ عَنِ الرِّضَاعلیه‌السلام قَالَ اغْتَمَمْتُ فِي بَعْضِ الْأُمُورِ فَأَتَانِي أَبُو جَعْفَرٍعلیه‌السلام فَقَالَ يَا بُنَيَّ ادْعُ اللَّهَ وَ أَكْثِرْ مِنْ يَا رَءُوفُ يَا رَحِيمُ.

امام رضاعلیه‌السلام: روزی بخاطر چیزی غمگین بودم که پدرم فرمود: فرزندم خدا را بخوان و زیاد بگو یا رءوف و یا رحیم.

وَ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام مَنْ قَالَ يَا مَنْ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَ لَا يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ أَحَدٌ غَيْرُهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ اسْتُجِيبَ لَهُ وَ هُوَ الدُّعَاءُ الَّذِي لَا يُرَد.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس سه بار بگوید: يَا مَنْ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ وَ لَا يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ أَحَدٌ غَيْرُهُ. دعایش مستجاب شود و این دعایی است که رد نمیشود.

۳۵. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام ثَلَاثٌ لَا يُطِيقُهُنَّ النَّاسُ الصَّفْحُ عَنِ النَّاسِ وَ مُوَاخَاةُ الْأَخِ أَخَاهُ فِي مَالِهِ وَ ذِكْرُ اللَّهِ كَثِيراً..

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سه چیز است که مردم طاقت آنرا ندارند: گذشتن از یکدیگر و دوستی بقدری که مال را بتوانند بپای یکدیگر بریزند و بسیار بیاد خدا بودن.

قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله يَا عَلِيُّ سَيِّدُ الْأَعْمَالِ ثَلَاثُ خِصَالٍ إِنْصَافُكَ النَّاسَ مِنْ نَفْسِكَ وَ مُوَاسَاتُكَ الْأَخَ فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى كُلِّ حَالٍ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله به علی‌علیه‌السلام فرمود: سید اعمال سه خصلت است: انصاف نسبت به مردم؛ همتایی با برادر مؤمن در راه خدا و یاد خدا در هر حال.

۳۶. التوحید، عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَعلیه‌السلام قَالَ رَأَيْتُ الْخَضِرَ فِي الْمَنَامِ قَبْلَ بَدْرٍ بِلَيْلَةٍ فَقُلْتُ لَهُ عَلِّمْنِي شَيْئاً أُنْصَرُ بِهِ عَلَى الْأَعْدَاءِ فَقَالَ قُلْ يَا هُوَ يَا مَنْ لَا هُوَ إِلَّا هُوَ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ قَصَصْتُهَا عَلَى رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله فَقَالَ لِي يَا عَلِيُّ عُلِّمْتَ الِاسْمَ الْأَعْظَمَ.

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام فرمود: خضر را بخواب دیدم یکشب پیش از جنگ بدر. به او گفتم چیزی مرا بیاموز که پیروز شوم. فرمود: بگو: ا هُوَ يَا مَنْ لَا هُوَ إِلَّا هُوَ. صبحگاه که خواب را برایرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله گفتم فرمود اسم اعظم را به تو تعلیم کرده است.

۳۷. وَ رُوِيَ أَنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَى نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ فِي الزَّمَنِ الْأَوَّلِ أَنَّ لِرَجُلٍ فِي أُمَّتِهِ ثَلَاثَ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَةٍ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ فَانْصَرَفَ مِنْ عِنْدِهِ إِلَى بَيْتِهِ وَ أَخْبَرَ زَوْجَتَهُ بِذَلِكَ فَأَلَحَّتْ عَلَيْهِ أَنْ يَجْعَلَ دَعْوَةً لَهَا فَرَضِيَ فَقَالَتْ سَلِ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي أَجْمَلَ نِسَاءِ الزَّمَانِ فَدَعَا الرَّجُلُ فَصَارَتْ كَذَلِكَ ثُمَّ إِنَّهَا لَمَّا رَأَتْ رَغْبَةَ الْمُلُوكِ وَ الشُّبَّانِ الْمُتَنَعِّمِينَ فِيهَا مُتَوَفِّرَةً زَهِدَتْ فِي زَوْجِهَا الشَّيْخِ الْفَقِيرِ وَ جَعَلَتْ تُغَالِظُهُ وَ تُخَاشِنُهُ وَ هُوَ يُدَارِيهَا وَ لَا يَكَادُ يُطِيقُهَا فَدَعَا اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَهَا كَلْبَةً فَصَارَتْ كَذَلِكَ ثُمَّ اجْتَمَعَ أَوْلَادُهَا يَقُولُونَ يَا أَبَتِ إِنَّ النَّاسَ يُعَيِّرُونَ أَنَّ أُمَّنَا كَلْبَةٌ نَابِحَةٌ وَ جَعَلُوا يَبْكُونَ وَ يَسْأَلُونَهُ أَنْ يَدْعُوَ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَهَا كَمَا كَانَتْ فَدَعَا اللَّهَ تَعَالَى فَصَيَّرَهَا مِثْلَ الَّذِي كَانَتْ فِي الْحَالَةِ الْأُولَى فَذَهَبَتِ الدَّعَوَاتُ الثَّلَاثُ ضَيَاعاً ...

روایت شده که خداوند به پیامبری از پیامبران گذشته وحی کرد که به فلان کس بگو سه دعای مستجاب پیش من داری. چون چنین گفت آن مرد نزد همسرش رفت و ماجرا را برای همسرش تعریف کرد. زن اصرار بسیار کرد که دعا کند او زیباترین زن زمان شود. چنین کرد و چنین شد. زمانی گذشت و ملوک قدرتمند و جوانان ثروتمند به زن او طمع بستند و او نیز بدانها مایل شد و از شوهرش که پیرمردی فقیر بود دل برکند و پیوسته او را میآزارد و پیرمرد با او مدارا میکرد تا جایی که طاقتش طاق شد و او را نفرین کرد و از خدا خواست زن را به شکل سگی مسخ کند. چنین شد. سپس فرزندان گرد او را گرفتند و شماتت کردند که این کار زشت است و گریه نمودند و مادر را خواستند. پس او بار دیگر دعا کرد که زن به شکل نخست برگردد. سه دعای او اینگونه به هدر رفت.

۳۸. وَ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله إِذَا سُئِلَ شَيْئاً فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَفْعَلَهُ قَالَ نَعَمْ وَ إِذَا أَرَادَ أَنْ لَا يَفْعَلَ سَكَتَ وَ كَانَ لَا يَقُولُ لِشَيْءٍ لَا فَأَتَاهُ أَعْرَابِيٌّ فَسَأَلَهُ فَسَكَتَ ثُمَّ سَأَلَهُ فَسَكَتَ ثُمَّ سَأَلَهُ فَسَكَتَ فَقَالَ صلى الله عليه وآله كَهَيْئَةِ الْمُسْتَرْسِلِ مَا شِئْتَ يَا أَعْرَابِيُّ فَقُلْنَا الآنَ يَسْأَلُ الْجَنَّةَ فَقَالَ الْأَعْرَابِيُّ أَسْأَلُكَ نَاقَةً وَ رَحْلَهَا وَ زَاداً قَالَ لَكَ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ صلى الله عليه وآله كَمْ بَيْنَ مَسْأَلَةِ الْأَعْرَابِيِّ وَ عَجُوزِ بَنِي إِسْرَائِيلَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مُوسَى لَمَّا أُمِرَ أَنْ يَقْطَعَ الْبَحْرَ فَانْتَهَى إِلَيْهِ وَ ضُرِبَتْ وُجُوهُ الدَّوَابِّ رَجَعَتْ فَقَالَ مُوسَى يَا رَبِّ مَا لِي قَالَ يَا مُوسَى إِنَّكَ عِنْدَ قَبْرِ يُوسُفَ فَاحْمِلْ عِظَامَهُ وَ قَدِ اسْتَوَى الْقَبْرُ بِالْأَرْضِ فَسَأَلَ مُوسَى قَوْمَهُ هَلْ يَدْرِي أَحَدٌ مِنْكُمْ أَيْنَ هُوَ قَالُوا عَجُوزٌ لَعَلَّهَا تَعْلَمُ فَقَالَ لَهَا هَلْ تَعْلَمِينَ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَدُلِّينَا عَلَيْهِ قَالَتْ لَا وَ اللَّهِ حَتَّى تُعْطِيَنِي مَا أَسْأَلُكَ قَالَ ذَلِكَ لَكِ قَالَ فَإِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ أَكُونَ مَعَكَ فِي الدَّرَجَةِ الَّتِي تَكُونُ فِي الْجَنَّةِ قَالَ سَلِي الْجَنَّةَ قَالَتْ لَا وَ اللَّهِ إِلَّا أَنْ أَكُونَ مَعَكَ فَجَعَلَ مُوسَى يُرَاوِدُ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ أَنْ أَعْطِهَا ذَلِكَ فَإِنَّهَا لَا تَنْقُصُكَ فَأَعْطَاهَا وَ دَلَّتْهُ عَلَى الْقَبْرِ.

امام‌علی علیه السلام: وقتی از پیامبر چیزی میخواستند که میخواست انجام دهد میگفت چشم و اگر نمیخواست انجام دهد هیچ چیز نمیگفت و سکوت میکرد و هرگز نمیگفت نه. روزی یک اعرابی آمد و از پیامبر درخواستی داشت پیامبر سکوت کرد باز درخواست کرد و پیامبر اعتنا نکرد و بار سوم چنین شد. پیامبر صلى الله عليه وآله مثل کسی که خسته شده باشد گفت چه میخواهی اعرابی؟ ما گفتیم لابد بهشت را میخواهد اما او گفت یک شتر و زاد و توشه. پیامبر صلى الله عليه وآله گفت به تو میدهم. سپس گفت چقدر فرق است میان خواسته این مرد با خوسته پیرزن بنی‌اسرائیل. سپس ماجرا را تعریف کرد: وقتی موسی علیه السلام قصد بیرون رفتن از مصر را داشت به او وحی شد که استخوانهای یوسف را نیز با خود ببر. اما جای قبر یوسف را جز پیرزنی اسرائیلی نمیدانست. موسی علیه السلام به او گفت قبر یوسف کجاست؟ و او گفت نمیگویم تا آنچه میخواهم به من بدهی. موسی گفت چه میخواهی؟ گفت اینکه با تو در بهشت باشم و هم درجه تو. موسی علیه السلام گفت از من بهشت بخواه. پیرزن گفت خیر! همین که گفتم. موسی به خدا عرض حاجت کرد و ماجرا را گفت. خداوند وحی کرد که آنچه میخواهد برایش بخواه زیرا از درجه تو چیزی کم نمیکند. و چنین کرد و او نیز موسی را به قبر یوسف دلالت کرد.

۳۹. الإمام‌الصادق علیه السلام: ثلاثٌ هُنَّ فَخرُ المؤمنِ و زَينُهُ فی الدنيا و الآخِرَةِ: الصلاةُ فی آخِرِ اللّيلِ، وَ يأسُهُ مِمّا فی أيدی الناسِ، و وَلايَتُهُ الإمامَ مِن آلِ محمّدٍ صلى الله عليه وآله.

امام‌صادق علیه السلام: سه چیز است که افتخار مؤمن و زیور او در دنیا و آخرت است: نماز آخر شب و چشم‌نداشتن به آنچه مردم دارند و ولایت و دوستی او نسبت‌به امام از خاندان محمد صلى الله عليه وآله.

۴۰. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: لَمّا خَلَقَ اللهُ الدنيا أمَرَها بطاعتِهِ فأطاعَتْ رَبَّها، فقالَ لَها: خالِفِي مَن طَلَبَكِ، و وافِقِي مَن خالَفَكِ، فهِي على ما عَهِدَ إلَيها اللهُ و طَبعَها علَيهِ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: چون خداوند دنیا را بیافرید، او را به اطاعت خود فرمان داد و دنیا پروردگارش را اطاعت کرد. پس، خدا به دنیا فرمود: با هرکه تو را بجوید، سر ناسازگاری نشان بده و به هرکه با تو مخالفت ورزد روی خوش و سازگاری نشان بده پس، دنیا بر این سفارشی که خدا به آن کرد می‌چرخد و همان سرشت اوست.

الإمامُ علي علیه السلام: الحَظُّ يَسعى إلى مَن لا يَخطُبُهُ.

امام‌علی علیه السلام: بهرهٔ دنیا به‌سوی آن‌کس می‌شتابد که خواستار آن نباشد.

چهل حدیث ۵۱

۱. رسول‌اللهﷺ: مَنْطَلَبَ مَرْضَاةَ النَّاسِ بِمَا يُسْخِطُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ كَانَ حَامِدُهُ مِنَ النَّاسُ ذَامّاً، وَ مَنْ آثَرَ طَاعَةَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِمَا يُغْضِبُ النَّاسَ كَفَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَدَاوَةَ كُلِّ عَدُوٍّ، وَ حَسَدَ كُلِّ حَاسِدٍ، وَ بَغْيَ كُلِّ بَاغٍ، وَ كَانَ اللَّهُ لَهُ نَاصِراً وَ ظَهِيراً.
پیامبر خداﷺ: هرکه خشنودی مردم را با چیزی طلبد که خدا را ناخشنود می‌کند، به جای ستایش مردم نکوهش آنان نصیبش شود و هرکه طاعت خدا را بر خشم مردم ترجیح دهد خداوند او را از دشمنی هر دشمنی و حسادت هر حسودی و تجاوز هر تجاوزگری نگه دارد و خدای عزوجل یاور و پشتیبان او باشد.

۲. رسول‌اللهﷺ: الصِّدقُ مُبارَكٌ، والكِذبُ مَشؤومٌ.
رسول‌خداﷺ: راستی خجسته است و دروغ شوم و گجسته.

۳. الإمامُ زينُ العابدينَ- فی قَولِه تَعالی: (فَاصفَحِ الصَّفحَ الجَميلَ)-: العَفوُ مِن غَيرِ عِتابٍ.
امام سجاد در بارهٔ آیهٔ «پس گذشت کن گذشتی نیکو ...» فرمود: مقصود، گذشت بدون سرزنش است.

٤. الإمامُ الحسينُ: مَنْ أَحْجَمَ عَنِ الرَّأْيِ وَ عَيِيَتْ بِهِ الْحِيَلُ، كَانَ الرِّفْقُ مِفْتَاحَهُ.
امام حسین: هرکه فکرش به جایی نرسد و در چاره‌یابی درماند نرمی، کلید (گشایش مشکل) او باشد.

٥. الخضرُ- لِموسی إذ قالَ لَهُ: أوصِني، لا تُعَيِّرَنَّ أحَداً بخَطيئَةٍ و ابكِ علی خَطيئَتِكَ.
موسی به خضر گفت: مرا سفارشی کن. خضر گفت: ای پسر عمران، هیچ‌کس را به‌خاطر خطا و گناهی سرکوفت مزن و بر گناه خویش گریه کن.

٦. رسول‌اللهﷺ: مَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَات.
پیامبر خداﷺ: هر که دل از دنیا برکند، مصبت‌ها و گرفتاری‌ها بر او آسان شود.
الإمامُ علي: الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا الرَّاحَةُ الْعُظْمَى.
امام علی:دل بر کندن از دنیا بزرگترین آسایش است.
الإمامُ علي: لَنْ يَفْتَقِرَ مَنْ زَهِد.
امام علی: آن که زهد ورزد، هرگز فقیر و نیازمند نشود.

۷. الإمامالصادق: اُدعُ و لاتَقُلْ: إنَّ الأمرَ قَد فُرِغَ مِنهُ، إنَّ عِندَاللهِ عَزَّوجلَّ مَنزِلَةً لاتُنالُ إلّا بِمَسأَلَةٍ.
امام‌صادق: دعا کن و مگو: کار گذشته است (و آنچه مقدر شده همان می‌شود)، همانا نزد خداوند مقام و منزلتی است که جز با درخواست به‌دست نمی‌آید.

۸. الإمامُعلي: إذا دَعاكَ القُرآنُ إلی خَلّةٍ جَميلةٍ فَخُذ نَفْسَكَ بأمْثالِها.
امام‌علی: هرگاه قرآن تو را به خویی نیک فرا خواند، خود را به همانندهای آن وادار کن.

۹. الإمامُالكاظم: فيما كَتَبَ إلی مَن سَأَلَهُ عَنِ المَساكينِ الذين يَقعُدُونَ في الطُّرُقاتِ-: فَمَن تَرَقَّقتَ علَيهِ و رَحمتَهُ و لَم يُمكِنِ استِعلامُ ما هُو علَيهِ لَم يَكُن بالتَّصَدُّقِ علَيهِ بَأسٌ إن شاءَ اللهُ.
امام‌کاظم در پاسخ به نامهٔ کسی که از آن حضرت دربارهٔ کمک به گداهای سر راه‌نشین پرسیده بود، نوشت: هر کس که دلت به حالش سوخت و به او رحمت آمد و آگاه‌شدن از مذهب و عقیده‌اش هم ممکن نشد صدقه‌دادن به او، به خواست خدا، اشکالی ندارد.

۱۰. الإمامُعلي: إنّي اُريدُكُم للهِ و أنتُم تُريدونَني لأنفسِكُم. أيُّها النّاسُ، أعينوني علی أنفسِكُم.
امام‌علی: بیعت شما با من بی‌اندیشه نبود و کار من و شما یکسان نیست. من شما را برای خدا می‌خواهم و شما مرا برای خودتان می‌خواهید. ای مردم! مرا به‌خاطر خود یاری رسانید.

۱۱. الإمامُعلي: لَو يَعلَمُ المُصَلّي ما يَغشاهُ مِن جَلالِ اللهِ ما سَرَّهُ أن يَرفَعَ رَأسَهُ مِن سُجودِهِ.
امام‌علی: اگر نمازگزار بداند که چه هاله‌ای از جلال خدا او را فرو می‌پوشاند، هرگز دوست ندارد که سر خود را از سجده‌اش بر دارد.

۱۲. الامام‌علی: قَلَّما يُنصِفُ اللِّسانُ فی نَشرِ قَبيحٍ أو إحسانٍ.
امام‌علی: کمتر پیش می‌آید که زبان در نشردادن زشتی یا نیکی (کسی) انصاف به خرج دهد.

۱۳. رسول‌اللهﷺ: يَقولُ اللهُ تعالى: أيْ عِبادِيَ الّذينَ قاتَلوا في سَبيلي، و قُتِلوا و اُوذوا في سَبيلي، و جاهَدوا في سَبيلي، ادْخُلوا الجَنّةَ، فيَدخُلونَها بغَيرِ عَذابٍ و لا حِسابٍ.
پیامبر خداﷺ: خدای تعالی فرموده است: ای بندگان من که در راه من جنگیدید و در راه من کشته شدید و آزار دیدید و در راه من جهاد کردید به بهشت درآیید پس، آنان بی‌آنکه عذابی ببینند و حسابرسی شوند به بهشت وارد شوند.

۱۴. الإمام‌الصادقؑ ـ في قَولِهِ تعالى: «و قُلْ لَهُما قَوْلاً كَريماً» ـ: إن ضَرَباكَ فَقُلْ لَهُما: غَفَرَ اللهُ لَكُما.
امام‌صادقؑ ـ دربارهٔ آیهٔ «و به آن دو به شایستگی سخن بگو» ـ: اگر تو را کتک زدند، بگو: خدا شما را بیامرزد.

۱۵. قَالَ رسول‌اللهﷺ مَا زِلْتُ أَنَا وَ مَنْ كَانَ قَبْلِي مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُؤْمِنِينَ مُبْتَلَيْنَ بِمَنْ يُؤْذِينَا وَ لَوْ كَانَ الْمُؤْمِنُ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ لَقَيَّضَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ مَنْ يُؤْذِيهِ لِيَأْجُرَهُ عَلَى ذَلِكَ وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَؑ مَا زِلْتُ مَظْلُوماً مُنْذُ وَلَدَتْنِي أُمِّي حَتَّى إِنْ كَانَ عَقِيلٌ لَيُصِيبُهُ رَمَدٌ فَيَقُولُ لَا تَذُرُّونِّي حَتَّى تَذُرُّوا عَلَيّاً فَيَذُرُّونِّي وَ مَا بِي مِنْ رَمَدٍ.
رسول‌خداﷺ فرمود: من و پیامبران و مؤمنان پیش از من مبتلا بودند به کسی که آنها را بیازارد. مؤمن اگر بر سر قله کوهی بگریزد خدا کسی را میفرستد تا او را بیازارد تا صبر کند و اجر برد. امام‌علیؑ میفرمود: همیشه مظلوم بوده‌ام. از وقتی که از مادر زاده شدم. حتی یادم هست که عقیل را چشم دردی رسیده بود میگفت تا در چشم علیؑ دارو نچکانید در چشم من هم نچکانید. در چشم من دارو میچکاندند تا او بگذارد در چشمش دارو بچکانند.

۱۶. الإمام‌الصادقؑ: مَن تَطَيَّبَ أوَّلَ النهارِ لَم يَزَلْ عَقلُهُ مَعهُ إلى الليلِ.
امام‌صادقؑ: هر که در آغاز روز به خود عطر زند، تا شب عقلش با او خواهد بود.
الإمام‌الصادقؑ: فقالَ رسول‌اللهؑ: لا تَدَعِ الطِّيبَ، فإنَّ الملائكةَ تَستَنشِقُ ريحَ الطِّيبِ مِن المؤمنِ.
امام‌صادقؑ: عثمان‌بن‌مظعون به رسول‌خداﷺ عرض کرد: می‌خواهم استفاده از عطر و چند چیز دیگر را [که نام برد] کنار بگذارم. رسول‌خداﷺ فرمود: عطر را کنار نگذار؛ زیرا فرشتگان بوی خوش مؤمن را می‌بویند.

۱۷. أبو الدَّرداءِ: كانَ رسول‌اللهﷺ إذا حَدَّثَ بحَديثٍ تَبَسَّمَ في حَديثِهِ.
ابو درداء: رسول‌خداﷺ هرگاه حدیث و سخنی می‌فرمود، با لبخند همراه بود.
الإمام‌الصادقؑ: مَن تَبَسَّم في وَجهِ أخيهِ كانَت لَهُ حَسَنةٌ.
امام‌صادقؑ: هرکه به چهرهٔ برادر خود لبخند زند، آن لبخند برای او حسنه‌ای باشد.

۱۸. قال رسول‌اللهﷺ: إنَ الْبِرَّ يَزِيدُ فِي الرِّزْق.
رسول‌خداﷺ فرمودند: نیکوکاری، روزی را زیاد می‌کند.

۱۹. الإمام‌الصادقؑ: تَزَوَّجُوا فِي الشُّكَّاكِ وَ لَا تُزَوِّجُوهُمْ لِأَنَّ الْمَرْأَةَ تَأْخُذُ مِنْ أَدَبِ الرَّجُلِ وَ هُوَ يَقْهَرُهَا عَلَى دِينِه.
امام‌صادقؑ: از خانواده‌ای که (در حقانیت شما) تردید دارند زن بگیرید اما به آن‌ها زن ندهید؛ زیرا زن تربیت و خلق و خوی مرد را به خود می‌گیرد و مرد او را تحت تأثیر دین خود قرار می‌دهد.

۲۰. رسول‌اللهﷺ: ـ يَصِفُ المؤمنُ ـ إن سلَكَ مَع أهلِ الدُنيا كانَ أكيَسَهُم و إنْ سَلَكَ مَع أهلِ الآخرةِ كانَ أورَعَهُم.
پیامبر خداﷺ ـ در وصف مؤمن ـ: (حرکات و رفتارهایش ملایم و مهربان است و دیدارش شیرین... از هرچیز عالی‌ترین آن را می‌جوید از خوی‌ها پُر ارج‌ترین را.. به کسی‌که دشمنی دارد ستم نمی‌کند و به‌خاطر کسی‌که دوستش دارد مرتکب گناه نمی‌شود، کم‌خرج است و بسیار کمک و یاری می‌رساند... کارش را به‌خوبی انجام می‌دهد به‌طوری‌که گویی آن را می‌بیند، چشمانش فروهشته است، دست بخشنده دارد و دست رد به سینهٔ سائل نمی‌زند... سخنش را می‌سنجد و زبان در کام می‌کشد... باطل را از دوستش نمی‌پذیرد و حق را حتی از دشمن انکار نمی‌کند، دانش نمی‌آموزد مگر برای دانستن و دانایی فرا نمی‌گیرد مگر برای عمل‌کردن...) اگر با دنیاخواهان رفتار کند زیرک‌ترین آن‌هاست و هرگاه با آخرت‌جویان سلوک کند پارساترین آن‌هاست.

۲۱. الإمامُ‌عليؑ: ليسَ شَيءٌ أدعى إلى تَغييرِ نِعمَةِ اللهِ و تَعجيلِ نِقمَتِهِ مِن إقامَةٍ على ظُلمٍ.
امام‌علیؑ: در زوال‌آمدن نعمت خدا و شتاب‌بخشیدن به خشم و انتقام او، چیزی کارگرتر از ستمگری نیست؛ زیرا خداوند دعای ستمدیگان را می‌شنود و در کمین ستمگران است.

۲۲. ثُمَّ جَذَبَ ثَوباً علی سُفیانَ أعلاهُ غَلیظٌ خَشِنٌ و داخِلُ ذلکَ ثَوبٌ لَیِّنٌ فقالَ: لَبِستَ هذا الأعلی للنّاسِ، و لَبِستَ هذا لنَفسِکَ تَسُرُّها؟!
سفیان ثوری از مسجدالحرام عبور کرد. امام‌صادق‌ؑ را دید که لباس‌های قیمتی و زیبایی پوشیده است. گفت: به خدا قسم، می‌روم و او را سرزنش می‌کنم. نزدیک حضرت رفت و گفت: یابن‌رسول‌الله! نه رسول‌خداﷺ چنین لباسی پوشید و نه علی‌ؑ و نه هیچ‌یک از پدران تو. امام‌ؑ به او فرمود: رسول‌خداﷺ، در زمانه‌ای بخیل و سخت‌گیر به‌سر می‌برد و به تناسب بخل و سخت‌گیری آن زندگی می‌کرد، ولی بعداً دنیا سرِ مشک‌های خود را شل کرد (وفور نعمت شد). پس، سزاوارترین مردم دنیا به بهره‌بری از نعمت‌های آن، نیکان‌اند. حضرت، سپس این آیه را تلاوت کرد: «بگو: چه کسی زیورهای خدا را که برای بندگانش پدید آورده و روزی‌های پاک و پاکیزه را حرام کرده است»؟ ما سزاوارترین کس به بهره‌بردن از نعمت‌های خدادادی آن هستیم. منتها، ای ثوری جامه‌ای که بر تن من می‌بینی، به‌خاطر مردم پوشیده‌ام. آنگاه دست سفیان را گرفت و آن را به‌طرف خود کشید و لباس رویی را بالا زد و جامهٔ درشتی را که زیر آن پوشیده بود و با بدن آن حضرت تماس مستقیم داشت بیرون آورد و فرمود: این را برای خودم می‌پوشم و آنچه را دیدی برای مردم. حضرت، سپس جامهٔ سفیان را که زبر و درشت بود کنار زد و زیر آن لباس نرم و لطیفی بود. فرمود: تو این لباس رویی را برای (فریب) مردم پوشیده‌ای و این (زیری) را برای خوش‌حال‌کردن نفست.

۲۳. رسول‌اللهﷺ: علَیکَ بتِلاوَةِ القرآنِ؛ فإنّهُ نُورٌ لکَ فی الأرضِ و ذخرٌ لک فی السماء.
رسول‌خداﷺ فرمودند: بر تو باد تلاوت قرآن که آن در زمین برای تو نور است و در آسمان برایت اندوخته.

۲۴. رسولُ‌اللهِﷺ: إنّ اللهَ تعالی جمیلٌ یُحِبُّ الجَمالَ، و یُحِبُّ أن یَری أثَرَ نِعمَتِهِ علی عَبدِهِ، و یُبغِضُ البُؤسَ و التَّباؤُسَ.
پیامبر خداﷺ: خداوند متعال زیباست , زیبایی را دوست دارد و دوست دارد اثر نعمت خود را در بنده اش ببیند. او فقر و فقرنمایی را دشمن دارد.

۲۵. الإمام‌الصادق‌ؑ: ثلاثةٌ تُورِثُ المَحبَّةَ: الدِّینُ، والتَّواضُعَ، والبَذلُ.
امام‌صادق‌ؑ: سه چیز دوستی می آورد: دینداری , افتادگی و بخشندگی
الامام‌علی‌ؑ: بالتَّوَدُّدِ تکونُ المَحبَّةُ.
امام علی‌ؑ: مهربانی و اظهار دوستی محبت می آورد.
الامام‌علی‌ؑ: سَببُ الإتِلافِ الوَفاءُ.
امام علی ؑ: دلها را وفاداری به هم انس و پیوند می دهد.

۲۶. الإمام‌الباقر‌ؑ: لَن یَنالوا وَلایَتَنا إلّا بوَرَعٍ.
امام‌باقر‌ؑ ـ به خیمثه که برای خداحافظی خدمت ما آمده بود ـ: از طرف ما به دوستانمان سلام برسان و آنان را به پروا داشتن از خدای بزرگ سفارش کن و ای خیمثه به آنان اعلام کن که ما در پیشگاه خداوند برای آنان هیچ کاری نمی‌توانیم انجام دهیم، مگر اینکه عمل کنند و به ولایت و دوستی ما نرسند، مگر با پارسایی.

۲۷. رسول‌اللهﷺ: یا اُمَّ أیمَنَ! أما عَلِمتِ أنّ أخي عیسی کانَ لا یُخبئُ عَشاءً لِغَداءٍ و لا غَداءً لِعَشاءٍ؟! یأکُلُ مِن وَرَقِ الشَّجَرِ، و یَشرَبُ مِن ماءِ المَطَرِ، یَلبَسُ المُسُوحَ، و یَبِیتُ حَیثُ یُمسي، و یَقولُ: یأتي کُلُّ یَومٍ برِزقِهِ.
رسول‌خداﷺ: ای امّ‌ایمن، مگر نمی‌دانی که برادرم عیسی شامی را برای صبحانه نگه نمی‌داشت و صبحانه‌ای را برای شام؟ از برگ درختان تغذیه می‌کرد و از آب باران می‌آشامید، پلاس می‌پوشید و هرجا شب می‌رسید همان‌جا بیتوته می‌کرد و می‌گفت: هر روزی، روزی خود را می‌آورد.

۲۸. عَنِ الصَّادِقِ‌ؑ قَالَ إِنَّ رسول‌اللهﷺ سَأَلَتْهُ امْرَأَةٌ أَنَّ لِي زَوْجاً وَ بِهِ غِلْظَةٌ وَ إِنِّي صَنَعْتُ شَيْئاً لِأُعَظِّمَهُ عَلَيَّ فَقَالَﷺ أُفٍّ لَكِ كَدَرْتِ الحجارة وَ كَدَرْتِ الْعَيْنَ وَ لَعَنَتْكِ الْمَلَائِكَةُ الْأَخْيَارُ وَ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ...
امام‌صادق‌ؑ فرمود: زنی نزدرسول‌خداﷺ آمد و گفت شوهرم به من بی‌اعتناست، سحری کرده‌ام تا به من توجه کند.رسول‌خداﷺ فرمود: اف بر تو. طبیعت و آبها را آلوده ساختی و ملائکه برگزیده و ملائکه آسمان و زمین تو را لعن میکنند.

۲۹. عن الصادق‌ؑ: لَوْ كَانَ الْإِنْسَانُ لَا يُصِيبُهُ أَلَمٌ وَ لَا وَجَعٌ بِمَ كَانَ يَرْتَدِعُ عَنِ الْفَوَاحِشِ وَ يَتَوَاضَعُ لِلَّهِ وَ يَتَعَطَّفُ عَلَى النَّاسِ أَ مَا تَرَى الْإِنْسَانَ إِذَا عَرَضَ لَهُ وَجَعٌ خَضَعَ وَ اسْتَكَانَ وَ رَغِبَ إِلَى رَبِّهِ فِي الْعَافِيَةِ وَ بَسَطَ يَدَيْهِ بِالصَّدَقَةِ.
امام‌صادق‌ؑ: اگر به انسان درد و بیماری نمیرسید چگونه از فواحش باز داشته میشد و برای خدا تواضع میکرد و بر مردم عطوف میبود. آیا نمیبینی که انسان چون دردمند میشود خضوع میکند و استکانت میکند و به خدایش راغب میشود و عافیت میطلبد و صدقه میدهد؟

۳۰. الإمام‌الباقر علیه‌السلام: تَجَنَّبْ عَدُوَّکَ، واحذَرْ صَدیقَکَ إلّا الأمینَ.
امام‌باقر علیه‌السلام: از دشمنت دوری کن و از دوستت برحذر باش، مگر آن دوستی که امین و خداترس باشد.
الإمامُ‌علي علیه‌السلام: أبذُلْ لِصدیقِکَ کُلَّ المَوَدَّةِ، و لا تَبذُلْ لَهُ کُلَّ الطُمأنینَةِ.
امام‌علی علیه‌السلام: هرچه محبت داری نثار دوستت بکن، اما هرچه اطمینان داری به پای او مریز.
الإمامُ‌علي علیه‌السلام: لا تَرغَبَنَّ في مَوَدَّةِ مَن لَم تَکشِفْهُ.
امام‌علی علیه‌السلام: هرگز در دوستی با کسی که او را نشناخته باشی، رغبت مکن.

۳۱. وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام لَا تَسْتَحْقِرُوا دَعْوَةَ أَحَدٍ فَإِنَّهُ يُسْتَجَابُ لِلْيَهُودِيِّ فِيكُمْ وَ لَا يُسْتَجَابُ لَهُ فِي نَفْسِهِ ...
امیرمؤمنان علیه‌السلام فرمودند: دعا کردن هیچ کس را ناچیز نشمارید، گاهی دعای یهودی در حق شما مستجاب میشود اما در حق خودش مستجاب نمیشود.

۳۲. قَالَ رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ ظَلَمَ أَحَداً فَفَاتَهُ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ لَهُ فَإِنَّهُ كَفَّارَةٌ.
رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس به کسی ظلم کرد و روزگار گذشت، برایش استغفار کند تا کفاره گناهی باشد که در حق او کرده.
وَ قَالَ صلی‌الله‌علیه‌وآله: كَفَّارَةُ الِاغْتِيَابِ أَنْ تَسْتَغْفِرَ لِمَنِ اغْتَبْتَهُ
و فرمود: کفاره غیبت کردن، استغفار برای کسی است که از او غیبت کرده.

۳۳. وَ قَالَ رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إِذَا لَقِيتُمْ عَدُوَّكُمْ فِي الْحَرْبِ فَأَقِلُّوا الْكَلَامَ وَ أَكْثِرُوا ذِكْرَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.
رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: چون با دشمن خویش در میدان کارزار رو در رو شدید کم سخن گویید و بسیار خدا را یاد کنید.

۳٤. الإمام‌الصادق علیه‌السلام ـ أعطى لِعُذافِرٍ ألفاً و سبعَمِائةِ دینارٍ و قالَ لَهُ ـ: اِتَّجِرْ لي بها. ثُمّ قالَ: أما إنّهُ لیسَ لي رَغبَةٌ في رِبحِها و إن کانَ الرِّبحُ مَرغوباً فیهِ، ولکنْ أحبَبتُ أن یَرانِيَ اللهُ عَزَّوجلَّ مُتَعَرِّضاً لِفَوائِدِهِ.
امام‌صادق علیه‌السلام هزاروهفت‌صد دینار به عذافر داد و فرمود: با این مبلغ، برای من تجارت کن. سپس فرمود: بدان‌که من رغبتی به سود آن‌ها ندارم، هرچند سود مطلوب است. بلکه دوست دارم خداوند ببیند که جویای بهره‌مندی از فضل و فواید او هستم.

۳۵. بصائر الدرجات، قَالَ رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ فِي الصَّلَاةِ أَفْضَلُ مِنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ فِي غَيْرِ الصَّلَاةِ وَ ذِكْرُ اللَّهِ كَثِيراً أَفْضَلُ مِنَ الصَّدَقَةِ وَ الصَّدَقَةُ أَفْضَلُ مِنَ الصَّوْمِ وَ الصَّوْمُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ.
رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: قرآن خواندن در نماز افضل از قرآن خواندن در غیر نماز است و بسیار یاد خدا کردن افضل از صدقه دادن است و صدقه افضل از روزه است و روزه مانع آتش جهنم است.

۳٦. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: إذا أرادَ اللهُ بعَبدٍ خِزیاً أجرى فَضیحَتَهُ على لِسانِهِ.
امام‌صادق علیه‌السلام: هرگاه خداوند رسوایی بنده‌ای را بخواهد، از طریق زبانش او را رسوا می‌کند.

۳۷. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن قُتِلَ دُونَ أهلِهِ ظُلماً فهُو شَهیدٌ، و مَن قُتِلَ دُونَ مالِهِ ظُلماً فهُو شَهیدٌ، و مَن قُتِلَ دُونَ جارِهِ ظُلماً فهُو شَهیدٌ، و مَن قُتِلَ في ذاتِ اللهِ عَزّوجلَّ فهُو شَهیدٌ.
رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه در راه دفاع از خانوادهٔ خود به ستم کشته شود، شهید است و هرکه در راه دفاع از مال خود مظلومانه کشته شود، شهید است و هرکه در راه دفاع از همسایهٔ خود به ستم کشته شود، شهید است و هرکه در راه خدای عزوجل کشته شود، شهید است.

رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن طَلَبَ العِلمَ کانَ کفّارَةً لِما مَضى.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه در جستجوی علم برآید گناهان گذشته‌اش بخشیده شود.

۳۸. عُدَّةُ الدَّاعِي، قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام أَكُونُ أَدْعُو وَ أَشْتَهِي الْبُكَاءَ فَلَا يَجِيئُنِي وَ رُبَّمَا ذَكَرْتُ مَنْ مَاتَ مِنْ بَعْضِ أَهْلِي فَأَرِقُّ وَ أَبْكِي فَهَلْ يَجُوزُ ذَلِكَ فَقَالَ نَعَمْ تَذْكُرُهُمْ فَإِذَا رَقَقْتَ فَابْكِ وَ ادْعُ رَبَّكَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى.
به امام‌صادق علیه‌السلام عرض کردم: دعا میکنم و طالب چشم گریانم اما حالی به من دست نمیدهد در حالیکه گاهی هست که بیاد خویشاوندان مرده خود میافتم و گریه‌ام میگیرد. فرمود: بیاد آن‌ها بیافت تا دلت نرم و آماده شود و گریه کن سپس در این حال رقت قلب خدا را بخوان و دعا کن.

۳۹. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ مِن الیَقینِ أن لا تُرضِيَ أحَداً بِسَخَطِ اللهِ، و لا تَحمَدَ أحَداً بِما آتاکَ اللهُ و لا تَذُمَّ أحَداً على ما لَم یُؤتِکَ اللهُ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: از نشانه‌های یقین این است که هیچ‌کس را با به خشم‌آوردن خدا خشنود نسازی و به واسطهٔ آن چیزی که خدا به تو

داده است هیچ‌کس را ستایش نکنی و برای چیزی که خدا به تو نداده است، هیچ‌کس را نکوهش نکنی.

الإمامُعليعليه‌السلام- في قولِهِ تعالى: ﴿و آتَيْناهُ أجرَهُ في الدنيا و إِنَّهُ فى الآخِرَةِ لَمِنَ الصّالِحينَ﴾-: فَمَن عَمِلَ لِلّهِ تعالى أعطاهُ أجرَهُ في الدنيا و الآخرةِ، و كَفاهُ المُهِمَّ فيهِما.

امام‌علی‌علیه‌السلام- دربارهٔ آیهٔ «و مزد او را در دنیا دادیم و در آخرت نیز از صالحان است»: هرکه برای خدای تعالی کار کند خداوند در دنیا و آخرت مزدش را بدهد و در هر دو سرای خواسته‌هایش را برآورد.

٤٠. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن عَظَّمَ صاحِبَ دنيا و أَحَبَّهُ لِطَمَعِ دُنياهُ سَخِطَ اللهُ عليهِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی‌که دنیا داری را بزرگ دارد و به طمع دنیایش او را دوست بدارد، خداوند بر وی خشم گیرد.

چهل حدیث ۵۲

۱. الإمامُ عليٍ عليه السلام: إنَ زُهْدَ الزّاهِدِ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَا يَنْقُصُهُ مِمَّا قَسَمَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ فِيهَا وَ إِنْ زَهِدَ- وَ إِنَّ حِرْصَ الْحَرِيصِ عَلَى عَاجِلِ زَهْرَةِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لَا يَزِيدُهُ فِيهَا وَ إِنْ حَرَصَ فَالْمَغْبُونُ مَنْ حُرِمَ حَظَّهُ مِنَ الآخِرَةِ.

امام علی علیه السلام: بی‌اعتنایی زاهد به این دنیا از رزقی که خداوند عزوجل برای او مقدر فرموده، چیزی کم نمی‌کند، هرچند بی‌اعتنایی و به زهد ورزد و حرص زدن حریص بر این زندگی زودگذر دنیا چیزی بر روزی مقدر او نمی‌افزاید، هرچند حرص زند. پس مغبون کسی است که از بهره آخرت خود محروم ماند.

۲. الإمامالباقر علیه السلام: أَلَا فَاصدُقُوا؛ فإنَّ اللهَ مَعَ مَن صَدَقَ.

امام‌باقر علیه السلام: هان! راستگو باشید؛ زیرا خداوند با کسی است که راستگو باشد.

۳. الامام‌علی علیه السلام: ما عَفا عَنِ الذَّنبِ مَن قَرَّعَ بِهِ.

امام‌علی علیه السلام: کسی که به واسطهٔ گناه کسی را سرزنش کند، گذشت نکرده است.

٤. الإمامُ عليٍ عليه السلام: الرِّفْقُ يُؤَدّي إِلَى السِّلْم.

امام علی علیه السلام: نرمی، به آشتی و صلح می‌انجامد.

٥. الإمامُ‌عليٍ عليه السلام: بالصَّمتِ يَكثُرُ الوَقارُ.

امام‌علی علیه السلام: با سکوت، وقار زیاد می‌شود.

٦. الإمامُ عليٍ عليه السلام: مَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا لَمْ تَفُتْه، مَنْ رَغِبَ فِيهَا أَتْعَبَتْهُ وَ أَشْقَتْه

امام علی علیه السلام: هرکه به دنیا بی‌اعتنا باشد، دنیا از دستش نرود و هرکه به دنیا رو کند، دنیا او را به رنج و بدبختی افکند.

۷. الإمامالباقر علیه السلام: ما مِن شَيءٍ أَحَبَّ إِلَي اللهِ مِن أن يُسأَلَ.

امام‌باقر علیه السلام: نزد خدا چیزی محبوب‌تر از این نیست که دست خواهش به‌سوی او دراز شود.

۸. الإمامُ‌عليٍ عليه السلام: الخَيرُ أسهَلُ مِن فِعلِ الشَّرِّ.

امام‌علی علیه السلام: کار خوب آسان‌تر از کار بد است.

۹. الإمامُ‌عليٍ عليه السلام: أولَى الناسِ بالاصطِناعِ: مَن إذا مُطِلَ صَبَرَ، و إذا مُنِعَ عَذَرَ، و إذا أُعطِيَ شَكَرَ.

امام‌علی علیه السلام: سزاوارترین مردم به خوبی، کسی است که اگر در وعدهٔ احسانی که به او داده شده تأخیر شود، صبر کند و اگر به آن وعده عمل نشد، معذور دارد و اگر به او عطایی شد، سپاسگزاری کند.

۱۰. رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: إنَّ أهلَ الجنّةِ الشُعثُ الغُبرُ، الّذينَ إذا استَأذَنوا على الأُمَراءِ لَم يُؤذَن لَهُم، و إذا خَطَبوا لَم يُنكَحوا، و إذا قالوا لم يُنصَت لَهُم، حَوائجُ أحَدِهِم تَتَلَجلَجُ في صَدرِهِ، لو قُسِمَ نورُهُم يَومَ القيامةِ على النّاسِ لَوَسِعَهُم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: همانا بهشتیان ژولیدگان گرد گرفته هستند, همانان که چون از امیران بار خواهند به آنان بار داده نشود و چون به خواستگاری روند کسی به آنان همسر ندهد و هر گاه سخن بگویند کسی به سخنانشان گوش ندهد نیازهایشان درسینه هایشان انباشته است.

۱۱. الإمامالباقر علیه السلام: إذا استَقبَلَ المُصَلِّي القِبلَةَ استَقبَلَ الرَّحمنَ بِوَجهِهِ.

امام‌باقر علیه السلام: هرگاه نمازگزار رو به قبله کند، خدای رحمان که معبودی جز او نیست، به او رو کند.

الإمامالصادق علیه السلام: إذا كُنتَ دَخَلتَ في صَلاتِكَ فعلَيكَ بالتَّخَشُّعِ والإقبالِ.

امام‌صادق علیه السلام: هرگاه وارد نماز شدی، بر تو باد به خشوع و توجه قلبی به نمازت؛ زیرا خدای تعالی می‌فرماید: «همانان که در نمازشان خاشعند».

۱۲. الإمامُ‌عليٍ عليه السلام: الأُمورُ مَرهونَةٌ بأوقاتِها.

امام‌علی علیه السلام: کارها، گروگان زمان‌های خود هستند.

الإمامُ‌عليٍ عليه السلام: مِن الخُرقِ المُعاجَلَةُ قبلَ الإمكانِ، والأناةُ بعدَ الفُرصَةِ.

امام‌علی علیه السلام: شتافتن (در کاری) پیش از آنکه فرصت دست دهد و درنگ و کندی پس از دست‌دادن فرصت، نشانهٔ نادانی است.

۱۳. الإمامُ عليٍ عليه السلام: في قولِه تَعالي: «قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمالًا* الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَياةِ الدُّنْيا»-: هُم الرُّهبانُ الذينَ حَبَسُوا أنفُسَهُم في السَّوارِي.

امام علی‌علیه‌السلام: درباره‌ی آیه «بگو: آیا شما را از زیانکارترین افراد خبر دهیم؛ آنان که تلاششان در زندگی دنیا تباه شد»، فرمود: آنان راهبان هستند که خود را در غارها محبوس می‌کنند.

۱۴. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لِرجُلٍ قالَ لَهُ: إنّ والِدي تَصَدَّقَ علَيَّ بدارٍ ثُمّ بَدا لَهُ أن يَرجِعَ فيها... ـ: بِئسَ ما صَنَعَ والِدُکَ، فإن أنتَ خاصَمتَهُ فلا تَرفَعْ علَيهِ صَوتَکَ، و إن رَفَع صَوتَهُ فاخفِضْ أنتَ صَوتَکَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام به مردی که عرض کرد: پدرم به من خانه‌ای بخشیده و حالا از تصمیمش برگشته می‌خواهد آن را پس بگیرد... ـ: پدرت بد کاری کرده است. اما اگر با او مخاصمه کردی، صدایت را روی او بلند نکن و اگر او صدایش را بلند کرد، تو صدایت را پایین بیاور.

۱۵. قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام إِنَّ مَلَکَيْنِ هَبَطَا مِنَ السَّمَاءِ فَالْتَقَيَا فِي الْهَوَاءِ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ فِيمَا هَبَطْتَ قَالَ بَعَثَنِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى بَحْرِ إِيلٍ أَحْشُرُ سَمَکَةً إِلَى جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَابِرَةِ اشْتَهَى عَلَيْهِ سَمَکَةً فِي ذَلِکَ الْبَحْرِ فَأَمَرَنِي أَنْ أَحْشُرَ إِلَى الصَّيَّادِ سَمَکَ الْبَحْرِ حَتَّى يَأْخُذَهَا لَهُ لِيُبَلِّغَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ غَايَةَ مُنَاهُ فِي کُفْرِهِ فَفِيمَا بُعِثْتَ أَنْتَ قَالَ بَعَثَنِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي أَعْجَبَ مِنَ الَّذِي بَعَثَکَ فِيهِ بَعَثَنِي إِلَى عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْمَعْرُوفِ دُعَاؤُهُ وَ صَوْتُهُ فِي السَّمَاءِ لِأُکْفِيَ قِدْرَهُ الَّتِي طَبَخَهَا لِإِفْطَارِهِ لِيُبَلِّغَ اللَّهُ فِي الْمُؤْمِنِ الْغَايَةَ فِي اخْتِبَارِ إِيمَانِهِ ...

امام‌باقر‌علیه‌السلام فرمود: دو ملک از آسمان فرود میامدند به هم رسیدند یکی از آندو به دیگری گفت مأمور به چه کاری هستی؟ گفت: گفته‌اند به دریای ایل برو و ماهیانش را بسوی تور ستمگری بران زیرا هوس ماهی کرده است و خدا میخواهد همه آرزوهای این کافر را برآورده سازد. سپس از دیگری پرسید تو بسوی چه کاری رهسپاری؟ او گفت: مرا به مأموریتی عجیب‌تر فرستاده‌اند. مرا فرستاده‌اند تا بسوی آن بنده مؤمن که همیشه شب‌خیز و روزه‌دار است و دعایش در آسمان معروف است بروم او برای افطارش چیزی پخته من باید بروم و دیگ او را واژگون سازم تا بدینوسیله به غایت درجه از اختبار و امتحان الهی برسد.

۱۶. أنَسٌ: وَقَّتَ لنا رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أن يَحلِقَ الرجُلُ عانَتَهُ کُلَّ أربَعينَ يَوماً، و أن يَنتِفَ إبطَهُ کُلَّما طَلَعَ، و لا يَدَعَ شارِبَيهِ يَطُولانِ، و أن يُقَلِّمَ أظفارَهُ مِن الجُمُعَةِ إلى الجُمُعَةِ.

اَنَس: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله برای (نظافت) ما چنین وقت تعیین کرد که مرد هر چهل روز موی زهارش را بزند، موی زیر بغلش را هر وقت بلند شد بستُرَد، نگذارد شاربش بلند شود و هر جمعه ناخن‌هایش را بگیرد.

قالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله للرِّجالِ: قُصُّوا أظافِيرَکُم، و للنِّساءِ: أُترُکْنَ فإنّهُ أزيَنُ لَکُنَّ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله به مردها فرمود: ناخن‌هایتان را بگیرید و به زنان فرمود: (ناخن‌هایتان را) بلند بگذارید؛ زیرا این برای شما زیباتر است.

۱۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أُوصِي الشاهِدَ مِن أُمّتي والغائبَ أن يَجِيبَ دَعوَةَ المُسلِمِ ـ ولَو على خَمسَةِ أميالٍ ـ؛ فإنّ ذلکَ مِن الدِّينِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: به حاضران و غایبان امت خود سفارش می‌کنم که دعوت مسلمان را، گرچه از فاصلهٔ پنج میل، بپذیرند؛ زیرا این کار جزو دین است.

۱۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا سَقَي الرجلُ امرَأتَهُ أُجِرَ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه مرد به زن خود آبی بنوشاند، پاداش بَرَد.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ الرَّجُلَ لَيُؤجَرُ في رَفعِ اللُّقمَةِ إلي فِي امرَأتِهِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی که به طرف دهان همسرش لقمه‌ای بالا برد پاداش برد.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إيّاکُمْ وَ تَزَوُّجَ الْحَمْقَاءِ فَإِنَّ صُحْبَتَهَا بَلَاءٌ وَ وُلْدَهَا ضَيَاع.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: از ازدواج با زن احمق بپرهیزید، زیرا همنشینی با او تباهی است و فرزندانش کفتارصفت‌اند.

۲۰. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن قَصّرَ فی العَملِ ابتَلاهُ اللهُ سبحانَهُ بالهَمِّ.

امام علی‌علیه‌السلام: کسی که در عمل کردن کوتاهی کند خدای سبحان او را به اندوه گرفتار سازد.

۲۱. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إن أتاکُم اللهُ بعافِيَةٍ فاقبَلوا، و إنِ ابْتُلِيتُم فاصبِروا؛ فإنَّ العاقِبَةَ لِلمُتَّقينَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: اگر خداوند عافیتی به شما بخشید آن را بپذیرید، و اگر دچار بلا و گرفتاری شدید شکیبایی ورزید؛ زیرا عاقبت (نیک) از آنِ تقوا پیشگان است.

۲۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن لَبِسَ ثَوباً يُباهي بهِ لِيَراهُ النّاسُ لَم يَنظُرِ اللهُ إلَيهِ حتّى ينزِعَهُ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس لباسی فاخر بپوشد که مردم به او نگاه کنند، خداوند به وی ننگرد تا زمانی‌که آن جامه را از تن بیرون آورد.

۲۳. الإمامُ العسكريُّ عليه السلام ـ و إيّاكَ و الإذاعَةَ و طَلَبَ الرِّئاسَةِ، فإنّهُما يَدعُوانِ إلَى الهَلَكَةِ.
امام‌عسکری علیه السلام: زنهار، از فاش‌کردن اسرار و ریاست‌طلبی بپرهیز که این هر دو مایهٔ نابودیند.

۲۴. – رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله: يقولُ عزّوجلّ: حُرِّمَتِ الجنّةُ على المَنّانِ، و البَخيلِ، و القَتّاتِ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خدای عزوجل می فرماید: بهشت بر منت گذار (بر خدا) و بخیل و سخن چین حرام است .

۲۵. الإمامُ‌الباقر علیه السلام: مَن بَخِلَ بمَعونَةِ أخيهِ المسلم ابتُلِيَ بمَعونَةِ مَن يَأثَمُ.
امام‌باقر علیه السلام: کسی‌که از کمک به برادر مسلمان خود و برآوردن حاجت او دریغ کند، خداوند او را گرفتار کمک به کسی کند که به‌سبب آن کمک گناهکار شود و مزدی هم نبرد.

۲۶. الإمامُ‌عليّ علیه السلام: ذِكرُنا أهلَ البَيتِ شِفاءٌ مِن الوَعكِ و الأسقامِ و وَسواسِ الرّيبِ.
امام‌علی علیه السلام: یاد ما اهل‌بیت، شفابخش هر ناخوشی و بیماری و وسوسهٔ تردیدآور است.

۲۷. ابنُ عبّاسٍ: إنّ رسولَ‌اللهِ صلی الله علیه و آله تُوفِّيَ و دِرعُهُ مَرهونَةٌ عِندَ رجُلٍ مِن اليَهودِ على ثَلاثينَ صاعاً مِن شَعيرٍ، أخَذَها رِزقاً لِعيالِهِ.
ابن عباس: زمانی‌که‌رسول‌خدا صلی الله علیه و آله درگذشت، زره آن حضرت به‌عنوان گرو درمقابل سی صاع جو که پیامبر برای خرجی خانواده‌اش قرض کرده بود، نزد مردی یهودی نگهداری می‌شد.

۲۸. كشف الغمة، قَالَ رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله إِذَا رَأَيْتُمُ الْحَرِيقَ فَكَبِّرُوا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُطْفِيهِ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمود: چون دیدید جایی آتش گرفته تکبیر گویید تا خدا خاموشش کند.

۲۹. رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله: كُلُّ أمرٍ ذِي بالٍ لا يُبدَأُ فِيهِ بِبِسمِ اللهِ [الرحمنِ] الرحيمِ أقطَعُ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هر کار مهمی که با بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نشود، بی‌فرجام است.

۳۰. الامام‌علی علیه السلام: ما بَرِحَ لِلّهِ ـ عَزَّت آلاؤهُ ـ فی البُرهَةِ بعدَ البُرهَةِ، و فی أزمانِ الفَترات، عِبادٌ ناجاهُم فی فِكرِهِم، و كَلَّمَهُم فی ذاتِ عُقولِهِم، فاستَصبَحُوا بِنُورِ يَقَظَةٍ فی الأبصارِ و الأسماعِ و الأفئدَةِ.
امام‌علی علیه السلام: خداوند را ـ که نعمت‌هایش گرامی باد ـ در هر برهه‌ای از زمان و در فاصله‌های زمانی میان بعثت پیامبران، همواره بندگانی بوده است که در اندیشه‌هایشان با آنان نجوا کرد و در درون خردهایشان با آنان سخن گفت و بدین‌سبب آنان چشم‌ها و گوش‌ها و دل‌هایشان از نور بیداری تابناک گردید.

۳۱. الخصال، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام إِذَا نَاوَلْتُمُ السَّائِلَ الشَّيْءَ فَاسْأَلُوهُ أَنْ يَدْعُوَ لَكُمْ فَإِنَّهُ يُجَابُ فِيكُمْ وَ لَا يُجَابُ فِي نَفْسِهِ لِأَنَّهُمْ يَكْذِبُونَ.
امام‌علی علیه السلام: چون به گدا چیزی دادید از او بخواهید که برایتان دعا کند زیرا دعایش در حق شما مستجاب میشود ولی در حق خودش مستجاب نمیشود چون دروغ میگوید.

۳۲. الخصال، فِي خَبَرِ الْأَعْمَشِ عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام الْكَبَائِرُ مُحَرَّمَة:..... و اما الْمَلَاهِي الَّتِي تَصُدُّ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مَكْرُوهَةٌ كَالْغِنَاءِ وَ ضَرْبِ الْأَوْتَار.
امام‌صادق علیه السلام: گناهان کبیره معلوم است؛ اما کارهایی است که از یاد خدا باز میدارد مثل غنا و تار زدن و امثالهم مکروه است(و حرام نیست).

۳۳. وَ قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله إِذَا دَعَا أَحَدٌ فَلْيَعُمَّ فَإِنَّهُ أَوْجَبُ لِلدُّعَاء ...ص: ۳۱۷، وَ عَنْهُ علیه السلام قَالَ مَنْ دَعَا لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ وَكَّلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ مَلَكاً يَقُولُ وَ لَكَ مِثْلَاهُ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: وقتی دعا میکنید عمومیت دهید و برای همه دعا کنید که به استجابت نزدیکتر است. و فرمود: کسی که برای برادرش دعا کند خداوند ملکی بر او میگمارد که بگوید برای خودت هم همین‌ها باشد.

۳۴. رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله ـ في الدُّعاءِ ـ: وارحَمْني مِن تَكَلُّفِ ما لا يَعنيني.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله ـ در دعا از خدا میخواست ـ: و به من رحم فرما، تا در کارهای بیهوده خود را به تکلف نیندازم.

۳۵. مهج الدعوات، عَنِ الصَّادِقِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ اسْمُ اللَّهِ الْأَكْبَرُ ...

ص: ۲۲٤، قَالَ أَبَا مُحَمَّدٍ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ أَقْرَبُ إِلَى اسْمِ اللَّهِ الْأَعْظَمِ مِنْ سَوَادِ الْعَيْنِ إِلَى بَيَاضِهَا ...

امام‌صادق: بسم الله الرحمن الرحیم، اسم اکبر خداست.

امام سجاد: بسم الله الرحمن الرحیم به اسم اعظم خدا نزدیکتر از سیاهی چشم به سفیدی آن است.

۳۶. رسول‌الله: إذا خَرَجَتِ اللَّعنَةُ مِن فِي صاحِبِها نَظَرَت؛ فإنْ وَجَدَت مَسلَكاً في الذي وُجِّهَت إلَيهِ، و إلّا عادَت إلى الَذي خَرَجَت مِنهُ.

پیامبر خدا: هرگاه لعنت از دهان لعنت‌گر خارج شود نگاه می‌کند، اگر راهی به‌سوی آن چیزی که متوجهٔ آن شده است یافت، به‌طرفش می‌رود وگرنه به‌طرف کسی‌که از دهانش خارج شده است برمی‌گردد.

الإمام‌الباقر: إنّ اللَّعنَةَ إذا خَرَجَت مِن صاحِبِها تَرَدَّدَت بَينَهُ و بَينَ الَذي يُلعَنُ، فإن وَجَدَتْ مَساغاً و إلّا عادَت إلى صاحِبِها و كانَ أحَقَّ بها، فاحذَروا أن تَلعَنوا مؤمناً فيَحِلَّ بِكُم.

امام‌باقر: چون لعنت از لعنت‌گر بیرون آید میان او و کسی‌که لعنت شده است، مردد می‌ماند. اگر راه و مجوزی (برای رفتن به‌سوی لعنت‌شده) نیافت به‌سوی لعنت‌کننده برمی‌گردد که او به آن سزاوارتر است. پس، از لعنت‌کردن مؤمن بپرهیزید، که به خودتان برمی‌گردد.

۳۷. الإمامُ‌علي: إنَّ اللهَ و سَكَتَ لَكُم عَن أشياءَ و لم يَدَعْها نِسياناً فلا تَتَكَلَّفوها.

امام‌علی: خداوند، فرایضی را بر شما واجب فرموده است. پس آن‌ها را فرو مگذارید... و چیزهایی را هم برای شما مسکوت گذاشته است، نه اینکه فراموش کرده باشد آن‌ها را بگوید. پس برای دانستن آن‌ها، خود را به تکلف نیندازید.

۳۸. قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ إِنَّ فِي اللَّيْلِ سَاعَةً مَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ ثُمَّ يُصَلِّي وَ يَدْعُو اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فِيهَا إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ قُلْتُ أَصْلَحَكَ اللَّهُ وَ أَيُّ سَاعَةٍ هِيَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ إِذَا مَضَى نِصْفُ اللَّيْلِ وَ بَقِيَ السُّدُسُ الْأَوَّلُ مِنْ أَوَّلِ النِّصْفِ

امام‌صادق: در شب ساعتی است که که اگر کسی موفق شود نمازی بخواند و دعا کند مستجاب میشود. گفتم چه ساعتی است؟ فرمود: پس از نیمه شب به اندازه یک ششم از وقتی که تا سحر مانده بگذرد. (تقریبا نیم الی یک ساعت بعد از نیمه شب)

۳۹. الإمام‌الصادق: إيّاكُم و الكَسَلَ، إنَّ رَبَّكُم رَحيمٌ يَشكُرُ القَليلَ، إنّ الرجُلَ لَيُصَلِّي الرَّكعَتَينِ تَطَوُّعاً يُريدُ بِهِما وَجهَ اللهِ عَزَّوجلَّ فَيُدخِلُهُ اللهُ بِهِما الجَنَّةَ، و إنّهُ يَتَصَدَّقُ بالدِّرهَمِ تَطَوُّعاً يُريدُ بِهِ وَجهَ اللهِ عَزَّوجلَّ فَيُدخِلُهُ اللهُ بِهِ الجَنَّةَ.

امام‌صادق: از تنبلی بپرهیزید. همانا پروردگار شما مهربان است و از عمل اندک نیز قدردانی می‌کند. آدمی برای رضای خدا دو رکعت نماز مستحبی می‌خواند و خداوند بر اثر آن، او را به بهشت می‌برد و برای خشنودی خدای درهمی صدقهٔ مستحبی می‌دهد و خداوند به‌سبب آن، او را به بهشت می‌برد.

۴۰. رسول‌الله: ثلاثةٌ مِنَ الذُّنوبِ تُعَجِّلُ عُقوبَتُها و لا تُؤَخَّرُ إلى الآخِرَةِ، عُقوقُ الوالِدَينِ، و البَغيُ على الناسِ، و كُفرُ الإحسانِ.

پیامبر خدا: سه گناه است که کیفرشان در همین دنیا می‌رسد و به آخرت نمی‌افتد: آزردن پدر و مادر، زورگویی و ستم به مردم و ناسپاسی نسبت‌به خوبی‌های دیگران.

الإمام‌الباقر: في كِتابِ أميرِالمؤمنينَ: ثلاثُ خِصالٍ لا يَموتُ صاحِبُهُنّ حتّى يَرى وَ بالَهُنَّ: البَغيُ و قَطيعَةُ الرَّحِمِ، و اليَمينُ الكاذِبَةُ.

امام‌باقر: در کتاب امیرالمؤمنین آمده است: سه گناه است که صاحب آن‌ها در همین دنیا کیفرش را ببینند: ستم، بریدن پیوند خویشاوندی و سوگند دروغ.

الإمامُ‌علي: لَمّا سُئِلَ: أيُّ ذَنبٍ أعجَلُ عُقوبَةً لِصاحِبِهِ؟: مَن ظَلَمَ مَن لا ناصِرَ لَهُ إلّا اللهُ، و جاوَرَ النِّعمَةَ بالتَّقصيرِ، و استَطالَ بالبَغيِ على الفقيرِ.

امام‌علی در پاسخ به این سؤال که: کیفر کدام گناه زودتر دامن‌گیر گنهکار می‌شود؟ فرمود: ستم‌کردن به کسی‌که یاوری جز خدا ندارد و کوتاهی در شکر نعمت و درازکردن دست ستم بر فقیر.

چهل حدیث ۵۳

۱. الإمامُ عليٍ عليه السلام: لَا تَسْأَلُوا إِلَّا اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَإِنَّهُ إِنْ أَعْطَاكُمْ أَكْرَمَكُمْ وَ إِنْ مَنَعَكُمْ حَازَ لَكُم

امام علی علیه السلام: جز از خدای پاک چیزی مخواهید؛ زیرا خداوند اگر چیزی به شما عطا کند با احترام دهد و اگر ندهد بهترش را به شما عطا فرماید (یا خیر و خوبی شما را در آن قرار دهد).

۲. الإمامالصادق علیه السلام: لا تَغتَرُّوا بِصلاتِهِم و لا بِصِيامِهِم؛ فإنّ الرجُلَ ربّما لَهِجَ بِالصلاةِ والصومِ حتّى لَو تَرَكَهُ استَوحَشَ، ولكنِ اختَبِرُوهُم عِند صِدقِ الحَديثِ و أداءِ الأمانَةِ.

امام‌صادق علیه السلام: فریب نماز و روزه مردم را نخورید؛ زیرا آدمی گاه چنان به نماز و روزه خو می‌کند که اگر آن‌ها را ترک گوید، احساس ترس می‌کند، بلکه آن‌ها را به راستگویی و امانتداری بیازمایید.

۳. قالَ أعرابيٌّ: يا رسولَ‌الله صلی الله علیه و آله، مَن يُحاسِبُ الخَلقَ يَومَ القِيامَةِ؟ قالَ: اللهُ عزّوجلّ، قالَ: نَجَونا و رَبِّ الكَعبَةِ! قالَ: و كَيفَ ذاكَ يا أعرابِيُّ؟! قالَ: لِأنَّ الكَريمَ إذا قَدَرَ عَفا.

عربی بادیه‌نشین بهرسول‌خدا صلی الله علیه و آله عرض کرد: ایرسول‌خدا! روز قیامت چه کسی به حساب خلایق می‌رسد؟ فرمود: خدای عزوجل. بادیه‌نشین گفت: به خداوندگار کعبه سوگند که نجات یافته‌ایم! حضرت فرمود: چگونه، ای بادیه‌نشین؟ عرض کرد: زیرا کریم هرگاه قدرت یابد ببخشاید.

٤. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ وَ احْتَسَبَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بِكُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ يَصْبِرُ عَلَيْهَا مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أُعْطِيَ أَيُّوبَ علیه السلام عَلَى بَلَائِه.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر مردی که به خاطر خدا و به امید پاداش او در برابر بداخلاقی همسرش صبر کند، خدای متعال برای هر روز و شبی که شکیبایی می‌ورزد همان ثوابی را به او دهد که به ایوب در قبال بلایی که دید عطا کرد.

رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَنْ صَبَرَتْ عَلَى سُوءِ خُلُقِ زَوْجِهَا أَعْطَاهَا اللَّهُ مِثْلَ (ثَوَابِ) آسِيَةَ بِنْتِ مُزَاحِم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هر زنی که در برابر بداخلاقی شوهرش شکیبایی ورزد، خداوند همانند (ثواب) آسیه دختر مزاحم به او عطا کند.

۵. الإمامالصادق علیه السلام: اتَّقُوا على دِينِكُم فاحجِبُوهُ بالتَّقيَّةِ؛ فإنّهُ لا إيمانَ لِمَن لا تَقيَّةَ لَهُ، إنّما أنتُم في النّاسِ كالنَّحلِ في الطَّيرِ؛ لَو أنَّ الطَّيرَ تَعلَمُ ما في أجوافِ النَّحلِ ما بَقِيَ مِنها شيءٌ إلّا أكَلَتهُ.

امام‌صادق علیه السلام: نگران دین خود باشید و آن را با تقیّه پوشیده نگهدارید؛ زیرا کسی‌که تقیّه ندارد ایمان ندارد. شما در میان مردم مانند زنبوران عسل در میان پرندگان هستید. اگر پرندگان بدانند که درون زنبور عسل چیست، همهٔ آن‌ها را می‌خورند و چیزی باقی نمی‌گذارند.

٦. الإمامُ عليٍ علیه السلام: أَفْضَلُ التُّرْهُدِ إِخْفَاءُ التُّرْهُد.

امام علی علیه السلام: برترین زهد، پوشیده داشتن زهد است.

۷. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: عَمَلُ البِرِّ كُلُّهُ نِصفُ العِبادَةِ، وَ الدُّعاءُ نِصفٌ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: عمل نیک، تماما نیمی از عبادت است و نیم دیگر عبادت، دعاست.

۸. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إذا أرادَ اللهُ بعَبدٍ خَيراً فقهَهُ في الدِّينِ، و ألهَمَهُ رُشْدَهُ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرگاه خداوند خوبی بنده‌ای را بخواهد او را در دین فقیه و آگاه گرداند و راه راست را به او الهام کند.

۹. الإمامُ عليٍ علیه السلام: شَرُّ النَّوالِ ما تَقَدَّمَهُ المَطلُ و تَعَقَّبَهُ المَنُّ.

امام‌علی علیه السلام: بدترین بخشش آن است که با تأخیر صورت گیرد و به دنبالش منّت باشد.

۱۰. الإمامالباقر علیه السلام: إنّ قَوماً يُحرَقونَ في (بـ) النّارِ حتّى إذا صاروا حُمَماً (حَميماً) أدرَكَتهُمُ الشَّفاعةُ.

امام‌باقر علیه السلام: گروهی از مردم در آتش می سوزند و خوب که گداختند (و خالص شدند) شفاعت به سراغشان می آید.

۱۱. عائشةُ: كانَ رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله يُحَدِّثُنا و نُحَدِّثُهُ، فإذا حَضَرَتِ الصَّلاةُ فكأنَّهُ لَم يَعرِفْنا و لَم نَعرِفْهُ.

عایشه: رسول‌خدا صلی الله علیه و آله با ما صحبت می‌کرد و ما با ایشان صحبت می‌کردیم، اما همین‌که وقت نماز می‌رسید گویی ما را نمی‌شناخته و ما او را نمی‌شناخته‌ایم.

أنّهُ كانَ علیه السلام إذا حَضَرَ وقتُ الصلاةِ تَلَوَّنَ و تَزلزَلَ، فقيلَ لَهُ: مالَكَ؟ فيقولُ: جاءَ وقتُ أمانَةٍ عَرَضَها اللهُ تعالى على السماواتِ و الأرضِ و الجبالِ فَأَبَينَ أن يَحمِلنَها و حَمَلَها الإنسانُ.

در تفسیر قشیری آمده است: علی‌ؑ چون وقت نماز می‌شد، رنگش تغییر می‌کرد و به خود می‌لرزید. به آن حضرت عرض شد: شما را چه شده است؟ فرمود: هنگام امانتی رسیده است که خدای تعالی آن را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کرد، اما آن‌ها از پذیرفتن آن خودداری کردند و انسان به عهده گرفت و من با این ضعف و ناتوانیم نمی‌دانم آیا از عهدهٔ برداشتن این بار به خوبی برمی‌آیم یا نه.

۱۲. الإمامُ عليؑ: لا تَرَى الجاهِلَ إلّا مُفْرِطاً أو مُفَرِّطاً.
امام‌علیؑ: نادان را نبینی، مگر افراط‌گر یا تفریط‌گر.

۱۳. الإمامُ عليؑ: – فيما كَتَبَهُ للأشتَرِ –: إنْ ظَنَّتِ الرَّعِيَّةُ بِكَ حَيْفاً فَأَصْحِرْ لَهُمْ بِعُذْرِكَ، وَ اعْدِلْ (واعزِلْ) عَنْكَ ظُنُونَهُمْ بِإِصْحَارِكَ، فَإِنَّ فِي ذلْكَ رِيَاضَةً مِنْكَ لِنَفْسِكَ وَ رِفْقاً بِرَعِيَّتِكَ.
امام علیؑ: در نامه خود به مالک اشتر، می‌فرماید: اگر مردم گمان بردند که در موردی ستمی مرتکب شده‌ای دلیل کاری را که کرده‌ای برایشان توضیح ده و با توضیحات خود گمان آنان را از خود دور کن؛ زیرا که این کار هم مایهٔ ریاضت و پرورش نفس خودت می‌باشد و هم نرمی و با مردم است.

۱۴. رسولُ‌اللهﷺ: يُقالُ لِلعاقِّ: اِعمَلْ ما شِئتَ فإنّي لا أغفِرُ لَكَ.
رسول‌خداﷺ: به فرزند نافرمان گفته می‌شود: هر کار که می‌خواهی بکن. اما من تو را نمی‌آمرزم.
الإمامُ الهادي‌ؑ: العُقوقُ يُعقِبُ القِلَّةَ، و يُؤَدّي إلَى الذِّلَّةِ.
امام‌هادیؑ: نافرمانی والدین، تنگ‌دستی در پی دارد و به ذلت می‌کشاند.

۱۵. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينؑ مَا مِنَ الشِّيعَةِ عَبْدٌ يُقَارِفُ أَمْراً نَهَيْنَاهُ عَنْهُ فَيَمُوتُ حَتَّى يُبْتَلَى بِبَلِيَّةٍ تُمَحَّصُ بِهَا ذُنُوبُهُ إِمَّا فِي مَالٍ وَ إِمَّا فِي وَلَدٍ وَ إِمَّا فِي نَفْسِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَا لَهُ ذَنْبٌ وَ إِنَّهُ لَيَبْقَى عَلَيْهِ الشَّيْءُ مِنْ ذُنُوبِهِ فَيُشَدَّدُ بِهِ عَلَيْهِ عِنْدَ مَوْتِهِ.
امیر مؤمنانؑ: شیعیان ما اگر مرتکب گناهی شوند نمیرند تا آنکه با بلاها پاک شوند یا در مالشان یا در فرزند یا در بدنشان. تا اینکه خدا را ملاقات کنند و گناهی نداشته باشند. اگر هم گناهی مانده باشد در سختگیریهایی که در حین مرگ بر آنها میشود پاک میشوند.

۱۶. رسولُ‌اللهﷺ: إسباغُ الوُضوءِ في المَكارِهِ، يَغسِلُ الخَطايا غَسلاً.
رسول‌خداﷺ: کامل به‌جا آوردن وضو در موقعیت‌های سخت و به راه انداختن گام‌ها به‌سوی مساجد و انتظارکشیدن برای نماز بعد از نماز، گناهان را یکسره می‌شوید.

۱۷. رسولُ‌اللهﷺ: مِن الجَفاءِ... أن يُدعَى الرَّجُلُ إلى طَعامٍ فلا يُجيبَ أو يُجيبَ فلا يَأكُلَ.
پیامبر خداﷺ: از ادب به دور است... که مردی به میهمانی دعوت شود و نپذیرد یا بپذیرد و از غذای آن نخورد.

۱۸. الإمامُ الصادقؑ: مَنْ حَسُنَ بِرُّهُ بِأَهْلِهِ زَادَ اللَّهُ فِي عُمُرِهِ.
امام‌صادقؑ: هر که به خانواده‌اش نیکی کند، خداوند بر عمرش بیفزاید.

۱۹. الإمامُ الباقرؑ: لَا شَفِيعَ لِلْمَرْأَةِ أَنْجَحُ عِنْدَ رَبِّهَا مِنْ رِضَا زَوْجِهَا، وَ لَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُؑ قَامَ عَلَيْهَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ υ وَ قَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي رَاضٍ عَنِ ابْنَةِ نَبِيِّكَ، اللَّهُمَّ إِنَّهَا قَدْ أُوحِشَتْ فَآنِسْهَا.
امام‌باقرؑ: برای زن نزد پروردگارش شفیعی کارسازتر از خشنودی شوهرش نیست. وقتی فاطمه υ درگذشت امیرالمؤمنین بالای سر آن بزرگوار برخاست و گفت: بارخدایا! من از دختر پیامبر تو راضی هستم؛ خدایا! او اکنون تنهاست پس تو همدم او باش.

۲۰. كانَ رسولُ‌اللهﷺ إذا نَظَرَ إلى الرَّجُلِ فأعْجَبَهُ، قالَ: هَل لَهُ حِرْفَةٌ؟ فإنْ قالوا: لا، قالَ: سَقَطَ مِن عَيْني. قيلَ: و كيفَ ذلكَ يا رسولَ‌الله؟! قالَ: لأنَّ المؤمنَ إذا لَم يَكُن لَهُ حِرْفَةٌ يَعيشُ بدينِهِ.
پیامبر خداﷺ هرگاه به کسی نگاه می‌کرد و از او خوشش می‌آمد، می‌فرمود: شغلی هم دارد؟ اگر می‌گفتند: نه. می‌فرمود: از چشمم افتاد. عرض می‌شد: چرا ای رسول‌خدا؟! می‌فرمود: زیرا اگر مؤمن شغل و حرفه‌ای نداشته باشد دین خود را وسیلهٔ امرار معاشش می‌کند.

۲۱. الإمامُ عليؑ ـ لِقَومٍ أصِحّاءَ جالِسينَ في زاويةِ المَسجِدِ ـ: مَن أنتُم؟ قالوا: نحنُ المُتَوَكِّلونَ. قالَؑ: لا، بَل أنتُمُ المُتَأَكِّلَةُ، فإن كُنتُم مُتَوَكِّلينَ فما بَلَغَ بِكُم تَوَكُّلُكُم؟ قالوا: إذا وَجَدنا أكَلنا، و إذا فَقَدنا صَبَرنا. قالَؑ: هكَذا تَفعَلُ الكِلابُ عِندَنا! قالوا: فما نَفعَلُ؟ قالَ: كما نَفعَلُ، قالوا: كَيفَ تَفعَلُ؟ قالَؑ: إذا وَجَدنا بَذَلنا، و إذا فَقَدنا شَكَرنا.
امام‌علیؑ عده‌ای را دید که با آن که سالم و تندرست هستند در گوشهٔ مسجد نشسته‌اند. فرمود: شما کیستید؟ عرض کردند: ما توکّل کنندگانیم. حضرت فرمود: نه، بلکه شما مفت‌خورانید. اگر به راستی توکل‌کننده هستید، توکّلتان شما را به کجا رسانده است؟

عرض کردند: اگر چیزی بیابیم می‌خوریم و اگر هم نیابیم صبر می‌کنیم. حضرت فرمود: سگ‌های ما نیز همین کار را می‌کنند! عرض کردند: پس چه کنیم؟ فرمود: همان کاری که ما می‌کنیم. عرض کردند: شما چه می‌کنی؟ فرمود: اگر چیزی بیابیم می‌بخشیم و اگر نیابیم شکر می‌گوییم.

۲۲. رسول‌اللهﷺ ـ للأسوَدِ بنِ سَریعٍ و قَد قالَ شِعراً في الثَّناءِ علَی اللهِو مَدحِ النَّبيﷺ ـ: أمّا ما أثنَیتَ فیهِ علَی اللهِ فهاتِهِ، و أمّا ما مَدَحتَني فیهِ فَدَعْهُ.

پیامبر خداﷺ ـ به اسودبن‌سریع که در ثنای خدا و مدح پیامبرﷺ شعری سروده بود ـ: ابیاتی را که در ثنای خدا گفته‌ای بخوان و آنچه را در مدح من گفته‌ای واگذار.

۲۳. رسول‌اللهﷺ: قالَت اُمُّ سُلیمانَ بنِ داودَ لسُلیمانَ‌ؑ: إیّاکَ و کَثرَةَ النَّومِ باللَّیلِ؛ فإنَّ کَثرَةَ النَّومِ باللَّیلِ تَدَعُ الرَّجُلَ فَقیراً یَومَ القِیامَةِ.

مادر سلیمان‌بن‌داودؑ به سلیمان گفت: از زیاد خوابیدن در شب بپرهیز؛ زیرا پرخوابی در شب، انسان را در روز قیامت تهی‌دست می‌گذارد.

الإمام‌الباقرؑ: قالَ موسیؑ: أیُّ عِبادِکَ أبغَضِ إلَیکَ؟ قالَ: جِیفَةٌ باللَّیل، بَطّالٌ بالنَّهارِ.

امام‌باقرؑ: موسیؑ (به خدا) عرض کرد: کدام بنده‌ات نزد تو منفورتر است؟ فرمود: مردار شب و بیکارهٔ روز.

الإمامُ‌علیؑ: سَهَرُ الیلِ بذِکرِ اللهِ غَنیمَةُ الأولیاء.

شب بیدار ماندن به ذکر و یاد خدا، غنیمت اولیاء است و خصلت پرهیزگاران.

۲۴. رسولُ‌اللهﷺ: لا یَدخُلُ الجَنّةَ جَبّارٌ و لا بَخیلٌ و لا سَیّءُ المَلَکَةِ.

پیامبر خداﷺ: زورگو, بخیل و بدرفتار به بهشت نمی روند.

۲۵. الإمام‌الصادقؑ: مَا مِنْ عَبْدٍ أَسَرَّ خَیْراً فَیَذْهَبُ الْأَیَّامُ حَتَّی یُظْهِرَ اللَّهُ لَهُ خَیْراً وَ مَا مِنْ عَبْدٍ أَسَرَّ شَرّاً فَیَذْهَبُ الْأَیَّامُ حَتَّی یُظْهِرَ اللَّهُ لَهُ شَرّاً.

امام‌صادقؑ:هیچ بنده‌ای نیست که در نهان خیری را انجام دهد، مگر آن که با گذشت ایام خداوند خیری از او را آشکار سازد و هیچ بنده‌ای نیست که در نهان کار شرّی به جای آورد، جز آن که با گذشت ایام خداوند شرّی از او را نمودار سازد.

رسول‌اللهﷺ: ما أَسَرَّ عَبدٌ سَرِیرَةً إلّا ألبَسَهُ اللهُ رِداءَها إن خَیراً فَخَیرٌ و إن شَرّاً فَشَرٌّ.

پیامبر خداﷺ: هیچ بنده‌ای نیست که نیتی را در دل پنهان دارد، مگر آن که خداوند ردای آن را بر او بپوشاند؛ اگر خوب باشد، ردای خوب و اگر بد باشد، ردای بد.

۲۶. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ أعمالَ العِبادِ تُعرَضُ عَلی رسول‌اللهﷺ کُلَّ صَباحٍ أبرارِها و فُجّارِها، فَاحذَروا فَلْیَستَحْیِ أحَدُکُم أن یُعرَضَ عَلی نَبیِّهِ العَمَلُ القبیحُ.

امام‌صادقؑ: هر بامداد کارهای بندگان، از نیک و بد، به رؤیت پیامبر خداﷺ می‌رسد. بنابراین، به هوش باشید و هر یک از شما باید شرم کند از اینکه کار زشت بر پیامبرش عرضه کند.

الإمام‌الصادقؑ: تُعرَضُ الأعمالُ عَلی رسول‌اللهﷺ أعمالُ العِبادِ کُلَّ صَباحٍ أبرارِها و فُجّارِها، فَاحذَروها؛ و هُوَ قَولُ اللهِ تَعالی: ﴿اعْمَلوا فَسَیَرَی اللهُ عَمَلَکُم وَ رَسولُهُ﴾.

امام‌صادقؑ: در هر بامداد کارهای نیک و بد بندگان بر پیامبر خداﷺ عرضه می‌شود. پس مواظب باشید. و همین است معنای سخن خدای متعال: «کار کنید؛ زیرا به‌زودی خدا و رسول او عمل شما را می‌بینند».

۲۷. رسول‌اللهﷺ: إیّاکُم و فُضولَ النَّظَرِ؛ فإنَّهُ یَبذُرُ الهوی، و یُوَلِّدُ الغَفلَةَ.

پیامبر خداﷺ: از نگاه‌های زیادی بپرهیزید؛ زیراکه آن تخم هوس می‌پراکند و غفلت می‌زاید.

عیسَی بنَ مریمَؑ قالَ لأصحابِهِ... إیّاکُم و النّظرَةَ؛ فإنّها تَزرَعُ فی القَلبِ الشَّهوَةَ.

عیسی‌بن‌مریم به یاران خود گفت:... از نگاه‌کردن بپرهیزید؛ زیراکه آن بذر شهوت در دل می‌کارد.

الإمام‌الصادقؑ: کَم مِن نَظرَةٍ أورَثَت حَسرَةً طَویلَةً.

امام‌صادقؑ: کسی‌که چشم خود را پایین اندازد، دلش را آسوده گرداند.

رسول‌اللهﷺ: غَضُّوا أبصارَکُم تَرَونَ العَجائبَ.

پیامبر خداﷺ: چشمان خود را (از حرام) فرو بندید تا شگفتی‌ها بینید.

۲۸. الخرائج و الجرائح، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ إِذَا رَأَیْتَ السَّبُعَ مَا تَقُولُ لَهُ قُلْتُ لَا أَدْرِي قَالَ إِذَا لَقِیتَهُ فَاقْرَأْ فِي وَجْهِهِ آیَةَ الْکُرْسِيِّ

امام‌صادقؑ: وقتی به درندگان برخوردی آیه الکرسی را بر صورت آنها بخوان.

فقه الرضاؑ، فَإِذَا نَبَحَکَ الْکَلْبُ فَاقْرَأْ یا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ.

امام رضاعليه‌السلام: چون سگی بر تو حمله آورد آیه یا معشر الجن و الانس را بخوان.
عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ خَافَ الْأَسَدَ فَلْيَخُطَّ عَلَيْهَا بِخَطٍّ وَ لْيَقُلِ اللَّهُمَّ رَبَّ دَانِيَالَ وَ الْجُبِّ وَ رَبَّ كُلِّ أَسَدٍ احْفَظْنِي.
امام‌صادقعليه‌السلام: هرکه از شیر ترسد خطی پیرامون خویش کشد و بگوید ای خدای دانیال و چاه و شیر مرا حفظ کن.

۲۹. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: تَرکُ الغِیبَةِ أحَبُّ إلَی اللهِ عَزَّوجلَّ مِن عَشرَةِ آلافِ رَکعَةٍ تَطَوُّعاً.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: غیبت‌نکردن نزد خدایعزّوجلّ محبوب‌تر از ده‌هزار رکعت نماز مستحبی است.

۳۰. الامام‌علیعليه‌السلام ـ فی صفةِ الأنبیاءِ ـ: و لکنَّ اللهَ سبحانَهُ جَعَلَ رُسُلَهُ أُولِی قُوَّةٍ فی عَزائِمِهِم، و ضَعَفَةً فیما تَرَی الأعیُنُ مِن حالاتِهِم، مَع قَناعَةٍ تَملأُ القُلوبَ و العُیونَ غِنیً.
امام‌علیعليه‌السلام در وصف پیامبران ـ: لیکن خداوند سبحان فرستادگان خود را صاحبان اراده‌هایی نیرومند قرار داد و از نظر ظاهر ضعیف و فقیر گردانید، همراه با قناعتی که دل‌ها و چشم‌ها را پر از بی‌نیازی می‌کند.

۳۱. صحیفة الرضاعليه‌السلام، قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله دُعَاءُ أَطْفَالِ أُمَّتِي مُسْتَجَابٌ مَا لَمْ يُقَارِفُوا الذُّنُوبَ
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: دعای اطفال امت من مادامیکه به گناه آلوده نگشته‌اند مستجاب است.

۳۲. المحاسن، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِعليه‌السلام قَالَ قَالَ يَعْقُوبُ لِابْنِهِ يَا بُنَيَّ لَا تَزْنِ فَلَوْ أَنَّ الطَّيْرَ زَنَى لَتَنَاثَرَ رِيشُهُ ...
امام‌صادقعليه‌السلام: یعقوبعليه‌السلام به فرزندش فرمود فرزندم زنا مکن که حتی پرنده اگر گناه کند پرش ریخته میشود.
عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍعليه‌السلام قَالَ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَعليه‌السلام لَا تَزْنِ فَيُحْجَبَ عَنْكَ نُورُ وَجْهِي وَ تُغْلَقَ أَبْوَابُ السَّمَاوَاتِ دُونَ دُعَائِكَ.
امام‌باقرعليه‌السلام: خداوند به موسیعليه‌السلام وحی کرد زنا مکن که نور من از تو دریغ خواهد شد و ابواب آسمان بر تو بسته گردد.

۳۳. الإمامُ‌علیعليه‌السلام ـ من کِتابِهِ للأشتَرِ لَمّا وَلّاهُ مِصرَ ـ: فلا تُطَوِّلَنَّ احتِجابَکَ عَن رَعِیَّتِکَ، فإنَّ احتِجابَ الوُلاةِ عَنِ الرَّعِیَّةِ شُعبَةٌ مِنَ الضِّیقِ، و قِلَّةُ عِلمٍ بالأُمورِ.
امام‌علیعليه‌السلام ـ در فرمان استانداری مصر به مالک‌اشتر ـ: مبادا که خویشتن را زیاده از حدّ از مردم پنهان نگه داری؛ زیرا روی نهان‌داشتن حکمرانان از تودهٔ مردم، نوعی تنگ حوصلگی و سبب کم‌اطلاعی از امور است.

۳۴. الإمامُ‌علیعليه‌السلام: فإنّ في تَرکِ ما لا یَعنیکَ دَرکَ ما یَعنیکَ.
امام‌علیعليه‌السلام: در نامهٔ خود به عبدالله‌بن‌عباس ـ: اما بعد، چیزی را بجوی که سودمند است و آنچه را که بیهوده است فرو گذار؛ زیرا فروگذاشتن چیزهای بیهوده، باعث رسیدن به کارهای سودمند است.
الإمامُ‌علیعليه‌السلام: مَنِ اطَّرَحَ ما یَعنیهِ، وَقَعَ إلی ما لا یَعنیهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: هرکس از آنچه بیهوده است دوری کند، به‌سوی آنچه سودمند است رهسپار شود.

۳۵. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن أرادَ عِلمَ الأوَّلینَ و الآخِرینَ فَلْیُثَوِّرِ القرآنَ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هر که خواهان علم پیشینیان و آیندگان، از اول تا به آخر دنیا است، در قرآن کاوش و تأمل کند.
الإمام‌الصادقعليه‌السلام: ما مِن أمرٍ یَختَلِفُ فیهِ اثنانِ إلّا ولَهُ أصلٌ في کتابِ اللهِ عَزَّوجلَّ، ولکن لا تَبلُغُهُ عُقولُ الرِّجالِ.
امام‌صادقعليه‌السلام: هیچ موضوعی نیست که دو نفر در آن اختلاف‌نظر پیدا کنند، مگر اینکه ریشهٔ آن در کتاب خدای عزوجل هست، اما خردهای مردم به آن نمی‌رسد.

۳۶. عن أبي سعیدِ الخُدریِّ، قالَ: غَرَسَصلى‌الله‌عليه‌وآله عُوداً بَینَ یَدَیهِ و آخَرَ إلی جانِبِهِ و آخَرَ بَعدَهُ، و قالَ: أتَدرونَ ما هذا؟ قالوا: اللهُ و رسولُهُ أعلَم، قالَ: هذا الإنسانُ و هذا الأمَلُ، فتَعاطی الأمَلَ فیَختَلِجُهُ الأجَلُ دُونَ الأمَلِ.
از ابوسعید خدری روایت شده که گفت: رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله در برابر خود چوبی به زمین فرو برد و کنار آن چوب دیگری و بعد از آن نیز چوبی در زمین کرده و فرمود: آیا می‌دانید این چیست؟ عرض کردند: خدا و رسولش بهتر می‌دانند. فرمود: این انسان است و این آرزو. انسان به‌طرف آرزو می‌رود، اما اجل میان او و آرزو حائل می‌شود.

۳۷. الإمامُ‌علیعليه‌السلام ـ لابنهِ الحسنِعليه‌السلام ـ: اِستَدِلَّ علی ما لَم یَکُن بما قَد کانَ: فإنّ الأُمورَ أشباهٌ.
امام‌علیعليه‌السلام به فرزند بزرگوار خود حسنعليه‌السلام ـ: از آنچه بوده، به آنچه نیست راه ببَر؛ زیراکه امور (دنیا) همانندند.

رسول‌اللهﷺ: واللهِ، دُنياكُم لَما بَقِيَ مِنها أشبَهُ بما مَضى مِن الماءِ بالماءِ.

پیامبر خداﷺ: به خدا قسم، آنچه از این دنیای شما باقی مانده با آنچه گذشته، از شباهت آب به آب بیشتر است.

الإمامُ‌عليؑ: إذا دَعاكَ القُرآنُ إلى خَلّةٍ جَميلَةٍ فخُذْ نَفسَكَ بأمثالِها.

امام‌علیؑ: هرگاه قرآن تو را به خصلت زیبایی فرا خواند، خودت را به همانندهای آن خصلت نیز بیارای.

۳۸. قرب الإسناد، رسول‌اللهﷺ قَالَ أَصْنَافٌ لَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ مِنْهُمْ مَنْ أَدَانَ رَجُلًا دَيْناً إِلَى أَجَلٍ فَلَمْ يَكْتُبْ عَلَيْهِ كِتَاباً وَ لَمْ يُشْهِدْ عَلَيْهِ شُهُوداً وَ رَجُلٌ يَدْعُو عَلَى ذِي رَحِمٍ وَ رَجُلٌ تُؤْذِيهِ امْرَأَتُهُ بِكُلِّ مَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ وَ هُوَ فِي ذَلِكَ يَدْعُو اللَّهَ عَلَيْهَا وَ يَقُولُ اللَّهُمَّ أَرِحْنِي مِنْهَا فَهَذَا يَقُولُ اللَّهُ لَهُ عَبْدِي أَ وَ مَا قَلَّدْتُكَ أَمْرَهَا فَإِنْ شِئْتَ خَلَّيْتَهَا وَ إِنْ شِئْتَ أَمْسَكْتَهَا وَ رَجُلٌ رَزَقَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مَالًا ثُمَّ أَنْفَقَهُ فِي الْبِرِّ وَ التَّقْوَى فَلَمْ يَبْقَ لَهُ مِنْهُ شَيْءٌ وَ هُوَ فِي ذَلِكَ يَدْعُو اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَهُ فَهَذَا يَقُولُ لَهُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَ وَ لَمْ أَرْزُقْكَ وَ أَعْنَيْتُكَ أَ فَلَا اقْتَصَدْتَ وَ لِمَ تُسْرِفُ إِنِّي لَا أُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ وَ رَجُلٌ قَاعِدٌ فِي بَيْتِهِ وَ هُوَ يَدْعُو اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَهُ لَا يَخْرُجُ وَ لَا يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ كَمَا أَمَرَهُ اللَّه

رسول‌خداﷺ: خداوند دعای عده‌ای را مستجاب نمیکند منجمله کسی که پولی قرض داده اما ننوشته و شهود نگرفته و کسی که فامیلش را نفرین میکند و کسی که زنش آزارش میدهد و او بجای جدا شدن از او پیوسته نفرینش میکند و میگوید خدایا مرا از دست او نجات بده خدا میگوید مگر طلاق او را بدست خودت نگذاشته‌ام تا هروقت میخواهی از او جدا شوی. و کسی که خدا مالی به او داده و او همه را در خیر و تقوی انفاق کرده و چیزی از آن نگذاشته و دعا میکند که خدایا مال دیگری به من عطا کن خطاب میرسد که مگر به تو مالی ندادم و تو را غنی نکردم چرا مقتصد نبودی و چرا اسراف کردی در حالیکه من اسراف کاران را دوست ندارم و کسی که در خانه‌اش نشسته و دعا میکند و از خداوند روزی میطلبد در حالیکه از خانه خارج نمیشود و تلاشی نمیکند و از فضل خدا نمی‌جوید چنانکه خدا امر کرده.

۳۹. رسول‌اللهﷺ لمّا سَأَلَهُ رجُلٌ بَدَويٌّ أن يُعَلِّمَهُ جَوامِعَ الكَلِمِ ـ: آمُرُكَ أن لا تَغضَبَ، فأعادَ علَيهِ الأعرابيُّ المَسألَةَ ثلاثَ مَرّاتٍ حتّى رَجَعَ الرجُلُ إلى نفسِهِ، فقالَ: لا أسألُ عن شيءٍ بعدَ هذا!

بادیه‌نشینی از رسول‌خداﷺ خواهش کرد که سخنی جامع به او بیاموزد. حضرت فرمود: توصیه می‌کنم که خشم نگیری. بادیه‌نشین، خواهش خود را سه بار تکرار کرد (و همان جواب را شنید) تا اینکه آن مرد به خود آمد و گفت: از این به بعد دیگر سؤالی نمی‌کنم.

۴۰. الإمام‌الصادقؑ: إنّ عليّاًؑ أقبَلَ على الناسِ فقالَ: أيَّةُ آيَةٍ في كتابِ اللهِ أرجى عِندَكُم؟ فقالَ بعضُهُم: ﴿إنّ اللهَ لا يَغفِرُ أن يُشرَكَ بهِ و يَغفِرُ ما دُونَ ذلكَ لِمَنْ يَشاءُ﴾ قالَ: حَسَنَةٌ و لَيسَت إيّاها...

ثُمّ أحجَمَ الناسُ فقالَ: ما لَكُم يا مَعشَرَ المسلمينَ؟ قالوا: لا واللهِ، ما عِندَنا شيءٌ، قالَ: سَمِعتُ رسول‌اللهﷺ يقولُ: أرجى آيَةً في كتابِ اللهِ ﴿و أقِمِ الصَّلاةَ طَرَفَيِ النهارِ و زُلَفاً مِنَ الليلِ إنّ الحَسَناتِ يُذهِبْنَ السَّيِّئاتِ...﴾.

امام‌صادقؑ: علیؑ رو به مردم کرد و فرمود: به نظر شما کدام آیه در کتاب خدا امیدوارکننده‌تر است؟ یکی گفت: آیهٔ «همانا خداوند شرک به خود را نمی‌آمرزد و جز آن را برای هرکس که بخواهد می‌آمرزد»، حضرت فرمود: خوب است اما آن آیه نیست... مردم سپس از اظهارنظر باز ایستادند. حضرت فرمود: ای جماعت مسلمان! چه شد که سخنی نمی‌گویید؟ عرض کردند: به خدا قسم چیزی برای گفتن نداریم. حضرت فرمود: ازرسول‌خداﷺ شنیدم که می‌فرمود: امیدبخش‌ترین آیه در کتاب خدا این آیه است: «نماز بگزار در آغاز و انجام روز و ساعاتی از شب؛ زیرا نیکی‌ها بدی‌ها را از میان می‌برد...».

چهل حدیث ٥٤

١. الإمام‌الباقر عليه‌السلام: اتَّخَذَ اللّهُ عَزَّ وَ جَلَ إبْرَاهِيمَ خَلِيلًا لِأَنَّهُ لَمْ يَرُدَّ أَحَداً وَ لَمْ يَسْأَلْ أَحَداً غَيْرَ اللّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.
امام‌باقر عليه‌السلام: خداوند عزوجل ابراهیم را خلیل خود برگزید؛ چون او دست رد به سینه هیچ سائلی نزد و دست نیاز به سوی احدی جز خدای عزوجل دراز نکرد.

٢. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: أيُّما مُسلمٍ سُئلَ عن مُسلمٍ فَصَدَقَ و أدخَلَ على ذلكَ المسلمِ مَضَرَّةً كُتِبَ مِن الكاذِبينَ، و مَن سُئلَ عن مُسلمٍ فَكَذَبَ فأدخَلَ على ذلكَ المسلمِ مَنفَعَةً كُتِبَ عندَ اللهِ مِن الصّادِقِينَ.
امام‌صادق عليه‌السلام: هر مسلمانی که از او دربارهٔ مسلمانی سؤال شود و او راست بگوید و به آن مسلمان زیانی رساند، (نزد خداوند) از دروغگویان قلمداد شود و هرکه از او دربارهٔ مسلمانی سؤال شود و دروغ بگوید و سودی به آن مسلمان رساند، نزد خداوند از راستگویان به‌شمار آید.

٣. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: أُعفُ عَمَّن ظَلَمَكَ كَما أنَّكَ تُحِبُّ أن يُعفى عَنكَ، فَاعتَبِر بِعَفوِ اللهِ عَنكَ.
امام‌صادق عليه‌السلام: از کسی که به تو ستم کرده است گذشت کن همچنان که دوست داری از تو گذشت شود. از بخشایش خدا نسبت به خودت پند گیر.

٤. رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله: أَغْلَبُ أَعْدَاءِ الْمُؤْمِنِينَ زَوْجَةُ السَّوْءِ.
پیامبر خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: چیره‌ترین دشمن مؤمنان، همسر ناشایست است.

٥. الإمام‌الصادق عليه‌السلام ـ في وصيّتهِ لأبي جعفرٍ محمّدِ بنِ النُّعمانِ الأحوَلِ ـ: يابنَ النُّعمانِ، إذا كانَت دَولَةُ الظُّلمِ فامْشِ واستَقبِلْ مَن تَتَّقيهِ بالتَّحِيَّةِ، فإنّ المُتَعَرِّضَ لِلدَّولَةِ قاتِلُ نَفسِهِ و مُوبِقُها، إنّ اللهَ يَقولُ: «و لا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ».
در سفارش خود به ابوجعفر محمدبن‌نعمان احول ـ: ای پسر نعمان، هرگاه دولت ظلم روی کار بود، راه برو و با کسی‌که از او تقیّه می‌کنی با سلام و تحیّت برخورد کن؛ زیرا کسی‌که متعرض (این) دولت شود قاتل و هلاکت‌کنندهٔ خود باشد. خداوند می‌فرماید: «و خود را با دست‌هایتان به هلاکت نیندازید».

٦. الإمامُ الرِّضا عليه‌السلام: الْمَسْأَلَةُ مِفْتَاحُ الْبُؤْسِ.
امام رضا عليه‌السلام: دست سوال دراز کردن، کلید بینوایی است.
الإمامُ علي عليه‌السلام: الْمَسْأَلَةُ مِفْتَاحُ الْفَقْرِ.
امام علی عليه‌السلام: دست نیاز دراز کردن، کلید تهیدستی است.

٧. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: كانَ أميرُالمُؤمِنينَ عليه‌السلام رَجُلاً دَعَّاءً.
امام‌صادق عليه‌السلام: امیرالمؤمنین مردی بود که بسیار دعا می‌کرد.

٨. الإمام‌الصادق عليه‌السلام ـ لَمّا قالَ رجلٌ لَهُ: إنَّ أساسَ الدِّينِ التوحيدُ والعدلَ، و عِلْمُهُ كثيرٌ و لابدَّ لعاقلٍ مِنهُ، فاذكُرْ ما يَسهُلُ الوقوفُ علَيهِ و يَتَهيَّأُ حِفظُهُ ـ: أمّا التوحيدُ فأن لا تُجَوِّزَ على رَبِّكَ ما جازَ عَليكَ، و أمّا العدلُ فأن لا تَنسُبَ إلى خالِقِكَ ما لامَكَ علَيهِ.
مردی به امام‌صادق عليه‌السلام عرض کرد: اساس دین توحید و عدل است و دامنهٔ دانش آن گسترده است و خردمندی باید که آن را درک کند. پس، (توحید و عدل را) به گونه‌ای برایم بیان دارید که فهم آن آسان و حفظش راحت باشد. حضرت فرمود: توحید آن است که آنچه را دربارهٔ خودت جایز و رواست نسبت به پروردگارت روا ندانی و عدل آن است که آنچه را آفریدگارت تو را بدان سبب نکوهیده است به او نسبت ندهی.

٩. الإمامُ علي عليه‌السلام: مِن أعظَمِ الشَّقاوَةِ القَساوَةُ.
امام‌علی عليه‌السلام: یکی از بزرگ‌ترین بدبختی‌ها، سنگدلی است.
الإمامُ علي عليه‌السلام: الصَّدَقةُ وِقايَةٌ للكافِرِ مِن تَلَفِ المالِ و يُعَجِّلُ لَهُ الخَلَفَ و يَدفَعُ السُّقمَ عن بَدَنِهِ، و ما لَهُ في الآخِرَةِ مِن نَصيبٍ.
امام‌علی عليه‌السلام: صدقهٔ مؤمن سپری بزرگ و حجابی است برای او در برابر آتش، و صدقهٔ کافر دارایی او را از تلف‌شدن حفظ می‌کند و عوضش در همین دنیا به او داده می‌شود و بیماری‌ها را از جسم وی دور می‌گرداند، اما در آخرت نصیبی ندارد.

١٠. الامام‌علی عليه‌السلام: لا تَبذِلَنَّ وُدَّكَ إذا لَم تَجِد مَوضِعاً.
امام علی عليه‌السلام: دوستی و محبت خود را بیجا نثار مکن .
الامام‌علی عليه‌السلام: لا تَمنَحَنَّ وُدَّكَ مَن لا وَفاءَ لَهُ.
امام علی عليه‌السلام: دوستی و محبت خود را ارزانی کسی مدار که وفا ندارد.

١١. الإمامُ علي عليه‌السلام: لا يَقُومَنَّ أحَدُكُم في الصَّلاةِ مُتَكاسِلاً ولا ناعِساً، ولا يُفَكِّرَنَّ في نفسِهِ فإنّهُ بينَ يَدَي رَبِّه، و إنّما لِلعَبدِ مِن صلاتِهِ ما أقبَلَ علَيهِ مِنها بقَلبِهِ.
امام‌علی عليه‌السلام: هیچ‌یک از شما با حالت کسلی و خواب‌آلودگی به نماز نایستد و با خودش نیز فکر نکند؛ زیرا در پیشگاه پروردگار خویش

قرار دارد. بنده را همان مقدار از نمازش نصیب است، که با توجه قلبی او همراه باشد.

١٢. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام ـ مِن دعائهِ في مكارمِ الأخلاقِ ـ: اللّهُمَّ صَلِّ على محمّدٍ و آلِهِ، واكفِني ما يَشغَلُني الاهتِمامُ بهِ، واستَعمِلْني بما تَسأَلُني غَداً عَنهُ، واستَفرِغْ أيّامِي فيما خَلَقتَني لَهُ.

امام‌زین‌العابدین علیه السلام ـ در دعای مکارم‌الاخلاق ـ: بار خدایا! بر محمد و آل او درود فرست و مرا از کاری که اهتمام بدان (از عبادت و بندگیت) بازم می‌دارد، بی‌نیاز گردان و مرا به کاری وا دار که فردا (ی قیامت) دربارهٔ آن از من بازخواست می‌کنی و روزهای مرا در راه آنچه که برای آن آفریده شده‌ام، صرف نما.

١٣. محمّدُ بنُ أبي حمزة، عن رجلٍ بَلَغَ بهِ أميرَ المؤمنينَ عليه السلام قالَ: مَرَّ شَيْخٌ مَكْفُوفٌ كَبِيرٌ يَسْأَلُ فَقَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام مَا هَذَا فَقَالُوا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ نَصْرَانِيٌّ قَالَ فَقَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام اسْتَعْمَلْتُمُوهُ حَتَّى إِذَا كَبِرَ وَ عَجَزَ مَنَعْتُمُوهُ؟ أَنْفِقُوا عَلَيْهِ مِنْ بَيْتِ الْمَالِ.

محمد بن ابی حمزه از قول مردی نقل می‌کند که: مردی نابینا و سالخورده مشغول گدایی بود. امیرالمؤمنین علیه السلام پرسید: این کیست؟ عرض کردند: ای امیرالمؤمنین، او مردی نصرانی است. امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: از او کار کشیدید و حالا که پیر و ناتوان شده است رهایش کرده‌اید و کمکش نمی‌کنید؟ از بیت المال به او حقوق بدهید.

١٤. الإمامُ العسكريُّ عليه السلام: جُرأةُ الوَلَد على والِدِهِ في صِغرِهِ تَدعو إلَى العُقوقِ في كِبَرِهِ.

امام عسکری علیه السلام: گستاخی فرزند بر پدرش در خردسالی، به نافرمانی او در بزرگسالی می‌انجامد.

١٥. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام الْبَلَاءُ زَيْنُ الْمُؤْمِنِ وَ مَنْ ذَاقَ طَعْمَ الْبَلَاءِ تَحْتَ سِتْرِ حِفْظِ اللَّهِ لَهُ تَلَذُّذُهُ أَكْثَرُ مِنْ تَلَذُّذِهِ بِالنِّعْمَةِ وَ يَشْتَاقُ إِلَيْهِ إِذَا فَقَدَهُ لِأَنَّ تَحْتَ يَدِ الْبَلَاءِ وَ الْمِحْنَةِ أَنْوَارُ النِّعْمَةِ وَ قَدْ يَنْجُو مِنَ الْبَلَاءِ كَثِيرٌ وَ يَهْلِكُ فِي النِّعْمَةِ كَثِيرٌ وَ مَا أَثْنَى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى عَبْدٍ مِنْ عِبَادِهِ مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَى مُحَمَّدٍ صلى الله عليه و آله إِلَّا بَعْدَ ابْتِلَائِهِ وَ وَفَاءِ حَقِّ الْعُبُودِيَّةِ فِيهِ فَكَرَامَاتُ اللَّهِ فِي الْحَقِيقَةِ نِهَايَاتٌ بِدَايَاتُهَا الْبَلَاءُ وَ مَنْ خَرَجَ مِنْ سَبِيكَةِ الْبَلْوَى جُعِلَ سِرَاجَ الْمُؤْمِنِينَ وَ لَا خَيْرَ فِي عَبْدٍ شَكَا مِنْ مِحْنَةٍ تَقَدَّمَهَا آلَافُ نِعْمَةٍ وَ اتَّبَعَهَا آلَافُ رَاحَةٍ وَ مَنْ لَا يَقْضِي حَقَّ الصَّبْرِ عَلَى الْبَلَاءِ حُرِمَ قَضَاءَ الشُّكْرِ فِي النَّعْمَاءِ كَذَلِكَ مَنْ لَا يُؤَدِّي حَقَّ الشُّكْرِ فِي النَّعْمَاءِ يُحْرَمُ عَنْ قَضَاءِ الصَّبْرِ فِي الْبَلَاءِ وَ مَنْ حُرِمَهُمَا فَهُوَ مِنَ الْمَطْرُودِينَ.

امام‌صادق علیه السلام: بلا زینت مؤمن است و هرکس طعم بلا را چشید و در عین حال خلوت خود را با خدا حفظ کرد لذتی میبرد بیش از لذت نعمت و مشتاق بلا میگردد زیرا در باطن بلا و محنت انوار نعمت نهفته است و خیلی‌ها از بلا راه نجات یافته‌اند اما در نعمت، خیلی‌ها هلاک شده‌اند و خداوند از زمان آدم تا کنون کسی را تا به بلا نیازمود و حق عبودیت را در او به وفا نسنجید، ثنا نگفت. کرامات خدا در نهایت، راهی است که بدایتش در بلا مستقر است و هرکس از آزمون دعا رست چراغ راه مؤمنین گشت و خیری در بنده‌ای نیست که در محنت پس از آنهمه نعمتی که خدا بدو داده زبان به شکایت میگشاید و هرکس حق صبر را در بلا ادا نکند از ادای شکر در نعمت نیز محروم خواهد گشت و هرکس حق شکر را در نعمت نگذارد از اداء صبر در بلا محروم گردد و هرکس از این دو محروم گردد از مطرودین است.

١٦. الإمامُ علي عليه السلام: لَيسَ بَلَدٌ بأحَقَّ بِكَ مِن بَلَدٍ، خَيرُ البِلادِ ما حَمَلَكَ.

امام‌علی علیه السلام: هیچ شهری برای تو سزاوارتر از شهر دیگر نیست، بهترین شهرها آن شهری است که تو را بر دوش کشد (زندگی تو را تأمین کند و در آن در رفاه و آسایش باشی).

١٧. الإمامُ علي عليه السلام: إنّ النبيّ كانَ لا يَرُدُّ الطِّيبَ و الحَلْواءَ.

امام‌علی علیه السلام: پیامبر صلی الله علیه و آله عطر و شیرینی را (که به ایشان تعارف می‌شد) ردّ نمی‌کرد.

١٨. الإمام‌الصادق عليه السلام: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْأَلُنِي الْحَاجَةَ فَأُبَادِرُ بِقَضَائِهَا مَخَافَةَ أَنْ يَسْتَغْنِيَ عَنْهَا فَلَا يَجِدَ لَهَا مَوْقِعاً إِذَا جَاءَتْهُ.

امام‌صادق علیه السلام: هرگاه مردی دست نیاز سوی من دراز کند در رفع نیاز او می‌شتابم؛ زیرا می‌ترسم کار از کار بگذرد و اقدام من در کمک به او دیگر به کارش نیاید.

١٩. الإمام‌الصادق عليه السلام: إِنَّ الْمَرْءَ يَحْتَاجُ فِي مَنْزِلِهِ وَ عِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِلَالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي طَبْعِهِ ذَلِكَ مُعَاشَرَةٌ جَمِيلَةٌ وَ سَعَةٌ بِتَقْدِيرٍ وَ غَيْرَةٌ بِتَحَصُّنٍ.

امام‌صادق علیه السلام: مرد برای اداره منزل و خانواده خود به سه خصلت نیاز دارد که اگر هم به طور طبیعی آن‌ها را نداشته باشد باید خود را به تکلف در آنها وادارد: خوش‌رفتاری، گشاده‌دستی سنجیده و غیرت بر حفاظت از اهل خانه.

۲۰. رسول‌اللهﷺ: لا يَقْدِرُ رَجُلٌ على حَرامٍ ثُمَّ يَدَعُهُ، لَيس بهِ إلّا مَخافَةُ اللهِ، إلّا أبْدَلَهُ اللهُ في عاجِلِ الدُّنيا قَبْلَ الآخِرَةِ ما هُو خَيرٌ لَهُ مِن ذلکَ.
رسول‌خداﷺ: هر مردی بتواند کار حرامی انجام دهد و آن را فقط به‌خاطر ترس از خدا فروگذارد خداوند، پیش از آخرت، در همین دنیا بهتر از آن را به وی عوض دهد.

۲۱. رسول‌اللهﷺ: لا يَغُرَّنَّکَ ذَنبُ الناسِ عَن ذَنبِکَ، و لا نِعَمُ الناسِ عَن نِعَمِکَ التی أنعَمَ اللهُ علَیکَ.
پیامبر خداﷺ: گناه‌کردن مردم تو را از گناهت غافل نکند و نعمت‌های مردم تو را از نعمت‌هایی که خداوند ارزانیت داشته است دچار غفلت نسازد و مردم را از رحمت خدایﷻ که تو خود بدان امید بسته‌ای، نومید مگردان.

۲۲. رسول‌اللهﷺ: إذا أُثني علَیکَ في وَجهِکَ فَقُل: اللّهُمّ اجعَلْني خَیراً ممّا یَظُنّونَ، واغفِرْلي ما لا یَعلَمونَ، و لا تُؤاخِذْني بما یَقولونَ.
پیامبر خداﷺ: هرگاه در حضورت از تو ستایش شد، بگو: بار خدایا، مرا بهتر از آنچه می‌پندارند قرار ده و آنچه را که (از من) نمی‌دانند بر من ببخشای و بدان چه اینان می‌گویند، مؤاخذه‌ام مفرما.

۲۳. الإمامُ الحسنُعليه‌السلام: فإنّ المؤمنَ یَتَزوَّدُ، و الکافِرُ یَتَمتَّعُ.
امام‌حسنعليه‌السلام: ای پسر آدم! تو از همان زمان که از شکم مادرت افتاده‌ای، پیوسته در راه ویران‌کردن (خانهٔ) عمرت قدم برمی‌داری. پس، از آنچه در دست داری برای آنچه در پیش داری بهره برگیر؛ زیراکه مؤمن توشه برمی‌دارد و کافر خوش‌گذرانی می‌کند.

۲٤. رسولُ‌اللهﷺ: مَن قالَ: «سُبحانَ اللهِ» غَرَسَ اللهُ لَه بها شَجَرةً في الجَنّةِ. فقالَ رجُلٌ مِن قُریشٍ: یا رسولَ‌الله، إنَّ شَجَرنا في الجَنّةِ لَکَثیرٌ! قالَ: نَعَم، ولکن إیّاکُم أن تُرسِلوا علَیها نیراناً فتُحرِقوها، و ذلکَ أنَّ اللهَ عزّوجلّ یقولُ: «یا ایها الذین آمنوا ...لاتبطلوا اعمالکم»
پیامبر خداﷺ: هرکس بگوید سبحان الله (پاک و منزه است خدا) خداوند به سبب آن یک درخت در بهشت برایش بنشاند. مردی از قریش گفت: ای پیامبر خدا! درخت‌های زیادی در بهشت داریم؟! فرمود: درست است، اما مبادا آتشی بفرستید و همهٔ آنها را بسوزانید؛ زیرا خدای عزوجل می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید ... کارهای خود را از بین نبرید».

۲۵. رسول‌اللهﷺ:مَنْ أَسَرَّ مَا يُرْضِي اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَظْهَرَ اللَّهُ لَهُ مَا يَسُرُّهُ، وَ مَنْ أَسَرَّ مَا يُسْخِطُ اللَّهَ تَعَالَى أَظْهَرَ اللَّهُ لَهُ مَا يَحْزُنُه.
پیامبر خداﷺ: هر که چیزی نهان دارد که خدای عز و جل را خشنود می‌سازد خداوند برایش کاری را آشکار سازد که او را شادمان کند و هر که چیزی نهان دارد که خدای تعالی را به خشم می‌آورد خداوند برایش کاری را آشکار نماید که او را سرافکنده سازد.

۲٦. رسول‌اللهﷺ: إنَّ أعمالَکُم تُعرَضُ عَلَیَّ کُلَّ یَومٍ، فَما کانَ مِن حَسَنٍ استَزَدتُ اللهَ لَکُم، و ما کانَ مِن قَبیحٍ استَغفَرتُ اللهَ لَکُم.
پیامبر خداﷺ: کارهای شما هر روز به من نشان داده می‌شود. اگر خوب باشد، از خدا می‌خواهم بر کارهای شما بیفزاید و اگر زشت باشد، برایتان از خدا آمرزش می‌طلبم.
الإمامُ‌الرِّضاعليه‌السلام: و قَد قالَ عَبدُاللهِ بنُ أبانَ لَهُ: إنَّ قَوماً مِن مَوالیکَ سَألونی أن تَدعُوَ اللهَ لَهُم ـ: وَ اللهِ إنّی لَأعرِضُ أعمالَهُم عَلَی اللهِ فی کُلِّ یَومٍ.
عبدالله بن ابان به امام‌رضاعليه‌السلام عرض کرد: گروهی از دوستان شما از من خواسته‌اند که از شما تقاضا کنم برایشان دعا کنید. حضرت فرمود: به خدا قسم هر روز اعمال آن‌ها را بر خدا عرضه می‌کنم.

۲۷. رسول‌اللهﷺ ـ لِبلالٍ و عِندَهُ صُبرٌ مِن تَمرٍ ـ: ما هذا یا بِلالُ؟ قالَ: أُعِدُّ ذلکَ لأضیافِکَ. قالَ: أما تَخشی أن یَکونَ لَکَ دُخانٌ فی نارِ جَهَنَّمَ؟! أنفِقْ یا بِلالُ، و لا تَخشَ مِن ذِی العَرشِ إقلالاً.
مقداری خرما نزد بلال بود. پیامبرﷺ به او فرمود: این چیست ای بلال؟ عرض کرد: این را برای میهمانان شما فراهم می‌آورم. پیامبرﷺ فرمود: آیا نمی‌ترسی که این‌ها به دودی در آتش دوزخ برایت تبدیل شود؟ انفاق کن ای بلال، و از خدای عرش‌نشین ترس تنگدستی نداشته باش.

۲۸. الأمالي للشيخ الطوسي، دَخَلَ أَشْجَعُ السُّلَمِيُّ عَلَى الصَّادِقِعليه‌السلام وَ قَالَ يَا سَيِّدِي أَنَا كَثِيرُ الْأَسْفَارِ وَ أَحْصُلُ فِي الْمَوَاضِعِ الْمُفْزِعَةِ فَتُعَلِّمُنِي مَا آمَنُ بِهِ عَلَى نَفْسِي قَالَ فَإِذَا خِفْتَ أَمْراً فَاتْرُكْ يَمِينَكَ عَلَى أُمِّ رَأْسِكَ وَ اقْرَأْ بِرَفِيعِ صَوْتِكَ أَ فَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعاً وَ كَرْهاً وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ .
کسی بر امام‌صادقعليه‌السلام وارد شد و گفت: من کثیر السفر هستم و گاهی به جاهای ترسناک میرسم، مرا چیزی بیاموز که نترسم. امامعليه‌السلام فرمود: هرگاه از چیزی ترسیدی دست راست خویش را بر فرق سر بگذار و با بلندترین صدا بخوان: آیا غیر خدا را میخوانید در حالیکه آنچه در آسمانها و زمین است به میل یا کراهت تسلیم خدایند و همه بسوی او باز میگردند.

۲۹. قَالَ الْكَرَاجُكِيُّ فِي كَنْزِ الْفَوَائِدِ، قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَ جَمَعَ اللَّهُ الْخَلَائِقَ سَأَلَهُمْ عَمَّا عَهِدَ إِلَيْهِمْ وَ لَمْ يَسْأَلْهُمْ عَمَّا قَضَى عَلَيْهِم.

امام‌صادق عليه السلام: در روز قیامت خداوند از مردم راجع به آنچه با آنها عهد کرده بود میپرسد نه آنچه بر آنها تقدیر کرده بود و دست خودشان نبود.

۳۰. الإمام‌الصادق عليه السلام: إذا قالَ المؤمنُ لأخيهِ: أُفٍّ! خَرَجَ مِن وَلايَتِهِ، و إذا قالَ: أنت عَدُوّي كَفَرَ أحَدُهُما، و لا يَقبَلُ اللهُ مِن مؤمنٍ عَمَلاً و هو يُضمِرُ علَى المؤمِنِ سُوءاً.

امام‌صادق عليه السلام: هرگاه مؤمن به برادرش بگوید: اف بر تو، از ولایت و دوستی او خارج شود و هرگاه بگوید: تو دشمن من هستی، یکی از آن دو کافر شود. و خداوند از مؤمنی که نسبت‌به مؤمن نیت سوء در دل داشته باشد، عملی را نپذیرد.

۳۱. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليه السلام خَفِ وَ لَا تُعَادِيَنَّ أَحَداً وَ إِنْ ظَنَنْتَ أَنَّهُ لَا يَضُرُّكَ وَ لَا تَزْهَدَنَّ صَدَاقَةَ أَحَدٍ وَ إِنْ ظَنَنْتَ أَنَّهُ لَا يَنْفَعُكَ وَ لَا يَعْتَذِرُ إِلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا قَبِلْتَ عُذْرَهُ وَ إِنْ عَلِمْتَ أَنَّهُ كَاذِبٌ ...

امام سجاد عليه السلام: بترس و با کسی دشمنی مکن گرچه گمان داری که قدرت ضربه زدن به تو را ندارد و در دوستی با کسی بی‌میل مباش گرچه گمان داری که نفعی از او بتو نمیرسد و هیچ کس عذر از تو نخواهد جز اینکه عذرش بپذیری گرچه بدانی که دروغ میگوید.

۳۲. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: الغِيبَةُ أسرَعُ فی دِينِ الرجُلِ المُسلِمِ مِن الآكِلَةِ فی جَوفِهِ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: غیبت‌کردن در (نابودی) دین مرد، زودتر کارگر افتد تا بیماری خوره در اندرون او.

۳۳. الامام العلی عليه السلام: رسول‌الله صلى الله عليه وآله لَن تُقَدَّسَ اُمَّةٌ لا يُؤخَذُ لِلضَّعيفِ فِيها حَقُّهُ مِن القَوِيِّ غَيرَ مُتَتَعتِعٍ.

امام‌علی عليه السلام: من از رسول‌خدا صلى الله عليه وآله بارها شنیدم که می‌فرمود: ملتی که در آن حق ناتوان بدون ترس و واهمه از قدرتمندان گرفته نشود هرگز روی رستگاری را نمی‌بیند.

۳٤. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: المُروءَةُ إصلاحُ المالِ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: از مردانگی، بهسازی دارایی است.

۳۵. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: علَيكُم بتَعَلُّمِ القرآنِ و كَثرَةِ تِلاوَتِهِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: بر شما باد، آموختن قرآن و بسیار خواندن آن.

رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَن عَلَّمَ رجُلاً القرآنَ فهُو مَولاهُ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: هر کس به مردی قرآن بیاموزد، مولای اوست و آن مرد نباید او را تنها و بی‌یار گذارد و خود را بر وی ترجیح دهد.

۳٦. الإمام‌الصادق عليه السلام: ما اُعطِي عَبدٌ مِن الدُّنيا إلّا اعتِباراً، و ما زُوِيَ عَنهُ إلّا اختِباراً.

امام‌صادق عليه السلام: چیزی از دنیا به بنده‌ای داده نشد، مگر برای عبرت‌گیری و چیزی از او گرفته نشد مگر برای امتحان.

۳۷. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَثَلُ الذي يَجلِسُ يَسمَعُ الحِكمَةَ و لا يُحَدَّثُ عن صاحِبِهِ إلّا بِشَرِّ ما يَسمَعُ، كمَثَلِ رجُلٍ أتى راعِياً فقالَ: يا راعي، أجزِرْني شاةً مِن غَنَمِكَ. قالَ: اِذهَبْ فخُذْ بأُذُنِ خَيرِها شاةً، فذَهَبَ فأخَذَ بأُذُنِ كَلبِ الغَنَمِ!

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: حکایت کسی‌که می‌نشیند تا حکمتی بشنود ولی از دوست خود جز بدترین چیزی را که شنیده است بازگو نمی‌کند، حکایت مردی است که نزد چوپانی می‌رود و می‌گوید: ای شبان، از گلهٔ خود گوسفندی برای کشتن به من ده و چوپان به او می‌گوید: خودت برو و گوش بهترین گوسفند را بگیر، اما او می‌رود و گوش سگ گله را می‌گیرد.

۳۸. عُدَّةُ الدَّاعِي، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ عليه السلام قَالَ ادْفَعِ الْمَسْأَلَةَ مَا وَجَدْتَ التَّحَمُّلَ يُمْكِنُكَ فَإِنَّ لِكُلِّ يَوْمٍ رِزْقاً جَدِيداً وَ اعْلَمْ أَنَّ الْإِلْحَاحَ فِي الْمَطَالِبِ يَسْلُبُ الْبَهَاءَ وَ يُورِثُ التَّعَبَ وَ الْعَنَاءَ فَاصْبِرْ حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ لَكَ بَاباً يَسْهُلُ الدُّخُولُ فِيهِ فَلَا تَعْجَلْ عَلَى ثَمَرَةٍ لَمْ تُدْرِكْ فَإِنَّمَا تَنَالُهَا فِي أَوَانِهَا وَ اعْلَمْ أَنَّ الْمُدَبِّرَ لَكَ أَعْلَمُ بِالْوَقْتِ الَّذِي يُصْلِحُ حَالَكَ فِيهِ فَثِقْ بِخِيَرَتِهِ فِي جَمِيعِ أُمُورِكَ يُصْلِحْ حَالَكَ وَ لَا تَعْجَلْ بِحَوَائِجِكَ قَبْلَ وَقْتِهَا فَيَضِيقَ قَلْبُكَ وَ صَدْرُكَ وَ يَغْشَاكَ الْقُنُوطُ ...

امام عسکری عليه السلام: تا آنجا که میتوانی از درخواست چشم بپوش زیرا فردا که آمد رزقی جدید برای تو میاورد و بدان که الحاح در خواستن چیزی عظمت و خرمی آدمی را می‌برد و موجب تعب و سختی است. پس صبور باش تا خدا بابی برایت باز کند که راحت بتوانی به مقصود رسی. و بر مراد خویش پیش از رسیدن وقتش تعجیل مکن که نارس است و بدان که خدای تو به وقتی که مصحلت حال توست آگاه تر است پس به او اعتماد کن و جمیع امورت را به او بسپار که صلاح تو چنین است و بر حوائج خویش پیش از رسیدن وقت درست تعجیل مکن که دلتنگ گردی و ناامید.

٣٩. أبو الدَّرداءِ لكَعبِ الأحبارِ: أخبِرْني عَن أخَصِّ آيةٍ في التَّوراةِ. فقالَ: يَقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: طالَ شَوقُ الأبرارِ إلى لِقائي، و أنا إلى لِقائهِم لَأشَدُّ شَوقاً. قالَ: و مَكتوبٌ إلى جانِبِها: «مَن طَلَبَني وَجَدَني، و مَن طَلَبَ غَيري لَم يَجِدْني». فقالَ أبو الدَّرداءِ: أشهَدُ أنّي لَسَمِعتُ رسولَاللهﷺ يقولُ هذا.

ابودرداء به کعب‌الاحبار گفت: مرا از خاص‌ترین آیهٔ تورات، خبر ده. کعب‌الاحبار گفت: خدایﷻ می‌فرماید: نیکان به دیدار من شوق بسیار دارند، اما شوق من به دیدار آنان شدیدتر است». کعب‌الاحبار گفت: در کنار این آیه نوشته شده است که: «هرکه مرا بجوید، بیابَدم و هرکه دیگری را بجوید، مرا نیابد». ابودرداء گفت: گواهی می‌دهم، که شنیدم رسول‌خداﷺ نیز همین را می‌گفت.

أيضاً: قُلْ لِعبادي المُتَوجِّهينَ إلَيَّ بمَحَبَّتي: ما ضَرَّكُم إذا احتَجَبتُم عَن خَلقي إذ رَفَعتُ الحِجابَ فيما بَيني و بَينَكُم حتّى تَنظُروا إلَيَّ بعُيونِ قُلوبِكُم؟!

همان‌جا: به آن بندگانم که با محبت من رو سوی من کرده‌اند، بگو: شما را چه زیان که وقتی پردهٔ میان خود و شما را کنار زده‌ام تا با دیدگان دلتان به من بنگرید، از آفریدگان من مستور بمانید.

٤٠. رسولَاللهﷺ: أربَعٌ مَن كُنَّ فيهِ و كانَ مِن قَرنِهِ إلى قَدَمِهِ ذُنوباً بَدَّلَها اللهُ حَسَناتٍ: الصِّدقُ، والحَياءُ، و حُسنُ الخُلُقِ، والشُّكرُ.

پیامبر خداﷺ: چهار چیز است که هرکس داشته باشد، اگر سرتاپا غرق گناه باشد، خداوند آن گناهان را به حسنه و نیکی تبدیل می‌کند: راستی، شرم، خوش‌خویی و سپاس‌گزاری.

چهل حدیث ۵۵

۱. الإمامُ عليٌ عليه السلام: مَنْ سَأَلَ غَيْرَ اللّهِ اسْتَحَقَ الْحِرْمَانَ.
امام علی علیه السلام: هر که از غیر خدا چیزی بخواهد سزاوار محرومیت باشد.

۲. الإمامُ الباقرُ علیه السلام: إنَّ الرَّجُلَ لَيَصدُقُ حتّى يَكتُبَهُ اللهُ صِدِّيقاً.
امام‌باقر علیه السلام: آدمی آن‌قدر راستی را پی می‌گیرد، تا آنکه خداوند او را صدیق قلمداد می‌کند.

۳. – الإمامُ الحسنُ علیه السلام: لا تُعاجِلِ الذَّنبَ (بِ) العُقوبَةِ، واجعَل بَينَهُما لِلاعتِذارِ طَريقاً.
امام حسن علیه السلام: گناه را زود کیفر مده و میان آن دوراهی برای پوزش‌خواهی باقی بگذار.

٤. امام علي علیه السلام: لِقَنْبرٍ و قد رامَ أن يَشتِمَ شاتِمَهُ –: مَهْلًا يَا قَنْبَرُ! دَعْ شَاتِمَكَ مُهَاناً تُرْضِ الرَّحْمَنَ وَ تُسْخِطُ الشَّيْطَانَ وَ تُعَاقِبْ عَدُوَّكَ فَوَ الَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَ بَرَأَ النَّسَمَةَ مَا أَرْضَى الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ بِمِثْلِ الْحِلْمِ وَ لَا أَسْخَطَ الشَّيْطَانَ بِمِثْلِ الصَّمْتِ وَ لَا عُوقِبَ الْأَحْمَقُ بِمِثْلِ السُّكُوتِ عَنْه.
امام علی علیه السلام: به قنبر — که خواست به کسی که بدو ناسزا گفته بود ناسزا گوید–: آرام باش قنبر! دشنام‌گوی خود را خوار و سرشکسته بگذار تا خدای رحمان را خشنود و شیطان را ناخشنود کرده و دشمنت را کیفر داده باشی. قسمت به خدایی که دانه را شکافت و خلایق را بیافرید، مؤمن پروردگار خود را با چیزی همانند بردباری و گذشت خشنود نکرد و شیطان را با حربه‌ای چون خاموشی به خشم نیاورد و احمق را چیزی مانند سکوت در مقابل او کیفر نداد.

٥. الإمامُ الباقرُ علیه السلام: التَّقيَّةُ في كُلِّ ضَرورَةٍ، و صاحِبُها أعلَمُ بِها حِينَ تَنزِلُ بِهِ.
امام‌باقر علیه السلام: تقیّه در هر موردی است که ضرورت پیش آید و تقیّه‌کننده خود بهتر می‌داند که در چه وقت باید تقیّه کند.

٦. لُقمانُ علیه السلام: لِابْنِهِ –: يَا بُنَيَّ ذُقْتُ الصَّبِرَ وَ أَكَلْتُ لِحَاءَ الشَّجَرِ فَلَمْ أَجِدْ شَيْئاً هُوَ أَمَرُّ مِنَ الْفَقْرِ، فَإِنْ بُلِيتَ بِهِ يَوْماً وَ لَا [فلا] تُظْهِرِ النَّاسَ عَلَيْهِ فَيَسْتَهِينُوكَ وَ لَا يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ.
لقمان علیه السلام: به فرزندش فرمود: فرزندم! من صبر زرد را چشیدم و پوست درختان را خوردم و چیزی تلختر از فقر نیافتم، اما اگر روزی گرفتار آن شدی به مردم اظهار نکن؛ زیرا با دیدهٔ خواری به تو می‌نگرند و سودی هم به تو نمی‌رسانند.

۷. الإمامُ عليٌ علیه السلام: أعلَمُ النّاسِ بِاللهِ سُبحانَهُ أكثَرُهُم لَهُ مَسأَلَةً.
امام‌علی علیه السلام: هرکه خداشناس‌تر باشد بیشتر از دیگران دست نیاز و نیایش به‌سوی خدا دراز می‌کند.

۸. رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: يا أيّها الناسُ، إنَّ دِينَ اللهُ يُسرٌ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای مردم! همانا دین خدا آسان است.

۹. رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله:..... أمّا صَدَقَتُكَ على سارِقٍ فَلَعَلَّهُ أن يَستَعِفَّ عن سَرِقَتِهِ، و أمّا على الزانيَةِ فلعلَّها أن تَستَعِفَّ عن زِناها، و أمّا الغَنِيُّ فَلَعَلَّهُ أن يَعتَبِرَ فَيُنفِقَ ممّا أعطاهُ اللهُ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مردی گفت: امشب حتماً صدقه‌ای می‌دهم و بیرون رفت و صدقه‌اش را در دست دزدی گذاشت. صبح که شد مردم از صدقهٔ دیشب او به یک دزد سخن به میان آوردند. او گفت: خدایا! از اینکه صدقه‌ام به دست دزدی افتاده است تو را سپاس می‌گویم. امشب صدقهٔ دیگری می‌دهم، پس بیرون رفت و صدقه‌اش را در دست زن بدکاره‌ای گذاشت. صبح که شد باز مردم از صدقهٔ دیشب او به یک زن بدکاره سخن به میان آوردند. او گفت: خدایا از اینکه صدقه‌ام را به دست زنی بدکاره افتاده تو را سپاس می‌گویم. امشب صدقهٔ دیگری می‌دهم، پس بیرون شد و صدقه‌اش را در دست یک توانگر گذاشت. باز صبح مردم از صدقه‌دادن او به یک توانگر سخن گفتند. مرد گفت: خدایا از اینکه صدقه‌ام به دست دزد و زن بدکاره و توانگر افتاده تو را سپاس می‌گویم. پس، به او الهام شد: آن صدقه‌ات که به دست دزدی رسید بدان سبب بود که شاید از سرقت دست بردارد و آن صدقه که به دست زن بدکاره افتاد، برای آن بود که بلکه از زنادادن خودداری کند و آن صدقه که به دست توانگر رسید، ازآن‌رو بود که بلکه عبرت گیرد و از آنچه خداوند عطایش فرموده است انفاق کند.

۱۰. رسولُ‌الله صلی الله علیه و آله: لو بَعَثْتُ إلَيهِم فَنَهَيْتُهُمْ أنْ يَأتوا الحَجونَ لأتاهُ بَعضُهُم، و إنْ لَم يَكُنْ لَهُ بِهِ حاجَةٌ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: اگر آن‌ها را از رفتن به حَجون(دره‌ای در جنوب مکه) نهی کنم برخی از ایشان، با آنکه نیازی به آنجا ندارند، خواهند رفت.

۱۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن صَلّی و أقبَلَ علی صلاتِهِ لَم یُحَدِّثْ نفسَهُ و لم یَسْهُ فیها، أقبَلَ اللهُ علَیهِ ما أقبَلَ علَیها، فربَّما رُفِعَ نِصفُها و ثُلثُها و رُبعُها و خُمسُها، و إنّما اُمِرَ بالسُنَّةِ لِیُکَمَّلَ ما ذَهَبَ مِنَ المَکتوبَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه نماز گزارد و به نمازش رو کند و با خودش حرف نزند و در آن سهو و غفلت نکند، مادامی که بنده به نماز رو دارد، خداوند به او رو می‌کند. گاه باشد که نیمی از نماز یا یک‌سوم آن یا یک‌چهارمش و یا یک‌پنجم آن به درگاه خدا بالا رود. به نمازهای مستحب از آن رو دستور داده شده است تا آن مقدار از نمازهای واجب را که پذیرفته نشده تکمیل و جبران کند.

۱۲. الإمامُ‌علیٌ‌علیه‌السلام ـ في وصیَّتِهِ لابنِهِ الحسنِ‌علیه‌السلام ـ: لن یَهلِکَ مَنِ اقتَصَدَ، ولن یَفتَقِرَ مَن زَهِدَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام، در سفارش به فرزند بزرگوارش حسن‌علیه‌السلام می‌فرماید: کسی‌که میانه‌روی کند، هرگز هلاک نشود و کسی‌که زهد ورزد، هرگز فقیر نگردد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ضَمِنتُ لِمَنِ اقتَصَدَ أن لا یَفتَقِرَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: من برای کسی‌که میانه‌روی (و صرفه‌جویی) کند، ضمانت می‌کنم که فقیر نشود.

۱۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا کانَ ثلاثةٌ في سَفَرٍ فَلْیُؤَمِّرُوا أحَدَهُم.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه سه نفر همسفر شدند، از میان خود یک نفر را به سالاری انتخاب کنند.

۱۴. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اِثنَتانِ یُعَجِّلُهُما اللهُ في الدُّنیا: البَغیُ و عُقوقُ الوالِدَینِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: دو کار است که خداوند در همین دنیا کیفرش را می‌دهد: تعدی‌کردن و نافرمانی والدین.

۱۵. وَ لَقَدْ سَمِعْتُ مُحَمَّداً رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله یَقُولُ إِنَّهُ کَانَ فِیمَا مَضَی قَبْلَکُمْ رَجُلَانِ أَحَدُهُمَا مُطِیعٌ لِلَّهِ مُؤْمِنٌ وَ الآخَرُ کَافِرٌ بِهِ مُجَاهِرٌ بِعَدَاوَةِ أَوْلِیَائِهِ وَ مُوَالَاةِ أَعْدَائِهِ وَ کُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مَلِکٌ عَظِیمٌ فِي قُطْرٍ مِنَ الْأَرْضِ فَمَرِضَ الْکَافِرُ فَاشْتَهَی سَمَکَةً فِي غَیْرِ أَوَانِهَا لِأَنَّ ذَلِکَ الصِّنْفَ مِنَ السَّمَکِ کَانَ فِي ذَلِکَ الْوَقْتِ فِي اللُّجَجِ بِحَیْثُ لَا یُقْدَرُ عَلَیْهِ فَآیَسَتْهُ الْأَطِبَّاءُ مِنْ نَفْسِهِ وَ قَالُوا اسْتَخْلِفْ فِي مُلْکِکَ مَنْ یَقُومُ بِهِ فَلَسْتَ بِأَخْلَدَ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ فَإِنَّ شِفَاءَکَ فِي هَذِهِ السَّمَکَةِ الَّتِي اشْتَهَیْتَهَا وَ لَا سَبِیلَ إِلَیْهَا فَبَعَثَ اللَّهُ مَلَکاً وَ أَمَرَهُ أَنْ یُزْعِجَ تِلْکَ السَّمَکَةَ إِلَی حَیْثُ یَسْهُلُ أَخْذُهَا فَأُخِذَتْ لَهُ تِلْکَ السَّمَکَةُ فَأَکَلَهَا وَ بَرَأَ مِنْ مَرَضِهِ وَ بَقِيَ فِي مُلْکِهِ سِنِینَ بَعْدَهَا ثُمَّ إِنَّ ذَلِکَ الْمَلِکَ الْمُؤْمِنَ مَرِضَ فِي وَقْتٍ کَانَ جِنْسُ ذَلِکَ السَّمَکِ بِعَیْنِهِ لَا یُفَارِقُ الشُّطُوطَ الَّتِي یَسْهُلُ أَخْذُهُ مِنْهَا مِثْلَ عِلَّةِ الْکَافِرِ فَاشْتَهَی تِلْکَ السَّمَکَةَ وَ وَصَفَهَا لَهُ الْأَطِبَّاءُ وَ قَالُوا طِبْ نَفْساً فَهَذَا أَوَانُهُ تُؤْخَذُ لَکَ فَتَأْکُلُ مِنْهَا وَ تَبْرَأُ فَبَعَثَ اللَّهُ ذَلِکَ الْمَلَکَ فَأَمَرَهُ أَنْ یُزْعِجَ جِنْسَ تِلْکَ السَّمَکَةِ عَنِ الشُّطُوطِ إِلَی اللُّجَجِ لِئَلَّا یُقْدَرَ عَلَیْهِ فَلَمْ تُوجَدْ حَتَّی مَاتَ الْمُؤْمِنُ مِنْ شَهْوَتِهِ وَ بِعَدَمِ دَوَائِهِ فَعَجِبَ مِنْ ذَلِکَ مَلَائِکَةُ السَّمَاءِ وَ أَهْلُ ذَلِکَ الْبَلَدِ فِي الْأَرْضِ حَتَّی کَادُوا یُفْتَتَنُونَ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَی سَهَّلَ عَلَی الْکَافِرِ مَا لَا سَبِیلَ لَهُ إِلَیْهِ وَ عَسَّرَ عَلَی الْمُؤْمِنِ مَا کَانَ السَّبِیلُ إِلَیْهِ سَهْلًا فَأَوْحَی اللَّهُ إِلَی مَلَائِکَةِ السَّمَاءِ وَ إِلَی نَبِيٍّ ذَلِکَ الزَّمَانِ فِي الْأَرْضِ إِنِّي أَنَا اللَّهُ الْکَرِیمُ الْمُتَفَضِّلُ الْقَادِرُ لَا یَضُرُّنِي مَا أُعْطِي وَ لَا یَنْقُصُنِي مَا أَمْنَعُ وَ لَا أَظْلِمُ أَحَداً مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فَأَمَّا الْکَافِرُ فَإِنَّمَا سَهَّلْتُ لَهُ أَخْذَ السَّمَکَةِ فِي غَیْرِ أَوَانِهَا لِیَکُونَ جَزَاءً عَلَی حَسَنَةٍ کَانَ عَمِلَهَا إِذْ کَانَ حَقّاً أَلَّا أُبْطِلَ لِأَحَدٍ حَسَنَةً حَتَّی یَرِدَ الْقِیَامَةَ وَ لَا حَسَنَةَ فِي صَحِیفَتِهِ وَ یَدْخُلَ النَّارَ بِکُفْرِهِ وَ مَنَعْتُ الْعَابِدَ ذَلِکَ السَّمَکَةَ بِعَیْنِهَا لِخَطِیئَةٍ کَانَتْ مِنْهُ فَأَرَدْتُ تَمْحِیصَهَا عَنْهُ بِمَنْعِ تِلْکَ الشَّهْوَةِ وَ إِعْدَامِ ذَلِکَ الدَّوَاءِ وَ لِیَأْتِیَنِي وَ لَا ذَنْبَ عَلَیْهِ فَیَدْخُلَ الْجَنَّةَ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: در اقطار زمین دو پادشاه بودند یکی مؤمن و دیگری کافر. هر دو بیمار شدند و به نوعی خاص از ماهی محتاج گشتند. خداوند به فرشته‌ای دستور داد تا ماهی را بسوی صیادان براند تا نصیب پادشاه کافر گردد و عمرش به جهان باقی باشد و به فرشته‌ای دیگر دستور داد تا آن ماهیان را از تور صیادان سرزمین پادشاه مؤمن بازدارد تا آن ماهی که تنها دوای بیماری او بود به او نرسد و بمیرد. فرشتگان از حکمت این حکم خدا در شگفت شدند. نبی آن زمان‌علیه‌السلام فرمود: خداوند میفرماید من کریم و بخشنده و قادرم و آنچه میبخشم مرا ضرر نمیرساند و آنچه منع میکنم از من کاستی نگیرد و به احدی بقدر ذره‌ای ظلم نمیکنم. اما کافر، رسیدن آنچه را میخواست به او سهل کردم تا جزای خوبی‌هایی باشد که کرده چون من عمل هیچ کس را ضایع نمیکنم، تا در قیامت که میاید اجرش را گرفته باشد و بخاطر کفرش وارد آتش گردد و اما مؤمن، رسیدن آنچه را میخواست به او منع کردم تا خطاهایی که کرده را محو کنم تا نزدم بیاید و گناهی بر گردنش نباشد و به بهشتش درآورم.

۱۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و قَد سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ یُصَلّی نَوافِلَهُ فی مَوضِعٍ أو یُفَرِّقُها ـ: لا، بَل هاهُنا و هاهُنا؛ فإنَّها تَشهَدُ لَهُ یَومَ القِیامَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ هنگامی‌که از ایشان سؤال شد: آیا بهتر است انسان نمازهای مستحبی خود را در یک جا بخواند یا در جاهای

گوناگون؟ ـ اینجا و آنجا بخواند؛ زیرا (آن مکان‌ها) روز قیامت به سود او گواهی می‌دهند.

۱۷. رسول‌اللهﷺ: مِن تَکرِمَةِ الرّجُلِ لأخیهِ المُسلِمِ أن یَقبَلَ تُحفَتَهُ، و یُتحِفَهُ بما عِندَهُ، و لا یَتَکَلَّفَ لَهُ شیئاً.
پیامبر خداﷺ: از احترام مرد به برادرش این است که پیشکش او را بپذیرد و از همان چیزی که نزد خود دارد به او پیشکشی دهد و برای پیشکش دادن چیزی به او، خود را به تکلف و زحمت نیندازد.

۱۸. الإمام‌الصادقؑ: في قولِهِ تعالي: «نَبِّئْنا بِتَأْوِيلِهِ إِنّا نَراكَ مِنَ المُحْسِنِينَ» في قصّهِ يوسُفَ في السِّجنِ -: كانَ يقومُ علي المَريضِ و يَلتَمِسُ لِلمُحتاج و يُوَسِّعُ علي المَحبوسِ.
امام‌صادقؑ: درباره آیه «ما را از تعبیر آن آگاه کن که تو را از نیکوکاران می‌بینیم» که مربوط به داستان یوسف در زندان می‌شود، فرمود: آن حضرت (زندانیان) بیمار را تیمار می‌کرد و از حال نیازمندشان جویا می‌شد و به افراد زندانی رسیدگی می‌نمود.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: لَا يَخْدُمُ الْعِيَالَ إِلَّا صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَة.
پیامبر خداﷺ: به زن خود خدمت نکند مگر صدیق یا شهید یا مردی که خداوند خیر دنیا و آخرت او را بخواهد.

۲۰. الإمامُ عليؑ: اطْلُبُوا الرِّزْقَ فَإِنَّهُ مَضْمُونٌ لِطَالِبِه.
امام علیؑ: روزی را بجویید؛ زیرا روزی برای جویندهٔ آن ضمانت شده است.

۲۱. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ العَبدَ إذا أذنَبَ ذَنباً أُجِّلَ مِن غُدوَةٍ إلَى الليلِ، فإن استَغفَرَ اللهَ لم يُكتَبْ علَيهِ.
امام‌صادقؑ: هرگاه بنده گناهی مرتکب شود، از بامداد تا شب به او مهلت داده می‌شود. اگر آمرزش خواست، آن گناه برایش نوشته نمی‌شود.
الإمام‌الصادقؑ: مَن عَمِلَ سَيِّئَةً أُجِّلَ فيها سَبعَ ساعاتٍ مِن النهارِ، فإن قالَ: أستَغفِرُ اللهَ الذى لا إلَهَ إلّا هو الحَيُّ القَيُّومُ ـ ثلاثَ مَرّاتٍ ـ لم تُكتَبْ علَيهِ.
امام‌صادقؑ: هرکس گناهی کند، هفت ساعت از روز به او مهلت داده می‌شود. اگر در این مدت سه بار گفت: «استغفر الله الذی لا اله الا هو الحیّ القیوم» آن گناه برایش نوشته نمی‌شود.

۲۲. رسول‌اللهﷺ ـ لِيَهوديٍّ قامَ بَينَ يَدَيهِ و هُو يُحِدُّ النَّظَرَ إلَيهِ ـ: يا يَهوديُّ، ما حاجَتُكَ؟ قالَ: أنتَ أفضلُ أم موسَى بنُ عِمرانَ. فقالَ لَهُ النّبيﷺ: إنّهُ يُكرَهُ للعَبدِ أن يُزَكّي نَفسَهُ.
مردی یهودی در برابر رسول‌خداﷺ برخاست و به آن حضرت خیره شد. پیامبر فرمود: ای یهودی، چه می‌خواهی؟ عرض کرد: تو برتری یا موسی‌بن‌عمرانِ پیغمبر که خدا با او سخن گفت و تورات و عصا به او داد و دریا را برایش شکافت و با ابر بر سرش سایه انداخت؟ پیامبرﷺ فرمود: برای بنده، خوب نیست که خود را بستاید. اما (همین‌قدر) می‌گویم: وقتی آدمؑ گناه کرد توبه‌اش این بود که گفت: خدایا، به حق محمد و آل محمد از تو می‌خواهم که مرا بیامرزی؛ پس خداوند او را آمرزید.

۲۳. الإمامُ عليؑ: لو أنَّ الناسَ حينَ تَنزِلُ بِهِمُ النِّقَمُ، و تَزولُ عَنهُمُ النِّعَمُ، فَزِعُوا إلى رَبِّهم بِصِدقٍ مِن نِيّاتِهِم، وَوَلَهٍ مِن قُلوبِهِم، لَرَدَّ عليهِم كُلَّ شارِدٍ، و أصلَحَ لَهُم كُلَّ فاسِدٍ.
امام‌علیؑ: اگر مردم آن‌گاه که خشم و بلاها بر آنان فرود می‌آید و نعمت‌ها از میانشان می‌رود، با نیت‌های راست و درست و دل‌های مشتاق به پروردگارشان پناه برند، بی‌گمان هر گریخته و از دست رفته‌ای را به آنان بازگرداند و هر فسادی را برای آنان اصلاح کند.

۲۴. الامام‌علیؑ: أشَدُّ النّاسِ عَذاباً يَومَ القيامةِ المُتَسخِّطُ لِقَضاءِ اللهِ.
امام علیؑ: سخت ترین عذاب را در روز رستاخیز آن کسی دارد که از قضای الهی خشمگین و ناخشنود باشد.

۲۵. رسول‌اللهﷺ: ما قَرُبَ عَبدٌ مِن سُلطانٍ إلّا تَباعَدَ مِن اللهِ تعالى، ولا كَثُرَ مالُهُ إلّا اشْتَدَّ حِسابُهُ، ولا كَثُرَ تَبَعهُ إلّا كَثُرَ شَياطينُهُ.
پیامبر خداﷺ: هیچ بنده‌ای به فرمانروایی نزدیک نشد مگر آنکه از خدای تعالی دور گشت و مال و ثروتش فراوان نشد مگر آنکه حسابش سخت گشت و مریدانش زیاد نشدند مگر آنکه شیطان‌هایش افزون گشتند.

۲۶. رسول‌اللهﷺ: لا تَرفَعُونِي فَوقَ حَقِّي؛ فإن اللهَ تعالى اتَّخَذَنى عَبداً قبلَ أن يَتَّخِذَنى نَبِيّاً.
پیامبر خداﷺ: مرا از حق خودم (و حدی که دارم) بالاتر نبرید؛ خدای تعالی مرا، پیش‌ازآنکه پیامبر کند، بنده قرار داد.

۲۷. أنسُ بنُ مالِکٍ: أُهدِیَت لِلنَّبیِّﷺ ثَلاثُ طَوائِرَ، فأطعَمَ خادِمَهُ طائِراً، فلَمّا کانَ مِن الغَدِ أتَتهُ بِها، فقالَ لَها رسولُاللهﷺ أَلَم أنهَکِ أن تَرفَعی شَیئاً لغَدٍ؟! فإنَّ اللهَ یَأتی بِرِزقِ غَدٍ.

انس‌بن‌مالک: گوشت سه پرنده برایرسول‌خداﷺ هدیه آوردند. پیامبر یکی از آن‌ها را به خادم‌اش داد تا بخورد. فردای آن روز، خدمتکار آن پرنده را خدمت پیامبر آورد.رسول‌خداﷺ به او فرمود: مگر به تو نگفته بودم که (هیچ‌گاه) چیزی را برای فردا ذخیره نکن! زیرا خداوند روزی هر فردایی را می‌دهد.

۲۸. المحاسن، قَالَ رسولُاللهﷺ إِذَا تَغَوَّلَتِ الْغِیلَانُ فَأَذِّنُوا بِأَذَانِ الصَّلَاةِ.

رسول‌خداﷺ: هرگاه هراسان شدی اذان بگو.

قَالَ رسولُاللهﷺ مَنْ رُمِيَ أَوْ رَمَتْهُ الْجِنُّ فَلْیَأْخُذِ الْحَجَرَ الَّذِي رُمِيَ بِهِ فَلْیَرْمِ مِنْ حَیْثُ رُمِيَ وَ لْیَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ وَ کَفَی وَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ دَعَا لَیْسَ وَرَاءَ اللَّهِ مُنْتَهًی.

رسول‌خداﷺ: بسوی هرکه سنگی از جانب جن پرت شد همان سنگ را برگیرد و بسویی که از آنجا آمده پرتاب کند و بگوید خدا مرا کافی است و خدا فریادرس من است و قدرت همه از آن خداست.

۲۹. الإمامُعلیعليه‌السلام: لا تَرتابُوا فَتَشُکُّوا، و لا تَشُکُّوا فَتَکفُرُوا.

امام‌علیعليه‌السلام: دچار شبهه نشوید که گرفتار شک می‌شوید و شک نکنید که به کفر گرفتار می‌آیید و به نفس‌های خود میدان ندهید که در این صورت (در دین) سهل‌انگار می‌شود.

۳۰. المسیحُعليه‌السلام ـ لَمّا سَألَهُ الحَوارِیُّونَ عَن أولیاءِ اللهِ الّذینَ لا خَوفٌ علَیهِم و لا هُم یَحزَنونَ ـ: الّذینَ نَظَرُوا إلی باطِنِ الدُّنیا حِینَ نَظَرَ النّاسُ إلی ظاهِرِها. و أماتُوا مِنها ما یَخشَونَ أن یُمیتَهُم، و تَرَکوا ما عَلِموا أنْ سَیَترُکُهُم. یُحِبُّونَ اللهَ تعالی و یَستَضیؤونَ بِنُورِهِ، و یُضیؤونَ بِهِ.

مسیحعليه‌السلام ـ در پاسخ به این سؤال حواریان که: دوستان خدا که نه بیمی دارند و نه اندوهگین می‌شوند چه کسانی هستند؟ ـ: کسانی که به باطن دنیا می‌نگرند درحالی‌که مردم به ظاهر آن چشم دوخته‌اند. آنچه را از دنیا که بیم دارند (فضیلت‌های) آنان را بمیراند می‌میرانند و آنچه را که می‌دانند به زودی آن‌ها را ترک خواهند گفت ترک می‌کنند. خدای ممتعال را دوست دارند و از نور او پرتو می‌گیرند و به واسطهٔ آن به دیگران روشنایی می‌بخشند.

۳۱. وَ قَالَ لِابْنِهِ یَا بُنَیَّ إِیَّاکَ وَ مُعَادَاةَ الرِّجَالِ فَإِنَّهُ لَنْ یُعْدِمَکَ مَکْرُ حَلِیمٍ أَوْ مُفَاجَاةُ لَئِیمٍ.

امامعليه‌السلام به فرزندش فرمود: با مردمان دشمنی مکن زیرا یا حلیم‌اند و به مکر تو را از پای در میاورند یا لئیم‌اند و با تو گلاویز میشوند.

الإمامُ الهادیعليه‌السلام: الغَضَبُ علی مَن تَملِکُ لُؤمٌ.

امام‌هادیعليه‌السلام: خشم‌گرفتن بر کسی‌که تحت اختیار تو می‌باشد، پستی است.

۳۲. رسولُاللهﷺ لأبی ذَرٍّ: یا أباذرٍّ، إیّاکَ و الغِیبَةَ؛ فإنَّ الغِیبَةَ أشَدُّ مِن الزِّنا... قلتُ: یا رسولَالله، و ما الغِیبَةُ؟ قالَ: ذِکرُکَ أخاکَ بما یَکرَهُ.

پیامبر خداﷺ به ابوذر فرمود: ای اباذر! از غیبت بپرهیز که غیبت بدتر از زناست... عرض کردم: ای پیامبر خدا! غیبت چیست؟ فرمود: غیبت این است که از برادرت چیزی بگویی که خوش ندارد.

رسولُاللهﷺ: الغِیبَةُ أن تَذکُرَ الرجُلَ بما فیهِ مِن خَلفِهِ.

پیامبر خداﷺ: غیبت آن است که آنچه (از عیب) در کسی هست، پشت سر او بگویی.

رسولُاللهﷺ ما کَرِهتَ أن تُواجِهَ أخاکَ فهُو غِیبَةٌ.

پیامبر خداﷺ: هر چیزی که خوش نداری روبه‌روی برادرت بگویی، آن غیبت است.

۳۳. الإمامُعلیعليه‌السلام: جُودُ الوُلاةِ بِفَیءِ المُسلمینَ جورٌ و خَتْرٌ.

امام‌علیعليه‌السلام: بخشش حکمرانان از اموال عمومی مسلمانان، ستم و خیانت است.

۳۴. الإمامُالصادقعليه‌السلام: لا یَزالُ العِزُّ قَلِقاً حتّی یَأتِیَ داراً قَدِ استَشعَرَ أهلُها الیَأسَ مِمّا فی أیدی النّاسِ فَیوطِنَها.

امام‌صادقعليه‌السلام: عزت پیوسته بی‌قراری می‌کند تا آن که به خانه‌ای درآید که اهل آن چشم طمع به دست مردم نداشته باشند و در آنجا مستقر می‌شود.

۳۵. رسولُاللهﷺ: ما اجتَمَعَ قَومٌ فی بَیتٍ مِن بُیوتِ اللهِ یَتلُونَ کتابَ اللهِ و یَتَدارَسُونَهُ بینَهُم إلّا نَزَلَت علَیهِمُ السَّکینَةُ.

رسول‌خداﷺ: هیچ گروهی در خانه‌ای از خانه‌های خدا برای تلاوت کتاب خدا و مباحثهٔ آن جمع نشدند، مگر اینکه آرامش بر آنان فرود آمد.

۳۶. الإمامالصادقﷺ ـ إنّ المَرَضَ علی وُجوهٍ شَتّی: مَرَضُ بَلوی، و مَرَضُ عُقوبَةٍ، و مَرَضٌ جُعِلَ عِلَّةً للفَناءِ، و أنتَ تَزعُمُ أنّ ذلکَ مِن أغذِيَةٍ رَدِيّةٍ، و أشرِبَةٍ وَبِيّةٍ، أو عِلَّةٍ كانت بأُمِّهِ.

زندیقی از امام‌صادقﷺ پرسید: کودک خردسالی که نه گناهی کرده و نه جرمی از او سر زده است، چرا باید سزاوار دردها و بیماری‌ها باشد؟ حضرت فرمود: بیماری‌ها چند گونه است: بیماری بلا و آزمایش و بیماری کیفر و بیماریی که علتِ مرگ و نابودی است. حال آنکه تو خیال می‌کنی که این بیماری‌ها به‌سبب مصرف غذاهای بد و نوشیدنی‌های آلوده است، یا به‌سبب بیماریی است که مادرش داشته و خیال می‌کنی که هرکس به بدن خود درست رسیدگی و از آن مراقبت کند و دربارهٔ وضع خود نیک بیندیشد و غذاهای سودمند و مضرّ را بشناسد، بیمار نمی‌شود. و در گفتهٔ خود به کسی گرایش نشان می‌دهی که می‌پندارد بیماری و مرگ جز ناشی از خوراک و آشامیدنی‌ها نیست. درحالی‌که آموزگار پزشکان، ارسطو و سردستهٔ حکیمان، افلاطون، نیز مردند و جالینوس پیر گشت و چشمانش کم‌سو شد و آن‌گاه که مرگ به سراغش آمد، نتوانست آن را از خود دور کند.

۳۷. الإمامُعليﷺ: مَن صَحَّ يَقينُهُ زَهِدَ في المِراءِ.

امام‌علیﷺ: کسی‌که یقینش درست باشد، به مجادله بی‌رغبت است.

۳۸. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِﷺ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا دَعَا لَمْ يَزَلِ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ.

امام‌صادقﷺ: چون بنده دعا کند خداوند در پی برآوردن حاجاتش است مادامیکه عجله نکند.

وَ عَنْهُﷺ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا عَجَّلَ فَقَامَ لِحَاجَتِهِ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى اسْتَعْجَلَ عَبْدِي أَ تَرَاهُ يَظُنُّ أَنَّ حَوَائِجَهُ بِيَدِ غَيْرِي ...

و فرمود: بنده چون عجله کند و خود به حاجتش برخیزد خداوند گوید بنده‌ام شتاب کرد آیا گمان میکند برآوردن حوائج بدست کسی جز من است؟

وَ عَنْهُﷺ لَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ بِخَيْرٍ وَ رَخَاءٍ وَ رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ فَيَقْنَطُ فَيَتْرُكُ الدُّعَاءَ قُلْتُ لَهُ كَيْفَ يَسْتَعْجِلُ قَالَ يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ مُنْذُ كَذَا وَ كَذَا وَ لَا أَرَى الْإِجَابَةَ ...

و فرمود: مؤمن مادامیکه شتاب نکرده در خیر و خوبی و رحمت است. اما مأیوس میشود و دعا کردن را ترک میکند و میگوید فلان مدت است که دعا میکنم و اجابتی ندیده‌ام.

۳۹. الإمامُعليﷺ: مَن يَكُنِ اللهُ أمَلَهُ يُدرِكْ غايَةَ الأمَلِ و الرَّجاءِ.

امام‌علیﷺ: کسی‌که خدا آرمانش باشد، به منتهای آرمان و امید برسد.

الإمامُعليﷺ: مَن أمَّلَ غَيرَ اللهِ سبحانَهُ أكذَبَ آمالَهُ.

امام‌علیﷺ: هرکس به غیر خدای سبحان امید بندد، امیدهایش را دروغ (و نقش بر آب) یابد.

الإمامُعليﷺ: ضاعَ مَن كانَ لَهُ مقصَدٌ غَيرُ اللهِ.

امام‌علیﷺ: کسی‌که مقصدی جز خدا داشته باشد، گم شود.

۴۰. رسول‌اللهﷺ: كُن لِما لا تَرجُو أرجى مِنكَ لِما تَرجُو؛ فإنّ أخِي موسى بنَ عِمرانَ ذَهَبَ لِيَقتَبِسَ ناراً فَكَلَّمَهُ رَبُّهُ عَزَّوجلَّ.

پیامبر خداﷺ: به آنچه امیدش را نداری امیدوارتر باش از آنچه به آن امیدواری؛ چه برادرم موسی‌بن‌عمران رفت که آتش بیاورد اما خداوندﷻ با او سخن گفت.

الإمامُعليﷺ: كُن لِما لا تَرجُو أرجى مِنكَ لِما تَرجُو؛ فإنّ موسى بنَ عِمرانَﷺ خَرَجَ يَقتَبِسُ لِأهلِهِ ناراً فَكَلَّمَهُ اللهُ عَزَّوجلَّ فَرَجَعَ نَبِيّاً، و خَرَجَتْ مَلِكَةُ سَبَإٍ فَأسلَمَتْ مَعَ سُليمانَﷺ، و خَرَجَ سَحَرَةُ فِرعَونَ يَطلُبُونَ العِزَّةَ لِفِرعَونَ فَرَجَعُوا مُؤمِنِينَ.

امام‌علیﷺ: به آنچه امیدش را نداری امیدوارتر باش از آنچه بدان امید داری؛ زیراکه موسی‌بن‌عمرانﷺ رفت که برای خانواده‌اش آتش برگیرد اما (در آنجا) خداوندﷻ با او به سخن در آمد و پس، پیامبر برگشت؛ ملکهٔ سبا نیز از کشور خود بیرون آمد، اما با سلیمان مسلمان شد و جادوگران فرعون برای تقویت قدرت فرعون بیرون آمدند، اما مؤمن برگشتند.

چهل حدیث ٥٦

١. رسول‌اللهﷺ: مَا فَتَحَ رَجُلٌ عَلَى نَفْسِهِ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَاباً مِنَ الْفَقْرِ

پیامبر خداﷺ:هیچ مردی دَرِ نیاز خواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند دی از فقر را به روی او باز کرد.

رسول‌اللهﷺ: مَا مِنْ عَبْدٍ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَاباً مِنَ الْمَسْأَلَةِ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَاباً مِنَ الْفَقْرِ

پیامبر خداﷺ: هیچ بنده‌ای دری از نیازخواهی را به روی خود نگشود، مگر آن که خداوند هفتاد دَرِ فقر را به روی او گشود.

رسول‌اللهﷺ: مَنْ فَتَحَ عَلَى نَفْسِهِ بَابَ مَسْأَلَةٍ فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ بَاباً مِنَ الْفَقْرِ لَا يَسُدُّ أَدْنَاهَا شَيْءٌ

پیامبر خداﷺ: هر که دَرِ یک نیازخواهی را به روی خود بگشاید خداوند هفتاد در فقر را به رویش باز کند که کمترینِ آن را هیچ چیز نبندد.

٢. إنّ النبيّﷺ كانَ يُحِبُّ الفَأْلَ الحَسَنَ و يَكرَهُ الطِّيَرَةَ، و كانَ يَأمُرُ مَن رَأى شَيئاً يَكرَهُهُ و يَتَطَيَّرُ مِنهُ أن يقولَ: اللهُمّ لا يُؤتِي الخَيرَ إلّا أنتَ، و لا يَدفَعُ السَّيِّئاتِ إلّا أنتَ، و لا حولَ و لا قُوَّةَ إلّا بكَ.

رسول‌اللهﷺ فال خوب‌زدن را دوست داشت و فال بدزدن را خوش نداشت و می‌فرمود که هرکس چیز ناخوشایندی دید که به نظرش بدشگون می‌آید، بگوید: خدایا! خوبی را کسی جز تو نمی‌دهد و بدی‌ها را کسی جز تو دفع نمی‌کند و هیچ جنبش و نیرویی نیست مگر به کمک تو.

٣. الامام‌علیؑ: مِن أوكَدِ أسبابِ العَقلِ رَحمَةُ الجُهّالِ.

امام‌علیؑ: از محکمترین رشته‌های خرد، ترحم کردن به مردمان نادان است.

٤. الإمامُ الهادیؑ:إنَّ الظَّالِمَ الْحَالِمَ يَكَادُ أَنْ يُعْفَى عَلَى ظُلْمِهِ بِحِلْمِهِ وَ إِنَّ الْمُحِقَّ السَّفِيهَ يَكَادُ أَنْ يُطْفِئَ نُورَ حَقِّهِ بِسَفَهِهِ.

امام هادیؑ: حق کُش بردبار با بردباری خود حق کشی‌اش را می‌پوشاند و مُحِقّ نابردبار با ناشکیبی خود نور حقّش را خاموش می‌کند.

٥. رُوِيَ أنّ مسيلمةَ الكَذّابَ أخَذَ رجُلَينِ مِن المُسلمينَ فقالَ لأحَدِهِما: ما تَقولُ فِي محمّدٍ؟ قالَ: رسولُ‌اللهﷺ، قالَ: فما تقولُ فِيَّ؟ قالَ: أنتَ أيضاً، فخَلّاهُ، و قالَ للآخَرِ: ما تَقولُ في محمّدٍ؟ قالَ: رسولُ‌الله، قالَ: فما تقولُ فِيَّ؟ قالَ أنا أصَمُّ، فأعادَ عليهِ ثَلاثاً فأعادَ جَوابَهُ الأوَّلَ فَقَتَلَهُ، فبَلَغَ ذلكَ رسولَ‌اللهﷺ فقالَ: أمّا الأوَّلُ فَقَد أخَذَ بِرُخصَةِ اللهِ، (و أمّا الثّاني) فَقَد صَدَعَ بالحَقِّ فهَنيئاً لَهُ.

روایت شده است که مسیلمهٔ کذّاب دو مرد مسلمان را دستگیر کرد. به یکی از آن‌ها گفت: دربارهٔ محمد چه می‌گویی؟ گفت: او رسول‌خداست. گفت: نظرت دربارهٔ من چیست؟ گفت: تو نیز فرستادهٔ خدایی. مسیلمه او را آزاد کرد. به دیگری گفت: دربارهٔ محمد چه می‌گویی؟ گفت: اورسول‌خداست. گفت: نظرت دربارهٔ من چیست؟ گفت: گوشم سنگین است. مسیلمه سه بار سؤال خود را پرسید و آن مرد مسلمان هربار همان جواب را داد. مسیلمه او را به قتل رسانید. این خبر به رسول‌خداﷺ رسید، فرمود: آن اولی به رخصت (و اجازهٔ) خداوند عمل کرد و دومی حق را آشکار ساخت، گوارایش باد.

٦. الإمام‌الصادقؑ:مَنْ سَأَلَ النَّاسَ شَيْئاً وَ عِنْدَهُ مَا يَقُوتُهُ يَوْمَهُ فَهُوَ مِنَ الْمُسْرِفِينَ.

امام‌صادقؑ: هر که به اندازه خوراک روز خود داشته باشد و دست سؤال به سوی مردم دراز کند،از اسرافکاران است.

٧. رسول‌اللهﷺ: أفضَلُ العِبادَةِ الدُّعاءُ، فإذا أذِنَ اللهُ لِلعَبدِ في الدُّعاءِ فَتَحَ لَهُ بابَ الرَّحمَةِ.

پیامبر خداﷺ: برترین عبادت دعاست. هرگاه خداوند به بنده اذن (و توفیق) دعا دهد دَرِ رحمت را به روی او بگشاید. بی‌گمان هیچ‌کس با دعاکردن هلاک نمی‌شود.

٨. الإمام‌الصادقؑ: مَن دَخَلَ في هذا الدِّينِ بالرِّجالِ أخرَجَهُ مِنهُ الرِّجالُ كما أدخَلُوهُ فيهِ، و مَن دَخَلَ فيهِ بِالكِتابِ و السُّنَّةِ زالَتِ الجبالُ قَبلَ أن يَزولَ.

امام‌صادقؑ: هرکه از طریق (مجذوب‌شدن به شخصیت) اشخاص به این دین درآید همان اشخاص همچنان‌که او را به آن درآورده‌اند از آن خارجش کنند و کسی‌که از طریق کتاب و سنت به این دین وارد شود، کوه‌ها بجنبند و او نجنبد (و در عقیده و دینش متزلزل نشود).

٩. رسول‌اللهﷺ: الهَدِيَّةُ على ثَلاثَةِ أوجُهٍ: هَدِيَّةُ مُكافاةٍ، و هَدِيَّةُ مُصانَعَةٍ، و هَدِيَّةٌ للهِ عَزَّوجلَّ.

پیامبر خداﷺ: هدیه سه گونه است: هدیهٔ جبرانی، هدیهٔ رشوه‌ای و تملّق‌آمیز و هدیه به‌خاطر خداوند عزوجل.

١٠. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: قالَ لُقمانُ لابنِهِ: للحاسِدِ ثَلاثُ عَلاماتٍ: يَغْتابُ إذا غابَ، و يَتَملّقُ إذا شَهِدَ، و يَشْمَتُ بالمُصيبَةِ.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: لقمان به فرزندش گفت: حسود را سه نشانه است: پشت سر غیبت می‌کند، روبه‌رو تملّق می‌گوید و از گرفتاری دیگران شاد می‌شود.

١١. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: مَن قَبِلَ اللهُ مِنهُ صلاةٌ واحِدَةٌ لم يُعَذِّبْهُ، و مَن قَبلَ مِنهُ حَسَنةً لَم يُعَذِّبْهُ.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: هرکه خداوند از او یک نماز بپذیرد، عذابش نمی‌کند و از هرکه یک کار نیک از او بپذیرد عذابش نمی‌کند.

١٢. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: ما ازدادَ عبدٌ قَطُّ فِقهاً في دِينِهِ إلّا ازدَادَ قَصداً في عَمَلِهِ.
پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هیچ‌گاه بنده‌ای بر فقه و شناخت خود از دینش نیفزود، مگر اینکه بر میانه‌روی او در عملش افزوده گشت.

١٣. الإمامُ عليٌّ‌عليه‌السلام: زَوَالُ الدُّوَلِ بِاصْطِنَاعِ السُّفَلِ.
امام علی‌عليه‌السلام: از بین رفتن دولت‌ها، نتیجه به کار گرفتن فرومایگان است.

١٤. الإمامُ الرِّضا‌عليه‌السلام: حَرَّمَ اللهُ عُقوقَ الوالِدَينِ لِما فيهِ مِن الخُروجِ مِن التَّوفيقِ لِطاعَةِ اللهِ عَزَّوجلَّ، والتَّوقيرِ لِلوالِدَينِ و تَجَنُّبِ كُفرِ النِّعمَةِ، و إبطالِ الشُّكرِ، و ما يَدعو مِن ذلكَ إلى قِلَّةِ النَّسلِ و انقِطاعِهِ، لِما في العُقوقِ مِن قِلَّةِ تَوقيرِ الوالِدَينِ و العِرفانِ بِحَقِّهِما، و قَطعِ الأرحامِ، والزُّهدِ مِن الوالِدَينِ في الوَلَدِ، و تَركِ التَّربيَةِ بِعِلَّةِ تَركِ التَّربيَةِ بِعِلَّةِ تَركِ الوَلَدِ بِرَّهُما.
امام‌رضا‌عليه‌السلام: خداوند نافرمانی پدر و مادر را از این جهت حرام فرموده است که موجب از دست‌دادن توفیق طاعت خداوند عزوجل و ناسپاسی نعمت و از بین رفتن شکر و سپاسگزاری و کم‌شدن نسل و قطع‌شدن آن می‌شود؛ زیرا نافرمانی والدین سبب می‌گردد که به پدر و مادر احترام گذاشته نشود، حق و حقوق آن‌ها شناخته نشود، پیوندهای خویشاوندی قطع گردد، پدر و مادر به داشتن فرزند بی‌رغبت شوند و به علت نیکی‌نکردن و فرمان‌نبردن فرزند از پدر و مادر، آنان نیز کار تربیت او را رها سازند.

١٥. تفسيرِ الإمام‌عليه‌السلام، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله عَجَباً لِلْعَبْدِ الْمُؤْمِنِ مِنْ شِيعَةِ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ‌عليه‌السلام أَنْ يُنْصَرَ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَعْدَائِهِ فَقَدْ جُمِعَ لَهُ خَيْرُ الدَّارَيْنِ وَ إِنِ امْتُحِنَ فِي الدُّنْيَا فَقَدِ ادُّخِرَ لَهُ فِي الآخِرَةِ مَا لَا يَكُونُ لِمِحْنَتِهِ فِي الدُّنْيَا قَدْرٌ عِنْدَ إِضَافَتِهَا إِلَى نِعَمِ الآخِرَةِ وَ
رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: عجیب از بنده مؤمن که اگر در دنیا نصرت یابد و بر دشمنان پیروز شود خیر دنیا و آخرت برایش جمع شده و اگر در دنیا شکست بخورد و به سختی افتد برایش در آخرت ذخیره شود و بیش از آنچه ممکن بود در دنیا سود کند در آخرت سود برد.

١٦. الإمامُ عليٌّ‌عليه‌السلام: اللِّئامُ أصبَرُ أجساداً، الكِرامُ أصبَرُ أنفُساً.
امام‌علی‌عليه‌السلام: فرومایگان، پیکرهایشان صبورتر است؛ گران‌مایگان جان‌هایشان شکیباتر است.

١٧. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله ـ لِعائشةَ لَمّا أهدَت إلَيها امرأةٌ مِسكينَةٌ هَدِيَّةً فلَم تَقبَلْها رَحمَةً لَها ـ: أَلا قَبِلتيها مِنها و كافَيتيها مِنها؟! فلا تَرى أنَّكِ حَقَّرتيها! يا عائشةُ، تَواضَعي فإنَّ اللهَ يُحِبُّ المُتواضِعينَ و يُبغِضُ المُستَكبِرينَ.
رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: زن مستمندی هدیه‌ای برای عایشه آورد، اما عایشه از روی ترحم و دلسوزی آن را قبول نکرد. پیامبر‌صلى‌الله‌عليه‌وآله به او فرمود: چرا آن را قبول نکردی و متقابلاً هدیه‌ای به او ندادی که فکر نکند او را تحقیر کرده‌ای؟ ای عایشه، فروتن باش؛ زیرا خداوند فروتنان را دوست می‌دارد و از افراد متکبر نفرت دارد.

١٨. الإمامُ عليٌّ‌عليه‌السلام: مَا مِنْ أَحَدٍ أَوْدَعَ قَلْباً سُرُوراً إِلَّا وَ خَلَقَ اللَّهُ لَهُ مِنْ ذَلِكَ السُّرُورِ لُطْفاً فَإِذَا نَزَلَتْ بِهِ نَائِبَةٌ جَرَى إِلَيْهَا كَالْمَاءِ فِي انْحِدَارِهِ حَتَّى يَطْرُدَهَا عَنْهُ كَمَا تُطْرَدُ غَرِيبَةُ الْإِبِلِ.
امام علی‌عليه‌السلام: هیچ کس دلی را شادمان نسازد مگر آن که خداوند از آن شادمانی لطفی بیافریند و بدان گاه که گرفتاری و مصیبتی بدو رسد آن لطف، همچون آبی که در نشیب روان گردد، به سوی آن مصیبت و گرفتاری سرازیر شود و آن را از او دور گرداند، همچنان که شتر غریبه (از میان رمه شتران) رانده می‌شود.

١٩. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: جُلُوسُ الْمَرْءِ عِنْدَ عِيَالِهِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنِ اعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا.
پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: نشستن مرد کنار همسرش نزد خداوند محبوب‌تر است تا اعتکاف در مسجد من.

٢٠. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام— لَمّا قَالَ لَهُ أَبُو عُبَيْدَةَ: أُدْعُ اللَّهَ لِي أَنْ لَا يَجْعَلَ رِزْقِي عَلَى أَيْدِي الْعِبَادِ—: أَبَى اللَّهُ عَلَيْكَ ذَلِكَ إِلَّا أَنْ يَجْعَلَ أَرْزَاقَ

الْعِبَادِ بَعْضَهُمْ مِنْ بَعْضٍ وَ لَكِنِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ رِزْقَكَ عَلَى أَيْدِي خِيَارِ خَلْقِهِ فَإِنَّهُ مِنَ السَّعَادَة.

ابوعبیده به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کرد: «دعا کن که خداوند روزی مرا در دست بندگانش قرار ندهد»؛ امام‌علیه‌السلام فرمود: خداوند چنین کاری نمی‌کند. او روزی بندگان را در دست یکدیگر قرار داده است؛ اما از خدا بخواه که روزیت را در دست بندگان خوبش قرار دهد؛ که این از خوشبختی است.

٢١. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أقِلُّوا الدُّخولَ علَى الأغنياءِ، فإنَّهُ أحرى أن لا تَزدَرُوا نِعَمَ اللهِ عَزَّوجلَّ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: کمتر نزد توانگران روید؛ زیرا سزاوار است که نعمت‌های خدای‌عزوجل را خوار و حقیر نشمارید.

٢٢. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن سَرَّهُ أن يَستَجِمَّ لَهُ بَنو آدَمَ قِياماً دَخَلَ النّارَ.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر کس خوش داشته باش که مردمان بسیاری در حضورش بایستند و او نشسته باشد، وارد آتش شود.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يُقام لي، إنَّما يُقامُ لِلهِ عزَّوجلَّ.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: برای من نباید از جا بلند شد. فقط برای خدای عزوجل باید برخاست.

٢٣. الإمامُ الرِّضا‌علیه‌السلام: مَن لَقِيَ فقيراً مُسلِماً فَسَلَّمَ علَيهِ خِلافَ سَلامِهِ علَى الغَنيِّ لَقِيَ اللهَ عَزَّوجلَّ يَومَ القِيامَةِ و هُو علَيهِ غَضبانُ.

امام‌رضا‌علیه‌السلام: هرکس با مسلمانی فقیر روبه‌رو شود و به او سلامی متفاوت با سلامی کند که به ثروتمند می‌کند، روز قیامت خدای عزوجل را دیدار کند درحالی که خدا از او در خشم است.

٢٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أمَرَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله عليّاً و سلمانَ و أباذرٍّ أن يُنادُوا في المَسجدِ بأعلى أصواتِهم بأنَّهُ إيمانَ لِمَن لَم يأمَن جارُهُ بَوائِقَهُ.

امام‌صادق‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: پیامبر به علی و سلمان و ابوذر دستور داد با تمام قدرت در مسجد اعلام کنند ایمان ندارد هر آن کس که همسایه اش از شر او در امان نباشد.

رسولُ‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن منَعَ الماعُونَ جارَهُ مَنَعهُ اللهُ خَيرَهُ يَومَ القِيامَةِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر کس کالایی را از همسایه خود دریغ دارد خداوند در روز رستاخیز خیر خود را از او دریغ دارد.

٢٥. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنّ لِلّهِ تَبارَكَ وَ تَعالى عَلى عبدِهِ المؤمنِ أربَعينَ جُنَّةً، فمتى أذنَبَ ذنباً (كبيراً) رَفَعَ عَنهُ جُنَّةً، فإذا عابَ أخاهُ المؤمنَ بشيءٍ يَعلَمُهُ مِنهُ انكَشَفَتْ تِلكَ الجُنَنُ عَنهُ، و يَبقى مَهتوكَ السِّترِ، فَيَفتَضِحُ في السماءِ على ألسِنَةِ المَلائكةِ و في الأرضِ على ألسِنَةِ الناسِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدای تبارک و تعالی برای بندهٔ مؤمن خود چهل سپر قرار داده است. هرگاه گناهی [بزرگ] از او سر زند یک سپر کنار می‌رود و چون از برادر مؤمن خود عیبی بداند و او را بدان سرزنش کند دیگر سپرها کنار روند و بی‌پرده ماند و بدین‌سان در آسمان به زبان فرشتگان رسوا شود و در زمین به زبان مردم.

٢٦. الامام‌علی‌علیه‌السلام: يَهلِكُ فِيَّ اثنانِ و لا ذَنبَ لي: مُحِبٌّ مُفرِطٌ، و مُبغِضٌ مَفَرِّطٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: در باب من دو گروه هلاک می‌شوند، درحالی‌که من بی‌گناهم: دوست افراطی و دشمن افراطی.

٢٧. الإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام ـ أيضاً ـ وارزُقْني صِحَّةً في عِبادَةٍ، و فَراغاً في زَهادَةٍ.

امام سجاد‌علیه‌السلام: خدایا! تندرستی و صحّتی که با عبادت گذرد و فراغتی که با پاک‌دامنی همراه باشد، روزیم فرما.

الإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام ـ مِن دعائِهِ في يومِ عَرَفَةَ ـ: و أذِقْني طَعمَ الفَراغِ لِما تُحِبُّ بِسَعَةٍ مِن سَعَتِكَ و جهادا فيما يقرّبني اليك.

در دعای روز عرفه ـ: (خدایا) مزهٔ فراغت برای انجام آنچه تو دوست داری و کوشش در آنچه به تو نزدیک می‌گرداند نصیبم فرما.

٢٨. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِذَا تَلَاعَنَ اثْنَانِ فَتَبَاعَدْ مِنْهُمَا فَإِنَّ ذَلِكَ مَجْلِسٌ تَنْفِرُ عَنْهُ الْمَلَائِكَة

امام‌صادق‌علیه‌السلام: چون دو نفر یکدیگر را نفرین کنند از آندو دور شو که آنجا جایی است که ملائکه از آن متنفّرند.

عَنِ النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَا قَعَدَ عِدَّةٌ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَعَدَ مَعَهُمْ عِدَّةٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ...

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: عده‌ای از زمینیان در جایی گرد نیایند و بیاد خدا نباشند جز اینکه تعدادی فرشته با آنها همنشین‌اند.

٢٩. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: الشَّكُّ يُطفِئُ نورَ القَلبِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: شک، نور دل را خاموش می‌کند.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: بِدَوامِ الشَّكِّ يَحدُثُ الشِّركُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: با استمرار شک، شرک پدید می‌آید.

٣٠. الإمامُعليعليه‌السلام فی وصف المؤمنين: هُم قَومٌ أخلَصوا للهِ تعالی في عِبادَتِهِ، و نَظَروا إلی باطِنِ الدُّنيا حِينَ نَظَرَ النّاسُ إلی ظاهِرِها.

امام‌علی‌علیه‌السلام ـ در وصف مؤمنین ـ: آنان مردمی هستند که در عبادت خداوند متعال اخلاص می‌ورزند و زمانی‌که مردم ظاهر دنیا را می‌بینند، آنان باطن دنیا را مشاهده می‌کنند

٣١. وَ قَالَ الامام العلی‌علیه‌السلام: هَلَكَ مَنْ لَيْسَ لَهُ حَكِيمٌ يُرْشِدُهُ وَ ذَلَّ مَنْ لَيْسَ لَهُ سَفِيهٌ يَعْضُدُهُ ...

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکس را حکیمی نباشد که رشدش دهد هلاک شود و هرکس را سفیهی نباشد که یاریش کند ذلیل شود.

٣٢. الإمامُالكاظم‌علیه‌السلام: مَن ذَكَرَ رجُلاً مِن خَلفِهِ بما هُو فيهِ ممّا عَرَفَهُ الناسُ لم يَغتَبْهُ، و مَن ذَكَرَهُ مِن خَلفِهِ بما هُو فيهِ ممّا لا يَعرِفُهُ الناسُ اغتابَهُ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: هرکس پشت‌سر دیگری چیزی بگوید که در او هست و مردم هم آن را می‌دانند غیبتش نکرده است، اما اگر کسی پشت سرش چیزی را بگوید که در او هست ولی مردم نمی‌دانند، غیبتش کرده است.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الغِيبَةُ أن تقولَ فی أخيكَ ما سَتَرَهُ اللهُ علَيهِ، و أمّا الأمرُ الظاهِرُ فيهِ مِثلُ الحِدَّةِ و العَجَلَةِ فلا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: غیبت آن است که دربارهٔ برادرت چیزی بگویی که خداوند آن را پوشیده نگه داشته است، اما (ذکر) خصلت‌های آشکاری چون تندخویی و شتاب‌زدگی غیبت نیست.

٣٣. رسول‌اللهﷺ: ما مِن غَريمٍ ذَهَبَ بِغَريمِهِ إلی والٍ مِن وُلاةِ المُسلمينَ، واستَبانَ لِلوالِي عُسرَتُهُ إلّا بَرِئَ هذا المُعسِرُ مِن دَينِهِ، و صارَ دَينُهُ علی والِي المُسلِمينَ فِيما في يَدَيهِ مِن أموالِ المُسلِمينَ.

پیامبر خداﷺ: هیچ طلبکاری نیست که بدهکار خود را نزد حکمرانی از حکمرانان مسلمانان ببرد و تنگ‌دستی بدهکار بر حکمران معلوم شود، مگر آنکه بدهکاری از دوش این بدهکار برداشته گردد و به گردن حکمران افتد و او باید آن را از اموال مسلمانان که در اختیار دارد بپردازد.

٣٤. الامام‌علی‌علیه‌السلام: العاقِلُ مَن أحرَزَ أمرَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خردمند کسی است که کار خود را محکم کند.

الامام‌علی‌علیه‌السلام: العاقِلُ مَن و وَضَعَ سَعيَهُ فی مَواضِعِه.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خردمند کسی است که کوشش خود را در جایگاه‌های آن گذارد (سعی بی‌جا و بی‌حاصل نکند).

الامام‌علی‌علیه‌السلام: العاقِلُ يَجتَهِدُ فی عَمَلِهِ، و يُقَصِّرُ مِن أمَلِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خردمند، در عمل خود می‌کوشد و آرزوی خویش را کوتاه می‌گرداند.

٣٥. رسول‌اللهﷺ: مَن قَرَأَ القرآنَ قَبلَ أن يَحتَلِمَ فَقَد أُوتِيَ الحُكمَ صَبّياً.

پیامبر خداﷺ: هر کس پیش از بلوغ قرآن بخواند، در کودکی به او حکمت داده شده است.

٣٦. الامام‌علی‌علیه‌السلام: اصطَنِعوا المَعروفَ بِما قَدَرتُم عَلَی اصطِناعِه؛ فإنَّهُ يَقی مَصارِعَ السُّوءِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: تا جایی که توانایی بر کار خیر دارید، خوبی کنید؛ زیرا کارهای خیر آدمی را از مهلکه‌ها و مرگ‌های ناگوار نگه می‌دارد.

٣٧. – الإمامُالكاظم‌علیه‌السلام: مَن لَم يَعقِل عَنِ اللهِ لَم يَعقِد قَلبَهُ عَلی مَعرِفةٍ ثابِتَةٍ يُبصِرُها و يَجِدُ حَقيقَتَها فی قَلبِهِ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: هر که علم خود را از طریق خدا (کتاب و سنت) نگیرد، دلش با شناختی استوار که آن را ببیند و حقیقتش را در قلب خویش بیابد، گره نخورد.

٣٨. قَالَ رسول‌اللهﷺ رَحِمَ اللَّهُ عَبْداً طَلَبَ مِنَ اللَّهِ حَاجَةً فَأَلَحَّ فِي الدُّعَاءِ اسْتُجِيبَ لَهُ أَوْ لَمْ يُسْتَجَبْ لَهُ وَ تَلَا هَذِهِ الآيَةَ وَ أَدْعُوا رَبِّي عَسى أَلَّا أَكُونَ بِدُعاءِ رَبِّي شَقِيًّا ...

رسول‌خداﷺ: خدا رحمت کند بنده‌ای را که از خدا چیزی بخواهد و برای آن بسیار دعا کند چه آن دعا مستجاب شود چه نشود چنانچه خداوند فرموده: خدای خویش را میخوانم و ناامید نیستم.

وَ عَنِ الْبَاقِرِعليه‌السلام لَا يُلِحُّ عَبْدٌ مُؤْمِنٌ عَلَى اللَّهِ فِي حَاجَتِهِ إِلَّا قَضَاهَا لَهُ ...

امام‌باقرعلیه‌السلام: بندهٔ مؤمن در خواستن چیزی از خدا الحاح نکند جز اینکه خدا آنرا برآورد.

٣٩. يا داودُ، لَو يَعلَمُ المُدبِرونَ عَنّي كَيفَ انتِظاري لَهُم، لَماتُوا شَوقاً.

حدیث قدسی: ای داود! اگر روی‌گردانان از من بدانند که چه انتظاری برای آنان می‌کشم هر آینه از شوق به من بمیرند.

٤٠. الإمامُ عليٌ عليه السلام: لقد ضَمَمتُ إلَيَّ سلاحَ رسولِ اللهِ صلى الله عليه وآله فَوَجَدتُ في قائمِ سَيفِهِ مُعَلَّقَةً فيها ثلاثةُ أحرُفٍ: صِلْ مَن قَطَعَکَ، و أحسِنْ إلى مَن أساءَ إلَيکَ، و قُلِ الحَقَّ ولَو على نَفسِکَ.

امام‌علی علیه السلام: اسلحهٔ رسول‌خدارا برداشتم، دیدم به قبضهٔ شمشیر آن حضرت سه جمله آویخته است: به کسی‌که از تو بریده است بپیوند؛ به کسی‌که به تو بدی کرده است خوبی کن و حق را بگو هرچند به زیان خودت باشد.

چهل حدیث ۵۷

۱. الإمامُ عليٍ عليه السلام: إنَّ رسولَ‌اللهِ أَبْصَرَ رَجُلًا دَبَرَتْ جَبْهَتُهُ فَقالَ رسولُ‌الله: مَنْ يُغالِبِ اللّهَ يَغْلِبْهُ، فَهَلّا تَجافَيْتَ بِجَبْهَتِكَ عَنِ الْأَرْضِ وَ لَمْ تُشَوِّهْ خَلقَكَ؟!

امام علی علیه السلام:رسول‌خدامردی را دید که پیشانیش از فرط سجده زخم شده است. فرمود: هرکه از در زور با خدا درآید، خداوند او را مغلوب کند و هرکه از در فریب با خدا در آید، خداوند فریبش دهد. چرا پیشانیت را از زمین دور نمی‌داری و چرا صورتت را زشت کرده‌ای؟

۲. الإمامُ‌الصادقُ علیه السلام: الطِّيَرَةُ على ما تَجعَلُها إن هَوَّنتَها تَهَوَّنَتَ، و إن شَدَّدتَها تَشَدَّدَت، و إن لَم تَجعَلْها شَيئاً لَم تَكُن شَيئاً.

امام‌صادق علیه السلام: تأثیر فال بد به خودت بستگی دارد: اگر آن را آسان بگیری آسان می‌شود، اگر سخت بگیری سخت می‌شود، و اگر آن را به چیزی نگیری چیزی نخواهد بود.

۳. رسولُ‌اللهِ صلی الله علیه و آله: إنَّ إبراهيمَ الخليلَ لمّا رُفِعَ في المَلَكوتِ و ذلكَ قَولُ ربِّي: «وَ كذلكَ نُرِي إبراهيمَ مَلَكوتَ السَّماواتِ والأرضِ وَلِيَكونَ مِن المُوقِنينَ» قَوّى اللهُ بَصَرَهُ لمّا رَفَعَهُ دُونَ السّماءِ حتّى أبصَرَ الإرضَ و مَن عليها ظاهِرينَ و مُستَتِرينَ، فرأى رجُلاً وامرأةً على فاحِشَةٍ فدَعا عليهِما بالهَلاكِ فهَلَكا، ثُمّ رأى آخَرَينِ فدَعا عليهِما بالهَلاكِ فهَلَكا، ثُمّ رأى آخَرَينِ فدَعا عليهِما بالهَلاكِ فهَلَكا، ثُمّ رأى آخَرَينِ فَهَمَّ بالدُّعاءِ عليهِما بالهَلاكِ فأوحَى اللهُ إليهِ: يا إبراهيمُ، اكفُفْ دَعوتَكَ عن عِبادِي و إمائي؛ فإنّي أنا الغَفورُ الرَّحيمُ الجَبّارُ الحَليمُ، لا تَضُرُّني ذُنوبُ عِبادي كما لا تَنفَعُني طاعَتُهُم، و لَستُ أسوسُهُم بشِفاءِ الغَيظِ كسِياسَتِكَ، فاكفُفْ دَعوتَكَ عن عِبادي فإنّما أنتَ عَبدٌ نذيرٌ، لا شَريكٌ في المَملَكةِ، و لا مُهيمِنٌ علَيَّ و لا على عِبادي، و عِبادي مَعي بينَ خِلالٍ ثلاثٍ: إمّا تابوا إلَيَّ فتُبتُ عليهِم و غَفَرتُ ذُنوبَهُم و سَتَرتُ عُيوبَهُم، و إمّا كَفَفتُ عَنهُم عَذابي لِعِلمي بأنّهُ سيَخرُجُ مِن أصلابِهِم ذُرِّياتٌ مؤمِنونَ فأرفِقُ بالآباءِ الكافِرينَ، و أتأنّى بالأُمّهاتِ الكافِراتِ، و أرفَعُ عَنهُم عَذابي ليَخرُجَ ذلكَ المؤمِنُ من أصلابِهِم، فإذا تَزايَلوا حَقَّ بِهِم عَذابي و حاقَ بِهِم بَلائي. يا إبراهيمُ، فخَلِّ بَيني و بينَ عِبادي فإنّي أرحَمُ بِهِم مِنكَ، و خَلِّ بَيني و بينَ عِبادي فإنّي أنا الجَبّارُ الحَليمُ العَلّامُ الحَكيمُ، أُدَبِّرُهُم بعِلمي، و أُنفِذُ فيهِم قَضائي و قَدَري.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: چون ابراهیم خلیل به ملکوت بالا برده شد چنانکه در قرآن است: «و این‌گونه ملکوت آسمان‌ها و زمین را به ابراهیم نمایاندیم، تا از یقین‌کنندگان باشد»، خداوند دیدهٔ او را، آن‌گاه که به زیر آسمانش بالا برد، چنان نیرویی داد که زمین و موجودات آشکار و نهان آن را مشاهده کرد. پس، مرد و زنی را در حال زنا دید، نفرینشان کرد و هردو هلاک شدند. آن‌گاه دو نفر دیگر را (در این حال) دید، آن‌ها را نیز نفرین کرد و هردو هلاک شدند. باز دو نفر دیگر را دید و آن‌ها را هم نفرین کرد و هردو هلاک گشتند. سپس دوتای دیگر را دید و خواست نفرینشان کند که خداوند به او وحی فرمود: ای ابراهیم، از نفرین بندگان و کنیزان من دست نگه دار؛ زیراکه من آمرزنده و مهربان و جبّار و بردبارم. گناهان بندگانم به من زیانی نمی‌رساند همچنان‌که طاعتشان سودم نمی‌رساند. من مانند تو نیستم که برای خنک‌کردن دلم آنان را تنبیه کنم. پس نفرین بندگان مرا بس کن؛ چراکه تو در حقیقت بنده‌ای. بیم‌دهنده‌ای نه شریک در پادشاهی (من) و نه مراقب بر من و بندگان من. بندگانم در رابطه با من سه گونه‌اند: یا به درگاه من توبه می‌کنند و من توبهٔ آنان را می‌پذیرم و گناهانشان را می‌آمرزم و عیب‌هایشان را می‌پوشانم و یا عذاب خود را از آن‌ها باز می‌دارم به این دلیل که می‌دانم به زودی از پشت‌های آنان نسل‌هایی مؤمن بیرون درمی‌آیند و از این‌رو با پدران کافر مدارا می‌کنم و با مادران کافر با درنگ و حوصله رفتار می‌نمایم و عذابم را از آن‌ها برمی‌دارم تا آن مؤمن از صلب آنان بیرون آید و چون از هم جدا شدند، عذاب من دربارهٔ آنان تحقق می‌یابد و بلایم در میانشان می‌گیرد و اگرنه آن بود و نه این (نه توبه‌کننده بود و نه از آنان که فرزندانی مؤمن به دنیا می‌آورند) پس، عذابی که برایشان آماده کرده‌ام بزرگ‌تر از کیفری است که تو برایشان می‌خواهی؛ زیرا عذاب من برای بندگانم برحسب جلال و کبریای من است. پس، ای ابراهیم، مرا با بندگانم واگذار. چراکه من از تو به آنان مهربان‌ترم و مرا با بندگانم واگذار؛ زیراکه من جبّار و بردبار و دانا و حکیمم؛ با علم خود آنان را تدبیر می‌کنم و قضا و قدرم را در میان آن‌ها به اجرا درمی‌آورم.

٤. الإمامُ عليٌ علیه السلام:مَنْ عَذَلَ سَفيهاً فَقَدْ عَرَّضَ لِلسَّبِّ نَفْسَه.

امام علی علیه السلام: کسی که سفیهی را سرزنش کند، خود را در معرض ناسزا گویی قرار دهد.

۵. الامام‌علی علیه السلام: داوُوا الغَضَبَ بالصَّمتِ و الهَوسَ بالعَقلِ.

امام‌علی علیه السلام: خشم را با خاموشی، درمان کنید و خواهش نفس را با خرد.

٦. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لَا تَسْأَلْ مَنْ تَخَافُ أَنْ يَمْنَعَكَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: از کسی که می‌ترسی دست رد به سینه‌ات زند چیزی مخواه.

۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أَلَا أَدُلُّكُم عَلى سِلاحٍ يُنجيكُم مِن أعدائكُم، وَ يُدِرُّ أرزاقَكُم؟ قالوا: بَلى يا رسول‌الله. قالَ: تَدعُونَ رَبَّكُم بِاللَّيلِ و النَّهارِ، فَإنّ سِلاحَ المُؤمِنِ الدُّعاءُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: آیا سلاحی را به شما نشان دهم که از دشمنان نجاتتان می‌دهد و روزیتان را زیاد می‌کند؟ عرض کردند: آری، ایرسول‌خدا. فرمود: شب و روز پروردگارتان را بخوانید؛ زیراکه سلاح مؤمن دعاست.

۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن قارَفَ ذَنباً فارَقَهُ عَقلٌ لا يَرجِعُ إلَيهِ أبداً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه گناهی را مرتکب شود عقلی از او جدا شود که دیگر هرگز باز نگردد.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اِتَّقُوا الذنوبَ فإنّها مَمْحَقَةٌ للخَيراتِ، إنّ العبدَ لَيُذنِبُ الذنبَ فَيَنسى بِهِ العِلمَ الذي كانَ قد عَلِمَهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از گناهان دوری کنید؛ زیرا خوبی‌ها را محو می‌کند؛ همانا بنده (گاه) گناه می‌کند و به‌سبب آن دانشی را که داشته است فراموش می‌کند.

۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: جُبِلَتِ القُلوبُ على حُبِّ مَن أحسَنَ إلَيها، و بُغضِ مَن أساءَ إلَيها.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دل‌ها بر محبت کسی‌که به آن‌ها خوبی کند سرشته شده و بر دشمنی و نفرت از کسی‌که به آن‌ها بدی روا دارد.

۱۰. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: احْذَرِ الأحمَقَ؛ فإنّ مُداراتَهُ تُعَنِّيكَ، و مُوافَقَتَهُ تُرْدِيكَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: از شخص بی‌خرد دوری کن؛ زیرا مداراکردن با او تو را به رنج می‌افکند و سازگاری با او هلاکت می‌کند (و مخالفت با او آزارت می‌دهد و همراهی با او باعث عذاب تو است).

۱۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: صَلِّ صَلاةَ مُوَدِّعٍ؛ فإنّ فيها الوُصلَةَ والقُربى.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: چنان نمازی بخوان که گویی آخرین نماز عمر توست؛ زیرا چنین نمازی موجب رسیدن و نزدیک‌شدن به خداست.

۱۲. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: ما عالَ امرُؤٌ اقتَصَدَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: انسانی که میانه‌روی کند، فقیر نشود.
الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: مَن صَحِبَ الاقتِصادَ دامَت صُحبَةُ الغِنى لَهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه با میانه‌روی همنشین شد، همنشینی توانگری با او دوام یافت (و میانه‌روی فقر و کاستی او را جبران کند).
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ضَمِنتُ لِمَنِ اقتَصَدَ أن لا يَفتَقِرَ، و قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: «يَسْأَلُونَكَ ماذا يُنْفِقُونَ قُلِ العَفوَ» و العَفوُ الوَسَطُ، و قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: «والّذينَ إذا أنفَقُوا لَم يُسْرِفوا و لَم يَقْتُرُوا و كانَ بَينَ ذلكَ قَواماً» والقَوامُ الوَسَطُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: من برای کسی‌که میانه‌روی کند، ضمانت می‌کنم که فقیر نشود. خدای عزوجل فرموده است: «از تو می‌پرسند که چه انفاق کنند، بگو: زیادتی را». مراد از زیادتی، حد وسط است. نیز خدای عزوجل فرموده است: «و کسانی‌که هرگاه خرج کنند، زیاده‌روی نکنند و بر خود سخت و تنگ (نیز) نگیرند، (بلکه) رعایت قوام می‌کنند»، قوام به‌معنای اعتدال و حدّ وسط است.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنِ اقتَصَدَ أغناهُ اللهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هر که میانه‌روی کند، خداوند توانگرش گرداند.

۱۳. الإمامُ الحسنُ‌علیه‌السلام: إنَّهُ لَم يَجتَمِعْ قَومٌ قَطُّ على أمرٍ واحِدٍ إلّا اشْتَدَّ أمْرُهُم.
امام‌حسن‌علیه‌السلام: هرگز گروهی در کاری یکدست و متحد نشوند مگر آنکه کارشان استحکام یافت و پیوندشان استوار گشت. (پس شما نیز در نبرد با دشمن خود معاویه و سپاهش گرد هم آیید و از یاری یکدیگر دست نکشید.)
الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: لا يَزالُ هذا الأمرُ في بَني أُمَيّةَ ما لم يَختَلِفوا بَينَهُم.
امام‌علی‌علیه‌السلام: تا زمانی‌که میان بنی‌امیه اختلاف نیفتد حکومت پیوسته در دست آنان خواهد بود.

١٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مِن العُقوقِ أن يَنظُرَ الرَّجُلُ إلى والِدَيهِ فيُحِدَّ النَّظَرَ إلَيهِما.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: و از جمله نافرمانی والدین است، که انسان به آنان خیره و تند نگاه کند.

۱۵. قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنْ كَانَ النَّبِيُّ‌مِنَ الْأَنْبِيَاءِ لَيُبْتَلَى بِالْجُوعِ حَتَّى يَمُوتَ جُوعاً وَ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ‌مِنَ الْأَنْبِيَاءِ لَيُبْتَلَى بِالْعَطَشِ حَتَّى يَمُوتَ عَطَشاً وَ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ‌مِنَ الْأَنْبِيَاءِ لَيُبْتَلَى بِالْعَرَاءِ حَتَّى يَمُوتَ عُرْيَاناً وَ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ‌مِنَ الْأَنْبِيَاءِ لَيُبْتَلَى بِالسُّقْمِ وَ الْأَمْرَاضِ حَتَّى تُتْلِفَهُ وَ إِنْ كَانَ النَّبِيُّ‌لَيَأْتِي قَوْمَهُ فَيَقُومُ فِيهِمْ يَأْمُرُهُمْ بِطَاعَةِ اللَّهِ وَ يَدْعُوهُمْ إِلَى تَوْحِيدِ اللَّهِ وَ مَا مَعَهُ مَبِيتُ لَيْلَةٍ فَمَا يَتْرُكُونَهُ يَفْرُغُ مِنْ كَلَامِهِ وَ لَا يَسْتَمِعُونَ إِلَيْهِ حَتَّى يَقْتُلُوهُ وَ إِنَّمَا يَبْتَلِي اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عِبَادَهُ عَلَى قَدْرِ مَنَازِلِهِمْ عِنْدَهُ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام: بوده پیامبری که از گرسنگی مرده و بوده پیامبری که از تشنگی مرده و بوده پیامبری که از عریانی مرده و بوده پیامبری که خداوند او را به بیماری و امراض مبتلا کرده و بدینوسیله مرده و بوده پیامبری که بسوی قومی آمده و آنانرا به طاعت خدا و توحید وی خوانده و در عین گرسنگی، کلامش به پایان نرسیده، او را کشته‌اند. همانا خداوند بندگانش را بر حسب منزلتی که نزد او دارند مبتلا میسازد.

۱۶. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: اِلبَسوا ثِيابَ القُطنِ؛ فإنّها لِباسُ رسولِ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله و لباسنا.
امام‌علی‌علیه‌السلام: لباس پنبه‌ای بپوشید، که آن لباس رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله و لباس ماست.

۱۷. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ المُؤمِنَينِ إذا اعتَنَقا غَمَرَتهُما الرَّحمَةُ، فإذا التَزَما لا يُريدانِ بِذلِكَ إلّا وَجهَ اللهِ، و لا يُريدانِ غَرَضاً مِن أغراضِ الدّنيا، قيلَ لَهُما: مَغفوراً لَكُما، فَاستأنِفا.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه دو مؤمن معانقه کنند غرق رحمت (خدا) شوند و هرگاه، به‌خاطر خداوند و نه به‌منظور اهداف دنیوی، یکدیگر را در آغوش کشند، به آن‌ها گفته شود: آمرزیده شدید، عمل‌کردن را از نو آغاز کنید (یعنی نامهٔ اعمال گذشته شما پاک شد اعمال خود را دوباره آغاز کنید).

۱۸. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام: مَنْ أَغَاثَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ اللَّهْفَانَ عِنْدَ جَهْدِهِ فَنَفَّسَ كُرْبَتَهُ وَ أَعَانَهُ عَلَى نَجَاحِ حَاجَتِهِ كَانَتْ لَهُ بِذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَتَانِ وَ سَبْعُونَ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ يُعَجِّلُ لَهُ مِنْهَا وَاحِدَةً يُصْلِحُ بِهَا مَعِيشَتَه.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر که به فریاد برادر مؤمن غمزده و تنگدستش برسد و اندوهش را بزداید و در روا شدن حاجتش او را کمک کند، به خاطر این کار نزد خداوند هفتاد و دو رحمت الهی منظور شود که یکی از آن‌ها را در همین دنیا برای بهبود وضع معیشتش به او دهد.

۱۹. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام: وَ سَعِيدَةٌ سَعِيدَةٌ امْرَأَةٌ تُكْرِمُ زَوْجَهَا وَ لَا تُؤْذِيهِ وَ تُطِيعُهُ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِه
امام‌صادق‌علیه‌السلام: خوشبخت است، خوشبخت آن زنی که شوهر خود را احترام نهد و آزارش ندهد و در همه حال از وی فرمان برد.

۲۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَنْ لَمْ يُعْطَ قَاعِداً لَمْ يُعْطَ قَائِماً.
امام علی‌علیه‌السلام: آن روزی، که بی‌کوشش به کسی عطا نشود، با کوشش هم به او داده نمی‌شود.

۲۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: إظهارُ الغِنى مِن الشُّكرِ، إظهارُ التَّباؤُسِ يَجلِبُ الفَقرَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: اظهار توانگری ازجملهٔ شکر است. وانمودکردن به فقر، فقر می‌آورد.

۲۲. الامام‌علی‌علیه‌السلام- لِدَهاقينِ الأنبارِ لَمّا تَرَجَّلوا لَهُ واشتَدُّوا بَينَ يَدَيهِ، عِندَ مَسيرِه إلَى الشّامِ-: ما هذا الّذى صَنَعتُموهُ؟ فَقالوا: خُلقٌ مِنّا نُعَظِّمُ بِهِ أُمَراءَنا، فقالَ: وَاللهِ ما يَنتَفِعُ بِهذا أُمَراؤكُم! و إنَّكُم لَتَشُقُّونَ عَلى أنفُسِكُم فى دُنياكُم، و تَشقَونَ بِهِ فى آخِرَتِكُم، و ما أخسَرَ المَشَقَّةَ وَراءَها العِقابُ، و أَربَحَ الدَّعَةَ مَعَها الأمانُ مِنَ النّارِ!
امام‌علی‌علیه‌السلام به زمینداران انبار که در مسیر آن حضرت به شام از مرکب‌هایشان پیاده شدند و در برابر او دویدند، فرمود: این چه کاری است که می‌کنید؟ عرض کردند: رسمی است که با آن زمامداران خود را احترام می‌نهیم. حضرت فرمود: سوگند به خدا که زمامداران شما از این کار سودی نمی‌برند و شما نیز در دنیا خود را به رنج می‌افکنید و در آخرت به سبب این رفتار شوربخت می‌شوید و چه زیانبار است رنج و مشقتی که در پی آن کیفر باشد و چه سودمند است آسودگی‌ای که ایمنی از آتش آورد!

۲۳. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام: أيّما رَجُلٍ دَعا على ولَدِهِ أورَثَهُ الفَقرَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، فقر برایش به ارث گذارد.

۲۴. رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَيس بالمؤمنِ الّذى يَبيتُ شَبعانَ و جارُهُ جائعٌ إلى جَنبِهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مؤمن نیست کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه اش در کنار او گرسنه باشد.

۲۵. رسولُ‌اللهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ المؤمنَ إذا قارَفَ الذُّنوبَ ابتُلِيَ بها بالفَقرِ، فإن كانَ في ذلكَ كفّارةٌ لِذُنوبِهِ و إلّا ابتُلِيَ بالمَرضِ، فإن كانَ ذلكَ كفّارةً لِذُنوبِهِ و إلّا ابتُلِيَ بالخَوفِ مِن السُّلطانِ يَطلُبُهُ، فإن كانَ ذلكَ كفّارةً لِذُنوبِهِ و إلّا ضُيِّقَ عليهِ عِندَ خُروجِ نفسِهِ، حتّى يَلقَى اللهَ حينَ يَلقاهُ و ما لَهُ مِن ذنبٍ يَدَّعيهِ عليهِ فَيَأمُرُ بهِ إلى الجَنَّةِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه مؤمن مرتکب گناهان شود، به‌سبب آن‌ها گرفتار فقر آید. اگر آن گناهنش را پاک نکرد به بیماری مبتلا شود و اگر آن هم گناهنش را نزدود به ترس از تعقیب قدرت حاکمه گرفتار آید و اگر این نیز گناهانش را پاک نکرد هنگام مردن به سختی جان دهد تا آنکه سرانجام خدا را بدون گناهی که به‌سبب

آن بازخواست شود، دیدار کند و دستور داده شود که او را به بهشت برند.

۲۶. الامام‌علی‌علیه‌السلام: اللّهُمّ إنّی بَرِیءٌ مِنَ الغُلاةِ کَبَراءَةِ عیسَی بنِ مَریمَ مِنَ النَّصاری.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بار خدایا! همچنان‌که عیسی‌بن‌مریم از نصارا بیزاری جست، من نیز از افراط‌کنندگان در حق خود بیزارم؛ بار خدایا! آنان را برای همیشه تنها و بی‌یاور گذار و هیچ‌کدام آنان را یاری مرسان.

۲۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ أفضَلَ الناسِ عَبدٌ أخَذَ مِن الدنیا الکَفافَ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای مردم! همانا برترین مردم، کسی است که از دنیا به قدر کفاف برگیرد.

۲۸. علل الشرائع، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ الصَّاعِقَةُ تُصِيبُ الْمُؤْمِنَ وَ الْكَافِرَ وَ لَا تُصِيبُ ذَاكِراً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: صائقه به مؤمن و کافر میخورد اما به ذاکر خدا نمیخورد.

۲۹. الامام‌علی‌علیه‌السلام: ما ارتابَ مُخلِصٌ و لا شَکَّ مُوقِنٌ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هیچ مخلصی دچار شبهه نشد و هیچ یقین‌مندی، شک نکرد.

۳۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لَمّا سُئلَ عَن قَولِهِ تعالی: «ألَا إنَّ أوْلیاءَ اللهِ لا خَوفٌ عَلَیْهِم و لا هُم یَحْزَنُون» ـ: هُمُ الّذینَ یَتَحابُّونَ في اللهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ در پاسخ به سؤال پیرامون آیهٔ «بدانید که بر دوستان خدا نه بیمی است و نه آنان اندوهگین می‌شوند» ـ: آنان کسانی هستند که در راه خدا به یکدیگر محبت می‌ورزند.

۳۱. تحف العقول، وَ اعْلَمْ بِأَنَّكَ لَا تَكُونُ لَنَا وَلِيّاً حَتَّى لَوِ اجْتَمَعَ عَلَيْكَ أَهْلُ مِصْرِكَ وَ قَالُوا إِنَّكَ رَجُلُ سَوْءٍ لَمْ يَحْزُنْكَ ذَلِكَ وَ لَوْ قَالُوا إِنَّكَ رَجُلٌ صَالِحٌ لَمْ يَسُرَّكَ ذَلِكَ وَ لَكِنِ اعْرِضْ نَفْسَكَ عَلَى مَا فِي كِتَابِ اللَّهِ فَإِنْ كُنْتَ سَالِكاً سَبِيلَهُ زَاهِداً فِي تَزْهِيدِهِ رَاغِباً فِي تَرْغِيبِهِ خَائِفاً مِنْ تَخْوِيفِهِ فَاثْبُتْ وَ أَبْشِرْ فَإِنَّهُ لَا يَضُرُّكَ مَا قِيلَ فِيكَ وَ إِنْ كُنْتَ مُبَايِناً لِلْقُرْآنِ فَمَا ذَا الَّذِي يَغُرُّكَ مِنْ نَفْسِكَ ...
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بدان که دوست واقعی ما نیستی جز اینکه اگر همه اهل شهر تو را بد بدانند محزون نشوی و اگر همه آنها تو را خوب بدانند خوشحال نشوی. بلکه حال خود را به قرآن عرضه کنی و اگر ببینی سالک سبیل خدا هستی و از آنچه قرآن کم‌قدر دانسته معرض و بدانچه مهم دانسته راغبی و از آنچه ترسانده میترسی و در پی آنچه بشارت داده هستی در اینصورت بدان آنچه راجع به تو بگویند تو را ضرر نرساند و اگر مباین تربیت قرآن باشی ضرر تو در همان است.

۳۲. عَمرُوبنُ شُعَیبٍ ـ عن أبیهِ عن جدِّهِ ـ: أنّهم ذَکَرُوا عندَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله رجُلاً فقالوا: لا یَأکُلُ حتّی یُطعَمَ، و لا یَرحَلُ حتی یُرحَلَ لَهُ، فقالَ النبیُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اغتَبتُمُوهُ.
عمروبن‌شعیب از قول پدرش از جدش نقل می‌کند که در حضوررسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله از مردی سخن به‌میان آوردند و گفتند: باید غذا را در دهانش بگذارند و جهاز شترش را برای او ببندند. پیامبر فرمود: غیبتش را کردید. عرض کردند: ایرسول‌خدا، ما چیزی را (از معایب) گفتیم که در او هست! پیامبر فرمود: (برای غیبت همین) کافی است که دربارهٔ برادرت آن بگویی، که در او هست.

۳۳. امام‌علی‌علیه‌السلام: مَن کانَ لَهُ علی رجُلٍ مالٌ أخَذَهُ و لَم یُنفِقهُ في إسرافٍ أو في مَعصیَةٍ، فعَسُرَ علَیهِ أن یَقضِیَهُ، فعلی مَن لَهُ المالُ أن یَنظُرَهُ حتّی یَرزُقَهُ اللهُ فیَقْضِیَهُ، و إنْ کانَ الإمامُ العادِلُ قائماً فعَلَیهِ أن یَقضِیَ عَنهُ دَینَهُ؛ لِقَولِ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن تَرَکَ مالاً فلِوَرَثَتِهِ، و مَن تَرَکَ دَیناً أو ضَیاعاً فعلَی الإمامِ ما ضَمِنَهُ الرَّسولُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: اگر کسی از مردی مالی طلبکار باشد و بستانکار آن مال را با اسراف یا در راه معصیت خرج نکرده باشد و بازپرداخت آن برایش دشوار باشد، طلبکار باید به او مهلت دهد تا خداوند گشایشی در کار او پدید آورد و بتواند قرضش را بدهد و اگر امام عادل روی کار بود، باید بدهی او را بپردازد؛ زیرا رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکس مالی از خود بر جای گذارد، آن مال از وارثان اوست و هرکس بدهی یا نان‌خوری به جای گذارد، امام باید آنچه را پیامبر ضمانت کرده و به عهده گرفته است، بپردازد.

۳۴. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أصلِحوا الدُّنیا، واعمَلوا لآخِرَتِکُم کأنَّکُم تَموتونَ غَداً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دنیا را بسازید و برای آخرتتان (نیز) چنان کار کنید که گویی فردا می‌میرید.

۳۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ الذي لیسَ في جَوفِهِ شيءٌ من القرآنِ کالبَیتِ الخَرِبِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی‌که در اندرونش چیزی از قرآن نیست، همانند خانه‌ای ویران است.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أشرافُ اُمّتي حَمَلَةُ القرآنِ و أصحابُ اللیلِ.

رسول‌خداﷺ: اشراف و بزرگان امّت من قرآن‌دانان و شب‌زنده‌داران هستند.

۳۶. فقه الرضا ؑ ، عَنِ الْعَالِمِؑ قَالَ وَجَدْتُ ابْنَ آدَمَ بَيْنَ اللَّهِ وَ بَيْنَ الشَّيْطَانِ فَإِنْ أَحَبَّهُ اللَّهُ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ خَلَّصَهُ وَ اسْتَخْلَصَهُ وَ إِلَّا خَلَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ عَدُوِّهِ.

امام‌کاظمؑ: آدمی میان خدا و شیطان است. اگر خدا او را دوست بدارد خالصش میکند و نجاتش میدهد و الا او را با شیطان رها میکند.

۳۷. الإمامُ زينُ العابدينَؑ- لَمّا سُئلَ عَنِ التَّوحيدِ-: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ عَلِمَ أنَّهُ يَكونُ فی آخِرِ الزَّمانِ أقوامٌ مُتَعَمِّقونَ فأنزَلَ اللهُ عَزَّوجلَّ (قُل هُوَ اللهُ أحَدٌ * اللهُ الصَّمَدُ) والآياتِ مِن سُورَةِ الحَديدِ إلی قَولِهِ: (و هُوَ عَليمٌ بِذاتِ الصُّدورِ)، فَمَن رامَ ما وَراءَ هُنالِکَ هَلَکَ.

امام سجادؑ: در پاسخ به پرسش از توحید فرمود: خدای عزوجل می‌دانست که درآخرالزمان مردمانی ژرف‌اندیش خواهند بود. از این رو «قل هو الله احد. الله صمد» و آیات (ابتدای) سورهٔ حدید تا آیهٔ «و هو علیم بذات الصدور» را نازل فرمود. پس، هر که در جستجوی فراتر از اینها برآید نابود شود.

رسول‌اللهﷺ: تَفَكَّروا فی كُلِّ شَيءٍ، وَلا تَفَكَّروا فی ذاتِ اللهِ.

پیامبرخداﷺ: دربارهٔ هر چیزی بیندیشید، اما در ذات خدا نیندیشید.

الإمام‌الصادقؑ: إيّاكُم والتَّفَكُّرَ فی اللهِ؛ فإنَّ التَّفَكُّرَ فی اللهِ لا يَزيدُ إلّا تِيهاً.

امام‌صادقؑ:از اندیشیدن دربارهٔ (ذات) خدا بپرهیزید؛ زیرا اندیشه کردن در خدا جز بر حیرت و گمراهی نمی‌افزاید.

۳۸. رسول‌اللهﷺ: إذا لَم يأمُروا بِمَعروفٍ و لَم يَنهَوا عَن مُنكَرٍ و لَم يَتَّبِعوا الأخيارَ، سَلَّطَ اللهُ عَلَيهِم شِرارَهُم، فيَدعو عندَ ذلکَ خيارُهُم فلا يُستَجابُ لَهُم.

پیامبرخداﷺ: هرگاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر نکنند، و از نیکان پیروی ننمایند، خداوند بدان آنها را بر ایشان مسلط گرداند، و در این هنگام نیکانشان دعا کنند و دعایشان مستجاب نشود.

- رسول‌اللهﷺ: لَتَأمُرُنَّ بِالمَعروفِ و لَتَنهَوُنَّ عَنِ المُنكَرِ أو لَيَلحِيَنَّكُمُ اللهُ كما لَحَيتُ عَصايَ هذِه- لِعودٍ فی يَدِهِ-.

پیامبرخداﷺ: باید امر به معروف و نهی از منکر کنید وگرنه، همان گونه که من پوست این چوبدستی خود را کنده‌ام، خداوند پوست شما را می‌کند.

۳۹. الإمامُعليؑ: أعرِضوا عَن كُلِّ عَمَلٍ بِكُم غِنيٍ عَنهُ.

امام‌علیؑ: از هر کاری که به آن نیازی ندارید، دوری کنید.

۴۰. الإمامُعليؑ: قَواعِدُ الإسلامِ سَبعَةٌ: فَأوَّلُها العَقلُ و علَيهِ بُنِيَ الصَّبرُ، و الثانی: صَونُ العِرضِ و صِدقُ اللَّهجَةِ، و الثالِثَةُ: تِلاوَةُ القُرآنِ علی جِهَتِهِ، و الرابِعَةُ: الحُبُّ في اللهِ و البُغضُ في اللهِ، و الخامِسَةُ: حَقُّ آلِ محمّدﷺ و مَعرِفَةُ وَلايَتِهِم، والسادِسَةُ: حَقُّ الإخوانِ و المُحاماةُ علَيهِم، والسّابِعَةَ: مُجاوَرَةُ الناسِ بالحُسنی.

امام‌علیؑ: پایه‌های اسلام هفت تاست: اولین آن‌ها خرد است و صبر بر آن بنا شده است؛ دومین پایه، آبروداری و راستگویی است؛ سومین پایه، تلاوت قرآن چنان‌که هست (و بر پیامبر نازل شده است)؛ چهارمین پایه، دوستی و دشمنی برای خداست؛ پنجمین پایه، حق آل محمد ﷺ و شناخت ولایت آن‌هاست؛ ششمین پایه، حق برادران و حمایت و دفاع از آن‌هاست و هفتمین پایه، نیکو همسایه‌داری‌کردن با مردم است.

چهل حدیث ۵۸

۱. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَنْ أَرَادَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَ بِالْقَلِيلِ مِنْ عَمَلِهِ أَظْهَرَ(ه) اللَّهُ لَهُ أَكْثَرَ مِمَّا أَرَادَ وَ مَنْ أَرَادَ النَّاسَ بِالْكَثِيرِ مِنْ عَمَلِهِ فِي تَعَبٍ مِنْ بَدَنِهِ وَ سَهَرٍ مِنْ لَيْلِهِ أَبَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَّا أَنْ يُقَلِّلَهُ فِي أَعْيُنِ مَنْ سَمِعَه.

امامصادقعليه‌السلام: هر که اندک عمل خود را برای خدای عز و جل انجام دهد، خداوند بیشتر از آنچه خواسته برایش نمایان سازد و هر که عمل بسیار خود را با تحمل رنج جسمی و شب زنده‌داری برای مردم انجام دهد، خدای عز و جل جز این که اعمال او را در چشم کسانی که اعمالش را می‌شنوند اندک جلوه دهد، کاری نکند.

رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: و مَن أرادَ وَجه اللهِ أنالَهُ اللهُ وَجهَهُ و وُجُوهَ الناسِ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکه رضایت خدا را بطلبد، خداوند رضایت خودش و مردم را نصیبش گرداند.

۲. الإمامُعليعليه‌السلام ـ لِرجُلٍ استَوصاهُ ـ: لا تُحَدِّثْ نَفسَکَ بفَقرٍ ، و لا بِطُولِ عُمرٍ.

امامعلیعليه‌السلام: به مردی که از آن حضرت تقاضای نصیحتی کرد ـ: نه فقر را به خودت تلقین کن و نه عمر دراز را.

۳. الإمامالصادقعليه‌السلام: لَمّا رأى إبراهيمُعليه‌السلام مَلكوتَ السّماواتِ و الأرضِ، التَفَتَ فرأى رجُلاً يَزني فدَعا علَيهِ فماتَ، ثُمّ رأى آخَرَ فدَعا علَيهِ فماتَ، حتّى رأى ثَلاثةً فدَعا علَيهِم فماتوا، فأوحَى اللهُ عزّ ذِكرُهُ إلَيهِ: يا إبراهيمُ، إنّ دَعوَتَکَ مُجابَةٌ فلا تَدْعُ على عِبادي فإنّي لو شِئتُ لَم أخلُقْهُم، إنّي خَلَقتُ خَلقي على ثَلاثةِ أصنافٍ: عَبداً يَعبُدُني لا يُشرِکُ بي شيئاً فأُثيبُهُ، و عَبداً يَعبُدُ غَيري فلن يَفوتَني، و عَبداً غَيري فأُخرِجُ مِن صُلبِهِ مَن يَعبُدُني.

امامصادقعليه‌السلام: هنگامی‌که ابراهیمعليه‌السلام ملکوت آسمان‌ها و زمین را مشاهده کرد، مردی را در حال زنا دید و نفرینش کرد و او مرد. سپس مرد دیگری را دید و او را هم نفرین کرد و مرد. سومی را دید و او را نیز نفرین کرد و مرد. پس، خدای عزوجل به او وحی فرمود: ای ابراهیم، تو مستجاب‌الدعوه هستی. بنابراین، بندگان مرا نفرین مکن؛ زیرا اگر می‌خواستم آن‌ها را نمی‌آفریدم. من بندگان خود را سه گروه آفریده‌ام: یکی بنده‌ای است که مرا می‌پرستد و چیزی را شریک من نمی‌گرداند، پس من او را پاداش می‌دهم. دیگری بنده‌ای است که غیر مرا می‌پرستد. چنین بنده‌ای هرگز از چنگ من نمی‌گریزد و دیگری بنده‌ای است که غیر مرا می‌پرستد، اما از پشت او کسی را بیرون می‌آورم که مرا می‌پرستد.

٤. الإمامُالكاظمعليه‌السلام: مُرْ أصْحابَکَ أنْ، يَدَعوا الخُصومَةَ في الدِّينِ، و يَجْتَهِدوا في عِبادَةِ اللهِ عزّوجلّ.

امامکاظمعليه‌السلام: به یاران خود دستور بده که زبانشان را نگه دارند و مشاجره‌کردن در دین را واگذارند و در عبادت خدایعزوجل کوشا باشند.

الإمامالصادقعليه‌السلام: إيّاكُم و الخُصومَةَ في الدِّينِ، فإنَّها تَشْغَلُ القَلبَ عَن ذِكْرِ اللهِ عزّوجلّ.

امامصادقعليه‌السلام: از مشاجره در دین بپرهیزید که آن دل را از یاد خدایعزوجل باز می‌دارد و موجب نفاق می‌شود و کینه به بار می‌آورد و راه بر دروغ می‌گشاید.

٥. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَن قالَ في مُؤمِنٍ ما رَأتهُ عَيناهُ و سَمِعَتهُ أُذُناهُ، فهُو مِن الذينَ قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: ﴿إنّ الّذينَ يُحِبُّونَ أنْ تَشِيعَ الفاحِشَةُ﴾.

امامصادقعليه‌السلام: هرکس دربارهٔ مؤمن چیزی را که با چشم‌های خود دیده و با گوش‌های خود شنیده است بازگو کند، از شمار کسانی است که خدایعزوجل فرموده است: «همانا کسانی‌که دوست دارند زشت‌کاری شایع شود».

٦. الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام: لَمّا نَظَرَ إلَى سَائِلٍ يَبْكِي–: لَوْ أَنَ الدُّنْيَا كَانَتْ فِي كَفِ هَذَا، ثُمَّ سَقَطَتْ مِنْهُ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَبْكِي عليها.

امام سجادعليه‌السلام: سائلی را دید که می‌گرید، فرمود: اگر همه دنیا در دست این مرد بود و از دستش می‌رفت، سزاوار نبود که برای آن بگرید.

٧. الإمامالصادقعليه‌السلام: الدُّعاءُ أنفَذُ مِنَ السِّنانِ.

امامصادقعليه‌السلام: دعا کاری‌تر از نیزه است.

٨. الإمامُعليعليه‌السلام: آفَةُ العُلَماءِ حُبُّ الرِئاسةِ.

امامعلیعليه‌السلام: آفت دانشمندان ریاست طلبی است.

رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن أحَبَّ أن يَمثُلَ لَهُ الرِّجالُ فَلْيَتَبوَّأْ مقعَدَهُ مِنَ النارِ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکس دوست داشته باشد که مردم در برابرش به تعظیم بایستند، جایگاهش در دوزخ است.

الإمامالصادقعليه‌السلام: فَوَاللهِ ما خَفَقَتِ النِّعالُ خَلفَ رَجُلٍ إلّا هَلَکَ و أهلَکَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: از این سران ریاست‌پیشه بپرهیزید؛ زیرا به خدا سوگند که کفش‌ها در پی مردی به صدا در نیاید مگر آنکه او هلاک شود و دیگران (پیروانش) را نیز به هلاکت اندازد.

۹. الإمامُ الحسنُ‌علیه‌السلام ـ عِندما سُئلَ عنِ الدَّنيئةِ؟ـ: النَّظَرُ في اليَسيرِ و مَنعُ الحَقيرِ؛
امام‌حسن‌علیه‌السلام، در پاسخ به این سؤال که: فرومایگی چیست؟ فرمود: خُردبینی و دریغ‌کردن از اندک.

۱۰ الإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام ـ لِمَن قالَ بحَضْرَتِهِ: اللّهُمَّ أغْنِني عَن خَلْقِكَ ـ: لَيس هكذا، إنّما النّاسُ بالنّاسِ، ولكِنْ قُل: اللّهُمَّ أغْنِني عن شِرارِ خَلْقِكَ.
امام‌سجاد‌علیه‌السلام خطاب به کسی‌که در حضور آن حضرت عرض کرد: خدایا! مرا از بندگانت بی‌نیاز گردان فرمود: این‌چنین نیست زیرا مردم به هم محتاجند؛ بلکه بگو: خدایا! مرا از بدان خلقت بی‌نیاز گردان.

۱۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: بُنِيَتِ الصَّلاةُ على أربَعةِ أسهُمٍ: سَهمٌ مِنها إسباغُ الوُضوءِ، و سَهمٌ مِنها الرُّكوعُ، و سَهمٌ مِنها السَّجودُ، و سَهمٌ منها الخُشوعُ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: نماز بر چهار سهم بنا شده است: سهمی از آن کامل‌گرفتن وضوست و سهمی رکوع و سهمی سجود و سهمی خشوع... هرگاه این چهار سهم نماز کامل نگردد نماز با تاریکی بالا می‌رود و درهای آسمان به رویش بسته می‌شود و می‌گوید: مرا تباه کردی خدا تباهت کند و به‌صورت نمازگزار پرت می‌شود.

۱۲. قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أَكْثِرُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَإِنَّهَا مَعْرُوضَةٌ عَلَي.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: در روز جمعه زیاد بر من صلوات فرستید که بر من عرضه میشود.

۱۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا دَعا أحَدٌ فَلْيُعِمَّ فأنّه أوجَبُ للدُّعاءِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه یک نفر دعا کند، برای همه دعا کند؛ زیرا این دعا به اجابت نزدیک‌تر است. (کسی‌که پیش از دعاکردن برای خود برای چهل نفر از برادرانش دعا کند، آن دعا در حق آنان و در حق خودش مستجاب شود.)

۱۴. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن أحزَنَ والِدَيهِ فَقَد عَقَّهُما.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه پدر و مادر خود را اندوهگین کند، آنان را عاقّ کرده است.

۱۵. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ فِيمَا نَاجَى اللَّهُ بِهِ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ أَنْ يَا مُوسَى مَا خَلَقْتُ خَلْقاً هُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ عَبْدِيَ الْمُؤْمِنِ وَ إِنِّي إِنَّمَا ابْتَلَيْتُهُ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَهُ وَ أَنَا أَعْلَمُ بِمَا يُصْلِحُ عَبْدِي فَلْيَصْبِرْ عَلَى بَلَائِي وَ لْيَشْكُرْ نَعْمَائِي وَ لْيَرْضَ بِقَضَائِي أَكْتُبْهُ فِي الصِّدِّيقِينَ عِنْدِي إِذَا عَمِلَ بِمَا يُرْضِينِي وَ أَطَاعَ أَمْرِي.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: از جمله مناجاتهای خدا با موسی این بود که ای موسی من چیزی محبوب‌تر از مؤمن خلق نکرده‌ام این درحالی است که او را مبتلا میسازم چون خیر اوست چون من بهتر میدانم چه چیز بنده مرا اصلاح میکند. پس مؤمن بر بلای من صبر کند و نعمت‌های مرا شکر کند و به قضای من راضی باشد تا او را از جمله صدیقان بنویسم اگر به آنچه مرا راضی میکند عمل کند و از فرمان من اطاعت کند.

۱۶. لَعَنَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَن قَطَعَ السِّدْرَ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله، کسی را که درخت سدر را قطع کند، لعنت فرمود.

۱۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن مَقَتَ نَفسَهُ دُونَ مَقتِ النّاسِ آمَنَهُ اللهُ مِن فَزَعِ يَومِ القِيامَةِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس به‌جای دشمنی با مردم با نفس خود دشمنی ورزد، خداوند او را از هراس روز قیامت ایمن دارد.

۱۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَنْ سَقَى الْمَاءَ فِي مَوْضِعٍ يُوجَدُ فِيهِ الْمَاءُ، كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً؛ وَ مَنْ سَقَى الْمَاءَ فِي مَوْضِعٍ لَايُوجَدُ فِيهِ الْمَاءُ، كَانَ كَمَنْ أَحْيَا نَفْساً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر که در جایی که آب یافت می‌شود آب بنوشاند مانند کسی است که بنده‌ای را آزاد کند و هرکه در جایی که آب یافت نمی‌شود آب بنوشاند، مانند کسی است که یک نفر را زنده کند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا كَثُرَت ذُنوبُكَ فاسْقِ الماءَ عَلَي الماءِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه گناهانت زیاد شد پشت سر هم آب (به تشنگان) بنوشان.

۱۹. الإمامُ علي‌علیه‌السلام: كُلُ امْرِئٍ تُدَبِّرُهُ امْرَأَةٌ فَهُوَ مَلْعُونٌ.
امام علی‌علیه‌السلام: هر مردی که زنی او را اداره کند، ملعون است.

۲۰. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اسْتِعْمَالُ الْأَمَانَةِ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ.

رسول‌خداﷺ فرمودند: امانتداری، روزی را می‌افزاید.

۲۱. رسول‌اللهﷺ: مَنِ اغتابَ مُسلِماً أو مُسلمَةً لم يَقبَلِ اللهُ صَلاتَهُ و لا صيامَهُ أربَعينَ يَوماً و لَيلةً، إلّا أن يَغفِرَ لَهُ صاحِبُهُ.
پیامبر خداﷺ: هرکس از مرد یا زن مسلمانی غیبت کند، خداوند تا چهل شبانه‌روز نماز و روزهٔ او را نپذیرد مگر اینکه غیبت‌شونده او را ببخشد.

۲۲. رسول‌اللهﷺ: مَن طالَبَ حَقّاً فليَطلُبهُ فی عَفافٍ.
پیامبرخداﷺ: کسی که حقی را مطالبه می‌کند باید آن را با عفت کامل مطالبه نماید.

۲۳. عن الإمامِ عليؑ: مَنِ اهتَمَّ بِرِزقِ غَدٍ لم يُفلِحْ أبَداً.
امام‌علیؑ: کسی‌که غم روزی فردا را بخورد، هرگز رستگار نشود.
الإمام‌الصادقؑ: المُفَوِّضُ أمرَهُ إلَى اللهِ في راحَةِ الأبَدِ و العَيشِ الدائمِ الرَّغَدِ، و المُفوِّضُ حقّاً هُو العالي عن كُلِّ هِمَّةٍ دُونَ اللهِ.
امام‌صادقؑ: کسی‌که کار خود را به خدا واگذارد، در آسایش جاودان و زندگیی همیشه خوش است. و واگذارندهٔ حقیقی، کسی است که از هر همّت و خواسته‌ای جز خدا دست شوید.

۲۴. الإمامُ عليؑ: إيّاكَ و مَذمومَ اللَّجاجِ، فإنَّهُ يُثيرُ الحُروبَ.
امام‌علیؑ: از لجاجت بیجا و نکوهیده بپرهیز که آن جنگ‌ها بر می‌افروزد.

۲۵. الإمامُ الرِّضاؑ: المَرَضُ للمؤمنِ تَطهيرٌ و رَحمَةٌ.
امام‌رضاؑ: بیماری برای مؤمن تطهیر و رحمت است.
رسول‌اللهﷺ: السُّقمُ يَمحُو الذُّنوبَ.
پیامبر خداﷺ: بیماری، گناهان را پاک می‌کند.
رسول‌اللهﷺ: حُمّى ليلةٍ كَفّارةُ سَنَةٍ.
پیامبر خداﷺ: یک شب تب‌داشتن کفارهٔ یک سال (گناه) است.

۲۶. الإمامُ الرِّضاؑ: مَن تَجاوَزَ بأميرِالمؤمنينَؑ: العُبوديَّةَ فهُو مِن المَغضوبِ عليهِم و مِنَ الضالِّينَ.
امام‌رضاؑ: کسی‌که امیرالمؤمنین را از مرز عبودیت خدا فراتر برد، از شمار کسانی است که مورد خشم خدایند و از گمراهان است.

۲۷. رسول‌اللهﷺ: لولا رَحمَةُ ربّي علَى فُقَراءِ اُمَّتِي كادَ الفَقرُ يَكونُ كُفراً.
رسول‌خداﷺ: اگر رحمت پروردگار من به فقرا نبود، نزدیک بود که فقر به کفر بینجامد.
عنهﷺ: «الفَقرُ سَوادُ الوَجهِ في الدارَينِ».
رسول‌خداﷺ: فقر مایهٔ روسیاهی در هر دو جهان است.

۲۸. عَنْ أَحَدِهِمَاؑ قَالَ لَا يَكْتُبُ الْمَلَكُ إِلَّا مَا أَسْمَعَ نَفْسَهُ وَ قَالَ اللَّهُ وَ اذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعاً وَ خِيفَةً قَالَ لَا يَعْلَمُ ثَوَابَ ذَلِكَ الذِّكْرِ فِي نَفْسِ الْعَبْدِ لِعَظَمَتِهِ إِلَّا اللَّهُ.
امامؑ: فرشته جز آنچه را که خودش شنیده نمی‌نویسد و آنجا که خدا فرموده: پروردگارت را در دل خویش با تضرع و ترس بخوان. ثواب این ذکر را جز خدا نمیداند از بس که عظمت دارد.

۲۹. الإمامُ عليؑ: ما أرى شيئاً أضَرَّ بِقُلوبِ الرِّجالِ من خَفْقِ النِّعالِ وَراءَ ظُهُورِهِم.
امام‌علیؑ: برای دل‌های مردان چیزی زیان‌بارتر از بلندشدن صدای کفش‌های در پشت سر آنان، نمی‌بینم.

۳۰. الإمامُ عليؑ: إنّ أولياءَ اللهِ لأكثَرُ النّاسِ لَهُ ذِكراً، و أدوَمُهُم لَهُ شُكراً، و أعظَمُهُم على بَلائهِ صَبراً.
امام‌علیؑ: دوستان خدا بیش از همهٔ مردم به یاد او هستند و در شکرگزاری از او مداومت بیشتری نشان می‌دهند و بر بلای او شکیباترند.

۳۱. تحف العقول، وَ قَالَؑ صَانِعِ الْمُنَافِقَ بِلِسَانِكَ وَ أَخْلِصْ مَوَدَّتَكَ لِلْمُؤْمِنِ ...
امامؑ: با منافق خوش زبان باش اما دوستیت را برای مؤمن بگذار.

۳۲. الامام‌علیؑ ـ و قد نَظَرَ إلى رجُلٍ يَغتابُ رجُلاً عندَ ابنِهِ الحسنؑ ـ: يا بُنَيَّ، نَزِّهْ سَمعَكَ عن مِثلِ هذا؛ فإنّهُ نَظَرَ إلى أخبَثِ ما في وِعائهِ فَأفرَغَهُ في وِعائكَ!
امام‌علیؑ ملاحظه کرد که شخصی در حضور فرزند بزرگوارش حسنؑ از کسی غیبت می‌کند، فرمود: فرزندم! گوش خود را از چنین کسی به دور دار؛ زیرا او به پلید و نجس‌ترین چیزهایی که در ظرف خود دارد نگریسته و آن‌ها را در ظرف تو خالی کرده است.

۳۳. الإمام‌الباقر علیه‌السلام: يُحشَرُ العَبدُ يَومَ القِيامَةِ، فيقالُ لَهُ: هذا سَهمُكَ مِن دَمِ فلانٍ، فيقولُ: يا ربِّ، إنّكَ لَتَعلَمُ أنّكَ قَبَضتَني و ما سَفَكتُ دَماً! فيقولُ: بَلى، سَمِعتَ مِن فلانٍ رِوايَةَ كذا و كذا، فَرَوَيتَها علَيهِ، فَنُقِلَت حتّى صارَت إلى فلانٍ الجَبّارِ فَقَتَلَهُ علَيها، و هذا سَهمُكَ مِن دَمِهِ!

امام‌باقر علیه‌السلام: روز قیامت، بنده محشور می‌شود درحالی‌که قطرهٔ خونی هم نریخته است اما به اندازهٔ یک شاخ حجامت یا بیشتر به او خون می‌دهند و می‌گویند: این سهم تو از خون فلانی است. عرض می‌کند: بار پروردگارا! تو می‌دانی که جانم را ستاندی و قطرهٔ خونی نریخته بودم. می‌فرماید: درست است، اما از فلانی، چنین و چنان روایتی شنیدی و آن را روایت کردی که به زیان او تمام شد؛ زیرا آن روایت دهان به دهان گشت تا به فلان ستمگر رسید و او را به‌خاطر آن کشت و حالا این سهم تو از خون اوست.

۳۴. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: لا خَيرَ فيمَن لا يُحِبُّ جَمعَ المالِ مِن الحَلالِ.

امام‌صادق علیه‌السلام: خیری نیست در کسی‌که دوست نداشته باشد از راه حلال مال به‌دست آورد.

الإمامُ زينُ العابدينُ علیه‌السلام: اِستِثمارُ المالِ تَمامُ المُرُوَّةِ.

امام‌سجاد علیه‌السلام: بهره‌برداری از مال (و به‌کارانداختن سرمایه) کمال مردانگی است.

۳۵. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن جَمَعَ القرآنَ مَتَّعَهُ اللهُ بعَقلِهِ حتّى يَموتَ.

رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه قرآن را جمع‌آوری کند، خداوند او را تا زمانی‌که بمیرد از خردش بهره‌مند سازد.

۳۶. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَزالُ النّاسُ بِخَيرٍ ما أمَروا بِالمَعروفِ و نَهَوا عَنِ المُنكَرِ و تَعاوَنوا عَلَى البِرِّ، فإذا لَم يَفعَلوا ذلكَ نُزِعَت مِنهُمُ البَرَكاتُ، ولَم يَكُن لَهُم ناصِرٌ في الأرضِ ولا في السَّماءِ.

پیامبرخدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: مردم تا زمانی که به خوبی فرمان دهند و از زشتکاری باز دارند و در کارهای نیک همیاری کنند، در خیر و خوبی خواهند بود. اما هرگاه چنین نکنند، برکت‌ها از آنان گرفته شود و نه در زمین یاوری داشته باشند و نه در آسمان.

۳۷. الإمام‌الصادق علیه‌السلام – لِرَجُلٍ –: أمّا التَّوحيدُ فأن لا تُجوِّزَ عَلى رَبِّكَ ماجازَ عَلَيكَ و أمّا العَدلُ فأن تَنسِبَ إلى خالِقِكَ ما لامَكَ عَلَيهِ.

امام‌صادق علیه‌السلام به مردی فرمود: توحید آن است که آنچه را بر خود روا می‌دانی بر پروردگارت روا ندانی و عدل‌آن است که آنچه را آفریدگارت به سبب آن تو را ملامت و سرزنش کرده به او نسبت ندهی.

۳۸. الامام‌علی علیه‌السلام: التَّوحيدُ ألّا تَتَوَهَّمَهُ.

امام‌علی علیه‌السلام: توحید، آن است که او را به وهم در نیاوری.

۳۹. الإمام‌الصادق علیه‌السلام : لَو جَرَى المَعروفُ عَلى ثَمانينَ كَفّاً لَأُجِروا كُلُّهُم فيهِ.

امام‌صادق علیه‌السلام: اگر احسان و کمک هشتاد دست بگردد، همهٔ آنها به سبب آن پاداش می‌یابند.

۴۰. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: شَرُّ الناسِ مَن يَرى أنّهُ خَيرُهُم.

امام‌علی علیه‌السلام: بدترین مردم کسی است که خود را بهترین آنان پندارد.

چهل حدیث ۵۹

۱. رسول‌اللهﷺ: اعْمَلْ لِوَجْهِ واحدٍ یَکْفیکَ الوُجوهَ کُلَّها.
پیامبر خداﷺ: برای خدا کار کن، تو را از همگان کفایت می‌کند.

۲. رسول‌اللهﷺ: الطِّیَرَةُ شِرکٌ، و ما مِنّا إلّا! ولکنَّ اللهَ یُذهِبُهُ بالتَّوکُّلِ.
پیامبر خداﷺ: فال بدزدن (نوعی) شرک است و هیچ فردی از ما نیست مگر اینکه به نحوی دست‌خوش فال بدزدن می‌شود، اما خداوند، با توکّل‌کردن، آن را از بین می‌برد.

۳. الإمام‌الصادقؑ: إنّ رجُلاً جاءَ إلی عیسَی بنِ مَریمَؑ فقالَ لَهُ: یا رُوحَ اللهِ، إنّي زَنَیتُ فَطَهِّرْني... فلَمّا اجتَمَعَ واجتَمَعوا و صارَ الرّجُلُ في الحُفرَةِ نادَی الرّجُلُ: لا یَحُدُّني مَن للهِ في جَنبِهِ حَدٌّ، فانصَرَفَ النّاسُ کلُّهُم إلّا یحیی و عیسیؑ، فدَنا مِنهُ یحییؑ فقالَ لَهُ: یا مُذنِبُ عِظْني؟! فقالَ لَهُ: لا تُخَلِّیَنَّ بینَ نَفسِکَ و بینَ هَواها فتُرِدیَکَ، قالَ: زِدْني. قالَ: لا تُعَیِّرَنَّ خاطِئاً بِخَطیئةٍ. قالَ: زِدْني. قالَ: لا تَغضَبْ، قالَ: حَسبي.
امام‌صادقؑ: مردی نزد عیسی‌بن‌مریمؑ آمد و گفت: ای روح‌الله، من زنا کرده‌ام، مرا پاک گردان... وقتی مردم جمع شدند و آن مرد را در گودال قرار دادند، صدا زد: کسی‌که خودش مستحق حدّ الهی است نباید به من حدّ جاری کند. پس، همهٔ مردم متفرق شدند، مگر یحیی و عیسیؑ. یحیی نزدیک آن مرد رفت و گفت: ای مرد گنه‌کار، مرا اندرزی ده؟ مرد به او گفت: نفس خود را با خواهش‌هایش رها مکن که تو را به هلاکت می‌افکند، یحیی فرمود: پندی دیگر ده. مرد گفت: هیچ خطاکاری را به خطایش سرزنش مکن. یحیی فرمود: باز هم پندی ده. مرد گفت: خشم مگیر. یحیی گفت: مرا بس است.

٤. الإمام‌الباقرؑ: أیّاکَ و الخُصوماتِ، و عسی أنْ یَتَکلّمَ الرّجُلُ بالشَّیءِ لا یُغْفَرُ لَهُ.
امام‌باقرؑ: (از مشاجره‌ها بپرهیزید که شک و تردید به بار می‌آورند و عمل را بی‌اجر می‌کنند و مشاجره‌کننده را نابود می‌گردانند) و بسا انسان در هنگام مجادله‌کردن سخنی نابخشودنی به زبان آرد.
غیاثُ بنُ إبراهیمَ: کانَ أبو عبدِاللهِؑ إذا مَرَّ بجَماعَةٍ یَختَصِمونَ لا یَجوزُهُم حتّی یَقولَ ثَلاثاً: اتَّقوا اللهَ، یَرفَعُ بها صَوتَهُ.
غیاث‌بن‌ابراهیم: امام‌صادقؑ هرگاه بر گروهی می‌گذشت که مشغول مشاجره‌کردن بودند از آن‌ها رد نمی‌شد مگر آن که سه بار با صدای بلند می‌فرمود: از خدا بترسید.

۵. رسول‌اللهﷺ ـ لأمیرِالمؤمنینَؑ ـ لو رَأیتَ رَجُلاً علی فاحِشَةٍ؟ قالَ: أستُرُهُ، قالَ: إن رَأیتَهُ ثانیاً؟ قالَ: أستُرُهُ بإزاری و رِدائی، إلی ثلاثِ مَرّاتٍ، فقالَ النبیُّﷺ: لافَتی إلّا علیٌّ، و قالَﷺ: اُستُروا علی إخوانِکُم.
پیامبر خداﷺ به امیرالمؤمنینؑ فرمود: اگر مردی را روی زن بدکاره‌ای دیدی (چه می‌کنی)؟ عرض کرد: او را می‌پوشانم. فرمود: اگر دوباره او را دیدی؟ عرض کرد: تا سه بار با اِزار و ردایم او را می‌پوشانم. پیامبرﷺ فرمود: جوانمردی جز علی نیست. و فرمود: برای برادران خود پرده‌پوشی کنید.

٦. الإمامُ علیؑ: السَّعیدُ مَنِ اسْتَهانَ بِالْمَفْقُودِ.
امام علیؑ: خوشبخت کسی است که به آنچه از دست رفته بی‌اعتنا باشد.

۷. الإمام‌الباقرؑ ـ لِزُرارةَ ـ: أَلا أدُلُّکَ عَلی شَیءٍ لَم یَسْتَثنِ فیهِ رسول‌اللهﷺ؟ قُلتُ: بَلی، قالَ: الدُّعاءُ یَرُدُّ القَضاءَ، وَ قَد أُبرِمَ إبراماً ـ وَ ضَمَّ أصابِعَهُ ـ.
امام‌باقرؑ به زراره فرمود: آیا تو را به چیزی راهنمایی نکنم که پیامبر خداﷺ در آن استثنا نزده است؟ عرض کردم: آری. فرمود: دعا قضا را ـ گرچه کاملاً حتمی شده باشد ـ بر می‌گرداند. حضرت (برای تشبیه و بیان قضای مبرم) انگشتانش را به هم چسباند.

۸. الإمامُ علیؑ: اِضرِبُوا بعضَ الرأیِ ببعضٍ یَتَوَلَّدْ مِنهُ الصَّوابُ.
امام‌علیؑ: رایزنی کنید تا اندیشهٔ درست متولد شود.
الإمامُ علیؑ: مَنِ استَبَدَّ برأیِهِ هَلَکَ، و مَن شاوَرَ الرِّجالَ شارَکَها في عُقُولِها.
امام‌علیؑ: هرکه خودرأیی کند نابود شود و هرکه با بزرگان مشورت کند، در خردهایشان شریک گردد.

۹. الإمامُ الحسنؑ: الإعطاءُ قَبلَ السُّؤالِ مِن أکبَرِ السُّؤدُدِ.
امام‌حسنؑ: بخشیدن پیش از طلب‌کردن (کسی) از بزرگ‌ترین سروری است.

۱۰. الإمام‌الصادقؑ: لَمّا شَکا عَلقَمَهُ إلَیهِ مِن ألسِنَةِ الناسِ -: إنَ رِضَا النّاسِ لَا یُمْلَکُ وَ أَلْسِنَتَهُمْ لَا تُضْبَطُ.

علقمه نزد امام‌صادق‌علیه‌السلام از زبان مردن گله و شکایت کرد. حضرت‌علیه‌السلام فرمود: همانا خشنودی مردم را نتوان به دست آورد و جلو زبان‌هایشان را نتوان گرفت.

۱۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن عَرَفَ مَن علی یَمینِه و شِمالِهِ مُتَعمِّداً في الصَّلاةِ فلا صلاةَ لَهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه در نماز از روی عمد بداند درطرف راست و چپ او کیست، نمازش درست نیست.

۱۲. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَكُونُ مَظْلُوماً فَمَا زَالَ يَدْعُو حَتَّى يَكُونَ ظَالِماً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بنده مظلوم آنقدر در گرفتن حق خود پافشاری میکند که ظالم میگردد.

۱۳. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ما اجتَمَعَ أربعةُ رَهطٍ قَطُّ على أمرٍ واحدٍ فَدَعَوا (اللهَ) إلّا تَفَرَّقُوا عن إجابَةٍ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هیچ‌گاه چهار نفر فراهم نیامدند و برای مطلبی به درگاه خدا دعا نکردند، مگر اینکه با اجابت آن دعا از هم پراکنده شدند.

۱۴. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مِن حَقِّ الوالِدِ على وَلَدِهِ أن يَخشَعَ لَهُ عِندَ الغَضَبِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از جمله حقوق پدر بر فرزندش، این است که در هنگام خشمِ پدر، در برابرش خشوع کند.

۱۵. جامع الأخبار، قَالَ أَمِيرُ‌الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ‌علیه‌السلام الْجَزَعُ عِنْدَ الْبَلَاءِ تَمَامُ الْمِحْنَةِ وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِنَّ الْبَلَاءَ لِلظَّالِمِ أَدَبٌ وَ لِلْمُؤْمِنِ امْتِحَانٌ وَ لِلْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَ لِلْأَوْلِيَاءِ كَرَامَةٌ ...
امام‌علی‌علیه‌السلام: جزع کردن در حین بلا محنت است و فرمود: بلا برای ظالم ادب است و برای مؤمن امتحان و برای انبیاء درجه و برای اولیاء کرامت.

۱۶. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن كَتَمَ وَجَعاً أصابَهُ ثلاثةَ أيّامٍ مِن النّاسِ و شَكا إلَى اللهِ، كانَ حَقّاً علَى اللهِ أن يُعافِيَهُ مِنهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکس درد و بلایی را که گرفتار آن شده است از مردم پوشیده بدارد و از آن به درگاه خدای عزوجل شِکوه کند، بر خداست که او را از آن بلا (و بیماری) عافیت بخشد.

۱۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: قالَ رَجُلٌ لعليِّ بنِ الحسينِ‌علیه‌السلام: إنَّ فُلاناً يَنسُبُكَ إلى أنّكَ ضالٌّ مُبتدِعٌ! فقالَ لَهُ عليُّ بنُ الحسينِ‌علیه‌السلام: ما رَعَيتَ حقَّ مُجالَسَةِ الرَجُلِ حيثُ نَقَلتَ إلَينا حَديثَهُ، و لا أدَّيتَ حَقّي حيثُ أبلَغتَني عن أخي ما لَستُ أعلَمُهُ!... إيّاكَ و الغِيبَةَ فإنّها إدامُ كِلابِ النارِ، وَ اعلَمْ أنّ مَن أكثَرَ مِن ذِكرِ عُيوبِ الناسِ شَهِدَ علَيهِ الإكثارُ أنّهُ إنّما يَطلُبُها بقَدرِ ما فيهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: مردی به علی‌بن‌الحسین‌علیه‌السلام گفت: فلانی به شما نسبت می‌دهد که گمراه و بدعت‌گذار هستی. علی‌بن‌الحسین به او فرمود: حق همنشینی با آن مرد را پاس نداشتی؛ زیرا سخن او را به ما منتقل کردی. حق مرا نیز به‌جا نیاوردی زیرا از برادرم چیزی به من رساندی که من آن را نمی‌دانستم!... از غیبت بپرهیز، که آن خورش سگ‌های دوزخ است و بدان کسی‌که از مردم زیاد عیب‌گویی کند، این عیب‌گویی زیاد بر این نکته گواهی دهد که او این عیب‌ها را به‌همان اندازه‌ای که در خودش هست، می‌جوید (عیب‌گویی او از مردم نشان می‌دهد که آن عیب‌ها در خود او نیز هست).

۱۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ما على أحَدِكُم أنْ يَنالَ الخَيرَ كُلَّهُ باليَسيرِ؟! ـ قالَ الرّاوي ـ: قلتُ: بماذا جُعِلْتُ فِداكَ؟ قالَ: يَسُرُّنا بإدْخالِ السُّرورِ على المؤمنينَ مِن شيعَتِنا.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: چه می‌شود اگر هریک از شما با اندک کاری، به همهٔ خوبی‌ها دست یابد؟ راوی می‌گوید: عرض کردم: فدایت شوم، با چه کاری؟ فرمود: با شادکردن شیعیان ما، که ما را شاد می‌کند.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ اللّهَ تعالى سائلٌ كُلَّ راعٍ عَمّا استَرعاهُ: أحَفِظَ ذلكَ أمْ ضَيَّعَهُ حتّى يَسألَ الرَّجُلَ عن أهلِ بَيتِهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خدای تعالی از هر سرپرستی نسبت به آنچه سرپرستی‌اش را به او واگذار کرده است بازخواست می‌کند، خواه از آن به خوبی نگهداری و سرپرستی کرده باشد خواه تباهش کرده باشد. حتی مرد درباره خانواده‌اش بازخواست می‌شود.

۲۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسب درآمد حلال، بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است.

۲۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ و قد سُئلَ عن كَفّارَةِ الاغتِيابِ ـ: تَستَغفِرُ اللهَ لِمَنِ اغتَبتَهُ كُلَّما ذَكَرتَهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله، در پاسخ به این سؤال که کفارهٔ غیبت چیست، فرمود: کفاره‌اش این است که هرگاه به یاد کسی‌که از او غیبت کرده‌ای افتادی، از خداوند برایش آمرزش بخواهی.

۲۲. الإمامالباقرعليه‌السلام: ما دَخَلَ قَلبَ امرِيٍ شَيءٌ مِنَ الكِبرِ إلّا نَقَصَ مِن عَقلِهِ.
امامباقرعليه‌السلام: در دل آدمی چیزی از کِبر وارد نشد، مگر اینکه از خرد او کاسته شد.

۲۳. الإمامُ الحسنُعليه‌السلام: مَنِ اتَّكَلَ على حُسنِ الاختيارِ مِن اللهِ لَهُ، لم يَتَمَنَّ أنّهُ في غيرِ الحالِ التي اختارَها اللهُ لَهُ.
امامحسنعليه‌السلام: کسی‌که به حُسن انتخاب خدا برای خود تکیه کند، جز حالتی را که خدا برایش گزینش کرده است حال دیگری برای خویش آرزو نکند.
الإمامُعليعليه‌السلام: مَن فَوَّضَ أمرَهُ إلَى اللهِ سَدَّدَهُ.
امامعليعليه‌السلام: هرکس کار خود را به خدا واگذارد، خداوند کار او را به سامان آورد.

۲۴. الإمامُعليعليه‌السلام: الحَسدُ حَبْسُ الرُّوحِ.
امامعليعليه‌السلام: حسادت زندان روح است.
الإمامُعليعليه‌السلام: مَن وَلِعَ بالحَسدِ وَلِعَ بهِ الشُّؤْمُ.
امامعليعليه‌السلام: هر که حسادت‌ورز باشد نحسی و شوربختی شیفتهٔ او گردد.
الإمامُعليعليه‌السلام: ما رَأيْتُ ظالِماً أشْبَهَ بمَظْلومٍ مِن الحاسِدِ.
امامعليعليه‌السلام: ستمگری چون حسود ندیدم که به ستمدیده مانندهتر باشد.

۲۵. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إذا كَثُرَت ذُنوبُ المؤمِنِ و لم يَكن لَهُ مِن العَمَلِ ما يُكَفِّرُها ابتَلاهُ اللهُ بالحُزنِ لِيُكَفِّرَها بهِ عَنهُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرگاه گناهان مؤمن زیاد شود و او را عملی نباشد که آن گناهان را پاک گرداند، خداوند او را به اندوه مبتلا سازد تا بدان‌سبب گناهانش را بزداید.
الإمامُالرِّضاعليه‌السلام: ما أحَدٌ مِن شيعَةِ عَليٍ أصبَحَ صَبيحةً أتى بِسيّئةٍ أو ارتَكَبَ ذنباً إلّا أمسى و قد نالَهُ غَمٌّ حَطَّ عَنهُ سَيِّئَتَهُ، فكيف يَجرِي عليهِ القَلَمُ؟!
امامرضاعليه‌السلام: هیچ‌یک از شیعیان علی نیست که روز مرتکب بدی یا گناهی شود، مگر آنکه شب اندوهی به او رسد که آن بدی و گناه را فرو ریزد؛ پس، چگونه قلم برای نوشتن گناهان چنین کسی به کار افتد؟

۲۶. الامامعليعليه‌السلام: لا تَتَجاوَزوا بنا العُبوديَّةَ ثُمّ قُولوا ما شِئتُم.
امامعليعليه‌السلام: ما را از مرز بندگی (خدا) فراتر نبرید. آنگاه هرچه خواستید بگویید که کم گفته‌اید. زنهار که مانند نصارا غلو کنید؛ زیرا من از غلوکنندگان بیزارم.

۲۷. الإمامُعليعليه‌السلام: لابنِهِ محمّدِبنِ الحَنَفِيَّةِ ـ: يا بُنَيءِ إنّي أخافُ عليكَ الفَقرَ، فَاستَعِذْ بِاللهِ مِنهُ؛ فإنَّ الفَقرَ مَنقَصَةٌ للدِّينِ، مَدهَشَةٌ للعَقلِ، داعيَةٌ لِلمَقتِ.
امامعليعليه‌السلام: به فرزندش محمدبن‌حنیفه، فرمود: فرزندم! من از فقر و ناداری برای تو بیمناکم. پس، از آن به خدا پناه بر؛ زیراکه فقر باعث کاستی در دین و سرگشتگی خرد است و مایهٔ کینه و دشمنی.

۲۸. قَالَ رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله وَ ادْفَعُوا أَبْوَابَ الْبَلَاءِ بِالدُّعَاءِ فَإِنَّهُ مَا يُصَادُ مَا تَصِيدُ مِنَ الطَّيْرِ إِلَّا بِتَضْيِيعِهِمُ التَّسْبِيحَ.
رسولخداصلى‌الله‌عليه‌وآله: درهای بلا را با دعا ببندید هیچ پرنده‌ای صید نمیشود جز اینکه تسبیح را واگذاشته باشد.

۲۹. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ لِلوَسواسِ خَطماً كخَطمِ الطّائرِ، فإذا غَفَلَ ابنُ آدَمَ وَضَعَ ذلكَ المِنقارَ في أُذُنِ القَلبِ يُوَسوِسُ، فإنِ ابنُ آدمَ ذَكَرَ اللهَ عَزَّوجلَّ نَكَصَ و خَنَسَ، فذلكَ سُمِّيَ الوَسواسَ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: وسواس، منقاری چون منقار پرنده دارد و هرگاه آدمی دچار غفلت شود، آن منقار را در گوش دل او می‌گذارد و وسوسه می‌کند. در این هنگام اگر آدمی خداوند عزوجل را یاد کند، وسواس منصرف می‌شود و کنار می‌رود. به‌همین‌دلیل شیطان را وسواس گفته‌اند.
الإمامالصادقعليه‌السلام ـ و قد سُئلَ عَنِ الوَسوَسَةِ و إن كَثُرَت ـ: لا شيءَ فيها، تقولُ: لا إلهَ إلّا اللهُ.
امامصادقعليه‌السلام ـ در پاسخ به سؤال از وسوسهٔ زیاد ـ: به آن بها مده!. می‌گویی: لا اله الا الله.

۳۰. الإمامُعليعليه‌السلام: إنّ أولياءَ اللهِ تعالى، كَثيرٍ عَمَلُهُ، قَليلٍ زَلَلُهُ.
امامعليعليه‌السلام: دوستان خدای متعال هر آن کسی است که بسیار عمل کند و کمتر دچار لغزش شود.

۳۱. الامامعليعليه‌السلام: ذَوُو العُيوبِ يُحِبُّونَ إشاعَةَ مَعايبِ الناسِ.
امامعليعليه‌السلام: کسانی‌که خود عیب دارند، علاقه‌مند به شایع‌کردن عیب‌های مردم هستند.

۳۲. الامامعليعليه‌السلام: ما أفحَشَ كريمٌ قَطُّ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: انسان بزرگوار، هرگز دشنام ندهد.

۳۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَلعونٌ مَلعونٌ: المانِعُ الماءَ المُنْتابَ، و السّادُّ الطّریقَ المَسلوکَ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ملعون است ملعون است: کسی‌که جلو نوبت آب (دیگران) را بگیرد و کسی‌که راه عبور و مرور مردم را ببندد.

۳۴. ابنُ عبّاسٍ: کانَ آدمُعلیه‌السلام حَرّاثاً، و کانَ إدریسُ خَیّاطاً، و کانَ نُوحٌ نَجّاراً، و کانَ هُودٌ تاجِراً، و کانَ إبراهیمُ راعِیاً، و کانَ داودُ زَرّاداً، و کانَ سُلیمانُ خَوّاصاً، و کانَ موسی أجیراً، و کانَ عیسی سَیّاحاً، و کانَ محمّدٌصلی‌الله‌علیه‌وآله شُجاعاً جُعِلَ رِزقُهُ تحتَ رُمحِهِ.
ابن‌عباس: آدم‌علیه‌السلام برزگر بود، ادریس خیّاط، نوح درودگر، هود بازرگان، ابراهیم شبان، داود زره‌ساز، سلیمان زنبیل‌باف، موسی کارگر، عیسی سیّاح و محمدصلی‌الله‌علیه‌وآله دلاوری بود که روزیش در زیر نیزه‌اش قرار داشت.
الإمامُعلیعلیه‌السلام: أقرَبُ النّاسِ مِن الأنبیاءِ أعمَلُهُم بما أمَروا بهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: نزدیک‌ترین مردم به پیامبران، کسی است که به آنچه آنان فرمان داده‌اند بیشتر عمل کند.

۳۵. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لیسَ یَنبغي لِحامِلِ القرآنِ أن یَسفَهَ فِیمَن یَسفَهُ أو یَغضَبَ فیمَن یَغضَبُ، أو یَحتَدَّ فیمن یَحتَدُّ ولکنْ یَعفُو و یَصفَحُ لِفَضلِ القرآنِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: برای قرآن‌دان، شایسته نیست که در مقابل رفتار سفاهت‌آمیز دیگران با خود، سفیهانه رفتار کند، یا بر کسی‌که بر او خشم می‌گیرد، خشم گیرد، یا بر کسی‌که به او پرخاش می‌کند، پرخاش نماید. بلکه از برکت (وجود) قرآن (در خود) گذشت می‌کند و می‌بخشد.

۳۶. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ الأحبارَ مِنَ الیَهودِ والرُّهبانَ مِنَ النّصارَی لَمّا تَرَکوا الأمرَ بِالمَعروفِ والنَّهیَ عَنِ المُنکَرِ لَعَنَهُمُ اللهُ عَلی لِسانِ أنبیائِهِم، ثُمَّ عُمُّوا بِالبَلاءِ.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: چون ملّایان یهود و دیرنشینان نصارا کار امر به معروف و نهی از منکر را رها کردند، خداوند به زبان پیامبرانشان آنها را لعنت کرد و پس آنگاه بلا همگان را فرا گرفت.

۳۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا یُحَقِّرَنَّ أحَدُکُم نَفسَهُ أن یَری أمراً لِلهِ تَعالی فیهِ مَقالٌ، فلا یَقولَ: یا رَبِّ، خَشیَةَ النّاسِ! فیَقولَ: فإیّایَ کُنتَ أحَقَّ أن تَخشی.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مبادا کسی از شما در جایی که پای امری از خدا در میان است و باید سخن بگوید، با سکوت کردن خود را کوچک کند؛ زیرا (فردای قیامت) نمی‌تواند بگوید: خدایا! از مردم ترسیدم. چون خداوند جواب می‌دهد: سزاوارتر آن بود که از من بترسی.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا أعرِفَنَّ رَجُلاً مِنکُم عَلِمَ عِلماً فکَتَمَهُ فَرَقاً مِنَ النّاسِ.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مبادا بفهمم که مردی از شما دانش (و اطلاعاتی) داشته باشد و از ترس مردم آن را کتمان کند.

۳۸. دَخَلْتُ مَعَ أَبِيعَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام عَلَى بَعْضِ مَوَالِيهِ يَعُودُهُ فَرَأَيْتُ الرَّجُلَ يُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ آه فَقُلْتُ لَهُ يَا أَخِي اذْكُرْ رَبَّكَ وَ اسْتَغِثْ بِهِ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام إِنَّ آه اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنْ قَالَ آه فَقَدِ اسْتَغَاثَ بِاللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى
با امام‌صادق‌علیه‌السلام به عیادت کسی از شیعیان رفتیم. آن مرد بسیار آه میگفت. گفتم ای مرد خدا را یاد و به او استغاثه کن! امام‌علیه‌السلام فرمود: آه خودش اسمی از اسماء خداست کسی که آه میگوید به خداوند استغاثه میکند.

۳۹. مصباحُ الشّریعةِ: قالَ الصّادقُعلیه‌السلام: لا یَصیرُ العَبدُ عَبداً خالِصاً للهِ تعالی حتّی یَصیرَ المَدحُ والذَّمُّ عِندَهُ سَواءً؛ لأنَّ المَمدوحَ عِندَ اللهِلا یَصیرُ مَذموماً بِذَمِّهم، و کذلک المَذمومُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بنده برای خدای متعال بنده‌ای خالص نشود، مگر آن‌گاه که ستایش و نکوهش (مردم) برایش یکسان باشد؛ زیرا کسی‌که نزد خداوند ممدوح باشد، با نکوهش مردم نکوهیده نمی‌شود و همچنین است کسی‌که نزد خدا نکوهیده باشد. و از مدح و ستایش احدی نیز شادمان مشو؛ زیراکه ستایش آنان بر منزلت تو نزد خدا نمی‌افزاید و از آنچه برای تو حکم و مقدّر شده بی‌نیازت نمی‌گرداند. از نکوهش هیچ‌کس نیز دلگیر مشو؛ زیراکه آن از (قدر) تو ذرّه‌ای نمی‌کاهد.

۴۰. الإمامالصادقعلیه‌السلام: صَعِدَ عیسیعلیه‌السلام عَلَی جَبَلٍ بالشامِیُقالُ لَهُ: أریحا، فأتاهُ إبلیسُ في صُورَةِ مَلِکِ فلسطینَ فقالَ لَهُ: یا روحَ اللهِ، أحییتَ المَوتی و أبرَأتَ الأکمَهَ و الأبرَصَ، فاطرَحْ نفسَکَ عنِ الجَبَلِ، فقالَ عیسیعلیه‌السلام: إنَّ ذلکَ أُذِنَ لي فِیهِ و هذا لَم یُؤذَنْ لي فِیهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: عیسی‌علیه‌السلام بر فراز کوهی در شام به نام أریحا رفت. ابلیس در چهرهٔ پادشاه فلسطین نزد آن حضرت آمد و گفت: ای روح‌الله! تو مردگان را زنده کردی و کور مادرزاد و پیس را شفا دادی؛ پس (اگر راست می‌گویی) خودت را از کوه پرت کن.

عیسی‌علیه‌السلام فرمود: من در آن کارها اذن داشتم ولی در این کار اذن ندارم.

چهل حدیث ٦٠

١. جَبرئيلُ عليه السلام ـ لَمّا سألَهُ النّبيُّ صلى الله عليه وآله عن تَفسيرِ الإخْلاصِ ـ: المُخْلِصُ الّذي لا يَسألُ النّاسَ شَيئاً حتّى يَجِدَ، و إذا وَجدَ رَضِيَ، فإنَّ مَن لَم يَسألِ المَخلوقَ أقَرَّ للهِ عزّوجلّ بالعُبوديَّةِ.

جبرئیل علیه السلام ـ در پاسخ به سؤال پیامبر از اخلاص ـ: مخلص کسی است که از مردم هیچ نخواهد تا خود بدان دست یابد و هرگاه بدان دست یافت خشنود شود (و هرگاه چیزی از آن نزدش باقی ماند به دیگران بخشد؛) زیرا کسی‌که از مخلوق چیزی نخواهد به عبودیت برای خدای عزّ و جلّ اقرار کرده است(و چون به نیاز خود رسید و خشنود گشت از خدا خشنود شده است و خدای تبارک و تعالی از او خشنود است و هرگاه آنچه برایش باقی مانده برای خدای عزّ و جلّ ببخشد به مرتبهٔ اعتماد به پروردگارش رسیده است.)

٢. الإمامُ عليٌّ عليه السلام ـ لِمُنَجِّمٍ أشارَ عليهِ بعَدَمِ السَّيرِ في ساعَةِ عَزمِهِ الخُروجَ من الكُوفَةِ إلَى الحَروريّةِ، فسارَ و ظَفِرَ بِهِم فقالَ ـ: أما إنّهُ ما كانَ لمحمّدٍ صلى الله عليه وآله مُنَجِّمٌ، و لا لَنا مِن بَعدِهِ، حتّى فَتَحَ اللهُ علَينا بِلادَ كِسرى و قَيصَرَ. أيُّها النّاسُ، تَوَكَّلوا علَى اللهِ وثِقُوا بهِ فإنّهُ يَكفي مِمَّن سِواهُ.

زمانی‌که امیرالمؤمنین علیه السلام تصمیم گرفت از کوفه به قصد (جنگ) حروریه (خوارج) بیرون رود، منجّمی به آن حضرت توصیه کرد که در این ساعت حرکت نکند. اما امام رفت و بر خوارج پیروز گشت و سپس فرمود: بدانید، که محمد صلی الله علیه و آله منجّمی نداشت و بعد از او ما نیز نخواهیم داشت، اما خداوند سرزمین کسرا و قیصر را به روی ما گشود. ای مردم، بر خدا توکل کنید و به او اعتماد نمایید؛ زیرا او از همه چیز بی‌نیاز می‌سازد.

٣. إسماعيلُ بنُ عَيّاشٍ: كانَ رسولُ‌اللهِ صلى الله عليه وآله أصبَرَ النّاسِ على أزوارِ النّاسِ.

اسماعیل‌بن‌عیاش:رسول‌خدا صلی الله علیه و آله در برابر گناهان (و خطاهای) مردم از همه شکیباتر بود.

٤. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: قَلِّلِ الآمالَ تَخْلُصْ لَكَ الأعمالُ.

امام‌علی علیه السلام: آرزوهایت را کم کن، اعمالت خالص می‌شود.

٥. الإمامُ الصادقُ عليه السلام: مَن خافَ النّاسُ لِسانَهُ فهُو في النارِ.

امام‌صادق علیه السلام: هرکس که مردم از زبانش بترسند، او در آتش است.

٦. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: أَسْعَدُ النّاسِ بِالدُّنْيا التّارِكُ لَها وَ أَسْعَدُهُمْ بِالآخِرَةِ الْعامِلُ لَها

امام علی علیه السلام: خوشبخت‌ترین مردم در دنیا، کسی است که دنیا را وانهد و خوشبخت‌ترین آنان در آخرت کسی است که برای آخرت کار کند.

٧. الإمامُ الكاظمُ عليه السلام: عَلَيكُم بِالدُّعاءِ، فَإنَّ الدُّعاءَ لِلّهِ، وَالطَّلَبَ إلى اللهِ يَرُدُّ البَلاءَ وَ قَد قُدِّرَ وَ قُضِيَ وَلَم يَبقَ إلّا إمضاؤهُ، فإذا دُعِيَ اللهُ عَزَّوجلَّ و سُئلَ صَرْفَ البَلاءِ صَرَفَهُ.

امام‌کاظم علیه السلام: بر شما باد به دعاکردن؛ زیرا دعا به درگاه خدا و مسألت‌کردن از او بلایی را که قضا و قدر الهی به آن تعلق گرفته و فقط مانده که به اجرا درآید، دفع می‌کند. پس، چون خدای عزّ و جلّ خوانده شود و از او مسألت گردد بلا را کاملاً برگرداند.

٨. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: أبهِمُوا ما أبهَمَهُ اللهُ.

امام‌علی علیه السلام: آنچه را خداوند مبهم گذاشته است، شما نیز مبهم گذارید.

علقمةُ بنُ قيسٍ: رايتُ عليّاً مِنبَرِ الكوفةِ و هو يقولُ: سَمِعتُ رسولَ‌اللهِ صلى الله عليه وآله يقولُ: لا يَزني الزاني حينَ يَزني و هو مؤمنٌ... فقالَ: يا أميرَالمؤمنينَ، مَن زَنى فقد كَفَرَ؟ فقالَ عليٌّ عليه السلام: إنّ رسولَ‌اللهِ صلى الله عليه وآله كانَ يأمُرُنا أن نُبهِمَ أحاديثَ الرُّخَصِ، لا يَزني الزاني و هو مؤمنٌ أنّ ذلكَ الزِّنى لَهُ حلالٌ، فإن آمَنَ بأنّهُ لَهُ حَلالٌ فقد كَفَرَ.

علقمهٔ‌بن‌قیس: علی را بر فراز منبر کوفه دیدم که می‌فرمود شنیدم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله می‌فرماید: زناکار زنا نمی‌کند مگر اینکه ایمان را وانهاده باشد. علقمه پرسید: یا امیرالمؤمنین! پس کسی‌که زنا کند کافر است؟ علی علیه السلام فرمود:رسول‌خدا صلی الله علیه و آله به ما می‌فرمود که احادیث ناظر به رخصت را در ابهام گذاریم: زناکار با ایمان و اعتقاد به حلال‌بودن زنا، زنا نمی‌کند. اگر به حلال‌بودن زنا ایمان داشته باشد کافر است.

٩. الإمامُ عليٌّ عليه السلام: ما سادَ مَنِ احتاجَ إخوانُهُ إلى غَيرِهِ.

امام‌علی علیه السلام: جوانمرد نیست، کسی‌که برادران خود را نیازمند دیگری کند.

١٠. شقيقُ بنُ سلمةَ: جاءَ رجُلٌ إلي عَلِيٍّ و كَلَّمَهُ فقالَ في عُرضِ الحديثِ إنّي أُحِبُّكَ، فقالَ لَهُ عَلِيٌّ: كَذَبتَ. قالَ: لِمَ يا أميرَالمؤمنينَ؟ قالَ: لأنّي لا أري قَلبي يُحِبُّكَ، قالَ النبيُّ صلى الله عليه وآله: إنّ الأرواحَ كانَت

تَلاقي في الهَواءِ فَتَشامُّ، ما تَعارَفَ منها ائتَلَفَ، و ما تَناكَرَ مِنها اختَلَفَ. فلَمّا كانَ من أمرِ عَلِيٍّ ما كانَ، كانَ مِمَّن خَرَجَ عليهِ.

شقیق بن سلمه: مردی خدمت علی‌ؑ آمد و با او سخن گفت و در ضمن صحبت گفت: من شما را دوست دارم. علی‌ؑ فرمود: دروغ می‌گویی. عرض کرد: چرا ای امیر مؤمنان؟ فرمود: چون در دل خود محبت تو را نمی‌یابم. پیامبرﷺ فرمود: ارواح در فضا با یکدیگر ملاقات می‌کردند و همدیگر را می‌بوییدند و آن‌هایی که با یکدیگر آشنا در می‌آمدند با هم جمع می‌شدند و آن‌هایی که با هم آشنا در نمی‌آمدند از هم جدا می‌شدند. راوی گوید: زمانی که آن پیشامدها برای علی اتفاق افتاد آن مرد از جمله کسانی بود که بر آن حضرت شورید و از خوارج گشت.

۱۱. فيما أوحَى اللهُ إلى ابنِ عِمرانَ: يا موسى، تَأَنَّ في مَكثِك بَينَ يَدَيَّ في الصَّلاةِ.

خداوند به موسی‌بن‌عمران وحی فرمود: ای موسی! هنگام ایستادن به نماز در برابر من، آرام و با تأنی باش.

۱۲. الخصال، الْأَرْبَعُمِائَةِ قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَؑ مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى رَبِّهِ عَزَّ وَ جَلَّ حَاجَةٌ فَلْيَطْلُبْهَا فِي ثَلَاثِ سَاعَاتٍ سَاعَةٍ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَ سَاعَةٍ تَزُولُ الشَّمْسُ وَ سَاعَةٍ فِي آخِرِ اللَّيْلِ عِنْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ.

امیرمؤمنانؑ: کسی که از خداوند چیزی میخواهد در یکی از این اوقات بخواهد: ساعتی از روز جمعه و ساعت ظهر شرعی هر روز و ساعت آخر هر شب حین طلوع فجر.

۱۳. الإمامالصادقؑ: مَن عَذَرَ ظالماً بظُلمِهِ سَلَّطَ اللهُ عليهِ مَن يَظلِمُهُ فإنْ دعا لَم يُستَجَبْ لَهُ، و لَم يَأجُرْهُ اللهُ على ظُلامَتِهِ.

امام‌صادقؑ: هرکه برای ستم ستمکاری عذر بتراشد (و ستمگری‌های او را توجیه کند) خداوند کسی را بر او مسلط گرداند که به وی ستم کند (و دراین‌صورت چنانچه برای رفع ستم او از خود دعا کند دعایش مستجاب نشود و خداوند در برابر ستمدیدگی‌اش به او اجر و پاداش ندهد.)

۱٤. رسولاللهﷺ ـ لِرجُلٍ جاءَ إلَيهِ يُخاصِمُهُ ـ: أنتَ و مالُكَ لأبيكَ.

پیامبر خداﷺ، به مردی که از پدر خود نزد آن حضرت به شکایت آمده بود، فرمود: خودت و داراییت از آنِ پدرت هستید.

الإمامالصادقؑ ـ لَمّا سُئلَ عَمّا يَحِلُّ للرّجُلِ مِن مالِ وَلَدِهِ ـ: قُوتُهُ بغَيرِ سَرَفٍ إذا اضطُرَّ إلَيهِ. قالَ: فقلتُ لَهُ: فقَولُ رسولِاللهﷺ لِرَجُلِ الّذي أتاهُ فقَدَّمَ أباهُ فقالَ لَهُ: «أنتَ و مالُكَ لأبيكَ»؟ فقال: إنّما جاءَ بأبيهِ إلَى النَّبيﷺ فقالَ: يا رسولَالله، هذا أبي و قد ظَلَمَني مِيراثي مِن أُمّي، فأخبَرَهُ الأبُ أنّهُ قَد أنفَقَهُ عليهِ و على نَفسِهِ، فقالَ: «أنتَ و مالُكَ لأبيكَ» و لَم يَكُن عِندَ الرّجُلِ شيءٌ، أفكانَ رسولُاللهﷺ يَحبِسُ الأبَ لِلابنِ؟!

امام‌صادقؑ ـ در پاسخ به این سؤال که چه مقدار از مال فرزند برای پدر حلال است ـ: هرگاه ناچار شود، می‌تواند به اندازهٔ خوراک روزانهٔ خود، به شرطی که در حد اسراف نباشد، بردارد. راوی می‌گوید: عرض کردم: پس، فرمودهٔ رسول‌خداچیست که وقتی شخصی پدر خود را پیش آن حضرت (به دادخواهی) آورد، پیامبر فرمود: «خودت و داراییت از آن پدرت هستید»؟ امامؑ فرمود: او پدر خود را پیش پیامبرﷺ آورد و گفت: ای رسول‌خدا، این پدر من حق مرا از ارثیهٔ مادرم نمی‌دهد و پدرش به رسول‌خداعرض کرد که آن را خرج او و خود کرده است. در اینجا بود که رسول‌خداﷺ فرمود: «تو و داراییت از آنِ پدرت هستید»، و آن مرد چیزی نداشت (که به پسرش بدهد چون همه را خرج او و خودش کرده بود). آیا رسول‌خداﷺ پدر را به‌خاطر فرزند بازداشت می‌کرد!

۱۵. وَ قَالَؑ لَيَوَدَّنَّ أَهْلُ الْعَافِيَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّ جُلُودَهُمْ قُرِضَتْ بِالْمَقَارِيضِ لِمَا يَرَوْنَ مِنْ ثَوَابِ أَهْلِ الْبَلَاءِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا دَاوُدُ قُلْ لِعِبَادِي يَا عِبَادِي مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَ لَمْ يَشْكُرْ نَعْمَائِي وَ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى بَلَائِي فَلْيَطْلُبْ رَبّاً سِوَائِي ...

وَ قَالَ الْبَاقِرُؑ يَا بُنَيَّ مَنْ كَتَمَ بَلَاءً ابْتُلِيَ بِهِ مِنَ النَّاسِ وَ شَكَا ذَلِكَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ كَانَ حَقّاً عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعَافِيَهُ مِنْ ذَلِكَ الْبَلَاءِ قَالَؑ يُبْتَلَى الْمَرْءُ عَلَى قَدْرِ حُبِّه.

امامؑ: اهل عافیت وقتی در آن دنیا می‌بینند که خداوند به اهل بلا چه‌ها میدهد آرزو می‌کنند کاش در دنیا آنها را قیمه قیمه میکردند. خداوند به داوودؑ گفت: ای داوود به بندگانم بگو هرکس به قضای من راضی نیست و نعمتم را شکر نمی‌گذارد و بر بلایم صبر نمی‌کند برود خدایی جز من پیدا کند.

امام‌باقرؑ: ای فرزندم هرکس بلایی را که بدو رسیده از مردم نهان دارد و به خدا شکایت برد بر خداست که او را از آن بلا عافیت دهد و فرمود: هرکس به اندازه محبتش به خدا مبتلا شود.

۱٦. الإمامالباقرؑ: الجَسَدُ إذا لم يَمرَضْ أشِرَ، و لا خَيرَ في جَسَدٍ يَأشَرُ.

امام‌باقرؑ: جسم اگر بیمار نشود، سرمست می‌شود و در بدنی که به بیماری دچار نشود و سرمست شود، خیری نیست.

۱۷. الإمامُعليؑ ـ فإنَّهُم صِنفانِ: إمّا أخٌ لَكَ في الدِّينِ، أو نَظيرٌ لَكَ في الخَلقِ، يَفرُطُ مِنهُمُ الزَّلَلُ، و تَعرِضُ لَهُمُ العِلَلُ، و يُؤتى على

أيديهِم في العَمدِ و الخَطأِ، فأعطِهِم مِن عَفوِکَ و صَفحِکَ مِثلَ الّذي تُحِبُّ و تَرضى أن يُعطِيَکَ اللهُ مِن عَفوِهِ و صَفحِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام (ـ در فرمان استانداری مصر به مالک‌اشتر ـ: دل خود را آکنده از مهر و محبت و لطف نسبت به مردم گردان و مبادا برای آنان چون جانور درنده‌ای باشی که خوردنشان را غنیمت دانی؛) زیراکه مردم دو دسته اند: یا برادر دینی تو هستند و یا همنوع تو. در معرض لغزش و خطا قرار دارند و گاه از روی عمد یا خطا دست به گناه و تجاوز می‌آلایند. پس همان‌گونه که خود دوست داری خداوند نسبت‌به تو بخشش و گذشت کند، تو نیز نسبت‌به آنان بخشش و گذشت داشته باش، زیرا تو بالادست آن‌ها هستی و فرمانروای بر تو بالادست تو می‌باشد و خداوند بالادست کسی است که تو را به امارت گماشته است!

۱۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: بادِروا بعَملِ الخَيرِ قَبلَ أنْ تُشْغَلوا عَنه بغَيرِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: در انجام کار خوب شتاب کنید، پیش از آنکه به‌سبب پرداختن به کاری دیگر از آن باز مانید.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن فُتِحَ لَهُ بابُ خَيرٍ فَلْيَنْتَهِزْهُ، فإنَّهُ لا يَدْري مَتى يُغْلَقُ عَنهُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس دَرِ کار خیری به رویش گشوده شود، باید در استفاده از این فرصت بشتابد؛ زیرا او نمی‌داند که این در کی به رویش بسته می‌شود.

الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: مَن هَمَّ بشَيءٍ مِن الخَيرِ فلْيُعَجِّلْهُ، فإنَّ كُلَّ شَيءٍ فيهِ تَأخيرٌ فإنَّ للشَّيطانِ فيهِ نَظْرَةً.

امام‌باقرعلیه‌السلام: هرکه آهنگ کار خوبی کند، در انجام آن شتاب ورزد؛ زیرا هر چیزی که در آن تأخیر شود شیطان فرصتی به‌دست می‌آورد.

۱۹. الإمام‌الباقرعلیه‌السلام ـ في قولِهِ تعالى: ﴿لا تَقْرَبُوا الفَواحِشَ...﴾ ـ: إنّ ما ظَهَرَ هو الزّنا و ما بَطَنَ هو المُخالَّةُ.

امام‌باقرعلیه‌السلام ـ دربارهٔ آیهٔ «به کارهای زشت... نزدیک مشوید» ـ: آشکارش زناست و پنهانش، داشتن رابطهٔ دوستانه (با نامحرم).

۲۰. قال رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنْ أَكَلَ مِنْ كَدِّ يَدِهِ، نَظَرَ اللّهُ إِلَيْهِ بِالرَّحْمَة

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمودند: هرکه از دسترنج خود بخورد، خداوند با نظر رحمت به او بنگرد.

۲۱. الإمامُ‌الكاظمعلیه‌السلام: تَعاهَدُوا عِبادَ اللهِ نِعَمَهُ بإصلاحِكُم أنفُسَكُم.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: ای بندگان خدا، با اصلاح خود، نعمت‌های خداوند را پاس دارید، تا بر یقین شما افزوده شود و سودی با ارزش و گرانبها به‌دست آورید.

۲۲. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن قالَ: أنا عالِمٌ فَهُوَ جاهِلٌ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هر که بگوید: من دانا هستم، او شخص نادانی است.

۲۳. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَزالُ قَلبُ العَبدِ يَقبَلُ الرَّغبَةَ و الرَّهبَةَ حتّى يَسفِكَ الدمَ الحَرامَ، فإذا سَفَكَهُ نُكِسَ قَلبُهُ، صارَ كأنَّهُ كِيرٌ مُحْمٍ أسوَدُ مِن الذَّنبِ، لا يَعرِفُ مَعروفاً و لا يُنكِرُ مُنكَراً.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دل بنده همیشه پذیرای بیم و امید است، تا آن‌گاه که خونی را بنا حق بریزد. پس چون خون ریخت دلش واژگون شود و بر اثر گناه، مانند کورهٔ آهنگری تفتیده و سیاه شود و دیگر نه کار خوب را، خوب داند و نه کار بد را، زشت شمارد.

۲٤. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: الحِقْدُ أَلْأَمُ العُيوبِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: کینه‌توزی پست‌ترین عیب‌هاست.

الإمامُ الهادي‌علیه‌السلام: العِتابُ خَيرٌ مِن الحِقْدِ.

امام‌هادی‌علیه‌السلام: سرزنش و گله‌گذاری بهتر است از کینه به دل‌گرفتن.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: حِقدُ المؤمنِ مَقامُهُ، ثُمَّ يُفارِقُ أخاهُ فلا يَجِدُ علَيهِ شَيئاً، و حِقْدُ الكافِرِ دَهْرُهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کینهٔ مؤمن لحظه‌ای است و زمانی‌که از برادر خود جدا شد در دل خود کینه‌ای نسبت‌به او نگه نمی‌دارد؛ اما کینهٔ کافر مادام‌العمر است.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: المؤمنُ يَحقِدُ مادامَ في مَجلِسِهِ، فإذا قامَ ذهبَ عنهُ الحِقدُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کینهٔ مؤمن تا زمانی است که نشسته است، همین‌که برخاست کینه نیز از دل او می‌رود.

۲۵. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لَمّا نَزَلَت: ﴿لَيسَ بِأَمانِيِّكُم... مَنْ يَعمَلْ سُوءاً يُجْزَ بِهِ﴾ فقال رجُلٌ لَهُصلی‌الله‌علیه‌وآله: جاءَت قاصِمَةُ الظَّهرِ، فقالَ ـ: كلّا، أما تَحزَنُ؟ أما تَمرَضُ؟ أما يُصِيبُكَ اللّأواءُ و الهُمومُ؟ قالَ: بلى، قالَ: فذلكَ مِمّا يُجزى بِهِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ چون آیهٔ «آنطور که خیال میکنید نیست... هرکس که مرتکب بدی شود جزایش را ببیند» نازل شد، مردی بهرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله عرض کرد: آیهٔ کمرشکن آمد.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: چنین نیست، آیا تو غمگین نمی‌شوی؟ آیا بیمار نمی‌شوی؟ آیا

محنت و اندوه به تو نمی‌رسد؟ عرض کرد: چرا؛ فرمود: همین‌ها از جملهٔ کیفرهاست که مؤمنین را پاک میکند.

۲۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام- لإسماعیلَ بنِ عبدِ العَزیزِ -: یا إسماعیلُ، ضَعْ لی فی المُتَوَضَّأِ ماءً قالَ: فَقُمتُ فَوَضَعتُ لَهُ، قالَ: فَدَخَلَ، قالَ: فقلتُ فی نفسی: أنا أقولُ فیه کذا و کذا و یَدخُلُ المُتَوَضَّأُ یَتَوَضَّأُ؟! قالَ: فلَم یَلبَثْ أن خَرَجَ فقالَ: یا إسماعیلُ، لا تَرفَعْ البِناءَ فَوقَ طاقَتِهِ فَیَنهَدِمَ، اجعَلُونا مَخلوقینَ، و قولوا فِینا ما شِئتُم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: به اسماعیل‌بن‌عبدالعزیز فرمود: ای اسماعیل! در وضوخانه برایم مقداری آب بگذار؛ اسماعیل می‌گوید: من برخاستم و مقداری آب برای ایشان گذاشتم. حضرت داخل شد. با خودم گفتم: من دربارهٔ او چنین و چنان اعتقادی دارم و بااین‌حال به وضوخانه می‌رود و وضو می‌گیرد؟ اسماعیل می‌گوید: طولی نکشید که حضرت بیرون آمد و فرمود: ای اسماعیل! ساختمان را بیش از قدرت تحملش بالا مبر که خراب می‌شود؛ ما را مخلوق بدانید. آنگاه هرچه خواستید دربارهٔ ما بگویید که کم گفته‌اید و حقیقت را نرسانده‌اید.

۲۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أوحَی اللهُ تعالی إلی إبراهیمَ‌علیه‌السلام: خَلَقتُکَ وابتَلَیتُکَ بنارِ نُمرُودَ، فلَو ابتَلَیتُکَ بالفَقرِ و رَفَعتُ عنکَ الصَّبرَ فما تَصنَعُ؟ قالَ إبراهیمُ: یا رَبِّ، الفقرُ إلَیَّ أشَدُّ مِن نارِ نُمرودَ، قالَ اللهُ تعالی: فبِعِزَّتي و جلالي ما خَلَقتُ في السماءِ و الأرضِ أشَدَّ مِن الفَقرِ!

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خدای متعال به ابراهیم‌علیه‌السلام وحی فرمود: تو را آفریدم و به آتش نمرود مبتلایت کردم. اگر به فقر گرفتارت می‌کردم و شکیبایی را از تو می‌گرفتم چه می‌کردی؟ ابراهیم عرض کرد: بار پروردگارا، فقر برای من سخت‌تر از آتش نمرود است. خدای تعالی فرمود: به عزّت و جلالم سوگند، که در آسمان و زمین چیزی سخت‌تر از فقر نیافریدم!

۲۸. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ تَمَنَّوُا الْفِتْنَةَ فَفِيهَا هَلَاكُ الْجَبَابِرَةِ وَ طَهَارَةُ الْأَرْضِ مِنَ الْفَسَقَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: آرزوی آمدن فتنه کنید که در آن هلاک زورگویان است و پاک شدن زمین از لوث فاسقان.

۲۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: وُضِعَ عن أُمَّتي تِسعُ خِصالٍ: الخَطأُ، والنِّسیانُ، و ما لا یَعلَمونَ، و ما لایُطیقونَ، و ما اضطُرُّوا إلَیهِ، و ما استُکرِهوا علَیهِ، والطِّیَرَةُ، والوَسوَسَةُ في التَّفَکُّرِ في الخَلقِ، و الحَسَدُ ما لَم یَظهَرْ بِلسانٍ أو یَدٍ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: (مسئولیت) نه چیز از امّت من برداشته شده است: خطا، فراموشی، آنچه ندانند، آنچه نتوانند، آنچه بدان مضطرّ شوند، آنچه به زور به آن واداشته شوند، فال بد زدن، وسوسه در تفکر در آفرینش و رشک‌بردن در صورتی‌که به زبان یا دست آشکار نشود.

۳۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنّ أولیاءَ اللهِ لَم یَزالوا مُستَضعَفِینَ قَلیلینَ مُنذُ خَلَقَ اللهُ آدَمَ‌علیه‌السلام.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دوستان خدا، از همان زمانی که خداوند آدم را آفرید، همواره در ضعف و اقلیّت بوده‌اند.

۳۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إذا جاهَرَ الفاسِقُ بفِسقِهِ فلا حُرمَةَ لَهُ و لا غِیبَةَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه شخص فاسق و گنهکار آشکارا گناه کند، نه حرمتی دارد و نه غیبتی.

۳۲. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن صَنَعَ شیئاً للمُفاخَرَةِ حَشَرَهُ اللهُ یَومَ القِیامَةِ أسوَدَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکس برای فخرفروشی کاری کند، خداوند در روز قیامت او را سیاه محشور گرداند.

الامام‌علی‌علیه‌السلام: ما لابنِ آدمَ و الفَخرِ؟! أوَّلُهُ نُطفَةٌ، و آخِرُهُ جِیفَةٌ، و لا یَرزُقُ نفسَهُ، و لا یَدفَعُ حَتفَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: آدمیزاد را چه به فخرفروشی! (آدمیزادی که) آغازش نطفه‌ای است و فرجامش مرداری. نه می‌تواند خود را روزی دهد و نه می‌تواند جلو مرگ خویش را بگیرد.

۳۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ اللهَ لَیَغضَبُ إذا مُدِحَ الفاسِقُ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه بدکار ستایش شود، خداوند به خشم می‌آید.

۳۴. فوَعَظَ لُقمانُ لابنِهِ، وخُذْ مِن الدُّنیا بَلاغاً و لا تَرفُضْها فتَکونَ عِیالاً علَی النّاسِ و لا تَشتَغِل بها فتَضُرَّ بآخرتک.

لقمان فرزند خود را به مطالبی پند و اندرز داد: از دنیا به قدر کفاف برگیر و به کلی آن را دور مینداز که در نتیجه سربار مردم باشی و آن چنان هم به دنیا مپرداز که به آخرتت زیان رساند.

۳۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ هذهِ القُلوبَ تَصدَأُ کما یَصدَأُ الحَدیدُ. قیلَ: یا رسولَ‌الله، فما جَلاؤها؟ قالَ: تِلاوَةُ القرآنِ.

رسول‌خداﷺ: این دل‌ها نیز همانند آهن زنگار می‌بندد. عرض شد: ای رسول‌خدا، صیقل دهندهٔ دل‌ها، چیست؟ فرمود: تلاوت قرآن.

٣٦. رسول‌اللهﷺ: إذا عُمِلَتِ الخَطيئَةُ في الأرضِ، كانَ مَن شَهِدَها فأنكَرَها كمَن غابَ عَنها، و مَن غابَ عَنها فرَضِيَها كانَ كمَن شَهِدَها.
پیامبرخداﷺ: هرگاه در روی زمین گناهی صورت گیرد، کسی که شاهد آن باشد و از آن کار خرده گیرد، مانند کسی است که شاهد آن نبوده است و کسی که شاهدش نباشد اما به آن کار راضی باشد، مانند کسی است که شاهد آن باشد.

٣٧. كانَ لُقمانُ عليه السلام يُطيلُ الجُلوسَ وَحدَهُ، و كانَ يَمُرُّ بِهِ مَولاهُ فيَقولُ: يا لُقمانُ، إنَّكَ تُديمُ الجُلوسَ وَحدَكَ، فلَو جَلَستَ مَعَ النّاسِ كانَ آنَسَ لَكَ! فيَقولُ لُقمانُ: إنَّ طولَ الوَحدَةِ أفهَمُ لِلفِكرَةِ، و طولُ الفِكرَةِ دَليلٌ عَلى طَريقِ الجَنَّةِ.
لقمان عليه السلام زیاد با خودش تنها می‌نشست و خواجه‌اش بر او می‌گذشت و می‌گفت: ای لقمان! تو زیاد تنها می‌نشینی، میان مردم برو و با آنها دمخور شو. لقمان می‌گفت: تنهایی زیاد اندیشه را فهیم‌تر می‌کند و اندیشهٔ طولانی راهنمای به سوی بهشت است.

٣٨. رسول‌اللهﷺ: و كُلُّ شيءٍ بِقَدَرٍ حتّى العَجزُ و الكَيسُ.
پیامبر خداﷺ: همه چیز مقدّر است، حتی ناتوانی و زیرکی.
الإمامُ عليعليه السلام: المَقاديرُ لا تُدفَعُ بالقُوَّةِ و المُغالَبَةِ.
امام علیعليه السلام: مقدّرات، با زور و گردن‌کلفتی دفع نمی‌شود.
الإمامُ الهاديعليه السلام: المَقاديرُ تُريكَ ما لَم يَخطُرْ بِبالِكَ.
امام‌هادیعليه السلام: مقدّرات چیزهایی را که به ذهنت خطور نمی‌کند، نشانت می‌دهد.
الإمامُ عليعليه السلام: يَغلِبُ المِقدارُ عَلَى التَّقديرِ، حتّى تكونَ الآفَةُ في التَّدبيرِ.
امام علیعليه السلام: تقدیر، بر حسابگری (ما) بدان گونه چیره است، که تدبیر مایهٔ آفت و گزند می‌شود.
الإمامُ عليعليه السلام: تَذِلُّ الاُمورُ لِلمَقاديرِ حتّى يكونَ الحَتفُ في التَّدبيرِ.
امام علیعليه السلام: کارها رام مقدراتند، چندان‌که تدبیر به مرگ می‌انجامد.
الإمامُ عليعليه السلام: إذا نَزَلَ القَدَرُ بَطَلَ الحَذَرُ.
امام علیعليه السلام: هرگاه تقدیر فرود آید، حَذَر بی‌فایده است.
رسول‌اللهﷺ: الدَّواءُ مِن القَدَرِ، و هُو يَنفَعُ مَن يَشاءُ بما شاءَ.
پیامبر خداﷺ: دارو جزء تقدیر است و برای هرکس که بخواهد، به هر اندازه که بخواهد، سودمند می‌افتد.

٣٩. الإمامُ عليعليه السلام: لا تَتِمُّ مُروءَةُ الرَّجُلِ حتّى يَتَفَقَّهَ (في دِينِهِ)، و يَقتَصِدَ في مَعيشَتِهِ، و يَصبِرَ عَلَى النّائبَةِ إذا نَزَلَت بِهِ، و يَستَعذِبَ مَرارَةَ إخوانِهِ.
امام علیعليه السلام: مردانگی مرد کامل نشود، مگر آن‌گاه که مرد در دینش فقیه و دانا شود، در زندگیش میانه‌روی کند، در برابر پیشامدهای سختی که به او می‌رسد شکیبا باشد و تلخی برادران را شیرین یابد.

٤٠. الإمامُ الصادقعليه السلام: جاءَ إبليسُ إلى عيسىعليه السلام فقالَ: أَلَيسَ تَزعُمُ أنّكَ تُحيِي المَوتى؟ قالَ عيسىعليه السلام: بَلى، قالَ إبليسُ: فاطرَحْ نفسَكَ مِن فَوقِ الحائطِ، فقالَ عيسىعليه السلام: ويلَكَ! إنَّ العَبدَ لا يُجَرِّبُ رَبَّهُ، و قالَ إبليسُ: يا عيسى، هل يَقدِرُ رَبُّكَ على أن يُدخِلَ الأرضَ في بَيضَةٍ و البَيضَةُ كَهَيئَتِها؟ فقالَ: إنّ اللهَ عَزَّوجلَّ لا يُوصَفُ بِعَجزٍ، والذى قُلتَ لا يَكونُ.
امام‌صادقعليه السلام: ابلیس نزد عیسیعليه السلام آمد و گفت: مگر تو نمی‌گویی که مردگان را زنده می‌کنی؟ عیسیعليه السلام فرمود: چرا. ابلیس گفت: پس (اگر راست می‌گویی) خودت را از روی دیوار به زیر انداز. عیسیعليه السلام فرمود: وای بر تو! بنده که خداوندگار خود را نمی‌آزماید. ابلیس گفت: ای عیسی! آیا پروردگار تو می‌تواند (کره) زمین را در تخم مرغی با همین اندازه‌ای که دارد جای دهد؟ عیسیعليه السلام فرمود: خدای عزوجل به هیچ ناتوانی وصف نمی‌شود اما آنچه تو می‌گویی ناشدنی است.

چهل حدیث ٦١

١. الإمامُعليعليه‌السلام: ضاعَ مَن كانَ لَهُ مَقْصَدٌ غَيرُ اللهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه مقصدی جز خدا داشته باشد گم و تلف شود.

٢. الإمامالصادقعليه‌السلام: ـ في قولهِ تعالى: ﴿لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحسَنُ عَمَلاً﴾ ـ: لَيسَ يَعني أكثَرَكُم عَمَلاً، ولكِنْ أصوَبَكُم عَمَلاً، و إنَّما الإصابَةُ خَشيَةُ اللهِ تعالى و النِّيَّةُ الصّادِقَةُ الحَسَنَةُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام، دربارهٔ آیهٔ «تا شما را بیازماید که کدامتان نیکوتر عمل می‌کنید»، فرمود: مقصود این نیست که کدام یک بیشتر عمل می‌کنید، بلکه مقصود این است که کدامتان درست‌تر عمل می‌کنید و درستی عمل همان ترس از خداست و داشتن نیت صادق و خوب.

٣. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: و الشّاة إن رحمتها يرحمك اللّه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: حتی به بز اگر رحم کنی خدا بتو رحم کند.
الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام ـ لَيسَ العَجَبُ مِمَّن نَجا كيفَ نَجا، و أمّا العَجَبُ مِمَّن هَلَكَ كيفَ هَلَكَ مَع سَعَةِ رَحمَةِ اللهِ؟!
امام‌سجادعلیه‌السلام، (چون این سخن حسن بصری را شنید: اگر کسی هلاک شود جای تعجب ندارد که چرا هلاک شده است، بلکه اگر کسی نجات یابد تعجب دارد که چگونه نجات یافته است،) فرمود: اما من می‌گویم: اگر کسی نجات یابد جای تعجب ندارد که چگونه نجات یافته است، بلکه اگر کسی هلاک شود جای تعجب دارد که با وجود رحمت گستردهٔ خداوند چگونه به هلاکت درافتاده است!

٤. جاءَ رجُلٌ إلى رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مِن بَينِ يدَيهِ فقالَ: يا رسول‌الله، ما الدِّينُ؟ فقالَ: حُسنُ الخُلقِ. الدِّينُ هُو أنْ لا تَغْضَبَ.
مردی از روبه‌روی پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله خدمت آن حضرت آمد و پرسید: ایرسول‌خدا! دین چیست؟ فرمود: خوش‌خویی. سپس از طرف راست آمد و پرسید: دین چیست؟ فرمود: خوش‌خویی. آنگاه از طرف چپ آن حضرت آمد و پرسید: دین چیست؟ فرمود: خوش‌خویی. سپس از پشت سر ایشان آمد و پرسید: دین چیست؟ حضرت به‌طرف او برگشت و فرمود: مگر نمی‌فهمی؟ دین یعنی اینکه خشم نگیری.

٥. الإمامُ زينُ العابدينَعليه‌السلام: مَن رَمَى الناسَ بما فيهِم رَمَوهُ بما ليسَ فيهِ.
امام‌سجادعلیه‌السلام: هرکه از عیب‌هایی که مردم دارند سخن بگوید، مردم عیب‌هایی را که ندارد به او نسبت دهند.

٦. الإمامُ عليعليه‌السلام: اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ سَكْرَةِ الْغِنَى فَإِنَّ لَهُ سَكْرَةً بَعِيدَةَ الْإِفَاقَةِ.
امام علی‌علیه‌السلام: از مستی ثروت به خدا پناه برید، که مستی آن دیر از سر می‌پرد.

٧. عمر بن يزيد: سَمِعتُ أباالحسنعليه‌السلام يَقولُ: إنَّ الدُّعاءَ يَرُدُّ ما قَد قُدِّرَ وَ ما لَم يُقَدَّرْ، قُلتُ: وَ ما قَد قُدِّرَ عَرَفتُهُ فَما لَم يُقَدَّرْ؟ قالَ: حَتّى لا يَكُونَ.
عمربن‌یزید: از حضرت ابوالحسن (کاظم)علیه‌السلام شنیدم که می‌فرمود: همانا دعا آنچه را که مقدر شده و آنچه را که مقدر نشده است بر می‌گرداند. عرض کردم: مقدر شده را دانستم اما آنچه را مقدر نشده چگونه دفع می‌کند؟ فرمود: دیگر مقدر نمی‌شود.

٨. الإمامالباقرعليه‌السلام: لَو أُتِيتُ بِشابٍّ مِن شَبابِ الشِّيعَةِ لا يَتَفَقَّهُ (في الدِّينِ) لَأَدَّبتُهُ.
امام‌باقرعلیه‌السلام: اگر جوان شیعه‌ای را نزد من بیاورند که علم (دین) نمی‌آموزد، او را تنبیه می‌کنم.

٩. الإمامالصادقعليه‌السلام: الشُّحُّ أشَدُّ مِنَ البُخلِ، إنَّ البَخيلَ يَبخَلُ بما في يَدِهِ، و الشَّحيحَ يَشُحُّ عَلى ما في أيدي الناسِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: تنگ‌چشمی، بالاتر و بدتر از بخل است؛ زیرا بخیل نسبت به آنچه خود دارد بخل می‌ورزد، اما تنگ‌چشم هم به مال مردم و هم به مال خودش بخل می‌ورزد، تا جایی که هرچه دست مردم می‌بیند آرزو می‌کند که، به حلال یا حرام، از آن او باشد؛ از آنچه خدا روزیش کرده نه سیر می‌شود و نه سودی برمی‌گیرد.

١٠. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لَيسَ عَلي وَلَدَ الزِّنا مِن وِزرِ أبَوَيهِ شَيءٌ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: زنازاده هیچ مسئولیتی در قبال گناه پدر و مادر خود ندارد.
الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ لِوَلَدِ الزِّنَا عَلَامَاتٍ: أَحَدُهَا بُغْضُنَا أَهْلَ الْبَيْتِ، وَ ثَانِيهَا أَنَّهُ يَحِنُّ إِلَى الْحَرَامِ الَّذِي خُلِقَ مِنْهُ، وَ ثَالِثُهَا الِاسْتِخْفَافُ بِالدِّينِ، وَ رَابِعُهَا سُوءُ الْمَحْضَرِ لِلنَّاسِ، وَ لَا يُسِيءُ مَحْضَرَ إِخْوَانِهِ إِلَّا مَنْ وُلِدَ عَلَى غَيْرِ فِرَاشِ أَبِيهِ، أَوْ مَنْ حَمَلَتْ بِهِ أُمُّهُ فِي حَيْضِهَا.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: زنازاده نشانه‌هایی دارد: اول آن که با ما خاندان دشمنی می‌ورزد، دوم آن که به همان کار حرامی که بر اثر آن آفریده شده است (یعنی زنا) علاقه دارد، سوم آن که به دین

اهمیتی نمی‌دهد، چهارم آن که از مردم به بدی یاد می‌کند. از برادران خود به بدی یاد نکند مگر کسی که از نطفه حرام یا حیض به دنیا آمده باشد.

١١. الحَلَبيّ سَأَلتُهُ عن قَولِ اللهِ ﴿يا أَيُّها الذينَ آمَنُوا لاتَقرَبُوا...﴾ قالَ: ... يَعنِي سُكرَ النَّوم، يقولُ: وبِكُم نُعاسٌ يَمنَعُكُم أن تَعلَمُوا ما تَقولُونَ في رُكوعِكُم و سُجودِكُم و تكبيرِكُم، ليسَ كما يَصِفُ كَثِيرٌ مِنَ الناسِ يَزعُمُونَ أنَّ المؤمنينَ يَسكَرُونَ مَنِ الشرابِ، والمؤمنُ لايَشرَبُ مُسكِراً ولايَسكَرُ.

حلبی: از حضرت عليه‌السلام دربارهٔ آیهٔ «ای کسانی که ایمان آورده‌اند درحال مستی به نماز نیاستید» پرسیدم، فرمود: مقصود مستی خواب است. می‌فرماید: شما را خواب‌آلودگی و چرتی است که نمی‌گذارد بدانید در رکوع و سجود و تکبیرتان چه می‌گویید. برخلاف تصور بسیاری از مردم، مقصود از مستی در این آیهٔ مستی شراب نیست؛ مؤمن مُسکر نمی‌نوشد و مست نمی‌کند.

الامام‌علی عليه‌السلام: إذا غَلَبَتکَ عَینُکَ و أنتَ في الصَّلاةِ فاقطَعِ الصَّلاةَ ونَم؛ فإنَّکَ لا تَدري تَدعُو لک أو علی نفسِکَ.

امام‌علی عليه‌السلام: هرگاه درحال نماز خواب بر تو غلبه کرد، نماز را قطع کن و بخواب؛ زیرا در چنان حالی نمی‌دانی که خودت را دعا می‌کنی یا نفرین.

١٢. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ الصَّادِق عليه‌السلام إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْجَمَالَ وَ التَّجَمُّلَ وَ يَكْرَهُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ نِعْمَةً أَحَبَّ أَنْ يَرَى عَلَيْهِ أَثَرَهَا قِيلَ وَ كَيْفَ ذَلِكَ قَالَ يُنَظِّفُ ثَوْبَهُ وَ يُطَيِّبُ رِيحَهُ وَ يُحَسِّنُ دَارَهُ وَ يَكْنُسُ أَفْنِيَتَهُ حَتَّى إِنَّ السِّرَاجَ قَبْلَ مَغِيبِ الشَّمْسِ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ.

امام‌صادق عليه‌السلام: خداوند زیبایی و تجمل را دوست دارد و فقر و آشکار ساختن آنرا دشمن دارد. پس هرگاه خداوند به بنده‌ای نعمتی داد دوست دارد که اثر آن نعمت را بر او ببیند. پرسیدند چگونه؟ فرمود: لباس نظیف بپوشد و عطر بزند و خانه‌اش را زیبا کند و آشغالها را دفن کند حتی کاری مثل روشن کردن چراغها پیش از رسیدن شب کاری است که فقر را از بین میبرد و بر روزی میافزاید.

١٣. الإمام‌الباقر عليه‌السلام: أوحَى اللهُ تعالى إلى شُعَيبٍ النبيّ إنّي مُعَذِّبٌ مِن قومِکَ مائَةَ ألفٍ: أربعينَ ألفاً مِن شِرارِهِم و سِتّينَ ألفاً مِن خِيارِهم، فقالَ: يا ربِّ، هؤلاءِ الأشرارُ فما بالُ الأخيارِ؟! فَأوحَى اللهُ عَزَّوجلَّ إلَيهِ: داهَنوا أهلَ المعاصِي فلَم يَغضَبُوا لِغَضَبِي.

امام‌باقر عليه‌السلام: خدای تعالی به شعیب پیامبر وحی فرمود که: من صدهزار نفر از مردم تو را عذاب خواهم کرد: چهل‌هزار نفر بدکار را، شصت‌هزار نفر از نیکانشان را. شعیب عرض کرد: پروردگارا! بدکاران سزاوارند اما نیکان چرا؟ خدای عزّوجلّ به او وحی فرمود که: آنان با گنهکاران راه آمدند و به‌خاطر خشم من به خشم نیامدند.

١٤. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: بِرُّ الرَّجُلِ بوَلَدِهِ، بِرُّهُ بوالِدَيهِ.

امام‌صادق عليه‌السلام: نیکی مرد به فرزندش، نیکی اوست به پدر و مادرش.

الإمام‌الصادق عليه‌السلام ـ لِرجُلٍ سَأَلَهُ: مَن أبِرُّ؟ ـ: والِدَيکَ، قالَ: قَد مَضَيا، قالَ: بَرَّ وُلدَکَ.

امام‌صادق عليه‌السلام به مردی که عرض کرد: به که نیکی کنم؟ فرمود: به پدر و مادرت، عرض کرد: آن‌ها از دنیا رفته‌اند. فرمود: به فرزندت نیکی کن.

١٥. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ عليه‌السلام قَالَ خَرَجَ مُوسَى عليه‌السلام فَمَرَّ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَذَهَبَ بِهِ حَتَّى خَرَجَ إِلَى الظَّهْرِ فَقَالَ لَهُ اجْلِسْ حَتَّى أَجِيئَكَ وَ خَطَّ عَلَيْهِ خَطَّةً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ إِنِّي اسْتَوْدَعْتُكَ صَاحِبِي وَ أَنْتَ خَيْرُ مُسْتَوْدَعٍ ثُمَّ مَضَى فَنَاجَاهُ اللَّهُ بِمَا أَحَبَّ أَنْ يُنَاجِيَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ نَحْوَ صَاحِبِهِ فَإِذَا أَسَدٌ قَدْ وَثَبَ عَلَيْهِ فَشَقَّ بَطْنَهُ وَ فَرَثَ لَحْمَهُ وَ شَرِبَ دَمَهُ قُلْتُ وَ مَا فَرْثُ اللَّحْمِ قَالَ قَطْعُ أَوْصَالِهِ فَرَفَعَ مُوسَى رَأْسَهُ فَقَالَ يَا رَبِّ اسْتَوْدَعْتُكَ وَ أَنْتَ خَيْرُ مُسْتَوْدَعٍ فَسَلَّطْتَ عَلَيْهِ شَرَّ كِلَابِكَ فَشَقَّ بَطْنَهُ وَ فَرَثَ لَحْمَهُ وَ شَرِبَ دَمَهُ فَقِيلَ يَا مُوسَى إِنَّ صَاحِبَكَ كَانَتْ لَهُ مَنْزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ لَمْ يَكُنْ يَبْلُغُهَا إِلَّا بِمَا صَنَعْتُ بِهِ انْظُرْ وَ كَشَفَ لَهُ الْغِطَاءَ فَنَظَرَ مُوسَى فَإِذَا مَنْزِلٌ شَرِيفٌ فَقَالَ رَبِّ رَضِيتُ ...

امام‌باقر عليه‌السلام: موسی عليه‌السلام با مردی میرفتند. به جایی رسیدند که موسی باید برای مناجات با خدا از او جدا میشد. پس به او گفت همین‌جا منتظر من بمان و دورش خطی کشید و سر بسوی آسمان بلند کرد و گفت خدایا من دوستم را به تو سپردم و تو بهترین کسی هستی که بدو میپسارند. سپس رفت و با خدا مناجات کرد و بازگشت. اما دید که شیری شکم دوستش را پاره کرده و او را کشته. موسی سر به آسمان برداشت که خدایا من او را به تو سپرده بودم چرا چنین شد؟ بدو وحی شد که دوستت منزلتی در بهشت داشت که جز با آنچه دیدی بدان نمیرسید....

وَ عَنِ الْكَاظِمِ عليه‌السلام قَالَ لَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَتَّى تَعُدُّوا الْبَلَاءَ نِعْمَةً وَ الرَّخَاءَ مُصِيبَةً وَ ذَلِكَ أَنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ الْبَلَاءِ أَعْظَمُ مِنَ الْغَفْلَةِ عِنْدَ الرَّخَاءِ ...

امام‌کاظم‌علیه‌السلام فرمود: واقعا مؤمن نمیشوید جز آنکه بلا را نعمت بدانید و آسایش را مصیبت و صبر در بلا از غفلت در آسایش بهتر است.

١٦. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تَشبَعوا فَيُطفَأَ نورُ المَعرِفةِ مِن قُلوبِكُم.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: شکم‌هایتان را سیر نکنید، که نور شناخت در دل‌های شما می‌فسرد.

١٧. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: رَدُّ جَوابِ الكتابِ حَقٌّ كَرَدِّ السلامِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: پاسخ‌دادن به نامه، همانند پاسخ‌دادن به سلام حقّ (و وظیفه) است.

١٨. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لمّا قالَ لَه رَجُلٌ: اُحِبُّ أنْ أكونَ خَيرَ النّاسِ ـ: خَيرُ النّاسِ مَن يَنفَعُ النّاسَ، فكُنْ نافِعاً لَهُم.
شخصی به پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله عرض کرد: دوست دارم که بهترین مردم باشم؛ حضرت فرمود: بهترین مردم کسی است که به حال مردم سودمند باشد؛ پس تو برای آنان سودمند باش.

١٩. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام ـ في المَرَضِ يُصيبُ الصَّبِيَّ ـ: كفّارةٌ لوالِدَيهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام، دربارهٔ بیماری کودکان فرمود: کفارهٔ گناهان پدر و مادر آن‌هاست.

٢٠. الإمامُ‌الباقرُ‌علیه‌السلام: كانَ أميرُ المؤمنينَ‌علیه‌السلام يقولُ: مَنْ وَجَدَ مَاءً وَ تُراباً ثُمَّ افْتَقَرَ فَأَبْعَدَهُ اللّه.
امام‌باقرعلیه‌السلام: امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام می‌فرمود: هرکه با وجود داشتن آب و خاک نیازمند باشد، خدا (از رحمت خود) دورش گرداند.

٢١. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: الكَريمُ يَرى مَكارِمَ أفعالِهِ دَيناً علَيهِ يَقضيهِ، اللَّئيمُ يَرى سَوالِفَ إحسانِهِ دَيناً لَهُ يَقتَضيهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بزرگوار، نیکوکاری‌های خود را دَینی به گردن خود می‌داند که باید بپردازد و فرومایه احسان‌های گذشتهٔ خود را دَینی به گردن دیگران می‌داند که باید پس بگیرد.

٢٢. الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام: أوحَى اللهُ إلى موسَى ابنِ عِمرانَ‌علیه‌السلام: أتَدري يا موسى لِمَ انتَجَبتُكَ مِن خَلقي واصطَفَيتُكَ لِكَلامي؟ فقالَ: لا يا ربِّ، فأوحَى اللهُ إلَيهِ: إنّي اطَّلَعتُ إلَى الأرضِ فلَم أجِدْ علَيها أشَدَّ تَواضَعاً لِي مِنكَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند به موسی‌بن‌عمران‌علیه‌السلام وحی فرمود: ای موسی، آیا می‌دانی چرا از میان آفریدگانم تو را برگزیدم و برای سخنم تو را انتخاب کردم؟ عرض کرد: نه، ای پروردگار. خداوند به او وحی فرمود: من به زمین نگریستم و در روی آن کسی را نیافتم که در برابر من متواضع‌تر از تو باشد.

٢٣. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا التَقَى المُسلِمانِ بسَيفَيهِما على غَيرِ سُنَّةٍ فالقاتِلُ و المَقتولُ في النارِ. قيلَ: يا رسولَ‌الله، هذا القاتِلُ فما بالُ المَقتولِ؟! قالَ: لأنَّه أرادَ قَتلاً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه دو مسلمان، بدون دلیلی از سنّت، به روی هم شمشیر بکشند، قاتل و مقتول هردو در آتشند. عرض شد: ای رسول‌خدا، قاتل درست، اما مقتول چرا؟ فرمود: چون او هم قصد کشتن داشته است.

٢٤. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إيّاكُم و اليَمينَ الفاجِرَةَ؛ فإنَّها تَدَعُ الدِّيارَ بَلاقِعَ مِن أهلِها.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از سوگند دروغ بپرهیزید که آن خانه‌ها را از ساکنانش خالی می‌کند.
الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام: اليَمينُ الصَّبرُ الكاذِبَةُ تُورِثُ العَقِبَ الفَقرَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: سوگند اجباری دروغ برای بازماندگان فقر به بار می‌آورد.

٢٥. الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام ـ و قد قِيلَ لَهُ: قد نَرى الرَّجُلَ يُربِي و مالُهُ يَكثُرُ! ـ: يَمحَقُ اللهُ دِينَهُ و إن كانَ مالُهُ يَكثُرُ.
به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض شد: گاه می‌بینیم که مردی ربا می‌خورد و مال و ثروتش هم زیاد می‌شود، حضرت فرمود: خداوند دین او را می‌برد اگرچه مال و ثروتش زیاد شود.

٢٦. أبو بصيرٍ: قلتُ لأبي عبدِاللهِ‌علیه‌السلام: إنّهم يقولونَ! قالَ: و ما يَقولونَ؟ قلتُ: يقولونَ: يَعلَمُ قَطْرَ المَطَرِ، و عَدَدَ النُّجومِ و وَرَقَ الشَّجَرِ، و وَزنَ ما في البَحرِ، و عَددَ التُّرابِ، فَرَفَعَ يَدَهُ إلَى السماءِ و قالَ: سبحانَ اللهِ سبحانَ اللهِ، لا واللهِ ما يَعلَمُ هذا إلّا اللهُ.
ابوبصیر: به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کردم: آن‌ها حرف‌هایی می‌زنند: فرمود: چه می‌گویند؟ عرض کردم: می‌گویند: تعداد قطرات باران و شمار ستارگان و برگ‌های درختان و وزن آنچه در دریاهاست و اندازهٔ خاک‌های زمین را می‌داند. حضرت دستش را به آسمان برداشت و فرمود: سبحان‌الله، سبحان‌الله، نه به خدا قسم، این‌ها را کسی جز خدا نمی‌داند.

٢٧. لقمانُـ لابنِهِ ـ: اعلَمْ يا بُنَيَّ أنّي ذُقتُ الصَّبرَ و أنواعَ المُرِّ فلم أرَ أمَرَّ مِن الفَقرِ، فإنِ افتَقَرْتَ يَوماً فاجعَلْ فَقرَكَ بينَكَ و بينَ اللهِ، و لا تُحَدِّثِ الناسَ بفَقرِكَ فَتَهُونَ علَيهِم.

لقمان به فرزند خود فرمود: بدان ای فرزندم که من صبر را و نیز انواع تلخی‌ها را چشیدم، اما تلخ‌تر از فقر ندیدم. پس، اگر روزی فقیر شدی، فقرت را میان خود و پروردگارت نگه‌دار و از ناداریت با مردم سخن مگوی، که نزد آنان خوار و بی‌مقدار می‌شوی.

٢٨. عَنِ النَّبِيِّ اطْلُبُوا الدُّعَاءَ عِنْدَ وَ صِيَاحِ الدِّيَكَةِ وَ بَعْدَ الدُّعَاءِ لِأَرْبَعِينَ مُؤْمِناً وَ بَعْدَ الصَّدَقَةِ فَإِنَّهَا جَنَاحُ الِاسْتِجَابَةِ.

رسول‌خدا: دعا کنید وقتی خروس میخواند و بعد از دعا کردن برای چهل مؤمن و بعد از صدقه که موجب استجابت است.

٢٩. الإمامُ‌علي: أفِيضُوا في ذِكرِ اللهِ فإنّهُ أحسَنُ الذِّكرِ.

امام‌علی: در یاد خدا وارد شوید که آن بهترین یاد است.

٣٠. رسولُ‌الله ـ لَمّا سُئلَ عَن أولياءِ اللهِ ـ: الّذينَ إذا رُؤوا ذُكِرَ اللهُ.

پیامبر خدا ـ در پاسخ به سؤال از اولیاء خدا ـ: کسانی‌که هرگاه آنان را ببینی به یاد خدا می‌افتی.

٣١. رسولُ‌اللهـ يَومَ فَتحِ مكّةَ ـ: إنّ اللهَ تباركَ و تعالى قد أذهَبَ عَنكُم بالإسلامِ نَخوَةَ الجاهِليّةِ، و التَّفاخُرَ بآبائها و عَشائرِها. أيُّها الناسُ، إنّكُم مِن آدَمَ، و آدمُ مِن طِينٍ، ألا و إنّ خَيرَكُم عندَ اللهِ و أكرَمَكُم علَيهِ اليَومَ أتقاكُم.

پیامبر خدا: در روز فتح مکه، فرمود: خدای تبارک و تعالی به‌وسیلهٔ اسلام نخوت جاهلیت و نازش به پدران و خاندان‌های جاهلی را از شما زدود. ای مردم! شما از آدم هستید و آدم از گل آفریده شد. بدانید که امروز، بهترین شما نزد خدا و گرامی‌ترین شما در پیشگاه او پرهیزگارترین و فرمان‌بردارترین شما از اوست. بدانید که عربیت به پدری نیست که (شما را) به دنیا می‌آورد. بلکه عربیت تنها یک زبان است که با آن سخن گفته می‌شود. پس، هرکس در کار و عمل کوتاهی کند، شرافت خانوادگیش او را به خشنودی خدا نرساند.

رسول‌الله: إنّ اللهَ أذهَبَ عَنكُم عُبِّيَّةَ الجاهليّةِ و فَخرَها بالآباءِ، إنّما هُو مؤمنٌ تَقيٌّ و فاجِرٌ شَقيٌّ، الناسُ بَنو آدَمَ، و آدمُ خُلِقَ مِن تُرابٍ.

پیامبر خدا: آنانی که به پدران مردهٔ خود که درحقیقت زغال جهنم‌اند فخر می‌فروشند از این کار دست بردارند وگرنه در نزد خدای پست‌تر از سرگین‌غلتانکی هستند که با بینی خود سرگین را می‌غلتاند. خداوند نخوت‌ها و فخرفروشی‌های خاندانی جاهلیت را از شما برده است. (در اسلام) یا مؤمنِ پرهیزگار است و یا نابه‌کار بدبخت. مردم فرزندان آدم هستند و آدم از خاکی آفریده شده.

٣٢. رسولُ‌الله: ثلاثةٌ لَعَنَهُمُ اللهُ تعالى: رجُلٌ رَغِبَ عَن والِدَيهِ، و رجُلٌ سعى بَينَ رجُلٍ و امرأةٍ يُفَرِّقُ بَينَهُما ثُمّ يَخلُفُ علَيها مِن بَعدِهِ، و رجُلٌ سعى بَينَ المؤمنينَ بالأحاديثِ لِيَتَباغَضُوا و يَتَحاسَدُوا.

پیامبر خدا: سه کس‌اند، که خدا آن‌ها را لعنت کرده است؛ کسی‌که به پدر و مادر خود بی‌اعتنایی کند. کسی‌که میان مرد و زنی سعایت کند، تا میان آن‌ها جدایی افکند و سپس خودش با زن او ازدواج کند و کسی‌که میان مؤمنان سخن‌چینی کند، تا آنان نسبت‌به یکدیگر دشمنی و حسادت ورزند.

٣٣. أبو بَكرَةَ: عَصَمَني اللهُ بشيءٍ سَمِعتُهُ مِن رسولِ‌الله، لَمّا هَلكَ كِسرى قالَ: مَنِ استَخلَفوا؟ قالوا: ابنَتَهُ، فقالَ النّبيُّ: لن يُفلِحَ قَومٌ ولَّوا أمرَهُمُ امرأةً. قالَ: فلَمّا قَدِمَت عائشةُ تَغني البصرةَ ذَكَرتُ قولَ رسولِ‌الله، فعَصَمَني اللهُ بهِ.

راوی گوید: خداوند مرا به واسطهٔ سخنی که از رسول‌خدا شنیدم حفظ کرد. زمانی‌که کسری مُرد، رسول‌خداپرسید: چه کسی را جانشین او کرده‌اند؟ عرض کردند: دختر او را. پیامبر فرمود: مردی که زنی را زمامدار خود کنند، هرگز رستگار نمی‌شوند. راوی می‌گوید: زمانی‌که عایشه به بصره رفت، من به یاد این سخن رسول‌خدا افتادم و با این سخن خداوند مرا حفظ کرد.

٣٤. سَعيدُ المَقبُرِيُّ: كانَ النَّبيُّ إذا عَمِلَ عَمَلاً أثبَتَهُ و لَم يُكَوِّنْهُ، يَعمَلُ بهِ مَرّةً و يَدَعُهُ مَرّةً.

سعید مَقْبُری:رسول‌خدا هرگاه کاری انجام می‌داد بر آن مداومت می‌ورزید و این‌طور نبود که آن را یک بار انجام دهد و یک بار انجام ندهد.

٣٥. الإمامُ‌علي: مَن أنِسَ بتِلاوَةِ القرآنِ لم، تُوحِشْهُ مُفارَقَةُ الإخوانِ.

امام‌علی: هرکه به تلاوت قرآن انس گیرد، جدایی برادران او را به وحشت تنهایی نیندازد.

٣٦. الامام‌علي: الهِجرانُ عُقوبَةُ العِشقِ.

امام‌علی: هجران، کیفر عشق است.

٣٧. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: إنَّما يُداقُّ اللهُ العِبادَ فی الحِسابِ يَومَ القِيامَةِ عَلی قَدرِ ما آتاهُم مِنَ العُقولِ فی الدّنيا.

امام‌باقرعليه‌السلام: در روز قیامت، خداوند به اندازهٔ عقلی که در دنیا به بندگان داده است در رسیدگی به حساب آنها دقت به خرج می‌دهد.

رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لِكُلِّ شَيءٍ دِعامَةٌ، و دِعامَةُ المُؤمِنِ عَقلُهُ، فبِقَدرِ عَقلِهِ تَكونُ عِبادَتُهُ لِرَبِّهِ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هر چیزی پشتوانه‌ای دارد و پشتوانهٔ مؤمن خرد اوست و به اندازهٔ خردش پروردگارش را بندگی می‌کند.

الإمامُ‌الكاظم**عليه‌السلام**: إنَّ لِلهِ عَلَی النّاسِ حُجَّتَينِ: حُجَّةً ظاهِرَةً، و حُجَّةً باطِنَةً، فأمّا الظّاهِرَةُ فَالرُّسُلُ و الأنبياءُ والأئمَّةُ (عَلَيهِمُ السَّلام)، و أمّا الباطِنَةُ فَالعُقولُ.

امام‌کاظم**عليه‌السلام**: خداوند را بر مردمان دو حجت است: حجتی بیرونی و حجتی درونی. حجت بیرونی همان فرستادگان و پیامبران و امامان (علیهم‌السلام) هستند و حجت درونی همان خردها.

٣٨. ابنُ نُباتَةَ: إنَّ امير‌المؤمنينعليه‌السلام عَدَلَ مِن عندِ حائطٍ مائلٍ إلی حائطٍ آخَرَ، فقيلَ لَهُ: يا امير‌المؤمنين، تَفِرُّ مِن قَضاءِ اللهِ؟!

قالَ: أفِرُّ مِن قَضاءِ اللهِ إلی قَدَرِ اللهِ عَزَّوجلَّ.

ابن‌نباته: امیرالمؤمنین**عليه‌السلام** از کنار دیوار خمیده‌ای، به‌طرف دیوار دیگری رفت. به آن حضرت عرض شد: یا امیرالمؤمنین! از قضای خدا می‌گریزی؟ فرمود: از قضای خدا به‌سوی قدر خدای عزوجل می‌گریزم.

الإمام‌الصادقعليه‌السلام: إنَّ امير‌المؤمنين صلواتُ اللهِ عليهِ جَلَسَ إلی حائطٍ مائلٍ يَقضي بينَ الناسِ، فقالَ بَعضُهُم: لا تَقعُدْ تَحتَ هذا الحائطِ فإنّهُ مُعوِرٌ، فقالَ امير‌المؤمنين**عليه‌السلام**: حَرَسَ امرَأً أجلُهُ، فلَمّا قامَ سَقَطَ الحائطُ، قالَ: و كانَ امير‌المؤمنين**عليه‌السلام** مِمّا يَفعَلُ هذا و أشباهَهُ، و هذا اليَقينُ.

امام‌صادق**عليه‌السلام**: امیرالمؤمنین صلوات‌الله‌علیه پای دیوار خمیده‌ای نشسته بود و میان مردم داوری می‌کرد. یکی از حضار گفت: زیر این دیوار منشین که شکسته است. امیرالمؤمنین**عليه‌السلام** فرمود: اجل آدمی نگهبان اوست. چون حضرت از آنجا برخاست، دیوار فروریخت. امام‌صادقفرمود: امیرالمؤمنین**عليه‌السلام** از این‌گونه کارها می‌کرد و این است یقین.

٣٩. أوحی اللهُ إلی عُزيرٍعليه‌السلام: إذا نَزَلَت إلَيكَ بَلِيَّةٌ فلا تَشْكُ إلی خَلقي، كما لا أشكوكَ إلی مَلائكَتي عِندَ صُعودِ مَساوئكَ و فَضائحِكَ.

خداوند به عُزَیر**عليه‌السلام** وحی فرمود: هرگاه بلایی به تو رسید، پیش آفریدگانم شکوه مکن، همان‌گونه که من وقتی بدی‌ها و روسوایی‌هایت فراز می‌آید از تو پیش فرشتگانم شکوه نمی‌کنم.

٤٠. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: قالَ إبليسُ: خَمسَةُ (أشياءَ) ليسَ لي فيهِنَّ حِيلَةٌ و سائرُ الناسِ في قَبضَتي: مَنِ اعتَصَمَ بِاللهِ عن نيّةٍ صادِقَةٍ واتَّكَلَ عليهِ في جَميعِ اُمُورِهِ، و مَن كُثُرَ تَسبيحُهُ في لَيلِهِ و نَهارِهِ، و مَن رَضِيَ لأخِيهِ المؤمِنِ بما يَرضاهُ لنفسِهِ، و مَن لَم يَجزَعْ علی المُصيبةِ حينَ تُصيبُهُ، و مَن رَضِيَ بما قَسَمَ اللهُ لَهُ و لَم يَهتَمَّ لِرِزقِهِ.

امام‌صادق**عليه‌السلام**: ابلیس گفت: پنج [چیز] است که هیچ چاره‌ای برای آن‌ها ندارم اما دیگر مردمان در مشت من هستند: هرکه با نیت درست به خدا پناه برد و در همهٔ کارهایش به او تکیه کند؛ کسی‌که شب و روز بسیار تسبیح خدا گوید؛ کسی‌که برای برادر مؤمنش آن بپسندد که برای خود می‌پسندد؛ کسی‌که هرگاه مصیبتی به او می‌رسد، بیتابی نمی‌کند و هرکسی که به آنچه خداوند قسمتش کرده، خرسند است و غم روزیش را نمی‌خورد.

چهل حدیث ٦٢

١. الإمامُعليعليه‌السلام: أوَّلُ الإخْلاصِ اليَأسُ مِمّا في أيْدي النّاسِ.
امام‌علیعليه‌السلام: گام اول اخلاص چشم امید برکندن از دست مردمان است.

٢. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن لَم يُؤمِن بِحَوضي فَلا أورَدَهُ اللهُ حَوضي.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکس به حوض من ایمان نداشته باشد، خداوند او را بر حوضم وارد نکند.

٣. الإمامُعليعليه‌السلام: لَقَد أخَذَ بجَوامِعِ الفَضلِ مَن رَفَعَ نفسَهُ عن سُوءِ المُجازاةِ.
امام‌علیعليه‌السلام: کسی‌که خود را برتر از آن داند که به بدی پاداش دهد، مجمع فضایل را فرا چنگ آورده است.
الإمامُعليعليه‌السلام: مَن أحسَنَ إلى مَن أساءَ إلَيهِ فقد أخَذَ بجَوامِعِ الفَضلِ.
هرکس به کسی‌که به او بدی کرده است، خوبی کند، بی‌گمان مجمع فضایل را در اختیار گرفته است.

٤. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن حُرِمَ الرِّفْقَ فَقد حُرِمَ الخَيرَ كُلَّهُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکه از نرم‌خویی و مدارا محروم باشد از همهٔ خوبی‌ها محروم است.

٥. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إذا نَسَبَکَ رجُلٌ بما يَعلَمُ مِنکَ فلا تَنسِبْهُ بما تَعلمُ مِنهُ، فيكونَ أجرُ ذلکَ لکَ و وَبالُهُ علَيهِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرگاه کسی از تو چیزی می‌داند و آن را به تو نسبت داد، تو آنچه از او می‌دانی به وی نسبت مده (و اظهار مکن) تا ثواب این کار از آن تو باشد و گناهش از آن او.

٦. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لا يَزالُ العَبدُ مِن اللهِ و هُو مِنهُ ما لَم يُخْدَمْ، فإذا خُدِمَ وَجَبَ علَيهِ الحِسابُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: بنده پیوسته از خداست و خدا از او تا زمانی‌که خدمت نشود. وقتی کسی به او خدمتی کرد باید حساب پس دهد.

٧. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لا يَرُدُّ القَضاءَ إلّا الدُّعاءُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: قضا را چیزی جز دعا بر نمی‌گرداند.

٨. الإمامُعليعليه‌السلام: مِنَ التَّوفِيقِ الوُقُوفُ عِندَ الحَيرَةِ.
امام‌علیعليه‌السلام: درنگ‌کردن در هنگام سرگردانی توفیق است.

٩. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنّ صاحِبَ الكثيرِ يَهونُ علَيهِ ذلکَ، و قد مَدَحَ اللهُ صاحِبَ القَليلِ فقالَ: ﴿و يُؤْثِرُونَ على أنْفُسِهِم...﴾.
امام‌صادقعليه‌السلام: صدقه‌دادن برای توانگر آسان است، اما خداوند کسی را که اندک مالی دارد (و همان را ایثار می‌کند) ستوده و فرموده است: «و دیگران را بر خود برمی‌گزینند...».

١٠. الإمامُ عليعليه‌السلام: إذَا هَرَبَ الزَّاهِدُ مِنَ النَّاسِ فَاطْلُبْه، إذَا طَلَبَ الزَّاهِدُ النَّاسَ فَاهْرَبْ مِنْه.
امام علیعليه‌السلام: هرگاه زاهد از مردم گریزان شد، در طلب او برآی و هرگاه زاهد در طلب مردم برآمد، از او گریزان شو.

١١. الإمامُعليعليه‌السلام: لِكُلِّ قادِمٍ حَيرَةٌ، فَابسُطُوهُ بالكلامِ.
امام‌علیعليه‌السلام: هرکس که وارد جایی می‌شود، دچار نوعی سرگشتگی است. پس با سخن‌گفتن به او انبساطِ خاطر دهید.

١٢. بصائر الدرجات، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِعليه‌السلام قَالَ يَا أَبَا حَمْزَةَ لَا تَنَامَنَّ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ فَإِنِّي أَكْرَهُهَا لَكَ إِنَّ اللَّهَ يُقَسِّمُ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ أَرْزَاقَ الْعِبَادِ وَ عَلَى أَيْدِينَا يُجْرِيهَا.
امام سجادعليه‌السلام: پیش از طلوع خورشید مخواب که من اینکار را ناپسند میدانم همانا در این وقت ارزاق عباد را تقسیم میکند و بر دست ما جاری میسازد.

١٣. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: الذَّنبُ شُؤمٌ على غيرِ فاعِلِهِ، إن عَيَّرَهُ ابتُلِيَ، و إنِ اغتابَهُ أثِمَ، و إن رَضِيَ بهِ شارَكَهُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: گناه برای غیر گنهکار (نیز) شوم است؛ (زیرا) اگر با گنهکار مخالفت کند، گرفتار شود، اگر از او غیبت کند گنهکار شود و اگر به گناه رضایت دهد در آن شریک گردد.

١٤. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَلعونٌ مَلعونٌ مَن عَقَّ والِدَيهِ.
امام‌صادقعليه‌السلام: ملعون است، ملعون است، کسی‌که از پدر و مادر خود نافرمانی کند و آزارشان دهد.

١٥. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام يَا أَبَا حَمْزَةَ مَا كَانَ وَ لَنْ يَكُونَ مُؤْمِنٌ إِلَّا وَ لَهُ بَلَايَا أَرْبَعٌ إِمَّا يَكُونُ لَهُ جَارٌ يُؤْذِيهِ أَوْ مُنَافِقٌ يَقْفُو أَثَرَهُ أَوْ مُنَافِقٌ يَرَى قِتَالَهُ جِهَاداً أَوْ مُؤْمِنٌ يَحْسُدُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَا إِنَّهُ أَشَدُّ الْأَرْبَعَةِ عَلَيْهِ لِأَنَّهُ

يَقُولُ فَيُصَدَّقُ عَلَيْهِ وَ يُقَالُ هَذَا رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِهِ فَمَا بَقَاءُ الْمُؤْمِنِ بَعْدَ هَذِهِ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام: ای اباحمزه تا بوده مؤمن به چهار بلا مبتلا بوده یا همسایه‌ای که او را اذیت کند یا منافقی که در پی لغزشهای او باشد یا دشمنی که جنگ با او را جهاد بداند یا مؤمنی که به او حسد کند که این یکی سخت‌ترین است زیرا آن مؤمن از برادران اوست.

قَالَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍعلیه‌السلام إِذَا أُضِيفَ الْبَلَاءُ إِلَى الْبَلَاءِ كَانَ مِنَ الْبَلَاءِ عَافِيَةٌ وَ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ إِنْ أَصَابَكُمْ تَمْحِيصٌ فَاصْبِرُوا فَإِنَّمَا يَبْتَلِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَ لَمْ يَزَلْ إِخْوَانُكُمْ قَلِيلًا أَلَا وَ إِنَّ أَقَلَّ أَهْلِ الْمَحْشَرِ الْمُؤْمِنُونَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: چون بلا به بلا فزوده گردد عافیت پدید میاید و امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: چون سختی بر شما نازل شد صبور باشید که مؤمن باید امتحان گردد و همواره یاران واقعی شما اندک‌اند. همواره کمی از آدمیان مؤمن اند.

١٦. رسول‌اللهﷺ: أتاني جَبرئيلُعلیه‌السلام فقالَ: يا محمّدُ، كيفَ نَنزِلُ علَيكُم و أنتُم لا تَستاكونَ و لا تَستَنجونَ بالماءِ و لا تَغسِلونَ بَراجِمَكُم؟!

پیامبر خداﷺ: جبرئیل‌علیه‌السلام نزد من آمد و گفت: ای محمد، چگونه فرشته نزد شما فرود آید درحالی‌که مسواک نمی‌زنید و با آب طهارت نمی‌گیرید و بند انگشتان خود را نمی‌شویید؟

١٧. جامع الأخبار، جَاءَ أَبُو ذَرٍّ إِلَى النَّبِيِّﷺ فَقَالَ يَا رسول‌اللهإِنِّي أَخَافُ أَنْ أَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَ لَا أَعْمَلَ بِهِ فَقَالَ رسول‌اللهﷺ لَا يُعَذِّبُ اللَّهُ قَلْباً أَسْكَنَهُ الْقُرْآنَ.

ابوذر نزد پیامبرﷺ آمد و گفت میترسم قرآن را بیاموزم اما بدان عمل نکنم! پیامبرﷺ فرمود: خداوند قلبی را که در آن قرآن سکنی گزیده باشد عذاب نکند.

١٨. الإمامُ عليٌعلیه‌السلام: خَيرُ النّاسِ مَن تَحمَّلَ مَؤونَةَ النّاسِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: بهترین مردم کسی است، که بار زحمت مردم را به دوش کشد.

١٩. رسول‌اللهﷺ: سَمُّوا أولادَكُم أسماءَ الأنبياءِ.

پیامبر خداﷺ: فرزندانتان را به نام‌های پیامبران بنامید.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عنِ التَّسميَةِ بِأسماءِ الأئمّةِ، أفِي ذلك نَفعٌ؟ ـ: إي واللهِ، و هَلِ الدِّينُ إلّا الحُبُّ؟!

از امام‌صادق‌علیه‌السلام سؤال شد: آیا نامگذاری (فرزندان) به نام‌های ائمه سودی دارد؟ حضرت فرمود: آری به خدا، مگر دین جز محبت است؟ خداوند فرموده است: «اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد و گناهانتان را ببخشاید.»

الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: كانَ رسول‌اللهﷺ يُغَيِّرُ الأسماءَ القَبيحَةَ في الرِّجالِ و البُلدانِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: رسول‌خداﷺ نام‌های زشت مردها و شهرها را تغییر می‌داد.

ـ ابنُ الأثيرِ ـ في تَرجمةِ حبيبِ بنِ مَروانَ ـ: وَفَدَ على النَّبِيِّﷺ فقالَ: ما اسمُكَ؟ فقالَ: بَغيضٌ، قالَ: أنتَ حَبيبٌ، فَسَمّاهُ حَبيباً.

ابن‌اثیر در شرح حال حبیب‌بن‌مروان می‌نویسد: به‌عنوان نمایندهٔ اعزامی خدمت پیامبرﷺ رسید، حضرت پرسید: نامت چیست؟ عرض کرد: بغیض. حضرت فرمود: تو حبیب هستی و او را حبیب نام نهاد.

٢٠. رسول‌اللهﷺ: لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ يَأْخُذُ حَبْلًا فَيَأْتِي بِحُزْمَةِ حَطَبٍ عَلَى ظَهْرِهِ فَيَبِيعُهَا فَيَكُفُّ بِهَا وَجْهَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ.

پیامبر خداﷺ: اگر هریک از شما ریسمانی برگیرد و پشته‌ای هیزم بیاورد و بفروشد و با این کار آبروی خود را حفظ کند بهتر از آن است که دست سؤال دراز کند.

٢١. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لِعُبَيدِ بنِ زِيادٍ ـ: إظهارُ النَّعمَةِ أحَبُّ إلَى اللهِ مِن صِيانَتِها، فإيّاكَ أن تَتَزيّنَ إلّا في أحسَنِ زِيِّ قَومِكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام، به عبیدبن‌زیاد، فرمود: آشکارساختن نعمت در نزد خدا، محبوب‌تر از نگهداری آن در گنجهٔ (لباس) است. پس، زنهار که جز در نیکوترین نوع لباس مردم خویش، ظاهر نشوی. (راوی می‌گوید: از آن عبید، تا زمانی‌که زنده بود، جز در نیکوترین نوع لباس مردمش، دیده نشد.)

٢٢. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: كانَ رسول‌اللهﷺ يُقَسِّمُ لَحَظاتِهِ بَينَ أصحابِهِ، يَنظُرُ إلى ذا و يَنظُرُ إلى ذا بالسَّوِيَّةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام:رسول‌خداﷺ نگاه‌های خود را میان اصحابش تقسیم می‌کرد و به این‌وآن یکسان می‌نگریست.

٢٣. الإمامُ زينُ العابدينَعلیه‌السلام: لو ماتَ مَن بينَ المَشرِقِ و المَغرِبِ لَما استَوحَشتُ بعدَ أن يكونَ القرآنُ مَعي.

امام‌سجاد‌علیه‌السلام: اگر همهٔ مردم از شرق تا غرب عالم بمیرند، با وجود قرآن در کنار من، هرگز احساس وحشت و تنهایی نکنم.

٢٤. الإمامُ‌الكاظم‌عليه‌السلام: مَن قَصدَ إلَيهِ رجُلٌ من إخوانِهِ مُستَجيراً بِه في بَعْضِ أحْوالِهِ فلَم يُجِرْهُ بَعدَ أن يَقْدِرَ علَيهِ، فَقد قَطعَ و لايةَ اللهِ عزّوجلّ.

امام‌کاظم‌عليه‌السلام: کسی‌که برادرش مشکل خود را نزد او ببرد و از وی کمک بخواهد و او بتواند و کمکش نکند پیوند خود با خدای‌عزّوجلّ را بریده است.

٢٥. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: بَقِيَّةُ السَّيفِ أنمى عَدَداً و أكثَرُ وَلَداً.

امام‌علی‌عليه‌السلام: رهیدگان از شمشیر، شمارشان پایدارتر و فرزندانش بیشتر شود.

٢٦. الإمامُ المهديُّ‌عليه‌السلام ـ لمحمّدِ بنِ عليِّ بنِ هلالٍ الكَرْخيّ: يا محمّدُ بنَ عليٍّ، تعالَى اللهُ عَزَّوجلَّ عمّا يَصِفُونَ ، سبحانَهُ و بِحَمدِهِ، ليسَ نَحنُ شُرَكاءَهُ في عِلمِهِ، و لا في قُدرَتِهِ.

امام‌مهدی‌عليه‌السلام به محمدبن‌علی‌بن‌هلال کرخی، فرمود: ای محمدبن‌علی! خدای‌عزّوجلّ از آنچه در وصفش می‌گویند برتر است، پاک است و ستایش همه از آن اوست. ما نه در علم او شریک او هستیم و نه در قدرتش.

٢٧. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: الفَقرُ فَخرِي.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: فقر، افتخار من است.

الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: المَصائبُ مِنَحٌ مِن اللهِ، و الفَقرُ مَخزونٌ عندَ اللهِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: مصیبت‌ها هدیه‌های خدایند و فقر در خزانهٔ خداوند نگه‌داری می‌شود (و آن را به هرکس نمی‌دهد).

الإمامُ‌عليعليه‌السلام: الفَقرُ مَخزونٌ عندَ اللهِ بمَنزِلَةِ الشَّهادَةِ يُؤتِيهِ اللهُ مَن يَشاءُ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: فقر، همچون شهادت، در خزانهٔ خداوند نگه‌داری می‌شود و آن را به هر کس که بخواهد می‌دهد.

رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: لَمّا سُئلَ عنِ الفَقرِ ـ: خِزانَةٌ مِن خَزائِنِ اللهِ، فقالَ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: شَيءٌ لا يُعطِيهِ اللهُ إلّا نَبيّاً مُرسَلاً أو مؤمِناً كَريماً علَى اللهِ تعالى.

از پیامبر‌صلى‌الله‌عليه‌وآله سؤال شد: فقر چیست؟ فرمود: گنجی از گنج‌های خدا. دوباره سؤال شد: یا رسول‌الله! فقر چیست؟ فرمود: کرامت و بزرگداشتی از جانب خدا. سه‌باره سؤال شد: فقر چیست؟ فرمود: چیزی است که خداوند آن را جز به پیامبری مرسل یا مؤمنی که نزد خدای تعالی گرامی است، نمی‌دهد.

٢٨. عَنِ ابْنِ خَالِدٍ قَالَ قُلْتُ لِلرِّضَاعليه‌السلام إِنَّا رُوِينَا عَنِ النَّبِيِّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أَنَّ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ تُحْسَبْ صَلَاتُهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً فَقَالَ صَدَقُوا فَقُلْتُ فَكَيْفَ لَا تُحْسَبُ صَلَاتُهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً لَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ وَ لَا أَكْثَرَ قَالَ لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى قَدَّرَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ فَصَيَّرَ النُّطْفَةَ أَرْبَعِينَ يَوْماً ثُمَّ نَقَلَهَا فَصَيَّرَهَا عَلَقَةً أَرْبَعِينَ يَوْماً ثُمَّ نَقَلَهَا فَصَيَّرَهَا مُضْغَةً أَرْبَعِينَ يَوْماً وَ هَذَا إِذَا شَرِبَ الْخَمْرَ بَقِيَتْ فِي مُشَاشِهِ عَلَى قَدْرِ مَا خُلِقَ مِنْهُ وَ كَذَلِكَ جَمِيعُ غِذَائِهِ وَ أَكْلِهِ وَ شُرْبِهِ تَبْقَى فِي مُشَاشِهِ أَرْبَعِينَ يَوْماً.

به امام رضاعليه‌السلام عرض شد ازرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله روایت شده که هرکس شراب بنوشد چهل روز نمازش باطل است. فرمود: درست است. عرض شد برای چه چهل روز؟ فرمود: خداوند خلقت انسان را چهل روز چهل روز از نطفه به علقه به مضغه تغییر میدهد و شراب نیز تا چهل روز در وجودش باقی می‌ماند. همین‌طور سایر اغذیه و مشربه تا چهل روز اثرشان در انسان باقی است.

٢٩. عيسى‌عليه‌السلام: يا عَبيدَ الدُّنيا، تُنَكِّسونَ رُؤوسَكُم، و لا تَنزِعونَ الغِلَّ مِن قُلوبِكُم؟!

حضرت مسیح‌عليه‌السلام: ای بندگان دنیا، سرهایتان را می‌تراشید و پیراهن‌های کوتاه می‌پوشید و سر به زیر می‌افکنید، اما کینه و ناخالصی را از دل‌هایتان نمی‌زدایید؟

٣٠. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن عَرَفَ اللهَ و عَظَّمَهُ مَنَعَ فاهُ مِن الكَلامِ، وَ بطنَهُ مِن الطَّعامِ، و عَفى نَفسَهُ بالصِّيامِ والقِيامِ.قالوا: بآبائنا و اُمّهاتِنا يا رسول‌الله، هؤلاءِ أولياءُ اللهِ؟ قالَ: إنّ أولياءَ اللهِ سَكَتوا فَكانَ سُكوتُهُم ذِكراً، و نَظَروا فَكانَ نَظَرُهُم عِبرَةً، و نَطَقوا فَكانَ نُطقُهُم حِكمَةً، و مَشَوا فَكانَ مَشيُهُم بَينَ النّاسِ بَرَكَةً، لَولا الآجالُ الّتي قَد كُتِبَت علَيهِم لَم تَقَرَّ أرواحُهُم في أجسادِهِم خَوفاً مِن العَذابِ و شَوقاً إلَى الثَّوابِ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکه خدا را شناخت و به عظمت او پی برد، دهانش را از سخن‌گفتن فروبست و شکمش را از خوراک و خودش را با روزه و شب زنده‌داری فرسود. عرض کردند: پدران و مادران ما به فدایت ای رسول‌خدا، این‌ها همان دوستان خدایند؟ فرمود: دوستان خدا خاموشی می‌گزینند و خاموشی آن‌ها ذکر خداست و می‌نگرند و نگاهشان عبرت است و سخن می‌گویند و سخنانشان حکمت است و راه می‌روند و راه رفتنشان در میان مردم مایهٔ برکت است. اگرنه این بود که اجل‌هایشان نوشته شده است، از ترس عذاب و شوق به ثواب، جان‌هایشان در کالبدهایشان (لحظه‌ای) قرار نمی‌گرفت.

٣١. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: الكِبرُ قد يكونُ في شِرارِ الناسِ مِن كُلِّ جِنسٍ؛ إنَّ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله مَرَّ في بَعضِ طُرُقِ المَدينةِ، و سَوداءُ تَلقُطُ السرقِينَ، فقيلَ لها: تَنَحّي عن طريقِ رسول‌الله، فقالَت: إنّ الطَّريقَ لَمعرِضٌ، فَهَمَّ بها بعضُ القَومِ أن يَتَناوَلَها، فقالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: دَعُوها، فإنَّها جَبّارَةٌ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: تکبر گاهی در دون‌پایه‌ترین افراد جامعه از هر قشری یافت می‌شود؛ روزی رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله از یکی از کوچه‌های مدینه می‌گذشت. زن سیاهی در وسط کوچه سرگین جمع می‌کرد. به آن زن گفتند: از سر راه رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله کنار برو. زن گفت: راه پهن است. یکی از مردم خواست او را کنار زند، رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: رهایش کن؛ او زن گردن‌کشی است.

٣٢. الإمامُ‌عليٌّ‌عليه‌السلام: لا تَغُرَّنَّکَ العاجِلَةُ بِزُورِ المَلاهي؛ فإنّ اللّهوَ يَنقَطِعُ و يَلزَمُکَ ما اکتَسَبتَ مِن المآثِمِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: زنهار که دنیا با سرگرمی‌های دروغین خود تو را نفریبد؛ زیرا هوس سرانجام به پایان می‌رسد و گناهانی که کسب کرده‌ای برایت باقی می‌ماند.

الإمامُ‌عليٌّ‌عليه‌السلام: اللّهوُ يُفسِدُ غَرائِمَ الجِدِّ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: سرگرمی، تصمیمات جدی را تباه می‌کند.

٣٣. الإمامُ‌عليٌّ‌عليه‌السلام: و لا تُمَلِّکِ المرأةَ مِن أمرِها ما جاوَزَ نَفسَها؛ فإنَّ المرأةَ رَيحانَةٌ و لَيسَت بقَهرَمانَةٍ، و لا تَعْدُ بکَرامَتِها نَفسَها، و لا تُطمِعْها في أن تَشفَعَ لِغَيرِها.

امام‌علی‌عليه‌السلام: به زن کاری را که از حدّ و توان او فراتر است، مسپار؛ زیرا زن گُل است نه کارگزار و در گرامی‌داشت او پا از حدّ فراتر مگذار و کاری مکن که به شفاعت‌کردن از کسی طمع کند.

٣٤. الإمام‌الباقر‌أو الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: لا تُوجِبْ على نَفسِکَ الحُقوقَ.

امام‌باقر یا امام‌صادق‌عليه‌السلام: بر خودت حق و حقوق واجب مگردان.

٣٥. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: علَيکَ بقِراءةِ القرآنِ؛ فإنّ قِراءتَهُ کَفّارةٌ للذُّنوبِ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: بر تو باد، خواندن قرآن؛ زیرا خواندن آن کفّاره گناهان است و پرده‌ای در برابر آتش و موجب ایمنی از عذاب.

٣٦. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: أيُّما مُؤمِنٍ أقبَلَ قِبَلَ ما يُحِبُّ اللهُ، أقبَلَ اللهُ عَلَيهِ قِبَلَ کُلِّ ما يُحِبُّ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هر مؤمنی که به سوی آنچه خدا دوست دارد روی آورد، خداوند نیز به سوی هر چه او دوست دارد روی کند.

٣٧. الامام‌علی‌عليه‌السلام: عَلى قَدرِ العَقلِ يَکونُ الدِّينُ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: دینداری به اندازهٔ خردمندی هرکسی است.

٣٨. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ:... ما تَقَرَّبَ إلَيَّ عَبدٌ بشيءٍ أحَبَّ إلَيَّ ممّا افتَرَضتُ علَيهِ، و إنّهُ لَيَتَقَرَّبُ إلَيَّ بالنافِلَةِ حتّى اُحِبَّهُ، فإذا أحبَبتُهُ کُنتُ سَمعَهُ الذي يَسمَعُ بهِ، و بَصَرَهُ الذي يُبصِرُ بهِ، و لِسانَهُ الذي يَنطِقُ بهِ، و يَدَهُ التي يَبطِشُ بها، إن دَعاني أجَبتُهُ، و إن سَألَني أعطَيتُهُ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خدای عزوجل فرمود: هیچ بنده‌ای با وسیله‌ای که نزد من محبوب‌تر باشد از آنچه بر او واجب کرده‌ام، به من نزدیک نشد. همانا او با نماز نافله به من نزدیک شود، تا آنجا که او را دوست بدارم و چون دوستش بدارم، گوش او شوم که با آن بشنود و چشم او شوم که با آن ببیند و زبان او شوم که با آن سخن گوید و دست او شوم که با ان ضربه زند. اگر مرا بخواند، جوابش دهم و اگر از من خواهشی کند، به او بدهم.

رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: قالَ اللهُ تبارَکَ و تعالى:... ما يَتَقَرَّبُ إلَيَّ عَبدِي بمِثلِ أداءِ ما افتَرَضتُ علَيهِ، و لا يَزالُ عَبدي يَبتَهِلُ إلَيَّ حتّى اُحِبَّهُ، و مَن أحبَبتُهُ کُنتُ لَهُ سَمعاً و بَصَراً و يَداً و مَوئلاً، إن دَعاني أجَبتُهُ، و إن سَألَني أعطَيتُهُ.

خدای تبارک و تعالی فرمود: بنده‌ام با چیزی چون گزاردن آنچه بر او واجب کرده‌ام، به من نزدیک نشود. بنده‌ام پیوسته به درگاه من زاری و دعا می‌کند، تا آنکه دوستدارش می‌شوم و هر که من دوستش بدارم، گوش و چشم و دست و پناهگاه او باشم. اگر مرا بخواند، پاسخش دهم و اگر از من چیزی بخواهد، به او عطا کنم.

٣٩. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إيّاکَ و ما تَعتَذِرُ مِنهُ: فإنَّ فيهِ الشِّرکَ الخَفِيَّ.

پیامبرخداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: زنهار از کاری که به سبب آن پوزش خواهی؛ زیرا در آن شرک پنهان است.

٤٠. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: لَمّا هَبَطَ نوحٌ‌عليه‌السلام مِن السَّفينَةِ أتاهُ إبليسُ، فقالَ لَهُ: ما في الأرضِ رجُلٌ أعظَمَ مِنّةً عَلَيَّ مِنک، دَعَوتَ اللهَ على هؤلاءِ الفُسّاقِ فَأرحتَني منهم! ألا اُعَلِّمُکَ خَصلَتَينِ: إيّاکَ و الحَسَدَ فَهُو الذى عَمِلَ بي ما عَمِلَ، و إيّاکَ و الحِرصَ فهُو الذى عَمِلَ بآدَمَ ما عَمِلَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: چون نوح‌عليه‌السلام از کشتی بدر آمد ابلیس نزد او آمد و گفت: در روی زمین کسی به اندازهٔ تو بر من منت ندارد؛ این تبهکاران را نفرین کردی و مرا از آنان آسوده نمودی. آیا دو خصلت به تو نیاموزم؛ از حسادت دوری کن؛ زیرا حسادت بود که با

من آن کرد که کرد. نیز از آزمندی بپرهیز؛ زیرا آزمندی بود که با آدم آن کرد که کرد.

چهل حدیث ۶۳

۱. رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ عزّوجلّ: لا أَطَّلِعُ على قَلبِ عبدٍ فأعْلَمُ مِنهُ حُبَّ الإخْلاصِ لِطاعَتي لِوَجْهي وابْتِغاءَ مَرْضاتي إلّا تَولّيتُ تَقويمَهُ و سِياسَتَهُ.

پیامبر خداﷺ: خدای‌ﷻ فرماید: هرگاه دل بنده‌ام را بنگرم و دریابم که از روی اخلاص و برای خشنودی من طاعتم را به‌جا می‌آورد، اصلاح و تدبیر او را خود به عهده گیرم.

۲. الامام‌علی‌ؑ: لا تَفَرَحَنَّ بِسَقْطَةِ غَيرِكَ.

امام‌علی‌ؑ: از به زمین‌خوردن دیگران شاد مشو؛ زیرا تو نمی‌دانی که زمانه با تو نیز چه خواهد کرد.

الامام‌علی‌ؑ: لا تَبتَهِجَنَّ بِخَطاءِ غَيرِكَ.

امام‌علی‌ؑ: از خطای دیگران هرگز شادمان مشو؛ زیرا تو نیز برای همیشه از خطاکردن مصون نیستی.

۳. كانَ عليؑ إذا أخَذَ أسيراً مِن أهلِ الشامِ خَلّى سبيلَهُ، إلّا أن يكونَ قد قَتَلَ مِن أصحابِهِ أحَداً فَيَقتُلَهُ بِهِ، فإذا خلّى سَبيلَهُ فإن عادَ الثانيَةَ قَتَلَهُ و لَم يُخَلِّ سَبيلَهُ.

امام‌علی‌ؑ هرگاه از سپاه شام اسیری می‌گرفت، آزادش می‌کرد مگر اینکه یکی از یارانش را کشته بود که در این صورت او را می‌کشت. وقتی اسیری را آزاد می‌کرد، اگر دوباره به جنگ می‌آمد او را می‌کشت و آزادش نمی‌کرد.

ـ الإمامُ‌عليؑ ـ إذا أُتِيَ بالأسيرِ يَومَ صِفّينَ ـ: لَن أقتُلَكَ صَبراً، إنّي أخافُ اللهَ رَبَّ العالَمينَ. و كانَ يَأخُذُ سِلاحَهُ و يُحَلِّفُهُ لا يقاتِلُهُ و يُعطيهِ أربَعَةَ دَراهِمَ.

در روز صفّین چون اسیری را نزد امیرالمؤمنین‌ؑ می‌آوردند، می‌فرمود: من هرگز توی کت بسته را نمی‌کشم. من از خدای خداوندگار جهانیان می‌ترسم. حضرت جنگ‌افزارش را می‌گرفت و او را سوگند می‌داد که دیگر به جنگ وی نیاید و چهار درهم به او می‌داد.

۴. الإمامُ‌عليؑ: خَيرُ مَن صَبَرْتَ عليهِ مَن لابُدَّ لَكَ مِنهُ.

امام‌علی‌ؑ: بهترین کسی‌که در برابرش صبر و تحمل کنی، کسی است که تو را از او گریزی نیست.

۵. الإمام‌الصادق‌ؑ ـ لِسُليمانَ بنِ خالدٍ ـ: يا سُليمانُ، إنكُم على دِينٍ مَن كَتَمَهُ أعَزَّهُ اللهُ و مَن أذاعَهُ أذَلَّهُ اللهُ.

امام‌صادق‌ؑ به سلیمان‌بن‌خالد فرمود: ای سلیمان! شما دینی (و مذهبی) دارید که هرکس آن را پوشیده بدارد، خداوند ارجمندش گرداند و هرکس افشایش کند، خداوند او را خوار سازد.

الإمام‌الصادق‌ؑ: ليسَ هذا الأمرُ مَعرِفَتَهُ و ولايَتَهُ فَقَط حتّى تَستُرَهُ عَمَّن ليسَ مِن أهلِهِ.

امام‌صادق‌ؑ: شناخت این امر (امامت) تنها به ولایت و دوستی آن نیست، بلکه باید آن را از نااهل پوشیده دارید. کافی است که آنچه ما می‌گوییم، شما بگویید و از آنچه لب فرو می‌بندیم، شما هم لب فرو بندید.

۶. الإمامُ‌عليؑ: و لَسنا للدنيا خُلِقنا، و لا بالسَّعي فيها أُمِرنا.

امام‌علی‌ؑ: همانا خدای سبحان دنیا را برای پس از آن آفریده و اهل دنیا را در آن می‌آزماید تا معلوم شود که چه کسی نیک‌کردارتر است، ما برای دنیا آفریده نشده‌ایم و به کوشش در آن (برای به‌دست‌آوردن حطام دنیوی) مأمور نگشته‌ایم.

الإمامُ‌عليؑ: الدنيا خُلِقَت لِغيرِها و لم تُخلَق لِنَفسِها.

امام‌علی‌ؑ: دنیا نه برای خودش که برای جز خود آفریده شده است.

رسول‌اللهﷺ: فإنّ الدنيا خُلِقَت لَكُم و أنتَم خُلِقتُم لِلآخِرَةِ.

پیامبر خداﷺ: بنده باید از دنیای خود برای آخرتش و از زندگی خود برای مردنش و از جوانی خود برای پیریش توشه برگیرد؛ زیراکه دنیا برای شما آفریده شده است و شما برای آخرت.

۷. رسول‌اللهﷺ: إنَّ الحَذَرَ لا يُنجي مِنَ القَدَرِ، وَلكِن يُنجِي مِنَ القَدَرِ الدُّعاءُ.

پیامبر خداﷺ: پرهیز و حذرکردن (انسان را) از تقدیر نجات نمی‌دهد اما دعا از تقدیر نجات می‌دهد.

۸. الإمام‌الباقر‌ؑ: أدنَى الشِّركِ أن يَبتَدِعَ الرجُلُ رَأياً فَيُحِبَّ علَيهِ و يُبغِضَ.

امام‌باقر‌ؑ: کمترین حدّ شرک دین است که کسی نظر و عقیده‌ای را ابداع کند و به‌خاطر آن حبّ و بغض ورزد.

۹. الإمامُ الحسينُ‌ؑ: سَمِعتُ رسول‌اللهﷺ يقولُ: اِبدَأ بِمَن تَعُولُ: أُمَّكَ و أباكَ و أُختَكَ و أخاكَ، ثُمَّ أدناكَ فأدناكَ.

امام‌حسین‌علیه‌السلام: از رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله شنیدم که می‌فرماید: در نیکی از خانواده‌ات شروع کن: مادرت، پدرت، خواهرت و برادرت؛ سپس به کسانی که در مرتبهٔ بعد قرار دارند.

۱۰. الإمامُ الحسنُ‌علیه‌السلام: لِرَجُلٌ جاءَ إلَيهِ يَسْتَشِيرُهُ فِي تَزْوِيجِ ابْنَتِهِ:زَوِّجْهَا مِنْ رَجُلٍ تَقِيٍ فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَ إِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمْهَا.

امام حسن‌علیه‌السلام: به مردی که با ایشان درباره ازدواج دختر خود مشورت کرد، فرمود: او را به مردی با تقوا شوهر ده؛ زیرا اگر دختر تو را دوست داشته باشد گرامیش می‌دارد و اگر دوستش نداشته باشد به وی ستم نمی‌کند.

۱۱. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أسرَقُ السُّرّاقِ مَن سَرقَ مِن صَلاتِهِ، يَعني لا يُتِمُّ فَرائِضَها.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دزدترین دزدها کسی است که از نمازش دزدی کند، یعنی واجبات آن را به‌طور کامل به‌جا نیاورد.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام لِرَجُلٍ يَنقُرُ بِصَلاتِهِ: مُنذُ كَم صَلّيتَ بِهذِهِ الصَّلاةِ؟ فَقالَ لَهُ الرَّجُلُ: مُنذُ كَذا و كذا، فَقالَ: مَثَلُكَ عِندَالله كَمَثَلِ الغُرابِ إذا ما نَقَرَ، لَو مِتَّ مِتَّ عَلى غَيرِ مِلّةِ أبي القاسِمِ مُحَمّدٍصلی‌الله‌علیه‌وآله ثُمَّ قالَ عليٌّ‌علیه‌السلام: إنّ أسرَقَ النّاسِ مَن سَرقَ صَلاتَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام- به مردی که سجده‌های نمازش را خیلی سریع به‌جا می‌آورد فرمود: چند وقت است که این‌گونه نماز می‌خوانی؟ آن مرد عرض کرد: از فلان و بهمان مدت. حضرت فرمود: شخصی چون تو در نزد خداوند همانند کلاغ است که نوک بر زمین می‌زند، اگر بمیری بر غیر آیین ابوالقاسم‌محمدصلی‌الله‌علیه‌وآله مرده‌ای. سپس فرمود: دزدترین مردم کسی است که از نمازش بدزدد.

۱۲. الخصال، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله أَحَبُّ الصَّحَابَةِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَرْبَعَةٌ وَ مَا زَادَ قَوْمٌ عَلَى سَبْعَةٍ إِلَّا زَادَ لَغَطُهُمْ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بهترین گروهی که محبوب خداست چهار نفر است و چون عده گروهی از هفت نفر بگذرد اختلافشان فزون شود.

الخصال، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله خَيْرُ الصَّحَابَةِ أَرْبَعَةٌ وَ خَيْرُ السَّرَايَا أَرْبَعُمِائَةٍ وَ خَيْرُ الْجُيُوشِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بهترین اصحاب چهارنفرند و بهترین گروه نظامی چهل نفرند و بهترین سپاه چهارصد نفر.

المحاسن، كُنْتُ عِنْدَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام بِمَكَّةَ إِذْ جَاءَهُ رَسُولٌ مِنَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَهُ مَنْ صَحِبَكَ فَقَالَ مَا صَحِبْتُ أَحَداً فَقَالَ لَهُ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام أَمَا لَوْ كُنْتُ تَقَدَّمْتُ إِلَيْكَ لَأَحْسَنْتُ أَدَبَكَ ثُمَّ قَالَ وَاحِدٌ شَيْطَانٌ وَ اثْنَانِ شَيْطَانَانِ وَ ثَلَاثَةٌ صَحْبٌ وَ أَرْبَعَةٌ رُفَقَاءُ.

نزد امام‌صادق‌علیه‌السلام بودم که پیکی از مدینه رسید. امام‌علیه‌السلام به او فرمود در سفر چند نفر بودید؟ گفت تنها بودم. امام‌علیه‌السلام فرمود: یک نفر شیطان است و دو نفر دو شیطان ولی سه نفر هم صحبت‌اند و چهارنفر رفیق.

۱۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: الرِئاسةُ عَطَبٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: ریاست (مایهٔ) نابودی است.

۱۴. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ثَلاثَةٌ لا عُذرَ لِأحَدٍ فيها: أداءُ الأمانَةِ إلَى البَرِّ و الفاجِرِ، والوَفاءُ بِالعَهدِ لِلبَرِّ والفاجِرِ، و بِرُّ الوالِدَينِ بَرّينِ كانا أو فاجِرَينِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سه چیز است که هیچ کس درباره آنها عذرش پذیرفته نیست: برگرداندن امانت بـه نیکوکار و بدکردار، وفای به عهد با نیکوکار و بدکردار و نیکی کردن به پدر و مادر،خوب باشند یا بد.

۱۵. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَ بِهِ وَجَعٌ فِي شَيْءٍ مِنْ بَدَنِهِ لَا يُفَارِقُهُ حَتَّى يَمُوتَ يَكُونُ ذَلِكَ كَفَّارَةً لِذُنُوبِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمنی نیست جز اینکه دردی در بدنش همراه اوست تا بمیرد تا کفاره گناهانش باشد.

۱۶. ابنُ عبّاسٍ: إنَّ الحَسنَ و الحُسينَ مَرِضا فِعادَهُما رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله في ناسٍ مَعهُ، فقالوا: يا أباالحسن لَو نَذَرتَ على وُلدِكَ (وَ لَدَيكَ ظ)،فَنَذَرَ عليٌّ و فاطِمَةُ و فِضّةُ جارِيَةٌ لَهُما إن بَرءا مِمّا بِهما أن يَصوموا ثَلاثَةَ أيّامٍ، فشَفَيا.

ابن عباس: حسن و حسین بیمار شدند ورسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله با عده‌ای از مردم به عیادت آن‌ها رفتند. آن عده گفتند: ای اباالحسن، کاش برای (بهبودی) فرزندانت نذری می‌کردی. علی و فاطمه و فضه، کنیز آن‌ها، نذر کردند که اگر بیماریشان شفا یافت سه روز روزه بگیرند. حسن و حسین‌علیه‌السلام بهبود یافتند.

۱۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: والذي نفسِي بِيَدِهِ، ما أنفَقَ الناسُ مِن نَفَقةٍ أحَبَّ مِن قَولِ الخَيرِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: سوگند به آن‌که جانم در دست اوست، مردم هیچ انفاقی نکردند که دوست‌داشتنی‌تر از گفتار نیک باشد.

۱۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مِن كفّاراتِ الذُّنوبِ العِظامِ: إغاثَةُ المَلهوفِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: زدودن غم اندوهناک از کفاره‌های گناهان بزرگ است.

۱۹. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: إنّما قَلبُ الحَدَثِ كالأرضِ الخاليَةِ، كا اُلقِيَ فيها مِن شَيءٍ قَبِلَتهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: همانا قلب نوجوان همچون زمینی بایر است که هرچه در آن افکنده شود می‌پذیرد.

۲۰. الإمامُ‌عليٌّ‌علیه‌السلام: الحياءُ يَمْنَعُ الرِّزْقَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کم‌رویی مانع روزی است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الحياءُ على وَجْهَينِ، فمِنهُ ضَعْفٌ و مِنهُ قُوَّةٌ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: حیا بر دو گونه است، یک حیا ضعف و ناتوانی است و حیای دیگر قدرت و اسلام و ایمان.

۲۱. الإمامُ‌الرِّضا‌علیه‌السلام: فإنّ عليَّ‌بنَ الحسينِ‌علیه‌السلام كانَ يَلبَسُ الجُبَّةَ الخَزَّ فيَتَشتّى فيهِ، فإذا خَرجَ الشِّتاءُ باعَهُ و تَصَدّقَ بثَمنِهِ، و تَلا هذه الآيَةَ: ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللهِ الّتي أَخْرَجَ لِعبادِهِ و الطَّيِّباتِ مِنَ الرِّزْقِ﴾.
امام‌رضا‌علیه‌السلام به احمدبن‌محمدبن‌ابی‌نصر: نظرت دربارهٔ لباس زبر چیست؟ عرض کردم: شنیده‌ام که حسن می‌پوشید، و جعفربن‌محمد‌علیه‌السلام جامهٔ نو می‌گرفت و دستور می‌داد آن را در آب فرو برند. امام‌رضا‌علیه‌السلام فرمود: بپوش و آراسته باش؛ زیرا علی‌بن‌الحسین‌علیه‌السلام جبّهٔ خز پانصد درهمی می‌پوشید و در زمستان ردای خزی نگارین می‌پوشید و چون زمستان تمام می‌شد آن را می‌فروخت و پولش را صدقه می‌داد. آن حضرت این آیه را تلاوت کرد: «بگو: چه کسی زیور خدا را که برای بندگانش پدید آورده و روزی پاکیزه و پاک را، حرام کرده است»؟

۲۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ اللهَ تعالى أوحى إلَيَّ أن تَواضَعوا.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خدای متعال به من وحی فرمود که فروتن باشید.
أبوذرٍّ: كانَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَجلِسُ بَينَ ظَهْرانَي أصحابِهِ، فيَجيءُ الغَريبُ فلا يَدري أيُّهُم هُو حتّى يَسأَلَ.
ابوذر: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله در میان اصحاب خود می‌نشست به‌طوری‌که وقتی غریبه‌ای وارد می‌شد تا نمی‌پرسید، متوجه نمی‌شد کدام یک از آن‌ها رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله است. لذا ما از آن حضرت خواهش کردیم در جایی بنشیند که اگر غریبه‌ای وارد شد، ایشان را بشناسد. بدین‌منظور سکویی از گل درست کردیم و حضرت روی آن می‌نشست و ما هم در دو طرف ایشان می‌نشستیم.

۲۳. الإمامُ العسكريُّ: إنَّ الوُصولَ إلَى اللهِ عَزَّوجلَّ سَفَرٌ لا يُدرَكُ إلّا بامتِطاءِ اللَّيلِ.
امام‌عسکری‌علیه‌السلام: رسیدن به خدای عزوجل، سفری است که جز با نشستن بر مرکب شب، پیموده نشود.

۲۴. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله- لَمّا أبْصَرَ ناقَةً مَعْقولَةً و علَيها جِهازُها- أينَ صاحِبُها؟ مُروهُ فلْيَسْتعِدَّ غَداً للخُصومَةِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مادهٔ شتری را دید که زانویش بسته شده و جهاز همچنان بر پشت اوست، پرسید- صاحب آن کجاست؟ به او بگویید خودش را برای شکایت (این شتر در قیامت) آماده کند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَو غُفِرَ لَكُم ما تَأتونَ إلى البَهائِمِ لَغُفِرَ لَكُم كَثيراً.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر ستمی که به حیوانات می‌کنید بر شما بخشیده شود بسیاری از گناهان شما بخشوده شده است.

۲۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الإسلامُ يَجُبُّ ما كانَ قَبلَهُ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اسلام آنچه را پیش از خود بوده نادیده می‌گیرد (گناهان پیش از ایمان‌آوردن به اسلام را می‌بخشد.)
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أما عَلِمتَ أنّ الإسلامَ يَهدِمُ ما كانَ قَبلَهُ، و أنّ الهِجرَةَ تَهدِمُ ما كانَ قَبلَها، و أنّ الحَجَّ يَهدِمُ ما كانَ قَبلَهُ؟!
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مگر نمی‌دانی که اسلام آنچه را پیش از خود بوده ویران می‌کند و هجرت آنچه را پیش از آن بوده ویران می‌کند و حج آنچه را پیش از آن بوده ویران می‌کند؟

۲۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ضَلَّت ناقَةُ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله في غَزوَةِ تَبُوكَ، فقالَ المُنافقونَ: يُحَدِّثُنا عَنِ الغَيبِ و لا يَعلَمُ مَكانَ ناقَتِهِ! فأتاهُ جَبرَئيلُ‌علیه‌السلام فَأخبَرَهُ بما قالوا، و قالَ: إنَّ ناقَتَكَ في شِعْبِ كذا، مُتَعَلِّقٌ زِمامُها بشَجَرَةِ بَحرٍ. فَنادى رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الصلاةَ جامِعَةً، قالَ: فاجتَمَعَ الناسُ، فقالَ: أيُّها الناسُ، إنّ ناقَتي بِشِعبِ كذا، فَبادَرُوا إلَيها حتّى أتَوها.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: در جنگ تبوک ناقهٔ پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله گم شد. منافقان گفتند: برای ما از غیب می‌گوید اما جای شترش را نمی‌داند! جبرئیل بر پیامبر‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرود آمد و گفتهٔ منافقان را به اطلاع حضرت رساند و گفت: ناقه‌ات در فلان دره می‌باشد و مهارش به درخت تنومندی گیر کرده است. پس پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ندای نماز جماعت سر داد. مردم جمع شدند. حضرت فرمود: ای مردم! ناقهٔ من در فلان دره است. مردم به‌طرف آن شتافتند و شتر را یافتند.
- الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام- لمّا سُئلَ: هل يَعلَمُ الإمامُ بالغَيبِ -: لا، ولكن إذا أرادَ أن يَعلَمَ الشيءَ أعلَمَهُ اللهُ ذلكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در پاسخ به این پرسش که آیا امام غیب می‌داند، فرمود: نه، اما هرگاه بخواهد چیزی را بداند، خداوند آن را به او می‌آموزد.
ـ الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام ـ لَمّا سَأَلَهُ رَجُلٌ مِن أهلِ فارِسَ: أتَعلَمُونَ الغَیبَ؟ ـ: قالَ أبو جعفرٍ‌علیه‌السلام یُبسَطُ لَنا العِلمُ فَنَعلَمُ، و یُقبَضُ عنّا فلا نَعلَمُ.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام، در پاسخ به مردی از ایرانیان که پرسید: آیا شما غیب می‌دانید؟ فرمود: امام‌باقرعلیه‌السلام فرمود: چون علم (الهی) برای ما گشوده شود، می‌دانیم و هرگاه بر ما بسته شود، نمی‌دانیم. و فرمود: علم، راز خدای‌عزّوجلّ است که آن را با جبرئیل‌علیه‌السلام درمیان گذاشت و جبرئیل با محمدصلی‌الله‌علیه‌وآله درمیان گذاشت و محمد با هرکه خواست آن را درمیان نهاد.

۲۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: الفَقرُ راحَةٌ، والغِنی عُقوبَةٌ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: فقر، آسودگی است و توانگری کیفر.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أوحَی اللهُ إلی موسَی بنِ عِمرانَ: یا موسی، و إذا رأیتَ الدنیا مُدبِرَةً و الفَقرَ مَقبِلاً فقُل: مَرحَباً بشِعارِ الصالِحینَ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند به موسی‌بن‌عمران وحی فرمود: ای موسی! به تکه‌ای نان جو که با آن رفع گرسنگی کنی و به تکه پارچه‌ای که با آن برهنگی خود را بپوشانی، خرسند باشد و در برابر مصیبت‌ها و گرفتاری‌ها شکیبایی کن. هرگاه دیدی دنیا (به تو) روی آورده است، بگو: انّا لله و انّا الیه راجعون، کیفری است که در دنیا به سراغم آمده است و هرگاه دیدی دنیا (به تو) پشت کرده و فقر روی آورده است، بگو: خوش آمدی ای شعار صالحان.

۲۸. الخصال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَنْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ فَقَدْ بَرِئَ مِنْ دِينِ مُحَمَّدٍصلی‌الله‌علیه‌وآله قُلْتُ فَالْقِيَافَةُ قَالَ مَا أُحِبُّ أَنْ تَأْتِيَهُمْ وَ قَلَّ مَا يَقُولُونَ شَيْئاً إِلَّا كَانَ قَرِيباً مِمَّا يَقُولُونَ وَ قَالَ الْقِيَافَةُ فَضْلَةٌ مِنَ النُّبُوَّةِ ذَهَبَت.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسی که برایش غیب بگویند یا غیب گویی کند از دین محمدصلی‌الله‌علیه‌وآله بیرون است. پرسیدند علم قیافه شناسی چه؟ فرمود: دوست نمیدارم و دو پهلو حرف میزنند تا حرفشان راست درآید و فرمود: اصل این علم در نزد انبیاء بوده اما گم شده است.

۲۹. عیسی‌علیه‌السلام: بِحَقٍّ أقولُ لَکُم: اِبدَؤوا بالشَّرِّ فاترُکوهُ، ثُمّ اطلُبوا الخَیرَ یَنفَعْکُم، فإنَّکُم إذا جَمَعتُمُ الخَیرَ مَعَ الشَّرِّ لَم یَنفَعْکُم الخَیرُ.
مسیح‌علیه‌السلام: به حق بگویمتان، نخست بدی را از خود دور کنید و سپس خوبی را بجویید تا سودتان بخشد؛ زیرا اگر نیکی را با بدی جمع کنید؛ نیکی به شما سود نبخشد.

۳۰. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: إنّ اللهَ تبارکَ و تعالیأخفی وَلِیَّهُ فی عِبادِهِ، فلا تَستَصغِرَنَّ عَبداً مِن عَبیدِ اللهِ؛ فرُبَّما یَکونُ وَلِیَّهُ و أنتَ لا تَعلَمُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: خداوند تبارک و تعالی ولی خود را در میان بندگانش پنهان نگه داشته است. بنابراین هیچ‌یک از بندگان خدا را حقیر مشمارید؛ زیرا ممکن است که او ولی خدا باشد و تو ندانی.

۳۱. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: الکَریمُ یَلینُ إذا استُعطِفَ، و اللَّئیمُ یَقسُو إذا اُلطِفَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: شخص بزرگوار هرگاه به او مهربانی و محبت شود، نرم می‌شود و فرومایه هرگاه با او به نرمی و ملاطفت رفتار شود، سخت می‌شود.

۳۲. الإمامُ‌الصادق‌علیه‌السلام ـ فیمَن طَلبَ الصَّیدَ لاهیاً: و إنّ المؤمنَ لفي شُغُلٍ عن ذلک، ما لَهُ و للمَلاهي؟! فإنَّ المَلاهيَ تُورِثُ قَساوَةَ القَلبِ و تُورِثُ النِّفاقَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ دربارهٔ کسی‌که برای سرگرمی دنبال شکار می‌رود ـ: مؤمن، فرصت چنین کارهایی را ندارد. آخرت‌جویی او را از سرگرمی باز داشته است ـ تا آنجا که فرمود: ـ مؤمن به هیچ‌یک از این کارها نمی‌رسد، او را چه به سرگرمی‌ها؟ کارهای لهو و سرگرم‌کننده، سخت‌دلی می‌آورد و نفاق برجای می‌گذارد.

۳۳. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله لَمّا رَجُلٌ مِن عِرضِ رَجُلٍ عِندَهُ فَرَدَّ رَجُلٌ مِنَ القَومِ عَلَیهِ: مَن رَدَّ عَن عِرضِ أخیهِ کانَ لَهُ حِجاباً مِنَ النّارِ.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله مردی در حضوررسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله از مردی دیگر بدگویی کرد. از میان جمع حاضر، مردی جواب او را داد.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هر که از آبروی برادر خود دفاع کند این کار حجابی میان او و آتش باشد.

۳۴. الامام‌علی‌علیه‌السلام: لَم یذهَبْ مِن مالِکَ ما وَعَظَکَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: آنچه از مال و داراییت (که از دست دهی و) تو را پند (و تجربتی) آموزد از دست نرفته است.

۳۵. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا قَرَأ القارِئُ القرآنَ فَأخطَأَ أو لَحَنَ أو کانَ أعجَمیّاً کَتَبَهُ المَلَکُ کما اُنزِلَ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه قاری، قرآن بخواند و دچار خطا یا لحن (اشتباه اِعرابی) شود و یا قاری غیرعرب باشد، فرشته برای او به همان صورتی که نازل شده است بنویسد.

۳۶. داودعلیه‌السلام: کما تَدینُ تُدانُ.

داودعليه‌السلام: از هر دست بدهی به همان دست پس می‌گیری.

۳۷. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: العَقلُ ما عُبِدَ بِهِ الرَّحمنُ وَاکتُسِبَ بِهِ الجِنانُ.
امام‌صادقعليه‌السلام: عقل آن چیزی است که به وسیله آن خدای رحمان عبادت شود و بهشت به دست آید.
الامام‌علیعليه‌السلام: لَو لَم یَنهَ اللهُ سُبحانَهُ عَن مَحارِمِهِ لَوَجَبَ أن یَجتَنِبَها العاقِلُ.
امام‌علیعليه‌السلام: اگر خداوند پاک، از حرام‌های خود نهی هم نمی‌کرد باز لازم بود که خردمند از آنها دوری کند.
الامام‌علیعليه‌السلام: لَیسَ العاقِلُ مَن یَعرِفُ الخَیرَ مِنَ الشَّرِّ، ولکِنَّ العاقِلَ مَن یَعرِفُ خَیرَ الشَّرَّینِ.
امام‌علیعليه‌السلام: خردمند، کسی نیست که نیک را از بد باز شناسد، بلکه خردمند کسی است که از دو بدی آن را که کمتر بد است بشناسد.

۳۸. الإمامُ‌علیيعليه‌السلام: الوُصلَةُ باللهِ في الانقِطاعِ عنِ الناسِ.
امام‌علیعليه‌السلام: پیوستن به خدا، دربریدن از مردم است.
ـ الإمامُ‌علیيعليه‌السلام ـ في المناجاةِ الشَّعبانیّةِ ـ: إلهي هَبْ لي کمالَ الانقِطاعِ إلَیکَ.
امام‌علیعليه‌السلام ـ در مناجات شعبانیه ـ: الهی! نعمت بریدن کامل از همه و روی‌کردن تمام به خودت را ارزانیم دارد و دیدگان دل‌های ما را به نور نگاهشان به تو، روشن گردان، تا دیدگان دل‌ها، پرده‌های نور را از هم دَرَند و به کان عظمت و بزرگی بپیوندند.

۳۹. الامام‌علیعليه‌السلام: لا تَعتَذِر مِن أمرٍ أطَعتَ اللهَ سُبحانَهُ فیهِ، فکَفی بِذلِکَ مَنقَبَةً.
امام‌علیعليه‌السلام: از کاری که با آن خدای سبحان را فرمان برده‌ای عذرخواهی مکن؛ زیرا آن کار برای تو افتخاری بزرگ است.

۴۰. سُئِلَ الْعَالِمُعليه‌السلام کَیْفَ عَلِمَ اللَّهُ قَالَ عَلِمَ وَ شَاءَ وَ أَرَادَ وَ قَدَّرَ وَ قَضَی وَ أَمْضَی فَالْعِلْمُ مُتَقَدِّمٌ عَلَی الْمَشِیَّةِ وَ الْمَشِیَّةُ ثَانِیَةٌ وَ الْإِرَادَةُ ثَالِثَةٌ وَ التَّقْدِیرُ وَاقِعٌ عَلَی الْقَضَاءِ بِالْإِمْضَاءِ فَإِذَا وَقَعَ الْقَضَاءُ بِالْإِمْضَاءِ فَلَا بَدَاء.
از امام‌کاظمعليه‌السلام پرسیدند علم خدا چگونه است؟ فرمود: علم است سپس شاء سپس اراده سپس تقدیر سپس قضا سپس امضاء. هر یک بر بعدی متقدم است. وقتی چیزی امضاء شد یعنی تحقق یافته و دیگر بداء نمیشود.

چهل حدیث ٦٤

١. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: إنَّ المؤمنَ لَيَخشَعُ لَهُ كُلُّ شيءٍ. ثُمَّ قالَ: إذا كانَ مُخلِصاً للهِ أخافَ اللهُ مِنهُ كُلَّ شيءٍ، حتّى هَوامَّ الأرضِ و سِباعَها و طَيرَ السَّماءِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: همهٔ اشیاء در برابر مؤمن خاشعند و از هیبت او می‌هراسند. سپس فرمود: اگر برای خدا اخلاص ورزد خداوند همه چیز، حتی گزندگان و درندگان زمین و پرندگان هوا را از او بترساند.

٢. رُوِيَ أنّ عيسى‌عليه‌السلام مَرَّ و الحَوارِيّونَ عَلى جيفَةِ كَلبٍ، فقالَ الحَوارِيّونَ: ما أنتَنَ ريحَ هذا الكَلبَ! فقالَ عيسى‌عليه‌السلام: ما أشَدَّ بَياضَ أسنانِهِ.

روایت شده است که عیسی‌عليه‌السلام با حواریان بر لاشهٔ سگی گذشتند، حواریان گفتند: چه بوی گندی می‌دهد این سگ! عیسی‌عليه‌السلام فرمود: عجب دندان‌های سفیدی دارد.

٣. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: ما مِن رَجُلٍ مُسلمٍ يُصابُ بشَيءٍ في جَسَدِهِ فَيَتَصَدَّقُ بهِ إلّا رَفَعَهُ اللهُ بهِ دَرجَةً وحَطَّ عَنهُ بهِ خَطيئةً.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هیچ مرد مسلمانی نیست که به قسمتی از بدنش آسیبی وارد شود و از (قصاص) آن درگذرد، مگر اینکه خداوند به‌سبب آن یک درجه بالایش برد و یک گناه از او بزداید.

رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن أُصيبَ في جَسَدِهِ بشَيءٍ فَتَرَكَهُ لِلّهِ تعالى كانَ كَفّارَةً لَهُ.

هرکس که آسیبی به بدنش (از سوی کسی) برسد و به‌خاطر خدای متعال صرف‌نظر کند، آن (گذشت) کفّاره‌ای برای (گناهان) او باشد.

٤. أبوبَكرٍ الحَضرَميّ قالَ عَلقَمَةُ أخي لِأبي جَعفَرٍعليه‌السلام: أنّ أبابَكرٍ قالَ: يُقاتِلُ النّاسُ في عليٍّ فَقالَ لي إبو جَعفَرٍعليه‌السلام: إنّي أراكَ لَو سَمِعتَ إنساناً يَشتِمُ عَلياً فاستَطَعتَ أن تَقطَعَ أنفَهُ فَعَلْتَ؟ قُلتُ: نَعَم، قالَ: فَلا تَفعَلْ. ثُمَّ قالَ: إنّي لَأَسمَعُ الرَّجُلَ يَسُبُّ عَلياً و أستَتِرُ مِنهُ بِالسّارِيَةِ، فَإذا فَرَغَ أتَيتُهُ فَصافَحتُهُ.

ابوبکر حضرمی: برادرم علقه به امام‌باقرعليه‌السلام عرض کرد: ابوبکر می‌گوید: برای علی با مردم باید جنگید. امام‌باقرعليه‌السلام به من فرمود: اگر بشنوی که کسی علی‌عليه‌السلام را دشنام می‌دهد و تو بتوانی بینی او را قطع کنی، این کار را می‌کنی؟ عرض کرد: آری. حضرت فرمود: پس، این کار را مکن. سپس فرمود: من اگر بشنوم کسی به علی ناسزا می‌گوید در پناه ستونی از او پنهان می‌شوم و چون ناسزاگویی‌هایش تمام شد، پیش او می‌روم و با وی دست می‌دهم.

٥. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ جَعَلَ الدِّينَ دَولَتَينِ: دَولَةَ آدَمَ ـ و هِي دَولَةُ اللهِ ـ و دَولَةَ إبليسَ، فإذا أرادَ اللهُ أن يُعبَدَ عَلانيَةً كانَت دَولَةُ آدَمَ، و إذا أرادَ اللهُ أن يُعبَدَ في السِّرِّ كانَت دَولَةُ إبليسَ، و المُذيعُ لِما أرادَ اللهُ سَترَهُ مارِقٌ مِن الدِّينِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: خدای‌عزّوجلّ، دین را دو دولت قرار داد: دولت آدم ـ و آن دولت خداست ـ و دولت ابلیس. پس، هرگاه خداوند بخواهد که آشکارا بندگی شود، دولت آدم روی کار آید و هرگاه خدا بخواهد که پنهانی عبادت شود، دولت ابلیس بر سر کار آید و کسی‌که آنچه را خدا خواسته پنهان بماند فاش سازد، از دین بیرون رفته است.

٦. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: الدنيا ملعونةٌ و ملعونٌ ما فيها، إلّا ما ابتُغِيَ به وَجهُ اللهِ عَزَّوجلَّ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: دنیا و هرچه در آن می‌باشد ملعون است مگر آنچه که به واسطهٔ آن خشنودی خدا طلب شود.

رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: الدنيا ملعونةٌ ملعونٌ ما فيها، إلّا ما كانَ فيها لِلّهِ عَزَّوجلَّ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: دینا و هرچه در آن می‌باشد ملعون است مگر آنچه که در دنیا در راه خدای‌عزّوجلّ استفاده شود.

٧. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام ـ لِأصحابِهِ ـ: هَل تَعرِفونَ طولَ البَلاءِ مِن قِصَرِهِ؟ قُلنا: لا، قالَ: إذا أُلهِمَ أحَدُكُمُ الدُّعاءَ عِندَ البَلاءِ فاعْلَموا أنَّ البَلاءَ قَصيرٌ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام به اصحاب خود فرمود: آیا طولانی‌بودن بلا را از کوتاه‌بودن آن باز می‌شناسید؟ عرض کردیم: خیر. فرمود: هرگاه به یکی از شما در هنگام بلا و گرفتاری دعاکردن الهام شد بدانید که بلا کوتاه است (و به زودی رفع می‌شود).

٨. المسيحُعليه‌السلام: أشقَى الناسِ مَن هُوَ مَعروفٌ عندَ الناسِ بِعِلمِهِ مَجهولٌ بِعَمَلِهِ.

مسیح‌عليه‌السلام: بدبخت‌ترین مردم، کسی است که به علم در میان مردم سرشناس باشد و به عمل ناشناخته.

٩. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: أكثِرْ مِن صَدَقةِ السِّرِّ؛ فإنّها تُطفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ جَلَّ جَلالُهُ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: صدقهٔ پنهانی زیاد بده؛ زیرا صدقهٔ پنهانی خشم خداوندجلّ‌جلاله را فرو می‌نشاند.

محمّدُ بنُ أسحاق: إنّهُ كانَ ناسٌ مِن أهلِ المَدينةِ يَعيشُونَ لا يَدرُونَ مِن أينَ مَعاشُهُم، فلمّا ماتَ عليُّ بنُ الحسينِ فَقَدُوا ما كانُوا يُؤتَونَ بهِ بالليلِ.

محمدبن‌اسحاق: گروهی از مردم مدینه گذرانِ زندگی می‌کردند بدون آنکه بدانند معاش آن‌ها از کجا می‌رسد؛ وقتی علی‌بن‌الحسین در گذشت دیگر از آنچه شب‌ها برایشان برده می‌شد، خبری نشد.

الإمام‌الصادق‌ع: إنّ صَدَقَةَ الليلِ تُطفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ، و تَمحُو الذَّنبَ العَظيمَ، و تُهَوِّنُ الحِسابَ، و صَدَقةَ النَّهارِ تُثمِرُ المالَ، و تَزيدُ في العُمرِ.

امام‌صادق‌ع: صدقهٔ شبانه، خشم پروردگار را فرو می‌نشاند و گناه بزرگ را پاک می‌کند و حساب را آسان می‌گرداند و صدقهٔ روزانه مال و ثروت را به بار می‌نشاند و عمر را زیاد می‌کند.

۱۰. الإمام‌الصادق‌ع: قَالَ: إِيَّاكَ وَ مُخَالَطَةَ السَّفِلَةِ فَإِنَّ السَّفِلَةَ لَا يَئُولُ إِلَى خَيْرٍ.

امام‌صادق‌ع: زنهار از آمیزش با فرومایه؛ زیرا که از فرومایه هیچ خیری بر نمی‌خیزد.

۱۱. الإمام‌الصادق‌ع: إذا قامَ العَبدُ فِي الصَّلاةِ فَخَفَّفَ صَلاتَهَ قالَ الله تَبارَكَ و تَعالى لَملائكتِهِ: أما تَرَونَ إلى عَبدِي كَأنّهُ يَرى أنَّ قَضاءَ حَوائجِهِ بِيَدِ غَيرِي! أما يَعلَمُ أنّ قَضاءَ حَوائجِهِ بِيَدى؟!

امام‌صادق‌ع: هرگاه بنده به نماز ایستد و نمازش را سبک برگزار کند خداوند تبارک و تعالی به فرشتگان خود فرماید: آیا به این بنده‌ام نمی‌نگرید که گویی فکر می‌کند برآوردن نیازهایش به دست کسی جز من است، آیا او نمی‌داند که برآوردن حوایجش به دست من است؟!

۱۲. مكارم الأخلاق، الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ مِنَ الْأَصْدَافِ الطَّاهِرَةِ، قَالَ لَقِيَ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ‌ع الرَّشِيدَ حِينَ قُدُومِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ عَلَى بَغْلَةٍ فَاعْتَرَضَ عَلَيْهِ فِي ذَلِكَ فَقَالَ تَطَأْطَأْتَ عَنْ خُيَلَاءِ الْخَيْلِ وَ ارْتَفَعْتَ عَنْ ذِلَّةِ الْعَيْرِ وَ خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا.

هارون الرشید که به مدینه آمده بود امام‌کاظم‌ع را سوار بر قاطری دید و بر او اعتراض کرد. امام‌ع فرمود: از غرور اسب‌سواری به زیر است و از حقارت الاغ‌سواری فزون. بهترین کارها میانه آنهاست.

الخصال، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ذَكَرَ رسول‌الله‌ص الْفِرَاشُ فَقَالَ فِرَاشٌ لِلرَّجُلِ وَ فِرَاشٌ لِلْمَرْأَةِ وَ فِرَاشٌ لِلضَّيْفِ وَ الرَّابِعُ لِلشَّيْطَانِ.

بارسول‌خداص از زیرانداز سخن به میان آمد. فرمود: یکی برای مرد و یکی برای زن و یکی برای مهمان؛ چهارمی دیگر مال شیطان است.

مكارم الأخلاق، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع فَرَأَيْتُ فِي مَنْزِلِهِ نَضَداً وَ وَسَائِدَ وَ أَنْمَاطاً وَ مَرَافِقَ فَقُلْتُ لَهُ مَا هَذَا فَقَالَ مَتَاعُ الْمَرْأَةِ.

به خانه امام‌صادق‌ع وارد شدیم و دیدیم فرش و روفرشی و بالش و پشتی دارد. گفتیم اینها مال کیست؟ فرمود: مال همسر من است نه من.

۱۳. الإمام‌الصادق‌ع- لأبي حمزةَ الثُّماليِّ -: إيّاكَ و الرِئاسةَ، و إيّاكَ أن تَطَأَ أعقابَ الرِّجالِ.

امام‌صادق‌ع به ابوحمزهٔ ثمالی فرمود: از ریاست بپرهیز و از راه‌افتادن پشت سر شخصیت‌ها خودداری کن. عرض کردم: فدایت شوم، (مذموم‌بودن) ریاست را ندانم اما دوسوم آنچه (از اخبار و احادیث شما) در دست دارم از همین راه‌افتادن دنبال رجال و شخصیت‌هاست. حضرت فرمود: درست متوجه نشدی بلکه مقصود این است که مبادا کسی را بدون دلیل عَلَم کنی و هرچه می‌گوید تصدیق نمایی.

١٤. الإمام‌الصادق‌ع: إن أحبَبتَ أن يَزيدَ اللهُ فى عُمرِكَ فسُرَّ أبَوَيكَ.

امام‌صادق‌ع: اگر دوست داری خداوند بر عمرت بیفزاید، پدر و مادرت را خوشحال کن.

رسول‌الله‌ص: مَن سَرَّهُ أن يُبسَطَ لَهُ فى رِزقِهِ و يُنسَأَ لَهُ فى أجَلِهِ فَليَصِل رَحِمَهُ.

پیامبرخداص: هر که خوش دارد روزیش زیاد و عمرش دراز شود، صلهٔ رحم به جا آورد.

۱۵. علل الشرائع، عَنِ الْبَرْقِيِّ بِإِسْنَادِهِ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع أَنَّهُ قَالَ الْمُؤْمِنُ مُكَفَّرٌ وَ ذَلِكَ أَنَّ مَعْرُوفَهُ يَصْعَدُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَا يَنْتَشِرُ فِي النَّاسِ وَ الْكَافِرَ مَشْهُورٌ وَ ذَلِكَ أَنَّ مَعْرُوفَهُ لِلنَّاسِ يَنْتَشِرُ فِي النَّاسِ وَ لَا يَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ.

امام‌صادق‌ع: مؤمن ناشناخته بماند. خوبی‌هایش به آسمان رود و در زمین در میان مردم منتشر نشود. اما کافر مشهور است؛ خوبی‌هایش در میان مردم منتشر شود و به آسمان نرود.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ‌ع قَالَ كَانَ رسول‌الله‌ص مُكَفَّراً لَا يُشْكَرُ مَعْرُوفُهُ وَ لَقَدْ كَانَ مَعْرُوفُهُ عَلَى الْقُرَشِيِّ وَ الْعَرَبِيِّ وَ الْعَجَمِيِّ وَ مَنْ

كَانَ أَعْظَمَ مَعْرُوفاً مِنْ رسولِ‌اللهﷺ عَلَى هَذَا الْخَلْقِ وَ كَذَلِكَ نَحْنُ أَهْلَ الْبَيْتِ مُكَفَّرُونَ لَا يُشْكَرُ مَعْرُوفُنَا وَ خِيَارُ الْمُؤْمِنِينَ مُكَفَّرُونَ لَا يُشْكَرُ مَعْرُوفُهُمْ.

امام‌علی‌علیه‌السلام:رسول‌خداناشناخته ماند و از خوبی‌هایش سپاسگزاری نشد. همانا خوبی او به قریشی و عربی و عجمی رسید. ما اهل بیت نیز ناشناخته‌ایم و از خوبی‌هایمان تشکر نکنند. مؤمنان برتر نیز چنین‌اند؛ ناشناخته بمانند.

١٦. رسول‌اللهﷺ: النَّظَرُ فی ثَلاثَةِ أشياءَ عِبادَةٌ: النَّظَرُ وَجهِ الوالِدَينِ، و فی المُصحَفِ، و فی البَحرِ.

رسول‌خداﷺ: در سه نگاه عبادت است: نگاه‌کردن به روی پدر و مادر، نگاه‌کردن به قرآن و نگاه‌کردن به دریا.

١٧. الإمامُ‌علیعليه‌السلام: مِن المُروءَةِ أنّكَ إذا سُئلتَ أن تَتَكلّفَ، و إذا سَألتَ أن تُخَفِّفَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: از مردانگی است که هرگاه از تو خواهشی کرد (برای برآوردن آن) خودت را به زحمت اندازی و هرگاه تو خواهشی کردی، سبک گیری.

١٨. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الشَّفاعَةُ زَكاةُ الجاهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: میانجی‌گری، زکات مقام است.

١٩. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن لم يُجهِدْ نَفسَهُ في صِغَرِهِ لَم يَنبُلْ في كِبَرِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه در کودکی خود رنج نبرد، در بزرگ‌سالیش به ارجمندی نرسد.

٢٠. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و هُوَ يُحاسِبُ وكيلاً لَهُ، والوكيلُ يُكثِرُ أنْ يقولَ: واللهِ ما خُنْتُ، واللهِ ما خُنْتُ ـ: يا هذا، خِيانَتُكَ و تَضْييعُكَ علَيَّ مالِي سَواءٌ؛ لأنّ الخِيانَةَ شَرُّها علَيكَ. ثُمَّ قالَ: قالَ رسول‌اللهﷺ: لَو أنّ أحدَكُم هَرَبَ مِن رِزقِهِ لَتَبِعَهُ حتّى يُدْرِكَهُ كما أنّهُ إنْ هَرَبَ مِن أجَلِهِ تَبِعَهُ حتّى يُدْرِكَهُ، مَن خانَ خِيانةً حُسِبَتْ علَيهِ مِن رِزقِهِ و كُتِبَ علَيهِ وِزْرُها.

امام‌صادق‌علیه‌السلام از وکیل خود حساب می‌کشید و او پیوسته می‌گفت: به خدا من خیانت نکرده‌ام، به خدا من خیانت نکرده‌ام. حضرت فرمود: ای فلانی! خیانت کرده باشی یا مال مرا هدر داده باشی برای من یکسان است؛ زیرا گناهش مثل خیانت است. سپس فرمود: پیامبر خداﷺ فرمود: اگر از روزی خود بگریزید روزی در پی شما می‌آید تا به شما برسد، همچنان‌که اگر از اجل خود بگریزید به دنبالتان می‌آید تا به شما برسد. و کسی‌که خیانتی کند به همان مقدار از روزیش کم می‌شود و گناه آن برایش نوشته می‌گردد.

٢١. الامام‌علی‌علیه‌السلام: إذا صُنِعَ إلَيكَ مَعروفٌ فَاذكُر، إذا صَنَعتَ مَعروفاً فَانسَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه به تو خوبی شد، آن را یادآوری کن و هرگاه تو خوبی کردی، آن را از یاد ببر.

٢٢. أنسُ بنُ مالكٍ: كانَت لِرسول‌اللهﷺ شَربَةٌ يُفطِرُ علَيها و شَربَةٌ للسَّحَرِ، و ربّما كانَت واحِدَةً... فهَيّأتُها لَهُﷺ ذاتَ لَيلَةٍ فاحتَبَسَ النّبيُّﷺ فَظَنَنتُ أنّ بَعضَ أصحابِهِ دَعاهُ، فشَرِبتُها حِينَ احتَبَسَ، فجاءَﷺ بعدَ العِشاءِ بساعَةٍ فسَألتُ بعضَ مَن كانَ مَعَهُ: هل كانَ النّبيُّﷺ أفطَرَ فی مَكانٍ أو دَعاهُ أحَدٌ؟ فَقالَ: لا، فِبتُّ بلَيلَةٍ لا يَعلَمُها إلّا اللهُ غَمَّ أن يَطلُبَها مِنّی النّبيُّﷺ و لا يَجِدَها فيَبيتَ جائعاً، فأصبَحَ صائماً و ما سألَنی عَنها و لا ذَكَرَها حتّى السّاعَةِ.

اَنس‌بن‌مالک:رسول‌خداﷺ با نوشیدنی افطار می‌کرد و با نوشیدنی سحری می‌خورد و گاهی‌اوقات هم در شبانه روز تنها یک شربت بود. شبی برای آن حضرت نوشیدنی تهیه کردم، اما پیامبرﷺ نیامد. من خیال کردم یکی از اصحاب ایشان را دعوت کرده است. لذا خودم نوشیدنی را خوردم. ساعتی بعد از عشا پیامبر آمد. من از فردی که همراه حضرت بود پرسیدم آیا پیامبرﷺ در جایی افطار کرد، یا کسی ایشان را دعوت نموده است؟ گفت: نه. من آن شب را از فکر اینکه پیامبرﷺ نوشیدنی را از من بخواهد و شربتی نباشد و گرسنه بخوابد، با چنان غم و اندوهی به سر بردم که فقط خدا از آن خبر دارد. اما صبح پیامبر درحالی‌که روزه داشت بیدار شد و دربارهٔ آن نوشیدنی از من سؤالی نکرد و تاکنون نیز از آن سخنی به میان نیاورده است.

٢٣. رسول‌اللهﷺ: أبعدُ الخَلقِ مِن اللهِ مُعَلِّمُ الصِّبيانِ لا يُواسي بَينَهُم و لا يُراقِبُ اللهَ في اليَتيمِ.

پیامبر خداﷺ: دورترین خلایق از خدا آموزگاری است که میان کودکان به یک چشم نگاه نکند و دربارهٔ کودک یتیم، خدا را در نظر نگیرد.

٢٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَنِ اهْتَمَ لِرِزْقِهِ كُتِبَ عَلَيْهِ خَطِيئَة.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه غم روزی خود را بخورد، برایش گناه محسوب شود.

رسول‌اللهﷺ: يَقُولُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ و تعالي: لِيَحْذَرْ عَبْدِيَ الَّذِي يَسْتَبْطِئُ رِزْقِي أَنْ أَغْضِبَ فَأَفْتَحَ عَلَيْهِ بَاباً مِنَ الدُّنْيَا!

پیامبر خداﷺ: خدای پاک و بزرگ می‌فرماید: آن بنده‌ام که مرا در رساندن روزی کند می‌شمارد، بترسد از این که به خشم آیم و دری از دنیا را به رویش بگشایم!

۲۵. الإمام‌الصادقؑ: ما مِن مُؤمِنٍ سَنَّ على نفسِهِ سُنَّةً حَسَنةً أو شيئاً مِنَ الخَيرِ، ثُمّ حالَ بَينَهُ و بينَ ذلكَ حائلٌ، إلّا كَتَبَ اللهُ لَهُ ما أجرى على نفسِهِ أيّامَ الدنيا.

امام‌صادقؑ: هیچ مؤمنی نیست که برای خود سنتی نیکو یا چیزی از خیر و خوبی وضع کند، اما بعد میان او و آن سنت و کار خیر مانعی پدید آید، مگر اینکه آنچه را در ایام دنیا دربارهٔ خویش به کار بسته است خداوند برایش بنویسد.

۲٦. عن العسكريّؑ فی حديث: «قلتُ: يا سيّدی، فی أكثرِ هذه الأيّامِ قَواطِعُ عَنِ المَقاصِدِ لِما ذُكِرَ فيها مِن النَّحسِ و المَخاوِفِ، فَتَدُلُّنی علَى الاحتِرازِ مِنَ المَخاوِفِ فيها، فإنّما تَدعُونی الضَّرورَةُ إلَى التَّوَجُّهِ فی الحَوائجِ فيها؟ فقالَ لی: يا سَهلُ، إنّ لِشيعَتِنا بوَلايتِنا لَعِصمَةٍ، فَثِقْ باللهِ عَزّوجلَّ و أخلِصْ فی الوَلاءِ. ثمّ أمرهؑ بشیء من القرآن و الدعاء أن يقرأه و يدفع به النحوسة.

راوی گوید به امام‌عسکریؑ عرض کردم: سرورم! بیشتر ایام به‌خاطر نحوست و ترس‌هایی که دارند مانع این می‌شوند که انسان دنبال کارها و مقاصد خود برود، لطفاً برای پرهیز از این ترس‌ها و رفع نگرانی‌ها مرا راهنمایی کنید؛ زیرا گاهی‌اوقات کاری ضروری پیش می‌آید که باید انجامش دهم. حضرت به من فرمود: ای سهل! همان ولایت ما برای شیعیان، مایهٔ امن و امان است. ولایتی که اگر با آن در اعماق دریاهای ژرف و وسط بیابان‌های بی‌کران میان درندگان و گرگ‌ها و دشمنان جنی و انسی قرار گیرند از ترس و وحشت‌های آن‌ها ایمن خواهند بود. پس، به خدایﷻ اعتماد کن و ولایت خود را نسبت‌به امامان طاهر خویش خالص گردان و آنگاه هرجا خواستی برو و هرچه خواستی بکن. حضرت سپس دستور می‌دهد که مقداری از قرآن و دعا را بخواند و بدین‌وسیله شومی و نحوست آن روز را از خود دور گرداند و دنبال هر کاری که می‌خواهد، برود.

۲۷. الإمامُ‌عليؑ: أفقَرُ الناسِ مَن قَتَّرَ على نفسِهِ معَ الغِنى و السَّعةِ، و خَلَّفَهُ لِغَيرِهِ.

امام‌علیؑ: فقیرترین، مردم کسی است که با وجود توانگری و برخورداری، زندگی را بر خود تنگ گیرد و مالش را برای دیگری باقی گذارد.

۲۸. قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِؑ مَنْ مَاتَ مِنْ أَوْلِيَائِنَا وَ شِيعَتِنَا وَ لَمْ يُحْسِنِ الْقُرْآنَ عُلِّمَ فِي قَبْرِهِ لِيَرْفَعَ اللَّهُ فِيهِ دَرَجَتَهُ فَإِنَّ دَرَجَاتِ الْجَنَّةِ عَلَى قَدْرِ عَدَدِ آيَاتِ الْقُرْآنِ فَيُقَالُ لِقَارِئِ الْقُرْآنِ اقْرَأْ وَ ارْقَ.

امام‌صادقؑ: هریک از دوستان و شیعیان ما از دنیا رود و قرآن را درست فرا نگرفته باشد در قبر به او آموزش دهند تا خداوند درجه‌اش را فزون کند زیرا درجات بهشت بقدر عدد آیات قرآن است. به قاری گفته میشود بخوان و بالا برو.

۲۹. الإمامُ‌عليؑ: كُن في المَلَأِ وَقُوراً، و في الخَلَأِ ذَكُوراً.

امام‌علیؑ: در میان جمع باوقار باش و در خلوت به یاد خدا.

۳۰. رسول‌اللهﷺ ـ عن جَبرئيلَؑ ـ: قالَ اللهُ تعالى: مَن أهانَ لي وَلِيّاً فَقَد بارَزَني بالمُحارَبَةِ.

پیامبر خداﷺ: از جبرئیل از خداوند متعال: هرکه دوست مرا خوار سازد، به مبارزه با من برخاسته است.

۳۱. الإمامُ‌عليؑ: الكريمُ يَزدَجِرُ عمّا يَفتَخِرُ بهِ اللئيمُ.

امام‌علیؑ: بزرگوار، از آنچه شخص فرومایه به آن افتخار می‌کند، دوری می‌نماید.

۳۲. رسول‌اللهﷺ: اتَّقوا المَظالِمَ ما استَطَعتُم؛ و مَثَلُ ذلكَ كمَثَلِ سَفْرٍ نَزَلوا بفَلاةٍ مِن الأرضِ لَيسَ مَعَهُم حَطَبٌ، فَتفَرَّقَ القَومُ فاحتَطَبوا للنّارِ و أنضَجوا ما أرادُوا، فكذلكَ الذُّنوبُ.

پیامبر خداﷺ: تا می‌توانید از مظالم بپرهیزید؛ زیرا آدمی در روز قیامت با کارهای نیکی آورده می‌شود که فکر می‌کند او را نجات می‌بخشد. اما پیوسته به او گفته می‌شود: فلانی بر گردن تو مظلمه و حقی دارد. پس گفته می‌شود: از حسناتش پاک کنید تا جایی‌که برایش حسنه‌ای باقی نمی‌ماند. مَثَل این شخص مَثل مسافرانی است که در دشتی فرود آمده‌اند و هیمه‌ای با خود ندارند. لذا هر یک به‌طرفی می‌رود و برای برافروختن آتش هیزم می‌کنند و آنچه را خواسته‌اند می‌پزند. گناهان نیز چنین‌اند (حسنات را می‌سوزانند).

۳۳. الإمام‌الصادقؑ: العارِفُ شَخصُهُ مَعَ الخَلقِ و قَلبُهُ مَعَ اللهِ تَعالى.

امام‌صادقؑ:عارف، جسمش در میان مردم است و دلش با خدای تعالی.

۳٤. رسول‌اللهﷺ: أشَدُّ الناسِ حِساباً يَومَ القِيامَةِ المَكفِيُّ الفارِغُ، إنَ كانَ الشُغلُ مَجهَدَةً فالفَراغُ مَفسَدَةٌ.

پیامبرخداﷺ: روز قیامت سخت‌ترین حسابرسی را کسی دارد که کارهایش را دیگران (از پیشکار و نوکر و خدمتکار) انجام دهند و خودش بیکار بگردد. اگر کارکردن مایهٔ رنج و زحمت است، بیکاری موجب فساد و تباهی است.

الإمامُالکاظمؑ: إنّ اللهَ تعالی لَیُبغِضُ العَبدَ الفارِغَ.

امام‌کاظمؑ: خدای تعالی از بندهٔ بیکار نفرت دارد.

رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ یُبغِضُ الصَّحیحَ الفارِغَ، لا في شُغلِ الدنیا و لا في شُغلِ الآخِرَةِ.

پیامبرخداﷺ: خداوند از شخص تندرست بیکاره که نه در کار دنیاست و نه سرگرم کار آخرت، نفرت دارد.

۳۵. رسول‌اللهﷺ: مَن قَرَأَ القرآنَ فَقدِ استُدرِجَ النُّبوَّةُ مِن جَنبَیهِ، غیرَ أنّهُ لا یُوحی إلَیهِ.

رسول‌خداﷺ: کسی‌که قرآن بخواند، پیامبری از دو پهلویش بالا رود، منتها به او وحی نمی‌شود.

۳٦. الإمامالصادقؑ: إذا أرادَ اللهُ أن یُزیلَ مِن عَبدٍ نِعمَةً کانَ أوَّلُ ما یُغَیِّرُ مِنهُ عَقلَهُ.

امام‌صادقؑ: هرگاه خداوند بخواهد نعمتی را از بنده‌ای بگیرد، نخستین چیزی که در او تغییر می‌دهد خرد اوست.

۳۷. الإمامُالرِّضاؑ: العِلمُ أجمَعُ لِأهلِهِ مِنَ الآباءِ.

امام رضاؑ: دانش، برای اهل خود بیش از آن گرد می‌آورد که پدران برای فرزندان.

۳۸. رسول‌اللهﷺ: یقولُ اللهُ:... مَنِ اقتَرَبَ إلَيَّ شِبراً اقتَرَبتُ إلَیهِ ذِراعاً، و مَن أتاني یَمشي أتَیتُهُ هَرولَةً.

پیامبر خداﷺ: خداوند می‌فرماید:... هرکه یک وجب به من نزدیک شود، یک گز به او نزدیک می‌شوم و هر که یک گز به من نزدیک شود، یک رَش (فاصلهٔ دو دست وقتی که گشوده شوند) به او نزدیک می‌شوم و هرکه به سوی من قدم‌زنان بیاید، به سویش شتابان می‌روم.

رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ تعالی: یابنَ آدَمَ، قُمْ إلَيَّ أمشِ إلَیکَ، وامشِ إلَيَّ أُهَرولْ إلَیکَ.

رسول‌خداﷺ: خدای متعال فرمود: ای فرزند آدم! برای آمدن نزد من از جا برخیز، سوی تو می‌آیم. به‌سوی من قدم‌زنان بیا، دوان‌دوان سویت می‌آیم.

۳۹. الامامعلیؑ: مَن عَرَفَ نَفسَهُ عَرَفَ رَبَّهُ.

امام‌علیؑ: هر که خود را شناخت، پروردگارش را شناخت.

فی صُحُفِ إدریسَ: من عَرَفَ الخَلقَ عَرَفَ الخالِقَ، و مَن عَرَفَ نَفسَهُ عَرَفَ رَبَّهُ.

در صحف ادریس آمده است: هر که آفریده را شناخت، آفریدگار را شناخت و هر که خود را شناخت، پروردگارش را شناخت.

الامامعلیؑ: اِعرِفوا اللهَ بِاللهِ.

امام‌علیؑ: خدا را به خدا بشناسید.

٤۰. رسول‌اللهﷺ: إذا ضاقَ المسلمُ فلا یَشکُوَنَّ رَبَّهُ عَزَّوجلَّ، ولْیَشکُ إلی رَبِّهِ الذي بِیَدِهِ مَقالیدُ الأُمورِ و تَدبیرُها.

رسول‌خداﷺ: هرگاه مسلمان در تنگنا و سختی افتد، نباید از پروردگار عزوجل خود شکایت کند، بلکه باید به درگاه پروردگار خویش که زمام و تدبیر امور به دست اوست، شکایت برد.

چهل حدیث ٦٥

١. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تَخَفْ إلّا ذَنْبَکَ، لا تَرْجُ إلّا رَبَّکَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: جز از گناه خود مترس و جز به پروردگار خویش امید مبند.
الإمامُ الحسنُعليه‌السلام: مَن عَبدَاللهَ عَبَدَاللهُ لَهُ کُلَّ شَيءٍ.
امام‌حسن‌علیه‌السلام: هرکه خدا را بندگی کند خداوند همهٔ اشیاء را بندهٔ او گرداند.

٢. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: یا أباذرٍّ، هُمَّ بالحَسَنَةِ و إن لم تَعمَلْها؛ لِکیلا تُکتَبَ مِن الغافِلینَ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای اباذر! آهنگ کار نیک کن، هرچند آن را به کار نبندی تا در زمرهٔ غافلان نوشته نشوی.

٣. الإمامُعليعليه‌السلام: الفَقیهُ کُلُّ الفَقیهِ مَن لم یُقَنِّطِ الناسَ مِن رَحمَةِ اللهِ، و لم یُؤیِسْهُم مِن رَوحِ اللهِ، و لم یُؤمِنْهُم مِن مَکرِ اللهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: فقیه به تمام معنا، کسی است که مردم را از رحمت خدا نومید نگرداند و از فضل و بخشایش خدا، مأیوسشان نسازد و از مکر و عذاب خدا هم، آسوده‌خاطرشان نکند.

٤. الإمامالصادقعليه‌السلام: جاءَ جَبرَئیلُعليه‌السلام إلي النَّبيِصلی‌الله‌علیه‌وآله فَقالَ: یا مُحمَّدُ، رَبُّکَ یُقرِئُکَ السَّلامَ وَ یَقولُ لَکَ: دارِ خَلْقي.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: جبرئیل‌علیه‌السلام نزد پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله آمد و گفت: ای محمد! پروردگارت تو را سلام می‌رساند و می‌فرماید: با بندگانم مدارا کن.

٥. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَن أذاعَ علَینا حَدیثَنا سَلَبَهُ اللهُ الإیمانَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه حدیث ما را به زیانمان فاش کند، خداوند ایمان را از او بگیرد.

٦. الإمامُعليعليه‌السلام: ألا إنَّ الدنیا دارٌ لا یَسلَمُ منها إلّا فیها (بالتُّزهدِ).
امام‌علی‌علیه‌السلام: بدانید که دنیا سرایی است که هیچ‌کس از آن به سلامت نمی‌رهد جز با دل‌برکندن از آن. و هیچ‌کس به واسطهٔ کاری که برای دنیا کند نجات نمی‌یابد. مردم برای آزمایش گرفتار دنیا شده‌اند. آنچه را از دنیا به‌خاطر دنیا برگرفتند از کفشان برود و باید حساب پس بدهند و آنچه را از دنیا برای غیر آن (آخرت) به‌دست آوردند به آن برسند و همیشه با آن‌هاست.

٧. الإمامُعليعليه‌السلام: اِدفَعُوا أمواجَ البَلاءِ بِالدُّعاءِ، ما المُبتَلَي الَّذي استَدَرَّ بِهِ البَلاءُ بِأحوَجَ إلَی الدُّعاءِ مِنَ المُعافَی الَّذي لا یَأمَنُ البَلاءَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: امواج بلا را با دعا پس زنید؛ بلادیده‌ای که بلا جانش را به لب رسانده است نیازش به دعا بیشتر از عافیت‌چشیده‌ای نیست که از بلا در امان نیست.

٨. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تَجوزُ شهادَةُ العُلَماءِ بَعضِهم علی بَعضٍ؛ لأنَّهُم حُسُدٌ.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: شهادت علما بر ضد یکدیگر پذیرفته نیست؛ چون اینان (نسبت به هم) حسادت می‌ورزند.

٩. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أضِفْ بِطَعامِکَ مَن تُحِبُّ في اللهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی را که به‌خاطر خدا دوستش داری، به غذای خود میهمان کن.

١٠. لقمانُعليه‌السلام: لِابنِه و هُو یَعِظُهُ: یَا بُنَيَّ إِنَ الْمَوْعِظَةَ تَشُقُ عَلَی السَّفِیه
لقمان‌علیه‌السلام: در اندرز به فرزند خود، می‌فرماید: فرزندم! پند و موعظه برای آدم سبکسر سخت است.

١١. الإمامالصادقعليه‌السلام: تَخفیفُ الفَریضَةِ و تَطویلُ النّافِلَةِ مِنَ العِبادَةِ. کانَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله أتَمَّ النّاسِ صَلاةً و أوجَزَهُم.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: سبک خواندن نماز واجب و طولانی برگزارکردن نافله از عبادت است. نماز رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله از همهٔ مردم کامل‌تر و کوتاه‌تر بود.

١٢. الخصال، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِعليه‌السلام قَالَ النُّشْرَةُ فِي عَشَرَةِ أَشْيَاءَ الْمَشْيِ وَ الرُّکُوبِ وَ الِارْتِمَاسِ فِي الْمَاءِ وَ النَّظَرِ إِلَی الْخُضْرَةِ وَ الْأَکْلِ وَ الشُّرْبِ وَ النَّظَرِ إِلَی الْمَرْأَةِ الْحَسْنَاءِ وَ الْجِمَاعِ وَ السِّوَاکِ وَ مُحَادَثَةِ الرِّجَالِ
وَ إِذَا کَانَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ الْغُرُوبِ فَعَلَیْکَ بِالدُّعَاءِ وَ اجْتَهِدْ وَ لَا تَمْتَنِعْ مِنْ شَیْءٍ تَطْلُبُهُ مِنْ رَبِّکَ وَ لَا تَقُولُ هَذَا مَا لَا أُعْطَاهُ وَ ادْعُ فَ إِنَّ اللَّهَ یَفْعَلُ ما یَشاءُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: نشاط در ده چیز است: پیاده‌روی، سواری، آب‌تنی، دیدار سبزه، خوردن، نوشیدن، نگاه به زن زیبا، نزدیکی، مسواک، گفتگو با دوستان.

١٣. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: السِّرُّ أفضَلُ مِن العلانِیَةِ، والعلانِیَةُ لِمَن أرادَ الاقتِداءَ.

پیامبر خداﷺ: (عبادت و حسنهٔ) نهانی بهتر از آشکار است. انجام آشکار (این کارها) برای کسی (خوب) است که بخواهد الگو قرار گیرد.

١٤. رسول‌اللهﷺ: صِلَةُ الرَّحِمِ تَزيدُ في العُمرِ، و تَنفي الفَقرَ.
پیامبر خداﷺ: صلهٔ رحم، عمر را زیاد می‌کند و فقر را از بین می‌برد.

١٥. الأمالي للصدوق، عَنِ الرِّضاؑ قَالَ لَا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِناً حَتَّى يَكُونَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ سُنَّةٌ مِنْ رَبِّهِ وَ سُنَّةٌ مِنْ نَبِيِّهِ وَ سُنَّةٌ مِنْ وَلِيِّهِ فَأَمَّا السُّنَّةُ مِنْ رَبِّهِ فَكِتْمَانُ سِرِّهِ قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ عالِمُ الْغَيْبِ فَلا يُظْهِرُ عَلى غَيْبِهِ أَحَداً إِلَّا مَنِ ارْتَضى مِنْ رَسُولٍ وَ أَمَّا السُّنَّةُ مِنْ نَبِيِّهِ فَمُدَارَاةُ النَّاسِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَ نَبِيَّهُﷺ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ فَقَالَ خُذِ الْعَفْوَ وَ أْمُرْ بِالْعُرْفِ وَ أَعْرِضْ عَنِ الْجاهِلِينَ وَ أَمَّا السُّنَّةُ مِنْ وَلِيِّهِ فَالصَّبْرُ فِي الْبَأْسَاءِ وَ الضَّرَّاءِ يَقُولُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ وَ الصَّابِرِينَ فِي الْبَأْساءِ وَ الضَّرَّاءِ وَ حِينَ الْبَأْسِ أُولئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَ أُولئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ.
امام رضاؑ: مؤمن نیست جز کسی که در او سه صفت باشد: صفتی از خدا و صفتی از رسول و صفتی از ولی. صفت خدایی کتمان سرّ است که خدا فرموده: او عالم غیب است و غیبش را بر کسی آشکار نمیکند جز کسی که بخواهد. صفت پیامبری، مداراست چنانچه خداوند رسولش را به مدارا با مردم فرمان داد و فرمود: عفو کن و به خوبی دعوت کن و از جاهلان درگذر. صفت ولوی، صبر است در خوشی و ناخوشی چنانچه خداوند فرموده: صابرین در خوش و ناخوشی و سختی؛ اینها کسانی هستند که راست میگویند و اینها متّقین‌اند.

١٦. الإمامُ‌الكاظمؑ: ثَلاثَةٌ يَجلُونَ البَصَرَ: النَّظَرُ إلَى الخُضرَةِ، و النَّظَرُ إلَى الماءِ الجاري و النَّظَرُ إلَى الوَجهِ الحَسَنِ.
امام‌کاظمؑ: سه چیز نور چشم را زیاد می‌کند: نگاه‌کردن به سبزه، نگاه‌کردن به آب روان و نگاه‌کردن به صورت زیبا.

١٧. رسول‌اللهﷺ: خَيرُ العِبادَةِ أخَفُّها.
پیامبر خداﷺ: بهترین عبادت، آن است که سبک‌تر برگزار شود.
جعفربن‌محمّدؑ: مَع أحَدِكُم تُفّاحَةٌ أو سَفَرجَلَةٌ، أو اُترُجَّةٌ، أو لَعقَةٌ مِن طِيبٍ، أو قِطعَةٌ مِن عُودِبَخورٍ؛ أنَّ المَريضَ يَستَريحُ إلى كُلِّ ما اُدخِلَ بِهِ عَلَيهِ؛!
یکی از موالی امام‌صادقؑ گوید: یک نفر از یارات حضرت بیمار شد و ما عده‌ای از یاران امام برای عیادت او بیرون رفتیم. در راه با حضرت صادقؑ مواجه شدیم. از ما پرسید: کجا می‌روید؟ عرض کردیم: به عیادت فلانی می‌رویم. فرمود: بایستید. ما ایستادیم. حضرت فرمود: آیا سیبی، بِهی، تُرنجی، کمی عطر یا ترکه‌ای خوشبو به همراه یکی از شما هست؟ عرض کردیم: از این چیزها با خود نداریم. حضرت فرمود: مگر نمی‌دانید که بیمار از اینکه چیزی برایش ببرند، آرامش می‌یابد.

١٨. الإمامُ‌الرِّضاؑ: اِعْلَمُوا أنكم لا تَشكُرونَ اللهَ تعالى بِشيءٍ. أحَبَّ إلَيهِ مِن مُعاوَنَتِكُم لِإخوانِكُم المؤمنينَ على دُنياهُم.
امام‌رضاؑ: بدانید که، بعد از ایمان به خدا و بعد از اعتراف به حقوق اولیاء الله از آل محمد پیامبرخداﷺ، هیچ شکری نزد خدا خوشایندتر از این نیست که برادران مؤمن خود را در امور دنیایشان یاری رسانید.

١٩. الامام‌علیؑ: مَن سَأَلَ في صِغَرِهِ أجابَ في كِبَرِهِ.
امام‌علیؑ: هرکه در دوران خردسالیش بپرسد، در روزگار بزرگ‌سالیش پاسخ دهد.
الإمامُ‌الكاظمؑ: تُستَحَبُّ عَرامَةُ الغُلامِ في صِغَرِهِ لِيَكُونَ حَليماً في كِبَرِهِ.
امام‌کاظمؑ: بازیگوشی (و شیطنت) پسر در دوران کودکی پسندیده است، برای اینکه در بزرگ‌سالی بردبار شود.

٢٠. الإمام‌الصادقؑ: مَن سَرَّهُ أن يُستَجابَ دُعاؤهُ فَليُطَيِّبْ كَسبَهُ.
امام‌صادقؑ: هرکه دوست دارد که دعایش مستجاب گردد کسب و کار خود را پاک گرداند.
الإمام‌الصادقؑ: أذا أرَادَ أحدُكُم أن يُستَجابَ لَهُ فَليُطَيِّبْ كَسبَهُ ولْيَخرُجْ مِن مَظالِمِ الناسِ.
امام‌صادقؑ: هریک از شما که می‌خواهد دعایش مستجاب شود درآمد خود را پاک کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده‌ای که مال حرامی در شکمش باشد یا مظلمهٔ کسی به گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی‌رود.

٢١. بكرُ بنُ عبدِاللهِ: إنّ عُمرَ بنَ الخطّابِ دَخَلَ علَى النَّبيِّﷺ و هُو مَوقوذٌ ـ أو قالَ: مَحمومٌ ـ فقالَ لَهُ عُمرُ: يا رسول‌الله، ما أشَدَّ وَعكَكَ؟ فقالَ: ما مَنَعَني ذلكَ أن قَرَأتُ اللَّيلَةَ ثَلاثينَ سُورَةً فيهِنَّ السَّبعُ الطِّوالُ، فقالَ عُمرُ: يا رسول‌الله، غَفَرَ اللهُ لكَ ما تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ و ما تَأَخَّرَ و أنتَ تَجهَدُ هذا الاجتِهادَ؟ فقالَ: يا عُمرُ، أفلا أكونُ عَبداً شَكوراً؟!

بکربن‌عبدالله: عمربن‌خطاب بر پیامبرﷺ وارد شد. دید آن حضرت از رمق افتاده ـ یا گفت: تب‌دار است ـ عمر گفت: ایرسول‌خدا، چقدر ناخوش‌احوال هستید؟ پیامبر فرمود: با این حال، دیشب سی سوره ازجمله سبع طوال را قرائت کردم. عمر عرض کرد: ایرسول‌خدا، با آنکه خداوند گناهان گذشته و آینده شما را آمرزیده است، این‌چنین خود را به زحمت می‌اندازی؟ حضرت فرمود: ای عمر، آیا بنده‌ای سپاس‌گزار نباشم؟

٢٢. فی مکارمِ الأخلاقِ: جاءَهﷺ ابنُ خولی بإناءٍ فیهِ عَسَلٌ و لَبَنٌ، فأبی أن یَشرَبَهُ، فقالَ: شَربَتانِ فی شَربَةٍ. فأبی أن یَشرَبَهُ، ثُمّ قالَ: ما اُحَرِّمُهُ.

در مکارم‌الخلاق آمده است: ابن خولی، ظرفی از شیر و عسل برای پیامبرﷺ آورد.رسول‌خداﷺ از خوردن آن امتناع ورزید و فرمود: دو نوشیدنی در یک وعده؟ و دو ظرف در یک ظرف؟ حضرت آن را نخورد و فرمود: من (خوردن) این را حرام نمی‌دانم، اما خوش ندارم که فخر بفروشم و فردا (ی قیامت) به‌خاطر چیزهای زیادی دنیا حسابرسی شوم. من فروتنی را دوست دارم؛ زیرا هرکه برای خدا فروتنی کند، خداوند او را رفعت می‌بخشد.

أبو صَخرٍ: اُتیَ النَّبیُّﷺ بسَویقِ لَوزٍ، فقالَ لَهُم رسولُاللهﷺ: أخِّروهُ، هذا شَرابُ المُترَفینَ.

ابو صخر: برای پیامبرﷺ شربت بادام آوردند. حضرت فرمود: آن را ببرید، این نوشیدنی نازپروردگان است.

٢٣. رسولُاللهﷺ: مَن أرادَ أن تُستَجابَ دَعوَتُهُ و أن تُکشَفَ کُربَتُهُ فَلْیُفَرِّجْ عن مُعسِرٍ.

رسول‌خداﷺ: هرکه می‌خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگ‌دست مهلت دهد.

رسولُاللهﷺ: اتَّقُوا دَعوَةَ المُعسِرِ.

رسول‌خداﷺ: بترسید، از نفرین تنگ‌دست.

٢٤. الإمامُالباقرِ: إنَ الْعَبْدَ لَیُذْنِبُ الذَّنْبَ فَیُرْوی عَنْهُ الرِّزْق.

امام‌باقرؑ: بنده گناه می‌کند و به سبب آن روزی از او گرفته می‌شود.

٢٥. الإمامُعلیؑ: مَن أضمَرَ الشَّرَّ لِغَیرِهِ فقد بَدَأَ بهِ نَفسَهُ.

امام‌علیؑ: هرکه برای دیگران بدی در دل بپروراند آن بدی را از خودش آغاز کرده است.

٢٦. الإمامُعلیؑ: عَلِّموا صِبیانَکُم مِن عِلمنا ما یَنفَعُهُم اللهُ بهِ.

امام‌علیؑ: از دانش ما به کودکان خود چیزی بیاموزید که خداوند به واسطهٔ آن سودشان بخشد.

٢٧. الإمامُعلیؑ: مَن أَلَحَّ علَیهِ الفَقرُ فَلْیُکثِرْ مِن قولِ: لا حَولَ و لا قُوَّةَ إلّا باللهِ العَلیِّ العَظیمِ.

امام‌علیؑ: هر که فقر از او دست برنمی‌دارد، جملهٔ «لاحول و لاقوهٔ الا بالله العلیّ العظیم» را زیاد بگوید.

٢٨. وَ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِالصَّادِقِؑ السِّحْرُ حَقٌّ وَ مَا یُسَلَّطُ السِّحْرُ إِلَّا عَلَى الْعَیْنِ وَ الْفَرْجِ.

امام‌صادقؑ: سحر وجود دارد ولی ساحر جز بر چشم و فرج چیره نمیشود.

٢٩. رسولُاللهﷺ: «اِتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقاتِهِ»: أن یُطاعَ فلا یُعصی، و أن یُذکَرَ فلا یُنسی.

پیامبر خداﷺ: از خدا چنان که سزاوار است پروا کنید، بدین‌گونه که اطاعت شود و نافرمانی نشود و پیوسته یاد شود و هیچ‌گاه فراموش نگردد.

٣٠. فی تَنبیه الخَواطِرِ: لَم یَزَلْ زَکَریّاؑ یَری وَلَدَهُ یحیی مَغموماً باکِیاً مَشغولاً بِنَفسِهِ، فقالَ: یا ربِّ، طَلَبتُ مِنکَ وَلَداً أنتَفِعُ بهِ فَرَزَقتَنیهِ لا أنتَفِعُ بهِ؟! فقالَ: طَلَبتَ وَلیّاً والولیُّ لا یکونُ إلّا هکذا.

در تنبیه الخواطر آمده است: زکریاؑ فرزند خود یحیی را پیوسته غمگین و گریان در خود فرو رفته می‌دید. عرض کرد: پروردگارا، من از تو فرزندی خواستم که از او بهره‌مند شوم و تو فرزندی روزیم کردی که از او سودی نمی‌برم؟ فرمود: تو ولیّی خواستی و ولیّ جز چنین نباشد.

٣١. الإمامُعلیؑ: مَن لم تُصلِحْهُ الکرامَةُ أصلَحَتهُ الإهانَةُ.

امام‌علیؑ: کسی‌که احترام او را درست نکند، اهانت و بی‌احترامی درستش گرداند.

الإمامُعلیؑ: الکرامَةُ تُفسِدُ مِن اللَّئیمِ بِقَدرِ ما تُصلِحُ مِن الکریمِ.

امام‌علیؑ: احترام‌نهادن به همان اندازه که برای شخص بزرگوار سازنده است، برای انسان فرومایه تباه‌کننده می‌باشد.

٣٢. رسولُاللهﷺ لعَلیّؑ: یا علیُّ لکَ أوّلُ نَظرَةٍ، و الثّانِیَةُ علَیکَ و لا لکَ.

پیامبر خداﷺ به علیؑ: ای علی، نگاه اول حق توست و نگاه دوم به زیان توست نه به سود تو.

رسول‌اللهﷺ: یا أیُّها النّاسُ، إنَّما النَّظرَةُ مِن الشَّیطانِ، فمَن وَجَدَ مِن ذلکَ شیئاً فلْیَأتِ أهلَهُ.

پیامبر خداﷺ: ای مردم، بدانید که نگاه از شیطان است. هرکه بر اثر نگاه، تحریک شد با همسرش همبستر شود.

الامام‌علی‌ؑ: إذا رأی أحَدُکُم امرأةً تُعجِبُهُ فلْیَأتِ أهلَهُ. فإن لَم تَکُنْ لَهُ زَوجَةٌ فَلْیُصَلِّ رَکعَتَینِ و یَحمَدِ اللهِ کثیراً، و یُصَلّی علَی النَّبیِّ و آلِهِ، ثُمَّ لیَسألِ اللهَ مِن فَضلِهِ فإنّهُ یُبیحُ لَهُ برأفتِهِ ما یُغنیهِ.

امام‌علی‌ؑ: هرگاه فردی از شما زنی را دید و از او خوشش آمد، برود و با همسر خود همبستر شود؛ زیرا نظیر آنچه دیده است در همسر خود او نیز هست. شیطان را به دل خود راه ندهد و چشم خود را از آن زن برگرداند. اگر زن ندارد دو رکعت نماز بخواند و بسیار حمد خدا گوید و بر پیامبر و آل او صلوات فرستد و آنگاه از خداوند مسئلت کند که از فضل خویش عطایش فرماید. خداوند از روی مهر و رأفت خود نیاز او را برطرف خواهد ساخت.

۳۳. الامام‌علی‌ؑ لِرَجُلٍ قالَ لَهُ فی وَقعَةِ صِفّینَ: تَرجِعُ إلی عِراقِکَ و نَرجِعُ إلی شامِنا: لقَد عَرَفتُ أنَّما عَرَضتَ هذا نَصیحَةً و شَفَقَةً ... إنَّ اللهَ تَبارَکَ و تَعالی لَم یَرضَ مِن أولیائهِ أن یُعصی فی الأرضِ و هُم سُکوتٌ مُذعِنونَ لا یَأمُرونَ بِالمَعروفِ و لا یَنهَونَ عَن المُنکَرِ، فوَجَدتُ القِتالَ أهوَنَ عَلَیَّ مِن مُعالَجَةِ الأغلالِ فی جَهَنَّمَ.

امام‌علی‌ؑ به مردی که در جنگ صفین به آن حضرت گفت: تو به عراق خود برگرد و ما به شاممان برمی‌گردیم، فرمود: می‌دانم که این سخن تو از روی خیرخواهی و دلسوزی است ... خدای تبارک و تعالی راضی نمی‌شود که در زمین نافرمانی شود و دوستان او خاموش بنشینند و دم برنیاورند و امر به معروف و نهی از منکر نکنند. بنابراین، من جنگیدن را آسانتر از کند و زنجیرهای دوزخ یافتم.

۳٤. الإمامُ‌علی‌ؑ: لابنِهِ الحسنِ‌ؑ ـ: لا تَلُمْ إنساناً یَطلُبُ قُوتَهُ، فَمَن عَدِمَ قُوتَهُ کَثُرَت خَطایاهُ.

امام‌علی‌ؑ به فرزند خود حسن‌ؑ، فرمود: کسی را که در پی تحصیل خوراک روزانه خود است، سرزنش مکن؛ زیرا کسی‌که قُوت خود را نداشته باشد، خطاهایش بسیار است. فرزندم! آدم فقیر، حقیر است. سخنش خریدار ندارد و مقام و مرتبتش شناخته و دانسته نمی‌شود. فقیر اگر راستگو باشد، او را دروغگو می‌نامند و اگر زاهد و دنیاگریز باشد، نادانش می‌خوانند. فرزندم! هر که به فقر گرفتار آید، به چهار خصلت مبتلا شود: به سستی در یقین و کاستی در خرد و شکنندگی در دین و کمی شرم و حیا در چهره. پس، پناه می‌بریم به خدا از فقر.

۳۵. رسول‌اللهﷺ: زَیِّنُوا القرآنَ بأصواتِکُم.

رسول‌خداﷺ: قرآن را با صداهای (خوش) خود، زینت بخشید.

رسول‌اللهﷺ: لمّا سُئلَ عن أحسَنِ الناسِ صَوتاً بالقرآنِ ـ: مَن إذا سَمِعتَ قِراءتَهُ رَأیتَ أنّهُ یَخشَی اللهَ.

در پاسخ به این سؤال که چه‌کسی قرآن را از همه خوش‌تر می‌خواند، فرمود: کسی‌که هرگاه قرآن خواندن او را بشنوی، ترس و خشیت از خدا را در او ببینی.

۳٦. الإمام‌الصادق‌ؑ: تَجَنَّبوا البَوائقَ یُمَدَّ لَکُم فی الأعمارِ.

امام‌صادق‌ؑ: از بدی‌ها دوری کنید، تا عمرتان دراز شود.

۳۷. رسول‌اللهﷺ: عُلَماءُ اُمَّتی کَأنبیاءِ بَنی إسرائیلَ.

پیامبرخداﷺ: علمای امت من، همانند پیامبران بنی‌اسرائیلند.

رسول‌اللهﷺ: النَّظَرُ فی وَجهِ العالِمِ حُبّاً لَهُ عِبادَةٌ.

پیامبرخداﷺ: نگاه مهرآمیز به چهرهٔ عالم، عبادت است.

الإمام‌الصادق‌ؑ: هُوَ العالِمُ الّذی إذا نَظَرتَ إلَیهِ ذَکَّرَکَ الآخِرَةَ.

امام‌صادق‌ؑ: منظور عالِمی است که چون به او بنگری بیاد آخرت بیافتی.

۳۸. الإمامُ‌علی‌ؑ: إنَّکُم إن أقبَلتُم علَی اللهِ أقبَلتُم، و إن أدبَرتُم عَنهُ أدبَرتُم.

امام‌علی‌ؑ: اگر شما به خدا رو کنید، به شما رو می‌شود و اگر از او رو برگردانید، از شما رو برگردانده می‌شود.

۳۹. الامام‌علی‌ؑ لَمّا سُئلَ عن رؤیةِ ربِّهِ: ما کُنتُ بِالّذی أعبُدُ إلهاً لَم أرَهُ. ثُمّ قالَ: لَم تَرَهُ العُیونُ فی مُشاهَدَةِ الأبصارِ، غَیرَ أنَّ الإیمانَ بِالغیبِ بَیَّنَ عَقدَ القُلوبِ.

امام‌علی‌ؑ در پاسخ به این پرسش که آیا پروردگارش را دیده است، فرمود: من کسی نیستم که خدایی را بپرستم که ندیده‌ام. سپس فرمود: دیدگان او را به نگاه چشم ندیده‌اند بلکه ایمان به غیب، دل‌ها را به او گره زده است.

الإمام‌الصادق‌ؑ لِرَجُلٍ سَألَهُ: أرَأیتَ اللهَ حینَ عَبَدتَهُ؟: ما کُنتُ أعبُدُ شَیئاً لَم أرَهُ. قالَ: فکَیفَ رَأیتَهُ؟ قالَ: لَم تَرَهُ الأبصارُ بِمُشاهَدَةِ العِیانِ، ولاکِن رَأتهُ القُلوبُ بِحَقائقِ الإیمانِ.

امام‌صادق‌ؑ در پاسخ به مردی که از ایشان پرسید: آیا خدایی را که عبادت می‌کنی دیده‌ای؟ فرمود: من چیزی را که ندیده باشم عبادت نمی‌کنم. پرسید: چگونه او را دیده‌ای؟ فرمود: چشم‌ها با

مشاهدهٔ نگاه او را ندیده‌اند بلکه دل‌ها از طریق حقایق ایمان مشاهده‌اش کرده‌اند.

٤٠. الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام ـ یا هِشامُ، فإنّما الدنیا ساعَةٌ، فما مَضی مِنها فلیسَ تَجِدُ لَهُ سُروراً و لا حُزناً، و ما لَم یَأتِ مِنها فلیسَ تَعرِفُهُ، فاصبِرْ علی تلکَ الساعَةِ التي أنتَ فیها فکأنّکَ قدِ اغتَبَطتَ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام، در سفارش به هشام‌بن‌حکم، فرمود: ای هشام! بر طاعت خدا صبر کن و در ترک معاصی او شکیبا باش؛ زیرا دنیا لحظه‌ای بیش نیست. آنچه از آن گذشته جای شادی و غم ندارد و از آنچه نیامده نیز خبر نداری. پس لحظه‌ای را که در آن به سر می‌بری، صبور باش چنان‌که گویی خوشبخت و نکوحالی.

چهل حدیث ٦٦

١. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تَخافوا في اللهِ لَوْمَةَ لائمٍ، يَكْفِكُم مَن أرادَكُم و بَغى عليكُم.
امام‌علی‌علیه‌السلام: در راه خدا از سرزنش هیچ نکوهش‌گری مترسید که او شما را در برابر هرکس که بخواهد به شما گزندی برساند و ستمی روا دارد محافظت می‌کند.

٢. قال عليٌّعليه‌السلام: «لا تَقُولُوا فی مَوتاكُم إلّا خَيراً».
علی‌علیه‌السلام: از مردگان خود جز به خوبی، یاد نکنید.

٣. الإمامُعليعليه‌السلام ـ مِن وصيَّتِهِ لابنِهِ الحسينِعليه‌السلام ـ: أي بُنَيَّ لا تُؤيِسْ مُذنِباً.
امام‌علی‌علیه‌السلام در بخشی از سفارش خود به فرزند بزرگوارش حسن‌علیه‌السلام، می‌فرماید: ای فرزندم! هیچ گنهکاری را نومید مکن؛ زیرا ای بسا کسی‌که عمری گناه می‌کند، اما فرجامش به نیکی ختم می‌شود و ای بسا کسی‌که عمری عمل می‌کند، لیکن در پایان عمرش گرفتار فساد می‌شود و رهسپار دوزخ می‌گردد؛ پناه به خدا از آتش دوزخ.

٤. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ في قولِهِ تَعالى ﴿وَ قولُوا لِلنَّاسِ حُسْناً﴾ ـ: أي للنّاسِ كُلِّهِم مُؤمِنِهِم و مُخالِفِهِم، أمّا المُؤمِنونَ فَيَبسُطُ لَهُم وَجهَهُ، و أمّا المُخالِفونَ فَيُكَلِّمُهُم بالمُداراةِ لِاجتِذابِهِم إلى الإيمانِ، فإنَّهُ بِأيسَرَ مِن ذلِكَ يَكُفُّ شُرورَهُم عَن نَفسِهِ، و عَن إخوانِهِ المُؤمِنينَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: دربارهٔ آیهٔ «و با مردم سخن نیک گویید» فرمود: مقصود همهٔ مردمان اعم از مؤمن و کافر است. اما با مؤمنان باید گشاده‌رو بود و اما با کافران باید به نرمی و مدارا سخن گفت، تا به‌سوی ایمان کشیده شوند و کمترین ثمرش این است که خود و برادران مؤمنش را از گزند آنان مصون می‌دارد.

٥. رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: طوبى لِعَبدٍ نُومَةٍ، عَرَفَهُ اللهُ و لم يَعرِفْهُ الناسُ، أُولئكَ مَصابيحُ الهُدى.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خوشا به حال بندهٔ گمنامی، که خدا او را بشناسد و مردم نشناسندش. اینان چراغ‌های هدایت و چشمه‌های دانش‌اند که هر فتنهٔ تاریکی به‌سبب وجود آن‌ها برطرف می‌شود؛ نه سخن‌پراکن و پخش‌کنندهٔ اسرارند و نه نافرهیخته و ریاکار.

الإمامُعليعليه‌السلام: إنَّ بَعدِي فِتَناً مُظلِمَةً عَمياءَ مُشَكِّكَةً، لا يَبقى فيها إلّا النُّومَةُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: پس از من فتنه‌هایی تاریک و کور و شک‌برانگیز پدید خواهد آمد، که تنها شخص گمنام از آن‌ها جان به سلامت می‌برد. عرض کردند: ای امیرالمؤمنان! گمنام کیست؟ فرمود: کسی‌که مردم نمی‌دانند، در درون او چه می‌گذرد.

٦. الإمامُعليعليه‌السلام ـ لِرجلٍ شكا إليه الحاجةَ ـ: اِعلَم أنّ كلَّ شَيءٍ تَصيبُهُ مِن الدنيا فوقَ قُوتِكَ فإنّما أنتَ فيهِ خازنٌ لِغيرِكَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام ـ به مردی که از نیازمندی خود نزد او شکوه کرد ـ: بدان‌که هرچه از دنیا بیش از قوت و نیازت به تو رسد تو خزانه‌دار آن برای دیگران هستی.

٧. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَن تَخَوَّفَ بَلاءً يُصيبُهُ فَتَقَدَّمَ فيهِ بِالدُّعاءِ لَم يُرِهِ اللهُ عَزَّوجلَّ ذلكَ البَلاءَ أبَداً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه نگران باشد که بلایی به او برسد و پیش از رسیدن بلا دعا کند، خداوندعزّوجلّ هرگز آن بلا را به او نرساند.

٨. الإمامالباقرعليه‌السلام: لا يُصَلّى خَلفَ مَن يَبتَغِي على الأذانِ و الصلاةِ الأجرَ، و لا تُقبَلُ شَهادَتُهُ.
امام‌باقرعلیه‌السلام: پشت سر کسی‌که برای اذان و نماز مزد می‌طلبد، نباید نماز خواند و شهادتش نیز پذیرفته نیست.

٩. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ أميرَالمؤمنينَعليه‌السلام أشبَهُ الناسِ طُعمَةً برسولِاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله، كانَ يَأكُلُ الخُبزَ و الخَلَّ و التَّريتَ، و يُطعِمُ الناسَ الخُبزَ واللَّحمَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام در زمینهٔ طعام و غذا شبیه‌ترین مردم به رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله بود؛ خودش نان و سرکه و روغن می‌خورد و به مردم نان و گوشت می‌خوراند.

١٠. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ السَّفَهَ خُلُقُ لَئيمٍ، يَستَطيلُ عَلى مَنْ هُوَ دُونَهُ، وَ يَخضَعُ لِمَنْ هُوَ فَوقَه.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: سبکسری خوی پستی است؛ آدم سفیه به زیر دست خود زور می‌گوید و در برابر بالادست خود زبون است.

١١. الإمامالباقرعليه‌السلام: إنَّ الجُهَنيَّ أتَى النبيَّصلی‌الله‌علیه‌وآله فقالَ: يا رسولَاللهِ، إنّي أكُونُ في البادِيَةِ. فَأبقى أنا وَحدِي، فَأُؤَذِّنُ و أُقيمُ أفجَماعَةٌ أنا؟ فقالَ: نَعَم، المُؤمِنُ وَحدَهُ جَماعَةٌ.

امام‌باقر(ع): جهنی خدمت پیامبر(ص) رسید و عرض کرد: ای رسول‌خدا! من در صحرا به سر می‌برم و (موقع نماز) اذان می‌گویم و می‌ایستم و به تنهایی نماز میخوانم آیا نماز من تنها جماعت است؟ حضرت فرمود: آری، مؤمن به تنهایی نیز جماعت است.

١٢. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌الله(ص) يَا عَلِيُّ عَلَيْكَ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ مَا لَا تُطْوَى بِالنَّهَارِ يَا عَلِيُّ اغْدُ عَلَى اسْمِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَارَكَ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا.
رسول‌خدا(ص): ای علی شبانگاه سفر کن که زمین در شب طوری طی میشود که در روز طی نمیشود. ای علی با اسم خدا سحر کن که خداوند سحرگاهان امت مرا برای ایشان مبارک ساخته.

١٣. الإمامُ‌علي(ع): أقصِرْ رَأيَکَ على ما يَعنِيکَ.
امام‌علی(ع): رأی خویش را به حوزهٔ صلاحیت خود محدود کن.

١٤. و عنه(ع): وَ إِنَّ أَعْجَلَ الطَّاعَةِ ثَوَاباً لَصِلَةُ الرَّحِمِ ...
امام(ع): همانا سریع‌الاثرترین طاعت صله رحم است.

١٥. الخصال، قَالَ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ(ع) عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ قُلْتُ وَ مَا هُنَّ يَا ابْنَ رسول‌اللهقَالَ الْوَرَعُ فِي الْخَلْوَةِ وَ الصَّدَقَةُ فِي الْقِلَّةِ وَ الصَّبْرُ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ وَ الْحِلْمُ عِنْدَ الْغَضَبِ وَ الصِّدْقُ عِنْدَ الْخَوْفِ.
امام سجاد(ع): علامات مؤمن پنج‌تاست: ورع در خلوت؛ صدقه در قلت؛ صبر در مصیبت؛ حلم در غضب؛ و صدق در حال خوف.

١٦. الامام‌علی(ع): الطِّيبُ نُشرَةٌ و العَسَلُ نُشرَةٌ و الرُّكوبُ نُشرَةٌ و النَّظَرُ إلَى الخُضرَةِ نَشرَةٌ.
امام‌علی(ع): بوی خوش، موجب انبساط خاطر است و نیز عسل و سواری و نگاه به سبزه‌زار.

١٧. الإمام‌الصادق(ع): ما مِن مؤمنٍ إلّا و فيهِ دُعابَةٌ، [قال الرّواي:] قلتُ: و ما الدُّعابَةُ؟ قالَ: المِزاحُ.
امام‌صادق(ع): هیچ مؤمنی نیست، جز اینکه در او «دُعابه» هست.
راوی می‌گوید: عرض کردم: دعابه چیست؟ فرمود: شوخی.
مُعمّرُ بنُ خلّادٍ: سألتُ أباالحسن(ع) فقلتُ: جُعِلتُ فِداکَ؛ الرَّجُلُ يكونُ مَع القَومِ فيَجرى بَينَهُم كلامٌ يَمزَحونَ و يَضحَكونَ! فقال: لا بأسَ ما لَم يَكُن، فظَنَنتُ أنّهُ عنَى الفُحشَ. ثُمّ قالَ: إنّ رسول‌الله(ص) كانَ يأتيهِ الأعرابيُّ فيُهدى لَهُ الهَديّةَ، ثُمّ يقولُ مكانَهُ: أعْطِنا ثَمنَ هَديّتِنا، فيَضحَكُ رسول‌الله(ص) و كانَ إذا اغتَمَّ يقولُ: ما فَعلَ الأعرابيُّ؟ لَيتَهُ أتانا!

معمّربن‌خلّاد: از حضرت ابوالحسن (کاظم)(ع) پرسیدم و گفتم: فردی با عده‌ای می‌نشیند و باهم می‌گویند و شوخی می‌کنند و می‌خندند، فرمود: اگر چیزی نباشد اشکالی ندارد ـ به گمانم مقصود حضرت (از: اگر چیزی نباشد) ناسزاگویی بود ـ سپس فرمود: بادیه‌نشینی بود که نزد رسول‌خدا(ص) می‌آمد و برای آن حضرت هدیه می‌آورد و همان‌جا می‌گفت: پول هدیهٔ ما را بده و رسول‌خدا(ص) می‌خندید. آن حضرت هرگاه اندوهگین می‌شد، می‌فرمود: آن بادیه‌نشین چه شد؟ کاش نزد ما می‌آمد.
أبو الحسَنِ ـ و كانَ عَقَبيّاً بَدْريّاً ـ: كُنّا جُلوساً معَ رسول‌الله(ص)، فقامَ رجُلٌ و نَسِيَ نَعلَيهِ، فأخَذَهُما رجُلٌ فوَضَعهُما تَحتَهُ، فرَجعَ الرّجُلُ فقالَ: نَعْلَيَّ فقالَ القَومُ: ما رأيناهُما، فقالَ: هُوَ ذَه، فقالَ [رسول‌الله(ص)]: فكيفَ بَروعَةِ المؤمنِ؟! فقالَ: يا رسول‌الله، إنّما صَنعتُهُ لاعِباً، فقال: فيكفَ بَروعَةِ المؤمنِ؟! ـ مَرّتينِ أو ثلاثاً ـ.
ابوالحسن که از شرکت‌کنندگان در پیمان عقبه و جنگ بدر بود، می‌گوید: با رسول‌خدا(ص) نشسته بودیم که مردی (از جمع ما) برخاست و رفت و کفش‌هایش را فراموش کرد. یک نفر آن‌ها را برداشت و زیر خود گذاشت. آن مرد برگشت و گفت: کفش‌هایم؟ افرادی که آنجا نشسته بودند، گفتند: ما آن‌ها را ندیده‌ایم. مردی که کفش‌ها را زیر خود پنهان کرده بود، گفت: اینجاست. رسول‌خدافرمود: ترساندن مؤمن چه معنا دارد؟ مرد گفت: ای رسول‌خدا، به شوخی این کار را کردم. پیامبر دو یا سه بار فرمود: ترساندن مؤمن چه معنا دارد؟!

١٨. الإمام‌الصادق(ع): إسماعُ الأصَمَّ مِن غَيرِ تَضَجُّرٍ صَدَقةٌ هَنيئَةٌ.
امام‌صادق(ع): فهماندن سخن به ناشنوا بی‌آنکه از این کار به ستوه آیی، صدقه‌ای گواراست.

١٩. رسول‌الله(ص): إنَّ اللهَ لا يُحِبُّ الذَّواقِينَ و لا الذَّوّاقاتِ.
پیامبر خدا(ص): خداوند مردان و زنانی را که همواره تغییر ذائقه می‌دهند (و در پی تعویض همسران خود هستند) دوست ندارد.

٢٠. الإمام‌الباقر(ع) ـ في الدُّعاءِ ـ: أسألُکَ اللّهُمَّ الرَّفاهِيةَ في مَعيشَتِي ما أبقَيتَنِي، مَعيشَةً أقوى بها على طاعَتِکَ و أبلُغُ بها رِضوانَکَ... و لا تَجعَلِ الدنيا عَلَيَّ سِجناً.
امام‌باقر(ع):ـ در دعا ـ: خدایا! از تو می‌خواهم که تا زنده هستم زندگی مرا مرفه گردانی، چندان‌که در طاعت تو نیرومندتر گردم و به خشنودی تو دست یابم... دنیا را بر من زندان مگردان و جدایی از آن را مایهٔ اندوه من مساز.

۲۱. رسول‌اللهﷺ: أحسِنوا مُجاوَرَةَ النِّعَمِ؛ لا تُمِلُّوها و لا تُنَفِّروها؛ فإنّها قَلّما نَفَرَت مِن قَومٍ فعادَت إلَيهم.
پیامبر خداﷺ: همسایهٔ خوبی برای نعمت‌ها باشید، آن‌ها را آزرده و فراری نکنید؛ زیرا به‌ندرت پیش می‌آید که نعمتی از مردمی بگریزد و دوباره به میان آنان برگردد.

۲۲. الامام‌علی‌ؑ: المُنصِفُ كثيرُ الأولياءِ و الأوِدّاءِ.
امام‌علی‌ؑ: آدم منصف دوستان و دوستداران زیادی دارد.

۲۳. رسول‌اللهﷺ: مَن عَفا عَن دَمٍ لم يَكُن لَهُ ثَوابٌ إلّا الجَنّةُ.
رسول‌خداﷺ: هرکه از (قصاص) خونی گذشت کند، او را پاداشی جز بهشت نباشد.

۲٤. رسول‌اللهﷺ: مَنْ حَبَسَ عَنْ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ شَيْئاً مِنْ حَقِّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَرَكَةَ الرِّزْقِ إِلَّا أَنْ يَتُوب.
پیامبر خداﷺ: هرکه حقی از حقوق برادر مسلمان خود را پایمال سازد، خداوند برکت روزی را بر او حرام گرداند مگر آن که توبه کند.

۲۵. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ المُؤمِنَ مُكَفَّرٌ؛ و ذلكَ أنّ مَعروفَهُ يَصعَدُ إلى اللهِ تعالى فلا يَنتَشِرُ في الناسِ، و الكافِرُ مَشهورٌ؛ و ذلكَ أنَّ مَعروفَهُ لِلناسِ يَنتَشِرُ في الناسِ و لا يَصعَدُ إلى السَّماءِ.
امام‌صادقؑ: مؤمن ناسپاسی می‌شود. علتش این است که خوبی او به درگاه خدای تعالی بالا می‌رود و در میان مردم شایع نمی‌شود، اما کافر خوبی کردن‌هایش شهرت می‌یابد؛ چون خوبی او برای چشم مردم است و در بین مردم شیوع می‌یابد و به آسمان (و درگاه الهی) بالا نمی‌رود.
رسول‌اللهﷺ: يَدُ اللهِ تعالى فَوقَ رُؤوسِ المُكَفَّرِينَ تُرَفرِفُ بالرَّحمَةِ.
پیامبر خداﷺ: دست خداوند، رحمت را بر فراز سر کسانی که خوبی‌هایشان نادیده گرفته می‌شود، می‌گستراند.

۲٦. رسول‌اللهﷺ: أشَدُّ مِن يُتْمِ اليَتيمِ الّذي انقَطَعَ عَن أبيهِ، يُتْمُ يَتيمٍ انقَطَعَ عَن إمامِهِ و لا يَقدِرُ علَى الوُصولِ إلَيهِ، ألَا فمَن كانَ مِن شيعَتِنا عالِماً بِعُلومِنا و هذا الجاهِلُ بِشَريعَتِنا المُنقَطِعُ عَن مُشاهَدَتِنا يَتيمٌ في حِجرِهِ، ألَا فَمَن هَداهُ و أرشَدَهُ و عَلَّمَهُ شَريعَتَنا كانَ مَعَنا في الرَّفيقِ الأعلى.
پیامبر خداﷺ: از یتیمی که پدرش را از دست داده سخت‌تر، یتیمی کسی است که از امام خود بریده شده و توان دسترسی به او را ندارد و حکم مسائل دینی مورد ابتلایش را نمی‌داند. بدانید که هرکس از شیعیان ما به علوم ما آگاه باشد، این شخصی که به شریعت ما آگاه نیست و دسترسی به ما ندارد یتیمی است در دامن او. بدانید که هرکس او را هدایت و ارشاد کند و شریعت و احکام ما را به او بیاموزد، در جمع بهشتیان برین با ما خواهد بود.

۲۷. الإمامُ‌عليؑ: تَركُ نَسجِ العَنكبوتِ في البُيوتِ يُورِثُ الفَقرَ، و تَركُ القُمامَةِ في البَيتِ يُورِثُ الفَقرَ، و اليَمينُ الفاجِرَةُ تُورِثُ الفَقرَ، و الزِّنا يُورِثُ الفَقرَ، و تَركُ التَّقديرِ في المَعيشَةِ يُورِثُ الفَقرَ، و قَطيعَةُ الرَّحِمِ يُورِثُ الفَقرَ، و اعتيادُ الكَذِبِ يُورِثُ الفَقرَ، و كَثرَةُ الاستِماعِ إلَى الغِناءِ يُورِثُ الفَقرَ، ورَدُّ السائلِ يُورِثُ الفَقرَ.
امام‌علیؑ: وجود تارهای عنکبوت در اتاق‌ها فقر می‌آورد، ادرارکردن در حمّام فقر می‌آورد، خوردن در حال جنابت فقر می‌آورد، خلال‌کردن دندان‌ها با شاخهٔ درخت گز فقر می‌آورد، ایستاده شانه‌زدن فقر می‌آورد، باقی‌گذاشتن خاکروبه در خانه فقر می‌آورد، سوگند دروغ‌خوردن فقر می‌آورد، زناکردن فقر می‌آورد، حرص‌زدن فقر می‌آورد، خواب میان مغرب و عشاء فقر می‌آورد، خواب پیش از طلوع خورشید فقر می‌آورد، رعایت‌نکردن صرفه‌جویی در معاش فقر می‌آورد، بریدن پیوند خویشاوندی فقر می‌آورد، عادت‌داشتن به دروغ فقر می‌آورد، زیاد گوش‌دادن به آواز فقر می‌آورد، ردّکردن گدای مرد در شب فقر می‌آورد.

۲۸. رسول‌اللهﷺ: يَا أَبَاذَرٍّ مَا مِنْ رَجُلٍ يَجْعَلُ جَبْهَتَهُ فِي بُقْعَةٍ مِنْ بِقَاعِ الْأَرْضِ إِلَّا شَهِدَتْ لَهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَا مِنْ مَنْزِلٍ يَنْزِلُهُ قَوْمٌ إِلَّا وَ أَصْبَحَ ذَلِكَ الْمَنْزِلُ يُصَلِّي عَلَيْهِمْ أَوْ يَلْعَنُهُمْ.
رسول‌خداﷺ: ای اباذر، هیچ کس نیست که در جایی از زمین سر به سجده گذاشته باشد جز اینکه روز قیامت آنجا برایش شهادت دهد و هیچ منزلی نیست که گروهی در آن فرود آیند و صبح کنند جز آنکه یا بر آنها درود میفرستد یا لعنشان میکند.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: مَن أحَبَّ أن يَكونَ أتقَى النّاسِ فلْيَتَوَكَّلْ علَى اللهِ.
رسول‌خداﷺ: هرکه دوست دارد باتقواترین مردم باشد، باید به خدا توکل کند.

۳۰. رسول‌اللهﷺ: ثَلاثُ خِصالٍ مِن صِفَةِ أولياءِ اللهِ: الثِّقَةُ باللهِ في كلِّ شيءٍ، والغِنى بِهِ عَن كلِّ شيءٍ، والافتِقارُ إلَيه في كلِّ شيءٍ.

پیامبر خداﷺ: سه خصلت از صفات اولیای خداست: اعتمادکردن به خدا در هر کاری و بی‌نیازشدن به واسطهٔ او از هر چیزی و نیازمندی به او در هر چیزی.

٣١. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تُعاتِبِ الجاهِلَ فيَمقُتَكَ، و عاتِبِ العاقِلَ يُحبِبْكَ.
امام‌علیعليه‌السلام: نادان را سرزنش مکن، که با تو دشمن می‌شود و خردمند را سرزنش کن، با تو دوست می‌شود.

٣٢. الامام‌علیعليه‌السلام: الأمرُ بِالمَعروفِ أفضَلُ أعمالِ الخَلقِ.
امام‌علیعليه‌السلام: فرمان دادن به خوبی برترین کارهای آفریدگان است.

٣٣. الامام‌علیعليه‌السلام: ما مِن مَعصيَةِ اللهِ شَيءٌ إلّا يَأتي في شَهوَةٍ.
امام‌علیعليه‌السلام: هیچ معصیتی از معاصی خداوند نیست مگراینکه با شهوت همراه است. پس، رحمت خدا بر انسانی که از شهوات خویش باز ایستد و هوای نفس خود را سرکوب کند؛ زیرا که این نفس به سختی از شهوات بازمی‌ایستد و همواره به نافرمانی برخاسته از هوس، گرایش دارد.

٣٤. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: أيُّ قَضيّةٍ أعدَلُ مِن القُرعَةِ إذا فُوِّضَ الأمرُ إلَى اللهِ؟! أليسَ اللهُ تعالى يقولُ: «فَساهَمَ فكانَ مِنَ المُدْحَضِينَ»؟!
امام‌صادقعليه‌السلام: هرگاه (در قرعه) کار به خدا واگذار شود، کدام داوری عادلانه‌تر از قرعه‌زدن است؟ مگر نه اینکه خدای تعالی می‌فرماید: «پس، با هم قرعه انداختند و (یونس) از بازندگان شد».
الإمام‌الصادقعليه‌السلام: ما تَقارَعَ قَومٌ فَفَوَّضُوا أمرَهُم إلَى اللهِ تعالى إلّا خَرَجَ سَهمُ المُحِقِّ.
امام‌صادقعليه‌السلام: هیچ عده‌ای قرعه نزدند و (با این عمل) کار خود را به خدای متعال واگذار نکردند، مگر اینکه قرعه به نام شخص بر حقّ درآمد.

٣٥. رسول‌اللهﷺ ـ في قولِهِ تعالى: «وَرَتِّلِ القُرآنَ تَرتيلاً» ـ: بَيِّنْهُ تِبياناً، و لا تَنثُرْهُ نَثرَ البَقْلِ، و لا تَهُذَّهُ هَذَّ الشِّعرِ، قِفُوا عندَ عَجائِبِهِ، حَرِّكُوا بِهِ القُلوبَ، و لا يَكُن هَمُّ أحَدِكُم آخِرَ السُّورَةِ.
پیامبر خداﷺ، دربارهٔ آیهٔ «و رتّل القرآن ترتیلاً»، فرمود: قرآن را روشن و شمرده بخوان و آن را مانند تخم علف پاش مده و همچون شعر به شتاب و بریده و بریده مخوان. در شگفتی‌هایش درنگ کنید، دل‌ها را با آن به تپش و حرکت در آورید و همهٔ کوشش شما این نباشد که سوره را به آخر برسانید.

٣٦. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: أملَى اللهُ عَزَّوجلَّ لِفِرعَونَ ما بينَ الكَلِمَتَينِ: قَولِهِ: «أنا رَبُّكُمُ الأعلى» و قَولِهِ: «ما عَلِمْتُ لَكُم مِن إلهٍ غَيري» أربَعينَ سَنَةً، ثُمّ أخَذَهُ اللهُ. و كانَ بَينَ أن قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ لِموسى و هارونَعليهما‌السلام: «قَدْ أُجيبَتْ دَعْوَتُكُما» و بَينَ أن عَرَّفَهُ اللهُ تعالى الإجابَةَ أربَعينَ سَنَةً.
امام‌باقرعليه‌السلام: خدای عزوجل به فرعون، از این سخن او که گفت: «پروردگار بزرگ‌تر شما منم» تا این سخنش: «من جز خویشتن برای شما خدایی نمی‌شناسم» چهل سال مهلت داد و آن‌گاه او را به کیفر دنیا و آخرت گرفتار ساخت و (نیز) از زمانی‌که خدای عزوجل به موسی و هارونعليهما‌السلام فرمود: «هر آینه دعای شما را پذیرفتم» تا زمانی‌که خدای متعال (نتیجهٔ) اجابت را بر او معلوم ساخت، چهل سال طول کشید.

٣٧. لقمانُعليه‌السلام لِابنِهِ و هُوَ يَعِظُهُ: يا بُنَيَّ، اِجعَل في أيّامِكَ و لَياليكَ و ساعاتِكَ نَصيباً لَكَ في طَلَبِ العِلمِ.
لقمانعليه‌السلام، در اندرز به فرزند خود، فرمود: فرزندم! در روزها و شب‌ها و ساعات عمر خود، بهره‌ای را به آموختن دانش اختصاص بده.

٣٨. الإمامُعليعليه‌السلام: التَّقرُّبُ إلَى اللهِ تعالى بِمَسألَتِهِ، و إلَى الناسِ بِتَركِها.
امام‌علیعليه‌السلام: نزدیک‌شدن به خدای سبحان با خواهش و مسئلت‌کردن از او و (ممکن) است و نزدیک‌شدن به مردم، با ترک سؤال و خواهش از آنان.

٣٩. رسول‌اللهﷺ: إنَّ الأمرَ بِالمَعروفِ والنَّهيَ عَنِ المُنكَرِ لا يَدفَعُ رِزقاً، و لا يُقَرِّبُ أجَلاً.
پیامبرخداﷺ: همانا امر به معروف و نهی از منکر، نه روزیی را دفع می‌کند و نه اجلی را نزدیک می‌گرداند.

٤٠. الإمامُعليعليه‌السلام: إنّ لِلنَّكَباتِ غاياتٍ لابُدَّ أن يُنتَهى إلَيها، فإذا حُكِمَ على أحَدِكُم بها فَلْيَتَطأطأْ لَها و يَصبِرْ حتّى يَجُوزَ؛ فإنَّ إعمالَ الحِليلَةِ فيها عندَ إقبالِها زائدٌ في مَكروهِها.
امام‌علیعليه‌السلام: همانا گرفتاری‌ها را نهایتی است که لاجرم در آنجا پایان می‌پذیرند. پس، هرگاه یکی از شما گرفتار مصیبتی شد باید در برابر آن تسلیم و صبور باشد تا بگذرد؛ چه هرگاه گرفتاری‌ها روی آورند چاره‌اندیشی آن‌ها را ناخوشایندتر می‌گرداند.

الإمامُعليٌعليه السلام - إنَّ لِلمِحَنِ غاياتٍ لابُدَّ أن تَنتَهِيَ إلَيها، فَيَجِبُ على العاقِلِ أن يَنامَ لَها إلى إدبارِها فإنَّ مُكابَدَتَها بالحِيلَةِ عندَ إقبالِها زيادَةٌ فيها.

علیعليه السلام خطابه‌به قیس‌بن‌سعد که از مصر خدمت آن حضرت آمده بود، فرمود: ای قیس! محنت‌ها را نهایتی است که ناگزیر در آنجا پایان می‌یابند. پس، بر خردمند لازم است که تا رفتن آن‌ها چشم برهم نهد؛ زیرا در هنگام روی‌آوردن محنت‌ها، با چاره‌اندیشی به مقابله آن‌ها رفتن بر شدتشان می‌افزاید.

چهل حدیث ٦٧

١. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام: رأيتُ الخَيرَ كُلَّهُ قدِ اجْتَمَعَ في قَطْعِ الطَّمَعِ عَمّا في أيْدي النّاسِ.
امام‌سجاد عليه السلام: همهٔ خوبی‌ها را در برکندن چشم طمع از مال و منال مردم، فراهم دیدم.

٢. الامام‌علی عليه السلام: تَفَأَّلْ بالخَيرِ تَنجَحْ.
امام‌علی عليه السلام: فال خوب بزن، تا کامیاب شوی.
رسول‌الله صلى الله عليه وآله: نِعمَ الشيءُ الفَأْلُ: الكَلِمَةُ الحَسَنَةُ يَسمَعُها أحَدُكُم.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: خوب چیزی است فال خوب‌زدن. سخن نیکی است که فردی از شما می‌شنود.

٣. الامام‌علی عليه السلام: اَللّهُمَّ احمِلنی عَلی عَفوِکَ و لا تَحمِلنی عَلی عَدلِکَ.
امام‌علی عليه السلام: بار خدایا! با من از روی گذشت خویش رفتار کن، نه از روی دادگریت.

٤. الإمام‌الصادق عليه السلام: إنَّ مُداراةَ أعداءِ اللهِ مِن أفضَلِ صَدَقَةِ المَرءِ عَلی نَفسِهِ و إخوانِهِ.
امام‌صادق عليه السلام: مداراکردن با دشمنان خدا از بهترینِ صدقه‌هایی است که انسان برای خود و برادرانش می‌دهد.

٥. الإمامُ‌علي عليه السلام: خالِطُوا الناسَ بألسِنَتِكُم و أبدانِكُم، و زايِلُوهُم بقُلوبِكُم و أعمالِكُم.
امام‌علی عليه السلام: به زبان‌ها و بدن‌های خود، با مردم بیامیزید و به دل‌ها و کردارهایتان، راه جدا از آنان در پیش گیرید.

٦. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: ما أحَدٌ مِن الأوّلينَ و الآخِرينَ إلّا و هو يَتَمَنّی يومَ القيامةِ أنّهُ لَم يُعْطَ مِن الدنيا إلّا قُوتاً.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: هیچ‌کس از ما، از پیشینیان و پسینیان، نیست مگر آنکه در روز قیامت آرزو می‌کند کاش از دنیا بیش از قوتش به او داده نمی‌شد.

٧. الإمامُ‌علي عليه السلام: إنَّ لِلّه سُبحانَهُ سَطَواتٍ وَ نَقَماتٍ، فَإذا نَزَلَت بِكُم فَادفَعوها بِالدُّعاءِ، فَإنَّهُ لا يَدفَعُ البَلاءَ إلّا الدُّعاءُ.
امام‌علی عليه السلام: همانا خدای سبحان را خشم‌ها و کیفرهایی است؛ پس هرگاه بر شما فرود آمدند آن‌ها را با دعا دور سازید؛ زیراکه بلا را چیزی جز دعا دور نمی‌کند.

٨. الإمامُ‌علي عليه السلام: قلتُ: يا رسولَ‌الله، إن عَرَضَ لي أمرٌ يُنزَلْ فيهِ قضاءٌ في أمرِهِ و لا سُنَّةٌ، كيفَ تَأمُرُني؟ قال: تَجعَلُونَهُ شُورى بينَ أهلِ الفِقهِ و العابِدينَ مِن المؤمنينَ، و لا تَقضِي فيهِ بِرَأيٍ خاصَّةً.
امام‌علی عليه السلام: عرض کردم: ای رسول‌خدا! اگر با موضوعی مواجه شدم که دربارهٔ آن نه دستوری (از جانب خداوند) آمده و نه سنتی وجود دارد، چه امر می‌فرمایید؟ پیامبر فرمود: آن را در میان مؤمنان فقیه و خداپرست، به مشورت گذارید و طبق رأی (فرد) خاصی دربارهٔ آن حکم نکن.

٩. الإمامُ‌علي عليه السلام: إذا أطعَمتَ فَأشبِعْ.
امام‌علی عليه السلام: هرگاه به کسی غذا دادی، او را سیر کن.

١٠. أبو العبّاسِ: ولَقِيَهُم ـ أي الخوارجَ ـ عبدُاللهِ بنُ خَبّابٍ في عُنُقِهِ مُصْحَفٌ، علی حِمارٍ و مَعهُ امْرَأتُهُ و هِي حامِلٌ، فقالوا لَهُ: إنّ هذا الّذي في عُنُقِكَ لَيأمُرُنا بقَتْلِكَ! فقالَ لَهُم: ما أحْياهُ القرآنُ فأحْيُوهُ و ما أماتَهُ فأمِيتُوهُ. فوَثَبَ رجُلٌ مِنهُم علی رُطَبةٍ سَقَطَتْ مِن نَخْلَةٍ فَوضَعَها في فِيهِ، فصاحُوا بِه، فلَفَظَها تَوَرُّعاً! و عَرَضَ لِرجُلٍ مِنهُم خِنْزِيرٌ فضَرَبَهُ فقَتَلَهُ، فقالوا: هذا فسادٌ في الأرضِ، و أنْكَروا قَتْلَ الخِنْزِيرِ.
ثُمّ قالوا لابنِ خَبّابٍ: حَدِّثْنا عَن أبيكَ: فقالَ: إنّي سَمِعْتُ أبي يقولُ: سَمِعْتُ رسولَ‌الله صلى الله عليه وآله يقولُ: ستَكونُ بَعدي فِتْنَةٌ فكُنْ عبدَاللهِ المَقْتولَ، و لا تَكُنِ القاتِلَ... قالوا: فمَا تَقولُ في عليٍّ بَعدَ التَّحْكيمِ و الحُكومَةِ؟ قالَ: إنّ عليّاً أعْلَمُ باللهِ و أشَدُّ تَوَقِّياً علی دِينِهِ، و أنْفَذُ بَصيرَةً، ثُمَّ قَرَّبوهُ إلی شاطئِ النَّهْرِ، فأضْجَعوهُ فذَبَحوهُ.
قالَ أبو العبّاسِ: و ساوَموا رجُلاً نَصْرانيّاً بنَخْلَةٍ لَهُ، فقالَ: هِي لَكُم، فقالوا: ما كُنّا لِنَأخُذَها إلّا بثَمَنٍ، فقالَ: واعَجَباهُ! أتَقْتُلونَ مِثْلَ عبدِاللهِ ابنِ خَبّابٍ، و لا تَقْبَلونَ جَنا نَخْلَةٍ إلّا بثَمَنٍ؟!
ابوالعباس: عبدالله‌بن‌خباب درحالی‌که به گردن خود قرآنی آویخته و با همسر باردارش بر الاغی سوار بود با خوارج روبه‌رو شد. آن‌ها به او گفتند: همان‌که به گردنت آویخته‌ای ما را به کشتن تو فرمان می‌دهد. عبدالله به آنان گفت: آنچه را قرآن زنده کرده است زنده کنید و آنچه را میرانده است بمیرانید. از میان خوارج مردی برجست و خرمایی را که از درخت افتاده بود برداشت و در دهان گذاشت. هم‌مسلکانش سر او داد کشیدند و او از روی پرهیزگاری

خرما را از دهانش بیرون انداخت! نیز به یکی از آنان گرازی حمله کرد و او آن حیوان را زد و از پا درآورد. یارانش گفتند: این کار فساد در زمین است و کشتن گراز را ناروا شمردند.
آنگاه به ابن‌خباب گفتند: از پدرت برایمان حدیثی بگو. عبدالله گفت: از پدرم شنیدم که گفت: شنیدم پیامبر خداﷺ می‌فرماید: پس از من فتنه‌ای پدید خواهد آمد که دل آدمی در آن می‌میرد همچنان که تن می‌میرد. شب مؤمن است و روز کافر و تو عبدالله مقتول باش نه قاتل. خوارج گفتند: نظرت دربارهٔ علی پس از تحکیم و حکمیت چیست؟ عبدالله گفت: علی خداشناس‌ترین و دیندارترین و با بینش‌ترین مردمان است. خوارج گفتند: تو از حق و هدایت پیروی نمی‌کنی بلکه از نام و شهرت افراد پیروی می‌کنی! سپس او را به ساحل رود بردند و به پهلو خواباندند و سرش را بریدند.
ابوالعباس می‌گوید: خوارج از یک نفر نصرانی خواستند درخت خرمایش را به آن‌ها بفروشد. او گفت: نخل از شما باشد. خوارج گفتند: ما آن را جز در برابر پول نمی‌گیریم. نصرانی گفت: شگفتا! شما مردی مثل عبدالله‌بن‌خباب را می‌کشید و حالا می‌گویید میوهٔ درخت خرمایی را جز در برابر پول قبول نمی‌کنید.

۱۱. الإمامُعلیؑ لَمّا سُئلَ عَمَّن أحَقُّ أن یَؤمَّ: إنَّ رسولَاللهﷺ قالَ: یَتَقَدَّمُ القَومَ أقرَؤهُم لِلقرآنِ، فإن کانُوا في القِراءَةِ سَواءً فَأکبَرُهُم سِنّاً، فإن کانوا فِي السِّنِّ سَواءً فَلیَؤمَّهُم أعلَمُهُم بِالسُّنَّةِ و أفقَهُهُم فِي الدِّینِ، ولا یَتَقَدَّمَنَّ أحَدُکُم الرَّجُلَ فِي مَنزِلِهِ، ولا صاحِبَ (الـ) سُلطانِ في سُلطانِهِ.
امام‌علیؑ در پاسخ به این سؤال که چه کسی برای امامت جماعت شایسته‌تر است، فرمود: رسول‌خداﷺ فرمود: پیش‌نمازی مردم را کسی به عهده گیرد که قرآن خوان‌تر (یا قرائتش بهتر) باشد؛ اگر در قرائت یکسان بودند آنکه در هجرت مقدم‌تر است، پیش‌نماز شود و اگر در هجرت نیز یکسان بودند آنکه سنش بیشتر است به عهده گیرد؛ اگر هم‌سن بودند آنکه به سنت داناتر و در دین فقیه‌تر است، امامت کند. هیچ‌یک از شما در خانهٔ کسی بر صاحب‌خانه مقدم (در پیش‌نمازی) نشود و نه بر صاحب نفوذی در قلمرو نفوذش.

۱۲. الخصال، قَالَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَؑ لَا تُعَجِّلُوا الرَّجُلَ عِنْدَ طَعَامِهِ حَتَّی یَفْرُغَ وَ لَا عِنْدَ غَائِطِهِ حَتَّی یَأْتِیَ عَلَی حَاجَتِهِ.
امیرمؤمنانؑ: هنگام غذا خوردن شتاب نکنید و هنگام دفع نیز شتاب نکنید.

۱۳. رسول‌اللهﷺ: الخَیرُ کُلُّهُ في السَّیفِ و تَحتَ ظِلِّ السَّیفِ، و لا یُقِیمُ الناسَ إلّا السَّیفُ، والسُّیُوفُ مَقالِیدُ الجَنَّةِ و النارِ.
رسول‌خداﷺ: خیر تماماً در شمشیر و زیر سایهٔ شمشیر است و مردم را چیزی جز شمشیر درست نکند و شمشیرها کلیدهای بهشت و دوزخند.

۱٤. رسول‌اللهﷺ: یَا عَلِیُّ سِرْ سَنَتَیْنِ بَرَّ وَالِدَیْکَ سِرْ سَنَةً صِلْ رَحِمَکَ سِرْ مِیلًا عُدْ مَرِیضاً سِرْ مِیلَیْنِ شَیِّعْ جَنَازَةً سِرْ ثَلَاثَةَ أَمْیَالٍ أَجِبْ دَعْوَةً سِرْ أَرْبَعَةَ أَمْیَالٍ زُرْ أَخاً فِي اللَّهِ سِرْ خَمْسَةَ أَمْیَالٍ أَغِثِ الْمَلْهُوفَ سِرْ سِتَّةَ أَمْیَالٍ انْصُرِ الْمَظْلُومَ وَ عَلَیْکَ بِالِاسْتِغْفَارِ ...
رسول‌خداﷺ: ای علی برای دیدار با والدینت دو سال سفر کن؛ برای صله رحمت یک سال سفر کن؛ برای عیادت مریض یک میل سفر کن برای تشییع جنازه دو میل سفر کن؛ برای اجابت دعوتی سه میل سفر کن؛ برای زیارت برادر دینی چهار میل سفر کن؛ برای یاری غمدیده‌ای پنج میل سفر کن؛ برای نصرت مظلومی شش میل سفر کن و بر تو باد استغفار.

۱۵. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍؑ قَالَ کَانَ أَبِي عَلِیُّ‌بْنُ الْحُسَیْنِؑ یَقُولُ أَرْبَعٌ مَنْ کُنَّ فِیهِ کَمَلَ إِیمَانُهُ وَ مُحِّصَتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ وَ لَقِيَ رَبَّهُ وَ هُوَ عَنْهُ رَاضٍ مَنْ وَفَی لِلَّهِ بِمَا جَعَلَ عَلَی نَفْسِهِ لِلنَّاسِ وَ صَدَقَ لِسَانُهُ مَعَ النَّاسِ وَ اسْتَحْیَا مِنْ کُلِّ قَبِیحٍ عِنْدَ اللَّهِ وَ عِنْدَ النَّاسِ وَ حَسُنَ خُلُقُهُ مَعَ أَهْلِهِ.
امام سجادؑ: چهار چیز در هرکس باشد ایمانش کامل است و گناهانش بخشوده است و خدایش را در حالی ملاقات کند که از او راضی باشد: اینکه برای خدا وفادار باشد به تعهداتی که بر عهده گرفته؛ اینکه با مردم راستگو باشد؛ اینکه از هرچه خدا و مردم ناپسند دارند حیا کند؛ و اینکه با خانواده‌اش مهربان باشد.

۱٦. الإمام‌الباقرؑ: کَنسُ البُیوتِ یَنفی الفَقرَ.
امام‌باقرؑ: جاروکردن اتاق‌ها فقر را از بین می‌برد.
الامام‌علیؑ: نَظِّفوا بُیوتَکُم مِن حَوکِ العَنکَبوتِ؛ فإنَّ تَرکَهُ فی البَیتِ یُورِثُ الفَقرَ.
امام‌علیؑ: اتاق‌های خود را از تار عنکبوت تمیز کنید؛ زیرا باقی‌گذاشتن آن در خانه فقر می‌آورد.

۱۷. الامام‌علیؑ: خالِطوا النّاسَ مُخالَطَةً إن مِتُّم مَعَها بَکَوا عَلَیکُم، و إن عِشتُم (غِبتُم) حَنُّوا إلَیکُم.

امام‌علی‌ؑ: با مردم چنان معاشرت کنید که اگر بمیرید بر شما بگریند و اگر زنده باشید (غایب شوید) مشتاق دیدن شما باشند.
الإمام‌الباقرؑ: صَلاحُ شأنِ النّاسِ التَّعايُشُ والتّعاشُرُ مِلءَ مِكيالٍ: ثُلثاهُ فِطَنٌ، و ثُلثٌ تَغافُلٌ.
امام‌باقرؑ: سامان یافتن کار مردم به این است که طوری با هم معاشرت کنند که مانند پیمانه‌ای باشند دو سومش هوشیاری و یک سومش نادیده گرفتن و چشم‌پوشی.

۱۸. رسول‌اللهﷺ: تَبَسُّمُکَ في وَجهِ أخيکَ صَدَقةٌ، و أمرُکَ بالمَعروفِ صَدَقةٌ، ونَهيُکَ عن المُنکَرِ صَدَقةٌ، و إرشادُکَ الرَّجُلَ في أرضِ الضَّلالِ لکَ صَدَقةٌ، و إماطَتُکَ الحَجَرَ و الشَّوکَ و العَظمَ عن الطَّريقِ لکَ صَدَقةٌ، و إفراغُکَ مِن دَلوِکَ في دَلوِ أخيکَ صَدَقةٌ.
پیامبر خداﷺ: لبخندزدن تو به روی برادرت صدقه است، امر به معروف تو صدقه است، نهی از منکر تو صدقه است و نشان‌دادن راه به کسی که راه‌بلد نیست صدقه است، برداشتن سنگ و خار و استخوان از سر راه صدقه است، خالی‌کردن آب از دلو خود به دلو برادرت صدقه است.

۱۹. الإمام‌الصادقؑ: مَن أوصى بالثُّلثِ فَقَد أضَرَّ بالوَرَثَةِ، والوَصيَّةُ بالخُمسِ والرُّبعِ أفضَلُ مِن الوَصيَّةِ بالثُّلُثِ.
امام‌صادقؑ: هرکه به یک سوم (دارایی‌اش) وصیت کند به وارثان ضرر زده است و وصیت‌کردن به یک پنجم و یک چهارم از وصیت به یک سوم افضل است. کسی‌که به یک سوم وصیت کند، چیزی (از مورد مأذون و مجاز) را باقی نگذاشته است.

۲۰. الإمامُ‌عليؑ: الدنيا دُوَلٌ، فاطلُبْ حَظَّکَ مِنها بأجمَلِ الطَّلَبِ حتّى تَأتِيَکَ دَولَتُکَ.
امام‌علیؑ: دنیا نوبتی است و دولت آن دست‌به‌دست می‌گردد. پس بهرهٔ خود را از دنیا به زیباترین شکل طلب کن تا نوبت دولت تو فرا رسد.
رسول‌اللهﷺ: الدنيا دُوَلٌ، فما کانَ لَکَ مِنها أتاکَ على ضَعْفِکَ، و ما کانَ علَيکَ لَم تَدفَعْهُ بِقُوَّتِکَ.
پیامبر خداﷺ: دنیا نوبتی است و دولت آن دست‌به‌دست می‌گردد. اگر به سود تو باشد، اگرچه ناتوان باشی، به تو می‌رسد و اگر به ضررت باشد با زور هم نمی‌توانی از خود دورش کنی.

۲۱. الامام‌علیؑ: أحسَنُ النّاسِ حالاً في النِّعَمِ مَنِ استَدامَ حاضِرَها بالشُّکرِ، و ارتَجَعَ فائتَها بالصَّبرِ.
امام‌علیؑ: کامیاب‌ترین مردم در کار نعمت‌ها کسی است که نعمت‌های موجودش را با شکرگزاری پایدار سازد و نعمت‌های ازدست‌رفته را با شکیبایی بازگرداند.

۲۲. وَ قَالَ النَّبِيﷺ أَمَرَنِي جَبْرَئِيلُ أَنْ أَقْرَأَ الْقُرْآنَ قَائِماً وَ أَنْ أَحْمَدَهُ رَاكِعاً وَ أَنْ أُسَبِّحَهُ سَاجِداً وَ أَنْ أَدْعُوَهُ جَالِساً.
پیامبرﷺ: جبرئیل مرا سفارش کرد که ایستاده قرآن بخوانم و در رکوع حمد کنم و در سجده تسبیح گویم و نشسته دعا کنم.
وَ فِيمَا وَعَظَ اللَّهُ بِهِ عِيسَىؑ يَا عِيسَى لَا تَدْعُنِي إِلَّا مُتَضَرِّعاً إِلَيَّ وَ هَمُّكَ هَمّاً وَاحِداً فَإِنَّكَ مَتَى تَدْعُنِي كَذَلِكَ أَجَبْتُكَ.
خداوند به عیسیؑ نصیحت کرد که ای عیسی مرا مخوان جز در حالت تضرع و با همه وجودت یک چیز بخواه که هرگاه اینگونه از من بخواهند اجابت میکنم.
وَ قَالَؑ إِنَّمَا هِيَ الْمِدْحَةُ ثُمَّ الثَّنَاءُ ثُمَّ الْإِقْرَارُ بِالذَّنْبِ ثُمَّ الْمَسْأَلَةُ إِنَّهُ وَ اللَّهِ مَا خَرَجَ عَبْدٌ مِنْ ذَنْبٍ إِلَّا بِالْإِقْرَارِ.
امامؑ: در دعا کردن اول مدح کنید بعد ثنا بعد اقرار به گناه بعد مسألت. با اقرار بنده از گناهان پاک میشود.

۲۳. الإمام‌الصادقؑ: ما قَضَى اللهُ لمؤمنٍ قَضاءً فَرَضِيَ بهِ إلّا جَعَلَ اللهَ لَهُ الخِيَرَةَ فيما يَقضي.
امام‌صادقؑ: خداوند برای مؤمن هیچ قضایی نراند که از آن خشنود باشد، مگر اینکه خدا در آنچه حکم و مقدر فرموده خیر او را قرار دهد.

۲۴. الإمامُ الرّضاؑ: حَرَّمَ الزِّنَا لِمَا فِيهِ مِنَ الْفَسَادِ مِنْ قَتْلِ الْأَنْفُسِ وَ ذَهَابِ الْأَنْسَابِ وَ تَرْكِ التَّرْبِيَةِ لِلْأَطْفَالِ وَ فَسَادِ الْمَوَارِيثِ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِكَ مِنْ وُجُودِ الْفَسَادِ.
امام رضاؑ: زنا به علت مفاسدی که در بردارد مانند از بین رفتن و مخدوش شدن اصل و نسب، ترک تربیت کودکان، تباه شدن موضوع ارث و میراث و امثال این مفاسد، حرام شده است.
رسول‌اللهﷺ: يَا عَلِيُّ فِي الزِّنَا سِتُّ خِصَالٍ: ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الدُّنْيَا وَ ثَلَاثٌ مِنْهَا فِي الْآخِرَةِ، فَأَمَّا الَّتِي فِي الدُّنْيَا فَيَذْهَبُ بِالْبَهَاءِ، وَ يُعَجِّلُ الْفَنَاءَ، وَ يَقْطَعُ الرِّزْقَ، وَ أَمَّا الَّتِي فِي الْآخِرَةِ فَسُوءُ الْحِسَابِ، وَ سَخَطُ الرَّحْمَنِ، وَ خُلُودٌ فِي النَّارِ.
پیامبر خداﷺ: ای علی! زنا شش پیامد دارد: سه پیامد در دنیا و سه دیگر در آخرت. پیامدهای دنیایش این است که آبرو را می‌برد، مرگ را شتاب می‌بخشد و روزی را می‌بُرد و پیامدهای آخرتش عبارت است از حسابرسی سخت و دقیق، خشم خدای رحمان و جاودانگی در آتش.

٢٥. الإمامُ‌عليٍ‌عليه‌السلام: مَن عَتا في أمرِ اللهِ شَكَّ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه در کار خدا گردن‌کشی کند دستخوش شک شود و هرکه شک کند خداوند بر او چیره گردد و با قدرت خود وی را به خواری افکند و با جلال خود وی را حقیر گرداند، همچنان که او در کار خداوند کوتاهی کرده بود.

٢٦. الإمامُ الحُسَينُ‌عليه‌السلام: مَن كَفَلَ لَنا يَتيماً قَطَعَتهُ عَنّا مَحَبَّتُنا باستِتارِنا، فَواساهُ مِن عُلومِنا الّتي سَقَطَت إلَيهِ حتّى أرشَدَهُ و هَداهُ، قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: أنا أولى بالكَرَمِ مِنكَ.
امام‌حسین‌علیه‌السلام: هرکس یتیمی از ما را که به‌سبب در خفا و استتاربودن ما، به ما دسترسی ندارد سرپرستی کند و از علوم ما که نصیب او شده است در اختیار وی بگذارد و او را راهنمایی و هدایت کند، خداوند عزوجل فرماید: ای بندهٔ کریم و غمخوار، من به کرم و بخشندگی از تو سزاوارترم. در کرم من داخل شو.

٢٧. رسول‌اللهﷺ ـ و قد سَأَلَهُ الفُقَراءُ: هَل لنا أجرٌ إذا نَرى الفَواكِهَ في السُّوقِ فَنَشتَهِيها و ليسَ مَعَنا ناضٌّ نَشتَري بِهِ ـ: و هلِ الأجرُ إلّا في ذلكَ؟!
فقرا از رسول‌خداﷺ پرسیدند: وقتی در بازار انواع میوه‌ها می‌بینیم و دلمان هوس آن‌ها را می‌کند اما پولی نداریم که بخریم، آیا اجری داریم؟ حضرت فرمود: مگر اجر، در چیزی جز این است؟
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لمحمّدٍ الخَزازِ ـ: أما تَدخُلُ السُّوقَ؟ أما تَرى الفاكِهَةَ تُباعُ و الشيءَ مِمّا تَشتَهِيهِ؟ فقلتُ: بَلى، فقالَ: أمَا إنَّ لكَ بكُلِّ ما تَراهُ فلا تَقدِرُ على شِراهُ حَسَنَةً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام به محمد خزّاز فرمود: آیا به بازار نمی‌روی؟ آیا میوه‌هایی که به فروش می‌رسد و چیزهای دیگری که دلت هوس آن‌ها را می‌کند نمی‌بینی (و قدرت خرید نداری)؟ عرض کردم: چرا. فرمود: بدان که در برابر هر چیزی که می‌بینی اما از عهدهٔ خرید آن برنمی‌آیی، برایت حسنه‌ای است.

٢٨. رسول‌اللهﷺ: يَا أَبَاذَرٍّ إِنَّ الْأَرْضَ لَتَبْكِي عَلَى الْمُؤْمِنِ إِذَا مَاتَ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً.
رسول‌خداﷺ: ای اباذر زمین بر مؤمن چون بمیرد گریه میکند چهل صباح.

٢٩. رسول‌اللهﷺ: شِعارُ النّاسِ يَومَ القيامَةِ في ظُلمَةِ يَومِ القِيامَةِ: لا إلهَ إلّا اللهُ.
پیامبر خداﷺ: در تاریکی روز قیامت، شعار مردم لا اله الا الله است.

٣٠. الإمامُ‌عليٍ‌عليه‌السلام: اللّهُمّ إنّكَ آنَسُ الآنِسينَ (لمُؤانِسينَ) لأوليائكَ، إن أوحَشَتهُمُ الغُربَةُ آنَسَهُم ذِكرُكَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بار خدایا، تو برای دوستان خود انیس‌ترین انیسانی هنگامیکه غربت و تنهایی ایشان را به وحشت افکند یاد تو انس ایشان است. و برای کارسازی‌کردن امور توکل‌کنندگانِ بر خود آماده‌ترین کسانی. نهانی‌هایشان را می‌بینی و بر ضمایر و اندیشه‌هایشان آگاهی و اندازهٔ بصیرت‌هایشان را می‌دانی. بنابراین، رازهایشان برای تو آشکار و دل‌هایشان به‌سوی تو مشتاق است. اگر مصیبت‌ها بر آنان فرو ریزد، به پناه‌جویی از تو متوسل می‌شوند؛ زیرا می‌دانند که سررشتهٔ کارها در دست توست و منشأ آن‌ها قضا و فرمان توست.

٣١. الإمامُ‌عليٍ‌عليه‌السلام: يُمتَحَنُ الرّجُلُ بفِعلِهِ لا بِقَولِهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: مرد به کردارش آزموده می‌شود، نه به گفتارش.

٣٢. رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ مُحسِنٌ يُحِبُّ الإحسانَ، فإذا قَتَلتُم فَأحسِنوا القِتلَةَ، و إذا ذَبَحتُم فَأحسِنُوا الذِّبحَةَ.
پیامبر خداﷺ: خداوند نیکوکار است و نیکوکار را دوست دارد. پس هرگاه می‌کشید، خوب بکشید و هرگاه ذبح می‌کنید، خوب ذبح کنید.
ابن عبّاسٍ: مَرَّ رسول‌اللهﷺ على رَجُلٍ واضِعٍ رِجلَهُ على صَفحَةِ شاةٍ و هُو يُحِدُّ شَفرَتَهُ، و هي تَلحَظُ إلَيهِ بِبَصَرِها، قالَ: أفلا قَبلَ هذا؟ أوَ تُريدُ أن تُميتَها مَوتَتَينِ؟!
ابن‌عباس: رسول‌خداﷺ مردی را دید که پایش را روی سینهٔ گوسفندی گذاشته و مشغول تیزکردن کارد خود است و گوسفند به او خیره شده است. فرمود: نمی‌توانستی قبلاً کاردت را تیز کنی؟ نکند می‌خواهی جان این حیوان را دوبار بستانی؟

٣٣. رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تَبارَكَ و تَعالى لَيُبغِضُ المُؤمِنَ الضَّعيفَ الّذي لا زَبرَ لَهُ، و قالَ: هُوَ الّذي لا يَنهى عَنِ المُنكَرِ.
پیامبرخداﷺ: خدای تبارک و تعالی مؤمن ضعیفی را که هیبت و صلابت ندارد دشمن می‌دارد. آن حضرت فرمود: او کسی است که نهی از منکر نمی‌کند.

٣٤. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام ـ لمّا سُئلَ عنِ اللعبِ بالشَّطرَنجِ ـ: إنّ المؤمِنَ لَمَشغولٌ عنِ اللَّعِبِ.

امام‌باقر(ع)، در پاسخ به سؤال از شطرنج‌بازی، فرمود: مؤمن به بازی‌کردن، نمی‌رسد.

الإمامُ‌علي(ع): كُلَّما ألهى عن ذِكرِ اللهِ فهُو مِن المَيسِرِ.

امام‌علی(ع): هر چیزی که از یاد خدا غافل گرداند، آن چیز در شمار مَیْسِر است.

۳۵. الإمامُ زينُ العابدينَ(ع): آياتُ القرآنِ خَزائنُ العِلمِ، فكُلَّما فَتَحتَ خِزانَةً فيَنبغي لكَ أن تَنظُرَ فيها.

امام‌سجاد(ع): آیه‌های قرآن گنجینه‌های دانش هستند. پس، هرگاه گنجینه‌ای گشوده شد، شایسته است که در آن نظر افکنی.

۳٦. الإمامُ‌الصادق(ع): إنّ قَوماً أتَوا نَبيّاً فقالُوا: اُدعُ لَنا ربَّكَ يَرفَعْ عنّا المَوتَ، فدَعا لَهُم فَرَفَعَ اللهُ تباركَ و تعالى عنهُم المَوتَ، وكَثُروا حتّى ضاقَت بهِمُ المَنازِلُ و كَثُرَ النَّسلُ، و كانَ الرّجُلُ يُصبِحُ فيَحتاجُ أن يُطعِمَ أباهُ و اُمَّهُ وجَدَّهُ وجَدَّ جدِّهِ و يُرضِيَهُم و يَتعاهَدَهُم، فشُغِلوا عن طَلَبِ المَعاشِ، فأتَوهُ فقالوا: سَلْ ربَّكَ أن يَرُدَّنا إلى آجالِنا الّتي كُنّا علَيها، فسَألَ ربَّهُ عَزَّوجلَّ فَرَدَّهُم إلى آجالِهِم.

امام‌صادق(ع): گروهی نزد پیغمبری آمدند و گفتند: دعا کن پروردگارت مرگ را از ما بردارد. آن پیامبر برایشان دعا کرد. پس خداوند تبارک و تعالی مرگ را از آن جماعت برداشت. جمعیتشان چندان زیاد شد که خانه‌ها بر آنان تنگ گشت و نسلشان افزایش یافت. (به‌طوری‌که) صبح که می‌شد مرد (خانه) مجبور بود پدر و مادر و پدربزرگ و پدربزرگِ پدربزرگش را غذا بدهد و آن‌ها را راضی گرداند (یا به نظافت آن‌ها برسد) و به ایشان رسیدگی نماید. لذا از کسب‌وکار باز ماندند. این بود که آمدند و گفتند: از پروردگارت بخواه ما را به عمرهایی که داشتیم برگرداند. آن پیغمبر از پروردگارش، عزوجل، چنین تقاضا کرد و خداوند آن‌ها را به مدت‌های (معین شدهٔ) عمرشان بازگرداند.

۳۷. لقمانُ(ع) ـ في وصيَّتِهِ لابنِهِ ـ: يا بُنَيَّ أحُثُّكَ على سِتِّ خِصالٍ ليسَ مِنها خَصلَةٌ إلّا و تُقَرِّبُكَ إلى رِضوانِ اللهِ عَزَّوجلَّ و تُباعِدُكَ عن سَخَطِهِ: الإوّلةُ: أن تَعبُدَ اللهَ لا تُشرِكَ بهِ شيئاً، والثانيةُ: الرِّضى بقَدَرِ اللهِ فيما أحبَبتَ أو كَرِهتَ، والثالثةُ: أن تُحِبَّ في اللهِ و تُبغِضَ في اللهِ، و الرابعةُ: تُحِبُّ للناسِ ما تِحِبُّ لنَفسِكَ و تَكرَهُ لَهُم ما تَكرَهُ لنَفسِكَ، والخامسةُ: تَكظِمُ الغَيظَ و تُحسِنُ إلى مَن أساءَ إلَيكَ، و السادسةُ: تَركُ الهَوى و مُخالَفَةُ الرَّدى.

لقمان(ع)، در سفارش به فرزندش، گفت: فرزندم! تو را به شش کار تشویق می‌کنم که هیچ‌کاری از آن‌ها نیست، مگر این که تو را به خشنودی خدای عزوجل نزدیک می‌کند و از خشم و ناخشنودی او دور می‌سازد: اول اینکه خدا را عبادت کنی و چیزی را انباز او نکنی. دوم اینکه به تقدیر خداوند، چه خوشایند تو باشد یا ناخوشایند تو، خشنود باشی. سوم اینکه دوستی و دشمنی تو برای خدا باشد. چهارم اینکه برای مردم آن پسندی، که بر خود می‌پسندی و برای آنان آن نپسندی که برای خود نمی‌پسندی. پنجم اینکه خشم را فروخوری و به کسی‌که به تو بدی کرده است، نیکی کنی. ششم اینکه هوای نفس را فروگذاری و با عوامل مهلک، بستیزی.

۳۸. رسولُ‌الله(ص): طالِبُ العِلمِ لا يَموتُ، أو يُمَتِّعَ جِدَّهُ بِقَدرِ كَدِّهِ.

پیامبرخدا(ص): جویندهٔ دانش نمیرد، تا اینکه از کوشش خود به اندازهٔ رنجی که برده است بهره‌مند شود.

۳۹. رسولُ‌الله(ص): لا تَزالُ «لا إلهَ إلّا اللهُ» تَنفَعُ مَن قالَها، ما لَم يَستَخِفّوا بِحَقِّها. قالوا: يا رسولَ‌الله، و ما الاستِخفافُ بِحَقِّها؟ قالَ: يَظهَرُ العَمَلُ بِمَعاصي اللهِ، فلا يُنكَرُ، و لا يُغَيَّرُ.

پیامبرخدا(ص): کلمهٔ لا اله الا الله پیوسته برای گویندهٔ آن سودمند است به شرط اینکه حق آن را سبک نشمارند. عرض کردند: ایرسول‌خدا! سبک شمردن حق آن چیست؟ فرمود: عمل به معاصی خدا آشکار شود و کسی اعتراض نکند و در صدد تغییرش بر نیاید.

۴۰. رسولُ‌الله(ص): أوحَى اللهُ إلى نَبيٍّ مِن أنبيائِهِ... إذا ظُلِمتَ بِمَظلِمَةٍ فَارْضَ بِانتِصارِي لكَ؛ فإنّ انتِصارِي لكَ خَيرٌ مِن انتِصارِكَ لِنَفسِكَ.

پیامبر خدا(ص): خداوند به یکی از پیامبران خود وحی فرمود که... هرگاه به تو ستمی شد به اینکه من انتقام تو را بگیرم خرسند باش (و به من واگذار)؛ زیرا انتقام‌گرفتن من بهتر است از اینکه خودت انتقامت را بگیری.

چهل حدیث ٦٨

١. رسول‌اللهﷺ: إنَّ اللهَ تَبارَکَ وَ تَعالی... کانَ إذا بَعَثَ نبیّاً قالَ لَهُ: إذا أحزَنَکَ أمرٌ تَکرَهُهُ فادْعُني أستَجِبْ لَکَ، و إنّ اللهَ أعطَی اُمَّتي ذلکَ حیثُ یقولُ: ﴿اُدعُوني أستَجِبْ لکم﴾.
پیامبر خداﷺ: خدای تبارک و تعالی... هرگاه پیامبری را می‌فرستاد به او می‌فرمود: هرگاه امر ناخوشایندی تو را اندوهگین ساخت مرا بخوان پاسخت را می‌دهم. خداوند این را به امت من نیز ارزانی داشته است، آنجا که می‌فرماید: «مرا بخوانید تا شما را پاسخ گویم».

٢. عن النبیّﷺ: «تَفاءَلُوا بالخَیرِ تَجِدُوهُ»، و کانﷺ کثیرَ التفاؤل.
رسول‌خداﷺ: تفأل به خیر بزنید آنرا بیابید. و ایشانﷺ بسیار تفأل میزد.

٣. وَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِؑ قَالَ إِیَّاکُمْ وَ الْخُصُومَةَ فَإِنَّهَا تُفْسِدُ الْقَلْبَ وَ تُورِثُ النِّفَاقَ.
امام‌صادقؑ: مبادا خصومت ورزی کنید که قلب را فاسد میکند و نفاق میاورد.

٤. رسول‌اللهﷺ: إنَّ الأنبیاءَ إنّما فَضَّلَهُمُ اللهُ عَلی خَلْقِهِ بِشِدَّةِ مُداراتِهِم لِأعداءِ دِینِ اللهِ.
پیامبر خداﷺ: خداوند ازاین‌رو پیامبران را بر دیگر مردمان برتری داد که با دشمنان دین خدا بسیار با مدارا رفتار می‌کردند و برای حفظ برادران هم‌کیش خود نیکو تقیه می‌کردند.

٥. الإمامُ‌علیؑ: سُنَّةُ الکِرامِ تَرادُفُ الإنعامِ، سُنّةُ اللِّئامِ قُبحُ الکلامِ.
امام‌علیؑ: روش بزرگواران پیاپی نواختن و نیکی‌کردن است. شیوهٔ فرومایگان زشت‌گویی است.
الإمامُ‌علیؑ: عادَةُ الکِرامِ حُسنُ الصَّنیعَةِ، عادَةُ اللِّئامِ قُبحُ الوَقیعَةِ.
امام‌علیؑ: عادت بزرگواران نیکی‌کردن است. عادت فرومایگان بدگویی‌کردن پشت سر دیگران است.

٦. الإمامُ‌الصادقؑ: ما منزِلَةُ الدنیا مِن نفسي إلّا بمنزِلَةِ المیتةِ، إذا اضطُرِرتُ إلیها أکَلتُ مِنها.
امام‌صادقؑ: دنیا درنظر من چونان مردار است، که هرگاه ناچار شوم از آن می‌خورم.

٧. رسول‌اللهﷺ: اِدفَعوا أبوابَ البَلایا بِالاستِغفارِ.
پیامبر خداﷺ: درهای بلاها را با استغفار ببندید.

٨. الإمامُ علیؑ: التزیُّدَ یَذهَبُ بِنُورِ الحَقِّ.
امام‌علیؑ، در فرمان خود به مالک اشتر، می‌نویسد: زنهار که برای احسانت به مردم بر آنان منت گذاری یا کار خود را از آنچه هست جلوه دهی یا به آنان وعده‌ای دهی و به‌کار نبندی؛ زیرا منت‌نهادن احسان را تباه می‌کند و بزرگ‌تر جلوه‌دادن کار روشنایی حق (و حقیقت) را می‌برد.

٩. الإمامُ‌الصادقؑ: مَن تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ثُمّ رُدَّت فلا یَبِعْها و لا یَأکُلْها.
امام‌صادقؑ: هرکس صدقه‌ای داد و سپس آن صدقه به خودش برگردانده شد، آن را نه بفروشد و نه خودش استفاده کند؛ زیرا آن صدقه در حقیقت به منزلهٔ بندهٔ آزاد شده‌ای است که بعد از اینکه او را آزاد کرد دیگر درست نیست آن را برگرداند.
الإمامُ‌الصادقؑ ـ في الرّجُلِ یَخرُجُ بالصَّدَقَةِ لِیُعطِیَها السّائلَ فیَجِدَهُ قد ذَهَبَ ـ: فلْیُعطِها غَیرَهُ، و لا یَرُدَّها في مالِهِ.
امام‌صادقؑ ـ دربارهٔ مردی که صدقه‌ای می‌آورد تا به سائل بدهد، اما وقتی دَم درمی‌آید می‌بیند او رفته است ـ: باید آن را به سائل دیگری بدهد و به مالش برنگرداند.

١٠. بَعدَ قَتْلِ ابن خَبّابٍ ـ: اسْتَنْطَقَهُم علیؑ بقَتْلِ عبدِاللهِ بنِ خَبّابٍ، فأقَرّوا بهِ، و قالوا: ولَنَقْتُلَنَّکَ کَما قَتَلْناهُ! فقالَ علیٌّ واللهِ، لَو أقَرَّ أهْلُ الدُّنیا کُلُّهُم بقَتْلِهِ هکذا و أنا أقدِرُ علی قَتْلِهِم بهِ لَقَتَلْتُهُم. ثُمَّ الْتَفَتَ إلی أصْحابِهِ فقالَ لَهُم: شُدّوا علَیهِم، فأنا أوَّلُ مَن یَشُدُّ علَیهِم.
ابوعبیده ـ پس از کشته‌شدن ابن‌خباب ـ: علیؑ دربارهٔ قتل عبدالله‌بن‌خباب خوارج را استنطاق کرد. آنان به کشتن او اقرار کردند. حضرت فرمود: گروه‌گروه شوید تا حرف‌های هریک از گروه‌های شما را جداگانه بشنوم. آن‌ها گروه‌گروه شدند و هر گروهی مثل گروه دیگر به قتل ابن خباب اعتراف کردند و گفتند: تو را هم مثل او می‌کشیم. علیؑ فرمود: به خدا قسم، اگر همهٔ مردم دنیا به این‌چنین کشتن او اعتراف کنند و من توانایی کشتن آن‌ها را داشته باشم همهٔ آن‌ها را می‌کشم. آنگاه رو به اصحابش کرد و فرمود: بر اینان سخت گیرید که من نخستین کسی هستم که بر آنان سخت می‌گیرم.
در روایتی از امام‌علیؑ دربارهٔ اصحاب جمل آمده است: به خدا سوگند اگر حتی یک نفر از مسلمانان را بدون جرم و گناهی، به عمد می‌کشتند کشتن همهٔ آن سپاه بر من روا بود؛ زیرا آن لشکر

حضور داشته‌اند و کشتن آن بی‌گناه را زشت نشمرده و از وی دفاع نکرده‌اند.
قَتادَةُ: لَمّا قَتَلَهُم [الخوارجَ] قالَ رجُلٌ: الحَمدِلله الّذی أبادَهُم و أراحَنا مِنهُم، فقالَ عليٌّ كَلّا و الّذی نَفْسي بِيَدِهِ، أنَّ مِنهُم لَمَن في أصْلابِ الرِّجالِ لَم تَحْمِلْهُ النِّساءُ بَعدُ.
قتاده: پس از آنکه امام‌علی‌ؑ خوارج را کشت مردی گفت: سپاس و ستایش خدایی را که آنان را نابود و ما را از شرشان آسوده کرد. علی فرمود: هرگز، سوگند به آنکه جانم در دست اوست برخی از آن‌ها در پشت مردان هستند و زنان باردارشان نشده‌اند. آخرین افراد آن‌ها به جماعتی دزد و چپاولگر تبدیل خواهند شد.

۱۱. رسول‌الله‌ﷺ: ما اتَّخَذَ اللهُ إبراهيمَ خَليلاً إلّا لِإطعامِهِ الطَّعامَ، و صلاتِهِ باللیلِ و الناسُ نِيامٌ.
پیامبر خداﷺ: خداوند ابراهیم را خلیل خود نکرد مگر از آن رو که مردم را اطعام می‌کرد، و شب‌هنگام که مردم خفته بودند او نماز می‌خواند.

۱۲. الأمالي للصدوق، قَالَ الصَّادِقُؑ إِنَّ الْعَبْدَ لَفِي فُسْحَةٍ مِنْ أَمْرِهِ مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ أَرْبَعِينَ سَنَةً فَإِذَا بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى مَلَكَيْهِ أَنِّي قَدْ عَمَّرْتُ عَبْدِي عُمُراً فَغَلِّظَا وَ شَدِّدَا وَ تَحَفَّظَا وَ اكْتُبَا عَلَيْهِ قَلِيلَ عَمَلِهِ وَ كَثِيرَهُ وَ صَغِيرَهُ وَ كَبِيرَهُ.
امام‌صادقؑ: بنده در فسحت است تا چهل سالگی، پس از آن خداوند به دو فرشته‌اش وحی میکند که دیگر بر او سخت گیرید و دقیق بنویسید تمام اعمالش را صغیره و کبیره را.

۱۳. رسول‌الله‌ﷺ: السُّلطانُ ظِلُّ اللهِ في الأرضِ يَأوِي إلَيهِ الضَّعيفُ، و بِهِ يُنصَرُ المَظلومُ.
رسول‌خداﷺ: سلطان سایهٔ خدا در زمین است؛ ناتوان به او پناه می‌برد و ستمدیده به وسیلهٔ او یاری می‌شود.
رسول‌اللهﷺ: الوالي العادِلُ ظِلُّ اللهِ و رُمحُهُ في الأرضِ، فَمَن نَصَحَهُ في نفسِهِ و في عِبادِ اللهِ أظَلَّهُ اللهُ في ظِلِّهِ، و مَن غَشَّهُ في نفسِهِ و في عِبادِ اللهِ خَذَلَهُ اللهُ يَومَ القِيامَةِ.
رسول‌خداﷺ: فرمانروایِ دادگر، سایه و نیزهٔ خدا در روی زمین است؛ پس هرکه او را دربارهٔ امور خودش و امور بندگان خدا راهنمایی کند خداوند وی را در زیر سایهٔ خود درآورد، و هرکه دربارهٔ امور او و بندگان خدا به او خیانت کند، روز قیامت خداوند یاری‌اش نرساند.

۱٤. رسول‌اللهﷺ: يَا عَلِيُّ لَعَنَ اللَّهُ وَالِدَيْنِ حَمَلَا وَلَدَهُمَا عَلَى عُقُوقِهِمَا ... يَا عَلِيُّ رَحِمَ اللَّهُ وَالِدَيْنِ حَمَلَا وَلَدَهُمَا عَلَى بِرِّهِمَا يَا عَلِيُّ مَنْ أَحْزَنَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ عَقَّهُمَا ...
رسول‌خداﷺ: ای علی خدا لعنت کند والدینی را که فرزندشان را به عقوق بکشانند. و خدا رحمت کند والدینی که فرزندشان را به نیکی به خود بکشانند. ای علی هرکس والدین خویش را محزون کند عاق ایشان است.

۱۵. عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِؑ قَالَ مِنْ أَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِ الْإِنْفَاقُ عَلَى قَدْرِ الْإِقْتَارِ وَ التَّوَسُّعُ عَلَى قَدْرِ التَّوَسُّعِ وَ إِنْصَافُ النَّاسِ وَ ابْتِدَاؤُهُ إِيَّاهُمْ بِالسَّلَامِ عَلَيْهِمْ ...
امام سجادؑ: از اخلاق مؤمن انفاق در فقر و ثروت است بقدر فقر و ثروتی که دارد و انصاف داشتن نسبت به مردم و ابتدا کردن به سلام بر آنها.
عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ الْمُؤْمِنُ حَسَنُ الْمَعُونَةِ خَفِيفُ الْمَئُونَةِ جَيِّدُ التَّدْبِيرِ لِمَعِيشَتِهِ لَا يُلْسَعُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ.
امام‌صادقؑ: مؤمن یاور است و کم خرج و خوب تدبیر برای معیشتش و از سوراخی دوبار گزیده نشود.

۱٦. الامام‌علیؑ: النَّظيفُ مِن الثِّيابِ يُذهِبُ الهَمَّ و الحُزنَ.
امام‌علیؑ: لباس پاکیزه غم و اندوه را می‌برد و موجب پاکیزگی نماز است.
رسول‌اللهﷺ: يا عائشةَ! اغسِلي هذَينِ الثَّوبَينِ، أما عَلِمتِ أنَّ الثَّوبَ يُسَبِّحُ، فإذا اتَّسَخَ انقَطَعَ تَسبيحُهُ؟!
رسول‌خداﷺ: ای عایشه، این دو لباس را بشوی؛ مگر نمی‌دانی که لباس تسبیح (خدا) می‌گوید و هرگاه کثیف شود از تسبیح باز می‌ایستد.

۱۷. الإمامُ الحسنُؑ: صاحِبِ النّاسَ مِثلَ ما تُحِبُّ أن يُصاحِبوكَ بِهِ.
امام حسنؑ: با مردم آنگونه رفتار کن که دوست داری با تو رفتار کنند.

۱۸. رسول‌اللهﷺ: يُمسِكُ عنِ الشَّرِّ فإنّهُ لَهُ صَدَقةٌ.
پیامبر خداﷺ: بر هر مسلمانی است که صدقه بدهد. ابوموسی عرض کرد: اگر چیزی نداشت چه؟ فرمود: با دست خود کار کند و از دسترنجش هم خودش استفاده کند و هم صدقه دهد. عرض کرد: اگر نتوانست کار کند چه؟ فرمود: به نیازمند غم‌زده یاری رساند. عرض کرد: اگر این کار را نکرد چه؟ فرمود: به کارهای

خوب فرمان دهد. عرض کرد: اگر این کار را هم نکرد چه؟ فرمود: از بدی خودداری کند، که این خود برای او صدقه است.

١٩. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام: مِن سَعادَةِ الرّجُلِ أن يَكونَ لَهُ وُلْدٌ يَستَعينُ بِهِم.

امام‌سجاد عليه السلام: یکی از خوش‌بختی‌های مرد این است که فرزندانی داشته باشد که کمک کار و یاور او باشند.

٢٠. الإمامُ‌الكاظم عليه السلام: مَن طَلَبَ هذا الرِّزقَ مِن حِلِّهِ لِيَعودَ بِهِ عَلى نفسِهِ و عِيالِهِ كانَ كالمُجاهِدِ في سبيلِ اللهِ عَزَّوجلَّ، فإن غَلَبَ عليهِ فَلْيَستَدِنْ عَلَى اللهِ و عَلى رسولِهِ صلى الله عليه وآله ما يَقوتُ بِهِ عِيالَهُ.

امام‌کاظم عليه السلام: هرکه برای تأمین خود و خانواده‌اش در پی کسب این روزی از راه حلال برآید مانند مجاهد در راه خداست. اما اگر نتوانست به‌دست آورد به امید خدا و رسول صلى الله عليه وآله او وام بگیرد و خوراک خانواده‌اش را تأمین کند.

٢١. الامام‌علي عليه السلام: إذا وصَلَت إلَيكُم أطرافُ النِّعَمِ فلا تُنَفِّروا أقصاها بِقِلَّةِ الشُّكرِ.

امام‌علی عليه السلام: هرگاه طلیعهٔ نعمت‌ها به شما رسید، دنبالهٔ آن‌ها را، با ناسپاسی، از خود نرمانید.

٢٢. رُوِيَ أَنَّ رسول‌الله صلى الله عليه وآله كَانَ فِي غُزَاةٍ فَأَشْرَفُوا عَلَى وَادٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يُهَلِّلُونَ وَ يُكَبِّرُونَ وَ يَرْفَعُونَ أَصْوَاتَهُمْ فَقَالَ صلى الله عليه وآله أَيُّهَا النَّاسُ أَرْبِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَمَا إِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَ لَا غَائِباً وَ إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعاً قَرِيباً مَعَكُمْ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله در جنگی بود بر سرزمینی مشرف شدند صدای سپاه به تهلیل و تکبیر گفتن بلند شد؛رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: ای مردم خود را مهار کنید شما خدایی را میخوانید که نه کر است و نه غائب شما خدایی سمیع و قریب را میخوانید که با شماست.

٢٣. الإمامُ‌علي عليه السلام ـ لِشُرَيحٍ ـ: يا شُرَيحُ، قد جَلَستَ مَجلِساً لا يَجلِسُهُ إلّا نَبيٌّ أو وَصيُّ نَبيٍّ أو شَقيٌّ.

امام‌علی عليه السلام به شریح فرمود: ای شریح! تو در جایی نشسته‌ای، که جز پیامبری یا وصیّ پیامبری و یا شقاوتمندی در آنجا نمی‌نشیند.

رسول‌الله صلى الله عليه وآله: **مَن وَلِيَ القَضاءَ فَقَد ذَبَحَ نفسَهُ بغيرِ سِكّين.**

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: کسی که متولی قضاوت شود خویش را بدست خویش کشته است.

محمَّدُ بنُ مُسلِمٍ: مَرَّ بي أبو جعفرٍ عليه السلام و أنا جالِسٌ عندَ القاضي بالمَدينةِ، فدخلتُ عليهِ مِن الغَدِ فقالَ لي: ما مَجلِسٌ رَأَيتُكَ فيه أمسِ؟ قلتُ لَهُ: جُعِلتُ فِداكَ، إنّ هذا القاضيَ بي مُكرِمٌ فَرُبَّما جَلَستُ إلَيهِ. فقالَ لي: و ما يُؤْمِنُكَ أن تَنزِلَ اللَّعنَةَ فَتَعُمَّكَ مَعهُ!

محمدبن‌مسلم می‌گوید: امام‌باقر عليه السلام بر من که در کنار قاضی مدینه نشسته بودم، گذشت. فردای آن روز که خدمت آن حضرت رسیدم، به من فرمود: آن چه مجلسی بود که دیروز تو را در آنجا دیدم؟ عرض کردم: فدایت شوم، این قاضی نسبت به من لطف و محبت دارد. لذا گاهی اوقات پیش او می‌نشینم. حضرت فرمود: چه تأمینی داری که لعنت (خدا بر او) فرود آید و تو را هم شامل نشود؟

رسول‌الله صلى الله عليه وآله: **إنَّ القاضيَ العَدلَ لَيُجاءُ بِهِ يَومَ القِيامَةِ فَيَلقَي مِن شِدَّةِ الحِسابِ ما يَتَمَنّي أن لا يكونَ قَضى بينَ اثنينِ في ثَمَرَةٍ قَطُّ.**

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: در روز قیامت قاضی دادگر را می‌آورند و چنان حساب سختی از او کشیده می‌شود، که آرزو می‌کند کاهش هرگز حتی دربارهٔ یک خرما میان دو نفر داوری نکرده بود.

٢٤. المسيحُ عليه السلام: لَاتَكُونَنَّ حَدِيدَ النَّظَرِ إِلَى مَا لَيْسَ لَكَ فَإِنَّهُ لَنْ يَرْزِيَ فَرْجُكَ مَا حَفِظْتَ عَيْنَكَ فَإِنْ قَدَرْتَ أَنْ لَا تَنْظُرَ إِلَى ثَوْبِ الْمَرْأَةِ الَّتِي لَا تَحِلُّ لَكَ فَافْعَل.

مسیح عليه السلام: نباید به آنچه (زنی) که تعلق به تو ندارد خیره شودی؛ چه تا زمانی که چشم خود را نگه داری هرگز مرتکب زنا نشوی. اگر توانی که (حتی) به جامه زن نامحرم نگاه نکنی چنین کن.

٢٥. قالَ الصادق عليه السلام: مَن كانَ أحَبَّ إلى اللهَ مِن يَحيَى بنِ زكريّا عليه السلام؟! أغراهُم بهِ حتّى قَتَلُوهُ، و مَن كانَ أحَبَّ إلى اللهِ عَزَّوجلَّ مِن عَليِّ بنِ أبي طالبٍ عليه السلام؟! فَلَقِيَ مِنَ الناسِ ما قد عَلِمتُم، و مَن كانَ أحَبَّ إلى اللهَ تباركَ و تعالى مِنَ الحسينِ بنِ عليٍّ صلواتُ اللهِ عليهِما؟! فَأَغراهُم بهِ حتّى قَتَلُوهُ.

امام‌صادق عليه السلام فرمود: چه کسی پیش خداوند محبوب‌تر از یحیی‌بن‌زکریا عليه السلام بود؟ مردم را بر ضد او برانگیخت تا آنکه وی را کشتند. چه کسی نزد خداوند عزوجل محبوب‌تر از علی‌بن‌ابی‌طالب عليه السلام بود؟ اما او از مردم آن دید که خود می‌دانید و چه کسی نزد خدای تبارک و تعالی محبوب‌تر از حسین‌بن‌علی صلوات‌الله علیهما بود؟ مردم را علیه آن حضرت برانگیخت تا جایی که او را کشتند.

٢٦. رسول‌اللهﷺ: مَثَلُ أهلِ بَيتي فيكُم كمَثَلِ سَفينَةِ نُوحٍ، فمِن قَومِ نُوحٍ مَن رَكِبَ فيها نَجا و مَن تَخَلّفَ عَنها هَلَكَ، و مَثَلُ بابِ حِطَّةٍ في بَني إسرائيلَ.

پیامبر خداﷺ: مثل وجود اهل‌بیت من در میان شما، مثل کشتی نوح است که از قوم نوح هرکس در آن نشست نجات یافت و هرکس از آن باز ماند نابود گشت و نیز حکایت باب حطّه در میان بنی‌اسرائیل است.

٢٧. رسول‌اللهﷺ: طُوبى للمَساكينِ بالصَّبرِ، وهُمُ الذينَ يَرَونَ مَلكوتَ السَّماواتِ و الأرضِ.

پیامبر خداﷺ: خوشا به حال مستمندان شکیبا. آن‌هایند کسانی که ملکوت آسمان‌ها و زمین را می‌بینند.

رسول‌اللهﷺ: يا مَعشَرَ الفُقَراءِ، أعطُوااللهَ الرِّضا مِن قُلوبِكُم تَظفَرُوا بثَوابِ فَقرِكُم، و إلّا فلا.

رسول‌خداﷺ: ای گروه فقیران! از خداوند قلباً راضی باشید، تا به پاداش فقر خود برسید وگرنه نمی‌رسید.

رسول‌اللهﷺ: يا مَعشَرَ المَساكينِ، طِيبُوا نَفساً، و أعطُوا اللهَ الرِّضا مِن قُلوبِكُم، يُثِبْكُمُ اللهُ عَزَّوجلَّ على فَقرِكُم.

رسول‌خداﷺ: ای گروه مستمندان! رضایت خاطر داشته باشید و قلباً از خدا خشنود باشید، تا خدای عزوجل برای فقرتان شما را پاداش دهد.

٢٨. يَا أَبَاذَرٍّ تُعْرَضُ أَعْمَالُ أَهْلِ الدُّنْيَا عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ فِي يَوْمَيْنِ الْإِثْنَيْنِ وَ الْخَمِيسِ فَيَغْفِرُ لِكُلِّ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ إِلَّا عَبْداً كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ فَقَالَ اتْرُكُوا عَمَلَ هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ...

رسول‌خداﷺ: ای اباذر اعمال اهل دنیا هر هفته روزهای دوشنبه و پنج‌شنبه بر خداوند عرضه میشود تمام مؤمنین بخشیده میشوند جز آنها که بینشان کینه‌ای باشد. میگویند صبر کنید تا با هم دوست شوند.

يَا أَبَاذَرٍّ أَنْهَاكَ عَنِ الْهِجْرَانِ وَ إِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلَا تَهْجُرْهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ.

این اباذر تو را نهی میکنم از قهر کردن و اگر مجبور به آن شدی در این صورت بیش از سه روز قهر مکن.

٢٩. الامام‌علیؑ: حَسبُ المَرءِ... مِن سَلامَتِهِ قِلَّةُ لِعُيوبِ غيرِهِ.

امام‌علیؑ: در سالم‌بودن مرد، همین بس که عیوب دیگران را کمتر پیش خود نگه دارد.

٣٠. فَقَدَ الحَوارِيُّونَ عيسىؑ فخَرَجوا يَطلُبونَهُ، فوَجَدوهُ يَمشي علَى الماءِ، فقالَ بَعضُهُم: يا نَبِيَّ‌اللهِ، أنَمشي إلَيكَ؟ قالَ: نَعَم، فوَضَعَ رِجلَهُ ثُمّ ذَهَبَ يَضَعُ الأُخرى فانغَمَسَ، فقالَ: هاتِ يَدَكَ يا قَصيرَ الإيمانِ! لَو أنَّ لابنِ آدمَ مِثقالَ حَبَّةٍ أو ذَرَّةٍ مِن اليَقينِ إذَن لَمَشي علَى الماءِ.

روزی حواریون، عیسیؑ را ندیدند. پس در جست‌وجوی او بیرون رفتند و دیدند که روی آب راه می‌رود. یکی از آنان عرض کرد: ای پیامبر خدا، به‌طرف تو بیاییم؟ فرمود: آری. آن مرد یک پایش را در آب گذاشت و رفت تا پای دیگرش را نیز داخل آب بگذارد که زیر آب رفت. عیسی فرمود: دستت را بده ای کوته ایمان، اگر آدمیزاد به وزن دانه‌ای یا ذره‌ای یقین داشت در آن صورت روی آب راه می‌رفت.

٣١. رُوِيَ أنّ رجُلاً مَدَحَ رجُلاً عِندَ النَّبيﷺ، فقالَﷺ: وَيحَكَ! قَطَعتَ عُنُقَ صاحِبِكَ لَو سَمِعَها ما أفلَحَ. ثُمّ قالَ: إن كانَ لابُدَّ أحدُكُم مادِحاً أخاهُ فَلْيَقُلْ: أُحِبُّ فُلاناً و لا أُزَكّي علَى اللهِ أحَداً، حَسيبُهُ اللهُ إن كانَ يَرى أنّهُ كذلك.

روایت شده که مردی در حضور پیامبرﷺ مردی را مدح کرد. حضرت فرمود: وای بر تو! گردن رفیقت را کندی. اگر این مدح تو را بشنود، رستگار نمی‌شود. سپس فرمود: اگر یکی از شما ناگزیر خواست برادرش را بستاید، بگوید: فلانی را دوست دارم. ولی از باطن و عاقبت هیچ‌کس خبر ندارم، حسابش با خداست و به‌نظر می‌رسد که چنین (پاک و قابل ستایش) باشد.

رسول‌اللهﷺ: إيّاكُم و المَدحَ؛ فإنّهُ الذَّبحُ.

پیامبر خداﷺ: از مدح و ستایش بپرهیزید، که آن سر بریدن است.

٣٢. الإمام‌الباقرؑ: إنّ المؤمنَ يُبتَلى بكُلِّ بَليَّةٍ و يَموتُ بكُلِّ مِيتَةٍ إلّا أنّهُ لا يَقتُلُ نفسَهُ.

امام‌باقرؑ: مؤمن به هر بلایی گرفتار می‌شود و با هر مرگی می‌میرد، اما خودکشی نمی‌کند.

أبو سعيدٍ الخُدريُّ: كُنّا نَخرُجُ في الغَزواتِ مُترافِقينَ تِسعَةً و عَشَرَةً، فَنُقَسِّمُ العَمَلَ، فيَقعُدُ بَعضَنا في الرَّحلِ، و بَعضُنا يَعمَلُ لأصحابِهِ يَصنَعُ طَعامَهُم و يَسقِي رِكابَهُم، و طائفةٌ تَذهَبُ إلَى النبيﷺ، فاتَّفَقَ في رِفقَتِنا رَجُلٌ يَعمَلُ عَمَلَ ثلاثَةِ نَفَرٍ: يَحتَطِبُ، و يَستَقي، و يَصنَعُ طَعامَنا. فَذُكِرَ ذلكَ للنبيﷺ فقالَ: ذلكَ رَجُلٌ مِن أهلِ النارِ، فَلَقِينا العَدُوَّ فَقاتَلناهُم فَأخَذَ الرجُلُ سَهماً فَقَتَلَ بهِ نفسَهُ، فقالَ النبيﷺ: أشهَدُ إنّي رسولُ‌اللهِ و عَبدُهُ.

ابوسعید خدری: ما در غزوات به‌صورت کاروان‌های نوزده نفری بیرون می‌رفتیم و کارها را میان خود تقسیم می‌کردیم. یکی در چادر می‌نشست و یکی برای یارانش کار می‌کرد، غذایشان را درست می‌کرد و شترانشان را آب می‌داد و عده‌ای هم پیش پیامبر می‌رفتند. اتفاقاً در کاروان ما مردی بود که کار سه نفر را می‌کرد: هیزم می‌کشید، آب می‌آورد و غذایمان را درست می‌کرد. این موضوع، به عرض پیامبرﷺ رسید. حضرت فرمود: او مردی دوزخی است. هنگامی‌که با دشمن روبه‌رو شدیم و به جنگ پرداختیم، آن مرد مجروح شد و تیری برداشت و خودش را با آن کشت. پیامبرﷺ فرمود: گواهی می‌دهم، که من رسول‌خداو بندهٔ او هستم.

٣٣. رسول‌اللهﷺ: لا يَنبَغي لِنَفسٍ مُؤمِنَةٍ تَرى مَن يَعصى اللهَ فلا تُنكِرُ عَلَيهِ.

پیامبرخداﷺ: هیچ انسانی مؤمنی را نشاید، که ببیند کسی نافرمانی خدا می‌کند و بر او خرده نگیرد.

٣٤. الإمامُ‌الكاظمؑ: مَن طَلَبَ هذا الرِّزقَ مِن حِلِّهِ لِيَعودَ بِهِ على نَفسِهِ و عِيالِهِ، كانَ كالمُجاهِدِ في سَبيلِ اللهِ، فإن غُلِبَ عَلَيهِ فلْيَستَدِنْ عَلَى اللهِ و على رَسولِهِﷺ ما يَقوتُ بِهِ عِيالَهُ، فإن ماتَ و لَم يَقضِهِ كانَ عَلَى الإمامِ قَضاؤهُ، فإن لَم يَقضِهِ كانَ عَلَيهِ وِزرُهُ.

امام‌کاظمؑ: هرکس این روزی را از راه حلال بطلبد تا آن را خرج خود و خانواده‌اش کند، مانند مجاهدِ در راه خداست. پس، اگر در پیکارِ زندگی مغلوب شد، به ضمانت خدا و رسول او، وام بگیرد و خوراک خانواده‌اش را تأمین کند و اگر پیش از آنکه بدهی خود را بپردازد از دنیا برود، امام (حاکم مسلمانان) موظف است آن را پرداخت کند و اگر پرداخت نکند، گناهش به گردن اوست.

٣٥. رسول‌اللهﷺ: اقرَؤوا القرآنَ وابكُوا، فإن لم تَبكُوا فَتَباكَوا، ليس مِنّا مَن لم يَتَغَنَّ بالقرآنِ.

رسول‌خداﷺ: قرآن را بخوانید و گریه کنید و اگر گریه‌تان نمی‌آید، خود را به گریه بزنید. از ما نیست کسی‌که قرآن را با آواز نخواند.

٣٦. الإمامُ‌الصادقؑ: إنّ للهِ تبارَكَ و تعالى بِقاعاً تُسَمَّى المُنتَقِمَةَ، فإذا أعطى اللهُ عَبداً مالاً ثُمّ لَم يُخرِجْ حَقَّ اللهِ عَزَّوجلَّ مِنهُ سَلَّطَ اللهُ عَلَيهِ بُقعَةً مِن تِلكَ البِقاعِ فأتلَفَ ذلكَ المالَ فيها ثُمّ ماتَ و تَرَكَها.

امام‌صادقؑ: خدای تبارک و تعالی را سرزمین‌هایی است به نام انتقام‌کش که هرگاه خداوند به بنده‌ای ثروتی دهد و او حق خدای عزوجل را از آن نپردازد، خداوند یکی از آن سرزمین‌ها را بر وی مسلط گرداند و او آن مال را در آنجا بر باد دهد و آن‌گاه بمیرد و آن را از خود باقی گذارد.

الإمامُ‌الصادقؑ ـ لمّا دخَلَ عَلَيهِ قَومٌ مِن أهلِ خُراسانَ فقالَ ابتِداءً ـ: مَن جَمَعَ مالاً مِن مَهاوِشَ أذهَبَهُ اللهُ في نَهابِرَ، فقالوا: جُعِلنا فِداكَ، لا نَفهَمُ هذا الكلامَ، فقالَؑ: «از باد آید بدم بشود».

عده‌ای از مردم خراسان خدمت امام‌صادقرسیدند. حضرت بی‌مقدمه فرمود: هرکس مالی را از «مهاوِش» به‌دست آورد، خداوند آن را در «نهابِر» از بین ببرد. عرض کردند: فدایت شویم، این جمله را نمی‌فهمیم. حضرت فرمود: «از باد آید به دَم بشود» (باد آورده را باد ببرد).

٣٧. رسول‌اللهﷺ: مَن تَفَقَّهَ في دِينِ اللهِ كَفاهُ اللهُ هَمَّهُ و رَزَقَهُ مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ.

پیامبرخداﷺ: هر که در راه آموختن و فهمیدن دین خدا بکوشد، خداوند خواهش و روزی او را، جایی که گمانش را هم نمی‌برد، تأمین کند.

٣٨. الإمامُ‌الصادقؑ: إنَّ بني إسرائيلَ أتَوا موسىؑ فَسَأَلُوهُ أن يَسأَلَ اللهَ عَزَّوجلَّ أن يُمطِرَ السماءَ عَلَيهِم إذا أرادُوا و يَحبِسَها إذا أرادوا، فَسَأَلَ اللهَ عَزَّوجلَّ ذلكَ لَهُم، فقالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: ذلكَ لَهُم يا موسى، فأخبَرَهُم موسى فَحَرَثوا و لم يَترُكوا شيئاً إلّا زَرَعوهُ ثُمّ استَنزَلُوا المَطَرَ على إرادَتِهِم و حَبَسُوهُ على إرادَتِهِم، فصارَت زُرُوعُهُم كأنّها الجِبالُ و الآجامُ، ثُمّ حَصَدُوا و داسُوا و ذَرُّوا فلم يَجِدُوا شيئاً! فَضَجُّوا إلى موسىؑ و قالوا: إنّما سألناكَ أن تسألَ اللهَ أن يُمطِرَ السماءَ عَلَينا إذا أرَدنا فأجابَنا ثُمّ صَيَّرَها عَلَينا ضَرراً! فقالَ: يا رَبِّ، إنَّ بني إسرائيلَ ضَجُّوا ممّا صَنَعتَ بِهِم، فقالَ: ومِمَّ ذاكَ يا موسى؟! قالَ: سَأَلُوني أن أسألَكَ أن تُمطِرَ السماءَ إذا أرادُوا و تَحبِسَها إذا أرادُوا فَأَجَبتَهُم ثُمّ صَيَّرتَها عَلَيهِم ضَرراً! فقالَ: يا موسى، أنا كنتُ المُقَدِّرَ لِبَني إسرائيلَ فلم يَرضَوا بتَقديري فَأَجَبتُهُم إلى إرادَتِهِم فكانَ ما رَأَيتَ!

بنی‌اسرائیل نزد موسیؑ آمدند و از او خواهش کردند تا از خدای عزوجل بخواهد که هرگاه بخواهند باران بیاید و هرگاه بخواهند باران بند آید. موسی از خدای عزوجل برای بنی‌اسرائیل چنین خواهش کرد. خداوند عزوجل فرمود: ای موسی، خواست آن‌ها را پذیرفتم. موسی این خبر را به آنان داد. بنی‌اسرائیل زمین را کشتند و جایی خالی باقی نگذاشتند. سپس هرگاه خواستند باران بارید و هرگاه خواستند بند آمد. پس، زراعت‌هایشان چون کوه‌ها و تپه‌ها گشت. وقتی زراعت خویش را درویدند و خرمن‌ها را کوبیدند و

چک زدند دانه‌ای نیافتند! پس به موسی‌ﷺ شکایت بردند و گفتند: ما از تو خواستیم که از خداوند بخواهی تا آسمان بنا به خواست ما ببارد و خدا هم پذیرفت، اما آن را به زیان ما تبدیل کرد! موسی عرض کرد: پروردگارا! بنی‌اسرائیل از کاری که با آن‌ها کرده‌ای می‌نالند. خدا فرمود: از بهر چه ای موسی می‌نالند؟ عرض کرد: آن‌ها از من خواستند که از تو خواهش کنم تا هرگاه خواستند آسمان ببارد و هرگاه خواستند از باریدن باز ایستد و تو خواست ایشان را پذیرفتی و آن‌گاه بارش آسمان را به زیان آن‌ها تبدیل کردی! خداوند فرمود: ای موسی! مقدّرکنندهٔ بنی‌اسرائیل من بودم اما آن‌ها به تقدیر من رضایت ندادند و این را به خواست خودشان واگذاشتم و آن شد که دیدی.

٣٩. رسول‌اللهﷺ: ألا لا يَمنَعَنَّ أحَدَكُم هَيبَةُ النّاسِ أن يُقولَ الحَقَّ إذا رَآهُ أن يَذَّكَّرَ بِعِظَمِ اللهِ، لا يُقَرِّبُ مِن أجَلٍ و لا يُبعِدُ مِن رِزقٍ.

پیامبرخداﷺ: هان! مبادا ترس از مردم مانع از آن شود که فردی از شما حق را ببیند و نگوید. (که حق‌گویی) نه اجلی را نزدیک می‌کند و نه روزیی را دور می‌گرداند.

رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ لِأيُّوبَ: أتَدری ما كانَ جُرمُکَ إلَيَّ حتّى ابتَلَيتُکَ؟ قالَ: [لا] يا رَبِّ، قالَ: لِأنَّکَ دَخَلتَ عَلى فِرعَونَ فادَّهَنتَ بِكَلِمَتَينِ.

پیامبرخداﷺ: خدای عزوجل به ایوب فرمود: آیا می‌دانی گناه تو نزد من چه بود که گرفتارت ساختم؟ عرض کرد: پروردگارا، نه. فرمود: زیرا تو نزد فرعون رفتی و دو کلمه به چرب‌زبانی سخن گفتی.

٤٠. جَبرئيلُ‌ﷺ ـ للنَّبيﷺ ـ فقلتُ: و ما التَّوكُّلُ علَى اللهِ عَزَّوجلَّ؟ فقالَ: العِلمُ بأنَّ المَخلوقَ لا يَضُرُّ و لا يَنفَعُ و لا يُعطي و لا يَمنَعُ، واستِعمالُ اليَأسِ مِنَ الخَلقِ... .

جبرئیل ـ به پیامبرﷺ ـ: ای رسول‌خدا، خداوند تبارک و تعالی مرا با هدیه‌ای سوی تو فرستاده است که قبل از تو آن را به هیچ‌کس نداده است. رسول‌خداﷺ فرمود: گفتم: آن چیست؟ جبرئیل گفت: شکیبایی و بهتر از آن. گفتم: آن دیگر چیست؟ گفت: خرسندی و بهتر از آن. گفتم آن چیست؟ گفت: زهد و بهتر از آن. گفتم: آن چیست؟ گفت: اخلاص و بهتر از آن. گفتم: آن چیست؟ گفت: یقین و بهتر از آن. گفتم: آن چیست؟ جبرئیل گفت: پلکان آن توکل بر خدای عزوجل است. گفتم: توکل بر خدای عزوجل چیست؟ گفت: دانستن این نکته که مخلوق نه (می‌تواند) زیانی بزند نه سودی برساند و چشم امید برکندن از مردم... .

چهل حدیث ٦٩

١. رسول‌الله ﷺ: مَن تَمَنّی شَیئاً و هُو لِلّهِ عَزّوجلَّ رِضاً لم یَخْرُجْ مِن الدّنیا حتّی یُعْطاهُ.
پیامبر خدا ﷺ: هرکه چیزی را آرزو کند و آن چیز مورد رضای خدای عزّ و جلّ باشد، از دنیا نرود تا آنکه خداوند بدو عطا فرماید.

٢. عن عمرو بن حُرَیث قال: قال أبو عبدالله علیه السلام: «الطِّیَرَةُ علی ما تَجعَلُها إن هَوَّنتَها تَهَوَّنَت، و إن شَدَّدتَها تَشَدَّدَت، و إن لم تَجعَلْها شَیئاً لم تَکُن شیئاً».
امام‌صادق علیه السلام: فال بد همان قدر اثر دارد که تو باور کنی. اگر آنرا به چیزی نگرفتی چیزی نیست و اگر آنرا جدی گرفتی جدی میشود.

٣. المحاسن، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ علیه السلام لَا یَکُونُ شَیءٌ فِي الْأَرْضِ وَ لَا فِي السَّمَاءِ إِلَّا بِهَذِهِ الْخِصَالِ السَّبْعَةِ بِمَشِیَّةٍ وَ إِرَادَةٍ وَ قَدَرٍ وَ قَضَاءٍ وَ إِذْنٍ وَ کِتَابٍ وَ أَجَلٍ فَمَنْ زَعَمَ أَنَّهُ یُقَدِّرُ عَلَی نَقْصِ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ فَقَدْ کَفَرَ.
امام‌باقر علیه السلام: چیزی در زمین یا آسمان بوجود نمیآید جز با این هفت مرحله: مشیت، اراده، قدر، قضاء، اذن، کتاب، اجل. هیچ کدام از این مراحل نمی‌توانند نباشند.

٤. الإمامُ علي علیه السلام: دَارِ النّاسَ تَأمَنْ غوائلَهُم.
امام‌علی علیه السلام: با مردم مدارا کن، تا از گزندهایشان ایمن شوی و از نیرنگ‌هایشان سالم مانی.

٥. الإمامُ علي علیه السلام: لا تَقولَنَّ ما یَسُوؤکَ جَوابُهُ.
امام‌علی علیه السلام: هرگز سخنی را که از جوابش ناراحت می‌شوی، مگوی.

٦. الإمامُ علي علیه السلام: الدنیا لِمَن تَرَکَها و الآخرةُ لِمَن طَلَبَها.
امام‌علی علیه السلام: دنیا از آن کسی است که آن را رها کند و آخرت برای کسی است که آن را بجوید.

٧. الإمام‌الصادق علیه السلام: مَن تَقَدَّمَ في الدُّعاءِ استُجیبَ لَهُ إذا نَزَلَ بِهِ البَلاءُ، و قالَتِ المَلائکَةُ: صَوْتٌ مَعروفٌ، وَلَم یُحجَبْ عَنِ السَّماءِ، وَ مَن لَم یَتَقَدَّمْ في الدُّعاءِ لَم یُستَجَبْ لَهُ إذا نَزَلَ بِهِ البَلاءُ وَ قالَتِ المَلائکَةُ: إنَّ ذَا الصَّوتَ لا نَعرِفُهُ.
امام‌صادق علیه السلام: کسی‌که در دعاکردن پیش‌دستی کند (همیشه دعا کند نه فقط موقع بلا و گرفتاری)، هرگاه بلا بر او نازل شود دعایش اجابت گردد و فرشتگان گویند: صدایی آشناست و از آسمان (درگاه خدا) پوشیده نماند. اما کسی‌که در دعاکردن پیش‌دستی نکند، چون بلا به او رسد دعایش مستجاب نشود و فرشتگان گویند: ما این صدا را نمی‌شناسیم.

٨. الإمام‌الباقر علیه السلام ـ في قولِهِ تعالی: «إلّا المُستَضعَفِین...» ـ: هُو الذي لایَستَطیعُ الکُفرَ فَیَکفُرَ و لایَهتَدِي سَبیلَ الإیمانِ فَیُؤمِنَ، و الصِّبیانُ، و مَن کانَ مِن الرِّجالِ و النِّساءِ علی مِثلِ عُقولِ الصِّبیانِ مَرفوعٌ عَنهُمُ القَلَمُ.
امام‌باقر علیه السلام: دربارهٔ آیهٔ «مگر آن مردان و زنان و کودکان مستضعف...»، فرمود: مستضعف کسی است که نه توان کافرشدن را دارد و نه راه ایمان را پیدا می‌کند تا مؤمن شود. از کودکان و مردان و زنانی که عقل و فکرشان به اندازه کودکان است، تکلیف برداشته شده است.
الإمام‌الصادق علیه السلام: مَن لَم یَکُن مِن أهلِ القِبلَةِ ناصِباً فهُو مُستضعَفٌ.
امام‌صادق علیه السلام: هریک از اهل قبله که ناصبی نباشد، مستضعف است.
الإمامُ‌الکاظم علیه السلام: الضَّعیفُ لَم یَعرِفِ الاختِلافَ.
امام‌کاظم علیه السلام: ضعیف کسی است که حجت به او نرسیده و اختلاف را نمی‌شناسد.
الإمام‌الباقر علیه السلام ـ لمّا سُئلَ عن المُستَضعَفینَ ـ: البَلْهاءُ في خِدرِها، والخادِمُ تقولُ لَها: صَلِّي فَتُصَلِّي لاتَدرِي إلّا ما قُلتَ لَها.
امام‌باقر علیه السلام: در پاسخ به سؤال از مستضعفان، فرمود: زن کم‌عقل پرده‌نشین و کلفتی که به او می‌گویی: نماز بخوان و نماز می‌خواند و جز حرفی که تو به او زده‌ای چیز دیگری نمی‌فهمد و بنده‌ای که او را برای فروش از این شهر به آن شهر می‌برند و جز آنچه تو به او می‌گویی هیچ نمی‌فهمد و پیرمرد سالخوردهٔ رو به موت و کودک خردسال. این‌ها مستضعند. اما یک مرد گردن‌کلفت اهل حرف و بحث و جدل که از پس خرید و فروش به خوبی برمی‌آید و نمی‌توانی در چیزی مغبونش کنی، آیا به چنین کسی مستضعف می‌گویی؟ نه، هرگز.

٩. الإمامُ علي علیه السلام: لَو کانَ لِي وادِیانِ یَسیلانِ ذَهَباً و فِضَّةً ما أهدَیتُ إلَی الکَعبَةِ شَیئاً؛ لأنَّهُ یَصیرُ إلَی الحَجَبَةِ دُونَ المَساکینِ.
امام‌علی علیه السلام: اگر حتی دو رودخانهٔ جاری از زر و سیم داشته باشم، کمترین چیزی به کعبه هدیه نمی‌کنم؛ چون نصیب حاجبان می‌شود نه مستمندان.

١٠. الإمامُعليعليه‌السلام: إذا كانَ في رَجُلٍ خَلّةٌ رائقَةٌ فانْتَظِروا أخَواتِها.
امام‌علی‌علیه‌السلام: اگر در وجود کسی خصلتی پسندیده باشد انتظار خصلت‌های پسندیدهٔ دیگری را نیز در او داشته باشید.

١١. الإمامالصادقعليه‌السلام: لاتَدَعْ قِيامَ الليلِ، فإنَّ المَغبونَ مَن غُبِنَ قِيامَ الليلِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: شب زنده‌داری را فرو مگذار؛ زیرا بازنده کسی است که شب زنده‌داری را ببازد.
الإمامالصادقعليه‌السلام: إنّي لَأمقُتُ الرَّجُلَ يَستَيقِظُ مَن الليلِ فلا يَقومُ يُبادِرُ بالصَّلاةِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: من نفرت دارم از مردی که نیمه‌های شب از خواب بیدار می‌شود، اما به نماز مبادرت نمیکند.

١٢. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام لَا رَاحَةَ لِمُؤْمِنٍ عَلَى الْحَقِيقَةِ إِلَّا عِنْدَ لِقَاءِ اللَّهِ وَ مَا سِوَى ذَلِكَ فَفِي أَرْبَعَةِ أَشْيَاءَ صَمْتٍ تَعْرِفُ بِهِ حَالَ قَلْبِكَ وَ نَفْسِكَ فِيمَا يَكُونُ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ بَارِيكَ وَ خَلْوَةٍ تَنْجُو بِهَا مِنْ آفَاتِ الزَّمَانِ ظَاهِراً وَ بَاطِناً وَ جُوعٍ تُمِيتُ بِهِ الشَّهَوَاتِ وَ الْوَسْوَاسَ وَ الْوَسَاوِسَ وَ سَهَرٍ تُنَوِّرُ بِهِ قَلْبَكَ وَ تُنَقِّي بِهِ طَبْعَكَ وَ تُزَكِّي بِهِ رُوحَكَ ...
امام‌صادق‌علیه‌السلام: در واقع راحتی برای مؤمن نیست جز با لقاء خداوند و جز این راحتی فقط در چهار چیز متصور است: سکوتی که به خود بپردازی و خلوتی که از آفات زمانه برهی و گرسنگی که شهوات و وساوس را به آن بمیرانی و شب زنده داری که دلت را به آن نورانی و طبعت را به آن پاک و روحت را تزکیه سازی.

١٣. الإمامُالكاظمعليه‌السلام: يا مَعشَرَ الشّيعَةِ، لا تُذِلُّوا رِقابَكُم بِتَركِ طاعَةِ سُلطانِكُم، فإن كانَ عادلاً فاسألوا اللهَ إبقاءَهُ، و إن كانَ جائراً فاسألُوا اللهَ إصلاحَهُ.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: ای جماعت شیعه! با ترک اطاعت از سلطانتان خود را به خواری نیندازید، اگر عادل بود بقای او را از خداوند بخواهید و اگر ستمگر بود از خداوند بخواهید او را اصلاح گرداند.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: قالَ اللهُ جلّ جلالُهُ: لا تَشغَلُوا أنفُسَكُم بِسَبِّ المُلُوكِ، تُوبُوا إلَيَّ أعطِفْ قُلوبَهُم عَلَيكُم.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند جل‌جلاله می‌فرماید: خود را به ناسزاگویی از شاهان سرگرم نکنید. به درگاه من توبه کنید تا دل‌های آن‌ها را به شما مهربان کنم.

١٤. عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّصلی‌الله‌علیه‌وآله يَقُولُ لِأَصْحَابِهِ يَوْماً مَا آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ مَنْ بَاتَ شَبْعَاناً وَ جَارُهُ جَائِعٌ.
امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: ازرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله شنیدم که روزی به اصحابش گفت: به خدا و روز قیامت ایمان نیاورده کسی که سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.

١٥. الإختصاص، قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُزِيلَ مِنْ عَبْدٍ نِعْمَةً كَانَ أَوَّلُ مَا يُغَيِّرُ مِنْهُ عَقْلَهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدا اگر بخواهد نعمتی را از کسی زایل کند اولین چیزی که در او تغییر میدهد عقل اوست.
قَالَعليه‌السلام وَ الْكَمَالُ فِي الْعَقْلِ وَ لَا يَزَالُ الْعَقْلُ وَ الْحُمْقُ يَتَغَالَبَانِ عَلَى الرَّجُلِ إِلَى ثَمَانِيَ عَشْرَةَ سَنَةً فَإِذَا بَلَغَهَا غَلَبَ عَلَيْهِ أَكْثَرُهُمَا فِيهِ.
امامعليه‌السلام: کمال در عقل است و عقل و احمقی پیوسته در کسی غلبه میکنند تا هجده ساله شود از آن پس هرکدام ماند همان است.
المحاسن، بَعْضُ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ قَالَ قَالَعليه‌السلام الْعَاقِلُ لَا يُحَدِّثُ مَنْ يَخَافُ تَكْذِيبَهُ وَ لَا يَسْأَلُ مَنْ يَخَافُ مَنْعَهُ وَ لَا يُقْدِمُ عَلَى مَا يَخَافُ الْعُذْرَ مِنْهُ وَ لَا يَرْجُو مَنْ لَا يُوثَقُ بِرَجَائِهِ.
امامعليه‌السلام: عاقل چیزی را که بترسد تکذیبش کنند نمیگوید و چیزی را که بترسند به او ندهند نخواهد و کاری را که باید از آن عذر خواست نمیکند و به کسی که امید بستن نشاید امید نبندد.

١٦. الامام‌علی‌علیه‌السلام ـ فی وَصيَّتِهِ لِلحَسَنِ و الحُسينِعليه‌السلام لَمّا ضَرَبَهُ ابنُ مُلجَمٍ لَعنَهُ اللهُ ـ: أُوصِيكُما و جَميعَ و طِلدی و أهلی و مَن بَلَغَهُ كِتابی بتَقوَى اللهِ و نَظمِ أمرِكُم.
امام‌علی‌علیه‌السلام ـ در وصیتی که پس از ضربت‌خوردن به دست ابن‌ملجم لعنه‌الله، به حسن و حسین‌علیه‌السلام کرد ـ: شما و همهٔ فرزندان و کسانم و هرکه را نوشته‌ام به او رسد، به تقوای خدا و نظم‌داشتن در کارتان سفارش می‌کنم. (مقصود از نظم عدم پراکندگی و همت واحد داشتن است نه تنظیم کار با زمان).

١٧. الامام‌علی‌علیه‌السلام: أبذُل لِصَديقِكَ نُصحَكَ، و لِمَعارِفِكَ مَعونَتَكَ، و لِكافَّةِ النّاسِ بِشرَكَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: به دوست خود خیرخواهی و یکرنگیت را ببخش و به آشنایان خود یاریت را و به عموم مردم خوشرویت را.
الامام‌علی‌علیه‌السلام: اِصحَبِ السُّلطانَ بِالحَذَرِ، والصَّديقَ بِالتّواضُعِ والبِشرِ، والعَدُوَّ بِما تَقومُ بِهِ عَلَيهِ حُجَّتُكَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: با سلطان محتاطانه آمیزش کن و با دوستان به فروتنی و خوشرویی و با دشمن به گونه‌ای که حجت تو بر او تمام شود (و بهانه و دستاویزی برای دشمنی او باقی نماند).

۱۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لِلمفضَّلِ ـ: إذا رَأيتَ بينَ‌اثنَينِ مِن شِيعَتِنا مُنازَعَةً فافتَدِها مِن مالي.
امام‌صادق‌علیه‌السلام به مفضل فرمود: هرگاه میان دو نفر از شیعیان ما کشمکشی دیدی از مال من غرامت بده (یعنی با پرداخت وجه مورد اختلاف، میان آنان اصلاح کن).

۱۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ فُلاناً ـ رجُلٌ سَمّاهُ ـ قالَ: إنّي كُنتُ زاهِداً في الوَلَدِ حتّى وَقَفتُ بِعَرَفَةَ، فإذا إلى جانِبي غُلامٌ شابٌّ يَدعو و يَبكي و يَقولُ: يا ربِّ والِدَيَّ والِدَيَّ، فَرَغَّبَني في الوَلَدِ حِينَ سَمِعتُ ذلكَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: فلانی ـ حضرت نام این مرد را برد ـ گفت: من علاقه‌ای به داشتن فرزند نداشتم تا اینکه روزی در عرفه جوانی را در کنار خود دیدم که دعا می‌کرد و می‌گریست و می‌گفت: خدایا، پدر و مادرم، پدر و مادرم. از آن موقع که این را شنیدم به داشتن فرزند علاقه‌مند شدم.

۲۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أصنافٌ لا يُستَجابُ لَهُم، مِنهُم مَن أدانَ رَجُلاً دَيناً إلى أجَلٍ فلَم يَكتُبْ عليهِ كِتاباً و لَم يُشهِدْ عليهِ شُهُوداً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: چند گروه‌اند که دعایشان مستجاب نمی‌شود از جمله کسی‌که وام مدت‌دار به کسی بدهد اما آن را یادداشت نکند یا چند گواه نگیرد.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن ذَهَبَ حَقُّهُ عَلى غَيرِ بَيِّنَةٍ لَم يُؤجَرْ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسی‌که به دلیل‌نداشتن گواه حقش ضایع شود مأجور نیست.

۲۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا تَدومُ النِّعَمِ إلّا بعدَ ثَلاثٍ (إلّا بثَلاثٍ): مَعرِفَةٌ بما يَلزَمُ للهِ سبحانَهُ فيها، و أداءُ شُكرِها، التَّعَبُ فيها.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: نعمت‌ها نپایند مگر بعد از سه کار: شناخت جایگاه شایستهٔ خداوند در نعمت‌ها، گزاردن شکر آن‌ها و رنج و زحمت‌کشیدن در آن‌ها.

۲۲. فَقالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَعْفُورٍ مَا حَدُّ الْكِبْرِ قَالَ‌علیه‌السلام الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَى نَفْسِهِ إِذَا لَبِسَ الثَّوْبَ الْحَسَنَ يَشْتَهِي أَنْ يُرَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ‌علیه‌السلام بَلِ الْإِنْسانُ عَلى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ.
امام‌علیه‌السلام راجع به کمترین حد کبر فرمود: اینکه کسی دوست داشته باشد لباس زیباش دیده شود. سپس فرمود: انسان خودش بهتر میداند کی تکبر در او پیدا شده.

۲۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الطابَعُ مُعَلَّقٌ بِقائمَةِ العَرشِ، فإذا انتُهِكَتِ الحُرمَةُ و عُمِلَ بالمَعاصي واجْتُرِئَ علَى اللهِ بَعَثَ اللهَ الطابَعَ فَيَطبَعُ اللهُ على قَلبِهِ فلا يَعقِلُ بعدَ ذلكَ شيئاً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مُهرزن، به ستون عرش آویزان است و هرگاه حرمتی شکسته شود و به گناهان عمل گردد و به خدا گستاخی شود، خداوند مُهرزن را می‌فرستد و این‌سان خدا بر دل چنین شخصی مهر می‌زند و زان پس دیگر چیزی را نمی‌فهمد.

۲٤. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مُدْمِنُ الخَمرِ يَلْقى اللهَ عزّوجلّ حِينَ يَلْقاهُ كعابِدِ وَثَن. فَقالَ حجرُ بنُ عَدِيّ: يا أميرَالمؤمنينَ ما المُدْمِنُ؟ قالَ: الّذي إذا وَجَدَها شَرِبَها.
امام‌علی‌علیه‌السلام: دائم‌الخمر همچون بت‌پرست خدا را دیدار خواهد کرد. به آن حضرت عرض شد: دائم‌الخمر کیست؟ فرمود: کسی‌که هرگاه شراب بیابد بنوشد.
الإمامُ‌الكاظم‌علیه‌السلام: إنّ اللهَ عزّوجلّ لم يُحَرِّمِ الخَمرَ لاسْمِها، ولكنّهُ حَرّمَها لعاقِبَتِها؛ فما كانَ عاقِبَتُهُ عاقِبَةَ الخَمرِ فهُو خَمرٌ.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: خداوند شراب را به‌خاطر نامش حرام نکرده بلکه به‌سبب پیامدهای آن حرامش کرده است. پس، هر چیزی که پیامدهای شراب را داشته باشد آن نیز شراب است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مُدْمِنُ الزِّنَا وَ السَّرَقِ وَ الشُّرْبِ كَعَابِدِ وَثَن.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسی که به زنا و دزدی و شرابخواری معتاد باشد، مانند بت‌پرست است.

۲۵. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ مَلَكَ المَوتِ يُدفَعُ إلَيهِ الصَّكُّ بِقَبضِ رُوحِ العَبدِ، فَيَتَصَدَّقُ فيقالُ لَهُ: رُدَّ عليهِ الصَّكَّ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: بیمارانتان را با صدقه درمان کنید، چه می‌شود که هریک از شما قوت روزانهٔ خود را صدقه دهد؟ گاه سند قبض روح بنده به ملک‌الموت داده می‌شود، اما آن بنده صدقه می‌دهد و درنتیجه، به ملک‌الموت گفته می‌شود: سند را برگردان.

۲٦. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن عَرَفَ اللهَ تَوَحَّدَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هر که خدا را شناخت، تنها شد.

۲۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أكرَمُ ما يَكونُ العَبدُ إلَى اللهِ أن يطلُبَ دِرهَماً فلا يَقدِرَ عليهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: گرامی‌ترین حالت بنده نزد خدا، وقتی است که درهمی بجوید و به‌دست نیاورد. عبدالله‌بن‌سنان می‌گوید: زمانی‌که امام‌صادق‌علیه‌السلام این سخن را فرمود، من یکصد هزار (درهم) داشتم ولی امروز یک درهم ندارم.

۲۸. قَالَ‌ﷺ لَا يَحْزَنْ أَحَدُكُمْ أَنْ تُرْفَعَ عَنْهُ الرُّؤْيَا فَإِنَّهُ إِذَا رَسَخَ فِي الْعِلْمِ رُفِعَتْ عَنْهُ الرُّؤْيَا ...

امام‌علیه‌السلام: وقتی کسی بگونه‌ای شد که دیگر رویا نمیدید ناراحت نشود زیرا وقتی کسی در علم راسخ شود رویا از او برداشته میشود.

۲۹. قالَ الصّادقُ‌علیه‌السلام: و رُبَّما أقَمتَ نفسَکَ علَی العِبادَةِ مُتَکَلِّفاً و اللهُ يُريدِ الإخلاصَ. و رُبّما تَدعو اللهَ و أنتَ تَدعُو سِواهُ. و رُبّما حَسِبتَ أنّکَ ناصِحٌ لِلخَلقِ و أنتَ تُرِيدُهُم لنفسِکَ أن يَمِيلُوا إلَيکَ.

مصباح‌الشریعه: امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: گاه خودت را در عبادت به زحمت می‌اندازی، درصورتی‌که خداوند خواستار اخلاص است. گاه باشد که به ظاهر خدا را بخوانی، اما درواقع دیگری را می‌خوانی. گاه به گمان خودت مردم را نصیحت و خیرخواهی می‌کنی، اما درواقع غرض تو جلب توجه و متمایل‌کردن آنان به‌سوی خودت می‌باشد.

۳۰. رسول‌الله‌ﷺ: إنّ عيسَى بنَ مَريمَ كانَ يَمشي علَى الماءِ، ولَو زادَ يَقيناً لَمَشي في الهَواءِ.

پیامبر خداﷺ: عیسی‌بن‌مریم روی آب راه می‌رفت و اگر یقین بیشتری داشت، در هوا نیز راه می‌رفت.

۳۱. لَمّا ماتَ عُثمانُ بنُ مَظعونٍ‌رضی‌الله‌عنه قلتُ: رحمةُ اللهِ علَيکَ أبا السّائبِ، شَهادَتي علَيکَ لَقَد أكرَمَکَ اللهُ. قالَ رسولُ‌الله‌ﷺ: و ما يُدريکَ أنّ اللهَ أكرَمَهُ؟! واللهِ، ما أدري و أنا رسولُ‌اللهما يُفعَلُ بِي و لا بِكُم. قالت أمُّ العلاءِ: فوَاللهِ، ما أُزَكّي بَعدَهُ أحَداً.

اُمّ‌العلاء: وقتی عثمان‌بن‌مظعون‌رضی‌الله‌عنه مرد، من گفتم: رحمت خدا بر تو ای ابوالسائب، گواهی می‌دهم که خداوند تو را گرامی داشته است. رسول‌خداﷺ فرمود: از کجا می‌دانی که خدا او را گرامی داشته است؟ یقین پروردگارش به او رسید (مرگ به سراغش آمد) و من برایش امید خیر و خوبی دارم. به خدا قسم من که رسول‌خداهستم نمی‌دانم خداوند با من و با شما چه خواهد کرد. امّ‌العلاء گفت: به خدا قسم بعد از او هیچ‌کس را به پاکی نخواهم ستود.

۳۲. الإمامُ‌الكاظمِ‌علیه‌السلام ـ لَمّا سَألَهُ إسحاقُ بنُ عَمّارٍ عن طَرحِ الحَملِ بشُربِ الدَّواءِ مَخافَةَ الحَبَلِ ـ: لا، فقلتُ: إنّما هُو نُطفَةٌ، قال: إنّ أوّلَ ما يُخلَقُ نُطفَةٌ.

اسحاق‌بن‌عمار از امام‌کاظم‌علیه‌السلام دربارهٔ زنی که از ترس حاملگی، برای سقط جنین خود دارو می‌خورد، سؤال کرد. حضرت فرمود: جایز نیست. عرض کردم: هنوز در مرحلهٔ نطفه است. فرمود: نقطه شروع خلقت (جنین) نطفه است.

۳۳. الإمامُ الحسينُ‌علیه‌السلام: كانَ يُقالُ: لا تَحِلُّ لِعَينٍ مُؤمِنَةٍ تَرَى اللهِ يُعصى فتَطرِفُ حتّى يُغَيِّرَهُ.

امام حسین‌علیه‌السلام: گفته می‌شد: بر هیچ چشم مؤمن به خدا روا نیست که ببیند خدا نافرمانی می‌شود و خود را فرو بندد مگر آن وضع را تغییر دهد.

۳٤. رسول‌الله‌ﷺ: و مَن باتَ كالّاً مِن عَمَلِهِ باتَ مَغفوراً لَهُ.

پیامبر خداﷺ: بنده، هیچ غذایی نخورد که نزد خدای متعال محبوب‌تر از دسترنج او باشد. هرکه شب را با تنی خسته از کار بخوابد، آمرزیده شود.

الحسنُ بنُ عليِّ‌بنِ أبي حَمزةَ عن أبيهِ: رأيتُ أباالحسن‌علیه‌السلام يَعمَلُ في أرضٍ لَهُ و قَد استَنقَعَت قَدَماهُ في العَرَقِ، فقلتُ لَهُ: جُعِلتُ فِداکَ، أينَ الرِّجالُ؟! فقال: يا عليُّ عَمِلَ باليَدِ مَن هُو خَيرٌ مِنّي و مِن أبي في أرضِهِ، فقلتُ لَهُ: مَن هُو؟ فقال: رسولُ‌اللهﷺ.

حسن‌بن‌علی‌بن‌ابی‌حمزه از پدرش: ابوالحسن (موسی‌بن‌جعفر)علیه‌السلام را دیدم که در زمین خود کار می‌کرد و پاهایش غرق عرق شده بود. عرض کردم: فدایت شوم، مردها (کارگران) کجا هستند؟ فرمود: ای علی! کسی‌که از من و پدرم بهتر بود، با دست خود در زمینش کار می‌کرد. پرسیدم: او کیست؟ فرمود: رسول‌خداﷺ و امیرالمؤمنین و پدرانم، همگی، با دست‌های خود کار می‌کردند. این کار همهٔ پیامبران و فرستادگان و بندگان شایسته (خداوند)، است.

الفَضلُ بنُ أبي قُرَّةَ: دَخَلنا علی أبي عبدِاللهِ‌علیه‌السلام و هُو يَعمَلُ في حائطٍ لَهُ، فقُلنا: جَعَلَنا اللهُ فِداکَ، دَعْنا نَعمَلْ لکَ أو تَعمَلْهُ الغِلمانُ، قالَ: لا، دَعُوني فإنّي أشتَهي أن يَرانيَ اللهُ عَزّوجلّ أعمَلُ بِيَدي و أطلُبُ الحلالَ في أذى نَفسِي.

فضل‌بن‌ابی‌قرّه: بر حضرت صادق‌علیه‌السلام وارد شدیم، درحالی‌که در باغ خود مشغول کارکردن بود. عرض کردیم: خدا ما را فدای شما کند، اجازه دهید ما برای شما کار کنیم یا غلامان کار را انجام دهند. حضرت فرمود: نه، مرا به حال خود بگذارید؛ چون دوست دارم خدای‌عزّوجلّ مرا ببیند که با دست خودم کار می‌کنم و با رنج خود، روزی حلال به‌دست می‌آورم.

٣٥. رسول‌اللهﷺ: **ألا مَن اشتاقَ إلَى اللهِ فَليَستَمِعْ كلامَ اللهِ.**
پیامبر خداﷺ: هان! هر که مشتاق خداست، پس، به کلام خدا گوش دهد.

٣٦. الإمام‌الصادقؑ ـ لمّا سُئلَ عنِ الاستِدراجِ ـ: **هُو العَبدُ يُذنِبَ الذَّنبَ، فيُملى لَهُ و يُجَدَّدُ لَهُ عِندَها النِّعَمُ، فتُلهيهِ عنِ الاستِغفارِ مِن الذُّنوبِ.**
در پاسخ به سؤال از معنای استدراج ـ: معنایش این است که بنده گناه کند و خداوند به او مهلت دهد و با وجود گناه باز به او نعمت دهد تا این نعمت او را از طلب آمرزش برای آن گناه باز دارد. چنین شخصی بی‌آنکه بفهمد تدریجاً به خشم و عذاب خدا نزدیک شده است.

٣٧. رسول‌اللهﷺ: **مَكتوبٌ فی الكِتابِ الأوّلِ: يَابنَ آدَمَ، عَلِّم مَجّاناً كَما عُلِّمتَ مَجّاناً.**
پیامبرخداﷺ: در نخستین کتاب نوشته شده است: ای پسر آدم! به رایگان آموزش ده؛ همچنانکه به رایگان آموزش داده شدی.
رسول‌اللهﷺ: **مَن أكَلَ بِالعِلمِ طَمَسَ اللهُ عَلى وَجهِه.**
پیامبرخداﷺ: هر که به وسیلهٔ دانش (دینی) ارتزاق کند خداوند چهره‌اش را مسخ کند.

٣٨. رسول‌اللهﷺ: **مَنِ ابتَغي القَضاءَ و سَألَ فيهِ الشُّفَعاءَ وُكِلَ إلى نفسِهِ، و مَن اُكرِهَ علَيهِ أنزَلَ اللهُ علَيهِ مَلَكاً يُسَدِّدُهُ.**
پیامبر خداﷺ: هرکه جویای منصب قضاوت باشد و برای رسیدن به آن متوسل به این و آن شود، خداوند او را به خودش واگذارد و هرکه مجبور به پذیرفتن آن شود، خداوند فرشته‌ای بر او فرو فرستد که استوارش بدارد.
الإمام‌الصادقؑ: **إنَّ رسول‌اللهﷺ نَهى أن يَتَعَرَّضَ أحَدٌ لِلإمارةِ و الحُكمِ بينَ الناسِ، و قالَ: مَن سَألَ الإمارَةَ لم يُعَنْ علَيها و وُكِلَ إلَيها، و مَن أتَتهُ مِن غيرِ مَسألَةٍ اُعِينَ علَيها.**
امام‌صادقؑ: رسول‌خداﷺ نهی فرمود از اینکه کسی داوطلب امارت و داوری میان مردم شود و فرمود: هرکه خواهان امارت شود، خداوند در کار امارت یاریش نکند و او را با همان کار واگذارد و هرکس بدون آنکه خواهان امارت شود این منصب به او واگذار گردد، در کار آن یاری شود.

٣٩. الامام‌علیؑ: **مَنِ اعتَزَّ بِغَيرِ اللهِ أهلَكَهُ العِزُّ.**
امام‌علیؑ: هر که عزت را از جز خدا بجوید، آن عزت او را هلاک گرداند.

٤٠. رسول‌اللهﷺ: **إذا سَمِعتُمُ الرَّجُلَ يقولُ: هَلَكَ النّاسُ! فهُو أهلَكُهُم.**
پیامبر خداﷺ: هرگاه شنیدید کسی می‌گوید: مردم همه در هلاکتند، خودش از همه بیشتر در هلاکت است.

چهل حدیث ۷۰

۱. رسول‌اللهﷺ: يقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: مَن سَأَلَني و هو يَعلَمُ أنّي أضُرُّ و أنفَعُ أستَجيبُ لَهُ.
پیامبر خداﷺ: خداوندﷻ می‌فرماید: هرکس با آگاهی از این نکته که سود و زیان به‌دست من است، از من چیزی بخواهد اجابتش می‌گویم.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و قَد سَأَلَهُ قومٌ: نَدعو فلا يُستَجابُ لَنا؟!ـ: لأنَّكُم تَدعونَ مَن لا تَعرِفونَهُ. أي: لا تعرفونه بالقدرة و اللّطف.
امام‌صادق‌علیه‌السلام در پاسخ به گروهی که از آن حضرت پرسیدند: چرا ما دعا می‌کنیم اما مستجاب نمی‌شود؟ فرمود: چون کسی را می‌خوانید که نمی‌شناسیدش. یعنی قبول ندارید که او قادر و مهربان است.

۲. عن السَّكونيِّ عن أبي عبدالله‌علیه‌السلام قال: «قالَ رسول‌اللهﷺ: كَفّارَةُ الطِّيَرَةِ التَّوكُّلُ...» ابن الأثير عن الرسولﷺ: «الطِّيَرَةُ شِركٌ و ما مِنّا إلّا فيها، و لكنّ اللهَ يُذهِبُهُ بِالتوكُّلِ».
رسول‌خداﷺ: کفاره فال بد زدن توکل کردن است. یعنی توکل اثر آنرا از بین میبرد. و از ایشان روایت شده که: فال بد زدن شرک است و هرکسی مقداری به آن مبتلاست اما با توکل خدا اثرش را میزداید.

۳. وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَال وَ مَنِ اسْتَصْغَرَ زَلَّةَ غَيْرِهِ اسْتَعْظَمَ زَلَّةَ نَفْسِهِ وَ مَنِ اسْتَصْغَرَ زَلَّةَ نَفْسِهِ اسْتَعْظَمَ زَلَّةَ غَيْرِهِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس لغزش دیگران را ناچیز بداند لغزش خود را بزرگ می‌داند (و در صدد اصلاح خویش برمیاید) و هرکس لغزش خویش را ناچیز بپندارد لغزش دیگران را بزرگ می‌پندارد.

٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ العَبدَ إذا دَعالَم يَزَلِ اللهُ تَبارَكَ وَ تَعالى في حاجَتِهِ ما لَم يَستَعجِلْ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه بنده دعا کند، خدای تبارک و تعالی پیوسته در فکر حاجت اوست به شرط آنکه بنده شتاب به خرج ندهد.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ العَبدَ إذا عَجَّلَ فَقامَ لِحاجَتِهِ يَقولُ اللهُ تَعالى: اِستَعجَلَ عَبدِي، أتَراهُ يَظُنُّ أنَّ حَوائجَهُ بِيَدِ غَيرِي؟!
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه بنده شتاب کند و از حاجت‌خواهی خود (از خدا) دست بکشد خدای تعالی فرماید: بنده‌ام عجله کرد. گویی می‌پندارد که نیازهای او را کسی جز من برآورده می‌کند.

٥. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: قالَ أبو ذرٍّ: اجعَلِ الدنيا كَلِمَتَينِ: كَلِمَةً في طَلَبِ الحَلالِ، و كَلِمَةً للآخِرَةِ، و الثالثةُ تَضُرُّ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: ابوذر گفت: دنیا را دو کلمه قرار بده: کلمه‌ای در طلب (روزی) حلال و کلمه‌ای برای آخرت و کلمهٔ سوم زیان می‌زند و سود نمی‌رساند. پس به آن نپرداز.

٦. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن خَدَمَ الدنيا استَخدَمَتْهُ، و مَن خَدَمَ اللهَ سبحانَهُ خَدَمَتْهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که دنیا را خدمت کند، دنیا او را به خدمت گیرد و کسی‌که خدای سبحان را خدمت کند دنیا به خدمت او درآید.

٧. أوْحَى اللهُ تَعالى إلى داودَ صَلَواتُ اللهِ عَلَيهِ: اُذكُرْني في أيّامِ سَرّائكَ حَتّى أستَجيبَ لكَ في أيّامِ ضَرّائكَ.
خدای تعالی به داود، صلوات‌الله‌علیه، وحی فرمود که: در زمان آسایش و خوشی به یاد من باش، تا من در هنگام سختی و گرفتاری دعایت را اجابت کنم.

٨. الامام‌علی‌علیه‌السلام: المُجَرِّبُ أحكَمُ مِن الطَّبيبِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کارآزموده، حکیم‌تر از طبیب است.

٩. ياسينُ: سَمِعتُ أباجَعفرٍ‌علیه‌السلام يقولُ: إنّ قَوماً أقبَلو مِن مِصرَ فماتَ رَجُلٌ فأوصى إلى رجُلٍ بألفِ دِرهَمٍ لِلكَعبَةِ، فلَمّا قَدِمَ مَكّةَ سألَ عَن ذلكَ فدَلُّوهُ على بَني شَيبَةَ، فقالوا: ادفَعْها إلَينا، فقامَ الرّجُلُ فسَألَ النّاسَ فدَلُّوهُ على أبي جعفرٍ محمّدِبنِ‌علي‌علیه‌السلام، قالَ أبو جعفرٍ محمّدُبنُ‌علي‌علیه‌السلام: فأتاني فسَألَني فقُلتُ لَهُ: إنّ الكَعبَةَ غَنِيَّةٌ عَن هذا، انظُرْ إلى مَن أمَّ هذا البَيتَ و قُطِعَ، أو ذَهَبَت نَفَقَتُهُ، أو ضَلَّت راحِلَتُهُ، أو عَجَزَ أن يَرجِعَ إلى أهلِهِ، فادفَعْها إلى هؤلاءِ الّذينَ سَمَّيتُ لَكَ.
یاسین: از امام‌باقر‌علیه‌السلام شنیدم که می‌فرماید: گروهی از مصر آمدند و در این بین یکی از آن‌ها درگذشت. اما پیش از آن که بمیرد به مردی وصیت کرد از اموال او هزار درهم به کعبه تقدیم کند. چون آن مرد وارد مکه شد، دراین‌باره که آن مبلغ را به چه کسی باید بدهد پرس‌وجو کرد. بنی‌شیبه را به او معرفی کردند. آن مرد نزد بنی‌شیبه رفت و موضوع را به آنان گفت. بنی‌شیبه گفتند: تو وظیفه‌ات را انجام داده‌ای؛ درهم‌ها را به ما بده. مرد برخاست و از مردم جویا شد. او را به ابوجعفر محمدبن‌علی‌علیه‌السلام راهنمایی کردند. حضرت باقر‌علیه‌السلام فرمود: آن مرد نزد من آمد و تکلیف آن درهم‌ها را از من پرسید. من به او گفتم: کعبه از این چیزها بی‌نیاز است. ببین چه کسی به زیارت این خانه آمده و در راه مانده است، یا

خرجی‌اش تمام شده، یا شترش را گم کرده، یا چیزی ندارد که نزد خانواده‌اش برگردد، آن درهم‌ها را به این‌هایی که برایت اسم بردم بده.

۱۰. الإمامُ الحسینُ علیه‌السلام: إنَّ الناسَ عَبیدُ الدُّنیا و الدِّینُ لَعقٌ علی ألسِنَتِهِم یَحوطُونَهُ ما دَرَّت مَعائشُهُم، فإذا مُحِّصُوا بالبلاءِ قَلَّ الدَّیّانُونَ.
امام‌حسین علیه‌السلام: همانا مردمان بندهٔ دنیایند و دین لقلقهٔ زبان آن‌هاست و هر جا منافعشان (به وسیلهٔ دین) بیشتر تأمین شود آن را می‌چرخانند و چون به بلا آزموده شوند آنگاه دینداران اندک‌اند.

۱۱. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ العَبدَ إذا تَخَلّی بِسَیِّدِهِ في جَوفِ اللیلِ المُظلِمِ و ناجاهُ أثبَتَ اللهُ النورَ في قَلبِهِ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه بنده در دل شب تار با سرور خود خلوت کند و با او به رازونیاز پردازد، خداوند دلش را نورانی گرداند... سپس به فرشتگانش گوید: «ای فرشتگان من! به بنده‌ام بنگرید که در دل شب تار که هرزه‌درایان به لهو سرگرمند و غافلان خفته‌اند، با من خلوت کرده است. گواه باشید که من او را آمرزیدم».

۱۲. وَ قَالَ علیه‌السلام افْعَلُوا الْخَیْرَ وَ لَا تُحَقِّرُوا مِنْهُ شَیْئاً فَإِنَّ صَغِیرَهُ کَبِیرٌ وَ قَلِیلَهُ کَثِیرٌ وَ لَا یَقُولَنَّ أَحَدُکُمْ إِنَّ أَحَداً أَوْلَی بِفِعْلِ الْخَیْرِ مِنِّي فَیَکُونَ وَ اللَّهِ کَذَلِکَ إِنَّ لِلْخَیْرِ وَ الشَّرِّ أَهْلًا فَمَا تَرَکْتُمُوهُ مِنْهُمَا کَفَاکُمُوهُ أَهْلُهُ.
امام‌علی علیه‌السلام: خوبی کنید و چیزی از خوبی را ناچیز ندانید که کوچکش بزرگ است و کمش زیاد و کسی نگوید بگذار دیگری بجای من خوبی کند که خیر و شر اهلی دارند هرگاه شما خوبی را ترک کردید کس دیگری آنرا از شما برباید.

۱۳. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: مَن تَعَرَّضَ لسلطانٍ جائرٍ فَأصابَتهُ مِنهُ بَلِیَّةٌ لَم یُؤجَرْ علَیها و لَم یُرزَقِ الصَّبرَ علَیها.
امام‌صادق علیه‌السلام: هرکه متعرض حاکم ستمگری شود و از او به وی آسیب و گزندی برسد، در برابر آن گزند مأجور نخواهد بود و صبرِ در برابر آن گزند نیز به وی روزی نخواهد شد.
رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تَسُبُّوا السُّلطانَ؛ فإنّه فَیءُ اللهِ في أرضِهِ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: به کسی که در زمانه سلطه دارد ناسزا نگویید؛ زیرا او سایهٔ خدا در زمین اوست.

۱۴. جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّ صلی‌الله‌علیه‌وآله الْبَرَکَةُ مَعَ أَکَابِرِکُمْ وَ قَالَ صلی‌الله‌علیه‌وآله الشَّیْخُ فِي أَهْلِهِ کَالنَّبِيِّ فِي أُمَّتِهِ.
پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله: برکت با بزرگان شماست و فرمود: پیرمرد در خانواده‌اش مانند پیامبر است در امتش.

۱۵. عنه علیه‌السلام: أَمَّا عَلَامَةُ الْحَاسِدِ فَأَرْبَعَةٌ الْغِیبَةُ وَ التَّمَلُّقُ وَ الشَّمَاتَةُ بِالْمُصِیبَةِ.
امام علیه‌السلام: علامت حسد چهارچیز است: غیبت و تملق و شماتت و مصیبت.

۱۶. الإمامُ العسکریُّ علیه‌السلام: مَن أکثَرَ المَنامَ رأَی الأحلامَ.
امام‌عسکری علیه‌السلام: هرکه زیاد بخوابد، خواب‌های پریشان بیند.
الإمام‌الباقر علیه‌السلام: واللهِ، ما مِن عَبدٍ مِن شِیعَتِنا یَنامُ إلّا أصعَدَ اللهُ عَزَّوجلَّ رُوحَهُ إلَی السَّماءِ فیُبارِکُ علَیها.
امام‌باقر علیه‌السلام: به خدا سوگند، هیچ بنده‌ای از شیعیان ما نخوابد، مگراینکه خداوند عزوجل روح او را به آسمان بالا برد و آن را برکت دهد. پس، اگر اجلش رسیده باشد، آن را در گنجینه‌های رحمت خود و در باغ‌های بهشت و در سایهٔ عرش خویش قرار می‌دهد و اگر اجلش بعداً باشد، آن را به همراه دسته‌ای از فرشتگان امین خود می‌فرستد تا به کالبدی که از آن بیرون آمده است برگردانند و در آن آرام گیرد.

۱۷. الامام‌علی علیه‌السلام: ألزِم نَفسَکَ التَّوَدُّدَ، و صَبِّر علی مُؤَناتِ النّاسِ نَفسَکَ.
امام‌علی علیه‌السلام: خویشتن را پایبند دوستی کن و خود را در راه تحمل زحمات (یا هزینه‌های) مردم به شکیبایی وادار.
الامام‌علی علیه‌السلام: بِالتَّوَدُّدِ تَتَأَکَّدُ المَحَبَّةُ.
امام‌علی علیه‌السلام: با اظهار دوستی، رشتهٔ محبت استوار است.

۱۸. الإمام‌الصادق علیه‌السلام ـ في قَبضِ الرُّوحِ ـ: و أتاهُ مَلَکُ المَوتِ یَقبِضُ رُوحَهُ، فیُنادي رُوحَهُ فتَخرُجُ مِن جَسَدِهِ، فأمّا المُؤمِنُ فما یُحِسُّ بِخُروجِها، و ذلکَ قولُ اللهِ تعالی: «یا أیَّتُها النَّفسُ المُطمَئِنَّةُ...». ثُمّ قالَ: ـ ذلکَ لِمَن کانَ وَرِعاً مُواسِیاً لإخوانِهِ وَصُولاً لَهُم.
امام‌صادق علیه‌السلام –دربارهٔ قبض روح ـ: و ملک‌الموت برای قبض روحش پیش او می‌آید و روح او را صدا می‌زند و روح از کالبدش بیرون می‌آید و مؤمن بیرون‌آمدن آن را حس نمی‌کند و این سخن خدای متعال است آنجا که می‌فرماید: «ای نفس آرامش یافته...». حضرت سپس فرمود: این برای کسی است که پارسا باشد و از برادرانش دستگیری و به آن‌ها رسیدگی کند. اما اگرنه پارسا باشد و نه به برادران خود رسیدگی کند، به او گفته می‌شود: چه چیز تو را از پارسایی و دستگیری برادرانت باز داشت؟ تو از کسانی هستی که

به زبان دم از دوستی می‌زنند و در عمل آن را نشان نمی‌دهند. چنین کسی وقتی با رسول‌خداﷺ و امیرالمؤمنین‌ؑ روبه‌رو شود آن دو بزرگوار با چهره‌ای درهم کشیده از او روی برمی‌گردانند.

۱۹. الإمامُ‌عليؑ: لا تَجعَلَنَّ أكثَرَ شُغُلِکَ بأهلِکَ و وَلَدِکَ؛ فإن يَكُن أهلُکَ و وَلَدُکَ أولياءَ اللهِ، فإنَّ اللهَ لا يُضيعُ أولياءَهُ، و إن يَكُونوا أعداءَ اللهِ فما هَمُّکَ و شُغُلُکَ بأعداءِ اللهِ؟!

امام‌علیؑ: بیشتر اوقات خود را صرف زن و فرزند خویش مکن؛ زیرا اگر آنان دوست خدا باشند، خداوند دوستانش را وا نمی‌گذارد و اگر دشمن خدا باشند، چرا باید همّ و غمت رسیدگی به دشمنان خدا باشد؟

۲۰. رسول‌اللهﷺ: مَطْلُ الغَنِيِّ ظُلمٌ.

پیامبر خداﷺ: تعلل‌ورزیدن توانگر (در پرداخت بدهی) ظلم است.

۲۱. الإمامُ‌الكاظمؑ: مَنِ اقتَصَدَ و قَنَعَ بَقِيَت عليهِ النِّعمَةُ.

امام‌کاظمؑ: کسی‌که صرفه‌جو و قانع باشد، نعمت برایش می‌ماند و کسی‌که ریخت‌وپاش و اسراف کند نعمت از او زوال می‌آید.

۲۲. عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ كَانَ لِأَبِي ثَوْبَانِ خَشِنَانِ يُصَلِّي فِيهِمَا صَلَاتَهُ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْأَلَ اللَّهَ حَاجَةً لَبِسَهُمَا وَ سَأَلَ حَاجَتَهُ.

امام‌صادقؑ: پدرم دو لباس خشن داشت که در آنها نماز میخواند و چون از خدا حاجتی میخواست آنها را میپوشید و دعا میکرد.

۲۳. الإمام‌الصادقؑ ـ لِسُفيانَ بنِ خالِدٍ ـ: يا سُفيانُ، إيّاکَ و الرِّئاسَةَ، فَما طَلَبَها أحَدٌ إلّا هَلَکَ.

امام‌صادقؑ به سفیان‌بن‌خالد فرمود: ای سفیان! زنهار از ریاست‌مداری؛ زیرا هیچ‌کس در پی ریاست نرفت، مگر اینکه هلاک شد. عرض کردم: فدایت شوم: پس همهٔ ما به هلاکت در افتاده‌ایم؛ زیرا هیچ‌یک از ما نیست، جز اینکه دوست دارد اسمش برده شود و مردم به سراغ او بیایند و از وی علم و دانش بیاموزند! حضرت فرمود: متوجه نشدی، مقصود این است که مردی را بدون دلیل علم (و بُت) کنی و هرچه گفت باور نمایی و مردم را به گفته‌های او دعوت کنی.

۲۴. الإمامُ‌عليؑ: سَبَبُ الْكَمَدِ الْحَسَد.

امام علیؑ: سبب افسردگی، حسادت است.

الإمامُ‌عليؑ: خُلُوُّ الصَّدْرِ مِنَ الْغِلِ وَ الْحَسَدِ مِنْ سَعَادَةِ الْمُتَعَبِّد.

امام علیؑ: خالی بودن دل از کینه و حسادت از خوشبختی بنده است.

۲۵. رسول‌اللهﷺ: إذا أصبَحتَ فَتَصَدَّقْ بصَدقَةٍ تُذهِبُ عنکَ نَحَسَ ذلکَ اليَومِ، و إذا أمسَيتَ فَتَصَدَّقْ بصَدقَةٍ تُذهِبُ عنکَ نَحَسَ تلکَ الليلةِ.

پیامبر خداﷺ: چون روز خود را آغاز کردی، صدقه‌ای بده تا شومی آن روز را از تو دور گرداند و چون شب شد صدقه‌ای بده تا نحوست آن شب را از تو ببرد.

۲۶. الإمام‌الصادقؑ فی قولِهِ تَعالی: (قُل اللّهُمَّ مالِکَ المُلکِ ...) لَمّا سُئلَ عَن بَنی اُمَيَّةَ، آتاهُمُ اللهُ المُلکَ: لَيسَ حَيثُ تَذهَبُ إلَيهِ، إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ آتانا المُلکَ و أخَذَتهُ بَنو اُمَيَّةَ؛ بِمَنزِلَةِ الرَّجُلِ يَكونُ لَهُ الثَّوبُ فيَأخُذُهُ الآخَرُ، فلَيسَ هُوَ لِلّذی أخَذَهُ.

امام‌صادقؑ دربارهٔ آیه «بگو: ای پروردگار دارندهٔ مُلک» و در پاسخ به این پرسش که آیا خداوند به بنی‌امیه ملک و شهریاری داد، فرمود: چنان نیست که تو فکر می‌کنی. (بلکه) خداوند عزوجل مُلک و حکومت را به ما داد اما بنی امیه آن را گرفتند. مانند اینکه کسی جامه‌ای داشته باشد و دیگری آن را از او (به زور) بگیرد. این جامه از آنِ کسی نیست که آن را (به زور) گرفته است.

۲۷. الإمامُ‌الكاظمؑ ـ عندَ قَبرٍ ـ: إنّ شيئاً هذا آخِرُهُ لَحَقيقٌ أن يُزهَدَ في أوَّلِهِ، و إنّ شيئاً هذا أوَّلُهُ لَحَقيقٌ أن يُخافَ آخِرُهُ.

امام‌کاظمؑ در کنار گوری چنین فرمود: چیزی که پایانش این است، سزاست که از همان آغاز دل از آن برکَنند و چیزی که آغازش این است، بجاست که از پایانش بترسید.

۲۸. مكارم الأخلاق، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِذَا كَانَ الرَّجُلُ يَتَحَدَّثُ فَعَطَسَ عَاطِسٌ فَهُوَ شَاهِدُ حَق.

رسول‌خداﷺ: وقتی کسی سخنی میگوید و عطسه‌ای شنیده میشود این شاهد حق بودن سخن است.

فقه الرضاؑ، وَ اعْلَمْ أَنَّ عِلَّةَ الْعُطَاسِ هِيَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدٍ بِنِعْمَةٍ فَنَسِيَ أَنْ يَشْكُرَ عَلَيْهَا سَلَّطَ عَلَيْهِ رِيحاً تَدُورُ فِي بَدَنِهِ فَتَخْرُجُ مِنْ خَيَاشِيمِهِ فَيَحْمَدُ اللَّهَ عَلَى تِلْكَ الْعَطْسَةِ فَيَجْعَلُ ذَلِكَ الْحَمْدَ شُكْراً لِتِلْكَ النِّعْمَة.

امام رضاؑ: علت عطسه این است که خداوند نعماتی به بنده داده که او شکرگزاری بر آنها را فراموش کرده پس خدا عطسه را بر او مسلط میکند تا حمد کند بجای شکری که فراموش کرده.

۲۹. الإمام‌الباقر علیه‌السلام: مَن کَظَمَ غَیظاً و هو یَقدِرُ علی إمضائهِ حَشا اللهُ قَلبَهُ أمناً و ایماناً یومَ القِیامَةِ.
امام‌باقر علیه‌السلام: کسی‌که خشمی را فرو خورد درحالی‌که می‌تواند آن را اعمال کند، خداوند در روز قیامت دلش را از ایمنی و ایمان بیاکَنَد.

۳۰. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: مِن أقبَحِ اللُّؤمِ غِیبَةُ الأخیارِ.
امام‌علی علیه‌السلام: از زشت‌ترین فرومایگی، بدگفتن پشت سر نیکان است.

۳۱. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: مَن مَدحَکَ بمالَیسَ فیکَ فَهُو خَلیقٌ أن یَذُمَّکَ بمالَیسَ فیکَ.
امام‌علی علیه‌السلام: کسی‌که تو را به آنچه نداری می‌ستاید، به آنچه هم در تو نیست نکوهشت می‌کند.

۳۲.الإمام‌الصادق علیه‌السلام: قضی امیرالمؤمنین علیه‌السلام في رجُلٍ دَعا آخَرَ: ابنَ المَجنونِ! فقالَ لَهُ الآخَرُ: أنتَ ابنُ المَجنونِ، فَأمَرَ الأوَّلَ أن یَجلِدَ صاحِبَهُ عِشرینَ جَلدَةً، و قالَ لَهُ: اعلَمْ أنَّهُ مُستَحِقٌّ مِثلَها عِشرینَ، فلمّا جَلَدَهُ أعطَی المَجلودَ السَّوطَ فَجَلَدَهُ نَکالاً یَنکُلُ بِهِما.
امیرالمؤمنین علیه‌السلام دربارهٔ مردی که به دیگری گفته بود: «ای پدر دیوانه» و او پاسخ داده بود: «پدر خودت دیوانه است»، چنین حکم فرمود که به اولی دستور داد بیست تازیانه به‌طرف مقابلش بزند و به او فرمود: بدان که او نیز حق زدن بیست تازیانه دارد. چون اولی تازیانه‌ها را زد، حضرت تازیانه را به دست تازیانه‌خورده داد و او هم بیست تازیانه به دیگری زد و این کیفری بود که حضرت به آن دو چشاند.

۳۳. الامام‌علی علیه‌السلام: لَعَنَ اللهُ السُّفَهاءَ لِرُکوبِ المَعاصی، والحُلَماءَ لِتَرکِ التَّناهی.
امام‌علی علیه‌السلام: خداوند کم خردان را به سبب ارتکاب گناهان، از رحمت خویش دور ساخت و بردباران (و دانایان) را به سبب ترک نهی از منکر.

۳٤. نهج البلاغة، قَالَ أَمِیرُالْمُؤْمِنِینَ علیه‌السلام زُهْدُکَ فِي رَاغِبٍ فِیکَ نُقْصَانُ عَقْلٍ وَ رَغْبَتُکَ فِي زَاهِدٍ فِیکَ ذُلُّ نَفْسٍ.
امیرمؤمنان علیه‌السلام: بی‌رغبتی تو به کسی که به تو راغب است کم خردی است و رغبت تو به کسی که تمایلی به تو ندارد ذلت است.
أَعْلَامُ الدِّین، قَالَ الصَّادِقُ علیه‌السلام لَا تُتْبِعْ أَخَاکَ بَعْدَ الْقَطِیعَةِ وَقِیعَةً فِیهِ فَیُسَدَّ عَلَیْهِ طَرِیقُ الرُّجُوعِ إِلَیْکَ فَلَعَلَّ التَّجَارِبَ تَرُدُّهُ عَلَیْکَ
امام‌صادق علیه‌السلام: اگر برادرت بخاطر واقعه‌ای از تو برید پشت سرش بد مگوی و راه بازگشت را مبند؛ شاید گذشت زمان او را به تو بازگرداند.

۳۵. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: یُدفَعُ عن قارئِ القرآنِ بَلاءُ الدنیا.
رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: از قاری قرآن، بلای دنیا دور می‌شود و از شنوندهٔ قرآن، بلای آخرت.

۳٦. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن مَنَعَ مالَهُ مِن الأخیارِ اختِیاراً صَرَفَ اللهُ مالَهُ إلَی الأشرارِ اضطِراراً.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه مال خود را به اختیار از نیکان دریغ کند، خداوند مالش را به اجبار نصیب بدان گرداند.
الإمام‌الباقر علیه‌السلام: ما مِن عَبدٍ یَبخَلُ بنَفَقَةٍ یُنفِقُها فیما یُرضِی اللهَ إلّا ابتُلیَ بأن یُنفِقُ أضعافَها فیما أسخَطَ اللهَ.
امام‌باقر علیه‌السلام: هیچ بنده‌ای نیست که از خرج‌کردن چیزی در راه خداپسندانه بخل ورزد، مگراینکه به خرج‌کردن دو چندان آن در راهی خداناپسند گرفتار باشد.

۳۷. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: مَنِ احتاجَ النّاسُ إلَیهِ لِیُفَقِّهُهُم فی دِینِهِم فیَسألُهُمُ الأُجرَةَ، کانَ حَقیقاً عَلَی اللهِ تَعالی أن یُدخِلَهُ نارَ جَهَنَّمَ.
امام‌صادق علیه‌السلام: هر کس که مردم برای فهم دین خود به او نیاز پیدا کنند و او از آنان مزد طلب کند، سزاوار است که خدای تعالی او را به آتش دوزخ برد.

۳۸. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لِعلي علیه‌السلام ـ: إذا تَقاضی إلَیکَ رَجُلانِ فلا لِلأوّلِ حتّی تَسمَعَ مِن الآخَرِ؛ فإنّکَ إذا فَعلتَ ذلکَ تَبَیَّنَ لکَ القَضاءُ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله به علی علیه‌السلام فرمود: هرگاه دو تن برای قضاوت پیش تو آمدند، تا زمانی‌که اظهارات یکی از طرفین را نشنیده‌ای به نفع دیگری حکم نده. پس هرگاه چنین کردی (سخنان هردو طرف را شنیدی)، کار قضاوت و صدور حکم برای تو روشن می‌شود.
الإمامُ‌علي علیه‌السلام ـ لشُرَیحٍ ـ: لا تُسارَّ أحَداً في مَجلِسِکَ، و إن غَضِبتَ فَقُمْ، فلا تَقضِیَنَّ فأنتَ غَضبانُ.
امام‌علی علیه‌السلام به شریح فرمود: در مجلس قضا با کسی در گوشی صحبت مکن و اگر عصبانی شدی، برخیز و در حال خشم هرگز داوری مکن.
عن رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله أنّهُ نَهی أن یَقضِیَ القاضي و هُو غَضبانُ أو جائعٌ أو ناعِسٌ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله نهی فرمود، از اینکه قاضی در حال خشم یا گرسنگی و یا چُرت‌زدن قضاوت کند.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ رجُلاً نَزَلَ بامیرِالمؤمنین‌علیه‌السلام فَمَکَثَ عِندَهُ أیّاماً، ثُمّ تَقَدَّمَ إلَیهِ فی خُصومَةٍ لم یَذکُرْها لأمیرِالمؤمنینَ‌علیه‌السلام، فقالَ لَهُ، أخصَمٌ أنتَ؟ قالَ: نَعَم، قالَ: تَحَوَّلْ عنّا، إنَّ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله نَهی أن یُضافَ الخَصمُ إلّا و مَعهُ خَصمُهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مردی بر امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام وارد شد و چند روزی میهمان آن حضرت بود. سپس نزد ایشان دعوایی مطرح کرد که قبلاً (یعنی از روز اول ورودش) با امیرالمؤمنین در میان نگذاشته بود. حضرت فرمود: تو شاکی هستی؟ عرض کرد: آری. امام فرمود: از پیش ما برو؛ زیرا رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله نهی فرمود، از اینکه شاکی بدون حضور طرف دعوایش میهمان (قاضی) باشد.

الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: قَضی رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أن یُقدَّمَ صاحِبُ الیَمینِ فی المَجلِسِ بالکلامِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله چنین حکم فرمود، که از طرفین دعوا آنکه در جانب راست محکمه نشسته است در سخن‌گفتن (و اظهارات خود) مقدم داشته شود.

۳۹. أوحَی اللهُ تَعالی إلی داود‌علیه‌السلام: یا داودُ، إنّی ... وَضَعتُ العِزَّ فی طاعَتی، و هُم یَطلُبونَهُ فی خِدمَةِ السُّلطانِ فلا یَجِدونَهُ.

خدای تعالی به داود‌علیه‌السلام وحی فرمود: ای داود! من ... عزت را در طاعت از خود قرار دادم، ولی مردم آن را در خدمت به سلطان جستجو می‌کنند و از این رو نمی‌یابندش.

۴۰. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: طُوبی لِمَن قَصَرَ هِمَّتَهُ علی ما یَعنیهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خوشا به حال کسی‌که همّت خود را منحصر به چیزی کرد که به کارش می‌آید.

الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: مَن لَم یَکُن هَمُّهُ ما عِندَ اللهِ سبحانَهُ لَم یُدرِکْ مُناهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه همّتش آنچه نزد خدای سبحان است نباشد، به آرزوهایش نرسد.

چهل حدیث ۷۱

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إذا رَقَّ أحدُکُم فَلیَدعُ، فإنَّ القلبَ لا یَرِقُّ حَتّی یَخلُصَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر زمان که به یکی از شما رقت قلب دست داد، دعا کند؛ زیرا قلب تا خالص و پاک نشود رقت نمی‌یابد.

۲. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: قُولوا للناسِ أحسَنَ ما تُحِبُّونَ أن یُقالَ لَکُم.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: بهترین چیزی را که دوست دارید به شما گفته شود، به مردم بگویید؛ زیرا خداوند از شخص لعنتگر دشنام‌ده بدگوی از مؤمنان و ناسزاگوی بددهن و گدای سمج نفرت دارد.

۳. وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِذَا بَلَغَكَ عَنْ أَخِيكَ شَيْءٌ يَسُوؤُكَ فَلَا تَغْتَمَّ بِهِ فَإِنَّهُ إِنْ كَانَ كَمَا يَقُولُ كَانَتْ عُقُوبَةً عُجِّلَتْ وَ إِنْ كَانَتْ عَلَى غَيْرِ مَا يَقُولُ كَانَتْ حَسَنَةً لَمْ تَعْلَمْهَا [تَعْمَلْهَا] قَالَ وَ قَالَ مُوسَى علیه‌السلام يَا رَبِّ أَسْأَلُكَ أَنْ لَا يَذْكُرَنِي أَحَدٌ إِلَّا بِخَيْرٍ قَالَ مَا فَعَلْتُ ذَلِكَ لِنَفْسِي.
امام علیه‌السلام: چون برادرت راجع به تو چیزی گفت که ناراحتت میکرد غم مخور زیرا اگر راست باشد عقوبتی است که زود هنگام به تو رسیده و اگر درست نباشد حسنه‌ای است بی‌زحمت. موسی علیه‌السلام گفت: خدایا از تو میخواهم که راجع به من جز خیر نگویند. خداوند فرمود: من این کار را برای خودم نکرده‌ام که بخواهم برای تو بکنم.

٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا یزالُ المُؤمِنُ بِخَیرٍ و رَخاءٍ وَ رَحمَةٍ مِنَ اللهِ ما لَم یَستَعجِلْ فَیَقنَطُ فَیَترُکُ الدُّعاءَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمن پیوسته در خیر و رفاه و رحمت خداست مادام‌که عجله نشان ندهد و نومیدانه دست از دعا نکشد. (راوی می‌گوید:) عرض کردم: چگونه عجله نشان می‌دهد؟ فرمود: می‌گوید: مدت‌هاست دعا می‌کنم و اجابتی نمی‌بینم.

٥. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: إیّاکَ و فضولَ الکلامِ؛ فإنّهُ یُظهِرُ مِن عُیوبِکَ ما بَطَنَ، و یُحَرِّکُ علَیکَ مِن أعدائکَ ما سَکَنَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: از زیاده‌گویی بپرهیز، که آن عیب‌های پنهان تو را آشکار می‌سازد و کینه‌های آرام‌گرفتهٔ دشمنانت را بر ضد تو تحرک می‌کند.

٦. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: مَن ساعها فاتَتْهُ، و مَن قَعَدَ عنها أتَتهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه در طلب دنیا بکوشد به آن نرسد و هرکه از آن دست بکشد دنیا خود نزد او آید.

۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: سَلُوا اللهَ عَزَّوجلَّ ما بدا لَکُم مِن حوائجِکُم حتّی شِسعَ النَّعلِ: فإنّهُ إنْ لَم یُیَسِّرْهُ لَم یَتَیَسَّرْ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: برای هر حاجتی که دارید، حتی اگر بند کفش باشد، دست خواهش به‌سوی خدای‌عزّوجلّ دراز کنید؛ زیراکه تا او آن را آسان نگرداند آسان (و برآورده) نشود.

۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: کُلُّ ماءٍ طاهِرٌ إلّا ما عَلِمتَ أنَّه قَذرٌ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر آبی پاک است، مگر آنکه بدانی نجس است.
الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: کُلُّ ما أشرَقَت علَیهِ الشَّمسُ فهُو طاهِرٌ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: هر چیزی که آفتاب بر آن بتابد، پاک است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنّ اللهَ جَعَلَ التُّرابَ طَهوراً کما جَعَلَ الماءَ طَهوراً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدای خاک را نیز، همچون آب پاک‌کننده قرار داده است.

۹. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: وَعدُ الکَریمِ نَقدٌ و تَعجیلٌ، وَعدُ اللَّئیم تَسویفٌ و تَعلیلٌ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: وعدهٔ شخص بزرگوار، نقد و فوری است. وعدهٔ شخص فرومایه با سر دواندن و بهانه‌جویی همراه است.

۱۰. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: لا تَضَعوا مَن رَفَعَتهُ التَّقوی، و لا تَرفَعُوا مَن رَفَعَتهُ الدنیا.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی را که تقوا بلندمرتبه‌اش کرده است، پست مشمارید و کسی را که دنیا بالا برده است، بزرگ ندانید.

۱۱. الإمامُ علی‌علیه‌السلام قیامُ اللیلِ مَصَحَّةٌ لِلبَدَنِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: شب‌زنده‌داری، مایهٔ تندرستی است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: وصلاةُ اللیلِ تَجلِبُ الرِّزقَ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: نماز شب چهره را سفید و نورانی می‌کند، نماز شب انسان را خوشبو می‌کند، نماز شب روزی می‌آورد.

۱۲. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام اصبر عَلَى السَّاعَةِ الَّتِي أَنْتَ فِيهَا وَ كَأَنَّكَ قَدْ أُعْطِيتَ.(او اغتطبتت).
امام‌صادق‌علیه‌السلام: در همان لحظه‌ای که هستی، باش! گویا آن لحظه هدیه‌ای است به تو. (یا گویا در آن لحظه مجذوب گشته‌ای).

۱۳. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ أوحى إلى نَبيٍّ مِن أنبيائِهِ... اِئْتِ هذا الجَبّارَ فقُل لَهُ: إنّي لَم أستَعمِلْکَ على سَفکِ الدِّماءِ و اتِّخاذِ الأموالِ، و إنّما استَعمَلْتُکَ لِتَکُفَّ عَنّي أصواتَ المَظلومينَ، فإنّي لَن أدَعَ ظُلامَتَهُم و إن کانوا کُفّاراً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدای عزوجل به یکی از پیامبران خود وحی فرمود... نزد این گردن‌کش برو و به او بگو که من تو را برای خون‌ریزی و غارتگری اموال به کار نگماشته‌ام، بلکه تو را روی کار آورده‌ام تا نگذاری صدای ستمدیدگان به درگاه من بلند شود؛ زیرا من از ستمی که به آن‌ها شود نمی‌گذرم هرچند کافر باشند.

۱۴. الکافي، عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام عَنِ الرَّجُلِ يَصْرِمُ ذَوِي قَرَابَتِهِ مِمَّنْ لَا يَعْرِفُ الْحَقَّ قَالَ لَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَصْرِمَهُ.

از امام‌صادق‌علیه‌السلام پرسیدند مردی فامیلهایش را که شیعه نیستند از خود میراند. امام‌علیه‌السلام فرمود: سزاوار نیست چنین کند.

۱۵. عنه علیه‌السلام: أَمَّا أَعْدَاؤُكَ مِنَ الْجِنِّ فَإِبْلِيسُ وَ جُنُودُهُ فَإِذَا أَتَاكَ فَقَالَ مَاتَ ابْنُكَ فَقُلْ إِنَّمَا خُلِقَ الْأَحْيَاءُ لِيَمُوتُوا وَ تَدْخُلُ بَضْعَةٌ مِنِّي الْجَنَّةَ إِنَّهُ لَيَسْرِي [لَيُسْرِي، لَيُسْرَى، لَيَسُرُّنِي] فَإِذَا أَتَاكَ وَ قَالَ قَدْ ذَهَبَ مَالُكَ فَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعْطَى وَ أَخَذَ وَ أَذْهَبَ عَنِّي الزَّكَاةَ فَلَا زَكَاةَ عَلَيَّ وَ إِذَا أَتَاكَ وَ قَالَ لَكَ النَّاسُ يَظْلِمُونَكَ وَ أَنْتَ لَا تَظْلِمُ فَقُلْ إِنَّمَا السَّبِيلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَ ما عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَ إِذَا أَتَاكَ وَ قَالَ لَكَ مَا أَكْثَرَ إِحْسَانَكَ يُرِيدُ أَنْ يُدْخِلَكَ الْعُجْبَ فَقُلْ إِسَاءَتِي أَكْثَرُ مِنْ إِحْسَانِي وَ إِذَا أَتَاكَ فَقَالَ لَكَ مَا أَكْثَرَ صَلَاتَكَ فَقُلْ غَفْلَتِي أَكْثَرُ مِنْ صَلَاتِي وَ إِذَا قَالَ لَكَ كَمْ تُعْطِي النَّاسَ فَقُلْ مَا آخُذُ أَكْثَرُ مِمَّا أُعْطِي.

امام‌علیه‌السلام راجع به وسواس فرمود: اگر شیطان و جنودش به دلت انداختند که پسرت مرد با خود بگو همه میمیرند پاره‌ای از من مرد و به بهشت درآمد این خوشحالی دارد نه ناراحتی. اگر به دلت انداختند که مالت رفت بگو سپاس خدایی را که میدهد و میگیرد؛ مالم که رفت زکات هم از من برداشته شد. و اگر به دلت انداختند که به تو ظلم شده بگو خوشا که من ظلم نکردم که در قیامت سرافکنده باشم. و چون به تو گفتند چقدر نیکوکاریت زیاد است میخواهند تو را به عجب بکشند بگو گناهانم بیشتر است. اگر گفتند چقدر نماز میخوانی بگو غفلتم بیشتر است. اگر گفتند چقدر به مردم کمک میکنی؟ بگو آنچه از دنیا گرفته‌ام بیش از آن است که داده‌ام.

۱۶. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اِغسِلوا صِبيانَکُم مِن الغَمَرِ؛ فإنّ الشّيطانَ يَشَمُّ الغَمَرَ فيَفزَعُ الصَّبيُّ رُقادِهِ، و يَتَأذّى بها الکاتِبانِ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: دست و صورت کودکان خود را از چربی‌های غذا و بوی گوشت بشویید؛ زیرا شیطان آن بوی چربی و گوشت را می‌بوید و کودک در خواب می‌ترسد و دو فرشتهٔ موکل او از آن بو اذیت می‌شوند.

۱۷. الإمام‌الرضا‌علیه‌السلام: العَقلُ مُداهَنَةُ الأعداءِ، و مُداراةُ الأصدِقاءِ.

امام رضا علیه‌السلام: عقل تسامح با دشمنان و مدارا با دوستان است.

۱۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لَيسَ منَ الأعمالِ عِندَ اللهِ عَزَّوجلَّ بَعدَ الايمانِ أفضَلَ مِن إدخالِ السُّرورِ عَلَى المُؤمنينَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در پیشگاه خدای‌عزوجل بعد از ایمان، هیچ کاری برتر از شادکردن مؤمنان نیست.

الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: ما عُبِدَ اللهُ بشَيءٍ أحَبَّ إلَى اللهِ إدخالِ السُّرورِ عَلَى المُؤمِنِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: خداوند به چیزی که نزد او محبوب‌تر از شادکردن مؤمن باشد، عبادت نشده است.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أحِبّوا الصِّبيانَ و ارحَموهُم.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: کودکان را دوست بدارید و با آنان مهربان باشید.

۲۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: أکثِرُوا ذِکرَ اللهِ عَزَّوجلَّ إذا دَخَلتُمُ الأسواقَ عِندَ اشتِغالِ الناسِ، فإنّهُ کَفّارةٌ لِلذُّنوبِ و زِيادَةٌ في الحَسَناتِ، و لا تُکتَبُوا في الغافِلينَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: وقتی به بازار می‌روید و مردم سرگرم کارند خدای‌عزوجل را بسیار یادآور شوید؛ زیراکه این کار گناهان را می‌زداید و بر حسنات می‌افزاید و در زمرهٔ غافلان نوشته نمی‌شوید.

۲۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن بَسَطَ يدَهُ بالإنعامِ حَصَّنَ نِعمَتَهُ مِن الانصِرامِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه دستش را به احسان بگشاید، نعمت خود را از زائل‌شدن نگه دارد.

۲۲. وَ قَالَ علیه‌السلام لَا حَسَبَ لِقُرَشِيٍّ وَ لَا لِعَرَبِيٍّ إِلَّا بِتَوَاضُعٍ.

امام علیه‌السلام: قریشی و عربی فضیلتی ندارد جز اینکه متواضع باشد.

۲۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إنّه ليسَ لِهالِکٍ هَلَکَ مَن يَعذِرُهُ في تَعَمُّدِ ضَلالَةٍ حَسِبَها هُدىً، و لا تَرکِ حَقٍّ حَسِبَهُ ضَلالَةً.

امام‌علی‌ؑ: هرکس ضلالتی را به خیال اینکه هدایت است دنبال کند و یا حقی را به گمان اینکه ضلالت است فروگذارد و با این کار به هلاکت در افتد، هیچ‌کس معذورش نمی‌دارد.

۲۴. الإمامُ عليٌ‌ؑ: سَبَبُ الْفِتَنِ الْحِقْد.
امام علی ؑ: سبب فته‌ها، کینه‌توزی است.

۲۵. الإمامُ‌عليؑ: المَصائبُ بالسَّوِيَّةِ مَقسومَةٌ بينَ البَرِيَّةِ.
امام‌علی‌ؑ: مصیبت‌ها، به یکسان میان مردم تقسیم شده است.

۲۶. الامام‌علی‌ؑ: خالِطوا النّاسَ بِما يَعرِفونَ، و دَعوهُم مِمّا يُنكِرونَ، و لا تُحَمِّلوهُم عَلى أنفُسِكُم و عَلَينا؛ فإنَّ أمرَنا صَعبٌ مُستَصعَبٌ.
امام‌علی‌ؑ: با مردم در حد فهم و شناختی که دارند برخورد کنید و دربارهٔ آنچه نمی‌دانند کاری به آنها نداشته باشید و آنان را بر خودتان و بر ما نشورانید؛ زیرا قضیهٔ ما دشوار و دیریاب است.

۲۷. فيما ناجَى اللهُ عَزَّوجلَّ بهِ موسى‌ؑ يا موسى، لا تُطَوِّلْ في الدُّنيا أملَكَ فَيَقسُوَ قَلبُكَ، و القاسي القَلبِ مِنّي بَعيدٌ.
از سخنان نجواآمیز خدای‌ﷻ به موسی‌ؑ: ای موسی! در دنیا آرزوی خود را دراز مگردان، که دلت سخت می‌شود و سخت‌دل از من دور است.
الإمامُ‌عليؑ: مَن يَأمُلْ أن يَعيشَ غَداً فإنّهُ يَأمُلُ أن يَعيشَ أبَداً، و مَن يَأمُلْ أن يَعيشَ أبَداً يَقسُو قَلبُهُ و يَرغَبُ في دُنياهُ.
امام‌علی‌ؑ: کسی‌که امید داشته باشد فردا زنده است، به زندگی همیشگی امید بسته است و کسی‌که امید به زندگی همیشگی داشته باشد، دلش سخت می‌شود و به دنیا راغب می‌گردد.

۲۸. مكارم الأخلاق، نَهَى ؑ عَنْ دُخُولِ الْأَنْهَارِ إِلَّا بِمِئْزَرٍ وَ قَالَ إِنَّ لِلْمَاءِ أَهْلًا وَ سُكَّاناً
امام ؑ نهی کرد از اینکه کسی حتی وقتی کسی او را نمی‌بیند عریان داخل نهرها شود زیرا آب اهل و ساکنانی دارد.

۲۹. رسول‌الله‌ﷺ: مَن كَثُرَتْ هُمومُهُ فَعلَيهِ بالاستِغفارِ.
پیامبر خداﷺ: هرکه غم و اندوهش بسیار شود، استغفار کند.

۳۰. رسول‌الله‌ﷺ: مَثَلُ المؤمنِ كمَثَلِ النَّحلَةِ؛ إن أكَلَتْ أكَلَت طَيِّباً، و إن وَضَعَت وَضَعت طَيِّباً، و إن وَقَعت على عُودٍ نَخِرٍ لَم تَكسِرْهُ.
پیامبر خداﷺ: مؤمن، مانند زنبور عسل است که اگر بخورد، چیزهای پاک و پاکیزه می‌خورد و اگر تولید کند، چیزی پاک و پاکیزه تولید می‌کند و اگر روی شاخهٔ پوسیده‌ای بنشیند، آن را نمی‌شکند.

۳۱. رسول‌الله‌ﷺ: مَن قالَ: إنّي خَيرُ النّاسِ فهُو مِن شَرِّ النّاسِ، و مَن قالَ: إنّي في الجَنّةِ فهُو في النّارِ.
پیامبر خداﷺ: هرکه بگوید: من از همهٔ مردم بهترم، او بدترین مردم است و هر که بگوید: من بهشتی هستم، او دوزخی است.

۳۲. رسول‌الله‌ﷺ: إذا أذنَبَ العَبدُ نُكتَتِ في قَلبِهِ نُكتَةٌ سَوداءُ، فإذا تابَ صُقِلَ مِنها، فإن عادَ زادَت حتّى تَعظُمَ في قَلبِهِ.
پیامبر خداﷺ: هرگاه بنده گناه کند، نقطه‌ای سیاه در دلش پدیدار می‌شود. اگر توبه کرد، دلش از آن نقطه صاف می‌شود و اگر گناه را تکرار کرد، آن لکّه افزوده می‌شود تا آنکه در دل او به لکه‌ای بزرگ تبدیل می‌گردد.

۳۳. الإمامُ الحسينُ‌ؑ: اعتَبِروا أيُّها النّاسُ بِما وَعَظَ اللهُ بِهِ أولياءَهُ مِن سوءِ ثَنائهِ عَلَى الأحبارِ؛ إذ يَقولُ: (لَو لا يَنهاهُمُ الرَّبّانِيُّونَ ...). فلا يَنهَونَهُم عَن ذلكَ، رَغبَةً فيما كانوا يَنالونَ مِنهُمْ، و رَهبَةً مِمّا يَحذَرونَ، واللهَ يَقولُ: (فَلا تَخشَوُا النّاسَ واخشَونِ).
امام حسین‌ؑ: ای مردم! از پندی که خداوند، با بدگویی از ملّایان یهود، به دوستان خود داده عبرت گیرید، آنجا که می‌فرماید: «چرا علمایشان آنها را نهی نکردند ...». اما به طمع بهره‌ای که از آنان می‌بردند، و نیز به سبب ترس از آنچه می‌ترسیدند آنان را از زشتکاری منع نمی‌کردند، حال آنکه خدا می‌فرماید: «از مردم نترسید و از من بترسید».

۳۴. الأمالي للشيخ الطوسي، أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الدَّنَانِيرِ وَ الدَّرَاهِمِ وَ مَا عَلَى النَّاسِ فِيهَا فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ؑ هِيَ خَوَاتِيمُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ جَعَلَهَا اللَّهُ مَصَحَّةً لِخَلْقِهِ وَ بِهَا يَسْتَقِيمُ شُئُونُهُمْ وَ مَطَالِبُهُم.
راجع به درهم و دینار از امام‌باقر ؑ پرسیدند؛ فرمود: اینها مُهرهای خدا در روی زمین‌اند. خداوند اینها را برای درست کردن امور مردم قرار داده با آنها شوون مردم و خوستهایشان برآورده میشود.
قَالَ رسول‌اللهﷺ فَلِلرَّجُلِ أَنْ يَأْخُذَ مَا يَكْفِيهِ وَ يَكْفِي عِيَالَهُ مِنَ السَّنَةِ إِلَى السَّنَةِ ...
رسول‌خداﷺ: مرد را سزاست که آنچه خود و عیالش تا یکسال بدان نیاز دارند جمع کند.

۳۵. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لمّا سَأَلَهُ زُرارَةُ عن وُجوبِ الإنصاتِ و الاستِماعِ على مَن يَسمَعُ القرآنَ ـ: نَعَم، إذا قُرِئَ القرآنُ عِندَکَ فقد وَجَبَ علَيکَ الاستِماعُ و الإنصاتُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام، در پاسخ سؤال زراه از وجوب خاموش‌ماندن و گوش‌دادن بر کسی‌که قرآن را می‌شنود، فرمود: آری، هرگاه قرآن در حضور تو خوانده شد، واجب است که گوش کنی و خاموش مانی.

۳۶. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن سَخِطَ اللهَ برِزقِهِ، لَم تُرفَعْ لَهُ إلَى اللهِ حَسَنَةٌ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس از روزی خداوند ناخرسند باشد و زبان به شکایت بگشاید و شکیبایی نکند، هیچ کار نیکی از او به درگاه خداوند بالا نرود و خداوند متعال را درحالی دیدار کند که بر او خشمگین است.

۳۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن كَتَمَ عِلماً عِندَهُ، أو أخَذَ عَلَيهِ أُجرَةً، لَقِيَ تَعالى يَومَ القِيامَةِ مُلجَماً بِلُجامٍ مِن نارٍ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هر کس دانشی را که دارد مخفی نگه دارد، یا برای (آموختن) آن مزد بگیرد، روز قیامت در حالی که لگامی از آتش بر او زده شده است خدای بزرگ را دیدار کند.

۳۸. فقالَ النبيُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ اللهَ مَع القاضي ما لَم يَحِفْ عَمداً.

معقل‌بن‌یسار: رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله به من دستور داد تا در میان قوم خودم به کار قضاوت پردازم. من عرض کردم: ای رسول‌خدا، من خوب بلد نیستم قضاوت کنم. پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله سه بار فرمود: تا زمانی‌که قاضی ستم (و حق‌کشی) نکند، خدا با اوست.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما مِن قاضٍ مِن قُضاةِ المُسلمينَ إلّا و مَعهُ مَلَكانِ يُسَدِّدانِهِ إلَى الحَقِّ ما لَم يُرِدْ غيرَهُ، فإذا أرادَ غيرَهُ و جارَ مُتَعمِّداً تَبَرَّأَ مِنهُ المَلَكانِ و وَكَلاهُ إلى نفسِهِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ قاضی‌ای از قاضیان مسلمانان نیست، مگر اینکه دو فرشته با اویند و تا زمانی‌که خواهان حقیقت باشد، او را به‌سوی آن راهنمایی می‌کنند. اما هرگاه در پی حقیقت نبود و عمداً ستم و حق‌کشی کرد، آن دو فرشته از او بیزاری می‌جویند و وی را به خودش وا می‌گذارند.

۳۹. الامام‌علی‌علیه‌السلام: لا تَعزِمْ عَلى ما لَم تَستَبِنِ الرُّشدَ فيهِ.

امام‌علی علیه‌السلام: به کاری که درستی آن برایت روشن نیست، تصمیم مگیر.

۴۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: القَلبُ ثَلاثَةُ أنواعٍ: قَلبٌ مَشغولٌ بالدُّنيا، و قَلبٌ مَشغولٌ بالعُقبى، و قَلبٌ مَشغولٌ بالمَولى. أمّا القَلبُ المَشغولُ بالدُّنيا فَلَهُ الشِّدَّةُ و البَلاءُ، و أمّا القَلبُ المَشغولُ بالعُقبى فلَهُ الدَّرَجاتُ العُلى، و أمّا القَلبُ المَشغولُ بالمَولى فلَهُ الدّنيا و العُقبى و المَولى.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دل سه گونه است: دلِ گرفتار دنیا، دلِ گرفتار عُقبی و دلِ گرفتار مولی. دلی که گرفتار دنیا باشد، سختی و رنج نصیب اوست و دلی که گرفتار عقبی باشد، درجات بلند نصیبش شود و دلی که گرفتار مولی باشد، هم دنیا دارد و هم عقبی را و هم مولی را.

چهل حدیث ۷۲

۱. الإمام‌الباقر علیه‌السلام: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ کَرِهَ إلْحاحَ النّاسِ بَعضِهِم علی بعضٍ في المَسألَةِ و أحَبَّ ذلکَ لنفسِهِ.
امام‌باقر علیه‌السلام: خداوند عزّوجلّ پافشاری مردمان در خواهش از یکدیگر را ناخوش دارد اما این کار را نسبت‌به خودش دوست می‌دارد.
الإمام‌الباقر علیه‌السلام: واللهِ لا یُلِحُّ عبدٌ مُؤمِنٍ علَی اللهِ عَزَّوجلَّ في حاجتِهِ إلّا قضاها لَهُ.
امام‌باقر علیه‌السلام: به خدا سوگند هیچ بندهٔ مؤمنی در حاجت خود به درگاه خدای عزّوجلّ اصرار نورزد، مگر آنکه حاجتش را برآورد.
رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: رَحِمَ اللهُ عبداً طَلَبَ مِن اللهِ عَزَّوجلَّ حاجةً فَألَحَّ في الدُّعاءِ، اُستُجِیبَ لَهُ أو لم یُستَجَبْ (لَهُ).
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: خدا رحمت کند بنده‌ای را که از خدای عزّوجلّ حاجتی بخواهد و در دعا (برای آن حاجت) پافشاری کند، خواه دعایش اجابت شود و یا نشود.

۲. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا کَذَبَ العَبدُ تَباعَدَ المَلَکُ عَنهُ مِیلاً، مِن نَتْنِ ما جاءَ بِهِ.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه بنده دروغ بگوید، از بوی گندی که پدید آورده است فرشته یک میل از او دور شود.

۳. وَ شَکَا إلَیْهِ علیه‌السلام رَجُلٌ جارَهُ فَقالَ اصْبِرْ عَلَیْهِ فَقالَ یَنْسُبُنِي النّاسُ إلَی الذُّلِّ فَقالَ إنَّمَا الذَّلیلُ مَنْ ظَلَم ...
کسی از همسایه‌اش نزد امام علیه‌السلام شکایت برد. امام علیه‌السلام فرمود: تحمل کن. گفت مردم مرا ناتوان گمان میکنند. امام علیه‌السلام فرمود: کسی ناتوان است که ظلم کند.

٤. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا یَزالُ النّاسُ بِخَیرٍ ما لَم یَستَعجِلُوا.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: مردم تا زمانی‌که شتاب به خرج ندهند پیوسته در خیر و خوبی خواهند بود. عرض شد: ایرسول‌خدا، درود خدا بر تو، چگونه شتاب به خرج می‌دهند؟ فرمود: به اینکه بگویند: دعا کردیم اما مستجاب نشد.

٥. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: الکلامُ کالدَّواءِ؛ قَلیلُهُ یَنفَعُ، و کَثیرُهُ قاتِلٌ.
امام‌علی علیه‌السلام: سخن چون داروست، اندکش سود می‌بخشد و بسیارش کشنده است.

٦. فیما اُوحِيَ إلی موسی علیه‌السلام:... ما مِن خَلْقِي أحَدٌ عَظَّمَها فَقَرَّتْ عَینُهُ، ولم یُحَقِّرْها أحَدٌ إلّا انتَفَعَ بِها.
به موسی علیه‌السلام وحی شد که:... هیچ‌کس نیست که دنیا را بزرگ شمارد و در آن شادمانی و خرمی بیند و هیچ‌کس آن را خرد و ناچیز نشمرد جز آنکه از آن سود برگرفت.

۷. فیما أوحَی اللهُ إلی موسی ـ: یا موسی، سَلْني کلَّ ما تَحتاجُ إلَیهِ، حتّی عَلَفَ شاتِکَ، و مِلحَ عَجینِکَ.
خداوند به موسی وحی فرمود که: ای موسی! هرچه نیاز داری از من بخواه، حتی علوفهٔ گوسفند و نمک خمیرت را.

۸. الإمامُ زینُ العابدینَ علیه‌السلام: هَلَکَ مَن لَیس لَهُ حَکیمٌ یُرشِدُهُ، و ذَلَّ مَن لَیس لَهُ سَفیهٌ یَعضِدُهُ.
امام‌سجاد علیه‌السلام: کسی‌که حکیمی نداشته باشد تا راهنمایی‌اش کند، به نابودی درافتد و کسی‌که احمقی نداشته باشد تا از او پشتیبانی کند، به ضعف و خواری افتد.

۹. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: اُذکُرْ وَعدَکَ.
امام‌علی علیه‌السلام: وعدهٔ خود را (همراه) به یاد داشته باش.

۱۰. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: رُحَماءُ اُمَّتِي أوساطُها.
پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: مهربانان امت من همان تودهٔ متوسط هستند.

۱۱. الإمامُ‌علي علیه‌السلام ـ لِرَجُلٍ قالَ لَهُ: إنّي حُرِمتُ الصَّلاةَ باللیلِ ـ: أنتَ رَجُلٌ قد قَیَّدَتکَ ذُنوبُکَ.
امام‌علی علیه‌السلام ـ به مردی که عرض کرد: من از نماز شب محروم شده‌ام ـ: تو مردی هستی که گناهانت تو را به بند کشیده است.
الإمام‌الصادق علیه‌السلام: إنّ الرجُلَ لَیَکذِبُ الکِذبَةَ فَیُحرَمُ بها صلاةَ اللیلِ.
امام‌صادق علیه‌السلام: آدمی دروغ می‌گوید و به‌سبب آن از نماز شب محروم می‌شود.

۱۲. الأمالي للشیخ الطوسي، فِي وَصِیَّةِ أَمِیرِالْمُؤْمِنِینَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ عِنْدَ وَفَاتِهِ وَ اقْتَصِدْ یَا بُنَيَّ فِي مَعِیشَتِكَ وَ اقْتَصِدْ فِي عِبَادَتِكَ وَ عَلَیْكَ فِیهَا بِالْأَمْرِ الدَّائِمِ الَّذِي تُطِیقُهُ.
امام‌علی علیه‌السلام در وصیت هنگام مرگش: فرزندم! در زندگی و عبادت میانه‌رو باش. کاری را که میتوانی ادامه دهی و طاقتش را داری برعهده گیر.

الخصال، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام إِنَّ الْخَيْرَ ثَقُلَ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا عَلَى قَدْرِ ثِقَلِهِ فِي مَوَازِينِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ إِنَّ الشَّرَّ خَفَّ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا عَلَى قَدْرِ خِفَّتِهِ فِي مَوَازِينِهِمْ.

امام‌باقر عليه السلام: خیر همان قدر که نزد اهل دنیا سنگین و سخت است در ترازوی قیامت سنگین است و شر همان قدر که برای اهل دنیا راحت و لذتبخش است در ترازوی قیامت کم‌قدر میکند.

۱۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: المُسلمونَ يَدٌ عَلى مَن سِواهُم، تَتَكافَأُ دِماؤهُم، و يَسعى بِذِمَّتِهِم أدناهُم.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: مسلمانان، در برابر دیگران متحدند، خون‌هایشان یکسان است و چنانچه کمترین فرد آن‌ها به دشمن زنهار دهد بقیه باید آن را رعایت کنند.

۱۴. السرائر، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عليه السلام قَالَ لَا لُؤْمَ عَلَى مَنْ أَحَبَّ قَوْمَهُ وَ إِنْ كَانُوا كُفَّارا.

امام‌کاظم عليه السلام: ملامتی نیست بر کسی که فامیلش را دوست میدارد گرچه کافر باشند.

۱۵. يَا هِشَامُ مَنْ سَلَّطَ ثَلَاثاً عَلَى ثَلَاثٍ فَكَأَنَّمَا أَعَانَ هَوَاهُ عَلَى هَدْمِ عَقْلِهِ مَنْ أَظْلَمَ نُورَ [نُورُ] فِكْرِهِ بِطُولِ أَمَلِهِ وَ مَحَا طَرَائِفَ حِكْمَتِهِ بِفُضُولِ كَلَامِهِ وَ أَطْفَأَ نُورَ عِبْرَتِهِ بِشَهَوَاتِ نَفْسِهِ فَكَأَنَّمَا أَعَانَ هَوَاهُ عَلَى هَدْمِ عَقْلِهِ وَ مَنْ هَدَمَ عَقْلَهُ أَفْسَدَ عَلَيْهِ دِينَهُ وَ دُنْيَاهُ.

امام عليه السلام: ای هشام کسی که با درازی آرزو نور فکر خویش را خاموش کند و کسی که با زیادی سخن حکمت خویش را به زوال برود و کسی که با شهوترانی نور عبرت خویش را خاموش کند؛ به نابودی عقل خویش کمر بسته و لذا دنیا و آخرت خویش را تباه ساخته.

۱۶. الإمام‌الصادق عليه السلام: مَن تَطَهَّرَ ثُمَّ أوى إلى فِراشِهِ باتَ و فِراشُهُ كَمَسجِدِهِ.

امام‌صادق عليه السلام: هرکس طهارت (وضو و...) بگیرد و سپس به بسترش رود، در آن شب بستر او چون مسجدش باشد.

۱۷. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: بُعِثتُ لأُتَمِّمَ مَكارِمَ الأخلاقِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: من برانگیخته شده‌ام، تا مکارم اخلاق را کامل سازم.

رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إنَّ اللهَ تَعالى بَعَثَني بِتَمامِ مَكارِمِ الأخلاقِ، و كَمالِ مَحاسِنِ الأعمالِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: خدای متعال مرا برای تمام‌کردن مکارم اخلاق و به کمال‌رساندن کارهای نیکو برانگیخته است.

۱۸. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَن تَطَوَّلَ على أخِيهِ في غِيبَةٍ سَمِعَها فيهِ في مَجلِسٍ فَرَدَّها عَنهُ، رَدَّ اللهُ عَنهُ ألفَ بابٍ مِن الشُّوءِ في الدنيا و الآخِرَةِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکس در مجلسی بشنود که از برادرش غیبت می‌شود و آن را از او دفع کند، خداوند هزار باب بدی را در دنیا و آخرت از او دفع کند.

۱۹. الإمام‌الصادق عليه السلام: قالَ موسَى بنُ عِمرانَ عليه السلام: يا ربِّ؛ أيُّ الأعمالِ أفضَلُ عِندَكَ؟ فقالَ: حُبُّ الأطفالِ؛ فإنَّ فِطرَتَهُم على تَوحيدي، فإن أمَتهُم أدخِلْهُم بِرَحمَتي جَنَّتي.

امام‌صادق عليه السلام: موسی‌بن‌عمران عليه السلام گفت: پروردگارا، کدام عمل نزد تو برتر است؟ فرمود: دوست‌داشتن کودکان؛ زیرا سرشت آنان بر توحید من است و اگر آن‌ها را بمیرانم، به رحمت خود به بهشتشان می‌برم.

۲۰. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إنّ مِنَ الذُّنوبِ لا يُكَفِّرُها صلاةٌ و لا صومٌ. قيلَ: يا رسولَ‌الله، فما يُكَفِّرُها؟ قالَ: الهُمُومُ في طَلَبِ المَعيشَةِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: در میان گناهان گناهانی هست که هیچ نماز و روزه‌ای آن‌ها را نمی‌پوشاند. عرض شد: ایرسول‌خدا! پس چه چیز آن‌ها را می‌پوشاند؟ فرمود: اندوه برای کسب گذران زندگی.

۲۱. الامام‌علی عليه السلام: إنّ مِن حَقِّ مَن عَظُمَ جَلالُ اللهِ سبحانَهُ في نَفسِهِ، أن يَصغُرَ عِندَهُ ـ لِعِظَمِ ذلكَ ـ كُلُّ ما سِواهُ، و إنّ أحَقَّ مَن كانَ كذلكَ لَمَن عَظُمَت نِعمَةُ اللهِ عليهِ.

علی عليه السلام: کسی‌که خداوند سبحان در جان او پرشکوه و جلال است و جایگاه بلند و باعظمتی در دل او دارد، شایسته است که هرچیزی جز خدا ـ به‌خاطر بزرگی او ـ در نظرش کوچک باشد و سزاوارترین شخص برای این حالت کسی است که خداوند نعمت بزرگی به او داده و مشمول لطف و احسان وی قرار گرفته باشد؛ زیرا نعمت بزرگ و بسیار خداوند به کسی داده نشد، مگر اینکه بر بزرگی حق خدا بر او نیز (به همان نسبت) افزوده گشت.

۲۲. وَ قَالَ عليه السلام التَّوَاضُعُ الرِّضَا بِالْمَجْلِسِ دُونَ شَرَفِهِ وَ أَنْ تُسَلِّمَ عَلَى مَنْ لَقِيتَ وَ أَنْ تَتْرُكَ الْمِرَاءَ وَ إِنْ كُنْتَ مُحِقّاً ...

امام علیه‌السلام: تواضع این است که هرجای مجلس که شد بنشینی و بر هرکس که گذر کردی سلام کنی و بحث را رها کنی گرچه محق باشی.

۲۳. الإمامُ العسكريُّ علیه‌السلام ـ فقالَ علیه‌السلام: بينَ عَوامِّنا و عُلَمائنا و عَوامِّ اليَهودِ و عُلَمائِهِم تشبيه و تَسويَةٌ مِن جِهَةٍ. فإنَّ اللهَ قد ذَمَّ عَوامَّنا بتَقليدِهِم عُلَماءَهُم كما ذَمَّ عَوامَّهُم، و كذلكَ عَوامُّ أُمَّتِنا إذا عَرَفُوا مِن فُقَهائِهِمُ الفِسقَ الظاهِرَ و العَصَبيَّةَ الشَّديدَةَ و التَّكالُبَ على حُطامِ الدنيا و حَرامِها... فَمَن قَلَّدَ مِن عَوامِّنا مِثلَ هؤلاءِ الفُقَهاءِ فَهُم مِثلُ اليَهودِ الذينَ ذَمَّهُمُ اللهُ بالتَّقليدِ لِفَسَقَةِ فُقَهائِهِم. فَأمّا مَن كانَ الفُقَهاءِ صائناً لنفسِهِ حافِظاً لِدينِهِ مُخالِفاً على هَواهُ مُطيعاً لأمرِ مَولاهُ فلِلعَوامِّ أن يُقَلِّدُوهُ، و ذلكَ لا يكونُ إلّا بَعضَ فُقَهاءِ الشِّيعَةِ لا جَميعَهُم.

امام‌عسکری علیه‌السلام، دربارهٔ آیهٔ «پس وای بر کسانی‌که از پیش خود کتاب می‌نویسند و آن‌گاه می‌گویند: این از جانب خداست...»، فرمود: مردی به حضرت صادق علیه‌السلام عرض کرد: اگر قوم یهود برای شناخت تورات راهی جز این نداشتند که آن را از دانشمندان و ملّایان خود بشنوند و فراگیرند، چرا خداوند آنان را به‌سبب تقلید از علمایشان و پذیرفتن سخنان آنان نکوهش کرده است؟ جز این است که عوام یهود نیز مانند عوام ما هستند که از علمایشان تقلید می‌کنند؟ حضرت (صادق علیه‌السلام) فرمود: میان عوام و علمای ما با عوام و علمای یهود از جهتی فرق است و از جهتی نقطهٔ اشتراک. نقطهٔ اشتراک آن‌ها در این است که خداوند همچنان که عوام یهود را نکوهش کرده، عوام ما را نیز به‌سبب تقلید از علمایشان نکوهیده است و اما از این جهت که باهم فرق دارند، نه.

آن مرد عرض کرد: یابن رسول‌الله، برایم توضیح دهید: حضرت فرمود: عوام یهود می‌دانستند که علمایشان آشکارا دروغ می‌گویند، حرام و رشوه می‌خورند، احکام واجب (الهی) را با میانجی‌گری‌ها و ملاحظه‌کاری‌ها و رشوه‌گیری‌ها تغییر می‌دهند. می‌دانستند آن‌ها مبتلا به جانبداری‌های شدیدی هستند که بر اثر آن دین و آیین و عقاید خود را کنار می‌گذارند و حقوق کسی را که بر ضد او تعصب دارند پایمال می‌کنند و اموال دیگران را به ناحق به کسی می‌دهند که جانبدار او هستند و به‌خاطر آنان دست به ظلم و حق‌کشی می‌آلایند. می‌دانستند که مرتکب امور حرام می‌شوند و با این شناخت قلبی خود، الزاماً باور داشتند که هرکس کارهای ملّایان یهود را انجام دهد فاسق است و نمی‌تواند سخنگوی خدا و واسطهٔ میان او و مردم باشد. بنابراین، چون از کسانی‌که چنین شناختی از آن‌ها داشتند و می‌دانستند که نباید خبر آن‌ها را پذیرفت و نقلی که می‌کنند باور کرد، پیروی می‌کردند، خداوند آنان را مورد نکوهش قرار داد.

عوام امت ما نیز چنین‌اند. آنان هم اگر بدانند که فقهایشان آشکارا فسق و گناه می‌کنند و به تعصبات و جانب‌داری‌های شدید مبتلایند و شیفتهٔ حطام دنیا و حرام‌های آن هستند... اگر از چنین فقهایی تقلید کنند، مانند همان یهودیانی هستند که خداوند آنان را، به‌سبب تقلید و پیروی از فقهای فاسق و بدکارشان، نکوهش کرده است.

اما هر فقیهی که خویشتن‌دار و نگهبان دین خود باشد و با هوای نفسش بستیزد و مطیع فرمان مولایش باشد، بر عوام است که از او تقلید کنند و البته این ویژگی‌ها را تنها برخی فقهای شیعه دارا هستند، نه همهٔ آن‌ها.

۲۴. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: سَبَّابُ الْمُؤْمِنِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَة.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: ناسزاگوی به مؤمن به هلاکت میکشاند.

۲۵. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: الرِّزقُ أسرَعُ إلى مَن يُطعِمُ الطَّعامَ مِن السِّكّينِ في السَّنامِ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی‌که اطعام می‌کند، روزی به او سریع‌تر از سرعت فرورفتن کارد در کوهان شتر، می‌رسد.

۲۶. الإمامُ زينُ العابدينَ علیه‌السلام: أيُّما مُؤمِنٍ دَمِعَت عَيناهُ لِقَتلِ الحُسَينِ علیه‌السلام حَتّى تَسيلَ عَلى خَدِّهِ، بَوَّأهُ اللهُ بِها في الجَنَّةِ غُرَفاً يُسكُنُها أحقاباً.

امام سجاد علیه‌السلام: هر مؤمنی که چشمانش برای کشته شدن حسین علیه‌السلام گریان شود به طوری که اشک بر گونه‌هایش سرازیر گردد، خداوند به سبب آن او در غرفه‌های بهشتی جای دهد که روزگاران درازی را در آنها به سر برد.

۲۷. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: أربَعٌ يُمِتنَ القلبَ: الذَّنبُ علَى الذَّنبِ، و كَثرَةُ مُناقَشَةِ النِّساءِ ـ و مُماراةُ الأحمَقِ، تَقولُ و يَقولُ و لا يَرجِعُ إلى خَيرٍ (أبَداً)، و مُجالَسَةُ المَوتى، فقيلَ لَهُ: يا رسولَ‌الله، و ما المَوتى؟ قالَ: كُلُّ غَنِيٍّ مُترَفٍ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: چهار چیز دل را می‌میراند: گناه روی گناه، همسخن‌شدن زیاد با زنان، مجادله‌کردن با نابخرد، تو می‌گویی و او می‌گوید و هرگز به راه نمی‌آید و همنشینی با مردگان. عرض شد: ای رسول‌خدا، منظور از مردگان چیست؟ فرمود: هر توانگر خوش‌گذرانی.

۲۸. علل الشرائع، قَالَ رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله وَ إِذَا خَلَعَ أَحَدُكُمْ ثِيَابَهُ فَلْيُسَمِّ لِئَلَّا تَلْبَسْهَا الْجِنُّ فَإِنَّهُ إِنْ لَمْ يُسَمِّ عَلَيْهَا لَبِسَتْهَا الْجِنُّ حَتَّى يُصْبِحَ وَ إِذَا

دَخَلَ أَحَدُكُمْ بَيْتَهُ فَلْيُسَلِّمْ فَإِنَّهُ يُنْزِلُهُ الْبَرَكَةَ وَ تُؤْنِسُهُ الْمَلَائِكَةُ وَ إِذَا سَمِعْتُمْ نُبَاحَ الْكَلْبِ وَ نَهِيقَ الْحَمِيرِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ فَإِنَّهَا يَرَوْنَ وَ لَا تَرَوْنَ.

رسول‌خداﷺ: هنگامیکه لباس از تن بیرون میاورید بسم الله بگویید تا جن آنرا نپوشد. وقتی وارد خانه‌ای میشوید بسم الله گویید تا برکت نازل شود و ملائکه با شما انس گیرند و چون زوزه سگ و بانگ الاغ را شنیدید از شیطان به خدا پناه برید زیرا آنها چیزهایی میبینند که شما نمی‌بینید.

۲۹. رسول‌اللهﷺ: إنّهُ لَيُغانُ على قَلبِي، و إنّي لَأستَغفِرُ اللهَ في اليَومِ مِائةَ مَرَّةٍ.

پیامبر خداﷺ: گاه قلبم را غباری می‌گیرد و من روزی صد بار از خدا آمرزش می‌طلبم.

الإمام‌الصادقؑ: كانَ رسول‌اللهﷺ يَتوبُ إلَى اللهِ عَزَّوجلَّ في كُلِّ يَومٍ سَبعينَ مَرّةً. فقلتُ: أكانَ يقولُ: أستَغفِرُاللهَ و أتوبُ إلَيهِ؟ قالَ: لا، و لكنْ كانَ يقولُ: أتُوبُ إلَى اللهِ.

پیامبر خداﷺ روزی هفتاد بار به درگاه خدای عزوجل توبه می‌کرد (راوی می‌گوید:) عرض کردم: آیا می‌گفت: «استغفرالله و أتوب الیه»؟ حضرت فرمود: نه، بلکه می‌گفت: «أتوب الی الله».

۳۰. الامام‌علی ؑ: ما بَرِحَ لِلهِ عَزَّت آلاؤهُ في البُرهَةِ بَعدَ البُرهَةِ، و في أزمانِ الفَترَاتِ، عِبادٌ ناجاهُم في فِكرِهِم، وكلَّمَهُم في ذاتِ عُقولِهِم.

امام‌علی ؑ: خداوند که نعمت‌ها و بخشش‌هایش عزیز و ارجمند باد در هر برهه و در هر دوره‌ای از فترت (فاصله میان ظهور دو پیامبر) همواره بندگانی داشته است که در اندیشه‌هایشان با آنان نجوا می‌کرده و در اندرون خردهایشان با آنها سخن می‌گفته است.

۳۱. الإمامُ‌عليؑ: خِيارُ خِصالِ النِّساءِ شِرارُ خِصالِ الرِّجالِ: التَّزهُو، والجُبنُ، والبُخلُ؛ فإذا كانتِ المَرأةُ مَزهُوَّةً لَم تُمَكِّنْ مِن نَفسِها، و إذا كانت بَخيلَةً حَفِظَت مالَها و مالَ بَعلِها، و إذا كانت جَبانَةً فَرِقَت مِن كُلِّ شَيءٍ يَعرِضُ لَها.

امام‌علیؑ: بهترین خصلت‌های زنان، بدترین خصلت‌های مردان است: غرور، ترسویی و بخل؛ زیرا زن هرگاه مغرور باشد خودش را در اختیار (نامحرم) نمی‌گذارد. هرگاه بخیل (و ممسک) باشد مال خود و شوهرش را نگه می‌دارد و هرگاه ترسو باشد از هر چیزی که برایش پیش آید (و مایهٔ بدنامی باشد) وحشت می‌کند.

۳۲. الإمامُ‌عليؑ: مُحادَثَةُ النِّساءِ تَدعُو إلَى البَلاءِ و تُرِيغُ القُلوبَ.

امام‌علیؑ: هم‌سخن شدن با زنان، به بلا می‌کشاند و دل‌ها را منحرف می‌سازد.

۳۳. الإمام‌الصادقؑ: لَمّا نَزَلَت هذِهِ الآيَةُ: (قُوا أنفُسَكُم و أهليكُم ناراً) جَلَسَ رَجُلٌ مِنَ المُسلِمينَ يَبكي، فقالَ: أنا عَجَزتُ عَن نَفسي، كُلِّفتُ أهلي! فقالَ لَهُ رسول‌الله: حَسبُكَ أن تَأمُرَهُم بِما تَأمُرُ بِهِ نَفسَكَ، و تَنهاهُم عَمّا تَنهى عَنهُ نَفسَكَ.

امام‌صادقؑ: چون آیهٔ «خود و خانوادهٔ خود را از آتش نگه دارید» نازل شد، مردی از مسلمانان نشست و شروع به گریستن کرد و گفت: من خودم را نمی‌توانم حفظ کنم؛ حالا مسئولیت خانواده‌ام هم به عهده من گذاشته شد.رسول‌خدابه او فرمود: کافی است که آنچه به خودت فرمان می‌دهی، به آنان نیز فرمان دهی و از آنچه که خودت را از آنها منع می‌کنی، آنان را نیز منع کنی.

۳٤. وَ قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّهُ لَيَأْتِي عَلَى الرَّجُلِ مِنْكُمْ زَمَانٌ لَا يُكْتَبُ عَلَيْهِ سَيِّئَةٌ وَ ذَلِكَ أَنَّهُ مُبْتَلًى بِهَمِّ الْمَعَاشِ وَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ وَ سُئِلَ أَيْنَ اللَّهُ فَقَالَ عِنْدَ الْمُنْكَسِرَةِ قُلُوبُهُمْ.

رسول‌خداﷺ: زمانی که مردی به غم معاش مبتلا شود گناه برایش نوشته نمیشود و فرمود: خداوند قلب حزین را دوست دارد و چون پرسیده شد خدا کجاست؟ فرمود: در قلبهای شکسته.

۳۵. الإمامُ زينُ العابدينَؑ: كِتابُ اللهِ عَزَّوجلَّ على أربَعةِ أشياءَ: علَى العِبارَةِ، و الأشارَةِ، و اللَّطائفِ، و الحَقائقِ. فالعِبارَةُ للعَوامِّ، و الإشارَةُ للخَواصِّ، و اللَّطائفُ للأولياءِ، و الحقائقُ للأنبياءِ.

امام‌سجادؑ: کتاب خدای عزوجل بر چهار چیز است: عبارت (ظاهر)، اشاره، لطایف و حقایق. عبارت، برای عامهٔ مردم است، اشاره برای خواص، لطایف برای اولیاء و حقایق برای انبیاء.

۳٦. رسول‌اللهﷺ: ألا و مَن سَمِعَ فاحِشَةً فأفشاها فهُو كَمَن أتاها، و مَن سَمِعَ خَيراً فأفشاهُ فَهُو كَمَن عَمِلَهُ.

رسول‌خداﷺ: هان، هرکس کار زشتی را بشنود و آن را افشا سازد، همانند کسی است که آن را مرتکب شده است و هرکس عمل نیکی را بشنود و آن را در بین مردم شایع کند، همانند کسی است که آن را انجام داده است.

۳۷. رسول‌اللهﷺ: لا تَعَلَّموا العِلمَ لِتُماروا بِهِ السُّفَهاءَ، و تُجادِلوا بِهِ العُلَماءَ، و لِتَصرِفوا (بهِ)وُجوهَ النّاسِ إلَيكُم، وَابتَغوا بِقَولِكُم ما عِندَاللهِ فإنَّهُ يَدومُ و يَبقى، و يَنفَدُ ما سِواهُ.

پیامبرخداﷺ: علم را برای این نیاموزید که با نادانان بستیزید و با دانایان مجادله کنید و مردم را به طرف خود بکشانید. بلکه با سخنان خود آنچه را نزد خداست بجویید؛ زیرا آن است که پایدار و ماندنی است و جز آن هر چه هست از بین می‌رود.

الامام‌علی علیه‌السلام: طَلَبَةُ هذا العِلمِ عَلى ثَلاثَةِ أصنافٍ. صِنفٌ مِنهُم يَتَعَلَّمونَ لِلمِراءِ و الجَدَلِ (الجَهلِ)، و صِنفٌ مِنهُم يَتَعَلَّمونَ لِلاستِطالَةِ والخَتلِ، و صِنفٌ مِنهُم يَتَعَلَّمونِ لِلفِقهِ و العَمَلِ.

امام‌علی علیه‌السلام: جویندگان این دانش سه گروهند. گروهی از آنها دانش را به منظور بحث و جدل می‌آموزند، گروهی برای بزرگی کردن و فریفتن فرا می‌گیرند و گروهی برای فهمیدن و به کار بستن می‌آموزند.

۳۸. رسول‌اللهﷺ: إنّما أنا بَشَرٌ، و لَعلَّ بعضَكُم أن يكونَ ألحَنَ بحُجَّتِهِ مِن بَعضٍ، فَمَن قَضَيتُ لَهُ مِن حَقِّ أخيهِ فإنّما أقطَعُ لَهُ قِطعَةً مِن نارٍ.

پیامبر خداﷺ: جز این نیست که من هم یک بشر هستم و ای بسا که بعضی از شما در اقامهٔ حجت و دلیل از دیگری زبان‌آورتر باشد. پس، هرکس که من از حق برادرش به نفع او حکم دهم، در حقیقت تکه‌ای آتش در اختیار او می‌گذارم.

۳۹. لَمّا قُبِضَ رسول‌اللهﷺ أحدَقَ بِهِ أصحابُهُ فبَكَوا حَولَهُ، واجتَمَعوا، فدَخِلَ رَجُلٌ أشهَبُ اللِّحيَةِ، جَسيمٌ صَبيحٌ، فتَخَطّى رِقابَهُم فبَكى، ثُمّ التَفَتَ إلى أصحابِ ر رسول‌اللهﷺ فقالَ: فإلَى اللهِ فأنِيبوا، و إلَيهِ فارغَبوا، و نَظَرَهُ إلَيكُم فى البَلاءِ فَانظُروا؛ فقالَ بَعضُهُم لِبَعضٍ: تَعرِفونَ الرَّجُلَ؟ فقالَ عَلِيٌّ علیه‌السلام: نَعَم، هذا أخو رسول‌اللهﷺ الخِضرُ علیه‌السلام.

وقتیرسول‌خداﷺ درگذشت، اصحاب برگردش حلقه زدند و پیرامونش گریستند و همگی جمع شدند. مردی که محاسنی جوگندمی داشت و تنومند و خوش‌سیما بود وارد شد و جمعیت را شکافت و جلو آمد و گریست. آنگاه رو به اصحابرسول‌خداکرد و گفت: پس، به خداوند روی کنید و به او بگرایید. و در هنگام بلا به شما می‌نگرد (که آیا بیتابی یا صبر می‌کنید). اصحاب از یکدیگر پرسیدند: این مرد را می‌شناسید؟ علی علیه‌السلام فرمود: آری؛ این برادررسول‌خداﷺ خضر علیه‌السلام است.

۴۰. رسول‌اللهﷺ: يقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: وَ عِزَّتي و جَلالي... لا يُؤثِرُ عَبدٌ هَواهُ على هَوايَ إلّا شَتَّتُّ علَيهِ أمرَهُ، و لَبَستُ علَيهِ دُنياهُ، و شَغَلتُ قَلبَهُ بها، و لَم أُؤتِهِ مِنها إلّا ما قَدَّرتُ لَهُ.

پیامبر خداﷺ: خداوند عزوجل می‌فرماید: به عزّت و جلالم سوگند... هیچ بنده‌ای دلخواه خود را بر دلخواه من مقدم ندارد، مگر اینکه کار او را پریشان سازم و دنیایش را بر وی نابسامان کنم و دلش را به آن مشغول گردانم و از دنیا به او ندهم، مگر همان‌چه برایش مقدر کرده‌ام.

رسول‌اللهﷺ: يقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: و عِزَّتي و جَلالي... لا يُؤثِرُ عَبدٌ هَوايَ على هَواهُ إلّا استَحفَظتُهُ مَلائكَتي، وكَفَّلتُ السَّماواتِ و الأرَضِينَ (الأرضَ) رِزقَهُ، و كُنتُ لَهُ مِن وراءِ تِجارَةِ كُلِّ تاجِرٍ، و أتَتهُ الدُّنيا و هِيَ راغِمَةٌ.

پیامبر خداﷺ: خداوند عزوجل می‌فرماید: سوگند به عزت و جلالم... که هیچ بنده‌ای دلخواه مرا بر دلخواه خودش ترجیح ندهد مگر اینکه فرشتگانم را به نگهبانی از او بگمارم و آسمان‌ها و زمین‌ها را ضامن روزی او گردانم و در پس تجارت هر تاجری به فکر او باشم و دنیا به رغم میل خود (یا ذلیلانه) به او رو آورد.

چهل حدیث ۷۳

۱. رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ تَبارَکَ و تَعالی: یابنَ آدَمَ، أطِعْني فیما أمَرتُکَ، و لا تُعَلِّمْنی ما یُصلِحُکَ.
پیامبر خداﷺ: خدای تبارک و تعالی فرموده است: ای آدمیزاد! از فرمانی که به تو داده‌ام اطاعت کن و صلاح کار خود را به من نیاموز.

۲. رسول‌اللهﷺ: لا تُلَقِّنوا الناسَ فیَکذِبونَ، فإنَّ بَني یَعقوبَ لم یَعلَموا أنّ الذِّئبَ یَأکُلُ الإنسانَ فلَمّا لَقَّنَهُم: ﴿إنّي أخافُ أنْ یَأْکُلَهُ الذِّئبُ﴾ قالوا: أکَلَهُ الذِّئبُ!
پیامبر خداﷺ: به مردم (سخنی را) تلقین نکنید، که بر اثر آن دروغ بگویند. فرزندان یعقوب نمی‌دانستند که گرگ انسان را می‌خورد، اما چون به آنان تلقین کرد: «می‌ترسم او را گرگ بخورد»، گفتند: یوسف را گرگ خورد.

۳. عن الرسولﷺ: فَلَا تَتَّبَعُوا عَثَرَاتِ الْمُؤْمِنِینَ فَإِنَّهُ مَنِ اتَّبَعَ عَثْرَةَ مُؤْمِنٍ اتَّبَعَ اللَّهُ عَثَرَاتِهِ یَوْمَ الْقِیَامِ ...
رسول‌خداﷺ: در پی لغزشهای مؤمنان مباشید که خدا در پی لغزشهای شما برآید.

٤. الإمام‌الصادقؑ: کانَ بینَ قولِ اللهِ عَزَّوجلَّ ﴿قد أُجیبَتْ دعوتُکُما﴾ و بینَ أخذِ فِرعَونَ أربعینَ عاماً.
امام‌صادقؑ: از زمانی‌که خدایﷻ (در پاسخ خواهش موسی و هارون برای هلاک‌کردن فرعون) فرمود: «هر آینه دعای شما اجابت شد» تا زمانی‌که فرعون نابود شد چهل سال طول کشید.
إسحاقُ بنُ عمّارٍ: قلتُ لأبي عبدِاللهؑ: یُستَجابُ للرجلِ الدُّعاءُ ثمّ یُؤَخَّرُ؟ قال: نَعَم عِشرونَ سَنةً.
اسحاق‌بن‌عمار: به امام‌صادقؑ عرض کردم: آیا می‌شود دعای کسی مستجاب شود و برآورده‌شدن آن به تأخیر افتد؟ فرمود: آری، بیست سال (ممکن است به تأخیر افتد).

٥. الإمامُعلیؑ: آفَةُ الکلامِ الإطالَةُ.
امام‌علیؑ: آفت سخن، درازگویی است.
الإمامُعلیؑ: فَأقلِلْ کلامَکَ و أکثِرْ صَمتَکَ، یَتَوَفَّرْ فِکرُکَ و یَستَنِرْ قَلبُکَ.
امام‌علیؑ: اگر دوستدار سلامت جان خود و پوشیده ماندن عیب‌هایت هستی، کمتر سخن گوی و بیشتر خاموش باش، تا اندیشه‌ات فزونی گیرد و دلت نورانی شود.

٦. رسول‌اللهﷺ: لا تَسُبُّوا الدنیا فَنِعمَتْ مَطِیَّةُ المؤمنِ.
پیامبر خداﷺ: به دنیا ناسزا مگویید که آن نیکومرکبی است برای مؤمن؛ زیرا به وسیلهٔ آن به خیر و خوبی می‌رسد و از شر و بدی می‌رهد. هرگاه بنده بگوید: لعنت خدا بر دنیا، دنیا گوید: لعنت خدا بر نافرمان‌ترین ما نسبت‌به پروردگارش.

۷. الإمام‌الصادقؑ: علَیکُم بِالدُّعاءِ، فإنَّکُم لا تَقَرَّبونَ إلَ اللهِ بِمِثلِهِ، ولا تَترُکوا صَغیرةً لِصِغَرِها أنْ تَدْعُوا بِها، إنَّ صاحِبَ الصِّغارِ هو صاحِبُ الکِبارِ.
امام‌صادقؑ: بر شما باد به دعاکردن؛ زیرا با هیچ‌چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی‌شوید. دعاکردن برای هیچ امر کوچکی را، به‌خاطر ناچیزبودنش رها نکنید؛ زیرا حاجت‌های کوچک نیز به‌دست همان کسی است که حاجت‌های بزرگ به‌دست اوست.

۸. الإمامُعلیؑ: إن سَمَت هِمَّتُکَ لإصلاحِ النّاسِ فابدأْ بنَفسِکَ.
امام‌علیؑ: اگر همّت والای اصلاح مردم را در سرداری، از خودت آغاز کن.

۹. الامام‌علیؑ: أحسَنُ النّاسِ عَیشاً مَن عاشَ النّاسُ فی فَضلِهِ.
امام‌علیؑ: زندگی آن کس از همه بهتر است، که مردم در پرتو احسان و کمک او زندگی کنند.

۱۰. رسول‌اللهﷺ: إیّاکُم و مُخالَطَةِ السُّلطانِ فإنّهُ ذَهابُ الدِّینِ.
پیامبر خداﷺ: زنهار از آمیزش با سلطان؛ که آن دین را می‌برد؛ و زنهار از کمک‌کردن به او؛ زیرا شما کارهای او را نمی‌پسندید.
رسول‌اللهﷺ: مَن لَزِمَ السُّلطانَ اُفتُتِنَ.
هر که ملازمت سلطان اختیار کند به فتنه و گمراهی افتد، و هرچه به سلطان نزدیک‌تر گردد از خدا دورتر شود.
رسول‌اللهﷺ: مَن آثَرَ السُّلطانَ علی اللهِ عَزَّوجلَّ أذهَبَ اللهُ عَنهُ الوَرَعَ و جَعَلَهُ حَیرانَ.
زنهار از درگاه و حواشی سلطان؛ زیرا که نزدیک‌ترین شما به درگاه و حواشی سلطان دورترین شماست از خدای عزوجل؛ و هرکه سلطانی را بر خدای عزوجل برگزیند، خداوند پارسایی را از او ببرد و او را سرگشته و حیران گرداند.

۱۱. رسول‌الله‌ﷺ: قالَ اللهُ: إنّ مِن عِبادِيَ المؤمنينَ لَمَن يَجتَهِدُ في عِبادَتِي فَيَقُومُ مِن رُقادِهِ و لَذيذِ وِسادِهِ فَيَتَهَجَّدُ لي الليالي، فَيُتعِبُ نفسَهُ في عبادَتي فأضرِبُهُ بالنُّعاسِ الليلةَ والليلَتَينِ نَظَراً مِنّي له و إبقاءً علَيهِ، فَيُنامُ حتّى يُصبِحَ فَيَقومُ و هُو ماقِتٌ لنفسِهِ، زارٍ علَيها، ولو أُخَلِّي بينَهُ و بينَ ما يُرِيدُ مِن عِبادَتِي لَدَخَلَهُ العُجبُ مِن ذلكَ فَيُصَيِّرُهُ العُجبُ إلى الفِتنَةِ بأعمالِهِ، فَيَأتِيهِ مِن ذلكَ ما فيهِ هَلاكُهُ لِعُجبِهِ بِأعمالِهُ و رِضاهُ عن نفسِهِ حتّى يَظُنَّ أنّهُ قد فاقَ العابِدينَ وجازَ في عِبادَتِهِ حَدَّ التَّقصيرِ، فَيَتَباعَدُ مِنّي عندَ ذلكَ، و هو يَظُنُّ أنّهُ يَتَقَرَّبُ إلَيَّ!

پیامبر خداﷺ: (خدای فرمود): گاه باشد که یکی از بندگان مؤمن من در عبادت من می‌کوشد و از بستر خود برمی‌خیزد و بالین خوش را رها می‌سازد و شب‌ها به عبادت من می‌پردازد و در راه بندگی من خود را به رنج می‌افکند، اما من از روی لطف و محبتِ به او و برای حفظ جانش یکی دو شب چرت را بر وی مسلّط می‌کنم و او می‌خوابد و صبح برمی‌خیزد و نمازش را می‌خواند در حالی‌که از نفس خود در خشم است و آن را سرزنش می‌کند. اگر رهایش کنم تا همچنان به عبادت من ادامه دهد دچار خودپسندی می‌شود و خودپسندی موجب می‌شود تا به کارهایش مغرور گردد و از همین‌جا آنچه مایهٔ هلاکت اوست به وی در رسد زیرا به اعمال خویش مغرور می‌گردد و چندان از خود راضی می‌شود که گمان می‌برد از همهٔ عبادت‌پیشگان برتر است، و در عبادتش مرز تقصیر را پشت سر گذاشته است. در این هنگام از من دور می‌گردد در حالی‌که خیال می‌کند به من نزدیک می‌شود.

۱۲. لُقمانُ‌ؑ ـ وألزِمْ نَفسَکَ التُّؤدَةَ في أُمورِکَ، و صَبِّرْ على مَؤوناتِ الإخوانِ نَفسَکَ، يا بُنَيَّ إن عَدِمَکَ ما تَصِلُ بِهِ قَرابَتَکَ و تَتَفَضَّلُ بِهِ على إخوَتِکَ فلا يَعدِمَنَّکَ حُسنُ الخُلقِ و بَسطُ البِشرِ؛ فإنّ مَن أحسَنَ خُلقَهُ أحَبَّهُ الأخيارُ و جانَبَهُ الفُجّارُ.

نیز در اندرز به فرزندش ـ: فرزندم، از بی‌حوصلگی و بدخویی و کم‌صبری بپرهیز؛ زیرا هیچ دوستی تحمل این خصلت‌ها را ندارد. در کارهایت خود را به تأنی و آرامش پایبند گردان و بر تحل زحمات (یا بار هزینه‌های) برادران شکیبا ساز و با همهٔ مردم خوش‌اخلاق باش.

فرزندم، اگر (از مال دنیا) چیزی نداری که با آن به خویشانت رسیدگی کنی و به برادرانت ببخشی، دست‌کم خوش‌خویی و خوش‌رویی (با آنان) را از دست مده؛ زیرا کسی‌که اخلاق خوش داشته باشد نیکان او را دوست بدارند و بدکاران از وی دوری کنند. به قسمت خدا قانع باش، تا زندگی به کام تو گوارا شود. اگر می‌خواهی عزت دنیا را یک‌جا داشته باشی، چشم طمع از آنچه مردم دارند برکن؛ چراکه انبیاء و صدّیقان اگر به آن مقامات رسیدند و از آن رو بود که رشتهٔ طمع بریدند.

۱۳. رسول‌الله‌ﷺ: مَن أصبَحَ لا يَهتَمُّ بِأُمورِ المُسلمينَ فلَيسَ بمُسلِمٍ.

پیامبر خداﷺ: کسی‌که روز خود را آغاز کند و به امور مسلمانان اهتمام نورزد، مسلمان نیست.

رسول‌اللهﷺ: مَن أصبَحَ لا يَهتَمُّ بِأُمورِ المُسلمينَ فلَيسَ مِنهُم، و مَن سَمِعَ رَجلاً يُنادي: يا لَلمسلمينَ! فَلَم يُجِبهُ فلَيسَ بمُسلِمٍ.

رسول‌خداﷺ: هر که صبح کند در حالی‌که به امور مسلمانان اهتمام ندارد، از آنان نیست و هرکه فریاد کمک‌خواهی مردی را بشنود و به کمکش نشتابد، مسلمان نیست.

۱٤. الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ عن الآية (وَ وَصَّيْنَا الْإِنْسانَ بِوالِدَيْهِ حُسْناً وَ إِنْ جاهَداكَ عَلى أَنْ تُشْرِكَ بِي ما لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلا تُطِعْهُما) فَقَالَ بَلْ يَأْمُرُ بِصِلَتِهِمَا وَ إِنْ جَاهَدَاهُ عَلَى الشِّرْكِ.

امام‌صادق‌ؑ راجع به آیه (و انسان را نسب به پدر و مادرش سفارش کردیم که بدیشان نیکی کند اما اگر از تو شرک پروردگار را میخواستند پس از ایشان اطاعت مکن) فرمود: حتی در این حال هم به صله بدیشان فرمان میدهد گرچه به شرک بخوانند.

۱۵. امیرالمؤمنین‌ؑ: فَإِنَّ مَا هُوَ آتٍ مِنَ الدُّنْيَا كَمَا وَلَّى مِنْهَا فَاعْتَبِرْ بِهَا ...إِنَّ جَمِيعَ مَا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ فِي مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا بَحْرِهَا وَ بَرِّهَا وَ سَهْلِهَا وَ جَبَلِهَا عِنْدَ وَلِيٍّ مِنْ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ وَ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ بِحَقِّ اللَّهِ كَفَيْءِ الظِّلَالِ ثُمَّ قَالَ أَ وَ لَا حُرٌّ يَدَعُ هَذِهِ اللُّمَاظَةَ لِأَهْلِهَا يَعْنِي الدُّنْيَا فَلَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَبِيعُوهَا بِغَيْرِهَا فَإِنَّهُ مَنْ رَضِيَ مِنَ اللَّهِ بِالدُّنْيَا فَقَدْ رَضِيَ بِالْخَسِيسِ.

امیرمؤمنان‌ؑ: هرچه از دنیا دیدی بقیه دنیا نیز مثل همان است... همه آنچه خورشید بر آن میتابد در مشرق و مغرب زمین و دریا و خشکی آن و بیابان و کوه آن نزد ولی‌ای از اولیاء خدا و اهل معرفت بحق خدا مانند سایه‌ای بیش نیست. سپس فرمود: آیا آزاده‌ای نیست که این تفاله را برای اهلش(یعنی اهل دنیا) وانهد. برای شما بهایی جز بهشت نیست پس خود را به غیر آن مفروشید که هرکس به دنیا راضی شود به کم‌چیزی راضی شده.

۱٦. الإمامُ‌عليؑ: مَن قَلَّ أكلُهُ صَفا فِكرُهُ.

امام‌علی‌ؑ: هرکه کم بخورد، اندیشه‌اش صاف گردد.

۱۷. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام لِكُلِّ شَيْءٍ ثَمَرَةٌ وَ ثَمَرَةُ الْمَعْرُوفِ تَعْجِيلُهُ وَ قَالَعليه‌السلام بَادِرُوا بِعَمَلِ الْخَيْرِ قَبْلَ أَنْ تُشْغَلُوا عَنْهُ بِغَيْرِهِ.

امیرمؤمنان عليه‌السلام: هرچیز لازمه‌ای دارد و لازمه کار خیر تعجیل در آن است و فرمود: به عمل خیر مبادرت کنید پیش از آنکه مشغولیت برای شما پیش آید.

الأمالي للشيخ الطوسي، فِيمَا أَوْصَى بِهِ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام عِنْدَ وَفَاتِهِ إِذَا عَرَضَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِ الآخِرَةِ فَابْدَأْ بِهِ وَ إِذَا عَرَضَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا فَتَأَنَّهُ حَتَّى تُصِيبَ رُشْدَكَ فِيه.

از جمله وصایای امیرمؤمنان عليه‌السلام این بود که چون بر سر امری از امور آخرت قرار گرفتی به آن اقدام کن و چون بر سر امری از امور دنیا قرار گرفتی دست نگه دار تا یقین کنی که به نفع توست.

۱۸. الامام‌علی عليه‌السلام: نِظامُ الفُتوّةِ احتِمالُ عَثَراتِ الإخوانِ، و حُسنُ تَعَهُّدِ الجِيرانِ.

امام‌علی عليه‌السلام: آیین جوانمردی، تحمل لغزش‌های برادران است و رسیدگی به همسایگان.

۱۹. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لَمّا خَرَجَ على عُثمانَ ابنِ مَظعونٍ و مَعَهُ صَبِيٌّ لَهُ صَغيرٌ يَلثِمُهُ ـ: ابنُکَ هذا؟ قالَ: نَعَم، قالَ: أتُحِبُّهُ يا عُثمانُ؟ قالَ: إي واللهِ يا رسولَ‌اللهِ إنّي اُحِبُّهُ! قالَ: أفلا أزيدُکَ لَهُ حُبّاً؟ قالَ: بلى فِداکَ أبي و اُمّي! قالَ: إنّهُ مَن يُرضي صَبِيّاً لَهُ صَغيراً مِن نَسلِهِ حتّى يَرضى، تَرَضّاهُ اللهُ يَومَ القِيامَةِ حتّى يَرضى.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله عثمان‌بن مظعون را دید که پسربچه‌ای با خود دارد و او را می‌بوسد. فرمود: این بچهٔ خود توست؟ عرض کرد: آری. فرمود: دوستش داری، عثمان؟ عرض کرد: آری به خدا، ای رسول‌خدا، او را دوست دارم! فرمود: آیا محبت تو را نسبت به او بیشتر نکنم؟ عرض کرد: چرا، پدر و مادرم فدایت. فرمود: هرکس کودک خردسالی از نسل خود را خوش‌حال کند، خداوند در روز قیامت او را خوش‌حال گرداند.

۲۰. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: سَيِّدُ شِرارِ الخَلقِ يُبايِعُونَ كُلَّ مُضطَرٍّ، ألا إنَّ بَيعَ المُضطَرِّينَ حَرامٌ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: در رأس بدترین خلایق کسانی هستند که با افراد مضطرّ معامله می‌کنند. بدانید که معامله با افراد مضطرّ حرام است.

۲۱. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: مَن عَظُمَت نِعمَةُ اللهِ علَيهِ اشتَدَّت مَؤونَةُ النّاسِ علَيهِ، فاستَديموا النِّعمَةَ باحتِمالِ المَؤونَةِ.

امام‌صادق عليه‌السلام: هرکه نعمت خدا به او زیاد شود، بار زحمت و هزینهٔ مردم بر دوش او سنگین‌تر شود؛ بنابراین، با به‌دوش‌کشیدن بار زحمت و هزینهٔ مردم نعمت (خود) را پایدار سازید و آن را در معرض زوال قرار ندهید؛ زیرا به‌ندرت پیش می‌آید که نعمتی از کسی زوال آید و دوباره به او برگردد.

۲۲. عن الرسول صلی‌الله‌علیه‌وآله: وَ مَنْ ذَهَبَ يَرَى أَنَّ لَهُ عَلَى الآخَرِ فَضْلًا فَهُوَ مِنَ الْمُسْتَكْبِرِينَ.

رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس برای خودش نسبت به دیگران امتیازی می‌بیند بداند که از مستکبران است.

۲۳. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: الفاجِرُ الراجي لِرَحمَةِ اللهِ تعالى أقرَبُ مِنها مِن العابِدِ المُقَنَّطِ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: گنهکارِ امیدوار به رحمت خدای متعال نزدیک‌تر به رحمت است، تا عابد نومید گشته.

۲۴. الإمام‌الباقر عليه‌السلام: مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ.

امام‌باقر عليه‌السلام: هرچه زیادش مستی آورد، کم آن نیز حرام است.

رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَام.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر مسکری، حرام است.

۲۵. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: يقولُ اللهُ: اشتَدَّ غَضَبي على مَن ظَلَمَ مَن لا يَجِدُ ناصِراً غَيرِي.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند عزّوجلّ می‌فرماید: خشم من سخت است بر آنکه به کسی ستم کند، که یاوری جز من نمی‌یابد.

رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ العَبدَ إذا ظُلِمَ فلَم يَنتَصِرْ، و لَم يَكُن لَهُ مَن يَنصُرُهُ، و رَفَعَ طَرفَهُ إلى السَّماءِ فَدَعا اللهُ، قالَ اللهُ: لَبَّيکَ أنا أنصُرُکَ عاجِلاً و آجِلاً.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه به بنده ستمی شود و انتقام نگیرد و کسی را نداشته باشد که یاریش رساند، چون نگاهش را به آسمان بردارد و خدا را بخواند، خداوند فرماید: لبیک، من در دنیا و آخرت تو را یاری می‌رسانم.

۲۶. الحارثُ الهَمْدانيُّ أَتَيتُ أميرَالمؤمنينَ عليه‌السلام ذاتَ يَومٍ نِصفَ النّهارِ فقالَ: ما جاءَ بکَ؟ قلتُ: حُبُّکَ واللهِ، قالَعليه‌السلام: إن كُنتَ صادِقاً لَتَراني في ثلاثةِ مَواطِنَ: حَيثُ تَبلُغُ نَفسُکَ هذهِ ـ و أومأ بيَدِهِ إلى حَنجَرَتِهِ ـ و عندَ الصِّراطِ، و عندَ الحَوضِ.

حارث همدانی: نیم‌روزی نزد امیرالمؤمنان علیه السلام رفتم. فرمود: چه چیز تو را بدین‌جا کشانده است؟ عرض کردم: به خدا قسم که محبت به تو. فرمود: اگر راست بگویی، بی‌گمان در سه جا مرا خواهی دید: زمانی‌که جانت به اینجا رسد ـ با دست مبارکش اشاره به حنجرهٔ خود کرد ـ و هنگام گذشتن از صراط و در کنار حوض (کوثر).

۲۷. الإمامُ‌علي علیه السلام ـ و قد رُئيَ علَيهِ إزارٌ خَلَقٌ مَرقوعٌ فقيلَ لَهُ في ذلکَ ـ: يَخشَعُ لَهُ القَلبُ، و تَذِلُّ بِهِ النفسُ، و يَقتَدي بِهِ المُؤمنونَ.
امام‌علی علیه السلام: جامه‌ای کهنه و وصله‌خورده بر تن امام‌علی علیه السلام دیدند. علت را پرسیدند. فرمود: این جامه، دل را فروتن می‌کند و نفس را خوار و رام، می‌گرداند و برای مؤمنان، سرمشق است.

۲۸. مکارم الأخلاق، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ أَوْ أَبِي الْحَسَنِ علیه السلام قَالَ أَغْلِقْ بَابَكَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ بَابا.
امام علیه السلام: در را ببند که شیطان دری را باز نمیکند. (یعنی موجودات غیر مادی اجازه چنین تصرفی را در ماده ندارند).

۲۹. الإمام‌الباقر علیه السلام: إيّاکَ و الغَفلَةَ؛ ففيها تكونُ قَساوَةُ القلبِ.
امام‌باقر علیه السلام: از غفلت بپرهیز؛ زیراکه در آن، قساوت دل است.

۳۰. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إنَّ لِلهِ عزَّوجلَّ عِباداً يَضُنُّ بِهِم عَنِ البَلاءِ، يُحييهِم في عافِيَةٍ، و يُدخِلُهُمُ الجَنَّةَ في عافِيَةٍ.
پیامبرخدا صلی الله علیه و آله: خدای عزوجل را بندگانی است که آنان را گرفتار بلا نمی‌گرداند. زندگی آنها را با عافیت قرین می‌سازد و با عافیت به بهشتیان می‌برد.

۳۱. الإمامُ‌علي علیه السلام: كلُّ امرِئٍ تُدَبِّرُهُ امرأةٌ فهُو مَلعونٌ.
امام‌علی علیه السلام: هر مردی که زنی او را اداره کند، از رحمت خدا به دور است.

۳۲. الإمامُ‌علي علیه السلام: ما جَفَّتِ الدُّموعُ إلّا لِقَسوةِ القُلوبِ، و ما قَسَتِ القُلوبُ إلّا لِكَثرَةِ الذُّنوبِ.
امام‌علی علیه السلام: اشک‌ها نخشکید مگر به‌سبب سخت‌شدن دل‌ها و دل‌ها سخت نشد مگر به‌سبب فزونی گناهان.

۳۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: أفضَلُ الجِهادُ كَلِمَةُ عَدلٍ عِندَ إمامٍ جائرٍ.
پیامبرخدا صلی الله علیه و آله: برترین جهاد سخن عادلانه‌ای است که در برابر پیشوایی ستمگر گفته شود.

الإمام‌الباقر علیه السلام: مَن مَشى إلى سُلطانٍ جائرٍ فأمَرَهُ بِتَقوَى اللهِ و وَعَظَهُ و خَوَّفَهُ، كانَ لَهُ (مِثلُ) أجرِ الثَّقَلَينِ.
امام‌باقر علیه السلام: هر که نزد پیشوایی ستمگر برود و او را به تقوای خدا فرمان دهد و موعظه‌اش کند و (از عذاب و خشم خدا) بترساندش.

۳۴. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام إِنَّ لِلنَّكَبَاتِ غَايَاتٍ لَا بُدَّ أَنْ يَنْتَهِيَ إِلَيْهَا فَإِذَا حُكِمَ عَلَى أَحَدِكُمْ بِهَا فَلْيَتَطَأْطَأْ لَهَا وَ يَصْبِرْ حَتَّى يَجُوزَ فَإِنَّ إِعْمَالَ الْحِيلَةِ فِيهَا عِنْدَ إِقْبَالِهَا زَائِدٌ فِي مَكْرُوهِهَا.
امیرمؤمنان علیه السلام: نکبت‌ها غایاتی دارد که ناچار به آنها ختم شود پس به هرکه رو آورند خویش را برای آنها به سختی نیافکند و صبور باشد تا بگذرند که چاره‌اندیشی بوقت اقبال کردن نکبت جز به سختی نیافزاید.

۳۵. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: القرآنُ ذو وُجوهٍ، فَاحمِلُوهُ على أحسَنِ وُجوهِهِ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: قرآن، وجوه گوناگون دارد. پس آن را بر بهترین وجوهش حمل (و معنا) کنید.

۳۶. الامام‌علی علیه السلام: خَوضُ النّاسِ في الشَّيءِ مُقدِّمَةُ الكائنِ.
امام‌علی علیه السلام: فرو رفتن مردم در کاری مقدمه پیدایش آن است.

۳۷. الإمام‌الباقر علیه السلام في قَولِهِ تعالى: (فَلْيَنظُرِ الإنسانُ إلى طَعامِهِ): عِلمِهِ الّذي يَأخُذُ مِمَّن يَأخُذُ.
امام‌باقر علیه السلام: دربارهٔ آیهٔ «انسان باید به خوراک خود بنگرد»، فرمود: یعنی علم و دانشی که می‌آموزد، مواظب باشد از چه کسی فرا می‌گیرد.
ذو القَرنَينِ علیه السلام مِن وَصِيَّتِهِ: لا تَتَعَلَّمِ العِلمَ مِمَّن لَم يَنتَفِع بِهِ؛ فَإِنَّ مَن لَم يَنفَعهُ عِلمُهُ لا يَنفَعُکَ.
از سفارش‌های ذوالقرنین علیه السلام: علم را از کسی که از آن بهره نمی‌برد، فرا نگیر؛ زیرا کسی که عملش به حال خودش سودی نداشته باشد، به حال تو نیز سودمند نیست.

۳۸. الإمام‌الصادق علیه السلام: إنَّ امیرالمؤمنین علیه السلام أَلقَى صِبيانُ الكُتّاب ألواحَهُم بينَ يدَيهِ لِيُخَيِّرَ بينَهُم، فقالَ: أما إنّها حُكومَةٌ! والجَورُ فيها كالجَورِ في الحُكمِ!
امام‌صادق علیه السلام: کودکان مکتبی دست‌خطهای خود را درمقابل امیرالمؤمنین نهادند، تا بهترین آن‌ها را انتخاب کند؛ حضرت فرمود: هان! این یک داوری است! و ظلم دراین‌باره، مانند ظلم در قضاوت

است! و نیز فرمود: به معلم خود بگویید که اگر روزی برای تنبیه بیش از سه ضربه بزند، قصاص می‌شود.

۳۹. آدمُ علیه السلام فی وَصِیَّتِهِ لِابنِه شَیثٍ: إذا نَفَرَت قُلوبُکُ مِن شَیءٍ فَاجتَنِبوهُ؛ فَإنّی حِینَ دَنَوتُ مِنَ الشَّجَرَةِ لِأتَناوَلَ مِنها نَفَرَ قَلبی، فَلَو کُنتُ امتَنَعتُ مِنَ الأکلِ ما أصابَنی ما أصابَنی.

آدم علیه السلام در سفارش به فرزندش شیث فرمود: هرگاه دل‌هایتان از چیزی نفرت داشت از آن چیز دوری کنید؛ زیرا زمانی که من به درخت نزدیک شدم تا از آن بخورم دلم از این کار گریزان بود. اگر از خوردن امتناع کرده بودم آن بلایی به سرم نمی‌آمد که آمد.

۴۰. الإمامالصادق علیه السلام: اِمتَحِنوا شِیعَتَنا عِندَ مَواقِیتِ الصَّلاةِ کَیفَ مُحافَظَتُهُم علَیها، و إلی أسرارِنا کَیفَ حِفظُهُم لَها عنَ عَدُوِّنا، و إلی أموالِهِم کَیفَ مُواساتُهُم لإخوانِهِم فیها.

امام‌صادق علیه السلام: شیعیان ما را در نحوهٔ مواظبت‌کردن بر اوقات نمازشان و حفظ‌کردن اسرار ما از دشمنانمان و دستگیری از برادرانشان بیازمایید.

چهل حدیث ۷٤

۱. رسول‌اللهﷺ: مَن شَغَلَتهُ عِبادةُ اللهِ عن مَسألَتِهِ أعطاهُ اللهُ أفضَلَ ما يُعطِي السائلينَ.
پیامبر خداﷺ: هرکس عبادت خدا او را از مسألت از او غافل کند خداوند بهترین چیزی را که به سائلان خود می‌دهد عطایش فرماید.
رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ تَعالى: مَن شَغَلَهُ ذِكري عن مَسألَتي أعطَيتُهُ قَبلَ أنْ يَسألَني.
پیامبر خداﷺ: خدای تعالی فرموده است: هرکس یاد من او را از مسألت از من غافل کند، پیش از آنکه از من بخواهد به او می‌دهم.

۲. رسول‌اللهﷺ- لمّا سُئلَ: أيكونُ المؤمنُ جباناً؟- نَعَم، قيلَ لَهُ: أيكونُ المؤمنُ بَخيلاً؟ قالَ: نَعَم، قيلَ لَهُ: أيكونُ المؤمنُ كَذّاباً؟ قالَ: لا.
از پیامبر خداﷺ سؤال شد: آیا ممکن است مؤمن، ترسو باشد؟ فرمود: آری. عرض شد: آیا می‌شود مؤمن، بخیل باشد؟ فرمود: آری. عرض شد: آیا ممکن است مؤمن، دروغگو باشد؟ فرمود: نه.

۳. فَاعْتَبِرْ بِعَفْوِ اللَّه أَ لَا تَرَى أَنَّ شَمْسَهُ أَشْرَقَتْ عَلَى الْأَبْرَارِ وَ الْفُجَّارِ وَ أَنَّ مَطَرَهُ يَنْزِلُ عَلَى الصَّالِحِينَ وَ الْخَاطِئِين.
رسول‌خداﷺ: از عفو خدا یاد بگیرید آیا نمی‌بینید که خورشید او بر نیکوکاران و بدکاران میتابد و بارانش بر صالحین و خاطئین می‌بارد؟

٤. رسول‌اللهﷺ: يَسِّرُوا و لا تُعَسِّرُوا، و سَكِّنُوا و لا تُنفِّرُوا.
پیامبر خداﷺ: آسان گیرید و سخت مگیرید و رام کنید و رم ندهید.

٥. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: إذا تَكَلَّمتَ بالكَلِمَةِ مَلَكتَكَ، و إذا أمسَكتَها مَلَكتَها.
امام‌علیعليه‌السلام: هرگاه سخنی گفتی، آن سخن مالک توست و هرگاه آن را (از گفتن)، نگه داشتی تو اختیاردارش هستی.
الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مِن عَقلِ الرجُلِ أن لا يَتَكَلَّمَ بجَميعِ ما أحاطَ بهِ عِلمُهُ.
امام‌علیعليه‌السلام: از خردمندی آدمی است، که تمام آنچه را می‌داند نگوید.

٦. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن أبْصَرَ بها بَصَّرَتهُ، و مَن أبْصَرَ إليها أعمَتهُ.
امام‌علیعليه‌السلام: هرکه به وسیلهٔ دنیا نگاه کند (و آن را آینهٔ عبرت سازد) دنیا بینایش گرداند و هرکه به دنیا بنگرد (و جز آن نبیند) دنیا کورش سازد (و ورای آن را نبیند).

۷. الإمامُ‌الباقرعليه‌السلام: لا تُحَقِّرُوا صَغيراً مِن حَوائجِكُم؛ فإنّ أحَبَّ المؤمنينَ إلَى اللهِ تَعالى أسألُهُمهُ
امام‌باقرعليه‌السلام: حاجت‌های کوچک خود را خرد و کم‌اهمیت مشمارید؛ زیرا محبوب‌ترین مؤمنان نزد خدای تعالی کسی است که بیشتر درخواست کند.

۸. الإمامُ‌عليعليه‌السلام - في صِفَةِ أخٍ لَهُ في اللهِ -:... و كانَ إذا بَدَهَهُ أمرانِ يَنظُرُ أيُّهُما أقرَبُ إلَى الهَوى فيُخالِفُهُ.
امام‌علیعليه‌السلام: در وصف برادری دینی که داشت -:... و هرگاه ناگهان در برابر دو عمل قرار می‌گرفت، نگاه می‌کرد کدام یک به هوای نفس نزدیک‌تر است، با همان مخالفت می‌کرد.
الإمامُ‌الكاظمعليه‌السلام: إذا مَرَّ بكَ أمرانِ لا تَدري أيُّهُما خَيرٌ و أصوَبُ، فانظُرْ أيُّهُما أقرَبُ إلى هواكَ فخالِفْهُ؛ فإنَّ كَثيرَ الصَّوابِ في مُخالَفَةِ هَواكَ.
امام‌کاظمعليه‌السلام: هرگاه دو کار برایت پیش آمد که ندانستی کدام یک بهتر و درست‌تر است، بنگر که کدام‌یک از آن‌ها به هوس تو نزدیک‌تر است، با همان مخالفت کن؛ زیرا در مخالفت‌کردن با هوای نَفْست صواب بسیار نهفته است.

۹. الإمامُ‌الرِّضاعليه‌السلام- لِعلِيِّ بنِ شُعَيبٍ-: يا عَلِيُّ، مَن أحسَنُ النّاسِ مَعاشاً؟ قُلتُ: أنتَ يا سَيِّدي أعلَمُ بِه مِنّي، فقالَعليه‌السلام: يا عَلِيُّ، مَن حَسَنُ مَعاشُ غَيرِهِ في مَعاشِهِ.
امام‌رضاعليه‌السلام به علی‌بن‌شعیب فرمود: ای علی! بهترین زندگی را چه کسی دارد؟ عرض کردم: سرورم! شما بهتر از من می‌دانید. حضرت فرمود: ای علی! کسی‌که دیگری در زندگی او خوش زیَد.
ای علی! بدترین زندگی را چه کسی دارد؟ عرض کردم: شما بهتر می‌دانید. فرمود: کسی‌که دیگری را در زندگی خود شریک نگرداند.

۱۰. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: لعمّارِ بنِ ياسِرٍ، و قد سَمِعَهُ يُراجِعُ المُغيرَةَ بنَ شُعبَةَ كَلاماً -: دَعْهُ يا عمّارُ؛ فإنّهُ لَم يَأخُذْ مِنَ الدِّينِ إلّا ما قارَبَهُ مِنَ الدنيا، و عَلى عَمْدٍ لَبَّسَ على نَفسِهِ، لِيَجعَلَ الشُّبُهاتِ عاذِراً لِسَقَطاتِهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: شنید که عمّاربن‌یاسر با مغیرهٔبن‌شعبه در موضوعی بحث و مجادله می‌کند، به او فرمود: رهایش کن ای عمّار! زیرا او از دین خود جز چیزی که به دنیایش نزدیک کند، فرا نگرفته است

و به عمد امور را بر خود مشتبه ساخته تا شبهات را بهانه‌ای برای لغزش‌ها و خلاف‌کاری‌های خویش کند.

۱۱. رسول‌اللهﷺ: يَقومُ أَحَدُكُم مِنَ الليلِ يُعالِجُ نفسَهُ لِلطّهُورِ و علَيهِ عُقَدٌ فَيَتَوَضّأُ فإذا وَضَّأَ يَدَهُ انحَلَّتْ عُقدَةٌ، فإذا وَضَّأَ وَجهَهُ انحَلَّتْ عُقدَةٌ... فَيقولُ اللهُ للذينَ وَراءَ الحِجابِ: أُنظُرُوا إلى عَبدِي هذا يُعالِجُ نفسَهُ يَسأَلُنِي، ما سَأَلَني عَبدي فَلَهُ ما سَأَلَني.
پیامبر خداﷺ: فردی از شما شب برمی‌خیزد و خود را برای طهارت آماده می‌کند و گره‌هایی در کارش دارد. پس شروع به وضو می‌کند. چون دستش را شست یک گره گشوده می‌شود و چون صورتش را شست گرهٔ دیگری گشوده می‌شود... پس خداوند به پرده‌نشینان (ساکنان علم غیب) فرماید: به این بندهٔ من بنگرید که خود را آماده می‌سازد و از من سؤال می‌کند، هرچه بنده‌ام از من بخواهد به او می‌دهم.

۱۲. تفسیر العیاشي، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ؑ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِ ؑ يَا بُنَيَّ عَلَيْكَ بِالْحَسَنَةِ بَيْنَ السَّيِّئَتَيْنِ تَمْحُوهُمَا قَالَ وَ كَيْفَ ذَلِكَ يَا أَبَتِ قَالَ مِثْلُ قَوْلِ اللَّهِ وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِكَ وَ لا تُخافِتْ بِها لَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ سَيِّئَةً وَ لَا تُخَافِتْ بِهَا سَيِّئَةً وَ ابْتَغِ بَيْنَ ذلِكَ سَبِيلًا حَسَنَةً وَ مِثْلُ قَوْلِهِ وَ لا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلى عُنُقِكَ وَ لا تَبْسُطْها كُلَّ الْبَسْطِ وَ مِثْلُ قَوْلِهِ وَ الَّذِينَ إِذا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَ لَمْ يَقْتُرُوا فَأَسْرَفُوا سَيِّئَةً وَ أَقْتَرُوا سَيِّئَةً وَ كانَ بَيْنَ ذلِكَ قَواماً حَسَنَةً فَعَلَيْكَ بِالْحَسَنَة بَيْنَ السَّيِّئَتَيْنِ.
امام‌باقر ؑ به فرزندش امام‌صادق ؑ سفارش کرد: فرزندم! بر تو باد به خوبی میان دو بدی که محوشان کند. مثل گفته خدا که نه نمازت را بلند بخوان و نه آرام بلکه میان آندو راهی بجوی که این حسنه‌ای است میان دو افراط و تفریط و مثل گفته خدا که نه دست از انفاق بکش و نه بی‌حساب دست بگشای بلکه نه اسرف کن و نه بخل که این حسنه‌ای است میان آن دو افراط و تفریط.

۱۳. الإمامُ‌علي ؑ: السَّيِّدُ مَن تَحَمَّلَ المَؤونَةَ و جادَ بالمَعونَةِ.
امام‌علی ؑ: سرور، کسی است که زحمت (یا هزینهٔ مردم) را به دوش کشد و آنان را یاری رساند.

۱۴. الکافی، قَال أَبَا عَبْدِ اللَّه عَنْ رسول‌اللهﷺ أَنَّ امْرَأَةً نَادَتِ ابْنَهَا وَ هُوَ فِي صَلَاتِهِ قَالَتْ يَا جُرَيْجُ قَالَ اللَّهُمَّ أُمِّي وَ صَلَاتِي قَالَتْ يَا جُرَيْجُ فَقَالَ اللَّهُمَّ أُمِّي وَ صَلَاتِي فَقَالَ لَا يَمُوتُ حَتَّى يَنْظُرَ فِي وُجُوهِ الْمُومِسَاتِ.
رسول‌خداﷺ: زنی پسرش را که در نماز بود صدا زد. گفت فلانی. او گفت خدایا مادرم یا نمازم؟ باز مادرش صدایش زد و گفت فلانی و او گفت خدایا مادرم یا نمازم؟رسول‌خداﷺ فرمود: کسی که نماز را سبک شمرد نمی‌میرد جز آنکه به زنا مبتلا شود.

۱۵. يَا هِشَامُ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى دَاوُدَ قُلْ لِعِبَادِي لَا يَجْعَلُوا بَيْنِي وَ بَيْنَهُمْ عَالِماً مَفْتُوناً بِالدُّنْيَا فَيَصُدَّهُمْ عَنْ ذِكْرِي وَ عَنْ طَرِيقِ مَحَبَّتِي وَ مُنَاجَاتِي أُولَئِكَ قُطَّاعُ الطَّرِيقِ مِنْ عِبَادِي إِنَّ أَدْنَى مَا أَنَا صَانِعٌ بِهِمْ أَنْ أَنْزِعَ حَلَاوَةَ عِبَادَتِي وَ مُنَاجَاتِي مِنْ قُلُوبِهِمْ.
از وصایای امام‌کاظم ؑ: خداوند به داوود ؑ وحی کرد به بندگان من بگو میان من و خود عالمی را که بدنیا مبتلاست واسطه مکنید که شما را از یاد من بگرداند و از راه محبتم و مناجاتم دورتان کند. اینان راه‌زنان طریق بندگان منند. کمترین چیزی که با ایشان کنم این است که حلاوت عبادت و مناجات خویش را از قلب ایشان بگیرم.

۱۶. رسول‌اللهﷺ: إنّ أفواهَكُم طُرُقُ القرآنِ، فَطَيِّبُوها بالسِّواكِ.
رسول‌خداﷺ: همانا دهان‌های شما گذرگاه‌های قرآن است. پس آن‌ها را با مسواک‌زدن، خوشبو کنید.

۱۷. عبدُاللهِ بنُ الحارثِ: ما رَأيتُ أحَداً أكثَرَ تَبَسُّماً مِن رسول‌اللهﷺ.
عبدالله‌بن‌حارث: من احدی را ندیده‌ام که به‌اندازهٔ‌رسول‌خداﷺ لبخند بر لب داشته باشد.

۱۸. الإمام‌الصادق ؑ: مَن تَولّى أمراً مِن أُمورِ النّاسِ، فعَدَلَ، و فَتَحَ بابَهُ، و رَفَعَ سِترَهُ، و نَظَرَ في أُمورِ النّاسِ، كانَ حَقّاً علَى اللهِ أن يُؤمِنَ رَوعَتَهُ يَومَ القِيامَةِ و يُدخِلَهُ الجَنَّةَ.
امام‌صادق ؑ: هرکه عهده‌دار امری از امور مردم شود و عدالت پیشه کند و دَرِ خود را (به روی مردم) باز گذارد و پرده‌اش را کنار زند و به کارهای مردم رسیدگی نماید، بر خداست که در روز قیامت او را از ترس و هراس ایمن گرداند و به بهشتش برد.

۱۹. الإمام‌الصادق ؑ: إنّ اللهَ عَزّوجلَّ لَيَرحَمُ العَبدَ لِشِدَّةِ حُبِّهِ لِوَلَدِهِ.
امام‌صادق ؑ: خداوند عزوجل به بنده، به‌خاطر محبت شدید او به فرزندش، رحم می‌کند.

۲۰. رسول‌اللهﷺ: لا يُباعُ فَضلُ الماءِ ولكن أعِرهُ أخاكَ أو جارَكَ.
پیامبر خداﷺ: زیادی آب را به کشاورزان دیگران نباید فروخت. بلکه آنرا باید عاریه(هدیه) داد.

۲۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: رُبَّ كَلِمَةٍ سَلَبَت نِعمَةً، و جَلَبَت نِقمَةً.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بسا سخنی که نعمتی را از کف ربوده و گرفتاری و عذاب پیش آورده است.

۲۲. وَ قَالَ علیه‌السلام لَا تُكْرِمِ الرَّجُلَ بِمَا يَشُقُّ عَلَيْهِ.
امام‌علیه‌السلام: کسی را طوری احترام نکنید که خسته و ناراحت شود.

۲۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام ـ مَنِ اقتَصَرَ على بُلغَةِ الكَفافِ تَعَجَّلَ الراحَةَ و تَبَوَّأَ خَفضَ الدَّعَةِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام در بخشی از سفارش خود به فرزند بزرگوارش حسین‌علیه‌السلام، می‌فرماید: هیچ ثروتی فقرزداتر از خرسندی به قُوت، نیست و هرکه به کفاف زندگی بسنده کند، به‌زودی به آسایش دست یابد و زندگی آسوده و مرفّهی به‌دست آورد.

۲٤. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: سَيأتي زَمانٌ على اُمَّتي يَأكُلونَ شَيئاً اسْمُهُ البَنْجُ، أنا بَريءٌ مِنهُم، و هُم بَريئونَ مِنّي.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: زمانی فرا رسد که امت من چیزی به نام بنگ استعمال می‌کنند. من از این افراد بیزار و به دورم و آنان از من دورند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنِ احْتَقَرَ ذَنْبَ البَنْجِ فَقد كَفَرَ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی‌که گناه کشیدن بنگ را ناچیز شمارد کافر است.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن أكَلَ البَنْجَ فكأنَّما هَدَمَ الكَعبَةَ و هُو أبْعَدُ مِن رَحمَةِ اللهِ مِن شارِبِ الخَمرِ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس بنگ استعمال کند چنان است که کعبه را ویران کند. چنین کسی از رحمت خدا دورتر است تا شراب‌خوار.

۲۵. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: ظُلامَةُ المَظلومينَ يُمهِلُها اللهُ سبحانَهُ و لا يُهمِلُها.
امام‌علی‌علیه‌السلام: ستمِ ستم‌دیدگان را خداوند سبحان مهلت می‌دهد، اما نادیده نمی‌گیرد.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ اللهَ يُمهِلَ الظالِمَ حتّى يقولَ: قد أهمَلَني! ثُمَّ يَأخُذُهُ أخذَةً رابِيَةً، إنَّ اللهَ حَمِدَ نفسَهُ عِندَ هَلاكِ الظالِمينَ فقالَ: ﴿فَقُطِعَ دَابِرُ القَوْمِ الَّذينَ ظَلَمُوا وَالحَمْدُللهِ رَبِّ العالَمينَ﴾.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند به ستمگر چندان مهلت می‌دهد که می‌گوید مرا واگذاشته است، سپس او را سخت کیفر می‌دهد. خداوند پس از نابودکردن ستمگران خود را حمد و سپاس گفته و فرموده است: «و بنیاد گروهی که ستم می‌کردند قطع شد و خدا را سپاس که پروردگار جهانیان است».

۲٦. الامام‌علی‌علیه‌السلام: ليسَ عَلَى الإمامِ إلّا ما حُمِّلَ من أمرِ رَبِّهِ: الإبلاغُ في المَوعِظَةِ، و الاجتِهادُ في النَّصيحَةِ.
علی علیه‌السلام: امام وظیفه‌ای جز آنچه پروردگارش به دوش او نهاده است ندارد: جدیت در موعظهٔ (مردم) و کوشش در راه خیرخواهی.

۲۷. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام ـ لمّا سُئلَ عن قولِهِ تعالى: ﴿فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَياةً طَيِّبَةً﴾ ـ: هِي القَناعَةُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام، در پاسخ به پرسش از آیهٔ «فلتحیینّه حیاة طیّبة» فرمود: مقصود، قناعت است.

۲۸. الخصال/الأمالي للصدوق، عَنِ النَّبِيِّ صلی‌الله‌علیه‌وآله أَنَّ اللَّهَ كَرِهَ النَّوْمَ فِي سَطْحٍ لَيْسَ بِمُحَجَّرٍ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله خوابیدن در زیر آسمان را ناخوش میداشت.
المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام فِي السَّطْحِ يُبَاتُ عَلَيْهِ غَيْرَ مُحَجَّرٍ فَقَالَ يُجْزِيهِ أَنْ يَكُونَ مِقْدَارُ ارْتِفَاعِ الْحَائِطِ ذِرَاعَيْنِ
امام‌صادق‌علیه‌السلام: اگر بخواهی در جایی که سقف میان تو و آسمان حائل نیست بخواب لااقل سنگچینی تو را از محیط پیرامون جدا کند.

۲۹. الإمامُ الهادي‌علیه‌السلام: الغِنى قِلَّةُ تَمَنِّيكَ و الرِّضا بما يَكفِيكَ. الفَقرُ شَرَهُ النَّفسِ و شِدَّةُ القُنُوطِ.
امام‌هادی‌علیه‌السلام: توانگری، آن است که آرزو کم داشته باشی و به آنچه تو را بسنده می‌کند خرسند باشی و فقر، عبارت است از سیری‌ناپذیری نفس و نومیدی شدید.

۳۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عن ذي القَرنَينِ أنَبيّاً كانَ أم مَلِكاً ـ: لا نَبيّاً و لا مَلِكاً، بَل عَبداً أحَبَّ اللهَ فأحَبَّهُ اللهُ، و نَصحَ للهِ فنَصَحَ لَهُ، فبَعَثَهُ إلى قَومِهِ فضَربوهُ على قَرنِهِ الأيمَنِ، فغابَ عنهُم ماشاءَ اللهُ أن يَغيبَ، ثُمّ بَعَثَهُ الثّانيَةَ فضَربوهُ على قَرنِهِ الأيسَرِ فغابَ عنهُم ماشاءَ اللهُ أن يَغيبَ، ثُمّ بَعَثَهُ اللهُ الثّالثَةَ فمكَّنَ اللهُ لَهُ في الأرضِ، وفيكُم مِثلُهُ ـ يَعني نفسَهُ ـ.
امام‌علی‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به این سؤال که آیا ذوالقرنین پیامبر بود یا فرشته ـ: نه پیامبر بود و نه فرشته، بلکه بنده‌ای بود که خدا را دوست می‌داشت و خدا هم او را دوست داشت و برای خدا خیرخواهی می‌کرد و خدا هم خیرخواه او شد. پس او را به‌سوی قومش فرستاد، اما مردم بر شاخ راست سر او کوفتند. پس، ذوالقرنین تا مدت زمانی‌که خدا می‌خواست از میان مردم ناپدید

شد. سپس بار دیگر او را فرستاد و این بار مردم بر شاخ چپ سر او کوفتند و او باز تا مدتی که خدا می‌خواست از میانشان ناپدید شد. سپس بار سوم خداوند مبعوثش کرد و در زمین به او قدرت داد. نمونهٔ او در میان شما نیز هست ـ مقصود خود آن حضرت است ـ .

۳۱. الإمامُ‌عليٍ‌عليه‌السلام: لا تُكثِرَنَّ الخَلوَةَ بالنِّساءِ فيَملَلنَكَ و تَمَلَّهُنَّ.
امام‌علی عليه‌السلام: با زنان زیاد خلوت مکن که از یکدیگر خسته می‌شوید و با کندی‌کردن از (رفتن نزد) ایشان قدری از جان و خرد خویش را باقی گذار.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَخلُوَنَّ رجُلٌ بامرأةٍ إلّا كانَ ثالِثَهُما الشّيطانُ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ مردی با زنی خلوت نکند، مگر اینکه سومین آن‌ها شیطان باشد.

۳۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ثلاثةٌ يُقسِينَ القَلبَ: استِماعُ اللَّهوِ، و طَلَبُ الصَّيدِ، و إتيانُ بابِ السُّلطانِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: سه چیز دل را سخت می‌کند: بیهوده شنوی، شکار و آمدوشد به دربار سلطان.

۳۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فيما رَواهُ جَعفَرُ بنُ مُحمّدٍ عَن أبيهِ (عَلَيهِمُ‌السَّلام): إنَّ المَعصِيَةَ إذا عَمِلَ بِها العَبدُ سِرّاً لَم تَضُرَّ إلّا عامِلَها، و إذا عَمِلَ بِها عَلانِيَةً و لَم يُغَيَّر عَلَيهِ أضَرَّتِ العامَّةَ.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله به روایت امام‌صادقاز پدر بزرگوارش (علیهماالسلام): گناه را اگر بنده پنهانی انجام دهد، جز به گنهکار زیان نمی‌زند، ولی اگر آشکارا انجامش دهد و کسی به او اعتراض نکند، زیانش به همگان می‌رسد.

۳٤. الأمالي للصدوق، عَنْ عَلِيٍّ عليه‌السلام قَالَ كُنْ لِمَا لَا تَرْجُو أَرْجَى مِنْكَ لِمَا تَرْجُو فَإِنَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ عليه‌السلام خَرَجَ يَقْتَبِسُ لِأَهْلِهِ نَاراً فَكَلَّمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَرَجَعَ نَبِيّاً وَ خَرَجَتْ مَلِكَةُ سَبَإٍ فَأَسْلَمَتْ مَعَ سُلَيْمَانَ عليه‌السلام وَ خَرَجَ سَحَرَةُ فِرْعَوْنَ يَطْلُبُونَ الْعِزَّةَ لِفِرْعَوْنَ فَرَجَعُوا مُؤْمِنِينَ.
علی عليه‌السلام: به آنچه امید نداری امیدوارتر باش تا آنچه امید داری چنانچه موسی به جستجوی آتش رفت و پیامبر شد و ملکه سبا اسلام آورد و ساحران بدنبال عزت فرعون بودند اما مؤمن شدند.

۳۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أعظَمُ آيَةٍ في القرآنِ آيَةُ الكُرسِيِّ و أعدَلُ آيَةٍ في القرآنِ «إنَّ اللهَ يَأمُرُ بِالعَدلِ و الإحسانِ» إلى آخِرِها.
و أخوَفُ آيَةٍ في القرآنِ «فَمَنْ يَعمَلْ مِثْقالَ ذَرَّةٍ خَيراً يَرَهُ * و مَنْ يَعمَلْ مِثقالَ ذَرَّةٍ شَرّاً يَرَهُ». و أرجى آيَةٍ في القرآنِ «قُلْ يا عِبادِيَ الَّذينَ أسْرَفُوا على أنفُسِهِم لا تَقْنَطُوا مِن رَحمَةِ اللهِ».
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: با عظمت‌ترین آیهٔ قرآن، آیهٔالکرسی است. عدالت‌خواهانه‌ترین آیهٔ قرآن آیهٔ «همانا خداوند به عدل و احسان فرمان می‌دهد...»، است. ترس‌آورترین آیهٔ قرآن، این آیه است:«پس هر کس همسنگ ذره‌ای خوبی کند، آن را می‌بیند و هرکس همسنگ ذرّه‌ای بدی کند، آن را می‌بیند». و امیدبخش‌ترین آیهٔ قرآن، این آیه است: «بگو: ای بندگان من که بر خویشتن ستم کردید، از رحمت خدا نومید نشوید».

۳٦. الإمامُ‌عليٍ‌عليه‌السلام: ما اشتَدَّ ضِيقٌ إلّا قَرَّبَ اللهُ فَرَجَهُ.
امام‌علی عليه‌السلام: هیچ سختی و مشکلی شدت نگرفت، مگر اینکه خداوند گشایش آن را نزدیک ساخت.
الإمامُ‌عليٍ‌عليه‌السلام: لِكُلِّ ضِيقٍ مَخرَجٌ.
امام‌علی عليه‌السلام: برای هر تنگی و سختی، گشایشی است.

۳۷. المسيحُ عليه‌السلام: خُذا العِلمَ مِمَّن عِندَهُ و لا تَنظُروا إلى عَمَلِهِ.
مسیح عليه‌السلام: دانش را نیز از هر که دارد فرا گیرید و به کردار او منگرید.
الامام‌علی عليه‌السلام: لا تَنظُر إلى مَن قالَ، وَانظُر إلى ما قالَ.
امام‌علی عليه‌السلام: منگر که چه کس گفت، بنگر که چه گفت.
المسيحُ عليه‌السلام: خُذوا الحَقَّ مِن أهلِ الباطِلِ.
مسیح عليه‌السلام: حق را از اهل باطل فرا گیرید.

۳۸. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه‌السلام: إذا رَأيتُمُ الرجُلَ قد حَسَّنَ سَمتَهُ و هَديَهُ و تُماوَتَ في مَنطِقِهِ و تَخاضَعَ في حَرَكاتِهِ فَرُوَيداً لا يَغُرَّنَّكُم، فما أكثَرَ مَن يُعجِزُهُ تَناوُلُ الدنيا و رُكوبُ المَحارِمِ مِنها، لِضَعفِ نِيَّتِهِ و مَهانَتِهِ و جُبنِ قَلبِهِ، فَنَصَبَ الدِّينَ فخّاً لها! و إذا وَجَدتُموهُ يَعِفُّ عنِ المالِ الحَرامِ فَرُوَيداً لا يَغُرَّنَّكُم، فإنَّ شَهَواتِ الخَلقِ مُختَلِفَةٌ.
امام‌سجاد عليه‌السلام: اگر دیدید کسی ظاهرالصلاح است و در گفتارش دم از پارسایی می‌زند و در حرکات و رفتارهایش اظهار فروتنی می‌کند، بپایید که فریبتان ندهد؛ زیرا، چه بسیارند کسانی‌که به‌سبب ضعف در تدبیر و بزدلی، دستشان از دنیا و ارتکاب حرام‌های آن کوتاه است. اینان دین را دام دنیا کرده‌اند. و اگر دیدید از خوردن مال حرام خودداری می‌کند، بپایید که شما را نفریبد؛ چراکه امیال و خواهش‌های مردم گوناگون است. (اما مرد، به تمام معنا مرد، آن مردی است که هوای نفس خود را پیرو فرمان خداوند گرداند و تواناییهایش را در راه رضای خدا به‌کار گیرد. ضعف و خواری همراه

با حق را، از عزت و قدرت توأم با باطل به عزت و قدرت ابدی نزدیک‌تر ببیند و بداند که رنج و سختی‌های اندکی را که در دنیا تحمل می‌کند، او را به نعمت پاینده می‌کشاند...این است آن مرد، نیکو مرد. پس به دامن او چنگ زنید و راه و روش او را سرمشق خود کنید و در درگاه پروردگارتان به او توسل جویید؛ زیراکه هیچ دعایی از او ردّ نمی‌شود و هیچ خواهش او بی‌پاسخ نمی‌ماند.)

۳۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام لَمّا سُئلَ عَنِ العِشقِ: قُلوبٌ خَلَت عَن ذِکرِاللهِ فأذاقَها اللهُ حُبَّ غَیرِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام در پاسخ به سؤال از عشق، فرمود: دل‌هایی از یاد خدا تهی می‌گردد و خداوند محبت غیر خدا را به آنها می‌چشاند.

٤۰. الإمامُعلیعلیه‌السلام: قالَ اللهُ تبارکَ و تعالی لِموسیعلیه‌السلام: یا موسی، اِحفَظْ وصِیَّتي لکَ بأربَعَةِ أشیاءَ: أوَّلُهُنّ: لا تَشتَغِلْ بِعُیوبِ غَیرِکَ، والثّانِیَةُ: لا تَغتَمَّ بسَبَبِ رِزقِکَ، والثّالِثَةُ: لا تَرْجُ أحَداً غَیرِي، والرّابِعَةُ: ما دُمتَ لا تَرَی الشَّیطانَ مَیِّتاً فلا تأمَنْ مَکرَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خداوند تبارک و تعالی به موسی‌علیه‌السلام فرمود: ای موسی، سفارش من به تو دربارهٔ چهار چیز را به گوش گیر: اول اینکه تا زمانی‌که نمی‌دانی گناهانت آمرزیده شده است به عیب‌های دیگران مپرداز. دوم: تا زمانی‌که نمی‌دانی گنجینه‌های من تمام شده است، غم روزیت را مخور. سوم: تا زمانی‌که به سر آمدن پادشاهی مرا نمی‌بینی به هیچ‌کس جز من امید مبند و چهارم: تا زمانی‌که شیطان را مرده ندیدی از مکر و فریب او آسوده‌خاطر مباش.

چهل حدیث ۷۵

۱. الإمامالصادقعليه‌السلام: إذا أرادَ أحدُكُم أن لا يَسألَ رَبَّهُ شيئاً إلّا أعطاهُ فَلْيَيأسْ مِن النّاسِ كُلِّهِم، و لا يكونُ لَهُ رجاءٌ إلّا عندَاللهِ، فإذا عَلِمَ اللهُ عَزَّوجلَّ ذلكَ مِن قَلبِه لم يَسألِ اللهَ شيئاً إلّا أعطاهُ.
امامصادقعليه‌السلام: هرگاه یکی از شما خواهد که هرچه از خداوند طلب کند به او بدهد باید از همهٔ مردم چشم امید برکَند و جز به خدا امید نبندد. پس، چون خدایعزّوجلّ دانست که او به راستی چنین است هرچه از خدا بخواهد عطایش کند.

۲. رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لمّا قالَ لَهُ رجلٌ: أستَسِرُّ بِخِلالٍ أربَعٍ: الزِّنا، و شُربِ الخَمرِ، و السَّرَقِ، و الكذبِ، فأيَّتَهُنَّ شِئتَ تَركتُها لَكَ ـ: دَعِ الكذبَ.
مردی به رسولخداصلی‌الله‌علیه‌وآله عرض کرد: ای رسولخدا، چهار کار خوشایند من است: زنا، شراب‌خواری، دزدی و دروغ. اما هرکدام را که بفرمایید به‌خاطر شما ترک می‌کنم. حضرت فرمود: دروغ را رها کن. مرد رفت و تصمیم گرفت، زنا کند اما با خودش گفت: پیامبر از من می‌پرسد (که زنا کرده‌ای یا نه)، اگر انکار کنم، قولی را که به ایشان داده‌ام شکسته‌ام و اگر اقرار کنم، حدّ می‌خورم. سپس تصمیم گرفت دزدی کند، بعد تصمیم گرفت شراب بخورد، اما هر بار همین فکر را با خود کرد. لذا نزد رسولخدابرگشت و عرض کرد: شما راه را به‌کلی بر من بستید؛ من همهٔ این کارها را رها کردم.

۳. وَ قالَعليه‌السلام مَا الْتَقَتْ فِئَتَانِ قَطُّ إِلَّا نُصِرَ أَعْظَمُهُمَا عَفْواً.
امامعليه‌السلام: هیچ دو گروهی با هم برخورد نکردند جز آنکه آنها که بخشش بیشتری داشتند پیروز شد.

٤. الإمامالصادقعليه‌السلام: الرجُلُ يَجزَعُ مِنَ الذُّلِّ الصغيرِ فَيُدخِلُهُ ذلكَ في الذُّلِّ الكبيرِ.
امامصادقعليه‌السلام: آدمی از خواری کوچک بیتابی می‌کند و همین او را به خواری بزرگ می‌کشاند.

٥. رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: كلامُ ابنِ آدمَ عليهِ لا لَهُ إلّا الأمرَ بِالمَعروفِ، و النَّهيَ عنِ المُنكَرِ، و ذِكرَ اللهِ عَزَّوجلَّ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: سخن فرزند، آدم به زیان اوست نه به سودش، مگر امر به معروف و نهی از منکر و یاد خدایعزّوجلّ.

الإمامُعليعليه‌السلام: لا خَيرَ في الصَّمتِ عنِ الحُكمِ، كما أنّهُ لا خَيرَ في القَولِ بالجَهلِ.
امامعلیعليه‌السلام: در زبان فروبستن از حکمت، خیری نیست، چنان‌که در سخن‌گفتن از روی نادانی نیز خیری نیست.

٦. الإمامُعليعليه‌السلام: الدّنيا حُلْمٌ و الاغتِرارُ بِها نَدَمٌ.
امامعلیعليه‌السلام: دنیا خوابی است و فریفته‌شدن به آن مایهٔ پشیمانی است.

٧. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن قَرَعَ بابَ اللهِ سبحانَهُ فُتِحَ لَهُ.
امامعلیعليه‌السلام: هرکه دَرِ (رحمت) خدای سبحان را بکوبد آن در به رویش باز شود.

٨. ـ الإمامُعليعليه‌السلام: ما استَودَعَ اللهُ امرأً عَقلاً إلّا استَنقَذَهُ بِهِ يَوماً ما.
خداوند به هیچ انسانی خِرَدی به ودیعه نسپرد، مگر اینکه روزی به واسطهٔ آن او را نجات داد!

٩. مصباحُ الشريعةِ: قالَ الصّادقُعليه‌السلام: مَن كانَ الأخذُ أحَبَّ إلَيهِ مِنَ العَطاءِ فهو مَغبونٌ.
مصباح الشریعه: امامصادقعليه‌السلام فرمود: هرکس بیشتر دوست داشته باشد چیزی بگیرد تا چیزی بدهد، او مغبون است، زیرا چنین کسی، به‌سبب غفلت و نادانی، دنیا را برتر از آخرت می‌بیند.

١٠. الإمامالصادقعليه‌السلام: إيّاكُم و مُلاحاةَ الشُّعَراءِ؛ فإنّهُم يَضُنُّونَ بِالمَدحِ و يَجُودُونَ بالهِجاءِ.
امامصادقعليه‌السلام: با شاعران در نیفتید؛ زیرا آنان در مدح خسیس هستند و در هجو بخشنده.

١١. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ مَن كانَ قَبلَكُم كانوا يَتَعلَّمُونَ الصَّمتَ و أنتُم تَتَعلَّمُونَ الكلامَ، كانَ أحَدُهُم إذا أرادَ التَّعَبُّدَ يَتَعَلَّمُ الصَّمتَ قَبلَ ذلكَ بعَشرِ سِنِينَ، فإن كانَ يُحسِنُهُ و يَصبِرُ عليهِ تَعَبَّدَ و إلّا قالَ: ما أنا لِما أرُومُ بِأهلٍ.
امامصادقعليه‌السلام: کسانی‌که پیش از شما بودند خاموشی را می‌آموختند و شما سخن‌گفتن را فرا می‌گیرید. هرگاه یکی از آنان می‌خواست عبادت پیشه کند ده سال پیش از آن تمرین خاموشی می‌کرد، اگر به‌خوبی از عهدهٔ آن کار برمی‌آمد و تحمل آن را داشت، عابد می‌شد وگرنه می‌گفت: من لایق این کار نیستم.

۱۲. المجالس للمفید، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام أَنَّهُ قَالَ إِذَا هَمَمْتَ بِخَيْرٍ فَلَا تُؤَخِّرْهُ فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى رُبَّمَا اطَّلَعَ عَلَى عَبْدِهِ وَ هُوَ عَلَى الشَّيْءِ مِنْ طَاعَتِهِ فَيَقُولُ وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لَا أُعَذِّبُكَ بَعْدَهَا وَ إِذَا هَمَمْتَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا تَفْعَلْهَا فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى رُبَّمَا اطَّلَعَ عَلَى الْعَبْدِ وَ هُوَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ مَعَاصِيهِ فَيَقُولُ وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لَا أَغْفِرُ لَكَ أَبَداً.

امام‌صادق علیه‌السلام: چون به کار خیری قصد کردی آنرا به تأخیر میانداز زیرا گاهی خدا به بنده توجه میکند درحالیکه مشغول طاعت اوست پس برای او برائت ابدی از آتش صادر میکند. و اگر قصد کاری بد کردی آنرا انجام مده زیرا گاهی خدا به بنده توجه میکند در حالیکه مشغول معصیت است پس او را برای همیشه از رحمتش دور میکند.

۱۳. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: مَن قَصُرَ عنِ السِّياسَةِ صَغُرَ عنِ الرِّياسةِ.

امام‌علی علیه‌السلام: هرکه از عهدهٔ سیاست(تنبیه مجرم) بر نیاید، لایق ریاست نیست.

الإمامُ‌علي علیه‌السلام: جَمالُ السِّياسَةِ العَدلُ في الإمرَةِ، و العَفوُ مَعَ القُدرَةِ.

امام‌علی علیه‌السلام: زیبایی سیاست در به‌کار بستن عدالت در حکومت است و گذشت‌کردن با وجود توانایی‌داشتن (بر انتقام‌گیری).

الإمامُ‌علي علیه‌السلام: خَيرُ السِّياساتِ العَدلُ.

امام‌علی علیه‌السلام: بهترین سیاست عدالت است.

۱٤. الکافی، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام مَا يَمْنَعُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ أَنْ يَبَرَّ وَالِدَيْهِ حَيَّيْنِ أَوْ مَيِّتَيْنِ يُصَلِّي عَنْهُمَا وَ يَتَصَدَّقُ عَنْهُمَا وَ يَحُجُّ عَنْهُمَا وَ يَصُومُ عَنْهُمَا فَيَكُونَ الَّذِي صَنَعَ لَهُمَا وَ لَهُ مِثْلُ ذَلِكَ فَيَزِيدَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِبِرِّهِ وَ صَلَاتِهِ خَيْراً كَثِيراً

امام‌صادق علیه‌السلام: سزاوار است که مرد به والدینش احسان کند چه زنده باشند چه مرده. برایشان نماز بخواند؛ صدقه بدهد؛ حج بجا آورد؛ روزه بگیرد. در اینصورت ثواب این اعمال هم به آنها میرسد و هم عینا برای خودش منظور میشود و خداوند بواسطه احسان و نمازش خیر بسیار نصیب او میکند.

۱۵. معاني الأخبار/عيون أخبار الرضا علیه‌السلام، قَالَ أباالحسن الرِّضَا علیه‌السلام إِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَكُونَ الْمُؤْمِنُ مُحَدَّثاً قَالَ قُلْتُ وَ أَيُّ شَيْءٍ الْمُحَدَّثُ قَالَ الْمُفَهَّمُ ...

امام رضا علیه‌السلام فرمود: دوست دارم مؤمن مُحَدَّث باشد. عرض شد یعنی چه؟ فرمود: یعنی به او الهام شود.

۱٦. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: أقرَبُ ما يكونُ العَبدُ مِن اللهِ جلَّ و عَزَّ إذا خَفَّ بَطنُهُ، و أبغَضُ ما يكونُ العَبدُ إلَى اللهِ عَزَّوجلَّ إذا امتَلَأَ بَطنُهُ.

امام‌صادق علیه‌السلام: نزدیک‌ترین زمان بنده به خدای عزوجل، هنگامی است که شکمش سبک باشد و مبغوض‌ترین زمان بنده به خدای عزوجل زمانی است که شکمش پر باشد.

۱۷. أنسُ بنُ مالكٍ: خَدَمتُ رسولَ‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله عَشرَ سِنينَ، و اللهِ، ما قالَ لي أُفّاً قطُّ، و لا قالَ لي لشَيءٍ: لِمَ فَعَلتَ كذا؟! و هلّا فَعَلتَ كذا؟!

انس بن مالک: من ده سالرسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله را خدمت کردم. به خدا قسم که هرگز به من افّ نگفت و هیچ‌گاه دربارهٔ چیزی به من نفرمود: چرا چنین کردی؟ و چرا چنین نکردی؟

۱۸. رسولُ‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله يَقولُ: مَن عالَ يَتيماً حتّى يَستَغنِيَ أوجَبَ اللهُ عَزَّوجلَّ لَهُ بذلكَ الجَنَّةَ.

امام‌علی علیه‌السلام ـ در وصیت پیش از شهادت خود ـ: دربارهٔ یتیمان از خدا بترسید و مبادا یک روز سیرشان کنید و یک روز گرسنه بمانند و مبادا که با حضور شما آنان از بین بروند؛ زیرا از رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله شنیدم که می‌فرماید: هرکس یتیمی را سرپرستی کند تا آنکه بی‌نیاز شود، خداوند عزوجل با این کار بهشت را بر او واجب گرداند، همچنان که آتش دوزخ را برخورندهٔ مال یتیم واجب ساخته است.

رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: كُن لِليَتيمِ كالأبِ الرَّحيمِ، واعلَمْ أنَّكَ تَزرَعُ كذلكَ تَحصِدُ.

رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: برای یتیم چون پدر مهربان باش، و بدان که هرچه کشت کنی همان می‌دروی.

۱۹. رسولُ‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن قَبَّلَ وَلَدَهُ كَتَبَ اللهُ عَزَّوجلَّ لَهُ حَسَنَةً، و مَن فَرَّحَهُ فَرَّحَهُ اللهُ يَومَ القِيامَةِ، و مَن عَلَّمَهُ القرآنَ دُعِيَ بالأبَوَينِ فيُكسَيانِ حُلَّتَينِ يُضيءُ مِن نُورِهِما وُجُوهُ أهلِ الجَنَّةِ.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه فرزند خود را ببوسد، خداوند عزوجل برای او یک ثواب می‌نویسد و هرکه فرزندش را شاد کند، خداوند در روز قیامت او را شاد می‌سازد و هرکه به او قرآن بیاموزد (در روز قیامت) پدر و مادرش فراخوانده می‌شوند و دو جامه بر آنان پوشانده می‌شود که از درخشش آن صورت بهشتیان می‌درخشد.

۲۰. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: شارِكُوا الذينَ قد أقبَلَ عليهِمُ الرِّزقُ؛ فأنّهُ أخلَقُ لِلغِنى و أجدَرُ بإقبالِ الحَظِّ.

امام‌علی علیه‌السلام: با کسی شریک شوید که روزی به او روی آورده است؛ زیرا شانس او برای بهره‌مندشدن بیشتر است.

۲۱. الامام‌علی‌ؑ: و لَو أنّ النّاسَ حِينَ تَنزِلُ بِهِمُ النِّقَمُ، و تَزولُ عَنهُمُ النِّعَمُ، فَزِعوا إلى رَبِّهِم بصِدقٍ مِن نِيّاتِهِم، و وَلَهٍ مِن قُلوبِهِم، لَرَدَّ علَيهِم كُلَّ شارِدٍ.
امام‌علی‌ؑ: به خدا سوگند، هرگز قومی در زندگی مرفه و پرنعمتی نبوده‌اند و آن نعمت و رفاه از آنان زائل نشده است مگر به‌سبب گناهانی که مرتکب شده‌اند؛ چراکه خداوند به بندگانش ستم نمی‌کند. اگر مردم به هنگامی‌که بلاها و سختی‌ها بر آنان فرود می‌آید و نعمت‌ها از کفشان می‌رود، با نیت‌های راست و درست و دل‌های مشتاق به پروردگارشان پناه برند، هر گریخته‌ای را به آنان بازگرداند و هر تباهی و فسادی را برایشان اصلاح گرداند.

۲۲. وَ جَاءَهُ رَجُلٌ بِلَبَنٍ وَ عَسَلٍ لِيَشْرَبَهُ فَقَالَ ﷺ شَرَابَانِ يُكْتَفَى بِأَحَدِهِمَا عَنْ صَاحِبِهِ أَشْرَبُهُ وَ لَا أُحَرِّمُهُ وَ لَكِنِّي أَتَوَاضَعُ لِلَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ وَ مَنْ تَكَبَّرَ يَضَعُهُ اللَّهُ وَ مَنِ اقْتَصَدَ فِي مَعِيشَتِهِ رَزَقَهُ اللَّهُ وَ مَنْ بَذَّرَ حَرَمَهُ اللَّهُ وَ مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ آجَرَهُ اللَّه ...
مردی مخلوط شیر و عسل نزد امام‌علی ؑ آورد. امام ؑ فرمود: هرکدام از این نوشیدنی‌ها به تنهایی کافی است. نمی‌نوشم اما تحریم هم نمیکنم. ننوشیدنم نیز برای تواضع برای خداست که هرکه برای خدا تواضع کند خداوند بلندش کند و هرکه تکبر ورزد خداوند پستش کند و هرکس در زندگی مقتصد باشد روزی یابد و هرکس تبذیر کند محروم شود و هرکس بسیار یاد خدا کند خدایش اجر دهد.

۲۳. طب الأئمة علیهم السلام، مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ مُحَمَّدَ الْبَاقِرِ ؑ أَ يَتَعَوَّذُ بِشَيْءٍ مِنْ هَذِهِ الرُّقَى قَالَ لَا إِلَّا مِنَ الْقُرْآنِ فَإِنَّ عَلِيّاً ؑ كَانَ يَقُولُ إِنَّ كَثِيراً مِنَ الرُّقَى وَ التَّمَائِمِ مِنَ الْإِشْرَاكِ.
از امام‌باقر ؑ پرسیدند با این نوشته‌ها میشود تعویذ نوشت؟ امام ؑ فرمود: خیر تعویذ فقط با قرآن باید باشد. بسیاری از این نوشته‌ها و طلسم‌ها شرک است.

۲۴. الإمامُ‌علي‌ؑ: مَن أمِنَ مَكْرَ اللهِ بَطَلَ أمانُهُ.
امام‌علی‌ؑ: هرکه از مکر خدا ایمن نشیند، ایمن نماند.

۲۵. الإمام‌الباقر‌ؑ: ما انتَصَرَ اللهُ مِن ظالِمٍ إلّا بظالِمٍ، و ذلکَ قولُه: «و كذلكَ نُوَلِّي بَعضَ الظالِمينَ بَعضاً».
امام‌باقر‌ؑ: خداوند هیچ‌گاه از ستمگر انتقام نگرفت مگر به‌وسیلهٔ ستمگری دیگر و این سخن خدای است که «و بدین‌سان ستمگران را به سزای اعمالی که می‌کنند بر یکدیگر مسلط می‌کنیم».

۲۶. الإمام‌الصادق‌ؑ: المُتَعَرِّبُ بَعدَ الهِجرَةِ التّارِكُ لهذا الأمرِ بَعدَ مَعرِفَتِهِ.
امام‌صادق‌ؑ: متعرِّب بعد از هجرت، کسی است که بعد از شناختن این امر (ولایت اهل‌بیت) آن را رها کند.

۲۷. أوحَى اللهُ تعالى إلى داودَ‌ؑ: وَضَعتُ الغِنى في القَناعَةِ و هُم يَطلُبُونَهُ في كَثرَةِ المالِ فلا يَجِدُونَهُ.
خدای متعال به داود‌ؑ وحی کرد: من توانگری را در قناعت نهاده‌ام، اما مردم آن را در فراوانی مال می‌جویند. از این رو نمی‌یابندش.

۲۸. فلاح السائل، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ وَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَا شَكَتْ فَاطِمَةُ ؑ إِلَى رسول‌الله‌ﷺ مَا تَلْقَاهُ فِي الْمَنَامِ فَقَالَ لَهَا إِذَا رَأَيْتِ شَيْئاً مِنْ ذَلِكِ فَقُولِي أَعُوذُ بِمَا عَاذَتْ بِهِ مَلَائِكَةُ اللَّهِ الْمُقَرَّبُونَ وَ أَنْبِيَاءُ اللَّهِ الْمُرْسَلُونَ وَ عِبَادُ اللَّهِ الصَّالِحُونَ مِنْ شَرِّ رُؤْيَايَ الَّتِي رَأَيْتُ.
فاطمه س از خوابی که دیده بود به پیامبر ﷺ شکایت کرد. پیامبر ﷺ فرمود: هرگاه خوابی دیدی بگو از شر خوابی که دیدم پناه می‌برم به آنکه ملائکه مقرب و انبیاء مرسل و عباد صالح به آن پناه می‌برند.

۲۹. رسول‌الله‌ﷺ: إيّاكُم و استِماعَ المَعازِفِ و الغِناءِ؛ فإنّهُما يُنبِتانِ النِّفاقَ في القَلبِ كما يُنبِتُ الماءُ البَقلَ.
پیامبر خدا‌ﷺ: زنهار از گوش‌دادن به سازها و آوازها؛ زیرا این دو نفاق را در دل می‌رویانند، همچنان که آب سبزه را می‌رویاند.

۳۰. الإمامُ‌الرِّضا‌ؑ: إنّ الخضِرَ شَرِبَ مِن ماءِ الحَياةِ فهُو حَيٌّ لا يَموتُ حتّى يُنفَخَ في الصُّورِ، و إنّهُ لَيأتينا فيُسَلِّمُ فنَسمَعُ صَوتَهُ و لا نَرى شَخصَهُ، و إنّهُ لَيَحضُرُ حيثُ ما ذُكِرَ، فمَن ذكَرَهُ مِنكُم فلْيُسَلِّمْ علَيهِ، و إنّهُ لَيَحضُرُ المَوسِمَ كُلَّ سَنةٍ فيَقضي جَميعَ المَناسِكِ و يَقِفُ بعَرَفَةَ فيُؤَمِّنُ على دُعاءِ المؤمِنينَ، و سيُؤنِسُ اللهُ بهِ وَحشَةَ قائمِنا في غَيبَتِهِ، و يَصِلُ بهِ وَحدَتَهُ.
امام‌رضا‌ؑ: خضر از آب زندگی نوشید و از این رو زنده است و تا روزی که در صور دمیده شود نمی‌میرد. او نزد ما می‌آید و سلام می‌کند و ما صدایش را می‌شنویم اما خودش را نمی‌بینیم. هرجا اسمش برده شود، حاضر می‌شود. بنابراین، هریک از شما نام او را

برد، به وی سلام دهد. هر سال در موسم حج حاضر می‌شود و تمام مناسک را به جا می‌آورد و در عرفه می‌ایستد و برای دعای مؤمنان آمین می‌گوید. زودا که خداوند او را انیس تنهایی قائم ما در زمان غیبتش قرار دهد و به وسیلهٔ او، وی را از تنهایی به در آورد.

۳۱. الإمامُعليعليه‌السلام: سِتّةٌ لا يُمارُونَ: الفَقيهُ، والرّئيسُ، والدَّنيُّ والبَذيُّ، والمَرأةُ، والصَّبيُّ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: شش کس‌اند که با آن‌ها مجادله نشاید: فقیه، رئیس، فرومایه، بدزبان، زن و کودک.

۳۲. الإمامالصادقعليه‌السلام لِرجُلٍ مِن أصحابِهِ ـ: لا تَكونَنَّ إمَّعةً، تقولُ: أنا مَع الناسِ و أنا كَواحِدٍ مِن الناسِ!
امام‌صادق‌عليه‌السلام به یکی از اصحاب خود فرمود: هرگز همرنگ جماعت نباش که بگویی: من تابع مردم هستم و من هم مثل بقیهٔ مردم.

۳۳. الامام‌علیعليه‌السلام: أيُّها النّاسِ، إنَّما يَجمَعُ النّاسَ الرِّضا والسُّخطُ، و إنَّما عَقَرَ ناقَةَ ثَمودَ رَجُلٌ واحِدٌ، فعَمَّهُمُ اللهُ بالعَذابِ لَمّا عَمَّوهُ بالرِّضا.
امام‌علی‌عليه‌السلام: ای مردم! راضی بودن و ناراضی بودن به کاری مردم را در آن کار شریک می‌گرداند. ناقهٔ ثمود را تنها یک مرد پی کرد اما خداوند همهٔ قوم ثمود را عذاب داد؛ زیرا همه به کار آن مرد راضی بودند.

۳۴. قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله مَنْ كَانَ مُسْلِماً فَلَا يَمْكُرُ وَ لَا يَخْدَعُ فَإِنِّي سَمِعْتُ جَبْرَئِيلَ عليه‌السلام يَقُولُ إِنَّ الْمَكْرَ وَ الْخَدِيعَةَ فِي النَّارِ ثُمَّ قَالَعليه‌السلام لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ مُسْلِماً وَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ خَانَ مُسْلِماً.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: مسلمان مکر نمی‌زند و خدعه نمی‌کند که جبرئیل گفت آندو در آتش‌اند. از ما نیست کسی که به مسلمانی غش زند از ما نیست کسی که به مسلمانی خیانت کند.

۳۵. الإمامُعليعليه‌السلام: إنّ اللهَ سبحانَهُ لم يَعِظْ أحَداً بمِثلِ هذا القرآنِ... و ما لِلقَلبِ جَلاءٌ غيرُهُ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: خدای سبحان، هیچ‌کس را به چیزی مانند قرآن اندرز نداده است... و برای دل صیقلی، جز آن وجود ندارد.
رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: جَلاءُ هذهِ القُلوبِ ذِكرُ اللهِ و تِلاوَةُ القرآنِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: صیقل‌دهندهٔ این دل‌ها، یاد خدا و تلاوت قرآن است.

۳۶. الإمامُعليعليه‌السلام: اتَّقُوا ظُنونَ المؤمنينَ؛ فإنّ اللهَ تعالى جَعَلَ الحَقَّ على ألسِنَتِهم.
امام‌علی‌عليه‌السلام: از (حدس و) گمان‌های مؤمنان بترسید؛ زیرا خدای تعالی حق را در زبان‌های آنان قرار داده است.

۳۷. المسيحُعليه‌السلام: يا مَعشَرَ الحَوارِيِّينَ، لي إلَيكُم حاجَةٌ اقضُوها لي. قالوا: قُضِيَت حاجَتُكَ يا روحَ اللهِ فقامَ فغَسَلَ أقدامَهُم، فقالوا: كُنّا نَحنُ أحَقَّ بِهذا يا روحَ اللهِ! فقالَ: إنَّ أحَقَّ النّاسِ بِالخِدمَةِ العالِمُ، إنَّما تَواضَعتُ هكَذا لِكَيما تَتَواضَعوا بَعدي في النّاسِ كَتَواضُعي لَكُم.
مسیح‌عليه‌السلام: ای گروه حواریان! مرا با شما کاری است، آن را از من بپذیرید. عرض کردند: پذیرفته است، ای روح خدا. مسیح عليه‌السلام برخاست و شروع به شستن پاهای آنها کرد. عرض کردند: ما به این کار سزاوارتر بودیم، ای روح خدا. فرمود: سزاوارترین مردم به خدمت کردن عالم است. من اینچنین برای شما فروتنی کردم، تا بعد از من با مردم فروتن باشید همچنان که من با شما فروتنم.

۳۸. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: قالَ اللهُ تبارَكَ و تعالى: يابنَ آدمَ... لا تُقَنِّطِ الناسَ مِن رَحمَةِ اللهِ تعالى علَيهِم و أنتَ تَرجُوها لنفسِكَ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خدای تبارک و تعالی فرمود: ای فرزند آدم!... مردم را از رحمت خدای متعال نومید مگردان، در حالی‌که آن را برای خودت امید داری.

۳۹. الإمامُ الحسنُعليه‌السلام لَمّا سُئلَ عَنِ العَقلِ: التَّجَرُّعُ لِلغُصَّةِ حَتّى تَنالَ الفُرصَةَ.
امام حسن عليه‌السلام در پاسخ به آنکه خرد چیست، فرمود: جام اندوه را جرعه جرعه نوشیدن تا دست دادن فرصت.
الامام‌علی‌عليه‌السلام: العُقولُ مَواهِبُ، الآدابُ مَكاسِبُ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: خردها موهبتند و آداب اکتسابی.

۴۰. في مُناجاةِ اللهِ تعالى لعيسى‌عليه‌السلام: لا تَوَلَّ غَيري فأخذُلَكَ... .
در سخنان نجواآمیز خدای تعالی با عیسی‌عليه‌السلام: ای عیسی، چونان شخص دلسوز و مهربان، تو را به مهربانی سفارش می‌کنم تا با طلب شادی و خشنودی من، سزاوار دوستی من شوی. تو در بزرگی و در خردی برکت داده شدی و هرجا بودی با برکت بودی. گواهی می‌دهم که تو بندهٔ من و زادهٔ کنیز من هستی، با نافله‌ها به من نزدیک شو و به من توکّل کن تا تو را کفایت کنم و غیر مرا به ولایت و دوستی برمگزین که تو را تنها می‌گذارم...

سپس، ای زادهٔ مریم باکرهٔ بتول تو را سفارش می‌کنم دربارهٔ سرور رسولان و دوستم احمد، صاحب اشتر سرخ‌مو و چهرهٔ درخشان.

چهل حدیث ۷۶

۱. الإمامُ الحسنُ علیه السلام: أنا الضّامِنُ لِمَن لَم يَهجُسْ في قلبِهِ إلّا الرّضا أن يَدعُوَ اللهَ فَيُستَجابَ لَهُ.

امام‌حسن علیه السلام: کسی‌که در دلش هوایی جز خشنودی (خدا) خطور نکند، من ضمانت می‌کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند.

۲. أسماءُ بنتُ عُمَيسٍ: كنتُ صاحِبَةَ عائشةَ التي هَيَّأتُها و أدخَلتُها على رسولِ‌الله صلی الله علیه و آله و مَعي نِسوَةٌ، فوَ اللهِ ما وَجَدنا عِندَهُ قُوتاً إلّا قَدَحاً مِن لَبَنٍ، فَشَرِبَ ثُمّ ناوَلَهُ عائشةَ ـ قالَت:ـ فاستَحيَيتِ الجارِيَةُ، فقُلتُ: لا تَرُدِّينَ يدَ رسولِ‌الله، خُذي مِنهُ،ـ قالَت:ـ فَأَخَذَتْهُ على حَياءٍ فَشَرِبَت مِنهُ، ثمّ قالَ: ناوِلي صَواحِبَكِ، فقُلنَ: لا نَشتَهيهِ، فقالَ: لا تَجمَعنَ جُوعاً و كِذباً،ـ قالَت:ـ فقُلتُ: يا رسولَ‌الله، إن قالَت إحدانا لِشيءٍ تَشتَهيهِ: لا نَشتَهيهِ، أيُعَدُّ ذلكَ كِذباً؟ قال: إنّ الكِذبَ لَيُكتَبُ حتّى يُكتَبَ الكُذَيبَةُ كُذَيبَةً.

اسماءبنت‌عمیس: من ساقدوش عایشه بودم که او را آماده کردم و به نزد رسول‌خدا صلی الله علیه و آله بردم. عده‌ای از زنان نیز با من بودند. به خدا قسم، نزد رسول‌خداخوراکی جز یک کاسهٔ شیر نبود. رسول‌خدا، مقداری شیر نوشید و سپس کاسه را به‌دست عایشه داد. اسماء می‌گوید: دختر، از گرفتن کاسهٔ شیر شرم کرد. من گفتم: دست رسول‌خدارا ردّ نکن، ظرف را بگیر. عایشه، با حالت شرم کاسه را گرفت و مقداری شیر نوشید. حضرت سپس فرمود: به بقیهٔ زنان هم بده، بنوشند. آن‌ها گفتند: ما میل نداریم. رسول‌خدافرمود: گرسنگی و دروغ را با هم جمع نکنید. اسماء می‌گوید: عرض کردم: ای رسول‌خدا، اگر کسی از ما میل به چیزی داشته باشد و بگوید میل ندارم، آیا این دروغ به‌شمار می‌آید؟ فرمود: دروغ نوشته می‌شود، حتی دروغ کوچک هم، دروغ کوچک نوشته می‌شود.

۳. قَالَ علیه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ قَالَ عَفْوٌ بِغَيْرِ عِتَاب.

امام علیه السلام: در تفسیر آیه (بگذر گذشتنی زیبا) فرمود: یعنی عفو کند و سرزنش هم نکند.

٤. الخصال، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه السلام لَا يَكُونُ الرَّجُلُ فَقِيهاً حَتَّى لَا يُبَالِيَ أَيَّ ثَوْبَيْهِ ابْتَذَلَ وَ بِمَا سَدَّ فَوْرَةَ الْجُوعِ ...

امام‌صادق علیه السلام: کسی را نتوان فقیه خواند جز اینکه بگونه‌ای شود که برای مهم نباشد کدام لباسش کهنه شده و چه میخورد.

۵. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: لا يَعرِفُ عَبدٌ حَقيقَةَ الإيمانِ حتّى يَخزُنَ مِن لِسانِهِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هیچ بنده‌ای حقیقت ایمان را نشناسد، تا آنگاه که زبانش را در کام کشد.

٦. المسيحُ علیه السلام: يا طالِبَ الدنيا لِتَبَرَّ، تَركُكَ الدنيا أبَرُّ.

مسیح علیه السلام: ای آنکه دنیا را به هدف کار خیرکردن می‌جویی، ترک‌کردن دنیا کاری نیکوتر است.

۷. الإمام‌الصادق علیه السلام ـ في قَولِهِ ﴿فَلْيَستَجيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي﴾ـ: يَعلَمُونَ أنّي أقدِرُ عَلَى أنْ أُعطِيَهُم ما يَسألُونِّي.

امام‌صادق علیه السلام دربارهٔ آیهٔ «پس، دعوت مرا اجابت کنند و به من ایمان آوردند» فرمود: یعنی بدانند که من می‌توانم آنچه را از من می‌خواهند به آنان بدهم.

۸. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: البِرُّ ما سَكَنَت إلَيهِ النَّفسُ، والإثمُ ما لَم تَسكُن إلَيهِ النَّفسُ، و إن أفتاكَ المُفتُون.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: طاعت و نیکی آن است که جان بدان قرار گیرد و دل به آن آرام یابد و گناه آن چیزی است که جان بدان قرار نگیرد و دل به آن آرام نیابد، هرچند مفتیان (خلاف آن) به تو فتوا دهند.

۹. الإمامُ الحسنُ علیه السلام: مَن عَدَّدَ نَعَمَهُ مَحَقَ كَرَمَهُ.

امام‌حسن علیه السلام: هرکه احسان‌های خود را برشمرد، بخشندگی خویش را از بین برده است.

۱۰. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: أشقَى الناسِ المُلُوكُ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بدبخت‌ترین مردم، شاهانند.

۱۱. رسول‌الله صلی الله علیه و آله رُبَّ صائمٍ حَظُّهُ مِن صيامِهِ الجُوعُ و العَطَشُ، و رُبَّ قائمٍ حَظُّهُ مِن قيامِهِ السَّهَرُ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: بسا روزه‌داری که بهرهٔ او از روزه‌اش گرسنگی و تشنگی است و بسا شب زنده‌داری که بهرهٔ او از عبادت شبانه‌اش، فقط بی‌خوابی است.

رسول‌الله صلی الله علیه و آله ـ لامرَأةٍ صائمةٍ تَسُبُّ جارِيَةً لَها ـ: كيفَ تَكُونينَ صائمةً و قد سَبَبتِ جارِيَتَكِ؟! إنَّ الصَّومَ ليسَ مِن الطَّعامِ و الشَّرابِ، و إنّما جَعَلَ اللهُ ذلكَ حِجاباً عن سِواهُما مِنَ الفَواحِشِ مِنَ الفِعلِ و القَولِ يُفطِرُ الصائمَ، ما أقَلَّ الصُّوّامَ و أكثَرَ الجُوّاعَ!

پیامبر خدا ﷺ ـ به زنی که با زبان روزه کنیز خود را دشنام می‌داد: ـ چگونه روزه‌داری که کنیزت را دشنام می‌دهی؟ روزه فقط خودداری از خوردن و آشامیدن نیست، بلکه خداوند آن را علاوه‌بر این دو، مانع کارها و سخنان زشت که روزه را بی‌اثر می‌کنند قرار داده است؛ وه که چه اندکند روزه‌داران و چه بسیارند کسانی که گرسنگی می‌کشند!

۱۲. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام افْتَتِحُوا نَهَارَكُمْ بِخَيْرٍ وَ أَمْلُوا عَلَى حَفَظَتِكُمْ فِي أَوَّلِهِ وَ فِي آخِرِهِ خَيْراً يُغْفَرْ لَكُمْ مَا بَيْنَ ذَلِكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ...

امام‌صادق عليه السلام: روزتان را با خیر شروع کنید و بر فرشتگان نگهبان خود اول و آخر روز را خوبی املا کنید، میان این دو بخشیده میشود انشا الله.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِخَيْرٍ أَوْ صِلَةٍ فَإِنَّ عَنْ يَمِينِهِ وَ شِمَالِهِ شَيْطَانَيْنِ فَلْيُبَادِرْ لَا يَكُفَّاهُ عَنْ ذَلِكَ ... قد يقال صاحب اليمين يضله من جهة الطاعة و صاحب الشمال يضله من جهة المعصية ...

امام‌صادق عليه السلام: اگر قصد خیر یا صله کردید انجام دهید که شیاطینی که در چپ و راست شما هستند بازتان ندارند... گفته شده شیطان راستی از در طاعت و شیطان سمت چپی از در معصیت گمراه میکند.

قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام مَنْ هَمَّ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَيْرِ فَلْيُعَجِّلْهُ فَإِنَّ كُلَّ شَيْءٍ فِيهِ تَأْخِيرٌ فَإِنَّ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ نَظْرَةً ...

امام‌باقر عليه السلام: هرکس به خیر مایل شد عجله کند که هرکار را که تأخیر افتد شیطان نظر میکند.

۱۳. رسول‌الله ﷺ: إنّا لا نَستَعِينُ بِمُشرِكٍ.

پیامبر خدا ﷺ: ما از مشرک کمک نمی‌گیریم.

۱۴. الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رسول‌اللهمَنْ أَبَرُّ قَالَ أُمَّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أُمَّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أُمَّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ أَبَاكَ.

کسی نزد پیامبر ﷺ آمد و گفت به که خوبی کنم؟ گفت مادرت باز پرسید و باز فرمود مادرت تا سه بار سپس فرمود پدرت.

۱۵. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ كَانَ فِيمَا وَعَظَ لُقْمَانُ ابْنَهُ أَنَّهُ قَالَ لَهُ يَا بُنَيَّ اجْعَلْ فِي أَيَّامِكَ وَ لَيَالِيكَ وَ سَاعَاتِكَ نَصِيباً لَكَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَإِنَّكَ لَنْ تَجِدَ لَهُ تَضْيِيعاً مِثْلَ تَرْكِهِ.

امام‌صادق عليه السلام: از جمله وصایای لقمان به فرزندش این بود که در شبانه‌روز خود وقتی را به طلب علم اختصاص ده که ترک این کار موجب تضیع بسیار است.

المحاسن، قَالَ رسول‌الله ﷺ أُفٍّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ لَا يَجْعَلُ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ يَوْماً يَتَفَقَّهُ فِيهِ أَمْرَ دِينِهِ وَ يَسْأَلُ عَنْ دِينِهِ.

رسول‌خدا ﷺ: اف بر مسلمانی که لااقل یکبار در هفته به تفقه در دین و پرس و جو از حقایق دینش نپردازد.

۱۶. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام وَ أَوْصَى أَصْحَابَهُ وَ أَوْلِيَاءَهُ مَنْ كَانَ بِهِ عِلَّةٌ فَلْيَأْخُذْ قُلَّةً جَدِيدَةً وَ لْيَجْعَلْ فِيهَا الْمَاءَ وَ ليستقي [لْيَسْتَقِ] الْمَاءَ بِنَفْسِهِ وَ لْيَقْرَأْ عَلَى الْمَاءِ سُورَةَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَى التَّرْتِيلِ ثَلَاثِينَ مَرَّةً ثُمَّ لْيَشْرَبْ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ وَ لْيَتَوَضَّأْ وَ لْيَمْسَحْ بِهِ وَ كُلَّمَا نَقَصَ زَادَ فِيهِ فَإِنَّهُ لَا يَظْهَرُ ذَلِكَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا يُعَافِيهِ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ ذَلِكَ الدَّاءِ.

امام‌صادق عليه السلام به اصحاب و اولیائش دستوری میداد: هرکس بیمار شد کوزه گلی جدیدی بخرد و در آن بدست خودش آب بریزد و سوره قدر را سی بار با ترتیل بر آب بخواند سپس از آن آب بنوشد و وضو گیرد و مسح کند. و هر قدر آب کم شود بر آن بیافزاید. سه روز نگذرد جز اینکه خداوند از آن بیماری شفایش دهد.

مکارم الأخلاق، عَنْ رسول‌الله ﷺ أَنَّهُ قَالَ عَلَّمَنِي جَبْرَئِيلُ دَوَاءً لَا يَحْتَاجُ مَعَهُ إِلَى دَوَاءٍ فَقِيلَ يَا رسول‌اللهمَا ذَلِكَ الدَّوَاءُ قَالَ يُؤْخَذُ مَاءُ الْمَطَرِ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَجْعَلُ فِي إِنَاءٍ نَظِيفٍ وَ يَقْرَأُ عَلَيْهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ إِلَى آخِرِهَا سَبْعِينَ مَرَّةً ثُمَّ يَشْرَبُ مِنْهُ قَدَحاً بِالْغَدَاةِ وَ قَدَحاً بِالْعَشِيِّ ...

رسول‌خدا ﷺ: جبرئیل مرا دوایی آموخت که درمان دردهاست: از آب باران پیش از به زمین خوردنش بگیرد و در ظرف تمیزی کند و بر آن هفتاد بار حمد بخواند و از آن بخورد؛ قدحی صبح و قدحی شبانگاه.

۱۷. أمير المؤمنين عليه السلام و لا عَيشَ أَلَذُّ مِن حُسنِ الخُلقِ.

امام‌حسن عليه السلام: بر امیرالمؤمنین عليه السلام وارد شدم. دیدم که، بر اثر ضربت پسر ملجم، درحال جان‌دادن است. بی‌تابی کردم. به من فرمود: آیا بی‌تابی می‌کنی؟ عرض کردم: با این حالی که از شما می‌بینم چگونه بی‌تابی نکنم؟

فرمود: آیا چهار خصلت به تو بیاموزم که اگر آن‌ها را مراعات کنی به نجات دست یابی و اگر فروگذاری هر دو سرای را از دست دهی؟ فرزندم، هیچ ثروتی بزرگ‌تر از خرد نیست و هیچ فقری چون نادانی نیست و هیچ تنهایی و وحشتی بدتر از خودپسندی نیست و هیچ عیشی خوش‌تر از خوش‌خویی نیست.

۱۸. الإمامُ علي عليه السلام: الكريمُ إذا احتاجَ إلَيكَ أعفاكَ و إذا احتَجتَ إلَيهِ كَفاكَ، اللَّئيمُ إذا احتاجَ إلَيكَ أجفاكَ و إذا احتَجتَ إلَيه عَنّاكَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: بزرگوار، هرگاه به تو نیازمند شود، تو را معاف دارد و هرگاه تو به او نیاز پیدا کنی، نیاز تو را برطرف سازد؛ فرومایه هرگاه به تو نیاز پیدا کند، تو را به ستوه آورد و هرگاه به او نیاز پیدا کنی، تو را به رنج و زحمت افکند.

۱۹. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ في رجُلٍ قالَ: ما قَبَّلتُ صَبِيّاً قَطُّ، فلَمّا ولَّى قالَ ـ: هذا رجُلٌ عِندي أنّهُ مِن أهلِ النّارِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ مردی در جمع پیامبر و عده‌ای از اصحاب گفت: من هرگز کودکی را نبوسیده‌ام. وقتی رفت، رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: این مردی است که در نظر من از دوزخیان است.

۲۰. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: إنّما حُضَّ على المُشاوَرَةِ لأنّ رَأيَ المُشيرِ صِرْفٌ، و رَأيَ المُستَشِيرِ مَشُوبٌ بالهَوى.
امام‌علی‌علیه‌السلام: به مشورت‌کردن تشویق شده است؛ چون نظر طرف مشورت خالص (از انگیزه‌های شخصی) است و نظر مشورت‌کننده آمیخته به هوس (خواهش‌ها و انگیزه‌های فردی) می‌باشد.

۲۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: رُبَّ مُنعَمٍ علَيهِ مُستَدرَجٌ بالنُّعمى، و رُبَّ مُبتَلىً مَصنوعٌ لَهُ بالبَلوى.
علی‌علیه‌السلام: بسا نعمت داده‌ای که به‌تدریج به خشم خدا نزدیک‌تر می‌شود و بسا بلازده‌ای که با آن بلا به او خوبی شده است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لمّا قالَ لَهُ قائلٌ: سَألتُ اللهَ أن يَرزُقَني مالاً و ولداً و داراً فرَزَقَني، و قد خِفتُ أن يكونَ ذلكَ استِدراجاً ـ: أما و اللهِ مَعَ الحَمدِ فلا.
شخصی به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کرد: از خداوند مسئلت کردم که به من مال و فرزند و خانه‌ای روزی کند و روزیم فرمود و اینک می‌ترسم که این‌ها از باب استدراج و مهلت‌دهی باشد. حضرت فرمود: به خدا سوگند که اگر با حمد و سپاس همراه باشد، چنین نخواهد بود.

۲۲. عنه‌علیه‌السلام: وَ لَا تُضَيِّعَنَّ حَقَّ أَخِيكَ اتِّكَالًا عَلَى مَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ لَكَ بِأَخٍ مَنْ أَضَعْتَ حَقَّه.
امام‌علیه‌السلام: با تکیه بر صمیمیتی که با کسی داری در احترام و رعایت حق او کوتاهی مکن که کسی که با او چنین کنی دیگر با تو صمیمی نیست.

۲۳. الأمالي للصدوق، سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام يَقُولُ جَاءَ جَبْرَئِيلُ علیه‌السلام إِلَى يُوسُفَ‌علیه‌السلام وَ هُوَ فِي السِّجْنِ فَقَالَ قُلْ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ مَفْرُوضَةٍ اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي مِنْ أَمْرِي فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنِي مِنْ حَيْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَيْثُ لَا أَحْتَسِبُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: وقتی یوسف در زندان بود جبرئیل نزدش آمد و گفت: پس از نمازها دعا کن: خدایا فرج و خروج برایم قرارده و از جایی که گمان میکنم و گمان نمیکنم مرا روزی رسان.

۲۴. الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: إنَّ العبدَ يسألُ اللهَ الحاجةَ فيكونُ من شَأنِهِ قضاؤها إلى أجلٍ قريبٍ أو إلى وقتٍ بَطيءٍ، فيُذنِبُ العبدُ ذنباً فيقولُ اللهُ تَبارَكَ وَ تَعالى للمَلَكِ: لا تَقضِ حاجَتَهُ واحرِمْهُ إيّاها، فإنَّهُ تَعَرَّضَ لِسَخَطي واستَوجَبَ الحِرمانَ مِنّي.
امام‌باقرعلیه‌السلام: (گاه) بنده از خداوند حاجتی را می‌خواهد و از شأن خداست که آن را در آینده‌ای نزدیک یا با تأخیر برآورده سازد؛ اما بنده بعداً مرتکب گناهی می‌شود. پس، خداوند تبارک و تعالی به فرشته می‌گوید: حاجت او بر میاور و او را از آن محروم گردان؛ زیراکه او خود را در معرض خشم من نهاد و مستوجب محرومیت از سوی من شد.

۲۵. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن أعانَ ظالِماً سَلَّطَهُ اللهُ علَيهِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هر که ستمگری را کمک کند، خداوند او را بر وی مسلّط گرداند.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن عَذَرَ ظالِماً بظُلمِهِ سَلَّطَ اللهُ علَيهِ مَن يَظلِمُهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه برای ستمِ ستمکاران عذر و بهانه بتراشد (و آن را توجیه کند) خداوند بر او کسی را مسلط گرداند که ستمش کند و آن‌گاه اگر دعا کند دعایش مستجاب نشود و برای ستمی که بر او می‌شود نیز خداوند اجر و پاداشی ندهد.

۲۶. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: سَيَهلِكُ فيَّ صِنفانِ: مُحِبٌّ مُفرِطٌ يَذهَبُ بهِ الحُبُّ إلى غَيرِ الحَقِّ، و مُبغِضٌ مُفرِطٌ يَذهَبُ بهِ البُغضُ إلى غيرِ الحَقِّ، و خَيرُ الناسِ فِيَّ حالاً النَّمَطُ الأوسَطُ فَالْزَمُوهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: به‌زودی دربارهٔ من دو گروه هلاک شوند: دوستدار افراطی که دوستی او را به ناحق کشاند و دشمن افراطی که دشمنی او را به ناحق برد. و بهترین حالت مردم دربارهٔ من راه میانه است. پس این راه را در پیش گیرید.

۲۷. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن قَنِعَ لم يَغتَمَّ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که قانع باشد، اندوهگین نشود.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: اِقنَعْ بما أُوتيتَهُ يَخِفَّ علَيكَ الحِسابُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: به آنچه داده شده‌ای قانع باش، تا حسابت سبک شود.

۲۸. طب الأئمة علیهم السلام، قَالَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ﷺ سَافِرْ أَيَّ يَوْمٍ شِئْتَ وَ تَصَدَّقْ بِصَدَقَةٍ.
امام‌صادق‌ﷺ: هر روزی که خواستی مسافرت کن اما پیش از سفر صدقه بده.

۲۹. الامام‌علی‌ﷺ: إنَّ اللهَ يَغارُ للمؤمِنِ، فَلْيَغَرْ مَن لا يَغارُ؛ فإنّهُ مَنكوسُ القَلبِ.
امام‌علی‌ﷺ: همانا خداوند نسبت‌به مؤمن غیرت دارد؛ پس، بی‌غیرت از خود غیرت نشان دهد؛ زیراکه آدم بی‌غیرت واژگونه‌دل است.

۳۰. الإمامُ‌الجوادﷺ ـ ذا الكِفلِ و كانَ بَعدَ سُليمانُ بنِ داودَﷺ، و كانَ يَقضي بينَ النّاسِ كما كانَ يَقضي داودُ، و لَم يَغضَبْ إلّا للهِ عَزَّوجلَّ.
امام‌جوادﷺ ـ در پاسخ به عبدالعظیم حسنی که پرسید نام ذوالکفل چه بود و آیا از پیامبران مرسل بوده است یا نه ـ: خداوند متعال یکصدوبیست‌وچهار هزار پیغمبر فرستاد که سیصدوسیزده نفر آنان مرسل بودند و ذوالکفل یکی از آن مرسلینﷺ می‌باشد. او بعد از سلیمان‌بن‌داودﷺ می‌زیست و در میان مردم مانند داود قضاوت می‌کرد و جز برای خدای عزوجل خشم نگرفت. نامش عویدیا بود و او همان کسی است که خداوند متعال در کتاب خود از وی نام برده، آنجا که می‌فرماید: «و یاد کن اسماعیل و یَسَع و ذوالکفل را که همه از نیکانند».

۳۱. الامام‌علی‌ﷺ: لا تعتَذِر إلى مَن يُحِبُّ أن لا يَجِدَ لَكَ عُذراً.
امام‌علی‌ﷺ: از کسی که خوش ندارد عذرت را بپذیرد، عذرخواهی مکن.

۳۲. فقه الرضاﷺ، وَ قَدْ يُرْوَى عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِﷺ أَنَّهُ سَأَلَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ فَقَالَ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ لِي جِيرَاناً وَ لَهُمْ جَوَارٍ مُغَنِّيَاتٌ يَتَغَنَّيْنَ وَ يَضْرِبْنَ بِالْعُودِ فَرُبَّمَا دَخَلْتُ الْخَلَاءَ فَأُطِيلُ الْجُلُوسَ اسْتِمَاعاً مِنِّي لَهُنَّ قَالَ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ ﷺ لَا تَفْعَلْ . مَا سَمِعْتَ قَوْلَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِنَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤَادَ كُلُّ أُولئِكَ كانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا وَ اسْأَلِ اللَّهَ التَّوْبَةَ مِنْ كُلِّ مَا يَكْرَهُ فَإِنَّهُ لَا يَكْرَهُ إِلَّا الْقَبِيحَ وَ الْقَبِيحَ دَعْهُ لِأَهْلِهِ فَإِنَ لِكُلِّ قَبِيحٍ أَهْلًا.
یکی از اصحاب امام‌صادقﷺ از او پرسید: همسایه‌ای دارم که بساط ساز و آواز در خانه‌اش ترتیب میدهد و من به مستراح که میروم طول میدهم که صدای ایشان را خوب بشنوم و لذت برم. امام ﷺ فرمود: چنین مکن که خدا فرموده آدمی نسبت به گوش و چشم و دل خویش مسؤول است... سپس امام ﷺ فرمود: هر گناهی اهلی دارد آن را برای اهلش واگذار.
جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّﷺ الْغِنَاءُ رُقْيَةُ الزِّنَا.
رسول‌خداﷺ فرمود: غناء زنایی رقیق شده است.

۳۳. الإمام‌الصادقﷺ: إنَّما يَأمُرُ بِالمَعروفِ و يَنهى عَنِ المُنكَرِ مَن كانَت فيهِ ثَلاثُ خِصالٍ: عامِلٌ بِما يَأمُرُ بِهِ و تارِكٌ لِما يَنهى عَنهُ، عادِلٌ فيما يَأمُرُ عادِلٌ فيما يَنهى، رفيقٌ فيما يَأمُرُ و رَفيقٌ فيما يَنهى.
امام‌صادقﷺ: کسی (باید) امر به معروف و نهی از منکر کند که سه خصوصیت در او باشد: به آنچه فرمان می‌دهد، خود عمل کند. آنچه را نهی می‌کند، خود نیز ترک گوید. در امر و نهی خود عدالت را رعایت کند و در امر و نهیش، طریق ملایمت پیش گیرد.
رسول‌اللهﷺ: لا يَأمُرُ بِالمَعروفِ و لا يَنهى عَنِ المُنكَرِ إلّا مَن كانَ فيهِ ثَلاثُ خِصالٍ: رَفيقٌ بِما يَأمُرُ بِهِ رَفيقٌ فيما يَنهى عَنهُ، عَدلٌ فيما يَأمُرُ بِهِ عَدلٌ فيما يَنهى عَنهُ، عالِمٌ بِما يَأمُرُ بِهِ عالِمٌ بِما يَنهى عَنهُ.
پیامبرخداﷺ: امر به معروف و نهی از منکر نکند مگر کسی که سه خصلت در او باشد: در امر و نهی خود، طریق مدارا پیش گیرد. در امر و نهی خود، به عدالت رفتار کند و به آنچه امر و نهی می‌کند، دانا باشد.

۳٤. عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَلِيِّ‌بْنِ الْحُسَيْنِ ﷺ فَقَالَ يَا زُرَارَةُ النَّاسُ فِي زَمَانِنَا عَلَى سِتِّ طَبَقَاتٍ أَسَدٌ وَ ذِئْبٌ وَ ثَعْلَبٌ وَ كَلْبٌ وَ خِنْزِيرٌ وَ شَاةٌ فَأَمَّا الْأَسَدُ فَمُلُوكُ الدُّنْيَا يُحِبُّ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ أَنْ يَغْلِبَ وَ لَا يُغْلَبَ وَ أَمَّا الذِّئْبُ فَتُجَّارُكُمْ يَذُمُّوا إِذَا اشْتَرَوْا وَ يَمْدَحُوا إِذَا بَاعُوا وَ أَمَّا الثَّعْلَبُ فَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ بِأَدْيَانِهِمْ وَ لَا يَكُونُ فِي قُلُوبِهِمْ مَا يَصِفُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ وَ أَمَّا الْكَلْبُ يَهِرُّ عَلَى النَّاسِ بِلِسَانِهِ وَ يَكْرَهُهُ النَّاسُ مِنْ شره [شِرَّةِ] لِسَانِهِ وَ أَمَّا الْخِنْزِيرُ فَهَؤُلَاءِ الْمُخَنَّثُونَ وَ أَشْبَاهُهُمْ لَا يُدْعَوْنَ إِلَى فَاحِشَةٍ إِلَّا أَجَابُوا وَ أَمَّا الشَّاةُ فَالَّذِينَ تُجَزُّ شُعُورُهُمْ وَ يُؤْكَلُ لُحُومُهُم وَ يُكْسَرُ عَظْمُهُمْ فَكَيْفَ تَصْنَعُ الشَّاةُ بَيْنَ أَسَدٍ وَ ذِئْبٍ وَ ثَعْلَبٍ وَ كَلْبٍ وَ خِنْزِيرٍ.
امام سجادﷺ: در روزگار ما مردم شش گروهند: شیر و گرگ و روباه و سگ و خوک و گوسفند. شیر مانند شاهان و فرمانروایان. گرگ مثل تجار که وقت فروش از جنس تعریف میکنند و وقت خرید توی سر جنس میزنند. روباه کسانی‌اند که از دین اتزاق می‌کنند و اهل عمل به گفته‌هایشان نیستند. سگ آنان‌اند که با زبان به مردم می‌پرند و مردم از شر زبانشان می‌ترسند. خوک، این مخنثان‌اند که به هر مجلس فحشایی که دعوت شوند می‌پذیرند. اما گوسفندان آنان‌اند که پشمشان را می‌چینند و گوشتشان را

میخورند و استخوانشان را می‌شکنند. براستی گوسفند چه کند میان شیر و گرگ و روباه و خوک و سگ؟

۳۵. الإمامُعليعليه‌السلام: ثَمرَةُ القَناعَةِ الإجمالُ في المُكتَسَبِ والعُزوفُ عنِ الطَّلَبِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: میوهٔ قناعت، میانه‌روی در کسب و کار است و خویشتن‌داری، دست دراز نکردن سوی مردم.

۳۶. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لم تَظهَرِ الفاحِشَةُ في قَومٍ قَطُّ حتّى يُعلِنُوابها إلّا فَشا فيهِمُ الطاعونُ و الأوجاعُ التي تَكُن مَضَت في أسلافُهُم الذينَ مَضَوا.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: فحشا و زشت‌کاری هرگز در میان مردمی شایع نشد، مگر اینکه طاعون و دردها و بیماری‌هایی که در میان گذشتگان آن‌ها سابقه نداشته است، در بین آنان شیوع یافت.

۳۷. الإمامُ زينُ العابدينَ علیه‌السلام: حَقُّ سائِسِكَ بِالعِلمِ: التَّعظيمُ لَهُ، والتَّوقيرُ لِمَجلِسِهِ، و حُسنُ الاستِماعِ إلَيهِ، والإقبالُ عَلَيهِ، و أن لا تَرفَعَ عَلَيهِ صَوتَكَ، و أن لا تُجيبَ أحَداً يَسأَلُهُ عَن شَيءٍ حَتّى يَكونَ هُوَ الّذى يُجيبُ، و لا تُحَدِّثَ فى مَجلِسِهِ أحَداً، و لا تَغتابَ عِندَهُ أحَداً، و أن تَدفَعَ عَنهُ إذا ذُكِرَ عِندَكَ بِسُوءٍ، و أن تَستُرَ عُيوبَهُ، و تُظهِرَ مَناقِبَهُ، و لا تُجالِسَ لَهُ عَدُوّاً، و لا تُعادِيَ لَهُ وَلِيّاً.

امام سجادعلیه‌السلام: حق استاد تو این است که به او احترام گذاری، محضرش را موقّر داری، با دقت به سخنانش گوش بسپاری، رویت به او باشد و به او توجه نمایی، صدایت را بر او بلند نکنی، هرگاه کسی از او سؤالی کند تو جواب ندهی، بلکه بگذاری خودش جواب دهد. در محضر او با کسی سخن نگویی، در حضور او از کسی غیبت نکنی، اگر پیش تو از او بدگویی شود، از وی دفاع کنی. عیب‌هایش را بپوشانی، خوبی‌ها و صفات نیکش را آشکار سازی، با دشمن او همنشینی نکنی و با دوستش دشمنی نورزی.

۳۸. الإمامالصادقعلیه‌السلام: اقنَعْ بما قَسَمَ اللهُ لَكَ و لا تَنظُرْ إلى ما عِندَ غيرِكَ و لا تَتَمَنَّ ما لَستَ نائلَهُ؛ فإنّهُ مَن قَنِعَ شَبِعَ و مَن لم يَقنَعْ لم يَشبَعْ، و خُذْ حَظَّكَ مِن آخِرَتِكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: به آنچه خداوند قسمت تو کرده قانع باش و به آنچه دیگران دارند چشم مدوز و آنچه را که بدان نمی‌رسی، آرزو مکن؛ زیرا کسی‌که قانع باشد، سیر می‌شود و کسی‌که قانع نباشد، سیر نمی‌شود و به فکر بهرهٔ آخرتت باش.

۳۹. الامامعلیعلیه‌السلام: العاقِلُ إذا عَلِمَ عَمِلَ، و إذا عَمِلَ أخلَصَ، و إذا أخلَصَ اعتَزَلَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خردمند، هرگاه بداند عمل می‌کند و هرگاه عمل کند، از روی اخلاص انجام می‌دهد و هرگاه اخلاص ورزد، گوشه‌گیری می‌کند.

الامامعلیعلیه‌السلام: العاقِلُ لا يُحَدِّثُ مَن يَخافُ تَكذيبَهُ، و لا يَسأَلُ مَن يَخافُ مَنعَهُ، و لا يَقدُمُ عَلى ما يَخافُ العُذرَ مِنهُ، و لا يَرجو مَن لا يُوثَقُ بِرَجائِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خردمند به کسی که می‌ترسد سخنش را دروغ شمارد سخنی نمی‌گوید و از کسی که می‌ترسد دریغ ورزد چیزی نمی‌طلبد و کاری که می‌ترسد به عذرخواهی بینجامد، انجام نمی‌دهد و به کسی که نمی‌شود به او امید بست، امید نمی‌بندد.

۴۰. الخضرعلیه‌السلام ـ لموسیعلیه‌السلام إنَّ أحَبَّ الأُمُورِ إلَى اللهِ عَزَّوجَلَّ ثَلاثَةٌ: القَصدُ في الجِدَةِ، والعَفوُ في المَقدِرَةِ، و الرِّفقُ بِعِبادِ اللهِ.

خضرعلیه‌السلام ـ در آخرین سفارش خود به موسیعلیه‌السلام ـ: زنهار، هیچ‌کس را به گناهی سرزنش مکن و (بدان که) محبوب‌ترین چیزها نزد خداوند عزوجل سه کار است: میانه‌روی به گاه رفاه و آسایش، گذشت در عین داشتن قدرت (بر انتقام) و مدارا با بندگان خدا. هیچ‌کس در دنیا با کسی مدارا نکرد، مگر اینکه خداوند عزوجل در روز قیامت با او مدارا کند.

چهل حدیث ۷۷

۱. رسول‌اللهﷺ: قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: ما مِن مَخلوقٍ يَعتَصِمُ بخلوقٍ دُوني إلّا قَطَعتُ أسبابَ السماواتِ و أسبابَ الأرضِ مِن دُونِهِ، فإن سَألَني لَم أُعطِهِ و إن دَعاني لَم أُجِبْهُ.
پیامبر خداﷺ: خدایﷻ فرموده است: هر مخلوقی که به کسی جز من متوسل شود، دستش را از اسباب آسمان‌ها و زمین کوتاه کنم و آنگاه چون چیزی از من بخواهد عطایش نکنم و چون مرا بخواند پاسخش ندهم.

۲. عبدُ اللهِ بنُ عامِرٍ: دَعَتني أُمّي يَوماً و رسول‌اللهﷺ قاعِدٌ في بَيتِنا، فقالت: ها تَعالَ أُعطِكَ، فقالَ لها رسول‌اللهﷺ: ما أَرَدتِ أن تُعطِيَهُ؟ قالت: أَرَدتُ أن أُعطِيَهُ تَمراً، فقالَ لَها رسول‌اللهﷺ: أما إنّكِ لو لم تُعطِهِ شيئاً كُتِبَت علَيكِ كِذبَةٌ.
عبدالله‌بن‌عامر: روزی رسول‌خداﷺ در خانهٔ ما نشسته بود. مادرم مرا صدا زد و گفت: بیا به تو (چیزی) بدهم. رسول‌خداﷺ به او فرمود: می‌خواهی چه به او بدهی؟ عرض کرد: می‌خواهم خرمایی به او بدهم. رسول‌خداﷺ به مادرم فرمود: بدان، که اگر چیزی به او ندهی، دروغ برایت نوشته می‌شود.

۳. تحف العقول، أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه‌السلام يَقُولُ وَ اللَّهِ لَا يَفْتَرِقُ رَجُلَانِ مِنْ شِيعَتِنَا عَلَى الْهِجْرَانِ إِلَّا بَرِئْتُ مِنْ أَحَدِهِمَا وَ لَعَنْتُهُ وَ أَكْثَرُ مَا أَفْعَلُ ذَلِكَ بِكِلَيْهِمَا فَقَالَ لَهُ مُعَتِّبٌ جُعِلْتُ فِدَاكَ هَذَا الظَّالِمُ فَمَا بَالُ الْمَظْلُومِ قَالَ لِأَنَّهُ لَا يَدْعُو أَخَاهُ إِلَى صِلَتِهِ سَمِعْتُ أَبِي وَ هُوَ يَقُولُ إِذَا تَنَازَعَ اثْنَانِ مِنْ شِيعَتِنَا فَفَارَقَ أَحَدُهُمَا الآخَرَ فَلْيَرْجِعِ الْمَظْلُومُ إِلَى صَاحِبِهِ حَتَّى يَقُولَ لَهُ يَا أَخِي أَنَا الظَّالِمُ حَتَّى يَنْقَطِعَ الْهِجْرَانُ فِيمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى حَكَمٌ عَدْلٌ يَأْخُذُ لِلْمَظْلُومِ مِنَ الظَّالِمِ.
امام‌صادقعليه‌السلام: دو نفر از شیعیان ما از هم قهر نکنند جز اینکه از یکی از ایشان بیزام و او را لعن می‌کنم و اکثراً از هر دو بیزام و آنها را لعن می‌کنم. پرسیدند گناه مظلوم چیست؟ امام عليه‌السلام فرمود: او نیز برادرش را به دوستی نخواند. پدرم عليه‌السلام میفرمود وقتی دو نفر از شیعیان با هم منازعه کنند مظلوم باید بیاید و به ظالم بگوید من ظالم هستم تا منازعه تمام شود. خدا حکم عدل است و حق مظلوم را خودش میگیرد.

٤. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: الرَّأيُ مع الأناةِ.
امام‌علیعليه‌السلام: اندیشه (درست) با تأنی به‌دست می‌آید و بد پشتیبانی است اندیشهٔ خام و نسنجیده.

٥. رسول‌اللهﷺ: أربَعٌ مِن كُنوزِ الجَنّةِ: كِتمانُ الفاقَةِ، و كِتمانُ الصَّدَقَةِ، و كِتمانُ المُصيبَةِ، و كِتمانُ الوَجَعِ.
رسول‌خداﷺ: چهار چیز از گنج‌های بهشت است: پنهان‌داشتن ناداری، پنهان‌داشتن صدقه، پنهان‌داشتن مصیبت و پنهان‌داشتن درد.

٦. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: رأْسُ الآفاتِ الوَلَهُ بالدنيا.
امام‌علیعليه‌السلام: شیفتگی به دنیا منشأ همهٔ آفات است.

٧. رسول‌اللهﷺ: يَكْفِي مِن الدُّعاءِ مَعَ البِرِّ ما يَكفِي الطعامَ مِن المِلْحِ.
پیامبر خداﷺ: آن اندازه که نمک برای غذا کافی است، همراه با کار خیر، دعاکردن کافی است.

٨. رسول‌اللهﷺ: إنَّ البِرَّ و اطمَأنَّ إلَيهِ القَلبُ، فدَعْ ما يُرِيبُكَ إلى ما لا يُرِيبُكَ، و إن أفتاكَ المُفتُونَ.
رسول‌خداﷺ: طاعت آن چیزی است که در سینه قرار گیرد و دل به آن آرام یابد و شکّ آن چیزی است که در سینه قرار نگیرد و دل بدان آرام نیابد. پس آنچه را موجب شکّ (و اضطراب و بی‌قراری) تو می‌شود به آنچه تو را به شک (و اضطراب و ناآرامی) نمی‌اندازد، واگذار، هرچند مفتیان (خلاف آن) به تو فتوا دهند.

٩. رسول‌اللهﷺ: العائدُ في هِبَتِهِ كالكَلبِ يَعودُ في قَيئِهِ.
پیامبر خداﷺ: صفت زشت، شایستهٔ ما (مؤمنان) نیست. کسی‌که بخشش خود را پس بگیرد، مانند سگی است که استفراغ خود را بخورد.

١٠. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن شَكَرَ على غيرِ إحسانٍ ذَمَّ على غَيرِ إساءَةٍ.
امام‌علیعليه‌السلام: هرکس به آنکه خوبی بیند تشکر کند، بی‌آنکه بدی بیند نیز نکوهش کند.

١١. الإمام عليعليه‌السلام: صَومُ ثلاثةِ أيّامٍ مِن كُلِّ شَهرٍ: أربعاءَ بينَ خَميسَينِ، و صَومُ شَعبانَ، يُذهِبُ بِوَسواسِ الصَّدرِ و بَلابِلِ القَلبِ.
امام‌علیعليه‌السلام: روزهٔ سه روز از هر ماه: چهارشنبهٔ وسط ماه و پنجشنبهٔ اول و آخر ماه و نیز روزهٔ ماه شعبان، وسوسه‌های سینه و پریشانی‌ها دل را از بین می‌برد.

رسول‌اللهﷺ: مَن صامَ ثلاثةَ أيّامٍ مِن كُلِّ شَهرٍ كانَ كَمَن صامَ الدَّهرَ كلّه؛ لأنَّ اللهَ يقولُ: «مَن جاءَ بالحَسَنَةِ فلَهُ عَشْرُ أمْثالِها».
پیامبر خداﷺ: هرکس در هر ماه سه روز روزه بگیرد، مانند کسی است که همهٔ عمر روزه گرفته باشد؛ زیرا خدای ﷻ می‌فرماید: «هر که یک کار نیک کند ده برابر آن برایش منظور شود».
رسول‌اللهﷺ: مَن سَرَّهُ أن يَذهَبَ كثيرٌ مِن وَحَرِ صَدرِهِ فَلْيَصُمْ شَهرَ الصَّبرِ، و ثلاثةَ أيّامٍ مِن كُلِّ شَهرٍ.
رسول‌خداﷺ: هر که خوش دارد که بسیاری از وسوسه‌های سینه‌اش زدوده شود، ماه صبر (رمضان) و سه روز از هر ماه را روزه بگیرد.

۱۲. الخصال، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ ؑ مَعَ التَّثَبُّتِ تَكُونُ السَّلَامَةُ وَ مَعَ الْعَجَلَةِ تَكُونُ النَّدَامَةُ وَ مَنِ ابْتَدَأَ بِعَمَلٍ فِي غَيْرِ وَقْتِهِ كَانَ بُلُوغُهُ فِي غَيْرِ حِينِهِ.
امام‌صادق‌ؑ: سلامت در تأنی است و ندامت در تعجیل. کسی که هنوز وقت کاری نشده آن‌را آغاز کند هنوز وقتش نشده کار به ثمر می‌نشیند.
الأمالي للشيخ الطوسي، فِيمَا أَوْصَى بِهِ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ ؑ عِنْدَ وَفَاتِهِ أَنْهَاكَ عَنِ التَّسَرُّعِ بِالْقَوْلِ وَ الْفِعْلِ.
از وصایای امیرمؤمنان حین وفاش: شما را نهی می‌کنم از سرعت در قول و فعل.

۱۳. الإمامُ عليؑ: الشِّرْكَةُ في المُلكِ تُؤدّي إلى الاِضطِرابِ، الشِّرْكَةُ في الرَّأيِ تُؤدّي إلى الصَّوابِ.
امام‌علی‌ؑ: مشارکت در امر کشورداری به آشفتگی می‌انجامد و مشارکت در رأی (شور و مشورت) به یافتن اندیشهٔ درست.

۱٤. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ أَتَى رَجُلٌ رسول‌اللهﷺفَقَالَ يَا رسول‌اللهإِنِّي رَاغِبٌ فِي الْجِهَادِ نَشِيطٌ قَالَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّﷺ فَجَاهِدْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّكَ إِنْ تُقْتَلْ تَكُنْ حَيّاً عِنْدَ اللَّهِ تُرْزَقُ وَ إِنْ تَمُتْ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُكَ عَلَى اللَّهِ وَ إِنْ رَجَعْتَ رَجَعْتَ مِنَ الذُّنُوبِ كَمَا وُلِدْتَ قَالَ يَا رسول‌اللهإِنَّ لِي وَالِدَيْنِ كَبِيرَيْنِ يَزْعُمَانِ أَنَّهُمَا يَأْنَسَانِ بِي وَ يَكْرَهَانِ خُرُوجِي فَقَالَ رسول‌اللهﷺ فَقِرَّ مَعَ وَالِدَيْكَ فَوَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأُنْسُهُمَا بِكَ يَوْماً وَ لَيْلَةً خَيْرٌ مِنْ جِهَادِ سَنَةٍ.
مردی خدمت پیامبر ﷺ آمد و به جهاد ابراز علاقه کرد. ایشان فرمود: جهاد کن که اگر کشته شوی نزد خدا زنده‌ای و اگر زنده باز گردی گناهانت بخشوده شده. او گفت مرا پدر و مادری پیر است که به من وابسته‌اند و دوست ندارند به جنگ روم. حضرتﷺ فرمود: پس نزد ایشان بمان. قسم به کسی که جان من در دست اوست، یک شب و روز نزد ایشان بودن و با آنها انس گرفتن از یکسال جهاد برتر است.

۱۵. روضة الواعظين، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ ؑ قِوَامُ الدِّينِ بِأَرْبَعَةٍ بِعَالِمٍ نَاطِقٍ مُسْتَعْمِلٍ لَهُ وَ بِغَنِيٍّ لَا يَبْخَلُ بِفَضْلِهِ عَلَى أَهْلِ دِينِ اللَّهِ وَ بِفَقِيرٍ لَا يَبِيعُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاهُ وَ بِجَاهِلٍ لَا يَتَكَبَّرُ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ فَإِذَا اكْتَتَمَ الْعَالِمُ عِلْمَهُ وَ بَخِلَ الْغَنِيُّ وَ بَاعَ الْفَقِيرُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَاهُ وَ اسْتَكْبَرَ الْجَاهِلُ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ رَجَعَتِ الدُّنْيَا عَلَى تُرَاثِهَا قَهْقَرَى وَ لَا تَغُرَّنَّكُمْ كَثْرَةُ الْمَسَاجِدِ وَ أَجْسَادُ قَوْمٍ مُخْتَلِفَةٍ قِيلَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ كَيْفَ الْعَيْشُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ فَقَالَ خَالِطُوهُمْ بِالْبَرَّانِيَّةِ يَعْنِي فِي الظَّاهِرِ وَ خَالِفُوهُمْ فِي الْبَاطِنِ لِلْمَرْءِ مَا اكْتَسَبَ وَ هُوَ مَعَ مَنْ أَحَبَّ وَ انْتَظِرُوا مَعَ ذَلِكَ الْفَرَجَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى.
امیرمؤمنان‌ؑ: قوام دین به چهارکس است: عالمی سخنگو و اهل عمل. ثروتمندی که بر مسلمین بخل نورزد. فقیری که آخرتش را بدنیا مفروشد و جاهلی که در طلب علم تکبر نکند. اگر عالم علمش را مخفی دارد و غنی بخل ورزد و فقیر آخرت‌فروشی کند و جاهل بجستجوی علم برنیاید دنیا به قهقرا میرود و زیادی مساجد و مردمان شما را نفریبد.

۱٦. عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ اجْعَلْ يَدَكَ الْيُمْنَى عَلَيْهِ(ولده) فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَ قُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ.
کسی فرزندش بیمار شد؛ پیامبر ﷺ فرمود: دست راستت را بر سرش بگذار و بگو بسم الله؛ به عزت خدا و قدرت او از شر آنچه هست پناه می‌برم.
دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، عَنِ الصَّادِقِ ؑ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ(المرض) أَدَباً وَ لَا تَجْعَلْهُ غَضَباً ...
امام‌صادق‌ؑ: خدایا مرض را برایم ادب قرار بده نه خشم تو بر من.
وَ رُوِيَ عَنْهُمْ ؑ أَنَّ مَنْ كَانَ بِهِ عِلَّةٌ فَلْيَمْسَحْ مَوْضِعَ السُّجُودِ سَبْعاً بَعْدَ الْفَرَائِضِ وَ لْيَمْسَحْهُ عَلَى الْعِلَّةِ.
روایت شده که هرکس جایی‌اش درد میکرد پس از نماز مواضع سجودش را مسح کند و بر آن جا بکشد.
عُدَّةُ الدَّاعِي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ وَ تَأْخُذُ لِحْيَتَكَ بِيَدِكَ الْيُمْنَى بَعْدَ الصَّلَاةِ الْمَفْرُوضَةِ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنِّي كُرْبَتِي وَ عَجِّلْ عَافِيَتِي وَ اكْشِفْ ضُرِّي ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ احْرِصْ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ مَعَ دُمُوعٍ وَ بُكَاءٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: پس از نماز واجب با دست راست خود ریشت را لمس کن و بگو: خدایا از بیماری عافیتم ده و سختی‌ام را برطرف کن. و چه خوب است که این را با حال گریه و اشک بگویی.

۱۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: النَّظَرُ إلَی العالِمِ عِبادَةٌ و النَّظَرُ إلَی الإمامِ المُقسِطِ عِبادَةٌ، و النَّظَرُ إلَی الوالِدَینِ بِرأفَةٍ و رَحمَةٍ عِبادَةٌ، و النَّظَرُ إلَی الأخِ تَوَدُّهُ فی اللهِ عَزَّوجلَّ عِبادَةٌ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: نگاه‌کردن به عالِم، عبادت است، نگاه‌کردن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه‌کردن مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگاه‌کردن به برادری که به‌خاطر خدا دوستش داری، عبادت است.

۱۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: المَعروفُ زَکاةُ النِّعَمِ ... و ما أدَّیتَ زَکاتَهُ فهُوَ مأمونُ السَّلبِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خوبی کردن زکات نعمت‌هاست ... هر چیزی که زکاتش داده شود از خطر زوال در امان است.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لَمّا قبّلَ الحَسَنَ والحُسَینَ‌علیهما‌السلام فقالَ الأقرَعُ بنُ حابسٍ: إنّ لِي عَشرَةً مِن الإولادِ ما قَبَّلتُ واحِداً مِنهُم! ـ: ما علَيَّ إن نَزَعَ اللهُ الرَّحمَةَ مِنکَ؟!

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله حسن و حسین‌علیهما‌السلام را بوسید. اقرع‌بن‌حابس گفت: من ده فرزند دارم و تاکنون یکی از آن‌ها را هم نبوسیده‌ام. پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: به من ربطی ندارد، اگر خداوند رحم و مهربانی را از تو گرفته است!

۲۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: و مَنِ استأکَلَ بِنا افتَقَرَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: شیعه سه نوع است: ۱. دوستدارِ مهروز (نسبت به ما) چنین شیعه‌ای از ماست. ۲. شیعه‌ای که خود را به ما می‌آراید و کسی‌که خود را به ما بیاراید، ما مایهٔ آراستگی او هستیم. ۳. شیعه‌ای که ما را وسیلهٔ ارتزاق خود قرار می‌دهد؛ کسی‌که به وسیلهٔ ما ارتزاق کند به فقر گرفتار آید.

الإمامُ الباقرُ‌علیه‌السلام: شِیعَتُنا أصنافٍ صِنفٌ یَأکُلُونَ الناسَ بنا.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: شیعیان ما سه دسته‌اند: دسته‌ای به نام ما مردم را می‌چاپند دسته‌ای مانند آبگینه‌اند که (هرچه را درونش هست) نمایان می‌سازد و دسته‌ای مانند زر سرخ هستند که هرچه بیشتر در آتش گداخته شود ناب‌تر می‌شود.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الشِّیعَةُ ثلاثَةُ أصنافٍ: صِنفٌ یَتَزَیَّنُونَ بنا، و صِنفٌ یَستأکِلُونَ بنا، و صِنفٌ مِنّا و إلَینا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: شیعیان سه دسته‌اند: دسته‌ای به وسیلهٔ ما خود را می‌آرایند (با انتساب خود به ما برای خویشتن کسب آبرو و حیثیت می‌کنند) و دسته‌ای از طریق ما ارتزاق می‌کنند و دسته‌ای از ما هستند و با مایند.

۲۱. أبو الأحوَصِ عن أبیهِ: أتَیتُ النَّبیَّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فی ثَوبٍ دُونٍ، فقالَ: ألَکَ مالٌ؟ قالَ: نَعَم. قالَ: فإذا آتاکَ اللهُ مالاً فلیُرَ أثَرُ نِعمَةِ اللهِ علَیکَ و کَرامَتُهُ.

ابوالاحوص از پدرش نقل می‌کند: با جامه‌ای پست و ارزان‌قیمت خدمترسول‌خدارسیدم. حضرت فرمود: آیا مال و ثروتی داری؟ عرض کرد: آری. فرمود: چه مالی داری؟ عرض کرد: خداوند شتر و گوسفند و گاو و بره به من داده است. فرمود: پس اگر خداوند به تو ثروتی داده است، باید نشانهٔ نعمت و کرامتی که ارزانیت داشته است در تو دیده شود.

۲۲. عنه صلی‌الله‌علیه‌وآله کَثْرَةُ الزِّیَارَةِ تُورِثُ الْمَلَالَةَ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: زیاد به دیدار کسی رفتن موجب ملالت است.

۲۳. ثواب الأعمال، سَمِعَ أباالحسن علیه‌السلام یَقُولُ مَنْ قَدَّمَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ جَبَّارٍ مَنَعَهُ اللَّهُ مِنْه.

امام‌کاظم علیه‌السلام: کسی که نزد جباری سوره توحید بخواند خداوند از او محافظت میکند.

۲۴. الإمامُ الرِّضاعلیه‌السلام: المُذِیعُ بالسیّئةِ مَخذُولٌ، والمُستَتِرُ بالسیّئةِ مَغفورٌ لَهُ.

امام‌رضاعلیه‌السلام: کسی‌که گناه (خود) را آشکار کند خوار و فرو گذاشته شود و کسی‌که گناه را مخفی و پوشیده بدارد آمرزیده شود.

الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: مُجاهَرَةُ اللهِ سبحانَهُ بالمعاصِي تُعَجِّلُ النِّقَمَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: آشکارا خدای سبحان را نافرمانی‌کردن، کیفرها را شتاب می‌بخشد.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: کُلُّ أُمَّتِي مُعافی إلّا المُجاهِرِینَ الذینَ یَعمَلونَ العَمَلَ باللیلِ فَیَستُرُهُ رَبُّهُ، ثمّ یُصبِحُ فیقولُ: یا فلانُ إنّي عَمِلتُ البارِحةَ کذا و کذا!

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: همهٔ امت من بخشوده می‌شوند مگر پرده‌دران؛ یعنی کسانی‌که در شب کاری (خلاف) انجام می‌دهند و پروردگارشان آن را پرده‌پوشی می‌کند اما صبح که می‌شود می‌گویند: فلانی! من دیشب چنین و چنان کردم.

الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: مَنِ ارتَکَبَ الذنبَ في الخَلاءِ لم یَعبَأِ اللهُ بهِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: هرکه در خلوت گناه کند خداوند به او اعتنا نمی‌کند.

۲۵. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ اللهَ قَد ضَمِنَ لِمَنِ اتَّقاهُ أن يُحَوِّلَهُ عمّا يَكرَهُ إلى ما يُحِبُّ، و يَرزُقَهُ مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ.
امام‌صادقعليه‌السلام: خداوند برای کسی‌که از او پروا دارد ضمانت کرده است که هر ناخوشایندی را برای او به آنچه خوشایندش می‌باشد تغییر دهد و از جایی که گمانش را هم نمی‌برد روزیش رساند.

۲۶. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لَمّا نَظَرَ نَحوَ بَيتِ المَقدِسِ فقالَ لِجِبرِيلَ ـ: وَدِدتُ أنّ اللهَ صَرَفَني عن قِبلَةِ اليَهودِ إلى غيرِها! فقالَ لَهُ جِبرِيلُ: إنّما أنا عَبدٌ مِثلُکَ و لا أملِکُ لکَ شيئاً إلّا ما اُمِرتُ، فَادعُ رَبَّکَ وسَلْهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله، چون به‌سوی بیت‌المقدس نگریست، به جبرئیل گفت: دوست داشتم که خداوند قبلهٔ مرا از سمت قبلهٔ یهود به‌سوبی قبله‌ای دیگر تغییر می‌داد. جبرئیل به آن حضرت گفت: من هم بنده‌ای مانند تو هستم و کاری از من برایت ساخته نیست، مگر در حدّی که به من فرمان داده می‌شود. بنابراین، پروردگارت را بخوان و از او بخواه. از آن پس، رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله، پیوسته به آسمان می‌نگریست تا مگر جبرئیل از جانب خداوند پاسخ درخواست او را بیاورد. پس، خداوند این آیه را فرو فرستاد: «ما (به هر سو) گردانیدنِ رویت در آسمان را نیک می‌بینیم».

۲۷. الإمامُعليعليه‌السلام ـ في صِفَةِ الدُّنيا ـ: لَم يَصِفْها اللهُ تعالى لأولِيائِهِ، و لَم يَضِنَّ بها على أعدائِهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: در وصف دنیا ـ: خداوند بزرگ آن را برای دوستان خود صاف و گوارا نساخته و در دادن آن به دشمنانش بخل نورزیده است.
الإمامُعليعليه‌السلام ـ أيضاً ـ: لَم يَرْضَها ثَواباً لأولِيائِهِ، و لا عِقاباً لأعدائِهِ.
امام‌علیعليه‌السلام ـ نیز در وصف دنیا ـ: خداوند راضی نشده که دنیا را پاداش دوستان خود و کیفر دشمنانش قرار دهد.

۲۸. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام مَنْ ضَلَّ مِنْكُمْ فِي سَفَرٍ أَوْ خَافَ عَلَى نَفْسِهِ فَلْيُنَادِ يَا صَالِحُ أَغِثْنِي فَإِنَّ فِي إِخْوَانِكُمْ مِنَ الْجِنِّ جِنِّيّاً يُسَمَّى صَالِحاً يَسِيحُ فِي الْبِلَادِ لِمَكَانِكُمْ مُحْتَسِباً نَفْسَهُ لَكُمْ فَإِذَا سَمِعَ الصَّوْتَ أَجَابَ وَ أَرْشَدَ الضَّالَّ مِنْكُمْ وَ حَبَسَ عَلَيْهِ دَابَّتَهُ
امیرمؤمنان عليه‌السلام: هرکس در سفر گم شد یا ترسید ندا کنید ای صالح کمکم کن! در میان برادران شما جنی است بدین نام که در بلاد میچرخد و مراقب شماست. چون صدا را بشنود اجابت میکند و راه را به شما نشان میدهد یا وسیله شما را حفظ میکند.

۲۹. الإمامُعليعليه‌السلام: أيقِنْ تُفلِحْ.
امام‌علیعليه‌السلام: یقین کن، تا رستگار شوی.
الإمامُعليعليه‌السلام: قَوُّوا إيمانَكُم باليَقينِ.
امام‌علیعليه‌السلام: ایمان خود را با یقین تقویت کنید؛ زیراکه یقین برترین دین است.

۳۰. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: حَقّاً أقولُ: لَم يَكُن لُقمانُ نَبيّاً ولكنْ كانَ عَبداً كَثيرَ التَّفكُّرِ حَسَنَ اليَقينِ، أحَبَّ اللهَ فأحَبَّهُ و مَنَّ عليهِ بالحِكمَةِ.
كانَ نائماً نِصفَ النَّهارِ إذ جاءَهُ نِداءٌ: يا لُقمانُ، هَل لَکَ أن يَجعَلَکَ اللهُ خَليفَةً في الأرضِ تَحكُمُ بينَ النّاسِ بالحَقِّ؟ فأجابَ الصَّوتَ: إنْ خَيَّرَني ربِّي قَبِلتُ العافِيةَ ولَم أقبَلِ البَلاءَ، و إنْ عَزَمَ عليَّ فسَمعاً و طاعَةً؛ فإنّي أعلَمُ أنّهُ إنْ فَعَلَ بي ذلکَ أعانَني و عَصَمَني.
فتَعَجَّبَتِ المَلائكةُ مِن حُسنِ مَنطِقِهِ، فنامَ نَومَةً فاُعطِيَ الحِكمَةَ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: حقیقتی را بگویم: لقمان پیامبر نبود، اما بنده‌ای بود که زیاد می‌اندیشید و یقینی نیکو و راستین داشت. خدا را دوست می‌داشت و خدا هم دوستدار او شد و نعمت حکمت را به وی ارزانی داشت. نیم‌روزی درحالی‌که خوابیده بود، ندایی به او رسید که: ای لقمان، آیا می‌خواهی خداوند تو را خلیفهٔ خود در روی زمین کند تا میان مردم به حق حکم کنی؟ لقمان در جواب آن ندا گفت: اگر پروردگارم مرا مخیّر سازد، عافیت را می‌پذیرم و بلا (و گرفتاری) را نمی‌پذیرم. ولی اگر او اراده کرده که مرا خلیفه گرداند، به جان و دل می‌پذیرم؛ زیرا می‌دانم که اگر این کار را با من بکند خودش هم مرا کمک و نگهداری می‌کند. فرشتگان که لقمان آن‌ها را نمی‌دید، گفتند: چرا، ای لقمان؟ گفت: زیرا داوری سخت‌ترین و دشوارترین منزلگاه‌هاست و ظلم از هرسو آن را فرا می‌گیرد. اگر در داوری راه صواب رود امید نجات دارد (نه یقین به آن) و اگر راه خطا پیماید راه بهشت را اشتباه پیموده است. اگر کسی در دنیا خوار و بی‌نام و نشان باشد و در آخرت شریف و ارجمند باشد و در آخرت خوار و بی‌مقدار از دستش می‌رود به آخرت هم نمی‌رسد. فرشتگان از منطق و گفتار زیبای او به شگفت آمدند. لقمان به خواب رفت و در عالم خواب به او حکمت داده شد و چون از خواب بیدار شد، سخنان حکمت‌آمیز می‌گفت و برای داود، حکیمانه وزارت می‌کرد. داود به او گفت: خوشا به حالت ای لقمان، حکمت به تو داده شد و بلا و گرفتاری (خلافت و داوری میان مردم) از تو برداشته شد.

۳۱. الامام‌علیعليه‌السلام: إذا أحسَنتَ عَلَى اللَّئيمِ و تَرَکَ بإحسانِکَ إلَيهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: هرگاه به فرومایه نیکی کنی، به سبب خوبی‌ای که به او کردی به تو بدی رساند.

۳۲. قرب الإسناد، عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَخِيهِ قَالَ سَأَلْتُ عَنِ الْغِنَاءِ هَلْ يَصْلُحُ فِي الْفِطْرِ وَ الْأَضْحَى وَ الْفَرَحِ قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ مَا لَمْ يُعْصَ بِهِ وَ سَأَلْتُهُ عليه السلام عَنِ النَّوْحِ فَكَرِهَهُ.

از امام عليه السلام پرسیدیم در عید فطر و قربان و شادی، غنا جایز است؟ فرمود: عیبی ندارد مادامیکه معصیتی با آن نشود. و پرسیدیم از نوحه؛ فرمود: آنرا ناخوش دارم.

الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ صَيْفِيِّ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ هَبَّارٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ هَبَّارٍ قَالَ اجْتَازَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله بِدَارِ عَلِيِّ بْنِ هَبَّارٍ فَسَمِعَ صَوْتَ دَفٍّ فَقَالَ مَا هَذَا قَالُوا عَلِيُّ بْنُ هَبَّارٍ عَرَّسَ [أَعْرَسَ] بِأَهْلِهِ فَقَالَ حَسَنٌ هَذَا النِّكَاحُ لَا السِّفَاحُ ثُمَّ قَالَ صلى الله عليه وآله أَسْنِدُوا النِّكَاحَ وَ أَعْلِنُوهُ بَيْنَكُمْ وَ اضْرِبُوا عَلَيْهِ بِالدَّفِّ فَجَرَتِ السُّنَّةُ فِي النِّكَاحِ بِذَلِكَ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله از در خانه یکی از اصحاب میگذشت که صدای دف شنید، فرمود چیست؟ گفتند عروسی گرفته. فرمود: چون نکاح است نه سفاح خوب است. بعد فرمود: نکاح را محکم کنید و علنی سازید و دف زنید. از آن وقت دف زدن در نکاح جز سنت شد.

۳۳. الإمام‌الصادق عليه السلام لَمّا سُئلَ عَن وُجوبِ الأمرِ بِالمَعروفِ والنَّهيِ عَنِ المُنكَرِ عَلَى الأُمَّةِ جَميعاً: لا، فَقيلَ: ولِمَ؟ قالَ: إنَّما هُوَ عَلَى القَوِيِّ المُطاقِ العالِمِ بِالمَعروفِ مِنَ المُنكَرِ. والدَّليلُ عَلى ذلكَ مِن كِتابِ اللهِ قَولُ اللهِ عَزَّوجلَّ: (وَلتَكُن مِنكُم أُمَّةٌ يَدعونَ إلَى الخَيرِ ...)

امام‌صادق عليه السلام در پاسخ به پرسش از وجوب امر به معروف و نهی از منکر بر همهٔ امت، فرمود: واجب نیست. عرض شد: چرا؟ فرمود: زیرا این کار بر عهده کسی است که قدرت داشته باشد، از او حرف‌شنوی داشته باشند و خوب را از بد باز شناسد؛ دلیل این سخن از کتاب خداوند، این فرموده خدای عزوجل است که می‌فرماید: «باید از میان شما گروهی باشند که به خیر دعوت کنند ...»

رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَن أمَرَ بِمَعروفٍ فليَكُن أمرُهُ ذلكَ بِمَعروفٍ.

پیامبرخدا صلى الله عليه وآله: کسی که به کار خوبی فرمان می‌دهد، باید این کار را با شیوهٔ خوبی انجام دهد.

رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مُروا بِالمَعروفِ و إن لَم تَفعَلوهُ، وانهَوا عَنِ المُنكَرِ و إن لَم تَجتَنِبوهُ كُلَّهُ.

پیامبرخدا صلى الله عليه وآله: به خوبی فرمان دهید، گرچه خود بدان عمل نکنید و از زشتکاری باز دارید، هر چند خودتان از همهٔ آنها اجتناب نکنید.

رسول‌الله صلى الله عليه وآله لَمّا قيلَ لَهُ: لا نَأمُرُ ولا نَنهى إلّا بِما عَمِلنا بِهِ أو انتَهَينا عَنهُ كُلِّهِ: لا، بَل مُروا بِالمَعروفِ و إن لَم تَعمَلوا بِهِ كُلِّهِ، وانهَوا عَنِ المُنكَرِ و إن لَم تَنتَهوا عَنهُ كُلِّهِ.

به پیامبرخدا صلى الله عليه وآله عرض شد: ما تنها به چیزهایی امر و نهی می‌کنیم که خودمان به طور کامل آنها را رعایت کنیم. حضرت فرمود: نه، بلکه به خوبی‌ها فرمان دهید هر چند خودتان به همهٔ آنها عمل نکنید و از زشتی‌ها باز دارید، گرچه خود از همهٔ آنها خودداری نورزید.

۳٤. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ لَهُ الصُّوفِيَّةُ إِنَّ الْمَأْمُونَ قَدْ رَدَّ هَذَا الْأَمْرَ إِلَيْكَ وَ أَنْتَ أَحَقُّ النَّاسِ بِهِ إِلَّا أَنَّهُ تَحْتَاجُ أَنْ يَتَقَدَّمَ مِنْكَ تَقَدُّمَكَ إِلَى لُبْسِ الصُّوفِ وَ مَا يُحْسِنُ لُبْسَهُ فَقَالَ وَيْحَكُمْ إِنَّمَا يُرَادُ مِنَ الْإِمَامِ قِسْطُهُ وَ عَدْلُهُ إِذَا قَالَ صَدَقَ وَ إِذَا حَكَمَ عَدَلَ وَ إِذْ وَعَدَ أَنْجَزَ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبادِهِ وَ الطَّيِّباتِ مِنَ الرِّزْقِ إِنَّ يُوسُفَ عليه السلام لَبِسَ الدِّيبَاجَ الْمَنْسُوجَ بِالذَّهَبِ وَ جَلَسَ عَلَى مُتَّكَآتِ آلِ فِرْعَوْنَ.

صوفیه به امام رضا عليه السلام گفتند مأمون که تو را جانشین خویش ساخته خوب کرده زیرا این منسب حق توست. تنها یک نکته هست و آن اینکه بهتر است صوف(جامه پشمین بپوشی). امام رضا عليه السلام فرمود: وای بر شما! از حاکم جامعه قسط و عدل باید خواست و اینکه راست بگوید و درست حکم کند و به حرفش عمل کند. چه کسی زینت خدا و روزی گوارا را بر بندگانش حرام ساخته؟ مگر یوسف ابریشم زربفت نمی‌پوشید و بر تخت آل فرعون نمی‌نشست؟

۳۵. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ أَيِّ الْقُرْآنِ شَاءَ ثُمَّ قَالَ يَا اللَّهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَلَوْ دَعَا عَلَى الصَّخْرَةِ لَقَلَعَهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ ...

امیرمؤمنان فرمود: هرکس صد آیه از هرکجای قرآن که خواست بخواند سپس هفت بار بگوید یا الله اگر بر صخره‌ای دعا کند خدا آنرا از جای بکند.

۳٦. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: ما اختَلَفَت أُمَّةٌ بَعدَ نَبِيِّها إلّا ظَهَرَ أهلُ باطِلِها على أهلِ حَقِّها.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: هیچ امتی پس از پیامبر خود دچار اختلاف نشد، مگر اینکه باطل‌گرایان آن امت بر حق‌گرایانش چیره شدند.

۳۷. الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: إذا جَلَستَ إلی عالِمٍ فَکُن عَلی أن تَسمَعَ أحرَصَ مِنکَ عَلی أن تَقولَ، و تَعَلَّم حُسنَ الاستِماعِ کَما تَتَعَلَّمُ حُسنَ القَولِ، و لا تَقطَع عَلی أحَدٍ حَدیثَهُ.

امام‌باقرعلیه‌السلام: هرگاه در محضر دانشمندی نشستی برای شنیدن حریص‌تر باش، تا برای سخن گفتن و همچنان که خوب سخن گفتن را فرا می‌گیری، خوب گوش دادن را نیز بیاموز و سخن هیچ‌کس را قطع مکن.

۳۸. الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: یا زُرارَةُ، إیّاکَ و أصحابَ القِیاسِ فِي الدِّینِ؛ فإنّهُم تَرَکُوا عِلمَ ما وُکِّلُوا بهِ و تَکَلَّفُوا ما قد کُفُوهُ.

امام‌باقرعلیه‌السلام: ای زراره! از کسانی‌که در دین قیاس به‌کار می‌برند، بپرهیز؛ زیرا اینان دانستن آنچه را که بدان مکلّفند، رها کرده‌اند و خود را دربارهٔ آنچه بدان مکلّف نیستند، به رنج و زحمت می‌افکنند.

الإمام‌الصادقعلیه‌السلام ـ لأبي حَنیفَةَ ـ: اِتَّقِ اللهَ و لا تَقِس الدِّینَ برأیِکَ، فإنَّ أوَّلَ مَن قاسَ إبلیسُ، إذا أمَرَهُ اللهُ تعالی بالسُّجودِ فقالَ: أنا خَیرٌ مِنهُ، خَلَقْتَنِي مِن نارٍ و خَلَقتَهُ مِن طِینٍ...!

امام‌صادق‌علیه‌السلام به ابوحنیفه فرمود: از خدا بترس و دین را با رأی خودت قیاس مکن؛ زیرا نخستین کسی‌که قیاس کرد، ابلیس بود آنگاه که خدای متعال به او دستور سجده (بر آدم) داد و او گفت: من از او بهترم، مرا از آتش آفریده‌ای و او را از گِل.

۳۹. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا یَکونُ المُؤمِنُ عاقِلاً حَتّی یَجتَمِعَ فیهِ خِصالٌ. منها أن لا یَری أحَداً إلّا قالَ: هُوَ خَیرٌ مِنّی و أتقی.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مؤمن آنگاه عاقل باشد، که یک خصلت در او فراهم باشد. اینکه هر که را ببیند بگوید: او از من بهتر و پرهیزگارتر است.

۴۰. الإمامُ عليعلیه‌السلام: إنّ النَّبيَّ صلی‌الله‌علیه‌وآله سألَ ربَّهُ لَیلَةَ المِعراجِ فقالَ: یا ربِّ، أيُّ الأعمالِ أفضَلُ؟ فقالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: لَیسَ شَيءٌ أفضَلَ عِندي مِنَ التَّوَکُّلِ علَيَّ و الرِّضی بما قَسَمتُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله در شب معراج از پروردگارش پرسید و عرض کرد: پروردگارا، کدام اعمال برتر است؟ خداوند عزوجل فرمود: هیچ‌چیز نزد من برتر از توکل‌کردن بر من و خشنودبودن به آنچه قسمت کرده‌ام، نمی‌باشد.

چهل حدیث ۷۸

۱. الإمامُعليعليه‌السلام: و لا تَكُن عبدَ غَيرِكَ و قد جَعَلَكَ اللهُ حُرّاً.
امام‌علیعليه‌السلام: خویشتن را به هیچ پستی و زبونی آلوده مکن هرچند تو را به آرزوهایت برساند؛ زیرا هیچ‌چیز جبران آنچه را در این راه از دست می‌دهی نمی‌کند و بندهٔ دیگری مباش که خداوند تو را آزاد آفریده است.

۲. الإمامُعليعليه‌السلام: ما يَزالُ أحَدُكُم يَكذِبُ حتّى لا يَبقى في قَلبِهِ مَوضِعُ إبرَةِ صِدقٍ، فَيُسمّى عندَ اللهِ كذّاباً.
امام‌علیعليه‌السلام: فردی از شما آن‌قدر دروغ می‌گوید، که دیگر در دلش به اندازهٔ جای سوزنی راست‌گویی باقی نمی‌ماند. پس، در این هنگام نزد خداوند، کذّاب نام می‌گیرد.
الإمامُعليعليه‌السلام: لا تُحَدِّث مِن غَيرِ ثِقَةٍ فتَكونَ كَذّاباً.
امام‌علیعليه‌السلام: بدون اطمینان (از درست‌بودن سخنت)، سخنی مگوی که کذّاب خواهی بود.

۳. عن الرسولصلى‌الله‌عليه‌وآله: وَ جُدْ عَلَى عَدُوِّكَ بِالْفَضْلِ فَإِنَّهُ أَحْرَى لِلظَّفَرِ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: بر دشمن خویش جود و بخشش کن که این باعث پیروزی بر اوست.

٤. الإمامُعليعليه‌السلام: إذا سَمِعتَ مِن المَكروهِ ما يُؤذِيكَ فَتَطَأطَأْ لَهُ يخطُكَ.
امام‌علیعليه‌السلام: هرگاه سخن زشت آزاردهنده‌ای شنیدی، سرت را پایین انداز (و آن را ناشنیده بگیر) تا از تو ردّ شود.

٥. الإمامُعليعليه‌السلام: كانَ لي فيما مَضى أخٌ في الله. و كانَ لا يَشكو وَجَعاً إلّا عِندَ بُرئِهِ.
امام‌علیعليه‌السلام: در گذشته مرا برادری خدایی بود، که خُردی دنیا در چشم او، وی را در دیدگان من بزرگ می‌نمود... و از دردی شکوه نمی‌کرد، مگر آن‌گاه که از آن بهبود می‌یافت.

٦. ابن أبي يعفور: قلتُ لأبي عبدِاللهِعليه‌السلام: إنّا لَنُحِبُّ الدنيا، فقالَ لي: تصنَعُ بها ماذا؟ قلتُ: أتَزَوَّجُ منها وأحُجُّ و أُنفِقُ على عِيالي و أُنيلُ إخواني و أتَصَدَّقُ، قالَ لي: لَيسَ هذا مِن الدنيا، هذا مِنَ الآخرةِ.
ابن‌ابی‌یعفور: به امام‌صادقعليه‌السلام عرض کردم: ما دنیا را دوست داریم. فرمود: تا با آن چه کنی؟ عرض کردم: ازدواج کنم، حج بروم، خرج خانواده‌ام را بدهم، به برادرانم رسیدگی کنم و صدقه بدهم. حضرت فرمود: این از دنیا نیست بلکه از آخرت است.

۷. الإمامُعليعليه‌السلام: إنَّ كَرَمَ اللهِ سُبحانَهُ لا يَنقُضُ حِكمَتَهُ، فَلِذلِكَ لا يَقَعُ الإجابَةُ في كُلِّ دَعوَةٍ.
امام‌علیعليه‌السلام: کرم خدای سبحان با حکمت او تضاد پیدا نمی‌کند؛ ازاین‌روست که هر دعایی مستجاب نمی‌شود.

۸. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: تُفتيكَ نَفسُكَ، ضَعْ يَدَكَ على صَدرِكَ، فإنّهُ يَسكُنُ لِلحَلالِ، و يَضطَرِبُ مِن الحَرامِ، دَعْ ما يُرِيبُكَ إلى ما لا يُرِيبُكَ، و إن أفتاكَ المُفتُونَ، إنَّ المؤمنَ يَذَرُ الصَّغيرُ مَخافَةَ أن يَقعَ في الكَبيرِ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: نفس (و وجدان) تو خود به تو فتوا می‌دهد، دستت را روی سینه‌ات بگذار، در برابر حلال آرام می‌گیرد و از حرام مضطرب و بی‌قرار می‌شود. آنچه تو را به شک (و اضطراب) می‌اندازد، رها کن و به آنچه تو را به شک (و اضطراب) نمی‌اندازد چنگ زن، هرچند مفتیان (خلاف آن را) به تو فتوا دهند. مؤمن از ترس آنکه به مشکل بزرگ‌تری نیفتد (مشکل) کوچک را رها می‌کند.

۹. الإمامُعليعليه‌السلام ـ لِقَومٍ يَتَحَدّثونَ ـ: فيمَ أنتُم؟ فقالوا: نَتَذاكَرُ المُروءَةَ، فقالَ: أو ما كَفاكُمُ اللهُ في كِتابِهِ إذ يقولُ: «إنَّ اللهَ يأمُرُ بالعَدْلِ و الإحْسانِ»؟! فالعَدلُ الإنصافُ، و الإحسانُ التَّفَضُّلُ، فما بَعدَ هذا؟!
امام‌علیعليه‌السلام از گروهی که با یکدیگر سخن می‌گفتند پرسید: چه می‌کنید؟ عرض کردند: دربارهٔ مردانگی گفتگو می‌کنیم. فرمود: آیا خداوند در کتاب خود پاسخ شما را نداده است، آنجا که می‌فرماید: «همانا خداوند به عدل و احسان فرمان می‌دهد؟» عدل، انصاف است و احسان تفضّل. غیر از این‌ها چیز دیگری هم هست؟

۱۰. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: كَم مِمَّن أصابَهُ السَّلاحُ ليسَ بشَهيدٍ و لا حَميدٍ، و كَم مِمَّن قد ماتَ على فِراشِهِ حَتفَ أنفِهِ عندَ اللهِ صِدِّيقٌ شَهيدٌ!
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: بسا کسانی‌که با جنگ‌افزار کشته شوند، اما نه شهید باشند و نه ممدوح و بسا کسانی‌که در بستر خود به مرگ طبیعی بمیرند، اما نزد خداوند صدیق و شهید به‌شمار آیند.

۱۱. في حديثِ المِعراجِ: ... قالَ: يا ربِّ و ما ميراثُ الصَّومِ؟ قالَ: الصَومُ يُورِثُ الحِكمَةَ، والحِكمَةُ تُورِثُ المَعرِفَةَ، والمَعرِفَةُ تُورِثُ اليَقينَ، فإذا استَيقَنَ العَبدُ لايُبالي كيفَ أصبَحَ، بِعُسرٍ أم بِيُسرٍ.

در حدیث معراج آمده است: ...عرض کرد: پروردگارا! میراث روزه چیست؟ خداوند فرمود: روزه حکمت به ارث می‌نهد و حکمت معرفت و معرفت یقین و چون بنده به یقین رسد دیگر برایش اهمیتی ندارد که چگونه شب و روز خود را بگذراند؛ به سختی یا به آسانی.

۱۲. قرب الإسناد، عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ آبَائِهِ ﷺ أَنَّ رَجُلا أَتَى رسول‌الله ﷺ فَقَالَ يَا رسول‌اللهأَوْصِنِي فَقَالَ لَهُ فَهَلْ أَنْتَ مُسْتَوْصٍ إِنْ أَوْصَيْتُكَ حَتَّى قَالَ ذَلِكَ ثَلَاثاً فِي كُلِّهَا يَقُولُ الرَّجُلُ نَعَمْ يَا رسول‌اللهفَقَالَ لَهُ رسول‌اللهفَإِنِّي أُوصِيكَ إِذَا أَنْتَ هَمَمْتَ بِأَمْرٍ فَتَدَبَّرْ عَاقِبَتَهُ فَإِنْ يَكُ رُشْداً فَامْضِهِ وَ إِنْ يَكُ غَيّاً فَانْتَهِ عَنْه.

کسی نزد پیامبر ﷺ آمد و گفت مرا نصیحتی کن.رسول‌خدا ﷺ سه بار فرمود: عمل می‌کنی؟ و او گفت بله.رسول‌خدا ﷺ فرمود: نصیحت میکنم تو را که چون به کاری قصد کردی عاقبتش را در نظر آوری اگر رشد تو بود انجام دهی و اگر پستی بود رهایش کنی.

۱۳. رسول‌الله ﷺ: لَوَدِدتُ أنّي أغزُو في سَبيلِ اللهِ فأُقتَلُ، ثُمّ أغزُو فَأُقتَلُ، ثُمّ أغزُو فَأُقتَلُ.

پیامبر خدا ﷺ: دوست دارم که در راه خدا بجنگم و کشته شوم و باز بجنگم و کشته شوم و باز هم بجنگم و کشته شوم.

۱۴. الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ ﷺ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ إِنِّي وَلَدْتُ بِنْتاً وَ رَبَّيْتُهَا حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ فَأَلْبَسْتُهَا وَ حَلَّيْتُهَا ثُمَّ جِئْتُ بِهَا إِلَى قَلِيبٍ فَدَفَعْتُهَا فِي جَوْفِهِ وَ كَانَ آخِرُ مَا سَمِعْتُ مِنْهَا وَ هِيَ تَقُولُ يَا أَبَتَاهْ فَمَا كَفَّارَةُ ذَلِكَ قَالَ أَ لَكَ أُمٌّ حَيَّةٌ قَالَ لَا قَالَ فَلَكَ خَالَةٌ حَيَّةٌ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَابْرِرْهَا فَإِنَّهَا بِمَنْزِلَةِ الْأُمِّ تُكَفِّرُ عَنْكَ مَا صَنَعْتَ قَالَ أَبُو خَدِيجَةَ فَقُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ ﷺ مَتَى كَانَ هَذَا قَالَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَ كَانُوا يَقْتُلُونَ الْبَنَاتِ مَخَافَةَ أَنْ يُسْبَيْنَ فَيَلِدْنَ فِي قَوْمٍ آخَرِينَ.

امام‌صادق ﷺ: کسی نزد پیامبر ﷺ آمد و گفت من به رسم جاهلیت دختر خویش را زنده بگور کردم کفاره این کار چیست؟رسول‌خدا ﷺ فرمود: مادرت زنده است؟ گفت نه. فرمود: خاله‌ات زنده است. گفت بله. پیامبر ﷺ فرمود: برو به او نیکی کن.

۱۵. رُوِيَ عَنْ بَعْضِ الصَّادِقِينَ ﷺ أَنَّهُ قَالَ الْجُلَسَاءُ ثَلَاثَةٌ جَلِيسٌ تَسْتَفِيدُ مِنْهُ فَالْزَمْهُ وَ جَلِيسٌ تُفِيدُهُ فَأَكْرِمْهُ وَ جَلِيسٌ لَا تُفِيدُ وَ لَا تَسْتَفِيدُ مِنْهُ فَاهْرُبْ عَنْهُ.

امام‌صادق ﷺ: همنشینان سه گروه‌اند: گروهی که از او چیزی میاموزی پس ملازم او باش. و گروهی که به ایشان چیزی میاموزی پس او را گرامی دار و گروه سوم که نه چیزی برای تو دارند و نه چیزی برای ایشان داری پس از ایشان بگریز.

قَالَ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ﷺ لَا تَجْلِسُوا عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ إِلَّا عَالِمٍ يَدْعُوكُمْ مِنَ الْخَمْسِ إِلَى الْخَمْسِ مِنَ الشَّكِّ إِلَى الْيَقِينِ وَ مِنَ الْكِبْرِ إِلَى التَّوَاضُعِ وَ مِنَ الرِّيَاءِ إِلَى الْإِخْلَاصِ وَ مِنَ الْعَدَاوَةِ إِلَى النَّصِيحَةِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ إِلَى الزُّهْدِ.

امام‌کاظم ﷺ: همنشین نشوید جز نزد عالمی که از پنج چیز شما را به پنج چیز بکشاند: از شک به یقین. از کبر به تواضع. از ریا به اخلاص. از دشمنی به خیرخواهی. و از میل به دنیا به زهد در دنیا.

۱۶. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، مَرِضَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ ﷺ فَعَادَهُ النَّبِيُّ ﷺ وَ قَالَ يَا عَلِيُّ إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ بَلَاءً النَّبِيُّونَ وَ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ أَبْشِرْ يَا عَلِيُّ فَإِنَّ الْحُمَّى حَظُّكَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مَعَ مَا لَكَ مِنَ الثَّوَابِ.

امیرمؤمنان بیمار شد؛ پیامبر ﷺ به عیادت وی آمد و فرمود: از مردمان بیش از همه پیامبران در معرض بلایند و پس از ایشان همراهان ایشان. بشارت بر تو ای علی که تب بهره توست از عذاب خدا ثواب هم می‌بری.

۱۷. الإمامُ‌علي ﷺ: إنَّ أفضَلَ أخلاقِ الرِّجالِ الحِلمُ.

امام‌علی ﷺ: برترین اخلاق مردان، بردباری است.

الإمامُ‌علي ﷺ: السَّخاءُ و الحَياءُ أفضَلُ الخُلقِ.

امام‌علی ﷺ: بخشندگی و آزرم، برترین خصلت‌ها هستند.

۱۸. الامام‌علی ﷺ: ابذُل مَعروفَکَ لِلنّاسِ کافَّةً.

امام‌علی ﷺ: به همهٔ مردم خوبی کن.

رسول‌الله ﷺ: رَأسُ العَقلِ بَعدَ الدِّينِ التَّوَدُّدُ إلَى النّاسِ، واصطِناعُ الخَيرِ إلى كُلِّ بَرٍّ وفاجِرٍ.

پیامبرخدا ﷺ: سر خِرد، بعد از دینداری، دوستی با مردم و خوبی کردن به هر آدم نیک و بدی است.

۱۹. أبو هُرَيرَةَ: كانَ رسول‌الله ﷺ يُقَبِّلُ الحَسَنَ والحُسَينَ فقالَ عُيَينَةُ ـ و في روايَةِ غَيرِهِ: الأقرَعُ بنُ حابِسٍ ـ: إنّ لي عَشَرَةً ما قَبَّلتُ واحِداً مِنهُم قَطُّ! فقالَ ﷺ: مَن لا يَرحَمْ لا يُرحَمْ.

ابوهریره: رسول‌خدا ﷺ حسن و حسین را می‌بوسید. عیینه ـ و در روایت دیگری: اقرع‌بن‌حابس ـ گفت: من ده فرزند دارم و هرگز یکی از آنان را نبوسیده‌ام. پیامبر ﷺ فرمود: کسی‌که مهربانی نکند، مورد مهر قرار نگیرد. و در روایت حفصِ فرّاء آمده است:

رسول‌خداچنان عصبانی شد که رنگش برگشت و به آن مرد فرمود: اگر خداوند رحم و مهربانی را از دل تو کنده است، من با تو چه کنم! کسی‌که با خردسالان ما مهربان نباشد و به بزرگسالانمان احترام نگذارد، از ما نیست.

۲۰. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن لَم يَصبِرْ على كَدِّهِ صَبَرَ على الإفلاسِ.
امام‌علی علیه‌السلام: هرکه بر رنج کسب و کار صبر نکند، باید رنج بی‌چیزی را تحمل کند.

۲۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام- من كِتابِهِ إلَى الحارِثِ الهَمْدانيِّ - و استَصلِحْ كلَّ نِعمَةٍ أنعَمَها اللهُ علَيكَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام- در نامه‌ای به حارث همدانی -: از هر نعمتی که خداوند به تو داده است درست استفاده کن و هیچ‌یک از نعمت‌هایی را که خدا نزد تو دارد تباه مگردان و لازم است نشانهٔ نعمتی که خداوند عطایت فرموده در وجود تو مشاهده شود.

۲۲. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله إِذَا تَلَاقَيْتُمْ فَتَلَاقَوْا بِالتَّسْلِيمِ وَ التَّصَافُحِ وَ إِذَا تَفَرَّقْتُمْ فَتَفَرَّقُوا بِالِاسْتِغْفَارِ
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: با هم که برخورد میکنید با سلام و دست دادن باشد و چون از هم جدا میشوید برای هم استغفار کنید.

۲۳. عيون‌أخبارالرضا علیه‌السلام/الأمالي للصدوق، قَالَ الرِّضَا علیه‌السلام مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى مَا يُكَفِّرُ بِهِ ذُنُوبَهُ فَلْيُكْثِرْ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ فَإِنَّهَا تَهْدِمُ الذُّنُوب.
امام رضا علیه‌السلام: هرکس نمی‌تواند کاری کند که کفاره گناهانش باشد پس زیاد بر محمد و آل او صلوات فرستد که گناهانش را نابود می‌کند.
الأمالي للصدوق، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْك.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکس بر محمد و آل او صلوات فرستد خدا بر او صلوات فرستد.
عَنِ النَّبِيِّ صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ لَقِيَنِي جَبْرَئِيلُ علیه‌السلام فَبَشَّرَنِي قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ صَلَّيْتُ عَلَيْه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: جبرئیل بشارتم داد که خدا فرموده هرکس بر تو صلوات فرستد من بر او صلوات فرستم.

۲۴. الإمامُعليعليه‌السلام: أعظَمُ الذُّنوبِ عِندَاللهِ سبحانَهُ ذَنبٌ صَغُرَ عِندَ صاحِبِهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بزرگ‌ترین گناه نزد خدای سبحان، گناهی است که گنه‌کار آن را کوچک شمارد.
الإمامُالكاظمعلیه‌السلام: إنَّ المسيحَعلیه‌السلام قالَ للحَواريّينَ: إنّ صِغارَ الذُّنوبِ و مُحَقَّراتِها مِن مَكائدِ إبليسَ، يُحَقِّرُها لَكُم و يُصَغِّرُها في أعيُنِكُم فَتَجتَمِعُ و تَكثُرُ فَتُحِيطُ بِكُم.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: مسیح‌علیه‌السلام به حواریان فرمود: همانا گناهان کوچک از نیرنگ‌های ابلیس است. او گناهان را درنظر شما کوچک جلوه می‌دهد و در نتیجه، گناهان جمع و زیاد می‌شوند و شما را در میان می‌گیرد.

۲۵. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن كانَ مُتوكِّلاً لَم يَعدِمِ الإعانَةَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که اهل توکّل باشد کمک (خداوند) را از دست نمی‌دهد.
الإمامُعليعليه‌السلام: مَن تَوَكَّلَ علَى اللهِ ذَلَّت لَهُ الصِّعابُ، و تَسهَّلَت علَيهِ الأسبابُ.
امام‌علی علیه‌السلام: هرکه به خدا توکل کند، دشواری‌ها برای او آسان شود و اسباب برایش فراهم گردد.

۲۶. الإمامُعليعليه‌السلام: اعلَمُوا أنَّ اللهَ تباركَ و تعالى يُبغِضُ مِن عِبادِهِ المُتَلوِّنَ، فلا تَرِولوا عنِ الحَقِّ، و وَلايَةِ أهلِ الحَقِّ؛ فإنَّ مَنِ استَبدَلَ بِنا هَلَكَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: بدانید، که خدای تبارک و تعالی از بندگان بی‌ثبات و دمدمی‌مزاج خود نفرت دارد. پس از حق و دوستی با حق‌جویان دور نشوید؛ زیرا کسی‌که دیگران را به جای ما بگیرد هلاک شود.

۲۷. الإمامُعليعليه‌السلام - أيضاً -: مَهبِطُ وَحيِ اللهِ، و مَتجَرُ أولياءِ اللهِ، اكتَسَبوا فيها الرَّحمَةَ، و رَبِحوا فيها الجَنَّةَ.
امام‌علی علیه‌السلام: نیز در وصف دنیا -: فرودگاه وحی خداست و بازار سوداگری دوستان خدا، که در آن رحمت به‌دست می‌آورند و بهشت را سود می‌برند.

۲۸. مكارم الأخلاق،عَنِ الصَّادِقِعلیه‌السلام قَالَ فَإِذَا وَضَعَ أَحَدُكُمَا جَنْبَهُ عَلَى فِرَاشِهِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَلْيُسَبِّحْ تَسْبِيحَ فَاطِمَةَعلیها‌السلام ثُمَّ لْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فَإِنَّهُ مَحْفُوظٌ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يَهَابُه.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هنگامیکه خواستید بخوابید تسبیح فاطمه زهرا س را بگویید سپس آیةالکرسی را بخوانید در اینصورت از هرچه میترسید ایمن‌اید.

مکارم الأخلاق، قَالَ الصَّادِقُ ﷺ إِذَا كُنْتَ فِي سَفَرٍ أَوْ مَفَازَةٍ فَخِفْتَ جِنِّيّاً أَوْ آدَمِيّاً فَضَعْ يَمِينَكَ عَلَى أُمِّ رَأْسِكَ وَ اقْرَأْ بِرَفِيعِ صَوْتِكَ أَ فَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعاً وَ كَرْهاً وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

امام‌صادق‌ﷺ: چون در سفر یا دره‌ای بودی و از جن یا آدمی هراسان شدی دست راست خویش را بر فرق سر نه و با بلندترین صدا بخوان: آیا جز بدین خدایند؟ خدایی که هرچه در آسمان و زمین است خواسته یا ناخواسته تسلیم اویند و به بسوی او باز میگردند.

۲۹. الإمام‌الصادق‌ﷺ: إنّ الإيمانَ أفضَلُ مِن الإسلامِ، و إنّ اليَقينَ أفضَلُ مِن الإيمانِ، و ما مِن شيءٍ أعَزُّ مِن اليَقينِ.

امام‌صادق‌ﷺ: ایمان از اسلام برتر است و یقین از ایمان برتر، و چیزی کمیاب‌تر از یقین وجود ندارد.

الإمامُ‌علي‌ﷺ: اليَقينُ نُورٌ.

امام‌علی‌ﷺ: یقین، روشنایی است.

الإمامُ‌علي‌ﷺ: اليَقينُ عِبادَةٌ.

امام‌علی‌ﷺ: یقین، خود، عبادت است.

الإمامُ‌علي‌ﷺ: اليَقينُ أفضَلُ عِبادَةٍ.

امام‌علی‌ﷺ: یقین، برترین عبادت است.

۳۰. الإمام‌الصادق‌ﷺ: يا عبدَ الحَميدِ، إنّ للهِ رُسُلاً مُستَعلَنينَ، و رُسُلاً مُستَخفِينَ، فإذا سَألتَهُ بحَقِّ المُستَعلَنينَ فسَلْهُ بحقِّ المُستَخفِينَ.

امام‌صادق‌ﷺ: ای عبدالحمید، خداوند را فرستادگانی علنی و فرستادگانی غیرعلنی است. پس، هرگاه او را به حق پیامبران علنی سوگند دادی و از او چیزی خواستی، به حق پیامبران غیرعلنی نیز از او مسئلت کن.

۳۱. رسول‌الله‌ﷺ: صِلَةُ الفاجِرِ لا تَكادُ تَصِلُ إلّا إلى فاجِرٍ مِثلِهِ.

پیامبرخداﷺ: احسان نابکار، جز به نابکاری مانند خودش نمی‌رسد.

۳۲. الأمالي للصدوق، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى كَرِهَ لِي سِتَّ خِصَالٍ وَ كَرِهْتُهُنَّ لِلْأَوْصِيَاءِ مِنْ وُلْدِي وَ أَتْبَاعِهِمْ مِنْ بَعْدِي الْعَبَثَ فِي الصَّلَاةِ وَ الرَّفَثَ فِي الصَّوْمِ وَ الْمَنَّ بَعْدَ الصَّدَقَةِ وَ إِتْيَانَ الْمَسَاجِدِ جُنُباً وَ التَّطَلُّعَ فِي الدُّورِ وَ الضَّحِكَ بَيْنَ الْقُبُورِ

رسول‌خداﷺ: خداوند شش صفت را برای من نپسندید و من نیز برای اوصیاء خویش و اتباع ایشان نمی‌پسندم: سر به هوایی در نماز، همبستری با زنان در روزه، منت پس از صدقه، جنب به مسجد آمدن، به خانه‌های مردم سرک کشیدن، و خندیدن در قبرستان.

۳۳. رسول‌اللهﷺ: مَن رأى مِنكُم مُنكَراً فَليُغَيِّرهُ بِيَدِهِ، فأن لَم يَستَطِع فبِلِسانِهِ، فإن لَم يَستَطِع فبِقَلبِهِ و ذلكَ أضعَفُ الإيمانِ.

پیامبرخداﷺ: هر یک از شما منکری را دید باید با دست خود آن را تغییر دهد. اگر نتوانست، با زبانش تغییر دهد (و اعتراض کند) و باز اگر نتوانست، در قلبش آن را انکار کند و این ضعیف‌ترین مرحلهٔ ایمان است.

۳۴. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ يَحْيَى الْجَلَّاءِ قَالَ سَمِعْتُ بِشْراً يَقُولُ لِجُلَسَائِهِ سِيحُوا فَإِنَّ الْمَاءَ إِذَا سَاحَ طَابَ وَ إِذَا وَقَفَ تَغَيَّرَ وَ اصْفَرَّ

شیخ طوسی نقل کرده که بِشر به شاگردانش میگفت: در زمین بگردید زیرا آب که حرکت میکند پاک است و چون جایی بماند تغییر میکند و میگندد.

۳۵. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ﷺ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ فِي الْقُرْآنِ تِبْيَانَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى وَ اللَّهِ مَا تَرَكَ اللَّهُ شَيْئاً يَحْتَاجُ الْعِبَادُ إِلَيْهِ إِلَّا بَيَّنَهُ لِلنَّاسِ حَتَّى لَا يَسْتَطِيعَ عَبْدٌ [أَنْ] يَقُولَ لَوْ كَانَ هَذَا نَزَلَ فِي الْقُرْآنِ إِلَّا وَ قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ.

امام‌صادق‌ﷺ: قرآن تبیان هرچیزی است بگونه‌ای که خداوند چیزی را که آدم بدان نیاز داشته در آن ترک نکرده و بیان داشته است.

عن علی ﷺ: يَا كُمَيْلُ نَحْنُ الثَّقَلُ الْأَصْغَرُ وَ الْقُرْآنُ الثَّقَلُ الْأَكْبَرُ ...

علی ﷺ: ای کمیل ما ثقل اکبریم و قرآن ثقل اکبر

۳۶. الإمامُ‌علي‌ﷺ: لا يَزالُ الناسُ بخَيرٍ ما تَفاوَتُوا، فإذا استَوَوا هَلَكُوا.

امام‌علی‌ﷺ: مردم تا زمانی‌که گونه‌گون باشند پیوسته در خیر و خوبی به سر خواهند برد و هرگاه برابر شوند نابود گردند.

۳۷. الامام‌علی ﷺ: فإنَّما مَثَلُ العالِمِ مَثَلُ النَّخلَةِ يُنتَظَرُ بِها مَتى يَسقُطُ عَلَيكَ مِنها شَيءٌ.

امام‌علی ﷺ: حکایت دانشمند حکایت درخت خرمایی است که باید انتظار بکشی تا یک وقتی چیزی از آن برای تو بیفتد.

۳۸. الامام‌علی‌ﷺ: لا تُعَوِّدْ نفسَكَ الغِيبَةَ؛ فإنّ مُعتادَها عَظيمُ الجُرمِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خودت را به غیبت‌کردن عادت مده؛ زیرا شخص معتاد به غیبت‌گویی گناهش زیاد است.
الامام‌علی‌علیه‌السلام: مِن أقبَحِ اللُّؤمِ غِیبَةُ الأخیارِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: از زشت‌ترین فرومایگی‌ها، بدگویی پشت سر نیکان است.
الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: مَلعونٌ مَنِ اغتابَ أخاهُ.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: ملعون است، کسی‌که از برادرش غیبت کند.
رسول‌الله‌علیه‌السلام: مَن قَرَضَ النّاسَ قَرَضوهُ، و مَن تَرَکَهُم لَم یَترُکوهُ.
پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه به مردم بد کند و بد گوید، مردم نیز به او بد کنند و بد گویند و هرکه از مردم دست بردارد، مردم از او دست برندارند.

۳۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن تَعَلَّمَ صَرفَ الکَلامِ لِیَسبِیَ بِهِ قُلوبَ النّاسِ لَم یَقبَلِ اللهُ مِنهُ یَومَ القِیامَةِ صَرفاً و لا عَدلاً.
پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هر کس سخنان زیبا و خوش را بیاموزد تا به وسیله آنها دل‌های مردم را اسیر خود کند، خداوند در روز قیامت از او نه توبه‌ای پذیرد و نه فدیه‌ای (یا نه عبادت مستحبی را پذیرد نه واجبی را).
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما مِن عَبدٍ یَخطُبُ خُطبَةً إلّا اللهُ سائلُه عَنها ما أرادَ بِها.
پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ بنده‌ای نیست که خطابه‌ای ایراد کند، مگر اینکه خداوند بپرسد که هدفش از ایراد آنچه بوده است.

۴۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لِرجُلٍ مِن أهلِ الیَمَنِ ـ: اُوصِیکَ أن لا تُشرِکَ باللهِ شَیئاً و إن قُطِّعتَ أو حُرِّقتَ بالنّارِ، و لا تَعُقَّنَّ والِدَیکَ، و إن أرادَکَ أن تَخرُجَ مِن دُنیاکَ فاخرُجْ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: به مردی از اهل یمن: به تو سفارش می‌کنم که چیزی را شریک خدا نگردانی اگرچه قطعه قطعه شوی یا به آتش سوزانده گردی و زنهار نسبت به پدر و مادرت نافرمانی و بدرفتاری نکنی و (حتی) اگر از تو خواست که از دنیا خارج شوی، بشو (اگر گفت بمیر، بمیری)

چهل حدیث ۷۹

۱. رسول‌اللهﷺ: إنّ المَلَکَ لَیَصعَدُ بعَملِ العَبدِ مُبتَهِجاً بهِ، فإذا صَعِدَ بحَسَناتِهِ یقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: اجعَلُوها في سِجِّینٍ إنّهُ لَیسَ إیّایَ أرادَ بِها.
پیامبر خداﷺ: فرشته با خوش‌حالی عمل بنده را بالا می‌برد و چون کارهای نیکش را بالا برد، خدای‌ﷻ می‌فرماید: آن‌ها را در سجین گذارید؛ این کارها برای من انجام نشده است.
رسول‌اللهﷺ: و تَصعَدُ الحَفَظَةُ بعَملِ العَبدِ مبتَهِجاً بهِ... فَیَطَؤونَ الحُجُبَ کُلَّها حتّی یَقُومُوا بَینَ یَدَي اللهِ سبحانَهُ فَیَشهَدُوا لَهُ بِعَمَلٍ صالِحٍ و دُعاءٍ، فیقولُ اللهُ تعالی: أنتُم حَفَظَةُ عَمَلِ عَبدِي و أنا رَقیبٌ علی ما في نَفسِهِ، إنّهُ لم یُرِدني بهذا العَملِ، علَیهِ لَعنَتِي.
پیامبر خداﷺ: فرشتگان نگهبان (اعمال) با خوش‌حالی عمل بنده را بالا می‌برند... حجاب‌ها را یکی پس از دیگری طی می‌کنند تا آنکه در برابر خدای سبحان می‌ایستند و می‌گویند عملی صالح و دعایی آورده‌اند. خدای تعالی می‌فرماید: شما نگهبانان عمل بندهٔ من هستید و من ناظر درون اویم. او این عمل را برای من انجام نداده است؛ لعنت من بر او باد.

۲. المسیحُ‌ؑ: مَن کَثُرَ کذبُهُ ذَهَبَ بَهاؤهُ.
مسیح‌ؑ: کسی‌که زیاد دروغ بگوید، شکوهش برود.
رسول‌اللهﷺ: الکِذبُ یَنقُصُ الرِّزقَ.
پیامبر خداﷺ: دروغ، روزی را کم می‌کند.

۳. جَامِعُ الْأَخْبَار، قَالَ رسول‌اللهﷺ اللَّعْنُ عَلَى الْأَوْلَاد تُورِثُ الْفَقْر.
رسول‌خداﷺ: لعنت بر فرزند، موجب فقر است.
قال النَّبِيّ ﷺ دَعْوَةِ الْوَالِدَيْنِ بِاسْمِهِمَا وَ دُعَاءِ السَّوْءِ عَلَى الْوَالِدَيْن یورث الفقر
رسول‌خداﷺ: خواندن والدین به نام کوچکشان و دعای سوء نسبت به آنها موجب فقر است.

٤. الإمامُ‌علیؑ: مَن حَلُمَ سادَ.
امام‌علی‌ؑ: هرکه بردبار باشد سروری کند.

٥. الامام‌علی‌ؑ: إعادَةُ الاعتِذارِ تَذکیرٌ بالذَّنبِ.
امام‌علی‌ؑ: پوزش‌خواهی دوباره، یادآوری کردن گناه است.

٦. فیما أوصی آدمُ إلی شِیثٍؑ: لا تَرکَنُوا إلی الدنیا الفانیَةِ، فإنّي رَکَنتُ إلی الجنّةِ الباقیَةِ فما صَحِبَ لي و أُخرِجْتُ مِنها.
از وصیت آدمؑ به فرزندش شیثؑ: به دنیای فانی دل مبندید؛ زیرا من به بهشت جاودان دل بستم اما با من وفا نکرد و از آن بیرون رانده شدم.

۷. الإمام‌الصادقؑ: إنَّ رَجُلاً دَخَلَ المَسجِدَ فَصَلّی رَکعَتَینِ ثُمَّ سَألَ اللهُ عَزَّوجلَّ، فَقالَ رسول‌اللهﷺ: أعجَلَ العبدُ رَبَّهُ. و جاءَ آخَرُ فَصَلّی رَکعَتَینِ ثُمَّ أثنی عَلَی اللهِ عَزَّوجلَّ و صَلّی عَلَی النَّبيِّ وَ آلِهِ، فَقالَﷺ: سَلْ تُعطَ.
امام‌صادقؑ: مردی وارد مسجد شد و دو رکعت نماز خواند و سپس از خدای‌ﷻ درخواست کرد.رسول‌خداﷺ فرمود: این بنده از پروردگارش زود خواهش کرد. مرد دیگری آمد و دو رکعت نماز خواند و سپس خدای‌ﷻ را ثنا گفت و بر پیامبر و خاندانش درود فرستاد. در این هنگامرسول‌خداﷺ (به او) فرمود: بخواه که به تو داده می‌شود.

۸. رسول‌اللهﷺ: یا وابِصَةُ، استَفتِ قَلبَکَ، استَفتِ نَفسَکِ، البِرُّ ما اطمَأنَّ إلَیهِ القَلبُ واطمَأنَّتِ إلَیهِ النَّفسُ، والإثمُ ما حاکَ في النَّفسِ و تَرَدَّد في الصَّدرِ، و إن أفتاکَ النّاسُ و أفتَوکَ.
رسول‌خداﷺ: ای وابصه، از دلت فتوا بخواه، از نفس (وجدان) خود فتوا بخواه. طاعت آن چیزی است که دل به آن آرام گیرد و جان بدان آرامش قرار یابد و گناه آن چیزی است که در جان آرام نگیرد و در سینه بی‌تابی کند، هرچند مردم جواز آن را به تو حکم کنند و فتوا دهند.

۹. الإمامُ‌الکاظمؑ: مِن مُروءَةِ الرّجُلِ أن یکونَ دَوابُّهُ سِماناً.
امام‌کاظمؑ: از مردانگی آدمی، این است که ستورانش فربه باشند.
الإمامُ‌علیؑ: یُستَدَلُّ علی مُروءَةِ الرّجُلِ بِبَثِّ المَعروفِ، و بَذلِ الإحسانِ، و تَرکِ الامتِنانِ.
امام‌علی‌ؑ: پراکندن نیکی و بی‌دریغ احسان‌کردن و خودداری از منت‌نهادن، نشانهٔ مردانگی مرد است.

۱۰. الإمامُ‌علیؑ: لا تُدخِلَنَّ في مَشورَتِکَ بَخیلاً؛ فَیَدِلَ بکَ عَنِ القَصدِ و یَعِدَکَ الفَقرَ.
امام‌علی‌ؑ: در مشورت خود بخیل را داخل مگردان که تو را از حق و میانه‌روی باز می‌دارد و از فقر می‌ترساند.

الإمامُعليٌعليه‌السلام: لا تُشرِكَنَّ في رَأيِكَ جَباناً، يُضَعِّفُكَ عنِ الأمرِ، و يُعَظِّمُ عليكَ ما لَيسَ بِعَظيمٍ.

امام‌علی علیه‌السلام: زنهار در اندیشهٔ خود ترسو را شریک مگردان، که ارادهٔ تو را در انجام کارها به ضعف می‌کشاند و آنچه را که بزرگ نیست در نظرت بزرگ می‌نمایاند.

الإمامُعليٌعليه‌السلام: لا تَستَشِرِ الكَذّابَ؛ فإنّهُ كالسَّرابِ: يُقَرِّبُ عليكَ البَعيدَ و يُبَعِّدُ عليكَ القَريبَ.

امام‌علی علیه‌السلام: با دروغگو مشورت مکن؛ چون دروغگو، مانند سراب، دور را در نظرت نزدیک نشان می‌دهد و نزدیک را دور.

الإمامُعليٌعليه‌السلام: خَيرُ مَن شاوَرتَ، ذَوُو النُّهى و العِلمِ و أُولو التَّجارِبِ و الحَزمِ.

امام‌علی علیه‌السلام: بهترین کسان برای مشورت، صاحبان خرد و دانشمند و افراد باتجربه و دوراندیش‌اند.

۱۱. الإمامُعليٌعليه‌السلام: مَن تَواضَعَ قَلبُهُ لِلّهِ لَم يَسأمْ بَدَنُهُ مِن طاعَةِ اللهِ.

امام‌علی علیه‌السلام: هر که دلش در برابر خدا تواضع داشته باشد، جسمش از طاعت خدا به ستوه نمی‌آید.

۱۲. الخصال/عيون‌أخبارالرضا علیه‌السلام، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله تَعَلَّمُوا مِنَ الْغُرَابِ خِصَالًا ثَلَاثاً اسْتِتَارَهُ بِالسِّفَادِ وَ بُكُورَهُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ وَ حَذَرَهُ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از کلاغ سه چیز بیاموزید: پنهان شدنش حین آمیزش، سحرخیزیش در طلب رزق، و بسیار احتیاط کردنش.

الخصال، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام الْحَزْمُ كِيَاسَةٌ.

امیرمؤمنان علیه‌السلام: احتیاط نوعی کیاست است.

معاني الأخبار، سُئِلَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام مَا الْحَزْمُ قَالَ أَنْ تَنْتَظِرَ فُرْصَتَكَ وَ تُعَاجِلَ مَا أَمْكَنَكَ.

از امیرمؤمنان علیه‌السلام راجع به احتیاط پرسیدند فرمود: انتظار فرصت و اقدام به موقع.

نهج البلاغة، قَالَ علیه‌السلام الظَّفَرُ بِالْحَزْمِ وَ الْحَزْمُ بِإِجَالَةِ الرَّأْيِ وَ الرَّأْيُ بِتَحْصِينِ الْأَسْرَارِ.

علی علیه‌السلام: پیروزی با احتیاط بدست میاید و احتیاط با جمع آوری نظرات و راه آن نگهداری اسرار است.

۱۳. الإمامُالكاظمعلیه‌السلام: مَنِ استَشارَ لَم يَعدَمْ عِندَ الصَّوابِ مادِحاً، و عِندَ الخَطَأِ عاذِراً.

امام‌کاظم علیه‌السلام: کسی‌که مشورت کند اگر کارش را درست انجام دهد، مردم او را بستایند و اگر اشتباه کند، معذورش دارند.

۱۴. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ علیه‌السلام أَنَّهُ اشْتَكَى بَعْضُ وُلْدِهِ فَدَنَا مِنْهُ فَقَبَّلَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ يَا بُنَيَّ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَ أَجِدُنِي وَجِعاً قَالَ قُلْ إِذَا صَلَّيْتَ الظُّهْرَ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ فَإِنَّهُ لَا يَقُولُهَا مَكْرُوبٌ إِلَّا قَالَ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَبَّيْكَ عَبْدِي مَا حَاجَتُكَ.

روزی یکی از فرزندان امام‌باقر علیه‌السلام به ایشان نالید حضرت او را به خود نزدیک کرد و بوسید و گفت چطوری؟ گفت درد دارم. حضرت علیه‌السلام فرمود: پس از نماز ظهر ده بار بگو یاالله هیچ دردمندی چنین نکند جز اینکه خدا گوید لبیک بندهٔ من حاجتت چیست؟

۱۵. السرائر، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَنِ انْهَمَكَ فِي طَلَبِ النَّحْوِ سُلِبَ الْخُشُوعَ وَ قَالَ صلی‌الله‌علیه‌وآله الْعِلْمُ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُحْصَى فَخُذْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ أَحْسَنَهُ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی که در علم نحو زیاد غور کند خشوع از دلش برخیزد و فرمود: علم زیادتر از آن است که بدست آید از هرچیز خوبش را برگیر.

۱۶. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام مَا اشْتَكَى أَحَدٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ شَكَاةً قَطُّ فَقَالَ بِإِخْلَاصِ نِيَّةٍ وَ مَسَحَ مَوْضِعَ الْعِلَّةِ وَ يَقُولُ وَ نُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ ما هُوَ شِفاءٌ وَ رَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ لا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَساراً إِلَّا عُوفِيَ مِنْ تِلْكَ الْعِلَّةِ.

امام‌صادق علیه‌السلام راجع به شفای بیماری میفرمود: با نیت خالص موضع درد را مسح کنید و بخوانید: و نازل میکنیم از قرآن آنچه را که شفاء و رحمت است برای مؤمنان و برای ظالمان جز خسارت نیافزاید.

۱۷. وَ عنه صلی‌الله‌علیه‌وآله: صَاحِبِ النَّاسَ بِمِثْلِ مَا تُحِبُّ أَنْ يُصَاحِبُوكَ بِهِ تَكُنْ عَدْلاً.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: با مردم همانگونه رفتار کن که دوست داری با تو رفتار کنند در این صورت همتای ایشان خواهی بود.

۱۸. الإمامُ الحسينُ علیه‌السلام عِندَما قالَ رَجُلٌ: إنَّ المَعروفَ إذا أُسدِيَ إلى غَيرِ أهلِهِ ضاعَ: لَيسَ كذلِكَ، ولكِن تكونُ الصَّنيعَةُ مِثلَ وابِلِ المَطَرِ تُصيبُ البَرَّ والفاجِرَ.

امام حسین علیه‌السلام به مردی که گفت: احسان و خوبی اگر به نااهل شود هدر رفته است، فرمود: چنین نیست، بلکه خوبی کردن مانند ریزش باران به نیک و بد می‌رسد.

۱۹. رسول‌الله ﷺ: مَن كانَ عِندَهُ صَبِيٌّ فلْيَتَصابَ لَهُ.
پیامبر خدا ﷺ: هرکس کودکی دارد، باید با او کودکانه رفتار کند.

۲۰. الامام‌علی علیه‌السلام: اِستَنزِلُوا الرِّزقَ بالصَّدَقةِ.
علی علیه‌السلام: روزی را، با صدقه فرود آورید.
الامام‌علی علیه‌السلام: إذا أملَقتُم فَتاجِرُوا اللهَ بالصَّدَقةِ.
علی علیه‌السلام: هرگاه نادار شدید، با کالای صدقه با خدا سودا کنید.
الإمام‌الصادق علیه‌السلام: إنّي لَأُملِقُ أحياناً، فَأُتاجِرُ اللهَ بالصَّدَقةِ.
امام‌صادق علیه‌السلام: گاهی اوقات من تنگدست می‌شوم و به‌وسیلهٔ صدقه، با خدا سودا می‌کنم.

۲۱. للرِّضا علیه‌السلام: فوَ اللهِ ما أخَّرَ اللهُ عنِ المُؤمنِ مِن هذهِ الدُّنيا خَيرٌ لَهُ مِمّا عَجَّلَ لَهُ فيها. و اللهِ، إنَّهُ لَتكونُ عليَّ النِّعَمُ مِن اللهِ عَزَّوجلَّ فما أزالُ مِنها على وَجَلٍ ـ وَ حَرَّكَ يَدَهُ ـ حتّى أخرُجَ مِن الحُقوقِ الّتي تَجِبُ للهِ عليَّ فيها.
احمدبن‌محمدبن‌ابی‌نصیر: مطلبی را به عرض امام‌رضا علیه‌السلام رساندم. حضرت فرمود: شکیبا باش؛ زیرا امیدوارم که خداوند، ان‌شاءالله برایت کارسازی کند. سپس فرمود: به خدا سوگند، آنچه خداوند از این دنیا برای مؤمن به آخرت اندازد، برایش بهتر از چیزی است که در همین دنیا به او دهد. حضرت سپس دنیا را تحقیر نمود و فرمود: دنیا چه ارزشی دارد؟ آنگاه فرمود: شخص برخوردار از نعمت در معرض خطر است؛ زیرا خداوند در آن نعمت حقوقی را بر او واجب گردانیده است. به خدا قسم، گاهی‌اوقات خداوند عزوجل به من نعمت‌هایی می‌دهد و من پیوسته نسبت‌به آن‌ها بیمناک و نگران هستم ـ و دستش را تکان داد ـ تا اینکه از حقوقی که خداوند در این نعمت‌ها به گردن من دارد بیرون آیم.
من عرض کردم: فدایت شوم، شما با چنین مقام و منزلتی که دارید، این‌چنین می‌ترسید؟ فرمود: آری، پروردگارم را در برابر نعمتی که به من ارزانی داشته است می‌ستایم.

۲۲. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام فِي وَصِيَّةِ لُقْمَانَ لِابْنِه وَ كُنْ لِأَصْحَابِكَ مُوَافِقاً إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّه
امام‌صادق علیه‌السلام: با مصاحبت موافق باشد جز در معصیت خدا.
، المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام إِنَّكَ سَتَصْحَبُ أَقْوَاماً فَلَا تَقُولَنَّ انْزِلُوا هَاهُنَا وَ لَا تَنْزِلُوا هَاهُنَا فَإِنَّ فِيهِمْ مَنْ يَكْفِيكَ.
امام‌صادق علیه‌السلام: با گروهی که مسافرت میکنی نگو اینجا نگه داریم آنجا نگه نداریم. در میان جمع کسی هست که اینرا بگوید.
المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام قَالَ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِه وَ إِذَا أَمَرُوكَ بِأَمْرٍ وَ سَأَلُوكَ فَتَبَرَّعْ لَهُمْ وَ قُلْ نَعَمْ وَ لَا تَقُلْ لَا فَإِنَّ لَا عَيٌّ وَ لُؤْم.
امام‌صادق علیه‌السلام: وقتی فرمانی دادند و چیزی خواستند گوش کن و بگو چشم و مگو نه بدون سختی و ملامت.

۲۳. جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ مَنْ صَلَّى عَلَي فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَاباً مِنَ الْعَافِيَة. وَ قَالَ علیه‌السلام الصَّلَاةُ عَلَيَّ نُورُ الصِّرَاطِ.
رسول‌خدا ﷺ: هرکس بر من درود فرستد خداوند بابی از عافیت بر او بگشاید و فرمود: صلوات بر من نور پل صراط است.

۲۴. الإمامُ زينُ العابدينَ علیه‌السلام: إيّاكَ و الابتِهاجَ بالذنبِ، فإنَّ الابتِهاجَ بهِ أعظَمُ مِن رُكوبِهِ.
امام‌سجاد علیه‌السلام: از شادمانی به گناه بپرهیز؛ زیرا شادشدن از گناه بدتر از ارتکاب آن است.
الإمامُ‌علي علیه‌السلام: التَّبَجُّحُ بالمعاصِي أقبَحُ مِن رکوبِها.
امام‌علی علیه‌السلام: بالیدن به گناهان، زشت‌تر از ارتکاب آن‌هاست.

۲۵. لُقمانُ علیه‌السلام ـ لابنِهِ و هُو يَعِظُهُ ـ: يا بُنَيَّ ثِقْ باللهِ عَزَّوجلَّ ثُمَّ سَلْ في النّاسِ: هَل مِن أحَدٍ وَثِقَ باللهِ فلَم يُنجِهِ؟! يا بُنَيَّ تَوَكَّلْ علَى اللهِ ثُمّ سَلْ في النّاسِ: مَن ذا الّذي تَوَكَّلَ علَى اللهِ فلَم يَكفِهِ؟!
لقمان، در اندرز به فرزند خود، فرمود: فرزندم، به خدای عزوجل اعتماد کن و آن‌گاه در میان مردم پرس‌وجو کن (ببین) آیا کسی هست که به خدا اعتماد کرده باشد و خداوند او را نجات نداده باشد؟ فرزندم، به خدا توکل کن و آن‌گاه در میان مردم پرس‌وجو ببین کیست که به خدا توکل کرده و خداوند کفایتش نکرده باشد.

۲۶. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ علیه‌السلام قَالَ مَنْ دَعَا اللَّهَ بِنَا أَفْلَحَ وَ مَنْ دَعَاهُ بِغَيْرِنَا هَلَكَ وَ اسْتَهْلَك.
امام‌باقر علیه‌السلام: هرکس حین دعا کردن ما را نیز واسطه قرار دهد به نتیجه رسد و هرکس جز ما را واسطه قرار دهد هلاک شود.
تفسیر العیاشي، عَنِ الرِّضَا علیه‌السلام قَالَ إِذَا نَزَلَتْ بِكُمْ شِدَّةٌ فَاسْتَعِينُوا بِنَا عَلَى اللَّهِ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ وَ لِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنى فَادْعُوهُ بِها
امام رضا علیه‌السلام: چون به سختی افتادید با ما به خدا استعانت جویید که این قول خداس که خدا را اسماء حسنایی است با آن او را بخوانید.

۲۷. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: لا تَيأَسْ مِن الزَّمانِ إذا مَنَعَ، و لا تَثِقْ بهِ إذا أعطى.
امام‌علی علیه‌السلام: از زمانه هرگاه دریغ کرد، نومید مشو و هرگاه دهش کرد، به آن اعتماد مکن و از آن سخت برحذر باش.

۲۸. المحاسن، قَالَ أَبُا عَبْدِ اللَّهِ ﷺ «إِنَّ عَلَى ذِرْوَةِ كُلِّ جِسْرٍ شَيْطَاناً فَإِذَا انْتَهَيْتَ إِلَيْهِ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ يَرْحَلْ عَنْكَ.

امام‌صادق ﷺ: بر هر پلی شیطان است چون به او رسیدی بسم الله بگو تا عبور کنی.

المحاسن، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ ﷺ إِنَّ الْعَفَارِيتَ مِنْ أَوْلَادِ الْأَبَالِسَةِ تَتَخَلَّلُ وَ تَدْخُلُ بَيْنَ مَحَامِلِ الْمُؤْمِنِينَ فَتُنَفِّرُ عَلَيْهِمْ إِبِلَهُمْ فَتَعَاهَدُوا ذَلِكَ بِآيَةِ الْكُرْسِيِّ

امام‌باقر ﷺ: عفریت‌ها از اولاد ابلیس‌ها در میان کاروان مؤمنان میچرخند و چهارپای ایشان را رم میدهند؛ آیت الکرسی بخوانید.

مکارم الأخلاق،عَنِ الصَّادِقِ ﷺ قَالَ إِذَا تَغَوَّلَتْ لَكُمُ الْغُولُ فَأَذِّنُوا.

امام‌صادق ﷺ: چون با غول روبرو شدید اذان بگویید.

۲۹. الإمامُ الرِّضا ﷺ ـ لَمّا سُئلَ عَنِ الإيمانِ و الإسلامِ ـ: قالَ أبو جعفرٍ ﷺ: إنّما هُو الإسلامُ، و الإيمانُ فَوقَهُ بدَرَجَةٍ والتَّقوى فَوقَ الإيمانِ بدَرَجَةٍ، واليَقينُ فَوقَ التَّقوى بدَرَجَةٍ، و لَم يُقسَمْ بَينَ النّاسِ شيءٌ أقَلُّ مِن اليَقينِ.

امام‌رضا ﷺ ـ در پاسخ به سؤال از ایمان و اسلام ـ: ابوجعفر (حضرت باقر) ﷺ فرمود: دین همان اسلام است و ایمان یک درجه بالاتر از آن است و تقوا یک درجه بالاتر از ایمان و یقین یک درجه بالاتر از تقواست و میان مردم چیزی به اندکی یقین تقسیم نشده است.

۳۰. الامام‌علی ﷺ: و ما بَرِحَ للهِ ـ عَزَّتْ آلاؤهُ ـ فی البُرهَةِ بَعدَ البُرهَةِ، و فی أزمانِ الفَترَاتِ، عِبادٌ ناجاهُم فی فِكرِهِم، و كَلَّمَهُم فی ذاتِ عُقولِهِم، فاستَصبَحوا بِنُورِ يَقَظَةٍ فی الأبصارِ و الأسماعِ و الأفئدَةِ.

امام‌علی ﷺ: خدای را ـ که نعمت‌هایش عزیز و ارجمند باد ـ همواره در هر برهه‌ای و در هر دورهٔ فترتی (فاصلهٔ میان برانگیخته‌شدن دو پیامبر) بندگانی بوده است که در اندیشه‌هایشان با آنان به رازونیاز می‌پرداخته و در کنهٔ خردهایشان با ایشان سخن می‌گفته است و ازاین‌ور، به نور بیداری چشم‌ها و گوش‌ها و دل‌ها، چراغ وجودشان روشن گشت.

۳۱. الامام‌علی ﷺ: أحبِب حَبيبَكَ هَوناً ما فعَسى أن يَكونَ بَغيضَكَ يَوماً ما، و أبغِض بَغيضَكَ هَوناً ما فعَسى أن يَكونَ حَبيبَكَ يَوماً ما.

امام‌علی ﷺ: دوستت را در حد معتدل دوست بدار؛ زیرا ممکن است روزی دشمن تو شود و دشمنت را در حد میانه دشمن بدار؛ زیرا شاید که روزی دوست تو شود.

الامام‌علی ﷺ: إذا أحبَبتَ فلا تُكثِر.

امام‌علی ﷺ: هرگاه کسی را دوست داشتی، در دوستیت زیاده‌روی مکن.

الامام‌علی ﷺ: إيّاكَ أن تُخرِجَ صَديقَكَ إخراجاً يُخرِجُهُ عَن مَوَدَّتِكَ، واستَبقِ لَهُ مِن اُنسِكَ مَوضِعاً يَثِقُ بالرُّجوعِ إلَيهِ.

امام‌علی ﷺ: مبادا دوستت را چنان از خود برانی که او را از دوستی با تو بیرون برد و قدری از پیوند دوستیت با او باقی بگذار تا به اتکای آن دوستی را از سر گیرد.

۳۲. يَا ابْنَ مَسْعُودٍ احْذَرْ سُكْرَ الْخَطِيئَةِ فَإِنَّ لِلْخَطِيئَةِ سُكْراً كَسُكْرِ الشَّرَابِ بَلْ هِيَ أَشَدُّ سُكْراً.

رسول‌خدا ﷺ: ای پسر مسعود از مستی خطا حذر کن که خطا مستی دارد و مستی‌اش از شراب بیشتر است.

۳۳. الإمام‌الصادق ﷺ: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ بَعَثَ مَلَكَينِ إلى أهلِ مَدينَةٍ لِيَقلِباها عَلى أهلِها، فلَمّا انتَهَيا إلَى المَدينَةِ وَ جَدا رَجُلاً يَدعو اللهَ و يَتَضَرَّعُ ... فَعادَ إلَى اللهِ تبارَكَ و تعالى، فقالَ: يا رَبِّ، إنّي انتَهَيتُ إلى المَدينَةِ فوَجَدتُ عَبدَكَ فُلاناً يَدعوكَ و يَتَضَرَّعُ إلَيكَ، فقالَ: امضِ لِما أمَرتُكَ بِهِ؛ فإنَّ ذا رَجُلٌ لَم يَتَمَعَّرْ وَجهُهُ غَيظاً لي قَطُّ!

امام‌صادق ﷺ: خدای عزوجل دو فرشته را فرستاد تا شهری را بر سر مردمش واژگون کنند. چون به آن شهر رسیدند مردی را در حال دعا و تضرع دیدند ... پس [یکی از آن دو] نزد خدای تبارک و تعالی برگشت و گفت: پروردگارا! من به آن شهر رسیدم، اما دیدم فلان بنده‌ات تو را می‌خواند و به درگاه تو زاری می‌کند. خداوند فرمود: دستوری را که به تو دادم انجام ده. او مردی است که هرگز به خاطر من، چهره‌اش از خشم تغییر نکرده است!

۳۴. قرب الإسناد، قَالَ رسول‌الله ﷺ إِنَّ الرِّزْقَ لَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ عَلَى عَدَدِ قَطْرِ الْمَطَرِ إِلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا قُدِّرَ لَهَا وَ لَكِنْ لِلَّهِ فُضُولٌ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ.

رسول‌خدا ﷺ: روزی مانند باران از آسمان به زمین نازل میشود و به هر کسی به مقداری که باید میرسد اما خداوند زیادی هایی هم دارد از او بخواهید.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ ﷺ قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَسَّمَ الْأَرْزَاقَ بَيْنَ عِبَادِهِ وَ أَفْضَلَ فَضْلًا كَبِيراً لَمْ يُقَسِّمْهُ بَيْنَ أَحَدٍ قَالَ اللَّهُ وَ سْئَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ.

امام‌صادق ﷺ: خداوند ارزاق را میان بندگان تقسیم کرد ولی مقدار زیادی را تقسیم نکرد و نزد خود نگه داشت از فضل او بخواهید.

۳۵. فلاح السائل، عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام قَالَ مَا مِنْ شَيْءٍ تَطْلُبُونَهُ مِنْ حِرْزٍ مِنْ حَرَقٍ أَوْ غَرَقٍ أَوْ شَرَقٍ أَوْ سَرَقٍ أَوْ إِتْلَافِ دَابَّةٍ مِنْ صَاحِبِهَا أَوْ ضَالَّةٍ مِنَ الْآبِقِ إِلَّا وَ هِيَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى فَمَنْ أَرَادَ عِلْمَ ذَلِكَ فَلْيَسْأَلْنِي عَنْه.

امام‌علی عليه‌السلام: هرآنچه میطلبید از حفظ از آتش و غرق شدن و برق گرفتگی و سرقت و مرگ حیوانات یا گم شدن آنها همگی در کتاب خدا هست هرکه خواست از من بپرسد.

الإحتجاج، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه‌السلام إِذَا حَدَّثْتُكُمْ بِشَيْءٍ فَاسْأَلُونِي مِنْ كِتَابِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ فِي بَعْضِ حَدِيثِهِ إِنَّ النَّبِيَّ صلى‌الله‌عليه‌وآله نَهَى عَنِ الْقِيلِ وَ الْقَالِ وَ فَسَادِ الْمَالِ وَ كَثْرَةِ السُّؤَالِ فَقِيلَ لَهُ يَا ابْنَ رسول‌اللهأَيْنَ هَذَا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ قَوْلُهُ لا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْواهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَ قَالَ وَ لا تُؤْتُوا السُّفَهاءَ أَمْوالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِياماً وَ قَالَ لا تَسْئَلُوا عَنْ أَشْياءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ.

امام‌باقر عليه‌السلام: هرگاه چیزی گفتم بگویید این حرف کجای کتاب خدا هست؟ سپس روزی فرمود:رسول‌خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله از قیل و قال و فساد مال و کثرت سوال نهی فرموده. گفتند ای فرزندرسول‌خدااین ها کجای کتاب خداست؟ فرمود: آنجا که گفته خیری در بسیاری از نجواهای آنان نیست الا آنکه به صدقه یا معروفی فرمان دهد یا اصلاح بین مردم و آنجا که گفته اموال خویش را به سفهاء ندهید و گفته از چیزهایی که برایتان آشکار نشده سوال نکنید.

۳۶. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: إنَّ اللهَ يَدفَعُ بِمَن يُصَلّي مِن شيعَتِنا عَمَّن لا يُصَلّي مِن شِيعَتِنا ولو أجمَعُوا على تَركِ الصلاةِ لَهَلَكُوا، و إنَّ اللهَ لَيَدفَعُ بمَن يُزَكّي مِن شيعَتِنا عَمَّن لا يُزَكّي... و هو قولُ اللهِ عَزَّوجلَّ: «ولَولا دَفعُ اللهِ الناسَ بَعضَهُم بِبَعضٍ لَفَسَدَتِ الأَرضُ».

امام‌صادق عليه‌السلام: خداوند به برکت وجود شیعیان نمازگزار ما، عذاب را از شیعیانی که نماز نمی‌خوانند دفع می‌کند. اگر همهٔ آن‌ها نماز را ترک می‌کردند، قطعاً هلاک می‌شدند و خداوند به برکت وجود شیعیان زکات پرداز ما (عذاب را) از شیعیانی که زکات نمی‌دهند دور می‌گرداند... و این است معنای سخن خدای عزوجل که: «اگر خداوند برخی از مردم را به وسیلهٔ برخی دیگر دفع نمی‌کرد، قطعاً زمین تباه می‌گردید».

رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله: لولا عِبادٌ لِلّهِ رُكَّعٌ، و صِبيانٌ رُضَّعٌ، و بَهائمُ رُتَّعٌ، لَصُبَّ عليكُمُ العَذابُ صَبّاً.

پیامبر خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: اگر نبود وجود بندگانی که برای خدا رکوع می‌کنند و کودکان شیرخوار و حیوانات چرنده، بی‌گمان عذاب سختی بر سر آنان می‌ریخت.

۳۷. رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن عَلَّمَ شَخصاً مَسأَلَةً فقد مَلَكَ رَقَبَتَهُ. يَأمُرُهُ و يَنهاهُ.

پیامبرخدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: هر کس مسأله‌ای را به شخصی بیاموزد او را بندهٔ خود کرده باشد. به او امر و نهی می‌کند.

الامام‌علی عليه‌السلام: إذا رَأيتَ عالِماً فكُن لَهُ خادِماً.

امام‌علی عليه‌السلام: هرگاه دانشمندی را دیدی، چاکری او کن.

الامام‌علی عليه‌السلام: مَن وَقَّرَ عالِماً فقد وَقَّرَ رَبَّهُ.

امام‌علی عليه‌السلام: هر که دانشمندی را احترام نهد خدا را احترام کرده است.

رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن زارَ العُلَماءَ زارَني.

پیامبرخدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: هر که به دیدار دانشمندان رود، مرا دیدار کرده است.

۳۸. رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله: الغِيبَةُ أشَدُّ مِن الزِّنا، قيلَ: و كيفَ؟ قال: الرجلُ يَزني ثُمّ يَتوبُ فَيَتُوبُ اللهُ عليهِ، و إنّ صاحِبَ الغِيبَةِ لا يُغفَرُ لَهُ حتّى يَغفِرَ لَهُ صاحِبُهُ.

پیامبر خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: غیبت‌کردن بدتر از زناست. عرض شد: چگونه؟ فرمود: مرد زنا می‌کند و سپس توبه می‌نماید و خدا توبه‌اش را می‌پذیرد. اما غیبت‌گر آمرزیده نمی‌شود، تا زمانی‌که غیبت‌شونده او را ببخشد.

۳۹. الإمام‌الصادق عليه‌السلام: لَيسَ العِلمُ بِالتَّعَلُّمِ، إنَّما هُوَ نورٌ يَقَعُ في قَلبِ مَن يُريدُ اللهُ تَبارَكَ و تَعالى أن يَهدِيَهُ، فإن أرَدتَ العِلمَ فَاطلُب أوَّلاً في نَفسِكَ حَقيقَةَ العُبودِيَّةِ، وَاطلُبِ العِلمَ بِاستِعمالِهِ، واستَفهِمِ اللهَ يُفهِمكَ.

قُلتُ: يا أباعَبدِاللهِ ما حَقيقَةُ العُبودِيَّةِ؟ قالَ: ثَلاثَةُ أشياءَ: أن لا يَرَى العَبدُ لِنَفسِهِ فيما خَوَّلَهُ اللهُ مِلكاً؛ لِأنَّ العَبيدَ لا يَكونُ لَهُم مِلكٌ، يَرَونَ المالَ مالَ اللهِ يَضَعونَهُ حَيثُ أمَرَهُمُ اللهُ بِهِ، و لا يُدَبِّرُ العَبدُ لِنَفسِهِ تَدبيراً، و جُملَةُ اشتِغالِهِ فيما أمَرَهُ تَعالى بِهِ و نَهاهُ عَنهُ، فإذا لَم يَرَ العَبدُ لِنَفسِهِ فيما خَوَّلَهُ اللهُ تَعالى مِلكاً هانَ عَلَيهِ الإنفاقُ فيما أمَرَهُ اللهُ تَعالى أن يُنفِقَ فيهِ، و إذا فَوَّضَ العَبدُ تَدبيرَ نَفسِهِ عَلى مُدَبِّرِهِ هانَ عَلَيهِ مَصائبُ الدّنيا، و إذا اشتَغَلَ العَبدُ بِما أمَرَهُ اللهُ تَعالى و نَهاهُ لا يَتَفَرَّغُ مِنهُما إلَى المِراءِ والمُباهاةِ مَعَ النّاسِ، فإذا أكرَمَ اللهُ العَبدَ بِهذِهِ الثَّلاثَةِ هانَ عَلَيهِ الدّنيا و إبليسُ و الخَلقُ، و لا يَطلُبُ الدّنيا تَكاثُراً و تَفاخُراً، و لا يَطلُبُ ما عِندَ النّاسِ عِزّاً و عُلُوّاً، و لا يَدَعُ أيّامَهُ باطِلاً، فَهذا أوَّلُ دَرَجَةِ التُّقى.

قُلتُ: یا أباعَبدِاللهُ أوصِنی، قالَ: أُوصیکَ بِتِسعَةِ أشیاءَ. أمّا اللَّواتی فی الرِّیاضَةِ: فإیّاکَ أن تَأکُلَ ما لا تَشتَهیهِ فإنَّهُ یورِثُ الحَماقَةَ والبَلَهَ، ولا تأکُل إلّا عِندَ الجُوعِ، و إذا أکَلتَ فکُل حَلالاً و سَمِّ اللهَ.

و أمّا اللَّواتی فی الحِلمِ: فمَن قالَ لَکَ: إن قُلتَ واحِدَةً سَمِعتَ عَشراً فقُل: إن قُلتَ عَشراً لَم تَسمَع واحِدَةً، و مَن شَتَمَکَ فقُل لَهُ: إن کُنتَ صادِقاً فیما تَقولُ فَأسألُ اللهَ أن یَغفِرَ لی ، و إن کُنتَ کاذِباً فیما تَقولُ فَاللهِ أسألُ أن یَغفِرَ لَکَ، و مَن وَعَدَکَ بِالخَنی فَعِدهُ بِالنَّصیحَةِ و الرِّعاءِ.

و أمّا اللَّواتی فی العِلمِ: فَاسألِ العُلَماءَ ما جَهِلتَ، و إیّاکَ أن تَسألَهُم تَعَنُّتاً و تَجرِبَةً، و إیّاکَ أن تَعمَلَ بِرَأیکَ شَیئاً، و خُذ بِالاحتِیاطِ فی جَمیعِ ما تَجِدُ إلَیهِ سَبیلاً، واهرَب مِنَ الفُتیا هَرَبَکَ مِنَ الأسَدِ، و لا تَجعَل رَقَبَتَکَ لِلنّاسِ جِسراً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دانش به آموختن نیست بلکه نوری است که در دل هر کس که خداوند تبارک و تعالی خواهان هدایتش باشد، می‌افتد. بنابراین، اگر خواهان دانش هستی پیش از هر چیز حقیقت عبودیت را در جان خودت جستجو کن و علم را با به کار بستن آن بجوی و از خداوند فهم بخواه تا به تو بفهماند.

گفتم: ای ابوعبدالله! حقیقت عبودیت چیست؟ گفت: سه چیز: اول اینکه بنده در آنچه خداوند به او عطا فرموده است، برای خود مالکیتی قائل نباشد؛ زیرا بندگان و غلامان مالک چیزی نیستند، مال را مال خدا می‌دانند و آن را در هر جا که خداوند فرموده است به مصرف می‌رسانند. دوم اینکه بنده برای خود تدبیر و چاره‌اندیشی نکند. سوم اینکه: همهٔ سرگرمی و اشتغالش به چیزی باشد که خدای تعالی او را به انجام آن فرمان داده یا از ارتکابش نهی فرموده است؛ زیرا هرگاه بنده در آنچه خدای تعالی به او داده است، برای خود مالکیتی قائل نباشد، انفاق کردن آنها در مواردی که خداوند فرمان به انفاق داده است، برایش آسان می‌شود و هرگاه بنده تدبیر و چاره‌گری کار خود را به مدبر خویش وا گذارد، مصائب و گرفتاری‌های دنیا بر وی آسان گردد و هرگاه بنده به اوامر و نواهی خدا سرگرم شود، دیگر فرصتی برای ستیزه‌گری و فخرفروشی با مردم پیدا نمی‌کند. پس، هرگاه خداوند بنده را با این سه خصلت بنوازد، مشکل دنیا و شیطان و مردم بر او آسان شود و دنیا را برای فزونخواهی و فخرفروشی نجوید و چشمش دنبال جاه و جلال مردم نباشد و روزگار خویش را بیهوده نگذراند. این نخستین پلکان پرهیزگاری است.

گفتم: ای ابوعبدالله! به من سفارشی بفرما. فرمود: تو را به نُه چیز سفارش می‌کنم. آن سه چیز که به ریاضت مربوط می‌شود اینهاست: از خوردن آنچه که میل و اشتها بدان نداری، خودداری کن؛ زیرا این کار حماقت و کودنی به بار می‌آورد. دیگر آن که تا گرسنه نشده‌ای غذا نخور و هرگاه غذا خوردی، حلال بخور و نام خدا بگو.

آن سه چیز که به بردباری مربوط می‌شود اینهاست: چنانچه کسی به تو گفت: اگر یکی بگویی ده تا می‌شنوی، در پاسخش بگو: اگر ده تا بگویی یکی هم نخواهی شنید. اگر کسی به تو ناسزا گفت، به او بگو: اگر آنچه می‌گویی راست باشد، از خداوند می‌خواهم که مرا بیامرزد و اگر دروغ باشد، از خداوند می‌خواهم که تو را بیامرزد. (سوم اینکه) اگر کسی به تو سخن زشتی گفت، تو او را نصیحت و ارشاد کن.

آن سه چیز که به دانش مربوط می‌شود، اینهاست: آنچه نمی‌دانی از دانشمندان بپرس و زنهار که به قصد مجادله و آزمودن از ایشان سؤالی کنی. زنهار که بر اساس رأی خود کاری کنی و در کارها تا جایی که راه دارد، به احتیاط عمل کن. از فتوا دادن بگریز چنانکه از شیر می‌گریزی و گردن خود را پلی برای مردم قرار مده.

۴۰. الإمامُ زینُ العابدینَ‌علیه‌السلام ـ و قد ضَمَّ ابنَهُ الباقِرَ‌علیه‌السلام إلی صَدرِهِ لَمّا حَضَرَهُ المَوتُ ـ: یا بُنَیَّ أُوصِیکَ بما أوصانی بِهِ أبی‌علیه‌السلام حِینَ حَضَرَتهُ الوَفاةُ و بِما ذَکَرَ أنّ أباهُ أوصاهُ بِهِ، قالَ: یا بُنَیَّ إیّاکَ و ظُلمَ مَن لا یَجِدُ عَلَیکَ ناصِراً إلّا اللهَ.

امام‌سجاد‌علیه‌السلام در هنگام رحلت خویش فرزندش باقر‌علیه‌السلام را در آغوش کشید و فرمود: فرزندم، تو را به همان چیزی سفارش می‌کنم که پدرم در هنگام وفاتش به من سفارش کرد و فرمود که پدرش نیز او را به آن سفارش کرده است. فرمود: ای فرزندم، بپرهیز از ستم‌کردن بر کسی‌که در برابر تو یاوری جز خداوند نمی‌یابد.

چهل حدیث ۸۰

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إيّاک و الرياءَ فإنّهُ مَن عَمِلَ لِغَيرِ اللهِ وَ كَلَهُ اللهُ إلى مَن عَمِلَ لَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: از ریاکاری بپرهیز؛ زیرا هرکه برای غیر خدا کاری کند، خدا او را به همان کسی‌که برایش کار کرده است واگذارد.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ اللهَ لا يَقبَلُ عَملاً فيهِ مِثقالُ ذَرَّةٍ مِن رياءٍ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند عملی را که در آن به وزن ذره‌ای ریا باشد نمی‌پذیرد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: مَن عَمِلَ لي و لغَيرِي فهُو لِمَن عَمِلَ لَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدای‌عزّوجلّ فرموده است: هرکه برای من و غیر من کار کند آن کار برای کسی باشد که از بهر او انجام داده است.

۲. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الكِذبُ مَذمومٌ إلّا في أمور: دَفعِ شَرِّ الظَّلَمَةِ او مكيدة في الحرب؛ إصلاحِ ذاتِ البَينِ؛ رجُلٌ وَعَدَ أهلَهُ شيئاً و هُو لا يُريدَ أن يُتِمَّ لَهُم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دروغ نکوهیده است، مگر در دو جا: دورکردن شرّ ستمگران و یا کید زدن در جنگ؛ آشتی‌دادن میان مسلمانان، با این یکی برخوردی می‌کند و با آن یکی برخورد دیگری و هدفش از این کار آشتی‌دادن میان آن دوست؛ مردی که به زن (یا خانوادهٔ) خود وعده‌ای دهد و قصد انجام تمام آن را نداشته باشد.

أبو هُرَيرةَ: رَكِبَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله خَلفَ أبي بَكرٍ ناقَتَهُ، و قالَ: يا أبا بكرٍ دَلَّهِ الناس عنه، فإنّهُ لا يَنبَغي لِنَبيٍّ أن يَكذِبَ، فَجَعَلَ الناسُ يَسألونَهُ مَن إنت؟ قالَ: باغٍ يَبتَغي، قالوا: و مَن وَراءَکَ؟ قال: هادٍ يَهدِيني.

ابوهریره: رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله پشت سر ابوبکر بر ناقه‌اش سوار شد و فرمود: ای ابوبکر، مردم را گیج و سردرگم کن؛ زیرا برای یک پیامبر سزاوار نیست که دروغ بگوید: مردم شروع کردند به سؤال از ابوبکر که: تو کیستی؟ ابوبکر پاسخ داد: جوینده‌ای که (راه) می‌جوید. پرسیدند: چه کسی پشت سر توست؟ ابوبکر پاسخ داد: راهنمایی که مرا راهنمایی می‌کند.

۳. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام أَشْرَفُ خِصَالِ الْكَرَمِ غَفْلَتُكَ عَمَّا تَعْلَم.

امیرمؤمنان علیه‌السلام: اشرف خصال کرم غفلت از دانسته‌ها و بروی خود نیاوردن است.

٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا يَطمَعَنَّ... المُعاقِبُ على الذَنبِ الصغيرِ في السُّؤدُدِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسی‌که به اندک گناهی کیفر می‌دهد، نباید چشم طمع به سروری‌کردن بدوزد و کسی‌که کم‌تجربه و خودپسند و خودرأی است، نباید به ریاست طمع بندد.

۵. الامام‌علی علیه‌السلام: غَلَطُ الإنسانِ فيمَن يَنبَسِطُ إلَيهِ أحظَرُ شَيءٍ عَلَيهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: اشتباه انسان در (شناخت) کسی که خود را برای او رو می‌کند، ناروا‌ترین کار (و نابخشودنی‌ترین خطا) است.

٦. فيما أوحى اللهُ تعالى إلى موسى‌علیه‌السلام: يا موسى، واترُكْ مِنَ الدنيا ما بكَ الغِنى عَنهُ.

خدای تعالی به موسی‌علیه‌السلام وحی فرمود که: ای موسی! همچون ستمگران و همانند کسانی‌که دنیا را به منزلهٔ مادر و پدر می‌شمارند به آن دل نبند... و آنچه را که از دنیا نیازی بدان نداری رها کن.

۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: سَلُوا اللهَ و أجزِلُوا، فإنَّهُ لا يَتَعاظَمُهُ شيءٌ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از خداوند بخواهید؛ و زیاد بخواهید، زیرا هیچ‌چیز برای او زیاد و بزرگ نیست.

الإمام‌الباقر علیه‌السلام: لا تَستَكثِرُوا شَيئاً ممّا تَطلُبُونَ، فما عِندَ اللهِ أكثَرُ مِمّا تُقدِّرونَ.

امام‌باقر علیه‌السلام: هیچ خواسته‌ای را زیاد مشمارید؛ زیرا آنچه نزد خداست بیش از آن است که می‌پندارید.

۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الإثمُ حَوازُّ القَلبِ، و ما مِن نَظرَةٍ إلّا و للشَّيطانِ فيها مَطمَعٌ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: گناه دل را می‌آزارد و هیچ نگاهی نیست، مگر اینکه شیطان به آن چشم طمع می‌دوزد.

۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَيسَ مِن المُروءَةِ الرِّبحُ علَى الإخوانِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: سودگرفتن از برادران، از مردانگی به دور است.

۱۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: اِستَشِرْ أعداءَکَ تَعرِفْ مِن رَأيِهِم مِقدارَ عَداوَتِهِم و مَواضِعَ مَقاصِدِهِم.

امام‌علی‌علیه‌السلام: با دشمنانت مشورت کن، تا از طریق نظر آنان به اندازهٔ عداوت و جایگاه مقاصدشان پی بری.

۱۱. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام: الوَرَعُ نِظامُ العِبادَةِ، فإذا انقَطَعَ ذَهَبَتِ الدِّيانَةُ؛ كما إذا انقَطَعَ السِّلكُ أتبَعَهُ النِّظامُ.
امام‌سجاد عليه السلام: پارسایی، رشتهٔ عبادت است، اگر این رشته پاره شود دین‌داری از بین می‌رود، همچنان‌که اگر نخ (مهره و تسبیح و گردنبند و امثال آن) پاره گردد رشته از هم می‌پاشد.

۱۲. عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ قَالَ سَمِعْتُ الْعَبَّاسِيَّ وَ هُوَ يَقُولُ اسْتَأْذَنْتُ الرِّضَا عليه السلام فِي النَّفَقَةِ عَلَى الْعِيَالِ فَقَالَ بَيْنَ الْمَكْرُوهَيْنِ قَالَ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَا وَ اللَّهِ مَا أَعْرِفُ الْمَكْرُوهَيْنِ قَالَ فَقَالَ لِي يَرْحَمُكَ اللَّهُ أَ مَا تَعْرِفُ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ كَرِهَ الْإِسْرَافَ وَ كَرِهَ الْإِقْتَارَ فَقَالَ وَ الَّذِينَ إِذا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَ لَمْ يَقْتُرُوا وَ كانَ بَيْنَ ذلِكَ قَواماً.
از امام رضا عليه السلام راجع به میزان خرج برای عیال پرسیدم؛ فرمود: بین دو مکروه! گفتم یعنی چه؟ فرمود: خدا اسراف و اقتار را مکروه میدارد و فرموده کسانی که انفاق میکنند نه اسراف کنند و نه بخل ورزند بلکه میان آندو راهی بجویند.

۱۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَن أصبَحَ لا يَهتَمُّ بِأُمورِ المُسلمينَ فَلَيسَ بِمُسلِمٍ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکه صبح کند و به فکر گرفتاری‌های مسلمانان نباشد، مسلمان نیست.

۱۴. الكافي، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَكُونُ بَارّاً بِوَالِدَيْهِ فِي حَيَاتِهِمَا ثُمَّ يَمُوتَانِ فَلَا يَقْضِي عَنْهُمَا دَيْنَهُمَا وَ لَا يَسْتَغْفِرُ لَهُمَا فَيَكْتُبُهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَاقّاً وَ إِنَّهُ لَيَكُونُ عَاقّاً لَهُمَا فِي حَيَاتِهِمَا غَيْرَ بَارٍّ بِهِمَا فَإِذَا مَاتَا قَضَى دَيْنَهُمَا وَ اسْتَغْفَرَ لَهُمَا فَيَكْتُبُهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بَارّاً
امام‌باقر عليه السلام: ممکن است کسی در حیات والدینش بدیشان نیکی کند اما وقتی مردند دین ایشان را قضا نکند و برایشان استغفار نکند لذا عاق نوشته شود و ممکن است کسی در حیات والدینش عاق ایشان باشد اما وقتی مردند دینشان را قضا کند و برایشان استغفار کند و خدا او را نیکی‌کننده به والدین بنویسد.

۱۵. مُنْيَةُ الْمُرِيدِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ لَهُ رَجُلٌ جُعِلْتُ فِدَاكَ رَجُلٌ عَرَفَ هَذَا الْأَمْرَ لَزِمَ بَيْتَهُ وَ لَمْ يَتَعَرَّفْ إِلَى أَحَدٍ مِنْ إِخْوَانِهِ قَالَ فَقَالَ كَيْفَ يَتَفَقَّهُ هَذَا فِي دِينِهِ.
به امام‌صادق عليه السلام عرض شد کسی هست که شیعه است ولی در خانه مینشیند و با دیگر شیعیان معاشرت نمیکند. امام عليه السلام فرمود: پس چطور در دینش تفقه میکند؟

۱۶. وَ قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام مَنْ أَصَابَتْهُ عِلَّةٌ فَبَدَأَ بِطِينِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عليه السلام شَفَاهُ اللَّهُ مِنْ تِلْكَ الْعِلَّةِ.
امام‌صادق عليه السلام: هرکس بیمار شد و از تربت کربلا درمان را آغاز کرد خداوند شفایش دهد.

۱۷. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهِ صلی الله علیه و آله اسْتَفَادَ امْرُؤٌ مُسْلِمٌ فَائِدَةً بَعْدَ فَائِدَةِ الْإِسْلَامِ مِثْلَ أَخٍ يَسْتَفِيدُهُ فِي اللَّهِ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: مسلمان، پس از ایمانش از هیچ چیز مثل برادر دینی‌اش سود نمی‌برد.

۱۸. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: اصطَنِعِ الخَيرَ إلى مَن هُوَ أهلُهُ، و إلى مَن هُوَ غَيرُ أهلِهِ، فإن لَم تُصِب مَن هُوَ أهلُهُ فأنتَ أهلُهُ.
پیامبرخدا صلی الله علیه و آله: خوبی و احسان کن چه به کسی که شایسته آن هست و چه به کسی که شایستگی آن را ندارد؛ زیرا اگر کسی که به او احسان کرده‌ای شایستگی احسان را نداشته باشد، تو به فضیلت احسان دست یافته‌ای.

۱۹. جابِرٌ: دَخَلتُ علَى النَّبيِّ صلی الله علیه و آله والحَسَنُ والحُسَينُ عليهما السلام على ظَهرِهِ و هُو يَجثو لَهُما و يَقولُ: نِعمَ الجَمَلُ جَمَلُكُما، و نِعمَ العِدلانِ أنتُما.
جابر: بر پیامبر صلی الله علیه و آله وارد شدم. دیدم که حسن و حسین عليهما السلام بر پشت آن حضرت سوارند و پیامبر برای آنان زانو زده و خم شده است و می‌فرماید: چه شتر خوبی دارید و چه بار خوبی هستید شما!

۲۰. الإمام‌الصادق عليه السلام: كُلُّ ذِي صناعَةٍ مُضطَرٌّ إلى ثلاثِ خِلالٍ يَجتَلِبُ بها المَكسَبَ و هُو: أنْ يكونَ حاذِقاً بِعَمَلِهِ، مُؤَدِّياً للأمانَةِ فيهِ، مُستَمِيلاً لِمَنِ استَعمَلَهُ.
امام‌صادق عليه السلام: هر صنعتگری برای جلب مشتری ناگزیر از داشتن سه خصلت باشد: در کارش مهارت داشته باشد، در کارش امانتدار باشد و رضایت خاطر کسی را که به او سفارش کار داده است، به‌دست آورد.

۲۱. الامام‌علی عليه السلام: تَدارَكْ فی آخِرِ عُمرِكَ ما أضَعتَهُ فی أوّلِهِ؛ تَسعَدْ بمُنقَلَبِكَ.
امام‌علی عليه السلام: آنچه را در اوایل عمر خود از دست داده‌ای در اواخر عمرت جبران کن تا در آخرتت سعادتمند گردی.

۲۲. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عليه السلام قَالَ مَنْ صَحِبَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فِي طَرِيقٍ فَتَقَدَّمَهُ فِيهِ بِقَدْرِ مَا يَغِيبُ عَنْهُ بَصَرُهُ فَقَدْ ظَلَمَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس با برادر مؤمنش در راهی مصاحب باشد و بیش از چشم‌انداز از او پیش افتد بطوریکه یکدیگر را نبینند به او ظلم کرده است.

۲۳. الأمالي للصدوق، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ علیه‌السلام أَنَّهُ قَالَ لَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ بِكَلِمَتَيْنِ دَعَا بِهِمَا قَالَ اللَّهُمَّ إِنْ تُعَذِّبْنِي فَأَهْلُ ذَلِكَ أَنَا وَ إِنْ تَغْفِرْ لِي فَأَهْلُ ذَلِكَ أَنْتَ فَغَفَرَ اللَّهُ لَهُ.
امام‌باقر علیه‌السلام: بیابان نشینی دو کلمه با خدا سخن گفت و خدا او را بخشید؛ گفت: خدایا اگر عذابم کنی لایق عذابم و اگر ببخشی لایق بخششی.

۲۴. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أقذَرُ الذُّنولِ ثلاثةٌ: قَتلُ البَهيمةِ، و حَبسُ مَهرِ المرأةِ، و مَنعُ الأجيرِ أجرَهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: کثیف‌ترین گناهان سه گناه است: کشتن حیوان بی‌زبان، ندادن مهریهٔ زن و نپرداختن مزد کارگر.

۲۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَو أنّ النّاسَ كُلَّهُم أخَذوا بهذه الآيَةِ لَكَفَتهُم: «... وَ مَن يَتوكَّلْ علَى اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إنَّ اللهَ بالِغُ أمْرِهِ».
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر همهٔ مردم به این آیه چنگ می‌زدند، آن‌ها را بسنده می‌کرد: «... و هرکه به خدا توکل کند او برای وی بس است، همانا خدا به انجام رسانندهٔ فرمان خود است».

۲۶. ثواب الأعمال، عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام قَالَ حُبُّ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أَفْضَلُ مِن ضَرْبِ السُّيُوفِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.
امیرمؤمنان علیه‌السلام: دوست داشتن‌رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله از شمشیر زدن در راه خدا افضل است.

۲۷. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: اليَأسُ يُريحُ النَّفسَ.
علی علیه‌السلام: قطع امیدکردن جان را آسوده می‌کند.
الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: قَد يَكونُ اليَأسُ إدراكاً إذا كانَ الطَّمَعُ هَلاكاً.
علی علیه‌السلام: جایی که طمع مایهٔ هلاکت است. قطع امید مایهٔ رسیدن به مقصود است.

۲۸. مِنَ الْمَزَارِ الْكَبِيرِ، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أَرَدْتَ النُّزُولَ فِي مَوْضِعٍ فَاخْتَرْ مِنْ بِقَاعِ الْأَرْضِ أَحْسَنَهَا لَوْناً وَ أَلْيَنَهَا تُرْبَةً وَ أَكْثَرَهَا عُشْباً وَ لَا تَنْزِلْ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ وَ بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَ وَدِّعِ الْمَوْضِعَ وَ أَهْلَهُ فَإِنَّ لِكُلِّ مَوْضِعٍ أَهْلًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: چون قصد توقف در سفر داشتی از بقاع زمین خوش‌رنگ‌ترین و نرم‌ترین خاک و سبزترین جا را انتخاب کن و در کنار راه و عمق دره‌ها اتراق مکن و چون میخواهی از آنجا رحلت کنی با آنجا و اهلش وداع کن که هرجا اهلی از فرشته‌ها دارد.

۲۹. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: الإيمانُ ثابتٌ في القَلبِ، و اليَقينُ خَطَراتٌ، فيَمُرُّ اليَقينُ بالقَلبِ فيَصيرُ كأنّهُ زُبَرُ الحَديدِ، و يَخرُجُ مِنهُ فيَصيرُ كانّهُ خِرقَةٌ بالِيَةٌ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: ایمان در دل استوار است و یقین خطوراتی است. وقتی یقین به دل می‌گذرد، دل چونان تکهٔ آهن (استوار و تزلزل‌ناپذیر) می‌شود و چون از دل بیرون می‌رود، مانند خرقه‌ای فرسوده می‌گردد.

۳۰. الامام‌علی‌علیه‌السلام: قُلوبُ العِبادِ الطّاهِرَةُ مَواضِعُ نَظَرِ اللهِ سبحانَهُ، فمَن طَهَّرَ قَلبَهُ نَظَرَ إلَيهِ.
امام‌علی علیه‌السلام: دل‌های پاک بندگان، نظرگاه خدای سبحان است. پس هرکه دل خویش را پاک گرداند خداوند به آن نظر افکند.

۳۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: اِتَّقوا مَن تُبغِضُهُ قُلوبُكُم.
امام‌علی‌علیه‌السلام: از کسی که دل‌هایتان او را ناخوش می‌دارد پرهیز کنید.

۳۲. عَنِ النَّبِيِّ صلی‌الله‌علیه‌وآله أَنَّهُ قَالَ أَدْنَى الْكُفْرِ أَنْ يَسْمَعَ الرَّجُلُ مِنْ أَخِيهِ الْكَلِمَةَ فَيَحْفَظَهَا عَلَيْهِ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَحَهُ بِهَا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُم
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کمترین کفر این است که کسی از برادرش چیزی بشنود و بخاطر بسپارد تا روزی آبرو او را ببرد. چنین کسانی عاقبت ندارند.

۳۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن تَعَصَّبَ أو تُعُصِّبَ لَهُ فقَد خَلَعَ رِبقَ الإيمانِ مِن عُنُقِهِ.
پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی که تعصب بورزد یا برایش تعصب ورزیده شود، حلقهٔ ایمان را از گردن خویش باز کرده است.
الإمامُ زينُ العابدينَ علیه‌السلام لَمّا سُئلَ عنِ العَصَبيَّةِ: العَصَبيَّةُ الّتي يَأثَمُ عَلَيها صاحِبُها أن يَرَى الرَّجُلُ شِرارَ قَومِهِ خَيراً مِن خِيارِ قَومٍ آخَرينَ.
امام سجاد علیه‌السلام در پاسخ به پرسش از تعصب ورزی، فرمود: تعصبی که صاحبش به سبب آن گنهکار می‌باشد، این است که آدمی بدان قوم خود را از نیکان قومی دیگر بهتر بداند.

۳۴. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ وَكَّلَ بِالسِّعْرِ مَلَكاً فَلَنْ يَغْلُوَ مِنْ قِلَّةٍ وَ لَا يَرْخُصُ مِنْ كَثْرَةٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند بر قیمت‌ها فرشته‌ای را گماشته از کمی و زیادی جنس قیمت آن بالا و پایین نمیشود بلکه به فعل فرشته است.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَكَّلَ مَلَكاً بِالسِّعْرِ يُدَبِّرُهُ بِأَمْرِهِ.

امام سجاد علیه‌السلام: خداوند فرشته‌ای را بر قیمت گذاشته که قیمت را بالا و پایین ببرد.

وسایل الشیعه ما مضمونه: غلی سعر التمر و قیل یا رسول‌اللهلو سعرت لنا؛ فقال صلی‌الله‌علیه‌وآله: نعوذ بالله أن ابتدع ما لایبتدع قبلی احد من النبیین، إن السعر بید الملک یدبره.

بهرسول‌خداگفتند قیمت خرما زیاد شده کاش شما قیمت تعیین میکردید. فرمود: پناه میبرم به خدا از بدعتی که قبل از من از انبیاء هیچ یک مرتکب نشده‌اند. قیمت‌ها بدست ملکی است که تدبیرش میکند.

۳۵. مصباح الشریعة، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي قِصَّةِ يَعْقُوبَ علیه‌السلام إِنَّما أَشْكُوا بَثِّي وَ حُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَ أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ما لا تَعْلَمُونَ فَبِسَبَبِ مَا تَحْتَ الْحُزْنِ عِلْمٌ خُصَّ بِهِ مِنَ اللَّهِ دُونَ الْعَالَمِينَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند در قرآن از زبان یعقوب میگوید: همانا پریشانی و حزنم را به خدا شکایت میبرم و چیزی بواسطه خدا میدانم که شما نمیدانید. لذا حزن موجب علمی است که خدا انحصارا نصیبت آدمی میکند.

۳۶. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: عِندَ تَعاقُبِ الشَّدائِدِ تَظهَرُ فَضائِلُ الإنسانِ.

علی علیه‌السلام: در سختی‌های پیاپی است، که فضیلت‌های انسان آشکار می‌شود.

۳۷. الخضرُ علیه‌السلام لِموسی علیه‌السلام: يا موسى، تَفَرَّغ لِلعِلمِ إن كُنتَ تُريدُهُ، فإنَّ العِلمَ لِمَن تَفَرَّغَ.

خضر علیه‌السلام به موسی علیه‌السلام گفت: ای موسی! اگر دانش می‌خواهی، برایش خالی‌الذهن شو، زیرا دانش از آنِ کسی است که برای آن فارغ شود.

۳۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لِعَبدِ الرَّحمنِ بنِ سَمُرَةَ ـ: يا عبدَ الرَّحمنِ بنَ سَمُرَةَ، لا تَسأَلِ الإمارَةَ؛ فإنَّكَ إذا أُعطِيتَها عَن مَسأَلَةٍ وُكِلتَ فيها إلى نَفسِكَ، و إنْ أُعطِيتَها عَن غَيرِ مَسأَلَةٍ أُعنتَ عليها.

به عبدالرحمان‌بن‌سمره ـ: ای عبدالرحمان‌بن‌سمره، داوطلب امارت مشو؛ زیرا اگر با تقاضای تو این منصب به تو سپرده شود در ادارهٔ آن به خودت واگذار می‌شوی و اگر بدون تقاضای تو به تو واگذار شود، در ادارهٔ آن کمک می‌شوی.

۳۹. الامام‌علی‌علیه‌السلام: ماضی يَومِكَ فائتٌ، و آتيهِ مُتَّهَمٌ، و وَقتُكَ مَغتَنَمٌ.

امام‌علی علیه‌السلام: گذشتهٔ روز تو رفته است و آینده‌اش محل تردید است و زمان حال مغتنم است.

الامام‌علی علیه‌السلام: اِعمَل لِكُلِّ يَومٍ بِما فيهِ تَرشُدُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: برای هر روزی که در آن به سر می‌بری، کار کن تا اینکه رستگار شوی.

۴۰. فقالَ علیه‌السلام: يا سَفيانُ، ثِقْ بِاللهِ تَكُن عارِفاً.

سفیان ثوری: خدمت حضرت صادق‌علیه‌السلام رسیدم و عرض کردم: به من پندی فرمایید تا بعد از شما آن را به کار بندم. حضرت فرمود: به گوش می‌گیری، ای سفیان؟ عرض کردم: آری، ای پسر دخت رسول‌خدا. فرمود: ای سفیان، دروغگو را مردانگی نیست و حسود را آسایش و شاهان را برادری و مغرور و متکبر را دوستی و بداخلاق را سروری. حضرت سپس دم فرو بست. من گفتم: ای پسر دخت رسول‌خدا، بیشتر بفرما، حضرت فرمود: ای سفیان، به خدا اعتماد کن، تا عارف باشی و به آنچه قسمت تو کرده است خرسند باش، تا توانگر باشی، چنان رفاقت کن که با تو رفاقت می‌کنند، تا بر ایمانت بیفزایی و با بدکار همنشینی مکن، که تو را بدکاری آموزد و در کارهایت با کسانی مشورت کن که از خداوند عزوجل می‌ترسند.

سپس دوباره دم فروبست. گفتم: ای پسر دخت رسول‌خدا، بیشتر بفرما. فرمود: ای سفیان، هرکه عزّت خواهد بی‌آنکه پادشاهی داشته باشد و قدرت خواهد بی‌آنکه برادران (و دوستان) داشته باشد و هیبت و شکوه خواهد بی‌آنکه مال و ثروت داشته باشد، باید از خواری معاصی خداوند به عزّت طاعت او درآید.

باز دم بربست. عرض کردم: ای پسر دخت رسول‌خدا، باز هم بفرما. فرمود: ای سفیان، پدرم سه نکتهٔ ادب به من آموخت و از سه چیز نهی فرمودم: اما آن سه نکتهٔ ادب که به من آموخت این بود که به من فرمود: فرزندم، هرکه با یار بد نشیند، به سلامت نماند و هرکه گفتارش را در بند نکشد، پشیمان گردد و هرکه به جاهای بدنام آمد و شد کند، مورد بدگمانی و اتهام قرار گیرد. عرض کردم: ای پسر دخت رسول‌خدا، آن سه چیز که تو را از آن‌ها نهی کرد چیست؟ فرمود: مرا از همنشینی با کسی‌که بر نعمت (دیگران) حسادت می‌ورزد و از گرفتاری و مصیبت (دیگران) شاد می‌شود و یا کسی‌که سخن‌چین است نهی فرمود.

چهل حدیث ۸۱

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: كُلُّ رِياءٍ شِركٌ، إنّهُ مَن عَمِلَ للناسِ كانَ ثوابُهُ على الناسِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگونه ریایی شرک است. هرکه به‌خاطر مردم کار کند پاداشش به عهدهٔ مردم باشد.

۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّي لَم أُبعَثْ لَعّاناً، و إنّما بُعِثتُ رَحمَةً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: من پیامبر نشده‌ام که لعن و نفرین کنم، بلکه مبعوث شده‌ام تا مایهٔ رحمت باشم.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَنبَغي للمؤمنِ أن يكونَ لَعّاناً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: برای مؤمن، شایسته نیست که لعنتگر باشد.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنِ استَطَعتَ ألّا تَلعَنَ شَيئاً فافعَلْ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر می‌توانی چیزی را لعنت نکنی، نکن.

۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مِنْ كِتَابِ قَضَاءِ الْحُقُوقِ، قَالَ النَّبِيُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله اطْلُبْ لِأَخِيكَ عُذْراً فَإِنْ لَمْ تَجِدْ لَهُ عُذْراً فَالْتَمِسْ لَهُ عُذْراً.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: برای دوستت عذری بطلب و اگر نتوانستی برایش عذری بتراش.

٤. الإمامُ‌علی‌علیه‌السلام: مُنازَعَةُ السُّفَّلِ تَشِينُ السّادَةَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: کشمش با سفلگان سروری را لکه‌دار می‌کند.

٥. الامام‌علی‌علیه‌السلام: العافِيَةُ عَشَرَةُ أجزاءٍ، تِسعَةٌ مِنها في الصَّمتِ إلّا بِذِكرِ اللهِ، و واحِدٌ في تَركِ مُجالَسَةِ السُّفَهاءِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: عافیت ده جزء است. نه جزء آن در دم فرو بستن است مگر از یاد خدا و یک جزء در ترک همنشینی با نابخردان.

٦. سُوَيدُ بنُ غَفلَةَ: دَخَلتُ عَلى أميرِالمُؤمنينَ‌علیه‌السلام بعدَ ما بُويِعَ بالخلافةِ و هو جالِسٌ على حَصيرٍ صغيرٍ و لَيس في البيتِ غَيرُهُ، فقُلتُ: يا أميرَالمؤمنينَ، بيدِكَ بيتُ المالِ و لَستُ أرى في بيتِكَ شيئاً ممّا يَحتاجُ إلَيهِ البيتُ؟! فقالَ‌علیه‌السلام: يابنَ غفلةَ، إنّ اللَّبيبَ لا يَتَأَثَّثُ في دارِ النُّقلَةِ.
سویدبن‌غفله: بعد از آنکه با امیرالمؤمنین بیعت خلافت بسته شد خدمت ایشان رسیدم. آن حضرت در اتاق خود بر بوریایی تنها نشسته بود. عرض کردم: ای امیرالمؤمنین! بیت‌المال در اختیار توست و من در اتاق تو اثاثی که برای هر خانه‌ای لازم است نمی‌بینم؟ حضرت فرمود: ای پسر غفله! آدم خردمند برای خانه‌ای که باید ترکش نماید اثاث فراهم نمی‌کند. ما را سرای امنی است که بهترین متاع خود را به آن منتقل کرده‌ایم و خود نیز به زودی آنجا می‌رویم.

۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن قَدَّمَ أربعينَ مِن المؤمنينَ ثُمَّ دَعا استُجِيبَ لَهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس پیش از دعاکردن برای خودش، چهل مؤمن را دعا کند دعایش مستجاب شود.

۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما أنكَرَ قَلبُكَ فَدَعْهُ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: آنچه را که دلت انکار کرد و نپسندید، رهایش کن.

۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أهلُ المَعروفِ في الدّنيا هُم أهلُ المَعروفِ في الآخِرَةِ: لِأنَّهُم في الآخِرَةِ تَرجَحُ لَهُمُ الحَسَناتُ، فيَجودونَ بِها عَلى أهلِ المَعاصي.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: اهل احسان در دنیا، در آخرت نیز اهل احسان هستند؛ زیرا در آخرت کارهای خوبشان سنگین می‌شود. لذا از آنها به گنهکاران می‌بخشند.

۱۰. الإمامُ‌الجواد‌علیه‌السلام: إيّاكَ و مصاحَبَةَ الشِّرِّيرِ؛ فإنّهُ كالسَّيفِ المَسلُولِ يَحسُنُ مَنظَرُهُ، و يَقبَحُ أثَرُهُ.
امام‌جواد‌علیه‌السلام: زنهار از همنشینی با بدکار؛ زیرا او همچون شمشیر آخته است که ظاهرش زیباست و نشانی که می‌گذارد زشت.

۱۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الطّاهِرُ النّائمُ كالصّائمِ القائمِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی‌که با طهارت بخوابد، همانند روزه‌دارِ شب زنده‌دار است.

۱۲. قال رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: معاني الأخبار/الخصال، فِي وَصِيَّةِ أَبِي ذَرٍّ قَالَ النَّبِيُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله عَلَى الْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ سَاعَاتٌ سَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ وَ سَاعَةٌ يُحَاسِبُ فِيهَا نَفْسَهُ وَ سَاعَةٌ يَتَفَكَّرُ فِيمَا صُنْعَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ.
پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله در وصتی به اباذر فرمود: عاقل باید سه وقت مجزا داشته باشد: وقتی که با خدایش مناجات کند و وقتی که خویش را محاسبه کند و وقتی که در صنع خدا تفکر کند.
فِيمَا أَوْصَى بِهِ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام ابْنَهُ الْحَسَنَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا يَا بُنَيَّ لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ سَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ وَ سَاعَةٌ يُحَاسِبُ

فِيهَا نَفْسَهُ وَ سَاعَةٌ يَخْلُو فِيهَا بَيْنَ نَفْسِهِ وَ لَذَّتِهَا فِيمَا يَحِلُّ وَ يُحْمَدُ وَ لَيْسَ لِلْمُؤْمِنِ بُدٌّ مِنْ أَنْ يَكُونَ شَاخِصاً فِي ثَلَاثٍ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ خُطْوَةٍ لِمَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ.

در وصیت امیرمؤمنان علیه السلام به پسرش حسن علیه السلام است که مؤمن باید سه ساعت داشته باشد: ساعتی که با پروردگارش مناجات کند. ساعتی که خویش را محاسبه کند و ساعتی که به لذت بپردازد. لذتی که حلال و ستوده باشد. و مؤمن نباید جز به یکی از این امور مشغول باشد: مرمت معاش یا تحصیل معاد یا لذت غیرحرام.

۱۳. الإمامُ علي علیه السلام: أطِعْ مَن فَوقَکَ يُطِعْکَ مَن دُونَکَ.

امام‌علی علیه السلام: از فرادست خود فرمان‌بر، تا زیردست تو فرمانت برد.

۱۴. الکافی، الإمام‌الصادق علیه السلام: عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ مَنْ نَظَرَ إِلَى أَبَوَيْهِ نَظَرَ مَاقِتٍ وَ هُمَا ظَالِمَانِ لَهُ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةً.

امام‌صادق علیه السلام: هرکس به پدر و مادرش نگاهی تند کند حتی اگر به او بدکرده باشند، خداوند نمازش را نمی‌پذیرد.

۱۵. تفسیر العیاشي، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ أَبُو الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام وَ كَتَبَ فِي آخِرِهِ أَوَ لَمْ تُنْهَوْا عَنْ كَثْرَةِ الْمَسَائِلِ فَأَبَيْتُمْ أَنْ تَنْتَهُوا؛ إِيَّاكُمْ وَ ذَاكَ فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ فَقَالَ اللَّهُ يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَسْئَلُوا عَنْ أَشْياءَ إِلَى قَوْلِهِ كافِرِينَ وَ قَالَ علیه السلام لَا تَسْأَلْ عَمَّا لَمْ يَكُنْ فَفِي الَّذِي قَدْ كَانَ لَكَ شُغُلٌ.

راوی گوید امام رضا علیه السلام به من نامه نوشت و در آخرش مرقوم کرد: مگر از زیاد پرسیدن نهی نشده‌اید با این حال از این کار دست نمی‌کشید. وای بر شما، کسانیکه پیش از شما بودند بواسطه زیاد سوال کردن هلاک شدند خداوند فرموده: ای کسانی که ایمان آورده‌اید از چیزهایی که آشکار شدنش مکروه شماست نپرسید. سپس امام رضا علیه السلام فرموده بوده: از آنچه نیست مپرس که آنچه هست تو را کافی است.

۱۶. عن الرسول صلی الله علیه و آله: قَال أَكْثِرُوا مِنَ الدَّوَاجِنِ فِي بُيُوتِكُمْ تَتَشَاغَلُ بِهَا الشَّيَاطِينُ عَنْ صِبْيَانِكُمْ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: در خانه کبوتر نگه دارید که شیاطین به آنها مشغول و از بچه‌های شما غافل شوند.

۱۷. وَ قَالَ علیه السلام التَّوَاصُلُ بَيْنَ الْإِخْوَانِ فِي الْحَضَرِ التَّزَاوُرُ وَ التَّوَاصُلُ فِي السَّفَرِ الْمُكَاتَبَةُ.

امام علیه السلام: وصل کردن بین برادران دینی در حضر زیارت یکدیگر و در سفر بیکدیگر نامه نوشتن است.

۱۸. الإمام‌الصادق علیه السلام: إنّ عيسَى بنَ مَريَمَ علیه السلام لَمّا أن مَرَّ عَلى شاطِئِ البَحرِ رَمى بِقُرصٍ مِن قوتِهِ فى الماء، فقالَ لَهُ بَعضُ الحَوارِيِّينَ: يا روحَ اللهِ و كَلِمَتَهُ، لِمَ فَعَلتَ هذا و إنَّما هُوَ مِن قوتِكَ؟! قالَ: فقالَ: فَعلتُ هذا لِدابَّةٍ تَأكُلُهُ مِن دَوابِّ الماءِ، و ثَوابُهُ عِندَ اللهِ عَظيمٌ.

امام‌صادق علیه السلام: عیسی بن مریم علیه السلام در هنگام عبور از ساحل دریا قرص نانی از خوراک خود را در آب انداخت. یکی از حواریان به او عرض کرد: ای روح و کلمهٔ خدا! چرا این کار را کردی. آن گردهٔ نان قوت تو بود؟ عیسی علیه السلام فرمود: این کار را برای این کردم که حیوانی از حیوانات درون آب آن را بخورد. این کار ثواب بزرگی نزد خدا دارد.

۱۹. قالَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مِيراثُ اللهِ عَزَّوجلَّ مِن عَبدِهِ المؤمنِ وَلَدٌ يَعبُدُهُ مِن.

امام‌صادق علیه السلام: رسول‌خدا صلی الله علیه و آله فرمود: میراث خداوند عزوجل از بندهٔ مؤمن خود فرزندی است که، پس از مرگ او، خدا را عبادت کند. حضرت صادق علیه السلام سپس آیهٔ زکریّا را تلاوت کرد: «از جانب خود به من ولیّ (و جانشینی) ببخش که از من ارث برد و از خاندان یعقوب (نیز) ارث برد».

الإمام‌الصادق علیه السلام: مِيراثُ اللهِ مِن عَبدِهِ المؤمنِ وَلَدٌ صالِحٌ يَستَغفِرُ لَهُ.

امام‌صادق علیه السلام: میراث خدا از بندهٔ مؤمنش، فرزند صالحی است که برای او آمرزش بطلبد.

۲۰. الإمام‌الصادق علیه السلام: مَن باتَ ساهِراً في كَسبٍ ولَم يُعطِ العَينَ حَظَّها (حَقَّها) مِنَ النَّومِ فَكَسبُهُ ذلكَ حَرامٌ.

امام‌صادق علیه السلام: هر که سراسر شب را به کسب‌وکار پردازد و حق بهرهٔ چشم را از خواب به آن ندهد، آن درآمد حرام است.

۲۱. الإمامُ علي علیه السلام: عَجِبتُ لِمَن يَقنَطُ و مَعهُ الاستِغفارُ!

امام‌علی علیه السلام: در شگفتم از کسی‌که استغفار را با خود دارد و با این وصف، نومید می‌شود.

الإمامُ علي علیه السلام: لا تَيأَسْ لِذنبِکَ و بابُ التَّوبَةِ مَفتوحٌ.

امام‌علی علیه السلام: تا زمانی‌که دَرِ توبه باز است، از گناه خود نومید مشو.

۲۲. عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ علیه السلام: أَقْوَى الْأَسْبَابِ الْجَالِبَةِ لِلرِّزْقِ إِقَامَةُ الصَّلَاةِ بِالتَّعْظِيمِ وَ الْخُشُوعِ.

امام مجتبی علیه السلام: مهمترین اسباب جلب روزی نماز خواندن با تعظیم و خشوع است.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام مِمَّا يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ تَرْكُ الْأَذَى وَ تَوْقِيرُ الشُّيُوخِ وَ صِلَةُ الرَّحِمِ وَ أَنْ يُحْتَرَزَ عَنْ قَطْعِ الْأَشْجَارِ الرَّطْبَةِ إِلَّا عِنْدَ الضَّرُورَةِ وَ إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ وَ حِفْظُ الصِّحَّةِ.

علی علیه السلام: از آنچه به عمر میافزایند ترک اذیت و احترام بزرگان و صله رحم و دست نگه‌داشتن از قطع درختان زنده است جز اینکه ضرورت داشته باشد، و نیز با حضور قلب وضو گرفتن و حفظ الصحه.

۲۳. مهج الدعوات، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عليه السلام قَالَ رَأَيْتُ أَبِي عليه السلام فِي الْمَنَامِ فَقَالَ يَا بُنَيَّ إِذَا كُنْتَ فِي شِدَّةٍ فَأَكْثِرْ مِنْ أَنْ تَقُولَ يَا رَءُوفُ يَا رَحِيمُ وَ الَّذِي نَرَاهُ فِي النَّوْمِ كَمَا نَرَاهُ فِي الْيَقَظَةِ.

امام رضا علیه السلام: پدرم را در خواب دیدم گفت پسرم هرگاه روزگار بر تو سخت شد بسیار بگو: یا رؤوف و یا رحیم.

۲۴. الإمامُ علي عليه السلام: أعظَمُ الذُّنوبِ عِندَاللهِ ذنبٌ أصَرَّ عَليهِ عامِلُهُ.

امام علی علیه السلام: نادانی انسان به عیب‌های خویش، از بزرگ‌ترین گناهان اوست.

۲۵. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَنِ انقَطَعَ إلَى اللهِ كَفاهُ اللهُ كُلَّ مَؤونَةٍ، و مَنِ انقَطَعَ إلَى الدُّنيا وَ كَلَهُ اللهُ إلَيها.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکه به خدا رو کند، خداوند هر زحمتی را از دوش او بردارد و هرکه به دنیا رو کند، خداوند او را به آن واگذارد.

رسول‌الله صلی الله علیه و آله: لا تَتَّكِلْ إلى غَيرِ اللهِ فيَكِلَكَ اللهُ إلَيهِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: به کسی غیر از خدا تکیه نکن، که خداوند تو را به همو وا می‌گذارد.

۲۶. التمحيص، عَنْ فُرَاتِ بْنِ أَحْنَفَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ هَؤُلَاءِ الْمَلَاعِينِ فَقَالَ وَ اللَّهِ لَأَسُوءَنَّهُ فِي شِيعَتِهِ فَقَالَ يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ أَقْبِلْ إِلَيَّ فَلَمْ يُقْبِلْ إِلَيْهِ فَأَعَادَ فَلَمْ يُقْبِلْ إِلَيْهِ ثُمَّ أَعَادَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ هَا أَنَا ذَا مُقْبِلٌ فَقُلْ وَ لَنْ تَقُولَ خَيْراً فَقَالَ إِنَّ شِيعَتَكَ يَشْرَبُونَ النَّبِيذَ فَقَالَ وَ مَا بَأْسٌ بِالنَّبِيذِ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ أَصْحَابَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله كَانُوا يَشْرَبُونَ النَّبِيذَ فَقَالَ لَيْسَ أَغْنِيكَ النَّبِيذَ أَغْنِيكَ الْمُسْكِرَ فَقَالَ شِيعَتُنَا أَزْكَى وَ أَطْهَرُ مِنْ أَنْ يَجْرِيَ لِلشَّيْطَانِ فِي أَمْعَائِهِمْ رَسِيسٌ وَ إِنْ فَعَلَ ذَلِكَ الْمَخْذُولُ مِنْهُمْ فَيَجِدُ رَبّاً رَءُوفاً وَ نَبِيّاً بِالِاسْتِغْفَارِ لَهُ عَطُوفاً وَ وَلِيّاً عِنْدَ الْحَوْضِ وَلُوفاً وَ رَءُوفاً وَ تَكُونُ وَ أَصْحَابَكَ بِبَرَهُوتَ مَلْهُوفاً.

راوی گوید نزد امام صادق علیه السلام بودیم که کسی آمد و گفت چرا شیعیان شما نبیذ مینوشند؟ امام علیه السلام فرمود: عیبی ندارد بعضی از اصحابرسول‌خدا صلی الله علیه و آله نیز نبیذ می‌نوشیدند. آن مرد گفت منظورم نبیذ نیست منظورم شراب است! امام علیه السلام فرمود: شیعیان ما پاک‌تر از آنند که شیطان در شکمشان پلیدی وارد کند اما اگر کسی چنین کرد پروردگاری رئوف دارد و پیامبری که برایش استغفار میکند و امامی که او را دست‌میگیرد. اما اصحاب تو اگر چنین کنند چه کسی دستگیر ایشان خواهد بود؟

علل الشرائع، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنِ الشَّارِبِ فَقَالَ أَيُّمَا رَجُلٍ كَانَتْ مِنْهُ زَلَّةٌ فَإِنِّي معذره [مُعَذِّرُهُ] وَ أَمَّا الَّذِي يُدْمِنُ فَإِنِّي كُنْتُ مُنْهِكَهُ عُقُوبَةً لِأَنَّهُ يستحيل [يَسْتَحِلُّ] الْحُرُمَاتِ كُلَّهَا وَ لَوْ تُرِكَ النَّاسُ فِي ذَلِكَ لَفَسَدُوا.

راوی گوید از امام علیه السلام از کسی که شراب مینوشد پرسیدیم. فرمود: هرکدام از شیعیان ما که ناخواسته بلغزد من عذر او خواهم بود اما کسی که معتاد به این کار است خودم او را عقوبت میکنم چون چنین کسی حرام را حلال دانسته و اگر مردم در این حال رها شوند فاسد میشوند.

۲۷. قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله لِعَلِيٍّ يَا عَلِيُّ إِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِكَ تُرِيدُ حَاجَةً فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فَإِنَّ حَاجَتَكَ تُقْضَى إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام سفارش کرد: ای علی وقتی میخواهی به قصد کاری از خانه‌ات خارج شوی، آیت الکرسی بخوان که حاجتت روا میشود.

عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ مَنْ ذَهَبَ فِي حَاجَةٍ عَلَى غَيْرِ وُضُوءٍ فَلَمْ يُقْضَ حَاجَتُهُ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ.

امام صادق علیه السلام: هرکس بی وضو به جستجوی حاجتی رفت و بدان نرسید جز خویش را ملامت نکند.

عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام قَالَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمُ الْحَاجَةَ فَلْيُبَكِّرْ فِي طَلَبِهَا.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: ای علی برای حاجتت صبح زود خارج شو.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام لِابْنِهِ إِذَا نَزَلَ بِكَ أَمْرٌ عَظِيمٌ فِي دِينٍ أَوْ دُنْيَا فَتَوَضَّأْ وَ ارْفَعْ يَدَيْكَ وَ قُلْ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَإِنَّهُ يُسْتَجَابُ لَكَ

علی علیه السلام: چون امر عظیمی در دین یا دنیا برایتان رخ داد وضو بگیرد و دستانت را بلند کن و هفت بار بگو یا الله که برآورده میشود.

۲۸. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله إِذَا رَكِبَ الرَّجُلُ الدَّابَّةَ فَسَمَّى رَدِفَهُ مَلَكٌ يَحْفَظُهُ حَتَّى يَنْزِلَ فَإِذَا رَكِبَ وَ لَمْ يُسَمِّ رَدِفَهُ شَيْطَانٌ فَيَقُولُ لَهُ تَغَنَّ فَإِنْ قَالَ لَا أُحْسِنُ قَالَ تَمَنَّ فَلَا يَزَالُ يَتَمَنَّى حَتَّى يَنْزِلَ وَ قَالَ مَنْ قَالَ إِذَا رَكِبَ الدَّابَّةَ بِسْمِ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَ سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ إِلَّا حُفِظَتْ لَهُ نَفْسُهُ وَ دَابَّتُهُ حَتَّى يَنْزِلَ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هرگاه کسی سوار مرکبی شد و بسم الله نگفت شیطانی با او همراه میگردد و میگوید آواز بخوان یا میگوید در فکر و خیال و آرزو فرو برو و چنین است تا از مرکب پیاده شود. و هرکس چون بر مرکب نشست بگوید بسم الله و لا حول و لاقوه الا بالله سپاس خدایی را که این مرکب را نصیب ما ساخت، پاک است خدایی که این را برای ما مسخر ساخت و ما خود نمیتوانستیم چنین کنیم؛ خودش و مرکبش حفظ شوند تا برسند.

۲۹. الإمامُ الرِّضا علیه السلام ـ لَمّا سَأَلَهُ يُونُسُ عَنِ اليَقينِ ـ: التَّوكُّلُ علَى اللهِ، والتَّسليمُ للهِ، والرِّضا بِقَضاءِ اللهِ، والتَّفْويضُ إلى اللهِ.

امام‌رضا علیه السلام ـ در پاسخ به سؤال یونس از یقین ـ: توکل بر خدا و تسلیم در برابر خدا و راضی‌بودن به قضای خدا و واگذاردن کارها به خدا.

۳۰. أَسْرَارُ الصَّلَاةِ، قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام لَقَدْ تَجَلَّى اللَّهُ لِخَلْقِهِ فِي كَلَامِهِ وَ لَكِنَّهُمْ لَا يُبْصِرُونَ.

امام‌صادق علیه السلام: خداوند در کتابش برای خلقش تجلی کرده است اما نمی‌بینند.

۳۱. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إذا أتاكُم كَريمُ قَومٍ فأكرِموهُ.

پیامبرخدا صلی الله علیه و آله: هرگاه بزرگوار قومی نزد شما آمد، او را گرامی دارید.

۳۲. جامع الأخبار، أَوْصَى النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله لِعَلِيٍّ علیه السلام يَا عَلِيُّ لَا تَسْكُنُ الرُّسْتَاقَ فَإِنَّ شُيُوخَهُمْ جَهَلَةٌ وَ شَبَابُهُمْ عَرَمَةٌ وَ نِسْوَانُهُمْ كَشَفَةٌ وَ الْعَالِمُ بَيْنَهُمْ كَالْجِيفَةِ بَيْنَ الْكِلَابِ.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام سفارش کرد: در روستا ساکن نشو که بزرگانشان جاهل و جوانانشان فاسد و زنانشان کاشف‌اند و عالم بین ایشان مثل لاشه‌ای است میان سگان.

جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله مَنْ لَمْ يَتَوَرَّعْ فِي دِينِ اللَّهِ ابْتَلَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بِثَلَاثِ خِصَالٍ إِمَّا أَنْ يُمِيتَهُ شَابّاً أَوْ يُوقِعَهُ فِي خِدْمَةِ السُّلْطَانِ أَوْ يُسْكِنَهُ فِي الرَّسَاتِيقِ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: هرکس تقوی در دین خدا نداشته باشد به یکی از سه چیز مبتلا شود: یا جوانمرگ شود یا به خدمت سلطان درآید یا در روستا ساکن‌اش کنند.

۳۳. الإمام‌الصادق علیه السلام: عَلَى العاقِلِ أن يَكونَ عارفاً بِزَمانِهِ.

امام‌صادق علیه السلام: بر خردمند است، که زمان خود را بشناسد.

۳۴. وَ عَنِ النَّبِيِّ صلی الله علیه و آله أَنَّهُ قَالَ خَرَجَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يَرْتَادُونَ لِأَهْلِهِمْ فَأَصَابَتْهُمُ السَّمَاءُ فَلَجَئُوا إِلَى جَبَلٍ فَوَقَعَتْ عَلَيْهِمْ صَخْرَةٌ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَفَا الْأَثَرُ وَ وَقَعَ الْحَجَرُ وَ لَا يَعْلَمُ مَكَانَكُمْ إِلَّا اللَّهُ ادْعُوا اللَّهَ بِأَوْثَقِ أَعْمَالِكُمْ فَقَالَ أَحَدُهُمْ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ كَانَتِ امْرَأَةٌ تُعْجِبُنِي فَطَلَبْتُهَا فَأَبَتْ عَلَيَّ فَجَعَلْتُ لَهَا جُعْلا فَطَابَتْ نَفْسُهَا فَلَمَّا جَلَسْتُ مِنْهَا اشْتَدَّ ارْتِعَادُهَا مِنْ خَشْيَتِكَ فَتَرَكْتُهَا فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ رَجَاءَ رَحْمَتِكَ وَ خَشْيَةَ عَذَابِكَ فَافْرُجْ عَنَّا قَالَ فَزَالَ ثُلُثُ الْجَبَلِ وَ قَالَ الآخَرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ كَانَ لِي وَالِدَانِ وَ كُنْتُ أَحْلُبُ لَهُمَا فَأَتَيْتُهُمَا لَيْلَةً وَ هُمَا نَائِمَانِ فَقُمْتُ قَائِماً حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَا شَرِبَا فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ رَجَاءَ ثَوَابِكَ وَ خَشْيَةَ عَذَابِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فَزَالَ ثُلُثُ الْحَجَرِ فَقَالَ الثَّالِثُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي اسْتَأْجَرْتُ يَوْماً أَجِيراً فَعَمِلَ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ فَأُعْطِيهِ أُجْرَتَهُ فَسَخِطَ وَ لَمْ يَأْخُذْهُ فَصَرَفْتُ ذَلِكَ إِلَى التِّجَارَةِ وَ الْمَوَاشِي وَ غَيْرِهَا فَلَمَّا جَاءَ يَطْلُبُ أَجْرَهُ قُلْتُ خُذْ هَذَا كُلَّهُ لَكَ وَ لَوْ شِئْتُ لَمْ أُعْطِهِ إِلَّا أَجْرَهُ فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ رَجَاءَ رَحْمَتِكَ وَ خَشْيَةَ عَذَابِكَ فَافْرُجْ عَنَّا فَزَالَ ثُلُثُ الْحَجَرِ وَ خَرَجُوا يَتَمَاشَوْنَ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: در روزگار گذشته سه نفر برای جمع کردن هیزم به کوهی رفتند. باران گرفت و به غاری پناه بردند. صخره‌ای غلتید و در غار را بست. به هم گفتند جای ما را جز خدا نمیداند لذا از کمک دیگران مأیوس باشیم. بیایید هرکدام از ما با اتکا به بهترین کاری که در زندگی کرده‌ایم خدا را بخوانیم تا نجات یابیم. اولی گفت: خدایا میدانی که زنی را دوست میداشتم بدنبالش فرستادم نیامد پس مقدمه‌ای برایش چیدم و نرم شد، چون خواستم بر او دست یابم از ترس تو به خود لرزید پس از او دست کشیدم. خدایا اگر میدانی که این کار را به امید رحمت تو و ترس از عذابت کردم ما را کمک کن! پس سنگ لغزید و یک سوم راه باز شد. دیگری گفت: خدایا میدانی که یک شب برای پدر و مادرم شیر دوشیدم و به بالینشان آمدم اما بخواب رفته بودند پس همانجا صبر کردم تا صبح شد و بیدار شده و نوشیدند، خدایا اگر میدانی که این کار را برای رسیدن به ثواب تو و ترس از عذاب تو کردم ما را نجات بده! پس سنگ لغزید و یک سوم دیگر از راه باز شد. سومی گفت: خدایا میدانی که روزی کسی را اجیر کردم تا برایم کار کند اما کار در نصف روز تمام شد و من اجرت تا نصف روز را به او دادم اما عصبانی شد و گفت اجرت همه روز را میخواهد سپس قهر کرد و رفت. من پول در تجارت و دامداری و غیره صرف کردم. مدتی بعد

آمد و گفت همان اجرت نصف روز را بده! من گفتم بیا همه این ثروت را بگیر که از تجارت آن پول بدست آمده درحالیکه میتوانستم فقط همان مبلغ را به او بدهم. خدایا میدانی که این را برای رسیدن به رحمت تو و ایمنی از عذابت انجام دادم پس ما را نجات بده! پس یک سوم آخر راه باز شد و آن سه نجات یافتند.

۳۵. بصائر الدرجات، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام يَا هَيْثَمُ التَّمِيمِيُّ إِنَّ قَوْماً آمَنُوا بِالظَّاهِرِ وَ كَفَرُوا بِالْبَاطِنِ فَلَمْ يَنْفَعْهُمْ شَيْءٌ وَ جَاءَ قَوْمٌ مِنْ بَعْدِهِمْ فَآمَنُوا بِالْبَاطِنِ وَ كَفَرُوا بِالظَّاهِرِ فَلَمْ يَنْفَعْهُمْ ذَلِكَ شَيْئاً وَ لَا إِيمَانَ بِظَاهِرٍ إِلَّا بِبَاطِنٍ وَ لَا بِبَاطِنٍ إِلَّا بِظَاهِرٍ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: قومی به ظاهر ایمان آوردند اما به باطن دین کافر بودند پس نفعی ندیدند و گروهی پس از ایشان آمدند اینان به باطن دین مؤمن و به ظاهر آن کافر بودند پس نفعی نبردند. ایمان نیست جز به ظاهر و باطن دین توأمان.

۳۶. رُوِيَ أَنَّ رجُلاً جاءَ إِلَى النبيِّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله لِيُعَلِّمَهُ القرآنَ، فانتَهى إلى قولِهِ تعالى: «فَمَن يَعْمَلْ مِثْقالَ ذَرَّةٍ خَيراً يَرَهُ * و مَنْ يَعْمَلْ مِثْقالَ ذَرَّةٍ شَرّاً يَرَهُ» فقالَ: يَكفِيني هذا، وانصَرَفَ، فقالَ رسولُ‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله انصَرَفَ الرجُلُ و هُو فَقيهٌ.

روایت شده است که مردی خدمت پیامبر‌صلى‌الله‌عليه‌وآله آمد تا حضرت به او قرآن بیاموزد. چون پیامبر به این آیه رسید: «پس هر که به اندازهٔ ذره‌ای خوبی کند، آن را می‌بیند و هرکس به اندازهٔ ذره‌ای بدی کند (نیز) آن را می‌بیند»، عرض کرد: «مرا بس است» و رفت. رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: این مرد، فقیه برگشت.

۳۷. رسولُ‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: العِلمُ وَديعَةُ اللهِ في أرضِهِ، و مَن لَم يَعمَل كُتِبَ في ديوانِ اللهِ تَعالى أنَّهُ مِنَ الخائنينَ.

پیامبرخدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: علم، سپردهٔ خدا در روزی زمین اوست، و هر که عمل نکند، در دیوان خدای تعالی نوشته شود که او از خیانتکاران است.

۳۸. أبو موسى: اِنطَلَقتُ مَع رجُلَينِ إلى النَّبيِّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فتَشَّهَدَ أحَدُهُما، ثُمّ قالَ: جِئنا لِتَستَعينَ بِنا على عَمَلِكَ، و قالَ الآخَرُ مِثلَ قَولِ صاحِبِهِ، فقالَ: إنّ أخوَنَكُم عِندَنا مَن طَلَبَهُ... فلَم يَستَعِنْ بِهِما على شيءٍ حتّى ماتَ.

ابوموسی: من به همراه دو مرد خدمت رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله رفتیم. یکی از آن‌ها شهادتین جاری کرد و سپس گفت: ما آمده‌ایم تا در کارهای خود از ما کمک بگیری (و منصبی به ما واگذار کنی). دومی نیز مانند همین سخن را گفت: رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: خیانتکارترین شما از نظر ما کسی است که داوطلب این کار شود... پس، پیامبر تا زمانی‌که زنده بود در هیچ زمینه‌ای از آن دو مرد همکاری نخواست.

۳۹. الإمامُ‌عليعليه‌السلام ـ في تفسيرِ: لا حَولَ و لا قوّةَ إلّا باللهِ ـ: إنّا لا نَملِكُ مَعَ اللهِ شيئاً، و لا نَملِكُ إلّا ما مَلَّكَنا، فمَتى مَلَّكَنا ما هُو أملَكُ بهِ مِنّا كَلَّفَنا، و مَتى أخَذَهُ مِنّا وَضَعَ تَكليفَهُ عنّا.

امام‌علی‌عليه‌السلام ـ در تفسیر «لاحول و لاقوّة إلا بالله» ـ: ما با وجود خداوند، مالک چیزی نیستیم و جز آنچه او ما را مالکش گردانیده، چیزی نداریم. پس وقتی چیزی را به مالکیت ما درآورد که او نسبت‌به آن مالک‌تر از ماست، تکلیفی برعهدهٔ ما نهاده است و وقتی آن را از ما بگیرد، تکلیف خویش از دوش ما برداشته است.

۴۰. رسولُ‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن أتى ذامَيسَرَةٍ فتَخَشَّعَ لَهُ طَلَبَ ما في يَدَيهِ، ذَهبَ ثُلُثا دِينِهِ.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکه نزد توانگری رود و از سر چشمداشت به آنچه او دارد در برابرش کرنش کند، دو سوم دینش از بین برود.

الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن أتى غَنِيّاً فتَواضَعَ لَهُ لِغِناهُ ذَهَبَ ثُلُثا دِينِهِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: هرکه نزد توانگری رود و به‌خاطر توانگریش در برابر او کرنش کند، دو سوم دینش از بین برود.

الإمامُ‌عليعليه‌السلام: أيّما مُؤمنٍ خَضَعَ لِصاحِبِ سُلطانٍ طَلَباً لِما في يَدَيهِ أخمَلَهُ اللهُ و مَقَتَهُ عليهِ و وَكَلَهُ إلَيهِ، فإن هُو غَلَبَ على شيءٍ مِن دُنياهُ و صارَ في يَدِهِ مِنهُ شيءٌ نَزَعَ اللهُ البَرَكَةَ مِنهُ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: هر مؤمنی که در برابر دولت‌مردی یا در برابر کسی‌که مخالف دین اوست به قصد رسیدن به چیزی از آنچه او دارد کرنش کند، خداوند او را پست گرداند و بر او غضب کند و وی را به خودش واگذارد و اگر به چیزی از دنیای آن کس برسد و چیزی از او به‌دست آورد، خداوند برکت را از آن بگیرد و اگر از آنچه به‌دست آورده است در راه حج یا عمره و یا آزادکردن بنده خرج کند، پاداشی به او ندهد.

چهل حدیث ۸۲

۱. الإمامُعليعليه‌السلام: اِجعَلُوا كُلَّ رجائكُم لِلّهِ سبحانَهُ و لا تَرجُوا أحَداً سِواهُ، فإنّهُ ما رِجا أحَدٌ غَيرَ اللهِ تعالى إلّا خابَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرچه امید دارید، به خدای سبحان داشته باشید و به کسی جز او امید مبندید؛ زیرا هیچ‌کس به غیر خدای تعالی امید نبست مگر آنکه نومید برگشت.

۲. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لِرجُلٍ لَعَنَ ناقَتَهُ و هُو يَسيرُ مَعَها ـ: أخِّرْها عَنّا؛ فَقد استُجيبَ لَكَ!
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله به مردی که ناقه‌اش را که بر آن سوار بود لعنت کرد، فرمود: از ما دور شو؛ زیرا نفرینت، مستجاب شد.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن هذا اللّاعِنُ بَعيرَهُ؟ اِنزِلْ عَنهُ فَلا تَصحَبْنا بِمَلعونٍ، لا تَدْعوا على أنفُسِكُم، و لا تَدْعوا على أولادِكُم، و لا تَدْعوا على أموالِكُم.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: این کیست که شترش را لعنت کرد؟ از آن پیاده شو حیوان لعنت‌شده‌ای را با ما نیاور. نه خود را نفرین کنید، نه فرزندانتان را و نه اموالتان را.
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لمّا لَعَنَتِ امرَأةٌ ناقَةً لَها ـ: خُذوا مَتاعَكُم عَنها، فأرسِلوها فإنّها مَلعونَةٌ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله به زنی که ناقهٔ خود را لعنت کرد ـ بارتان را از پشت آن ناقه بردارید و رهایش کنید برود؛ زیراکه او لعنت شده است.

۳. الخصال، أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام قَالَ لِبَنِيهِ يَا بَنِيَّ إِيَّاكُمْ وَ مُعَادَاةَ الرِّجَالِ فَإِنَّهُمْ لَا يَخْلُونَ مِنْ ضَرْبَيْنِ مِنْ عَاقِلٍ يَمْكُرُ بِكُمْ أَوْ جَاهِلٍ يَعْجَلُ عَلَيْكُمْ.
امیرمؤمنان‌علیه‌السلام به فرزندانش فرمود: با مردم دشمنی مکنید زیرا یا عاقل‌اند و با شما مکر کنند و یا جاهل‌اند و با شما درافتند.

٤. الإمامُعليعليه‌السلام: رَأسُ السِّياسَةِ استِعمالُ الرِّفقِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: مداراکردن، در رأس سیاست است.
الإمامُعليعليه‌السلام: مَن لم يَلِنْ لِمَن دونَهُ لَم يَنَلْ حاجَتَهُ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه با زیردست خود نرمی نکند به حاجت خود نرسد.
الإمامُعليعليه‌السلام: الرِّفقُ يَفُلُّ حَدَّ المُخالَفَةِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: نرمی لبهٔ تیز مخالفت را کند می‌کند.

٥. الامام‌علی‌علیه‌السلام: العاقِلُ لا يَتَكَلَّمِ إلّا بِحاجَتِهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: خردمند جز به هنگام نیاز زبان به سخن نمی‌گشاید.

٦. الإمامُعليعليه‌السلام: طَلَبُ الجمعِ بينَ الدنيا و الآخِرةِ مِن خِداعِ النَّفْسِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: به دنبال جمع میان دنیا و آخرت بودن از نیرنگ‌های نفس است.

٧. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن أدّى فَريضَةً فَلَهُ عِندَ اللهِ دَعوَةٌ مُستَجابَةٌ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه فریضه‌ای را ادا کند، دعایش (در آن هنگام) نزد خدا مستجاب است.

٨. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لِرجُلٍ أخبَرَهُ عن نِفاقِهِ ـ: واللهِ، ما نافَقتَ ولو نافَقتَ ما أتَيتَني تُعلِمُني، ما الّذي رابَكَ؟ أظُنُّ العَدُوَّ الحاضِرَ أتاكَ فقالَ لَكَ: مَن خَلَقَكَ؟ فقُلتَ: اللهُ خَلَقَني، فقالَ لَكَ: مَن خَلَقَ اللهَ؟ قالَ: إي والّذي بَعَثَكَ بالحَقِّ لَكانَ كَذا. فقالَ: إنّ الشَّيطانَ أتاكُم مِن قِبَلِ الأعمالِ فلَم يَقوَ علَيكُم، فأتاكُم مِن هذا الوَجهِ لِكَي يَستَنزِلَكُم، فإذا كانَ كذلكَ فلْيَذكُرْ أحَدُكُم اللهَ وَحدَهُ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله به مردی که خدمت ایشان آمد و عرض کرد من دچار نفاق شده‌ام، فرمود: به خدا سوگند تو منافق نشده‌ای. اگر منافق بودی نزد من نمی‌آمدی، تا مرا از آن آگاه کنی. چه چیز تو را به تردید افکنده است؟ گمان می‌کنم آن دشمن حاضر (در همه جا، شیطان) به سراغت آمده و به تو گفته است: چه‌کسی تو را آفریده است؟ و تو گفته‌ای: خدا مرا خلق کرده است و او به تو گفته است: چه‌کسی خدا را آفریده است؟ مرد عرض کرد: آری، سوگند به آنکه تو را به حق برانگیخت، همین‌طور است. پیامبر فرمود: شیطان از طریق اعمال و کردارهایتان نزد شما آمده و بر شما زور نشده است. حالا از این راه (عقاید) به سراغتان آمده است تا شما را بلغزاند. هرگاه چنین چیزی برای یکی از شما پیش آمد، خدا را به یگانگی یاد کند.

٩. الإمامالصادقعليه‌السلام – لَمّا سُئِلَ عَن عَلامَةِ قَبولِ العَبدِ عِندَاللهِ –: عَلامَةُ قَبولِ العَبدِ عِندَ اللهِ أن يُصيبَ بِمَعروفِهِ مَواضِعَهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: در پاسخ به این سؤال که نشانهٔ پذیرفته شدن بنده به درگاه خدا چیست، فرمود: نشانهٔ پذیرفته شدن بنده به درگاه خدا این است که احسان و کمکش به جا صورت گیرد.

١٠. الإمامُعليعليه‌السلام: لا يُعرَفُ الناسُ إلّا بِالاختِبارِ، فَاختَبِرْ أهلَكَ و وَلَدَكَ في غَيبَتِكَ، و صَديقَكَ في مُصيبَتِكَ، وذا القَرابَةِ عندَ

فاقَتِکَ، وذا التَّوَدُّدِ و المَلَقِ عندَ عُطلَتِکَ؛ لِتَعلَمَ بذلکَ مَنزِلَتَکَ عِندَهُم.

امام‌علی‌علیه‌السلام: مردم جز با آزمایش شناخته نمی‌شوند؛ پس زن و فرزند خود را در غیابت آزمایش کن و دوستت را در گرفتاریت و خویشاوندت را در تنگ‌دستیت و کسانی را که دم از مهر و محبت می‌زنند در هنگام بیکاریت، تا بدین‌وسیله به موقعیت خود نزد آنان پی ببری.

۱۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الوُضوءُ علَی الوُضوءِ نُورٌ علی نُورٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: وضو روی وضو، روشنایی روی روشنایی است.

۱۲. مصباح الشریعة، قَالَ عِیسَی ابْنُ مَرْیَمَ‌علیه‌السلام اخْزُنْ لِسَانَکَ لِعِمَارَةِ قَلْبِکَ وَ لْیَسَعْکَ بَیْتُکَ وَ فِرَّ مِنَ الرِّیَاءِ وَ فُضُولِ مَعَاشِکَ وَ ابْکِ عَلَی خَطِیئَتِکَ وَ فِرَّ مِنَ النَّاسِ فِرَارَکَ مِنَ الْأَسَدِ وَ الْأَفْعَی فَإِنَّهُمْ کَانُوا دَوَاءً فَصَارُوا الْیَوْمَ دَاءً ثُمَّ الْقَ اللَّهَ مَتَی شِئْتَ .

حضرت مسیح‌علیه‌السلام: زبانت را نگه دار تا دلت آباد شود. در خانه بمان و از ریا و زیادی زندگی بگریز و بر خطای خویش گریه کن و از مردم بگریز مانند اینکه از شیر و افعی میگریزی. مردم روزی دوا بودند اما امروز درد شده‌اند. چون اینگونه زندگی کردی هروقت بمیری به دیدار خدا نائل خواهی شد.

قَالَ رَبِیعُ بْنُ خُثَیْمٍ وَ مَا مِنْ نَبِیٍّ وَ لَا وَصِیٍّ إِلَّا وَ اخْتَارَ الْعُزْلَةَ فِي زَمَانِهِ إِمَّا فِي ابْتِدَائِهِ وَ إِمَّا فِي انْتِهَائِهِ.

گویند هیچ پیامبر و یا وصی‌ای نبوده جز اینکه وقتی در زندگی‌اش عزلت را برگزیده یا در اوائل عمرش یا در اواخر عمرش.

الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ/ عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ أَبُومُحَمَّدٍ‌علیه‌السلام: مَنْ آنَسَ بِاللَّهِ اسْتَوْحَشَ مِنَ النَّاسِ.

امام سجاد‌علیه‌السلام: هرکس با خدا انس گرفت از مردم گریزان شود.

وَ عَنِ الْهَادِي‌علیه‌السلام لَوْ سَلَکَ النَّاسُ وَادِیاً وَسِیعاً لَسَلَکْتُ وَادِيَ رَجُلٍ عَبَدَ اللَّهَ وَحْدَهُ خَالِصا.

امام هادی‌علیه‌السلام: اگر مردم همه به راهی روند من به تنهایی راه بندگی خدا را خواهم پیمود.

۱۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: اِحذَرِ و الحَیفَ؛ الحَیفَ یَدعُو الی السَّیفِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: از زورگویی و بیدادگری بپرهیز؛ زیرا زورگویی باعث دربه‌دری مردم می‌شود و بیدادگری کار را به شمشیر می‌کشاند.

۱۴. الخصال/عیون أخبار الرضا‌علیه‌السلام، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَ بِثَلَاثَةٍ مَقْرُونٍ بِهَا ثَلَاثَةٌ أُخْرَی أَمَرَ بِالصَّلَاةِ وَ الزَّکَاةِ فَمَنْ صَلَّی وَ لَمْ یُزَکِّ لَمْ تُقْبَلْ مِنْهُ صَلَاتُهُ وَ أَمَرَ بِالشُّکْرِ لَهُ وَ لِلْوَالِدَیْنِ فَمَنْ لَمْ یَشْکُرْ وَالِدَیْهِ لَمْ یَشْکُرِ اللَّهَ وَ أَمَرَ بِاتِّقَاءِ اللَّهِ وَ صِلَةِ الرَّحِمِ فَمَنْ لَمْ یَصِلْ رَحِمَهُ لَمْ یَتَّقِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ.

امام رضا‌علیه‌السلام: خداوند به سه چیز همراه به سه چیز فرمان داده: به نماز همراه با زکات، هرکس زکات ندهد نمازش قبول نیست. به شکر خدا و سپاس نسبت به والدین، کسی که نسبت به والدینش ناسپاس باشد شکر خدای را نیز نگزارده. به تقوای الهی و صله رحم، هرکس صله رحم را ترک کند در تقوای الهی نیز ناتوان است.

۱۵. قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنَّ آیَةَ الْکَذَّابِ بِأَنْ یُخْبِرَکَ خَبَرَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ فَإِذَا سَأَلْتَهُ عَنْ حَرَامِ اللَّهِ وَ حَلَالِهِ لَمْ یَکُنْ عِنْدَهُ شَيْءٌ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: نشانه دروغگو این است که از مغیبات آسمان و زمین و مشرق و مغرب به تو اطلاع میدهد اما وقتی از حلال و حرام خدا میپرسی چیزی نزد او نیست.

۱۶. مکارم الأخلاق، عَنِ الصَّادِقِ‌علیه‌السلام قَالَ أَیُّمَا رَجُلٍ غَضِبَ وَ هُوَ قَائِمٌ فَلْیَجْلِسْ فَإِنَّهُ یَذْهَبُ عَنْهُ رِجْزُ الشَّیْطَانِ وَ مَنْ غَضِبَ عَلَی رَحِمٍ مَاسَّةٍ فَلْیَمَسَّهُ یَسْکُنْ عَنْهُ الْغَضَبُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه کسی غضب کرد بنشیند تا رجز شیطان از او برود و هرکس بر رحم خویش غضب کرد او را لمس کند تا غضبش آرام شود.

۱۷. وَ قَالَ‌علیه‌السلام الْمُرُوَّةُ مُرُوَّتَانِ مُرُوَّةُ الْحَضَرِ وَ مُرُوَّةُ السَّفَرِ فَأَمَّا مُرُوَّةُ الْحَضَرِ فَتِلَاوَةُ الْقُرْآنِ وَ حُضُورُ الْمَسَاجِدِ وَ صُحْبَةُ أَهْلِ الْخَیْرِ وَ النَّظَرُ فِي التَّفَقُّهِ وَ أَمَّا مُرُوَّةُ السَّفَرِ فَبَذْلُ الزَّادِ وَ الْمِزَاحُ فِي غَیْرِ مَا یُسْخِطُ اللَّهَ وَ قِلَّةُ الْخِلَافِ عَلَی مَنْ صَحِبَکَ وَ تَرْکُ الرِّوَایَةِ عَلَیْهِمْ إِذَا أَنْتَ فَارَقْتَهُمْ.

امام‌علیه‌السلام: جوانمردی دو گونه است: در حضر و در سفر؛ جوانمردی در حضر تلاوت قرآن است و حضور در مساجد و صحبت با اهل خیر و تلاش در جهت فهم دین. جوانمردی در سفر عبارتست از خرج کردن و مزاح نمودن و کمی مخالفت با همراهان و حرف ایشان را پیش خود نگه داشتن.

۱۸. – لقمانُ‌علیه‌السلام– فی وَصِیَّتِهِ لِابنِه إذا أرادَ السَّفَرَ–: و إذا قَرُبتَ مِنَ المَنزِلِ عَن دابَّتِکَ، وابدَأ بِعَلفِها قَبلَ نَفسِکَ.

لقمان‌علیه‌السلام به فرزندش در هنگام سفر، چنین سفارش فرمود: چون به اتراقگاه رسیدی از ستورت پیاده شو و نخست او را علوفه ده سپس به کارهای خودت بپرداز.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أفضَلُ الصَّدَقَةِ أن يَعلَمَ المَرءُ عِلماً ثُمَّ يُعَلِّمَهُ أخاهُ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بهترین صدقه، این است که انسان علمی را بیاموزد و سپس آن را به برادر خود آموزش دهد.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يَجيءُ الرَّجُلُ يَومَ القِيامَةِ و لَهُ مِنَ الحَسَناتِ كالسَّحابِ الرُّكام. فيَقولُ: هذا عِلمُكَ الّذى عَلَّمتَهُ النّاسَ يُعمَلُ بِهِ مِن بَعدِكَ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: روز قیامت، مردی را می‌آورند با حسناتی چون ابرهای انبوه. خداوند می‌فرماید: اینها همان دانشی است که به مردم آموختی و بعد از تو به آنها عمل می‌شد.

۱۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَرَّ عيسَى بنُ مَريمَ‌علیه‌السلام بِقَبرٍ يُعَذَّبُ صاحِبُهُ، ثُمَّ مَرَّ بِهِ مِن قابِلٍ فإذا هُو لَيسَ يُعَذَّبُ، فقالَ: يا رَبِّ، مَرَرتُ بهذا القَبرِ عامَ أوَّلَ و هُو يُعَذَّبُ، و مَرَرتُ بِهِ العامَ و هُو لَيسَ يُعَذَّبُ! فأوحَى اللهُ جلَّ جلالُهُ إليهِ: يا رُوحَ اللهِ، قَد أدرَكَ لَهُ وَلَدٌ صالِحٌ فأصلَحَ طَريقاً وآوى يَتيماً، فغُفِرَتْ لَهُ عَمِلَ ابنُهُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: عیسی‌بن‌مریم بر گوری گذشت که صاحب آن عذاب می‌کشید. سال بعد نیز بر همان گور گذشت و دید دیگر عذاب نمی‌شود. عرض کرد: پروردگارا، پارسال از این گور عبور کردم و صاحبش عذاب می‌شد و امسال که از آن می‌گذرم دیگر عذاب نمی‌کشد؟ خداوند جل جلاله به او وحی فرمود: ای روح‌الله، فرزند صالحی از او بزرگ شد و راهی را درست کرد و یتیمی را سرپرستی نمود و من به‌خاطر این کارهای فرزندش، او را آمرزیدم.

۲۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أبغُوني في الضُّعَفاءِ، فإنّما تُرزَقُونَ و تُنصَرُونَ بضُعَفائِكُم.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مرا در میان ضعیفان بجویید؛ زیراکه شما به‌واسطهٔ مردمان ضعیف است که روزی می‌خورید و یاری می‌شوید.

۲۱. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: أشكَرُ الناسِ أقنَعُهُم.

امام‌علی‌علیه‌السلام: شاکرترین مردم، قانع‌ترین آن‌هاست و ناسپاس‌ترین آنان از نعمت‌ها، آزمندترین آن‌ها.

الإمامُ‌عليعليه‌السلام: القناعَةُ تُغني.

امام‌علی‌علیه‌السلام: قناعت، توانگری آرَد.

۲۲. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ أَمِيرُ‌الْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام عَلَيْكَ بِالتَّوَاضُعِ فَإِنَّهُ مِنْ أَعْظَمِ الْعِبَادَةِ

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: تواضع کن که از عظیم‌ترین عبادت‌هاست.

۲۳. مَجَالِسُ الشَّيْخِ، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَذْكُرُهُ بَعْدَ عِشْرِينَ سَنَةً فَيَسْتَغْفِرُ مِنْهُ فَيُغْفَرُ لَهُ وَ إِنَّمَا ذَكَرَهُ لِيُغْفَرَ لَهُ وَ إِنَّ الْكَافِرَ لَيُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيَنْسَاهُ مِنْ سَاعَتِهِ.

امام‌باقرعلیه‌السلام: مؤمن گناه میکند اما پس از بیست سال بیاد گناه خود میافتد و طلب استغفار میکند و خدایش میامرزد. خدا برای این گناهش را بیادش میاورد تا استغفار کند. کافر گناه میکند و یکساعت نمی‌گذرد که یادش میرود.

۲۴. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: الكبائرُ سَبعٌ: قَتلُ المؤمِنِ مُتَعَمِّداً، و قذفُ المُحصَنَةِ، و الفِرارُ مِنَ الزَّحفِ، و التَّعَرُّبُ بعدَ الهِجرَةِ، و أكلُ مالِ اليتيمِ ظُلماً، و أكلُ الرِّبا بعدَ البَيِّنَةِ، و كُلُّ ما أوجَبَ اللهُ عليهِ النارَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: گناهان کبیره هفت‌تاست: کشتن عامدانهٔ مؤمن، تهمت‌زدن به زن پاک‌دامن، فرار از میدان جهاد با دشمن، تعرب بعد از هجرت، خوردن به ناحق مال یتیم، رباخواری بعد از دانستن (حرمت آن) و هر چیزی که خداوند به‌سبب آن آتش دوزخ را واجب کرده است.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الكبائرُ تِسعٌ: أعظَمُهُنَّ الإشراكُ باللهِ عَزَّوجلَّ، و قَتلُ النفسِ المُؤمنةِ، و أكلُ الرِّبا، و أكلُ مالِ اليتيمِ، و قَذفُ المُحصَنَةِ، و الفِرارُ من الزَّحفِ، و عُقوقُ الوالدَينِ، واستِحلالُ البيتِ الحَرامِ، والسِّحرُ. فَمَن لَقِيَ اللهَ عَزَّوجلَّ و هو بَرِيءٌ مِنهُنَّ كانَ مَعي في جَنَّةٍ مَصارِيعُها مِن ذَهَبٍ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: گناهان بزرگ نُه‌تاست: بزرگ‌ترین آن‌ها شرک‌ورزیدن به خدای‌عزّوجلّ است و کشتن مؤمن و رباخواری و خوردن مال یتیم و تهمت‌زدن به زن پاک‌دامن و فرار از میدان جهاد و رنجاندن پدر و مادر و درهم‌شکستن حرمت بیت‌الحرام و جادوگری؛ هرکس پاک از این نُه گناه خدای‌عزّوجلّ را دیدار کند با من در بهشتی خواهد بود که درهای آن از طلاست.

۲۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يَقولُ اللهُ عَزَّوجلَّ: ما مِن مَخلوقٍ يَعتَصِمُ بمَخلوقٍ دُوني إلّا قَطَعتُ أبوابَ السَّماواتِ و الأرضِ دُونَهُ، فإن دَعاني لَم أُجِبْهُ، و إن سَألَني لَم أُعطِهِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند عزوجل می‌فرماید: هیچ مخلوقی نیست که، به جای من، به مخلوقی آسمان چنگ زند مگر اینکه درهای آسمان‌ها و زمین را به روی او ببندم. پس، چون مرا بخواند جوابش ندهم و چون از من بخواهد، به او عطا نکنم.

۲۶. رجال الكشي، عَنْ أَبِي نَجْرَانَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام إِنَّ لِي قَرَابَةً يُحِبُّكُمْ إِلَّا أَنَّهُ يَشْرَبُ هَذَا النَّبِيذَ قَالَ حَنَانٌ وَ أَبُو نَجْرَانَ هُوَ الَّذِي كَانَ يَشْرَبُ النَّبِيذَ غَيْرَ أَنَّهُ كَنَّى عَنْ نَفْسِهِ قَالَ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام فَهَلْ كَانَ يُسْكِرُ فَقَالَ قُلْتُ إِي وَ اللَّهِ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّهُ لَيُسْكِرُ فَقَالَ فَيَتْرُكُ الصَّلَاةَ قَالَ رُبَّمَا قَالَ لِلْجَارِيَةِ صَلَّيْتُ الْبَارِحَةَ فَرُبَّمَا قَالَتْ نَعَمْ قَدْ صَلَّيْتَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَ رُبَّمَا قَالَ لِلْجَارِيَةِ صَلَّيْتُ الْبَارِحَةَ الْعَتَمَةَ فَتَقُولُ لَا وَ اللَّهِ مَا صَلَّيْتَ وَ لَقَدْ أَيْقَظْنَاكَ وَ جَهَدْنَا بِكَ فَأَمْسَكَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ طَوِيلًا ثُمَّ نَحَّى يَدَهُ ثُمَّ قَالَ قُلْ لَهُ يَتْرُكْهُ فَإِنْ زَلَّتْ بِهِ قَدَمٌ فَإِنَّ لَهُ قَدَماً ثَابِتاً بِمَوَدَّتِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ.

راوی گوید به امام‌صادق‌عليه‌السلام عرض کردم فامیلی دارم که شما را دوست دارد اما مخفیانه شراب مینوشد. امام‌عليه‌السلام پرسید: مست میکند؟ گفتم بله. پرسید: نماز را ترک میکند؟ گفتم: شاید... امام‌عليه‌السلام دستی به صورت خویش کشید و درنگ بسیار کرد سپس فرمود: به او بگو شراب را ترک کند زیرا بواسطه مودت ما قدمی ثابت دارد پس حیف است که قدمی دیگر از او بلغزد.

۲۷. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ‌عليهم‌السلام قَالَ مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ افْتَقَرَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: کسی که از فضل خدا نخواهد فقیر شود.

۲۸. مكارم الأخلاق، عن أبي عبدالله‌عليه‌السلام إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ أَوْ شَرِبَ أَوْ أَكَلَ أَوْ لَبِسَ وَ كُلُّ شَيْءٍ يَصْنَعُهُ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يُسَمِّيَ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ كَانَ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ شَرِكٌ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هرگاه وضو گرفتی یا آب نوشیدی یا چیزی خوردی یا لباس پوشیدی یا هرکاری کردی سزاوار است که بسم الله بگویی که اگر چنین نکنی شیطان شریک فعل تو میگردد.

۲۹. الامام‌علی‌عليه‌السلام: غايَةُ المَعرِفَةِ الخَشيَةُ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: غایت شناخت، خشیت است.

۳۰. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: اِحذَرُوا فِراسَةَ المؤمِنِ؛ فإنّه يَنظُرُ بنورِ اللهِ، و يَنطِقُ بتَوفيقِ اللهِ.

رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: از فراست مؤمن برحذر باشید! زیرا او با نور خدا می‌بیند و با توفیق خدا سخن می‌گوید.

۳۱. الامام‌علی‌عليه‌السلام: العَفوُ يُفسِدُ مِنَ اللَّئيمِ بِقَدرِ إصلاحِهِ مِنَ الكَريمِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: گذشت به همان اندازه که شخص بزرگوار را درست می‌کند، شخص فرومایه را تباه می‌گرداند.

۳۲. كِتَابُ زَيْدٍ النَّرْسِيِّ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام وأَمَّا الصَّيْدُ فَإِنَّهُ مُبْتَغًى بَاطِلٌ وَ إِنَّمَا أَحَلَّ اللَّهُ الصَّيْدَ لِمَنِ اضْطُرَّ إِلَيه وَ مَنْ طَلَبَهُ لَاهِياً وَ أَشِراً وَ بَطِراً فَإِنَّ سَعْيَهُ ذَلِكَ سَعْيٌ بَاطِلٌ وَ سَفَرٌ بَاطِلٌ وَ عَلَيْهِ التَّمَامُ فِي الصَّلَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَفِي شُغُلٍ عَنْ ذَلِكَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: شکار کاری باطل است و اینکه خداوند آنرا حلال دانسته فقط برای کسی است که نیازمند گوشتش باشد و هرکس برای تفریح یا سرگرمی یا خوش‌بودن به شکار رود قدمی باطل برداشته و سفری باطل کرده و نمازش تمام است و باید روزه بگیرد؛ مؤمن وقت این‌کارها را ندارد.

۳۳. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: أنقَصُ النّاسِ عَقلاً أخوَفُهُم لِلسُّلطانِ و أطوَعُهُم لَه.

پیامبرخدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: کم‌خردترین مردم، ترسان‌ترین و فرمانبردارترین آنها از سلطان است.

۳۴. عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام إِنَّ مُوسَى صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ انْطَلَقَ يَنْظُرُ فِي أَعْمَالِ الْعِبَادِ فَأَتَى رَجُلًا مِنْ أَعْبَدِ النَّاسِ قَالَ مُوسَى هَلْ تَعْلَمُ أَحَداً أَعْبَدَ مِنْكَ قَالَ نَعَمْ فُلَانٌ الْحَدَّادُ فِي مَدِينَةِ كَذَا وَ كَذَا قَالَ فَأَتَاهُ فَنَظَرَ إِلَى رَجُلٍ لَيْسَ بِصَاحِبِ عِبَادَةٍ بَلْ إِنَّمَا هُوَ ذَاكِرٌ لِلَّهِ تَعَالَى وَ إِذَا دَخَلَ وَقْتُ الصَّلَاةِ قَامَ فَصَلَّى فَلَمَّا أَمْسَى نَظَرَ إِلَى غَلَّتِهِ فَوَجَدَهَا قَدْ أُضْعِفَتْ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ مَنْ أَنْتَ إِنَّكَ عَبْدٌ صَالِحٌ أَنَا هَاهُنَا مُنْذُ مَا شَاءَ اللَّهُ غَلَّتِي قَرِيبٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَ اللَّيْلَةَ قَدْ أُضْعِفَتْ فَمَنْ أَنْتَ قَالَ أَنَا رَجُلٌ أَسْكُنُ أَرْضَ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ قَالَ فَأَخَذَ ثُلُثَ غَلَّتِهِ فَتَصَدَّقَ بِهَا وَ ثُلُثاً أَعْطَى مَوْلًى لَهُ وَ ثُلُثاً اشْتَرَى بِهِ طَعَاماً فَأَكَلَ هُوَ وَ مُوسَى قَالَ فَتَبَسَّمَ مُوسَى‌عليه‌السلام فَقَالَ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ تَبَسَّمْتَ قَالَ دَلَّنِي نَبِيُّ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى فُلَانٍ فَوَجَدْتُهُ مِنْ أَعْبَدِ الْخَلْقِ فَدَلَّنِي عَلَيْكَ وَ زَعَمَ أَنَّكَ أَعْبَدُ مِنْهُ وَ لَسْتُ أَرَاكَ شِبْهَ الْقَوْمِ قَالَ أَنَا رَجُلٌ مَمْلُوكٌ أَ لَيْسَ تَرَانِي ذَاكِراً لِلَّهِ أَ وَ لَيْسَ تَرَانِي أُصَلِّي الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا وَ إِذَا أَقْبَلْتُ عَلَى الصَّلَاةِ أَضْرَرْتُ بِغَلَّةِ مَوْلَايَ وَ أَضْرَرْتُ بِعَمَلِ النَّاسِ قَالَ موسى يَا رَبِّ بِمَا بَلَغْتَ هَذَا مَا أَرَى قَالَ إِنَّ عَبْدِي هَذَا يَصْبِرُ عَلَى بَلَائِي وَ يَرْضَى بِقَضَائِي وَ يَشْكُرُ نَعْمَائِي.

موسی بن عمران‌عليه‌السلام خواست خداوند او را به عابدترین خلق دلالت کند، او را به نزد آهنگری فرستادند. موسی‌عليه‌السلام دید او زیاد عبادت نمیکند بلکه زیاد ذکر میگوید و وقتی وقت نماز میشود به سرعت نمازش را میخواند و باز به کار می‌پردازد. از درآمدش نیز یک سوم را صدقه میدهد، یک سوم را برای صاحبکارش میگذارد و یک سوم را روزی خویش میکند. چون موسی‌عليه‌السلام از او علت را پرسید

گفت: نباید با عبادت کردن به مولای خویش و مردم ضرر برسانم. موسی‌علیه‌السلام گفت: خدایا چرا این عبد به این مقام رسیده؟ وحی شد: او به بلای من صبر میکند و به قضای من راضی است و شاکر نعمات من است.

۳۵. عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام وَ ما يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْرِكُونَ قَالَ كَانُوا يَقُولُونَ نُمْطَرُ بِنَوْءِ كَذَا وَ بِنَوْءِ كَذَا وَ مِنْهَا أَنَّهُمْ كَانُوا يَأْتُونَ الْكُهَّانَ فَيُصَدِّقُونَهُمْ فِيمَا يَقُولُونَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: راجع به آیه اکثرشان ایمان نمیاورند به خدا جز اینکه باز مشرک‌اند: میگویند علت باران فلان چیز است یا اینکه نزد پیشگوها میروند و به آنها باور دارند.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِفِي قَوْلِهِ وَ ما يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْرِكُونَ قَالَ هُوَ قَوْلُ الرَّجُلِ لَوْ لَا فُلَانٌ لَهَلَكْتُ وَ لَوْ لا فُلَانٌ لَأَصَبْتُ كَذَا وَ كَذَا وَ لَوْ لَا فُلَانٌ لَضَاعَ عِيَالِي أَ لَا تَرَى أَنَّهُ قَدْ جَعَلَ لِلَّهِ شَرِيكاً فِي مُلْكِهِ يَرْزُقُهُ وَ يَدْفَعُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ فَيَقُولُ لَوْ لَا أَنَّ اللَّهَ مَنَّ عَلَيَّ بِفُلَانٍ لَهَلَكْتُ قَالَ نَعَمْ لَا بَأْسَ بِهَذَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: از مصادیق آیه شریفه این سخن است که کسی بگوید اگر فلانی نبود من ایمان نیاورده بودم یا هلاک شده بودم یا عیالم از بین رفته بود. اینها شرک به خداست و در ملک خدا شریک قرار دادن. راوی گوید پرسیدم اگر بگوید: اگر خدا بواسطه فلانی بر من منت نمی‌گذاشت هلاک شده بودم عیبی ندارد؟ امام‌علیه‌السلام فرمود: عیبی ندارد.

۳۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا يُوَفَّقُ قاتِلُ المؤمنِ مُتَعمِّداً للتَّوبَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس که مؤمنی را عمداً بکشد، توفیق توبه پیدا نمی‌کند.

الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: مَن قَتَلَ مُؤمناً مُتَعمِّداً أثبَتَ اللهُ تعالى علَيهِ جَميعَ الذُّنوبِ، و بَرِئَ المَقتولُ مِنها، و ذلكَ قولُ اللهِ تعالى: «أُرِيدُ أن تَبُوأَ بِإثْمِي و إثْمِكَ فتَكونَ مِن أصْحابِ النّارِ».

امام‌باقر‌علیه‌السلام: هرکس عمداً مؤمنی را بکشد، خدای متعال همهٔ گناهان را برای او ثبت کند و مقتول از گناهان پاک شود و این سخن خدای متعال است، آنجا که می‌فرماید: «می‌خواهم گناه من و گناه خودت را به دوش کشی و از دوزخیان باشی».

۳۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: العُلَماءُ أُمَناءُ الرُّسُلِ ما لَم يُخالِطوا السُّلطانَ و يُداخِلوا الدُّنيا.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: عالمان، امنای پیامبرانند، تا زمانی که با سلطان (حکومت) نیامیزند و دنیایی نشوند.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الفُقَهاءُ أُمَناءُ الرُّسُلِ ما لَم يَدخُلوا فى الدّنيا و يَتَّبِعوا السُّلطانَ، فإذا فَعَلوا ذلكَ فَاحذَروهُم.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: فقیهان، امنای پیامبرانند تا زمانی که دنیایی نشوند و از سلطان پیروی نکنند. پس، هرگاه چنین کردند از آنان حذر کنید.

۳۸. قرب الإسناد، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى قَالَ رَأَيْتُ أباالحسن الْمَاضِي‌علیه‌السلام فِي حَوْضٍ مِنْ حِيَاضِ مَا بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ عَلَيْهِ إِزَارٌ وَ هُوَ فِي الْمَاءِ فَجَعَلَ يَأْخُذُ الْمَاءَ فِي فِيهِ ثُمَّ يَمُجُّهُ وَ هُوَ يُصَفِّرُ فَقُلْتُ هَذَا خَيْرُ مَنْ خَلَقَ اللَّهُ فِي زَمَانِهِ وَ يَفْعَلُ هَذَا ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَ سَلَامُهُ عَلَيْهِ أَيْنَ نَزَلْتَ فَقُلْتُ لَهُ نَزَلْتُ أَنَا وَ رَفِيقٌ لِي فِي دَارِ فُلَانٍ فَقَالَ بَادِرُوا وَ حَوِّلُوا ثِيَابَكُمْ وَ أَخْرِجُوا مِنْهَا السَّاعَةَ قَالَ فَبَادَرْنَا وَ أَخَذْنَا ثِيَابَنَا وَ خَرَجْنَا فَلَمَّا صِرْنَا خَارِجاً مِنَ الدَّارِ انْهَارَتِ الدَّارُ.

راوی گوید امام جواد‌علیه‌السلام را در برکه‌ای مابین مکه و مدینه دیدم که لنگی پوشیده و آب استنشاق میکرد و بیرون میریخت و صدایی درمیاورد. با خود گفتم این بهترین بنده خداست و چنین میکند؟ (حالت انکار نسبت به امامت ایشان در من پدید آمد). سپس در مدینه بر ایشان وارد شدم فرمود: کجا منزل گزیدید؟ در خانه فلانی. فرمود: سریعا اسباب خویش را جمع کنید و از آنجا خارج شوید! چنین کردیم بلافاصله پس از خروج ما سقف آنجا فروریخت.

۳۹. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: أيُّها النّاسُ، كلُّ امرِئٍ لاقٍ في فِرارِهِ ما مِنهُ يَفِرُّ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: ای مردم، هر انسانی در گریز خود به همان چیزی می‌رسد که از آن می‌گریزد و اجل سوق دهندهٔ نفس به‌سوی آن (مرگ) است و گریز از مرگ، خود موجب رسیدن به آن می‌باشد.

۴۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: التَّوفيقُ عِنايَةٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: توفیق، عنایت (الهی) است.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: التَّوفيقُ رَحمَةٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: توفیق، رحمت (الهی) است.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: التَّوفيقُ مِن جَذَباتِ الرَّبِّ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: توفیق، از کشش‌های پروردگار است.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: لا يَنفَعُ اجتِهادٌ بغَيرِ تَوفيقٍ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هیچ کوششی بدون توفیق سود نمی‌بخشد.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: لا نِعمَةَ أفضَلُ مِن التَّوفيقِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هیچ نعمتی برتر از توفیق نیست.

الإمام‌الصادقعلیه‌السلام: ما عَلِمَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أنّ جَبرئیلَ مِن قِبَلِ اللهِ عَزَّوجلَّ إلّا بالتَّوفیقِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله جز با توفیق (خداوند) ندانست که جبرئیل از جانب خدای عزوجل آمده است.

چهل حدیث ۸۳

۱. الامام‌علی‌ؑ: لأنسُبَنَّ الإسلامَ نِسبَةً لَم يَنسُبهُ أحَدٌ قَبلي و لا يَنسُبُهُ أحَدٌ بَعدي: الإسلامُ هُو التسليمُ، والتسليمُ هُو التصديقُ، والتصديقُ هُو اليَقينُ، واليَقينُ هُو الإداءِ هُو العَمَلُ.

امام‌علی‌ؑ: اسلام را آنچنان وصف کنم که پیش از من هیچ‌کس چنان وصفی نکرده و پس از من نیز نخواهد کرد: اسلام همان تسلیم است و تسلیم همان تصدیق و تصدیق همان یقین و یقین همان انجام وظیفه است و انجام وظیفه همان عمل است.

۲. الامام‌علی‌ؑ – لِبَعضِ أصحابِهِ و هُوَ يَوَدُّ حُضورَ أخيهِ لِيَرى نَصرَ اللهِ عَلَى الأعداءِ يَومَ الجَمَل–: أهَوى أخيكَ مَعَنا؟ فقالَ: نَعَم، قالَ: فقَد شَهِدَنا! ولقَد شَهِدَنا فى عَسكَرِنا هذا أقوامٌ (قَومٌ) فى أصلابِ الرِّجالِ و أرحامِ النِّساءِ، سيَرعَفُ بِهِمُ الزَّمانُ، و يَقوى بِهِمُ الإيمانُ.

امام‌علی‌ؑ به یکی از یاران خود که دوست داشت برادرش در جنگ جمل باشد و پیروزی خدا بر دشمنان را ببیند، فرمود: آیا دل برادرت با ماست؟ عرض کرد: آری. حضرت فرمود: پس، او با ما بوده است و در این سپاه ما، مردمانی با ما هستند که هنوز در پشت مردها و زهدان‌های زنانند؛ بزودی دست زمان آنها را بیرون آورد و به سبب آنان ایمان به خدا نیرومند گردد.

۳. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ اخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِه ...

امام‌صادق‌ؑ: هرکس قرآن بخواند درحالیکه جوان و مؤمن باشد قرآن با گوشت و خونش درآمیزد.

٤. أبوسعيدٍ: كانَ عَلِيٌّؑ يَأتِي السُّوقَ فيقولُ: يا أهلَ السُّوقِ اِتَّقُوا اللهَ. ثُمَّ يَمكُثُ الأيّامَ ثُمَّ يَأتي فَيقولُ مِثلَ مَقالَتِهِ، فكانَ إذا جاءَ قالوا: قد جاءَ المَرِد شِكَنبه؛ أي قد جاءَ عظيمُ البَطنِ، فيقولُ: أسفَلُهُ طَعامٌ، و أعلاهُ عِلمٌ.

علی‌ؑ وارد بازار می‌شد و می‌فرمود: ای بازاریان! از خدا بترسید و از سوگندخوردن دوری کنید؛ زیرا سوگند یادکردن کالا را رونق می‌دهد، اما برکت را می‌برد. همانا تاجر و کاسب فاجر و گنه‌کار است، مگر آن تاجر و کاسبی که در بده بستان حق را رعایت کند، بدرودتان باد! سپس می‌رفت و چند روز بعد دوباره می‌آمد و سخنانی بدین‌گونه می‌فرمود. هرگاه آن حضرت وارد بازار می‌شد بازاریان می‌گفتند: مرد شکنبه؛ یعنی شکم گنده، آمد و حضرت می‌فرمود: پایینش غذاست و بالایش علم.

الخصال، قَالَعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِؑ وَ حَقُّ الْخَصْمِ الْمُدَّعِي عَلَيْكَ فَإِنْ كَانَ مَا يَدَّعِي عَلَيْكَ حَقّاً كُنْتَ شَاهِدَهُ عَلَى نَفْسِكَ وَ لَمْ تَظْلِمْهُ وَ أَوْفَيْتَهُ حَقَّهُ وَ إِنْ كَانَ مَا يَدَّعِي بِهِ بَاطِلًا رَفَقْتَ بِهِ وَ لَمْ تَأْتِ فِي أَمْرِهِ غَيْرَ الرِّفْقِ وَ لَمْ تُسْخِطْ رَبَّكَ فِي أَمْرِهِ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ حَقُّ خَصْمِكَ الَّذِي تَدَّعِي عَلَيْهِ إِنْ كُنْتَ مُحِقّاً فِي دَعْوَاكَ أَجْمَلْتَ مُقَاوَلَتَهُ وَ لَمْ تَجْحَدْ حَقَّهُ وَ إِنْ كُنْتَ مُبْطِلًا فِي دَعْوَاكَ اتَّقَيْتَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ تُبْتَ إِلَيْهِ وَ تَرَكْتَ الدَّعْوَى.

امام سجادؑ: حق دشمنی که علیه تو مدعی شده این است که اگر حق میگوید خودت شاهد او باشی و به او ظلم نکنی و حقش را بپردازی و اگر آنچه میگوید باطل است با او مدارا کنی و چیزی جز رفق از تو سر نزند و موجب ناراحتی خداوند نشوی... و حق دشمنی که تو علیه او مدعی هستی این است که اگر محق می‌باشی دعوا را زیبا و مختصر مطرح کنی و حق او را دیگر ناحق نکنی و اگر باطل می‌باشی از خدا پروا کنی و توبه نمایی و دعوا را ترک کنی.

٥. الامام‌علی‌ؑ: نِصفُ العاقِلِ احتِمالٌ، و نِصفُهُ تَغافُلٌ.

امام‌علی‌ؑ: نیمی از خردمند، بردباری است و نیم دیگرش چشم‌پوشی.

الامام‌علی‌ؑ: صَدرُ العاقِلِ صُندوقُ سِرِّهِ.

امام‌علی‌ؑ: سینهٔ خردمند، صندوق راز اوست.

٦. الإمام‌الصادق‌ؑ: إنّا لَنُحِبُّ الدنيا، و أن لا نُؤتاها خيرٌ لنا مِن أن نُؤتاها، و ما أُوتِيَ ابنُ آدَمَ مِنها شيئاً إلّا نَقَصَ حَظُّهُ مِنَ الآخِرَةِ.

امام‌صادق‌ؑ: ما دنیا را دوست داریم (اما) اگر دنیا به ما داده نشود بهتر است از آنکه داده شود. چیزی از دنیا به فرزند آدم داده نشد مگر آنکه از بهرهٔ آخرت او کم گشت.

٧. الإمام‌الصادق‌ؑ: ثلاثةُ أوقاتٍ لا يُحجَبُ فيها الدُّعاءُ عن اللهِ: في أثَرِ المكتوبةِ، و عند نُزُولِ القَطْرِ، و ظُهورِ آيةٍ معجزةٍ للهِ في أرضِهِ.

امام‌صادق‌ؑ: در سه زمان دعا از خداوند پوشیده نمی‌ماند: بعد از ادای فریضه، به هنگام بارش باران و هنگام پدیدارشدن نشانه‌ای از اعجاز خدا در زمین.

۸. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ لَمّا سُئِلَ عَن كَثرَةِ شَكِّ الرّجُلِ؛ قالَ: يَمضي في شَكِّهِ. فأنّهُ إذا فَعَلَ ذلكَ مَرّاتٍ لَم يَعُدْ إلَيهِ الشَّكُّ. قالَ زُرارَةُ: ثُمّ قالَ: أنّما يُريدُ الخَبيثُ أن يُطاعَ، فإذا عُصِيَ لَم يَعُدْ إلى أحَدِكُم.

امام‌صادقعليه‌السلام در پاسخ به سؤال از تکلیف کسی‌که در تعداد رکعات نمازش زیاد شکّ می‌کند به‌طوری‌که اصلاً نمی‌داند چند رکعت خوانده و چند رکعت باقی مانده است، فرمود: باید نمازش را اعاده کند. (زراره و ابوبصیر می‌گویند:) عرض کردیم: زیاد شکّ می‌کند، به‌طوری‌که هرچه هم اعاده کند باز شک می‌کند. فرمود: به شکّ خود اعتنایی نکند (و به نمازش ادامه دهد). سپس فرمود: با شکستن نماز، شیطان پلید را به خودتان عادت ندهید که با این کار او را به طمع اندازید (که هر لحظه به سر وقت شما بیاید و وسوسه‌تان کند) زیرا شیطانْ خبیث است و بدان چه عادتش دهند، عادت می‌کند. پس، هریک از شما (که کثیرالشکّ باشد) به شک خود اعتنا نکند و نمازش را زیاد بشکند؛ چون اگر چند مرتبه به شک خود اعتنا نکرد، دیگر دچار شکّ نخواهد شد. زراره می‌گوید: حضرت سپس فرمود: شیطان پلید می‌خواهد مطاع باشد، لذا اگر نافرمانی شود دیگر به‌طرف کسی از شما نمی‌آید.

۹. الامامعلیعليه‌السلام: خَيرُ المَعروفِ ما اُصيبَ بِهِ الأبرارُ.

امام‌علیعليه‌السلام: بهترین احسان آن است که به نیکان شود.

۱۰. الإمامُعليعليه‌السلام: مَنِ احتاجَ إليكَ كانَت طاعَتُهُ لَكَ بقَدرِ حاجَتِهِ إلَيكَ.

امام‌علیعليه‌السلام: کسی‌که به تو نیاز پیدا کند اطاعت او از تو، به اندازهٔ نیازی است که به تو دارد.

۱۱. عیسیعليه‌السلام: بِحَقٍّ أقولُ لَكُم: طُوبى لِلّذينَ يَتَهَجَّدونَ مِن اللَّيلِ، اُولئكَ الّذين يَرِثونَ النُّورَ الدّائمَ.

مسیحعليه‌السلام: به حق بگویمتان، خوشا آنان که پاسی از شب را به عبادت می‌گذرانند! اینانند وارثان روشنایی همیشگی؛ زیراکه در تاریکی شب در مسجدهایشان روی پاهای خود ایستاده‌اند و به درگاه پروردگارشان زاری می‌کنند، به امید اینکه آنان را از سختی فردا (ی قیامت) برهاند.

۱۲. تحف العقول، قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله خَمْسُ تَمَرَاتٍ أَوْ خَمْسُ قُرَصٍ أَوْ دَنَانِيرُ أَوْ دَرَاهِمُ يَمْلِكُهَا الْإِنْسَانُ وَ هُوَ يُرِيدُ أَنْ يَمْضِيَهَا فَأَفْضَلُهَا مَا أَنْفَقَهُ الْإِنْسَانُ عَلَى وَالِدَيْهِ ثُمَّ الثَّانِيَةُ عَلَى نَفْسِهِ وَ عِيَالِهِ ثُمَّ الثَّالِثَةُ الْقَرَابَةِ وَ إِخْوَانِهِ الْمُؤْمِنِينَ ثُمَّ الرَّابِعَةُ عَلَى جِيرَانِهِ الْفُقَرَاءِ ثُمَّ الْخَامِسَةُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ هُوَ أَخَسُّهَا أَجْراً ...

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: پنج لقمه یا پنج انفاق است که واقعا دست آدم را میگیرد: انفاقی که به والدینت کردی، انفاقی که به عیالت کردی، انفاقی که به فامیل و برادران دینی‌ات کردی، انفاقی که بر همسایگان فقیرت کردی و پنجم، انفاقی است که به طور عمومی به ناشناسانی که مراجعه میکنند میکنی که این یکی ارزشش از بقیه کمتر است.

وَ قَالَ النَّبِيُّصلى‌الله‌عليه‌وآله لِلْأَنْصَارِيِّ حَيْثُ أَعْتَقَ عِنْدَ مَوْتِهِ خَمْسَةً أَوْ سِتَّةً مِنَ الرَّقِيقِ وَ لَمْ يَكُنْ يَمْلِكُ غَيْرَهُمْ وَ لَهُ أَوْلَادٌ صِغَارٌ لَوْ أَعْلَمْتُمُونِي أَمْرَهُ مَا تَرَكْتُكُمْ تَدْفِنُونَهُ مَعَ الْمُسْلِمِينَ تَرَكَ صِبْيَةً صِغَاراً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ ثُمَّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّ النَّبِيَّصلى‌الله‌عليه‌وآله قَالَ ابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ الْأَدْنَى فَالْأَدْنَى ...

پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله راجع به کسی که نزدیکی مرگش اکثر چیزی را که داشت انفاق کرد درحالیکه اولاد صغیر داشت فرمود: اگر به من گفته بودید نمیگذاشتم در قبرستان مسلمین دفن شود؛ فرزندانش را رها کرده تا نیازمند مردم شوند؟ پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله میفرمود: در بخشش از آنها که عیال تو هستند آغاز کند و هرکدام که نزدیکترند را مقدم بدار.

۱۳. الإمامُالكاظمعليه‌السلام: لعليِّ بن يَقطينٍ ـ: إنّ لِلّهِ تعالى أولياءَ مَع أولياءِ الظَّلَمَةِ لِيَدفَعَ بِهِم عَن أوليائِهِ، و أنتَ مِنهُم يا عليُّ

امام‌کاظمعليه‌السلام: به علی‌بن‌یقطین فرمود: خدای تعالی دور و بر ستمگران، دوستانی دارد تا به وسیلهٔ آنان از دوستان خود حمایت کند و تو ای علی، یکی از آنان هستی.

۱۴. فقه الرضاعليه‌السلام، أَنَّهُ مَنْ بَرَّ أَبَاهُ فِي حَيَاتِهِ وَ لَمْ يَدْعُ لَهُ بَعْدَ وَفَاتِهِ سَمَّاهُ اللَّهُ عَاقّاً وَ مُعَلِّمُ الْخَيْرِ وَ الدِّينِ يَقُومُ مَقَامَ الْأَبِ وَ يَجِبُ لَه.

امام رضاعليه‌السلام: هرکس به پدرش در حال حیات خوبی کند اما پس از مرگش او را دعا نکند عاق نوشته شود. و معلمی که به آدم خوبی آموخته مانند پدر است و در حق او هم این مطلب واجب است.

۱۵. قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقاً وَ إِنْ صَامَ وَ صَلَّى وَ زَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ مَنْ إِذَا ائْتُمِنَ خَانَ وَ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَ إِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ فِي كِتَابِهِ إِنَّ اللَّهَ لا يُحِبُّ الْخائِنِينَ وَ قَالَ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كانَ مِنَ الْكاذِبِينَ وَ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ اذْكُرْ فِي الْكِتابِ إِسْماعِيلَ إِنَّهُ كانَ صادِقَ الْوَعْدِ وَ كانَ رَسُولًا نَبِيًّا.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: سه چیز در کسی باشد منافق است گرچه نماز بخواند و روزه بگیرد و گمان کند که مسلمان است: کسی که به آنها که به او اعتماد کرده‌اند خیانت کند و کسی که دروغ گوید و کسی که به وعده‌اش عمل نکند.

۱۶. وَ قَالَ علی‌علیه‌السلام أَكْثِرُوا ذِكْرَ اللَّهِ عَلَى الطَّعَامِ وَ لَا تَطْغَوْا فَإِنَّهَا نِعْمَةٌ مِنْ نِعَمِ اللَّهِ وَ رِزْقٌ مِنْ رِزْقِهِ يَجِبُ عَلَيْكُمْ فِيهِ شُكْرُهُ وَ حَمْدُهُ ...

امام‌علی‌علیه‌السلام: هنگام غذا خوردن زیاد یاد خدا کنید و غافل مباشید که نعمتی از نعمات خدا در برابر شماست و روزی‌ای از روزی‌های شماست که بر شماست شکر آن و حمد بر آن.

۱۷. وَ قَالَ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَقُولُ اللَّهُ مَنِ اسْتَنْقَذَ حَيْرَانَ مِنْ حَيْرَتِهِ سَمَّيْتُهُ حَمِيداً وَ أَسْكَنْتُهُ جَنَّتِي ...

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند میفرماید هرکس حیرانی را از حیرانی نجات دهد او را حمید میخوانم و در بهشتم مأوایش دهم.

۱۸. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام – فی قَولِ اللهِ عَزَّوجلَّ: (وجَعَلَنی مُبارَكاً أینَما كُنتُ)–: نَفّاعاً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام دربارهٔ آیه «و مرا هر جا که باشم با برکت قرار داد» فرمود: یعنی پر سود.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن حَسُنَ بِرُّهُ بِأهلِ بَيتِهِ زِيدَ فی عُمرِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر که با خانواده‌اش نیکوکار باشد، عمرش زیاد شود.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا يَزِيدُ فی العُمرِ إلّا البِرُّ.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: عمر را زیاد نکند، مگر نیکوکاری.

۱۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لِرجُلٍ رآهُ مُتَسَخِّطاً مِن جارِيَةٍ وُلِدَت لَهُ ـ: أرأيتَ لَو أنّ اللهَ تبارکَ و تعالی أوحی إلَيکَ أنْ أختارَ لکَ أو تَختارَ لِنَفسِکَ، ما كُنتَ تَقولُ؟ قالَ: كُنتُ أقولُ: يا رَبِّ تَختارُ لي، قالَ: فإنّ اللهَ قَدِ اختارَ لکَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ به مردی که از به دنیا آمدن دختری برای خود ناراحت بود ـ: به من بگو، آیا اگر خداوند تبارک و تعالی به تو وحی می‌کرد که: «من برایت انتخاب کنم یا خودت انتخاب می‌کنی» چه می‌گفتی؟ عرض کرد: می‌گفتم: پروردگارا، تو برایم انتخاب کن. حضرت فرمود: حالا هم خدا برای تو انتخاب کرده است.

۲۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَكتوبٌ في التَّوراةِ: كَفالَةٌ، نَدامَةٌ، غَرامَةٌ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در تورات نوشته شده است: کفیل‌شدن، پشیمانی است، غرامت است.

۲۱. مِشْكَاةُ الْأَنْوَارِ، عَنِ الرِّضَا‌علیه‌السلام قَالَ الشُّكْرُ عَلَى الْعَافِيَةِ خَيْرٌ مِنَ الصَّبْرِ عَلَى الْبَلَاءِ

امام رضا‌علیه‌السلام: شکر بر عافیت از صبر بر بلا بهتر است.

۲۲. المجالس للمفيد/الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ الْبَاقِر‌علیه‌السلام أُنْزِلَ عَلَى عِيسَى أَنَّ مِنْ حَقِّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ أَنْ يُحْدِثُوا لِلَّهِ تَوَاضُعاً عِنْدَ مَا يُحْدِثُ لَهُمْ مِنْ نِعْمَةٍ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: بر عیسی‌علیه‌السلام نازل شد که از حقوق خدا بر بندگان این است که تا نعمتی نو به ایشان رسید تواضعی دیگر نثار خدا کنند.

۲۳. وَ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ‌علیه‌السلام إِذَا نَزَلَ بِالرَّجُلِ الشِّدَّةُ وَ النَّازِلَةُ فَلْيَصُم وَ قَالَ دَعْوَةُ الصَّائِمِ يُسْتَجَابُ عِنْدَ إِفْطَارِهِ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: هرگاه بر کسی سختی یا بلایی رسید روزه بگیرد و فرمود: دعای روزه‌دار حین افطار مستجاب است.

۲۴. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن يَموتُ بالذُّنوبِ أكثَرُ مِمَّن يَموتُ بِالآجالِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسانی‌که بر اثر گناهان می‌میرند بیشترند از کسانی‌که بر اثر رسیدن اجل می‌میرند.

۲۵. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن يَعمَلْ يَزدَدْ قُوَّةً، مَن يُقَصِّرْ فی العَمَلِ يَزدَدْ فَترَةً.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه کار کند نیرومندتر شود و هرکه در کار کوتاهی ورزد، بر ضعف و سستی او (در کارها) افزوده شود.

۲۶. رجال الكشي، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَرَّبَهُ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام فَقَالَ وَ إِنِّي قَتَلْتُ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا مِنَ الْخَوَارِجِ كُلُّهُمْ سَمِعْتُهُمْ يَتَبَرَّأُ مِنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ‌علیه‌السلام. فَقَالَ لَهُ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام يَا أَبَا بُجَيْرٍ لَوْ كُنْتَ قَتَلْتَهُمْ بِأَمْرِ الْإِمَامِ لَمْ يَكُنْ عَلَيْكَ فِي قَتْلِهِمْ شَيْءٌ وَ لَكِنَّكَ سَبَقْتَ الْإِمَامَ

کسی نزد امام‌صادق‌علیه‌السلام آمد و گفت من سیزده نفر از خوارج را کشتم درحالیکه همگی آنطور که بگوش خود شنیدم از علی‌علیه‌السلام بیزاری می‌جستند. امام‌علیه‌السلام فرمود: اگر ایشان را به امر امامت کشته بودی مانعی نداشت اما تو بر امامت سبقت گرفتی.

۲۷. وَ قَالَ‌علیه‌السلام مَنْ قَالَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ لَمْ يُصِبْهُ فَقْرٌ أَبَداً.

امام‌علیه‌السلام: هرکس روزی صد بار بگوید لا حول و لا قوه إلا بالله هیچ وقت رنگ فقر را نمی‌بیند.

۲۸. قصص الأنبياء عليهم السلام، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ قَالَ رَوَوْا أَنَّ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ بَنَى قَصْراً فَجَوَّدَهُ وَ شَيَّدَهُ ثُمَّ صَنَعَ طَعَاماً

فَدَعَا الْأَغْنِيَاءَ وَ تَرَكَ الْفُقَرَاءَ فَكَانَ إِذَا جَاءَ الْفَقِيرُ قِيلَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ إِنَّ هَذَا طَعَامٌ لَمْ يُصْنَعْ لَكَ وَ لَا لِأَشْبَاهِكَ قَالَ فَبَعَثَ اللَّهُ مَلَكَيْنِ فِي زِيِّ الْفُقَرَاءِ فَقِيلَ لَهُمَا مِثْلُ ذَلِكَ ثُمَّ أَمَرَهُمَا اللَّهُ تَعَالَى بِأَنْ يَأْتِيَا فِي زِيِّ الْأَغْنِيَاءِ فَأُدْخِلَا وَ أُكْرِمَا وَ أُجْلِسَا فِي الصَّدْرِ فَأَمَرَهُمَا اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يَخْسِفَا الْمَدِينَةَ وَ مَنْ فِيهَا.

روایت شده که مردی از بنی اسرائیل قصری زیبا ساخت و برای افتتاحش غذایی تدارک دید و اغنیاء را دعوت کرد و فقرا را دعوت نکرد. هر فقیری هم که میامد به او میگفتند تو دعوت نیستی. خداوند دو فرشته فرستاد تا در لباس فقرا به آن مجلس روند. راهشان نداند سپس آندو در لباس اغنیاء آمدند. ایشان را راه دادند. آمدند و در صدر مجلس نشستند خدا به آندو امر کرد که شهر و هرکه را در آن است به زمین فرو برند.

۲۹. الامام‌علی‌علیه‌السلام: إن كُنتُم لا مَحالَةَ مُتَعَصِّبينَ فتَعَصَّبوا لِنُصرَةِ الحَقِّ و إغاثَةِ المَلهوفِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: اگر ناگزیر از داشتن تعصب هستید؛ پس، در راه یاری رساندن به حق و کمک به ستمدیده تعصب نشان دهید.

لإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام: لَم يَدخُلِ الجَنَّةَ حَمِيَّةِ حَمزَةَ بنِ عَبدِ المُطَّلِبِ- و ذلكَ حينَ أسلَمَ- غَضَباً لِلنَّبِيِّ (صَلَى اللهُ عَلَيهِ وَآلِهِ وَسَلَّم) فى حَديثِ السَّلا الّذى أُلقِيَ عَلَى النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله.

امام سجاد‌علیه‌السلام: هیچ تعصبی به بهشت نرفت مگر تعصب حمزه بن عبدالمطلب، که به سبب شکمبه‌ای که بر سر پیامبر‌صلی‌الله‌علیه‌وآله انداخته شد به خشم آمد و از بغض آنها مسلمان شد.

۳۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إنَّ اللهَ اختَصَّ لنفسِهِ بعدَ نَبيِّهِ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مِن بَرِيَّتِهِ خاصّةً عَلّاهُم بتَعليَتِهِ، وسَما بهِم إلى رُتبَتِهِ، وجَعَلَهُمُ الدُّعاةَ بالحَقِّ إلَيهِ والأدِلّاءَ بالرَّشادِ علَيهِ، لِقَرنٍ قَرنٍ، وزَمَنٍ زَمَنٍ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خداوند، بعد از پیامبرش‌صلی‌الله‌علیه‌وآله، از میان آفریدگان خود خاصگانی به خویش اختصاص داد و با ارجمندسازی خود، آنان را ارجمند و بلندمرتبه گردانید و به‌سوی رتبه و منزلت خویش ارتقایشان داد و آنان را دعوت‌گران به‌سوی خود و راهنمایان به وجود خویش قرار داد و اینان قرنی از پی قرنی و دوره‌ای از پس دوره‌ای می‌آیند.

۳۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: العاقِلُ لا يَستَخِفُّ بأحَدٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خردمند، هیچ‌کس را خوار نمی‌شمارد.

۳۲. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله وَ مَنْ أَضَرَّ بِامْرَأَةٍ حَتَّى تَفْتَدِيَ مِنْهُ نَفْسَهَا لَمْ يَرْضَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ بِعُقُوبَةٍ دُونَ النَّارِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَغْضَبُ لِلْمَرْأَةِ كَمَا يَغْضَبُ لِلْيَتِيمِ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس زنی را آنقدر اذیت کند تا زن ول کند و برود، خدا از او به عقوبتی راضی نشود جز آتش. خداوند برای زن غضب میکند چنانکه برای یتیم غضب میکند.

۳۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إذا بَنَى المَلِكُ على قَواعِدِ العَدلِ و دَعَمَ بدعائمِ العَقلِ، نَصَرَ اللهُ مُوالِيَهُ و خَذَلَ مُعادِيَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرگاه حکومت بر پایه‌های دادگری بنا شود و با ستون‌های خرد برپا گردد، خداوند دوستداران آن را یاری رساند و دشمنانش را تنها و بی‌یاور گذارد.

۳٤. عن الصادق‌علیه‌السلام: وَ لَوْ كُفِيَ النَّاسُ كُلُّ مَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ لَمَا تَهَنَّئُوا بِالعَيْشِ وَ لَا وَجَدُوا لَهُ لَذَّةً أَ لَا تَرَى لَوْ أَنَّ امْرَأً نَزَلَ بِقَوْمٍ فَأَقَامَ حِيناً بَلَغَ جَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنْ مَطْعَمٍ وَ مَشْرَبٍ وَ خِدْمَةٍ لَتَبَرَّمَ بِالْفَرَاغِ وَ نَازَعَتْهُ نَفْسُهُ إِلَى التَّشَاغُلِ بِشَيْءٍ فَكَيْفَ لَوْ كَانَ طُولَ عُمُرِهِ مَكْفِيّاً لَا يَحْتَاجُ إِلَى شَيْءٍ وَ كَانَ مِنْ صَوَابِ التَّدْبِيرِ فِي هَذِهِ الْأَشْيَاءِ الَّتِي خُلِقَتْ لِلْإِنْسَانِ أَنْ جُعِلَ لَهُ فِيهَا مَوْضِعُ شُغُلٍ لِكَيْلَا تَبَرَّمَهُ الْبَطَالَةُ وَ لِتَكُفَّهُ عَنْ تَعَاطِي مَا لَا يَنَالُهُ وَ لَا خَيْرَ فِيهِ إِنْ نَالَهُ وَ اعْلَمْ يَا مُفَضَّلُ أَنَّ رَأْسَ مَعَاشِ الْإِنْسَانِ وَ حَيَاتِهِ الْخُبْزُ وَ الْمَاءُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: اگر همه آنچه مردم میخواستند برایشان فراهم بود زندگی‌شان گوارا نبود و لذتی نمی‌بردند. اگر در برحه‌ای برای کسی تمام غذاها و نوشیدنی‌ها و خدمات فراهم باشد باز از فراغت لذت نمی‌بردند و بدنبال چیزی است که خود را مشغول آن دارد. چه رسد به کسی که در تمام عمرش همه چیز برایش فراهم باشد. لذا از حسن تدبیر خداست که انسان را بگونه‌ای آفریده که همیشه اشتغالی داشته باشد تا بطالت او را نگیرد و نگه‌اش دارد از اینکه بدنبال چیزی باشد که بدان نمیرسد و اگر میرسید هم سودی بحالش نمیداشت. در حالیکه رأس معاش انسان نان و آب است که همانها او را کافی است.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: الْإِنْسَانُ لَوْ خَلَا مِنَ الشُّغُلِ لَخَرَجَ مِنَ الْأَشَرِ وَ الْعَبَثِ وَ الْبَطَرِ إِلَى مَا يَعْظُمُ ضَرَرُهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى مَنْ قَرُبَ مِنْهُ وَ اعْتَبِرْ ذَلِكَ بِمَنْ نَشَأَ فِي الْجِدَةِ وَ رَفَاهِيَةِ الْعَيْشِ وَ التَّرَفُّهِ وَ الْكِفَايَةِ وَ مَا يُخْرِجُهُ ذَلِكَ إِلَيْهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: انسان اگر کاری نداشته باشد خودش و اطرافیانش بواسطه بطالت و بیکاری و رفاه‌زدگی بسوی حالتی میرند که ضررش برایشان بسیار است. دلیل این امر کسی است که در ناز و

نعمت بزرگ شده و می‌بینی که چنین کسی در زندگی چیزی نمیشود.

۳۵. الإمامُ الرِّضاعلیه‌السلام: کانَ نَقشُ خاتَمِ عیسی علیه‌السلام حَرفَینِ اشتَقَّهُما مِن الإنجیلِ: طُوبی لِعَبدٍ ذُکِرَ اللهُ مِن أجلِهِ، و وَیلٌ لِعَبدٍ نُسِيَ اللهُ مِن أجلِهِ.

امام‌رضا علیه‌السلام: نقش انگشتر عیسی علیه‌السلام این دو جمله بود که آن‌ها را از انجیل برگرفته بود: خوشا به حال بنده‌ای که موجب یاد خدا شود و وای به حال بنده‌ای که باعث فراموش‌شدن خدا گردد.

۳۶. الإمامُ الجوادعلیه‌السلام: و کُلُّ اُمّةٍ قد رَفَعَ اللهُ عَنهُم عِلمَ الکتابِ حینَ نَبَذُوهُ و وَلّاهُم عَدُوَّهُم حینَ تَوَلَّوهُ، و الجُهّالُ یُعجِبُهُم حِفظُهُم لِلرِّوایَةِ، و العُلَماءُ یَحزُنُهُم تَرکُهُم لِلرِّعایَةِ.

امام‌جواد علیه‌السلام: هر امتی، آن‌گاه که کتاب آسمانی خود را رها کرد و دور افکند، خداوند علم آن را از آنان گرفت و آن‌گاه که دشمنان خود را به دوستی و سرپرستی گرفتند، خداوند آن دشمنان را بر ایشان ولایت و حکومت داد. دور افکندن کتاب، به این بود که حروف و کلمات آن را برپا داشتند و معانیش را تحریف کردند؛ کتاب را می‌خوانند و روایت می‌کنند اما آن را رعایت نمی‌کنند و به کار نمی‌بندند. نادانان از اینکه آن را خوب می‌خوانند و حفظ می‌کنند، خوش‌حالند و دانایان از اینکه آن را رعایت نمی‌کنند و به کار نمی‌بندند، اندوهناکند.

۳۷. الامام‌علیعلیه‌السلام: لَن یُثمِرَ العِلمُ حَتّی یُقارِنَهُ الحِلمُ.

امام‌علی علیه‌السلام: دانش، هرگز به بار ننشیند مگر آنگاه که با بردباری همراه شود.

الخضرُ علیه‌السلام- فی وَصِیَّتِهِ لِموسی علیه‌السلام-: أشعِر قَلبَکَ التَّقوی تَنَلِ العِلمَ.

خضر علیه‌السلام، در سفارش به موسی علیه‌السلام، فرمود: بر دلت جامهٔ تقوا بپوشان، تا به دانش دست یابی.

الامام‌علی علیه‌السلام: العِلمُ یُرشِدُکَ إلی ما أمَرَکَ اللهُ بِهِ، وَالزُّهدُ یُسَهِّلُ لَکَ الطَّریقَ إلَیهِ.

امام‌علی علیه‌السلام: دانش، تو را به سوی آنچه خداوند بدان فرمانت داده است راهنمایی می‌کند و زهد، راه رسیدن به آن را برایت نرم و هموار می‌گرداند.

۳۸. طب الأئمة علیهم السلام، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام قَالَ لَا بَأْسَ بِالرُّقْیَةِ وَ الْعُوذَةِ وَ النَّشْرِ إِذَا کَانَتْ مِنَ الْقُرْآنِ

امام‌صادق علیه‌السلام: پناه بردن به نوشته‌جات و طلسم و تعویذ قرار دادن آنها مانعی ندارد اگر از قرآن باشند.

۳۹. رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا یَتَمنّی أحَدُکُمُ المَوتَ لِضُرٍّ نَزَلَ بِهِ، فإن کانَ و لابُدَّ فاعِلاً فلْیَقُل: اللّهُمّ أحیِني ما کانَتِ الحَیاةُ خَیراً لي، و تَوَفَّني إذا کانَتِ الوَفاةُ خَیراً لي.

رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ‌یک از شما، به‌خاطر گزندی که به او می‌رسد، مرگ را آرزو نکند؛ و اگر ناچار به این کار شد، بگوید: بار خدایا، تا زمانی‌که زندگی برای من بهتر است مرا زنده بدار و هرگاه مرگ برایم بهتر بود، مرا بمیران.

۴۰. الإمامُ الکاظمعلیه‌السلام ـ لِرجُلٍ سَأَلَهُ: أَلَیسَ أنا مُستَطیعٌ لِما کُلِّفتُ؟ ـ: ما الاستِطاعَةُ عِندَکَ؟ قالَ: القُوَّةُ علَی العَمَلِ. قالَ لَهُ علیه‌السلام: قَد اُعطِیتَ القُوَّةَ إن اُعطِیتَ المَعُونَةَ. قالَ لَهُ الرّجُلُ: فَما المَعُونَةُ؟ قالَ: التَّوفیقُ.

مردی به امام‌کاظم علیه‌السلام عرض کرد: آیا نه این است که من نسبت‌به آنچه مکلّف شده‌ام استطاعت دارم؟ حضرت فرمود: از نظر تو استطاعت چیست؟ عرض کرد: توانایی بر کار. فرمود: البته به تو توانایی داده شده اگر مَدَد داده شده باشی. مرد عرض کرد: مدد و معونه چیست؟ امام علیه‌السلام فرمود: توفیق؛ فقط اگر توفیقت بدهند عمل می‌کنی. حضرت سپس فرمود: به من بگو: چه کسی توانایی را در تو آفریده است؟ مرد عرض کرد: خداوند تبارک و تعالی. عالم علیه‌السلام فرمود: آیا بدون کمک خداوند تبارک و تعالی، تو می‌توانی با این نیرو و توانایی نسبت‌به خودت دفع ضرر و جلب منفعت کنی؟ عرض کرد: نه. حضرت فرمود: پس، چرا چیزی را که در توان و اختیار تو نیست به خودت نسبت می‌دهی؟ سپس فرمود: به یاد آر گفتهٔ آن مرد صالح را که گفت: «و توفیق من جز به (کمک) خدا نیست».

چهل حدیث ۸٤

۱. أوحَی اللهُ تعالی إلی داودَعليه‌السلام تُرِيدُ و اُرِيدُ، و إنّما يَكونُ ما اُرِيدُ، فإن سَلَّمتَ لِما اُرِيدُ كَفَيتُكَ ما تُرِيدُ، و إن لَم تُسَلِّم لِما اُرِيدُ أتعَبتُكَ فيما تُرِيدُ، ثُمّ لا يَكونُ إلّا ما اُرِيدُ.

خدای تعالی به داودعليه‌السلام وحی فرمود: تو می‌خواهی و من می‌خواهم و فقط آن می‌شود که من می‌خواهم؛ پس، اگر تسلیم خواست من شوی، خواست تو را هم تأمین کنم، اما اگر تسلیم خواست من نشوی، تو را در راه خواسته‌ات به رنج و زحمت افکنم و آنگاه همان شود که من می‌خواهم.

۲. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: مَن حَسُنَت نِيَّتُهُ زِيدَ فی عُمرِهِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: هر که خوش نیت باشد، عمرش زیاد شود.

۳. الأمالي للصدوق، عَنِ الصَّادِقِعليه‌السلام قَالَ قَالَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ مَا لَا تُحِبُّ أَنْ يُفْعَلَ بِكَ فَلَا تَفْعَلْهُ بِأَحَدٍ وَ إِنْ لَطَمَ أَحَدٌ خَدَّكَ الْأَيْمَنَ فَأَعْطِ الْأَيْسَرَ.

امام‌صادقعليه‌السلام: عیسی بن مریم به اصحابش فرمود: آنچه دوست نداری با تو کنند تو نیز با دیگران مکن و هرگاه کسی به گوش راستت سیلی زد گوش چپت را نیز تقدیمش کن.

٤. الإمامُعليعليه‌السلام: تَبَرَّكُوا بِالسُّهُولَةِ.

امام‌علیعليه‌السلام در بازارها گشت می‌زد و تجار و کسبه را اندرز می‌داد و می‌فرمود: ای جماعت تجار و کسبه! پیش از هر چیز از خدا طلب خیر و برکت کنید و برکت را در آسان‌گیری (در معامله) بجویید و (با اخلاق خوش و برخورد درست) به مشتریان نزدیک شوید و خود را به زیور بردباری بیارایید و از سوگندخوردن دست بردارید و از ظلم و حق‌کشی بترسید [دوری کنید] و با مظلومان انصاف داشته باشید و به رباخواری نزدیک نشوید و پیمانه و ترازو را کامل گردانید و جنس مردم را کم ندهید و در زمین (و جامعه) دست به تبهکاری و فساد نزنید.

۵. الامام‌علیعليه‌السلام: غَضَبُ الجاهِلِ فی قَولِهِ، و غَضَبُ العاقِلِ فی فِعلِهِ.

امام‌علیعليه‌السلام: خشم نادان، در گفتار اوست و خشم خردمند در رفتارش.

٦. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن طَلَبَ مِن الدنيا شيئاً فاتَهَ مِن الآخرةِ أكثرُ مِمّا طَلَبَ.

امام‌علیعليه‌السلام: هرکه در دنیا چیزی را بطلبد بیش از آن را از آخرت از دست دهد.

۷. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: خيرُ وقتٍ دَعَوتُم اللهَ عَزّوجلّ فيهِ الأسحارُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بهترین زمان برای اینکه خدایعزّوجلّ را بخوانید سحرگاهان است. سپس این آیه را که نقل سخن یعقوبعليه‌السلام است تلاوت کرد: «به زودی از پروردگار خود برای شما آمرزش می‌خواهم». و فرمود: (دعاکردن برای) آن‌ها را به وقت سحر موکول کرد.

۸. عن الرسولصلی‌الله‌علیه‌وآله: قالَ الخضرُ: يا طالِبَ العِلمِ، إنّ القائلَ أقَلُّ مَلالَةً مِن المُستَمِعِ فلا تُمِلَّ جُلَساءَكَ إذا حَدَّثتَهُم، واعلَمْ أنّ قَلبَكَ وِعاءٌ فانظُرْ ماذا تَحشو بِهِ وِعاءَكَ. و يا موسى، و أشعِرْ قَلبَكَ التّقوى تَنَلِ العِلمَ، يا موسى، تَفَرَّغْ للعِلمِ إن كُنتَ تُرِيدُهُ؛ فإنّ العِلمَ لِمَن تَفَرَّغَ، يابنَ عِمرانَ، لا تَفتَحَنَّ باباً لا تَدري ما غَلقُهُ، و لا تُغلِقَنَّ باباً لا تَدري ما فَتحُهُ. و يا موسى، تَعَلَّمْ ما تَعَلَّمتَهُ لِتَعمَلَ بِهِ، و لا تَتَعَلَّمْهُ لِتُحَدِّثَ بِهِ، فيَكونَ علَيكَ بُورُهُ و يَكونَ لِغَيرِكَ نُورُهُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خضر س به موسی گفت: ای جویای علم، گوینده از شنونده کمتر خسته می‌شود. پس هرگاه با هم مجلسیان خود سخن می‌گویی، آنان را خسته مگردان. و بدان که دل تو یک ظرف است. پس بنگر که ظرف خود را از چه پُر می‌کنی. از دنیا روی گردان و آن را پشت سر خود بینداز؛ زیرا که دنیا سرای تو نیست و در آنجا برای تو محل قرار و آسایشی وجود ندارد و دنیا وسیلهٔ گذرانی برای بندگان قرار داده شده است تا از آن برای بازگشت‌گاه خویش توشه برگیرند. ای موسی، خودت را به شکیبایی وادار تا به بردباری برسی و پرهیزگاری را شعار دلت ساز تا به دانش و معرفت دست یابی و نفس خود را به صبر ریاضت ده تا از گناه برَهی. ای موسی، اگر خواهان علم و معرفت هستی خودت را وقف آن کن؛ زیرا علم و معرفت برای کسی است که خود را وقف (آن) کند! پرگو و یاوه‌گو مباش؛ زیراکه پرگویی باعث عیب و ننگ دانشمندان می‌شود و بدی‌های نادانان را آشکار می‌سازد، بلکه بر تو باد میانه‌روی؛ زیرا که آن از توفیق و یاری (الهی) است؛ از مردمان نادان و باطل‌گرا دوری کن و در برابر سبکسران بردبار باش؛ زیراکه این کارِ خردمندان و زیور دانایان است. هرگاه نادان دشنامت داد، از روی بردباری و دلسوزی و احترام، در برابرش خاموش بمان؛ زیرا آنچه از رفتار جاهلانهٔ او با تو و دشنام‌گویی‌اش به تو باقی مانده، بیشتر و بزرگ‌تر است. ای

پسر عمران، فکر نکن که از دانش جز اندکی به تو داده شده است؛ زیرا بی‌گذار به آب‌زدن و پا از گلیم درازتر کردن باعث رنج و نابودی است. ای پسر عمران، هرگز دری را که نمی‌دانی چگونه بسته می‌شود، باز مکن و هیچ‌گاه دری را که نمی‌دانی چگونه باز می‌شود، مبند. ای پسر عمران، کسی‌که از دنیا سیر نمی‌شود و رغبت او به دنیا تمام نمی‌شود چگونه عابد باشد! و کسی‌که به وضع خود راضی نیست و خدا را در قضا (و قدرش) متهم می‌سازد، چگونه زاهد باشد! آیا کسی‌که هوس بر او چیره است از خواهش‌ها باز می‌ایستد! یا کسی‌که نادانی او را در میان گرفته است طلب دانش سودش می‌بخشد! زیرا سفرش به مقصد آخرت است و با این حال به دنیا رو کرده است.

ای موسی، آنچه آموختی برای این بیاموز که به کارش بندی و بدین قصد میاموزش تا برای دیگران بازگو کنی که در این صورت هلاکتش برای تو خواهد بود و روشنایی‌اش برای دیگری. ای پسر عمران، زهد و پرهیزگاری را جامهٔ خویش گردان و دانش و ذکر (خدا) را گفتارت و کارهای نیک بسیار کن؛ زیرا تو، به گناهان و کارهای بد می‌رسی و دلت را با ترس (از خدا) بی‌قرار گردان؛ زیراکه این کار پروردگارت را خشنود می‌سازد و خوبی بکن؛ زیراکه تو به ناچار کار بد مرتکب می‌شوی. اکنون تو موعظه شدی اگر به گوش گیری. (در این هنگام) خضر پشت کرد و رفت و موسی تنها ماند و غمگین و اندوهناک می‌گریست.

۹. الإمام‌الباقر علیه‌السلام: مَن خالَطتَ فإنِ استَطَعتَ أن تَکونَ یَدُکَ العُلیا عَلَیهِ فافعَل.

امام‌باقر علیه‌السلام: هرگاه با کسی معاشرت کردی، اگر توانستی نسبت به او دست بخشنده باشی، چنین باش.

الامام‌علی علیه‌السلام: زُهدُکَ فی راغِبٍ فیکَ نُقصانُ حَظٍّ، و رَغبَتُکَ فی زاهِدٍ فیکَ ذُلُّ نَفسٍ.

امام‌علی علیه‌السلام: بی‌اعتنایی تو به کسی به تو راغب است کم‌سعادتی است و تمایل تو به کسی که به تو بی‌رغبت است، خواری نفس است.

۱۰. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: لا یَزالُ النّاسُ بخَیرٍ ما تَفاوَتُوا، فإذا استَوَوا هَلَکُوا.

امام‌علی علیه‌السلام: مردم تا زمانی‌که متفاوت باشند، همواره در خیر و خوبی هستند و همین‌که یکسان شدند نابود شوند.

۱۱. الإمام‌الباقر علیه‌السلام: ـ کانَ یقولُ ـ: إنّی أُحِبُّ أن أدوُمَ عَلَی العَمَلِ إذا عَوَّدَتنی نَفسی، و إن فاتَنی مِن اللَّیلِ قَضَیتُه مِنَ النَّهارِ، و إن فاتَنی مِنَ النَّهارِ قَضَیتُه بِاللَّیلِ، و إنَّ أحَبَّ الأعمالِ إلَی اللهِ ما دِیمَ عَلَیها.

امام‌باقر علیه‌السلام می‌فرمود: هرگاه به کاری (عبادی) عادت کنم دوست دارم بر آن مداومت ورزم. اگر از عبادت شبانه چیزی از من فوت شود، روز قضایش را به جا می‌آورم و اگر روز چیزی (از عبادت) را از دست دهم، شب قضای آن را به‌جا می‌آورم. محبوب‌ترین کارها در پیشگاه خداوند کاری است که با پیگیری همراه باشد.

۱۲. عنه علیه‌السلام: ثُمَّ عَلَّمَ اللَّهُ نَبِیَّهُ کَیْفَ یُنْفِقُ وَ ذَلِكَ أَنَّهُ کَانَ عِنْدَهُ أُوقِیَّةٌ مِنْ ذَهَبٍ فَکَرِهَ أَنْ تَبِیتَ عِنْدَهُ فَصَدَّقَ وَ أَصْبَحَ لَیْسَ عِنْدَهُ شَیْءٌ وَ جَاءَهُ مَنْ یَسْأَلُهُ فَلَمْ یَکُنْ عِنْدَهُ مَا یُعْطِیهِ فَلَامَهُ السَّائِلُ وَ اغْتَمَّ هُوَ حَیْثُ لَمْ یَکُنْ عِنْدَهُ مَا یُعْطِیهِ وَ کَانَ رَحِیماً رَفِیقاً فَأَدَّبَ اللَّهُ نَبِیَّهُ بِأَمْرِهِ إِیَّاهُ فَقَالَ وَ لا تَجْعَلْ یَدَكَ مَغْلُولَةً إِلی عُنُقِكَ وَ لا تَبْسُطْها کُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُوماً مَحْسُوراً یَقُولُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ یَسْأَلُونَكَ وَ لَا یَعْذِرُونَكَ فَإِذَا أَعْطَیْتَ جَمِیعَ مَا عِنْدَكَ کُنْتَ قَدْ حَسَرْتَ مِنَ الْمَالِ.

امام علیه‌السلام: راجع به کیفیت انفاق خداوند پیامبرش را تعلیم داد قضیه اینچین بود که شبی نزد پیامبر ظرفی بود پر از طلا، پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله نخواست تا همه آن را انفاق نکرده بخوابد لذا همه را بخشید. صبح در حالیکه چیزی نداشت فقیری نزد او آمد و او را ملامت نمود و پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله اندوهگین شد درحالیکه رحیم و رفیق بود. خداوند او را ادب کرد و فرمود: نه دستت را بکلی از انفاق ببند نه در انفاق را آنقدر گشاده دار که ملامت و حسرت کشی. میگوید مردم از تو انتظار دارند و تو را معذور نمیدارند پس اگر همه چیزی که نزدت است ببخشی مال را درست انفاق نکرده‌ای.

۱۳. الإمامُ‌علي علیه‌السلام: إنّما أهلَکَ مَن کانَ قَبلَکُم أنَّهُم مَنَعوا النّاسَ الحَقَّ فاشتَرَوهُ.

امام‌علی علیه‌السلام: گذشتگان شما را در حقیقت کسانی نابود کردند که مردم را از حق (خودشان) باز داشتند و آنان هم به ناچار آن را (با رشوه) خریدند و مردم را به باطل واداشتند و آنان لاجرم از آن پیروی کردند.

۱۴. فقه الرضا علیه‌السلام، أَ لَکَ وَالِدَانِ فَقَالَ لَا فَقَالَ أَ لَکَ وَلَدٌ قَالَ نَعَمْ قَالَ لَهُ بَرَّ وَلَدَکَ یُحْسَبْ لَکَ بِرُّ وَالِدَیْکَ

امام رضا علیه‌السلام از کسی پرسید آیا پدر و مادر داری؟ گفت: خیر فقط فرزندی دارم. امام علیه‌السلام فرمود: به فرزندت نیکی کن، نیکی به والدین برات محسوب میشود.

۱۵. عن الرسولﷺ عن خضر: يَا مُوسَى تَعَلَّمْ مَا تَعَلَّمُ لِتَعْمَلَ بِهِ وَ لَا تَعَلَّمْ لِتُحَدِّثَ بِهِ فَيَكُونَ عَلَيْكَ بُورُهُ وَ يَكُونَ عَلَى غَيْرِكَ نُورُهُ.
رسول‌خداﷺ از وصایای خضر به موسیؑ این بود که بیاموز تا عمل کنی نه اینکه بازگو کنی که وبالش بر تو باشد و نورش بر غیر تو.

۱٦. عنهؑ: الْبَيْتُ الَّذِي يُقْرَأُ فِيهِ الْقُرْآنُ وَ يُذْكَرُ اللَّهُ فِيهِ تَكْثُرُ بَرَكَتُهُ وَ تَحْضُرُهُ الْمَلَائِكَةُ وَ تَهْجُرُهُ الشَّيَاطِينُ وَ يُضِيءُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تُضِيءُ الْكَوَاكِبُ لِأَهْلِ الْأَرْضِ وَ الْبَيْتُ الَّذِي لَا يُقْرَأُ فِيهِ الْقُرْآنُ وَ لَا يُذْكَرُ اللَّهُ فِيهِ تَقِلُّ بَرَكَتُهُ وَ تَهْجُرُهُ الْمَلَائِكَةُ وَ تَحْضُرُهُ الشَّيَاطِينُ وَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّﷺ فَقَالَ مَنْ خَيْرُ أَهْلِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً.
امامؑ: خانه‌ای که در آن قرآن خوانده شود و یاد خدا شود برکتش فزون گردد و ملائکه در آن حاضر میشوند و شیاطین از آن رخت برمیبندند و برای اهل آسمان به نور شناخته شود و خانه‌ای که در آن قرآن خوانده نشود و یاد خدا نشود برکت از آن برمیخیزد و ملائکه هجرت میکنند و شیاطین حاضر میشوند. کسی از پیامبرﷺ پرسید بهترین اهل مسجد کیست؟ فرمود: کسی که بیشتر یاد خدا کند.

۱۷. رسول‌اللهﷺ: يَا أَبَاذَرٍّ لَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَزْدَادُ مِنَ اللَّهِ بُعْداً مَا سَاءَ خُلُقُه.
رسول‌خداﷺ: ای اباذر بنده که بد خلق باشد پیوسته از خدا دور میشود.

۱۸. الإمام‌الصادقؑ: سِتّةٌ يَلحَقنَ المؤمنَ بعدَ وَفاتِهِ: ولدٌ يَستَغفِرُ لَهُ، و مصحَفٌ يُخَلِّفُهُ و غَرسٌ يَغرِسُهُ، و صَدَقَةُ ماءٍ يُجرِيهِ، و قَليبٌ يَحفِرُهُ، و سُنّةٌ يُؤخَذُ بها مِن بَعدِهِ.
امام‌صادقؑ: شش چیز است که (ثواب آن‌ها) بعد از وفات مؤمن به او می‌رسد: فرزندی که برایش آمرزش طلبد، مصحفی که از خود برجای گذارد، نهالی که بکارد، صدقهٔ آبی (مانند نهر و قنات) که جاری سازد، چاهی که حفر کند و سنتی (و کردار نیکی) که بعد از او به کار بسته شود.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: مَن وُلِدَت لَهُ ابنَةٌ فلَم يُؤذِها و لَم يُهِنْها و لَم يُؤثِرْ وُلدَهُ علَيها ـ يَعني الذُّكورَ ـ أدخَلَهُ اللهُ بِها الجَنَّةَ.
رسول‌خداﷺ: هرکس که برایش دختر به دنیا آید و او را اذیت نکند و حقیرش نشمارد و پسران خود را بر او ترجیح ندهد، خداوند به واسطهٔ آن دختر او را به بهشت می‌برد.

۲۰. الإمام‌الصادقؑ ـ لأبي العبّاسِ البَقباقِ ـ: ما مَنَعَكَ مِن الحَجِّ؟ قالَ: كَفالَةٌ كَفَلْتُ بِها. قالَ: ما لَكَ و الكَفالاتِ؟! أما عَلِمتَ أنّ الكَفالَةَ هِي التي أهلَكَتِ القُرونَ الأُولى؟!
امام‌صادقؑ به ابوالعباس بقباق فرمود: چرا حج نرفتی؟ عرض کرد: کفالت کسی را کرده بودم. حضرت فرمود: تو را چه به کفالت، مگر نمی‌دانی که همین کفالت‌ها بود، که اقوام پیشین را به نابودی کشاند؟!

۲۱. الخصال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ قَالَ شُكْرُ كُلِّ نِعْمَةٍ وَ إِنْ عَظُمَتْ أَنْ تَحْمَدَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ.
امام‌صادقؑ: شکر هر نعمتی هرچند هم بزرگ باشد یک چیز است: حمد خدا.
الأمالي للشيخ الطوسي، كَانَ رسول‌اللهﷺ إِذَا أَتَاهُ أَمْرٌ يَسُرُّهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ وَ إِذَا أَتَاهُ أَمْرٌ يَكْرَهُهُ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ.
رسول‌خداﷺ: چون چیزی میشد کهرسول‌خداﷺ را خوشحال میکرد میگفت سپاس خدای را که خوبی‌ها را بر ما تمام کرد و اگر چیزی میشد که ناپسندش بود میگفت الحمد لله در همه حال.
المحاسن، قَالَ رسول‌اللهﷺ مَنْ ظَهَرَتْ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ فَلْيُكْثِرِ الْحَمْدَ لِلَّهِ
رسول‌خداﷺ: کسی که نعمت‌ها بر او ظاهر شده بسیار بگوید الحمد لله.

۲۲. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُؑ والتَّوَاضُعُ مَا يَكُونُ فِي اللَّهِ وَ لِلَّهِ وَ مَا سِوَاهُ مَكْرٌ وَ مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ شَرَّفَهُ اللَّهُ عَلَى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِه.
امام‌صادقؑ: تواضع آن است که خدایی باشد و برای خدا باشد غیر این مکر است و هرکس برای خدا تواضع کند خداوند بر بسیاری از بندگان او را شرف دهد.

۲۳. مكارم الأخلاق، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ مَا مِنْ رَهْطٍ أَرْبَعِينَ رَجُلًا اجْتَمَعُوا فَدَعَوُا اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فِي أَمْرٍ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونُوا أَرْبَعِينَ فَأَرْبَعَةٌ يَدْعُونَ اللَّهَ عَشْرَ مَرَّاتٍ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لَهُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونُوا أَرْبَعَةً فَوَاحِدٌ يَدْعُو اللَّهَ أَرْبَعِينَ مَرَّةً وَ يَسْتَجِيبُ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ لَهُ.
امام‌صادقؑ: هرگاه چهل مؤمن جمع شوند و در امری دعا کنند خداوند آنرا مستجاب میکند. اگر چهل نفر نبودند چهار نفر ده بار دعا کنند و اگر نشد یک نفر چهل بار دعا کند.

وَ عَنْهُ‌عليه‌السلام قَالَ كَانَ أَبِي‌عليه‌السلام إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ جَمَعَ النِّسَاءَ وَ الصِّبْيَانَ ثُمَّ دَعَا وَ أَمَّنُوا ...

امام‌صادق‌عليه‌السلام: پدرم چون کار مهمی داشت همه زنان و فرزندان را جمع میکرد و دعا میکرد و میگفت آمین بگویید.

۲٤. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: الحِرصُ و الكِبرُ و الحَسَدُ دَواعٍ إلى التَقَحُّمِ في الذُّنوبِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: آزمندی و تکبر و حسادت، انگیزه‌های فرورفتن در گناهان است.

۲۵. الامام‌علی‌عليه‌السلام: إنَّکَ لَن يُتَقَبَّلَ مِن عَمَلِکَ إلّا ما أخلَصتَ فيهِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: از عمل تو هرگز پذیرفته نشود، مگر آنچه که با اخلاص انجام دهی.

۲٦. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ التَّعَرُّبُ بَعْدَ الْهِجْرَةِ التَّارِكُ لِهَذَا الْأَمْرِ بَعْدَ مَعْرِفَتِهِ

امام‌صادق‌عليه‌السلام: یکی از مصادیق تعرب بعد از هجرت، ترک امامت است پس از شناختنش.

۲۷. الأمالي للصدوق، قَالَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ‌عليه‌السلام إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ أَرْزَاقَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَ ذَلِكَ أَنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ وَجْهَ رِزْقِهِ كَثُرَ دُعَاؤُهُ

امام‌صادق‌عليه‌السلام: خداوند ارزاق مؤمنین را از آنجا که گمان ندارند قرار داده و تا بنده جای روزی خود را نداند و بسیار دعا کند.

۲۸. علل الشرائع، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ لِمَنْ جَعَلَ لَهُ سُلْطَاناً مُدَّةً مِنْ لَيَالِي وَ أَيَّامٍ وَ سِنِينَ وَ شُهُورٍ فَإِنْ عَدَلُوا فِي النَّاسِ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ صَاحِبَ الْفَلَكِ أَنْ يُبْطِئَ بِإِدَارَتِهِ فَطَالَتْ أَيَّامُهُمْ وَ لَيَالِيهِمْ وَ سِنُوهُمْ وَ شُهُورُهُمْ وَ إِنْ هُمْ جَارُوا فِي النَّاسِ وَ لَمْ يَعْدِلُوا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ صَاحِبَ الْفَلَكِ فَأَسْرَعَ إِدَارَتَهُ وَ أَسْرَعَ فَنَاءَ لَيَالِيهِمْ وَ أَيَّامِهِمْ وَ سِنِيهِمْ وَ شُهُورِهِمْ وَ قَدْ وَفَى تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَهُمْ بِعَدَدِ اللَّيَالِي وَ الْأَيَّامِ وَ الشُّهُورِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: خداوند برای هرکس که حکومتی دارد مدتی مشخص کرده از شب و روز و سال و ماه، اگر عدالت بورزند خداوند به صاحب فلک امر میکند که آهسته بچرخد و شب و روز و سال و ماه حکومتش طولانی شود و اگر جورکنند خداوند دستور میدهد تا سریع بچرخد و شب و روز و سال و ماه آنها به سر آید اما خداوند عدد را تغییر نمیدهد.

نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ عَلِيٌّ‌عليه‌السلام لِكُلِّ شَيْءٍ دَوْلَةٌ حَتَّى إِنَّهُ لَيُدَالُ لِلْأَحْمَقِ مِنَ الْعَاقِلِ

علی‌عليه‌السلام: هرچیز دولتی دارد حتی احمق باید مدتی که دولت اوست بر عاقل حکومت کند.

۲۹. الإمام‌الباقر‌عليه‌السلام: إنَّ لِلهِ عُقوباتٍ في القُلوبِ و الأبدانِ: ضَنکٌ في المَعيشَةِ، و وَهنٌ في العِبادَةِ، و ما ضُرِبَ عَبدٌ بِعُقوبَةٍ أعظَمَ مِن قَسوَةِ القَلبِ.

امام‌باقر‌عليه‌السلام: همانا خداوند را کیفرهایی برای دل‌ها و پیکرهاست (کیفرهای روحی و جسمی): تنگی زندگی و سستی در عبادت و هیچ بنده‌ای به کیفری سخت‌تر از سخت‌دلی مبتلا نشده است.

۳۰. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: تَدَبَّرُوا أحوالَ الماضينَ مِن المُؤمنينَ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: در سرگذشت مؤمنان پیش از خود بیندیشید که در موقع آزمایش و بلا چگونه بوده‌اند... بنگرید که چگونه بودند آن‌گاه که جمعیت‌ها یکپارچه بودند و خواسته‌ها یکی بود... بنگرید که سرانجامشان به کجا کشید آن‌گاه که تفرقه بروز کرد و رشتهٔ الفت از هم گسیخت و سخن‌ها و دل‌ها مختلف گردید و به دسته‌های گوناگون تقسیم شدند و گروه‌هایشان با یکدیگر به جنگ و ستیز برخاستند. در این هنگام خداوند جامهٔ بزرگواری و سرافرازی را از تن ایشان به در آورد و فراوانی نعمت خویش را از ایشان گرفت و حکایت خبرهای آنان را، برای عبرت‌گرفتن عبرت‌آموزان، در میان شما باقی گذاشت.

۳۱. الامام‌علی‌عليه‌السلام: مَن صَحِبَ جاهِلاً نَقَصَ مِن عَقلِهِ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: هر که با نادان همنشینی کند، از خردش کاسته می‌شود.

۳۲. الكافي، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله سِبَابُ الْمُؤْمِنِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: سب کردن مؤمن آدم را مشرف بر هلاکت میکند.

۳۳. الإمامُ‌عليعليه‌السلام ـ في خطبة له حينَ وَلِيَ الخِلافةَ ـ واللهِ ـ أنّي لا أرْزؤكُم مِن فَيئكُم شيئاً ما قامَ لي عِذْقٌ بيَثرِبَ، أفتَرَوني مانِعاً نَفسي و وُلدي و مُعطيكُم؟! و لأُسَوِّيَنَّ بينَ الأسوَدِ و الأحمَرِ. فقامَ إلَيهِ (أخوهُ) عَقيلُ بنُ أبي طالِبٍ فقالَ: لتَجعَلُني و أسوَداً مِن سُودانِ المَدينةِ واحِداً! فقالَ لَهُ: اجلِس رَحِمَکَ اللهُ تعالى، أما كانَ هٰهُنا مَن يَتَكَلَّمُ غيرُکَ؟ و ما فَضلُکَ عليهِم إلّا بِسابِقَةٍ أو تَقوى!!

هنگامی‌که علی‌عليه‌السلام خلافت را به عهده گرفت، در مدینه سخنرانی کرد و فرمود: ای جماعت مهاجران و انصار، ای گروه قریش، بدانید

که ـ به خدا قسم ـ تا وقتی حتی یک درخت خرما از من در یثرب سرپا باشد من از غنایم (و خراج) شما چیزی برای خود برنمی‌دارم. آیا فکر می‌کنید من که خودم و فرزندانم را محروم می‌کنم (و فقط به اندازهٔ حقشان به آن‌ها می‌دهم) به شما عطا می‌کنم (و بیشتر از حق و حقوقتان به شما چیزی می‌دهم)؟ بی‌گمان میان سیاه و سفید به یکسان عمل خواهم کرد. در این هنگام (برادر امام) عقیل‌بن‌ابی‌طالب برخاست و گفت: مرا با سیاهی از سیاهان مدینه یکسان قرار می‌دهی؟ حضرت فرمود: بنشین، خدایت رحمت کند. کس دیگری غیر تو در اینجا نبود که سخن بگوید؟ تو را بر آنان برتری نیست مگر به سابقهٔ ایمان یا تقوا!

۳٤. کِتَابُ الْإِمَامَةِ وَ التَّبْصِرَةِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ نَبِيٌّ وَعَدَهُ اللَّهُ أَنْ يَنْصُرَهُ إِلَى خَمْسَ عَشْرَةَ لَيْلَةً فَأَخْبَرَ بِذَلِكَ قَوْمَهُ فَقَالُوا وَ اللَّهِ إِذَا كَانَ لَيَفْعَلَنَّ وَ لَيَفْعَلَنَّ فَأَخَّرَهُ اللَّهُ إِلَى خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً وَ كَانَ فِيهِمْ مَنْ وَعَدَهُ اللَّهُ النُّصْرَةَ إِلَى خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَخْبَرَ بِذَلِكَ النَّبِيُّ قَوْمَهُ فَقَالُوا مَا شَاءَ اللَّهُ فَعَجَّلَهُ اللَّهُ لَهُمْ فِي خَمْسَ عَشْرَةَ لَيْلَةً.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: در بنی اسرائیل پیامبری بود که خدا به او وعده داد که ظرف پانزده روز پیروز میشود. او به قومش خبر داد. تکذیب کردند و گفتند از کجا معلوم؟ پس خداوند پیروزی را تا پانزده سال به تعویق انداخت. و بوده‌اند گروهی که خداوند وعده نصرت پانزده ساله بدیشان داد اما گفته بودند هرچه خدا بخواهد پس خدا پیروزی را پانزده روزه نصیب ایشان کرد.

۳۵. فقه الرضاعليه‌السلام، وَ أَرْوِي أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ يَقُولُ بِالْحَقِّ وَ يُسْرِفُ عَلَى نَفْسِهِ بِشُرْبِ الْخَمْرِ وَ يَأْتِي الْكَبَائِرَ وَ عَنْ رَجُلٍ دُونَهُ فِي الْيَقِينِ وَ هُوَ لَا يَأْتِي مَا يَأْتِيهِ فَقَالَ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أَحْسَنُهُمَا يَقِيناً كَنَائِمٍ عَلَى الْمَحَجَّةِ إِذَا انبته [انْتَبَهَ] رَكِبَهَا وَ الْأَدْوَنُ الَّذِي يَدْخُلُهُ الشَّكُّ كَالنَّائِمِ عَلَى غَيْرِ طَرِيقٍ لَا يَدْرِي إِذَا انبته [انْتَبَهَ] أَيُّهُمَا الْمَحَجَّةُ.

از امام‌عليه‌السلام پرسیدند از مردی که دینش درست و اهل یقین است اما با شراب نوشیدن به خویش ظلم میکند و گاهی هم کبائر مرتکب میشود؛ او بهتر است یا کسی که یقینش کمتر است اما مرتکب گناهی نمیشود. فرمود: آنکه یقینش بهتر است مثل کسی است که کنار راه خوابیده هرگاه بیدار شود راه را پی میگیرد و دیگری مثل کسی است که در بیابانی خوابیده وقتی بیدار شود نمیداند راه چیست.

۳٦. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: قالَ اللهُ جلَّ جلالُهُ: إنّي أعطَيتُ الدنيا بينَ عِبادي قَيضاً، فَمَن أقرَضَني مِنها قَرضاً أعطَيتُهُ بكُلِّ واحِدَةٍ مِنهُنَّ عَشراً إلى سبعِمِائةِ ضِعفٍ و ما شِئتُ مِن ذلکَ، و مَن لم يُقرِضْني مُنها قَرضاً فَأَخَذتُ (فآخُذُ) مِنهُ قَسراً، أعطَيتُهُ ثلاثَ خِصالٍ أعطيتُ واحِدَةً مِنهُنَّ مَلائكتي لَرَضُوا: الصلاةُ، والهِدايَةُ، والرَّحمةُ. إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ يَقولُ: «الَّذينَ إذا أصابَتْهُم مُصيبَةٌ قالوا إنّا لِلّهِ و إنّا إلَيهِ راجِعونَ * أُولئکَ علَيهِم صَلَواتٌ مُن رَبِّهِم» واحِدَة مِن الثلاثِ «و رَحمَةٌ» اثنتَينِ «و أُولئکَ هُمُ المُهتَدُونَ» ثلاثة.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: خدای عزوجل فرمود: من دنیا را میان بندگانم کالایی برای معاوضه قرار دادم. پس اگر کسی از دنیا به من قرضی بدهد، به ازای هر یک از آن قرض ده تا هفتصد برابر و هرچند برابر که بخواهم به او می‌دهم و اگر کسی از آن به من چیزی قرض ندهد، من خودم به زور از او می‌گیرم و سه چیز عطایش می‌کنم که اگر یکی از آن‌ها را به فرشتگان خود دهم، خرسند شوند: نماز، هدایت و رحمت، خدای عزوجل می‌فرماید: «الذین اذا اصابتهم مصیبهٔ قالو انا لله و انا الیه راجعون. اولئک علیهم صلوات من ربهم» این یکی از آن سه است، «و رحمهٔ» دومین آن‌هاست، «و اولئک هم المهتدون»، سومین آن سه چیز است.

۳۷. الامام‌علی‌عليه‌السلام: عَلَى العالِمِ أن يَعمَلَ بِما عَلِمَ، ثُمَّ يَطلُبَ تَعَلُّمَ ما لَم يَعلَم.

امام‌علی‌عليه‌السلام: بر دانشمند است، که آنچه را می‌داند به کار بندد و سپس در پی یاد گرفتن دانشی رود که نمی‌داند.

مصباحُ الشريعةِ: قالَ عيسَى بنُ مريمَ‌عليه‌السلام: رَأَيتُ حَجَراً مَكتوباً عَلَيهِ: اِقلِبني، فقَلَبتُهُ فإذا عَلَيهِ مِن باطِنِهِ مَكتوبٌ: مَن لا يَعمَلُ بِما يَعلَمُ مَشُومٌ عَلَيهِ طَلَبُ ما لا يَعلَمُ، و مَردودٌ عَلَيهِ ما عَمِلَ.

مصباح‌الشریعه: عیسی بن مریم‌عليه‌السلام فرمود: سنگی را دیدم، که بر روی آن نوشته شده بود: مرا برگردان. چون آن را برگرداندم، آن طرفش نوشته شده بود: هر که آنچه را می‌داند به کار نبندد تحصیل علمی که نمی‌داند برای او شوم است و آنچه را هم که آموخته است از او پذیرفته نمی‌شود.

الإمامُ زينُ العابدينَ‌عليه‌السلام: مَكتوبٌ في الإنجيلِ: لا تَطلُبوا عِلمَ ما لا تَعمَلونَ؛ فإنَّ العِلمَ إذا يُعمَل بِه لَم يَزدَد مِنَ اللهِ إلّا بُعداً.

امام سجاد‌عليه‌السلام: در انجیل نوشته شده است: در طلب علمی که بدان عمل نمیکنید نباشید. زیرا علم، هرگاه به آن عمل نشود، جز بر دوری (عالم) از خدا نیفزاید.

الإمامُ‌الصادق‌عليه‌السلام: جاءَ رَجُلٌ إلى رسولِ‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فقالَ: يا رسولَ‌الله، ما العِلمُ؟ قالَ: الإنصاتُ، قالَ: ثُمَّ مَه؟ قالَ: الاستِماعُ، قالَ: ثُمَّ مَه؟ قالَ:

الحِفظُ، قالَ: ثُمَّ مَه؟ قالَ: العَمَلُ بِهِ، قالَ: ثُمَّ مَه یا رسول‌الله؟ قالَ: نَشرُهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مردی خدمترسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله آمد و عرض کرد: ایرسول‌خدا! علم چیست؟ فرمود: خاموشی. عرض کرد: سپس چه؟ فرمود: گوش سپردن. عرض کرد: دیگر چه؟ فرمود: حفظ و مراقبت. عرض کرد: آنگاه چه؟ فرمود: به کار بستن آن. عرض کرد: سپس چه ایرسول‌خدا؟ فرمود: انتشار دادن آن.

۳۸. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ الصَّادِقُ‌علیه‌السلام أَغْلِقُوا أَبْوَابَ الْمَعْصِيَةِ بِالِاسْتِعَاذَةِ وَ افْتَحُوا أَبْوَابَ الطَّاعَةِ بِالتَّسْمِيَةِ

امام‌صادق‌علیه‌السلام: با پناه بردن به خدا ابواب معصیت را بر خود ببندید و با استعانت از خدا ابواب طاعت را باز کنید.

۳۹. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: إذا حَدَّثتُكُم بشيءٍ فاسألوني عن كتابِ اللهِ. ثُمّ قالَ في حَديثِهِ: إنّ اللهَ نَهى عنِ القيلِ والقالِ، و فَسادِ المالِ، و كَثرَةِ السُّؤالِ. فقالوا: يابنَ رسول‌الله، و أينَ هذا مِن كتابِ اللهِ؟ قالَ: إنّ اللهَ عَزَّوجلَّ يَقولُ في كتابِهِ: «لا خَيْرَ في كَثيرٍ مِن نَجْواهُم...»، و قالَ: «لا تُؤْتُوا السُّفَهاءَ أَمْوالَكُمُ الّتي جَعَلَ اللهُ لَكُم قِياماً»، و قالَ: لا تَسْأَلوا عَن أَشْياءَ إنْ تُبْدَلَكُمْ تَسُؤْكُم».

امام‌باقر‌علیه‌السلام: هرگاه برای شما سخن و حدیثی گفتم (دربارهٔ آن) از کتاب خدا از من بپرسید. سپس در حدیث خود فرمود: همانا خداوند از قیل و قال و تباه‌کردن مال و بسیاری سؤال نهی فرموده است. عرض کردند: یابن رسول‌الله، این مطلب در کجای کتاب خداست؟ فرمود: خدای عزوجل در کتاب خود می‌فرماید: «در بسیاری از رازگویی‌های ایشان خیری نیست...» و فرموده است: «و اموال خود را ـ که خداوند آن را وسیله قوام (زندگی) شما قرار داده ـ به سفیهان مدهید» و فرموده است: «از چیزهایی که اگر برای شما آشکار گردد شما را ناراحت می‌کند، مپرسید».

٤٠. الإمامُ‌الكاظم‌علیه‌السلام: إنّ أَيُّوبَ النَّبيّ‌علیه‌السلام قالَ: يا ربِّ، ما سَأَلتُكَ شَيئاً مِن الدُّنيا قَطُّ، و داخَلَني (و داخَلَهُ) شَيءٌ، فأَقبَلَتِ إلَيهِ سَحابَةٌ حتّى نادَتهُ: يا أَيُّوبُ، مَن وَفَّقَكَ لذِلكَ؟ قالَ: أنتَ يا رَبِّ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: ایّوب پیامبر‌علیه‌السلام گفت: پروردگارا، من هرگز چیزی دنیوی از تو نخواستم ـ و حالت عجب و غرور به او دست داد ـ در این هنگام قطعه‌ای ابر به‌طرف او آمد و ندایش داد که: ای ایّوب، چه کسی توفیق این کار را به تو داد؟ عرض کرد، تو ای پروردگار.

چهل حدیث ۸۵

۱. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ لَمّا سُئِلَ: بِأيِّ شَيءٍ عُلِمُ المؤمنُ أنّهُ مُؤمِنٌ؟ ـ: بِالتَّسليمِ للهِ و الرِّضا بما وَرَدَ علَيهِ مِن سُرورٍ و سَخَطٍ.
از امامصادقعليه‌السلام سؤال شد: از کجا دانسته می‌شود، که کسی مؤمن است؟ حضرت فرمود: از تسلیم او در برابر خدا و خرسندیش به هر خوشی و ناخوشی که به او می‌رسد.
الإمامالصادقعليه‌السلام: لَم يَكُن رسولُاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله يقولُ لِشيءٍ قد مَضى: لو كانَ غَيرَهُ!
امامصادقعليه‌السلام: رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله هیچ‌گاه دربارهٔ کاری که گذشته بود نمی‌فرمود: کاش جز این بود.
الإمامُعليعليه‌السلام: التَّسليمُ أن لا تَتَّهِمَ.
امامعلیعليه‌السلام: تسلیم آن است که (خدا را) متهم نکنی.

۲. الإمامُعليعليه‌السلام: كلُّ مُتوقَّعٍ آتٍ، كُلُّ آتٍ فكأنْ قَد كانَ.
امامعلیعليه‌السلام: هر آنچه چشم به راهش باشند، آمدنی است و هر آنچه آمدنی است، بدان ماند که از ابتدا بوده است.(یعنی بالاخره میاید)

۳. كَنْزُ الْكَرَاجَكِيِّ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ رَجُلٌ يَبْدَؤُهُ أَخُوهُ بِالصُّلْحِ فَلَمْ يُصَالِحْه
امامصادقعليه‌السلام: ملعون است ملعون است کسی که برادرش بخواهد با او دست دهد و او ابا کند.

٤. الإمامالصادقعليه‌السلام: لا يَنبَغي... لِمَن لَم يَكُن صَبوراً أن يُعَدَّ كامِلاً.
امامصادقعليه‌السلام: نسزد... کسی‌که شکیبا نیست کامل شمرده شود.

٥. رسولُاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لَمّا أهبَطَ اللهُ آدمَ إلَى الأرضِ مَكَثَ فيها ماشاءَاللهُ أن يَمكُثَ، ثُمّ قالَ لَهُ بَنُوهُ: يا أبانا تَكَلَّمْ، فقامَ خَطيباً في وُلدِهِ و وُلدِهِم فقالَ: إنَّ اللهَ أمَرَني فقالَ: يا آدَمُ، أقلِلْ كلامَكَ تَرجِعْ إلى جِواري.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: چون خداوند آدم را به زمین فرو فرستاد، او الی ماشاءالله در زمین باقی ماند. سپس فرزندانش به او گفتند: ای پدر، سخن بگو. آدم در میان فرزندان و نوادگان خود به خطبه ایستاد و گفت: خداوند به من دستور داد و فرمود: ای آدم، سخن کم گوی تا به جوار من برگردی.

٦. الإمامُالكاظمعليه‌السلام: مَثَلُ الدنيا مَثَلُ ماءِ البحرِ؛ كُلَّما شَرِبَ مِنهُ العَطشانُ ازدادَ عَطَشاً حتّى يَقتُلَهُ.
امامکاظمعليه‌السلام: دنیا به آب دریا می‌ماند که هرچه تشنه از آن بنوشد، تشنه‌تر می‌شود تا سرانجام او را می‌کشد.

٧. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَن عادَ مريضاً في اللهِ لم يَسْأَلِ المريضُ للعايدِ شيئاً إلّا استَجابَ اللهُ لَهُ.
امامصادقعليه‌السلام: هرکس برای خدا از بیماری عیادت کند، هر دعایی که آن بیمار برای او بکند خداوند اجابت فرماید.

٨. الإمامُعليعليه‌السلام: أُوصيكَ يا بُنَيَّ والصَّمتِ عندَ الشُّبهَةِ.
امامعلیعليه‌السلام: فرزندم، به تو سفارش می‌کنم که در هنگام شبهه خاموش مانی.

٩. رسولُاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: زينَةُ العِلمِ الإحسانُ.
پیامبرخداصلى‌الله‌عليه‌وآله: زیور دانش، احسان و نیکوکاری است.

١٠. الإمامالصادقعليه‌السلام: يُهلِكُ اللهُ سِتّاً بِسِتٍّ الأُمَراءَ بالجَورِ، والعَربَ بالعَصَبيَّةِ، والدَّهاقينَ بالكِبرِ، والتُّجّارَ بالخِيانَةِ، و أهلَ الرُّستاقِ بالجَهلِ، و الفُقَهاءَ بالحَسَدِ.
امامصادقعليه‌السلام: خداوند شش گروه را به‌سبب شش خصلت نابود می‌کند: فرمانروایان را به‌سبب ستمگری، عرب‌ها را به‌سبب تعصب، ملّاکان را به‌سبب کبر، بازرگانان را به‌سبب خیانت، روستائیان را به‌سبب نادانی و فقیهان را به‌سبب حسادت.

١١. الإمامُعليعليه‌السلام: عَلِّموا صِبيانَكُم الصَّلاةَ، و خُذوهُم بها إذا بَلَغوا الحُلُمَ.
امامعلیعليه‌السلام: به کودکان خود نماز یاد دهید و چون به سنّ بلوغ رسیدند، برای (ترک) نماز آنان را مواخذه کنید.

١٢. فَأَمَّا سَلْمَانُ فَكَانَ إِذَا أَخَذَ عَطَاءَهُ رَفَعَ مِنْهُ قُوتَهُ لِسَنَتِهِ حَتَّى يَحْضُرَهُ عَطَاؤُهُ مِنْ قَابِلٍ فَقِيلَ لَهُ يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ أَنْتَ فِي زُهْدِكَ تَصْنَعُ هَذَا وَ إِنَّكَ لَا تَدْرِي لَعَلَّكَ تَمُوتُ الْيَوْمَ أَوْ غَداً وَ كَانَ جَوَابُهُ أَنْ قَالَ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِيَ الْبَقَاءَ كَمَا خِفْتُمْ عَلَيَّ الْفَنَاءَ أَ وَ مَا عَلِمْتُمْ يَا جَهَلَةُ أَنَّ النَّفْسَ قَدْ تَلْتَاثُ عَلَى صَاحِبِهَا إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهَا مِنَ الْعَيْشِ مَا يَعْتَمِدُ عَلَيْهِ فَإِذَا هِيَ أَحْرَزَتْ مَعِيشَتَهَا اطْمَأَنَّت.
و سلمان چون عطایش را از بیت‌المال میستاند با آن قوت سالش را تهیه میکرد. به او گفتند تو با این زهد برای یکسال چیز ذخیره

میکنی؟ شاید امروز یا فردا بمیری! و سلمان جواب میداد: چرا احتمال نمیدهید تا سال آینده زنده بمانم؟ همانا نفس اگر آنچه برای زندگی بشود به آن اعتماد کرد نداشته باشد انسان را اذیت میکند و اگر آنچه معیشت اوست فراهم باشد آرام میگیرد.

۱۳. الإمامُعليعليه‌السلام ـ في ذِكرِ المَلاحِمِ ـ: و لا تَقتَحِموا ما استَقبَلتُم مِن فَورِ نارِ الفِتنَةِ، و أَميطُوا عَن سَنَنِها، و خَلُّوا قَصدَ السَّبيلِ لَها، فَقد ـ لَعَمري ـ يَهلِكُ في لَهَبِها المُؤمِنُ، و يَسلَمُ غَيرُ المُسلِمِ.
علیعليه‌السلام: در یادکرد از پیشامدهای آینده ـ: خود را بی‌باکانه در میان شعله‌های فروزان آتش فتنه‌ای که با آن روبه‌رو می‌شوید، میندازید و از سر راه آن کنار روید و وسط راه را برایش باز بگذارید؛ زیرا به جان خودم سوگند که در زبانهٔ آتشِ آن فتنه، مؤمن نابود می‌شود و نامسلمان در آن به سلامت می‌ماند.

۱۴. فقه الرضاعليه‌السلام، إِنَّمَا سُمُّوا الْأَبْرَارَ لِأَنَّهُمْ بَرُّوا الآبَاءَ وَ الْأَبْنَاءَ وَ قَدْ قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله رَحِمَ اللَّهُ وَالِداً أَعَانَ وَلَدَهُ عَلَى الْبِرِ.
امامعليه‌السلام: ابرار را بدین نام خوانند زیرا به پدران و فرزندان نیکی میکنند ورسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: خدا رحمت کند پدری را که فرزندش را بر نیکی یاری کند.

۱۵. الامامعلیعليه‌السلام: إكمالُ المَعروفِ أحسَنُ مِن ابتِدائِهِ.
امامعلیعليه‌السلام: به اتمام رساندن خوبی، نیکوتر از آغاز کردن آن است.

۱۶. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ قَالَ حِينَ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِائَةَ مَرَّةٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتاً فِي الْجَنَّةِ.
امامصادقعليه‌السلام: هرکس هنگام به بستر رفتن صد بار لا اله الا الله بگوید خانه‌ای در بهشت برایش بنا شود.
ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ حِينَ يَنَامُ بَاتَ وَ قَدْ تَحَاتُّ الذُّنُوبُ كُلُّهَا عَنْهُ.
امامصادقعليه‌السلام: هرکس هنگام خوابیدن صد بار استغفار کند گناهانش تماما بریزد.
عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍعليه‌السلام قَالَ مَنِ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ سَبْعِينَ مَرَّةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ
امامصادقعليه‌السلام: هرکس پس از نماز صبح هفتاد بار استغفار کند خدایش بیامرزد.

۱۷. الخصال، قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله أَفْشِ السَّلَامَ يَكْثُرْ خَيْرُ بَيْتِكَ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: سلام کنید تا خیر خانه شما زیاد شود.

۱۸. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: ما اتَّخَذَ اللهُ إبراهيمَ خَليلاً إلّا لإطعامِهِ الطَّعامَ، و صَلاتِهِ باللَّيلِ والنّاسُ نِيامٌ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند، ابراهیم را به خلیلی نگرفت مگر به واسطهٔ آنکه اطعام می‌کرد و شب هنگام که مردم خواب بودند او نماز می‌گزارد.

۱۹. الإمامالصادقعليه‌السلام: البَنونَ نَعيمٌ و البَناتُ حَسَناتٌ، واللهُ يَسأَلُ عَنِ النَّعيمِ و يُثيبُ علَى الحَسَناتِ.
امامصادقعليه‌السلام: پسران نعمتند و دختران حسنه، و خداوند از نعمت‌ها بازخواست می‌کند و برای حسنات پاداش می‌دهد.

۲۰. الإمامُعليعليه‌السلام: لا تَضمَنْ مالا تَقدِرُ علي الوَفاءِ بِه.
امامعلیعليه‌السلام: چیزی را که از عهدهٔ انجام آن برنمی‌آیی ضمانت نکن.

۲۱. سِنَانِ بْنِ طَرِيفٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِخَشِيتُ أَنْ أَكُونَ مُسْتَدْرَجاً قَالَ وَ لِمَ قُلْتُ لِأَنِّي دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَنِي دَاراً فَرَزَقَنِي وَ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَنِي أَلْفَ دِرْهَمٍ فَرَزَقَنِي أَلْفاً وَ دَعَوْتُهُ أَنْ يَرْزُقَنِي خَادِماً فَرَزَقَنِي خَادِماً قَالَ فَأَيَّ شَيْءٍ تَقُولُ قَالَ أَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ قَالَ فَمَا أُعْطِيتَ أَفْضَلُ مِمَّا أُعْطِيتَ.
راوی گوید به امامصادقعليه‌السلام عرض کردم میترسم در استدراج افتاده باشم؛ چون از خدا خانه‌ای خواستم داد هزار درهم خواستم داد خادمی خواستم داد. امامعليه‌السلام گفت: چه میگویی؟ راوی گوید میگویم الحمد الله. امامعليه‌السلام فرمود: توفیق این الحمد لله گفتن که به تو داده‌اند بیشتر از نعمت‌هایی که بتو داده‌اند ارزش دارد.
وَ عَنِ النَّبِيِّصلى‌الله‌عليه‌وآله قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْ أُمَّتِي يَخْرُجُ إِلَى السُّوقِ فَيَبْتَاعُ الْقَمِيصَ بِنِصْفِ دِينَارٍ أَوْ بِثُلُثِ دِينَارٍ فَيَحْمَدُ اللَّهَ إِذَا لَبِسَ فَمَا يَبْلُغُ رُكْبَتَهُ حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: کسی به بازار میرود و پیرهنی میخرد و چون آن را می‌پوشد حمد خدا میکند بلافاصله بخشیده میشود.

۲۲. کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ أَفْطَرَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله عَشِيَّةَ الْخَمِيسِ فِي مَسْجِدِ قُبَا فَقَالَ هَلْ مِنْ شَرَابٍ فَأَتَاهُ أَوْسُ بْنُ خَوْلَةَ الْأَنْصَارِيُّ بِعُسٍّ مِنْ لَبَنٍ مَخِيضٍ بِعَسَلٍ فَلَمَّا وَضَعَهُ عَلَى فِيهِ نَحَّاهُ ثُمَّ قَالَ شَرَابَانِ يُكْتَفَى بِأَحَدِهِمَا عَنْ صَاحِبِهِ لَا أَشْرَبُهُ وَ لَا أُحَرِّمُهُ وَ لَكِنِّي أَتَوَاضَعُ لِلَّهِ فَإِنَّ مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ وَ مَنْ تَكَبَّرَ خَفَضَهُ اللَّهُ وَ مَنِ اقْتَصَدَ فِي مَعِيشَتِهِ رَزَقَهُ اللَّهُ وَ مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ أَحَبَّهُ اللَّهُ

رسول‌خداﷺ عصر پنج‌شنبه‌ای در مسجد قبا افطار کرد و گفت چیزی هست بنوشم؟ یکی از انصار ظرفی شیر مخلوط با عسل آورد. چونرسول‌خداﷺ از آن چشید گفت اینها دو نوشیدنی است که هر یک خودش کافی است. من اینرا نمینوشم اما تحریم هم نمیکنم اما برای تواضع در برابر خدا از آن اعراض میکنم که هرکس برای خدا تواضع کرد خدایش بلند میکند و هرکس تکبر کرد خدا او را پست میکند و هرکس در معیشتش مقتصد بود خداوند روزی‌اش میکند و هرکس زیاد یاد خداکرد خدا او را دوست میدارد.

۲۳. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُؑ وَ اعْرِفْ طُرُقَ نَجَاتِكَ وَ هَلَاكِكَ كَيْلَا تَدْعُوَ اللَّهَ بِشَيْءٍ مِنْهُ هَلَاكُكَ وَ أَنْتَ تَظُنُّ فِيهِ نَجَاتَكَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يَدْعُ الْإِنْسانُ بِالشَّرِّ دُعاءَهُ بِالْخَيْرِ وَ كانَ الْإِنْسانُ عَجُولاً.

امام‌صادقؑ: طرق نجات و هلاک خویش را بشناس تا دعایی نکنی که هلاکت تو در آن باشد درحالیکه گمان میکنی نجات تو در آن است. چنانچه خداوند میفرماید دعای انسان نسبت به چیزی که دوست دارد او را به شر میکشاند و انسان عجول است.

۲۴. الإمام‌الصادقؑ ـ لَمَّا سُئِلَ عن عِلَّةِ تحريمِ الرِّبا ـ: لئلّا يَتَمانَعَ الناسُ المَعروفَ.

امام‌صادقؑ، در پاسخ به سؤال از علت تحریم ربا، فرمود: تا اینکه مردم از احسان‌کردن به یکدیگر دریغ نورزند.

الإمام‌الصادقؑ ـ لَمّا سَأَلَهُ هِشامُ بنُ الحَكَمِ عن عِلَّةِ تَحريمِ الرِّبا ـ: إنّهُ لَو كانَ الرِّبا حلالاً لَتَرَكَ الناسُ التِّجاراتِ و ما يَحتاجونَ إلَيهِ فحَرَّمَ اللهُ الرِّبا لتَفِرَّ الناسُ عنِ الحرامِ إلى التِّجاراتِ و إلى البَيعِ و الشِّراءِ فَيَتَّصِلَ ذلكَ بَينَهُم في القَرضِ.

امام‌صادقؑ، در پاسخ به پرسش هشام‌بن‌حکم از علت تحریم ربا، فرمود: اگر ربا حلال بود، مردم کار تجارت و کسب مایحتاج خود را رها می‌کردند. پس خداوند ربا را حرام فرمود، تا مردم از حرام‌خواری دست کشیده به تجارت و خریدوفروش روی آورند و به یکدیگر قرض دهند.

۲۵. رسول‌اللهﷺ: إذا نَقَضوا العَهدَ سَلَّطَ اللهُ عَلَيهِم عَدُوَّهُم.

پیامبر خداﷺ: هرگاه عهدشکنی کنند، خداوند دشمنشان را بر آنان مسلط گرداند.

۲۶. تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ قُلْتُ لَهُ الْأَئِمَّةُ بَعْضُهُمْ أَعْلَمُ مِنْ بَعْضٍ قَالَ نَعَمْ وَ عِلْمُهُمْ بِالْحَلَالِ وَ الْحَرَامِ وَ تَفْسِيرِ الْقُرْآنِ وَاحِدٌ.

از امام‌صادقؑ پرسیدند آیا بعضی از امامام از بعضی اعلم‌اند. فرمود: بله اما علم همه به حلال و حرام و کتاب خدا یکسان است.

۲۷. قَالَ رسول‌اللهﷺ لَتَسْأَلُنَّ اللَّهَ أَوْ لَيَقْبِضَنَّ عَلَيْكُمْ أَنَّ لِلَّهِ عِبَاداً يَعْمَلُونَ فَيُعْطِيهِمْ وَ آخَرِينَ يَسْأَلُونَهُ فَيُعْطِيهِم.

رسول‌خداﷺ: از خدا بخواهید و الا بر شما قبض میکند. همانا خداوند بندگانی دارد که عمل میکنند پس به ایشان اعطا میکند و بندگانی که مسئلت میکنند پس به ایشان عطا میکند.

۲۸. جامع الأخبار، عَنِ النَّبِيِّﷺ قَال وَ كُلُّ بَيْتٍ لَا يَدْخُلُ فِيهِ الضَّيْفُ لَا يَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَة.

رسول‌خداﷺ: هرخانه‌ای که مهمان وارد آن نشود ملائکه وارد آن نشوند.

المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ إِنَّهُمْ إِذَا دَخَلُوا مَنْزِلَكَ دَخَلُوا بِمَغْفِرَتِكَ وَ مَغْفِرَةِ عِيَالِكَ وَ إِذَا خَرَجُوا مِنْ مَنْزِلِكَ خَرَجُوا بِذُنُوبِكَ وَ ذُنُوبِ عِيَالِكَ

امام‌صادقؑ: مهمانان که به منزل تو درآیند مغفرت میاورند برای شما و چون بروند گناهان شما را ببرند.

۲۹. الامام‌علیؑ: عَلَى العاقِلِ أن يُحصِيَ عَلى نَفسِهِ مَساوِيَها فيَجمَعَ ذلكَ في كِتابٍ و يَعمَلُ في إزالَتِها.

امام‌علیؑ: بر خردمند است که بدی‌ها و معایب خود را در دفتری ثبت نماید و در از بین بردن آنها بکوشد.

۳۰. الإمامُ‌عليؑ ـ في صفةِ أولياءِ اللهِ سبحانَهُ ـ: و إن صُبَّت عليهِمُ المَصائبُ لَجَؤوا إلَى الاستِجارَةِ (الاستِخارَةِ) بكَ، عِلماً بأنَّ أزِمَّةَ الأُمورِ بِيَدِكَ، و مَصادِرَها عَن قَضائكَ.

علیؑ در وصف اولیا و دوستان خدای سبحان، می‌فرماید: اگر مصیبت‌ها بر آنان فروریزد، به تو پناه می‌برند؛ زیرا می‌دانند که زمام کارها در دست توست و از قضا و حکم تو سرچشمه می‌گیرند.

۳۱. الإمام‌الصادقؑ: يَزيدُ عَقلُ الرَّجُلِ بَعدَ الأربَعينَ إلى خَمسينَ و سِتّينَ، ثُمَّ يَنقُصُ عَقلُهُ بَعدَ ذلكَ.

امام‌صادقؑ: عقل مرد، بعد از چهل سالگی تا پنجاه شصت سالگی زیاد می‌شود و از آن پس رو به کاهش می‌نهد.

۳۲. السرائر، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام حِقْدُ الْمُؤْمِنِ مُقَامُهُ ثُمَّ يُفَارِقُ أَخَاهُ فَلَا يَجِدُ عَلَيْهِ شَيْئاً وَ حِقْدُ الْكَافِرِ دَهْرُهُ

امام‌صادق عليه السلام: کینه‌ای که مؤمن از کسی بدل میگیرد در همان مجلس است و چون جدا شوند چیزی از آن کینه در دلش نیست اما کینه کافر تا دهر می‌ماند.

۳۳. أيضاً: إنّ عليّاً كانَ يَكنُسُ بَيتَ المالِ ثُمّ يُصَلّي فيهِ؛ رَجاءَ أن يَشهَدَ لَهُ يَومَ القِيامَةِ أنّهُ لَم يَحبِسْ فيهِ المالَ عنِ المُسلمينَ.

امام‌علی عليه السلام هر روز جمعه بیت‌المال را جارو می‌کرد و آب می‌پاشید و سپس دو رکعت نماز در آن به جای می‌آورد و بعد می‌فرمود: شما دو رکعت، در روز قیامت برای من شهادت دهید.

الإمامُ‌علي عليه السلام: كانَ خَليلي رسولُ‌الله صلى الله عليه وآله لا يَحبِسُ شيئاً لغَدٍ، و كانَ أبوبكرٍ يَفعَلُ، و قد رأى عُمَرُ في ذلكَ أن دَوَّنَ الدَّواوينَ، و أخَّرَ المالَ مِن سَنَةٍ إلى سَنةٍ، و أمّا فأصنَعُ كما صَنعَ خليلي رسولُ‌الله صلى الله عليه وآله.

امام‌علی عليه السلام: دوست من رسول‌خدا صلى الله عليه وآله چیزی (از بیت‌المال) را برای فردا نگه نمی‌داشت و ابوبکر نیز چنین می‌کرد. اما عمر به فکر افتاد که در این زمینه دفترها ترتیب دهد و اموال را از سالی تا سال دیگر ذخیره می‌کرد. لیکن من همان کاری را می‌کنم که دوستم رسول‌خدا صلى الله عليه وآله می‌کرد.

۳٤. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغاوُونَ قَالَ هَلْ رَأَيْتَ شَاعِراً يَتَّبِعُهُ أَحَدٌ إِنَّمَا هُمْ قَوْمٌ تَفَقَّهُوا لِغَيْرِ الدِّينِ فَضَلُّوا وَ أَضَلُّوا.

امام‌باقر عليه السلام راجع به آیه شریفه و شعراء، گمراهان از پی ایشان میروند؛ فرمود: منظور عالمان دین است که خدایی نیستند، گمراه‌اند و گمراه می‌کنند. مردم از پی ایشان میروند نه از پی شاعران غزل‌گو.

۳۵. قَالَ عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ أَكْذِبُ أَهْلِي قَالَ لَا خَيْرَ فِي الْكَذِبِ قَالَ أَعِدُهَا وَ أَقُولُ لَهَا قَالَ لَا جُنَاحَ عَلَيْكَ.

کسی به پیامبر صلى الله عليه وآله گفت من به زنم دروغ میگویم. پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: در دروغ خیری نیست.گفت وعده میدهم. پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: وعده اشکالی ندارد.

المحاسن، عَنِ الرِّضَا عليه السلام قَالَ سُئِلَ رسولُ‌الله صلى الله عليه وآله يَكُونُ الْمُؤْمِنُ جَبَاناً قَالَ نَعَمْ قِيلَ وَ يَكُونُ بَخِيلًا قَالَ نَعَمْ قِيلَ وَ يَكُونُ كَذَّاباً قَالَ لَا.

ازرسول‌خدا صلى الله عليه وآله پرسیدند مؤمن ممکن است ترسو باشد فرمود بله گفتند ممکن است بخیل باشد فرمود بله. گفتند ممکن است دروغگو باشد؟ فرمود: خیر.

۳٦. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إنّ اللهَ تعالى يَبعَثُ لهذه الأُمّةِ على رَأسِ كُلِّ مِائةِ سَنةٍ مَن يُجَدِّدُ لها دينَها.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: خدای متعال، در رأس هر یکصد سال برای این امت کسی را می‌فرستد تا دین آن‌ها را برایشان احیا کند.

الإمام‌الباقر عليه السلام ـ في قولِهِ تعالى: «و لِكُلِّ أُمَّةٍ رَسولٌ» ـ: تَفسيرُها بالباطِنِ أنَّ لِكُلِّ قَرنٍ مِن هذهِ الأُمّةِ رَسولاً، وهُمُ الأولياءُ وهُمُ الرُّسُلُ.

امام‌باقر عليه السلام، دربارهٔ آیهٔ «و برای هر امتی رسولی است»، فرمود: تفسیر باطنی آن، این است که برای هر قرن و نسلی از این امت، رسولی است که در میان آن نسل که فرستاده به‌سوی آن‌هاست ظهور می‌کند. همینان هستند اولیا و همینانند رسولان.

۳۷. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إنَّ العِلمَ يَهتِفُ بِالعَمَلِ، فإن أجابَهُ وَ إلّا ارتَحَلَ.

پیامبرخدا صلى الله عليه وآله: علم عمل را صدا می‌زند، اگر پاسخش را بدهد می‌ماند وگرنه می‌رود.

– المسيحُ عليه السلام: إنَّ كَثرَةَ العِلمِ لا يَزيدُكَ إلّا جَهلاً إذا لَم تَعمَل بِهِ.

مسیح عليه السلام: دانش بسیار، هرگاه به آن عمل نکنی، جز بر نادانی تو نمی‌افزاید.

– الإمامُ‌الكاظم عليه السلام: وَجَدتُ عِلمَ النّاسِ في أربَعٍ: أوَّلُها أن تَعرِفَ رَبَّكَ، والثّانِيَةُ أن تَعرِفَ ما صَنَعَ بِكَ، والثّالِثَةُ أن تَعرِفَ ما أرادَ مِنكَ، والرّابِعَةُ أن تَعرِفَ ما يُخرِجُكَ مِن دينِكَ.

امام‌کاظم عليه السلام: دانش مردم را در چهار قسم یافتم: نخست اینکه پروردگارت را بشناسی، دوم اینکه بدانی با تو چه کرده است، سوم اینکه بدانی از تو چه خواسته است و چهارم اینکه آنچه تو را از دینت بیرون می‌برد، بشناسی.

۳۸. مكارم الأخلاق/فقه الرضا عليه السلام، عَنِ الْعَالِمِ عليه السلام مَنْ نَالَتْهُ عِلَّةٌ فَلْيَقْرَأْ فِي جَيْبِهِ أُمَّ الْكِتَابِ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَإِنْ سَكَنَتْ وَ إِلَّا فَلْيَقْرَأْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَإِنَّهَا تَسْكُنُ.

امام‌کاظم عليه السلام: هرکس را علتی رخ داد در گریبان خویش هفت بار سوره حمد بخواند. اگر خوب نشد هفتاد بار بخواند خوب خواهد شد.

۳۹. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: أُتيَ بإبراهيمَ يَومَ النّارِ إلَى النّارِ، فلَمّا أبصَرَها قالَ: حَسبُنا اللهُ و نِعمَ الوَكيلُ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: روزی که می‌خواستند ابراهیم را به آتش افکنند، او را به‌سوی آتش بردند. چون چشمش به آتش افتاد، فرمود: خداوند ما را کافی است و او نیکو حمایت‌گری است.

الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: **اتَّخَذَ اللهُ عَزَّوجلَّ إبراهيمَ خَليلاً لأنّهُ لَم يَرُدَّ أحَداً، ولَم يَسألْ أحَداً غيرَ اللهِ عَزَّوجلَّ.**

امام‌باقرعلیه‌السلام: خداوند عزوجل، ابراهیم را خلیل (خود) قرار داد، چون دست ردّ به سینهٔ هیچ‌کس نزد و از هیچ‌کس هم جز خدای عزوجل چیزی نخواست.

۴۰. الإمامُ‌عليعلیه‌السلام: **كَما أنَّ الجِسمَ والظِّلَّ لا يَفتَرِقانِ، كذلكَ الدِّينُ والتَّوفيقُ لا يَفتَرِقانِ.**

امام‌علی‌علیه‌السلام: همان‌گونه که جسم و سایه از هم جدا نمی‌شوند، دین‌داری و توفیق نیز از یکدیگر جدا نمی‌شوند.

الإمامُ‌عليعلیه‌السلام: **مَنِ استَنصَحَ اللهَ حازَ التَّوفيقَ.**

هرکه خدا را مرشد و خیرخواه خود بگیرد، به توفیق دست یابد.

چهل حدیث ۸۶

۱. الإمامالباقرعليه‌السلام: إنّا لَنُحِبُّ أن نُعافى فِيمَن نُحِبُّ، فإذا جاءَ أمرُ اللهِ سَلَّمنا فيما يُحِبُّ.
امامباقرعليه‌السلام: ما علاقه‌مندیم دربارهٔ کسی که دوستش می‌داریم رنج و مصیبتی به ما نرسد، اما چون فرمان خدا در رسد تسلیم چیزی هستیم که او دوست دارد. (آغاز این حدیث دربارهٔ مرگ یکی از کودکان حضرت می‌باشد. در هنگام بیماری آن کودک، بسیار گرفته و اندوهگین بود اما بعد از مرگ او چهره‌اش باز و خوش‌رو بود.)
الإمامُعليعليه‌السلام: يا صاحِبَ الدُّعاءِ، لا تَسأل عَمّا لا يَكونُ و لا يَحِلُّ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: ای کسی‌که دعا می‌کنی، آنچه را ناشدنی و نارواست از خدا مخواه.

۲. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: أوحى اللهُ عَزَّوجلَّ إلى داودَعليه‌السلام: يا داودُ، كما لا تَضيقُ الشَّمسُ على مَن جَلَسَ فيها كذلكَ لا تَضيقُ رَحمَتي على مَن دَخَلَ فيها، و كما لا تَضُرُّ الطِّيرَةُ مَن لا يَتَطيَّرُ مِنها كذلكَ لا يَنجو مِن الفِتنَةِ المُتَطَيِّرونَ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند عزوجل به داودعليه‌السلام وحی فرمود: ای داود، همچنان که آفتاب بر کسی‌که در آن بنشیند تنگ نمی‌آید، رحمت من نیز بر کسی‌که به آن درآید تنگ نیست و همچنان که فال بد به کسی‌که فال بد نزند زیان نمی‌رساند، کسانی هم که فال بد می‌زنند از فتنه نجات نیابند.

۳. الكافي،قَالَ قُلْتُ لِأَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام أَسْأَلُكَ أَصْلَحَكَ اللَّهُ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ كُنْتُ عَلَى حَالٍ وَ أَنَا الْيَوْمَ عَلَى حَالٍ أُخْرَى كُنْتُ أَدْخُلُ الْأَرْضَ فَأَدْعُو الرَّجُلَ وَ الِاثْنَيْنِ وَ الْمَرْأَةَ فَيُنْقِذُ اللَّهُ مَنْ شَاءَ وَ أَنَا الْيَوْمَ لَا أَدْعُو أَحَداً فَقَالَ وَ مَا عَلَيْكَ أَنْ تُخَلِّيَ بَيْنَ النَّاسِ وَ بَيْنَ رَبِّهِمْ فَمَنْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُخْرِجَهُ مِنْ ظُلْمَةٍ إِلَى نُورٍ أَخْرَجَهُ ثُمَّ قَالَ وَ لَا عَلَيْكَ إِنْ آنَسْتَ مِنْ أَحَدٍ خَيْراً أَنْ تَنْبِذَ إِلَيْهِ الشَّيْءَ نَبْذاً
راوی گوید به امام‌صادق‌عليه‌السلام عرض کردم من یک روز حالم اینگونه است که برای هدایت هر که میبینم دعا می‌کنم و یک روز حالم اینگونه است که برای هرکه میخواهم دعا کنم میگویم مردم را به خدای آنها بسپار هرکه را خودش بخواهد هدایت می‌کند. امام‌عليه‌السلام فرمود: هرکه را که بدلت افتاد دعا کن!

۴. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: في الصَّبرِ على ما يُكرَهُ خَيرٌ كثيرٌ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: در صبر بر ناملایمات، خیر بسیاری نهفته است.
الإمامالصادقعليه‌السلام: الصَّبرُ يُعقِبُ خَيراً، فَاصبِرُوا تَظفَرُوا.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: صبر پیامد نیک دارد. پس صبر کنید تا ظفر یابید.

۵. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مِن فِقهِ الرجُلِ قِلَّةُ كلامِهِ فيما لا يَعنيهِ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: از نشانه‌های فقاهت مرد، این است که سخنان بیهوده کمتر گوید.
الإمامُالرِّضاعليه‌السلام: مِن علاماتِ الفِقهِ الحِلمُ و العِلمُ و الصَّمتُ.
امام‌رضاعليه‌السلام: از نشانه‌های فقاهت (و دین‌فهمی)، بردباری و دانش و خاموشی است.

۶. المسيحُعليه‌السلام: إنّما الدنيا قَنطَرةٌ، فاعبُرُوها و لا تَعمُرُوها.
مسیح‌عليه‌السلام: دنیا پلی بیش نیست؛ پس، از آن بگذرید و آبادش مکنید.

۷. عَنِ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام أَنَّهُ قَالَ قَالَ إِبْلِيسُ خَمْسَةُ أَشْيَاءَ لَيْسَ لِي فِيهِنَّ حِيلَةٌ وَ سَائِرُ النَّاسِ فِي قَبْضَتِي مَنِ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ عَنْ نِيَّةٍ صَادِقَةٍ وَ اتَّكَلَ عَلَيْهِ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ وَ مَنْ كَثُرَ تَسْبِيحُهُ فِي لَيْلِهِ وَ نَهَارِهِ وَ مَنْ رَضِيَ لِأَخِيهِ الْمُؤْمِنِ مَا يَرْضَاهُ لِنَفْسِهِ وَ مَنْ لَمْ يَجْزَعْ عَلَى الْمُصِيبَةِ حِينَ تُصِيبُهُ وَ مَنْ رَضِيَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَهُ وَ لَمْ يَهْتَمَّ لِرِزْقِهِ.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: ابلیس گفت: پنج کس اند که حیله من در آنها مؤثر نیست در حالیکه سایر مردم در مشت منند: کسی که با نیت صادق به خدا معتصم شود و در همه امورش بر خدا اتکال کند و کسی که تسبیحش در شب و روز زیاد باشد و کسی که برای برادر مؤمنش همان پسندد که برای خویش پسندد و کسی که وقتی مصیبتی به او رسید جزع نکند و کسی که به آنچه خدا تقسیم کرده راضی باشد و غصه روزی را نخورد.

۸. الإمامُالكاظمعليه‌السلام: إنّ الزَّرعَ يَنبُتُ في السَّهلِ و لا يَنبُتُ في الصَّفا؛ فكذلكَ الحِكمَةُ تَعمُرُ في قَلبِ المُتَواضِعِ.
امام‌کاظم‌عليه‌السلام: همانا زراعت در خاک می‌روید و روی تخته سنگ نمی‌روید. حکمت نیز چنین است، در دل شخص فروتن آباد می‌شود و در دل انسان متکبر و گردنفراز آباد نمی‌شود؛ زیرا خداوند فروتنی را ابزار خرد قرار داده است و تکبر را ابزار نابخردی.

۹. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنّما أعطاكُمُ اللهُ هذهِ الفُضولَ مِن الأموالِ لتُوَجِّهوها حيثُ وَجَّهَها اللهُ عَزَّوجلَّ، ولَم يُعطِكُموها لِتَكنِزوها.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در حقیقت خداوند این مال‌های زیادی را به شما داده است تا آن‌ها را در جهتی که خداوند عزوجل معلوم کرده است به کار اندازید. آن‌ها را به شما نداده است که بیندوزید.

۱۰. الإمامُ‌عليٍ‌علیه‌السلام: مَن دَنَت هِمَّتُهُ فلا تَصحَبْهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: با کسی‌که همّت پست دارد، همنشینی مکن.

الإمامُ‌عليٍ‌علیه‌السلام: أمقَتُ العِبادِ إلَى اللهِ سبحانَهُ مَن كانَ هِمَّتُهُ بَطنَهُ و فَرجَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: مبغوض‌ترین بندگان نزد خداوند سبحان، کسی است که همّ و غم او شکم و شرمگاهش باشد.

۱۱. الإمامُ‌الصادقُ‌علیه‌السلام: فمُروا صِبيانَكم إذا كانوا أبناءَ تِسعِ سِنينَ بما أطاقُوا مِن صِيامٍ، فإذا غَلَبَهُم العَطَشُ أفطَروا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: ما کودکان خود را وقتی هفت ساله شدند، امر می‌کنیم که تا هر مقدار از روز که می‌توانند، نصف روز یا کمتر و یا بیشتر، روزه بگیرند و هرگاه تشنگی و گرسنگی بر آنان غالب آمد افطار کنند، تا بدین‌ترتیب به روزه‌گرفتن عادت کنند و توان آن را بیابند و شما نیز وقتی کودکانتان نه ساله شدند به آن‌ها دستور دهید که تا هر مقدار از روز را که می‌توانند روزه بگیرند و هرگاه تشنگی بر آنان غلبه کرد روزه‌شان را باز کنند.

۱۲. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام جَلَسَ إِلَى حَائِطٍ مَائِلٍ يَقْضِي بَيْنَ النَّاسِ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا تَقْعُدْ تَحْتَ هَذَا الْحَائِطِ فَإِنَّهُ مُعْوِرٌ فَقَالَ أَمِيرُ‌الْمُؤْمِنِينَ حَرَسُ امْرِئٍ أَجَلُهُ فَلَمَّا قَامَ سَقَطَ الْحَائِطُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: امیرمؤمنان‌علیه‌السلام کنار دیواری که در حال خراب شدن بود برای مردم قضاوت میکرد. گفتند اینجا ننشینید! فرمود: اجل هرکس حارس اوست از هلاکت. چون مولاعلیه‌السلام برخواست دیوار خراب شد.

الْهَمْدَانِيِّ قَالَ نَظَرْتُ يَوْماً فِي الْحَرْبِ إِلَى رَجُلٍ عَلَيْهِ ثَوْبَانِ فَحَرَّكْتُ فَرَسِي فَإِذَا هُوَ أَمِيرُ‌الْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فِي مِثْلِ هَذَا الْمَوْضِعِ فَقَالَ نَعَمْ يَا سَعِيدَ بْنَ قَيْسٍ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ إِلَّا وَ لَهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ حَافِظٌ وَ وَاقِيَةٌ مَعَهُ مَلَكَانِ يَحْفَظَانِهِ مِنْ أَنْ يَسْقُطَ مِنْ رَأْسِ جَبَلٍ أَوْ يَقَعَ فِي بِئْرٍ فَإِذَا نَزَلَ الْقَضَاءُ خَلَّيَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ كُلِّ شَيْءٍ.

راوی گوید روزی در جنگ کسی را دیدم که بی زره در میان کارزار میچرخید بسوی او تاختم دیدم علی‌علیه‌السلام است. گفتم یا امیرالمؤمنین در اینجا اینچنین؟! فرمود: ای سعید بن قیس کسی نیست جز اینکه از جانب خدا دو فرشته حافظ و مراقب دارد که نمیگذارند از ارتفاع بیافتد یا در چاه سقوط کند، چون قضاء الهی رسد میان او و هر خطری را خالی کنند.

التوحيد، دَخَلَ عَلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام رَجُلٌ مِنْ أَتْبَاعِ بَنِي أُمَيَّةَ فَخِفْنَا عَلَيْهِ فَقُلْنَا لَهُ لَوْ تَوَارَيْتَ وَ قُلْنَا لَيْسَ هُوَ هَاهُنَا قَالَ بَلَى ائْذَنُوا لَهُ فَإِنَّ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ وَ يَدِ كُلِّ بَاسِطٍ فَهَذَا الْقَائِلُ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَقُولَ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَ هَذَا الْبَاسِطُ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَبْسُطَ يَدَهُ إِلَّا بِمَا شَاءَ اللَّهُ فَدَخَلَ عَلَيْهِ فَسَأَلَهُ عَنْ أَشْيَاءَ آمَنَ بِهَا وَ ذَهَبَ.

بر امام‌صادق‌علیه‌السلام کسی از بنی‌امیه وارد شد. ترسیدیم و گفتیم کاش مخفی میشدید و میگفتیم جعفر بن محمد اینجا نیست! فرمود: بگذارید بیاید. همانارسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: خداوند نزد زبان هر قائل و دست هر باسطی است. او نمیتواند بگوید جز آنچه خدا میخواهد و بکند جز آنچه خدا میخواهد. آن فرد آمد و پرس و جویی کرد و مطمئن شد و رفت.

۱۳. الإمامُ‌الباقرُ‌علیه‌السلام ـ لِلوَصّافيِّ ـ: أرَأيتَ مَن قِبَلَكُم إذا كانَ الرّجُلُ لَيسَ علَيهِ رِداءٌ، و عِندَ بَعضِ إخوانِهِ رِداءٌ يَطرَحُهُ علَيهِ؟ قالَ: قلتُ: لا، قالَ: فإذا كانَ لَيسَ عِندَهُ إزرارٌ، يُوصِلُ إلَيهِ بَعضُ إخوانِهِ بِفَضلِ إزارِهِ حتّى يَجِدَ لَهُ إزاراً؟ قالَ: قلتُ: لا، قالَ: فضَرَبَ بِيَدِهِ على فَخِذِهِ ثُمّ قالَ: ما هؤلاءِ بِإخوَةٍ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام ـ به وصّافی ـ: بگو ببینم، آیا در میان شما چنین هست که هرگاه کسی ردایی نداشته باشد و یکی از برادرانش ردایی داشته باشد آن را به او بدهد؟ وصّافی می‌گوید: عرض کردم: خیر. فرمود: اگر ازاری نداشته باشد یکی از برادرانش ازار اضافی خود را به او می‌دهد تا او نیز صاحب ازار شود؟ می‌گوید: عرض کردم: خیر. وصافی می‌گوید: حضرت دستش را به زانوی خود زد و فرمود: اینان برادر نیستند.

۱۴. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُ‌علیه‌السلام بِرُّ الْوَالِدَيْنِ مِنْ حُسْنِ مَعْرِفَةِ الْعَبْدِ بِاللَّه

امام‌صادق‌علیه‌السلام: نیکی به والدین از معرفت درست بنده به خداست.

۱۵. وَ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الصَّوْتَ الْخَفِيضَ وَ يُبْغِضُ الصَّوْتَ الرَّفِيع.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: همانا خداوند صدای آهسته را دوست میدارد و از صدای بلند بدش میاید.

۱۶. تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ كُنَّا عِنْدَهُ فَسَأَلَهُ شَيْخٌ فَقَالَ بِي وَجَعٌ وَ أَنَا أَشْرَبُ لَهُ النَّبِيذَ وَ وَصَفَهُ لَهُ الشَّيْخُ فَقَالَ لَهُ مَا يَمْنَعُكَ مِنَ الْمَاءِ الَّذِي جَعَلَ اللَّهُ مِنْهُ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ قَالَ لَا يُوَافِقُنِي قَالَ فَمَا يَمْنَعُكَ مِنَ الْعَسَلِ قَالَ اللَّهُ فِيهِ شِفاءٌ لِلنَّاسِ قَالَ لَا أَجِدُ قَالَ فَمَا يَمْنَعُكَ مِنَ اللَّبَنِ الَّذِي نَبَتَ مِنْهُ لَحْمُكَ وَ اشْتَدَّ عَظْمُكَ قَالَ لَا يُوَافِقُنِي فَقَالَ لَهُ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام تُرِيدُ أَنْ آمُرَكَ بِشُرْبِ الْخَمْرِ لَا وَ اللَّهِ لَا آمُرُكَ.

نزد امام‌صادق‌عليه‌السلام بودیم که پیرمردی گفت من دردی دارم که برایش شراب مینوشم. امام‌عليه‌السلام فرمود: چرا آب نمی‌نوشی که خدا آنرا منبع حیات هرچیزی دانسته؟ گفت به من نمیسازد. امام‌عليه‌السلام فرمود: چرا عسل نمیخوری که خدا آنرا شفاء دانسته. گفت ندارم. فرمود: چرا شیر نمینوشی که گوشت و استخوان تو از آن است؟ گفت با من سازگار نیست. امام‌عليه‌السلام فرمود: میخواهی به تو اجازه دهم شراب بنوشی و بخدا چنین نخواهم کرد.

۱۷. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ‌عليه‌السلام صَافِحْ عَدُوَّكَ وَ إِنْ كَرِهَ فَإِنَّهُ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ عِبَادَه.

امیرمؤمنان‌عليه‌السلام: با دشمنت دست ده گرچه ناپسندت باشد زیرا آن از جمله چیزهایی است که خدا بدان فرمان داده.

الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ مَا صَافَحَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله رَجُلًا قَطُّ فَنَزَعَ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَنْزِعُ يَدَهُ مِنْهُ

امام‌صادق‌عليه‌السلام:رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله با هرکه دست میداد دستش را نمیکشید تا آن شخص دستش را بکشد.

۱۸. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام ـ في قولِهِ تعالى نَقلاً عن عيسى‌عليه‌السلام: «و جَعَلَنِي مُبارَكاً أَيْنَما كُنْتُ» ـ: نَفّاعاً.

امام‌صادق‌عليه‌السلام ـ دربارهٔ این سخن خدای متعال به نقل از عیسی: «و مرا هرجا که باشم با برکت قرار داد» ـ: یعنی پرسود و منفعت.

الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: رأيتُ المَعروفَ لا يَصلُحُ إلّا بِثَلاثِ خِصالٍ: تَصغيرِه، و تَستيرِه، و تَعجيلِه.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: دیدم که احسان جز با سه کار سامان نمی‌پذیرد: کوچک شمردن آن، پوشاندن آن و شتاب کردن در انجام آن.

۱۹. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ اللهَ تبارکَ و تعالى علَى الإناثِ أرأفُ مِنهُ علَى الذُّكورِ، و ما مِن رجُلٍ يُدخِلُ فَرحَةً علَى امرأةٍ بَينَهُ و بَينَها حُرمَةٌ، إلّا فَرَّحَهُ اللهُ تعالى يَومَ القِيامَةِ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند تبارک و تعالی به زنان مهربان‌تر از مردان است. هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را خوش‌حال سازد، مگر اینکه خدای متعال در روز قیامت او را شادمان گرداند.

۲۰. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: لا غُرمَ على مُستَعيرِ عارِيَةٍ إذا هَلَكَت إذا كانَ مَأمُوناً.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: اگر عاریه از بین برود، درصورتی‌که عاریه‌گیرنده امین و مورد اعتماد باشد، تاوانی بر او نیست.

۲۱. وَ عَنْهُ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَشْبَعُ مِنَ الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ فَيَحْمَدُ اللَّهَ فَيُعْطِيهِ اللَّهُ مِنَ الْأَجْرِ مَا يُعْطِي الصَّائِمَ إِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ يُحِبُّ أَنْ يُحْمَدَ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مؤمن که از غذا و نوشیدنی سیر میشود و حمد خدا میکند همان‌قدر اجر میبرد که روزه دار. خداوند شاکر است و دوست دارد نسبت به شاکر باشند.

وَ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ لَيَشْرَبُ شَرْبَةً مِنَ الْمَاءِ فَيُوجِبُ اللَّهُ لَهُ بِهَا الْجَنَّةَ ثُمَّ قَالَ يَأْخُذُ الْإِنَاءَ فَيَضَعُهُ عَلَى فِيهِ ثُمَّ يَشْرَبُ فَيُنَحِّيهِ وَ هُوَ يَشْتَهِيهِ فَيَحْمَدُ اللَّهَ ثُمَّ يَعُودُ فَيَشْرَبُ ثُمَّ يُنَحِّيهِ فَيَحْمَدُ اللَّهَ ثُمَّ يَعُودُ وَ يَشْرَبُ ثُمَّ يُنَحِّيهِ فَيَحْمَدُ اللَّهَ فَيُوجِبُ اللَّهُ لَهُ بِهَا الْجَنَّةَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: ممکن است کسی از شما لیوان آبی بنوشد و بهمین دلیل بهشت بر او واجب شود. اینگونه که ظرف آب را بر لبش میگذارد و اندکی مینوشد و در حالیکه تشنه است حمد خدا میکند؛ باز اندکی مینوشد و حمد خدا میکند؛ و باز اندکی مینوشد و حمد خدا میکند. اینگونه بهشت بر او واجب میشود.

۲۲. کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ قَدِمَ أَعْرَابِيٌّ عَلَى النَّبِيِّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فَقَالَ يَا رسول‌اللهتُسَابِقُنِي بِنَاقَتِكَ هَذِهِ قَالَ فَسَابَقَهُ فَسَبَقَهُ الْأَعْرَابِيُّ فَقَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله إِنَّكُمْ رَفَعْتُمُوهَا فَأَحَبَّ اللَّهُ أَنْ يَضَعَهَا إِنَّ الْجِبَالَ تَطَاوَلَتْ لِسَفِينَةِ نُوحٍ وَ كَانَ الْجُودِيُّ أَشَدَّ تَوَاضُعاً فَحَطَّ اللَّهُ بِهَا عَلَى الْجُودِيِّ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: بیابانگردی بر پیامبر‌صلى‌الله‌عليه‌وآله وارد شد و گفت با شترت با من و شترم مسابقه بده. مسابقه دادند و آن بیابانگرد برنده شد.رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله به اصحاب فرمود: شما شتر مرا خیلی بالا می‌بردید؛ پس خدا خواست پایینش بیاورد. کوه‌ها همه گردن کشیدند تا کشتی نوح بر آنها فرود آید اما جودی تواضع داشت این بود که خدا کشتی را بر کوه جودی نشاند.

۲۳. الأمالي للصدوق، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ إِنَّ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أَتَى شَبَاباً مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكُمْ فَمَنْ بَكَى فَلَهُ الْجَنَّةُ فَقَرَأَ آخِرَ الزُّمَرِ وَ سِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلى جَهَنَّمَ زُمَراً إِلَى آخِرِ السُّورَةِ فَبَكَى الْقَوْمُ جَمِيعاً إِلَّا شَابٌّ فَقَالَ يَا رسول‌اللهقَدْ تَبَاكَيْتُ فَمَا قَطَرَتْ عَيْنِي قَالَ إِنِّي مُعِيدٌ عَلَيْكُمْ فَمَنْ تَبَاكَى فَلَهُ الْجَنَّةُ قَالَ فَأَعَادَ عَلَيْهِمْ فَبَكَى الْقَوْمُ وَ تَبَاكَى الْفَتَى فَدَخَلُوا الْجَنَّةَ جَمِيعاً

امام‌صادق‌عليه‌السلام: گروهی از جوانان انصار نزدرسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله آمدند؛ فرمود میخواهم برایتان قرآن بخوانم هرکس گریه کرد به بهشت میرود. آنگاه آخر سوره زمر را خواند: از (و کسانی را که کافر بودند بسوی جهنم میکشانند) تا آخر سوره. همه گریه کردند جز یکی که گفت من سعی میکنم اما گریه‌ام نمی‌آید.رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود دوباره میخوانم هرکس سعی در گریه کند به بهشت میرود. خواند و همه یا گریه کردند یا خود را به گریه واداشتند پس همه به بهشت رفتند.

۲۴. الإمامُ‌عليٌ‌عليه‌السلام: بِئسَ السِّياسَةُ الجَورُ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: بد سیاستی است، بیدادگری.

۲۵. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن سَتَرَ أخاهُ فی فاحَشَةٍ رَآها عَلَيهِ سَتَرَهُ اللهُ فی الدّنيا و الآخِرَةِ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکه از برادر خود کار زشتی مشاهده کند و آن را پوشیده نگه دارد، خداوند در دنیا و آخرت عیب‌پوش او باشد.

۲۶. عنه‌عليه‌السلام: وَ اعْلَمْ رَحِمَكَ اللَّهُ أَنَّا لَا نَنَالُ مَحَبَّةَ اللَّهِ إِلَّا بِبُغْضِ كَثِيرٍ مِنَ النَّاسِ وَ لَا وَلَايَتَهُ إِلَّا بِمُعَادَاتِهِمْ وَ فَوْتُ ذَلِكَ قَلِيلٌ يَسِيرٌ لِدَرْكِ ذَلِكَ مِنَ اللَّهِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ.

امام‌عليه‌السلام: بدان که ما به محبت خدا نمیرسیم جز درحالیکه بسیاری از مردم از ما بدشان بیاید و به ولایت خدا نمیرسیم جز با دشمنی بسیاری از مردم. اما از دست دادن این چیز اندک در مقابل بدست آوردن آن فوز بزرگ می‌ارزد. برای کسانی که بدانند.

۲۷. الأمالي للشيخ الطوسي، كُنَّا عِنْدَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام فَقَالَ رَجُلٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ رِزْقاً طَيِّباً قَالَ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ هَذَا قُوتُ الْأَنْبِيَاءِ وَ لَكِنْ سَلْ رِزْقاً لَا يُعَذِّبُكَ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَيْهَاتَ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ يا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّباتِ وَ اعْمَلُوا صالِحاً ...

نزد امام‌صادق‌عليه‌السلام بودیم مردی دعا کرد و گفت خدایا روزی طیب(پاکیزه) نصیب من فرما! امام‌عليه‌السلام فرمود: هیهات هیهات که این قوت انبیاء است؛ از خدا روزی‌ای بخواه که روز قیامت بخاطر آن عذاب نشوی. روزی طیب که خواستی مال رسولان است: (ای رسولان از طیبات بخورید و کار شایسته کنید...)

۲۸. عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ الصَّادِقُ‌عليه‌السلام لِكُلِّ شَيءٍ شَيءٌ يَسْتَرِيحُ إِلَيْهِ وَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَسْتَرِيحُ إِلَى أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ كَمَا يَسْتَرِيحُ الطَّيْرُ إِلَى شَكْلِهِ أَوَ مَا رَأَيْتَ ذَلِكَ وَ قَالَ‌عليه‌السلام الْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ هُوَ عَيْنُهُ وَ مِرْآتُهُ وَ دَلِيلُهُ لَا يَخُونُهُ وَ لَا يَخْدَعُهُ وَ لَا يَظْلِمُهُ وَ لَا يَكْذِبُهُ وَ لَا يَغْتَابُهُ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هر چیز در کنار چیزی آرام میگرید و مؤمن نیز در کنار برادر مؤمنش آرام میگیرد چنانچه پرنده در کنار پرندگان همجنسش آرام میگرید. سپس فرمود: مؤمن برادر مؤمن است. چشم اوست. آینه اوست. راهنمای اوست. به او خیانت نمیکند و خدعه نمیکند و ظلم نمیکند و به او دروغ نمیگوید و از او غیبت نمیکند.

۲۹. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لولا أنَّ الشَّياطينَ يَحُومونَ على قُلوبِ بَني آدمَ لَنَظَروا إلى مَلكوتِ السَّماءِ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: اگر نبود که شیطان‌ها بر گرد دل‌های آدمیان می‌چرخند، هر آینه ملکوت آسمان‌ها را می‌دیدند.

۳۰. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: عَجَباً للمؤمنِ لا يَقضي اللهُ عليهِ قَضاءً إلّا كانَ خَيراً لَهُ، سَرَّهُ أو ساءَهُ، إنِ ابتَلاهُ كانَ كَفّارَةً لذَنبِهِ، و إن أعطاهُ و أكرَمَهُ كانَ قد حَباهُ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: شگفتا از مؤمن که هر قضایی خداوند بر او براند برایش خیر است، چه خوشایند او باشد یا ناخوشایندش. اگر مبتلایش کند کفّاره گناه او باشد و اگر به وی عطا کند و گرامیش دارد، به او بخشش کرده است.

الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: عَجِبتُ للمَرءِ المُسلمِ لا يَقضي اللهُ عَزَّوجلَّ لَهُ قَضاءً إلّا كانَ خَيراً لَهُ، و إن قُرِضَ بالمَقاريضِ كانَ خَيراً لَهُ، و إن مَلَكَ مَشارِقَ الأرضِ و مَغارِبَها كانَ خَيراً لَهُ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: در شگفتم از مرد مسلمان که خدای عزوجل هیچ قضایی برای او نراند جز اینکه خیر او در آن باشد. اگر با قیچی تکه‌تکه شود برایش خیر است و اگر از شرق تا غرب عالم را در اختیار گیرد باز برایش خیر است.

۳۱. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: ليسَ لِلبَحرِ جارٌ، و لا للمَلِكِ صَديقٌ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: دریا، همسایه نمی‌شناسد و پادشاه، دوست و عافیت، قیمت ندارد.

رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: أقَلُّ النّاسِ صَديقاً المَلِكُ.

پیامبر خدا: کم‌وفاترین مردمان شاهانند و کم‌دوست‌ترین مردم پادشاه‌اند و بدبخت‌ترین آدمیان نوکران ایشان.

۳۲. الأمالي للصدوق، عَنِ الصَّادِقِ قَالَ لَا تَغْتَبْ فتغتب [فَتُغْتَابَ] وَ لَا تَحْفِرْ لِأَخِيكَ حُفْرَةً فَتَقَعَ فِيهَا فَإِنَّكَ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ.

امام‌صادق: غیبت مکن که از تو غیبت کنند و چاهی برای دوستت حفر مکن که خودت در آن خواهی بود و تو هرچه میکنی همان با تو کنند.

معاني الأخبار، لي، الأمالي للصدوق، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ لَا يَطْمَعَنَّ الْمُغْتَابُ فِي السَّلَامَةِ.

امام‌صادق: کسی که غیبت کرد منتظر سلامت نباشد.

۳۳. الإمامُ‌علي ـ فيما كَتَبَ إلى عُمّالِهِ ـ: أدِقُّوا أقلامَكُم، و قارِبوا بينَ سُطورِكُم، واحذِفوا عنّي فُضولَكُم، واقصِدوا قَصدَ المَعاني، و إيّاكُم والإكثارَ؛ فإنّ أموالَ المُسلمينَ لا تَحتَمِلُ الإضرارَ.

امام‌علی ـ در نامه‌ای به کارگزاران خود ـ: نوک قلم‌هایتان را باریک کنید و سطرهایتان را نزدیک به هم بنویسید و از نوشتن مطالب اضافی برای من خودداری ورزید و جان‌کلام و لُبّ مطلب را بنویسید و از زیاده‌گویی بپرهیزید؛ زیرا اموال مسلمانان ضرر و زیان را برنمی‌تابد.

۳۴. عيون أخبار الرضا، عَنِ الرِّضَا فِي خَبَرٍ طَوِيلٍ قَالَ يَا ابْنَ أَبِي مَحْمُودٍ إِذَا أَخَذَ النَّاسُ يَمِيناً وَ شِمَالًا فَالْزَمْ طَرِيقَتَنَا فَإِنَّهُ مَنْ لَزِمَنَا لَزِمْنَاهُ وَ مَنْ فَارَقَنَا فَارَقْنَاهُ إِنَّ أَدْنَى مَا يُخْرِجُ الرَّجُلَ مِنَ الْإِيمَانِ أَنْ يَقُولَ لِلْحَصَاةِ هَذِهِ نَوَاةٌ ثُمَّ يَدِينَ بِذَلِكَ وَ يَبْرَأَ مِمَّنْ خَالَفَهُ يَا ابْنَ أَبِي مَحْمُودٍ احْفَظْ مَا حَدَّثْتُكَ بِهِ فَقَدْ جَمَعْتُ لَكَ فِيهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ

امام رضا: ای ابن ابی محمود وقتی دیدی مردم به این سو و آن سو گرویده‌اند تو ملازم راه ما باش که هرکس ملازم راه ما باشد ما ملازم اوییم و هرکس از ما دست بکشد از او دست خواهیم کشید. کمترین چیزی که کسی را از ایمان خارج میکند این است که سنگریزه‌ای بیابد و بگوید این هسته خرمایی است و به این باطلش ایمان پیدا کند و از هرکس جز این فکر کند برائت بجوید. سپس امام فرمود: آنچه گفتم به خاطر بسپار که خیر دنیا و آخرت در آن است.

۳۵. عيون أخبار الرضا، بِالْأَسَانِيدِ الثَّلَاثَةِ عَنِ الرِّضَا عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَأَلَ الصَّادِقُ عَنْ بَعْضِ أَهْلِ مَجْلِسِهِ فَقِيلَ عَلِيلٌ فَقَصَدَهُ عَائِداً وَ جَلَسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَوَجَدَهُ دَنِفاً فَقَالَ لَهُ أَحْسِنْ ظَنَّكَ بِاللَّهِ قَالَ أَمَّا ظَنِّي بِاللَّهِ حَسَنٌ وَ لَكِنْ غَمِّي لِبَنَاتِي مَا أَمْرَضَنِي غَيْرُ غَمِّي بِهِنَّ قَالَ الصَّادِقُ الَّذِي تَرْجُوهُ لِتَضْعِيفِ حَسَنَاتِكَ وَ مَحْوِ سَيِّئَاتِكَ فَارْجُهُ لِإِصْلَاحِ حَالِ بَنَاتِكَ.

روزی امام‌صادق احوال یکی از کسانی را که در جلسه او شرکت میکردند پرسید. گفتند علیل شده. به عیادتش رفت دیدی نزدیک به مرگ شده. به او فرمود: به خدا امید داشته باش. گفت: خودم به خدا امید دارم اما غم دخترانم را میخورم که بعد از من چه بر آنها خواهد رفت. امام فرمود: همان کس که به او امید داری که حسناتت را مضاعف کند و از سیئاتت بگذرد به همو امید داشته باش که صلاح دخترانت را جاری کند.

۳۶. رسول‌الله: عَلامَةُ رِضا اللهِ تعالى في خَلقِهِ عَدلُ سُلطانِهِم و رَخْصُ أسعارِهِم، و عَلامَةُ غَضَبِ اللهِ تبارَكَ و تعالى على خَلقِهِ جَورُ سُلطانِهِم و غَلاءُ أسعارِهِم.

پیامبر خدا: نشانهٔ خشنودی خدای متعال، در میان آفریدگانش، دادگری سلطان آن‌ها و ارزانی نرخ‌هایشان است و نشانهٔ خشم خدای تبارک و تعالی بر آفریدگانش، ستمگری سلطان آن‌ها و گرانی نرخ‌هایشان است.

الإمامُ‌الصادق: غَلاءُ السِّعرِ يُسِيءُ الخُلُقَ، و يُذهِبُ الأمانَةَ، و يُضجِرُ المَرءَ المُسلِمَ.

امام‌صادق: گرانی نرخ، اخلاق را بد می‌کند، امانتداری را از بین می‌برد و انسان مسلمان را دلتنگ و بی‌قرار می‌سازد.

۳۷. رسول‌الله: أتَيتُ لَيلَةَ أُسرِيَ بي عَلى قَومٍ تُقرَضُ شِفاهُهُم بِمَقاريضَ، فقُلتُ: يا جِبرِيلُ، مَن هؤلاءِ؟ قالَ: خُطَباءُ أُمَّتِكَ الَّذينَ يَقولونَ ما لا يَفعَلونَ.

پیامبرخدا: در شب معراج بر مردمی گذشتم که لبانشان را با قیچی‌هایی می‌بریدند. پرسیدم: ای جبرئیل! اینها کیانند؟ گفت: آن دسته از خطیبان امت تو هستند که می‌گویند و عمل نمی‌کنند.

الإمامُ‌الكاظم: دَخَلَ رسولُ‌الله المَسجِدَ فإذا جَماعَةٌ قَد أطافوا بِرَجُلٍ، قالوا: أعلَمُ النّاسِ بِأنسابِ العَرَبِ و وَقائِعِها، و بِالأشعارِ والعَرَبِيَّةِ، فقالَ النَّبِيُّ: ذاكَ عِلمٌ لا يَضُرُّ مَن جَهِلَهُ، و لا يَنفَعُ مَن عَلِمَهُ.

امام‌کاظم:رسول‌خدا وارد مسجد شد، دید عده‌ای گرد مردی جمع شده‌اند. عرض کردند: او داناترین مردم است به انساب عرب و جنگ‌های ایشان و اشعار عربی. پیامبر فرمود: اینها دانشی است که اگر کسی نداند، به او زیانی نرساند و اگر کسی بداند، او را سودی نبخشد.

– رسول‌اللهﷺ: العِلمُ أكثَرُ مِن أن يُحصى، فَخُذ مِن كُلِّ شَيءٍ أحسَنَهُ.

پیامبرخداﷺ: دانش بیش از آن است که به شماره درآید؛ بنابراین، از هر چیزی نیکوترین آن را فراگیر.

۳۸. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِذَا دَخَلْتَ مُدْخَلًا تَخَافُهُ فَاقْرَأْ هَذِهِ الآيَةَ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَ أَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَ اجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطاناً نَصِيراً فَإِذَا عَايَنْتَ الَّذِي تَخَافُهُ فَاقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه وارد جایی شدی که میترسیدی بخوان: (خدایا مرا درست وارد کن و درست خارج کن و برای من از جانب خودت سلطانی نصیر قرار ده) و هرگاه آنچیزی را که از آن میترسیدی دیدی، آیت الکرسی بخوان.

۳۹. ابنُ عبّاسٍ: إنّ امرأةَ أيُّوبَ‌علیه‌السلام قالَت لَهُ يَوماً: لَو دَعَوتَ اللهُ أن يَشفيَكَ! فقالَ: وَيحَكِ! كُنّا في النَّعماءِ سَبعينَ عاماً فَهَلُمَّ نَصبِرْ في الضَّرّاءِ مِثلَها! قالَ: فلَم يَمكُثْ بعدَ ذلكَ إلّا يَسيراً حتّى عُوفِيَ.

ابن‌عباس: همسر ایّوب روزی به او گفت: کاش دعا کنی خداوند تو را شفا بخشد! ایوب فرمود: وای بر تو! ما هفتاد سال در نعمت بودیم، حالا بیا همین اندازه در سختی و گرفتاری نیز صبور باشیم! ابن‌عباس می‌گوید: بعد از آن اندک زمانی نگذشت که ایوب بهبود یافت.

۴۰. الإمامُ زينُ العابدينَ‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عَن جَميعِ شَرايعِ الدِّينِ ـ: قَولُ الحَقِّ، والحُكمُ بالعَدلِ والوَفاءُ بالعَهدِ.

امام‌سجاد‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به این سؤال که چکیدهٔ شرایع دین چیست؟ ـ: حق‌گویی، داوری عادلانه و وفای به عهد.

چهل حدیث ۸۷

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ أیضاً ـ: هُو الرَّجُلُ یقولُ: لَو لا فُلانٌ لَهَلَکتُ، ولَولا فُلانٌ لَأَصَبتُ کذا و کذا، ولَو فُلانٌ لَضاعَ عِیالي، ألا تَرى أنّهُ قد جَعَلَ لِلّهِ شَریکاً في مُلکِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام دربارهٔ آیه (اکثرشان ایمان نمیآورند جز اینکه باز مشرک‌اند) فرمود: مانند اینکه انسان بگوید: اگر فلانی نبود من از بین می‌رفتم و اگر فلانی نبود چنین و چنان می‌شدم و اگر فلانی نبود خانواده‌ام نابود می‌شد؛ مگر نمی‌بینی که او با این حرف‌ها در ملک خدا برایش شریکی قائل شده که روزیش می‌دهد و از او دفاع و دفع گرفتاری می‌کند؟ راوی می‌گوید: عرض کردم: پس بگوید: اگر خداوند به‌واسطهٔ فلانی بر من منت نمی‌نهاد از بین می‌رفتم؟ فرمود: آری، اشکالی ندارد.

۲. عائشةُ: ما کانَ خُلقٌ أبغضَ إلی رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مِن الکِذبِ، و ما اطَّلَعَ مِنهُ علی شیءٍ عِندَ أحَدٍ مِن أصحابِهِ فیَبخَلُ لَهُ مِن نَفسِهِ حتّی یَعلَمَ أن أحدَثَ توبَةً.

هیچ خصلتی نزدرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله منفورتر از دروغ نبود و هرگاه مطلع می‌شد یکی از اصحابش دروغی گفته است، به او بی‌اعتنایی می‌کرد تا آنکه می‌فهمید توبه کرده است.

۳. فقه الرضاعلیه‌السلام، أَرْوِي أَنَّهُ سُئِلَ الْعَالِمُعلیه‌السلام عَنْ حَدِيثِ النَّفْسِ فَقَالَ مَنْ يُطِيقُ أَلَّا تُحَدِّثَ نَفْسُهُ [يُحَدِّثَ نَفْسَهُ] وَ سَأَلْتُ الْعَالِمَعلیه‌السلام عَنِ الْوَسْوَسَةِ إِنْ كَثُرَتْ قَالَ لَا شَيْءَ فِيهَا يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

از امام‌کاظم‌علیه‌السلام راجع به حدیث نفس (گفتگوی ذهنی با خود) پرسیدند، فرمود: چه کسی میتواند آنرا در خود خاموش کند؟ و از ایشان راجع به وسوسه زیاد پرسیدند، فرمود: چیزی نیست لا اله إلا الله بگوید.

وَ أَرْوِي أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلْعَالِمِ يَقَعُ فِي نَفْسِي أَمْرٌ عَظِيمٌ فَقَالَ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ فِي خَبَرٍ آخَرَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

و کسی از ایشان پرسید درونم متلاطم است، فرمود: بگو لااله إلا الله و در روایت دیگری در پاسخ به همین سوال فرمود: بگو لا قوة إلا بالله.

وَ نَرْوِي أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَفَا لِأُمَّتِي عَنْ وَسَاوِسِ الصَّدْرِ وَ نَرْوِي عَنْهُ أَنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا تُحَدِّثُ بِهِ أَنْفُسَهَا إِلَّا مَا كَانَ يَعْقِدُ عَلَيْهِ. وَ أَرْوِي أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَسْقَطَ عَنِ الْمُؤْمِنِ مَا لَا يَعْلَمُ وَ مَا لَا يَتَعَمَّدُ وَ النِّسْيَانَ وَ السَّهْوَ وَ الْغَلَطَ وَ مَا اسْتُكْرِهَ عَلَيْهِ وَ مَا اتَّقَى فِيهِ وَ مَا لَا يُطِيقُ.

و روایت شده‌است که خداوند وسواس دل را از بر این امت بخشیده مگر اینکه به آن ترتیب اثر دهند. و روایت است که خداوند از مؤمنین بخشیده است: آنچه نمیدانند و آنچه عمدی نکرده‌اند و نسیان و سهو و غلط و آنچه بدان وادار شده‌اند و آنچه از روی تقیه انجام داده‌اند و آنچه طاقتش را ندارند.

٤. الإمامُعلیعلیه‌السلام: الصَّبرُ أدفَعُ لِلبَلاءِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: صبر، بهترین عامل دفع بلا و گرفتاری است.

الإمامُعلیعلیه‌السلام: الصَّبرُ أدفَعُ لِلضَّرَرِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: صبر، بهترین وسیلهٔ دفع ضرر است.

٥. الأصبَغُ بنُ نُباتَةَ: أتی رجُلٌ امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام فقالَ: یا امیرالمؤمنین، إنّی زَنَیتُ فَطَهِّرْني، فَأعرَضَ امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام بوَجهِهِ عَنهُ، ثُمّ قالَ لَهُ: اجلِس، فأقبَلَ علیعلیه‌السلام علَی القَومِ فقالَ: أیَعجِزُ أحَدُکُم إذا قارَفَ هذِهِ السَّیِّئَةَ أن یَستُرَ علی نفسِهِ کما سَتَرَ اللهُ علَیهِ؟!

اصبغ‌بن‌نباته گفت مردی خدمت امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام آمد و عرض کرد: ای امیر مؤمنان، من زنا کرده‌ام، مرا پاک گردان. امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام رویش را از او برگرداند. سپس فرمود: بنشین. آن‌گاه علی‌علیه‌السلام رو به مردم کرد و فرمود: اگر کسی از شما این گناه را مرتکب شود، مگر نمی‌تواند آن را بر خود بپوشاند همچنان‌که خدا بر او پوشانده است؟ از این روایت برمی‌آید که اقرارکردن به گناه در حضور مردم، به کلی مذموم و نکوهیده است.

٦. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: کُن في الدنیا کَأنّکَ غریبٌ، أو کأنّکَ عابِرُ سَبیلٍ، و عُدَّ نفسَکَ في أصحابِ القُبورِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: در دنیا چنان سر کن که گویی غریبی، یا رهگذری و خویشتن را از خفتگانِ در گورها به شمار آور.

٧. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ـ لَمّا سُئِلَ عَن قَولِهِ تَعالی: ﴿وَ لَا تَتَمَنَّوا ما فَضَّلَ اللهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ـ: لا یَتَمَنَّی الرَّجُلُ امرَأةَ الرَّجُلِ و لَا ابْنَتَهُ، ولکنْ یَتَمَنّی مِثْلَهما.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در پاسخ به سؤال از آیهٔ «آن چیزهایی را که خدا بدان‌ها بعضی از شما را بر بعضی دیگر برتری داده است آرزو مکنید» فرمود: مثلا نباید انسان آرزوی زن و دختر کسی را بکند بلکه باید مانند آن‌ها را آرزو کند (که خدا به او بدهد).

۸. الإمامُالكاظمعليه‌السلام ـ في كِتابِهِ إلى هارونَ الرَشيدِ، لَمّا طَلَبَ مِنهُ المَوعِظَةَ ـ: ما مِن شَيءٍ تَراهُ عَينُكَ إلّا وفيهِ مَوعِظَةٌ.
امام‌کاظمعليه‌السلام ـ در نامهٔ خود به هارون‌الرّشید که از آن حضرت پند و موعظه خواسته بود ـ: هیچ چیزی نیست که چشم تو آن را ببیند مگر اینکه در آن پند و موعظتی است.

۹. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: يقولُ العَبدُ: مالي مالي! و إنّما لَهُ مِن مالِهِ ثلاثٌ: ما أكَلَ فأفنى، أو لَبِسَ فأبلى، أو أعطى فاقتَنى، ما سِوى ذلكَ فهُو ذاهبٌ و تاركُهُ للنّاسِ.
بنده می‌گوید: مال من، مال من؛ حال آنکه از مال او تنها سه چیز از آنِ وی می‌باشد: آنچه می‌خورد و تمام می‌کند، یا می‌پوشد و کهنه می‌سازد، یا می‌بخشد و برای آخرت ذخیره می‌کند. به جز این‌ها، او می‌میرد و مال را برای مردم باقی می‌گذارد.

۱۰. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: أقلُّ النّاسِ وَفاءً المُلوكُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: بی‌وفاترین مردم، شاهان هستند.

۱۱. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: الصَّمتُ عِبادَةٌ لِمَن ذَكَرَ اللهَ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خاموشی برای کسی‌که ذکر خدا گوید، عبادت است.

۱۲. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَجْعَلْ لِلْمُؤْمِنِ أَجَلًا فِي الْمَوْتِ يُبْقِيهِ مَا أَحَبَّ الْبَقَاءَ فَإِذَا عَلِمَ مِنْ أَنَّهُ سَيَأْتِي بِمَا فِيهِ بَوَارُ دِينِهِ قَبَضَهُ إِلَيْهِ تَعَالَى مُكْرَهاً.
امام‌صادقعليه‌السلام: خداوند برای مرگ مؤمن اجلی تعیین نکرده است؛ او هرقدر که بخواهد خداوند باقی‌اش میگذارد. اما اگر بداند کاری دارد کاری میکند که به دینش ضرر میرسد او را قبض روح میکند گرچه ناپسندش باشد.
عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالآجَالِ وَ مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ
امام‌صادقعليه‌السلام: آنان که بواسطه گناهان می‌میرند بیش‌ترند تا آنها که بواسطه اجل‌ها می‌میرند و کسانی که بواسطه احسان زنده‌اند بیشترند تا آنها که بواسطه عمر طبیعی زنده‌اند.

۱۳. الإمامُعليعليه‌السلام: عَمُرَتِ البُلدانُ بِحُبِّ الأوطانِ.
امام‌علیعليه‌السلام: کشورها با میهن‌دوستی آباد شده‌اند.
رُوِيَ: حُبُّ الوَطَنِ مِن الإيمانِ.
روایت شده است که دوست‌داشتن وطن از ایمان است.

۱۴. تفسير العياشي، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام عَنْ قَوْلِ اللَّهِ وَ بِالْوالِدَيْنِ إِحْساناً فَقَالَ الْإِحْسَانُ أَنْ تُحْسِنَ صُحْبَتَهُمَا وَ لَا تُكَلِّفَهُمَا أَنْ يَسْأَلَاكَ شَيْئاً هُمَا يَحْتَاجَانِ إِلَيْهِ وَ إِنْ كَانَا مُسْتَغْنِيَيْنِ أَ لَيْسَ يَقُولُ اللَّهُ لَنْ تَنالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ
امام‌صادقعليه‌السلام راجع به آیه (و به والدین احسان کنید) فرمود: احسان یعنی مصاحب خوبی برای ایشان باشی و بجایی نرسانی که مجبور شوند احتیاجشان یا چیزی را که میخواهند به زبان آورند بلکه پیشتر آنرا برایشان فراهم کنی. خداوند میفرماید به کمال نمیرسید مگر اینکه از آنچه دوست میدارید ببخشید.

۱۵. الإحتجاج، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي‌جَعْفَرٍعليه‌السلام فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِن أَهْلِ الْبَصْرَةِ يُقَالُ لَهُ عُثْمَانُ الْأَعْمَى إِنَّ الْحَسَنَ الْبَصْرِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْعِلْمَ يُؤْذِي رِيحُ بُطُونِهِمْ مَنْ يَدْخُلُ النَّارَ فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍعليه‌السلام فَهَلَكَ إِذاً مُؤْمِنُ آلِ فِرْعَوْنَ وَ اللَّهُ مَدَحَهُ بِذَلِكَ وَ مَا زَالَ الْعِلْمُ مَكْتُوماً مُنْذُ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ رَسُولَهُ نُوحاً فَلْيَذْهَبِ الْحَسَنُ يَمِيناً وَ شِمَالًا فَوَ اللَّهِ مَا يُوجَدُ الْعِلْمُ إِلَّا هَاهُنَا وَ كَانَعليه‌السلام يَقُولُ مِحْنَةُ النَّاسِ عَلَيْنَا عَظِيمَةٌ إِنْ دَعَوْنَاهُمْ لَمْ يُجِيبُونَا وَ إِنْ تَرَكْنَاهُمْ لَمْ يَهْتَدُوا بِغَيْرِنَا
راوی گوید نزد امام‌باقرعليه‌السلام بودم که مردی از بصره آمد و گفت حسن بصری میگوید کسانی که علم خود را مخفی نگه میدارند اهل آتشند. امامعليه‌السلام فرمود: اگر اینطور است باید مؤمن آل فرعون هم از اهل آتش باشد در حالیکه خداوند او را ستوده است. پس از نوحعليه‌السلام همواره علم مکتوم بوده است. حسن بصری به شرق رود یا غرب، بخدا قسم علم را جز در این خانه نخواهد یافت. امام‌باقرعليه‌السلام پیوسته میفرمود: ما خیلی غصه مردم را میخوریم چون اگر آنها را به راه راست بخوانیم، اجابت نمیکنند و اگر آنها را رها کنیم، جایی دیگر نیست که هدایت شوند.

۱۶. عيون‌أخبارالرضا عليه‌السلام ، قَالَ عَلِيعليه‌السلام الطِّيبُ نُشْرَةٌ وَ الْعَسَلُ نُشْرَةٌ وَ الرُّكُوبُ نُشْرَةٌ وَ النَّظَرُ إِلَى الْخُضْرَةِ نُشْرَةٌ
عَنْ أَبِي الْحَسَنِعليه‌السلام قَالَ ثَلَاثَةٌ يَجْلُونَ الْبَصَرَ النَّظَرُ إِلَى الْخُضْرَةِ وَ النَّظَرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِي وَ النَّظَرُ إِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ.
علیعليه‌السلام: بوی خوب و عسل و سواری و نظر به گیاهان موجب نشاط و شادی است. امام‌کاظمعليه‌السلام: نظر کردن به سبزی و آب جاری و روی نیکو باعث دلخوشی است.

۱۷. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍعليه‌السلام قَالَ لَمَّا احْتُضِرَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام جَمَعَ بَنِيهِ حَسَناً وَ حُسَيْناً وَ ابْنَ الْحَنَفِيَّةِ وَ

الْأَصَاغِرَ مِنْ وُلْدِهِ فَوَصَّاهُمْ وَ كَانَ فِي آخِرِ وَصِيَّتِهِ يَا بُنَيَّ عَاشِرُوا النَّاسَ عِشْرَةً إِنْ غِبْتُمْ حَنُّوا إِلَيْكُمْ وَ إِنْ فُقِدْتُمْ بَكَوْا عَلَيْكُمْ يَا بُنَيَّ إِنَّ الْقُلُوبَ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ تَتَلَاحَظُ بِالْمَوَدَّةِ وَ تَتَنَاجَى بِهَا وَ كَذَلِكَ هِيَ فِي الْبُغْضِ فَإِذَا أَحْبَبْتُمُ الرَّجُلَ مِنْ غَيْرِ خَيْرٍ سَبَقَ مِنْهُ إِلَيْكُمْ فَارْجُوهُ وَ إِذَا أَبْغَضْتُمُ الرَّجُلَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ سَبَقَ مِنْهُ إِلَيْكُمْ فَاحْذَرُوه.

امام‌علی‌ؑ وقت احتضار فرزندانش را جمع کرد و ایشان را نصیحت کرد و در آخر نصیحتش فرمود: چنان زندگی کنید که وقتی نبودید دلشان برایتان تنگ شود و وقتی مردید برایتان گریه کنند. ای فرزندان من، قلبهای آدمیان گروه گروه است و هرگروه با هم به مودت میرسند و انس میگیرند؛ همچنین بغض. هرگاه کسی را بی‌سابقه دوست داشتید بدانید در او خیری هست برای شما و اگر کسی را بی‌سابقه نمی‌خواستید از او حذر کنید.

الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ‌ؑ اتَّقُوا مَنْ تُبْغِضُهُ قُلُوبُكُم

امیر مؤمنان‌ؑ: از آنکس که دلتان از او بیزار است حذر کنید.

۱۸. الامام‌علی‌ؑ: لا تَستَصغِر شَيئاً مِنَ المَعروفِ قَدَرتَ عَلَى اصطِناعِه إيثاراً لِما هُوَ أكثَرُ مِنهُ. واعمَل لِكُلِّ يَومٍ بِما فيهِ تَرشُدُ.

امام‌علی‌ؑ: هیچ کار خوبی را که بر انجام آن توانایی، ناچیز مشمار و به خاطر خوبی‌ای بزرگتر آن را ترک مکن. برای هر روز کاری کن که به سبب آن به راه راست درآیی.

الامام‌علی‌ؑ: علی كُلِّ صَوابٍ نُوراً.

امام‌علی‌ؑ: با هر امر حقی حقیقتی است و با هر امر درستی نوری.

۱۹. رسول‌الله‌ﷺ: اِتَّقُوا اللهَ واعدِلوا في أولادِكُم.

پیامبر خداﷺ: از خدا بترسید و میان فرزندانتان به عدالت رفتار کنید.

رسول‌الله‌ﷺ: إنّ اللهَ تعالى يُحِبُّ أن تَعدِلوا بَينَ أولادِكُم حتّى في القُبَلِ.

پیامبر خداﷺ: خداوند متعال دوست دارد که میان فرزندان خود یکسان عمل کنید، حتی در بوسیدن آن‌ها.

۲۰. إسحاقُ بنُ عمّارٍ عَن الإمامِ‌الصادقِ‌ؑ: ما وَدَّعنا قَطُّ إلّا أوصانا بخَصلَتَينِ: علَيكُم بصِدقِ الحَديثِ و أداءِ الأمانَةِ إلَى البَرِّ و الفاجِرِ؛ فإنَّهُما مِفتاحُ الرِّزقِ.

اسحاق‌بن‌عمّار: حضرت صادق پیامبر خداﷺ: هیچ‌گاه با ما خداحافظی نمی‌کرد مگر اینکه به دو کار سفارشمان می‌فرمود: بر شما باد راستگویی و بازگرداندن امانت به نیک و بد؛ زیراکه این دو خصلت کلید روزی هستند.

۲۱. ، مکارم الأخلاق، عَنِ الصَّادِقِ پیامبر خداﷺ: قَالَ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ مُؤْمِنٍ نِعْمَةً بَلَغَتْ مَا بَلَغَتْ فَحَمِدَ اللَّهَ عَلَيْهَا إِلَّا كَانَ حَمْدُ اللَّهِ أَفْضَلَ وَ أَوْزَنَ وَ أَعْظَمَ مِنْ تِلْكَ النِّعْمَةِ نَفَرَتْ بَغْلَةٌ لِأَبِي‌جَعْفَرٍ پیامبر خداﷺ: فِيمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَئِنْ رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيَّ لَأَشْكُرَنَّهُ حَقَّ شُكْرِهِ فَلَمَّا أَخَذَهَا قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعالَمِينَ.

امام‌صادق‌پیامبر خداﷺ:: وقتی خداوند به بنده مؤمن نعمتی داد هرچه میخواهد باشد و او بر آن نعمت حمد خدا کرد؛ همین حمد افضل و باارزشتر و اعظم از آن نعمت است. روزی قاطر امام‌باقر پیامبر خداﷺ: بین مکه و مدینه گم شد، گفت اگر خدا آنرا برایم پیدا کند حق شکر او را بجا خواهم آورد. چون چنین شد گفت: الحمد لله رب العالمین.

۲۲. الكافي، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ‌ؑ يَذْكُرُ أَنَّهُ أَتَى رسول‌اللهمَلَكٌ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُخَيِّرُكَ أَنْ تَكُونَ عَبْداً رَسُولًا مُتَوَاضِعاً أَوْ مَلِكاً رَسُولًا قَالَ فَنَظَرَ إِلَى جَبْرَئِيلَ‌ؑ وَ أَوْمَأَ بِيَدِهِ أَنْ تَوَاضَعْ فَقَالَ عَبْداً مُتَوَاضِعاً رَسُولًا فَقَالَ الرَّسُولُ مَعَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُكَ مِمَّا عِنْدَ رَبِّكَ شَيْئاً قَالَ وَ مَعَهُ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِ الْأَرْضِ.

امام‌باقر‌ؑ میفرمود فرشته‌ای برایرسول‌خداﷺ کلیدهای خزائن زمین را آورد و گفت خداوند ترا مخیر میکند تا بنده رسول متواضع باشی یا پادشاهی رسول. پیامبر خداﷺ به جبرئیل نگاه کرد. جبرئیل اشاره کرد که تواضع را انتخاب کن. و چنین شد.

۲۳. عيون أخبار الرضا‌ؑ، عَنِ الصَّادِقِ‌ؑ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُونُ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْجَنَّةِ أَكْثَرُ مِمَّا بَيْنَ الثَّرَى إِلَى الْعَرْشِ لِكَثْرَةِ ذُنُوبِهِ فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ يَبْكِيَ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ نَدَماً عَلَيْهَا حَتَّى يَصِيرَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَهَا أَقْرَبُ مِنْ جَفْنَتِهِ إِلَى مُقْلَتِهِ ...

امام‌صادق‌ؑ: میان کسی تا بهشت بخاطر گناهانش بیش از خاک تا عرش فاصله است، اما او از خشیت خدا گریه میکند و احساس ندامت دارد، لذا به جایی میرسد که میان او تا بهشت نزدیک‌ترین فاصله میشود.

۲۴. الإمامُ‌عليؑ: شَرُّ الناسِ مَن كانَ مَتَتَبِّعاً لِعُيوبِ الناسِ عَمِيّاً لِمَعايِبِهِ.

امام‌علی‌ؑ: بدترین مردمان کسی است که عیب‌جوی دیگران باشد و عیب‌های خودش را نبیند.

۲۵. الامام‌علی‌ؑ: مَن بَحَثَ عَن أسرارِ غَيرِهِ، أظهَرَ اللهُ أسرارَهُ.

امام‌علی‌ؑ: هرکه رازهای دیگران را جست‌وجو کند، خداوند رازهای او را فاش سازد.

۲۶. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ مِنَ الْأَصْدَافِ الطَّاهِرَةِ، مِمَّا كَتَبَهُ‌ؑ جَوَاباً لِإِسْحَاقَ بْنِ يَعْقُوبَ إِلَى الْعَمْرِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ أَمَّا ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ وَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ وَ أَمَّا الْمُتَلَبِّسُونَ بِأَمْوَالِنَا فَمَنِ اسْتَحَلَّ مِنْهَا شَيْئاً فَأَكَلَ فَإِنَّمَا يَأْكُلُ النِّيرَانَ وَ أَمَّا الْخُمُسُ فَقَدْ أُبِيحَ لِشِيعَتِنَا وَ جُعِلُوا مِنْهُ فِي حِلٍّ إِلَى وَقْتِ ظُهُورِ أَمْرِنَا لِتَطِيبَ وِلَادَتُهُمْ وَ لَا تَخْبُثَ وَ أَمَّا عِلَّةُ مَا وَقَعَ مِنَ الْغَيْبَةِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَسْئَلُوا عَنْ أَشْياءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ مِنْ آبَائِي إِلَّا وَ قَدْ وَقَعَتْ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ لِطَاغِيَةِ زَمَانِهِ وَ إِنِّي أَخْرُجُ حِينَ أَخْرُجُ وَ لَا بِيعَةَ لِأَحَدٍ مِنَ الطَّوَاغِيتِ فِي عُنُقِي وَ أَمَّا وَجْهُ الِانْتِفَاعِ بِي فِي غَيْبَتِي فَكَالِانْتِفَاعِ بِالشَّمْسِ إِذَا غَيَّبَهَا عَنِ الْأَبْصَارِ السَّحَابُ وَ إِنِّي أَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ كَمَا أَنَّ النُّجُومَ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ.

حضرت حجت‌ؑ در توقیعی نوشت که: اما ظهور فرج با خداست و کسانی که زمان تعیین میکنند دروغگویند و اما حوادثی که بر شما واقع میشود در آنها به راویان حدیث ما رجوع کنید که ایشان حجت من بر شمایند و من حجت خدایم. و اما کسانی که اموال ما بدست ایشان است، هرکس چیزی از آنرا حلال بداند و بخورد همانا آتش خورده است. و اما خمس، آنرا بر شیعیان خود مباح ساختیم و نسبت به آن در حلالیت‌اند تا وقت ظهور امر ما برسد. چنین کردیم تا فرزندانشان حلالزاده باشند و از خباثت دور گردند. اما دلیل غیبت از چیزهایی است که نسبت به آن نپرسید، برگردن پدران من بیعت طواغیت زمان بود و من خروج میکنم در حالیکه بیعتی بر گردنم نیست. اما چگونگی بهره بردن از من در غیبتم مثل بهره بردن از خورشید است وقتی پشت ابر است و من امان‌ام برای اهل زمین مثل اینکه ستاره‌ها امان‌اند برای اهل آسمان.

۲۷. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ أَنَّ اللَّهَ كَرِهَ إِلْحَاحَ النَّاسِ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْمَسْأَلَةِ وَ أَحَبَّ ذَلِكَ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ وَ يُطْلَبَ مَا عِنْدَهُ.

امام‌صادق‌ؑ: خداوند دوست ندارد بنده‌ها نسبت به حاجتی به هم الحاح کنند اما دوست دارد که به او الحاح کنند. خدا دوست دارد از او مسئلت کنند و آنچه نزد اوست بخواهند.

۲۸. الکافی، قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ إِنِّي مَرِرْتُ بِقَاصٍّ يَقُصُّ وَ هُوَ يَقُولُ هَذَا الْمَجْلِسُ الَّذِي لَا يَشْقَى بِهِ جَلِيسٌ قَالَ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ؑ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ أَخْطَأَتْ أَسْتَاهُهُمُ الْحُفْرَةَ إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ سِوَى الْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ فَإِذَا مَرُّوا بِقَوْمٍ يَذْكُرُونَ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ‌ؑ فَقَالُوا قِفُوا فَقَدْ أَصَبْتُمْ حَاجَتَكُمْ فَيَجْلِسُونَ فَيَتَفَقَّهُونَ مَعَهُمْ فَإِذَا قَامُوا عَادُوا مَرْضَاهُمْ وَ شَهِدُوا جَنَائِزَهُمْ وَ تَعَاهَدُوا غَائِبَهُمْ فَذَلِكَ الْمَجْلِسُ الَّذِي لَا يَشْقَى بِهِ جَلِيس.

راوی گوید به امام‌صادق‌ؑ گفتم قصه‌گویی میگفت این مجلسی است که هیچ کس در آن شقی نمیشود. امام‌ؑ فرمود: هیهات هیهات خطا کرده است. خداوند فرشتگانی دارد سیاح؛ بجز کرام الکاتبین. چون بر قومی میگذرند که بیاد محمد و آل محمداند میگویند بیاستید که حاجاتتان اینجاست و می‌ایستند و با ایشان تفقه میکنند و چون برخیزند مریضان ایشان را عیادت میکنند و بر جنائز ایشان حاضر میشوند و از غایبان ایشان میپرسند. این مجلسی است که کسی در آن شقی نمیشود.

۲۹. الامام‌علی‌ؑ: أعوَنُ شَيءٍ على صَلاحِ النَّفسِ القَناعَةُ.

امام‌علی‌ؑ: کمک‌کننده‌ترین عامل در راه خودسازی، قناعت است.

۳۰. الإمامُ‌علي‌ؑ: مُعاشَرَةُ ذَوي الفَضائلِ حَياةُ القُلوبِ.

امام‌علی‌ؑ: همنشینی با ارباب فضایل، دل‌ها را زنده می‌کند.

الإمامُ‌علي‌ؑ: لِقاءُ أهلِ المَعرِفَةِ عِمارَةُ القُلوبِ.

امام‌علی‌ؑ: دیدار با اهل معرفت، مایهٔ آبادی دل‌ها و فراگرفتن حکمت است.

۳۱. الإمامُ‌علي‌ؑ: لا تَرغَبْ في خِلطَةِ المُلوكِ؛ فإنّهُم يَستَكثِرونَ مِن الكلامِ رَدَّ السّلامِ، و يَستَقِلُّونَ مِن العِقابِ ضَربَ الرِّقابِ.

امام‌علی‌ؑ: خواهان آمیزش با شهریاران مباش؛ زیرا آنان جواب سلام را هم پرگویی می‌دانند و گردن‌زدن را کمترین کیفر می‌شمارند.

الإمامُ‌علي‌ؑ: لا تَطمَعَنَّ في مَوَدّةِ المُلوكِ؛ فإنّهُم يُوحِشونَكَ آنَسَ ما تكونُ بِهِم، و يَقطَعونَكَ أقرَبَ ما تكونُ إلَيهِم.

امام‌علی‌ؑ: هرگز به دوستی شهریاران طمع مبند؛ زیراکه آنان در اوج انس و الفتی که با ایشان داری، تو را تنها می‌گذارند و در اوج نزدیکیت به آنان از تو می‌بُرند.

۳۲. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُ‌ؑ وَ أَمَّا الْخَوْضُ فِي ذِكْرِ غَائِبٍ بِمَا هُوَ عِنْدَ اللَّهِ مَذْمُومٌ وَ صَاحِبُهُ فِيهِ مَلُومٌ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: غرق شدن در صحبت از کسی که نیست نزد خدا مذموم است و عاقبتش ملامت است.

۳۳. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: أوحَى اللهُ عَزَّوجلَّ إلى شُعَيبٍ النّبيِّ‌علیه‌السلام: إنّي مُعَذِّبٌ مِن قَومِكَ مِائةَ ألفٍ؛ أربَعينَ ألفاً مِن شِرارِهِم، و سِتّينَ ألفاً مِن خِيارِهِم، فقالَ‌علیه‌السلام: يا رَبِّ؛ هؤلاءِ الأشرارُ، فما بالُ الأخيارِ؟ فأوحَى اللهُ عَزَّوجلَّ إلَيهِ: داهَنوا أهلَ المَعاصي و لم يَغضَبوا لِغَضَبي.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: خداوند عزوجل به شعیب نبی‌علیه‌السلام وحی فرمود که: من از قوم تو صدهزار نفر را عذاب خواهم کرد؛ چهل هزار نفر از بدان آن‌ها را و شصت هزار از نیکانشان را. عرض کرد: پروردگارا، بَدان آری، اما نیکان را چرا؟ خدای عزوجل به او وحی فرمود: چون با گنهکاران مماشات کردند و برای خشم من به خشم نیامدند.

۳۴. معاني الأخبار، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام مَنِ اسْتَأْكَلَ بِعِلْمِهِ افْتَقَرَ فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ فِي شِيعَتِكَ وَ مَوَالِيكَ قَوْماً يَتَحَمَّلُونَ عُلُومَكُمْ وَ يَبُثُّونَهَا فِي شِيعَتِكُمْ فَلَا يَعْدَمُونَ عَلَى ذَلِكَ مِنْهُمُ الْبِرَّ وَ الصِّلَةَ وَ الْإِكْرَامَ فَقَالَ‌علیه‌السلام لَيْسَ أُولَئِكَ بِمُسْتَأْكِلِينَ إِنَّمَا الْمُسْتَأْكِلُ بِعِلْمِهِ الَّذِي يُفْتِي بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ لَا هُدًى مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِيُبْطِلَ بِهِ الْحُقُوقَ طَمَعاً فِي حُطَامِ الدُّنْيَا ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: هرکس بعلم خویش ارتزاق کند فقیر میشود. به ایشان عرض شد اما در میان شیعیان شما کسانی هستند که حامل علوم شما هستند و این علوم را در میان شیعیان می‌پراکنند و بِرّ و صله و اکرام بدیشان بسیار میشود. فرمود: اینان مستأکل به علم نیستند. منظور من از استیکال به علم کسی است که به طمع مال دنیا با اینکه علم و هدایتی ندارد فتوی میدهد و حقوق مردم را ضایع میکند.

۳۵. عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ الصَّادِقُ‌علیه‌السلام يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ لَا يَمُوتَ حَتَّى يَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ أَوْ يَكُونَ فِي تَعَلُّمِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سزاوار نیست مؤمن بمیرد جز اینکه یا قرآن را یاد گرفته باشد یا مشغول یادگرفتن آن باشد.

قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام عَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ فَتَعَلَّمُوهُ فَإِنَّ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَعَلَّمُ لِيُقَالَ فُلَانٌ قَارِئٌ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَتَعَلَّمُهُ وَ يَطْلُبُ بِهِ الصَّوْتَ لِيُقَالَ فُلَانٌ حَسَنُ الصَّوْتِ وَ لَيْسَ فِي ذَلِكَ خَيْرٌ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَتَعَلَّمُهُ فَيَقُومُ بِهِ فِي لَيْلِهِ وَ نَهَارِهِ وَ لَا يُبَالِي مَنْ عَلِمَ ذَلِكَ وَ مَنْ لَمْ يَعْلَمْهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: قرآن را بیاموزید. برخی میاموزند تا بگویند فلانی قاری است و برخی میاموزند تا با صدای خوش بخوانند و بگویند چه خوش‌صداست در اینها خیری نیست. اما برخی میخوانند تا شب و روز خویش را به قرآن آباد کنند و کاری ندارند که مردم فهمیدند یا نه.

۳۶. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: فلمّا رَآنا اللهُ صُدُقاً صُبُراً أنزَلَ بِعَدُوِّنا الكَبتَ و أنزَلَ علَينا النَّصرَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: پس چون خداوند ما را صادق و شکیبا دید، برای دشمن ما خواری و شکست فرستاد و برای ما مدد و پیروزی.

۳۷. الامام‌علی‌علیه‌السلام: زَلَّةُ العالِمِ تُفسِدُ عَوالِمَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: لغزش عالِم، عالَم‌هایی را تباه می‌کند.

الامام‌علی‌علیه‌السلام- لَمّا سُئِلَ عَن خَيرِ الخَلقِ بَعدَ الأئمَّةِ (عَلَيهِمُ السَّلام)-: العُلَماءُ إذا صَلَحوا، قيلَ: فمَن شِرارُ خَلقِ اللهِ بَعدَ إبليسَ، قالَ: العُلَماءُ إذا فَسَدوا.

امام‌علی‌علیه‌السلام، در پاسخ به این پرسش که بهترین مردم بعد از ائمه (علیهم‌السلام) چه کسانی هستند، فرمود: علمای صالح. عرض شد: بعد از ابلیس بدترین خلق کیست؟ فرمود: علمای فاسد.

الامام‌علی‌علیه‌السلام: رأسُ العِلمِ التَّمييزُ بَينَ الأخلاقِ، و إظهارُ مَحمودِها، و قَمعُ مَذمومِها.

امام‌علی‌علیه‌السلام: سر دانش، تمیز دادن خلق‌ها از یکدیگر و آشکار ساختن پسندیدهٔ آنها و درهم کوفتن نکوهیده‌اش می‌باشد.

الامام‌علی‌علیه‌السلام: خَيرُ العُلومِ ما أصلَحَكَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: بهترین دانش‌ها، دانشی است که تو را اصلاح کند.

۳۸. وَ قَالَ‌علیه‌السلام الْمُؤْمِنُ مِنْ دُعَائِهِ عَلَى ثَلَاثٍ إِمَّا أَنْ يُدَّخَرَ لَهُ وَ إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ وَ إِمَّا أَنْ يُدْفَعَ عَنْهُ بَلَاءٌ يُرِيدُ أَنْ يُصِيبَه ...

امام‌علیه‌السلام: با دعای مؤمن سه کار میکنند یا برایش ذخیره میکنند یا مستجاب میشود یا بلایی که میخواسته به او برسد از او دفع میشود.

۳۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: كُنْ لِما لا تَرجو أرجى مِنكَ لِما تَرجو؛ فإنَّ موسى‌علیه‌السلام ذَهَبَ يَقتَبِسُ ناراً فانصَرَفَ إلَيهِم و هُو نَبيٌّ مُرسَلٌ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: به آنچه امید نداری امیدوارتر باش تا به آنچه امید داری؛ زیرا موسی‌علیه‌السلام رفت که مقداری آتش بیاورد اما وقتی به‌سوی خانوادهٔ خود برگشت، پیامبری مرسل بود.

۴۰. سَأَلَ النَّبِيُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله عَنْ جَبْرَئِيلَ مَا التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَقَالَ الْعِلْمُ بِأَنَّ الْمَخْلُوقَ لَا يَضُرُّ وَ لَا يَنْفَعُ وَ لَا يُعْطِي وَ لَا يَمْنَعُ وَ اسْتِعْمَالُ الْيَأْسِ مِنَ الْخَلْقِ فَإِذَا كَانَ الْعَبْدُ كَذَلِكَ لَمْ يَعْمَلْ لِأَحَدٍ سِوَى اللَّهِ وَ لَمْ

يَرْجُ وَ لَمْ يَخَفْ سِوَى اللَّهِ وَ لَمْ يَطْمَعْ فِي أَحَدٍ سِوَى اللَّهِ فَهَذَا هُوَ التَّوَكُّلُ.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله از جبرئیل پرسید توکل بر خدا چیست؟ فرمود: دانستن اینکه مخلوق نمیتواند ضرر برساند، نمیتواند نفع برساند، نمیتواند اعطا کند، نمیتواند منع کند، و مأیوس بودن از خلق. پس چون بنده چنین شد برای جز خدا کار نمیکند و به جز او امید نمیبندد و از جز او نمیترسد و در جز او طمع نمیکند. این توکل است.

الإمام‌الصادق علیه السلام: مَنِ اتّقَى اللهَ وَقاهُ.

امام‌صادق علیه السلام: هرکه از خدا پروا کند، خداوند او را حفظ نماید.

چهل حدیث ۸۸

۱. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ الشِّرکَ أخفی مِن دَبیبِ النَّملِ. و قالَ: مِنهُ تَحویلُ الخاتَمِ لِیَذکُرَ الحاجَةَ و شِبهُ هذا.
امامصادقعليه‌السلام: همانا شرک ناپیداتر از حرکت مورچه است. جابه‌جاکردن انگشتر برای یادآوری کاری و امثال آن از شمار شرک (خفیّ) است.

۲. رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن غَزا فی سَبیلِ اللهِ و لَم یَنوِ إلّا عِقالاً فلَهُ ما نَوی.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه در راه خدا بجنگد و نیتش دست‌یافتن به عقالی (زانوبند شتر) باشد، برایش همان باشد که به نیت آن جنگیده است.
الامامعلیعليه‌السلام: و کُلُّ امرِئٍ علی ما قاتَلَ علَیهِ، و إنّ الکَلبَ لَیُقاتِلُ دُونَ أهلِهِ.
امامعلیعليه‌السلام: مرد می‌گوید: جهاد کردم، درصورتی‌که جهاد نکرده است. جهاد درحقیقت دوری‌کردن از حرام‌ها و مبارزه با دشمن است. عده‌ای می‌جنگند و خوب هم می‌جنگند، اما هدفی جز نام‌آوری و مزد ندارند و (گاه) مرد چون طبعاً شجاع است می‌جنگد و از آشنا و بیگانه دفاع می‌کند و (گاه) چون طبعاً ترسوست، نمی‌جنگد و پدر و مادرش را تسلیم دشمن می‌کند. کشته‌شدن درحقیقت یک نوع مرگ و مردن است و هر انسانی به انگیزه‌ای می‌جنگد. سگ هم برای دفاع از خانواده‌اش می‌جنگد.

۳. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيُحِبُّكُمْ وَ مَا يَدْرِي مَا تَقُولُونَ فَيُدْخِلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيُبْغِضُكُمْ وَ مَا يَدْرِي مَا تَقُولُونَ فَيُدْخِلُهُ اللَّهُ النَّارَ الْخَبَرَ.
امامصادقعليه‌السلام: کسانی هستند که شما را دوست دارند اما اصلا نمیدانند اعتقادات شما چیست، و صرفا بدلیل همین دوست داشتن شما وارد بهشت شوند و کسانی هستند که بغض شما را دارند و اصلا نمیدانند اعتقادات شما چیست و صرفا بخاطر همین بغض وارد آتش شوند.
عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ ضُرُوبٌ يُخَالِفُ بَعْضُهُمْ بَعْضاً وَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ نَاصِباً فَهُوَ مُسْتَضْعَفٌ ...
امامصادقعليه‌السلام: مستضعفین اقسام بسیار دارند که برخی با برخی هیچ تناسبی ندارند. هرکس از اهل قبله که ناصبی (دشمن ما) نباشد مستضعف است.

٤. الإمامُعليعليه‌السلام: لا یَعدَمُ الصَّبُورُ الظَّفَرَ، و إن طالَ بهِ الزمانُ.
امامعلیعليه‌السلام: آدم شکیبا، سرانجام کامیاب می‌شود، هرچند بعد از زمانی دراز باشد.
٥. رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: خُذْ حَقَّکَ في عَفافٍ، بعضه او کلّه.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: حق خود را با خویشتن‌داری تمام یا ناتمام بگیر (در هنگام مطالبه و گرفتن حقّت حتی‌الامکان سعی کن به گناه نیفتی).

٦. رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: أیّها الناسُ، إنّ مَن في الدنیا ضیفٌ، و ما في أیدیهم عارِیَةٌ، و إنّ الضَّیفَ مُرتَحِلٌ، و العارِیَةَ مَردودَةٌ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای مردم! هرکه در دنیاست میهمان است و آنچه دارند عاریت است. میهمان سرانجام باید برود و عاریه باید برگردانده شود.
رسولاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: کونوا في الدنیا أضْیافاً.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: در دنیا (چون) مهمان باشید.
۷. الإمامُ زینُ العابدینَعليه‌السلام: الذُّنوبُ التي تَرُدُّ الدعاءَ: سُوءُ النِیَّةِ، و خُبثُ السَّریرَةِ، و النِّفاقُ مَع الإخوانِ، و تَرکُ التَّصدیقِ بالإجابَةِ، و تأخِیرُ الصلواتِ المَفروضاتِ حتّی تَذهَبَ أوقاتُها، و تَرکُ التَقرُّبِ إلی اللهِ عَزَّوجلَّ بالبِرِّ و الصَّدقَةِ، و استِعمالُ البَذاءِ، و الفُحشُ في القَولِ.
امامسجادعليه‌السلام: گناهانی که از استجابت دعا جلوگیری می‌کنند عبارت‌اند از: بدنیتی، خبث باطن، دورویی با برادران، باورنداشتن به اجابت دعا، به تأخیرانداختن نمازهای واجب تا آنکه وقتشان بگذرد، تقرب‌نجستن به خدایعزّوجلّ با نیکوکاری و صدقه، بدزبانی و زشت‌گویی.

۸. عیسیعليه‌السلام: یا بَني إسرائیلَ، زاحِموا العُلَماءَ في مَجالِسِهِم ولَوا حَبْواً علَی الرُّکَبِ؛ فإنّ اللهَ یُحیي القُلوبَ المَیتَةَ بنُورِ الحِکمَةِ کما یُحیي الأرضَ المَیتَةَ بِوابِلِ المَطرِ.
عیس مسیحعليه‌السلام: ای بنی‌اسرائیل، حتی اگر شده با سینه‌خیزکردن، خود را به مجالس علما و دانشمندان برسانید؛ زیراکه خداوند دل‌های مرده را با نور حکمت زنده می‌کند، همان‌گونه که زمین مرده را با باران تند زنده می‌گرداند.

۹. الإمامالباقرعليه‌السلام ـ لَمّا سَألَهُ أبو بَصیرٍ عن استِعاذَةِ النّبيصلی‌الله‌علیه‌وآله من البُخلِ ـ: نَعَم یا أبا محمّدٍ، في کلِّ صَباحٍ و مَساءٍ و نَحنُ نَتَعوَّذُ باللهِ مِن البُخلِ، یقولُ اللهُ: «و مَن یُوقَ شَحَّ نَفسِهِ فَأُولئکَ هُمُ المُفلِحونَ»،

وسأُخبِرُکَ عن عاقِبَةِ البُخلِ؛ إنّ قَومَ لُوطٍ کانوا أهلَ قَریَةٍ أشِحّاءَ علَی الطَّعامِ، فأعقَبَهُم البُخلُ داءً لا دَواءَ لَهُ في فُروجِهِم.

در پاسخ به سؤال ابوبصیر از پناه‌بردن پیامبر به خدا از بخل ـ: آری، ای ابا محمد، هر صبح و شام به خدا پناه می‌بُرد و ما نیز از بخل به خدا پناه می‌بریم. خداوند می‌فرماید: «و هرکس از بخل نفس خود مصون بماند، ایشانند همان رستگاران». از فرجام بخل برایت بگویم. قوم لوط اهل آبادیی بودند که نسبت‌به خوراک بخل می‌ورزیدند و این بخل منجر به پدید آمدن درد بی‌درمانی در نیروی شهوت آنان شد.

۱۰. الإمامُعليٍّ عليه السلام: لا وَفاءَ لِمَلُولٍ.

امام‌علی عليه السلام: انسان به تنگ آمده را وفاداری نیست.

۱۱. الإمامالصادق عليه السلام ـ لَمّا سُئِلَ عن قولِ اللهِ عَزَّوجلَّ: «فلا تُزَکُّوا...» إنّ قَوماً کانوا یُصبِحونَ فیَقولونَ: صَلَّینا البارِحَةَ وصُمنا أمسِ، فقالَ عليٌّ عليه السلام: لکنّي أنامُ اللّیلَ و النّهارَ، ولَو أجِدُ بَینَهُما شَیئاً لَنُمتُهُ!

امام‌صادق عليه السلام ـ در پاسخ به سؤال از آیهٔ «پس خود را پاک مشمارید...» ـ: مانند اینکه انسان بگوید: دیشب نماز خواندم، دیروز روزه گرفتم و امثال این سخنان. حضرت سپس فرمود: عده‌ای بودند که چون صبح می‌شد، می‌گفتند: ما دیشب نماز خواندیم و دیروز روزه گرفتیم. پس، علی عليه السلام فرمود: اما من شب و روز می‌خوابم و اگر بین شب و روز نیز فرصتی بیابم در آن هم می‌خوابم.

۱۲. سَأَلْتُ الرِّضَا عليه السلام أَنْ یَدْعُوَ اللَّهَ لِامْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِنَا بِهَا حَمْلٌ فَقَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام الدُّعَاءُ مَا لَمْ یَمْضِ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّمَا لَهَا أَقَلُّ مِنْ هَذَا فَدَعَا لَهَا ثُمَّ قَالَ وَ إِذَا تَمَّتِ الْأَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ بَعَثَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَی إِلَیْهَا مَلَکَیْنِ خَلَّاقَیْنِ یُصَوِّرَانِهِ وَ یَکْتُبَانِ رِزْقَهُ وَ أَجَلَهُ شَقِیّاً أَوْ سَعِیداً.

از امام رضا عليه السلام خواستند برای زنی از شیعیان که حامله بود دعا کند. فرمود پدربزرگم امام‌باقر عليه السلام برای کسانی که چهارماه بیشتر از شروع حملشان نگذشته بود دعا میکرد. گفتند این زن چهار ماه از شروع حملش نگذشته. پس امام رضا عليه السلام برای بچه دعا کرد. سپس فرمود: وقتی چهارماه تمام شود خداوند دو فرشته را میفرستد که خلاق و تصویرگرند. آنها رزق بچه و اجل او و اینکه سعید است یا شقی می‌نویسند.

علل الشرائع، عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَیْهِ قَالَ تَحَوَّلُ النُّطْفَةُ فِي الرَّحِمِ أَرْبَعِینَ یَوْماً فَمَنْ أَرَادَ أَنْ یَدْعُوَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَفِي تِلْكَ الْأَرْبَعِینَ قَبْلَ أَنْ تُخْلَقَ.

امیرمؤمنان عليه السلام: تحوّل نطفه در رحم چهل روز است. پس هرکس میخواهد دعا کند در آن چهل روز دعا کند پیش از آنکه خلقتی محقق شود.

۱۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: إنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ یُبغِضُ رجُلاً یُدخَلُ علَیهِ في بَیتِهِ و لا یُقاتِلُ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند عزوجل نفرت دارد از مردی که در خانه‌اش بر او حمله کنند و او نجنگد.

۱۴. المجالس للمفید، قیل لأَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي عليه السلام: أَنَّ أَبِي نَاصِبٌ خَبِیثُ الرَّأْيِ وَ قَدْ لَقِیتُ مِنْهُ شِدَّةً وَ جَهْداً فَرَأْیُكَ جُعِلْتُ فِدَاكَ فِي الدُّعَاءِ لِي وَ مَا تَرَی جُعِلْتُ فِدَاكَ أَ فَتَرَی أَنْ أُکَاشِفَهُ أَمْ أُدَارِیَهُ فَکَتَبَ قَدْ فَهِمْتُ کِتَابَكَ وَ مَا ذَکَرْتَ مِنْ أَمْرِ أَبِیكَ وَ لَسْتُ أَدَعُ الدُّعَاءَ لَكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ الْمُدَارَاةُ خَیْرٌ لَكَ مِنَ الْمُکَاشَفَةِ وَ مَعَ الْعُسْرِ یُسْرٌ فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِینَ ثَبَّتَكَ اللَّهُ عَلَی وَلَایَةِ مَنْ تَوَلَّیْتَ نَحْنُ وَ أَنْتُمْ فِي وَدِیعَةِ اللَّهِ الَّتِي لَا یَضِیعُ وَدَائِعُهُ قَالَ بَکْرٌ فَعَطَفَ اللَّهُ بِقَلْبِ أَبِیهِ حَتَّی صَارَ لَا یُخَالِفُهُ فِي شَيْءٍ.

کسی برای امام جواد عليه السلام نامه نوشت: پدرم ناصبی و خبیث‌الرأی است و با من به تندی و سرسختی رفتار میکند. برایم دعا کنید و چه صلاح میدانید با او برخورد کنم یا مدارا؟ امام عليه السلام در جواب نوشت: مطلب را فهمیدم. برایت دعا نمیکنم. مدارا برایت بهتر از برخورد است و با سختی آسانی است. صبر کن که عاقبت از آن متقین است. خداوند تو را بر ولایت استوار کند. ما و شما در ودیعه خداوند هستیم. خدایی که ودایعش ضایع نمیشود. شخصی که نامه را نوشته بود گفت: خداوند قلب پدرم را بر من نرم کرد تا اینکه در هیچ چیز با من مخالفت نمیکرد.

۱۵. رجال الکشي، الْقُتَیْبِيُّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَصْرِيِّ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ یُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَلَی الرِّضَا عليه السلام فَشَکَا إِلَیْهِ مَا یَلْقَی مِنْ أَصْحَابِهِ مِنَ الْوَقِیعَةِ فَقَالَ الرِّضَا عليه السلام دَارِهِمْ فَإِنَّ عُقُولَهُمْ لَا تَبْلُغُ.

راوی گوید بر امام رضا عليه السلام داخل شدیم و از رفتار برخی اصحاب ایشان گله کردیم. فرمود: با آنها مدارا کن که عقلشان کم است.

عن جابر: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام تِسْعِینَ أَلْفَ حَدِیثٍ لَمْ أُحَدِّثْ بِهَا أَحَداً قَطُّ وَ لَا أُحَدِّثُ بِهَا أَحَداً أَبَداً قَالَ جَابِرٌ فَقُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّكَ قَدْ حَمَلْتَنِي وِقْراً عَظِیماً بِمَا حَدَّثْتَنِي بِهِ مِنْ سِرِّكُمُ الَّذِي لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَداً فَرُبَّمَا جَاشَ فِي صَدْرِي حَتَّی یَأْخُذَنِي مِنْهُ شِبْهُ

الْجُنُونِ قَالَ يَا جَابِرُ فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَاخْرُجْ إِلَى الْجِبَالِ فَاحْفِرْ حَفِيرَةً وَ دَلِّ رَأْسَكَ فِيهَا ثُمَّ قُلْ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بِكَذَا وَ كَذَا

جابر گوید: امام‌باقر(ع) نود هزار حدیث برایم گفت که نه به کسی گفته‌ام و نه خواهم گفت. روزی به امام(ع) گفتم: شما با گفتن اسراری که به کسی جز من نگفته‌اید بر دوش من باری عظیم نهاده‌اید بطوریکه سینه‌ام گنجایش آنرا ندارد و گاهی میخواهد مرا به جنون کشاند. امام(ع) فرمود: ای جابر! اگر اینطور شد به کوهستان برو و گودالی حفر کن و سرت را در آن نه و بگو محمد بن علی چنین گفت؛ محمد بن علی چنان گفت...

۱۶. قرب الإسناد، عَنِ الصَّادِقِ عَنْ أَبِيهِ(ع) قَالَ مَنِ اتَّخَذَ نَعْلًا فَلْيَسْتَجِدْهَا وَ مَنِ اتَّخَذَ ثَوْباً فَلْيَسْتَنْظِفْهُ وَ مَنِ اتَّخَذَ دَابَّةً فَلْيَسْتَفْرِهْهَا وَ مَنِ اتَّخَذَ امْرَأَةً فَلْيُكْرِمْهَا فَإِنَّمَا امْرَأَةُ أَحَدِكُمْ لُعْبَةٌ فَمَنِ اتَّخَذَهَا فَلَا يُضَيِّعْهَا

امام‌باقر(ع): هرکس کفشی میخرد نو را بخرد و هرکس لباسی میخرد نظیفش را بخرد و هرکس مرکبی میخرد بهترینش را بخرد و هرکس زنی میگیرد احترامش کند که زن هرکس مانند عروسک است هرکس زن میگرید ضایعش نکند.

۱۷. الخصال، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ(ع) وَ ابْذُلْ لِصَدِيقِكَ نَفْسَكَ وَ مَالَكَ وَ لِمَعْرِفَتِكَ رِفْدَكَ وَ مَحْضَرَكَ وَ لِلْعَامَّةِ بِشْرَكَ وَ مَحَبَّتَكَ وَ لِعَدُوِّكَ عَدْلَكَ وَ إِنْصَافَكَ.

امیرمؤمنان(ع): برای دوستت خودت و مالت را بذل کن و برای آشنایانت سفره و محضرت را و برای سایر مردم خوش‌رویی و محبتت را و برای دشمنت عدل و انصافت را بذل کن.

۱۸. الإمام‌الصادق(ع): لقَد كانَ [أی عَلِيُّ بنُ الحُسَينِ (عَلَيهِماالسَّلام)] يَمُرُّ عَلَى المَدَرَةِ فی وَسَطِ الطَّرِيقِ، فيَنزِلُ عَن دابَّتِهِ يُنَحِّيها بِيَدِهِ عَنِ الطَّرِيقِ.

امام‌صادق(ع): علی بن الحسین(ع) هرگاه از راهی می‌گذشت و کلوخی را در وسط راه می‌دید، از چارپایش پیاده می‌شد و با دست خود آن را از جاده دور می‌کرد.

رسول‌الله(ص): مَن رَفَعَ حَجَراً مِنَ الطَّرِيقِ كُتِبَت لَهُ حَسَنَةٌ.

پیامبرخدا(ص): هر کس سنگی را از راه بردارد، حسنه‌ای برایش نوشته شود.

۱۹. رسول‌الله(ص): مِن الغَيرَةِ ما يُحِبُّ اللهُ، و مِنها ما يَكرَهُ اللهُ، فأمّا ما يُحِبُّ فالغَيرَةُ فی الرِّيبَةِ، و أمّا ما يَكرَهُ فالغَيرَةُ فی غيرِ الرِّيبَةِ.

پیامبر خدا(ص): غیرتی هست که خدا دوست دارد و غیرتی هست که دوست ندارد. غیرتی که آن را دوست دارد غیرت‌ورزی در تهمت و بدگمانی است و غیرتی که دوست ندارد، غیرت نشان‌دادن در جایی است که بدگمانی و تهمت در بین نباشد.

الامام‌علی(ع)- فی وصَّيتِهِ لابنِهِ الحسنِ(ع): إيّاكَ و التَّغايُرَ فی غيرِ مَوضِعِ الغَيرَةِ، فإنَّ ذلكَ يَدعُو الصَّحيحَةَ مِنهُنَّ إلَى السَّقَمِ، و لكن أحكِمْ أمرَهُنَّ فإن رَأيتَ عَيباً فَعَجِّلِ النَّكيرَ علَى الكبيرِ و الصغيرِ.

امام‌علی(ع)، در سفارش به فرزند خود حسن(ع)، می‌فرماید: از غیرت نابه‌جا (نسبت‌به زنان) بپرهیز که آن، زن سالم را به بیماری می‌کشاند و پاکدامن را به بدگمانی (و اندیشهٔ گنهکاری)، بلکه دربارهٔ آنان محکم‌کاری کن. آنگاه اگر عیبی دیدی در مجازات کوچک و بزرگ درنگ مکن.

۲۰. الإمامُ‌الكاظم(ع) - لِعليِّ بنِ سُوَيدِ السّائيِّ فشَكَوتُ إلَيهِ قِلَّةَ ذاتِ يَدي، و قُلتُ: واللهِ، لَقَد عَرِيتُ حتّى بَلَغَ مِن عُرِيَتي أنّ أبا فُلانٍ نَزَعَ ثَوبَينِ كانا علَيهِ و كَسانِيهِما! فقالَ: صُمْ و تَصَدَّقْ! قلتُ: أتَصَدَّقُ مِمّا وَصَلَني بهِ إخواني و إن كانَ قَليلاً؟ قالَ: تَصَدَّقْ بما رَزَقَكَ اللهُ ولَو آثَرتَ علی نَفسِكَ.

امام‌کاظم(ع) ـ به علی‌بن‌سوید سائی که از آن حضرت تقاضای اندرز کرد ـ: تو را به تقوای خدا سفارش می‌کنم. سپس سکوت کرد. من از تنگ‌دستیم به آن حضرت شکوه کردم و گفتم: به‌خدا قسم لباس بر تن نداشتم به‌طوری‌که ابوفلان دو جامه‌ای را که بر تن خود داشت درآورد و به من پوشاند! حضرت فرمود: روزه بگیر و صدقه بده! عرض کردم: از همان اندک کمکی که برادرانم به من می‌کنند صدقه بدهم؟ فرمود: آنچه را که خداوند به تو روزی کرده است صدقه بده، هرچند خودت بدان محتاج باشی.

۲۱. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌الله(ص) لَوْ أَنَّ الدُّنْيَا كُلَّهَا لُقْمَةٌ وَاحِدَةٌ فَأَكَلَهَا الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ لَكَانَ قَوْلُهُ ذَلِكَ خَيْراً لَهُ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا.

رسول‌خدا(ص): اگر همه دنیا یک لقمه میشد و بنده مسلمان آنرا میخورد سپس میگفت الحمد لله، این گفته او از دنیا و مافیها بهتر بود.

۲۲. الأمالي للشيخ الطوسي، فِيمَا أَوْصَى بِهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَ وَفَاتِهِ وَ ارْحَمْ مِنْ أَهْلِكَ الصَّغِيرَ وَ وَقِّرِ مِنْهُمُ الْكَبِيرَ

از وصایای امیرمؤمنان حین وفاتش این بود که: کوچکان پیرامونت را محبت کن و به بزرگان آنها حرمت نه.

۲۳. کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) قَالَ وَ مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَ لَهُ كَيْلٌ إِلَّا الدُّمُوعَ فَإِنَّ الْقَطْرَةَ مِنْهَا تُطْفِئُ الْبِحَارَ مِنَ النَّارِ وَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا بَكَى فِي أُمَّةٍ فَقَطَرَتْ مِنْهُ دَمْعَةٌ لَرُحِمُوا بِبُكَائِهِ وَ عُفِيَ عَنْهُمْ ...

امام‌باقر(ع): ارزش هرچیز مقداری است جز اشک که ارزشش نهایت ندارد. قطره‌ای از آن میتواند دریاهایی از آتش را خاموش کند. اگر مردی از امتی گریه کند و اشک بریزد بخاطر گریه او خداوند به همه آن امت رحم کند و آنان را عفو نماید.

۲۴. الإمامُ‌علي(ع): شَرُّ الناسِ مَن يَبتَغِي الغَوائلَ للناسِ.

امام‌علی(ع): بدترین مردم کسی است که بدخواه مردم باشد.

۲۵. الإمام‌الصادق(ع): مَن عَيَّرَ مُؤمِناً بِذَنبٍ لَم يَمُت حَتّى يَركَبَهُ.

امام‌صادق(ع): هرکس مؤمنی را به گناهی سرزنش کند، نمیرد تا خودش آن گناه را مرتکب شود.

۲۶. عنه(ع): أَنَّى يَكُونُونَ لَنَا شِيعَةً وَ إِنَّهُمْ لَيُخَاصِمُونَ عَدُوَّنَا فِينَا حَتَّى يَرِيدُوهُمْ عَدَاوَةً وَ إِنَّهُمْ لَيَهَرُّونَ هَرِيرَ الْكَلْبِ وَ يَطْمَعُونَ طَمَعَ الْغُرَابِ ...

امام(ع): چگونه اینها شیعهٔ مایند درحالیکه با دشمن ما مخاصمه میکنند تا به دشمنی‌اش با ما افزده گردد. و چگونه شیعهٔ مایند در حالیکه خشم سگ و طمع کلاغ در ایشان است.

۲۷. الأمالي للصدوق، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ دُعَاءُ الرَّجُلِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ يُدِرُّ الرِّزْقَ وَ يَدْفَعُ الْمَكْرُوهَ.

امام‌صادق(ع): دعای کسی در حق برادرش در غیاب او در روزی را میگشاید و ناخواسته‌ها را برطرف میسازد.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ(ع) أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ مَنْ دَعَا لِإِخْوَانِهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَكَّلَ اللَّهُ بِهِ عَنْ كُلِّ مُؤْمِنٍ مَلَكاً يَدْعُو لَهُ.

امام‌کاظم(ع) میفرمود: هرکس برای برادران مؤمنش دعا کند خداوند فرشته‌ای را وکیل میکند که برایش دعا کند.

۲۸. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيَمُرُّ بِهِ الرَّجُلُ لَهُ الْمَعْرِفَةُ بِهِ فِي الدُّنْيَا وَ قَدْ أُمِرَ بِهِ إِلَى النَّارِ وَ الْمَلَكُ يَنْطَلِقُ بِهِ قَالَ فَيَقُولُ لَهُ يَا فُلَانُ أَغِثْنِي فَقَدْ كُنْتُ أَصْنَعُ إِلَيْكَ الْمَعْرُوفَ فِي الدُّنْيَا وَ أَسْعَفُكَ فِي الْحَاجَةِ تَطْلُبُهَا مِنِّي فَهَلْ عِنْدَكَ الْيَوْمَ مُكَافَأَةٌ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ لِلْمَلَكِ الْمُوَكَّلِ بِهِ خَلِّ سَبِيلَهُ قَالَ فَيَسْمَعُ اللَّهُ قَوْلَ الْمُؤْمِنِ فَيَأْمُرُ الْمَلَكَ أَنْ يُجِيزَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِ فَيُخَلِّي سَبِيلَهُ

امام‌صادق(ع): روز قیامت مردی از شما مؤمنان بر آشنایی میگذرد که دارند او را بسوی آتش میبرند. او میگوید ای مؤمن، من در دنیا به تو فلان خوبی را کرده‌ام آیا میتوانی امروز جبران کنی؟ مؤمن به فرشتگان دستور میدهد که او را رها کنند و دستور او اطاعت میشود.

۲۹. الإمامُ‌علي(ع): ما أَحَقَّ الإنسانَ أن تكونَ لَهُ ساعَةٌ لا يَشغَلُهُ عَنها شاغِلٌ!

امام‌علی(ع): چه سزاوار است که انسان ساعتی و لحظاتی برای خود داشته باشد که هیچ بازدارنده‌ای، او را از آن لحظه‌ها باز ندارد.

۳۰. عَنْ عَمَّارٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) فَقَالَ رَجُلٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ(ع) يَا هَذَا لَقَدْ ضَيَّقْتَ عَلَيْنَا أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ أَهْلَ الْبَيْتِ خَمْسَةٌ أَصْحَابُ الْكِسَاءِ فَقَالَ الرَّجُلُ كَيْفَ أَقُولُ قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَتَكُونَ نَحْنُ وَ شِيعَتُنَا قَدْ دَخَلْنَا فِيهِ

راوی گوید نزد امام‌صادق(ع) بودم که کسی گفت خدایا بر محمد و اهل بیت محمد صلوات فرست. امام(ع) فرمود: حق ما را ضایع کردی. اهلبیت پیامبر(ص) همان پنج تن اصحاب کساء هستند. بگو خدایا بر محمد و آل محمد صلوات فرست تا ما و شیعیان ما نیز داخل در این دعا باشیم.

۳۱. الإمامُ‌علي(ع): إنّما النّاسُ مَع المُلوكِ و الدُّنيا، إلّا مَن عَصَمَ اللهُ.

امام‌علی(ع): مردم در حقیقت با شاهان و دنیایند، مگر هرکه خداوند او را حفظ کند.

۳۲. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُ(ع) فَإِنْ أَرَدْتَ السَّلَامَةَ فَاذْكُرِ الْخَالِقَ لَا الْمَخْلُوقَ فَيَصِيرَ لَكَ مَكَانَ الْغِيبَةِ عِبْرَةً وَ مَكَانَ الْإِثْمِ ثَوَاباً

امام‌صادق(ع): اگر میخواهی سلامت باشی بیاد خالق باش نه خلق. تا بجای غیبت، عبرت از آن تو باشد و بجای گناه، ثواب.

۳۳. الامام‌علی(ع)ـ لِرجُلٍ رَفَعَ إلَيهِ كِتاباً فيهِ سِعايَةٌ ـ: يا هذا، إن كَنتَ صادِقاً مَقَتناكَ، و إن كُنتَ كاذِباً عاقَبناكَ، و إن أحبَبتَ القيلَةَ أقَلناكَ. قالَ: بل تَقيلُني يا اميرَالمؤمنين.

امام‌علی(ع)ـ به مردی که نامه‌ای سعایت‌آمیز به ایشان داد ـ: ای مرد، اگر راست گفته باشی (به‌سبب این کار زشت) منفور ما خواهی شد و اگر دروغ گفته باشی تو را مجازات خواهیم کرد و اگر هم دوست داری تو را ببخشیم، می‌بخشیمت. عرض کرد: پس مرا ببخشید ای امیرالمؤمنین.

الامام‌علی‌ؑ: أكذِبِ السِّعايَةَ و النَّميمَةَ، باطِلَةً كانَت أو صَحيحَةً.
امام‌علی‌ؑ: سعایت و سخن‌چینی را دروغ شمار، نادرست باشد یا درست.
الامام‌علی‌ؑ: لا تَعجَلَنَّ إلى تَصديقِ واشٍ و إن تَشَبَّهَ بالنّاصِحينَ.
امام‌علی‌ؑ: گفته‌های هیچ سخن‌چینی را زود باور مکن اگرچه در لباس خیرخواهان باشد.

۳۴. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍؑ قَالَ لَوْ أَنَّ الْعِبَادَ إِذَا جَهِلُوا وَقَفُوا لَمْ يَجْحَدُوا وَ لَمْ يَكْفُرُوا.
امام‌باقرؑ: اگر مردم وقتی که به نادانسته‌ها برمی‌خوردند، می‌ایستادند و انکار نمی‌کردند، کافر نمی‌شدند.
كَنْزُ الْكَرَاجُكِيِّ قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَؑ لَوْ سَكَتَ مَنْ لَا يَعْلَمُ سَقَطَ الِاخْتِلَافُ
امام‌علی‌ؑ: اگر آنکس که نمیداند سکوت میکرد اختلاف برچیده میشد.

۳۵. جامع الأخبار، قَالَ رسول‌اللهﷺ زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ.
رسول‌خداﷺ: قرآن را به اصوات خویش زینت دهید.
قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّ الْقُرْآنَ نَزَلَ بِالْحُزْنِ فَإِذَا قَرَأْتُمُوهُ بَكُّوا [فَابْكُوا] فَإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكَوْا .
رسول‌خداﷺ: قرآن با حزن نازل شده؛ چون قرآن میخوانید گریه کنید یا خویش را به گریه وادارید.

۳۶. الإمامُ‌علیؑ: ما أرى هؤلاءِ القومَ إلّا ظاهِرينَ علَيكُم... أراهُم مُجتَمِعينَ و أراكُم مُتَفَرِّقينَ، و أراهُم لِصاحِبِهم طائِعينَ و أراكُم لي عاصِينَ.
امام‌علی‌ؑ: این قوم را نمی‌بینم مگر اینکه بر شما پیروز خواهند شد... آنان را یکپارچه می‌بینم و شما را پراکنده، آنان را مطیع زمامدارشان می‌بینم و شما را نافرمان از من.

۳۷. الإمام‌الباقرؑ: مَن عَمِلَ بِما يَعلَمُ عَلَّمَهُ اللهُ ما لا يَعلَمُ.
امام‌باقرؑ: هر که به آنچه می‌داند عمل کند، خداوند به او آن بیاموزد که نمی‌داند.
الإمام‌الصادقؑ: مَن عَمِلَ بِما عَلِمَ كُفِيَ ما لَم يَعلَم.
امام‌صادقؑ: هر که به آنچه می‌داند عمل کند، آنچه را نمی‌داند کفایت شود.

۳۸. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ عَلِيُّ‌بْنُ الْحُسَيْنِؑ مَا اسْتَغْنَى أَحَدٌ بِاللَّهِ إِلَّا افْتَقَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ.
امام سجادؑ: هیچ‌کس به خدا مستغنی نشد جز اینکه مردم به او محتاج گشتند.
بَيَانُ التَّنْزِيلِ لِابْنِ شَهْرَآشُوبَ، قَالَ أَمَرَ نُمْرُودُ بِجَمْعِ الْحَطَبِ فِي سَوَادِ الْكُوفَةِ عِنْدَ نَهْرِ كُوثَى مِنْ قَرْيَةِ قُطْنَانَا وَ أَوْقَدَ النَّارَ فَعَجَزُوا عَنْ رَمْيِ إِبْرَاهِيمَ فَعَمِلَ لَهُمْ إِبْلِيسُ الْمَنْجَنِيقَ فَرُمِيَ بِهِ فَتَلَقَّاهُ جَبْرَئِيلُ فِي الْهَوَاءِ فَقَالَ هَلْ لَكَ مِنْ حَاجَةٍ فَقَالَ أَمَّا إِلَيْكَ فَلَا حَسْبِيَ اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ فَاسْتَقْبَلَهُ مِيكَائِيلُ فَقَالَ إِنْ أَرَدْتَ أَخْمَدْتُ النَّارَ فَإِنَّ خَزَائِنَ الْأَمْطَارِ وَ الْمِيَاهِ بِيَدِي فَقَالَ لَا أُرِيدُ وَ أَتَاهُ مَلَكُ الرِّيحِ فَقَالَ لَوْ شِئْتَ طَيَّرْتُ النَّارَ قَالَ لَا أُرِيدُ فَقَالَ جَبْرَئِيلُ فَاسْأَلِ اللَّهَ فَقَالَ حَسْبِي مِنْ سُؤَالِي عِلْمُهُ بِحَالِي.
چون نمرود آتشی برافروخت و خواستند ابراهیمؑ را در آن اندازند و نتوانستند ابلیس آمد و منجنیق ساختن را بدیشان آموخت. پس ابراهیمؑ را در منجنیق نهادند و به آتش انداختند. در هوا که بسوی آتش میرفت جبرئیل آمد و گفت از من چیزی میخواهی؟ ابراهیمؑ گفت از تو نه! خداوند مرا کافی است و او بهترین وکیل است..... جبرئیل گفت پس از خدا بخواه. ابراهیمؑ گفت: همین که حالم را میداند کافی است نیاز به خواستن نیست.

۳۹. الإمام‌الباقرؑ: قيلَ لِلُقمانَ: ما الّذي أجمَعتَ علَيهِ مِن حِكمَتِكَ؟ قالَ: لا أتَكَلَّفُ ما قد كُفِيتُهُ، و لا أُضَيِّعُ ما وُلِّيتُهُ.
امام‌باقرؑ: به لقمان گفته شد: کدام حکمت است که جامع همهٔ حکمت‌های توست؟ گفت: اینکه خود را دربارهٔ چیزی که برایم ضمانت شده است، به زحمت نیندازم و آنچه را که به خود من واگذار شده است، ضایع نگردانم.
الْجَهْلُ فِي ثَلَاثٍ فِي تُبَدِّلِ الْإِخْوَانِ وَ الْمُنَابَذَةِ بِغَيْرِ بَيَانٍ وَ التَّجَسُّسِ عَمَّا لَا يَعْنِي ...
سه چیز منشأش نادانی است: عوض کردن دوستان، بی‌گفتگو دشمنی را آغاز کردن، و تجسس از آنچه مربوط به ما نیست...

۴۰. رسول‌اللهﷺ ـ في خُطبَةِ الوَداعِ ـ: يا أيُّها النّاسُ، إنَّ ربَّكُم واحدٌ، و إنَّ أباكُم واحِدٌ، ألا لا فَضلَ لِعَربيٍّ على عَجَميٍّ و لا لِعَجَميٍّ على عَربيٍّ و لا لأحمَرَ على أسوَدَ، و لا لأسوَدَ على أحمَرَ، إلّا بالتَّقوى، إنّ أكرَمَكُم عِندَ اللهِ أتقاكُم. ألا هَل بَلَّغتُ؟ قالوا: بلى يا رسول‌الله، قالَ: فلْيُبَلِّغِ الشّاهِدُ الغائِبَ.
در خطبهٔ وداع رسول‌خداﷺ فرمود: ای مردم، پروردگار شما یکی است و پدر شما یکی. بدانید که هیچ عربی را بر هیچ عجمی

برتری نیست و هیچ عجمی را بر هیچ عربی و هیچ سفیدی را بر هیچ سیاهی و هیچ سیاهی را بر هیچ سفیدی، مگر به تقوا. ارجمندترین شما نزد خداوند باتقواترین شماست. هان! آیا رساندم؟ همه گفتند: آری، ای رسول‌خدا. فرمود: پس، حاضران به غایبان برسانند.

چهل حدیث ۸۹

۱. رسول‌الله‌ﷺ: إيّاكَ و ما يُعتَذَرُ مِنهُ، فأنَّ فيهِ الشِّركَ الخَفِيَّ
پیامبر خداﷺ: از کاری که موجب عذرخواهی می‌شود بپرهیز؛ زیرا در آن شرک خفیّ است.

۲. رسول‌اللهﷺ ـ فی رَجعَتِهِ مِن غَزوَةِ تَبوكٍ ـ: إنّ أقواماً خَلَفَنا بالمَدينَةِ ما سَلَكنا شِعباً و لا وادِياً إلّا و هُم مَعَنا، حَبَسَهُمُ العُذرُ. قالُوا: كَيفَ يَكونونَ مَعَنا و لَم يَشهَدوا؟ قالَ نِيّاتُهُم.
پیامبر خداﷺ ـ در هنگام بازگشت از جنگ تبوک ـ: هستند افرادی در مدینه با ما نیامدند، اما هیچ دره و وادیی را نپیمودیم مگراینکه آن‌ها هم با ما بودند، عذر (بیماری) آن‌ها را (در مدینه) نگه داشت. عرض کردند: چگونه با ما هستند، درحالی‌که حضور پیدا نکردند؟ فرمود: نیت‌هایشان.

۳. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍؑ قَالَ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ عَابِدٌ فَأُعْجِبَ بِهِ دَاوُدُؑ فَأَوْحَى اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِلَيْهِ لَا يُعْجِبَنَّكَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِهِ فَإِنَّهُ مُرَاءٍ قَالَ فَمَاتَ الرَّجُلُ فَأُتِيَ دَاوُدُؑ فَقِيلَ لَهُ مَاتَ الرَّجُلُ فَقَالَ ادْفِنُوا صَاحِبَكُمْ قَالَ فَأَنْكَرَتْ ذَلِكَ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَ قَالُوا كَيْفَ لَمْ يَحْضُرْهُ قَالَ فَلَمَّا غُسِّلَ قَامَ خَمْسُونَ رَجُلًا فَشَهِدُوا بِاللَّهِ مَا يَعْلَمُونَ إِلَّا خَيْراً فَلَمَّا صَلُّوا عَلَيْهِ قَامَ خَمْسُونَ رَجُلًا فَشَهِدُوا بِاللَّهِ مَا يَعْلَمُونَ إِلَّا خَيْراً فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى دَاوُدَؑ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَشْهَدَ فُلَاناً قَالَ الَّذِي أَطْلَعْتَنِي عَلَيْهِ مِنْ أَمْرِهِ قَالَ إِنْ كَانَ لَكَذَلِكَ وَ لَكِنْ شَهِدَهُ قَوْمٌ مِنَ الْأَحْبَارِ وَ الرُّهْبَانِ فَشَهِدُوا بِي مَا يَعْلَمُونَ إِلَّا خَيْراً فَأَجَزْتُ شَهَادَتَهُمْ عَلَيْهِ وَ غَفَرْتُ لَهُ مَعَ عِلْمِي فِيهِ
امام‌باقرؑ: در بنی‌اسرائیل عابدی بود که داوود را به تعجب واداشته بود. خداوند به داوودؑ وحی کرد که آن عابد ریا کار است. چون عابد بمرد، نزد داوود آمدند و خبر مرگ او را به وی دادند. داوودؑ در مراسم خاکسپاری او شرکت نکرد. بنی‌اسرائیل به مراسم او اقدام کردند و پنجاه تن حین غسل او گفتند خدایا شهادت میدهیم که از او جز خوبی ندیده‌ایم و پنجاه تن هم حین نماز بر او چنین شهادتی دادند. خداوند به داوودؑ وحی کرد که چرا به مراسم دفن عابد نرفتی؟ داوودؑ عرض کرد که چون امر او بر من روشن بود. وحی شد که چنین بود اما وقتی قومی از احبار و رهبان بر خوبی او شهادت دادند شهادتشان را پذیرفتم و او را بخشیدم با اینکه میدانستم ریاکار است.

۴. الإمام‌الباقرؑ: لَو يَعلَمُ المؤمِنُ ما لَهُ في المَصائِبِ مِنَ الأجرِ لَتَمَنّي أن يُقَرَّضَ بِالمَقارِيضِ.
امام‌باقرؑ: اگر مؤمن بداند که در مصیبت‌ها چه اجری برای او نهفته است آرزو می‌کرد که با قیچی ریزریز شود.

۵. الإمامُ‌عليؑ ـ لأبي الأسوَدِ الدُّؤَليِّ لمّا سَأَلَهُ عن عِلّةِ عَزلِهِ عنِ القَضاءِ و هُو لم يَخُنْ و لم يَجنِ ـ: إنّي رَأَيتُ كلامَكَ يَعلُو كلامَ خَصمِكَ.
امام‌علیؑ، در پاسخ به ابوالاسود دؤلی که پرسید چرا او را با آنکه مرتکب خیانت و جنایتی نشده است از منصب قضا عزل کرد، فرمود: دیدم که صدایت را از صدای خصم بالاتر می‌بری.

۶. الإمامُ‌عليؑ: أشهَدُ باللهِ، ما تَنالونَ مِن الدنيا نِعمَةً تَفرَحونَ بها إلّا بِفِراقِ أُخرى تَكرَهُونَها.
امام‌علیؑ: خدا را گواه می‌گیرم که در این دنیا به نعمتی شادکننده نمی‌رسید مگر با از دست‌دادن نعمتی دیگر که مایهٔ اندوه شما را فراهم می‌آورد.

۷. الإمام‌الصادقؑ: إذا قالَ العَبدُ: لا حَولَ و لا قُوَّةَ إلّا بِاللهِ، قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ للمَلائكةِ: اِستَسلَمَ عَبدي، اِقضُوا حاجَتَهُ.
امام‌صادقؑ: هرگاه بنده بگوید: لاحول و لاقوّة الا بالله، خدای عزوجل به فرشتگان فرماید: بنده‌ام تسلیم شد، حاجتش را برآورید.

۸. رسول‌اللهﷺ: أوحَى اللهُ إلى عيسَى بنِ مَريمَ: عِظْ نفسَكَ بحِكمَتي، فإنِ انتَفَعتَ فَعِظِ النّاسَ، و إلّا فاستَحيِ مِنّي.
پیامبر خداﷺ: خداوند به عیسی‌بن‌مریم وحی فرمود که: با حکمت من خودت را اندرز ده. اگر از آن سود بردی، آن‌گاه مردم را نیز اندرز ده وگرنه از من شرم کن.

۹. عائشةُ: ما شَبِعَ رسولُ‌اللهﷺ ثَلاثَةً مُتَواليَةً، و لو شِئنا لَشَبِعنا، و لكنَّهُ كانَ يُؤثِرُ على نَفسِهِ.
عایشه:رسول‌خداﷺ هیچ‌گاه سه روز پیاپی غذای سیر نخورد. اگر می‌خواستیم می‌توانستیم سیر شویم، اما آن حضرت ایثار می‌کرد.

۱۰. الإمام‌الباقرؑ: إنّ أهلَ التَّقوى أيسَرُ أهلِ الدُّنيا مَؤونَةً، و أكثَرُهُم لكَ مَعونَةً.
امام‌باقرؑ: تقواپیشگان کم‌خرج و کم‌زحمت‌ترین مردم دنیایند و کمک‌کارترین آنان به تو. یاد می‌کنی یاریت می‌دهند، فراموش می‌کنی به یادت می‌آوردند، پیوسته امر خدا را می‌گویند و همواره

امر خدا را به پا می‌دارند. برای دوستی خدا، از هر دوستی و محبتی دل کنده‌اند و به‌خاطر طاعت پادشاه خویش از دنیا گریخته‌اند و از صمیم دل به خداوند عزوجل و دوستی و محبت او رو کرده‌اند و دانسته‌اند که منظور اصلی هموست.

۱۱. الإمامُعليٍّ: مِن المُروءَةِ العَمَلُ للهِ فَوقَ الطّاقَةِ.
امام‌علی: کارکردنِ بیش از توان برای خدا، از مردانگی است.

۱۲. كَنْزُ الْكَرَاجُكِيِّ قَالَ الصَّادِقُ مَا كُلُّ مَنْ نَوَى شَيْئاً قَدَرَ عَلَيْهِ وَ لَا كُلُّ مَنْ قَدَرَ عَلَى شَيْءٍ وُفِّقَ لَهُ وَ لَا كُلُّ مَنْ وُفِّقَ لِشَيْءٍ أَصَابَ لَهُ فَإِذَا اجْتَمَعَتِ النِّيَّةُ وَ الْقُدْرَةُ وَ التَّوْفِيقُ وَ الْإِصَابَةُ فَهُنَالِكَ تَمَّتِ السَّعَادَةُ
امام‌صادق: اینطور نیست که هرکس قصد کاری کرد بدان قادر شود و نه هر کس که قادر است موفق شود و نه هرکس که موفق شود به نتیجه رسد. پس اگر نیت و قدرت و توفیق و نتیجه با هم جمع شدند سعادت حاصل است.

۱۳. الإمامُعليٍّ: نِعمَ الهَدِيَّةُ المَوعِظَةُ.
امام‌علی: خوب هدیه‌ای است اندرز.

۱٤. روضة الواعظين، قَالَ الصَّادِقُ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُخَفِّفَ اللَّهُ عَنْهُ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ فَلْيَكُنْ لِقَرَابَتِهِ وَصُولًا وَ بِوَالِدَيْهِ بَارّاً فَإِذَا كَانَ كَذَلِكَ هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ وَ لَمْ يُصِبْهُ فِي حَيَاتِهِ فَقْرٌ أَبَداً
امام‌صادق: اگر کسی دوست دارد که سکرات مرگ بر او آسان شود به فامیلهایش صله کند و به والدینش نیکی نماید. اگر چنین کند نه سکرات موت به او میرسد و نه در زندگی فقر.

۱۵. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ فَيَكْتُبُ اللَّهُ بِهَا إِيمَاناً فِي قَلْبِ آخَرَ فَيَغْفِرُ لَهُمَا جَمِيعاً
امام‌صادق: کسی سخنی میگوید که بواسطه آن در قلب کس دیگری ایمانی نقش میبندد پس هر دو بخشیده میشوند.

۱٦. قرب الإسناد، عَنِ الرِّضَا قَالَ قَالَ لِي مَا تَقُولُ فِي اللِّبَاسِ الْخَشِنِ فَقُلْتُ بَلَغَنِي أَنَّ الْحَسَنَ كَانَ يَلْبَسُ و أَنَّ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ كَانَ يَأْخُذُ الثَّوْبَ الْجَدِيدَ فَيَأْمُرُ بِهِ فَيُغْمَسُ فِي الْمَاءِ فَقَالَ لِي الْبَسْ وَ تَجَمَّلْ فَإِنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ كَانَ يَلْبَسُ الْجُبَّةَ الْخَزَّ بِخَمْسِمِائَةِ دِرْهَمٍ وَ الْمِطْرَفَ الْخَزَّ بِخَمْسِينَ دِينَاراً فَيَشْتُو فِيهِ فَإِذَا خَرَجَ الشِّتَاءُ بَاعَهُ وَ تَصَدَّقَ بِثَمَنِهِ وَ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبادِهِ وَ الطَّيِّباتِ مِنَ الرِّزْقِ
امام رضا به راوی فرمود: راجع به لباس خشن نظرت چیست؟ راوی گوید گفتم شنیده‌ام که امام حسن می‌پوشید. ولی امام‌صادق لباس جدید میخرید و در آب خیس میداد تا وقتی خشک شود نرم باشد و به من میگفت بپوش و زیبا باش که امام سجاد لباس خزی گران‌بها می‌پوشید و چون زمستان تمام میشد آنرا میفروخت و بهایش را صدقه میداد. سپس آیه شریفه را خواند که چه کسی زینت خدا را که برای بندگانش فراهم آورده و طیبات رزق را حرام کرده؟

۱۷. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ لَا تُعَادِيَنَّ أَحَداً وَ إِنْ ظَنَنْتَ أَنَّهُ لَا يَضُرُّكَ وَ لَا تَزْهَدَنَّ فِي صَدَاقَةِ أَحَدٍ وَ إِنْ ظَنَنْتَ أَنَّهُ لَا يَنْفَعُكَ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي مَتَى تَرْجُو صَدِيقَكَ وَ لَا تَدْرِي مَتَى تَخَافُ عَدُوَّكَ وَ لَا يَعْتَذِرُ إِلَيْكَ أَحَدٌ إِلَّا قَبِلْتَ عُذْرَهُ وَ إِنْ عَلِمْتَ أَنَّهُ كَاذِب
امام سجاد: با هیچ‌کس دشمنی نکن گرچه یقین داشتی که زورش بتو نمیرسد و نسبت به دوستی با هیچ‌کس بی‌میل نباشد گرچه یقین داشتی که فایده‌ای برای تو ندارد. زیرا کسی چه میداند که کِی نیاز به دوست یا ترس از دشمن پیدا خواهد کرد. و هرکس از تو عذر خواست بپذیر گرچه میدانی که عذرش به دروغ است.

۱۸. رسول‌الله: مَن عَزّى مُصاباً كانَ لَهُ مِثلُ أجرِهِ.
پیامبرخدا: هر که سوگواری را تسلی دهد، همانند اجر او داشته باشد.
الإمام‌الصادق: كَفاكَ مِنَ التَّعزِيَةِ بأن يَراكَ صاحِبُ المُصيبَةِ.
امام‌صادق: برای تسلی دادن، همین اندازه کافی است که صاحب مصیبت تو را ببیند.

۱۹. الامام‌علی: غَيرَةُ المرأةِ كُفرٌ، و غَيرَةُ الرجُلِ إيمانٌ.
امام‌علی: غیرت زن کفر است و غیرت مرد ایمان.
الإمام‌الباقر: غَيرَةُ النِّساءِ الحَسَدُ، و الحَسَدُ هو أصلُ الكُفرِ.
امام‌باقر: غیرت زنان (از) حسادت است و حسادت ریشهٔ کفر است. زنان هرگاه غیرت و رشک ورزند خشم گیرند و چون خشم گیرند به کفر گرایند، مگر زنان مسلمان.

۲۰. محمّدِ بنِ مُسلمٍ كانَ رجُلاً شَريفاً مُوسِراً، فقالَ لَهُ أبو جعفرٍ: تَواضَعْ يا مُحمّدُ، فلَمّا انصَرَفَ إلَى الكوفَةِ أخَذَ قَوصَرَةً مِن تَمرٍ مَع المِيزانِ، و جَلَسَ على بابِ مَسجِدِ الجامِعِ و صارَ يُنادي علَيهِ، فأتاهُ قَومُهُ فقالوا لَهُ: فَضَحتَنا! فقالَ: إنّ مَولايَ أمَرَني بأمرٍ فلَن أُخالِفَهُ، و

لَن أبرَحَ حتّى أفرَغَ مِن بَيعِ ما في هذهِ القَوصَرةِ. فقالَ لَهُ قَومُهُ: إذا أبَيتَ إلّا أن تَشتَغِلَ بِبَيعٍ و شِراءٍ فاقعُدْ في الطَّحّانِينَ، فهَيّأَ رَحىً و جَمَلاً و جَعلَ يَطحَنُ.

محمدبن‌مسلم مردی محترم و ثروتمند بود. حضرت باقرعليه‌السلام به وی فرمود: فروتن باش ای محمد، و او چون به کوفه برگشت زنبیلی از خرما با ترازویی برداشت و جلو در مسجد جامع نشست و شروع به دادکشیدن و فروختن خرما کرد. خویشانش آمدند و گفتند: تو آبروی ما را بردی. محمد گفت: سرورم مرا فرمانی داده است و من هرگز از فرمانش سرپیچی نخواهم کرد و تا همهٔ خرماهای این زنبیل را نفروشم، اینجا را ترک نمی‌کنم. خویشانش گفتند: حالا که حاضر نیستی دست از خرید و فروش برداری پس لااقل به کار آسیابانی بپرداز. محمد آسیابی و شتری خرید و به کار آسیابانی پرداخت.

۲۱. الأمالي للصدوق، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ نَظَرَ إِلَى ذِي عَاهَةٍ أَوْ صَاحِبِ بَلَاءٍ فَلْيَقُلْ سِرّاً فِي نَفْسِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُسْمِعَهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي فَإِنَّهُ لَا يُصِيبُهُ ذَلِكَ الْبَلَاءُ أَبَداً

امام‌صادقعليه‌السلام: کسی که به فرد آسیب دیده یا صاحب بلایی برسد و زیر لب بی‌آنکه او بشنود بگوید سپاس خدایی را که مرا به این بلا مبتلا نکرد هرگز به آن بلا مبتلا نشود.

۲۲. تحف العقول ، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّعليه‌السلام قَالَ لَا تُكْرِمِ الرَّجُلَ بِمَا يَشُقُّ عَلَيْهِ

امام عسکریعليه‌السلام: دیگران را بطوریکه به سختی‌افتند احترام مکن.

۲۳. نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله مَنْ بَكَى عَلَى الْجَنَّةِ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَ مَنْ بَكَى عَلَى الدُّنْيَا دَخَلَ النَّارَ

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکس برای بهشت بگرید به بهشت درآید و هرکس برای دنیا بگرید به آتش درآید.

۲۴. الإمامُعليعليه‌السلام: شَرُّ الناس مَن كافى على الجَميلِ بالقَبيح.

امام‌علیعليه‌السلام: بدترین مردم کسی است که پاداش خوبی را به بدی دهد.

۲۵. الامام‌علیعليه‌السلام: الحَذَرَ الحَذَرَ أيُّها المغرورُ! واللهِ، لقد سَتَرَ حتّى كأنَّهُ قد غَفَرَ!

امام‌علیعليه‌السلام: زنهار، زنهار، ای فریب‌خورده! به خدا سوگند که او چنان (گناهان را) پوشانده، که گویی بخشیده است.

۲۶. الكافى، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ أَذَاعَ عَلَيْنَا حَدِيثَنَا فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ مَنْ جَحَدَنَا حَقَّنَا.

امام‌صادقعليه‌السلام: هرکس حدیثی از اسرار ما فاش کند مانند این است که حقی از ما انکار کرده است.

الكافى، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام مَنْ أَذَاعَ عَلَيْنَا حَدِيثاً سَلَبَهُ اللَّهُ الْإِيمَانَ

امام‌صادقعليه‌السلام: هرکس حدیثی از ما فاش کند خداوند ایمانش را از او بگیرد.

۲۷. عَنْ زَيْدِ بْنِ شَرِيكٍ قَالَ أَخْرَجَ عَلِيٌّعليه‌السلام ذَاتَ يَوْمٍ سَيْفَهُ فَقَالَ مَنْ يَبْتَاعُ مِنِّي سَيْفِي هَذَا فَلَوْ كَانَ عِنْدِي ثَمَنُ إِزَارٍ مَا بِعْتُهُ

علیعليه‌السلام روزی شمشیرش را برداشت و گفت چه کسی این شمشیر را از من میخرد که اگر به اندازه خرید شلواری پول داشتم آنرا نمی‌فروختم.

۲۸. عَنْ أَبِي الْحَسَنِعليه‌السلام قَالَ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعْصَى فِي دَارٍ إِلَّا أَضْحَاهَا لِلشَّمْسِ حَتَّى تُطَهِّرَهَا ...

امام‌کاظمعليه‌السلام: حق است که خداوند خانه‌ای را که در آن معصیت میشود به ویرانه بدل کند. تا نور خورشید با تابشش آنرا تطهیر کند.

۲۹. الإمامُعليعليه‌السلام: فَضلُ فِكرٍ و تَفَهُّمٍ، أنجَعُ مِن فَضلِ تَكرارٍ و دِراسَةٍ.

امام‌علیعليه‌السلام: زیاد اندیشیدن و فهمیدن، سودمندتر از زیاد تکرارکردن و خواندن است.

الإمامُعليعليه‌السلام: الفِكرُ في غَيرِ الحِكمَةِ هَوَسٌ.

امام‌علیعليه‌السلام: اندیشیدن در غیر حکمت، هوس است.

الإمامُعليعليه‌السلام: مَن كَثُرَ فِكرُهُ في اللذّاتِ غَلَبَت عليهِ.

امام‌علیعليه‌السلام: هر که زیاد دربارهٔ لذت‌ها بیندیشد، آن لذت‌ها بر او چیره آیند.

۳۰. الدَّعَوَاتُ لِلرَّاوَنْدِيِّ، عَنِ النَّبِيِّصلى‌الله‌عليه‌وآله أَنَّهُ قَالَ يَا رَبِّ وَدِدْتُ أَنْ أَعْلَمَ مَنْ تُحِبُّ مِنْ عِبَادِكَ فَأُحِبَّهُ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتَ عَبْدِي يُكْثِرُ ذِكْرِي فَأَنَا أَذِنْتُ لَهُ فِي ذَلِكَ وَ أَنَا أُحِبُّه وَ إِذَا رَأَيْتَ عَبْدِي لَا يَذْكُرُنِي فَأَنَا حَجَبْتُهُ وَ أَنَا أَبْغَضْتُه

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله عرض کرد خدایا دوست دارم بدانم کدام یک از بندگان را دوست میداری تا من هم او را دوست بدارم. وحی شد که: آنکه بیشتر بیاد من است من به او اجازه این کار را داده‌ام چون دوستش دارم و آنکه بیاد من نیست من از او محجوب شده‌ام چون دوستش ندارم.

۳۱. الإمامُ زينُ العابدينَ عليه السلام: لا تُؤثِرَ على نفسِكَ مَن لا يَحمَدُكَ.
امام‌سجاد عليه السلام: اما حق مال و دارایی تو این است که آن را جز از حلال به‌دست نیاوری و جز در راهش خرج نکنی و کسی را که از تو قدردانی و تشکر نمی‌کند (یعنی غیرخدا را) بر خود ترجیح ندهی. پس، آن را در راه طاعت پروردگارت به کار بر و در آن بخل مورز، که بار حسرت و ندامت را سربار تبعات آن سازی.

۳۲. الكافي، وَ رُوِيَ أَنَّ مُوسَى عليه السلام اسْتَسْقَى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ حِينَ أَصَابَهُمْ قَحْطٌ فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ أَنِّي لَا أَسْتَجِيبُ لَكَ وَ لَا لِمَنْ مَعَكَ وَ فِيكُمْ نَمَّامٌ قَدْ أَصَرَّ عَلَى النَّمِيمَةِ فَقَالَ مُوسَى عليه السلام يَا رَبِّ مَنْ هُوَ حَتَّى نُخْرِجَهُ مِنْ بَيْنِنَا فَقَالَ يَا مُوسَى أَنْهَاكُمْ عَنِ النَّمِيمَةِ وَ أَكُونُ نَمَّاماً فَتَابُوا بِأَجْمَعِهِمْ فَسُقُوا.
روایت شده که موسی عليه السلام وقتی که قحطی شده بود برای بنی‌اسرائیل نماز باران خواند. خداوند وحی کرد که درخواست تو و قومت را استجابت نمیکنم چون در میان شما سخن‌چینی هست. موسی گفت کیست تا بیرونش کنیم؟ خداوند فرمود: شما را از سخن‌چینی نهی کنم و خودم سخن‌چین باشم؟ پس همگی توبه کردند و باران آمد.

۳۳. الإمامُ‌الكاظم عليه السلام ـ لِفَضلِ بنِ يُونُسَ ـ: أبلِغْ خَيراً، و قُلْ خَيراً و لا تَكُن إمَّعَةً. قلتُ: و ما الإمَّعَةُ؟ قالَ: لا تَقُلْ: أنا مَعَ النّاسِ، و أنا كَواحِدٍ مِن النّاسِ. إنّ رسول‌الله صلى الله عليه وآله قالَ: يا أيُّها النّاسُ، إنّما هُما نَجدانِ: نَجدُ خَيرٍ و نَجدُ شَرٍّ، فلا يَكُن نَجدُ الشَّرِّ أحَبَّ إلَيكُم مِن نَجدِ الخَيرِ.
امام‌کاظم عليه السلام ـ به فضل‌بن‌یونس ـ: خیر برسان و خیر بگو و اِمَّعه نباش. عرض کردم: امّعه یعنی چه؟ فرمود: نگو: من با مردم هستم و من هم مثل یکی از مردم.رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: ای مردم، دو راه بیشتر وجود ندارد: راه خوب و راه بد. پس نباید راه بد نزد شما دوست‌داشتنی‌تر از راه خوب باشد.

۳۴. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَن فُتِحَ لَهُ بابٌ الخَيرِ فَلْيَنتَهِزْهُ؛ فإنّهُ لا يَدرِي مَتى يُغلَقُ عَنهُ.
پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: هرکس که دری از خیر به رویش گشوده شود، باید آن را غنیمت شمرد؛ زیراکه نمی‌داند آن در کی به رویش بسته می‌شود.
الإمام‌الصادق عليه السلام: مَنِ انتَظَرَ بِمُعاجَلَةِ الفُرصَةِ مُؤالَجَلَةَ الاستِقصاءِ سَلَبَتهُ الأيّامُ فُرصَتَهُ؛ لأنّ مِن شَأنِ الأيّامِ السَّلبَ، و سَبيلُ الزَّمَنِ الفَوتُ.
امام‌صادق عليه السلام: به هرکس فرصتی دست دهد و او به انتظار دست‌دادن فرصت کامل (و رسیدن به مطلوب به‌نحو کامل) آن را تأخیر اندازد، روزگار همان فرصت را نیز از او برباید؛ زیرا کار ایام بردن است و روش زمان ازدست‌رفتن.

۳۵. عُدَّةُ الدَّاعِي، قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنِّي أَحْفَظُ الْقُرْآنَ عَنْ ظَهْرِ قَلْبٍ فَأَقْرَؤُهُ عَنْ ظَهْرِ قَلْبِي أَفْضَلُ أَوْ أَنْظُرُ فِي الْمُصْحَفِ قَالَ فَقَالَ لِي لَا بَلِ اقْرَأْهُ وَ انْظُرْ فِي الْمُصْحَفِ فَهُوَ أَفْضَلُ أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ النَّظَرَ فِي الْمُصْحَفِ عِبَادَةٌ ...
کسی به امام‌صادق عليه السلام عرض کرد من قرآن را حفظ هستم؛ از حفظ بخوانم یا روی مصحف نگاه کنم و بخوانم؟ فرمود: از روی مصحف بخوان. زیرا خود به مصحف نگاه کردن عبادت است.

۳۶. الإمامُ‌علي عليه السلام: والذي فَلَقَ الحَبَّةَ و بَرَأَ النَّسَمَةَ، لَإزالَةُ الجِبالِ مِن مَكانِها أهوَنُ مِن إزالَةِ مُلكٍ مُرجِلٍ، فإذا اختَلَفُوا بينَهُم فوَالذي نَفسي بِيَدِهِ لو كادَتهُمُ الضِّباعُ لَغَلَبَتهُم.
علی عليه السلام: سوگند به آنکه دانه را شکافت و مردم را آفرید، هر آینه از جای برکندن کوه‌ها آسان‌تر است تا از جای برکندن حکومتی پایدار و مستحکم. اما هرگاه میانشان اختلاف افتد، سوگند به آنکه جانم در دست اوست، اگر کفتارها بر آنان حمله‌ور شوند، بی‌گمان بر ایشان چیره گردند.

۳۷. الإمام‌الباقر عليه السلام – لِسَلَمَةَ بنِ كُهَيلٍ والحَكَمِ بنِ عُتَيبَةَ –: شَرِّقا و غَرِّبا لَن تَجِدا عِلماً صحيحاً إلّا شَيئاً يَخرُجُ مِن عِندِنا أهلَ البَيتِ.
امام‌باقر عليه السلام به سلمه بن کهیل و حکم بن عتیبه، فرمود: اگر به شرق و غرب بروید، هرگز دانش درستی را نخواهید یافت، مگر همان چیزی که از ما خاندان صادر شود.
الإمام‌الباقر عليه السلام: أما إنَّهُ لَيسَ عِندَ أحَدٍ مِنَ النّاسِ حَقٌّ و لا صَوابٌ إلّا شَيءٌ أخَذوهُ مِنّا أهلَ البَيتِ.
امام‌باقر عليه السلام: دانشی که آدم و همهٔ پیامبران دیگر تا خاتم پیامبران آوردند، در خاندان محمد (صلی‌الله علیه وآله وسلم) وجود دارد.

۳۸. وَ قَالَ عليه السلام وَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُرْفَعَ ذِكْرُهُ فَلْيُخْمِلْ أَمْرَهُ ...
امام عليه السلام: هرکس میخواهد که آوازه‌اش بلند شود امر خویش را مخفی دارد.

۳۹. سُلَيمانُ عليه السلام: أُوتِينا ما أُوتِيَ النّاسِ و ما لَم يُؤتَوا، و عَلِمنا ما عَلِمَ الناسُ و ما لَم يَعلَموا، فلم نَجِدْ شَيئاً أفضَلَ مِن خَشيَةِ اللهِ في الغَيبِ و

المَشهَدِ، والقَصدِ في الغِنى و الفقرِ، و كَلِمَةِ الحَقِّ في الرِّضا والغَضبِ، والتَّضَرُّعِ إلَى اللهِ عَزَّوجلَّ على كلِّ حالٍ.
سلیمان علیه‌السلام: آنچه به مردم داده شده و نشده به ما داده شد و آنچه به مردم آموخته شده و نشده به ما آموخته شد. اما چیزی برتر از خداترسی در نهان و آشکار و میانه‌روی در توانگری و ناداری و حق‌گویی در حال خشم و خشنودی و دعا و زاری در همه حال به درگاه خدای عزوجل، نیافتیم.

۴۰. الإمام‌الصادق علیه‌السلام: ما نَقَلَ اللهُ عَزَّوجلَّ عَبداً مِن ذُلِّ المَعاصي إلى عِزِّ التَّقوى إلّا أغناهُ مِن غَيرِ مالٍ، و أعَزَّهُ مِن غَيرِ عَشيرَةٍ، و آنَسَهُ مِن غَيرِ بَشَرٍ.
امام‌صادق علیه‌السلام: خداوند عزوجل هیچ بنده‌ای را از ذلت گناهان به عزّت تقوا منتقل نکرد، مگر اینکه او را بی‌مالی توانگر ساخت و بی‌ایل و عشیره‌ای قدرتمند و بی‌آنکه بشری با او باشد، او را از تنهایی به درآورد.

چهل حدیث ۹۰

۱. الإمامالصادقعليه‌السلام: أمَرَ اللهُ إبليسَ بالسُّجودِ لآدَمَ، فقالَ: يا ربِّ و عِزَّتِكَ إن أعفَيتَني مِن السُّجودِ لآدَمَ لَأعبُدَنَّكَ عِبادَةً ما عَبَدَكَ أحَدٌ قَطُّ مِثلَها، قالَ اللهُ جَلَّ جلالُهُ: إنّي اُحِبُّ أن اُطاعَ مِن حيثُ اُريدُ.
امامصادقعليه‌السلام: خداوند به ابلیس دستور داد بر آدم سجده کند. او گفت: پروردگارا! سوگند به عزتت که اگر مرا از سجده بر آدم معاف داری تو را چنان پرستشی کنم که هرگز کسی مانند آن تو را نپرستیده باشد. خداوند جلّ جلاله فرمود: من دوست دارم آن‌گونه که خودم می‌خواهم اطاعت شوم.

۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنّ العَبدَ لَيَنوی مِن نَهارِهِ أن يُصَلِّيَ باللَّيلِ فتَغلِبُهُ عَينُهُ فيَنامُ، فيُثبِتُ اللهُ لَهُ صَلاتَهُ، و يَكتُبُ نَفَسَهُ تَسبيحاً.
امامصادقعليه‌السلام: بنده در روز نیت می‌کند که نماز شب بخواند، اما چشمانش خوای آلودش بر او غلبه می‌کند و درنتیجه می‌خوابد. پس خداوند نمازش را برای او ثبت می‌کند و نفس‌کشیدن‌هایش را تسبیح می‌نویسد و خوابش را برای او صدقه قرار می‌دهد.

۳. عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحَدِهِمَاعليهما‌السلام قَالَ دَخَلَ رَجُلَانِ الْمَسْجِدَ أَحَدُهُمَا عَابِدٌ وَ الآخَرُ فَاسِقٌ فَخَرَجَا مِنَ الْمَسْجِدِ وَ الْفَاسِقُ صِدِّيقٌ وَ الْعَابِدُ فَاسِقٌ وَ ذَلِكَ أَنَّهُ يَدْخُلُ الْعَابِدُ الْمَسْجِدَ مُدِلًّا بِعِبَادَتِهِ يُدِلُّ بِهَا فَتَكُونُ فِكْرَتُهُ فِي ذَلِكَ وَ تَكُونُ فِكْرَةُ الْفَاسِقِ فِي التَّنَدُّمِ عَلَى فِسْقِهِ وَ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِمَّا صَنَعَ مِنَ الذُّنُوبِ.
امامعليه‌السلام: دو نفر وارد مسجدی شدند یکی عابد و دیگری فاسق. وقتی خارج شدند فاسق صدیق بود و عابد فاسق. چون عابد که مسجد وارد شد روی عبادت خویش حساب میکرد و فکر و ذکرش خوبی خویش بود ولی فکر فاسق ندامت بر کارهایش بود و خداوند گناهانش را بخشید.
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِدَاوُدَعليه‌السلام يَا دَاوُدُ بَشِّرِ الْمُذْنِبِينَ وَ أَنْذِرِ الصِّدِّيقِينَ قَالَ كَيْفَ أُبَشِّرُ الْمُذْنِبِينَ وَ أُنْذِرُ الصِّدِّيقِينَ قَالَ يَا دَاوُدُ بَشِّرِ الْمُذْنِبِينَ أَنِّي أَقْبَلُ التَّوْبَةَ وَ أَعْفُو عَنِ الذَّنْبِ وَ أَنْذِرِ الصِّدِّيقِينَ أَلَّا يُعْجَبُوا بِأَعْمَالِهِمْ فَإِنَّهُ لَيْسَ عَبْدٌ أَنْصِبُهُ لِلْحِسَابِ إِلَّا هَلَكَ
خداوند به داوودعليه‌السلام وحی کرد که به گنه‌کاران بشارت ده و صدیقان را بترسان. عرض کرد برای چه؟ وحی شد که به گنه‌کاران بشارت ده که من توبه را می‌پذیرم و از گناه عفو میکنم و صدیقین را بترسان که به اعمال خویش دل خوش نکنند که هرکه را که به حساب بکشانم هلاک میکنم.

٤. الإامُ الباقرُعليه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عن الصَّبرِ الجميلِ ـ: ذلكَ صَبرٌ ليسَ فيهِ شَكوی إلی الناسِ.
امامباقرعليه‌السلام در پاسخ به سؤال از صبر نیکو، فرمود: آن صبری است که در آن نزد مردم گله و شکایت نشود.

٥. رسولاللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: لولا تَمَزُّعُ قلوبِكُم و تَزَيُّدُكُم في الحَديثِ لَسَمِعتُم ما أسمَعُ.
پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: اگر پراکندگی دل‌ها و زیاد سخن‌گفتن شما نبود، بی‌گمان آنچه را من می‌شنوم شما نیز می‌شنیدید.

٦. الإمامُعليٌعليه‌السلام: الدهرُ ذُو حالَتَينِ: إبادَةٍ و إفادَةٍ، فما أبادَهُ فلا رَجعَةَ لَهُ، و ما أفادَهُ فلا بقاءَ لَهُ.
امامعليعليه‌السلام: روزگار دو حالت دارد: نابود می‌کند و می‌بخشد. آنچه نابود می‌کند برنمی‌گردد و آنچه می‌بخشد پایدار نمی‌ماند.

٧. الإمامُعليٌعليه‌السلام: أكثِرِ الدُّعاءَ تَسلَمْ مِن سَورَةِ الشَّيطانِ.
امامعليعليه‌السلام: زیاد دعا کن، تا از گزند شیطان محفوظ مانی.

٨. الإمامالصادقعليه‌السلام: كُونُوا دُعاةً لِلنّاسِ بِغَيرِ ألسِنَتِكُم.
امامصادقعليه‌السلام: مردم را به غیر زبان خود دعوت کنید، تا پارسایی و کوشایی در عبادت و نماز و خوبی را از شما ببینند؛ زیرا این‌ها خود دعوت‌کننده است.

٩. الامامعليعليه‌السلام: عامِلْ سائرَ النّاسِ بالإنصافِ، و عامِلِ المؤمنينَ بالإيثارِ.
امامعليعليه‌السلام: با دیگر مردم به انصاف رفتار کن و با مؤمنان به ایثار.
الامامعليعليه‌السلام ـ فی قولهِ تعالی ﴿إنَّ اللهَ يَأمُرُ بالعَدْلِ و الإحْسانِ﴾ ـ: العَدلُ: الإنصافُ، و الإحسانُ: التَّفَضُّلُ.
امامعليعليه‌السلام دربارهٔ آیهٔ «همانا خداوند به عدل و احسان فرمان می‌دهد» ـ: عدل، انصاف‌دادن است و احسان، دست بخشش‌گشودن.

١٠. الإمامالصادقعليه‌السلام: لا يَغُرَّنَّكَ بُكاؤهُم، إنّما التَّقوی في القَلبِ.
امامصادقعليه‌السلام: هرگز گریهٔ آنان تو را نفریبد، بلکه تقوا در دل است.

۱۱. جامع الأخبار، قَالَ رسول‌اللهﷺ مَنْ عَلَّمَ وَلَدَهُ الْقُرْآنَ فَكَأَنَّمَا حَجَّ الْبَيْتَ عَشَرَةَ أَلف [آلافِ] حَجَّة وَ يُتَجَاوَزُ بِهِ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ الْخَاطِف.

رسول‌خداﷺ: هرکس به فرزندش قرآن بیاموزد مثل این است که هزاران حج گزارده و چون برق از صراط میگذرد.

۱۲. رجال الكشي، قَالَ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَاعليه‌السلام وَ اللَّهِ مَا عَذَّبَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَشَدَّ مِنَ الْإِمْلَاءِ.

امام رضاعليه‌السلام: بخدا که عذابی شدیدتر از املاء نیست. (=مهلت دادن به بدکار تا بر بدکاری‌اش بیافزاید)

الكافي، سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لا يَعْلَمُونَ قَالَ هُوَ الْعَبْدُ يُذْنِبُ الذَّنْبَ فَيُجَدِّدُ لَهُ النِّعْمَةُ مَعَهُ تُلْهِيهِ تِلْكَ النِّعْمَةُ عَنِ الِاسْتِغْفَارِ مِنْ ذَلِكَ الذَّنْبِ ...

از امام‌صادقعليه‌السلام راج به آیه (و ایشان را از جایی که نمیدانند اندک اندک عقب می‌بریم) فرمود: مثلا بنده‌ای گناه می‌کند اما خداوند نعمتی نو برایش روزی میکند و آن نعمت از استغفار از گناه بازش میدارد.

۱۳. الامام‌علیعليه‌السلام- مِن كِتابِهِ لِلأشتَرِ، فَعلا تَغدِرَنَّ بِذِمَّتِكَ،و لا تَخِيسَنَّ بِعَهدِكَ، و لا تَختِلَنَّ عَدُوَّكَ.

امام‌علیعليه‌السلام، در فرمان استانداری خود به مالک اشتر، می‌فرماید: اگر با دشمنت پیمانی بستی، یا جامهٔ زنهار بر او پوشاندی، به پیمان خود وفادار باش و در زنهارت امانتدار باش و خود را سپر پیمان و زنهاری که داده‌ای، قرار ده؛ زیرا هیچ‌یک از فرایض خداوند مثل وفای به عهد نیست که مردم، با وجود داشتن خواهش‌های گوناگون و آراء و اندیشه‌های متفاوت، در بزرگداشت آن یکدل باشند. مشرکان هم، پیش از مسلمانان، وفای به عهد را درمیان خود لازم می‌دانستند؛ زیرا عواقب پیمان‌شکنی را بد و ناگوار می‌دیدند. بنابراین، به زنهار خود خیانت مکن و پیمانت را مشکن و دشمنت را مفریب.

۱۴. التوحيد، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى دَاوُدَعليه‌السلام يَا دَاوُدُ تُرِيدُ وَ أُرِيدُ وَ لَا يَكُونُ إِلَّا مَا أُرِيدُ فَإِنْ أَسْلَمْتَ لِمَا أُرِيدُ أَعْطَيْتُكَ مَا تُرِيدُ وَ إِنْ لَمْ تُسْلِمْ لِمَا أُرِيدُ أَتْعَبْتُكَ فِيمَا تُرِيدُ ثُمَّ لَا يَكُونُ إِلَّا مَا أُرِيدُ.

امام‌علیعليه‌السلام: خداوند به داوود وحی کرد که ای داوود تو میخواهی و من میخواهم اما جز آنچه من میخواهم نخواهد شد. اگر تسلیم خواسته من شدی آنچه را هم که تو میخواهی به تو خواهم داد و اگر تسلیم نشدی، در آنچه میخواهی به سختی‌ات اندازم و باز هم جز آنچه من میخواهم نشود.

۱۵. تفسير العياشي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ قَالَ سَمِعْتُهُعليه‌السلام يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَيَّرَ قَوْماً بِالْإِذَاعَةِ فَقَالَ وَ إِذا جاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذاعُوا بِهِ فَإِيَّاكُمْ وَ الْإِذَاعَةَ.

امامعليه‌السلام: خداوند شایعه‌پراکنی را بد میداند و اقوامی را بخاطر آن مذمّت کرده است: (چون خبری از امن یا خوف بدیشان میرسید آنرا می‌پراکندند). از پراکندن اخبار حذر کنید.

۱۶. الخصال، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ لَا يُحَاسِبُ اللَّهُ عَلَيْهَا الْمُؤْمِنَ طَعَامٌ يَأْكُلُهُ وَ ثَوْبٌ يَلْبَسُهُ وَ زَوْجَةٌ صَالِحَةٌ تُعَاوِنُهُ وَ تُحْصِنُ فَرْجَهُ.

امام‌صادقعليه‌السلام: خداوند سه چیز را محاسبه نمیکند: غذایی که مؤمن میخورد و لباسی که می‌پوشد و همسر صالحی که همدم اوست و عفّتش را حفظ میکند.

۱۷. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنِ الصَّادِقِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وُجُوهاً خَلَقَهُمْ مِنْ خَلْقِهِ وَ أَمْشَاهُمْ فِي أَرْضِهِ لِقَضَاءِ حَوَائِجِ إِخْوَانِهِمْ يَرَوْنَ الْحَمْدَ مَجْداً وَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ يُحِبُّ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ وَ كَانَ فِيمَا خَاطَبَ اللَّهُ نَبِيَّهُﷺ أَنْ قَالَ لَهُ يَا مُحَمَّدُ إِنَّكَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ قَالَ السَّخَاءُ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: خداوند کسانی دارد که در میان مردم زندگی میکنند و کارشان برآوردن حوائج برادرانشان است. اینان حمد را مجد میدانند. خداوند مکارم اخلاق را دوست دارد و گفته ای محمد تو بر خلق عظیم هستی. یعنی سخاوت و خوش‌خلقی.

۱۸. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: البِرُّ و صَدقَةُ السِّرِّ يَنفِيانِ الفَقرَ.

امام‌باقرعليه‌السلام: نیکی‌کردن و صدقهٔ نهانی، فقر را از بین می‌برند.

۱۹. الامام‌علیعليه‌السلام- فی تفسيرِ الفِتنَةِ. و مِنهُ فِتنَةُ الكُفرِ.و مِنهُ فِتنَةُ المَحَبَّةِ للمالِ و الوَلَدِ، كقولِهِ تعالى: ﴿إنّما أموالُكُم و أولادُكُم فِتنَةٌ﴾ أى إنّما حُبُّكُم لَها فِتنَةٌ لَكُم. و مِنهُ فِتنَةُ المَرَضِ، و هُو قولُهُ سبحانَهُ: ﴿أوَلا يَرَوْنَ أنّهُم يُفْتَنُونَ فِى كُلِّ عامٍ مَرَّةً أو مَرَّتينِ ثُمّ لا يَتُوبُونَ و لا هُم يَذَّكَّرُونَ﴾ أى يَمرَضُونَ و يَعتَلُّونَ.

امام‌علیعليه‌السلام: در پاسخ به سؤال از معنای فتنه که از کلمات متشابه در قرآن است، فرمود: «الف‌لام‌میم. آیا مردم پنداشتند که همین‌که بگویند ایمان آوردیم رها می‌شوند و مورد آزمایش قرار نمی‌گیرند».

و این سخن خداوند به موسی‌علیه‌السلام که: «و تو را بارها آزمودیم». و از آن جمله است فتنهٔ کفر، مانند آیهٔ «درحقیقت پیش‌ازاین (نیز) درصدد فتنه‌جویی برآمدند و کارها را به تو وارونه ساختند، تا آنکه حق آمد و امر خدا آشکار شد درحالی‌که آنان ناخشنود بودند» (و آیهٔ «و فتنهٔ بزرگ‌تر از کشتار است» که در اینجا به‌معنای کفر می‌باشد) و سخن خدای متعال دربارهٔ منافقانی که در جنگ تبوک از پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله اجازه گرفتند در جنگ شرکت نکنند. پس خدای متعال دربارهٔ آن‌ها فرمود: «و از آنان کسی است که می‌گوید: مرا (در ماندن) اجازه ده و در فتنه‌ام مینداز...» یعنی به من اجازت ده و مرا به کفر مینداز، پس خداوندعزّوجلّ فرمود: «هان! آنان خود به فتنه افتاده‌اند. و بی‌تردید جهنم بر کافران احاطه دارد.» و از آن جمله است فتنهٔ عذاب که نمونه‌اش این سخن خدای متعال است: «روزی که آنان در آتش مفتون شوند» یعنی عذاب شوند «بچشید فتنهٔ خود را. این همان چیزی است که به شتاب آن را می‌خواستید» یعنی بچشید عذاب خود را. نمونهٔ دیگرش این سخن خدای متعال است: «کسانی‌که مردان و زنان مؤمن را گرفتار فتنه کردند و سپس توبه نمودند» یعنی مؤمنان را عذاب و شکنجه دادند. و از آن جمله است فتنهٔ عشق به مال و فرزند، مانند این سخن خدای متعال: «جز این نیست که اموال و فرزندان شما فتنه‌اند»، یعنی دوست‌داشتن آن‌ها مایهٔ فتنه و آزمایش شما می‌باشد. و از آن جمله است فتنهٔ بیماری که نمونه‌اش این سخن خدای سبحان است: «آیا نمی‌بینند که آنان در هر سال یک یا دو بار به فتنه گرفتار می‌شوند؟ باز هم توبه نمی‌کنند و عبرت نمی‌گیرند.» یعنی بیمار و دردمند می‌شوند.

۲۰. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: التَّعَفُّفُ لا يَزيدُ اللهُ بِهِ إلّا غِنىً.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: سه چیز است که خداوند به واسطهٔ آن‌ها جز خوبی نمی‌افزاید: فروتنی که خداوند به واسطهٔ آن جز بر رفعت نمی‌افزاید و ذلّت و خواری نفس که خداوند به‌سبب آن جز بر عزت نمی‌افزاید و مناعت طبع که خداوند به‌سبب آن جز بر بی‌نیازی نمی‌افزاید.

۲۱. معاني الأخبار، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فِي السِّرِّ فَلْيَعْمَلْ حَسَنَةً فِي السِّرِّ وَ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فِي الْعَلَانِيَةِ فَلْيَعْمَلْ حَسَنَةً فِي الْعَلَانِيَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس درخفا گناهی کرد در خفا نیکی‌ای کند و هرکس در علن گناهی کرد در علن نیکی‌ای کند.

۲۲. الإحتجاج، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِعَلِيِّ‌بْنِ الْحُسَيْنِعليه‌السلام إِنَّ فُلَاناً يَنْسِبُكَ إِلَى أَنَّكَ ضَالٌّ مُبْتَدِعٌ فَقَالَ لَهُ عَلِيُّ‌بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ مَا رَعَيْتَ حَقَّ مُجَالَسَةِ الرَّجُلِ حَيْثُ نَقَلْتَ إِلَيْنَا حَدِيثَهُ وَ لَا أَدَّيْتَ حَقِّي حَيْثُ أَبْلَغْتَنِي عَنْ أَخِي مَا لَسْتُ أَعْلَمُهُ إِنَّ الْمَوْتَ يَعُمُّنَا وَ الْبَعْثَ مَحْشَرُنَا وَ الْقِيَامَةَ مَوْعِدُنَا وَ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَنَا إِيَّاكَ وَ الْغِيبَةَ فَإِنَّهَا إِدَامُ كِلَابِ النَّارِ وَ اعْلَمْ أَنَّ مَنْ أَكْثَرَ مِنْ ذِكْرِ عُيُوبِ النَّاسِ شَهِدَ عَلَيْهِ الْإِكْثَارُ أَنَّهُ إِنَّمَا يَطْلُبُهَا بِقَدْرِ مَا فِيهِ.

کسی به امام سجادعليه‌السلام گفت: فلانی میگوید شما گمراه و بدعت‌گذارید. امام‌علیه‌السلام فرمود: حق مجالست با او را پاس نداشته‌ای که قول او را بی‌رضایش نقل میکنی و حق مجالست با مرا نیز پاس نداشته‌ای که مرا از بدگویی آنها در حقم آگاه میکنی. همه می‌میریم و برانگیخته میشویم و وعده‌گاه ما قیامت است و خدا میان ما حاکم. از غیبت دست بردار که غذای سگان آتش است و بدان که هرکس عیوب مردم را به همان قدر که در خود او هست ذکر میکند.

۲۳. المجالس للمفيد، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس واجبی را ادا کند نزد خدا دعای مستجابی دارد.

۲۴. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: شَرُّ الناسِ المُثَلِّثُ، قيلَ: يا رسول‌الله، و ما المُثلِّثُ؟ قالَ: الذي يَسعى بأخِيهِ إلى السُّلطانِ، فَيُهلِكُ نَفسَهُ، و يُهلِكُ أخاهُ، و يُهلِكُ السلطانَ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بدترین مردم سه پهلوست. عرض شد: ای رسول‌خدا! سه پهلو کیست؟ حضرت فرمود: کسی که از برادر خود نزد حاکم سعایت می‌کند و در نتیجه، هم خودش هم برادرش و هم حاکم را به ورطهٔ هلاکت می‌اندازد.

۲۵. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن غَشَّ أخاهُ المُسلِمَ نَزَعَ اللهُ عَنهُ بَرَكَةَ رِزقِهِ، و أفسَدَ علَيهِ مَعيشَتَهُ و وَكَلَهُ إلى نفسِهِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه به برادر مسلمان خود غش روا دارد، خداوند برکت را از روزی او بگیرد و زندگیش را بر وی تباه گرداند و او را به خودش واگذارد.

۲۶. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ أَتَى رَجُلٌ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام فَقَالَ لَهُ جِئْتُكَ مُسْتَشِيراً إِنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ خَطَبُوا إِلَيَّ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ أَمَّا الْحَسَنُ فَإِنَّهُ مِطْلَاقٌ لِلنِّسَاءِ وَ لَكِنْ زَوِّجْهَا الْحُسَيْنَ فَإِنَّهُ خَيْرٌ لِابْنَتِكَ

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسی نزد امیرمؤمنان‌علیه‌السلام آمد و گفت حسن و حسین و عبد الله بن جعفر از دخترم خواستگاری کرده‌اند. امام‌علیه‌السلام فرمود: کسی که با او مشورت میکنند به او اعتماد کرده‌اند؛ حسن زیاد زنها را طلاق میدهد، حسین برای دخترت بهتر است. دختر را به او بده.

۲۷. تحف العقول، أَجْوِبَةُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍ‌علیه‌السلام عَنْ مَسَائِلَ سَأَلَهُ عَنْهَا أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام أَوْ غَيْرُهُ فِي مَعَانٍ مُخْتَلِفَة، قِيلَ فَمَا الْجُبْنُ قَالَ الْجُرْأَةُ عَلَى الصَّدِيقِ وَ النُّكُولُ عَنِ الْعَدُو ... قِيلَ فَمَا الْفَقْرُ قَالَ شَرَهُ النَّفْسِ إِلَى كُلِّ شَيْءٍ .

امام‌علی‌علیه‌السلام: جبن(ترس) عبارتست از جرأت بر دوست و ترس از دشمن. فقر عبارتست از حرص نفس به خواسته‌ها.

۲۸. ثواب الأعمال/الخصال، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله إِذَا غَضِبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى أُمَّةٍ وَ لَمْ يُنْزِلْ بِهَا الْعَذَابَ غَلَتْ أَسْعَارُهَا وَ قَصُرَتْ أَعْمَارُهَا وَ لَمْ تَرْبَحْ تُجَّارُهَا وَ لَمْ تَزْكُ ثِمَارُهَا وَ لَمْ تَغْزُرْ أَنْهَارُهَا وَ حُبِسَ عَنْهَا أَمْطَارُهَا وَ سُلِّطَ عَلَيْهَا شِرَارُهَا

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: چون خدا بر امتی غضب کند و بلا بر ایشان نازل نگردد قیمت‌ها بالا رود و عمرها کوتاه گردد و تجارت‌ها به سود ننشیند و نهرها کم‌آب شود و بارن حبس شود و اشرار بر ایشان مسلط گردند.

۲۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إذا أذنَبَ الرجُلُ خَرَجَ في قَلبِهِ نُكتَةٌ سَوداءُ، فإن تابَ انمَحَت، و إن زادَ زادَت حتّي تَغلِبَ على قَلبِهِ، فلا يُفلِحُ بَعدَها أبَداً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه مرد گناه کند نقطه‌ای سیاه در دلش پیدا شود. اگر توبه کرد آن نقطه پاک شود، اما اگر بر گناهش بیفزاید آن نقطه بزرگ‌تر شود، تا جایی که تمام دلش را فرو پوشد و زان پس هرگز رستگار نشود.

۳۰. قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ يَا بُنَيَّ احْذَرِ الْمَجَالِسَ عَلَى عَيْنَيْكَ فَإِنْ رَأَيْتَ قَوْماً يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَاجْلِسْ مَعَهُمْ فَإِنَّكَ إِنْ تَكُنْ عَالِماً يَزِيدُوكَ عِلْماً وَ إِنْ كُنْتَ جَاهِلًا عَلَّمُوكَ وَ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُطْلِعَهُمْ بِرَحْمَةٍ فَيَعُمَّكَ مَعَهُمْ وَ إِذَا رَأَيْتَ قَوْماً لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ فَلَا تَجْلِسْ مَعَهُمْ فَإِنَّكَ إِنْ تَكُنْ عَالِماً لَا يَنْفَعْكَ عِلْمُكَ وَ إِنْ تَكُنْ جَاهِلًا يَزِيدُوكَ جَهْلًا وَ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُظِلَّهُمْ بِعُقُوبَةٍ فَيَعُمَّكَ مَعَهُمْ ...

لقمان به فرزندش سفارش کرد که به مجالس خوب توجه کن! اگر دیدی ذکر خدا میگویند با آنها بنشین که اگر عالم باشی بر علمت بیافزایند و اگر جاهل باشی تو را علم آموزند و شاید خدا به دیده رحمت به آنها بنگرد و تو نیز شاملشان شوی و اگر دیدی ذکر خدا نمیگویند با ایشان ننشین که اگر عالم باشی علمت تو را نفع نرساند و اگر جاهل بشی به جهلت بیافزایند و شاید خدا ایشان را عقوبت کند و تو نیز در ایشان باشی.

۳۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ما بَعَثَ اللهُ نَبيّاً قَطُّ حتّى يَستَرعِيَهُ الغَنَمَ، يُعَلِّمُهُ بذلكَ رِعْيَةَ النّاسِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند هرگز پیامبری را مبعوث نکرد، مگر اینکه قبلاً او را به شبانی گوسفندان گماشت تا از این طریق ادارهٔ مردم را به او تعلیم دهد.

۳۲. الخصال، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ فِي كِتَابِ عَلِيٍ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ثَلَاثُ خِصَالٍ لَا يَمُوتُ صَاحِبُهُنَّ أَبَداً حَتَّى يَرَى وَبَالَهُنَّ الْبَغْيُ وَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَ الْيَمِينُ الْكَاذِبَة

امام‌باقر‌صلی‌الله‌علیه‌وآله در کتاب علی‌صلی‌الله‌علیه‌وآله است که سه خصلت است که مرد نمیرد تا اینکه وبالش را ببیند: ستم و قطع رحم و سوگند دروغ.

۳۳. لَمّا مَلَكَ أميرُالمؤمنينَ‌علیه‌السلام الماءَ بصِفّينَ، ثُمّ سَمَحَ لأهلِ الشّامِ بالمُشارَكَةِ فيهِ و المُساهَمَةِ ـ رَجاءَ أن يَعطِفوا إلَيهِ، و استِمالَةً لقُلوبِهِم، و إظهاراً للمَعدِلَةِ و حُسنِ السّيرَةِ فيهِم ـ مَكثَ أيّاماً لا. فقالَ مِنهُم قائلٌ: إنّ النّاسَ يَظُنُّونَ أنّكَ تكرَهُ الحَربَ كَراهِيَةً لِلمَوتِ. فقالَ‌علیه‌السلام: و مَتى كُنتُ كارِهاً للحَربِ قَطُّ؟! و لكنّي أستأنِي بالقَومِ، عَسى أن يَهتَدوا أو تَهتَدىَ مِنهُم طائِفَةٌ: فإنّ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قالَ لِي يَومَ خَيبَرَ: لَأن يَهدى اللهُ بكَ رجُلاً واحِداً خَيرٌ لَكَ مِمّا طَلَعَت عليهِ الشَّمسُ.

زمانی‌که امیرالمؤمنین در صفین آب را دراختیار گرفت و به امید متمایل‌ساختن شامیان به خود و جلب دل‌های آنان و نشان‌دادن عدالت خود و خوش‌رفتاری با آن‌ها، به شامیان اجازه داد تا از آب استفاده کنند، برای چند روز فرستاده‌ای پیش معاویه نفرستاد و ازطرف معاویه نیز کسی نزد حضرت نیامد. عراقیان چون درنگ حضرت را در صدور فرمان جنگ مشاهده کردند، گفتند: ای امیر مؤمنان، ما زن و فرزند خود را در کوفه گذاشته‌ایم و به اطراف شام آمده‌ایم تا در اینجا اقامت کنیم؟ به ما اجازهٔ جنگ بده؛ چون مردم حرف‌هایی می‌زنند! حضرت فرمود: چه می‌گویند؟ یکی از آنان گفت: مردم می‌گویند که تو از مرگ می‌ترسی و به‌همین‌دلیل خوش نداری جنگی واقع شود. بعضی هم می‌گویند که تو در (حقانیت) جنگ با شامیان دچار شک و تردید شده‌ای! امام‌علیه‌السلام فرمود: هیچ‌گاه نبوده که من از جنگ ترس داشته باشم! شگفتا! در کودکی و جوانی دوستدار جنگ باشم و در پیری که عمر به سر

آمده و گاه رفتن نزدیک شده است، از آن گریزان و ترسان! اما اینکه می‌گویند من در (حقانیت) جنگ با این جماعت دچار شک و تردید شده‌ام، اگر بنا بود در اینان شک کنم دربارهٔ بصریان (جنگ جمل) شک می‌کردم. به خدا قسم که من این کار را زیرورو کردم (و درباره‌اش به‌دقت اندیشیده‌ام) و دیدم دو راه بیشتر ندارم: یا جنگ و یا اینکه از خدا و رسول او نافرمانی کنم. اما من در این جنگ با این جماعت تعلل می‌ورزم به امید اینکه شاید همگی و یا دست کم گروهی از آنان به راه راست درآیند؛ زیرارسول‌خداﷺ در روز خیبر به من فرمود: اگر خداوند به‌واسطهٔ تو حتی یک مرد را هدایت کند، برایت بهتر است از هر آنچه خورشید بر آن بتابد.

۳۴. علل الشرائع، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِيَّاكُمْ وَ جِدَالَ كُلِّ مَفْتُونٍ فَإِنَّ كُلَّ مَفْتُونٍ مُلَقَّنٌ حُجَّتَهُ إِلَى انْقِضَاءِ مُدَّتِهِ فَإِذَا انْقَضَتْ مُدَّتُهُ أَحْرَقَتْهُ فِتْنَتُهُ بِالنَّارِ

رسول‌خداﷺ: با هیچ‌کس جر و بحث نکنید زیرا هر گمراهی دلیلش را در آستین دارد تا وقتش برسد. وقتی که وقتش رسید گمراهی‌اش او را در آتش افکند.

۳۵. قَالَ الصَّادِقُؑ مَنِ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ وَ مَنْ كَانَ آخِرُ يَوْمِهِ شَرَّهُمَا فَهُوَ مَلْعُونٌ وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفِ الزِّيَادَةَ فِي نَفْسِهِ كَانَ إِلَى النُّقْصَانِ أَقْرَبَ وَ مَنْ كَانَ إِلَى النُّقْصَانِ أَقْرَبَ فَالْمَوْتُ خَيْرٌ لَهُ مِنَ الْحَيَاةِ.

امام‌صادقؑ: هرکس دو روزش مثل هم باشد مغبون است و هرکس امروزش بدتر از دیروز باشد معلون است و هرکس در وجودش تعالی نیاید بداند که به پستی گرویده و هرکس به پستی گراید مرگ برایش بهتر از زندگی است.

علل الشرائع، عَنِ الْوَشَّاءِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ بَعْضِهِمْؑ قَالَ مَا مِنْ يَوْمٍ إِلَّا وَ مَلَكٌ يُنَادِي مِنَ الْمَشْرِقِ لَوْ يَعْلَمُ الْخَلْقُ لِمَا ذَا خُلِقُوا قَالَ فَيُجِيبُهُ مَلَكٌ آخَرُ مِنَ الْمَغْرِبِ لَعَمِلُوا لِمَا خُلِقُوا .

امامؑ: هیچ روزی نیست جز اینکه ملکی از شرق ندا میدهد که اگر خلق میدانستند برای چه خلق شده‌اند؛ و ملکی از غرب جواب میدهد: برای همان عمل میکردند

۳۶. قالَ اللهُ تعالى: أهلُ طاعَتي في ضِيافَتي، و أهلُ شُكري في زِيادَتي، و أهلُ ذِكري في نِعمَتي، و أهلُ مَعصِيَتي لا أُويسُهُم مِن رَحمَتي؛ إن تابُوا فأنا حَبيبُهُم، و إن دَعَوا فَأنا مُجيبُهُم.

خدای متعال فرمود: فرمانبردارانِ از من، در میهمانی من هستند و سپاسگزارانِ از من، در فزایندگی من و یادکنندگانِ من، در نعمت من و نافرمانانِ خود را از رحمتم، نومید نمی‌گردانم. اگر توبه کردند، من دوست آن‌ها هستم و اگر (مرا) بخوانند، جوابشان دهم.

۳۷. رسول‌اللهﷺ: خُذوا العِلمَ مِن أفواهِ الرِّجالِ.

پیامبرخداﷺ: دانش را، از دهان مردان بگیرید. (یعنی سینه به سینه)

۳۸. قَالَ الْفَضْلُ قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ الرِّضَاؑ يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَزْعُمُ أَنَّ الْمَعْرِفَةَ إِنَّمَا هِيَ اكْتِسَابٌ قَالَؑ لَا مَا أَصَابَ إِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الْإِيمَانَ مَنْ يَشَاءُ فَمِنْهُمْ مَنْ يَجْعَلُهُ مُسْتَقَرّاً فِيهِ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَجْعَلُهُ مُسْتَوْدَعاً عِنْدَهُ فَأَمَّا الْمُسْتَقَرُّ فَالَّذِي لَا يَسْلُبُهُ اللَّهُ ذَلِكَ أَبَداً وَ أَمَّا الْمُسْتَوْدَعُ فَالَّذِي يُعْطَاهُ الرَّجُلُ ثُمَّ يَسْلُبُهُ إِيَّاهُ ...

راوی گوید به امام رضاؑ عرض کردم فلانی عقیده دارد که معرفت بدست آوردنی است. حضرتؑ فرمود: خیر! خداوند به هرکه خواهد ایمان را اعطا میکند اما برای بعضی مستقر است و برای بعضی عاریه‌ای. مستقر را ابدا سلب نمیکند ولی ایمان عاریه‌ای سلب میشود.

۳۹. رسول‌اللهﷺ إنّما وَكَلَ اللهُ يُونُسَ بنَ مَتّى إلى نَفسِهِ طَرفَةَ عَينٍ و كانَ مِنهُ ما كانَ.

امام‌صادقؑ:رسول‌خداﷺ در شب نوبتی ام‌سلمه در خانهٔ او بود. ام‌سلمه متوجه شد که پیامبرﷺ در بستر نیست و از این بابت، بنا به خصلت زنان، دچار شک و بددلی شد. لذا برخاست و در اطراف خانه به جست‌وجوی حضرت پرداخت، ناگاه دید که پیامبر در گوشه‌ای از اتاق ایستاده و دست‌هایش را به‌طرف آسمان برداشته است و گریه می‌کند و می‌گوید: «بار خدایا، خوبی‌هایی را که ارزانیم داشته‌ای هرگز از من باز مگیر... بار خدایا، هرگز مرا چشم‌برهم‌زدنی به خودم وامگذار.» امام‌صادقؑ فرمود: ام‌سلمه برگشت و شروع به گریستن کرد تا جایی‌که از شنیدن صدای گریهٔ اورسول‌خدابرگشت و به او فرمود: ای ام‌سلمه، چرا گریه می‌کنی؟ عرض کرد: پدر و مادرم فدایت باد ایرسول‌خدا، چرا گریه نکنم، شما با آن مقامی که نزد خدا داری و خداوند همهٔ گناهان قبل و بعد تو را آمرزیده است...؟ پیامبر فرمود: ای ام‌سلمه، چه چیز مرا در امان می‌دارد؟ خداوند یونس‌بن‌متی را یک چشم‌برهم‌زدن به خودش واگذاشت و درنتیجه آن شد که شد.

الإمام‌الصادقؑ ـ و هُو رافِعٌ يَدَهُ إلَى السَّماءِ ـ: ربِّ لا تَكِلْني إلى نَفسي طَرفَةَ عَينٍ أبَداً، ثُمّ أقبَلَ عَلَيَّ فقالَ: يابنَ أبي يَعفورٍ، إنّ يُونُسَ بنَ مَتّي وَكَلَهُ اللهُ عَزَّوجلَّ إلى نَفسِهِ أقَلَّ مِن طَرفَةِ عَينٍ فأحدَثَ ذلكَ الذَّنبَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام درحالی‌که دستش را به آسمان برداشته بود، گفت: پروردگارا، هرگز مرا چشم به هم زدنی به خودم وا مگذار، نه کمتر از آن و نه بیشتر. ابن‌ابی‌یعفور می‌گوید: بی‌درنگ اشک از گوشه‌های محاسنش جاری شد. سپس رو به من کرد و فرمود: ای پسر ابی‌یعفور، یونس‌بن‌متّی را خداوند عزوجل کمتر از یک چشم برهم زدن به خودش واگذاشت و در نتیجه، آن گناه را کرد. عرض کردم: خداوند خیرتان دهد، آیا آن گناه او را به حد کفر رساند؟ فرمود: نه، اما مردن در آن حال هلاکت است.

۴۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَو أنّ السَّماواتِ والأرضَ کانَتا رَتقاً علی عَبدٍ ثُمّ اتَّقَی اللهَ، لَجَعَلَ اللهُ لَهُ مِنهُما فَرَجاً و مَخرَجاً.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر آسمان‌ها و زمین در برابر بنده‌ای سر به هم آورند و آن بنده تقوای خدا کند، حتماً خداوند از میان آن دو، شکاف و راه خروجی برایش قرار خواهد داد.

چهل حدیث ۹۱

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ و قد سُئلَ عن أبغَضِ الخَلقِ إلی اللهِ ـ: مَن یَتَّهِمُ اللهَ، مَنِ استَخارَ اللهَ فجاءَتهُ الخِیَرَةُ بما یَکرَهُ فَیَسخَطُ فذلکَ یَتَّهِمُ اللهَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام، در پاسخ به این پرسش که منفورترین خلق نزد خدا کیست، فرمود: کسی که خدا را متهم کند. [پرسش‌کننده گوید:] عرض کردم: مگر کسی خدا را هم متهم می‌کند؟ فرمود: آری؛ کسی‌که از خدا طلب خیر کند و خداوند خیر او را در چیزی قرار دهد که وی ناخوش می‌دارد و در نتیجه، ناراحت شود. چنین کسی خدا را متهم کرده است. عرض کردم: دیگر چه کسی؟ فرمود: کسی‌که از خدا شِکوه کند. عرض کردم: مگر کسی از خدا هم شِکوه می‌کند؟ فرمود: آری؛ کسی که هرگاه گرفتار شود، بیش از حدّ گرفتاری خود شکایت کند. عرض کردم: دیگر چه کسی؟ فرمود: کسی‌که هرگاه نعمتی به او داده شود سپاسگزاری نکند و هرگاه گرفتار شود صبر نورزد.

۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: یا أباذرٍّ، هِمَّ بالحَسَنَةِ و إن لَم تَعمَلْها، لِکَیلا تُکتَبَ مِن الغافِلینَ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ای ابوذر، قصد کار نیک کن هرچند انجامش ندهی، تا از غافلان نوشته نشوی.

۳. الأمالي للشیخ الطوسي، أَنَّ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ إِنَّ رَجُلًا قَالَ یَوْماً وَ اللَّهِ لَا یَغْفِرُ اللَّهُ لِفُلَانٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَنْ ذَا الَّذِي تَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ فَإِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لِفُلَانٍ وَ أَحْبَطْتُ عَمَلَ الْمُتَأَلِّي بِقَوْلِهِ لَا یَغْفِرُ اللَّهُ لِفُلَانٍ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مردی روزی گفت قسم به خدا که خدا فلانی را نمی‌بخشد. خداوند فرمود: چه کسی است که قسم میخورد که من فلانی را نمی‌بخشم؟ من او را بخشیدم و اعمال قسم خورنده را تباه نمودم چون چنین گفت.

٤. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن یَتَصَبَّرْ یُصَبِّرْهُ اللهُ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه خود را به صبر وا دارد، خداوند او را صبور گرداند و هرکه طالب عفت باشد خداوند او را عفیف کند و هرکه بی‌نیازی جوید خداوند بی‌نیازش سازد و به هیچ بنده‌ای عطایی بهتر و گسترده‌تر از صبر داده نشده است.

۵. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تُکثِرُوا الکلامَ بغَیرِ ذِکرِ اللهِ؛ فإنَّ کَثرَةَ الکلامِ بغَیرِ ذِکرِ اللهِ قَسوَةُ القَلبِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: در غیر از یاد خدا، زیاده‌گویی نکنید؛ زیرا زیاده‌گویی در غیر یاد خدا، موجب سخت‌دلی می‌شود و دورترین مردم از خدا، شخص سخت‌دل است.

٦. الإمامُ‌الکاظم‌علیه‌السلام: إنّ العُقَلاءَ تَرَکُوا فُضولَ الدنیا فکیفَ الذُّنوبُ؟!

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: همانا خردمندان زیادی دنیا را رها کردند چه رسد به گناهان! درحالی‌که ترک دنیا فضیلت و ارزش است و ترک گناهان واجب.

۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: لا تَدَع إذا أصبَحتَ إذا أمسَیتَ: اللّهُمّ اجعَلني في دِرعِکَ الحَصینَةِ التي تَجعَلُ فیها مَن تُریدُ؛ فإنّ أبِي‌علیه‌السلام کانَ یقولُ: هذا مِنَ الدعاءِ المَخزونِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هر صبحگاه و هر شامگاه این دعا را سه بار بخوان: بار خدایا! مرا در زره محکم خود که هرکس را خواهی در آن جای می‌دهی، قرار ده. زیرا پدرم می‌فرمود: این از دعاهای اندوخته شده (در خزانهٔ دعاهای مؤمنان) است.

۸. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مِن التَّوفیقِ الوُقوفُ عِندَ الحَیرَةِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: درنگ‌کردن در هنگام حیرت، یکی از توفیقات است.

۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: ما أحسَنَ عَبدُ الصَّدَقَةَ إلّا أحسَنَ اللهُ الخِلافَةَ علی وُلدِهِ مِن بَعدِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هیچ بنده‌ای کار صدقه‌دادن را به‌خوبی انجام نداد، مگر اینکه خداوند بعد از او جانشین خوبی برای فرزندانش خواهد بود.

۱۰. الامام‌علی‌علیه‌السلام: إنَّما یُستَدَلُّ عَلَی الصّالِحینَ بِما یُجری اللهُ لَهُم عَلی ألسُنِ عِبادِهِ، فَلْیَکُنْ أحَبَّ الذَّخائرِ إلَیکَ ذَخیرَةُ العَمَلِ الصّالِحِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: نیکوکاران را از سخنانی می‌توان شناخت که خداوند دربارهٔ آنان بر زبان بندگان خویش جاری می‌سازد؛ پس باید که دوست‌داشتنی‌ترین اندوخته در نظر تو اندوختن کار نیک باشد.

۱۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: العُزلَةُ عِبادَةٌ.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: گوشه‌گیری عبادت است.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الوُصلَةُ بِاللهِ فی الانقِطاعِ عَنِ النّاسِ.

پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: پیوستن به خدا، در بریدن از مردم است.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مِنِ انفَرَدَ عَنِ النّاسِ أنِسَ بِاللهِ سُبحانَهُ.

پیامبرخداﷺ: پیوستن به خدا، در بریدن از مردم است.

۱۲. الأمالي للصدوق، عَنِ الصَّادِقِعليه‌السلام أَنَّهُ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ وَ لَمْ يَجِدْ مَا يُكَفِّرُهَا بِهِ ابْتَلَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِالْحُزْنِ فِي الدُّنْيَا لِيُكَفِّرَهَا فَإِنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِهِ وَ إِلَّا أَسْقَمَ بَدَنَهُ لِيُكَفِّرَهَا بِهِ فَإِنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِهِ وَ إِلَّا شَدَّدَ عَلَيْهِ عِنْدَ مَوْتِهِ لِيُكَفِّرَهَا بِهِ فَإِنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِهِ وَ إِلَّا عَذَّبَهُ فِي قَبْرِهِ لِيَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ لَيْسَ شَيْءٌ يَشْهَدُ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ مِنْ ذُنُوبِهِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: بنده وقتی گناهانش زیاد شد و چیزی نداشت که کفاره آنها باشد خداوند به حزن گرفتارش کند تا کفاره گناهانش باشد یا بیمارش کند تا کفاره گناهانش باشد یا مرگ سختی برایش پیش آورد تا برایش کفاره باشد در غیر اینصورت در قبر عذاب میشود تا روزی که خدا را ملاقات میکند گناهی نداشته باشد.

ثواب الأعمال، عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام فِي الْمَرَضِ يُصِيبُ الصَّبِيَّ قَالَ كَفَّارَةٌ لِوَالِدَيْهِ.

امیرمؤمنانعليه‌السلام راجع به گناه کودک فرمود: کفاره ولدینش است.

۱۳. الإمام‌الباقرعليه‌السلام: يَجِبُ لِلمُؤمِنِ عَلَى المُؤمِنِ أن يَستُرَ عَلَيهِ سَبعينَ كَبيرَةً!

امام‌باقرعليه‌السلام: مؤمن در برابر مؤمن وظیفه دارد که هفتاد گناه بزرگ او را بپوشاند.

۱۴. رجال الكشي، عَنْ أَحَدِهِمَاعليهما‌السلام قَالَ قَالَ لِي يَا مُيَسِّرُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ وَصُولًا لِقَرَابَتِكَ قُلْتُ نَعَمْ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَقَدْ كُنْتُ فِي السُّوقِ وَ أَنَا غُلَامٌ وَ أُجْرَتِي دِرْهَمَانِ وَ كُنْتُ أُعْطِي وَاحِداً عَمَّتِي وَ وَاحِداً خَالَتِي فَقَالَ أَمَا وَ اللَّهِ لَقَدْ حَضَرَ أَجَلُكَ مَرَّتَيْنِ كُلَّ ذَلِكَ يُؤَخَّرُ

امامعليه‌السلام به میسر فرمود: گمان میکنم تو به فامیل‌هایت رسیدگی میکنی؟ میسر گفت بله بچه هم که بودم و در بازار کار میکردم دو درهم اجرت میگرفتم و یک درهم را به عمه‌ام و یک درهم را به خاله‌ام میدادم. امامعليه‌السلام فرمود: دو بار اجلت رسیده بود اما به تأخیر افتاد.

۱۵. تفسير العياشي، عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ قَالَ سُئِلَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام عَنْ عَذَابِ الْقَبْرِ قَالَ إِنَّ أَبَا جَعْفَرٍعليه‌السلام حَدَّثَنَا أَنَّ رَجُلًا أَتَى سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ فَقَالَ حَدِّثْنِي فَسَكَتَ عَنْهُ ثُمَّ عَادَ فَسَكَتَ فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَ هُوَ يَقُولُ وَ يَتْلُو هَذِهِ الْآيَةَ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ ما أَنْزَلْنا مِنَ الْبَيِّناتِ وَ الْهُدى مِنْ بَعْدِ ما بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتابِ فَقَالَ لَهُ أَقْبِلْ إِنَّا لَوْ وَجَدْنَا أَمِيناً لَحَدَّثْنَاهُ وَ لَكِنْ أَعِدَّ لِمُنْكَرٍ وَ نَكِيرٍ إِذَا أَتَيَاكَ فِي الْقَبْرِ فَسَأَلَاكَ عَنْ رَسُولِ‌اللهﷺ فَإِنْ شَكَكْتَ أَوِ الْتَوَيْتَ ضَرَبَاكَ عَلَى رَأْسِكَ بِمِطْرَقَةٍ مَعَهُمَا تَصِيرُ مِنْهُ رَمَاداً.

امام‌باقرعليه‌السلام راجع به عذاب قبر: مردی نزد سلمان فارسیعليه‌السلام آمد و گفت برایم سخنی بگو! سلمان سکوت کرد. باز چنین خواست و باز سلمان سکوت کرد. مرد در حالیکه میرفت آیه شریفه را خواند(کسانی که آنچه از بینات و هدایت را پس از اینکه در کتاب برای مردم آشکار کردیم مخفی میکنند...) سلمان گفت بازگرد؛ ما اگر امینی میافتیم برایش سخن میگفتیم. تو را نصیحت میکنم که برای نکیر و منکر آماده شوی که در قبر به سراغ تو خواهند آمد و ازرسول‌خداﷺ خواهد پرسید و اگر شک کنی یا انکار بر سرت میکوبند و خاکستر میشوی.

۱۶. وَ قَالَ رسول‌اللهﷺ فِي كُلِّ قَضَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ خِيَرَةٌ لِلْمُؤْمِنِ. وَ رُوِيَ مَا قَضَى اللَّهُ عَلَى عَبْدِهِ قَضَاءً فَرَضِيَ بِهِ إِلَّا جَعَلَ الْخَيْرَ فِيهِ.

رسول‌خداﷺ: در هر قضاء الهی برای مؤمن خیری است(یا انتخابی است). و روایت شده که هر قضایی که خداوند بر بنده‌اش راند و او راضی بود، خیرش در آن قرار میگیرد.

۱۷. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام مُصَافَحَةُ إِخْوَانِ الدِّينِ أَصْلُهَا عَنْ مَحَبَّةِ اللَّهِ لَهُمْ

امام‌صادقعليه‌السلام: دست دادن برادران دینی به یکدیگر اصلش از محبت خدا به ایشان است.

۱۸. الإمامُ‌الكاظمعليه‌السلام: مَكتوبٌ في الإنجيلِ: ... طُوبى لِلمُصلِحينَ بينَ الناسِ، أُولئكَ هُمُ المُقَرَّبونَ يَومَ القِيامَةِ.

امام‌کاظمعليه‌السلام: در انجیل نوشته شده است: خوشا به حال اصلاح‌دهندگان میان مردم. اینان در روز قیامت مقرّبان (درگاه حق) هستند.

۱۹. الإمام‌الصادقعليه‌السلام: أيُّما رجُلٍ دَعا على وَلَدِهِ أورَثَهُ الفَقرَ.

امام‌صادقعليه‌السلام: هر مردی که فرزند خود را نفرین کند، مبتلا به فقر می‌شود.

۲۰. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: لَم يَذهَبْ مِن مالِكَ ما وَعَظَكَ.

امام‌علیعليه‌السلام: از مال تو آنچه (برود اما) تو را پند دهد (در حقیقت) از کف نرفته است.

۲۱. تحف العقول، وَ مِنْ حِكَمِهِعليه‌السلام إِنَّ مَنْ عَرَفَ نِعْمَةَ اللَّهِ بِقَلْبِهِ اسْتَوْجَبَ الْمَزِيدَ مِنَ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ يُظْهِرَ شُكْرَهَا عَلَى لِسَانِهِ.

امام: هرکس نعمت خدا را با قلبش بفهمد موجب مزید است پیش از آنکه شکر را با زبان ابراز کند.

۲۲. الأمالي للصدوق، قَالَ الصَّادِقُ فَمَنْ لَمْ تَرَهُ بِعَيْنِكَ يَرْتَكِبُ ذَنْباً أَوْ لَمْ يَشْهَدْ عَلَيْهِ بِذَلِكَ شَاهِدَانِ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْعَدَالَةِ وَ السَّتْرِ وَ مَنِ اغْتَابَهُ بِمَا فِيهِ فَهُوَ خَارِجٌ عَنْ وَلَايَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ دَاخِلٌ فِي وَلَايَةِ الشَّيْطَانِ

امام‌صادق: هرکس خودت ندیدی که گناهی کند و دو شاهد بر گناه او شهادت ندادند او عادل و واجب‌الحرمت است و هرکس از او غیبت کند حتی اگر چیزی واقعا در او باشد، از ولایت خدا خارج و داخل در ولایت شیطان است.

۲۳. عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ رسول‌الله وَ إِيَّاكُمْ وَ دَعْوَةَ الْوَالِدِ فَإِنَّهَا أَحَدُّ مِنَ السَّيْفِ

رسول‌خدا: از نفرین پدر بترسید که از شمشیر تیزتر است.

۲٤. الإمامُ‌علي: الشَّرَهُ يُكثِرُ الغَضَبَ.

امام‌علی: آدم شکم‌پرست زیاد خشم می‌گیرد.

۲۵. الامام‌علی: مَن أُعطِيَ الاستِغفارَ لم يُحرَمِ المَغفِرَةَ.

امام‌علی: به هرکس (نعمت) آمرزش داده شود از آمرزیده‌شدن محروم نشود.

الامام‌علی: ما كانَ اللهُ لِيَفتَحَ على عَبدٍ بابَ الشُّكرِ و يُغلِقَ عَنهُ بابَ الزِّيادَةِ، و لا لِيَفتَحَ على عَبدٍ بابَ الدعاءِ و يُغلِقَ عَنهُ بابَ الإجابَةِ، و لا لِيَفتَحَ لِعَبدٍ بابَ التَّوبةِ و يُغلِقَ عَنهُ بابَ المَغفِرَةِ.

امام‌علی: نشاید که خداوند در سپاس‌گزاری را به روی بنده‌ای بگشاید و در افزون‌شدن نعمت را به رویش ببندد و درِ دعا را به روی بنده‌ای باز کند و درِ اجابت را به رویش ببندد و درِ توبه را به روی بنده‌ای بگشاید و درِ آمرزیدن را به رویش ببندد.

۲٦. تفسير العياشي، عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرْقَدٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ قَوْلُ اللَّهِ قُلِ اللَّهُمَّ مالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشاءُ فَقَدْ آتَى‌اللَّهُ بَنِي أُمَيَّةَ الْمُلْكَ فَقَالَ لَيْسَ حَيْثُ يَذْهَبُ النَّاسُ إِلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ آتَانَا الْمُلْكَ وَ أَخَذَهُ بَنُو أُمَيَّةَ بِمَنْزِلَةِ الرَّجُلِ يَكُونُ لَهُ الثَّوْبُ وَ يَأْخُذُهُ الآخَرُ فَلَيْسَ هُوَ لِلَّذِي أَخَذَهُ.

راوی گوید به امام‌صادق عرض کردم خدا میفرماید که مالک مُلک است و ملک را به هرکه بخواهد میدهد و از هرکه خواهد بگیرد. حالا هم به بنی‌امیه داده. امام فرمود: اینطور نیست. خدا ملک را به ما داد و بنی‌امیه آنرا ربودند درست مثل اینکه مردی لباسی داشته باشد و کس دیگری بزور از او بگیرد. مال غاصب نیست.

۲۷. وَ قَالَ اجْعَلْ مَا طَلَبْتَ مِنَ الدُّنْيَا فَلَنْ تَظْفَرَ بِهِ بِمَنْزِلَةِ مَا لَمْ يَخْطُرْ بِبَالِكَ وَ اعْلَمْ أَنَّ مُرُوَّةَ الْقَنَاعَةِ وَ الرِّضَا أَكْثَرُ مِنْ مُرُوَّةِ الْإِعْطَاءِ وَ تَمَامَ الصَّنِيعَةِ خَيْرٌ مِنِ ابْتِدَائِهَا.

امام: آنچه از دنیا را که میخواستی ولی بدان دست نیافته‌ای بمنزله آن بدان که هرگز نمیخواستی و بدان که مردانگی قناعت و رضا بیشتر از مردانگی اعطاء است و تمام کردن نیکی در حق کسی مهمتر از آغاز کردن آن است.

۲۸. الإمامُ‌علي: أيُّها الناسُ ألآنَ، ألآنَ! مِن قَبلِ النَّدَمِ، و مِن قَبلِ «أنْ تَقولَ نَفْسٌ يا حَسْرَتي عَلى ما فَرَّطْتُ في جَنْبِ اللهِ.

امام‌علی: ای مردم! اینک، اینک! پیش از آنکه پشیمان شوید و پیش از آنکه «هر کسی گوید: دریغا بر آنچه در حضور خدا کوتاهی ورزیدم و بی‌تردید من از ریشخندکنندگان بودم. یا گوید: اگر خدا هدایتم می‌کرد، هر آینه از پرهیزگاران بودم. یا چون عذاب را ببیند، گوید: کاش مرا برگشتی بود تا از نیکوکاران باشم».

۲۹. الإمام‌الصادق ـ في قولِهِ تعالى: «إلّا مَن أتَى اللهَ بِقَلبٍ سَليمٍ» ـ: القَلبُ السَّليمُ الذي يَلقَى رَبَّهُ، و ليسَ فيهِ أحَدٌ سِواهُ، و كُلُّ قَلبٍ فيه شِركٌ أو شَكٌّ فهُو ساقِطٌ.

امام‌صادق، دربارهٔ آیهٔ: «مگر کسی‌که دلی سالم به‌سوی خدا بیاورد»، فرمود: دل سالم، دلی است که پروردگارش را دیدار کند در حالی‌که احدی جز او در خود نداشته باشد و هر دلی که در آن شرک یا شکّ باشد، منحطّ است.

۳۰. عَنْ رسول‌الله عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ يَنْزِلُ الرَّحْمَةُ وَ عِنْدَ قَطْعِ الْعَلَائِقِ عَمَّا دُونَ اللَّه.

رسول‌خدا: وقتی یادی از صالحین میشود رحمت نازل میشود و نیز وقتی علاقه‌ها از جز خدا قطع میگردد رحمت نازل میشود.

۳۱. الامام‌علی: فإنَّ السّاعيَ غاشٌّ و إن تَشَبَّهَ بالنّاصحينَ.

امام‌علی ـ در نامهٔ خود به مالک اشتر ـ: سخن شخص سعایت‌کننده را زود باور مکن؛ زیرا کسی‌که سعایت می‌کنند دغل‌کار است، هرچند چهرهٔ خیرخواهان را به خود بگیرد.

۳۲. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ لَوْ بَغَى جَبَلٌ عَلَى جَبَلٍ لَجَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْبَاغِيَ مِنْهُمَا دَكَّاءَ.

رسول‌خداﷺ: حتی اگر کوهی به کوهی ستم کند خداوند ستمگر را ریشه کن میکند.

ثواب الأعمال، بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ دَعَا رَجُلٌ بَعْضَ بَنِي هَاشِمٍ إِلَى الْبِرَازِ فَأَبَى أَنْ يُبَارِزَهُ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ‌ؑ مَا مَنَعَكَ أَنْ تُبَارِزَهُ فَقَالَ كَانَ فَارِسَ الْعَرَبِ وَ خَشِيتُ أَنْ يَغْلِبَنِي فَقَالَ لَهُ إِنَّهُ بَغَى عَلَيْكَ وَ لَوْ بَارَزْتَهُ لَغَلَبْتَهُ وَ لَوْ بَغَى جَبَلٌ عَلَى جَبَلٍ لَهَلَكَ الْبَاغِي.

کسی یکی از بنی‌هاشم را به مبارزه دعوت کرد. علیؑ به او گفت: چرا مبارزه با او را نپذیرفتی؟ آن مرد پاسخ داد چون او پهلوان عرب است و ترسیدم بر من غلبه کند. امامؑ فرمود: او بر تو ستم کرده است، اگر با او مبارزه میکردی او را شکست میدادی. کوهی به کوهی اگر ستم کند، ستمگر هلاک میشود.

الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ إِبْلِيسُ لِجُنُودِهِ أَلْقُوا بَيْنَهُمُ الْحَسَدَ وَ الْبَغْيَ فَإِنَّهُمَا يَعْدِلَانِ عِنْدَ اللَّهِ الشِّرْكَ

امام‌صادقؑ: ابلیس به لشکریانش گفت در میان بنی‌آدم حسد و ستم القاء کنید که این دو معادل شرک‌اند نزد خدا.

۳۳. الإختصاص، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍؑ وَ أَنَا عِنْدَهُ إِيَّاكَ وَ أَصْحَابَ الْكَلَامِ وَ الْخُصُومَاتِ وَ مُجَالَسَتَهُمْ فَإِنَّهُمْ تَرَكُوا مَا أُمِرُوا بِعِلْمِهِ وَ تَكَلَّفُوا مَا لَمْ يُؤْمَرُوا بِعِلْمِهِ حَتَّى تَكَلَّفُوا عِلْمَ السَّمَاءِ.

امام‌باقرؑ: از متکلمین و کسانی که به دنبال دشمنی با مردم‌اند حذر کن و با ایشان منشین زیرا ایشان آنچه را از آنان خواسته شده ترک کردند و خویش را برای چیزی به سختی میاندازند که بدان دستور داده نشده حتی برخی بدنبال علم سماء رفته‌اند.

۳۴. رُوِيَ أَنّ داودَؑ خَرَجَ مُصحِراً مُنفَرِداً، فأوحَى اللهُ إلَيهِ: يا داودُ، مالِي أراكَ وَحدانِيّاً؟ فقالَ: إلهي اشتَدَّ الشَّوقُ مِنّي إلى لِقائكَ، و حالَ بَيني و بَينَ خَلقِكَ، فأوحَى اللهُ إلَيهِ: إرجِعْ إلَيهِم؛ فإنّكَ إن تأتِني بعَبدٍ آبِقٍ أُثبِتْكَ في اللَّوحِ حَميداً.

روایت شده است که داودؑ تنها به صحرا رفت. پس خداوند به او وحی فرمود: ای داود، چه شده است که تو را تنها می‌بینم؟ عرض کرد: معبودا، شوق دیدار تو در جانم شدت گرفته و میان من و خلق تو حائل گشته است. خداوند به او وحی فرمود: به میان آنان برگرد؛ زیرا اگر تو یک بندهٔ گریزپا را نزد من بیاوری تو را در لوح باصفت ستوده ثبت می‌کنم.

۳۵. الأمالي للصدوق، قَالَ رسول‌اللهﷺ مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلِهِ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ وَ مَنْ قَرَأَ خَمْسِينَ آيَةً كُتِبَ مِنَ الذَّاكِرِينَ.

رسول‌خداﷺ: هرکس شبی ده آیه از قرآن قرائت کند از غافلین نوشته نشود و هرکس پنجاه آیه بخواند از ذاکرین است.

ثواب الأعمال، عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ رُوِيَ عَنِ الْمُغِيرَةِ أَنَّهُ قَالَ إِذَا عَرَفَ الرَّجُلُ رَبَّهُ لَيْسَ عَلَيْهِ وَرَاءَ ذَلِكَ شَيْءٌ قَالَ مَا لَهُ لَعَنَهُ اللَّهُ أَلَيْسَ كُلَّمَا ازْدَادَ بِاللَّهِ مَعْرِفَةً فَهُوَ أَطْوَعُ لَهُ أَفَيُطِيعُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ مَنْ لَا يَعْرِفُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَمَرَ مُحَمَّداًﷺ بِأَمْرٍ وَ أَمَرَ مُحَمَّدٌﷺ الْمُؤْمِنِينَ بِأَمْرٍ فَهُمْ عَامِلُونَ بِهِ إِلَى أَنْ يَجِيءَ نَهْيُهُ وَ الْأَمْرُ وَ النَّهْيُ عِنْدَ الْمُؤْمِنِ سَوَاءٌ قَالَ ثُمَّ قَالَ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى عَبْدٍ وَ لَا يُزَكِّيهِ إِذَا تَرَكَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ أَوِ ارْتَكَبَ كَبِيرَةً مِنَ الْكَبَائِرِ قَالَ قُلْتُ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَدْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ قَالَ قُلْتُ أَشْرَكَ قَالَ نَعَمْ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَ عَزَّ أَمَرَهُ بِأَمْرٍ وَ أَمَرَهُ إِبْلِيسُ بِأَمْرٍ فَتَرَكَ مَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ وَ صَارَ إِلَى مَا أَمَرَ إِبْلِيسُ فَهَذَا مَعَ إِبْلِيسَ فِي الدَّرْكِ السَّابِعِ مِنَ النَّارِ.

مفضل گوید به امام‌صادقؑ گفتم مغیره میگوید کسی که خدا را شناخت دیگر چیزی بر عهده‌اش نیست. فرمود: خدا لعنتش کند. هرکس معرفتش به خدا فزون شود اطاعتش فزون میشود. مگر میشود کسی که خدا را نشناسد اطاعتش کند. اطاعت اصلا مال مؤمن است.رسول‌خداﷺ مؤمنین را امر و نهی میکرد. خداوند به بنده نگاه نمی‌کند و تزکیه‌اش نمیکند اگر او فریضه‌ای را ترک کند یا کبیره‌ای مرتکب شود. ترک اطاعت خدا شرک است. خداوند امری کرد و شیطان امر خدا را ترک کرد و اینگونه اهل جهنم شد.

۳۶. الإمامُ‌عليؑ: مَن كانَ بِيَسيرِ الدنيا لا يَقنَعُ، لم يُغنِهِ مِن كثيرِها ما يَجمَعُ.

امام‌علیؑ: کسی‌که به اندکِ دنیا قانع نباشد، ثروت بسیار آن، هرچه هم گرد آورد، او را بی‌نیاز نسازد.

۳۷. عائشةُ: ما خُيِّرَ رسول‌اللهﷺ في أمرَينِ إلّا أخَذَ أيسَرَهُما ما لَم يَكُن إثماً.

عایشه:رسول‌خداﷺ هرگاه میان دو کار مخیر می‌شد آن را که آسان‌تر بود انتخاب می‌کرد و این درصورتی بود که آن کار گناهی نبود اما اگر گناه بود از همهٔ مردم بیشتر از آن دوری می‌ورزید.

۳۸. تحف العقول، قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الثَّالِثُؑ إِنَّ الظَّالِمَ الْحَالِمَ يَكَادُ أَنْ يُعْفَى عَلَى ظُلْمِهِ بِحِلْمِهِ وَ إِنَّ الْمُحِقَّ السَّفِيهَ يَكَادُ أَنْ يُطْفِئَ نُورَ حَقِّهِ بِسَفَهِهِ.

امام هادی‌علیه‌السلام: ظالم حلیم میرود که بخاطر حلمش ظلمش را ببخشند ولی مُحِقّ نادان میرود که نور حقش را با نادانی رفتارش خاموش سازد.

۳۹. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن بَلَغَهُ القرآنُ فکَأنّما شافَهتُهُ بهِ،ثُمَّ قَرَأ ﴿و اُوحیَ إلَیَّ هذا القُرْآنُ لِاُنذِرَکُمْ بهِ وَ مَنْ بَلَغَ﴾.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه قرآن به او رسد چنان است که من، به‌وسیلهٔ آن، با وی رودررو سخن گفته باشم. حضرت سپس این آیه را برخواند: «و این قرآن به من وحی شده تا به‌وسیلهٔ آن شما و هرکس را (که این قرآن) به او رسد هشدار دهم».

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أنا رَسولُ مَن أدرَکتُ حَیّاً و مَن یُولَدُ بَعدی.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: من پیامبر کسانی‌که با من به سر می‌برند و کسانی‌که بعد از من به دنیا می‌آیند هستم.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: بُعِثَ کلُّ نَبِیٍّ کانَ قَبلی إلی اُمَّتِهِ بلِسانِ قَومِهِ، و بَعَثَنی إلی کُلِّ أسوَدَ و أحمَرَ بالعَربیَّةِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: پیش از من هر پیامبری به زبان قوم خود به‌سوی امتش فرستاده شده، ولی خداوند مرا به زبان عربی به‌سوی هر سیاه و سفیدی فرستاده است.

٤٠. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: یا أیُّها النّاسُ، اتَّخِذوا التَّقوی تِجارَةً یَأتِکُمُ الرِّزقُ بلا بِضاعَةٍ و لا تِجارَةٍ، ثُمّ قَرأ «و مَن یَتَّقِ اللهَ یَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً و یَرْزُقْهُ مِن حَیثُ لا یَحْتَسِبُ».

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای مردم، تجارت تقوا را پیشه کنید، تا بدون هیچ سرمایه و سودایی به شما روزی رسد. سپس این آیه را تلاوت فرمود: «و هرکه از خدا پروا کند (خدا) برای او راه خروجی قرار دهد و از جایی که گمان نمی‌برد روزیش رساند.»

چهل حدیث ۹۲

۱. رسول‌اللهﷺ: مَن أقبَلَ عَلی اللهِ تعالی بقَلبِهِ جَعَلَ اللهُ قُلوبَ العِبادِ مُنقادَةً إلَيهِ بِالوُدِّ و الرَّحمَةِ.
پیامبر خداﷺ: تا می‌توانید خود را از همّ و غم‌های دنیا فارغ کنید؛ زیرا کسی‌که با دل خود به خدای تعالی روی آورد، خداوند زمام مهر و محبت دل‌های بندگان را به‌دست او سپارد و خدا هرگونه خیر را به‌سوی او بشتاباند.

۲. الامام‌علیؑ: علی قَدرِ النِّيَةِ تَكونُ مِن اللهِ العَطِيَّةُ.
امام‌علیؑ: دهش خداوند به هرکس، به‌اندازهٔ نیت اوست.

۳. تفسير القمي، أَنَّ عَلِيّاًؑ قَالَ لَيْلَةَ الْهَرِيرِ بِصِفِّينَ حِينَ الْتَقَى مَعَ مُعَاوِيَةَ رَافِعاً صَوْتَهُ يُسْمِعُ أَصْحَابَهُ لَأَقْتُلَنَّ مُعَاوِيَةَ وَ أَصْحَابَهُ ثُمَّ قَالَ فِي آخِرِ قَوْلِهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ يَخْفِضُ بِهِ صَوْتَهُ وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيباً فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّكَ حَلَفْتَ عَلَى مَا قُلْتَ ثُمَّ اسْتَثْنَيْتَ فَمَا أَرَدْتَ بِذَلِكَ فَقَالَؑ إِنَّ الْحَرْبَ خُدْعَةٌ وَ أَنَا عِنْدَ أَصْحَابِي صَدُوقٌ فَأَرَدْتُ أَنْ أُطَمِّعَ أَصْحَابِي فِي قَوْلِي كَيْلَا يَفْشَلُوا وَ لَا يَفِرُّوا فَافْهَمْ فَإِنَّكَ تَنْتَفِعُ بِهَا بَعْدُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.
راوی گوید: علیؑ شبی در صفین با صدای بلند فریاد زد: معاویه و یارانش را خواهم کشت. سپس به آرامی اضافه کرد ان شاء الله. علت را جویا شدم. فرمود: جنگ خدعه است و من نزد اصحابم راستگو هستم. خواستم به یارانم روحیه بدهم تا سست نشوند و نگریزند. اما بدان همه کارها بدست خداست.

٤. رسول‌اللهﷺ: إنّ المَعُونَةَ تَأتِي مِنَ اللهِ علی قَدرِ المؤونَةِ، و إنّ الصَّبرَ يَأتِي مِنَ اللهِ علی قَدرِ البَلاءِ.
پیامبر خداﷺ: کمک از جانب خداوند به اندازهٔ سختی می‌رسد و صبر از جانب خداوند به اندازهٔ بلا می‌آید.

٥. رسول‌اللهﷺ ـ في مَواعِظِهِ لأبي ذَرٍّ ـ: إيّاكَ و كَثرَةَ الضَّحِكِ؛ فإنّهُ يُميتُ القَلبَ.
پیامبر خداﷺدر اندرزهای خود به ابوذر، فرمود: از خندهٔ زیاد بپرهیز، که آن دل را می‌میراند.

٦. رسول‌اللهﷺ: أما إنّ كُلَّ بِناءٍ و بالٌ علی صاحِبِها إلّا ما لابُدَّ مِنهُ.
اَنس: رسول‌خداﷺ چشمش به خانهٔ گنبدی بلندی افتاد و دربارهٔ صاحب آن سؤال کرد، عرض شد: از فلان انصاری است. آن مرد آمد و به پیامبر سلام کرد، اما رسول‌خدابه او بی‌اعتنایی نمود. آن مرد نزد اصحاب پیامبر از این رفتار حضرت گله کرد؛ اصحاب گفتند: علتش این است که رسول‌خداﷺ خانهٔ گنبدی تو را دیده است. پس، آن مرد انصاری، خانه را ویران و با خاک یکسان کرد و این خبر به پیامبرﷺ رسید. (حضرت فرمود:) بدانید که هر ساختمانی و بال صاحب آن است مگر آنچه که گریزی از آن نباشد.

۷. رسول‌اللهﷺ ـ أيضاً، حِينَ بَعَثَهُ إلَى اليَمَنِ ـ: يا عليُّ أُوصِيكَ بالدُّعاءِ فإنّهُ مَع الإجابَةِ.
رسول‌خداﷺ ـ نیز به علیؑ هنگامی‌که آن حضرت را به یمن فرستاد ـ: ای علی، تو را سفارش می‌کنم به دعا؛ زیراکه دعا با اجابت همراه است.

۸. الإمامُ‌عليؑ: غايَةُ العِلمِ السَّكِينَةُ والحِلمُ.
امام‌علیؑ: غایت دانش، آرامش و بردباری است.

۹. عائشةُ: أنّهُم ذَبَحوا شاةً، فقالَ النَّبيُّﷺ: ما بَقِيَ؟ فقالَت: ما بَقِيَ مِنها إلّا كَتِفُها، قالَ [ﷺ]: بَقِيَ كلُّها غيرَ كَتِفِها.
عایشه: گوسفندی را سر بریدند (و گوشت آن را انفاق کردند). پیامبرﷺ فرمود: چیزی مانده است؟ عایشه عرض کرد: به جز شانه‌اش چیزی باقی نمانده است. پیامبرﷺ فرمود: به جز شانه‌اش همهٔ آن باقی مانده است.

۱۰. الامام‌علیؑ: و قَد قالَ الرَّسولُ الصّادِقُﷺ: إنَّ اللهَ يُحِبُّ العَبدَ و يُبغِضُ عَمَلَهُ، و يُحِبُّ العَمَلَ و يُبغِضُ بَدَنَهُ.
امام‌علیؑ: پیامبر راستگو، ﷺ، فرموده است: خداوند گاه بنده‌ای را دوست دارد و عملش را دشمن می‌دارد و گاه عملش را دوست دارد و شخص او را دشمن می‌دارد.

۱۱. رسول‌اللهﷺ – لِرَجُلٍ أرادَ الجَبَلَ لِيَتعَبَّدَ فيهِ–: لَصَبرُ أحَدِكُم ساعَةً عَلی ما يَكرَهُ فی بَعضِ مَواطِنِ الإسلامِ خَيرٌ مِن عِبادَتِهِ خالِياً أربَعينَ سَنَةً.
پیامبرخداﷺ به مردی که خواست برای عبادت به کوه رود، فرمود: اگر فردی از شما در نقطه‌ای از جهان اسلام آنچه را که برایش ناگوار است تحمل کند، بهتر است از اینکه چهل سال در خلوت و تنهایی به عبادت پردازد.

۱۲. عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا هَمَّ بِالْحَسَنَةِ خَرَجَ نَفَسُهُ طَيِّبَ الرِّيحِ فَقَالَ صَاحِبُ الْيَمِينِ لِصَاحِبِ الشِّمَالِ قُمْ فَإِنَّهُ قَدْ هَمَّ بِالْحَسَنَةِ فَإِذَا فَعَلَهَا كَانَ لِسَانُهُ قَلَمَهُ وَ رِيقُهُ مِدَادَهُ فَأَثْبَتَهَا لَهُ وَ إِذَا هَمَّ بِالسَّيِّئَةِ خَرَجَ نَفَسُهُ مُنْتِنَ الرِّيحِ فَيَقُولُ صَاحِبُ الشِّمَالِ لِصَاحِبِ الْيَمِينِ قِفْ فَإِنَّهُ قَدْ هَمَّ بِالسَّيِّئَةِ فَإِذَا هُوَ فَعَلَهَا كَانَ لِسَانُهُ قَلَمَهُ وَ رِيقُهُ مِدَادَهُ فَأَثْبَتَهَا عَلَيْهِ.

امام‌کاظم عليه السلام: چون بنده قصد کار خوبی کند از او بوی خوبی بلند شود و فرشته برخیزد و اگر انجامش داد آنرا ثبت کند و اگر قصد کار بدی کند بوی بدی از او بلند شود. فرشته‌ها به هم گویند بنشین تا ببینیم چه میشود. اگر انجامش داد آنرا ثبت میکنند.

قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله وَ يَهُمُّ بِالسَّيِّئَةِ أَنْ يَعْمَلَهَا فَإِنْ لَمْ يَعْمَلْهَا لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَ إِنْ هُوَ عَمِلَهَا أُجِّلَ سَبْعَ سَاعَاتٍ وَ قَالَ صَاحِبُ الْحَسَنَاتِ لِصَاحِبِ السَّيِّئَاتِ وَ هُوَ صَاحِبُ الشِّمَالِ لَا تَعْجَلْ عَسَى أَنْ يُتْبِعَهَا بِحَسَنَةٍ تَمْحُوهَا فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ إِنَّ الْحَسَناتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئاتِ أَوِ الِاسْتِغْفَارَ فَإِنْ هُوَ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لا إِلهَ إِلَّا هُوَ عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ذُو الْجَلالِ وَ الْإِكْرامِ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَ إِنْ مَضَتْ سَبْعُ سَاعَاتٍ وَ لَمْ يُتْبِعْهَا بِحَسَنَةٍ وَ لَا اسْتِغْفَارٍ قَالَ صَاحِبُ الْحَسَنَاتِ لِصَاحِبِ السَّيِّئَاتِ اكْتُبْ عَلَى الشَّقِيِّ الْمَحْرُومِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: بنده چون قصد کار بدی کند آن را ننویسند و اگر عمل کرد هفت ساعت به او مهلت دهند و به فرشته گویند عجله نکن شاید خوبی‌ای کند و گناه را محو کند یا استغفاری کند. اگر هفت ساعت گذشت و چنین نشد به او گویند بنویس که این شقی و محروم است.

۱۳. الامام‌علی عليه السلام: ما يَمنَعُ أحَدَكُم أن يَستَقبِلَ أخاهُ بِما يَخافُ مِن عَيبِهِ إلّا مَخافَةُ أن يَستَقبِلَهُ بِمِثلِه، قَد تَصافَيتُم عَلى رَفضِ الآجِلِ و حُبِّ العاجِلِ!

امام‌علی عليه السلام: آنچه مانع هریک از شما می‌شود که عیب برادرش را پیش روی او بگوید، این است که می‌ترسد او نیز عیبش را رو به رویش بگوید. شما در راه دورافکندن آخرت و دوستی دنیا با هم رفیق شده‌اید.

۱۴. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه السلام يَقُولُ إِنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صلى الله عليه وآله فَقَالَ يَا رسول‌اللهإِنَّ لِي أَهْلًا قَدْ كُنْتُ أَصِلُهُمْ وَ هُمْ يُؤْذُونِّي وَ قَدْ أَرَدْتُ رَفْضَهُمْ فَقَالَ لَهُ رسول‌الله صلى الله عليه وآله إِذَنْ يَرْفُضَكُمُ اللَّهُ جَمِيعاً قَالَ وَ كَيْفَ أَصْنَعُ قَالَ تُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ وَ تَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ وَ تَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَكَ فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ كَانَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَكَ عَلَيْهِمْ ظَهِيراً.

کسی نزد پیامبر صلى الله عليه وآله آمد و گفت من فامیلهایی دارم که به آنها صله میکنم اما آنها مرا اذیت میکنند میخواهم از آنها دور شوم. پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: در اینصورت خدا هم از تو دور میشود. گفت پس چه کنم؟ پیامبر صلى الله عليه وآله فرمود: به هرکس از تو دریغ داشته عطا کن و هرکس از تو بریده سر بزن و هرکس را که به تو ظلم کرده ببخش اگر اینطور کردی خداوند از تو در برابر آنها دفاع میکند.

۱۵. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ لَا تَكُونُ إِمَّعَةً تَقُولُ أَنَا مَعَ النَّاسِ وَ أَنَا كَوَاحِدٍ مِنَ النَّاسِ ...

امام‌صادق عليه السلام به یکی از شاگردانش فرمود: بی‌حیثیت نباش که بگویی من چه کنم؟ من هم یکی از مردم هستم! من هم مثل مردم هستم!

۱۶. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ لَقِيَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ عليه السلام فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ كَيْفَ يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِناً وَ هُوَ يَسْخَطُ قِسْمَهُ وَ يُحَقِّرُ مَنْزِلَتَهُ وَ الْحَاكِمُ عَلَيْهِ اللَّهُ فَأَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَا يَهْجُسُ فِي قَلْبِهِ إِلَّا الرِّضَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهَ فَيُسْتَجَابَ لَهُ ...

امام‌صادق عليه السلام: چگونه مؤمن مؤمن است درحالیکه به قسمتش ناراضی است و جایش را نادرست میداند درحالیکه خدا بر او حاکم بوده. من برای کسی که در قلبش جز رضا نگذرد تضمین می‌کنم که چون دعا کند مستجاب شود.

۱۷. المحاسن، عَنْ خَالِهِ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ رَفَعَهُ قَالَ أَخَذَ رَجُلٌ بِلِجَامِ دَابَّةِ رسول‌الله صلى الله عليه وآله فَقَالَ يَا رسول‌اللهأَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ فَقَالَ إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَ إِطْيَابُ الْكَلَامِ.

مردی لجام مرکبرسول‌خدا صلى الله عليه وآله را گرفت و گفت ایرسول‌خدا افضل اعمال است؟ فرمود: غذا دادن و خوش‌سخنی.

۱۸. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: رَأيتُ ليلةَ أُسرِيَ بي على بابِ الجَنَّةِ مَكتوباً: الصَّدقَةُ بعَشرِ أمثالِها، و القَرضُ بثَمانيَةَ عَشرَ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: شبی که مرا به آسمان بردند، دیدم که بر در بهشت نوشته است: (ثواب) صدقه، ده برابرِ آن است و (ثواب) وام، هیجده برابر.

رسول‌الله صلى الله عليه وآله: الصَّدقَةُ بعَشرَةٍ، والقَرضُ بثَمانيَةَ عَشرَ، وصِلَةُ الإخوانِ بعِشرينَ، وصِلَةُ الرَّحِمِ بأربَعةٍ و عِشرينَ.

پیامبر خداﷺ: (ثواب) صدقه، ده برابر است و وام، هیجده برابر و صله‌دادن به برادران، بیست برابر و صله‌دادن به خویشاوند، بیست‌وچهار برابر.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: حَقُّ الوَلَدِ على والِدِهِ أن يُعَلِّمَهُ الكِتابَةَ، والسِّباحَةَ، والرِّمايَةَ، و أن لا يَرزُقَهُ إلّا طَيِّباً.
پیامبر خداﷺ: حق فرزند بر پدرش این است که او را سواد و شنا و تیراندازی بیاموزد و جز روزی حلال خوراک او نکند.
رسول‌اللهﷺ: حَقُّ الوَلَدِ على والِدِهِ أن يُحَسِّنَ اسمَهُ، و يُحَسِّنَ مَوضِعَهُ، و يُحَسِّنَ أدَبَهُ.
پیامبر خداﷺ: حق فرزند بر پدرش این است که نام خوب بر او بنهد و حرفهٔ خوبی به او بیاموزد و خوب تربیتش کند.
رسول‌اللهﷺ: مَن بَلَغَ وَلَدُهُ النِّكاحَ و عِندَهُما يُنكِحُهُ فلَم يُنكِحْهُ ثُمَّ أحدَثَ حَدَثاً فالإثمُ علَيهِ.
پیامبر خداﷺ: هرکه فرزندش به سن ازدواج برسد و توانایی مالی داشته باشد که او را همسر دهد و ندهد و از آن فرزند خطایی سر زند، گناهش به گردن اوست.

۲۰. الإمام‌الباقرؑ: لِلمُتَّقي ثَلاثُ عَلاماتٍ: إخلاصُ العَمَلِ، و قِصَرُ الأمَلِ، واغتِنامُ المَهَلِ.
امام‌باقرؑ: پرهیزگار را سه نشانه است: اخلاص در عمل، کوتاهی آرزو و بهره‌گرفتن از فرصت‌ها.

۲۱. الأمالي للصدوق، قَالَ رسول‌اللهﷺ مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِهِ لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا مَضَى مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَنْ أَسَاءَ فِيمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِهِ أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَ الْآخِرِ.
رسول‌خداﷺ: هرکس در بقیه عمرش خوبی کند بر آنچه گذشته او را مؤاخذه نکنند و هرکس در مابقی عمرش بدی کند از اول و آخر عمرش مؤاخذ کنند.

۲۲. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَال أن المداراة بذل الدنيا لصلاح الدين أو الدنيا و المداهنة بذل الدين لصلاح الدنيا.
امام‌صادقؑ: مدارا، دنیا را دادن برای بقای دین خدا یا نگه داشتن دنیا است و مداهنه، دین را دادن برای ماندن دنیا در دست آدم.
دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ النَّبِيُّﷺ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى أَيُّوبَ هَلْ تَدْرِي مَا ذَنْبُكَ إِلَيَّ حِينَ أَصَابَكَ الْبَلَاءُ قَالَ لَا قَالَ إِنَّكَ دَخَلْتَ إِلَى فِرْعَوْنَ فَدَاهَنْتَ فِي كَلِمَتَيْنِ
رسول‌خداﷺ فرمود: خدا به ایوب وحی کرد که میدانی گناهت چه بود که این همه بلا به تو رسید؟ تو بر فرعون وارد شدی و دو کلمه با او مداهنه کردی.

۲۳. عَنِ النَّبِيِّﷺ قَالَ اجْعَلُوا لِبُيُوتِكُمْ نَصِيباً مِنَ الْقُرْآنِ فَإِنَّ الْبَيْتَ إِذَا قُرِئَ فِيهِ يُسِّرَ عَلَى أَهْلِهِ وَ كَثُرَ خَيْرُهُ وَ كَانَ سُكَّانُهُ فِي زِيَادَةٍ وَ إِذَا لَمْ يُقْرَأْ فِيهِ الْقُرْآنُ ضُيِّقَ عَلَى أَهْلِهِ وَ قَلَّ خَيْرُهُ وَ كَانَ سُكَّانُهُ فِي نُقْصَانٍ.
رسول‌خداﷺ: برای خانه‌های خویش نصیبی از قرآن قرار دهید که خانه‌ای که در آن قرآن خوانده شود اهلش شاد شوند و خیرش زیاد گردد و ساکنینش زیاد شوند و اگر قرآن مهجور شود بر اهلش تنگ گرفته شود و خیرش اندک شود و ساکنانش نقصان پذیرند.

۲۴. رسول‌اللهﷺ: بَينَما موسىؑ جالِساً إذ أقبَلَ إبليسُ... قالَ موسى: فأخبِرني بالذَّنبِ الذي إذا أذنَبَهُ ابنُ آدَمَ استَحوذتَ علَيهِ. قالَ: إذا أعجَبَتهُ نَفسُهُ، واستَكثَرَ عَمَلَهُ، و صَغُرَ في عَينِهِ ذَنبُهُ.
پیامبر خداﷺ: موسیؑ نشسته بود که ابلیس نزد او آمد... موسی فرمود: مرا از آن گناهی خبر ده که اگر آدمی مرتکبش شود تو بر او استیلا می‌یابی؟ ابلیس گفت: هرگاه خودپسند شود و عملش را زیاد بیند و گناهش در نظرش خرد آید.

۲۵. رسول‌اللهﷺ: يَهُمُّ العَبدُ بالحَسَنةِ فَيَعمَلُها، فإن هُو لم يَعمَلْها كَتَبَ اللهُ لَهُ حَسَنةً بحُسنِ نِيَّتِهِ، و إن هُو عَمِلَها كَتَبَ اللهُ له عَشراً، و يَهُمُّ بالسيئةِ أن يَعمَلَها فإن لم يَعمَلْها لم يُكتَبْ علَيهِ شيءٌ و إن هُو عَمِلَها أُجِّلَ سَبعَ ساعاتٍ، و قالَ صاحبُ الحَسَناتِ لصاحِبِ السَّيِّئاتِ و هُو صاحِبُ الشِّمالِ: لا تَعجَلْ عسى أن يُتبِعَها بحَسَنةٍ تَمحُوها؛ فإنَّ اللهُ عَزَّوجلَّ يقولُ: ﴿إنّ الحَسَناتِ يُذهِبنَ السَّيئاتِ﴾ أو الاستِغفارِ، فإن هُو قالَ: أستَغفِرُ اللهَ الذى لا إلهَ إلّا هُو عالِمُ الغَيبِ و الشَّهادَةِ العزيزُ الحكيمُ الغفورُ الرَّحيمُ ذُوالجلالِ و الإكرامِ و أتوبُ إلَيهِ، لم يُكتَبْ علَيهِ شيءٌ، و إن مَضَت سَبعُ ساعاتٍ و لم يُتبِعْها بِحَسَنةٍ و استِغفارٍ قالَ صاحِبُ الحَسَناتِ لِصاحِبِ السَّيِّئاتِ: اُكتُبْ علَى الشَّقِيِّ المَحرومِ.
پیامبرخداﷺ: بنده قصد می‌کند کارخوبی انجام دهد؛ اگر آن کار را انجام نداد، خداوند به سبب نیت خوب او یک ثواب برایش می‌نویسد و اگر آن را انجام داد، ده ثواب برایش رقم می‌زند. و بنده آهنگ کار بد می‌کند. اگر آن را انجام نداد، گناهی برایش نوشته نمی‌شود و اگر انجامش داد، هفت ساعت مهلت داده می‌شود و

فرشتهٔ مأمور ثبت خوبی‌ها به فرشتهٔ بدی‌ها که فرشتهٔ دست چپ است می‌گوید: شتاب مکن، شاید به دنبال آن کار بد کار خوبی انجام دهد که آن بدی را پاک گرداند؛ زیرا خدای‌ﷻ می‌فرماید: «همانا خوبی‌ها بدی‌ها را از بین می‌برد» یا شاید آمرزش بخواهد. پس اگر گوید: «استغفر الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب و الشهادهٔ العزیز الحکیم الغفور الرحیم ذوالجلال و الاکرام و أتوب الیه»، گناهی بر او نوشته نمی‌شود. ولی چنان‌چه هفت ساعت بگذرد و بعد از آن گناه ثوابی نکند و آمرزش هم نخواهد، فرشتهٔ مأمور خوبی‌ها به فرشتهٔ مأمور بدی‌ها و گناهان می‌گوید: بنویس بر ضد این شوربخت محروم.

۲۶. تفسیر الإمامؑ، قِيلَ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الرِّضَاؑ إِنَّ فُلَاناً نَقَبَ فِي جِوَارِهِ عَلَى قَوْمٍ فَأَخَذُوهُ بِالتُّهَمَةِ وَ ضَرَبُوهُ خَمْسَمِائَةِ سَوْطٍ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍؑ إِنَّهُ فِي غَدَاةِ يَوْمِهِ الَّذِي أَصَابَهُ مَا أَصَابَهُ ضَيَّعَ حَقَّ أَخٍ مُؤْمِنٍ وَ جَهَرَ بِشَتْمِ أَبِي الْفَصِيلِ وَ أَبِي الشُّرُورِ وَ تَرَكَ التَّقِيَّةَ.

به امام جوادؑ گفتند فلانی را بعد از اینکه دزد خانه همسایه‌اش را زده به صرف تهمت گرفته و پانصد تازیانه زده‌اند. فرمود: صبح همان روز حق یکی از برادران مؤمنش را ضایع کرده بود و با صدای بلند به خلفا بد و بیراه گفته و تقیه را ترک کرده است.

۲۷. کِتَابُ نَثْرِ الدُّرَرِ، لِمَنْصُورِ بْنِ الْحَسَنِ الآبِيِّ نَظَرَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِؑ إِلَى سَائِلٍ يَبْكِي فَقَالَ لَوْ أَنَّ الدُّنْيَا كَانَتْ فِي كَفِّ هَذَا ثُمَّ سَقَطَتْ مِنْهُ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَبْكِيَ عَلَيْهَا.

امام سجادؑ راجع به گدایی که مگریست فرمود: اگر دنیا همه‌اش در دست او بوده و از دست داده هم سزاوار نبود که بگرید.

۲۸. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍؑ مَا مِنْ عَبْدٍ يَعْمَلُ عَمَلًا لَا يَرْضَاهُ اللَّهُ إِلَّا سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ أَوَّلًا فَإِذَا ثَنَّى سَتَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ فَإِذَا ثَلَّثَ أَهْبَطَ اللَّهُ مَلَكاً فِي صُورَةِ آدَمِيٍّ يَقُولُ لِلنَّاسِ فَعَلَ كَذَا وَ كَذَا.

امام‌باقرؑ: وقتی کسی کاری کند که خدا نمی‌پسندد، خداوند یکبار و دوبار می‌پوشاند اما اگر سه بار شد ملکی به صورت آدم فرود میاید و به مردم میگوید فلانی چنین و چنان میکند.

۲۹. الإمامُ عليؑ: الناظِرُ بالقَلبِ العامِلُ بالبَصَرِ يكونُ مُبتَدَأَ عملِهِ أن يَعلَمَ: أعَمَلُهُ عليهِ أم لَهُ؟! فإن كانَ له مَضى فيهِ، و إن كانَ عليهِ وَقَفَ عَنهُ.

امام‌علیؑ: کسی‌که با چشم دل می‌بیند و از روی بصیرت کار می‌کند، باید پیش از آغاز هر کاری بداند که آیا عمل او به زیان اوست یا به سودش! اگر به سود او بود، آن را انجام دهد و اگر به زیانش بود، از انجام آن باز ایستد.

۳۰. قرب الإسناد، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ الْخَزَّازِ عَنْ بُكَيْرٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِؑ عَنِ اللَّعِبِ بِالشِّطْرَنْجِ فَقَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَفِي شُغُلٍ عَنِ اللَّعِبِ.

از امام‌صادقؑ راجع به شطرنج پرسیدند فرمود: مؤمن وقت بازی کردن ندارد.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ سُئِلَ عَنِ الشِّطْرَنْجِ وَ النَّرْدِ قَالَ لَا تَقْرَبْهُمَا قُلْتُ فَالْغِنَاءُ قَالَ لَا خَيْرَ فِيهِ لَا تَفْعَلُوا.

امام‌صادقؑ راجع به شطرنج و نرد فرمود: به سراغشان نرو! راجع به غناء فرمود: خیری درش نیست.

علل الشرائع، عَنْ أَحَدِهِمَاؑ قَالَ الْغِنَاءُ غُشُّ النِّفَاقِ.

امامؑ: غناء، نفاق میرویاند.

۳۱. الإمام‌الصادقؑ: لا بأسَ بالنَّظَرِ إلى رَؤوسِ أهلِ التِّهامَةِ، و الأعرابِ، و أهلِ السَّوادِ، و العُلوجِ؛ لأنَّهُم إذا نُهوا لا يَنتَهونَ.

امام‌صادقؑ: نگاه‌کردن به موهای زنان تهامه و بادیه‌نشین و دهات و کفار اشکالی ندارد؛ چون اینان اگر نهی شوند به آن توجه نمی‌کنند.

۳۲. الإختصاص، قَالَ الصَّادِقُؑ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِؑ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ كَتَبَ إِلَى أَبِي الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍؑ يَا سَيِّدِي أَخْبِرْنِي بِخَيْرِ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ فَكَتَبَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ مَنْ طَلَبَ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ أُمُورَ النَّاسِ وَ مَنْ طَلَبَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ وَ السَّلَامُ.

امام سجادؑ: مردی از اهل کوفه به پدرم نامه نوشت که خیر دنیا و آخرت در چیست؟ پدرمؑ نوشت: بسم الله الرحمن الرحیم. اما بعد؛ هرکس رضایت خدا را ولو در سخط مردم طلب کند خداوند امور مردم را از او کفایت کند. و هرکس رضای مردم را به قیمت سخط خدا طلب کند، خداوند به مردم واگذاردش و السلام.

۳۳. الإمامُ عليؑ: إنّ اللهَ تعالى فَرَضَ على أئمّةِ العَدلِ (الحقّ) أن يُقَدِّرُوا أنفُسَهُم بِضَعَفَةِ الناسِ، كيلا يَتَبيَّغَ بالفَقيرِ فَقرُهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خدای متعال بر پیشوایان عدل [حق] واجب کرده است، که خود را با مردم تهیدست برابر سازند، تا فقر فقیر او را برنیاشوبد.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إنّ اللهَ سبحانَهُ فَرَضَ في أموالِ الأغنياءِ أقواتَ الفُقَراءِ، فما جاعَ فَقيرٌ إلّا بما مُتِّعَ بهِ غَنيٌّ

امام‌علی‌علیه‌السلام: خداوند سبحان خوراک تهیدستان را در اموال توانگران واجب فرموده است. بنابراین، هیچ فقیری گرسنه نماند مگر بدان سبب که توانگر از حق او بهره‌مند شد.

۳۴. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَعْطَى الْمُؤْمِنَ ثَلَاثَ خِصَالٍ الْعِزَّ فِي الدُّنْيَا وَ الدِّينِ وَ الْفَلْجَ فِي الْآخِرَةِ وَ الْمَهَابَةَ فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: خداوند به مؤمن سه خصلت داده: عزت در دنیا و دین و رهایی در آخرت و مهابت در قلب همه.

۳۵. عُدَّةُ الدَّاعِي، رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مَنْ شَغَلَهُ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ عَنْ دُعَائِي وَ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ ثَوَابِ الشَّاكِرِينَ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند فرموده هرکس قرآن خواندن از دعا و مسألت بازش دارد، بیشترین ثواب شاکرین را به او اعطا کنم.

۳۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنّ اللهَ جَعَلَ وَليَّهُ في الدُّنيا غَرَضاً لِعَدُوِّهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند در دنیا دوست خود را آماج دشمن خویش قرار داده است.

۳۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنِ انهمَکَ فی طَلَبِ النَّحوِ سُلِبَ الخُشوعَ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه در تحصیل علم نحو غرق شود، خشوع (و فروتنی) از او سلب گردد.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَنِ انهمَکَ فی طَلَبِ العَرَبیَّةِ سُلِبَ الخُشوعَ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکه در تحصیل زبان عربی مستغرق شود، خشوع و فروتنی از او سلب گردد.

۳۸. عُدَّةُ الدَّاعِي، أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى دَاوُدَ‌علیه‌السلام يَا دَاوُدُ إِنِّي وَضَعْتُ خَمْسَةً فِي خَمْسَةٍ وَ النَّاسُ يَطْلُبُونَهَا فِي خَمْسَةٍ غَيْرِهَا فَلَا يَجِدُونَهَا وَضَعْتُ الْعِلْمَ فِي الْجُوعِ وَ الْجَهْدِ وَ هُمْ يَطْلُبُونَهُ فِي الشِّبَعِ وَ الرَّاحَةِ فَلَا يَجِدُونَهُ وَضَعْتُ الْعِزَّ فِي طَاعَتِي وَ هُمْ يَطْلُبُونَهُ فِي خِدْمَةِ السُّلْطَانِ فَلَا يَجِدُونَهُ وَ وَضَعْتُ الْغِنَى فِي الْقَنَاعَةِ وَ هُمْ يَطْلُبُونَهُ فِي كَثْرَةِ الْمَالِ فَلَا يَجِدُونَهُ وَ وَضَعْتُ رِضَايَ فِي سَخَطِ النَّفْسِ وَ هُمْ يَطْلُبُونَهُ فِي رِضَا النَّفْسِ فَلَا يَجِدُونَهُ وَ وَضَعْتُ الرَّاحَةَ فِي الْجَنَّةِ وَ هُمْ يَطْلُبُونَهَا فِي الدُّنْيَا فَلَا يَجِدُونَهَا.

خداوند به داوود‌علیه‌السلام وحی کرد که ای داوود من پنج چیز را در پنج جا قرار دادم اما مردم در جای دیگر آنرا میجویند و نخواهند یافت: علم را در گرسنگی و تلاش نهادم اما در سیری و راحت میجویندش و نخواهند یافت. عزت را در طاعت خود نهادم و در خدمت سلطان میجویند و نخواهند یافت. غنی را در قناعت نهادم و در کثرت مال میجویند و نخواهند یافت. رضای خویش را در سخط نفس نهادم و در رضای نفس میجویند و نخواهند یافت. راحت را در بهشت نهادم و در دنیا میجویندش و نخواهند یافت.

۳۹. محمّدُ بنُ الحَنَفيّةِ: كانَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله لا يَكادُ يَقولُ لشيءٍ: لا، فإذا هُو سُئلَ فأرادَ أن يَفعَلَ، قالَ: نَعَم، و إذا لَم يُرِدْ أن يَفعَلَ سَكَتَ، فكانَ قد عُرِفَ ذلكَ مِنهُ.

محمدبن‌حنفیه:رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله تقریباً هیچ‌گاه به چیزی «نه» نمی‌گفت. هرگاه از او چیزی خواسته می‌شد اگر می‌خواست آن را انجام دهد، می‌فرمود: آری. و اگر نمی‌خواست انجامش دهد سکوت می‌کرد و درنتیجه، طرف می‌فهمید که حضرت به آن کار تمایلی ندارد.

۴۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما تَرَكَ أحَدٌ مِنكُم للهِ شَيئاً إلّا آتاهُ اللهُ مِمّا هُو خَيرٌ لَهُ مِنهُ مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ، و لا تَهاوَنَ بهِ و أخَذَهُ مِن حَيثُ لا يَعلَمُ إلّا آتاهُ اللهُ مِمّا هُو أشَدُّ علَيهِ مِنهُ مِن حَيثُ لا يَحتَسِبُ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ‌یک از شما به‌خاطر خدا چیزی را رها نکند، مگر اینکه خداوند بهتر از آن را از جایی که گمانش را هم نمی‌برد، نصیبش فرماید و (هیچ‌یک از شما) به خداوند بی‌اعتنایی نکند و ندانسته چیزی را نگیرد، مگر اینکه خداوند بدتر از آن را از جایی که فکرش را هم نمی‌کند، بهرهٔ او گرداند.

چهل حدیث ۹۳

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إذا أرَدتَ أمراً فلا تُشاوِرْ فيهِ أحَداً حتّى تُشاوِرَ رَبَّکَ. قالَ [الرّواي]: قلتُ لَهُ: و كيفَ أُشاوِرُ رَبّي؟ قالَ: تقولُ: «أستَخيرُ اللهَ» مائةَ مرّةٍ، ثُمّ تُشاوِرُ الناسُ؛ فإنّ اللهَ يُجرِي لکَ الخِيَرَةَ على لِسانِ مَن أحَبَّ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه ارادهٔ کاری کردی، پیش از مشورت با پروردگارت با هیچ‌کس مشورت مکن. راوی می‌گوید: عرض کردم: چگونه با پروردگارم مشورت کنم؟ فرمود: صد مرتبه می‌گویی: از خدا خیر (و راه درست) را می‌طلبم. سپس با مردم مشورت می‌کنی. در این صورت خداوند خیر و صلاح تو را بر زبان هرکه دوست داشته باشد، جاری می‌سازد.

۲. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن حَسُنَت نِيَّتُهُ أمَدَّهُ التَّوفيقُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه نیتش خوب باشد، توفیق یار او شود.

۳. الإختصاص، قَالَ الصَّادِقُ‌علیه‌السلام أَيُّمَا مُسْلِمٍ سُئِلَ عَنْ مُسْلِمٍ فَصَدَقَ وَ أَدْخَلَ عَلَى ذَلِكَ الْمُسْلِمِ مَضَرَّةً كُتِبَ مِنَ الْكَاذِبِينَ وَ مَنْ سُئِلَ عَنْ مُسْلِمٍ فَكَذَبَ فَأَدْخَلَ عَلَى ذَلِكَ الْمُسْلِمِ مَنْفَعَةً كُتِبَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّادِقِينَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرگاه مسلمانی در پاسخ به سوال راجع به مسلمانی راستی بگوید که باعث ضرر بر او شود از کاذبین نوشته شود و هرگاه دروغی بگوید که منفعتی را بسوی او بکشاند از صادقین نوشته شود.

علل الشرائع، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا تَقِيَّةَ لَهُ وَ لَقَدْ قَالَ يُوسُفُ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسارِقُونَ وَ مَا سَرَقُوا.

امام‌باقر‌علیه‌السلام خیری نیست در کسی که در او تقیه نیست؛ یوسف تقیه کرد و گفت ای کاروانیان شما سارقید در حالیکه سارق نبودند.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ سَأَلْتُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي يُوسُفَ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسارِقُونَ قَالَ إِنَّهُمْ سَرَقُوا يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ أَ لَا تَرَى أَنَّهُ قَالَ لَهُمْ حِينَ قَالُوا ما ذا تَفْقِدُونَ قَالُوا نَفْقِدُ صُواعَ الْمَلِكِ وَ لَمْ يَقُولُوا سَرَقْتُمْ صُوَاعَ الْمَلِكِ إِنَّمَا عَنَى أَنَّكُمْ سَرَقْتُمْ يُوسُفَ عَنْ أَبِيهِ

امام‌صادق‌علیه‌السلام راجع به آیه فوق که یوسف گفت ای کاروانیان شما سارقید: سارق بودند چون یوسف را سالها پیش دزدیده بودند. آیا ندیدی که وقتی آنها گفتند چه گم کرده‌اید؟ گفت جام پادشاه را گم کرده‌ایم و نگفت جام را دزدیده‌اید.

٤. الإمامُ الرِّضا‌علیه‌السلام: مَن صَدَقَ الناسَ كَرِهُوهُ.

امام‌رضا‌علیه‌السلام: هرکه با مردم راستگو باشد مردم او را ناخوش دارند.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: لا تَكُ صادِقاً حتّى تَكتُمَ بعضَ ما تَعلَمُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: راستگو نخواهی بود، مگر آنکه پاره‌ای از آنچه می‌دانی کتمان کنی.

٥. الامام‌علی‌علیه‌السلام: وَ اسْتَعِنْ عَلَى الْكَلَامِ بِالسُّكُوتِ فَإِنَّ لِلْقَوْلِ حَالَاتٍ تُضِرّ.

امام‌علیه‌السلام: از سکوت بر کلام یاری بگیر که گفتار حالاتی دارد که ضرر میزند.

٦. الإمامُ زينُ‌العابدينَ‌علیه‌السلام: حَدَّثَتني أسماءُ بِنتُ عُمَيسٍ قالَت: كُنتُ عِندَ فاطمةَ‌علیها‌السلام إذ دَخَلَ علَيها رسولُ‌اللهو في عُنُقِها قِلادَةٌ مِن ذَهَبٍ كانَ اشتَراها لها عليُّ بنُ أبي طالبٍ‌علیه‌السلام مِن فَيءٍ، فقالَ لَها رسولُ‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يا فاطمةُ، لا يقولُ الناسُ: إنَّ فاطمةَ بنتَ محمّدٍ تَلبَسُ لِباسَ الجَبابِرَةِ، فَقَطَّعَتها و باعَتها واشتَرَت بها رَقَبَةً فَأعتَقَتها، فَسُرَّ بذلکَ رسولُ‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله.

امام‌سجاد‌علیه‌السلام: اسماء بنت عمیس به من گفت: خدمت فاطمه‌علیها‌السلام بودم که رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله وارد شد. در گردن آن بانو گردنبندی از طلا بودکه علی‌بن‌ابی‌طالب‌علیه‌السلام از مال غنیمت برای ایشان خریده بود. رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله به فاطمه‌علیها‌السلام فرمود: ای فاطمه! (یک وقت) مردم نگویند که فاطمه دختر محمد از پوشش جباران استفاده می‌کند. پس، فاطمه‌علیها‌السلام گردنبند را کند و آن را فروخت و با پول آن بنده‌ای خرید و آزاد کرد. رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله از این کار خوش‌حال شد.

٧. رسولُ‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يَقولُ اللهُ تعالى: مَن أحدَثَ و لَم يَتَوَضّأْ فَقَد جَفاني، و مَن أحدَثَ و تَوَضّأَ [و لَم يُصَلِّ رَكعَتَينِ فَقَد جَفاني، و مَن أحدَثَ و تَوَضّأَ] و صلّي رَكعَتَينِ و دَعاني و لَم اُجِبْهُ فيما سَأَلَني مِن اُمُورِ دِينِهِ و دُنياهُ فَقَد جَفَوتُهُ؛ و لَستُ بِرَبٍّ جافٍ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خدای متعال می‌فرماید: هرکس حَدَثی از او سر زند و وضو نگیرد به من بی‌مهری کرده است و هرکس حدثی از او سر زند و وضو بگیرد (و دو رکعت نماز به جا نیاورد به من بی‌مهری کرده است و هرکس حدثی از او سر زند و وضو بگیرد) و دو رکعت نماز بگزارد و مرا بخواند و من آنچه را از امور دین و دنیایش از من خواسته است برآورده نکنم، هرآینه به او بی‌مهری کرده‌ام و البته من خداوندگاری نامهربان نیستم.

٨. رسولُ‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: سَيأتي في آخِرِ الزّمانِ عُلَماءُ يُزَهِّدُونَ في الدنيا و لا يَزهَدُونَ، و يُرَغِّبونَ في الآخِرَةِ و لا يَرغَبُونَ، و يَنهَونَ عنِ

الدُّخولِ علَی الوُلاةِ و لا یَنتَهُونَ، و یُباعِدُونَ الفُقَراءَ، و یُقَرِّبونَ الأغنیاءَ، أُولئکَ هُمُ الجَبّارُونَ أعداءُاللهِ.

پیامبر خداﷺ: به‌زودی در آخرالزمان علمایی می‌آیند که مردم را به دل‌برکندن از دنیا می‌خوانند، اما خود زهد نمی‌ورزند. به آخرت ترغیب می‌کنند و خود بدان رغبت نمی‌کنند. از واردشدن به دستگاه حکمرانان نهی می‌کنند، اما خود از این کار خودداری نمی‌ورزند. از تهیدستان دوری می‌کنند و به ثروتمندان نزدیک می‌شوند. اینان، همان جبارانِ دشمن خدا هستند.

رسول‌اللهﷺ: تَمامُ التَّقوی أن تَتَعلَّمَ ما جَهِلتَ و تَعمَلَ بِما عَمِلتَ.

پیامبر خداﷺ: همهٔ تقوا این است که آنچه نمی‌دانی بیاموزی و آنچه را می‌دانی به کار بندی.

۹. الإمام‌الصادقؑ- و قَد قیلَ لَهُ، و کانَ یَتَصَدَّقُ بالسُّکَّرِ؟! -: نَعَم، إنّهُ لَیس شَیءٌ أحَبَّ إلَیَّ مِنهُ، فأنا اُحِبُّ أن أتَصَدَّقَ بأحَبِّ الأشیاءِ إلَیَّ.

امام‌صادقؑ: شکر صدقه می‌داد. به ایشان عرض شد: آیا شکر صدقه می‌دهید؟ فرمود: آری، شکر را از هر چیز دیگری بیشتر دوست دارم و ازاین‌رو خوش دارم آنچه را دوست‌تر دارم صدقه دهم.

۱۰. الامام‌علیؑ: عادَةُ الأشرارِ أذِیَّةُ الرِّفاقِ.

امام‌علیؑ: عادت مردان بد، آزاردادن رفیقان است.

۱۱. الامام‌علیؑ: اِحفَظ عُمرَکَ مِنَ التَّضییعِ لَهُ فی غَیرِ العِبادَةِ و الطّاعاتِ.

امام‌علیؑ: عمرت را از ضایع شدن در راهی جز عبادت و طاعات، حفظ کن.

۱۲. مُحَاسَبَةُ النَّفْسِ، عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِؑ قَالَ إِنَّ الْمَلَكَ الْمُوَكَّلَ عَلَى الْعَبْدِ يَكْتُبُ فِي صَحِيفَةِ أَعْمَالِهِ فَأَمْلُوا بِأَوَّلِهَا وَ آخِرِهَا خَيْراً يُغْفَرْ لَكُمْ مَا بَيْنَ ذَلِكَ.

امام سجادؑ: فرشته موکل بر بنده هر چه میکند را در صحیفه روزانه او مینویسد. اول و آخر روز را خوب به او املا کنید تا میان آنها مغفرت باشد.

قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِؑ آخِرُ خَمِيسٍ مِنَ الشَّهْرِ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ

امام‌صادقؑ: آخرین پنج‌شنبه ماه اعمال آدمی بالا میرود.

۱۳. رسول‌اللهﷺ: إذا زَنَت خادِمُ أحَدِکُم فَلْیَجلِدْها الحَدَّ و لا یُعَیِّرْها.

پیامبر خداﷺ: هرگاه خدمتکار یکی از شما زنا داد، باید او را تا حدّ بزند اما سرزنشش نکند.

۱۴. کِتَابُ الْإِمَامَةِ وَ التَّبْصِرَة، قَالَ رسول‌اللهﷺ صِلْ رَحِمَكَ وَ لَوْ بِشَرْبَةٍ مِنْ مَاءٍ.

رسول‌خداﷺ: رحمت را صله کن ولو با دادن شربتی از آب.

كِتَابُ الْإِمَامَةِ وَ التَّبْصِرَة، قَالَ رسول‌اللهﷺ صِلُوا أَرْحَامَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ لَوْ بِسَلَام.

رسول‌خداﷺ: ارحامتان را صله کنید ولو با یک سلام.

الکافی، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّ أَعْجَلَ الْخَيْرِ ثَوَاباً صِلَةُ الرَّحِمِ.

رسول‌خداﷺ: سریع‌الاثرترین نیکی صله رحم است.

۱۵. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ إِيَّاكَ وَ الرِّئَاسَةَ وَ إِيَّاكَ أَنْ تَطَأَ أَعْقَابَ الرِّجَالِ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ أَمَّا الرِّئَاسَةُ فَقَدْ عَرَفْتُهَا وَ أَمَّا أَنْ أَطَأَ أَعْقَابَ الرِّجَالِ فَمَا ثُلُثَا مَا فِي يَدِي إِلَّا مِمَّا وَطِئْتُ أَعْقَابَ الرِّجَالِ فَقَالَ لَيْسَ حَيْثُ تَذْهَبُ إِيَّاكَ أَنْ تَنْصِبَ رَجُلًا دُونَ الْحُجَّةِ فَتُصَدِّقَهُ فِي كُلِّ مَا قَال.

امام‌صادقؑ: از ریاست دوری کن و از اینکه بدنبال آدم‌ها راه بیفتی حذر کن... به اینصورت که کسی را برای خودت حجت بدانی و هرچه گفت بپذیری.

۱۶. عِدَّةُ الدَّاعِي، عَنِ النَّبِيِّﷺ قَالَ شِفَاءُ أُمَّتِي فِي ثَلَاثِ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَوْ لُقْمَةٍ مِنْ عَسَلٍ أَوْ شَرْطَةِ حَجَّامٍ.

رسول‌خداﷺ: شفاء امت من در سه چیز است: آیه از کتاب خدا، لقمه‌ای عسل، حجامت.

۱۷. فقه الرضاؑ، قَالَ الرِّضاؑ كُل مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ فَقُلْتُ يَا ابْنَ رسول‌اللهِ إِنْ كَانَ غَنِيّاً فَقَالَ وَ إِنْ كَانَ غَنِيّاً.

امام رضاؑ: هر خوبی صدقه است. پرسیدند ولو غنی باشد؟ فرمود: ولو غنی باشد.

۱۸. رسول‌اللهﷺ: مَن أقرَضَ مَلهوفاً فأحسَنَ طَلِبَتَهُ استَأنَفَ العَمَلَ.

پیامبر خداﷺ: هرکس به اندوهگینی (که مالش را از دست داده) وام دهد و در پس گرفتن آن مراعات کند، عمل را از نو شروع کرده است (گناهانش پاک شده) و خداوند به ازای هر درهم، هزار قنطار (صد رطل) از (درهم) بهشت به او عطا کند.

رسول‌اللهﷺ: مَن أنظَرَ مُعسِراً أظَلَّهُ اللهُ بِظِلِّهِ یَومَ لا ظِلَّ إلّا ظِلُّهُ.

رسول‌خدا ﷺ: هرکه به تنگ‌دستی مهلت دهد، خداوند، در روزی که هیچ سایه‌ای جز سایهٔ او نیست، وی را در سایهٔ خود درآورد.

۱۹. رسول‌الله ﷺ: رَحِمَ اللهُ مَن أعانَ وَلَدَهُ على بِرِّهِ، و هُو أن يَعفُوَ عَن سَيئتِهِ، و يَدعُوَ لَهُ فيما بَينَهُ و بَينَ اللهِ.
رسول‌خدا ﷺ: خدا رحمت کند کسی را که فرزندش را بر نیکی‌کردن به خود یاری رساند، بدین‌گونه که از گناه و خطای او درگذرد و به درگاه خدا برایش دعا کند.

۲۰. الإمام‌الصادق ؑ: لا تَدَعْ طَلَبَ الرِّزقِ مِن حِلِّهِ فإنّهُ أعوَنُ لَک على دِينِکَ.
امام‌صادق ؑ: تحصیل روزی حلال را رها مکن؛ زیرا که آن تو را در دینت خیلی کمک می‌کند، زانوی اشترت را ببند و آن‌گاه توکل کن.

۲۱. مکارم الأخلاق، قَالَ الصَّادِقُ ؑ وَ إِذَا قَدِمَ الرَّجُلُ مِنَ السَّفَرِ وَ دَخَلَ مَنْزِلَهُ يَنْبَغِي أَنْ لَا يَشْتَغِلَ بِشَيْءٍ حَتَّى يَصُبَّ عَلَى نَفْسِهِ الْمَاءَ وَ يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ وَ يَسْجُدَ وَ يَشْكُرَ اللَّه.
امام‌صادق ؑ: وقتی کسی از سفر بازگشت و داخل خانه‌اش شد سزاوار است که هیچ کاری نکند و خود را به هیچ چیز مشغول نسازد تا وضویی بگیرد و دو رکعت نماز بخواند و سجده کند و شکر خدا نماید.

۲۲. المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ ؑ فَوَ اللَّهِ لَرُبَّمَا سَمِعْتُ مَنْ يَشْتِمُ عَلِيّاً وَ مَا بَيْنِي وَ بَيْنَهُ إِلَّا أُسْطُوَانَةٌ فَأَسْتَتِرُ بِهَا فَإِذَا فَرَغْتُ مِنْ صَلَوَاتِي فَأَمُرُّ بِهِ فَأُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَ أُصَافِحُهُ.
امام‌صادق ؑ: گاهی میشود که میشنوم کسی علی ؑ را شتم میکند و بین من و او در مسجد تنها ستونی فاصله است پس مخفی میشوم و چون از نمازم فارغ شدم بر او میگذرم و سلام میکنم و با او مصافحه میکنم.

۲۳. الإختصاص، قُلْتُ لِلصَّادِقِ ؑ يَا ابْنَ رسول‌اللهمَا بَالُ الْمُؤْمِنِ إِذَا دَعَا رُبَّمَا اسْتُجِيبَ لَهُ وَ رُبَّمَا لَمْ يُسْتَجَبْ لَهُ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ قَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ فَقَالَ ؑ أَلَيْسَ اللَّهُ يَقُولُ أَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ فَمَنْ وَفَى وُفِيَ لَهُ.
به امام‌صادق ؑ عرض شد چه میشود که دعای مؤمن گاهی مستجاب میشود و گاهی نمیشود در حالیکه خدا فرموده است دعا کنید تا استجابت کنم؟ امام ؑ فرمود: خدا نمی‌گوید به عهدی که با من بسته‌اید عمل کنید تا به عهدی که با شما بسته‌ام عمل کنم؟ چه کسی از خدا وفا کننده‌تر است؟

۲۴. الإمامُ‌علي ؑ ـ مِن كتابِهِ للأشتَرِ ـ: إيّاکَ و حُبَّ الإطراءِ؛ فإنَّ ذلکَ مِن أوثَقِ فُرَصِ الشَّيطانِ.
امام‌علی ؑ: در نامهٔ خود به مالک‌اشتر، می‌فرماید: از خودپسندی و تکیه به آنچه موجب خودپسندی تو می‌شود و از علاقه به مدح و ستایش دوری کن؛ زیرا این خصلت‌ها از مهم‌ترین فرصت‌های شیطان است تا نیکی نیکوکاران را نابود کند.

۲۵. الإمام‌الصادق ؑ: لا تَغتَبُ فتُغتَبُ، و لا تَحفِرْ لِأخِيکَ حُفرَةً فَتَقَعَ فيها؛ فإنَّکَ كما تَدينُ تُدانُ.
امام‌صادق ؑ: غیبت نکن، که از تو غیبت می‌شود. و برای برادرت چاه مکن که خود در آن می‌افتی؛ زیرا به هر دست بدهی، با همان دست پس می‌گیری.

۲۶. تفسیر العیاشي، وَقَعَ بَيْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ وَ بَيْنَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ ؑ كَلَامٌ حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا وَ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَيْهِمَا حَتَّى افْتَرَقَا تِلْكَ الْعَشِيَّةَ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ غَدَوْتُ فِي حَاجَةٍ لِي فَإِذَا أَبُوعَبْدِاللَّهِ عَلَى بَابِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ وَ هُوَ يَقُولُ قُولِي يَا جَارِيَةُ لِأَبِي مُحَمَّدٍ هَذَا أَبُوعَبْدِاللَّهِ بِالْبَابِ فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ وَ هُوَ يَقُولُ يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ مَا بَكَّرَ بِكَ قَالَ إِنَّهُ مَرَرْتُ الْبَارِحَةَ بِآيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَأَقْلَقَنِي قَالَ وَ مَا هِيَ قَالَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ الَّذِينَ يَصِلُونَ ما أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَ يَخافُونَ سُوءَ الْحِسابِ قَالَ فَاعْتَنَقَا وَ بَكَيَا جَمِيعاً ثُمَّ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ صَدَقْتَ وَ اللَّهِ يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ كَأَنِّي لَمْ أَقْرَأْ هَذِهِ الآيَةَ قَطُّ.
راوی گوید: میان عبدالله بن حسن و امام‌صادق ؑ بگو مگویی درگرفت بطوریکه صدایشان بر هم بلند شد و مردم جمع شدند تا آنها عصر از هم جدا شدند. فردا صبح که برای حاجتی از خانه بیرون رفتم دیدم امام ؑ صادق بر در خانه عبدالله بن حسن ایستاده و میگوید به ابومحمد بگویید ابوعبدالله آمده! عبد الله بن حسن که بدر خانه آمد گفت صبح به این زودی برای چه بدر خانه من آمدی؟ امام ؑ فرمود: به آیه‌ای از کتاب خدا برخوردم که مرا لرزاند. خدا گفته است: کسانی که به آنچه خدا امر کرده وصل میکنند و از خدایشان خشیت دارند و از سوء حساب میترسند. پس آندو با یکدیگر روبوسی کردند و هر دو گریستند. عبدالله بن حسن گفت راست میگویی ای اباعبدالله! گویا تا بحال این آیه را ندیده بودم.

۲۷. مكارم الأخلاق، عَنِ الصَّادِقِ‌عليه‌السلام قَالَ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْلَمَ أَ شَقِيٌّ الرَّجُلُ أَمْ سَعِيدٌ فَانْظُرْ مَعْرُوفَهُ إِلَى مَنْ يَصْنَعُهُ فَإِنْ كَانَ يَصْنَعُهُ إِلَى مَنْ هُوَ أَهْلُهُ فَاعْلَمْ أَنَّهُ خَيْرٌ وَ إِنْ كَانَ يَصْنَعُهُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: اگر میخواهی بدانی که کسی شقی است یا سعید ببین به که خوبی میکند؟ اگر به اهل خوبی میکند بدان که خیر است و اگر به نااهل خوبی میکند بدان که برایش پیش خدا خیری نیست.

۲۸. الْمُؤْمِنُ، بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَصْبَغِ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ‌عليه‌السلام قَاعِداً فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ اللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ فِي اللَّهِ فَقَالَ صَدَقْتَ إِنَّ طِينَتَنَا مَخْزُونَةٌ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَهَا مِنْ صُلْبِ آدَمَ‌عليه‌السلام فَاتَّخِذْ لِلْفَقْرِ جِلْبَاباً فَإِنِّي سَمِعْتُ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله يَقُولُ وَ اللَّهِ يَا عَلِيُّ إِنَّ الْفَقْرَ لَأَسْرَعُ إِلَى مُحِبِّيكَ مِنَ السَّيْلِ إِلَى بَطْنِ الْوَادِي.

راوی گوید نزد امیرمؤمنان‌عليه‌السلام بودم که کسی آمد و گفت بخدا من تو را دوست میدارم! امام‌عليه‌السلام فرمود: راست میگویی. طینت ما مخزون بود که خداوند از فرزندان آدم بر آن میثاق گرفت. سپس فرمود: پس منتظر فقر باش که من شنیدمرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: قسم بخدا ای علی که فقر به محبین تو سریع‌تر است از سیل به گودی‌های زمین.

معاني الأخبار، قَالَ رَجُلٌ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام حَدِيثٌ يُرْوَى أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ‌عليه‌السلام إِنِّي أُحِبُّكَ فَقَالَ لَهُ أَعِدَّ لِلْفَقْرِ جِلْبَاباً فَقَالَ لَيْسَ هَكَذَا قَالَ إِنَّمَا قَالَ لَهُ أَعْدَدْتَ لِفَاقَتِكَ جِلْبَاباً يَعْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

کسی از امام‌صادق‌عليه‌السلام از معنی حدیثی که امیرمؤمنین‌عليه‌السلام به کسی که دوستش داشت فرموده بود: لباس فقر مهیا کن! پرسید؛ امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: معنی‌اش فقر ظاهری نیست بلکه یعنی برای روز نداری که قیامت است اندوخته‌ای بیاندوز.

۲۹. الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: ما مِن قَلبٍ إلّا و لَهُ أُذُنانِ: على إحداهُما مَلَكٌ مُرشِدٌ، و علَى الأُخرى شَيطانٌ مُفَتِّنٌ، هذا يَأمُرُهُ و هذا يَزجُرُهُ، الشَّيطانُ يَأمُرُهُ بالمَعاصي و المَلَكُ يَزجُرُهُ عَنها، و هُو قولُ اللهِ عَزَّوجلَّ: ﴿عَنِ اليَمينِ و عَنِ الشِّمالِ قَعيدٌ * ما يَلفِظُ مِن قَولٍ إلّا لَدَيهِ رَقيبٌ عَتيدٌ﴾.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: هیچ دلی نیست جز اینکه دارای دو گوش است: کنار یکی از آن‌ها فرشته‌ای راهنما قرار دارد و کنار دیگری شیطانی اغواگر. این به او فرمان می‌دهد و آن او را باز می‌دارد. شیطان به گناهان فرمانش می‌دهد و فرشته از آن ها بازش می‌دارد و این است (معنای) کلام خدا که می‌فرماید: «در جانب راست و چپ نشسته‌ای است. سخنی بر زبان نیاورد، جز اینکه در برابرش محافظی مهیّا ایستاده است».

۳۰. عنه‌عليه‌السلام: الْمُؤْمِنَ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لَا مَوْصُولٌ وَ لَا مَفْصُولٌ قِيلَ لَهُ‌عليه‌السلام مَا مَعْنَى لَا مَوْصُولٌ وَ لَا مَفْصُولٌ قَالَ لَا مَوْصُولٌ بِهِ أَنَّهُ هُوَ وَ لَا مَفْصُولٌ مِنْهُ أَنَّهُ مِنْ غَيْرِهِ.

امام‌عليه‌السلام: مؤمن خدایی است نه به خدا چسبیده و نه از خدا جداست یعنی نه خداست و نه از غیر خدا که از خدا جدا باشد.

۳۱. الامام‌علی‌عليه‌السلام: يَنبَغي لمَن أرادَ صَلاحَ نفسِهِ و إحرازَ دِينِهِ أن يَجتَنِبَ مُخالَطَةَ أبناءِ الدُّنيا.

امام‌علی‌عليه‌السلام: کسی‌که خواهان خودسازی و نگهداری دین خود است، باید از آمیختن با دنیاپرستان دوری کند.

۳۲. تفسير العياشي، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام وَ لا تُبَذِّرْ تَبْذِيراً. قال‌عليه‌السلام مَنْ أَنْفَقَ شَيْئاً فِي غَيْرِ طَاعَةِ اللَّهِ فَهُوَ مُبَذِّرٌ. قلت: فَيَكُونُ تَبْذِيرٌ فِي حَلَالٍ قَالَ‌عليه‌السلام: نَعَم.

راوی گوید از امام‌صادق‌عليه‌السلام از آیه‌ای که فرموده تبذیر مکن؛ پرسیدم. فرمود: هرکس چیزی را در غیر طاعت خدا خرج کند تبذیرکار است. گفتم: پس تبذیر شامل حلال هم میشود؟ فرمود: بله.

۳۳. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ المَعصيَةَ إذا عَمِلَ بها العَبدُ سِرّاً لم تَضُرَّ إلّا عامِلَها، و إذا عَمِلَ بها عَلانِيَةً و لم يُغَيَّرْ عليهِ أضَرَّت بالعامَّةِ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: گناه را هرگاه بنده پنهانی مرتکب شود به‌کسی جز صاحب آن زیانی نمی‌زند و هرگاه آشکارا انجامش دهد و مردم او را منع نکنند، آن گناه به عموم مردم آسیب خواهد رساند.

۳٤. بشارة المصطفى، قَالَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ‌عليه‌السلام بِنَا يُبْدَأُ الْبَلَاءُ ثُمَّ بِكُمْ وَ بِنَا يُبْدَأُ الرَّخَاءُ ثُمَّ بِكُمْ وَ الَّذِي يُحْلَفُ بِهِ لَيَنْتَصِرَنَّ اللَّهُ بِكُمْ كَمَا انْتَصَرَ بِالْحِجَارَةِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: اول بلا سر ما میاید بعد شما. اول نعمت سراغ ما میاید بعد شما. و قسم به آنکه به او قسم میخورند خدا با شما انتقام خواهد گرفت همانطور که با سنگها انتقام میگیرد.

۳۵. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ سَنَّ عَلَى نَفْسِهِ سُنَّةً حَسَنَةً أَوْ شَيْئاً مِنَ الْخَيْرِ ثُمَّ حَالَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ ذَلِكَ حَائِلٌ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مَا أَجْرَى عَلَى نَفْسِهِ أَيَّامَ الدُّنْيَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: اگر مؤمنی بر خویش سنت حسنه‌ای یا چیزی از خیر واجب کند اما میان او و آن کار حائلی مانع شود و نتواند انجام دهد خداوند ثواب آن کار را در همه مدتی که زندگی می‌کرده برایش منظور میکند.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْفَقِيرَ لَيَقُولُ يَا رَبِّ ارْزُقْنِي حَتَّى أَفْعَلَ كَذَا وَ كَذَا مِنَ الْبِرِّ وَ وُجُوهِ الْخَيْرِ فَإِذَا عَلِمَ اللَّهُ ذَلِكَ مِنْهُ بِصِدْقِ نِيَّتِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَا يَكْتُبُ لَهُ لَوْ عَمِلَهُ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ كَرِيمٌ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمن فقیر میگوید خدایا به من پول بده تا چنین و چنان کنم و کارهای خوب و خیر انجام دهم. اگر صادق باشد خدا اجر همه آن کارها را برایش منظور می‌کند که خدا واسع و کریم است.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ لَمْ يُحِبُّوا أَنْ يَكُونُوا شَهِدُوا مَعَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله لَكَانُوا مِنْ أَهْلِ النَّارِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در آسمان و زمین کسی نیست که دوست نداشته باشند که در رکابرسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله کشته شود جز اینکه اهل جهنم میشود.

۳۶. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما مِن مَرَضٍ أو وَجَعٍ يُصِيبُ المؤمنَ إلّا كانَ كفّارَةً لِذَنبِهِ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هیچ بیماری یا دردی نیست که به مؤمن برسد، مگر اینکه کفارهٔ گناه او باشد.

۳۷. الامام‌علی‌علیه‌السلام: مَن مَنَعَ الإنصافَ سَلَبَهُ اللهُ الإمكانَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: کسی‌که انصاف (و عدالت) به خرج ندهد، خداوند قدرت را از او بگیرد.

۳۸. كِتَابُ الْغَايَاتِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ‌علیه‌السلام قَالَ كَانَ أَحَدُ مَا أَوْصَى بِهِ الْخَضِرُ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ أَنَّهُ قَالَ لَا تُعَيِّرَنَّ أَحَداً بِذَنْبٍ فَإِنَّ أَحَبَّ الْأُمُورِ إِلَى اللَّهِ ثَلَاثَةٌ الْقَصْدُ فِي الْجِدَةِ وَ الْعَفْوُ فِي الْمَقْدُرَةِ وَ الرِّفْقُ لِعِبَادِ اللَّهِ وَ مَا رَفَقَ أَحَدٌ بِأَحَدٍ فِي الدُّنْيَا إِلَّا رَفَقَ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ.

امام سجاد‌علیه‌السلام: از جمله وصایای خضر به موسی‌علیه‌السلام این بود که: هیچ کس را بخاطر گناهی که میکند سرزنش مکن که احب امور نزد خدا سه چیز است: میانه‌روی در عین توانگری و عفو در حین قدرت و رفق با بندگان خدا. هیچ کس با هیچ کس در دنیا مدارا نمی‌کند جز اینکه خدا با او مدارا میکند و رأس حکمت ترس از خداست.

۳۹. جابرُ بنُ عبدِاللهِ: غَزَونا مَعَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله غَزوَةً قِبَلَ نَجدٍ، فأدرَكْنا رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله في وادٍ كَثيرِ العَضاهِ، فَنَزَلَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله تَحتَ شَجَرَةٍ فعَلَّقَ سَيفَهُ بغُصنٍ مِن أغصانِها. قالَ: و تَفَرَّقَ النّاسُ في الوادي يَستَظِلُّونَ بالشَّجَرِ. قالَ: فقالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنّ رجُلاً أتاني و أنا نائمٌ، فأخَذَ السَّيفَ فاستَيقَظتُ و هو قائمٌ على رأسي، فلَم أشعُرْ إلّا و السَّيفُ صَلْتاً في يَدِهِ، فقالَ لي: مَن يَمنَعُكَ مِنّي؟! قالَ: قُلتُ: اللهُ، فشامَ السَّيفَ فها هُو ذا جالِسٌ. ثُمّ لَم يَعرِضْ لَهُ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله.

جابربن‌عبدالله بارسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله برای شرکت در جنگی به‌طرف نجد حرکت کردیم. پیامبر در یک وادی پر از درختان خاردار به ما رسید و زیر درختی پیاده شد و شمشیرش را به یکی از شاخه‌های آن آویخت. مسلمانان برای پناه‌گرفتن در سایهٔ درختان در وادی پراکنده شدند. جابر می‌گوید:رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: من خوابیده بودم که مردی آمد و شمشیر را برداشت. از خواب بیدار شدم دیدم او بالای سرم ایستاده است. همین‌قدر فهمیدم که شمشیر در دست‌های او می‌درخشد. آن مرد به من گفت: کیست که تو را از دست من برهاند؟ گفتم: خدا. دوباره گفت: کیست که تو را از دست من برهاند؟ من گفتم: خدا. آن مرد شمشیر را غلاف کرد و نشست ورسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله هم متعرض او نشد.

۴۰. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن أخَذَ بالتَّقوى عَزَبَت عنهُ الشَّدائدُ بَعدَ دُنُوِّها، واحلَولَت لَهُ الأُمورُ بَعدَ مَرارَتِها.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه به تقوا چنگ زند، سختی‌هایی که به او نزدیک شده‌اند از وی دور شوند و کارها بعد از تلخ‌شدن بر او شیرین گردند و موج‌هایی که در برابرش متراکم شده‌اند، کنار روند و دشواری‌هایی که او را به رنج افکنده‌اند، آسان شوند.

چهل حدیث ۹٤

۱. الإمامُعليعليه‌السلام: إنّ قَوماً مِن اليَهودِ سَألوا النبيَّصلى‌الله‌عليه‌وآله عَن شيءٍ، فقالَ: ائتُوني غَداً ـ و لم يَستَثنِ ـ حتّى أُخبِرَكُم، فَاحتَبَسَ عَنهُ جَبرَئيلُعليه‌السلام أربَعينَ يَوماً، ثُمّ أتاهُ و قالَ: «و لا تَقُولَنَّ لِشَيءٍ... إلّا أنْ يَشاءَ اللهُ».

امام‌علیعليه‌السلام: گروهی از یهود دربارهٔ چیزی از پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله پرسیدند، آن حضرت فرمود: فردا بیایید تا جوابتان را بدهم ـ و ان‌شاءالله نگفت ـ؛ پس، تا چهل روز از آمدن جبرئیلعليه‌السلام نزد پیامبر جلوگیری شد. بعد از چهل روز بر پیامبر فرمود آمد و گفت: «هرگز درمورد چیزی مگوی که فردا چنین و چنان خواهم کرد جز اینکه بگویی اگر خدا بخواهد».

رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ مِن تَمامِ إيمانِ العَبدِ أن يَستَثنِيَ فِي كُلِّ شَيءٍ.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: نشانهٔ کامل‌بودن ایمان بنده، این است که در هر کاری ان‌شاءالله بگوید.

۲. الإمامالباقرعليه‌السلام: إذا عَلِمَ اللهُ تعالى حُسنَ نِيَّةٍ مِن أحَدٍ، اكتَنَفَهُ بالعِصمَةِ.

امام‌باقرعليه‌السلام: هرگاه خداوند متعال در کسی حسن نیتی ببیند، او را در پناه خود نگه دارد.

۳. قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام إِنَّ الْحُرَّ حُرٌّ عَلَى جَمِيعِ أَحْوَالِهِ إِنْ نَابَتْهُ نَائِبَةٌ صَبَرَ لَهَا وَ إِنْ تَدَاكَّتْ عَلَيْهِ الْمَصَائِبُ لَمْ تَكْسِرْهُ وَ إِنْ أُسِرَ وَ قُهِرَ وَ اسْتُبْدِلَ بِالْيُسْرِ عُسْراً كَمَا كَانَ يُوسُفُ الصِّدِّيقُ الْأَمِينُ لَمْ يَضُرُّ حُرِّيَّتَهُ أَنِ اسْتُعْبِدَ وَ قُهِرَ وَ أُسِرَ وَ لَمْ يَضُرُّهُ ظُلْمَةُ الْجُبِّ وَ وَحْشَتُهُ وَ مَا نَالَهُ أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِ فَجَعَلَ الْجَبَّارَ الْعَاتِيَ لَهُ عَبْداً بَعْدَ إِذْ كَانَ مَالِكاً فَأَرْسَلَهُ وَ رَحِمَ بِهِ أُمَّهُ وَ كَذَلِكَ الصَّبْرُ يُعْقِبُ خَيْراً فَاصْبِرُوا وَ وَطِّنُوا أَنْفُسَكُمْ عَلَى الصَّبْرِ تُؤْجَرُوا.

امام‌صادقعليه‌السلام: آزاده همیشه آزاده است اگر سختی بر او رسد صبر کند و اگر مصیبت‌ها بر او هجوم آورند نمی‌شکند و اگر اسیر شود و مقهور شود و به عسر مبتلا شود باز آزاده است. چنانچه یوسف صدیق امین به آزادگی‌اش لطمه نخورد که بنده غیر شود، گرچه به بردگی کشانده شد و مقهور شد و اسیر شد و تاریکی چاه و وحشت آن با او رسید. دست آخر خدا بر او منت نهاد و آن حاکم را عبد او ساخت... چنین است که صبر خیر در پی دارد پس صبر کنید و خویش را به صبر وادارید تا اجر برید.

٤. الامام‌علیعليه‌السلام: وَجَدتُ المُسالَمَةَ أنجَعَ مِن القِتالِ.

امام‌علیعليه‌السلام: من صلح را، کار سازتر از جنگ یافته‌ام.

الامام‌علیعليه‌السلام: و لا تَدفَعَنَّ صُلحاً دَعاكَ إلَيهِ عَدُوُّكَ ولِلّه فيهِ رِضىً، ولكِنِ الحذَرَ كُلَّ الحَذَرِ مِن عَدُوِّكَ بَعدَ صُلحِهِ؛ فإنَّ العَدُوَّ ربّما قارَبَ لِيَتَغَفَّلَ، فَخُذْ بالحَزمِ، واتَّهِمْ في ذلكَ حُسنَ الظَّنِّ.

امام‌علیعليه‌السلام: در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر، می‌فرماید: اگر دشمن تو را به صلح فرا خواند و خشنودی خدا در آن بود آن را ردّ مکن؛ زیرا صلح مایهٔ آسایش سپاهیان تو و راحتی خودت از اندوه‌ها و دردسرهایت و امنیت سرزمین توست. اما پس از صلح، از دشمن خود سخت بر حذر و هشیار باش؛ زیرا گاه دشمن خود را نزدیک می‌کند، تا غافلگیر کند؛ پس محتاط و دوراندیش باش و به دشمن خوش‌بین مباش.

٥. وَ قَالَعليه‌السلام لِأَبِي بَصِيرٍ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ لَا تُفَتِّشِ النَّاسَ عَنْ أَدْيَانِهِمْ فَتَبْقَى بِلَا صَدِيقٍ ...

امام‌صادقعليه‌السلام: از دین مردم تفتیش مکن که در دنیا بی رفیق خواهی ماند.

٦. الإمامُعليعليه‌السلام: إيّاكَ و الوَلَهَ بالدُّنيا؛ فإنّها تُورِثُكَ الشَّقاءَ و البَلاءَ.

امام‌علیعليه‌السلام: از عشق به دنیا بپرهیز که برای تو بدبختی و گرفتاری می‌آورد و موجب می‌شود که آنچه را ماندنی است، به آنچه رفتنی است بفروشی.

۷. عیسیعليه‌السلام: و رَحمَةُ اللهِ بابُ كُلِّ حَقٍّ، و مَفاتيحُ ذلكَ الدُّعاءُ و التَّضَرُّعُ و العَمَلُ.

عیسیعليه‌السلام: رحمت خدا دَرِ هر حقّ و حقیقتی است و کلیدهای آن دعا و زاری و عمل است و درِ بدون کلید، چگونه باز شود؟

۸. كلامُ الشهيدِ الثانى فى الأعذارِ المُرَخِّصَةِ للغِيبةِ: قد روى أنَّ هنداً قالت للنبيِّصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنَّ أباسفيانَ رَجُلٌ شحيحٌ لا يُعطِينى ما يَكفِينى أنا و وُلْدِى أفآخُذُ مِن غيرِ عِلمِهِ؟ فقال: «خُذِى ما يَكفِيكِ و وُلدَكِ بالمَعروفِ».

روایت شده که هند به پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله عرض کرد: ابوسفیان مرد خسیسی است و به اندازهٔ کافی به من و بچه‌هایم خرجی نمی‌دهد. آیا می‌توانم بدون اطلاعش از او چیزی بردارم؟ حضرت فرمود: به‌اندازه‌ای که رفع حاجت تو و فرزندانت را بکند، بردار.

۹. الإمامُعليعليه‌السلام: الجُودُ في اللهِ عِبادَةُ المُقَرَّبينَ.

امام‌علیعليه‌السلام: بخشش‌کردن در راه خدا، عبادت مقرّبان است.

۱۰. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن ساتَرَکَ عَیبَکَ، و عابَکَ فی غَیبَکَ، فَهُوَ العَدُوُّ فَاحذَرْهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه عیب تو را از تو مخفی سازد و پشت سرت عیب‌گویی کند، او دشمن توست، از او برحذر باش.

۱۱. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ثلاثةٌ یُحِبُّهُمُ اللهُ، و ثلاثةٌ یُبغِضُهُمُ اللهُ، أمّا الّذینَ یُحِبُّهُمُ اللهُ: فقومٌ ساروا لیلَتَهُم حتّی إذا کانَ النَّومُ أحَبَّ إلی أحَدِهِم مِمّا یُعدَلُ بهِ نَزَلوا، فوَضَعوا رؤوسَهُم، فقامَ یَتَمَلَّقُني و یَتلو آیاتي... .

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: از جمله کسانی‌که خدا دوستشان می‌دارد: یکی آن کسی است که با عده‌ای شبانه سفر می‌کنند و چنان خسته می‌شوند که خواب را از هر چیزی خوش‌تر می‌دارند، پس اتراق می‌کنند و سر به بالین می‌گذارند، اما او برمی‌خیزد و زبان به تملق از من می‌گشاید و آیاتم را تلاوت می‌کند.

۱۲. قرب الإسناد، عَنِ ابْنِ صَدَقَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام وَ سُئِلَ مَا بَالُ الزَّانِي لَا تُسَمِّيهِ كَافِراً وَ تَارِكُ الصَّلَاةِ قَدْ تُسَمِّيهِ كَافِراً وَ مَا الْحُجَّةُ فِي ذَلِكَ قَالَ لِأَنَّ الزَّانِيَ وَ مَا أَشْبَهَهُ إِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ لِمَكَانِ الشَّهْوَةِ وَ إِنَّهَا تَغْلِبُهُ وَ تَارِكُ الصَّلَاةِ لَا يَتْرُكُهَا إِلَّا اسْتِخْفَافاً بِهَا وَ ذَلِكَ أَنَّكَ لَا تَجِدُ الزَّانِيَ يَأْتِي الْمَرْأَةَ إِلَّا وَ هُوَ مُسْتَلِذٌّ لِإِتْيَانِهِ إِيَّاهَا قَاصِداً إِلَيْهَا وَ كُلُّ مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ قَاصِداً إِلَيْهَا فَلَيْسَ يَكُونُ قَصْدُهُ لِتَرْكِهَا اللَّذَّةَ فَإِذَا انْتَفَتِ اللَّذَّةُ وَقَعَ الِاسْتِخْفَافُ وَ إِذَا وَقَعَ الِاسْتِخْفَافُ وَقَعَ الْكُفْرُ.

کسی از امام‌صادق‌علیه‌السلام پرسید چرا زناکار کافر نیست اما تارک‌الصلاة کافر است؟ امام فرمود: چون زانی بخاطر غلبه شهوت زنا میکند اما تارک نماز، امر خدا را ناچیز میشمرد.

الخصال، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يَكُونُ سَجِيَّتُهُ الْكَذِبَ وَ لَا الْبُخْلَ وَ لَا الْفُجُورَ وَ لَكِنْ رُبَّمَا أَلَمَّ بِشَيْءٍ مِنْ هَذَا لَا يَدُومُ عَلَيْهِ فَقِيلَ لَهُ أَ فَيَزْنِي قَالَ نَعَمْ هُوَ مُفَتَّنٌ تَوَّابٌ وَ لَكِنْ لَا يُولَدُ لَهُ مِنْ تِلْكَ النُّطْفَةِ

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمن خصلتش کذب یا بخل یا فحشاء نیست گاهی ممکن است مرتکب شود اما دوام ندارد. زنا میکند اما به فتنه افتاده است و توبه میکند و از آن زنا چیزی متولد نمیشود.

۱۳. الامام‌علی‌علیه‌السلام: و اللهِ ما معاویةُ بِأدهی مِنّی و لکنَّهُ یَغدِرُ و یَفجُرُ، ولو لا کَراهِیَةُ الغَدرِ لکُنتُ مِن أدهَی الناسِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: به خدا سوگند که معاویه از من زیرک‌تر نیست، اما او دست به پیمان‌شکنی و مصیبت می‌آلاید. و اگر نبود که خیانت و عهدشکنی زشت و نارواست، بی‌گمان من زیرک‌ترین مردمان بودم.

۱۴. الکافی، قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام إِنَّ لِيَ ابْنَ عَمٍّ أَصِلُهُ فَيَقْطَعُنِي وَ أَصِلُهُ فَيَقْطَعُنِي حَتَّى لَقَدْ هَمَمْتُ لِقَطِيعَتِهِ إِيَّايَ أَنْ أَقْطَعَهُ قَالَ إِنَّكَ إِذَا وَصَلْتَهُ وَ قَطَعَكَ وَصَلَكُمَا اللَّهُ جَمِيعاً وَ إِنْ قَطَعْتَهُ وَ قَطَعَكَ قَطَعَكُمَا اللَّه.

راوی گوید به امام‌صادق‌علیه‌السلام گفتم مرا پسر عمویی است که به او صله میکنم اما از من قطع میکند. من هم تصمیم گرفته‌ام که با او قطع کنم. امام‌علیه‌السلام فرمود: اگر او قطع کند و تو وصل کنی خدا به هر دوی شما وصل میکند ولی اگر او قطع کند و تو هم قطع کنی خدا از هر دوی شما قطع می‌کند.

الکافی، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام اتَّقُوا الْحَالِقَةَ فَإِنَّهَا تُمِيتُ الرِّجَالَ قُلْتُ وَ مَا الْحَالِقَةُ قَالَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: از ریشه‌کن‌کننده بپرهیزید که میکشد. پرسیدند چیست؟ امام‌علیه‌السلام فرمود: قطع رحم.

۱۵. قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام كَذَبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ يَعْرِفُنَا وَ هُوَ مُسْتَمْسِكٌ بِعُرْوَةِ غَيْرِنَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دروغ میگوید کسی که گمان میکند ما را میشناسد اما مستمسک به ریسمان غیر ماست.

بصائر الدرجات، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام أَبَى اللَّهُ أَنْ يُجْرِيَ الْأَشْيَاءَ إِلَّا بِالْأَسْبَابِ فَجَعَلَ لِكُلِّ شَيْءٍ سَبَباً وَ جَعَلَ لِكُلِّ سَبَبٍ شَرْحاً وَ جَعَلَ لِكُلِّ شَرْحٍ مِفْتَاحاً وَ جَعَلَ لِكُلِّ مِفْتَاحٍ عَلَماً وَ جَعَلَ لِكُلِّ عَلَمٍ بَاباً نَاطِقاً مَنْ عَرَفَهُ عَرَفَ اللَّهَ وَ مَنْ أَنْكَرَهُ أَنْكَرَ اللَّهَ ذَلِكَ رسول‌اللهوَ نَحْنُ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند ابا دارد که چیزها را جز از اسباب خویش جاری کند. پس خدا برای هر چیزی سببی قرار داده و برای هر سببی شرحی و برای هر شرحی کلیدی و برای هر کلیدی علمی و برای هر علمی دری ناطق که هرکس آنرا شناخت خدا را شناخته و هرکس انکارش کرد خدا را انکار کرده. آنرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله و ماییم.

کِتَابُ صِفَاتِ الشِّيعَةِ لِلصَّدُوقِ، قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام كَذَبَ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ مِنْ شِيعَتِنَا وَ هُوَ مُتَمَسِّكٌ بِعُرْوَةِ غَيْرِنَا

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دروغ میگوید کسی که گمان دارد شیعه ماست اما متمسک به ریسمان غیر ماست.

۱۶. جامع الأخبار، وَ سُئِلَ النَّبِيُّصلی‌الله‌علیه‌وآله هَلْ يَأْكُلُ الشَّيْطَانُ مَعَ الْإِنْسَانِ فَقَالَ نَعَمْ كُلُّ مَائِدَةٍ لَمْ يُذْكَرِ بِسْمِ اللَّهِ عَلَيْهَا يَأْكُلُ الشَّيْطَانُ مَعَهُمْ وَ يَرْفَعُ اللَّهُ الْبَرَكَةَ عَنْهَا وَ نَهَى عَنْ أَكْلِ مَا لَمْ يُذْكَرِ عَلَيْهِ بِسْمِ اللَّهِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ وَ لا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ.

ازرسول‌خداﷺ پرسیدند آیا شیطان با انسان غذا میخورد؟ فرمود: بله هر سفره‌ای که نام خدا بر آن برده نشود شیطان شریک آن است و برکت از آن برخیزد و خدا فرموده: از آنچه نام خدا بر آن برده نشده مخورید.

۱۷. الإختصاص، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ؑ مَنْ أُعْجِبَ بِنَفْسِهِ هَلَكَ وَ مَنْ أُعْجِبَ بِرَأْيِهِ هَلَكَ وَ إِنَّ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ قَالَ دَاوَيْتُ الْمَرْضَى فَشَفَيْتُهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ أَبْرَأْتُ الْأَكْمَهَ وَ الْأَبْرَصَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ عَالَجْتُ الْمَوْتَى فَأَحْيَيْتُهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ عَالَجْتُ الْأَحْمَقَ فَلَمْ أَقْدِرْ عَلَى إِصْلَاحِهِ فَقِيلَ يَا رُوحَ اللَّهِ وَ مَا الْأَحْمَقُ قَالَ الْمُعْجَبُ بِرَأْيِهِ وَ نَفْسِهِ الَّذِي يَرَى الْفَضْلَ كُلَّهُ لَهُ لَا عَلَيْهِ وَ يُوجِبُ الْحَقَّ كُلَّهُ لِنَفْسِهِ وَ لَا يُوجِبُ عَلَيْهَا حَقّاً فَذَاكَ الْأَحْمَقُ الَّذِي لَا حِيلَةَ فِي مُدَاوَاتِهِ.

امام‌صادقؑ: هرکس به خود مغرور شود هلاک شده و هرکس به نظر خویش غره شود هلاک شده. مسیحؑ فرمود: به اذن خدا مریضان را شفا دادم و به اذن خدا جذامی و برص را خوب کردم و مردگان را به اذن خدا زنده نمودم اما هرچه کردم قادر بر اصلاح احمق نبودم. گفته شد احمق کیست ای روح الله؟ فرمود: کسی که خود رآی است و خودبین. همه فضل را از آن خود میداند. همه حق را از آن خود میداند. حقی به کسی نمیدهد. این احمق است و درست شدنی هم نیست.

عِدَّةُ الدَّاعِي، عَنِ الْبَاقِرِؑ قَالَ قَالَ سُبْحَانَهُ إِنَّ مِنْ عِبَادِيَ الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ يَسْأَلُنِي الشَّيْءَ مِنْ طَاعَتِي فَأَصْرِفُهُ عَنْهُ مَخَافَةَ الْإِعْجَابِ ...

امام‌باقرؑ: خداوند سبحان میفرماید بعضی از بندگان من‌اند که توفیق بر طاعتی میخواهند اما به آنها نمیدهم زیرا می‌ترسم به عجب دچار شوند. (مراد از عجب احساس بر حق بودن است چنانچه در روایت قبل اشاره شد).

۱۸. رسول‌اللهﷺ ـ مَن أنظَرَ مُعسِراً أو وَضَعَ لَهُ وَقاهُ اللهُ عَزَّوجلَّ مِن فَيحِ جَهنَّمَ.

پیامبر خداﷺ وارد مسجد شد و فرمود: کدام یک از شما خوش دارد که خداوند عزوجل او را از گرمای سوزان دوزخ نگه دارد؟ عرض کردیم: ای رسول‌خدا، همهٔ ما خوش داریم. فرمود: هر که تنگ‌دستی را مهلت دهد یا بر او ببخشد، خداوند عزوجل وی را از گرمای سوزان دوزخ نگه دارد.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: الوَلَدُ سَيِّدٌ سَبعَ سِنينَ، و خادمٌ سَبعَ سِنينَ، و وَزيرٌ سَبعَ سِنينَ، فإن رضِيتَ مُكانَفَتَهُ لإحدى و عِشرينَ، و إلّا فاضرِبْ على كَتِفِهِ، قد أعذَرتَ إلَى اللهِ فيهِ.

پیامبر خداﷺ: فرزند هفت سال آقاست، هفت سال خدمتکار و هفت سال وزیر و دستیار. اگر تا بیست و یک سالگی از کمکی که به او کرده‌ای راضی بودی (و تربیتت نتیجه داد) که خوب وگرنه به شانهٔ او بزن (و دیگر به حال خود رهایش کن) و تو دربارهٔ او نزد خداوند معذوری.

۲۰. رسول‌اللهﷺ ـ لِقَومٍ رآهُم لا يَزرَعُونَ ـ: ما أنتُم؟ قالوا: نَحنُ المُتَوَكِّلونَ، قالَ: لا، بَل أنتُمُ المُتَّكِلونَ.

پیامبر خداﷺ ـ به عده‌ای که دید کشاورزی نمی‌کنند ـ: شما چه‌کاره‌اید؟ عرض کردند: ما توکّل کنندگانیم. فرمود: نه، شما سربارانید.

۲۱. تفسير العياشي، عَنْ عَلِيِّ بْنِ دَرَّاجٍ الْأَسَدِيِّ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي‌جَعْفَرٍؑ فَقُلْتُ لَهُ إِنِّي كُنْتُ عَامِلًا لِبَنِي أُمَيَّةَ فَأَصَبْتُ مَالًا كَثِيراً فَظَنَنْتُ أَنَّ ذَلِكَ لَا يَحِلُّ لِي قَالَ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ غَيْرِي قَالَ قُلْتُ قَدْ سَأَلْتُ فَقِيلَ لِي إِنَّ أَهْلَكَ وَ مَالَكَ وَ كُلَّ شَيْءٍ لَكَ حَرَامٌ قَالَ لَيْسَ كَمَا قَالُوا لَكَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَلِي تَوْبَةٌ قَالَ نَعَمْ تَوْبَتُكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ ما قَدْ سَلَفَ.

کسی نزد امام‌باقرؑ آمد و گفت من عامل بنی‌امیه هستم و از این راه مال زیادی اندوخته‌ام و گمان میکنم این مال حلال نیست. امامؑ فرمود: برو این سوال را از دیگران بپرس! گفت پرسیده‌ام؛ گفته‌اند خانواده‌ات و مالت و همه‌چیزت حرام است. امامؑ فرمود: اینطور نیست. توبه کن! خداوند فرموده: به کسانی که کافرند بگو دست بردارند تا خدا گذشته ایشان را ببخشد.

۲۲. المحاسن، قَالَ رسول‌اللهﷺ أُوصِي الشَّاهِدَ مِنْ أُمَّتِي وَ الْغَائِبَ أَنْ يُجِيبَ دَعْوَةَ الْمُسْلِمِ وَ لَوْ عَلَى خَمْسَةِ أَمْيَالٍ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنَ الدِّينِ.

رسول‌خداﷺ: به شاهد امتم و غائب ایشان وصیت میکنم که دعوت مسلمان را بپذیرند گرچه پنج میل راه باشد که این قسمتی از دین است.

۲۳. إعلام الورى، وَ قِيلَ لَهُ يَوْماً إِنَّ فلاناً قَالَ لَيْسَ الْعَجَبُ مِمَّنْ هَلَكَ كَيْفَ هَلَكَ وَ إِنَّمَا الْعَجَبُ مِمَّنْ نَجَا كَيْفَ نَجَا فَقَالَؑ أَنَا أَقُولُ لَيْسَ الْعَجَبُ مِمَّنْ نَجَا كَيْفَ نَجَا وَ أَمَّا الْعَجَبُ مِمَّنْ هَلَكَ كَيْفَ هَلَكَ مَعَ سَعَةِ رَحْمَةِ اللَّهِ.

به امام سجادؑ گفته شد فلانی میگوید اینکه کسی هلاک شود تعجب ندارد اینکه کسی نجات یابد تعجب دارد. امامؑ فرمود: من میگویم کسی که نجات یابد تعجب ندارد کسی که هلاک شود تعجب دارد با این وسعتی که رحمت خدا دارد.

۲۴. الإمامُعليعليه‌السلام: ليسَ لِإبليسَ وَهَقٌ أعظَمَ مَنَ الغَضَبِ و النِّساءِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: ابلیس را قلاده‌ای بزرگ‌تر از خشم و زنان نیست.

۲۵. الإمامالصادقعليه‌السلام: مَن رَوى على مُؤمِنٍ رِوايَةً يُريدُ بها شَينَهُ و هَدمَ مُرُوَّتِهِ لِيَسقُطَ مِن أعيُنِ الناس، أخرَجَهُ اللهُ عَزَّوجلَّ مِن وَلايَتِهِ إلى وَلايَةِ الشيطانِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس علیه یک مؤمن مطلبی نقل کند که بخواهد با آن او را بدنام سازد و شخصیتش را از بین ببرد تا بدین‌سبب از چشم مردم بیفتند، خدای‌عزّوجلّ او را از ولایت خود به ولایت شیطان درآورد.

۲۶. کتاب حسین بن سعید و النوادر، الْجَوْهَرِيُّ عَنِ الْبَطَائِنِيِّ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِيجَعْفَرٍعليه‌السلام قَالَ إِنَّ أَبِي ضَرَبَ غُلَاماً لَهُ قَرْعَةً وَاحِدَةً بِسَوْطٍ وَ كَانَ بَعَثَهُ فِي حَاجَةٍ فَأَبْطَأَ عَلَيْهِ فَبَكَى الْغُلَامُ وَ قَالَ اللَّهَ يَا عَلِيَّبْنَ الْحُسَيْنِ تَبْعَثُنِي فِي حَاجَتِكَ ثُمَّ تَضْرِبُنِي قَالَ فَبَكَى أَبِي وَ قَالَ يَا بُنَيَّ اذْهَبْ إِلَى قَبْرِ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ خَطِيئَتَهُ يَوْمَ الدِّينِ ثُمَّ قَالَ لِلْغُلَامِ اذْهَبْ فَأَنْتَ حُرٌّ لِوَجْهِ اللَّهِ قَالَ أَبُو بَصِيرٍ فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ كَانَ الْعِتْقُ كَفَّارَةَ الضَّرْبِ فَسَكَتَ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: پدرم غلامی را یک تازیانه زد چون به کاری فرستاده بودش و او درنگ کرده بود. غلام گریه کرد و گفت: ترا به خدا ای علی بن حسین مرا برای حاجتت میفرستی سپس مرا میزنی؟ پدرم گریست و گفت پسرم به نزد قبررسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله برو و دو رکعت نماز بخوان و بگو خدایا بر علی بن حسین خطایش را روز قیامت ببخش! و به غلام گفت: برو که آزادی!

۲۷.رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: يَا جَابِرُ أَنْزِلِ الدُّنْيَا مِنْكَ كَمَنْزِلٍ نَزَلْتَهُ تُرِيدُ التَّحَوُّلَ وَ هَلِ الدُّنْيَا إِلَّا دَابَّةٌ رَكِبْتَهَا فِي مَنَامِكَ فَاسْتَيْقَظْتَ وَ أَنْتَ عَلَى فِرَاشِكَ غَيْرَ رَاكِبٍ وَ لَا أَحَدٌ يَعْبَأُ بِهَا أَوْ كَثَوْبٍ لَبِسْتَهُ أَوْ كَجَارِيَةٍ وَطِئْتَهَا يَا جَابِرُ الدُّنْيَا عِنْدَ ذَوِي الْأَلْبَابِ كَفَيْءِ الظِّلَالِ.
رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: ای جابر، دنیا را چونان منزلی بدان که موقتا در آن فرود آمده‌ای و مگر دنیا جز مرکبی است که در خواب دیده‌ای بر آن سوار شده‌ای؟ و چون بیدار میشوی می‌بینی که در رختخواب خویشی. یا مثل لباسی که پوشیده‌ای یا زنی که با او نزدیکی کرده‌ای (همه را خواب دیده‌ای) ای جابر، دنیا نزد عاقلان چون سایه‌ای گذراست.

۲۸. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ الْفَقْرُ هُوَ الْمَوْتُ الْأَكْبَرُ وَ قَالَعليه‌السلام لَا تُحَقِّرُوا ضُعَفَاءَ إِخْوَانِكُمْ فَإِنَّهُ مَنِ احْتَقَرَ مُؤْمِناً لَمْ يَجْمَعِ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بَيْنَهُمَا فِي الْجَنَّةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ.
امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: فقر مرگ بزرگ است. و فرمود: برادران فقیرتان را تحقیر نکنید که هرکس مؤمنی را تحقیر کند خدا در بهشت میان آندو را جمع نمیکند جز اینکه توبه کند.

۲۹. الإمامالصادقعليه‌السلام ـ لمّا قالَ لَهُ هارونُ بنُ خارِجَةَ: إنّي أفرَحُ مِن غيرِ فَرَحٍ أراهُ في نَفسي و لا في مالي و لا في صَديقي، و أحزَنُ مِن غيرِ حُزنٍ أراهُ في نَفسي و لا في مالي و لا في صَديقي ـ: نَعَم، إنّ الشَّيطانَ يُلِمُّ بالقلبِ فيَقولُ: لو كانَ لَكَ عندَ اللهِ خَيرٌ ما أراكَ علَيكَ عَدُوَّكَ و لا جَعَلَ بكَ إلَيهِ حاجَةً! هَل تَنتظِرُ إلّا مِثلَ الذي انتَظَرَ الذينَ مِن قَبلِكَ، فهَل قالوا شيئاً؟! فذاكَ الذي يَحزَنُ مِن غيرِ حُزنٍ. و أمّا الفَرَحُ فإنَّ المَلَكَ يُلِمُّ بالقلبِ فيَقولُ: إن كانَ اللهُ أراكَ علَيكَ عدوَّك و جَعَلَ بكَ إلَيهِ حاجَةً فإنّما هي أيّامٌ قلائلُ، أبشِرْ بمَغفِرَةٍ مِن اللهِ و فَضلٍ، و هُو قَولُ اللهِ: ﴿الشَّيطانُ يَعِدُكُمُ الفَقرَ و يَأمُرُكُم بالفَحشاءِ و اللهُ يَعِدُكُم مَغفِرَةً مِنهُ و فَضلاً﴾.
هارون‌بن‌خارجه به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کرد: من گاهی اوقات شاد می‌شوم، بدون آنکه موجبات آن را در خودم یا مالم و یا دوستم بیابم و گاهی اندوهگین می‌شوم، بی‌آنکه در خودم یا مالم و یا در رابطه با دوستم موجبی برای این اندوه بیابم. حضرت فرمود: آری، همانا شیطان به دل نزدیک می‌شود و می‌گوید: اگر پیش خدا ارزش و اعتباری داشتی، خداوند تو را دشمن‌کام نمی‌کرد و تو را نیازمند او نمی‌ساخت. آیا سرنوشتی جز مانند سرنوشت پیشینیان خود انتظار داری؟ آیا آن‌ها چیزی گفتند؟ این است که بی‌دلیل اندوهگین می‌شود. و اما شادشدن، علتش این است که فرشته به دل نزدیک می‌شود و می‌گوید: اگر خداوند تو را دشمن‌کام کرده و تو را در موردی نیازمند او ساخته است، این چند روزه‌ای بیش نیست، بشارت باد تو را به آمرزش و فضل پروردگارت. این است معنای سخن خدا که می‌فرماید: «شیطان شما را از تهیدستی بیم می‌دهد و شما را به زشت‌کاری وا می‌دارد و (لی) خداوند از جانب خود به شما وعدهٔ آمرزش و بخشش می‌دهد».

۳۰. تفسير القمي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام يَا حَفْصُ مَا مَنْزِلَةُ الدُّنْيَا مِنْ نَفْسِي إِلَّا بِمَنْزِلَةِ الْمَيْتَةِ إِذَا اضْطُرِرْتُ إِلَيْهَا أَكَلْتُ مِنْهَا ...
ثُمَّ قَالَ فَازُوا وَ اللَّهِ الْأَبْرَارُ أَ تَدْرِي مَنْ هُمْ هُمُ الَّذِينَ لَا يُؤْذُونَ الذَّرَّ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام: ای حفص، دنیا پیش من جز مرداری نیست که به اضطرار از آن میخورم. سپس فرمود بخدا ابرار بُرد کردند میدانی چه کسانی را میگویم؟ کسانی که حتی مورچه‌ای را نیازردند.

۳۱. الامام‌علی‌علیه‌السلام: لا تَطلُبَنَّ طاعَةَ غیرِکَ و طاعَةُ نفسِکَ علَیکَ مُمتَنِعَةٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: وقتی نفس خودت را نمی‌توانی مطیع خودت گردانی، هرگز از دیگران انتظار طاعت نداشته باش.

۳۲. تفسیر العیاشي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام مُبْتَدِئاً مَنْ ظَلَمَ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِ مَنْ يَظْلِمُهُ أَوْ عَلَى عَقِبِهِ أَوْ عَلَى عَقِبِ عَقِبِه

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس ظلم کند خداوند کسی را بر او مسلط میکند تا به او ظلم کند یا به او یا به فرزندان یا نسلش.

۳۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: و إنّي لَعالِمٌ بِما يُصْلِحُكُم و يُقيمُ أوَدَكُم، ولكنّي لا أرى إصلاحَكم بِإفسادِ نَفسي.

امام‌علی‌علیه‌السلام، در توبیخ برخی یاران خود، فرمود: سوگند به خدا که شما در منزل‌هایتان بسیارید و در زیر رایت‌ها (ی جنگ) اندک. من می‌دانم که چه چیز شما را درست می‌کند و کجی شما را راست می‌گرداند، اما من اصلاح شما را با تباه‌کردن خود جایز نمی‌دانم.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: و لقد عَلِمتُ أنّ الذي يُصلِحُكُم هو السَّيفُ، و ما كنتُ مُتَحَرِّياً صلاحَكُم بفَسادِ نَفسي، ولكنْ سَيُسَلَّطُ عليكُم بَعدي سُلطانٌ صَعبٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: من می‌دانم که آنچه شما را درست می‌کند، شمشیر است. ولی من بر آن نیستم تا با تباه‌کردن خودم، شما را اصلاح کنم. بلکه به‌زودی پس از من زمامداری بی‌رحم بر شما مسلط خواهد شد.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: قد عاتَبتُكُم بِدُرَّتي التي أُعاتِبُ بها أهلِي فلم تُبالُوا، و ضَرَبتُكُم بسَوطِي الذي أُقيمُ بهِ حُدودَ رَبِّي فلم تَرعَوُوا، أتُرِيدُونَ أن أضرِبَكم بِسَيفِي؟! أما إنّي أعلَمُ الذي تُرِيدُونَ و يُقيمُ أوَدَكُم، ولكن لا أشتَرِي صلاحَكُم بفَسادِ نَفسِي، بل يُسَلِّطُ اللهُ عليكُم قَوماً فَيَنتَقِمُ لي مِنكُم! فلا دنياً استَمتَعتُم بها، و لا آخِرَةَ صِرتُم إلَيها، فَبُعداً و سُحقاً لأصحابِ السَّعيرِ!

امام‌علی‌علیه‌السلام: ... من با این تعلیمی(شلاق) خود که به وسیلهٔ آن خانواده‌ام را تنبیه می‌کنم شما را تنبیه کردم، اما اهمیتی ندادید و با این تازیانه‌ام که حدود پروردگارم را با آن اجرا می‌کنم، بر شما زدم لیکن (از خطا و نافرمانی) باز نایستید. آیا می‌خواهید که با شمشیرم شما را بزنم؟ بدانید که من می‌دانم شما چه می‌خواهید و چه چیز کجی شما را درست می‌گرداند، اما من اصلاح شما را به بهای تباه‌کردن خودم نمی‌خرم. بلکه خداوند گروهی را بر شما مسلط گرداند که انتقام مرا از شما بگیرند و نه دنیایی برایتان بماند که از آن بهره و لذت برید و نه آخرتی که سوی آن رهسپار شوید. نفرین و مرگ باد بر اهل دوزخ.

۳۴. عن الصادق‌علیه‌السلام: أَتَى رَجُلٌ إِلَى رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فَقَالَ يَا رسول‌اللهإِنِّي أُحِبُّ الصَّوَّامِينَ وَ لَا أَصُومُ وَ أُحِبُّ الْمُصَلِّينَ وَ لَا أُصَلِّي وَ أُحِبُّ الْمُتَصَدِّقِينَ وَ لَا أَصَّدَّقُ فَقَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ وَ لَكَ مَا كَسَبْتَ» أَمَا تَرْضَوْنَ أَنْ لَوْ كَانَتْ فَرْعَةٌ مِنَ السَّمَاءِ فَزِعَ كُل قَوْمٍ إِلَى مَأْمَنِهِمْ وَ فَزِعْنَا إِلَى رسول‌اللهوَ فَزِعْتُمْ إِلَيْنَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کسی نزدرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله آمد و گفت: من روزه نمیگیرم اما روزه‌گیرها را دوست دارم. نماز نمیخوانم اما نمازخوان‌ها را دوست دارم. صدقه نمی‌دهم اما صدقه دهندگان را دوست دارم.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: با همان‌ها هستی که دوستشان داری و برای توست آنچه کسب کرده‌ای. سپس امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: اگر بلایی آسمانی بیاید هرکس بسوی پناه‌گاهش ره‌سپارد و ما بسویرسول‌خداو شما بسوی ما رهسپار شوید.

۳۵. جامع الأخبار، قَالَ الصَّادِقُ‌علیه‌السلام الْقَلْبُ حَرَمُ اللَّهِ فَلَا تُسْكِنْ حَرَمَ اللَّهِ غَيْرَ اللَّهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: قلب حرم خداست در حرم خدا جز خدا را ساکن مکن.

تفسیر القمي، إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ قَالَ الْقَلْبُ السَّلِيمُ الَّذِي يَلْقَى اللَّهَ وَ لَيْسَ فِيهِ أَحَدٌ سِوَاهُ

در تفسیر آیه جز کسی که با قلب سلیم نزد خدا آید، امام‌علیه‌السلام فرمود: مقصود قلبی است که خدا را ملاقات کند و در آن جز خدا نباشد.

۳۶. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن كَشَفَ عَن حِجابِ غَيرِهِ تَكَشَّفَت عَوراتُ بَيتِه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه پردهٔ دیگری را کنار زند، عیب‌های خانهٔ خودش نمایان شود و هرکه تیغ ستم برکشد، (خودش) با آن کشته شود و هرکه برای برادر خود چاهی بکَنَد، خود در آن افتد و هرکه با نابخردان درآمیزد، بی‌مقدار شود و هرکه با دانایان بنشیند، با وقار و گران‌مایه شود و هرکه به جاهای بد وارد شود، مورد تهمت قرار گیرد.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن حَفَرَ بِئراً لِأخيهِ وَقَعَ فيها.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه برای برادرش چاهی کند، خود در آن افتد و هرکه پردهٔ (حرمت) دیگری را بدرد، عیب‌های درون خانهٔ او برملا شود.

۳۷. الإمامُ الحسینُ‌علیه‌السلام ـ لرجُلٍ قالَ لَهُ: اجلِسْ حتّی نَتَناظَرَ فی الدِّینِ ـ: یا هذا أنا بَصیرٌ بدینی مَکشوفٌ علَیَّ هُدای، فإن کُنتَ جاهِلاً بدینَکَ فاذهَبْ و الطلُبْهُ ما لی و لِلمُماراةِ؛ و إنَّ الشَّیطانَ لَیُوَسوِسُ لِلرّجُلِ و یُناجیهِ و یقولُ: ناظِرِ النّاسَ فی الدِّینِ کیلا یَظُنّوا بکَ العَجزَ و الجَهلَ.

مردی به امام‌حسین‌علیه‌السلام گفت: بنشین تا با یکدیگر دربارهٔ دین مناظره کنیم. حضرت فرمود: ای مرد، من به دین خود آگاهم و راه راست برایم معلوم و روشن است. اگر تو نسبت به دینت آگاهی نداری برو و آن را تحصیل کن، مرا چه به بحث و مجادله؟ همانا شیطان آدمی را وسوسه می‌کند و در گوش او می‌خواند و می‌گوید: دربارهٔ دین با مردم مناظره کن تا مبادا فکر کنند که تو آدم ناتوان و نادانی هستی.

۳۸. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَوْحَى إِلَى آدَمَ أَنِّي جَامِعٌ لَكَ الْكَلَامَ كُلَّهُ فِي أَرْبَعِ كَلِمٍ قَالَ يَا رَبِّ وَ مَا هُنَّ فَقَالَ وَاحِدَةٌ لِي وَ وَاحِدَةٌ لَكَ وَ وَاحِدَةٌ فِيمَا بَيْنِي وَ بَيْنَكَ وَ وَاحِدَةٌ فِيمَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ النَّاسِ قَالَ يَا رَبِّ بَيِّنْهُنَّ لِي حَتَّى أَعْمَلَ بِهِنَّ قَالَ أَمَّا الَّتِي لِي فَتَعْبُدُنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئاً وَ أَمَّا الَّتِي لَكَ فَأَجْزِيكَ بِعَمَلِكَ أَحْوَجَ مَا تَكُونُ إِلَيْهِ وَ أَمَّا الَّتِي بَيْنِي وَ بَيْنَكَ فَعَلَيْكَ الدُّعَاءُ وَ عَلَيَّ الْإِجَابَةُ وَ أَمَّا الَّتِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَ النَّاسِ فَتَرْضَى لِلنَّاسِ مَا تَرْضَى لِنَفْسِكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند به آدم وحی کرد که همه حرف‌ها را در چهار کلمه برایت جمع کرده‌ام: یکی که مال من است این است که چیزی را برای من شریک نگیری. دومی که مال توست این است که جزای عملت را وقتی که به آن محتاجی میدهم. سومی که مال و من توست این است که باید دعا کنی و من باید استجابت کنم. چهارمی که میان تو و مردم است این است که هرچه برای خود می‌پسندی برای آنها هم بپسند.

۳۹. فی المناقبِ لابنِ شهرِاشوبَ: کانَ النَّبیُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله... یَغضَبُ لِرَبِّهِ، و لا یَغضَبُ لِنَفسِهِ.

در مناقب ابن شهر آشوب آمده است: پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله برای پروردگارش خشم می‌گرفت و برای خودش خشم نمی‌گرفت.

٤۰. الإمامُ‌علیعلیه‌السلام: اِعلَموا عِبادَ اللهِ أنّ المُتَّقینَ ذَهَبوا بعاجِلِ الدُّنیا و آجِلِ الآخِرَةِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: ای بندگان خدا، بدانید که پرهیزگاران هم دنیا را برده‌اند و هم آخرت را؛ آنان شریکند، ولی اهل دنیا در (سعادت) آخرت آنان با ایشان شریک نیستند.

چهل حدیث ۹۵

۱. الإمامُعليعليه‌السلام: مَن صَبَرَ على اللهِ وَصَلَ إلَيهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه برای (وصال به) خدا صبر کند به او می‌رسد.

۲. الامام‌علی‌علیه‌السلام: وُصولُ المَرءِ إلى كُلِّ ما يَبتَغيهِ ـ مِن طِيبِ عَيشِهِ، و أمنِ سِربِهِ، و سَعَةِ رِزقِهِ ـ بِحُسنِ نِيَّتِهِ وَ سَعَةِ خُلقِهِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: آدمی با نیت نکو و اخلاق خوش به تمام آنچه در جست‌وجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و فراخی روزی، دست می‌یابد.

۳. فقه الرضاعليه‌السلام، وَ نَرْوِي أَنَّهُ مَنْ صَبَرَ لِلْحَقِّ عَوَّضَهُ اللَّهُ خَيْراً مِمَّا صَبَرَ عَلَيْهِ.
امام رضاعليه‌السلام: هرکس برای حق صبر کند خداوند بهتر از آنچه برایش صبر کرده به او عوض دهد.
وَ نَرْوِي أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أَنِّي آخُذُكَ بِمُدَارَاةِ النَّاسِ كَمَا آخُذُكَ بِالْفَرَائِضِ.
روایت است که خداوند بهرسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله وحی کرد که من همانطور که واجبات را از تو میخواهم مدارا با مردم را نیز از تو میخواهم.
وَ أَرْوِي عَنِ الْعَالِمِعليه‌السلام الصَّبْرُ عَلَى الْعَافِيَةِ أَعْظَمُ مِنَ الصَّبْرِ عَلَى الْبَلَاءِ.
امام‌کاظم‌علیه‌السلام: صبر بر عافیت سخت‌تر از صبر بر بلاست.

٤. الإمامُعليعليه‌السلام: مَنِ استَصلَحَ الأضدادَ بَلَغَ المُرادَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه صلح و آشتی دشمنان را به‌دست آورد به مقصود خود برسد. یا هرکه بتواند اضداد را با هم آشتی دهد به نتیجه میرسد.

٥. عنه‌علیه‌السلام: وَ ارْفَعْ بَصَرَكَ إِلَى السَّمَاءِ عِنْدَ مَا يَحْضُرُكَ مِنْ الغضب حَتَّى يَسْكُنَ غَضَبُكَ فَتَمْلِكَ الِاخْتِيَارَ
امام‌علیه‌السلام: هرگاه به غضب میایی به آسمان نگاه کن که غضبت ساکن شود و اختیار خویش را بدست آوری.

٦. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: في التَّوراةِ: مَن أصبَحَ على الدُّنيا حَزيناً أصبَحَ على اللهِ ساخِطاً.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: در تورات آمده است: هرکه صبح خود را با غم دنیا آغاز کند با خشم و نارضایتی از خدا آغاز کرده است.

٧. الإمامُعليعليه‌السلام: عِبادَ اللهِ، سَلُوا اللهَ اليَقينَ.
امام‌علی‌علیه‌السلام: ای بندگان خدا، از خداوند یقین مسئلت کنید؛ زیرا یقین در رأس دین است... و از او توفیق طلب کنید؛ زیراکه توفیق بنیادی استوار است.

٨. عن عبدالرحمن بن سيّابة قال: «قلتُ لأبي عبدِاللهِ‌علیه‌السلام: جُعِلتُ فِداكَ، إنّ الناسَ يقولونَ: إنّ النُّجومَ لا يَحِلُّ النَّظَرُ فيها و هو يُعجِبُني، فإن كانَت تُضِرُّ بِدينِي فلا حاجَةَ لي في شيءٍ يُضِرُّ بدِيني، و إن كانَت لا تُضِرُّ بدِينِي فوَاللهِ إنّي لَأشتَهيها و أشتَهِي النَّظَرَ فيها، فقالَ: ليسَ كما يقولونَ لا يُضِرُّ بدِينِكَ، ثُمّ قالَ: إنّكُم تَنظُرُونَ في شيءٍ مِنها كثيرُهُ لا يُدرَكُ و قَليلُهُ لا يُنتَفَعُ به...».
راوی گوید به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض کردم میگویند علم تنجیم حرام است ولی من خیلی به آن علاقه دارم. میخواهم بدانم آیا واقعا به دینم ضرر میزند تا از آن رویگردان شوم؟ فرمود: این علم زیادش بدست نمی‌آید و کمش هم بدرد نمیخورد.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لمّا سُئلَ عمّا اشتَهَرَ بينَ النّاسِ مِن حُرمَةِ النَّظَرِ في النُّجومِ و عن ضَررِهِ بالدِّين ـ: لَيس كما يَقولونَ، و لا تَضُرُّ بدِينِكَ، ثُمَّ قالَ: إنَّكُم تَنظُرونَ في شَيءٍ مِنها كثيرُهُ لا يُدرَكُ، و قَليلُهُ لا يُنتَفَعُ بهِ.
به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض شد: در بین مردم چنین شهرت دارد که پرداختن به علم نجوم حرام است و به دین انسان آسیب می‌رساند. حضرت فرمود: چنان نیست که می‌گویند، به دینت آسیبی نمی‌رساند. سپس فرمود: شما به موضوعی می‌پردازید که زیاد آن دست‌نیافتنی است و اندک آن هم کارایی ندارد.
محمّد بن يحيى الخثعميّ قال: «سألتُ أباعبدالله‌علیه‌السلام عنِ النُّجومِ: حَقٌّ هي؟ قالَ لي: نَعَم، فقلتُ لَهُ: و في الأرضِ مَن يَعلَمُها؟ قالَ: نَعَم و في الأرضِ مَن يَعلَمُها» و في عدَّة من الروايات: «ما يَعلَمُها إلّا أهلُ بيتٍ مِن الهندِ و أهلُ بيتٍ من العَرَبِ.
راوی گوید از امام‌صادق‌علیه‌السلام از تنجیم پرسیدم، فرمود: حق است. گفتم کسی در زمین هست که بلد باشد؟ فرمود: بله. و در روایتی دیگر: کسی این علم را نمی‌داند جز خاندانی در هند و اهل بیتی در عرب.

٩. الإمامُ العسكريُّ‌علیه‌السلام: إنَّ... للاقتِصادِ مِقداراً، فإن زادَ علَيهِ فهو بُخلٌ.
امام‌عسکری‌علیه‌السلام: میانه‌روی اندازه‌ای دارد، که اگر از آن فراتر رود بخل است.

۱۰. الامام‌علی‌ؑ: مَن کاشَفَکَ فی عَیبِکَ حَفِظَکَ فی غَیبِکَ، مَن داهَنَکَ فی عَیبِکَ عابَکَ فی غَیبِکَ.
امام‌علی‌ؑ: هرکه عیبت را به تو اظهار کند، پشت سرت آبروی تو را حفظ نماید. هرکه در گفتن عیبت به تو ملاحظه‌کاری کند، پشت سرت عیب تو را بگوید.

۱۱. سلمانُ: لولا السُّجودُ للهِ، و مُجالَسَةُ قَومٍ یَتَلَقَّطونَ طیبَ الکلامِ کما یُتَلَقَّطُ طیبُ التَّمرِ، لَتمَنّیتُ المَوتَ.
سلمان: اگر پای سجده‌کردن برای خدا و همنشینی با عده‌ای که از دهانشان سخنان نیکویی چون خرمای ناب بیرون می‌ریزند در میان نبود، بی‌گمان آرزوی مرگ می‌کردم.

۱۲. قرب الإسناد، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ إِنَّ لِلْقَلْبِ أُذُنَيْنِ رُوحُ الْإِيمَانِ يُسَارُّهُ بِالْخَيْرِ وَ الشَّيْطَانُ يُسَارُّهُ بِالشَّرِّ فَأَيُّهُمَا ظَهَرَ عَلَى صَاحِبِهِ غَلَبَهُ قَالَ وَ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ؑ إِذَا زَنَى الرَّجُلُ أَخْرَجَ اللَّهُ مِنْهُ رُوحَ الْإِيمَانِ فَقُلْنَا الرُّوحُ الَّتِي قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ أَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ قَالَ نَعَمْ وَ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ؑ لَا يَزْنِي الزَّانِي وَ هُوَ مُؤْمِنٌ وَ لَا يَسْرِقُ السَّارِقُ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ وَ إِنَّمَا أَعْنِي مَا دَامَ عَلَى بَطْنِهَا فَإِذَا تَوَضَّأَ وَ تَابَ كَانَ فِي حَالٍ غَيْرِ ذَلِكَ.
امام‌صادق‌ؑ: قلب دو گوش دارد یکی روح ایمان که بسوی خیر میکشاندش و دیگری شیطان که بسوی شر میکشاندش. هرکدام بر دیگری پیروز شد همان بر انسان غلبه میکند. و فرمود: چون کسی زنا کند خداوند روح ایمان را از او سلب می‌کند. همان روحی که گفته آنها را به روحی از خود تأیید میکند. و نیز فرمود: زانی وقتی زنا میکند مؤمن نیست و سارق وقتی سرقت میکند مؤمن نیست. وقتی برخیزد و وضو بگیرد و توبه کند به حالت نخست برمیگردد.
ثواب الأعمال، عَنْ صَبَّاحِ بْنِ سَيَابَةَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ فَقِيلَ لَهُ تَرَى الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَ هُوَ مُؤْمِنٌ قَالَ لَا إِذَا كَانَ عَلَى بَطْنِهَا سُلِبَ الْإِيمَانُ مِنْهُ فَإِذَا قَامَ رُدَّ عَلَيْهِ قَالَ فَإِنَّهُ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَعُودَ قَالَ مَا أَكْثَرَ مَنْ يَهُمُّ أَنْ يَعُودَ ثُمَّ لَا يَعُودُ ...
راوی گوید نزد امام‌صادق‌ؑ بودم که پرسیدند زانی وقتی زنا میکند مؤمن است؟ فرمود: خیر! چون درحال زناست ایمان از او جدا میشود و چون برخیزد به او بازگردد. سپس فرمود: وقتی بخواهد بازگردد بازمیگردد. و خیلی وقتها هست که می‌خواهد بازگردد اما بازنمی‌گردد.

۱۳. أبوحمیدٍ الساعِدیُّ: إنَّ النبیَّ‌ﷺ خَرَجَ یَومَ اُحُدٍ حتّی إذا جازَ ثَنِیَّةَ الوَداعِ فإذا هُوَ بکَتیبةٍ خَشناءَ، قالَ: مَن هؤلاءِ؟ قالوا: عبدُاللهِ ابنُ اُبَیٍّ في سِتِّمِائَةٍ مِن مواليهِ مِن اليهودِ مِن بَنی قَینُقاعٍ، قالَ: و قد أسلَمُوا؟ قالوا: لا یا رسولَالله، قالَ: مُرُوهم فَلیَرجِعُوا؛ فإنّا لا نَستَعینُ بالمُشرِکینَ علَی المُشرِکینَ.
ابوحمید ساعدی: هنگامی‌که پیامبرﷺ از مدینه به قصد احد بیرون آمد، در عبور از ثنیةالوداع با یک گردان سراپا مسلّح برخورد کرد. پرسید: این‌ها کیستند؟ عرض کردند: عبدالله‌بن‌اُبّی است با ششصد تن از یهودیان بنی قینقاع و هم‌پیمان خود. فرمود: آیا اسلام آورده‌اند؟ عرض کردند: نه، ای پیامبر خدا. حضرت فرمود: بگویید برگردند؛ زیرا ما در برابر مشرکان از مشرکان کمک نمی‌گیریم.

۱۴. الکافی: ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ فَشَكَا إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ أَقَارِبَهُ فَقَالَ لَهُ اكْظِمْ غَيْظَهُمْ وَ افْعَلْ فَقَالَ إِنَّهُمْ يَفْعَلُونَ وَ يَفْعَلُونَ فَقَالَ أَ تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِثْلَهُمْ فَلَا يَنْظُرَ اللَّهُ إِلَيْكُم.
کسی به امام‌صادق‌ؑ از اقاربش شکایت کرد، امام‌ؑ فرمود: خشم خویش را فروخور. گفت چنین و چنان میکنند. امام‌ؑ فرمود: میخواهی هرکار آنها میکنند تو هم بکنی؟ میخواهی مثل آنها باشی که خدا به هیچ‌کدامتان نظر نکند؟

۱۵. تفسیر الإمام ؑ /الإحتجاج، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ‌ؑ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى عَوَامُّ أُمَّتِنَا إِذَا عَرَفُوا مِنْ فُقَهَائِهِمُ الْفِسْقَ الظَّاهِرَ وَ الْعَصَبِيَّةَ الشَّدِيدَةَ وَ التَّكَالُبَ عَلَى حُطَامِ الدُّنْيَا وَ حَرَامِهَا وَ إِهْلَاكَ مَنْ يَتَعَصَّبُونَ عَلَيْهِ وَ إِنْ كَانَ لِإِصْلَاحِ أَمْرِهِ مُسْتَحِقّاً وَ التَّرَفُّعَ بِالْبِرِّ وَ الْإِحْسَانِ عَلَى مَنْ تَعَصَّبُوا لَهُ وَ إِنْ كَانَ لِلْإِذْلَالِ وَ الْإِهَانَةِ مُسْتَحِقّاً فَمَنْ قَلَّدَ مِنْ عَوَامِّنَا مِثْلَ هَؤُلَاءِ الْفُقَهَاءِ فَهُمْ مِثْلُ الْيَهُودِ الَّذِينَ ذَمَّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى بِالتَّقْلِيدِ لِفَسَقَةِ فُقَهَائِهِمْ فَأَمَّا مَنْ كَانَ مِنَ الْفُقَهَاءِ صَائِناً لِنَفْسِهِ حَافِظاً لِدِينِهِ مُخَالِفاً عَلَى هَوَاهُ مُطِيعاً لِأَمْرِ مَوْلَاهُ فَلِلْعَوَامِّ أَنْ يُقَلِّدُوهُ وَ ذَلِكَ لَا يَكُونُ إِلَّا بَعْضَ فُقَهَاءِ الشِّيعَةِ لَا جَمِيعَهُم.
امام عسکری‌ؑ: عوام امت ما اگر از عالمانشان فسق ظاهر و جانبداری شدید و درندگی بر سر حطام دنیا و حرام آن ببینند و ببینند که بر نابودی دشمنانشان حریص‌اند گرچه میشود امر ایشان را اصلاح کرد اما با هوادارانشان با نیکی و احسان عمل می‌کنند گرچه آنها مستحق اهانت و ذلت‌اند؛ اگر از عالمان چنین دیدند آنگاه تقلید کردن از چنین عالمانی مثل تقلید یهود از عالمانشان نزد خدا مذموم است. اما اگر فقیهی بود که صیانت نفس داشت و حافظ دین بود و مخالف هوای نفس و مطیع امر خدا، آنگاه بر عوام

است که از او تقلید کنند اما چنین خصوصیتی جز برای بعضی از عالمان شیعه نیست و همه آنها اینطور نیستند.

۱۶. وَ قَالَ‌عليه‌السلام الْمَشْيُ الْمُسْتَعْجِلُ يَذْهَبُ بِبَهَاءِ الْمُؤْمِنِ وَ يُطْفِئُ نُورَهُ.
امام‌عليه‌السلام: تند راه رفتن بهاء مؤمن را میبرد و نور او را خاموش میکند.

۱۷. الخصال/الأمالي للصدوق، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ‌عليه‌السلام قَالَ الْقَوْلُ الْحَسَنُ يُثْرِي الْمَالَ وَ يُنْمِي الرِّزْقَ وَ يُنْسِي فِي الْأَجَلِ وَ يُحَبِّبُ إِلَى الْأَهْلِ وَ يُدْخِلُ الْجَنَّةَ.
امام سجاد‌عليه‌السلام: گفتار نیک مال را میافزاید و روزی را زیاد میکند و اجل را به تأخیر میاندازد و اهل‌خانه را دوست‌دار میکند و دست آخر انسان را وارد بهشت میکند.
علل الشرائع، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْخَطَّابِ رَفَعَهُ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ إِذَا أَفْلَتَتْ مِنْ أَحَدِكُمْ كَلِمَةُ جَفَاءٍ يَخَافُ مِنْهَا عَلَى نَفْسِهِ فَلْيُتْبِعْهَا بِكَلِمَةٍ تَعَجُّبٍ مِنْهَا تَحْفَظُ عَلَيْهِ وَ تُنْسِي تِلْكَ.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: هرگاه کسی کلمه‌ای جفاء گفت که خودش هم ترسید زود کلمه‌ای خوب بگوید تا حفظ شود و آن گفتار پیشین را پاک کند.

۱۸. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله ـ لمّا شَكا إلَيهِ رجُلٌ قَساوَةَ قَلبِهِ ـ: إذا أرَدتَ أن يَلينَ قَلبُكَ فَأطعِمِ المِسكينَ وامسَحْ اليَتيمَ.
پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله، به مردی که از سخت‌دلی خود نزد آن حضرت شکوه کرد، فرمود: اگر می‌خواهی دلت نرم شود، مستمند را اطعام کن و بر سر یتیم دست نوازش بکش.

۱۹. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: يَلزَمُ الوالِدَينِ مِن عُقوقِ الوَلَدِ ما يَلزَمُ الوَلَدَ لَهُما مِن العُقوقِ.
پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: همان‌گونه که فرزند نباید نسبت به والدین خود بی‌احترامی کند، والدین نیز نباید نسبت به او بی‌احترامی کنند.

۲۰. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: المُسلِمونَ عِندَ شُروطِهِم.
پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مسلمانان، پایبند شروط خود هستند.

۲۱. المحاسن، عَنْ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله قَالَ كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْماً أَنْ يَسْتَقِلَّ مَا يُقَرِّبُ إِلَى إِخْوَانِهِ وَ كَفَى بِالْقَوْمِ إِثْماً أَنْ يَسْتَقِلُّوا مَا يُقَرِّبُهُ إِلَيْهِمْ أَخُوهُمْ.
رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: گناه مرد همین بس که بفکر انجام کاری که او را به برادرانش نزدیک کند نیست و در گناه قوم همین بس که در فکر آنچه ایشان را به برادرانشان نزدیک کنند نیستند.

۲۲. جدَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله وَ يُكْرَهُ إِجَابَةُ مَنْ يَشْهَدُ وَلِيمَتَهُ الْأَغْنِيَاءُ دُونَ الْفُقَرَاءِ.
رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: اجابت دعوت ولیمه‌ای که مخصوص اغنیاء است و فقراء را بدان نخوانده‌اند مکروه است.

۲۳. وَ قَالَ‌عليه‌السلام الْقُضَاةُ أَرْبَعَةٌ ثَلَاثَةٌ فِي النَّارِ وَ وَاحِدٌ فِي الْجَنَّةِ ...
امام‌عليه‌السلام: قاضیان سه‌چهارم‌شان در آتش و یک چهارم در بهشت‌اند.

۲۴. الإمامُ‌علي‌عليه‌السلام: مِن علاماتِ الشَّقاءِ الإساءَةُ إلى الأخيارِ.
امام‌علی‌عليه‌السلام: از نشانه‌های شقاوت، بدی‌کردن به نیکان است.

۲۵. رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: مَن اُغتِيبَ عِندَهُ أخوهُ المسلمُ، فاستَطاعَ نَصرَهُ فلم يَنصُرْهُ، خَذَلَهُ اللهُ في الدنيا و الآخِرَة.
پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هرگاه در حضور کسی از برادر مسلمانش غیبت شود و او بتواند یاریش دهد اما به یاری (و دفاع از) او برنخیزد، خداوند در دنیا و آخرت تنهایش گذارد.

۲۶. مِنْ كِتَابِ قَضَاءِ الْحُقُوقِ، عَنِ الْبَاقِرِ‌عليه‌السلام أَنَّ بَعْضَ أَصْحَابِهِ قَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ الشِّيعَةَ عِنْدَنَا كَثِيرُونَ فَقَالَ هَلْ يَعْطِفُ الْغَنِيُّ عَلَى الْفَقِيرِ وَ يَتَجَاوَزُ الْمُحْسِنُ عَنِ الْمُسِيءِ وَ يَتَوَاسَوْنَ قُلْتُ لَا قَالَ‌عليه‌السلام لَيْسَ هَؤُلَاءِ الشِّيعَةَ الشِّيعَةُ مَنْ يَفْعَلُ هَكَذَا
به امام‌باقر‌عليه‌السلام گفتند شیعیان زیادند. فرمود: غنی به فقیر کمک میکند؟ نیکوکار بدکار را زیر پر و بال میگیرد؟ مواسات میکنند؟ گفتند خیر. فرمود: اینان شیعه نیستند. شیعه باید چنین کند.

۲۷. وَ قَالَ‌عليه‌السلام مَسْأَلَةُ ابْنِ آدَمَ لِابْنِ آدَمَ فِتْنَةٌ إِنْ أَعْطَاهُ حَمِدَ مَنْ لَمْ يُعْطِهِ وَ إِنْ رَدَّهُ ذَمَّ مَنْ لَمْ يَمْنَعْهُ.
امام‌عليه‌السلام: خواستن آدمی از آدمی فتنه است. اگر بدهد کسی مدح میشود که حقیقتا او نبوده که داده (چون مال خداست)؛ و اگر ندهد کسی ذم میشود که حقیقتا او نبوده که نداده(چون منع و اعطاء از جانب خداست).

۲۸. مصباح الشريعة، قَالَ الصَّادِقُ‌عليه‌السلام لَا يَتَمَكَّنُ الشَّيْطَانُ بِالْوَسْوَسَةِ مِنَ الْعَبْدِ إِلَّا وَ قَدْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَ أَمَّا الْمُهْمِلُ لِأَوْقَاتِهِ فَهُوَ

صَيْدُ الشَّيْطَانِ لَا مَحَالَةَ وَ لَا يَغُرَّنَّكَ تَرْبِيبُهُ الطَّاعَاتِ عَلَيْكَ فَإِنَّهُ يَفْتَحُ لَكَ تِسْعَةً وَ تِسْعِينَ بَاباً مِنَ الْخَيْرِ لِيَظْفَرَ بِكَ عِنْدَ تَمَامِ الْمِائَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: وسوسه شیطان بر بنده استیلا نیابد جز اینکه بنده ذکر خدا را رها کرده باشد. کسی که بی‌کار و مهمل است بی‌شک صید شیطان است. و اینکه طاعات را برایت بیاراید فریب مخور زیرا نود و نه باب خیر برایت باز میکند تا در صدمی به بندت کشد.

۲۹. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إنّ للقُلوبِ شَهوَةً و إقبالاً و إدباراً، فَأْتُوها مِن قِبَلِ شَهوَتِها و إقبالِها، فإنّ القَلبَ إذا أُكرِهَ عَمِيَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: همانا دل‌ها دارای خواهش هستند؛ گاه به چیزی رو می‌کنند و گاه روی می‌گردانند. پس، هرگاه خواستند و اقبال کردند، آن‌ها را به کار گیرید. چه آنکه دل اگر (به کاری) مجبور شود، کور گردد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: إنّ القَلبَ يَحيا و يَموتُ، فإذا حَيِيَ فَأَدِّبْهُ بالتَّطوُّعِ، و إذا ماتَ فاقصُرْهُ علَى الفَرائِضِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دل گاه حیات دارد و گاه می‌میرد. پس هرگاه زنده و بانشاط بود، آن را با مستحبّات تربیت کن و هرگاه مُرد، به فرایض محدودش ساز.

۳۰. وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِنَّ سُرْعَةَ ائْتِلَافِ قُلُوبِ الْأَبْرَارِ إِذَا الْتَقَوْا وَ إِنْ لَمْ يُظْهِرُوا التَّوَدُّدَ بِأَلْسِنَتِهِمْ كَسُرْعَةِ اخْتِلَاطِ مَاءِ السَّمَاءِ بِمَاءِ الْأَنْهَارِ وَ إِنَّ بُعْدَ ائْتِلَافِ قُلُوبِ الْفُجَّارِ إِذَا الْتَقَوْا وَ إِنْ أَظْهَرُوا التَّوَدُّدَ بِأَلْسِنَتِهِمْ كَبُعْدِ الْبَهَائِمِ مِنَ التَّعَاطُفِ وَ إِنْ طَالَ اعْتِلَافُهَا عَلَى مِذْوَدٍ وَاحِدٍ.

امام‌علیه‌السلام: سرعت نزدیک شدن قلب‌های ابرار چون بهم رسند گرچه به زبان اظهار تودد نکنند مثل سرعت مخلوط شدن آب آسمان است با آب انهار و در مقابل فجار وقتی بهم رسند گرچه اظهار دوستی کنند از هم دوراند مثل دوری چهارپایان گرچه بر یک آبشخور باشند.

۳۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: المُنافِقُ يَملِكُ عَينَيهِ يَبكي كما يَشاءُ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: منافق، چشمانش دراختیار اوست، هرطور بخواهد گریه می‌کند.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أكثَرُ مُنافِقي أُمَّتي قُرّاؤها.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: بیشتر منافقان امت من، قاریان آن هستند.

الامام‌علی‌علیه‌السلام: عِلمُ المُنافِقِ في لِسانِهِ، عِلمُ المُؤمِنِ في عَمَلِهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: دانش منافق، در زبان اوست. دانش مؤمن در کردار اوست.

الامام‌علی‌علیه‌السلام: كَثرَةُ الوِفاقِ نِفاقٌ، كَثرَةُ الخِلافِ شِقاقٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: موافقت زیاد (نشانهٔ) نفاق است؛ مخالفتِ زیاد (علامت یا موجب) دشمنی است.

۳۲. تفسير القمي، أَبِي رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ مَنْ آذَى جَارَهُ طَمَعاً فِي مَسْكَنِهِ وَرَّثَهُ اللَّهُ دَارَهُ

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس همسایه‌اش اذیت کند به طمع اینکه خانه‌اش بچنگ او بیافتد، خداوند برعکس خانه او را نصیب آن همسایه میکند.

۳۳. إنَّ طائفةً مِن أصحابِ امير‌المؤمنين عليِّ ابنِ أبي طالبٍ‌علیه‌السلام مَشَوا إلَيهِ عند تَفَرُّقِ الناسِ عَنهُ و فِرارِ كثيرٍ مِنهُم إلى معاويةَ طَلَباً لِما في يَدَيهِ من الدنيا، فقالوا لَهُ: يا امير‌المؤمنين، أعطِ هذهِ الأموالَ، و فَضِّلْ هؤلاءِ الأشرافَ مِن العَرَبِ و قُريشٍ علَي المَوالِي و العَجَمِ، و مَن تَخافُ خِلافَهُ علَيكَ مِن الناسِ و فِرارَهُ إلى معاويةَ! فقالَ لَهُم امير‌المؤمنين‌علیه‌السلام: أتأمُرونّي أن أطلُبَ النَّصرَ بالجَورِ؟! لا واللهِ لا أفعَلُ ما طَلَعَت شمسٌ و (ما) لاحَ في السماءِ نَجمٌ!

هنگامی‌که مردم از گرد امیرمؤمنان علی‌بن‌ابی‌طالب‌علیه‌السلام پراکنده شدند و جمع کثیری از آنان به‌سوی معاویه گریختند تا از دنیای او به نوایی برسند، گروهی از یاران آن حضرت خدمت ایشان رسیدند و عرض کردند: ای امیر مؤمنان! این اموال را بذل و بخشش کن و این اشراف عرب و قریش و کسانی را که می‌ترسی با تو مخالفت کنند و به نزد معاویه بگریزند بر موالی و غیر عرب‌ها ترجیح ده! امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام به آنان فرمود: به من می‌فرمایید که پیروزی را با ستم و بی‌عدالتی به‌دست آورم؟ نه، به خدا سوگند که تا خورشید می‌دمد و ستاره‌ای در آسمان می‌درخشد، دست به چنین کاری نخواهم زد!

۳۴. أمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ‌علیه‌السلام أَنَّهُ قَالَ لِأَصْحَابِهِ اسْمَعُوا مِنِّي كَلَاماً هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ مِنَ الدُّهْمِ الْمُوقَفَةِ لَا يَتَكَلَّمْ أَحَدُكُمْ بِمَا لَا يَعْنِيهِ وَ لْيَدَعْ كَثِيراً مِنَ الْكَلَامِ فِيمَا يَعْنِيهِ حَتَّى يَجِدَ لَهُ مَوْضِعاً فَرُبَّ مُتَكَلِّمٍ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ جَنَى عَلَى نَفْسِهِ بِكَلَامِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کلامی از من بشنوید که بسیار با ارزش است: هرگز کسی راجع به چیزی که به او مربوط نیست سخن نگوید و بسیاری از چیزهایی را نیز که به نوعی به او مربوط است واگذارد تا جای سخن گفتن راجع به آنها برسد. بسا گوینده‌ای که با سخن‌گفتن در غیر جای درست به خود ضرر میزند.

۳۵. ثواب الأعمال، أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام قَالَ مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ أَيِّ آيِ الْقُرْآنِ شَاءَ ثُمَّ قَالَ يَا اللَّهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَلَوْ دَعَا عَلَى الصَّخْرَةِ لَقَلَعَهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

امیرمؤمنان عليه السلام: هرکس صد آیه از قرآن بخواند از هرجای قرآن که خواست، سپس هفت بار بگوید یا الله؛ اگر بر صخره‌ای بخواند کنده شود اگر خدا خواهد.

عَنْ سَلَّامٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي‌جَعْفَرٍ عليه السلام فَدَخَلَ عَلَيْهِ حُمْرَانُ بْنُ أَعْيَنَ فَسَأَلَهُ عَنْ أَشْيَاءَ فَلَمَّا هَمَّ حُمْرَانُ بِالْقِيَامِ قَالَ لِأَبِي‌جَعْفَرٍ عليه السلام أُخْبِرُكَ أَطَالَ اللَّهُ بَقَاكَ وَ أَمْتَعَنَا بِكَ أَنَّا نَأْتِيكَ فَمَا نَخْرُجُ مِنْ عِنْدِكَ حَتَّى يَرِقَّ قُلُوبُنَا وَ تَسْلُوَ أَنْفُسُنَا عَنِ الدُّنْيَا وَ يَهُونَ عَلَيْنَا مَا فِي أَيْدِي النَّاسِ مِنْ هَذِهِ الْأَمْوَالِ ثُمَّ نَخْرُجُ مِنْ عِنْدِكَ فَإِذَا صِرْنَا مَعَ النَّاسِ وَ التُّجَّارِ أَحْبَبْنَا الدُّنْيَا قَالَ فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام إِنَّمَا هِيَ الْقُلُوبُ مَرَّةً يَصْعُبُ عَلَيْهَا الْأَمْرُ وَ مَرَّةً يَسْهُلُ ثُمَّ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام أَمَا إِنَّ أَصْحَابَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله قَالُوا يَا رسول‌اللهنَخَافُ عَلَيْنَا النِّفَاقَ قَالَ فَقَالَ لَهُمْ وَ لِمَ تَخَافُونَ ذَلِكَ قَالُوا إِنَّا إِذَا كُنَّا عِنْدَكَ فَذَكَّرْتَنَا رُوِّعْنَا وَ وَجِلْنَا وَ نَسِينَا الدُّنْيَا وَ زَهِدْنَا فِيهَا حَتَّى كَأَنَّا نُعَايِنُ الْآخِرَةَ وَ الْجَنَّةَ وَ النَّارَ وَ نَحْنُ عِنْدَكَ وَ إِذَا دَخَلْنَا هَذِهِ الْبُيُوتَ وَ شَمِمْنَا الْأَوْلَادَ وَ رَأَيْنَا الْعِيَالَ وَ الْأَهْلَ وَ الْمَالَ يَكَادُ أَنْ نُحَوَّلَ عَنِ الْحَالِ الَّتِي كُنَّا عَلَيْهَا عِنْدَكَ وَ حَتَّى كَأَنَّا لَمْ نَكُنْ عَلَى شَيْءٍ أَ فَتَخَافُ عَلَيْنَا أَنْ يَكُونَ هَذَا النِّفَاقَ فَقَالَ لَهُمْ رسول‌الله صلى الله عليه وآله كَلَّا هَذَا مِنْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ لِيُرَغِّبَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ اللَّهِ لَوْ أَنَّكُمْ تَدُومُونَ عَلَى الْحَالِ الَّتِي تَكُونُونَ عَلَيْهَا وَ أَنْتُمْ عِنْدِي فِي الْحَالِ الَّتِي وَصَفْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِهَا لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلَائِكَةُ وَ مَشَيْتُمْ عَلَى الْمَاءِ وَ لَوْ لَا أَنَّكُمْ تُذْنِبُونَ فَتَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَخَلَقَ اللَّهُ خَلْقاً لِكَيْ يُذْنِبُوا ثُمَّ يَسْتَغْفِرُوا فَيَغْفِرَ لَهُمْ إِنَّ الْمُؤْمِنَ مُفَتَّنٌ تَوَّابٌ أَمَا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ ...

کسی نزد امام‌باقر عليه السلام بود چون خواست برود گفت: هروقت از محضر شما میروم در حالتی هستم که قلبم رقیق است و دل از دنیا کنده‌ام و اینکه دنیا دست کیست مرا آزار نمیدهد اما همین‌که میگذرد و با سایر مردم معاشرت میکنم کم‌کم این حالت از بین میرود. امام‌باقر عليه السلام فرمود: قلب‌ها گاهی سخت میشود و گاهی نرم. سپس فرمود: اصحابرسول‌خدا صلى الله عليه وآله همین مطلب را با ایشان در میان گذاشتند.رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: بخدا قسم اگر بر همان حالتی که با آن از نزد من خارج میشوید ثابت قدم باشید ملائکه با شما مصافحه میکردند و بر آب راه میرفتید. و اگر نبود که گناه میکنید و سپس استغفار خداوند عده‌ای را خلق میکرد که گناه کنند و سپس استغفار تا آنها را ببخشد. مؤمن دائم به فتنه میافتد و دائم توبه میکند. آیا نشنیده‌اید که خدا توابین را دوست دارد. پس استغفار کنید و بسوی خدا بازگردید.

۳۶. عنه عليه السلام: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِذَا ظَلَمَ الرَّجُلُ الْيَتِيمَ وَ كَانَ مُسْتَحِلًّا لَمْ يَحْفَظْ وُلْدَهُ وَ وَكَلَهُمْ إِلَى أَبِيهِمْ وَ إِنْ كَانَ صَالِحاً حَفِظَ وُلْدَهُ فِي صَلَاحِ أَبِيهِمْ وَ الدَّلِيلُ عَلَى ذَلِكَ قَوْلُهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ أَمَّا الْجِدارُ فَكانَ لِغُلامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَ كانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُما وَ كانَ أَبُوهُما صالِحاً إِلَى قَوْلِهِ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِأَنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ الْيَتَامَى لِفَسَادِ أَبِيهِمْ وَ لَكِنْ يَكِلُ الْوَلَدَ إِلَى أَبِيهِ وَ إِنْ كَانَ صَالِحاً حَفِظَ وَلَدَهُ بِصَلَاحِه.

امام عليه السلام: وقتی کسی به یتیم ظلم میکند خدا فرزندانش را رها میکند و به خود او وامیگذارد و حفظشان نمی‌کند. و اگر کسی صالح باشد خدا فرزندانش را بخاطر خوبی پدرشان حفظ میکند. دلیل بر این حرف قول خداست که دیوار از آن دو بچه یتیم بود که پدرشان صالح بود و خدا میخواست بزرگ شوند و گنج زیر آن را مالک شوند. خداوند بخاطر فساد پدر به بچه‌های یتیم او ظلم نمی‌کند بلکه آنان را به پدرشان وامیگذارد ولی اگر پدر صالح باشد آنها را حفظ میکند.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِنَّ فِي كِتَابِ عَلِيٍّ عليه السلام أَنَّ أَكْلَ مَالِ الْيَتَامَى ظُلْماً سَيُدْرِكُهُ وَ بَالُ ذَلِكَ فِي عَقِبِهِ مِنْ بَعْدِهِ وَ يَلْحَقُهُ وَ بَالُ ذَلِكَ فِي الْآخِرَةِ.

امام‌صادق عليه السلام: در کتاب علی عليه السلام است که خوردن مال یتیم به ظلم، وبالش به نسل میرسد اضافه بر وبالی که برایش در آخرت دارد.

۳۷. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: مَن قَرَأَ القرآنَ و لَم يَعمَل بهِ حَشَرَهُ اللهُ يَومَ القِيامَةِ أعمى.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: هرکس قرآن را بخواند و به آن عمل نکند، خداوند در روز قیامت او را کور محشور فرماید. پس گوید: «پروردگارا، چرا مرا نابینا محشور کردی با آنکه بینا بودم؟ فرماید: همان‌طورکه آیات ما بر تو آمد و آن را به فراموشی سپردی، امروز همان‌گونه فراموش می‌شوی».

۳۸. عنه صلى الله عليه وآله: يَا عَلِيُّ أَنِينُ الْمُؤْمِنِ الْمَرِيضِ تَسْبِيحٌ وَ صِيَاحُهُ تَهْلِيلٌ وَ نَوْمُهُ عَلَى الْفِرَاشِ عِبَادَةٌ وَ تَقَلُّبُهُ مِنْ جَنْبٍ إِلَى جَنْبٍ جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ عُوفِيَ يَمْشِي فِي النَّاسِ وَ مَا عَلَيْهِ مِنْ ذَنْبٍ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: ای علی! ناله مؤمن مریض تسبیح است و فریادش تهلیل و خوابش بر بستر عبادت و این پهلو به آن پهلو شدنش جهاد. اگر خوب شد به میان مردم بر میگردد درحالیکه گناهی بر او نیست.

۳۹. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: كانَ بَينى و بَينَ رجُلٍ قِسمَةُ أرضٍ، و كانَ الرّجُلُ صاحِبَ نُجومٍ، و كانَ يَتَوخّى ساعَةَ السُّعودِ؛ فيَخرُجُ فيها و أخرُجُ أنا فى ساعَةِ النُّحوسِ، فاقتَسَمنا فخَرَجَ لى خَيرُ القِسمَينِ، فضَرَبَ الرّجُلُ يدَهُ اليُمنى علَى اليُسرى ثُمّ قالَ: ما رأيتُ كاليَومِ قَطُّ! قلتُ: وَيلَ الآخَرِ! و ما ذاكَ؟ قالَ: إنّى صاحِبُ نُجومٍ أخرَجتُكَ فى ساعَةِ النُّحوسِ و خَرَجتُ أنا فى ساعَةِ السُّعودِ، ثُمّ قَسَمنا فخَرَجَ لكَ خَيرُ القِسمَينِ. فقلتُ: ألا أُحَدِّثُكَ بحَديثٍ حَدَّثَنى بهِ أبى؟ قالَ: قالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن سَرَّهُ أن يَدفَعَ اللهُ عنهُ نَحسَ يَومِهِ فَلْيَفتَتِحْ يَومَهُ بصَدَقَةٍ يَدفَعِ اللهُ عنهُ نَحسَ لَيلَتِهِ. فقُلتُ: و إنّى افتَتَحتُ خُروجى بصَدَقَةٍ، فهذا خَيرٌ لكَ مِن عِلمِ النُّجومِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: میان من و مردی زمین مشترکی بود که می‌خواستیم آن را تقسیم کنیم. آن مرد اختربین بود و منتظر بود برای تقسیم در یک ساعت سعد بیرون برود و من در یک ساعت نحس بیرون روم. ما رفتیم و برای زمین قرعه زدیم و بهترین قسمت آن به نام من افتاد. آن مرد دست خود را به دست چپش زد و گفت: هرگز چنین چیزی ندیده بودم. من گفتم: وای بر تو، مگر چه شده است؟ گفت: من اختربین هستم و شما را در یک ساعت نحس بیرون آوردم و خودم در ساعتی سعد بیرون آمدم و زمین را تقسیم کردیم، اما بهترین قطعهٔ زمین به نام شما درآمد. من گفتم: آیا می‌خواهی برایت حدیثی که پدرم آن را برایم گفت، بگویم؟ پدرم فرمود:رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکه دوست دارد خداوند نحوست روزش را از او برطرف سازد، روز خود را با صدقه آغاز کند، خداوند بدان‌وسیله نحوست آن روز را از او می‌برد. و هرکه دوست دارد خداوند نحوست شبش را از او برطرف سازد، شب خود را با صدقه آغاز کند، خداوند بدان‌وسیله نحوست آن شب را از او دفع می‌کند. سپس گفتم: من هم وقتی بیرون آمدم اول صدقه دادم. پس، این کار برای تو بهتر از علم نجوم است.

عبدُ المَلکِ بنُ أعيَنَ: قلتُ لأبى عبدِ اللهِ‌علیه‌السلام: إنّى قدِ ابتُلِيتُ بهذا العِلمِ، فأُريدُ الحاجَةَ؛ فإذا نَظَرتُ إلَى الطّالِعِ و رأيتَ الطّالِعَ الشَّرَّ جَلَستُ و لَم أذهَبْ فيها، و إذا رأيتُ الطّالِعَ الخَيرَ ذَهَبتُ فى الحاجَةِ، فقالَ لى: تَقضى؟ قلتُ: نَعَم. قالَ: أحرِقْ كُتُبَكَ.

عبدالملک‌بن‌اعین: به حضرت صادق‌علیه‌السلام عرض کردم: من گرفتار این علم شده‌ام. لذا هرگاه می‌خواهم کاری انجام دهم به طالع می‌نگرم. اگر طالع بد باشد می‌نشینم و دنبال انجام آن کار نمی‌روم و اگر طالع نیک باشد دنبال آن کار می‌روم. حضرت به من فرمود: به خواسته‌ات هم می‌رسی؟ عرض کردم: آری. فرمود: کتاب‌هایت را بسوزان.

الامام‌علی‌علیه‌السلام ـ لَمّا قالَ لَهُ رجُلٌ يَستَخدِمُ عِلمَ النَّجومِ: إن سِرتَ فى هذا الوَقتِ خَشِيتُ أن لا تَظفَرَ بمُرادِكَ ـ و السَّتَغنى عَنِ الاستِعانَةِ باللهِ فى نَيلِ المَحبوبِ، و دَفعِ المَكروهِ...ثُمّ أقبَلَ‌علیه‌السلام علَى النّاسِ فقالَ: أيُّها النّاسُ،إيّاكُم و تَعَلُّمَ النُّجومِ إلّا ما يُهتَدى بهِ فى بَرٍّ أو بَحرٍ، فإنّها تَدعو إلَى الكِهانَةِ. سِيروا علَى اسمِ اللهِ.

مردی اختربین به امام‌علی‌علیه‌السلام عرض کرد: اگر در این زمان (برای جنگ با خوارج) بروی می‌ترسم به مراد خود نرسی. حضرت فرمود: آیا خیال می‌کنی تو می‌توانی ساعتی را نشان دهی که هرکس در آن ساعت سفر کند بلا و بدی از او دور شود؟ و از ساعتی برحذر داری که هرکس در آن ساعت سفر کند ضرر و زیان او را دربرمی‌گیرد؟ آن کس که سخنان تو را تصدیق کند، قرآن را تکذیب کرده است و برای رسیدن به مطلوب و دفع امور ناخوشایند، از کمک‌گرفتن از خدا بی‌نیازی نشان داده است... حضرت سپس رو به مردم کرد و فرمود: ای مردم، از آموختن اخترشناسی بپرهیزید مگر آن مقداری که در بیابان یا دریا وسیلهٔ راهیابی می‌شود؛ زیرا اخترشناسی به کهانت و پیشگویی می‌انجامد و اخترگو مانند کاهن است، و کاهن چون ساحِر و ساحر همانند کافر و کافر در آتش است؛ (اینک) به نام خدا حرکت کنید.

۴۰. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئلَ عَن قَولِهِ تعالى: «اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقاتِهِ» ـ: يُطاعُ فلا يُعصى، و يُذكَرُ فلا يُنسى، و يُشكَرُ فلا يُكفَرُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به سؤال از آیهٔ «حق تقوای الهی را پاس دارید» ـ: (حقّ تقوا از خدا این است) که اطاعت شود و نافرمانی نشود و پیوسته یاد شود و هرگز فراموش نگردد و سپاس‌گزاری شود و ناسپاسی نشود.

چهل حدیث ۹۶

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: أوحَى اللهُ تعالى إلى داودَ: أنَّ خَلّادةَ بنتَ أوسٍ بَشِّرْها بالجَنَّةِ و أعلِمْها أنَّها قَرِينَتُكَ في الجَنَّةِ، فَانطَلَقَ إلَيها. قالَ داودُ: أخبِرِيني عن ضَمِيرِكِ و سَرِيرَتِكِ ما هُو؟ قالَت: أمّا هذا فَسَأُخبِرُكَ بهِ، أُخبِرُكَ أنّهُ لَم يُصِبْني وَجَعٌ قَطُّ نَزَلَ بي كائناً ما كانَ، و لا نَزَلَ بي ضُرٌّ و حاجَةٌ و جُوعٌ كائناً ما كانَ، إلّا صَبَرتُ علَيهِ، ولَم أسألِ اللهَ كَشفَهُ عَنّي حتّى يُحَوِّلَهُ اللهُ عنّي إلى العافيَةِ و السَّعَةِ، ولَم أطلُبْ بَدَلاً، و شَكَرتُ اللهَ علَيها و حَمِدتُهُ، فقالَ داودُ‌علیه‌السلام: فبِهذا بَلَغتِ ما بَلَغتِ.

ثُمّ قالَ أبو عبدِ اللهِ‌علیه‌السلام: و هذا دِينُ اللهِ الذي ارتَضاهُ للصّالِحِينَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خدای تعالی به داود وحی فرمود: خلاده دختر اوس را نوید بهشت ده و به او خبر ده که هم‌درجه تو در بهشت خواهد بود. داود به‌طرف خلاده رهسپار شد و در خانه‌اش را کوبید. خلاده بیرون آمد و عرض کرد: آیا چیزی دربارهٔ من نازل شده است؟ داود فرمود: آری. عرض کرد: چه چیز؟ داود فرمود: خدای تعالی به من وحی فرمود و خبرم داد که تو هم‌درجه من در بهشت خواهی بود و فرمود تو را به بهشت مژده دهم. خلاده گفت: شاید تشابه اسمی میان من و کسی دیگر رخ داده است؟ داود فرمود: آن خلاده خود تو هستی! عرض کرد: ای پیامبر خدا! حرفت را باور می‌کنم، اما به خدا قسم در خود چنین سزامندی نمی‌بینم. داود فرمود: از باطن و درونت به من خبر ده که در آن چه می‌گذرد. خلاده عرض کرد: می‌گویم. هرگز به هیچ دردی از هر نوع مبتلا نشدم و هیچ گزند و نیاز و گرسنگی از هر نوع به من نرسید مگر آنکه در برابرش صبر کردم و از خداوند نخواستم آن را از من برطرف سازد، تا آن که او خود آن را از من دور کند و عافیت و گشایش دهد و به جای آن چیزی از خدا نخواستم و او را بر آن شکر و سپاس گفتم. داود‌علیه‌السلام فرمود: بدین‌سبب است که به این مقام رسیده‌ای. امام‌صادق‌علیه‌السلام سپس فرمود: این همان دین خداست که برای بندگان صالح خود برگزیده و پسندیده است.

۲. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن تَفاقَرَ افتَقَرَ.

پیامبر خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: کسی‌که دم از ناداری زند، نادار شود.

الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إظهارُ الحِرصِ يُورِثُ الفَقرَ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: حرص‌زدن، فقر می‌آورد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ عن آبائِهِ ـ: مَن لم يَسأَلِ اللهَ مِن فَضلِهِ افتَقَرَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام، از پدران بزرگوارش: هرکه از فضل خدا نطلبد، فقیر شود.

۳. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى دَاوُدَ مَا اعْتَصَمَ بِي عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي دُونَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِي عَرَفْتُ ذَلِكَ مِنْ نِيَّتِهِ ثُمَّ تَكِيدُهُ السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ وَ مَنْ فِيهِنَّ إِلَّا جَعَلْتُ لَهُ الْمَخْرَجَ مِنْ بَيْنِهِنَّ وَ مَا اعْتَصَمَ عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِي عَرَفْتُ ذَلِكَ مِنْ نِيَّتِهِ إِلَّا قَطَعْتُ أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ مِنْ يَدَيْهِ وَ أَسَخْتُ الْأَرْضَ مِنْ تَحْتِهِ وَ لَمْ أُبَالِ بِأَيِّ وَادٍ هَلَكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند به داوود علیه‌السلام وحی کرد: هرگز کسی به من معتصم نشد و از غیر من دل نبرید و در این باره صادق و پابرجا نبود جز اینکه حتی اگر آسمان و زمین بر او کید زنند نجاتش دهم و هرگز کسی به کسی جز من معتصم نشد جز اینکه اسباب آسمان را از او قطع کردم و زمین زیرپایش نیز او را نفرین کرد و اهمیت نمی‌دهم در کدام وادی هلاک میشود.

٤. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام: إن ظُلِمتَ فلا تَظلِمْ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: اگر هم به تو ستم شد، تو ستم نکن.

٥. عُدَّةُ الدَّاعِي، سَمِعْتُ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَقُولُ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللَّهِ فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا لَا يُحِبُّ فَلَا يُحَدِّثْ بِهَا أَحَداً فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: رؤیای صالحه از جانب خداست اگر کسی رویایی دید که آن را دوست نداشت با کسی راجع به آن سخن نگوید در اینصورت او را ضرر نرساند.

٦. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مَن أرادَ أن يَعِيشَ حُرّاً أيّامَ حياتِهِ فلا يُسكِنِ الطَّمَعَ قَلبَهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هر که می‌خواهد ایام عمر خود را آزاد زندگی کند، طمع را در دل خویش جای ندهد.

٧. أوحَى اللهُ عَزَّوجلَّ إلى بَعضِ أنبيائِهِ في بَعضِ وَحيِهِ إلَيهِ: و عِزَّتي و جَلالي، لَأقطَعَنَّ أمَلَ كُلِّ مُؤَمِّلٍ غَيرِي بالإياسِ، و لأكسُونَّهُ ثَوبَ المَذَلَّةِ في النّارِ، أيُؤَمِّلُ عَبدي في الشَّدائدِ غَيرِي والشَّدائدُ بِيَدي؟! أوَ يَرجو سِوايَ و أنا الغنيُّ الجَوادُ؟! بِيَدي مَفاتيحُ الأبوابِ و هِيَ مُغلَقَةٌ، و بابي مَفتوحٌ لِمَن دَعاني.

روای گوید به فقر و تنگ‌دستی سختی افتادم و دوستی که در دوران پریشان‌حالی دستم را بگیرد نداشتم، وام سنگینی به گردن داشتم و طلبکاری که در مطالبهٔ آن سماجت می‌کرد. ناچار به‌سوی

خانهٔ حسن‌بن‌زید که در آن زمان فرماندار مدینه بود و باهم آشنایی داشتیم، رهسپار شدم. محمدبن‌عبدالله‌بن‌علی‌بن‌حسین که آشنایی دیرینی باهم داشتیم و از حال و روز من خبر داشت، در بین راه به من برخورد کرد و دستم را گرفت و گفت: از وضع تو اطلاع یافته‌ام. حالا برای رفع گرفتاری‌هایت به چه کسی امید داری؟ گفتم: حسن‌بن‌زید. گفت: در این صورت بدان که حاجتت برآورده نمی‌شود و به خواسته‌ات نمی‌رسی. به کسی رو کن که توان این کار را دارد و بخشنده‌ترین بخشندگان است و خواسته‌ات را از او بخواه؛ زیرا من از پسرعمویم جعفربن‌محمد شنیدم که از پدرش، از جدّش، از پدرش حسین‌بن‌علی، از پدرش علی‌بن‌ابی‌طالب‌ؑ، از پیامبرﷺ حدیث کرد و فرمود: خداوند عزوجل در یکی از وحی‌های خود به یکی از پیامبرانش فرمود: به عزّت و جلالم سوگند، که امید هرکس را که به غیر من امید بندد به یأس بدل می‌کنم و در دوزخ جامهٔ ذلت بر او می‌پوشانم و از گشایش و فضل خود دورش می‌گردانم. آیا بندهٔ من در شداید و گرفتاری‌ها به غیر من امید (گشایش) می‌بندد، حال آنکه شداید و گرفتاری‌ها به دست من است؟ آیا به غیر من چشم امید می‌دوزد، حال آنکه توانگر بخشنده منم و کلیدهای درهای بسته در دست من است و در من به روی هرکس که مرا بخواند باز است؟ مگر نمی‌داند که هر گرفتاری و مشکلی به او برسد، جز من کسی توانایی برطرف‌کردن آن را ندارد! پس، چه شده است که می‌بینم روی امید از من برگردانده است درحالی‌که از سر جود و کرم خود آنچه را هم از من مسئلت نکرد به او دادم و حالا از من روی گردانده و از من نمی‌خواهد و در گرفتاریش دست خواهش به‌سوی غیر من دراز می‌کند، درحالی‌که منِ خدا که پیش از خواهش عطا می‌کنم، اگر از من خواهش شود جواب نمی‌دهم؟ هرگز، مگر نه اینکه بخشش و کرم از آنِ من است، مگر نه اینکه دنیا و آخرت در دست من است؟ اگر اهل هفت آسمان و زمین، همگی، از من بخواهند و خواست همهٔ آن‌ها را برآورم، این همه به اندازهٔ بال پشه‌ای از ملک من نمی‌کاهد. چگونه کاسته شود ملکی که من سرپرست آن هستم؟ پس بیچاره کسی‌که از من نافرمانی کند و مرا نپاید.

من به او گفتم: ای زادهٔ رسول‌خدا، این حدیث را برایم دوباره بگو. او سه بار آن را تکرار کرد. من گفتم: به خدا قسم که از این پس از هیچ‌کس حاجتی نخواهم. دیری نگذشت که خداوند از نزد خود مرا روزی و بخششی عطا فرمود.

۸. رسول‌اللهﷺ: أجرَؤُكُم علَى الفَتوى أجرَؤُكُم علَى النارِ.

پیامبر خداﷺ: گستاخ‌ترین شما بر فتوادادن، گستاخ‌ترین شما دربرابر آتش است.

الإمام‌الصادقؑ: أُهرُبْ مِن الفُتيا هَرَبَکَ مِنَ الأَسَدِ، و لا تَجعَلْ رَقَبَتَکَ للناسِ جِسراً.

امام‌صادقؑ:... از فتوادادن چنان گریز که از شیر می‌گریزی و گردنت را پل مردم قرار مده.

۹. الإمامُ‌عليؑ: النَّظَرُ إلَى البَخيلِ يُقسي القَلبَ.

امام‌علیؑ: نگاه‌کردن به شخص بخیل، دل را سخت می‌گرداند.

۱۰. الامام‌علیؑ: إيّاکَ و مُعاشَرَةَ مُتَتَبِّعي عُيوبِ النّاسِ؛ فإنَّهُ لَم يَسلَمْ مُصاحِبُهُم مِنهُم.

امام‌علیؑ: از آمیزش با کسانی‌که دنبال عیب‌های مردم می‌گردند، دوری کنید؛ زیرا همنشین آن‌ها نیز از ایشان در امان نیست.

الإمام‌الصادقؑ: أبعَدُ ما يَكونُ العَبدُ مِنَ اللهِ أن يَكونَ الرَّجُلُ يُواخي الرَّجُلَ و هُوَ يَحفَظُ (عَلَيهِ) زَلّاتِهِ لِيُعَيِّرَهُ بِها يَوماً ما.

امام‌صادقؑ: دورترین بنده از خدا، آن مردی است که با مردی طرح دوستی افکند و لغزش‌های او را نگه دارد تا روزی به‌واسطهٔ آن‌ها او را سرزنش کند.

۱۱. الإمام‌الصادقؑ: إنّ اللهَ تعالى أوحى إلى داودَؑ: أنْ بَلِّغْ قَومَکَ أنّهُ لَيس مِن عَبدٍ مِنهُم آمُرُهُ بطاعَتي فيُطيعُني إلّا كانَ حَقّاً علَيَّ أن أُعينَهُ على طاعَتي، فإنْ سَألَني أعطَيتُهُ، و إنْ دَعاني أجَبتُهُ، و إنِ اعتَصَمَ بِي عَصَمتُهُ، و إن استَكفاني كَفَيتُهُ، و إن تَوَكَّلَ علَيَّ حَفِظتُهُ، و إن كادَهُ جَميعُ خَلقي كِدتُ دُونَهُ.

امام‌صادقؑ: خدای متعال به داودؑ وحی فرمود: این پیام را به قومت ابلاغ کن که هیچ بنده‌ای از آنان نیست که او را به فرمانبری از خود فرمان دهم و فرمانم ببرد، مگر اینکه بر من است تا او را در راه طاعت خود یاری رسانم. پس اگر از من چیزی بخواهد، به او عطا کنم و اگر مرا بخواند جوابش دهم و اگر به من پناه آورد، او را پناه دهم و اگر از من بی‌نیازی طلبد، او را بی‌نیاز گردانم و اگر به من توکل کند، او را حفظ و نگهداری کنم و اگر همهٔ آفریدگانم بر ضد او دسیسه کنند، من مکر خود را به سود او به کار برم.

۱۲. فَقَالَ لأبی عبدللهؑ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: و اللَّهِ إِنِّي لَمُقِيمٌ عَلَى ذَنْبٍ مُنْذُ دَهْرٍ أُرِيدُ أَنْ أَتَحَوَّلَ مِنْهُ إِلَى غَيْرِهِ فَمَا أَقْدِرُ عَلَيْهِ قَالَ لَهُؑ إِنْ تَكُنْ صَادِقاً فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّكَ وَ مَا يَمْنَعُكَ مِنَ الِانْتِقَالِ عَنْهُ إِلَّا أَنْ تَخَافَهُ.

مردی به امام‌صادقؑ گفت من روزگار درازی است که به گناهی مبتلا هستم و میخواهم آنرا ترک کنم اما نمی‌توانم. امامؑ فرمود:

اگر راست میگویی خداوند دوستت دارد و تنها مانعی که نمی‌گذارد از این گناه رهایی یابی این است که با این گناه همیشه از او می‌ترسی (و او این احساس ترس تو را به نفعت میداند.)

۱۳. رسول‌الله ﷺ: سیأتی زَمانٌ علی اُمَّتی یَفِرُّونَ مِن العُلَماءِ کما یَفِرُّ الغَنَمُ عنِ الذِّئبِ، ابتَلاهُمُ اللهُ تعالی بثلاثةِ أشیاءَ: الأوَّلُ: یَرفَعُ البَرَکَةَ مِن أموالِهِم، و الثانی: سَلَّطَ اللهُ علَیهِم سُلطاناً جائراً، و الثالث: یَخرُجُونَ مِن الدنیا بلا إیمانٍ(بلا عملٍ).

پیامبر خدا ﷺ: به‌زودی زمانی بر امتم فرا می‌رسد، که از علمایشان، همچون گوسفند از گرگ، می‌گریزند. خدای تعالی آن‌ها را به سه چیز گرفتار کند: اول اینکه برکت را از اموال ایشان می‌گیرد. دوم اینکه پادشاهی ستمگر را بر آنان مسلط می‌گرداند و سوم اینکه بی‌ایمان از دنیا می‌روند.

۱۴. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ اِبْنِ عُتْبَةَ قَالَ كُسِيَ أَبُو ذَرٍّ بُرْدَيْنِ فَائْتَزَرَ بِأَحَدِهِمَا وَ ارْتَدَى بِشَمْلَةٍ وَ كَسَا غُلَامَهُ أَحَدَهُمَا ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْقَوْمِ فَقَالُوا لَهُ يَا بَاذَرٍّ لَوْ لَبِسْتَهُمَا جَمِيعاً كَانَ أَجْمَلَ قَالَ أَجَلْ وَ لَكِنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ أَطْعِمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ وَ أَلْبِسُوهُمْ مِمَّا تَلْبَسُونَ. و فی حدیث آخر فی تنبیه الخاطر اضاف: ... وَ لَا يُكَلِّفُهُ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنْ كَلَّفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيُعِنْه.

راوی گوید ابوذر را دیدم که دو پارچه خوب داشت که یکی را خودش پوشیده بود و دیگری را به غلامش داده بود. بدو گفتند اگر هر دو را خودت میپوشیدی بهتر بود. گفت: ازرسول‌خدا ﷺ شنیدم که میگفت: از همانچه میخورید به غلامانتان بدهید و از همانکه می‌پوشید ایشان را بپوشانید. و در حدیث مشابهی اضافه دارد که: و آنانرا به آنچه برایشان سخت است وامدارید جز اینکه خودتان هم کمکشان کنید.

۱۵. قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ ؑ فَلْيَذْهَبِ الْحَسَنُ البصری يَمِيناً وَ شِمَالًا فَوَ اللَّهِ مَا يُوجَدُ الْعِلْمُ إِلَّا هَاهُنَا ...

امام‌باقر ؑ: حسن بصری اینطرف و آنطرف برود قسم به خدا علم را جز در اینجا نخواهد یافت.

عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ ؑ قَالَ فَلْيُشَرِّقِ الْحَكَمُ بن عتيبة وَ لْيُغَرِّبْ أَمَا وَ اللَّهِ لَا يُصِيبُ الْعِلْمَ إِلَّا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ نَزَلَ عَلَيْهِمْ جَبْرَئِيل ...

امام‌صادق ؑ: عتیبه به شرق و غرب رود قسم به خدا که علم جز نزد خاندانی نیست که جبرئیل بر ایشان نازل شد.

قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ؑ لِسَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ وَ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ شَرِّقَا وَ غَرِّبَا لَنْ تَجِدَا عِلْماً صَحِيحاً إِلَّا شَيْئاً يَخْرُجُ مِنْ عِنْدِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ ...

امام‌باقر ؑ: به شرق و غرب روید؛ علم درست را نخواهید یافت جز چیزی که از نزد ما اهل بیت خارج شده باشد.

۱۶. رسول‌الله ﷺ عن بعض النبيين ؑ فَقَالَ يَا إِلَهِي كَيْفَ أَزْهَدُ فِي الدُّنْيَا وَ أَرْغَبُ فِي الآخِرَةِ قَالَ خُذْ مِنَ الدُّنْيَا خِفّاً مِنَ الطَّعَامِ وَ الشَّرَابِ وَ اللِّبَاسِ وَ لَا تَدَّخِرْ لِغَدٍ وَ دُمْ عَلَى ذِكْرِي فَقَالَ يَا رَبِّ وَ كَيْفَ أَدُومُ عَلَى ذِكْرِكَ فَقَالَ بِالْخَلْوَةِ.

رسول‌خدا ﷺ: یکی از انبیاء گفت خدایا چطور به دنیا بی اعتنا شوم و به آخرت امید بندم؟ وحی شد: خوردن و آشامیدن و پوشیدنی‌هایت را کم کن و برای فردایت چیزی نیاندوز و بر یاد من مداومت کن. پرسید چطور بر یادت مداومت کنم؟ وحی آمد که با خلوت.

عنه ﷺ: أوحى الى: يَا أَحْمَدُ هَلْ تَدْرِي بِأَيِّ وَقْتٍ يَتَقَرَّبُ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ قَالَ لَا يَا رَبِّ قَالَ إِذَا كَانَ جَائِعاً أَوْ سَاجِداً ...

وحی رسید که ای احمد میدانی کی به خدا نزدیک میشوی؟ وقتی گرسنه و ساجدی.

۱۷. تفسير العياشي، عَنْ بُرَيْدٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِ ؑ أُطْعِمُ رَجُلًا سَائِلًا لَا أَعْرِفُهُ مُسْلِماً قَالَ نَعَمْ أَطْعِمْهُ مَا لَمْ تَعْرِفْهُ بِوَلَايَةٍ وَ لَا بِعَدَاوَةٍ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ وَ قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْناً ...

کسی از امام‌صادق ؑ پرسید گدایان را غذا دهم در حالیکه نمیدانم مسلمانند یا نه؟ حضرت ؑ فرمود: بله به هرکه نمیدانی دوست است یا دشمن غذا بده خدا میگوید به مردم خوبی کنید.

۱۸. رسول‌الله ﷺ: لا تَكُونُوا إمَّعةً، تَقولونَ: إن أحسَنَ الناسُ أحسَنّا، و إن ظَلَمُوا ظَلَمنا! ولكنْ وَطِّنُوا أنفُسَكُم إن أحسَنَ الناسُ أن تُحسِنُوا، و إن أساؤوا أن لا تَظلِمُوا.

پیامبر خدا ﷺ: مقلّد و بی‌اراده نباشید که بگویید: اگر مردم خوبی کردند ما خوبی می‌کنیم و اگر ظلم کردند ما هم ظلم می‌کنیم. بلکه از خودتان اراده داشته باشید، اگر مردم خوبی کردند، شما خوبی کنید و اگر بدی کردند، شما ظلم نکنید.

۱۹. الإمام‌الصادق ؑ: كَسبُ الحَرامِ يَبينُ في الذُّرِّيَّةِ.

امام‌صادق ؑ: درآمد حرام، در نسل اثر می‌گذارد.

۲۰. رسول‌الله ﷺ: المَغبونُ لا مَحمودٌ و لا مَأجُورٌ.

پیامبر خدا ﷺ: کسی‌که در معامله‌ای مغبون شده باشد، نه کسی از او ستایش می‌کند و نه اجری دارد.

۲۱. روضة الواعظين، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ إِذَا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلَى وَلَدِهِ فَسَرَّهُ كَانَ لِلْوَالِدِ عِتْقُ نَسَمَةٍ قِيلَ يَا رسول‌اللهِ إِنْ نَظَرَ سِتِّينَ وَ ثَلَاثَمِائَةِ نَظْرَةٍ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ.

رسول‌خداﷺ: وقتی پدر به پسرش نگاه میکند و خوشحال است ثواب آزاد کردن یک بنده دارد. راوی پرسید اگر روزی سیصد و شصت بار نگاه کند چه؟ پیامبر فرمود: خدا به او همانقدر ثواب میدهد زیرا از خدا چیزی کم نمیشود.

۲۲. الأمالي للصدوق، عَنْ حَرِيزٍ أَوْ غَيْرِهِ قَالَ نَزَلَ عَلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌الصَّادِقِ‌ع قَوْمٌ مِنْ جُهَيْنَة فَأَضَافَهُمْ فَلَمَّا أَرَادُوا الرِّحْلَةَ زَوَّدَهُمْ وَ وَصَلَهُمْ وَ أَعْطَاهُمْ ثُمَّ قَالَ لِغِلْمَانِهِ تَنَحَّوْا لَا تُعِينُوهُمْ فَلَمَّا فَرَغُوا جَاءُوا لِيُوَدِّعُوهُ فَقَالُوا لَهُ يَا ابْنَ رسول‌اللهِ‌فَقَدْ أَضَفْتَ فَأَحْسَنْتَ الضِّيَافَةَ وَ أَعْطَيْتَ فَأَجْزَلْتَ الْعَطِيَّةَ ثُمَّ أَمَرْتَ غِلْمَانَكَ أَنْ لَا يُعِينُونَا عَلَى الرِّحْلَةِ فَقَالَ‌ع إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نُعِينُ أَضْيَافَنَا عَلَى الرِّحْلَةِ مِنْ عِنْدِنَا.

گروهی بر امام‌صادق‌ع وارد شدند امام ایشان را مهمان کرد چون خواستند بروند به ایشان زاد و توشه داد و عطا کرد سپس به غلامانش گفت کنار روید و در بستن بار و بنه کمکشان نکنید. چون از علت این امر پرسیدند فرمود: ما اهل بیتی هستیم که مهمانان خویش را بر رفتن از نزد خود یاری نمی‌کنیم.

۲۳. قرب الإسناد، عَنِ الْبَاقِرِ‌ع قَالَ لَا يَحْضُرَنَّ أَحَدُكُمْ رَجُلًا يَضْرِبُهُ سُلْطَانٌ جَائِرٌ ظُلْماً وَ عُدْوَاناً وَ لَا مَقْتُولًا وَ لَا مَظْلُوماً إِذَا لَمْ يَنْصُرْهُ لِأَنَّ نُصْرَةَ الْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ فَرِيضَةٌ وَاجِبَةٌ إِذَا هُوَ حَضَرَهُ وَ الْعَافِيَةُ أَوْسَعُ مَا لَمْ يَلْزَمْكَ الْحُجَّةُ الظَّاهِرَةُ.

امام‌باقرع: هیچ کس وقتی سلطان جائری در حال مجازات کسی به ظلم است یا در حالیکه کسی در حال کشته شدن است یا دارد به کسی ظلم میشود حاضر نشود مگر اینکه بخواهد نصرتش کند. چون نصرت مؤمن بر مؤمن وقتی حاضر باشد فریضه واجب است و تا حجتی اقامه نشده عافیت ترجیح دارد.

۲۴. الإمام‌الصادق‌ع- في قولِ اللهِ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصادِ﴾ -: قَنطَرَةٌ على الصِّراطِ لا يَجُوزُها عبدٌ بِمَظلِمَةٍ.

امام‌صادق‌ع دربارهٔ آیهٔ «همانا پروردگار تو سخت در کمین است»، می‌فرماید: (کمین‌گاه) پلی است بر روی صراط که هیچ بنده‌ای با داشتن مظلمه‌ای به گردن، از آن نمی‌تواند بگذرد.

۲۵. رسول‌الله‌ﷺ: مَن اغتِيبَ عندَهُ أخوهُ المسلمُ فلم يَنصُرْهُ، و هُو يَستَطيعُ نَصرَهُ، أدرَكَهُ إثمُهُ في الدنيا و الآخِرَةِ.

پیامبر خداﷺ: کسی‌که در حضورش از برادر مسلمان او غیبت شود و با آنکه می‌تواند به یاری او برخیزد یاریش ندهد، گناهش در دنیا و آخرت دامن‌گیرش شود.

۲۶. الخصال، ثواب الأعمال، عَنِ الصَّادِقِ‌ع قَالَ مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى صِلَتِنَا فَلْيَصِلْ صَالِحِي مَوَالِينَا وَ مَنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى زِيَارَتِنَا فَلْيَزُرْ صَالِحِي مَوَالِينَا يُكْتَبْ لَهُ ثَوَابُ زِيَارَتِنَا.

امام‌صادق‌ع: کسی که بر صله کردن ما قادر نیست شیعیان صالح ما را صله کند و کسی که بر زیارت ما قادر نیست شیعیان صالح ما را زیارت کند که ثواب زیارت ما برایش نوشته شود.

۲۷. وَ قَالَ‌ع مَا أَقْبَحَ بِالْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ لَهُ رَغْبَةٌ تُذِلُّهُ.

امام‌ع: چه زشت است که مؤمن رغبتی داشته باشد که ذلیلش کند.

۲۸. تفسير القمي، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع قَالَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُسْتَضْعَفِ فَقَالَ هُوَ الَّذِي لَا يَسْتَطِيعُ حِيلَةَ الْكُفْرِ فَيَكْفُرَ وَ لَا يَهْتَدِي سَبِيلًا إِلَى الْإِيمَانِ فَيُؤْمِنَ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُؤْمِنَ وَ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَكْفُرَ فَهُمُ الصِّبْيَانُ وَ مَنْ كَانَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ عَلَى مِثْلِ عُقُولِ الصِّبْيَانِ وَ مَنْ رُفِعَ عَنْهُ الْقَلَمُ.

از امام‌باقرع از مستضعف پرسیدم فرمود: کسی است که نه حیله‌های کفر را بشناسد تا کافر شود و نه به راهی از ایمان هدایت شود و مؤمن گردد. نتواند مؤمن باشد و نتواند کافر باشد. مثلا بچه‌ها و کسانی که عقلشان به اندازه بچه است و کسانی که دیوانه‌اند.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع قَالَ قُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا حَالُ الْمُوَحِّدِينَ الْمُقِرِّينَ بِنُبُوَّةِ مُحَمَّدٍ‌ﷺ مِنَ الْمُسْلِمِينَ الْمُذْنِبِينَ الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَ لَيْسَ لَهُمْ إِمَامٌ وَ لَا يَعْرِفُونَ وِلَايَتَكُمْ فَقَالَ أَمَّا هَؤُلَاءِ فَإِنَّهُمْ فِي حُفَرِهِمْ لَا يَخْرُجُونَ مِنْهَا فَمَنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ وَ لَمْ يَظْهَرْ مِنْهُ عَدَاوَةٌ فَإِنَّهُ يُخَدُّ لَهُ خَدّاً إِلَى الْجَنَّةِ الَّتِي خَلَقَهَا اللَّهُ بِالْمَغْرِبِ فَيَدْخُلُ عَلَيْهِ الرَّوْحُ فِي حُفْرَتِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ فَيُحَاسِبَهُ بِحَسَنَاتِهِ وَ سَيِّئَاتِهِ فَإِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَ إِمَّا إِلَى النَّارِ فَهَؤُلَاءِ الْمَوْقُوفُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ قَالَ‌ع وَ كَذَلِكَ يُفْعَلُ بِالْمُسْتَضْعَفِينَ وَ الْبُلْهِ وَ الْأَطْفَالِ وَ أَوْلَادِ الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ وَ أَمَّا النُّصَّابُ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ فَإِنَّهُمْ يُخَدُّ لَهُمْ خَدّاً إِلَى النَّارِ الَّتِي خَلَقَهَا اللَّهُ فِي الْمَشْرِقِ فَيَدْخُلُ عَلَيْهِمُ اللَّهَبُ وَ الشَّرَرُ وَ الدُّخَانُ وَ فَوْرَةُ الْحَمِيمِ ثُمَّ بَعْدَ ذَلِكَ مَصِيرُهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ فِي النَّارِ

يُسْجَرُونَ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ ما كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَيْ أَيْنَ إِمَامُكُمُ الَّذِي اتَّخَذْتُمُوهُ دُونَ الْإِمَامِ الَّذِي جَعَلَهُ اللَّهُ لِلنَّاسِ إِمَاماً.

از امام‌باقر(ع) از حال مسلمانانی که مقر به نبوت محمد(ص) اند ولی امام خویش را نشناخته‌اند پرسیدند. فرمود: اینها در همان وضعیت خویش یا درجه خویش میمانند هرکدامشان که عمل صالح داشته و دشمنی با امام نکرده باشد راهی برایش بسوی بهشت برزخی باز میشود که در مغرب هستی است. پس در آنجا زنده میماند تا روز قیامت که حسابرسی نهایی شود. مستضعفین و ابلهان و اطفال و اولاد مسلمین که پیش از بلوغ مرده‌اند نیز چنین‌اند. اما دشمنان ما، راهی بسوی جهنم برایشان کشیده شود که در مشرق هستی است و لهب و شرر و آتش بدیشان رسد تا در روز قیامت بدانجا درآیند.

۲۹. المسيحُ(ع): إنّ الدابَّةَ إذا لم تُرتَكَبْ و لم تُمتَهَنْ و تُستَعمَلْ لَتَصعُبُ و يَتَغَيَّرُ خُلقُها، و كذلكَ القُلوبُ إذا لم تُرَقَّقْ بذِكرِ المَوتِ و يَتبَعُها دُؤوبُ العِبادَةِ تَقسُو و تَغلُظُ.

مسیح(ع): ستور را هرگاه سوار نشوند و از آن بار و کار نکشند، سرکش و کج‌خلق می‌شود. دل‌ها نیز چنین‌اند، هرگاه با یاد مرگ نرم نشوند و عبادت مداوم به دنبالشان نیاید، سخت و درشت می‌شوند.

رسول‌الله(ص): تَرکُ العِبادَةِ يُقسي القَلبَ.

پیامبر خدا(ص): ترک عبادت، دل را سخت می‌کند. رهاکردن یاد خدا، جان را می‌میراند.

۳۰. يَا أَحْمَدُ أَ لَمْ تَدْرِ لِأَيِّ شَيْءٍ فَضَّلْتُكَ عَلَى سَائِرِ الْأَنْبِيَاءِ قَالَ اللَّهُمَّ لَا قَالَ بِالْيَقِينِ وَ حُسْنِ الْخُلُقِ وَ سَخَاوَةِ النَّفْسِ وَ رَحْمَةِ الْخَلْقِ وَ كَذَلِكَ أَوْتَادُ الْأَرْضِ لَمْ يَكُونُوا أَوْتَاداً إِلَّا بِهَذَا ...

در حدیث قدسی است که: ای احمد میدانی چرا تو را بر سایر انبیاء برتری دادم؟ بخاطر یقین و حسن خلق و سخاوت نفس و رحمت بر خلق. اوتاد زمین نیز به همین خاطر اوتاد شدند.

۳۱. رسول‌الله(ص): تَجِدونَ النّاسَ مَعادِنَ؛ فخِيارُهُم هی الجاهِلِيَّةِ خِيارُهُم فی الإسلامِ إذا فَقِهوا، و تَجِدونَ مِن خَيرِ النّاسِ فی هذا الأمرِ أكرَهَهُم لَهُ قَبلَ أن يَقَعَ فيهِ، و تَجِدونَ مِن شِرارِ النّاسِ ذا الوَجهَينِ.

پیامبر خدا(ص): مردم را معدن‌ها می‌یابید. پس، کسانی‌که در راه جاهلیت بهترین مردم بوده‌اند در اسلام نیز بهترین آن‌ها هستند، هرگاه دانا و فهمیده باشند و از شمار بهترین مردم در این امر (اسلام) کسی است که پیش از درآمدن به آن، از همهٔ مردم آن را ناخوش‌تر می‌داشته است و ازجملهٔ بدترین مردم دو رویانند.

۳۲. الكافي، عَنْ حُكَيْمٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ(ع) عَنْ أَدْنَى الْإِلْحَادِ قَالَ إِنَّ الْكِبْرَ أَدْنَاهُ.

از امام‌صادق(ع) از کمترین الحاد پرسیدند فرمود تکبر است.

قَالَ رسول‌الله(ص) لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ مَنْ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنَ الْكِبْرِ فَقَالُوا يَا رسول‌اللهإِنَّ أَحَدَنَا يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَناً وَ فِعْلُهُ حَسَناً فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَ لَكِنَّ الْكِبْرَ بَطَرُ الْحَقِّ وَ غَمْصُ النَّاسِ ...

رسول‌خدا(ص): کسی که در دلش به اندازه مثقالی کبر باشد وارد بهشت نمی‌شود. گفتند ما دوست داریم لباسمان خوب باشد و کارهایمان خوب باشد. فرمود: نه این کبر نیست. خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد. کبر حق را نپذیرفتن و مردم را ناچیز دیدن است.

۳۳. رسول‌الله(ص) ـ لأبی ذرٍّ ـ: كيفَ تَرى جُعَيلاً؟ قلتُ: مِسكيناً كَشَكلِهِ مِن الناسِ. قالَ: فكيفَ تَرى فلاناً؟ قلتُ: سَيّداً مِن الناسِ الساداتِ. قالَ: فَجُعَيلٌ خَيرٌ مِن مِثلِ هذا مِلءَ الأرضِ! قلتُ: يا رسول‌الله، ففلانٌ هكذا و أنتَ تَصنَعُ بهِ ما تَصنَعُ! قالَ: إنّهُ رَأسُ قَومِهِ فأتألّفُهُم.

رسول‌خدا(ص) به ابوذر فرمود: جُعَیل را چگونه می‌بینی؟ (ابوذر می‌گوید:) عرض کردم: مستمندی است، مانند دیگر همتایان خود. فرمود: فلانی را چگونه می‌بینی؟ عرض کردم: بزرگی از بزرگان مردم. فرمود: جُعیل یک دنیا از او بهتر است! عرض کردم: ای رسول‌خدا! این فلان چنین وضعی دارد و شما با او چنان رفتاری می‌کنید! فرمود: او رئیس قوم خود است و من برای جلب قلوب آن‌ها این کار را می‌کنم.

۳۴. مِشْكَاةُ الْأَنْوَارِ، قَالَ عَلِيٌّ(ع) مَنْ أَحَبَّنِي كَانَ مَعِي أَمَا إِنَّكَ لَوْ صُمْتَ الدَّهْرَ كُلَّهُ وَ قُمْتَ اللَّيْلَ كُلَّهُ ثُمَّ قُتِلْتَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ أَوْ قَالَ بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ لَمَا بَعَثَكَ اللَّهُ إِلَّا مَعَ هَوَاكَ بَالِغاً مَا بَلَغَ إِنْ فِي جَنَّةٍ فَفِي جَنَّةٍ وَ إِنْ فِي نَارٍ فَفِي نَارٍ.

علی(ع): هرکس مرا دوست دارد با من است. اگر همه دهر روزه بگیری و شبها به عبادت باشی و سرانجام بین صفا و مروه کشته شوی خدا تو را با همانها که دوستشان داری محشور میکند. هرچه باشند. در بهشت یا جهنم.

۳۵. الدَّعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عليه السلام مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ كَانَتْ لَهُ دَعْوَةٌ مُجَابَةٌ إِمَّا مُعَجَّلَةٌ وَ إِمَّا مُؤَجَّلَةٌ.

امام مجتبی عليه السلام: هرکس قرآن بخواند یک دعای مستجاب دارد یا سریع یا در آینده.

ثواب الأعمال، قِيلَ يَا رسول‌اللهأَيُّ الرِّجَالِ خَيْرٌ قَالَ الَّذِي يَفْتَحُ الْقُرْآنَ وَ يَخْتِمُهُ فَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: هرکس قرآن را ختم کند یک دعای مستجاب نزد خدا دارد.

تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ قُلْتُ لَهُ إِنِّي أَفْرَحُ مِنْ غَيْرِ فَرَحٍ أَرَاهُ فِي نَفْسِي وَ لَا فِي مَالِي وَ لَا فِي صَدِيقِي وَ أَحْزَنُ مِنْ غَيْرِ حَزَنٍ أَرَاهُ فِي نَفْسِي وَ لَا فِي مَالِي وَ لَا فِي صَدِيقِي قَالَ نَعَمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ يُلِمُّ بِالْقَلْبِ فَيَقُولُ لَوْ كَانَ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مَا أَدَالَ عَلَيْكَ عَدُوَّكَ وَ لَا جَعَلَ بِكَ إِلَيْهِ حَاجَةً هَلْ تَنْتَظِرُ إِلَّا مِثْلَ الَّذِي انْتَظَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ فَهَلْ قَالُوا شَيْئاً فَذَاكَ الَّذِي يَحْزَنُ مِنْ غَيْرِ حَزَنٍ وَ أَمَّا الْفَرَحُ فَإِنَّ الْمَلَكَ يُلِمُّ بِالْقَلْبِ فَيَقُولُ إِنْ كَانَ اللَّهُ أَدَالَ عَلَيْكَ عَدُوَّكَ وَ جَعَلَ بِكَ إِلَيْهِ حَاجَةً فَإِنَّمَا هِيَ أَيَّامٌ قَلَائِلُ أَبْشِرْ بِمَغْفِرَةٍ مِنَ اللَّهِ وَ فَضْلٍ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَ يَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشاءِ وَ اللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلًا.

کسی به امام‌صادق عليه السلام گفت گاهی بی‌دلیل خوشحال یا محزون میشوم. امام عليه السلام فرمود: علت حزن بی‌دلیل شیطان است که به قلب نزدیک میشود و میگوید اگر خدا دوستت می‌داشت دشمنت را بر تو مسلط نمی‌ساخت و ترا محتاج او نمیکرد... و علت شادی بی‌دلیل فرشته است که به قلب نزدیک میشود و میگوید اگر خدا دشمنت را بر تو مسلط ساخته و ترا محتاج او کرده چند روزی بیش نیست منتظر مغفرت و فضل خدا باش. این است معنای قول خدا که گفته شیطان به شما وعده فقر و فحشا میدهد و خدا وعده مغفرت و فضل.

۳۶. وَ قَالَ عليه السلام مَا مِنْ عَبْدٍ يَمْتَنِعُ مِنْ مَعُونَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَ السَّعْيِ لَهُ فِي حَاجَتِهِ قُضِيَتْ أَوْ لَمْ تُقْضَ إِلَّا ابْتُلِيَ بِالسَّعْيِ فِي حَاجَةِ فِيمَا يَأْثَمُ عَلَيْهِ وَ لَا يُؤْجَرُ وَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَبْخَلُ بِنَفَقَةٍ يُنْفِقُهَا فِيمَا يُرْضِي اللَّهَ إِلَّا ابْتُلِيَ بِأَنْ يُنْفِقَ أَضْعَافَهَا فِيمَا أَسْخَطَ اللَّهَ

امام عليه السلام: اگر کسی یاری برادر مؤمنش و تلاش در برآوردن حاجتش را چه برآورده شود چه نشود، دریغ کند؛ مبتلا میشود به تلاش در برآوردن حاجتی که گناه در آن است و اجری هم ندارد. اگر کسی بر خرجی که خدا دوست دارد بخل بورزد مبتلا میشود به چند برابر آن خرجی که خدا نمی‌پسندد.

۳۷. الإمام‌الصادق عليه السلام: لا يكونُ الرجُلُ فَقيهاً حتّى لا يُبالِيَ أيَّ ثَوبَيهِ ابتَذَلَ، و بما سَدَّ فَورَةَ الجُوعِ.

امام‌صادق عليه السلام: آدمی فقیه نباشد، مگر آن‌گاه که برایش مهم نباشد چه جامه‌ای بپوشد و با چه چیز سدّ جوع کند.

۳۸. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: يَا أَبَاذَرٍّ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِعَبْدٍ خَيْراً فَقَّهَهُ فِي الدِّينِ وَ زَهَّدَهُ فِي الدُّنْيَا وَ بَصَّرَهُ بِعُيُوبِ نَفْسِهِ ...

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: ای اباذر اگر خدا خیر کسی را خواهد او را در دین فقیه قرار دهد و در دنیا زاهدش کند و به عیوب خویش آگاهش کند.

۳۹. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: إنّ اللهَ جلّ جلالُهُ أوحى إلَى الدُّنيا: أتعِبي مَن خَدَمَكِ و اخدُمي مَن رَفَضَكِ، و إنّ العَبدَ إذا تَخَلّى بسَيِّدِهِ في جَوفِ اللَّيلِ المُظلِمِ و ناجاهُ أثبَتَ اللهُ النُّورَ في قَلبِهِ.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: خداوند، جل جلاله، به دنیا وحی فرمود: آن را که خدمت تو کند به رنج افکن و آن کس را که تو را دور افکند خدمت کن. و بنده هرگاه در دل شب تار با خواجهٔ خویش خلوت گزیند و با او به رازونیاز پردازد، خداوند روشنایی را در دل او استوار گرداند.

۴۰. ابنُ شَهرِ آشوبَ: أمَرَ نَمرودُ بجَمعِ الحَطَبِ في سَوادِ الكُوفَةِ عِند نَهرِ كُوثا مِن قَريَةِ قطنانا و أوقَدَ النّارَ، فعَجَزوا عَن رَميِ إبراهيمَ، فَعَمِلَ لَهُم إبليسُ المَنجَنيقَ فرُمِيَ بهِ، فتَلقّاهُ جَبرئيلُ في الهَواءِ فقالَ: هَل لَكَ مِن حاجَةٍ؟ فقالَ: أمّا إلَيكَ فَلا! حَسبيَ اللهُ و نِعمَ الوَكيلُ، فاستَقبَلَهُ مِيكائيلُ فقالَ: إن أرَدتَ أخمَدتُ النّارَ، فإنَّ خَزائنَ الأمطارِ و المِياهِ بِيَدي؟ فقالَ: لا اُريدُ! و أتاهُ مَلَكُ الرِّيحِ فقالَ: لَو شِئتَ طَيَّرتُ النّارَ! قالَ: لا اُريدُ! فقالَ جَبرئيلُ: فاسأَلِ اللهَ، فقالَ: حَسبي مِن سُؤالي عِلمُهُ بِحالي.

ابن‌شهر آشوب: نمرود دستور داد در اطراف کوفه، نزدیک رود کوثا از آبادی قطنانا، هیزم جمع کردند و آتشی افروخت. اما نتوانستند ابراهیم را در آتش بیندازند. ابلیس برای آنان منجنیق ساخت و به وسیلهٔ آن ابراهیم را به‌طرف آتش پرتاب کردند. جبرئیل خود را به ابراهیم که در میان هوا بود رساند و گفت: آیا حاجتی داری؟ ابراهیم فرمود: به تو نه! خداوند مرا بس است و او نیکو حمایت‌گری است. میکائیل پیش او آمد و گفت: اگر بخواهی آتش را خاموش می‌کنم؛ زیرا خزانه‌های باران‌ها و آب‌ها در اختیار من است؟ ابراهیم فرمود: نمی‌خواهم!

فرشتهٔ باد نزد او آمد و گفت: اگر بخواهی آتش را به هوا می‌برم!
ابراهیم فرمود: نمی‌خواهم! جبرئیل گفت: پس، از خدا بخواه.
ابراهیم گفت: او خود حال مرا می‌داند و نیازی به سؤال نیست.

چهل حدیث ۹۷

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن أُلهِمَ الاسترجاعَ عندَ المُصيبَةِ وَجَبَت لَهُ الجَنَّةُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: به هرکس در هنگام مصیبت، استرجاع الهام شود، یعنی بفهمد که از خداست و به خدا باز میگردد، بهشت بر او واجب گردد.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ أهلَ المُصيبَةِ لَتَنزِلُ بِهِمُ المُصيبَةُ فَيَجزَعُونَ فَيَمُرُّ بِهِم مارٌّ مِنَ الناسِ فَيَستَرجِعُ فيكونُ أعظَمَ أجراً مِن أهلِها.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: مصیبتی بر خانواده‌ای وارد می‌شود و بی‌تابی می‌کنند. در این هنگام رهگذری بر آنان می‌گذرد و استرجاع می‌گوید پس اجرا این رهگذر بیشتر از اجر آن مصیبت‌دیدگان است.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أربَعٌ مَن كُنَّ فيهِ كانَ في نُورِ اللهِ الإعظَمِ: شهادَةُ أن لا إلهَ إلّا اللهُ و أنّي رسولُ‌الله، و مَن إذا أصابَتهُ مُصيبَةٌ قالَ: إنّا لِلّهِ و إنّا إلَيهِ راجِعون، و مَن إذا أصابَ خَيراً قالَ: الحَمدُ لِلّهِ رَبِّ العالَمِينَ، و مَن إذا أصابَ خَطيئَةً قالَ: أستَغفِرُ اللهَ و أتُوبُ إلَيهِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: چهار چیز است که هرکس آن‌ها را داشته باشد در نور اعظم خداوند (غرق) است: گواهی‌دادن به اینکه معبودی جز خدا نیست و من فرستادهٔ خدا هستم و کسی‌که چون مصیبتی بدو رسد، گوید: ما از خداییم و به‌سوی او برمی‌گردیم؛ و کسی‌که هرگاه کار خیری انجام دهد، گوید: سپاس و ستایش خدا را که پروردگار جهانیان است. و کسی‌که هرگاه گناهی کند، گوید: از خداوند آمرزش می‌خواهم و به درگاه او توبه می‌کنم.

۲. الإمامُ‌الكاظم‌علیه‌السلام: لا تُحَدِّثُوا أنفُسَكُم بفَقرٍ... فإنّهُ مَن حَدَّثَ نفسَهُ بالفَقرِ بَخِلَ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: فقر را به خود تلقین نکنید... زیرا کسی‌که به خود تلقین فقر کند، بخیل شود.

۳. الامام الكاظم‌علیه‌السلام: وَ أَرْوِي عَنِ الْعَالِمِ أَنَّهُ قَالَ وَ اللَّهِ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطُّ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ رَجَائِهِ مِنْهُ وَ حُسْنِ خُلُقِهِ وَ الْكَفِّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ وَ ايْمُ اللَّهِ لَا يُعَذِّبُ اللَّهُ مُؤْمِناً بَعْدَ التَّوْبَةِ وَ الِاسْتِغْفَارِ إِلَّا أَنْ يَسُوءَ الظَّنَّ [بِسُوءِ الظَّنِ] بِاللَّهِ وَ تَقْصِيرِهِ مِنْ رَجَائِهِ لِلَّهِ وَ سُوءِ خُلُقِهِ وَ مِنِ اغْتِيَابِهِ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ اللَّهِ لَا يَحْسُنُ ظَنُّ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ بِاللَّهِ إِلَّا كَانَ اللَّهُ عِنْدَ ظَنِّهِ بِهِ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ كَرِيمٌ يَسْتَحِي أَنْ يَخْلُفَ ظَنَّ عَبْدِهِ وَ رَجَاءَهُ فَأَحْسِنُوا الظَّنَّ بِاللَّهِ وَ ارْغَبُوا إِلَيْهِ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دائِرَةُ السَّوْءِ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: قسم بخدا که به مؤمنی خیر دنیا و آخرت نرسید جز با حسن ظنش به خدا و امیدش به او و حسن خلقش و پرهیز از غیبت مؤمنان.... و گمان بنده‌ای به خدا نیکو نشد جز اینکه خدا برایش همان‌گونه شد که گمان داشت چون خدا کریم و با حیاء است حیاء میکند که گمان کسی را ناراست کند و امیدش را نومید نماید. پس به خدا گمان نیکو برید و به او رغبت کنید که خدا فرموده کسانیکه بخدا گمان بد برند بد بینند.

وَ أَرْوِي عَنِ الْعَالِمِ‌علیه‌السلام أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ أَنْ يَحْبِسَ فِي الْحَبْسِ رَجُلَيْنِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَحَبَسَهُمَا ثُمَّ أَمَرَهُ بِإِطْلَاقِهِمَا قَالَ فَنَظَرَ إِلَى أَحَدِهِمَا فَإِذَا هُوَ مِثْلُ الْهُدْبَةِ فَقَالَ لَهُ مَا الَّذِي بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى مِنْكَ قَالَ الْخَوْفُ عَنِ اللَّهِ وَ نَظَرَ إِلَى الآخَرِ لَمْ يَتَشَعَّبْ مِنْهُ شَيْءٌ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ وَ صَاحِبُكَ كُنْتُمَا فِي أَمْرٍ وَاحِدٍ وَ قَدْ رَأَيْتُ بَلَغَ الْأَمْرُ بِصَاحِبِكَ وَ أَنْتَ لَمْ تَتَغَيَّرْ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ إِنَّهُ كَانَ ظَنِّي بِاللَّهِ جَمِيلًا حَسَناً فَقَالَ يَا رَبِّ قَدْ سَمِعْتَ مَقَالَةَ عَبْدَيْكَ فَأَيُّهُمَا أَفْضَلُ قَالَ صَاحِبُ الظَّنِّ الْحَسَنِ أَفْضَلُ ...

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: خدا به موسی‌علیه‌السلام وحی کرد که دو نفر از بنی‌اسرائیل را زندانی کند سپس دستور داد آندو را آزاد نماید. یکی از آندو از خوف خدا لاغر شده بود و دیگری لاغر نگشته بود. به او گفتند چرا لاغر نشدی؟ گفت به خدا گمان نیکو بردم. موسی گفت خدایا کدامیک از ایندو کارشان افضل است؟ وحی شد: آنکه گمانش به من نیکوتر است.

٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: و علَيكُم بمُجامَلَةِ أهلِ الباطِلِ، تَحَمَّلوا الضَّيمَ مِنهُم، و إيّاكُم و مُماظَّتَهُم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام نامه‌ای به اصحاب خود نوشت و به آنان دستور داد آن را همواره بخوانند و در آن دقت کنند و مضامینش را به کار بندند. اصحاب نامه را در نمازخانه‌های منازل خود گذاشته بودند و بعد از نماز آن را مطالعه می‌کردند. متن نامه چنین است: «به نام خداوند بخشندهٔ مهربان. اما بعد، از پروردگارتان عافیت و سلامت بطلبید و سنگین و باوقار و آرام و با شرم و حیا باشید و از آنچه خوبان پیش از شما دوری می‌کردند، دوری کنید و با اهل باطل خوش‌رفتار باشید و ستم آنان را بر خود هموار سازید و از کشمکش زیاد با ایشان بپرهیزید و از آنجا که از همنشینی و آمیزش و بحث و منازعه با آنان چاره‌ای ندارید، پس هرگاه با ایشان همنشینی و آمیزش کردید و میانتان بحث و ستیز در گرفت، تقیّه را که خداوند شما را به رعایت آن فرمان داده است، مراعات کنید؛ زیرا اگر به (شرّ) آنان گرفتار شوید، شما را آزار خواهند داد و بدبخواهی و

کینه‌توزی را در چهرهٔ آنان خواهید دید و اگر نه این بود که خداوند شرّ آن‌ها را از شما دور می‌کند، بی‌گمان بر شما سخت یورش می‌آوردند. دشمنی و کینه‌ای که از شماها در سینه‌هایشان دارند بیش از آن مقداری است که نشان می‌دهند. محیط زندگی شما و آن‌ها یکی است، اما جان‌های شما و آنان گونه‌گون است و باهم انس و الفت نمی‌گیرند، شما هرگز دوستدار آنان نخواهید شد و آنان نیز هرگز شما را دوست نخواهند داشت، جز اینکه خداوند متعال افسر کرامت حقّ را بر سر شما نهاده و بدان بینایتان کرده است، لیکن آنان را از اهل حق قرار نداده است. به‌همین‌دلیل است که شما با ایشان خوش‌رفتاری می‌کنید و در برابر آنان صبورید، اما آنان از خوش‌رفتاری (با شما) به دورند و در برابر هیچ‌چیز صبر و تحمل ندارند، بلکه نقشه‌ها و حیله‌گری‌های خود را به یکدیگر القا می‌کنند؛ زیراکه دشمنان خدا، چنانچه بتوانند، شما را از حق و حقیقت باز می‌دارند. پس خداوند شما را از این نقشه‌ها و گزندها حفظ می‌کند...

۵. قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام مَنْ كَتَمَ سِرَّهُ كَانَتِ الْخِيَرَةُ بِيَدِهِ وَ كُلُّ حَدِيثٍ جَاوَزَ اثْنَيْنِ فَشَا.

امیرمؤمنان عليه السلام: هرکس راز خویش را نهان داشت اختیار با اوست و هرسخنی که از دو نفر تجاوز کند پخش شود.

تحف العقول، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ الثَّانِي عليه السلام قَالَ إِظْهَارُ الشَّيْءِ قَبْلَ أَنْ يُسْتَحْكَمَ مَفْسَدَةٌ لَهُ

امام جواد عليه السلام: اظهار کار پیش از محکم شدنش باعث فساد آن است.

٦. الإمامُ‌علي عليه السلام: هُمومُ الرّجُلِ على قَدرِ هِمَّتِهِ.

امام‌علی عليه السلام: اندوه‌های مرد به اندازهٔ همت اوست.

۷. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: نِعمَ العَونُ على تَقوَى اللهِ الغِنى.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: توانگری نیکو یاوری است برای پرهیزگاری از خدا.

الإمام‌الصادق عليه السلام: سَلُوا اللهَ الغِنى فى الدّنيا و العافِيَةَ، و فى الآخِرَةِ المَغفِرَةَ و الجَنَّةَ.

امام‌صادق عليه السلام: از خداوند برای دنیا، توانگری و تندرستی مسألت کنید و برای آخرت آمرزش و بهشت.

۸. الإمام‌الصادق عليه السلام ـ لمّا سُئلَ عن حَدِّ المَرَضِ الذى يُفطِرُ فيهِ الصائمُ و يَدَعُ الصلاةَ مِن قيامٍ ـ: بَل الإنسانُ على نفسِهِ بَصيرَةٌ، (و) هو أعلَمُ بما يُطيقُهُ.

امام‌صادق عليه السلام در پاسخ به سؤال از حد بیماری‌ای که موجب می‌شود کسی روزه نگیرد و ایستاده نماز نخواند ـ: انسان از وضع خودش آگاه است و از توانایی خویش بهتر خبر دارد.

۹. رسول‌الله صلى الله عليه وآله: جُبِلَتِ القُلوبُ على حُبِّ مَن أحسَنَ إلَيها و بُغضِ مَن أساءَ إلَيها.

پیامبر خدا صلى الله عليه وآله: دل‌ها بر دوست‌داشتن کسی‌که به آن‌ها نیکی کند و نفرت از کسی‌که به آن‌ها بدی کند، سرشته شده‌اند.

۱۰. الإمام‌الصادق عليه السلام: لا يَغُرَّنَّکَ بُکاؤهُم؛ فإنّ التَّقوى فى القَلبِ.

امام‌صادق عليه السلام: گریه‌های آنان تو را نفریبد؛ زیرا که تقوا در دل است.

۱۱. الإمام‌الصادق عليه السلام: قال داودُ النبي عليه السلام: لَأعبُدَنَّ اللهَ اليَومَ عِبادَةً و لَأقرَأنَّ قِراءَةً لَم أفعَلْ مِثلَها قَطُّ! فدَخَلَ مِحرابَهُ ففَعَلَ، فلَمّا فَرَغَ مِن صَلاتِهِ إذا هُو بِضِفدَعٍ في المِحرابِ، فقالَ لَهُ: يا داودُ، أعجَبَکَ اليَومَ ما فَعَلتَ مِن عِبادَتِکَ و قِراءَتِکَ؟ فقالَ: نَعَم، فقالَ: لا يُعجِبَنَّکَ، فإنّي اُسَبِّحُ اللهَ في كُلِّ لَيلَةٍ ألفَ تَسبيحَةٍ و إنّي لَأكونُ في قَعرِ الماءِ فيُصَوِّتُ الطَّيرُ في الهَواءِ فأحسَبُهُ جائعاً فأطفُو لَهُ علَى الماءِ لِيأكُلَني و ما لِي ذَنبٌ.

امام‌صادق عليه السلام: داود عليه السلام گفت: امروز خدا را چنان عبادتی کنم و چنان قرائتی بخوانم که هرگز چنان نکرده باشم. پس به محراب خود رفت و آن کرد (که گفت). چون نمازش را به پایان برد، ناگاه چشمش به قورباغه‌ای در محراب افتاد. آن قورباغه به او گفت: ای داود، عبادت و قرائتی که امروز به جای آوردی تو را خوش آمد؟ گفت: آری. قورباغه گفت: هرگز تو را به اعجاب وا ندارد؛ زیرا من در هر شب خداوند را هزار بار تسبیح می‌گویم که از هر تسبیحی سه هزار حمد و ستایش منشعب می‌شود. گاه من در قعر آب هستم و پرنده‌ای در هوا آواز می‌دهد و من به گمان اینکه او گرسنه است برایش روی آب می‌آیم تا مرا بخورد بدون آنکه هیچ گناهی کرده باشم.

۱۲. كانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ ما يَهْجَعُونَ و عن الصادق عليه السلام كانوا أقل الليالي يفوتهم لا يقومون فيها و عن الباقر عليه السلام كان القوم ينامون و لكن كلما انقلب أحدهم قال الحمد لله و لا إله إلا الله و الله أكبر.

امام‌صادق عليه السلام راجع به آیه کمی از شب را میخوابیدند، فرمود: کم شبی بود که تهجد و عبادت از آنها فوت میشد و امام‌باقر عليه السلام فرمود: میخوابیدند اما پهلو به پهلو که میشدند میگفتند الحمد لله و لا إله إلا الله و الله اکبر.

۱۳. رسول‌الله‌ﷺ: إذا وُقِعَ فی الرجُلِ و أنتَ فی مَلأٍ، فکُن للرجُلِ ناصِراً، و للقَومِ زاجِراً، و قُمْ عَنهُم.
پیامبر خداﷺ: اگر درمیان جمعی بودی و از کسی غیبت شد، به یاری آن مرد برخیز و آن جمع را از غیبت‌کردن بازدار و از میانشان برخیز و برو.

۱٤. کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ قَالَ فِي كِتَابِ رسول‌اللهﷺ إِذَا اسْتَعْمَلْتُمْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فِي شَيْءٍ يَشُقُّ عَلَيْهِمْ فَاعْمَلُوا مَعَهُمْ فِيهِ قَالَ وَ إِنْ كَانَ أَبِي لَيَأْمُرُهُمْ فَيَقُولُ كَمَا أَنْتُمْ فَيَأْتِي فَيَنْظُرُ فَإِنْ كَانَ ثَقِيلًا قَالَ بِسْمِ اللَّهِ ثُمَّ عَمِلَ مَعَهُمْ وَ إِنْ كَانَ خَفِيفاً تَنَحَّى عَنْهُمْ.
امام‌صادق‌ع: در سیرهرسول‌خداﷺ بود که میفرمود: اگر بندگان خود را به کاری که بر آنها سخت است واداشتید خود نیز بدیشان کمک کنید. پدرم نیز وقتی دستوری بدانها میداد میامد و نگاه میکرد اگر ثقیل بود بسم الله میگفت و همراه آنها کار میکرد و اگر خفیف بود آنها را به حال خود وامیگذاشت.

۱۵. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَ ذَلِكَ أَنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوا دِرْهَماً وَ لَا دِينَاراً وَ إِنَّمَا وَرَّثُوا أَحَادِيثَ مِنْ أَحَادِيثِهِمْ فَمَنْ أَخَذَ شَيْئاً مِنْهَا فَقَدْ أَخَذَ حَظّاً وَافِراً فَانْظُرُوا عِلْمَكُمْ هَذَا عَمَّنْ تَأْخُذُونَهُ فَإِنَّ فِينَا أَهْلَ الْبَيْتِ فِي كُلِّ خَلَفٍ عُدُولًا يَنْفُونَ عَنْهُ تَحْرِيفَ الْغَالِينَ وَ انْتِحَالَ الْمُبْطِلِينَ وَ تَأْوِيلَ الْجَاهِلِينَ ...
امام‌صادق‌ع: علماء وارثان انبیاء هستند. ارث انبیاء درهم و دینار نیست بلکه احادیثی است که هرکس بدان عمل کند حظ وافر برده. بنگرید که علم خویش را از چه کسی فرا میگیرید که در ما اهل بیت در هر نسلی کسی است که تحریف غالیان و کاستی مبطلان و تأویل جاهلین در او نیست.

۱٦. رسول‌اللهﷺ: يَا عَلِيُّ لَا وَلِيمَةَ إِلَّا فِي خَمْسٍ فِي عُرْسٍ أَوْ خُرْسٍ أَوْ عِذَارٍ أَوْ وِكَارٍ أَوْ رِكَازٍ فَالْعُرْسُ التَّزْوِيجُ وَ الْخُرْسُ النِّفَاسُ بِالْوَلَدِ وَ الْعِذَارُ الْخِتَانُ وَ الْوِكَارُ فِي شِرَى الدَّارِ وَ الرِّكَازُ الرَّجُلُ يَقْدَمُ مِنْ مَكَّةَ.
رسول‌خداع: ولیمه جز در پنج چیز جایز نیست: عروسی و تولد بچه و ختنه‌سوران و خرید خانه و آمدن حاجی.

۱۷. فتح الأبواب، رُوِيَ أَنَّ لُقْمَانَ الْحَكِيمَ قَالَ لِوَلَدِهِ فِي وَصِيَّتِهِ لَا تُعَلِّقْ قَلْبَكَ بِرِضَا النَّاسِ وَ مَدْحِهِمْ وَ ذَمِّهِمْ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَحْصُلُ وَ لَوْ بَالَغَ الْإِنْسَانُ فِي تَحْصِيلِهِ بِغَايَةِ قُدْرَتِهِ.
از لقمان روایت است که به فرزندش سفارش کرد: دل در گرو مدح و ذم مردم ننه! که بدست نیاید گرچه انسان در تحصیل آن بسیار بکوشد.
رُوِيَ أَنَّ مُوسَى‌ع قَالَ يَا رَبِّ احْبِسْ عَنِّي أَلْسِنَةَ بَنِي آدَمَ فَإِنَّهُمْ يَذُمُّونِّي وَ قَدْ أُوذِيَ كَمَا قَالَ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ عَنْهُمْ لا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسى قِيلَ فَأَوْحَى اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ إِلَيْهِ يَا مُوسَى هَذَا شَيْءٌ مَا فَعَلْتُهُ مَعَ نَفْسِي أَ فَتُرِيدُ أَنْ أَعْمَلَهُ مَعَكَ فَقَالَ قَدْ رَضِيتُ أَنْ تَكُونَ لِي أُسْوَةٌ بِكَ
موسی‌ع به خدا گفت زبان بنی‌آدم را راجع به من ببند که مرا مذمت میکنند و اذیت میشوم. وحی شد که: راجع به خودم چنین نکردم راجع به تو چنین کنم؟ موسی‌ع عرض کرد: راضی شدم که تو الگویم باشی.

۱۸. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ‌ع قَالَ كَانَ رسول‌اللهﷺ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا ابْتَهَلَ وَ دَعَا كَمَا يَسْتَطْعِمُ الْمِسْكِينُ
امام حسین‌ع:رسول‌خداﷺ وقتی به حال ابتهال میرسید دستانش را چون گدایان به آسمان بلند میکرد و دعا می‌نمود.

۱۹. عائشةُ: إنّ أسماءَ بنتَ أبي بكرٍ دَخَلَت على رسول‌اللهﷺ و علَيها ثِيابٌ رِقاقٌ، فأعرَضَ عَنها رسول‌اللهﷺ و قالَ: يا أسماءُ، إنّ المرأةَ إذا بَلَغَتِ المَحيضَ لَم يَصلُحْ أن يُرى مِنها إلّا هذا ـ و أشارَ إلى وَجهِهِ و كفَّيهِ.
عایشه: اسماء دختر ابوبکر بر رسول‌خداﷺ وارد شد، درحالی‌که لباس‌های نازکی به تن داشت. رسول‌خداﷺ از او روی گرداند و فرمود: ای اسماء! زن وقتی به سن قاعدگی رسید، دیگر درست نیست که از بدن او جز این قسمت‌ها ـ اشاره به صورت و کفین خود فرمود ـ جای دیگری دیده شود.

۲۰. الامام‌علی‌ع: إذا استَولَى الفَسادُ على الزَّمانِ و أهلِهِ، فَأحسَنَ رجُلٌ الظَّنَّ برجُلٍ، فَقَد غَرَّرَ.
امام‌علی‌ع: هرگاه نادرستی بر روزگار و مردم آن چیره گردد و با چنین وضعی انسانی به انسان دیگر خوش‌بین باشد، بی‌گمان فریب‌خورده است.

۲۱. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ قَالَ أَيُّوبُ النَّبِيُّعليه‌السلام حِينَ دَعَا رَبَّهُ يَا رَبِّ كَيْفَ ابْتَلَيْتَنِي بِهَذَا الْبَلَاءِ الَّذِي لَمْ تَبْتَلِ بِهِ أَحَداً فَوَ عِزَّتِكَ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ مَا عَرَضَ لِي أَمْرَانِ قَطُّ كِلَاهُمَا لَكَ طَاعَةٌ إِلَّا عَمِلْتُ بِأَشَدِّهِمَا عَلَى بَدَنِي قَالَ فَنُودِيَ وَ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِكَ يَا أَيُّوبُ قَالَ فَأَخَذَ التُّرَابَ فَوَضَعَهُ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ قَالَ أَنْتَ يَا رَب.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: ایوب‌علیه‌السلام دعا کرد و گفت خدایا چرا مرا به این بلا مبتلا ساختی که در انسانها بی‌سابقه بود تو میدانستی که هرگز دو کار در برابرم قرار نگرفت جز اینکه آنرا که سخت‌تر بود برگزیدم. ندا رسید که چه کسی توفیق این کار را به تو داده بود ای ایوب؟ ایوب خاک بر دهان کرد و گفت خودت ای خدا!

۲۲. المحاسن، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله لِيَشْرَبْ سَاقِي الْقَوْمِ آخِرَهُمْ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ساقی قوم آخر از همه باید آب بنوشد.

۲۳. نهج البلاغة، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام إِذَا هِبْتَ أَمْراً فَقَعْ فِيهِ فَإِنَّ شِدَّةَ تَوَقِّيهِ أَعْظَمُ مِمَّا تَخَافُ مِنْه

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: چون از امری ترسیدی خویش را در آن فکن که شدت نگرانی از آن بیشتر از آن چیزی است که واقعا ترس‌آور باشد.

۲۴. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن عَظَّمَ صِغارَ المَصائبِ ابتَلاهُ اللهُ بِكِبارِها.

امام‌علی‌علیه‌السلام: هرکه مصیبت‌های کوچک را بزرگ شمارد، خداوند او را به مصیبت‌های بزرگ مبتلا گرداند.

۲۵. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لا تَكرَهُوا الفِتنَةَ فی آخِرِ الزمانِ؛ فإنّها تُبيرُ المُنافِقينَ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: در آخرالزمان فتنه را ناخوش نداشته باشید؛ زیرا آن فتنه‌ها منافقان را نابود می‌سازد.

الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: تَمَنَّوُا الفِتنَةَ؛ ففيها هَلاكُ الجَبابِرَةِ، و طَهارَةُ الأرضِ مِن الفَسَقَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: آرزومند فتنه باشید؛ زیرا فتنه موجب نابودی ستمگران و پاک‌شدن زمین از (لوث وجود) فاسقان است.

۲۶. عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجالِ وَ النِّساءِ وَ الْوِلْدانِ لا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَ لا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا فَقَالَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً إِلَى النَّصْبِ فَيَنْصِبُونَ وَ لَا يَهْتَدُونَ سَبِيلَ أَهْلِ الْحَقِّ فَيَدْخُلُونَ فِيهِ وَ هَؤُلَاءِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِأَعْمَالٍ حَسَنَةٍ وَ بِاجْتِنَابِ الْمَحَارِمِ الَّتِي نَهَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَنْهَا وَ لَا يَنَالُونَ مَنَازِلَ الْأَبْرَارِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: راجع به مستضعفین در آیه شریفه جز مستضعفان از مردان و زنان و اطفالی که حیله‌ای ندارند و راهی به هدایت نمی‌جویند، فرمود: ایشان کسانی اند که حیله‌ای به دشمنی با ما نمی‌یابند و راهی به راه اهل حق نیز نمی‌یابند. اینان با اعمال حسنه خویش و اجتناب از محارم وارد بهشت میشوند اما به درجه ابرار نمی‌رسند.

المحاسن، عَنْ زُرَارَةَ قَالَ سُئِلَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام وَ أَنَا جَالِسٌ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثالِها يَجْرِي لِهَؤُلَاءِ مِمَّنْ لَا يَعْرِفُ مِنْهُمْ هَذَا الْأَمْرَ فَقَالَ لَا إِنَّمَا هَذِهِ لِلْمُؤْمِنِينَ خَاصَّةً قُلْتُ لَهُ أَصْلَحَكَ اللَّهُ أَ رَأَيْتَ مَنْ صَامَ وَ صَلَّى وَ اجْتَنَبَ الْمَحَارِمَ وَ حَسُنَ وَرَعُهُ مِمَّنْ لَا يَعْرِفُ وَ لَا يَنْصِبُ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ أُولَئِكَ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ.

از امام‌صادق‌علیه‌السلام از آیه هرکس حسنه‌ای انجام دهد برایش ده برابر است فرمود: این آیه فقط برای مؤمنین از شیعه است نه عامه مسلمانان. البته آنان اگر نماز بخوانند و روزه بگیرند و از محارم اجتناب کنند و خوب ورع داشته باشند و دشمنی با ما نکنند به رحمت خدا وارد بهشت میشوند.

۲۷. عنه‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَيَجِيئَنَّ أَقْوَامٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُمْ حَسَنَاتٌ كَأَمْثَالِ الْجِبَالِ فَيَأْمُرُ بِهِمْ إِلَى النَّارِ فَقِيلَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَ مُصَلُّونَ كَانُوا قَالَ نَعَمْ كَانُوا يُصَلُّونَ وَ يَصُومُونَ وَ يَأْخُذُونَ وَهْناً مِنَ اللَّيْلِ لَكِنَّهُمْ إِذَا لَاحَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَثَبُوا عَلَيْه.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: در قیامت عده‌ای را میاورند که مثل کوه‌ها حسنات دارند اما فرمان میدهند که ایشان را به جهنم ببرند. پرسیده شد: نماز میخواندند؟ فرمود: بله نماز میخواندند و روزه میگرفتند و اهل تهجد بودند اما اگر امری از دنیا در برابرشان قرار میگرفت بر آن میجهیدند.

۲۸. قرب الإسناد، عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعَنْ أَبِيهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّعْنَةَ إِذَا خَرَجَتْ مِنْ صَاحِبِهَا تَرَدَّدَتْ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الَّذِي يَلْعَنُ فَإِنْ وَجَدَتْ مَسَاغاً وَ إِلَّا عَادَتْ إِلَى صَاحِبِهَا وَ كَانَ أَحَقَّ بِهَا فَاحْذَرُوا أَنْ تَلْعَنُوا مُؤْمِناً فَيَحِلَّ بِكُمْ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: لعنت که از دهان لعن کننده خارج شود میان او و آنکه لعن شده تردد میکند اگر وجهی داشته باشد به لعنت شونده میرسد والا به لعنت کننده باز میگردد که او احق به آن است. پس مراقب باشید که مؤمنی را لعن نکنید که خودتان به آن لعن مبتلا میشوید.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) قَالَ مَا شَهِدَ رَجُلٌ عَلَى رَجُلٍ بِكُفْرٍ قَطُّ إِلَّا بَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا إِنْ كَانَ شَهِدَ عَلَى كَافِرٍ صَدَقَ وَ إِنْ كَانَ مُؤْمِناً رَجَعَ الْكُفْرُ عَلَيْهِ وَ إِيَّاكُمْ وَ الطَّعْنَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ.

امام‌باقر(ع): اگر کسی به کفر کسی شهادت داد. کفر به یکی از آندو میرسد اگر آن شخص واقعا کافر باشد که هیچ ولی اگر مؤمن باشد به شهادت دهنده باز میگردد. پس وای بر شما و طعن بر مؤمنین.

تفسیر الإمام(ع)، إِنَّ الِاثْنَيْنِ إِذَا ضَجَرَ بَعْضُهُمَا عَلَى بَعْضٍ وَ تَلَاعَنَا ارْتَفَعَتِ اللَّعْنَتَانِ فَاسْتَأْذَنَتَا رَبَّهُمَا فِي الْوُقُوعِ بِمَنْ لُعِنَا إِلَيْهِ فَقَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ انْظُرُوا فَإِنْ كَانَ اللَّاعِنُ أَهْلًا لِلَّعْنِ وَ لَيْسَ الْمَقْصُودُ بِهِ أَهْلًا فَأَنْزِلُوهُمَا جَمِيعاً بِاللَّاعِنِ وَ إِنْ كَانَ الْمُشَارُ إِلَيْهِ أَهْلًا وَ لَيْسَ اللَّاعِنُ أَهْلًا فَوَجِّهُوهُمَا إِلَيْهِ وَ إِنْ كَانَا جَمِيعاً لَهَا أَهْلًا فَوَجِّهُوا لَعْنَ هَذَا إِلَى ذَاكَ وَ وَجِّهُوا لَعْنَ ذَاكَ إِلَى هَذَا.

امام عسکری(ع): وقتی دو نفر با هم بد شوند و یکدیگر را لعن کنند، لعن‌ها بالا روند و از خدا اذن بگیرند. خدا به ملائکه گوید ببینید اگر لاعن لایق این لعن است نه آنکه لعن شده، هر دو لعن را به او برگردانید و اگر آن دیگری لایق لعن است هر دو لعن را به او برگردانید. و اگر هر دو لایق لعن‌اند لعن هریک را به دیگری برگردانید.

۲۹. الامام‌علی(ع): مَن عَشِقَ شيئاً أعشى (أعمى) بَصَرَهُ، و أمرَضَ قَلبَهُ، فهُو يَنظُرُ بعَينٍ غيرِ صَحيحَةٍ.

امام‌علی(ع): هرکه عاشق چیزی شود، دیده‌اش را کور گرداند و دلش را بیمار. در نتیجه با چشمی عیبناک بنگرد و با گوشی ناشنوا بشنود. شهوت‌ها، خرد او را از هم دَرد و دنیا، دلش را بمیراند.

۳۰. عنه(ع): وَ لَا تَرْغَبَنَّ فِي مَنْ زَهِدَ فِيك.

امام(ع): به آنکه نسبت به تو رغبتی ندارد راغب مباش.

۳۱. كُنتُ مَع الرِّضا(ع) فی سَفَرِهِ إلی خُراسانَ فدَعا يَوماً بمائدَةٍ لَهُ فجَمَعَ علَيها مَواليهِ مِن السُّودانِ و غَيرِهِم، فقُلتُ: جُعِلتُ فِداکَ، لَو عَزَلتَ لهؤلاءِ مائدَةً! فقالَ: مَهْ! إنَّ الرَّبَّ تبارکَ و تعالی واحِدٌ، و الأُمَّ واحِدَةٌ و الأبُ واحِدٌ، و الجَزاءُ بالأعمالِ.

عبدالله‌بن‌صلت: مردی از اهالی بلخ گفت: من در سفر حضرت‌رضا(ع) به خراسان همراه ایشان بودم. روزی سفرهٔ غذایش را خواست و غلامان سیاه و غیر سیاه خود را دور آن سفره جمع کرد. من عرض کردم: فدایت شوم، کاش برای این‌ها سفرهٔ جداگانه‌ای می‌انداختی. حضرت فرمود: خاموش باش! خداوند تبارک و تعالی یکی است، مادر یکی است، پدر یکی است و پاداش به اعمال است.

۳۲. إِنَّ رسول‌الله(ص) مَرَّ فِي بَعْضِ طُرُقِ الْمَدِينَةِ وَ سَوْدَاءُ تَلْقُطُ السِّرْقِينَ فَقِيلَ لَهَا تَنَحَّيْ عَنْ طَرِيقِ رسول‌الله(ص) فَقَالَتْ إِنَّ الطَّرِيقَ لَمُعْرِضٌ فَهَمَّ بِهَا بَعْضُ الْقَوْمِ أَنْ يَتَنَاوَلَهَا فَقَالَ رسول‌الله(ص) دَعُوهَا فَإِنَّهَا جَبَّارَةٌ.

رسول‌خدا(ص) در مدینه از کوچه‌ای میگذشت سیاهی سرگین جمع میکرد. بدو گفتند کنارتر بیاست تارسول‌خدا(ص) بگذرد. با تبختر گفت راه گشاد است. برخی از اصحابرسول‌خدا(ص) خواستند او را تنبیه کنند.رسول‌خدا(ص) فرمود: رهایش کنید که او جبار است.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ إِنَّ يُوسُفَ(ع) لَمَّا قَدِمَ عَلَيْهِ الشَّيْخُ يَعْقُوبُ(ع) دَخَلَهُ عِزُّ الْمُلْكِ فَلَمْ يَنْزِلْ إِلَيْهِ فَهَبَطَ عَلَيْهِ جَبْرَئِيلُ فَقَالَ يَا يُوسُفُ ابْسُطْ رَاحَتَكَ فَخَرَجَ مِنْهَا نُورٌ سَاطِعٌ فَصَارَ فِي جَوِّ السَّمَاءِ فَقَالَ يُوسُفُ(ع) مَا هَذَا النُّورُ الَّذِي خَرَجَ مِنْ رَاحَتِي فَقَالَ نُزِعَتِ النُّبُوَّةُ عَنْ عَقِبِكَ عُقُوبَةً لِمَا لَمْ تَنْزِلْ إِلَى الشَّيْخِ يَعْقُوبَ فَلَا يَكُونُ مِنْ عَقِبِكَ نَبِيٌّ

امام‌صادق(ع): چون یعقوب(ع) بدیدار یوسف آمد. شوکت شاهی یوسف را گرفته بود لذا از تخت بزیر نیامد و از پدرش استقبال نکرد. جبرئیل نازل شد و گفت ای یوسف سینه‌ات را بگشا. و نوری از سینه او خارج شد و به آسمان رفت. یوسف(ع) گفت این نور چه بود؟ جبرئیل گفت نبوت از نسلت خارج شد چون برای یعقوب تواضع نکردی. بنابراین از نسل تو پیامبری نخواهد بود.

۳۳. رسول‌الله(ص): الفُقَهاءُ أُمَناءُ الرُّسُلِ ما لم يَدخُلُوا في الدنيا. قيلَ: يا رسول‌الله، ما دُخولُهُم في الدنيا؟ قالَ: اِتِّباعُ السُّلطانِ، فإذا فَعَلُوا ذلکَ فَاحذَرُوهم علی أديانِكُم.

پیامبر خدا(ص): فقیهان، اُمنای پیامبرانند تا زمانی‌که دنیایی نشوند. عرض شد: ای رسول‌خدا! دنیایی‌شدن آن‌ها، چگونه است؟ فرمود: پیروی از سلطان (و قدرت حاکمه). پس، هرگاه چنین کردند، از آنان نسبت به دین و عقاید خود برحذر باشید.

۳٤. عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي وَلَّادٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِنَا وَرِعاً مُسْلِماً كَثِيرَ الصَّلَاةِ قَدِ ابْتُلِيَ بِحُبِّ اللَّهْوِ وَ هُوَ يَسْمَعُ الْغِنَاءَ فَقَالَ أَ يَمْنَعُهُ ذَلِكَ مِنَ الصَّلَاةِ لِوَقْتِهَا أَوْ مِنْ صَوْمٍ أَوْ مِنْ عِيَادَةِ مَرِيضٍ أَوْ حُضُورِ جِنَازَةٍ أَوْ زِيَارَةِ أَخٍ قَالَ قُلْتُ لَا لَيْسَ يَمْنَعُهُ ذَلِكَ مِنْ شَيْءٍ مِنَ الْخَيْرِ وَ الْبِرِّ قَالَ فَقَالَ هَذَا مِنْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ مَغْفُورٌ لَهُ ذَلِكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

به امام‌صادق‌علیه‌السلام عرض شد کسی از شیعیان اهل ورع و بسیار نمازخوان است اما مبتلا به مجالس لهو گشته و غنا میشنود. امام‌علیه‌السلام فرمود: آیا این کار از نماز اول وقت و روزه و عیادت مریض و حضور جنازه و زیارت برادرانش باز میدارد؟ گفتند خیر از چیزی از خیرات و مبرات باز نمی‌دارد. فرمود: این از خطوات شیطان است که انشاءالله بخشیده میشود.

۳۵. نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِيِّ، سُئِلَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى وَ رَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا قَالَ بَيِّنْهُ تِبْيَاناً وَ لَا تَنْثُرْهُ نَثْرَ الرَّمْلِ وَ لَا تَهُذَّهُ هَذَّ الشِّعْرِ قِفُوا عِنْدَ عَجَائِبِهِ وَ حَرِّكُوا بِهِ الْقُلُوبَ وَ لَا يَكُونُ هَمُّ أَحَدِكُمْ آخِرَ السُّورَةِ.

ازرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله پرسیدند که خدا گفته قرآن را ترتیل بخوان مراد چیست؟ فرمود: خوب بیان کن و مانند نوشته نخوان و مانند شعر نخوان و در عجایبش توقف کن و قلبت را حرکت بده و مرادت تمام کردن سوره نباشد.

۳۶. وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِنَّ عِيَالَ الْمَرْءِ أُسَرَاؤُهُ فَمَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَلْيُوَسِّعْ عَلَى أُسَرَائِهِ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ أَوْشَكَ أَنْ تَزُولَ تِلْكَ النِّعْمَةُ.

امام‌علیه‌السلام: خانواده مرد اسیران اویند هرکس خدا بر او انعام کرده بر اسیرانش انعام کند اگر نکند ممکن است نعمت زایل شود.

۳۷. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ في وصيَّتِهِ لأبي ذرٍّ ـ: لا يَفقهُ الرجُلُ كُلَّ الفِقهِ حتّي يَرَى الناسَ أمثالَ الأباعِرِ، فلا يَحفِلَ بِوُجودِهِم، و لا يَغَيِّرَهُ ذلكَ كما لا يُغَيِّرُهُ وُجودُ بَعيرٍ عندَهُ، ثُمّ يَرجِعَ هُو إلى نفسِهِ فيَكونَ أعظَمَ حاقِرٍ لها.

در سفارش به ابوذر،رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: آدمی فقیه کامل نشود، مگر آن‌گاه که مردم در نظرش مانند مشتی شتر باشند و به بود و نبود آن‌ها اهمیتی ندهد و همچنان‌که اگر شتری در کنار او باشد فرقی به حالش ندارد، وجود مردم نیز در او تغییر و تأثیری ایجاد نکند. و با این حال، وقتی به خودش برگردد بیشترین تحقیر و بی‌اعتنایی را نسبت به نفس خویش، روا دارد.

۳۸. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يَا ابْنَ مَسْعُودٍ الْإِسْلَامُ بَدَأَ غَرِيباً وَ سَيَعُودُ غَرِيباً كَمَا بَدَأَ فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای ابن مسعود، اسلام در آغاز غریب بوده و روزی خواهد رسید که باز غریب خواهد شد. خوشا بحال غریبان.

۳۹. غوالي اللئالي، رُوِيَ فِي بَعْضِ الْأَخْبَارِ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله رَجُلٌ اسْمُهُ مُجَاشِعٌ فَقَالَ يَا رسول‌اللهكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى مَعْرِفَةِ الْحَقِّ فَقَالَ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَعْرِفَةُ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى مُوَافَقَةِ الْحَقِّ قَالَ مُخَالَفَةُ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى رِضَا الْحَقِّ قَالَ سَخَطُ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى وَصْلِ الْحَقِّ قَالَ هَجْرُ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى طَاعَةِ الْحَقِّ قَالَ عِصْيَانُ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى ذِكْرِ الْحَقِّ قَالَ نِسْيَانُ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى قُرْبِ الْحَقِّ قَالَ التَّبَاعُدُ مِنَ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى أُنْسِ الْحَقِّ قَالَ الْوَحْشَةُ مِنَ النَّفْسِ فَقَالَ يَا رسول‌اللهفَكَيْفَ الطَّرِيقُ إِلَى ذَلِكَ قَالَ الِاسْتِعَانَةُ بِالْحَقِّ عَلَى النَّفْسِ.

کسی نزدرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله آمد و گفت راه به معرفت خدا چیست؟ فرمود: معرفت نفس. پرسید راه به موافقت حق چیست؟ فرمود: مخالفت نفس. پرسید راه به رضای حق چیست؟ فرمود: سخط نفس. پرسید راه به وصل حق چیست؟ فرمود: هجر نفس. پرسید راه به طاعت حق چیست؟ فرمود: عصیان نفس. پرسید راه به ذکر حق چیست؟ فرمود: نسیان نفس. پرسید راه به قرب حق چیست؟ فرمود: تباعد از نفس. پرسید راه به انس حق چیست؟ فرمود: وحشت از نفس. پرسید راه به آن چیست؟ فرمود: استعانت به خدا در برابر نفس.

۴۰. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لَو أنّ رجُلاً تَوَكَّلَ علَى اللهِ بصِدقِ النِّيَّةِ لا حتاجَت إلَيهِ الأُمورُ مِمَّن دُونَهُ، فكَيفَ يَحتاجُ هُو و مَولاهُ الغَنيُّ الحَميدُ؟!

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر مردی با نیّت درست به خدا توکل کند، احتیاج کارهای دیگران به او بیفتد؛ زیرا چگونه او (به دیگران) احتیاج پیدا کند در صورتی که مولایش بی‌نیاز و ستوده است؟

چهل حدیث ۹۸

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: كانَ يُسمَّى الطَّبيبُ المُعالِجَ، فقالَ موسى بنُ عِمرانَ: يا ربِّ، مِمَّنِ الداءُ؟ قالَ: مِنّي، قالَ: مِمّن الدَّواءُ؟ قالَ: منّي، قالَ: فما يَصنَعُ الناسُ بالمُعالِجِ؟ قالَ: يَطِيبُ بذلكَ أنفسُهُم، فَسُمِّيَ الطَّبيبُ لذلكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: پیشترها به طبیب معالج می‌گفتند. پس، موسی‌بن‌عمران عرض کرد: پروردگارا، درد از کیست؟ فرمود: از من. عرض کرد: درمان از کیست؟ فرمود: از من. عرض کرد: پس مردم با معالج چه می‌کنند؟ فرمود: به او دل خوش می‌کنند. از آن پس، معالج به نام طبیب خوانده شد.

۲. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لِبَعضِ أصحابِهِ ـ: ما فَعَلَ غَريمُكَ؟؛ فقالَ: ذلكَ ابنُ الفاعِلَةِ! فَنَظَرَ إلَيهِ أبو عبدِاللهِ‌علیه‌السلام نَظَراً شَديداً، فقالَ: جُعِلتُ فداكَ، إنّهُ مَجوسيٌّ نَكَحَ أُختَهُ. قالَ: أوَليسَ ذلكَ في دِينِهِمُ النِّكاحَ؟!

امام‌صادق‌علیه‌السلام به یکی از اصحاب خود فرمود: با بدهکارت چه کردی؟ عرض کرد: آن ولد الزنا. حضرت نگاه تندی به او کرد. عرض کرد: فدایت شوم، او مجوسیی است که با خواهر خود ازدواج کرده است. حضرت فرمود: آیا نه این است که این عمل در آیین آن‌ها ازدواج محسوب می‌شود؟

۳. عَنْ أَبِي الْحَسَنِ‌علیه‌السلام قَالَ مَنِ اغْتَمَّ كَانَ لِلْغَمِّ أَهْلًا فَيَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَكُونَ بِاللَّهِ وَ بِمَا صَنَعَ رَاضِياً.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: هرکس غم بخورد سزاوار است که غم بخورد. اما مؤمن باید با خدا و به آنچه او کرده راضی باشد.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ الرِّضَا بِمَكْرُوهِ الْقَضَاءِ مِنْ أَعْلَى دَرَجَاتِ الْيَقِينِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: رضا به آنچه ناپسند آدمی است از اعلی درجات یقین است.

٤. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام: مَن كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللهُ عَورَتَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکه خشم خود را نگه دارد، خداوند عیب او را بپوشاند.

٥. مِنْ كِتَابِ قَضَاءِ الْحُقُوقِ، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ عَارَضَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فِي حَدِيثِهِ فَكَأَنَّمَا خَدَشَ فِي وَجْهِهِ

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس میان سخن برادر مؤمنش بپرد گویا چهره‌اش را چنگ انداخته.

٦. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: إيّاكُم و غَلَبَةَ الشَّهَواتِ على قُلوبِكُم؛ فإنَّ بِدايَتَها مَلَكَةٌ، و نِهايَتَها هَلَكَةٌ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: زنهار از چیره آمدن شهوت‌ها بر دل‌هایتان؛ زیراکه آغاز آن‌ها بندگی است و انجامشان نابودی.

٧. الامام‌علی‌علیه‌السلام: اللّهُمَّ صُنْ وَجهِي باليَسارِ، و لا تَبذُلْ (تَبتَذِلْ) جاهِي بالإقتارِ، فَأَسترِزقَ طالِبِي رِزقِكَ (رِفدِكَ)، و أستَعطِفَ شِرارَ خَلقِكَ، و أُبتَلى بحَمدِ مَن أعطانِي، و أُفتَتَنَ بِذَمِّ مَن مَنَعَنى.

امام‌علی‌علیه‌السلام: خداوندا! آبرویم را با توانگری نگه‌دار و حیثیتم را با تنگدستی از میان مبر، تا از روزی‌خواهان تو روزی طلبم و از آفریدگان بدکردارت ترحم خواهم و به ستایش از کسی‌که به من چیزی می‌دهد، گرفتار و مبتلا شوم و به بدگویی از کسی‌که به من چیزی ندهد، دچار گردم.

٨. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام: مُرُوا أولادَكُم بطَلَبِ العِلمِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: فرزندان خود را به آموختن دانش، وادارید.

٩. وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِنَّ مِنْ أَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِ الْإِنْفَاقَ عَلَى قَدْرِ الْإِقْتَارِ وَ التَّوَسُّعَ عَلَى قَدْرِ التَّوَسُّعِ وَ إِنْصَافَ النَّاسِ مِنْ نَفْسِهِ وَ ابْتِدَاءَهُ إِيَّاهُمْ بِالسَّلَامِ ...

امام‌علیه‌السلام: از اخلاق مؤمنین انفاق حین تنگدستی و گشاده‌دستی حین گشاده شدن روزی و انصاف داشتن با مردم و ابتدا کردن به سلام است.

١٠. الامام‌علی‌علیه‌السلام: اِحذَرْ مَنازِلَ الغَفلَةِ و الجَفاءِ، و قِلّةَ الأعوانِ على طاعَةِ اللهِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام: از منزل‌های غفلت و جفا و مواضعی که یاورانِ کمی بر طاعت خدا داری دوری کن.

١١. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ما زادَ خُشوعُ الجَسَدِ على ما فى القَلبِ فهُو عِندَنا نِفاقٌ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: چنانچه خشوع بدن بر خشوع دل بچربد این در نظر ما نفاق است.

١٢. معاني الأخبار/الأمالي للصدوق، قَالَ أَمِيرُ‌الْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام لِلشَّيْخِ الَّذِي أَتَاهُ مِنَ الشَّامِ يَا شَيْخُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَلَقَ خَلْقاً ضَيَّقَ الدُّنْيَا

عَلَيْهِمْ نَظَراً لَهُمْ فَزَهَّدَهُمْ فِيهَا وَ فِي حُطَامِهَا فَرَغِبُوا فِي دَارِ السَّلَامِ الَّذِي دَعَاهُمْ إِلَيْهِ وَ صَبَرُوا عَلَى ضِيقِ الْمَعِيشَةِ وَ صَبَرُوا عَلَى الْمَكْرُوهِ وَ اشْتَاقُوا إِلَى مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْكَرَامَةِ وَ بَذَلُوا أَنْفُسَهُمُ ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ وَ كَانَتْ خَاتِمَةُ أَعْمَالِهِمُ الشَّهَادَةَ فَلَقُوا اللَّهَ وَ هُوَ عَنْهُمْ رَاضٍ وَ عَلِمُوا أَنَّ الْمَوْتَ سَبِيلُ مَنْ مَضَى وَ مَنْ بَقِيَ فَتَزَوَّدُوا لآخِرَتِهِمْ غَيْرَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ لَبِسُوا الْخَشِنَ وَ صَبَرُوا عَلَى الْقُوتِ وَ قَدَّمُوا الْفَضْلَ وَ أَحَبُّوا فِي اللَّهِ وَ أَبْغَضُوا فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أُولَئِكَ الْمَصَابِيحُ وَ أَهْلُ النَّعِيمِ فِي الآخِرَةِ وَ السَّلَامُ.

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام به پیرمردی که از شام نزد آن حضرت آمده بود گفت: بدان که خداوند خلقی را آفرید و دنیا را بر ایشان سخت گرفت چون دوستشان داشت و میخواست در دنیا زاهد باشند و در حطام دنیا نباشند و به دارالسلام رغبت کنند و در ضیق معاش و سختی آن صبر کنند و به آنچه نزد خداست از کرامت شوق بورزند و خویش را بذل نمایند برای رسیدن به رضوان خدا و خاتمه اعمالشان شهادت باشد. پس خدا را در حالی زیارت کنند که از آنها راضی است و میدانند که مرگ راه همگان است لذا برای آخرت خویش توشه برگیرند. خشن بپوشند و بر قوت صبر کنند و فضل بیاندوزند و در راه خدا دوست بدارند و در راه خدا دشمن بدارند. اینان چراغ راهند و اهل نعمت آخرت و بیش از این کلامی نیست.

۱۳. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: الإيمانُ قَيدُ الفَتكِ لا يَفتِكُ مُؤمنٌ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ایمان بند (و مانع از) کشتن غافل‌گیرانه است و مؤمن غافل‌گیرانه نمی‌کُشد.

أبو الفَرَجِ فی المَقاتل ـ فی ذِکرِ ما جَرى على مُسلمِ بنِ عَقيلٍ ـ: قالَ هانئٌ لمسلمٍ ـ: إنّی لا اُحِبُّ أن يُقتَلَ (يَعنی ابنَ زيادٍ) فی داری. فلمّا خَرَجَ مسلمٌ قالَ لَهُ شريكٌ: ما مَنَعَكَ مِن قَتلِهِ؟ قالَ: خَصلَتانِ: أمّا إحداهُما: فكَراهِيَةُ هانئٍ أن يُقتَلَ فی دارِهِ، و أمّا الاُخرى: فحديثٌ حَدَّثَنيهِ الناسُ عنِ النبیِّ صلی‌الله‌علیه‌وآله: أنّ الإيمانَ قيدُ الفَتكِ، فلا يَفتِكُ مؤمنٌ.

ابوالفرج اصفهانی به‌هنگام نقل آنچه بر مسلم‌بن‌عقیل گذشت، می‌نویسد: هانی به مسلم گفت: من دوست ندارم که او ـ ابن‌زیاد ـ در خانهٔ من کشته شود. وقتی مسلم (از نهانگاه) بیرون آمد، شریکش به او گفت: چرا او را نکشتی؟ مسلم گفت: به دو سبب: اول اینکه هانی خوش نداشت ابن‌زیاد در خانهٔ او کشته شود. دوم حدیثی که مردم از پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله برایم روایت کرده‌اند که فرموده است: ایمان بندکشتن غافل‌گیرانه است و مؤمن غفلتاً نمی‌کشد.

۱۴. رجال الكشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام وَ أَبِي الْحَسَنِ‌علیه‌السلام قَالَ يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ أَنْ يَحْفَظَ أَصْحَابَ أَبِيهِ فَإِنَّ بِرَّهُ بِهِمْ بِرُّهُ بِوَالِدَيْهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام و امام‌کاظم‌علیه‌السلام: سزاوار است که مرد اصحاب پدرش را حفظ کند و گرامی دارد که نیکی او بدیشان به پدر و مادرش میرسد.

۱۵. رجال الكشي، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَحْمِلُ هَذَا الدِّينَ فِي كُلِّ قَرْنٍ عُدُولٌ يَنْفُونَ عَنْهُ تَأْوِيلَ الْمُبْطِلِينَ وَ تَحْرِيفَ الْغَالِينَ وَ انْتِحَالَ الْجَاهِلِينَ كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: در هر قرنی در این دین کسی هست که تأویل مبطلین و تحریف غالین و سستی جاهلین را از آن باز دارد همانطور که دمیدن در کوره آهنگری زنگ را از آهن بازمیدارد.

۱۶. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يَا أَبَاذَرٍّ لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِناً و أَطْعِمْ طَعَامَكَ مَنْ تُحِبُّهُ فِي اللَّهِ وَ كُلْ طَعَامَ مَنْ يُحِبُّكَ فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای اباذر جز با مؤمن مصاحبت مکن و غذایت را هرکه برای خدا دوست میداری بده و از غذای هرکه تو را بخاطر خدا دوست میدارد بخور.

۱۷. قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِذَا خَالَطْتَ النَّاسَ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تُخَالِطَ أَحَداً مِنَ النَّاسِ إِلَّا كَانَتْ يَدُكَ الْعُلْيَا عَلَيْهِ فَافْعَلْ فَإِنَّ الْعَبْدَ يَكُونُ فِيهِ بَعْضُ التَّقْصِيرِ مِنَ الْعِبَادَةِ وَ يَكُونُ لَهُ خُلُقٌ حَسَنٌ فَيُبَلِّغُهُ اللَّهُ بِخُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: چون با مردم معاشرت میکنی اگر میتوانی با کسانی معاشرت کنی که بر آنها دست برتر داشته باشی، چنین کن. بنده گاهی در عبادت تقصیرهایی دارد اما حسن خلقش با مردم او را به درجه روزه‌دار شب‌زنده‌دار میرساند.

۱۸. تحف العقول، عَنِ الْحُسَيْنِ‌علیه‌السلام وَ قَالَ عِنْدَهُ رَجُلٌ إِنَّ الْمَعْرُوفَ إِذَا أُسْدِيَ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ ضَاعَ فَقَالَ الْحُسَيْنُ‌علیه‌السلام لَيْسَ كَذَلِكَ وَ لَكِنْ تَكُونُ الصَّنِيعَةُ مِثْلَ وَابِلِ الْمَطَرِ تُصِيبُ الْبَرَّ وَ الْفَاجِرَ.

امام حسین‌علیه‌السلام جایی بود که کسی گفت اگر نیکی به غیر اهلش داده شود ضایع میشود. امام‌علیه‌السلام فرمود: اینطور نیست. خوبی مثل باران است که به نیکوکار و فاجر می‌بارد.

۱۹. أبو موسى: لَعَن رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَن فَرَّقَ بَينَ الوالِدَةِ و وَلَدِها.

ابوموسی: پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله، کسی را که میان مادر و فرزندش جدایی افکند، لعنت فرمود.

۲۰. الإمامُ الكاظم‌علیه‌السلام ـ لَمّا مَرَّ بهشامِ بنِ الحَكَمِ و هو يَبيعُ السَّابِرِيَّ فی الظِّلالِ ـ: يا هِشامُ، إنّ البَيعَ فی الظِّلِّ غِشٌّ، و إنَّ الغِشَّ لا يَحِلُّ.

امام‌کاظم‌ؑ چون بر هشام‌بن‌حکم که در سایه (تاریکی) مشغول فروختن پارچه شاپوری بود، گذشت، فرمود: ای هشام! فروختن کالا در سایه ناسرگی است، و ناسرگی (در معامله) روا نیست.

إنَّ رسول‌اللهﷺ- لِرَجُلٍ يَبِيعُ طَعاماً، و قد خَلَطَ جَيِّداً بِقَبِيحٍ - ما حَمَلَكَ على ما صَنَعتَ؟! فقالَ أرَدتُ أن يَنفُقَ! فقالَ لَهُ النبيُّﷺ: مَيِّزْ كُلَّ واحِدٍ مِنهُما على حِدَةٍ؛ ليسَ في دِينِنا غِشٌّ.

پیامبر خداﷺبه مردی که طعام مرغوب و نامرغوبی را با هم مخلوط کرده بود و می‌فروخت، فرمود: چرا این کار کرده‌ای؟ عرض کرد: می‌خواستم (جنس نامرغوب) به فروش برسد. پیامبرﷺ به او فرمود: آن‌ها را از هم جدا کن. در دین ما ناسرگی نیست.

إنَّ رسول‌اللهﷺ: يا صاحِبَ الطَّعامِ، أسفَلُ هذا مِثلُ أعلاهُ؛ مَن غَشَّ المُسلمينَ فليسَ مِنهُم.

پیامبر خداﷺ: ای گندم‌فروش! آیا ته این هم مانند روی آن است؟ هرکه با مسلمانان ناسرگی کند، از آن‌ها نیست.

۲۱. عَنْ هِشَامِ بْنِ أَحْمَرَ قَالَ كُنْتُ أَسِيرُ مَعَ أَبِي الْحَسَنِؑ فِي بَعْضِ أَطْرَافِ الْمَدِينَةِ إِذْ ثَنَى رِجْلَهُ عَنْ دَابَّتِهِ فَخَرَّ سَاجِداً فَأَطَالَ وَ أَطَالَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَ رَكِبَ دَابَّتَهُ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَدْ أَطَلْتَ السُّجُودَ فَقَالَ إِنَّنِي ذَكَرْتُ نِعْمَةً أَنْعَمَ اللَّهُ بِهَا عَلَيَّ فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَشْكُرَ رَبِّي.

راوی گوید با امام‌کاظمؑ در اطراف مدینه می‌رفتیم که از مرکبش بزیر آمد و سجده کرد و مدتی طولانی در این حال بود. چون سر برداشت برخواست و سوار مرکب شد به او گفتم چرا چنین کردید؟ فرمود: بیاد نعمتی افتادم که خدا به من داده لذا شکر کردم.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌الصَّادِقِؑ قَالَ بَيْنَا رسول‌اللهﷺ يَسِيرُ مَعَ بَعْضِ أَصْحَابِهِ فِي بَعْضِ طُرُقِ الْمَدِينَةِ إِذْ ثَنَى رِجْلَهُ عَنْ دَابَّتِهِ ثُمَّ خَرَّ سَاجِداً فَأَطَالَ فِي سُجُودِهِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَعَادَ ثُمَّ رَكِبَ فَقَالَ لَهُ أَصْحَابُهُ يَا رسول‌اللهرَأَيْنَاكَ ثَنَيْتَ رِجْلَكَ عَنْ دَابَّتِكَ ثُمَّ سَجَدْتَ فَأَطَلْتَ السُّجُودَ فَقَالَ إِنَّ جَبْرَئِيلَؑ أَتَانِي فَأَقْرَأَنِي السَّلَامَ مِنْ رَبِّي وَ بَشَّرَنِي أَنَّهُ لَنْ يُخْزِيَنِي فِي أُمَّتِي فَلَمْ يَكُنْ لِي مَالٌ فَأَتَصَدَّقَ بِهِ وَ لَا مَمْلُوكٌ فَأُعْتِقَهُ فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَشْكُرَ رَبِّي عَزَّ وَ جَلَّ.

امام‌صادقؑ فرمود:رسول‌خداﷺ در راهی میرفت که از مرکب پیاده شد و به سجده افتاد و سجده را طولانی کرد سپس سر برداشت و باز سوار شد. اصحاب گفتند چرا چنین کردید؟ فرمود: جبرئیل آمد و گفت خدا سلام میرساند و بشارتت میدهد که در میان این مردم ذلیل نشوی. من مالی نداشتم که به میمنت این خبر صدقه دهم و نه بنده‌ای که آزاد کنم لذا شکر کردم.

۲۲. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ لَا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَجْلِسَ إِلَّا حَيْثُ يَنْتَهِي بِهِ الْجُلُوسُ فَإِنَّ تَخَطِّيَ أَعْنَاقِ الرِّجَالِ سَخَافَةٌ.

امام‌صادقؑ: سزاوار نیست که مؤمن بنشیند جز در جایی که جای نشستن باشد زیرا به زور در جایی تنگ نشستن نادرست است.

الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِذَا أَخَذَ الْقَوْمُ مَجَالِسَهُمْ فَإِنْ دَعَا رَجُلٌ أَخَاهُ وَ أَوْسَعَ لَهُ فِي مَجْلِسِهِ فَلْيَأْتِهِ فَإِنَّمَا هِيَ كَرَامَةٌ أَكْرَمَهُ بِهَا أَخُو.

رسول‌خداﷺ: وقت حضور در مجلسی اگر برادری برادرش را صدا زد و برای او جا باز کرد، در جایی که باز کرده بنشیند زیرا او را اکرام کرده و باید اکرام را پذیرفت.

۲۳. قصص الأنبياء عليهم السلام، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّ أَفْضَلَ مَا دَعَوْتُمُ اللَّهَ بِالْأَسْحَارِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ بِالْأَسْحارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ.

رسول‌خداﷺ: بهترین وقت دعا سحر است که خدا فرموده مؤمنان در اسحار استغفار میکنند.

۲۴. الإمامُ‌عليؑ: مَن ظَلَمَ عِبادَ اللهِ كانَ اللهُ خَصمَهُ دُونَ عَبادِهِ.

امام‌علیؑ: هر که به بندگان خدا ستم کند، خداوند به‌جای بندگانش خصم و مدّعی او باشد.

۲۵. الامام‌علیؑ: مَن شَبَّ نارَ الفِتنَةِ كانَ وَقوداً لها.

امام‌علیؑ: هرکس آتش فتنه را برافروزد، خود آتش‌گیرهٔ آن شود.

الامام‌علیؑ: لا تَقتَحِمُوا ما استَقبَلتُم مِن فَورِ الفِتنَةِ، و أَمِيطُوا عن سَنَنِها، و خَلُّوا قَصدَ السَّبيلِ لَها.

امام‌علیؑ: هرگاه فتنه رو به شما آورد خود را در آن میفکنید و از سر راه آن کنار روید، و وسط راه را برایش خالی کنید.

الامام‌علیؑ: كُنْ فی الفتنَةِ كَابنِ اللَّبونِ؛ لا ظَهرٌ فَيُركَبَ، و لا ضَرعٌ فيُحلَبَ (فَيُحتَلَبَ).

امام‌علیؑ: به گاهِ فتنه همچون شتر نر دو ساله باش که نه پشت و نیرویی دارد که بر او سوار شوند و نه پستانی که از آن شیر دوشند.

۲۶. أَقُولُ وَجَدْتُ فِي كِتَابِ سُلَيْمِ بْنِ قَيْسٍ، وَ مَا هَلَكَ مِنَ الْأُمَّةِ إِلَّا الناصبين [النَّاصِبُونَ] وَ المكابرين [الْمُكَابِرُونَ] وَ الجاحدين [الْجَاحِدُونَ] وَ المعاندين [الْمُعَانِدُونَ] **فَأَمَّا مَنْ تَمَسَّكَ بِالتَّوْحِيدِ وَ الْإِقْرَارِ بِمُحَمَّدٍ وَ الْإِسْلَامِ وَ لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الْمِلَّةِ وَ لَمْ يُظَاهِرْ عَلَيْنَا الظَّلَمَةَ وَ لَمْ يَنْصِبْ لَنَا الْعَدَاوَةَ وَ شَكَّ فِي الْخِلَافَةِ وَ لَمْ يَعْرِفْ أَهْلَهَا**

وَ وُلَاتَهَا وَ لَمْ يَعْرِفْ لَنَا وَلَايَةً وَ لَمْ يَنْصِبْ لَنَا عَدَاوَةً فَإِنَّ ذَلِكَ مُسْلِمٌ مُسْتَضْعَفٌ يُرْجَى لَهُ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ يُتَخَوَّفُ عَلَيْهِ ذُنُوبُهُ.

امام علیه السلام: از امت ناصبین و مکابرین و جاحدین و معانیدن هلاک شوند. ولی هرکس تمسک به توحید کرد و اقرار به محمد و اسلام نمود و از ملت خارج نشد و ظالمان را علیه ما مدد نکرد و دشمنی با ما ننمود و در خلافت شک کرد و اهلش را نشناخت و ولایت ما را نشناخت اما دشمنی نکرد او مسلمان مستضعف است که امید است خداوند رحمتش کند و از گناهانش بترسد.

۲۷. الخصال، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام وَ لْيَقْرَأْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ حِينَ يَدْخُلُ مَنْزِلَهُ فَإِنَّهُ يَنْفِي الْفَقْرَ.

امیرمؤمنان علیه السلام: خواندن سوره توحید حین ورود به خانه فقر را از میان میبرد.

۲۸. رجال الكشي، عَنْ حَفْصِ بْنِ عَمْرٍو النَّخَعِيِّ قَالَ كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ أَبَا مَنْصُورٍ حَدَّثَنِي أَنَّهُ رُفِعَ إِلَى رَبِّهِ وَ مَسَحَ عَلَى رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ بِالْفَارِسِيَّةِ بايست فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي رسول الله صلی الله علیه و آله قَالَ إِنَّ إِبْلِيسَ اتَّخَذَ عَرْشاً فِي مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ اتَّخَذَ زَبَانِيَةً كَعَدَدِ الْمَلَائِكَةِ فَإِذَا دَعَا رَجُلًا فَأَجَابَهُ وَ وَطِئَ عَقِبَهُ وَ تَخَطَّتْ إِلَيْهِ الْأَقْدَامُ تَرَاءَى لَهُ إِبْلِيسُ وَ رُفِعَ إِلَيْهِ وَ إِنَّ أَبَا مَنْصُورٍ كَانَ رَسُولَ إِبْلِيسَ لَعَنَ اللَّهُ أَبَا مَنْصُورٍ لَعَنَ اللَّهُ أَبَا مَنْصُورٍ ثَلَاثاً.

کسی نزد امام صادق علیه السلام آمد و گفت فلانی میگوید او را به نزد خدا بالا برده‌اند و خدا سرش را دست کشیده و به فارسی به او گفته: بیاست. امام صادق علیه السلام فرمود: اجدادم ازرسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده‌اند که: ابلیس میان آسمان و زمین عرشی دارد و به عدد ملائکه کارگزارانی دارد. چون کسی او را بخواند اجابت کند...

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام أَخْبِرْنِي عَنْ حَمْزَةَ أَ يَزْعُمُ أَنَّ أَبِي يَأْتِيهِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ كَذَبَ وَ اللَّهِ مَا يَأْتِيهِ إِلَّا الْمُتَكَوِّنُ إِنَّ إِبْلِيسَ سَلَّطَ شَيْطَاناً يُقَالُ لَهُ الْمُتَكَوِّنُ يَأْتِي النَّاسَ فِي أَيِّ صُورَةٍ شَاءَ إِنْ شَاءَ فِي صُورَةٍ صَغِيرَةٍ وَ إِنْ شَاءَ فِي صُورَةٍ كَبِيرَةٍ وَ لَا وَ اللَّهِ مَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَجِيءَ فِي صُورَةِ أَبِي علیه السلام.

امام صادق علیه السلام فرمود: فلانی گمان میکند که روح پدرم به نزد او میاید؟ گفتند بله. فرمود: دروغ میگوید البته شیطانی است بنام متکون که به هر صورتی بخواهد درمیاید اما بصورت پدر من نمیتواند درآید.

قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ علیه السلام مَا يَقْدِرُ الشَّيْطَانُ أَنْ يَتَمَثَّلَ فِي صُورَةِ نَبِيٍّ وَ لَا وَصِيِّ نَبِيٍّ

امام باقر علیه السلام: شیطان نمیتواند در صورت نبی یا وصی متمثل شود.

نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ رسول الله صلی الله علیه و آله مَنْ عَمِلَ فِي بِدْعَةٍ خَلَّاهُ الشَّيْطَانُ وَ الْعِبَادَةَ وَ أَلْقَى عَلَيْهِ الْخُشُوعَ وَ الْبُكَاءَ

رسول خدا صلی الله علیه و آله: هرکس در بدعت عمل کند شیطان میان او و عبادتش وارد شود و بر او خشوع و بکاء افکند.

۲۹. الإمامُ علي علیه السلام: أصلُ صَلاحِ القَلبِ اشتِغالُهُ بِذِكرِ اللهِ.

امام علی علیه السلام: ریشهٔ اصلاح دل، پرداختن آن به یاد خداست.

۳۰. المحاسن، قَالَ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا علیه السلام كَانَ أَبِي عَقْلُهُ لَا يُوَازِنُ بِهِ الْعُقُولُ وَ رُبَّمَا شَاوَرَ الْأَسْوَدَ مِنْ سُودَانِهِ فَقِيلَ لَهُ تُشَاوِرُ مِثْلَ هَذَا فَقَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى رُبَّمَا فَتَحَ عَلَى لِسَانِهِ قَالَ فَكَانُوا رُبَّمَا أَشَارُوا عَلَيْهِ بِالشَّيْءِ فَيَعْمَلُ بِهِ مِنَ الضَّيْعَةِ وَ الْبُسْتَانِ.

امام رضا علیه السلام: پدرم عقلش از همه برتر بود اما گاهی با غلامی سیاه مشورت میکرد. میگفتند با این مشورت میکنید؟ میفرمود: اگر خدا بخواهد بر زبان این شخص چاره کار را به من میرساند.

۳۱. الإمامُ زينُ العابدينَ علیه السلام: النّاسُ في زَمانِنا على سِتِّ طَبَقاتٍ، الأسَدُ: فمُلوكُ الدُّنيا و أمّا الذِّئبُ: فتُجّارُكُم. و أمّا الثَّعلبُ: فهؤلاءِ الّذينَ يأكُلونَ بأديانِهِم و أمّا الكَلبُ: يَهِرُّ علَى النّاسِ بلِسانِهِ و يُكرِمُهُ النّاسُ مِن شَرِّ لِسانِهِ. و أمّا الخِنزيرُ: فهؤلاءِ المُخَنَّثونَ و أمّا الشّاةُ: فالمُؤمِنونَ.

امام سجاد علیه السلام: مردم در روزگار ما به شش گروه تقسیم می‌شوند. شیر و گرگ و روباه و سگ و خوک و گوسفند. شیران همان شهریاران و زمامداران دنیایند که هریک از آن‌ها دوست دارد بر دیگری غلبه کند و مغلوب کسی واقع نشود. گرگ‌ها همان بازرگانان شما هستند که هرگاه می‌خواهند کالایی را بخرند از آن بدگویی می‌کنند و هرگاه می‌خواهند بفروشند از آن تعریف می‌کنند. روبهان همان کسانی هستند که از طریق دین خود روزی می‌خورند و به آنچه می‌گویند در دل اعتقادی ندارند. سگ‌ها آن کسانی هستند که با زبان خود بر مردم پارس می‌کنند و مردم از شر زبانشان به آنان احترام می‌گذارند. خوکان همان مردمان نامرد و امثال آن‌ها هستند که وقتی از آنان دعوت به فحشایی شود اجابت می‌کنند و گوسفندان همان مؤمنان هستند که پشم‌هایشان را می‌چینند و گوشتشان می‌خورند و استخوانشان را می‌شکنند. از یک گوسفند درمیان عده‌ای شیر و گرگ و روباه و سگ و خوک چه کاری ساخته است؟

۳۲. تفسیر العیاشي، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ وَ لا تَتَمَنَّوْا ما فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلى بَعْضٍ قَالَ لَا يَتَمَنَّى الرَّجُلُ امْرَأَةَ الرَّجُلِ وَ لَا ابْنَتَهُ وَ لَكِنْ يَتَمَنَّى مِثْلَهُمَا.
از امام‌صادق علیه السلام راجع به آیه شریفه آرزو مکنید آنچه را که خدا به بعضی از شما داده و به بعضی نداده، پرسیدند. فرمود: یعنی کسی زن یا بچه دیگری را آرزو نکند بلکه مثل آنرا بخواهد.

۳۳. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: لو أنّ أهلَ السماءِ و الأرضِ اجتَمَعُوا على قَتلِ رجُلٍ مُسلمٍ لَعَذَّبَهُم اللهُ بلا عَددٍ و لا حِسابٍ.
رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: ای مردم! من در میان شما باشم و جنازهٔ مقتولی پیدا شود و قاتلش معلوم نباشد؟ اگر اهل آسمان‌ها و زمین در کشتن مرد مسلمانی همداستان شوند، هر آینه خداوند همهٔ آنان را، بی‌شمار و بی‌حساب، عذاب دهد.

۳٤. عَنْ حمار [حَمَّادٍ السَّمَنْدَرِي] السَّمَنْدِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام إِنِّي أَدْخُلُ بِلَادَ الشِّرْكِ وَ إِنَّ مَنْ عِنْدَنَا يَقُولُونَ إِنْ مِتَّ ثَمَّ حُشِرْتَ مَعَهُمْ قَالَ فَقَالَ لِي يَا حَمَّادُ إِذَا كُنْتَ ثَمَّ تَذْكُرُ أَمْرَنَا وَ تَدْعُو إِلَيْهِ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِذَا كُنْتَ فِي هَذِهِ الْمُدُنِ مُدُنِ الْإِسْلَامِ تَذْكُرُ أَمْرَنَا وَ تَدْعُو إِلَيْهِ قَالَ قُلْتُ لَا فَقَالَ لِي إِنَّكَ إِنْ مِتَّ ثَمَّ حُشِرْتَ أُمَّةً وَحْدَكَ وَ سَعَى نُورٌ بَيْنَ يَدَيْكَ.
کسی به امام‌صادق علیه السلام گفت من به بلاد شرک میرود، میگویند اگر آنجا بمیری با آنها محشور میشوی. امام علیه السلام فرمود: اگر آنجا باشی میتوانی صحبت از ما کنی و به ما دعوت کنی؟ گفت بله. فرمود: در این بلاد اسلام چه؟ میتوانی صحبت از ما کنی و به ما دعوت کنی؟ گفت: خیر. امام علیه السلام فرمود: اگر آنجا بمیری یک امت محشور میشوی و نورت برابرت را روشن میکند.

۳۵. السرائر، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ عِنْدَكَ فَقَدْ وَجَبَ عَلَيْكَ الِاسْتِمَاعُ وَ الْإِنْصَاتُ.
امام‌صادق علیه السلام: قرآن که خوانده میشود باید سکوت کرد و گوش داد.
التوحید، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ مَا مِنْ قَبْضٍ وَ لَا بَسْطٍ إِلَّا وَ لِلَّهِ فِيهِ الْمَنُّ أَوِ الِابْتِلَاءُ.
امام‌صادق علیه السلام: هیچ قبض و بسطی نیست جز اینکه بخششی از جانب خداست یا امتحانی.
المحاسن، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ إِنَّ فِيمَا نَاجَى اللَّهُ بِهِ مُوسَى علیه السلام أَنْ قَالَ يَا رَبِّ هَذَا السَّامِرِيُّ صَنَعَ الْعِجْلَ الْخُوَارُ مَنْ صَنَعَهُ فَأَوْحَى اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِلَيْهِ أَنَّ تِلْكَ فِتْنَتِي فَلَا تُفْصِحَنَّ عَنْهَا.
امام‌باقر علیه السلام: موسی علیه السلام با خدا مناجات کرد که خدایا گوساله را سامری ساخت، اما صدای گوساله از کجا آمد؟ خداوند فرمود: این فتنه من بود در مورد آن کنکاش مکن.

۳٦. وَ قَالَ علیه السلام إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خِزْياً أَجْرَى فَضِيحَتَهُ عَلَى لِسَانِهِ.
امام علیه السلام: هرگاه خدا بخواهد بنده‌ای را خوار کند با زبان خود او چنین میکند.

۳۷. الإمامُ‌علي علیه السلام: لأنَّ اللهَ عَزَّوجلَّ يُحِبُّ أن يُؤخَذَ بِرُخَصِهِ كما يُؤخَذُ بِعَزائِمِهِ.
امام‌علی علیه السلام: خداوند عزوجل دوست دارد که همان‌گونه که به واجبات و احکام قطعیش عمل می‌شود به اجازات و رخصت‌هایش نیز عمل شود.

۳۸. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ مَنْ كَسَبَ مَالًا مِنْ غَيْرِ حِلِّهِ سُلِّطَ عَلَيْهِ الْبِنَاءُ وَ الطِّينُ وَ الْمَاءُ.
امام‌صادق علیه السلام: کسی که پول را از غیر حلال کسب کند آن پول صرف بناء و خاک و آب(ساختن عمارتی بیش از نیاز) میشود.

۳۹. رسول‌الله صلی الله علیه و آله ـ لِرجَلٍ ادَّعى أنّهُ مُؤمنٌ حَقّاً ـ: و ما حَقيقَةُ إيمانِكَ؟ فقالَ: عَزَفَت نَفسي عَن الدُّنيا فاستَوى عِندي حَجَرُها و ذَهَبُها، و كأنّي بالجَنّةِ و النّارِ، و كأنّي بعَرشِ رَبّي بارِزاً، فقالَ صلی الله علیه و آله: فالزَمْ، هذا عَبدٌ نَوَّرَ اللهُ قَلبَهُ بالإيمانِ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله ـ به مردی که ادعا کرد مؤمن حقیقی است ـ: حقیقت ایمان تو چیست؟ عرض کرد: نفس من چنان به دنیا بی‌اعتنا شده که سنگ و طلای آن در نظرم یکسان است و انگار بهشت و دوزخ را می‌بینم و گویی دربرابر عرش پروردگارم ایستاده‌ام. حضرت فرمود: این حالت را نگه‌دار، این بنده‌ای است که خداوند دلش را به (نور) ایمان روشن ساخته است.

٤۰. الإمامُ‌الباقر علیه السلام: مَن هذا الّذي سَألَ اللهَ فلَم يُعطِهِ؟! أو تَوكَّلَ علَيهِ فلَم يَكفِهِ؟! أو وَثِقَ بهِ فلَم يُنجِهِ؟!
امام‌باقر علیه السلام: کیست که از خدا خواسته باشد و خدا به او نداده باشد؟ یا بر خدا توکّل کرده باشد و کفایتش ننموده باشد؟ یا به او اعتماد کرده باشد و خدا نجاتش نداده باشد؟

چهل حدیث ۹۹

۱. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام- مَن أطاعَ جَبّاراً فقد عَبَدَهُ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: به ابوبصیر دربارهٔ آیهٔ «و کسانی‌که از بندگی طاغوت دوری کردند...»، فرمود: شما همان‌ها هستید و هر که از جباری اطاعت کند، او را بندگی کرده است.

۲. الإمامُ‌الجوادعلیه‌السلام: القَصدُ إلَی اللهِ تعالی بالقُلوبِ أبلَغُ مِن إرتعابِ الجَوارحِ بالأعمالِ.
امام‌جوادعلیه‌السلام: ره سپردن به‌سوی خدای متعال با دل‌ها، از به رنج افکندن اعضای بدن با اعمال رساننده‌تر (به سر منزل مقصود) است.

۳. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله صَاحِبُ الْيَمِينِ أَمِيرٌ عَلَى صَاحِبِ الشِّمَالِ فَإِذَا عَمِلَ الْعَبْدُ السَّيِّئَةَ قَالَ صَاحِبُ الْيَمِينِ لِصَاحِبِ الشِّمَالِ لَا تَعْجَلْ وَ أَنْظِرْهُ سَبْعَ سَاعَاتٍ فَإِنْ مَضَى سَبْعُ سَاعَاتٍ وَ لَمْ يَسْتَغْفِرْ قَالَ اكْتُبْ فَمَا أَقَلَّ حَيَاءَ هَذَا الْعَبْدِ.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: فرشته دست راستی بر دست چپی فرمانرواست. وقتی بنده گناهی میکند فرمان میدهد که عجله نکن و هفت ساعت به او مهلت بده. اگر هفت ساعت گذشت و استغفار نکرد میگوید عجب بنده بی‌حیایی است گناهش را ثبت کن.
کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ أَحَدِهِمَاعلیهما‌السلام قَالَ إِنَّ آدَمَعلیه‌السلام قَالَ يَا رَبِّ سَلَّطْتَ عَلَيَّ الشَّيْطَانَ وَ أَجْرَيْتَهُ مَجْرَى الدَّمِ مِنِّي فَاجْعَلْ لِي شَيْئاً أَصْرِفُ كَيْدَهُ عَنِّي قَالَ يَا آدَمُ قَدْ جَعَلْتُ لَكَ أَنَّ مَنْ هَمَّ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ بِسَيِّئَةٍ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ وَ مَنْ هَمَّ مِنْهُمْ بِحَسَنَةٍ وَ لَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشَرَةً قَالَ يَا رَبِّ زِدْنِي قَالَ يَا آدَمُ قَدْ جَعَلْتُ لَكَ أَنَّ مَنْ عَمِلَ مِنْهُمْ بِسَيِّئَةٍ ثُمَّ اسْتَغْفَرَ غَفَرْتُ لَهُ قَالَ يَا رَبِّ زِدْنِي قَالَ قَدْ جَعَلْتُ لَهُمُ التَّوْبَةَ أَوْ بَسَطْتُ لَهُمُ التَّوْبَةَ حَتَّى تَبْلُغَ النَّفَسُ الْحَنْجَرَةَ قَالَ يَا رَبِّ حَسْبِي.
از صادقین‌علیهما‌السلام: آدم به خدا عرض کرد خدایا شیطان را بر من مسلط ساختی و مانند خون در بدنم جاری‌اش نمودی، چیزی به من بده که به آن وسیله کید او را از خود دفع کنم. وحی شد که ای آدم برای تو هم اینرا قرار دادم که هرکس به گناهی عزم کند نوشته نشود ولی اگر به حسنه‌ای عزم کند حتی اگر آنرا انجام ندهد برایش نوشته شود و اگر انجام دهد ده برابر نوشته شود. آدم گفت: خدایا بیشتر! خداوند فرمود: هرکس گناهی کرد و استغفار کرد بخشیده شود. آدم گفت: خدایا بیشتر! خداوند فرمود: وقت توبه را تا وقتی که جان به حنجره رسد قرار دادم. آدم گفت خدایا کافی است.

٤. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: ألا و إنَّ الغَضَبَ جَمَرَةٌ فَمَن أحَسَّ بِشيءٍ مِن ذلکَ فَلْيَلصَقْ بالأرضِ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: بدانید که خشم اخگری است در دل فرزند آدم. مگر نمی‌بینید که چشمانش سرخ می‌شود و رگ‌های گردنش باد می‌کند. هرکس احساس کرد که به خشم درآمده است، به زمین بچسبد (بنشیند).
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: یا عليُّ، لا تَغضَبْ، فإذا غَضِبتَ فَاقعُدْ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای علی! خشمگین مشو و هرگاه به خشم آمدی بنشین و دربارهٔ قدرتی که پروردگار بر بندگان دارد و گذشتی که از آن‌ها می‌کند، بیندیش. و هرگاه به تو گفته شد: از خدا بترس، خشمت را دور افکن و به گذشت و بردباری خویش مراجعه کن.
الإمام‌الباقرعلیه‌السلام: أيُّما رَجُلٍ غَضَبَ و هو قائمٌ فَلْيَجلِسْ فإنّهُ سَيَذهَبُ عَنهُ رِجزُ الشيطانِ، و إن كانَ جالِساً فَلْيَقُمْ... .
امام‌باقرعلیه‌السلام: هرکس خشمگین شود، اگر ایستاده است بنشیند. در این صورت، وسوسهٔ شیطان از او دور می‌شود و اگر نشسته است برخیزد...
رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إذا غَضِبَ أحَدُكم و هو قائمٌ فَلْيَجلِسْ، فإن ذَهَبَ عَنهُ الغَضَبُ و إلّا فَليَضطَجِعْ.
پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرگاه یکی از شما خشمگین شد، اگر ایستاده است بنشیند و چنانچه خشمش برطرف نشد، دراز بکشد.
قالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: إنَّ الغَضَبَ مِن الشّيطانِ، و إنَّ الشيطانَ خُلِقَ مِن النار، و إنّما تُطفَأُ النارُ بالماءِ، فإذا غَضِبَ أحَدُكم فَلْيَتَوَضَّأْ.
ابووائل القاص: نزد عروهٔ‌بن‌محمد سعدی رفتیم و مردی با او سخنی گفت و عصبانیش کرد. عروه برخاست و وضو گرفت و گفت: پدرم از جدم عطیّه حدیث کرد و گفت: پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: همانا خشم از شیطان است و شیطان از آتش آفریده شده است و آتش با آب خاموش می‌شود. پس، هرگاه فردی از شما خشمگین شد، وضو بگیرد.

٥. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله كَانَ بِالْمَدِينَةِ أَقْوَامٌ لَهُمْ عُيُوبٌ فَسَكَتُوا عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ فَأَسْكَتَ اللَّهُ عَنْ عُيُوبِهِمُ النَّاسَ فَمَاتُوا وَ لَا عُيُوبَ لَهُمْ عِنْدَ النَّاسِ وَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ أَقْوَامٌ لَا عُيُوبَ لَهُمْ وَ فَتَكَلَّمُوا فِي عُيُوبِ النَّاسِ فَأَظْهَرَ اللَّهُ لَهُمْ عُيُوباً لَمْ يَزَالُوا يُعْرَفُونَ بِهَا إِلَى أَنْ مَاتُوا.
رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: در مدینه عدّه‌ای بودند که عیوبی داشتند اما چون از عیوب مردم سخن نگفتند خداوند هم عیوبشان را مسکوت گذاشت

و مردند در حالیکه عیوبی نزد مردم نداشتند و گروهی دیگر با اینکه عیوبی نداشتند اما چون راجع به عیوب مردم سخن گفتند خداوند عیبی برایشان ظاهر ساخت و پیوسته مردم راجع به عیب ایشان سخن میگفتند تا مردند.

٦. رسول‌الله ﷺ: مَن قَنَعَ بما رَزَقَهُ اللهُ دَخَلَ الجَنَّةَ.
رسول‌خدا ﷺ: ایمان، به پارسایی ختم شده است؛ هرکه به آنچه خداوند روزیش کرده است قانع باشد به بهشت رود و هرکس بهشت را که در آن شکی نیست، بخواهد، در راه خدا از سرزنش هیچ سرزنش‌گری نهراسد.

٧. الإمامُ الرِّضا علیه السلام ـ لَمّا سُئلَ عَن قَولِ اللهِ لإبراهيمَ: «أَوَ لَمْ تُؤْمِنْ قالَ بَلى ولكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبي» أكانَ في قَلبِهِ شَكٌّ؟ ـ: لا، كانَ على يَقينٍ، ولكنَّهُ أرادَ مِن اللهِ الزِّيادَةَ في يَقينِهِ.
از امام‌رضا علیه السلام ـ دربارهٔ این سخن خداوند به ابراهیم که: «آیا ایمان نداری؟ گفت: چرا، اما برای اینکه دلم آرام گیرد» سؤال شد که: مگر در دل او شک بود؟ ـ: نه، او یقین داشت، اما از خداوند خواست به یقین او بیفزاید.

٨. الإمامُ علي علیه السلام: مَن صَحَّ يَقينُهُ زَهِدَ في المِراءِ.
امام‌علی علیه السلام: هرکه یقینش درست باشد، به بحث و مجادله رغبتی ندارد.

٩. وَ قالَ علیه السلام: افْعَلِ الْخَيْرَ إِلَى كُلِّ مَنْ طَلَبَهُ مِنْكَ فَإِنْ كَانَ أَهْلَهُ فَقَدْ أَصَبْتَ مَوْضِعَهُ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ بِأَهْلٍ كُنْتَ أَنْتَ أَهْلَهُ وَ إِنْ شَتَمَكَ رَجُلٌ عَنْ يَمِينِكَ ثُمَّ تَحَوَّلَ إِلَى يَسَارِكَ وَ اعْتَذَرَ إِلَيْكَ فَاقْبَلْ عُذْرَهُ.
امام علیه السلام: به هرکس که طالب خیر توست خیررسان اگر اهلش باشد خیر بجا رفته و اگر اهلش نباشد تو اهل آنی و اگر کسی از سمت راست تو آمد و شماتت کرد و سپس سمت چپت آمد و عذر خواست عذرش را بپذیر.

١٠. رسول‌الله ﷺ: مَن بَدا جَفا، و مَن تَبِعَ الصَّيدَ غَفَلَ، و مَن لَزِمَ السُّلطانَ افتُتِنَ.
پیامبر خدا ﷺ: هرکه بادیه‌نشین شود، بی‌فرهنگ و خشن شود و هرکه در پی شکار باشد، به غفلت دچار گردد و هرکه ملازمت سلطان اختیار کند، به فتنه و فساد کشیده شود.

١١. رسول‌الله ﷺ: إنّ لِلقُلوبِ إقبالاً و إدباراً، فإذا أقبَلَت فتَنَفَّلوا، و إذا أدبَرَت فعلَيكُم بالفَريضَةِ.
پیامبر خدا ﷺ: همانا دل‌ها را روی‌آوردن و روی‌گرداندنی است. پس هرگاه روی آوردند مستحبات به‌جا آورید و هرگاه روی گرداندند به گزاردن واجبات اکتفا کنید.
الامام‌علی علیه السلام: لا رُخصَةَ في فَرضٍ، و لا شِدَّةَ في نافِلَةٍ.
امام‌علی علیه السلام: در هیچ فریضه‌ای کوتاهی نباید و در هیچ نافله‌ای سخت‌گیری نشاید.

١٢. قَالَ الْمُفَضَّلُ فَقُلْتُ فَلِمَ صَارَ بَعْضُ النَّاسِ يَفْقِدُ شَيْئاً مِنْ هَذِهِ الْجَوَارِحِ فَيَنَالُهُ فِي ذَلِكَ مِثْلُ مَا وَصَفْتَهُ يَا مَوْلَايَ قَالَ علیه السلام ذَلِكَ لِلتَّأْدِيبِ وَ الْمَوْعِظَةِ لِمَنْ يَحِلُّ ذَلِكَ بِهِ وَ لِغَيْرِهِ بِسَبَبِهِ كَمَا قَدْ يُؤَدِّبُ الْمُلُوكُ النَّاسَ لِلتَّنْكِيلِ وَ الْمَوْعِظَةِ فَلَا يُنْكَرُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ بَلْ يُحْمَدُ مِنْ رَأْيِهِمْ وَ يُصَوَّبُ مِنْ تَدْبِيرِهِمْ ثُمَّ لِلَّذِينَ يَنْزِلُ بِهِمْ هَذِهِ الْبَلَايَا مِنَ الثَّوَابِ بَعْدَ الْمَوْتِ إِنْ شَكَرُوا وَ أَنَابُوا مَا يَسْتَصْغِرُونَ مَعَهُ مَا يَنَالُهُمْ مِنْهَا حَتَّى إِنَّهُمْ لَوْ خُيِّرُوا بَعْدَ الْمَوْتِ لَاخْتَارُوا أَنْ يُرَدُّوا إِلَى الْبَلَايَا لِيَزْدَادُوا مِنَ الثَّوَابِ.
مفضّل گوید به امام‌صادق علیه السلام عرض کردم چرا بعضی مردم معلول بدنیا میایند؟ امام علیه السلام فرمود: برای تأدیب و عبرت آنهاست و تأدیب و عبرت دیگران. درست مثل اینکه سلطانی کسی را تنبیه و تأدیب کند تا درس عبرت برای خود او و دیگران شود. البته اینها بعد از مرگ به ثواب میرسند اگر شکر کنند و انابه نمایند. و آن ثواب در برابر سختی‌ای که در دنیا تحمل کردند آنقدر عظیم است که اگر باز آنها را مخیّر کنند دوست دارند به همان وضع معلولیت به دنیا بازگردند و ثواب برند.

١٣. ابنُ عبّاسٍ: شَهِدتُ عِتابَ عُثمانَ لِعلي علیه السلام يَوماً، فقالَ علي علیه السلام: واللهِ، لَو ظَلَمَ عامِلٌ مِن عُمّالِكَ حَيثُ تَغرُبُ الشّمسُ لَكانَ إثمُهُ مُشتَرَكاً بَينَهُ و بَينَكَ.
ابن‌عباس: روزی شاهد گِله‌گزاری عثمان از علی علیه السلام بودم، از جمله سخنانی که به او گفت این بود که: تو را به خدا مبادا باب تفرقه‌ای را بگشایی!...علی علیه السلام گفت: پناه به خدا که من برای تفرقه بابی بگشایم و یا برای آن راهی هموار کنم. اما تو را از آن چیزی نهی می‌کنم که خدا و رسول او از آن نهیّت می‌کنند... چرا دست نابخردان بنی‌امیه را از ناموس و جان و مال مسلمانان کوتاه نمی‌کنی؟ به خدا سوگند، اگر یکی از کارگزاران تو در غرب عالم ستم کند، تو در گناه او شریکی! ... عثمان گفت: حق با توست. این کار را می‌کنم و هریک از کارگزارانم را که تو و مسلمانان از او ناراحت هستید، برکنار می‌سازم. سپس از هم جدا شدند. اما مروان‌بن‌حکم، عثمان را از این کار منع کرد و گفت: مردم بر تو دلیر می‌شوند. بنابراین، هیچ‌یک از کارگزارانت را برکنار مکن!

۱۴. مکارم الأخلاق، قَالَ رسول‌اللهﷺ الصَّدَقَةُ بِعَشَرَةٍ وَ الْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشَرَ وَ صِلَةُ الْإِخْوَانِ بِعِشْرِينَ وَ صِلَةُ الرَّحِمِ بِأَرْبَعَةٍ وَ عِشْرِينَ.

رسول‌خداﷺ: صدقه ده ثواب دارد و قرض هجده ثواب و صله به برادران مؤمن بیست ثواب و صله رحم بیست و چهار ثواب.

۱۵. كِتَابُ زَيْدٍ الزَّرَّادِ، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍؑ إِنَّ لَنَا أَوْعِيَةً نَمْلَؤُهَا عِلْماً وَ حِكَماً وَ لَيْسَتْ لَهَا بِأَهْلٍ فَمَا نَمْلَؤُهَا إِلَّا لِتُنْقَلَ إِلَى شِيعَتِنَا فَانْظُرُوا إِلَى مَا فِي الْأَوْعِيَةِ فَخُذُوهَا ثُمَّ صَفُّوهَا مِنَ الْكُدُورَةِ تَأْخُذُونَهَا بَيْضَاءَ نَقِيَّةً صَافِيَةً وَ إِيَّاكُمْ وَ الْأَوْعِيَةَ فَإِنَّهَا وِعَاءُ سَوْءٍ فَتَنَكَّبُوهَا ...

قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِؑ اطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَعْدِنِ الْعِلْمِ وَ إِيَّاكُمْ وَ الْوَلَائِجَ فِيهِمُ الصَّدَّادُونَ عَنِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ ذَهَبَ الْعِلْمُ وَ بَقِيَ غُبَّرَاتُ الْعِلْمِ فِي أَوْعِيَةِ سَوْءٍ فَاحْذَرُوا بَاطِنَهَا فَإِنَّ فِي بَاطِنِهَا الْهَلَاكَ وَ عَلَيْكُمْ بِظَاهِرِهَا فَإِنَّ فِي ظَاهِرِهَا النَّجَاةَ.

امام‌باقرؑ: ما را ظرفهایی است که از علم و حکمت پرشان میکنیم گرچه اهل آن نیستند. قصدمان این است که به شیعیان واقعی ما برسد. پس به آنچه در ظرفهاست بنگرید نه خود ظرفها؛ سپس آنرا از کدورتش پاک کنید. آنرا پاک و تمیز و صاف می‌یابید. امام‌صادقؑ: علم را از معدن آن بجویید اما به حامل نااهل آن فریب مخورید. سپس فرمود: علم رفت و رشحاتی از آن در ظروف بد مانده است. از باطن آن ظروف حذر کنید که در آن هلاکت است و ظاهر آنرا بگیرید که در آن نجات است.(مؤلف: شاید مراد از باطن، تفسیر به رأی باشد)

۱۶. قَالَ رسول‌اللهﷺ إِيَّاكُمْ وَ فُضُولَ المَطْعَمِ فَإِنَّهُ يَسُمُّ الْقَلْبَ بِالْقَسْوَةِ وَ يُبْطِئُ بِالْجَوَارِحِ عَنِ الطَّاعَةِ وَ يَصُمُّ الْهِمَمَ عَنْ سَمَاعِ الْمَوْعِظَةِ وَ إِيَّاكُمْ وَ فُضُولَ النَّظَرِ فَإِنَّهُ يَبْذُرُ الْهَوَى وَ يُولِدُ الْغَفْلَةَ وَ إِيَّاكُمْ وَ اسْتِشْعَارَ الطَّمَعِ فَإِنَّهُ يَشُوبُ الْقَلْبَ شِدَّةَ الْحِرْصِ وَ يَخْتِمُ عَلَى الْقُلُوبِ بِطَابِعِ حُبِّ الدُّنْيَا وَ هُوَ مِفْتَاحُ كُلِّ سَيِّئَةٍ وَ رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ وَ سَبَبُ إِحْبَاطِ كُلِّ حَسَنَةٍ.

رسول‌خداﷺ: از زیاد خوردن بپرهیزید که قلب را قسی میکند و جوارح را از عمل کند میکند و توجه را از شنیدن موعظه باز میدارد و از نگاه اضافه بپرهیزید که هوی میافریند و غفلت میزاید و از رشد طمع در دلتان حذر کنید که قلب را به حرص مشوب میکند و با حب دنیا بر دل مُهر میزند و مفتاح گناهان است و رأس هر خطیئه است و سبب نابودی حسنات.

۱۷. قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّكُمْ لَنْ تَسَعُوا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ فَسَعُوهُمْ بِأَخْلَاقِكُمْ.

رسول‌خداﷺ: شما نمی‌توانید با بخشش اموالتان همه مردم را از خود راضی نگهدارید اما با خوش‌خلقی می‌توانید.

۱۸. قَالَؑ حِفْظُ الرَّجُلِ أَخَاهُ بَعْدَ وَفَاتِهِ فِي تَرِكَتِهِ كَرَمٌ.

امامؑ: اینکه کسی بعد از مرگ برادرش مراقب خانواده او باشد کرم است.

۱۹. رسول‌اللهﷺ: أربَعةٌ لُعِنوا في الدُّنيا و الآخِرَةِ، و رجُلٌ حَصُورٌ و لَم يَجعَلِ اللهُ حَصُوراً إلّا يَحيَى بنَ زكَرِيّا.

پیامبر خداﷺ: چهار نفرند که در دنیا و آخرت لعنت شدند و فرشتگان آمین گفتند: مردی که خداوند او را مذکر آفریده و او زن‌صفتی کند و خود را مانند زنان درآورد و زنی که خداوند او را مؤنث آفریده و او مردصفتی کند و خود را به‌صورت مردها درآورد و کسی‌که نابینا را از راه منحرف سازد و مرد زن‌گریز؛ (زیرا) خداوند جز یحیی‌بن‌زکریا کسی را زن‌گریز قرار نداده است.

۲۰. رسول‌اللهﷺ: مَن باعَ عَيباً لَم يُبَيِّنْهُ لَم يَزَلْ فی مَقتِ اللهِ، و لَم تَزَلِ المَلائكةُ تَلعَنُهُ.

پیامبر خداﷺ: هرکس کالای معیوبی را بفروشد بدون آنکه عیبش را به خریدار گفته باشد، همواره در خشم خدا باشد و فرشتگان پیوسته نفرینش کنند.

۲۱. عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ إِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّﷺ وَ هُوَ مَوْقُودٌ أَوْ قَالَ مَحْمُومٌ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رسول‌اللهمَا أَشَدَّ وَعَكَكَ أَوْ حُمَّاكَ فَقَالَ مَا مَنَعَنِي ذَلِكَ أَنْ قَرَأْتُ اللَّيْلَةَ ثَلَاثِينَ سُورَةً فِيهِنَّ السَّبْعُ الطُّوَلُ فَقَالَ عُمَرُ يَا رسول‌اللهغَفَرَ اللَّهُ لَكَ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَ ما تَأَخَّرَ وَ أَنْتَ تَجْتَهِدُ هَذَا الِاجْتِهَادَ فَقَالَ يَا عُمَرُ أَ فَلَا أَكُونُ عَبْداً شَكُوراً.

راوی گوید روزی عمر بن خطاب بر پیامبرﷺ وارد شد درحالیکه پیامبرﷺ تب داشت. عمر عرض کرد چقدر تب شما شدید است؟ پیامبرﷺ فرمود: با این حال دیشب سی سوره از قرآن خواندم که هفت سوره بزرگ نیز در آنها بود. عمر گفت: ایرسول‌خداخداوند همه گناهان شما را بخشیده است و شما باز خود را به این سختی‌ها میاندازید؟ پیامبرﷺ فرمود: آیا بنده شکور نباشم؟

۲۲. الخصال، قَالَعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِؑ وَ أَمَّا حَقُّ الزَّوْجَةِ فَأَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَهَا لَكَ سَكَناً وَ أُنْساً فَتَعْلَمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ

عَلَيْكَ فَتُكْرِمَهَا وَ تَرْفُقَ بِهَا وَ إِنْ كَانَ حَقُّكَ عَلَيْهَا أَوْجَبَ فَإِنَّ لَهَا عَلَيْكَ أَنْ تَرْحَمَهَا لِأَنَّهَا أَسِيرُكَ وَ تُطْعِمَهَا وَ تَكْسُوَهَا وَ إِذَا جَهِلَتْ عَفَوْتَ عَنْهَا.

امام سجادعليه‌السلام: حق زن این است که بدانی خدا او را برای آرامش تو قرار داده و اُنست. بدانی او نعمتی از جانب خداست و اکرامش کنی و با او رفق کنی گرچه حق تو بر او بیشتر است. باید به او رحم کنی که او اسیر دست توست و باید او را روزی دهی و بپوشانی و اگر جهالت کرد او را ببخشی.

۲۳. مِنْ كِتَابِ صِفَاتِ الشِّيعَةِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ لَمَّا فَتَحَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله مَكَّةَ قَامَ عَلَى الصَّفَا فَقَالَ يَا بَنِي هَاشِمٍ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِنِّي رسول‌اللهإِلَيْكُمْ وَ إِنِّي شَفِيقٌ عَلَيْكُمْ لَا تَقُولُوا إِنَّ مُحَمَّداً مِنَّا فَوَ اللَّهِ مَا أَوْلِيَائِي مِنْكُمْ وَ لَا مِنْ غَيْرِكُمْ إِلَّا الْمُتَّقُونَ أَلَا فَلَا أَعْرِفُكُمْ تَأْتُونِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَحْمِلُونَ الدُّنْيَا عَلَى رِقَابِكُمْ وَ يَأْتِي النَّاسُ يَحْمِلُونَ الآخِرَةَ أَلَا وَ إِنِّي قَدْ أَعْذَرْتُ فِيمَا بَيْنِي وَ بَيْنَكُمْ وَ فِيمَا بَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ بَيْنَكُمْ وَ إِنَّ لِي عَمَلِي وَ لَكُمْ عَمَلُكُمْ.

امام‌صادقعليه‌السلام: چونرسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله مکه را گرفت بر کوه صفا رفت و گفت: ای بنی‌هاشم! ای بنی‌عبدالمطلب! من فرستاده خدا بسوی شما هستم، من شما را دوست دارم، نگویید محمّد از ماست بخدا قسم که دوستان من نه از شما نه از غیر شماست. دوستان من متّقین‌اند. بهوش باشید که مبادا روز قیامت شما را بیاورند در حالیکه بوی دنیا میدهید و سایر مردم بیایند در حالیکه بوی آخرت میدهند. بهوش باشید که من آنچه باید به شما گفتم. و آنچه باید به شما میرساندم رساندم. عمل من از آن خود من است و عمل شما از آن خود شما.

۲۴. الإمامُ‌عليعليه‌السلام: إيّاكَ و الجَورَ؛ فإنَّ الجائرَ لا يَرِيحُ رائحةَ الجَنَّةِ.

امام‌علیعليه‌السلام: از بیدادگری بپرهیز، که بیدادگر بوی بهشت را استشمام نمی‌کند.

رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إيّاكُم و الظُّلمَ؛ فإنّهُ يُخرِبُ قُلوبَكُم.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: از ستم‌کردن بپرهیزید، که دل‌های شما را ویران می‌کند.

الإمامُ‌عليعليه‌السلام: مَن ظَلَمَ قُصِمَ عُمرُهُ.

امام‌علیعليه‌السلام: هر که ستم کند، عمرش شکسته شود.

۲۵. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: قالَ اللهُ عَزَّوجلَّ: إذا عَصاني مِن خَلقي مَن يَعرِفُني سَلَّطتُ عليهِ مِن خَلقي مَن لا يَعرِفُني.

پیامبر خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: خداوند عزوجل فرمود: هرگاه از خلق من کسی‌که مرا می‌شناسد نافرمانیم کند، از میان خلق خود کسی‌را که مرا نمی‌شناسد بر او مسلّط گردانم.

۲۶. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ خَلَّادٍ أَبِي عَلِيٍّقَالَ قَالَ لَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍعليه‌السلام وَ هُوَ يُوصِينَا اتَّقُوا اللَّهَ وَ أَحْسِنُوا الرُّكُوعَ وَ السُّجُودَ وَ كُونُوا أَطْوَعَ عِبَادِ اللَّهِ فَإِنَّكُمْ لَنْ تَنَالُوا وَلَايَتَنَا إِلَّا بِالْوَرَعِ وَ لَنْ تَنَالُوا مَا عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى إِلَّا بِالْعَمَلِ وَ إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَمَنْ وَصَفَ عَدْلًا وَ خَالَفَهُ إِلَى غَيْرِهِ.

امام‌صادقعليه‌السلام ما را نصیحت کرد که تقوا پیشه کنید و خوب رکوع و سجود کنید و با رغبت بنده خدا باشید و بدانید که به ولایت ما نمیرسید جز با ورع و به آنچه نزد خداست نمیرسید جز با عمل و حسرت‌مند ترین مردمان در روز قیامت کسی است که عدل را شناخته باشد اما بدان عمل نکرده باشد.

۲۷. ، الخصال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ غَسْلُ الْإِنَاءِ مَجْلَبَةٌ لِلرِّزْقِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: تمیز کردن ظروف جلب‌کننده روزی است.

المحاسن، أَبِي‌جَعْفَرٍعليه‌السلام قَالَ كَنْسُ الْبَيْتِ يَنْفِي الْفَقْرَ

امام‌باقرعليه‌السلام: تمیزی(جارو کردن) خانه فقر را از بین میبرد.

۲۸. علل الشرائع، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ كَانَ رَجُلٌ فِي الزَّمَنِ الْأَوَّلِ طَلَبَ الدُّنْيَا مِنْ حَلَالٍ فَلَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهَا وَ طَلَبَهَا مِنْ حَرَامٍ فَلَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهَا فَأَتَاهُ الشَّيْطَانُ فَقَالَ لَهُ يَا هَذَا إِنَّكَ قَدْ طَلَبْتَ الدُّنْيَا مِنْ حَلَالٍ فَلَمْ تَقْدِرْ عَلَيْهَا وَ طَلَبْتَهَا مِنْ حَرَامٍ فَلَمْ تَقْدِرْ عَلَيْهَا أَ فَلَا أَدُلُّكَ عَلَى شَيْءٍ تَكْثُرُ بِهِ دُنْيَاكَ وَ يَكْثُرُ بِهِ تَبَعُكَ قَالَ بَلَى قَالَ تَبْتَدِعُ دِيناً وَ تَدْعُو إِلَيْهِ النَّاسَ فَفَعَلَ فَاسْتَجَابَ لَهُ النَّاسُ وَ أَطَاعُوهُ وَ أَصَابَ مِنَ الدُّنْيَا ثُمَّ إِنَّهُ فَكَّرَ فَقَالَ مَا صَنَعْتُ ابْتَدَعْتُ دِيناً وَ دَعَوْتُ النَّاسَ مَا أَرَى لِي تَوْبَةً إِلَّا أَنْ آتِيَ مَنْ دَعَوْتُهُ إِلَيْهِ فَأَرُدَّهُ عَنْهُ فَجَعَلَ يَأْتِي أَصْحَابَهُ الَّذِينَ أَجَابُوهُ فَيَقُولُ لَهُمْ إِنَّ الَّذِي دَعَوْتُكُمْ إِلَيْهِ بَاطِلٌ وَ إِنَّمَا ابْتَدَعْتُهُ فَجَعَلُوا يَقُولُونَ كَذَبْتَ وَ هُوَ الْحَقُّ وَ لَكِنَّكَ شَكَكْتَ فِي دِينِكَ فَرَجَعْتَ عَنْهُ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ عَمَدَ إِلَى سِلْسِلَةٍ فَوَتَدَ لَهَا وَتِداً ثُمَّ جَعَلَهَا فِي عُنُقِهِ وَ قَالَ لَا أَحُلُّهَا حَتَّى يَتُوبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَيَّ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قُلْ لِفُلَانٍ وَ عِزَّتِي لَوْ دَعَوْتَنِي حَتَّى تَتَقَطَّعَ أَوْصَالُكَ مَا اسْتَجَبْتُ لَكَ حَتَّى تَرُدَّ مَنْ مَاتَ إِلَى [عَلَى] مَا دَعَوْتَهُ إِلَيْهِ فَيَرْجِعَ عَنْهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در زمانهای گذشته مردی بود که بدنبال دنیا از راه حلال بود اما به آن نرسید. از راه حرام وارد شد ولی باز به آن نرسید. شیطان نزد او آمد و گفت راهی به تو نشان دهم که به دنیا و مریدان بسیار برسی؟ گفت بله. شیطان گفت: دینی بساز و مردم را به آن دعوت کن. آن مرد چنین کرد. مردم استجابت کردند و از او حرف شنو شدند و به دنیا رسید. سپس با خود فکر کرد که چه کار بدی کرده! دید برای توبه راهی ندارد جز اینکه همه مردم را جمع کند و به آنها حقیقت را بگوید. اصحابش را جمع کرد و گفت آنچه شما را بدان دعوت کردم باطل بوده و از خودم ساخته‌ام. اما آنها تکذیبش کردند و گفتند این دین حق است تو در آن شک کرده‌ای و از آن برگشته‌ای. چون چنین دید زنجیری آورد و به گردن خویش آویخت و گفت آنرا باز نمیکنم تا خدا توبه‌ام را بپذیرد. خداوند به پیامبر آن دوران وحی کرد که به فلانی بگو قسم و به عزتم که تو را نخواهم بخشید تا حتی آنهایی را که بر دین تو مرده‌اند به راه درست بازگردانی.

۲۹. عیون أخبار الرضاعلیه‌السلام، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ مُوسَى يَا رَبِّ إِنِّي أَكُونُ فِي حَالٍ أُجِلُّكَ أَنْ أَذْكُرَكَ فِيهَا فَقَالَ يَا مُوسَى اذْكُرْنِي عَلَى كُلِّ حَالٍ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: موسی گفت خدایا در بعضی حالات حیا میکنم که بیاد تو باشم. خداوند فرمود: ای موسی همیشه بیاد من باش.

علل الشرائع، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنْ سَمِعْتَ الْأَذَانَ وَ أَنْتَ عَلَى الْخَلَاءِ فَقُلْ مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ وَ لَا تَدَعْ ذِكْرَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي تِلْكَ الْحَالِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: وقتی اذان شنیدی و در مستراح بودی اذان را تکرار کن و در هیچ حال ذکر خدا را ترک مکن.

۳۰. الخصال، عَنِ الصَّادِقِ‌علیه‌السلام قَالَ أَحْسِنْ مُجَاوَرَةَ مَنْ جَاوَرْتَ تَكُنْ مُسْلِما.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: برای همسایه‌ات خوب باش، مسلمان هستی!

الأمالي للشيخ الطوسي، عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام فَقَالَ لِي مَنْ صَحِبَكَ فَقُلْتُ لَهُ رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِي قَالَ فَمَا فَعَلَ فَقُلْتُ مُنْذُ دَخَلْتُ الْمَدِينَةَ لَمْ أَعْرِفْ مَكَانَهُ فَقَالَ لِي أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ مَن صَحِبَ مُؤْمِناً أَرْبَعِينَ خُطْوَةً سَأَلَهُ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

راوی گوید نزد امام‌صادق‌علیه‌السلام رفتم. فرمود: با چه کسی همسفر بودی؟ گفتم فلانی! فرمود: الان کجاست؟ گفتم با هم که به مدینه آمدیم نمیدانم کجا رفت. فرمود: نمیدانی که هرکس با مؤمنی چهل قدم همسفر شود خداوند راجع به رعایت حق او از وی بازخواست میکند؟

۳۱. أُتِيَ أميرُالمؤمنينَ‌علیه‌السلام و هُو بالَصرَةِ برجُلٍ يُقامُ علَيهِ علَيهِ الحَدُّ، قالَ: فلَمّا قَرُبوا و نَظَرَ في وجُوهِهِم، قالَ: فأَقبَلَ جَماعَةٌ مِن النّاسِ فقالَ اميرالمؤمنين‌علیه‌السلام: يا قَنبَرُ، انظُرْ ما هذهِ الجَماعَةُ؟ قالَ: رجُلٌ يُقامُ علَيهِ الحَدُّ. قالَ: فلَمّا قَرُبوا و نَظَرَ في وُجوهِهِم قالَ: لا مَرحَباً بوُجوهٍ لا تُرى إلّا في كُلِّ سُوءٍ، هؤلاءِ فُضولُ الرِّجالِ، أمِطْهُم عَنّي يا قَنبَرُ.

از یعقوبی از قول پدرش: در بصره مردی را برای جاری‌کردن حد نزد امیرالمؤمنین‌علیه‌السلام آوردند. دراین‌هنگام جماعتی از مردم به‌طرف آن حضرت به‌راه افتادند. امام فرمود: ای قنبر، ببین این جمعیت چیست؟ گفت: مردی است که حد بر او جاری می‌شود. چون آن عده نزدیک آمدند و حضرت به صورت آنان نگاه کرد، فرمود: ناخوش باد چهره‌هایی که جز در صحنه‌های بد و ناخوشایند دیده نمی‌شوند، اینان جماعتی فضول هستند. ای قنبر، آنان را از من دور کن.

۳۲. ثواب الأعمال، عَنْ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس مالک غضب خویش باشد خداوند عیوبش را آشکار نکند.

فقه الرضاعلیه‌السلام، أَرْوِي أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ الْعَالِمَ أَنْ يُعَلِّمَهُ مَا يَنَالُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ وَ لَا يُطَوِّلَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَا تَغْضَبْ.

کسی از امام‌کاظم‌علیه‌السلام پرسید: خیر دنیا و آخرت را برایم خلاصه کن! امام‌علیه‌السلام فرمود: عصبانی مشو.

۳۳. الإمامُعليعليه‌السلام ـ لَمّا بَعَثَ مُصَدِّقاً مِن الكوفةِ إلى بادِيَتِها ـ: ثُمَّ قُلْ لَهُم: يا عِبادَ اللهِ، أرسَلَني إلَيكُم وليُّ اللهِ لآخُذَ مِنكُم حَقَّ اللهِ في أموالِكُم، فهَل لِلّهِ في أموالِكُم مِن حَقٍّ فَتُؤَدُّونَ إلى وَلِيِّهِ؟ فإن قالَ لكَ قائلٌ: لا، فلا تُراجِعْهُ.

امام‌علی‌علیه‌السلام به مأمور جمع‌آوری زکات که او را از کوفه به بادیه فرستاد، فرمود: سپس به بادیه‌نشینان بگو: ای بندگان خدا! ولیّ‌خدا، مرا به‌سوی شما فرستاده است، تا حقّ خدا در اموالتان را از شما بگیرم. آیا در اموال خود حقّی از آن خدا هست تا آن را به ولیّ‌خدا بپردازید؟ اگر کسی به تو گفت: نه، دیگر به او رجوع مکن.

۳٤. قَالَ أَتَيْتُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيّاً بَعْدَ هَدْأَةٍ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ مَا جَاءَ بِكَ يَا أَعْوَرُ قَالَ قُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حُبُّكَ قَالَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ أَعَادَ عَلَيَّ ذَلِكَ ثَلَاثاً وَ قَالَ أَمَا إِنَّكَ سَتَرَانِي فِي ثَلَاثِ مَوَاطِنَ حِينَ

تَبْلُغُ نَفْسُكَ هَاهُنَا وَ أَشَارَ مُخَوَّلٌ إِلَى حَلْقِهِ وَ عَلَى الصِّرَاطِ وَ عِنْدَ الْحَوْضِ.

راوی گوید شبی نزد امیرمؤمنان‌ؑ رفتم. گفت: برای چه کاری آمده‌ای؟ گفتم: محبت به شما مرا به اینجا کشانده. سه بار فرمود: جز خدای یکتا نیست. سپس فرمود: در سه موطن مرا خواهی دید. وقتی جانت به حلقت رسید و بر صراط و کنار حوض.

۳۵. قَالَ رسول‌الله‌ﷺ لِجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَا جَابِرُ أَ لَا أُعَلِّمُكَ أَفْضَلَ سُورَةٍ أَنْزَلَهَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ أُمِّ الْكِتَابِ قَالَ هِيَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ.

رسول‌خداﷺ: ای جابر با فضیلت‌ترین سوره‌ای که نازل شده سوره حمد است که شفاء هر دردی است.

قَالَ أباالحسن‌ؑ وَ أَيُّ آيَةٍ أَعْظَمُ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ.

امام‌کاظم‌ؑ: اعظم آیات کتاب خدا بسم الله الرحمن الرحیم است.

معاني الأخبار/الخصال، فِي وَصِيَّةِ أَبِي ذَرٍّ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ‌ﷺ أَيُّ آيَةٍ أَنْزَلَهَا اللَّهُ عَلَيْكَ أَعْظَمُ قَالَ آيَةُ الْكُرْسِيِّ

در وصیت ابوذر است که ازرسول‌خداﷺ پرسید کدام آیه که بر شما نازل شده عظیم‌ترین است؟ فرمود: آیت الکرسی.

۳۶. عنه‌ؑ: وَ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِالذَّرَّةِ شَرّاً أَنْبَتَ لَهَا جَنَاحَيْنِ فَطَارَتْ فَأَكَلَهَا الطَّيْرُ.

امام‌ؑ: چون خدا شر مورچه را خواهد برایش بال خلق میکند. او می‌پرد و خوراک پرنده‌ها میشود.

۳۷. الإمامُ العسكريُّؑ: إذا نَشِطَتِ القُلوبُ فَأودِعْها (فَأودِعُوها)، و إذا نَفَرَت فَوَدِّعُوها.

امام‌عسکری‌ؑ: هرگاه دل‌ها به نشاط آمدند، به آن‌ها امانت بسپارید و هرگاه کوچ کردند، با آن‌ها بدرود گویید.

الإمامُ‌عليؑ: إنّ هذهِ القُلوبَ تَمَلُّ كما تَمَلُّ الأبدانُ، فابتَغُوا لها طَرائفَ الحِكَم.

امام‌علی‌ؑ: این دل‌ها نیز، همچون بدن‌ها خسته می‌شوند. پس (برای رفع خستگی آن‌ها) حکمت‌های تازه و طرفه بجویید.

۳۸. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ سَأَلَ النَّبِيَّ‌ﷺ أَنَّ الدُّورَ قَدِ اكْتَنَفَتْهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ‌ﷺ ارْفَعْ مَا اسْتَطَعْتَ وَ اسْأَلِ اللَّهَ أَنْ يُوَسِّعَ عَلَيْكَ.

امام‌صادق‌ؑ: کسی نزد پیامبرﷺ آمد و گفت خانه‌ام کوچک است.رسول‌خداﷺ به او فرمود: با صدای بلند خدا را صدا بزن و بخواه که خانه‌ات را وسیع کند. (یا بر بلندی برو و چنین بخواه)

۳۹. رسول‌اللهﷺ: بُعِثتُ داعِياً و مُبَلِّغاً و لَيسَ إلَيَّ مِن الهُدى شَيءٌ و خُلِقَ إبليسط مُزَيِّناً و لَيسَ إلَيهِ مِن الضَّلالَةِ شَيءٌ.

پیامبر خداﷺ: من (فقط) برای دعوت و رساندن (پیام خدا) برانگیخته شده‌ام و کار هدایت، هیچ دراختیار من نیست و ابلیس نیز برای آراستن (گناهان در نظر مردم) آفریده شد و در کار گمراه‌کردن هیچ اختیاری ندارد.

أبو جعفرؑ: إنّ اللهَ تباركَ و تعالى الحَليمُ العَليمُ، إنّما غَضَبُهُ على مَن لَم يَقبَلْ مِنهُ رِضاهُ، و إنّما يَمنَعُ مَن لَم يَقبَلْ مِنهُ عَطاهُ، و إنّما يُضِلُّ مَن لَم يَقبَلْ مِنهُ هُداهُ.

ابوجعفرؑ: خداوند تبارک و تعالی بردبار و داناست. درحقیقت بر کسی خشم می‌گیرد که خشنودی او را نپذیرد و از کسی دریغ می‌کند که عطای او را نپذیرد و کسی را گمراه می‌سازد که هدایتش را نپذیرد.

۴۰. رسول‌اللهﷺ: لَو أنَّكُم تَتَوكَّلونَ علَى اللهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزقَكُم كما يَرزُقُ الطَّيرَ، تَغدو خِماصاً و تَرُوحُ بِطاناً.

پیامبر خداﷺ: اگر شما، چنان‌که باید، به خدا توکل کنید، خداوند همان‌گونه که پرنده را روزی می‌دهد؛ با شکم خالی می‌رود و با شکم پر برمی‌گردد، شما را نیز روزی می‌دهد.

چهل حدیث ۱۰۰

۱. الإمامُالکاظمعليه‌السلام: أمِتِ الطَّمَعَ مِن المَخلوقِینَ؛ فإنَّ الطَّمَعَ مِفتاحُ لِلذُّلِّ.

امام‌کاظمعليه‌السلام در اندرز به هشام، فرمود: از طمع بپرهیز و به آنچه مردم دارند، چشمداشت به مخلوق را در خود بمیران؛ زیرا طمع و چشمداشت کلید هر خواری است و عقل را می‌دزدد و انسانیت‌ها را می‌برد و آبرو را می‌آلاید و دانش را از بین می‌برد.

۲. الإمامالصادقعليه‌السلام: إنَّ قُوَّةَ المؤمنِ في قَلبِهِ، ألا تَرَونَ أنَّکُم تَجِدُونَهُ ضَعیفَ البَدَنِ نَحیفَ الجِسمِ و هُو یَقومُ اللیلَ و یَصومُ النهارَ؟!

امام‌صادقعليه‌السلام: همانا نیروی مؤمن، در دل اوست. مگر نه این است که می‌بینید، بدنی ضعیف و پیکری نحیف دارد و با این حال شب را به عبادت می‌گذراند و روز، روزه می‌گیرد.

۳. قَالَ رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله عَلَیْکُمْ بِالْعَفْوِ فَإِنَّ الْعَفْوَ لَا یَزِیدُ الْعَبْدَ إِلَّا عِزّاً فَتَعَافَوْا یُعِزَّکُمُ اللَّه.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ببخشید که بخشیدن بر عزت شما میافزاید. عفو کنید تا خدا شما را عزیز کند.

قَالَ رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَا أَعَزَّ اللَّهُ بِجَهْلٍ قَطُّ وَ لَا أَذَلَّ بِحِلْمٍ قَط.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: خدا هیچ وقت جاهلی را عزیز نمیکند و حلیمی را ذلیل نمیکند.

عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِذَا وَقَعَ بَیْنَ رَجُلَیْنِ مُنَازَعَةٌ نَزَلَ مَلَکَانِ فَیَقُولَانِ لِلسَّفِیهِ مِنْهُمَا قُلْتَ وَ قُلْتَ وَ أَنْتَ أَهْلٌ لِمَا قُلْتَ سَتُجْزَى بِمَا قُلْتَ وَ یَقُولَانِ لِلْحَلِیمِ مِنْهُمَا صَبَرْتَ وَ حَلُمْتَ سَیَغْفِرُ اللَّهُ لَکَ إِنْ أَتْمَمْتَ ذَلِکَ قَالَ فَإِنْ رَدَّ الْحَلِیمُ عَلَیْهِ ارْتَفَعَ الْمَلَکَانِ.

امام‌صادقعليه‌السلام: وقتی میان دو نفر منازعه رخ دهد دو فرشته نازل شوند و به آنکه احمق‌تر است گویند گفتی و گفتی و خودت لایق آنچه گفتی هستی و جزای حرفهایی را که زدی خواهی دید. و به حلیم گویند صبرکردی و حلم داشتی خداوند تو را خواهد بخشید اگر دست نگه داری. اگر حلیم دعوت آنها را رد کند به آسمان برمیگردند.

٤. الإمامالباقرعليه‌السلام: مَکتوبٌ فی التَّوراةِ...: یا موسی، أمسِکْ غَضَبَکَ عَمَّن مَلَکتُکَ علَیهِ، أکُفَّ عنکَ غَضَبِی.

امام‌باقرعليه‌السلام: در تورات نوشته شده است: ای موسی! خشم خود را از کسی‌که زیردست تو قرارش داده‌ام بازگیر، تا من نیز خشم خود را از تو بازگیرم.

المسیحُعليه‌السلام- لَمّا سألَهُ الحَوارِیُّونَ: أیُّ الأشیاءِ أشَدُّ؟: أشَدُّ الأشیاءِ غَضَبَ اللهِ. قالوا: فیما یُتَّقی غَضَبُ اللهِ؟ قال: بأن لا تَغضَبُوا.

مسیحعليه‌السلام، در پاسخ به این پرسش حواریون از او که سخت‌ترین چیزها چیست؟ فرمود: سخت‌ترین چیزها خشم خداست. عرض کردند: چگونه می‌توان خود را از خشم خدا نگه داشت؟ فرمود: به اینکه خشمگین نشوید.

رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله- لَمّا سَألَهُ رَجُلٌ: أُحِبُّ أن أکُونَ آمِناً مِن سَخَطِ اللهِ: لا تَغضَبْ علی أحَدٍ تَأمَنْ غَضَبَ اللهِ و سَخَطَهُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله، در پاسخ مردی که عرض کرد: دوست دارم از سَخَط خدا در امان باشم، فرمود: بر هیچ‌کس خشم مگیر، تا از خشم و ناخشنودی خدا ایمن باشی.

٥. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام وَ لَا تَکْشِفْ سِرَّکَ إِلَّا عَلَى أَشْرَفَ مِنْکَ فِي الدِّین.

امام‌صادقعليه‌السلام: سِرّ خویش را جز برای مؤمنی که از تو درجه‌اش بالاتر است برملا مکن.

٦. رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله - لِأبي رِفاعَةَ -: إنکَ لَن تَدَعَ شَیئاً للهِ إلّا أبدَلَکَ اللهُ خَیراً مِنهِ.

به ابورفاعه -: هرگز چیزی را به‌خاطر خدا رها نکنی، مگر اینکه خداوند بهتر از آن به تو عوض دهد.

۷. رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: لَو عَرَفتُمُ اللهَ حَقَّ مَعرِفتِهِ لَزالَت بِدُعائکُمُ الجِبالُ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر خدا را چنان که سزد می‌شناختید، هر آینه با دعای شما کوه‌ها از جای کنده می‌شدند.

۸. الإمامالصادقعليه‌السلام- للمُفضَّلِ بنِ عُمَرَ-: اُکتُبْ و بُثَّ عِلمَکَ في إخوانِکَ، فإن مِتَّ فَأورِثْ کَتبَکَ بَنیکَ، فإنّهُ یَأتِي علَی الناسِ زَمانُ هَرجٍ لا یَأنَسُونَ فیه إلّا بکُتُبِهِم.

امام‌صادقعليه‌السلام به مفضل‌بن‌عمر فرمود: بنویس و دانش خود را در میان برادرانت منتشر کن و چون (خواستی) بمیری، آن را به پسرانت میراث ده؛ زیرا بر مردم زمانه‌ای پر آشوب می‌رسد، که در آن زمان جز با کتاب‌هایشان همدم نشوند.

رسولُاللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: قَیِّدُوا العِلمَ بالکِتابِ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: علم را، با نوشتن در بند کشید.

رسول‌اللهﷺ: اکتُبُوا العِلمَ قبلَ ذَهابِ العُلَماءِ.
پیامبر خداﷺ: دانش را، پیش از درگذشت دانشمندان، بنویسید؛ زیرا با مرگ دانشمندان، دانش (آنان) نیز می‌رود.

۹. وَ قَالَعليه‌السلام أَ لَا أُنَبِّئُكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ يَبْعُدُ السُّلْطَانُ وَ الشَّيْطَانُ مِنْكُمْ فَقَالَ أَبُو حَمْزَةَ بَلَى أَخْبِرْنَا بِهِ حَتَّى نَفْعَلَهُ فَقَالَعليه‌السلام عَلَيْكُمْ بِالصَّدَقَةِ فَبَكِّرُوا بِهَا.
امامعليه‌السلام: کاری به شما یاد بدهم که سلطان و شیطان از شما دور شود؟ صبح‌گاه صدقه دهید.
وَ قَالَعليه‌السلام لَوْ يَعْلَمُ السَّائِلُ مَا فِي الْمَسْأَلَةِ مَا سَأَلَ أَحَدٌ أَحَداً وَ لَوْ يَعْلَمُ الْمَسْئُولُ مَا فِي الْمَنْعِ مَا مَنَعَ أَحَدٌ أَحَداً ...
امامعليه‌السلام: اگر درخواست کننده میدانست چه در درخواست است، هرگز کسی از کسی چیزی نمیخواست. و اگر درخواست شده میدانست چه در منع است هرگز کسی کسی را منع نمیکرد.

۱۰. الامامعليعليه‌السلام: مَن أعظَمَکَ لإکثارِکَ استَقَلَّکَ عِندَ إقلالِکَ.
امامعليعليه‌السلام: کسی‌که تو را به‌سبب دارایی‌ات احترام کند، در هنگام ناداریت تو را خوار شمارَد.

۱۱. الامامعليعليه‌السلام: ما تَرَکتُ صَلاةَ اللَّیلِ مُنذُ سَمِعتُ قَولَ النَّبیِّﷺ: صَلاةُ اللّیلِ نُورٌ.
امامعليعليه‌السلام: از زمانی‌که شنیدم پیامبرﷺ فرمود: نماز شب نور است، هرگز نماز شب را ترک نکردم. ابن کوّاء عرض کرد: حتی در لیلة الهریر؟ فرمود: حتی در لیلة الهریر.
المسیحعليه‌السلام ـ: طُوبی لِلّذینَ یَتَهَجَّدونَ مِن اللَّیلِ، اُولئکَ الّذینَ یَرِثونَ النُّورَ الدائمَ مِن أجلِ أنَّهُم قامُوا فی ظُلمَةِ اللَّیلِ.
مسیحعليه‌السلام ـ در پاسخ به این سؤال: چرا شب‌زنده‌داران نکوروترین مردمان هستند؟ ـ: چون آنان با خدا خلوت کرده‌اند و خداوند از نور خود بر قامتشان پوشانده است.

۱۲. عنهعليه‌السلام: اعْلَمْ أَنَّ فِي أَدْمِغَةِ الْأَطْفَالِ رُطُوبَةً إِنْ بَقِيَتْ فِيهَا أَحْدَثَتْ عَلَيْهِمْ أَحْدَاثاً جَلِيلَةً وَ عِلَلًا عَظِيمَةً مِنْ ذَهَابِ الْبَصَرِ وَ غَيْرِهِ فَالْبُكَاءُ يُسِيلُ تِلْكَ الرُّطُوبَةَ مِنْ رُءُوسِهِمْ فَيُعْقِبُهُمْ ذَلِكَ الصِّحَّةَ فِي أَبْدَانِهِمْ وَ السَّلَامَةَ فِي أَبْصَارِهِمْ أَ فَلَيْسَ قَدْ جَازَ أَنْ يَكُونَ الطِّفْلُ يَنْتَفِعُ بِالْبُكَاءِ وَ وَالِدَاهُ لَا يَعْرِفَانِ ذَلِكَ فَهُمَا دَائِبَانِ لِيُسْكِتَاهُ وَ يَتَوَخَّيَانِ فِي الْأُمُورِ مَرْضَاتِهِ لِئَلَّا يَبْكِي وَ هُمَا لَا يَعْلَمَانِ أَنَّ الْبُكَاءَ أَصْلَحُ لَهُ وَ أَجْمَلُ عَاقِبَةً.
امامعليه‌السلام: بدان که در سر اطفال رطوبتی است که اگر بماند ضرر میرساند و بیماری ایجاد میکند. گریه کردن آن رطوبت را از سر خارج میسازد و موجب صحت در بدن میشود. پس طفل از گریه نفع میبرد در حالیکه والدینش نمیدانند و سعی در ساکت کردن او دارند و راضی ساختنش تا گریه نکند و نمی‌دانند که گریه به صلاح بچه است.

۱۳. الإمامالصادقعليه‌السلام: ثَلاثَةٌ تَجِبُ على السُّلطانِ لِلخاصَّةِ والعامَّةِ: مُكافأةُ المُحسِنِ بالإحسانِ لِيَزدادُوا رَغبَةً فيهِ، و تَغَمُّدُ ذُنوبِ المُسيءِ لِيَتُوبَ و يَرجِعَ عَن غَيِّهِ (عَتبِهِ)، و تَألُّفُهُم جَميعاً بالإحسانِ و الإنصافِ.
امامصادقعليه‌السلام: سه چیز است که بر زمامدار واجب است دربارهٔ خواص و عوام رعایت کند: پاداش نیکوکار را به نیکی‌دادن تا بر رغبت مردم به کارهای نیک افزوده شود، پوشاندن گناهان بدکار تا توبه کند و از گمراهی و انحراف خود برگردد و ایجاد الفت میان همهٔ آنان از طریق احسان و رعایت انصاف و داد.

۱۴. المجالس للمفید/الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهﷺ ثَلَاثَةٌ مِنَ الذُّنُوبِ تُعَجَّلُ عُقُوبَتُهَا وَ لَا تُؤَخَّرُ إِلَى الآخِرَةِ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَ الْبَغْيُ عَلَى النَّاسِ وَ كُفْرُ الْإِحْسَانِ.
رسول‌خداﷺ: سه گناه است که عقوبتش در دنیا به انسان میرسد و نوبت به آخرت نمیرسد: آزردن والدین و ستم بر مردم و کفر احسان.

۱۵. كِتَابُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ الْحِكْمَةَ لَتَكُونُ فِي قَلْبِ الْمُنَافِقِ فَتَجْلَجُلُ فِي صَدْرِهِ حَتَّى يُخْرِجَهَا فَيُوعِيَهَا الْمُؤْمِنُ وَ تَكُونُ كَلِمَةُ الْمُنَافِقِ فِي صَدْرِ الْمُؤْمِنِ فَتَجْلَجُلُ فِي صَدْرِهِ حَتَّى يُخْرِجَهَا فَيَعِيَهَا الْمُنَافِقُ.
امامصادقعليه‌السلام: حکمت در قلب منافق ناآرام است تا خارج شود و بدست مؤمن برسد. و مُستمسَک منافق در قلب مؤمن است و ناآرام است تا خارجش کند و منافق آنرا بگیرد و مُستمسَک قرار دهد.

۱۶. مكارم الأخلاق، قَالَ رسول‌اللهﷺ الدَّاءُ ثَلَاثَةٌ وَ الدَّوَاءُ ثَلَاثَةٌ فَأَمَّا الدَّاءُ فَالدَّمُ وَ الْمِرَّةُ وَ الْبَلْغَمُ فَدَوَاءُ الدَّمِ الْحِجَامَةُ وَ دَوَاءُ الْمِرَّةِ الْمَشْيُ وَ دَوَاءُ الْبَلْغَمِ الْحَمَّامُ.
رسول‌خداﷺ: ریشه دردها سه چیز است: خون و تلخی و بلغم. و دواء آنها نیز به ترتیب حجامت و پیاده‌روی و حمّام است.
الخصال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام الْمَشْطُ وَ يَقْطَعُ الْبَلْغَمَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: شانه کردن بلغم را میبرد.
الخصال، قَالَ النَّبِيُّ صلی‌الله‌علیه‌وآله السِّوَاكُ يَقْطَعُ الْبَلْغَمَ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: مسواک بلغم را میبرد.

۱۷. عن الصادق‌علیه‌السلام فی تفسیر (عباد الرحمن الذین یمشون فی الارض هونا): عِبادُ الرَّحْمنِ أي عبيده الخلص الذين عملوا بلوازم العبودية الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً أي بسكينة و تواضع و في المجمع عن الصادق‌علیه‌السلام هو الرجل يمشي بسجيته التي جبل عليها لا يتكلف و لا يتبختر.
امام‌صادق‌علیه‌السلام در تفسیر آیه (بندگان خدای رحمان که در زمین به آرامی قدم برمیدارند): عباد کسانی‌اند که به لوازم بندگی عمل کرده‌اند. به نرمی روی زمین راه رفتن یعنی به سکینه و تواضع. و در جای دیگر امام‌صادق‌علیه‌السلام فرموده‌اند: این آرامش سجیّت ایشان است نه اینکه خود را بدان مجبور کنند یا ادای آنرا درآورند.

۱۸. ـ قَالَ‌علیه‌السلام الْمَعْرُوفُ كَاسْمِهِ وَ لَيْسَ شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنَ الْمَعْرُوفِ إِلَّا ثَوَابُهُ وَ الْمَعْرُوفُ هَدِيَّةٌ مِنَ اللَّهِ إِلَى عَبْدِهِ وَ لَيْسَ كُلُّ مَنْ يُحِبُّ أَنْ يَصْنَعَ الْمَعْرُوفَ إِلَى النَّاسِ يَصْنَعُهُ وَ لَا كُلُّ مَنْ رَغِبَ فِيهِ يَقْدِرُ عَلَيْهِ وَ لَا كُلُّ مَنْ يَقْدِرُ عَلَيْهِ يُؤْذَنُ لَهُ فِيهِ فَإِذَا مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْعَبْدِ جَمَعَ لَهُ الرَّغْبَةَ فِي الْمَعْرُوفِ وَ الْقُدْرَةَ وَ الْإِذْنَ فَهُنَاكَ تَمَّتِ السَّعَادَةُ وَ الْكَرَامَةُ لِلطَّالِبِ وَ الْمَطْلُوبِ إِلَيْهِ.
امام‌علیه‌السلام: معروف مثل نامش شناخته شده است. از معروف بهتر ثواب آن است. معروف هدیه‌ای از جانب خداست به بنده. و اینطور نیست که هرکس که بخواهد خوبی کند بتواند. و اینطور نیست که هرکس که بدان راغب باشد قدرت انجام آنرا داشته باشد و اینطور نیست که هرکه قادر باشد مأذون باشد. چون خدا بر کسی منّت گذارد رغبت و قدرت و اذن با هم جمع میشوند و سعادت حاصل میشود و مطلوب میرسد.

۱۹. الإمام‌الباقر‌علیه‌السلام ـ لَمّا سُئِلَ عنِ التَّماثيلِ الّتي في بُيوتِهِم ـ: هذه للنِّساءِ أو بُيوتِ النِّساءِ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام ـ در پاسخ به سؤال از تمثال‌هایی که در خانه‌هایشان است ـ: این تمثال‌ها مخصوص زن‌ها یا اتاق‌های زن‌هاست.

۲۰. الامام‌علی‌علیه‌السلام: الحَجَرُ الغَصِيبُ فی الدارِ رَهنٌ علی خَرابِها.
امام‌علی‌علیه‌السلام: وجود سنگ غصبی در خانه، ضامن ویرانی آن خانه است.

۲۱. قَالَ الرِّضَا‌علیه‌السلام اتَّقُوا اللَّهَ وَ عَلَيْكُمْ بِالتَّوَاضُعِ وَ الشُّكْرِ وَ الْحَمْدِ إِنَّهُ كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ فَأَتَاهُ فِي مَنَامِهِ مَنْ قَالَ لَهُ إِنَّ لَكَ نِصْفَ عُمُرِكَ سَعَةً فَاخْتَرْ أَيَّ النِّصْفَيْنِ شِئْتَ فَقَالَ إِنَّ لِي شَرِيكاً فَلَمَّا أَصْبَحَ الرَّجُلُ قَالَ لِزَوْجَتِهِ قَدْ أَتَانِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ رَجُلٌ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ نِصْفَ عُمُرِي لِي سَعَةً فَاخْتَرْ أَيَّ النِّصْفَيْنِ شِئْتَ فَقَالَتْ لَهُ زَوْجَتُهُ اخْتَرِ النِّصْفَ الْأَوَّلَ فَقَالَ لَكَ ذَاكَ فَأَقْبَلَتْ عَلَيْهِ الدُّنْيَا فَكَانَ كُلَّمَا كَانَتْ نِعْمَةٌ قَالَتْ زَوْجَتُهُ جَارُكَ فُلَانٌ مُحْتَاجٌ فَصِلْهُ وَ تَقُولُ قَرَابَتُكَ فُلَانٌ فَتُعْطِيهِ وَ كَانُوا كَذَلِكَ كُلَّمَا جَاءَتْهُمْ نِعْمَةٌ أَعْطَوْا وَ تَصَدَّقُوا وَ شَكَرُوا فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةٌ مِنَ اللَّيَالِي أَتَاهُ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا هَذَا إِنَّ النِّصْفَ قَدِ انْقَضَى فَمَا رَأْيُكَ قَالَ لِي شَرِيكٌ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ لِزَوْجَتِهِ أَتَانِي الرَّجُلُ فَأَعْلَمَنِي أَنَّ النِّصْفَ قَدِ انْقَضَى فَقَالَتْ لَهُ زَوْجَتُهُ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْنَا فَشَكَرْنَا وَ اللَّهُ أَوْلَى بِالْوَفَاءِ قَالَ فَإِنَّ لَكَ تَمَامَ عُمُرِكَ.
امام رضا‌علیه‌السلام: تقوی پیشه کنید و تواضع و شکر و حمد داشته باشید. در بنی‌اسرائیل مردی بود که در خواب به او گفتند نصف عمر تو در گشایش است کدام نصف را انتخاب میکنی؟ او با زنش مشورت کرد و زن گفت نصف اول را انتخاب کن. فردا شب به کسی که بخوابش میامد گفت نصف اول عمرم را انتخاب کردم. چون در گشایش قرار گرفت هر نعمتی که میامد زن میگفت به همسایه هم بده که محتاج است به قوم و خویش‌ها هم بده که محتاجند و او چنین میکرد. هر نعمتی که میرسید از آن تصدّق میکردند و شکر مینمودند. شبی آن مرد به خوابش آمد و گفت نیم زندگی تمام شد نظرت چیست؟ او گفت با زنم مشورت کنم! فردا زنش گفت خدا نعمت بسیار به ما داد و ما شکر کردیم خدا اولی به وفاست. چون اینرا به آن مرد گفت او گفت بقیه عمر را نیز در سعه و گشایش باش.

۲۲. قرب الإسناد، قَالَ الباقر‌علیه‌السلام إِنَّ عَلِيّاً‌علیه‌السلام صَاحَبَ رَجُلًا ذِمِّيّاً فَقَالَ لَهُ الذِّمِّيُّ أَيْنَ تُرِيدُ يَا عَبْدَ اللَّهِ قَالَ أُرِيدُ الْكُوفَةَ فَلَمَّا عَدَلَ الطَّرِيقُ بِالذِّمِّيِّ عَدَلَ مَعَهُ عَلِيٌّ‌علیه‌السلام فَقَالَ لَهُ الذِّمِّيُّ أَ لَيْسَ زَعَمْتَ تُرِيدُ الْكُوفَةَ قَالَ بَلَى فَقَالَ لَهُ الذِّمِّيُّ فَقَدْ تَرَكْتَ الطَّرِيقَ فَقَالَ لَهُ قَدْ عَلِمْتُ فَقَالَ لَهُ فَلِمَ عَدَلْتَ مَعِي وَ قَدْ عَلِمْتَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ هَذَا مِنْ تَمَامِ حُسْنِ الصُّحْبَةِ أَنْ يُشَيِّعَ الرَّجُلُ صَاحِبَهُ هُنَيْئَةً إِذَا فَارَقَهُ وَ كَذَلِكَ أَمَرَنَا نَبِيُّنَا فَقَالَ لَهُ هَكَذَا قَالَ قَالَ نَعَمْ فَقَالَ لَهُ الذِّمِّيُّ لَا جَرَمَ إِنَّمَا تَبِعَهُ مَنْ تَبِعَهُ لِأَفْعَالِهِ الْكَرِيمَةِ وَ أَنَا أُشْهِدُكَ أَنِّي عَلَى دِينِكَ فَرَجَعَ الذِّمِّيُّ مَعَ عَلِيٍّ فَلَمَّا عَرَفَهُ أَسْلَمَ.
امام‌باقر‌علیه‌السلام: علی‌علیه‌السلام با مردی از اهل کتاب در راهی میرفت. آن مرد گفت مگر نمیخواستی به کوفه بروی پس چرا در دوراهی از من جدا نشدی و همراه من به اینطرف آمدی؟ علی‌علیه‌السلام گفت:

پیامبر ما گفته که از حسن صحبت، این است که مرد همراهش را مقداری مشایعت کند. آن مرد گفت هرکس از این مرد متابعت میکند بخاطر افعال کریمانه اوست من هم شهادت میدهم که بر دین تو هستم. و چون شناخت که او علی‌ؑ است اسلام آورد.

۲۳. روضة الواعظین، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ يُقَالُ لِلْعَاقِّ اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنِّي لَا أَغْفِرُ لَكَ وَ يُقَالُ لِلْبَارِّ اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنِّي سَأَغْفِرُ لَكَ.
رسول‌خداﷺ: به کسی که عاقّ والدین است گویند هرچه میخواهی بکن که بخشیده نمیشوی و به نیکوکار به والدین گویند هرچه میخواهی بکن که بخشیده شده‌ای.

۲۴. رسول‌اللهﷺ: اِتَّقُوا دَعوَةَ المَظلومِ و إن كانَ كافِراً؛ فإنّهُ لَيسَ دُونَهُ حِجابٌ.
رسول‌خداﷺ: از دعای ستمدیده بترسید، گرچه کافر باشد؛ زیرا هیچ‌چیز حجاب دعای مظلوم نمی‌شود.

۲۵. الإمامُ‌عليؑ: اِستِكانَةُ الرّجُلِ في العَزلِ بِقَدرِ شَرِّهِ في الوِلايَةِ.
امام‌علیؑ: خواری‌کشیدن انسان در هنگام عزلش، به اندازهٔ بدی و شرارتی است که در زمان حکومتش داشته است.

۲۶. عُدَّةُ الدَّاعِي، حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْحَسَنِ قَالَ قَدِمَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ الْكُوفَةَ وَ أَنَا مَعَهُ وَ ذَلِكَ عَلَى عَهْدِ الْمَنْصُورِ وَ قَدِمَهَا أَبُوعَبْدِاللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْعَلَوِيُّ فَخَرَجَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا يُرِيدُ الرُّجُوعَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَشَيَّعَهُ الْعُلَمَاءُ وَ أَهْلُ الْفَضْلِ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ وَ كَانَ فِيمَنْ شَيَّعَهُ الثَّوْرِيُّ وَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ فَتَقَدَّمَ الْمُشَيِّعُونَ فَإِذَا هُمْ بِأَسَدٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَقَالَ لَهُمْ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ قِفُوا حَتَّى يَأْتِيَ جَعْفَرٌ فَنَظَرَ مَا يُصْنَعُ فَجَاءَ جَعْفَرٌ فَذَكَرُوا لَهُ حَالَ الْأَسَدِ فَأَقْبَلَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ حَتَّى دَنَا مِنَ الْأَسَدِ فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ حَتَّى نَحَّاهُ عَنِ الطَّرِيقِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ أَمَا إِنَّ النَّاسَ لَوْ أَطَاعُوا اللَّهَ حَقَّ طَاعَتِهِ لَحَمَلُوا عَلَيْهِ أَثْقَالَهُم.
راوی گوید امام‌صادقؑ در زمان منصور عباسی به کوفه آمده بود و چون عزم بازگشت به مدینه داشت عده زیادی مشایعتش کردند منجمله سفیان ثوری و ابراهیم ادهم. همگی به شیری رسیدند که راه را بسته بود. ابراهیم ادهم گفت صبر کنید تا جعفر بن محمدؑ برسد ببینیم چه میشود. امامؑ که رسید و حال شیر را به او گفتند به سمت شیر رفت و گوشش را گرفت و از راه کنارش کشید و آمد و مردم به راه ادامه دادند. امامؑ فرمود: اگر مردم حق طاعت خدا را پاس میداشتند بارهای خویش را به دوش خدا میگذاشتند.

۲۷. الكافي، قَالَ عَبْدِ اللَّهِؑ لَا خَيْرَ فِي الْمُهَاجَرَةِ.
امام‌صادقؑ: خیری در بریدن از دیگران نیست. (یا خیری در پیوسته از این سرزمین به آن سرزمین رفتن نیست. یا خیری در مهاجرت به بلاد کفر نیست. یا خیری در ترک شهر و دیاری که امکانات برای آدمی در آن مهیاست نیست. یا بطور مطلق خیری در مهاجرت نیست إلا اینکه برای خدا باشد.)
الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ لَا يَزَالُ إِبْلِيسُ فَرِحاً مَا اهْتَجَرَ الْمُسْلِمَانِ
امام‌صادقؑ: مادام که دو مسلمان از هم قهر کرده باشند ابلیس خوشحال است.

۲۸. قَالَ النَّبِيُّﷺ إِنَّ الْمَلَكَ لَيَصْعَدُ بِعَمَلِ الْعَبْدِ مُبْتَهِجاً بِهِ فَإِذَا صَعِدَ بِحَسَنَاتِهِ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ اجْعَلُوهَا فِي سِجِّينٍ إِنَّهُ لَيْسَ إِيَّايَ أَرَادَ بِهِ.
رسول‌خداﷺ: فرشته اعمال کسی را بالا میبرد درحالیکه از حسانات او خوشحال است. خداوند گوید آنها را در آتش قرار دهید چون برای من نبوده.
قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ مَا مِنْ عَبْدٍ يُسِرُّ خَيْراً إِلَّا لَمْ تَذْهَبِ الْأَيَّامُ حَتَّى يُظْهِرَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ خَيْراً وَ مَا مِنْ عَبْدٍ يُسِرُّ شَرّاً إِلَّا لَمْ تَذْهَبِ الْأَيَّامُ حَتَّى يُظْهِرَ لَهُ شَرّاً.
امام‌صادقؑ: کسی نیست که خیر را مخفی کند جز اینکه بعد از مدتی خدا آشکارش سازد و کسی نیست که شری را مخفی سازد جز اینکه بعد از مدتی خداوند آشکارش سازد.
المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ مَنْ أَرَادَ اللَّهَ بِالْقَلِيلِ مِنْ عَمَلِهِ أَظْهَرَ اللَّهُ لَهُ أَكْثَرَ مِمَّا أَرَادَهُ بِهِ وَ مَنْ أَرَادَ النَّاسَ بِالْكَثِيرِ مِنْ عَمَلِهِ فِي تَعَبٍ مِنْ بَدَنِهِ وَ سَهَرٍ فِي لَيْلِهِ أَبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُقَلِّلَهُ فِي عَيْنِ مَنْ سَمِعَهُ
امام‌صادقؑ: کسی که کار کمی کند ولی برای خدا باشد خداوند بیش از آنچه کرده ظاهر سازد و کسی که کار زیادی کند ولی برای مردم باشد و خویش را به سختی افکند و بی‌خوابی، خداوند در چشم دیگران آن کار را کم جلوه دهد.

۲۹. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَؑ مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثِينَ مَرَّةً دَفَعَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَنْهُ سَبْعِينَ نَوْعاً مِنَ الْبَلَاءِ أَيْسَرُهَا الْفَقْرُ.
امیرمؤمنانؑ: هرکس روزی سی بار تسبیح گوید خداوند هفتاد نوع بلا را از او دفع کند که کمترینش فقر است.
ثواب الأعمال، قَالَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَ مِمَّنْ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيراً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: هرکس صد بار تسبیح بگوید از کسانی است که زیاد یاد خدا میکنند.
المحاسن، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله إِذَا قَالَ أَحَدٌ سُبْحَانَ اللَّهِ فَقَدْ أَنِفَ لِلَّهِ وَ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَنْصُرَهُ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر کسی بگوید سبحان الله به خدا پیوسته و بر خدا واجب است که یاری‌اش کند.

۳۰. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُ‌علیه‌السلام وَ اقْطَعْ عَمَّنْ تُنْسِيكَ وُصْلَتُهُ ذِكْرَ اللَّهِ وَ تَشْغَلُكَ أُلْفَتُهُ عَنْ طَاعَةِ اللَّهِ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ أَوْلِيَاءِ الشَّيْطَانِ وَ أَعْوَانِهِ وَ لَا يَحْمِلَنَّكَ رُؤْيَتُهُمْ إِلَى الْمُدَاهَنَةِ عَلَى الْحَقِّ فَإِنَّ ذلِكَ هُوَ الْخُسْرانُ الْمُبِينُ الْعَظِيمُ وَ يَفُوتُكَ الآخِرَةُ بِلَا فَائِدَةٍ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام: قطع کن از هرکسی که با او بودن خدا را از یادت میبرد و الفت با او تو را از طاعت خدا مشغول میسازد. چنین کسی از اولیاء شیطان و اعوان اوست. دیدن اینان تو را به مداهنه بر حق وانداردکه خسران مبین عظیم است و آخرت را از دستت درآورد.

۳۱. رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أعظَمُ الناسِ نَصيباً في الإسلامِ أهلُ فارِسَ.
پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: بزرگ‌ترین نصیب را در اسلام، مردم ایران دارند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ـ لمّا تَلا: «و إنْ تَتَوَلَّوا يَسْتَبْدِلْ قَوْماً غَيْرَكُمْ ثُمَّ لا يَكُونوا أمْثالَكُمْ» فَسَأَلُوهُ: مَن هؤلاءِ الذينَ إن تَوَلَّينا استُبدِلوا بِنا؟ فقالَ و هُو يَضرِبُ علي مَنكِبِ سلمانَ ـ: هذا و قومُهُ، والذي نفسِي بيَدِهِ لو كانَ الإيمانُ مَنوطاً بالثُّرَيّا لَتَناوَلَهُ رِجالٌ من فارِسَ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله، چون آیهٔ «و اگر روی برتابید (خدا) جای شما را به مردمی غیر از شما خواهد داد که مانند شما نخواهند بود» را تلاوت کرد، از ایشان پرسیدند: این‌هایی که اگر ما روی برتابیم خداوند آن‌ها را جایگزین ما می‌کند، کیستند؟ حضرت در حالی که به شانهٔ سلمان می‌زد فرمود: این مرد و هموطنان او. سوگند به آنکه جانم در دست اوست اگر ایمان به ثریّا آویزان باشد، مردانی از ایران به آن دست می‌یابند. نظیر این حدیث به طرق دیگری از ابوهریره و نیز از ابن‌مردویه از جابر روایت شده است.
الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ في قولِهِ تعالى: «ولو نَزَّلْناهُ على بعضِ‌الأعْجَمِينَ فَقَرَأهُ عَلَيهِم ما كانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ» ـ: لو أُنزِلَ القرآنُ على العَجَمِ ما آمَنَت بِهِ العَرَبُ، و قد نَزَلَ علَى العَرَبِ فَآمَنَت بِهِ العَجَمُ فهذِهِ فَضيلَةُ العَجَمِ.
امام‌صادق‌علیه‌السلام، دربارهٔ آیهٔ «و اگر آن را بر برخی از غیرعرب زبانان نازل می‌کردیم و پیامبر آن را برایشان می‌خواند، به آن ایمان نمی‌آوردند»، فرمود: اگر قرآن بر غیرعرب‌ها نازل می‌شد عرب‌ها به آن ایمان نمی‌آوردند. درحالی‌که بر عرب‌ها نازل شد و غیرعرب‌ها به آن ایمان آوردند و این فضیلتی است برای عجم‌ها.

رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: لو كانَ العِلمُ بالثُّرَيّا لَتَناوَلَهُ رِجالٌ مِن فارِسَ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: اگر دانش در ثریّا باشد، بی‌گمان مردانی از ایران به آن دست یابند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: أهلُ فارِسَ هُم وُلْدُ إسحاقَ.
پیامبرخدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ایرانیان، فرزندان اسحاق هستند.
رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: فارِسُ عُصبَتُنا أهلَ البيتِ؛ لأنَّ إسماعيلَ عَمُّ وُلْدِ إسحاقَ، و إسحاقَ عَمُّ وُلْدِ إسماعيلَ.
رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: ایرانیان خویشاوند ما هستند؛ زیراکه اسماعیل عموی فرزندان اسحاق است و اسحاق عموی فرزندان اسماعیل.

۳۲. عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ‌علیه‌السلام قَالَ لَمْ تَدْخُلِ الْجَنَّةَ حَمِيَّةٌ غَيْرُ حَمِيَّةِ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَ ذَلِكَ حِينَ أَسْلَمَ غَضَباً لِلنَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فِي حَدِيثِ السَّلَى الَّذِي أُلْقِيَ عَلَى النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله ...أقول قد مرت قصة السلا و إسلام حمزة في مواضعها و اختلفوا في سبب إسلامه قال علي بن برهان الدين الحلبي الشافعي و مما وقع له‌صلی‌الله‌علیه‌وآله من الأذية ما كان سببا لإسلام عمه حمزة رضي الله عنه و هو ما حدث به ابن إسحاق عن رجل من أسلم أن أبا جهل مر برسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله عند الصفا و قيل عند الحجون فآذاه و شتمه و نال منه ما نكرهه و قيل إنه صب التراب على رأسه و قيل ألقى عليه فرثا و وطئ برجله على عاتقه فلم يكلمه رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله و مولاة لعبد الله بن جدعان في مسكن لها تسمع ذلك و تبصره ثم انصرف رسول‌اللهإلى نادي قريش فجلس معهم.
امام سجاد‌علیه‌السلام: در بهشت هیچ تعصّبی وارد نمیشود جز تعصّب حمزه عموی پیامبر‌صلی‌الله‌علیه‌وآله که بخاطر اینکه به پیامبر‌صلی‌الله‌علیه‌وآله توهین کردند از سر غیض و از لج ایشان اسلام آورد و بعدا خدا ایمان را در قلبش تثبیت نمود.

۳۳. الإمامُ‌علي‌علیه‌السلام ـ مِن كتابِهِ للأشتَرِ لمّا وَلّاهُ على مِصرَ ـ: و لا تَقُولَنَّ: إنّي مُؤَمَّرٌ امُرُ فَأُطاعُ، فإنّ ذلكَ إدغالٌ في القَلبِ، و مَنهكةٌ للدِّينِ.
امام‌علی‌علیه‌السلام، در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر، می‌فرماید: هرگز مگو که من به فرمانروایی نصب شده‌ام، پس فرمان می‌دهم و باید فرمانم برده شود؛ زیرا این روش، سبب فساد دل و ضعف دین می‌شود.

۳۴. كنز جامع الفوائد و تأويل الآيات الظاهرة، عَنْ أَمِيرِ‌الْمُؤْمِنِينَ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ الْمُؤْمِنُ عَلَى أَيِّ حَالٍ مَاتَ وَ فِي أَيِّ سَاعَةٍ قُبِضَ فَهُوَ شَهِيدٌ وَ لَقَدْ سَمِعْتُ حَبِيبِي رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَقُولُ إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا

خَرَجَ مِنَ الدُّنْيَا وَ عَلَيْهِ مِثْلُ ذُنُوبِ أَهْلِ الْأَرْضِ لَكَانَ الْمَوْتُ كَفَّارَةً لِتِلْكَ الذُّنُوب.

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: مؤمن به هر حال بمیرد و در هر ساعتی که باشد شهید است.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله میفرمود: مؤمن که می‌میرد حتی اگر به اندازه همه اهل زمین گناه داشته باشد همان مرگ کفاره گناهان اوست.

۳۵. جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّصلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ دُخُولَ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ وَ مَنْ قَرَأَهَا حِينَ نَامَ آمَنَهُ اللَّهُ تَعَالَى جَارَهُ وَ أَهْلَ الدُّوَيْرَاتِ حَوْلَهُ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس پس از هر نماز آیةالکرسی بخواند مانعی برای ورودش به بهشت نیست جز مرگ. و هرکس حین خواب آنرا بخواند خداوند او و همسایه‌هایش را امنیت دهد.

أَنَّ النَّبِيَّصلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ اقْرَأْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ حِينَ تُصْبِحُ وَ حِينَ تُمْسِي ثَلَاثاً يَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: صبحگاه و شبانگاه سه بار سوره توحید و معوّذتین بخوان تا از همه چیز کفایتت کند.

الخصال، قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام الرَّجُلُ يُغْمَى عَلَيْهِ الْيَوْمَ وَ الْيَوْمَيْنِ وَ الثَّلَاثَةَ وَ الْأَرْبَعَةَ وَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ كَمْ يَقْضِي مِنْ صَلَاتِهِ فَقَالَ أَ لَا أُخْبِرُكَ بِمَا يَجْمَعُ لَكَ هَذَا وَ أَشْبَاهَهُ كُلُّ مَا غَلَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَيْهِ مِنْ أَمْرٍ فَاللَّهُ أَعْذَرُ لِعَبْدِهِ وَ زَادَ فِيهِ غَيْرُهُ أَنَّ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ وَ هَذَا مِنَ الْأَبْوَابِ الَّتِي يَفْتَحُ كُلُّ بَابٍ مِنْهَا أَلْفَ بَابٍ.

از امام‌صادق‌علیه‌السلام پرسیدند اگر کسی یک روز یا چند روز به اغماء رود باید نمازهایش را قضاء کند؟ فرمود: چیزی میگویم که از آن جواب این سوال و اشباهش معلوم شود: هرجا که خدا بر بنده غلبه کرده خودش هم عذر بنده را می‌پذیرد. این از ابوابی است که هزاران باب از آن مفتوح میشود.

۳۶. قَالَ‌علیه‌السلام إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَمْراً سَلَبَ الْعِبَادَ عُقُولَهُمْ فَأَنْفَذَ أَمْرَهُ وَ تَمَّتْ إِرَادَتُهُ فَإِذَا أَنْفَذَ أَمْرَهُ رَدَّ إِلَى كُلِّ ذِي عَقْلٍ عَقْلَهُ فَيَقُولُ كَيْفَ ذَا وَ مِنْ أَيْنَ ذَا.

امام‌علیه‌السلام: چون خدا بخواهد کاری شود عقل بندگان را سلب میکند و امرش را بدست آنها نافذ میکند و سپس عقل آنها را برمیگرداند و میگویند: چرا اینطور شد؟ چرا اینطور کردیم؟

۳۷. الإمام‌الصادق‌علیه‌السلام ـ لأبي حَمزَةَ الثُّماليّ ـ: إيّاكَ و الرِئاسةَ، و إيّاكَ أن تَطَأَ أعقابَ الرِّجالِ، إيّاكَ أن تَنصِبَ رجُلاً دونَ الحُجَّةِ فَتُصَدِّقَهُ في كُلِّ ما قالَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام به ابوحمزهٔ ثمالی فرمود: بپرهیز از ریاست‌مداری و بپرهیز از اینکه دنبال رجال (و شخصیت‌ها) راه افتی. عرض کردم: فدایت شوم، ریاست‌مداری را می‌دانم (به چه معناست)، اما اینکه دنبال رجال راه افتم، من دو سوم آنچه (از حدیث و اخبار شما و دانشی که) دارم از همین راه‌افتادن دنبال رجال به‌دست آورده‌ام؟ حضرت فرمود: متوجه نشدی؛ (بلکه مقصود این است که) بپرهیز از اینکه مردی (و شخصیتی) را بدون دلیل عَلَم (و بُت) کنی و هرچه گفت تصدیقش نمایی.

رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ـ في قولِهِ تعالى: ﴿اتَّخَذُوا أحْبارَهُم و رُهْبانَهُم...﴾ ـ: أما إنّهُم لم يكونُوا يَعبُدونَهُم، ولكنَّهُم كانوا إذا أحَلُّوا لَهُم شيئاً استَحَلُّوهُ، و إذا حَرَّمُوا علَيهِم شيئاً حَرَّمُوهُ.

پیامبر خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: دربارهٔ آیهٔ «اتّخذوا احبارهم و رهبانهم...»، فرمود: نه اینکه آن‌ها را عبادت می‌کردند، بلکه هرگاه ملّایان و راهبانشان چیزی را برای آنان حلال می‌شمردند، آن‌ها هم آن را حلال می‌دانستند و اگر چیزی را بر آنان حرام می‌کردند، مردم هم آن را حرام می‌شمردند.

۳۸. مكارم الأخلاق، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ مَا اسْتَيْقَظَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مِنْ نَوْمٍ قَطُّ إِلَّا خَرَّ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ سَاجِداً

امام‌باقر‌علیه‌السلام:رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله هیچ گاه از خواب برنخواست جز اینکه به بلافاصله به سجده افتاد.

۳۹. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: يا عليُّ تُرِيدُ سِتَّمِائَةِ ألفِ شاةٍ، أو سِتَّمِائَةِ ألفِ دينارٍ، أو ستَّمِائَةِ ألفِ كَلِمةٍ؟ قالَ: يا رسولَ‌الله، سِتَّمِائَةِ ألفِ كَلِمَةٍ. فقالَصلی‌الله‌علیه‌وآله: اِجمَعْ سِتَّمِائَةِ ألفِ كَلِمَةٍ في سِتَّ كَلِماتٍ؛ يا عليُّ إذا رَأيتَ الناسَ يَشتَغِلُونَ بالفَضائِلِ فاشتَغِلْ أنتَ بإتمامِ الفَرائِضِ، و إذا رَأيتَ الناسَ يَشتَغِلُونَ بِعَمَلِ الدنيا فاشتَغِلْ أنتَ بعَمَلِ الآخِرَةِ، و إذا رأيتَ الناسَ يَشتَغِلونَ بِعُيوبِ الناسِ فاشتَغِلْ أنتَ بعُيوبِ نفسِكَ، و إذا رَأيتَ الناسَ يَشتَغِلونَ بتَزيينِ الدنيا فاشتَغِلْ أنتَ بتَزيينِ الآخِرَةِ، و إذا رأيتَ الناسَ يَشتغِلونَ بكَثرَةِ العَمَلِ فاشتَغِلْ أنتَ بصَفوَةِ العَمَلِ، و إذا رَأيتَ الناسَ يَتوسَّلُونَ بالخَلقِ فَتَوَسَّلْ أنتَ بالخالِقِ.

پیامبرخداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای علی! ششصد هزار گوسفند می‌خواهی یا ششصد هزار دینار یا ششصد هزار جمله؟ عرض کرد: ای رسول‌خدا، ششصد هزار جمله. پیامبر فرمود: (آن) ششصد هزار جمله را در شش جمله جمع (و خلاصه) می‌کنم. ای علی! هرگاه دیدی مردم به فضایل و مستحبات می‌پردازند، تو به کامل‌کردن فرایض بپرداز و هرگاه دیدی مردم سرگرم کار دنیایند، تو سرگرم کار آخرت شو و هرگاه دیدی مردم به عیب‌های مردم می‌پردازند، تو به آراستن آخرت بپرداز و هرگاه دیدی مردم به زیادی عمل می‌پردازند، تو به

خالص‌کردن عمل بپرداز و هرگاه دیدی مردم به خلق متوسل می‌شوند، تو به خالق متوسل شو.

۴۰. رسول‌الله صلی الله علیه و آله: مَن تَوَكَّلَ وقَنَعَ و رَضِيَ كُفِيَ المَطلَبَ.
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: هرکه توکل کند، و قانع و خرسند باشد، خواسته‌هایش کارسازی شود.

چهل حدیث ۱۰۱

۱. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى قَالَ مَنْ شَغَلَ بِذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ مَا أُعْطِي مَنْ سَأَلَنِي.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: خداوند میفرماید هرکس را ذکر من از خواستن از من باز دارد برتر از آنچه به مسئلت کنندگان عطا میکنم به وی عطا خواهم کرد.

وَ فِي بَعْضِ الْأَحَادِيثِ الْقُدْسِيَّةِ أَيُّمَا عَبْدٍ اطَّلَعْتُ عَلَى قَلْبِهِ فَرَأَيْتُ الْغَالِبَ عَلَيْهِ التَّمَسُّكَ بِذِكْرِي تَوَلَّيْتُ سِيَاسَتَهُ وَ كُنْتُ جَلِيسَهُ وَ مُحَادِثَهُ وَ أَنِيسَهُ.

حدیث قدسی است که بنده‌ای را که به قبلش نگاه کنم و ببینم عمدهٔ اشتغالش ذکر من است. زندگی‌اش را بدست گیرم و همنشینش باشم و با او سخن گویم و انس بگیرم.

۲. وَ قَالَ‌عليه‌السلام خَيْرُ مَفَاتِيحِ الْأُمُورِ الصِّدْقُ وَ خَيْرُ خَوَاتِيمِهَا الْوَفَاءُ.

امام‌عليه‌السلام: بهترین آغاز کارها صدق است و بهترین خواتیم آن وفاء.

۳. قَالَ إِنَّ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أُتِيَ بِالْيَهُودِيَّةِ الَّتِي سَمَّتِ الشَّاةَ لِلنَّبِيِّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فَقَالَ لَهَا مَا حَمَلَكِ عَلَى مَا صَنَعْتِ فَقَالَتْ قُلْتُ إِنْ كَانَ نَبِيّاً لَمْ يَضُرَّهُ وَ إِنْ كَانَ مَلِكاً أَرَحْتُ النَّاسَ مِنْهُ قَالَ فَعَفَا رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله عَنْهَا.

آن یهودی را که غذایرسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله را مسموم کرده بود آوردند. پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله به او گفت چرا چنین کردی؟ گفت: گفتم اگر پیامبر باشد که سم به او آسیب نمیرساند و اگر مدعی باشد مردم از دستش راحت شوند.رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله او را بخشید.

٤. رسول‌الله(صَلَى اللهُ عَلَيهِ وَآلهِ وَسَلَّم)- لَمّا سَمِعَ رَجُلاً يَسأَلُ اللهَ الصَّبرَ-: سَأَلتَ اللهَ البَلاءَ، فَاسأَلهُ المُعافاةَ.

پیامبرخدا(صلی‌الله علیه وآله وسلم) چون شنید مردی از خداوند طلب صبر می‌کند، فرمود: از خدا بلا خواستی، عافیت هم بخواه.

الإمامُ‌الكاظم‌عليه‌السلام : اللّهُمَّ إنّي أسأَلُكَ العافِيَةَ، و أسأَلُكَ جَميلَ العافِيَةِ، و أسأَلُكَ شُكرَ العافِيَةِ، و أسأَلُكَ شُكرِ العافِيَةِ.

امام‌کاظم‌عليه‌السلام: بار خدایا! من از تو عافیت مسألت دارم، عافیت نیکو عطایم کن و شکر بر عافیت و شکر بر شکر عافیت ارزانیم فرما.

٥. الكافي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌جَعْفَرٍ‌عليه‌السلام رَجُلَانِ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ أُخِذَا فَقِيلَ لَهُمَا ابْرَأَا مِنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ‌عليه‌السلام فَبَرِئَ وَاحِدٌ مِنْهُمَا وَ أَبَى الْآخَرُ فَخُلِّيَ سَبِيلُ الَّذِي بَرِئَ وَ قُتِلَ الْآخَرُ فَقَالَ أَمَّا الَّذِي بَرِئَ فَرَجُلٌ فَقِيهٌ فِي دِينِهِ وَ أَمَّا الَّذِي لَمْ يَبْرَأْ فَرَجُلٌ تَعَجَّلَ إِلَى الْجَنَّةِ.

به امام‌باقرعليه‌السلام گفتند دو نفر کوفی را گرفتند و گفتند از علی‌عليه‌السلام برائت بجویید. یکی برائت جست و رهایش کردند. دیگری برائت نجست و او را کشتند. امام‌عليه‌السلام فرمود: اولی در دینش فقیه بود و دومی بسوی بهشت سرعت گرفت.

٦. وَ قَالَ‌عليه‌السلام لَيْسَ مِنْ أَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِ الْمَلَقُ وَ الْحَسَدُ إِلَّا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ.

امام‌عليه‌السلام: تملق و حسد از اخلاق مؤمنین نیست؛ جز در طلب علم.

٧. رجال الكشي، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ كَانَتْ بُنَيَّةٌ لِي سَقَطَتْ فَانْكَسَرَتْ يَدُهَا فَأَتَيْتُ بِهَا التَّيْمِيَّ فَأَخَذَهَا فَنَظَرَ إِلَى يَدِهَا فَقَالَ مُنْكَسِرَةٌ فَدَخَلَ يُخْرِجُ الْجَبَائِرَ وَ أَنَا عَلَى الْبَابِ فَدَخَلَتْنِي رِقَّةٌ عَلَى الصَّبِيَّةِ فَبَكَيْتُ وَ دَعَوْتُ فَخَرَجَ بِالْجَبَائِرِ فَتَنَاوَلَ بِيَدِ الصَّبِيَّةِ فَلَمْ يَرَ بِهَا شَيْئاً ثُمَّ نَظَرَ إِلَى الْأُخْرَى فَقَالَ مَا بِهَا شَيْءٌ قَالَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام فَقَالَ يَا بَا حَمْزَةَ وَافَقَ الدُّعَاءُ الرِّضَا فَاسْتُجِيبَ لَكَ فِي أَسْرَعَ مِنْ طَرْفَةِ عَيْنٍ.

راوی گوید دختری داشتم که افتاد و دستش شکست او را نزد شکسته‌بند بردم. معاینه کرد و گفت شکسته. به درون خانه رفت تا وسایل شکسته‌بندی را بیاورد و من بیرون خانه منتظر بودم که دلم شکست و گریه کردم و دعا نمودم. شکسته بند که خارج شد دست دختر را گرفت و دید سالم است دست دیگر را گرفت و معاینه کرد دید سالم است. این قضیه را برای امام‌صادق‌عليه‌السلام تعریف کردم. فرمود: دعا که با رضا همراه گشتند در طرفةالعینی استجاب برایت رخ داد.

الامام‌علی عليه‌السلام: أعلَمُ النّاسِ بِاللهِ أكثَرُهُم لَهُ مُسأَلَةً.

امام‌علی‌عليه‌السلام: داناترین مردم به خدا، پر خواهش‌ترین آنها از اوست.

٨. الخصال، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام إِنَّ الْأَحَادِيثَ تَخْتَلِفُ عَنْكُمْ قَالَ فَقَالَ إِنَّ الْقُرْآنَ نَزَلَ عَلَى سَبْعَةِ أَحْرُفٍ وَ أَدْنَى مَا لِلْإِمَامِ أَنْ يُفْتِيَ عَلَى سَبْعَةِ وُجُوهٍ ثُمَّ قَالَ هذا عَطاؤُنا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسابٍ

به امام‌صادق‌عليه‌السلام گفته شد احادیثی که از شما نقل شده‌اند گاهی اختلاف دارند. فرمود: قرآن هفت قرائت دارد و امام میتواند لااقل هفت جور فتوی دهد. سپس فرمود: خدا به سلیمان‌عليه‌السلام فرموده: این عطای ماست هرگونه که دلت خواست ببخش یا امساک کن

۹. وَ مَرَّ بِهِ‌عليه‌السلام رَجُلٌ وَ هُوَ يَتَغَدَّى فَلَمْ يُسَلِّمْ فَدَعَاهُ إِلَى الطَّعَامِ فَقِيلَ لَهُ السُّنَّةُ أَنْ يُسَلِّمَ ثُمَّ يُدْعَى وَ قَدْ تَرَكَ السَّلَامَ عَلَى عَمْدٍ فَقَالَ هَذَا فِقْهُ عِرَاقِيٍّ فِيهِ بُخْلٌ.

مردی بر امام‌عليه‌السلام گذشت در حالیکه امام داشت غذا میخورد. آن شخص به امام‌عليه‌السلام سلام نکرد. اما امام‌عليه‌السلام او را به غذا دعوت کرد. آن مرد گفت سنت این است که وقتی کسی سلام داد باید به غذا دعوتش کرد؛ اما من سلام ندادم! امام‌عليه‌السلام فرمود: این فقه عراقی است درش بخل است.

۱۰. وَ قَالَ‌عليه‌السلام مَا أَعْرِفُ أَحَداً إِلَّا وَ هُوَ أَحْمَقُ فِيمَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ رَبِّهِ.

امام‌عليه‌السلام: هیچ‌کس را ندیدم جز اینکه در رابطه خود با خدا احمق بود.

۱۱. التوحید، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله خَيْرُ الْعِبَادَةِ قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: بهترین عبادت گفتن لاإله إلا الله است.

جامع الأخبار، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله إِنَّ مُوسَى كَانَ فِيمَا يُنَاجِي رَبَّهُ قَالَ رَبِّ كَيْفَ الْمَعْرِفَةُ بِكَ فَعَلِّمْنِي قَالَ تَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ الصَّلَاةُ قَالَ لِمُوسَى قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّه.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: موسی‌عليه‌السلام در مناجات گفت خدایا معرفت به تو چیست؟ وحی شد شهادت لاإله إلا الله . موسی‌عليه‌السلام گفت خدایا نماز چیست؟ وحی آمد که گفتن لاإله إلا الله.

۱۲. الأمالی للصدوق/التوحید/عیون‌أخبارالرضا عليه‌السلام ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي مَحْمُودٍ قَالَ قُلْتُ لِلرِّضَاعليه‌السلام يَا ابْنَ رسول‌اللهِمَا تَقُولُ فِي الْحَدِيثِ الَّذِي يَرْوِيهِ النَّاسُ عَنْ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى يَنْزِلُ كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَقَالَعليه‌السلام لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَرِّفِينَ لِلْكَلِمِ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَ اللَّهِ مَا قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله كَذَلِكَ إِنَّمَا قَالَ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى يُنْزِلُ مَلَكاً إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا كُلَّ لَيْلَةٍ فِي الثُّلُثِ الْأَخِيرِ وَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ فَيَأْمُرُهُ فَيُنَادِي هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأُعْطِيَهُ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَأَتُوبَ عَلَيْهِ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ يَا طَالِبَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ يَا طَالِبَ الشَّرِّ أَقْصِرْ فَلَا يَزَالُ يُنَادِي بِهَذَا إِلَى أَنْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ عَادَ إِلَى مَحَلِّهِ مِنْ مَلَكُوتِ السَّمَاءِ حَدَّثَنِي بِذَلِكَ أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ آبَائِهِ عَنْ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله.

به امام رضاعليه‌السلام گفتند نظر شما راجع به حدیثی که مردم ازرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله نقل میکنند که خداوند هرشب به آسمان دنیا فرود میاید چیست؟ امام‌عليه‌السلام فرمود: خدا تحریف کنندگان را لعنت کند.رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله گفت: خداوند هرشب در ثلث آخر شب و شب‌های جمعه از اول شب ملکی را به آسمان دنیا می‌فرستد که ندا میکند آیا کسی هست که چیزی بخواهد تا به او عطا شود؟ آیا کسی هست که توبه کند تا قبول شود؟ آیا مستغفری هست که بخشیده شود؟ ای طالب خیر اقبال کن و ای طالب شر دست نگه دار. پس تا طلوع فجر چنین ندا دهد و چون فجر آمد به ملکوت بازگردد.

علل الشرائع، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍعليه‌السلام وَ إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَلَائِكَةً وَكَّلَهُمْ بِنَبَاتِ الْأَرْضِ مِنَ الشَّجَرِ وَ النَّخْلِ فَلَيْسَ مِنْ شَجَرَةٍ وَ لَا نَخْلَةٍ إِلَّا وَ مَعَهَا مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَلَكٌ يَحْفَظُهَا وَ مَا كَانَ فِيهَا وَ لَوْ لَا أَنَّ مَعَهَا مَنْ يَمْنَعُهَا لَأَكَلَهَا السِّبَاعُ وَ هَوَامُّ الْأَرْضِ إِذَا كَانَ فِيهَا ثَمَرُهَا قَالَ وَ إِنَّمَا نَهَى رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أَنْ يَضْرِبَ أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَلَاهُ تَحْتَ شَجَرَةٍ أَوْ نَخْلَةٍ قَدْ أَثْمَرَتْ لِمَكَانِ الْمَلَائِكَةِ الْمُوَكَّلِينَ بِهَا قَالَ وَ لِذَلِكَ يَكُونُ الشَّجَرُ وَ النَّخْلُ أُنْساً إِذَا كَانَ فِيهِ حَمْلُهُ لِأَنَّ الْمَلَائِكَةَ تَحْضُرُهُ.

امام‌باقرعليه‌السلام: خداوند ملائکه‌ای دارد که بر درختان زمین گماشته شده‌اند. درخت و بوته‌ای نیست که فرشته‌ای نگهبان اوست و اگر چنین نبود وحوش و موجودات زمین آنرا یا میوه‌اش را میخوردند.رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله از اینکه زیر درختان مثمره قضای حاجت کنند نهی کرد زیرا فرشتگانی در آنجا موکل‌اند. و دلیل آرامش درختان این است که فرشتگان آنجا هستند.

۱۳. كِتَابُ الْغَارَاتِ، عَنِ الْحَارِثِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ فِي حَدِيثٍ بَعَثَ عَلِيٌّعليه‌السلام مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَمِيراً عَلَى مِصْرَ فَكَتَبَ إِلَى عَلِيٍّعليه‌السلام يَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ فَجَرَ بِامْرَأَةٍ نَصْرَانِيَّةٍ فَكَتَبَ إِلَيْهِ عَلِيٌّ أَنْ أَقِمِ الْحَدَّ فِيهِمْ عَلَى الْمُسْلِمِ الَّذِي فَجَرَ بِالنَّصْرَانِيَّةِ وَ ادْفَعِ النَّصْرَانِيَّةَ إِلَى النَّصَارَى يَقْضُونَ فِيهَا مَا شَاءُوا.

محمد بن ابوبکر امیر علی‌عليه‌السلام در مصر برایش نامه نوشت که مردی مسلمان با زنی نصرانی زنا کرده‌اند. علی‌عليه‌السلام پاسخ نوشت: بر مسلمان حد جاری کنید و نصرانی را به نصاری تحویل دهید هرچه میخواهند بکنند.

۱۴. تفسیر العیاشي، عَنْ زُرَارَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام أَ تُزَوَّجُ الْمُرْجِئَةُ أَوِ الْحَرُورِيَّةُ أَوِ الْقَدَرِيَّةُ قَالَ لَا عَلَيْكَ بِالْبُلْهِ مِنَ النِّسَاءِ قَالَ زُرَارَةُ فَقُلْتُ مَا هُوَ إِلَّا مُؤْمِنَةٌ أَوْ كَافِرَةٌ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام فَأَيْنَ أَهْلُ اسْتِثْنَاءِ اللَّهِ قَوْلُ اللَّهِ أَصْدَقُ مِنْ قَوْلِكَ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ الْوِلْدَانِ إِلَى قَوْلِهِ سَبِيلًا.

راوی گوید از امام‌صادق‌عليه‌السلام پرسیدم میشود با زنان مرجئه یا خوارج یا قدریه ازدواج کرد؟ امام‌عليه‌السلام فرمود: با زنان ابله مانعی ندارد. (زیرا آنها اعتقادی به مذهب باطل قبیله خویش ندارند). راوی گوید به امام‌عليه‌السلام عرض کردم بالاخره زن یا مؤمنه است یا کافره. امام‌عليه‌السلام

فرمود: اینطور نیست خدا خودش مستضعفین را استثنا کرده است و فرموده بر آنها حرجی نیست.
قَالَ حُمْرَانُ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه السلام عَنِ الْمُسْتَضْعَفِينَ قَالَ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِالْمُؤْمِنِينَ وَ لَا بِالْكَافِرِينَ وَ هُمُ الْمُرْجَوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ.
راوی گوید از امام‌صادق عليه السلام از مستضعفین پرسیدم. فرمود نه مؤمن‌اند نه کافر. امید است خدا ایشان را ببخشد!

۱۵. تحف العقول، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي عليه السلام قَالَ مَنْ أَصْغَى إِلَى نَاطِقٍ فَقَدْ عَبَدَهُ فَإِنْ كَانَ النَّاطِقُ عَنِ اللَّهِ فَقَدْ عَبَدَ اللَّهَ وَ إِنْ كَانَ النَّاطِقُ يَنْطِقُ عَنْ لِسَانِ إِبْلِيسَ فَقَدْ عَبَدَ إِبْلِيسَ.
امام هادی عليه السلام: هرکس گوش بر سخنرانی نهاده او را پرسیده است. اگر سخنران خدایی باشد خدا را پرستیده و اگر سخنگوی ابلیس باشد، ابلیس را.

۱۶. مکارم الأخلاق، عَنِ الْبَاقِرِ وَ الصَّادِقِ عليهما السلام قَالَ خَرَجَا مِنَ الْحَمَّامِ مُتَعَمِّمَيْنِ شِتَاءً كَانَ أَوْ صَيْفاً وَ كَانَا يَقُولَانِ هُوَ أَمَانٌ مِنَ الصُّدَاعِ.
از صادقین عليهما السلام: از حمام که خارج میشدند چه زمستان بود چه تابستان، سرشان را با چیزی می‌پیچیدند و میفرمودند که این امان از سردرد است.

۱۷. في المجمع عن الباقر عليه السلام الذين إذا أرادوا ذكر الفرج كنوا عنه و في الكافي عن الصادق عليه السلام أنه قال لبعض أصحابه أين نزلتم قالوا على فلان صاحب القيان فقال كونوا كراما ثم قال أ ما سمعتم قول الله عز و جل في كتابه وَ إِذا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِراماً.
امام‌باقر عليه السلام: چون میخواهید آلت جنسی را نام برید با کنایه نام برید و از امام‌صادق عليه السلام روایت است که به بعضی گفت کجا منزل گرفتید گفتند پیش فلان کس که ...کش است. حضرت عليه السلام فرمود: بزرگوار باشید نشنیدید که خدا فرموده: چون بر لغو میگذرند با بزرگواری میگذرند.
وَ فِي الْعُيُونِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَبَّادٍ كَانَ مُشْتَهَراً بِالسَّمَاعِ وَ بِشُرْبِ النَّبِيذِ قَالَ سَأَلْتُ الرِّضَا عليه السلام عَنِ السَّمَاعِ فَقَالَ لِأَهْلِ الْحِجَازِ رَأْيٌ فِيهِ وَ هُوَ فِي حَيِّزِ الْبَاطِلِ وَ اللَّهْوِ أَ مَا سَمِعْتَ اللَّهَ يَقُولُ وَ إِذا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِراماً.
راوی که خودش مشتهر به رقص و نوشیدن عرق بود از امام رضا عليه السلام راجع به رقص پرسید. امام عليه السلام فرمود: اهل حجاز برخی آنرا جایز میداند در حالیکه باطل و لهو است و خدا فرموده از لغو با بزرگواری بگذرید.

۱۸. وَ قَالَ عليه السلام عَوْنُكَ لِلضَّعِيفِ أَفْضَلُ مِنَ الصَّدَقَةِ.
امام عليه السلام: اینکه ضعیفی را یاری کنی از صدقه دادن افضل است.

۱۹. الإمام‌الصادق عليه السلام: أنَّ المَرءَ يَحتاجُ فی مَنزِلِهِ و عِيالِهِ إلی ثلاثِ خِلالٍ يَتَكَلَّفُها و إن لَم يَكُن فی طَبعِهِ ذلکَ: مُعاشَرَةٍ جَميلَةٍ، وسَعَةٍ بتَقديرٍ، و غَيرَةٍ بتَحَصُّنٍ.
امام‌صادق عليه السلام: مرد برای ادارهٔ خانه و خانواده‌اش باید سه کار انجام دهد، هر چند بر خلاف طبع او باشد: خوشرفتاری، گشاده‌دستی و ایجاد آسایش و رفاه اما به اندازه؛ و غیرت و ناموس داری.
الامام‌علی عليه السلام: لا تَجعَلَنَّ أكثَرَ شُغلِکَ بِأهلِکَ و وُلدِکَ؛ فإن يَكُن أهلُکَ و وُلدُکَ أولياءَ اللهِ فإنَّ اللهَ لا يُضيعُ أولياءَهُ، و إن يَكونوا أعداءَ اللهِ فما هَمُّکَ و شُغلُکَ بأعداءِ اللهِ؟!
امام‌علی عليه السلام: بیشترین وقت خود را صرف زن و فرزندت مکن؛ زیرا اگر زن و فرزند تو دوستان خدا باشند، خداوند دوستان خود را وا نمی‌گذارد و اگر دشمنان خدا باشند؛ چرا باید همّ و غمت متوجه دشمنان خدا باشد؟

۲۰. تحف العقول، وَ قَالَ عليه السلام لَا تُجَاهِدِ الطَّلَبَ جِهَادَ الْغَالِبِ وَ لَا تَتَّكِلْ عَلَى الْقَدَرِ اتِّكَالَ الْمُسْتَسْلِمِ فَإِنَّ ابْتِغَاءَ الْفَضْلِ مِنَ السُّنَّةِ وَ الْإِجْمَالَ فِي الطَّلَبِ مِنَ الْعِفَّةِ وَ لَيْسَتِ الْعِفَّةُ بِدَافِعَةٍ رِزْقاً وَ لَا الْحِرْصُ بِجَالِبٍ فَضْلًا فَإِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ وَ اسْتِعْمَالَ الْحِرْصِ اسْتِعْمَالُ الْمَأْثَمِ ...
امام عليه السلام: آنطور بدنبال حاجتت مرو که گویا به جنگ رفته‌ای(با الحاح و حدّت) و آنطور دست از تلاش مکش و به تقدیر تکیه مکن که گویا کاملا تسلیم شده‌ای. در جستجوی روزی بودن از سنّت است و اجمال در طلب از عفّت است و عفّت روزی را مانع نمیشود و نه حرص آنرا جلب میکند. روزی تقسیم شده است و حرص زدن گناه است.

۲۱. التمحيص، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَكُونُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ الدَّرَجَةُ لَا يَبْلُغُهَا بِعَمَلِهِ فَيَبْتَلِيهِ اللَّهُ فِي جَسَدِهِ أَوْ يُصَابُ بِمَالِهِ أَوْ يُصَابُ فِي وُلْدِهِ فَإِنْ هُوَ صَبَرَ بَلَّغَهُ اللَّهُ إِيَّاهَا.
امام‌صادق عليه السلام بنده نزد خدا درجه‌ای دارد که با صرف عمل نمیتواند به آن برسد پس خدا در بدنش یا مالش یا فرزندانش آفتی پدیدی میاورد و او اگر صبر کند به آن درجه میرسد.
عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَ هُوَ مُبْتَلًى بِبَلَاءٍ مُنْتَظِرٍ بِهِ مَا هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ فَإِنْ صَبَرَ عَلَى الْبَلِيَّةِ الَّتِي هُوَ فِيهَا عَافَاهُ اللَّهُ مِنَ الْبَلَاءِ الَّذِي يَنْتَظِرُ بِهِ وَ إِنْ لَمْ يَصْبِرْ وَ جَزِعَ نَزَلَ بِهِ مِنَ الْبَلَاءِ الْمُنْتَظَرِ أَبَداً حَتَّى يَحْسُنَ صَبْرُهُ وَ عَزَاؤُهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مؤمنی نیست که مبتلا به بلایی و در انتظار بلایی بزرگتر است. اگر بر همان بلایی که در آن است صبر کرد خداوند از بلایی که در انتظار اوست عفو میکند و اگر صبر نکرد و جزع کرد آن بلای مورد انتظار هم میاید. آنقدر این قضیه تکرار میشود تا او صبرکردن را یادبگیرد.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ يَا إِسْحَاقُ لَا تَعُدَّنَّ مُصِيبَةً أُعْطِيتَ عَلَيْهَا الصَّبْرَ وَ اسْتَوْجَبْتَ عَلَيْهَا مِنَ اللَّهِ ثَوَاباً بِمُصِيبَةٍ إِنَّمَا الْمُصِيبَةُ الَّتِي يُحْرَمُ صَاحِبُهَا أَجْرَهَا وَ ثَوَابَهَا إِذَا لَمْ يَصْبِرْ عِنْدَ نُزُولِهَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: مصیبتی که بر آن توفیق صبرت دادند و به ثواب رسیدی مصیبت ندان؛ مصیبت آن است که صبر نتوانی و از اجر بمانی.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ لَمْ يُسْتَزَدْ فِي مَحْبُوبٍ بِمِثْلِ الشُّكْرِ وَ لَمْ يُسْتَنْقَص مِنْ مَكْرُوهٍ بِمِثْلِ الصَّبْرِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: در محبوب بمثل شکر باعث زیادی نشود و در مکروه بمثل صبر باعث نقصان نگردد.

۲۲. مِشْكَاةُ الْأَنْوَارِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ لَا تُذْهِبِ الْحِشْمَةَ فِيمَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّ ذَهَابَ الْحِشْمَةِ ذَهَابُ الْحَيَاءِ وَ بَقَاءَ الْحِشْمَةِ بَقَاءُ الْمُرُوَّة.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: کاری نکن که حشمت میان تو و برادر مؤمنت برود. که رفتن حشمت رفتن حیاء است و باقی ماندن حشمت باقی ماندن مروّت.

۲۳. المجالس للمفيد، قَالَ أباالحسن‌علیه‌السلام لِأَبِي مَا لِي رَأَيْتُكَ عِنْدَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ إِنَّهُ خَالِي فَقَالَ لَهُ أَبُو الْحَسَنِ‌علیه‌السلام إِنَّهُ يَقُولُ فِي اللَّهِ قَوْلًا عَظِيماً يَصِفُ اللَّهَ تَعَالَى وَ يَحُدُّهُ وَ اللَّهُ لَا يُوصَفُ فَإِمَّا جَلَسْتَ مَعَهُ وَ تَرَكْتَنَا وَ إِمَّا جَلَسْتَ مَعَنَا وَ تَرَكْتَهُ فَقَالَ إِنْ هُوَ يَقُولُ مَا شَاءَ أَيُّ شَيْءٍ عَلَيَّ مِنْهُ إِذَا لَمْ أَقُلْ مَا يَقُولُ فَقَالَ لَهُ أَبُو الْحَسَنِ‌علیه‌السلام أَ مَا تَخَافُ أَنْ يَنْزِلَ بِهِ نَقِمَةٌ فَتُصِيبَكُمْ جَمِيعاً أَ مَا عَلِمْتَ بِالَّذِي كَانَ مِنْ أَصْحَابِ مُوسَى وَ كَانَ أَبُوهُ مِنْ أَصْحَابِ فِرْعَوْنَ فَلَمَّا لَحِقَتْ خَيْلُ فِرْعَوْنَ مُوسَى‌علیه‌السلام تَخَلَّفَ عَنْهُ لِيَعِظَهُ وَ أَدْرَكَهُ مُوسَى وَ أَبُوهُ يُرَاغِمُهُ حَتَّى بَلَغَا طَرَفَ الْبَحْرِ فَغَرِقَا جَمِيعاً فَأَتَى مُوسَى الْخَبَرُ فَسَأَلَ جَبْرَئِيلَ عَنْ حَالِهِ فَقَالَ لَهُ غَرِقَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ لَمْ يَكُنْ عَلَى رَأْيِ أَبِيهِ لَكِنَّ النَّقِمَةَ إِذَا نَزَلَتْ لَمْ يَكُنْ لَهَا عَمَّنْ قَارَبَ الْمُذْنِبَ دِفَاعٌ.

راوی گوید: امام‌کاظم‌علیه‌السلام به پدرم گفت: می‌بینم که پیش عبدالرحمن بن یعقوب رفت و آمد میکنی؟ پدرم گفت او دایی من است! امام‌علیه‌السلام فرمود: او راجع به خدا حرفهای بدی میزند خدا را تشبیه میکند و نقایص جسمانی برای او مطرح میکند. یا با او نشست و برخواست کن یا با من! پدرم گفت: من چه کار به حرفهای او دارم! من قائل به حرفهای او نیستم! امام‌علیه‌السلام فرمود: نمی‌ترسی نقمتی بر او نازل شود و همه شما را درگیر کند؟ نمیدانی از یاران موسی جوانی بود که پدرش از اصحاب فرعون بود. چون لشکریان فرعون به موسی‌علیه‌السلام رسیدند موسی‌علیه‌السلام را ترک کرد تا برود و پدرش را نصیحت کند. موسی‌علیه‌السلام در لحظه آخر آندو را دید در حالیکه داشتند با هم جرّ و بحث میکردند. دو طرف دریا به هم رسیدند و هر دو غرق شدند. موسی‌علیه‌السلام مسأله را از جبرئیل جویا شد. جبرئیل گفت خدا پسر را رحمت کرد زیرا بر رأی پدر نبود اما نقمت وقتی نازل شود هرکس نزدیک گناه‌کاران باشد درگیر میشود.

۲۴. تفسير القمي، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ أَتَى هَذِهِ الْقَاذُورَةَ فَلْيَتُبْ إِلَى اللَّهِ فِيمَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ فَوَ اللَّهِ لَتَوْبَتُهُ إِلَى اللَّهِ فِي السِّرِّ أَفْضَلُ مِنْ أَنْ يَفْضَحَ نَفْسَهُ وَ يَهْتِكَ سِتْرَهُ.

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: هرکس مرتکب کار زشتی شد میان خودش و خدا توبه کند قسم به خدا که توبه نزد خدا در سرّ افضل است از اینکه خویش را مفتضح کند و ستر خویش را هتک نماید.

۲۵. فلاح السائل، أَبِي الْحَسَنِ‌علیه‌السلام قَالَ مَا مِنْ بَلَاءٍ يَنْزِلُ عَلَى عَبْدٍ مُؤْمِنٍ فَيُلْهِمُهُ اللَّهُ الدُّعَاءَ إِلَّا كَانَ كَشْفُ ذَلِكَ الْبَلَاءِ وَشِيكاً وَ مَا مِنْ بَلَاءٍ يَنْزِلُ عَلَى عَبْدٍ مُؤْمِنٍ فَيُمْسِكُ عَنِ الدُّعَاءِ إِلَّا كَانَ ذَلِكَ الْبَلَاءُ طَوِيلًا فَإِذَا نَزَلَ الْبَلَاءُ فَعَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ.

امام‌کاظم‌علیه‌السلام: بلایی نیست که بر بنده مؤمن نازل شود و خداوند به وی دعا الهام کند جز اینکه آن بلا زود برطرف شود و بلایی نیست که بر بنده مؤمن نازل شود و او از دعا امساک کند جز اینک آن بلا طول کشد. پس چون بلا نازل شد دعا کنید.

۲۶. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ يَا مَعْشَرَ الشِّيعَةِ شِيعَةِ آلِ مُحَمَّدٍ كُونُوا النُّمْرُقَةَ الْوُسْطَى يَرْجِعُ إِلَيْكُمُ الْغَالِي وَ يَلْحَقُ بِكُمُ التَّالِي فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ سَعْدٌ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا الْغَالِي قَالَ قَوْمٌ يَقُولُونَ فِينَا مَا لَا نَقُولُهُ فِي أَنْفُسِنَا فَلَيْسَ أُولَئِكَ مِنَّا وَ لَسْنَا مِنْهُمْ قَالَ فَمَا التَّالِي قَالَ الْمُرْتَادُ يُرِيدُ الْخَيْرَ يَبْلُغُهُ الْخَيْرُ يُؤْجَرُ عَلَيْه ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَقَالَ وَ اللَّهِ مَا مَعَنَا مِنَ اللَّهِ بَرَاءَةٌ وَ لَا بَيْنَنَا وَ بَيْنَ اللَّهِ قَرَابَةٌ وَ لَا لَنَا عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ وَ لَا يُتَقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا بِالطَّاعَةِ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مُطِيعاً لِلَّهِ تَنْفَعُهُ وَلَايَتُنَا وَ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ عَاصِياً لِلَّهِ لَمْ تَنْفَعْهُ وَلَايَتُنَا وَ يَحَكُمْ لَا تَغْتَرُّوا وَ يَحَكُمْ لَا تَغْتَرُّوا.

امام‌باقر(ع): ای شیعیان آل محمد، میانه‌رو و متعادل باشید تا تندرو(اهل غلوّ) به شما بازگردد و کندرو(تالی) به شما ملحق گردد. مردی از انصار گفت غالی کیست؟ امام(ع) فرمود: کسانی که راج به ما چیزهایی میگویند که ما خود نگفته‌ایم. ما از ایشان مبرائیم. گفت: تالی کیست؟ کسی که جویای حق است و خیر روزی به او خواهد رسید و اجر خواهد برد. سپس امام(ع) رو به همه کرد و فرمود: قسم به خدا برائت از آتش نزد ما نیست و بین ما و خدا فامیلی نیست و ما بر خدا حجتی نداریم، پس جز به طاعت نتوان به خدا نزدیک شد. هریک از شما که مطیع خدا بود آنگاه از ولایت ما نفع برد و هرکس عاصی بود ولایت ما او را نفعی ندهد. وای بر شما مغرور نشوید.

۲۷. الکافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ كُنْتُ عِنْدَهُ وَ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ رَجُلٍ يَجِيءُ مِنْهُ الشَّيْءُ عَلَى حَدِّ الْغَضَبِ يُؤَاخِذُهُ اللَّه بِهِ فَقَالَ اللَّهُ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَسْتَغْلِقَ عَبْدَهُ.أي يكلّفه و يجبره فيما لم يكن له فيه اختيار.

راوی گوید نزد امام‌صادق(ع) بودم کسی پرسید: وقتی کسی از چیز به غضب میاید خدا در حال غضب مؤاخذه‌اش میکند؟ امام(ع) فرمود: خداوند کریم‌تر از آن است که بنده‌اش را درحالیکه اختیاری ندارد مؤاخذه کند.

۲۸. علل الشرائع، قَالَ رسول‌الله(ص) ضَغْطَةُ الْقَبْرِ لِلْمُؤْمِنِ كَفَّارَةٌ لِمَا كَانَ مِنْهُ مِنْ تَضْيِيعِ النِّعَمِ.

رسول‌خدا(ص): فشار قبر برای مؤمن کفّاره است از نعمت‌هایی که ضایع کرده.

معاني الأخبار، عَنْ عَبْدِ السَّلَامِ رَفَعَهُ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ كُفْرٌ بِالنِّعَمِ أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ أَكَلْتُ كَذَا وَ كَذَا فَضَرَّنِي.

امام‌صادق(ع): از مصادیق کفران نعمت این است که کسی بگوید فلان چیز را خوردم و مریض شدم.

۲۹. التوحید/الخصال، قَالَ رسول‌الله(ص) رُفِعَ عَنْ أُمَّتِي تِسْعَةٌ الْخَطَاءُ وَ النِّسْيَانُ وَ مَا أُكْرِهُوا عَلَيْهِ وَ مَا لَا يَعْلَمُونَ وَ مَا لَا يُطِيقُونَ وَ مَا اضْطُرُّوا إِلَيْهِ وَ الْحَسَدُ وَ الطِّيَرَةُ وَ التَّفَكُّرُ فِي الْوَسْوَسَةِ فِي الْخَلْقِ مَا لَمْ يُنْطَقْ بِشَفَةٍ.

رسول‌خدا(ص): از امت من هفت چیز بخشیده شده: خطا، نسیان، آنچه بدان مجبور شوند، آنچه نمیدانند، آنچه طاقت ندارند، آنچه ناچاراند، و نیز حسد و فال بد و سوء ظن به دیگران مادامیکه به زبان نیاورند.

۳۰. الخصال، قَالَ رسول‌الله(ص) ثَلَاثَةٌ مُجَالَسَتُهُمْ تُمِيتُ الْقَلْبَ مُجَالَسَةُ الْأَنْذَالِ وَ الْحَدِيثُ مَعَ النِّسَاءِ وَ مُجَالَسَةُ الْأَغْنِيَاءِ الْخَبَرَ.

رسول‌خدا(ص): سه کس‌اند که مجالست با ایشان قلب را می‌میراند: نشستن با فرومایگان، گفتگو با زنان، نشستن با اغنیاء.

الأمالي للصدوق، فِي مَنَاهِي النَّبِيِّ(ص) أَنَّهُ نَهَى عَنِ الْمُحَادَثَةِ الَّتِي تَدْعُو إِلَى غَيْرِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَ.

رسول‌خدا(ص) نهی کرد از گفتگو یا معاشرتی که بسوی غیر خدا دعوت کند.

۳۱. وَ قَالَ الْآبِيُّ سُئِلَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ(ع) لِمَا صَارَ النَّاسُ يَكْلُبُونَ أَيَّامَ الْغَلَاءِ عَلَى الطَّعَامِ وَ يَزِيدُ جُوعُهُمْ عَلَى الْعَادَةِ فِي الرُّخْصِ قَالَ لِأَنَّهُمْ بَنُو الْأَرْضِ فَإِذَا قُحِطَتْ قُحِطُوا وَ إِذَا خَصَبَتْ خَصَبُوا.

از امام‌صادق(ع) پرسیدند چرا مردم در ایام گرانی حریص بر آذوقه میشوند و در ایام ارزانی طمعی به آن ندارند؟ امام(ع) فرمود: چون اینان هم فرزندان زمین‌اند چون قحطی شود دلتنگ گردند و چون زیادی شود دلشان غنی گردد.

۳۲. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُ(ع) لَا يَصِيرُ الْعَبْدُ عَبْداً خَالِصاً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ حَتَّى يَصِيرَ الْمَدْحُ وَ الذَّمُّ عِنْدَهُ سَوَاءً لِأَنَّ الْمَمْدُوحَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لَا يَصِيرُ مَذْمُوماً بِذَمِّهِمْ وَ كَذَلِكَ الْمَذْمُومُ فَلَا تَفْرَحْ بِمَدْحِ أَحَدٍ فَإِنَّهُ لَا يَزِيدُ فِي مَنْزِلَتِكَ عِنْدَ اللَّهِ وَ لَا يُغْنِيكَ عَنِ الْمَحْكُومِ لَكَ وَ الْمَقْدُورِ عَلَيْكَ.

امام‌صادق(ع): کسی بنده خالص نمیشود مگر اینکه مدح و ذمّ برایش یکی باشد. چون ممدوح نزد خدا به ذمّ مردم مذموم نشود و مذموم نزد خدا به مدح ایشان ممدوح نشود. پس مدح کسی منزلت تو نزد خدا را فزون نسازد و حکم او راجع به تو و تقدیرت را تغییر ندهد.

نهج البلاغة، مَدَحَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ(ع) قَوْمٌ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَعْلَمُ بِي مِنْ نَفْسِي وَ أَنَا أَعْلَمُ بِنَفْسِي مِنْهُمْ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا خَيْراً مِمَّا يَظُنُّونَ وَ اغْفِرْ لَنَا مَا لَا يَعْلَمُونَ.

گروهی امیرمؤمنان(ع) را در برابرش ستودند. گفت: خدایا تو مرا از خودم بهتر میشناسی و من خویش را بهتر از ایشان میشناسم. خدایا مرا بهتر از آنچه گمان میکنند قرار ده و ببخش بر من آنچه آنها نمیدانند.

وَ قَالَ(ع) الثَّنَاءُ بِأَكْثَرَ مِنَ الِاسْتِحْقَاقِ مَلَقٌ وَ التَّقْصِيرُ عَنِ الِاسْتِحْقَاقِ عِيٌّ أَوْ حَسَدٌ.

امام‌علی(ع): ستودن بیش از استحقاق تملّق است و کمتر از استحقاق مریضی یا حسد.

۳۳. رسول‌الله(صَلَى اللهُ عَلَيهِ وَآلِهِ وَسَلَّم): لا تَتَمَنَّوا لِقاءَ العَدُوِّ، و سَلُوا اللهَ العافِيَةَ، فإذا لَقِيتُموهُم فَاثبتُوا واذكُروا اللهَ كَثيراً، فَإن أجلَبوا و صَيَّحوا فَعَلَيكُم بِالصَّمتِ.

پیامبرخدا(صلی‌الله علیه وآله وسلم): آرزوی رویارویی با دشمن را نکنید و از خداوند عافیت مسألت کنید. اما هرگاه با دشمنان رودررو شدید پایداری ورزید و خدا را بسیار یاد کنید و اگر دشمنان جار و جنجال و فریاد سر دادند شما سکوت اختیار کنید.

۳۴. مَجْمَعُ الْبَيَانِ، عَنْ مِنْهَالٍ الْقَصَّابِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَرْزُقَنِي الشَّهَادَةَ فَقَالَ الْمُؤْمِنُ شَهِيدٌ ثُمَّ تَلَا وَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ رُسُلِهِ أُولئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَ الشُّهَداءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَ نُورُهُمْ.

راوی گوید به امام‌صادق‌ع عرض کردم دعا کنید شهادت نصیبم شود، فرمود: مؤمن شهید است. سپس آیه شریفه را تلاوت کرد: (و کسانی که به خدا و رسولش ایمان آوردند اینان صدیقان و شهداء هستند نزد خدا اجر میبرند و نور دارند).

۳۵. فقه الرضا ع ، عَنِ الْعَالِمِ‌ع أَنَّهُ قَالَ إِذَا بَدَأَتْ بِكَ عِلَّةٌ تَخَوَّفْتَ عَلَى نَفْسِكَ مِنْهَا فَاقْرَأِ الْأَنْعَامَ فَإِنَّهُ لَا يَنَالُكَ مِنْ تِلْكَ الْعِلَّةِ مَا تَكْرَهُ.

امام‌کاظم‌ع: در آغاز بیماری اگر ترسیدی سوره انعام را بخوان، آنچه میترسی به تو نمیرسد.

معاني الأخبار، قَالَ رسول‌الله‌ص قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ثُلُثُ الْقُرْآنِ.

المحاسن، قَالَ رسول‌الله‌ص مَنْ قَرَأَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَكَأَنَّمَا قَرَأَ الْقُرْآنَ.

رسول‌خدا‌ص: سوره توحید ثلث قرآن است. کسی که سه بار آنرا بخواند گویا قرآن را ختم کرده است.

جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّ‌ص مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَد نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ أَلْفَ نَظْرَة.

رسول‌خدا‌ص: کسی که سوره توحید را بخواند خداوند هزار نظر لطف به او میکند.

عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ‌ع مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ حِينَ يَأْخُذُ مَضْجَعَهُ وَكَّلَ اللَّهُ بِهِ خَمْسِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَحْرُسُونَهُ لَيْلَتَهُ.

امیرمؤمنان‌ع: کسی که حین خواب سوره توحید را بخواند خداوند ملائکه را بر حراست او موکل میکند.

قَالَ رسول‌الله‌ص مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَرَّةً بُورِكَ عَلَيْهِ.

رسول‌خدا‌ص: هرکس سوره توحید را بخواند برکت یابد.

۳۶. عنه‌ص: بِالْمِكْيَالِ الَّذِي تَكِيلُونَ يُكَالُ لَكُمْ وَ بِالْحُكْمِ الَّذِي تَحْكُمُونَ يُحْكَمُ عَلَيْكُمْ.

رسول‌خدا‌ص: با همان ترازویی که دیگران را می‌سنجید شما را می‌سنجند و با همان حکمی که راجع به دیگران میکنید بر شما حکم میکنند.

۳۷. الإمام‌الصادق‌ع لأبي بَصيرٍ: دَخَلَ عَليَّ أُناسٌ مِن أهلِ البصرةِ فَسَأَلُوني عَن أحاديثَ و كَتَبُوها، فما يَمنَعُكُم مِن الكِتابِ؟! أمَا إنَّكُم لن تَحفَظُوا حتّى تَكتُبوا.

امام‌صادق‌ع به ابوبصیر فرمود: عده‌ای از بصریان پیش من آمدند و احادیثی از من پرسیدند و آن‌ها را نوشتند؛ شما چرا نمی‌نویسید؟ بدانید که تا ننویسید، هرگز حفظ نخواهید کرد.

۳۸. فلاح السائل، قَالَ رسول‌الله‌ص مَنْ أَرَادَ شَيْئاً مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ فَأَخَذَ مَضْجَعَهُ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ لَا تُؤْمِنِّي مَكْرَكَ وَ لَا تُنْسِنِي ذِكْرَكَ وَ لَا تَجْعَلْنِي مِنَ الْغَافِلِينَ أَقُومُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ سَاعَةَ كَذَا وَ كَذَا فَإِنَّهُ يُوَكِّلُ اللَّهُ بِهِ مَلَكاً يُنْبِهُهُ تِلْكَ السَّاعَةَ.

رسول‌خدا‌ص: هرکس میخواهد توفیق قیام لیل(شب زنده داری) داشته باشد بگوید: خدایا مرا از مکر خویش ایمن مکن و یاد خویش را از من دریغ مکن و مرا از غافلین قرار مده. اگر تو بخواهی ساعت فلان و فلان برمیخیزم. در این صورت خداوند فرشته‌ای میگمارد تا در آن ساعت او را بیدار کند.

۳۹. الامام‌علی‌ع: لاتَعِبْ غَيرَكَ بِما تَأتيه.

امام‌علی‌ع: از دیگری به‌خاطر کاری که خود نیز آنرا انجام می‌دهی خرده مگیر و دیگری را برای گناهی که ارتکاب آنرا به خودت اجازه می‌دهی،کیفر مده.

۴۰. رسول‌الله‌ص: الشَّريعَةُ أقوالي، و الطَّريقَةُ أفعالي، والحَقيقَةُ أحوالي.

پیامبر خدا‌ص: شریعت گفتارهای من است و طریقت کردارهای من و حقیقت احوال من و معرفت سرمایهٔ من و خرد ریشهٔ دینم و محبت بنیادم و شوق مرکبم و خوف همراهم و دانش سلاحم و بردباری یارم و توکل ره‌توشه‌ام و قناعت اندوخته‌ام و صدق منزلم و یقین مأوایم و فقر (إلی الله) افتخارم که با آن بر دیگر انبیا و مرسلین می‌بالم.

چهل حدیث ۱۰۲

۱. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ إِذَا قَالَ الْعَبْدُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِلْمَلَائِكَةِ اسْتَسْلَمَ عَبْدِي اقْضُوا حَاجَتَه.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: وقتی می‌گوید لا حول و لا قوة إلا بالله خداوند به فرشته‌ها می‌گوید بنده‌ام تسلیم شد حاجتش را برآورید.
قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام إِذَا قَالَ الْعَبْدُ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ قَالَ اللَّهُ مَلَائِكَتِي اسْتَسْلَمَ عَبْدِي أَعِينُوهُ أَدْرِكُوهُ اقْضُوا حَاجَتَهُ.
امام‌صادق‌عليه‌السلام: هرگاه بنده بگوید ما شاء الله لا حول و لا قوة إلا بالله خداوند گوید ای فرشتگان بنده‌ام تسلیم شد او را یاری کنید، او را دریابید. حاجتش را برآورید.

۲. قَالَ‌عليه‌السلام إِنَّ الْكَذِبَةَ لَتَنْقُضُ الْوُضُوء.
امام‌عليه‌السلام: دروغ وضو را باطل میکند.

۳. الأمالي للصدوق، قَالَ عَبْدَ الرَّزَّاقِ جَعَلَتْ جَارِيَةٌ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ‌عليه‌السلام تَسْكُبُ الْمَاءَ عَلَيْهِ وَ هُوَ يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ فَسَقَطَ الْإِبْرِيقُ مِنْ يَدِ الْجَارِيَةِ عَلَى وَجْهِهِ فَشَجَّهُ فَرَفَعَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ‌عليه‌السلام رَأْسَهُ إِلَيْهَا فَقَالَتِ الْجَارِيَةُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ وَ الْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ فَقَالَ لَهَا قَدْ كَظَمْتُ غَيْظِي قَالَت وَ الْعافِينَ عَنِ النَّاسِ قَالَ لَهَا قَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْكِ قَالَتْ وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ قَالَ اذْهَبِي فَأَنْتِ حُرَّةٌ.
امام سجاد‌عليه‌السلام کنیزی داشت. روزی برای امام‌عليه‌السلام آب میریخت تا ایشان وضو بگیرد در این حین آفتابه از دستش بر روی امام‌عليه‌السلام افتاد. امام‌عليه‌السلام به او نگریست. کنیز گفت: خداوند میفرماید (و کسانی که خشم خویش را فرومی‌برند). امام‌عليه‌السلام به او گفت خشمم را فروخوردم. کنیز گفت (و کسانی که عفو میکنند.) امام‌عليه‌السلام فرمود: خدا تو را ببخشد. کنیز گفت: (و خدا محسنین را دوست دارد.) امام‌عليه‌السلام فرمود: تو آزاد هستی.

۴. الامام‌علی‌عليه‌السلام: إنّ يَهوديّاً كانَ لَهُ على رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله دَنانيرُ فتَقاضاهُ، فقالَ لَهُ: يا يا يَهوديُّ، ما عِندى ما أُعطيكَ، فقالَ لا أُفارِقُكَ يا محمّدُ حتّى تَقضيَنى، فقالَ: إذَنْ أجلِسَ مَعكَ، فجَلَسَ مَعهُ حتّى صَلّى فى ذلكَ المَوضِعِ الظُّهرَ و العَصرَ و المَغرِبَ و العِشاءَ الآخِرَةَ و الغَداةَ. فلَمّا علا النّهارُ قالَ اليَهوديُّ: أشهَدُ أن لا الهَ إلّا اللهُ و أشهَدُ أنَّ محمّداً عَبدُهُ و رَسولُهُ. قال‌عليه‌السلام: كانَ فِراشُ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله عَباءةً، و كانَت مِرفَقَتُهُ أدَمَ حَشْوُها لِيفٌ، فثُنِيَت لَهُ ذاتَ لَيلَةٍ، فلَمّا أصبَحَ قالَ: لَقَد مَنَعَنى الفِراشُ اللّيلَةَ الصَّلاةَ، فأمَرَ‌عليه‌السلام أن يُجعَلَ بِطاقٍ واحِدٍ.

یک نفر یهودی ازرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله چند دینار طلبکار بود و آن‌ها را مطالبه کرد. حضرت فرمود: ای مرد یهودی، فعلاً چیزی ندارم که به تو بدهم. او گفت: ای محمد، رهایت نمی‌کنم تا طلبم را بپردازی.رسول‌خدافرمود: پس، من هم با تو می‌نشینم. حضرت در کنار او آن‌قدر نشست که در همان‌جا نماز ظهر و عصر و مغرب و عشا و صبح را خواند. اصحابرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله آن مرد را تهدید می‌کردند. پیامبر به آنان نگاه کرد و فرمود: با او چه می‌کنید؟ عرض کردند: ایرسول‌خدا، یک نفر یهودی شما را نگه دارد؟ فرمود: پروردگارم عزوجل مرا مبعوث نکرده است که به معاهد و غیرمعاهد ستم کنم. چون روز بالا آمد مرد یهودی گفت: گواهی می‌دهم که خدایی جز الله نیست و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستادهٔ اوست. و نصف مالم را در راه خدا دادم. به خدا قسم این کار را با تو نکردم، مگر برای اینکه اوصافی را که از تو در تورات آمده است امتحان کنم. من اوصاف تو را در تورات چنین خوانده‌ام: هجرتگاهش مدینه طیبه. نه تندخوست و نه خشن و نه داد و بیداد راه می‌اندازد و نه زبانش را به فحش و ناسزا می‌آلاید. اکنون من گواهی می‌دهم که معبودی جز الله نیست و تورسول‌خداهستی و اینک اموال من در اختیار شماست و هرگونه که خداوند دستور داده دربارهٔ آن حکم فرما. آن مردی یهودی مال و ثروت زیادی داشت. امام‌علی‌عليه‌السلام سپس فرمود: بستررسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله یک عبا بود و بالش او پوستی پر شده از لیف خرما. یک شب آن را برای پیامبر دو لا کردم. صبح که شد پیامبر فرمود: این بستر، دیشب مرا از نماز باز داشت. امام‌عليه‌السلام دستور داد آن را یک لا کردند.

۵. الکافی، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فَإِنَّهُ سَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ لَا يَنْجُو فِيهِ مِنْ ذَوِي الدِّينِ إِلَّا مَنْ ظَنُّوا أَنَّهُ أَبْلَه.
رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: روزگای خواهد آمد که هیچ دین‌داری نجات نیابد جز کسی که گمان کنند ابله است.

٦. عنه‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: يَا أَبَاذَرٍّ لَا تَسْأَلْ بِكَفِّكَ فَإِنْ أَتَاكَ شَيْءٌ فَاقْبَلْه.
رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: ای اباذر هرگز پیش کسی دست دراز مکن ولی هرچه بتو دادند بگیر.

۷. رسول‌الله(صَلَى اللهُ عَلَيهِ وَآلِهِ وَسَلَّم)- لِرَجُلٍ سَمِعَ قِراءَةَ النَّبِيِّ سورَةَ القارِعَةِ فى صَلاةِ المَغرِبِ، فَدَعا أن يُعَذَّبَ بِذُنوبِهِ فى الدّنيا، فمَرِضَ-قال رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: بِئسَما قُلتَ، ألا قُلتَ، رَبَّنا آتِنا فى الدّنيا حَسَنَةً و فى الآخِرَةِ حَسَنَةً و قِنا عَذابَ النّارِ! فَدَعا لَهُ حَتّى أفاقَ.

مردی شنید که رسولخدا(صلی‌الله علیه وآله وسلم) در نماز مغرب سورهٔ قارعه را می‌خواند. دعا کرد که خداوند او را به سبب گناهانش در دنیا عذاب کند. پس بیمار شد.رسول‌خدا(صلی‌الله علیه وآله وسلم) به او فرمود: بد حرفی زدی. چرا نگفتی: «ای پروردگار ما! ما را در دنیا و در آخرت نیکی عطا فرما و از عذاب آتش نگهمان دار»؟رسول‌خدا(صلی‌الله علیه وآله وسلم) برای سلامتی آن مرد دعا کرد و او بهبود یافت.

۸. أَعْلَامُ الدِّينِ، وَ تَذَاكَرُوا الْعَقْلَ عِنْدَ مُعَاوِيَةَ فَقَالَ الْحُسَيْنُ‌عليه‌السلام لَا يَكْمُلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ.

نزد معاویه مجلسی بود و در آن صحبت از عقل شد. امام حسین‌عليه‌السلام فرمود: عقل در آدمی زیاد نشود جز با اتّباع از حق.

۹. تحف العقول، وَ قَالَ‌عليه‌السلام إِيَّاكَ أَنْ تَمْنَعَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ فَتُنْفِقَ مِثْلَيْهِ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ.

امام‌عليه‌السلام: مبادا در طاعت خدا منع کنی که دو برابرش را در معصیت خدا خواهی پرداخت.

۱۰. عنه‌عليه‌السلام: احْذَرْ مِنَ النَّاسِ ثَلَاثَةً الْخَائِنَ وَ الظَّلُومَ وَ النَّمَّامَ لِأَنَّ مَنْ خَانَ لَكَ خَانَكَ وَ مَنْ ظَلَمَ لَكَ سَيَظْلِمُكَ وَ مَنْ نَمَّ إِلَيْكَ سَيَنُمُّ عَلَيْكَ.

امام‌عليه‌السلام: از سه کس حذر کن: خائن و ستم‌پیشه و سخن‌چین. زیرا هرکس برای تو خیانت کند به تو نیز خیانت خواهد کرد و هرکس برای تو ظلم کند به تو نیز ظلم خواهد کرد و هرکس برای تو سخن‌بچیند از تو نیز سخن‌خواهد برد.

۱۱. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ وَصِيَّةُ وَرَقَةَ بْنِ نَوْفَلٍ لِخَدِيجَةَ بِنْتِ خُوَيْلِدٍ‌عليه‌السلام إِذَا دَخَلَ عَلَيْهَا يَقُولُ لَهَا يَا بِنْتَ أَخِي لَا تُمَارِي جَاهِلًا وَ لا عَالِماً فَإِنَّكِ مَتَى مَارَيْتِ جَاهِلًا أَذَلَّكِ وَ مَتَى مَارَيْتِ عَالِماً مَنَعَكِ عِلْمَهُ وَ إِنَّمَا يَسْعَدُ بِالْعُلَمَاءِ مَنْ أَطَاعَهُمْ الْخَبَرَ

امام‌صادق‌عليه‌السلام: از وصایای ورقهٔ بن نوفل به خدیجه بود که میگفت ای دختر برادرم هرگز نه با جاهل یکی بدو کن نه با عالم. که جاهل ذلیلت کند و عالم علمش را از تو دریغ کند. هرکس از علماء اطاعت کند از ایشان سعادت برد.

۱۲. التوحيد، الدَّقَّاقُ وَ الْوَرَّاقُ مَعاً عَنِ الصُّوفِيِّ عَنِ الرُّوَيَانِيِّ عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْحَسَنِيِّ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى سَيِّدِي عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ‌عليه‌السلام فَلَمَّا بَصُرَ بِي قَالَ لِي مَرْحَباً بِكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ أَنْتَ وَلِيُّنَا حَقّاً قَالَ فَقُلْتُ لَهُ يَا ابْنَ رسول‌اللهإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَعْرِضَ عَلَيْكَ دِينِي فَإِنْ كَانَ مَرْضِيّاً ثبتت [ثَبَتُّ] عَلَيْهِ حَتَّى أَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَقَالَ هَاتِهَا أَبَا الْقَاسِمِ فَقُلْتُ إِنِّي أَقُولُ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَاحِدٌ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ خَارِجٌ مِنَ الْحَدَّيْنِ حَدِّ الْإِبْطَالِ وَ حَدِّ التَّشْبِيهِ وَ إِنَّهُ لَيْسَ بِجِسْمٍ وَ لَا صُورَةٍ وَ لَا عَرَضٍ وَ لَا جَوْهَرٍ بَلْ هُوَ مُجَسِّمُ الْأَجْسَامِ وَ مُصَوِّرُ الصُّوَرِ وَ خَالِقُ الْأَعْرَاضِ وَ الْجَوَاهِرِ وَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَ مَالِكُهُ وَ جَاعِلُهُ وَ مُحْدِثُهُ وَ إِنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ فَلَا نَبِيَّ بَعْدَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ أَقُولُ إِنَّ الْإِمَامَ وَ الْخَلِيفَةَ وَ وَلِيَّ الْأَمْرِ بَعْدَهُ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ثُمَّ الْحَسَنُ ثُمَّ الْحُسَيْنُ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ أَنْتَ يَا مَوْلَايَ فَقَالَ‌عليه‌السلام وَ مِنْ بَعْدِي الْحَسَنُ ابْنِي فَكَيْفَ لِلنَّاسِ بِالْخَلَفِ مِنْ بَعْدِهِ قَالَ فَقُلْتُ وَ كَيْفَ ذَلِكَ يَا مَوْلَايَ قَالَ لِأَنَّهُ لَا يُرَى شَخْصُهُ وَ لَا يَحِلُّ ذِكْرُهُ بِاسْمِهِ حَتَّى يَخْرُجَ فَيَمْلَأَ الْأَرْضَ قِسْطاً وَ عَدْلًا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْماً وَ جَوْراً قَالَ فَقُلْتُ أَقْرَرْتُ وَ أَقُولُ إِنَّ وَلِيَّهُمْ وَلِيُّ اللَّهِ وَ عَدُوَّهُمْ عَدُوُّ اللَّهِ وَ طَاعَتَهُمْ طَاعَةُ اللَّهِ وَ مَعْصِيَتَهُمْ مَعْصِيَةُ اللَّهِ وَ أَقُولُ إِنَّ الْمِعْرَاجَ حَقٌّ وَ الْمُسَاءَلَةَ فِي الْقَبْرِ حَقٌّ وَ إِنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْمِيزَانَ حَقٌّ وَ أَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لا رَيْبَ فِيها وَ أَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ وَ أَقُولُ إِنَّ الْفَرَائِضَ الْوَاجِبَةَ بَعْدَ الْوَلَايَةِ الصَّلَاةُ وَ الزَّكَاةُ وَ الصَّوْمُ وَ الْحَجُّ وَ الْجِهَادُ وَ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ فَقَالَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ‌عليه‌السلام يَا أَبَا الْقَاسِمِ هَذَا وَ اللَّهِ دِينُ اللَّهِ الَّذِي ارْتَضَاهُ لِعِبَادِهِ فَاثْبُتْ عَلَيْهِ ثَبَّتَكَ اللَّهُ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيا وَ فِي الْآخِرَةِ.

عبدالعظیم حسنی به خدمت امام هادی‌عليه‌السلام رسید. امام‌عليه‌السلام فرمود: تو بحقّ دوست ما هستی. عبدالعظیم عرض کرد دینم را بر شما عرضه میکنم اگر درست است بر همان ثابت باشم تا خدا را دیدار کنم. امام‌عليه‌السلام فرمود: بگو! گفت: خداوند واحد است و مثل ندارد. میبابیم که هست اما شبیه هیچ کس نیست. نه جسم است و نه صورت و نه عرض و نه جوهر. بلکه اوست که جسم را جسم کرد و صورت را صورت. اوست خالق اعراض و جواهر و پروردگار هرچیز و مالک آنها و جاعلشان و ایجاد کننده‌شان و شهادت میدهم که محمد بنده و رسول او خاتم پیامبران است و پیامبری پس از او نیست تا روز قیامت. و شهادت میدهم که امام و خلیفه و ولی امر پس از او امیرمؤمنین علی بن ابیطالب است سپس حسن و حسین و علی بن حسین ... تا شما مولای من! امام‌عليه‌السلام فرمود: و پس از من پسرم حسن و پس از او فرزندش که غایب شود و بردن اسمش جایز نباشد تا خروج کند و زمین را از قسط و عدل پر کند پس از آنکه از ظلم و جور پر شده بود. عبدالعظیم گوید شهادت میدهم و نیز شهادت میدهم که دوست ایشان دوست خداست و دشمن ایشان دشمن خدا و اطاعت از ایشان اطاعت از خدا و

عصیان ایشان عصیان خداست و شهادت میدهم که معراج حق است و سؤال قبر حق است و بهشت و جهنم حق است و صراط و میزان و قیامت حق است و در آنها شکی نیست و خدا اهل قبور را زنده میکند و شهادت میدهم که فرائض واجب بعد از ولایت، نماز است و زکات و روزه و حج و جهاد و امر به معروف و نهی از منکر. امام هادی‌علیه‌السلام فرمود: ای ابالقاسم این دین خداست که برای بندگانش پسندیده است پس بر آن ثابت باش خدا تو را در ایمان ثابت در حیات دنیا و آخرت یاری کند.

۱۳. المناقب لابن شهرآشوب، وَ أَخَذَ‌علیه‌السلام رَجُلًا مِنْ بَنِي أَسَدٍ فِي حَدٍّ فَاجْتَمَعَ قَوْمُهُ لِيُكَلِّمُوا فِيهِ وَ طَلَبُوا إِلَى الْحَسَنِ‌علیه‌السلام أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَقَالَ ائْتُوهُ وَ هُوَ أَعْلَى بِكُمْ عَيْنا فَدَخَلُوا عَلَيْهِ وَ سَأَلُوهُ فَقَالَ لَا تَسْأَلُونِّي شَيْئاً أَمْلِكُهُ إِلَّا أَعْطَيْتُكُمْ فَخَرَجُوا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ قَدْ أَنْجَحُوا فَسَأَلَهُمُ الْحَسَنُ‌علیه‌السلام فَقَالُوا أَتَيْنَا خَيْرَ مَأْتِيٍّ وَ حَكَوْا لَهُ قَوْلَهُ فَقَالَ مَا كُنْتُمْ فَاعِلِينَ إِذَا جُلِدَ صَاحِبُكُمْ فَأَصْغَوْهُ فَأَخْرَجَهُ عَلِيٌّ‌علیه‌السلام فَحَدَّهُ ثُمَّ قَالَ هَذَا وَ اللَّهِ لَسْتُ أَمْلِكُهُ.

علی‌علیه‌السلام مردی را از بنی‌اسد میخواست حدّ بزند گروهی از قوم او جمع شدند بلکه مانع شوند به نزد حسن‌علیه‌السلام رفتند بلکه با ایشان همراه شود. فرمود نزد خود علی‌علیه‌السلام بروید که کار دست اوست. نزد علی‌علیه‌السلام آمدند و درخواست کردند. فرمود: هرگز چیزی که بدست من بود نخواستید جز اینکه به شما عطا کردم. از نزد وی بیرون آمدند و گمان میکردند کار درست شده است. حسن‌علیه‌السلام ایشان را دید و کار را جویا شد. ماجرا را به وی گفتند. فرمود: دوست شما را حدّ میزند. به نزد علی‌علیه‌السلام بازگشتند و دیدند که همانطور که حسن‌علیه‌السلام گفته او را حدّ زده است. علی‌علیه‌السلام فرمود: این قضیه بدست من نبود و در آن اختیاری نداشتم حکم خدا بود.

۱۴. تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ وَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَا يُحْفَظُ الْأَطْفَالُ بِصَلَاحِ آبَائِهِمْ كَمَا حَفِظَ اللَّهُ الْغُلَامَيْنِ بِصَلَاحِ أَبَوَيْهِمَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام و پدرشان‌علیه‌السلام: بچه‌ها بخاطر خوبی پدرانشان حفظ میشوند چنانچه در داستان خضر س چنین شد.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَحْفَظُ وُلْدَ الْمُؤْمِنِ إِلَى أَلْفِ سَنَةٍ وَ إِنَّ الْغُلَامَيْنِ كَانَ بَيْنَهُمَا وَ بَيْنَ أَبِيهِمَا سَبْعُمِائَةِ سَنَةٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند نسل مؤمن را تا هزار سال محافظت میکند. میان آندو بچه در داستان خضر و پدرشان هفتصد سال بود.

قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنَّ اللَّهَ لَيُفْلِحُ بِفَلَاحِ الرَّجُلِ الْمُؤْمِنِ وُلْدَهُ وَ وُلْدَ وُلْدِهِ وَ يَحْفَظُهُ فِي دُوَيْرَتِهِ وَ دُوَيْرَاتِ حَوْلِهِ فَلَا يَزَالُونَ فِي حِفْظِ اللَّهِ لِكَرَامَتِهِ عَلَى اللَّهِ ثُمَّ ذَكَرَ الْغُلَامَيْنِ فَقَالَ وَ كَانَ أَبُوهُمَا صالِحاً أَ لَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ شَكَرَ صَلَاحَ أَبَوَيْهِمَا لَهُمَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: خداوند به سعادت مرد مؤمن، پسرش و نوه‌هایش و اطرافیانش و اطرافیان آنها را سعادتمند میکند و پیوسته در حفظ الهی هستند چون مؤمن نزد خدا کرامت دارد. سپس حضرت‌علیه‌السلام بداستان خضر س استشهاد کرد.

أَنَّ النَّبِيَّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ إِنَّ اللَّهَ لَيَخْلُفُ الْعَبْدَ الصَّالِحَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ فِي أَهْلِهِ وَ مَالِهِ وَ إِنْ كَانَ أَهْلُهُ أَهْلَ سَوْءٍ ثُمَّ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ إِلَى آخِرِهَا وَ كَانَ أَبُوهُما صالِحاً.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: خداوند پس از مرگ عبد صالح، اهل و مالش را نگهداری میکند گرچه اهلش نااهل باشند سپس آیه سوره کهف راجع به داسان خضر س را تلاوت کرد که پدرشان صالح بود.

۱۵. المحاسن، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ عِنْدَ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ حَقٌّ وَ لَا صَوَابٌ إِلَّا شَيْءٌ أَخَذُوهُ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: نزد مردم چیزی از حق و صواب نیست جز آنچه از ما اهل بیت گرفته‌اند.

بصائر الدرجات، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام كُلُّ مَا لَمْ يَخْرُجْ مِنْ هَذَا الْبَيْتِ فَهُوَ بَاطِلٌ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: هرچیز که از این خانه خارج نشده باشد باطل است.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عَلِمْنَا وَ مِنْ حُكْمِهِ أَخَذْنَا.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: ما اهل بیت از علم خدا آموخته‌ایم و از حکمت او گرفته‌ایم.

۱۶. قرب الإسناد، عَنِ الصَّادِقِ عَنْ أَبِيهِ‌علیه‌السلام قَالَ احْتَبَسَ الْوَحْيُ عَنِ النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قَالَ فَقِيلَ احْتَبَسَ عَنْكَ الْوَحْيُ يَا رسول‌اللهقَالَ فَقَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله وَ كَيْفَ لَا يُحْبَسُ عَنِّي الْوَحْيُ وَ أَنْتُمْ لَا تُقَلِّمُونَ أَظْفَارَكُمْ وَ لَا تُنَقُّونَ رَوَائِحَكُم.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: وحی ازرسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله قطع شد. علتش را پرسیدند. فرمود: چون شما اطرافیان من ناخن‌هایتان را نمی‌گیرید و بوی دهان و بدنتان بد است.

۱۷. خَطَبَ النَّاسَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ‌علیه‌السلام فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَخْبَرَكُمْ عَنْ أَخٍ لِي كَانَ مِنْ أَعْظَمِ النَّاسِ فِي عَيْنِي وَ كَانَ رَأْسُ مَا عَظُمَ بِهِ فِي عَيْنِي صِغَرَ الدُّنْيَا فِي عَيْنِهِ كَانَ خَارِجاً مِنْ سُلْطَانِ بَطْنِهِ فَلَا يَشْتَهِي مَا لَا يَجِدُ وَ لَا يُكْثِرُ إِذَا وَجَدَ كَانَ خَارِجاً مِنْ سُلْطَانِ فَرْجِهِ فَلَا يَسْتَخِفُّ لَهُ عَقْلَهُ وَ لَا رَأْيَهُ كَانَ خَارِجاً مِنْ سُلْطَانِ الْجَهَالَةِ فَلَا يَمُدُّ يَدَهُ إِلَّا عَلَى ثِقَةٍ لِمَنْفَعَةٍ كَانَ لَا يَتَشَهَّى وَ لَا يَتَسَخَّطُ وَ لَا يَتَبَرَّمُ كَانَ أَكْثَرَ دَهْرِهِ صَمَّاتاً فَإِذَا قَالَ بَذَّ الْقَائِلِينَ كَانَ لَا يَدْخُلُ فِي مِرَاءٍ وَ لَا

يُشَارِكُ فِي دَعْوَى وَ لَا يُدْلِي بِحُجَّةٍ حَتَّى يَرَى قَاضِياً وَ كَانَ لَا يَغْفُلُ عَنْ إِخْوَانِهِ وَ لَا يَخُصُّ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ دُونَهُمْ كَانَ ضَعِيفاً مُسْتَضْعَفاً فَإِذَا جَاءَ الْجِدُّ كَانَ لَيْثاً عَادِيا كَانَ لَا يَلُومُ أَحَداً فِيمَا يَقَعُ الْعُذْرُ فِي مِثْلِهِ حَتَّى يَرَى اعْتِذَاراً كَانَ يَفْعَلُ مَا يَقُولُ وَ يَفْعَلُ مَا لَا يَقُولُ كَانَ إِذَا ابْتَزَّهُ أَمْرَانِ لَا يَدْرِي أَيُّهُمَا أَفْضَلُ نَظَرَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا إِلَى الْهَوَى فَخَالَفَهُ وَ كَانَ لَا يَشْكُو وَجَعاً إِلَّا عِنْدَ مَنْ يَرْجُو عِنْدَهُ الْبُرْءَ وَ لَا يَسْتَشِيرُ إِلَّا مَنْ يَرْجُو عِنْدَهُ النَّصِيحَةَ كَانَ لَا يَتَبَرَّمُ وَ لَا يَتَسَخَّطُ وَ لَا يَتَشَكَّى وَ لَا يَتَشَهَّى وَ لَا يَنْتَقِمُ وَ لَا يَغْفُلُ عَنِ الْعَدُوِّ فَعَلَيْكُمْ بِمِثْلِ هَذِهِ الْأَخْلَاقِ الْكَرِيمَةِ إِنْ أَطَقْتُمُوهَا فَإِنْ لَمْ تُطِيقُوهَا كُلَّهَا فَأَخْذُ الْقَلِيلِ خَيْرٌ مِنْ تَرْكِ الْكَثِيرِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

امام مجتبی‌علیه‌السلام برای مردم سخنرانی کرد و فرمود: ای مردم! برادری داشتم که بیش از هرکس برایم بزرگ بود و بزرگی او برایم بدلیل کوچکی دنیا برای او بود. از سلطه شکم بیرون بود آنچه نبود نمی‌خواست و به آنچه بود حریص نبود. از سلطه فرج بیرون بود و عقلش به نقصان نمی‌گرایید. از سلطه جهالت بیرون بود و نمیخواست جز آنچه را که نفعش بود نه هوس میکرد نه سخط میکرد و نه اصرار می‌نمود. روزگارش در سکوت گذشت گرچه هرگاه سخن میگفت سخنوری توانا بود. در جرّ و بحث وارد نمیشد و در دعوا شرکت نمیکرد و مدعی چیزی نبود جز جایی که قاضی‌ای می‌یافت. از برادرانش غافل نمیشد و امتیازی برای خویش قائل نبود. ضعیف و مستضعف بود گرچه در جایی که جدّیت لازم بود شیری بود شرزه. هرگز کسی را در چیزی که جایی برای عذر بود ملامت نمی‌کرد. آنچه میگفت میکرد و میکرد آنچه را که نمیگفت. هرگاه در برابر دو کار قرار میگرفت آنرا که به هوای نفس نزدیک‌تر بود رها میکرد. هرگز از دردی شکوه نکرد جز نزد کسی که امید داشت بتواند درمانی کند و هرگز مشورت نخواست جز نزد کسی که از او گمان خیرخواهی میرفت. اصرار نمی‌کرد و ناراضی نبود و شکایت نداشت و هوس نمی‌کرد و انتقام نمی‌گرفت و از دشمن غافل نبود. بر شما باد این اخلاق کریمه اگر میتوانید و اگر نمیتوانید لااقل به بعضی از این صفات متمسک شوید که اخذ قلیل بهتر از ترک کثیر است و حول و قوه‌ای جز بخدا نیست.

۱۸. عنه‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: يَا أَبَاذَرٍّ يَكْفِي مِنَ الدُّعَاءِ مَعَ الْبِرِّ مَا يَكْفِي الطَّعَامَ مِنَ الْمِلْحِ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: ای اباذر، همانقدر که همراه غذا نمک لازم است؛ همراه کار نیک هم همانقدر دعا بس است.

۱۹. رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله: مَن كانَت لَهُ امرأةٌ لَم تُوافِقْهُ و لَم تَصبِرْ على ما رَزَقَهُ اللهُ تعالى و شَقَّت علَيهِ و حَمَّلَتهُ ما لَم يَقدِرْ علَيهِ لَم يَقبَلِ اللهُ مِنها حَسَنَةً.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله: هرکس زنی داشته باشد که با او ناسازگاری کند و به آنچه خدای متعال روزی مرد کرده است خشنود و قانع نباشد و بر شوهر خود سخت گیرد و آنچه را در توان او نیست بر وی تحمیل کند، خداوند از آن زن کار نیکی که نگهدار او و از آتش باشد، نپذیرد و تا زمانی‌که بر این خوی و خصلت است خداوند بر او خشمگین باشد.

۲۰. وَ قَالَ‌علیه‌السلام إِنَّ اللَّهَ كَرِهَ إِلْحَاحَ النَّاسِ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْمَسْأَلَةِ وَ أَحَبَّ ذَلِكَ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ذِكْرُهُ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ وَ يُطْلَبَ مَا عِنْدَه.

امام‌علیه‌السلام: خداوند الحاح(پافشای) مردم از هم در درخواست را ناخوش دارد اما دوست دارد که از او بخواهند و طلب کنند.

۲۱. قصص الأنبياء عليهم السلام، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام أَنْ بَلِّغْ قَوْمَكَ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ مِنْهُمْ آمُرُهُ بِطَاعَتِي فَيُعْطِينِي إِلَّا كَانَ حَقّاً عَلَيَّ أَنْ أُعِينَهُ عَلَى طَاعَتِي فَإِنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ وَ إِنْ دَعَانِي أَجَبْتُهُ وَ إِنِ اعْتَصَمَ بِي عَصَمْتُهُ وَ إِنِ اسْتَكْفَانِي كَفَيْتُهُ وَ إِنْ تَوَكَّلَ عَلَيَّ حَفِظْتُهُ وَ إِنْ كَادَهُ جَمِيعُ خَلْقِي كِدْتُ دُونَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: به پیامبری وحی شد که به قومت بگو: هرکس را به طاعتی امر کنم و اطاعتم کند بر من است که بر آن طاعت یاری‌اش کنم. اگر مسئلت کند عطایش کنم و اگر دعا کند اجابت کنم و اگر از من یاری بخواهد یاری‌اش کنم و اگر کفایت مرا خواهد کفایتش کنم و اگر بر من توکل کند حفظش کنم گرچه تمام مخلوقات بر او کید زنند.

۲۲. الخصال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنْ أَرَدْتَ أَنْ تَقَرَّ عَيْنُكَ وَ تَنَالَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ فَاقْطَعِ الطَّمَعَ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ عُدَّ نَفْسَكَ فِي الْمَوْتَى وَ لَا تُحَدِّثَنَّ نَفْسَكَ أَنَّكَ فَوْقَ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ وَ اخْزُنْ لِسَانَكَ كَمَا تَخْزُنُ مَالَكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: اگر میخواهی خوش‌حال باشی و به خیر دنیا و آخرت رسی از مردم قطع طمع کن و خویش را از مردگان بحساب آور و با خود مگوی که از دیگران برتری و زبان درکش چنانچه مالت را پنهان میکنی.

۲۳. الكافي، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ إِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ.
رسول‌خداﷺ: محبوب‌ترین کارها پیش خدا خوشحال کردن مؤمنین است.

۲۴. علل الشرائع، عَنْ عَلِيٍّ‌ؑ أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا بِهِ تَأْنِيثٌ فِي مَسْجِدِ رسول‌الله‌ﷺ فَقَالَ لَهُ اخْرُجْ مِنْ مَسْجِدِ رسول‌اللهيَا مَنْ لَعَنَهُ رسول‌اللهثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ‌ؑ سَمِعْتُ رسول‌الله‌ﷺ يَقُولُ لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ.
علی‌ؑ مردی را دید که اطوار زنانه داشت پس او را از مسجدرسول‌خداﷺ بیرون کرد و فرمود:رسول‌خداﷺ میگفت: خداوند مردانی را که خویش را به زنان شبیه کنند یا زنانی که خویش را به مردان شبیه کنند لعنت کرده است.

۲۵. عُدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ رَجُلَانِ كَانَا يَعْمَلَانِ عَمَلًا وَاحِداً فَيَرَى أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ فَوْقَهُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ بِمَا أَعْطَيْتَهُ وَ كَانَ عَمَلُنَا وَاحِداً فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى سَأَلَنِي وَ لَمْ تَسْأَلْنِي.
رسول‌خداﷺ: دو مرد با عمل یکسان وارد بهشت شدند، یکی می‌بیند که درجه دیگری برتر از اوست میگوید خدایا چرا این درجه را به او دادی در حالیکه عمل هر دوی ما یکی بود. خداوند فرماید: او خواست و تو نخواستی.

۲۶. التوحيد/معاني الأخبار، قَالَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ‌ؑ وَ إِذَا أَرَادَ الْعَبْدُ أَنْ يَدْخُلَ فِي شَيْءٍ مِنْ مَعَاصِي اللَّهِ فَحَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى بَيْنَهُ وَ بَيْنَ تِلْكَ الْمَعْصِيَةِ فَتَرَكَهَا كَانَ تَرْكُهُ لَهَا بِتَوْفِيقِ اللَّهِ تَعَالَى وَ مَتَى خُلِّيَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْمَعْصِيَةِ فَلَمْ يَحُلْ بَيْنَهُ وَ بَيْنَهَا حَتَّى يَرْتَكِبَهَا فَقَدْ خَذَلَهُ وَ لَمْ يَنْصُرْهُ وَ لَمْ يُوَفِّقْهُ.
امام‌صادق‌ؑ: هرگاه بنده‌ای خواست گناهی کند ولی خدا میان او و آن گناه حایل شد و آن گناه را نکرد، نکردنش به توفیق الهی است. و اگر میان او و آن معصیت حایل نشد و او را با آن گناه تنها گذاشت و مرتکب شد او را مخذول کرده و یاری‌اش نکرده و موفّقش نداشته.
التوحيد، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ مَا عَلِمَ رسول‌الله‌ﷺ أَنَّ جَبْرَئِيلَ‌ؑ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَّا بِالتَّوْفِيقِ.
امام‌صادق‌ؑ: اینکه‌رسول‌خداﷺ فهمید که جبرئیل‌ؑ فرشته خداست، توفیق بود.

۲۷. كفاية الأثر، عَنِ الْبَاقِرِ‌ؑ قَالَ إِنَّ دُخُولَكَ عَلَى السُّلْطَانِ يَدْعُو إِلَى ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ مَحَبَّةِ الدُّنْيَا وَ نِسْيَانِ الْمَوْتِ وَ قِلَّةِ الرِّضَا بِمَا قَسَمَ اللَّه
امام‌باقر‌ؑ: نزد سلطان رفتن به سه چیز میکشاند: محبت دنیا؛ نسیان مرگ؛ و راضی نبودن به آنچه خدا روزی‌ات کرده.

۲۸. الخصال، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ مَنْ تَمَنَّى شَيْئاً وَ هُوَ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ رِضاً لَمْ يَخْرُجْ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يُعْطَاه.
رسول‌خداﷺ: هرکس آرزوی چیزی کند که مورد پسند خداست، از دنیا نمی‌رود تا آنچیز به او عطا شود.

۲۹. وَ قَالَ‌ؑ إِنَّ لِلَّهِ عُقُوبَاتٍ فِي الْقُلُوبِ وَ الْأَبْدَانِ ضَنْكٌ فِي الْمَعِيشَةِ وَ وَهْنٌ فِي الْعِبَادَةِ وَ مَا ضُرِبَ عَبْدٌ بِعُقُوبَةٍ أَعْظَمَ مِنْ قَسْوَةِ الْقَلْبِ.
امام‌ؑ: خداوند عقوبت‌هایی در قلوب و بدن‌ها دارد من‌جمله سختی معیشت و سستی در عبادت و بدترین عقوبت قساوت قلب است.

۳۰. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ تَزَاوَرُوا فَإِنَّ فِي زِيَارَتِكُمْ إِحْيَاءً لِقُلُوبِكُمْ وَ ذِكْراً لِأَحَادِيثِنَا وَ أَحَادِيثُنَا تُعَطِّفُ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فَإِنْ أَخَذْتُمْ بِهَا رَشَدْتُمْ وَ نَجَوْتُمْ وَ إِنْ تَرَكْتُمُوهَا ضَلَلْتُمْ وَ هَلَكْتُمْ فَخُذُوا بِهَا وَ أَنَا بِنَجَاتِكُمْ زَعِيمٌ.
امام‌صادق‌ؑ: به زیارت یکدیگر بروید که زیارت یکدیگر زنده کردن قلبهای شماست و یاد آوری است برای احادیث ما. احادیث ما شما را بر هم عطوف میکند. اگر به آنها عمل کردید رشد میابید و نجات پیدا میکنید و اگر ترکشان کردید گمراه میشوید و هلاک میگردید. پس آنها را بگیرید که من ضامن نجات شما هستم.

۳۱. المحاسن، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ‌ؑ لَا تَصْحَبَنَّ فِي سَفَرٍ مَنْ لَا يَرَى لَكَ الْفَضْلَ عَلَيْهِ كَمَا تَرَى لَهُ الْفَضْلَ عَلَيْكَ.
امیرمؤمنان‌ؑ با کسی که همان مزیتی که برای خود قائل است برای تو قائل نیست، همسفر مشو.
المحاسن، قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَدْ عَرَفْتَ حَالِي وَ سَعَةَ يَدِي وَ تَوَسُّعِي عَلَى إِخْوَانِي فَأَصْحَبُ النَّفَرَ مِنْهُمْ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ فَأَتَوَسَّعُ عَلَيْهِمْ قَالَ لَا تَفْعَلْ يَا شِهَابُ إِنْ بَسَطْتَ وَ بَسَطُوا أَجْحَفْتَ بِهِمْ وَ إِنْ هُمْ أَمْسَكُوا أَذْلَلْتَهُمْ فَاصْحَبْ نُظَرَاءَكَ اصْحَبْ نُظَرَاءَكَ.
راوی گوید به امام‌صادق‌ؑ عرض کردم شما حال و ثروت مرا میدانید و میدانید که بر برادرانم انفاق میکنم. اینبار نیز در راه مکه

با آنها همسفر بودم و بر آنها توسعه دادم. امام‌ع فرمود: چنین مکن. اگر تو انفاق کنی و ایشان هم چنین کنند اجحاف به ایشان است و اگر تو انفاق کنی و ایشان امساک، ذلت ایشان است. پس با همتایان خویش مصاحبت کن.

المحاسن، سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍع عَنِ الْقَوْمِ يَصْطَحِبُونَ فَيَكُونُ فِيهِمُ الْمُوسِرُ وَ غَيْرُهُ أَ يُنْفِقُ عَلَيْهِمُ الْمُوسِرُ قَالَ إِنْ طَابَتْ بِذَلِكَ أَنْفُسُهُمْ فَلَا بَأْسَ بِهِ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ تَطِبْ أَنْفُسُهُمْ قَالَ يَصِيرُ مَعَهُمْ يَأْكُلُ مِنَ الْخُبْزِ.

روای گوید از امام‌باقرع پرسیدم گروهی به سفر رفته‌اند و در میانشان ثروتمندی هست، آیا بر ایشان انفاق کند؟ فرمود: اگر دل همه راضی باشد مانعی ندارد. راوی گوید گفتم اگر نباشد چه؟ فرمود: توانگر هم مثل آنها غذای ساده بخورد.

۳۲. الأمالي للصدوق، قَالَ الصَّادِقُع عَجِبْتُ لِمَنْ يَبْخَلُ بِالدُّنْيَا وَ هِيَ مُقْبِلَةٌ عَلَيْهِ أَوْ يَبْخَلُ بِهَا وَ هِيَ مُدْبِرَةٌ عَنْهُ فَلَا الْإِنْفَاقُ مَعَ الْإِقْبَالِ يَضُرُّهُ وَ لَا الْإِمْسَاكُ مَعَ الْإِدْبَارِ يَنْفَعُه.

امام‌صادقع: در عجبم از بخیلی که دنیا به او رو کرده یا که دنیا به او پشت کرده. زیرا انفاق نه درحال اقبال دنیا ضرر میرساند و نه امساک در حال ادبار آن چاره‌ساز است.

تفسير القمي، أَبِي عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ قَالَ رَأَيْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِع يَطُوفُ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ إِلَى الصَّبَاحِ وَ هُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ قِنِي شُحَّ نَفْسِي فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا سَمِعْتُكَ تَدْعُو بِغَيْرِ هَذَا الدُّعَاءِ قَالَ وَ أَيُّ شَيْءٍ أَشَدُّ مِنْ شُحِّ النَّفْسِ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ وَ مَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

راوی گوید امام‌صادقع را دیدم که شب تا صبح طواف میکند و میگوید خدایا مرا از بخلم مصون بدار. به او گفتم جریان چیست؟ فرمود: از بخل بدتر چیست؟ خدا فرموده هر که را از بخل نگه دارند رستگار است.

قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِع أَ تَدْرِي مَنِ الشَّحِيحُ فَقُلْتُ هُوَ الْبَخِيلُ فَقَالَ الشَّحِيحُ أَشَدُّ مِنَ الْبَخِيلِ إِنَّ الْبَخِيلَ يَبْخَلُ بِمَا فِي يَدَيْهِ وَ إِنَّ الشَّحِيحَ يَشُحُّ بِمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ وَ عَلَى مَا فِي يَدَيْهِ حَتَّى لَا يَرَى فِي أَيْدِي النَّاسِ شَيْئاً إِلَّا تَمَنَّى أَنْ يَكُونَ لَهُ بِالْحِلِّ وَ الْحَرَامِ وَ لَا يَشْبَعُ وَ لَا يَقْنَعُ بِمَا رَزَقَهُ اللَّهُ تَعَالَى.

امام‌صادقع فرمود: میدانی شحیح کیست؟ گفتم بخیل است. فرمود: بدتر از بخیل است. بخیل نسبت به مال خودش بخل دارد و شحیح بخیل مال مردم است و مال خویش تا جایی که هرچه دست هرکس میبیند آرزو میکند کاش مال او بود و سیر نشود و قانع نیست به آنچه خدا به او داده.

۳۳. تنبيه الخاطر، عَنْ عَلِيٍّع قُلْتُ اللَّهُمَّ لَا تُحْوِجْنِي إِلَى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَقَالَ رسول‌اللهص يَا عَلِيُّ لَا تَقُولَنَّ هَكَذَا فَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَ هُوَ مُحْتَاجٌ إِلَى النَّاسِ قَالَ فَقُلْتُ كَيْفَ يَا رسول‌اللهقَالَ قُلِ اللَّهُمَّ لَا تُحْوِجْنِي إِلَى شِرَارِ خَلْقِكَ قُلْتُ يَا رسول‌اللهوَ مَنْ شِرَارُ خَلْقِهِ قَالَ الَّذِينَ إِذَا أُعْطُوا مَنَعُوا وَ إِذَا مُنِعُوا عَابُوا.

امام‌علیع: میگفتم خدایا مرا به احدی از خلقت محتاج مکن! پیامبرص فرمود: این نمی‌شود! کسی نیست جز اینکه محتاج مردم است. بگو خدایا مرا به شرار خلقت محتاج نکن. گفتم شرار خلق چه کسانی هستند؟ فرمود: کسانی که وقتی چیزی گیرشان میاید به دیگران نمیدهند و وقتی چیزی گیرشان نیاید بدگویی میکنند.

۳۴. كنز جامع الفوائد و تأويل الآيات الظاهرة، وَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ قَالَ لِيَ الصَّادِقُع يَا أَبَا مُحَمَّدٍ إِنَّ الْمَيِّتَ عَلَى هَذَا الْأَمْرِ شَهِيدٌ قَالَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ وَ إِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ قَالَ وَ إِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ فَإِنَّهُ حَيٌّ يُرْزَق.

امام‌صادقع: کسی که شیعه بمیرد شهید است. گرچه بر بستر خویش مرده باشد. زنده است و روزی میخورد.

الكافي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِع يَا أَبَا الصَّخْرِ إِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَ يُبْغِضُ وَ لَا يُعْطِي هَذَا الْأَمْرَ إِلَّا صَفْوَتَهُ مِنْ خَلْقِهِ أَنْتُمْ وَ اللَّهِ عَلَى دِينِي وَ دِينِ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيل.

امام‌صادقع: خداوند دنیا را به آنکه دوست دارد و آنکه دوست ندارد میدهد اما ولایت ما را جز به برگزیدگان از خلقش نمیدهد....

۳۵. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِع قَالَ إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَلْبٌ وَ قَلْبُ الْقُرْآنِ يس.

امام‌صادقع هرچیزی قلبی دارد و قلب قرآن سوره یاسین است.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍع قَالَ مَنْ قَرَأَ يس وَ كَانَ مِمَّنْ يَضْمَنُ اللَّهُ لَهُ السَّعَةَ فِي مَعِيشَتِهِ وَ الْفَرَحَ عِنْدَ لِقَائِهِ.

امام‌باقرع: هرکس سوره یاسین را بخواند خداوند گشایش در معیشت و فرح حین لقاء را برایش ضمانت کرده.

جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّص يَا عَلِيُّ اقْرَأْ يس فَإِنَّ فِي يس بَرَكَاتٍ مَا قَرَأَهَا جَائِعٌ إِلَّا شَبِعَ وَ لَا ظَمْآنُ إِلَّا رَوِيَ وَ لَا عَارٍ إِلَّا كُسِيَ وَ لَا غَرِيبٌ إِلَّا تَزَوَّجَ وَ لَا خَائِفٌ إِلَّا أَمِنَ وَ لَا مَرِيضٌ إِلَّا بَرَأَ وَ لَا مَحْبُوسٌ إِلَّا أُخْرِجَ وَ لَا مُسَافِرٌ إِلَّا أُعِينَ عَلَى سَفَرِهِ وَ لَا يَقْرَءُونَ مَيِّتٍ إِلَّا خَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُ وَ لَا قَرَأَهَا رَجُلٌ لَه ضَالَّةٌ إِلَّا وَجَدَهَا.

رسول‌خداص: ای علی ع، سوره یاسین را بخوان که در آن برکاتی است و هیچ گرسنه‌ای نخواند جز اینکه سیر شود و هیچ تشنه‌ای جز اینک سیراب گردد و هیچ بی‌لباسی جز اینکه پوشیده گردد و

هیچ مریضی جز اینکه خوب شود و هیچ محبوسی جز اینکه آزاد شود و هیچ مسافری جز اینکه نصرت شود و برای هیچ میّتی نخوانند جز اینکه خدا بر او آسان گیرد و برای گمشده نخوانند جز اینکه پیدا شود.

الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ يَاسِينَ فَإِنَّهَا رَيْحَانَةُ الْقُرْآنِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: به فرزندان خویش سوره یاسین را بیاموزید که گل قرآن است.

الدُّرُّ الْمَنْثُورُ، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله مَنْ قَرَأَ يس فِي لَيْلَةٍ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ غُفِرَ لَهُ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هرکس شبی برای خدا سوره یاسین را بخواند، بخشیده شود.

۳۶. تفسير القمي، قَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله لِعَلِيٍّ‌عليه‌السلام يَا عَلِيُّ مَا مِنْ دَارٍ فِيهَا فَرْحَةٌ إِلَّا يَتْبَعُهَا تَرْحَةٌ وَ مَا مِنْ هَمٍّ إِلَّا وَ لَهُ فَرَجٌ.

رسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هیچ خانه‌ای نیست که در آن خوشحالی باشد جز اینکه غمی در انتظار آنهاست و هیچ غمی نیست جز اینکه فرحی در انتظار آن است.

۳۷. ـ الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: القَلبُ يَتَّكِلُ علَى الكِتابَةِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: دل، به نوشتن آرام می‌گیرد.

رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: المؤمنُ إذا ماتَ و تَرَكَ وَرَقةً واحِدَةً علَيها عِلمٌ تَكونُ تِلكَ الوَرَقةُ يَومَ القِيامَةِ سِتراً فيما بَينَهُ و بَينَ النارِ.

پیامبر خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: هرگاه مؤمن بمیرد و یک برگه که روی آن علمی نوشته شده باشد از خود بر جای گذارد، روز قیامت آن برگه پردهٔ میان او و آتش می‌شود و خداوند تبارک و تعالی به ازای هر حرفی که روی آن نوشته شده، شهری هفت برابر پهناورتر از دنیا به او می‌دهد.

الإمام‌الصادق‌عليه‌السلام: إنّ آيَةَ الكَذّابِ بأن يُخبِرَكَ خَبَرَ السماءِ و الأرضِ و المَشرِقِ و المَغرِبِ، فإذا سَأَلتَهُ عن حَرامِ اللهِ و حَلالِهِ لَم يكن عندَهُ شيءٌ!

امام‌صادق‌عليه‌السلام: نشانهٔ شخص کذّاب، این است که از آسمان و زمین و مشرق و مغرب به تو خبر می‌دهد. اما هرگاه دربارهٔ حرام و حلال خدا از او بپرسی چیزی برای گفتن ندارد.

۳۸. المحاسن، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُمَرَ قَالَ كُنْتُ أَنْظُرُ فِي النُّجُومِ فَأَعْرِفُهَا وَ أَعْرِفُ الطَّالِعَ فَيَدْخُلُنِي مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ فَشَكَوْتُ ذَلِكَ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام فَقَالَ إِذَا وَقَعَ فِي نَفْسِكَ شَيْءٌ فَتَصَدَّقْ عَلَى أَوَّلِ مِسْكِينٍ ثُمَّ امْضِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَدْفَعُ عَنْكَ.

راوی گوید علم نجوم و طالع میدانستم. روزی فال بدی در فکرم رخنه کرد. به امام‌صادق‌عليه‌السلام شکایت بردم. فرمود: هروقت چنین شدی به اولین مسکینی که رسیدی صدقه بده و از آن فکر بگذر خداوند آنرا از تو دفع میکند.

فقه الرضا عليه‌السلام ، إِذَا أَرَدْتَ سَفَراً فَاجْمَعْ أَهْلَكَ وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ وَ قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْدِعُكَ دِينِي وَ نَفْسِي وَ أَهْلِي وَ وُلْدِي وَ عِيَالِي.

امام رضا‌عليه‌السلام: چون قصد سفر کردی اهل خانه را جمع کن و دو رکعت نماز بخوان و بگو: خدایا من دینم و خودم و اهلم و فرزندانم و عیالم را به تو سپردم.

۳۹. ـ الامام‌علی‌عليه‌السلام: مَن عابَ عِيبَ.

امام‌علی‌عليه‌السلام: هرکه عیب‌جویی کند، عیب‌جویی شود و هرکه دشنام دهد، پاسخ شنود.

۴۰. مِشْكَاةُ الْأَنْوَارِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ إِذَا أَحْسَنْتُمْ فَاحْمَدُوا اللَّهَ وَ إِذَا أَسَأْتُمْ فَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: چون خوبی کردید خدا را شکر کنید و چون بدی کردید استغفار کنید.

چهل حدیث ۱۰۳

۱. تفسیر القمي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام فِي قَوْلِهِ وَ إِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَ أَشْهَدَهُمْ عَلى أَنْفُسِهِمْ أَ لَسْتُ بِرَبِّكُمْ قالُوا بَلى شَهِدْنا قُلْتُ مُعَايَنَةً كَانَ هَذَا قَالَ نَعَمْ فَثَبَتَتِ الْمَعْرِفَةُ وَ نَسُوا الْمَوْقِفَ وَ سَيَذْكُرُونَهُ وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمْ يَدْرِ أَحَدٌ مَنْ خَالِقُهُ وَ رَازِقُهُ.

از امام‌صادق‌عليه‌السلام راجع به آیه (هنگامیکه خدا از بنی‌آدم از پشتشان ذریه‌شان را گرفت و آنها را گواه گرفت و گفت آیا خدای شما نیستم گفتند بله) پرسیدند که آیا معاینه بوده؟ فرمود: بله به عین دیده‌اند این صحنه را. معرفت در وجودشان ثبت شده اما آن موقف را از یاد برده‌اند و روزی بیاد خواهند آورد. اگر اینطور نبود کسی خالق و رازقش را نمیشناخت.

۲. عنه‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: يَا عَلِيُّ سُوءُ الْخُلُقِ شُؤْمٌ وَ طَاعَةُ الْمَرْأَةِ نَدَامَةٌ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: ای علی‌عليه‌السلام ، سوء خلق شوم است و اطاعت از زن موجب ندامت.

عنه‌صلى‌الله‌عليه‌وآله: يَا عَلِيُّ إِنْ كَانَ الشُّؤْمُ فِي شَيْءٍ فَفِي لِسَانِ الْمَرْأَةِ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: ای علی اگر شومی در چیزی باشد در زبان زن است.

۳. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُهَيْرٍ قَالَ وَفَدَ الْعَلَاءُ بْنُ الْحَضْرَمِيِّ عَلَى النَّبِيِّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فَقَالَ يَا رسول‌اللهإِنَّ لِي أَهْلَ بَيْتٍ أُحْسِنُ إِلَيْهِمْ فَيُسِيئُونَ وَ أَصِلُهُمْ فَيَقْطَعُونَ فَقَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ عَداوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ وَ ما يُلَقَّاها إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَ ما يُلَقَّاها إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ.

کسی به پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله گفت مرا اهل بیتی است که به آنها خوبی میکنم ما ایشان به من بدی میکنند؛ وصل میکنم و آنها قطع میکنند.رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله آیه شریفه را خواند: به بهترین نحو با ایشان رفتار کن تا دشمنی شما از میان برداشته شود و دوستی و صمیمیت بیاید اما این کار را توفیق نیابند جز کسانی که صابر اند و کسانی که بهره‌ای عظیم دارند.

۴. وَ رُوِيَ أَنَّ النَّبِيَّ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله دَخَلَ عَلَى مَرِيضٍ فَقَالَ مَا شَأْنُكَ قَالَ صَلَّيْتَ بِنَا صَلَاةَ الْمَغْرِبِ فَقَرَأْتَ الْقَارِعَةَ فَقُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ لِي عِنْدَكَ ذَنْبٌ تُرِيدُ أَنْ تُعَذِّبَنِي بِهِ فِي الْآخِرَةِ فَعَجِّلْ ذَلِكَ فِي الدُّنْيَا فَصِرْتُ كَمَا تَرَى فَقَالَ‌صلى‌الله‌عليه‌وآله بِئْسَمَا قُلْتَ أَلَّا قُلْتَ رَبَّنا آتِنا فِي الدُّنْيا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنا عَذابَ النَّارِ فَدَعَا لَهُ حَتَّى أَفَاقَ وَ كَانَ دَاوُدُ‌عليه‌السلام يَقُولُ اللَّهُمَّ لَا مَرَضٌ يُضْنِينِي وَ لَا صِحَّةٌ تُنْسِينِي وَ لَكِنْ بَيْنَ ذَلِكَ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله به عیادت مریضی رفت و از حال وی جویا شد. گفت مغرب که در نماز سوره قارعه خواندید با خدا گفتم اگر گناهی دارم در همین دنیا عذابم کن و به آخرت میانداز، لذا اینطور بیمار شدم. پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: بد گفتی! باید میگفتی: خدایا در دنیا و آخرت به من خوبی عطا کن و مرا از عذاب آخرت باز دار. پس پیامبرصلى‌الله‌عليه‌وآله برایش دعا کرد و او خوب شد. داوودعليه‌السلام میگفت: خدایا نه مریضم کن که به سختی افتم و نه سالمم بدار که مغرور گردم؛ بلکه میان این دو.

۵. ثواب الأعمال، عَنِ الرِّضَاعليه‌السلام قَالَ الْمُسْتَتِرُ بِالْحَسَنَةِ تَعْدِلُ سَبْعِينَ حَسَنَةً وَ الْمُذِيعُ بِالسَّيِّئَةِ مَخْذُولٌ وَ الْمُسْتَتِرُ بِالسَّيِّئَةِ مَغْفُورٌ لَه.

امام رضاعليه‌السلام: کسی که خوبی خویش را پنهان میکند معادل هفتاد خوبی ثواب میبرد و کسی که بدی خویش را آشکار میکند مخذول و ذلیل میشود اما کسی که بدی خویش را پنهان نگه میدارد بخشیده میشود.

۶. الکافی،قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام إِنَّ الْعَبْدَ لَيَكُونُ مَظْلُوماً فَمَا يَزَالُ يَدْعُو حَتَّى يَكُونَ ظَالِماً.

امام‌صادق‌عليه‌السلام: بنده مظلوم است اما آنقدر علیه ظالم دعا میکند که از حد میگذراند و خودش ظالم میشود.

۷. – الإمام‌الرضاعليه‌السلام: شَكا [يوسُفُ] فی السِّجنِ إِلَی اللهِ فَقالَ: يا رَبِّ بِما استَحقَقتُ السِّجنَ؟ فَأَوحَی اللهُ إِلَيهِ: أَنتَ اختَرتَهُ حينَ قُلتَ: رَبِّ السِّجنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمّا يَدعونَنی إِلَيهِ، هَلّا قُلتَ: العافِيَةُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمّا يَدعونَنی إِلَيهِ؟!

امام رضاعليه‌السلام : یوسف‌عليه‌السلام در زندان به درگاه خدا شکوه کرد و گفت: بار خدایا! به چه سبب سزاوار زندان شدم؟ خداوند به او وحی فرمود که: تو خود زندان را انتخاب کردی آنگاه که گفتی: پروردگارا! زندان را خوش‌تر دارم از آنچه مرا به سوی آن فرا می‌خوانند؟

رسول‌الله(صَلَی اللهُ عَلَيهِ وَآلِهِ وَسَلَّم): سَلُوا اللهَ المُعافاةَ؛ فإِنَّهُ لَم يُؤتَ أَحَدٌ بَعدَ اليَقينِ خَيراً مِنَ المُعافاةِ.

پیامبرخدا(صلی‌الله علیه وآله وسلم): از خداوند عافیت طلب کنید؛ زیرا بعد از (نعمت) یقین، نعمتی بهتر از عافیت به کسی داده نشده است.

۸. وَ قِيلَ لَهُ مَا الْبَلَاغَةُ فَقَالَ‌عليه‌السلام مَنْ عَرَفَ شَيْئاً قَلَّ كَلَامُهُ فِيهِ.

پرسیدند بلاغت چیست؟ امامؑ فرمود: هرکس چیزی را خوب بشناسد سخنش در آن اندک باشد.

۹. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الثَّالِثُؑ وَ الْبُخْلُ أَذَمُّ الْأَخْلَاقِ.
امام هادیؑ: بخل بدترین صفت آدمی است.

۱۰. وَ قَالَؑ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْلَمَ صِحَّةَ مَا عِنْدَ أَخِيكَ فَأَغْضِبْهُ فَإِنْ ثَبَتَ لَكَ عَلَى الْمَوَدَّةِ فَهُوَ أَخُوكَ وَ إِلَّا فَلَا.
امامؑ: اگر میخواهی درستی برادرت را معلوم کنی او را بخشم آور، اگر بر مودّت تو استوار ماند بدان واقعا برادر توست.
وَ قَالَؑ لَا تَعْتَدَّ بِمَوَدَّةِ أَحَدٍ حَتَّى تُغْضِبَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.
امامؑ: به دوستی کسی امید مبند تا او را سه بار به خشم آوری.

۱۱. وَ قال [كَانَ]ؑ إِذَا صَلَّى تَبَرَّزَ إِلَى مَكَانٍ خَشِنٍ يَتَخَفَّى وَ يُصَلِّي فِيهِ وَ كَانَ كَثِيرَ الْبُكَاءِ قَالَ فَخَرَجَ يَوْماً فِي حَرٍّ شَدِيدٍ إِلَى الْجِبَالِ لِيُصَلِّيَ فِيهِ فَتَبِعَهُ مَوْلًى لَهُ وَ هُوَ سَاجِدٌ عَلَى الْحِجَارَةِ وَ هِيَ خَشِنَةٌ حَارَّةٌ وَ هُوَ يَبْكِي.
امام سجادؑ چون میخواست نماز بخواند به جای خشنی میرفت و کناره میگرفت و نماز میخواند و بسیار گریه میکرد. روزی گرم بسوی کوهها رفت تا نماز بخواند غلامش از پی‌اش رفت و دید بر سنگهای سخت و داغ سجده کرده و گریه میکند.

۱۲. تفسير الإمام ؑ: لَقَدْ مَرَّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَؑ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَخْلَاطِ الْمُسْلِمِينَ لَيْسَ فِيهِمْ مُهَاجِرِيٌّ وَ لَا أَنْصَارِيٌّ وَ هُمْ قُعُودٌ فِي بَعْضِ الْمَسَاجِدِ فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ وَ إِذَا هُمْ يَخُوضُونَ فِي أَمْرِ الْقَدَرِ وَ غَيْرِهِ مِمَّا اخْتَلَفَ النَّاسُ فِيهِ قَدِ ارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمْ وَ اشْتَدَّ فِيهِ جِدَالُهُمْ فَوَقَفَ عَلَيْهِمْ وَ سَلَّمَ فَرَدُّوا عَلَيْهِ وَ وَسَّعُوا لَهُ وَ قَامُوا إِلَيْهِ يَسْأَلُونَهُ الْقُعُودَ إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَحْفِلْ بِهِمْ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ وَ نَادَاهُمْ يَا مَعَاشِرَ الْمُتَكَلِّمِينَ أَ لَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ لِلَّهِ عِبَاداً قَدْ أَسْكَتَتْهُمْ خَشْيَتُهُ مِنْ غَيْرِ عِيٍّ وَ لَا بَكَمٍ وَ أَنَّهُمْ هُمُ الْفُصَحَاءُ الْبُلَغَاءُ الْأَلِبَّاءُ الْعَالِمُونَ بِاللَّهِ وَ أَيَّامِهِ وَ لَكِنَّهُمْ إِذَا ذَكَرُوا عَظَمَةَ اللَّهِ انْكَسَرَتْ أَلْسِنَتُهُمْ وَ انْقَطَعَتْ أَفْئِدَتُهُمْ وَ طَاشَتْ عُقُولُهُمْ وَ تَاهَتْ حُلُومُهُمْ إِعْزَازاً لِلَّهِ وَ إِعْظَاماً وَ إِجْلَالًا فَإِذَا أَفَاقُوا مِنْ ذَلِكَ اسْتَبَقُوا إِلَى اللَّهِ بِالْأَعْمَالِ الزَّاكِيَةِ يَعُدُّونَ أَنْفُسَهُمْ مَعَ الظَّالِمِينَ وَ الْخَاطِئِينَ وَ أَنَّهُمْ بُرَآءُ مِنَ الْمُقَصِّرِينَ وَ الْمُفَرِّطِينَ أَلَا إِنَّهُمْ لَا يَرْضَوْنَ اللَّهَ بِالْقَلِيلِ وَ لَا يَسْتَكْثِرُونَ لِلَّهِ الْكَثِيرَ وَ لَا يُدِلُّونَ عَلَيْهِ بِالْأَعْمَالِ فَهُمْ إِذَا رَأَيْتَهُمْ مُهَيَّمُونَ مُرَوَّعُونَ خَائِفُونَ مُشْفِقُونَ وَجِلُونَ فَأَيْنَ أَنْتُمْ مِنْهُمْ يَا مَعْشَرَ الْمُبْتَدِعِينَ أَ لَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَعْلَمَ النَّاسِ بِالضَّرَرِ أَسْكَتُهُمْ عَنْهُ وَ أَنَّ أَجْهَلَ النَّاسِ بِالضَّرَرِ أَنْطَقُهُمْ فِيهِ.

امیرمؤمنانؑ بر گروهی گذشت که در میانشان مهاجر و انصاری نبود. روز اول شعبان بود و در مسجد نشسته بودند و راجع به امر قدر و امثالهم از اموری که مردم اختلاف نظر دارند جرّ و بحث میکردند. صدایشان بالا رفته بود و جدال میانشان شدت گرفته بود. حضرتؑ ایستاد و به ایشان سلام کرد. جواب دادند و برایش جا باز کردند و برخواستند و خواستند بنشیند. حضرتؑ ننشست و گفت: ای گروه متکلّمین آیا نمیدانید که خداوند بندگانی دارد که خشیت از او به سکوتشان واداشته درحالیکه فصیح و بلیغ‌اند و عاقل و عالم بالله. اما چون بیاد عظمت خدا افتاده‌اند زبانشان درکشیده و دلشان شکسته و عقلشان به حیرت افتاده و حلمشان در برگرفته برای اعزاز خدا و اجلال او ... و چون بخود آیند بسوی خدا سبقت گیرند با اعمال زاکیه. خویش را از ظالمین و خاطئین بحساب آرند در حالیکه از قصور و تفریط برکنارند جز اینکه به کم راضی نیستند و زیاد را هم زیاد نمیدانند و با اعمال خویش بر خدا احتجاج نمیکنند. پس ایشان ترسان‌اند و مشفق و حیران. شما کجا و ایشان کجا؟ ای اهل بدعت. نمیدانید که اعلم مردم به ضرر، ساکت‌ترین ایشان است از آن و نادان‌ترین مردم به ضرر سخنگوترین ایشان راجع به آن.

۱۳. مَطَرٌ الْوَرَّاقُ وَ ابْنُ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ فِي خَبَرٍ أَنَّهُ لَمَّا شَهِدَ أَبُو زَيْنَبَ الْأَسَدِيُّ وَ أَبُو مُزَرِّعٍ وَ سَعِيدُ بْنُ مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ وَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُنَيْسٍ الْأَزْدِيُّ وَ عَلْقَمَةُ بْنُ زَيْدٍ الْبَكْرِيُّ عَلَى الْوَلِيدِ بْنِ عُقْبَةَ أَنَّهُ شَرِبَ الْخَمْرَ أَمَرَ عُثْمَانُ بِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَيْهِ جَهْراً وَ نَهَى سِرّاً فَرَأَى أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَؑ أَنَّهُ يَدْرَأُ عَنْهُ الْحَدَّ قَامَ وَ الْحَسَنُ مَعَهُ لِيَضْرِبَهُ فَقَالَ نَشَدْتُكَ اللَّهَ وَ الْقَرَابَةَ قَالَ اسْكُتْ أَبَا وَهْبٍ فَإِنَّمَا هَلَكَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِتَعْطِيلِهِمُ الْحُدُودَ فَضَرَبَهُ فَقَالَ لَتَدْعُونِّي قُرَيْشٌ بَعْدَ هَذَا جَلَّادَهَا.
چون عدّه‌ای بر شرب خمر ولید بن عقبه شهادت دادند عثمان در ملاء حکم به اقامه حدّ بر او کرد اما در خفا گفت که از او درگذرند. امیرمؤمنانؑ که دید میخواهند حدّ الهی را تعطیل کند برخواست تا ولید را شلاق زند به او گفته شد: تو را بخدا مراعات فامیلی را بکن! فرمود: ساکت ای ابا وهب! بنی‌اسرائیل هلاک شدند چون حدود الهی را تعطیل کردند. پس ولید را شلاق زد و گفت پس از این قریش مرا جلّاد خویش خواهند نامید.

۱۴. وَ رُوِيَ أَطِيلُوا الْجُلُوسَ عِنْدَ الْمَوَائِدِ فَإِنَّهَا أَوْقَاتٌ لَا تُحْسَبُ مِنْ أَعْمَارِكُمْ.
روایت است که بر سفره نشستن را طول دهید که از عمر شما حساب نمیشود.

وَ رُوِيَ لَوْ عَمِلْتَ طَعَاماً بِمِائَةِ أَلْفِ دِرْهَمٍ ثُمَّ أَكَلَ مِنْهُ مُؤْمِنٌ وَاحِدٌ لَمْ تُعَدَّ مُسْرِفاً.

روایت است که غذایی را اگر صد هزار درهم خرج کنی اما مؤمنی از آن بخورد اسراف نکرده‌ای.

الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عليه‌السلام مَنْ قَبِلَ عَطَاءَكَ فَقَدْ أَعَانَكَ عَلَى الْكَرَمِ.

امام حسین عليه‌السلام: هرکس عطای تو را بپذیرد تو را بر کرم یاری کرده است.

۱۵. المحاسن، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه‌السلام إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَدَّبَ نَبِيَّهُ عَلَى مَحَبَّتِهِ فَقَالَ إِنَّكَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ وَ قَالَ وَ ما آتاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ ما نَهاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَ قَالَ مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطاعَ اللَّهَ وَ إِنَّ رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله فَوَّضَ إِلَى عَلِيٍّ عليه‌السلام وَ ائْتَمَنَهُ فَسَلَّمْتُمْ وَ جَحَدَ النَّاسُ فَوَ اللَّهِ لَنُحِبُّكُمْ أَنْ تَقُولُوا إِذَا قُلْنَا وَ تَصْمُتُوا إِذَا صَمَتْنَا وَ نَحْنُ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَ اللَّهِ.

امام‌صادق عليه‌السلام: خداوند پیامبرش را بر محبتش تأدیب کرد و فرمود: تو بر خلق عظیم هستی. و فرموده هرچه رسول به شما داد بپذیرید و آنچه نهی کرد بپذیرید. و فرمود: هرکس از رسول اطاعت کند از خدا اطاعت کرده است. پس از او نیز امر به علی عليه‌السلام و ائمه عليهم‌السلام تفویض شده است. شما پذیرفتید و سایر مردم انکار کردند. بخدا قسم دوست داریم چون بگوییم شما هم بگویید و چون سکوت کنیم شما هم سکوت کنید. ما میان شما و خداوند هستیم.

۱۶. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام تَنَظَّفُوا بِالْمَاءِ مِنَ الرِّيحِ الْمُنْتِنِ الَّذِي يُتَأَذَّى بِهِ وَ تَعَهَّدُوا أَنْفُسَكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ مِنْ عِبَادِهِ الْقَاذُورَةَ الَّذِي يَتَأَنَّفُ بِهِ مَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ.

امیرمؤمنان عليه‌السلام: با آب، بوی بدی را که باعث آزار دیگران است از خویش دفع کنید و خویش را پاکیزه دارید که خداوند از بندگانش ناپاکی‌ها را نمی‌پسندد بخصوص آنهایی را که باعث ناراحتی اطرافیان شود.

۱۷. نهج البلاغة، قَالَ عليه‌السلام إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ هُمُ الَّذِينَ نَظَرُوا إِلَى بَاطِنِ الدُّنْيَا إِذَا نَظَرَ النَّاسُ إِلَى ظَاهِرِهَا وَ اشْتَغَلُوا بِآجِلِهَا إِذَا اشْتَغَلَ النَّاسُ بِعَاجِلِهَا ...

امیرمؤمنان عليه‌السلام: اولیاء خدا کسانی هستند که به باطن دنیا مینگرند وقتی مردم به ظاهر آن دلبسته‌اند و به قیامت مشغولند درحالیکه مردم به دنیای عاجل دل بسته‌اند. هرچه را که میترسند دل ایشان را بمیراند از آن پرهیز میکنند و هرچه را میدانند روزی از آنها جدا خواهد شد پیشاپیش ترک میکنند و آنچه دیگران زیاد در پی آن‌انند پیش ایشان بی‌ارزش است. دشمن آنچیزهایی‌اند که مردم در پی‌آنند و در پی آنچه مردم از آن گریزان‌انند. کتاب خدا را میشناسند و کتاب به آنها برپاست و تکیه ایشان کتاب است. وراء آنچه میخواهند چیزی نیست و وراء آن از چیزی ترس بدل راه نیست.

۱۸. المحاسن، تَعَرَّضَتِ الْمُشَاةُ النَّبِيَّ صلى‌الله‌عليه‌وآله بِكُرَاعِ الْغَمِيمِ لِيَدْعُوَ لَهُمْ فَدَعَا لَهُمْ وَ قَالَ خَيْراً وَ قَالَ عَلَيْكُمْ بِالنَّسَلَانِ وَ الْبُكُورِ وَ شَيْءٍ مِنَ الدَّلَجِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ.

گروهی در وادی‌ای میان مکه و مدینه به دیدار پیامبر صلى‌الله‌عليه‌وآله آمدند تا برایشان دعا کند. برایشان دعا کرد و فرمود: خیر است. و فرمود: در سفر، سریع بروید و صبح زود حرکت کنید و شب راه را طی کنید که راه در شب زودتر طی میشود.

۱۹. التوحید، قَالَ رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله لَا تَضْرِبُوا أَطْفَالَكُمْ عَلَى بُكَائِهِمْ فَإِنَّ بُكَاءَهُمْ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ وَ آلِهِ وَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ الدُّعَاءُ لِوَالِدَيْهِ.

رسول‌خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله: اطفال خویش را بخاطر گریه نزنید زیرا گریه آنها تا چهار ماه شهادت بر لا إله إلا الله است و تا چهار ماه درود بر پیامبر صلى‌الله‌عليه‌وآله و تا چهار ماه دعا برای والدینش.

۲۰. وَ قَالَ عليه‌السلام لَا تَكُونَنَّ دَوَّاراً فِي الْأَسْوَاقِ وَ لَا تَكُنْ شَرَّاءَ دَقَائِقِ الْأَشْيَاءِ بِنَفْسِكَ فَإِنَّهُ يُكْرَهُ لِلْمَرْءِ ذِي الْحَسَبِ وَ الدِّينِ أَنْ يَلِيَ دَقَائِقَ الْأَشْيَاءِ بِنَفْسِهِ إِلَّا فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ شِرَاءِ الْعَقَارِ وَ الرَّقِيقِ وَ الْإِبِلِ.

امام عليه‌السلام: در بازارها پرسه مزن و چیزهای بی‌ارزش را خودت مخر زیرا ناپسند است که مردی که دارای اصل و دین است خودش به سراغ خریدهای کوچک برود. فقط خریدهای بزرگ مثل خانه و کنیز و شتر را خودت انجام بده.

۲۱. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه‌السلام يَا بَا صَالِحٍ إِذَا حَمَلْتَ جَنَازَةً فَكُنْ كَأَنَّكَ أَنْتَ الْمَحْمُولُ أَوْ كَأَنَّكَ سَأَلْتَ رَبَّكَ الرُّجُوعَ إِلَى الدُّنْيَا لِتَعْمَلَ فَانْظُرْ مَا تَسْتَأْنِفُ قَالَ ثُمَّ قَالَ عَجَباً حُبِسَ أَوَّلُهُمْ عَلَى آخِرِهِمْ ثُمَّ نَادَى مُنَادٍ فِيهِمْ بِالرَّحِيلِ وَ هُمْ يَلْعَبُونَ.

امام‌صادق عليه‌السلام: چون جنازه‌ای حمل میکنید فکر کنید خودتان را دارید تشییع می‌کنید و از خدا میخواهید شما را به دنیا بازگرداند تا باز خوبی کنید. نگاه کنید چه کرده‌اید. سپس فرمود: همه این راه را خواهند رفت در حالیکه مشغول بازی هستند.

۲۲. قال أنس كانت الوليدة من ولائد المدينة تأخذ بيد رسول‌الله‌ﷺ و لا ينزع منها يده حتى تذهب به حيث شاءت.
راوی گوید بچه‌ای از بچه‌های مدینه دسترسول‌خداﷺ را میگرفت او را با خودش میبرد.رسول‌خداﷺ نیز با او میرفت و مقاومتی نمیکرد.

۲۳. الكافي، عَنْ أَبِي عُمَارَةَ قَالَ كَانَ حَمَّادُ بْنُ أَبِي حَنِيفَةَ إِذَا لَقِيَنِي قَالَ كَرِّرْ عَلَيَّ حَدِيثَكَ فَأُحَدِّثَهُ قُلْتُ رُوِّينَا أَنَّ عَابِدَ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ إِذَا بَلَغَ الْغَايَةَ فِي الْعِبَادَةِ صَارَ مَشَّاءً فِي حَوَائِجِ النَّاسِ عَانِياً بِمَا يُصْلِحُهُم.
روایت شده است که عابدان بنی‌اسرائیل چون در عبادت به نهایت درجه میرسیدند در میان مردم به راه میافتادند تا حوائج مردم را برآورند و مصالح ایشان را روا سازند.

۲٤. المحاسن/ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌اللهﷺ مَنْ أَلَحَّ فِي وَطْءِ الرِّجَالِ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَدْعُوَ الرِّجَالَ إِلَى نَفْسِهِ.
رسول‌خداﷺ: کسی که بر نزدیکی کردن با مردان اصرار داشته باشد نمیرد تا اینکه با خود او چنین کنند.
قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ مَا أَمْكَنَ أَحَدٌ مِنْ نَفْسِهِ طَائِعاً يُلْعَبُ بِهِ إِلَّا أَلْقَى اللَّهُ عَلَيْهِ شَهْوَةَ النِّسَاءِ.
امیرمؤمنانؑ هرکس به اختیار خود را در اختیار مردان بگذارد خداوند او را به شهوت زنان مبتلا سازد.
المحاسن، عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِهِ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍؑ قَالَ قِيلَ أَ يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُبْتَلًى قَالَ نَعَمْ وَ لَكِنْ يَعْلُو وَ لَا يُعْلَى.
از امام‌باقرؑ پرسیدند آیا میشود مؤمن مبتلا به این قضیه شود؟ فرمود: بله ممکن است فاعل شود ولی مفعول نمیشود.

۲۵. عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ مَنْ عَذَرَ ظَالِماً بِظُلْمِهِ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِ مَنْ يَظْلِمُهُ وَ إِنْ دَعَا لَمْ يَسْتَجِبْ لَهُ وَ لَمْ يَأْجُرْهُ اللَّهُ عَلَى ظُلَامَتِهِ.
امام‌صادقؑ: هرکس برای ظلم ظالم عذری بتراشد خداوند کسی را بر او مسلّط میکند که به او ظلم کند و هرچه دعا کند مستجاب نمیشود و بر آن ظلم اجر نمیبرد.

۲٦. قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِؑ إِنِّي لَا أَسْأَلُكَ إِلَّا عَمَّا يَعْنِينِي إِنَّ لِي أَوْلَاداً قَدْ أَدْرَكُوا فَأَدْعُوهُمْ إِلَى شَيْءٍ مِنْ هَذَا الْأَمْرِ فَقَالَؑ: لَا إِنَّ الْإِنْسَانَ إِذَا خَلَقَ عَلَوِيّاً أَوْ جَعْفَرِيّاً يَأْخُذُ اللَّهُ بِنَاصِيَتِهِ حَتَّى يُدْخِلَهُ فِي هَذَا الْأَمْرِ.
کسی به امام‌صادقؑ گفت من فقط چیزهایی می‌پرسم که بدردم بخورد: من اولادی دارم که بزرگ شده‌اند آیا ایشان را به ولایت شما دعوت کنم؟ امامؑ فرمود: انسان وقتی علویّ یا جعفریّ باشد خداوند پیشانی‌اش را میگیرد و وارد این امرش میکند.
تفسير العياشي، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِؑ لَا تُخَاصِمُوا النَّاسَ بِدِينِكُمْ فَإِنَّ الْخُصُومَةَ مَمْرَضَةٌ لِلْقَلْبِ إِنَّ اللَّهَ قَالَ لِنَبِيِّهِ يَا مُحَمَّدُ إِنَّكَ لا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَ لكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشاءُ وَ قَالَ أَ فَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ذَرُوا النَّاسَ فَإِنَّ النَّاسَ أَخَذُوا مِنَ النَّاسِ وَ إِنَّكُمْ أَخَذْتُمْ مِنْ رسول‌اللهوَ عَلِيٍّ وَ لَا سَوَاءٌ إِنِّي سَمِعْتُ أَبِيؑ وَ هُوَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ إِذَا كَتَبَ إِلَى عَبْدٍ أَنْ يَدْخُلَ فِي هَذَا الْأَمْرِ كَانَ أَسْرَعَ إِلَيْهِ مِنَ الطَّيْرِ إِلَى وَكْرِهِ.
امام‌صادقؑ: با مردم مخاصمه نکنید که خصومت قلب را مریض میکند. خداوند به پیامبرش فرمود: تو نمی‌توانی هرکس را که میخواهی هدایت کنی خداست که هرکه را که میخواهد هدایت میکند. آیا مردم را وادار میکنی که مؤمن شوند. دست از سر مردم بردارید مردم از هم گرفته‌اند و شما هدایت را ازرسول‌خداﷺ و علیؑ گرفته‌اید این دو برابر نیستند. شنیدم پدرم میگفت: وقتی خدا بخواهد کسی را وارد این امر کند سریعتر از پرنده بسوی آشیانه‌اش بسوی این امر می‌شتابد.

۲۷. تفسير القمي، قَالَ الصَّادِقُؑ مَنْعُ الْأَوَاخِرِ يَقْطَعُ لِسَانَ شُكْرِ الْأَوَائِلِ.
امام‌صادقؑ: منع کردن از نعمت، شکر نسبت به گذشته آنرا نیز از بین می‌برد.
الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌اللهﷺ اسْتِتْمَامُ الْمَعْرُوفِ أَفْضَلُ مِنِ ابْتِدَائِهِ.
رسول‌خداﷺ: تمام کردن معروف مهم‌تر از ابتدا کردن آن است.

۲۸. قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَؑ فَإِنَّهُ لَيْسَ عَنِ الْمَوْتِ مَحِيصٌ إِنَّكُمْ إِنْ لَمْ تُقْتَلُوا تَمُوتُوا وَ الَّذِي نَفْسُ عَلِيٍّ بِيَدِهِ لَأَلْفُ ضَرْبَةٍ بِالسَّيْفِ عَلَى الرَّأْسِ أَهْوَنُ مِنْ مَوْتٍ عَلَى فِرَاشٍ.
امیرمؤمنانؑ: از مرگ گریزی نیست. شما اگر کشته نشوید میمیرید و قسم به آنکه جان علی بدست اوست هزار ضربه شمشیر بر سر آسان‌تر از مرگ در بستر است.

۲۹. قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ سَمِعْتُ جَعْفَرَ [جَعْفَراً] الصَّادِقَؑ يَقُولُ وَ السَّعِيدُ مَنْ وَجَدَ فِي نَفْسِهِ خَلْوَةً يُشْغَلُ بِهَا.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سعید کسی است که در خویش خلوتی بیابد و مشغول خلوت باشد.

۳۰. المحاسن، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ علیه‌السلام يَا بَا الْمِقْدَامِ وَ اللَّهِ لَأَنْ أُطْعِمَ رَجُلًا مِنْ شِيعَتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُطْعِمَ أُفُقاً مِنَ النَّاسِ قُلْتُ كَمِ الْأُفُقُ قَالَ مِائَةُ أَلْفٍ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: اینکه کسی از شیعیان خود را اطعام کنم دوست‌تر دارم تا گروهی از مردم را. حتی صد هزار نفر را.

المحاسن، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه‌السلام قَالَ لَأَنْ أُطْعِمَ رَجُلًا مُسْلِماً أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ أُفُقاً مِنَ النَّاسِ قُلْتُ وَ كَمِ الْأُفُقُ قَالَ عَشَرَةُ آلَافٍ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: اینکه مردی مسلمان را اطعام کنم دوست‌تر دارم تا گروهی از مردم را حتی ده هزار نفر را.

المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام لَأَنْ أُطْعِمَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِي حَتَّى يَشْبَعَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَخْرُجَ إِلَى السُّوقِ فَأَشْتَرِيَ رَقَبَةً فَأُعْتِقَهَا وَ لَأَنْ أُعْطِيَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِي دِرْهَماً أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِعَشَرَةٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: اینکه مردی از اصحاب خویش را سیر کنم دوست‌تر دارم تا اینکه بنده‌ای آزاد کنم و اینکه به مردی از اصحاب خود درهمی صدقه دهم دوست‌تر دارم تا اینکه به ده نفر صدقه دهم.

۳۱. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، سُئِلَ زَيْنُ‌الْعَابِدِينَ علیه‌السلام عَنِ الطَّاعُونِ أَ نَبْرَأُ مِمَّنْ يَلْحَقُهُ فَإِنَّهُ مُعَذَّبٌ قَالَ علیه‌السلام إِنْ كَانَ عَاصِياً فَابْرَأْ مِنْهُ طُعِنَ أَوْ لَمْ يُطْعَنْ وَ إِنْ كَانَ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مُطِيعاً فَإِنَّ الطَّاعُونَ مِمَّا تُمَحَّصُ بِهِ ذُنُوبُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ عَذَّبَ بِهِ قَوْماً وَ يَرْحَمُ بِهِ آخَرِينَ وَاسِعَةٌ قُدْرَتُهُ لِمَا يَشَاءُ أَ لَا تَرَوْنَ أَنَّهُ جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً لِعِبَادِهِ وَ مُنْضِجاً لِثِمَارِهِمْ وَ مُبْلِغاً لِأَقْوَاتِهِمْ وَ قَدْ يُعَذِّبُ بِهَا قَوْماً يَبْتَلِيهِمْ بِحَرِّهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِذُنُوبِهِمْ وَ فِي الدُّنْيَا بِسُوءِ أَعْمَالِهِمْ.

از امام سجاد‌علیه‌السلام پرسیدند از کسی که طاعون گرفته دور شویم؟ او در عذاب خداست؟ فرمود: از عاصی دور شوید طاعون داشته باشد یا نه و امام مطیع خدا، طاعون گناهانش را می‌زداید. خدا با طاعون گروهی را عذاب میکند و گروهی را رحم میکند...

۳۲. مکارم الأخلاق، عَنِ الصَّادِقِ علیه‌السلام قَالَ شَابٌّ سَخِيٌّ مُرَهَّقٌ فِي الذُّنُوبِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ شَيْخٍ عَابِدٍ بَخِيلٍ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: جوانی سخی که در گناه باشد به خدا نزدیکتر است تا پیرمرد عابد بخیل.

۳۳. تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه‌السلام قَالَ وَ لَوْ أَنَّ عَبْداً بَكَى فِي أُمَّةٍ لَرَحِمَهَا اللَّهُ.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: یک نفر که در امّتی گریه کند خدا به همه آن امّت رحم می‌کند.

مکارم الأخلاق، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه‌السلام بُكَاءُ الْعُيُونِ وَ خَشْيَةُ الْقُلُوبِ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُه.

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: گریه چشم و خشیّت قلب از رحمت خداست.

۳۴. عنه‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: وَ اعْلَمْ أَنَّ الصِّدْقَ مُبَارَكٌ وَ الْكَذِبَ مَشْئُوم.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: بدان که راستگویی مبارک و دروغ شوم است.

۳۵. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام قَالَ الْحَوَامِيمُ رَيَاحِينُ الْقُرْآنِ فَإِذَا قَرَأْتُمُوهَا فَاحْمَدُوا اللَّهَ وَ اشْكُرُوهُ كَثِيراً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: سوره‌های حوامیم (که اول ایشان حم است) ریاحین قرآن‌اند. اگر توفیق خواندن آنها یافتید شکر بسیار کنید.

۳۶. الکافی، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه‌السلام قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ صلی‌الله‌علیه‌وآله عَنْ خِيَارِ الْعِبَادِ فَقَالَ الَّذِينَ إِذَا أَحْسَنُوا اسْتَبْشَرُوا وَ إِذَا أَسَاءُوا اسْتَغْفَرُوا وَ إِذَا أُعْطُوا شَكَرُوا وَ إِذَا ابْتُلُوا صَبَرُوا وَ إِذَا أَغْضَبُوا غَفَرُوا.

امام‌باقر‌علیه‌السلام: ازرسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله پرسیدند بهترین بندگان خدا کیانند؟ فرمود: کسانی که چون خوبی کنند شاد شوند و چون بدی کنند استغفار نمایند و چون اعطا کنند شکر کنند و چون مبتلا شوند صبر کنند و چون غضب کنند ببخشند.

۳۷. المحاسن، عَنْ ثَابِتٍ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام يَا ثَابِتُ مَا لَكُمْ وَ لِلنَّاسِ كُفُّوا عَنِ النَّاسِ وَ لَا تَدْعُوا أَحَداً إِلَى أَمْرِكُمْ فَوَ اللَّهِ لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَ أَهْلَ الْأَرَضِينَ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَهْدُوا عَبْداً يُرِيدُ اللَّهُ ضَلَالَتَهُ مَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يَهْدُوهُ وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَ أَهْلَ الْأَرَضِينَ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يُضِلُّوا عَبْداً يُرِيدُ اللَّهُ هُدَاهُ مَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يُضِلُّوهُ كُفُّوا عَنِ النَّاسِ وَ لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَخِي وَ ابْنُ عَمِّي وَ جَارِي فَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ خَيْراً طَيَّبَ رُوحَهُ فَلَا يَسْمَعُ مَعْرُوفاً إِلَّا عَرَفَهُ وَ لَا مُنْكَراً إِلَّا أَنْكَرَهُ ثُمَّ يَقْذِفُ اللَّهُ فِي قَلْبِهِ كَلِمَةً يَجْمَعُ بِهَا أَمْرَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام: دست از سر مردم بردارید و کسی را به مذهب خویش دعوت نکنید بخدا قسم اگر اهل آسمان و زمین متفق شوند بر اینکه بنده‌ای را خدا ضلالتش را خواسته هدایت کنند نتواند و اگر مجتمع شوند بر گمراهی کسی که خدا هدایتش را خواسته نتوانند گمراهش کنند. دست از سر مردم بردارید و نگویید این برادر من است این پسر عموی من است این همسایه من است. اگر خداوند خیر بنده‌ای را بخواهد روحش را پاک میکند پس

هیچ معروفی را نمیشنود جز اینکه میشناسدش و هیچ منکری را نمیشنود جز اینکه از آن بدش میاید. سپس خدا در دلش کلمه‌ای می‌اندازد که امرش را جمع کند.

۳۸. المحاسن، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ قَالَ إِذَا سِرْتَ فِي أَرْضٍ مُخْصِبَةٍ فَارْفُقْ بِالسَّيْرِ وَ إِذَا سِرْتَ فِي أَرْضٍ مُجْدِبَةٍ فَعَجِّلْ بِالسَّيْرِ.
امام‌باقر: چون از زمین سرسبز میگذری آرام برو و اگر از زمین خشک میگذری سریع‌تر برو.

۳۹. رسول‌الله: لا تُظهِرِ الشَّماتَةَ لِأخیکَ ؛ فیَرحَمَهُ اللهُ و یَبتَلِیَکَ.
پیامبر خدا: از گرفتاری برادرت اظهار شادی مکن، که خداوند به او رحم می‌کند و تو را گرفتار می‌سازد.

۴۰. قَالَ رسول‌الله مَنْ ظَهَرَتْ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ فَلْيُكْثِرِ الْحَمْدَ لِلَّهِ وَ مَنْ كَثُرَتْ هَمُّهُ فَعَلَيْهِ بِالِاسْتِغْفَارِ وَ مَنْ أَلَحَّ عَلَيْهِ الْفَقْرُ فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ يَنْفِي اللَّهُ عَنْهُ الْفَقْرَ.
رسول‌خدا: هرکس نعمت بر او ظاهر شد بسیار حمد خدا کند و هرکس همّش زیاد شد استغفار کند و هرکس فقر بر او الحاح کرد زیاد بگوید لا حول و لا قوة إلا بالله تا خدا فقر را از دور دور کند.

چهل حدیث ۱۰۴

۱. وَ قَالَ الْبَاقِرُ لِلصَّادِقِ عليه السلام يَا بُنَيَّ مَنْ كَتَمَ بَلَاءً ابْتُلِيَ بِهِ مِنَ النَّاسِ وَ شَكَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ كَانَ حَقّاً عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعَافِيَهُ مِنْ ذَلِكَ.

امام‌باقر عليه السلام: فرزندم، هرکس بلایی را که به او رسیده است از مردم کتمان کند و به خدا شکایت برد بر خداست که او را عافیت دهد.

عُدَّةُ الدَّاعِي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَسْأَلَ رَبَّهُ شَيْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ فَلْيَيْأَسْ مِنَ النَّاسِ كُلِّهِمْ.

امام‌صادق عليه السلام: هرکس میخواهد هر چیزی را که از خدا میخواهد جواب بگیرد و به او اعطا شود از همه مردم مأیوس باشد.

۲. عنه صلى الله عليه وآله: يَا عَلِيُّ ثَلَاثٌ يَحْسُنُ فِيهِنَّ الْكَذِبُ الْمَكِيدَةُ فِي الْحَرْبِ وَ عِدَتُكَ زَوْجَتَكَ وَ الْإِصْلَاحُ بَيْنَ النَّاسِ. يَا عَلِيُّ ثَلَاثٌ يَقْبُحُ فِيهِنَّ الصِّدْقُ النَّمِيمَةُ وَ إِخْبَارُ الرَّجُلِ عَنْ أَهْلِهِ بِمَا يَكْرَهُ وَ تَكْذِيبُكَ الرَّجُلَ عَنِ الْخَيْرِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: ای علی عليه السلام ، در سه جا دروغ بجاست: کید در جنگ و وعده به همسرت و اصلاح میان مردم و در سه جا راست نابجاست: سخن‌چینی و بد گفتن از زن نزد شوهرش و تکذیب کردن خوبی‌ای که به کسی نسبت میدهند.

۳. قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِيَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا عليه السلام إِذَا قِيلَ فِيكَ مَا فِيكَ فَاعْلَمْ أَنَّهُ ذَنْبٌ ذُكِّرْتَهُ فَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ مِنْهُ وَ إِنْ قِيلَ فِيكَ مَا لَيْسَ فِيكَ فَاعْلَمْ أَنَّهُ حَسَنَةٌ كُتِبَتْ لَكَ لَمْ تَتْعَبْ فِيهَا.

عیسی عليه السلام به یحیی عليه السلام گفت: اگر بدی از تو گفتند که در تو هست بدان گناهی کرده‌ای پس از آن استغفار کن. و اگر در تو نیست بدان حسنه‌ای برایت نوشته شده است و اندوهگین مشو.

۴. وَ قَالَ عليه السلام مَنْ أَحْجَمَ عَنِ الرَّأْيِ وَ عَيِيَتْ بِهِ الْحِيَلُ كَانَ الرِّفْقُ مِفْتَاحَهُ.

امام عليه السلام: هرکس فکرش به جایی نرسید و حیله‌اش کارگر شد بداند کلید مشکلش رفق است.

۵. الأمالي للصدوق، قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله إِنَّ آدَمَ شَكَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَا يَلْقَى مِنْ حَدِيثِ النَّفْسِ وَ الْحُزْنِ فَنَزَلَ عَلَيْهِ جَبْرَئِيلُ فَقَالَ لَهُ يَا آدَمُ قُلْ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَقَالَهَا فَذَهَبَ عَنْهُ الْوَسْوَسَةُ وَ الْحَزَنُ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: آدم نزد خدا از گفتگوی ذهنی و حزن شکایت کرد. جبرئیل نازل شد و گفت: بگو لا حول و لا قوة إلا بالله. آدم این ذکر را گفت و وسوسه و حزن از او دور شد.

۶. كِتَابُ الْإِمَامَةِ وَ التَّبْصِرَةِ، قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله الْغِنَى فِي الْقَلْبِ وَ الْفَقْرُ فِي الْقَلْبِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: غنا و فقر هر دو در قلب است.

۷. مُحَاسَبَةُ النَّفْسِ، اشْتَكَى بَعْضُ أَصْحَابِ أَبِي‌جَعْفَرٍ عليه السلام فَقَالَ لَهُ قُلْ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ عَشْرَ مَرَّاتٍ مُتَتَابِعَاتٍ فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا قَالَ رَبُّهُ لَبَّيْكَ عَبْدِي سَلْ حَاجَتَكَ.

یکی از اصحاب امام‌باقر عليه السلام شکایتی نزدش برد. امام عليه السلام فرمود: ده بار بگو یاالله... مؤمنی چنین نگوید جز اینکه خدا گوید لبیک بنده‌ام. حاجتت را بخواه.

۸. وَ قَالَ لَهُ ابْنُ السِّكِّيتِ مَا الْحُجَّةُ عَلَى الْخَلْقِ الْيَوْمَ فَقَالَ عليه السلام الْعَقْلُ يَعْرِفُ بِهِ الصَّادِقَ عَلَى اللَّهِ فَيُصَدِّقُهُ وَ الْكَاذِبَ عَلَى اللَّهِ فَيُكَذِّبُهُ فَقَالَ ابْنُ السِّكِّيتِ هَذَا وَ اللَّهِ هُوَ الْجَوَابُ.

راوی از امام عليه السلام پرسید امروز حجت بر خلق چیست؟ امام عليه السلام فرمود: عقل است که با آن صادق را میشناسد و تصدیق میکند و کاذب را و تکذیب میکند.

۹. يَا مُوسَى أَكْرِمِ السَّائِلَ إِذَا أَتَاكَ بِرَدٍّ جَمِيلٍ أَوْ إِعْطَاءٍ يَسِيرٍ فَإِنَّهُ يَأْتِيكَ مَنْ لَيْسَ بِإِنْسٍ وَ لَا جَانٍّ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَنِ يَبْلُونَكَ كَيْفَ أَنْتَ صَانِعٌ فِيمَا أَوْلَيْتُكَ وَ كَيْفَ مُوَاسَاتُكَ فِيمَا خَوَّلْتُكَ.

از جمله وحی خدا به موسی عليه السلام این بود که اگر سائلی پیشت آمد یا به خوبی او را جواب کن یا کمی به او بده. گاهی کسی نزد تو میاید که نه انس است و نه جنّ بلکه فرشته است و برای امتحان تو آمده است تا مواسات تو با مردم را بسنجد.

۱۰. وَ قَالَ عليه السلام لَا تُحَدِّثْ مَنْ تَخَافُ أَنْ يُكَذِّبَكَ وَ لَا تَسْأَلْ مَنْ تَخَافُ أَنْ يَمْنَعَكَ وَ لَا تَثِقْ إِلَى مَنْ تَخَافُ أَنْ يُعَذِّبَكَ.

امام عليه السلام: به کسی که میترسی تکذیبت کند چیزی مگو و از کسی که میترسی منعت کند چیزی مخواه و به کسی که از او میترسی اعتماد مکن.

۱۱. وَ قَالَ عليه السلام إِنَّ الْوُصُولَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ سَفَرٌ لَا يُدْرَكُ إِلَّا بِامْتِطَاءِ اللَّيْلِ.

امام عليه السلام: رسیدن به خدا سفری است که باید شب طی شود.

۱۲. الإحتجاج، عَنْ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ لَوْ لَا آيَةٌ فِي كِتَابِ اللَّهِ لَأَخْبَرْتُكُمْ بِمَا كَانَ وَ بِمَا يَكُونُ وَ بِمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ هِيَ هَذِهِ الْآيَةُ يَمْحُوا اللَّهُ ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ.

امیرمؤمنان علیه السلام: اگر آیه‌ای در کتاب خدا نبود از آنچه بوده و هست و خواهد بود شما را خبر میدادم. آن آیه این است: (خدا هرچه را بخواهد محو میکند وهرچه را بخواهد امضاء میکند و امّ الکتاب نزد اوست).

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِذَا كَانَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ نَزَلَتِ الْمَلَائِكَةُ وَ الرُّوحُ وَ الْكَتَبَةُ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَكْتُبُونَ مَا يَكُونُ مِنْ قَضَاءِ اللَّهِ تَعَالَى فِي تِلْكَ السَّنَةِ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُقَدِّمَ شَيْئاً أَوْ يُؤَخِّرَهُ أَوْ يَنْقُصَ شَيْئاً أَمَرَ الْمَلَكَ أَنْ يَمْحُوَ مَا يَشَاءُ ثُمَّ أَثْبَتَ الَّذِي أَرَاد.

امام‌صادق علیه السلام: شب قدر که میشود خداوند فرشتگان و روح و نویسندگان را به آسمان دنیا میفرستد و تقدیر سالیانه را مینویسد اما اگر بخواهد چیزی را تقدیم کند یا تأخیر یا کم و زیاد کند به فرشته دستور میدهد که چنین کند.

التوحید، عَنْ أَحَدِهِمَا عليهما السلام قَالَ مَا عُبِدَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِشَيْءٍ مِثْلِ الْبَدَاءِ.

امام‌صادق علیه السلام یا پدرشان علیهما السلام: خداوند با هیچ‌چیز مثل فهمیدن بداء که حاکی از قدرت لایزال خداوند است عبادت نمیشود.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ مَا عُظِّمَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِمِثْلِ الْبَدَاءِ.

امام‌صادق علیه السلام: خدا با هیچ چیز مثل دانستن بداء تعظیم نشود.

تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ ثُمَّ قَضى أَجَلًا وَ أَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ قَالَ الْمُسَمَّى مَا سُمِّيَ لِمَلَكِ الْمَوْتِ لَهُ فِيهِ الْمَشِيئَةُ إِنْ شَاءَ قَدَّمَهُ وَ إِنْ شَاءَ أَخَّرَهُ.

از امام‌صادق علیه السلام از قول خدا پرسیدند که (سپس اجلی را قضاء کرد و اجل مسمیّ نزد اوست)، فرمود: منظور اجلی است که به ملک‌الموت اعلام شده بخواهد آنرا تقدیم و تأخیر میکند.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام فِي قَوْلِهِ ثُمَّ قَضى أَجَلًا وَ أَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام الْأَجَلُ الْأَوَّلُ هُوَ مَا نَبَذَهُ إِلَى الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّسُلِ وَ الْأَنْبِيَاءِ وَ الْأَجَلُ الْمُسَمَّى عِنْدَهُ هُوَ الَّذِي سَتَرَهُ اللَّهُ عَنِ الْخَلَائِقِ.

امام‌صادق علیه السلام راجع به همان آیه: اجل اولی آنست که به ملائکه و رسل و انبیاء اعلام شده و اجل مسمّی آنست که از همه مخفی نگه داشته.

۱۳. تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ مَنْ أَخَذَ سَارِقاً فَعَفَا عَنْهُ فَإِذَا رُفِعَ إِلَى الْإِمَامِ قَطَعَهُ وَ إِنَّمَا الْهِبَةُ قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ إِلَى الْإِمَامِ وَ كَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ وَ الْحافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ فَإِذَا انْتَهَى الْحَدُّ إِلَى الْإِمَامِ فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَتْرُكَهُ.

امام‌صادق علیه السلام: هرکس سارقی را گرفت اگر بخواهد از او درمیگذرد اما اگر او را نزد امام علیه السلام بردند امام علیه السلام باید حدّ را اجرا کند. بخشش تا پیش از نزد امام بردن است زیرا امام باید حافظ حدود خدا باشد.

۱۴. قَالَ رسول‌الله صلی الله علیه و آله إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَوْلَادَهُمْ فِي الْجَنَّة.

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله: مؤمنین و فرزندان آنها در بهشت‌اند.

عَنِ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ أَطْفَالُ الْمُؤْمِنِينَ يُهْدَوْنَ إِلَى آبَائِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَة.

امام‌صادق علیه السلام: اطفال مؤمنین در قیامت بسوی پدرانشان راهنمایی میشوند.

تفسیر القمي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِنَّ أَطْفَالَ شِيعَتِنَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ تُرَبِّيهِمْ فَاطِمَةُ عليها السلام قَوْلُهُ أَلْحَقْنا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ.

امام‌صادق علیه السلام: اطفال شیعیان ما را فاطمه س تربیت میکند تا به آنها ملحق شوند.

الکافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ اتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمانٍ أَلْحَقْنا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ قَالَ فَقَالَ قَصُرَتِ الْأَبْنَاءُ عَنْ عَمَلِ الْآبَاءِ فَأَلْحَقُوا الْأَبْنَاءَ بِالْآبَاءِ لِتَقَرَّ بِذَلِكَ أَعْيُنُهُمْ.

امام‌صادق علیه السلام راجع به آیهٔ (کسانی که ایمان آورند، و ذریّه ایشان بدنبال ایشان ایمان آوردند، ذریّه را به ایشان ملحق میکنیم)، فرمود: مال وقتی است که فرزندان در اعمال به پای پدران نرسند اما بخاطر ایمان به آنها ملحق میشوند تا به بودن با آنها دلشاد شوند.

من لا یحضره الفقیه، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام إِذَا مَاتَ طِفْلٌ مِنْ أَطْفَالِ الْمُؤْمِنِينَ نَادَى مُنَادٍ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ أَلَا إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ قَدْ مَاتَ فَإِنْ كَانَ مَاتَ وَالِدَاهُ أَوْ أَحَدُهُمَا أَوْ بَعْضُ أَهْلِ بَيْتِهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ دُفِعَ إِلَيْهِ يَغْذُوهُ وَ إِلَّا دُفِعَ إِلَى فَاطِمَةَ عليها السلام تَغْذُوهُ حَتَّى يَقْدَمَ أَبَوَاهُ أَوْ أَحَدُهُمَا أَوْ بَعْضُ أَهْلِ بَيْتِهِ فَتَدْفَعُهُ إِلَيْهِ.

امام‌صادق علیه السلام: چون طفلی از مؤمنین از دنیا رود در ملکوت جار میزنند فلانی فرزند فلان از دنیا رفته. اگر والدین او یا یکی از فامیلهایش در آنجا باشند به او سپرده میشود تا او را تربیت کند و الا او را به فاطمه س می‌سپارند تا والدینش یا فامیلهایش از راه برسند.

۱۵. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسانُ إِلى طَعامِهِ قَالَ قُلْتُ مَا طَعَامُهُ قَالَ عِلْمُهُ الَّذِي يَأْخُذُهُ مِمَّنْ يَأْخُذُهُ.

امام‌باقر علیه السلام راجع به آیه (پس انسان به طعامش بنگرد) فرمود: علمش که از چه کسی اخذ میکند.

۱۶. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ لَا تَنْتِفُوا الشَّيْبَ فَإِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ وَ مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ كَانَ لَهُ نُوراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

امیرمؤمنان علیه السلام: علائم پیری را در خود از بین نبرید زیرا نور مسلمان است. هرکس ریشش در اسلام سفید شود نوری برای قیامتش میشود.

۱۷. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ الْمَكَارِمُ عَشْرٌ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ فِيكَ فَلْتَكُنْ فَإِنَّهَا تَكُونُ فِي الرَّجُلِ وَ لَا تَكُونُ فِي وَلَدِهِ وَ تَكُونُ فِي وَلَدِهِ وَ لَا تَكُونُ فِي أَبِيهِ وَ تَكُونُ فِي الْعَبْدِ وَ لَا تَكُونُ فِي الْحُرِّ قِيلَ وَ مَا هُنَّ يَا [ابْنَ] رسول‌اللهقَالَ صِدْقُ الْبَأْسِ وَ صِدْقُ اللِّسَانِ وَ أَدَاءُ الْأَمَانَةِ وَ صِلَةُ الرَّحِمِ وَ إِقْرَاءُ الضَّيْفِ وَ إِطْعَامُ السَّائِلِ وَ الْمُكَافَاةُ عَلَى الصَّنَائِعِ وَ التَّذَمُّمُ لِلْجَارِ وَ التَّذَمُّمُ لِلصَّاحِبِ وَ رَأْسُهُنَّ الْحَيَاءُ.

امام‌صادق علیه السلام: مکارم اخلاق ده تاست اگر میتوانی در تو باشند چنین کن! گاهی یکی از آنها در کسی هست و در فرزندش نیست و یا در فرزند هست و در پدر نیست. در بنده هست و در مولا نیست. گفتند آنها کدام‌اند؟ فرمود: وفا و راستگویی و امانتداری و صله رحم و اکرام مهمان و اطعام سائل و جبران نیکی و همراهی با همسایه و دوست‌نوازی و از همه مهم‌تر حیاء.

۱۸. مکارم الأخلاق، قَالَ رسول‌اللهصلی الله علیه و آله سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ فِي السَّفَرِ.

رسول‌خداصلی الله علیه و آله : بزرگ هر قوم خادم ایشان است در سفر.

مکارم الأخلاق، رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّصلی الله علیه و آله أَنَّهُ أَمَرَ أَصْحَابَهُ بِذَبْحِ شَاةٍ فِي سَفَرٍ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ عَلَيَّ ذَبْحُهَا وَ قَالَ الْآخَرُ عَلَيَّ سَلْخُهَا وَ قَالَ آخَرُ عَلَيَّ قَطْعُهَا وَ قَالَ آخَرُ عَلَيَّ طَبْخُهَا فَقَالَ رسول‌اللهصلی الله علیه و آله عَلَيَّ أَنْ أَلْقُطَ لَكُمُ الْحَطَبَ فَقَالُوا يَا رسول‌اللهلَا تُتْعِبَنَّ بِآبَائِنَا وَ أُمَّهَاتِنَا أَنْتَ نَحْنُ نَكْفِيكَ قَالَ عَرَفْتُ أَنَّكُمْ تَكْفُونِي وَ لَكِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَكْرَهُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا كَانَ مَعَ أَصْحَابِهِ أَنْ يَنْفَرِدَ مِنْ بَيْنِهِمْ فَقَامَصلی الله علیه و آله يَلْقُطُ الْحَطَبَ لَهُم.

مکارم الأخلاق، ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّصلی الله علیه و آله رَجُلٌ فَقِيلَ لَهُ خَيْرٌ قَالُوا يَا رسول‌اللهخَرَجَ مَعَنَا حَاجّاً فَإِذَا نَزَلْنَا لَمْ يَزَلْ يُهَلِّلَ اللَّهَ حَتَّى نَرْتَحِلَ فَإِذَا ارْتَحَلْنَا لَمْ يَزَلْ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى نَنْزِلَ فَقَالَ رسول‌اللهصلی الله علیه و آله فَمَنْ كَانَ يَكْفِيهِ عَلَفَ دَابَّتِهِ وَ يَصْنَعُ طَعَامَهُ قَالُوا كُلُّنَا قَالَ كُلُّكُمْ خَيْرٌ مِنْهُ.

رسول‌خداصلی الله علیه و آله در سفری اصحابش را به ذبح گوسفندی فرمان داد. کسی گفت من او را ذبح میکنم. دیگری گفت من پوستش را میکنم. دیگری گفت من تکه تکه‌اش میکنم. دیگری گفت من آنرا می‌پزم.رسول‌خداصلی الله علیه و آله فرمود: من هم هیزم جمع میکنم. گفتند وظیفه ماست که به شما خدمت کنیم. فرمود: خداوند دوست ندارد بنده‌اش از دیگران متمایز باشد. برخواست و هیزم جمع کرد.

صحبت از کسی شد و گفتند او آدم خوبی است. با ما حجّ بود همه جا فقط ذکر میگفت.رسول‌خداصلی الله علیه و آله فرمود: کارهایش را چه کسی انجام میداد؟ گفتیم ما برایش انجام میدادیم. فرمود: شما از او بهترید.

۱۹. المحاسن، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ رَفَعَهُ قَالَ نَهَى رسول‌اللهصلی الله علیه و آله عَنِ الْأَدَبِ عِنْدَ الْغَضَبِ .

رسول‌خداصلی الله علیه و آله از ادب کردن دیگران وقتی که آدم عصبانی است نهی فرمود.

۲۰. الإمام‌الصادق علیه السلام لَمّا ناظَرَ زِنديقاً فسَأَلَهُ عَنِ الفَرقِ بَينَ رَفعِ الأيدى إلى السَّماءِ، و بَينَ خَفضِها نَحوَ الأرضِ: ذلكَ فى عِلمِهِ و إحاطَتِهِ و قُدرَتِهِ سَواءٌ، ولكِنَّهُ عَزَّوجلَّ أمَرَ أولياءَهُ و عِبادَهُ بِرفعِ أيديهِم إلى السَّماءِ نَحوَ العَرشِ؛ لِأَنَّهُ جَعَلَهُ مَعدِنَ الرِّزقِ.

امام‌صادق علیه السلام در پاسخ به زندیقی که پرسید: چه فرقی می‌کند که دست‌ها را به سوی آسمان برداریم یا به طرف زمین فرو نگهداریم؟ فرمود: این کار از نظر علم و احاطه و قدرت خدا یکسان است، اما خدای عزوجل به دوستان و بندگان خود دستور داده است که دست‌هایشان را به آسمان، به طرف عرش، بلند کنند؛ زیرا عرش را معدن روزی قرار داده است.

۲۱. تفسير العياشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام فِي قَوْلِهِ تَعَالَى يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيامُ قَالَ هِيَ لِلْمُؤْمِنِينَ خَاصَّةً.

امام‌صادق علیه السلام: آیه روزه (ای کسانی که ایمان آوردید بر شما روزه واجب شد...) فقط برای مؤمنین است.

۲۲. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه السلام قَالَ أَتَى رسول‌اللهصلی الله علیه و آله رَجُلٌ فَقَالَ يَا رسول‌اللهصلی الله علیه و آله أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ حَتَّى عَدَّ تِسْعَةً فَقَالَ رسول‌اللهصلی الله علیه و آله أَمَا إِنَّكَ عَاشِرُهُمْ فِي النَّارِ.

کسی نزد پیامبرصلی الله علیه و آله آمد و گفت من فلانی پسر فلانی پس فلانی .....هستم(نه نفر را شمرد). حضرتصلی الله علیه و آله فرمود: تو دهمی ایشان در آتش هستی.

قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌جَعْفَرٍ علیه السلام أَنَا عُقْبَةُ بْنُ بَشِيرٍ الْأَسَدِيُّ وَ أَنَا فِي الْحَسَبِ الضَّخْمِ مِنْ قَوْمِي قَالَ فَقَالَ مَا تَمُنُّ عَلَيْنَا بِحَسَبِكَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَفَعَ بِالْإِيمَانِ مَنْ كَانَ النَّاسُ يُسَمُّونَهُ وَضِيعاً إِذَا كَانَ مُؤْمِناً وَ وَضَعَ بِالْكُفْرِ

مَنْ كَانَ النَّاسُ يُسَمُّونَهُ شَرِيفاً إِذَا كَانَ كَافِراً فَلَيْسَ لِأَحَدٍ فَضْلٌ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا بِالتَّقْوَى.

کسی نزد امام‌باقر(ع) آمد و گفت من فلانی هستم و نسبم خیلی مهم است. امام(ع) فرمود: بخاطر نسبت بر ما فخر مفروش که خدا با ایمان وضیع را بالا برد و با کفر شریف را پایین آورد. هیچ‌کس بر دیگری فضل ندارد جز به تقوی.

۲۳. الخصال، عَنْ مُوسَى(ع) قَالَ ثَلَاثَةٌ يَسْتَظِلُّونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ رَجُلٌ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ أَوْ أَخْدَمَهُ أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرّاً.

امام‌کاظم(ع): سه نفرند که در سایه عرش خدا جای دارند: کسی که برادر مؤمنش را زن دهد یا به او خدمت کند یا سرّی را نهان دارد.

۲۴. قَالَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) لَا تُجَالِسُوا شَارِبَ الْخَمْرِ وَ لَا تُزَوِّجُوهُ وَ لَا تَتَزَوَّجُوا إِلَيْه.

امام‌صادق(ع): با شارب خمر مجالست نکنید و به او زن ندهید و از او زن نگیرید.

تفسیر القمي، قَالَ رسول‌الله(ص) وَ لا تُؤْتُوا السُّفَهاءَ أَمْوالَكُمُ وَ أَيُّ سَفِيهٍ أَسْفَهُ مِنْ شَارِبِ الْخَمْرِ.

رسول‌خدا(ص): خدا فرموده اموالتان را به سفیهان ندهید از جمله آنها شارب الخمر است.

عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَشَّارٍ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ أَبَاعَبْدِاللَّهِ(ع) عَنْ شُرْبِ الْخَمْرِ أَشَرٌّ أَمْ تَرْكُ الصَّلَاةِ فَقَالَ شُرْبُ الْخَمْرِ أَشَرُّ مِنْ تَرْكِ الصَّلَاةِ وَ تَدْرِي لِمَ ذَلِكَ قَالَ لَا قَالَ يَصِيرُ فِي حَالٍ لَا يَعْرِفُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَا يَعْرِفُ مَنْ خَالِقُهُ.

کسی از امام‌صادق(ع) پرسید شرب خمر بدتر است یا ترک نماز؟ امام(ع) فرمود: شرب خمر؛ زیرا در حال مستی آدم خدا را نمیشناسد و فراموش میکند خالقش کیست.

۲۵. الدَّعَوَاتُ لِلرَّاوَنْدِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ(ص) مَا مِنَ الذِّكْرِ شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنْ قَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّه.

رسول‌خدا(ص): هیچ ذکری افضل از قول لا اله الا الله نیست.

۲۶. علل الشرائع، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ اللَّيْثِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ(ع) إِنِّي أَجِدُ مِنْ شِيعَتِكُمْ مَنْ يَشْرَبُ وَ يَقْطَعُ الطَّرِيقَ وَ يَحِيفُ السَّبِيلَ وَ يَزْنِي وَ يَلُوطُ وَ أَجِدُ مِنْ أَعْدَائِكُمْ وَ مُنَاصِبِيكُمْ مَنْ يُكْثِرُ مِنَ الصَّلَاةِ وَ مِنَ الصِّيَامِ وَ يُخْرِجُ الزَّكَاةَ. فَتَبَسَّمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَلْحِقُوا الْأَعْمَالَ السَّيِّئَةَ الَّتِي اجْتَرَحَهَا الْمُؤْمِنُ بِسِنْخِ النَّاصِبِ وَ طِينَتِهِ وَ أَلْحِقُوا الْأَعْمَالَ الْحَسَنَةَ الَّتِي اكْتَسَبَهَا النَّاصِبُ بِسِنْخِ الْمُؤْمِنِ وَ طِينَتِهِ رُدُّوهَا كُلَّهَا إِلَى أَصْلِه.

به امام‌باقر(ع) گفتند از شیعیان شما کسانی را میشناسیم که شراب مینوشد و راه زنی میکند و زنا میکند و لواط میکند و ... و از دشمنان شما کسانی که بسیار نماز میخوانند و روزه میگیرند و زکات میدهند. حضرت(ع) تبسمی کرد و فرمود: اعمال بدی که مؤمن میکند به ناصبیان و طینت ایشان ملحق بدانید و اعمال خوبی که آنها میکنند به مؤمن و طینت آنها. زیرا هر فرعی به اصلش باز میگردد.

علل الشرائع، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَلَقَ مَاءً عَذْباً فَخَلَقَ مِنْهُ أَهْلَ طَاعَتِهِ وَ جَعَلَ مَاءً مُرّاً فَخَلَقَ مِنْهُ أَهْلَ مَعْصِيَتِهِ ثُمَّ أَمَرَهُمَا فَاخْتَلَطَا فَلَوْ لَا ذَلِكَ مَا وَلَدَ الْمُؤْمِنُ إِلَّا مُؤْمِناً وَ لَا الْكَافِرُ إِلَّا كَافِراً.

امام‌صادق(ع): خداوند آبی گوارا خلق کرد و اهل طاعتش را از آن آفرید و آب تلخی آفرید و از آن اهل معصیت را آفرید سپس آنها را هم مخلوط کرد. اگر اینطور نبود از مؤمن جز مؤمن و از کافر جز کافر متولد نمیشد.

۲۷. قَالَ النَّبِيُّ(ص) الدُّنْيَا حُلْمُ الْمَنَامِ أَهْلُهَا عَلَيْهَا مُجَازُونَ مُعَاقَبُون.

رسول‌خدا(ص): دنیا رویاست. اهلش در این خواب میگذرند و ثواب و عقاب میشوند.

نهج البلاغة، قَالَ(ع) أَهْلُ الدُّنْيَا كَرَكْبٍ يُسَارُ بِهِمْ وَ هُمْ نِيَام.

علی(ع): اهل دنیا سوارانی هستند که ایشان را میبرند در حالیکه در خواب‌اند.

۲۸. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ كُنَّا عِنْدَهُ فَذَكَرْنَا رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِنَا فَقُلْنَا فِيهِ حِدَّةٌ فَقَالَ مِنْ عَلَامَةِ الْمُؤْمِنِ أَنْ تَكُونَ فِيهِ حِدَّةٌ قَالَ فَقُلْنَا لَهُ إِنَّ عَامَّةَ أَصْحَابِنَا فِيهِمْ حِدَّةٌ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي وَقْتِ مَا ذَرَأَهُمْ أَمَرَ أَصْحَابَ الْيَمِينِ وَ أَنْتُمْ هُمْ أَنْ يَدْخُلُوا النَّارَ فَدَخَلُوهَا فَأَصَابَهُمْ وَهَجٌ فَالْحِدَّةُ مِنْ ذَلِكَ الْوَهَجِ وَ أَمَرَ أَصْحَابَ الشِّمَالِ وَ هُمْ مُخَالِفُوهُمْ أَنْ يَدْخُلُوا النَّارَ فَلَمْ يَفْعَلُوا فَمِنْ ثَمَّ لَهُمْ سَمْتٌ وَ لَهُمْ وَقَار

به امام‌صادق(ع) گفتیم یکی از شیعیان کمی تندی دارد. فرمود: از علامت مؤمن یکی همین است. گفتیم بله در اکثر شیعیان کمی تندی است. فرمود: خداوند در عالم ذر وقتی امر کرد که اینان وارد آتش شوند داخل شدند و کمی آتش به آنها اصابت کرد. تندی از آنجاست. اما اصحاب شمال مخالفت کردند و وارد آتش نشدند. سکوت و وقار ظاهری‌شان از آنجاست.

۲۹. عنه‌ﷺ: يَا أَبَاذَرٍّ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَقَدْ ذَكَرَ اللَّهَ وَ إِنْ قَلَّتْ صَلَاتُهُ وَ صِيَامُهُ وَ تِلَاوَتُهُ لِلْقُرْآنِ.
رسول‌خداﷺ: هرکس اطاعت خدا کند ذاکر خداست گرچه نماز و روزه و تلاوت قرآنش کم باشد.
عنه‌ﷺ: يَا أَبَاذَرٍّ التَّقْوَى هَاهُنَا التَّقْوَى هَاهُنَا وَ أَشَارَ إِلَى صَدْرِهِ.
رسول‌خداﷺ: ای اباذر، تقوی در اینجاست. و اشاره به سینه‌اش کرد.

۳۰. علل الشرائع، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ لَيْسَ النَّاصِبُ مَنْ نَصَبَ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ لِأَنَّكَ لَا تَجِدُ رَجُلًا يَقُولُ أَنَا أُبْغِضُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ لَكِنَّ النَّاصِبَ مَنْ نَصَبَ لَكُمْ وَ هُوَ يَعْلَمُ أَنَّكُمْ تَتَوَلَّوْنَا وَ أَنَّكُمْ مِنْ شِيعَتِنَا.
امام‌صادقؑ: ناصبی کسی نیست که دشمن ما اهلبیت باشد. تا بحال کسی را دیده‌ای که علنا بگوید من محمد و آل محمد را دشمن میدارم؟ ناصب کسی است که با شما دشمنی کند در حالیکه میداند منصوب به ما هستید.

۳۱. قَالَ رسول‌اللهﷺ مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ أَحَبَّه.
رسول‌خداﷺ: هرکس زیاد ذکر خدا بگوید خدا را دوست میدارد.

۳۲. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍؑ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ يَسْأَلُ اللَّهَ الْحَاجَةَ فَيَكُونُ مِنْ شَأْنِهِ قَضَاؤُهَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ أَوْ إِلَى وَقْتٍ بَطِيءٍ فَيُذْنِبُ الْعَبْدُ ذَنْباً فَيَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لِلْمَلَكِ لَا تَقْضِ حَاجَتَهُ وَ احْرِمْهُ إِيَّاهَا فَإِنَّهُ تَعَرَّضَ لِسَخَطِي وَ اسْتَوْجَبَ الْحِرْمَانَ مِنِّي.
امام‌باقرؑ: بنده از خدا چیزی میخواهد و لایقش هست که خدا دور یا نزدیک حاجتش را برآورد اما گناهی میکند و خدا به ملائکه گوید حاجتش را برنیاورید و از او دریغ کنید که متعرّض سخط من شده است و مستوجب حرمان من است.
عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍؑ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِنَّهُ مَا مِنْ سَنَةٍ أَقَلَّ مَطَراً مِنْ سَنَةٍ وَ لَكِنَّ اللَّهَ يَضَعُهُ حَيْثُ يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ إِذَا عَمِلَ قَوْمٌ بِالْمَعَاصِي صَرَفَ عَنْهُمْ مَا كَانَ قَدَّرَ لَهُمْ مِنَ الْمَطَرِ فِي تِلْكَ السَّنَةِ إِلَى غَيْرِهِمْ وَ إِلَى الْفَيَافِي وَ الْبِحَارِ وَ الْجِبَالِ وَ إِنَّ اللَّهَ لَيُعَذِّبُ الْجُعَلَ فِي جُحْرِهَا فَيَحْبِسُ الْمَطَرَ عَنِ الْأَرْضِ الَّتِي هِيَ بِمَحَلِّهَا بِخَطَايَا مَنْ بِحَضْرَتِهَا وَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَهَا السَّبِيلَ فِي مَسْلَكٍ سِوَى مَحَلَّةِ أَهْلِ الْمَعَاصِي قَالَ ثُمَّ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍؑ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ.
امام‌باقرؑ: سالی از سال دیگر کم‌باران‌تر نیست اما خداوند باران را به جایی که میخواهد میفرستد. اگر قومی معصیت کنند باران را از ایشان دریغ کند و به دریاها و کوه‌ها و صحراها براند. حتی خدا سوسک را در خانه‌اش عذاب میکند و باران را از سرزمینی که مردم در آن گناه میکند میراند و راه سوسک را بسوی سرزمین دیگری میگشاید ....

۳۳. عیون‌أخبارالرضا ؑ ، قَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يُبْغِضُ الرَّجُلَ الَّذِي يُدْخَلُ عَلَيْهِ فِي بَيْتِهِ فَلَا يُقَاتِلُ.
رسول‌خداﷺ: خداوند بدش میاید از کسی که وارد خانه‌اش شوند و او با مهاجمین نجنگد.

۳۴. وَ عَنْ عَلِيٍؑ لَيْسَ فِي الْمَأْكُولِ وَ الْمَشْرُوبِ سَرَفٌ وَ إِنْ كَثُرَ وَ عَنِ الصَّادِقِؑ إِنَّمَا الْإِسْرَافُ فِيمَا أَفْسَدَ الْمَالَ وَ أَضَرَّ بِالْبَدَنِ قِيلَ فَمَا الْإِقْتَارُ قَالَ أَكْلُ الْخُبْزِ وَ الْمِلْحِ وَ أَنْتَ تَقْدِرُ عَلَى غَيْرِهِ قِيلَ فَمَا الْقَصْدُ قَالَ الْخُبْزُ وَ اللَّحْمُ وَ اللَّبَنُ وَ الْخَلُّ وَ السَّمْنُ مَرَّةً هَذَا وَ مَرَّةً هَذَا
علیؑ: در خوردنی و آشامیدنی اسراف نیست گرچه زیاد باشد.
امام‌صادقؑ: اسراف در آنچیزی است که مال را نابود کند و به بدن ضرر رساند و اقتار این است که نان و نمک بخوری در حالیکه قادری باشی بهتر بخوری. میانه‌روی آن است که نان و گوشت و ماست و سرکه و روغن بخوری گاهی این گاهی آن.

۳۵. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ مَنْ قَرَأَ فِي كُلِّ لَيْلَةِ جُمُعَةٍ الْوَاقِعَةَ أَحَبَّهُ اللَّهُ وَ أَحَبَّهُ إِلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ وَ لَمْ يَرَ فِي الدُّنْيَا بُؤْساً أَبَداً وَ لَا فَقْراً وَ لَا فَاقَةً وَ لَا آفَةً مِنْ آفَاتِ الدُّنْيَا وَ كَانَ مِنْ رُفَقَاءِ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَؑ وَ هَذِهِ السُّورَةُ لِأَمِيرِالْمُؤْمِنِينَؑ خَاصَّةً لَمْ يَشْرَكْهُ فِيهَا أَحَدٌ.
امام‌صادقؑ: هرکس شبهای جمعه سوره واقعه بخواند خداوند او را دوست دارد و مردم نیز دوستش دارند و در دنیا سختی نخواهد دید و نه فقر و فاقه و آفتی به او میرسد و از رفیقان امیرمؤمنان خواهد بود. این سوره امیرمؤمنانؑ است و هیچ کس در آن شریک نیست.

۳۶. رَوَى الشَّهِيدُ الثَّانِي قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ فِي كِتَابِ الْغِيبَةِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شَيْخِ الطَّائِفَةِ، عَنْ رسول‌اللهﷺ أَنَّهُ قَالَ مَنِ اسْتَشَارَهُ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ فَلَمْ يَمْحَضْهُ النَّصِيحَةَ سَلَبَهُ اللَّهُ لُبَّه.
رسول‌خداﷺ: هرکس برادر مسلمانش از او مشورت بخواهد و او خیرخواهی نکند خداوند عقل را از او بگیرد.

۳۷. عنهؑ: وَ مِنْ صِفَةِ الْعَالِمِ أَنْ لَا يَعِظَ إِلَّا مَنْ يَقْبَلُ عِظَتَهُ وَ لَا يَنْصَحَ مُعْجَباً بِرَأْيِهِ وَ لَا يُخْبِرَ بِمَا يَخَافُ إِذَاعَتَه.

امام‌علیه‌السلام: از صفات عالم واقعی این است که جز کسی را که پذیرش ندارد نصیحت نکند و کسی را که خودرآی است نصیحت نکند و کسی را از چیزی باخبر نکند که میترسد خبر را فاش کند.

۳۸. الخصال، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام إِذَا رَكِبْتُمُ الدَّوَابَّ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ قُولُوا سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَ إِنَّا إِلى رَبِّنا لَمُنْقَلِبُونَ.

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: وقتی سوار مرکب میشوید بگویید (پاک و منزّه است خدایی که این را برای ما تسخیر کرد و ما نمی‌توانستیم چنین کنیم و ما بسوی او باز خواهیم گشت).

۳۹. الإحتجاج، الْكُلَيْنِيُّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ سَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عُثْمَانَ الْعَمْرِيَّ رَحِمَهُ اللَّهُ أَنْ يُوصِلَ لِي كِتَاباً سَأَلْتُ فِيهِ عَنْ مَسَائِلَ أَشْكَلَتْ عَلَيَّ فَوَرَدَ التَّوْقِيعُ بِخَطِّ مَوْلَانَا صَاحِبِ الزَّمَانِ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ.

راوی گوید از نائب امام زمان عج خواسته بودم نامه‌ام را به حضرت عج برساند و از چیزهایی که روی داده بود و نمیدانستم پرسیده بودم. توقیع شریف به خط حضرت خارج شد که: و اما در حوادث زمانه به راویان احادیث ما رجوع کنید که ایشان حجت ما بر شمایند و من حجت خدا.

۴۰. تحف العقول، عنه‌علیه‌السلام: أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ ضَمِنَ لِمَنِ اتَّقَاهُ أَنْ يُحَوِّلَهُ عَمَّا يَكْرَهُ إِلَى مَا يُحِبُّ وَ يَرْزُقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ.

امام‌علیه‌السلام: شما را به تقوای الهی وصیت میکنم که خداوند برای متّقی ضمانت کرده است که او را از چیزی که نمی‌پسندد به چیزی که می‌پسندد بچرخاند و از جای که گمان نمی‌کند روزی رساند.

چهل حدیث ۱۰۵

۱. قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام لَقَدْ دَعَوْتُ اللَّهَ مَرَّةً فَاسْتَجَابَ وَ نَسِيتُ الْحَاجَةَ لِأَنَّ اسْتِجَابَتَهُ بِإِقْبَالِهِ عَلَى عَبْدِهِ عِنْدَ دَعْوَتِهِ أَعْظَمُ وَ أَجَلُّ مِمَّا يُرِيدُ مِنْهُ الْعَبْدُ وَ لَوْ كَانَتِ الْجَنَّةُ وَ نَعِيمُهَا الْأَبَدُ وَ لَكِنْ لَا يَعْقِلُ ذَلِكَ إِلَّا الْعَامِلُونَ الْمُحِبُّونَ الْعَابِدُونَ الْعَارِفُونَ صَفْوَةَ اللَّهِ وَ خَاصَّتَهُ.

امام‌صادق عليه السلام فرمود: روزی دعا کردم و مستجاب شد اما حاجتم را یادم نیست که چه بود؟ چون استجابت در واقع اقبال خدا به بنده است وقتی که بنده به دعا برمیخیزد؛ و این مهم‌تر از این است که بنده چه خواسته. گرچه بهشت و نعیم جاودان خواسته باشد. اما اینرا جز اهل عمل و محبت و عبادت و عرفان که برگزیدگان خدایند و خاصّان او نمی‌فهمند.

۲. وَ قَالَ صلى الله عليه وآله: حُسْنُ الظَّنِّ بِاللَّهِ مِنْ عِبَادَةِ اللَّه.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: حسن ظن به خدا خودش عبادت است

۳. الْأَرْبَعُمِائَةِ قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عليه السلام صَافِحْ عَدُوَّكَ وَ إِنْ كَرِهَ فَإِنَّهُ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ عِبَادَهُ يَقُولُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ عَداوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ وَ ما يُلَقَّاها إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَ ما يُلَقَّاها إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيم.

امیرمؤمنان عليه السلام فرمود: با دشمن خویش دست بده گرچه ناخوش‌داری. که این از مصادیق فرمان خداست که فرموده:«بدی را با بهترین خوبی پاسخ ده تا کسی که میانتان دشمنی است دوست مهربان گردد. اما جز کسانی که صبورند و بسیار پر توفیق‌اند نتوانند».

۴. وَ قَالَ عليه السلام إِنَّ لِلَّهِ عِبَاداً مَيَامِينَ مَيَاسِيرَ يَعِيشُونَ وَ يَعِيشُ النَّاسُ فِي أَكْنَافِهِمْ وَ هُمْ فِي عِبَادِهِ مِثْلُ الْقَطْرِ وَ لِلَّهِ عِبَادٌ مَلَاعِينُ مَنَاكِيدُ لَا يَعِيشُونَ وَ لَا يَعِيشُ النَّاسُ فِي أَكْنَافِهِمْ وَ هُمْ فِي عِبَادِهِ مِثْلُ الْجَرَادِ لَا يَقَعُونَ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا أَتَوْا عَلَيْهِ.

امام عليه السلام فرمود: خداوند را بندگانی مبارک و روان است که خوش‌می‌زیند و مردم در اکناف ایشان خوش‌میزیند؛ ایشان به مانند باران‌اند. و خداوند را بندگانی است بی‌برکت و سخت‌گیر که نه خوش‌میزید و نه مردم در کنار ایشان خوش‌میزیند. ایشان به مانند ملخ‌اند. برچیزی نمی‌نشینند جز اینکه برعلیه آن‌اند.

۵. عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَى قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام إِنَّ النَّاسَ يَعِيبُونَ عَلَيَّ بِالْكَلَامِ وَ أَنَا أُكَلِّمُ النَّاسَ فَقَالَ أَمَّا مِثْلُكَ مَنْ يَقَعُ ثُمَّ يَطِيرُ فَنَعَمْ وَ أَمَّا مَنْ يَقَعُ ثُمَّ لَا يَطِيرُ فَلَا ...

راوی گوید به امام‌صادق عليه السلام عرض کردم مردم به من می‌گویند تو زیاد بحث می‌کنی. فرمود: تو مانند پرنده‌ای هستی که می‌نشیند و زود برمیخیزد لذا مانعی ندارد. آنچه عیب است این است که بنشینی و برنخیزی (یعنی گیر بدهی و ول کن ماجرا نباشی).

عَنِ الطَّيَّارِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام بَلَغَنِي أَنَّكَ كَرِهْتَ مُنَاظَرَةَ النَّاسِ فَقَالَ أَمَّا مِثْلُكَ فَلَا يَكْرَهُ مَنْ إِذَا طَارَ يُحْسِنُ أَنْ يَقَعَ وَ إِنْ وَقَعَ يُحْسِنُ أَنْ يَطِيرَ فَمَنْ كَانَ هَكَذَا لَا نَكْرَهُهُ ...

راوی از امام‌صادق عليه السلام پرسید: شنیده‌ام که شما از مناظره با مردم نهی می‌کنید. فرمود: کسی مانند تو را که خوب میداند در بحث کی کوتاه آید و کی پی‌اش را بگیرد، نهی نمی‌کنم.

٦. عُدَّةُ الدَّاعِي، رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله أَنَّهُ قَالَ وَ إِيَّاكُمْ وَ فُضُولَ النَّظَرِ فَإِنَّهُ يَبْذُرُ الْهَوَى وَ يُوَلِّدُ الْغَفْلَةَ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: از نگاه اضافه حذر کنید که بذر هوس را در دل میکارد و غفلت میآفریند.

۷. علل الشرائع، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْخُرَاسَانِيِّ خَادِمِ الرِّضَا عليه السلام قَالَ قَالَ بَعْضُ الزَّنَادِقَةِ لِأَبِي الْحَسَنِ عليه السلام لِمَ احْتَجَبَ اللَّهُ فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ عليه السلام إِنَّ الْحِجَابَ عَنِ الْخَلْقِ لِكَثْرَةِ ذُنُوبِهِمْ فَأَمَّا هُوَ فَلَا يَخْفَى عَلَيْهِ خَافِيَةٌ فِي آنَاءِ اللَّيْلِ وَ النَّهَار.

از امام رضا عليه السلام پرسیدند چرا خدا از خلق محجوب است؟ فرمود: حجاب از جانب خلق است نه خالق. گناهان زیاد ایشان باعث شده که خدا را نبینند و الا خداوند همیشه ظاهر و عیان است.

۸. رجال الكشي، وَ مَنْ أَرَادَ لَبْساً لَبَسَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَ وَكَلَهُ إِلَى نَفْسِهِ .

امام عليه السلام فرمود: هرکس طالب نفهمی باشد خداوند نفهمش کند و به خود واگذاردش.

۹. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِذَا أَرَدْتَ سَفَراً فَلَا تَضَعْ رِجْلَكَ فِي الرِّكَابِ حَتَّى تُقَدِّمَ بَيْنَ يَدَيْكَ صَدَقَةً قَلَّ أَمْ كَثُرَ قَالَ الْمُعَلَّى بْنُ خُنَيْسٍ قُلْتُ يَا ابْنَ رسول‌اللهِ كَمِ الْقَلِيلُ وَ كَمِ الْكَثِيرُ قَالَ مَا بَيْنَ الرَّغِيفِ فَصَاعِداً وَ كُلَّمَا أَكْثَرْتَ صَدَقَتَكَ كَانَ أَقْضَى لِحَاجَتِكَ.

امام‌صادق عليه السلام فرمود: چون قصد سفر کردی پایت را در رکاب مگذار مگر پیش از آن صدقه‌ای داده باشی. کم باشد یا زیاد. لااقل به اندازه دانه خرمایی و هرچه بیشتر باشد بیشتر بدرد می‌خورد.

۱۰. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ الْمَأْمُونِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَاعليه‌السلام ثَلَاثَةٌ مُوَكَّلٌ بِهَا ثَلَاثَةٌ تَحَامُلُ الْأَيَّامِ عَلَى ذَوِي الْأَدَوَاتِ الْكَامِلَةِ وَ اسْتِيلَاءُ الْحِرْمَانِ عَلَى الْمُتَقَدِّمِ فِي صَنْعَتِهِ وَ مُعَادَاةُ الْعَوَامِّ عَلَى أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ.

امام رضاعليه‌السلام فرمود: سه چیز بر سه کس نوشته شده: سختی ایام بر کسی که می‌خواهد در کارش کامل باشد؛ محرومیت بر کسی که اولین نفر است که دست به کاری می‌زند؛ و دشمنی عوام با اهل معرفت.

۱۱. كَنْزُ الْكَرَاجُكِيِّ عنه عليه‌السلام : وَ مَنْ أَحْسَنَ عِبَادَةَ اللَّهِ فِي شَيْبَتِهِ لَقَّاهُ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فِي بُلُوغِهِ أَشُدَّهُ وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ سُبْحَانَهُ وَ لَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْماً وَ عِلْماً وَ كَذلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ وَ لَا بَأْسَ أَنْ يَعْذِلَ الْمُقَصِّرُ الْمُقَصِّرَ ...

امام‌عليه‌السلام فرمود: کسی که در جوانی عبادت کند خداوند در میانسالی حکمت نصیبش نماید. چنانچه فرموده:« و چون به میانسالی رسید به او حکمت و علم دادیم؛ اینگونه نیکوکاران را جزا میدهیم». پس هرکه کوتاهی کند ضرر کرده.

۱۲. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ لِمَنْ جَعَلَ لَهُ سُلْطَاناً مُدَّةً مِنْ لَيَالٍ وَ أَيَّامٍ وَ سِنِينَ وَ شُهُورٍ فَإِنْ عَدَلُوا فِي النَّاسِ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ صَاحِبَ الْفَلَكِ أَنْ يُبْطِئَ بِإِدَارَتِهِ فَطَالَتْ أَيَّامُهُمْ وَ لَيَالِيهِمْ وَ سِنُوهُمْ وَ شُهُورُهُمْ وَ إِنْ هُمْ جَارُوا فِي النَّاسِ وَ لَمْ يَعْدِلُوا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ صَاحِبَ الْفَلَكِ فَأَسْرَعَ إِدَارَتَهُ وَ أَسْرَعَ فَنَاءَ لَيَالِيهِمْ وَ أَيَّامِهِمْ وَ سِنِيهِمْ وَ شُهُورِهِمْ وَ قَدْ وَفَى تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَهُمْ بِعَدَدِ اللَّيَالِي وَ الْأَيَّامِ وَ الشُّهُورِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: خداوند برای سلطنت هر سلطانی زمانی معین کرده؛ اگر عدالت ورزد خداوند به فلک امر کند که آرام بچرخ و زمان او طولانی طی شود و اگر جور کند خداوند به فلک امر کند که سریع بچرخ و زمان او کوتاه طی شود در حالیکه عدد سال و ماه و روز ثابت است.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍعليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ فَنَاءَ قَوْمٍ أَمَرَ الْفَلَكَ فَأَسْرَعَ الدَّوْرَ بِهِمْ فَكَانَ مَا يُرِيدُ مِنَ النُّقْصَانِ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بَقَاءَ قَوْمٍ أَمَرَ الْفَلَكَ فَأَبْطَأَ الدَّوْرَ بِهِمْ فَكَانَ مَا يُرِيدُ مِنَ الزِّيَادَةِ فَلَا تُنْكِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ يَمْحُو ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ ...

امام‌باقرعليه‌السلام فرمود: خداوند چون فنای قوی را خواهد فلک را امر کند که سریع بچرخ پس روزگارشان نقصان گیرد و چون بقای قومی را خواهد به فلک امر کند که آهسته بچرخ پس روزگارشان فزون شود. این سخن را انکار نکنید که خداوند فرموده آنچه را بخواهد محو و اثبات میکند و سیاههٔ همه نزد اوست.

۱۳. تحف العقول، لَمَّا رَأَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ بِصِفِّينَ مَا يَفْعَلُهُ مُعَاوِيَةُ بِمَنِ انْقَطَعَ إِلَيْهِ وَ بَذْلَهُ لَهُمُ الْأَمْوَالَ وَ النَّاسُ أَصْحَابُ دُنْيَا قَالُوا لِأَمِيرِالْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام أَعْطِ هَذَا الْمَالَ وَ فَضِّلِ الْأَشْرَافَ وَ مَنْ تَخَوَّفُ خِلَافَهُ وَ فِرَاقَهُ حَتَّى إِذَا اسْتَتَبَّ لَكَ مَا تُرِيدُ عُدْتَ إِلَى أَحْسَنِ مَا كُنْتَ عَلَيْهِ مِنَ الْعَدْلِ فِي الرَّعِيَّةِ وَ الْقَسْمِ بِالسَّوِيَّةِ فَقَالَ أَ تَأْمُرُونِّي أَنْ أَطْلُبَ النَّصْرَ بِالْجَوْرِ فِيمَنْ وُلِّيتُ عَلَيْهِ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ وَ اللَّهِ لَا أَطُورُ بِهِ مَا سَمَرَ بِهِ سَمِيرٌ وَ مَا أَمَّ نَجْمٌ فِي السَّمَاءِ نَجْماً وَ لَوْ كَانَ مَالُهُمْ مَالِي لَسَوَّيْتُ بَيْنَهُمْ فَكَيْفَ وَ إِنَّمَا هِيَ أَمْوَالُهُمْ...

چون در صفین یاران علی‌عليه‌السلام دیدند که معاویه با یارانش چه می‌کند و چگونه دنیا را به پای ایشان میریزد به علی‌عليه‌السلام گفتند این بیت‌المال را میان لشکریان پخش کن و به اشراف بیشتر بده، بخصوص کسانی را که ممکن است خیانت کنند و طرفدار معاویه شوند، بساز! آنگاه پس از اینکه پیروز شدی باز به روش عدلی که درست میدانی بازگرد. فرمود: میگویید پیروزی را با جور بدست آورم؟ بخدا که تا سیاهی شب هست و ستارگان در جهان باقی‌اند حتی اگر مال خودم بود چنین نمیکردم چه رسد به اینکه اینها بیت‌المال و متعلق به مسلمانان است.

۱۴. فی وَ الَّذِينَ فِي أَمْوالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ لِلسَّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ فِي الْكَافِي عَنِ السَّجَّادِعليه‌السلام الْحَقُّ الْمَعْلُومُ الشَّيْءُ يُخْرِجُهُ مِنْ مَالِهِ لَيْسَ مِنَ الزَّكَاةِ وَ لَا مِنَ الصَّدَقَةِ الْمَفْرُوضَتَيْنِ هُوَ الشَّيْءُ يُخْرِجُهُ مِنْ مَالِهِ إِنْ شَاءَ أَكْثَرَ وَ إِنْ شَاءَ أَقَلَّ عَلَى قَدْرِ مَا يَمْلِكُ يَصِلُ بِهِ رَحِماً وَ يُقَوِّي بِهِ ضَعِيفاً وَ يَحْمِلُ بِهِ كَلًّا وَ يَصِلُ بِهِ أَخاً لَهُ فِي اللَّهِ أَوْ لِنَائِبَةٍ تَنُوبُهُ.

راجع به آیهٔ «مؤمنین کسانی‌اند که در اموالشان حق معلومی است برای گدا و محروم» امام سجادعليه‌السلام فرمود: حقّ معلوم درصدی است که آدمی از مالش کنار میگذارد تا با آن صله رحم کند و ناتوان را یاری نماید و بی‌درآمد را سامان دهد و برای دوستانش خرج کند یا مشکلاتی که برایش پیش آمده حل و فصل کند. این حق معلوم غیر از زکات یا صدقهٔ واجب است.

۱۵. قَالَ الْمَسِيحُعليه‌السلام: خُذُوا الْحَقَّ مِنْ أَهْلِ الْبَاطِلِ وَ لَا تَأْخُذُوا الْبَاطِلَ مِنْ أَهْلِ الْحَقِّ كُونُوا نُقَّادَ الْكَلَامِ فَكَمْ مِنْ ضَلَالَةٍ زُخْرِفَتْ بِآيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كَمَا زُخْرِفَ الدِّرْهَمُ مِنْ نُحَاسٍ بِالْفِضَّةِ الْمُمَوَّهَةِ النَّظَرُ إِلَى ذَلِكَ سَوَاءٌ وَ الْبُصَرَاءُ بِهِ خُبَرَاءُ ...

مسیح(ع) فرمود: حقّ را از اهل باطل یاد بگیرید اما باطل را از اهل حقّ یاد نگیرید. نقّاد حرف باشید. گاهی گمراهی را با آیات کتاب خدا زینت می‌دهند. مانند درهمی تقلبی که در اصل مس است اما با نقره اندود شده. در ظاهر تشخیصش آسان نیست اما خبره آنرا تشخیص میدهد.

قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ(ع) خُذُوا الْحِكْمَةَ وَ لَوْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ...

امیرمؤمنین(ع) فرمود: حکمت را بگیر گرچه از مشرکین.

نهج البلاغة، قَالَ(ع) فِي مِثْلِ ذَلِكَ الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ فَخُذِ الْحِكْمَةَ وَ لَوْ مِنْ أَهْلِ النِّفَاقِ.

امیرمؤمنین(ع) فرمود: حکمت گمشدهٔ مؤمن است هرکجا باشد گرچه از اهل نفاق آنرا بدست میاورد.

۱۶. عیون‌أخبارالرضا (ع) ، بِالْأَسَانِيدِ الثَّلَاثَةِ عَنِ الرِّضَا(ع) عَنْ آبَائِهِ(ع) قَالَ الطِّيبُ نُشْرَةٌ وَ الْعَسَلُ نُشْرَةٌ وَ الرُّكُوبُ نُشْرَةٌ وَ النَّظَرُ إِلَى الْخُضْرَةِ نُشْرَة.

امام رضا(ع) فرمود: بوی خوش، عسل‌خوردن، سواری، نگاه به سبزه همگی موجب نشاط‌اند.

۱۷. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ يَا أَبَانُ إِذَا قَدِمْتَ الْكُوفَةَ فَارْوِ هَذَا الْحَدِيثَ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصاً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ قَالَ قُلْتُ لَهُ إِنَّهُ يَأْتِينِي كُلُّ صِنْفٍ مِنَ الْأَصْنَافِ فَأَرْوِي لَهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ نَعَمْ يَا أَبَانُ إِنَّهُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَ جَمَعَ اللَّهُ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ فَيُسْلَبُ مِنْهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِلَّا مَنْ كَانَ عَلَى هَذَا الْأَمْرِ ...

امام‌صادق(ع) به کسی فرمود: چون به کوفه بازگشتی این حدیث را برای همه نقل کن که: هرکس شهادت بدهد که خدایی جز خدای یکتا نیست بهشت بر او واجب شود. سپس فرمود: روز قیامت ایمان به این کلمه از همه سلب شود جز کسی که در راه درست بوده است.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَيَدْخُلَ الْجَنَّةَ قَالَ قُلْتُ فَعَلَى مَن تَخَاصُمُ النَّاسِ إِذَا كَانَ مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ فَقَالَ إِنَّهُ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَسُوهَا.

امام‌صادق(ع) فرمود: چون روز قیامت شود هرکس شهادت به وحدانیت خداوند دهد وارد بهشت شود. راوی گفت: پس دعوای امّت اسلام بر سر چیست؟ امام فرمود: آنها که راه حق را نپویند در آن روز خدا را فراموش خواهند کرد.

۱۸. المحاسن، قَالَ رسول‌الله(ص) مَنْ أَعَانَ مُؤْمِناً مُسَافِراً نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ ثَلَاثاً وَ سَبْعِينَ كُرْبَة.

رسول‌خدا(ص) فرمود: هرکس به مؤمن مسافری کمک کند خداوند هفتاد و سه سختی از او برطرف میکند.

۱۹. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْبَاقِرِ(ع) قَالَ دَخَلَ قَوْمٌ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ(ع) فَقَالُوا يَا ابْنَ رسول‌اللهنَرَى فِي مَنْزِلِكَ أَشْيَاءَ مَكْرُوهَةً وَ قَدْ رَأَوْا فِي مَنْزِلِهِ بِسَاطاً وَ نَمَارِقَ فَقَالَ إِنَّمَا نَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَنُعْطِيهِنَّ مُهُورَهُنَّ فَيَشْتَرِينَ بِهَا مَا شِئْنَ لَيْسَ لَنَا مِنْهُ شَيْءٌ ...

به منزل امام حسین(ع) وارد شدند و گفتند ای پسررسول‌خدادر منزل شما چیزهای بدی می‌بینیم؛ میبینیم که شما زیراندازهای نیکو و پُشتی‌های زیبا دارید. امام حسین(ع) فرمود: ما وقتی ازدواج میکنیم مهریهٔ همسرانمان را بدیشان می‌دهیم پس هر چه میل دارند با آن میخرند و در خانه خویش قرار میدهند.

۲۰. قَالَ عَلِيُّ‌بْنُ شُعَيْبٍ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا(ع) فَقَالَ لِي يَا عَلِيُّ مَنْ أَحْسَنُ النَّاسِ مَعَاشاً قُلْتُ يَا سَيِّدِي أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي فَقَالَ(ع) يَا عَلِيُّ مَنْ حَسَّنَ مَعَاشَ غَيْرِهِ فِي مَعَاشِهِ يَا عَلِيُّ مَنْ أَسْوَأُ النَّاسِ مَعَاشاً قُلْتُ أَنْتَ أَعْلَمُ قَالَ مَنْ لَمْ يُعِشْ غَيْرَهُ فِي مَعَاشِهِ يَا عَلِيُّ أَحْسِنُوا جِوَارَ النِّعَمِ فَإِنَّهَا وَحْشِيَّةٌ مَا نَأَتْ عَنْ قَوْمٍ فَعَادَتْ إِلَيْهِم ...

امام رضا(ع) پرسید: زیباترین زندگی از آن کیست؟ گفتیم: شما بهتر میدانید. فرمود: از آن کسی که دیگران در بساط او و بواسطه‌اش زندگی کنند. سپس پرسید: زشت‌ترین زندگی از آن کیست؟ گفتیم: شما بهتر میدانید. فرمود: از آن کسی که دیگران از زندگی او بهره‌ای ندارند. سپس فرمود: قدر نعمت را بشناس که وحشی است. اگر از قومی بگریزد بدیشان باز نگردد.

يَا عَلِيُّ إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْ مَنَعَ رِفْدَهُ وَ أَكَلَ وَحْدَهُ وَ جَلَدَ عَبْدَه ...

رسول‌خدا(ص) فرمود: ای علی هرکس از دیگران دریغ کند و تنها بخورد و بدیشان تندی کند، بدترین مردم است.

۲۱. كفاية الأثر، عَنِ الصَّادِقِ(ع) قَال إِنَّ الْحُكَمَاءَ وَرِثُوا الْحِكْمَةَ بِالصَّمْتِ وَ إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرِثُوا الْعِلْمَ بِالطَّلَبِ وَ إِنَّ الصِّدِّيقِينَ وَرِثُوا الصِّدْقَ بِالْخُشُوعِ وَ طُولِ الْعِبَادَة.

امام‌صادق(ع) فرمود: حکما با سکوت به حکمت رسیدند و علما با طلب، علم یافتند و صدّیقین با خشوع و طول عبادت، مقام یافتند.

۲۲. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ كَانَتْ لِرسول‌الله(ص) نَاقَةٌ لَا تُسْبَقُ فَسَابَقَ أَعْرَابِيٌّ بِنَاقَتِهِ فَسَبَقَتْهَا فَاكْتَأَبَ لِذَلِكَ الْمُسْلِمُونَ فَقَالَ رسول‌الله(ص) إِنَّهَا تَرَفَّعَتْ فَحَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَرْتَفِعَ شَيْءٌ إِلَّا وَضَعَهُ اللَّهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود:رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله را شتری بود که هرگز در مسابقات مغلوب نمی‌شد. بیابانگردی آمد و با شترش، شتر پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله را مغلوب ساخت. مسلمانان ناراحت شدند.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: شترم مغرور و گردن‌فراز گشته بود. بر خدا واجب است که هرکه را گردن فرازی کند در هم بشکند.

۲۳. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام : قَالَ الْمُنْجِيَاتُ إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَ إِفْشَاءُ السَّلَامِ وَ الصَّلَاةُ بِاللَّيْلِ وَ النَّاسُ نِيَام.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: چند چیز نجات دهنده‌اند: به مردم غذا دادن، سلام کردن، نماز در شب در حالیکه مردم در خوابند.

المحاسن، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ هِرَاقَةَ الدِّمَاءِ وَ إِطْعَامَ الطَّعَام.

امام‌باقرعلیه‌السلام فرمود: خداوند قربانی کردن(خون ریختن) و غذا دادن را دوست دارد.

۲۴. فقه الرضا علیه‌السلام : الْخَمْرُ تُورِثُ قَسَاوَةَ الْقَلْب.

امام رضاعلیه‌السلام فرمود: شراب موجب قساوت قلب است.

المحاسن، قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ جَلَسَ طَائِعاً عَلَى مَائِدَةٍ يُشْرَبُ عَلَيْهَا الْخَمْرُ ...

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: ملعون است ملعون است کسی که بر سر سفره‌ای بنشیند که در آن شراب نوشیده می‌شود.

عَنْ هَارُونَ بْنِ الْجَهْمِ قَالَ كُنَّا مَعَ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام بِالْحِيرَةِ حِينَ قَدِمَ عَلَى أَبِي‌جَعْفَرٍ فَخَتَنَ بَعْضُ الْقُوَّادِ ابْناً لَهُ وَ صَنَعَ طَعَاماً وَ دَعَا النَّاسَ فَكَانَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام فِيمَنْ دُعِيَ فَبَيْنَا [ما] هُوَ عَلَى الْمَائِدَةِ يَأْكُلُ وَ مَعَهُ عِدَّةٌ عَلَى الْمَائِدَةِ فَاسْتَسْقَى رَجُلٌ مِنْهُمْ فَأُوتِيَ [فَأُتِيَ] بِقَدَحٍ لَهُ فِيهِ شَرَابٌ فَلَمَّا صَارَ الْقَدَحُ فِي يَدِ الرَّجُلِ قَامَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام عَنِ الْمَائِدَةِ فَخَرَجَ فَسُئِلَ عَنْ قِيَامِهِ فَقَالَ‌علیه‌السلام قَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ جَلَسَ عَلَى مَائِدَةٍ يُشْرَبُ عَلَيْهَا الْخَمْرُ.

راوی گوید با امام‌صادق‌علیه‌السلام در شهر حیره بودیم که یکی از اشراف بخاطر ختنه‌سوران پسرش مجلسی ترتیب داده بود و غذایی تدارک دیده بود و مردم را دعوت کرده بود. امام‌علیه‌السلام را نیز دعوت کرده بودند. بر سفره نشسته و غذا میخوردیم که کسی آب خواست در این حال بجای آب بدو شراب دادند. چون قدح شراب بدست آن مرد رسید امام‌علیه‌السلام برخواست و از مجلس برفت. چون علّت را پرسیدند، فرمود:رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرموده ملعون است معلون است کسی که بر سفره‌ای بنشیند که بر آن شراب داده شود.

۲۵. عَنِ النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله: قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِثْمٌ وَ لَا قَطِيعَةُ رَحِمٍ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا إِحْدَى ثَلَاثٍ إِمَّا أَنْ يُعَجِّلَ دَعْوَتَهُ وَ إِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ وَ إِمَّا أَنْ يَكُفَّ عَنْهُ مِنَ الشَّرِّ مِثْلَهَا.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: مسلمانی نیست که دعایی کند جز اینکه یکی از سه چیز به او داده شود: یا دعایش در این دنیا مستجاب شود یا برای آخرت او ذخیره شود یا شری از او دفع می‌گردد.

التمحیص، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنَّ الرَّبَّ لَيَلِي حِسَابَ الْمُؤْمِنِ فَيَقُولُ تَعْرِفُ هَذَا الْحِسَابَ فَيَقُولُ لَا يَا رَبِّ فَيَقُولُ دَعَوْتَنِي فِي لَيْلَةِ كَذَا وَ كَذَا فِي كَذَا وَ كَذَا فَذَخَرْتُهَا لَكَ قَالَ فَمِمَّا يَرَى مِنْ عَظَمَةِ ثَوَابِ اللَّهِ يَقُولُ يَا رَبِّ لَيْتَ أَنَّكَ لَمْ تَكُنْ عَجَّلْتَ لِي شَيْئاً وَ ادَّخَرْتَهُ لِي.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: چون خداوند حساب مؤمن را رسیدگی میکند میگوید این ثواب را در حسابت میشناسی؟ گوید: نه! گوید: آنشب فلان دعا را کردی و برای آخرتت ذخیره کردم. مؤمن از عظمت ثوابی که میبیند میگوید خدایا کاش در دنیا هیچ کدام از دعاهایم را مستجاب نمیکردی.

۲۶. علل الشرائع، عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام وَ مَعِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِنَا فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ يَا ابْنَ رسول‌الله إِنِّي لَأَغْتَمُّ وَ أَحْزَنُ مِنْ غَيْرِ أَنْ أَعْرِفَ لِذَلِكَ سَبَباً فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام: إِنَّ ذَلِكَ الْحَزَنَ وَ الْفَرَحَ يَصِلُ إِلَيْكُمْ مِنَّا إِذَا دَخَلَ عَلَيْنَا حَزَنٌ أَوْ سُرُورٌ كَانَ ذَلِكَ دَاخِلًا عَلَيْكُمْ لِأَنَّا وَ إِيَّاكُمْ مِنْ نُورِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ...

راوی گوید نزد امام‌صادق‌علیه‌السلام رفتم و گفت: گاهی بی‌جهت غمگین می‌شوم و حزن مرا فرامیگیرد بی‌آنکه دلیلی داشته باشد. امام‌علیه‌السلام فرمود: این حزن و فرح که به شما میرسد از جانب ماست. چون ما محزون میشویم یا خوشحال میگردیم این حزن یا فرح شما را نیز در بر میگیرد چون ما و شما هر دو از نور خدا خلق شده‌ایم.

۲۷. قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنِّي آكُلُ الطَّعَامَ الطَّيِّبَ وَ أَشَمُّ الرِّيحَ الطَّيِّبَةَ وَ أَرْكَبُ الدَّابَّةَ الْفَارِهَةَ وَ يَتْبَعُنِي الْغُلَامُ فَتَرَى فِي هَذَا شَيْئاً مِنَ التَّجَبُّرِ فَلَا أَفْعَلُهُ فَأَطْرَقَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا الْجَبَّارُ الْمَلْعُونُ مَنْ غَمَصَ النَّاسَ وَ جَهِلَ الْحَقَّ ...

راوی گوید به امام‌صادق‌علیه‌السلام گفتم: من غذای خوب میخورم و عطرِ خوب میزنم و سوار بر مرکب گرانبها میشوم و غلامان از پی‌ام میایند. آیا اینها گردنکشی است؟ امام‌علیه‌السلام کمی درنگ کرد سپس فرمود: گردنکش کسی است که مردم را ناچیز انگارد و از دین خدا رو بگرداند.

۲۸. معاني الأخبار، قَالَ رسول‌اللهﷺ: أَوَّلُ مَا يَنْزِعُ اللَّهُ مِنَ الْعَبْدِ الْحَيَاءُ فَيَصِيرُ مَاقِتاً مُمَقَّتاً ثُمَّ يَنْزِعُ مِنْهُ الْأَمَانَةَ ثُمَّ يَنْزِعُ مِنْهُ الرَّحْمَةَ ثُمَّ يَخْلَعُ دِينَ الْإِسْلَامِ عَنْ عُنُقِهِ فَيَصِيرُ شَيْطَاناً لَعِيناً.

رسول‌خداﷺ فرمود: نخستین چیزی که خدا از کسی می‌گیرد، حیا است. پس بی‌چیز میشود. سپس امانت‌داری را از او می‌گیرد. سپس ترحّم را از او می‌گیرد. سپس دین اسلام را از او می‌گیرد و شیطانی لعین میگردد.

روضة الواعظين، قِيلَ لِلنَّبِيِّﷺ أَوْصِنِي قَالَ: اسْتَحْيِ مِنَ اللَّهِ كَمَا تَسْتَحْيِي مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ مِنْ قَوْمِكَ.

کسی به پیامبرﷺ گفت مرا نصیحت کن! فرمود: از خدا حیاکن همچنانکه از مردی صالح از قومت حیا میکنی.

۲۹. قال الرسولﷺ: يَا أَبَاذَرٍّ هُمَّ بِالْحَسَنَةِ وَ إِنْ لَمْ تَعْمَلْهَا لِكَيْلَا تُكْتَبَ مِنَ الْغَافِلِينَ ...

رسول‌خداﷺ فرمود: ای ابوذر قصد کار نیک کن گرچه انجامش ندهی تا از غافلین نوشته نشوی.

۳۰. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ قَالَ قُلْتُ مَا أَدْنَى مَا يَخْرُجُ بِهِ الرَّجُلُ مِنَ الْإِيمَانِ قَالَعليه‌السلام: الرَّأْيُ يَرَاهُ مُخَالِفاً لِلْحَقِّ فَيُقِيمُ عَلَيْهِ ...

راوی گوید از امامعليه‌السلام پرسیدم کمترین چیزی که کسی را از ایمان خارج میکند چیست؟ فرمود: نظرش؛ وقتی مخالف حق باشد اما او بر آن اصرار ورزد.

عَنِ الْحَلَبِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام مَا أَدْنَى مَا يَكُونُ بِهِ الْعَبْدُ كَافِراً قَالَ أَنْ يَبْتَدِعَ شَيْئاً فَيَتَوَلَّى عَلَيْهِ وَ يَبْرَأَ مِمَّنْ خَالَفَه ...

از امام‌صادقعليه‌السلام پرسیدند کمترین چیزی که بواسطه آن کسی کافر میشود چیست؟ فرمود: چیزی از خود ببافد و هرکس را که بدان اعتقاد داشت دوست بدارد و از هرکس که با آن مخالفت کرد، برائت بجوید.

عَنْ بُرَيْدٍ الْعِجْلِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام مَا أَدْنَى مَا يَصِيرُ بِهِ الْعَبْدُ كَافِراً قَالَ فَأَخَذَ حَصَاةً مِنَ الْأَرْضِ فَقَالَ أَنْ يَقُولَ لِهَذِهِ الْحَصَاةِ إِنَّهَا نَوَاةٌ وَ يَبْرَأَ مِمَّنْ خَالَفَهُ عَلَى ذَلِكَ وَ يَدِينَ اللَّهَ بِالْبَرَاءَةِ مِمَّنْ قَالَ بِغَيْرِ قَوْلِهِ فَهَذَا نَاصِبٌ قَدْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ وَ كَفَرَ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُ.

از امام‌صادقعليه‌السلام پرسیدند کمترین چیزی که کسی را کافر میکند چیست؟ فرمود: سنگ‌ریزه‌ای بجوید و بگوید این هستهٔ خرمایی است آنگاه از هرکس که با او مخالفت کرد برائت بجوید و گمان کند برای خدا از آنها برائت میجوید. چنین کسی از خودش دین ساخته و شرک به خدا آورده درحالیکه نمیداند.

۳۱. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌اللهﷺ : مَا اقْتَرَبَ عَبْدٌ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا تَبَاعَدَ مِنَ اللَّهِ وَ لَا كَثُرَ مَالُهُ إِلَّا اشْتَدَّ حِسَابُهُ وَ لَا كَثُرَ تَبَعُهُ إِلَّا كَثُرَتْ شَيَاطِينُه.

رسول‌خداﷺ فرمود: کسی به سلطان نزدیک نشود جز اینکه از خدا دور شود و مال کسی فزون نشود جز اینکه حسابش سخت شود و مریدان کسی زیاد نشوند جز اینکه شیاطینش بسیار گردند.

۳۲. عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام : إِنَّ اللَّهَ قَضَى قَضَاءً حَتْماً لَا يُنْعِمُ عَلَى الْعَبْدِ بِنِعْمَةٍ فَيَسْلُبَهَا إِيَّاهُ حَتَّى يُحْدِثَ الْعَبْدُ ذَنْباً يَسْتَحِقُّ بِذَلِكَ النَّقِمَةَ...

امام‌صادقعليه‌السلام فرمود: خداوند را قضایی حتمی است و آن اینکه نعمتی را که داده سلب نکند جز اینکه بنده گناهی کند که مستحقّ سلب آن نعمت گردد.

۳۳. عنهعليه‌السلام: وَ لَا تَقُولَنَّ إِنِّي مُؤَمَّرٌ آمُرُ فَأُطَاعُ فَإِنَّ ذَلِكَ إِدْغَالٌ فِي الْقَلْبِ وَ مَنْهَكَةٌ لِلدِّينِ وَ تَقَرُّبٌ مِنَ الْفِتَنِ ...

امامعليه‌السلام فرمود: نگویید من رئیس هستم باید دستور دهم و دیگران هم باید اطاعت کنند. چنین باوری قلب را دگرگون میکند و دین را از آدمی میگیرد و او را به فتنه میاندازد.

۳۴. عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ آدَمَ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَاعليه‌السلام فَقَالَ يَا زَكَرِيَّا بْنَ آدَمَ شِيعَةُ عَلِيٍّ رُفِعَ عَنْهُمُ الْقَلَمُ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَمَا الْعِلَّةُ فِي ذَلِكَ قَالَعليه‌السلام: لِأَنَّهُمْ أُخِّرُوا فِي دَوْلَةِ الْبَاطِلِ يَخَافُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَ يَحْذَرُونَ عَلَى إِمَامِهِمْ يَا زَكَرِيَّا بْنَ آدَمَ مَا أَحَدٌ مِنْ شِيعَةِ عَلِيٍّ أَصْبَحَ صَبِيحَةً أَتَى بِسَيِّئَةٍ أَوِ ارْتَكَبَ ذَنْباً إِلَّا أَمْسَى وَ قَدْ نَالَهُ غَمٌّ حَطَّ عَنْهُ سَيِّئَتَهُ فَكَيْفَ يَجْرِي عَلَيْهِ الْقَلَمُ.

راوی گوید بر امام رضاعليه‌السلام وارد شدم. فرمود: خداوند گناهان شیعیان علیعليه‌السلام را به حساب نمی‌آورد. پرسیدم: چرا؟ فرمود: چون دولت باطل بر ایشان مستولی است و پیوسته ترسان‌اند. هیچ کس از شیعیان علی نیست جز اینکه صبح‌گاهان که گناهی کند شبانگاه غمناک شود تا گناهش فروریزد. چطور میخواهند برای چنین کسی گناه بنویسند؟

۳۵. الدُّرُّ الْمَنْثُورُ، عَنْ عَلِيٍّعليه‌السلام فِي قَوْلِهِ لَوْ أَنْزَلْنا هذَا الْقُرْآنَ عَلى جَبَلٍ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ قَالَ هِيَ رُقْيَةُ الصُّدَاعِ.

علیعليه‌السلام فرمود: آیهٔ لوأنزلنا هذا القران عل جبل.... تا آخر سوره دوای سردرد است.

عَنْ النَّبِيِّﷺ فَلَمَّا بَلَغْتُ هَذِهِ الْآيَةَ قَالَ فَإِنَّ جَبْرَئِيلَ لَمَّا نَزَلَ بِهَا إِلَيَّ قَالَ لِي ضَعْ يَدَكَ عَلَى رَأْسِكَ فَإِنَّهَا شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاء.

رسول‌خدا فرمود: چون جبرئیل این آیات را بر من نازل کرد گفت دست بر سرت نه و آنرا بخوان که دوای هر دردی است.
تفسیر العیاشي، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ إِنَّ فِي حُرُوفِ الْقُرْآنِ الْمُقَطَّعَةِ لَعِلْماً جَمّاً ...
امام‌باقر فرمود: در حروف مقطّعهٔ قرآن علمی گران است.
عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ قَالَ وَ كَفَى بِالْمَرْءِ عَيْباً أَنْ يُبْصِرَ مِنَ النَّاسِ مَا يَعْمَى عَنْهُ مِنْ نَفْسِهِ أَوْ يَنْهَى النَّاسَ عَمَّا لَا يَسْتَطِيعُ التَّحَوُّلَ عَنْهُ وَ أَنْ يُؤْذِيَ جَلِيسَهُ فِي مَا لَا يَعْنِيهِ.
امام‌باقر فرمود: در عیب کسی همین بس که عیوب مردم را می‌بیند اما عیب خویش را نه و مردم را از آنچه خود توان ترک آن را ندارد نهی می‌کند و اینکه بخاطر چیزهای بی‌ارزش اطرافیانش را می‌آزارد.

۳۶. عیون‌أخبارالرضا /الأمالي للصدوق، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا تَفَاوَتُوا فَإِذَا اسْتَوَوْا هَلَكُوا ...
امیرمؤمنان فرمود: مادامیکه مردم از هم متفاوت‌اند در خیر و خوبی‌اند. چون مثل هم شوند هلاک گردند.

۳۷. عن علی‌بن‌ابیطالب: يَا كُمَيْلُ لَا تَأْخُذْ إِلَّا عَنَّا تَكُنْ مِنَّا ...
علی فرمود: ای کمیل! جز از ما چیزی نگیر تا از ما باشی.

۳۸. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ قَالَ خَرَجَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ عَلَى أَصْحَابِهِ وَ هُوَ رَاكِبٌ فَمَشَوْا خَلْفَهُ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ لَكُمْ حَاجَةٌ فَقَالُوا لَا يَا أَمِيرَالْمُؤْمِنِينَ وَ لَكِنَّا نُحِبُّ أَنْ نَمْشِيَ مَعَكَ فَقَالَ لَهُمُ انْصَرِفُوا فَإِنَّ مَشْيَ الْمَاشِي مَعَ الرَّاكِبِ مَفْسَدَةٌ لِلرَّاكِبِ وَ مَذَلَّةٌ لِلْمَاشِي قَالَ وَ رَكِبَ مَرَّةً أُخْرَى فَمَشَوْا خَلْفَهُ فَقَالَ انْصَرِفُوا فَإِنَّ خَفْقَ النِّعَالِ خَلْفَ أَعْقَابِ الرِّجَالِ مَفْسَدَةٌ لِقُلُوبِ النَّوْكَى.
روزی امیرمؤمنان با اسب براه افتاد، یارانش از پی‌اش روان شدند. بدیشان رو کرد و گفت کاری دارید؟ گفتند نه؛ فقط میخواهیم با شما همراه باشیم. به ایشان فرمود: بازگردید که پیادگان چون بدنبال سواری براه افتند هم سوار را غرور گیرد و هم ایشان ذلیل شوند. و بار دیگری که این اتفاق تکرار شد فرمود: باز گردید که براه افتادن در عقب کسی فاسد کنندهٔ اوست.

۳۹. الامام‌علی: مَن غَضِبَ على مَن لايَقدِرُ على مَضَرَّتِهِ طالَ حُزنُهُ و عَذَّبَ نفسَهُ.
امام‌علی: هرکه برکسی خشم گیردکه نمی‌تواند به او زیانی برساند، اندوهش به درازا کشد و خود را شکنجه دهد.

۴۰. كَنْزُ الْكَرَاجُكِيِّ قَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ يَوْماً لِابْنِ عَبَّاسٍ لَا تَتَكَلَّمَنَّ فِيمَا لَا يَعْنِيكَ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ الْوِزْرَ وَ لَا تَتَكَلَّمَنَّ فِيمَا يَعْنِيكَ حَتَّى تَرَى لِلْكَلَامِ مَوْضِعاً فَرُبَّ مُتَكَلِّمٍ قَدْ تَكَلَّمَ بِالْحَقِّ فَعِيبَ وَ لَا تُمَارِيَنَّ حَلِيماً وَ لَا سَفِيهاً فَإِنَّ الْحَلِيمَ يَقْلِيكَ وَ السَّفِيهَ يُؤْذِيكَ وَ لَا تَقُولَنَّ فِي أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَوَارَى عَنْكَ إِلَّا مَا تُحِبُّ أَنْ يَقُولَ فِيكَ إِذَا تَوَارَيْتَ عَنْهُ.
امام حسین فرمود: در آنچه فایده‌ای برایت ندارد سخن مگو که وبال در پی دارد. و در آنچه ترا فایده دارد نیز تا جایش نرسیده سخن مگو که گاهی متکلّمی حقّی گوید که نباید بگوید. با حلیم و سفیه بگو مگو مکن که حلیم بر تو چیره شود و سفیه اذیتت کند. راجع به برادر مؤمنت چون از او جدا شدی مگو جز آنچه دوست داری که او نیز چون از تو جدا شود راجع به تو همان گوید.

چهل حدیث ۱۰۶

۱. وَ قَالَ ﷺ : مَا اسْتَغْنَى أَحَدٌ بِاللَّهِ إِلَّا افْتَقَرَ النَّاسُ إِلَيْهِ وَ مَنِ اتَّكَلَ عَلَى حُسْنِ اخْتِيَارِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ لَمْ يَتَمَنَّ أَنَّهُ فِي غَيْرِ الْحَالِ الَّتِي اخْتَارَهَا اللَّهُ تَعَالَى لَهُ.

امامﷺ فرمود: کسی به خدا مستغنی نشد جز اینکه مردم فقیر او شوند و هرکس به آنچه خدا برایش انتخاب کرده اعتماد کند، آرزو نکند کاش طور دیگری میشد.

۲. عنهﷺ: وَ مَنْ ظَنَّ لَكَ خَيْراً فَصَدِّقْ ظَنَّه ...

امامﷺ فرمود: هرکس به تو گمان نیکو برد، گمانش را راست کن!

۳. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُﷺ الْحِلْمُ سِرَاجُ اللَّهِ يَسْتَضِيءُ بِهِ صَاحِبُهُ إِلَى جِوَارِهِ وَ لَا يَكُونُ حَلِيماً إِلَّا الْمُؤَيَّدُ بِأَنْوَارِ اللَّهِ وَ بِأَنْوَارِ الْمَعْرِفَةِ وَ التَّوْحِيدِ وَ الْحِلْمُ يَدُورُ عَلَى خَمْسَةِ أَوْجُهٍ أَنْ يَكُونَ عَزِيزاً فَيُذَلَّ أَوْ يَكُونَ صَادِقاً فَيُتَّهَمَ أَوْ يَدْعُوَ إِلَى الْحَقِّ فَيُسْتَخَفَّ بِهِ أَوْ أَنْ يُؤْذَى بِلَا جُرْمٍ أَوْ أَنْ يُطَالَبَ بِالْحَقِّ وَ يُخَالِفُوهُ فِيهِ فَإِنْ آتَيْتَ كُلًّا مِنْهَا حَقَّهُ فَقَدْ أَصَبْتَ وَ قَابِلِ السَّفِيهَ بِالْإِعْرَاضِ عَنْهُ وَ تَرْكِ الْجَوَابِ يَكُنِ النَّاسُ أَنْصَارَكَ لِأَنَّ مَنْ جَاوَبَ السَّفِيهَ وَ كَافَأَهُ قَدْ وَضَعَ الْحَطَبَ عَلَى النَّارِ قَالَ رسول‌اللهﷺ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ الْأَرْضِ مَنَافِعُهُمْ مِنْهَا وَ أَذَاهُمْ عَلَيْهَا وَ مَنْ لَا يَصْبِرُ عَلَى جَفَاءِ الْخَلْقِ لَا يَصِلُ إِلَى رِضَا اللَّهِ تَعَالَى لِأَنَّ رِضَا اللَّهِ مَشُوبٌ بِجَفَاءِ الْخَلْقِ وَ قَالَ النَّبِيﷺ بُعِثْتُ لِلْحِلْمِ مَرْكَزاً وَ لِلْعِلْمِ مَعْدِناً وَ لِلصَّبْرِ مَسْكَنا ...

امام‌صادقﷺ فرمود: حلم نور خداست که حلیم را سرانجام به خدا میرساند... چندجا، جای حلم است: وقتی تو را تحقیر می‌کنند؛ وقتی راست می‌گویی اما به کذب متّهمت می‌کنند؛ وقتی به حق دعوت می‌کنی و مسخره‌ات می‌کنند؛ وقتی تو را بی‌دلیل اذیت می‌کنند؛ وقتی حقی مطالبه می‌کنی و انکار می‌کنند؛ اینجاها جای حلم است. با آدم دریده با نادیده انگاشتنش مقابله کن و جوابش را نده تا مردم یاران تو گردند. کسی که جواب چنین آدمی را بدهد هیزم بر آتش ریخته.رسول‌خداﷺ فرمود: مَثَل ایمان مَثَل زمین زراعی است که با اینکه منافع در اوست، سختی نیز در آن است. کسی که بر جفای خلق صبر نکند به رضای حق نرسد زیرا رضای حق مشوب به جفای خلق است.رسول‌خداﷺ فرمود: در آیین من حلم مرکز است و علم معدن است و صبر، مسکن.

۴. أَنَّ رَجُلًا اسْتَوْصَى رسول‌اللهﷺ فَقَالَ لَا تَغْضَبْ قَطُّ فَإِنَّ فِيهِ مُنَازَعَةَ رَبِّكَ.

کسی ازرسول‌خداﷺ نصیحت خواست، فرمود: غضب مکن که منازعه با خداست.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِﷺ أَنَّهُ قَالَ سَبْعَةٌ يُفْسِدُونَ أَعْمَالَهُمْ وَ ذَكَرَ مِنْهُمُ السَّرِيعَ إِلَى لَائِمَةِ إِخْوَانِهِ

امام‌صادقﷺ فرمود: هفت کس‌اند که اعمالشان را تباه کنند من جمله آنها کسی است که زود به ملامت دوستانش برخیزد.

۵. قَالَ رسول‌اللهﷺ يَا عَلِيُّ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْفَقْرَ أَمَانَةً عِنْدَ خَلْقِهِ فَمَنْ سَرَّهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِثْلَ أَجْرِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ وَ مَنْ أَفْشَاهُ إِلَى مَنْ يَقْدِرُ عَلَى قَضَاءِ حَاجَتِهِ فَلَمْ يَفْعَلْ فَقَدْ قَتَلَهُ أَمَا إِنَّهُ مَا قَتَلَهُ بِسَيْفٍ وَ لَا رُمْحٍ وَ لَكِنَّهُ قَتَلَهُ بِمَا نَكَى مِنْ قَلْبِه ...

رسول‌خداﷺ فرمود: ای علی! خداوند به هرکس فقر داد، امانتی است که نزدش نهاده. هرکس آنرا مخفی نگه‌داشت، اجرش چون روزه‌دارِ شب‌زنده‌دار است. و هرکس نزد کسی که می‌توانست به او کمک کند افشایش ساخت، او را کشته. نه به شمشیر و نیزه بلکه قلبش را کشته.

قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِﷺ لَوْ لَا إِلْحَاحُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى اللَّهِ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ لَنَقَلَهُمْ مِنَ الْحَالِ الَّتِي هُمْ فِيهَا إِلَى حَالٍ أَضْيَقَ مِنْهَا ...

امام‌صادقﷺ فرمود: اگر الحاح مؤمنین در دعا برای روزی نبود، روز به روز فقیرتر می‌شدند.

۶. الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَﷺ إِذَا ضَاقَ الْمُسْلِمُ فَلَا يَشْكُوَنَّ رَبَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لْيَشْكُ إِلَى رَبِّهِ الَّذِي بِيَدِهِ مَقَالِيدُ الْأُمُورِ وَ تَدْبِيرُهَا.

امیرمؤمنانﷺ فرمود: چون امر بر مسلمانی سخت شد، از خدای خویش شکایت نکند بلکه شکایت نزد خدا برد؛ خدایی که کلیدهای امور و تدبیرها جملگی بدست اوست.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِﷺ قَالَ لَقِيَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيﷺ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ كَيْفَ يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِناً وَ هُوَ يَسْخَطُ قِسْمَهُ وَ يُحَقِّرُ مَنْزِلَتَهُ وَ الْحَاكِمُ عَلَيْهِ اللَّهُ وَ أَنَا الضَّامِنُ لِمَنْ لَمْ يَهْجُسْ فِي قَلْبِهِ إِلَّا الرِّضَا أَنْ يَدْعُوَ اللَّهَ فَيُسْتَجَابَ لَهُ.

امام مجتبیﷺ فرمود: چگونه مؤمن است کسی که از قسمتش ناراضی است و جایگاهش را حقیر می‌داند در حالیکه خداست که سرپرست اوست. من برای کسی که در قلبش جز رضا نسبت به تقدیر پروردگار نگذرد، ضمانت می‌کنم که هروقت دعا کند مستجاب شود.

۷. مُحَاسَبَةُ النَّفْسِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ إِذَا أَلَحَّتْ بِهِ الْحَاجَةُ يَسْجُدُ مِنْ غَيْرِ صَلَاةٍ وَ لَا رُكُوعٍ ثُمَّ يَقُولُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ سَبْعَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يَسْأَلُ حَاجَتَهُ ثُمَّ قَالَ مَا قَالَهَا أَحَدٌ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِلَّا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى هَا أَنَا أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ سَلْ حَاجَتَكَ ...

چون امام‌صادق‌ع حاجتی داشت سجده می‌کرد و هفت بار می‌گفت یا ارحم الراحمین سپس حاجتش را برزبان میآورد. می‌فرمود چون بنده چنین کند خداوند فرماید من ارحم الراحمین هستم حاجتت را بخواه.

عَنِ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع قَالَ كَانَ أَبِي يُلِحُّ فِي الدُّعَاءِ يَقُولُ يَا رَبِّ يَا رَبِّ حَتَّى يَنْقَطِعَ النَّفَسُ ثُمَّ يَعُودُ.

امام‌باقر‌ع فرمود: پدرم در دعا الحاح می‌کرد و آنقدر یا رب یا رب میگفت که نفسش بند میامد. سپس باز از نو میگفت.

۸. الکافی، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقِي بِالتَّقْوَى عَنِ الْعَبْدِ مَا عَزَبَ عَنْهُ عَقْلُهُ وَ يُجْلِي بِالتَّقْوَى عَنْهُ عَمَاهُ وَ جَهْلَه ...

امام‌صادق‌ع فرمود: خداوند بواسطهٔ تقوی، بنده را از آنچه عقل او بدان نرسد حفظ می‌کند. و بواسطه تقوی او را از نفهمی و نادانی‌اش نگه می‌دارد.

۹. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌ع آيَةٌ فِي كِتَابِ اللَّهِ مُسَجَّلَةٌ قُلْتُ مَا هِيَ قَالَ قَوْلُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ هَلْ جَزاءُ الْإِحْسانِ إِلَّا الْإِحْسانُ جَرَتْ فِي الْكَافِرِ وَ الْمُؤْمِنِ وَ الْبَرِّ وَ الْفَاجِرِ مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَعَلَيْهِ أَنْ يُكَافِئَ بِهِ وَ لَيْسَتِ الْمُكَافَاةُ أَنْ يَصْنَعَ كَمَا صُنِعَ بِهِ بَلْ حَتَّى يَرَى مَعَ فِعْلِهِ لِذَلِكَ أَنَّ لَهُ الْفَضْلَ الْمُبْتَدَأ.

امام‌صادق‌ع فرمود: آیه‌ای در کتاب خداست که استثنا بردار نیست: «آیا جزای احسان جز احسان است؟». این آیه راجع به کافر و مؤمن و نیکوکار و بدکار جاری است. هرکس که بدو نیکویی شود باید جبران کند. جبران هم به این نیست که بقدر احسانی که بدو شده احسان کند بلکه باید بیشتر احسان کند تا حق کسی را در احسان به او پیشقدم شده ادا کرده باشد.

۱۰. وَ قَالَ‌ع اصْحَبِ السُّلْطَانَ بِالْحَذَرِ وَ الصَّدِيقَ بِالتَّوَاضُعِ وَ الْعَدُوَّ بِالتَّحَرُّزِ وَ الْعَامَّةَ بِالْبِشْرِ ...

امام‌ع فرمود: با سلطان با احترام روبرو شو و با دوست با تواضع و با دشمن با احتیاط و با سایر مردم با خوش‌رویی.

أَعْلَامُ الدِّينِ، قَالَ الرِّضَا‌ع وَ قَالَ‌ع مَنْ صَدَقَ النَّاسَ كَرِهُوه.

امام رضا‌ع فرمود: مردم راست‌گویی بدیشان را، ناخوش دارند.

۱۱. الخصال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ قَالَ رسول‌الله‌ص لِجَبْرَئِيلَ‌ع عِظْنِي فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ وَ أَحْبِبْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مُفَارِقُهُ وَ اعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مُلَاقِيهِ شَرَفُ الْمُؤْمِنِ صَلَاتُهُ بِاللَّيْلِ وَ عِزُّهُ كَفُّهُ عَنْ أَعْرَاضِ النَّاسِ.

رسول‌خدا‌ص جبرئیل را گفت مرا نصیحت کن! جبرئیل فرمود: ای محمّد! هرطور که می‌خواهی زندگی کن؛ فقط بدان که خواهی مرد. هرچه را که میخواهی دوست بدار؛ فقط بدان که از آن جدا خواهی شد. هرچه می‌خواهی بکن؛ فقط بدان که همنشین کردارت خواهی بود. شرف مؤمن نماز شب است و عزّتش، حرمت مردم را نگه داشتن.

۱۲. قصص الأنبياء عليهم السلام، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع قَالَ بَيْنَا دَاوُدُ عَلَى نَبِيِّنَا وَ آلِهِ وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ جَالِسٌ وَ عِنْدَهُ شَابٌّ إِذْ أَتَاهُ مَلَكُ الْمَوْتِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَ أَحَدَّ النَّظَرَ إِلَى الشَّابِّ فَقَالَ إِنِّي أُمِرْتُ بِقَبْضِ رُوحِهِ إِلَى سَبْعَةِ أَيَّامٍ فِي هَذَا الْمَوْضِعِ فَرَحِمَهُ دَاوُدُ فَقَالَ يَا شَابُّ هَلْ لَكَ امْرَأَةٌ قَالَ لَا وَ مَا تَزَوَّجْتُ قَطُّ قَالَ دَاوُدُ فَأْتِ فُلَاناً رَجُلًا كَانَ عَظِيمَ الْقَدْرِ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ فَقُلْ لَهُ إِنَّ دَاوُدَ يَأْمُرُكَ أَنْ تُزَوِّجَنِي ابْنَتَكَ وَ تُدْخِلَهَا اللَّيْلَةَ وَ خُذْ مِنَ النَّفَقَةِ مَا تَحْتَاجُ إِلَيْهِ وَ كُنْ عِنْدَهَا فَإِذَا مَضَتْ سَبْعَةُ أَيَّامٍ فَوَافِنِي فِي هَذَا الْمَوْضِعِ ثُمَّ وَافَى دَاوُد يَوْمَ الثَّامِنِ فَقَالَ لَهُ دَاوُدُ يَا شَابُّ كَيْفَ رَأَيْتَ مَا كُنْتَ فِيهِ قَالَ مَا كُنْتُ فِي نِعْمَةٍ وَ لَا سُرُورٍ قَطُّ أَعْظَمَ مِمَّا كُنْتُ فِيهِ قَالَ دَاوُدُ اجْلِسْ فَجَلَسَ وَ دَاوُدُ يَنْتَظِرُ أَنْ يُقْبَضَ رُوحُهُ فَلَمَّا طَالَ قَالَ انْصَرِفْ إِلَى مَنْزِلِكَ فَكُنْ مَعَ أَهْلِكَ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّامِنِ فَوَافِنِي هَاهُنَا فَمَضَى الشَّابُّ ثُمَّ وَافَاهُ يَوْمَ الثَّامِنِ وَ جَلَسَ عِنْدَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ أُسْبُوعاً آخَرَ ثُمَّ أَتَاهُ وَ جَلَسَ فَجَاءَ مَلَكُ الْمَوْتِ دَاوُدَ فَقَالَ دَاوُدُ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَ لَسْتَ حَدَّثْتَنِي بِأَنَّكَ أُمِرْتَ بِقَبْضِ رُوحِ هَذَا الشَّابِّ إِلَى سَبْعَةِ أَيَّامٍ قَالَ بَلَى فَقَالَ قَدْ مَضَتْ ثَمَانِيَةٌ وَ ثَمَانِيَةٌ وَ ثَمَانِيَةٌ قَالَ يَا دَاوُدُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَحِمَهُ بِرَحْمَتِكَ لَهُ فَأَخَّرَ فِي أَجَلِهِ ثَلَاثِينَ سَنَةً.

امام‌باقر‌ع فرمود: روزی در مجلس داوود نبی‌ع جوانی نشسته بود، ملک‌الموت آمد و به داوود سلام کرد چون آن جوان را دید نگاه تندی به او کرد و گفت من باید هفت روز دیگر همین‌جا این جوان را قبض روح کنم. داوود به جوان رحمش آمد و گفت زن داری؟ گفت: خیر. گفت: نزد فلان کس برو و به او بگو داوود خواسته که دخترت را به عقدم درآوری و آنچه خرج لازم است خودت بر عهده گیری. چنین شد و هفته بعد جوان نزد داوود آمد. داوود منتظر بود که ملک‌الموت برای قبض روح او بیاید. اما چنین نشد. بار دیگر که داوود ملک‌الموت را دید گفت چرا چنین شد؟

عزرائیل گفت خداوند چون دید تو بر جوان رحمت کردی، او نیز بر او رحم کرد و به عمرش سی سال افزود.

۱۳. وَ قَالَ‌ع إِنَّمَا يُؤْمَرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ يُنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ مُؤْمِنٌ فَيَتَّعِظُ أَوْ جَاهِلٌ فَيَتَعَلَّمُ فَأَمَّا صَاحِبُ سَوْطٍ وَ سَيْفٍ فَلَا ...

امام‌ع: امر به معروف و نهی از منکر نسبت به مؤمنی است که بپذیرد یا جاهلی که بفهمد اما جبّاری که شلاق و شمشیر بدست دارد او را امر و نهی مکن.

۱۴. مِشْكَاةُ الْأَنْوَارِ، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ مِنْكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيَمُرُّ بِهِ الرَّجُلُ وَ قَدْ أُمِرَ بِهِ إِلَى النَّارِ فَيَقُولُ يَا فُلَانُ أَغِثْنِي فَإِنِّي كُنْتُ أَصْنَعُ إِلَيْكَ الْمَعْرُوفَ فِي دَارِ الدُّنْيَا فَيَقُولُ لِلْمَلَكِ خَلِّ سَبِيلَهُ فَيَأْمُرُ اللَّهُ بِهِ فَيُخَلِّي سَبِيلَه.

امام‌صادق‌ع فرمود: از برابر مؤمن در قیامت کسی را بسوی جهنم می‌کشانند. چون چشم او به مؤمن می‌افتد، می‌شناسندش و میگوید فلانی کمکم کن! یادت هست که من در دنیا به تو نیکویی کرده‌ام!؟ پس مؤمن به فرشته‌های عذاب میگوید رهایش کنید. خدا نیز به آنها فرمان میدهد که رهایش کنند.

وَ مِنْهُ، عَنِ الْمُفَضَّلِ عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ يُقَالُ لِلْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَصَفَّحْ وُجُوهَ النَّاسِ فَمَنْ كَانَ سَقَاكَ شَرْبَةً أَوْ أَطْعَمَكَ أُكْلَةً أَوْ فَعَلَ بِكَ كَذَا وَ كَذَا فَخُذْ بِيَدِهِ فَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ قَالَ فَإِنَّهُ لَيَمُرُّ عَلَى الصِّرَاطِ وَ مَعَهُ بَشَرٌ كَثِيرٌ فَيَقُولُ الْمَلَائِكَةُ يَا وَلِيَّ اللَّهِ إِلَى أَيْنَ يَا عَبْدَ اللَّهِ فَيَقُولُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ أَجِيزُوا لِعَبْدِي فَأَجَازُوهُ وَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِناً لِأَنَّهُ يُجِيزُ عَلَى اللَّهِ فَيُجِيزُ أَمَانَهُ ...

امام‌صادق‌ع فرمود: در قیامت به مؤمن خطاب شود که در میان مردم بگرد، هرکس به تو کاسه‌ای آب داده یا لقمه‌ای غذا یا خوبی به تو کرده، دستش را بگیر و به بهشتش درآر! پس مؤمن از صراط می‌گذرد در حالیکه با او جمع کثیری عبور می‌کنند. فرشتگان می‌گویند کجا؟ خداوند می‌فرماید به آن‌ها اجازه دهید تا رد شوند! مؤمن را مؤمن گویند چون برای مردم امان میگیرد و امان‌گرفتنش قبول می‌شود.

۱۵. عَنْ عَلِيِّ بْنِ سَيْفٍ رَفَعَهُ قَالَ سُئِلَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ‌ع مَنْ أَعْلَمُ النَّاسِ قَالَ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ ...

از علی‌ع پرسیدند داناترین کس کیست؟ فرمود: کسی که از همه یاد بگیرد.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع فِي قَوْلِ اللَّهِ اتَّخَذُوا أَحْبارَهُمْ وَ رُهْبانَهُمْ أَرْباباً مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ وَ اللَّهِ مَا صَلَّوْا لَهُمْ وَ لَا صَامُوا وَ لَكِنْ أَطَاعُوهُمْ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ.

امام‌باقر‌ع راجع به آیهٔ« خوبان و عالمان خویش را خدای خویش گرفتند» فرمود: نه اینکه آنها را می‌پرستیدند بلکه مطیع محض ایشان بودند و در همه چیز از ایشان تبعیّت می‌کردند.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع فِي قَوْلِ اللَّهِ اتَّخَذُوا أَحْبارَهُمْ وَ رُهْبانَهُمْ أَرْباباً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَالَ وَ اللَّهِ مَا صَلَّوْا وَ لَا صَامُوا لَهُمْ وَ لَكِنَّهُمْ أَحَلُّوا لَهُمْ حَرَاماً وَ حَرَّمُوا عَلَيْهِمْ حَلَالًا فَاتَّبَعُوهُمْ.

امام‌صادق‌ع راجع به همین آیه فرمود: هرچه برایشان حلال و حرام کردند، چشم و گوش بسته پذیرفتند.

۱۶. مكارم الأخلاق، قَالَ رسول‌الله‌ص عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَة.

رسول‌خدا‌ص فرمود: از عود هندی استفاده کنید که در آن هفت‌گونه شفا است.

۱۷. وَ فِي تَفْسِيرِ مَوْلَانَا الْعَسْكَرِيِّ‌ع أَنَّهُ سُئِلَ مَوْلَانَا الصَّادِقُ عَنِ اللَّهِ فَقَالَ لِلسَّائِلِ يَا أَبَاعَبْدِاللَّهِ هَلْ رَكِبْتَ سَفِينَةً قَطُّ قَالَ بَلَى قَالَ فَهَلْ كُسِرَ بِكَ حَيْثُ لَا سَفِينَةَ تُنْجِيكَ وَ لَا سِبَاحَةَ تُغْنِيكَ قَالَ بَلَى قَالَ فَهَلْ تَعَلَّقَ قَلْبُكَ هُنَاكَ أَنَّ شَيْئاً مِنَ الْأَشْيَاءِ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُخَلِّصَكَ مِنْ وَرْطَتِكَ قَالَ بَلَى قَالَ الصَّادِقُ فَذَلِكَ الشَّيْءُ هُوَ اللَّهُ الْقَادِرُ عَلَى الْإِنْجَاءِ حِينَ لَا مُنْجِيَ وَ عَلَى الْإِغَاثَةِ حِينَ لَا مُغِيثَ.

امام‌صادق‌ع فرمود: آیا تا بحال سوار کشتی شده‌اید؟ آیا شده که کشتی در هم بشکند و به دریای طوفانی بیافتید؟ بگونه‌ای که نه قایقی برای نجات داشته باشید و نه با شنا بتوانید از آن ورطه جان بدر برید؟ آیا در آن حال بر دل شما گذشته است که هنوز چیزی هست که می‌تواند شما را از آن ورطه نجات دهد؟ آن چیز خدای قادر است. خدای قادر بر نجات، وقتی که نجات‌بخشی نیست و قادر بر فریادرسی، وقتی فریاد آدم به هیچ جا نمیرسد.

۱۸. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ لَقَدْ كَانَ عَلِيُّ‌بْنُ الْحُسَيْنِ‌ع يَمُرُّ عَلَى الْمَدَرَةِ فِي وَسَطِ الطَّرِيقِ فَيَنْزِلُ عَنْ دَابَّتِهِ حَتَّى يُنَحِّيَهَا بِيَدِهِ عَنِ الطَّرِيقِ.

امام سجاد‌ع در راهی که می‌گذشت اگر خار و خاشاکی یا مانعی در راه می‌دید از استر خویش پیاده می‌شد بدست خویش آنرا از راه برطرف می‌کرد.

۱۹. وَ قَالَ‌ع مِنَ السُّنَّةِ إِطْعَامُ الطَّعَامِ عِنْدَ التَّزْوِيجِ ...
امام‌ع فرمود: اینکه موقع عروسی غذا داده شود، سنّت‌رسول‌خداص است.

۲۰. المحاسن، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ قَالَ خَرَجْنَا إِلَى مَكَّةَ نَيِّفٌ وَ عِشْرُونَ رَجُلًا فَكُنْتُ أَذْبَحُ لَهُمْ فِي كُلِّ مَنْزِلٍ شَاةً فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَ عَلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ لِي يَا حُسَيْنُ وَ تُذِلُّ الْمُؤْمِنِينَ قُلْتُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ بَلَغَنِي أَنَّكَ كُنْتَ تَذْبَحُ لَهُمْ فِي كُلِّ مَنْزِلٍ شَاةً قُلْتُ مَا أَرَدْتُ إِلَّا اللَّهَ فَقَالَ أَ مَا كُنْتَ تَرَى أَنَّ فِيهِمْ مَنْ يُحِبُّ أَنْ يَفْعَلَ فَعَالَكَ فَلَا يَبْلُغُ مَقْدُرَتُهُ ذَلِكَ فَتَتَقَاصَرُ إِلَيْهِ نَفْسُهُ قُلْتُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ لَا أَعُودُ.

راوی گوید با بیست و چند نفر بسوی مکه رهسپار شدیم و در هر منزلی گوسفندی کشتم تا همه بخورند. چون بر امام‌صادق‌ع وارد شدم. فرمود: مؤمنین را خوار کردی. گفتم: پناه بر خدا. برای خدا برایشان گوسفند می‌کشتم. فرمود: احتمال نمی‌دادی در میان ایشان کسی باشد که بخواهد جبران کند و نتواند و شرمنده شود گفتم: از خدا طلب استغفار می‌کنم و دیگر چنین نخواهم کرد.

۲۱. مُسَكِّنُ الْفُؤَادِ، لِلشَّهِيدِ الثَّانِي رَفَعَ اللَّهُ مَقَامَهُ، وَ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى بَعْضِ الصِّدِّيقِينَ أَنَّ لِي عِبَاداً مِنْ عَبِيدِي يُحِبُّونِّي وَ أُحِبُّهُمْ وَ يَشْتَاقُونَ إِلَيَّ وَ أَشْتَاقُ إِلَيْهِمْ وَ يَذْكُرُونِّي وَ أَذْكُرُهُمْ فَإِنْ أَخَذْتَ طَرِيقَهُمْ أَحْبَبْتُكَ وَ إِنْ عَدَلْتَ عَنْهُمْ مَقَتُّكَ قَالَ يَا رَبِّ وَ مَا عَلَامَتُهُمْ قَالَ يُرَاعُونَ الظِّلَالَ بِالنَّهَارِ كَمَا يُرَاعِي الشَّفِيقُ غَنَمَهُ وَ يَحِنُّونَ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ كَمَا تَحِنُّ الطَّيْرُ إِلَى أَوْكَارِهَا عِنْدَ الْغُرُوبِ فَإِذَا جَنَّهُمُ اللَّيْلُ وَ اخْتَلَطَ الظَّلَامُ وَ فُرِشَتِ الْفُرُشُ وَ نُصِبَتِ الْأَسِرَّةُ وَ خَلَا كُلُّ حَبِيبٍ بِحَبِيبِهِ نَصَبُوا إِلَيَّ أَقْدَامَهُمْ وَ افْتَرَشُوا إِلَيَّ وُجُوهَهُمْ وَ نَاجَوْنِي بِكَلَامِي وَ تَمَلَّقُونِي بِأَنْعَامِي مَا بَيْنَ صَارِخٍ وَ بَاكٍ وَ بَيْنَ مُتَأَوِّهٍ وَ شَاكٍ وَ بَيْنَ قَائِمٍ وَ قَاعِدٍ وَ بَيْنَ رَاكِعٍ وَ سَاجِدٍ بِعَيْنِي مَا يَتَحَمَّلُونَ مِنْ أَجْلِي وَ بِسَمْعِي مَا يَشْكُونَ مِنْ حُبِّي.

خداوند به یکی از صدّیقین وحی کرد که بندگانی در میان اولیاء من‌اند که دوستشان دارم و دوستم دارند. مشتاق ایشانم و ایشان مشتاق من‌اند. بیاد من‌اند و بیاد ایشان‌ام. راه ایشان را بپوی تا نجات یابی! پرسید: علام ایشان چیست؟ خطاب آمد: روزها در انتظار آمدن شب‌اند و چون شب فرا رسد و هر حبیبی بسوی محبوب خویش رود و نزد او آرام گیرد؛ آرام و اُنس ایشان با من است. مناجات کنند؛ تملق گویند؛ بگریند؛ فریاد زنند؛ مرا بخوانند؛ رکوع و سجود کنند؛ قیام و قعود کنند؛ و راه حبّ مرا بجویند

۲۲. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَوْحَى إِلَى دَاوُدَ النَّبِيِّ‌ع أَنِ ائْتِ عَبْدِي دَانِيَالَ فَقُلْ لَهُ إِنَّكَ عَصَيْتَنِي فَغَفَرْتُ لَكَ وَ عَصَيْتَنِي فَغَفَرْتُ لَكَ وَ عَصَيْتَنِي فَغَفَرْتُ لَكَ فَإِنْ أَنْتَ عَصَيْتَنِي الرَّابِعَةَ لَمْ أَغْفِرْ لَكَ قَالَ فَأَتَاهُ دَاوُدُ‌ع فَقَالَ لَهُ يَا دَانِيَالُ إِنِّي رسول‌اللهإِلَيْكَ وَ هُوَ يَقُولُ لَكَ إِنَّكَ عَصَيْتَنِي فَغَفَرْتُ لَكَ وَ عَصَيْتَنِي فَغَفَرْتُ لَكَ وَ عَصَيْتَنِي فَغَفَرْتُ لَكَ فَإِنْ أَنْتَ عَصَيْتَنِي الرَّابِعَةَ لَمْ أَغْفِرْ لَكَ فَقَالَ لَهُ دَانِيَالُ قَدْ بَلَّغْتَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَالَ فَلَمَّا كَانَ فِي السَّحَرِ قَامَ دَانِيَالُ وَ نَاجَى رَبَّهُ فَقَالَ يَا رَبِّ إِنَّ دَاوُدَ نَبِيَّكَ أَخْبَرَنِي عَنْكَ أَنِّي قَدْ عَصَيْتُكَ فَغَفَرْتَ لِي وَ عَصَيْتُكَ فَغَفَرْتَ لِي وَ عَصَيْتُكَ فَغَفَرْتَ لِي وَ أَخْبَرَنِي عَنْكَ أَنِّي إِنْ عَصَيْتُكَ الرَّابِعَةَ لَمْ تَغْفِرْ لِي فَوَ عِزَّتِكَ لَأَعْصِيَنَّكَ ثُمَّ لَأَعْصِيَنَّكَ ثُمَّ لَأَعْصِيَنَّكَ إِنْ لَمْ تَعْصِمْنِي.

امام‌باقر‌ع فرمود: خداوند به داوود نبی‌ع وحی کرد: نزد فلان بندهٔ من برو و به او بگو یکبار گناه کردی و بخشیدمت؛ دوبار گناه کردی و بخشیدمت؛ سه بار گناه کردی و بخشیدمت؛ اگر بار چهارم گناه کنی تو را نخواهم بخشید. داوود آمد و پیام را رساند. آن بنده گفت: ای پیامبر خدا پیام را رساندی. سحرگاه به عبادت برخواست و با خدا مناجات کرد و گفت: خدایا پیامت را پیامبرت رساند و گفت که اگر برای چهارمین بار گناه کنم مرا نخواهی بخشید؛ قسم به عزّتت اگر خودت مرا نگه نداری، گناه خواهم کرد و گناه خواهم کرد و گناه خواهم کرد.

۲۳. المحاسن، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ع قَالَ وَ لَأَنْ أُشْبِعَ أَخاً فِي اللَّهِ أَحَبُّ إِلَيَّ‌مِنْ أَنْ أُشْبِعَ عَشَرَةَ مَسَاكِين.

امام‌باقر‌ع فرمود: اینکه دوستی را اطعام کنم خوش‌تر دارم تا که ده مسکین را اطعام کنم.

المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ع مَا يَمْنَعُكَ مِنْ أَنْ تُعْتِقَ كُلَّ يَوْمٍ نَسَمَةً فَقُلْتُ لَا يَحْتَمِلُ ذَلِكَ مَالِي فَقَالَ أَطْعِمْ كُلَّ يَوْمٍ رَجُلًا مُسْلِماً فَقُلْتُ مُوسِراً أَوْ مُعْسِراً فَقَالَ إِنَّ الْمُوسِرَ قَدْ يَشْتَهِي الطَّعَامَ.

امام‌صادق‌ع فرمود: چه مانعی دارد که هر روز بنده‌ای آزاد کنی گفتند نمی‌توانیم. فرمود: اطعام کردن یک نفر مثل آزاد کردن یک بنده است. گفتند: حتی اگر فقیر نباشد؟ فرمود: حتی اگر فقیر نباشد. مگر فقط آدم فقیر گرسنه می‌شود؟

المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ سُئِلَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ‌ع مَا يَعْدِلُ عِتْقَ رَقَبَةٍ قَالَ إِطْعَامُ رَجُلٍ مُؤْمِنٍ.

امام‌صادق‌ع فرمود: از پدرم پرسیدند چه چیز ثوابی چون آزاد کردن بنده دارد؟ فرمود: سیر کردن مؤمن.

المحاسن، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌ع مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُطْعِمُ مُؤْمِناً مُوسِراً كَانَ أَوْ مُعْسِراً إِلَّا كَانَ لَهُ بِذَلِكَ عِتْقُ رَقَبَةٍ مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِيل.

امام‌صادق‌ؑ فرمود: هرکس مؤمنی را ، چه فقیر باشد و چه غنی، اطعام کند ثواب آزاد کردن بنده‌ای از فرزندان اسماعیل برای اوست.

المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ لَأَنْ آخُذَ خَمْسَةَ دَرَاهِمَ ثُمَّ أَخْرُجَ إِلَى سُوقِكُمْ هَذِهِ فَأَشْتَرِيَ طَعَاماً ثُمَّ أَجْمَعَ عَلَيْهِ نَفَراً مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ نَسَمَةً.

امام‌صادق‌ؑ فرمود: اینکه پنج درهم خرج کنم و از بازار غذایی بخرم و چند نفر از مسلمانان را جمع کنم و سیرشان سازم، دوست‌تر دارم تا اینکه بنده‌ای آزاد کنم.

۲۴. تفسیر العیاشي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ فِي الْخَمْرِ وَ النَّبِيذِ قَالَ إِنَّ النَّبِيذَ لَيْسَتْ بِمَنْزِلَةِ الْخَمْرِ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ الْخَمْرَ بِعَيْنِهَا فَقَلِيلُهَا وَ كَثِيرُهَا حَرَامٌ كَمَا حَرَّمَ الْمَيْتَةَ وَ الدَّمَ وَ لَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَ حَرَّمَ رسول‌الله‌ﷺ الشَّرَابَ مِنْ كُلِّ مُسْكِرٍ فَمَا حَرَّمَهُ رسول‌الله‌ﷺ فَقَدْ حَرَّمَهُ اللَّهُ قُلْتُ فَكَيْفَ كَانَ يَضْرِبُ رسول‌الله‌ﷺ فِي الْخَمْرِ فَقَالَ كَانَ يَضْرِبُ بِالنَّعْلِ وَ يَزِيدُ وَ يَنْقُصُ وَ كَانَ النَّاسُ بَعْدَ ذَلِكَ يَزِيدُونَ وَ يَنْقُصُونَ لَيْسَ بِحَدٍّ مَحْدُودٍ حَتَّى وَقَفَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍؑ فِي شَارِبِ الْخَمْرِ عَلَى ثَمَانِينَ جَلْدَةً حَيْثُ ضَرَبَ قُدَامَةَ بْنَ مَظْعُونٍ.

امام‌صادق‌ؑ فرمود: نبیذ به منزلهٔ شراب نیست. خداوند شراب را صریحاً در کتابش حرام اعلام کرده لذا کم و زیادش حرام است. درست مانند مردار و خون و گوشت خوک. بعداًرسول‌خداهر مست کننده‌ای را حرام اعلام کرد و آنچه ایشان حرام کرده مورد امضاء خداوند هم است. راجع به حدّ شُرب خمر نیز مسئله به اینگونه بوده کهرسول‌خدابا نعلین خویش شارب را میزد گاهی کم و گاهی زیاد بعدا مردم هم همین روش را داشتند تا زمان امیرمؤمنان‌ؑ که ایشان حدّی برای آن منظور داشت و نهایتش را هشتاد ضربه اعلام کرد.

الإحتجاج، سُئِلَ عَلِيُّ‌بْنُ الْحُسَيْنِؑ عَنِ النَّبِيذِ فَقَالَ قَدْ شَرِبَهُ قَوْمٌ وَ حَرَّمَهُ قَوْمٌ صَالِحُونَ فَكَانَ شَهَادَةُ الَّذِينَ رَفَضُوا بِشَهَادَاتِهِمْ شَهَوَاتِهِمْ أَوْلَى أَنْ تُقْبَلَ مِنَ الَّذِينَ جَرُّوا بِشَهَادَاتِهِمْ لِشَهَوَاتِهِمْ

از امام سجاد راجع به نبیذ پرسیدند فرمود بعضی می‌خورند اما صالحین آن را حرام میدانند روش اینان که شهادتشان پذیرفته میشود و بر شهوت خویش مسلّطاند بهتر است یا روش کسانی که شهادتشان پذیرفته نمی‌شود و شهوت بر ایشان مسلط است؟

۲۵. وَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ يُسْتَجَابُ لِلرَّجُلِ الدُّعَاءُ ثُمَّ يُؤَخَّرُ قَالَ نَعَمْ عِشْرُونَ سَنَةً ...

از امام‌صادق‌ؑ پرسیدند: چقدر ممکن است دعای مستجاب شده‌ای تحقّقش به تأخیر افتد؟ فرمود: بیست سال.

عَنْهُؑ قَالَ كَانَ بَيْنَ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُما وَ بَيْنَ أَخْذِ فِرْعَوْنَ أَرْبَعُونَ عَاماً ...

امام‌صادق‌ؑ فرمود: بین گفتهٔ خدا که دعای شما را پذیرفتم و نابودی فرعون، چهل سال بطول انجامید.

۲۶. الإختصاص، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِؑ إِنَّ رُوحَ الْإِيمَانِ وَاحِدَةٌ خَرَجَتْ مِنْ عِنْدِ وَاحِدٍ وَ يَتَفَرَّقُ فِي أَبْدَانٍ شَتَّى فَعَلَيْهِ ائْتَلَفَتْ وَ بِهِ تَحَابَّتْ وَ سَيَخْرُجُ مِنْ شَتَّى وَ يَعُودُ وَاحِداً وَ يَرْجِعُ إِلَى عِنْدِ وَاحِدٍ.

امام‌صادق‌ؑ فرمود: روح ایمان یکی است و از یک جا مشتق شده، در بدنهای مختلف، متفرّق گشته. امّا باز مؤتلف خواهد شد و از پراکندگی بدر خواهد آمد و به یکجا باز خواهد گشت و یکی خواهد شد.

الكافي، عَنْ أَبِي خَدِيجَةَ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِؑ فَقَالَ لِي إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَيَّدَ الْمُؤْمِنَ بِرُوحٍ مِنْهُ تَحْضُرُهُ فِي كُلِّ وَقْتٍ يُحْسِنُ فِيهِ وَ يَتَّقِي وَ تَغِيبُ عَنْهُ فِي كُلِّ وَقْتٍ يُذْنِبُ فِيهِ وَ يَعْتَدِي فَهِيَ مَعَهُ تَهْتَزُّ سُرُوراً عِنْدَ إِحْسَانِهِ وَ تَسِيخُ فِي الثَّرَى عِنْدَ إِسَاءَتِهِ فَتَعَاهَدُوا عِبَادَ اللَّهِ نِعَمَهُ بِإِصْلَاحِكُمْ أَنْفُسَكُمْ تَزْدَادُوا يَقِيناً وَ تَرْبَحُوا نَفِيساً ثَمِيناً رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً هَمَّ بِخَيْرٍ فَعَمِلَهُ أَوْ هَمَّ بِشَرٍّ فَارْتَدَعَ عَنْهُ ثُمَّ قَالَ نَحْنُ نُؤَيِّدُ الرُّوحَ بِالطَّاعَةِ لِلَّهِ وَ الْعَمَلِ لَهُ.

امام‌کاظم‌ؑ فرمود خداوند مؤمنین را با روحی(برکتی) از جانب خود تقویت می‌کند. این نفحه هروقت که خوبی کنند یا بیاد خدا باشند سروقت آنها میاید و هرگاه گناه کنند یا تعدّی نمایند از ایشان جدا میشود. بواسطه این روح است که وقتی احسانی می‌کنند از سرور بخود می‌لرزند و چون بدی می‌کنند اندوهگین می‌گردند. ای بندگان خدا در جواب این همه نعمتی که خدا به شما ارزانی داشته به اصلاح خویش قیام کنید تا به یقین شما افزوده گردد و سود برید. درود بر کسی که قصد خوبی میکند و آنرا بعمل میاورد و چون بر بدی قصد کرد مرتکب نمیشود. سپس فرمود ما این روح را با عبادت خدا و عمل برای او تقویت می‌کنیم.

۲۷. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ قَالَ لِي أَ مَا تَدْخُلُ السُّوقَ أَ مَا تَرَى الْفَاكِهَةَ تُبَاعُ وَ الشَّيْءَ مِمَّا تَشْتَهِيهِ فَقُلْتُ بَلَى فَقَالَ أَمَا إِنَّ لَكَ بِكُلِّ مَا تَرَاهُ فَلَا تَقْدِرُ عَلَى شِرَاهُ حَسَنَةً ...

امام‌صادق‌ؑ فرمود: آیا شده است که وارد بازار شوی و میوه یا چیزی دیگر ببینی ولی نتوانی آنها را بخری؟ راوی گفت: بله. امام‌ؑ فرمود: برای هرچه می‌بینی و نمی‌توانی بخری حسنه‌ای برایت نوشته شود.

۲۸. قَالَ رسول‌اللهﷺ يَا عَلِيُّ مَا مِنْ عَبْدٍ إِلَّا وَ لَهُ جَوَانِيُّ وَ بَرَانِيُّ يَعْنِي سَرِيرَةً وَ عَلَانِيَةً فَمَنْ أَصْلَحَ جَوَانِيَّهُ أَصْلَحَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بَرَانِيَّهُ وَ مَنْ أَفْسَدَ جَوَانِيَّهُ أَفْسَدَ اللَّهُ بَرَانِيَّهُ وَ مَا مِنْ أَحَدٍ إِلَّا لَهُ صِيتٌ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ وَ صِيتٌ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ فَإِذَا حَسُنَ صِيتُهُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ وُضِعَ ذَلِكَ لَهُ فِي الْأَرْضِ قَالَ فَسُئِلَ عَنْ صِيتِهِ مَا هُوَ قَالَ ذِكْرُهُ

رسول‌خداﷺ فرمود: هیچ‌کس نیست جز اینکه باطنی دارد و ظاهری. هرکس باطنش را اصلاح کرد ظاهرش به صلاح آید و هرکس باطنش را فاسد کرد خدا ظاهرش را نیز فاسد کند و بی‌آبرو گردد. هرکس شهرتی در آسمان دارد و شهرتی در زمین. شهرت آسمانی کسی که خوب گردد در زمین نیز نیک‌نام می‌گردد و اگر شهرت آسمانی او بد گردد همین به زمین نیز سرایت کند.

المحاسن، عَنْ عَلِيٍّ قَالَ مَنْ أَصْلَحَ فِيمَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ أَصْلَحَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ النَّاسِ.

امام‌علی فرمود: هرکس میان خود و خدا را اصلاح کند خداوند میان او و مردم را اصلاح گرداند.

۲۹. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ إِذَا أَوَيْتَ إِلَى فِرَاشِكَ فَانْظُرْ مَا سَلَكْتَ فِي بَطْنِكَ وَ مَا كَسَبْتَ فِي يَوْمِكَ وَ اذْكُرْ أَنَّكَ مَيِّتٌ وَ أَنَّ لَكَ مَعَاداً

امام‌صادق فرمود: هرشب که به رختخواب خویش آمدی بیاد آور که چه خوردی؟ و چه کردی؟ و بیاد آور که خواهی مرد و معادی داری.

۳۰. قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ إِنَّمَا يَجْمَعُ النَّاسُ بِالرِّضَا وَ السَّخَطِ فَمَنْ رَضِيَ أَمْراً فَقَدْ دَخَلَ عَلَيْهِ وَ مَنْ سَخِطَ فَقَدْ خَرَجَ مِنْهُ ...

امیرالمؤمنین فرمود: مردم را طرفداری از چیزی و ضدیت با آن به گرد هم جمع کند. هرکس از کاری طرفداری کرد در آن شریک است و هرکس با چیزی ضدیت کرد با دشمنان آن چیز شریک است.

۳۱. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ قَالَ مَا أَفْلَتَ الْمُؤْمِنُ مِنْ وَاحِدَةٍ مِنْ ثَلَاثٍ وَ لَرُبَّمَا اجْتَمَعَتِ الثَّلَاثَةُ عَلَيْهِ إِمَّا بَعْضُ مَنْ يَكُونُ مَعَهُ فِي الدَّارِ يُغْلِقُ عَلَيْهِ بَابَهُ يُؤْذِيهِ أَوْ جَارُهُ يُؤْذِيهِ أَوْ مَنْ فِي طَرِيقِهِ إِلَى حَوَائِجِهِ يُؤْذِيهِ وَ لَوْ أَنَّ مُؤْمِناً عَلَى قُلَّةِ جَبَلٍ لَبَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ شَيْطَاناً يُؤْذِيهِ وَ يَجْعَلُ اللَّهُ لَهُ مِنْ إِيمَانِهِ أُنْساً لَا يَسْتَوْحِشُ مَعَهُ إِلَى أَحَدٍ ...

امام‌صادق فرمود: مؤمن از این سه چیز (یکی یا بیشتر) رهایی نیابد: کسی که درون خانه، او را میازارد؛ همسایه‌ای که در جوار خانه است و اذیتش می‌کند؛ و کسی که بیرون خانه در راه برآوردن حاجاتش کمین کرده تا او را بیازارد. مؤمن اگر در قله کوهی ساکن شود باز خدا شیطانی می‌فرستد تا آزارش دهد اما از ایمانش انسی نصیب او میکند که بواسطه آن انس نیازمند هیچ کس نیست.

۳۲. تفسیر الإمام ، قَالَ رسول‌اللهﷺ يَا عِبَادَ اللَّهِ احْذَرُوا الِانْهِمَاكَ فِي الْمَعَاصِي وَ التَّهَاوُنَ بِهَا فَإِنَّ الْمَعَاصِيَ تَسْتَوْلِي الْخِذْلَانَ عَلَى صَاحِبِهَا حَتَّى تُوقِعَهُ فِي رَدِّ وَلَايَةِ وَصِيِّ رسول‌اللهﷺ وَ دَفْعِ نُبُوَّةِ نَبِيِّ اللَّهِ وَ لَا تَزَالُ أَيْضاً بِذَلِكَ حَتَّى تُوقِعَهُ فِي دَفْعِ تَوْحِيدِ اللَّهِ وَ الْإِلْحَادِ فِي دِينِ اللَّهِ.

رسول‌خداﷺ فرمود: ای بندگان خدا حذر کنید از فرورفتن در گناهان و ناچیز شمردن آنها که گناهان چون بر کسی مستولی شوند او را نابود میکنند؛ بطوریکه سرانجام او را به ردّ ولایت اوصیاء الهی می‌کشانند و سپس به ردّ نبوت انبیاء الهی و حتی سرانجام او را به الحاد و بی خدایی میکشانند.

۳۳. وَ لْيَكُنْ أَحَبُّ الْأُمُورِ إِلَيْكَ أَوْسَطَهَا فِي الْحَقِّ وَ أَعَمَّهَا فِي الْعَدْلِ وَ أَجْمَعَهَا لِلرَّعِيَّةِ فَإِنَّ سَخَطَ الْعَامَّةِ يُجْحِفُ بِرِضَا الْخَاصَّةِ وَ إِنَّ سَخَطَ الْخَاصَّةِ يُغْتَفَرُ مَعَ رِضَا الْعَامَّةِ ...

امام فرمود: در حکومت بدنبال تعادل در امور و وسط باش؛ آنکه عدلش عامّتر است و خیر بیشتری از آن به مردم میرسد. زیرا ناراضایتی مردم را رضایت خواص جبران نکند؛ حال آنکه نارضایتی خواص را میشود در حال رضایت توده مردم نادیده گرفت.

۳۴. كِتَابُ زَيْدٍ النَّرْسِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ مُوسَى الرَّجُلُ مِنْ مَوَالِيكُمْ يَكُونُ عَارِفاً يَشْرَبُ الْخَمْرَ وَ يَرْتَكِبُ الْمُوبِقَ مِنَ الذَّنْبِ نَتَبَرَّأُ مِنْهُ فَقَالَ تَبَرَّءُوا مِنْ فِعْلِهِ وَ لَا تَبَرَّءُوا مِنْهُ أَحِبُّوهُ وَ أَبْغِضُوا عَمَلَهُ قُلْتُ فَيَسَعُنَا أَنْ نَقُولَ فَاسِقٌ فَاجِرٌ فَقَالَ لَا الْفَاسِقُ الْفَاجِرُ الْكَافِرُ الْجَاحِدُ لَنَا النَّاصِبُ لِأَوْلِيَائِنَا أَبَى اللَّهُ أَنْ يَكُونَ وَلِيُّنَا فَاسِقاً فَاجِراً وَ إِنْ عَمِلَ مَا عَمِلَ وَ لَكِنَّكُمْ تَقُولُونَ فَاسِقُ الْعَمَلِ فَاجِرُ الْعَمَلِ مُؤْمِنُ النَّفْسِ خَبِيثُ الْفِعْلِ طَيِّبُ الرُّوحِ وَ الْبَدَنِ وَ اللَّهِ مَا يَخْرُجُ وَلِيُّنَا مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا وَ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ نَحْنُ عَنْهُ رَاضُونَ يَحْشُرُهُ اللَّهُ عَلَى مَا فِيهِ مِنَ الذُّنُوبِ مُبْيَضّاً وَجْهُهُ مَسْتُورَةً عَوْرَتُهُ آمِنَةً رَوْعَتُهُ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِ وَ لَا حُزْنٌ وَ ذَلِكَ أَنَّهُ لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يُصَفَّى مِنَ الذُّنُوبِ إِمَّا بِمُصِيبَةٍ فِي مَالٍ أَوْ نَفْسٍ أَوْ وَلَدٍ أَوْ مَرَضٍ وَ أَدْنَى مَا يُصَفَّى بِهِ وُلِيُّنَا أَنْ يُرِيَهُ اللَّهُ رُؤْيَا مَهُولَةً فَيُصْبِحُ حَزِيناً لِمَا رَأَى فَيَكُونُ ذَلِكَ كَفَّارَةً لَهُ

أَوْ خَوْفاً يَرِدُ عَلَيْهِ مِنْ أَهْلِ دَوْلَةِ الْبَاطِلِ أَوْ يُشَدَّدُ عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَوْتِ فَيَلْقَى اللَّهَ طَاهِراً مِنَ الذُّنُوبِ آمِناً رَوْعَتُهُ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ ؑ ثُمَّ يَكُونُ أَمَامَهُ أَحَدُ الْأَمْرَيْنِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْوَاسِعَةُ الَّتِي هِيَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِ أَهْلِ الْأَرْضِ جَمِيعاً وَ شَفَاعَةُ مُحَمَّدٍ وَ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمَا إِنْ أَخْطَأَتْهُ رَحْمَةُ رَبِّهِ أَدْرَكَتْهُ شَفَاعَةُ نَبِيِّهِ وَ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ ﷺ فَعِنْدَهَا تُصِيبُهُ رَحْمَةُ رَبِّهِ الْوَاسِعَةُ.

به امام‌کاظم ؑ گفتند: کسی است از دوستان شما که شراب می‌نوشد و گناهان زشت مرتکب می‌شود، آیا از او برائت بجوییم؟ فرمود از کارهایش برائت بجویید نه از خودش. خودش را دوست بدارید و از کارهایش متنفّر باشید. گفتند: میشود گفت که فاسق و فاجر است؟ فرمود: خیر! این اصطلاحات در مورد دوستان ما بکار نمی‌رود. بگویید فاسق‌العمل است، فاجرالعمل است؛ همین! دوستان ما از دنیا نمی‌روند جز اینکه گناهانشان بواسطه مصیبی که در مالشان یا بدنشان یا در فرزندانشان می‌بینند بخشیده می‌شود. کمترین چیزی که دوستان ما را تصفیه می‌کند رویاهای ترسناکی است که می‌بینند و صبح حزین از خواب برمی‌خیزند و همین کفاره گناهان ایشان میشود. یا ترسی که از دولت باطل در دل ایشان پدید میاید یا سختی که حین مرگ برایشان رخ میدهد. سرانجام به لقا خداوند می‌رسند در حالیکه از گناهان پاک‌اند. سپس با دو امر عظیم روبرو می‌شوند که یکی رحمت واسع حق تعالی است و دیگری شفاعت محمد ﷺ و علی ؑ که اگر اولی ایشان را درنیابد دومی ایشان را دریابد که در این حال اولی نیز باز به ایشان رو می‌کند.

۳۵. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ ؑ قَالَ مَنْ قَرَأَ بِالْمُسَبِّحَاتِ كُلِّهَا قَبْلَ أَنْ يَنَامَ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُدْرِكَ الْقَائِمَ ؑ.

امام‌باقر ؑ فرمود: هرکس پیش از خواب سوره‌های مسبّحات را بخواند، نمیرد جز اینکه قائم عج را درک کند.

الدُّرُّ الْمَنْثُورُ، قَالَ كَانَ رسول‌الله ﷺ لَا يَنَامُ حَتَّى يَقْرَأَ الْمُسَبِّحَاتِ وَ كَانَ يَقُولُ إِنَّ فِيهِنَّ آيَةً هِيَ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ آيَةٍ

رسول‌خدا ﷺ نمی‌خوابید جز اینکه مسبّحات را خوانده بود و می‌گفت در آنها آیه‌ای است که از هزار آیه برتر است.

قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ ؑ وَ ادْفَعُوا نَوَائِبَ الْبَلَايَا بِالِاسْتِغْفَارِ وَ لَيْسَ يُصَادُ مِنَ الطَّيْرِ إِلَّا مَا ضَيَّعَ تَسْبِيحَهُ

امام‌صادق ؑ فرمود: بلاهای بد را بوسیله استغفار دفع کنید. تنها پرنده‌ای شکار می‌شود که تسبیح را واگذاشته.

۳۶. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ ؑ أَحْسِنُوا فِي عَقِبِ غَيْرِكُمْ تُحْسِنُوا فِي عَقِبِكُمْ.

امیرمؤمنان ؑ فرمود: به فرزندان دیگران خوبی کنید تا به فرزندان شما خوبی کنند.

۳۷. الخصال، عَنْ أَبِي مَالِكٍ قَالَ قُلْتُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ؑ أَخْبِرْنِي بِجَمِيعِ شَرَائِعِ الدِّينِ قَالَ قَوْلُ الْحَقِّ وَ الْحُكْمُ بِالْعَدْلِ وَ الْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ.

از امام سجاد ؑ سوال شد آن چیست که همهٔ شریعت در آن جمع می‌شود؟ فرمود: راست گفتن و درست قضاوت کردن و به عهد وفا کردن.

۳۸. تفسیر العیاشي، قَوْمٌ مِنَ الْيَهُودِ سَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ عَنْ شَيْءٍ فَقَالَ ائْتُونِي غَداً وَ لَمْ يَسْتَثْنِ حَتَّى أُخْبِرَكُمْ فَاحْتُبِسَ عَنْهُ جَبْرَئِيلُ ؑ أَرْبَعِينَ يَوْماً ثُمَّ أَتَاهُ وَ قَالَ وَ لا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فاعِلٌ ذلِكَ غَداً إِلَّا أَنْ يَشاءَ اللَّهُ وَ اذْكُرْ رَبَّكَ إِذا نَسِيتَ.

یهودیان سوالی ازرسول‌خدا ﷺ پرسیدند؛ فرمود فردا بیایید که جوابتان حاضر است و نگفت إن شاء الله خواهم پرسید و به شما خواهم گفت. پس، خداوند نگذاشت چهل روز جبرئیل نزد او آید. سپس آیه آمد که « نگویید فردا چنین خواهم کرد جز اینکه بگویید انشاء الله و هرگاه خدا یادت رفت باز بیادش آور».

۳۹. الکافی، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ ؑ قَالَ إِنَّ اللَّهَ لَيَدْفَعُ بِالْمُؤْمِنِ الْوَاحِدِ عَنِ الْقَرْيَةِ الْفَنَاءَ ...

امام‌باقر ؑ فرمود: خداوند به برکت یک مؤمن نابودی را از یک شهر برمیدارد.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ ؑ قَالَ لَا يُصِيبُ قَرْيَةً عَذَابٌ وَ فِيهَا سَبْعَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ...

امام‌باقر ؑ فرمود: شهری که در آن هفت مؤمن باشند عذاب نشود.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ ؑ قَالَ قِيلَ لَهُ فِي الْعَذَابِ إِذَا نَزَلَ بِقَوْمٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ نَعَمْ وَ لَكِنْ يَخْلُصُونَ بَعْدَهُ

از امام‌صادق ؑ پرسیدند: عذاب که به شهری رسد آیا به مؤمنین آن شهر نیز می‌رسد؟ فرمود: آری اما بعدش آنها نجات پیدا می‌کنند.

۴۰. عن الرسول ﷺ: ثَلَاثَةٌ تُورِثُ الْحِرْمَانَ الْإِلْحَاحُ فِي الْمَسْأَلَةِ وَ الْغِيبَةُ وَ الْهُزْءُ ...

رسول‌خدا ﷺ: سه چیز موجب محرومیت است: اصرار در درخواست و غیبت و مسخره کردن....

چهل حدیث ۱۰۷

۱. تفسیر القمي، قَالَ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَاعليه‌السلام وَ إِذَا ضَرَبَتْ بِكَ الْأَمْوَاجُ وَ أَشِرْ إِلَى الْمَوْجِ بِيَدِكَ وَ قُلِ اسْكُنْ بِسَكِينَةِ اللَّهِ وَ قِرَّ بِقَرَارِ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا السَّكِينَةُ قَالَ رِيحٌ مِنَ الْجَنَّةِ لَهَا وَجْهٌ كَوَجْهِ الْإِنْسَانِ وَ رَائِحَةٌ طَيِّبَةٌ وَ كَانَتْ مَعَ الْأَنْبِيَاءِ وَ تَكُونُ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ.

امام رضاعليه‌السلام فرمود: چون امواج بر تو ضربه زدند، به آنها اشاره کن و بگو: به سکینهٔ خدا، آرام گیرید و به قرار خدا قرار یابید و حول و قوه‌ای جز به خدا نیست. پرسیدند سکینه چیست؟ امامعليه‌السلام فرمود: نفحه‌ای از بهشت که صورتی چون صورت انسان دارد و رایحه‌ای خوش‌بو که با انبیاء بوده و با مؤمنین خواهد بود.

۲. علل الشرائع، قَالَ أَبَا جَعْفَرٍعليه‌السلام إِذَا كَانَ الرَّجُلُ عَلَى يَمِينِكَ عَلَى رَأْيٍ ثُمَّ تَحَوَّلَ إِلَى يَسَارِكَ فَلَا تَقُلْ إِلَّا خَيْراً وَ لَا تَبَرَّأْ مِنْهُ حَتَّى تَسْمَعَ مِنْهُ مَا سَمِعْتَ وَ هُوَ عَلَى يَمِينِكَ فَإِنَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللَّهِ يَقْلِبُهَا كَيْفَ يَشَاءُ سَاعَةً كَذَا وَ سَاعَةً كَذَا وَ إِنَّ الْعَبْدَ رُبَّمَا وُفِّقَ لِلْخَيْرِ.

امام‌باقرعليه‌السلام فرمود: اگر مردی در سمت راست تو ایستاده بود و چیز بدی گفت سپس سمت چپت آمد تا همان چیز بد را دوباره و در این حالِ جدید از او نشنیده‌ای راجع به او جز خیر نگو و از او بیزاری مجو. قلب آدمی بین دو انگشت خداست و هر لحظه به طرفی می‌چرخد. ساعتی اینگونه است و ساعتی آنگونه. شاید توفیق او را دریابد.

۳. المجالس للمفید، عَنْ جَابِرٍ قَالَ سَمِعَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام رَجُلًا يَشْتِمُ قَنْبَراً وَ قَدْ رَامَ قَنْبَرُ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهِ فَنَادَاهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام مَهْلًا يَا قَنْبَرُ دَعْ شَاتِمَكَ مُهَانًا تُرْضِي الرَّحْمَنَ وَ تُسْخِطُ الشَّيْطَانَ وَ تُعَاقِبُ عَدُوَّكَ فَوَ الَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَ بَرَأَ النَّسَمَةَ مَا أَرْضَى الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ بِمِثْلِ الْحِلْمِ وَ لَا أَسْخَطَ الشَّيْطَانَ بِمِثْلِ الصَّمْتِ وَ لَا عُوقِبَ الْأَحْمَقُ بِمِثْلِ السُّكُوتِ عَنْهُ ...

امیرالمؤمنین شنید که مردی خادمش قنبر را شتم میکرد و قنبر میخواست جوابش را بدهد. علیعليه‌السلام صدایش کرد و گفت صبور باش قنبر! ناسزاگوی خویش را رها کن تا خدا را راضی کرده باشی و شیطان را خشمگین؛ و خود او را ادب کرده باشی. قسم به خدا که با هیچ‌کار به مانند حلم، خداوند راضی نمیشود و با هیچ‌چیز مثل خاموشی شیطان به خشم نمی‌آید و با هیچ‌چیز مثل سکوت، احمق تربیت نمی‌شود.

٤. وَ قَالَعليه‌السلام الرَّجُلُ يَجْزَعُ مِنَ الذُّلِّ الصَّغِيرِ فَيُدْخِلُهُ ذَلِكَ فِي الذُّلِّ الْكَبِيرِ ...

امامعليه‌السلام فرمود: کسی که در ذلّتِ کوچکی بی‌تابی می‌کند، به ذلّت بزرگتری مبتلا می‌شود.

٥. عِدَّةُ الدَّاعِي، قَالَ النَّبِيُّصلى‌الله‌عليه‌وآله إِنَّ لِكُلِّ حَقٍّ حَقِيقَةً وَ مَا بَلَغَ عَبْدٌ حَقِيقَةَ الْإِخْلَاصِ حَتَّى لَا يُحِبَّ أَنْ يُحْمَدَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ عَمَلٍ لِلَّهِ ...

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: هرچیز را علامتی است. علامت اینکه کسی به مقام اخلاص رسیده آن است که دوست نداشته باشد برای کاری که برای خدا کرده، مردم از او قدرشناسی کنند.

قَالَصلى‌الله‌عليه‌وآله يَا اَبَاذَرٍّ لَا يَفْقَهُ الرَّجُلُ كُلَّ الْفِقْهِ حَتَّى يَرَى النَّاسَ أَمْثَالَ الْأَبَاعِرِ فَلَا يَحْفِلُ بِوُجُودِهِمْ وَ لَا يُغَيِّرُهُ ذَلِكَ كَمَا لَا يُغَيِّرُهُ وُجُودُ بَعِيرٍ عِنْدَهُ ثُمَّ يَرْجِعُ هُوَ إِلَى نَفْسِهِ فَيَكُونُ أَعْظَمَ حَاقِرٍ لَهَا ...

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: وقتی آدم به فهم و شعور رسید، مردم برایش چون شتران‌اند و از وجودشان متأثّر و متغیّر نشود. البته نه اینکه تکبّر داشته باشد بلکه خودش را در نهایت حقارت در پیشگاه خدا می‌داند.

وَ رُوِيَ أَنَّ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ قَالَ لَأَعْبُدَنَّ اللَّهَ عِبَادَةً أُذْكَرُ بِهَا فَمَكَثَ مُدَّةً مُبَالِغاً فِي الطَّاعَاتِ وَ جَعَلَ لَا يَمُرُّ بِمَلَإٍ مِنَ النَّاسِ إِلَّا قَالُوا مُتَصَنِّعٌ مُرَاءٍ فَأَقْبَلَ عَلَى نَفْسِهِ وَ قَالَ قَدْ أَتْعَبْتَ نَفْسَكَ وَ ضَيَّعْتَ عُمُرَكَ فِي لَا شَيْءٍ فَيَنْبَغِي أَنْ تَعْمَلَ لِلَّهِ سُبْحَانَهُ فَغَيَّرَ نِيَّتَهُ وَ أَخْلَصَ عَمَلَهُ لِلَّهِ فَجَعَلَ لَا يَمُرُّ بِمَلَإٍ مِنَ النَّاسِ إِلَّا قَالُوا وَرِعٌ تَقِي ...

مردی از بنی‌اسرائیل گفت خدا را عبادتی خواهم کرد که همه متحیّر شوند. مدتی جهد کرد اما همه جا شایع شد که او متصنّع و ریاکار است. پس بخود آمد و گفت خود را به سختی انداختم و عمرم را تباه نمودم. سزاوار است که فقط برای خدا عبادت کنم و کاری به مردم نداشته باشم. پس نیّتش را عوض کرد و عملش را برای خدا خالص نمود. همه جا شایع شد که او باتقوی و پرهیزگار است.

وَ عَنِ الصَّادِقِعليه‌السلام قَالَ مَنْ عَمِلَ حَسَنَةً سِرّاً كُتِبَتْ لَهُ سِرّاً فَإِذَا أَقَرَّ بِهَا مُحِيَتْ وَ كُتِبَتْ جَهْراً فَإِذَا أَقَرَّ بِهَا ثَانِياً مُحِيَتْ وَ كُتِبَتْ رِئَاءً

امام‌صادقعليه‌السلام فرمود: هرکس پنهانی حسنه‌ای انجام دهد برایش نوشته شود و نیز کنارش نوشته شود: سریّ. اگر آنرا برملا کرد، کلمه سریّ را پاک می‌کنند و می‌نویسند: آشکارا. اگر برای بار دوم برملا کرد می‌نویسند: ریایی.

٦. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ الثَّانِي عَنْ آبَائِهِ‌عليهم‌السلام قَالَ وَ دَعَا سَلْمَانُ أَبَاذَرٍّ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا ذَاتَ يَوْمٍ إِلَى ضِيَافَةٍ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ مِنْ جِرَابِهِ كِسَراً يَابِسَةً وَ بَلَّهَا مِنْ رَكْوَتِهِ فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ مَا أَطْيَبَ هَذَا الْخُبْزَ لَو كَانَ مَعَهُ مِلْحٌ فَقَامَ سَلْمَانُ وَ خَرَجَ فَرَهَنَ رَكْوَتَهُ بِمِلْحٍ وَ حَمَلَهُ إِلَيْهِ فَجَعَلَ أَبُو ذَرٍّ يَأْكُلُ ذَلِكَ الْخُبْزَ وَ يَذُرُّ عَلَيْهِ ذَلِكَ الْمِلْحَ وَ يَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَزَقَنَا هَذِهِ الْقَنَاعَةَ فَقَالَ سَلْمَانُ لَوْ كَانَتْ قَنَاعَةٌ لَمْ تَكُنْ رَكْوَتِي مَرْهُونَةً.

امام‌عليه‌السلام فرمود: روزی سلمان ابوذر را به مهمانی فراخواند و خرده نانی خشک نزد او نهاد و برآن آب پاشید تا نرم شد. ابوذر گفت چه خوش مزه است کاش نمکی هم می‌داشتی. سلمان برخواست و رفت و کوزه‌اش را گرو نهاد و نمکی تهیه کرد و آورد. ابوذر شروع به خوردن کرد؛ بر نان نمک می‌پاشید و می‌خورد و می‌گفت: شکر! خدای را که به ما قناعت نصیب کرد. سلمان گفت: اگر قناعت می‌داشتیم کوزه من اکنون در گرو نبود.

٧. فقه الرضا عليه‌السلام ، أَرْوِي عَنِ الْعَالِمِ‌عليه‌السلام أَنَّهُ قَالَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ سَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لِكُلِّ دَاءٍ دُعَاءٌ فَإِذَا أُلْهِمَ الْعَلِيلُ الدُّعَاءَ فَقَدْ أُذِنَ فِي شِفَائِهِ ثُمَّ قَالَ لِي الْعَالِمُ‌عليه‌السلام الدُّعَاءُ أَفْضَلُ مِنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ لِأَنَّ اللَّهَ جَلَّ وَ عَزَّ يَقُولُ ما يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْ لا دُعاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزاماً وَ أَرْوِي أَنَّ الدُّعَاءَ يَدْفَعُ مِنَ الْبَلَاءِ مَا قُدِّرَ وَ مَا لَمْ يُقَدَّرْ قِيلَ وَ كَيْفَ يَدْفَعُ مَا لَمْ يُقَدَّرْ قَالَ حَتَّى لَا يَكُونَ.

به امام رضا‌عليه‌السلام عرض کردم روایت شده که امام‌کاظم‌عليه‌السلام فرموده: هر دردی را دوایی است. امام‌عليه‌السلام فرمود: آری و هر دردی را دعایی است. چون به دردمند دعا الهام شود اذن شفا داده میشود. سپس امام رضا‌عليه‌السلام فرمود: دعا کردن از قرآن خواندن افضل است چون خدا در قرآن فرموده: « اگر دعاکردن شما نبود خدا به شما اعتنایی نمی‌کرد؛ اما این جمله را رها ساختید و وبالش را درو خواهید کرد». امام‌عليه‌السلام فرمود: دعا بلای تقدیر شده و تقدیر نشده را دفع می‌کند پیش از آنکه تقدیر شود.

رُوِيَ عَنِ الْعَالِمِ‌عليه‌السلام قَالَ أَفْضَلُ الدُّعَاءِ الصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ ثُمَّ الدُّعَاءُ لِلْإِخْوَانِ ثُمَّ الدُّعَاءُ لِنَفْسِكَ فِيمَا أَحْبَبْت ...

امام‌کاظم‌عليه‌السلام فرمود: افضل دعا صلوات بر محمد و پیروان اوست سپس دعا برای دوستان سپس برای خودش راجع به هرچه که دوست دارد.

٨. وَ النَّاسُ مَجْبُولُونَ عَلَى حِيلَةِ إِيثَارِ الْكُتُبِ الْمُنَشَّرَةِ نَسْأَلُ اللَّهَ السَّدَاد ...

امام‌عليه‌السلام فرمود: مردم اینگونه‌اند که نوشتجاتی را که نشر و مشهور شوند درست می‌پندارند. پناه بر خدا!

٩. الكافي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام مَنْ كَانَتْ لَهُ دَارٌ فَاحْتَاجَ مُؤْمِنٌ إِلَى سُكْنَاهَا فَمَنَعَهُ إِيَّاهَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَلَائِكَتِي أَ بَخِلَ عَبْدِي بِسُكْنَى الدُّنْيَا وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لَا يَسْكُنُ جِنَانِي أَبَداً.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: هرکس خانه‌ای داشته باشد و مؤمنی محتاج سکونت در آن شود و او در اختیارش نگذارد، خداوند به فرشتگان فرماید: بر مسکن دنیا بخل ورزید، قسم به عزت و جلالم که در بهشتم ساکنش نکنم.

١٠. أَعْلَامُ الدِّينِ، قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الثَّالِثُ‌عليه‌السلام لِلْمُتَوَكِّلِ فِي جَوَابِ كَلَامٍ دَارَ بَيْنَهُمَا لَا تَطْلُبِ الصَّفَا مِمَّنْ كَدَرْتَ عَلَيْهِ وَ لَا الْوَفَاءَ لِمَنْ غَدَرْتَ وَ لَا النُّصْحَ مِمَّنْ صَرَفْتَ سُوءَ ظَنِّكَ إِلَيْهِ فَإِنَّمَا قَلْبُ غَيْرِكَ كَقَلْبِكَ لَه.

امام هادی‌عليه‌السلام به خلیفه وقت متوکّل عباسی فرمود: از کسی که بر او خشم گرفتی، صفا و یکرنگی مجوی و از کسی که بر او غدر کردی، توقع وفا مدار و از کسی که بدو بدگمان بودی خیرخواهی را توقع مکن که قلب دیگران نیز مانند قلب توست.

١١. يَا أَحْمَدُ الْوَرَعُ يَفْتَحُ عَلَى الْعَبْدِ أَبْوَابَ الْعِبَادَةِ.

حدیث قدسی است که ای محمد پرهیز از گناه، ابواب عبادت را مفتوح و توفیق عبادت نصیب آدمی کنند.

١٢. قصص الأنبياء عليهم السلام، عَنِ الصَّادِقِ‌عليه‌السلام قَالَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَوْحَى إِلَى حِزْقِيلَ النَّبِيِّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَنْ أَخْبِرْ فُلَانَ [فُلَاناً] الْمَلِكَ أَنِّي مُتَوَفِّيكَ يَوْمَ كَذَا فَأَتَى حِزْقِيلُ الْمَلِكَ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ قَالَ فَدَعَا اللَّهَ وَ هُوَ عَلَى سَرِيرِهِ حَتَّى سَقَطَ مَا بَيْنَ الْحَائِطِ وَ السَّرِيرِ فَقَالَ يَا رَبِّ أَخِّرْنِي حَتَّى يَشِبَّ طِفْلِي وَ أَقْضِيَ أَمْرِي فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى ذَلِكَ النَّبِي أَنِ ائْتِ فُلَاناً وَ قُلْ إِنِّي أَنْسَأْتُ فِي عُمُرِهِ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً فَقَالَ النَّبِيُّ يَا رَبِّ وَ عِزَّتِكَ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي لَمْ أَكْذِبْ كَذِبَةً قَطُّ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ إِنَّمَا أَنْتَ عَبْدٌ مَأْمُورٌ فَأَبْلِغْهُ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: خداوند به حزقیل نبی وحی کرد که فلان پادشاه را بگو فلان روز مرگت دررسد. حزقیل چنین کرد. آن پادشاه به خدا التماس کرد و الحاح بسیار نمود و گفت خدایا مرا فرصت ده تا طفلم بزرگ شود و بتواند جانشین من گردد. خداوند به حزقیل وحی کرد به او بگو پانزده سال به عمرش فزودم. حزقیل گفت: خدایا اگر حرفم را عوض کنم مرا دروغگو میدانند. خداوند فرمود: تو بندهٔ مأموری! آنچه گفتیم برسان.

۱۳. رَوَى الشَّهِيدُ الثَّانِي بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ قُولَوَيْهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ النَّوْفَلِيِّ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ عليه السلام قَالَ فَإِذَا بِمَوْلًى لِعَبْدِ اللَّهِ النَّجَاشِيِّ قَدْ وَرَدَ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ وَ أَوْصَلَ إِلَيْهِ كِتَابَهُ فَفَضَّهُ وَ قَرَأَهُ فَإِذَا أَوَّلُ سَطْرٍ فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ أَطَالَ اللَّهُ بَقَاءَ سَيِّدِي إِنِّي بُلِيتُ بِوِلَايَةِ الْأَهْوَازِ فَإِنْ رَأَى سَيِّدِي أَنْ يَحُدَّ لِيَ حَدّاً أَوْ يُمَثِّلَ لِي مَثَلًا لِأَسْتَدِلَّ بِهِ عَلَى مَا يُقَرِّبُنِي إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

فَأَجَابَهُ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ فَأَمَّا سُرُورِي بِوِلَايَتِكَ فَقَدْ عَسَى أَنْ يُغِيثَ اللَّهُ بِكَ مَلْهُوفاً خَائِفاً مِنْ أَوْلِيَاءِ آلِ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه و آله وَ يُعِزَّ بِكَ ذَلِيلَهُمْ وَ يَكْسُوَ بِكَ عَارِيَهُمْ وَ يُقَوِّيَ بِكَ ضَعِيفَهُمْ وَ يُطْفِئَ بِكَ نَارَ الْمُخَالِفِينَ عَنْهُمْ وَ أَمَّا الَّذِي سَاءَنِي مِنْ ذَلِكَ فَإِنَّ أَدْنَى مَا أَخَافُ عَلَيْكَ أَنْ تَعْثُرَ بِوَلِيٍّ لَنَا فَلَا تَشَمَّ حَظِيرَةَ الْقُدْسِ.

راوی گوید نزد امام‌صادق عليه السلام بودیم که نامه‌ای از عبدالله نجاشی رسید. در آن نامه گفته بود که او را به حکومت اهواز نصب کرده‌اند. خواسته بود که امام عليه السلام راهی نشانش دهد که این کار او را به خدا نزدیک کند. امام عليه السلام برایش نوشت: بسم الله الرحمن الرحیم. من از مقام یافتن تو خوشحالم چون شاید خداوند بوسیله تو بیچارهٔ بی‌پناهی از مؤمنان را نجات بخشد و ذلت ایشان را بوسیله تو به عزت بدل سازد و عریان ایشان را بپوشاند و ضعیف ایشان را قوی کند و آتش مخالفین را از ایشان باز دارد. در برابرش آنچه از آن میترسم آن است که مبادا بر دوستی از دوستان خدا دست درازی کنی و بوی بهشت را نشنوی.

وَ قَالَ عليه السلام لِعَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ كَفَّارَةُ عَمَلِ السُّلْطَانِ الْإِحْسَانُ إِلَى الْإِخْوَانِ ...

امام عليه السلام به علی بن یقطین که شاگرد ایشان و وزیر خلیفه بود گفت: کفّاره خدمت به سلطان، احسان به برادران ایمانی است.

۱۴. وَ مِنْهُ، عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ الْبَاقِرُ عليه السلام إِنَّ اللَّهَ أَعْطَى الْمُؤْمِنَ ثَلَاثَ خِصَالٍ الْعِزَّ فِي الدُّنْيَا وَ فِي دِينِهِ وَ الْفَلَجَ فِي الْآخِرَةِ وَ الْمَهَابَةَ فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ.

امام‌باقر عليه السلام فرمود: خداوند به مؤمن سه خصلت اعطا کرد: عزت در دنیا و در دینش؛ و رستگاری در آخرت؛ و مهابت پیش چشم همه.

وَ مِنْهُ، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ الْمُؤْمِنُ أَعْظَمُ حُرْمَةً مِنَ الْكَعْبَةِ.

امام‌صادق عليه السلام فرمود: مؤمن حرمتش از کعبه بیشتر است.

نهج البلاغة، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام اتَّقُوا ظُنُونَ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ.

امام‌علی عليه السلام فرمود: از گمانهای مؤمنین برحذر باشید که خداوند حق را بر زبان ایشان جاری کند(یا تعیین کند).

المحاسن، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام يَهْلِكُ مَنْ هَلَكَ وَ يَحْيَا مَنْ حَيَّ وَ عَلَى اللَّهِ الْبَيَانُ بَيَّنَ لَكُمْ فَاهْتَدُوا وَ بِقَوْلِ الْعُلَمَاءِ فَانْتَفِعُوا وَ السَّبِيلُ فِي ذَلِكَ إِلَى اللَّهِ فَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَ مَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِداً.

امام‌باقر عليه السلام فرمود: هرکس هلاک شود خودش شده و هرکس هدایت یابد خودش سود کرده. خدا راه را بیان میکند پس به هدایت او راه یابید و از گفتار عالمان سود برید. هدایت در نهایت بدست خداست هرکس را خدا هدایت کند هدایت شود و هرکس گمراه شود کسی نخواهد بود که دستش را بگیرد و رشدش دهد.

۱۶. الخصال، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ كُلُّ بَيْتٍ سَمْكُهُ أَكْثَرُ مِنْ ثَمَانِيَةِ أَذْرُعٍ فَهُوَ مُحْتَضَرٌ يَحْضُرُهُ الْجِنُّ وَ يَسْكُنُونَهُ.

امام‌صادق عليه السلام فرمود: هرخانه‌ای که ارتفاع سقفش بیش از هشت ذراع باشد جنّ‌ها در آن لانه کنند و بمانند.

المحاسن، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ إِذَا كَانَ الْبَيْتُ فَوْقَ ثَمَانِي أَذْرُعٍ فَاكْتُبْ عَلَيْهِ آيَةَ الْكُرْسِيِّ

امام‌صادق عليه السلام فرمود: خانه‌ای که سقفش بلندتر از هشت ذراع است بر حاشیه سقفش آیهٔ الکرسی بنویس.

المحاسن، أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام آيَةَ الْكُرْسِيِّ قَدْ أُدِيرَتْ بِالْبَيْتِ وَ رَأَيْتُ فِي قِبْلَةِ مَسْجِدِهِ مَكْتُوباً آيَةَ الْكُرْسِيِّ

راوی گوید به خانه امام‌صادق عليه السلام رفتیم، بر دیوارها و بر قبلهٔ جایی که نماز می‌خواند آیهٔ الکرسی نوشته بود.

۱۷. الخصال، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ لِلْمُؤْمِنِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عِشْرُونَ خَصْلَةً يَفِي لَهُ بِهَا لَهُ عَلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَنْ لَا يَفْتِنَهُ وَ لَا يُضِلَّهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعْرِيَهُ وَ لَا يُجَوِّعَهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُشْمِتَ بِهِ عَدُوَّهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَهْتِكَ سِتْرَهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَخْذُلَهُ وَ يُعِزَّهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُمِيتَهُ غَرَقاً وَ لَا حَرَقاً وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَقَعَ عَلَى شَيْءٍ وَ لَا يَقَعَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَقِيَهُ مَكْرَ الْمَاكِرِينَ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعِيذَهُ مِنْ سَطَوَاتِ الْجَبَّارِينَ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَهُ مَعَنَا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِ مِنَ الْأَدْوَاءِ مَا يَشِينُ خِلْقَتَهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعِيذَهُ مِنَ الْبَرَصِ وَ الْجُذَامِ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُمِيتَهُ عَلَى كَبِيرَةٍ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُنْسِيَهُ مَقَامَهُ فِي الْمَعَاصِي حَتَّى يُحْدِثَ تَوْبَةً وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَحْجُبَ عَنْهُ عِلْمَهُ وَ مَعْرِفَتَهُ بِحُجَّتِهِ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَغْرِزَ فِي قَلْبِهِ الْبَاطِلَ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَحْشُرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ نُورُهُ يَسْعَى بَيْنَ يَدَيْهِ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُوَفِّقَهُ لِكُلِّ خَيْرٍ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِ عَدُوَّهُ فَيُذِلَّهُ وَ لَهُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَخْتِمَ لَهُ بِالْأَمْنِ وَ الْإِيمَانِ وَ يَجْعَلَهُ مَعَنَا فِي الرَّفِيقِ الْأَعْلَى هَذِهِ شَرَائِطُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِلْمُؤْمِنِينَ.

امام‌باقر(ع) فرمود: مؤمن برعهدهٔ خدا بیست حق دارد: او را به فتنه دچار نکند، گمراهش نکند، عریانش نگذارد، گرسنگی‌اش را سیر کند، او را دشمن‌شاد نکند، رسوایش نسازد، ذلیلش نکند بلکه عزّتش دهد، به غرق شدن و سوختن او را نکشد، عفّتش را نگه دارد، از مکر دشمنان حفظش کند، از خشم جبّار پناهش دهد، در دنیا و آخرت با ما باشد، خلقتش را زشت نکند، از برص و جذام نگه‌اش دارد، در حال ارتکاب کبیره‌ای مرگش را نرساند، در نسیان رهایش نکند و توفیقش دهد تا توبه کند، از علم و معرفت به خدا و حجّتهای خدا بهره‌مندش سازد، شک در دلش باقی نگذارد، در قیامت نورانی محشورش کند، توفیق خیراتش دهد، دشمنش را بر او مسلط نسازد، عاقبتش را به امن و ایمان ختم کند و با ما در رفیق اعلی باشد. اینهاست شرایطی که خدا برای مؤمن تدراک دیده.

الكافي، عَنْ نَاجِيَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) إِنَّ الْمُغِيرَةَ يَقُولُ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُبْتَلَى بِالْجُذَامِ وَ لَا بِالْبَرَصِ وَ لَا بِكَذَا وَ لَا بِكَذَا فَقَالَ إِنْ كَانَ لَغَافِلًا عَنْ صَاحِبِ يَاسِينَ إِنَّهُ كَانَ مُكَنَّعاً ثُمَّ رَدَّ أَصَابِعَهُ فَقَالَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى تَكْنِيعِهِ أَتَاهُمْ فَأَنْذَرَهُمْ ثُمَّ عَادَ إِلَيْهِمْ مِنَ الْغَدِ فَقَتَلُوهُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُبْتَلَى بِكُلِّ بَلِيَّةٍ وَ يَمُوتُ بِكُلِّ مِيتَةٍ إِلَّا أَنَّهُ لَا يَقْتُلُ نَفْسَهُ.

به امام‌باقر(ع) گفتند کسی می‌گوید مؤمن به جذام و برص و برخی امراض مبتلا نمی‌گردد! امام(ع) فرمود: مگر مؤمن آل یاسین نبود؟ جذام انگشتانش را خورده بود... پس بسوی قومش آمد و ایشان را انذار کرد. فردا که باز برای انذار آمد او را شهید کردند. سپس امام(ع) فرمود: مؤمن به هر بلایی مبتلا می‌شود و به هر مرگی می‌میرد جز اینکه خودکشی نمی‌کند.

الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَبْتَلِي الْمُؤْمِنَ بِكُلِّ بَلِيَّةٍ وَ يُمِيتُهُ بِكُلِّ مِيتَةٍ وَ لَا يَبْتَلِيهِ بِذَهَابِ عَقْلِهِ أَ مَا تَرَى أَيُّوبَ كَيْفَ سَلَّطَ اللَّهُ إِبْلِيسَ عَلَى مَالِهِ وَ عَلَى وُلْدِهِ وَ عَلَى أَهْلِهِ وَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مِنْهُ وَ لَمْ يُسَلِّطْ عَلَى عَقْلِهِ تُرِكَ لَهُ لِيُوَحِّدَ اللَّهَ بِهِ

امام‌صادق(ع) فرمود: مؤمن به هر بلایی مبتلا شود و به هر مرگی بمیرد جز اینکه دیوانه نشود. ایّوب را ندیدی که خدا شیطان را بر مالش و فرزندانش و اهلش و بدنش مسلط کرد؟ همه چیز او را گرفت اما شیطان را بر عقلش مسلط نکرد تا موّحد بماند.

۱۸. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ النَّبِيُّ(ص) لَا تُخَيِّبْ رَاجِيَكَ فَيَمْقُتَكَ اللَّهُ وَ يُعَادِيَكَ.

رسول‌خدا(ص) فرمود: کسی را که بر تو امید بسته نومید مکن که خدایت غضب کند و او نیز با تو دشمن شود.

۱۹. وَ قَالَ(ع) جُرْأَةُ الْوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ فِي صِغَرِهِ تَدْعُو إِلَى الْعُقُوقِ فِي كِبَرِهِ.

امام(ع) فرمود: جرأت فرزند بر پدرش در کوچکی، در بزرگی او را به عقوق می‌کشاند.

۲۰. كَنْزُ الْكَرَاجُكِيِّ قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ(ع) رَأْيُ الشَّيْخِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ حِيلَةِ الشَّبَابِ

امیرمؤمنان(ع) فرمود: (در مشورت) نظر پیرمرد به نزدم بهتر است تا تدبیر جوان.

۲۱. مصباح الشريعة، قَالَ رسول‌الله(ص) الدُّنْيَا سَاعَةٌ فَاجْعَلْهَا طَاعَةً وَ بَابُ ذَلِكَ كُلِّهِ مُلَازَمَةُ الْخَلْوَةِ بِمُدَاوَمَةِ الْفِكْرَةِ وَ سَبَبُ الْخَلْوَةِ الْقَنَاعَةُ وَ تَرْكُ الْفُضُولِ مِنَ الْمَعَاشِ وَ سَبَبُ الْفِكْرَةِ الْفَرَاغُ وَ عِمَادُ الْفَرَاغِ الزُّهْدُ.

رسول‌خدا(ص): دنیا ساعتی است آنرا در طاعت حق صرف کنید. کلیدش خلوت است و مداومت فکر و راه خلوت، قناعت است و ترک فضول معاش و سبب فکر، فراغت و راهش زهد است.

عَنِ الصَّادِقِ عَنْ أَبِيهِ(ع) أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ‌بْنَ أَبِي طَالِبٍ(ع) أُتِيَ بِخَبِيصٍ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَهُ فَقَالُوا لَهُ أَ تُحَرِّمُ قَالَ لَا وَ لَكِنِّي أَخْشَى أَنْ تَتُوقَ إِلَيْهِ نَفْسِي فَأَطْلُبَهُ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَ اسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا

امام‌صادق(ع) برای علی(ع) غذای فاخری آورند نخورد اما گفت تحریمش نمیکنم. میترسم نفسم بدان خو کند و خواند: (خوشی‌هایتان در حیات دنیا گذشت و بهره‌هایتان را بردید).

۲۲. الكافي، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ(ع) أُصُولُ الْكُفْرِ ثَلَاثَةٌ الْحِرْصُ وَ الِاسْتِكْبَارُ وَ الْحَسَدُ فَأَمَّا الْحِرْصُ فَإِنَّ آدَمَ(ع) حِينَ نُهِيَ عَنِ الشَّجَرَةِ حَمَلَهُ الْحِرْصُ عَلَى أَنْ أَكَلَ مِنْهَا وَ أَمَّا الِاسْتِكْبَارُ فَإِبْلِيسُ حِينَ أُمِرَ بِالسُّجُودِ لِآدَمَ اسْتَكْبَرَ وَ أَمَّا الْحَسَدُ فَابْنَا آدَمَ حَيْثُ قَتَلَ أَحَدُهُمَا صَاحِبَهُ ...

امام‌صادق(ع) فرمود: اصول کفر سه چیز است: حرص و استکبار و حسد. حرص گناه آدم بود که واداشتش از شجره ممنوعه بخورد. استکبار گناه شیطان بود که بواسطهٔ آن از سجده بر آدم امتناع کرد. حسد گناه قابیل بود که به قتل هابیل وادارش کرد.

۲۳. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ هَلَكَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رسول‌الله(ص) فَأَتَى الْحَفَّارِينَ فَإِذَا بِهِمْ لَمْ يَحْفِرُوا شَيْئاً وَ شَكَوْا ذَلِكَ إِلَى رسول‌الله(ص) فَقَالُوا مَا يَعْمَلُ حَدِيدُنَا فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا نَضْرِبُ بِهِ فِي الصَّفَا فَقَالَ وَ

لِمَ إِنْ كَانَ صَاحِبُكُمْ لَحَسَنَ الْخُلُقِ ائْتُونِي بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ فَأَتَوْهُ بِهِ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ ثُمَّ رَشَّهُ عَلَى الْأَرْضِ رَشّاً ثُمَّ قَالَ احْفِرُوا قَالَ فَحَفَرَ الْحَفَّارُونَ فَكَأَنَّمَا كَانَ رَمْلًا يَتَهَايَلُ عَلَيْهِمْ ...

در زمانرسول‌خداﷺ میخواستند مردی را دفن کنند، زمین سخت شده بود و هرچه گورکن‌ها سعی می‌کردند نمی‌توانست آنرا بکنند. نزدرسول‌خداﷺ آمدند و گفتند آهن‌های ما در زمین اثر نمی‌کند.رسول‌خداﷺ فرمود: چطور؟ مگر متوفّی خوش خُلق نبوده؟ سپس آمد و در ظرفی آب آورد و دست در آن آب زد و بر زمین پاشید و زمین نرم شد.

۲۴. نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِيِّ، عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ أَيْضاً مَنْ شَهَرَ فَدَمُهُ هَدَرٌ.

امام‌کاظمؑ فرمود: کسی که شمشیر کشید، خونش هدر است.

۲۵. دَعَائِمُ الدِّينِ، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ نَسْأَلُكَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ فَمَا بَالُنَا نَدْعُو فَلَا يُجَابُ قَالَ أَوَّلُهَا أَنَّكُمْ عَرَفْتُمُ اللَّهَ فَلَمْ تُؤَدُّوا وَ الثَّانِيَةُ أَنَّكُمْ آمَنْتُمْ بِرَسُولِهِ ثُمَّ خَالَفْتُمْ سُنَّتَهُ وَ الثَّالِثَةُ أَنَّكُمْ قَرَأْتُمْ كِتَابَهُ الْمُنْزَلَ عَلَيْكُمْ فَلَمْ تَعْمَلُوا بِهِ وَ الرَّابِعَةُ أَنَّكُمْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ تَخَافُونَ مِنَ النَّارِ وَ أَنْتُمْ فِي كُلِّ وَقْتٍ تَقْدَمُونَ وَ الْخَامِسَةُ أَنَّكُمْ قُلْتُمْ إِنَّكُمْ تَرْغَبُونَ فِي الْجَنَّةِ وَ أَنْتُمْ فِي كُلِّ وَقْتٍ تَفْعَلُونَ مَا يُبَاعِدُكُمْ مِنْهَا وَ السَّادِسَةُ أَنَّكُمْ أَكَلْتُمْ نِعْمَةَ الْمَوْلَى وَ لَمْ تَشْكُرُوا عَلَيْهَا وَ السَّابِعَةُ أَنَّ اللَّهَ أَمَرَكُمْ بِعَدَاوَةِ الشَّيْطَانِ وَ وَالَيْتُمُوهُ بِلَا مُخَالَفَةٍ وَ الثَّامِنَةُ أَنَّكُمْ جَعَلْتُمْ عُيُوبَ النَّاسِ نُصْبَ عُيُونِكُمْ وَ عُيُوبَكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ.

کسی برخواست از امیرمؤمنانؑ پرسید خداوند گفته«مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را» حال آنکه ما دعا می‌کنیم و مستجاب نمی‌شود. امامؑ فرمود: اول اینکه شما خدا را شناخته‌اید اما حقش را پاس نمی‌دارید. دوم اینکه شما به رسول او ایمان آورده‌اید اما از سنّتش روی‌گردانید. سوم اینکه شما کتاب خدا را میخوانید اما بدان عمل نمی‌کنید. چهارم اینکه شما به ظاهر از آتش دوزخ می‌ترسید حال آنکه بسوی آن می‌شتابید. پنجم اینکه به ظاهر بهشت را دوست دارید حال آنکه از آن دور میشوید. ششم اینکه نعمت خدا را میخورید حال آنکه شکر نمی‌کنید. هفتم اینکه خدا به دشمنی با شیطان فرمانتان داده حال آنکه به دوستی با او مشغولید. هشتم اینکه عیب‌های مردم را می‌بینید و از عیوب خویش غافلید.

۲۶. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِؑ قَالَ إِنَّ اللَّهَ جَبَلَ النَّبِيِّينَ عَلَى نُبُوَّتِهِمْ فَلَا يَرْتَدُّونَ أَبَداً وَ جَبَلَ الْأَوْصِيَاءَ عَلَى وَصَايَاهُمْ فَلَا يَرْتَدُّونَ أَبَداً وَ جَبَلَ بَعْضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْإِيمَانِ فَلَا يَرْتَدُّونَ أَبَداً وَ مِنْهُمْ مَنْ يُعِيرُ الْإِيمَانَ عَارِيَّةً فَإِذَا هُوَ دَعَا وَ أَلَحَّ فِي الدُّعَاءِ مَاتَ عَلَى الْإِيمَانِ.

امام‌صادقؑ فرمود: خداوند انبیاء را بر نبوّتشان خلق کرد و هرگز از آن عدول نکنند و اوصیاء را بر وصایت خلق کرد و هرگز از آن دست نکشند. برخی مؤمنین را نیز بر ایمان سرشت و هرگز بکفر نگرایند. اما ایمان برخی مؤمنین عاریه‌ای است و فقط در صورتی که دعاکنند و بر آن دعا الحاح بورزند بر ایمان می‌میرند.

قرب الإسناد، عَنِ الرِّضَاؑ قَالَ إِنَّ جَعْفَراًؑ كَانَ يَقُولُ فَمُسْتَقَرٌّ وَ مُسْتَوْدَعٌ فَالْمُسْتَقَرُّ مَا ثَبَتَ مِنَ الْإِيمَانِ وَ الْمُسْتَوْدَعُ الْمُعَارُ وَ قَدْ هَدَاكُمُ اللَّهُ لِأَمْرٍ جَهِلَهُ النَّاسُ فَاحْمَدُوا اللَّهَ عَلَى مَا مَنَّ عَلَيْكُمْ بِهِ.

امام‌صادقؑ می‌فرمود: برخی از ایمان مستقرّ است و برخی مستودع. اولی آن است که در دل ثابت است و دومی عاریه‌ای است. این مطلب را مردم نمی‌فهمند. خدا را شکر کنید که به شما آموخته می‌شود.

تفسير العياشي، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مَرْوَانَ قَالَ إِنَّ الزُّبَيْرَ اخْتَرَطَ سَيْفَهُ يَوْمَ قُبِضَ النَّبِيُّﷺ وَ قَالَ لَا أَغْمِدُهُ حَتَّى أُبَايِعَ لِعَلِيٍّؑ ثُمَّ اخْتَرَطَ سَيْفَهُ فَضَارَبَ عَلِيّاً فَكَانَ مِمَّنْ أُعِيرَ الْإِيمَانَ فَمَشَى فِي ضَوْءِ نُورِهِ ثُمَّ سَلَبَهُ اللَّهُ إِيَّاهُ ...

روزی که پیامبرﷺ مرد، زبیر شمشیرش را کشید و گفت آنرا غلاف نکنم تا برای علیؑ از مردم بیعت بگیرم. سپس روزی شمشیرش را کشید و با علیؑ جنگید. او از کسانی بود که ایمانش عاریه‌ای بود. در نور ایمانش حرکت کرد تا روزی که نور ایمانش را خدا از او گرفت.

۲۷. عَنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا قَالَ مَرَّ رسول‌اللهﷺ بِرَاعِي إِبِلٍ فَبَعَثَ يَسْتَسْقِيهِ فَقَالَ أَمَّا مَا فِي ضُرُوعِهَا فَصَبُوحُ الْحَيِّ وَ أَمَّا مَا فِي آنِيَتِهَا فَغَبُوقُهُمْ فَقَالَ رسول‌اللهﷺ اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَ وُلْدَهُ ثُمَّ مَرَّ بِرَاعِي غَنَمٍ فَبَعَثَ إِلَيْهِ يَسْتَسْقِيهِ فَحَلَبَ لَهُ مَا فِي ضُرُوعِهَا وَ أَكْفَأَ مَا فِي إِنَائِهِ فِي إِنَاءِ رسول‌اللهﷺ وَ بَعَثَ إِلَيْهِ بِشَاةٍ وَ قَالَ هَذَا مَا عِنْدَنَا وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ نَزِيدَكَ زِدْنَاكَ قَالَ فَقَالَ رسول‌اللهﷺ اللَّهُمَّ ارْزُقْهُ الْكَفَافَ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ يَا رسول‌اللهدَعَوْتَ لِلَّذِي رَدَّكَ بِدُعَاءٍ عَامَّتُنَا نُحِبُّهُ وَ دَعَوْتَ لِلَّذِي أَسْعَفَكَ بِحَاجَتِكَ بِدُعَاءٍ كُلُّنَا نَكْرَهُهُ فَقَالَ رسول‌اللهﷺ إِنَّ مَا قَلَّ وَ كَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَ أَلْهَى اللَّهُمَّ ارْزُقْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ الْكَفَافَ.

رسول‌خداﷺ بر شتربانی گذر کرد و از او شیر خواست شتربان عذر آورد که آنچه در پستان شتران مانده از آن بچه شتران است و آنچه در ظرفها مانده ترش شده.رسول‌خداﷺ برایش دعا کرد که خدایا مال و فرزندش را فزون کن. سپس بر شتربانی دیگر گذر

کرد و شیر خواست. شتربان شتران را دوشید و از آنچه در ظرف داشت نیز بر آن افزود و به همراه گوسفندی خدمت پیامبرﷺ تقدیم کرد و گفت فعلا همین را دارم اگر مایلید بیشتر تهیه کنم.رسول‌خداﷺ برایش دعا کرد که خدایا کفاف نصیبش کن. اصحاب عرض کردند ما دعایی را که برای آن دیگری کردید بهتر داریم تا این یکی. رسول خداﷺ فرمود آنچه کم باشد و کفایت کند بهتر از آن است که زیاد باشد و مشغول سازد. سپس دعا کرد: خدایا محمد و آل او را کفاف نصیب فرما.

قَالَ رسول‌اللهﷺ أَتَانِي مَلَكٌ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَ يَقُولُ إِنْ شِئْتَ جَعَلْتُ لَكَ بَطْحَاءَ مَكَّةَ ذَهَباً قَالَ فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ يَا رَبِّ أَشْبَعُ يَوْماً فَأَحْمَدُكَ وَ أَجُوعُ يَوْماً فَأَسْأَلُكَ.

رسول‌خداﷺ فرمود: فرشته‌ای نزدم آمد و گفت خدایت سلام میرساند و میگوید می‌خواهی مکّه را تماماً برایت طلا کنم؟ من سر بسوی آسمان برداشتم و گفتم خدایا مرا روزی سیر کن و روزی گرسنه نگه دار تا بدرگاهت تضرع کنم.

۲۸. كِتَابُ الْإِمَامَةِ وَ التَّبْصِرَةِ، قَالَ رسول‌اللهﷺ الْفَقْرُ رَاحَةٌ.

رسول‌خداﷺ: در فقر راحتی است.

التمحيص، قَالَ رسول‌اللهﷺ مَا أَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غَنِيٌّ وَ لَا فَقِيرٌ إِلَّا يَوَدُّ أَنَّهُ لَمْ يُؤْتَ مِنْهَا إِلَّا الْقُوتَ.

رسول‌خداﷺ فرمود: در قیامت هیچ کس از فقیر یا غنی نیست جز اینکه می‌گوید کاش در دنیا نصیبم فقط قوت روز بود.

۲۹. مكارم الأخلاق، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ قَالَ كَانَ رسول‌اللهﷺ فِي سَفَرِهِ إِذَا هَبَطَ سَبَّحَ وَ إِذَا صَعِدَ كَبَّرَ.

رسول‌خداﷺ در سفر چون از جایی بالا می‌رفتند تکبیر می‌گفت و چون به سرازیری می‌رسیدند تسبیح می‌نمود.

الخصال، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَؑ فِي وَصِيَّتِهِ لِابْنِهِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ مُرُوَّةُ السَّفَرِ فَبَذْلُ الزَّادِ وَ قِلَّةُ الْخِلَافِ عَلَى مَنْ صَحِبَكَ وَ كَثْرَةُ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي كُلِّ مَصْعَدٍ وَ مَهْبَطٍ وَ نُزُولٍ وَ قِيَامٍ وَ قُعُودٍ.

امیرمؤمنانؑ فرمود: جوانمردی در سفر خرج کردن است و کم مخالفت کردن با همسفران و زیاد بیاد خدا بودن در هر سرابالایی و سرازیی و نشست و برخواستی.

۳۰. الخصال/معاني الأخبار، عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَخْفَى أَرْبَعَةً فِي أَرْبَعَةٍ أَخْفَى رِضَاهُ فِي طَاعَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئاً مِنْ طَاعَتِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ رِضَاهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ وَ أَخْفَى سَخَطَهُ فِي مَعْصِيَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئاً مِنْ مَعْصِيَتِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ سَخَطَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ وَ أَخْفَى إِجَابَتَهُ فِي دَعْوَتِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ شَيْئاً مِنْ دُعَائِهِ فَرُبَّمَا وَافَقَ إِجَابَتَهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ وَ أَخْفَى وَلِيَّهُ فِي عِبَادِهِ فَلَا تَسْتَصْغِرَنَّ عَبْداً مِنْ عَبِيدِ اللَّهِ فَرُبَّمَا يَكُونُ وَلِيَّهُ وَ أَنْتَ لَا تَعْلَمُ.

امیرمؤمنانؑ فرمود: خداوند چهارچیز را در چهار چیز مخفی کرد: رضایش را در طاعتش تا چیزی از طاعت او را ناچیز ندانید شاید رضای خدا در همان باشد؛ و سخطش را در معاصی‌اش تا چیزی از معاصی او را کوچک نشمارید شاید خدا در همان بر شما سخط کند؛ و اجابت را در دعای او تا همیشه دعا کنید شاید در آن لحظه مستجاب شود؛ و ولیّ خود را در خلقش تا کسی را کوچک نشمارید شاید ولیّ خدا باشد.

۳۱. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّؑ إِذَا سَمِعْتَ أَحَداً يَتَنَاوَلُ أَعْرَاضَ النَّاسِ فَاجْتَهِدْ أَنْ لَا يَعْرِفَكَ فَإِنَّ أَشْقَى الْأَعْرَاضِ بِهِ مَعَارِفُهُ.

امام مجتبیؑ فرمود: چون دیدی کسی پشت سر مردم بد میگوید تلاش کن تا تو را نشناسد چون بیشترین بدگویی را نسبت به کسانی می‌کند که می‌شناسدشان.

۳۲. قَالَ رسول‌اللهﷺ إِذَا ظَهَرَ الزِّنَا مِنْ بَعْدِي كَثُرَ مَوْتُ الْفَجْأَةِ وَ إِذَا جَارُوا فِي الْأَحْكَامِ وَ تَعَاوَنُوا عَلَى الظُّلْمِ وَ الْعُدْوَانِ وَ إِذَا نَقَضُوا الْعَهْدَ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَدُوَّهُمْ وَ إِذَا قَطَعُوا الْأَرْحَامَ جُعِلَتِ الْأَمْوَالُ فِي أَيْدِي الْأَشْرَارِ وَ إِذَا لَمْ يَأْمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ لَمْ يَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لَمْ يَتَّبِعُوا الْأَخْيَارَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ فَيَدْعُو خِيَارُهُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ.

رسول‌خداﷺ فرمود: پس از من زنا آشکار شود پس مرگ فُجعه بسیار می‌گردد. و جور در دادگاه‌ها و ظلم و دشمنی بسیار شود و عهد را نقض کنند پس خداوند دشمنانشان را برایشان مسلط سازد. و خویشان را رها کنند پس اموال در دست اشرار قرارگیرد. و امر به خوبی و نهی از بدی را ترک کنند و از نیکان پیروی نکنند پس خدا بدترین ایشان را برایشان مسلط کند و دعا کنند و مستجاب نشود.

۳۳. فَإِنَّ فِي النَّاسِ عُيُوباً الْوَالِي أَحَقُّ مَنْ سَتَرَهَا فَلَا تَكْشِفَنَّ مَا غَابَ عَنْكَ وَ اسْتُرِ الْعَوْرَةَ مَا اسْتَطَعْتَ ...فَلَا تُطَوِّلَنَّ احْتِجَابَكَ عَنْ رَعِيَّتِكَ فَإِنَّ احْتِجَابَ الْوُلَاةِ عَنِ الرَّعِيَّةِ شُعْبَةٌ مِنَ الضِّيقِ وَ قِلَّةُ عِلْمٍ بِالْأُمُورِ ...

علی‌علیه‌السلام فرمود: در مردم عیب‌هاست، بر والی است که عیب ایشان را بپوشاند و در مقام جستجو برنیاید و هرچه میتواند زشت‌پوش باشد..... و دوری کردنت از مردم به طول نیانجامد که سبب سختی امور و نادانی‌ات به امور کشور شود.

صحیفة الرضا علیه‌السلام ، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله وَ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ النَّارَ أَمِيرٌ مُتَسَلِّطٌ لَمْ يَعْدِلْ وَ ذُو ثَرْوَةٍ مِنَ الْمَالِ لَمْ يُعْطِ الْمَالَ حَقَّهُ وَ فَقِيرٌ فَخُورٌ.

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: نخستین کسانی که وارد آتش می‌شوند یکی امیری است که خداوند بر مردم مسلطتش کرده و او عدالت نورزد و دیگر، ثروتمندی که حقّ مالش را نپردازد و دیگر، فقیری که خودخواه است.

۳۴. الخصال، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام الشِّيعَةُ ثَلَاثٌ مُحِبٌّ وَادٌّ فَهُوَ مِنَّا وَ مُتَزَيِّنٌ بِنَا وَ نَحْنُ زَيْنٌ لِمَنْ تَزَيَّنَ بِنَا وَ مُسْتَأْكِلٌ بِنَا النَّاسَ وَ مَنِ اسْتَأْكَلَ بِنَا افْتَقَرَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: شیعیان سه دسته‌اند. اول، دوست‌دار و یکرنگ با ما، اینها از مایند؛ دوم، کسانی که خود را به ما نسبت می‌دهند و می‌چسبانند این هم طوری نیست؛ سوم، کسانی که به اسم ما مردم را می‌چاپند، هرکس که ما را وسیله ارتزاق خویش کند فقیر می‌شود.

عَن أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَ قَدْ وَكَّلَ اللَّهُ بِهِ أَرْبَعَةً شَيْطَاناً يُغْوِيهِ يُرِيدُ أَنْ يُضِلَّهُ وَ كَافِراً يُقَاتِلُهُ وَ مُؤْمِناً يَحْسُدُهُ وَ هُوَ أَشَدُّهُمْ عَلَيْهِ وَ مُنَافِقاً يَتْبَعُ عَثَرَاتِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: مؤمنی نیست جز اینکه خداوند چهار کس بر او می‌گمارد: شیطانی که گمراهش سازد؛ کافری که با او بجنگد؛ مؤمنی که بر او حسد کند که این سخت‌ترین است؛ و منافقی که در پی عیوب او برآید.

۳۵. الدُّرُّ الْمَنْثُورُ، رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَقُولُ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ سُورَةُ تَبَارَكَ وَ هِيَ ثَلَاثُونَ آيَةً جُمْلَةً وَاحِدَةً وَ قَالَ هِيَ الْمَانِعَةُ فِي الْقُبُورِ

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: سورهٔ تبارک بر من نازل شد و آن حافظ از عذاب قبر است.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَنْ أَكْثَرَ قِرَاءَةَ قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ لَمْ يُصِبْهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا شَيْءٌ مِنْ أَعْيُنِ الْجِنِّ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: هرکس سوره جنّ را زیاد بخواند از ایشان در امان است.

۳۶. فقه الرضا علیه‌السلام ، نَرْوِي أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله لِيَسْأَلَهُ فَسَمِعَهُ وَ هُوَ يَقُولُ مَنْ سَأَلَنَا أَعْطَيْنَاهُ وَ مَنِ اسْتَغْنَى أَغْنَاهُ اللَّهُ فَانْصَرَفَ وَ لَمْ يَسْأَلْهُ ثُمَّ عَادَ إِلَيْهِ فَسَمِعَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ فَلَمْ يَسْأَلْهُ حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثاً فَلَمَّا كَانَ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ مَضَى وَ اسْتَعَارَ فَأْساً وَ صَعِدَ الْجَبَلَ فَاحْتَطَبَ وَ حَمَلَهُ إِلَى السُّوقِ فَبَاعَهُ بِنِصْفِ صَاعٍ مِنْ شَعِيرٍ فَأَكَلَهُ هُوَ وَ عِيَالُهُ ثُمَّ أَدَامَ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى جَمَعَ مَا اشْتَرَى بِهِ فَأْساً ثُمَّ اشْتَرَى بِكْرَيْنِ وَ غُلَاماً وَ أَيْسَرَ فَصَارَ إِلَى النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ أَ لَيْسَ قَدْ قُلْنَا مَنْ سَأَلَ أَعْطَيْنَاهُ وَ مَنِ اسْتَغْنَى أَغْنَاهُ اللَّه.

کسی نزد پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله آمد تا چیزی بخواهد؛ شنید که پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله میگوید: هرکس از ما چیزی بخواهد به او می‌دهیم اما اگر نخواهد و استغنا بورزد خدایش غنی کند. پس رفت و چیزی نخواست. باز بازگشت و همین را شنید و باز رفت و چون روز سوم نیز به همین منوال گذشت، تبری قرض کرد و به کوه رفت و هیزم شکست و به بازار آورد و فروخت. با پولش قوتی برای خود و عیالش خرید و پولی پس‌انداز کرد تا پس از چند روز کار، تبر قرضی را پس داد و تبری خرید. سپس حیوانی و غلامی خرید و به این کار ادامه داد و پولدار شد. پس نزد پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله آمد. پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: نگفتم هرکس از کسی چیزی نخواهد خدایش غنی کند؟

۳۷. کتاب حسین بن سعید و النوادر، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام التَّقِيَّةُ فِي كُلِّ ضَرُورَةٍ وَ صَاحِبُهَا أَعْلَمُ بِهَا حِينَ تَنْزِلُ بِه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: جای تقیه هرجاست که ضرورت داشته باشد و خود شخص بهتر میداند جایش هست یا نه!

۳۸. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِي، شَكَا رَجُلٌ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام عَنِ الْفَقْرِ فَقَالَ أَذِّنْ كُلَّمَا سَمِعْتَ الْأَذَانَ.

مردی از فقر به امام‌صادق‌علیه‌السلام شکایت کرد. امام‌علیه‌السلام فرمود: هروقت شنیدی که اذان می‌گویند تو هم با ایشان تکرار کن.

۳۹. الإمام‌علیّ ع: اِستَعِيذُوا بِاللهِ مِن سَكَرَةِ الغِنى؛ فإنّ لَهُ سَكَرَةً بَعِيدَةَ الإفاقَةِ.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمود: از مستی توانگری به خدا پناه برید؛ زیرا توانگری را مستی‌ای است که دیر از سر می‌پرد.

۴۰. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام أَمَّا بَعْدُ فَاسْأَلُوا اللَّهَ رَبَّكُمُ الْعَافِيَةَ وَ عَلَيْكُمْ بِالدَّعَةِ وَ الْوَقَارِ وَ السَّكِينَةِ وَ عَلَيْكُمْ بِالْحَيَاءِ وَ التَّنَزُّهِ عَمَّا تَنَزَّهَ عَنْهُ الصَّالِحُونَ قَبْلَكُمْ وَ عَلَيْكُمْ بِمُجَامَلَةِ أَهْلِ الْبَاطِلِ تَحَمَّلُوا الضَّيْمَ مِنْهُمْ وَ إِيَّاكُمْ وَ مُمَاظَّتَهُم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: اما بعد، از خداوند عافیت بخواهید و وارسته باشید و سکینه داشته باشید و حیاء بورزید و از آنچه صالحین پیش

از شما از آن دوری می‌جستند دوری بجویید و بر شما باد به مدارا
با اهل باطل و تحمل سختی‌هایی که از ایشان بر شما وارد میشود
و عفو کردن ایشان.

چهل حدیث ۱۰۸

۱. معاني الأخبار/علل الشرائع/الخصال، قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام مَطْلُوبَاتُ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا الْفَانِيَةِ أَرْبَعَةٌ الْغِنَى وَ الدَّعَةُ وَ قِلَّةُ الِاهْتِمَامِ وَ الْعِزُّ فَأَمَّا الْغِنَى فَمَوْجُودٌ فِي الْقَنَاعَةِ فَمَنْ طَلَبَهُ فِي كَثْرَةِ الْمَالِ لَمْ يَجِدْهُ وَ أَمَّا الدَّعَةُ فَمَوْجُودٌ فِي خِفَّةِ الْمَحْمِلِ فَمَنْ طَلَبَهَا فِي ثِقَلِهِ لَمْ يَجِدْهَا وَ أَمَّا قِلَّةُ الِاهْتِمَامِ فَمَوْجُودَةٌ فِي قِلَّةِ الشُّغْلِ فَمَنْ طَلَبَهَا مَعَ كَثْرَتِهِ لَمْ يَجِدْهَا وَ أَمَّا الْعِزُّ فَمَوْجُودٌ فِي خِدْمَةِ الْخَالِقِ فَمَنْ طَلَبَهُ فِي خِدْمَةِ الْمَخْلُوقِ لَمْ يَجِدْه.

امام‌صادق عليه السلام آنچه مردم در این دنیای فانی در پی آنند چهار چیز است: ثروت، راحتی، فراغت، و عزّت.

ثروت، در قناعت است؛ هرکه آنرا در کثرت مال بجویید نخواهدش یافت. راحتی، در سبکباری است؛ هرکه آنرا در گرانباری بجوید نخواهدش یافت. فراغت، در کم کردن دل‌مشغولی است؛ هرکه آنرا در مشغولیت بیابد نخواهدش یافت. عزّت، در خدمت به خالق است؛ هرکه آنرا در خدمت خلق بجوید نخواهدش یافت.

۲. قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ كَأَنَّكَ عَابِرُ سَبِيلٍ وَ عُدَّ نَفْسَكَ فِي أَصْحَابِ الْقُبُورِ ...

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: در دنیا چونان غریبی باش یا رهگذری که می‌گذرد و خود را مرده به حساب آور.

قَالَ صلى الله عليه وآله لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَ أَنْتَ يَا عَبْدَ اللَّهِ إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ أَنْ تُصْبِحَ وَ إِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ أَنْ تُمْسِيَ وَ خُذْ مِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ وَ مِنْ صِحَّتِكَ لِسُقْمِكَ فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي مَا اسْمُكَ غَداً ...

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: شبانگاه بفکر فردای خویش و صبحگاه بفکر شبانگاه خویش مباش. دم را دریاب و سلامت را قدر بشناس برای آخرتت توشه برگیر که نمی‌دانی کی روز رفتن توست.

علل الشرائع، قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله فَإِيَّاكُمْ وَ الْعَجَلَةَ إِلَى أَحَدٍ فَلَعَلَّهُ مُؤْمِنٌ وَ أَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ وَ عَلَيْكُمْ بِالْأَنَاةِ وَ اللِّينِ وَ التَّسَرُّعُ مِنْ سِلَاحِ الشَّيَاطِينِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: مبادا نسبت به کسی قضاوت کنید؛ شاید مؤمن باشد و نمی‌دانید. صبوری کنید و نرمی؛ که عجله فریب شیطان است.

۳. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ رَجُلٌ بَطَّالٌ يُضْحِكُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ مِنْ كَلَامِهِ فَقَالَ يَوْماً لَهُمْ قَدْ أَعْيَانِي هَذَا الرَّجُلُ يَعْنِي عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عليه السلام فَمَا يُضْحِكُهُ مِنِّي شَيْءٌ وَ لَا بُدَّ مِنْ أَنْ أَحْتَالَ فِي أَنْ أُضْحِكَهُ قَالَ فَمَرَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليه السلام ذَاتَ يَوْمٍ وَ مَعَهُ مَوْلَيَانِ لَهُ فَجَاءَ ذَلِكَ الْبَطَّالُ حَتَّى انْتَزَعَ رِدَاءَهُ مِنْ ظَهْرِهِ وَ اتَّبَعَهُ الْمَوْلَيَانِ فَاسْتَرْجَعَا الرِّدَاءَ مِنْهُ وَ أَلْقَيَاهُ عَلَيْهِ وَ هُوَ مُخْتَبٍ لَا يَرْفَعُ طَرْفَهُ مِنَ الْأَرْضِ ثُمَّ قَالَ لِمَوْلَيَيْهِ مَا هَذَا فَقَالَا لَهُ رَجُلٌ بَطَّالٌ يُضْحِكُ أَهْلَ الْمَدِينَةِ وَ يَسْتَطْعِمُ مِنْهُمْ بِذَلِكَ قَالَ فَقُولَا لَهُ يَا وَيْحَكَ إِنَّ لِلَّهِ يَوْماً يَخْسَرُ فِيهِ الْبَطَّالُونَ.

در مدینه مردی بی‌کار بود که مردم را می‌خنداند. روزی گفت علی بی حسین عليه السلام مرا خسته کرده تا بحال نتوانسته‌ام او را بخندانم کاری کنم که بخندد. روزی امام سجاد به همراه دو نفر می‌گذشت. او از پشت آمد و ردای امام را از دوشش برداشت و گریخت. آن دو همراه بدنبالش دویدند و او را با رداء گرفتند و آوردند. امام عليه السلام پرسید: این مرد کیست؟ گفتند: مردی بی‌کار که مردم را میخنداند و بدینوسیله غذایی به او میدهند. امام عليه السلام فرمود: وای بر تو! در مسیر انسان روزی است که بی‌کاران در آن پشیمان‌اند.

٤. وَ قَالَ عليه السلام لَا تَعُدَّنَّ مُصِيبَةً أُعْطِيتَ عَلَيْهَا الصَّبْرَ وَ اسْتَوْجَبْتَ عَلَيْهَا مِنَ اللَّهِ ثَوَاباً بِمُصِيبَةٍ إِنَّمَا الْمُصِيبَةُ أَنْ يَحْرُمَ صَاحِبُهَا أَجْرَهَا وَ ثَوَابَهَا إِذَا لَمْ يَصْبِرْ عِنْدَ نُزُولِهَا ...

امام عليه السلام: آنچه را که صبر بر آن بتو عنایت شده و بدینوسیله مستوجب ثواب شده‌ای، مصیبت ندان. مصیبت وقتی است که چون بر بلا بی‌صبری، بی اجری و بی‌ثواب.

٥. عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام قَالَ لَا حَافِظَ أَحْفَظُ مِنَ الصَّمْتِ ...

امیرالمؤمنین عليه السلام فرمود: بهتر از سکوت، محافظی نیست.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ بِإِسْنَادِهِ رَفَعَهُ قَالَ عليه السلام: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تَكُونُ الْعَافِيَةُ فِيهِ عَشَرَةَ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي اعْتِزَالِ النَّاسِ وَ وَاحِدَةٌ فِي الصَّمْتِ.

امام عليه السلام فرمود: روزگاری فرارسد که اگر عافیت را ده جزء باشد، نه جز آن در کناره‌گیری و جز آخر در سکوت است.

وَ قَالَ صلى الله عليه وآله عَلَيْكَ بِطُولِ الصَّمْتِ فَإِنَّهُ مَطْرَدَةٌ لِلشَّيْطَانِ وَ عَوْنٌ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: اهل سکوت باش که سکوت شیطان را از دور انسان می‌راند و بر دینت یاور است.

قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ شُؤْمٌ فَفِي اللِّسَانِ ...

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: اگر در چیز شومی باشد، در زبان است.

٦. وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عليه السلام قَالَ الصَّبْرُ وَ الرِّضَا عَنِ اللَّهِ رَأْسُ طَاعَةِ اللَّهِ وَ مَنْ صَبَرَ وَ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ فِيمَا قَضَى عَلَيْهِ مِمَّا أَحَبَّ أَوْ

كَرِهَ لَمْ يَقْضِ اللَّهُ لَهُ فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ إِلَّا مَا هُوَ خَيْرٌ لَهُ وَ دَخَلَ بَعْضُ أَصْحَابِ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام فِي مَرَضِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ إِلَيْهِ وَ قَدْ ذَبُلَ فَلَمْ يَبْقَ إِلَّا رَأْسُهُ فَبَكَى فَقَالَ لِأَيِّ شَيْءٍ تَبْكِي فَقَالَ لَا أَبْكِي وَ أَنَا أَرَاكَ عَلَى هَذِهِ الْحَالِ قَالَ لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ تَعَرَّضَ كُلَّ خَيْرٍ إِنْ قُطِعَ أَعْضَاؤُهُ كَانَ خَيْراً لَهُ وَ إِنْ مَلَكَ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ كَانَ خَيْراً لَه.

امام سجادعليه‌السلام فرمود: صبر و رضا اساس بندگی خدایند. کسی که صبوری کند و همیشه راضی باشد، هر تقدیری که بر او نوشته شود، چه خوشایند و چه ناخوشایند، برایش خیر است. اصحاب امام‌صادقعليه‌السلام در مرضی که به مرگ ایشان انجامید گرد او آمدند، یکی از اصحاب گریست. امامعليه‌السلام فرمود: چرا می‌گریی؟ همه چیز برای مؤمن خیر است. مؤمن اگر تکّه تکّه شود برایش خیر است. اگر به پادشاهی جهان رسد برایش خیر است.

قَالَ أَبَا جَعْفَرٍعليه‌السلام فِي قَضَاءِ اللَّه عَزَّ وَ جَلَّ كُلُّ خَيْرٍ لِلْمُؤْمِنِ.

امام‌باقرعليه‌السلام فرمود: در همه تقدیری که خدا برای مؤمن می‌نویسد، خیر اوست.

وَ عَنِ الصَّادِقِعليه‌السلام أَنَّهُ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا لَهُ فِي الْمَصَائِبِ مِنَ الْأَجْرِ لَتَمَنَّى أَنْ يُقَرَّضَ بِالْمَقَارِيضِ.

امام‌صادقعليه‌السلام فرمود: اگر مؤمن میدانست در مصائب چه اجری است، آروزو میکرد تکّه تکّه‌اش می‌کردند.

۷. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ تَخَوَّفَ بَلَاءً يُصِيبُهُ فَتَقَدَّمَ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يُرِهِ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ ذَلِكَ الْبَلَاءَ أَبَداً.

امام‌صادقعليه‌السلام فرمود: کسی که از ترس اینکه بلایی بر سرش بیاید، در دعا کردن و پناه به خدا بردن پیشقدم شود، خداوند هرگز او را به آن بلا دچار نکند.

۸. وَ قَالَعليه‌السلام مَا تَرَكَ الْحَقَّ عَزِيزٌ إِلَّا ذَلَّ وَ لَا أَخَذَ بِهِ ذَلِيلٌ إِلَّا عَزَ.

امامعليه‌السلام فرمود: عزیزی حق را ترک نکرد جز اینکه ذلیل شد و ذلیلی به حق تمسّک نجست جز اینکه عزیز شد.

۹. قال رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: إنّ أعجل الطّاعة ثوابا لصلة الرّحم حتّى إنّ أهل البيت ليكونوا فجرة فتنموا أموالهم و يكثر عددهم إذا تواصلوا.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله: ثواب پیوند با خویشاوند زودتر از همه اعمال خوب میرسد. تا آنجا که خاندانی بد کارند اما اگر پیوسته شوند اموالشان فزونی گیرد و عددشان بیش شود.

۱۰. يَا أَحْمَدُ مَحَبَّتِي مَحَبَّةٌ لِلْفُقَرَاءِ فَادْنُ الْفُقَرَاءَ وَ قَرِّبْ مَجْلِسَهُمْ مِنْكَ وَ بَعِّدِ الْأَغْنِيَاءَ وَ بَعِّدْ مَجْلِسَهُمْ مِنْكَ فَإِنَّ الْفُقَرَاءَ أَحِبَّائِي...

خداوند فرمود: ای محمد! هرکه طالب محبت من است به فقیران محبت کند و به ایشان نزدیک شود و در مجلسشان بنشیند و از اغنیا دور شود و همنشینی نکند. فقرا دوستان من‌اند.

۱۱. يَا عَلِيُّ ثَلَاثٌ فَرَحَاتٌ لِلْمُؤْمِنِ فِي الدُّنْيَا لِقَاءُ الْإِخْوَانِ وَ تَفْطِيرُ الصَّائِمِ وَ التَّهَجُّدُ فِي آخِرِ اللَّيْلِ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: ای علی! برای مؤمن در دنیا سه لحظهٔ خوش است: دیدار مؤمنان، افطار کردن، عبادت کردن در آخر شب.

۱۲. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام سُئِلَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ يَمْحُوا اللَّهُ ما يَشاءُ وَ يُثْبِتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتابِ قَالَ فَمِنْ ذَلِكَ الَّذِي يَرُدُّ الدُّعَاءُ الْقَضَاءَ حَتَّى إِذَا صَارَ إِلَى أُمِّ الْكِتَابِ لَمْ يُغْنِ الدُّعَاءُ فِيهِ شَيْئاً.

از امام‌صادقعليه‌السلام راجع به آیهٔ« خداوند هرچه را که بخواهد محو میکند و هرچه را که بخواهد باقی‌می‌گذارد و امّ‌الکتاب نزد اوست» فرمود: دعا، قضای الهی را دگرگون می‌کند اما آنچه را که در امّ‌الکتاب است نمی‌تواند تغییر دهد.

۱۳. اعْلَمْ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّعليه‌السلام لَمَّا طُعِنَ وَ اخْتَلَفَ النَّاسُ عَلَيْهِ سَلَّمَ الْأَمْرَ لِمُعَاوِيَةَ فَسَلَّمَتْ عَلَيْهِ الشِّيعَةُ عَلَيْكَ السَّلَامُ يَا مُذِلَّ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَعليه‌السلام مَا أَنَا بِمُذِلِّ الْمُؤْمِنِينَ وَ لَكِنِّي مُعِزُّ الْمُؤْمِنِينَ إِنِّي لَمَّا رَأَيْتُكُمْ لَيْسَ بِكُمْ عَلَيْهِمْ قُوَّةٌ سَلَّمْتُ الْأَمْرَ لِأَبْقَى أَنَا وَ أَنْتُمْ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ كَمَا عَابَ الْعَالِمُ السَّفِينَةَ لِتَبْقَى لِأَصْحَابِهَا وَ كَذَلِكَ نَفْسِي وَ أَنْتُمْ لِتَبْقَى بَيْنَهُم.

چون امام مجتبیعليه‌السلام صلح کرد، مردم بر او خرده گرفتند، برخی بر ایشان طعن زدند، حتی برخی او را مُذّل‌المؤمنین خطاب کردند. فرمود: من ذلیل‌کننده مؤمنان نیستم من عزّت‌دهنده بدیشانم. چون دیدم قدرت رویارویی با معاویه را ندارید، امارت را به او واگذاشتم. این باعث بقای ماست. درست مثل خضرعليه‌السلام که کشتی را سوراخ کرد تا برای صاحبش بماند. صلح من نیز سبب خواهد شد که شما در میان ایشان بمانید و نابود نگردید.

۱۴. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ إِنَّ نُطْفَةَ الْمُؤْمِنِ لَتَكُونُ فِي صُلْبِ الْمُشْرِكِ فَلَا يُصِيبُهُ شَيْءٌ مِنَ الشَّرِّ حَتَّى يَضَعَهُ فَإِذَا صَارَ بَشَراً سَوِيّاً لَمْ يُصِبْهُ شَيْءٌ مِنَ الشَّرِّ حَتَّى يَجْرِيَ عَلَيْهِ الْقَلَم.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: نطفهٔ مؤمن در نسل مشرک پیش میاید و چیزی از شر او را آلوده نمیسازد تا وقتش برسد و بدنیا بیآید. وقتی بدنیا آمد نیز در محافظت الهی است تا به بلوغ رسد و ایمان آورد.

الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَلَقَ الْمُؤْمِنَ مِنْ طِينَةِ الْجَنَّةِ وَ خَلَقَ الْكَافِرَ مِنْ طِينَةِ النَّارِ وَ قَالَ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْراً طَيَّبَ رُوحَهُ وَ جَسَدَهُ فَلَا يَسْمَعُ شَيْئاً مِنَ الْخَيْرِ إِلَّا عَرَفَهُ وَ لَا يَسْمَعُ شَيْئاً مِنَ الْمُنْكَرِ إِلَّا أَنْكَرَه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: خداوند مؤمن را از طینت بهشت و کافر را از طینت جهنم آفرید. و فرمود: چون خداوند خیر بنده‌ای را خواهد روح و جسمش را طیّب کند، پس هرچه از خوبی بشنود بشناسد و هرچه از بدی بشنود انکار کند.

الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً تُسَمَّى الْمُزْنَ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَخْلُقَ مُؤْمِناً أَقْطَرَ مِنْهَا قَطْرَةً فَلَا تُصِيبُ بَقْلَةً وَ لَا ثَمَرَةً أَكَلَ مِنْهَا مُؤْمِنٌ أَوْ كَافِرٌ إِلَّا أَخْرَجَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ صُلْبِهِ مُؤْمِناً.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: در بهشت درختی است بنام مُزن. وقتی خدا خواهد مؤمنی خلق کند قطره‌ای از آن بچکد. بر هرچه از دانه‌ها یا سبزیجات اصابت کند، هر که از آن خورد، چه مؤمن باشد و چه کافر، مؤمنی از نسلش خارج شود.

۱۵. دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، فِي حَدِيثِ النَّبِيِّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله حِينَ أَتَاهُ عُمَرُ فَقَالَ إِنَّا نَسْمَعُ أَحَادِيثَ مِنَ الْيَهُودِ تُعْجِبُنَا فَتَرَى أَنْ نَكْتُبَ بَعْضَهَا فَقَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أَ فَتَهَوَّكُونَ أَنْتُمْ كَمَا تَهَوَّكَتِ الْيَهُودُ وَ النَّصَارَى لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِهَا بَيْضَاءَ نَقِيَّةً وَ لَوْ كَانَ مُوسَى حَيّاً مَا وَسِعَهُ إِلَّا اتِّبَاعِي. أَ مُتَحَيِّرُونَ أَنْتُمْ فِي الْإِسْلَامِ وَ لَا تَعْرِفُونَ دِينَكُمْ حَتَّى تَأْخُذُوهُ مِنَ الْيَهُودِ وَ النَّصَارَى.

عمر بن خطاب آمد و گفت: احادیثی از یهود شنیده‌ام که جالب است. آیا آنها را بنویسم؟رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: آیا میخواهید چون یهود و نصارا حیران شوید؟ من دینی پاک و خالص برای شما آورده‌ام که حتی اگر موسی زنده می‌بود باید از آن تبعیّت میکرد. آیا در دین خود متحیّرید که باید از یهود و نصارا چیز بیاموزید؟

۱۶. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ بَنَى مَسْكَناً فَذَبَحَ كَبْشاً سَمِيناً وَ أَطْعَمَ لَحْمَهُ الْمَسَاكِينَ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ ادْحَرْ عَنِّي مَرَدَةَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ الشَّيَاطِينِ وَ بَارِكْ لِي فِي بِنَائِي أُعْطِيَ مَا سَأَلَ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: کسی که خانه‌ای ساخت، گوسفند فربهی قربانی کند و با گوشتش مساکین را اطعام نماید و بگوید خدایا مرا از بَدان جن و انس نگه دار و به خانه‌ام برکت عنایت کن. آنگاه چنین خواهد شد.

۱۷. المحاسن، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ إِيمَانِهِ أُنْساً يَسْكُنُ إِلَيْهِ حَتَّى لَوْ كَانَ عَلَى قُلَّةِ جَبَلٍ لَمْ يَسْتَوْحِشْ إِلَى مَنْ خَالَفَهُ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: مؤمنی نیست جز اینکه همان ایمانش آرامشی برایش فراهم کند که حتی اگر در قله کوهی باشد احساس تنهایی نکند که مجبور باشد با غیر مؤمنی انس گیرد.

الکافی، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ مَا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَسْتَوْحِشَ إِلَى أَخِيهِ فَمَنْ دُونَهُ الْمُؤْمِنُ عَزِيزٌ فِي دِينِهِ

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: مؤمن را نسزد که دلتنگ انس با برادر مؤمنش شود چه رسد به دیگران. مؤمن عزّتمند است.

الکافی، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام فِي مَرْضَةٍ مَرِضَهَا لَمْ يَبْقَ مِنْهُ إِلَّا رَأْسُهُ فَقَالَ يَا فُضَيْلُ إِنَّهُ مَنْ كَانَ هَمُّهُ هَمّاً وَاحِداً كَفَاهُ اللَّهُ هَمَّهُ وَ مَنْ كَانَ هَمُّهُ فِي كُلِّ وَادٍ لَمْ يُبَالِ اللَّهُ بِأَيِّ وَادٍ هَلَكَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام در بستر مرگ در حالیکه بدنش از حرکت ایستاده بود و جز زباش حرکت نمی‌کرد، فرمود: هرکس خواسته‌اش خواستهٔ واحد باشد(یعنی رسیدن به خدا)، خداوند خواسته‌اش را کفایت کند و هرکس خواسته‌های مختلف داشته باشد خداوند رهایش سازد تا هلاک شود.

۱۸. الکافي، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ‌علیه‌السلام قَالَ مَنْ قَصَدَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِهِ مُسْتَجِيراً بِهِ فِي بَعْضِ أَحْوَالِهِ فَلَمْ يُجِرْهُ بَعْدَ أَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ فَقَدْ قَطَعَ وَلَايَةَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ

امام‌کاظم‌علیه‌السلام فرمود: کسی که برادر دینی‌اش از او یاری خواهد و او گرچه تواند، وانهدش؛ از ولایت خدا خارج گشته.

۱۹. وَ إِنَّمَا قَلْبُ الْحَدَثِ كَالْأَرْضِ الْخَالِيَةِ مَا أُلْقِيَ فِيهَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا قَبِلَتْهُ فَبَادِرْ بِالْأَدَبِ قَبْلَ أَنْ يَقْسُوَ قَلْبُكَ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: قلب جوان چون زمین خالی است، آنچه در آن افشانده شود را می‌پذیرد. پس پیش از اینکه قلبت پیر شود تربیتش کن.

۲۰. كِتَابُ الْغَايَاتِ، قَالَ‌علیه‌السلام أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْقِرَاءَةُ فِي الْمُصْحَفِ.

امام‌علیه‌السلام: افضل عبادات قرآن خواندن است.

۲۱. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى افْتَرَضَ عَلَى أَئِمَّةِ الْعَدْلِ أَنْ يُقَدِّرُوا لِأَنْفُسِهِمْ بِالْقَوْمِ كَيْلَا يَتَبَيَّغَ بِالْفَقِيرِ فَقْرُه.

رسول‌خدا ﷺ فرمود: خداوند بر فرمانروایان عادل واجب کرد که در معیشت بر خود سخت بگیرند تا فقر فقیران بر ایشان سخت نیاید.

۲۲. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ ؑ قَالَ مَنْ ذَهَبَ أَنَّ لَهُ عَلَى الْآخَرِ فَضْلًا فَهُوَ مِنَ الْمُسْتَكْبِرِينَ فَقُلْتُ إِنَّمَا يَرَى أَنَّ لَهُ عَلَيْهِ فَضْلًا بِالْعَافِيَةِ إِذَا رَآهُ مُرْتَكِباً لِلْمَعَاصِي فَقَالَ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ فَلَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ غُفِرَ لَهُ مَا أَتَى وَ أَنْتَ مَوْقُوفٌ مُحَاسَبٌ أَ مَا تَلَوْتَ قِصَّةَ سَحَرَةِ مُوسَى ؑ الْحَدِيثَ ...

امام‌صادق ؑ فرمود: هرکس گمان کند بر کسی برتری دارد، از مستکبرین است. پرسیدند: وقتی دیگران را در معصیت می‌بیند و خودش را در طاعت خدا چطور؟ امام ؑ فرمود: هیهات هیهات شاید آنها بخشیده شوند و او را بگیرند و سخت حسابش کشند! مگر داستان ساحران را نشنیدی که ناگهان متحول شدند و به موسی ؑ ایمان آوردند.

علل الشرائع، قَالَ رسول‌الله ﷺ لَا يَرَى أَحَداً إِلَّا قَالَ هُوَ خَيْرٌ مِنِّي وَ أَتْقَى إِنَّمَا النَّاسُ رَجُلَانِ فَرَجُلٌ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَ أَتْقَى وَ آخَرُ هُوَ شَرٌّ مِنْهُ وَ أَدْنَى فَإِذَا رَأَى مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ وَ أَتْقَى تَوَاضَعَ لَهُ لِيَلْحَقَ بِهِ وَ إِذَا الْتَقَى الَّذِي هُوَ شَرٌّ مِنْهُ وَ أَدْنَى قَالَ عَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرُ هَذَا بَاطِناً وَ شَرُّهُ ظَاهِراً وَ عَسَى أَنْ يُخْتَمَ لَهُ بِخَيْرٍ فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ عَلَا مَجْدُهُ وَ سَادَ أَهْلَ زَمَانِهِ

رسول‌خدا ﷺ فرمود: مؤمن هرکس را می‌بیند باید بگوید او بهتر از من است زیرا مردم دو دسته‌اند یا آنکه از او بهتر است و با تقواتر و یا کسی که از او بدتر است و پائین‌تر. چون بر شخص نخست تواضع کردی، به درجه او ملحق شوی و چون بر شخص دوم گذر کردی بگو شاید خیر او در باطن اوست و شرش تنها ظاهر است و شاید به خیر ختم شود. کسی که چنین رفتار کند در میان مردم زمانه‌اش به بزرگی و عظمت رسد.

۲۳. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا سَمِعْتُمُ الرَّجُلَ يَقُولُ هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ وَ رُوِيَ أَنَّ رَجُلًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يُقَالُ لَهُ خَلِيعُ بَنِي إِسْرَائِيلَ لِكَثْرَةِ فَسَادِهِ مَرَّ بِرَجُلٍ يُقَالُ لَهُ عَابِدُ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ كَانَتْ عَلَى رَأْسِ الْعَابِدِ غَمَامَةٌ تُظِلُّهُ لَمَّا مَرَّ الْخَلِيعُ بِهِ فَقَالَ الْخَلِيعُ فِي نَفْسِهِ أَنَا خَلِيعُ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَيْفَ أَجْلِسُ بِجَنْبِهِ وَ قَالَ الْعَابِدُ هُوَ خَلِيعُ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَيْفَ يَجْلِسُ إِلَيَّ فَأَنِفَ مِنْهُ وَ قَالَ لَهُ قُمْ عَنِّي فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى نَبِيِّ ذَلِكَ الزَّمَانِ مُرْهُمَا فَلْيَسْتَأْنِفَا الْعَمَلَ فَقَدْ غَفَرْتُ لِلْخَلِيعِ وَ أَحْبَطْتُ عَمَلَ الْعَابِدِ وَ فِي حَدِيثٍ آخَرَ فَتَحَوَّلَتِ الْغَمَامَةُ إِلَى رَأْسِ الْخَلِيعِ.

رسول‌خدا ﷺ فرمود: چون شنیدید کسی میگوید مردم از بی‌دینی نابود شده‌اند، خودش نابودشده‌تر است. در بنی‌اسرائیل مردی بود به بدنامی مشهور، روزی بر عابدی از بنی‌اسرائیل گذر کرد که در سایه‌ای نشسته بود. مرد بدنام با خود گفت من با این بدی چطور کنار آدمی به این خوبی بنشینم و عابد با خود گفت من با این خوبی چطور چنین آدم بدی کنارم بنشیند. خداوند به پیامبر زمانه وحی کرد به هر دو بگو عمل از نو بیآغازند. گناهان آن بدنام را تماماً بخشیدم و عمل آن عابد را نیز تماماً حبط کردم.

۲۴. قرب الإسناد، عَنْ عِيسَى بْنِ سَقَفِيٍّ [الثَّقَفِيِّ] وَ كَانَ سَاحِراً يَأْتِيهِ النَّاسُ فَيَأْخُذُ عَلَى ذَلِكَ الْأَجْرَ قَالَ فَحَجَجْتُ فَلَقِيتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ ؑ بِمِنًى فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ أَنَا رَجُلٌ كَانَتْ صِنَاعَتِي السِّحْرَ وَ كُنْتُ آخُذُ عَلَيْهِ الْأَجْرَ وَ كَانَ مَعَاشِي وَ قَدْ حَجَجْتُ وَ قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيَّ بِلِقَائِكَ وَ قَدْ تُبْتُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فَهَلْ لِي فِي شَيْءٍ مِنْهُ مَخْرَجٌ قَالَ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ ؑ نَعَمْ حُلَّ وَ لَا تَعْقِدْ.

ساحری بود که برای مردم سحر می‌کرد و اجرت می‌گرفت. سالی به حجّ مشرف شد و خدمت امام‌صادق ؑ رسید و گفت: من شغلم و درآمدم از سحر است. امسال توفیق حجّ یافتم و خداوند بر من منّت نهاد و به دیدار شما نیز رسیدم. از کارهای بد خود توبه کردم. آیا راهی برایم هست؟ امام ؑ فرمود: آری! دیگر سحر مکن اما اگر از تو خواستند سحرهایی که دیگران نوشته‌اند را باطل کن.

۲۵. فلاح السائل، قَالَ رسول‌الله ﷺ سَأَلْتُ اللَّهَ أَنْ لَا يَسْتَجِيبَ دُعَاءَ حَبِيبٍ عَلَى حَبِيبِهِ.

رسول‌خدا ﷺ فرمود: از خدا خواسته‌ام که دعای دوستی را علیه دوستش مستجاب نکند.

۲۶. تفسیر القمي، الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ يَعْنِي الْأَصْدِقَاءَ يُعَادِي بَعْضَهُمْ بَعْضاً وَ قَالَ الصَّادِقُ ؑ أَلَا كُلُّ خَلَّةٍ كَانَتْ فِي الدُّنْيَا فِي غَيْرِ اللَّهِ فَإِنَّهَا تَصِيرُ عَدَاوَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

در آیهٔ شریفه است که «دوستان در قیامت بعضی دشمن بعضی شوند جز متّقین». امام‌صادق ؑ فرمود: هُش‌دار! که هر دوستی در دنیا که برای خدا نباشد، در قیامت بدل به دشمنی گردد.

الکافی، قَالَ رسول‌الله ﷺ وُدُّ الْمُؤْمِنِ لِلْمُؤْمِنِ فِي اللَّهِ مِنْ أَعْظَمِ شُعَبِ الْإِيمَانِ أَلَا وَ مَنْ أَحَبَّ فِي اللَّهِ وَ أَبْغَضَ فِي اللَّهِ وَ أَعْطَى فِي اللَّهِ وَ مَنَعَ فِي اللَّهِ فَهُوَ مِنْ أَصْفِيَاءِ اللَّهِ ...

رسول‌خدا ﷺ فرمود: اینکه مؤمنان برای خدا یکدگر را دوست بدارند از اعظم ثمرات ایمان است. هرکس برای خدا دوست بدارد

و برای خدا دشمن دارد، برای خدا عطا کند و برای خدا منع کند او از برگزیدگان خداست.

عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) قَالَ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ فِيكَ خَيْراً فَانْظُرْ إِلَى قَلْبِكَ فَإِنْ كَانَ يُحِبُّ أَهْلَ طَاعَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يُبْغِضُ أَهْلَ مَعْصِيَتِهِ فَفِيكَ خَيْرٌ وَ اللَّهُ يُحِبُّكَ وَ إِذَا كَانَ يُبْغِضُ أَهْلَ طَاعَةِ اللَّهِ وَ يُحِبُّ أَهْلَ مَعْصِيَتِهِ فَلَيْسَ فِيكَ خَيْرٌ وَ اللَّهُ يُبْغِضُكَ وَ الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ ...

امام‌باقر(ع) فرمود: هرگاه خواستی بدانی که خیری در تو هست، به قلبت نظر کن! اگر اهل طاعت خدا را دوست میداری و اهل معصیت او را دشمن میداری در تو خیری هست و خدا دوستت دارد.... و هرکس با همانهاست که دوستشان میدارد.

۲۷. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ قَضَاءُ الْحَوَائِجِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَسْبَابُهَا إِلَى الْعِبَادِ فَمَنْ قُضِيَتْ لَهُ حَاجَةٌ فَلْيَقْبَلْهَا عَنِ اللَّهِ بِالرِّضَا وَ الصَّبْرِ ...

امام‌صادق(ع) فرمود: قضا حوائج با خداست و بندگان، اسباب اویند. هرکس حاجتش روا شد آنرا از جانب خدا بداند و به رضا و صبر خویش بیافزاید.

۲۸. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَعَارَ أَعْدَاءَهُ أَخْلَاقاً مِنْ أَخْلَاقِ أَوْلِيَائِهِ لِيَعِيشَ أَوْلِيَاؤُهُ مَعَ أَعْدَائِهِ فِي دَوْلَاتِهِمْ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمَا تَرَكُوا وَلِيّاً لِلَّهِ إِلَّا قَتَلُوهُ ...

امام‌صادق(ع) فرمود: خداوند در دشمنانش صفاتی از اولیاءش به عاریت نهاد تا اولیاءش در کنار و در دولت آنها زندگی کنند و اگر چنین نمی‌بود همه اولیاء خدا را می‌کشتند.

۲۹. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُ(ع) وَ كُنْ مُتَفَكِّراً فِي مَشْيِكَ وَ مُعْتَبِراً لِعَجَائِبِ صُنْعِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَيْنَمَا بَلَغْت.

امام‌صادق(ع) فرمود: وقتی قدم می‌زنی، بیاندیش و از عجائب صنع خدا عبرت بگیر. هرکجا هستی.

الخصال، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ(ع) قَالَ سُرْعَةُ الْمَشْيِ يَذْهَبُ بِبَهَاءِ الْمُؤْمِنِ.

امام‌صادق(ع): سریع راه رفتن، از بهاء مؤمن می‌کاهد.

۳۰. إِنَّ وَلِيَّنَا لَيَضَعُ رَأْسَهُ فَيَرْقُدُ فَإِذَا كَانَ وَقْتُ الصَّلَاةِ وَكَّلَ بِهِ مَلَكَيْنِ فَيُصَلِّيَانِ عِنْدَهُ حَتَّى يَنْتَبِهَ فَيَكْتُبُ اللَّهُ ثَوَابَ صَلَاتِهِمَا لَهُ وَ إِنَّ وَلِيَّنَا لَيَقْبِضُهُ اللَّهُ إِلَيْهِ فَيَصْعَدُ مَلَكَاهُ إِلَى السَّمَاءِ فَيَقُولَانِ يَا رَبَّنَا عَبْدُكَ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ انْقَطَعَ وَ اسْتَوْفَى أَجَلَهُ وَ لَأَنْتَ أَعْلَمُ مِنَّا بِذَلِكَ فَأْذَنْ لَنَا نَعْبُدُكَ فِي آفَاقِ سَمَائِكَ وَ أَطْرَافِ أَرْضِكَ قَالَ فَيُوحِي اللَّهُ إِلَيْهِمَا بَلْ هُوَ أَحْوَجُ إِلَيْهَا فَاهْبِطَا إِلَى قَبْرِ وَلِيِّي فَصَلِّيَا عِنْدَهُ إِلَى أَنْ أَبْعَثَهُ فِي الْقِيَامَةِ.

امام(ع) فرمود: دوست خدا سر بر بالین نهاده و می‌خوابد، چون هنگام نماز شود دو فرشته بر او گماشته شوند و نماز خوانند تا برخیزد و ثواب نماز آندو نیز از آن اوست. دوست خدا بمیرد و دو فرشته نگهبانش به آسمان روند و بگویند خدایا فلان بنده‌ات مرد بگذار ما به آسمان رویم و تو را عبادت کنیم. خدا به ایشان فرماید: او را دریابید! به نزد قبرش روید و همانجا عبادت کنید تا قیامت که او را زنده کنم.

۳۱. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌الله(ص) يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى الْمَعْرُوفُ هَدِيَّةٌ مِنِّي إِلَى عَبْدِيَ الْمُؤْمِنِ فَإِنْ قَبِلَهَا مِنِّي فَبِرَحْمَتِي وَ مِنِّي وَ إِنْ رَدَّهَا فَبِذَنْبِهِ حُرِمَهَا وَ مِنْهُ لَا مِنِّي وَ أَيُّمَا عَبْدٍ خَلَقْتُهُ فَهَدَيْتُهُ إِلَى الْإِيمَانِ وَ حَسَّنْتُ خُلُقَهُ وَ لَمْ أَبْتَلِهِ بِالْبُخْلِ فَإِنِّي أُرِيدُ بِهِ خَيْراً.

رسول‌خدا(ص) فرمود: خداوند می‌فرماید: توفیق نیکی، هدیهٔ من به بندهٔ مؤمن است. اگر آنرا بپذیرد به رحمت من است و از جانب من. و اگر ردّش کند به گناه خویش محروم شده و تقصیر خود اوست نه من. هر بنده‌ای را که خلق کنم و به ایمان هدایت کنم و خوش‌خُلقش کنم و به بخل مبتلایش نسازم خیر او را خواسته‌ام.

۳۲. الخصال، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) قَالَ أَرْبَعَةٌ أَسْرَعُ شَيْءٍ عُقُوبَةً رَجُلٌ أَحْسَنْتَ إِلَيْهِ وَ يُكَافِيكَ بِالْإِحْسَانِ إِلَيْهِ إِسَاءَةً وَ رَجُلٌ لَا تَبْغِي عَلَيْهِ وَ هُوَ يَبْغِي عَلَيْكَ وَ رَجُلٌ عَاهَدْتَهُ عَلَى أَمْرٍ فَمِنْ أَمْرِكَ الْوَفَاءُ لَهُ وَ مِنْ أَمْرِهِ الْغَدْرُ بِكَ وَ رَجُلٌ يَصِلُ قَرَابَتَهُ وَ يَقْطَعُونَهُ.

امام‌باقر(ع) فرمود: چهار چیز زود عقوبتش به آدمی رسد: اینکه به کسی خوبی کنی و با تو بدی کند. اینکه به کسی ستم نکنی و او ستم روا دارد. اینکه به عهدی که با کسی بستی وفا کنی و او غدر زند. اینکه نزدیکان را صله کنی و ایشان قطع کنند.

۳۳. وَ لَا تَعْجَلَنَّ إِلَى تَصْدِيقِ سَاعٍ فَإِنَّ السَّاعِيَ غَاشٌّ وَ إِنْ تَشَبَّهَ بِالنَّاصِحِين ...

امام‌علی(ع) فرمود: در تصدیق کسی که سعایت می‌کند تعجیل مکن که سعایت‌کننده بد نیّت است گرچه خیرخواه نماید.

لَا تَدْفَعَنَّ صُلْحاً دَعَاكَ إِلَيْهِ عَدُوُّكَ فِيهِ رِضًا فَإِنَّ فِي الصُّلْحِ دَعَةً لِجُنُودِكَ وَ رَاحَةً مِنْ هُمُومِكَ وَ أَمْناً لِبِلَادِك ...

در قبول صلحی که دشمنت بدان راضی است تردید مکن زیرا صلح موجب تقویت لشکر، راحتی مردمان، و امنیت سرزمین است.

۳۴. المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ع فَإِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَمْ يَزَالُوا مُسْتَضْعَفِينَ قَلِيلِينَ مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ‌ع.

امام‌صادق‌ع فرمود: از زمان آدم‌ع اولیاء خدا همیشه مستضعف بوده‌اند.

وَ قَالَ الْإِمَامُ‌ع قَالَ رَجُلٌ لِرسول‌اللهيَا رسول‌اللهفُلَانٌ يَنْظُرُ إِلَى حَرَمِ جَارِهِ فَإِنْ أَمْكَنَهُ مُوَاقَعَةُ حَرَامٍ لَمْ يَرْعَ عَنْهُ فَغَضِبَ رسول‌الله‌ص وَ قَالَ ائْتُونِي بِهِ فَقَالَ رَجُلٌ آخَرُ يَا رسول‌اللهإِنَّهُ مِنْ شِيعَتِكُمْ مِمَّنْ يَعْتَقِدُ مُوَالَاتَكَ وَ مُوَالَاةَ عَلِيٍّ وَ يَبْرَأُ مِنْ أَعْدَائِكُمَا فَقَالَ رسول‌الله‌ص لَا تَقُلْ إِنَّهُ مِنْ شِيعَتِنَا فَإِنَّهُ كَذِبٌ إِنَّ شِيعَتَنَا مَنْ شَيَّعَنَا وَ تَبِعَنَا فِي أَعْمَالِنَا وَ لَيْسَ هَذَا الَّذِي ذَكَرْتَهُ فِي هَذَا الرَّجُلِ مِنْ أَعْمَالِنَا ...

بهرسول‌خدا‌ص عرض کردند فلانی به زنان همسایه خویش می‌نگرد و اگر برایش مهیّا باشد از حرام روی‌گردان نیست.رسول‌خدا‌ص فرمود او را به نزد من آورید. در این میان کسی در دفاع از او گفت: او از دوستداران و پیروان شماست.رسول‌خدا‌ص فرمود: مگو او از پیروان ماست. این دروغ است. پیرو ما کسی است که از ما پیروی کند و اعمالی را که ما انجام دهد. در این مرد چیزی از اعمال ما نیست.

الخصال، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الْمُؤْمِنِ عَلَى أَنْ لَا يُقْبَلَ قَوْلُهُ وَ لَا يُصَدَّقَ حَدِيثُهُ وَ لَا يَنْتَصِفَ مِنْ عَدُوِّهِ وَ لَا يَشْفِيَ غَيْظَهُ إِلَّا بِفَضِيحَةِ نَفْسِهِ لِأَنَّ كُلَّ مُؤْمِنٍ مُلْجَمٌ.

امام‌صادق‌ع فرمود: خداوند از مؤمن میثاق گرفته که در دنیا حرفت را نمی‌پذیرند و سخنت را تصدیق نمی‌کنند و دشمن بر تو چیره است و نخواهی توانست پیروز میدان باشی مگر با بی‌آبرویی؛ زیرا مؤمن به لجام است.

۳۵. ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ اقْرَءُوا سُورَةَ الْفَجْرِ فِي فَرَائِضِكُمْ وَ نَوَافِلِكُمْ فَإِنَّهَا سُورَةُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ‌ع

امام‌صادق‌ع فرمود: در نمازهای واجب و مستحب خود سورهٔ فجر را بخوانید که سورهٔ امام حسین‌ع است.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ مَنْ كَانَ قِرَاءَتُهُ فِي الْفَرِيضَةِ لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ كَانَ فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفاً أَنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ وَ كَانَ فِي الْآخِرَةِ مَعْرُوفاً أَنَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَكَاناً.

امام‌صادق‌ع کسی که در نماز واجب سوره بلد را بخواند در دنیا جز صالحین خواهد شد و در آخرت مقامی خواهد یافت.

۳۶. الإختصاص، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالمَا مِنْ مُؤْمِنٍ ضَيَّعَ حَقّاً إِلَّا أَعْطَى فِي بَاطِلٍ مِثْلَيْهِ وَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَمْتَنِعُ مِنْ مَعُونَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَ السَّعْيِ لَهُ فِي حَوَائِجِهِ قُضِيَتْ أَوْ لَمْ تُقْضَ إِلَّا ابْتَلَاهُ اللَّهُ بِالسَّعْيِ فِي حَاجَةِ مَنْ يَأْثَمُ عَلَيْهِ وَ لَا يُؤْجَرُ بِهِ وَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَبْخَلُ بِنَفَقَةٍ يُنْفِقُهَا فِيمَا رَضِيَ اللَّهُ إِلَّا ابْتُلِيَ أَنْ يُنْفِقَ أَضْعَافَهَا فِيمَا يُسْخِطُ اللَّهَ

امام‌صادق‌ع فرمود: چون مؤمن حقی را منع کند دو برابرش را در باطل می‌پردازد. و چون از یاری برادر مؤمنش و تلاش در برآوردن حاجاتش دست کشد، خداوند به سعی در حاجت گنه‌کاری وادارد‌ش و هیچ اجری هم ندارد. و چون در آنچه رضای خداست بخل ورزد به خرج کردن چند برابرش در آنچه سخط خداست مبتلا شود.

۳۷. کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ لَيْسَ شَيْءٌ مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا وَ قَدْ أَحَلَّهُ لِمَنِ اضْطُرَّ إِلَيْهِ

امام‌ع فرمود: چیزی از آنچه خدا حرام کرده نیست جز اینکه برای کسی که بدان مضطر شده حلال است.

۳۸. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ شَكَا نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ إِلَى اللَّهِ الْغَمَّ فَأَمَرَهُ بِأَكْلِ الْعِنَبِ.

امام‌صادق‌ع: پیامبری از پیامبران از غم به خدا شکایت کرد: بدو وحی شد که انگور بخور.

قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ع مَنْ وَجَدَ هَمّاً فَلَا يَدْرِي مَا هُوَ فَلْيَغْسِلْ رَأْسَهُ وَ قَالَ إِذَا تَوَالَتِ الْهُمُومُ فَعَلَيْكَ بِلَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّه

امام‌صادق‌ع فرمود: هرکس بی‌دلیل احساس اندوه کرد، سرش را بشوید و فرمود: چون فکر و اندوه پی در پی آزارت میداد از ذکر لا حول و لا قوه إلا بالله کمک بگیر.

۳۹. الامام‌علی‌ع : لاتَعتَبِرُوا الرِّضا و السُّخطَ بالمالِ و الوَلَدِ ، جَهلاً بمَواقِعِ الفِتنَةِ و الاختِبارِ فی مَوضِعِ الغِنی و الاقتِدارِ.

امام‌علی‌ع: مال و فرزند را ملاک خشم و خشنودی خداوند مپندارید که این ناشی از جهل شما به امتحان و آزمایش الهی در هنگام توانگری و قدرتمندی است.

۴۰. إِذْ كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَ جَمَعَ اللَّهُ الْخَلَائِقَ سَأَلَهُمْ عَمَّا عَهِدَ إِلَيْهِمْ وَ لَمْ يَسْأَلْهُمْ عَمَّا قَضَى عَلَيْهِم.

امام‌ع فرمود: چون روز قیامت شود و خداوند خلائق را جمع کند، از آنچه با ایشان عهد کرده بپرسد نه از آنچه بر ایشان تقدیر کرده. یعنی از وظائفی که باید انجام میدادند پرسش شود نه آنچه بر سرشان آورده.

چهل حدیث ۱۰۹

۱. الأمالي للصدوق، عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه السلام عَنِ الْعِشْقِ قَالَ قُلُوبٌ خَلَتْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ حُبَّ غَيْرِهِ.

از امام‌صادق عليه السلام از عشق پرسیدند؛ فرمود: قلبها که از یاد خدا خالی شوند به عشق بشری مبتلا میشوند.

عیون‌أخبارالرضا عليه السلام ، قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ حُبِّ الْحُزْنِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: از عشق بشری به خدا پناه برید .

۲. مصباح الشريعة، قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله أَحْسِنُوا ظُنُونَكُمْ بِإِخْوَانِكُمْ تَغْتَنِمُوا بِهَا صَفَاءَ الْقَلْبِ وَ نَقَاءَ الطَّبْعِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: به برادرانتان نیکوگمان باشید که این موجب صفای قلب و پاکیزگی طبع است.

۳. كشف الغمة، أَنَّ مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ عليه السلام أَحْضَرَ وُلْدَهُ يَوْماً فَقَالَ لَهُمْ يَا بَنِيَّ إِنِّي مُوصِيكُمْ بِوَصِيَّةٍ فَمَنْ حَفِظَهَا لَمْ يَضَعْ مَعَهَا إِنْ أَتَاكُمْ آتٍ فَأَسْمَعَكُمْ فِي الْأُذُنِ الْيُمْنَى مَكْرُوهاً ثُمَّ تَحَوَّلَ إِلَى الْأُذُنِ الْيُسْرَى فَاعْتَذَرَ وَ قَالَ لَمْ أَقُلْ شَيْئاً فَاقْبَلُوا عُذْرَهُ.

امام‌کاظم عليه السلام روزی فرزندانش را خواست و فرمود: شما را نصیحتی کنم که اگر پاسش داشتید، پاس داشته شوید: اگر کسی در گوش راست شما بدی گفت سپس برگشت و در گوش چپ شما عذر خواست و انکار کرد؛ عذرش را بپذیرید.

٤. قصص الأنبياء عليهم السلام، قَالَ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام إِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ شَدَّدُوا فَشَدَّدَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَالَ لَهُمْ مُوسَى عليه السلام اذْبَحُوا بَقَرَةً.

امام رضا عليه السلام فرمود: بنی اسرائیل سخت گرفتند، پس خدا نیز بر ایشان سخت گرفت؛ مگر موسی چه خواست جز اینکه گاوی قربانی کنند؟ (پس بجای عمل کردن دائم سوال کردند و صفات گاو را پرسیدند و دایره انتخاب را بر خود تنگ‌تر ساختند).

٥. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه السلام قَالَ أَتَى النَّبِيَّ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ لَهُ أَ لَسْتَ خَيْرَنَا أَباً وَ أُمّاً وَ أَكْرَمَنَا عَقِباً وَ رَئِيسَنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَ الْإِسْلَامِ فَغَضِبَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله وَ قَالَ يَا أَعْرَابِيُّ كَمْ دُونَ لِسَانِكَ مِنْ حِجَابٍ قَالَ اثْنَانِ شَفَتَانِ وَ أَسْنَانٌ فَقَالَ صلى الله عليه وآله فَمَا كَانَ فِي أَحَدِ هَذَيْنِ مَا يَرُدُّ عَنَّا غَرْبَ لِسَانِكَ هَذَا أَمَا إِنَّهُ لَمْ يُعْطَ أَحَدٌ فِي دُنْيَاهُ شيء [شَيْئاً] هُوَ أَضَرُّ لَهُ فِي آخِرَتِهِ مِنْ طَلَاقَةِ لِسَانِهِ يَا عَلِيُّ قُمْ فَاقْطَعْ لِسَانَهُ فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ يَقْطَعُ لِسَانَهُ فَأَعْطَاهُ دَرَاهِم.

بیابانگردی نزد پیامبر صلى الله عليه وآله آمد و گفت در جاهلیت بواسطه انتساب به قریش مدعی ریاست بودی و اکنون نیز در اسلام رئیس ما شده‌ای! پیامبر مکدّر گشت و گفت: ای اعرابی، زبانت را نگه‌دار. سپس فرمود: در دنیا و آخرت، چیزی زیان‌بخش‌تر از زبان‌گشادی نیست. سپس علی عليه السلام را فرمود تا زبانش را ببُرد. علی عليه السلام برخواست و به او انعامی داد تا زبانش بریده شود.

الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله لَا تُكْثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ فَإِنَّ كَثْرَةَ الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ تَقْسُو الْقَلْبَ إِنَّ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي ...

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: زیاد سخن مگویید که قلبهایتان قاسی میگردد و از خداوند دور میشوید.

قصص الأنبياء عليهم السلام، إِنَّ آدَمَ عليه السلام لَمَّا كَثُرَ وُلْدُهُ وَ وُلْدُ وُلْدِهِ كَانُوا يُحَدِّثُونَ عِنْدَهُ وَ هُوَ سَاكِتٌ فَقَالُوا يَا أَبَتِ مَا لَكَ لَا تَتَكَلَّمُ فَقَالَ يَا بُنَيَّ إِنَّ اللَّهَ جَلَّ جَلَالُهُ لَمَّا أَخْرَجَنِي مِنْ جِوَارِهِ عَهِدَ إِلَيَّ وَ قَالَ أَقِلَّ كَلَامَكَ تَرْجِعْ إِلَى جِوَارِي.

آدم عليه السلام که فرزندان و نوادگانش زیاد شدند، در حضورش سخن می‌گفتند و او ساکت بود. گفتند پدر! سخن نمی‌گویی؟ گفت: خداوند چون مرا از جوارش راند، عهد گرفت و گفت کم سخن‌گو تا به جوارم باز گردی.

٦. معاني الأخبار، قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْبُلْهَ قَالَ قُلْتُ مَا الْبُلْهُ فَقَالَ الْعَاقِلُ فِي الْخَيْرِ وَ الْغَافِلُ عَنِ الشَّرِّ الَّذِي يَصُومُ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: وارد بهشت شدم و اکثر اهل آنرا ابلهان دیدم. پرسیدند ابله کیست؟ فرمود: کسی که خود بخود اهل خوبی است و شر را نمی‌شناسد. کسی که سه روز را در هر ماه روزه میگیرد.

٧. وَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله قَالَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَنْ سَأَلَنِي وَ هُوَ يَعْلَمُ أَنِّي أَضُرُّ وَ أَنْفَعُ أَسْتَجِيبُ لَهُ ...

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله: خداوند می‌فرماید: دعای کسی را می‌داند نفع و ضرر تنها بدست من است؛ مستجاب می‌کنم.

الدَّعَوَاتُ لِلرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِذَا دَعَوْتَ فَسَمِّ حَاجَتَكَ.

امام‌صادق عليه السلام فرمود: هنگام دعا، حاجات خویش را به زبان آور.

وَ قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ عليه السلام أَنَّهُ إِذَا بَدَأَ الرَّجُلُ بِالثَّنَاءِ قَبْلَ الدُّعَاءِ فَقَدِ اسْتَوْجَبَ وَ قَدْ أَدَّبَنَا رسول‌الله صلى الله عليه وآله بِقَوْلِهِ السَّلَامُ قَبْلَ الْكَلَامِ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: کسی که پیش از دعا، ثنا گوید لایق استجابت است. چنانکه‌رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله ما را ادب آموخته که پیش از کلام، سلام است.

۸. غوالي اللئالي، وَ رُوِيَ أَنَّ مُسَيْلَمَةَ الْكَذَّابَ أَخَذَ رَجُلَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ لِأَحَدِهِمَا مَا تَقُولُ فِي مُحَمَّدٍ قَالَ رسول‌اللهقَالَ فَمَا تَقُولُ فِيَّ قَالَ أَنْتَ أَيْضاً فَخَلَّاهُ وَ قَالَ لِلآخَرِ مَا تَقُولُ فِي مُحَمَّدٍ قَالَ رسول‌اللهقَالَ فَمَا تَقُولُ فِيَّقَالَ أَنَا أَصَمُّ فَأَعَادَ عَلَيْهِ ثَلَاثاً فَأَعَادَ جَوَابَهُ الْأَوَّلَ فَقَتَلَهُ فَبَلَغَ ذَلِكَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله فَقَالَ أَمَّا الْأَوَّلُ فَقَدْ أَخَذَ بِرُخْصَةِ اللَّهِ وَ أَمَّا الثَّانِي فَقَدْ صَدَعَ بِالْحَقِّ فَهَنِيئاً لَهُ.

مسیلمهٔ کذّاب دو مسلمان را اسیر کرد و از ایشان پرسید: محمد کیست؟ گفتندرسول‌خداست. پرسید من کیستم؟ یکی گفت: تو نیزرسول‌خدایی، پس او را آزاد کرد. دیگری گفت: تو دروغگویی؛ پس او را کشت. چون بهرسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله ماجرا را گفتند، فرمود: اوّلی برخصتی که خدا داده و دروغ را جایز شمرده نجات یافت و دومی حق را تصدیق کرد، شهادت گوارایش.

۹. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ عَلِيٍّعلیه‌السلام قَالَ قِيلَ يَا نَبِيَّ‌اللَّهِ أَ فِي الْمَالِ حَقٌّ سِوَى الزَّكَاةِ قَالَ نَعَمْ بِرُّ الرَّحِمِ إِذَا أَدْبَرَتْ وَ صِلَةُ الْجَارِ الْمُسْلِمِ فَمَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبْعَاناً [شَبْعَانَ] وَ جَارُهُ الْمُسْلِمُ جَائِعٌ ثُمَّ قَالَ مَا زَالَ جَبْرَئِيلُعلیه‌السلام يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ.

پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله را پرسیدند که در مال جز زکات حقی است؟ فرمود: بله، نیکی به فامیلهایی که دورند و خرج کردن برای همسایه‌ای که در نزدیکی توست. ایمان نیاورده کسی که سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد. سپس فرمود: جبرئیل آنقدر نسبت به همسایه سفارش میکرد که گمان بردم نکند حتی سهمی از ارث دارند.

۱۰. يَا عَلِيُّ ثَلَاثَةٌ وَ إِنْ أَنْصَفْتَهُمْ ظَلَمُوكَ السَّفِلَةُ وَ أَهْلُكَ وَ خَادِمُكَ ...

رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: سه کس‌اند که هرقدر هم جانب‌دارشان باشی در آخر بتو ظلم می‌کنند: نامرد، همسرت، و خدمتکارت.

۱۱. فَأَمَّا الْكَفَّارَاتُ فَإِفْشَاءُ السَّلَامِ وَ إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَ التَّهَجُّدُ بِاللَّيْلِ وَ النَّاسُ نِيَامٌ.

امام‌علیه‌السلام فرمود: سه چیز کفّاره اعمال بد آدمی است: سلام کردن، سیرکردن، و شب به عبادت برخواستن.

۱۲. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ مَرَّ يَهُودِيٌّ بِالنَّبِيِّصلی‌الله‌علیه‌وآله فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكَ فَقَالَ النَّبِيُّصلی‌الله‌علیه‌وآله عَلَيْكَ فَقَالَ أَصْحَابُهُ إِنَّمَا سَلَّمَ عَلَيْكَ بِالْمَوْتِ فَقَالَ الْمَوْتُ عَلَيْكَ فَقَالَ النَّبِيُّصلی‌الله‌علیه‌وآله وَ كَذَلِكَ رَدَدْتُ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّصلی‌الله‌علیه‌وآله إِنَّ هَذَا الْيَهُودِيَّ يَعَضُّهُ أَسْوَدُ فِي قَفَاهُ فَيَقْتُلُهُ قَالَ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ فَاحْتَطَبَ حَطَباً كَثِيراً فَاحْتَمَلَه ثُمَّ لَمْ يَلْبَثْ أَنِ انْصَرَفَ فَقَالَ لَهُ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله ضَعْهُ فَوَضَعَ الْحَطَبَ فَإِذَا أَسْوَدُ فِي جَوْفِ الْحَطَبِ عَاضٌّ عَلَى عُودٍ فَقَالَ يَا يَهُودِيُّ مَا عَمِلْتَ الْيَوْمَ قَالَ مَا عَمِلْتُ عَمَلًا إِلَّا حَطَبِي هَذَا حَمَلْتُهُ فَجِئْتُ بِهِ وَ كَانَ مَعِي كَعْكَتَانِ فَأَكَلْتُ وَاحِدَةً وَ تَصَدَّقْتُ بِوَاحِدَةٍ عَلَى مِسْكِينٍ فَقَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله بِهَا دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ وَ قَالَ إِنَّ الصَّدَقَةَ تَدْفَعُ مِيتَةَ السَّوْءِ عَنِ الْإِنْسَانِ.

مردی یهودی بر پیغمبرصلی‌الله‌علیه‌وآله گذشت و بجای «سلام‌علیک» گفت «سام‌علیک» یعنی مرگ بر تو. پیغمبر نیز در پاسخ فرمود: «علیک» یعنی بر تو. اصحاب عرض کردند به شما توهین کرد. پیغمبر فرمود: همان جواب او را کفایت است و بیشتر لازم نیست. سپس فرمود امروز ماری سیاه از قفا او را خواهد کشت. یهودی به صحرا رفت با پُشته‌ای هیزم بازگشت.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: پشته را به زمین نه! چون چنین کرد ماری سیاه در میان هیزمهای او چنبره زده بود.رسول‌خدافرمود ای یهودی امروز چه کار نیکی کردی که خدا این مار را بر تو مسلط نساخت؟ گفت: همراهم دو قرص نان بود که یکی را خوردم و دیگری را به مسکینی تصدّق کردم.رسول‌خدافرمود: برای همین خداوند نجاتت داد. سپس فرمود: صدقه مرگ بد را از انسان دفع میکند.

۱۳. وَ قَالَعلیه‌السلام لِلصُّوفِيَّةِ لَمَّا قَالُوا لَهُ إِنَّ الْمَأْمُونَ قَدْ رَدَّ هَذَا الْأَمْرَ إِلَيْكَ وَ إِنَّكَ لَأَحَقُّ النَّاسِ بِهِ إِلَّا أَنَّهُ يَحْتَاجُ مَنْ يَتَقَدَّمُ مِنْكَ بِقِدَمِكَ إِلَى لُبْسِ الصُّوفِ وَ مَا يَخْشُنُ لُبْسُهُ وَ يَحْكُمْ إِنَّمَا يُرَادُ مِنَ الْإِمَامِ قِسْطُهُ وَ عَدْلُهُ إِذَا قَالَ صَدَقَ وَ إِذَا حَكَمَ عَدَلَ وَ إِذَا وَعَدَ أَنْجَزَ ...

صوفیه نزد امام رضاعلیه‌السلام آمدند و گفتند مأمون خلافت را به تو رد کرد و خلافت تو را سزد، حال مانند علی‌علیه‌السلام لباس خشن بپوش! حضرت‌علیه‌السلام فرمود: وای بر شما! قسط و عدل حاکم مهم است نه لباس پوشیدنش. او باید راست بگوید و به عدالت حکم کند و به وعده‌اش عمل کند.

۱۴. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَيْسَانَ إِنِّي وُلِدْتُ بِالْجَبَلِ وَ نَشَأْتُ فِي أَرْضِ فَارِسَ وَ إِنَّنِي أُخَالِطُ النَّاسَ فِي التِّجَارَاتِ وَ غَيْرِ ذَلِكَ فَأُخَالِطُ الرَّجُلَ فَأَرَى لَهُ حُسْنَ السَّمْتِ وَ حُسْنَ الْخُلُقِ وَ كَثْرَةَ أَمَانَةٍ ثُمَّ أُفَتِّشُهُ فَأُفَتِّشُهُ عَنْ عَدَاوَتِكُمْ وَ أُخَالِطُ الرَّجُلَ فَأَرَى مِنْهُ سُوءَ الْخُلُقِ وَ قِلَّةَ أَمَانَةٍ وَ زَعَارَةً ثُمَّ أُفَتِّشُهُ فَأُفَتِّشُهُ عَنْ وَلَايَتِكُمْ فَكَيْفَ يَكُونُ ذَلِكَ قَالَ فَقَالَ لِي أَمَا عَلِمْتَ يَا ابْنَ كَيْسَانَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَخَذَ طِينَةً مِنَ الْجَنَّةِ طِينَةً مِنَ النَّارِ فَخَلَطَهُمَا جَمِيعاً ثُمَّ نَزَعَ

هَذِهِ مِنْ هَذِهِ وَ هَذِهِ مِنْ هَذِهِ فَمَا رَأَيْتَ فِي أُولَئِكَ مِنَ الْأَمَانَةِ وَ حُسْنِ الْخُلُقِ وَ حُسْنِ السَّمْتِ فَمِمَّا مَسَّتْهُمْ مِنْ طِينَةِ الْجَنَّةِ وَ هُمْ يَعُودُونَ إِلَى مَا خُلِقُوا مِنْهُ وَ مَا رَأَيْتَ مِنْ هَؤُلَاءِ مِنْ قِلَّةِ الْأَمَانَةِ وَ سُوءِ الْخُلُقِ وَ التَّرَعَارَةِ فَمِمَّا مَسَّتْهُمْ مِنْ طِينَةِ النَّارِ وَ هُمْ يُعَادُونَ إِلَى مَا خُلِقُوا مِنْهُ.

عبدالله بن کیسان که با مردمان زیادی معاشرت و مخالطت داشت به امام‌صادق‌علیه‌السلام گفت گاهی به کسی برمیخورم که خوش‌برخورد و خوش‌خُلق و امانت‌دار است، چون تفحّص می‌کنم می‌بینم با شما دشمن است و گاهی به کسی برمی‌خورم که بد خلق و بد امانت و حریص است، چون تفحّص می‌کنم می‌بینم شیعهٔ شماست. چگونه چنین است؟ امام‌علیه‌السلام فرمود: خداوند خاکی از بهشت و خاکی از جهنم برداشت و با هم مخلوط کرد. سپس از آن انسانها را آفرید. آنچه از امانت‌داری و خوش خلقی و خوش برخوردی در آنهاست از بویی است که از طینت بهشت یافته‌اند اما سرانجام به آن‌چه از آن خلق شده‌اند باز میگردند. و آنچه از بد امانتی و بد خلقی و حرص که در اینهاست از اثری است که از طینت جهنم یافته‌اند اما سرانجام به آن‌چه از آن خلق شده اند باز میگردند.

۱۵. غوالي اللئالي، قَالَ النَّبِيُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله خُذُوا الْعِلْمَ مِنْ أَفْوَاهِ الرِّجَالِ ...وَ قَالَ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله وَ إِيَّاكُمْ وَ أَهْلَ الدَّفَاتِرِ وَ لَا يَغُرَّنَّكُمُ الصَّحَفِيُّونَ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود علم از محضر اساتید، سینه به سینه آموخته شود. و فرمود از آنان که بی‌استاد و با تکیه بر مطالعهٔ کتب، مدّعی علم‌اند حذر کنید.

۱۶. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ كَانَ لِعَلِيٍّ بَيْتٌ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ إِلَّا فِرَاشٌ وَ سَيْفٌ وَ مُصْحَفٌ وَ كَانَ يُصَلِّي فِيه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود علی‌علیه‌السلام را اتاقی بود که در آن جز رخت‌خوابی و شمشیری و قرآنش نبود. نماز را آنجا میخواند.

المحاسن، كَتَبَ إِلَيَّ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام أَنِّي أُحِبُّ لَكَ أَنْ تَتَّخِذَ فِي دَارِكَ مَسْجِداً فِي بَعْضِ بُيُوتِكَ وَ لَا تَتَكَلَّمَ بِكَلِمَةِ بَاطِلٍ وَ لَا بِكَلِمَةِ بَغْيٍ

امام‌صادق‌علیه‌السلام به کسی نامه نوشت که در خانه‌ات اتاقی را مانند مسجد به نمازخواندن اختصاص بده و سعی کن در آن اتاق کلامی باطل یا ناپسند گفته نشود.

۱۷. الكافي، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام الْمُؤْمِنَةُ أَعَزُّ مِنَ الْمُؤْمِنِ وَ الْمُؤْمِنُ أَعَزُّ مِنَ الْكِبْرِيتِ الْأَحْمَرِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: در حالیکه مرد مؤمن بسیار نایاب است؛ زن مؤمنه کمیاب‌تر از آن است.

قَالَ أَبَا جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام النَّاسُ كُلُّهُمْ بَهَائِمُ ثَلَاثاً إِلَّا قَلِيلٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنُ غَرِيبٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ...

امام‌باقر‌علیه‌السلام فرمود: آدمیان جملگی حیوان‌اند؛ جز قلیلی از مؤمنین که میان ایشان غریب‌اند.

عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ قَالَ لِي عَبْدٌ صَالِحٌ‌علیه‌السلام أَمَا وَ اللَّهِ لَقَدْ كَانَتِ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا إِلَّا وَاحِدٌ يَعْبُدُ اللَّهَ وَ لَوْ كَانَ مَعَهُ غَيْرُهُ لَأَضَافَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ حَيْثُ يَقُولُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كانَ أُمَّةً قانِتاً لِلَّهِ حَنِيفاً وَ لَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَصَبَرَ بِذَلِكَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ آنَسَهُ بِإِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ فَصَارُوا ثَلَاثَةً أَمَا وَ اللَّهِ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَقَلِيلٌ وَ إِنَّ أَهْلَ الْكُفْرِ كَثِيرٌ أَ تَدْرِي لِمَ ذَاكَ فَقُلْتُ لَا أَدْرِي جُعِلْتُ فِدَاكَ فَقَالَ صُيِّرُوا أُنْساً لِلْمُؤْمِنِينَ يَبُثُّونَ إِلَيْهِمْ مَا فِي صُدُورِهِمْ فَيَسْتَرِيحُونَ إِلَى ذَلِكَ وَ يَسْكُنُونَ إِلَيْهِ ...

امام‌کاظم‌علیه‌السلام فرمود: روزگاری بود که ابراهیم تنها کسی بود که خدا را میپرستید اما همین یک نفر را خداوند امّت نامید. کمی صبر کرد تا خدا اسماعیل و اسحاق را هم انیس او ساخت و سه نفر شدند. بخدا قسم همیشه مؤمنین اندک‌اند و اهل کفر بسیار. خداوند ایشان را وسیلهٔ اُنس مؤمنین ساخته تا مؤمنین با آنها سخن گویند و سبک شوند و در کنار ایشان سکنی گزینند.

قَالَ أَباالحسن‌علیه‌السلام لَيْسَ كُلُّ مَنْ يَقُولُ بِوَلَايَتِنَا مُؤْمِناً وَ لَكِنْ جُعِلُوا أُنْساً لِلْمُؤْمِنِينَ ...

امام‌کاظم‌علیه‌السلام فرمود: همهٔ آنها که مدّعی ولایت ما هستند مؤمن نیستند اکثرشان فقط برای این هستند تا انیس مؤمنان باشند.

۱۸. المحاسن، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام قَالَ إِذَا أَتَاكَ أَخُوكَ فَأْتِهِ بِمَا عِنْدَكَ وَ إِذَا دَعَوْتَهُ فَتَكَلَّفْ لَه.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: هرگاه برادرت ناخوانده نزد تو آمد هرچه داشتی پیشش نه! و چون به مهمانی‌اش خواندی، برایش تدارک ببین!

۱۹. علل الشرائع، قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ بَيْتَهُ فَلْيُسَلِّمْ فَإِنَّهُ يُنْزِلُهُ الْبَرَكَةَ وَ تُؤْنِسُهُ الْمَلَائِكَةُ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: چون وارد خانهٔ خود می‌شوید سلام کنید که با این کار برکت را بر خود نازل می‌کنید و ملائکه با شما انس می‌گیرند.

۲۰. الكافي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمْهُورٍ قَالَ كَانَ النَّجَاشِيُّ وَ هُوَ رَجُلٌ مِنَ الدَّهَاقِينِ عَامِلًا عَلَى الْأَهْوَازِ وَ فَارِسَ فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ عَمَلِهِ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِنَّ فِي دِيوَانِ النَّجَاشِيِّ عَلَيَّ خَرَاجاً وَ هُوَ مُؤْمِنٌ يَدِينُ بِطَاعَتِكَ فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ تَكْتُبَ لِي إِلَيْهِ كِتَاباً قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَبُوعَبْدِاللَّهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ سُرَّ أَخَاكَ يَسُرَّكَ اللَّهُ.

یکی از خراج‌گذاران دیوان نجاشی حاکم اهواز به امام‌صادق‌علیه‌السلام گفت نجاشی مالیاتی بر بسته، او علاقه‌مند به شماست، صلاح میدانید نامه‌ای به او بنویسید و سفارشی کنید؟ امام‌علیه‌السلام به حاکم نوشت: بنام خداوند بخشندهٔ مهربان؛ برادرت را شاد کن تا خدا شادت کند.

۲۱. عیون‌أخبارالرضا علیه‌السلام ، قَالَ الرِّضَاعلیه‌السلام قِيلَ لِرسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله يَا رسول‌اللهَلَكَ فُلَانٌ يَعْمَلُ مِنَ الذُّنُوبِ كَيْتَ وَ كَيْتَ فَقَالَ رسول‌اللهصلی‌الله‌علیه‌وآله بَلْ قَدْ نَجَا إِنَّهُ كَانَ مَرَّةً يَمُرُّ فِي طَرِيقٍ عَرَضَ لَهُ مُؤْمِنٌ قَدِ انْكَشَفَ عَوْرَتُهُ وَ هُوَ لَا يُشْعِرُ فَسَتَرَهَا عَلَيْهِ وَ لَمْ يُخْبِرْهُ بِهَا مَخَافَةَ أَنْ يَخْجَلَ ثُمَّ إِنَّ ذَلِكَ الْمُؤْمِنَ عَرَفَهُ فِي مَهْوَاةٍ فَقَالَ لَهُ أَجْزَلَ اللَّهُ لَكَ الثَّوَابَ وَ أَكْرَمَ لَكَ الْمَآبَ وَ لَا نَاقَشَكَ الْحِسَابَ فَاسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ فِيهِ فَهَذَا الْعَبْدُ لَا يُخْتَمُ لَهُ إِلَّا بِخَيْرٍ بِدُعَاءِ ذَلِكَ الْمُؤْمِنِ.

بهرسول‌خداص گفتند فلانی هلاک شده، گناهانی چنین و چنان میکند.رسول‌خداصلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود کاری کرده که نجاتش داده: روزی در راهی مؤمنی بر او گذشته که عورتش آشکار بوده، او بی‌آنکه بفهمد عورت او را پوشانده و حتی او را مطلّع نساخته مبادا خجل شود. آن مؤمن که فهمیده برایش دعا کرده که: خداوند ثواب جزیلت دهد و فرجامت را نیکو گرداند و حساب را بر تو آسان کند. خداوند نیز آن دعا را مستجاب ساخته. فرجام این بنده به دعای آن مؤمن به خیر مختوم است.

۲۲. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَلِمَ أَنَّ الذَّنْبَ خَيْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الْعُجْبِ وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَمَا ابْتُلِيَ مُؤْمِنٌ بِذَنْبٍ أَبَداً ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: چون خدا میداند که گناه برای مؤمن بهتر از عجب است او را به گناه مبتلا میکند. اگر اینگونه نبود مؤمنی به گناه مبتلا نمیشد.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ أَتَى عَالِمٌ عَابِداً فَقَالَ لَهُ كَيْفَ صَلَاتُكَ فَقَالَ مِثْلِي يُسْأَلُ عَنْ عِبَادَتِهِ وَ أَنَا أَعْبُدُ اللَّهَ مُنْذُ كَذَا وَ كَذَا فَقَالَ كَيْفَ بُكَاؤُكَ قَالَ أَبْكِي حَتَّى تَجْرِيَ دُمُوعِي فَقَالَ لَهُ الْعَالِمُ فَإِنَّ ضَحِكَكَ وَ أَنْتَ خَائِفٌ أَفْضَلُ مِنْ بُكَائِكَ وَ أَنْتَ مُدِلٌّ وَ إِنَّ الْمُدِلَّ لَا يَصْعَدُ مِنْ عَمَلِهِ شَيْءٌ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: عالمی نزد عابدی رفت و پرسید: نمازت چگونه است؟ گفت: از چون منی چه می‌پرسی درحالیکه سالها عبادت کرده‌ام. پرسید: گریه‌ات چگونه است؟ گفت: گریه میکنم و اشکانم سرازیر است. عالم گفت: اگر می‌خندیدی و از خدا خائف می‌بودی بهتر بود تا که بگریی و به خود ببالی. کسی که خود را طلبکار و محقّ بداند عملش مقبول خدا نمی‌افتد.

۲۳. عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ سُئِلَ عَنْ قَوْلِ النَّبِيِّصلی‌الله‌علیه‌وآله إِنَّ الشِّرْكَ أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ عَلَى صَفَاةٍ سَوْدَاءَ فِي لَيْلَةٍ ظَلْمَاءَ قَالَ كَانَ الْمُؤْمِنُونَ يَسُبُّونَ مَا يَعْبُدُ الْمُشْرِكُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَسُبُّونَ مَا يَعْبُدُ الْمُؤْمِنُونَ فَنَهَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ عَنْ سَبِّ آلِهَتِهِمْ لِكَيْلَا يَسُبَّ الْكُفَّارُ إِلَهَ الْمُؤْمِنِينَ فَيَكُونَ الْمُؤْمِنُونَ قَدْ أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ فَقَالَ وَ لا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ الآيَةَ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام را از حدیث پیامبر پرسیدند که فرموده شرک از آمدن مورچه بر سنگ سیاه ناپیداتر است؛ فرمود: همین که مؤمنین آلهۀ کافران را به حساب آورده و دشنام میداند شرکی خفی است. پس خدا نهی کرده و فرمود: آنچه آنان بجای خدا می‌خوانند را سبّ نکنید.

۲۴. تفسير العياشي، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى وَ ما يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْرِكُونَ قَالَ كَانُوا يَقُولُونَ نُمْطَرُ بِنَوْءِ كَذَا وَ نَوْءِ كَذَا وَ مِنْهَا أَنَّهُمْ كَانُوا يَأْتُونَ الْكُهَّانَ فَيُصَدِّقُونَهُمْ بِمَا يَقُولُونَ

راجع به آیۀ « اکثرشان با اینکه ایمان میاورند باز مشرک‌اند» پرسیدند. امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: مثلاً می‌گفتند خواست این یا آن باعث باران برماست یا نزد پیش‌گویان می‌رفتند و باورشان داشتند.

۲۵. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِعلیه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَضَعَ الْإِيمَانَ عَلَى سَبْعَةِ أَسْهُمٍ عَلَى الْبِرِّ وَ الصِّدْقِ وَ الْيَقِينِ وَ الرِّضَا وَ الْوَفَاءِ وَ الْعِلْمِ وَ الْحِلْمِ ثُمَّ قَسَمَ ذَلِكَ بَيْنَ النَّاسِ فَمَنْ جَعَلَ فِيهِ هَذِهِ السَّبْعَةَ الْأَسْهُمَ فَهُوَ كَامِلٌ مُحْتَمِلٌ وَ قَسَمَ لِبَعْضِ النَّاسِ السَّهْمَ وَ لِبَعْضٍ السَّهْمَيْنِ وَ لِبَعْضٍ الثَّلَاثَةَ حَتَّى انْتَهَوْا إِلَى السَّبْعَةِ ثُمَّ قَالَ لَا تَحْمِلُوا عَلَى صَاحِبِ السَّهْمِ سَهْمَيْنِ وَ لَا عَلَى صَاحِبِ السَّهْمَيْنِ ثَلَاثَةً فَتَبْهَظُوهُمْ ثُمَّ قَالَ كَذَلِكَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى السَّبْعَةِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: ایمان بر هفت سهم استوار است: نیکی، صدق، یقین، رضا، وفا، علم و حلم. خداوند این سهم‌ها را میان مردمان قسمت کرده. هرکه را هر هفت سهم باشد او کامل است. اما به برخی یک سهم و به برخی دو سهم و به برخی سه سهم و به برخی بیشتر داده. بر آنکه صاحب یک سهم است دو سهم را تحمیل نکن و انتظار مبر و بر آنکه صاحب دو سهم است سه سهم را تحمیل مکن و انتظار مبر که ناتوانشان می‌کنی.

۲۶. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍعلیه‌السلام قَالَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَحَبَّ رَجُلًا لِلَّهِ لَأَثَابَهُ اللَّهُ عَلَى حُبِّهِ إِيَّاهُ وَ إِنْ كَانَ الْمَحْبُوبُ فِي عِلْمِ اللَّهِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَ لَوْ أَنَّ

رَجُلًا أَبْغَضَ رَجُلًا لِلَّهِ لَأَثَابَهُ اللَّهُ عَلَى بُغْضِهِ إِيَّاهُ وَ إِنْ كَانَ الْمُبْغَضُ فِي عِلْمِ اللَّهِ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

امام‌باقر علیه‌السلام فرمود: اگر کسی برای خدا کسی را دوست داشته باشد به ثواب میرسد گرچه آن‌کس اهل جهنم باشد و اگر کسی برای خدا از کسی بدش بیاید به ثواب میرسد گرچه آن‌کس در واقع بهشتی باشد.

المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام إِنَّ الرَّجُلَ لَيُحِبُّ وَلِيَّ اللَّهِ وَ مَا يَعْلَمُ مَا يَقُولُ فَيُدْخِلُهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيُبْغِضُ وَلِيَّ اللَّهِ وَ مَا يَعْلَمُ مَا يَقُولُ فَيَمُوتُ وَ يَدْخُلُ النَّارَ

امام‌صادق علیه‌السلام فرمود: کسی که ولی خدا را دوست داشته باشد گرچه نفهمد او چه می‌گوید وارد بهشت شود و کسی که از ولی خدا بدش آید گرچه نفهمد او چه می‌گوید چون بمیرد وارد جهنم شود.

۲۷. وَ أَرْوِي أَنَّ جَبْرَئِيلَ علیه‌السلام هَبَطَ إِلَى رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَ يَقُولُ لَكَ اقْرَأْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ لا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلى ما مَتَّعْنا بِهِ أَزْواجاً مِنْهُمْ الآيَةَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صلی‌الله‌علیه‌وآله مُنَادِياً يُنَادِي مَنْ لَمْ يَتَأَدَّبْ بِأَدَبِ اللَّهِ تَقَطَّعَتْ نَفْسُهُ عَلَى الدُّنْيَا حَسَرَاتٍ ...

جبرئیل نازل شد و پیام خداوند را برای رسول‌اللهآورد که: از نعمت دنیا که به برخی مردمان داده‌ایم چشم بپوش و دل‌سیر باش. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود منادی ندا کند: هرکس به این فرمان پروردگار که ادب الهی است ادب نشود، دلش از حسرت دنیا بمیرد.

۲۸. فَانْظُرْ أَيُّهَا الْمُؤْمِنُ فَإِنْ كَانَتْ حَالَتُكَ حَالَةً تَرْضَاهَا لِحُلُولِ الْمَوْتِ فَاشْكُرِ اللَّهَ عَلَى تَوْفِيقِهِ وَ عِصْمَتِهِ وَ إِنْ تَكُنِ الْأُخْرَى فَانْتَقِلْ عَنْهَا بِصِحَّةِ الْعَزِيمَةِ وَ انْدَمْ عَلَى مَا سَلَفَ مِنْ عُمُرِكَ فِي الْغَفْلَةِ وَ اسْتَعِنْ بِاللَّهِ عَلَى تَطْهِيرِ الظَّاهِرِ مِنَ الذُّنُوبِ وَ تَنْظِيفِ الْبَاطِنِ مِنَ الْعُيُوبِ وَ اقْطَعْ زِيَادَةَ الْغَفْلَةِ عَنْ نَفْسِكَ وَ أَطْفِ نَارَ الشَّهْوَةِ مِنْ نَفْسِكَ ...

امام‌صادق علیه‌السلام فرمود: ای مؤمن در حال خویش نظر کن که مرگ را پسند می‌داری یا نه؟ اگر چنین است خداوند را شاکر باش که به تو توفیق و عصمت داده و اگر چنین نیست عزم کن و بر آنچه از عمر در غفلت گذشته نادم باش و از خداوند یاری بخواه که ظاهر از گناه و باطن از عیوب پاک کنی و غفلت را از خویش بزدا....

۲۹. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ أَنْكَرَ مِنْكُمْ قَسَاوَةَ قَلْبِهِ فَلْيَدْنُ يَتِيماً فَيُلَاطِفَهُ وَ لْيَمْسَحْ رَأْسَهُ يَلِينُ قَلْبُهُ بِإِذْنِ اللَّهِ إِنَّ لِلْيَتِيمِ حَقّاً.

رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکس خواست قساوت قلبش برطرف شود به سراغ یتیمان رود، ملاطفتشان کند و دست بر سرشان کشد. به اذن خدا قلبش نرم شود. همانا یتیم در هستی حقی دارد.

۳۰. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام قَالَ مَا أَنْتُمْ وَ الْبَرَاءَةَ يَبْرَأُ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ بَعْضُهُمْ أَفْضَلُ مِنْ بَعْضٍ وَ بَعْضُهُمْ أَكْثَرُ صَلَاةً مِنْ بَعْضٍ وَ بَعْضُهُمْ أَنْفَذُ بَصِيرَةً مِنْ بَعْضٍ وَ هِيَ الدَّرَجَاتُ.

امام‌صادق علیه‌السلام فرمود: شما را با برائت چه کار که دائم از هم بیزاری می‌جویید؟ بدانید که مؤمنین برخی از برخی افضل‌اند، برخی نمازشان بیشتر است، برخی بصیرت‌شان فزونتر است. اینها درجات است.

رجال الكشي، عَنِ الْقَاسِمِ الصَّيْقَلِ رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام قَالَ كُنَّا جُلُوساً عِنْدَهُ فَتَذَاكَرْنَا رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِنَا فَقَالَ بَعْضُنَا ذَلِكَ ضَعِيفٌ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ علیه‌السلام إِنْ كَانَ لَا يُقْبَلُ مِمَّنْ دُونَكُمْ حَتَّى يَكُونَ مِثْلَكُمْ لَمْ يُقْبَلْ مِنْكُمْ حَتَّى تَكُونُوا مِثْلَنَا.

راوی گوید نزد امام‌صادق علیه‌السلام بودیم که صحبت از کسی شد برخی گفتند اعتقاد او ضعیف است. امام علیه‌السلام فرمود: اگر کسانی که پایین‌تر از شما هستند قبول حق نباشند، شما هم تا مثل ما نشوید قبول حق نیستید.

۳۱. عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سُئِلَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ علیه‌السلام عَنِ الْعَصَبِيَّةِ فَقَالَ الْعَصَبِيَّةُ الَّتِي يَأْثَمُ عَلَيْهَا صَاحِبُهَا أَنْ يَرَى الرَّجُلُ شِرَارَ قَوْمِهِ خَيْراً مِنْ خِيَارِ قَوْمٍ آخَرِينَ وَ لَيْسَ مِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يُحِبَّ الرَّجُلُ قَوْمَهُ وَ لَكِنَّ مِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يُعِينَ قَوْمَهُ عَلَى الظُّلْمِ.

از امام سجاد علیه‌السلام از تعصّب پرسیدند. فرمود: این است که بَدان قوم خویش را از خوبان دیگران بهتر ببینی. اینکه قوم خویش را دوست بداری تعصّب نیست؛ اینکه قوم خویش را در ظلم نصرت کنی تعصّب است.

۳۲. معاني الأخبار، قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ علیه‌السلام الذُّنُوبُ الَّتِي تُغَيِّرُ النِّعَمَ الْبَغْيُ عَلَى النَّاسِ وَ الزَّوَالُ عَنِ الْعَادَةِ فِي الْخَيْرِ وَ اصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَ كُفْرَانُ النِّعَمِ وَ تَرْكُ الشُّكْرِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ اللَّهَ لا يُغَيِّرُ ما بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا ما بِأَنْفُسِهِمْ.

امام سجاد علیه‌السلام فرمود: گناهانی که نعمت را از آدمی می‌ستانند عبارتند از: ستم بر مردم، ترک عادتی از خیر و خوبی، ناسپاسی

نعمت و ترک شکر. خداوند فرموده: سنّت خدا نسبت به گروهی تغییر نمی‌کند مگر اینکه آنها خویش را تغییر دهند.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تُورِثُ النَّدَمَ قَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي قِصَّةِ قَابِيلَ حِينَ قَتَلَ أَخَاهُ هَابِيلَ فَعَجَزَ عَنْ دَفْنِهِ فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ وَ تَرْكُ صِلَةِ الْقَرَابَةِ حَتَّى يَسْتَغْنُوا وَ تَرْكُ الصَّلَاةِ حَتَّى يَخْرُجَ وَقْتُهَا وَ تَرْكُ الْوَصِيَّةِ وَ رَدُّ الْمَظَالِمِ وَ مَنْعُ الزَّكَاةِ حَتَّى يَحْضُرَ الْمَوْتُ وَ يَنْغَلِقَ اللِّسَانُ.

و گناهانی که موجب عذاب وجدان است عبارتند از: کشتن مردم، چنانچه خداوند در قصّه هابیل و قابیل می‌فرماید: او را کشت و به عذاب وجدان مبتلا شد؛ ترک صله با نزدیکان تا آنجا که دل از آدم برکنند؛ و ترک نماز تا وقتش بگذرد؛ ترک وصیت و رد نکردن مظالم و زکات ندادن تا وقتی که مرگ فرا رسد و زبان قفل شود.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تُنْزِلُ النِّقَمَ عِصْيَانُ الْعَارِفِ بِالْبَغْيِ وَ التَّطَاوُلُ عَلَى النَّاسِ وَ الِاسْتِهْزَاءُ بِهِمْ وَ السُّخْرِيَّةُ مِنْهُمْ

و گناهانی که نقمت میاورند عبارتند از: ستم کردن در حالیکه میدانی داری ستم می‌کنی؛ دست‌درازی به مردم و استهزاء مردم و مسخره کردن ایشان.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تَدْفَعُ الْقِسْمَ إِظْهَارُ الِافْتِقَارِ وَ النَّوْمُ عَنِ الْعَتَمَةِ وَ عَنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ وَ اسْتِحْقَارُ النِّعَمِ وَ شَكْوَى الْمَعْبُودِ عَزَّ وَ جَلَّ.

و گناهانی که روزی را می‌بُرند عبارتند از: اظهار فقر؛ خوابیدن و نخواندن نماز عشاء یا نماز صبح؛ حقیر دانستن نعمت؛ از خداوند گله‌مند بودن.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تَهْتِكُ الْعِصَمَ شُرْبُ الْخَمْرِ وَ اللَّعِبُ بِالْقِمَارِ وَ تَعَاطِي مَا يُضْحِكُ النَّاسَ مِنَ اللَّغْوِ وَ الْمِزَاحِ وَ ذِكْرُ عُيُوبِ النَّاسِ وَ مُجَالَسَةُ أَهْلِ الرَّيْبِ.

و گناهانی که انسان را از محافظت الهی بیرون می‌اندازند عبارتند از: شراب خوردن؛ قمار کردن؛ مجلس لغو بپا کردن و خنداندن مردم؛ بی‌جا مزاح کردن؛ عیوب مردم را گفتن؛ با غیرمؤمنان نشستن.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تُنْزِلُ الْبَلَاءَ تَرْكُ إِغَاثَةِ الْمَلْهُوفِ وَ تَرْكُ مُعَاوَنَةِ الْمَظْلُومِ وَ تَضْيِيعُ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ.

و گناهانی که بلا نازل می‌کنند عبارتند از: ترک فریادرسی مستأصل؛ ترک یاری مظلوم؛ رهاکردن امر به معروف و نهی از منکر.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تُدِيلُ الْأَعْدَاءَ الْمُجَاهَرَةُ بِالظُّلْمِ وَ إِعْلَانُ الْفُجُورِ وَ إِبَاحَةُ الْمَحْظُورِ وَ عِصْيَانُ الْأَخْيَارِ وَ الِانْطِبَاعُ لِلْأَشْرَارِ.

و گناهانی که دشمن را برآدمی مسلّط می‌سازد عبارتند از: علناً ظلم کردن؛ گناهان زشت را در علن مرتکب شدن؛ مباح کردن حرام‌ها؛ نافرمانی از خوبان؛ و برای بدان کارسازی کردن.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تُعَجِّلُ الْفَنَاءَ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَ الْيَمِينُ الْفَاجِرَةُ وَ الْأَقْوَالُ الْكَاذِبَةُ وَ الزِّنَا وَ سَدُّ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ وَ ادِّعَاءُ الْإِمَامَةِ بِغَيْرِ حَقٍّ.

و گناهانی که مرگ را تعجیل می‌کنند عبارتند از: قطع رحم؛ سوگند دروغ؛ دروغ گفتن؛ زنا؛ راه مسلمین را بستن؛ به غیر حقّ مدّعی هدایت مردم شدن.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تَقْطَعُ الرَّجَاءَ الْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ وَ الثِّقَةُ بِغَيْرِ اللَّهِ وَ التَّكْذِيبُ بِوَعْدِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

و گناهانی که امید را از دل برمی‌کنند عبارتند از: مأیوس شدن از نصرت خدا؛ ناامیدی از رحمت خدا؛ امید بستن به غیر خدا؛ و تکذیب وعده‌های خدا.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تُظْلِمُ الْهَوَاءَ السِّحْرُ وَ الْكِهَانَةُ وَ الْإِيمَانُ بِالنُّجُومِ وَ التَّكْذِيبُ بِالْقَدَرِ وَ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ.

و گناهانی که فضا را منفی می‌کنند عبارتند از: سحر؛ پیشگویی؛ باور به تأثیر ستارگان؛ تکذیب تقدیر؛ عقوق والدین.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تَكْشِفُ الْغِطَاءَ الِاسْتِدَانَةُ بِغَيْرِ نِيَّةِ الْأَدَاءِ وَ الْإِسْرَافُ فِي النَّفَقَةِ عَلَى الْبَاطِلِ وَ الْبُخْلُ عَلَى الْأَهْلِ وَ الْوَلَدِ وَ ذَوِي الْأَرْحَامِ وَ سُوءُ الْخُلُقِ وَ قِلَّةُ الصَّبْرِ وَ اسْتِعْمَالُ الضَّجَرِ وَ الْكَسَلِ وَ الِاسْتِهَانَةُ بِأَهْلِ الدِّينِ.

و گناهانی که رسوایی و بدنامی می‌آورند عبارتند از: قرض گرفتن با قصد ادا نکردن؛ اسراف در باطل؛ بخل بر زن و فرزند و ارحام؛ بد خلقی؛ کم‌صبری؛ بی‌حالی و تنبلی؛ و کم‌حرمتی به مؤمنان.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تَرُدُّ الدُّعَاءَ سُوءُ النِّيَّةِ وَ خُبْثُ السَّرِيرَةِ وَ النِّفَاقُ مَعَ الْإِخْوَانِ وَ تَرْكُ التَّصْدِيقِ بِالْإِجَابَةِ وَ تَأْخِيرُ الصَّلَوَاتِ الْمَفْرُوضَاتِ حَتَّى تَذْهَبَ أَوْقَاتُهَا وَ تَرْكُ التَّقَرُّبِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِالْبِرِّ وَ الصَّدَقَةِ وَ اسْتِعْمَالُ الْبَذَاءِ وَ الْفُحْشُ فِي الْقَوْلِ.

و گناهانی که موجب مستجاب نشدن دعاست عبارتند از: بدخواه مردم بودن؛ افکار منفی؛ دو رویی با دوستان؛ معطّل کردم مردم؛ کاهل‌نمازی؛ رها کردن تلاش برای تقرب به خدا بوسیله اعمال صالح و صدقات؛ بد و بیراه گفتن و فحش دادن.

وَ الذُّنُوبُ الَّتِي تَحْبِسُ غَيْثَ السَّمَاءِ جَوْرُ الْحُكَّامِ فِي الْقَضَاءِ وَ شَهَادَةُ الزُّورِ وَ كِتْمَانُ الشَّهَادَةِ وَ مَنْعُ الزَّكَاةِ وَ الْقَرْضِ وَ الْمَاعُونِ وَ قَسَاوَةُ الْقَلْبِ عَلَى أَهْلِ الْفَقْرِ وَ الْفَاقَةِ وَ ظُلْمُ الْيَتِيمِ وَ الْأَرْمَلَةِ وَ انْتِهَارُ السَّائِلِ وَ رَدُّهُ بِاللَّيْلِ.

و گناهانی که خشکسالی میاورند عبارتند از: جور در دادگاه‌ها؛ شهادت دروغ؛ کتمان شهادت؛ منع زکات؛ ترک سنّت قرض‌الحسنه در جامعه؛ به هم قرض ندادن مایحتاج؛ بی‌رحمی بر فقرا و تهی‌دستان؛ ظلم بر یتیم؛ گدا را بخصوص شبانگاه از خود راندن.

۳۳. وَ لَا تَنْقُضْ سُنَّةً صَالِحَةً عَمِلَ بِهَا صُدُورُ هَذِهِ الْأُمَّةِ وَ اجْتَمَعَتْ بِهَا الْأُلْفَةُ وَ صَلَحَتْ عَلَيْهَا الرَّعِيَّةُ وَ لَا تُحْدِثَنَّ سُنَّةً تَضُرُّ بِشَيْءٍ مِمَّا مَضَى مِنْ تِلْكَ السُّنَنِ ...

امام‌علی‌ؑ به حاکمش نامه نوشت: سنت نیکویی را که در سرزمین توست و گذشتگان امّت بدان عمل کرده‌اند و موجب همدلی مردم و صلاح رعیت است، نقض مکن و قانونی وضع ننما که بدان سنّـت لطمه زند.

۳۴. الغيبة للنعماني، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ؑ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَيْهِ بَعْضُ أَصْحَابِهِ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنِّي وَ اللَّهِ أُحِبُّكَ وَ أُحِبُّ مَنْ يُحِبُّكَ يَا سَيِّدِي مَا أَكْثَرَ شِيعَتَكُمْ فَقَالَ لَهُ اذْكُرْهُم فَقَالَ كَثِيرٌ فَقَالَ تُحْصِيهِمْ فَقَالَ هُمْ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ؑ أَمَا لَوْ كَمُلَتِ الْعِدَّةُ الْمَوْصُوفَةُ ثَلَاثَمِائَةٍ وَ بِضْعَةَ عَشَرَ كَانَ الَّذِي تُرِيدُونَ وَ لَكِنْ شِيعَتُنَا مَنْ لَا يَعْدُو صَوْتُهُ سَمْعَهُ وَ لَا شَحْنَاؤُهُ بَدَنَهُ وَ لَا يَمْدَحُ بِنَا غَالِياً وَ لَا يُخَاصِمُ لَنَا وَالِياً وَ لَا يُجَالِسُ لَنَا عَائِباً وَ لَا يُحَدِّثُ لَنَا ثَالِباً وَ لَا يُحِبُّ لَنَا مُبْغِضاً وَ لَا يُبْغِضُ لَنَا مُحِبّاً فَقُلْتُ فَكَيْفَ أَصْنَعُ بِهَذِهِ الشِّيعَةِ الْمُخْتَلِفَةِ الَّذِينَ يَقُولُونَ إِنَّهُمْ يَتَشَيَّعُونَ فَقَالَ فِيهِمُ التَّمْيِيزُ وَ فِيهِمُ التَّمْحِيصُ وَ فِيهِمُ التَّبْدِيلُ يَأْتِي عَلَيْهِمْ سِنُونَ تُفْنِيهِمْ وَ سُيُوفٌ تَقْتُلُهُمْ وَ اخْتِلَافٌ تُبَدِّدُهُمْ إِنَّمَا شِيعَتُنَا مَنْ لَا يَهِرُّ هَرِيرَ الْكَلْبِ وَ لَا يَطْمَعُ طَمَعَ الْغُرَابِ وَ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ بِكَفِّهِ وَ إِنْ مَاتَ جُوعاً قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَأَيْنَ أَطْلُبُ هَؤُلَاءِ الْمَوْصُوفِينَ بِهَذِهِ الصِّفَةِ فَقَالَ اطْلُبْهُمْ فِي أَطْرَافِ الْأَرْضِ أُولَئِكَ الْخَشِنُ عَيْشُهُمُ الْمُنْتَقِلَةُ دَارُهُمُ الَّذِينَ إِنْ شَهِدُوا لَمْ يُعْرَفُوا وَ إِنْ غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا وَ إِنْ مَرِضُوا لَمْ يُعَادُوا وَ إِنْ خَطَبُوا لَمْ يُزَوَّجُوا وَ إِنْ مَاتُوا لَمْ يُشْهَدُوا أُولَئِكَ الَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ يَتَوَاسَوْنَ وَ فِي قُبُورِهِمْ يَتَزَاوَرُونَ وَ لَا يَخْتَلِفُ أَهْوَاؤُهُمْ وَ إِنِ اخْتَلَفَتْ بِهِمُ الْبُلْدَانُ.

به امام‌صادق‌ؑ گفتند شیعیان شما چه بسیارند! امام فرمود ایشان را بشمار! کیانند؟ گفتند زیادترند از آنکه شمرده شوند. امام‌ؑ فرمود: اگر به سیصد و اندی برسند فرج ایشان فرارسد اما هنوز به این تعداد نرسیده‌اند. میدانی شیعه کیست؟ شیعه کسی است که بلندی صدایش از گوشش و چربی‌اش از بدنش فراتر نرود.... بر اینها که شیعه میشناسید زمان‌ها بگذرد و در ایشان تمییز و تمحیص و تبدیل واقع شود. برخی بمیرند و برخی کشته شوند و اختلاف برخی را برباید. شیعه ما کسی است که خشم‌سگ و طمع کلاغ از او دور است. هرگز گدایی نکند گرچه از گرسنگی بمیرد. ایشان را در گوشه و کنارها بجویید. زندگی‌شان خشن و خانه‌بدوشند. ناشناس‌اند و نادیده انگاشته‌شوند. نه کسی از ایشان عیادت کند نه کسی به ایشان زن دهد و نه کسی به تشیع جنازه ایشان آید. این عده قلیل با هم‌اند و یکدگر را یاری کنند و قبور هم را زیارت کنند و یکدل‌اند گرچه از هم دورند.

۳۵. الأمالي للصدوق، عَنِ الْكَاظِمِ‌ؑ أَنَّهُ سَمِعَ بَعْضَ آبَائِهِ‌ؑ رَجُلًا يَقْرَأُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فَقَالَ صَدَقَ وَ غُفِرَ لَهُ.

امام‌کاظم‌ؑ فرمود پدرم شنید که مردی سوره قدر را تلاوت میکرد. فرمود: آفرین! او بخشوده شد.

ثواب الأعمال، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَهْلٍ قَالَ كَتَبْتُ إِلَى أَبِي‌جَعْفَرٍ‌ؑ عَلِّمْنِي شَيْئاً إِذَا أَنَا قُلْتُهُ كُنْتُ مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ قَالَ فَكَتَبَ بِخَطِّهِ أَعْرِفُهُ أَكْثِرْ مِنْ تِلَاوَةِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَ رَطِّبْ شَفَتَيْكَ بِالِاسْتِغْفَارِ.

کسی گوید به امام‌باقر‌ؑ نامه نوشتم چیزی مرا بیاموزید که در دنیا و آخرت با شما باشم. نوشت: سوره قدر را زیاد بخوان و زیاد ذکر استغفار بر لب آور.

الْمَكَارِمُ، عَنِ الصَّادِقِ‌ؑ النُّورُ الَّذِي يَسْعَى بَيْنَ يَدَيِ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نُورُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ ...

امام‌صادق‌ؑ فرمود: نوری که در قیامت جلوی مؤمنین را روشن میکند نور سورهٔ قدر است.

وَ كَانَ عَلِيٌّ‌ؑ إِذَا رَأَى أَحَداً مِنْ شِيعَتِهِ قَالَ رَحِمَ اللَّهُ مَنْ قَرَأَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ ...

علی‌ؑ چون کسی از شیعیانش را میدید میگفت: خدا رحمت میکند کسی که سوره قدر را بخواند.

۳۶. ثواب الأعمال، قَالَ رسول‌الله‌ﷺ وَ مَنْ عَيَّرَ مُؤْمِناً بِشَيْءٍ لَا يَمُوتُ حَتَّى يَرْكَبَهُ.

رسول‌خدا‌ﷺ فرمود: کسی که مؤمنی را به چیز ملامت کن و عار دارد، نمیرد تا آنرا مرتکب شود.

الكافي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَاعَبْدِاللَّهِ‌ؑ عَنِ الرَّجُلِ يَرْتَكِبُ الْكَبِيرَةَ مِنَ الْكَبَائِرِ فَيَمُوتُ هَلْ يُخْرِجُهُ ذَلِكَ مِنَ الْإِسْلَامِ وَ إِنْ عُذِّبَ كَانَ عَذَابُهُ كَعَذَابِ الْمُشْرِكِينَ أَمْ لَهُ مُدَّةٌ وَ انْقِطَاعٌ فَقَالَ‌ؑ مَنِ ارْتَكَبَ كَبِيرَةً مِنَ الْكَبَائِرِ فَزَعَمَ أَنَّهَا حَلَالٌ أَخْرَجَهُ ذَلِكَ مِنَ الْإِسْلَامِ وَ عُذِّبَ أَشَدَّ الْعَذَابِ وَ إِنْ كَانَ مُعْتَرِفاً أَنَّهُ أَذْنَبَ وَ مَاتَ عَلَيْهِ

أَخْرَجَهُ مِنَ الْإِيمَانِ وَ لَمْ يُخْرِجْهُ مِنَ الْإِسْلَامِ وَ كَانَ عَذَابُهُ أَهْوَنَ مِنْ عَذَابِ الْأَوَّلِ.

از امام‌صادق‌علیه‌السلام پرسیدند مردی که گناهی کبیره مرتکب میشده، مرده است. آیا از اسلام خارج و عذابش مانند عذاب مشرکین است؟ امام‌علیه‌السلام فرمود: کسی که کبیره‌ای انجام دهد و آنرا حلال بداند از اسلام خارج است و عذابی شدید دارد اما کسی که کبیره‌ای انجام دهد در حالیکه معترف است که حرام انجام داده، از ایمان خارج است نه از اسلام و عذابش کمتر از نفر قبل است.

۳۷. الخصال، قَالَ عَلِيُّ بْنِ الْحُسَيْنِ‌علیه‌السلام وَ أَمَّا حَقُّ رَعِيَّتِكَ بِالْعِلْمِ فَأَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّمَا جَعَلَكَ قَيِّماً لَهُمْ فِيمَا آتَاكَ مِنَ الْعِلْمِ وَ فَتَحَ لَكَ مِنْ خَزَائِنِهِ فَإِنْ أَحْسَنْتَ فِي تَعْلِيمِ النَّاسِ وَ لَمْ تَخْرَقْ بِهِمْ وَ لَمْ تَضْجَرْ عَلَيْهِمْ زَادَكَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ إِنْ أَنْتَ مَنَعْتَ النَّاسَ عِلْمَكَ أَوْ خَرِقْتَ بِهِمْ عِنْدَ طَلَبِهِمُ الْعِلْمَ مِنْكَ كَانَ حَقّاً عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يَسْلُبَكَ الْعِلْمَ وَ بَهَاءَهُ وَ يُسْقِطَ مِنَ الْقُلُوبِ مَحَلَّكَ.

امام سجادعلیه‌السلام فرمود: حقّ شاگردانت بر تو آن است که بدانی خدا بواسطه علمی که بتو داده و فتحی که از خزانه‌اش کرده تو را قیّم ایشان ساخته؛ اگر خوب به ایشان درس دهی و با ایشان بدخلقی نکنی و برایشان سخت نگیری، خدایت علم فزون کند. و اگر علمت را از ایشان منع کردی یا از ایشان روگردانیدی، برخداست که علم و بهائش را از تو بازگیرد و از چشمها بیاندازدت.

۳۸. نَقْلًا مِنْ خَطِّ الشَّهِيدِ، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌علیه‌السلام إِذَا أَحْبَبْتَ شَيْئاً فَلَا تُكْثِرْ ذِكْرَهُ فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يَهُدُّهُ وَ إِذَا كَانَ لَكَ إِلَى رَجُلٍ حَاجَةٌ فَلَا تَشْتِمْهُ مِنْ خَلْفِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ ذَلِكَ فِي قَلْبِهِ.

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: چون چیزی را دوست داشتی زیاد راجع به آن سخن مگو که زیاد سخن گفتن راجع به چیزی، یکی از موجبات نابودی آن است. و چون از کسی چیزی میخواستی پشت سرش از او بد مگو زیرا خدا آنرا به دل او الهام می‌کند.

۳۹.الامام‌علی‌علیه‌السلام: قَدَّرَ الأرزاقَ فَكَثَّرَها و قَلَّلَها ، و قَسَّمَها علَى الضِّيقِ و السَّعَةِ فَعَدَلَ فيها لِيَبتلِيَ مَن أرادَ بِمَيسورِها و مَعسورِها، و لِيَختَبِرَ بذلكَ الشُّكرَ و الصَّبرَ مِن غَنِيِّها و فَقيرِها.

امام‌علی‌علیه‌السلام فرمود: اندازه روزی هرکس و کم و زیادش را تعیین نمود و تنگی و گشایش را به عدالت میان مردم تقسیم کرد تا ایشان را به آسانی و سختی بیازماید و شاکر و صابر را از غنی و فقیر معلوم کند.

دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ لِي ذَاتَ يَوْمٍ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله يَا رَبِيعَةُ خَدَمْتَنِي سَبْعَ سِنِينَ أَ فَلَا تَسْأَلُنِي حَاجَةً فَقُلْتُ يَا رسول‌اللهأَمْهِلْنِي حَتَّى أُفَكِّرَ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ وَ دَخَلْتُ عَلَيْهِ قَالَ لِي يَا رَبِيعَةُ هَاتِ حَاجَتَكَ فَقُلْتُ تَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُدْخِلَنِي مَعَكَ الْجَنَّةَ فَقَالَ لِي مَنْ عَلَّمَكَ هَذَا فَقُلْتُ يَا رسول‌اللهمَا عَلَّمَنِي أَحَدٌ لَكِنِّي فَكَّرْتُ فِي نَفْسِي وَ قُلْتُ إِنْ سَأَلْتُهُ مَالًا كَانَ إِلَى نَفَادٍ وَ إِنْ سَأَلْتُهُ عُمُراً طَوِيلًا وَ أَوْلَاداً كَانَ عَاقِبَتُهُمُ الْمَوْتَ قَالَ رَبِيعَةُ فَنَكَسَ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله رَأْسَهُ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ أَفْعَلُ ذَلِكَ فَأَعِنِّي بِكَثْرَةِ السُّجُودِ ...

ربیعه گفت روزیرسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مرا فرمود: هفت سال مرا خدمت کردی، چیزی نمی‌خواهی؟ گفت مرا مهلت دهید تا فکر کنم! صبح فردا آمدم، فرمود: حاجتت چیست؟ گفتم: از خدا بخواه که با تو در بهشت باشم. فرمود: چه کسی این حاجت را به تو آموخت؟ گفت: کسی نیاموخت؛ با خود فکر کردم اگر مال بخواهم تمام شود اگر عمر و اولاد بخواهم بالاخره خواهیم مرد. ربیعه گویدرسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مدتی سر به زیر افکند سپس فرمود: از خدا چنین خواهم اما تو هم با زیاد سجده کردن یاری‌ام کن.

۴۰. قصص الأنبياء عليهم السلام، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام قَالَ لَمَّا فَارَقَ مُوسَى الْخَضِرَ قَالَ مُوسَى أَوْصِنِي فَقَالَ الْخَضِرُ الْزَمْ مَا لَا يَضُرُّكَ مَعَهُ شَيْءٌ كَمَا لَا يَنْفَعُكَ مِنْ غَيْرِهِ شَيْءٌ إِيَّاكَ وَ اللَّجَاجَةَ وَ الْمَشْيَ إِلَى غَيْرِ حَاجَةٍ وَ الضَّحِكَ فِي غَيْرِ تَعَجُّبٍ يَا ابْنَ عِمْرَانَ لَا تُعَيِّرَنَّ أَحَداً بِخَطِيئَتِهِ وَ ابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ.

موسی‌علیه‌السلام چون میخواست از خضر جدا شود گفت مرا نصیحتی کن. خضر فرمود: ملازم چیزی باش که دیگر چیزها پیش آن بی‌ارزش است و بی آن، چیزها بی‌ارزش. (یعنی تنها چیز مهم زندگی را پیدا کن و ملازم آن باش) و نیز مبادا لجاجت کنی یا بی‌دلیل جایی بروی یا بی‌جهت بخندی. ای پسر عمران! کسی را به خطایی ملامت مکن و به خطای خویش مشغول باش.

چهل حدیث ۱۱۰

۱. عَنِ الرِّضَا عليه‌السلام قَالَ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَى نَبِيٍّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ إِنِّي إِذَا أُطِعْتُ رَضِيتُ وَ إِذَا رَضِيتُ بَارَكْتُ وَ لَيْسَ لِبَرَكَتِي نِهَايَةٌ وَ إِذَا عُصِيتُ غَضِبْتُ وَ إِذَا غَضِبْتُ لَعَنْتُ وَ لَعْنَتِي تَبْلُغُ السَّابِعَ مِنَ الْوَرَاءِ ...

امام رضاعليه‌السلام فرمود: خداوند به پیامبری از پیامبرانش وحی کرد: وقتی از من اطاعت کنند راضی میشوم، و چون راضی شدم برکت میدهم و برکت مرا نهایتی نیست. و وقتی نافرمانی‌ام کنند خشمگین میشوم و چون خشمگین شوم لعن میکنم و لعنت من تا هفت پشت اثر میکند.

عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه‌السلام قَالَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِذَا عَصَانِي مَنْ عَرَفَنِي سَلَّطْتُ عَلَيْهِ مَنْ لَا يَعْرِفُنِي ...

امام‌صادق عليه‌السلام فرمود: خداوند میفرماید: وقتی کسی که مرا میشناسد، نافرمانی‌ام کند بر کسی را مسلط میکنم که خدانشناس باشد.

التوحید، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه‌السلام قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى كَانَ وَ لَا شَيْءَ غَيْرُهُ وَ كَذَلِكَ هُوَ الْيَوْمَ وَ كَذَلِكَ لَا يَزَالُ أَبَداً

امام‌صادق عليه‌السلام فرمود: خدا بود و چیزی جز او نبود؛ اکنون نیز همینطور است و همیشه همینطور خواهد بود.

التوحید و معاني الأخبار، عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عليه‌السلام قَالَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي يَتَأَلَّهُ إِلَيْهِ عِنْدَ الْحَوَائِجِ وَ الشَّدَائِدِ كُلُّ مَخْلُوقٍ عِنْدَ انْقِطَاعِ الرَّجَاءِ مِنْ كُلِّ مَنْ دُونَهُ وَ تَقَطُّعِ الْأَسْبَابِ مِنْ جَمِيعِ مَنْ سِوَاهُ

امام سجاد □ فرمود: همهٔ مخلوقات، هنگام حوائج و شداید، وقتی از همه نا امید شدند و همه را ناکارآمد دیدند، دل به یک‌کس می‌سپارند. آن کس خداست.

التوحید، قَالَ رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ تِسْعَةً وَ تِسْعِينَ اسْماً مَنْ دَعَا اللَّهَ بِهَا اسْتَجَابَ لَهُ وَ مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ ...

رسول‌خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: خداوند را نود و نه اسم است. کسی که او را با آنها بخواند دعایش مستجاب شود و کسی که همهٔ آنها را بشناسد وارد بهشت شود.

التوحید، عَنْ أَبِي عَبْدِاللَّهِ عليه‌السلام قَالَ بَيْنَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام يَخْطُبُ عَلَى مِنْبَرِ الْكُوفَةِ إِذْ قَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلْ رَأَيْتَ رَبَّكَ فَقَالَ وَ يْلَكَ يَا ذِعْلِبُ مَا كُنْتُ أَعْبُدُ رَبّاً لَمْ أَرَهُ قَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ كَيْفَ رَأَيْتَهُ قَالَ يَا ذِعْلِبُ لَمْ تَرَهُ الْعُيُونُ بِمُشَاهَدَةِ الْأَبْصَارِ وَ لَكِنْ رَأَتْهُ الْقُلُوبُ بِحَقَائِقِ الْإِيمَانِ

امام‌صادق عليه‌السلام فرمود: امیرالمومنین عليه‌السلام بر منبر سخن میگفت که مردی برخواست و گفت تا کنون خدایت را دیده‌ای؟ امیرالمومنین عليه‌السلام فرمود: هرگز خدایی را که ندیده باشم نمی‌پرستم. اما او را به چشم سر نتوان دید بلکه قلبها هستند که او را می‌بینند و به او ایمان میاورند.

۲. الكافي، قَالَ رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله أَنْسَكُ النَّاسِ نُسُكاً أَنْصَحُهُمْ جَيْباً وَ أَسْلَمُهُمْ قَلْباً لِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ.

رسول‌خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: در میان مردم بگونه‌ای زندگی کن که خیرخواه‌ترین به ایشان و دلپاکترین به ایشان باشی.

الكافي، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ عليه‌السلام عَلَيْكَ بِالنُّصْحِ لِلَّهِ فِي خَلْقِهِ فَلَنْ تَلْقَاهُ بِعَمَلٍ أَفْضَلَ مِنْهُ

امام‌صادق عليه‌السلام فرمود: برای خدا، خیرخواه خلقش باش که عملی برتر از این نیست.

۳. جامع الأخبار، قَالَ رسول‌الله صلى‌الله‌عليه‌وآله: إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ مَنْ كَانَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ فَلْيَدْخُلِ الْجَنَّةَ فَيُقَالُ مَنْ هُمْ فَيُقَالُ الْعَافُونَ عَنِ النَّاسِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِلَا حِسَابٍ ...

رسول‌خدا صلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: چون هنگامهٔ قیامت فرارسد منادی ندا میکند: هرکس برای خدا کار کرده وارد بهشت شود. پرسند اینان کیانند؟ گفته شود: کسانی که مردم را می‌بخشیدند. پس اینان بی‌حساب و کتاب وارد بهشت میشوند.

دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه‌السلام أَشْرَفُ خِصَالِ الْكَرَمِ غَفْلَتُكَ عَمَّا تَعْلَمُ.

امیر مؤمنان عليه‌السلام فرمود: برترین خصلت کَرَم، چشم‌پوشی و تغافل است.

نهج البلاغة، وَ قَالَ عليه‌السلام إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْراً لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ ...

امیرمؤمنان عليه‌السلام فرمود: چون بر دشمنت ظفریافتی، به شکرانه همان چیرگی، او را ببخش.

٤. أَعْلَامُ الدِّينِ، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَوَادُ عليه‌السلام وَ قَالَ عليه‌السلام لَا تُعَادِي أَحَداً حَتَّى تَعْرِفَ الَّذِي بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّهِ تَعَالَى فَإِنْ كَانَ مُحْسِناً فَإِنَّهُ لَا يُسْلِمُهُ إِلَيْكَ وَ إِنْ كَانَ مُسِيئاً فَإِنَّ عِلْمَكَ بِهِ يَكْفِيكَهُ فَلَا تُعَادِهِ.

امام جواد عليه‌السلام فرمود: زنهار! با کسی دشمنی مکن تا وقتی که میانهٔ او را با خدا دانسته باشی. چون اگر نیکوکار باشد خدایش بتو وانمیگذارد و اگر بدکردار باشد همان بدکرداریش سرنگونش میکند و لازم نیست تو با او دشمنی کنی.

۵. مصباح الشریعة، قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام الصَّمْتُ شِعَارُ الْمُحَقِّقِينَ بِحَقَائِقِ مَا سَبَقَ وَ جَفَّ الْقَلَمُ بِهِ وَ هُوَ مِفْتَاحُ كُلِّ رَاحَةٍ مِنَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ وَ فِيهِ رِضَا الرَّبِّ وَ تَخْفِيفُ الْحِسَابِ وَ الصَّوْنُ مِنَ الْخَطَايَا وَ الزَّلَلِ قَدْ جَعَلَهُ اللَّهُ سِتْراً عَلَى الْجَاهِلِ وَ زَيْناً لِلْعَالِمِ وَ مَعَهُ عَزْلُ الْهَوَاءِ وَ رِيَاضَةُ النَّفْسِ وَ حَلَاوَةُ الْعِبَادَةِ وَ زَوَالُ قَسْوَةِ الْقَلْبِ وَ الْعَفَافُ وَ الْمُرُوَّةُ وَ الظَّرْفُ فَأَغْلِقْ بَابَ لِسَانِكَ عَمَّا لَكَ بُدٌّ مِنْهُ لَا سِيَّمَا إِذَا لَمْ تَجِدْ أَهْلًا لِلْكَلَامِ وَ الْمُسَاعِدَ فِي الْمُذَاكَرَةِ لِلَّهِ وَ فِي اللَّهِ وَ كَانَ رَبِيعُ بْنُ خُثَيْمٍ يَضَعُ قِرْطَاساً بَيْنَ يَدَيْهِ وَ يَكْتُبُ مَا يَتَكَلَّمُ ثُمَّ يُحَاسِبُ نَفْسَهُ فِي عَشِيَّتِهِ مَا لَهُ وَ مَا عَلَيْهِ وَ يَقُولُ أَوَّهْ نَجَا الصَّامِتُونَ وَ بَقِينَا وَ كَانَ بَعْضُ أَصْحَابِ رسول‌الله صلى الله عليه وآله يَضَعُ حَصَاةً فِي فَمِهِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِمَا عَلِمَ أَنَّهُ لِلَّهِ وَ فِي اللَّهِ وَ لِوَجْهِ اللَّهِ أَخْرَجَهَا وَ إِنَّ كَثِيراً مِنَ الصَّحَابَةِ كَانُوا يَتَنَفَّسُونَ تَنَفُّسَ الْغَرْقَى وَ يَتَكَلَّمُونَ شِبْهَ الْمَرْضَى وَ إِنَّمَا سَبَبُ هَلَاكِ الْخَلْقِ وَ نَجَاتِهِمْ الْكَلَامُ وَ الصَّمْتُ

امام‌صادق عليه السلام فرمود: سکوت راه و روش کسانی است که به حقیقت دست یافته‌اند و سر و ته دنیا را میدانند. سکوت کلید راحتی در دنیا و آخرت است. در آن رضای پروردگار، سبک‌حسابی روز جزا، و حفاظت از خطا و لغزش است. سکوت پرده‌پوشِ جاهل و زینت عالم است. سکوت با ریاضت نفس و برکناری از هوی همراه است. سکوت حلاوت عبادت را در پی دارد. سکوت موجب از میان رفتن قساوت قلب است. سکوت عفت و حیا و جوانمردی میاورد. ... برخی صالحین آنچه را که میگفتند می‌نوشتند تا شبانگاه که خویش را محاسبه میکنند بدانند چه بر خود روا داشته‌اند. برخی از صحابه سنگریزه‌ای در دهان میگذاشتند تا بی‌جا و ناسنجیده سخن نیآغازند..... سبب هلاکت خلق و نجات ایشان کلام و سکوت است.

۶. تفسیر القمي، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام فِي قَوْلِهِ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنى وَ زِيادَةٌ فَأَمَّا الْحُسْنَى فَالْجَنَّةُ وَ أَمَّا الزِّيَادَةُ فَالدُّنْيَا مَا أَعْطَاهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا لَمْ يُحَاسِبْهُمْ بِهِ فِي الآخِرَةِ وَ يَجْمَعُ لَهُمْ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ يُثِيبُهُمْ بِأَحْسَنِ أَعْمَالِهِمْ فِي الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ يَقُولُ اللَّهُ وَ لا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَ لا ذِلَّةٌ أُولئِكَ أَصْحابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيها خالِدُونَ.

امام‌باقر عليه السلام فرمود: آنجا که خدا فرموده کسانی را که خوبی کردند، خوبی بهره باشد و زیادت: مراد از خوبی بهشت است و زیادت دنیاست. آنچه را که بدیشان در دنیا ارزانی داشته از سهم آخرت ایشان کاست نکند و حظّ دنیا و آخرت از آن ایشان است. به بهترین اعمالی که در دنیا یا آخرت کردند ایشان را به حساب آورد و جزا دهد و خدا فرماید گرد ناداری و ذلت بر ایشان ننشیند که ایشان اصحاب بهشت‌اند و در آن جاودانه.

۷. وَ سُئِلَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله عَنِ اسْمِ اللَّهِ الْأَعْظَمِ قَالَ كُلُّ اسْمٍ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ أَعْظَمُ فَفَرِّغْ قَلْبَكَ مِنْ كُلِّ مَا سِوَاهُ وَ ادْعُهُ بِأَيِّ اسْمٍ شِئْتَ فَلَيْسَ فِي الْحَقِيقَةِ لِلَّهِ اسْمٌ دُونَ اسْمٍ بَلْ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ...

ازرسول‌خدا صلى الله عليه وآله پرسیدند اسم اعظم خدا چیست؟ فرمود: تمام اسماء خدا، اعظم‌اند. دل از بند جز او، تهی دار و او را به هر اسمی که خواهی بخوان. در واقع خداوند اسماء گوناگون ندارد بلکه تمام اسماء در دل هم ریشه دارند و او خدای واحد قهار است.

۸. الخصال، قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليه السلام وَ حَقُّ السُّلْطَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّكَ جُعِلْتَ لَهُ فِتْنَةً وَ أَنَّهُ مُبْتَلًى فِيكَ بِمَا جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ عَلَيْكَ مِنَ السُّلْطَانِ وَ أَنَّ عَلَيْكَ أَنْ لَا تَتَعَرَّضَ لِسَخَطِهِ فَتُلْقِيَ بِيَدَيْكَ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَ تَكُونَ شَرِيكاً لَهُ فِيمَا يَأْتِي إِلَيْكَ مِنْ سُوءٍ.

امام سجاد عليه السلام فرمود: حق آنکه بر تو حکومت میکند آن است که بدانی تو وسیله آزمودن او هستی و او بخاطر سیطره‌ای که بر تو دارد، مبتلاست و نبایست او را بخشم آوری و بدست خویش خود را بهلاک اندازی و او را در خون خود شریک کنی.

الخصال، قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليه السلام وَ حَقُّ سَائِسِكَ بِالْعِلْمِ التَّعْظِيمُ لَهُ وَ التَّوْقِيرُ لِمَجْلِسِهِ وَ حُسْنُ الِاسْتِمَاعِ إِلَيْهِ وَ الْإِقْبَالُ عَلَيْهِ وَ أَنْ لَا تَرْفَعَ عَلَيْهِ صَوْتَكَ وَ لَا تُجِيبَ أَحَداً يَسْأَلُهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى يَكُونَ هُوَ الَّذِي يُجِيبُ وَ لَا تُحَدِّثَ فِي مَجْلِسِهِ أَحَداً وَ لَا تَغْتَابَ عِنْدَهُ أَحَداً وَ أَنْ تَدْفَعَ عَنْهُ إِذَا ذُكِرَ عِنْدَكَ بِسُوءٍ وَ أَنْ تَسْتُرَ عُيُوبَهُ وَ تُظْهِرَ مَنَاقِبَهُ وَ لَا تُجَالِسَ لَهُ عَدُوّاً وَ لَا تُعَادِيَ لَهُ وَلِيّاً فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ شَهِدَ لَكَ مَلَائِكَةُ اللَّهِ بِأَنَّكَ قَصَدْتَهُ وَ تَعَلَّمْتَ عِلْمَهُ لِلَّهِ جَلَّ اسْمُهُ لَا لِلنَّاسِ

امام سجاد □ فرمود: و حق معلّمت آنست که او را تعظیم کنی و مجلسش را حرمت نهی و خوب گوش فرایش دهی و بدو اقبال کنی و صدایت را در برابرش بلند نسازی و چون از او پرسند تو جواب نگویی و نگذاری در مجلس او سخن از دیگری به میان آید و غیبتی افتد و چون از او بدگویند دفاعش کنی و عیوبش بپوشانی و مناقبش را آشکار کنی و با دشمنش ننشینی و با دوستش دشمنی نکنی. چون چنین کردی فرشتگان گواهی دهند که تو خیرخواه اویی و علمش را برای خدا آموختی نه برای مردم.

۹. المحاسن، قَالَ رسول‌الله صلى الله عليه وآله الْخَيْرُ أَسْرَعُ إِلَى الْبَيْتِ الَّذِي يُطْعَمُ فِيهِ الطَّعَامُ مِنَ الشَّفْرَةِ فِي سَنَامِ الْإِبِلِ.

رسول‌خدا صلى الله عليه وآله فرمود: روزی بخانه‌ای که در آن اطعام میشود به سرعت سرازیر است چون دشنه که به سرعت و به نرمی در چربی کوهان فرو میرود.

المحاسن، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌ع إِذَا دَخَلُوا مَنْزِلَكَ دَخَلُوا بِمَغْفِرَتِكَ وَ مَغْفِرَةِ عِيَالِكَ وَ إِذَا خَرَجُوا مِنْ مَنْزِلِكَ خَرَجُوا بِذُنُوبِكَ وَ ذُنُوبِ عِيَالِكَ.

امام‌صادق‌ع فرمود: چون میهمانان به سرای تو درآیند، تو و خانواده‌ات در مغفرت الهی درآیید و چون خارج شوند، شما از گناهانتان خارج و بخشوده شوید.

۱۰. يَا كُمَيْلُ لَا تُرِيَنَّ النَّاسَ افْتِقَارَكَ وَ اضْطِرَارَكَ وَ اصْطَبِرْ عَلَيْهِ احْتِسَاباً بِعِزٍّ وَ تَسَتُّرٍ ...

امام‌علی ع فرمود: زنهار که فقر و درماندگی‌ات را بر مردمان آشکار نسازی؛ صبر پیشه کن و منتظر نصرت خداوند باش با عزّت و خویشتن‌داری.

۱۱. الأمالي للصدوق/معاني الأخبار، رسول‌الله‌ص يَقُولُ مَنْ بَاتَ عَلَى طُهْرٍ فَكَأَنَّمَا أَحْيَا اللَّيْلَ كُلَّه.

رسول‌خداص فرمود: کسی که پاکیزه و با وضو بخوابد گویا شب را به عبادت زنده داشته.

الخصال، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ‌ع وَ مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ حِينَ يَأْخُذُ مَضْجَعَهُ وَكَّلَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ خَمْسِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَحْرُسُونَهُ لَيْلَتَهُ.

امیرالمؤمنین ع فرمود: کسی که سوره توحید را، وقت به بستر رفتنش بخواند، خداوند فرشتگانی بسیار بر او میگمارد تا نگاهبان او باشند.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ مَنْ قَالَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ حِينَ يَنَامُ بَاتَ وَ قَدْ تَحَاتَّتِ الذُّنُوبُ كُلُّهَا عَنْه.

امام‌صادق‌ع فرمود: کسی که هنگام به خواب رفتنش صد بار از خداوند پوزش طلبد، بخوابد در حالیکه از تمامی گناهانش پاک گردد.

۱۲. علل الشرائع، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِناً لِأَنَّهُ يُؤْمِنُ عَلَى اللَّهِ فَيُجِيزُ أَمَانَهُ.

امام‌صادق‌ع فرمود: مؤمن را مؤمن نامیده‌اند چون از خداوند امان و آرامش خواسته و در جوار او آرام گرفته.

وَ مِنْهُ، عَنْ أَحَدِهِمَا‌ع قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَزْهَرُ نُورُهُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تَزْهَرُ نُجُومُ السَّمَاءِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ وَ قَالَ‌ع إِنَّ الْمُؤْمِنَ وَلِيُّ‌اللَّهِ يُعِينُهُ وَ يَصْنَعُ لَهُ وَ لَا يَقُولُ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَ لَا يَخَافُ غَيْرَهُ.

یکی از امامان‌ع فرمود: نور مؤمن برای اهل آسمان میدرخشد همچنانکه نور ستارگان برای اهل زمین میدرخشد و فرمود: مؤمن دوست خداست. خداوند کمکش میکند و به فرجامش میرساند. او نیز پیوسته راستگوست و از جز خدا نمی‌هراسد.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع قَالَ يُتَوَفَّى الْمُؤْمِنُ مَغْفُوراً لَهُ ذُنُوبُهُ وَ اللَّهِ جَمِيعا.

امام‌صادق‌ع فرمود: قسم به خدا، مؤمن رحلت میکند در حالیکه تمامی گناهانش بخشوده شده.

وَ مِنْهُ، عَنْهُ‌ع قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا دَعَا اللَّهَ أَجَابَهُ فَشُخِصَ بَصَرِي نَحْوَهُ إِعْجَاباً بِمَا قَالَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ لِخَلْقِهِ.

امام‌صادق‌ع فرمود: مؤمن چون دعا کند، اجابت شود. راوی گوید از این سخن متعجّب شدم، پس امام ع فرمود: خداوند برای خلقش گشایش میدهد.

۱۳. عنه‌ص: يَا عَلِيُّ ثَمَانِيَةٌ لَا يُقْبَلُ مِنْهُمُ الصَّلَاةُ وَ إِمَامُ قَوْمٍ يُصَلِّي بِهِمْ وَ هُمْ لَهُ كَارِهُونَ.

پیامبر اکرم ص فرمود: ای علی، از کسانی که نمازشان قبول نمیشود کسی است که بر گروهی پیشنمازی میکند که او را قبول ندارند.

۱۴. معاني الأخبار، سُئِلَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ‌بْنِ مُحَمَّدٍ‌ع عَنِ الْمَوْتِ مَا هُوَ فَقَالَ هُوَ التَّصْدِيقُ بِمَا لَا يَكُونُ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ الصَّادِقِ‌ع قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا مَاتَ لَمْ يَكُنْ مَيِّتاً فَإِنَّ الْمَيِّتَ هُوَ الْكَافِرُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُول يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ يَعْنِي الْمُؤْمِنَ مِنَ الْكَافِرِ وَ الْكَافِرَ مِنَ الْمُؤْمِنِ.

از امام عسکری‌ع راجع به مرگ پرسیدند. فرمود: قبول‌کردن نیستی. سپس فرمود پدرم از پدرش از جدّش از امام‌صادق‌ع روایت کرد که مؤمن چون بمیرد، مرده نیست. کافر است که چون می‌میرد مرده است. خداوند زنده را از مرده و مرده را از زنده بیرون میکشد یعنی مؤمن را از نسل کافر و کافر را از نسل مؤمن بیرون میکشد.

۱۵. الغيبة للنعماني، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌ع أَنَّهُ قَالَ مَنْ دَخَلَ فِي هَذَا الدِّينِ بِالرِّجَالِ أَخْرَجَهُ مِنْهُ الرِّجَالُ كَمَا أَدْخَلُوهُ فِيهِ وَ مَنْ دَخَلَ فِيهِ بِالْكِتَابِ وَ السُّنَّةِ زَالَتِ الْجِبَالُ قَبْلَ أَنْ يَزُولَ ...

امام‌صادق‌ع فرمود: کسی که بخاطر شخصیّت‌ها داخل در این دین شود، همان شخصیت‌ها او را از دین خارج میکنند و کسی که با مطالعه کتاب و سنّت متدیّن شود، کوه می‌لرزد اما او استوار است.

۱۶. مکارم الأخلاق، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) قَالَ أَتَى رَجُلٌ فَشَكَا إِلَيْهِ قَالَ أَخْرَجَتْنَا الْجِنُّ مِنْ مَنَازِلِنَا يَعْنِي عُمَّارَ مَنَازِلِهِمْ فَقَالَ اجْعَلُوا سُقُوفَ بُيُوتِكُمْ سَبْعَةَ أَذْرُعٍ وَ اجْعَلُوا الْحَمَامَ فِي أَكْنَافِ الدَّارِ.

کسی نزد امام‌باقر آمد و شکایت کرد که اجنّه اهل خانه را میازارند؛ امام (ع) فرمود: سقفهای منزل را هفت ذراع بیشتر نکنید و در خانه کبوتر نگه‌دارید.

مکارم الأخلاق، مِنْ كِتَابِ طِبِّ الْأَئِمَّةِ قَالَ رسول‌الله(ص) اتَّخِذُوا فِي بُيُوتِكُمُ الدَّوَاجِنَ يَتَشَاغَلُ بِهَا الشَّيْطَانُ عَنْ صِبْيَانِكُم.

رسول‌خدا(ص) فرمود: در خانه‌ها کبوتر نگه‌دارید که شیاطین به آنها مشغول شوند و کودکان را نیازارند.

مکارم الأخلاق، قَالَ أَبُو الْحَسَنِ(ع) لَا يَنْبَغِي أَنْ يَخْلُوَ بَيْتُ أَحَدِكُمْ مِنْ ثَلَاثَةٍ وَ هُنَّ عُمَّارُ الْبَيْتِ الْهِرِّ وَ الْحَمَامِ وَ الدِّيكِ فَإِنْ كَانَ مَعَ الدِّيكِ أَنِيسَةٌ وَ إِلَّا فَلَا بَأْسَ لِمَنْ لَا يَقْدِرُهَا.

امام‌کاظم(ع) فرمود: سزا نیست که خانه‌هاتان از سه چیز تهی باشد که آنها آبادگر خانه‌اند: گربه و کبوتر و خروس. اگر شد همراه خروس مرغی هم باشد و اگر نشد، نشد.

۱۷. قَالَ(ع) مَنْ دَخَلَ فِي الْإِسْلَامِ رَغْبَةً خَيْرٌ مِمَّنْ دَخَلَ رَهْبَةً وَ دَخَلَ الْمُنَافِقُونَ رَهْبَةً وَ الْمَوَالِي دَخَلُوا رَغْبَةً ...

امام (ع) فرمود: کسی که به رغبت اسلام آورد بهتر از کسی است که به اکراه اسلام آورد. منافقین به اکراه اسلام آوردند و ایرانیان به رغبت.

تفسیر القمي، وَ لَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ ما كانُوا بِهِ مُؤْمِنِين قَالَ الصَّادِقُ(ع) لَوْ نُزِّلَ الْقُرْآنُ عَلَى الْعَجَمِ مَا آمَنَتْ بِهِ الْعَرَبُ وَ قَدْ نُزِّلَ عَلَى الْعَرَبِ فَآمَنَتْ بِهِ الْعَجَمُ فَهَذِهِ فَضِيلَةُ الْعَجَمِ.

امام‌صادق(ع) در تفسیر آیهٔ «و اگر قرآن را بر ایرانیان نازل می‌کردیم عربها بدان ایمان نمی‌آوردند»، فرمود: چنین است و گرچه بر عرب نازل شد، آنها بدان ایمان آوردند و این فضیلت ایرانیان است.

قَالَ النَّبِيُّ(ص) فِي فَارِسَ ضَرَبْتُمُوهُمْ عَلَى تَنْزِيلِهِ وَ لَا تَنْقَضِي الدُّنْيَا حَتَّى يَضْرِبُوكُمْ عَلَى تَأْوِيلِهِ.

رسول اکرم(ص) راجع به ایرانیان فرمود: شما اعراب بر سر قبول ظاهر دین با آنها پیکار کردید و دنیا به آخر نرسیده، بر سر قبول باطن آن با شما پیکار می‌کنند.

عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) قَالَ أَصَابَ بَعِيراً لَنَا عِلَّةٌ وَ نَحْنُ فِي مَاءٍ لِبَنِي سُلَيْمٍ فَقَالَ الْغُلَامُ لِأَبِي‌عَبْدِاللَّهِ(ع) يَا مَوْلَايَ أَنْحَرُهُ قَالَ لَا تَلَبَّثْ فَلَمَّا سِرْنَا أَرْبَعَةَ أَمْيَالٍ قَالَ يَا غُلَامُ انْزِلْ فَانْحَرْهُ وَ لَأَنْ تَأْكُلَهُ السِّبَاعُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَأْكُلَهُ الْأَعْرَابُ.

امام‌صادق(ع) در سفری بود که بدو گفتند شتری بیمار است، لاجرم قربانی‌اش کنیم. فرمود بگذارید از سرزمین بنی‌سلیم دور شویم. پس چون چهار میل گذشتند فرمود: قربانی‌اش کنید که اگر درّندگان بخورندش خوش‌تر دارم تا اعراب.

معاني الأخبار، عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ(ع) قَالَ صَعِدَ رسول‌الله(ص) الْمِنْبَرَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ ثُمَّ قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى قَدْ ذَهَبَ عَنْكُمْ بِنَخْوَةِ الْجَاهِلِيَّةِ وَ تَفَاخُرِهَا بِآبَائِهَا أَلَا إِنَّكُمْ مِنْ آدَمَ وَ آدَمُ مِنْ طِينٍ وَ خَيْرُ عِبَادِ اللَّهِ عِنْدَهُ أَتْقَاهُمْ إِنَّ الْعَرَبِيَّةَ لَيْسَتْ بِأَبٍ وَالِدٍ وَ لَكِنَّهَا لِسَانٌ نَاطِقٌ فَمَنْ قَصَرَ بِهِ عَمَلُهُ فَلَمْ يُبَلِّغْهُ رِضْوَانَ اللَّهِ حَسَبُهُ أَلَا إِنَّ كُلَّ دَمٍ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَوْ إِحْنَةٍ فَهُوَ تَحْتَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ...

امام‌باقر(ع) فرمود:رسول‌خدا(ص) روز فتح مکّه بر منبر رفت و فرمود: ای مردمان! خداوند خودخواهی جاهلی و تفاخر به پدران را ناپسند داشته؛ چون شما همه از آدمی‌اید و آدم از خاک است. بهترین بندگان خدا، خدابین‌ترین ایشان است. عربیّت که بدان افتخار میکنید به نسل نیست. عرب به معنای رساست؛ پس آنکس که خیرش ناچیز باشد بدان نرسد. همانا هرخون‌خواهی و کینه‌ای که در جاهلیت میان شما بود اکنون زیر دوپای من است.

۱۸. الخصال، قَالَ رسول‌الله(ص) الضِّيَافَةُ ثَلَاثَةٌ أَوَّلُ يَوْمٍ حَقٌّ وَ الثَّانِي وَ الثَّالِثُ جَائِزَةٌ وَ مَا بَعْدَ ذَلِكَ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ تُصُدِّقَ بِهَا عَلَيْه.

رسول‌خدا(ص) فرمود: نهایت مهمانی سه روز است. نخستین روز حق مهمان است. روز دوم و سوم مانعی ندارد اما پس از آن صدقه است که بر او نثار میشود.

جامع الأخبار، قَالَ النَّبِيُّ(ص) إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ خَيْراً أَهْدَى إِلَيْهِمْ هَدِيَّةً قَالُوا وَ مَا تِلْكَ الْهَدِيَّةُ قَالَ الضَّيْفُ يَنْزِلُ بِرِزْقِهِ وَ يَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ أَهْلِ الْبَيْتِ

رسول‌خدا(ص) فرمود: چون خداوند خیر خانه‌ای را خواهد هدیه‌ای نثارشان کند. پرسیدند چیست؟ فرمود: مهمان؛ روزی‌اش را میاورد و گناهان اهل خانه را میبرد.

۱۹. تفسیر العیاشي، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ(ع) قَالَ إِذَا سَافَرَ أَحَدُكُمْ فَقَدِمَ مِنْ سَفَرِهِ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ بِمَا تَيَسَّرَ وَ لَوْ بِحَجَرٍ.

امام‌صادق(ع) فرمود: چون سفرکردید، هدیه‌ای برای اهل خانه بازآرید. هرچه مقدور است گرچه سنگ‌ریزه‌ای باشد.

۲۰. الکافي، قَالَ أَبَاعَبْدِاللَّهِ(ع) سُئِلَ رسول‌الله(ص) مَنْ أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ قَالَ أَنْفَعُ النَّاسِ لِلنَّاسِ.

ازرسول‌خدا(ص) پرسیدند محبوب‌ترینِ آدمیان نزد خدا کیست؟ فرمود: آنکس که نفعش بیشتر به آدمیان رسد.

الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ جَعَلَنِي مُبارَكاً أَيْنَ ما كُنْتُ قَالَ نَفَّاعاً.

در تفسیر آیه‌ای که راجع به مسیح است که دعا کرده و از خدا خواسته او را، هرجا که هست، مبارک گرداند؛ امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: یعنی دائماً نفعش به دیگران برسد.

۲۱. قصص الأنبياء، قَالَ عُزَيْرٌ يَا رَبِّ إِنِّي نَظَرْتُ فِي جَمِيعِ أُمُورِكَ وَ أَحْكَامِهَا فَعَرَفْتُ عَدْلَكَ بِعَقْلِي وَ بَقِيَ بَابٌ لَمْ أَعْرِفْهُ إِنَّكَ تَسْخَطُ عَلَى أَهْلِ الْبَلِيَّةِ فَتَعُمُّهُمْ بِعَذَابِكَ وَ فِيهِمُ الْأَطْفَالُ فَقِيلَ لَهُ يَا عُزَيْرُ إِنَّ الْقَوْمَ إِذَا اسْتَحَقُّوا عَذَابِي قَدَّرْتُ نُزُولَهُ عِنْدَ انْقِضَاءِ آجَالِ الْأَطْفَالِ فَمَاتُوا أُولَئِكَ بِآجَالِهِمْ وَ هَلَكَ هَؤُلَاءِ بِعَذَابِي.

عزیر نبی گفت خدایا در تمام امور و حُکمهایت نظر کردم و عدالتت را دیدم اما نکته‌ای باقی است: بر گروهی که بلا نازل میکنی، گناه اطفالشان چیست؟ خداوند فرمود: عزیر! چون گروهی مستحق عذاب شوند، نزولش را تا اجلهای اطفال به تعویق میافکنم. پس مرگ ایشان به رسیدن زمان مرگ است و هلاک باقی بعذاب.

۲۲. معاني الأخبار، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ مَنْ لَا يَعْرِفُ لِأَحَدٍ الْفَضْلَ فَهُوَ الْمُعْجَبُ بِرَأْيِهِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: کسی که برای دیگران فضل و برتری قائل نیست، خودخواه و خودپسند است.

۲۳. عَنْ أَبِي‌جَعْفَرٍ‌عليه‌السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ ما يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْرِكُونَ قَالَ شِرْكُ طَاعَةٍ لَيْسَ شِرْكَ عِبَادَةٍ وَ الْمَعَاصِي الَّتِي يَرْتَكِبُونَ فَهِيَ شِرْكُ طَاعَةٍ أَطَاعُوا فِيهَا الشَّيْطَانَ فَأَشْرَكُوا بِاللَّهِ فِي الطَّاعَةِ لِغَيْرِهِ وَ لَيْسَ بِإِشْرَاكِ عِبَادَةٍ أَنْ يَعْبُدُوا غَيْرَ اللَّهِ ...

امام‌باقر‌عليه‌السلام در تفسیر آیهٔ «اکثرشان با اینکه ایمان میآورند، باز مشرکند» فرمود: این شرکِ در طاعت پروردگار است نه در عبادت او. گناهانی که می‌کنند شرک طاعت است. شیطان را اطاعت میکنند و از اطاعت خدا سرمی‌پیچند نه اینکه غیر خدا را عبادت کنند.

معاني الأخبار، قَالَ أَبُوعَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام إِنَّ الشِّرْكَ أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ وَ قَالَ مِنْهُ تَحْوِيلُ الْخَاتَمِ لِيَذْكُرَ الْحَاجَةَ وَ شِبْهُ هَذَا.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: شرک از آمدن مورچه ناپیداتر است. حتی اینکه آدمی انگشترش را بگونه‌ای بدست کند تا چیز خاصی را بیاد داشته باشد نوعی شرک است. و امثال این بسیارند.

۲۴. نَوَادِرُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ عَلِيٌّ‌عليه‌السلام أَقْبَلَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله فَقَالَتْ يَا رسول‌اللهإِنَّ لِي زَوْجاً وَ لَهُ عَلَيَّ غِلْظَةٌ وَ إِنِّي صَنَعْتُ بِهِ شَيْئاً لِأُعَطِّفَهُ عَلَيَّ فَقَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله أُفٍّ لَكِ كَدَّرْتِ دِينَكِ لَعَنَتْكِ الْمَلَائِكَةُ الْأَخْيَارُ لَعَنَتْكِ الْمَلَائِكَةُ الْأَخْيَارُ لَعَنَتْكِ الْمَلَائِكَةُ الْأَخْيَارُ لَعَنَتْكِ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ لَعَنَتْكِ مَلَائِكَةُ الْأَرْضِ فَصَامَتْ نَهَارَهَا وَ قَامَتْ لَيْلَهَا وَ لَبِسَتِ الْمُسُوحَ ثُمَّ حَلَقَتْ رَأْسَهَا فَقَالَ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله إِنَّ حَلْقَ الرَّأْسِ لَا يُقْبَلُ مِنْهَا حَتَّى تُرْضِيَ الزَّوْجَ.

زنی نزدرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله آمد و گفت همسری دارم که ترشروست. سحری کرده‌ام تا خوش‌خلق شود.رسول‌خدافرمود: وای بر تو! دینت را کدر ساختی... فرشتگان الهی تو را لعن می‌کنند.... برو از همسرت رضایت بجوی.

۲۵. عیون‌أخبارالرضا‌عليه‌السلام ، عَنِ الْيَقْطِينِيِّ رَفَعَهُ إِلَى الرِّضَا‌عليه‌السلام قَالَ لَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَسْرِقُ حَتَّى إِذَا اسْتَوَى دِيَةَ يَدِهِ أَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ.

امام رضا‌عليه‌السلام: دزد پیاپی دزدی کند تا بهای آنچه برده با دیهٔ دستش برابر شود؛ آنگاه خداوند دزدی‌اش را آشکار می‌کند.

۲۶. عَنِ الصَّادِقِ‌عليه‌السلام قَالَ مَا يَمُوتُ مُوَالٍ لَنَا وَ مُبْغِضٌ لِأَعْدَائِنَا إِلَّا وَ يَحْضُرُهُ رسول‌الله‌صلى‌الله‌عليه‌وآله وَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ‌عليهما‌السلام فَيَرَاهُمْ وَ يُبَشِّرُونَهُ وَ إِنْ كَانَ غَيْرَ مُوَالٍ يَرَاهُمْ بِحَيْثُ يَسُوؤُهُم.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: هرکس از دوستان ما بمیردرسول‌خدا‌صلى‌الله‌عليه‌وآله و امیرمؤمنان‌عليه‌السلام و حسنین‌عليهما‌السلام را می‌بیند و بدانها شاد می‌گردد. دیگران هم اینان را می‌بینند اما نه بگونه‌ای که شاد گردند.

۲۷. الأمالي للشيخ الطوسي، قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَ‌عليه‌السلام الْمَرَضُ لَا أَجْرَ فِيهِ وَ لَكِنَّهُ لَا يَدَعُ عَلَى الْعَبْدِ ذَنْباً إِلَّا حَطَّهُ وَ إِنَّمَا الْأَجْرُ فِي الْقَوْلِ بِاللِّسَانِ وَ الْعَمَلِ بِالْجَوَارِحِ وَ إِنَّ اللَّهَ بِكَرَمِهِ وَ فَضْلِهِ يُدْخِلُ الْعَبْدَ بِصِدْقِ النِّيَّةِ وَ السَّرِيرَةِ الصَّالِحَةِ الْجَنَّةَ.

امیرمؤمنان ‌عليه‌السلام فرمود: در بیماری اجری نیست اما گناهان را می‌ریزاند. اجر در گفتار نیک و کردار نیک است. خداوند نیز فضل و کرم ، بندگان را چون صدق نیّت و باطن نیک دارند وارد بهشت میکند.

۲۸. الكافي، عَنْ أَبِي‌عَبْدِاللَّهِ‌عليه‌السلام قَالَ مَا مِنْ قَلْبٍ إِلَّا وَ لَهُ أُذُنَانِ عَلَى إِحْدَاهُمَا مَلَكٌ مُرْشِدٌ وَ عَلَى الْأُخْرَى شَيْطَانٌ مُفْتِنٌ هَذَا يَأْمُرُهُ وَ هَذَا يَزْجُرُهُ الشَّيْطَانُ يَأْمُرُهُ بِالْمَعَاصِي وَ الْمَلَكُ يَزْجُرُهُ عَنْهَا وَ هُوَ قَوْلُ

اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عَنِ الْيَمِينِ وَ عَنِ الشِّمالِ قَعِيدٌ ما يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ...

امام‌صادق‌علیه‌السلام فرمود: در هر دلی دو گوش است. در یکی فرشتهٔ رهنما نجوا کند و در دیگری شیطان گمراه. شیطان به عصیان واداردش و فرشته نهی‌اش کند. خداوند نیز فرموده: « در چپ و راست انسان کسی نشسته و کلمه‌ای نگوید جز اینکه نزدش کسی است».

قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَا مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَ لَهُ شَيْطَانٌ ...

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکس شیطانی دارد که از آن خود اوست.

نقل عن ابن عباس أنه تعالى جعله بحيث يجري من بني آدم مجرى الدم و صدور بني آدم مسكن له كما قال مِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ إلخ و الجنة الشياطين و كما قَالَ النَّبِيُّ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَجْثِمُ عَلَى قَلْبِ بَنِي آدَمَ لَهُ خُرْطُومٌ كَخُرْطُومِ الْكَلْبِ إِذَا ذَكَرَ الْعَبْدُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ خَنَسَ أَيْ رَجَعَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَ إِذَا غَفَلَ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَسْوَسَ فَاشْتُقَّ لَهُ اسْمَانِ مِنْ فِعْلَيْهِ الْوَسْوَاسُ مِنْ وَسْوَسَتِهِ عِنْدَ غَفْلَةِ الْعَبْدِ وَ الْخَنَّاسُ مِنْ خُنُوسِهِ عِنْدَ ذِكْرِ الْعَبْدِ.

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: هرکس شیطانی دارد که چون ذکر خدا کند، واپس نشیند و چون غافل شود بر او مسطولی است.

۲۹. نهج البلاغة، قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ‌علیه‌السلام احْصُدِ الشَّرَّ مِنْ صَدْرِ غَيْرِكَ بِقَلْعِهِ مِنْ صَدْرِكَ

امیرمؤمنان‌علیه‌السلام: برای اینکه شر را از دل دیگران برکنی، از دل خویش برکن.

۳۰. الأمالي للشيخ الطوسي، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَلِيّاً‌علیه‌السلام وَفَدَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِ الْعَرَبِ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ‌علیه‌السلام هَلْ فِي بِلَادِكَ قَوْمٌ قَدْ شَهَرُوا أَنْفُسَهُمْ بِالْخَيْرِ لَا يُعْرَفُونَ إِلَّا بِهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ فِي بِلَادِكَ قَوْمٌ قَدْ شَهَرُوا أَنْفُسَهُمْ بِالشَّرِّ لَا يُعْرَفُونَ إِلَّا بِهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ فِي بِلَادِكَ قَوْمٌ يَجْتَرِحُونَ السَّيِّئَاتِ وَ يَكْتَسِبُونَ الْحَسَنَاتِ قَالَ نَعَمْ قَالَ تِلْكَ خِيَارُ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ‌صلی‌الله‌علیه‌وآله النُّمْرُقَةُ الْوُسْطَى يَرْجِعُ إِلَيْهِمُ الْغَالِي وَ يَنْتَهِي إِلَيْهِمُ الْمُقَصِّرُ.

اشرافی از عرب نزد علی‌علیه‌السلام آمد. علی‌علیه‌السلام پرسید: در سرزمین شما کسانی هستند که به خیر معرفند و جز خیر از ایشان نمی‌بینید؟ گفت: بلی. پرسید: کسانی هم هستند که به شر معروفند و جز شر از ایشان نمی‌بینید؟ گفت: بلی. پرسید: کسانی هم هستند که گاهی خوبی میکنند و گاهی بدی؟ گفت: بلی. فرمود: اینان خوبان واقعی امّت محمداند. اینان مظهر تعادل‌اند. عاقبت، افراط کرده بدین‌جا باز میگردد و کوتاهی کرده بدیشان ملحق میگردد.

۳۱. کتاب حسین بن سعید و النوادر، عَنْ زُرَارَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ‌علیه‌السلام النَّاسُ يَرْوُونَ عَنْ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله أَنَّهُ قَالَ أَشْرَفُكُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَشْرَفُكُمْ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ‌علیه‌السلام صَدَقُوا وَ لَيْسَ حَيْثُ تَذْهَبُونَ كَانَ أَشْرَفُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَسْخَاهُمْ نَفْساً وَ أَحْسَنُهُمْ خُلُقاً وَ أَحْسَنُهُمْ جِوَاراً وَ أَكَفُّهُمْ أَذًى فَذَلِكَ الَّذِي إِذَا أَسْلَمَ لَمْ يَزِدْهُ إِسْلَامُهُ إِلَّا خَيْراً.

از امام‌باقر‌علیه‌السلام از حدیث‌رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله پرسیدند که فرموده: اَشراف شما در جاهلیّت، اَشرافِ در اسلام‌اند. امام علیه‌السلام فرمود: این حدیث راست است اما مراد از اَشراف، بخشندگانِ مهربانِ مهمان‌نواز است که نفعشان به مردم میرسد. چنین کسی چون اسلام آورد در اسلام نیز از دیگران پیش است.

۳۲. قَالَ رسول‌الله‌صلی‌الله‌علیه‌وآله مَنْ طَلَبَ مَرْضَاةَ النَّاسِ بِمَا يُسْخِطُ اللَّهَ كَانَ حَامِدُهُ مِنَ النَّاسِ ذَامّاً وَ مَنْ آثَرَ طَاعَةَ اللَّهِ بِغَضَبِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ عَدَاوَةَ كُلِّ عَدُوٍّ وَ حَسَدَ كُلِّ حَاسِدٍ وَ بَغْيَ كُلِّ بَاغٍ وَ كَانَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ نَاصِراً وَ ظَهِيراً ...

رسول‌خدا‌صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: کسی که به بهای راضی کردن مردمان، خدای را بیازارد؛ همان مردمان با او دشمن شوند. و کسی که طاعت خدای را بجوید گرچه مردمان ناخشنود باشند، خداوند دشمنی ایشان را از او کفایت کند و نیز حسادت حاسد را و ستم ستم‌گر را. و خداوند ناصر و پشت‌بان اوست.

۳۳. وَ تَفَقَّدْ مَا يُصْلِحُ أَهْلَ الْخَرَاجِ فَإِنَّ فِي صَلَاحِهِ وَ صَلَاحِهِمْ صَلَاحاً لِمَنْ سِوَاهُمْ وَ لَا صَلَاحَ لِمَنْ سِوَاهُمْ إِلَّا بِهِمْ لِأَنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ عِيَالٌ عَلَى الْخَرَاجِ وَ أَهْلِهِ فَلْيَكُنْ نَظَرُكَ فِي عِمَارَةِ الْأَرْضِ أَبْلَغَ مِنْ نَظَرِكَ فِي اسْتِجْلَابِ الْخَرَاجِ فَإِنَّ الْجَلْبَ لَا يُدْرَكُ إِلَّا بِالْعِمَارَةِ وَ مَنْ طَلَبَ الْخَرَاجَ بِغَيْرِ عِمَارَةٍ أَخْرَبَ الْبِلَادَ وَ أَهْلَكَ الْعِبَادَ وَ لَمْ يَسْتَقِمْ لَهُ أَمْرُهُ إِلَّا قَلِيلًا ...

امام‌علی علیه‌السلام نامه نوشت: مأموران وصول مالیات را دریاب که درست‌کاری ایشان موجب درستی دیگر امور مملکت است و چون ایشان به صلاح باشند دیگران به صلاحند. مملکت به مالیات زنده است. و همّتت در آبادانی بیش از همّتت در جمع‌آوری مالیات باشد چون وقتی دیدند مالیات سبب آبادانی سرزمین ایشان شده، در پرداخت آن راغب میشوند. کسی که خراج بخواهد و آبادانی نکند، خرابی کرده و مردمان را نابود نموده و روزگارش زود به سر آید.

ثُمَّ التُّجَّارِ فَإِنَّهُمْ مَوَادُّ لِلْمَنَافِعِ وَ جُلَّابُهَا فِي الْبِلَادِ فِي بَرِّكَ وَ بَحْرِكَ ... فَاحْفَظْ حُرْمَتَهُمْ وَ آمِنْ سُبُلَهُمْ وَ خُذْ لَهُمْ بِحُقُوقِهِم ...

اما بازرگانان، ایشان‌اند که نیازهای جامعه را از بلاد دور به زحمت به سرزمین تو حمل می‌کنند... پس ایشان را گرامی‌دار و راه‌های تجارتشان را هموارنما و در گرفتنِ طلب‌ها یاری‌شان کن.

۳۴. قرب الإسناد، عَنِ الرِّضَاعليه‌السلام قَالَ كَانَ أَبُو جَعْفَرٍعليه‌السلام يَقُولُ لَا تَعْجَلُوا عَلَى شِيعَتِنَا إِنْ تَزِلَّ لَهُمْ قَدَمٌ تَثْبُتْ لَهُمْ أُخْرَى.

امام‌باقر عليه‌السلام پیوسته می‌فرمود: راجع به شیعیان ما زود قضاوت نکنید. اگر در قدمی بلغزند، قدم دیگر استوارشان دارد.

الخصال، الْأَرْبَعُمِائَةِ قَالَ أَمِيرُالْمُؤْمِنِينَعليه‌السلام اطْلُبْ لِأَخِيكَ عُذْراً فَإِنْ لَمْ تَجِدْ لَهُ عُذْراً فَالْتَمِسْ لَهُ عُذْرا

امیرمؤمنان عليه‌السلام فرمود: عذر بپذیر برادرت باش و اگر عذری نیافتی، عذری برایش بتراش.

عیون‌أخبارالرضا عليه‌السلام ، قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله مَنْ قَرَأَ إِذَا زُلْزِلَتْ أَرْبَعَ مَرَّاتٍ كَانَ كَمَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ كُلَّهُ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: هرکس سوره زلزال را چهار بار بخواند، مانند این است که قران را ختم کرده.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْعَادِيَاتِ وَ أَدْمَنَ قِرَاءَتَهَا بَعَثَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَعَ أَمِيرِالْمُؤْمِنِينَ .

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: هرکس بر خواندن سوره عادیات مداومت کند با علی‌عليه‌السلام محشور گردد.

دَعَوَاتُ الرَّاوَنْدِيِّ، قَالَ النَّبِيُّصلى‌الله‌عليه‌وآله مَنْ قَرَأَ أَلْهَيكُمُ التَّكَاثُرُ عِنْدَ النَّوْمِ وُقِيَ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَ كَفَاهُ اللَّهُ شَرَّ مُنْكَرٍ وَ نَكِيرٍ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: هرکس حین خواب سوره تکاثر را بخواند از فتنه‌های قبر در امان است.

الدُّرُّ الْمَنْثُورُ، قَالَ رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله أَ لَا يَسْتَطِيعُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ أَلْفَ آيَةٍ كُلَّ يَوْمٍ قَالُوا وَ مَنْ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَقْرَأَ أَلْفَ آيَةٍ قَالَ أَ مَا يَسْتَطِيعُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ أَلْهَيكُمُ التَّكَاثُرُ.

رسول‌خداصلى‌الله‌عليه‌وآله فرمود: نمی‌توانید هر روز هزار آیه قرآن بخوانید؟ گفتند: نتوانیم. فرمود: پس هر روز سوره تکاثر را بخوانید.

عَنِ الصَّادِقِعليه‌السلام يُقْرَأُ فِي وَجْهِ الْعَدُوِّ سُورَةُ الْفِيلِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: در برابر دشمنت سوره فیل را بخوان.

ثواب الأعمال، عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام قَالَ مَنْ قَرَأَ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَ الْفَتْحُ نَصَرَهُ اللَّهُ عَلَى جَمِيعِ أَعْدَائِهِ وَ كَفَاهُ الْمُهِمَّ

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: کسی که سوره نصر را بخواند خداوند بر جمیع دشمنانش نصرت دهد و کفایتش کند.

۳۶. الإختصاص، قَالَ الصَّادِقُعليه‌السلام مَنِ اطَّلَعَ مِنْ مُؤْمِنٍ عَلَى ذَنْبٍ أَوْ سَيِّئَةٍ فَأَفْشَى ذَلِكَ عَلَيْهِ وَ لَمْ يَكْتُمْهَا وَ لَمْ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ لَهُ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ كَعَامِلِهَا وَ عَلَيْهِ وِزْرُ ذَلِكَ الَّذِي أَفْشَاهُ عَلَيْهِ وَ كَانَ مَغْفُوراً لِعَامِلِهَا وَ كَانَ عِقَابُهُ مَا أَفْشَى عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا مَسْتُورٌ عَلَيْهِ فِي الآخِرَةِ ثُمَّ يَجِدُ اللَّهَ أَكْرَمَ مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ عَلَيْهِ عِقَاباً فِي الآخِرَةِ وَ قَالَ مَنْ رَوَى عَلَى مُؤْمِنٍ رِوَايَةً يُرِيدُ بِهَا شَيْنَهُ وَ هَدْمَ مُرُوَّتِهِ لِيُسْقِطَهُ مِنْ أَعْيُنِ النَّاسِ أَخْرَجَهُ اللَّهُ مِنْ وَلَايَتِهِ إِلَى وَلَايَةِ الشَّيْطَانِ فَلَا يَقْبَلُهُ الشَّيْطَانُ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: اگر گناهی از مؤمنی برای کسی آشکار شد و او پنهان نکرد و برایش استغفار نکرد، بلکه افشاء کرد؛ خداوند همان گناه را به پایش می‌نویسد مضاف بر وزر افشاء کردن، و گناه آن مؤمن بخشوده می‌شود. زیرا همین افشاء، عقاب او بوده و عقاب اخروی از او برداشته میشود زیرا خداوند بخشنده‌تر از آن است که به یک گناه، دو بار کسی را عقاب کند.

امام‌عليه‌السلام فرمود: اگر کسی چیزی از مؤمنی نقل کند تا او را از چشمها بیاندازد، خداوند از ولایت خود خارجش کند و شیطان نیز او را به ولایت خویش نپذیرد.

۳۷. الکافی، قَالَ قُلْتُ لِأَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام الَّذِينَ يَصِلُونَ ما أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ قَالَ نَزَلَتْ فِي رَحِمِ آلِ مُحَمَّدٍصلى‌الله‌عليه‌وآله وَ قَدْ يَكُونُ فِي قَرَابَتِكَ ثُمَّ قَالَ فَلَا تَكُونَنَّ مِمَّنْ يَقُولُ لِلشَّيْءِ إِنَّهُ فِي شَيْءٍ وَاحِدٍ.

از امام‌صادق‌عليه‌السلام راجع به آیه (کسانی که به آنچه خدا امرکرده وصل میکنند) پرسیدم فرمود: راجع به رحم آل محمد و نیز رحم خودت نازل شده. سپس فرمود: از آنها مباش که میگویند هرچیز فقط یک معنا دارد.

۳۸. الکافی، عَنْ أَبِيعَبْدِاللَّهِعليه‌السلام أَنَّهُ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ الدِّينَ دَوْلَتَيْنِ دَوْلَةَ آدَمَ وَ هِيَ دَوْلَةُ اللَّهِ وَ دَوْلَةَ إِبْلِيسَ فَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُعْبَدَ عَلَانِيَةً كَانَتْ دَوْلَةُ آدَمَ وَ إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُعْبَدَ فِي السِّرِّ كَانَتْ دَوْلَةُ إِبْلِيسَ وَ الْمُذِيعُ لِمَا أَرَادَ اللَّهُ سَتْرَهُ مَارِقٌ مِنَ الدِّينِ.

امام‌صادق‌عليه‌السلام فرمود: خداوند روزگار را میان دو دولت تقسیم کرده: دولت آدم که دولت خود اوست و دولت ابلیس. وقتی دولت آدم است زمانی است که باید خدا آشکارا عبادت شود و چون دولت ابلیس رسد خدا را باید در خفا عبادت کرد و کسی که در آنروزگار پنهان‌کاری را ترک کند خطاکار است.

۳۹. رسول‌اللهصلى‌الله‌عليه‌وآله: يأتي علَى الناسِ زَمانٌ يكونُ الناسُ فيه ذِئاباً ، فَمَن لم يكن ذِئباً أكَلَتهُا لذِّئابُ.

پیامبرخدا ﷺ: زمانی برمردم آید که مردم گرگ‌اند. هرکه گرگ نباشد گرگانش بدرند.

۴۰. الدُّرَّةُ الْبَاهِرَةُ، أَوْصَى آدَمُ ابْنَهُ شيث [شَيْثاً] عليه السلام بِخَمْسَةِ أَشْيَاءَ وَ قَالَ لَهُ اعْمَلْ بِهَا وَ أَوْصِ بِهَا بَنِيكَ مِنْ بَعْدِكَ أَوَّلُهَا لَا تَرْكَنُوا إِلَى الدُّنْيَا الْفَانِيَةِ فَإِنِّي رَكَنْتُ إِلَى الْجَنَّةِ الْبَاقِيَةِ فَمَا صَحِبَ لِي وَ أُخْرِجْتُ مِنْهَا الثَّانِيَةُ لَا تَعْمَلُوا بِرَأْيِ نِسَائِكُمْ فَإِنِّي عَمِلْتُ بِهَوَى امْرَأَتِي وَ أَصَابَتْنِي النَّدَامَةُ الثَّالِثَةُ إِذَا عَزَمْتُمْ عَلَى أَمْرٍ فَانْظُرُوا إِلَى عَوَاقِبِهِ فَإِنِّي لَوْ نَظَرْتُ فِي عَاقِبَةِ أَمْرِي لَمْ يُصِبْنِي مَا أَصَابَنِي الرَّابِعَةُ إِذَا نَفَرَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ فَإِنِّي حِينَ دَنَوْتُ مِنَ الشَّجَرَةِ لِأَتَنَاوَلَ مِنْهَا نَفَرَ قَلْبِي فَلَوْ كُنْتُ امْتَنَعْتُ مِنَ الْأَكْلِ مَا أَصَابَنِي مَا أَصَابَنِي.

آدم عليه السلام فرزندش شیث را به پنج چیز وصیت کرد و گفت بدانها عمل کن و پسرانت را نیز بدانها وصیت کن: نخست، به دنیای فانی دل نبند که من به بهشت باقی دل بستم و با من نماند. دوم، برآی زنان عمل مکن که من کردم و پشیمانم. سوم، چون قصد کاری کردی عواقبش را بسنج که چون من در عواقب نگریسته بودم چنین نمیشد. چهارم، چون دلهاتان از چیزی چرکین بود از آن اجتناب کنید که چون من به درخت نزدیک شدم تا از میوه‌اش بخورم دلم نهی‌ام کرد؛ اگر امتناع میکردم چنین نمیشد. پنجم،....